Del Collegio de la Compª
de JHS de Pam

NITARIA

BARTOLI A SAXO FERRATO IVRIS

Monarchæ, In Primam Infortiati partem Commentaria, Ioannis Nicolai Arelatani I. V. D. cura peruigili, natali ſuo ſplendori nuncprimum reſtituta, ſtudioſorum gratia, prodeunt in lucem. Nec deſunt interea, ſolitæ Iuriſprudentum Additiones, ſuis locis inſertæ.

Cum priuilegio Regis, ad Octennium.

M D XXXVIII.

Erratorum aliquot que excuſo opere mihi luſtranti Titulũ de vulgari et pupil. preter ſpem de typographis cõceptã occurrere: Anacephaleoſis.

In Nu.l.j.nu.j.ibi §.bonorũ.et.j. ad trebel. deleas.et nu. 17. ibi fieri exheredatio. lege exheredato. Paulopoſt. ibi ſunt priuata.lege priuatiua. Nu.23.ibi.C.de bo.lib. lege.de bo.que lib. Nu.27.ibi & in l.ſi pater.lege vt in.l. Nu.32.linea.53.ibi aut habz coheredem &c.lege aut non habet coheredẽ. nu.43. ibi de illo caſu nõ erat ꝯtentio. lege de illo caſu erat contentio. In l.ij.nu.5.in fine ibi qđ ibi determinabo: tem intelligo &c.leg.idem intelligo. Nu.12.ibi & ideo in tali non poſſet.dele in. Nu.24.in fi.ibi.ſ.proxima.in.q.lege.ſ.l.prox.in.q. Nu.28.ibi ſi heres erit j.pupillarem &c.lege.et.j.pupillarem &c. Nu.34.ibi: ſed excludit partem.verbi gratia. lege ſed an excludat patrem? verbi gratia. Nu.eod.linea.31. ibi vnde voluit lex.lege noluit lex. Nu.39.ibi quãdo mater eſt in dubio.lege eſt in medio. In l.ij.§.prius. nu.5. ibi vt l.debitum.lege.l.vt debitum. Nu.6.in fi. ibi l.finita.pone.l.ſi finita. In l.cum filio.ibi heredẽ.do.Ja. lege heredem dñm? Ja. In.l.ſi is qui ex bonis. Nu. 2.in fi.ibi j.de re iudic.l ius nr̃m pone.j. de reg iur. In l.verbis nu.j.ibi.l.pupill lege in pupillari. Nu.5. ibi.j.de adop.leg.pone optio.leg. Nu.8.ibi titij plotij.pone ſempronius plotij. In.l.qui liberis.§.hec verba.nu.j.ibi non refert an qñ.dele qñ. Nu.6.ibi q in iudicio teſtatoris.dele in. Nu.7.in fi ibi mihi heres inſtitui:pone: hr̃des inſtitui. In l.ſi pr̃.in prin.ibi ꝯiũctim. pone coniuncti.et in fine.ibi.l.in teſtamento. pone ſi in teſtamento. In l.ſed ſi.§.in arrogato. nu. 2.ibi et non in l.pone.notatur in l. In l.ſi filius qui patri. linea.34.ibi pone adijcitur.lege obijcit. Paulopoſt.ibi preſertim.ibi itaq; et poſtea &c.l.ibi preſertim. vſq; ibi itaq;.et poſtea &c. Nu.3.ibi l.ſed et ſi ſinc.dele ſ;. Nu.5.in fi.ibi l.ſi ex modica.lege & ſi ex modi. Nu.7. in fin.ibi ad hoc vt legatum abſtineat.lege obtineat. In.l.centurio.in prin.ibi et priuilegio.pone ex priuilegio. Nu.6.ibi.§.ſed et ſint ſui. et.§.ſeq.j.ad tex.lege.§.ſed ſi ſint ſui.et.§.ſeq.j.ad tertul. Nu. 16. ibi talis accipiat:vel talis moriatur.lege tali moriatur.nume.eo.ibi l.cuz quidã.§.ſuo.lege.§.ſuũ. Nu.18.in fi. ibi quote vt dicam.lege vel quote dicam. Nu.26.ibi & per verbum ſubſtituo.pone vt per verbũ ſubſtituo. Nu.30.ibi deceſſerit de pupillari etate, pone in pupillari. Paulopoſt ibi in vnum caſum poteſt omitti. pone cõmitti. In l.ex facto.nu. 21.ibi nam cauillãdo. lege non cauillando. Nu.22.ibi. Secundo principaliter.pone tertio. Nu.28.ibi.l.que propter neceſſitatem de re iudic.pone de regu.iur. Nu.32. ibi furioſi quib⁹ fit ſubſtitutio.lege cui fit. Nu.41.ibi tabule pupillares.lege exemplares. Nu.42.in fi.ibi non eẽt vera illa ratio quam facio &c.legas ſic.nõ eſſet vera illa ratio quã facio ex dictione ceſſat:tamen eſt vera illa ratio quam facio per gloſ.&c. In l.lucius. nu.9. ꝓpe finem.ibi.a natura depoſitione defuncti.pone a natura:non diſpoſitione &c. In l.filio ꝓterito. de iniuſt. rup.et irrito.nu.8.ad fi.ibi propter decretum cauſe. lege defectum. Nu.11.ibi ſubſtituendo opi. Azo pone ſubſtinendo. Nu.12.ibi.dũ dicit q ea non poſſunt relinqui.lege ea que non poſſunt. In l.j.§.ſi pater.ad ſilleia.ibi l.cũ ꝗritur.§.et ſi qs.l.cũ quaſi.§.ſ; & ſi ſu⁹.

Finis.

AMPLISSIMO CANCELLARIO ANTONIO A BVRGO,
Ioannes Nicolaus Arelatanus S.

NON ABS RE VETERES INSTITVERVNT, ET A POſteritate receptum extitit, integerrime CANCELLARIE, vt, qui ingeniorum ſuorum ſpecimen aliquod in publicũ ædituri eſſent, viris quibuſdam ampliſſimis, lucubrationes ſuas inſcriberent. Tum, vt, hoc argumẽto, librorum ſuorũ Titulos exornarent. Quandoquidem, vt Sol, diei decor eſt præfulgẽtiſſimus: Luna, nocturnis tenebris lux, Gemmæ, anulis & veſtibus ornamentum perſpicuũ: ita, clariſſimorum nomina, a voluminum veſtibulis, lucem quandã operi exhibent. Tum, vt mordacibus Zoilorum linguis, & caninæ facundiæ, tantorũ virorum nomen, patrociniũ, ac fauor, terrorẽ incuteret, frænũ imponeret, & deniq;, ita mutos redderet, vt, ne My quidem proferre auderẽt. Quod cũ aliquãdiu cogitabũdus conuoluerem, patronũq; huic noſtro inſtituto nõ impigre diſquirerẽ, nullum inter mortales celebriorẽ, nec ſi voluiſſem, deligere valui, cuius in ſinũ, noſtras has vigilias fouẽdas reponerem, ꝙ te omnigenę eruditionis Oceanũ, totiusq; Galliæ decus præclarũ: qui, tuis ægregijs virtutibus, & animi dotibus eximijs, illud attigiſti dignitatis faſtigiũ: quod, nõ niſi fama percelebres, ꝓbitate ornati, virtute inſignes, iuris vtriuſq; cõſultiſſimi, Regiæ maieſtati perchari, tãtæ (vt paucis dicã) prouinciæ ſubeundæ apti, cõſcendere queunt. Quis, quęſo, mortalium te non paſſim eum prædicet, cuius ſano conſilio, vniuerſæ Galliæ monarchia regitur? cuius iudicio ingruentia regni negotia (quibus mille capita, vel ipſo digna Catone, vix facere poſſent ſatis) ita explicãtur, vt tibi immortale nomen vendicare non ceſſes. Quis te vbivis gentium eum non nouit, qui, ne dicã Galliæ, ſed latiſſimi orbis gubernaclo præfici merearis? Quo fit, vt cum apud omnes pręclarum tuũ nomẽ pateat, non eſt, quod rauca mea buccina rudiq; ſtylo egeat. Nemo hercle me non dignum elleboro iudicaret, ſi ebur atramẽto candefacere laborarem. Adhæc, vt ad Solis lucem lucernæ lumẽ nihil adijcit, ita, ad ingentem laudum tuarum cumulum, frigida mea oratio nec addere quicquã poſſet. Illud tamen non reticebo, quinimo, pro viribus affirmare non erubeſcã (circũſpectiſſi. Cancellarie) te ea plauſibili natũ humanitate, vt, vel tenues ſtudioſorum conatus læta fronte ſuſcipias: quæ res, mihi tanti viri autoritatem ſubuerenti (expulſo quouis metu) lucubrationum mearum tenebras pellucidi nominis tui inſcriptione illuſtrare animum dedit, ſcribendiq; anſam exhibuit. Accipe igitur Galliæ iubar præcipuum, hoſce noſtros labores, quos, non immerito hoc compello nomine: quãdoquidem quanta cura quantisve ſudoribus huic Bart. recognitioni iam biennio ferme operam nauarim quantopereq; laborarim, teſtantur inſomnes tranſactę noctes, diurnaq; ſtudia. Dij boni, ꝙ falſis (ita dixerim) allegationibus ſquallidum, ꝙ mãcum, ꝙ ſuperfluum, ꝙ (vt breuius abſoluam) intricatis & quaſi ex Diametro pugnantibus ſententijs refertiſſimum Bartolum nobis iniuria temporum, & typographorũ incuria hactenus dederat. Quem quæſo iuris ſtudioſum latet (niſi qui ſacras leges a limine tãtum ſalutauit) hunc noſtrum ducem hactenus ita corruppte excuſum fuiſſe, vt lectoribus innumera ſeſe offerrent loca, quorũ ſenſum, nec mediocriter iuriſprudentiæ dogmatibus imbutus, non ſine labore magno, longaq; librorum euolutione percipere valeret. Nullus tamen mortalium ad hæc vſq; tempora de repub. literaria tam bene mereri ſtuduit, vt tanti viri monimenta (quorum adminiculo, quãtopere in controuerſijs egeamus, quibuſuis dijudicandum relinquo) tam mendoſe per eorum qui iuri inuigilant manus volitantia, ab erroribus vindicare curarit. Huccine rerum venimus, vt huiuſcę tempeſtatis iuriſprudẽtes tanto ſtudio noua quædam emittere nõ ceſſent volumina: vt ſibi feciſſe ſatis minime videantur, ni ſuas nugas in publicum edant? Demiror, ꝙ eos antiquorum iureconſul. vtpote Bartoli, Baldi, Angeli, & id genus probatorum virorum dicta ſuffurari non pudeat, dein a charta (vt dicitur) in papyrum transferre: nouis etiam titulis tanꝙ nouum quid conſtruxerint, inſcribere: & quaſi informes corniculæ alienis plumis exornatæ, in vulgus prodire. Verum eſto qua ſe laude dignos aſtruere auſint, eos tamen non minore præconio celebrãdos crediderim (& quiuis ſanus mecum ſentiet) qui celebrium authorum ſcripta infinitis mendis deformata, ad paterni ſurculi ſaporem introſpicientes, natali ſuo ſplendori reſtituta in lucem mittere inſudarunt: ac eorum opera ita effecere, vt, quæ antea ſtudioſis negotium faciebant, abſolutiſſima elimatiſſimaq;, omniũ haberẽtur in manibus. Expectabam ex tam fœlici prouentu ingeniorum, quæ hæc tempeſtas nobis produxit, aliquem exoriturum, qui lucernæ iuris Bartoli cõmentaria recognoſcenda aſſumeret: interea tamen, ſeſe obtulit occaſio, quæ tantæ prouinciæ ſubeundæ nobis feneſtrã aperuit: quandoquidẽ clariſſimi viri Iacobi Groſlotij, Aurelianæ prouinciæ præſidis bene meriti, ſupremiq; Senatus Conſiliarij æquiſſimi, ac bonarum literarum cultoris admodũ venerãdi impulſu, & ſalubri cõſilio, iuriſprudentũ gratia q tua caſtra ſequũtur, Bartoli cõmẽtaria minutulis caracterib⁹, eoq; (vt ſic dixerim) nũc excudi curatũ eſt margine, vt ꝙ hactenus multo facilius circũferri poſſent: ita, vt ſarcinulæ parum his eſſet acceſſurũ, qui itineri ſeſe accincturi tãto legũ interprete carere nollẽt: quo munificẽtiæ genere, poſteritatẽ ſibi deuinxit nõ ſatis laudandus ille Aurelianus præfectus. Cæterũ, vt opus omni ex parte perpolitũ prodiret, aſſiduis amicorũ precib⁹ deuictus, intermiſſo legendi munere, quod Auenione, iam Septennio perſolueram, repurgandorum Bartoli commentariorum onus humeris ſubire non recuſaui. Subuerebar (fateor tamen) primo congreſ-

ſu tam præclarum aggredi munus, quaſi impar viribus onus: ſatius ducens iura interpretando Auditorum meorum ſubire iudicia, ꝙ omnium ferme prouinciarum hominibus ſcripta mea diiudicanda exponere. Noueram ſiquidem, eum qui ſcribit, plures (vt ait Hieronymus) ſibi iudices facere. Verumenimuero, cum, aſſeuerante Marone, labor improbus omnia vincat: non me deterruit labor, non lectorum variæ ſententiæ. Malui dubio procul, plurium vtilitati conſulere, ꝙ detrahentium calumnias formidare: & facile paſſurus ſum, meum hoc conſilium carpi, ſi ij ipſi, quibus non probabitur, ſe aliquando noua ſua melius pronũtiaſſe oſtenderint, ꝙ qui aliena emendarunt. Quod ſi minimi fortaſſis negotij mendoſa reparare ducant: in hanc cupio palæſtram deſcendant: noſcent profecto, multa cogitantibus facillima, periculum facientibus, ſupra quam dici poſſit, grauia. Vtramq; viam expertus loquor. Extant enim Commentaria, quæ in Titulum de ſecundis nuptijs (abſit iactantia) paucis abhinc menſibus ædidi, extat & de Hæreticis opus, extantq; & in Iuſtinia. lib. quatuor annotationes & argumẽta aliquot, ſed hac noſtra Barto. repurgatione (fas eſt dicere) plus apud Iuris ſtudioſos meruiſſe puto, ꝙ meis illis nouis æditionibus. Ampliſſima igitur Commentaria in Quinquaginta Digeſtorum, inq; Nouem Codicis libros non indiligenter luſtrauimus, ac, pro viribus, adamuſſim repurgauimus. Quæ omnia, tibi Iuriſconſultorum conſultiſſimo, nuncupamus. Commentariolos vero in Tres Codicis poſteriores libellos, vigilantiſſimo Mediolanenſi Archiepiſcopo, non abs re dicare duxi. Qualia igitur cumq; ſint, quæ tanta cura elaboraui, integro tuo iudicio ſubijcio: vt, quæ albo tuo calculo probabuntur, omnium Iuriſprudentum latura ſuffragia, non pertimeſcant. Si quid autem inexcultum, aut præclaro conſpectu tuo minus dignum forſan occurrerit, æqui boniq; cõſules, ſcio. Noſti enim, in omnibus bene dicere, & in nullo errare, diuinum potius, ꝙ humanum. Adhæc, quis quæſo tam lynceus, cui, præſertim in tam prolixo opere, non conueniat Horatianum illud, Sæpe opere in longo, fas eſt obrepere ſomnum? Nec te latet inſuper, æquiſſime vir, quantas nobis mendas cauſſetur Calcographorum præpropera ſedulitas, quippe qui, quo diurnum penſum perſoluant, plura, prudentes, ſcienteſq;, nonnumquam prætermittant: taceo, quod præcipitanti eorum feſtinatione, nonnulla committere non caueant: ita, vt nil tam emunctum eis excudendum detur, quod, excuſo opere, cenſoria virgula iterum non indigeat. Cæterum, te vnum oratum velim, ſpectabile virtutis exemplar, vt, meum hoc, quantulumcumq; munus hilari ſuſcipias fronte, ſi non donum, at donantis animum inſpiciens: memor, Artaxerſem Imperatorem (cui, cum omnigena munuſcula a plebe oblata eſſent) dicere ſolitum, animi præcelſi, ac vere regij eſſe, donaria, vel ab infimæ ſortis hominibus collata, non aſpernari, quinpotius, obuijs vlnis, & aperto vultu ſuſcipere. BENE VALE Inclitum Galliarum decus & ſpeculum, Nicolaumq; tuæ celſitudinis obſeruantiſſimum, in tuorum Clientulorum infimo ſaltem Subſellio locare digneris.

Rubrice que in hoc volumine cõtinentur.

¶ Acquirenda hereditate. fo. 288.
Ad ſenatuſconſultum ſilleianum. fo. 336.
Admini. ⁊ peri. tuto. ⁊ cura. fo. 102.
Autor. tuto. ⁊ cura. fo. 120.
¶ Concubinis. fo. 79.
Conditio. inſti. fo. 276.
Confirmando tutore. fo. 91.
Contraria tute. ⁊ vtili actio. fo. 132.
Contrario iudicio tutele. fo. 158.
Curato. furioſo. fo. 77. et. 135. ⁊. 163.
¶ Eo qui pro tutore vel curatore negotia geſſit. fol. 132. ⁊. 160.
Excuſa. tuto. ⁊ cura. fo. 130. ⁊. 135.
¶ Fideiuſſo. et manda. et hered. tuto. et curatorum. fol. 133. 160. ⁊. 161.
¶ Here. inſti. fo. 210.
His que in teſta. delen. fo. 209
¶ Impen. in re. dota. fac. fo. 60.
Iniuſto rupto ⁊ irri. teſta. fo. 199.
Iure deliberandi. fo. 282.
Iure codicillorum. fo. 344.
¶ Legi. tuto. fo. 92.
Liberis agno. vel alen. patro. fo. 68.
Liberis ⁊ poſthu. fo. 177.
¶ Magiſtratibus conueniendis ⁊ heredibus eorum. folio. 134. ⁊. 161.
¶ Quando ex facto tuto. vel cura. ⁊c. fo. 126.
Quemadmo. teſta. aperi. fo. 326.
Qui petant tuto. fo. 99.
Quod falſo tuto. autore. fo. 76. ⁊. 133. ⁊. 160.
¶ Rebus eorum qui ſub tute. ⁊c. fo. 134. ⁊. 162.
Rerum amotarum. fo. 64.
¶ Si quis omiſſa cauſa teſta. fo. 130.
Si quis aliquem teſtari prohibuerit. fo. 342.
Si ventris nomi. mu. in poſ. miſ. ſit. fo. 77.
Si mulier ventris nomi. in poſ. calũnie cauſa fuiſſe dicatur. fo. 78.
Soluto matri. fo. 3.
Suſpectis tuto. fo. 124.
¶ Teſtamentis ⁊ qui teſta. fa. poſ. fo. 163.
Teſtamentaria tutela. fo. 84.
Teſtamento mili. fo. 283.
Tutelis. fo. 80.
Tutelis ⁊ ratio. diſtra. fo. 132. ⁊. 153.
Tuto. ⁊ cura. da. ab his. fo. 95.
¶ Vbi pupil. educa. debeat. fo. 132. ⁊. 152.
Ventre inſpicien. fo. 75.
Vulga. ⁊ pupil. fo. 235.

¶ Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur. Rubrica.

1 Liber hic quare appelletur infortiatum.
2 Nomina imponuntur ad libitum et ideo de eis non curandum.
3 Statutũ cõcedens repreſalias cõtra peruſinos non comprehendit illum qui vocatur peruſinus.
4 Idem eſt dicere peruſinus quod de peruſio.
5 Argumentũ ab ethymologia vocabuli non habet locum in nominibus proprijs.
6 Hic liber diuiditur in quinq; partes.
7 Denominatur ab vltimis voluntatibus hic liber q; illa eſt maior et potentior pars.
8 Continuatio Rubrice.
9 Libri pandectarum diuiſi ſunt gratia commodioris lecture.
10 Dos in matrimonio putatiuo nõ eſt proprie dos.
11 Verbum petatur pro repetatur. Et quando hec expoſitio ſit ex propria vel ex ſignificatione interpretatiua. nu. 12.
13 Verbum reddendi qñ accipiatur pro quolibet actu tranſlationis dominij ſicut verbum dari.
14 Verbum dari poteſt ſumi duobus modis.
15 Dictio quemadmodum quãdo interrogatiue et qñ ſimilitudinarie ponatur.
16 Dos quid ſit. et nu. 21.
17 Datum pro traditum.
18 Dos eſt quoddam ius vniuerſale.
19 Acceſſiones augent dotem et veniũt ex natura eiuſdem actionis.
20 Pretium in vniuerſalibus ſuccedit loco rei.
22 Libellus generalis in actione de dote admittitur ſicut in petitione hereditatis et fructus veniunt eadem actione.
23 Sententia lata in iudicijs vniuerſalibus quomodo dicatur continere quid certum.
24 Contractus dotis eſt de iure gentium.

1 Quia Hic non eſt caput libri cõſiderata diuiſione legiſlatoris vt. ĩ. dicam: ideo omitto que in aliorum librorũ principijs dici conſueuerũt. ſ. quid ſit ſubiectũ legalis ſcientie. et ſimilia. ¶ Ante tñ ꝙ ad rubricam deſcendam quero † quare hoc volumen. Infortiatũ appellat. Quinq; ſunt rñſiones in glo. Prima cũ ſtudiũ eſſet antiquitus deſtructũ Rome: iſtd volumen fuit amiſſum: poſtea ſtudium incepit Bononie eſſe ſicut ad huc hodie eſt. ⁊ iſtud volumẽ fuit recuperatũ Rauẽne: ꝑpter qḋ multa iuri noſtro fuerunt addita q̃ ante deerant. Unde ius noſtrũ eſt factum magis forte vnde dr̃ Inforiatũ. i. valde fortiatum ſicut. ĩ. de li. ⁊ poſthu. l. gallus. §. ille caſus. ſic in ſyndone qḋ hʒ plus de ſyrico dr̃ ſyndon Inforiatum. Hoc puto falſum. nam hoc volumẽ nunq̃ fuit amiſſum ſemper eñ fuit totũ volumẽ pãdectarũ Piſis ⁊ adhuc eſt preterea ſi hoc eſſet verũ iſte liber diceretur inforians nõ inforiatuꝫ. Scd̃a rõ eſt q; hic ſunt fortes leges. ſed certe ⁊ in. ff. veteri. vt dicit gl. hic: puto tamẽ qḋ hic ſunt text. magis difficiles. ſcilicet in titu. de lib. ⁊ poſthu. ⁊ in tit. ad. l. fal. de acqui. heredi. ⁊ in ti. de bo. poſ. ꝙ ſint in aliqua parte iuris quare hoc poteſt tolerari. Tertia quia dicitur ab inuentore quod nõ placet: quia nec iuſtinianus nec aliquis de compilatoribꝰ qui ponitur. C. de vete. iu. enu. in. l. ij. fuit hoc nomine vocatus. Quarta q; hec ſunt nomina magiſtralia. ⁊ de his nõ eſt curãdum: quia pertinacibus relinquitur. vt dicit glo. ar. C. de conſti. pecu. l. ij. ⁊. ĩ. ad mu. l. fi. §. pe. iſta enĩ no 2 mina † mutantur[a] et imponunt ad libitum. C. de mu. no. l. j. ⁊. ĩ. ad treb. l. facta. §. ſi in danda. ⁊ ideo de his nõ curatur vt. ĩ. de leg. j. ſi quis in fundi vocabulo. certe hec rõ ſatis placet. ¶ Et 3 eſt ar. ad. q. Quidã † habẽs repſalias ꝯ ciues peruſinos ſiue hoĩes de peruſio inuenit aliquem qui vocabatur peruſinus: an hoc probat ipſum eſſe de 4 peruſio. videtur quod ſic: quia † idem eſt dicere peruſinus quod de peruſio. vt extra de ſpon. c. j. facit extra de reſcrip. c. ſignificante. ⁊ ad municip. l. aſſumptio. in princi. dixi in. l. prouinciales. ĩ. de verb. ſig. In contrariũ eſt veritas. pro hoc eſt caſus in allegata. l. fi. §. pe. ĩ. ad muni. Et q;[b] de iſtis noĩbus ꝑprijs non eſt curandum. vt dixi nõ ob. ꝯtra: q; loquunt qñ hoc nomen peruſinus ponit vt nomẽ appellatiuũ[c] imponitur nomen patris q; ex hoc probatur filiatio ita Bal. c. tuam. el. j. de ord. cog. vbi ponderat text. l. vxorem. ff. de manu. teſt. adde etiam quod dicit Io. and. Imol. ⁊ car. c. grauis. de depo. ⁊ dicit gloſſ. l. facta. §. in danda. ff. ad treb. car. c. cum ſecundũ de preben. vide Cepol. cõſil. iij. in vlt. co. ⁊ ꝯſi. xxiiij. i. iij. co.

a ¶ Mutantur. adde glioſiſſime matris marie preſidio inuocato inq̃ntum Alexan. poſt Gui. de cu. in. l. comparationes. C. de fi. inſtru. tenet qḋ noterius nõ poſſit mutare ſignum propter comparationem. qḋ idem voluit Bal. ꝯſi. xxij. j. li. ⁊ conſi. cccc xxxij. lib. iij. in quibus etiaꝫ tenet qḋ ſignuꝫ ſit de ſubſtantia. et quod notarius preſumatur rogatꝰ ꝙꝙ q; ſignum notarij nõ ſit de ſubſtantia niſi vbi viget cõſuetudo tꝫ. d. card. cõſil. cxxxiij. ⁊ quod notariꝰ nõ ꝑſumatur rogatꝰ voluit ange. conſilio lxxiiij. ⁊. cc lxxiij. Andreas Pomate.

b ¶ Et q;. Adde qḋ aliquando nomen paruꝫ operatur effectũ quia ſi mortuo patre naſcat poſthumus et

c ¶ Appellatiuum. vltra Alex. adde qḋ voluit. d. ant. in. c. de Francia. extra de ſpon. Gemi. in proemio decretalium vbi dicit qḋ idem eſt dicere petrus Francigena qḋ Petrus de francia ⁊ romanus qḋ ſubiectꝰ romanis. allega. j. di. c. ius queſitum ⁊ glo. in c. quarto. lxiij. diſt. ⁊ tex. in. c. florentinum. lxxxv. diſtin. arti. xxiiij. q. iij. c. comperimus. et. j. q. j. ſcriptum. ⁊ inquãtum Alexan. poſt Imol. ponit an conceſſis repreſalijs contra peruſinos ſi peruſinus alibi habitat non peruſij poſſit capi. vide quod conſuluit Bald. conſilio. cxj. quatuor ad propoſitum. j. lib. vbi de repreſalija conceſſis per venetos contra. d. galeo. malateſta et eius ſubditos et diſtrictuales. in quantum etiam idem Alexan. querit quid econtra ſi repreſalie con-

cedant̃ per bononienſes contra peruſinos et bononienſis habitet peruſij an poſſit capi et dicit ꝙ nõ allegando Joan.andre.in addi.ad ſpec.in rubri.de iniu.et dam.da.adde quod idem voluit Bald.conſilio.cij.quod dictus graſſus.et conſilio.cccxi. punctus conceſſ⁹.ij.lib. an autem cõceſſis repreſalijs cõtra aliquã ciuitatem compręhẽdant̃ poſt ea nati. vide Pau.de caſtro.conſil.cccxiiij.

Andreas Pomate.

a Etymologia. Alex.de Feli.in ꝓemio decre.in.xiij.col.Feli.c.quanto ſ.col.de preſump.barba.conſilio primo.viij.colũ.in.j.volu.et.c.priuilegia.iij.diſtinctio.

b Id eſt repetatur. Adde eundem Alexan.in lege prima.§.ſiq̃s edificium.⁊ q̃ ibi poſui.īfra de ope.no.nun.et inquantũ hic dicit ſtatutũ de cõpromiſſis eſt fauorabile allegando Pet.de ancha.conſi.lxxviij.in alle.clxxxvij.⁊ vide Pau.de ca.cõſ.lxix.et precedẽti.

Andreas Pomate. Reddendi. Vide aliq̃d per Alexan.conſilio.liiij.in.iij.colũ.iiij volu. gloſſ.c.qui dormierit.xxvij.q.ij.Alexan.conſilio.vlt.iiij.vo. Barba.conſilio.cxx.

ſecus ſi vt propriũ vt dixi. Ex quo ha-
5 bes † quod ar. ab etymologia[a] voca-
a buli non habet locum in nominibus
proprijs. Si aliquis vocetur peruſin⁹
nõ per hoc ꝓbatur ipſum de peruſio
eſſe. Quia qd̃ dr̃ ab infortiaſin qd̃
eſt diſpoſitio: q2 he vltime diſpoſitio-
nes hic ſunt. et hãc tz Dy. qd̃ ſatis pla
cet. Collige ergo qd̃ iſtud nomen eſt
magiſtraliter impoſitũ ad placitum.
Rõ aũt q̃ mouit imponentem potuit
eſſe q̃ cõtinetur in ſcda ⁊ vltima rõne.
6 Scdo q̃ro † qualiter diuidat̃ iſte li-
ber. glo. videt̃ dicere qd̃ in tres ptes:
q2 de trib⁹ tractat. Tu dic qd̃ in quinq̃.
Primo cõplet tractatum matrimonij
vſq3 ad titulũ de tutelis. Scdo mate
riam tutelarũ vſq3 ad ti. de teſt. Ter-
tio de teſtamẽtis et de his que conti-
nentur in eis vſq3 ad ti. de bo. poſſeſ.
Quarto de modo et ordine ſucceden-
di de iure pretorio vſq3 ad tit. de ſuis
et legi. Quinto et vltimo tractat ma
teriam ſuccedendi ab inteſtato de iu-
re ciuili vſq3 ad finem libri. et iſta po-
teſt eſſe quedam magiſtralis diuiſio.
lz imperator diuiſerit aliter in.l.ij.C.
de veteri iure enu. Sed tu dices ſcdz
7 hoc q̃re magis denoiat̃ † ab vltimis
volũtatib⁹ q̃3 ab alijs materijs q̃ hic
tractantur. Rñdeo q2 illa eſt maior et
potentior pars. ar. ſ. de ſta. ho. l. que-
8 ritur. Hoc premiſſo † qd̃ eſt genera
le ad totũ librũ deſcendã ad rubricã
cõtinuandã et examino per cõtraria
et.q. G.o. continuat duobus modis.
prima eſt multũ a remotis. Scda põt
ſuſtineri. Tu poſſes ſic dicere. Primo
dixit de matrimonio et in ti. de ſpon.
et in ti. de ritu nup. Itẽ quia in eo in-
teruenit dos ideo poſuit de iure do. ⁊
de pact. dot. et de fundo dota. Item
quia conſtante matrimonio fiunt do-
nationes inter coniuges: que repro-
bantur: ideo de his tractauit hic. Itẽ
quia matrimonium quandoq̃ eſt ne-
ceſſe diſſolui vt in §. nuptias in aut.
de nuptijs. ideo poſuit de diuortijs.
Et quia ſoluto matrimonio dos peti
tur: ideo poſuit iſtam rubricã. Op.

primo ſic iſte liber tradit̃ ad inſtruendũ alios. et ſic
dz edi ſeu tradi a capite. vt. l. argẽtarius. §. edi. ſ. de
ed̃. ſed hic nõ eſt caput libri. vt in gloſſ. dr̃ ergo. ⁊c.
Sol. ſicut fundus diuidit̃ gratia vberioris culture.
vt. j. de lega. ij. l. caius. §. titius. ⁊ gratia cõmodioris
diuiſiõis iudex adiudicat de parte vnius alteri. vt
inſti. de offi. iudi. §. qd̃ ſi cõmode. Ita dicunt docto.
9 † qd̃ iuriſcõſulti iſta tria volumina diuiſerunt gratia
cõmodioris lecture: q2 vnus liber eſſet nimis ma-
gn⁹ et alius nimis paruus. Aduerte quia recte põt
dici qd̃ hic eſt caput libri accipiendo librum pro vo-
lumine: ſed accipiendo librũ pro iſtis libris partio-
nalibus: vt ſunt quinquaginta libri digeſtorum. tunc
non eſt caput libri vt probatur. j. de leg. iij. l. librorũ.
§. ſi cui. ſecundũ doc. Scdo oppo. hic dicit̃ ſoluto
matrimonio. Cõtra q2 etiam cõſtante matrimonio
repetitur dos. vt. j. e. l. ſi conſtante et ſic iſta rubrica
non eſt congrua ad nigrũ. So. imo eſt generalis ad
omnes leges de quibus tractare intendit principa-
liter: qñ regula eſt qd̃ ſoluto matrimonio repetitur
dos. licet qñq3 fallat. vt no. j. eo. l. ij. in princi. Ideo. l.
ſi conſtante. ponitur ſub hoc ti. vt denotet illam ſpe-
cialitatem. Tertio oppo. qd̃ etiam qñ nullum pre
ceſſit matrimoniũ tractatur de dotis repetitione. vt
j. e. l. ſi cum dotem. §. fi. Sol. vt hic ti. ſit perfect⁹ tra
10 ctatur etiã de matrimonio ꝓputatiuo. in quo tñ non
eſt proprie dos nec actione de dote repetitur: ſed cõ
dictione ob cauſam. vt. l. j. de condi. ob cau. et ſupra
de con. ſine cauſa. l. auunculo. dic vt ibi. et. C. de inceſ.
nup. l. qui cõtra. et infra de adul. l. ſi adulterium cum
ince. Quarto oppo. dicitur hic petatur. ⁊c. Con-
tra quia cum ſemel data fuit dos vt. C. de do. cau. l. j.
debet dici repetatur: vt. ſ. depoſiti. l. j. §. eleganter. ⁊
j. de leg. ij. l. cum pater. §. fidei tue. ⁊. C. de condi. ob
cauſam. l. ſi repetenti. vt. ſ. de cõdi. inde. l. repetitio.
11 Solu. huius † timore dicit glo. expone petat̃. i. repe-
b tatur[b] ⁊c ſic. C. ſi cer. pet. in rubri. Vel dic ſm Dy. qd̃
hec. l. poteſt ſtare proprie aliquo caſu quando dos
eſſet data ab alio: vel a nemine: ſed a marito conſti-
tuta: ſed certe tunc videtur ipſi mulieri donata. ſic
ipſa dediſſe videtur. vt ſupra ſi cer. pet. l. ſingularia.
ſ. de iure do. l. licet. §. j. et ſic expoſitio iſta eſt neceſſa
ria ſicut prima. Item an iſte maritus poſſit dotẽ
conſtituere eſt dubium. quod dic vt. l. j. C. de do. an-
te nup. et. l. ſi voluntare. C. de do. promiſ. vnde gloſſ.
12 bene exponit. ſed an † hec expoſitio ſit ex propria ſi-
gnificatione an ex interpretatione: gloſſ. in lege ver-
bum reddendi. infra de verborum ſignifi. dicit ex in
terpretatione. tu dic etiã quod peti poteſt aſſumi vt
genus pro qualibet petitione ſeu repetitione in iu-
dicio vel extra vt. l. amplius. rem ra. hab. et. l. ſi de-
cem cũ petiero. j. de ver. ob. ⁊ tunc repetitur eſt eius
ſpecies: et continetur ſub ſuo genere ex propria ſi-
gnificatiõe. vt. j. de reg. iur. l. ſemp in generalibus. ⁊
ſi intelligas ita eſſe poſitũ hic iſta expoſitio nõ eſſet
neceſſaria niſi cauſa dubitationis tollende. Itẽ po-
teſt aſſumi vt ſpecies ſeparata: et tunc procedit qd̃
13 dicit̃ ꝙ ex interptatione. ⁊c. Idẽ dic † de verbo red-
c dendi[c] nam põt accipi verbũ reddi pro genere. ſ. pro
quolibet actu tranſlationis dominij ſicut verbũ da-
ri vt inſti. de actio. §. ſic itaq3. ff. de verbo. oblig. l. vbi
aũt in fi. et tunc verbũ reddendi continet verbũ da-

ri proprie. Alio mõ põt accipi[a] put eſt ſpẽs diſtin- a
cta ⁊ ſeparata vt. d. §. elegãter. ⁊. §. fidei tue. ⁊ tũc ex
interpretatione. ⁊ iſtud eſt vtile ſcire ꝓpter ſtatuta.
14 ſic † etiã verbũ dari põt ſumi duob⁹ modis. vno mõ
prout eſt gen⁹. i. qd̃ oĩs actus ꝑ quẽ dñium trãſfert̃
eſt genus. l. vbi aũt. in fi. de ver. ob. Scdo ſumit̃ tã-
q̃3 ſpẽs. mõ ſi tu accipis dari tanq̃3 genus tũc cõti-
net reddi ex ꝓpria ſignificatione vt. l. ij. de ver. obl.
Sed ſi accipit̃ dari ꝓ ſpecie ⁊ ſit ſeparatũ a reddẽ-
do: tũc ex interpretatiõe cõtinet reddi. ⁊ ita in ỹbo
petat̃ q2 põt accipi large vt genus. Itẽ prout ſpẽs.
et ſi accipitur peti tanq̃3 genus: tũc nõ eſt neceſſa-
ria expoſitio petatur. i. repetatur q2 ex ꝓpria ſigni-
ficatione cõtinetur: ſed ſi accipis peti prout ſpecies
tunc eſt neceſſaria expoſitio. i. repetatur. quia ex in-
terpretatione continetur. Quero primo dicitur
hic ſol. mat. an hic ti. habeat locum quocũq̃3 modo
a ſoluatur dicit gloſ. ꝙ ſic[a] facit. j. eo. l. ſi quis ſic ſti-
puletur. Secundo quero qualiter accipiatur hoc
15 dictũ † quẽadmodum. Rñdeo hic accipitur interro
gatiue: querit̃ eñi per quos ⁊ a quibus inquantum ⁊
qñ dos petatur. ⁊ dic vt in gl. ſic. ſ. quẽadmo. ſerui.
amit. in rubri. ⁊. j. quẽadmo. teſt. aper. ⁊ de pac. do.
l. ſi pater. §. j. qñq̃3 ponit̃ ſimilitudinarie directo vel
per cõtrariũ: vt. j. de adi. le. l. iij. §. ſi q̃s duob⁹. et ibi b
gl. de acq̃. poſ. l. quẽad. ⁊. C. de agri. ⁊ cenſi. l. quẽad.
Tertio q̃ro hic q̃r dos. quid eſt dos. dicit Azo in
16 ſumma. C. de iure do. dos † eſt que a muliere vel ei⁹
patre marito vel eius patri ꝓpter onera matrimo-
nij datur: vt perpetuo ſit penes eũ. ⁊ ibi eaz probat. c
hec diffinitio nõ videtur vera: q2 etiã ſi nihil datur
vel traditur a muliere cõſtituitur dos. vt in debito-
re liberato cã cõſtituẽde dotis: vt. ſ. de iure do. l. ꝓ-
mittẽdo. §. j. ⁊. l. lz. in prin. Sed põt rñderi qd̃ videt̃
a muliere data. vt preallega. l. lz. Preterea ſi mulier
nõ eſſet dña: ⁊ dat fundum alienum in dotem: tñ tra
dendo dicitur fundum dotalem facere vt. ſ. de fun.
do. l. dotale. §. dotale. ⁊ ibi no. ſed excuſando dic ꝙ
17 intellexit † datũ pro traditũ. ſic. ſ. depoſi. l. j. in prin.
et qd̃ ibi no. ⁊. j. de re. iur. l. nõ vident̃ data. Preterea
ꝙ diffinitio Azo. non ſit vera probatur ſic. Azo di-
cit qd̃ illud qd̃ datur eſt dos. hoc eſt falſum q2 dos
eſt quoddã ius incorporale. ſicut hrẽditas: patrimo-
nium peculiũ. ⁊c. vt. j. de impen. l. qd̃ dr̃. ⁊ ibi text. et
b gloſſ.[b] Preterea † qd̃ ſit ius vniuerſale ſeu incorpo-
18 rale ptz quia fructus et acceſſiones non augent res
ſingulares: ſed bene augẽt vniuerſalem. ſ. heredita
tem vt. l. item veniunt. §. fructus. ſ. de peti. here. ad
qd̃ facit. j. de verb. ſig. l. hereditatis appellatione. et.
19 l. pecunie. §. j. ⁊. ſ. de pecu. l. peculiũ naſcit̃. ſed † acceſ
ſiones dotis augent dotem ⁊ veniũt ex naturali eiuſ
dem actionis vt. j. e. l. ſi marito. §. fi. C. de iure dot. l.
etiã. ergo apparet qd̃ eſt quid vniuerſale. Preterea
20 in vniuerſalibus pretiũ † ſuccedit loco rei ſec⁹ in par
ticularibus. vt. l. ſi rem ⁊ pretiũ. ſ. de peti. here. ⁊ ibi
no. ⁊ in. l. imperator. in fi. j. de leg. ij. ⁊ per doct. C. de
rei ven. l. mater. ſed in dote pretium ſuccedit loco rei
vt not. j. de verbo. ſignifi. l. labeo et ſabinus. §. idem d
ſi dñs. ergo dos eſt aliquid vniuerſale. hoc aũtẽ qd̃
pretium ſuccedit loco rei intelligo ſm. l. ita cõſtãte. ⁊
l. res que ex dotali. ſ. de iure dot. Ex his conclu-
c do diffinitionẽ Azo. eſſe falſam. Dic ergo[c] ſic dos
21 † eſt quoddã ius in ſe cõtinens id qd̃ a
muliere vel eius patre marito vel
eius patri: tradit̃ vel ꝓ tradito habet̃:
propter onera matrimonij ſuſtinen-
da. Et predicta ſunt multũ vtilia
22 † ad practicam: quare dico quod ad-
d mittetur libellus vniuerſalis[d] ſeu ge-
neralis ſicut in petitiõe heredita. et

a Quod ſic. inq̃ntum Alexan. dicit quod perſona ignorans ius ⁊ ſciens factum et contrahens matrimonium de preſenti in gradu prohibito amittit dotem et appplicatur fiſco. adde ꝙ dictum ſuum debet intelligi quando per carnalem copulam matrimoniũ fuit cõſummatum ⁊ erãt maiores: quia verba nihil operãtur in cõtrahendo matrimonio in gradu ꝓhibito. et ita voluit Bald. conſilio. cij. libro. iij. ⁊ ad hec ne longior ſim vide Roma. cõſi. ccccc v. Adde quod Pau. de caſtro. hic enumerat priuilegia ⁊ idem facit Ro. qui conſil. cxlvij. conſuluit quod ſtante ſtatuto quod omnia bona mariti ſint tacite hypothecata vxori et perinde habeantur ac ſi eſſent expreſſe hypothecata qd̃ hic tacita hypotheca habet omnia priuilegia que vera hypotheca.

b Andreas Pomate. Textus et gloſſ. Vide qd̃ ex hoc inferat Alexander conſilio. cv. in quinta columna. iiij. volumine. et conſilio. xxiij. in. iiij. colum. eodem volumi. Alexan. l. edita. ij. colum. C. de edẽ. Barto. conſi. cxx.

c Dic ergo. de hac diffinitione Pau. de caſt. hic dicit quod aliqui reprobant Barto. ⁊ male de quo vide Angel. conſilio. clxx. licet domi. Alexan. aliter alleget ⁊ in. d. conſili. ex ſua diffinitione infert quod ſtante ſtatuto quod maritus lucretur dotem quod tale ſtatutum verificabitur in dote promiſſa quod limitat Paul. de caſtro. in. l. iubemus. C. de ſacroſanctis eccleſijs. ſi promittens fuit in mora: quia ſua mora non debet ſibi opitulari. Et hoc idem voluiſſe videtur Baldus conſilio. ccxxiij. libro. iiij. ibi nec mora poſſit imputari debitori et conſilio. cxxxiij. vbi allег. conſilio Bartol. incipiens ſtatutum communis ſartiani. et Alexan. conſilio. lxiij. in fine libri. iiij. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem quam etiam firmauit Angel. conſilio. lxxvj. incipi. in dei nomine ſtatutum loquitur. an autem ſtante ſtatuto quod ſi matrimonium fuerit ſolutum morte mulieris liberis non extantibus ita quod dos ſit in caſu reſtitutionis maritus lucretur tertiam partem dotis quaz reſtituere non teneatur ſi maritus vxori vel ſocero dederit dilationẽ de ſoluenda dote in tribus vel in quatuor annis et dilatione pendente moriatur mulier ſine liberis vel lapſa ſit dilatio an lucrifaciet maritus dotem conſuluit Ange. quod non quia iſte eſt caſus omiſſus a ſtatuto quia ſtatutum non concedit lucrum niſi eo caſu quo eſſet in caſu reſtitutionis qd̃ hic non fuit. vide eius conſi. clviij. incip. quod ſi ſtatutum.

d Vniuerſalis. Adde Angel. conſil. lxxxj. incipien. do. Maria de baſtarijs. do. Alexan. aliter alleg. cui inquantũ in fin. ponit an valeat ſtatutum imponens penam filio cum ea contrahenti matrimonium ſine conſenſu patris. Adde quod voluit Oldra. conſilio

xvj. ⁊ Bald. conſi. cccxxiiij. lib. iiij. Et quod actio de dote competat etiam ad fructus. Adde etiã Bart. in. l. j. §. ſponte. j. de impen. in re. do. fac. Bal. in. l. emptorem. C. loca. ⁊ in. l. frater a fratre. ſ. de conditione indebi. domi. Anto. ⁊ Imo. in. c. raynutius. extra de teſt. ⁊ ſing.

in conſilio lxxiiij. inci. domia Auriola. Et quod veniant fructus ⁊ acceſſiões in actiõe de dote, tenet etiam glo. mag. j. l. j. in princip. ſ. de eden. Et poſſunt petir vna cũ interuſurio medij temporis, ita Barto. et omnes in l. ſi ſocer. in §. lucius. j. e. ⁊ in. l. nupta. §. j. et in. l. ſi marito. §. ſi fundũ. j. codẽ. vbi actio de dote datur ad fructus. poſſunt etiaʒ Cy. ⁊ doc. in. l. nõ eſt. C. fa. ercıſ.

Andreas Pomate.

a ¶ Dotis cauſa. Vide in materia per barba, cõſi. iij. vij. colum. in. j. volu. ⁊ conſi. vj. in. ij. colum. ⁊ ſeq. eod. volu. ⁊ colum. xv. vide Feli. c. ad audientiam. in. iij. ⁊ v. colum. verſicu. viij. concludendo. de preſcript. aliquid per Barba. conſi. xv. in. v. colum. j. volumi. amplia hanc. l. vt per gloſ. primam. l. ius pluribus. ff. de iuſti. ⁊ iure.

b ¶ Eadẽ die. Adde vltra Alex. qđ voluit Bal. cõſi. ccxliij. li. iij. qđ ſi reperiantur duo inſtrumẽta dotis eadẽ die: ⁊ iiſdem teſtib᷒ cõfecta vnũ quo apparet predia ſimpliciter in dotem data aliud quo fuerũt eſtimata qđ heredũ mulieris erit electio quo vti velint et qualiter intelligatur qđ in dubio pro dote iudicandum ſit, vide Ro. conſi. clvij.

fructus interim percepti veniũt eadẽ actione: nõ ex officio iudicis: ꝑ ea q̃ ſ. dixi. ⁊ qđ no. ſ. de edẽ. l. j. in princi. mag. glo. Sed hoc videt̃ ꝯ. l. fi. C. de 23 ſen. q̃ ſine cer. quãti. ꝓfer. So. † ſnĩa q̃ fert̃ in iudicio vli dʒ cõtinere certum reſpectũ vniuerſi, ſed incertitudo que eſt reſpectu rerũ particulariũ q̃ cõtinent̃ ſub vniuerſo nõ vitiat. vt. d. l. j. in glo. mag. ſ. de edẽ. Sed in. d. l. fi. fuit ſnĩa incerta reſpectu vniuerſi. nõ eñ declarauit ibi iudex dotẽ eſſe dataʒ ne: quãtitatẽ dotis, ſed ſi declaraſſet dotẽ datã lʒ nõ quãtitatẽ: valeret. vt ex predictis ptʒ. hoc ẽt ꝓbat̃ in. d. l. fi. vbi libell᷒ admittit̃ in quo dos petit̃ lʒ quãtitas dotis nõ exprimatur. Itẽ ꝓdicta determinatio vr̃ cõtra. l. ſi peculiũ in prin. j. de pecu. le. vbi dicit ipſa corpalia vendicanda. Quare dic ꝙ q̃dã eſt vniuerſitas corporũ. vt grex. ⁊ vniuerſalr̃ põt vẽdicari: ⁊ pſonali actiõe petı vt. l. j. in fi. ⁊ l. ſeq. ſ. de rei vẽ. Quedã eſt vniuerſitas corporũ ⁊ iuriũ. vt peculiũ: hr̃ditas: dos ⁊ ſimilia: ⁊ tũc ſi actiõe pſonali vel mixta agat̃ põt vniuerſalr̃ peti vt dixi. aut agit̃ mere reali ⁊ tũc ſunt corpa deſignanda. vt ꝓalleg. l. ſi peculiũ. rõ q: iſta iura incorpalia nõ pñt vẽdicari vt. l. ſi ager. ſ. de rei vẽ. ⁊ l. pe. C. e. ti. ⁊ j. q̃ũ bono. l. fin. ¶ Quarto q̃ro 24 an dos ſiue ꝯtract᷒ dotis ſit de iure gentiũ vel ciuili. Dico de iure gẽtiuʒ. vt eſt expreſſum. ſ. de capi. di. l. eas. facit q: non eſt de caſibus exceptuatis qui ponũtur in. l. ex hoc iure. ſ. de iuſti. ⁊ iur. ¶ Vltimo q̃ro an guarnerius viderit hunc librũ. quidã dicunt qđ nõ: qđ nõ placet. q: hic poſuit opi. ſuas vt ptʒ in. l. ij. §. j.

1 Priuilegia dotis an dẽtur ipſi actioni dotis an vero perſone.

2 Priuilegiũ prelationis in hypothecaria nõ tranſit in alium.

3 Priuilegium ne fundus dotalis alienetur quando tranſeat ad omnes.

4 Priuilegiũ qđ in dubio ꝓ dote preſumatur ⁊ ꝓ ea fiat interpretatio trãſit ad oẽs ad quos dos tranſit.

5 Priuilegium tacite ſtipulationis et qđ contract᷒ dotis ſit bonefidei tranſit ad omnes.

6 Priuilegium vt iudicium dotis ſit ſummarium an tranſeat ad heredes.

7 Priuilegium quod preferatur ceteris non tranſit ad heredes.

8 Priuilegiũ quod tacita hypotheca dotis ſit priuilegiata tranſit ad ſuum heredem.

9 Dos an ſit priuilegiata ante matrimonium.

10 Dos an conſtituatur nudo pacto.

11 Dos creditur promiſſa de bonis patris.

12 Dos quando dicatur promiſſa de bonis aui ⁊ quid de matre ⁊ fratre.

13 Si mutuo accepit dotem qđ fingatur ſtipulatio.

14 Dos an ratione incertitudinis vitietur ⁊ quãdo incertitudo vitiat contractum.

15 Alia priuilegia dotis.

16 Iudex conſtituit dotem filie qũ pater eſt abſens.

17 Alienari quod non poſſit res dotalis immobilis ſine decreto.

18 Res mobilis dotalis quando ⁊ que alienari poſſit ſine decreto.

19 Mulier prefertur pro dote in actione perſonali ⁊ hypothecaria.

20 Si teſtis dicat qđ vidit titium poſſidere per. xxx. annos ſemper: qđ nõ dicatur falſus licet probetur titiũ aliquo tempore fuiſſe abſentem.

21 Dictio ſemper quod denotet continuationem.

22 Teſtis qui deponit de poſſeſſione qđ intelligatur de poſſeſſione naturali.

23 Poſſeſſio continuata qđ ſatis dr̃ probata ſi teſtis dicat qđ vidit ſemper reſponderi de fructibus.

24 Dos quod in omni parte mundi ⁊ contra quẽcunqꝫ eſt priuilegiata.

25 Vtilitas publica ⁊ priuata ſumitur quatuor modis.

26 Publica vtilitas quando preferatur priuate ⁊ alteri publice.

27 Diſpoſitio huius. l. quod habeat locũ in dote profectitia ⁊ aduentitia.

28 Mulier que ſecundo nupſit dote non repetita quod habeat priuilegia.

29 Mulier ſterilis qđ habeat priuilegia dotis.

30 Doctor vel ſcholaris qñ poſſit expellere fabrum maleantem penes ſcholas vel cameram.

31 Debitũ cauſa ſtudij et debitũ cã dotis qđ cõcurrãt.

a * Dotis cauſa. [a] Cauſa dotis eſt priuilegiata propter fauorem reipu. que vertit̃ in liberis procreandis. ⁊ du᷒de vt in gl. ¶ Caſus in terminis. Reperiunt̃ duo inſtrumenta cõfecta in eadẽ die [b], ⁊ in quolibet cõtinetur obligatio perſonalis per ſe et hypothecaria. vnum eſt dotis. ⁊ aliud eſt mutui. queritur quod preferat̃: ⁊ preſumatur primo factum: ⁊ rñdet iuriſconſultus:

do tibi talẽ regulã. dotis cauſa ⁊c. et ponit rõnẽ regule. ⁊ rationẽ rõnis. notabilia collige per teipm ⁊c. Primo op. certũ eſt qđ matrimoniũ eſt cauſa dotis. vt. l. iij. cũ ſi. ſ. de iure dot. male ergo hic dicit dotis cauſa: q: ſcdm hoc tractat de matrimonio cum deberet tractare de dote: vt patet ex rubrica. Huius ſi more glo. que eſt hic dat ſex expoſitiões vt in ea videtis. Sed quidã dãnant oẽs iſtas expoſitiones. Primas quinqꝫ reprobant iſta ratione: q: ſi priuilegium daretur ipſi actioni vel doti vel eius nature ſiue contractui: tranſiret ad omnem ad quẽ tranſiret actio ſiue ipſa dos: vt. l. in oibus. et. l. priuilegia. j. de reg. iur. et de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. §. permittitur. ſed hoc nõ eſt verum in dote. l. j. C. de priui. do. ergo. ⁊c. Vltimã reprehendit Dyn. dicens qđ hoc non reperiatur lege cautũ. et q: hic eſſet potius odium q̃ꝫ fauor. vt. C. vt infra certũ tẽpus. l. j. vnde alij vt Odof. exponũt dotis cauſa. i. mulier [c] in actione de dote. ⁊ hoc videtur probari. j. de priui. cre. l. dabimus. in ꝓn. vbi dicit ipſi mulieri. ⁊c. et ad idẽ. C. de priuile. do. l. j. ſed iſtud videtur contra tex. C. de rei vxo. ac. l. j. §. ⁊ vt plenius. vbi dicitur de ipſa actione dotis. ⁊c. ⁊ ſic patet quod priuilegium datur actioni et non perſone. Vnde Dy. dicit dari priuilegiũ actioni et nõ perſone. tamen datur fauore pſone mulieris. et ideo nõ tranſit ad heredes. Idem tenet Cy. in. d. §. et vt plenius. ¶ Tu dic † quamlibet expoſitionem per ſe eſſe veram diuerſis reſpectibus. nam dos habet multa priuilegia. vt. j. vi debitis. Quoddam priuilegiũ eſt tacite hypothece. et illud datur ipſi actioni de dote. vt preallegato. §. et vt plenius. et fateor qđ hoc tranſit ad quẽcunqꝫ tranſit actio de dote. vt probat̃ inſtitu. de act. §. fuerat. in fin. vbi ponitur aduerſatiua [b] dictio autem que innuit quod hypotheca trãſit ad oẽs. et ad idẽ facit dictus. §. et vt plenius. q: etiã ex parte viri eſt tacita hypotheca. et ſic competit alteri quam mulieri: ſed illud priuilegium † quod illa hypotheca ſit priuilegiata vt preferatur alijs hypothecis hoc non tranſit in alium. Et hoc tenʒ Pe. vt no. Cyn. C. de priui. do. l. j. et Iaco. de are. et not. ipſe Cyn. in. l. aſſiduis. in vlt. q. C. qui po. in pi. ⁊ tunc bene procedit illa expoſitio dotis cauſa. ideſt actio dotis. et ſic eſt cauſa cauſata. vt. C. per quas pſonas nob. acqui. l. j. quoddam eſt priuilegium quod datur ipſi doti. hoc eſt rei in dotem date. quod gloſſ. dixerunt eſſe dotem vt dixi. ſ. in rubrica. vt eſt priuilegiũ † ne fundus dotalis poſſit alienari. ⁊ iſtud ſimiliter tranſit ad omnem ad quem tranſit dos ipſa: quia heres poſſet alias vendicare ſicut ipſa mulier. niſi ipſe vir eſſet heres. vt. l. fundum dotalẽ. ſ. de fundo do. et. j. de vſucapio. l. cum vir. ⁊ † pone exemplum de illo priuilegio quod habet dos vt in dubio preſumatur pro ea. ⁊ fiat interpretatio ſecundum quod poſui caſum in hac. l. illud enim datur ipſi doti: quia text. dicit in ambiguis pro dotibus ⁊c. vt. l. in ambiguis. ſ. de iure dotium. ⁊. l. in ambiguis. de re iudicata. et iſtud trãſit ad omnem ad quẽ ⁊ dos. nõ enim datur ipſi mulieri tãtum: ſed etiam ex parte viri: vt patet in dicta. l. in ambiguis. ⁊ tunc bene procedit expoſitio ſequens dotis cauſa. i. ipſa dos. Idem dico de tertia ⁊ quarta expoſitiõe: quia ad idem tendũt: quoddam eſt priuilegium quod datur ipſi contractui: vt † de tacita ſtipulatione: vt. C. de rei vxo. ac. l. j. in princip. Item qđ ſit contractus bonefidei. vt inſtit. de de act. §. fuerat. ⁊ iſta ſimiliter tranſeunt ad heredes. ⁊ tunc procedit qnta expoſitio dotis cauſa. i. titulus ſeu contractus. quoddam eſt priuilegiũ † qđ datur cauſe ſeu inſtantie iudicij. vt q: iſta cauſa eſt fauorabilis: ideo iudex poteſt abbreuiare dilationes vt cauſa citius finiatur. arg. j. de re iudi. l. ij. ⁊ extra de iudi. c. diſpẽdioſam. in clemẽ: ⁊ hoc modo procedit ſexta expoſitio glo. Non ob. qđ dicit Dyn. videlicet quod nõ reperitur. l. cautũ ⁊c. quia imo reperit̃ vt dixi. Nec obſt. l. ij. C. vt infra certũ tempus. quia fateor qđ inſtantia ipſius cauſe non perit tp̃e biennij: quia hoc eſſet odium: ſed iudex dabit dilatiões breuiores [c] in fauorem mulieris ſicut in cauſa alimentorum [d] ⁊ hoc tetigit. j. e. l. ſi con.

Andre. Poma. ¶ Mulier. Lex iſta cum glo. inducit in arg. Vide Feli. in proe. decre. in. c. rex pacificus. Roma. conſi. cclxiij.

Andreas Pomate. ¶ Aduerſatiua. Vide Feli. in. c. ex tenore. ij. colum. de teſt. Roma. cõſi. cclxiij. et conſilio ſeq. ⁊ cõſil. ccci. alias xxxi. immo lã conſilio viij. ij. col.

¶ Breuiores. Adde Bal. cõſil. xxxv. lib. j. ⁊ quod cauſa accipiatur pro inſtantia voluit idem Bal. cõſil. cclxxij. lib. ij. vbi voluit qđ fideiuſſor expenſarũ ſi pricipalis ſuccubuerit in cauſa non teneatur ſi iudex pronuntiauerit inſtantiam peremptam.

* Pro concordia. Aduerte qđ do. Ia. in hac. l. j. col. ix. allegat Bar. contrariari dum vult Bar. inducendo vt ipſe inducit. ſ. qđ priuilegiũ dotis tranſit ad quẽcunqꝫ heredẽ. Contrarius tamen allegatur in. l. neſennius. §. fundum. in fi. ff. de reg. iu. Soluit ipſemet do. Ia. in hac. l. j. ideo dicendum vt ibi per eum. Et per do. chriſto. de Nicel. qui facit differentiam inter priuilegia que concernant perſonam mulieris ⁊ illa non tranſeant ad alium niſi eſſet pater viuente filia: quia tunc communis eſt patri ⁊ filie. Item etiã tranſeunt ad filios eiuſdem matrimonij priuilegiũ prelationis. Alia autem communiter tranſeunt: et ita poteſt ſaluari Bar. adde ad Bar. in. l. poſt dotem circa v. col. in verbo: ego autem hoc titulo.

¶ Cauſa alimentorum. Adde inquantum Alexan. concludit hic qđ cauſa dotis non poſſit agitari die feriata in honorem dei niſi mulier nõ haberet vnde ſe aleret: quia etiam legatum alimentorum factũ diuiti non dicitur pium. quod hoc idem voluit Bald. conſi. ccclvj. libro. ij. Pet. de ancha. conſi. xxiiij. et inquantum Alexan. etiam concludit quod quando nõ poteſt haberi copia iudicis ſecularis qđ cauſa dotis poteſt tractari coram eccleſiaſtico in terris imperij: ſed in terris eccleſie principaliter poſſit tractari coram iudice eccleſiaſtico vide Feli. conſil. ccxxxvj. et Petr. de anchara. conſilio. xx. vbi dicit quod dictũ Innocentij poteſt procedere cum dos repetitur ſed cum dos petitur conſtitui quod non habet text. nec dictum doct. quod iudex eccleſiaſticus cenſeatur competens. et eſt mirandum quod domi. Alexã. hoc nõ allegat: quia ſupra in rubrica allegauit dictũ

conſilium ad ſtatutum prohibēs filiumfa. matrimo
nium contrahere ſine conſenſu patris. ꝛ vide Spe.
in titu. de compe. iudi. §. primo. verſi. xxxvij. et inquā
tum dixi. ſupra quod cauſa dotis poteſt agitari die
feriata in honorē dei quando mulier non habet vn
de ſe alat
pulchrum
eſt ſcire qn̄
non dica-
tur habe-
re vnde ſe
alat quia
non memi
ni in hoc ti
tulo tāgi.
de quo vi-
de Baldū
cōſi. cxcvj.
lib. ij.

a ❡ Eo ſo-
luto. Pau.
de caſtro. hic in rubri. dicit ſe conſuluiſſe ſuper ſta-
tuto ſenenſi quo cauetur quod mulier habens libe-
ros non poſſit teſtari niſi de quarta parte ſue dotis
reliquas teneatur reſeruare liberis quod iſtud ſta-
tutum vendicat etiam et habet locum in vidua: qꝛ
adhuc eſt dos et ita dicit determinaſſe Bald. in. l.
prima. C. vnde vir et vxor. ſed melior ratio videtur
eſſe quod iſtud ſtatutum fuit factum fauore filiorū
et iniquum videtur quod alios preferat proprijs fi
lijs iuxta illud quod pulchre conſuluit Pet. de an-
cha. cōſilio. xxiiij. ſuper ſtatuto caſtri polimarti quo
cauetur quod mater non poſſit diſponere aliquo tē-
pore nec aliqua diſpoſitione nec etiam pro anima
niſi. x. pro centenario: quod tale ſtatutum valet:
quia pia cauſa filijs non eſt preferenda et ita credo
quod mens fuerit ſtatuentium: nō autem habuerit
animum ad iſtas ſubtilitates. et pro opi. Pau. facit
quod etiam ipſe conſuluit conſilio. cxxj. quod vidue
luxurioſe viuenti poteſt per heredes mariti obijci
exceptio ſtupri: vt perdat dotem quemadmodū po
tuiſſet maritus opponere adulterium latius ibi vi-
de et in terminis Paulꝫ de caſtro vide Alexan. cō
ſilio. ccij. iij. volu.

b ❡ Non ſequatur. idem tenet Bald. cōſi. xvj. j. volu.

c ❡ Creditur. Adde quicquid dicat Alex. poſt Imo.
hic quod Bal. conſuluit conſi. cxlv. ij. lib. quod ſtan-
te ſtatuto qꝺ mulier preſumatur dotata de bonis ꝓ
prijs ſi pater dotet filiā: ꝛ dicat quod de bonis pro-
prijs dotauit qꝺ eliditur illa ꝓſumptio ſtatuti ꝛ ibi
dicit qꝺ in dubio intelligitur dotata de bonis pa-
tris. ꝛ vide eūdē cōſi. ij. lib. iiij. dico tn̄ qꝺ Abb. ꝯſi.
cxv. ij. vol. tenuit qꝺ de iure canonico ſicut pater te-
netur filiā ſpuriā alimentare ita etiā tenetur dotare
et nō ſolum ipſe ſed eius heres. fatetur tn̄ quod ſol.
ma. per mortē ſpurie dos reuertitur ad dn̄m quē-
admodū alimēta finirent. dicit etiā ibi Abb. quod
fauorabilior eſt cauſa dotis quā alimentorū ꝛ ita di
cit notare Cy. in. l. nemini. C. de admi. tut. cuius con
trarium tenuit hic Alexan. qꝺ pater filiam ſpuriam
dotare non teneatur ꝛ quod fauorabilior ſit cauſa
alimentorum quam dotis.

ſtante. in. iij. q. princi. et in. vj. et illud
priuilegium tranſibit ad heredes vni
uerſales ſecundum qualitatem here-
dis: vt preallegata. lege ſecūda de re
7 iudi. quoddam eſt priuilegiū † quod
dicitur perſonale vt preferatur alijs:
et illud datur mulieri: et ad heredes
non tranſit: vt allegata. l. dabimus.
in princi. infra de priui. credi. et. C. de
priui. do. lege prima. et tunc procedit
expoſitio Odof. dotꝫ cauſa. id eſt mu
lier in actione de dote. quoddam eſt
priuilegium quod datur mere actio-
8 ni fauore mulieris † vt quia illa taci-
ta hypotheca ſit priuilegiata: et tunc non tranſit ni-
ſi ad ſuum heredem: vt preallegato. §. fuerat. ꝛ. l. aſſi
duis. ꝛ tunc procedit expoſitio Dyn. ꝛ Cyn. qui eum
ſequitur: ꝛ tunc vides quod quelibet expoſitio eſt
bona. ꝛ ideo iuriſconſultus dixit dotis cauſa ꝛc. Uo
lens ponere verbum generale aptum referri ad om
nia priuilegia. poſſetis dicere hoc eſt falſum. nam
textus qui ſequitur loquitur ſolū de priuilegijs que
competunt mulieribus. dicit enim: nam reipublice
intereſt dotes mulieribꝰ ꝛc. vnde de neceſſitate de-
bet exponi dotis cauſa. i. mulier in actione de dote.
Reſpondeo cuicunqꝫ cōceditur ſiue actioni ſiue cō-
tractui ſiue ipſi doti: ſiue ipſi mulieri: ſemper inter-
eſt mulieris. Intereſt enim noſtra habere bonas et
priuilegiates actiones: ꝛ ideo text. iſte non conclu-
dit quod ſemper mulieri concedatur priuilegium.
❡ Ex predictis apparet ſolutio. q. quam ponit Dy.
j. eodem. l. poſt dotem. an mortua filia pater habeat
priuilegiū. et dic vt ibi dicam ꝛ dabo regulā. ❡ Se
cundo oppo. ad hoc quod dicitur hic ſemper cōtra
infra eodem. l. maritum. huius contrarij timore di-
cit gloſſ. quod eſt veritas quod illa eſt regula quod
dos eſt priuilegiata omni tempore et omni caſu eo-
rundem temporum ſcilicet ante matrimonium ꝛ eo
a conſtante et eo ſoluto[a] et de hoc ponit exempla fal-
lit in caſu dicte. l. maritum. ideo gloſſ. ſubaudit fere.
❡ Aduertatis circa iſtam gloſſ. oportet nos videre
vtrum bene dicat in eo quod dicit omni tempore eſt
priuilegiata. Secūdo an bona exempla ponat. Ter
tio an bene contraria ſoluat. ❡ Ad primum oppo.
9 et videtur † qꝺ dos non poteſt eſſe priuilegiata ante
matrimonium: cum non poſſit eſſe ſine matrimonio
vt. l. tertia. ſupra de iure dot. Reſpon. quod dos poſt
ſecutum matrimonium aſſumit priuilegiū in eo qꝺ
factum fuit ante matrimonium. vel dic quod etiam
b ſi matrimonium non ſequatur[b]. habet tamen ſpon-
ſa in aliquibus priuilegium vt infra de priuileg. cre-
di. l. ſecunda. in fine. et ſupra de iure dot. l. ſi ſponſa.
❡ Ad ſecundum venio ſcilicet ad exempla. Et pri-
10 mum exemplum ſcilicet quod † dos conſtituitur nu-
do pacto. oppo. quia ſemper fingitur ſtipulatio. vt
C. de rei vxo. act. l. prima. §. primo. Solu. iſta glo. lo-
quitur ſecundum iſta tempora. vt no. in. l. ad exactio
nem. C. de dotis promiſ. ❡ Item contra: quia illud
exemplum eſt ex parte viri. ſed. l. noſtra loquitur de
priuilegio ex parte mulieris. Reſponde: quia etiam
mulieris intereſt dotem nudo pacto conſtitui et ſti-
pulationem preſumi: quia ſtatim queritur mulieri.
11 aliud priuilegium eſt † quia de bonis patris promiſ
c ſa creditur[c] vt. l. fina. C. de dotis promiſſ. ratio quia
paternum officium eſt. quod intellige de patre legi-
timo et naturali: ſecus de naturali tantum: vt infra
de legatis tertio. l. vxorem. §. pater naturalis. dic vt
12 ibi. ❡ Quero † quid in auo. gloſſ. male loquitur. in
preallegata. l. fina. ſed dic idem in auo paterno. vt
infra de colla. bo. l. dedit dotem. quid de matre. dic
vt lege neqꝫ mater. C. de iure dot. Sed quid in fra-
tre. dic vt in lege cum plures. §. penulti. infra de ad-
miniſtratio. tutorum. lege non omni. C. de admini-
ſtratio. tutorum. Aliud priuilegium eſt de tacita ſti-
pulatione et de tacita hypotheca. et hoc eſt verum
de iure hodierno: nō ſecundū iſta tempora. ❡ Sed

a quid ſi mutus[a] accepit dotem quod poteſt † vt lege
13 mutus. in princip. ſupra de iure do. videtur quod nō
poſſit fingi ſtipulatio. vt infra de verborum obliga-
tionibus. in. l. prima. in principio. coniuncta. l. qui ad
certum. ſupra loca. ſed puto fingi ſtipulationē inter-
poſitam eo modo quo poteſt ſcilicet per ſeruum vt
preallega. l. prima. in principio. de verborum obliga
tionibus. ❡ Aliud priuilegiū eſt quod dos poteſt
in arbitrium partis conferri et eo detracto remanet
14 promiſſio † incerta et valet. vt lege cum poſt. §. ge-
ner. de iure do: quod intellige in promiſ. facta per ſti
pulationem vt ibi not. Quidam moderni dicunt qꝺ
hoc non eſt ſpeciale in dote: quia dicunt idē in alijs
b contractibus vt incertitudo[b] poſſit admitti ratio-
ne adiuncti certificati. vt in legato ad refectionem
viarum tutelis: ꝛ in alimentis ꝛc. vt lege quidam in te
ſtamento. infra de legatis ſecundo. de annu. leg. l. ſi
cui annuum. ita dicit Cy. C. de dot. promiſ. l. prima.
Ego credo gloſ. bene dicere alias nulla incertitudo
vitiaret: nam in venditione pretium intelligeretur
ſecundum rei qualitatem. Idem in locatione ꝛ idē
in legato: nam intelligitur ſecundum merita vt lege
nec adiecit. ff. pro ſocio. quod eſt falſum vt dicto. §.
gener. et. j. de verborū obligatio. l. ita ſtipulatus. in
princi. et ibi ſcripſi. Eſt ergo ſpeciale in dote ꝛ in ali-
mentis. vt in preallegata. l. ſi cui annuū. ꝛ in legato
ad refectionem vie vt dicta. l. quidam in teſtamen-
to. quia eſt cauſa fauorabilis vt. l. ad inſtructionem.
c C. de ſacroſan. eccl.[c] Aliud vero priuilegium ſpecia
15 le eſt in. l. fina. C. ad velleia. dic vt ibi. Aliud. C. com-
munia de leg. auten. res que. dicemus in. l. a filia. in
princi. j. ad trebellia. et iſta ſunt iura noua. Aliud in
l. quod autem. ff. de iure dot. ſed ibi nullum eſt ſpe-
ciale: quia ibi tacite agebatur. vt ibi no. glo. ergo ꝛc.
vt lege item quia. ſupra de pact. Aliud in. l. qui libe-
d ros[d]. de ritu nupt. quia pater cogitur dotare filiam
16 vt ibi. ❡ Quero † hic ſi pater eſt abſens vel haberi
non poteſt quid fiet. Certe iudex cōſtituet eam. Ca
ſus eſt notabilis in. l. profectitia. circa principium. ſu
pra de iure dot. ❡ Expedita ſunt exempla primi tē
poris. Aliud priuilegium eſt in ſecundo tempore. qꝛ
17 † non poteſt alienari. vt inſtitu. qui. alie. licet. in prin-
ci. ita dicit glo. et ſic videtur tenere quod indiſtincte
res dotalis non poteſt alienari: ſiue mobilis ſiue im
mobilis. Idem nota. j. de regu. iuris. l. libertas. ꝛ. C.
de rei vxo. act. l. vnica. §. et cum lex. licet ibi ſe nō fir-
18 met. In contrarium ſcilicet † quod res mobilis dota
lis poſſit alienari tenet inſti. qui. ali. licet. in princip. ꝛ
Azo in ſumma de fund. do. circa fi. Odof. tenet iſtā
gloſ. ꝛ ſimiles quia. ll. que loquuntur de fundo dota-
li ponūtur gratia exempli: ſed hoc videtur contra. l.
res in dotem date. ff. de iure do. Iaco. de aret. tenet
opi. cōtrariam in dicto. §. et cum lex. Pet. vero diſtin
guit. licet Cy. ibi eum aliter recitet. Aut res dotalis
conſiſtit in pondere numero vel menſura: et poteſt
alienari. vt dicta. l. res in dotem. Aut cōſiſtit in alijs
rebus: ꝛ tunc ſi poſſunt ſeruari non poſſunt alienari.
vt hac gloſ. cum ſimi. fallit fauore libertatis. vt. j. eo.
l. dotalem. in princi. Aut non poſſunt ſeruari: et tunc
poſſunt alienari. argu. l. lex que tutores. C. de admi.
tuto. hoc non placet quia non eſt eadem ratio in mu
liere et in minore vt. l. ſicut. C. de preſcript. xxx. anno.

Alij vt Iac. de are. dicunt quod inte-
rim vir poteſt alienare quia nō eſt ꝓ-
hibitum. ſed ſoluto matrimonio do-
tis dominium reuertitur ad mulierē.
vnde ipſa poterit vendicare. argu. ſu
pra de in diem adie. l. iij. §. ſed et mar-
cellus al's eſt ſub. l. vj. ſicut in rebus q̄
ſubiacent reſtitutioni vt in auten. res
que. C. communia de leg. Et hoc pu-
e to verum[e] de iure antiquo: tamen de
iure autenticorum dico innouatū in
rebus que ſeruari poſſunt vt non poſ
ſint alienari ſine ſolemnitate quam

a ❡ Si mutus. Adde qꝺ doc. hic ꝛ in. l. j. j. de verbo.
obligatio. ſequitur Bar. ſed queritur an talis ſtipu-
latio ficta habeat executionem paratam. vide Ale-
xan. in. l. iuriſgentium. §. qꝺ fere. ff. de pact. Bal. in. l.
ad proba. la. j. C. de proba. et in. l. j. §. et vt plenius. C.
de rei vxo.
ac. Bar. in
l. j. j. de his
que in te-
ſtamento
delē. ꝛ dic
quod ficta
ſtipulatio
hꝫ oīa pri-
uilegia q̄
hꝫ vera. ita
Ro. conſi.
cxlvij.

b ❡ Incerti
tudo. Ad-
de qꝺ licet
Cy. dicat hoc nō eſſe ſpeciale in. l. iij. C. de dotis ꝓ-
miſ. qꝺ Bart. cum etiam reprehendit in dicta. l. ſi ita
ſtipulatus de quo vide Pau. de caſtr. conſil. cxxv. et
adde qꝺ licet incertitudo vitiet de iure ciuili tamen
de canonica equitate promiſſor poſſet compelli vt
promiſſa adimpleat ad arbitrium boni viri ſm̄ Ar-
chi. j. q. j. c. nonnulli. ꝛ de incerta promiſ. vide Bald.
conſi. xliiij. j. volu.
Andreas Pomatē.

c ❡ Sacroſanc. eccleſi. Uide multa ad hec per Bar-
ba. conſilio. xij. in prima colum. et. iiij. ſequen. in pri
mo volumi.

d ❡ L. qui liberos. Adde qꝫ filie nupte ſine dote dos
etiam per patrem debet conſtitui glo. xxxij. q. ij. hoc
ſanctum. et. xxxij. q. j. de rap. ſi autem indigno nupſiſ
ſet ſine conſenſu patris minor dos conſtituitur ſcd̄m
Imol. alleg. l. iij. §. ſi emancipatus. j. de contratabu.
quia ſicut nubens indigno nō poteſt exheredari ita
nec dote priuari adde tamen qꝺ licet filia que pecca
uit in corpus non debet ali nec dotari vt no. Specu.
in tit. qui filij ſint legi. §. penul. verſic. quid ſi filia. ta-
men ſi penitentiam egerit debet ali et dotari ſcd̄m
Specu. vbi. ff. et domi. Ant. in. c. quintauallis. de iu
reiuran. et eſt text. in. l. imperialis. C. de nupt. eodem
modo poteſt dici de filio qui commiſit cauſas ingra
titudinis vt facta penitentia non poſſit exheredari.
et an filia nupta viuente patre poſſit dotem petere
vide Paulum de caſtro conſilio ducenteſimouigeſi
moquinto. et an ſi expediat plus dare filie pro dote
quam ſit legitima an pater poſſit cogi. vide eūdem
Pau. conſilio ducenteſimouigeſimoſecundo. ꝛ quid
ſi filia ſit arcta quod non poſſit cognoſci tamen luxu
rioſe viuat an poſſit exheredari. vide Baldum con-
ſilio. cxxj. primo volumine. et gloſſ. ff. xxxij. queſtio.
tenuit Abbas conſilio. lxv. let quod pater teneatur
ad dotem filie que nupſit ſine eius conſenſu tenuit
Alexand. conſilio. vij. ſecundo volu. et Abb. conſilio
xj. libro. ij.

e ❡ Puto verum. adde an fundus dotalis poſſit alie
nari Bald. conſil. cccxxix. iij. volumi. et per Roma.
conſilio. lxxviij.

a ¶ L. aſſiduis. Adde poſt domi. Alexã. Bal. conſil. cccl xxxix. j. vol. per Pau. de ca. cõſi. ccccxciiij. ꝑ Ang. conſi. clxxx. ⁊ per Pau. de caſt. hic Pet. de anch. ꝯſi. cccx. Roma. conſi. ccclxvj.

b ¶ Et iſta actio: ⁊ vide Ludo. ro in cõſi. cclx. vbi cõſuluit teſtẽ excuſandũ quando dixit ſemꝑ ⁊ vide quia pulchre loquit ⁊ allegat ea que hic dicit. Andreas Barba.

c ¶ De fructibꝰ. Adde ꝙ cõit hꝫ tenetur vt no. ꝑ Bal. in. l. foramẽ. de ſer. vr. pre. per ſpe. in titu. de teſte. §. poſtq̃. archid. xxij. diſ. c. ſacroſan. Ang. i l. minime. de lega. et in. l. j. §. j. ff de flu. Pet. de anch. cõſi. cccxvij. incip. in chriſti noĩe viſis articulis. et de hac dictione ſemper vide ſpec. in ti. de reſti. in inte. §. iij. parte §. infra.

d ¶ Ut plenius. adde qđ Imol. dicit ꝙ prima opi. antiquorum fuit an hãc l. tõ ꝑ iſtũ tex. fuit inductuꝫ vt nedũ in p̃dijs italicis: ſꝫ vbiq̃ ſit dos priuilegiata.

ponit autẽ. ſiue a me. C. ad velle. ⁊ ibi
no. gl. in fi. Idem tenet in corpore vn-
de ſumitur dicta aut. §. penul. collatio
ne. v. qđ eſſe verũ patet quia licet illa
conſtitutio dum loquitur de donatio
ne exprimat de immobilibus: tamen
cum loquitur de dote. dicit generali-
ter. ſi quid dotis cauſa ⁊c. qđ eſt notã
dum. ¶ Aliud priuilegium eſt quod
cõſtante matrimonio poſſit repeti ex
cauſa. vt hic dicit glo. dicam in. l. ſi cõ
ſtante. ĩ. eo. in princ. ¶ Aliud priuile-
gium eſt in tertio tempore quia p̃fer-
tur in perſonalibus et in hypotheca-
a ria. vt. l. aſſiduis[a]. C. qui po. in pig. ha
19 be. de quo dic vt ibi. aliud † eſt priuile
gium qđ non opponitur compẽſatio.
vt in. §. taceat. C. de rei vxo. act. Con
trarium ibi no. vnde dic vt dicã. ĩ. eo.
l. diuortio. §. ob donationes. ⁊. l. rei iu
dicate. apparet ergo qualiter omnia
quaſi exempla procedunt. ¶ Nũc ve
nio ad ſolutionem contrarij, de. l. ma-
ritum. dicit gl. ſubaudi fere. dicit Cy.
imo nõ ſubaudias, ſed dic ſic qđ in. l.
maritum. eſt iſtud: ideo quia inter cõ-
iuges actiones turpes ⁊ turpia conti-
nentes non dantur: vt. ĩ. eo. titu. l. alia.
b et. ĩ. rerum amo. l. j. ⁊. ij. Et iſta actio[b]
haberet turpem effectum ſi condẽna
retur ad id qđ honeſte facere non po
teſt. vt. l. filius. ĩ. de condi. inſtit. ideo
non condemnatur inſolidũ ſecundũ
eum. ſed nihilominus regula iſtius le
gis falſificatur. q: hoc eſt fauore per-
ſone mariti: ⁊ excludit actionẽ de do-
te contra regulam communem alia-
rum actionum. vnde ſubaudi fere vt
glo. dicit propter hoc. l. iſta cum gloſ.
20 inducitur † in argumẽtum ad. q. teſtis
dixit vidi titiũ poſſidere per. xxx. an-
nos ſemper: deinde probatur titium
aliquo tempore fuiſſe abſentem: an ex
hoc teſtis reddatur falſus. et videtur
21 qđ ſic: quia dictio ſemper † denotat cõ
tinuationem ſeu perpetuitatem. vt. l.
caio. §. imperator. ĩ. de ali. ⁊ cib. le. fa-
cit. ĩ. de flu. l. j. §. item. Et quia oratio
ſumitur ex vniuerſo vt. l. ſi is qui ducẽ
ta. §. vtrum. de reb. dub. In contrariũ
facit hec. l. que dicit ſemper. et tamen
in aliquo eſt falſum. vt in auten. vt de-
termi. ſit nu. cle. §. cum vero. colũ. j. di-
cit Cy. eum non eſſe puniendũ: quia
potuit ſalteꝫ animo poſſidere: vt lege
licet. ff. de acquirenda poſſeſſione.
22 Iſtud non placet: quia † dictum teſtis non debe
intelligi de poſſeſſione que conſiſtit in animo. ſed ea
que eſt facti. vt. l. ſtipulatio iſta. §. hec quoq̃. ĩ. de ver
bo. obli. ⁊ ibi gl. Tu ſuſtine dictũ teſtis: quia poteſt
eſſe qđ teſtis vidit qđ ille ſemper potuit vti re ſi vole
bat. licet ergo quandoq̃ non vtatur tñ ſemper vti vi
detur. vt. l. j. §. ergo. ĩ. de aqua quoti. ⁊ eſti. vel dic qđ
poteſt eſſe qđ vidit omni anno ſibi reſpõderi de fru
c ctibus[c] a colono. qđ ſatis † videtur ad probandum
23 continuam poſſeſſionẽ. vt dicit text. no. C. de agri. et
cenſi. l. litibꝰ. lib. xj. ⁊ facit. ĩ. de cõdi. ⁊ demon. l. ſi q̃s
ita legauerit. ⁊ hoc quantũ ad excuſandum teſtem
alias autẽ qualiter probetur continua poſſeſſio no.
per Cy. C. de preſcri. lon. temp. l. pe. ⁊. l. celſus. et ibi
vide. ĩ. de vſuca. ¶ Tertio opp. dicitur hic qđ vbiq̃
eſt precipua. ſed contra quia ſolum in fundis italicis
ſcđm iſta tempora. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. et vt
d plenius[d]. Solu. ſi exponis vbiq̃. i. omni caſu corun-
dem temporum vel. i. cum ſtipula. vel ſine non obſt.
contrarium. Si exponis. i. in omni loco qđ videtur
verius cum ſit aduerbium loci: tunc rñdeo qđ ibi nõ
dicit tex. qđ ſecus eſſet in fundis italicis q̃ꝫ in alijs.
ſed ponit quorũdam variam opi. ⁊ dubiam. dic ergo
24 † qđ habet locum in omni parte mundi ſiue agatur
in rem ſiue in perſonam ſiue contra maritum ſiue cõ
tra alium et ſic ſemper ⁊ vbiq̃. ¶ Quarto oppo. ad
ſcđam partem hic dicitur quod reipublice intereſt,
contra imo reſpublica perimit dotes. vt. l. ſatis no-
tum. C. in qui. cau. pig. taci. contraha. ſol. ibi ex vna
parte eſt vtilitas publica principaliter: ex alia dos:
que eſt principaliter priuata: ſecũdario publica: hic
ex vna parte eſt dos ex alia vtilitas priuata. hec ſo.
videtur contra caſum. l. ij. C. de priui. fiſc. vbi dos ⁊ fi
ſcus concurrunt. dic ergo qđ in illa. l. ſatis. eſt ſpecia
le propter officium primipili. ſic ⁊ aliud ſpeciale eſt
in. l. fi. C. de primipil. lib. xij. ¶ Tu vero pro intelle-
25 ctu huius materie dic † qđ publica ⁊ priuata vtilitas
poſſunt ſumi quatuor modis. Prima eſt quedam vti
litas publica que ſuam vtilitatem affert in commu-
ni: et in quolibet particulari: que conſiſtit in ſacris ſa
cerdotibus et magiſtratibus. nam ſicut vnus po-
teſt intrare eccleſiam et orare ita et alius. ſicut vnus
defenditur a magiſtratu et cetera. vt ſupra de iuſti-
tia et iure. lege prima. §. huius ſtudij. Secunda eſt
vtilitas publica que ſuam affert vtilitatem in com-
muni: et non in particulari vt id quod habet came-
ra fiſcalis. vt lege vtilitas. C. de primipil. libro duo-
decimo. Tertia eſt quedam vtilitas priuata princi-
paliter: tamen dicitur publica ſecundario: quia reſpe
ctu vniuerſi vtilis eſt: quia affert vtilitatem reſpe-
ctu vniuerſi. Et eſt apta afferre in quolibet actu par
ticulari. vt quod mulieres ſint dotate. Nam ſi nu-
berent ditiori viro parerent filios qui forte erũt ma
giſtratus: ſacerdotes papa: vel imperator. et ſic
eſt apta nata afferre ſuam vtilitatem in qualibet re
particulari. et ita loquitur hic. Quarto modo aſſu-
mitur vtilitas publica illa que principaliter eſt pri-
uata: ſed ideo dicitur publica quia affert vtilitatem
ſuam reſpectu vniuerſi: ſed in particulari affert ſuaꝫ
vtilitatem cuilibet ſeparatim per ſe. et ita quod vni
et non alteri. nec eſt apta afferre in quolibet particu
lari vniuerſaliter. Exemplum quod homines ſint

a diuites[a] ſimpliciter loquendo ſine adiectione alicu-
ius cauſe: quia hoc reipublice intereſt. vt inſti. de his
qui ſunt ſui vel alie. iur. §. penul. ⁊ in aut. vt iudi. ſine
quoquo ſuffragi. §. cogitatio. et de procur. l. ſeruum
quoq̃. §. publice. et iſta eſt proprie priuata vtilitas.
26 ¶ Cum enim † queritur vtrum publica vtilitas pre-
feratur priuate: vel etiam vna publica alteri publice
b vtilitati. Dic.[b] aut queris de prima: et preferatur oĩ-
bus alijs vt. C. de ſacroſan. eccl. l. ſancimus. ⁊ in. c. bo
ne memorie. extra de poſtu. p̃la. et. ſ. de reli. ⁊ ſump.
fune. l. impenſa. quod eſt notandum ad multa: et illa
prefertur dotibus. Aut queris de ſecunda: et tunc di
ſtingue aut queris an preferatur tertie vt in caſu. l. no
ſtre. Dic quod non: quia paribus paſſibus ambulãt.
vt. l. ij. de pri. fiſci. fallit in caſu. l. ſatis notuꝫ. C. in qui-
bus cau. pig. ta. contraha. Aut queris an preferatur
quarte hoc eſt vtilitati priuatorum: et tũc aut loque
ris in iure iam queſito preferendo: et publica prefer-
tur vt. C. de pri. fiſci. per totum. et. ĩ. de priuile. credi.
l. penulti. aut queris de iure de nouo per principem
condendo: et tunc quandoq̃ princeps prefert vtilita
tem priuatorum: ne videatur auarus vt. C. de ſecun.
nup. l. j. et de cadu. tollen. l. j. in fi. Si vero queris de
tertia: et tunc iſta prefertur vtilitati priuate vt hic. et
aut. res que. C. communia. de lega. ¶ Quinto opp.
dicitur hic quod reipublice intereſt propter liberas
perſonas. contra: liberum corpus non recipit eſtima
tionem vt. l. liber homo. ſupra ad legem aquiliam. et
l. j. §. ſed cum liber homo. ſ. de his qui deie. vel effu.
et ſic non eſt intereſſe quod eſt eſtimatio damni. hu-
ius timore gloſſ. dicit quod hic loquitur de intereſſe
ineſtimabili: ⁊ ponit quandam diuiſionem intereſſe:
quod non proſequor: ſed dic vt. l. j. C. de ſenten. que ꝓ
eo quod intereſt. ¶ Sexto oppo. ad tertiam parteꝫ
l. hic dicit qđ intereſt reipublice mulieres eſſe dota-
tas et ciuitates impleri liberis hominibus. Sed cõ
tra: nam mulieres poſſunt nubere ſine dote vt in au-
ten. quibus mod. natu. effi. ſui. §. legitimi. colum. vij.
Item ciuitates poſſunt regi per ſpurios vt. l. genera
liter. §. ſpurios. de decu. Huius timore ſunt hic tres
gloſſelle. Sol. expone neceſſarium. ideſt vtile. vt ex-
ponit prima gloſſella. In quo autem cõſiſtit vtilitas
dicunt alie gloſſelle: vna incipit ad nubendum. alia
incipit legitimis. ¶ Veniamus ad queſtiones. ⁊ pri
mo quero de qua dote hic loquatur. Dicit gloſſ. tam
de profectitia q̃ꝫ de aduentitia vt. l. profectitia. ſ. de
iure do. Alia gl. dicit qđ hic loquitur de vtraq̃. qui-
dam dicunt qđ iſta non eſt bona: quia per hoc hec. l.
reſtringitur ad filiofa. tantũ. vt. l. fi. C. de inoffi. teſt.
27 Tu dic † qđ licet nomẽ peculij tam profectitij q̃ꝫ ad-
uentitij ſolum cadat in filiofa. vt ibi: tñ dos profecti-
tia ⁊ aduentitia dicitur etiã in ea que eſt ſui iuris: nõ
ſolũ reſpectu patris qui emancipat: vt. l. ꝓfectitia. in
fi. ſ. de iure do. ſed etiã in qualibet alia femina ſui iu
ris. vt. l. j. §. ⁊ vt plenius. C. de rei vxo. actio. ⁊ in aut.
vt exac. inſtan. do. §. illud. ⁊ ibi eſt bonꝰ tex. ¶ Scđo
quero de qua ciuitate loquit̃ hic. dic vt in gl. ¶ Ter
28 tio † quero quid ſi mulier iam ſcđo viro nupta eſt an
teq̃ꝫ dotem a primo repetat: an habebit hoc priuile-
gium? videtur qđ non quia ceſſat ratio huius. l. Iac.
de are. tenet cõtrarium per. l. nupta. in princi. ĩ. eo. et
29 ibi dicam. ¶ Quarto † quero quid in muliere ſterili
an habeat iſta priuilegia. Videtur qđ
non. quia ceſſat ratio huius. l. propter
quod quidam vt Iaco. de are. intrant
hic materiam an ex ratione. l. debeat
fieri reſtrictio qđ dicam alibi. ego di-
co ⁊ ita expreſſe tenet Cy. in addi. per
l. nupta. ĩ. eo. ti. ſm Old. qđ habet pri
uilegia. ⁊ hoc omnes tenent. probo ſi
ſunt plures rationes finales ⁊ vna ceſ
ſat: tñ propter aliam remanet diſpoſi
tio vt inſti. de nup. §. affinitatis. no. ĩ.
de priuile. cre. l. ſi ventri. §. in bonis. et
de excep. rei iudi. l. ſi quis ad exhiben
dum. no. ſ. de his qui no. infa. l. libero
rum. §. j. ⁊ in aut. de nuptijs. §. ſi vero
altera. colla. iiij. facit. ĩ. de hered. inſti.
l. ſi non lex. ſed in dote ſunt plures ra-
tiones que ponũtur in. l. aſſiduis. licet
enim ceſſet vna: remanent tñ alie. pro
hoc videtur caſus. ĩ. de libe. ⁊ poſthu.
c l. ſi quis poſthumos[c]. in prin. Preter-
ea caſus eſt hic dum dicit maxime. q.
d. reipublice intereſt etiaꝫ ſi liberi nõ
naſcuntur. ꝓ hoc videtur caſus. ſ. de
iur. dot. l. ij. vbi ponitur qđ ratio fauo
ris eſt ſolum qđ poſſit nubere: ne forte
alias meretricaretur: que ratio ſemꝑ
adeſt: ſed ſi ſolam illam rationem at-
tenderes: iſta eſſet vtilitas priuata nõ
apta afferre in quolibet particulari: ⁊
ſic ceſſant iſta priuilegia: vt dixi. ſ. in
iiij. oppo. quare dicas qđ ratio eſt illa
que ponitur etiã in mulieribus ſterili-

a ¶ Diuites. Adde qđ Imo. dicit qđ imo diuitie ſunt apte afferre vtilitatem in quolibet particulari ꝑ tex. in. l. j. §. qđ ſi nemo. ſ. qđ cuiuſq̃ vni. ⁊ facit quia videmus qđ res priuatorum afferri poſſunt pro vtilitate publica vt notat Pau. de ca. in. l. ſciendum. ĩ. de ope. no. nun. et in. l. ſi verberatũ. ſ. de rei ven. et Bar. in l. j. in princ. de pi. acti. Ang. cõſi. cxxvj. ro. cõſi. cccx.

b ¶ Dic. adde qđ magna vtilitas priuata ſemꝑ p̃ponitur publice parue. l. ij. §. ſunt q̃ putãt. ĩ. ne q̃d in flu. de q̃ etiã ꝑ gl. ⁊ doc. i. c. bone. el primo de poſtu. prela.

c ¶ L. ſi quis poſth. barto. ibi i lec. nouiſſima limitat niſi ſit ſterilis a natura ꝑ tex. in l. ſed ſi q̃ſitum in ratione ſui. ĩ. de execu. rei iudi. vnde hic ſumpta occaſione Ray. ⁊ Bal. tãgunt an ceſſante ratione legis ceſſet. l. diſpoſitio de quo plene per Bar. et alios in. l. ij. ĩ. de dona.

¶ Ultimo. adde qđ cã ſtudij eſt publica vtilitas tex. eſt in. §. fi. in ꝓemio inſti. ⁊ dũ Bar. dicit qđ cõſuetũ eſt legi ꝓ eo facit. l. ij. in pñ. ĩ. de aqua plu. ar. ⁊ in tit. de pace ꝯſtã. in ꝟſi. ſicut in q̃bꝰ attẽdit̃ ꝯſuetudo. et dũ Bar. dicit ꝙ ſi faber ꝓuenit doctorẽ qđ nõ põt cũ expellere tñ adde qđ ſi in hoc loco ſit ꝯſuetũ legi poterit expelli ita Pe. de anch. ⁊ Imo. in. c. j. de loc. Io. an. Ant. de bu. in. c. fi. de iud. dicit etiã ſpe. in ti. de iudi. §. j. verſ. hic etiã no. qđ ſi ſcholaris vicinꝰ camere alterꝰ legit ita alte qđ aliũ impediat ꝙ iudicis officio põt cõpelli aut tacere aut abire. qđ aũt dicit bar. idẽ priuilegiũ eſſe ſcholaribꝰ ꝑ. §. ornatricibꝰ. Imo. tꝫ ꝯ q: nõ eſt par vtilitas in ſcholari q̃ eſt in doctore ꝑ. l. j. ⁊. ij. C. de excu. arti. li. xij. nõ ob §. ornatricibꝰ. q: loquit̃ in vltimis volũtatibꝰ in q̃bꝰ fit larga interp̃tatio. l. in ãbiguis. ĩ. de reg. iur. l. quoties. ĩ. de re. du. ꝓ quo facit qđ no. cano. in proe. decre. ꝑ illũ tex. in ꝟ. doctoribꝰ ⁊ ſcholaribꝰ intelligẽdo qđ copula et: po-

naꝫ iter diuerſa facit qꝺ no. barto. in.l.j.§. a nec caſtrēſe. de coll'. bo. qꝺ datum eſt cā ſtudij non dꝫ caſtrenſe. ⁊ an priuilegia cōceſſa doctorib⁹ trahātur ad ſcholares vide Feli. ī. pe. decre.

Andreas Pomate.

a ¶ Ultio. vide decιū in.c.fi. ꝺ iudi.

Andreas Pomate.

b ¶ Fabrū. vide aliqd p Alex. in l. ita ſtipulatus.in.x. col.ff. ꝺ v̄. obli. ⁊ que ibi ſcripſi ad Bart. iiij. oppo.

bus:quia debet attendi natura mulierum nō ipſius vitium ſpeciale ſterilitatis.vt in preallē.l.ſi q̄s poſthumos. a ¶ Ultimo[a] inducit glo.iſtam.l.in argumentum ad queſtionem no.per gl. C.de ſtudijs liberalibus vrbis Rome
30 l.j.in fi.lib.xj.quia ſcholares † vel doc. poſſent repellere fabꝛuꝫ qui ſtat iuxta ſcholas vel cōpellere ne malleat:propter publicam vtilitatē. vt reſpublica peritis hominibus repleaꝫ. ſicut hic: et no.in.ꝺ.l.j.in fi. Econtra qꝺ non: q2 priuilegiū ſcholarium debet intelligi ſine iniuria cuiuſq; vt.l.impuberi.j.de admi.tuto.⁊.j.ne quid in loco publ.l. ij.§.merito.⁊.§.ſi quis a principe.⁊.C. de emanci.lib.l.nec auus. ſed hic fieret iniuria fabro.ergo ⁊c. Preterea patronus non pōt impedire libertū ſuū vti arte ſua.ergo multominus ſcholaris fabrum[b] vt.j.de iurepatro.l.quero.⁊ de obſeq.ali.l.fin. Preterea faber nihil immittit in alieno.ergo ⁊c. vt.l. ſicuti.§.ariſto.ſ ſi ſer.vendi.Jaco.de arc.diſtinguit. Aut doctor p̄uenit fabrum:⁊ doctor prefertur.vt.j.ne quid in loco pub.l.ij.§.ſi quis nemine. Aut faber preuenit doctorem:⁊ tūc aut doctor nō poteſt in alio loco commodeſtare:⁊ prefertur doctor:quia propter neceſſitatem frāgitur diuina reuerentia.vt.C.de ferijs.l.omēs. Aut poteſt alibi ſcholas commode facere:⁊ tunc ſecus quia preuētus. vt.l.ſi pluribus. de leg.j.cum ſimilibus: ſi vero ſimul concurrunt:prefertur doctor:q2 maior prefertur minori.vt.ſ.de iudi.l.per minorem.C.de ordi.iudi.l.fi.⁊ meli⁹ prefertur bono.vt.l.exigendi.C.de procura.⁊.ſ.de offic.procon.l.obſeruare.§. profiſciſci. alij hoc reprehēdunt: quia cū ſcholares ſint priuilegiati ſicut mulier.argu.huius.l.prefertur etiā ei qui prior eſt tempore:quia priuilegia non conſiderantur ex tempore. vt.l.quod quis.⁊.l.priuilegia.j.de priuile.cred.⁊ C.qui po.in pig.habe.l.aſſiduis. Et p hoc reſpondetur ad omnia cōtraria.⁊ ſic dicunt doctorem ⁊ ſcholarem indiſtincte p̄ferri ei.ſ.fabro. Ego puto qꝺ iſta lex nihil faciat.quia hic loquiꝫ qn̄ iura diuerſorum cōcurrunt circa idē. queſtio noſtra loquitur quando quilibet operatur in ſuo ſeparatiꝫ alter ab altero.dico igitur in hac queſtiōe qꝺ hoc totum pēdet ex officio iudicis cōſiderata locorum diſpoſitione ⁊ aptitudine:⁊ antiqua conſuetudine cōtracta:quia forte eſt ibi cōſuetum ſemper legi.⁊ ex alijs circūſtantijs iudex preferret doctorem vel fabrum. Idem in duabus ſcholis ita propinquis quod inuicē ſe impediant vt preallegata.l.prima.C. de ſtudijs liberalibus vrbis Rome.lib.xj.vbi eſt caſus qꝺ hoc fiet vel iudicis officio vel condictione ex illa.l. ⁊ in ambiguis prefertur doctor fabro. argu. huius.l. multomagis:quia in doctore verſatur publica vtilitas in communi et in quolibet particulari:quia quilibet poteſt adire doctorem et addiſcere. ſecundum ea que dixi.ſupra in.iiij.oppo. Ideꝫ dico ſi faber eſt iuxta domum vnius ſcholaris vel doctoris. vt.l. legatis ſeruis.§.ornatricibus.j.de leg.iij. ⁊ ad hoc p̄ facit.l.noſtra:quia hic verſatur vtilitas reſpectu vniuerſi ⁊ apta afferre vtilitatem in quolibet particulari:quia propter ſcientiam efficietur doctor.⁊ leget, vel erit magiſtratus.vel papa.vel cardinalis. vt tota
31 die videmus.⁊ ſic ex dicta glo.⁊ ex iſta † ſume argu.quod debitum cauſa ſtudij et debitum cauſa dotis concurrunt cum ſunt paria:vt dicta.l. aſſiduis.§. except.C.qui pot.in pign.habeant.quod eſt multum notandum.

1 Dos quibus caſibus reſtitui non debet.
2 Dos quando reſtituatur mulieri.
3 Dos conſtante matrimonio quibus caſibus repetatur.
4 Marito bannito dos repetitur.
5 Bannitus equiparatur deportato.
6 Exulare eſt principium paupertatis.
7 Maritus quando poſſit ſoluere dotem vxori cōſtante matrimonio:et ſoluendo liberetur.
8 Dos an ſtatim ſoluto matrimonio reddatur.
9 Actio de dote competens extraneo ad dotem repetendam eſt ſtricti iuris.
10 Dilatio reſtituende dotis de qua in.§:exactio.qꝺ cōpetat etiam quando extraneus repetit.
11 L.in omnibus:de iudi.quod locum habeat in actione ſtricti iuris.
12 Maritus cogitur p̄mittere reſtituere dotem vxori. Et quando alteri.
13 Promittere alteri quando quis cogatur.
14 Vaſallus ad petitionem domini an cogatur fidelitatem alteri promittere.
15 Quod poſſum cogere debitorem meum vt mihi faciat inſtrumentum.
16 Actio ex ſtipulatu tacita ſecundum iura.ff.quod nō competat mulieri.
17 Vir quod teneatur mulieri in actione de dote ſcd̄m tempora.ff.inquantum facere poteſt.
18 Extraneus qui ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi quādo agat contra virum inſolidum.
19 Ān quis dicatur effici non ſoluendo ⁊ pauper.
20 Maritus qꝺ cogatur officio iudicis cauere de dote reſtituenda.
21 Maritus qualiter cauet vxori.
22 Conſuetudo quando eſt contraria in ciuitate redditur ad ius commune.
23 Mulier an caueat viro de euictione.
24 Cauere inimico ſuo an quis cogatur.

Soluto matrimo. ¶ Uſq; ad.l.de diuiſione tractat vnā materiā ⁊ vſq; ibi diuiditur in duas partes. Primo loquitur de femina ſui iuris. Secūdo de ea

q̄ eſt in patris poteſtate.ſcd̄a ibi qꝺ ſi in patris. Itē prima ſubdiuiditur in duas:q2 primo loquitur de ſolutione.ſcd̄o de promiſſione.ſcd̄a ibi nec cogiꝫ.et breuiter hoc dicit. Soluto matrimonio debet dos reddi mulieri:et ab initio debet promitti ipſi mulieri.et nō alij ſi marito noceret.hoc dicit in terminis. ¶ In p̄ma particula tria fuerūt queſita.primo an dos data debet reſtitui.ſecundo quando.tertio cui. ¶ Ad que reſpōdet tex.per ordinem qꝺ dos debet reſtitui. et qn̄.ſ.ſolut.matri.et cui.ſ.mulieri.h.d. Et ſicut ſunt tria dicta ita tres oppoſitiones per ordinē formanꝫ in glo.ad quodlibet dictū.vnde diuide gloſ.in tres partes.ſcd̄a ibi itē fallit ſi extraneus. tertia ibi item qꝺ dicit. ¶ Oppo.ad primū et videtur qꝺ dos non
a debet[a] reſtitui.vt.j.eo.l.lucius.ſol.dicit glo. hoc pri-
1 mum fallit † ſi culpa mulieris matrimonium eſt ſolutū.vt.j.e.l.lucius.et.C.de diuor.l.conſenſu.niſi ⁊ ipſe maritus delinqueret.vt.j.eo.l.cum mulier. ſecundo fallit ſi fuit pactum appoſitum de dote lucranda. vt in auꝫ.de ſan.epi.§.ſi vero conſtante.et hoc niſi maritus deliquerit.vt.l.ſi ab hoſti.§.j.j.eod.niſi matrimonium ſit ſolutum morte viri quo caſu pactum nō operatur.quod dic vt lege.ij.ſupra de pact. do. et in l.j.infra de dot. preleg. Item fallit regula huius l.ſi aliquid poteſt obijci mulieri:vt reconciliatio matrimonij vel mora.infra eodem lege ſi mulier.et lege ſemel. Ita dicit glo.et bene.nunc habes primam partem glo. ¶ Scd̄o op.ad ſcd̄am partē hic dꝫ qꝺ mulieri dos ſolui dꝫ.cōtra qꝺ nō debeat reddi mulieri. vt.C.de rei vxo.act.§.accedit. vbi reddiꝫ extraneo.
2 Sol. † q hic dꝫ qꝺ mulieri dꝫ dos reddi:fallit in duobus caſibus.ſ.ſi extrane⁹ dedit.et ſi mulier eſt in poteſtate.vt in glo. ¶ Tertio op.ad tertiū qꝺ dꝫ reddi ſol.ma.cōtra:q2 imo eo cōſtante vt.j.eo.l.ſi cōſtante. in prin.gloſ.dicit qꝺ hic dꝫ qꝺ ſol.ma redditur fallit
3 † in quatuor caſibus.vt hic habes in glo.primus caſus eſt verus.tn̄ nō eſt p̄prie reſtitutio cū adhuc dos deſeruiat oneribus matrimonij.vt.C.de iu.do.l.vbi. dicā in preal.l.ſi cōſtante. ¶ Aduerte q2 ſcd̄s caſus nō facit ad propoſitū q2.l.que ad.loquiꝫ de repetitione q̄ fit per cōdictionē ob cauſam vel ſine cauſa. hic de ea que fit per actio.de dote. ¶ Itē aduerte quia
b tertius et quartus[b] p̄nt dici ijdem cū primo. nam primus caſus eſt qn̄ marit⁹ vergit ad inopiā:ſed ſi maritus deportatur vel dānatur in metallū; perdit bona olim et hodie:tamē olim veniebant ad fiſcum. vt l.deportatorum.C.de pe.vt.l.fi.C.de bo.damna. hodie dantur certis perſonis:vt in auꝫ. bona damnatorum.C.de bo.dam. Merito ergo dos repetitur:quia
4 ad ſummam inopiam deducitur. ¶ Et hoc not. † facit ad queſtionē ſi maritus eſt exbānitus quod ſit locus repetitioni dotis vt hic.cōiuncta gl.que eſt inſti. qui.mo.ius pa.po.ſol.§.relegati.et ita tenet Spec. in tit.de dona.inter vi.vxo.§.ſi.ver.qꝺ ſi vir. de quo dixi plene.j.co.l.ſi conſtante.in.ſ.q.prin. ¶ An autē
5 exbanniti † equiparentur deportatis diſputaui et tenui quod non.et Cy.idem.C.de hered.inſti.l.ſ. tamē finaliter dico quod eoipſo qꝺ ipſe eſt exbannitus facit locum repetitioni dotis.vt in auꝫ.de col. et in corpore vnde ſumitur:quia eoipſo quod ipſe incipit male vti ſubſtantia ſua poteſt dos repeti: quod facit eo
6 ipſo quod incipit exulare. nam † exulare eſt principium quod ipſe efficiatur pauper. vt in auꝫ.vt omēs obe.iudic.prin.§.hec conſiderantes.et in auꝫ.de exhi.et in-
7 tro.re.in princi. ¶ Quinto quero † an marit⁹ extra hos caſus poſſit ſua ſpōte ſoluere dotem vxori conſtante matrimonio.gloſſ.dicit quod ſic in caſibus qui ſunt.j.eo.l.q̄uis. et.l.ſeq.j.c. et de iure do.l.mutus.§.manente.in alijs non valet ſolutio:nec liberaꝫ maritus ſoluendo:niſi quatenus ipſa mulier eſſet locupletior facta.vt.C.ſi conſtante matrimonio dos ſoluta fuerit. lege prima. et ita dicit gloſſa in dicta l.j. Iſta eſt nota.gloſ.firmat enim vnā opi.contrariam Jaco.de are[c] qui dicit quod maritus etiā ſoluendo extra illas cauſas conſtante matrimonio liberatur. Circa quod arguo pro et cōtra.vt dicit Cy.C.ſi dos coſtante matrimonio.l.j. finaliter tene quod hic dicit glo.quod maritus non liberetur niſi mulier ſit locupletior. et tunc liberatio contingit magis iure compēſationis et exceptionis doli q̄ iure ſolutionis.vt lege apud celſum.§.ſi quis pupillo.de do.excep.⁊ pro hac p̄te eſt expreſſum in auꝫ.de nup.§.dotes. et eſt caſus.ſ.de iur.dotium.l.fi. Nec ob.ſ. ad velleianum.l.vir vxori.§.primo. q2 ibi intelligo quod ſoluebatur in caſu premiſſo. Predicta vera quando vir ſoluit mulieri vt habeat ſibi: ſecus ſi ſolueret confitendo ſe vergere ad inopiam:licet forte confeſſio non eſſet vera:quod dic vt infra eodem.lege ſi conſtante.in quarta queſt. principali.

a ¶ Non debet. Adde inquātum Alex.ponit de hac dictione perpetuo. Cal.conſi.xvij.de ver.ſig.⁊ Abb. ſicul.conſi.lx.et inquantum Alexā.limitat Paul. de caſtro.in eo quod dicit quando mulier ab inteſtato decederet et maritus eſſet inops quod maritus ſuccederet in dote p̄cedere niſi extarent filij vide ſpec. in titu. qui filij ſint legi.§.p̄mo. verſi.quid ſi mulier.

b ¶ Quartus caſus. Adde dū Alexā. addit quintū caſum qn̄ marit⁹ expulit vxorē ſine cauſa: qꝺ voluit Paul. de ca.conſil. cccxcij. in fi.

c ¶ Joā.de are. Adde qꝺ cōmunis eſt opi. quod maritus nō liberatur niſi mulier effecta ſit locupletior dicit tamē Pau.ꝺ ca. reperire q aliqn̄ liberatur.ſcilicet ſi facta erat donatio propter nuptias equalis doti et ei reſtitueretur donatio nam poſſet etiam dos reſtitui.vt l.ſi conſtante.§.ſed ſi econuerſo.⁊ ibi Cyn.C.de do. ante nup.de quo hic per Alex. Item ſi dos nō erat ſoluta marito ſed promiſſa poteſt maritus conſentire conſtante matri.quod ſoluatur vxori et liberatur promiſſor vt colligitur ex.l.huiuſmodi.§.cum pater de leg.j.alias fruſtratorium eſſet cōſilium illius.l. itē ſi ſocer qui recipit dotem emancipet filium et iuſſu mulieris dotem filio reſtituat liberatur a muliere.ſupra de iure dotiū.l.ſane.in fine.cum lege precedenti. et ibi ita tenet Bar.expreſſe quem caſum dicit Pau. eſſe notandum:quia quotidie accidit quando filij nō poſſunt ſtare cum patre.de quo vide Bal. conſi.xix. iiij.volumine.et pulchre per Pe.de Ancha. conſilio cccxxix.et not.quod in predictis conſilijs loquuntur quando ſunt in poteſtate patris.

a ¶ Ultimo quero an ſtante ſtatuto de trigeſto quod mariti de trigeſto ipſis ſtantibus in matrimonio ſint vſufructuarij bonorū mulierum tam datorum in dotibus ꝗ̄ acquiſitorum ⁊ mortuis maritis ipſarum mulierum omnia bona ipſarū incontinenti deuenire debeant in mulieribus predictis ꝗ̄rit̄ mō an dos data ī pecunia numerata ſtatī peti poſſit quia in ſtatuto fit mentio de dotibus Bal. cōſuluit ꝙ non poſſit peti. conſi. cij. j. volu.

b ¶ Bone fidei. Adde qđ Imol. ang. Paul. de caſtr. et Alexan. dicunt quod etiā in contractibus ſtricti iuris hʒ locum cautio de qua in. l. in omnibus non facta aliqua diſtinctione. vt probat̄ in l. poſſeſſionem. in verſic. permiſſa ſit cū gloſſ. j. ex quib. cau. in poſ. ea. et in. l. ſi creditores. de priuil. credi. ⁊ in. l. in creditoribus. cū glo. j. de ſepa. bo. ⁊ in. l. inter oēs. ſ. qui ſatiſda. cog. ⁊ in. l. iij. in prin. ſ. de condi. ob cau. ⁊ in. l. ſi finita. §. eleganter. de dam. infecto. qđ intellige ſemper ex cauſa ſuperueniente. vt. d. l. ſi creditores. alias nō dʒ ſatiſdare. item qñ ex vltima volūtate eſt debitor debet ſatiſdare etiā nulla cauſa ſuperueniente vt. d. l. inter omnes. et tenendo hanc opin. reſponde ad hanc ſecundā lec. qđ non eſt vera dū intelligit̄ de extraneo nec huic litere conuenit maxime qꝛ iſte tex. loquitur de incommodo de futuro vt in verſicul. ſuſpectum. quod in. l. in omnibus. dʒ intelligi cauſa ſuperueniente. voluit Pau. de ca. conſi. xlix. ⁊ inquantum Alexā. ponit qualiter debeat conſtare de cauſa ſuſpicionis fuge debitoris. Adde Ro. pulchre conſi. ccxxiiij. et. ccxx.

a ¶ Ultimo quero[a] hic dicit̄ qđ dos dʒ
8 reddi ſoluto matrimonio. quero: † an ſtatim? glo. hic in prin. dicit ꝙ olim annua bima trima die: hodie ⁊c. innuit
9 ergo ꝙ tam in mobilib⁹ ꝗ̄ immobilibus habebat olim vir iſtam dilationem. ⁊ expreſſe dicit. j. e. l. diuortio. §. interdū. quod eſt falſum vt ibi dicā. ¶ Nunc veniamus ad verſi. nec cogitur. in hoc verſi. ſunt due gloſſ. In prima ponunt̄ lecture diuerſe. In ſcda: ponūtur cōtraria ⁊ queſtiones. Cōtinua ſic. Dictū eſt. ſ. quod ſolui debet dos mulieri. Sed queritur an marit⁹ cogetur promittere alteri: vt ſic alteri reddatur. Et reſpondeo vt in litera. ⁊ legitur duobus modis. Primo in dote promittēda ab initio: ſcilicet inchoante matrimonio. ⁊ hoc propter verbū ab initio; quod eſt in litera. Et ſm hoc loquitur de nuda ꝓmiſſione ſine fideiuſſore. Scđo modo legitur de ꝓmiſſione facta ab initio: ſcilicet ſoluto matrimonio. Et ſecundum hoc loquitur de promiſſione facta cū fideiuſſore. vt. l. ſi conſtante. §. quoties. j. eod. Ad hanc ſecundā lec. nos inducit cōtinuatio litere vt proſequatur hic eandem materiā ſicut in prin. ſcʒ ſolu. ma. Item quelibet iſtarū lect. ſubdiuiditur in duas. nam ſecundum primam pōt intelligi quando ipſa mulier dat dotem: ⁊ iſta eſt vera. Item quando extraneus dat pro muliere. ⁊ iſta eſt falſa: Nam tunc maritus cogitur ꝓmittere extraneo vt. l. j. §. accedit. C. de rei vxo. act. niſi ſuſtineres iſtā ponendo qđ extranei promiſſio preceſſerat ſimpliciter. poſtea qñ dabat dotē volebat ſtipulari ſibi. tunc enim nō cogitur maritus: qꝛ ius queſitū erat mulieri. vt. C. de pact. conuen. l. ex morte. in fin. et not. in prealleg. §. accedit. vt. j. dicā. Itē ſecunda lec. poteſt intelligi quando mulier ab initio dedit dotē et hec bona. Item quando extraneus dedit pro ea: tunc extraneo nō preſtabitur talis cautio. ratio quia actio ei competens eſt ſtricti iuris: et ſic ei non caueatur vt. l. dedi. in princip. de condi. ob cau. ita dicit gl. not. ¶ Ex qua glo. not. † primo quod actio de dote cōpetens extraneo ad repetendam dotē eſt ſtricti iuris. quod indubitanter eſt verum vt dicam. j. eo. l. de
10 diuiſione. ¶ Scđo no. † qđ quando extraneus ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi hʒ locum dilatio de qua in. l. j. §. exactio. C. de rei vxo. act. quod patet qꝛ hic ꝗ̄ritur an interim debeat preſtari cautio de qua loquitur. j. eodē. l. ſi conſtante. §. quoties. ſi enim illam dilationem non haberet non quereretur de iſta cautio
11 ne. ¶ Tertio not. ex iſta glo. mirabilem opi. nam † licet ſit dubium vtrum. l. in omnibus. ſ. de iudicijs: habeat locum in actione ſtricti iuris: de quo glo. ibi dubitat ⁊ ſe non firmat: tamen firmat ſe. ſ. de condi. ob cauſam. l. ſi pecuniam. §. item ſi quis dederit. et. l. in poſſeſſione. j. ex quib. cau. in poſſeſ. ea. ⁊ videtur text. in. l. ſi creditores j. de priuile. credi. ⁊. C. de preci. imꝑe. offer. l. vniuerſa. tamen iſta gloſſ. ⁊ hic text. determinant omnia iſta iura: vt ita demum debitor cogatur in actionibus ſtricti iuris: ſi non eſt laborioſum inuenire fideiuſſores. in actionibus autem bonefi
b dei[b] illa diſtinctio ſit laborioſum vel ne: non attenditur. quod multum not. tamen prima lectu. multum applaudet litere. ¶ Iſtis lectu. ſic explicatis ⁊ extricatis. primo oppo. quod ab initio quis non cogatur promittere. vt. C. de act. ⁊ oblig. l. ſicut. Solu. gloſ. dicunt quidam ꝙ hic eſt ſpeciale. vel dic quod occaſione dotis preambule incidit in hanc neceſſitatē. ⁊ hāc tenet Dyn. per. l. ſi quis ſeruum. ſ. de actione empti. ¶ Et aduerte ad iſtā ſolutionem. quia ſecundū hoc oportet te ponere quod hic preceſſit cōuentio de dote vel etiam traditio: nulla facta promiſſione mu
12 lieri de dote reddenda. ⁊ hoc eſt verum. ¶ Not. † tergo quod maritus cogitur mulieri promittere nō autem alteri ſi ſibi noceret vt hic. Sʒ ſi poneres quod nulla conuentio de dote preceſſiſſet: mulier non cogeretur ſe dotare: nec ipſe vir promittere: vt in autentica de nupt. §. ſic itaqʒ. verſicu ſi quis enim. et in autenti. quibus mod. natu. effi. legi. §. quoniam. et hoc modo poteſt ſuſtineri prima lectura. etiam extraneo dotante: quia preceſſit promiſſio ſimplex: ⁊ ſic videatur mulieri donatum: vt. l. ex morte. C. de pac. conuē. Secundo oppo. gloſſ. quod non cogitur alij promittere: vt. C. de nouati. l. prima. dicit gloſſ. Solu. vt ibi. ſed certe magis obſtat. l. nec creditores. eod. titul. gl. ibi dicit quod hic eſt ſpeciale. Petrus dicit quod illa gloſſa dicit verum de rigore: ſed ſi intuemur veritatem et equitatem etiam in quolibet alio idem quod cogatur alteri promittere ſi ei nil nocet: vt. l. in creditore. ſ. de euic. ſed certe ſatis videtur ei nocere ex eo quod fit contra voluntatem ſuam vt. ſ. de vſū. et habi. l. fina. inſti. de act. §. preterea. teneas ergo qđ hoc
13 eſt ſpeciale in dote. Ad huius † autem declarationem ſic diſtingue. quando aliquis petit a me qđ ſibi prodeſt.

prodeſt ⁊ mihi nō nocet. Aut precedit cōtractus de cuius natura eſt vt faciā: ⁊ cogor vt. d. l. in creditore. Aut non precedit: et tunc aut ille petit quod faciam: qꝛ ex hoc aliquid lucratur vel aliquid cōmodi ſentit aut vt dānum euitet. ¶ Primo caſu non poſſum cogi. vt prealle. lege nec creditores. et de vſu et habi. l. fi. ⁊ inſtitu. de actio. §. ꝑterea. Fallit. j. ad trebel. l. qa poterat. fauore vltime voluntatis. Itē fallit fauore religiōis. vt. l. ſi quis ſepulchrū ſupra de religio. Itē fallit fauore dotis vt hic. ¶ Secūdo caſu aut ille petit a me vt poſſit reformari quod ante erat. et cogor vt. l. chirographis. cum gl. ſua. de admi. tu. et in. l. ij. §. item varus. de aqua plu. arcenda. Aut vult quod aliquid de nouo faciam: et non cogor: vt puta vult ꝙ vendam ſibi viam ad fundum cum aliunde ire non poſſet. vt patʒ ſupra de ſeru. vrbano. predio. l. binas. Fallit fauore religionis. vt. l. ſi quis ſepulchrum. ſu
a pra de religio. ¶ Et predicta[a] ſunt arg. ad † queſtio
14 nem: an vaſallus ad petitionem domini cogatur fidelitatem promittere altori. de quo hic per Iaco. de are. quidam vt Cyn. habent in lege prima. C. de noua. dic vt ibi. ¶ Tertio oppo. quod hec cautio videtur ſuperuacua cum habeat mulier actio. ex ſtipulatu per titu. C. de rei vxor. acti. Sol. dicunt gloſ. quod imo eſt vtilis quia habebit inſtrumentum et habebit probationes ideo petitur vt caueat. Et vide gl. illam ibi ſed ad quid cauetur. et quicquid dicat illa glo. non habet mulier tacitam actionem ex ſtipulatu ſecundum iſta tempora. vt not. gl. C. de dotis promiſ. l. ad exactionē. hodie ſic. vt j. dicā. ¶ Et facit
15 hec glo. ad queſtionem an poſſim † compellere debitorem meum ad faciendum mihi inſtrumentum. Dixi in lege ſi pupillus. de noua. et ibi per gloſſ. et lege chirographis. infra de admini. tuto. et cur. et facit. l. ſicut datam. C. de libe. cau. et lege plures apo. C. de fide inſtru. et in ſpecu de inſtrum. edi. §. poſt ꝗ̄ in ver. quid ſi ſolui. et per gloſ. extra de teſti. c. ſignificauit. de quo plene dixi in. l. ſi finita. §. eleganter. de dam. infect. quod tamen glo. dixit quod ſecundum iſta tēpora haberet actionem ex ſtipulatu non eſt verū. vt ſtatim dicam. ¶ Uenio ad queſtionem et quero pro declaratione litere quomodo poteſt maritus ſuſpicari ſe habere incommodum. Glo. dat quatuor reſponſiones. Prima quia forte ille qui vult quod maritus promittat eſt rixoſus homo. Secūdo ſi eſt potentior. quod not. et iſte due prime ſunt multum not. Tertium incommodum eſt. dicit glo. ſi mulier ſtipulanti donat in caſu ſoluti matrimonij: qa mulier ageret inquantum facere poteſt. vt infra eodem. l. maritum. et. l. neſennius. infra de re iudic. ſed extraneus inſolidum. Iſtud non videtur verū quia actio ex ſtipulatu ſecundum antiqua tempora habet exactionē inſolidum: etiam ſi mulier ſtipularetur. C. de rei vxo. acti. §. cum autem. vnde in hoc non videtur diuerſi
16 tas ſiue mulieri ſiue extraneo promittatur. gl. † iſta vt dixi in precedenti contrario ibi dum dicit ad qđ cauetur. videtur tenere quod ſecundum iſta tempora mulier habet actionem tacitam ex ſtipulatu. Idē in lege ſi ſi to. infra eodem. dicam quod hoc non eſt verum: quia ſecundum iſta tempora mulier non habebat actionem tacitam ex ſtipulatu. vt no. in glo. in l. ad exactionem. C. de do. ꝓmiſ. dico ergo qđ actio de qua fit mentio in. §. cum aūt. erat quedam actio ex ſtipulatu que fuit ante antiqua tempora digeſtorum in antiqua iuriſprudentia non poſt: cū nō habeamus alibi mentionē ꝗ̄ ibi. alſ ſequeretur quod totus iſte titul⁹ eſſet deſtructus. Iaco. de ra. ponit in preal
17 leg. §. cum autem. ⁊ ſic † teneo quod ſecundum iſta tempora vir tenetur ipſi mulieri in actione de dote inquantum facere pōt. vt. l. iij. ſ. de conſti. pecu. et l. rei iudi. j. e. licet alia actione agatur ꝗ̄ actione de dote ex ſtipulatu vel alia. vt no. j. eo. l. maritum. ¶ Sed po
18 ne quod † extraneus ſtipuletur dotem ſibi reddi an aget inſolidum contra maritum. Hic gloſ. videtur quod ſic. tu dic inſpiciendum qualiter verba ſtipulationis fuerunt concepta: vt no. in l. ſi prior. j. eo. ¶ Not. tamen ſecundū iſtam glo. quod actio competens extraneo pro dote ꝯpetit inſolidū. Sed contra hoc oppo. quia ſecundum hoc expectat maritus ꝙ ipſe efficiat̄ pauper: et propter hoc denegat extraneo promittere: quod nō debet fieri: quia caſum ⁊ aduerſam fortunam expectare non debet. vt lege inter ſtipulantē. §. ſacram. infra de verbo. obliga. So
19 lu. dicit gloſ. † ꝙ vir non erat ſoluēdo vel expectabat̄ effici in breui nō ſoluēdo: quia res eius erant in loco pericu
b loſo.[b] Quod declaro vt puta ſi res erant in montibus et ſic propter aquā vſuras per iſtam glo. qꝛ eſt veriſimile effici nō ſoluēdo. pro quo eſt bonus tex. in. c. quando. in verbo voragine. extra de vſur. et ibi Pet. de ancha. facit mentionem de iſta glo. et per hoc etiam facit quod conſuluit Bal. conſi. xj. j. vol. cum eſſet facta quedam diuiſio inter duos et vnus habuiſſet ſtabilia: alius nomina debitorum ex vſuris dicit reſcindendā diuiſionem: quia ſine vexatione exigere non poterant nec aſſignari cum ſaperēt vſurariam prauitatem. Ad id quod no. Bal. et poſt eum do. Alex. ꝙ ſufficit primo per inſtrumentum cauſam ſuſpicionis probare: ⁊ poſtea poſt capturam iuſtificare capturam. prout etiā tenent Bald. et Ange. in lege apertiſſimi. C. de iudi. per glo. in verbo recuſare tu vides de hoc per Ro. conſilio. ccxlj. et ibi quid ſi ab vna parte [illegible] proba. plene de fuga: ab alia parte proba. de bona fama. et quod poſſidet immobilia et ꝙ habitator cōtinuus. et conſilio. cccxxvj. per eundē quomodo conſtare debeat debitorem de fuga ſuſpectum. Et de predicta materia vide etiam Pau. de ca. conſilio. xxxix. cum ſequen. et per Roma. conſi. cccxx. ⁊. ccxxiij.

a ¶ Et p̄dicta. Adde vltra do. Alex. Bal. cōſi. cccxv. j. volu. qui tenet quod inuito vaſallo dn̄s non poſſit delegare duobus caſibus exceptuatis de quib⁹ ibi vide. et Ro. cōſi. xxv. dicentē ꝙ ſub vniuerſitate trāſeunt. ſed vide plenius per eundem bal. ꝯſ. cclxxxvij. iij. lib.

b ¶ Loco periculoſo vide eundem bar. in. l. ſi quis ſtipulatus ſtichuʒ. §. primo. in fi. de verb. obliga. et ſ. l. iij. §. fi. de lib. leg. ⁊ in. l. item §. qui paratus. ſupra qui. mod. pig. vl' hyp. ſol. Ange. in rep. l. nemo carcerem. de exac. trib. li. x. ſimiliter non putatur idoneus fideiuſſor qui talia bona poſſidet. ⁊ ita limitatur. l. ſciēdum ſimiliter ꝗ̄ habet pecunias ad

a ¶Tunc reddimus. Adde ad Bartol. hic Alexan. de imo. in conſi. v. col. j. et in conſi. cxxvij. col. penulti. in v. volu. Et intellige hoc verum niſi altera dictarum conſuetudinum eſſet preſcripta ſpatio. xl. annorum de iure canonico: vel. x. annorū de iure ciuili quia tunc tolleretur precedens cõſuetudo et ſic non redíremꝰ ad ius cõmune. ita alexan. in dicto cõſi. v. in. v. colū. verſi. non obſt. dum quarto dicebat cum cunctis his que ponit in. ij. colū. verſ. tertio quia preſupponitur. Et ibi vide pulchra per ipſum quanto tempore preſcribatur conſuetudo.

b ¶Ultimo quod communiter tenetur quod ſi probabiliter dubitat ſe poſſe offendi: quod poſſit petere ab inimico cauſ. de quo per Bartol. et Ange. in l. ſed ſi ſuſceperit. §. ſi liberis. ſ. de iudi. per Spe. in ti. de pig. §. ſequitur. verſi. quid ſi timeo per imo. in lege ſi finita. infra de dam. infec. per Cyn. et alios in l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. cõfu. Barto. in lege capitalium. §. ad ſtatuas. infra de pe. Bald. in lege finali. C. de epiſc. et cle. et an ſi ſit ſtatutum et dicat quod offendens poſſit petere cautio. ab offenſo et eius conſanguineis et pro ſe et eius cõſanguineis dicatur fauorabile vel odioſum. et tunc quid ſi maior pars conſanguineorum offendentis renuntiauerit ſtatuto an preiudicet minori parti petēti caut. et qualiter ſit probanda offenſa: ⁊ qualiter cõſanguinitas. vide Ancha. conſilio. lj. et vide ad hāc materiam quod conſuluit Bal. conſi. cxlj. in. vol.

c ☙And. Poma. ¶Quod ſi in patris. Vide ī materia per Are. poſt Roma. l. placet. de acq. heredi.

d ¶Communis. Adde in q̄ſtum Alexan. limitat hoc procedere niſi pater ſimpliciter ſtipulatus eſſet dotē reddi: quia tunc ſola filia agere poterit quod idem voluit do. Cardi. conſi. penulti.

diſſuebantur. vel ſi res erant iuxta flumen. Ad predicta facit. l. verum. §. ſi locupleti. ſupra de mino. Et not. iſta exempla: quia faciunt ad limitandū. l. ſciendum. qui ſatiſd. cog. Ponit enī gloſſ. exemplum de iuſto timore quando ſubiacebat vſuris: vel erat implicitus mercantijs periculoſis in mari: vel per terram. Iſta omnia iuſtum ingerunt metum ne efficiatur non ſoluendo. ¶Dat glo. aliud exemplum. quando vir non vult alij promittere quia retinet incommodum ex eo quia mulier poſtea non poſſet de dote teſtari et ſibi relinquere. ſed hoc videtur falſum: quia vir poſſet ſemper recuſare promittere alteri quod eſt contra mentē huius. l. ¶Preterea iſto non cõtinet incõmodū ſed timet amittere lucrū: et nõ ē par eademque ratio vt. l. ſi. in ſi. C. de codicillis. ¶Quero ergo quo iure petatur caueri. Glo. dicit quod ſi dos non eſt data: per retentionem: vel ſi eſt da
20 ta † per officium iudicis: quod placet per iſtum text. qui dicit cogitur: quod iudicis officium importat. vt dixi de condi. ex le. l. j. et de ali. leg. l. iij. et no. in lege ſicut datam. C. de libe. cau. et l. plures. de fide inſtru. ¶Extra gloſ. quero qualiter formabitur promiſſio fienda per virum de dote reſtituenda.
21 Dic de iure † cõmuni taliter quod vir non teneatur ab aliud niſi ad quod teneretur ſtipulatione nõ facta. vt lege ſi quis ſic ſtipuletur. infra eodem titulo. et. l. cū querebatur. infra de ver. ſig. alias ſi aliquid nouū promitteretur pateretur incommodum contra. l. iſtam. Item debet cauere de dolo et lata culpa et leui: vt. j. eo. l. ſi filio. §. j. Sed cum hodie in quibuſdam locis fiant inſtrumenta dotis reddende cum his verbis. videlicet quod maritus ſub hac conditione promittit reddere et reſtituere dotem ſi matrimonium ſolutum fuerit morte mulieris ſine liberis vel cum liberis decedentibus in pupillari etate: an promittetur cum illis verbis. Certe non niſi conſuetudo fuerit. vt. l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. ſupra de edi. edic. et. l. ſi tertius. §. j. ſupra de aqua plu. arcen. ¶Sed
22 quid ſi eſſet † conſuetudo que haberet aliam conſue
a tudinem contrariam: tunc redimus[a] ad ius commune. vt. l. nemo. §. temporalis. infra de reg. iur. Ex quo not. quod ſi in ciuitate conficiuntur inſtrumenta diuerſimode propter tales contrarietates et diuerſitates redimus ad ius commune. vt dicta. l. nemo. §. tē
23 poralis. infra de reg. iur. ¶Quero † quid ſi vir petit ſibi caueri a muliere de euic. an teneatur mulier ſibi cauere. Dic vt eſt text. et glo. in lege non ſolum. ſ. de
b iure do. ¶Ultimo[b] hec. l. inducitur ad. q. an quis co
24 gatur cauere † inimico ſuo de nõ offendendo. Guil. ponit in. l. illicitas. §. j. ſ. de offi. preſi.

1 ☞ Actio de dote profectitia eſt communis patris et filie nec aliter in alterius preiudicium poteſt petere vel delegare.
2 Filia contra voluntatem patris nubere poteſt.
3 Filia in dote profectitia poteſt agere ſine conſenſu patris.
4 Actio de dote profectitia eſt ſolius filie emancipate et in ea agit.
5 Ratio inducendi communionem actionis inter patrem et filiam.
6 Factū patris quod nõ noceat filie poſt emancipationē.
7 Pater quando poſſit agere actione pro dote.
8 Filia quando poſſit agere patre viuo et durante patria poteſtate.
9 Filij quod poſſint agere contra patrem conſumentem omnia eius bona ne dos conſumatur.

Quod ſi in patris.

[c]Iſta eſt ſecunda pars principalis
c huius legis et vſque ad. §. voluntatem: tractat vnam
1 materiam. et hoc dicit. Actio † de dote profectitia
d eſt communis[d] patris et filie: nec alter in alterius preiudicium petere vel delegare poteſt. hoc dicit. Primo ponit dictum in genere. Secundo infert aliquas illationes. Tertio ponit quid ſi fuerit contra factum. Secunda ibi: denique. Tertia ibi: ceterum. ¶Opponi. quicquid acquirit filius acquirit patri etiam hodie in profectitijs. vt lege cum oportet. poſt principium. C. de bonis que liberis. Solut ſpeciale eſt hic in dote quod filia hoc iure nõ q̄rit patri. ¶Scḋo op. dicitur hic quod dos eſt cõis. Cõtra imo eſt mariti vt. l. doce. C. de rei vendi. Solu. hic dos. i. dotis actio. ¶Tertio oppo. de. l. ſi vt proponis. C. de nup. glo. dicit quod ibi fallit: quia filia nupſit con
2 tra voluntatē patris. et ratio † quia filia non poteſt ſe nubere contra voluntatem patris: quod de iure canonico eſt hodie correctum. vt ſupra de ſtatu ho-

mi. l. paulus. ⁊ inſtitu. de nuptijs. §. j. ⁊ ibi not. ⁊ ſic cū
a ceſſat ratio ceſſat ⁊ lex. ¶Oppo. vltimo infra eodē l. quoties. Solu. ibi pater fuit incontinenti ſtipulatꝰ ſibi reddi: hic nõ. ¶Quero hic loquitur in dote pro
3 fectitia: quid in aduentitia. ¶Reſpondeo † poteſt fi
a lia in ea agere ſine conſenſu[a] patris vt in autenti. quod locum. C. de collationibus. ſecundum gloſſ. et bene. ¶Quero hic loquitur de filia in poteſtate: quid ſi
b eſt emancipata.[b] Guar. dicit idem. alij dicunt idem quod Guar. iure antiquo. ſed hodie dicunt corrigi
4 per. §. extraneum. C. de rei vxor. actio. ſed † veritas eſt quod dicit Ioan. in fin. quod ſi filia eſſet emancipata tota actio remanet ſua. Ratio: quia per emancipationem actio que eſt cõmunis cum patre ſolidatur in filiam: vt in. §. videamus. de rei vxo. acti. multomagis efficitur propria filie a principio. vt argu. l. acceptam. l. ſi per te. C. de vſuris. ⁊ hoc tenet Dyn. hic. ⁊ idem Cy. in. l. auia. C. de iure dotium. Nõ ob. l. profectitia. ſ. de iure dotium. quia fateor quod eſt profectitia vt ibi: non tamē eſt cõis patris ⁊ filie: ſed ſolius filie. Item nõ obſt. l. filie. j. eod. quia reſpondeo quod ibi pater fuit ſtipulatus. non obſt. l. ſi ab hoſtibꝰ. j. e. quia ibi filia erat in poteſtate iuris ficti. ¶Quero que fuit ratio que mouit legiſlatorem ad inducen
5 dam iſtā cõmunionē. † Glo. ponit vnam ex parte patris: ſcilicet ne ſi filia haberet actionem integram ⁊ eam peteret ⁊ perderet dotem pater cogatur iterū eā dotare. Alia ratio. eſt ex parte filie: ne pater accipiens dotem eam cõſumeret ⁊ filia remaneret indo
c tata:[c] vt. l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. j. eod.
6 ¶Venio ad verſi. ceterum ſi pater. ¶Not. hic † quod factum patris nõ nocet filie poſtquam fuerit emancipata: et ſic videtur quod interim noceat. ¶Oppo. j. eod. l. ſi pater. ⁊. l. ſi cū dotem. §. ſi pater. Solu. glo. intellige hanc ſcḋm illas. ſ. quod nõ nocet filie: niſi pater poſtea ſibi tantūdē dederit vel reliquerit. ¶Que
7 ro † vtrum pater interim poſſit agere. Gloſſ. que eſt hic dicit quod nõ: quia non poteſt venire contra factū ſuum. ⁊ vide eam que incipit morte vel emancipatione ⁊c. ⁊ dicit verum gloſ. ſi pater vult agere pro iure ſuo pro actione ſibi cõpetenti: ſed ſi vellet agere tanquam legitimus adminiſtrator filie poſſet. vt not. in gl. l. cum dos. ſ. de pac. dot. ⁊ hoc. §. a contrario ſenſu. Et per conſequens poſſet etiam filia agere patre volente. pro quo facit. j. proxi. in. ⁊ quod ibi dicam pro
8 cedendo vlterius. ¶Sed quero † vtrū patre viuo et durante patria poteſtate poſſit filia agere ſine patris voluntate. ⁊ eo inuito. gloſſ. dicit quod ſic. ſi pater eſt inops: al's non. Et ad hoc adducit. l. fina. ſ. de eo per quē factū eſt. quia ſicut inopia eximentis reſcindit liberationem exempti: ita inopia patris reſcindit ſpem liberationis quā habebat vir. pro hoc facit. l. plane. la. ij. §. j. de le. j. ⁊. l. pater. in fi. j. de do. ple. inducit etiā glo. l. imperator. j. ad treb. nam ſicut ibi ſuſpicio de patre facit trāſire fideicommiſſum in filiū. ita hic ſuſpicio patris propter paupertatē facit trāſire actionē de dote in filiā ſcḋm Dy. pro hoc. j. eo. l.
d ſi cū dotē. §. eo autē tēpore. no. hanc glo. Formo[d] ti
9 bi vnam aliā. q. Pone † quod vxor alicuius deceſſit remanētibus filijs heredibus: dos remanſit apud patrē. qui diſſipat oīa bona: filij volunt agere cõtra patrē vt dos nõ conſumatur: an poſſint. Et videtur quod nõ: et de bo ma. l. j. ⁊ in auf. de nup. §. eſt quoque.[e] ⁊ meliꝰ in. §. ſed quod ſancitū. dico quod filij poſſūt agere ſicut ipſa mater poſſet. primo per iſtā glo. que equiparat paupertatē patris emancipatiōi. Pro hoc videtur caſus de ſen. paſ. l. ſi. ⁊. ſ. vt leg. no. ca. l. ſi. in prin. vbi gl. tangit iſtam. q. poſui in. l. ſi cõſtante. in prin. j. eo. Venio ad verſi.

1 ☞ Factum filie durante patria poteſtate quod nocet ſibi facte ſui iuris.
2 Pater ⁊ filia in actione de dote non ſunt ſocij nec duo rei.
3 Quid ſit dicere pater agit adiuncta perſona filie.
4 Actio que cõpetit filie ⁊ patri pro dote an ſit vna vel ſint plures.

Itē ſi voluntate.

Nota quod fa
1 ctum filij nõ nocet patri. ¶† Scḋo no. quod factum filie tempore patrie poteſtatis nocet ſibi facte ſui iuris[f] vt

a ¶Sine conſenſu. Adde Baldum conſilio. ix. quinto libro. Roma. conſilio. cccclxxxvj. vbi etiam ſi ſit minor et facit quod volunt domi. de rota in anti. deciſi. ccccxcviij. quod ca. ſi annuum. habeat locum in minore petente decimas ſibi debitas ex priuilegio et in dicto conſilio roma. approbat exemplum gloſ. quod Alexan. improbat. et tu adde quod opini. Bartol. hic dicit communem Alexander de Imola in cõſilio. xx. colum. fin. in ſecundo volu.

b ¶Emancipata. Adde, quod communiter tenetur quod ſi pater dat dotem pro filia emancipata quod actio de dote eſt propria filie. pro qua opinio. eſt textus cum glo. in. l. pater filie. ſupra de euictioni. vbi dicit quod quandoque pater dat dotem pro filia emācipata et ſtipulatur ſibi reddi: quod illo caſu eſt patris. ergo a contrario ſenſu extra illum caſum erit filie.

c ¶Indotata. adde quod pro notabili tenent doctores hanc gloſ. hic ⁊ Barto. in. l. ſi conſtante. ⁊ Bald. in. l. vbi. C. de iure dotium. ⁊ Bartol. in. l. imperator. j. ad trebel.

d ¶Formo. Adde Ioan. andre. in additio. ad Specul. in titul. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. §. fin. ad finem Bald. in. l. ſecunda. C. ſi in fraudem patro. et in l. non poteſt. ſupra de adoptio. Bartolus et Baldus in. l. cum oportet. §. cum autem. C. de bonis que liberis. et dicit Innocentius in capitulo finali. de ſequeſtra. quod ille qui pro ſuis neceſſitatibꝰ fructus cõſumit dicitur dilapidare fructus: quod Baldus reputat nota. dignum in dicto capitulo finali. ⁊ idem voluit Baldus in capitulo primo. §. ſancimꝰ. in titu. quo tempore mi. ⁊ Archidia. xj. q. j. quia reo. Angel. in. l. diuus. de peti. heredita. ſequitur Barba. cõſilio. x. ij. volumi. ⁊ quod patri dilapidanti auferatur adminiſtratio. voluit Barto. conſilio. lxxv. iiij. libro.

e ☙And. Poma. ¶Quoque. Vide Feli. in ti. de treu. et pace. in. iij. col. Are. §. ſeq.

f ¶Sui iuris. adde an ſi filiuſfa. liberet debitores paternos: illa liberatio ſibi preiudicet effecto ſui iuris. Pau. de ca. dixit quod ſibi videtur quod a principio nõ valuit nec ex poſtfacio poſſit reconualeſcere et ſe remittit ad not. per Bart. ⁊ Dy. in. l. filius. j. de ſolu. et

in.l.cum dominus.§.ſi filius.de pecu.leg.⁊ in.l.⁊ he
re.§.ſi filia.ſ.de pactis.per Petrum de ancharano.
dominic.de ſancto Gemi.in.c.qꝫuis.de pactis. per
Specul.in titul.de pactis.§.penulti.Sed qua pena
veniat puniendus filiusfa.qui aſſeruit ſe pꝛocurato=
rem patris
et libera=
uit debito
rem. ⁊ etiã
qua pena
ſi debitoꝛẽ
liberatum
alij cedat.
vide Bal=
dum conſi
lio.xiiij.iij.
volumine.
concludit
etiam hic
Pau.de ca
ſtro de mẽ
te docto.
quod ſi fi=
lia commi
ſit adulte=
rium quod
non pꝛeiu=
dicat pa=
tri vt mari
tus lucre=
tur dotem.
a ¶ Conſen
tiẽte.adde
quod pau.
de caſt.di=
cit iſta ver
ba non ha
bere ſapo=
rem. quia
etiam vide
tur agere
nomine fi=
lie ad eius
vtilitatem.
et dicit qꝺ
poteſt dici
quod ſolu.
glo. poſita
in vltima
parte ſit ve
ra cum nõ
noceat fa=
ctum filie
qꝫtum ad
hoc vt pa=
ter repella
tur ab agẽ
do:ſed be=
ne nocet qꝫtũ ad aliud. qꝛ ſi agat adiuncta perſona
filie tenebitur eã defendere in cãm reconuentionis.
ſi foꝛte filia pꝛomiſiſſet penam marito ſi ab aliqua
moleſtaretur per.l.iij.§.fi.ĩ.re.amo.

l.et heredi.§.penul.de pac.⁊ vide qꝺ
ibi not. Nã debet intelligi hic qꝺ illa
remiſſio fiat ante matrimoniũ:vel eo
ſoluto:alias eo conſtante non valeat
pꝛohibẽte lege.per ti.de do.inter vi.
2 et vxo. ¶ Oppo.quod pꝛomiſſio† ſi=
ue voluntas ſolius filie pꝛeiudicet pa
tri:vt.l.ſi rem.§.ſi duo.ĩ.de noua.⁊.l.
ſi duo.ſ.de arbit.Huius contrarij ti=
moꝛe glo.dicit ꝙ pater ⁊ filia in actio
ne de dote nõ ſunt ſocij: ſicut duo rei
credendi.⁊ ſic nõ obſtant contraria:
qꝺ pꝛobat glo.pꝛimo per.l.qui homi=
nẽ.§.ſi gener.ĩ.de ſol.qꝺ apparet: qꝛ
vnus ſocioꝛũ agit ſuo nomine tantũ. a
hic vero agit nomine ſuo ⁊ alterius.
pꝛobat etiã Dy.qꝺ nõ ſunt ſocij.nam
hic ſperatur cõſolidatio in perſonam
vnius per moꝛtem alterius: vt hic. et
C.de rei vxo.actio.§.videamus.ideo
non eſt idẽ qꝺ in duobus ſocijs reis
credendi:qꝺ patet quia duo rei tranſ
mittunt ad heredẽ:vt.ĩ.ad.l.fal.hoc
eſſe obſeruandũ.et.l.j.de noua.et de
duo.reis.l.ſi reus.⁊ vide glo.que inci
pit.ideſt filia. ¶ Alterius hic dicitur
qꝺ pater poteſt agere adiuncta ꝑſo=
na filie. ¶ Opp.de.l.cũ dos.§.ſi ve=
ro.de pac.do.contrariũ eſt foꝛte glo.
ſolu.qꝺ poteſt agere vt hic: ſed exce=
ptione repellitur vt ibi: ſed hoc nihil
eſſet in effectu:vel ibi in pacto: hic in
delegatione.hanc repꝛehẽdit Dy.qꝛ
maioꝛis autoꝛitatis eſt delegatio qꝫ
pactũ.vt.l.ſi rẽ.§.ſi duo.ĩ.de noua.et
l.ſi vnus.in pꝛinc.ſ.de pac.ſolu.ergo
alio modo vt ibi dicit glo.⁊ illã tenet
Dy.ſed mihi videtur qꝺ ſit ꝯtra tex.
ibi ⁊ alias ſim ſolitus illam firmare.
3 Quid dicemus.dic ergo† ſi vis intel
ligere ſufficienter opꝫ intelligere hoc
dictũ: qꝺ pater agit adiuncta ꝑſona
filie:vel nõ adiũcta vt gl.dicit.⁊ qñqꝫ
noĩe ſuo vel filie.⁊ qñqꝫ ſolus. ſ. noĩe
ſuo.declarem⁹ hoc. Qñqꝫ pater ſol⁹
põt agere nõ adiũcta perſona:vt ſi fi
lia nullam habet cãm cõtradicendi.
vt.ĩ.§.pꝛoximo. Item qñqꝫ põt age=
re filia patre permittente. vel ſi dos
eſſet magna patre nõ permittente.vt
C.de colla.auten.qꝺ locũ.⁊ eo exiſten

te inope.vt dixi.ſ.pꝛoxime.Et ex hoc quedã ſequũ=
tur qꝺ ambe perſone poſſunt agere quilibet pꝛinci=
paliter:ſicut quilibet duoꝛum reoꝛum credendi: vt.l.
iij.in fi.ĩ.de duo.reis. ¶ Item quãdoqꝫ poteſt age=
re pater adiũcta perſona filie ⁊ hoc duobus modis.
Pꝛimo vt agat nomine ſuo ⁊ nomine filie:hoc eſt ad
vtilitatem tam ipſius patris qꝫ filie:quia iſta verba
nomine ſuo ⁊ filie:tantum impoꝛtant qꝫtum ſi pater
ageret pꝛo medietate ꝓ ſe ⁊ ꝓ medietate pꝛo filia.
Et iſto pꝛimo modo non poſſet agere pater in caſu
iſto cum filia ſibi pꝛeiudicauerit:⁊ ſi ageret iſto mo=
mo repelleretur ex perſona filie ⁊ ſic loquitur.l. con=
traria. ¶ Secũdo modo poteſt agere pater adiun=
cta perſona filie.id eſt de voluntate ⁊ permiſſione fi
lie:non tamẽ ad eius vtilitatem:⁊ hoc modo poteſt
agere etiam in caſu iſto vt hic. ⁊ pꝛobatur expꝛeſſe
in.l.filiusfa.§.ſed ⁊ filia.ſ.de pꝛocurat. ⁊ ita videtur
ſentire hic Jacob.de aret.Et ſecundum hoc quedã
glo.parua ſuper verbo adiuncta.que dicit.i.nomine
ſuo ⁊ filie:non bene dicit. ſed debet intelligi adiun=
cta perſona filie.i.filia conſentiente[a]. per dictum.§.
ſed ⁊ filia.⁊ ita intelligit gloſſ. magna circa pꝛincip.
et in fin.vt.ĩ.dicam in pꝛoximo contrario. Pꝛocedo
vlterius ⁊ opp. dixi quod filia non poteſt agere ꝑ ſe
ergo neqꝫ poterit per alium.vt.l.neqꝫ per ſe.C.de he
redi.inſti.Bꝛeuiter gloſſ. bene dicit quod non agit
per ſe neqꝫ per alium:ſed alij permittit quod agat.⁊
vide glo.in fi.Ex hoc habes qualiter debeat pꝛacti
cari quod pater agat adiuncta perſona filie vel non
adiuncta.Quando ergo quis poteſt alij permitte=
re quod ipſe facere non poteſt. Tex.ſoluit in.l.ſi fun
dus.§.j.ſ.de pigno. ¶ Sed contra pꝛedicta op. idẽ
eſt aliquid facere voluntate alterius ⁊ mandato al=
terius.vt.l.poſt dotem.ſecundum intellectum Dyn.
ĩ.eodem.vnde ſi pater agat volũtate filie debet re=
pelli:quia videtur agere vt eius pꝛocurato.Solũ
4 in.l.contraria. ¶ Quero vtrum actio† que compe=
tit filie ⁊ patri ſit vna vel plures. Et dic vt hic per
gloſſaꝫ.que plene hoc diſputat.Joan.tenet quod ſit
vna ſola quam pater intentat quandoqꝫ ſolus quan=
doqꝫ ſola filia:quandoqꝫ filia ⁊ pater:vt dictum eſt.
¶ Sed contra hoc facit iſta litera:que dicit, nec eaꝫ
actionem ⁊c.quia copulatiua incluſa in dicta nega=
tiua:nec oſtẽdit diuerſitatem actionũ.⁊ ſic ſunt plu=
res.Dyn.dicit quod ſignificat pluralitatẽ circa mo=
dum agendi non circa ſubſtantiam actionis. ¶ Se
cundo contra hoc facit quia ex eadem iniuria facta
filie naſcuntur plures actiones:vt.l.pater.ĩ. de iniu.
Gloſſ.dicit aliud in actione iniuriarũ.Dy.dicit ideo
aliud:quia ex pluralitate perſonarum inducit plu=
ralitas iniuriarum:⁊ conſequenter pluralitas actio=
num.vt.l.j.§.fina.de iniur.⁊.l.eum qui.§.penul. eod.
titu.ſed hoc ꝓpter pluralitatẽ perſonarũ nõ induci
tur pluralitas dotiũ. ⁊ ideo nec pluralitas actionũ.
¶ Tertio cõtra Joan.facit.nã ſicut in duobus reis
ſunt due actiones:vt.l.ſi reus.ĩ.de duo.reis.eadem
ratione ⁊ hic. Rñdet Dyn.vbi eſt pluralitas obliga
tionum:merito ſequitur pluralitas actionũ: ſed hic
vna tantũ eſt obligatio:vt.l.qui hoĩem.§.ſi gener.ĩ.
de ſolutio. ¶ Quarto cõtra hoc inducitur.qꝛ qñ pa
ter agit cauet de rato.vt.ĩ.ea.l.in fin.⁊.l.non ſolum.
§.ſi de dote.ſ.de pꝛocura.ſed ſi agitur nomine pꝛo=

pꝛio non caueret. Reſpondeo quãdo 2
quis agit nomine pꝛopꝛio et alterius
conſenſus non requiritur: et tunc non
debet cauere de rato: ſed hic requirit
alterius conſenſus vt.ĩ.pꝛoxi.§. Qua
lis autem hec cõmunio dicatur inter
patrem et filiam.dicam.ĩ.l.pꝛoxi.

1 Filia quando diuoꝛtium fit eius
culpa quod non pꝛeiudicet patri: ſed 3
ſibi moꝛtuo patre.
2 Filia ſi conſentit marito alienanti bo=
na ꝙ nõ pꝛiudicet patri:ſed ſibi.
3 Tacens quando videatur conſentire.
remiſſiue.
4 Furioſus qñ videatur cõſentire: et ha
beatur pꝛo abſente.nu.5.
6 Pater agens pꝛo filio quando tenea=
tur ſatiſdare.
7 Venditoꝛi ſcienti litem motam eſt de
nunciandum per emptoꝛem.

* Voluntatẽ. Filia ſane men=
tis dicitur velle
ſi pꝛeſens ſit et non contradicit. Jdeꝫ
ſi eſt furioſa: ſecus ſi eſt abſens. h.d.
Et habet tres partes vt patet ex lite=
1 ra. Jſte verſi.facit† ad queſtionem. fa
ctum eſt diuoꝛtium culpa filie an pꝛe=
a iudicet patri.[a] glo.mouet in lege con=
ſenſu.C.de repu.et in lege ſi dotem.C.
de iure do.et ibi Cyn. tenet idem qꝺ
Dyn.hic.quod patri non pꝛeiudicat:
ſed pꝛeiudicat ſibi filie patre moꝛtuo
per hunc.§.et in aut.de nup.§.eſt quo
qꝫ poſita. C. de diuoꝛ. aut. econtra ſi

filij.Secundo facit† filia conſentit ma
rito alienanti bona ſecundum foꝛmã
legis iubem⁹.⁊ legis etiam.C.ad vell.
an pꝛeiudicet patri.Certe nõ:ſed pꝛe
iudicat ſibi filie patre moꝛtuo. vt hic
ſecundum Dyn.facit.l.et heredi.§.pe
nulti.ſupꝛa de pac.et hoc tenet Spe=
cu.in titu.de dona.inter virum ⁊ vxo=
rem.verſi.quod ſi filia. ¶ Oppo.qui
†tacet non videtur conſentire.l.qꝺ vas
§.vetare.infra de fur.gloſſ.ſolu.remit
tendo ad not.in lege filiusfami.§.inui
tus.ſupꝛa de pꝛocura.Cyn.in lege in=
uitus.C.de pꝛocurato.Dyn.in.c.is qui
b tacet.[b] de regu.iur.lib.vj.Ego exami=
no.ĩfra eodem lege que dotis. ¶ Op
c po.infra eodem.l.titia.Sol. vt in gl.[c]
¶ Oppo.ad ſecundum dictum de.l.
qui ad certum.ſupꝛa locati. Solu.fu=
4 rioſus non videtur conſentire quan=
do requiritur conſenſus verus tacit⁹
vel expꝛeſſus. vt.l.contraria. ſed hic
nullus conſenſus requiritur. ſed non
contradicere pꝛo voluntate habetur.
facit ad hoc quod not.in lege.in nego
tijs.de regu.iur. ¶ Opp.ad tertium
dictum naꝫ furioſus equiparatur ab=
d ſenti.[d] vt lege ſecunda.§. furioſus. ſu=
pꝛa de pꝛocura.et infra de iure codi.
lege ſecunda.§.furioſus.ergo idẽ de=
bet eſſe in abſente quod ſupꝛa dixi in
5 furioſo.glo.inuoluit ſe.Dyn.† dicit o=
ptime.quandoqꝫ ſufficit abſentia nec
requiritur conſenſus abſentis: et tunc
furioſus habetur pꝛo abſente: vt lege
ſed et ſi vnus.§.filio.infra de iniur.

* Pꝛo concoꝛdia.Aduerte quod Barto.in l.iubemus
C.ad velleia.dicit quod mulier que conſentit aliena
tioni ſibi pꝛeiudicat in iuribus hypothecarum.Cõ=
trarius allegatur in hoc. §. voluntatem. Solut. do.
Alexan.in dicta.l.iubemus.in apoſtillis ſoluit quod
debet itel=
ligi ſecun=
duꝫ deter=
minationẽ
in hoc. §.
volũtatem.
vt loqua=
tur patre
moꝛtuo ſe
cus quan=
do eſſet vi
uus.et ita
intelliga=
tur in hoc
§. volunta
tem.
a ¶ Pꝛeiu=
dicet pr̄i.
Adde qꝺ
Bal. hic ⁊
cano. in.c.
ex literis.
de pigno.
et Specu.
in ti.de do
te poſt di.
teſti. in.§.
foꝛma ver
ſic. quid ſi
filia. infe=
runt quod
ſi filiusfa=
milias re=
nuntiauit
iuri hypo
thece qꝺ
non pꝛeiu=
dicat pa=
tri.idem ſi
commiſit adulterium.et hoc omnes ſequuntur hic
per tex.in auten.de nup.§.eſt queſtio.idẽ ſentit glo.
in lege finali.C.de repu.d. Anto.in.c. quia plerũqꝫ.
de dona.inter virum et vxo.
b ¶ Qui tacet.adde quod Bald. infert ad ſtatutum
quod mulier non poſſit ſine conſenſu duoꝛum pꝛo=
pinquoꝛum alienare quod non ſufficit illos eſſe pꝛe=
ſentes et tacentes per hunc text.in verbo videri qꝺ
fictionem denotat.lege pꝛima.§.deieciſſe. de vi ⁊ vi
arma.et lege tertia.§.econtrario.infra de acquiren. c
poſſeſ.et Barto.in lege is qui pꝛo emptoꝛe. infra de
vſuca.ſed ſtatutum requirit caſum verum et non fi= d
ctum.vt lege finali.C.de his qui veni.eta.et lege ter
tia.§.hec verba.ff.de nego.geſt.et.c.in noſtra.de iu=
reiur.et ita tranſeunt moder.pꝛo qua opi.alleg.An=
gel.text.in lege pꝛima.in fine.infra de auto.tuto. ſed
melius facit lege tertia.cum gloſſ.eodem titulo: ta=
men.§.emphyteoſim.el.ij.in auf.de ali. et emphy.li
mitat niſi ſtatutum requireret ſcientiam: quia tunc
etiam ſcientia cum contradic.ſufficeret quod limita
tur niſi ſcientia eſſet neceſſaria alicuius poſiti in di=
gnitate:vt epiſcopi:quia tunc requiritur ſcientia ⁊ cõ
ſenſus.vt eleganter voluit Arch.in.c.quidam per il=
lum text.
xxiij. q. ij.
alꝰ.xxviij.
quod reaſ
ſũpſit bal.
in lege fi=
nali.§. ne=
ceſſitate.
C.de bo.q̄
libe. et an
ſi pꝛopin=
qui nolunt
conſentire
an iudex
poſſit illos
cogere vł
diſpenſare
quod abſ=
qꝫ eoꝛum
cõſenſu cõ
trahat. et
ſimilit̃ de
eo quod di
cit Rom.
quod ſi re=
quirat̃ vt
aliqd fiat
de licentia
talis an re
quirat̃ ex=
pꝛeſſa. vi=
dete Abb.
conſi.lxvj.
ij. volu. et
quando ta
cẽs videa
tur conſen
tire. vide
Alex.cõſi.
l.ij.volu.et per Abb.conſi.xl.ij.li.et inqꝫtum Alexã.
concludit quod ſtante ſtatuto quod filius non poſſit
contrahere ſine conſenſu patris: quod ſi pater effi=
ciatur furioſus quod abſqꝫ curatoꝛe vel decreto fili⁹
poterit contrahere.Adde pꝛo hoc quod voluit bal.
ſuper ſtatuto pꝛedicto.conſilio.ccccxliiij. quod mu=
lier non poſſit contrahere ſine conſenſu mariti: ꝙ ſi
maritus ſit abſens de longinquo quod poterit con=
trahere abſqꝫ eius conſenſu.
Andreas Pomate. ¶ Ut in gloſſ.vide Cardi.
conſi.xxxiij.et conſi.lvj.in pꝛimo dub.
¶ Abſenti.facit ad teſtem qui dicit ſcio:quia fui pꝛe
ſens:licet non dicat vidi quod eius dictum valet. li=
cet Bald.hic contra et quod pꝛobet tenuit Abb. in
c.peruenit.de teſti.cog.et Jmol.ſequitur et Bald.
in lege diem.§.coꝛam.ſupꝛa de arbi.Ange.in auten.
de teſti.§.ſi quis.per gloſ.in capitulo pꝛeſentium.de
teſtibus in.vj.gloſſ.in lege pꝛima.C.de erro. aduoc.

Specu.in titu.de teſte.§.primo.verſic.item quod viſum.et Barto.in lege prima.in fine.infra de auto.tuto.Bald.in lege ſi non ſpeciali.C.de teſtibus.& bar. a in ſuo tracta.de teſte.procedit tamen opinio.ſ.Bal. vbi q̃s de aliena p̃ſentia deponeret q: intelligit nõ de ſciẽtia ſed de preſentia tantum deponere.ſecus vbi d̃ ſua: quia intelligitur de preſẽtia et ſcientia:vt per Bart. in.l.j.ſ.de aut.tut.de q̃ Bal. facit feſtum in lege prima. C.de bonorum poſſeſ. ſecundũ tabu.'q̃s autem dicatur abſens ille qui longe eſt proprie.lege finali.§.vbi autem.co dice d̃ bo.que libe.d̃ quo p paulum de lega.3.in clemen.cũ rationi.de elec.et Jo.andr.in capitulo ſi d̃ legatus.d̃ officio de lega.in.vj.et p bal.cõſil.cccclxiiij.et quõ q̃s p̃ſumatur p̃ſens:et cui incumbat onus probãdi abſentiam per eundem conſilio.ccclxiij.iij.volumine.et an preſentia teſtis neceſſario includat ſcientiam.vide Bald. conſilio.cccclxj.tertio libro.

Quandoq̧ requiritur conſenſus abſentis:et tunc furioſus non habetur pro abſente.vt.l.ij.§.fi.ſ.de procur.quandoq̧ requiritur preſentia & conſenſus 7 expreſſus:et tunc habetur pro abſente.vt.l.ij.§.furioſus.ſ.de iure codicil.. quandoq̧ requiritur conſenſus nec curatur vtrum ſit preſens vel abſens:et b tunc aut ſane mentis contradicere poteſt: tunc habetur loco diſſentientis. vt.l.qui ad certũ.ſ.locati.aut non poſſet contradicere : et habetur pro conſentiente:vt hic.veruntamen iſtud nõ eſt proprie conſentire.ſed magis non diſſentire.vt.ſ.dixi. ❡Venio ad glo.
6 et oppo.dicitur hic† quod pater tenetur ſatiſdare pro filia.Contra.ſ.de procura.l.non ſolum.§.ſi pater.Solu.dicit glo.ibi pater agebat actione iniuriarum que erat ſua propria.hic agebat actione de dote que eſt communis et vna tantum.vt.ſ.dixi.❡Opp. ad idem.pater eſt legitimus adminiſtrator.vt.l.j.C.de bo.ma.ergo nõ cogitur ſatiſdare.vt.l.fi.§.defenſionem. C.de admi.tu.Gl.format iſtud dubiũ C.de bo.que libe.l.cum non ſolum.§. vbi autem.et.l.filiuſfa.ſ.qui ſatiſ.cog. Dy.in c.ratum.de regu.iur.lib.vj.dicit.Aut pater agit tanq̃ legitimꝰ adminiſtrator filie.et non cogitur cauere:vt in contrario.Aut agit nomine filie tanq̃ quilibet adminiſtrator extraneus.et cogitur cauere. Eſt et tertiũ membrũ.Aut pater agit noĩe ſuo & requiritur conſenſus filie:et ſimuliter debet cauere vt hic.ita dicit Cyn.in.d. §.vbi autem.❡Querit glo.quid ſi omiſſa ſit cautio de rato.dic vt.ſ.eo.l.ſi cum dotem.§.ſi pater.❡Secundo queritur quid ſi filia[a] moritur.dic vt in gloſſ. ❡Querit glo.quomodo hec practicabimus vt doceamur de filie voluntate?Reſpon.ſi de filie ſcientia non conſtat debet ei denuntiari:ſed ſi ſciret nõ eſſet opus denuntiatione:vt.l.herennius.ſupra de euic.et lege prima.in fine.ſupra de actio.emp. ❡Not.hanc glo.et leges quas gloſſ.alleg.que videntur firmare 7 quod vbi venditor† ſcit litem motam emptori:non debet ei emptor denũtiare.idem tenet in.l.emptor. C.de euic.et ibi Cy.et Dy.in.c.cũ qui certus.de re.iur.li.vj.Contrarium ſemper tenui.b Nã quandoq̧ denuntiatio fit ad certificandum aliquem:& tũc verificatur regula quod qui certus eſt certificari non debet:ſed quando denuntiatio fit ad aliud:tunc etiam ſcienti debet fieri denuntiatio:vt.l.denuntiaſſe.in pri ci.infra de adul.Sed denuntiatio que fit venditori non fit tantum vt certificet eum:ſed ad citandum eũ quod veniat ad defendendũ:vt.l.j.C.de peri.et commo.rei ven.et in lege ſi rem.in fine.de euic.dixi in dicta lege denuntiaſſe.in prin.et in.l.non ſolum.§.finali.de ope.no.nun.et in materia proteſtationum.

1 ☞ Petere rem qui poteſt quando poſſit etiam ſolutionem recipere.
2 Filiofamilias quod poſſit ſolui in his in quibus nõ requiritur vſuſfructus patri.et nu.9.
3 Solutionem recipere quod ſit alienatio.
4 Dictio que: ideſt cuius.
5 Actio de dote quomodo ſit cõmunis patris et filie.
6 Actio de dote competit patri et filie inſolidum.
7 Alter ex duobus reis credendi poteſt agere ſine cõſenſu alterius:nec tenetur cauere de rato:ſed de defendendo.
8 Coniuncte perſone quando poſſit ſolui.remiſſiue.
10 Procuratori dato ad exigendum quod poſſit ſolui.
11 Solutio facta creditori creditoris quando liberet ſoluentem.

NON ſolum. De dote cuius actio eſt cõmunis ſolutio facta vni non preiudicat alteri:niſi pecunia in eiꝰ cõmodũ ſit cõuerſa.h.d.cũ.l.ſeq. ❡Vos habetis hic q̃ qui nõ poteſt petere non poteſt ſolutionẽ recipere. ❡Op. infra de verb.oblig.l.eũ qui.§.qui ſibi.et de ſol.l.q̃ ſtipulatus.Sol.gl.q̃ aliud in adiecto.vt ibi: q̃ declara vt ſtatim dicam.❡Oppo.ſ.de ſolu.l.hoc iure.vbi quis poteſt petere non tamen ſolutionem recipere.Dicit gloſ.aliud in procuratore litis.Tu dic
1 †pro declaratione iſtorum iurium : vtrum petere et ſolutionem recipere procedãt ex iiſdem regulis.dic aut quis non poteſt petere ſine voluntate alterius: quia alieno nomine petit.& tunc illa procedũt ex iiſdem regulis vel non:ſcd̃m voluntatem eius cuius nomine petit.nam ſi mandat vtrũq̧.ſ.quod petat et ſolutionẽ recipiat:vtrũq̧ poteſt facere.ſi mandat alterũ tantũ illud ſolum facere poterit: & nõ aliud.exẽplum in adiecto cui tantũ ſolui poteſt:quia hoc videtur mandatum.vt.l.vero procuratori.ſ.de ſolu.petere autem non poteſt:q: hoc non eſt mandatũ.idẽ eſt in procuratore litis:qui poteſt petere cũ ſibi mandatum ſit:non autem ſolutionem recipere:q: hoc nõ

a ~And.Poma.❡Quid ſi filia.Adde q̃ ſi filia ingrederetur monaſteriũ.p Alex.cõſi.cxxxix.ij.vol.
b ❡Contrarium adde cum Bar.cõmuniter tenetur. et idẽ quod hic tenet Bar.in.l.denũtiaſſe.ſ.de adul. et in.l.non ſolum.§.morte.ſ.de oper.no.nun.Bald. Bar.Sali.in.l.emptor.C.de eui.Bar.in.l.qui abſentem.et ibi Bal.et Ang.ſ.de pcu.Ang.et Imo.in.l. in exec.§.inſolidũ.ſ.de ver.obli.Bal.in.c.j.ſi vaſ.de feud.abal o fuerit interpre.Specu.et Joan.andre. in titu.de empt.et vendi.§.finali.ad fi.et Pe.de ancha.et Joan.an.in.c.fi.de empt.et vend.in.vj.q̃ ſingulariter limitat Alc.vt hic per eum.

eſt ſibi mandatum:vt.l.hoc iure.ſ.de ſolu. ❡Quãq̧ quis vult petere nomine ſuo & ad ſuã vtilitatẽ: tunc aut non poteſt petere propter defectũ iuris q̃ habet:& nõ poteſt ſolutionẽ recipere.hic eſt caſus hic: quia illa ratio reſpicit vniformiter petitionẽ & ſolutionẽ.nã propter cõmunionem que eſt inter patrem et filiam non poteſt pater ſolus petere . eodem modo nec ſolutionẽ recipere.❡Quãq̧ quis prohibetur petere propter defectũ qualitatis perſone: q: nõ poteſt ſtare in iudicio:& tunc quãq̧ talis defectꝰ eſt ita potens quod eodem modo quo impedit petitionẽ impedit & ſolutionem:ſicut in pupillo & furioſo:et ſic qui nõ poteſt petere nõ poteſt ſolutionem recipere: vt.l.non omnis.§.fi.ſ.ſi cer.pet.Quãq̧ talis defectꝰ reſpicit petitionẽ tantum propter ſolennitatem iudiciorũ:nõ ſolutionẽ.Exemplũ in filiofa.& ſeruo.& tũc qui non poteſt petere poterit ſolutionem recipere:vt l ſi vnus.in prin.ſ.de pac.& l.q̃ ſeruus.ſ.depoſiti. ❡Et per hoc poteſt determinari queſtio. vtrum in
2 caſibus in quibus† patri per filiũ non queritur vſuſfructus poſſit ſolui filio.Et videtur q̃ non: q: filius non poteſt agere:vt.l.cũ non ſolũ.§.neceſſitatem. C. de bo.que libe.ergo nec ſolutionem recipere vt hic. In contrarium dicit Dyn.q: filius poteſt alienare.& prohibitio alienationis facta eſt ſolum in his in q̃bus patri acquiritur vſuſfructus:vt.l.fi.§.filiis autẽ. C.de bo.que liber.ibi dũtaxat:ſed recipere ſolutio-
3 nem† eſt alienatio:vt.ſ.de ſolu.l.qui hominẽ.§.ſi titium.ergo &c.Preterea probatur ex diſtinctiõe precedenti:quia ratio que impedit filium agere nõ impedit eum ſolutionem recipere. ❡Oppo.hic dicitur q̃ dos eſt cõmunis patris & filie. Contra imo eſt viri:vt.l.doce.C.de rei ven.Solu.vt in glo.breui
4 ter dicas q̃ debet exponi hic† que.i. cuius actio.ſimile.ſ.l.proxi.§.quod ſi in patris. ❡Opp.de.l.ſi filia.ſ.de iure dot.Solu.ibi ideo quia filia ſe dotauit de peculio . & ideo pater permittendo quod ſe dotet de peculio videtur permittere quod ſibi ſoluatur. ❡Oppo.de.l.ſi cum dotem.§.primo.infra eodem. Solu.ibi ſolutum fuit filie ex iuſtis cauſis.❡Quero circa iſtud principium qualiter actio de dote eſt
5 communis patris et filie†. Gloſſa dicit ſicut duobꝰ heredibus:vt.l.ea que.C.familie erciſcunde.tamen pater habet exercitium partis ſue & partis filie.Certe ex hoc ſequitur quod non eſt bona ſimilitudo. nã vnus ex heredibus non poteſt habere exercitium niſi pro parte ſua:vt.l.ſepe.de re iudicata.& l.pro hereditariis.C.de heredi.actio .Unde gloſ. reſpondet aliter quod eſt communis ſicut in duobꝰ reis: quia quilibet habet actionem inſolidum. & ſecũdum hoc plus habet pater:quia habet exercitium volente filia.Sed cõtra hoc facit:quia etiam filia habet exercitium volente patre,vt in autenti.quod locum.C.de colla.Sed reſpond. in filia requiritur quod habeat expreſſum conſenſum patris.in patre ſufficit q̃ filia non cõtradicat nec cauſam contradicendi habeat: vt.ſ.l.prox.§.volũtatẽ.facit.l.filiuſfamilias.§.ſed et filia.ſ.de procura.Sed Dyn.dicit quod exemplum de duobus reis non eſt bonum.nam in duobus reis ſunt plures actiones & plures obligationes.vt de fideiuſſor.l.generaliter.& l.ſi reus.ſed hic eſt vna tantum. vt.ſ.l.proxima.§. item ſi volũtate. hoc etiam dicit gl.in.l. qui hominem .§ .gener. ſ.de ſolutionibus . Qualis eſt ergo iſta communio?Dicit Dy.quod communio eſt ſicut in pluribꝰ heredibus eius qui ſtipulatus eſt indiuiduum: vt.l.ſecunda.§.ex his.ſ.de verborum obligationi.hoc tamen eſt hic plus: quod non poteſt alter agere ſine altero.ratio eſt propter ſpem cõſolidationis que eſt vt altero moriente conſolidetur in alterum.& ita intelligit gloſ. in preall.§.ſi gener. ❡Quero qualiter ſit iſta cõſolidatio. Certe ex p̃dictis apparet:nõ enim trãſit actio de vno in aliũ:q: vna eſt tñ actio vt dictũ eſt:ſed obſtaculũ tollitur:nã p̃re mortuo tollitur obſtaculũ q̃ obſtabat filie.& econtra mortua filia tollitur obſtaculum q̃ obſtabat patri.ita dicit glo. ❡Quero
6 ſi hoc eſt verũ† quod vtriq̧ cõpetit actio inſolidũ . vñ eſt vt alter caueat de rato p altero inſolidũ.vt. ſ. pri. in fi.q̃ videtur cõtra.l.nõ ſolũ.§.ſi pater.ſ.de procu. Glo.reſpondet et bene:q: conſenſus alterius requiritur:ſed in duobus reis ſecus eſſet.❡Ex iſta glo.no. primo iſtud tertium mẽbrum additũ ad diſtinctionẽ gloſſ. & Dy. & xi ſupra.l. proxi.in fine . ❡Secundo
7 nota.† quod vnus ex reis credendi poteſt agere ſine conſenſu alterius: nec tenetur cauere pro eo, Cyn. allegat gl.iſtam.C.de duobus reis . aut. hoc ita . ſed ego dico q̃ licet non teneatur cauere de rato ſecundũ iſtam gloſſ.tenetur tamen cauere de defendendo cum ſi ab alio conueniatur.vt eſt tex.nota.in.l.fideicommiſſa.§.plerumq̧.in fin.ſ.de leg.iij. ❡Text.iſte inducitur in arg.ad queſtionem:vtrũ
8 †coniuncte perſone poſſit ſolui. & hic eſt caſus quod non.nam nulla eſt magis coniuncta perſona q̃ pater et filius.& tamẽ ei non poteſt ſolui vt hic. et.l.ſecunda.ſ.vt leg.no.ca.& infra eodem.l.filie.& ſ.de ſolutio.l.qui hominem.§.ſi gener.& no.in.l. vero procuratori.de ſolutio. ❡Item inducitur
9 †ad aliam queſtionem vtrum in caſibus in quibus patri per filium non q̃ritur vſuſfructus poſſit ſolui filiofa. Et videtur quod non:quia filius non poteſt agere ſine conſenſu patris. vt l.non ſolum.§.neceſſitatem. C.de bo. que liberis.& ſic non poteſt ſibi ſolui: vt hic.In contrarium argumen. Dynus quod filius poteſt alienare:& prohibitum eſt ſibi ſolui in illis caſibus in quibus patri queritur vſuſfructus: vt.l.finali.§.finali.C.de bonis que liber. ſed recipere ſolutionem eſt alienatio.vt.l.ſi hominẽ.§.ſi titiũ.ſ.de ſo

a ℭ Utrum procu. Adde q Specu. tenet q ſolu. recipere non poſſit a ſponte ſoluente procu. in titu. de procu. §. vt ante. idē tenet Ro. per l. fi. in verbo nec exigere. C. ſolu. mat. cōiter doc. tenēt cōtrariū per l. indultum. C. de ſolu. ⁊ l. non abſtulit. C. de noua. ⁊ l. verbum exacte. de ver. ſigni. Ange. in l. ſolutam. §. ſolutum. de pig. actio. Bald. in l. falſus. C. de fur. et licet non ſatis in propoſito poſt hic dici de illa q. ſi teſtator prohibuit heredem ne ſe immiſceret de facto hereditati donec ſoluerētur legata ſub pena priua. ipſius. et heres a ſponte ſoluentib⁹ recipit pecunias an debeat priuari hereditate. Pe. de ancha. con. ſi. xlvj. conſuluit quod non.

* Pro cōcor. Aduerte quod Barto. his que dicit in hac l. de diuiſione circa fi.

a 10 lu. ergo ⁊c. Ad hanc l. reſpondeo: q hic eſt eadem ratio in ſolutione ſicut in petitiōe. vt. ſ. dixi in prin. l. ℭ Itē inducitur ad aliam. q. vtrū procuratori dato ad exigendū poſſit† ſolui. Hic videtur qd nō cōiuncto tex. cum gloſ. prima huius. l. ibi: vbi dixit exigit pcurator litis nō tñ ei ſoluitur ⁊c. breuiter dico: aut mandatū de exigēdo fit ſeruo: ⁊ intelligit qd exigat extra iudiciū quia in iudicio eſſe nō poteſt: vt. l. ſi quis ſeruo. j. de ſolu. Si vero mandatū de exigendo fiat libere perſone: tūc importat qd poſſit ſolutionē recipere ſcdm Iaco. de are. vt C. de noua. l. non abſtulit. ⁊. C. de ſol. l. inductū. dixi in l. hoc iure. j. de ſolu. Non obſt. hic gloſſ. q exponitur exigit. i. peragit vſq ad ſententiam perueniendo. Uenio ad verſiculum ſed ſi pecunia.

Sed ſi pecunia. Hic habes qd ſi pecunia ſoluta per vnū perueniat ad aliū qui nō cōſentit ſolutioni qd contingit liberatio. h. d. ℭ Opp. q peruenit ad patrē illud qd ſoluitur filio: quia quicquid acquirit filius acqrit patri. ergo ſtatim liberatur. vt. l. j. j. ſi a pa. quis fue. ma. Solu. dicit Dy. intellige q ad patrē peruenit realiter et cū effectu. ſimile. infra de legatis primo. l. ſi ſeruus. §. primo. ℭ Oppo. ni. hic dicit qd tollitur actio ipſo iure. ⁊. j. l. proxi. dicit qd tollitur ope exceptionis. Sol. hic loquitur qñ pecunia directo ad alterū peruenit. j. eo. l. proxi. loquitur qñ ad aliū peruenit p obliquum: ſed glo. hic poſita ſup verbo peruenit. non patitur iſtam ſolutionem. dic ergo qd in. l. proxi. dicit.

Ex ſtricti iuris eſt actio deſcendens ex ſtipulatu in dotalibus que cōpetit extraneo contrarius alleg. in. l. ſi cōſtante. in. ij. parte. co. ix. ver. vj. queritur. hoc. e. tit. iſta materia quātū ad propoſitum reputatur ſatis difficilis ⁊ prolixa quia glo. ⁊ docto. multum variarunt. Pro ſolu. tamen vide concordan. quam poſui in d. l. ſi conſtante.

b ℭ Poſſeſſiōe tradita. videtur verū etiā ſi in dote ſit diuerſitas bonorū vt eſt glo. reputata ſingularis in. l. j. in ver. vniuerſe. j. pro dote. quā alle. Bal. ⁊ Imol. hic et eam ſingularem facit Bal. in. l. ij. C. de iu. do. et pro glo. eſt tex. in. l. quotiens. C. de his qui a nō do. man. et vide Ange. conſi. lxxvj.

de doli exceptione. ſ. facti vel intētionis. ℭ Sed cō-
11 tra hoc op. quādo ſoluitur creditori† creditoris non contingit liberatio ipſo iure: ſed ope exceptiōis ſic: vt. l. ſi liber homo. ſ. de nego. geſt. ⁊. ſ. de doli exce. l. ſi opera. Sol. ibi quādo ſoluitur creditori qui nullo modo eſt particeps oblig. hic qñ ſoluitur illi qui erat particeps oblig. facit. ſ. de pigno. act. l. ſolutū. §. ſolutā. ⁊ hoc modo intelligitur iſtud quod gloſſ. hic nota. qd libero: ſoluendo alij: dummodo pecunia ad creditorem peruenerit.

1 ☞ Prediū nō dr dotale niſi poſſeſſione tradita.
2 Mulier quod nō conſtituatur in mora pro dote ſine interpellatione.
3 Actio ex ſtipulatu que competit viro eſt bonefidei. Et nu. 5.
4 Fructus dotis a quo tempore debeantur marito.
6 Ambaſiatori reuerſo in tertijs quod debeatur ſalarium pro integro die.

* **De diuiſione.** Supra tractauit iuriſconſult⁹ materiam cōionis in actione de dote inter filiam ⁊ patrem. hic incipit tractare qualiter fructus vltimi anni quo matrimonium ſeparatur diuiduntur inter virum ⁊ vxorē ſeu heredes eorū. ⁊ hanc proſequitur vſq ad. l. ſi ab hoſtibus. ⁊ breuiter. h. d. Ultimus annus a die traditionis rei dotalis connumeratur ſi nuptie preceſſerunt. h. d. ℭ Glo. primo ponit duas lectu. vna quādo matrimonium durauit pluribus annis. alia quādo durauit tantum vno anno vel minus. j. ⁊ in alio
1 nō differunt. ℭ No. primo q prediū† non dicitur
b dotale niſi poſſeſſiōe tradita. b ſic. ſ. de fundo dota. l. dotale. §. j. ℭ Oppo. hic innuitur quod fruct⁹ medij temporis vir lucratur. contra. j. e. ⁊ l. in inſulā. §. vſuras. de doli excep. l. fi. circa prin. Sol. hic vir ſuſtinuit onera matrimonij: ideo fructus medij tēporis lucratur: ibi ſecus. ita dicit glo. j. ℭ Oppo. quod inſpiciatur tempus nuptiarum. vt. j. l. proxima. So. ſi nuptie preceſſerunt inſpicitur tempus traditiōis. vt hic. ſi non preceſſerunt inſpicitur tempus nuptiarum: vt in contrario. ita dicit gloſſ. vlti. in principio. ℭ Opponi. pro declaratione eiuſdem gloſſ. quod marito debeantur fructus a tempore more: vt. l. videamus. in princip. ſ. de vſuris. Solu. intelligo hoc cum mora non preceſſit: aliter fateor q vir deberet eos habere a tempore more: cum actio iſta ſit bonefidei. ita dicit gl. imputet enim ſibi maritus ſi mu-
2 lierem non interpellauit. habes ergo qd mulier† nō conſtituitur in mora ſine interpellatione. Secundo
3 habes hic qd hec actio† que competit viro eſt bone fidei. ℭ Ad primum oppo. qd cum iſte contract⁹ ſit vltro citroq obligatorius: ſtatim cū vir implet contractum ex parte ſua ſuſtinendo onera matrimonij: vxor dicitur eſſe in mora re ipſa: vt. ſ. de actio. emp. l. iulianus. §. offerri. ⁊. §. ex vendito. ⁊. C. de actio. empti. l. curabit. Solu. dicit glo. intelligo mulierem nō percepiſſe fructus: alias oppoſitio procederet. Uel dicit gloſſa. dic mulierem obtuliſſe: et maritus fuit negligens recipere: ⁊ ſic non fuit in mora. Iacobus de are. damnat iſtam gloſſ. per. l. fina. §. finali. C. de iure dotium. vbi nō contrahitur mora niſi per interpellationem vel per curſum biennij. ℭ Ad contra-

rium ſignatum in gloſſ. reſpondebat Andreas de
a piſis quod hic maritus non impleuit cōtractum ex parte ſua perfecte: quia adhuc debet mulierem alimentare per totū tēpus matrimonij. Itē q poſt eā repudiare: hec rñſio non placet: q eodē mō poſſunt contrahentes ſi volūt a cōtractu vēditionis diſcedere. ℭ Preterea in cōtractu locatiōis ſi aliquis locaſſet ad plures annos: poſt in fi. vnius anni petere mercedem pro illo anno: lz nō impleuerit pro toto tēpore.
e ita et maritus pro tēpore quo ſuſtinuit onera matrimonij: pro illo dz lucrari fructus. vñ dicit Pe. qd vir videtur donare fructus vxori non petendo eos. ſed non placet: q eadē ratione poſſet dici q emptor videretur donare vēditori. imo fortius cū ſit phibita f
a donatio inter virū et vxorē: vnde teneo opi. gloſſ. a
b ℭ Nō ob. l. fi. §. fi. C. de iur. do. ſ. alleg. b q hic loquit 6 qñ mulier ſeipſam dotauit: vnde cū ei impleatur cōtractus per virum: re ipſa mulier eſt in mora: ſed lex cōtraria loquitur qñ dos fuit promiſſa ab extraneo: et ita ibi exponitur in gl. parua dñ tex. dicit ſi qs ⁊c. dicit glo. ſ. extraneus. qd patet ex cōtinuatiōe illi⁹. §. ad precedentia. licet enim marit⁹ preſtet vxori alimenta: quātum ad extraneū nullum cōtractū impler: q quoad eū eſt donatio: ideo extraneus non eſt in mora: niſi per interpellationem vel curſum biēnij. et iſta eſt vera. Sed qñ ſe dotat mulier eſt idē qd in vēditione: vt. l. oēs. et. l. ſe. j. de ac. et obliga. et. l. apud celſum. §. ſi cum legitima. j. de doli excep. ℭ Reaſſu 1
c me c ergo breuiter aut† traditio preceſſit nuptias: et
4 tunc inſpicitur tēpus nuptiarum. vt. j. l. proxi. aut nuptie preceſſerunt et ſecuta eſt traditio: et tūc aut dotauit mulierem extraneus: aut ipſa ſeipſam dotauit. Primo caſu annus computabitur a tempore traditionis: niſi mora preceſſerit per interpellationem vel curſum biennij. vt prealle. l. fi. C. de iure do. tunc enī incipit a tēpore more. Scdo caſu qñ mulier dotauit ſeipſam: et tunc aut vir non ſuſtinuit onera matrimonij poſt nuptias. et ab illo tempore annus non cōnumeratur. arg. l. in inſulam. §. vſuras. j. e. l. fi. in princi. de doli excep. Aut ſuſtinuit onera matrimonij: ⁊ tūc aut per eum ſtetit quominus fundum reciperet cū 1 fuerit interpellatus ab vxore. ⁊ cōnumeratur ann⁹ a tpe traditionis. vt hic ſm vnā ſolutionē gloſ. Aut
d per eū nō ſtetit. ⁊ tūc aut mulier fruct⁹ nō pcepit. d ⁊ idē vt hic ſm aliā ſolutionē gl. Aut mulier percepit fructus. ⁊ cōnumeratur annus a tpe quo incipit maritus onera matrimonij ſuſtinere. quia mulier eſt in mora re ipſa: a ſimili: ſicut in emptore ⁊ venditore di-
5 ctū eſt. ℭ Ad ſecundū qd dicit glo. oppo.† qd actio iſta ex ſtipulatu ſit ſtricti iuris: vt no. ſ. eo. l. ij. in. iij. glo. Iac. de are. fatet qd glo. nō dicat verū. cū ſoluz actio ex ſtipulatu q cōpetit mulieri ſit bonefidei ſm d eū vt in. §. fuerat. inſti. de ac. Pet. ⁊ Cy. tenēt cōtrariū. C. de rei vxo. act. l. j. §. ſed ⁊ ſi nō ignoramus. vñ teneas iſtā gl. Nō enī puto qd reperiatur qd ex vno cōtractu actio ex vna parte ſit bonefidei ⁊ ex alia ſit ſtricti iuris. dz ergo intelligi prealleg. §. fuerat. ſecūdum prealleg. §. ſed ⁊ ſi nō ignoramus. Nō ob. gloſ. l. ij. in princi. ſ. eo. quia fateor qd actio ex ſtipulatu q cōpetit extraneo eſt ſtricti iuris: q illa nō reperitur e inter actiones bonefidei. Eſt enim quedam actio f quam extraneus ſibi acquirit ex propria ſtipulatio-

* Pro intel. l. fi. §. fi. C. de iu. do.
ℭ Unde teneo opi. gloſ. cum Barto. tranſit Bald. Ange. Roma. Pau. de caſt. Alex. vero dicit q nūq ſibi placuit op. Barto. ſm Iac. de are. And. de pi. ⁊ Imo. latius hic vide per Alexan.

ne. vt in. §. accedit. C. de rei vxo. acti. et. l. auia. C. de iure do. Actio vero ex b ſtipulatu q cōpetit vxori ⁊ etiā viro c eſt bonefidei: vt hac gloſ. ⁊ prealleg. §. fuerat. ⁊. d. §. ſed ⁊ ſi nō ignoram⁹. ℭ Opp. de fun. do. l. iiij. Sol. aut traditio nō preceſſit ⁊ nō eſt dotalis proprie: ſed quaſi dotalis vt in gloſſa. f ℭ Ultimo hāc. l. inducit Dy. in marg. c ad. q. de† ambaſiatore qui reuerſus eſt in tertijs an debeat habere ſalaria pro die integra an vero p parte. Hec lex facit qd dz habere pro parte: vt. ſ. de mino. l. iij. §. minorē. ℭ In cōtrarium facit q dies cepta habet pro cōpleta. vt. j. de teſta. l. qua etate: et. l. in vſucapione. j. de diuer. ⁊ tēpo. preſcrip. ⁊. j. de manu. l. j. ilic. ll. faciunt modicum: ſed pro parte iſta videtur caſus. j. de verbo. ſigni. l. iij. et tene hanc partem.

1 ☞ Dictio quaſi eſt expreſſiua veritatis: et qñ ſit nota diminutionis.
2 An ille q duxit puellā minorē annis xij. ⁊ ſuſtinet onera matrimonij lucretur fructus dotis.

Si ante nuptias. Si traditio preceſſerit: dico nuptiarū inſpicitur et fructus ante nuptias percepti augēt dotem. h. d. ℭ Opp. ad fi. ſ. de iu. do. l. dotis fructus. ⁊. j. co. l. diuortio. §. item ſi meſſes. Sol.† iſtud quaſi eſt expreſſiuū 1 veritatis. ſimile. C. de legi. tu. l. iiij. et l. j. ſ. de tranſact. ⁊. j. de eo qui pro tu.

Andreas Pomate. ℭ Dot. ſ. alle. Uide Alexan. cōſilio. cxlvij. in antepe. colum. iiij. volu.
c ℭ Reaſſume. quid dicemē ſe emergenti quomodo cōpenſabitur quia aliqui hñt dies plures: aliq pauciores: vt ſiu dex die. x. februa. dederit dilatione vni⁹ mēſis quō cōputabimus et diccēdum eſt vſq ad. x. martij: q inſpicitur menſis: in quo fit actus ſcdm glo. cōiter approbatā in. c. qm ſit. de elect. in vj. ⁊ eſt glo. in. c. ſi propter debita: de reſcrip. in vj. Io. and. et omnes in. c. licet: de ſup. neg. prela. Bal. ⁊ Ro. in l. j. ſ. ſi quis cau. Bal. in auten. qui ſemel. C. quomodo ⁊ quando iudex. Ange. poſt glo. in ver. triū menſium. in. l. fi. §. j. de iu. delib. Bal. in. l. cū biſſextus. de ver. ſig. per Bar. in. l. ij. C. de tēp. ap. Pau. de leaza. in commento. c. nulla. de conceſ. preben.

d ℭ Fructus nō percepit. ex doctrina Bar. hic iūcta gl. colligitur qd mora iſta nō contrahitur niſi vbi percepti ſunt fructus ab illo cui impletū eſt nec ſufficit qd impletū ſit ab implere debēte: niſi implementū accipiens fructus perceperit ⁊ ita videtur voluiſſe tex. in. d. l. curabit. ⁊ firmat Cy. in. l. ſi minorē et ibi Bal. C. in qui. cau. in integr. reſtitu. non eſt neceſ. et Pau. de caſt. hic.
e ℭ Etiā viro. Adde Pau. de ca. conſi. cccxlij.
f Andre. Poma. ℭ Ut in glo. Uide Feli. conſi. cx. ⁊ conſi. ſeq. in pe. col.

l.j.§.cum.et.ĩ.ad trebel.l.mulier. §.fi.
et.ĩ.de inin.l.ſed et ſivn⁹.§.pretor ait. 1
Quandoq; hec dictio quaſi eſt dimi= 2
nutionis nota: vt lege poſthumorum
ĩ.de inin.et irri.teſt.et.ĩ.eo.l.diuortio 3
§.ſi fundũ.ſm quod ibi intelligit Dy. 4
et ſupra de vſufruc.ea.re.que vſu con
ſu.l.ij.ĩ.eo.l.ſi cum dotem.§.fina.ſm 5
Jaco.de are.¶ Querit gloſ.† quid ſi
aliquis duxit vnam puellam minorẽ 6
xij.annis:cum qua non poteſt eſſe ma
trimonium de iure: et ſuſtinuit onera
eius.vtrum interim lucretur fructus. 8
Dicit glo.quod non per iſtam.l.et pre
cedentem:quia debet inſpici tempus 9
nuptiarum que nuptie non fuerunt.et 10
hoc de rigore.ſed Azo dicit quod de
equitate lucratur: quia eſt eadem ra=
tio in iſto que in viro:quia ſubijt one= b
ra matrimonij.et dicit quod ſeruatur 1
Bononie per legem municipalem.li=
cet gloſſ. illam equitatem non firmet
hi.:tamen firmat eam in.l.dotis fru=
ctus.in prin.ſupra de iu.do.q. iſtaz opi.
etiam ponit Specu.in ti.de dona. in=
ter vi.et vxo.§.fi.verſi. ſed quid ſi mu
lier.et Hoſti.in ſumma de dona.inter c
vi.et vxo.Dy.dicit quod contra opi.
Azo.facit.ĩ.eo.l.in inſulam.§.j. que.l.
bene facit.Ideo diſtinguit Dyn . aut
vir credebat matrimonium tenere.et
lucratur fructus.aut non. et tunc ſec⁹.
vt prealleg.l.in inſulam.§.j. niſi cõtra
rium fuerit pactum: vt.l.dotis fruct⁹.
ſ̃.de iure do. Iſtam.q.videtur tãnge
re glo.C.de do.promiſ. ſi pro dote.et
ibi Cyn.dicit idem quod Dyn.hic.eo 2
addito: quia videtur fructus ex pre=
ſumptione dare ſi tradit dotem . facit
l.dotis fructus.ſ̃.de iu.do. quia bene
facienti benefacere debem⁹. Iſta opi.
Azo. habuit originem ex dictis ſuis
in ſumma.C.de iure dot.circa fin.ſed
et hic mihi videtur qđ oẽs iſti doct. 3
male dicunt:nam pupilla etiam ſi ex
preſſe vellet donare cum decreto nõ
poſſet[a].⁊ non poteſt dotem conſtitue
re:vt.l.ſiue generalis. ſ̃. de iure dot.
et.l.ſequen.⁊.C. de adminiſtra. tuto.
l.lex que tutores.de predi.mino.l.pre 4
dia.vnde dicerẽ quod interueniat pa
ctum de lucrandis fructibus vt dicit
Dy.vel quod tradendo videatur do
nare fructus:vt dicit Cyn.non proce
dit: quia ſi expreſſe vellet donare nõ
poſſet.vt dictum eſt. ⁊ pro hoc vt vir
non lucretur eſt caſus.ĩ quod fal.tut.
auto.l.penulti.§.iulianus. et hoc ve=
rum in pupilla . Sed ſi poneres ſpõ=
ſam eſſe maiorem :.tũc procederet qđ
dicunt docto.⁊ ita procedit gloſ. in.l.
ſi pro dote.C.de do.promiſ. ⁊.l. in in=

ſulam.§.vſuras.ĩ.eodem titu.
☞ Fructus quod dicantur deductis expenſis. 1
Si matrimonium durauit pluribus annis de quib⁹ 2
fructibus deducantur impenſe.
Dos quod ſit quid vniuerſale. 3
Si vltimo anno non fuerunt fructus recollecti non 4
ſit deductio expenſarum.
Colonus ante diuiſionem fructuum quod non de= 5
ducit impenſas.
Verbum fructus prolatum a lege quod intelligatur 6
deductis expenſis.
Et quomodo prolatum ab homine.nu.7.
Diſpoſitio huius.l.an habeat locum in fundo dato 8
eſtimato in dotem.
Dictio mox quomodo capiatur. 9
Si teſtes dicunt quod teſtator inſtituit heredem 10
Titium poſtea ſempronium quod cenſentur ambo
inſtituti.

Fructus.[b] † Fructus intelligun=
tur mariti et mulieris
deductis expenſis. h.d. Primo ponit
quando matrimoniũ durauit vno an=
no vel minus. Secundo quãdo plus.
ſcđa ibi:ita et. Prima ſubdiuiditur : quia primo po=
nitur dictum.ſecundo declaratio dicti.tertio exem=
plum.ſecunda ibi:qđ ſceuola.tertia ibi : nam ſi mu=
lier.¶ Oppo.ĩ.l.[c] proxi.§.interdum.Solu. ibi ma
trimonium durauit pluribus annis integris:ſed qñ
eſt vnus annus non completus:recurrimus ad di=
ſtinctionem huius.l.Item oppo.ĩ.proxi.l.§.ob do=
nationes.Sol.ibi in viro qui nõ deducit:hic in mu=
liere ſm quoſdam : tu dic qđ ibi matrimonium du=
rauit integro tempore.hic autem fuit vnus annus
non completus.Quero de quibus expenſis loqui=
tur hic.dicit gloſ.et bene quod loquitur de impen=
ſis que fiunt fructuum querẽdorum cauſa.¶ Que=
2 ro circa fi.huius.l.† cum matrimoniuz durauit plu=
ribus annis de quibus fructib⁹ deducantur impen=
ſe facte a muliere.de primis non:quia ſunt conſum=
pti.de vltimis non:quia in eis a muliere nõ eſt im=
penſum.Gloſ.dicit qđ de vltimis:quia vltimi ſucce
dunt loco priorum.argu.l.imperator.§.fi. ⁊.l.ſeq.ĩ.
de lega.ij.pro hac glo.primo eſt tex.huius.l. q̃ hoc
3 probat expreſſe.Secundo ratio † dos enim eſt quid
vniuerſale : vt dixi ſupra eodem. ſuper rubri. ſed in
vniuerſalibus vna res ſuccedit loco alterius:vt pre=
alleg.l.imperator.in fi.et nota in.l. ſi rem et pretiũ.
ſ̃.de peti.heredi.et hoc facit ad.q.quam dixi in.l.ſi
ſeruus legatus. §. qui quinq;. infra de legatis pri=
4 mo.¶ Quero extra glo.† quid ſi vltimo anno nul=
li fructus ſunt percepti.Dicit Jacob.de areti.quod
nulla ſit deductio ab aliqua partium. ſicut eñ fru=
ctus vltimi anni ſuccedunt loco fructuum primi an=
ni ſi ſunt vberiores:ita ſi ſint minores vel nulli et ce
tera. Pro hoc alleg.infra legẽ proximã. §. ſi fundũ.
in fine.¶ Contra hoc videtur caſus.ſupra de peti=
tio.heredi.lege quod ſi ſumptus. Reſpond. ibi lo=
quitur de poſſeſſore hereditatis bone fidei:qui non
debet pati commodum vel incommodum:quia re=
ſtituit quatenus eſt locupletior.hic loquitur in vi=
ro et vxore qui patiuntur commodum vel incom=
modum ſecundum quod caſus occurrit . ¶ Ter=

a ¶ Nõ poſ
ſer. ſpec.in
ti.de do.in 2
ter vi.⁊vx.
§.formatis.
verſi.quid
ſi mulier.⁊
ibi Jo.an.
tz qđ de iu
ris rigore
non lucre=
tur fruct⁹
ſec⁹ de eq
tate vide
quod vo=
luit Pe.de
anch.cõſi.
xciij. et in=
quãtũ Alle
xan. ſe re=
mittit an
ſtatutũ di=
ſponẽs qđ
vir lucret
dotem ha
beat locũ
in muliere
non tradu
cta ad do=
mum nec
carnali co
pula cogni
ta . Adde
abb. cõſil.
cvij. Pau.
de ca. cõſi.
cxxiij. bal.
ꝯſ. cccxliij.
j.lib.
And . po.
b ¶ Fruct⁹. a
vide Feli.
in.c. ad au
res. col.an
tepe.i.cxx=
iiij.de pre=
ſcrip.
c ¶ Et ĩ iſta
materia fru
ctuũ qđ de
bet pretiũ.
vide Lud.
ro.cõſil. x.
inci. qõnis
ꝑpoſite de
ci.an.barb.

5 tio quero † locat quis fundũ colono ad dimidiam a
partem fructuũ.colonus vult ante omnia deducere
expenſas:poſtea diuidere fructus per medium ar. b
huius.l.an poſſit.Ja.de are.dicit qđ non:quia ope=
ras ſuas ⁊ expẽſas videtur ponere pro illa medie= 3
tate fructuũ quã lucratur. arg.l. cum duob⁹.§.ſi in
cocunda.ſ̃.pro ſocio.⁊ ſic habet ſe cõis vſus ⁊ con=
ſuetudo que eſt ſeruanda.ar.l.cũ de lanionis.§. aſi=
nam.ĩ.de fun.inſtru.⁊.l.anniculus.de ver. ſig. Nec 4
ob.hec.l.vt dicit Ja.qr hec dictio fruct⁹ profertur
a lege.ſed in.q.predicta profertur ab hoĩe. ¶ Pro
6 declaratione huius.q.dic aut † verbũ fructus ꝓfer=
tur a lege ⁊ intelligitur deductis expẽſis:vt hic. fal 5
lit in decimis vt extra de deci.c.tua nobis.⁊ not.de
7 peti.here.l.ſi a dño.vel a patre.§.fi. Si vero † ꝓfer
tur ab homine.tunc aut iſta dictio fructus ꝓfertur 6
ad fructus extantes in fundo ſeu pendentes.⁊ intel
ligitur de fructib⁹ integris deductione nõ facta:vt
l.ſi pendentes.in prin.de vſufruc.⁊.l.quoties.§.ſi co 7
lono.eo.tit.⁊.l.qui pendentem.de actio.empt. et.ĩ.
de his que in frau.credi.l.fi.§.penul.licet gl. videa=
tur ibi aliter dicere.vt in.l.iulianus.§.ſi fructib⁹.ſ̃. 8
de act.emp.⁊ de iu.fiſci.l.fi. in fi. Si vero refert ad
fructus futuros recolligẽdos:intelligitur deductis
impenſis:vt.l.fundi trebatiani.ĩ.de vſufru.leg.⁊ gl. 9
in.l.ſi quis argentũ.§.j.C.de dona.et hoc niſi aliud
ſit actum tacite vel expreſſe:vt in colono dictum eſt
ſm Jaco.de are.⁊ hoc verũ qñ nomẽ fructus inde=
terminate profertur.ſed ſi ꝓfertur determinate. vt 10
decem corbes frumẽti ex illo fundo : tunc nõ habet
locũ iſta diſtinctio.ſed ſi ſtatutũ dicit qđ de corbe
frumenti recollecti ſoluatur tantũ nomine gabelle: 11
non deducentur impenſe:ſecus ſi diceret de fructi=
bus:vt.l.ſi debitor.§.veriſimile.ſ̃.de ꝯtrahẽ. emp.
dixi plene in.l.inter ſtipulantẽ.§.ſacram.ĩ. de verb. 12
8 ob.¶ Quero † vtrũ iſta.l.habeat locũ in fundo eſti
mato dato in dotem.rñdeo non:vt.l.j.§. ſed ⁊ nouiſ
ſimi.C.de rei vxo.actio.ratio qr eſtimatio facit em=
ptionẽ.⁊ ideo fundus videtur carior eſtimatus ꝓ=
pter fructus:vt.l.ſi qđ ex pamphila.ĩ.de leg.ij. et.l.
9 fi.§.pe.ĩ.de his que in frau.cred.¶ Vltimo † eſt hic
quedã glo.ſuper verbo diuertit ⁊c.que intelligit qđ 13
a mox[a] dicitur fieri qđ intra menſem ſit.⁊ idem vide
tur in dictiõe poſtea.¶ Et hoc inducit Dy.ad que= c
10 ſtionem † teſtes dixerunt qđ teſtator inſtituit here=
dem Titium poſtea Sempronium.¶ Quero vtrum
vltimus tantũ erit heres.Mihi videtur qđ ſic:quia
hec dictio mox ⁊ poſtea denotãt interuallũ vt hic ⁊
l.nam ⁊ poſtea.ſ̃.de iureiur.et.l.poſt diem.ſ̃.de le
ge cõmiſſoria.et.l.per interuallum.ſ̃.de iudicijs. et
ĩ.eo.l.poſt dotem.¶ In cõtrariũ;quia dictio mox:
et dictio poſtea poſſunt accipi incõtinenti poſt : vt
l.j.§.j.ĩ.de ver.obli.⁊ pro hoc extra de electi.c. quia
b propter.Concludit[b] ergo Dy. qđ verbum mox et
poſtea ſunt ambigua: ideo in dubio ambo intelli=
guntur heredes.pro hoc.ĩ.de vulga.⁊ pupil.l. ſi pa
ter captus.⁊ in aut.de inceſt.nupt.§.j.colla.ij.arg.l.
quoties.ĩ.de reb.dub .
1 ☞ Mulier qñ non habet aliud preter dotem de=
bet intra annum ali ab heredibus viri.
2 Heredes viri lucrantur fructus dotis pro illo anno
quo alimentant mulierem.

¶ Quod mox. de dictione mox illico
Car.conſi.x.de ver.ſigni.
Andre. Poma. ¶ Concludit.vide
3 Mulier debet operari in illa domo
ex qua alimenta percipit ex legis diſ c
poſitione.ſecus ſi ex diſpoſitione te=
ſtatoris.
4 Mulier qñ non vult ſtare vel non po
teſt cũ heredibus viri:qñ cogat vel
debeat deducere quantũ interſit he=
redi ex non preſtatione operarum.
5 Heredes mariti qđ lucrantur fruct⁹
dotis qñ ſuperabundant alimentis
preſtitis vxori defuncti.
6 Contributio fructuum ſicut nõ ſit in
fructibus naturalibus niſi de perce=
ptis:ita in penſionibus.
7 Quis tenetur ſtare colono qñ res in
ipſum transfertur ex neceſſitate. ſec⁹
ſi ex voluntate.
8 Tempus locationis ſi excedit annũ
a die matrimonij : de illo qđ excedit
vir nihil habere debet.
9 Locatio fundi dotalis ſi eſſet facta
pro certa quãtitate fructuũ qui per=
cipiuntur ex ipſo fundo qđ nihil veni
ret in contributione.
10 Mulier qñ poſſit agi contra colonũ
ſine ceſſione qñ fundus fuit ad ipſaz
reuerſus.
11 Vir ſi decedit qđ tranſmittit fructus
perceptos ꝓ eo tpe quo durauit ma
trimonium ad eius heredes.
12 Canonicus qđ non tranſmittat fru=
ctus perceptos pro rata anni quo ſte
tit in canonicatu ad eius heredes de
iure canonico.
Iſta deciſio forte non procedit in ca
nonicis ſctẽ Marie de la ſcala Me=
diolani.
13 Si mulier locauit fundum qñ vir de=
beat aliquid habere de fructibus.

Diuortio.[c] Si fũ
dus ple
nus fructibus datur in
dotem tempus locatio
nis inſpicit vt ſciamus
q̃d percipit de penſione.i. ꝓ quanto
tpe ꝑcipit penſio : tps ꝓ matrimo=
nij inſpicit vt ſciam⁹ pro quota parte
anni de pẽſione vir lucrat. ſed ſi fun=
dus vacuus dat in dotẽ:tẽpus loca=
tionis pro nullo inſpicit.h.d. vſq; ad
§.ob donationes.primo ponit dictũ
in genere.Scđo exemplificat qñ ple
nus fundus datur in dotem . Tertio
exemplificat qñ fundus vacuus dat
in dotem.ſecunda ibi:neq; enim. ter=
tia ibi:econtrario.prima pars eſt cla
ra . et gloſſ. prima ponit caſum in
hoc principio. Secunda pars ſubdi=

ſtatim vide
Alex.conſi.
liiij.ver.lz.
j.volu.
¶ Diuor=
tio. Adde
in quãrum
Alex ã hic
Pe.de an=
cha.conſi.
lxxxvij.qđ
ita ꝓpter
timore bel
li ſit ſieda
remiſſio ſi
cut ſi eſſet
bellũ qđ ꝓ
hoc facit
idẽ conſu=
luit conſil.
ccccxxj.qđ
ſi pr filiaz
infirmam
morbo pe
ſtifero e=
mãcipet vt
poſſit teſta
ri vt ipſum
vniuerſali
inſtituat ⁊
filium pro
priũ infan=
tẽ i modi=
ca re : qđ
nõ vz emã
cipatio in
ꝑiudiciuz
eoꝝ q̃ ſuc=
ceſſuri fuiſ
ſent ab ĩte
ſtato ĩfan=
ti qr proxi
mus mortẽ
habet ꝓ
mortuo.
Andreas
Pomate.
¶ Diuor=
tio.vid ad
iſtũ tex. q.
formatã ꝑ
Oldr. ꝯſi.
cxij.

Primo. dic ſm Pau. de caſt. qd hic nō omnes cō ceſſerunt tum quia hoc non reperitur iure cautum: tum quia dilatio debet prodeſſe heredibus quibus a lege datur vt. j. l. ſi conſtante. §. quoties. ſed hic eſ ſet onerosa: ergo videtur nō bene dictum. Adde qd Abb. cōſil. xxxix. li. ij. dixit quod Cy. refert multos te nere q nō debeat ali r qd ſibi vi def ſubti lior et ve rior opin. q̄ mulier pōt cōſuli vidēdo ius ſibi cō petens de

uiditur: quia primo remouet quoūn dam opinionē falſam. ſcđo illud pro bat reducendo ad inconueniens. ter tio concludit r exemplificat. ſcđa ibi alioquin. tertia ibi itaq;. Item tertia pars ſubdiuiditur: quia primo loqui tur q̄n fundus fuit datus vacuus: r ex eo maritus nullos fructus percepit. Scđo q̄n maritus percepit aliquos fructus ſed non integros. Tertio ex predictis ponit vnam illationē. ſcđa ibi item ſi meſſes. tertia ibi: apparet igitur. Ad primā partē oppono qđ tempus locationis inſpicitur vt patet

ſenti. dicit tamen qđ alia opi. eſt equior quam te net gl. in. d. §. exactio. r hoc ꝗuis gloſ. communiter vt dicit Pau. de caſt. r docto. ſequitur preterq̄ vbi res immobiles eſſent in dotem date: quia tūc ſtatī reſtituere tenentur cum fructib⁹ poſſit ſeipſam ale re cū vt ſi patrē haberet vel fratres vñ alimēta ha bēre poſſet: quia poſſent predicti dicere habes vn de te alas nolo te alere r ſcđm hoc Sali. in. d. §. ex actio. r Jac. bu. in. d. l. j. C. de rei vxo. ſi ꝗ intra annū mulier nō petiſt alimentari elapſo anno non poteſt petere alimenta niſi pecuniam mutuo accepiſſet vt ſe aleret: quia tunc ratione more teneretur r hoc di cit Pau. de ca. menti tenendum. Tu adde Bal. cōſi. ccxxiiij. ij. vol. r Abb. vbi. ſ. firmum tamē remanet. Op. qđ iſta dilatio data heredibus intra annū nō debet ſibi eſſe damnoſa vt intra illud tempus alere teneantur viduam in quo Pau. de ca. dicit. Bart. ſe inuoluere. r idē de eo dicit do. Alex. qui facit quan dam diſtinctionem que in primo membro habet cō trarium conſilium Bal. dum vult q ſi non hz vnde ſe alat qđ heredes viri teneantur reſtituere tantū q ſe alat: quia Bal. dicit hoc attēto mulier ſemper haberet vnde ſe aleret imo plus dicit qđ ſi mulier hz penes ſe peculium vel res quē de ſui natura non fructificent qđ illas nō teneatur vendere nec p hoc dicatur habere vnde ſe alat ita qđ heredes ad ali menta teneantur. vide eius conſi. cxcvj. ij. volu. vn de concludit hoc qđ dicit do. Alex. de mente Pe. et Cy. nō eſſe fiendum ſaluo ſi haberet multum vini in redditu r nihil frumenti: tunc dici poteſt vendere de vino vt emat de frumento. nulla ergo vſq;quaq; data eſt ſolu. ad contrarium niſi dicamus qđ ſit ſpe ciale in debitore dotis: vt teneatur non obſtante di la. ad alimēta quia data eſt vt de ipſa ſe mulier alat vt dicit Pau. de caſt. hic r in cōſi. cccxxxv. r neceſſi tas legi nō eſt ſubiecta vt dixit Cy. in. d. §. exactio. et ſic tenentur alere viduam que nullam hz dotem vel habuit r perempta ſit vt vult Ric. malū. et Cy. in. l. ſi. de bonis ma. r ſequit Pau. de caſt. q̄n magis debent alere iſtam cuius dotem habent in poteſta te r cōmodo ſuo ar. auſ. multo magis. C. de epiſc. et

cle. ſtabimus ergo cum glo. r cōmuni opi. qđ ſi non habet vnde ſe alat mulier infra annū omnino alen da ſit a viri heredibus. r ita conſuluit Bald. conſi. alle. conſi. ccviij. ij. volu. r do. Car. conſi. lxxiij. an au tem heredes viri lucrentur omnes fructus an ſolū p ea par te p qua expeſe fa cte ſūt. an to. quem Paul⁹ de caſ. ſequit dicit qđ ea ten⁹ lucrē tur quate nus expo nunt. et ſic potius de ſuo mulier alidicitur. pro quo fa

in ſcđa parte hui⁹ legis. Solutio tē pus locationis inſpicitur vt ſciamus qđ percipitur. vt ab illo incipiat an nus. vt patet ex ſummario: vt ītra di cam. r glo. ponit in ſcđa glo. magna. Querit gl. quid ſi matrimonium ſoluitur morte. reſpondeo idē: vt. §. ſi. r. §. ſed r nouiſſimi. C. de rei vxorie acti. Secundo querit quid ſi mu lier eſt alenda intra annum ab here dibus viri. Et gl. dicit hic qđ tūc he redes lucrant fruct⁹ p illo anno. Ex quo no. duo. primoª q ſi mulier † non hz aliud intra annū debet alimenta

a 1

cit quod voluit Bal. in alleg. conſi. ccxxiij. ſcꝫ quod heres viri non teneantur ad alimenta niſi ſecūdum quantitatem dotis non ſecundum patrimonium vi ri. r hoc idem voluit Jaco. but. in. §. illo proculdu bio. vt refert do. Alexan. quam opi. putat de iure ve riorem. licet Bal. non alleget. tamen Barto. r gloſ. aliter loquūtur. operari autem cui debeat dic ſcđm Pau. de caſt. illis a quibus percipit alimenta ſi ſtat in domo omniaq; illa facere tenetur q̄ operari ſcit per glo. in. l. ſi ſic. de ope. lib. Si autem extra domū habet alimenta ex eo quia cum honore vel pacifice ſtare in domo non poteſt vel eſt conſuetudo in pa tria quod mortuo marito reuertantur ad domū pa tris vel ſuorum: tunc quia per ipſam non obſtat de bet alii extra domū deducto eo quod ex opera ſua commode lucrari poteſt. ita dicit Paulus de caſtr. hic et Bald. allega. conſilio ducenteſimoquinqua geſimooctauo. An autem poſt annum poſſit pete re alimenta. Raphael cumanus dicit communem opinio. eſſe quod poſt annum non poſſit petere ali menta quia ſecundum Angelum imputandum eſt mulieri que non repetit dotem ex qua ſe alere poſ ſit. et hoc probat per legem titia infra de ſolu. con firmat Paulus de caſtro quod ſimile videmus qđ quis poteſt petere ſortem non tamen vſuras. lege prima. cum ibi not. C. de ſenten. que ſine certa. quan ti. et ita dicit dominus Alexander tenuiſſe Jmol. hic Antoni. de butri. et Joannem andream in capi tulo ſalubriter. de vſur. Hoſtien. in ſumma. de vſu. paragrapho aliquo. verſicu. quid econuerſo. Ro manum in capitulo conſuluit. in repetitio. de vſu. in tertia queſtione. Cancre. in ſua compendioſa. in ru bri. quia iure cautum non reperitur quod mulier he redibus viri tenetur operari. ergo nec ali. argumē. lege ſecundum naturam. adde quod Abb. conſilio allega. ſupra conſuluit quod non valet ſtatutū diſ ponens quod vxori relicte debeantur alimenta do nec dos ſoluatur. et ita dicit tenuiſſe Joannem de lignan clementi. prima. de vſu. quia dicitur vſura alleg. etiam Jmol. in capitulo ſalubriter. vbi dicit quod ſi heredes viri pignorauerint mulieri fundū

ri ab heredibus viri. Ita p̄ſupponit hic gl. noſtra. et hoc ſi. mat in. §. exactio. C. de rei vxo. act. r in. l. pe. j. vt in poſ. lega. r in Spe. in tit. qui ſi. ſint legi. §. j. ver.
2 ſed nūc dicamus. Scđo no. † q in illo anno heredes viri lucrari debent fructus. per regulam iuris ſm na turam. cū enim ſuſtineant onus: habeāt lucrum ſm Dy. vt extra de reg. iur. c. qui ſentit. lib. vj. Extra gl. quero infra illum annum vbi mulier dz operari:
3 Rñdeo † ibi vbi debet alimētari: vt. l. ſicut. in prin. j. de ope. lib. r ibi no. qđ intelligo verum q̄n debentur alimenta ex diſpoſitione iuris ſiue legis: vt in qōne propoſita: ſed ſi ex diſpoſitione teſtatoris tūc illud ceſſaret: vt. j. de ali. et ciba. lega. l. libertis quos. §. j.
4 † Quero quid ſi mulier nō vult ſtare in domo cū heredibus viri: Spe. in tit. qui filij ſint legitimi. di ſtinguit aut ibi poteſt honeſte ſtare: aut nō. ſed tex. in. l. libertis prealleg. §. ſi. videtur dicere qđ non im ponatur neceſſitas ſtandi cum heredib⁹: ſed qđ de bet alibi alimentari. ſed tūc quid fiet de operis mu lieris. Rñdeo quedam ſunt mulieres quarum nulle ſunt opere in domo: vt iſte domine magne que ſuis manibus nihil operātur. r tunc de ſuis operis nulla eſt ratio: vt. l. ſi. ſ. de oper. ſeruo. ſi vero eſt domina que operaretur: tunc de alimentis dz deduci quan tum intereſt heredis ipſam in domo operari: vt. j. e.
5 l. ſi cōſtante. §. quoties. † Quero quid ſi heredes 7 in alimētis mulieris expendant minus quā ſint fru ctus dotis. Dy. hic format iſtam queſtionē r nō de terminat. credo qđ heredes iſto caſu tenent vice de functi: mulier em̄ illo tpe videtur ſtare in primo ma trimonio: vt. l. ſi. C. de bonis maternis. nā ſicut ſi fru ctus dotis nō ſufficerent ſibi de ſuo deberēt ſupple re ita ſi ſuperabundant debent lucrari. Venio ad ſe cundam partem ſcꝫ ad verſiculum neq; enim.

Neq; enim. Et intro gl. magnā que eſt ita difficilis ſicut aliqua alia que ſit in iſto libro. Opp. hic dicitur q quarta portio mercedis miſcetur cū fructibus perceptis. Con tra imo tertia: quia tertia parte anni durauit matri monium. Rñdet gl. q illa portio non debet cōputa ri anteq̄ debeatur: ſed nō debetur pro tribus menſi bus. r ſic pro quarta parte anni. ergo illa tantum cō putatur: ſed ſi prius locaſſet pro maiori tempore cō putaret. fructus enim percepti cōtribuuntur hic: vñ
a ſicut de fructibus naturalibusª non fit contributio
6 † niſi de perceptis: ita de fructibus ciuilib⁹ r de pen ſionibus non fit cōtributio niſi quatenus ſunt perce pti. vide glo. que hoc dicit. Ad hoc opp. quia ſm hoc tempus locationis inſpicitur: q ab initio nega uit. Rñdet glo. tempus locationis inſpicitur vt ſcia mus quid percipitur: tempus matrimonij inſpicitur vt ſciamus pro quota parte anni fructus vir lucret: et ſic ſi bene cōputes de tribus aureis pro quatuor menſibus vir habebit vnum. r ſi dicis quare pro pri mo menſe hz aliquid de penſione. Rñdet gl. et bene quia p illo menſe ſubijt onera matrimonij. ergo &c. vt in re. iur. ſm naturam. Et q hoc ſit verum appa ret ex tex. qui vult habere virum tertiam partē quar te: ſed ſi aliud diceres haberet ſolum quartam quar te. Opp. r videtur qđ tota penſio venit in contri butione ſicut totus fructus. Rñ. hic tractatur de di uiſione fructuum perceptorum tātum ſed totus fru.

pro reſtitutione dotis qđ mulier tenetur fructus cō penſare. r idē ſenſit Pau. de ca. hic niſi nō haberet vnde ſe aleret. et ad proxime dicta faciunt que vult Pe. de anch. cōſi. xcij. qđ licet teſtator damnet here dem ſoluere. r. annua donec dos ſoluatur pro cente nario occa ſiōe alimē to; qđ il la mulier exigere nō pōt. Si ti mulieres ſolite ſunt mercari vl dare pecu nias ſuas ad partes lucri illi⁹ lu cri ceſſan tis pōt rō haberi. vt eſt i. l. iij. et ibi glo. de eo qđ cer. loc. r de h conſulunt Pau. d̄ ca. conſi. ccc lxxxv. vbi

eſt perceptus: nō tota penſio ideo to ta in contributione nō venit. ita dicit gl. Contra hoc opp. imo tota pen ſio eſt percepta. vt. j. de reg. iur. l. qui act. habet imo plus q̄ fructus quia p viri ſolicitudinē habetur penſio: ſed fruct⁹ ſolus nō. vt. l. ſi nauis. ſ. de rei ven. Gl. rñdet tribus modis. Primo q non ꝓprie dr̄ haberi id ad qđ quis hz actionem. vt. l. minus. j. de reg. iu. Iſta ſol. deſtruitur per tertiam rñſio nem quā ſtatim dicam. Scđo modo ſoluit qđ hoc eſt ideo. q mulier gra uatur in vno: quia tenetur ſtare colo no. vt. l. ſi filio. §. ſi. j. e. tit. r. l. in vendi tione. §. j. de bo. auf. iudi. poſ. ideo cū tranſlatio fiat in mulierem de neceſſi tate. ideo releuatur in alio vt nō con tribuat penſionē totam. ideo ex hac gloſ. diſtingue aut res † trāſfertur ad aliquē ex neceſſitate r cogit ſtare co lono. aut ex volūtate r tūc ſecus. dixi

etiam videtur voluiſſe qđ ſi mulier non habet vnde ſe alat r pacta fuerit cū heredibus viri de lucrando aliquid vltra dotem qđ licite retinere poſſit dicit di cta canoniſtarū procedere qđ mulier nullum cōmo dū percepiſſet de dote: quia tenuiſſet in caſa vel ha beret vnde ſe aleret. quas autem vſuras et qualiter poſſit maritus petere ab heredibus vxoris quibus eſt facta mora in ſoluendo dotem. vide plene p Ro. conſi. cccxvij. r ad p̄rime dicta an mulier poſſit poſt annum petere alimenta dotis. vide Bald. conſilio cclij. ſecūdo volumi. et Barto. conſi. cxxviij. incipiē. Franciſcus.

Andr. Poma. Primo. vide Alex. cōſi. xxvij. col. j. volu. iiij. r cōſi. cxxxiij. in prin. r per totum. eo. volu. vbi declarat Bar. conſi. lxxvj.

a Naturalibus. Qui dicantur fructus naturales r qui induſtriales vide eundem Bar. in. l. ex diuerſo. ſ. de rei ven. Bal. in. l. qđ oneribus. C. de iu. do. Bal. in. l. ancille. C. de fur. do. Anto. r cano. in. c. graue. de reſti. ſpo. Bar. in. l. ſi. j. ad. l. fal. Bal. in rub. C. de fru. et lit. expen. Bal. in. l. ſi. C. de vſu. Et licet penſiones veniant appel. fructuum vt per gl. r doc. hic vt etiā eſt tex. in. l. ſi nauis. ſ. de rei ven. r in. l. videamus. ſ. de vſur. tamen Bal. in. l. ſi traditio. C. de actio. emp. qđ penſiones ſtricte non veniunt appel. fructuū pro quo bonus tex. in. l. cum autem. §. cuꝫ redhibetur. ſ. de edil. edic. et in. l. mercedes. ſ. de peti. here. et in. l. prediorum in verbo locum fructuum. ſ. de vſur. ſi er go loco fructuum ergo non ſunt fructus cum aliud ſit eſſe fructus aliud loco fructuum. l. mercis. la. ij. j. de verbo. ſignifi. qđ eſt no. propter ſtatuta et qui di cantur fructus induſtriales et qđ de oleo. vide Bar to. conſi. cxxv.

a ¶ Pro hoc dico. Adde ꝙ cũ Bar. trãſit Ang. pau. de ca. ⁊ Inno. ſed Mod. ro. ⁊ Alex. contra quia licet non ſit nata actio ⁊ obli. tñ ſpes ipã videtur poſſe cõtribui ⁊ diuidi in. l. ſpẽ. C. de dona. l. in quantitate. ſ. ad. l. fal. nec iſte tex. ſm ipſos conſiderauit natiuitatem act. et ob. ſꝫ ſoluꝫ acquiſitio quo ad iur. interpretationeꝫ ſm quã interp̃tationẽ nõ reperiť iure cautum ꝙ pẽſio cõſiſtẽs ĩ fructibꝰ naſcituris non ita cẽſeať acq̃ſita ꝓ tp̃e p̃terito ſicut pẽſio ꝯſiſtẽs in pecunia vel alio gẽnere cũ lex gñalr loquať alle. ro. tex. ĩ ꝟ. ſi meſſes. ĩ ea. l. quẽ tenet. d. Alexã. dicit nõ facere ad ꝓpoſitũ ſꝫ ipſe dicit ꝓbari q꞉ clarũ eſt vbi aliqd mihi cõpetit ſub conditiõe ſemp habeť rõ illiꝰ qꝺ pẽdet ab euẽtu cõdi. vt l. ĩ lege aq. ſi deletuꝫ. ſ. ad legẽ aql. et in. l. ſi ſeruꝰ. ſ. de condi. furti.

plene in. d. l. ſi filio. §. fi. ſ. eo. vbi vide gl. ⁊ no. Tertio modo ſoluitur. pẽſio de iure peti nõ poteſt: niſi in fine anni. vt no. in. l. iij. C. locati. ⁊ ideo merito tota nõ cõtribuitur. certe ſm iſtaꝫ ſol. nec pro tribꝰ menſibus cõtribueretur: quia non poteſt peti. vñ iſto timore Jo. legit aliter iſtam. l. vcꝫ qꝺ tota pẽſio cõtribuatur tripliciter: re: noĩe: ⁊ ſpe. Et ſcꝺm hoc oportet te ponere ꝙ locatio eſſet facta pro. xij. aureis ita qꝺ quolibet menſe vnus aureus ſolueretur. Sed qualiter iſta cõputatio fiat. gl. ponit hic ita obſcure ꝙ doc. ⁊ ſcholares cõmuniter nõ capiunt. Dubiũ eſt quia. xij. debẽtur ꝓ vno anno a die locationis. et vir non dꝫ habere niſi ꝓ vno anno a die contracti matrimonij: q̃ annus nõ capit niſi. xj. mẽſes de tp̃e locatiõis. Jdeo cõputatio fiet tribus modis. Primo modo vt vnus mẽſis detrahatur. vt ſic tria ꝯtribuantur re. ⁊ octo ſpe. qꝺ eñ Jo. dixit nouẽ detracto vno mẽſe. idẽ eſt dicere ꝙ octo. ¶ Nota ex

8 hac expoſitione gl. † ꝙ vbicũqꝫ tp̃s locationis excedit annũ a die matrimonij: de illo qꝺ excedit vir nihil habere debet. Necob. ſ. e. l. ver. ecõtrario. ⁊. §. item ſi meſſes vt in quolibet eoꝝ dicam. ¶ Alij aliter cõputant videlicet ꝙ tota nouem cõtribuãtur in ſpe. ⁊ ne incidas in illud abſurduꝫ ꝙ fiat cõputatio pro. xiij. menſibꝰ: penſio vltimi menſis attribuetur menſibus precedentibus. ⁊ ſic pro ſingulis quatuor menſibꝰ debeãtur quatuor aurei cũ dimidio. ⁊ ſic in octo menſibus debebũtur nouem. Cõtra iſtam cõputationem op. quia nõ eſt in poteſtate noſtra facere ꝙ illud qꝺ quiſdꝫ in menſe ſequẽti debeatur in p̃cedenti: quia ante diem male agitur. vt. l. ſ. qñ di. vſuf. le. ce. Sol. ad iſtud euitãdum dicebat Jo. hanc cõputationẽ faciendã eſſe finito anno a tp̃e locationis. vt ſic debitoris in nullo interſit: tunc eñ fiet cõputatio perinde ac ſi pro precedẽtibꝰ menſibus ille vltimus aureus eſſet debitꝰ. Tertio mõ ſuſtinẽdo hanc opi. Jo. põt fieri illa cõputatio: vt. ſ. diceť in gl. vcꝫ qꝺ videať perceptũ quãtũ iſtud nomẽ debitoris debẽtis mercedẽ poſſet vendi. vt ibi alij ꝙ caueat ⁊c. Si iſta opi. Jo. in aliquo eſſet vera: deberet intelligi ſm primam cõputationeꝫ in veritate tñ non eſt vera: q꞉ eſt cõtra iſtaꝫ literã. Teneo ergo primã lec. ſ. ꝙ tria tm̃ cõtribuantur. ¶ Ad rationẽ in oppoſitũ dũ dicit ꝙ oĩa cõtribuantur quia oĩa videnť percepta. vt in regula iuris qui actionẽ. Rñdeo hic tractatur ſolũ de diuidẽdis fructibꝰ a viro perceptis. dico ergo ꝙ ab initio colonus debet totã penſionẽ. vt. l. ſi a colono. ſ. de fideiuſ. ſed videnduꝫ eſt cui debeať. Rñdeo ꝓ illa parte anni pro qua fundus ad virum pertineat ipſe vir implet cõtractũ quia patitur colonum frui. Jdeo ipſi viro videtur acquiſitum merito in ꝯtributione venit: ⁊ ꝓ alia parte anni qua fundus pertinuit ad mulierẽ ipſi mulieri videtur debita pẽſio in effectu: ipſa eñ mulier cõtractũ implet ⁊ patiť frui: ergo merito ſibi debetur. vt. l. ſi ſeruꝰ cõmunis meuij. §. fi. ſ. de ſtip. ſer. ⁊ ibi dixi. ¶ Quare aũt hoc caſu non contribuatur illud qꝺ a muliere percipitur ſed ſolum qꝺ percipitur a viro dicã ſtatim in ſequẽti parte. ¶ Op. quãcũqꝫ opi. teneas reperiť qꝺ vir hꝫ pro iſto vltimo anno partẽ fructuũ duoꝝ annorum. Glo. hic in fi. rñdet ꝙ nõ dr̃ niſi vnus annus tantũ. tñ ille annus eſt fertilior. ita dicit glo. in fi. ¶ Cõtra hoc op. extra gloſ. ſi fundus iſte nõ eſſet locatus de fructibus ſequentis anni vir nihil dꝫ habere. vt. ſ. l. pri. ergo eadẽ ratione nec hic. Rñ. non eſt eadẽ ratio. nã ſi fundus nõ eſſet locatus. in fructibꝰ percipiẽdis vir nihil iuris videtur habere. ⁊ ideo nõ põt dici ꝙ veniãt in cõtributione tanqꝫ p̃cepti. ſecus ſi locauit vt dictũ eſt. Et ꝓ hoc dicoª ſi iſta † locatio eſſet

9 facta ꝓ certa quãtitate fructuũ q̃ percipienť ex iſto fundo ꝙ nihil veniret in cõtributione. nã illa ꝓmiſſio dr̃ cõditionalis. vt. l. ſ. ſ. de cõdi. ⁊ demõ. Et ideo merito viro nihil eſt queſitũ: ſed ſi locatio eſſet facta pro certa quãtitate in genere: ſoluẽda quolibet mẽſe vel in fine anni nõ curo: pars venit in contributione ſm formã huius legis. quia licet hec obligatio ſit in diem tñ dies cedit ⁊ viro debeť. vt. d. l. cedere diẽ. ſ.

10 de ver. ſig. ¶ Circa iſtã † partẽ querit gl. qñ fundus reuertitur ad mulierem: an mulier poſſit agere ſine ceſſione ꝯ colonũ. Glo. determinat ꝙ non. ſed vir cogitur cedere vt in gl. Si tñ vir nõ eſſet vel nõ reperiretur per quẽ cogi poſſet tunc haberet actionẽ vtilẽ ſine ceſſione. vt. l. ſ. C. de ac. ⁊ obli. ⁊. ſ. de inſti. l. ſ. Venio ad tertiam partem. ſ. ad verſi. econtrario.

Econtrario. Opp. ꝙ litera videť ſibi contradicere. dicit eñ ecõtrario quoqꝫ. ⁊ ſic dicit ꝙ eſt hic ꝯrium: ⁊ eſt idem. Rñdeo nõ cõtradicit q꞉ iſta verba referuntur ad diuerſa eſt eñ ecõtra ad p̃cedẽtia: q꞉. ſ. mulier dedit fundũ plenum fructibꝰ: hic vacuũ ſed eſt idẽ quia circa diuiſionem fructuũ habeť ratio mercedis vel fructuũ nõ a die locatiõis: ſed ꝯcti matrimonij. vt hic ⁊ ibi ſm gl. et bene. ¶ Ad hoc op. q꞉. ſ. dixi tm̃ illã partẽ pẽſionis diuidi cuiꝰ tp̃s fluxit durãte matrimonio: hic vero totã penſionẽ dicit diuidi: ⁊ ſic nõ eſt idẽ. Rñdeo ꝙ eſt idẽ ſed non ꝑ oĩa vtrobiqꝫ eñ pẽſio cõputať. ſed ibi pars. hic tota: ⁊ ratio eſt q꞉ ibi datus fuit fundus plenus. hic vacuus. ſm gl. ⁊ bene declarãdo. vt ſ. dicã. Alij ſoluũt dicẽdo ꝙ hic eſt ꝑ oĩa idẽ. et magis poniť quedã facti accidẽtia qꝫ iuris miniſteriũ. ideo non placet gloſ. Tertij vt pla. dicunt ſe non intelligere iſtum. §. Quarti vt Jo. qui in precedenti. §.

tenet ꝙ oĩa cõtribuantur. dicit ꝙ eſt per oĩa idẽ ſed illius opi. ſ. reprobaui. tene ergo primã ſo. gl. ¶ Ad huius declarationẽ ſcias ꝙ qñ vir fructus percepit nihil ſibi debetur a muliere de eo qꝺ percipiẽdũ eſt ſed qñ maritus non percepit fructus: tunc debeť ſibi a muliere de eo qꝺ percipiendũ eſt ab ea de penſione. vt. ſ. e. l. §. interdũ. vnde merito in precedenti ver. marito nil debeť de penſiõe p̃cipienda hic ſic. ¶ Item aduerte q꞉ intelligo iſtũ. §. ꝙ mulier locauit fundũ pro. xij. habito reſpectu ad fructus q̃ percipiuntur infra annũ a die matrimonij merito vir de illis debet habere partẽ. Et quod hoc ſit verum apparet ex litera: licet eñ vinea locetur de menſe martij pro vno ãno pro. xij. aureis. Hoc fit reſpectu viniꝰ vindemie que percipitur de mẽſe octobris. et ſic intra annum a die matrimonij. Si enim locaſſet pro maiori parte forte pro. xxiiij. aureis in duobus annis vel in viginti mẽſibus. et ſic reſpectu fructuum duorũ annorũ: vir nõ deberet habere niſi de pẽſiõe que reſpicit fructus illius anni quo matrimoniũ durauit: nec enim pro vlteriori tempore debet habere. vt patet ex precedenti parte. fallit in verſ. itẽ ſi meſſes. ſ. eodem ſm ſecundam lecturam. vt ibi dicam. Et eadem ratione dico ſi vir locaſſet pro multis annis et penſionem ab initio recepiſſet ꝙ ſolum debet vir penſionem habere que reſpicit fructus quos ipſe debebat habere illo anno. et reſiduum debet reſtituere mulieri. ¶ Opponitur. ſ. de iure fiſci. l. finali. gloſſa parua que incipit pro tota locatione. ⁊c. dicit aliter diſtingui in predio vendito alij locato quam hic. pro hoc aſſigno rationẽ: quia venditio fit ex voluntate iſta reſtitutio fit ex neceſſitate vt not. ſ. in gl. magna. ¶ Opponitur ſupra de vſufru. l. defuncta.

11 dicit glo. † aliud in fructuario aliud in viro. aſſignat rationem quia vir percipit fructus reſpectu oneris matrimonij vt. l. pro oneribus. C. de iure dot. vnde pro ea parte anni qua onera ſuſtinuit lucretur fructꝰ: ſed fructuarius percipit fructus propter ius qꝺ habet: non reſpectu alicuius oneris: vnde eoipſo quod percipit fructus facit eos ſuos irreuocabiliter: et ſi decedit anteqꝫ percipiat perdit ius percipiendi to-

12 taliter. ¶ Unde forte eſſet † idem dicendum de canonico qui decedit: quod in viro. vt fructus perceptos et percipiendos tranſmittat ad ſucceſſores ꝓ rata anni quo ſtetit in canonicatu: non enim percipit fructus tanqꝫ ſimplex fructuarius: ſed propter onera eccleſie que ſuſtinet. canoniſte tamen aliter dicũt quibus in hoc eſt ſtandum. ¶ Querit Dy. hic quid ſi ipſa mulier locauit an debet ipſe vir habere aliqd. quidam quod non: quia vir nil percipit cum habeat mulier actionem. Contrarium tamen dicit Dy. ⁊ apparet ex princip. huius. l. vbi generaliter loquitur.

13 Tu † dic aut mulier locauit conſtante matrimonio: et tunc idem eſt ac ſi locaſſet vir. q꞉ ex bonis viri queſiuit mulier. ⁊ ſic eſt viri. vt. l. quintus. de dona. inter virum ⁊ vxo. aut locauit ante matrimonium et tunc dic vt. ſ. proxi. ver. ſcꝺm ſcꝺam lectu. ⁊ ibi dicam. Venio ad ver. item ſi meſſes.

Item ſi meſſes. Jſte verſi. legitur tribꝰ modis. primo ſm primã lecturam. ⁊ eſt clara ⁊ bona lectura. ſecundo modo ſm ſecundam lecturam. ⁊ eſt notabilis lectura. licet non ita clara. tertio ſm tertiam lecturam. ⁊ iſta non eſt notabilis neqꝫ clara. prima lectura eſt plana ideo vide per te. ¶ Ueniamus ad ſecundam lecturã ex qua not. ꝙ ſi mulier ante matrimonium locauit fundum: ⁊ recepit penſionem: ⁊ poſtea nupſit: ⁊ anteqꝫ alij fructus perciperẽtur diuertit tũc in recompenſationẽ vir debet habere de fructibus ſequentis anni. et ſic eſt caſus in quo ad maritũ pertinent tam fructus vlterioris anni quam vltimi. quod no. diligẽter: ſed ſi mulier penſionẽ nõ percepiſſet: tunc viro debetur pars penſionis. vt patet in hoc verſic. ſm primam lecturam. tertiam lect. vide per te. ¶ Oppo. ſi fructus eſt perceptus tota penſio in contributione non venit. vt. ſ. e. l. verſic. itaqꝫ. Sol. illud verum ſi fructus eſt perceptus totus ſcꝫ pro cultura totiꝰ anni. et ita ibi. hic vero fuit p̃ceptus ꝓ parte tm̃: quia frumentũ tm̃ ⁊ ideo in cõtributione venit penſio vindemie.

¶ Ultimo ponit Dy. vnã diſtinctionem de fructibus quã Cyn. refert. C. de rei vxo. act. §. ſed nouiſſimi que tñ eget multa ſuppletione vt ex p̃cedẽtibus patet vide per te.

1 Dos eſt quid vniuerſale.

2 Compenſatio quantitatis debite in pecunia ad quantitatem fructuũ qꝺ non fiat.

3 Unum genus qñ poſſit ſolui ꝓ alio.

4 Quis ꝙ non teneatur ad fructꝰ perceptos: ſed ad eſtimationem.

Ob donationes. Op. cõtra petitionẽ dotis nõ obijcitur cõpẽſatio. vt. C. de rei vxo. act. §. ſed nec ob impenſas. et. §. ſed nec retentio ob res amotas. Sol. dicit gl. ꝙ iſti fructꝰ nõ ſunt dos lꝫ actione de dote petãtur.

1 ꝙ nõ eſt verũ q꞉ † dos eſt qd vniuerſale. vt. ſ. ti. ſ. l. qꝺ dr̃. ⁊ dixi. ſ. e. ti. ſup rub. vñ nec ipſa res data in dotẽ nec fructus ꝓprie ſunt dos lꝫ ſint dotis. Ad ꝯriũ dic vt dicã. ſ. eo. l. rei iudica.

a §. ſ. ¶ Op. hicª fit cõpẽſatio de ſpecie ad quãtitatẽ vel de ſpẽ ad ſpẽm. Cõtra de. l. ſi ꝯuenerit. de pig. ac. gl. ſol. ꝙ hic res amote ⁊ donate deſierũt extare ⁊ ſic mulier ad qꝫtitatẽ tenebať. Jtẽ fructus deſierũt extare et ſic vir tenebať ad quãtitatẽ. vide gl. et no. q꞉ notabilis eſt: innuit ergo iſta

2 glo. ꝙ † quãtitatis debite in pecunia ad quãtitatẽ fructuũ nõ fiat cõpenſatio. Contrarium no. C. de compenſa. l. neqꝫ. Jaco. de are. dicit tene vltimã opi. poſitam in gl. in. l. cõtraria. et ſic iſta remanebit firma: q̃ enim cõpen-

Andreas Pomate. ¶ Oppo. hic. Uide in materia fructuũ cõſumptorũ ꝑ Bart. in rubr. C. lo. ca. in. xv. colum.

~Andreas Pomate. ¶Predictꝫ vero limita hec per Barto.l.eum qui.in fi.princi.ff.de his quibus vt indig.ꝛ adde Bar.in materia.l.dñi.predi.C.de agricol.et cenſi.li.xj.et.l.ex diuerſo.§.j.ff.de rei vend. in fi.pano.c.grauis.de reſti.ſpolia.

ſat ſoluit.vt.l.ſi debitor.ſ. qui pō.in pi.ha ſed aliud pro alio inuito creditore ſolui nō poteſt:vt.l.ij.§.j.ſ.ſi.cer.pe.ergo nec cōpenſari.ſm Ja.de arc. idem Innocen.extra de iureiuran.c.ad noſtram. ¶Oppo. ad iſtud.infra

b ¶In anno. Adde q Bal.infert ad qd. ſi vendo tibi vuas mei viridarij que bis in anno colliguntur quod debet intelligi facta vendi.de prima vice quod limita ſecundum Rom.:niſi quātitas pretij aliud iudicaret:quia eſſet magnum pretium niſi pro prima vice quia tunc intelliguntur vendite omnes per text.in.l.cum fundo.§.vxore viro.ſupra de iure do.Item limitatur niſi eſſent alienate ex cauſa lucratiua quia nō debent intelligi in perpetuum ita decidit Bald.in aut.excipitur. C. de bo.que li.per.l.ſi.de ſer.vrba.predi.pro quo facit qd ipſe dicit.in.l.ij.C.de fideicō.q ſi teſtōr legauit vxorem ſuam veſtiri et ſic ex titulo lucratiuo debet intelligi quod ſingulo anno veſtiatur ſi mos regiōis expoſtulat alias illis fractis alie fiant quod eſt not. et ſi vis videre quando aliquid debetur pro prima vice vel annuū.vide Bart.in.l.dotis.§.cū q ꝛ.§.qui ita.el grande.de verbo.obliga.et in lege penulti.infra de annu.le.Refert etiam do. Alexan. quod bal. in lege idem.C.loc.per hunc tex.in ver.quod ſi in anno dicit quod ſi emphyteota ceſſat in ſolu.vel biennio vel triennio vt res eſt et cadat a iure ſuo non verificatur in eo qui ceſſat illo tempore ſi in illo biēnio vel triennio vnus ſolus fructus percipitur quod licꝫ ipſe non exemplificet poteſt exemplificari in nemoribus que de tribus vel quatuor annis ſolent incidi. Et per hoc dicit ipſe ſe velle dicere.q. quam habebat de facto quia eccleſia conceſſerat in emphyteoſim cuidam pacto appoſito quod in quolibet feſto reſurrectionis ſolueret canonem et tranſiuit binus terminus reſurrectionis:quia tamen non tranſiuit totum biennium non dicitur cecidiſſe ꝛ ita dicit expreſſe tenere domi.Anto.in additio.Specu.in titu. de loca.§.nunc aliqua verſi.lxxxviij. quia requiritur lapſus biennij non autem ſufficit quod labatur vn⁹ terminus ſoluendo.et ita dicit ſentire Cyn.in.l.ij. in x.vel.xj.q.C.de iure emphyteo.Dicunt etiam docto. de.q.Archidia.qui locauit fructus Archidia.ad decennium:vtrum conductori debeatur illud quod ſolitum erat dari pro ſuo aduentu:de quo Old.conſuluit in meo conſi.cxxix.quod no.

c ¶Reſtituuntur.Paul.de caſtro querit quid de clerico beneficiato ſi perceptis fructibus moriatur nōdum completo anno : an eius heres teneatur reſtituere ſucceſſori pro rata ſicut here s mariti an non ſicut nec heres fructuarij . et ſe remittit ad gloſſam ordina.in lege prima.C. de anno.ciui.libro vndecimo.ꝛ quod not.in lege defuncta . ſupra de vſufruct. Si vultis videre de quibus bonis poſſit facere teſtamentum ꝛ quomodo de fructibus.videre Bald. conſi.cclxxiiij.ij.lib.

de auro ꝛ argen.lega.l.j.§.fina.ꝛ.l.titie amite.§.fin.
3 Reſpondeo vnū†genus poteſt ſolui pro alio ſi ſunt eiuſdem materie.vt ſi debeo tibi libram auri poſſuꝫ tibi ſoluere in pecunia aurea:et ecōtra:ſed ſi ſunt diuerſe materie:vt ſi ab vno debetur pecunia ab altero frumentum non fiet compenſatio vt hic:predicta vera niſi ex conſuetudine ſit ad aliud inductum. videmus em̄ qd pro floreno ſoluitur pecunia numerata argentea vel econtra:quod ex conſuetudine procedit.vt.C.de donatio.l.ſi quis argentum. circa pncip.ꝛ ibi no.ſ.de contrahen.emptio.l.imperatores. dixi in.l.paulus.j.de ſolutio. ¶Oppo.ad idem fructus percepti ex pignore extenuant debitum. vt. l.j. et.ij.C.de pigno.actio.ꝛ ſic fructus cum pecunia cōpenſantur.Solu.illud verum ſi fructus ſunt conſumpti:ſed ſi extant tunc ſunt pignori pro debito nec tollitur debitum. vt.C.in quibus cau.pig.ta.cōtra.l.iij.
4 ita intelligit Cy.in.l.j.ꝛ.ij.de pig.actio. ¶†Ex pre
a dictis vero a not.diligenter q quando percipio fructus ex re tua licite: vt maritus creditor tutor ꝛ procurator et ſimiles perſone ; conſumptis fructibus non teneor ad fructus ſed ad eſtimationeꝫ ſic vt hic cum ſua gl.qd eſt vtile quia de cetero nō poteſt creſcere vel decreſcere eſtimatio.quod nota.

1 ☞ Quando fructus vnius temporis ſunt maiores q̄ꝫ alterius quomodo fiet diuiſio.

2 Si in fundo vno anno ſeminatur frumentū ex conſuetudine regionis in alio nihil vel ſeges minoris valoris quod totum biennium computatur pro vna cultura.

b **Quod in anno.** b Quod in anno dicitur intelligitur de vna cultura ſiue ſit maioris temporis ſiue minoris. h.d. et eſt notabilis.§. ¶Oppo.q ſolus annus debet inſpici: vt.j.l.proxi.§.ſi.alias eſt ſub hac.l.Reſpondeo hic bis tota terra colitur.ibi ſemel tm̄ in anno. ¶Que-
1 rit gl.quid † ſi fructus vnius ſemeſtris tēporis ſunt maiores q̄ꝫ alterius:quia primo fuit frumentū poſtea milium.Gloſ.dicit idē.quia ſi vnus annus eſt fertilior altero hoc non inſpicitur:vt no.ſupra eadē.l.in ſcda gloſſ.magna.in fi.hoc intellige verum quando vnus annus eſt fertilior alio anno ex caſu : ſed ſi ex neceſſitate.vtputa quia ideo ſeminatum eſt milium qd ſequenti anno poſſit facere frumentū quod alias non faceret : tunc puto qd dicetur totius temporis vna cultura et fructus totius temporis confunduntur et pro rata diuiduntur.ſicut dicimus in meſſe et vindemia.vt.ſ.ea.l.ver.item ſi meſſes. et ſicut dicimus in lana ꝛ fetu que percipiuntur ex animalibus
2 vt dicam in proximo.§.ꝛ†ideo in poſſeſſionib⁹ iſtarum partium in quibus vno anno ſeminatur frumentum:in alio anno nihil:vel ſeges minoris valoris.puto totum biennium computari pro vna cultura ꝛ inſpici pro quanta parte biennij durauit matrimoniū quod nota ꝛc.

Non ſolum. In animalium fructu ꝛ pdiorum vrbanorum fit diuiſio ſicut in fructibus ruſticorum.h.d. ¶Oppo.res mo-
c biles nō reſtituūtur c ſtatim mulieri vt.C.de rei vxo. act.§.exactio.vnde vir dꝫ ſibi lucrari iſtos fructus: vt.l.ſi conſtante.§.quoties.j.eo.difficile cōtrarium eſt.dicam in prealleg.§.quoties.

Dictio

☞ Dictio quaſi quod denotet improprietatem et a etiam ſimilitudinem.

2 Maritus ſi incidit arbores fructiferas tenetur actione de dote.

3 Emphyteota quod non poſſit incidere arbores fructiferas.

a **Si fundum.** a Arbores cedue computantur in fructibus:ſecus in arborib⁹ fructiferis et theſauris.hoc dicit. ¶Oppo.dicitur hic quaſi in alieno inuenti.Contra.C.de iure do.l.in
1 rebus.Huius†timore dicit gl.q hic hec dictio quaſi improprietatem denotat.Dyn.dicit q denotat ſimilitudinem quia nullum ſimile eſt idē:vt.l.q nerua ſupra depo. ¶Contra hoc oppo.de.§.theſauros.in ſti.de re.di.Sol.fateor q ſit viri vt ibi.ſed reuocabiliter vt hic.q debet reſtituere. ¶Quero quid ſi vir
2 incidit arbores fructiferas†qua actione tenetur. dicit glo.q actione de dote:et in hoc bene.vel actione l.aquil. et hoc non placet:quia maritus eſt domin⁹ fundi dotalis:ergo nō tenetur.l.aquil.ſed ſibi datur vt.l.item mella.§.legis.ad.l.aquil.Non obſt.ſ.ad.l. aquil.l.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi maritus.in glo.allega. q ibi vxor dedit damnum in rebus mariti:ꝛ ſic in rebus alienis.hic maritus in rebus dotalibus et ſic in rebus proprijs. ¶Querit Dyn.aliquis accepit fun-
3 dum i emphyteoſim an † poſſit arbores fructiferas incidere.videtur quod ſic:quia habꝫ vtile dominiū: vt.l.j.ſupra ſi ag.vecti.pe.ſed in re ppria quilibet eſt moderator et arbiter:vt.l.in re mandata.C.manda. et.l.ſi quid poſſeſſor.§.ſicut.ſupra de pet.heredi.In
b contrarium dicit Dyn.quod ſit idem b quod hic dicitur in marito.vt in lege in fraudem.§. conductor. infra de iure fiſ. et infra de cenſ.l.forma.§. ſi vites de vſu et ha.l.ſi ita.§.primo.idem in vaſallo ſeu feudatario eadem ratione.

1 ☞ Impenſe que fiunt in querendis lapidibus qd debent reſtitui.

2 Mulier que non permittit virum accipere marmor ceſum qua actione teneatur.

3 Uxor relicta vſufructuaria a marito notario quod non debeat habere fructus protocollorum.

c **Si vir in fundo.** c Lapis qui non renaſcitur non eſt in fructu. ſecus ſi renaſcitur.idem in aurifodinis argentifodinis et cretifodinis.h.d. ¶Opp.ſi maritus fecit fundum pretioſiorem debent ſibi impenſe reſtitui. vt.l. fina.ſupra de fun.do.et de iure do.l.ſi ex lapidicinis: ſed hic in verſi.et impenſa dicitur contrarium. Huius timore dicit glo.q hic mutat caſum iuriſconſultus quando maritus fecit fundū deteriorē. ¶Opp. hic dicitur quod ſi marmor eſt in fructu impenſa debet reſtitui.Contra.j.ea.l.§.impendia.Sol.impen-
1 ſe que fierent ad perpetuam rei vtilitatem: vt in querendis lapidicinis debent reſtitui:vt hic.ſed poſtq̄ꝫ lapidicine ſunt inuente:expenſe que fiunt in fodiendis lapidibus dicuntur fieri cauſa querendorū fructuum:et non veniunt in reſtitutione vt in contrario.
2 ¶Querit glo.†quid ſi mulier non permittit virum accipere marmor quod ceſum eſt.Dicit gloſ.qd mulier tenetur ad exhibendum:vel ſi impenſa eſt facta et marmor non eſt exemptum tenetur de dolo. vt.l. ſi cum mihi.ſ.de dolo.hoc ſcdm reprobatur per Ja

~Andreas Pomate. ¶Si fundum.Uide Alexā. conſil.cxviij.inci. in caſu.v.col. Cepo.in tractatu de ruſti.predi.in.c.de monte . contrarium tm̄ conſuluit Barba.conſi.xxxvj.in.ij.volu.

b ¶Quod ſit idem. Adde qd idem conſuluit Bald. cōſi.dviij. inci.vulgare.eſt.j.li. ~Andreas Pomate. ¶Si vir i fūdo.Limita iſtū §.non procedere in villa data in dotem i qua erat eccleſia in qua mulier hēbat ius patronat⁹ vt nō tranſeat in maritum vt p Feli. in. c. cum Bertoldus.pe.col.de re iudicata.

co.de arc.q cū maritus ſit dn̄s rei dotalis et habeat actionē ad exhibēdū:
d et iniuriarū d ceſſat actio de dolo. vt.l. qui pendentē.de actione empt. ꝛ hoc eſt verum conſtante matrimonio: ſed etiam ſoluto: haberet maritus actionem mandati vel nego.geſt . vt.l.j. §. ſed nec ob impenſas.C.de rei vxo.a-
e ctio.ergo ceſſat actio de dolo. e ¶Ultimo per iſtū.§.reſpondi ad queſtio-
3 nem.Maritus†qui fuerat notarius legauit vſumfructum omnium bonorū ſuorum mulieri. quero nunquid iſtud quod percipitur ex exemplatione protocollorum pertineat ad mulierē.Di-
f xi quod nō. f illud enim quod ſemel tātum percipitur et non renaſcitur : non dicitur eſſe in fructu vt hic. ſed reddi-

d ¶Iniuriarū Ro.hic tenet contrarium q actio q̄ infamat non datur inter vi.et vxorem.l.ij.C.re.amo. ſꝫ actio iniuriarum infamat.l.j.§.furti.contra. de infa. et.l.infamē.de pu.iudi.ita dicit conſuluiſſe. d. Alex. padue per dictū Jo.and.in addi.ſpec.in tit . de iur. qui tenuit quod pro atroci iniuria inter coniuges: non detur actio iniuriarum per.d.l.ij. ſed tuti⁹ eſſet dare actionē in factū.ar.l.nō dꝫ.ſ.de dolo.et hoc voluit gl.l.pretor.§.pterea ver.ſi q̄s ex li.j.de iniurijs.
e ~And.Poma. ¶De dolo.Uide cſ.xlix.in fi.§. interdū.ver.qd ſm iſta tēpora.vide Ro.ſing.cccclxiij.
f ¶Dixi q non.Pau.de ca.dicit hic q Bar.male reſpondit et q Bald.diſtin.in.l.j.C.de fru.et li. expen. ideo verba Pau.amittam.et dicit Bal.aut queris. an iſta pecunia ſit mulieris quo ad ptātem fruendi: et dicēdū eſt q ſic:vt.l.vſufru.leg.j. d vſufruct. et.l. vxori mee.infra de vſufruc.leg.et ſi aliter dicerem⁹ ſequeretur quod ſi aliud in hereditate non haberet teſtator heres nunq̄ꝫ aliquid haberet . aut queritur nunquid pecunia ſpectet ad mulierem iure proprio et ita loquitur Bartolus inducit etiam Paulum de caſtro ad queſtio.de qua Alexander non facit mentionem.ſcilicet quod cum in montibus Bergomi eſſent quedam vene ſubterranee ex quibus fodiebātur cotes et iſte vene eſſent ſub predijs priuatarum perſonarum et quidam fodiſſent per aliquod tempus illi qui habebant predia ſupra impediebant dicentes venas eſſe eorum qui predia ſupra habebāt et facit iſte text.quia lapidicina eſt illius cuius eſt fundus in contrarium dicit.facit text.cum gloſſ.l.cū cti.et lege quoſdam.C.de meta.lib.xj.et ita dicit mē ti tenendum de quo latius per eum conſilio . lxxix. ſequenti ſi vis videre conſilium Barto.de perceptis protocollorum an veniant appel.fructus vide conſiliū.l.incip.filius petri.

c ¶

a ℂ Verbū cautio.vide Old.conſi.lxix. vbi refert qđ
papa dixit in cōſiſtorio de predicto verbo.
* Pro cōcordia aduerte ſi teſtōr dicat oīa bona mea
lego comprehendere videtur etiā noīa debitorū ita
Bar.in.l.vxori mee.ff.de vſufru.leg.d.Alex. ibi alle
gat Bart.
ſibi cōtra-
riari i hoc
§.ſi vir in
fundo.cir-
ca finē vbi
dicit Bar.
non ptine
read mu-
lierem id
qđ percipi
tur ex exē-
platiōe p-
tocollorū.
tu dic bar.
non cōtra-
dicere naȝ
in hoc.§.ſi
vir non di-
cit legatū
factum bo
norum.ꝛc.
Sed loq̄-
tur quādo
legauit v-
ſumfruc.q̄
valde diſ-
ferūt. Pre
terea et ſe
cundo ſm
ſubiectam
materiā in
telligit le-
gatum ſm
qualitateȝ
legatarij
cui ſi con-
uenit vt ſē
tit Bar.in
hoc.§.ſi
vir. et ita
poſſit limi
tari dictū in.d.l.vxori.vide ad propoſitū Bart. in.l.
mutum.e.ti.pro prima ſolutione que videtur melior
et ibi do.Alex.videtur dare aliam ſolutionem quo
ad illū caſum.et vide per eum aliter ſoluentē in hoc
ſi vis altas in.§.ſi fundū.colū.peñ. vbi late per eum
quem ſimul legit cum.d.§.ſi vir.

b ℂ Dimittat vel recipiat. Adde ꝙ Bal. dicit ꝙ mu-
lier etiam poterit inhibere viro ne fructus colligat
niſi in preſentia vnius quē mittere pretēdit ne frau-
dētur fructibus quoniā hoc iura tolerant fieri poſſe
per tex.in.l.ij.§.ſub aſpectu.C.quando et qui.quarta
pars debe.lib.x.per quē tex.alleg.ſpecu. ita tenere
expreſſe in titu.de deci.§.j.ver.ſi.quod eſt not. cōtra
partiarios vt poſſet quis mittere famulum inſpecto
rem ne fraudetur.

tus protocolli eſt huiuſmodi ergo.ꝛc.
q: poſtq̄ȝ ſemel eſt redditus nūq̄ȝ am
plius reſtituetur.cum non ſit veriſimi
le ꝙ accipiens perdat. facit.l.ſi ex la-
pidicinis.ſ.de iure dotium.

1 ☞ Immobilia data in dotem ſolu.
matrimo.an ſtatim reſtituantur.
2 Ratio quare immobilia ſtatum reſti-
tuantur ſed mobilia non.
3 Cautio quam preſtat mulier viro ſo-
luto matrimonio de reſtituendis fru-
ctibus an debeat eſſe cū fideiuſſore.
4 Vir et vxor ſunt ſocij diuine et huma-
ne domus.
5 Cautio ſi hoc verbum cautio profer-
tur a lege quod debet intelligi cum fi
deiuſſore.
6 Qn̄ fructus ſunt pēdentes ⁊ de pri-
mo recolligendi vir.retinet fundū.
7 Mulier ſoluto matrimonio poteſt re
linquere fundum viro quouſq; fructꝰ
ſint recollecti.
8 Dicta in viro habent locum in ſocero
et eius heredibus.

Interdum.

Si fundus reſti-
tuitur pendenti-
bus fructibus mulier viro cauet ſed
eis perceptis et matrimonio ſoluto
poſt annum maritus nihil reſtituit.ſi
intra annum fuerit diſſolutum reſti-
tuitur pro rata.quod etiam ad ſocerū
⁊ eius heredes extenditur.h.d. ℂ Et
iſte.§.ponit practicam eorum que di
cta ſunt.ſ. ℂ Opp.ꝙ ſm tēpora iſta
dos debeat remanere penes virum:⁊
reſtitutio debet fieri annua bima tri-
ma die.vt in.§.exactio.C.de rei vxo.
act.ergo non eſt neceſſe ꝙ mulier ca-
ueat marito. Sol.gloſ.†ꝙ hic loquit̃
de quinquēnali fructu: vel ꝙ hic fiat
mentio noui iuris ſm ꝙ reſtitutio fit ſtatim. vt pre-
allegato.§.et ſic tenet iſta glo.ꝙ olim immobilia nō
reſtituebantur ſtatim ſed reſtituebant̃ annua bima
trima die qđ Dyn.et oēs reprehendunt. Primo per
prealle.§.exactio.ibi qđ cōmune vtriuſq; fuerat.ꝛc.
et per tex.in l.cū in fundo.§.ſi fundus.ſ.de iure do.
qđ tenet glo.j.de do.prele.l.ij.§.fi.et ex hoc apparet
ꝙ non ob.contrariū q: immobilia etiam olim reſti-
2 tuebantur ſtatim. ℂ Sed quero † que eſt ratio ꝙ im
mobilia ſtatim reſtituuntur:mobilia vero poſt tem-
pus debent reſtitui. Dicit Ja.de are.ꝙ quilibet pōt
ſtatim reſtituere immobilia:ideo ſi vir eſſet diues ⁊
haberet pecuniam pre manibꝰ cogeretur ſtatim re-
ſtituere.idem tenet Cy.in prealle.§.exactio.et Roſ.
in libellis ſuis ſuper ti.de act.ex ſtipu.pro dote. Mi-
hi videtur ꝙ hoc ſit contra prealleg.§.exactio.,vbi
dicit ꝙ res ſe mouentes et iura debent reſtitui poſt
annum:et tñ conſtat ꝙ erat facilis reſtitutio. non eſt
ergo alia ratio niſi ꝙ ſic principi placuit.qn̄ aūt dixi
iura reſtituenda poſt annū:intelligitur ſm determi-
3 nationē.l.iȝ.§.fi.ſ.de iure do. ℂ Quero † circa prin-
cipium an hec cautio que preſtat̃ a muliere debeat
eſſe cum fideiuſſore vel ſine.gl.videtur dicere quod
ſine.licet ſit arg.contra.j.eo.l.ſi cōſtante.§.quoties.
idem tenet glo.C.de rei vxo.acti.§.cum autē ⁊ Cy.
ibi.ad ſimilitudinem ſociorū:vt.l.verū.ver.itē vidē
4 dum.ſ.pro ſocio vir enim † et vxor ſunt ſocij diuine ⁊
humane domus. Pet.videtur dicere contrarium q:
5 verbū † cautio[a] quādo profertur a lege ſiue ciuili ſiue
a pretoria debet intelligi cum fideiuſſore.vt.j.de pre-
to.ſtipu.l.pretorie.et ſupra de iudi.l.in omnibus.⁊ in
d.l.ſi creditores.de priuile.credi.vt refert Cy. C.de
verb.ſig.l.ſancimus.C.de procu.l.j.ſed poſſumus di
cere hoc qđ illud facit rōe ſocietatis p̄dicte. ℂ Que
ro econtra vtrum vir caueat mulieri glo.dicit quod
6 ſic.infra eodem.l.ſi filio.§.finali. ℂ Quero † quid ſi
ſoluto matrimonio fructus ſunt recolligendi de pro-
ximo.glo.dicit quod tunc non deberent reſtitui nec
caueri:q: cum de proximo ſunt recolligendi habent̃
tanq̄ȝ recollecti.ideo vir tenet donec percipit. arg.l.
7 ſi is a quo.j.vt in poſ.leg. ℂ Quero quid † ſi mulier
vult interim relinquere fundum viro et non cauere
an poſſit.glo.reſpondet quod ſic per.l.hac edictali.
§.mobilium.C.de ſecun.nup. Dyn.contra per dictū
§.mobilium et per.l.ſi conſtante.§.quoti.j.eodem.
puta.glo.melius dicere.nam in poteſtate eius eſt ca
uere vel reſtituere ei apud quem res debȝ eſſe.vnde
in rebus que debēt eſſe apud virum annua bima tri
ma die cum cautiōe:eſt in poteſtate viri an retineat
reſtituat vel caueat.vt preallega.l.hac edictali. et in
his que debent eſſe apud vxorem incontinenti cum
cautione:debet eſſe in poteſtate vxoris an dimittat
b vel recipiat[b] et caueat:eadem ratione. et ita intelli-
gitur iſta gloſſ. ℂ Quero de quo cauebit vxor. dic
8 vt in glo.et bene. ℂ Vltimo † nota quod que dicun-
tur in viro habent locum in ſocero et heredibus eiꝰ.
quod videtur contra text.in.l.ſi vero.§.de viro.infra
eodem et ibi dicam.
1 ☞ Impenſa facta in curādo ſeruum quod dicatur
neceſſaria.
2 Impenſa facta in curando equum accommodatum
ꝙ non repetitur ſi fuit modica.

§ Si pro cultura agri ſit impenſum plus q̄ȝ fuerit per-
ceptum quod talis impenſa non deducetur de fru-
ctibus ſecundi anni.

a Impendia.

[a] Impendia facta gratia que-
rendorū fructuum de fructibꝰ
deducuntur cetera neceſſaria ⁊ vtilia repetūtur.h.
1 d. ℂ Oppo.ꝙ impenſa facta † in ſeruo curando re-
putatur tanq̄ȝ neceſſaria.j.ti.j.l.ij. Sol.ſm Jaco.de
are.ibi quando impenſa eſt magna:hic quando par
2 ua:que nō repetitur.ꝙ nota.ſi eiſi † accommodo tibi
equum ⁊ tu expendis in eo curando: ſiquidē impen
ſa fuit modica nō repetitur ſicut nec cibaria vt. l.in
rebus.§.poſſunt.ſ.cōmo. ſecus ſi eſſet magna vt in
preallega.l.ij.j.de impen. ℂ Opp.de.l.pretor.§.his
verbis de bo.auto.iudi.poſ. Gloſ.ſolu.illud ideo q:
creditor fructus non lucratur. ℂ Oppo.ꝙ conſtru-
ctio noue ville non ſit impenſa neceſſaria.vt.l.impē
ſe.j.de verbo.ſigni. Glo.exponit neceſſaria.i.vtilis.
vel dic ꝙ poteſt ſtare proprie eo q: fundus ſine illa
domo peribat vel laborari non poterat. ℂ Quero
quid ſi pro vno anno pro cultura plus expendit q̄ȝ
percipit an poſſit deducere de fructibus ſequentis
anni.gl.arguit pro ⁊ contra. Et primo allegat ꝙ ſic.
vt.ſ.eo.l.fructus.vbi impenſe primi anni deducunt̃
de fructibus vltimi anni. ℂ Ad idem expreſſe.ſ.de
peti.here.l.quod ſi ſumptus.allego pro hoc.l.ſi vno
ſ.loca.vbi vbertas vnius anni compenſatur cū ſte-
rilitate alterius vt.l.ſi merces.§.vis maior.ſ.loca.
In contrarium allegat gloſſ.j.titu.primo.l.fin.quā
Dy.ſic inducit.impenſa facta gratia querendorum
fructuum non debet deduci de dote.vt.j.tit.primo.
l.fina.⁊ hoc.§.ſed fructus vltimi anni ſunt dotis.vt
l.ſi marito.in fi.j.eodem.ergo de ipſis non deducit̃.
§ Iſtam partem † teneatis primo per hunc text. quia
debet deduci de fructibus eiuſdem anni. j.l.proxi.
§.fin. Nec obſt.l.fructus in fi.ſ.eodem. quia fructꝰ
vltimi anni bene computantur loco fructuum primi
anni:quia omnes ad virum non pertinebant vt ibi.
ſed fructus vltimi anni non debent computari loco
fructuum precedentium annorum in quibus inte-
grum matrimonium durauit:cum illorum annoruȝ
commodum vel incommodum debet eſſe viri. Nec
* obſt.l.ꝙ ſi ſumptus.ſ.de peti.here.quia ibi in bone
fidei poſſeſſore qui non debet habere damnū: quo-
niam ab eo extorquetur lucrū:hic in marito ad quē
interim pertinet commodum vel incommodū. Itē
non obſt.l.ſi vno.ſ.loca.eadem ratione.qm̄ a colo-
no exigeretur maior merces ſi vbertas nimium ex-
cederet.eodem modo fit ſibi remiſſio propter ſteri
litatem.vnde commodum ⁊ incōmodū ſimpliciter
non eſt ſuū.vt.d.§.vis maior.ſ.alleg. vnde ſi vir in
illo anno poſt ſterilitatē percepiſſet fructus multuȝ
vberes totū ſibi lucraretur.vñ ſi ſterilitas ſit: dānū
patietur. ℂ Quero qua actione repetentur iſte im-
penſe neceſſarie ⁊ vtiles dic vt in glo.⁊ bene.

Si fundus.

Commodum lapidi b
cinarum exiſtentiuȝ
in re dotali pertinet ad maritum niſi
aliud actum ſit.h.d. ℂ Opp.ſ.l.proxi.
§.ſi vir in fundo. Solu.quando lapidi-
cine inquiruntur ab initio habet locū iſta.l. quādo
vero p oſtea ſunt inuente habet locum diſtinctio ibi
poſita.ſ. an lapis renaſcitur vel non
vt ibi.

Quod in ſementem.

Impenſa facta in ceteris fructibus
deducitur ex alijs fructibus eiuſdem
anni ⁊ eiuſdem fundi. h. d. quod in-
telligit glo.⁊ Dyn.quando ex eodem
terreno fructus vterq; percipit̃ alias
ſecus.quod eñ facit diuerſitas anno
rū.multomagis faceret diuerſitas re
rum. ℂ Vltimo iſte.§.probat ꝙ im-
penſa facta vno anno: non deducitur
de fructibus alterius anni. vt dixi.ſ.
l.proxi.§.fi.
1 ☞ Maritus propter culpā mulie-
ris excuſatur a culpa leui ⁊ leuiſſima.
2 Non factum vocatur factum.
3 Negligētia creditoris in nō recipien
do fructus qñ noceat debitori.
4 Dominium rei dotalis ꝙ nō trāſeat
in mulierem ſoluto matrimonio de iu
re iſto.
5 Mulier quomodo dicatur hic fuiſſe
in mora.
6 Oblatio ꝙ cadat in rebꝰ mobilibꝰ.
7 Conſignatio ꝙ nō cadat in equo et
ſimilibus ſed oblatio ſic.
8 Oblatio ſola qñ ſufficiat ſi dos eſt in
pecunia numerata: ⁊ ꝙ liberat ſoluȝ
a caſu fortuito.
9 Re oblata ⁊ perempta poſtea: an de
bitor liberetur.remiſſiue.
10 Debitor ex alia cā q̄ȝ ex cauſa dotis
an ⁊ qñ ex ſola oblatione liberetur.
11 Oblatio quid operet̃ ſi mora p̄ceſſit.
12 Oblatio ꝙ operetur duplicē effectuȝ
in his in quibus quis propter moraȝ
tenetur de caſu.
13 Maritus qñ teneatur de lata culpa
poſt oblationem.
14 Maritꝰ ꝙ teneatur de leuiſſima cul-
pa in faciendo.
15 Dñium rei dotalis ꝙ ſit mulieris ſo
luto matrimonio.
16 Culpa leuiſſima in nō faciendo ꝙ nō
veniat in actione de dote nec in actio
ne.l.aquilie.
17 Qui accepit caſtꝝ cuſtodiēdū p vno
anno ſi finito āno obtulit dño ⁊ poſt-
ea caſtrū pdit ſine dolo ꝙ nō teneat̃
de culpa. ⁊ ſalarium habere debeat.
18 Remanens in cuſtodia caſtri finito p̄
mo tēpore an videatur eodeȝ modo
relocare operas ſuas remiſſiue.

Si mora.

[b] Mora
mulieris
in nō recipiendo fundū
dotalē,facit maritū te-
neri de dolo dūtaxat et
de fructibus quos percipit.h.d. Prio
ponit dictū de re. ſecundo rationem.

* Pro intel.
l.ꝙ ſi ſum-
ptus.ff.de
peti. here.
☞ Andreas
Pomate.
a ℂ Impen
dia. Limi-
ta niſi ma-
ritꝰ. legaſ-
ſet dotem
vxori vt p
Bal.in.l.ſi
ñ deſignat
C.de falc.
cau.adiec.
leg.
☞ Andreas
Pomate.
b ℂ Si mo
ra. Vide fe
li. in.c. ſe-
des. verſi.
ſubreptio.
in.ij.col.et
iiij. limita-
tione de re
ſcript.facit
glo.in aut.
p̄ſbyteros
cū ſi. C.de
epiſ.⁊ cler.
et ibi bart.
facit qđ vo
luit Fel. in
c. cū acceſ-
ſiſſent. xj.
col. de con
ſti.ro.ſing.
ccccitij. et
ſin.dccxx-
iiij.

a ¶ Non eſt verum. Illud tenent Ange. ⁊ Bald. ſed Pau. de caſtro. ⁊ Alexan. ſequuntur Barto. qui idē tenuit in. l. ob rem. ī. rer. amota. ⁊ in. l. ſi filio. §. j. vbi glo. ſentit. ī. eodem. ⁊ in. l. neſennius. §. j. de regu. iu. et ibi dicit Barto. vnum perpetuo nota. ꝙ licet hodie transfe
ratur domi
niū in mu-
lierem ipſo
iure nō ta-
men retrāſ
fertur in he
redē mu-
lieris ꝙ ſin
gl'are re-
putat imo.
in. d. l. ne-
ſennius.
Quod vi-
detur intelligendum ſolum in heredes extraneos per. l. j. cum gloſſ. C. de priuileg. do. ſecundum Alex. tu de hoc vide in terminis paruum conſilium Bal. cccxv. iij. volumi. ⁊ Pet. de anchara. conſil xxij. circa medium. ij. colum. ⁊ ita etiam tenet Petr. de ancha. conſi. lxxxv.

tertio ponit aliud dictū de fructibꝰ. ſcđa ibi ne facto. tertia ibi: fructus tñ ⁊c. ¶ Oppo. ꝙ mora mulieris in nullo releuet maritum. nā alias maritus non renetur niſi de dolo tantum vt. ī. eo. l. ſi filio. §. maritum. ⁊. l. ſi conſtante. §. ſi maritus. Huius timore Azo ſubaudiebat hic maxime. ⁊ tangitur hic in gloſſ. iij. ſed nō placet. qꝛ ſcđm hoc hec. l. fruſtra eſſet poſita. Ad cōtrariū reſpondetur ꝙ imo releuat: qꝛ

b ¶ Sola oblatio. Intellige ſm Ange. ſcilicet realis quia vbi requiritur oblatio nō ſufficit verbalis. vt. l. qui decem. §. idem reſpondit. de ſolu. ⁊. l. ſeruus qui heredi. in fi. ī. de ſta. libe. Bar. plene in. l. pretor. §. ſi quis de ope. no. nun. qꝛ vbi opus eſt facto verba non ſufficiūt vt per glo. ordi. in. c. paſtoralis. de offi. ordi. et text. in. c. j. ⁊. ij. de ſeq. poſ. ⁊ fru. q̄ regula breuiter fallit in obla. rei immobilis qꝛ ſufficit verbalis ſi ſit ſolutio parata ſm Bal. in. l. acceptā. in. j. q. C. de vſu. Itē fallit. d. regula q̄ ad impediendū irretractabilē vendi. pig. l. ſi fundus qui lucij. ſ. de reſcin. ven. Itē fallit in debito intricato ſm Bar. qꝛ ſufficit qđ debitor interpellet creditorem corā iudice ⁊ deputetur vnus calculator vt ipſe dicit in. l. pen. de diſtrac. pig. Itē fallit vbi aliquid offertur quod momento expediri nō pōt. vt in eo qui offert ſe probaturum non eſt neceſſe ꝙ ducat teſtes: ita Hoſt. ⁊ do. Ant. ⁊ moder. in ca. interpoſita. de appel. per tex. in. c. literas. ſ. de reſtit. ſpolia. Item fallit niſi ille cui fit oblatio verbalis dicat ſe nolle recipere quia tūc illa oblatio nō requiritur ad ſimilitudinē eius qui ſemel citatꝰ dixit nolle comparere. ita Bald. in. l. j. C. ne li. ter. prono. Item fallit in eo qui promiſit ſe ſoluturum pro me bo. ⁊c. quia ſi eſt conuentus ſufficit quod offerat verbo ſoluturū in loco deſtinate ſoluti. ita Bald. in. d. l. acceptam. in. j. q. ⁊ omnes iſtas fallentias limita non procedere quando creditor incōtinenti reſponderet ſe paratum recipere. nam debitore tunc realiter non offerente talis oblatio verbalis euaneſcit ſecundum Barto. in. d. l. penul. de diſtra. pig. Imol. hic de obla. verbali. ⁊ an poſſit fieri procu. vide bal. conſi. xxv. ⁊ an oblatio facta per vnum ex reis ſufficiat: eundē conſi. cxviij. ⁊ volumine tertio. ⁊ an quando valeat oblatio facta per debitorem ad domum creditoris vide eundem conſilio. cccxlix. et de oblatione. vide Petrum de Ancharano conſilio cccxxxij.

qñ mulier nō eſt in mora maritus tenetur de dolo et lata culpa ⁊ leui vt. ī. eod. l. etiā. §. j. C. de iure dot. l. in rebus. hic alleg. ⁊. ſ. de pa. do. l. pompo. ⁊ ita debet
1 ſuppleri in. ll. alleg. in contrarium. Ex hoc † ſequitur ꝙ maritus propter moram mulieris excuſatur a culpa leui: ⁊ hoc inducitur per hanc. l. ¶ Secundo op. ad ſcđam particulā. dꝛ hic ne facto mulieris. Contra. mulier nō facit ſed ceſſat recipere. Sol. gloſſ. iij.
2 dicit ꝙ † non factū vocat factum. vt. l. qui nō facit. ī. de regu. iur. ¶ Ad idem opp. extra gloſ. ꝙ maritus
3 † vel alius quicunꝗ debitor nō teneatur de negligētia adhibita in nō recipiendo fructus etiā ante morā creditoris vt. l. vēditor ex hrđitate. §. quēadmodū. ſ. de here. vel ac. vē. Sol. ibi loqtur in re nobis debita que nunꝗ noſtra fuit: hic in re debita nobis que fuit noſtra. Circa qđ dic vt dixi plenius in. l. ſi ſeruum. §. j. ī. de ver. obli. ¶ Op. ad vltimam partē et videtur ꝙ maritus lucretur fructus perceptos negligentia mulieris non petentis: vt. ī. ad treb. l. mulier. §. ſi heres. Sol. dicit Jacob. de are. hic erat rei propria mulieris debentis recipere. quia res dotalis eſt mulieris ſoluto matrimonio: vt. l. in rebus. C.
4 de iure dotium. ibi erat res alij debita. Innuit † ergo iſta ſolu. ꝙ ſm iura iſta ſolu. mat. dominium rei
a dotalis tranſit in mulierē. quod non eſt verum[a]. vt ī. de acqui. re. do. l. quedā. ſ. de fundo do. l. j. in fin. C. de iure do. l. ſi dotē. ⁊ no. ī. eo. l. ſi filio. in gloſſ. ſuper verbo noſtras. quare ſolue vt precedens cōtrarium: quod ibi loquitur in re debita q̄ nunꝗ fuit noſtra. hic in re nobis debita que iam fuit noſtra: vel alterius qui pro nobis dedit. argumen. l. videamus. §.
5 ſi actionē. ſ. de vſuris. ¶ Quero † qūo fuit hec mulier in mora. Dici glo. ideſt quia res oblata ei fuit vt C. de vſuris. l. ſi per te. non dico conſignata: quia forte erat talis que non poterat conſignari vt equꝰ ita dicit glo. quam vide. Certe gloſſ. non debuit dicere forte. quia tex. clare loquitur in agro qui non poteſt conſignari. quia res eſt immobilis vt. C. quando et
6 a quib. quarta pars debe. l. ij. oblatio † eñ cadit ſolum in rebus mobilibꝰ. vt. C. de donatio. ante nupt.
7 aut. dos data. iſtā tamen gl. puto notandā. que † tenet quod in iſtis animalibus non cadit conſignatio ſed ſufficit ſola oblatio. cui concordat gloſſa. in. l. ac-
8 ceptam. C. de vſu. in prima gloſſ. ¶ Quero † quid in pecunia numerata. glo. licet obſcure dicit idem quo
b ad quid: ſcꝫ ꝙ ſufficit ſola oblatio.[b] nec requirit̄ cōſignatio: ſed quo ad quid ſecus: nam in ſpeciebꝰ oblatio facit quē nō teneri niſi de dolo: vt hic. in quantitatibus vero tenetur de dolo et culpa etiam poſt oblationem. vt. l. qui decem. in princi. de ſol. ita dicit glo. quā vide. ⁊ hoc eſt verum. ratio qꝛ in ſpeciebus in cōtractibꝰ de q̄bus loquimur: ante morā creditoris debitor tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui: oblatio ergo liberat debitorē a leui: ⁊ remanet obligatus de dolo ⁊ lata culpa tantum vt hic. ſed in quantitatibꝰ debitor tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui et de caſu fortuito vt incendium ⁊c. vt. l. incendium. C. ſi cer. peta. ⁊. l. in ratione. §. diligenter. ī. ad. l. falci. oblatio ergo debitoris liberat eum a caſu fortuito: ⁊ remanet obligatus de dolo ⁊ lata culpa et leui: ita intellige
9 glo. hic. et bene. ¶ Quero re † oblata ⁊ poſtea perēpta an liberetur debitor ipſo iure an ope exceptiōis?

Glo. remittit ad notata in preallegata glo. l. qui de-
10 cem. ī. de ſolu. dic vt ibi. ¶ † Quero vtrum id quod hic dꝛ de oblatione ſit verū in debito ex alia cauſa q̄ꝫ ex cauſa dotis. Glo. videtur dicere ꝙ hoc ſit verum in debito in diem poſt elapſum diem tacite vel expreſſe. et ſic poſt morā debitoris: alias ſecꝰ. ¶ Ut hoc intelligas ſcias quod quo ad quedam quis tenetur ex natura contractus etiam nulla precedente mora: et tunc vt ab his quis liberetur ante omnem moram poſſet quis offerre congruo loco et tempore. et ita loquitur iſta. l. non enim ponit ꝙ viri mora preceſſit: ſed quo ad quedā quis nō tenetur niſi precedente mora: et tunc fateor ꝙ gloſ. dicit qđ non eſt neceſſaria oblatio niſi mora precedat. ¶ Sed tunc
11 † quero ſi mora preceſſit vt hic intelligit gl. debitor tenebatur de caſu fortuito: ergo oblatio nō facit eū teneri de dolo duntaxat ſed remanet obligatus de leui culpa. vt. ſ. dixi de debitore quantitatis. vt. l. q̄ decem de ſo. Reſpon. quod imo tenetur de dolo duntaxat ſm intellectum glo. vt hic. et eſt caſus in. l. ſemel. ī. eo. Non ob. contrarium. qꝛ illud eſt quādo q̄s tenetur de caſu fortuito ex natura cōtractus ſeu rei
12 debite. Secus † ſi de caſu tenetur propter moram: quia illo caſu oblatio operatur duplicem effectum. Primo quia purgat moram debitoris et per conſequens non tenetur de caſu. vt. l. parui. ſ. de cōdi. fur. ſm effectū operatur: quia creditorem in mora recipiendi conſtituit: ex quo liberatur de leui: vt hic et
13 preallega. l. ſemel. ī. eo. ¶ Quero nunquid † maritꝰ teneatur de lata culpa poſt oblationem. glo. dicit ꝙ ſic: qꝛ dolo equiparatur. Fallit in caſibus quos glo. ponit hic. et clarius in. l. in actionibus. ſ. de in litem iu. dic vt ibi dixi plenius in. l. quod nerua. ſ. depoſi.
14 ¶ Quero quid ſi maritus † fuit in culpa leuiſſima in faciendo. glo. dicit ꝙ tenetur. argu. l. in lege aqui. ij. ſ. ad. l. aquil. Pet. hoc dicit verum ſi maritus fuit in mora alias non tenetur de leuiſſima. Tu dicas indubitanter glo. dicere verum ſecūdum iura hodier-
15 na: ſecundum † que dominium rei dotalis eſt mulieris ſol. ma. ⁊c. vt in. l. in rebus. C. de iure do. et ideo maritus tenetur de culpa leuiſſima acti. l. aq. vt prealle. l. in. l. aqui. ſic intellige glo. non dico ꝙ leuiſſima culpa veniat in actiōe de dote vt dictum eſt. culpa
16 † vero leuiſſima in non faciendo non venit in actio-
a ne[a] de dote nec in actione. l. aqui. vt ſupra de vſufr. l. ſi cuius. §. deniꝗ. alias eſt ſub. l. ſi vſufruc. legatus. et ſic culpa in faciendo preponderat culpe in nō faciendo: ſed ſi loqueremur ſecūdum tempora huꝰ. l. ſm que dominiū rei dotalis non transfertur in mulierem ipſo iure vt dictum eſt: tunc gl. nō procederet qꝛ nec actione de dote ageret contra maritum: nec actione. l. aquil. qꝛ nō eſt dña vt. l. item mella. §. j. ad l. aquil. ¶ Quero de vna queſtione quam ponit hic
17 Dynus. quidam † promiſit cuſtodire caſtrū vſꝗ ad annum: finito anno domino obtulit et dominus id non accepit: poſtea inimici caſtrum inuaſerunt et deſtruxerunt id ſine dolo cuſtodis an cuſtos teneatur? et vr̄ ꝙ nō. vt hic ſed nihilominus poteſt ſalarium petere. in cōtrariū facit. l. item queritur. §. qui impleto. ſ. loca. quia remanendo in caſtro vr̄ remanere in eadē cuſtodia et eiuſdē qualitatis quā primo preſtiterat vt. d. §. qui impleto. Sed primo tenebat̄ de culpa que p̄ſumitur adeſſe. vt. l. carceri et l. fi. de cuſto. reo. ⁊ no. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. pe. ſ. de edē. ergo ⁊ tunc. ſed illud habet locū vbi nō obtuliſſet
18 domino. ita dicit Dy. ſed certe † ꝙ cuſtos remanendo in caſtro. videtur eodem modo locare operas ſuas nō teneo indiſtincte: dic plene vt dixi in. d. l. item queritur. §. qui impleto. ſ. loca. dic vt ibi dixi.

SI ab hoſtibꝰ.

Idē iuris eſt ſi filia de-
a cedat in poteſtate ſiue vere ſiue ficte. h. d. Op. qꝛ videtur decedere preambula hora captiuitatis et ſic in poteſtate vt. l. lex cornelia. ī. de vulg. et pu. ſub. So. iſtđ
b ficte ſed non vere vt hic. ¶ Oppo.[b] in aut. de nup. §. ſed etiā captiuitatis. Solu. olim ſoluebatur matrimonium per captiuitatē. hodie nō. ¶ Op. ad hoc vt patri dos reſtituatur oportꝫ ꝙ dos ſit profectitia et filia ſit in poteſtate. v. l. ij. §. ꝙ ſi in patris. ſ. eod. ſed hic non erat in poteſtate ergo ⁊c. So. quidam dicunt quod pater fuit pactꝰ ſibi reddi: quod eſt diuinare. alij di-
c cunt quod pater repetit iure ſucceſſio. et ſic innuit iſta glo. ꝙ ſm iſta tēpora filiuſſ. habeat heredes in dote: quod an ſit verum dicam. ī. e. l. poſt dotem. Tertia ſol. eſt. et iſta eſt vera ꝙ hic ꝑ fictionem. l. cor. filia preſumitur decedere in poteſtate patris.

Andreas Pomate.
a ¶ In actione. vid Barb. cōſ. iij. in. iij. colū. ij. vo.
Andreas Pomate.
b ¶ Op. vide Felí. in c. noſtra xxxvij. corollario. de preſcrip.
Andreas Pomate.
c ¶ Si vir vxorē. vid quid per iſtū tex. dicat Bart. i cōſil. l. i. iiij. volu.

1 ☞ Si maritus occidit vxorem dos vadit ad heredes vxoris.
2 Dos mulieris applicatur fiſco quādo alius occidit vxorem et maritus non vindicauit.
3 Maritus qui nō adhibuit medicū ꝓ curāda vxore ꝙ reputet̄ indignus.
4 Practica ad probandum ꝙ quis nō adhibuit medicum et ſic ad imputādum ꝙ quis non fecit per alium.
5 Maritus occidens mulierem repertā in adulterio quando perdat lucrum dotis.
6 Subſtitutus ꝙ nō admittatur qñ inſtitutus eius facto decedat.

Si vir vxorē.

c Qui occidit vxorē non dꝫ aliqđ ex dote lucrari. h. d. Iſte ver. idēꝗ ecōtrario. legitur duobus modis. pmo ſm gl. et bñ in muliere q̄ ſtipulata eſt lucrari donationē ꝓpter nuptias. ſcđo legit̄ ſm quoſdam ꝙ ſi mulier occidit virū nō poſſit repetere dotē quaſi culpa eius ſit diſſolutū matrimoniū: vt. l. cōſenſu. C. de repu. ꝙ lꝫ ſit verū in ſe tñ quo ad iſtā. l. iſta lect. nō placꝫ Dy. q̄a. ſ. loquit̄ qñ vir ꝓuat̄

a ~Andreas Pomate. ¶ Cõtra hoc facit. Et vide
pro intellectu dicte.l.cum ratio que dixi late in rub.
de ſucceſ.ab inteſta.
b ¶ Non ſufficit probare. Adde Innocen. in.c.ſtatu=
tum de reſcrip.in.vj.tex.in.l.ij.§.ſi quis cau.et.c.q̃re=
rela.de p=
cura. Bar
to.in dicta
l.deniq; ſu
pra.p Jo.
et Barto.
in tracta=
tu de teſte
c.lata culpa.⁊ in.l.tu.q̃ repertoriũ.de admi.tu. Bar.
in.l.in bonorũ.ſ.de bo.poſ.tit.generali Bal.in.l.iur.
igno.C.qui admi.in quibus locis etiã habetur q̃d lo
cus dr inſignis cũ habet forũ meri ⁊ mixti imperij.l.
ſi duas.§.decẽ.de exc.tu.et ſi nõ eſſet medicus in lo
co dʒ ire ad locũ vicinũ vt per Bar.in.l.cõtinuus.§.
qui inſulã.de ver.obliga.do.Anto.et Jmo.in.d.c.ij.
de conſti.no.etiam Bal.ex gloſſ.quod ſi vulneratus
nõ adhibuit medicũ preſumitur ſua culpa deceſſiſſe
quando vulnus iudicio medicorum poterat ſe habe
re ad mortem et vitam et idem tenet Lãcre. in ſua
compendioſa in rubri.in.ix.q.et Bal.in.l.qui occidit
§.fi.ad.l.aqui.et in.c.j.qui:mo.feu.ami.ſi habes du=
plicatum.vide.c.q̃d incipit quia in prin.et melius ad
de Bal.qui alleg.glo.hic et ponit que ſint cõſiderã=
da ad videndũ an ſit mortuus ex vulnere an ſua cul
pa.conſilio.cxcv.lib.j.
c ~Andreas Pomate. ¶ Quero quid. vide Rom.
ſingul. conſilio.xx. Jaſ.l.j. columna prima. C. vnde
vir et vxor.
d ¶ Si licuiſſet.idem tenent Ange.et Cy.et Baldus
de quo latius per Alexandrum hic. Adde etiam ſe
cundum Pau.de caſtro ex glo.in verbo curãda vnũ
quotidianum quod ſi maritus expulit vxorem ſine
cauſa vel abſentauit et non fecit prouiſionem de ali
mentis et mortua ſit mulier ſui culpa non ſuſtinens
onera matrimonij nõ debet lucrari dotem ex forma
ſtatuti et ita dicit obtinuiſſe florentie per iſtum tex=
tum cum gloſſ.et dictum Baldi in autenti. dos da=
ta.C.de dona.ante nuptias.et pro hoc facit quod vo
luit Bald.conſilio.ccxxiij.primo volumine. quod ne
gligens teſtatorem infirmum priuetur cõmodo ſuc=
ceſſionis.allega.hunc.§.et ibi etiam quando mari=
tus occidit vxorem a qua erat inſtitutus an perdat
ſucceſſionem ipſo iure vel per ſentẽtiam. Sed in ter=
minis fortioribus ad propoſitum Pau.de caſtr.con
ſuluit idem Bald.conſilio.cccxxviij.iiij.lib.incipien.
quedam domina quod ſi mulier diuertat a viro ⁊ vir
ipſam faciat excommunicare in contumaciam vt ad
ipſum reuertatur et ipſa negligat et infirmetur et
moriatur et maritus non dederit ſibi alimenta: quod
nihilominus perdit lucrum dotis ex forma ſtatuti.
quia ſicut vltima mors nocet ita vltima culpa de=
ſerendo vxorẽ in infirmitate mortali. vt.ff.de actio.
empt.lege ſi per emptorem.nec obſt.quod ſit excõ=
municata quia ſicut pars corporis debebat nutriri
vt.c.admonere te lachrymis.⁊c. Latius ibi videte.
et idem quod Paul.tenuit Abb. in vltimis verbis.
conſilio.lxxxv.ij.li.

lucro: hic mulieri inferk damnũ et ſic
1 . nõ eſt bona ſimilitudo. Op.† ex gl.et
videtur q dos debet applicari fiſco.
vñ op.de.l.ei qui mortẽ.ſ.de his qui.
vt indi.et.ſ.de iure fiſ.l.cũ mortẽ. Ja.
de are.ſol. q hoc vir interfecit vxorẽ

propter q perdit lucrum.ibi alius interfecit: ſʒ ideo
2 †ibi perdit quia non vindicauit mortem vxoris. vn=
de aliquo tempore lucratus eſt: ſed ab eo tanq̃ ab
indigno aufertur ⁊ applicatur fiſco.hic nullo tempo
re eſt lucratus:ideo vadit ad heredes mulieris. Cõ
a tra hoc facit[a].l.cum ratio.in fine.ſ.de bo.dam. et in=
fra ſi quis ali.teſt.prohi.l.j.§.ſi dominus. et.l.ij. §. ſi
fidei. Sol. poſſumus dicere q ſit ſpeciale in iſtis lu=
cris nuptialibus.vt.l.j.C.de ſecũ.nup.vel aliter vt di
xi in preallegatis.l.ei qui mortem.infra de his qui.vt in=
dig. ¶ Querit glo.quid ſi maritus non interficit cã
3 ſed† vxor erat infirma:et maritus noluit ducere me=
dicum vel duxit talem qui nihil ſciebat. Certe dicit
gloſ.quod perinde eſt indignus acſi eam occidiſſet.
quod not.ad fundandam tamen intentionem tuam
b et ad repellendum virum nõ ſufficit probare[b] quod
medicum nõ adhibuit: ſed debes probare quod me
4 dicum potuit adhibere† cum in iſto loco eſſent me=
dici.alias ſibi non imputaretur vt lege idemq; poſt
princi.ſupra pro ſocio.in ciuitatibus tamen et locis
inſignibus preſumptio eſt ipſo iure quod habeant
copiam peritorum. vt infra. de excu.tu.l.ſi duas. §.
eſt aũt. ⁊ ex de reſcri.c.ſtatutum.lib.vj.quod no. pro
omnibus caſibus in quibus vis alicui quid imputa
ri quod non fecit per alium: vt habeas neceſſe pro=
bare vere vel preſumptiue quod alias inueniebat p
c quem de facili facere poterat. ¶ Q uero quid[c] ſi †
5 maritus interfecit vxorem repertam in adulterio: p
pter quod ipſa debebat perdere dotem: an vir per=
dat iſtud lucrum.dicit glo.quod ſic quia non licebat
d ſibi interficere. Et per hoc dico quod ſi licuiſſet[d] in=
terficere ex conſuetudine vel ſtatuto nõ perderet do
tem: vt.l.qui ſeruum.de verbo.obliga. et de lega.j.l.
quid ergo.§.ſi heres. ¶ Vltimo not.per iſtam legẽ
cum per totam italiam ſunt ſtatuta vt muliere prece
dente vir lucretur certam partem dotis vt eam nõ
6 lucretur ſi mulierem occidat vt hic: et facit quod † ſi
facto ſubſtituti decedat inſtitutus quod non voca=
tur nec venit ſubſtitutus ad hereditatem.

1 ☞ Exceptio dominij q non põt obijci contra mu=
lierem dotem repetentem.
2 Queſtio dominij quando poſſit referri mihi p agẽ=
tem cauſam a me.
3 Eccleſia ſi vendit rem aliquam ſolennitate non ſer=
uata: quod eam poteſt repetere ab emptore.
4 Minor ſi tradit indebite poſſeſſionem eius rei quod
poterit illam repetere.
5 Extraneus quando non poſſit opponere exceptio=
nem dominij.

SI alienam. Mulieri repe=
tenti dotem nõ
obijcitur exceptio quod non ſit domi=
1 na.hoc dicit. Not.quod ſi mulier† agit
ad repetitionem non poteſt obijci exce=
ptio dominij. ¶ Opp.de.l.ita vt ſi fur.ſ.cõmo. Rñ.
hic agitur actione perſonali ex contractu matrimo=
nij: vnde exceptio dominij nõ perimit ius agẽtis. in
contrario agebatur actione in rem: vnde exceptio
dominij ius agentis perimit ita tenet gloſſ. hic.et in
pallegata.l.ita vt ſi fur.et probatur in.l.fi.C.de rei vẽ=

a dica. Dic ergo[a] pro huius declaratione vtrum ille
2 †qui habet cauſam a me poſſit mihi referre queſtio
nem dominij.ſic diſtingue.aut ipſe cõuenitur actio=
ne in rem, aut actione perſonali.primo caſu poteſt re
ferre queſtionẽ dominij: vt preallega.l.fina.C.de rei
ven.⁊ q̃d no.in.l.ita vt ſi fur. Fallit in poſſeſſore violẽ
b to[b] vt.l.ſi quis emptionis.§.ſed hec cõtra.verſi.nam
ſi quis.C.de preſcrip.xxx.anno. Itẽ fallit in autenti.
item ſi poſſeſſor.C.qui po.in pig.ha. ſi vero conueni
tur actione perſonali: tunc aut conuenitur actione p
ſonali que deſcendit ex cõtractu directo: aut ea que
deſcendit ex quodam quaſi contractu celebrato ex=
tra id quod agitur.vt condi. indebi. vel cõditio.ſob
cauſam vel ſimili. ¶ Primo caſu ſubdiſtingue: quia
quandoq; ad ſubſtantiam illius contractus ex quo
agitur requiritur q agens fuerit dominus: vt in cõ=
tractu mutui: ⁊ tunc referri poteſt exceptio dominij.
ratio quia talis exceptio permittit ius agẽtis: vt di=
xi.ſ.in rei vendi.⁊ not.per docto. C. ſi certum peta.
l.ij.per Guil.in.l.ſi a furioſo.ſ.ſi cer. peta.et ibi ego
dixi.ſed licet talis exceptio poſſit obijci: tamen ille
c qui obijcit debet probare[c] tradentem non fuiſſe do
minum: cum hoc preſumatur.vt not.per gloſſ. in ſi=
mili in.l.j.ſ.de rerum permutatione. Nec ob. predi
ctis.C.de non numerata pecunia.l.j.C. de pigno.ac.
l.nec creditores.quia ad producendum pig.act.non
requiritur quod ille qui dat rem pignori ſit domin⁹:
licet requiratur quandoq; ad conſtituendum ius in
re. Quandoq; non requiritur q actor contrahens
fuerit dominus: ſed requiritur q conuentus non ſit
dominus.vt in depoſito locato commodato ⁊ cete=
ris ſimilibus: poteſt enim quis mihi vendere rem
alienam non meam propriam: tunc aut quis obijcit
exceptionẽ dñij alieni: ⁊ nõ auditur: vt.l.j.§.ſi predo.
ſ.depoſiti.⁊.ſ.cõmo.l.ita vt ſi fur.cum ſimi.ratio q2
per talem exceptionem non perimitur ius agentis:
et ita eſt caſus hic. Aliq; quis obijcit autori ſuo ex=
ceptionem proprij dñij: ⁊ tunc poteſt: vt.l.qui rem.ſ.
depoſi.⁊.l.ei a quo.ſ.de vſuc.⁊.ſ.de cõtrahen. emp.
l.ſue rei.ratio quia tunc per hanc exceptionem peri=
mitur ius agentis.ſ. contractus: quod intellige ſm
diſtinctionem poſitam.ſ.de acquiren.poſ.l.ſi rẽ ali=
quam quandoq; ad ſubſtantiam contractus nõ eſt
neceſſe q agens ſit dominus nec ille qui recipit ſit
non dominus.vt in caſibus in quib⁹ valeret emptio
et locatio et ceteri contractus ſuper re propria. vt in
preallegata.l.ſi rẽ aliquam.⁊ tũc nullo modo poteſt ex=
cepto dñij proprij vel alieni obijci vt ibi ptʒ. ratio
quia per hoc ius agentis non infringitur: Predicta
vera cum res propria venit reſtituenda quia extat
et in ea poteſt fieri executio. ſi autem non extaret
vel aliàs ad executionẽ fiendam ad eſtimationẽ veni
retur: tunc ſemper poteſt obijci exceptio dominij: vt
per hoc eſtimetur poſſeſſio ⁊ non res.vt.ſ.quod me
tus cauſa.l.ſi mulier.§.qui poſſeſſionẽ. Secundo ca
ſu principali quando agitur actione perſonali deſcẽ
dente extra id quod agitur. ⁊ tunc non poteſt obijci
exceptio dominij.vt ſi agitur cõditione ex.l.ad poſ=
ſeſſionem.vt.l.ſi quis conductionis.C.loc.vel ſi agi=
tur cõditione triticaria. vel ſimilibus vt.l.j.in fi. ⁊.l.
ij.ſ.de condi.triti.⁊.l.indebi.§.ſed ſi nũmi.ſ.de con
3 di.inde. ¶ Et p hoc dicebã alias† de facto ſi eccleſia

vendit rem alienam nõ obſeruata ſo
lennitate põt eã repetere ab emptore
condi.ex aut.qui reis tã dictas. C.de
ſacroſan.ec.⁊ in corpore vñ ſumit nec
põt ei obijci de dñio. Et eodẽ modo
4 ſi minor† vendidit rẽ alienã nõ ſerua
ta ſolennitate q2 tradidit poſſeſſionẽ
illius rei indebite: poterit poſſeſſionẽ
repetere.vt preallega.l.indebiti.§.ſed
ſi nummi.ſ. de cõdi.inde. ita intelli=
go ſ.de reb.eo.l.magis puto.§.j.vbi
d eſt caſus. ¶ Quero[d] p̃dicta loquun=
tur qñ ipſemet cõuentus obijcit exce
5 ptionẽ dñij.ſed† quid ſi extrane⁹ ve=
nit dicens ego ſum dominus non re=
ſtituas huic agenti ac.perſonali. Gl.
dicit q verus dñs pferk agenti. vt.l.
bona fides.ſ. depoſiti. Tu dic quandoq;
extraneus veniens cõtradicit reſti=
tutionẽ fieri agẽdo.⁊ tũc ipedit reſti=
tutionẽ fieri vt.l.bona fides.ſ.depo=

a ~Andreas Pomate. ¶ Dic ergo. Vide bolog.in
repe.§.cato.in.iij.col.de ver.obli.
b ¶ In poſſeſſore violento. Limita ſecundum Bal.
in.l.vis eius.C.de probatio.⁊ ibi per Pet. ⁊ Cyn.et
Bald.in.l.ſi quis a ſe fundum.C.ad.l.iul. vnde vi.et
Jmol.in.l.
iiij.§.cato.
ſ.de verb.
oblig. In=
nocẽ. in.c.
bone. de
poſt. plat.
Bald.in.l.
ij.in.xiij.q.
C.de ſerui.
et aqua.
Jmol.in.l.
naturaliter
§.nihil cõ=
mune.ſ.de
acqui.poſ.
qui dicunt
hoc eſſe ve
rum tantũ
modo in
ſpoliato q̃
habebat
temporis
prerogati=
uam.quia per.xxx.an.ante poſſederat vnde ex con=
iunctione duarum preſumpt.ſ.antique poſ.⁊ ſpo. rei
reſultat ſufficiens probatio dominij ſecus in eo ſpo
liato qui per.xxx.ann. non poſſediſſet quia poteſt ei
opponi exceptio tu non es dominus. l.cum ſeruum.
C.de ſeruis fugitiuis.probatur in.c.j.de reſtitu. ſpo.
et quãdo habẽs cauſam a me poſſit referre queſtio
nem dominij.vide Pau de caſtro conſi.iiij.⁊ an idẽ
ſit in clandeſtino. quod in violento poſſeſſore. vide
Oldra.conſi.lxxvij.
c ¶ Debet probare.cum hac doctrina Barto. tranſ=
eunt docto.in.l.ſecunda.§.mutui datione ⁊ in.l.nam
et ſi fur.ſ.ſi certum peta.⁊ Bal.in.l. cum proponas.
C.pro ſocio.⁊ Barto.in.l.ſi duo.in fine princip.ſ. vti
poſ.vbi dixit q. idem in omnibus rebus mobi. ⁊ p
theorica Bartol.facit text.in.c.cum venerabilis.de
except.quem ibi ponderat Abba. Concordant etiã
Cyn.⁊ Bald.in.l.ſecunda.C. ſi certum petatur. Et
vnum poſt docto.dicit Alexand.hic quod omni ca=
ſu quo dicunt docto.poſſe opponi de dominio vel iu
re tertij quod illud eſt verum quando illud ius eſt
in totum excluſiuum iure agentis.alias ſecus ita fir
ma gloſſ.in.l.is conſequenter.§.primo.ſ. fami.ercif=
cunde. no. Bald.hic.eſt gloſſ.in.l.iij.ſ.ſi ager vecti.
et de illa gloſſ.in.l.is conſequenter. facit mentionem
Barto.in.l.ſi pro do.⁊ Baldus ⁊ Jmola in.l. ex fa=
cto.§.iulius longius.de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ vide per
Baldum in.l.ſecunda.ſ.de exceptione rei iudicate.
et quando quis poſſit opponi de iure tertij. vide
Paulum de caſtro conſilio.cxiij.⁊ dominum Card.
conſilio.cxliiij.
d ~Andre.Poma. ¶ Quero.vide Alexã.conſil.j.in
vlti.colum.vlti.volu.

a Andreas Pomate. ¶ Maritum. Adde ꝙ maritus non habet beneficium huius legis quando culpa ſua factus eſt pauper. Ita Feli. in. c. que in eccleſiarum. in. xxv. col. de conſti. a

b ¶ Aut maritus. regula hic poſita vltra fallentias quas hic ponit barto. fallit et in marito putatiuo vt eſt tert. not. in. c. j. in verſi. totam. de dona. inter virum ꝛ vxo. ſm comunem intellectū Jo. and. ꝛ doc. et ſequitur Jacob. de bel. ſua. q. que ponitur in. l. vnica. C. de rei vxorie ac. itez ſi maritus conueniens negaret ſe maritum per. l. ſed et hoc ſiti. niſi ille q̄ agebāt primo habebat tale ius q̄d pferebat po dño vt puta pignoris. vt. l. j. §. itē p̄ponit. ſ. nau. cau. ſta. Itē hoc verū eſt ſi extraneꝰ agens venit ante latā ſniam pro primo. ſi eñ eſſet lata ſnia ꝓ prio ꝛ veniret ad impediēdā executionē dic vt dixi in. l. is a quo. ſ. de rei ven. ꝛ. l. pe. ſ. de peti. here. dixi. j. ad treb. l. ita tamē. §. quoties. ꝛ. j. de re iudi. l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. facit q̄d dicā. j. eo. l. titia. Quāq; extraneus venit nō agendo ſed proteſtādo ne reſtituaꝛ. et tunc an impediat dic vt. l. pe. C. de poſiti. ꝛ auten. ibi poſita.

1 Maritus q̄ñ habeat būficiū ne condēnetur vltra q̄ facere poſſit.

2 Inquantū facere pōt. ſcꝫ ne egeat.

3 Agendo contra maritum ſufficit ſimpliciter petere.

4 Maritus ſi non eſt ſoluēdo ꝛ vxor ſit pauperrima tunc non habet beneficium ne condemnetur vltra q̄ facere poſſit.

5 Beneficium ne maritus condemnetur vltra quam facere poſſit cōpetit ita. j. de re iudica. ꝛ. l. verum. ſ. pro ſoc. firmat Bar. in. l. etiam. j. eodem. item fallit ſi maritus haberet filios ex quorum artificio viuere poſſet vt eſt glo. j. e. l. ſi maritus. ꝛ. glo. C. de do. ſi quis argentū. ſed pau. de caſt. dicit ꝙ cōtra hoc facit gl. que eſt in. l. miles. j. de reg. iur. que dicit ꝙ clerici ꝛ aduocati gaudēt hoc priuilegio ne cōdēnētur vltra q̄ facere poſſint q̄d eſt notan. ſm ipſum ꝛ intelligendū ſi cōmode ex aduoca. non poteſt viuere doctor ꝛ clericus habeat ſolum beneficium ꝙ viuere poſſit ꝛ ad hoc vide Pano. in. c. odoardus. extra de ſolu. Item fallit vbi iudex reijciendo hanc excep. tulit ſententiam condēnatoriam ꝛ maritus non appellauit quia in execut. non poterit opponere vt eſt gloſ. no. in. l. neſennius. j. de re iudi. item fallit ſm Bald. quando maritꝰ cōueniretur vt liberaret mulierē a promiſſione dotis: vt puta q: dotē vir nō habuiſſet ꝛ hoc dicit Bal. in ſti. de lega. §. ſed ſi vxori per. l. depoſiti. §. ſi nupturā. ſ. de pecu.

c ¶ Simpli. Idem ipſe tꝫ in. l. ſi dubitetur. j. de fide iuſ. Bal. ꝛ Guil. de cug. in. l. penul. ſ. ꝙ cum eo ꝛ bal. in. l. ij. C. cuꝫ eo multa ſingula. ponit in hac materia. idem Barto. in. l. ſunt qui putant. j. de re iudi. Jac. but. in. §. preterea. inſti. de actio.

d ¶ Pauperrima. Hec videtur magis cōmunis opi. ſm Alex. quā tenet Guil. Bald. in. l. ſi crediderit. de pac. que venit limitanda vt ibi per eos ꝛ inquantū Alex. alleg. l. qui bonis. vide ꝙ ſingulariter voluit Roma. conſi. cccccx. in. ſi.

heredi ſuo non tamen extraneo.

Maritum.[a] In precedentibus iuriſconſultus primo tractauit materiaꝫ cui competat actio de dote vſq; ad legem de diuiſione. Poſtea tractauit de diuiſione fructuum vltimi anni quo finitum eſt matrimoniū vſq; ad hanc. l. excepta. l. ſi ab hoſtibus. hic tractat de quadam exceptione que competit marito ne conuenïatur in plus q̄ facere poteſt vſq; ad. l. ſi mulier. j. eodem. ꝛ breuiter hoc dicit. Maritus habet priuilegium ne condemnetur niſi inquantum facere poteſt. nec porrigitur ad heredes. licet porrigatur ad defenſoreꝫ. hoc dicit vſq; ad. l. alia. §. elegāter. j. eodem. ¶ No. quod dixi in ſummario. ¶ Oppo. quod condemnetur inſolidum vt. l. ſi rerum. j. de re iudicata. Solu. hic actione de dote cōueniturꝛ ibi ex delicto. ¶ Op. de. l. neſennius. §. fundum. j. de re iudicata. Sol. hic loquitur quando maritus conuenitur actione perſonali: ibi quando conuenitur actione in rem et ſic vt quilibet poſſeſſor: non vt vir. merito non habet beneficium. vt. j. eodem. l. ſi cum dotem. §. fina. ſ. de pecu. l. depoſiti. ꝛ. l. ex facto. §. fina. tangit Dy. in. l. ſi filiofami. in. ij. queſtio. j. eodem. quod tenet Guil. ſ. de condi. indebi. l. quod nomine. ¶ Et pro† declaratione huius materie diſtinguit Dyn. inſtitu. de act. §. preterea. non tamen plene. Et ideo dicas aut maritus[b] conuenitur actione in rem. ꝛ non habet locuꝫ beneficium vt dictum eſt. aut conuenitur actione perſonali ꝛ tunc aūt deſcendit ex maleficio. et non habet locum beneficium vt. l. ſi rerum. j. de re iudic. aut deſcendit ex contractu vel quaſi. ꝛ tūc aut ex cōtractu dotis. et tunc habet beneficium. vt hic. et inſtitu. de actio. §. item ſi de dote. niſi illud beneficiuꝫ perdiderit. vt. l. etiam. §. licet. j. eodem. aut conuenitur alia actione. ꝛ tunc ſiquidē ſuccedit in locoſactionis de dote aut ſuccedit propter negligentiam ſeu culpam viri: ꝛ perdit beneficium: vt. l. diuortio. ſ. de nego. geſt. ſi vero ſine culpa ſua ꝛ non perdit beneficium. vt. ſ. de conſtitu. pecul. l. iij. Si vero conuenitur alia actione prorſus ſeparata ab actione de dote: tunc gloſſe ſunt contrarie. nam hic diſtinguit aut conuenitur conſtante matrimonio aut poſt. idem nota. in. l. non tantum. j. de re iudicata. Alibi gloſſ. non curat de hoc quando conuenïatur: ſed quando fuerit celebratus contractus. ſcilicet aut conſtante matrimonio aut poſt. ita not. in. l. diuortio. ſ. de nego. geſt. ꝛ ita tenet Dy. inſtitu. de actio. §. preterea. et eſt verum. Nec ob. l. ſed hoc ita: quam glo. alleg. hic q: alio caſu loquitur vt videbitis. j. eo. ti. l. ex diuerſo. ¶ Quero quid eſt dictū† inquantum facere poteſt. Dicit glo. deducto ne egeat: vt. l. in condēnatione. j. de re iudica. ¶ Quero quando ago† contra maritum an debeo in libello ponere peto eum condemnari inq̄tum facere poteſt an ſufficiat me ſimpliciter[c] petere. Reſpon. ꝙ ſufficit me ſimpliciter petere. vt. l. pe. quod cum eo. probatur in. l. ex diuerſo. §. fi. j. eod. ꝛ. l. neſennius. §. fina. j. de re iu. ¶ Quero †quid ſi maritus nō eſt ſoluendo ꝛ mulier eſt pauperrima[d]. Jac. de are. format iſtā. q. j. e. l. ſi maritꝰ. et dicit mulierem preferendam: quia ordinata charitas incipit a ſeipſo vt. l. preſes. C. de ſer. ꝛ aqua. Pre-

terea in pari cauſa mulier prefertur vt. l. aſſiduis. §. exceptis. C. qui po. in pig. ha. facit. l. ſi quis a liberis. §. de alimentis. j. de libe. agno. facit. l. verum. §. fina li. ſupra de mi. vbi in pari cauſa prefertur ille qui tractat de damno vitando. ita hic cum neuter habeat vnde viuat equius eſt mulierem preferri que repetit ſuum: q̄ virum lucrari. de hac queſtione plenius vide per Jaco. de are. in. l. ſi maritus. j. eo. ¶ Quero dicitur quod tale beneficium non datur heredi extraneo† an detur heredi ſuo. Gl. dicit ꝙ ſic. vt. l. etiā infra eodē. et. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha. hoc autem quod dicit ſuo intelligit quod ſit ſuus filiꝰ nec eſt neceſſe ꝙ ſit in poteſtate.

1 Beneficium perſonale quando tranſit ad heredem. et nu. 3.

2 Fructus percepti vſufructuario viuēte tranſeunt ad heredes.

4 Beneficium ne maritus conueniatur vltra q̄ facere poſſit datur propter liberos.

5 Priuilegium conceſſum titio et poſteris. vel titio et ſuo generi vel titio et heredibus quando trāſeat ad heredes et ad quos.

6 Priuilegium quando in dubio intelligatur reale et quando perſonale remiſſiue.

a Omnia tale. Nota q̄d beneficium[a] perſonale non tranſit ad heredem. quod glo. tractat. C. de excu. mu. l. ſordidorum. li. x. Dyn. in. c. priuilegium perſonale. extra de re. iu. lib. vj. Pe. hic et in. l. j. ſ. de conſti. princi. in fi. et dic ſic. Aut †priuilegium perſonale conceditur a principe. et nō tranſit ad heredem. vt p̄alleg. l. j. in fi. ſ. de conſti. prin. et. j. de aqua quo. et eſti. l. j. §. permittitur. Siuero conceditur a lege: tunc Pe. dicit idem quod Dyn. Quandoq; perſona eſt proxima cauſa priuilegij: et non tranſit ad heredem vt hic. quādoq; perſona nō eſt proxima cauſa priuilegij: ſed leſio vel alia naturalis equitas: vt in muliere que iuuatur velle. et tunc tranſit ad heredes. vt. l. non ſolum. ſ. de in integ. reſti. et. l. heredes. C. ad velle. et hoc eſt verum ſi in priuilegio non eſt facta mentio de heredibus. ſi enim fieret mentio tunc dic vt. j. dicam. Mihi videtur aliter diſtinguendum. Aut queris nunquid priuilegiū tranſeat ad heredes ſuper his rebus ꝛ in caſibus in quibus defuncto non incepit competere. ꝛ ad heredes non tranſit: vt. l. j. ſ. de conſtitu. princip. ꝛ hoc eſt generale: ſiue concedatur a principe ſiue a lege. non enim eſt dubium ꝙ heres minoris vel mulieris in contractibus celebratis a ſe non habet beneficium minoris vel mulieris cuiꝰ eſt heres. Aut queris nūquid tranſeat ad heredes ſuper his que incipiūt defuncto competere: et tunc aut illud priuilegium introducit exceptionem ſeu defenſionē: aut introducit conceſſionem alicuius iuris rei vel actionis. ¶ Primo caſu aut continebat exceptionem peremptoriam: ꝛ tranſit ad heredem poſt q̄ cepit competere defuncto: vt. l. iij. §. quod autem. ſ. quod quiſq; iuris. et ſic intelligitur quod dicitur de muliere ꝛ minore qui tranſmittunt ad heredes: vt dictum eſt. aut dilatoria in tempus vel intra tempus vite eius cui conceditur: ꝛ ad heredes nō tranſit: vt hic. nā iſtud beneficium ꝙ maritus non conueniatur niſi inquantum facere pōt cōceditur marito ad tempus: vſq; quo peruenerit ad pinguiorem fortunā: vel quo ad vixerit. vt dicā. j. eo. l. ex diuerſo. in fi. merito ad heredes nō tranſit. ¶ Scđo caſu quando cōtinet conceſſionē: tūc quatenus facta eſt executio viuo eo cui cōceditur tranſit ad heredes ꝛ nō in plus. Exemplū in vſufructu. † Nam fructus percepti viuo vſufructuario tranſeunt ad heredes ꝛ non vltra: vt. l. defuncta. ſ. de vſufruc. ſic intelligiꝛ l. j. §. permittitur. j. de aqua quoti. et eſtiua. Iſtud †autem quod in hac. l. dicitur priuilegium non tranſire ad heredes[b] intelligunt quidam niſi ad ſuum: vt. l. ſordidorum. C. de excu. mu. lib. x. et. l. dabimus. §. j. j. de priuile. credi. ꝛ ibi hoc idem no. per gl. et idē no. gl. in. l. ex pluribus. de admi. tut. q̄d Jaco. de are. reprehendit: vt dixi in. d. l. dabimꝰ. ꝛ dicam in. d. l. ex pluribus. ꝛ hoc per. l. nō ſolum. §. ſi puelle. ſ. de ritu nup. ſolum enim eſt ſpeciale in hoc beneficio. datur† eñ ꝓpter liberos: ꝛ propter matrimoniuꝫ q̄d principaliter fit propter liberos. merito tranſit ad heredes illius matrimonij tantum: vt. l. etiam. in princ. j. eo. ꝛ ibi dicam. ¶ Quero quid ſi in priuilegio eſt dictum[c] concedo† tibi et tuis heredibus an tranſeat ad heredes ꝛ ad quos. Pet. dicit quādoq; in priuilegio eſt dictum cōcedo tibi ſed preter ius vt ſi concedit bona fiſcalia ꝛ iſtud eſt proprie beneficium largiſſime interpretādum. vt. l. ſi quādo. C. de bo. dā. et. l. beneficium. de cōſti. prin. et in. c. dilec. de dona. Comprehendit etiam ius defalcandi. vt. l. beneficio. j. ad legem falci. et ibi vide Bar. qui infert ad. q.

a ¶ Beneficium. Ideſt bona actio tribuens gaudiū vt not. Archi. in. c. gratis de reſcrip. ꝛ tex. in. c. j. qui. cau. feud. amit. ꝛ hoc modo ſumitur in. l. ſi ſeruus. ſ. de ſer. exportan. Sumitur etiam pro beneficio eccleſiaſtico ꝙ qualiter differat a prebēda. vide in dicto loco par. chi. Comprehendit etiam feudum vt in c. būficiū. ſi de feud. fue. cōtrouer. et que fu. prima cauſa beneficij amit. in rubro et nig. Comprehendit etiam priuilegiū q̄d eſt contra ius vt lege ius ſingulare. de legi. Itē reſcriptū q̄d eſt ſm ius vt de diuerſis reſcriptis ꝓ totū ꝛ not. in c. j. de reſcrip. Iteꝫ cōprehendit beneficiū principis q̄d nō eſt ꝯ ius nec ꝓ ius

Andr. Poma. ¶ Beneficium. Vide Ancha. in regula pe. de regu. iur. in. vj.

b ¶ Tranſit ad heredes. do. Alex. dicit poſſe inferri ad deciſio. q. Dy. ꝛ Bar. in. l. limitatiō. §. fi. ſ. de publi. per illum tex. dicentium ꝙ priuilegium conceſſum eccleſie romane vel fiſco q̄d teneantur ſoluere vectigalia non trāſit in emptorem fiſcalium ſalmarum vt no. ſpec. ꝛ Jo. and. in ti. de immu. eccl. ꝛ gl. in cle. preſenti. de cen. doc. in. c. q̄ de cen. in. vj. Fede. de ſe. conſi. cxj. incipi. queritur an ruſtici.

Andreas Pomate.

c ¶ Eſt dictum. vide per moder. c. j. §. et quia vidimus. in. xxvj. q. qui feudum dare poſſunt. Alex. conſi. cl. in. ij. col. alias conſil. clx. remiſſiue Feli. c. mandato. de preſump.

3 ¶ Poſteris. Adde quod idem voluit Pe. et Cyn. in c. finali. de conſt. prin. in. iiij. q. ſed Pau. de caſtro hoc limitat eſſe verum in priuilegio indulto contra publicam vtilitatem vt in caſu. d. l. penulti. de iure immu. ſed in alio priuilegio dicit comprehendi omnes deſcendētes etiam per feminas. vt l. j. §. liberorum. de verbo. ſig. et gloſſ. expreſſe in. l. ſi ita ſcriptum filiabus de lega. ij. Et an ī dubio priuilegiū cenſeatur eſſe perpetuum. vide Bald. cōſilio. cj. iiij. vol. Et an, et per que verba trāſeat ad ſucceſſores vide eundem Bal. cōſil. cccv. iij. volu. et an ī dubio ſit iudicādum reale vel perſonale ꝑ pe. de ancha. ꝯſilio. cccxviij. Federi. conſilio. lxviij. ꝑ Barto. cōſilio. xliij. ꝗ. libi. ⁊ ibi quādo fuit dictum ꝙ talis cum tota ſua familia ſit ꝑpetuo exemptus. ⁊ per Alex. quō intelligat̃ priuilegiū cōceſſum ꝓ ſe ⁊ ſuis heredibus ⁊ ſucceſſoribus eius conſi. cxc. ij. vol.

et tuis poſteris[a] vel tibi ⁊ tuo generi: et tunc tranſit ad heredes deſcendētes ex ſexu maſculino vt. l. j. j. de iure immu. Quandoq; dicit tibi ⁊ tuis heredibus. et tunc tranſit ad omnes heredes. vt. l. ſciendum. de verbo. ſigni. Fallit in caſibus ibi notatis. aut dicitur relinquo tibi et tuo heredi: et tunc ad primum tuū heredem porrigitur tantum: vt. l. antiquitas. C. de vſufruc. ¶ Mihi iſta verba nō placēt. ſed dic plene vt dicam in. l. gallus. §. nunc de lege verſi. et bene verba ſe habent. j. de liberis et poſthu. ⁊ tangitur ꝑ Cy. in. l. inſanialibus. C. de leg. ¶ Quero
6 †nunquid in dubio cōceſſio priuilegij intelligatur facta in perſona vel in re. hoc plene examinaui. infra de ſer. le. l. pe. dic vt ibi.

1 Ratio quare beneficiū qd̄ habet maritus ne teneat̃ vltra q̄ʒ facere poſſit: non tranſit ad heredē vel fideiuſſorem ⁊ ad defenſorē ſic.
2 Quod quis alieno noīe conueniatur duobus modis intelligitur.
3 Defenſor mariti qui ſuſcepit in ſe iudicium animo nouandi vel donandi q̄n habeat beneficiū cōpetens marito.
4 Defenſor non poteſt plus grauari q̄ʒ dominus.
5 Beneficio quod quis non conueniatur vltra q̄ʒ facere poſſit quando quis renuntiare poteſt: et nume. 7. et nuñ. 9. vbi ſi eſt iuratum.
6 Pactum quod qui tenetur inſolidum non conueniatur vltra q̄ʒ facere poſſit quod tenet.
8 Quod quando aliquid fit requiritur certa habilitas tempore quo fit: tunc aliquid fieri certo tempore vel alio tempore ⁊ conferri in aliud non procedat a pari.
10 Pactū qd̄ non liceat creditori capere debitorem ꝙ non valeat.
11 Habens pactum ingrediendi poſſeſſionem autoritate propria ꝙ non poſſit eo vti ſi inueniat reſiſtentem.
12 Argumentum de lege ad pactum: quod nō ſemper valeat.
13 Renūtiatio ceſſionis bonorum quando fieri poſſit. et nume. 15. ⁊ 16.
14 Stare in carceribus eſt ſpecies ſeruitutis.

b ¶ Propter reuerentiam. Ex hoc inferunt Angel. et Imol. ꝙ lʒ eccleſia ſit exempta per pactum ab epō ꝙ tamen tenetur ei reuerentiam exhibere. vt voluit Old. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de bo. libe. Et tu ad dicta bar. hic adde Ioan. and. Hoſti. ⁊ Imo. in. c. Odoard⁹. de ſolu. ⁊ do. Maria. ſozi. in. c. ſi diligenti. in glo. j. extra de foro competenti.

1 **Alia cauſa.** Quero †que eſt ratio differentie quod tranſit ad defenſorem: non ad heredeʒ vel fideiuſſorem. gloſ. aſſignat tres rationes. vna ponitur in. l. ſi cum procuratore. j. de re iu. videlicet q̄r defenſor hʒ regreſſum cōtra dn̄um ſed non heres. iſta non eſt vera q̄r etiā fideiuſſor hʒ regreſſum contra dn̄m: ⁊ tamen ad eū non tranſit vt in. l. et ſi fideiuſſor. de re iudi. Itē poſſet eſſe talis defenſor qui non hʒ regreſſum contra dn̄m: ⁊ tn̄ indiſtincte tranſit ad eum beneficium. vn̄ gl. aſſignat hic duas alias rōnes prima q̄r defenſor cōuenitur noīe mariti ⁊ eius perſonaʒ in iudicio repreſentat: heres vero ⁊ fideiuſſor cōueniuntur tanq̄ʒ principales obligati: iſta eſt bona ratio. ¶ Contra hoc etiam. op. de. l. furti. §. ſi quis alieno. ſ. de his q̄ no. inſa. vbi etiam heres dicitur cōueniri alieno no
2 mine. Sol. hoc dictum† quem alieno noīe cōueniri poteſt intelligi vno modo large: quādo origo obligationis fuit in perſona alteri⁹. ⁊ hoc modo heres et etiam fideiuſſor alieno nomine conueniuntur. vt in cōtrario. Quandoq; accipimus ſtricte ⁊ tūc dicimus illum alieno nomine cōueniri in quo nullo modo reſidet obligatio ſed tantūmodo ex perſona alterius cōuenit̃. ⁊ hoc modo accipitur hic. ¶ Quid
3 ergo dices† de defenſore qui ſuſcipit in ſe iudicium animo nouandi vel donandi: ⁊ ſic conuenitur vtili. Rn̄. debem⁹ aduertere verba obligationis: aut ꝓmiſit quantum maritus debet: et tunc non conuenitur niſi inquantum maritus debet in effectu: aut ꝓmiſit certam quantitatem expreſſe et ad illam tenebitur. arg. l. ſi prior. ⁊ quod ibi no. j. eo. Aſſignat gl. aliam rationem. quia hoc eſt propter regulam. non
4 enim poteſt in plus† grauari defenſor q̄ʒ dominus preterq̄ʒ in ſatiſdando. ita etiam no. in. l. verum. §. j. ſ. pro ſocio.

Eleganter. Pactum ꝙ maritus conueniatur vltra q̄ʒ facere poteſt nō valet quia cōtra bonos mores. h. d. ⁊ eſt no. §. ¶ Op. C. de pac. l. ſi quis in conſcribendo. dicit gloſ. qd̄ fallit hic. et eſt ratio: quia contra bonos mores. idem ergo in quolibet ſimili vt. C. de pac. l. pacta que contra. ¶ Oppo. j. de re iudi. l. ſi conuenerit. Sol. vt di
5 cit gl. ⁊ bene quandoq;† quis hʒ hoc beneficium ꝓ
b pter reuerentiam[b] debitam perſone: vt in caſu noſtro: et tunc huic non poteſt renuntiari: quia eſſet cōtra bonos mores vt hic. ¶ Qn̄q; quis hʒ iſtud beneficium ex natura cōtractus vt in cōtractu ſocietatis: ⁊ tūc bene poteſt renūtiari: vt in cōtrarijs: quia non eſt ꝯ bonos mores: ⁊ poſſum⁹ facere cōtractum
6 prout nobis placet. ¶ Quero q̄d ecōuerſo † an qui tenet̃ inſolidū poſſit paſciſci vt conueniatur ſolum inq̄ʒtū facere poteſt. Dicit gl. ꝙ ſic. vt. l. ſi q̄s credi
7 derit. ſ. de pac. ¶ Quero an huic† beneficio poſſit ꝑ pactū renūtiari ſoluto matrimonio: gloſ. dicit qd̄ nec tūc valet ſm̄ Roſ. ar. ſ. de reli. l. qd̄ ſi nulla. hoc

tenet Dy. propter reliquias reuerentie precedentis matrimonij que durant ſo. matri. vt. l. j. ⁊ ij. j. rerum amo. ⁊ l. vnius. §. ſeruus. j. de queſtionib⁹. Itē probat quia ſi pactū fit cōſtante matrimonio ⁊ confertur in tēpus ſoluti matrimonij: tn̄ non valet vt hic. ergo nec ſi fiat ſoluto matrimonio: quia paria ſunt fieri tp̄e ꝓhibito ⁊c. vt. l. in tempus. j. de here. inſti. et. l. qd̄ ſponte. C. de dona. ante nup. Guil. de cug. in l. diuortio. ſ. de neg. geſt. tenet contra. ⁊ dicit qd̄ eſt caſus in prealleg. l. diuortio. vbi actio de dote trāſfertur in aliam actionem ſol. matri. abſq; iſto beneficio: qd̄ non fieret ſi eſſet contra bonos mores. pro hoc. ſ. de pactis do. l. licet. ⁊ l. ſequen. qui hic allegātur in glo. qd̄ puto verum. Non ob. ratio Dy. nam reliquie reuerētie durant in negotio ante geſto. nō
8 in eo quod poſtea fit. ¶ Non ob. quod dicit† ꝙ paria ſunt aliquid fieri certo tēpore vel fieri alio ⁊ cōferri in illud. quia hoc eſt verum. niſi tēpore quo fit certa habilitas requiratur. vt. l. ſi alienum ſeruū. §. an extraneis. j. de here. inſti. ⁊ l. ſi minor. ſ. de ſer. expor. ita hic requiritur ꝙ tēpore quo fit nulla ſit debi
9 ta reuerētia. ¶ Quero† quid ſi ſuper hoc pacto iuretur. Hic dicit glo. ꝙ ꝓpter hoc non cōfirmatur. ⁊ bene de iure ciuili. ⁊ etiaʒ de iure canonico: quia regula eſt ꝙ non eſt obligatorium cōtra bonos mores preſtitum iuramentū. vt in. c. non eſt obligato
a rium. extra de reg. iur. lib. vj. ¶ Querit Dy.[a] an pa
10 ctum factū † qd̄ liceat creditori capere debitorem[b]
b valeat. Et determinat Dy. ꝙ nō per iſtum. §. et ar. l. nō eſt ſingulis j. de reg. iur. ¶ Contra hoc oppo. de. l. titius. ſ. de ſer. expor. ⁊ l. iij. C. de pign. Sol. ibi fuit pactū de capiendis rebus vel perſonis ſeruorū que ſunt loco rerū: queſtio noſtra eſt de capiendo li
11 bero homine: quod non valet: dico etiā † qd̄ ſi quis iret ad occupandum poſſeſſionē ex pacto et ibi inueniret reſiſtētem ꝙ nō poſſet eū repellere. nam pactum non poteſt porrigi ad id qd̄ eſt cauſa maioris tumultus. vt. l. non eſt ſingulis. j. de reg. iur. dixi latius in repetitione. l. iij. C. de pig. ¶ Item opp. contra Dy. de. l. ait pretor. §. ſi debitorem. j. de his que in frau. cre. vbi per. l. poteſt cōcedi ꝙ debitor capiatur: ergo per pactū. vt. l. non impoſſibile. ſ. de pact.
12 ſed dic† ꝙ iſta ꝓpoſitio nō eſt vera ſimpliciter. multa enim poſſunt fieri per. l. que non per pactum: vt. l. neq; pignus. §. priuatorum. ⁊ l. nec ex pretorio. j. de regu. iur. ¶ Ultimo Dy. inducit hunc. §. in argu. ad
13 queſtionem †an valeat pactū ne liceat debitori cedere bonis. Ad qd̄ facit. l. nemo carcerē. C. de exac. trib. lib. x. Cy. ponit iſtam. q. in. l. j. in fi. C. qui bo. ce. poſ. ⁊ ibi recitat vnum conſilium Iac. de are. qui dicebat quod aut iſtud pactum fuit veſtitum appoſitum iuxta cōtractum: ⁊ eſt validum. alias ſecus per l. fi. in fi. C. qui bo. ce. poſ. Ad iſtum. §. rn̄det Dy. qd̄ iſtud pactuʒ non eſt cōtra bonos mores ꝙ debitor ſtet in carceribus donec ſoluat debitum: qd̄ patet. quia lex hoc q̄nq; permittit. vt prealle. l. fi. C. qui bo.
14 ce. poſ. Ad iſtud quod ſolet dici† ꝙ ſtare in carceribus eſt ſpecies ſeruitutis. vt. l. titio centum. §. titio centū. ij. j. de cōdi. ⁊ demon. ⁊. C. de ac. ⁊ ob. l. ob es. Rn̄deo qd̄ licet ſtet in carcerib⁹: non tn̄ eſt ſeru⁹ creditoris ſui. ¶ Richar. malum. tenet qd̄ pactum nō valet. pro hoc alleg. glo. que eſt in aut. imo. C. de ac.
c et obli. ⁊ iſtud puto eſſe verum[c]. Do
15 duas limitationes: quia hic† fallit ſi iſte qui vult cedere bonis diſſipauit omnia bona in fraudem creditoris. vt. l. fi. in fi. j. de his que in frau. cred. qd̄ tenet Dy. inſti. de act. §. item ſi q̄s
16 in fraudem. Fallit † etiam ſi debitor tempore quo cōtrahit ſciebat ſe non ſoluendo vt. ſ. de in. do. l. pen̄. q̄r iſtis duobus caſibus valet tale pactū.

1 Quod tempus inſpiciatur an litis conteſtationis vel rei iudicate ne quis cōueniat̃ vltra q̄ʒ facere poſſit.
2 Heres mariti obijcit cōpenſationeʒ ob res amotas vel donatas.
3 Heres mariti non poteſt vti retentione.
4 Uir nec ei⁹ heres ꝓpter mores vxoris nō ledētes matrimonium nō pōt

~ Andreas Pomate.

a ¶ Querit Dy. Uide Feli. in. c. de cetero. in antepenul. col. ⁊ ſeq. de re iudi.

b ¶ Debitorem. Inquantum Alex. poſt Bar. cōcludit non valere tale pactum. Adde quod idē voluit Old. cōſi. liiij. ⁊ inq̄ʒtuʒ ponit fallentiam ī capto ab hoſtibus. Adde pro hoc qd̄ cōſuluit Ro. ꝯſi. cccxvj. qd̄ minor ꝑ ſe redimēdo poſſit ſe obligare omiſſa ſolēnitate ſtatuti. Et inquātū Alexā. dicit non etiam valere pactū qd̄ quis poſſit excommunicari ſine ſolennitate dic qd̄ nec valet conſuetudo quod quis poſſit excōmunicari ſine ſcriptis vt voluit rota. deciſio. cclviij. in antiquis. Et ad dicta Bartol. hic adde domi. Maria. ſozi. in rubric. de dila. articu. quarto. in princip. queſtio. ij.

c ¶ Puto verum. Contrariam opiñ. ſequitur domi. Alexan. Rapha. Imo. in. c. cum cōtingat potiſſime per conſi. Fede. de ſenis conſilio. lx. vbi conſuluit valere tale pactum iuramento firmatum ſi non ſit notoria mendicitas quod fame pereat. tu vide Rotā in antiquis deciſi. deci. lxvij. per. ij. columnā Unum dicit Paulus de caſtr. quod florentie truffantur de dicto Baldi. in. l. prima. qui bonis cedere poſſunt. vbi tenuit quod debitor ita poſſit liberari cedendo bonis ſi eſt captus per ſtatutuʒ. ſicut ſi eſſet captus de iure communi. tu etiam vide pro opi. florentinorum Oldra. conſilio allega. liiij. vbi voluit quod licet debitor de iure communi pro debito non poſſit extrahi de eccleſia tamen per ius municipale debitor obligat⁹ poſſit extrahi: ⁊ an debitor q̄ dolo verſatus eſt cū creditorib⁹ poſſit cedere bonis. vide eūdem Pau. cōſi. xlvj. ⁊ vide an in ceſſione bonoꝝ ſint citādi creditores: et an eoipſo qd̄ princeps ſcribit qd̄ carceratus relaxetur facta ceſſio. bonoruʒ an videatur remiſiſſe illa ignominioſa que ſeruantur in aliquibus ceſſionibus. Baldum conſilio. cccxxxvij. quarto volumine. Et adde Romanum in deciſio. centeſimaquinquageſimaprima. et deciſio. ducenteſimaquinta. et vide Abbatem in cōſilio quadrageſimoſecundo: in ſecundo volumine. vbi quod talis renuntiatio firmatur iuramento. de quo etiam per doctores in. §. fina. inſtitu. de actionibus. et per dominum Maria. ſozi. in. c. ſi diligenti. de foro competenti.

a ¶ Non autem heres. Ad de tex.in.l.j.in fi.j.ad ſil
leianum.⁊ in.l.omnimodo.⁊ ibi gl.C.de inoffi.teſta
men.⁊.C.de reuocatio.do.l.j.imo.in.c.plerũqꝫ.de
dona.inter virum ⁊ vxo.⁊ hoc verum ſi maritus ſci
uerit ⁊ diſſimulauerit. Si autem ſciuit ⁊ ita repẽte
deceſſerit
qđ accuſa
re eũ non
potuit:tũc
hr̄des ma
riti potue=
runt accu=
ſare vt vo
luit Ioan.

dotem retinere.
5 Uir retinet dotem propter mores le dentes matrimonium:nõ eiꝰ heres.
Uxore mortua vir obijcit eiꝰ heredi de adulterio.
6 Uxor quomodo dicatur eſſe in poteſtate ſoceri ⁊ viri.

an.in.c.ij.de dona.in gloſ.fi. ⁊ in additio.in titu. de
feudis.in additione incipiente reuoluitur hec que=
ſtio.vbi ponit queſtionem de vaſallo qui cõmiſit fe
loniam ⁊ dñs ita repente mortuus eſt ꝙ feudo eum
priuare non potuit quod heres poterit.alle. Io.an.
l.in confirmando.⁊.l.vtilem.j.de confir.tuto.et do=
minus Alexã. dicit ꝙ hanc diſtinctionem ſequitur
Cy.in.l.j.C.de reuo.do. And.de iſer.⁊ Bald.in.c.j.
§.porro.in titu.que fuit prima cauſa benefi. amit.
Non obſt.l.j. de priua.delic. quia limitatur:vt hic.
Addo etiam qđ eandem diſt.ſequitur Abb.conſil.
iij.in.ix.q. Si autem maritus ignorauit:vt heres ſci
uerit.an ipſe poſſit opponere de adulterio. Bal.di
cit qđ non per gl in.l. cum eman.§. emancipatus.j.
de colla.bono. Idem vult Pau.de caſt. Ro. contra
per glo.communiter approbatam in.l.fideicom.C.
de fideiuſſo.⁊ tex.in.l.j.cuꝫ ibi no.per Bar.j.de his
qui.vt indig.⁊ quia quis non videtur renuntiare iu
ri qđ quis ignorat.l.mater.C.de inoffic. teſta. et per
ea que voluit Io.an.vbi.s̄.de feu.cui adde Bal. in
c.imperialem. §. inſuper.de prohi.feud.alie.per Fe
de.⁊ hoc de feud.ſequitur Abb.vbi.s̄.ſcilicet qđ do
minus ignorans feloniam non videtur remittere.⁊
per hoc etiam facit qđ voluit Io.and.in.c.fi.de do
natio.vbi limitat.l.fi.de reuo.do.non procedere in
donatore decedẽte ⁊ ignorãte donatariũ fuiſſe in
gratũ quia poterit heres reuocare per dictũ.c.fi. in
verſiculo tacente. Et dicit dñs Alexan.qđ ita ſerua
retur in practica propter autoritatem Io. an. Ego
tamen inueni quod Baldus cõſuluit in cauſa cuiuſ=
dam mulieris que mortuo marito ad exoneratio=
nem conſcientie proteſtata fuerat generaſſe filium
ex adulterio et ille receſſerat alio legitimo et natu=
rali exiſtente herede qui deinde mortuus eſt quod
heredes non poterant de hoc adulterio ignoto ma
rito ipſam accuſare quia tanquam actio ad vindi=
ctam non tranſit ad heredes.alleg. dictũ paragra
phũ emancipatus filius.eius conſilio trecenteſimo
octuageſimoſecundo incipiente in Chriſti nomi=
ne Petrus de firmo. primo volumine et hoc idem
voluit Paulus de caſtro conſilio centeſimouigeſi=
mooctauo.in fine. Limita etiam primo dicta ſecun
dum Iacobum de bel.in.§.ſi vero plurimas. in au
tenti.vt liceat matri et auie.niſi maritus approbaſ
ſet mores mulieris.quia heres non poſſet accuſare
licet repente deceſſerit. vbi autem improbaſſet ip=
ſam expellendo vel conquerendo licet non accuſa=
uerit eius heres poterit accuſare, argumento lege

Rei iudicate.

Op.ꝙ inſpiciaẗ tp̄s lit.ꝯte. vt.l.
litis.s̄.de neg.geſt. Gl. ſubaudit etiã
quaſi diceret vtrũqꝫ tẽpus ſpectaẗ qđ
Hug.nõ placet nõ tñ r̄ſidet ad cõtra.
vnde gloſ. cõiter tenetur. Ego vero teneo me cum
1 Hug. ¶ Ad cõtrarium† r̄ſideo q̄nqꝫ quẽ eſſe locu
pletiorem eſt cauſa dãde vel denegãde act.et tunc
inſpicitur tẽpus lit.cõteſt.quo tp̄e act.in iudiciũ de
ducitur:vnde tunc dꝫ videri an acti. habeat vt.l. in
pupillo.j.de excep.⁊.j.de ſolu.l.in pupillo.j. de do
na.inter vi.⁊ vxo.l.qđ autem.⁊.l.litis.s̄.de neg.geſ.
Q̄nqꝫ aliquẽ eſſe locupletiorem eſt cauſa moderan
de cõdẽnationis:⁊ tunc tempus rei iudi. inſpicitur.
Ita loquitur hic.⁊.l.verũ.§.tẽpus.s̄.ꝓ ſoc.et.s̄.de
peti.here.l.ſi a dño vel patre.§.quo tempore.

Heredi mariti.

2 Heres† mariti põt obij
cere cõpenſationem ob
res donatas ⁊ amotas non ob mores.h.d. ¶ Op
po.C.de rei vxo.act.§.taceat. Dicit glo.ibi erat ſpe
cies debita ab altera parte tantũ:hic ab vtraqꝫ quã
titas.vel hec corrigitur per illã.vel hic in heredibꝰ
ibi in viro. Gloſ.tenet hic primã ſol.ſed.s̄. co. in.l.j.
glo.mag.tenet ꝙ hic corrigatur:⁊ ſic in actione de
dote nõ obijciatur cõpenſatio priuilegio eiꝰ:ſed ve
ritas eſt qđ ponitur hic.ſcꝫ qđ vtriqꝫ debeaẗ quãti
tas:merito cõpenſatio fit:vt patet ex text.qui dicit
cõpenſationes tñ que ad pecuniariã cauſaꝫ ⁊c. Idẽ
no.in preallleg.§.taceat.et.C.de cõpen.l.neqꝫ.⁊.s̄.e.
l.diuortio.§.ob donationes.⁊.j.e.l.ſed ſi ideo.§.fi.
et.l.ſi cũ dotem.§.ſi pater.et.l.ſi cõſtante.§. ſi vxor.
3 et.l.in his.§.j.j.eo.titu.in.l. vero cõtraria † ꝓhibeẗ
retentio non compenſatio.quod no.

Morum.

Glo.ponit hic caſum:ſed nõ clare.
tu pone ſic. Mulier cõmiſit adul=
terium ꝓpter qđ vir poteſt eam expellere ⁊ dotem
lucrari ⁊ non fecit:queritur an heres poſſet hoc op=
ponere ⁊ dotem retinere. Et reſpondeo ꝙ nõ ſi ipſe
maritus nõ accuſat.h.d.ita legit Dy. ¶ Oppo.C.
de diuor.l.conſenſu. Sol.vir poteſt opponere ſed ſi
ipſe non oppoſuit videtur remittere et heres eius
non poterit conqueri:vt.l.fi.C.de reuo. do. ¶ Op=
po.qđ vir non poſſit retinere dotem ob mores mu
lieris:vt.C.de rei vxo.actio.§.taceat. Gloſſ. dicit ꝙ
iſte ver.hodie corrigitur. Iſta gl.dicit verum ſi in
telligimus in moribus pudorem matrimonij nõ le
dentibus:quia tunc de iure antiquo licebat viro eã
expellere:hodie non.ſed ſi loquimur de moribꝰ pu=
dorem matrimonij ledentibꝰ vt adulterium ſm ca
ſum Dy.tunc non corrigitur hoc. Ita ſentit gloſſ. in
4 preallega.§.taceat.⁊ Cy.ibidem.⁊ habes† tria di
cta qđ propter mores nõ ledentes pudorem matri
monij nec vir nec heres poteſt retinere dotem ho
5 die:ſed ſi ledunt† pudorem matrimonij poteſt reti
a nere vir:non autem heres[a]. Caſus eſt not.hic:licet
Spec.de hoc dubitet in titu.de dona.inter virum ⁊
vxo.§.ij.verſi.ſed quid ſi mulier.⁊ in ti.de except.§.
dicto.verſi.item queritur. ¶ Quero an mortua mu
liere poſſit obijcere vir heredi eiꝰ de adulterio.tex.
eſt de hoc in.l.fi.C.de adul.

Socero.

Socero ex vtraqꝫ parte et etiã ipſi
mulieri datur hoc beneficium. h.d.

cum l.ſeq. ¶ Op.dicitur hic ꝙ parentis locũ obti
net. Cõtra nurus non eſt in poteſtate ſoceri ſed pa
tris ſui vt.C.de cõdi.inſer.l.ſi vxor.⁊.j.de iniur.l.j.in
6 fi.et.l.ij. Sol.† dicit gl.in poteſtate ſoceri videẗ eſſe
q.d.quadã fictione in poteſtate tñ patris ſui et viri
eſt vere.quidã habent in gl. In ſui patris et viri eſt
poteſtate:⁊ ſic recitaui. Alij habent in ſui patris et
vere eſt in poteſtate.quelibet poteſt eſſe bona.nam
in poteſtate ſui patris eſt vere vt dictuꝫ eſt in pote
ſtate patris ⁊ mariti eſt:naꝫ in poteſtate patris eſt
quo ad reuerentiã tantũ vt hic:in poteſtate mariti
eſt quo ad operas ⁊ debitũ carnis:vt no.gl.inſti.ad
treb.§.ij.⁊.l.ſi vxor.C.de condi.inſer.

Ex diuerſo.

Op.de.l. ſicut.in fi.
j.de re iudi. Glo. ſol
uit hic cũ agitur cõſtãte matrimonio:
ſecus ſi eo ſoluto.quo caſu diſtingue:
vt.s̄.de iure do.l.pe. Contra. ſolu.ma
tri.debet dos reddi a viro.vnde per virum non po
teſt peti a ſocero. Sol.glo.quia forte poteſt peti ex
pacto de lucrando. vel ex.l. ſm ſtatuta Italie. Te=
nio ad verſi.

Item ſi.

Opp.aut mulier cõuenitur cõſtante
matrimonio.⁊ nõ hꝫ beneficium.cuꝫ
enim debeat ali a viro nõ poteſt petere qđ deduca
tur ne egeat vt.l.ſi cũ dotem.§. ſin autem in ſeruiſſi=
mo.j.eo.aut ſol.ma.⁊ tunc nõ poteſt cõueniri ex pa
cto de lucrando:quia nõ haberet locum ea ſuperui
uente.vt.l.ij.de pac.do. Sol.poteſt intelligi matri=
monio cõſtante.⁊ qđ mulier volebat dare quicquid
habebat:ſed quia illud non ſufficiebat:vir volebat
eam incarcerare ꝓpter dotem vel eã repellere:cer=
te hꝫ beneficium ne cõueniatur niſi inquantũ face=
re poteſt. Itẽ poteſt intelligi matrimonio ſoluto vi
ro agẽte ex pacto de lucrãdo qđ põt habere locum
matrimonio ſoluto diuortio:ſecus ſi morte.vt.d.l.
ij.de pac.dota.ita loquitur.l.j.j.de do.preleg.

7 ☞ Exceptio peremptoria que non impugnat ſen
tentiam poteſt opponi poſt ſententiam.
8 Exceptio qđ heres non poſſit cõueniri vltra vires
hereditarias qđ poſſit opponi poſt ſententiam.
9 Error expreſſus in ſentẽtia reddit ſententiã nullã.
10 Uxor agendo ad dotem cõtra virum nõ habet ne=
ceſſe ponere in libello ipſum cõdemnari inquãtum
facere poſſit.⁊ nu.11.
12 Excipiendo poſt ſententiã debet excipere ne cõue
niatur vltra ꝙꝫ facere poſſit.
13 Tutus exceptione ne conueniatur.niſi inquantum
facere poſſit ſi ſoluit totum:quando repetat.
14 Exceptio ne quis cõueniatur vltra ꝙꝫ facere poſſit
poſt ſententiam oppoſita ꝙ non ſit odioſa.
15 Exceptio ne quis conueniatur niſi inquantum face
re poſſit ꝙ ſit temporalis.

Si in iudicio.

Exceptio q̃ nõ impugnat
ſententiam poteſt oppo=
ni poſt ſententiam.h.d. ¶ Opp.C.ſenten. reſcindi
non poſſe.l.peremptorias.gl.dicit hoc ſpeciale:ve=
7 ritas eſt quod nulla ſpecialitas.nã † ille peremptor
rie opponi non poſſunt poſt ſentẽtiam:que ſi oppo
nuntur impugnant ſententiam:ſed iſta non eſt hu=
iuſmodi:fateor enim me condemnatum ⁊ bene. ſed
peto executionem fieri inquantum fieri poteſt.j. de
re iudicata.l.neſennius.in fine. et.l.ſi
fideiuſſores.§. idem reſpondit.j.de
fideiuſ.per Cy.C.de iur.⁊ facti igno=
rantia.l.j.⁊ per hoc dicebat Mar.ſil.
8 qđ exceptio† cõpetens heredi ex cõ=

heredem.j.de regulis iur.facit.l.j.in verbo conque
ſtus.infra ad ſilleia. Tu hoc ſingulariter limita nõ
habere locum in herede extraneo vel ſingulari ſuc
ceſſore:quia iſti non poſſent obijcere de adulterio li
cet maritus ſciuerit et cõqueſtus fuerit ipſam expel
lendo. ita
voluit bal
dus eiꝰ cõ
ſi.lxxxviij.
primo vo=
lumine in=
cipiente in
chriſti no=
mine.nam quandoqꝫ ⁊ ita dicit debere intelligi Ia
co.de bel.quem ipſe alleg.in.l.j.C.de rei vxorie act.
et ibi dicit tenere Specu.quod ſi mulier niſi ſit con
demnata vir non lucratur dotem nec ea non condẽ
nata heres poteſt excipere de adulterio.⁊ hoc in ti
tu.de dona.inter virum et vxorem.§.fi. verſic.quid
ſi mulier agit ad dotem.⁊ in titulo de exceptio.§.fi.
verſiculo item queritur.⁊ Ioan. an. in.d.c. plerũqꝫ.
ſe remittit ad Spec. tanqꝫ cõtentus deciſione ſua.
ita dicit vbi ſupra. Aduerte etiam quia Pau.de ca.
hic dicit quod maritus debet accuſare vxorem co=
ram iudice eccleſiaſtico ad ſeparationem thori ⁊ lu
crum dotis.vt in.c.plerunqꝫ. et iſto caſu non habet
neceſſe ſe inſcribere.vt capitulo tue. de procura. Si
autem accuſaret criminaliter ad penam legalẽ quo
caſu habet neceſſe ſe inſcribere non poſſet poſtea ci
uiliter agere ad lucrũ dotis.imo detrudetur in mo
naſterium vna cum dote diuidenda. iuxta autenti.
ſed hodie.C.de adulte.et ita dicit tenere Cy.⁊ glo.
in.l.conſenſu.C.de repu.ad ſolu.contrariorum dicte
auẗ.et hoc ſingulare:quia regulariter finita accuſa=
tione criminali nõ prohibetur quis ciuiliter agere.
et propter hoc dicit Bart.erraſſe.in.l. miles.§. ſi ſo
cer.j.de adul.vbi dicit qđ maritus non lucratur do
tem niſi accuſet et ſe ſubſcribat:quia non eſt verum
niſi accuſet ciuiliter.et idem voluiſſe videtur Bal.
in allegato conſi.lxxxviij.et conſi.cclxxxj.quarto vo
lumine. An autem maritus heredibus mulieris re
petentibus dotem poſſit opponi adulterium quod
mulieri non fuit oppoſitum.gloſ.in.d.c.fi.de dona=
tionibus.tenuit qđ non.ſed Ioan.an.in titu.de feu.
vbi.s̄.et Bal.in.d.c.imperialem. de vaſalli herede
formant queſtionẽ et determinant:vt.s̄.ſi fuit ſciẽs
dominus de culpa defuncti et habuit tempus ad
querelandum.et ita tenendo opinionem Io.an. de
qua ſupra eſſet eodem modo diſtinguendũ:ſed te=
nendo opinionem Bal.in dicto conſi. Pau. de caſt.
in dicto conſilio.⁊ Specu.⁊ Io.and.in.d.c.fi. ⁊ glo.
eſſet dicendum qđ non.ex quo non eſt condemnata.
An autem adulter ⁊ adultera poſſint eodem libel=
lo accuſari:et an ſtante ſtatuto quod adulter poſſit
torqueri an torqueri poſſit adultera. vide Bald.di=
cto conſilio.cclxxxj. vbi dicit quod non. Et an mu=
lieri minori confeſſio adulterij preiudicet ſine cura
tore:et an ex eo quod maritus dixit eſſe publicã vo
cem et famam inepte gerit:quia ſecum habitando
commiſit lenocinium.dico quod confeſſio ei nõ no
cet.venitqꝫ abſoluenda:quia inepte maritus egit.
ita Baldus eius conſi.clx.tertio volumi.incipiente

in Chriſti nomine. aut mulier. Que autem indicia
ſint ſufficientia ad torturaȝ in cauſa adulterij: ⁊ qui
teſtes admittantur. vide Romanum cōſilio. ccccłj.
An autem mulier per adulteriuȝ ipſo iure priuetur 11
alimentis. vide Federicum de ſenis conſilio. clxvj.

Et an pendente que a
ſtiōe adul
terij in fo-
ro eccleſie
poſſit ſecu
laris co- 9
gnoſcere
ſup alimē
tis vxoris. 10
vide p eū-
dem cōſil.
cccxxvj.
Unū ſcias
qd Paul'
de caſt. cō-
ſuluit cōſi.
cxxj. quod
vidua ita
perdit do-
tem ppter
ſtuprum ſi
cut p adul
terium. Aliud etiam ſcias dum dixi de feudo quod
Baldus in. d. c. imperialem. dicit qd ſi per vaſallū
eſſet talis felonia commiſſa ſeu culpa propter quaȝ
feudum ipſo facto perdidiſſet quod tunc poſſet agi
ab herede domini contra heredem vaſalli quod di
ctum dicit Abbas nota. in dicto conſilio. iij. qd. ix.
qui per hoc alleg. §. calidis. iuncta gloſſ. in dicto. c.
imperialem. limitando niſi dominus per aliquem
actum poſitiuum tacite probauerit. argu. c. ex ore.
de priuile. ⁊. d. c. dilecto. de preben. ⁊. l. ſi filius. ſ. fa-
mi. erciſcun.

fectione inuentarij[a] ne conueniatur
vltra vires hereditarias poteſt oppo
ni poſt ſententiam. argumē. ad. l. ne-
ſennius. in fine. infra de re iudi. quod
not. Oppo. C. quando prouo. non
eſt neceſ. l. ſecunda. Sol. † dicit gloſſ.
hic non fuit expreſſus error in ſenten
tia: alias ſentētia eſſet nulla. Ex hoc
habes † qd non eſt neceſſe poni in li-
bello peto virum condemnari inquā
tum facere poteſt. ſi enim hoc eſſet
poſitum non poſſet iudex pretende-
re errorem. Oppo. ſupra de com-
pen. l. quod in diem. §. ſi rationem. et
ſupra de nego. geſtis. l. ſi autem. §.
finali. dicit Dyn. hoc debet intelligi
quando exceptio non fuerit oppoſi-
ta in iudicio. alias ſecus: vt. l. fina. C.
de fide inſtrumen. et bene. hoc etiam
dicit gloſ. in lege neſennius. in fine. j.

a Inuentarij. Adde extra Alexan. quod exceptio
inuentarij poſſit opponi poſt ſententiam. tenuit Pe
trus de anchar. conſil. vj. vbi dicit etiam qd omnis
exceptio que poteſt opponi poſt ſententiam poteſt
opponi poſt bannium. ⁊ Paulus de caſtr. cōſi. cxliij.
vbi etiam tenet qd exceptio retentionis bonorum
pro melioramentis poteſt opponi in executiōe ſen-
tentie ſimiliter exceptio pretij non ſoluti: quia per
eas non impugnatur ſententia. et vide etiam Ang.
conſilio. cxxij.
b Ad filios. Pau. de caſtr. hic dicit eſſe not. vnum
verbum. Ange. qd priuilegium de quo hic tranſit
ad filios primi gradus eiuſdem matrimonij. non
autem ad nepotes et vlteriores ſequitur Imol. et
Roma.
c Eccleſie. Adde poſt Alexand. id quod ſicut do-
cto. varij fuere legendo eo modo et conſulendo et
tres inuenio opini. prima eſt quod emphyteoſis ec
cleſiaſtica tranſeat ad heredes extraneos et quod
paragraph' emphyteoſim corrigatur et hanc te-
net dubitatiue tamen Paulus de caſtro cōſilio cen
teſimotrigeſimonono. ⁊ Abb. conſilio. lxxiiij. dum-
modo fiat ex cauſa ſubdit tñ in fi. quod ſi conceſſio

de re iudic. ⁊ probatur per rationem: quod ſi oppo-
neretur poſt ſententiam impugnaret ſententiā que
emanauit: cognito ſuper illa exceptione. Et ex hoc
† etiam apparet quod non eſt neceſſe quod de hoc
in libello fiat mentio. probatur in. l. penulti. ſ. quod
cum eo. dixi in. l. maritum. ſupra eodem. puto tamē
12 † quod etiam hoc caſu quando opponeretur poſt
ſententiam debet opponi quod non conueniatur vl
tra qȝ facere poteſt tempore ſententie. vt. l. rei iudi-
13 cate. ſ. eodem titu. in princi. † Quero quid ſi tu-
tus hac exceptione ſoluit totum: an repetere poſſit.
Gloſſ. diſtinguit hic. aut ante ſententiam: et poteſt
repetere. aut poſt et tunc ſecus: quia eſt tutus exce-
ptione doli que eſt odioſa: vt hic. Contra hoc facit:
quia iſta exceptio eſt dubia forte quia maritus per-
ueniet ad pinguiorem fortunam et forte non. ergo
interim poteſt repetere: vt. l. ſufficit. ſ. de condi. in-
debi. In contrarium videtur caſus in. l. nam et ma
ritus. ſ. de condi. inde. Dy. dicit qd quedam eſt ex-
ceptio dubia que tollit naturalem obligationeȝ vt
exceptio pacti: ⁊ tunc quocūqȝ errore ſoluatur repe-
titur: vt prealleg. l. ſufficit. Quedā eſt exceptio du
bia que non tollit naturalem obligationem: vt hic.
et probatur in. l. vbicūqȝ. j. de fideiuſ. ⁊ probatur. ſ.
proxi. §. Et tunc ſi ſoluit errore facti repetit: vt hac
glo. ſecus ſi errore iuris: vt. l. cum quis. C. de iur. et
14 fac. igno. ita dicit Dy. Certe illud † qd dicit glo. qd
iſta exceptio poſt ſententiam eſt odioſa nō dicit ve
rum. Eſt enim illa eadem que competebat ante: vt
l. neſennius. in fine. infra de re iudica. Et quod hic
dicitur qd eſt exceptio doli. intellige de illa que cō-
petit loco cuiuſlibet exceptionis que non dicitur
odioſa nec impedit repetitionem. vt no. in. l. qui ex-
cep. ſ. de condi. indebi. et. l. qui ſe debere. de condi.
15 ob cau. Item illud † quod dicit Dyn. qd iſta exce-
ptio eſt dubia: non dicit verum imo eſt temporalis:
quia lex preſumit quem venire ad pinguiorem for-
tunam: vt. l. cura. §. deficientium. infra de mune. ⁊ ho
no. et. l. ſi defunctus. C. arbi. tute. et hoc tenet Cyn.
in lege cum quis. C. de iur. et fac. igno. Guil. et Ja-
co. butri. in lege nam et maritus. ſupra de condi. in-
debi. vnde ſoluens indiſtincte nō repetit ⁊ hoc pla-
cet. Conſtat enim quod eſt temporalis etiam alio
reſpectu quia finitur in vita viri et ad heredem non
tranſit. vt lege maritum. et lege ſequen. ſupra eodeȝ
titulo.

1 Exceptione quis conueniatur vltra qȝ facere
poſſit tranſit ad filios.
2 Res eccleſie data in dotem: in emphyteuſim: et in
feudum q' non tranſit ad extraneos heredes.
3 Si vir relinquit dotem vxori qd filij habebūt priui
legium ne cōueniantur vltra quam facere poſſint.
4 Priuilegium ne filius conueniatur niſi inquantum
facere poſſit quod non competit filijs alterius ma-
trimonij.

Etiam filios. Exceptio † iſta
1 ne conueniatur
niſi inquantum facere poſſit tranſit
b ad filios[b] eiuſdem matrimonij. hoc
dicit. Opponitur ſupra eodem. le-
2 ge maritum. Solutio. dicit gloſſa ſpeciale eſt hic
c in filijs. et † idem in re eccleſie[c] data in dotem et

in emphyteuſim et data in feudum que non tran-
a ſit[a] ad heredes extraneos niſi ſit actum vt in gloſſ.
3 Sed quid ſi † vir relinquat vxori dotem: nunquid
filij habebunt priuilegium. videtur qd non. inſti. de
leg. §. ſed ſi vxori. et quod ibi not. in contrarium fa-
cit. l. in condemnatione. et quod ibi not. in gloſſ. j. de
b reg. iur. cogitabitis.[b] Quero quid de filijs alte-
rius mariti alterius matrimonij an ad eos tranſit
hoc beneficium? Glo. dicit quod ſic. quam vide. cō-
4 trarium tñ no. in. l. ſi cum procuratore. et. l. ſciendum. j. e
de re iudica. et j inſtit. de act. §. item ſi de dote. ſ. pro
ſo. l. verum. circa princi. in glo. ſuper verbo ceterorū.
et ille ſunt veriores. probatur per tex. C. qui po. in pi
gno. ha. l. aſſiduis. §. excep. et hoc tenet Cy. ibi.

1 Culpa in bonis proprijs qñ cōmitti poſſit et qñ
faciat q' maritus perdat beneficium ne cōueniatur
vltra qȝ facere poſſit. nu. 2.
3 Maritus ſi negat matrimonium perdit iſtud priui-
legium: ſed ſi negat dotem illud non perdit. nu. 4.
5 Uſurarius ſi diſſipauit bona ſua in foro conſcientie:
an teneatur ad reſtitutionem remiſſiue.

c Licet. [c]Dolus a marito cōmiſſus in rebus pro-
prijs perdendis eum facit perdere bene-
ficium ſi contra mulierem cōmittatur. in rebus ve-
ro dotalibus aduerſus quoſcunqȝ. hoc dicit. Et pri-
mo ponit vnum dictum qualiter dolus et culpa obli
d get. Secundo ponit aliud dictum qualiter dolus[d] ⁊
culpa faciunt hoc beneficium perdi. ſecunda ibi. cū
tamen. Item ſecunda ſubdiuiditur: quia primo lo-
quitur in dolo commiſſo in rebus proprijs ipſius vi
ri. Secundo in dolo commiſſo in rebus dotalibus.
ſecunda ibi: oſſilius. Item quelibet iſtarum diuidi-
tur in dictum et limitationem dicti: vt patet ex lite-
ra. et ex iſto caſu collige per te pulchram diſtinctio-
1 nem. † Opp. quod etiam in re propria poſſit com
mitti culpa. vt. l. ediles. §. pedius. et. l. cum autem. §. a
fi. ſ. de edi. edi. glo. non ſolu. Dyn. dicit quod ibi res
ſubiacebant reſtitutioni. Et ſic poſſunt dici aliene
ſpe: et bene. hoc probatur hic. nam in reb' j dotalib' b
licet j ſint viri. conſtante matrimonio: tamen poteſt
committi culpa propter ſpem reſtitutionis. in reb'
vero proprijs viri eſt ſecus. Opp. de. l. j. in fi. ſ. de c
his qui ſunt ſui vel alie. iur. Gloſſa non ſoluit. Dyn.
ſoluit quod ibi ex qualitate facti preſumebatur do- d
loſe agere: quod non licet: maxime in re animata: vt
in ſeruo. facit. l. j. j. ad. l. corne. de ſica. C. de iniur. l. ſi
non conuitij. et. l. prima. de doli exceptio. Oppo.
j. que in fraud. cred. l. ait pretor. §. illud. gloſſ. non ſol
uit. Dyn. dicit quod hic loquitur de dolo debitoris
qui eſt minus culpabilis: quia de euitandis muneri
bus tractat. argumen. l. fulcinius. §. ſed illud. j. ex q-
bus cauſis in poſſeſ. eatur. ibi vero de dolo eius in
quem eſt facta alienatio qui de acquiſitione cum al
terius iniuria contendit. argumen. l. fina. §. licentia.
C. de iure deliberan. Quero quid de alijs qui ha
bent beneficium ne conueniantur niſi inquantum fa
cere poſſunt. Reſpondeo idem vt. l. verum. §. tem-
2 pus. ſ. pro ſocio. † Quero quid ſi maritus perdit
bona ſua propter culpam ſuam an perdat benefi-
cium. hec gl. quod ſic in prealle. l. verum. §. tempus. e
Contrarium nota. C. de rei vxo. actio. §. cum autem.

fiat filijs et ſuis heredibus quod non debet intelli-
gi de extraneis et eandem opinio. videtur habuiſſe
Bald. conſilio. xcviij. iij. libro. Incipiente quedam
moniales ſi inueſtitura dicatur pro ſe et ſuis heredi
bus et quibus iura ſua dederit ſi autem ſolum dica
tur pro ſe
et ſuis he-
redibus nō
vult quod
trāſeat ad
matrem fi
lij pro quo
facta eſt in
ueſtitura:
ſed ſtetur huic gloſſ. quam etiam ſequitur conſilio
cxxviij. primo libro. et conſilio. cixvij. ſecundo libro.
Paulus de caſtro. conſilio. cxxxvij. cum duobus ſe-
quentibus. ⁊ Bartolus conſilio. lviij. et hec eſt ſecū-
da opinio. tertia eſt opini. Petr. de anchara. conſil.
cxxxiij. plene et ſubtiliter. quod emphyteoſis eccle-
ſie poſſit tranſire ad quoſcunqȝ deſcēdentes et hāc
opi. habuit Cal. cōſi. vj. Alex. conſi. lxxxj. lib. ⁊ cōſi.
viij. et cōſi. xxxviij. ij. lib. And. ſicu. late ɔſi. lx. ij. lib.
vbi refert ita conſuluiſſe Fran. de rampo. Gaſp. de
cal. fulg. Jo. de fan. ita tenuiſſe. x. q. ij. pperua. et ita
etiam ibidem tenere Gemi. ⁊ referre qd vidit conſi
lium Bal. Quid autem de feudo. vide Pau. de ca.
conſi. ſ. alleg. ⁊ Bal. conſi. cccxxvj. ij. volu. et conſil.
lxxij. j. lib. vbi dicit q' ſi inueſtitura dicatur qd tranſ
eat ad quoſcunqȝ ⁊ rex in cuius ditione ſunt feuda
fecerit conſtitutionem q' vaſallus poſſit in non ca-
pacem alienare feudum ⁊ ille incapax teneat intra
annum vendere capaci. qd vigore dictorum verbo-
rum ad quoſcunqȝ nec vigore cōſtitutionis regie nō
tranſire poterit ad ſpurium. vide quia alia no. dicit
que breuitatis cauſa omitto.
Andreas Pomate. Non tranſit. Adde qd
iſta eſt communis vt per Alexan. cōſi. xxxviij. in vl-
ti. colum. ij. volu.
Ibi cogitabitis. adde q' do. Alex. dicit hoc non
fuiſſe Bar. ⁊ qd. l. in cōdemnatione nō facit ⁊ putat
qd non perdant. latius hic vide.
Andre. Poma. Licet. vide Felt. c. ſed in ec-
cleſiarum. xxiij. col. de conſti.
Dolus. Adde etiā q' maritus tenetur de leuiſſi-
ma ſi in ſuis rebus eſt nedum diligens ſed diligen-
tiſſimus: vt firmauit gl. in. l. in rebus. ſ. de iure dot.
quapropter Nico. de neapo. dicit hic limitari omīa
iura dicentia aliquem ſolum teneri de dolo lata et
leui culpa. Et per predicta dicit Alex. poſſe decidi
queſtionem indeciſam. Bal. in. l. pignus. ſ. de pig.
acti. de eo qui dederat bouem viro pro certa merce-
de vt eo vteretur quo caſu tenebatur de lata ⁊ leui.
l. item queritur. §. ſi fullo. ſ. loca. ⁊ ille duxit bouem
vna cum ſuo ad caſtrum vt eſſent in loco tutiori et
conductum poſuit in locum tutum: ſuum autem in
locum tutiſſimum ⁊ hoſtes conductum abſtulerunt
qd propter hoc ille teneatur de hac leuiſſima per ſu
pradicta quia in ſuis fuit diligentiſſimus.
Andreas Pomate.
Dolo commiſſo. vide Bal. in aut. cōtra qui pro-
priam. C. de non nume. pecu.

a ☙ Andreas Roma. ¶ Facit ad queſtionē. adde ꝙ iſtam queſtionē decidit Barba. c. que in eccleſiarũ. vij. col. de conſtit. facit. c. cum tu. de vſu.
b ¶ Uſurarius. Adde quod Imol. dicit quod ſi dolo diſſipauit non eſſet liberatus in foro contentioſo nec poſſet vti beneficio ceſſiōis bonorũ per l. fi. §. fina.

3 quando maritus † negat illud qđ eſt cauſa beneficij: vt ſi negat matrimonium: puto quod perdat beneficium: 4

de ceſſio. bonorum. ſed in foro conſcientie erit liberatus et per. c. peccatum. cum ibi not. de regulis iuris. in. vj. per. c. ij. et. j. de peniten. diſt. prima. l erit tamen dignus duplici pena: quia vſuras extorſit et dolo extortas conſumpſit. et vide Pet. de ancha. in dicto. c. peccatum. et quod in ſimili habetur in ca. ſuper eo. de rapto. et. xxiij. queſtione. vj. c. ſi res. et quod debitor dolo verſatus cum creditoribus nō poſſit bonis cedere. voluit Pau. de caſtro conſilio. xlvj. Et tu adde ad queſtionem Bart. quod ſi vſurarius abſq; culpa amiſit bona ꝙ tunc non tenetur reſtituere: ꝛ ſi peniteat euitat penam eternam. item Antoni⁹ de but. et ibi Abb. in. c. cum tu. in ſecundo notabili de vſuris: non tamen euitat penam temporalem purgatorij. ita Antonius de but. in. c. ſuper. de rapto. in prin. ij. col. Et hoc idem tenet Henri. bohic in dicto. c. cũ tu. col. iij. in fi. ver. aut non poteſt. et ponit Landulphus. in. iiij. ſenten. diſtin. xv. et ibi ceteri.

c ¶ Pendente. Adde inquantum Alexander tangit an poſt cōcluſionem in cauſa poſſint produci inſtrumenta nouiter reperta: quod Bald. conſilio. clxxvj. primo libro dicit quod coram conſultore ſi expreſſe nō eſt cōcluſum in cauſa poſſunt produci inſtrumenta liquida et iuret ꝙ ante potuit producere.

d ¶ Reintegratum. Adde. q. quam ponit hic Pau. de ca. ꝙ ſtante ſtatuto padue ꝙ mulier nubēs nulla dote conſtituta cenſeatur omnia bona dediſſe in dotē quod ſi vidua nubat nulla aliter conſtituta dote ꝙ dos data primo. ſecundo videtur conſtituta vt ipſe conſuluit conſilio. cclxxxiij. non autem omnia bona ſecundum ſtatuta.

e ☙ Andreas Roma te. ¶ Quamuis. An iſta. l. procedat in dote tantum promiſſa vide Roma. ſingu. cccccccxix.

f ¶ Expendit. ꝙ ita demum liberatur marit⁹ ſi probat mulierem expendiſſe in dictas cauſas aliter nō ſm Roma. hic allegantem glo. ſingularem in. l. fin. in verſi. creditori. ff. de iure do. dum gloſſ. dicit idem eſſe in marito quod in emptore rei eccleſiaſtice iuxta auẽ. hoc ius porrectum. C. de ſacroſan. eccle.

g ☙ Andr. Roma. ¶ Tertio. Uide Ro. cōſi. lxxviij. j. columna.

h ¶ Ab hoſtibus. Adde quod Bald. infert ex tex. in ver. ex vinculis ꝙ liberare quem a carcerib⁹ ſit op⁹ pium ꝙ etiam videtur ſi eſſet in carcere pro maleficio cum iſta lex generaliter loquatur ſm eum ex quo etiam infert ꝙ executores electi ad diſtribuendum bona in pios vſus poterunt diſtribuere incarceratos pro maleficio a pena pecuniaria alleg. glo. optimam. xij. queſtione ſecunda ca. ſacrorum que gloſſa alleg. text. in capitulo ſi res aliena. xiiij. queſtio. vj. ꝛ c. reos. xiij. queſtione. quinta. vbi dicitur quod non ſicut ſocius qui negat ſocietatē beneficiũ ꝑdit: vt. l. ſi vnus. §. fi. ff. pro ſoc. de re iud. l. ſed hoc ita. in fi. et l. ſi dubitet. poſt prin. j. de fideiuſ. ſimile ꝛ in liberto qui impetrauit ius annulorũ aureorũ. nã ꝑdit illud ſi negat ſe libertum vt. C. de iure aur. annul. l. fi. facit qđ not. C. de legi. l. qđ fauore. ꝛ. ff. de legi. l. nulla. ſed ſi nō negat matrimoniũ: † ſꝫ negat dotē datã vel cōtractũ celebratũ: tũc nō perdit beneficiũ: vt. l. pe. cum ſua glo. j. qui bo. ce. poſ. dixi in. l. ſi dubitet. j. de fideiuſſo. ¶ Ultimo hec. l. facit ad. q.[a] que magis pertinet † ad theologos ꝙ̃ ad nos: vſurarius[b] diſſipauit omnia bona ſua: an teneatur ad reſtitutionem in foro cōſcientie. hic eſt argumētum ꝙ ſic. ſtandum eſt tamen in hoc theologis.

☞ Exceptio ſuperueniens pendente iudicio prodeſt reo.

S I mulier. Si pendēte[c] iudicio deficiat id qđ eſt cauſa cōcedēde act. expirat iudi. h. d. Supra ꝓxi. vidiſtis de vna exceptiōe q̃ cōpetit marito. ſ. ne conueniatur vltra ꝙ̃ facere poteſt. hic de alia q̃ ſibi cōpetit ſi matrimonium fuit reintegratum[d]. ꝛ iſta. l. eſt cōtra Pet. qui dicebat † ꝙ exceptio ſuperueniens pēdente iudicio nō prodeſt reo. Ad idem. j. eo. l. ſi cum dotem. §. eo autem tpe. ꝛ dixit plene in. l. j. j. de excep. ¶ Op. C. de nup. l. ſi vt proponis. Sol. vt in gl. ¶ Opp. de. l. pleriq;. ff. de ritu nup. Sol. vt in gloſ.

1 ☞ Dos ꝙ poteſt ſolui ↄſtante matrimonio vxori vt es alienum ſoluat.
2 Ubicũq; ex ſolutione dotis q̃ fit mulieri eius cōditio fit melior ꝛ vir nō efficiẽ pauperior poteſt maritus ſoluere vxori dotem cōſtante matrimonio.
3 Uxori recte ſoluitur vt redimat conſanguineos ab hoſtibus vel eos egentes alat.
4 Iuſte ſoluitur vxori per virum vt impleat votum a ſe factum pro anima ſua vel alterius coniuncti.
5 Actio de dote non naſcitur cōſtãte matrimonio.
6 Ius futurũ nō pōt tolli ꝑ ſñiam ſed per pactũ ſic.
7 Largiri de alieno eſt ſpecies furti.
8 Maritus expendens de voluntate vxoris hꝫ exceptionem: ꝛ idem ſi non contra voluntatem.
9 Ratum habere quando quis cogatur etiam qđ eſt ſuum naturali ratione.
10 Actio de dote tam ex parte viri ꝙ̃ mulieris eſt bonefidei.

Q Uamuis.[e] Si mulieri ex iuſtis cauſis ſoluatur vel ipſe marit⁹ in iuſtas cauſas expēdit[f]: eatenus actio dotis tolliẽ. h. d. cũ l. ſeq. ꝛ ſunt ſingulares. ll. ꝛ. ff. dictũ eſt de duab⁹ exceptionib⁹ cōpetentib⁹ marito. hic ponit vnã exceptionē. ſ. ſolutiōis facte cōſtante matrimonio. ¶ † No. ꝑmo ꝙ mulieri pōt ſolui dos vt es alienũ ſoluat: vt. l. fi. ff. de iu. do. ¶ Scđo no. ꝙ mulieri † poteſt ſolui vt ꝑdia emat. Et hoc eſt regulare. q̃ñcunq; ex ſolutione que fit mulieri cauſa dotis fit melior ꝛ marit⁹ inde nō efficiatur pauperior poteſt maritus ſoluere vxori cōſtante matrimonio. vt l. ita conſtante. ff. de iur. do. ¶ † Tertio[g] no. qđ poteſt ſolui mulieri vt redimat ſuos conſanguineos ab hoſtibus[h] vel vt eos egentes alat. Ex quo not. qđ ſi mulieri

4 † quod ſi mulieri ſoluitur pecunia vt impleat votum factum a ſe vl' vt vadat in aliquã ꝑegrinationem pro anima ſua vel alterius ſibi coniuncti ꝙ iuſte ſoluiẽ. ꝛ dotem minuit. Si enim hoc permittitur ad liberandum corpora multomagis ad liberandũ animas vt l ſancimus. C. de ſacroſan. eccle. et no. in. l. j. ff. de pac. ¶ Oppo. C. ſi dos cōſtante matrimonio. l. j. So. ſpeciale in caſibus hic poſitis. ¶ Opp. de. l. ſeq ad iſtã nam hic dicitur ꝙ tollitur ipſo iure: ibi ope except. Sol. hic ſoluitur ipſi mulieri. j. l. proxi. alteri ſoluiẽ.
5 ¶ Oppo. Dy. actio de † dote non naſcitur conſtante matrimonio: vt. l. ſed ſi alia. de bo. dam. et. l. ij. in ꝑn. j. de do. prele. et dicã. j. e. l. ſi conſtante. §. j. ergo non poteſt tolli. So. Dy. nō tolliẽ actio ſed ſpes actiōis. Ad idem. l. iij. §. deſinere. ff. vſufruc. quemadmo. ca. ¶ Sed ad hoc oppo. de. l. ſi ſeruus. §. boue. ff. de cō
6 di. fur. et. l. grege. §. fi. ff. de pig. Solu. † ius futurum non pōt tolli per ſententiã: quia nō poteſt in iudiciũ deduci: vt ibi. ſed propter pactũ vel aliud ſic. vt hic. ¶ Opp. dicitur hic in fine maxime ſi ex volũtate filie. ꝛc. et ſic innuit idem ſi filia nō conſentit. Sed con
7 tra quia ſpecies † furti eſt de alieno largiri. vt. l. filius §. j. de dona. et de furtis. l. ſi is qui pignori. So. timore huius cōtrarij. dicunt quidam ꝙ hic abundat maxime. Alij dicunt ꝙ mulier habuit ratũ. Alij ꝙ mulier videtur habere ratum tanꝙ̃ vtiliter geſtum: vt l. pōponius ſcribit. ff. de neg. geſt. Ego dico ꝙ maxime non ſuperabundat ſed debem⁹ diſtinguere tres
8 caſus. Aut † maritus expendit de volũtate mulieris et habet exceptionē. aut abſq; voluntate non tamē contra voluntatem. et idem. vt hic colligitur ex dictione maxime. Aut contra voluntatē et non habet locum hec. l. vt. l. fi. C. de neg. geſt. cũ ſi. ¶ Et ſi dicis
9 † quomodo mulier cogitur habere ratũ cũ iſtud negotium nō ſit ſuũ nec re ipſa: nec ipſo geſtu. nec cura et ſolicitudine. Rñ. poſſumus dicere ꝙ negotiũ ſit
a ſuũ re ipſa ſi ille redēptus[a] erat talis cui ipſa ſuccedebat. nam hoc non facto perdebat ius ſucceſſiōis. vt in auẽ. ſi capti. C. de epiſ. et cle. facit. l. ſi pupilli. §. itē queritur. et. §. ſi titij ſeruũ. de neg. geſt. ſed ſi erat talis cui mulier non ſuccederet. tunc oportet nos dicere ꝙ iſtud eſt quartũ genus negotiorũ. ſcꝫ qđ eſt noſtrum naturali rōne. et ſic cogitur quis habere ratũ ſicut ſi eſſet ſuũ re ipſa. dixi in. l. ſi pupilli. §. itē q̃riẽ.
10 ff. de neg. geſt. ¶ Quero † an actio de dote ſit bone fidei. hic eſt caſus ꝙ ſic ex ꝑte mulieris. Idē ex ꝑte viri. et habuiſtis no. in. l. de diuiſione. ff. e. ſecus ſi cōpeteret extraneo: vt habuiſtis no. j. l. ij. circa ꝑn. ff. e.

1 ☞ Caſus omiſſus ꝙ remaneat in diſpoſitione iuris cōmunis. et nu. 3. et. 8.
2 Prouidens ſibi in vnum caſum quando videaẽ prouidere alium.
4 Prouiſio hominis qđ tollat prouiſionē legis extraordinariã nō ordinariã. et quando tollat.
5 In caſu omiſſo per patrem in ſtipulatione actio dotis integra eſt filie. et nu. 6.
7 Lex nunꝙ̃ fingit donationē in muliere quando matrimonium non ſequitur.
9 Si pater vel extraneus ſtipuletur dotē ſi matrimonium ſoluatur morte mulieris ſine liberis ſi mulier decedat cum liberis: quod actio iſto caſu queritur mulieri.

eſt inhumanũ benefacere his qui deliquerunt. et facit tex. lxxxvj. diſ. c. non ſatis. vbi dicit text. ſed plus illis qui ſunt ſine culpa implicat ꝙ etiã culpatis benefaciendum ſit et hanc opinio. tanꝙ̃ magis roboratam ꝙ̃ illa quam tenuit Bal. in auẽ. contra rogatus. ſequitur Alexã. poſt Ful. dicens qđ per hoc inferri pōt ad deciſio q. formate per Bart. in auẽ. res que. C. cōmunia de leg. vbi indeciſum reliquit qđ bona ſubiecta fideicōmiſ. poſſint alienari pro ſredimenda ꝑſona grauati a carceribus in quib⁹ poſitus fuit propter delictum: ſed tu dic qđ ↄtrariũ expreſſe tenuit Bal. ↄſ. clxxxvj. icip. i chriſti nomie. quid ſim portent. ij. li. vbi voluit quod ſi teſtator grauat heredem onere fideicōmi. ꝛ quod non poſſit alienare niſi in caſu neceſſitatis et pro redimendo a carceribus quod nō poſſit alienare ſi neceſſitas eſt cauſata cauſa euertendi fideicōmiſ. ſimiliter non poſſit alienare pro ſe redimendo ꝓpter delictum cōmiſſum niſi teſtator expreſſe dicat licet dicat in caſu neceſſitatis.

10 Liberi poſiti in conditione per teſtatorem quod non cenſentur vocati.
11 Filia ingrediente monaſteriũ an cōmittatur ſtipulatio. remiſſiue.

S I cum dotem. Qui ſibi ꝓuidit in vnũ caſum: alij renũtiare videtur. h. d. ſm vnã lecturam. Uel aliter ſm aliã. Caſus † omiſſus remanet in diſpoſitiōe iuris cōis. et in hac. l. incipit iuriſcōſultus reaſſumere materiã cōmunionis q̃ eſt inter patrē et filiã in actione de dote et eã proſequitur vſq; ad. §. trãſgrediamur. et eſt no. prin. ¶ Opp. hic text. innuit patrē datē dotē appropriare ſibi act. per pactũ dũ dicit pepigit. cōtra. C. de iur. do. l. auia. et. j. e. l. quoties. ¶ Huius timore legiẽ hec. l. duobus modis primo modo ꝙ licet in narratione cōiungat patrē et extraneum: in rñſione loquiẽ tm̃ de extraneo: quaſi diceret pactũ patris nihil operaẽ. Hec lectura ponitur in. j. glo. quã vide. alij dicũt ꝙ verbũ pepigit prout refertur ad patrem intelligitur per ſtipulationē. et ceſſat cōtrariũ. prout referẽ ad extraneum intelligitur ſiue per pactũ ſiue per ſtipulationem. et hec lec. poniẽ in prin. glo. mag. quã vide. et hoc ſatis plꝫ. vel dic tertio ꝙ lꝫ pater pactus ſit per pactũ nudũ qđ non valet ad acquirendam ſibi ſolidã act. valet tñ ꝙ̃tum ad inducēdam preſumptionem vt in caſu omiſſo videatur dare velle filie. arg. de leg. j. l. plane. in prin. et ſic de

a ¶ Redemptus. Pau. de caſtro dixit hic eſt argu. ꝙ ſoluens condemnationem pro eo cui ſibi veniebat amputanda manus cogitur habere ratum et reſtituere vt etiam Bartolus firmat in lege ſtichus cum gloſſ. infra de pe. leg. et idem Pau. in lege finali. C. de nego. geſt. Pet. de ancha. in. c. lator. de pig. ꝛ hoc etiam ſi ipſo inuito. ſoluerit pro quo gloſſ. lxxxiij. diſtinctio. capitulo primo volens impenſam factam pro libera infirmi etiam eo inuito repeti poſſe ꝛ fuit de mente Specula. in titu. de ſal. §. finali. verſi. quid ſi infirmus.

a ❡§.cum inter. Adde poſt A. ex. qd ſol. Bart. et Ja. de bel. ſequitur clariſſime Bal. conſi. cxliiij. incip. pũctus. q. ij. lib. vbi traſcitur cõtra quendã doct. q dicebat ꝙ maritꝰ lucrabaẗ dotẽ a cõtrario ſenſu. ⁊ ibi dicĩ qd ſibi mittet diſputationẽ Jacob. de belui. ſi ſibi credere nolebat. de quo vide etiam ſuis ꝯſ. lxxxvij. Et duobꝰ ſeq. Bart. cõſil. cxxx. pater dedit dotẽ.

Andreas Pomate.

b ❡Lucretur. Uide barb. cõſi. cxxviij. et conſilio ccxxx.

Andreas Pomate.

c ❡Querit. Uide Alexãdrũ. cõſil. cxxxix. ĩ prima columna ſecunda volumie. Et pro intelligentia huius gloſſ. vide karolum Ruy. repe. l. gallus. §. ⁊ qd ſi tantum quinta columna. de lib. et poſthu. quid autem ſi filia profiteatur religionem capacẽ an actio de dote deſinat eſſe cõmunis. ⁊ an cõ

pacto nudo põt intelligi in perſona vtriuſq;. ❡Opp. ſ. de diuor. l. ſi filia.
6 Sol. in caſu omiſſo remanet actio filie: niſi fraudẽ committat: vt ibi. et. C. de diuor. auẗ. e cõtra ſi filij. ⁊ ĩ. e. l. filie.
2 ❡Op. et vr̃ ꝙ qui ſibi ꝓuidet † ĩ vnũ caſum videaẗ ſibi ꝓuidere in alium: vt. ſ. de cõdi ob cau. l. ſi extraneꝰ. gl. dicit ꝙ vr̃ ꝓuidert in aliũ. ſ. ſibi ſimilem: vt ibi: nõ diſſimilẽ vt hic: qd gloſ. reꝑhẽdit et bene. dic ergo ꝙ ibi loqtur de cõd. ob. cau. nõ de act. de dote. ita tꝫ Dy. hic. et Ja. bu. in. l. cõtraria, et etiã Gui. qd eſt ipſa veritas vt. ĩ. dicam ſtatim. ❡Op. C. de poſth. here. inſti. l. fi. gloſ. nõ ſoluit hic: in cõtrario ponit plures ſol. vna eſt ꝙ ibi ſunt verba ambigua apta referri ad vtrumq; caſum: hic ſecus. Circa hoc dic vt dicam in. l. cõmodiſſime. ĩ. de libe. ⁊ poſthu.
3 ❡Opp. caſus † omiſſus remanet in diſpõne iuris cõis. vt. l. ſi vero. §. de viro. ĩ. e. et. l. ſi extraneus. ĩ. de condi. ob cau. ergo in caſu omiſſo act. erat cõis p̃ris et filie: nõ ſolũ filie: vt. l. ij. §. qd ſi in patris. ſ. e. Huius timore variaẗ lec. huiꝰ legis. qdã eñi fatẽtur cõtrariũ et ita intelligitur hic. qd nõ placet. nã qñ vna determinatio referẗ ad duo: dꝫ intelligi vt ea vniformiter determinet: vt. l. iam hoc iure. in pñn. ⁊. l. luciꝰ. ĩ. de vulga. et pu. ſꝫ hec v̾ba eſſe mulieri actionẽ. ⁊c. referunẗ ad patrẽ et extraneũ dotãtẽ: ſed in extraneo nõ eſt dubiũ ꝙ mulieris eſt tota dos. vt in. §. accedit. C. de rei vxo. act. ſic ergo dꝫ intelligi in patre. ⁊ iſta lec. reprobata poniẗ hic in fi. gl. Repeꝛiẗ tñ in quibuſdã additionibꝰ qd Dy. tenuit eã. ⁊ in additionibꝰ ſuis reperiẗ ꝙ tenuit aliã. et ſic in hoc vr̃ ſibi cõtradixiſſe. ⁊ tñ iſta nõ eſt vera. vnde alij legunt vt gloſ. dicit ꝙ hic filia erat emãcipata: qd nõ placet qꝛ eſt diuinare. ❡Itẽ qꝛ ſ̃m hoc inter patrẽ et extraneũ nulla eſſet differẽtia cũ qlibet diceret extraneus. vt. C. de rei vxo. act. §. extraneũ.
4 Dicẽdũ eſt ergo ꝙ † in caſu omiſſo eſt actio filie integra: et hoc per rõnẽ: qꝛ eligendo vnũ caſum vr̃ renũtiare alteri vt. C. de ꝓcu. l. maritꝰ. ita dicit glo. pro hoc facit qꝛ ꝓuiſio hoĩs tollit ꝓuiſionẽ legalẽ: vt. l. et hꝫ. §. cũ qs. ĩ. de
5 p̃ca. et. C. de pa. cõuen. l. fi. Iſta rõ † nõ placet. nã ꝓuiſio hoĩs tollit ꝓuiſionẽ legalẽ extraordinariã. ita loquunẗ iura p̃alleg. nõ aũt ꝓuiſionẽ ordinariã. Ita not. in. l. ij. C. de iu. emphy. ſed ꝙ

actio patris et filie ſit cõis eſt ordinaria ꝓuiſio legis ergo. ⁊c. Preterea ꝑ ꝓuiſionẽ hoĩs recediẗ a ꝓuiſione legis circa idẽ qd eſt ꝓuiſum: vt in. l. ſ. all. nõ aũt reperiẗ ꝙ per ꝓuiſionẽ factã in vno caſu receditur a ꝓuiſione facta in alio caſu. vnde iſta rõ hoc nõ cõcludit.
6 Tene tñ † qd. ſ. dixi ꝙ actio ſit ꝓpria filie. ⁊ qd pater eligendo vnũ caſum vr̃ alteri renũtiare: et hoc per rõnem vt iſtos duos caſus vniformiter determinet. ⁊ per caſum. l. inter ſocerũ. §. cũ inter ſ. de pac. do. qd tꝫ Dy. in. c. qd ob grãm. extra de re. iu. li. vj. et Cy. in. l. qd fauore. C. de legi. Ad cõtraria rñdeo et maxime ad. l. ſi extraneꝰ. ſ. de ꝯdi. ob cau. ꝙ qñ dos datur pro muliere et matrimoniũ ſequiẗ: lex multũ fauet mulieri et p̃ſumit donationẽ ⁊ ſtipulationẽ mulieris: vt in. §. accedit. C. de rei vxo. act. ſꝫ
7 † qñ matrimoniũ nõ ſequitur: lex nunq̃ fingit donationẽ in muliere: vt. l. ſi ego. in pñn. ſ. de iur. do. Ad ide
8 ad cõtrarium caſus † omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cõis. verũ eſt ſi ille caſus reſpicit illũ euẽtum quo matrimoniũ nõ cõtrahiẗ vt p̃alle. l. ſi extraneus. ſed ſi reſpicit euentũ quo matrimoniũ contrahitur p̃ſumitur donatio in muliere fauore matrimonij: ita loquiẗ hic et p̃alle. l. inter ſocerũ. §. cũ inter. ❡Opp. extra gloſ. et vr̃ ꝙ in caſu omiſſo vir lucretur dotẽ nec queraẗ mulieri. vt. l. ſi filia. ſ. de diuor. et p̃alle. l. inter ſocerũ. §. cum inter. ſ. de pa. do. qd eſt vtile ſcire qñ cõiter in oĩbus cõtractibus paẗ vel
9 † extraneus ſtipulaẗ dotẽ ſi matrimoniũ ſoluaẗ morte mulieris ſine liberis: ſi ergo moriaẗ cũ liberis: eſt dubiũ vtrũ remaneat apud maritũ quaſi vir eã lucreẗ ex tacito pacto: an remaneat apud eũ tanq̃ pro filijs heredibus mulieris: et ſic mulieri videaẗ queſita in caſu omiſſo. Dy. in p̃alle. c. quod ob gratiã. et Cy. in p̃alle. l. qd fauore. C. de legi. innuit ꝙ queriẗ marito ex tacito pacto. ꝑ tex. in p̃alle. §. cũ inter. in ꝯtrariũ eſt hec. l. q̃ dicit q̃ri mulieri. Ja. de bel. diſputauit et determinauit ꝙ in caſu omiſſo q̃ritur mulieri per hãc. l. et per. l. bebius. ſ. de pac. dotal. vbi dicit eſſe caſum pro hoc ꝙ tacita p̃ſumptio donatiõis eſt in ipſam mulierẽ: vt p̃alle. §. accedit. facit. ĩ. de leg. ij. l. ſeruo leg. §. ſi teſtator. ❡Ad. l. ſi filia. ſ. de diuor. rñdeo ĩ eo qd tex. dicẽ ꝙ diuertit vt virũ lucro afficiat intellige ꝙ fuit expreſſe actũ ꝙ viro q̃reretur muliere diuertente vt. l. inter ſocerũ. in pñn. et. l. ſi pater. in
a pñn. ſ. de pac. do. ❡Ad. l. inter ſocerũ. §. cũ inter.ᵃ de pact. do. Rñ. ꝙ dos retinebaẗ ꝑ maritũ pro filijs eius qui ſunt heredes matris eorũ: nõ ꝙ vir iſte lu-
b cretur.ᵇ Et iſta opi. placet: pro hoc induco. ĩ. de he-
10 re. inſti. l. lucius. cũ gl. ſua † vbi ſi pater grauat filium ſi deceſſerit ſine liberis: ĩ caſu quo hẽret liberos nõ vr̃ nec intelligiẗ per hoc ipſis liberis ꝓuidere: ſed ſolũ filio ſuo qd faciat q̃cquid vult. ita in ꝓpoſito vr̃ ꝓuidere filie: nõ liberis. ꝓ hoc qꝛ p̃ſumptio eſt ꝙ p̃r diligit plus filiã quã tunc hꝫ q̃ filios ex ea naſcituros in quibus nulla cadebat affectio: vt not. in. l. qui filiabus. ĩ. de leg. j. in pñn. Ad idẽ. ĩ. de cõdi. et de. l. publius. §. fi. Et per hoc ſi filia erat ſui iuris poterit de illa dote teſtari et facere quod vult. Contra dices tu quomodo ſecũdum iſta tempora poterat maritus retinere dotem pro liberis tanq̃ pro heredi-
c bus mulieris: cum filiusfa. iſto iure non habebat heredes. dicam in. l. poſt dotem. infra eod. ❡Querit

11 glo. † qd ſi filia ingrediaẗ monaſteriũ. Rñ. dicit glo.
a ꝙ tũc committiẗ ſtipulatio: q̃ cõferẗ in caſu mortis.ᵃ vt. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. ſecus ſi deportetur: vt l. ex ea parte. §. inſulã. ĩ. de ver. ob. ❡In ꝯtrariũ facit ſ. ꝓ ſoc. l. actione. §. publicatione. ⁊. ĩ. de cõtrahẽ. l. ij. in fi. gl. nõ ſol. dic ꝙ in illis factũ ciuiliter repñſentat eundẽ effectũ ꝙ factũ naturaliter. ſ̃m Dy. ⁊ Pe. in p̃alle. l. deo nobis. ⁊ plene examinabo in. l. gallꝰ. §. ⁊ quid ſi tantum. ĩ. de lib. ⁊ poſthu.

1 ☞ Pater quando poſſit agere actione de dote adiuncta perſona filie.
2 Pater quando teneatur iterum dotare filiam que ꝑdit dotem. ⁊ nu. 5.
3 Dos ſi fuit ſoluta filie ex iuſta cauſa ⁊ eam amittat an maritus liberabitur.
4 Patri an incumbit onus probandi ꝙ filia nõ expendit in iuſtis cauſis.
6 Pater q̃ dat filie legitimã ꝓ ſoluẽda cõdẽnatiõe nõ tenetur amplius illi legitimam aſſignare nec dare.

Si poſt ſolutum. Per ſolutionẽ factã filie patri actio nõ tollitur: niſi ex iuſtis cauſis ſoluatur filie non ꝑditure. h. d. ❡Opp. ꝙ ſemꝑ pater videẗ velle ſi nõ ꝯdicat: vt. l. ij. §. volũtatẽ. ſ. e. gl. Sol. no. iſtud verũ in filia. ſed in p̃re reqriẗ expreſſus cõſenſus. vt. l. filiuſfa. §. inuitus. ſ. de ꝓcu. dixi in. l. nõ ſolũ. ſ. e. ❡Opp. ꝙ ſine patre nõ põt exigi: vt. l. ij. §. qd ſi in patris. ſ. e. Sol. hic exigit a ſponte ſoluente. dic vt in gloſ. ❡Op. ſ. e. l. iij. in fi. Dicit gl. ꝙ hic nõ cõſumpſit in rẽ patris, et bene dicit.
1 ❡† Quero an pater poſſit agere adiũcta perſona filie. gloſſ. dicit ꝙ ſic: vt. l. ij. §. ſed vtrum ſ. eo. alij cõtra. per. l. cũ dos. §. ſi vero. ſ. de pac. do. Nec ob. §. ſed vtrũ. qꝛ ibi in promiſſione hic in ſolutione ⁊ hoc tenebat Jaco. de arc. Tu dic ꝙ patrem agere adiuncta perſona filie põt intelligi duobꝰ modis vno mõ põt. alio modo nõ. vt dixi in p̃alle. §.
b ſed vtrũ. ❡Queroᵇ quid ſi filia † conſumpſit dotem
2 an iterũ pater teneatur eã dotare. gloſ. dicit ꝙ ſic. ꝑ tex. C. de do. promiſ. l. fin. lꝫ quidã ꝯ. In quibuſdam additionibus reperiẗ Dy. tenuiſſe cõtrariũ, per. l. fideicõmiſſa. §. ſi quis decem. ĩ. de leg. iij. pro hoc adduco quaſi expreſſum caſum in. l. ſi ſociꝰ pro filio. ſ. pro ſo. puto ſic dicendũ ꝙ ſi filia ꝑdit dotẽ ſine cul-
c pa ⁊ doloᶜ pater tenetur eã iterũ dotare: al̃s ſecus vt l. etiã. §. licet. ſ. eo. pro hoc eſt caſus. C. de colla. auẗ. quod locum. ibi niſi filie poſſit imputari ⁊c. Ad. l. ſi ſocius pro filia. ſ. pro ſocio. Rñd. ſocius non tenetur
3 iterũ dotare vt ibi. ſed pater ſic. vt hic. ❡† Quero quid ſi ſolutũ fuit filie ex iuſta cauſa ⁊ ipſa amittat vel amiſerat nunquid maritus liberabitur. gloſ. reſpondet ꝙ non: quia nec tunc videtur ſolutum. quia perditure eſt ſolutum. alleg. glo. l. iij. §. ſed ſi mutuã. ſ. de in rẽ verſ. ⁊ hoc exigit tex. ꝙ iuſta cã ſit ſolutũ et nõ perditure. ⁊ tñ perdidit. glo. arguit pro ⁊ ꝯtra: qꝛ ex quo perdidit videtur ſolutũ filie perditure: qd puto verũ qñ ſoluit ex iuſtis cauſis voluntarijs que ponuntur. ſ. l. proxi. ⁊. l. q̃uis. ſed ſi ſoluiſſet ex cauſis neceſſarijs: tunc diſtingue aut mulier ꝑdidit iſtã pecuniã data opera ⁊ ſimiliter ꝓcedit iſta gloſ. vt. l. iij. §. ſed ſi ſic accepit. ſ. de in rẽ verſ. niſi pater in ꝑdendo dolũ cõmiſerit: vt. l. ſi pro patre. §. verſum. e. ti. Aut fuit ꝑdita caſu ⁊ tũc pater nõ põt agere: vt. l.

ſeruus. in princ. de in rẽ ver. ⁊. l. iij. §. ſi
4 mutuatus. eod. titu. ❡† Quero quis debet probare an maritus ꝙ mulier in iuſtis cauſis expẽdit an pater qd in cauſis nõ iuſtis. Et videẗ ꝙ pater. vt. l. prediorũ. ⁊. l. ſi prediũ. C. de predi. mi. ❡In cõtrariũ videtur. l. iij. §. ſi mutuatus. ſ. de in rẽ verſo. Nõ ob. cõtrariũ qꝛ ibi ſoluebatur autoritate iudicis vel mandatũ preceſſit. ❡Ul-
d timo no.ᵈ id qd. ſ. dixi ꝙ † que perdit
5 dotem ſua culpa nõ debet iterũ do-
e tari a ſuo patre. facit quod ſi paterᵉ
6 dat filio † legitimam pro ſoluenda cõdemnatione ex forma ſtatuti qd pater non tenetur amplius legare vel
f relinquere legitimamᶠ. Ad idem. ĩ. de pecul. l. ſi noxali. et auten. quod locum C. de colla.

7 ☞ Nouatio qd tollat precedentẽ.

et in auten. qd locum. in. v. col. C. de colla.

solidetur in patrẽ vel in filiam. vide ibi eũ. Et ad dictum Bar. hic vide Cardi. conſi. clij.

a ❡Mortis. Adde vltra Alexan. quod non valeret ſtatutum dictans quod muliere ingrediente monaſterium vir lucretur dotem vel dotis partem. itẽ ſtãte ſtatuto ꝙ vir lucretur dotem vel partem morte vxoris non lucrabitur ſi vterq; religionem ingreditur. ita conſuluit Pe. de ancha. conſilio. cclxxiiij. inci. ꝓ et contra.

Andreas Pomate.

b ❡Quero. Uide Jaſ. ĩ. §. fuerat. in penulti. colum. inſtit. de act.

c ❡Culpa ⁊ dolo. Communiter hoc tenetur quicq̃d dixerit Guil. ⁊ Jo. de imo.

d ❡Ultimo no. Et vide Baldum in auten. quod locum. ⁊ ibi plene Ludo. hic alleg. ⁊ quid in alimẽtis vide etiam Bald. in. l. j. §. j. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ Jacob. de are. in. l. ſi libertus qui operarum. ĩ. de oper. libe. Andre. Barba.

Andre. poma. ❡Ultimo no. Faciũt que not. Feli. in. c. q̃ in eccleſiarũ. col. xxiij. de cõſti. Pau. de caſt. conſi. xiij. in antiquis. ⁊ conſi. ſeq.

e ❡Facit qd ſi pater. Et vide Bal. in. l. poſt emancipationẽ. ĩ. de pecu. li. ⁊ Bal. in. d. auẗ. qd locum et an tale ſtatutum valeat. vide glo. ſingu. in rubri. de decre. decu. Andre. Barba.

f ❡Legitimam. Paul. de caſt. hic dicit quod Bal. in auten. ſi captiui. dicit quod tenebitur tamen ipm alimentare ſecundum Oldrad. qui hoc tenet per. l. libertus qui operarum. ĩ. de oper. liber. vbi patronꝰ perdit ius patronatus quantum ad ſuccedendum. non tamen perdit ius reuerentiale quin ipſum alere teneatur. Quod etiam dictum limitatur ſecundum Bald. in autenti. contra rogatus. niſi filius partem ſuam dolo vel lata culpa diſſipauerit quia tunc etiã alimenta perdit ſecus ſi leui culpa. allega. l. etiam. ſ. eodem. ⁊ ita videtur tenere Spec. in tit. qui filij ſint legit. §. primo verſi. ſed pone. ⁊ ita etiam tranſit doc. Alexan. Sed tu dic quod Specula. de hac limitatione nõ loquiẗ. ſed ſimpliciter dicit ꝙ ſi pater emancipat filium ⁊ dat ei partẽ ⁊ filius iuret decetero nõ petere alimenta quod nihilominus ſi efficiaẗ inops pater tenetur eum alere quia tale pactum eſt cõtra ius naturale.

a ¶ Videtur donare. Roma. cõtra quia imo videtur feciſſe maritus ſub ſpe quod in futurũ efficiatur ſoluendo. argumen. l. ſi defunctus tu. ⁊ l. cura. §. deficientium. de muneribus ⁊ honor. ⁊ allegat tex. in. l. in promittẽdo. §. ſi a debitore. ſ. de iure dotium. ad l. cum vir. reſpondet quod ibi apparebat de animo nouandi. idem voluit Bald. in. d. l. promittendo. et cum eis tranſit Alexan.

Andreas Pomate.

b ¶ Si pater. Vide Aret. conſilio. xciij. in. ij. col.

Andreas Pomate.

c ¶ Et iſta. Vide Panor. ⁊ doct. in. c. officij. de teſta. Fede. conſilio. iij. in ſimilibus.

d ¶ Ex forma ſtatuti. Paul. de caſtr. dicit hanc opi. eſſe tenendam quicquid dixerit Fede. de ſcalis. ⁊ Ange. Rapha. ⁊ aliqui tenentes contrarium quibus vide reſponſum per Alex. hic. ⁊ vide per bal. conſi. lxiiij. circa fin. iij. volu. vbi refert Fede. de ſcalis. ⁊ id quod ipſe ponit in aut. preterea. Quid autẽ econtra an maritus legando vxori videatur legare animo compenſandi cũ lucro quod mulier cõſequi debeat ex forma ſtatuti videte eundẽ Bal. cõſi. cxxiiij. ij. volu. Et an legatũ dotis videatur factũ aĩo cõpenſandi cum debito ad quod alius quam teſtator tenebatur vtputa ſi filius legat centũ que pater promiſerat pro dote filie vel ſuo teſtamento legauerat ſi filius teſtatoris ⁊ frater filie ſimiliter legat centũ vel aliam ſummã an videatur legare animo compenſandi. vide Pau. de ca. cõſi. lxiiij. ⁊ an ſi filia agnoſcat legatũ ſibi factum animo compenſandi ſibi preiudicet. vide Bal. conſi. cxcv. iiij. volu.

e ¶ Per nuntium. Adde quod vbi requiritur conſenſus alicuius in iudicio poteſt preſtari per nuntium vel epiſtolam quod eſt notandum. ad intellectum. l. fin. §. neceſſitatem. C. de bonis que liberis. ⁊ ita tenet Ja. de bel. per textum. in. l. honores. §. fin. j. de cur. idem tenet Barto. in. l. prima. C. de decurio. libro decimo

obligationẽ ipſo iure ⁊ idẽ delegatio.

8 Maritus accipiens debitorem inopẽ pro dote quando videatur donare.

Si mulier. Delegatio pauperis debitoris ignorante muliere dotis actionẽ nõ perimit ſm gloſ. ¶ Oppo. ſ. mãda. l. inter cauſas. §. abeſſe. Sol. dicit gl. ſpeciale eſt hic fauore dotis. Tu dic quod ibi recepit ſcienter hic ignoranter. vt ibi nota. que ſolutio eſt vera. vt. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum aut pãphilũ. §. fi. de ver. ob. ⁊ glo. aliter dicat in. l. qui ſatiſdare. j. de fideiuſ. ⁊ ibi dixi.

7 ¶ † Op. nouatio tollit precedẽtẽ obligationẽ ipſo iure ⁊ etiã delegatio: vt. l. j. ⁊ l. ſi rẽ. in fin. j. de noua. vnde cũ hic ſit facta delegatio nõ poteſt agi actiõe de dote: ſed debet agi de dolo: vt. C. de tranſac. l. ſub pretextu. gloſſ. ponit plures ſolutiones vna quod hic reſtituitur vel a lege vel a iudice: quod eſt cõtra hũc tex. qui dicit quod actio dotis ei manebit. dic ergo vt glo. dicit quod eſt ſpeciale fauore dotis. ſimile in. l. mulier. §. ſi dos. ſ. quod me. cau. ¶ Querit gloſ. quid ſi delegatio eſt facta cõſtante matrimonio. dic vt in glo.

8 ¶ Quero † econtra quid ſi maritus accipit pro dote a muliere debitorem nõ locupletem. Reſpõdeo aut accipit ignoranter ⁊ non imputatur ſibi: vt. l. promittendo. §. ſi a debitore. ſ. de iure do. Aut accipit ſcienter ⁊ non valet ipſo iure quia videtur donare[a]: vt. l. cum vir. de iure dotium.

1 ☞ Quis nõ debet improbare factum eius ex cuius perſona lucrum ſentit.

2 Legatum quod in dubio videtur relictum animo compenſandi. ⁊ nu. 3.

4 Legatum factum ab vxore viro quod computetur in portione quam vir lucratur ex forma ſtatuti.

b **Si pater.** [b] Legatum relictum videtur relictum animo compenſandi in debitum neceſſarium. hoc dicit. ⁊ eſt nota. §.

1 ¶ † Nota ex qua perſona quis lucrum ſentit factum eius non debere improbare. vt in regula iuris ex qua pſona.

2 ¶ † Secundo not. quod legatum in dubio videtur relictum animo compenſandi cum debito. quod intellige vt. j. dicam. ¶ Opponi. j. ad. l. falcid. l. pater filiam. in princip. gloſſ. dicit ⁊ ſolu. quod hic filia habebat vltra fal. tantum quod ſufficiebat ſibi ad dotem: quod placet eo caſu quo filia fuit inſtituta a patre. ſed vbi fuit ei legatum tantum: tunc non eſt curandum de falcidia. ¶ Opponi. C. de rei vxo. act. §. ſciendum. Solu. hic pater expreſſit quod eſſet contenta altero tãtum: quod eſt diuinare: vel dic ibi in viro relinquente. hic in patre. ⁊ iſta[c] eſt vera: ratio: quia vir

3 † eſt debitor vxoris ſpontaneus qui in dubio non videtur animo compenſandi relinquere. vt preallegato. §. ſciendum. ⁊ l. creditorem. j. de leg. ij. ſed hic pater erat debitor ex neceſſitate: quia cogitur filiã dotare: vt. l. qui liberos. de ritu nupti. C. de do. promiſ. l. final. In quo debito neceſſario legatum in dubio computantur: vt hic. ⁊. j. de bo. libe. l. etiam. §. ſi debita. C. de inoffic. teſtamen. l. quoniam nouella. vbi legatum computatur in legitimam. Ad idem. C. vnde vir ⁊ vxor. autenti. preterea. ſm Jacob. de arc. et

4 bene. ¶ Et per hoc pluries † dixi quod legatum factum ab vxore viro computatur in portionem quam debet lucrari vir ex forma ſtatuti[d] de dote: vt preallega. auten. preterea. quod multum no. ¶ Sed contra hoc facit. j. ad leg. fal. l. in quartam. ⁊ l. id autem. et. l. quod autem. Sol. teſtator inſtituendo videtur voluntarie incidere in illam obligationem. vel alterius cum falc. debet habere iure hereditario relinquendo iure legati videtur habuiſſe animũ quod in falc. non computetur. niſi hoc exprimatur. ſecus in alijs quartis in quibus nõ eſt neceſſe quod iure hereditario habeantur. vt in trebel: vt preallega. l. j. in quartam. ¶ Oppo. de. l. huiuſmodi. §. qui ſeruum. de lega. j. gloſ. dat duas ſolu. Dyn. tenet vltimam quod ibi cepit eſſe debitum poſt mortem de quo non potuit cogitare. Opp. quod non ſit lucrum: quia ſi mulier eſſet rogata de reſtituendo alteri: ſibi non imputaretur: vt. l. mulier. §. cũ proponeretur. j. ad treb. Sol. dicas hic improprie ponitur vt in glo. no.

Si patri. Propter patris abſentiam neceſſariam poteſt ſolui mulieri cauenti patrem ratum habiturum. hoc dicit. ¶ Quero que et quot ſunt cauſe propter quas rome habitare non licet. Dic vt in gloſſ. ¶ Quero quid ſi pater exiſtẽs abſens contradicit filie per nuntium[e] vel epiſtolam

quod non ſoluatur. In glo. ſunt opi. Tu dic aut pater habet legitimam contradicendi et procedit pri-

a ma[a] opi. aut non et procedit ſecunda vt probatur infra proxima.

1 ☞ Pater agens ad dotem pro filia: quando poſſit agere. et nu. 4.

2 Stante ſtatuto quod mulier non poſſit cõtrahere ſine conſenſu duorum cõſanguineorum: quod poterit contrahere ſi conſanguinei nolunt conſentire.

3 Filia quando poſſit agere ad dotem abſque patre. et nume. 4.

5 Mulier que nimis virum diligit quomodo ſit audienda.

b **Eo autem tempore.** [b] Ante lit. conte. poteſt filia mutare voluntatem. Itẽ ex cauſa quandoque datur actio filie et patri denegatur vel econtra. h. d. ¶ Opp. de l. huiuſmodi. §. ſi ſtichum. j. de le. j. et de opti. lega. l. apud aufidium. Gloſ. ſoluit duobus modis et bene quas ſolutiones not. Opp. per abſentiam non videtur patri contradicere: vt. l. ij. in fi. ſ. eodem titul. dic quod hic erat abſens et expreſſe contradicebat. ¶ Quero qualiter filie conſulitur. Dicunt quidam quod datur curator patri vel quod filia agit. Iſta eſt vera: quod iſtis caſibus filia agit: vt. l. filius. §. ſed et filia: ſupra de procurato. facit aut. quod locum. C. de

c colla. ¶ Quero[c] practicam huius materie. Reſpõ-

1 deo † aut pater agit et ſufficit probare filiam ſcire: vt. l. ij. in fine. ſ. eodem. aut nihil probat: et admittitur cum cautione de rato. vt ibi dicit gloſſa: ſed ſi filia contradicit expreſſe debet examinari cauſa contradictionis. et ſi iuſtam cauſam allegat: pater non audietur vt hic. alias ſecus. vt. j. eodem. l. dotem. dico etiam quod ſi iudici liqueret patrem eſſe vilem perſonam poteſt iudex ex ſuo officio non admittere eũ:

2 vt hic. ¶ Et per hoc † dicebam in quibuſdam ciuitatibus eſt ſtatutum quod mulier non poſſit cõtrahere vel teſtari ſine conſenſu conſanguineorum: quod ſi conſanguinei requiſiti nolunt conſentire: quod ad iudi-

d cis officium[d] ſpectat examinare cauſam contradictionis. et ſi quidem eſt iuſta: bene quidem. alias iudex permitteret mulieri contrahere aut teſtari: vt hic.

3 ¶ Aut agit † ſine patris conſenſu. et tunc ſi pater eſt preſens debet docere de expreſſa voluntate patris: vt. ſ. ea. l. §. j. aut pater non poteſt eſſe preſens: et admittetur filia cum cautione de rato: vt. ſ. §. proxi. aut pater preſens ſiue abſens contradicit expreſſe: ⁊ tũc examinatur cauſa contradictionis: vt hoc. §. ¶ Dic

4 † latius practicam. aut filia ſcit et tacet: aut ſcit et cõtradicit: aut ſcit et conſentit: aut dubitabatur vtrum ſciat vel non. Primo caſu: aut filia eſt preſens aut abſens: ſi preſens aut habet cauſam contradicendi: et per officium iudicis ſuppletur: et habetur pro cõtradicente: vt hoc. §. ver. nec non. aut nõ habet cauſam contradicendi et habetur pro cõſentiente. vt. d. §. ſi voluntatem. Sed ſi filia eſt abſens: et tunc aut filia ſe abſentauit: quia verecundabatur cõtradicere patri in pſentia. et tunc pro contradicente habetur. Ideo examinatur cauſa contradictionis an ſit iuſta vel iniuſta. vt hoc. §. ver. ſed ſi latitet. aut ideo ſe non abſentauit et habetur pro conſentiente. vt dicto. §. ſi voluntatem. in fine quod intellige niſi habeat iuſtam cauſam contradicendi. quo caſu ſi filia taceat et cauſa iudici apparet: debet iudex filie ſubuenire. vt hoc. §. ꝟ. necnon. quod poteſt abſente intelligi ſi ſe non abſentauerit ad iſtum finem. Secundo caſu principali quando expreſſe contradicit. et tunc ſiue preſens ſiue abſens debet iudex cauſam contradictionis examinare. vt hic in vltimo. curatorem ad agendum non mittit ſi autem mitteret et eſſet caſus in quo deberet audiri quia non eſt bannitus vel relegatus tunc ſicut ipſe ſi eſſet pſens preferretur filie etiam ſi filia eſſet honeſta quia exercitium eſt patris ita et eius procurator preferretur: vt infra eadem lege. §. ſi ſoluto. vbi de hoc probatur in ſimili et tunc poteſt procedere prima opinio quam gloſſa reprobat niſi pater ſit turpis pſona; quia tũc ſicut non audiretur ipſe ita nec eius procur.

et in lege filiuſfa. infra de bona. Specul. in tit. de actore. §. primo. verſi. ſed nunquid pater per epiſtolã. et inquantum Alexand. hic ponit an bãniti perdant ea que ſunt iuris cõmunis vel iura municipalia. Ad de Pau. de caſtro. conſilio. xxxij.

a ¶ Et procedit prima. Adde quod Paul. de caſtro dicit quod iſta diſtinctio eſt bona ſi pater duntaxat contradixit ⁊ pro

Andreas Pomate.

b ¶ Eo aũt. pro intellectu huius. §. vide Iaſ. in. l. ſi cõuenerit. in. vij. col. ff. de iuriſdi. omnium iudi.

Andreas Pomate.

c ¶ Quero. vide Alexan. conſilio. liiij. in. iij. columna ſecundo volumine. Fely. in. c. cum acceſſiſſent. in. ix. columna. C. qui admit. Roma. conſil. xxxvj. Pan. x. conſilio. lxv. in. iij. colũ. in. ij. volu.

d ¶ Iudicis officium. Adde poſt Alexandrum Roma. conſilio. xxxvj. et Bal. in. c. primo per illum text. de conſuetu. recti feu. et in lege prima. C. de nup. ⁊ in l. j. C. qui admittuntur in fi. vbi multa pulchra ĩ hac materia Petrus de anchara. in repe. c. canonum ſtatuta. in verſicu. tranſeo ad ſtatuta que quandoque prohibent. Baldus in. l. in coniunctione. et. l. vidue. de nuptijs. vbi dicit quod iudex loco iſtorũ poterit ſurrogare alios propinquos limitat in rubri. C. de contrahen. empt. niſi ſtatutum requireret preſentiã propinquorum et iudicis decretũ. nam tũc iudex nõ poterit ſupplere defectum propinquorum recuſantium per not. per gloſſ. in lege finali. in verſi. perſona. C. ſi propter publi. pen. et ſequitur Sali. in. l. dudum de contrahen. empt. ſubdens cautelam quod adhibeatur iudex ad interponendum decretum ſuum: alius ad ſupplendum defectum propinquorum per id quod in ſimili habetur in lege finali. §. primo. C. de iure de libe. de quo per Barto. in lege cum heres inſtitutus. j. de acqui. here. per Bar. Ange. et Bal. in. l. turpia. §. j. j. de leg. j. ⁊ quod iudex in loco nolentium conſentire poſſit alios ſurrogare tenuit abbas conſi. lxv. ij. lib. et an ſolennitates ſtatuti requiſitas tempore cõtractus habeat validare ſi deinde interueniat. vide Roma. conſi. liij. et inquantum hic Alex. truffatur de Roma. breuitatis cauſa. vide Ro. in antiquis in titu. de appella. deciſio. ccxxij. incipiẽte vbi appellatur a tribus ſi vnus ſolus deferat Inquantum etiam Alex. tan

git de inſtrumento guarentigie. Adde quod ſtante b ſtatuto q inſtrumenta guarentigiata habeant executionem paratam quod mulier agēs in caſu.l.ſi cō c ſtante nō habebit executionem paratam: vt voluit Pe. de anchara.conſilio.cxviij. et quod ſit inſtrumē tū guarē tigie ⁊ que a inſtrumen ta habeāt executiō nem para tam.Pau. de caſt.cō ſilio.lxxiij. et ibi etiā vide de eo quod tan git hic ale xan. quod quando ſolēnitas re quiritur a principio i aliquo a ctu nō ſufficit quod ex poſt fa cto adhi beat. Itē inſtrum i tertia limi tatione di cit qd inſtrumentū depoſiti d iure cōmu ni hz exe cutionē pa rataz. hoc videtur in telligendū verū in de poſito na turali vbi apparet d

mo reſpon. Tertio caſu principali qn conſentit: et tunc non eſt dubiū q pa ri datur actio: niſi filia reuocet ante li. conteſta. vt in prīci. hui⁹.§. Quarto caſu quādo dubitatur an ſciat an nō. tunc eſt locus cautioni de rato: ita in 1 telligitur.§.iſte vt in.l.ij.§.ſi.ſ.eo. Ex hac diſtinctione collige plene que.ſ. 5 dixi. Querit glo. hic dicitur nō ſ au 2 diendā mulierē que nimis virū diligit. an hoc ſit diſtinguendū ſi vir me 3 ruerit vel nō. In glo. ſunt opi. Dy. vl tenere vltimā.ſ.q non curatur de me 5 ritis mariti: vt.l.iubemus.§.ſ.C.de ſa croſanc.eccle. Alij dicunt contrariū. 6 puto hoc relinquendum arbitrio iudi 7 cis: vt hoc.§.
Coniunx debet eſſe particeps pe 8 ne infortunij nō pene delicti.
Excuſatus a muneribus propter mor 9 bū qn dicaf perpetuo excuſatus.

Si maritus.

Furioſus b nō poteſt coniugem repudiare: nec ipſe poteſt ex hac cauſa repudiari: niſi furor ſit intolerabilis: hoc dicit. Oppo.C.de dona. inter vi. et vxo.l.res. Glo. nō ſoluit. dic 1 q hoc nō eſt delictum: ſed infortuniū. vnde allegatur q coniunx debet eſſe particeps pene infortunij nō pene delicti ſm Dynum. Vltimo nō ſ. ter. c qui dicit nulla ſpes ſanitatis ſuperſit. 2 q ſi ſemel quis eſt excuſatus a mune ribus propter morbum cuius ſanita 3 tis nulla eſt ſpes: quod hoc prodeſt ſemper. vt hic facit. infra de vaca. mu. l. penulti. in princi. ſecus ſi ſit excuſat⁹ propter morbum ſimpliciter: quia po d

Furioſus. Qualiter probetur furor vltra loca vulgaria. Alexander conſilio.cxl. primo volum. Barb. conſilio.lx.ij.lib. per Petrum de ancha. conſi.v.
Vltimo. Paul. de caſtro dicit contra Bartolum facere quia comperta veritate error cedit veritati. teſt eſſe vno tempore ſanus: alio tempore morboſus.C. qui morbo.l.poda gre.lib.x.facit.l.ſpadonem.§. qui abſolutus.ſ.de excuſa.tutorum.

vt in.c.veritate.viij. diſtinctio. et qd habet in ca. fraternitatis. de frigid. ⁊ ma lefi. vnde dicit ipſe quod aut immunitas propter aliquā cauſam q̄ erat vera tempore conceſ. poſtea tamen deſinit eē vera. Et tunc nō ſinitur immunitas et hab3 lo cum regula illa qd decet priuilegiū eē manſurum. ita loquū tur allega. primo lo co. ſi bene inſpiciatur. aut conce ditur pro pter ali quam cau ſam q̄ cō muni eſti

Maritus cogitur vxorem alimē tare ad inſtantiam conſanguineorum vxoris.
Dos ſequeſtratur ſi vir ea abutitur: et nunc.4.
Vir alimentat vxorem nullam dotem habentem.
Uxor debet ali ſecundum redditus q̄ percipiuntur ex dote.
Uxor diues cogitur alere virū inopē.
Bona mariti quod ſunt obligata vxori pro alimentis.
Diis tenetur facere famulo infirmo expenſas modicas non magnas.
Medicine quod ſint preſtande illi cui alimenta debentur.

Si autem in ſeuiſſi-

mo. Maritus cogitur vxorem furioſam alimentare. et ſi dotem diſſipat dos ſequeſtrabitur. hoc dicit. Nota quod ad petitionem conſanguineorum cogitur maritus alimentare vxorem. argu. infra de libera. cauſa.l.ij. et iij. de appellationibus.l. non tantum. et infra qui pe. tuto.l.ij. Nota dotem ſeqſtrari ſi vir ea abutif. Oppo. quod vir debet vxorem alere etiā ſi nulla dos eſt. vt lege quod ſi nulla ſupra de religi. Solutio. gloſſa ſubaudit maxime Dynus: an vir cogatur b vxorem alere: ponit aliqua ver-

numeratione. ſecus vbi apparet depoſitum confeſſionatū et hoc per ea que voluit Bal. conſi.cccxxij. in fine. vbi dicit quod priuilegium datum depoſito quod non admittatur compenſatio habet locum in vero depoſito. arg.l. aſſiduis. qui po. in pignio. ha. ex quo etiam notare potes quod priuilegia dotis non habent locum in dote confeſſata. et predicta videntur intelligenda niſi ſit renuntiatum exceptioni non numerate pecunie. per ea que idem Bald. voluit cō ſilio.cclxij.ij.lib. inſtrum etiā Alex. tangit an filius dicatur aliqd facere metu vel reuerentia. vide Pau. de caſtro. conſilio.clxxviij.

a Andreas Pomate. Caſu. Et vide domi. Abb. in.c. nulli. de iure pa.c. tue. et.c. relatum. de cle. non re ſi. Et vide Ludo. Roma. in conſilio.xxxv. incip. viſa diſceptatione vbi ſingulariter loquitur quando ſine iuſta cauſa contradicitur.

matione putatur vera: tamen ex poſtfacto apparet quod non vera erat: et tunc finiatur immunitas tanq̄ concedentes fuerint decepti. Et ita loquuntur al leg. pro ſecunda parte: et iſta eſt veritas ſecundum ipſum. et ex his poteſt etiam decidi.q. quod ſi pater fuit accuſatus a muneribus propter numerum liberorum. iuxta.l. ſemper. de iure immunit. quod ſi poſtea filij moriantur debet durare immunitas: qa habuit principium a cauſa vera. et hoc voluit Joānes andre. in regula decet. de regulis iuris vide tamen de hoc Bal. conſi.cl.iij. volu.

d An vir cogatur. ſm Pau. de caſtro quod in cauſa pia poſſunt cognati implorare iudicis officiū ppter eorū intereſſe ratione ſanguinis. facit.l.j. cum ſequē. de liberali cauſa. nec habebūt cauere de rato: qa agunt noīe proprio non noīe cognati. facit.l. nō tātū. de appellationibus. et an maritus cogaf reſtituere

dotem mulieri que nō eſt in eius ſeruitio viri culpa. vide Baldum in.l. finali.C. de ſenten. que ſine certa quantita. tenentem quod ſic per.l.ſi is.§. primo. de iure dotium. de quo etiam per Joannem andream in titulo de donatione inter virum ⁊ vxorem.§. nūc. a in additio. incipiente. Goffredus. ⁊ licet communis 4 cōcluſio ſit quod maritus alere cogaf vxorem: tamē ſi dos ſit promiſſa ⁊ non ſoluta non cogatur per gl. in autenti. 5 ca de non eligēdo ſecundo nubentes. in §. illud. b

ba. Jacobus de are. plenius quam Cynus. refert.C. de negotijs geſtis. 6 lege quod in vxorē. dicvt ibi. Op poni. quod dos nō debet ſequeſtrari: vt.C. de prohibi. ſequeſtra.l.j. gloſ. dicit quod iſtud eſt ſpeciale. Sed ad hoc oppo. quod marito diſſipante non debet dos ſequeſtrari: ſed vxori aſſignari. vt.ſ. eod.l.ſi conſtante. in b principio. ⁊.l. vbi.C. de iure doti. Solu. 7 contraria loquuntur qn vir diſſipat bona ſua. hic autem erat diligēs circa bona ſua. ſed diſſipabat dotem. dixi plene in.l.ſi conſtante.ſ. eodem. dic vt ibi. Quero dicitur hic ſecundū dotis quantitatem: quomodo intelligitur. Dicit Jacob. de are.l. ſm redditus qui percipiuntur ex dote. vt.ſ.

ſeruitio viri culpa et quod cauſa dotis dicatur cauſa pia voluit Joan. de ana. conſilio.lvij. Et an Bar. hic adde etiam Alexan. in cōſilio.vij. colum.j. circa princip. in.ij. volu.
Andre. Poma. Diues cogatur. Vide Alex. de alimen. ⁊ ciba. leg.l. cū vnus.§. fi b nali. Quero an vxor diues cogatur a alere maritum inopem. Doct. di cunt q ſi arg. huius.l. ⁊.C. vnde vir et vxor. auf. preterea. qd tenet ſpecu. in tit. qui filij ſint legi.§. l. verſi. ſed quid ſi mulier diues. Quero nunquid bona b mariti ſint obligata pro alimentis. Ja. de are. determinat q ſic. vt.C. de rei vxo. act.§. ſed vt plenius. nā ex dote debentur alimenta vt hic. ſicut vſure qſiqz debentur ex pecunia ad idem.C. de iur. do.l. pro oneribus. ſed res obligate pro ſorte ſunt p vſuris obligate: vt.ſ. qui po. in pig. ha.l. lucius ergo res obligate p dote ſunt obligate pro alimentis. facit de alimen. et ciba. lega.l. lucius. ⁊ de annu.

conſi.lvj. in ij. colum. in iij. volu. Quero nūquid bona. Paul. de caſtr. in mea lectu. de hoc nō facit mentionem cō ſilio tamē viij. dicit qd ſtante matrimonio videtur obligata. et ita dicendū eſt intel lexiſſe ſpecu. ⁊ Bar.

ſicu. onera. et ſecundum Paulum de caſtro et Baldum hic. et licet cui debentur alimenta debeantur medicine. vt etiam voluit Speculator in titulo qui filij ſint legitimi. verſicul. ſed nunquid is. et facit textus in lege prima.§. mulier.ſ. de ventre in poſſeſſionem mittendo. tamen appellatione cibariorum non veniunt medicine ſecundum Angelum qui allega.l. ſicut impēdia.ſ. de vſufructu. et probatur in lege in rebus.§. poſſunt.ſ. commodati. et ibi Baldum. Et quia dixi.ſ. Bald. tenere quod vxor que ſine ſui culpa nō eſt cum viro teneatur vir reſtituere dotem ſecundum Baldum. vide de hoc Paulum de caſtro tenentem contrarium conſilio.cccxcij. in ſecunda columna. vbi dicit quod propter expulſionem de domo vel malam tractationem quod mulier poteſt ſolum petere alimenta. et ibi etiam dicit quod ſi fructus dotis excedunt alimenta quod vltra alimenta maritus poteſt per ſe retinere ſicut ſi non eſſent ſufficientes teneretur de ſuo alere incipit viſo quodam libello. Et quid ſi dos ſit promiſſa poſt confeſſionē mariti. de recept. et per. xxx. annos vxorem aluerit an poterit tranſigere cum vxore vir ratione alimentorum preſtitorum ad effectum ne eius heredes moleſtentur vigore ſue confeſſionis. ⁊ ſi partem recepe rit tempore matrimonij: an et illam partem poterit diminuere vigore tranſactionis alimentorum. vide Abbatem conſilio.lxxxv. ſecundo libro. et dum allegat gloſſam in autentica de non eligendo ſecundo nubentes. Romanus cōſilio.ccccvij. dicit ſe nūqz reperiſſe gloſſ. vnde ibi reprehendens modernos conſuluit quod ſi viro ſit promiſſa dos et non poſſit agere ad alimenta ſi eſt in eius ſeruitio vxor nec ſit bona diſtinctio Modernorum.ſ. aut maritus proteſtatus eſt aut non. ⁊ ſiue mulier ſit ſana ſiue infirma imo cogatur vir in omnem caſum ex quo eſt in eius ſeruitio ipſam alimentare vel etiam ſi non ſit in ei⁹

tolū. ſecus ſolu. matrimo. et ſubdit e ſi per ſtatutū taxatur certa quantitas pro alimentis videtur idem dicendum vt pro eis bona ſint obligata vt pro dot. ſicut de iure communi conſtante matrimonio vel poſt infra annum quia eadem eſt ratio ⁊ iſta obligatio ⁊ hypotheca fuit contracta ab ipſo principio dotis date ſcilicet tam pro illa quam pro alimentis q̄ in futurū incipient deberi ratione tarde ſol.l. prima cum ibi nota.ff. qui po. in pign. ha. ſub dubio tamen hoc dicit dicere. domi. Alexan. hic dicit quod Pau. de caſtr. dicit obtinuiſſe tres ſententias poteſt dixiſſe in meo non habeo. preterea dominus Alexander non facit mentionē de ſtatuto de quo loquitur Paulus de caſtro ſed ipſe ſimpliciter dicit ſibi idem videri. ſolu. matrimonio. vt bona ſint tacite hypothecata pro alimētis eadem ratione vel maiori. vt hic per eum. Sanius videtur feciſſe Pau. relinquendo ſub dubio quia Roma. conſilio.cccclxiij. in fi. incipi. omnipotentis dei ⁊ cetera. In re preſenti quatuor. vbi refert Speculator Bartolus et Baldus in lege lucius. ⁊ in lege vnica.C. de rei vxo. actione. ⁊ firmat non eſſe obligata verum eſt quod erat in caſu ſolu. matrimo. tamen ipſe non ſpecificat. ſed ſimiliter dicit de ſtatuto de quo loquitur Paulus de caſtro. qd nec tunc ſint tacite hypothecata: quia dicit ipſe licet conſtitutio municipalis det vxori poſt mortem mariti facultatem alimenta petendi tamen de tacita hypotheca non dicit vnde caſus hic omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis. lege ſi extraneus. ſupra de condittio. ob cauſam. et idem firmat Abba. conſilio.xlij. in fine incipien. Jeſu chriſti. ſecundo libro. ⁊ ibi clare dicit quod ſolu. matrimo. ſibi placet opinio Barto. et ibi etiam dicit de ſtatuto alia ratione quia ſtatutū ſatis operatur ad obligandum heredes ad alimenta abſqz eo quod tribuat taciram hypothecam.

leg. l. cai⁹. cũ ſua gl. fert tñ ꝙ Guid.
de ſuza. dixit cõtrariũ. ⁊ idẽ determi-
nat quidam qui vocatur Jo. ruffi. de
parma ꝙ nulla. l. cautũ reperitur ꝙ
res ſint obligate pro alimentis. Sed
vt vidiſtis. Ja. de are. dicit ꝙ imo re-
periuntur obligata ſicut pro vſuris.
¶ Quero an dñs teneatur facere ex-
penſas famulo infirmo. Reſpondeo
8 † ſi expenſa eſt modica debet facere
ſi magna tũc ſecus. vt colligit̃. ſ. eo. l.
diuortio. §. impendia. ⁊ qḋ ibi dixi cõ
iuncta. l. j. j. ti. j. ⁊ qḋ ibi dicã. facit. l. in
rebus. §. poſſunt. ſ. cõmo. ⁊. ſ. de edi.
edic. l. itẽ ſi ſeruus. §. j. ⁊ ita determi-
nauit Jaco. de are. ¶ Ultimo ex iſto
9 §. no. † qḋ illi cui debẽtur alimẽta ſũt
preſtande medicine. vt. j. de ver. ſig.
l. verbo victus. adde. l. ſicut impẽdia
ſ. de vſufru. quam nullus alleg.

Andreas Pomate.

a ¶ Diſtingue. Uide Rapha. commen. conſi. xl. in. ñ. dubio.

Item pater.

Pater põt agere pro ſe et filia
furioſa ⁊ pro ea repudiũ mittere. h.
d. ¶ Et op. ſ. proxi. §. Sol. ibi in fe-
mina ſui iuris hic in ea q̃ eſt in ptãte
patris ꝓ qua põt pater mittere libel
lũ repudij. ¶ Op. furioſo nõ põt ſol-
ui vt. l. qḋ ſi forte. §. pe. ⁊. l. ſi ſeru⁹ de-
cẽ dare iuſſus eſſet. j. de ſol. male er-
go dicit hic qḋ pater petit dotẽ filie
ſibi reddi vt furioſe. Sol. dic filie ve.
hoc eſt ſibi nomine filie.

Si ſoluto.

Patre furente ei⁹
curator vł filia de
dote agit: idem in patre capto. h. d.
¶ Nota ꝙ patre non valente agere
agit filia. vt. l. filiuſfa. §. ſed ſi filia. ſ.
de procura.

1 Soluere mihi vel alij de mea vo
lũtate eſt idem.
2 Pater qñ teneatur ꝓ dote data filio.
3 Filium eſſe heredem patris an pro-
bet creditor.
4 Pater quando cogatur conſentire fi
lio recipienti dotem per illam ꝓmit-
tere. ⁊ nu. 5.
6 Filius accipiendo vxorẽ nõ cõgruã
poterat de iure. ff. exheredari.
7 Simplex cõſenſus patris filio an ſuf
ficiat ad ipſum obligandum pro do-
tis reſtitutione.
8 Lucrum dotis an teneatur alter fra-
ter alijs communicare.

Traſgrediamur.

Hec a-
ctio da-
tur contra maritum ſi ipſe dotem re-
ceperit per ſe vel per aliũ. Jtẽ cõtra
ſocerũ ſi ſibi vel eius noĩe vel iuſſu ſo-
luta eſt: alias de peculio tñ tenebit̃
filius inſolidum. h. d. Primo loquitur
de viro ſui iuris. Secundo in eo qui
eſt in patris poteſtate. ſecũda. ibi: ſed
1 ſi filius. Jtem iſte. §. ſeipſum continuat. ¶ Not. † ꝙ
non refert an mihi vel alteri de mea voluntate ſol-
uatur. Aduerte hic. ⁊ oppo. gloſſ. de ſolu. l. fugitiu⁹.
Dicit glo. fallit ibi. ⁊ bñ. ratio patet ibi in tex. ¶ Ad
idem op. C. de theſau. l. j. §. in alienis. lib. x. Sol. ſimi
liter ibi fallit. rationẽ dic vt ibi. ¶ Jtẽ opp. de. l. cũ
fundum. §. queſitum. j. de vi ⁊ vi arma. Dicit glo. fal
lit ibi. tu dic vt ibi per Dy. in. c. poteſt quis. extra de
2 regu. iur. lib. vj. ¶ Opp. ⁊ videtur ꝙ licet † pater ac
cipiat: filius tamen tenetur: vt. l. ſi pupil. §. j. ſ. de ne-
go. geſt. propter quod gloſſ. hic diſtinguit: an quis
dederit contemplatione patris tantũ. an filij tantũ:
a vel vtriuſqꝫ. Tu tamẽ clarius diſtingue[a] ſic. ¶ Quñ
qꝫ pater ſolus recipit nomine ſuo: ⁊ ſolus tenetur vt
hic: filius non: niſi ſit heres patris: vt hic in fi. Quã-
doqꝫ pater recipit nomine filij tantum. hoc acto
vt ipſe non teneatur. Et tunc ſolus filius tenetur ſi
habet ratum ſicut ſi ſolus recepiſſet: vt hic. recipit
enim per aliũ. Quandoqꝫ pater recipit nomine ſuo
et filij, ratum habentis: ⁊ tunc vterqꝫ tenetur: vt. l. fi.
C. de dona. cau. Quandoqꝫ ſolus filius recipit ⁊ ſine
patris iuſſu: ⁊ tunc ſolus tenetur nõ pater. niſi de pe
culio: vel de in rẽ verſo: vt hic. aut recipit patris iuſ-
ſu: ⁊ tunc diſtingue vt glo. aut habuit animum obli-
gandi alterum tantum: aut vtrũqꝫ: ſed ſi dubitetur
cuius contemplatione dederit. intellige ꝙ dederat
cõtemplatione vtriuſqꝫ arg. l. in ambiguis. ſ. de iu-
re do. ſm Jacob. de are. ¶ Opp. ſ. de pecul. l. in bo
nefidei. ⁊. l. depoſiti. Sol. illud quod dicit patrem te
neri de peculio tantum: intelligo niſi res extent do-
tales: tunc enim ad illas teneretur inſolidum: vt pro
3 batur in contrario ⁊ etiam. j. proxi. §. ¶ Quero † cui
incumbit onus probandi an creditori quod filius ſit
heres: an ipſi filio: ꝙ abſtinuerit. Gl. dicit ꝙ creditor
debet probare: vt. C. ſi vt ſe ab here. abſti. l. j. de hoc
dixi plene in. l. neceſſarijs. de acquirenda heredita.
4 ¶ Quero an pater † cogitur conſentire filio. ⁊ obli-
gare ſe ⁊ bona ſua pro reſtitutione dotis quam fili⁹
accipit. Uidetur ꝙ non: vt. l. honores. in fin. de decu
rio. et. j. ad municipa. l. ij. ¶ Jn contrarium videtur
l. qui liberos. ſ. de ritu nuptia. et. C. de do. promiſſ. l.
fina. Dyn. determinat ꝙ cogitur per. l. fin. de ſuſpec.
tuto. ⁊. l. ſi quis inter. §. imperator. j. de excu. tu. Alij
contra: quia non reperimus quod cogatur ſe obliga-
re pro dote filij: ſed bene cogitur filio aſſignare do-
nationem propter nupt. vt. l. fina. C. de dotis promiſ.
ſed ſi ad vtrumqꝫ teneretur eſſet inconueniens. Et
hoc puto verum in his partibus in quibus fiunt do-
nationes propter nuptias. debet enim eſſe equalitas
vt ſit tanta donatio quanta dos: vt. C. de donat. an-
te nuptias. autem. dos data. et in autenti. equalitas
5 C. de pactis conuen. ſed in partibus † in quibus non
eſt hec conſuetudo an pater cogatur promittere do-
tem. videtur mihi ſic diſtinguendum. aut filius non
accepit ſibi perſonam congruam ſed vilem. que ſi-
bi non congruit: et tunc pater non cogitur promitte-
6 re immo † ſm iſta tempora erat iuſta cauſa exhereda-
tionis: vt. l. non tantum. §. ſi emancipatus. j. de cõtra
tab. ſed ſi filius acciperet honeſtam perſonam tunc
cogitur pater ꝓmittere dotẽ: ne matrimoniũ impe-
diatur. ar. in. l. qui liberos. de rit. nup. ⁊. l. fi. de ſuſpe.
tut. in fi. ⁊. l. ſi quis inter tres. §. imperator. j. de excu.

tuto. maxime ſi pater cõſenſiſſet ma-
trimonio. ar. l. honores. in fi. de decu-
rio. et. l. ij. j. ad municipa. ¶ Sed q̃ro
7 an ſufficiat † ꝙ pater cõſentiat filio re
cipienti dotem. Uidet̃ qḋ non: q: per
ſimplicẽ cõſenſum pater non obligat̃
niſi de peculio: vt. l. lucius titius caui.
j. de admini. tut. et. l. j. §. j. ſ. qḋ iuſſu.
Reſpon. et dico ꝙ ſufficit ꝙ pater ſim
pliciter conſentiat. et per hoc obligat̃
ipſe et eius bona. pro hoc do regulã
b quod vbicunqꝫ cogitur pater conſen-
tire et ſe obligare: ſimpliciter conſen
tiendo ſe obligat: vt. l. ſi filius.[a] j. de
tute. et prealleg. l. ſi quis inter tres. §.
imperator. infra de excu. tuto. dic er-
go quandoqꝫ pater cogitur conſen-
tire non tamen ſe obligare: et tunc cõ
ſenſus eum non obligat vt. l. cum nõ
ſolũ. §. neceſſitatẽ. C. de bo. que liber.
quandoqꝫ cogitur cõſentire ⁊ ſe obli-
gare: ⁊ tũc ſimplex cõſenſus eũ obli-
gat vt dixi. quandoqꝫ non cogitur cõ
ſentire nec ſe obligare: ⁊ tunc ſimplex
cõſenſus nõ obligat eũ niſi de pecu.
not. in. l. lucius titius caium. j. de ad-
miniſtra. tuto. et no. in. l. j. §. j. ſ. quod
iuſſu. ¶ Quero[b] pone quod filius lu
cretur dotem: an cogatur eam fratri
bus communicare. Dyn. dicit aut lu
cratur eam patre viuo. ⁊ tunc tenetur
eam communicare fratribus: aut eo.

a ¶ l. ſi filius. idem tenuit ſpec. in ti. de dona. §. forma
tis. ver. quid ſi filius. et idem Bald. Angel. Jmo. et
Pau. de caſtro. vnde dicit ſe habuiſſe q̃onem de fa
cto quod quidam filius mente capti receperit do-
tem et pater nõ potuit ſe obligare et ipſe filius fefel
lit: et mulier volebat ire cõtra poſſeſſores bonorum patris dicebatur qḋ non poterat: q: pater non ſe obligauerat dicit ſe reſpondiſſe qḋ imo poſſit: q̃a ſi fuiſſet ſanus mente potuiſſet
cogi. de quo latius per eundem. conſilio. clxxvj. etiã
dicit Pau. conſilio. xiiij. quod nõ ſolum bona patris
cenſentur obligata pro dote filij ipo viuẽte. ſed etiã
ſi filius poſt mortem patris ducat vxorem cenſetur
illa obligatio cauſata viuente patre. dicit etiam idẽ
Pau. de caſtro. quod ſi filius vult recedere a patre
ex iuſta cauſa ſi eſſet emancipatus poteſt compelle
re patrem ad dandum ſibi dotem. Si autem nõ ſit
emancipatus iudex habet ſuper hoc ꝓuidere. Bal.
conſilio. xix. iiij. volumine. vbi allegat Dyn. ita con-
ſuluiſſe non facit hanc diſtinctionem: nec dominus
Petrus de anchara. conſilio. ccxxix. qui ſimiliter al
legat Dyn. ita conſuluiſſe: ſed an valeat pactum qḋ
facit pater cum recipit dotem vna cum filio: ſcilicet
quod non teneatur niſi ſi in tantum quantũ erat por
tio contingens filio. Uide Baldum. cõſilio. ccvj. pri
mo volumine.
b ¶ Quero. domi. Alexan. hic plures refert opi. et in
illa reſidere videtur quod aut ſtatutum dicit qui re-
cepit dotem lucretur: et tunc quia verba poſſunt ve-
rificari in patre lucrum ſit conferendum. aut dicit
vir lucretur et tunc lucrum non communicabitur vt
hic latius per eum. verum quia Paulus de caſtro.
aliam facit diſtinctionem omiſſis varietatibus le-
cturarum vobis affero quod Ludo. Roma. conſu-
luit conſilio. cccevj. qui refert quinqꝫ opiniões quas
cauſa breuitatis omitto vna excepta quam ipſe ap-
probat. et dicit vltima fuit equiſſima et vera opinio
Bartoli in tractatu de duobus fratribus prima par
te principali. queſtio. vltima. quam ſecutus fuit Bal
dus in. l. ſecunda. familie erciſcunde diſtinguentis.
quod aut ipſe pater ſolus ſuſtinuit onera matrimo-
nij. et tali caſu cum lucrum queratur patri tanq̃ ex
re eius queſitũ qui onera matrimonij ſuſtinuit: me-
rito venit fratribus communicandum. Aut vterqꝫ
onera matrimonij ſuſtinuit: ſcilicet ⁊ pater et filius.
et inter vtrumqꝫ lucrum diuiditur pro rata onerum
ſupportatorum. argumento. l. ſecundum naturam.
de re iudicata. Et pars patri obueniẽs eſt inter fra-
tres diuidenda. per dictam legẽ contractum pars
autem fratris minime tanq̃ aduentitia: per dictam
legem finalem iuncta. l. prima. aut onera matrimo-
nij ſuſtinuit ſolus filius: et tunc ſoli filio illud queri-
tur: nõ autem patri: et igitur non communicandum vt dicta lege final. hoc autem membrum vltimum recte probatur in dicta lege ſi is qui ſtichũ. §. ibi dos ⁊ in lege ſi maritus. ⁊ in le-
ge ſi filia. §. hoc amplius. ſupra famił. erciſcun. et in
lege prima. §. cau. de rei vxo. actio. ⁊ hanc vltimam
eſſe veriſſimam exiſtimo: quam ego primo probo
per textũ ſingularem iuncta gloſſa. ſupra pro ſocio.
lege quod ſi eo tempore. vbi videtur quod lucrum
dotis proueniens vni ex ſocijs omnium bonorum
communicari debet alijs: ſi alij onera matrimonij
ſuſtinuerunt: ecce ergo ibi ad conſiderandum cuius
ſit lucrum dotis conſideratur penes quem ſunt one
ra matrimonij. Secundo probo: vbi nulla ſunt one
ra matrimonij: ibi nulla dotis conſtitutio: et conſe-
quenter nullum dotis lucrũ cadit: vt formaliter di-
cit text. ſupra de iure dotium. lege iulianus. et lege
ſi pater mulieris. in fine. nec huic conſiderationi re-
fragatur textus in lege prima et ſecunda. C. de bo-
nis que liberis. inquantum vult quod ad inſtar ad-
uentitiorum pater habeat vſumfructum lucri mu-
nicipalis filio obuenientis et conſequenter in eo-
dem nullo modo ſit collationi locus per dictam. l. fi-
nalem. C. de colla. quia poſſunt dicte leges intelligi
de eo lucro quod non prouenit marito mera vxoris
liberalitate et quod non conceditur propter onera
matrimonij: et quod illud ſit verum probatur: quia
et huic caſui copulatur alter caſus in dictis legibus
ſcilicet de lucro ex bonis mariti proueniente vxori:
cuius etiam pater vſumfructum habet: et tamen il-
lud vxori non conceditur ob matrimonij onera que
ſolus vir ſubit: vt lege pro oneribus. et quod habea-
tur ratio perſone que ſuſtinuit onera matrimonij.
tenuit Abb. conſilio. lxxix. ſecundo libro. vbi dixit il
lud domini Barto. in tract. ſuo de duobus fratrib⁹
eſſe notabile. et vide Bald. conſilio. lxxx. quinto li-
bro. et vnum verbum per domi. Card. conſi. xxxvij.
Adde tu et vide domi. Pet. de vbal. in trac. de duo-
bus fratribus. queſtione quinta principali. colum-
na decimaſeptima. verſicu. xvj. quero. vbi dicit qḋ
in fratribus ſocijs omnium bonorum tale lucrum
communicabitur.

a ¶ Dotis putatiue. Adde Pau.de caſtr. qui dicit ꝙ prediũ dotale non poterit alienari:vt.l.iiij.de fun. dota.quod etiam putat verum ſi mulier non fuit in dolo ad decipiendum virum:vt.l.adiectio. ſupra de ri.nup.de quo vide Bald.conſilio.xx.iiij.volumine. dicit etiaȝ Bald.in lege prima. in fine. de condi. ob cau.quod ſi ſtatutuȝ dicat ꝙ inſtrumenta dotalia executioni mittantur ſicut ſententia diffinitiua ꝙ locum habebit in quaſi dotalibus: quod eſt notandum ſecundum pau. Andreas Pomate.

b ¶ Dotis. vide Roma. conſilio.xl.in fi.

c ¶ Ad q̄ſtionez.vide Ro. cõſilio.xl.i fi. Adde tu qđ potes limitare hãc doctrinam Bar. non habere locũ qñ mutuãs pecuniam ꝓ emendis bobus ſpecialiter feciſſet ſibi obligari boues vel aliam rem emptam: quia tunc preferretur talis mutuans etiã creditoribus anterioribus in dictis bob⁹ vel in alia re empta.per not.in.l.licet.C.qui po.in pig.ha. ita dat cautelam Cepo.in ſuis cautel.char.xvj.cautela incip.vulgaris eſt regula iuris.

mortuo:et tũc ſec⁹ vt.l.ij.C.ſa.er.⁊ ibi Cy.item ad literam pro hoc videtur caſus in.l.dotem.ꝟ.de caſtren.pecu. ſecundum vnam lec.et.l.actione.§.fi. et.l.ſc.ff.pro ſo.ꝙ mihi placet ſm iſta tempora hodie puto contrarium: naȝ quod filius lucratur ex dote eſt aduẽtitium vt.C.de bo.que li.l.j. ergo non venit in colla.vt.l.fi.C.de colla.et iſtō eſt veriſſimum.

1 Res empta ꝺ pecunia dotali eſt dotalis.
2 Dos putatiua retinetˀ ꝓpť impẽſas.
3 Dos putatiua repetitur condictione ſine cauſa.
4 Ratio quare rebus extãtibus mulier prefertur domino.
5 Mulier pro dote putatiua an habeat hypothecam.et nu.8.
6 Dos putatiua habet priuilegium in perſonali.
7 Res empta ex pecunia dotis putatiue eſt quaſi dotalis.
9 Uxor in matrimonio vero quib⁹ preferatur in actione de peculio.
10 Uendens boues quod pro pretio nõ ſoluto non poſſit repetere boues. Et idem in mutuãte pecuniam vt boues quis emat ꝙ nõ põt petere boues.
11 Dos et quaſi dos eſt quid vniuerſale.

Si mulier. Uxor putatiua hȝ quaſi priuilegium in actione de peculio ꝯtra omnes preterꝙ̄ contra dominum mariti putatiui:et contra eum in rebus extantib⁹ que propter impenſas potuerunt retineri.h.d.cum.l.ſeq. Et eſt nota.ad materiam putatiuam. ¶ Op.hic dicitur quod res empta de pecunia dotali eſt quaſi dotalis. Contra.ff.de iure dotium.l.ita conſtante. Sol.ſi ma-
1 trimonium † eſſet verum res vere eſſent dotales:ſed qꝛ hoc non eſt:ideo dicuntur quaſi dotales ſecundũ glo. ¶ Opp.ꝙ non poſſit retineri ꝓpter impenſas.C.de rei vxo.act.l.j.§.ſed nec ob impenſas.quidam dicunt ꝙ
2 hic corrigitur. tu † dic ꝙ hic in dote putatiua in qua nihil corrigitur ibi in vera. ¶ Quero quare dicat quaſi priuilegium. Dicit gl. quia nõ eſt vere matrimonium: quia ſi eſſet verum matrimonium tunc enim eſſet ve-
3 rum priuilegium. ¶ Quero qua actione † repetitur iſta dos.reſpon.condictione ſine cauſa:vt.l. auunculo.de condi.ſine cau. ¶ Quero que eſt ratio ꝙ in rebus extantibus mulier prefertur domino. Reſpon.
4 quia † ille non ſunt peculij. ideo dominus de his nõ poteſt deducere vt.l.depoſui.in princip.ff.de pecu.
5 ¶ Quero an mulier † iſta ꝓ iſta quaſi dote habeat hypothecam ⁊ priuilegiatam.gloſſ.dicit.ſ.ꝙ ſic.vt in.l.ij.in fi.ꝟ.de priui.cre. Iſta glo.dicit verum quando liber homo contraheret matrimonium non verum ignoranter.tunc enim obligãtur bona ſua ⁊ mulier in hoc habet priuilegiũ:vt.l.aſſiduis.C.qui po. in pig.ha.quod ibi nota.ſed quando ſeruus accipit vxorem putatiuam:vt.l.noſtra dicit non poſſumus tractare de obligatione bonorum ipſius:quia nihil habet nec bona domini poteſt obligare:nec etiam bona peculij niſi habeat liberam adminiſtrationẽ: vt.l.ſi conuenerit.ij.§.fin.ff.de pigno.actio.⁊ ſic not.
6 ꝙ † dos putatiua hȝ priuilegium in perſonali ſicut
7 vera dos.qđ eſt ſingulare:vt hic. Item † ꝙ res em-
a pta ex pecunia dotis putatiue[a] eſt quaſi dotalis.qđ
8 eſt ſpeciale vt hic. Item habet † priuilegium de tacita hypotheca. Item quãdoqꝫ habet illam hypothecam priuilegiatam vt dictũ eſt. ¶ Quero. tex. hic in fi.dicit in rebus que in dotem date ſunt.⁊ gl. exponit.i.exiſtunt vt ſit tertium adiacens. quid eſt hoc dictũ. Pe.in.l.j.C.vbi fideicõ. peti oportet. vbi glo.dicit idem:neſcio quid vult dicere.⁊ Cy. ibi refert. Dy.hic exponit tertiũ adiacens.i.nomen tertie perſone nullius certi actus determinationem continens.⁊ iſtud eſt obſcurius ꝙ̄ dictũ gloſ. Tu dic clarius:aſſume iſtam orationem:res date ſunt.que oratio conſiſtit in tribus verbis.ergo vult dicere gloſ. qđ iſtud verbum ſunt:eſt tertium verbũ poſitum in oratione:quaſi dicat totũ illud regitur ex parte ante:⁊ ſic innuit:ſunt.i.exiſtũt. ſed ſi aliquid regeretur
9 ex parte poſt:aliud importaret. ¶ Quero:† pone ꝙ verum fuit matrimoniũ an mulier preferatur oĩbus in actione de peculio.gloſ.dicit qđ ſic:⁊ intelligitur verum eſſe preterꝙ̄ in patre ⁊ dño:vt patet ex
b tex. ¶ Ultimo Dy.inducit ad queſtionem[b]:ſi ven-
10 didi † homini tuo duos boues:⁊ ago ad pretium:et tu vis detrahere qđ tibi debetur:ſed peto ſaltẽ boues.hic eſt arg.ꝙ audiar quaſi ſpecies exiſtat. Itẽ ſi mutuaui pecuniam et ex ea ſunt empti boues. eſt hic argu.qđ admittar ad boues. facit de lega.ij.l. imperator.§.fi.⁊ de priuile.credi.l.ſi ventri.§.in bonis.ſed eſt arg.contra.in.l.ꝓcuratoris.§.plane.verſi.ſed ſi vedi.ff.de tribu.non dicit plus Dy.hic.ego dico qđ pro iſta vltima parte eſt caſus in.l.quidam fundum.ff.de in rem verſo. ¶ Ad cõtrarium rñdeo nam.l.imperator.in fine.loquitur in vniuerſalibus: hic in ſingularibus:vt no.in.l.ſi rem ⁊ pretium.ff.de
11 peti.heredi. Ad iſtã.l.reſpondeo:quia † dos ⁊ quaſi dos eſt quid vniuerſale:vt.l.qđ dicitur.ꝟ.titu.j.dixi.ff.eo.in rubri.merito vna res ſuccedit loco alterius. vel potes dicere ꝙ eſt priuilegiũ dotis vel quaſi dotis:vt ibi dixi.ad.l.ſi ventri.§.in bonis.dico qđ ibi loquitur in priuilegio perſonali:ſed dñs prefertur omnibus habentibus priuilegiuȝ perſonale:vt hic.

et.ff.de pecu.l.ex facto.in prin.

¶ Repetitio.

1 Bona quando dicantur ere alieno deducto.
2 Ius digeſtorum prouidet mulieri qđ poſſit agere ad dotem cum vir eſſet in extrema paupertate:ita qđ bona non ſufficiebant ad dotis exactionem ere alieno deducto.
3 Ius.C.prouidet mulieri qđ licet bona mariti ſufficiant ad dotis exactionem ⁊ creditoribus tantuȝ:ſi tamen maritus erat talis qđ non poſſet viuere niſi mulier pateretur neceſſitatem:qđ tunc mulier agere poſſit ad dotem.
4 Iure autenticorũ prouidetur mulieri vt ad dotem agere poſſit quando vir licet diues incipit male vti ſubſtantia ſua.
5 Dos quibus caſibus ſequeſtretur.
6 Remedium.l.in omnibus.C.de iure do.quibus caſibus habeat locum.
7 Facultates viri non eſſe ſufficientes ad dotis reſtitutionem qualiter probabitur.
8 Ubi ſententia facit magnũ preiudicium debet plene cognoſci et probari.
9 In illis caſibus in quibus ſententia facit modicum preiudicium ſemiplena probatio ſufficit.
10 Quando mulier agit contra virũ ad dotem ſufficit probari per opinionez vulgi facultates viri nõ eſſe ſufficientes ad dotis exactionem:ſecus qñ contra tertium.⁊ nu.15.
11 In caſibus in quibus probandum eſſet facultates alicuius nõ eſſe ſufficientes ſufficit qđ aſſeratur tot eſſe bona:⁊ qui dicit eſſe plura probare debet.
12 Uerbum euidentiſſime aſſumitur ſcđm ſubiectam materiam.
13 Paupertas an probetur per vulgi opinionem.
14 Paupertas quando a lege limitatur ſtatur legi ſit modicum preiudicium probatur per vulgi opi. vbi magnum preiudicium paratur relinquitur iudicis arbitrio.
16 Quod vir incipiat vti male ſua ſubſtãtia ſufficit ꝓbatio ſemiplena qñ agitur contra virum:ſi contra tertium requiritur plena.
17 Uiro incipiente male vti ſua ſubſtãtia reſpectu initij ſiue reſpectu finis:vxor poteſt agere ad dotem dotis fauore.
18 Marito bannito etiam bonis non publicatis vxor poteſt agere ad dotem.⁊ nu.20.
19 Bannitus an equiparetur deportato.remiſſiue.
21 Peregrinatio perducit ad paupertatẽ ⁊ ad mortez.
22 Marito abſenti debent mitti alimenta.
23 Licet mulier a principio tempore matrimonij ſciuerit maritum inopem tñ poteſt ad dotem agere.
24 Sentẽtia que fauet matrimonio eſt amplectenda.
25 Mulier quod agat ad dotem:ſocero vergente ad inopiam.
26 Argumentum de re ad tempus qđ procedit.
27 Executio qđ fiat vbi eſt eadem ratio.
28 Gloſſ.in.l.ſi vero.§.de viro.in prin.ꝟ.eodem.non eſt vera.
29 Hec lex ad caſum ſpecificatum extenditur.
30 Lex noua qđ poſſit extendi per legem antiquam.
31 Lex extenditur per ſuam rationem.
32 Quando ſocer ⁊ maritus tenentur ad dotem:altero ipſorum ad inopiam vergẽte:mulier poteſt agere ad dotem.
33 Paupertas alterius ex reis debendi quod noceat alteri.
34 Quãdo plures fratres vel patruus ⁊ nepotes ſunt obligati pro dote:altero ad inopiam vergente quãdo poſſit agi ad dotem.
35 Si duo extranei ſunt obligati pro dote ⁊ alter vergat ad inopiam an mulier poſſit agere ad dotem.
36 Extraneus poteſt dotem recipere ⁊ ad eius reſtitutionem ſe obligare.
37 Si extraneus qui recepit dotem et ꝓmiſit reſtituere:ſi vergit ad inopiam qđ mulier agere poſſit ad dotem.et nu.45.
38 Lex ſimpliciter loquens in vno caſu ex identitate rationis extenditur ad alium caſum quando correctio non inducitur:ſed declaratio ⁊ diſtinctio.et numero.43.
39 Opinio Ioan.in auten.quas actiões.communiter tenetur.
40 Ius facilius diſtinguitur ꝙ̄ tollatur.
41 Ius diuinum per ius humanum diſtinguitur:non autem tollitur.
42 Lex loquens per dictionem taxatiuam quod extẽdatur per aliam legem ad caſum habentem ſimilem rationem:et quando per hominem poſſit extendi.et nume.44.et numero.45.et ibi in caſu fauorabili et pio.
46 Uir nec ſocer per dationem fideiuſſoris poſſunt euitare quod mulier non agat ad dotem in caſu inopie.
47 Filia qđ in caſu huius.l. patre inuito agit ad dotẽ qñ dos eſt parua vel ſi eſt magna ⁊ pater ſit ita pauper qđ ſi dos perderetur non poſſet iterum filiam dotare.
48 Dos magna vel parua intelligitur ſm qualitatem perſonarum.
49 Patre abſente poteſt filia agere ad dotem in caſu huius.l.etiam ſi ſine ipſo agere non poſſet cautione non rati.
50 Pater in caſu huius legis quando agere poſſit abſqꝫ filia.
51 Actio que competit patri et filie pro dote eſt vna numero.
52 In caſu huius.l.quando pater agit ad dotem filia ius ſuum non amittit ſed illud conſolidatur:et fratribus confert.
53 Licet mulier ſtipulata fuerit ſibi dotem reddi quãdocunqꝫ ſoluto matrimonio poterit tamen agi ante viro ad inopiam vergente.
54 Prouiſio hominis qđ tollat prouiſionem legis de iure ſpeciali in eodem caſu non diuerſo:⁊ ibi quandoqꝫ remiſſiue.
55 Extraneus qui dotem dedit pro muliere et pactus eſt ſibi dotem reſtitui an in caſu inopie vir poterit agere ad dotem.
56 Actio ex ſtipulatu pro dote competẽs extraneo eſt bone fidei.
57 Lex in omnibus.ff.de iudicijs. qđ nõ habeat locũ in actionibus ſtricti iuris.
58 Extraneus q̃ dedit dotez ⁊ pact⁹ eſt ſibi dotẽ reſtitui qđ habeat beneficiũ.l.in oĩbus.ff.de iudi.

59 Si pater mulieris ſtipulatur dotem ſibi reddi ſolu
to matrimonio an ipſe vel mulier poſſit ad dotem
agere ob inopiam viri.
60 Si pater viri vel extraneus recepit dotẽ:an eo ad
inopiam vergente vir agere poſſit ad dotem.
61 Actio perſonalis que cõpetit mulieri vel hypothe
caria pro dote:vir eam non intentat ſuo nomine ſci
licet quando agitur ratione inopie:ſed nomine mu
lieris.
62 Vir qui ſuſtinet onera matrimonij quãdocunqꝫ po
teſt etiam extra caſum inopie intentare condictio
nem ex lege:vel iudicis officiũ implorare ad dotẽ.
63 Filij matre mortua qđ non poterunt cõtra patrem
habere remedium harum legum ⁊ quando.
64 Filij matre bannita vel excommunicata quod po
terunt agere contra patrem vergẽtem ad inopiam
nomine matris:et etiam eorum proprio nomine. et
numero.68.
65 Coniuncta perſona agit nomine coniuncti etiaꝫ eo
inuito qñ tractatur de proprio intereſſe.
66 Coniuncta perſona improprie dicitur procurator.
67 Titulus dotis ex parte viri:et filiorum non eſt lu
cratiuus.
69 Delictum parentum non nocet filijs in his que per
parentes ipſi filij non acquirunt.
70 Mulier qua actione agit ad dotem viro ad inopiã
vergente.
71 Mulier qđ habeat actioneꝫ in rem cõtra extraneũ
poſſeſſorem ad rem datam in dote ineſtimatam vi
ro ad inopiam vergente.
72 Mulier agens hypothecaria cõtra extraneos poſ
ſeſſores ad dotem qđ debeat facere executionem.
73 Mulier in caſu huius legis agit ad quecunqꝫ bona
viri etiam emphyteutica et feudataria ⁊ etiam ad
mobilia.
74 Minor recipiens dotem qđ tacite nõ obligat eius
bona:ideo vxor non poteſt agere ad dotem:ipſo ad
inopiam vergente.
75 Illata et inuecta per minorem in re cõducta quod
tacite non obligantur.
76 Donatio ꝓpter nuptias qđ ſtatim ipſo iure vide
tur conſtituta cum vir dotem recepit.
77 Tacita hypotheca qđ cõpetat etiam viro pro do
te habenda.
78 Mulier nubens quando videatur omnia ſua bona
dare in dotem.
79 Cautela vt ille qui dat dotẽ minori:expreſſam obli
gationem cum iuramento recipiat.
80 Fructus dotis pro eo anno quo dos repetitur per
vxorem in caſu huius legis quod non diuidantur:
ſed reſtituuntur mulieri.
81 Quando agatur in caſu huius legis an ⁊ qñ requi
ratur libellus ⁊ lit.conteſta.
82 In cauſa matrimoniali ⁊ tangentibus quoquo mo
do eam proceditur ſummarie et ſine ſtrepitu ⁊ figu
ra iudicij.
83 Libellus et litis conteſtatio qđ ſemper requiratur
vbi agitur de magno preiudicio:et probatio plena
requiritur.
84 Que exceptiones opponantur in remedio huius
legis.
85 Omnis exceptio que cõſtante matrimonio minuit
dotem:poterit etiam opponi in caſu huius legis.
86 Exceptio ne maritus conueniatur vltra quã facere
poſſit:poteſt in caſu huius legis opponi.
87 Pactum de dote lucranda per virum matrimonio
ſoluto qđ nõ poſſit in hoc iudicio opponi.
88 Exceptio cõpenſationis alterius quãtitatis debi
te viro per mulierem non opponit̃ in hoc iudicio.
89 Vxor poteſt vti retentione etiam contra extraneos
agentes hypothecaria viro ad inopiam vergente.
90 Viro vergente ad inopiam ⁊ contumace exiſtente
mulier mittitur in poſſeſſionem.
91 Qui effectus ſequantur in repetitiõe dotis viro ad
inopiam vergẽte.
92 Mulier repetens dotem in caſu huius legis quan
do conſequatur dominium rerum pro dote aſſigna
tarum.
93 Verbum aſſignare prolatum a iudice quando ad
tranſlationem dominij importet qñ ius pignoris ⁊
quando cuſtodiam.
94 Hypothecaria intentata per mulierem in caſu hu
ius.l.quod non ſit nature hypothecarie intentate
per alios.
95 Vir ſua ſponte reſtituẽs dotem vxori ꝓpter inopiã
quando talis reſtitutio ſibi et creditoribus noceat.
et nume.97.
96 Omnis contractus ex quo dotis cõditio fit melior
et vir non efficitur pauperior.inter virum ⁊ vxorem
eſt licitus.
98 Si vir volens transferre dominium vxori eidẽ aſſi
gnaret dotem:quod in ea transferatur:quãdo reſti
tutio fit vt vxor ſe ſuoſqꝫ alat.
99 Reſtitutio dotis facta ab eo qui vergit ad inopiam
in quo differat ab ea que fit ab eo qui non vergit.et
numero.101.
100 Ad hoc vt reſtitutio dotis fieri poſſit in caſu hui⁹
legis requiritur ꝙ appareat inſtrumentũ dotis cõ
fectum ante contractum matrimonium.
101 Si res reſtitute mulieri in caſu huius.l.fierent dete
riores ad quem ſpectabit incommodum.
102 Si fructus dotis reſtitute nõ ſufficiunt mulieri ad
alimenta quod vir teneatur dare vltra.
103 Vir quod teneatur alere vxorem etiam nulla dote
conſtituta.
104 Fructus dotis reſtitute ſi excedunt onera matri
monij exceſſus reſtituitur viro.
105 Vir in caſu huius.l.quando poſſit conueniri inſoli
dum:vel inquantum facere poſſit.
106 Conuentus actione in rem non poteſt allegare ne
conueniatur vltra qꝫ facere poſſit.
107 Vir ſi efficitur diues facta dotis reſtitutiõe quod
dos ſibi non reſtituitur.
108 Quando caſus ſuperueniens qui ab initio impedi
ret actum geri tendit ad eundem effectum cũ actu
geſto ex ſuperuenienti caſu non tollitur geſtum.
109 Vxor cui dos eſt reſtituta tenetur ex ea: ſi ſatis ſit
alimentare virum ſocerum et filios alterius matri
monij.

SI conſtante. Principium hu
ius.l.qđ repeti
turus ſum breuiter.h.d.Si bona ma
riti nõ ſufficiũt ad dotẽ:ꝯſtãte m̃rimo
nio dotis exactio cõpetit mulieri.h.d.

Diuide in duas partes. Primo querit. ſcđo rñdet.
ſcđa ibi:⁊ cõſtat ⁊c. Caſum in terminis pone per te
et notabilia collige. Oppo.⁊ videtur primo qđ mu
lier nõ debet tantum expectare ſed poſſit agere qñ
vir poteſt ſibi ſatiſfacere plene vt.C.de iure dot.l.
vbi.Sol.glo.ꝙ hec facultas mariti non ſufficiebat
creditoribus ⁊ mulieri ſed mulieri bene poteſt ſatiſ
fieri vt hic ⁊ ibi not.et qđ hoc ſit verum probat per 5
rationem qđ alias mulieri nullum eſſet legis conſi
lium:cum inanis eſt actio ⁊c.vt.ſ.de dolo.l.nã is.⁊
extra de reſtit.ſpoli.c.olim.⁊ hoc placet ꝙ hec.l.ſic
intelligatur quia alias eſſet inane conſilium.tamen
nõ credo qđ.l.vbi.debeat reſtringi ad hãc inopiaꝫ c
vt.j.dicam. Scđo oppo.qđ facultates hominuꝫ
debent intelligi nulla facta deductione eris alieni
vt.ſ.de iure do.l.ſiue generalis.⁊ ibi no.⁊.j.de ad
mi.tu.l.cum poſt.§.j.Sed iſte tex. requirit faculta
tes nõ ſufficere.⁊ ſic videtur qđ requiratur qđ bona
non ſufficiant etiam nõ deducto ere alieno ⁊ ſic pre
a dicta ſo.nõ eſt vera[a]. Huius timore glo.exponit
1 facultates ideſt bona † et ſic intelligantur bona ere
alieno deducto vt.j.de verbo.ſign.l. ſubſignatũ.§.
bona.⁊ ſic eſt bona ſolutio. Quando autem intelli
guntur bona ere alieno deducto vel non dic vt.j.de
verb.ſign.l.princeps bona.dicam.j.de bono.poſſ.
l.j.Tertio oppo.et videtur qđ mulier non expectet 6
inopiam:imo agat ſtatim cum vir incipiat male vti
ſubſtãtia ſua.vt in aut.de equali.do.§ illud.col.vij.
gloſ.hic ⁊.C.de iure do.l.vbi dicit qđ hec iura corri
gantur per illam aut.ſed in.d.§.illud.videtur dice
re qđ hec intelligatur ſm illam. ⁊ hãc ſequitur Dy.
licet Iaco.de are.ſequatur primam vt refert Cy.in
l.vbi in prima op. Mihi autem videtur qđ circa
hoc ſunt tria iura ſcilicet ius.ffo rum. et hoc ꝓuidet
mulieri plene.ius codicis et hoc prouidet plenius.
Et ius autenticorum ⁊ hoc prouidet pleniſſime. et
nullum alteri derogat:imo diuerſis caſibus loquũ
2 tur.nam ſm hec iura † digeſtorum mulier tunc pote
rat agere cũ vir erat in illa extrema miſeria vt bo
na ſua nõ ſufficiebãt ad exactionem dotis deducto
ere alieno:nec ante poterat agere:⁊ iſtud eſt ſolum
3 in dote. Sed † per ius codicis prouiſuꝫ eſt plenius
qđ licet bona mariti ſufficiant ad exactioneꝫ dotis
tamen ſi maritus laborat inopia:puta qđ ſit nobi
lis homo ⁊ habet in bonis paruꝫ:tñ habet in bonis
tantum qđ ſufficit creditoribus ⁊ doti:tñ quia opor
tet eum viuere honorifice:omnia expendit ⁊ mulier
pateretur neceſſitatem:ſm iſta tempora: mulier nõ
poterat agere:ſed hodie poteſt per dictam.l.vbi.et
l.in rebus.§.omnes.eo.tit.Et qđ de hac inopia de
beat intelligi dicam.j.in queſtionibus. Itẽ per ius
4 aut.eſt prouiſum pleniſſime.Ecce vir † habet tantũ b
qđ ſufficit creditoribus ⁊ doti:⁊ eſt diues:et habet
tantum qđ poteſt bene viuere:tamen eſt dubiũ qđ
vergat ad inopiam:quia male vtitur ſubſtãtia ſua:
et ſm iſta iura mulier non poterat agere:ſed hodie c
eſt ſibi prouiſum plenius:vt etiam tunc poſſit age
re:vnum ergo ius non corrigat aliud:ſed addit alte
b ri iuri plenius prouidendo. Quarto opp.[b] extra
glo.⁊ videtur ꝙ mulier non poſſit agere ad dotem
vt hic dicitur:ſed petere doteꝫ ſequeſtrari:vt.ſ.eo.
l.ſi cũ dotem.§.ſi vero dotem.Sol.dicunt quidam
fateor qđ habet vtrunqꝫ remedium ⁊
illud ⁊ iſtud.Ego dico aliter:† aut vir
diſſipauit et diſſipat bona ſua ꝓpter
qđ dubitatur de exact.dotis : et tunc
procedit iſtud principium : aut diſſi
pat ⁊ cõſumit dotem ⁊ res dotales:⁊
tunc loquitur lex ꝯtraria[c]:nec potes
dicere ꝙ idem ſit iuris : ſiue diſſipat
res ſuas ſiue res dotales:quia eſt cõ
tra.l.etiam.§ licet.ſ.co.qđ credo ve
rum.Poſſet etiã aliter intelligi:quia
ibi loquitur qñ mulier eſt furioſa:vel
eſt talis cõditionis ꝙ ipa diſſiparet:
tunc enim officiũ iudicis in hac actio
ne de dote que eſt bonefidei de equi
tate non facit dotem reſtitui mulieri
ſed facit ipſam ſequeſtrari apud ter
tium : vt ſic viro et vxori conſulatur.
Quinto oppo.⁊ videtur ꝙ hec.l.
ſit ſuperflua:quia † poterat mulieri eſ
ſe cõſultum per remedium.l. in oib⁹.
ſ.de iudi.ſed in iure noſtro nihil de
bet eſſe ſuperfluum:vt in prima con
ſtitu.C.§.quibus.ergo ⁊c. Sol. dicit
Cy.in.l.vbi.C.de iure do.in.ij. oppo.
melius eſt habere res qꝫ cautiones:
vt.l.qui ita.§.j.j.ad trebel.⁊ inſtit. de
oblig.que ex delic.§.furti.Cõfitetur
tamen ipe remedium.l. in omnibus
poſſe habere locum ſi mulier vellet
intentare.hoc non puto verum.nam
d.l.in omnibus.loquitur de cautione
cum fideiuſſore. q̃cquid dicat ibi gl.
vt ipſe idem Cy.not. in.l.ſancim⁹.C.
de verb.ſig. ⁊ bene probatur per.l. ſi
creditores.j.de priuile.cre. aut ergo
dices qđ dabit fideiuſſores de dote
cõſeruãda.⁊ hoc eſt falſum: per titu.

* Pro concordia. Aduerte qđ creditor vnus habens
plures reos debendi inſolidum paſciſcitur cuꝫ vno
recipiendo puta partem debiti:⁊ ſic tacite videt̃ di
uidere debitum inter ipſos reos iam iſtud tacitum
factũ proſit abſenti.⁊ Bar.videtur tenere affirma
tiuã in.l.ſi
creditores
ꝑ illũ text.
C.de pact.
ꝓut eſt ve
ritas. Cõ
trariũ allẽ.
tenere in
hac.l.ſi cõ
ſtãte.in prin
ci.in.iiij.q.
ſecũdi ar
ti.principa
lis.Tu dic
qđ nõ me
ret̃ argui
de ꝯtradi
ctione.nã
in hac.l.ꝫ
poſſit filia
agere a
ctione de
dote patre
abſente:eo
qꝛ cõis eſt:
tñ iſtud nõ
õt tacituꝫ
pactũ:ſed
facultas a
gẽdi pro
pter abſen
tiam pris
l.ſi longi⁹.
§.j.ff.de iu
di.⁊ ita fu
it mẽs bar
to.ibideꝫ.
nec obſt.ſi
obijceret̃
de illo pa
cto de rato ⁊c.quia illud tantuꝫ prodeſt paſciſcenti:
non autem abſenti:imo potius poſſet nocere. ita tñ
quocunqꝫ pacto de rato poteſt dici.
Andreas Pomate.

a Non eſt vera. Vide Alex.in.l.nam queſtio.§. nõ
omnis.in.j.col.in.iij.no.ff.ad trebel.
b Quarto oppo.Et vide Ludo.roma. in conſilio
xiv.incipien.in cauſa domine camille. quando mu
lier repetat dotem conſtante matrimonio. Andre.
barba.
c Lex contraria. Adde ſolu. Barto.hic approbat
Bald.in autenti.quod locum.C.de colla. in quinta
queſtio.et inquantum Alexander concludit quod
mulier conſtante matrimonio in caſu huius legis
poſſit [agere] rei vendicatio . dic quod idem con
ſuluit Baldus conſilio vigeſimoquarto . primo
libro.

a ~ Andre. Poma. ¶ Si maritus. Sequit̃ Alexã.
cõſi.cij.in.ij.volu.⁊ cõſi.xxxiiij.iiij.vol.⁊ conſil.xxxj.
al's.lj.⁊ cõſi.cxxvj.eo.volu.iiij. Feli.in.c.veniens.j.
de teſti.et a'iquid in.c.literis.ver.ſed his nõ obſtã-
tibus.de pſump.

b ¶ Cũ de
lege.adde
q̄d idẽ ipſe
tenet i.l.ſi.
§.licẽtiã.ꝑ
illũ text.C.
de iure de-
libe.⁊ ſeq̄-
tur Bal.i
d.l.cuz de
lege.⁊ idẽ
videt̃ tene-

ne fideiuſ.do.den.l.j.aut fideiuſſores
de dote reſtituẽda.⁊ hoc poſſet ꝓce-
dere ſm opi.Dyñ. poſitam.j. ea.l.§.
quoties.quã idem Cy.ſequitur in.d.
l.j.ſed gloſ.ibi cõtra.⁊ idem ſequitur
Inno.extra de do.inter virũ ⁊ vxo.c.
per veſtras.q̄d etiam tenet do.Ray.
Et hoc etiã puto verũ.⁊ latiſſime di-
cam.j.ea.l.§.quoties. Cũ ergo nullo
caſu fideiuſſio valeat:patet q̄d reme-

re Bar.in.l.decem.de ver.obli.⁊ Pau.de caſtr.in.l.
maritũ.j.eo.⁊ facit pro hac opi.q̄d ipſe no.in.l.cõſti-
cuuntur.§.codicilli.de iu.codicil.vcz ſi non poſſunt
haberi ſeptem teſtes tẽpore peſtis in teſtamẽto ſuf-
ficiant quinq̃ ⁊ eo ipſo q̄d aſſerit plures haberi non
potuiſſe:fundata eſt intentio ſua:niſi cõtrariũ pro-
betur.d.l.cum de lege.facit etiã pro hac parte q̄d ſi
quis Parme exiſtens habeat ꝓducere aliquod ſta-
tutum Papie:⁊ ſic illud ꝓducat aſſerens eſſe totuz
pſumitur pro ipſo:donec probetur cõtrarium ſm
Bar.in rub.j.de ope.no.nun.per gl.in.l.cum de le-
ge.quã gl.ſequitur Roma.hic.⁊ pro ea dicit eſſe ca-
ſum in.l.ſi is qui.j.de teſti.⁊ dñs Ant.in.c.j.in fi.de
proba.⁊ in.c.cõtingit.de fi.inſtru.⁊ cũ opi.Bar.hic
tenent etiã Ang.⁊ Imo.qui fuit ſibi cõtrarius in.l.
ſi ex cauſa.j.de re iud.⁊ Ange.in.l.mutum.§.illo.j.
de acqui.here.et tenendo iſtã opi.non ob.ratio illa
q̄d probatio debeat de neceſſitate cõcludere:quia
illud eſt verum ad oſtendendum quantitatem eris
alieni ex quo reſultat pſumptio fundamentalis il-
lius qui aſſerit plura bona non extare.alij tñ modi
ſecuriores ad ꝓbandum facultates alicuius nõ ſuf-
ficere ad debita.de quibꝰ per Bald.in.c.j.de reuo.
his que in frau.cre.⁊ in.l.ſi vero.§.qui pro rei.ſ.qui
ſatiſda.cog.⁊ in.l.vbi adhuc.C.de iure do.

~ Andreas Pomate.

c ¶ Quedam. Vide Feli.in.c.veniens.el.ij.de teſti.

d ¶ Preiudicium. Ad q̄d plenius per ipſum in.l.j.§.
fi.ij.de preto.ſtipu.⁊ in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.
de dam.infec.⁊ in extrauagan.ad reprimen. in ver.
ſummarie.per Bal.in.l.iudices.C.de appel.⁊ Bar-
to.in.l.ij.C.de edi.diui adria.tollen.et in lege a di-
uo pio.§.ſi ſuper rebus.infra de re iudica.per Spe-
cu.in titu.de offi.iudi.§.poſtremo.et per Barto.et
Bald.in.l.nec quicquam.§.de plano.ſ.de offi.pro-
con.et lega.

~ Andreas Pomate.

e ¶ Ex predictis. Vide Alex.conſi.cij.volu.ij.

~ Andreas Pomate.

f ¶ Sed contra predicta. Quid importet verbum
euidẽs:vide Bal.in.l.ea quidem.C.de accuſa.Ale-
xan.cõſi.lix.iiij.volumi.Alexan.in.l.ſi plures.ff.de
vulga.et pupillo.Feli.in.c.licet cauſam.in.xj.no.de
proba.Barb.conſi.xxviij.j.volu.et conſi.xxxviij.ij.
volu.et conſi.xlv.eo.volu.

dium illiꝰ legis nõ poteſt habere locum. ¶ Sexto
op.⁊ videtur q̄ dos poteſt tantũ peti ſol.ma.vt.ſ.e.
l.ij.in prin.Sol.ſpeciale eſt hic.ſunt ⁊ alij caſus ſpe-
ciales quos dic vt ibi. ¶ Veniamus ad materiã le-
gis noſtre examinãdam per.q.vt etiã faciliꝰ habea-
tur pro doctrina hoc ordine ꝓcedam. primo querã
circa perſonã eiꝰ a quo dos repetitur ꝓpter inopiã.
ſcd̃o circa perſonã eius qui repetit.tertio circa mo-
dum repetẽdi.quarto de repetitionis effectu. Cir-
ca primuz quero qualiter ꝓbabitur viri facultates
ad dotis exactionẽ non ſufficere. Dy.dicit q̄ ꝓba-
bitur ſm vulgi opi.ſicut no.i.d.l.vbi.et in.d.§.illud.
de equa.do. ¶ Iſta verba videtur innuere idẽ eſſe
bona ad dotis quãtitatem nõ ſufficere:⁊ virum eſſe
inopem:⁊ male vti ſubſtãtia ſua cũ eodem modo vi-
detur ꝓbari.ſ3 ego pdicta poſui.ſ.vt diuerſa:ideo
7 ſingul'r examinemꝰ:⁊ primo diſcutiamus † qualiter
viri facultates ad dotis quãtitatez nõ ſufficiũt. Nõ
igitur ꝓbatur per vulgi opi.imo ꝓbatur hoc mo-
do ꝓbando plene per inſtrumẽta:et per teſtes virũ
habere tot debita:⁊ aſſerẽdo habere virũ tot bona
a que ad debita nõ ſufficiunt:tñ ſi maritus[a] vult pro-
bare eſſe plura bona poteſt hoc facere:vt.ſ.de pro-
b ba.l.cũ de lege[b] ⁊ ibi no. Iſta enim cũ nõ ſit negati-
ua aliter ꝓbari nõ poteſt. Sed ſuſtinẽdo gl.et Dy.
8 dico q̄d quedã ſunt cauſe in quibꝰ † ſentẽtia lata fa-
cit magnũ pͥeiudiciũ.⁊ in illis requirit̃ plena cogni-
tio ⁊ plena ꝓbatio:vt.C.de iudi.l.iudices.et in illis
ſi deberet ꝓbare q̄d bona ad debita nõ ſufficerent
probabitur eodẽ modo quo d3 in.d.l.cũ de lege.nã
ꝓbabitur plene tot eſſe debita:⁊ aſſeret tot eſſe bo-
9 na.⁊ ꝓ hoc optime facit extra de pſum c.fi. † Que-
c dam[c] ſunt cauſe in quibꝰ ſententia lata facit modi-
d cum pͥeiudiciũ[d]:⁊ in illis ſufficit ſemiplena ꝓbatio.
vt.j.de car.edi.l.iij.§.cauſe.⁊.ſ.ad exhi.l.iij.§.ſcien-
dum.⁊ q̄d no.j.de libe.ag.l.ſi quis a liberis.§.ſi vel
parens. Cum ergo ex hac ſñia que fertur in hoc iu-
dicio ipſi marito fiat modicum pͥeiudiciuz. Ideo
dotem eſſe tantam mulier probat plene: quia ſi de
hoc dubitaretur fieret plenum pͥeiudiciũ alijs cre-
10 ditoribus: † ſed nõ eſſe tot bona que ſufficiãt eis cõ-
putatis ad exactionem dotis:probatur per vulgi
opi.quia ſummaria et ſemiplena probatio per fa-
mam videtur haberi.vt no.ſ.de teſti.l.iij.§.eiuſdez
quoq̃ principis.nam hec ſententia parũ pͥeiudicat
viro cũ fructus deſeruiant oneribꝰ matrimonij.vt
d.l.vbi.⁊.j.dicam.q̄d puto verum qñ agitur contra
ipſum virum:ſed ſi ageretur cõtra extraneum: tunc
credo q̄d deberet probare plene ſcd̃m gloſ.d.l.cum
de lege.⁊.j.dicam.⁊ ad predicta facit q̄d habemꝰ in
e Spe.de iudi.§.fi.ver.v.⁊.vj. ¶ Ex predictis[e] not.
11 q̄d † in omnibus caſibus in quibus idem d3 ꝓbari:
ſufficeret aſſerere tot eſſe bona:⁊ qui vult dicere eſſe
plura probat.ideſt debita vel credita eſſe tot:et in
cauſis in quibꝰ paratur plenum pͥeiudicium debet
ꝓbari plene.in alijs vero per vulgi opi.vt hic cũ ſi.
f ¶ Sed ꝯtra predicta[f] inſtatur de litera iſta.ibi eñ
euidẽtiſſime ⁊c.vbi videtur q̄d requirat̃ id eſſe no-
torium q̄d eſt plus q̃ plena ꝓbatio.nam verbũ eui-
dẽtiſſime notoriũ denotat.vt.ſ.qui ſatiſda.cog.l.ſi
ꝓ.§.q.ꝓ rei qualitate.⁊ ibi no.Sol.aduerbiũ eui-
dẽtiſſime qñq̃ ponit̃ ꝓ eo q̄d affirmatiue aſſeritur:

vt aliquẽ eſſe diuitẽ:et ſic cũ habere tot:et tũc bene
ſumit̃ pro notorio:vt in cõtrario. Iſta eñ pñt trãſire
in notoriũ.vt.l.ea quidẽ. C.de accu.et.l.emptorẽ.in
prin.de act.emp.et ibi no.Spe.de noto.cri.§.ſeq̄tur
de manifeſto.verſi.j.et.§.iam de notorio.per totũ.
Qñq̃ ponit̃ iuxta id q̄d negatiue aſſerit̃: nec certo
tpe vel loco coartat̃:vt in caſu nr̃o:et tunc cũ non ca-
dat in plenã ꝓbationem:vt.l.actor.in.fi.C.de ꝓba.
a multomagis nõ cadit in notoriũ.[a] † Aſſumiꝰ ergo
12 euidẽtiſſime ſm materiã ſubiectã. vt.l.ſi vno.ff.loc.
et in his in q̄bus fit plenũ pͥiudiciũ ꝓ plena ꝓbatio-
ne:al's ſemiplena et vulgi opi. vt hic. Expone ergo
b euidẽtiſſime ſm vulgi opi. ¶ Scd̃o q̃ro[b] iuxta pdi-
13 cta quõ † ꝓbat̃ paupertas[c] ſeu inopia alicuiꝰ.gl.i.d.l.
c vbi.dicit eodẽ mõ ꝑ vulgi opi. Iſtud Dy.et Cy.te-
nent. Plus dicit Ja.de are.indiſtincte eſſe verũ in q̃li-
bet caſu vt no.ꝑ ipſum in.l.paupertas.j.de excu.tuto.
¶ Cõtra hoc op.nos habemꝰ q̄ paupꝑ d3 q̄ non h3
in bonis q̄nquagita aureos vt.j.de accu.l.nonnulli.
Alibi v3 paupꝑ q̄ nõ h3 centũ aureos in bonis. vt in-
ſti.de ſuc.lib.§.ſed nr̃a.et in hoc reſidet gl.in aut.de
exhi.et intro.re.§.fi.in gl.qs d3 paupꝑ.col.v. Alio mõ
v3 accipi paupꝑ:vt inſti.de execu.tu.§.ſed et ſi ꝓpter
d paupertatẽ. Quid dicemꝰ?[d] dic † q̄ qñq̃ in aliq̄bus
14 caſibꝰ.l.limitat qual'r debeat intelligi paupꝑ: et tunc
ſtabo diſpõni.l.vt.d.l.nõnulli.et.d.§.ſed nr̃a.qñq̃.l.
nõ limitat.et tũc in caſibꝰ in q̄bꝰ ex paupertate pa-
ratur paruũ pͥiudiciũ ſtabo.gl.l.vbi.vt ſufficiat ꝓba-
ri per vulgi opi.per iã dicta in caſibus ꝟo in quibꝰ
parat̃ magnũ pͥiudiciũ:tunc relinquẽdũ eſt arbitrio
e iudicis.[e] gl.hoc t3.C.vñ vir et vx.aut.preterea arbi-
trabit̃ aũt hic iudex diuerſimode ſm diuerſitatem
pſonarũ et factorũ:vñ vnꝰ miles vel nobilis homo
habẽs mille in bonis eſt paupꝑ. vnꝰ ruſticus habẽs
minus eſt diues.ar.j.de ver.ſig.l.nepos ꝓculo.⁊ q̄d
no.de reg.iu.l.in cõdẽnatione.de iud.l.ſed et ſi ſuſce-
perit.§.j. Itẽ ex qualitate factorũ:cõſiderat̃ eñ onꝰ
iniunctũ:et vtrũ ſit ille ſufficiẽs vel nõ: et ſm hoc d3
diues vel paupꝑ.vt.d.l.paupertas.et no.in.d.§.ſi ꝓpt̃
paupertatẽ. Circũſtantijs ergo ꝓbatis remanebit in
iudicis arbitrio. Iſta ſcire pſunt ad multa vbi expe-
dit ſcire de paupertate diuitijs:⁊ in teſtibus ⁊ alijs.
15 ¶ Ex predictis ergo dico q̄d † ſi mulier vult agere
in caſu inopie cõtra extraneũ pignorum poſſeſſorez
hypothecaria:q̄d põt.vt.d.l.vbi.quia tunc fieret ſi-
bi extraneo magnũ pͥeiudiciuz:quia inopia debeat
probari plene eo modo quo poteſt vt arbitrium iu-
dicis ad hoc moueatur.⁊ in hoc non puto gloſſ. iſtã
bene dicere. ¶ Tertio quero quomodo probabitur
virũ inchoare male vti ſubſtantia ſua. Glo.in preal-
lega.auten.de equa.do.§.illud videtur dicere idez:
f vcz q̄d probetur per vulgi[f] opi.vel loquendi cõſuetu-
dinẽ.alibi videtur no.q̄d debeat probari per actus
extrinſecos:q2 vendidit ⁊ dilapidauit ⁊c.no.j.de tu.
et cur.da.ab his.l.is qui.§.fi.⁊ videtur probari.j.de
16 cur.⁊ fur.l.j.dico † idẽ q̄d.ſ.q̄ cũ agitur cõtra maritũ
vbi ſit paruũ pͥeiudiciũ ſufficit vulgi opi. in alijs ca-
ſibus vbi fit magnũ pͥeiudiciũ:vt in caſibus.l.is q.
§.fi.j.de tut.⁊ cur.da.ab his.⁊.l.j.de cur.fur.⁊ in ca-
ſu noſtro ꝯtra extraneũ:dico ex geſtis ⁊ ex alijs cau-
ſis extrinſecis d3 probari. ¶ Quarto quero pone q̄
maritus eſt diues homo incipit facere mercantiaz

a ¶ Notorium. Adde q̄d cõtrariũ probat per plura
Anto.de but.in repe.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu.per
c.j.de cõfeſ.in.vj.iuncto.c.fina.de coha.cle.⁊ mulie.
et eſt caſus in.c.cum olim.de ver.ſigni.⁊ in.c.dudũ.
el.j.de electio.

g et ire per mare[g] ſm q̄d etiaz alij in ar-
b te illa periti faciunt:incipit nimis per-
dere ⁊ depauperari ita q̄d vulgi opi.
eſt quod vergat ad inopiam an mu-
lier poterit dotẽ petere.⁊ videtur q̄d
non.nã.l.iſta nõ habet locum:q2 eius
bona adhuc doti ⁊ creditoribus ſuf-
ficiunt. Itẽ nec.l.vbi.habet locũ: q2
omnibꝰ cõſideratis ⁊c ſm vulgi opi.
adhuc eſt diues:l3 tendat ad inopiã.
Itẽ nec ius in auten.nã illud requirit
virũ male vti ſubſtantia ſua: ſed hic
non inchoauit male vti.cum vtiliter
cepit:licet negotiũ malũ exituz ha-
buit vt.ſ.de neg.geſt.l.ſed an vltro.
h §.fin.⁊.l.ſucceſſori.in fi. Reſpondeo[h]
17 quandoq̃ † dicitur res male geri re-
ſpectu initij: vt.d.ll.quandoq̃ reſpe-
ctu finis.vt.j.de impen.l.⁊ in totum.

~ Andreas
Pomate.
¶ Secun-
do quero.
Vide aliũ
modum ꝓ-
bandi: per
Ro.conſil.
ccxlv.in fi.
et quis di-
catur pau-
per vide
Alexan.in
auten.pre-
terea. vbi
Iaſon. C.
vnde vir ⁊
vxor.

c ¶ Paupertas. Adde
alios mo-
dos ꝓbandi:vide Ja.bu.in.l.actor.C.de ꝓba.bal.
et Sali.in aut.preterea.C.vnde vir ⁊ vxor. Bald.in
l.paupertas.j.de excuſa.tuto.⁊ in.l.ſi quis ad decli-
nandam.de epiſco.⁊ cle.per gl.in ver.abſunt.in aut.
de heredi.et fal.per Canoñ.in.c.odoardus.de ſol.
Item ſm Ang.quãdo quis fideiubet videtur ꝓba-
tum q̄ male vtitur ſubſtantia ſua.ita in.l.in perſo-
na.ff.de pe. Item qñ habet pecunias ſub vſuris ſm
eum per illum tex.⁊ in.l.iij.de fideiuſ. No.tñ ꝓ pra-
ctica q̄d non ſufficit ſi teſtes dicant q̄d vergit ad in-
opiam:niſi dicant manifeſtũ eſt vergere ad inopiã.
ita probatur in.l.in rebus.C.de iu.do.⁊ vide Rom.
conſi.ccxlvj.in fi.vbi conſuluit ſuper dictis quorun-
dam teſtium qui dixerant q̄ maritus alia bona nõ
habebat:niſi illa que in articulis poſita fuerãt quo
ad alimoniam nõ ſufficiebant.quõ probatur illa ne-
gatiua:dicit eo modo quo deponunt:quia vicini no-
ti.et alle.glo.ordi.que dat modum probandi nega-
tiuam.in auten.de here.et falci.§.ſi vero abſint.in
verſi.et vidiſſe.

~ Andreas Pomate.

d ¶ Quid dicemus. Vide Are.cõſi.xiij.facit q̄d vult
idem Areti.conſi.xvij.facit q̄d vult Alex.ꝯſi.xxxiij.
ver.⁊ eiſdem.in.v.volu.⁊ iſtam materiam vide pro
poſſeſ.in.c.quo iure.viij.di.Feli.in.c.cõtra teſtium.
in ſi.de teſti.vide Cardi.conſi.lxxxvij. vbi ea ꝓbe-
tur paupertas per vulgi opi.

e ~ Andre. Poma. ¶ Arbitrio iudicis. Adde mul-
tos caſus quibus ſtatur arbitrio iudicis per Barb.
conſi.xx.volu.ij. Alex.conſi.xxj. Et vide no.in.l.j.§.
ait pretor.ff.de iure delibe.

f ¶ Vulgi. Adde Bal.conſi.cccxxiij.j.lib.

g ¶ Per mare. Vide Pau.de caſt.conſi.cccxcij.

~ Andreas Pomate.

h ¶ Reſpondeo. vide Alex.in.l.ſi cum dotez.§.ſi ma-
ritus.in.iiij.no.ſ.eo.

a ¶ Quinto quero. Cum Bar. cōcludit habere locū repetitio. dotis: ſi vir ſolūmodo ſit bānitus. Adde quod idem tenet Rom̄. conſilio. cccxcij. in loco. j. allega. et Barto. in. l. j. C. de repudijs. Imo. in. l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ſupra eodem. Bal. in. l. ij. ff. eo. Pau. de caſtro. in. l. ſi marito. infra eodem Ang. in. l. cum notiſſimi. de preſcript. xxx. anno. Anto. de but. in. c. per veſtras. de do. inter vi. et vxo. Io. an. and. in addit. ad Spe. in ti. de do. inter vir. et vxo. §. fin. ver. quid ſi vir eſt in banno. vbi querit quid ſi maritus eſt excōmunicatus. vbi dicit qđ non habet locum. iſte tex. per tex. in. c. inter alia. cum ibi no. de ſent. excō. et cū eo tranſit dñs Anto. in dicto. c. per veſtras: et idem tenet Bald. conſil. xxiiij. j. lib. et quid ſi marito bannito vel ad inopiam vergē te mulier agat rei vendi. ad fundum quem in dotem dederat eſtimatum: an recte agat Bald. concludit quod ſic. conſi. xxiiij. j. volu. et quid ſi viro exbānito ad mulierē tanq̄ negotiorū geſtricem peruenerint tante pecunie q̄ ſibiipſi potuit conſulere ꝛ non fecit an poſtea audiatur cōtra bonorū poſſeſ. mariti volens agere hypothecaria. Roma. cōcludit q̄ nō. cōſilio. dxxxvij. Et quid ſi mulier conſtante matrimo. ceſſit omnia iura ſibi competentia ad dotem cōtra maritum alicui cum iuramēto: an poſſit poſtea agere in caſu huius legis. et an poſſit vti via executiua: ſicut ſi ſolutum eſſet matrimonium vigore inſtrumēti guarentigie: ita an cum vxor ſua culpa non ſit cū viro: an tamen poſſit agere in caſu huius legis ꝛ q̄d de fructibus: vide dominum Petrum de anchara. conſilio. cxviij.

In ꝓpoſito ergo fauore dotis nemu
lier poſſit perdere dotē ſi vir. perueni
ret ad perfectā paupertatem: vtroq̄
modo intelligam: vt ſiue vir. male in-
choaret reſpectu initij ſiue malū exi-
tum habeat cōſuletur mulieri. arg. ff.
eo. l. j. et de reg. iur. l. in ābiguis. ꝛ hoc
vr̄ hic ſentire gl. ꝛ in. d. §. illud. in aut.
de equa. do. in glo. in. q. qua querit̄ q̄d
ſi maritus et ſocer teneātur. ¶ Quin
a to quero[a] ponc† q̄ maritus[b] eſt bāni-
b tus ꝓpter maleficiū de ciuitate ſua:
18 vtrū tunc mulier poterit petere dotē.
ar. iſtorū iuriū quidā dicunt q̄ ſic: q̄a
bānitus equiparatur deportato. vt in
ſti. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. relegati. ꝛ
x. col. in titu. hic finitur. l. cōradi. circa
prin. ſed in deportatis eſt locus repe-
titioni. vt. C. de repu. l. j. et not. ſupra eo
dem lege. ij. in prin. ergo et in bānito.
19 Iſta queſtio† an bannitus equipare-
tur deportato eſt multū magna ꝛ vulgata ſatis. quā
tangit Cy. C. de here. inſti. l. ij. ꝛ Spe. in ti. de inſtru.
edi. §. cōpēdioſe. ver. q̄ro q̄d de bānito. hoc hic non
20 examino. tñ q̄ntū† ad p̄ſens ſpectat aut iſte bānitus
perdit oīa bona ſua q̄ publicant̄: ꝛ tūc nō eſt dubiū
q̄ hꝫ remediū huius. l. q̄ tunc eſt imperfecta inopia.
Idē credo de parte bonorum publicata vt. j. eo. l. ſi
marito. in prin. Si vero nihil de bonis publicatum
eſt: ſed ſolum exulare iuſſus eſt: tunc eſt dubium. Fi
naliter credo idē per remidiū. d. auten. de equa. do.
vbi viro inchoante male vti ſubſtātia ſua hꝫ locum
repetitio. ſed ille quē oportet peregrinari male vtit̄:
21 q̄† peregrinatio perducit eū ad paupertatem et ad
mortē. vt in aut. de exhi. re. in princ. et in aut. vt oēs
obe. iudi. prouin. §. hoc conſiderātes. in fi. §. ꝛ idē vi
detur tenere Spe. in ti. de do. inter vi. ꝛ vxo. §. fi. v̄.
22 quid ſi vir. plus etiam ibi dicit † qđ marito abſenti
debēt mitti alimenta: qđ tene menti. Ad qđ facit. ff.
de iu. do. l. mutus. §. manente. in aut. de ince. nup. §.
ſi v̄o cōtigerit. colla. ij. ¶ Sexto q̄ro iuxta p̄dicta.
quid ſi q̄n ab initio mulier dedit dotem: marit⁹ in
inopia ꝯſtitutus erat vel in aliquo ex p̄dictis caſib⁹
qui faciūt locū repetitioni dotis cōſtāte matrimo-
nio: an poterit vti beneficio iſtarū legū. Dy. dicit q̄
nō: per. l. ſi is a quo. §. fi. j. vt in poſ. leg. do. Cy. in. d.
l. vbi. in. iiij. q. diſtinguit aut mulier ſciuit: ꝛ preiudi-
cat: aut nō ꝛ tunc nō preiudicat. vt. d. l. ſi is a quo. §.
23 fi. ꝛ. C. de ſpon. l. fi. §. his hoc quoq̄. Ego† credo q̄
ſemꝑ mulier habet tale beneficiū. Primo quia an-
te cōtractas nuptias mulier nō poteſt aliqđ pactū
facere expreſſe per qđ lōgiori die repetatur dos: ne
cōditio ei⁹ fiat deterior. vt. ff. de pac. l. de dic. ꝛ. l. ſe-
quen. et. l. attilicinus. Multomagis non poteſt ſibi
preiudicare per tacitū pactū qđ videtur reſultare ex
eo q̄ dat dotē viro inopi. Preterea ſentētia p̄dicta
eſſet nuptijs impedimēto: nā pauper ꝛ qui male fa-
cit facta ſua nō inueniret vxorem cū dote eo q̄ mu-
lieres viderēt ſe auxilio iſtarū legū deſtitutas. Iſta
c autem noſtra ſnīa[c] nuptijs eſt fauorabilis† et ideo
24 eſt tenēda ꝛ admittēda. vt. j. de cōdi. ꝛ demō. l. hoc
modo. ꝛ de iure pa. l. adigere. §. ſi patron⁹. pro hoc
videtur caſus extra de do. inter vir. ꝛ vxo. c. per ve-
25 ſtras. ¶ Septimo quero† q̄d in ſocero ſi ipſe recē-
pit dotē ꝛ vergat ad inopiā: vel male vtitur ſubſtā-
tia ſua. Videtur q̄ cōtra eū non poſſit agi: nā regu
la eſt exactionē de dote nō dari niſi ſol. matri. vt. C.
de p̄ſcri. xxx. an. l. cū notiſſimi. §. illud. ꝛ. C. de iu. do.
l. in reb⁹. §. omnes. de do. prele. l. ij. in prin. Et hec re
gula fallit in viro vergēte ad inopiam: vt hic cū ſi.
de ſocero nō habemus expreſſum. ergo ſtabim⁹ re-
gule. ꝛ leges que loquuntur in viro nō extendūtur
ad ſocerum. vt. j. eo. l. ſi vero. §. de viro. ꝛ ita poſſu-
mus arguere. glo. tñ hic ꝛ in. l. vbi. determinat con-
trarium. quia eadem ratio eſt equitatis in ſocero q̄
eſt in viro. ergo ꝛc. vt. l. fi. C. ad le. fal. cū ſimi. Preter
26 ea Dy. hoc probat alia ratione. licitum† eſt arguere
de re ad tēpus. vt. j. de re mili. l. miles ita. §. et quia
diximus. ſed in re ſeu in quantitate ita datur cōtra
ſocerum ſicut cōtra virum. vt. ff. e. l. rei. §. fin. ergo ꝛ
ita in tempore. Dy. inducit pro glo. ff. eo. l. diuortio.
§. interdum. in fi. qui facit ad rationem factā in con
trarium. Et ad. §. de viro. qui videtur caſus in con-
trarium

b ✠ Andreas Pomate. ¶ Maritus. Vide Roma. conſilio. clxxxvij.

c ¶ Sentētia. Adde q̄ Bart. idem tenet in. l. ſi is a quo. §. fi. j. vt in poſ. leg. per. c. per veſtras de don. inter vir. ꝛ vxo: Cōtrariū tenet Io. and. in addi. Spe. in tit. de dona. §. fi. ver. quid ſi mulier. ꝛ ita dicit tenere mar. de fano dom. Dyn. ꝛ Cyn. idem tenet Bald. Ang. ꝛ Ro. hic Old. in auten. qđ locum. C. de colla. Benedi. de plum. in. l. dotalem. j. de manu. ad hoc dicit Alex: eſſe text. a nemine ponderatum in. c. decreuit. de here. in. vj. vbi mulier ſcienter contrahens matrimonium cum heretico amittit dotem: de quo hic vide per eum.

27 trariū nō rñdet. Sed ex verbis† glo. hic et ibi pote
ritis colligere talē ſolu. hic extendit̄ ad ſocerū q̄ eſt
eadē rō. Et ibi nō extendit̄ ad ſocerū: q̄ nō eſt eadē
ratio. ¶ Aduerte: q̄ hoc vr̄ falſum. nā in. l. ſi vero. in
prin. no. q̄ maritus de volūtate vxoris manumittēs
tenet̄ mādati vel nego. geſt. ad id qđ ad eū ꝑuenit:
eadem rōne in ſocero. nā. l. vult q̄ quodcūq̄ ad aliū
peruenit ex mandato meo dꝫ mihi reſtituere: vt. ff.
manda. l. ex mādato. in prin. Iſta ratio eſt cōis ad vi
rum et ad ſocerū. ergo iſta ſol. nō eſt bona. Quid di
28 cemus? dico qđ gloſ. l. ſi vero. in prin. † que dicit dari
act. manda. vel neg. geſt. nō eſt vera. nā ille q̄ eſt pa-
tronus, de voluntate alterius non vr̄ ex eo eſſe locu
pletior: nec ꝓpter id aliqua actiōe tenebit̄ regularit̄.
vt. ff. de preſcri. ver. l. naturalis. §. fi. et ibi no. et. j. de
leg. primo. l. plane. ij. §. fi. et. j. de reg. iur. l. nemo. pre-
do. §. j. ſed. l. iu. de. ma. or. ſtatuit cōtra virū dari hoc
caſu ſp̄alē actionē. hoc eſt condi. ex. l. illa cū de noīe
actiōis nō cōſtet in. d. l. ſi v̄o. §. dabit. et. j. ad le. cor.
de fal. l. filius. §. marit⁹. et de ſocero nihil đr: ergo re
manet in diſpōne iuris cōis q̄ eſt vt ꝯ eū nō detur a-
29 ctio. nō em̄ eſt noſtrū legē† ad caſum nō ſpecificatū
extēdere: ita hic nā iſta lex loquit̄ de viro: et de ſoce-
ro nihil đr. remanet ergo ſub diſpōne iuris cōis. que
eſt vt eodē modo detur actio de dote in re et tēpore
in ſocerū q̄ datur in virū. vt. ff. e. l. rei iudicate. §. fi. et
30 l. diuortio. §. interdū. † nō ergo ſumus nos qui hāc. l.
extēdimus: ſed alie leges eā extendunt. ſ. leges p̄ce-
dentes. ſimile vr̄ in iudicijs q̄. l. ſi q̄s ſeruo. C. de fur.
q̄ in ſeruo loquit̄ in caſu ſp̄ali ꝛ odioſo: per. l. antiquā
extendit̄ ad filiū. ſ. per. l. vt tm̄. §. j. ff. de ſer. cor. hoc
no. dicit glo. in. l. qđ vero. ff. de leg. lex ergo legē extē
31 dit. Itē extēdit̄ † q̄nq̄ per rōnem ſuā vt dicā. j. ꝓxi.
in. ix. q. facit etiā pro hac opi. d. l. vbi ad huc. nā ibi
datur iſtud bñficiū nō tm̄ cōtra maritū ſed etiā con
tra extraneos poſſeſſores: ergo multomagis contra
32 ſocerū. ¶ Octauo q̄ro† q̄d ſi ſocer et marit⁹ tenean
tur: ꝛ alter tm̄ vergat ad inopiā. an locū habeāt iſta
remedia. dicit gl. q̄ nō ſm̄ iſta tēpora: ſed hodie po-
terit agi: q̄ negari nō pōt cepiſſe male geri res pro
dote aſtrictas. dñs Cy. in. l. vbi. in. ij. q. vr̄ dicere qđ
tp̄e harū legū poterat agere q̄ mulieris ītereſt plu-
res reos hr̄e. vt. l. iiij. in fi. j. de li. le. hoc qđ dicit Cy.
nō credo bñ dictū. nā tale intereſſe nō daret mulieri
act. cū. l. req̄rat bona mariti euidētiſſime ad dotē nō
ſufficere. ar. pro gl. j. de ver. ob. l. ſi q̄s ſtipulatus ſit
ſtichū. §. fi. cū ſi. Iſtud dictū gl. vr̄ mihi dubiū: nam
aut tu intelligis: vtrū cōtra eū poſſit agi q̄ vergit ad
inopiā: et tūc de hoc nō eſt dubiū. Aut cōtra aliū pro
pter inopiā alterius: et tūc ſi gloſ. habuit hūc reſpe-
ctū vr̄ dubiū. nā factū vnius correorū nō nocet alte-
ri niſi ſint ſocij. vt. ff. de vſu. l. mora. §. pe. et no. ꝑ Dy.
in. c. mora. extra de reg. iur. li. vj. in fi. ¶ Aduerte aut
vir et ſocer ſunt obligati tanq̄ duo rei: puta ſi hoc
eſt actū tacite vel expreſſe. vt. j. de duo. reis. l. iij. j. rñ.
l. reos. §. cū in tab. et tūc ſi ſunt ſocij tūc nō videt̄ du
biū q̄ ꝓpter paupertatē vnius pōt agi cōtra aliū.
arg. j. de duo. reis. l. pe. ſi non ſunt ſocij dico idē q̄ntū
ad hūc caſum. nā lꝫ regulariter factū vni⁹ nō noceat
alteri: tm̄ fallit ad perpetuandā actionē. vt. l. fi. C. de
33 duo re. et in aut. hoc ita co. ti. Itē † paupertas vnius
nocet alteri: q̄ aufert ſibi beneficiū diuiſiōis: vt. d. l.
fi. de duo. re. et in aut. hoc ita. C. đ duo
re. ita in ꝓpoſito paupꝑtas vni⁹ nocet
alteri. Preterea nō eſt dubiū: q̄ caſus
mortis cōtingēs in perſona viri facit
dari actionē cōtra ſocerū: quare non
eſt idē in caſu paupꝑtatis in ꝑſona al-
terius imminēte. Preterea hoc vide-
mus in pluribꝰ heredib⁹ vni⁹ debito
ris facti: qui cōditionalr̄ ꝓmiſit penā:
vbi factū vnius nocet alteri. et facit a-
ctionē dari cōtra alios: vt. j. đ ver. ob.
l. ij. §. item ſi in facto. cū. l. ſeq. Et hoc
a modo ſuſtineo glo.[a] Aut ſunt obligati
ambo nō tanq̄ duo rei vt in caſu no-
ſtro. et. ff. e. l. ſi cū dotē. §. tranſgredia
mur. puta q̄n mulier dedit vni dotē cō
templatione vtriuſq̄: vel vbi obligati
ſunt ambo. nō tm̄ tanq̄ duo rei: q̄ vn⁹
nō cogitauit de obligatione alterius:
et ſic nō eſt actū tacite vel expreſſe q̄
ſint duo rei: et tunc nō credo q̄ ꝓpter
inopiā alterius poſſit agi contra aliū:
q̄ eſt ꝯ oīa iura. nā factū cuiq̄ ſuū. ꝛc.
vt in reg. iur. non debet quis alterius
odio p̄grauari: vt in. c. nō debet. extra
de reg. iur. lib. vj. Ratio diuerſitatis
eſt q̄n ſunt duo rei: et q̄n nō ſunt: q̄ pri
mo caſu dꝫ imputari ſibi qđ alterius
obligationē participauit vñ eius ino-
pia ſibi noceat. Scđo caſu nil pōt ſibi
imputari. vñ alterius inopia nil dꝫ no
cere ſibi. vt not. Dy. in. c. mora. extra đ
regu. iur. lib. vj. ¶ Aduerte tm̄: q̄ dixi
34 duos reos poſſe† conſtitui in dote in
telligo patrē ꝛ filiū vel plures fratres
patruos vel nepotes forte ſimul habi
tantes: quorū promiſſio nō eſt cauſa
generande ꝑfidie in viro ſeu matri-
monio. et ſic intelligo. l. fin. C. de dote
35 cau. ſi aūt poneres† in extraneis pro-
ſus: et tunc inquantū admuicē vident̄
fideiubere ſm̄ cōem opi. Azo. no. in. l.
vir vxori. §. fi. ad vel. Et poſſet dubita
ri vtrū teneatur per titu. C. ne fideiuſ.
do. den. qđ relinquo ſub dubio. ¶ No-
36 no quero quid ſi extrane⁹ † recipit do-
tem et ſe obligauit: quod fieri pōt. vt
37 d. l. fi. C. de dote cau. an eo † vergente
ad inopiā habeat locū remediū harū
legum. Glo. hic in fi. dicit quod ſic: q̄
eadem eſt ratio: ergo ꝛc. Aduerte q̄a
glo. dicit quod extraneus recipit do-
tem. ꝛc. et ſic non videtur fideiubere.
Si autem non recepiſſet et obligare-
tur vt correus tunc eſſet dubium. te-
38 net† ergo iſta gloſſ. quod lex prolata
in vno caſu. extendatur ad alium ca-
ſum habentem eandem rationē. Idē
tenet gloſſa. infra de regulis iuris. le-
ge que propter neceſſitatem. Cōtra-
rium videtur tenere. C. de patri. qui fi.
diſtra. l. ij. Dyn. in. c. mora. et in. c. in ar
e E

a ¶ Suſtineo gl. ad de inquātum Alex. in hac. viij. q. dicit q̄ opi. Bart. nō videtur vera. q̄ illā tāq̄ verā ſecutus eſt Ro. cōſil. cccclxij. vbi dicit q̄ hoc in lec. Bar. ꝓbauit: et cū filius et pater obligati ſunt inſolidū ad reſtitutionē dotis. ita q̄ ad quēlibet ipſorū p̄ſumit̄ pro dimidia ꝑuenisſe qđ tunc mulier agēs cōtra ſocerū. h̄ tenet̄ inſolidū cedere actionē ꝯ maritū et opi. bar. ſequit̄ Pau. de ca. cōſi. cxxvj. cum quadā modificatiōe de qua ibi per eum.

gumentum. extra de regulis iuris.li.
vj.tenet iſtam gloſſam:quādo lex ſim
pliciter loquitur.ſed ſi in lege eēt ver=
bum taxatiuum ſicut in lege ſecunda.
que dicit hoc tantummodo caſu: vel
vbi per aliam legem prohibetur ex=
tendi:et tunc non extenditur.Iſtō di=
ctum Dyn in vtroqꝫ caſu non vide=
tur bonum.In primo videtur contra
a auṫ.quas actiones a et quod ibi nota.
C.de ſacroſan.eccl. vbi lex ſimpliciter
loquens non extenditur ad caſus ean
dem rationem habentes vel maiorē.
vt ad ciuitates. Reſpondeo ſi tenes
opini.Pla.ibi no.quam tenet Pe.non
obſtat.imo cōcordat:ſed ſi tenes opi
39 †Ioan.que ibi not. que communiter
tenetur tunc obſtat.dicendum eſt er=
go quod ibi tractatur de correctione
l.et ideo non extēditur:quia quod nō
mutatur ꝛc.vt.l.precipimus. in fin. C.
de appellatio.In caſu noſtro non tra
ctamus de correctione: ſed de decla=
ratione ſeu diſtinctiōe.nam.l.que ſim
pliciter loquitur que dicit actionem
non dari conſtante matrimonio: in=
telligitur niſi propter inopiam viri:vt
hic.vel extranei qui dotem accepit ꝑ
40 eandem rationem:et†ius facilius di b
ſtinguitur q̄ꝫ tollatur in totum: vt di=
41 cimus de iure † diuino quod diſtin=
guatur non autem tollatur per huma
num:ut ſupra de conſti.princi.lege pri
ma.in fine.et.C.ſi contra ius vel vtili.
42 pub.l.ſi.et ibi nota. ¶ Contra†ſecū
dum membrum Dyn.opp. quod etiā
vbi eſſet dictio tantum vel duntaxat:
fieret extenſio ad caſum habētem eā=
dem rationem vt.C.de pred. minorū.
l.ob ea.ꝛ quod ibi not.et infra de vſu=
cap.l.ſerui nomine.et infra de regulis
iuris.l.contractus. in princi. Reſpon.
dictio taxatiua impedit.l.extendi per
hominem. ita loquitur Dyn. ſed per
aliam legem bene poteſt extendi non
ob.dictione taxatiua.ita loquunṫ cō=
tra.Contra hoc iterum inſtatur et vi
detur quod per hominem poteſt ex=
tendi non obſtante dictione taxatiua
C.de ſacroſan.eccle.l.illud. ꝛ quod ibi
nota.Solu. aliquando dictio taxati=
ua ponitur in lege que permittit ali=
quid fauorabile et tunc poteſt exten=
di ad caſus ſimiles. Et dictio taxa=
tiua ſolum caſus diſſimilem ratiōem
habentes videtur excludere.ita loqui
tur.l.illud. cum ſua gloſſa. quandoqꝫ
ponitur in lege que permittit aliquid
odioſum:tamen propter aliquam ne=
ceſſitatem toleratur. vt dicta lege ſe=
cunda.C.de pa.qui ſi.diſtra.ꝛ tunc nō
extenditur ad ſimiles caſus. argu. q̄a
odioſa reſtringunṫ.ꝛc.Ex his b ergo ap
paret dictum Dyn. non eſſe perfectū.
diſtingue ergo cū queritur vtrū lex ex
tendatur ad caſum ſimilem rationem
habētē.Aut lex eſt ꝓlata ſimplr̄: aut
in ea ſunt verba taxatiua. ¶ Primo

a ¶ Auṫ.quas actiones.Adde ꝙ illud venit limitandum niſi per talem extēſionem rediretur ad ius cōmune:quia tunc ex idētitate rationis fit extēſio tāqꝫ de cauſa fauorabili.gloſ.eſt in.c.ſtatutū.in ver.dinumerandum.de preben.in.vj.not.dominus Anto.in c.olim tibi de verbo. ſigni. Itē limita vt i l.ij.C.de indi. vidui. Item limita niſi ratio ſit ſcripta i. l.correctoria:q2 tunc etiaꝫ fiet extenſio ex idētitate rationis ſecundū gl. cōtra tex. in. c.j.i ꝟ. eligitur. ḋ elect.in.vj. quod intelligi debet niſi correctoria non ſit penalis quia tunc non fit extenſio.tex. in cle.ij. in ver. in eiſdeꝫ.ḋ eta. et q̄li. Itē itellige verum niſi alia rō non ſcripta. l. ſuaderet extenſionem nō debere fieri.ex hoc eīm deprehenditur quod in caſu non expreſſo non militat omnino eadem ratio.glo.et in.c.conſtitutio.de elec. in.vj.quam ad hoc ponderant Imo. et gemi. alias limitat titulum ad iſta:vide Anto.de but.in.c.feminarum.in.ij.et.x.fallentia. de conſue. per gemi. in.c. primo.et.c.ſi poſtq̄ꝫ de temp.ord.in.vj. Fortius dicitur quod etiam ſi ratio non ſit ſcripta in.l.tamē reddi non poſſit niſi vnica ratio. tunc etiam fiet extēſio in correctorijs ad caſum non expreſſum : ſicut ſi ratio ſcripta eſſet in lege.vt not.gloſ.et Moderni in.l. q̄uis.de fideiuſ.et Bald.in lege maximum vitium. b C.de libe.prete.et in lege finali. et ibi Imo. infra de hered.inſti.Pau.de caſtro.in.l.ſi vero.§.de viro.infra eodem.Item dum Barto.dicit quod vbi nō ſumus in materia correctoria ſed exorbitanti:ſi tamen eſt pia et fauorabilis:tunc ex identitate rationis fiet extenſio.Adde gloſſ.in lege prima.C.de his qui ante apertas tabul.et in lege miles.de re iudicata.textus in.l.libertum.§.ſenatus.ſ.de ritu nuptiarū. Itē inquantum voluit quod iura loquentia per dictionē taxatiuam poſſunt extendi ex alijs iuribus.Adde.l. iij.§.cum titio.infra de adi.lega.vbi ipſe voluit qđ ſi ſit ſtatutum quod vulnerās aliquem puniatur pena mille:deinde ſiat aliud quod vulnerans puniaṫ tantum in quingentis. qđ ominino erit pena in mille:quia per dictionem tātū: non videṫ corrigere. de quo dicto vide in lege pma. C.ḋ bono. poſſeſ. contrata.quaꝫ pretor. lib. po. et ibi glo.Io.de imo.in.l.ſi vero.§.de viro. infra e.ꝛ in.c. in alia.de immu. eccle. et de extēſionis materia: vide per Cyn. bar.ꝛ bal. in.l.nō dubium.C.ḋ legi.ꝑ bal. in lege prima.C.ḋ interdi. per Sali.in lege ſecūda. C.de noxa.per Bal.in.l.ij.C.de patri.qui ſi.diſtra.ꝑ Geminia.in.d.c.j.per Canoniſtas in clemē.j.de electio.per dominum Anton.in.d.c.ij.de conſue. et per Io.an.in ti.de actioni.et per.§.pe.in addi.que incipit.auror.et per eundem in regula pro poſſeſſore.in mercurialibus.per Pau.de ca. cōſilio.xxviij.ꝛ.clxj. et.cccxxxvj.per Barba.conſilio.xxxiiij. et.iiij. ij.libri. per Pe.de ancha.conſilio.xciij.per Roma. conſi. cl. et dominum Car.conſi.lx.et an in exorbitantibus ꝑ identitatem rationis fiat extenſio: vide Roma.conſilio.cclxxxv.

~ And. Poma. ¶ Ex his.in iſta materia excuſſionis:vide Panor.per illum tex.in.c.canonica.de ſen. ten.excō.Alex.in.l.ſi preſens.ff.de operis noui nun. et conſi.xcij.iiij.vol.Feli.in.c.tranſlato.in fine.de cōſtitutioni.Cepo.conſilio.xxxiij.in fine.et conſi.lxxij. et conſilio.xxiiij.Barto.brici.conſi.xlij.in.j. volumi. Alexan.in.l.filiuſfamilias.§.diui.ff. de lega.primo. Imo.conſi.lxiiij.Alexand.in.l.j.§.ſi is qui heres.ff. ad trebellia.et in.l.marcellꝰ.co.ti.ad trebellia.

43 caſu†aut per extenſionem induceretur correctio: et
non poteſt.vt.d.auten. quas actiones.et. C. de app.
l.precipimus.ad ſi.aut legum declaratio ſiue diſtin
ctio:et tunc poteſt fieri:vt hic.ꝛ in reg. que propter
44 neceſſitatem:vt ibi nota. ¶†Aut in ea ſunt verba
taxatiua:ꝛ tūc aut per aliā legem apparet de exten=
ſione.ꝛ extendimus.vt.l.ob ea.et.l.ſerui noīe.ꝛ.l.cō
tractus.preall'.Aut ꝑ aliā.l.nō apparet:ꝛ tūc aut lex
eſt prolata in caſu fauorabili:et extenditur.vt.l.illud
C.de ſacroſan.eccl.auten.in caſu odioſo: ꝛ tunc ſecꝰ.
vt.l.ij.C.de pa.qui ſi.diſtr.ꝛ quod no. Dy. in.c.in ar=
45 gumentum. ¶ Ex†predictis a ergo patet glo. bene
a dicere in.q.ꝓpoſita:quia iſta. l.loquitur ſimpliciter
nec eſt dictio taxatiua,et ſi eſſet:loqtur in caſu fauo=
rabili ꝛ pio. ergo extenditur ſm̄ predicta:vel poſ=
ſumus dicere ſi volumus laqueos predictos effuge
re:quod ideꝫ ſit in extraneo quod in viro nec hoc fit
ex extenſione hominis ꝓpter idētitatē ratiōis:ſed
ex extenſione legis q̄ vult actionē ex ſtipulatu ꝓ do
te pariter ꝛ eodē modo dari:ſiue vir ſiue aliꝰ doteꝫ
recepit:vt.C.de rei vxo.act.§.ꝛ vt plenius hoc etiaꝫ
vr̄ expreſſum in.d.l.vbi.nā cōtra extraneos poſſeſſo
b res ibi datur hypothecaria. ¶ Decimo b et vltimo
46 circa hāc partē quero quid ſi maritꝰ vel ſocer † vult
dare mulieri agenti fideiuſſores: an euitabit actio=
nem.gloſ.in.l.vbi dicit qđ nō.ꝛ idē tenet Cyn.in.iij.
q.ꝛ bene dicit vt ibi. ¶ Veniamus ad ſecundū.ſ.ad
perſonā eius qui repetit dotem propter inopiaꝫ vel
47 q2 qđ male vtiṫ ſubſtā tia ſua. ¶ Et primo q̄ro†cir=
ca hoc quid in caſu vbi eſt cōis dos patris ꝛ filie:an
filia poſſit agere pr̄e inuito.ꝛ de hoc eſt caſus in. d.
§.illud.in auṫ.de equa.do.poſita.C.de colla. auṫ.qđ
locuꝫ.que in dote profectitia diſtinguit. aut dos eſt
parua aut magna.dic vt ibi. Adde alium caſum ꝙ
etiam dos vbi eſt parua et pater vxoris eſt ita pauꝑ
quod ſi dotē perderet nō poſſet eā de nouo dotare:
tunc filie eo inuito permittitur agere:vt in gloſſ.l.ij.
§.ceterum.ſ.eo.Intelligas quod in illis caſibus in
quibus filia pōt agere ex forma illius auṫ. nō requi=
ritur cōſenſus patris.de quo loqtur. l. cū non ſolū.§.
neceſſitatem.ꝛ ibi no.in gloſ.mag.C.de bo.que libe.
¶ Secundo quero:tu dicis qđ quando dos eſt ma
c gna c ꝛ ꝓfectitia filia poteſt agere inuito patre. quo
48 modo†intelligatur magna vel parua? Reſpondeo
ſm̄ qualitatem perſonarum.vt. ſ. de iure dotium.l.
quero ꝛ.l.ſiue generalis.ita no.in.d.§.illud.ꝛ.d.auṫ.
d qđ locū. ¶ Tertio d quero quid†ſi pater eſt abſens
49 eo caſu quo filia non poteſt agere ſine conſenſu ſuo?
* Reſpon.quod tunc filia poterit agere.vt.ſ.de iudi.
l.ſi longius.§.j.ꝛ j.de iureiur.l.ſed ſi vnus.§.filio. et
§.ſeq.qđ tenet Pe.in.d.auten.qđ locum.quod intel=
ligo cum cautione rem ra.habe.vt.ſ.ea.l. ij. in fine.
50 ¶ Quarto quero†quid ſi filia non vult agere:ſꝫ pa=
ter eius:vtrum poſſit? Gloſſ.dicit hic ꝙ ſic: quia ad
patrem pertinet periculum vt teneatur de nouo do
tare eam.vt.C.de rei vxo.actio.autentica ſed q̄uis.
Aduerte hoc dictum intelligo ſi filia ſibi conſentit
vel cauſam contradicendi non habet.vt.ſ.eo.l.ſi cū
dotē.§.eo autem tempore.ꝛ.ſ.eo.l. dotē. tunc enim
51 poterit pater agere†nam cum vna ſit actio numero
ꝛc.que competit patri ꝛ filie.et ita determinatuꝫ eſt
j.codeꝫ.l.ij.§.item ſi voluntate mulieri committitur
actio:vt hic. ergo ꝛ patri. hec tamen
intelligo ꝙ dos exacta nō perueniat
ad manus patris: ſed oneribus ma=
52 trimonij deſeruiat.Item licet† alias
per actionem patris filia amittebat
ius cōſolidationis in eam patre mor
tuo vel ea emancipata.vt argu.j. eo.
l ſi marito.§.ſi voluntate.et not.j.eo.
l.in inſulam.in prin.tamen hoc caſu fi
lia tale ius non amittit.imo in eā con=
ſolidatur ꝛ fratribus confert. hoc ſa=
tis innuitur in.d.§.illud.ꝛ.d.autenti.
e quod locum. ¶ Quinto quero e quid
53 †ſi mulier dedit dotem ꝛ ſtipulata ſit
ſibi reddi quandocūqꝫ ſoluto matri
f monio:an ante diem poterit agere f.
Glo.hoc non tangit: videtur ꝙ non:
quia huic caſui quando agitur con=
ſtante matrimonio: videtur renūtiaſ
ſe.vt.ſ.eod.l.ſi cum dotem.in prin.et
C.de pac.conuen.l.fin.cum ſimi. Cō=
trarium videtur.ſ.de eo quod certo
loc.l.j.ꝛ.ſ.pro ſocio.l.ſi quis a ſocio.
Dy.dimittit hanc.q.inſolutam. Iac.
de are. dicit vxorē non admitti ꝑ iu=
ra primo alleg.Cy.in.l.vbi.in.v.q. tꝫ
contrarium.ſ. ꝙ mulier admittatur.
maxime hac ratione: quia non eſt ve
ra reſtitutio:cū adhuc deſeruiat one
ribus matrimonij.teneo me cū Cyn.
q2 ſi mulier ab initio voluiſſet expreſ
ſe huic repetitioni renuntiare nō po
tuiſſet:vt iā dixi.ergo nec tacite. Pre
g terea leges g in contrarium allega=

a ~ Andreas Pomate. ¶ Ex predictis.placet in caſu vero fauorabili ꝛ pio:vide Bald.nouel.in tractatu de dote.in.§.parti.vbi late in cauſa dotis : an ſit cauſa pia.

b ¶ Decimo. Adde quod idem tenent Canoniſte in c. per veſtras.ꝛ Io. andre. in additio.ad Specul.in titu. de donatio.inter virum et vxorem.in additio.incipien. vt nota.in dicta.l. vbi.ꝛ iſta eſt cōmunis. ad c.per veſtras. poteſt reſponderi quod per remedium illꝰ decretalis non excluditur a beneficio legis huius.

c ¶ Dos eſt magna.adde quod Baldus in fin. conſil. cxxiij.j.lib. dixit quod dos mille florenoruꝫ eſt magna re ꝛ effectu:allegat ita notaſſe Accur.in auṫ.preterea. C.vñ vir ꝛ vxor.ꝛ vide ba.i.l. admonēdi.de iureiur.

d ~ Andr. Poma. ¶ Tertio.pro intelligentia huiꝰ queſtionis. ꝛ quis probabit iſtam dotem magnam vel paruam.vide Alex.conſi.lxvj.incipiente: viſo ꝓceſſu.volu.j.

* ¶ Pro intellectu.l.titio cētum.§.titio genero.ff. de conditio.ꝛ demonſtra.

e ~ Andre. Poma. ¶ Quinto quero. Vide Ant. de but.conſi.j.iiij.dubio.Imo.conſi.c.

f ¶ Agere.ſed quid ſi ſit ſtatutū ꝙ inſtrumenta guarentigiata habeāt executionem paratā: an mulier in caſu huiꝰ.l.poterit vti beneficio illius ſtatuti. Petr. de ancha. conſi.cxviij.tenet ꝙ non.

g ¶ Preterea leges. Et pondera q2 conſului Mantue hodie ꝙ ſi filia nō eſt preſens tempore ſtipulationis non queritur ſibi actio.allegaui Bar.hic.ꝛ in vij.q.ſed Salic.in.l.ſi cum dotem.in prin.ff.ſol. matri.tenet cōtra ꝛ mouetur q2 idem operatur tacitum pactū qđ operaṫ expreſſum ꝑ.l.ij.C.de pac.ſequitur Io.de imo.in.d.l.ſi cum dotē.all'.rationē Sali. ſed

nomē tacet. Lud. roma. ibi dubitat ego conſului ſm
opinio. Barto. ex eo quia iſta erat quedam donatio
ergo erat opus quod eſſet prius vel nuntius ad hoc
vl' epiſtola
te nō vigent. nā l. ſi cū dotē. ſm vnaꝫ
opi. que eſt vera: vult ꝙ filia abſente
tpe quo pater ſtipulatur dꝫ intelligi
qḋ caſus omiſſus remanet in diſpoſi
tione iuris cōis. vt. l. ſi extraneus. ſ.
de condi. ob cau. ⁊ ita dotis actio eſt
ibi in caſu omiſſo cōmunis patri ⁊ fi-
lie: aut intelligis qḋ pater ī caſu omiſ
ſo videatur filie ſolidā actionē cōceſ
ſiſſe: qḋ pōt ꝓcedere: ſi poneres eam
pn̄tē. ar. ſ. de pac. do. l. inter. §. cū in-
ter. ⁊ tūc eſt ſpecialis fauore dotis ta
lis pſumptio. hoc aūt cēt ꝯ dotē. Jō
huic intellectui feci differentiā inter
pn̄tē ⁊ abn̄tē: qꝛ ea pſente: pōt cade-
re in pactū: qḋ pōt porrigi ad futura:
ea abſente caderet in ſimplicē renun
tiationem que ad futura nō porrigi-
tur: vt no. C. de pac. l. j. Item nō obſt.
54 l. pe. C. de pac. conuen. quia fateor † ꝙ
prouiſio hominis tollit prouiſionem
legis de iure ſpeciali: quod eſt veruꝫ
in codē caſu: vt ibi. ſed in diuerſo ca-
ſu ſecus. ſed iſte caſus inopie cōſtan-
te matrimonio fuit ī ſtipulatiōe omiſ
ſus: ergo ⁊c. Quandoqꝫ autem pro-
uiſio hominis tollit prouiſionem le-
gis: dic plene per Cyn. C. de iure em-
phy. l. ij. in. vj. q. ❡ Sexto quero qḋ
55 ſi † extraneus dedit dotem pro mulie
re ⁊ pactus eſt ſibi reddi doteꝫ: an in
hunc caſum inopie agere poterit. Di
cit hic glo. ⁊ bene qḋ non: quia in ca-
ſu ſoluti matrimonij videtur ſtipula-
tus. hic ergo caſus inopie remanet ī
iure cōmuni: ⁊ ſic mulier agit. ❡ Pre
terea hic fit reſtitutio impropie: ſcꝫ
vt mulier ſe ſuoſqꝫ alat: quod nō pōt
fieri ſi extraneo reſtitueret̄: vt glo. di-
cit ⁊ bene'. ❡ Sed circa hoc inſurgit
dubium qualiter cōſulitur extraneo.
nunquid habebit remedium. l. in oī-
bus. ſ. de iudi. Glo. in. l. ij. q. reſpōſo.
ſ. eod. videtur tenere ꝙ non: qꝛ actio
competens extraneo eſt ſtricti iuris.
quo caſu non habet locum cautio. d.
l. in omnibus. arg. ſ. de cōdi. ob cau.
l. dedi. illam gl. ibi in quolibet repro
56 baui ⁊c. ❡ Primo. ī eo † ꝙ dicit actio
nem cōpetentem extraneo eſſe ſtricti
iuris non bene dicit: imo eſt bone fi-
dei. vt patet. C. de rei vxo. actio. l. j. §.
et vt plenius. vbi dat actionem ex ſti
pulatu: ſiue ipſa mulier dedit dotem
ſiue extraneus pro ea. poſtea in ea. l.
§. ſed non ignoramus. dicitur dictaꝫ
actionem ex ſtipulatu: de qua lex di-
xerat eſſe bonefidei. quod ibi videt̄

et reſpon-
de ad. d. l.
ij. ꝙ illud
pactū taci
tum veſtie
batur colo
rej iudicij.
vide in di-
cto conſi.
and. barb.
a ❡ In oī-
bus. adde
ꝙ. l. in oī-
bus. habe-
at locū in
cōtractib⁹
bone fidei
ſolum vo-
luit Paul.
de caſt. cō
ſilio. xlix.
Andr. po.
b ❡ Septi-
mo quero.
Uide bar-
ba. ꝯſi. iiij.
vol. ij. imo.
conſi. c.
Andr. po.
c ❡ Intelli-
go. Adde
cōtra bar.
in fortio-
bus termi-
nis. tꝫ pau.
de caſt. cō-
ſil. cxxvj. in
cip. queri-
tur. cōtra-
rium tn̄ te-
nuit Rom.
cōſi. ccxcij.
vide per
Imo. ī tra
cta. de do-
te. in iij. p-
te princip.
q. xl.

tenere Pet. Predicta videntur probari inſti. de act.
§ fuerat. J vbi dicit actionem ex ſtipulatu eſſe bone
fidei. quod intelligo quandocunqꝫ ⁊ apud quēcūqꝫ
ſit. Nec obſtat qḋ in eo. §. ſequitur. proferri autem
⁊c. imo facit pro. nam aduerſatiua aūt: videtur innue
re cōtrarium eſſe in precedentibus. vt. j. de dam. in-
fec. l. hoc amplius. §. de his autem. in. ij. gl. ⁊ ibi no.
quicquid ergo in. d. §. dixerat eſt cōe oībus. qḋ vero
poſtea ſequitur preferri aūt ⁊c. illud cōpetit mulieri
tn̄. ⁊ hoc tenere videt̄ alia gl. ſ. eo. l. de diuiſiōe. pro
hoc facit qḋ no. doc. C. de priui. do. l. j. ⁊. C. qui potio.
in pigno. ha. l. aſſiduis. in vlt. q. ❡ Scḋo in eo quod
57 dicit † ꝙ in actionibus ſtricti iuris non eſt locus cau
a tioni. vt. d. l. in omnibus[a]. ibi gloſ. non firmat. ſed in
l. dedi. de condi. ob cau. dicit ꝙ habet locū in actiōe
ſtricti iuris. idem tenet. j. ex quib. cau. in poſ. ea. l. in
poſſeſſione. ⁊ bene. pro hoc. j. de priui. credi. l. ſi cre-
ditores. vbi eſt caſus. ⁊ hoc tenent oēs doc. Conclu
58 de ergo † ꝙ extraneo ſuccurritur per remedium d. l.
in omnibus. facit ad hoc de preci. impera. offe. l. vni
uerſa. ⁊ quod ibi no. per Cyn. ⁊ per eundem. C. vt in
b poſ. leg. l. j. ❡ Septimo quero[b] quid † ſi pater eſt ſti-
59 pulatus dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio. dico
ꝙ ſm opi. glo. poſite in. l. ſi cum dotem. in princip. in
caſu non expreſſo videtur pater renuntiare. ideo hoc
caſu filia ſola ageret. ſed illam glo. ſ. proxi. in. v. qō.
ego tenui ſi ponis filiam fuiſſe preſentem: alias ca-
ſus omiſſus remaneret diſpoſitioni iuris cōmunis.
et ſic eſt cōmunis actio patris ⁊ filie: ⁊ erit idem qḋ
c dictū eſt. ſ. in. iiij. qō. ❡ Et predicta vera intelligo[c]
etiā ſi pater ſtipulat⁹ ſit dotem ſibi reddi in omnem
caſum reſtituende dotis: cum caſus inopie nō ſit ca
ſus dotis reſtituende: niſi in vxore vel in eo qui cum
ea habet actionem communem: vt ex predictis pa-
tet: quod eſt no. ⁊ quotidie accidit. ❡ Octauo que-
60 ro † pater viri vel extraneus dotem recepit ⁊ vergit
ad inopiam: certum eſt ꝙ vxor poteſt agere. vt. ſ. di
ctum eſt. ſed nūquid ipſe vir ſuo nomine poteſt age
re contra extraneum vel contra patrem ſi ponam⁹
eum emancipatum. Uidetur ꝙ ſic: nam patre mor-
tuo exheredatus habet actionem vtilem fami. erci.
vt. j. de do. prele. l. ij. §. ſi tamē. ⁊ no. j. proxi. §. in glo.
Preterea videtur caſus. j. de condi. ⁊ demon. l. titio
centum. §. titio. Preterea hoc videtur ſibi permitte
re regula generalis: que eſt: quod vbi eſt onus ma-
trimonij ibi debeat eſſe dos. vt. ſ. de iure do. l. ſi is.
§. j. ❡ In cōtrarium videtur. quia cū iſta actio ſit in
ducta cōtra virū: vt hic cum ſi. ideo non videtur ei
cōpetere. J vt. j. de lega. j. l. legata inutiliter. Breuiter
61 dico † ꝙ actio perſonalis ꝓ dote que competit hoc
caſu vel hypothecaria competit ipſi mulieri: vt hac
l. ⁊. l. vbi. ergo non poterit eam intentare vir ſuo no-
mine: pro hoc videtur caſus. j. de leg. iij. l. fideicom-
miſſa. §. interdum. de lega. j. l. ſeruo legato. §. ſi teſta
tor. Nec obſt. §. titio. quia illud de equitate: quia ꝑ-
ſona viri fuit nominata in legando: alſ ſecus. vt. l.
cum pater. §. de iure dotium. fateor tamen quod ex
regula poſita in. d. l. ſi is. §. j. ſ. de iu. do. reſultat que
dam condictio ex. l. vel officiū iudicis quod cōpetit
62 ipſi filio † qui ſuſtinet onera matrimonij: vt dos de
beat eſſe apud eum: quam poterit intentare quan-
doqꝫ etiā extra caſum inopie niſi aliud impediret.

tum obſtet. pro iſto dicto do. gl. no. j. de do. ꝓle. l. ij.
§. ſi tamen. in glo. ſuper ver. iudicio. ❡ Nono quero
63 † vxor deceſſit extantibus liberis. dos remāſit apud
patrē: pater nūc ſoluto matri. vergit ad inopiā: vtrū
filij poterūt agere cōtra patrē ad dotē per remediū
harū legū. Et videt̄ ꝙ ſic: quia priuilegiū dotis trā-
ſit ad filios eiuſdē matrimonij. vt. l. aſſiduis. §. exce-
ptis. C. qui pot. in pig. hab. et. ſ. eo. l. etiam. in princ.
❡ In cōtrariū videt̄. ſ. de iudi. l. lis nulla. et de his
rebus poteſt pater facere quicquid vult. vt. C. de bo.
mater. l. j. Ad hoc dico ꝙ remedia iſtarū legū nō ha
bent locū: que tn̄ ſuccurrūt mulieri cōſtāte matrimo
nio: ſed ea mortua eſt ſolutū: ſed ſi pater male vtitur
ſubſtantia ſua: ſiquidē eſt talis abuſus qui cadit in
prodigalitatē: conſtituatur ei curator. et de hoc nō
eſt dubiū. aut non cadit in prodigalitatē: et tūc aut
male vtitur dote: forte quia fundū dotalem vēdidit.
et tunc filij nō poſſunt eliquid dicere: ſed patre mor-
tuo poterunt vēdicare. vt. d. l. j. de bo. ma. et in auf. d
nup. §. ſed quod ſancitum. colla. iiij. erubeſcit em̄. ⁊c.
vt ibi: ſed ſi dotem alio modo diſſipat ⁊ ſubuertit vt
cum dos ſit in quantitate et patrimoniū ſuū taliter
deſtruit ꝙ dos filijs nō ſit ſalua. puto eis eſſe conſu-
lendū per officiū iudicis vt ſuū ſaluū habeant. vt. j.
ad treb. l. imperator. et. C. de ſen. paſſis. l. fi. §. quib⁹.
vbi caſus eſt. hoc etiam optime probatur. j. vt le. no.
ca. l. fi. circa prin. et ibi videtur caſus. ❡ Decimo ⁊ vl
64 timo quero circa hoc: † vxor habens dotem ⁊ filios
et maritum vergentem ad inopiam eſt excōmunica
a ta vel exbānita:[a] ita quod propter ſuum delictū non
poteſt agere quin exceptione repellatur: filij ſui vo-
lunt agere tam contra patrem iſta actione qꝫ hypo-
theca. contra extraneos poſſeſſores bonorum: cum
iſta actio ſit fauore matris et filiorum vt ex dote ſu-
ſtententur: quero vtrum poſſint nomine eorum vel
nomine matris vel aliquo alio iure. Non inſiſto in
allegationibus. pro et contra multe poſſent fieri. qa
queſtio eſt dubitabilis. Credo quod filij poſſent a-
gere contra quoſcūqꝫ tanqꝫ coniuncte perſone noīe
matris: nec repellentur exceptiōe ex perſona ſua: cū
agunt ad eorum vtilitatem. hoc patet primo: quia li
65 cet alias † coniuncta perſona non poſſet agere cōtra
voluntatem coniuncte. vt. l. pomponius. in fine. īfra
de procura. tamen vbi coniuncta perſona proſequit̄
proprium intereſſe. et agit pro coniuncta et non re-
pellitur. vt ibi. et. l. j. ij. ⁊. iij. de lib. cau. facit de appel.
l. non tantum. ❡ Preterea ego video quod pater a-
git actione de dote nomine ſuo et nomine filie: quia
agit ad ſuā vtilitatē. et nō obſtat ſibi exceptio ex per
ſona filie. vt. ſ. eo. l. ij. §. item ſi voluntate. etiam ſi ex
ceptio procedat ex delicto filie: vt ibi not. Dyn. ⁊ pro
batur in auf. de nup. §. eſt quoqꝫ. ❡ Preterea procu-
ratori in rem ſuam ex perſona auctoris a quo nō ha
bet cauſam lucratiuā non opponitur exceptio doli:
excōmunicationis: vel banni. vt. j. de doli excep. l. a-
pud celſum. §. de autoris. cum ſimi. et not. per Dyn.
in. c. ſi quis in ius. in pe. q. extra de regulis iuris. lib.
66 vj. Et licet † coniuncta perſona non dicatur proprie
ꝓcurator. vt. j. iu. ſol. l. iiij. §. j. in fin. improprie tamen
dicitur. vt. j. de procu. ſed et he. in prin. l. et ibi not. cū
ergo hic agunt ad ſuum cōmodum ſunt quaſi procu
ratores in rem ſuā. vt. l. j. §. impropria. j. quando ap-

pel. ſit. ❡ Item non habēt cauſam lu
67 cratiuam † quia titulus dotis ex par-
te viri ⁊ filiorū nō eſt lucratiuus. vt. j.
de act. et obliga. l. ex promiſſione. cū
ſimi. ergo eis nō ob. exceptio. ❡ Cō-
68 clude ergo † quod eius noīe poſſunt
agere nec exceptione repelluntur. Cō
ſulo tn̄ qḋ in libello dicant ſe agere ad
eorū vtilitatē. Itē dico qḋ poſſunt a-
gere ſuo ꝓprio nomine ſaltē vtilibus
actionibus que mulieri cōpetebāt di-
recto. et hoc ꝓbo. video em̄ qḋ quādo
ius dat alicui actionē ad meā vtilita-
tem: illo impedito agere mihi cōpetit
actio vtilis. vt. l. j. et. ij. ſ. de inſti. ſꝫ hic
cum actio detur mulieri ad vtilitateꝫ
filiorum. ergo ⁊c. Preterea video qḋ
ſi teſtator legat alteri ad meam vtili-
tatem: mihi cōpetit actio. vt. j. de leg.
j. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. et de le.
iij. l. fideicōmiſ. §. interdum. et de lib.
leg. l. non ſolum. §. j. cum ſimi. ſic ergo
in iure qḋ ꝓuideret vxori ꝓ ſe ⁊ filijs:
vxore īpedita: ſaltē filij agēt. ❡ Pre-
terea pro hoc bene facit. ſ. de iud. l. ſi
69 longius. §. j. cū ſua materia. † ideo de-
lictum parentū non nocet filijs in his
que per ipſos filios non acquirunt̄. vt
l. diui fratres. j. de inrepa. et. ſ. de ſe-
na. l. emancipatū. et per Dyn. in. c. non
debet aliquis. extra de reg. iur. lib. vj.
ſic in propoſito cum filij agant ad eo-
rum propriā ſuſtentationē et non ma-
tris. Poſſent etiā iſti filij habere ter-
tium remedium: ſcꝫ qḋ per officiū iu-
dicis peterēt dotem ſequeſtrari. ar. ſ.
eo. l. ſi cum dotem. §. ſin autē in ſeruiſſi-
mo. cōiuncto. §. ſi vero dotem. Si op
ponis mihi quomodo poterūt agere
contra patrem: cū nō ſit de caſibus q̄
ponūtur in. l. lis nulla. de iud. et ſic nō
poſſunt agere cōtra patrem: ergo nec
cōtra alios extraneos poſſeſſores: cū
debeat fieri diſcuſſio bonorū patris.
vt. j. dicam. Reſpondeo imo eſt de ca
ſibus: cum hic caſus pertineat ad ali-
menta: pro quibus poteſt eſſe lis: et
ſic ſeruus etiam pro relicto in cauſa
alimentorum: poteſt agere contra do
minum ſuum: quod alias non poſſet.
vt infra de lega. j. l. ſeruo alieno. §. j. cū
ſi. Predicta vera ſi filij ſunt maiores:
ſi vero eſſent minores conſtitueretur
curator liti. vt not. in dicta lege ſi lon-
gius. §. primo. et predicta tene menti.
❡ Expedit⁹ de ſecundo: venio ad ter
tium. ſ. ad modum repetendi. Primo
70 ergo quero † qua actione aget mulier
ad illam dotem? Reſpondeo aut mu-
lier dedit in dotem res que pondere:
numero: vel menſura continentur: et
tunc mulier poterit agere actione per

a ❡ Exbā-
nita. adde
quod vo-
luit Pe. de
ancha. cō-
ſilio. ccxlv.
vbi ponit
ſi ſtatutuꝫ
repellit pu
blicū vſu-
rariū agē-
do an ſit̄
repellat̄ tu
tor agens
nomine fi-
lij heredis
vſurarij: et
ibi etiā po
nit ancedē
te excōica
to vel ban
nito ceſſio
narius poſ
ſit agere.

a ⁓And. Roma. ¶Scđo q̄ro. Uide Barba. conſil. xxviij. in. viij. colū. j. volu.

b ¶Credo verū. adde q̄đ Roma. cōſil. clxxxvij. tenet idem. et conſi. quod allꝭ. dñs Alexā. eſt. ccccxxx. ⁊ idē Roma. conſilio. cccxcij. dicit not. ꝙ illud quod dicitur aduerſus extraneos bonorū poſſeſſores creditorē hypothecariam non poſſe dirigere niſi precedat excuſſio eorum qui ſunt obligati procedit niſi agatur contra illum qui vnus eſt ex reis principaliter obligatus quoniam tunc nō eſt neceſſaria excuſſio bonorum: per glo. quam dicit ſingu. ſ. qui po. l. mulier. ⁊ ibi illam ſumme no. Bar. et Bal. firmare in aut. ſi hodie. C. de act. et obl. Itē dicit predictam regulam procedere niſi eorum bona hypothecantes conſtituant ſe precario nomine redditionis poſſidere quia tunc ſi inueniatur per tertiū poſſeſſio bonorum debitoris acquiſita creditori precario: poterit ipſe creditor excuſatione non facta agere contra poſſidentes condictione ex. l. vlti. C. de acquiren. poſſeſ. vt ſingulariter ibi dicit firmare Iaco. but. et Bald. ſequitur in. l. j. C. de his que in frau. cre. et in. l. exitus. C. de acquir. poſſeſ.

c ⁓Andreas Pomate. ¶Tertio quero. Adde vltra doct. hic quod ratio eſt: quia in feudo non cadit hypotheca. et eſt tex. in. c. j. in prin. de prohi. feu. alie. per Fed. glo. et Bal. in. l. lex vectigali. C. de pig. bal. in. l. ij. C. communia de le. et in. c. j. §. aut ſi liuellario q̄. mod. feu. amit. Ioā. fab. et moder. in. §. ſeruari. inſti. de acti. Alex. conſi. cxxiiij. iiij. volu.

d ¶Emphyteoticarie. vide per Bald. conſi. cccxxxij. ij. li. et pulchre. conſi. cxxxvij. et. cclvj. iij. lib. de feudo autem Bald. conſil. ccclxxxij. j. lib. dicit quod mulier poteſt habere regreſſum pro gaudimentis et nō aliter. et conſilio. ccxiij. dicit feudum poſſe dari in dotē: q̄ꝫdiu durat penes mulierem: et idem voluit Roma. conſi. ccclvij. per vaſallū aūt in dotē dari non poteſt: vt voluit dñs Cardi. conſi. lxiiij.

e ¶Merces. Adde quod pro hac parte mulier poſſit agere ad merces venales. facit illa dciſio magis cōmunis quod in obligatione generali veniant merces venales: cum generaliter facta eſt diſpoſitio de rebus: ſecundum Barto. in. l. generali. §. vxori. infra de vſufru. leg: et tenet Bal. in dicta lege cum tabernam. in reportatis antiquis. vbi refert Bart. ita tenere in dicto. §. vxori. et alle. ſicut quis eſſet venditurus eodem modo et obligaturꝰ. et hic ſequitꝛ Alex. confirmans quia in generali obligatione non venit pecunia: et tamē pecunia ſemper eſt venalis. et ideo non comprehenditur in legato in quo venalia nō cōprehenduntur ſm Bald. in. l. fi. C. de cōpen. alle. tex. not. in. l. vxorē. §. legauerit. de leg. iij. Q̄đ in obligatione generali non veniant merces venales: tenuit Bald. conſilio. ccclxvij. j. volu. inci. verba dicunt. et allꝭ. Iaco. de are. in prin. l. vbi adhuc.

⁓Andreas Pomate.

f ¶Quarto quero. vide Roma. conſilio. cclxxx.

ſonali de dote: vt his. ibi dotis act. ⁊c.
de manu. l. ſeruū dotalem. de do. pre-
le. l. pater. et ibi no. Item poterit age
re hypothecaria. vt. C. eo. l. vbi. et hoc
dicit ſecunda gloſſ. huius. l. probatur
per rationē. eo tempore defertur hy-
pothecaria quo perſonalis. vt ſupra de diſtra. pig. l.
cum ſoluendo. ⁊ qui. mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſoluitur
§. ſi paciſcatur. ſed hic defertur perſonalis: ergo ⁊c.
Item ſi ponis res emptas ex dotali pecunia vel do
tem eſſe datam in rebus eſtimatis tali eſtimatione
que facit emptionem: eo caſu quo vir non eſſet ſoluē
do ſatis puto mulierem habere vtilē in rē q̄ ſibi cō-
petit ſoluto matrimonio. probatur in. l. vbi. et in. l. in
rebus in princi. §. finali. facit ſupra. de donatio. inter
71 virum et vxorem. l. vxor marito. Si vero † mulier de
dit marito in dotem res ineſtimatas: tunc ſiquidem
vir ipſas res dotales diſſipat: habꝫ locum remediū
ſequeſtrationis. vt ſupra eodem lege ſi cum dotem.
Si vero ſubſtantia ſua male vtitur: tunc credo quod
poterit vendicare ab extraneo poſſeſſore: et a viro:
ſicut poſſet ab extraneo poſſeſſore. vt dicta lege vbi.
et lege in rebus. licet gl. in hoc dubitauerit. C. de rei
vend. l. doce. Quidam tamen dixerūt quod ſola hy
pothecaria ſibi competit: quod eſt falſum: vt nota.
a Cyn. in dicta lege vbi. in. xj. q. ¶Secundo quero[a]
72 vtrum cum vult agere actione hypothecaria cōtra
extraneos debeat prius precedere diſcuſſio i bonis
viri. Gloſ. in lege vbi. dicit quod ſic. Idem Cyn. ibi
in. xj. q. Idem tenet Specu. in titu. de donatio. inter
virum et vxorem. §. fina. verſi. ſed quo iure. quod cre
b do[b] verum licet quidam contra. ¶† Tertio quero[c]
73 ad quas res poterit mulier agere hypothecaria?
c Reſpondeo: aut queritur de rebus immobilibus q̄
ſunt proprie viri: et tunc non eſt dubium quod pote-
rit agere contra virum et contra extraneos. vt dicta
lege vbi. Aut non erant proprie viri ſed emphyteo-
d ticarie[d] vel feudatarie: et tunc idem donec ius viri
durat: alias ſecus. vt ſupra. de pig. l. lex vectigali. Si
vero queritur de rebus mobilibꝰ: tunc aut ſunt mer-
ces: aut res cauſa mercandi habite: ⁊ tūc aut habet
eas maritus: et poteſt agere: aut iam ſunt vendite: ⁊
non poteſt agere. vt ſupra de pigno. l. cum tabernā.
e in prin. ſed ſi non ſunt merces[e] tūc poterit agere per
dictā. l. vbi. cum nō reperiatur prohibitū. ¶Quar
f to quero[f] pone † quod minor accipit vxorem et do-
74 tem. nunquid erunt bona eius tacite obligata: ita
quod vxor poſſit cauſa inopie mariti agere hypothe
caria: videtur quod non: quia prohibentur res mi-
noris obligari. vt lege prima. de re. eo. et. C. de ad-
mi. tute. lege lex que tutores. cum ſi. ¶Econtra vi-
detur quod ſic: quia lex permittit eis facere matri-
monium. vt inſti. de nup. in princi. ergo et acceſſoria.
ſcilicet dotem recipere. argu. l. mutus. in princ. ſupra
de iu. dot. Iſta. q. formatur in gloſſ. C. de legi. tute. l.
finali. et ibi ſe non firmat. Cy. ibi tenet quod oblige-
tur: quia eſt obligatio legalis: et hoc per rationem
predictam. et per. l. ij. et. iij. j. de re. eorum. Alibi gl. in
75 ſimili. q. ſ. vtrum † inuecta et illata per minorem ſint
tacite obligata. dicit q̄đ non. vt no. ſ. de pac. l. itē q̄r.
quod ſequitur Dy. inſti. de actioni. §. item Seruiana.
Guil. de cu. in dicta lege. item quia. dicit ſic: aut lex
inducit obligationē aut hypothecam rerum prece-
dente contractu: nullo alio ſubſecuto. Et tunc bona
minoris poſſunt tacite obligari. vt dicta lege fin. de
legi. tute. et. l. ij. et. iij. de re. eo. Aut requiritur quod
ſubſequatur aliud factum: et tunc ſecus. ita loquitur
glo. in dicta lege item quia. nam ex ſolo cōtractu bo-

na tacite non obligantur niſi ſequatur inductio. vt. l.
ſi non inducta. C. in quib. cau. pig. taci. contrahi. que
verba recitantur per Cyn. C. loca. l. certi iuris. in. v.
a queſtione.[a] In caſu ergo noſtro erant tacite bona
obligata: cum aliud factum nō requiratur: licet iſta
verba ſint pulchra ⁊ ſubtilia: tamen non videnꝭ ve-
76 ra. nam † ſtatim cum vir recepit dotem ipſo iure vi-
detur donatio ꝓpter nuptias cōſtituta vt. C. de do.
ante nup. auten. dos data. ſm opi. Azo. ibi not. quā
ſequtur Cy. ⁊ Iac. de are. Ecce ergo ſi minor accepit
dotem erit ne ſtatim facta donatio propter nuptias
equalis? Certe non niſi interueniente tutore ⁊ decre
to. vt. l. lex que tutores. in princip. ⁊ de predi. mi. l. pre
77 dia. Preterea quid plura † ſicut ex parte viri contra
hitur tacite hypotheca pro dote reſtituenda ita ex
parte vxoris pro dote danda vt. l. prima. §. ⁊ vt ple-
nius. C. de rei vxo. actio. Sed pone quod vxor mi-
nor promittit dotem erunt ne bona eius tacite obli
gata. Certe non ſine decreto vt. ſ. de iure dotium. l.
titia. ⁊ ibi not. ⁊. C. ſi aduerſus do. l. prima. Apparēt
ergo verba Guil. non eſſe vera. tamen fateor quod
ſi minori tradātur res eſtimate in dotem: vel ex do
te comparate: ꝙ tunc res cū ſua obligatione tranſi-
ret vt. ſ. l. ij. ⁊. iij. de re. eorum. non autem res que pri
mo minori eſſent queſite. Ad. l. mutus. dicas ꝙ po-
teſt recipere dūtamen recipiat modo legitimo. Pre
78 terea hoc alia ratione probatur. mulier † eo ipſo ꝙ
nubit videtur dare omnia bona ſua in dotem taci-
te: licet nil dicatur. vt nota. ſ. de iure dotium. l. mu-
lier bona. Ita tenet Iacob. de aret. indiſtincte. ſed
Mar. de fano tenet cum diſtinctione. ſ. prout digni-
tates ⁊ facultates viri patiuntur. vt. l. quero. ſ. de iu
re dotium. Iſta ergo tacita dotis datio que nullum
factum requirit fiet ne per minorem in rebus immo
bilibus ſine decreto? Certe non: per iura preallega-
79 ta. Conſulo † ergo quod ille qui dat dotem minori
obligationem bonorum expreſſam recipiat cum iu-
b ramento[b] per auten. ſacramēta puberum. ¶Quin
to quero quid in fructibus anni eius quo dos reperi
80 tur † vtrum diuiderentur ſecundum formam. l. de di
uiſione. ſ. eodem. Et videtur quod ſic. in. d. l. vbi. nā
datur actio ſicut matrimonio ſoluto. Credo quod
omnes fructus extantes qui debent conuerti in one
ra matrimonij debent reddi mulieri: non cōſumpti:
nec debet fieri predicta diuiſio. hoc probo ex identi
tate rationis que inſurgit ex finali effectu repetitio-
nis. nam ſicut repetitur dos vt ſit penes vxorem. vt
ea vtatur vt dominꝰ re ſua: ſic ſibi fiet reſtitutio fru-
ctuum qui ſpectāt ad eam, quibus poteſt vti vt re
ſua: ſicut apparet ex diuiſione predicto modo facta.
Ita in caſu noſtro cum dos reſtituatur vt mulier in
caſu matrimonij expendat. dico omnes fructus qui
in cauſa matrimonij ſunt expēdendi debere reſtitui
mulieri eadem ratione. ¶Sexto quero vtrū in hoc
81 † iudicio requiritur libellus litis conteſt. ⁊ plenaria
cognitio ſicut in alijs. Uidetur quod ſic vt in auten.
offeratur. C. de lit. conteſt. ⁊. l. iudices. C. de iudicijs.
¶In contrarium quia cū hic verſatur quaſi cauſa
alimentorum adhibeatur ſummaria cognitio vt. j.
de li. agno. l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parēs. pro hoc
82 in cle. de iud. c. diſpendioſam. vbi † in matrimonijs ⁊
ea quoquo modo tangentibus proceditur ſumma-
rie ⁊ ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij: q̄đ
eſt ſine libello ⁊ alijs vt i cle. ſepe. de
verb. ſig. ⁊ hoc videtur ſenſiſſe Rofr.
gloſſator antiquus. ſ. e. l. j. ſup verbo
cauſa. in fi. ¶Sed Dy. hoc ibi repro
bat. q̄d dicemꝰ? Dic ſm ꝙ dixi ſupra
q̄ñ illa cauſa agitur cōtra extraneos:
et facit plenum preiudiciū: q̄ñ contra
virū in eo q̄đ querit vtrū dos ſit da-
ta ⁊ quanta facit plenū preiudicium.
in alio vtrū vergat ad inopiā vel ma
le vtatur ſubſtantia ſua facit ſemiple
83 nū preiudiciū: vt dixi. q̄ñ † ergo aliq̄d
verſatur pleni preiudicij dicas ſemꝑ
libellū ⁊ litis ꝯteſt. requiri ſm auten.
offeratꝛ. ⁊ hoc tenet Spec. in. d. tit. de
do. inter vi. ⁊ vxo. §. fi. ver. ſed quo iu
re. ⁊ ibi vide libel. ꝓbatio aūt in his
que plene preiudicāt requiritꝛ plena:
in alijs nō: vt iā ſupra dictū eſt. Acce
dit ad hoc q̄đ no. Spc. de offi. iu. §. fi.
ver. quinto dicamus. ⁊ ver. ſeq. credo
tñ ꝙ iudex in hac cauſa q: fauorabi-
lis poterit dilationes abbreuiare. et
erit fauor ipſius cauſe. vt ar. l. ij. j. de
re iu. ⁊ ſic voluit intelligere Rog. ſ. e.
l. j. ⁊ bene. Ad. c. diſpēdioſam. rñdet
84 vt ibi no. ¶Septimo † q̄ro quas ex
ceptiones admittit iudex in hoc iudi
cio. Ad q̄đ dico ꝙ oēs exceptiones
iuridice contra libellū: ⁊ cōtra perſo
nas: vt quia minor: vel quia agit ſine
conſenſu patris eo caſu quo ius ſibi
nō ꝑmittit: poterūt opponi: vt in au-
ten. quod locum. nec video rationes
repagnantes. Item ſi ſibi opponatꝛ
ꝙ etiam ipſa male vtitur ſubſtantia
ſua: quid tunc iudex habeat facere:
patet ex notatis in hac. l. in. iiij. opp.
Si vero queritur de exceptionibus
tangētibus negotiū principale. Ad
85 hoc do tales regulas. ¶Prima † re-
gula eſt cōmunis: exceptio que cōſtā
te matrimonio ipſo iure minuit dotē
hoc caſu poterit opponi. ⁊ hoc ꝓba-
tur. ſ. eo. l. q̄uis. ⁊. l. ſeq. vbi videtur
caſus ad hoc. j. titul. j. l. quod dicitur.
et. ſ. de iure dotium. l. ſi is. §. quod dici
86 tur. ¶Secunda regula eſt † quod
omnis exceptio qua omiſſa marito

a ⁓And. po. ¶In. v. q. Idem tenet Roma. in repe. auꝭ. ſimiliter. in iij. charta. col. iiij. C. ad. l. falci.

b ¶Cum iuramento. Adde quicquid dicat Alexan. hic ꝙ opi. Bart. ſequitur Pet. de ancha. conſi. xciij. Bal. conſi. xcij. iij. li. vbi dicit ita etiam tenere fulg. dominum ſuum quia conſtitutio dotis non eſt legalis et neceſſaria, ſꝫ volūtaria ⁊ attenta ratione l. nō poteſt fieri ſine decreto. itē alia ratione non poteſt minor conſtituere dotē quia requiritur cauſe cognitio. vt j. de mino. l. ſi ex cauſe. §. in dotis. ſcilicet an ſuppetant facultates ⁊ an vir ſit dignus tanta dote et hic cāe cognitio ſpectat ad iudicem ad gloſ. in. l. p̄dia: dicit quod allegantes nō intelligunt ibi vide reſponſum ⁊ eandē opi. ſequitꝛ ipſe Bal. ⁊ bar. hic mētionē faciens conſil. cccxcvij. inci. i cauſa iſta j. lib. reſtringit tamen dictū bar. niſi par pari nuberet ⁊ malitia ſuppleret etatem vel niſi conſenſus propinquorū adfuerit ⁊ quod minor abſqꝫ decreto nō poſſit conſtituere dotē: voluit ro. conſi. cccxiiij. lꝫ contra predicta faciant q̄ voluit idē Roma. conſi. cclxxx. ⁊. cccxciiij.

ſoluto matrimonio nō eſſet cōſultum
illa pōt opponi. hoc patet ī exceptio
ne ne quis cōueniat niſi in q̄ntum fa
re pōt. ⁊ hoc declarat in tractatu de
effectu repetitionis.in.q.viij. ¶ Ter
tia regula negatiua eſt talis: nulla ex
ceptio ꝓcedens ex cauſa que dotem
cōſtāte matrimonio nō minuit: ⁊ qua
nō oppoſita marito ſoluto matrimo
nio poterit eſſe cōſultū: pōt in hoc iu
dicio opponi. hoc ꝓbatur in.l. vbi.in
87 fin. ¶ Quero † pone maritū eſſe pa
ctum de dote lucranda ſoluto matri
trimonio per diuortiū liberis extan
tibus: qd̄ pactum valet: vt .ſ.de pac.
do.l.ij.ſi mulier modo repetit dotem
perinde ac ſi matrimoniū eſſet ſolu
tum: vt.d.l. vbi. poterit ne vir oppo
nere exceptionem ex illo pacto. Cer
te non: quia talis cauſa conſtante matri
monio dotem ipſo iure non minuit: ⁊
viro ſoluto matrimonio pōt eſſe con
ſultum: vt hic. hoc etiā inducit ratio
huius.l.⁊ ſi. ſunt enim inducte vt mu
lieri conſulatur ⁊ viro non noceat: vt
patet ex.l. vbi. ſed ſi mulieri poſſent
opponi exceptiōes que alias ipſo iu
re dotem minuunt exceptio mulieri
noceret. Jtem ſi vir non poſſet oppo
nere exceptiones quibus nō oppoſi
tis ſoluto matrimonio ſibi non eſſet
conſultū viro noceret qd̄ eſſet contra
l.propoſitū. quod nō eſſe debet: vt.l.
ſcire.§.ſufficit.j.de excuſa.tut.facit.j.
de lega.j.l.legata inutiliter. ⁊ de con
di.⁊ demon.l.cū tale.§.falſum. ¶ Ex
88 his ergo reſpōdetur ad.q.† mulier in
caſu inopie repetit dotem cōſiſtētem
in quantitate: vir vult opponere exce
ptionem cōpenſationis alterius quā
titatis ſibi debite: an poterit? ⁊ certe
licet poſſet indiſtincte ſi ageret ſolu
to matrimonio. vt nota. C.de rei vxo.
actio.l.j.§.taceat.⁊.ſ.e.l.diuortio. §.
ob donationes.⁊.l.rei iudicate.§.j.ſ.
eo. tamen in caſu propoſito compen
ſatio non poterit opponi: quia cōſtan
te matrimonio dotē non minuit: ⁊ eo
ſoluto ⁊ etiā cōſtāte pōt viro alio mo
do eſſe conſultū. ad quod facit cum

hoc caſu dos repetitur quaſi in cauſa alimentorum
ergo non eſt opponenda compenſatio: vt.C.de com
penſa.l.in ea. hoc ꝓbatur aliter. ius offerendi qd̄ cō
petit ſecundis creditoribus contra primos agētes
hypothecaria competit etiam contra mulierem ſo
lu.matri.vt.C.qui po.in pig.ha.l.cum tibi. ſed eo ca
ſu quo agitur cōſtante matrimonio propter inopiā
a contra eam talis exceptio non operatur[a] vt no. Cy.
in.l.cum tibi.preal. Jſta enim repetitio non eſt ſim
plex ſed eſt limitata ſ̄m ſuum effectum, ⁊ ideo cum
omnis exceptio vtatur ſua equitate: vt.ſ.de doli ex
ceptio.l.qui equitate. contra iſtam non opponuntur
omnes exceptiones que opponuntur ſolu. matri. quia
89 equitas hoc nō dictat. ¶ Octauo † quero: nunquid
mulier ſibi poſſit cōſulere per viā retentionis? certe
ſic tam contra extraneos hypothecaria agentes: vt
d.l.vbi. quam etiam contra ipſum virum ſi ſibi do
tem non ſoluit ⁊ petit vir qui vergit ad inopiam: vt
in.c.per veſtras. extra de do.inter vir.⁊ vxo. ¶ No
90 no † quero quid ſi vir eſt cōtumax vtrū ꝓcedatur ad
diffinitiuam contra eum? certe non: ſed mittitur mu
lier in poſſeſſionem ſicut regulariter fit: vt.l. cū pro
ponas.C.de bo.auto.iud.poſ.de quo in ſpec. in titu.
de dona.inter vir.⁊ vxo.§.fi.ver. quid ſi vir vocat⁹.
¶ Decimo ⁊ vltimo queri poſſet circa hoc: vtrū vir
ſpontanea voluntate poſſit propter inopiam reſti
tuere mulieri? que queſtio licet hic caderet: tamen
quia non poſſet bene hic tractari niſi videremus re
petitionis effectum: ideo reſeruo eam tractandam.
j.proxi. ¶ Expeditus de tertio: veniamus ad quar
tum: ſcilicet ad repetitionis effectum. Circa quod
91 primo quero † quis ſit repetitionis effectus? Reſpō
deo magnus: nam mulier non poterit ammodo per
dere dotes ſuas per viri dilapidationem. Jtē vxor
non poterit alienare. Jtem viri conditio ex hoc non
fit deterior: quia ſimul ex ea alimentatur. Jtem pre
dia dotalia remanent ſibi ſalua in caſu ſoluti matri
monij. vt dicta.l.vbi. et ſupra eodem.l.ſi cum dotē.
§.ſi vero dotē. et hoc eſt clarum. ¶ Secundo quero
92 † an mulier hoc caſu conſequatur dominium rerum
aſſignatarum pro dote? Quidam quod ſic quando
agitur perſonali: nam tunc res dantur in ſolutum: et
mulier conſequitur dominium. Jta videtur dicere
gloſſ.in dicta.l.vbi.in gloſſ.parua que incip. idem di
cas ⁊c. Alij vt Uber.de bobio tenent cōtrarium. qd̄
probant ex.d.l.vbi: nam ibi prohibetur alienari di
cit ipſe: ergo non datur ſibi in ſolutum nec transfer
tur dominium. Jta not. Specula.in titu.de dona.in
ter virum ⁊ vxorem.§.fina. verſicu. ſed nunquid po
terit. Credo gloſ. bene dicere: et videtur caſus in.d.
autē. de equa.do.§.illud. ibi: ſic enim habitura erat
in collationis ratione proprias res ⁊c. Tamē vt iſta
materia clari⁹ liqueat: diſtingue: aut mulier agit hy
pothecaria: ⁊ tunc certum eſt ꝙ non cōſequatur do
miniū: ſed pignus tantum. vt.d.l.vbi. Aut actiōe in
rem: ⁊ tunc dominium nō cōſequitur per traditionē:
ſed ſuum eſſe ex l. ratione declaratur. vt.d.l.in reb⁹.
C.de iure dotium. Aut agitur perſonali: ⁊ datur ſibi
res in ſolutum et conſequitur dominium. vt dictum
eſt. Aut dubitatur: verbi gratia: mulier petit de re
93 bus viri ſibi aſſignari vſq; ad dotis quantitatem.
b † et iudex in ſententia aſſignauit: modo iſtud verbū[b]

a Exceptio non operatur. Adde ꝙ idem tenet Jo. andre.in titu.de donatio.inter virum ⁊ vxorem.§.fina.ſuper ver.ſi mulier. Bald.in.d.l.vbi. Pau.de ca. in.l.ij.j.eodem.⁊ Bald.⁊ Ange.in.l.j.ad fin.ſ.eod. Sed hic Bald.Ange.Jmo.Roma.⁊ Pau.de caſt. tenent contrariū ꝙ limitat paulus hic verum ſi fructus dotis ſufficiāt ad alimentandum familiam aliter debeat ſequeſtrari ſ bonis mariti tantū quod ſufficiat ad alimenta. et in.§.ſinautē in ſeuiſſimo. Tu dic quod Bald. conſi. cclxxxij. incipien.in xp̄i nomine premittendū eſt j.lib. tenet opi. Bart. hic. ⁊ in.d.l. cum tibi. quam dicit eſſe Jaco. de are. et Cy. non tamen facit mentionē de Barto. hic.

b ¶ Modo iſtud verbum. Et ſ iſto verbo aſſignare: vide Bal. in.l.vbi adhuc. C. de iure dotiū. vbi ſequitur Bart. Et quod voluit idē Bal.in.c.j.in ti.quid ſit inueſtitura ⁊ ideo dixit idē Bal.in.l.fi.C.de ſac.ſanc.eccle. ꝙ verbū aſſigno: eſt verbū plenariū. ſed p̄cedet mō dubitatio per me. qd ſi maritus dixit aſſigno vxori talē fundum loco fundi dotalis quem alienaui de conſenſu ſuo vtrum importet trāſlationē dnij quia doct. hic loquūtur in actu iudiciali: quia vxor agebat contra maritum. Andreas Pomate.

a aſſignare[a] eſt dubiū: pōt enī intelligi per trāſlationē
dominij: ſicut ſ.de rei vendi.l.itē ſi verberatū.§.itē
ſi forte. et de euict.l.lucius. ad hoc.j.de aſſig.li.p to- a
tum. Jtē poterit ſe habere loco pignoris vel loco cu
ſtodie vt.j.de ven.in poſſeſ.mit.l.j.§.antepen. et de
leg.iij.l.item legato.§. item intereſt. Jſto caſu dicit
Guil.de cu.ſ.de pecu.l.ſi noxali.§.j. qd̄ bona viden
tur data cauſa cuſtodie: et ſic loco pignoris non dnij
cauſa.vt.C.ne pro do.muli.bo.ma.abdic.l.j.de iure
do.impe.l.j.in fi. Jn hoc non teneo cū Guil. imo di
co ꝙ videtur tranſlatum dominiū in dubio cū prece
dat cauſa habilis. caſus videtur.ſ.de iure do.l.do
tis fructus.§.fi.et.l.ſe.et.j.pro dote.l.j.circa mediū.
Non obſtant iura allegata in contrariū: quia loquū
tur de quadam adiectione que fit mortuo viro: et q̄
habetur loco vniuerſalis ſucceſſionis: que ibi nō po
teſt fieri: ſed fit in caſu ſpeciali fauore libertat̄. vt in
ſtitu. de eo cui liber. ca.bo.adi.per totum.⁊ infra de
fideic.li.l.cū vero.§.ſubuētū. Jtē facit ꝓ Guil.l.cū
pat.§.pat pluribus.j.de le.ij.vbi vr̄ dicere qd̄ in du
bio traditio vr̄ facta cauſa cuſtodie vt ibi not.gloſſ.
Solu. ibi non precedebat aliqua cauſa: vnde in du
bio nō ꝓſumitur cā donatiōis ſed cauſa cuſtodie:
94 hic ſecus. ¶ Tertio † quero aliqui agentes hypo
b thecaria[b] cōſequuntur omnia bona ſibi obligata: vt
pignori incumbant. vt not. de bon.au.iudi. poſ. aut.
ei qui. nunquid ergo hypothecaria intentāda ꝑ mu
c lierem erit huiuſmodi effectus? Reſpō. non[c] credo.
nam mulier agit conſtante matrimonio vt ex ſpecia
li iure: et agit reſpectu certe cauſe: vt ſe ſuoſq; alat ex
dote. ergo pro quātitate dotis agat hypothecaria.
vt.C.communia de le.lege prima.in fine. Jdem no.
95 Cyn.in dicta lege vbi in.x.iij.q. ¶ Quarto † quero[d]
d pone quod vir conſtante matrimonio extra iudiciū
vxori reſtituit certa bona pro ſua dote: et confeſſus
eſt ſe vergere ad inopiam: vel iurauit coram iudice.
et ſic de plano confeſſus eſt vir. vtrum valeat iſta re
ſtitutio ſic quod preiudicet viro et etiam alijs credi
toribus ne poſſint hoc reuocare? Hec queſtio eſt du
bia. Dy. eam tangit. et Cyn. recitat in.l.vbi.in.xij.q.
etiam videtur tenere ꝙ non valeat talis contractus:
quia donationis eſt inſtar. vt ipſe ibi ponit. Ego ar
bitror iſtam.q.requirere altiorem indaginem. dico
ergo ſic: aut erat verum quod confeſſio continet: ſci
licet ꝙ vergebat ad inopiam: ⁊ hoc conſtat: et tunc
non eſt dubium talem reſtitutionem valere: quia co
gitur bonam fidem agnoſcere. vt.l.quoties.§. ſicut
j.de admi.tuto.⁊ maxime ſi hoc eſt manifeſtum: qd̄
e quaſi habetur[e] pro ſententia. vt. l.emptorem. ſ. de
actio.empt.⁊ illo caſu ipſe non poterit reuocare: niſi
quatenus dediſſet res maioris pretij que caderent
in donationem. Creditores vero non poterunt di
cere contra niſi vt poſſent facta reſtitutione per iu
dicium contentioſum. Aut eſt falſum quia vir nō ver
git ad inopiam. vel hoc non conſtat: vel non poteſt
probari ipſum vergere ad inopiam: tunc ſcias: quod
iſta falſa cauſa adiecta a ſciente non vitiat contra
ctum. vt.j.de verbo.obligatio.ſi diuortio. Uidendū
eſt ergo: vtrū contractus ille valeat. Et ad hoc exa
96 minandum do talem regulam. omnis † contractus
ex quo dotis conditio fit melior: ⁊ vir non efficitur
pauperior eſt licitus inter virum ⁊ vxorē. ⁊ hoc pro

batur.ſ.de iure dotium.l.ita conſtan
97 te. clarius eodem titulo.l.fi.† Jn pro
poſito ergo ſi vir aſſignauit dotē vxo
ri vt habeat loco pignoris: tūc dotis
conditio fit melior: ⁊ ſecurior eſſe vi
detur ex eo ꝙ res eſt pignorata: ⁊ vir
non efficitur pauperior cum de iure
eſſet tacite obligata. ſed tantum mi
nus habet ipſe maritus: ꝙ ante iſtas
res adminiſtrabat ipſe: modo nō ad
miniſtrat: ſed mulier. vtrum propter
hoc videatur conditio viri facta de
terior ita ꝙ poſſit reuocare? dico qd̄
vſq; ad quantitatem dotis iſta dona
tio vel adminiſtratio iſtorum fructuū
facta mulieri valet: ſed qd̄ eſt vltra
dotis quantitatem poterit reuocari.
Caſus eſt.ſ.de dona.inter virum et
vxo.l.ex ānuo. creditores ergo id qd̄
eſt vltra dotis quantitatem poterūt
reuocare. qd̄ eſt infra non poterunt:
niſi vt poſſent reſtitutione facta ex ve
98 ra cauſa in contentioſo iudicio. Si † au
tem vir aſſignauit volens in eā tranſ
ferri dominium: tunc eſt dubiū. nam
videtur qd̄ non poſſit fieri: per tex. C.
ſi dos conſtan. matrimonio.l.prima.
et in auten. de nupt.§.dotes. et.ſ. de

¶ Aſſignare. Adde Bald. in.l.ordo.C.de execu.rei iudi. et in.l.ij.C. communia de le.⁊ in.c.j.quid ſit inue.⁊ in.c.fi. de no.for.fideli. Ange.in.l. offic.ſ.de rei vendic. Archid.in c.ſi canonici de offic. ordi. in.vj. et in.c.referente. de p̄bē. de ver. cōcedo. vide text. gl. Bartol. et Jmol.in.l. finali.j. de dona. ⁊ in l.vxori. de lega.iij. et tex.in.l.cū pr̄.§. dulciſſimis.ſ le.ij.⁊ in.l. ꝓhibe.§.planc.j. qd̄ vi aut clā ꝑ abb. in.c.cū venerabilis. de ſen.exc. ꝑ gl.in.c.j. de ꝯceſ. p̄ben. per imo.⁊ anc.in.c.paſtoralis.de do. Andreas Pomate.

b ¶ Hypothecaria. Uide de iſto verbo aliqua ꝑ Alexan.conſi.xl.col.ij.volu.iiij.et Barba.in.l.cum pol.§.ſi pluribus.ff.de leg.ij.

c ¶ Reſpon. non. idē hic tenēt raph.⁊ Jo.an. in addi.ad ſpe.in ti.de do.inter vi.⁊ vxo.§.fi.in addi. incipiente vt no.in.d.l.vbi. adde tu.⁊ ad Bar. hic vide Alexan.de imo.in conſilio.iiij.columna.v. in ſecundo volumi.

d Andre. Poma. ¶ Quarto quero. Adde Alex. conſi.xl.aſs.iiij.col.vij.ij.volu.

e ¶ Quaſi habetur pro ſententia. Adde ꝙ ipſe melius locutus eſt in.l.is cui bonis.de verbo.obl. quia imo habet vim ſententie. iuxta no.per doc.in.c.cum ſit romana.de appel. et in.c.ad noſtram.el.iij.de iureiuran. Bal. in.l.j.j.de cur.fu. et in.l.is cui.j.de teſta. et in capitulo veſtra. de cohabi. cleri. et mulie. Bald.in propoſito noſtro conſilio quadrageſimo. tertio volumine. vbi conſuluit ſuper cauſa cuiuſdā condemnati ob maleficium qui poſt maleficium aſſignauit dotem vxori et querebatur an valeret: quia poſt condemnationem quod vergeret ad inopiam non erat probatum ipſe conſuluit valere: quia condemnatio priuate perſone: et ſententia cōdemnatoria faciebat manifeſtum ipſum vergere ad inopiam. latius ibi.

reli.et ſump.fune.l.ſic pro rata. ¶Cõ
trarium dico ꝙ valeat et in vxorẽ trã
ſeat dñium:quia iſta reſtitutio non fit
ad aliud niſi vt vxor ſe ſuoſqȝ alat : vt
dicta.l.vbi.ſȝ in hac cauſa dos poteſt
reſtitui:vt.l.mutus.§.manẽte.ſ. de iu
re do.ergo ⁊c.hoc modo intelligo do
tem fuiſſe reſtitutã : vt.ſ.ad velleia.l.
vir vxori.§.j. ¶Preterea regula pre
cedẽs hȝ locum qñ cauſa dotis fit me
lior et vir nõ efficitur pauperior:q: fru
ctus deſeruiũt oneribus matrimonij:
neqȝ res poterit alienari. Non ob.C.
ſi dos conſtan. matri.cũ ſimilibus. q:
iſtud verũ qñ talis reſtitutio cadit in
donationẽ.puta:quia reſtituit ſimpli
citer vt mulier habeat ſibi fructꝰ nec
conuertat in oneribus matrimonij:vn
de in fructibus eſt donatio:hic nõ:vel
etiã ibi reſtituit vir qui ex pacto dotẽ
debebat lucrari:ſed hoc caſu ĩ hac re
ſtitutione agitur etiã tacite : vt pacta
dotalia in ſuo ſtatu permaneãt : ergo
vir nõ efficitur pauperior : et dotis cõ
ditio fit melior:ergo valet.nõ ergo re
uocabit vir niſi res vltra valeret ita
ꝙ caderet in donationẽ:nec credito
res poterũt reuocare niſi ſicut poſſint
reſtõne facta ex vera cauſa et in cõten
99 tioſo iudicio. ¶Aduerte tñ † ꝙ inter
illam reſtitutionẽ que fit ab eo q̃ ad
inopiam vergit et eã que fit ab eo qui
non vergit eſt differentia in periculo
deteriorationis rerum:vt dicam.j.pro
xi.q. ¶Item aduerte ꝙ in omnibus
100 † predictis caſibus requirit ꝙ appa
reat inſtrm dotis cõfectũ ante cõtra
ctum matrimoniũ.nã ſi cõſtante ma
trimonio cõfiteretur ſe dotẽ recepiſſe:
et pro illa dote confeſſata reſtitueret
ſua bona : ſi quidem dos fuiſſet in re
bus mobilibus preſumptio eſt iuris
⁊ etiã iure ꝙ fuit fraus.⁊ nullo modo
preiudicat creditoribus vt. C. de do.
ante nup.aut.ſed iã neceſſe.⁊ vide ibi
a per Cy. an aũt[a] ipſe vir poſſet reuo
care.vide plene per Cy.C.de do.cau.
101 l.qđ de ſuo. ¶Quinto † q̃ro ſi tales
res mulieri reſtitute fierent deterio
res : ad quẽ incommodum pertinet.
Reſpondeo aut fuerunt reſtitute in
pignus ⁊ hypothecam : ⁊ periculum
eſt viri vt.C.de pigno.acti.l. pignus.
aut fuerunt ei reſtitute vt dominiuȝ.
et tunc ſiquidẽ eſt vera cauſa vt ino
pie:⁊ tunc periculum erit mulieris: q:
illi res perijt cuius eſt. vt.d.l.pignꝰ.
et erit commodũ ⁊ incommodũ ſicut
in alijs rebus dotalibus vt.ſ.de iure.
l.iiij.⁊ de vtroqȝ ꝓbatur.ſ.de iu. do.
l.plerũqȝ.in princip.⁊ hoc videtur ſe
qui Guil.de cugn.in.d.l.ſi noxali.§.j.

Si vero fuerunt res reſtitute ex falſa cauſa inopie:
tunc dicitur quod periculum ſemper eſt viri. naȝ ad
dictam reſtitutionem lex duo requirit. ſ. cauſam iu
ſtam:et vt ſe ſuoſqȝ alat: hoc videtur innuere vt.ſ.
proxi.dixi.Item vt ſoluatur mulieri non perditure:
vt patet in.d.l.mutus.§.manente. ſed poſtqȝ perdi
dit mulier:vel deteriorata eſt: dos mulieri perditu
re data eſt:ergo reſtitutio nõ videt̃ tenuiſſe in ipſiꝰ
mulieris preiudicium.hoc videtur tenere gloſſ.in ſi
mili.ſ.e.l.ſi cum dotem.§.j.in gloſſ. ſuper verbo ex
iuſtis.,cõmodum vero pertinet ad mulierem.tamẽ
ſi res efficitur melior non eſt perditura mulier. Et
ſic erit caſus in quo fallit regula iuris ſecundũ natu
ram.nec mirum:quia ideo eſt quia non eſt par ratio
lucri ⁊ damni vt not.Dyn.in.c.qui ſentit. extra de re
102 gu.iuris.libro.vj.Sexto † quero quid ſi fructus do
tis reſtitute non ſufficiunt vxori ad alimenta vtrum
vir teneatur dare vltra? Certe ſic ſi habet vnde det:
103 quia etiam nulla † dote conſtituta tenetur eam ale
re vt.l.quod ſi nulla.⁊.ſ.de reli.⁊ ſumpti.fune. ⁊ no.
ſ.eo.l.ſi cuȝ dotem.§.ſin autem.in fi. plene per Cy.
de nego.geſt.l.qđ in vxorem.⁊ in ſpec.qui fi. ſint le
gi.§.j.verſi.nunc dicamꝰ de vxoris alimẽtis. ¶Se
104 ptimo † quero quid ſi fructus ſunt tot quot ſuper
ſunt pro omnibus oneribꝰ matrimonij? Reſpõdeo
viro reſtituuntur.nam dotis fructus debent eſſe vi
ri vt.ſ.de iure dot.l.dotis fructꝰ. ſi ergo lucraretur
vxor:viri conditio fieret deterior:qđ noluerunt hec
iura vt dictũ eſt. Preterea eſſet donatio : que eſt ꝓ
hibita inter virum ⁊ vxoreȝ.facit ad hoc optime.C.
105 de epiſco.⁊ cleri.l.ij. ¶Octauo † quero vtrũ illa pe
titio quam vxor facit habeat effectũ ſolide exactio
nis:an ſolum inquantum vir facere poteſt.glo.vlti
ma huius prin.ibi vt tamen cum temperamẽto ⁊c.
tenet quod vir exigatur inquãtum facere poteſt.ſed
in.l.vbi.tenet contrarium quod exigatur inſolidȝ:
aſſignat rationem quia nõ poteſt egere cum alatur
a muliere Cy.tenet ibi illam gloſſam. Idem Ray.
hic intelligo ergo vltimam gloſſam hic bene dicere
⁊ diuerſis caſibus loqui. ¶Ad cuius declarationẽ
105 premitte quod † quando agitur actione in rem con
tra virum vel alium qui habeat beneficium ne con
ueniatur niſi inquantum facere poteſt:illud benefi
cium non habet locum:quia tunc agitur cõtra eum
tanqȝ quemlibet poſſeſſorem.caſus eſt.j.de re iudi.
l.neſennius.§.fundum.ita tenet Guil.de cu.ſ.de cõ
* di.inde.l.qđ nomine. Nec ob.j.e.l.ſi filio.la.ij.et qđ
ibi no.per Dy.qđ intelligo ibi qñ agitur perſonali.
et ita intelligebat Ray.nunc ergo dico ꝙ qñ mulier
agit hypothecaria ſicut loquitur lex vbi tũc vir de
bet cõdemnari inſolidum:quia contra cum agitur
reali tanqȝ cõtra quemlibet poſſeſſorem. Item non
poteſt egere.vt dicit gl. Itẽ nullum parat ſibi preiu
dicium ſolu.ma.nam offerendo vxori qđ ſibi debet
cum effectu habita ratiõe ne egeat recuperabit hy
pothecam ſuam.et ideo notabiliter dicit gloſſ. ibi
hoc caſu ⁊c.quaſi dicat quando agitur hypotheca
ria:ſed in caſu legis noſtre agitur perſonali tanquã
contra virum:merito habebit beneficium. Nec ob.
ſi dicas ꝙ non poteſt egere cum alatur a viro:quia
dico qđ ſi iſtud ſuum beneficium nõ admitteretur:
nec poſſet opponere exceptionem iſtam : fieret ſibi

a ¶An aũt. vide Bar. in aut. ſed iã neceſſe C. de do. ante nup. et in.l.ſi volũtarie. C. de do. pro miſ. ꝑ bar. ⁊ alios in.l. ſi diuortio. de ver.ob. et ibi per Alex.

* Pro intellectu.l.ſi filio. la. ij.ff. ſol.matri.

preiudicium in futurum ſolu. mat. nam cum mulier
agat perſonali ſi daretur ſibi res in ſolutũ:⁊ ſic trãſ
iret in eam dominium:ſolu.mat.ageret rei ven. per
quam vir excuteretur inſolidũ vt dixi. poterit ergo
iſta exceptio opponi in illo iudicio qua omiſſa ſolu.
matri.viro nõ eſſet cõſultum vt dixi in ꝑcedenti ar
107 ticulo.in.vij.q.⁊ hoc credo verũ. ¶Nono † quero
ſi vir poſt reſtitutionem effectus eſt diues: nũquid
dos ſibi reſtituetur. Glo.in.l.vbi.tenet ꝙ nõ:ſed re
manet penes vxorem:quã gl.ibi approbat Cy. po
tiſſime per fi.illius.l. Ibi ſi quas poſtea forte acqui
a ſierit ⁊c.vbi videtur tex.alij ſunt in contraria opi.[a]
vt videtur tenere Specu.in.d.§.fi.ver.quid ſi in fi.
Et hanc vidi tenere quoſdam modernos doc. alle
gantes pro caſu.l.dicentes ꝙ illud qđ fit ꝓpter in
opiam eſt temporale donec ſuperueniãt diuitie. vt
ſ.de muñ.⁊ hono.l.cura.§.deficientium. ⁊ de vaca.
mu.l.his oneribus.§.auctis.de iu.immu.l. ſemp.§.
negotiatio. Ego ſuſtineo glo.hic.⁊ ſic probo.quan
108 docunqȝ † caſus ſuperueniens qui ab initio impedi
ret actum geri tendit ad eundem effectum cũ actu
geſto:ex ſuperuenienti caſu nõ tollitur qđ eſt geſtũ.
vt.j.ad.l.fal.l.verbis.⁊ inſti.de leg.§. ex contrario.
Dy.in.c.factum legitime.in fi.extra de reg.iu.li. vj.
ſed hec reſtitutio facta eſt ad ſecuritatem mulieris:
et diuitie ſuperuenientes tendunt ad eundem effe
ctum:ſcȝ ad ſecuritatem mulieris:ergo non tollitur
reſtitutio iam facta.pro hoc videtur caſus.ſ. qui ſa
tiſda.cog.in.l.ſciendum.§.fi.vbi cautio interpoſita
pro ſecuritate a paupere vel a non poſſidẽte immo
b bilia nõ tollitur[b] ſuperueniente poſſeſſione vel di
uitijs.ratio quia quicquid ſuperuenit tendit ad eun
dem effectum ſcȝ ſecuritatem ⁊ per hoc patet rñſio
ad contrarium ſ.ad.§.deficientiũ cũ ſimili.quia ibi
diuitie que ſuperueniunt tendunt ad cõtrarium ef
fectum cum actu iam celebrato. ¶Decimo et vlti
109 mo quero † nunquid ex iſtis bonis mulier tenebit
c alere non ſolum virum ſed etiam ſocerum[c] et filios
viri ex alio matrimonio. Credo qđ ſic ſi ſunt bona
omnibus ſufficientia:alꝰ ſecus.de quo dic vt no. ꝑ
Cy.in.d.l.vbi.in decima.q. Et hec de iſta repetitio
ne ſufficiant.

1 ☞ Actio de dote qđ non naſcatur cõſtante matri
monio.et nu.2.
3 Conditio omnino extitura qñ impediat natiuitatẽ
actionis.
4 Dictio ſed cum exponitur pro quando.
5 Maritus qđ poſſit dotem repetere.
6 Heredi differenti hereditatẽ adire ſtatuitur tem
pus ad adeundum vel datur curator eius bonis.

Si exheredato. Iſte.§. legitur quatuor
modis.duobꝰ modis in
gl.iſta.alijs duobus modis in gl.in.l. pater.in prin.
de do.prele. Et breuiter hoc intendit ſm lect.quam
tenebo. Inopia cõtingens per exheredationẽ inci
pit eſſe euidẽs a die adite hereditatis.h.d. ¶Op
po.actio de dote naſcitur ſolu.mat.vt.l. in rebus.§.
omnis.C.de iure do.⁊.l.cum notiſſimi.§.illud.C. de
preſcri.xxx.an.ſed hic durabat matrimonium:ergo
actio de dote non eſt nata. ¶Huius timore glo.le
git primo modo:quia poſt mortem ſoceri ſolutũ eſt
matrimonium morte vel diuortio:que lect. vera eſt
in ſe:ſed non cõgruit litere : que dicit
ex die adite hereditatis:tunc eñ in
cipiet actio de dote a die ſoluti ma
trimonij:nec aditionem hereditatis
debemꝰ inſpicere. ¶Scđo modo le
gitur ſm Ro. ꝙ matrimoniũ dura
bat:ſed vir vergebat ad inopiam: et
ſic actio naſcitur cõſtante matrimo
nio vt.ſ.pri.hanc reprehẽdit gl.per
rationẽ in ea poſitã. ſed mihi videt̃
hanc lec.eſſe bonã:vt.j.dicã. ¶Ter
tio modo legitur in.l.pater.in princi.
de do.prele.ꝙ dos petat̃ actione ex
teſtamẽto:nõ act.de dote.qđ nõ pla
cet quia illud eſt ꝯ iſtũ tex.q̃ dicit mu
lier agit de dote. Preterea ſumus in
materia actionis de dote:non in ma
teria actionis ex teſtõ.vnde in dubio
de actione de dote intelligitur : vt.l.
imperatores.de in diẽ adiec. ¶Un
de alij legũt quarto modo ꝙ hic ma
trimoniũ ꝯſtabat:⁊ actio de dote na
ſcitur cõſtante matrimonio qñ ſocer
mortuus eſt:⁊ hoc tenebat Ioã. in.l.
c pater.in prin.j.de do.prele.hoc etiaȝ
tenebat Iac.de are.qđ mihi non pla
cet:vt ſtatum dicam. ¶Pro huiꝰ gl.
1 declaratione q̃ro † qñ naſcit̃ actio de
dote.gl.dicit ꝙ hic nõ dicitur:ſed di
cetur in.l.v.in fi.j.de bo.dam. Certe
circa hoc gl.variat.naȝ gl.ſ. de pac.
l.iuriſgentiũ.§.quinimo.ver. vtputa
d poſt diuortium.et ver. idẽ marcellꝰ.
ſ.de pac.tenet ꝙ actio de dote naſci
tur[d] cõſtante matrimonio.ꝓ quo vi
detur caſus.C.de iure dot.l.auia.⁊.j.
eo.l.quoties.⁊.l.v.in fi.j.de bo.dam.
ꝓbatur per rationẽ:q: ꝯditio que eſt
oĩno extitura nõ ſuſpẽdit natiuitatẽ
actionis:vt.l.ſi pupillus.§.qui ſub cõ
ditione.j.de noua.ſed actio de dote
pẽdet ex iſta cõditione ſi mrĩmoniũ
ſoluat̃:ſed certũ eſt matrimoniũ de
bere ſolui:vt in aut.de nuptijs.§. nu
ptias.ergo ⁊c. ¶Alia eſt opi.Io. in
d.l.pr̃.quã tenet Iaco.de aret. ſcȝ qđ
actio de dote naſcat̃ cõſtante matri
monio ꝯ heredem ſoceri non ꝯ ma

a ¶Contraria opi. Adde ꝙ in eadem fuit Rapha. vt refert Pau.de caſt.in.l.pluribus.de verbo. obli. qui dicit quia non dat bonum reſponſum ad.l. ſciendum.ideo ſto cum Bar.

b ¶Non tollitur.idem tenet Io.an.in.l. ſepius alle. ti.de do.in d.§.fi.ꝟ.ſi vir.⁊ Bar. in.l.ſi pluribꝰ.§.⁊ ſi placeat. et ibi Pau. ꝯ ca.j.de ꝟ. ob. Ang.ĩ §. illud. in aut.de eq̃. do. ⁊ Bal. poſt Cy. ĩ d.l. vbi. et Imol.hic. ant.de bu. in.c.per ve ſtras. Ange.ꝟ.Bal. Ro. Rapha.hic te nẽt ꝯ̃riũ. de quo hic vide ꝑ alexan.

c ¶Soccerũ. Adde text. et qđ ibi no.bal. in.l.ſi ꝑno affectu. C. de nego. geſt.

d ¶Naſcit̃. Vide bal. conſi. cij.j. vol.vbi cõſuluit qđ ſtãte ſtatuto ꝙ mariti in dotibꝰ ⁊ bõis mulierũ ꝯſtãte mrĩmonio ſint vſufructuarij et mortuis maritis in continenti oĩa bona mulierum reſtituantur quod dotes conſiſtentes in pecunia non poterunt petere mulieres intra annum licet in ſtatuto facta ſit mentio de dotibus, et quia adhuc actio de dote non eſt nata intra annum : et ſi ſit nata non eſt efficax vt poſſit dici in bonis. latius vide in allegato conſilio.

* Pro concordia. Aduerte qđ inopia nulla exiſtente fideiuſſor poteſt dari per virum vxori tam pro dote conſeruanda ꝗ̄ reſtituenda. Ita Bar. in hac. l. ſi cō ſtāte. in prin. in. v. op. Sed ibi do. Alex. arguit bart. de contrarietate in hoc. §. quoties. Tu dic ſi bene inſpiciatur Bart. non mereť aſſignari contrari⁹. Nā loquitur in d. prin. ſm vnā opini. poſtmodū ſe remittit ad dicta ꝑ eū ī hoc. §. quoties vbi ample ꝑ d. Alex. de veritate illius et videť tandē ɔcludere cū bart. q̀ tz negatiuā ꝛ dicit eē magis cōem imo pl⁹ dicit et c. cuz iuramento qđ tñ eſt dubitabile ītelligē tñ p̄dictā ɔclu. nega. cum modifica- 3 tionib⁹ ꝛ limitationibus de q̄bus ꝑ do. Alexan. in hoc. §. quoties.

a ¶ Eo ſoluto, idez tenuit gl. ī. l. ff. C. ne fid. do. dētur. idez tenet Specu. in titu. de do. inter vi. ꝛ vxo. §. ſi. verſi. illud. Bal. in. l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur. s̃. eo. Ange. in auť. de equali. do. §. illud. Ray. et ro. hic in princ. l. Bal. in. l. profectitia. s̃. de iure do. Nico. de neapo. hic et raph. qui dicit hanc eſſe communem opi. rationes adducuntur que in lecturis poſſunt videri et Paulus de caſtro idem dicit vidiſſe practicari et ſeruari niſi ſtatutum ſit contrarium vt eſt florentie poſtea querit q̄d ſi p̄ſtať talis fideiuſſor cū iuramēto an valeat. rñdit dicēs Bar. dicit qđ nō in. l. ſi q̄s ꝓ eo a

ritum: niſi cauſa inopie. ꝛ hoc probo primo per iſtaz. l. ſcđo per. d. l. pater. in prin. de do. prele. tertio quia reſpectu ſoceri mortui ſolutū eſt matrimonium: vt. l. cū hic ſtatus. §. ſi ſocer. s̃. de do. inter vir. ꝛ vxo. ergo cōtra heredes ſoceri cōpetit actio. Preterea videtur caſus in. l. ſed ꝛ ſi ꝓ dote. §. ff. de le. preſtan. ¶ Tertia eſt opi. no- 4 ſtrorū gloſ. qui indiſtincte dicunt qđ actio nō naſcitur cōſtante matrimo- nio: vt. l. cū notiſſimi. §. illud. C. de p̄- 5 ſcrip. xxx. an. ꝛ ibi glo. ꝛ. l. in rebus. §. omnes. C. de iure dot. ꝛ ibi tex. ꝛ glo. 6 idem tenet gl. in. l. auia. co. tit. ꝛ. s̃. de pig. act. l. ſi rem. §. omnis. s̃. eo. l. ſi cū dotem. §. ſi mulier. et. ff. de bo. dā. l. v. et videtur tex. in. l. ſeruū dotalem. ff. de manumiſ. ꝛ hoc tenēt gloſſ. ꝛ Dy. 2 ego dico † hoc eſſe veriſſimū: q2 etiaz 1 cōtra heredes ſoceri mortui non naſcitur actio ɔſtante matrimonio. tex. 2 eſt in. l. ij. in prin. ff. de do. prele. ¶ Ad cōtrarium rñdeo ad. l. auia. C. de iu- 3 re dot. dic vt ibi ad. l. quoties. ff. eod. dic vt ibi. ad. l. v. ff. de bo. dā. dic vt ibi 4 in glo. ¶ Ad rationē ꝙ conditio eſt 5 omnino extitura dic ſm Dy. in. l. pa- 6 ter. ff. de dote preleg. q2 poteſt eſſe ꝙ 9 ſolueť matrimoniuz culpa mulieris. et ſic nō naſcitur actio de dote. et ſic 10 non eſt omnino extitura. vel dic † cōditio extitura omnino impedit nati- 11 uitatem actionis: verū eſt ſi eſt certū 12 an ꝛ quando exiſtat. vt ipſe Dy. dicit 13 in. l. ſi pupillus. ff. de noua. ſed hic nō 14 eſt certū an ꝛ q̄ñ: ergo ꝛc. Ex his concluditur qđ gl. allegate in. l. iuriſgen- 15 tium. s̃. de pac. non ſunt vere. ¶ Ad 16 rationes Jo. ꝛ Jac. de are. rñ. Et pri * mo ad iſtum text. qđ hic teneo opiñ. Rog. ſupra poſitaz ꝙ vir accepit dotem ꝛ eſt exheredatus a patre. Certe propter hanc exheredationez in-

cepit eſſe non ſoluendo. vnde mulieri actio de dote incepit competere: ſed quia non eſt certum exheredationem nocituram niſi adita hereditate cū tunc ſumat effectum. vt. l. filium. §. ſi cum exheredatio. ff. de contrata. ꝛ. ff. de leg. preſtan. l. ff. ꝛ. l. ſi quis filiū. C. de inoffic. teſt. ideo tempus aditionis inſpiciť: quia tunc euidentiſſime apparebit mariti facultates ad dotis exactionem non ſufficere. vt requiritur in princip. huius legis. ¶ Ad. l. pater. infra de dote prelega. dico quod ibi exegit de facto. Ad rationem cuz dicitur quod quo ad ſocerum eſt ſolutum matrimonium. dico quod non ſufficit vt in. l. ſecunda. in princip. de do. preleg. ¶ Ad. l. ſed et ſi pro dote. dico ꝙ ille caſus non eſt contra. dicit enim ille text. ibi ſed 4 † cum conſtante matrimonio aduerſus heredes ſoceri ꝛc. expone ſed cum. id eſt quando quod eſt viro vergente ad inopiam poſt mortez ſoceri. vt in caſu 5 huius. §. ¶ Quero an † maritus ipſe poſſit dotem repetere. glo. dicit quod ſic et bene. ¶ Querit Dy. 6 † quid ſi heres inſtitutus per malitiam differt adire hereditatem. reſpon. quod ſtatuetur certum tempus ad adeundum. vel dabitur curator bonis. vt lege ſi quis inſtituatur. §. primo. infra de heredi. inſtitu. et. l. prima. in princip. de ſuc. edic. et. s̃. de cur. bo. dan. l. ff.

1 ☞ Maritus debet cauere de dote ſoluēda annua bima trima die in caſu inopie. ꝛ nu. 8.
2 Cautio de dote reſtituēda an ſit ꝓhibita ſicut prohibetur cautio de dote conſeruanda.
3 Aliquid fieri vno tpe: ꝛ fieri alio ꝛ conferri in illud quod idem ſit: niſi lex initio reſiſtat. nume. 7.
4 Signum vniuerſale de ſui natura requirit plura.
5 Debitor dicitur quodāmodo ſeruus creditoris.
6 Duo rei an poſſint in dote conſtitui. ꝛ nu. 2.
9 Interuſurium medij temporis quādo eſtimetur in reſtitutione dotis ob inopiam.
10 Vir volens ſoluere dotem ab initio qđ deducat cōmodum medij temporis.
11 Vir q̄ñ poſſit ſoluere dotem ante diem vxori.
12 Satiſdatio de qua hic petitur officio iudicis.
13 Libellus remedio huius. §. quomodo formetur.
14 Periculum rerum dotalium regulariter ad mulierem ſpectat.
15 Culpa in rebus proprijs non punitur.
16 Maritus in rebus dotalib⁹ tenetur de leui culpa.

* **Quoties.** Si per maritum non ſatiſdetur cum poſſit: ſtatim inſolidum condemnatur: ſed ſi non poteſt: medij temporis interuſurium deducetur. nec mulier poteſt voluntatem ſuam mutare. hoc dicit in gloſ. legitur duobus modis. primam Roge. reprobat. vnde pone caſum ſecundum ſecundam lecturam. ¶ Et not. quod mari- 1 tus debet † ſatiſdare de dote ſoluenda annua bima trima die. dic vt in lege in omnibus. de iudic. et lege vniuerſa. C. de precibus impera. offerend. ¶ Opponitur quod non debet ſatiſdare ſed cauere vt lege diuortio. §. interdum. ſupra eodem. Solut. ibi in muliere: hic in viro ſecundum Dynum qđ dic vt in contrario. ¶ Opponitur. C. ne fideiuſſ. do. dentur. l. prima. Solu. gloſſ. quod ibi prohibet ſatiſdari conſtante matrimonio. hic permittit eo ſoluto. in contrario recitatur quedam opinio ſecūdum

2 quam ſoluitur. quod ibi † ꝓhibetur ſatiſdatio de dote conſeruanda. non autem de dote reſtituenda de qua loquitur hic. ꝛ illam opinionem tenet Dy. ꝛ ita dicit ſe conſuluiſſe. Que ergo illarum opinionuz ſit verior videamus. Et pro Dy. facit quia in dote poſſunt cōſtitui duo rei. vt. l. ſi. C. de do. cau. ſed duo rei videntur adinuicem fideiubere. vt. l. vir vxori. in ſi. 3 s̃. ad velleia. ¶ Preterea † paria ſunt aliquid fieri vno tempore vel fieri alio ꝛ conferri in illud ꝛc. vt. l. in tempus. ff. de here. inſti. ꝛ. l. qđ ſponſe. C. de dona. ante nup. ſed matrimonio ſoluto poteſt ſatiſdari de dote reſtituenda. ergo eodem modo matrimonio conſtante: cum cōferatur in tempus ſoluti matrimonij. ¶ Preterea ꝓbatur per. l. cum oportet. §. nō autem. coniuncto. §. ſi. eiuſdem. l. ſm ſolu. quā facit ibi gl. C. de bonis que lib. ¶ Preterea pignora poſſunt conſtitui pro dote reſtituenda: vt. l. ꝗ̄uis. al's incipit calipodius. ff. de ſol. ſm Dy. ¶ Preterea pater videtur fideiuſſor filij: vt. l. cū filius. in prin. ꝛ. l. ſi ſeruum. §. penul. de verb. obl: ſed pater poteſt obliga- 8 ri pro dote filij: vt. l. ſi cuz dotem. §. trāſgrediamur. s̃. eo. ꝛ. ff. l. ꝑ xi. in prin. ergo ꝛc. ¶ Preterea videtur tex. in. l. ꝛ ſi fideiuſſor. in prin. ff. de re iudi. et. l. alia. in prin. s̃. eo. ꝛ qđ ibi no. In cōtrarium eſt opi. Azo. in 9 d. l. ff. C. ne fideiuſ. do. den. ꝛ hoc tenet Inno. in. c. per veſtras. extra de do. inter virum ꝛ vxo. qđ mihi placet. primo per. l. ff. et. ij. C. ne fideiuſ. do. den. quia. l. ff. prohibet fideiuſſorem dari pro dote cōſeruāda. lex ij. dicit ꝙ ampliatur. l. ff. ergo prohibet omnem ſatiſdationem cōſtante matrimonio: al's nulla ampliatio eſſet. ¶ Preterea vide tex. ibi dum dicit nullam ſatiſdationem fieri et ſic vtitur ſigno vniuerſali qđ 4 † de ſui natura requirit plura: vt no. in. l. in re mādata. C. mādati. prohibet ergo nō ſolum ſatiſdationez de re cōſeruanda ſed etiam de reſtituenda. ¶ Preterea ratio que poniť in. d. l. ſi. eſt ne vlla cauſa perfidie oriatur inter virū ꝛ vxorem: ſed illa ratio habet locū ſiue detur fideiuſſor de dote conſeruanda ſiue de dote reſtituenda vniformiter: ſemper eñ poteſt maritus dicere mulieri qđ eſſet perfida aduerſus eum: cum ab eo fideiuſſores exigat: propter qđ ipſe maritus eſt fideiuſſorib⁹ obligatus: ꝛ eſt quaſi ſer- 5 uus eorum: quia † debitor dr̄ quodammodo ſeruus creditoris: vt. l. fideicōmiſſa. §. ſi rem. ff. de lega. iij. ꝛ C. de noua. l. iij. ¶ Preterea contra Dy. eſt: quia fideiuſſio de dote cōſeruanda ꝛ de dote reſtituenda eſt idem. nō enim poteſt reſtitui ſi non conſeruetur: vt patet in depoſito qđ datur ad cōſeruandum: per qđ ille obligatur ad reſtituendum: vt. l. ff. s̃. depoſiti. Sicut ergo ꝓhibeť dari cautio de dote cōſeruāda: ita ꝛ de ea reſtituēda cōſtāte matrimonio: ſed eo 6 ſoluto pōt interponi: vt hic. Ad rationē † Dy. dum dicit ꝙ in dote poſſunt cōſtitui duo rei; dico ꝙ in. d. l. ſi. nō dicitur hoc: ſed dicitur ꝙ duo rei poſſunt recipere dotem nec adijcit inſolidum: ſed ſi ſic intelligeres dic ꝙ erant perſone inuicem coniuncte vt pater et filius vel duo fratres: ꝛ ſic ex hoc nō oritur cauſa perfidie conſtante matrimonio: vt infra dicam. Ad 7 † aliud qđ dicit gloſ. per. l. in tempus. rñdeo per. l. ſi minor. s̃. de ſer. expor. qđ hec. l. reſiſtit in initio. Ad l. cum oportet. §. non autem. rñdeo ꝙ ibi loquitur in pignoribus in quibus nō eſt eadem ratio que in fi-

deiuſſore: vt. ff. dicam. Ad illud quod dicitur de pignorib⁹. reſpon. ꝙ ſi vir obligat bona ſua nō eſt eadem ratio que in fideiuſſore: ſed ſi obligat bona alterius fateor qđ eſſet eadem ratio. et non valeret. Ad illud vero qđ dixi de patre ꝛ filio recipiētibus dotem. rñdeo qđ ſunt coniuncte perſone ita ꝙ ꝓpter hoc non poteſt oriri cauſa perfidie. Ad. l. ꝛ ſi fideiuſſor. ff. de re iudi. cum ſimi. rñdeo qđ loquitur in fideiuſſore dato a marito ſoluto matrimonio al's ille leges non procederent. hoc autem † qđ dixi fideiuſſorē non poſſe dari cōſtante matrimonio intelligo niſi in caſu inopie: quia tunc ſecus: vt in. c. per veſtras. extra de dona. inter vi. ꝛ vxo. ¶ Opp. ꝙ † nulluz ſit interuſurium medij tēporis: vt. C. de rei vxo. act. l. ff. §. exactio. vbi videtur ꝙ vir omnes fructus dz reſtituere mulieri. Iſtud eſt forte cōtrarium ꝛ Cy. tangit in. l. cōtraria. ꝛ neſcit q̄d dicat. Dico ꝙ omnes fructus q̄ percipiuntur ex re vel ꝓpter rem mulieris debent ei reſtitui poſt annum: vt. d. §. exactio. et. §. ſeq. ꝛ. s̃. eo. l. diuortio. §. non ſolum. Et iſto caſu cōmodum mediorum tēporuz eſt ꝙ illo medio tempore habet cōmoditatem iſtorū fructuū. facit. l. iiij. s̃. de pac. dota. Si vero fructus percipiūtur ex dote nō tñ ex re mulieris: vtputa ſi dos erat in pecunia: et ſic erat debitū in genere. tunc nomine vſurarū poſt annum maritus nō debet aliquid reſtituere merito cōmodum medij tēporis eſtimatur: ita loquiť hic. facit. l. ſi nauis. s̃. de rei vendi. ¶ Venio ad glo. ſi. et oppo. ꝛ videtur qđ ipſa mulier inuita ipſa non patiatur hanc deductionez. vt. l. ſi tibi mandauero. in prin. et. §. ff. s̃. mand. Solu. gl. hic ſpeciale in dote. vel ſolue vt in contrario. ¶ Que- 10 ro quid ſi † vir vult ſoluere ab initio deducto cōmodo medij temporis: ꝛ mulier contradicit an debeat audiri vir. Quidam dicunt ꝙ ſic. et ita ponunt caſum hic in verſi. nec. ꝛ hec eſt

quia cum prohibitio eſt in perſonam ꝛc. Cōtrariuz dicit ſe cōſuluiſſe in ciuitate lucana fundamēta hic videre per eum ꝛ Sol. ad dicta Bar. in hoc cōmuniter reprobatur. cōſilium Pau. eſt. clxix. ꝛ ſequenti: ꝛ an poſſint cōſtitui duo rei in dote reſtituēda vide in. d. cōſilio. fallit etiā in extraneo ſm Imolaz et Ro. q̀ pōt hr̄e fideiuſ. de dote reſtituēda. et dat Pau. d̄ ca. in. d. conſilio cautelaz contra dictū ti. ne fideiuſ. ſcz ꝙ aliquis abſēte marito recipiat dotez ſol⁹ ꝛ principalr̄ ꝓmittat dotē ſaluare et reſtituere: quia de hoc nō loquiť ille ti. hāc cautelam dixit Alex. non carere periculo. hic vide ꝑ eū. dubiū facit ſi appareat poſtea de indēnitate fctā ꝑ maritū an iſta ſimulatō noceat vxori. ꝛ videť qđ nō ꝑ id qđ in ſimili dicit Bal. in. l. ff. C. ad velle. per tex. in. l. ſeia mancipia. s̃. ad velleia. vbi dicit qđ cum mulier non poſſit pro alio fideiubere: ſed pro ſuo facto ſic: ſi tamen promiſit tanquam in facto proprio licet poſtea reperiatur per aliquem ei promiſſa indemnitas ſua promiſſio non vitiatur. qđ eſt notandum.

a ¶ Rebus proprijs. Adde q non ſufficit quē vti ne/gligentia in rebus proprijs vt excuſetur ſi cadē vtatur in alienis ſm doc. q limita niſi res aliene eſſent commiſſe arbitrio iſtius negligentis ſm Bar. in. l. j. ſ. de ſolu. per. d. l. j iuncta. l. ceterum. cū glo. mag. eo. tiu. et ibi ang. ꝛ pau. de ca. q̄n̄o ꝓbetur negligentia q̄n in aliq̄ actu req̄ritur dillgētia vid bar to. cōſi. cij. inci. clariſſime.

vna lectu. iſta nō eſt vera lectu. quia hoc fit nō tantū gratia mulieris ſed etiam viri. que lec. poteſt eſſe vera ſi intelligas virum ſatiſdare nō poſſe. ꝛ qd mulier in principio ſatiſdationē petijſſet alias ſecus. nō enim hoc debet fieri ad petitionem viri. argu. di/cte. l. ſi tibi mandauero. §. j. ſ. māda. Alij dicunt qd loquitur hic quando iam eſt lata ſententia cōtra maritū: et facta eſt deductio cōtra mulierē: quia tunc nō poſſet mutare voluntatem: quaſi dicat ſi deductio non eſſet facta non poſſet vir in muliere conſe/qui vt fiat deductio. argu. l. ſi iudex circumuento. ſ. de minori. ꝛ. l. item illud. in fi. ſ. de edili. edic. Sed puto quod eoipſo qd mulier petijt a viro ſibi preſtari ſatiſdationem: marito defertur per legē. hec facultas vel quod ſatiſdet: vel ſi non poteſt ſol'uat deducto interuſurio medij tēporis. nec mulier poteſt mutare volūtatem vt hic dicitur. Non obſtant leges al/legate in cōtrarium quia loquuntur in beneficio qd datur alicui de iure ſpeciali qd facilius tollitur vt. l. in honorarijs. verſi. ſed cū reſciſſa. ſ. de ac.
11 et obli. ¶ Sed cōtra predicta † videtur qd ſiue mulier velit ſiue nolit maritus poſſit ſoluere ante diē. ſ. de ſol. l. qd in diem. §. j. Reſpondeo ſi maritus vellet ſtatim inſolidū nulla facta deductione poſſet. vt. l. cōtraria: ſed ſi vult deducere nō poteſt niſi prius mulier ab eo petat propter qd ei defertur conditio. Nec obſtat. ſ. eo. l. diuortio. §. interdū. ꝛ qd ibi nota. et qd
12 ibi dixi. ¶ Quero † quo iure petatur hec ſatiſdatio. Rn̄deo officio iudicis vt hic. et. l. in omnibus. ſ. de iudi.
13 ¶ Quero † qualiter formabitur hic libellus. reſpondeo poteſt mulier petere ſibi ſatiſdari ꝛ adijcere qd ſi per contumaciam recuſauerit ſtatim cōdemnetur inſolidum. arg. C. vnde vi. l. non ab re. et. l. cōductores. C. locati. Puto etiā qd ſi ſimpliciter petat ſibi ſatiſdari: ſuccedit offi. iudicis ad illd faciendum ſm formā illius. §. ¶ Ultimo gloſ. aſſignat arg. cōtra. de. l. fi. C. qui bo. ce. poſ. dicit Dyn. ſol. vt ibi. vel ſo. vt colligitur. ſ. eo. in gl. ibi vel dic verius.

Siue autem. Quero quando eſt pericu

b ¶ Prohibuit. Bal. ex iſto ꝟ. i ꝟ. ꝓbauerit. iuncta gl iſert ad q. ſi vir ꝛ vxor i eodē inſtrō ſimil' donauerit titio fūdū q̄ erat i to/tū viri an dn̄ium tm̄ ꝓ dimidia ſit trāſlatū in donatariū an ſolū ꝓ dimidia Bal. dicit q i totū et qd etiā ꝓ parte mulieris trāſferat dn̄iū idē tenuit Bal. in. l. ſi liqueat. C. de inoffic. do. ꝛ refert ita ꝯſuluiſſe Bart. et pro hoc facit dictum

14 lum mariti. reſpondeo regulariter † eſſe periculum mulieris: quia res perit ei cuius eſt vt lege pignus. C. de pigno. actio. Fallit in caſibus hic notatis in gloſſa.

Si vir. Uir tenetur reſtituere q̄cquid habet vel habere ſperat a liberto dotali niſi animo donandi vel cōpenſandi ſibi permiſſum fuerit manumittere. h. d. ¶ Oppo. q iſta cautio nō valeat cum ſit pactum de futura ſucceſſione. vt. l. fi. C. de pac. qd gloſ. ſoluit notabiliter. quod dic vt plene ſcripſi in. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ſ. de ver/bo. obliga.

Si maritus. In bono ſufficit maritū eſſe talē in rebus dotalib' qualis in ſuis eſt: ſecus in malo. hoc dicit notabiliter.
15 ¶ Nota quod in rebus † proprijs[a] culpa non punia tur ſic. ſupra eodem. l. etiam. §. licet. et de petitio. heredi. lege ſi quid poſſeſſor. §. ſicut. et. C. manda. l. in re mandata. ¶ Opponitur ſupra de his qui ſunt ſui vel alie. iur. lege ſecunda. §. primo. Solut. ibi ex qualitate facti apparebat dolus. ¶ Opponitur qd res dotales nō ſunt aliene ſed proprie. vt. l. doce. C. de rei vendi. Solut. intellige aliena. ſcilicet ſpe.
16 ¶ Quero vtrum † maritus teneatur in rebus dotalibus de leui culpa. ¶ Quidam diſtinguunt aut cōmittit in faciendo aut negligendo ꝛc. finaliter glo. tenet quod teneatur de leui culpa: quod eſt verum: ſiue in faciendo ſiue in omittendo: quod dixi in. l. ſi mora. ſ. eodem.
1 ☞ Compenſatio fit in dote quando quātitas debetur vtrinq.
2 Uxor commodans res viri qn̄ committat furtum. Et ibi ad quid teneatur.
3 Arbitrarium eſt iudici tēpus qd datur mulieri ad reſtituendas res viri per ipſam commodatas.
4 Uir ſciens vxorem commodare res ſuas ꝛ nō prohibens quando videatur permittere.
5 In obligatiōe rem reſtitui qd ita deuenitur ad eſtimationem non apparente re: ſicut non extante.
6 Si res commodata per vxorem non inueniatur qd teneatur cauere: ꝛ de quo caueat.

Si vxor. Qui propter dolum tenetur reſtituere rem non conſequitur dilatio/nem ad eam perquirendam: al's ſecus. h. d. ¶ Opponi. C. de rei vxo. §. taceat. et. §. ſed nec ob impenſas. quidam dicunt quod hic corrigitur: ſed veritas
1 eſt † iſta quod fit compenſatio quando quantitas debetur vtrinq. dixi in. l. rei iudi. §. primo. ſ. eodē. ¶ Dicitur hic qd compenſabitur. quero quid in gl.
2 ſunt opi. nam gloſ. tenet qd † mulier teneatur ad duplum vel ad quadruplum: quia furtum commiſit. Hu. qd ad ſimplum tantum. et hanc tenet Dy. nam conſtante matrimonio non naſcitur actio penalis: ergo non naſcitur eo ſoluto niſi de nouo contractet: ſed hic non contractauit: ergo ꝛc. vt. l. tertia. infra re
3 rum amota. ¶ Quero † quod tempus eſt iſtud qd datur mulieri. in gloſſ. ſunt opini. tene quod erit in arbitrio iudicis. argumen. lege prima. in fine. infra
4 de iure deliberand. ¶ Quero an eoipſo † quod vir non prohibuit videatur permittere. Gloſſ. videtur dicere quod ſic: quod intelligo ſi vir ſciuit et
b non prohibuit[b]: alias ſecus. vt lege qui vas. §. ve

tare. ſ. de fur. idem ſi res erat quā veriſimiliter mulier credebat virum permiſſurum cōmodare. arg. l. inter omnes. §. recte. ſ. de fur. et inſti. de obli. que ex
5 delic. naſcū. §. placuit. et ibi not. ¶ Ultimo nota † q in obligatiōe rem reſtitui ſicut deuenitur ad eſtimatione in re non extante: vt. l. in re furtiua. cum ſimia libus. de condi. furt. ita re non apparente[a] vt hic in tex. expreſſius in. l. cum res. ver. item ſi res. ſ. de le. j.
6 ¶ Querit glo. † de quo cauebit. Dic vt in glo. q̄ incipit vt inueniat ſi poſſit: ſed illud quod dicit vel actionem cedat non eſt verum: quia non liberatur cedendo actionem: quia nō tenetur eo quod habeat actionem: ſed ex ſua culpa tenetur.
1 ☞ Inſtantia iudicij cepta quod non tranſeat in fi/ſcum. nume. 4.
2 Fiſcus quod non ſit heres.
3 Inſtantia cepta cum filio q tranſeat in patrem.
5 Quando ſufficiat iudicem pro parte pronuntiare.
6 Si petit actor totam rem: et in fine iudicij apparet reum poſſidere pro parte iudex pro parte ꝯdemnat et ſententia valet.
7 Habens actionem ad quinquaginta ſi petit centum quod iudicium teneat.
8 Dos quando tota publicari poſſit conſtante matrimonio: et eo ſoluto.

b **Si bona.** [b]Si iudiciū tenet pro parte: ſufficit pro parte ferri ſententiam. Item in fiſcum non tranſit inſtantia iudicij. hoc dicit. ¶ Op
1 po. q iudiciū expiret: ſed † inſtātia trāſeat ad fiſcū:[c]
c vt. l. ſi eum hominē. ſ. de fideiuſſo. et. l. ſeruus. ſ. de his qui not. infa. et. l. j. C. ſi pen. appel. mors interue. et. ll. ſi pretor. ſ. de iudi. Solu. dicit Ja. de are. quod
2 contraria loquuntur in herede: ſed † fiſcus nō eſt heres vt hic. et probatur in. l. inter eos fideiuſſores. §. fi. ſ. de fideiuſſoribus. et. l. quoties. ſ. de noua. hec ſolutio non placet. ſufficit enim quod in aliquem tranſeant bona vniuerſaliter: vt patet in patre qui occu
3 pat bona filij iure peculij: et † in eum tranſit et transfertur inſtantia: vt. l. tam ex contractibus. ſ. de iudicijs. et. l. ſed ſi vnius. §. ſi filio. infra de iniurijs. dic
4 † ergo quod ſpeciale eſt in fiſco vt in eum inſtantia non tranſeat: quia ſuos iudices habet. ¶ Opponi.
d quod non ſufficiat[d] iudicem condēnare pro parte cū debeat ſententiare ſuper toto: vt. l. in hoc iudicio. ſ. famil. erciſcun. l. j. C. ſi aduer. rem iudi. ꝛ ibi per Pet.
5 Solu. † quando iudicium ſuper toto tenet: ſuper toto debet pronuntiari: vt in contrarijs: ſed quando tenet pro parte tantum: ſufficit pro parte pronuntiari:
6 vt hic. ¶ Per hoc dicebam in. q. de facto † petitor petijt rem: in fine apparet conuentum non poſſidere niſi pro parte: iudex pro illa parte eum condemnauit: de alia nihil dixit: puto ſententiam valere: quia pro parte quam non poſſidebat non valet iudicium. vt l. fina. de rei vend. ꝛ ibi Cyn. ꝛ. C. de ali. iudi. mutan.
e cau. fa. l. j. ¶ Quid ergo dices[e] ſi † ille qui habebat
7 actionem ad quinquaginta petijt centum: an ſufficit iudicem pronuntiare de quinquaginta. Reſpondeo non. vt dicam in. l. prima. C. ſi aduer rem iudic. quia in totum tenet iudicium: licet non totum debeatur. text. eſt in. c. abbate ſane. extra de re iudica. lib. vj. ꝛ. l. cum putarem. ſ. familie erciſcun. ¶ Quero dicitur hic quod dos fuit publicata pro parte, q̄

Bartol. in. l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. vbi dixit ſi pater ꝛ filius in vno ꝛ eodem inſtrumento obligentur: pater videtur cōſenſiſſe filio. alleg. text. in. l. titius. ſ. qui. mo. pig. vel hypo. quod pro notabili tenuit Bal. in. l. is qui. ſ. de acqui. here. §. neq filius et in. l. fi. C. ad macedo. et Jo. andre. in. c. qui tacet. de reg. iu. i mercu.

ro exemplum. Gloſſ. dicit in. l. iulia.
8 de vi priuat. ¶ Ex hoc nota † quod dos fuit publicata ſoluto matrimonio: quia. l. iulia. de vi priua. non eſt in illis caſibus in quibus poteſt fieri publicatio dotis conſtante matrimonio qui ponūtur in. l. iij. ſ. de bo. dam. ¶ Quero qua lege fuerunt publicata omnia bona: dicit glo. in quinq caſibus qui ponuntur in. l. quinq. ſ. de bo. dam. glo. non habet neceſſe ſe reſtringere ad illos caſus: quia illa lex loquitur conſtante matrimonio: iſta autem de publicatione que fit ſoluto ma. quo caſu habent locū oēs leges que loquūtur de publicatione bonorum: quod eſt notandum.
1 ☞ Compenſatio in actione de dote quod non prohibetur.
2 Mulier contra virum retinet ꝛ compenſat.
3 Pater cedendo actionem cōtra filiū qd non liberatur.
4 Habens actionem de peculio quando poſſit de ea compenſationem opponere.

Si filiofamilias. In peculio filij videtur eſſe quicquid mulier debet filio: et ideo illud mulier poterit cōpenſare. h. d. Adde ad tex. ibi: vxori debet. q. d. i cōpēſe res donate ꝛ amote nō valebāt tm̄ q̄ztū erat dos: ꝛ ſic pr habebit totū per cōpēſationē: ꝛ reſiduū adhuc debebit ſm Ja. de are. ¶ Op. C. de rei vxo. act. l. j. §. ſz nec ob īpēſas. Dicit gl. q iſta lex corrigit hodie: q ꝓhibita eſt cōpēſatio in actiōe de dote. idē no. ſ. eo. l. j. in gl. ma. ſcz qd cō/
1 pēſatio hodie ſit ꝓhibita. Jnn † no. i multis locis: ꝛ veri' vt dixi. ſ. e l. rei iud. §. j. quia etiā in actiōe dotis obijcit cōpēſatio: ſed quicquid ſit poſito quod compenſatio eſſet prohibita: iſta lex nō corrigitur. nam compenſa

a ¶ Re nō apparēte. dic idē eſſe ſi appareat tamē ſine magna difficultate haberi nō poſſit vel ꝓpt lōgā abſentiā vel aliā ſilē cām. l. non lz. in pri. ſ. de acq. re. dom. ꝛ. l. infra. ſ. de ꝯd. ꝛ de mō. voluit Cy. ꝛ bal. i l. mr. C. de rei ven. Andreas Pomate.

b ¶ Si bōa. vid ro. ſin. dccclxxviij. pañ. i c. qr. U. pe. ꝛ vlt. col. d iudi. vide pañ. in materia cōſi. xxix. col. ij. volu. ij.

c ¶ Ad fiſcū an inſtātia cepta cum laico trāſeat i clericū. vid bal. ꝯſi. ccvij.

d Andr. Poma. ¶ Op. q nō ſufficiat. Et fac't ſimile qd habetur in. §. in bonefidei. inſti. de acti. ꝛ vide Bart. in d. l. j. ſi aduer. rem iudi.

Andre. Poma. ¶ Sufficiat. vide mar. ſill'. notabili. cxxxix. feli. in. c. pe. in. v. col. de excep.

e ¶ Quid ergo dices. Adde tu ꝛ vide Bar. in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. Pau. de ca. ꝛ ibi dn̄z Alex. in. l. quidam eſtimauerunt. ſ. ſi cer. peta.

¶ Patiẽdo. An patientia habeatur pro traditione. vide Bal. cõſi. cccxlvij. ij. lib.

b ✠ Andreas Pomate. ¶ Dic ergo latius. vide pano. in. c. ſi. ne p̃la. vices ſuas. pano. in. c. nemo. lib. vj. Ro. ſingu. lxiij.

c ¶ Singulari. ſed an ſucceſſor territorij vel iuriſdictionis dicat̃ ſingularis vel vniuerſalis: vide Bal. cõſil. lxv. et an ſucceſſor i eccleſiaſticis teneat̃ ſtare colono: vide Bal. cõſil. xxxvij. j. li. Cal. cõſil. j. de loca. et quid ſi p̄latus recipit penſionem toti⁹ locationis p̃ eũdẽ cõſil. vij. e. ti. p̃ Pet. de ancha. cõſ. xcv. per. d. Car. cõſil. xliiij. xcv. Que aũt dicatur locatio ad longũ tempus: vide. Cal. cõſil. viij. ⁊ de locatione p̄lati q̃n valeat et quã do ſucceſſor teneat̃ ſtare: vide pleniſſime Ange. cõſi. cclxiiij.

tio eſt prohibita opponi contra mulierem agentem actiõe de dote. hic do permittit mulieri cõuente de dote ob res donatas amotas vel impenſas vt cõpenſationem opponat. Cũ ergo ſit in fauorẽ mulieris non debet intelligi correctũ per. §. ſed nec ob impẽſas ſ. alleg. cũ ſit in fauorẽ mulieris. ⁊ hoc verũ ſi res donate vel amote fuiſſẽt cõſũpte a viro ita qđ vtriq; debeat̃ quãtitas: ſed ſi res extarent: adhuc mulier haberet retentionem illarum rerum pro dote: per hanc. l. que indiſtincte loquitur et eſſet ſpeciale fauore mulieris ↄtra regulã poſitam in. l. ſub pretextu. C. cõmo. ¶ Nota ergo ex hac. l.
2 quod † mulier contra virum retinet et compenſat: et in hoc nulla hodie facta eſt cõpenſationis mutatio. ⁊ hoc tenet hic Ja. de are. ¶ Quero † an pa
3 ter cedendo actionẽ liberetur. Reſpõdeo q; non: quia haberet cedere eandem contra ſeipſum quod cũ non poſſet fieri: de neceſſitate fit cõpenſatio:
4 ẽm Dynum. ¶ Oppo. q; † ille qui habet actionem de peculio nõ pot̃ de ea cõpenſationem opponere: vt. l. cũ fundus. §. ſeruũ. ſ. ſi cer. pe. Solu. illđ eſt verum q̃n pater vel dñs ageret actione propria: ſecus ſi peculiari: vt hic vl' dic q; h̃ ↄſtabat peculiũ eſſe ſoluẽdo.

1 ☞ Actio de dote quod non ſit arbitraria.
2 Maritus tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui.
3 Vir quod poſſit alienare ſeruitutes fundo dotali debitas non vtẽdo non tamen patiendo.
4 Res dotales an ſint vere vxoris ſoluto matrimonio.
5 In quibus caſibus debeat fieri diſtinctio: an res eſſet eodem modo peritura apud actorem.

Maritum. Maritus qui dotem reſtituit tenetur cauere de dolo ⁊ lata culpa: et contra non reſtituentem iuratur in litem. hoc dicit. quidam dicũt per iſtũ
1 §. † actionem de dote eſſe arbitrariã: ſed non eſt verum. ideo enim in ea iuratur in litem: quia eſt bone fidei: vt
2 hic dicitur in gloſſa. ¶ Quero † de qua culpa teneatur maritus. Glo. ponit opin. veritas eſt quod tenetur de dolo lata culpa ⁊ leui: vt dixi plene in l. ſi mora. ſ. eodem. ¶ Quero exemplum in quo vir potuit committere culpam conſtante matrimonio. Gloſſa dicit ſi forte ceſſat vti ſeruitutibus: ⁊ ſic ſunt amiſſe. hoc non placet Jacobo de are. quia † vir non poteſt alienare ſeruitutes fundo dotali debitas. vt. l. lex iulia. al's eſt. l. iulianus. ſ. de fundo dota. ſed poteſt ſuſtineri gloſ. quod nõ poteſt alienare patiendo: vt ibi. ſed non vtendo ſic: vt hac gloſſ. not. ⁊ l. ſi maritus. ſ. de fundo dota. argumen. j. de diuer. et tempo. preſcript. l. longe. et quod ibi not. ¶ Ultimo hic videtur text. q; ẽm iura digeſtorum † ſoluto matrimonio res dotales fiunt mulieris. ibi dum text. dicit res noſtras ⁊c. ſed exponit gloſſa res noſtras. ſcilicet ſpe nõ re. ⁊ ſic determinat gloſſa quod etiam ſoluto matrimonio non ſunt res dotales mulieris vere. Jacobus de arena contra p̃ l. in rebus. C. de iure dotium. ſed illud eſt verum hodie: ſed tempore iſtarum legum ſecus. vt dixi in. l. ſi mora. ſ. eodem.

Si poſt diuortium. Poſt moram periculum rerũ dotalium ſpectat ad virum. hoc dicit. ¶ Querit gloſſ.
5 † an debeat adhiberi diſtinctio an res dotales eſſent eodem modo periture penes vxorem vel non. Et iſte text. facit qđ non. ibi dum dicit omnimodo ⁊c. in actionibus realibus. dic vt plene no. in. l. item verberatum. §. fi. de rei ven. in perſonali dic vt not. in. l. quod te. ſ. ſi certũ peta. dixi in. l. nemo rem ſuã. §. j. j. de verbo. obliga.

Si qui dotalium. Vir tenetur pſequi ſuos fugitiuos ſui culpa ſuis expenſis. hoc dicit.

1 ☞ Succeſſor quando teneatur ſtare colonõ.
2 Conductor quod poteſt dicere ſe remanere in re cõducta vigore pignoris et non poſſit expelli a ſucceſſore quando locator pro obſeruatione obligat omnia bona ſua.

Si vir. Uxor tenetur ſtare colono: ⁊ pẽſiones ſequentium annorum ſpectant ad eã: precedentium ad virum. hoc dicit. Adde ad textũ ibi: maritus condemnatus ſit. dic colono eo qđ mulier colonum expulit Jaco. de are. ¶ Opponi. C. locati. l. emptorem. et. l. nihil proponitur. §. primo. de legatis primo. Solu. hic in ſucceſſore ad quem quis cogitur ex neceſſitate transferre: in contrarijs vero transferebatur ex voluntate. Hanc ſolutionem ponit gloſſa in lege diuortio. in gloſſa magna. ¶ Contra iſtam ſolutionem opponitur. ſupra loca. l. ſi quis domum. §. primo. Solu. ibi: fructuarius non habebat plenam adminiſtrationem reſpectu iuris domini. hic maritus plenam adminiſtrationem habebat. Circa hanc materiam Jacobus de arena ponit hic vnam diſtinctionem. et Cynus aliam in lege emptorem. C. locati. Et neuter eorum plene dicit.
b Dic ergo latius[b] et ſic cum queritur an ſucceſſor cogatur ſtare colono: aut loquitur in ſucceſſore vniuer-
1 ſali: et tunc non eſt dubium quod tenetur ⁊ cogitur ſicut defunctus. vt lege heredem. et lege in. omnibus. §. non debeo. infra de regulis iuris. Aut de ſuc-
c ceſſore ſingulari[c]: et tunc aut conductori eſt conſtitutum ius in re: et quilibet ſucceſſor cogitur ſtare colono. vt. l. prima. §. primo. j. de ſuperficiebus. et. l. j. ⁊ ij. ſ. ſi ager

ij. ſ. ſi ager vectigalis vel emphyteoti. petatur. Aut a ei non eſt conſtitutum ius in re: et tunc aut ſucceſſor non ſucceſſit in plenum ius: vt miſſus in poſſeſſionẽ b cauſa rei ſeruande: et cogitur ſtare colono: vt. l. in vẽditione. §. j. de bonis autoritate iudicis poſſidẽdis. c
a Aut ſuccedit in ius plenum: et tunc[a] aut ex volũtate: ⁊ non cogitur ſtare colono. vt. l. emptorem. C. locati. l. et nihil. §. finali. j. de legatis primo. Fallit fauore fiſci. vt. l. fina. §. penul. j. de iure fiſci. Aut ſucceſſor fuit ex neceſſitate. Et tunc aut ille qui locauit non habebat plenam adminiſtrationem: vt fructuarius reſpectu iuris dominij: et ſucceſſor non tenetur ſtare colono. vt. l. ſi quis domum. §. primo. ſ. locati. Aut habebat plenam adminiſtrationem reſpectu eius cui reſtituitur poſtea: et ſucceſſor tenetur ſtare colono. vt l. ſi tutele. infra de adminiſtratio. tutorum. Aut habebat plenam adminiſtrationem nomine ſuo: et tũc ſimiliter ſucceſſor in quem transfertur ex neceſſitate tenetur ſtare colono: vt hic inuit iſte. §. quod mulier habet neceſſe ſtare colono viri: quod ſane intelligo: ſcilicet cauſatiua neceſſitate quadã quia cauit marito de indemnitate: et per cõſequens de patientia preſtanda colono. ſed non vt colono detur exceptio vel retentio. Nam hoc non eſt iure cautum: nec iſta lex dicit hoc ſi inſpicias eam in mille annis. ¶ Ultimo
b ex predictis[b] habetis notare † quod quando aliquis
2 locat domum vel fundum: et pro obſeruatione obligat omnia bona ſua quod colonus vel inquilin⁹ poteſt dicere ſe remanere in re conducta: iure et vigore pignoris. et ſic ſucceſſor non poterit eũ expellere: q; habet ius in re ẽm diſtinctionem predictam. idem no. j. de ſuperfi. l. j. §. quod autem.

1 ☞ Mora quod purgetur per oblationem ſequentem.
2 Maritus quod non tenetur per interitum rei ſua culpa.
3 Maritus non tenetur de leui culpa poſt oblationẽ.

c **Semel[c] mora.** Oblatio ſequẽs purgat morã p̄cedentem et eius effectum tollit. h. d. ¶ Oppo. et vr̃ q; non ſit mora poſtq; vir obtulit et mulier accipere noluit. vt l. mora. ſ. de vſur. Reſpondeo q; ab initio fuit mora:
1 ſed poſtea † per oblationem ſequentem purgatur. b
2 ¶ Quero † vtrum liberetur marit⁹ interitu eius rei interueniente culpa ſua. Gloſſ. videtur dicere quod non. et intelligit hic ſeruũ deceſſiſſe ſine dolo ⁊ cul-
3 pa mariti: quod intellige de lata culpa. † de leui eñ non tenetur poſt oblationem. vt. l. ſi mora. ſ. e. et ibi dixi. ¶ Quero vtrum alijs modis mora purgetur. Dic vt in gloſ.

1 ☞ Extraneus quod nõ habeat eadem priuilegia que habet mulier.

Si poſt diuortiũ. Licet perſona acto-
b ris mutetur non tamen mutatur qualitas actionis: ſcilicet reſpectu cõuenti.[a] h. d. ¶ Oppo. ſupra eodem lege maritũ. So. ſi mutat̃ pſona ex pte rei mutat̃ etiã cõditio actiõis ex parte actoris. vt ibi. ſed ſi mutatur perſona ex parte actoris. nõ contingit mutatio ex parte rei: vt hic. ſed bene contingeret mutatio ex par-
1 te ipſius actoris. q; † heres extraneus agens non habet eadem priuilegia q̃ mulier. vt. C. de priui. do. l. j. et lege aſſiduis. §. exceptis. C. qui po. in pigno. habe.

1 ☞ Maritus quod debeat poſſe facere de iure et de facto.
2 Maritus obligatus pure pro vxore: an anteq; ſoluat poterit cõpẽſare.
3 Fideiuſſor pro euictiõe añq; res euincatur: an et quando poſſit agere vt liberetur.

Facere. Qđ vir ab ei⁹ vxore poteſt exigere in eius bonis computatur: et illud dicitur poſſe facere: qđ dicitur hic in tex. ibi: non videtur facere poſſe: et ideo in hoc cõpenſatio nulla obijcit mulieri. hoc dicit. ¶ Quero vtrum indiſtincte maritus dicatur poſſe facere id ad quod habet actionem. Glo. dicit quod ſic ſi debitor eſt ſoluendo. vnde requiritur † quod vir poſſit facere de iure et de facto. nam alias eſt inanis actio quam inopia debitoris excludit. vt. l. nam is. ſ. de dolo. ſed Dy. dicit q; q̃tum ad caſũ hu-

✠ Andreas Pomate. ¶ Et tunc. Uide Roma. cõſilio. xxij.

✠ Andreas Pomate. ¶ Ultimo ex predictis. vide Raph. cuma. conſi. xxj. Cardi. conſi. xcv.

¶ Semel. refert Paul. de caſtro. quod Bald. inducit iſtũ tex. ad. q. duorum qui fecerunt pacem et promiſerũt ſe non offendere ſub pena tamen vnus primo offẽdit ali⁹ ſecundo videbat̃ qđ ſecũdo offendẽs tãtum teneret̃ ad penam quia vltima mora nocet cõtrariũ tamen determinatur p̃ tex. in. l. cũ par. §. illi. j. de re. iu. et in. l. j. §. idem ait. j. ne quid in lo. publi. ⁊ in. c. conſtitut⁹. de penis. Joan. an. in rub. de treu. et pa. in addi. Spe. Bal. Jmo. ro. Pau. de ca. hic cũ multis cõcordantijs: de quo p̃ ro. conſi. dxxxiij. et. cclviij. Pau. de caſt. conſi. lxxiij. per Alex. conſi. cxix. et ſeq. iiij. vo. et plene per Bald. cõſilio. lviij. j. volumine.

¶ Conuenti. Adde quod Bal. infert ad ſtatutũ diſponens quod frater non poſſit facere capi fratrem pro debito quod ſi frater cedat actionem ſuã pro debito ceſſionarius non poterit ipſum facere capi. qđ limitat pau. de cã. ſi ſtatutũ loquit̃ in rẽ q; dicat̃ pro debito fratris fratrẽ capi nõ poſſe. arg. l. aut qui aſr. §. ſi. j. qđ vi aut clã. ſecus ſi in pſonã: ẽm bal. arg. l. q̃ tale. ſ. e. et hoc vltimũ limitat ro. verũ ſi ex lucratiua. l. apud. §. de autore. j. de do. exce. iuſto. §. ſi cũ legitima. e. l. Infert etiã pau. de ca. q; ſi data fuit licẽtia creditori vt ppria autoritate poſſit ingredi poſſ. rei debite vel pignorate quod poterit vti hac licentia cõtra heredẽ eius: ſed qđ ſi mulier in inſtro dotali habeat tale pactũ. an ſol. matri. poterit vti illa licẽtia nõ citato poſſeſſore autoritate iudicis: vid' bal. conſi. cccxxiij. j. volu. an aũt frater fratrem poſſit capere propria autoritate et quando portauit eũ depictum in ſcuto: vide Bal. conſi. lix. j. libro.

ius.l.eo ipſo quod vir cõtra mulierẽ
habet actionẽ:dicitur vir ſibi/pſi ſem
per eſſe ſoluendo.vt.l.neſennius.§.fi.
de re iudica.et.l.cũ q̃rebatur.ſ.ad le=
2 gem falci.¶Querit glo.quid†ſi ma/
ritus eſt obligatus pro vxore pure:an
anteq̃ ſoluat poterit mulieri cõpenſa b
re.Glo.dicit ꝙ ſic.per.l.ſi quis mãda
to.de nego.geſt.In contrarium facit:
quia fideiuſſor non repetit anteq̃ ſol
uat.vt.l.lucius.§.manda. Sed ratio
diuerſitatis patet in.l.indebitũ.§.de
condi.indebi.et no.in.d.l.ſi quis man
a dato.¶Ulti.ᵃIa.de are.inducit hũc
3 ſi.in ar.†ꝙ fideiuſſor de euictione an
teq̃ res euincatur etiam ſi ſtetit per 3
magnum tempus nõ poteſt agere vt
liberetur: quia adhuc obligatus non
eſt:vt hic in fi.huius.l. et quod tenet
Cy.in.l.ſi pro ea.C.manda.

1 Actio de dote ꝙ ſit nata ante ſo=
lutum matrimonium ſpe.
2 Stipulari dotẽ incontinenti patrem
qñ dicat.Et ſic quomodo dicatur fa=
cta ſtipulatio incontinenti.et nu.5.
3 Ratio quare pater poſſit ante contra/
ctum matrimoniũ et poſt ſtatim ſibi
dotem ſtipulari extraneus vero non.
4 Pater ſicut non poteſt dirimere ſpon/
ſalia quod etiam non poteſt inuita fi=
lia dotem ſtipulari.

Quoties. Pater ap
propriat
ſibi actionem de dote ſi
ãte matrimoniũ ſtipulet
vel poſt tẽpore traditio= 5
nis:als ſecus niſi filia ei ↄſentiat.h.d.
1 ¶Opp.†ꝙ actio de dote non eſt na=
ta ante matrimoniũ ſolutũ. vt.l.in re=
bus.§.j.C.de iure dotium. dixi.in.l.ſi
conſtante.§.j.eodẽ.ſi non eſt ergo nõ
poteſt ſtipulando in ſe transferre do=
tem:dico ꝙ transfert in ſe ſtipulando:
ſcilicet ſpẽ actionis de dote.¶Opp. 1
C.de iure dotium.l.auia. Solu.pater 2
ſtipulando appropriat ſibi actionem
de dote:vt hic. ſecꝰ paſciſcẽdo quãq̃ 3
incontinenti:vt ratio ibi patet: licet in
extraneo ſit ſecus.¶Quero hic dici= 4
2 tur†patrem debere ſtipulari inconti=
nenti:qualiter debet intelligi.Breuit: c
aut dat dotem pater:aut extraneus:
primo caſu aut ante matrimonium cõ 1
tractum:et tunc ſemper dicitur incon
tinenti ſiue p̃ceſſerit promiſſio de do/
te danda ſiue non:vt hic.in ver.plane.
Si poſt matrimonium contractum:ꝛ
tũc aut nulla promiſſio preceſſit de do
te danda.et tunc dicitur incontinenti 2
tempore traditionis: vt hac.l.in prin.
aut preceſſit de dote danda:ꝛ tunc de

bet intelligi incontinenti tempore promiſſionis: als
autem quereretur ius filio.vt.C.de rei vxo.acti.§.ac
cedit.et.C.de pact.conuen.l.ex morte.ſecundũ Dyn.
quod intellige verum ſi promiſſio fuit facta tempo=
re matrimonij vel poſt.nam ſi ante totum tempꝰ an
te matrimonium dicitur incontinenti . vt ſupra dixi.
¶Si vero dotat extraneusᵇſi nulla preceſſit ꝓmiſ/
ſio:dicitur incõtinenti tempore traditionis. vt.C.de
rei vxo.actio.§.accedit.ſi vero preceſſerit promiſſio:
dicitur incontinenti tempore promiſſionis: ſiue fue=
rit facta ante matrimonium vel poſt. vt.l.ex morte.
C.de pac.conuen.et no.in dicto.§.accedit. Idem di=
co ſi tempore promiſſionis apponatur pactum de
prouiſione ſibi facienda de dote reſtituenda. argu.
l.modeſtinus.infra de ſoluti. ¶Quero que eſt ra=
tio†quod pater ante matrimonium poteſt quãdo=
cunq̃ ſtipulari licet promiſerit ante : extraneus ve=
ro non.Gloſſ.dicit quia ante matrimonium filia nul
lum ius habet in dote:vt hic in vlti.gloſſ.ſed certe il
la eadem ratio videtur in extraneo.vt.l.ſi extraneꝰ.
ſupra de condi.ob.cau.Sed ratio eſt: quia pater an
te matrimonium contractum poteſt ſponſalia a mu
liere contracta diſſoluere : quod fieri poteſt . vt lege
prima.C.de ſpon.et ſic eſt in eius poteſtate ne ma=
trimonium contrahatur.merito eſt in eius poteſta=
te ſtipulari dotem:ſed in poteſtate extranei non eſt
dirimere ſponſalia:eodem modo nec ſtipulari dotẽ:
ſed poſt contractum matrimonium in neutrius po=
teſtate eſt illud diſſoluere inuita muliere. C. de re=
pud.lege diſſentientis cum lege ſequenti . Et hanc
rationem ponit tex.in lege adoptiuum.§.primo. ſu=
4 pra de iure dotium.Et per hoc dico†quod ſi de iure
canonico pater non poteſt dirimere ſponſalia:quod
etiam non poteſt dotem ſtipulari inuita filia ſua.
¶Opponi.infra eodem lege poſt dotem . Solut.
illud contrarium eſt quod iſtam legem reddit diffi=
5 cilem.dic vt ibi.¶Ultimo ſcias†quod hic nõ cadit
illa expoſitio quam quidam faciunt quod incontinẽ
ti dicitur fieri quicquid fit conſtante matrimonio. vt
gloſſ.dicit quod plene examinaui in.l.iuriſgentium.
verſi.vt puta poſt diuortium.§.de pactis.

Si quis. Si extraneus ſtipulatur dotem ſo=
lutio facta vxori maritum non libe=
rat.hoc dicit.
1 Mulier nupta ſcdo ꝙ habeat priuilegia dotis.
2 Dos quod ſit neceſſaria etiam ad ſuſtinenda onera
matrimonij ſicut ad mulierem maritandam.
3 Quod quis non poſſit petere id quod exactum co=
geretur reſtituere.
4 Maritus an poſſit ſoluto matrimonio dotem exige=
re vt lucretur interuſurium medij temporis.

Nupta. ᶜ¶Op.C.de diuor.l.ↄſen
ſu.Sol.intellige qđ hic di=
uertit ſine culpa ſua.¶†Quero an iſta
mulier habeat ꝓuilegiũ actiõis de do=
te.Ia.de are.dicit ſimplr ꝙ ſic.In con
trariũ facit.§.e.l.j.nã poſtq̃ eſt nupta ceſſat rõ cõce
dendorũ priuilegiorũ mulieri.concedebant̃ eñi pro=
pter eam maritandam.Sed Ia.de are.dicit et bene
2 quod dos non ſolum eſt neceſſaria † ad maritãdam
mulierem:ſed etiam ad ſuſtinenda onera matrimo=
nij.pro hoc eſt caſus in.l.aſſiduis.§.excep.C.qui po.

a ¶Ultimo Idẽ tz io.an.in add.ad ſpe.ĩ ti.de iudi. in iiij . parte.§. ſpãlia.ĩ addi.q̃ inci. Ioã.de pronoſco. Bal.in.l.j.C.de fide/iuſ.idẽ tenent Moderni.

b ¶Extraneus . Sz qđ ſi ſit dubiũ:an fuerit ſtipulatus incõtinẽti vel ex interuallo pro extraneo tñ ſint alique cõiecture,vide Bal.cõſi.xlij.j.vo.

Andreas Pomate.

c ¶Nupta. vide Alex.ↄſilio . vij. volu.ij.

ſi pigno.habe.ꝛ.l.etiam.§.eo . vbi filij primi matri= 3
monij habent priuilegium : ergo multomagis ipſa
mulier.quod no.
a **Quoties.** ᵃNon † põt quis petere ꝙ exactũ
3 cogetur reddere:ſed ſatis eſt de=
4 bitorem liberare.h.d. ¶Quero vtrũ†maritus poſ
ſit ſoluto matrimonio dotẽ exigere vt lucretur inter
uſurium medij temporis qđ olim tenebatur reſtitue=
re annua bima trima dic:hodie poſt annuũ.Rñdeo
vt dicam.ſ.eo.l.ſi ſocer.§.lucius.
1 Fiſcus tenetur ad dotẽ pro ea parte pro qua bo
na mariti ſunt publicata.
2 Uir quod ſit liberatus pro ea parte pro qua fiſcus
tenetur.
3 Dotem remiſſam pacto pater non exigit ſoluto ma
trimonio.
4 Soluto matrimonio quando vir poſſit dotem pe=
tere.
5 Dos non poteſt eſſe ſine matrimonio inſtãti vel pre
terito.
6 Actio iudicati ꝙ conſolidetur in filiam poſt mortẽ
patris ſicut actio de dote.
7 Actio quando fiat ad heredes tranſitoria per ſen=
tentiam.
8 Pater et filia in dote quod non habeantur vt duo
rei.
9 Heres patris ꝙ cogatur dotare filiam.
10 Conſentiens alicui quando videatur conſentire he
redi eius.
11 Per exactionẽ dotis factam a patre an perimatur
ius conſolidationis filie.
12 Si conditio vnius ex inſtitutis pro parte pendet
an alij poſſint interim inſolidum agere vel conue=
niri.
13 Fructus ꝙ augeant dotem . Et qđ iuris eſt in dote
idem ſit in fructibus.
14 Dos ꝙ ſit quid vniuerſale ꝛ augetur a fructibus.
15 Fructus dotis quod non ſint dos.
16 Legata facta ſeruis dotalibus quando ſint viri et
quando mulieris.

1 **Si marito.** †Pro qua parte bo=
na mariti publicant̃
b pro ea parte ad dotẽ fiſcꝰ ᵇ tenetur. h.
d.¶Op. ille ad quẽ bona peruenerũt
nõ tenet̃ creditoribꝰ.vt.l.mulier bona. 8
§.de iure do.ꝛ.C.de heredi.vel act.ven.l.j.ꝛ.ij.Sol.
hic bona mulieris peruenerũt ad fiſcum iure cuiuſ=
dam ſucceſſionis:in contrarijs peruenerunt ex con=
tractu:ſm Dyn.vt.l.iij.§.cum ex cauſa.de iu.fiſ.Uel
dic ꝙ hic bona peruenerunt ad aliquem ex diſpoſi=
tione legis:in contrarijs autem ex diſpoſitione ho=
minis.facit.l.j.de bono.poſ. ꝛ.l. princeps bona.ſ.de
c ver.ſig.¶Op.de.l.ſi debitorᶜ.C.de ſentẽ.pa. Sol.
ibi fuit publicata certa res:hic quarta pars bonoꝝ.
vel melius ibi fuit reſtitutus ad certas res hic in q̃r
2 ta parte bonoꝝ fuit facta publicatio.¶Quero†an
vir ſit ipſo iure liberatus ꝓ ea parte q̃ peruenit ad 9
fiſcum.veritas eſt ꝙ ſic.vt.l.ſi debitori deportato.ſ.
de fideiuſ.lz.quedã glo.dicat cõtrariũ. qđ examina d
ui plene in.l.vbicũq̃.ſ.de fideiuſ. vbi dicit quod nõ
tenetur ciuiliter:ſed remanet naturalis : ſed in.l.fin.
ſ.de duo.re.dubitat.

Si pater. †Dotem ſub pacto
remiſſam pater nõ
exigit ſoluto matrimo.h.d. ¶Opp.
q: ſolutione eius qđ debetur tollitur
omnis obligatio.vt.ſ.eo.l.fi.§. ſi vir.
et.§.de iur.do.l.vir ab eo. Solu.hic
dos fuit remiſſa pacto: ibi acceptila=
tione q̃ vicem ſolutionis obtinet. ſm
Dy.ꝛ Ia. de are.q̃ ſolutio an vera ſit
dicã in.l.fi.§.ſi vir.ſ.eo.¶Oppo.pa
ctũ factũ vni trãſit ad heredẽ eiꝰ. vt
l.ſi pactũ.de ꝓba. So.hic pactũ fuit
ꝑſonale:dicit eñ ne a ſe tñ peteret̃.
¶Opp.ꝙ ſoluto matrimonio vir nõ
põt petere dotẽ.vt.§.l.ꝓxi.in fi.So.
4 intellige†ꝙ hic matrimoniũ conſta
bat mortuo ſocero: vel ſi erat ſolutũ
fuit interpoſitũ pactũ de dote lucrã=
da:ſm glo.Sed illa ſol.vlti.non con=
gruit litere q̃ dicit iſta quoq̃ pecunia
5 in dotẽ erit† cũ nõ poſſet eſſe dos ſi=
ne mr̃imonio:niſi ſuſtinẽdo dicas ſi=
ne mr̃imonio.ſ.inſtãti vel p̃terito:ſic
ergo habes ꝙ ſi poſt matrimonium
ſoluatur viro qui dz dotẽ lucrari di=
citur illa pecunia dotis fieri.ꝛ vt do=
tem eam lucrari.

6 **Si volũtate.** †Actio iudi/
cati poſt mor
tẽ patris cõſolidat̃ in perſona filie ſi
7 cut actio de dote.h. d. ¶†Opp.qđ
per ſñiam actio efficitur tranſitoria
ad hr̃des.vt.l.q̃ libertinꝰ. §.ſed ſi iã
ſ.de ope.lib.Solu.aliud in operis li/
bertorum:vt ibi:aliud in dote:vt hic.
Dyn.aſſignat rõnẽ:q: ibi viuo patre
nulla actio filie cõpetebat ꝛ ſic ꝑ ſen
tẽtiã nihil ſibi aufert̃. hic viuo patre
actio q̃ filie competebat de dote erat
cõmunis cũ filia ꝛ ſic nec ipa ſñia:nec
actio:nec litis ↄteſtatio impedit in fi
liã cõſolidari p̃re mortuo.¶Op.ad
doc.ſ.de duo.re.l.ex duobꝰ. Sol.ma
teria duoꝝ reorũ nihil hz cõe cũ iſta.
8 †nã pater ꝛ filia nõ habentur vt duo
rei.vt.l.ij.§.itẽ ſi volũtate.§.e.ꝛ.l. nõ
ſolũ.¶Opp.de.l.ſicut.§.ſi debitori.
§.q̃.mo.pig.vel hypo.ſol.vbi qui cõ=
ſentit debitori videtur cõſentire here
di eius:ergo hec filia que cõſentit pa
tri videtur conſentire heredi patris.
Glo.nõ ſol.Dy.dicit ꝙ in eodẽ ſtatu
eſt ibi a quocunq̃ res vendatur : ꝛ ex
perſona heredis non variatur:hic ſe
cus: quia pater tenetur filiam dota=
re:non heres eius.ita dicit Dynus.te
9 net ergo Dynus quod†heres patris
non cogitur dotare filiam: quod no/
d ta.ᵈContrarium ᵈ notat ipſe idem
in.l.in inſulam.in principio.ſ. eodem
quod eſt verius vt dicã.ſ.e.l.poſt do
10 tem. Contrariũ† ergo ſolue.quando

Andr.po.

a ¶Quoties . Declara iſtuz §.vt ꝑ bar.in.l.ita ſtipulatus.in j.q.ff.de v.obli.

b ¶Fiſcus. pau. de ca. hic refert bar.ĩ.l.res.§.res q̃.ĩ.d iu.fiſ.dicẽtẽ ꝙ bonis cõfiſcatis ſi cõparet mulier vel alr creditor cum inſtrumento qđ non debẽt cõpelli ad dãdum libellũ ꝛ ꝓcedendum ordinarie corã iudice fiſcali imo ſummarie dz eis ſolui per officiales camere viſo de iuribus eoꝝ ſine alio iudicio et ſine alia ſñia diffinitiua qđ ꝑpetuo dicit mẽti tenẽ dũ eẽ.

Andr.po.

c ¶Si debitor. Uide imo.conſi.xxxv.

Andr.po.

d ¶Cõtrarium. Uide Alex.cõſi.cxxxiij.vo/lu.ij.

a ¶ Fructus an poſſint in ſniam deduci ſi petiti non
ſunt: ꝛ an ſup fructibꝰ ſufficiat generalis libellus et
gñalia ſnia. vide p Cy. in. l. certū. C. de rei vē. ꝛ in. l.
cū ꝓpria. C. ſi qs alte. vel ſibi. ꝛ ibi p Bal. per Inn.
et Cano. i. c. ſignificātibꝰ. de li. ob. ꝛ in. c. gratū. ꝛ in
c. accedēs. ō reſt. ſpo. et in. c. certificari. de ſepul. et in c. tanta. de exceſ. p̄la. ꝛ in. c. ij. de or. cog. per bar. in. l. ex diuerſo. C. de rei vē. p eūdem et Moder. in l. j. ẜ. ō edē. p bal. in. l. j. C. ſi ſecū. nup. p. d. ō Ro. cōcluſio. iij. ang. in. l. ſi filiꝰ. §. j. de ver. ob. vnū dixit Angel. qḋ iudex nō pōt cōdēnare ad fructꝰ pcipiēdos p ſniam. allꝰ. l. j. poſt p̄n. ẜ. de vſu. ꝛ eſt gl. in. l. tul. §. j. ver. res iudicata. ẜ. de rei ven. ꝛ idez Ange. in. l. vbi. et ibi Alex. j. de verb. ob. p Alex. cōſi. xcij. ij. vol. Andr. po.
b ¶ Et tūc. Vide imo. conſi. cij. in vj. co. ꝛ ſe.

quis videtur alteri conſentire ex vo-
luntate videtur cōſentire heredi eiꝰ:
vt in cōtrario: ſecus ſi cōſentit ex ne-
ceſſitate: quia tunc nō videtur cōſen-
tire heredi. ſic ceſſat ratio inferende
neceſſitatis in heredē que tñ erat in
11 defuncto: vt hic. ¶ Quero † cū nec p
cōteſtationē nec p ſniam perimatur
filie ius cōſolidationis: an ſaltē peri
maẜ p exactionē a patre factā. Dyn.
tāgit in. d. l. in inſulā. ꝛ nil allꝰ. Tex. eſt
in. l. ij. C. de bo. que libe. ꝛ. l. fina. C. cō
munia vtriuſqꝫ iud. ꝛ dic vt ibi p Cy.
¶ Ulti. ſcias qḋ eſt quedā gloſ. j. ad
l. falci. l. pater filiam. in prin. que vide
tur huic text. contradicere: ſed dic vt
ibi dicam.

Cum patri. Quatenus ſolutum eſt mulieri
eatenus vir a coheredibus ſuis non
repetit. h. d. ¶ Oppo. j. de heredi. in
ſti. l. ſuus quoqꝫ. Solu. intelligas iſtā
ſecundam diſtinctionem illius legis.
¶ Oppo. de. l. ſi maritus. ẜ. fami. er-
ciſcunde. Sol. intelligas qḋ hic ma-
trimonium erat ſolutū: ibi nō. ¶ Ul-
timo iſte. §. facit ad queſtionem no-
tabi. in. l. ij. ẜ. ſi pars heredi. peta. vi-
12 delicet † an pendēte conditione vniꝰ
ex inſtitutis pro parte alij poſſint in-
terim inſolidum agere vel conueniri:
et hic videtur caſus quod non niſi p
parte pro qua inſtituti ſunt pure. qḋ
dixi in. l. plane. §. ſi coniuncti. j. de le-
gatis primo. Sed quero tenēdo hoc
qualiter conſuletur vxori ad dotem
pendente conditione. Dyn. tangit in
l. ſi conſtante. ẜ. eodem. §. primo. qḋ
faciet dari curatorem bonis: per. l. ſi
diu. j. qui. ex cau. in poſ. eatur. ꝛ. l. j. de
cura. bo. dā. ꝛ. l. ſi quis inſtituatur. de
here. inſtitu.

a **Si fundum.** Fructus a augent dotē. † et
13 ideo qḋ iuris eſt in dote erit et in fru
ctibus. h. d. Et per iſtum dixi. ẜ. eod.
14 ſuper rubric. quod † dos eſt quid vni
uerſale: quia augetur fructibus ſicut
hereditas, vt hic probatur in. l. quod
dicitur. j. titu. proxi. ¶ Oppo. C. de-
poſi. l. iiij. Solut. ibi quando fructus
debent peti officio iudicis. hic autez
principaliter petuntur actione de do
15 te licet † fructus non ſint dos ita dicit
gloſſ. quod intelligo ſicut res here-
ditarie non ſunt hereditas. vt. l. ij. ẜ.
de rerum diui. ita fructus non ſunt dos nec aliqua
res dotalis eſt dos cum dos ſit quid. vniuerſale. vt
ẜ. dixi. ſed fructus ſunt dotis ſeu dotales. Oppo. ẜ.
de verbo. obliga. l. iulianus. §. j. Dicit gloſſ. tu dic vt
ibi ſed illa nihil habet facere cū iſta quia ibi loqui-
tur quando dos eſt ſoluta perfecte ſed in re q deficit
aliquod ius. hic quando dos nō eſt perfecte ſoluta.
et de iſta materia habes in. l. eleganter. §. non ſolū.
ẜ. de dolo. ꝛ per Cyn. C. ad exhiben. l. exhibitionis.
16 ¶ Quero nūquid legata facta ſeruis dotalibꝰ † de
beantur mulieri. gloſ. ꝛ Dyn. dicunt q debet inſpici
cuius contemplatione ſit relictum ꝛ bene. ſed quid
in dubio dic vt dixi in. l. aditio. de acqui. heredi. ẜm
Dy. quod no.

SI **prior maritus.** Qui pmittit
quod debet intelligitur de debito cuz
effectu. h. d. ¶ Oppo. j. de re iudi. l. ne
ſennius. et de excep. do. l. pure. §. ſi cū.
Gloſſ. ſoluit mirabiliter aut maritus promittit ſim-
pliciter quod debet ꝛ intelligitur cum effectu dedu-
cto ne egeat vt hic. Aut promiſit centum que debet
b et ſic quantitatem expreſſam ꝛ tunc b conuenietur in
ſolidum: vt in contrario ar. l. cum qui. §. ſi mulier. ẜ.
de iureiur. idem ꝗ no. in dicta. l. neſennius. Idē Azo
in ſumma ſolu. mat. ꝛ videtur tex. in. l. meuio. §. a me
j. de leg. ij. ¶ Querit glo. quid ſi poſt hanc promiſ-
ſionem vir efficiatur non ſoluendo. Reſpondeo pe-
riculum eſt mariti ẜm diſtinctionem que ponitur in
l. ſi extraneus. ẜ. de iu. do.

1 ☞ Mulierum genus auariſſimum.
2 Adhibitus a muliere ad ſtipulandum dotem qñ vi
deatur adhibitus vt miniſter vel animo donandi.
3 Si eſt adhibitus a muliere ad ſtipulandum animo
donandi an poterit mulier donationem reuocare ꝛ
que donatio dicatur etiam quando eſt facta mentio
mortis.
4 Donatio quando arguatur ex curſu temporis. et nu
mero. 7.
5 Donatio quod non preſumatur ratione ſanguinis
ſed conſenſus ſic.
6 Donatio quando preſumatur viciſſim facta.
7 Donatio qñ preſumatur ex modo vel genere.
8 Conſentire quando quis videatur adeundo.
9 Aditie quando habeat vim ſolutionis.
10 Maritus an habeat beneficium ne conueniatur vl-
tra q̄ꝫ facere poſſit. quādo aliquis fuit adhibitꝰ ad
ſtipulandum.
11 Si ſtipulor dari adiuncto an preſumatur animo do-
nandi.
12 Si ſtipulor: emo vel cōtraho noīe tertij an in dubio
videar donare ipſi tertio: ꝛ ibi quid in aſcendētibꝰ:
et quid in extraneo ꝛ deſcendentibus.
13 Si conſentio vt obliges rem meam quod non vide
tur animo donandi. ꝛ potero agere vt luas.
14 Si cōſentio tibi vendēti rē meā an videar cōſenti-
re aīo donā di ꝛ ſic qñ cōſenſus inducat donationē.
15 Conſentiens donanti rē ſuā qḋ videatur donare.
16 Conſentiendo alienanti rem ſuam quando dicatur
donare remiſſiue.
17 Si conſentio alienationi rei mihi obligate licet pre
ſumatur remiſſio pignoris nō tamen de debito pre
ſumitur donatio.
18 Conſentire quod non videatur abſens ꝛ ignorans.
19 Abſens ſciens lꝫ non ſit preſens in caſibus in quibꝰ
cogeretur conſentire: preſumitur conſentire.
20 Preſens ſciens et intelligens qñ do preſumatur cō-
ſentire. et nu. 22.
21 Tacere eſt medium inter conſentire et diſſentire.
23 Coniunctio que in ſe habet reuerentiam in tacente
preſente facit preſumi diſſenſum.
24 Si aliquis intrat poſſeſſionem meam vel accipiat
de rebus meis me preſente et tacente quando preſu
mar conſentire.
25 Scientia ſuperueniens ex poſtfacto quādo arguat
conſenſum remiſſiue.
25 Subſcribens quando videatur conſentire.
27 Sigillans quod videatur conſentire.

* **De dotis.** Iſta eſt pulchra. l. et habet materiā quo-
tidianam et ſubtilem et peſſime exami
natam. ꝛ hoc dicit ſecundum lectu. quā
teneo. Adhibitus ad ſtipulandum par
tem dotis animo donandi videtur adhibitus: et ſi
maritus mulieri eſt heres ei tenebitur: etiam ſi he-
reditas ſoluendo non fuerit. hoc dicit. Primo ponit
thema. Secundo reſpondet ad queſtionem. Ter-
tio reſpondet cuidam tacite obiectioni: ſecunda ibi
nihilominꝰ. tertia ibi nec ad rem pertinere. In text.
ibi compenſaſſe. ideſt actionem confudiſſe. ¶ Op-
po. iſti adhibiti videntur adhibiti: vt procuratores.
vt. l. mulier. §. finali. alias eſt. l. ſi mulier de ſuo. ẜ. de
iure do. ergo non poſſunt illum heredem conuenire:
quia ſi eſſet exactum ei reſtitueretur. vt. l. idemqꝫ. §.
ſi cui. ẜ. mand. debet ergo heres tueri ſe exceptiōe
dolo factis. Gloſſ. reſpon. quod animo donandi iacit
1 et conſtat. alꝰs preſumeretur vt procurator † cum aua
riſſimum ſit genus mulierum. et ita dicit gloſ. quam
vide et incipit animo donandi. ꝛc. vſqꝫ ibi niſi et ibi
dimitte. Et aſſume ibi et ita locum habet. ꝛc. et illa
cōmuniter tenetur. ſed diuinare eſt. quod mihi diſ-
plicet. quia nō eſt vera lec. dic ergo quod hic iſti fue
runt ad ſtipulandam partem dotis adhibiti: ideo vi
dentur animo donandi adhibiti. In contrario vero
ad totam dotem ſtipulandam fuerūt adhibiti: ideo
non preſumitur donatio. ſed poteſt etiam eſſe alia p̄
ſumptio. modo quando mulier vult alium adhiberi
ad totam dotem ſtipulandam tunc eſt propter ho-
neſtatem quia mulier non vult aſcribi in inſtrumen-
to. vt. l. pupillus. §. ſane. de auto. tuto. et. l. optimam.
C. de contrahen. et cōmit. ſtip. Sed quando partem
ſtipulatur et ad partes alias adhibet alios ceſſat il-
la preſumptio honeſtatis: cum voluerit ſtipulari: qa
ſicut partem ſtipulatur in ſua perſona: ita et in to-
tum potuiſſet reiecta cauſa honeſtatis. Idem dico
ſi partem non ſtipulatur ſed alium adhibet ad par-
tem ſtipulandā ¶ Preterea prout potuit ſine ſtipu-
latione in parte ſtare: ita et in toto. et hoc probat. l.
ij. C. de iure do. ꝛ. l. cū propria. C. ſi quis alte. vel ſibi.
2 ¶ Op. † de. l. maritus. §. fi. ẜ. de pa. do. gloſ. dicit qḋ
ibi animo donandi fuit adhibitus et cōſtabat. Iſtḋ
eſt diuinare et mihi diſplicet. Sed reſpondeo q ibi
fuerunt adhibiti ad ſtipulandū dotem in vno ca-
ſu in alio non. ideo preſumitur donatio vt ibi. ſecus
ſi fuiſſent adhibiti ad ſtipulandum in
omnez caſum. vt. l. mulier. §. fi. alꝰs eſt
l. ſi mulier de ſuo. ẜ. de iure do. et. l. cū
quis decedēs. §. nuptura. j. de leg. iij.
Tene ergo ſi conſtat quod animo do
nandi eſſet adhibitus ſtamus certo: ſi
nō apparet. tūc aut eſt adhibitus ad
a ſtipulandum partem a dotis aut totū.
vt vidiſtis et rationē aſſignaui. ¶ Ul
3 terius oppo. † poſito q adhibitus vi-
deatur animo donandi. ipſa tamē mu
lier poteſt donationem ipſam reuoca
re. vt. l. ſcia. in fi. de dote prelega. Hu-
ius timore contrarij gloſ. dicit qḋ po-
teſt intelligi iſta. l. q fuit adhibitꝰ cau
b ſa mortis. b quod ī dubio preſumitur.
non. ob. l. ſcia. q: fateor q poteſt reuo
care expreſſe vt ibi fuit: hic non expreſ
ſe reuocauit. et ſic gloſſ. dicit hic. Et
glo. expreſſius ponit iſtam opini. que

* Pro concor. Aduerte qñ preſens eſt et tacens in acti
bus filij videtur q pater preſumatur conſentire: ita
Bar. in. l. ſi filius. ff. de tuto. Sed do. Alex. ibi alleg.
Bar. tenere contrarium in hac. l. que dotis. co. fi. Tu
dic quod non contradicit Bar. Nam in. d. col. fi. non
loqꝛ Bar. in munere publico auctoritate ſꝫ vtilitate p̄uato vt eſt in tutela: prout facit in. d. l. ſi filius. in q̄ caſu multa ſpecialia adducūtur. vt in l. cū oſtendimus. ff. de fideiuſ. tu. vel aliꝛ in. d. col. fi. loquiꝛ potius in caſu econtrario quādo
filius intelligatur patri conſentire. Itē alleg. contra-
rius. ſ. pro negatiua q non obligetur pater preſens ꝛ
conſentiens niſi expreſſe ſe obliget in. l. lucius. in fin.
ff. de admini. tut. Pro affirmatiua. ſ. q obligetur vi-
detur velle q in. l. j. §. ſi is qui nauē. ff. de exer. Sed ſol
ue ẜm diſtinctiones que habenꝛ p Bar. ibidē. et me
lius in. l. poſt dotē. vj. lec. in. j. op. hoc eo. ti. ꝛ. l. ſi cum
dotē. §. trāſgrediamur. hoc tit. dic vt ibi. atteſtatur
Bar. q habuit in facto et nullus ſciuit aliqḋ allega-
re. adde ad conſiliū. ix. Fran. arc. incip. in chriſti. ꝛc.
viſo themate.
a ¶ Partem. Pe. de ancha. cōſi. xxij. cōſuluit nepotes
mulieris adhibitos ad ſtipulādū dotē pro ſe ꝛ corū
heredibus cenſeri adhibitos vt donatarios. et cōſi-
lio. cccxv. tenet fratres adhibitos ad ſtipulādum do
tem ſororis q̄ renuntiauit hereditati paterne et fra-
terne cēſeri adhibitos vti miniſtros. de quo vide ēt
Bar. cōſi. cxxvij. incip. quidam fratres.
b ¶ Cauſa mortis. an in dubio dñatio ſit cenſenda cā
mortis et ad primā limitationē Alex. vide ro. conſi.
ccxxix. et vide Bal. conſi. cvij. lib. j. et circa ſextā limi
tationē Ale. inquantū reprehendit Pau. de caſt. qḋ
donatio omniū bonorū valet ſaltem in preſentibus
dic quod contrarium conſuluit Ang. conſi. clxxix. et
quod donatio que non poteſt valere in vim dona-
tionis inter viuos valeat in vim donationis cauſa
mortis etiam ſi dictum eſſet quod non poſſet reuo-
cari niſi in duobus caſibus conſuluit Bald. conſi-
lio. cccvj. libr. primo. et quod cum in donatione vbi
fit mentio mortis et ſunt illa verba perpetuo non cō
trauenire quod propter hoc non deſinit eſſe dona-
tio cauſa mortis tenuit Bald. allega. conſilio. cvij.
et Angel. conſilio. ccliij. vbi dicit Ray. tenere gloſſ.
in lege ſi alienam. et Bald. allega. conſilio. cccvj. et

fuit Otto. in l. cum maritus in fine. ſupra de pac. do. Dicit ne bene iſta glo. Et certe nec ad iſtam legeʒ nec ad l. cōtrariam bene dicit. q: donatio cauſa mortis defalcatur vt l. in donationibus. C. ad l. falci. et l. j. §. ſi quis ex mortis. j. quorum leg. Si defalcatur ergo apparet quod heres nō tenetur vltra vires hereditarias: ſʒ hic tex. dicꝭ ꝙ vltra vires hereditarias. ergo iſta lectu. non eſt bona quantū ad hanc. l. quod preſumatur donatio cauſa mortis. Ad. l. ſeia. de do. prelc. Reſpōdeo quod fuit facta mentio mortis. ideo preſumitur cauſa mortis. ¶ Sed contra iſtud oppo. et eſt difficile contrarium de. l. cum maritus. in fi. ſ. de pac. do. vbi fuit facta mentio mortis: et tamen eſt inter viuos: neſcio quid dicā. dic quod ibi fuit actum quod inter viuos eſſet vel ibi preſumitur propter duos actus. vnus eſt quia fuit pacta mulier fr̄i ſuo, deinde ali⁹ fuit ſtipulatus. ſec⁹ ſi vno actu. vt dicta lege ſeia. de do. preleg. Sed iſtud dubitando dico. nam habes quod ſi apparet animo donandi ſtamus certo: ſi cā mortis vel inter viuos etiam ſtamus[a] certo. Aut dubitatur et tunc ſi eſt facta mentio mortis preſumitur quod cauſa mortis vt hic. niſi duo actus interueniant vt dixi. Aut non eſt facta mētio mortis: et tunc preſumitur inter viuos. vt l. ſupra allega. ¶ Oppo. de. l. procula.[b] ſupra de proba. Gloſſ. dicit quod eſt verū niſi ratio tēporis aliud inducat. et vide glo. ibi niſi aliud. ⁊c. ⁊ ſic gl. tenet quod ſola ratio temporis facit preſumi donationem. dicit ne be
4 ne? Certe † non. quia non ſufficit ſolus curſus temporis. Ideo dic. quandoqʒ quis allegat titulum et curſum temporis: et illud an ſufficiat. dic vt dixi in lege ſi certis annis. C. de pac. et l. cum de in rem verſo. ſupra ð vſur. vbi tetigi de dote: et in queſtione quam diſputaui de illa que iuit ad maritum cum magna dote. Aliquando allegatur curſus temporis tantū: et tunc ſi eſſet tantus curſus qui ſufficeret ad preſcriptionem tunc non eſt dubium Si non eſt ſufficiens: tunc ſolus curſus temporis non inducit preſumptionem liberationis. vt l. libertis. la. ij. §. j. j. de alimen. leg. fallit in d. l. procula. q: ibi plura interuenerūt. vt per gl. in d. l. libertis. §. j. Fallit etiam in debito odioſi lucri. vt l. cum poſt. in princi. ſ. de iure do. et l. cum qdā. §. j. ſ. de vſu. ⁊ C. ð vſu. l. aduerſus. Et ita debes intelligere illam exceptionem. Et aduerte q: non cadit ad. l. ſed ad regulam generaliter formatam ꝙ in dubio non preſumitur animo donandi. ¶ Opp. de l. ſi ſeruus cōmunis. §. j. de dona. inter vi. et vxo. So
5 lu. illud † eſt verum niſi ratio ſanguinis aliud inducat. et vide gloſ. ibi ſanguinis. Similem glo. habes in l. vtrū. j. de do. inter vi. et vxo. dicit ne bn̄ iſta gl? Certe non. quia l. ſi ſeruus cōmunis. §. primo. nō dicit quod ratio ſanguinis facit preſumi donationem: ſed dicit quod facit preſumi conſenſum qui inducit donationem. et hoc dicit glo. in lege qui patitur. ſupra man. ſed in caſu legis contrarie ille conſenſus in quocunqʒ extraneo facit preſumi donationem. vt l. in edibus. in fine. infra de dona. vnde ibi fecit ratio ſanguinis preſumi conſenſum iſtum. Et ſic iſta glo. quantum ad. l. illam non bene dicit. ſed ad. l. iſtam peius dicit. ſcilicet quod ratione ſanguinis preſumatur in dote animus donandi. nam non eſt verum: vt in matre probatur in l. ſi mulier de ſuo. ſ. de iure do. Item in patre non preſumitur. vt l. poſt dotem. ſm lec. Dy. Item in fratre non preſumitur. vt l. cum qs. §. nuptura. j. de lega. iij. etiā ſm opi. gloſ. et eſt caſus contra illam glo. in l. cum maritus. in fi. ſ. de pa. do. ſm quod glo. intelligit et ſic glo. male dicit. In vno tamen reperio quod bene dicit quando aſcendens adhibet aliquem ex deſcendentibus vt mater filiā et pater filium. tunc enim in dubio preſumerem animum donandi. et pro hoc. l. donationes. §. ſpecies. j. de dona. et l. fi. eodem titulo. ¶ Oppo. de. l. ſi vero non remunerandi. §. idem papi. ſ. manda. Gloſſ. ſol
6 uit † per rationem quod viciſſim preſumitur donatio. dicit ne bene iſta gl? Et dico quod bene dicit in caſibus extra ius iſtius legis quia in dote eſt ſpeciale quod non preſumatur donatio ſi mihi mulieri donaſti et te adhibeo vt ſtipuleris. vt l. idēqʒ. §. ſi cui. ſ. man. et ꝙ hoc ſit verum eſt caſus in l. poſt dotem. j. eo. ſm lec. Dy. Sed ad illam poteſt reſponderi qḋ pater non videtur donare: ſed ad. l. idemqʒ. §. ſi cui. non videtur dari reſponſum. ¶ Oppo. de. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. acti. ſolut. ibi fauore[c] dotis eſt: quia illa cauſa reſpicit pietatem. vt lege cū is. §. penul. ſ. de condi. inde. ¶ Oppo. de. l. omnino. j. titu. j. Sol. illud eſt verum in modicis. et ideo do vnam regulam quā dat iuriſcōſultus in l. vtrum. ſ. de dona.
7 inter vi. et vxo. † qḋ in dubio non preſumitur donatio niſi ex modo vel genere aliud inducatur vel pſumatur. declaro ex modo intelligo. idest curſu temporis ex geſtu negotij. vt lege procula. ſupra de pba. et hac. l. cum ſi. ſm lec. quam teneo in l. falſus. §. ſi iactum. j de fur. et quod not. in l. qua ratione. §. fin. de acquir. re. do. et quod not. in l. ij. in fin. ſ. ad. l. rhodiā de iac. ¶ Sequitur vel ex genere. poteſt duob⁹ mo

quo ad ſeptimam limitationem Alexan. vide Bal. conſilio. cxxxviij. libro primo. et. ccccij. lib. iiij. et conſilio. cxcv. lib. ij et vide et melius. conſilio. cclxiij. eodem libro. quod iſta donatio et quo ad vltimam limitationem vide Bald. allega. conſilio. ccvj. et. xlix. ij. colum. j. volu. ✠ Andreas Pomate.

a ¶ Etiam ſtamus. vide Alexā. conſi. xiiij. incipi. circa primuʒ. in princ. in j. volu.

b ¶ Procula. Adde poſt Alexand. Ro. ꝯſil. cccccxvij. vbi refert dominum Dionyſium de peruſio pceptorem ſuum ſecutum fuiſſe Bal. in dicto conſilio. allega. per Alex. et dicit nō bene conſideraſſe. l. cuʒ quidā. ð vſur. ſubdens ipſe quod ſi vir ſtaret toto tēpore durantis matrimonij ꝙ non peteret intereſſe quod videtur tacite remiſiſſe per text. iuncta gl. in ꝟ bo vſuras. in l. vir vſuras. ſ. de vſu. q allſ. l. cū opʒ. §. ſi res. C. de bo. q lib. et dicit mirari ꝙ bal. fuerit incognit⁹. ✠ Andr. Poma. ¶ Procula. de intellectu huius. l. vide Alex. conſi. lvj. in ij. colū. in iiij. volu.

c ¶ Fauore dotis. Adde tu ꝙ hanc ſol. Bart. ſequitꝛ do. meus Sozi. in conſilio ſuo mihi. cxxxix. in iij. vo. ꝙ nō habeꝛ cōiter in col. x. ver. ad ſecūdam rationē. Et conſi. inci. dn̄e labia mea aperiat ⁊c. ſ. ſcriptus inſignis doctor et mihi frater.

dis intelligi ex genere. ſ. rei vt modica vel parua. vt l. omnino. ⁊ l. quod dicitur. j. titu. j. Item ex genere. ſ. cauſe propter quam datur vel remittitur vt ſi cauſa eſt que reſpiciat pietatem vel reſpiciat lucrum odioſum vel in alijs cauſis in glo. ſpecificatis. vt l. ſed ſi ego. in fi. ſ. ad velle. ⁊ ſic pōt intelligi omnis caſus q ponitꝛ in d. l. ſi vero nō remunerandi. §. idē papin. ſ.
8 man. ¶ Venio ad alias glo. dicitur hic † ꝙ adeūdo
9 videtur compenſare. contra. aditio † nō habetur pro ſolutione in dānū heredis. vt l. vrāni⁹. ij. de fideiuſ. alſ eſt. l. ſi debitori. ⁊ qḋ no. in l. ſi ſocer. in prin. j. eo. Rn̄. ꝙ hic iſta ſucceſſio nō habet vim ſolutionis. ſed actio habetur pro cōfuſa. ⁊ ideo heres tenetur iſtis ſtipulatoribus ſicut quilibet extraneus ⁊ ꝓpter hoc dico meliorem expoſitionem ſm Jac. de are. in tex. qḋ gloſ. teneatur per. ll. quas allegat videtur dicere ꝙ habeat vim ſolutionis. ꝙ nō eſt verū. ¶ Dicitur hic ꝙ tenetur inſolidū creditoribus. cōtra de. l. j. §. ſi is qui. j ad trebel. ⁊ l. in ratione. §. qḋ vulgo. j. ad. l. falc. Solu. glo. ꝙ vſqʒ ad vires hereditatis tenetur legatarijs: ⁊ creditoribus inſoliduʒ ſm iſta tēpora. hodie diſtinguitur aut fecit inuentariū vel nō. quia tunc hodie tenetur legatarijs inſolidū per auten. ſʒ
10 cum teſtator. C. ad. l. fal. ¶ Quero an † maritus habeat beneficium ne cōueniatur niſi inquantum facere poteſt. Glo. dicitꝛ ꝙ ſic. dicit ne bene glo? Certe ſic intelligendo ꝙ fuerunt adhibiti ad ſtipulanduʒ partem dotis ſimpliciter: ſecus ſi ad certam partē ſpecificatam. vt no. gloſ. in ver. ſuſpectū. ſ. eo. l. ij. et
11 ſ. l. proxi. Quero iſta lex loquitur quandoqʒ † aliqs fuit adhibitus ad ſtipulandum. pone ꝙ non fuit adhibitus ad ſtipulandū: ſed ego fui ſtipulat⁹ dari ſibi an preſumetur aīo donandi vel non dic quādoqʒ ſtipulor dari tertio qḋ nō eſt meum nec eſt mihi debitum. tūc talis cōuentio nō valet. nec mihi nec ſibi acquiritur. vt. §. alteri. inſti. de inuti. ſtipu. et l. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de ver. ob. nec poteſt intelligi ſi ꝙ ſtipuler vt negotiorū geſtor: q: nō eſt meū negotiū tanqʒ procuratori. Quandoqʒ ſtipulor alteri ꝙ eſt meū vel mihi debitum. ⁊ tunc in extraneis nunqʒ pſumitur donatio. ſed tanqʒ procurator vel adiecto. vt l. iulianus. §. j. de verb. ob. ⁊ §. ſi quis aliū. inſti. de inuti. ſtipu. ⁊ hoc apparet in l. donationes. §. penul. de dona. cū glo. Fallit ratione ſanguinis. intelligendo prout dixi quando vnus ex aſcendentibus ſtipulatur deſcendenti in caſu in quo pōt ſibi queri. vt l. publia. in prin. ſ. depo. ⁊ qḋ no. in l. donationes. §. j. j. de do: Et nō eſt multū tp̄s ꝙ ego allegaui in quadā pulchra ⁊ magna. q de qdā ſtipulatiōe. ¶ Que
12 ro vlterius. pone † ꝙ ego ſtipulor emo vel contraho tū noīe tertij. an in dubio videar donare ipſi tertio. Videte dn̄i. iſte eſt pulcher pūctus q: j extraneo nō pſumitur donatio. vt l. ij. ſ. de neg. ge. ⁊ per totū tit. niſi eſſet cauſa pietatis vt. ſ. dixi inter aſcendentes ⁊ deſcendētes iſtud eſt dubiū ⁊ gl. in l. filie. C. fa. er. dicit ꝙ donatio preſumitur in patre qui habet filiuʒ in poteſtate ſed dico ꝙ ex ſolo cōtractu nō preſumitur animus donandi ſed concedendi in peculiū ſic. vt l. j. C. de caſtren. pecu. ⁊ j. de pec. leg. l. fi. ſed ſi nomine filij emeret ⁊ pateretur ſibi tradi tunc preſumitur donatio. vt l. ij. ⁊ iij. C. ſi quis alte. vel ſibi. ita debet intelligi. l. filie. C. famil. erciſcun. nec ob. l. j. C. de caſtren. pecu. In matre[a] vero que talem filium non habet in poteſtate aduerte. ſiquidem eſt talis contractus qui geritur ex quo poſſet queri actio alteri: ſtatim preſumitur perfecta donatio alſ ſecus. vt l. fi. j. de donatio. Nos habuim⁹ in l. ſi fundum per fideicommiſſum. j. de lega. j. an cōſen
13 ſus ſit animo donādi vel non. Et † pone ego conſentio ꝙ obliges rē meā: et bene inducit pignus cōſenſus: ſed quero an animo donandi vel non videtur adhibitus. Reſpondeo nō: ſed potero agere vt luas. vt l. ſi vt certo. §. rem tibi dedi. ſ. cōmo. ⁊ dic plene in l. pe. C. commo. ⁊ l. lucius. ſ. mand. ¶ Procedo[b] vlterius conſenſi tibi
14 † vendenti rem meam an videar cōſentire animo donandi per illa q dixi in l. ſi fundum per fideicommiſſuʒ. j. de lega. j. Reaſſumo vnam diſtinctionem ⁊ videbis. ll. quas allegādo quandoqʒ conſentio venditioni rei mee ⁊ a te mihi donate: quādoqʒ de alio. ſi de re mihi donata a te preſumitur donatio. vt l. ſi vero. §. idē papi. ſ. mand. ſi vero non fuit a te mihi donata: ſed ab autore tuo: vel ab eo cuius es heres vel ab alio eius precepto. ⁊ tūc aut ille qui vēdebat erat patronus meus vel heres patroni et preſumitur donatio niſi aliud appareat. vt l. codicillis. §. j. de lega. ij. aut non erat patronus nec heres patroni. ⁊ tunc aut res ipſa erat mea re aut ſpe: ſi re: tunc non preſumitur animo donandi. vt l. ſi fundum per fideicōmiſſum. de lega. j. Si vero erat mea ſpe. ⁊ tunc aut ille actus cui conſentio erat talis actus ex quo res ad me peruenire debeat: ⁊ mihi eſt in preiudicio. vt l. cum pater. §. libertis. j. de lega. ij. ⁊ l. nihil. §. j. j. de lega. j. ⁊ l. quoties. C. de fideicommiſ. aut ille actus non erat talis actus: quia erat in re mihi legata ſub aliqua conditione. iſto caſu conſentiendo non videor remittere fideicommiſſum. vt l. fundo. infra ad legem falcidiam. ⁊ nota per Dyn. in l. qui rome. §. duo fratres. j. de verbo. obligatio. ⁊ habuiſtis glo.

a ¶ In matre. inquantum Alexan. tangit quid in marito ſoluente pro vxore. adde quid ſi maritus ſoluit pro vxore. deinde ſe dedicauit an contra vxorē vel ꝯtra monaſteriū agere debeat marit⁹. Ro. ꝯſ. ccxcij. ✠ Andreas Pomate.

b ¶ Procedo. Vide Bal. doct. in l. dotalem. j. eod. Aret. cōſi. clxviij. col. viij. ale. cōſi. viij. vol. iij. verſi. ex premiſſis. et conſilio lxxviij. in fine. eo. vol. et conſilio cxviij. ver. et per predicta. eod. volu. Bar. in l. quib⁹ diebus. in fi. princip. ff. de cōdi. et demon. Et an vniuerſi qui iterſunt cōgregatiōi⁹ dicantꝛ conſentire. vide Feli. in c. cum oēs. in vij. col. de conſtit. et an fiat ꝑ iudicialis conſtitutio vni eorum non cōtradicenti an dicatur cōſenſiſſe. vide Ro. ſingul. cccclxxviij. et ſequē. ⁊ an in baptiſmo tacens habeatꝛ ꝓ conſentiente. vide. c. cum paruulus. de ꝯſe. diſtin. iiij. Et an ſtatutum requirens cōſenſum antiquoruʒ ſatiſfit data eorū cōſcientia ita Ro. ſing. cccccxxvj. Cepo. cau. xlvij. Ro. ſingu. ccccxxxiij.

a ~Andre. Poma. ¶ Habem⁹. In iſta materia vi
de Feli. in. c. cum omnes. in. vj. colũ. de conſti. ꝛ in. c.
nonne. in. ij. col. vſqꝫ ad fin. de preſum. ꝛ in. c. iij. in. ij.
col. ver. xix. de preſcrip.
b ~Andreas Poma. ¶ Quid. Vide Lepo. in cau.
fo. xij. in fi.

Et de materia; vide Barba. cõ conſi. vj. in v. colum. in j. volu. Feli. in. c. cum M. ferra. in. ij. colũ. de conſtitutio.

in. l. ſi a ſubſtituto. in prin. j. de lega. j.
Si vero nõ erat donata nec a te nec
autore tuo: ꝛ tũc indiſtincte conſen-
ſus non inducit donationem vt. l. ma
ter. C. de rei vendi. quod ꝛ dixi in. l. ſi
fundum per fideicommiſſum. j. de le
15 ga. j. ¶ Tertio pone ꝙ cõſentio † tibi
donanti rem meam an videar dona-

c ¶ Quoddam medium. Propter hoc Pet. de anch.
conſi. cxxv. iſte executor dicit male locutam gloſſ. in
clemen. quis rigor. de appella. que voluit quod iu-
dex tacendo cum petuntur apoſtoli videatur nega-
re quia dicit hic non preſumendum ibi vide quod
voluit.
d ¶ Per contumaciam. Videtur conſentire. optima
eſt gloſſ. in. l. quãdiu. j. de acquiren. here. ꝛ ex hoc me-
lius probatur dictũ Innoc. in. c. j. de his que fi. a ma
io. part. ca. vbi dicit quod vocatus ad actũ vt appro
bet ſi eſt preſens ꝛ tacens videtur conſentire ſi act⁹
ſit ſibi preiudicialis licet ſecus ſi non erat vocatus
per. l. filiuſfami. §. inuitus. de procu. quod dictũ ma-
gnifecit Abb. in c. ij. de his que fi. a prela. ſine ꝯſen-
ſu ca. ꝛ in. c. ij. de loca.
~Andre. Poma. ¶ Per cõtumaciã. Vide Bar. in
l. quãdiu. la. iij. ff. de acqui. here.
e ~Andre. Poma. ¶ Contradicendo. vide Alexã.
conſi. cxxxj. in. ij. colũ. in. ij. vol. Panor. conſi. lxxxvj.
Ro. conſi. cxl. in. ij. volu.
f ¶ Et iſtud quod fallit. not. quod ratione ſanguinis
preſumitur conſenſus. fallit niſi ſit cõiunctio habẽs
in ſe reuerentiam. vt. l. j. §. que onerande. hic alleg. ꝛ
hoc etiam tenet hic do. Ant. in. c. nonne. de preſum.
ſed moderniores indiſtincte hoc non tenent ꝛ cõtra
hoc allegant text. in. c. vnico. de deſpon. impu. in. vj.
vbi ex taciturnitate habetur pro conſentiente etiã
in actu in quo requiritur conſenſus omnino liber ab
omni coactione: vt in matrimonio. vt. c. cum locum.
de ſpon. nec obſt. text. in. §. que onerande. quia loqui
tur ſi pretori liquido conſtiterit quod ob reueren-
tiam libertus promiſit vbi deberent eſſe alique cir-
cunſtantie ad hoc vt reuerentia excuſet quia patro-
nus erat terribilis: quia ſolebat ſeuire vel quia a-
criter vir tractabat vxorem. argumẽ. eorum que no.
Innocen. in. c. cauſam matrimonij. de offic. delega.
et idem videtur velle Bartol. in. l. ad inuidiam. et. l.
metum. C. quod metus cauſa. Et ſecundum hoc poſ
ſet limitari ſimiliter dictum. c. vnicum. vt filij non ha
beantur pro conſentientibus. Si cauſa cognita con
ſtiterit ob reuerentiam tacuiſſe tẽpore contractus
matrimonij. Item vbi ex contradictione expreſſa ti
meretur de aliquo damno ſaltem de facto contradi
centis etiam ſi daret verba generalia. ꝛ allegant bo
num text. in. c. cum veniſſet. de inſtitu. Item fallit fa
uore cultus diuini vel religionis. ꝛ ſub hoc compre

re: dic ꝙ videor donare: vt. l. ſi ſeruus. ſ. de do. inter
vir. ꝛ vxo. ꝛ. l. ij. C. ſi aduer. dona. ꝛ. l. in edibus. §. pe.
16 j. de don. ¶ Quid ſi † conceſſio alienanti rem meã.
Dic vt ibi dixi in. l. ſi fundum per fideicommiſſum.
17 prealleg. ¶ Quid ſi cõſentio alienationi † rei mihi
obligate: Rñ. preſumitur remiſſio pignoris. non tñ
de debito preſumitur donatio. vt. l. ſi probaueris. C.
de remiſ. pigno. ꝛ. l. ſi cõſenſit. ſ. quibus modis pig.
a vel hypo. ſolu. ¶ Habemus [a] videre quando quis
dicatur conſentire. ꝛ in iſto habemus videre de pre
ſente de abſente ꝛ de tacente. Item de ſubſcribente
18 et ſigillante. Et primo † quero an abſens ꝛ ignorans
videatur conſentire. Et breuiter in homine ſane mẽ
tis loquor. nam de furioſo dixi. ſ. eod. l. ij. §. volunta
te. ꝛ ꝙ non videatur conſentire abſens ꝛ ignorans.
not. in. l. in eo. §. final. ſ. de ritu nup. cum. l. ſequen. et
l. ij. in fi. ſ. eodem. ꝛ. l. debitorem. C. de pigno. ꝛ. l. qui
19 vas. §. vetare. j. de furtis. ¶ Quero † quid [b] de ſcien
b te non tamen preſente: Reſpond. abſens in caſu in
quo cogitur conſentire preſumitur conſentire. vt. l. ij.
§. voluntate. ſ. eodem. alias conſenſus non preſumi-
20 tur. vt. l. in delictis. in princip. ſ. de noxali. ¶ † Que
ro quid de preſente ſciente ꝛ intelligente: cũ in igno
rante nõ cadat conſenſus. vt. l. labeo. j. de aqua plu.
arcen. an in preſente ꝛ ſciente tacente preſumatur cõ
ſenſus. Et breuiter hic ſumus in materia. c. is qui ta
cet. extra de regulis iuris. lib. vj. ꝛ ibi per Dy. ꝛ gloſ.
in. l. caius. ſ. de pigno. actio. ꝛ. l. quidam. de euictio. ꝛ
l. filiuſfa. §. inuitus. ſ. de procura. ꝛ glo. in. l. titia. §. lu
21 cia. j. de lega. ij. Et vere loquendo tacere † eſt quod
c dam medium [c] inter conſentire ꝛ diſſentire: quia qui
tacuit non vere conſentit nec vere negat. vt in. c. is q
tacet. extra de regu. iur. lib. vj. Unde ſi ſumus in tali
caſu in quo non requiritur nec ſcientia nec ignoran-
tia: tunc nulli applicabitur. vt. l. j. §. ſciendum. ſ. de
tribu. Si vero eſt neceſſe ꝙ applicetur alicui extre-
morum: et tunc quandoqꝫ quis tacet per contuma-
d ciam [d]. ꝛ tũc preſumitur conſentire vel negare in dã
num ſui. vt. l. de etate. §. qui tacuit. ſ. de interrog. ac.
quandoqꝫ tacet non per contumaciam. ꝛ tũc quan-
doqꝫ actus qui geritur eſt aliquis actus vniformis.
vt contractus vel quaſi. ꝛ tunc quandoqꝫ ille actus
22 qui geritur reſpicit meum fauorem. quandoqꝫ † re-
ſpicit meum preiudicium circa ius reale. quandoqꝫ
reſpicit meum preiudicium circa actionem perſona
lem. quandoqꝫ reſpicit preiudicium tertij cuius bo-
na ad me preſentem ꝛ tacentem pertinent cura ꝛ ſo-
licitudine. In primo caſu preſumitur conſentire. vt
l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus. ꝛ. l. qui patitur. ſ. man-
da. Secundo caſu quando reſpicit meum preiudi-
cium circa ius reale. ꝛ tũc aut circa ius meum quod
habeo in re tertij vt quia venditur res mihi obliga
ta. vel aliquis cõtrahit ſuper re mihi obligata: ꝛ tũc
dic vt dixi plene in. l. vlti. C. de remiſ. pig. ſi vero cir-
ca ius mei dominij vel vſuſfructus: ꝛ tunc glo. diſtin
guit aut erat talis actus quẽ non poteram impedi-
e re cõtradicendo [e]. ꝛ nõ preſumitur cõſenſus. vt. l. cai⁹.
ſ. de pigno. acti. ꝛ. l. titia. §. lucia. j. de leg. ij. ꝛ. l. ſepe.
j. de re iudica. fallit ratione coniunctionis: quia tunc
preſumitur conſentire. vt. l. ſi ſeruus. de dona. inter
virum ꝛ vxorem. ꝛ hec gloſſ. fallit etiam in. l. qui pa-
f titur. ſ. manda. Et iſtud quod fallit [f] ratione cõiun-

23 ctionis intellige niſi ſit talis † coniunctio [a] que ha-
a beat in ſe reuerentiam: quia tunc faceret preſumi diſ
ſenſum. vt. l. j. §. que onerande. j. quarum re. acti. non
da. et. l. penul. j. de fur. ſi vero contradicendo poterat a
impedire: tunc tacens preſumitur conſentire. ita di-
cit glo. et alle. l. fideiuſſor. §. pater. ſupra de pigno. et
ibi glo. et dicta lege ſepe j. de re iudi. ſed an requira
tur quod ipſe taceat dolo vel non. et vnus tex. videtur
requirere qd̃ taceat dolo. vt. l. ij. C. ſi alt. res pi. da.
ſit. et facit. l. ſi ſine. C. ad velleia. do. Jacob. but. dicit
contra ium et iſtud tenuit maxime per rationem. l.
ſepe. et. l. ſi ſine. ad velleia. quam gloſ. inducit pro ſe:
ꝛ eſt contra ſe. quia. l. ſi ſine. requirit quod mulier do
lo taceat vt excludatur a velleia. alias in obligatio-
ne rerum non excluditur. ſed habet velleia. niſi ha-
beat dolum quia tunc a vell. excluditur. In tertio ca
ſu quando reſpicit ſuum preiudicium circa ius per-
ſonale. et tunc in dubio tacens non videtur conſenti
b re. vt. l. filius. §. inuitus. [b] ſ. de procura. Fallit [c] fauo-
c re pupillorum. vt. l. ſi fili⁹. infra de tute. et. l. ij. j. ad mu
d nici. In quarto caſu quando reſpicit preiudiciũ ter-
tij cui⁹ bona te reſpiciunt cura et ſollicitudine: et tũc
non preſumitur conſentire. vt. l. iij. infra de auto. tu-
e to. et ibi text. et glo. [e] ¶ Quero quid ſi ſum preſens [f]
f et tacens in caſu difformi † vt cum intras poſſeſſio-
24 nem meam vel accipis de reb⁹ meis et taceo. ꝛ iſto
caſu ſiquidem preceſſerit contractus ex cuius natu-
ra tenebar illud pati: et preſumor conſentire. vt. l. ij.
et ibi no. C. de acquiren. poſſeſ. ſi talis contractus nõ
preceſſit: et tunc ſiquidem tractatur de magno pre-
iudicio videor diſſentire. vt. l. penulti. j. de fur. et no.
g in. l. ij. C. de acquir. poſſeſſio. Si vero [g] de modico pre-
iudicio. preſumor conſentire. vt. l. quãdiu. tuberonis. §. ſunt
quidam. ſupra de pecu. et. l. ſabinus. ſupra commu-
ni diui. et. l. labeo. cum ſua gloſ. infra de aqua plu. ar
cen. et. l. qui bona. §. ſi quis iuxta. infra de dam. infe.
predicta vera in ſcientia que eſt tempore negotij ge
25 ſti. ſed ſi † ſuperueniat ſcientia ex poſtfacto dic vt di
xi anno. in. l. quo enim. §. primo. infra rem ratam ha-
be. tangitur in. l. ſi abſentis. C. ſi cer. peta. et ibi dixi.
tetigi hoc in lege prima. ver. pena. infra de lib. agn.
26 ¶ Quero † quid [h] de ſubſcribẽte. ꝛ ſi ſe ſubſcribat vt
h teſtis nõ dicitur cõſentire: alias videtur conſentire ſub-
i ſcribendo: niſi erraret [i]. vt. l. fideiuſſor. §. pater. ſ. de
pign. ꝛ. l. ſicut. §. nõ videtur. ſ. qui. mo. pig. vel hypo.
ſol. ꝛ. l. vlti. C. plus vale. quod agitur. ꝛ. l. ſticho. §. ſti
chus ſeruus. j. de ſta. lib. ꝛ. l. j. §. inter filium. j. de fal.
k et. l. caius. ſ. de pig. act. ¶ Quero quid de ſigillãte [k]
27 an † videatur conſentire. Et videtur ꝙ ſic. vt. l. ij. C.
de reb. alie. non alie. ꝛ dicta. l. fideiuſſor. §. j. ſm vnaꝫ
lec. ſ. de pig. ꝛ in quibuſdam caſibus ſigillare habet
vim adeptionis poſſeſſionis. vt. l. quod ſi neqꝫ. ſ. de
peri. ꝛ cõ. rei vend. quod dic vt ibi. fallit in vno caſu.
vt. l. j. §. ſi dolum. eo. titu.

1 Pater ſi probat filiam legitimam dicitur pro-
bare ipſam eſſe in eius poteſtate.
2 Filia probatur legitima probando ipſam natam ex
legitimo matrimonio.
3 Legitimitas filij quando probanda ſit coram epi-
ſcopo ꝛ quando poſſit probari coram ſeculari.
4 Incidens examinatur coram iudice cauſe princi-
palis.

henditur caſus. c. ſi ſeruus ſciẽte. liiij. diſtinctio. vbi
ſi ordinatur ſeruus domino non contradicente vi-
detur conſentire.
~Andreas Pomate. ¶ Coniunctio. Vide Alex.
in. l. interpoſitas. C. de tranſactio. Panor. in. c. nam

5 Cauſa matrimonij eſt examinanda
corã eccleſiaſtico qñ eſt dubium an
matrimonium eſſe poſſit.
6 Iudex ſecularis qd̃ poſſit cognoſce-
re de exceptione excom. punire ſacri
legum ꝛ hereticum.
7 Iudex ſecularis qñ poſſit cognoſce
re de exceptione vſuraria.
8 Tertius quando admittatur in iudi
cio ad probandum licet ſua non in-
terſit.
9 Filiam ſibi conſentire probat pater
eo ipſo quod non habet cauſam con-
tradicendi.

his. de pre ſum. Aret. conſi. xiiij. in. iij. colũ.
b ¶. §. inuitus. Vide late Andr. ſic. conſilio xlvj. lib. ij. ꝛ. Ro. cõſi. clxx.
~Andreas Pomate.
c ¶ Fallit. Vide Ro. cõſil. cccxj.

d ~Andr. Poma. ¶ Caſu. vide Pañ. cõſi. xi. in. iij.
col. in. ij. dubio. in. ij. volu. Feli. in. c. tuis queſti. in vl
ti. col. de teſti.
e ¶ Tex. ꝛ gl. intelligendum eſſe ſi taciturnitas lõgo
tẽpore duret quia tunc videtur cõſentire. l. qui alie-
na. j. de acqui. here. ꝛ. l. filius. C. de peti. here. Bar.
in. l. gerit. in fi. j. de acqui. here. facit qd̃ voluit Pet.
de ancha. conſi. clxxv.
~Andreas Pomate.
f ¶ Preſens. vide are. conſi. clx. ij. col.
g ~Andre. Poma. ¶ Si vero. Vide Pañ. ꝯſi. xlix.
in. ij. col. in. ij. vol. Imo. cõſil. lxxxij. in fi. Et vide ro.
in materia ſing. conſi. ccccxcvj.
h ~Andre. Poma. ¶ Quero qd̃. vide late Alexã.
cõſi. cxlvij. in. ij. col. in. ij. vol. Feli. in. c. trãſlato. in fi.
de cõſti. ꝛ pulchre in. c. qm̃ contra. in. xxiij. col. ver.
quarto quero. de proba. et in. c. cum venerabilis. in
iij. col. de excep. gl. ꝛ ſcribẽ. in. c. ſi quis preſbyteros.
de rebus eccle. non alie. Feli. in. c. cum. M. iij. colũ.
de re iudica.
i ¶ Niſi erraret. Bal. dicit eſſe notandũ pro ſubſcri
bentibus ſe cõſilijs aliorũ abſqꝫ eo qd̃ legerint. ſed
ſi appareat legiſſe nũqꝫ preſumatur error. l. ſicut. §.
non videtur. ſ. qui. mo. pig. vel hypo: ſol. quid de ſe
ſubſcribẽte papyro albo. vide Bal. in. l. ſi ita ſtipu-
latus. §. chryſogonus. de ver. obli. ꝛ ibi per Imo. p
Ange. in. l. ſciendũ. eo. tit. per Bal. in aut. ſi quis in
aliquo documento. C. de edẽ. vbi dixit ꝙ generalis
ſubſcriptio ſufficit de quo per Pau. de ca. ꝯſi. ccxxx.
et. cccxxxij. ꝛ. ccel. vbi dixit quod tñ ſubſcribẽti incũ-
bit onus ꝓbandi ꝙ nõ legit nec notitiã habuit per
Pe. de anch. conſi. cxliij. per ro. conſi. ccciij.
k ¶ Sigillante. ꝙ ſic idẽ tenet Bal. in. d. l. ij. per illũ
tex. ꝛ ro. d. conſi. ccciij. ꝙ videtur verũ niſi res eſſet
magni preiudicij per ea que not. Inn. ꝛ gl. in. c. poſt
ceſſionem. de proba. vbi habetur ꝙ creditur ſigillo
epiſcopi in ſententia excommunicationis qd̃ debet
intelligi in his que ſunt parui preiudicij.
~Andreas Pomate.
¶ Sigillante. vide Feli. in. c. tertio loco. in. j. col. de
proba. Ro. conſi. cccxciij.

a ¶ Quero quō. Qualiter probetur filiatio. conſilio
cccl xxx.j.vo.Bal.et per eundē cōſi.xv.ij.volu.
~ Andr. Poma. Quero quō.adde Bar.cōſi.cliiij.
et Moder.in.l.ſi emanci.C.de colla.
b ¶ Sed dubitatur. Pau.de caſt.hic videtur inhere
re diſtin.
Bal.in dicta.l. quoties.vbi dicit q aut loquimur in cauſa matrimoniali aut vſuraria. primo caſu: aut

Titia. Exceptio opposita a tertia pſona cuius intereſt obſtat et venit examinanda in iudicio: ⁊ īpedit pceſſum.hoc dicit.Et eſt no. ⁊ plus ſubtilis lex q̄ꝫ credatur.glo.legit hanc.l. quod pater implorauit primo officiū

incidit in cauſa criminali.vt ſi procedit pro adulte=
rio et ſic expedit probari matrimonium aliter nō di
ceretur adulterium tūc quia eccleſia de cauſa vbi in
geritur pena ſanguinis non habet ſe impedire nec
cognoſcere.eccleſiaſticus autem incidit in cauſa ci=
uili.et tunc ſiue ſit queſtio facti ſiue iuris remittitur
ad iudicem eccleſiaſticum.vt in.c.tuā.de ordi.cog.
et.c.cauſam que.qui fi.ſint legi.in quibus iurib⁹ etiā
loquitur quando erat.q.facti et dicit ſe ſemel Floren
tie in cauſa ardua irritaſſe proceſſum vnius iudicis
qui ſuper hoc proba.acceperat de quo per eum con a
ſilio.cxliiij.et ibi quid de cauſa vſuraria vbi facit di. 1
quam facit Barto.hic et in dicto conſilio .etiam ha
betur an talis exceptio poterit opponi poſt lit. con=
teſtatam. 2
c ~ Andreas Pomate. ¶ Diceremus.Uide Gemi.
in.c.j.§.ſi duo.de,exce.lib.vj.et in.c.fin.de fo.cōpe.li.
vj.quē ſequitur Feli.in.c.ſi.de exce.licet aliter teneat b
Cardi.cal.cōſi.ix.poſito ſub ti.de foro cōpe.et vltra
Alex.hic etiā tenet Pau.de ca.conſi.cccxxxiij.incip. 3
viſa petitione predicta.Cal.conſi.xxx.poſito ſub ti.
de foro cōpe.incip.in cauſa vſurarū.Alex.in.l.ſi non
ſortem.in prin.ff.de condi.indebi.vbi alleg.alia Jo.
de ana.in.c.poſt miſerabilem.de vſur.Alex.cōſi.xcj. 4
incip.viſis actis tranſmiſſis.in.ij.volu.et conſi.ix.in
cip.preſtantiſſime doctor.in.iiij.volu.et conſi.lxxvj. 5
in.ij.columna.in.iiij.volumi.Panor.conſilio.lxiiij.in
iiij.colum.in.j.volumi.⁊ conſi.lxxj.in.ij.colum.eo.vo
lumi.Fede.conſi.xcvj.⁊ conſi.ccxiv. Paul de caſt.in
l.cum nouatione.C.de ſacroſanc. eccle. ⁊ in autenti.
cauſam que cum monacho.in.ij.colum.de epiſco. et
cle.per Feliū.in ſimili.in.c.eccleſia ſancte Marie.in
xvij.colum.ver.tertia declaratio.de conſtitu . ⁊ in.c.
ſignificauit.in.iij.no.de teſti,vnum verbum.in.c.cō
ſtitutus.in principio.de teſtib.in.c.ſi.in.ij.columna
de exceptio.
d ¶ Excōmunicationis.q iudex eccleſiaſtic⁹ debeat
cognoſcere de exce.excōicationis tanq̄ꝫ mere ſpiri= c
tuali:conſuluit Cald.conſi.ix.de iudi. 6
e ~ Andreas Poma. ¶ Et ita tenent decretiſte.Et d
iſtam queſtio,alibi ſatis late remiſi.ſed vide que no.
Bald.in.l.j.C.de lati.lib.tol.⁊ in.l.j.C.de confeſ. et in
autenti.ei qui.C.de bo.auto.iudi.poſſeſ.docto. in.c.
lator.qui filij ſint legiti.⁊.c.cum ſit generale. de foro
competen.⁊.c.poſt miſerabilem.de vſur.⁊ Fede. de
ſen. in conſilio . xcj. Sed vnum adde qō in caſu in e

iudicis contra filiam petens pronuntiari eam in ſua
poteſtate eſſe . Secundo intentauerat actionem de
dote contra maritum. ſed iſta lectura non congruit
bene litere.nam ordinata cauſa illa principali ſequē
tes cauſe debent ſileri cuꝫ ſit preiudicialis.vt.C. de
libe.cau.l.lite ordinata.⁊ inſtitu.de actio.§.preiudi=
ciales . vnde per actionem de dote non procedere=
tur.ſed eſſet officium iudicis pronuntiare donec pē
det cauſa principalis ſuper alia non eſſe proceden=
dum.et ideo poſui caſum quod pater dictauerat li=
bellum contra maritum:⁊ in eo dicebat filiam in ſua
poteſtate eſſe ⁊ dotem ſibi reddi debere . in quo iu=
dicio comparuit filia dicens ſe ſui iuris eſſe.⁊ ſe vel
le agere cum actio ſibi competat.certe iſta exceptio
examinabitur cum ipſius filie opponentis interſit.
facit.l.ſi ſuſpecta.in principio.ſ̄. de inoffic. teſtamē.
et.C.de litig.auten.nunc ſi heres facit.j̄.de re iudic.
l.ſepe.⁊.j̄.ad treb.l.ita tamen.§. quoties.⁊ ibi dixi.
et.l.is a quo.de rei vendi.de peti.heredita.l. penul.
et in qualibet earum dixi. ¶ Opp.quod filie incum
bat onus pbandi ſe ſui iuris eſſe.vt.l.circa.ſ̄.de p=
ba.Sol.hic erat in quaſi poſſeſſione exiſtētie ſui iu=
ris ſm gl. ¶ Quero de qua dote loquatur hec lex.
Reſpon. de dote profectitia ſm iura allega. et ſm
veram opi.nam aduentitiā nō poteſt petere pater.
etiam ſi filia eſſet in poteſtate.vt.C.de colla.auf.qō
locū. ¶ Quero quomodo[a] pater probabit ſe habe
re filiā in poteſtate.Reſpon.†gl notabiliter eoipſo
quod probat filiam eſſe legitimam. vt.l. nā ⁊ ciuiū.
de his qui ſunt ſui vel alie.iur.⁊ inſti. de pa.pote. in
2 prin. ¶ Sed tunc quero†quomodo probabitur hic
qō ſit legitima.Reſpon.probando quod ſit nata ex
legitimo matrimonio.vt.d.l.nam ⁊ ciuium. et lege
b filium.eodem titulo. ¶ Sed dubitatur[b] tunc vtrū
iſte articulus non poſſit probari corā alio:niſi co=
3 ram†epiſcopo quod videtur.nam queſtio eſt ſpiri
tualis.ergo debet determinari coram epiſcopo. vt
C.de ſacroſanc.eccle.l.omni nouatione.et extra qui
filij ſint legiti.c. cauſam.et de ordi.cog.c. tuam. In
4 contrarium quia†quodlibet incidens debet exami
nari ⁊ determinari coram iudice cauſe principalis.
5 vt.C.de iudi.l.quoties.Reſpon.quandoqꝫ† eſt du=
bium vtrum inter patrem et matrem fuit matrimo
nium:et iſtud debet examinari coram iudice eccle=
ſiaſtico:quia eſt cauſa ſpiritualis vt dictis.ll. ſꝫ for=
te hoc non eſt verum in caſu noſtre.l.quia de matri
monio non eſt queſtio inter cōiuges ſed inter alios.
vel inter coniugem et alium.vnde queſtio matrimo
nij non tractatur ad illum finem vt inter tales per
ſonas quicquid iudicetur decideret cauſam matri=
monij.vel aliquid faceret ad eſſe vel non eſſe matri
monij.vnde cum eſſentia matrimonij in aliquo per
hoc non ledatur non poteſt dici queſtio de re ſpiri=
c tuali: alſo ſi ſecus diceremus[c] ſequeretur qō iudex
6 †ſecularis non poſſet cognoſcere de exceptiōe ex=
d communicationis[d].Item qō non poſſet punire ſa=
crilegum vel hereticum quando incidenter de re
ſpirituali queritur.Quandoqꝫ de matrimonio non
dubitatur ſed dubitatur an ille filius fuerit natus
ex illo matrimonio.et iſtud non eſt ſpirituale ſed po
terit examinari coram iudice ſeculari. vt hic ⁊ dicta
e l.quoties.Et ita tenent decretiſte[e] in.c.cauſam.pre

7 alleg. ¶ Et eodem modo ſi†eſt queſtio ſuper con=
8 tractu qui dicitur vſurarius[a] poteſt hoc eſſe duob⁹
modis:vno modo quia partes confitentur factum.
tamen dubitatur an contractus deſcendens ex tali
facto confeſſato ſit vſurarius an non:tunc quia illud
eſt ſpirituale examinabitur corā epiſcopo:quia tūc
eſt queſtio inter prohibitum et conceſſum.ſed ſi de
facto dubitatur:quia vnus dicit factum proceſſiſſe 6
per vnū modum:⁊ alter per alterū:puta quia credi
tor dicit ſe numeraſſe totam ſummam in inſtrumē=
to comprehenſam:debitor dicit ſe nō recepiſſe niſi
dimidiam ⁊ aliam dimidiam eſſe adiectam in frau
dem vſurarum.Item dicit venditor q contractus
fuit excogitatus in fraudem vſurarū.qō emptor ne
gat tunc iſtis caſibus eſt contentio de facto non de
vſura nec de aliquo ſpirituali negotio:quia quilibet
confitetur qō vſura eſſet ſi ſic eſſet.⁊ tunc debet exa
minari coram iudice laico.⁊ ita videtur mihi qō po
nat dōs Paul.de leaza.in.c.vlti.extra de vſu. in cle.
8 ¶ Ultimo videtur in caſu qō tertia perſona † ad=
mittatur in iudicio ad probandum.licet nō proſe=
quatur proprium intereſſe.vt.l.ij.in fi.C.de neg. ge.
9 ¶ Quero quomodo†probabit pater filiā ſibi con
ſentire.Reſpon.eoipſo q non habet cauſam cō tra=
dicendi.vt.l.dotem.j̄.eo.examinaui latius in.l.ſi cū 1
dotem.§.eo autem tempore.ſ̄.eo.

Liberta. Liberta que legitime rece=dit a patrono ab eo pōt petere dotem.h.d.

b s **Si maritus.** [b]Etiam ſi fiſcus ſucce=dat vxori non perditur priuilegium mariti.h.d.cum.l.ſeq.

1 ☞ Eoipſo q quis contradicit dr habere iuſtam
cauſam contradicendi iuris permiſſione.
2 Uoluntas in re propria pro ratione non eſt in com
munibus nec in his que alium ledunt.

Dotem. Non videtur filia cōtra=dicere que iuſtam cauſaꝫ contradicendi non habet.h.d.ſed filia comparente ⁊ cōtradicente cauſa pri⁹ examinabitur.vt.l.ſi cum dotem.§. eo
autem tpe.ſ̄.eo. ¶ Op.j̄.de no. ope.nū.l.j. in prin.
1 Glo.nō ſoluit.Sol.ibi eoipſo † q quis contradicit
habet iuſtā cauſam cōtradicendi iuris permiſſiōe.
¶ Scdo op.C.de pa.cōuen.l.hac lege.Glo.nō ſol
2 uit dic q ibi mulier ſuū defendit.⁊ in re ppria † eſt
pro ratione voluntas.hic mulier volebat patrē gra
uare in iure pprio ipſius patris:vel dic q nō eſt p
ratione voluntas in rebus communibus vel in his
que alium ledunt. ¶ Op.j̄.ad treb.l. quia poterat.
Sol.qō ibi heres repudiādo ſe exonerat:⁊ iuri ſuo
renuntiat.hic mulier aliū grauare volebat. ¶ Ulti
mo glo.inducit hanc.l.in argu.contra eos qui con=
tradicunt electiōib⁹.de quo.j̄.de decu.l.imperator.
§.ſi.de mu.et ho.l.reus.§.j.⁊ per Dy. in.c. qō ſemel
extra de reg.iu.li.vj.ibi itē poteſt poni exemplum.
1 ☞ Iniuriam factam filio per coniunctos quod pa
ter non remittit.et nu.3.
2 Quando pater eſt turpis perſona non remittit in=
iuriam factam filio.
4 Heres qn̄ cogatur habere ratum factum defuncti.
5 Heres ſoceri qō poterit opponere de moribus vxo

quo laicus procedit in iſtis cauſis ſeruabit.ll. ſuas
nec ſeruabit cle.diſpendioſam.de iudi.⁊ ibi eſt bo
na glo.quo ad ordinem procedendi.ſed quo ad de=
ciſionem quid iuris.do. Pe. in repe.c.ca que de re=
gu.iur.in.vj.dicit habuiſſe de facto.⁊ arguit qō de
bēt ſeruari ſtatuta laicorū in q. de iſto vſurario qō nō probat ſi non ē regiſtratū i memorialib⁹ actorꝫ ⁊ nō eſt auſus decidere pꝫ iſta pte ex quo erat cā anime ⁊ agit̄ de periculo animarū p. c.cuꝫ eſſes.d teſta. vid cū in.ij.q.⁊ in q.xxvj.
¶ Uſurari⁹. Quis debeat cognoſcere d exceptiōe vſurariā ⁊ qs debeat punire vſurariū.vide Cal.cōſil. iij.et Bal. cōſi.xxv.li. v. ⁊ conſil. clxix. li. ij. ⁊ ibi qd ſi fuit oppoſita iudeo ⁊ ſaraceno do. Card. cōſi.cxx.et an arbiter poſſit cognoſcere d cā vſuraria ; vide

ris:licet heres mariti non.
Conuentus vt heres q poſſit vti ex=
ceptionibus ſibi competentibus etiā
non vt heredi.

Lucius. Spōſalia contracta per patrem non exigūtus petendi dotem vel retinendi filio cōpetēs
culpa mulieris.h.d. ¶ Op.q eoipſo
qō filius non cōtradicit videtur cōſen
tire ſpōſalibus. vt.l.ſed ea que.⁊.l.fi=
lio.ſ̄.de ſpon.Sol. gl.ibi in filia:que
videtur tacite conſentire : ſed in filio
ſecus.vt hic in.l.cōtraria.gl.hoc non
approbat.⁊ idem Pe.⁊ Ja. de arc. ⁊
Ja.de ra.dic ergo qō hic loquitur in
filio qui ignorauit ſponſalia contra=
1 cta. ¶ Op.extra gl.†q pater poteſt
remittere iniuriā filij.vt.l.ſed ſi vni⁹.
§.filio.j̄.de iniu.potes dicere qō hoc
ideo quia ſponſalia non durauerunt
quod nō placet quia iniuria ſemel re
miſſa non reſuſcitatur.vt.l.ſi vnus.§. a
pactus ne peteret.ſ̄.de pa.nec poteſt
dicere q mulieri imputatur ſi diſſol
uit ſpōſalia:quia hoc licet.C. de ſpō.
l.j.⁊ tex.hic expreſſe dicit qō mulieri
imputatur culpa in diſſoluendo pri=
2 mo matrimonio.Dic ergo†q hic pa
ter erat turpis perſona qui iniuriā fi
lij non poteſt remittere. vt.d.§. filio.
3 vel dic q ſpeciale†eſt in iſtis iniurijs
que tanqꝫ a cōiuncta perſona inferū
tor.ſicut eſt vxor : vt a patre remitti
non poſſit vt hic ſimile in iniuria pre
teritionis vel exheredationis facte a
matre.vt.l.papi.in princip.ſ̄. de inof
4 ſi.teſta. ¶ Opp.quia eo† qō fili⁹ eſt
heres patris cogitur habere ratum
factum per patrem.vt.l.ex qua perſo
na.j̄.de regu.iur.⁊.C.de rei vēdi.l.cū
a matre.Glo.ſol. notabiliter qō tunc
heres cogitur habere ratum factum
defuncti quādo illud factum eſt obli
gatorium : ex quo contra defunctum

Pau.de ca.conſi.lxxiij.⁊ an iudex ecleſiaſtic⁹ poſ=
ſit inhibere ſeculari ne cognoſcat non citata parte.
vide Pe.de ancha.conſi.ccxxxv.⁊.ccxxxvij.Bal.cō
ſi.xvij.lib.iij.et quid de cauſa decimarū. vide Bal.
conſi.ccxlij.
b ¶ Si maritus.inquantū Alex.hic remiſſiue ponit
an debitores bannitorum liberentur ſoluēdo fiſco.
adde Bal.conſi.ccxciij.lib.ij.

a ~Andre. Poma. ¶ Uxor ⁊c. An ⁊ quãdo culpa cõ
penſetur. vide Felinũ in c. dilecti. de excep. Paulum 6
de caſtro conſilio. cxxvi. alias. cxxviij. Roma. ſingu
la. cccccccccxcv.
b ~Andre. Poma. ¶ De adul. vide Alex ꝯſi. lxxv. 1
incip. viſis
dubitatio-
nib⁹. i. iiij.
col. iij. vol.
c ¶ Dãno vi
tãdo. Ad-
de inquan
tũ Alexã.
dicit quod
Ro. nõ in-
tellexit ca.
michael.
ꝙ ipſe po-
tuiſſet. vti
dicto mo-
rali ſenecce
lauda pce
vitupera 5
parci⁹. vel
illud. qꝺ di
xit tacere.
quia Ro. conſi. cclxxxv. omnia ad deciſi. idem tenet
ꝙ hic ⁊ dicit quod in c. cum aliquibus eſt tex. ſingu 2
laris ꝙ quoties in reſcripto ſunt illa verba autorita b
te noſtra qꝺ ordinarius efficitur delegatus nec ob-
ſtat qꝺ in d. c. michael. ſint illa verba. quia duplici- 3
ter reſpõdet. primo qꝺ illa verba autoritate noſtra.
referantur ad verba eiuſdem tex. attentius prouiſu
rus. q. d. autoritate noſtra attentius prouideas nõ c
autem referatur ad perſonam epiſcopi vt ipſa auto
ritate apoſtolica procedat vel qꝺ ibi putabat epiſco d
pus ex quo papa ſibi mandauerat ſimpliciter vt bo
no. ciues compelleret ad reſtitutionem vſurarum
fiendam michaeli non deberet admittere dictã ex-
ceptionem dilatoriam quaſi reſcriptuʒ deberet ali-
quid operari vltra commune poſitum in d. c. qr fru-
ſtra. vnde papa declarando dicta autoritate reſcri
pti ſui ex hoc ad epiſcopum directi vt ipſe faciat vſu
ras reſtitui intelligitur dicere ſecundum ius cõmu-
ne dummodo idem michael reſtituat ſcðm c. quia 4
fruſtra. qꝺ in delegatis loquitur loquẽs papa extẽ-
dit ad ordinarios a iu. omnium communi reſcripta
iuriſditionis excitatiua ſeu iuriſditionalis interpre
tationem recipiunt ⁊ ſcðm illud reſtringũtur. de pri
mo eſt caſus ſcðm ipſum in c. graue. de offi. ord. de
ſecundo in c. cauſam que. de reſcrip. et ca. ſuper co.
de offici. delega. et fortifica. vt ibi per eum qui ita
conſuluit.
d ¶ Captando. ſed quid ſi lucrum captandum pen-
det ab euentu an admittetur replicatio vide Pe-
trum de anchara. conſilio. ccxcij. de quo articulo vi-
de Petrum de anchar. conſilio ſexageſimoprimo.
Roma. conſilio. ccxlix. et conſilio. ccxcix. Fede. con- 5
ſilio. ccxlv. e
~Andreas Pomate.
e ¶ No. quod. vide Pau. de caſt. in l. decuriones. C.
de infami.

competeret actio vel exceptio: ſʒ hic 2
non erat hmõi ergo ⁊c. Iſtud exami 3
naui plene in l. cum vir. ſ. de vſu. et l. 4
rem alienam. ff. de pigno act. vel ali- 5
ter ſoluit gl. factum defuncti cogitur
quis habere ratum. ſicut ſi ipſe feciſ-
ſet. ſed ſi ipſemet filius cõſenſiſſet nõ
preiudicaret ſibi: quia ſponſalia tan- 6
tum fuerunt cõtracta: non matrimo-
nium. ergo ⁊c. hoc vl. iniũ nõ placet
Pe. quia eadem eſt ratio in ſponſali- 8
bus que in matrimonio: nã cõtrahen
do ſponſalia videtur approbare mo 9
res ſuos ſicut cõtrahendo matrimo- a
nium Tene ergo precedentem ſolu. 1
¶ Op. ff. eo. l. rei iudicate. §. heredi.
ver. mortuum. Sol. heres† mariti non
poteſt opponere de moribus vxoris
ſi maritus nõ oppoſuit vt in ꝯtrario:
ſed heres ſoceri idemq; maritus bene poteſt oppo
nere vt hic. Ultimo no. †ꝙ licet quis conueniatur vt
heres: poteſt vti defenſionibus competẽtibus ſibi
etiam non vt heredi. vt hic in fi.
☞ Paria delicta mutua cõpenſatione tolluntur.
et nume. 7.
Exceptio lenocinij qꝺ tollat cãm adulterij eiuſdem.
Exceptio doli quando tollatur replicatione doli.
Caſus poſitio in iſta lege.
In criminalib⁹ poteſt ſuper facto pronuntiari ſicut
quando proceditur de crimine ciuiliter.
In actione deſcendente ex cõtractu ſufficit qꝺ pro-
nuntietur ſuper facto.
Locus et tempus debet in inſeri in accuſatione etiã
quando de crimine agitur ciuiliter.
Idem quando excipitur.
Bannitus an poſſit opponere ꝯ bãnitum ipſum nõ
audiendum quia bannitus remiſſiue.
Dolus cũ dolo ⁊ culpa cum culpa qñ cõpenſetur.

V Iro atq; vxor. [a] Paria †delicta
mutua cõpenſatione tollũtur. h. d. gl.
ponit caſum ꝙ vxor repetebat dotem
vir excipiebat de adulterio: mulier re
plicabat de lenocinio. vel ecõuerſo maritus repe-
tebat donationem propter nuptias: mulier excipie-
bat de lenocinio: maritus replicabat de adulterio
vxoris. Sed tũc opp. †exceptio lenocinij non tollit
cauſam adulterij. vt l. ij. §. ſi publico. ſ. de adulter. [b]
Sol. non tollit cauſam criminalẽ vt ibi: ſed ciuilem
ſic vt hic. ¶ Opp. †cõtra exceptionẽ doli nõ datur
replicatio doli. vt l. apud celſum. § marcellus. ſ de
doli. excep. Sol. qñ aliquis agit ⁊ repetit qꝺ dede-
rat ⁊ ſic certat de damno vitando [c] cõtra exceptio-
nem doli datur replicatio doli vt hic. ſed qñ ille qui
agit certat de lucro captãdo [d]. vt ſi petat ꝙ ſibi ꝓ-
miſſum eſt per dolum: cõtra exceptionem doli non
datur replicatio doli: vt in contrarijs. Iſta eſt vera
ſolutio. Inno. tamen aliter ſoluit extra de reb. eccle.
non alie. c. ſi quis. ⁊ de adul. c. intelleximus. ¶ Op.
ſm hunc caſum hic fuit pronũtiatum ſuper inciden-
ti ꝙ fieri nõ debet ⁊c. vt l. j. C. de ordi. iud. ſol. fateor
ꝙ nõ erat neceſſe pronuntiare. tamẽ ſi fit pronũtia-
tio valet. vt l. intra vtile. ff. de mino. Mihi tamẽ vi-
detur† ꝙ iſta lex verius ⁊ ꝓprius poſſet legi qꝺ vir
principaliter agebat cõtra mulierem petens ꝓnun
tiare ſua culpa diuortium eſſe factũ: ⁊ eam perdere
dotem: ⁊ econuerſo vxor cõtra marituʒ: dicens eum
debere perdere donationẽ ꝓpter nuptias: ⁊ ſic re-
cõueniebat eũ. iudex ergo ex natura conuentionis
et recõuentionis vna ſententia pronũtiauit cauſam
repudij dediſſe vtrunq;. dubitatur an ſñia valeat:
quia nõ videtur pronuntiatũ ſuper eo qꝺ principali
ter petit. ſ. an vxor perdat dotẽ vel non. et idẽ in vi-
ro. Ad qꝺ reſpõdet iuriſcõſultus ꝙ valet ſententia:
et idẽ importat. ſicut ſi iudex pronũtiaret abſoluen
do vtrũq; cũ nullus debeat iuuari ea lege quã ipſe
cõtempſit cum paria delicta ⁊c. ¶ No. †ꝙ [e] ſicut in
criminalibus ſufficit pronuntiari ſuper facto. vt l. j.
§. j. ſ. ad turpil. ita cuʒ agitur de crimine ciuiliter: vt
hic. ita etiam quãdoq; ſufficit in actione deſcenden
te ex cõtractu. vt l. qꝺ tamen. §. j. ff. de arbi. ⁊ l. ſi pre-

6 tor. in prin. ff. de iud. ¶ Quero† qñ de crimine agit
ciuiliter an debeat inſeri locus ⁊ tẽpus ſm formã l.
libellorum. ſ. de accuſationib⁹. Rñ. ſic. vt l. item exi
git. ff. de dolo. ⁊ l. ꝑtor edixit. in prin. ſ. de iniur. tex.
eſt in caſu. l. noſtre extra de ꝓcu. c. tue. ⁊ idẽ ſi oppo
a nat exceptio [a] criminis. qꝺ dic vt dixi in l. j. ſ. de ex-
7 ce. ¶ Querit gl. †nũquid hoc ſit verũ ꝙ paria de-
licta mutua cõpẽſatione tolluntur ſiue circa idẽ fa-
ctum verſetur turpitudo vtriuſq; ſiue circa diuerſa.
Glo. dicit idem vbiq;: ꝙ eſt verũ in terminis. l. no-
ſtre: quia vtrũq; tendit ad eũdem finẽ. ſ. ad diſſoluẽ
duʒ matrimoniũ. vt in c. intelleximus. extra de adul.
et. ſ. de adul. l. vxor. §. iudex. an aũt hoc alias proce-
8 dat tãgitur in l. cũ mulier. ſ. eo. ¶ Quero † nũquid
exbãnitus poſſit opponere exbãnito ipm audiẽdũ
nõ eſſe qr exbãnitus. Et tex. facit ꝙ non quia paria
delicta ⁊c. dicam in l. cũ mulier. ſ. e. ¶ Ultimo. Dy.
9 ponit† hic vnã diſtinctionẽ qñ dolus cũ dolo ⁊ cul-
pa cũ culpa cõpenſatur quam poſuit in c. in part. ex-
tra de reg. iur. lib. vj. ideo hic non recito.
1 ☞ Limitatio ad l. ſi pecuniam. ff. ſi cer. peta. ſ. qꝺ
pendente conditione ſtipulationis nouantis ⁊ peri
mentis primam conſentiente illo cui queri debet in
euentu conditionis agi poteſt.
2 Glo. in l. iulianus. ff. de condi. indebi. in fi. in ver. il-
lud quero non videtur vera.
3 Secunda lectura huius.
4 Tertia lectura ponitur.
5 Stipulatio ſimplex limitatur ſm naturã preceden-
tis contractus.
6 Quarta lectura huius. l.
7 Promittens per errorem credens ſe teneri qꝺ ha-
beat exceptionem ſecus ſi ſcienter promiſiſſet.
8 Quinta lectura.
9 In ſtipulatiõe dotis cũ voluerit moriendo videtur
velle ⁊ eſt ſpãle in dote ſicut in vltimis volũtatib⁹.
10 Sexta lectura huius tex.
11 Facere ꝺ volũtate alicui⁹ vl' ei⁹ mãdato ꝙ idẽ ſit.
12 Procurator licet nõ exprimat videtur facere procu-
ratorio nomine domini.
13 Uoluntas quando inducat mandatum.
14 Accuſans aliquem de publico crimine ⁊ dicẽs hoc
facere de voluntate tertij preſentis ⁊ volens non di
citur accuſare procuratorio nomine.
15 Pater quando in dubio videtur dotem ſtipulatus
nomine ſuo vel nomine filij.
16 Pater ſtipulando dotem pro filia emancipata qꝺ
ipſi filie queritur actio vtilis. Et qñ pater ea inuita
agere non poſſet.
17 Septima lectura huius. l.
18 Octauus modus legendi.
19 Pater ꝙ admittat etiã filia ignorãte qñ non hʒ iu-
ſtam cauſam cõtradicendi ad agendum pro dote.
20 Uir ſi in inſtrumẽto confeſſus fuit habuiſſe et rece-
piſſe a patre mulieris centũ in dotem que promiſit
per ſtipulationẽ reſtituere an mulier ſoluto matri-
monio poſſit dicere actionem ſuam.
21 Uerba preteriti temporis appoſita in inſtrumento
circa id qꝺ poſſibile fuit interueniſſe tẽpore cõfecti
inſtrumenti qꝺ intelligãtur in tꝑe preſenti ⁊ ſic tꝑe
quo confectum fuit inſtrumentum.
22 Filia an ⁊ quando perdat omni iure ius conſolida-
tionis qñ pater fuit ſtipulatus incon
tinenti ſibi dotem reddi. ⁊ nu. 24.
23 Dos an tranſeat ad heredes patris
etiam extraneos cum onere ſuo.
25 Filia qꝺ in dote aduentitia habeat
actionem etiam patre inuito. Et qꝺ
in eius herede.

P Oſt dotem. Primo ponit dictũ vſ-
q; ibi ſi cõditio. ibi po
nitur rñſio bimẽbris.
et ꝓpter diuerſitatem lecturarũ non
recipit cõgruum ſummariũ. Et ideo
pone in nube ſm ꝙ litera ſonat caſuʒ
in terminis. ¶ Opp. ⁊ videtur ꝙ qñ
pater ſtipulatur filie volũtate poſſit
agere etiã inuita filia ſicut ſi ab ini-
tio ſtipulatus fuiſſet. vt ff. eo. l. quo-
ties. §. ceterũ. Huius cõtrarij timore
ſunt in glo. quinq; lec. extra glo. ſunt
tres. Prima ꝙ hic in ſtipulatiõe fuit
adiecta duplex cõditio vt in prin. gl.
Cõtra iſtam opi. videtur ꝙ ſm hoc
viua filia nõ poſſet agere ipſo iure qr
ſtipulatio non eſt cõmiſſa cum ſolum
vna cõditio extiterit. vt l. ſi quis ita
ſtipulatus fuerit. ſ. de ver. obli. Sol.
intellige verũ viua filia qr hic pater
volebat agere actiõe de dote primeu-
a nõ ex ſtipulatiõe ſcða. Et ideo re
pellit exceptione niſi filia conſentiat
vel caueat eam ratã habituram. vel
cauſa cognita ⁊c. vt gl. dicit. Ex quo
apparet qꝺ hoc dʒ intelligi qñ agit
actiõe primeua: qr ſi ageret ex ſtipu-
latione ſcða etiã cũ cautione nõ ad-
mitteret: quia ſtipulatio nõ eſt com-
miſſa. ¶ Itẽ op. quia nõ videt poſſe
agi donec pendet cõditio ſequentis
ſtipulationis nouãtis et perimentis
primã. vt l. pecuniã. ff. ſi cer. pe. Sol.
1 †illud verũ ꝙ nõ poteſt agi niſi con-
ſentiente illo cui debet queri in euen-
tu cõditiõis. ⁊ ita loquit h. qꝺ eſt no-
b tandũ [b]: quia eſt notabilis limitatio.
ratio ptʒ: qr debitori ſoluẽti eſt plene
ꝯſultũ. ar. ꝓ hoc. l. pure. in princ. ſ. de
doli exce. ⁊ qꝺ no. in d. l. pecuniã. in ſo
lutiõe ꝯtrarij ad d. l. pure. Sed ꝯ pdicta
facit qꝺ no. de ꝯdi. indeb. l. iul. ꝟſi. ſi-
milemq;. in glo. in fi. in ver. illud q̃ro.
vbi dr ꝙ qñ idẽ eſt ſtipulat⁹ ſub con
trarijs ꝯditionib⁹ nõ põt ſtatim age
re. ergo ⁊c. Sol. q̃dã gl. illã nõ tenẽt
2 †ſʒ poſito ꝙ eſſet vera ibi nunq̃ pceſ
ſit ſtipulatio pura: ſʒ vtraq; fuit cõ di
tionalis ⁊ neutri⁹ extiterat ꝯditio. h
ꝟo iam prima obligatio eſt cõmiſſa
facto diuortio. Eſt ergo vera hec lec.
in ſe: ſed quantũ ad hãc l. hec le. non
plʒ: qr hic nõ fuit niſi vna conditio. ſ.

a ¶ Exce-
ptio. vide
Cal. ꝯſil. j.
de excep.
b ¶ Notan-
dũ. Adde
inq̃tũ alex-
xã. h ipro-
bãdo bar.
dicit ꝙ cũ
ſcða ꝓmiſ
ſio ꝯtineat
pl⁹ q̃ prĩa
qꝺ hodie
videt fctã
nouatio ꝙ
hic eſt vex
ſi ex ꝓba-
bilib⁹ ꝯie-
cturis ap-
pareat qꝺ
partes vo
luerint no-
uare. vt idẽ
ipſe voluit
cõſi. xiij. li.
ij. tñ Ro.
ꝯſi. cxxj. di
cit ꝙ iure
nouiſſimo
non fit no-
uatio niſi
expſſe aga
tur ꝺt etiã
ibi qꝺ per
ſñiam non
inducit no
uatio ſʒ ex
ſñia obli-
gatiõis ꝓ-
me ꝯfirma
tiua reſul-
tat qꝺ pri-
ma actio
põt noui-
ter allega-
ri ad ꝓbã-
dũ intẽtio
nẽ agẽtis
pallegata
ibi ꝑ ipm.

a ~ Andre. Poma. ¶ Scdo modo. vide Alex. in. l. j. in. iiij. col. de leg. ij.

b ~ Andre. Poma. ¶ Sonat. Uide Alex. cōſi. dix. ij. col. in. ij. volu.

* Pro cōcordia. Aduerte ꝙ omnis ꝓcurator qui ſuſcipit mandatum de emēdo domū ꝛ poſtea ſimplr emat videtur ꝓcuratorio noīe emiſſe. allegaꝛ p. d. alex. ī hac l. poſt dotē. ī co. vij. bar. tenere ꝙ nō ē neceſſe ꝙ ſemꝑ fiat mentio ꝓcuratoris q vi deꝛ factuꝫ ꝓcuratorio noīe ꝓpter mandatū precedēs alleg. Bart. in. l. q̄ ſeruū. ff. de iter. ac. in. l. ſeruꝰ ſi oīm. in fi. ꝛ in. l. proinde. in ꝓn. ꝛ §. j. ff. d̄ ſti. ſer. et ī. l. q̄ aliena. §. ſi is q̄ putabat. in ꝓn. ff. de acqr. here. Sed do. Alexā. vbi. ſ̄. all. Bar. ꝯtrari in hac. l. poſt dotē. q2 niſi faciat mētionē de ꝓcuratorio nō videtur cōtrahere ꝓcuratorio noīe ꝑ. l. iij. §. ſed ꝙ de emptore. ver. ſed ſi quid. ff. iudi. ſol. ſoluit idem do. Alex. ꝙ in. d. l. iij. §. ſed ꝙ de emptore nō ꝓceſſerat mandatū vel iuſſus. ꝛ hāc ſol. dedit ipſemet Bar. in. l. qui mihi donatū. circa vlt. col. ꝟ. quero q̄d in dubio. ff. de dona. per. l. res ex mādato. ff. de acqui. re. do. licet nō bene ꝓbet ſm Alex. dicvt ibidem per eum qui alle. concor. pro vtraqꝫ opi.

c ¶ Procurator. adde Baldum conſilio. cccxxvij. libro ſecūdo. ſed quid ſi habens mandatū ad emen‑

diuortij. ꝙ apparet ex tex. qui dicit ſi
cōditio ꝛc. et ſic loquitur in ſingulari
numero. Itē de eo qd̄ dꝛ ſi deceſſerit
ſine liberis ſit mentio in rñſione non
3 in themate. ¶ Scdo † modo[a] legiꝛ
a hec lex ꝙ tñ fuit vna ꝯditio. ſ. diuor‑
tij. vt hic in fi. ꝛ ſi cōtra patrem exci‑
piatur tñ ipſe replicat. et ſic nō obſt.
ver. ceteruꝫ. ¶ Et aduerte quia iſta
gl. eſt corrupta dicit em̄ primo ꝛ ſcdo
caſu replicatur. Certe in primo caſu
nō eſt dubiū ꝙ nō obſt. exceptio nec
eſt opus replicatione ergo vult dice
re gl. qd̄ iſto caſu ꝛc. ſed certe hec lec.
nō placet. quia hic in fi. dꝛ ſubmouē‑
dus erit. ſed ſi replicatiōe iuuaretur
nō ſubmoueretur. Preterea ſtipula‑
tio patris facta filie volūtate dꝫ tol‑
lere om̄e obſtaculū ipſo iure licet pa
ctum tollat ope replicatiōis. vt. ſ̄. de
pact. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret.
4 ¶ Tertio † mō legitur ꝙ pater fuit
ſtipulatus ſimpliciter nō exprimēdo
ſibi vel alij. vnde videtur ſtipulatus
ſibi ꝛ filie. ſed in. l. cōtraria fuit ſtipu‑
latus ſimpliciter ſibi. ¶ Contra hoc
opp. de. l. ſi ita ſtipulatꝰ. §. chryſogo‑
nus. ĩ. de ver. obli. Gloſ. nō ſol. vnde
quidā per illā. l. dānant iſtam lec. Tu
ſolue quia ibi nō intelligitur perſona
extrinſecus in qua verba ſtipulatiōis
cōferantur: ſed perſona cuiꝰ noīe ſti‑
pulatio facta intelligitur bene poteſt
ſubintelligi vt hic. ꝛ etiā ibi ꝓbatur.
ꝙ patet quia libertus tenetur cedere
ſicut ꝓcura. alieno noīe ſtipulatus. ꝛ
hoc tenet Dy. vel dic ꝙ ibi loquiꝛ qñ
nullus ꝓceſſit cōtractus de cuius na
5 tura debetur alteri. hic ſecus. ꝛ † ideo
hic limitatur ſtipulatio ſimplex ſm
naturā cōtractus precedētis. ar. ſ̄. de
vſur. l. ſi ſtipulatus. ꝛ. ĩ. de leg. j. l. ſi le
gati ſerui noīe. ꝛ. ĩ. de ver. obl. l. inter
ſtipulantem. in princi. et quod ibi no.

dic ergo quod iſta lectur. eſt in ſe vera et notabilis
et menti tenēda. tñ reſpectu huius. l. nō placet: quia
tex. expreſſe dicit ꝙ fuit ſtipulatus ſibi dari nō ſim‑
pliciter: ꝛ ſm dictas tres lec. illa verba filie volunta
te determinant participium ſtipulatus. ¶ Quarto
6 modo legitur † ꝙ pater ſtipulatus eſt ſine filie volū
tate dotem dari ſibi. ſ. facto diuortio volūtate filie.
et ſic illa verba filie volūtate determinant partici‑
pium facto. ꝛ nō ob. ver. ceterū. quia hic filia nō cō‑
ſenſit patri ſtipulanti. Iſtā lect. tenet gl. ſ̄. de mino.
l. iij. §. ſed vtrū. in penul. gl. ꝛ eſt vera in ſe iſta lect. ſi
7 ille † ꝓmiſit per errorem credens ſe teneri. ꝛ iſta eſt
exceptio que cōpeteret marito cōuento in tali ſtipu
latione. ſ. quia per errorem ꝓmiſit. ſed ſi ſciēter pro‑
miſiſſet tūc ipſe teneretur. nec haberet exceptioneꝫ.
vt. l. ſed ꝛ ſi quis. §. fi. ſ̄. ſi quis cau. ꝛ de cōdi. indebi.
l. j. cū ſi. tñ hoc mulieri nō preiudicaret vt hic. ꝛ. ſ̄. e.
l. quoties. ꝛ. l. ij. §. qd̄ ſi in patris. ſ̄. eod. ¶ Aduerte
tñ quia iam vidi quoſdā qui neſciuerunt opponere
iſtam exceptionē. ꝛ per hoc perdiderūt cauſam: tñ
hec lec. nō placet. quia nō cōtinet dubitatione con‑
8 tra. l. qd̄ labeo. ĩ. de carb. edi. ¶ Quinto † modo le‑
gitur qd̄ pater ſtipulatus eſt dotem facto diuortio
ſibi dari filie volūtate. ꝛ hoc eſt ſi filia tūc voluerit
et iſta verba filie volūtate determinant verbū da‑
ri. iſtā lec. tenet etiā gl. in. d. l. iij. §. ſed vtrū. de mino.
hanc etiā tenet Pe. ¶ Contra hoc op. q2 filia mor‑
tua anteꝗ̄ declaret euaneſcit ſtipulatio. vt. ĩ. de ver.
obli. l. ſi qs ſtipulatus. ꝛ. l. cētesimis. §. fi. ꝛ. C. de con
trahen. empt. l. fi. ſed hic dicit ꝙ poteſt agi ex ſtipu‑
9 latione. Sol. ſpeciale † eſt in dote quia moriendo vi
detur velle ſicut in vltimis volūtatibꝰ. vt. ĩ. de le. iij.
l. fideicōmiſſa. §. ſic fidei. ꝛ. l. vxorem. §. pe. ar. ꝓ hac
ſpecialitate. C. de do. ꝓmiſ. l. j. ꝛ de iure do. l. cū poſt
§. gener. ꝛ ſic ille caſus eſt notabilis ꝛ ſinglaris. nec
poteſt dici ꝙ hic agitur actione prima nō ex ſtipula
tione. quia hoc eſt ꝯtra tex. Itē opp. ꝙ ſm hoc filia
viua ipſo iure nō poteſt agere pater ea inuita q2 nō
extat cōditio ſtipulationis: ſed hic dicit qd̄ remoue
tur exceptione. Sol. dic qd̄ in vlti. ver. hic pater age
bat actione prima: vel dic qd̄ loquitur de exceptiōe
facti vel intētionis. Iſta lec. licet in ſe poſſit ſuſtine‑
ri: tñ huic. l. non cōgruit. quia ſm hoc fuerāt due cō‑
ditiones. ꝛ tex. dicit de vna. Preterea litera violen‑
ter tranſponitur. Ex quibus videtur qd̄ glo. tua re‑
maneat confuſa dicens quod ſine iſtis violētijs iſta
10 lec. non videtur poſſe procedere. ¶ Sexto † modo
b legitur ſecundum Dyn̄. vt litera ſonat[b] quod pater
primo dedit dotem. deinde ex interuallo poſt con‑
tractas nuptias filia voluit quod pater ſtipulare‑
tur dotem ſibi reddi facto diuortio: hoc eſt thema.
Reſponſio eſt vt iacet litera. Nec ob. ver. ceterum.
quia pater ibi ſtipulatus eſt noīe ſuo. hic procurato
rio nomine filie. hoc facere videtur in dubio ſtipulā
do ſimpliciter. vt. l. que dotis. ſ̄. eo. et quod dicit fi‑
lie voluntate. dic idest mandāte. ꝛ hanc tenet Cyn̄.
* C. de rei vxo. act. l. rem in preſenti. §. videamus. Et
pro hac lec. do tibi caſum notabilē. ſ̄. man. l. idē ꝗ̄.
§. ſi cui mandauero. iſta eſt notabilis lec. ex qua ha
11 bes duo. Primo † qd̄ idem eſt facere ex volūtate ali
c cuius ꝛ de mandato alicuius. Scdo quod procura‑
12 torᶜ videtur † facere ꝓcuratorio nomine domini: li‑

cet non exprimat. et hoc ſimpliciꝛ ſtipulādo. vt Dy.
dicit. et ſm hāc lect. Dy. concordat cum tertia in hoc
quod ſtipulatio fuit ſimpliciter concepta: ſed in alio
diſcordat: quia hic actio eſt tota filie. cum pater pro
curatorio nomine ſtipulatus videatur. ibi vero com
munis: quia communi nomine videtur ſtipulatus. ꝛ
ſic lec. iſte videntur contrarie. ſed infra apparebit ſo
a lu. Oppo.[a] et videtur † ꝙ voluntas non ſit idem cum
13 mandato. vt. ſ̄. de exerci. l. j. §. ſi is qui nauem. de tri.
l. j. §. ſcientiam. et de admini. tuto. l. lucius caiū ſeiū.
Sol. dic aut negotium ſpectat principaliter ad eum
cuius voluntate geritur. aut principaliter ad geren
tem: aut poteſt ad vtrūqꝫ pariter pertinere. Primo
caſu illa voluntas inducit mandatum. vt. l. qui pati‑
tur. et quod ibi no. ſ̄. man. inſti. de inuti. ſtipu. §. ſi qs
ali. et ibi no. quod intellige ſi interueniat alia neceſ‑
ſaria cauſa ad inducendū mandatū. ſ. quod partes
ſint preſentes. vel nuntius vel epiſtola interueniat.
vt no. in. l. conſenſu. ĩ. de act. et obli. et ita dicunt di‑
cta iura. Secundo caſu voluntas non inducit man‑
datum. vt. l. ij. ſ̄. mā. licet quandoqꝫ preiudicium ge‑
neret. vt dixi. ſ̄. eo. l. ij. §. volūtate. Tertio caſu diſtin
gue aut voluntas eſt cauſa negotij. vt quia precedit
volūtas mea propter quam tu aliquid facis: aut ecō
tra negotium eſt cauſa voluntatis. vt te faciente ali‑
quid ex tuo motu ego volui et conſenſi. Primo caſu
b illa voluntas[b] inducit mandatum. vt. ſ̄. mand. l. j. ibi
cum dicitur ſiue volo: et hac. l. ſm iſtam lec. et ita ve
riſimile eſt Dy. intellexiſſe. qd̄ patet ex verbis ſuis.
nam ponēdo caſum dicit. deinde voluit quod pater
ſtipularetur. innuit ergo quod voluntas ꝓceſſit. Se
cundo caſu talis voluntas non inducit mandatum.
vt. l. aliud eſt vendere. ĩ. de re. iur. et ſic loquitur ter‑
tia lect. huius. l. licet autem non inducat mandatuꝫ.
parat tamen aliud preiudiciuꝫ ſecundum ea que. ſ̄.
dixi in. l. ij. §. voluntate. ſ̄. eo. Inducit etiam ratiha‑
bitionem ſi eius nomine gereretur. dices tu per to‑
tam iſtam diſtinctionem non reſpondetur ad. l. j. §. ſi
is qui nauem. ꝛ alias. ll. que allegantur in contrariū:
nam ibi precedebat voluntas: et tamen non inducit
mandatum. ſolut. ibi precedit voluntas. ſ. limitata
quod filius contrahat in peculio quod ſibi ſepara‑
tim conceſſerat. ꝛ ideo ſolum tributoria obligatur.
fallit in mercede nauali vbi obligatur inſolidum. vt
dicto. §. ſi is qui nauem. ꝛ de tribu. l. prima in princi.
et. §. ſcientiam. fuit ergo limitata voluntas reſpectu
peculij. ſed non fuit determinata reſpectu cōtractꝰ.
non enim retulit ſe ad certum contractum faciēdum
cum titio vel ſempronio. ſed ſi hoc poneres quod vo
luntas patris precedens fuit cauſa certi ꝛ determi‑
nati contractus. tunc bene induceret mandatum: ꝑ
* dicta iura. vt. ſ̄. quod iuſſu. l. j. Ad. l. lucius. de admi.
tuto. iam eſt reſponſum. quia ibi voluntas non fuit
cauſa illius tutele. ſed ecōtra. illo tñ caſu quo pater
vꝛ mandare an ipſe obligeꝛ volendo ꝛ cōſentiēdo
dixi. ſ̄. eodem. l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur. et
14 iſta tene menti. quia iam † vidi examinari in. q. de fa
cto ꝛ nullus ſciuit allegare aliquid boni. Ecce accu‑
ſo titium de publico crimine. ꝛ dico me hoc facere
de voluntate ſempronij ibidem preſentis ꝛ volētis.
an videar accuſare procuratorio nomine. ꝛ fuit de‑
e terminatum quod non. quia ſecundum hoc apparet

dum emat fundum medium nomine ſuo aliam par‑
tem dimidiam nomine domini ꝛ totum poſſideant
per. xxx. annos quo remedio ſuccurratur domino. vi
de Ioan. an. in addi. ad Specul. in titu. de emp. §. j.
verſi. nonnunꝗ̄.

accuſationem nō procedere. ideo ꝛc.
vt. l. quoties. de re. dub. ꝛ determina‑
tio fuit in ſe bona ꝛ apparet ex dicta
doctrina: quia negotium poteſt ad
vtrūqꝫ equaliter pertinere. Itē opp.
ad ſecundū ꝛ videtur in dubio ſuo no
mine ſtipulari. vt. d. §. chryſogonus.
et de in rem verſo. l. ſi filius. ꝛ. ĩ man.
l. papi. ꝛ de ſolu. l. ꝛ magis. cum ſimi.
15 Solu. vtᵈ dixi. ſ̄. in tertia lectu. et ita
ſentit Dy. videte † hoc intelligo ſi in
ſtipulatione dotali volūtatis vel mā
dati fuit habita mentio. vt. ſ̄. de in‑
ſtitu. l. fina. ꝛ. ĩ. de admini. tuto. l. cum
poſt. §. primo. Et ſic intelligitur qd̄
no. in. l. poſt mortem. §. primo. ĩ. quā‑
do ex facto tut. ſed ſi nil fuiſſet dictū
tunc ſecus. vt. ĩ. iudi. ſolu. l. iij. §. ſed ꝛ
qd̄ de tutore. ver. ſꝫ et ſi q̄d ē. ¶ Itē
oppo. et nunc reintro dicta Dy. nam
aut filia erat in poteſtate. et tunc pa‑
ter ſtipulando filie videtur ſtipulari
ſibiipſi. vt. l. dominus ſeruo. ĩ. de ver
bo. obligatio. et. l. cum qui ita. §. qui
ſibi. eodem titu. aut erat emancipa‑
ta. et tunc per patrem nō potuit que‑
ri filie. vt. C. de iure dot. l. ſi genero.
16 Sol. † ſiᵉ ponis in poteſtate. tunc di‑
e co qd̄ hoc caſu ipſi filie poteſt queri.
vt. l. pompo. philadelphus. ſ̄. famiꝛ.
erciſcun. et quod no. C. de inoffic. do.
l. ij. ſi ponis in emācipata idem dico:
quia queritur filie vtilis in caſu iſto
ſine dubio. vt. ĩ. eod. l. caius. In alijs
caſibus quid iuris ſit. ĩ. dicam. plus
dico qd̄ etiam ſi filie emancipate nil
queritur tamen quia pater tenetur ſi
bi cedere ideo non poſſet agere inui
ta filia etiam ante ceſſionem. vt legē
apud celſum. §. mādaui. ĩ. de doli ex‑
cep. in gloſſ. ibi vel dic quod feci pa‑
ctum ꝛc. vt. ſ̄. de pac. l. ſi cum empto
re. §. fi. Expreſſius vide. ſ̄. de proc. l.
ſi procurator meus. quod tene men‑
ti. ¶ Ultimo oppo. de. l. dos a patre
C. eodem. vbi videtur qd̄ ad patrem
indiſtincte reuertatur. Sol. intellige
in dote aduētitia. aut ſi tu intelligas
iſtam. l. in dote profectitia. et tunc
quod hic dicitur ſine liberis ſubaudi
maxime vel dic qd̄ ibi loquitur qñ fi‑

~ Andreas Pomate.

a ¶ Opp. ꝛ videꝛ. ꝛ vide Ioā. de imo. in ꝯſi. c. qd̄ alleg. Barr. hic.

~ Andreas Pomate.

b ¶ Uoluntas. Uide Alex. cōſi. viij. in. iij. col. in. iiij. vol. ꝛ colū. penul.

c ¶ Fuit determinatū. Hec. q. fuit Iac. bu. vt refert Io. an. ī addi. ad Spe. ī ti. de accuſatore. ꝛ dicit Pau. d̄ ca. eſſe, vtilē hāc inueſti. ad ſtatutū Bon. ꝙ dicit ꝙ de iniuria facta alteri non poſſit aliꝰ accuſare ſine voluntate offenſi. qd̄ ſi aliqs accuſat ꝛ dicit de volūtate titij ꝙ ſi non probat puniꝛ.

~ Andreas Pomate.

d ¶ Sol. vt. Uid imo. cōſi. c. in. j. dubio.

~ Andreas Pomate.

e ¶ Solu. ſi. vide Alexand. conſilio ſecundo. in penul. colum. in quarto volumi.

* Pro intel. l. lucius. ff. de admi. tuto.

lia non eſt ſtipulata ſibi per ſe vel per
ꝓcuratorē vt ibi. vel illud qñ mulier p̄
deceſſit in matrimonio vel ante. ſi au=
tē poſtea. repetit vt heres filie. vt hic.
Et iſta ſunt verba Dy. multum dubia
hic vel alibi male examinata. ego ex
aminabo in. iij. q. ¶ Tu aduerte qd
iſta lect. non vr̄ vera: q2 de iure iſto fi=
liuſſa. nõ habebat heredē. vt. l. j. et. ij.
j. de caſtren. pec. propter quod quidã
17 recedunt ab iſta lec. Septimo iſti † le
gunt ꝙ tota hec. l. loquat in filia emã
cipata. et ſic poteſt habere heredem.
In alijs tenentes opi. Dy. iſti reſtrin
gunt nimis iſtã. l. et eſt quedã diuina=
tio. et lec. Dy. qualiter poſſet ſuſtineri
18 j. dicam. ¶ Octauo † poteſt legi lex
iſta. vt ponamꝰ caſuz ſimpliciter ſm
quod litera iacet: et glo. tangit in glo.
magna. in fi. Ad ver. ceterum. reſpon
detur ꝙ talis conſenſus preiudicet fi
lie poſt mortem eius non in vita. arg.
ſ. de pac. do. l. ij. ꝙ non placet. q2 poſt
mortem filie pater poſſet agere ſine
ſtipulatione. ſed illa ſtipulatio nihil
operaretur. dicite ergo ꝙ etiam viua
filia mater poteſt agere vt in ver. ce=
terum. et hoc eſt verum niſi filia con=
tradicat et habeat iuſtam cauſam cõ
tradicendi. et ita dz intelligi. ſ. e. l. do
tem. et. l. ſi cum dotem. §. eo autē tem
pore. et ſic quidã tenent iſtã lec. qd mi
hi ſatis placet. Quid enim ſi filia fa=
cto diuortio vult nubere et pater con=
tradicit quia forte eſt perſona vilis.
Certe ipſe cogetur per iudicem filiaz
dotare. vt. l. qui liberos. ſ. d ritu nup.
Eadem equitate impediretur repete
re ne eam cõſumeret. licet ergo per ſti
pulationē actio ſit integra patris: ta=
men filia habet ius impediendi ex cã
vt hic. preiudicat ergo ſibi filia ꝯſen=
tiẽdo patri ſtipulãti in hoc ꝙ actio q̄
erat primo cõmunis nũc eſt propria
patris: ⁊ ꝓ hoc preiudicat ſibi q2 per=
didit ius ꝯſolidatiõis. vt. j. e. l. in his
§. filia. ⁊. j. dicam. Item in alio. q2 qñ
actio eſt cõmunis oportet patrē pro
bare filiã ſcire. vel de rato cauere. vt
l. ij. in fi. ſ. e. ſed hoc nõ eſt neceſſe. nã
19 † admitteretur etiã filia ignorãte. ni=
ſi cõtradicat iuſta cauſa vt hic. qd eſt
ſatis notabile: ⁊ hoc procedit hodie
ſine dubio cũ ius filie ſit fortificatum
etiã patre ſtipulãte. vt. C. de rei vxor.
act. auten. ſed q̃uis. ⁊ ibi dicã. ¶ Ex
peditis lec. veniamꝰ ad qõnes. ⁊ pri=
20 mo † q̃ro pone qd cõtinetur in inſtru=
mento ꝙ vir fuit cõfeſſus ſe habuiſſe
et recepiſſe mille in dotē pro matri=
monio contracto a tali patre vxoris.
qui promiſit ſibi reddere per ſtipula

tionem ⁊c. nunc dicit filia ſolu. mat. actio eſt mea: q2
vir fuit confeſſus ſe habuiſſe ⁊ recepiſſe. iſta ſunt ver
ba preteriti temporis. ⁊ ſic numeratio preceſſit ſtipu
lationē: vnde dicit ſibi nõ eſſe preiudicatum. Pater
autem vel patris heredes dicunt ꝙ ſolutio ⁊ nume=
ratio fuit tēpore ſtipulationis facta: queritur quid
iuris. In dubio ĩtelligo iſtã queſtionē ꝙ partes nõ
negant pecuniam numeratam eſſe: q2 nolunt vel q2
nõ poſſunt. Iac. but. cõſuluit in ſimili queſtione ⁊ di
21 xit † ꝙ ſi verba preteriti tēporis appoſita ſint in in=
ſtrumēto circa id qd poſſibile fuit interueniſſe tem=
pore cõfecti inſtrumēti: illo tunc preſumitur actum:
allegabat. C. de fide inſtru. ⁊ iur. haſte. fi. l. j. lib. x. et
qd ibi no. in glo. pro hoc facit qd cõmuniter fit nam
notarius ſcribit in inſtrumento titius dedit vendi=
dit ⁊ tradidit. oĩa iſta ſunt preteriti tēporis ⁊ tamē
cõſtat qd intelliguntur de illo tēpore quo inſtrumē=
tum fuit confectum: ⁊ ſic debet intelligi preteritũ in
modica preteritione ita qd incõtinenti non ex inter=
uallo dicatur geſtũ. Ego hoc credo verum ⁊ proba
tur. C. de apoc. pub. l. fin. lib. x. vbi ſubſcribitur pecu=
niã ſolutam eſſe. ⁊ ſic ꝑ verba preteriti temporis. et
tamen de eodem tēpore loquitur. vt. l. pe. C. de col.
fun. lib. xj. ad idē qd no. in. l. ſi ex cautione. C. de non
nu. pecu. vbi notarius ſcribit ꝙ accepit. et intelligit
in preſenti. pro hoc expreſſius de ver. obli. l. ſi ita ſti
pulatus. §. chryſogonꝰ. vbi quis ſcribit ſe accepiſſe
et per ſtipulationem promittit. ⁊ intelligitur ſtipu=
latio incontinenti ſubſecuta vt ex illo tex. intelligit
a clare colligi ſi bene aduertat. ⁊ gl. ibi ita intelligit[a].
et eſt expreſſum. ſ. ſi cer. pet. l. lecta. in prin. ad idem
ꝙ in inſtrumentis cõtinetur teſtimonium rei geſte.
22 No. ꝙ dicit geſte temporis preteriti. ¶ † Itē ſcdo
quero pone ꝙ pater ſtipulatus eſt incõtinenti. vtrũ
ex hoc filia perdat ius conſolidationis mortuo pa=
tre vel ipſa emancipata. Iſta queſtio eſt multũ dif=
ficilis. ⁊ in ea variant glo. ⁊ doc. antiqui. ⁊ moderni.
Nos autē examinabimus eam triplici modo. Pri=
mo quid iuris ſit de iure antiquo ante iuſtinianum.
Secundo quid ſit de iure. C. poſt iuſtinianũ. Ter=
tio quid iuris ſit de iure autēticorum. ¶ Circa pri=
mum tempus dicunt quidam qd filia non perdit il=
lud ius: quia officium paternũ eſt dotare filiam. vt
l. qui liberos. ſ. de ritu nup. Cum ergo faciat ex ne=
ceſſitate videtur ꝙ non poſſit auferre beneficiũ cõ=
munionis. vt. l. vnum ex familia. in prin. de leg. ij. et
de here. inſti. l. ſi ſeruo. ¶ Preterea leges dicũt ge=
neraliter mortuo patre vel filia emãcipata actionē
ſibi filie cõpetere. vt. ſ. eo. l. ij. ver. quid ſi in patris.
et. j. e. l. ſi ſocer. in prin. ergo ⁊c. l. j. §. generaliter. de
lega. preſtan. ¶ Preterea per nouationē que fit per
ſententiam non tollitur filie tale ius. vt. l. marito. §.
ſi voluntate. ſ. eo. Ita etiam per nouationē que fit
per ſtipulationem nõ tollitur. ¶ Preterea videtur
caſus in. l. vxorem. §. teſtamento quo filium. j. de le=
ga. iij. videtur etiam caſus in hac. l. in fine. vbi licet
pater ſtipulatus ſit de filie voluntate non tamē po=
teſt agere ea inuita. ⁊ ſic durat ius cõmunionis. fa=
cit. j. eo. l. caius. Nec ob. j. eo. l. penul. §. filia. quia ibi
interuenit factum filie que cõſentit delegationi vel
nouationi. ideo debet ſibi preiudicari. queſtio no=
ſtra loquitur qñ eſt ſtipulatus pater ab initio ſine
voluntate

Andreas Pomate.
a ¶ Intelligit. Adde Bar. l. certi ꝯdictio. §. ſi numoſ in. iij. co. ff. ſi cer. pe. Bar. in auten. ſi quis in aliquo. i ff. C. d. edē.

voluntate filie. arg. j. ad trebel. l. qdã. §. hoc ampliꝰ.
de re. iur. l. factũ cuiqz ſuũ. et in hac opi. fuit Iac. de
bel. Alij ſunt in contraria opi. nam pater non dz eſſe
deterioris conditionis q̃z extraneus imo melioris.
qa nulla facta ſtipulatione actio eſt cõmunis. vt. ſ. a
eod. l. ij. §. quod ſi in patris. ſed ſtipulante extraneo
ipſius ſolius eſt actio. vt. C. de rei vxo. act. §. accedit.
et. ſ. de cõd. ob cau. l. ſi extraneus. ⁊. C. de pac. cõuē.
l. j. ergo ⁊c. ¶ Preterea illud quod eſt acquirendum
duobus poteſt per ꝓmiſſionem agentis vni tantuz
acquiri. vt. l. ſi ſeruus cõmunis. j. de ſtipu. ſer. C. per
quas perſo. no. acqui. l. fi. ita in ꝓpoſito. ¶ Preterea
rõ cõmunionis facit filie cõpetere illud ius ꝯſolida
tionis. vt. l. ij. §. quod ſi in patris. ſ. eod. ſed patre ſti
pulante ceſſat cõmunio. vt. ſ. eo. l. quoties. ergo ⁊c.
¶ Preterea caſus eſt expreſſus in. d. l. quoties. ⁊. C.
de iure do. l. auia. ⁊. l. cũ a ſocero. que loquuntur etiã
vbi nullum factũ filie interuenerit. et ſic non eſt bo=
na reſponſio predicta ad. l. penulti. §. filia. j. eod. vbi
etiam eſt caſus. et iſta opi. eſt ipſa veritas. quã tz gl.
in. l. ij. §. qd ſi in pr̄is. ſ. eo. in glo. ſuper ver. filie. ⁊. ſ.
eo. l. ſi cũ dotem. in princ. et. C. de iure do. l. ſi dotē. et
Azo in ſumma. C. de rei vxo. act. §. j. et Rof. in titul.
de actio. ⁊ ſtipu. pro dote. §. pro dote. Iaco. de bel.
Dy. et Cy. in. d. §. videamus. C. de rei vxo. ac. et om=
nes. Ego do caſum expreſſum in. l. j. §. j. de co. do. ibi
ſi vero alij. ⁊c. tunc enim non cogitur conferre q2 ad
eam non pertinet. Et non ob. ꝙ offiñ paternũ ſit do
tare filiam. quia non cogitur actionez dotis cõmuni
care. imo ius ꝑmittit ſibi eam appropriare. vt dictis
ll. Non. ob. ſcdm quia ille leges debent determinari
ꝑ alias. Nec ob. tertiũ q2 alius eſt effectꝰ nouatiõis
q̄ fit per ſñiam. vt. l. fi. C. de vſu. rei iudi. et. l. j. C. de iu
dic. ⁊ ibi no. Nec ob. l. vxorem. §. teſtamēto. q2 ibi pa
ter fuit ſtipulatus ſibi aut filie: et hoc caſu fauore do b
tis filia videtur adiecta ad obligationē. vt. l. caius.
j. eo. nec ob. hec lex q2 ſm diuerſas lec. diuerſa eſt re
ſponſio. ¶ Circa ſm qd iuris ſit ſm iura. C. poſt iu=
ſtinianũ. videtur ꝙ filie cõpetat illud ius conſolida=
tionis licet pater ſit ſtipulatus. vt. l. rem in preſenti.
§. videamus. vbi loquitur de actiõe ex ſtipulatu. pre
terea in ea. l. §. illo proculdubio. videtur eſſe idem in
actione ex ſtipulatu tacita vel expreſſa. et tex. vide=
tur exprimere ea. l. §. ⁊ hoc ex rei. et hoc tenet glo. in
d. §. videamus. et hoc tenet Iac. de rauen. Et ſic cõ=
ſuluit dñs Ubaldinus de malauoltis doctor ⁊ aduo
catus Bonoñ. vt refert Cyn. in. §. videamus. Certe
licet ille rationes vigeant tamen hoc non teneo: per
illas leges. q2 actio ex ſtipulatu antiqua de qua fit
mentio in illa lege rem in preſenti. non eſt illa q̄ de=
ſcendit ex ſtipulatione expreſſa de qua hic loquitur.
ſed eſt quedam que erat in antique iuris prudentia.
vt dixi. ſ. eo. l. ij. et Cy. notat in dicta. l. j. §. cum autē.
¶ Preterea quando ceſſat ratio cõmunionis per ſti
pulationem, ceſſabit ius conſolidationis vt dictum
eſt. Preterea ego video ſm iura noua et nouiſſima
ꝙ emancipato non impedit patrem actionem que=
rere per ſtipulationem. vt. C. de rei vxo. act. §. extra=
neum. et aut. ſed q̃uis. et in corpore vnde ſumit. vbi
expreſſius. multomagis actionem ſibi queſitam nõ
extinguit. ſi ergo illũ. §. intelligis in ſtipulatione ex=
preſſa. dic quod fuit ſtipulatus ſimpliciter. vt hic ſe=

cundũ vnam lect. vel ſibi et filie. et ſic
eſt idem ꝙ de iure cõmuni. et hoc te=
net ibi Cy. ⁊ ſic tenet ꝙ ſit idem de iu
re fforum. et. C. ¶ Ego autē dico hoc
eſſe verum niſi in duobus caſibus.[a]
ſcilicz ſi pater habeat alios filios pro
quibus dederat dotem: vel donatio=
nem propter nuptias: nec fuerit ſtipu=
latus: et illi ex aliquo caſu non tenen=
tur conferre. tunc ne emergat inequa=
litas iſta filia haberet ius conſolida=
tionis vſqz ad concurrentem quanti=
tatem. Secũdus caſus eſt ſi extranei
ſunt a patre heredes inſtituti caſꝰ eſt
in lege finali. C. communia vtriuſqz iu
di. nam ſi dos exacta a patre filie red
ditur. multomagis habita retinetur.
et licet gloſ. in extraneo ibi videat ali
ter intelligere. tamen hec eſt veritas
vt tex. ibi ſonat et ita intelligit Azo in
ſumma de rei vxo. act. circa fin. prime
col. et gloſſ. ibi ſuper aut. ſed q̃uis. ꝙ
tene menti. ¶ Circa tertium. ſcilicet
quid iuris ſit de iure autenticorũ. Di=
cunt quidam quod hodie non obſtan
te ſtipulatione ius cõſolidationis eſt
apud filiam ꝑ aut. ſed q̃uis. C. de rei
vxo. act. et in corpore vñ ſumitur. nam
ibi dicitur quod pater tenetur conſer
uare eam filie ſecundo nubēti. ſz quo=
modo conſeruaret ſi eſſent heredes
patris. et hoc tenebat Richar. malũ.
per illã aut. Alij dicunt quod illa aut.
nil facit. nã dos tranſibit ad heredes
patris[b] cum onere ſuo vt ipſi cogãtur
dotare. et ita ibi ſentit Cy. in prima q̄
ſtione ſuper illa aut. Alij vt dominus
Ray. de for. dicunt ꝙ primo datur a=
ctio heredibus. illis ceſſantibus dare
tur filie actio cauſa euitandi circuitũ.
arg. l. dominus teſtamento. de condi.
indebi. ¶ Nos quid dicemus, certe
videtur quod iſta opi. pēdeat ex hoc
23 tan tranſeat ad heredes patris etiaz
extraneos dos cum onere ſuo. Rich.
quod non. Cy. contra vt vidiſtis. Dy.
breuiter in hoc variat. nam. ſ. eod. l. ſi
marito. §. ſi voluntate. tenet ꝙ non. li=
cet. j. eo. l. in inſulam. in prin. dicit con
trarium. vt habetur in ſuis additioni
bꝰ. et miror de opi. tãtorũ. nã adquẽcũ
qz dos reuertat vadit cũ ſuo onere. vt
ex ea iterũ dotet filia vt. l. ſi ſociꝰ ꝓ fi
lia. ſ. pro ſocio. vbi eſt caſus rotũdus.
et miror ꝙ nullus allegauit. videndũ
eſt ergo quid addit aut. ſed q̃uis. di=
co ꝙ per dictam. l. ſi ſociꝰ. dos reuer=
tebatur ad patrē cũ onere ſuo vt eaz
dotē ſecũdo viro dare poſſet. ¶ No.
quod dici poſſit. non enim imponit ne
ceſſitatem. ſed ſi eam cum minori do=
te poterat cõmode nubere pater po=

Andreas Pomate.
a ¶ Caſibꝰ. vide Ro. ꝯſi. liij. al's cliij. ad finem.
b ¶ Heredes pr̄is. an onꝰ dotãdi tranſeat ad heredes vid. poſt Alex. Ab. conſi. cxv. et an idē in ſpuria.

terat minuere dotem: hodie vero re-
dactum eſt ad neceſſitatem: vt coga-
tur dare tantum prout primo viro de
dit: nec poſſit diminuere. Et ideo di-
co quod quando pater dat dotem primo
viro poteſt eam ſibi ſtipulari. et in hoc
nil eſt innouatum per aut. ſed ſi pone
res dotem ſemel datā primo viro ſim
pliciter: poſtea dote ad patrem reuer
a ſa ipſe daret eam ſecūdo viro.[a] et ſibi
expreſſe ſtipularetur ſine filie volun-
tate: hoc ſibi nō preiudicaret: imo ha
beret ius conſolidatiōis ſicut primo.
ſicut em̄ exuerat patris bona ab ini-
tio: ita et nunc debet eſſe. vt dicit tex.
in corpore vnde ſumitur. ¶ Preterea
p. hāc ſtipulationem minueret dos
filie vel ſaltem cauſa: quod eſſe nō de
bet. et hoc ſentit gloſ. in dicta aut. ſed
contrarius. ſi bene inſpiciatur. et in hoc ſo-
lum eſt innouatum per aut. Ex predi
b ctis[b] † ergo collige. aut pater eſt ſtipu
24 latus ſimpliciter: aut ſibi et filie. aut
ſibi aut filie. et tunc de iure antiquo fi
lia habet ius conſolidationis. vt hac
l. ſm̄ vnam lec. et l. vxorem. §. teſtamē
to. de lega. iij. aut fuit ſibi ſtipulatus
expreſſo tantū proprio nomine. et tūc
ſiquidem hoc fuit in primo matrimo-
nio: filia perdit ius cōſolidationis. ni-
ſi in duobus caſibus. vt. l. fina. C. com
munia vtriuſque iudi. Aut fuit dos ſe-
cundi matrimonij: et tunc aut pater in
primo matrimonio fuit ſtipulatus eo
dem modo quo in ſecundo: et idē quod
ſ. proxi. aut primo fuit data dos ſim-
pliciter. et tunc per ſtipulationem pa-
tris ipſa non perdit ius conſolidatio-
nis. vt in aut. ſed contrarius. et in corpore
25 vnde ſumit. ¶ † Tertio quero de do-
te aduentitia. Et in hoc nō eſt dubiū
quod ipſi filie ea viua cōpetat actio:
etiam patre inuito. vt. l. ij. §. quod ſi in
patris ſ. eod. et ibi no. et. C. de colla.
aut. quod locum. licet glo. innuat con-
trarium. ſ. eo. l. titia. et male. ſed ea fi-
lia mortua tunc eſt dubium. nam glo.
huius. l. videtur dicere quod tranſeat ad
c filios tanquam ad heredes.[c] in eo quod di-
cit quod requiritur voluntas eorum. et ita
etiam videtur hoc ſentire Dy. ſed tūc
videtur obſtare quod ſm̄ iſta tempora fi
liuſfamil. nō habebat heredem ab in-
teſtato etiam in caſtrenſibus. vt. l. j. et
ij. cum ſimilibus. infra de caſtren. pe-
cu. et hoc videtur ſentire. gloſſ. ſupra
26 eodem lege nupta. §. primo. Quid † di-
cemus? ſecundum ius autenticorū iſta
queſtio non habet dubium: quia filij
ſunt heredes per autenticam de here
di. ab inteſta. §. primo. C. de ſuis et le-
giti. aut. in ſucceſſione. Item ſimiliter

de iure codi. dico quod in aduentitijs filius habet he
redem. vt. C. de bo. que libe. l. quod ſcitis. vbi nota
text. de hoc. et legē quecunque eod. titu. licet gloſſ. ibi
male intelligat. vt. C. communia de ſucceſ. l. finali. et
ad trebel. lege finali. Item de iure digeſtorum dico
idem hoc caſu tantum: quod filia in dote aduentitia
habet heredem. vt hac. l. ſecundum gloſ. et Dy. et eſt
expreſſum in lege auus. in princip. de iure dotium. ſi
bene inſpiciatur. Nec obſt. quod dicitur in caſtren.
pecu. quia filiuſfami. non poteſt deſcendentes habe-
re heredes legitimos qui non ſunt in poteſtate pa-
tris. vel ab ipſo patre emancipati. Et ſic ipſe pater
ipſis deſcendentibus prefertur. vt infra ſi quis a pa.
fuc. ma. l. prima. §. nepos. ſed filia poteſt habere po-
ſterioritatem que nō eſt neque fuit in poteſtate patris
ipſius filie. vt inſtitu. de pa. po. in fin. Nec ob. quod
not. ſupra eodem. l. nupta. §. primo. quia illud refer-
tur ad. l. prout loquitur de dote profectitia. ſecus in
d aduentitia vt dixi. alias male diceret. ¶ Quarto[d]
27 quero quid de dote profectitia † quando ipſa filia
eſt ſtipulata ipſo patre volente. vel pater eius nomi
ne vt in caſu huius. l. ſecundum Dyn. vel alio modo
pater donauit ipſi filie integram actionem de dote.
cuius erit actio ſoluto matrimonio. Reſpon. viua fi-
lia non eſt dubium quod eſt ipſius filie. vt hic ſecun-
dum Dyn. et ſupra eodem. l. ſi cum dotem in princi.
et ſupra famil. erciſcun. l. pompo. philadelphus. et
not. C. de inoff. do. l. ij. ſed filia mortua videtur quod
e tranſeat[e] ad filios filie tanquam ad heredes. vt hic ſecū
dum lec. Dyn. et expreſſe ipſe Dyn. dicit reſponden-
do ad. l. dos a patre profecta. vt ſupra vidiſtis. In
contrarium videtur quod pater occupatius filie. vt
nota. ſupra eodem lege nupta. paragrapho primo.
etiam ſecundum iura hodierna vt nota. in autenti.
de here. que ab inteſta. paragrapho primo. Et Azo
dicit expreſſe in ſumma ſoluti. matrimo. circa fine.
veritas eſt quod filia tranſmittit ad filios tanquam ad
heredes vt hic ſm̄ hanc lectu. et ſ. de pac. do. l. inter
ſocerum. §. cum inter. vbi eſt caſus not. nam ibi in ca
ſu omiſſo pater videtur donare filie. et ipſius ſolius
eſt actio. vt. ſ. e. l. ſi cum dotem. in prin. et ideo ibi re
tinetur propter filios tanquam heredes filie. et ita intel
ligūt illum. §. Odof. et Iaco. de bel. in quadam diſ-
putatione. vt dixi. ſ. eo. l. ſi cum dotem. in princi. De
iure vero autenticorum hoc eſt expeditum. quia tex.
dicit omnia que per filium patri non queruntur tran
ſeunt ad eius heredes deſcendentes. vt in. d. §. j. in
auten. de heredi. que ab inteſt. ſm̄ docto. Sed dos
ex donatione tacita vel expreſſa acquiritur ipſi filie:
ita quod pater in ea nil habet facere: vt dictum eſt.
* ergo tranſit ad filios vt heredes. Non ob. quod no
ta. in lege nupta. et per Azo. in ſumma. quia illud
quando pater non donauit filie tacite vel expreſſe.
in queſtione noſtra eſt ſecus. Non obſt. quod nota.
in paragrapho primo. de heredi. que ab inteſt. quia
verum eſt quod etiam filius hodie non habet here-
dem in profectitijs ſcilicet peculijs que ipſi filio non
queruntur. ſed ipſorum dominium in bonis patris
remanet: vt. C. famil. erciſcun. l. certum. ¶ Quinto
28 † quero quid in dote profectitia vbi nulla ſtipulatio
interuenit ſm̄ ius cōmune: et filia in poteſtate mor-
tua eſt in matrimonio ſuperſtitibus liberis: an dos

a Scđo viro. Sed quid ſi scđo matrimōio ē aucta dos et deceſſit mulier liberis ſupereriſtētibus ex primo an illud plus debeat reuerti ad patrem vel ad filios primi mřimonij. vide bald. cōſil. cclxxxviij. j. volu.

Andreas Pomate.

b ¶ Ex pdictis, vide de Alle. cōſil. cxxxix. in. ij. col. in ij. volu.

c ¶ Heredes. qn̄ filiafa. in dote hēat heredē. vide Pau. de ca. cōſil. ccl. d. car. pſ. clij.

d ¶ Quarto. Adde quod cōſuluit Pau. de ca. conſ. cxxv.

Andreas Pomate.

e ¶ Tranſeat. Vide Alex. cōſi. xxix. in. ij. col. in. iiij. vo. Pau. de ca. in. l. illā in. iiij. col. C. de coll. imo. cōſil. lxiij.

* Pro itellectu. §. j. in aut. de her. que ab iteſt. deſc.

debeat ad patrem reuerti. Iſta queſtio eſt antiqua a
et difficilis. et diffinit opi. olim et hodie. nam Marti.
antiquus gloſſ. dicebat dotem non remanere apud
patrem. primo per caſum. l. illam. C. de colla. ſecūdo b
per rationem. quia in ſucceſſione prima cauſa eſt fi-
liorum. et ſic filij preferuntur patri. et iſtam rationem
29 ponit. C. eodē. l. dos a patre. Item pro eo † videtur
caſus. ſ. de pact. do. l. inter ſocerum. in princip. et. §.
cum inter. j. de lega. iij. l. vxorem. §. teſtamento. et. ſ.
de mino. l. iij. §. ſed vtrum. vbi dicitur quod dos eſt pro
prium patrium ipſius filie. ergo trāſmittit ad filios.
vt. ſ. eodem. l. ſi ab hoſtibus. Et in hac. l. videtur ca
ſus a contrario ſenſu: et iſta iura inducuntur hic per
glo. pro Marti. Item pro ſe inducit caſum. vt lega.
nomine ca. l. fina §. j. et ibi gloſſ. hoc tangit. Petr. de
bel. et quidam alij moderni tenent iſtam opinionē.
et de iure addunt rationem. dos datur propter one
ra matrimonij. vt. l. pro oneribus. C. de iure dotium.
et matrimonium eſt fauorabile propter liberorum
procreationem. vt. ſ. eodem. l. prima. ſed onus libe-
rorum remanet apud patrem: ergo rc. et. l. ſi mari-
tus. fami. erciſcunde. et. ſ. de iure dotium. l. ſi is. §. j.
Alij vt Bul. Ioan. et Azo ſunt in contraria opinio.
quod indiſtincte reuertatur ad patrem niſi ſit factū
pactum in contrarium vt. l. dos a patre. C. eodem. et
ſ. de pa. do. l. ſi pater in principio. C. de bonis que li
beris. l. ij. et. j. rem ra. habe. l. finali. et. j. de euictio. l.
pater. ſ. eodem. l. ſi ab hoſtibus. C. de neg. geſtis. l.
quod in vxorem. et. ſ. ad maced. l. ſi filiuſfami. cum. l.
ſimilibus notatis. in. d. l. dos a patre. Sed ad omnes
iſtas. ll. reſpondet Marti. quod debet diſtingui ſm̄ a
predictas leges. ſed illa non eſt bona reſponſio. vt
infra patebit. Itē hoc probatur per rationē: ſicut in ex-
traneo. vt not. in dicta. l. dos a patre. Item per aliam
rationem. quatenus duo participant circa idem il-
lud debet ſeruari de vno quod debet ſeruari de al-
tero. vt. l. ſi de meis. alias idem pompo. ſ. de arbi. et. l.
fina. C. de duobus reis. et. C. de fruc. et lit. expen. l. fin.
cum ſimilibus. ſed mortuo patre conſolidatur actio
in filiam ſine diſtinctione. ergo idem mortua filia. et
hanc rationem ponit etiam glo. in dicta. l. dos a pa
tre. per quam rationem Dy. tenuit illam opinionem
de iure. Sed qui tenent contrarium reſpondent: quod
hoc eſt verum quando in vtroque eſt eadem ratio.
hic ſecus. Item inducit gloſſa. C. de rei. vxo. actio. l.
vnam. §. ſileat vbi dicitur expreſſe. Sed Marti. re-
ſpondet quod ibi fuit matrimonium ſolutum diuor
tio rc. et ſic innuit text. ibi dum ſequitur contra vxo-
res. et ſic innuit vxorem ſuperuiuere. Preterea illud
priuilegium ne iſte retentiones fiant non tranſiret
ad alios heredes nec ad patrem vt. j. dicam. Item
inducunt. j. eo. l. ſi dotali. ſed dic vt ibi. Item facit. j.
de do. prelega. l. j. in princip. ſed reſponde eo. modo. b
Item facit contra Marti. quia ſm̄ iſta tēpora filiuſ-
fami. non habebat heredem. vt. l. ij. j. de caſtren. pe- *
cu. ergo non tranſmittit ad filios tanquam ad heredes.
iſtam rationem facit Azo in ſumma ſolu. matri. cir-
ca fin. ſed poteſt reſponderi quod imo habet in do-
te. vt. ſ. dixi. Item contra Marti. inducit Iacob. de
ra. filius non poteſt plus iuris transferre in heredes
quam habeat. vt de regu. iuris. l. nemo plus iuris. et. l. in
omnibus. §. non debeo. et. l. heredem. eodem titulo.

ſed ipſa filia erat huius conditionis
quod ſol. matri. dos reuertebatur ad
patrem. ergo idem in filijs ipſius. pro
pter quam rationem Iacob. de ra. et
Cyn. ſequendo eum tenent iſtam opi
nio. in. l. dos a patre. ſed certe hec ra-
tio non concludit quia filia habebit
hoc ius. quia ea non exiſtente in pa-
tria poteſtate dos erit integra ſua. vt
in. §. videamus. et. j. eod. l. ſi ſocer. ita
ergo in propoſito cum filij ipſius mu
lieris non ſint in poteſtate patris ma
terni ſcilicet aui eorum: conſolidatur
totum ius dotis in eos ſicut fieret in
matre eorum. Quid ergo dicemus?
certe multum eſt dubia queſtio. in tā
tum quod Rofre. in titu. de actio. ex
ſtipula. pro dote noluit eligere verio
rem. et noſtri gloſſatores quando vo
lunt ponere exemplum de lege de cu
ius intellectu dubitetur ponunt exē-
plum de hac. l. vt no. in. l. non poſſunt
ſ. de legi. finaliter tamen teneo com-
munem opinionem noſtrorum maio
a rum[a]. quod de iure debeat ad patrem
reuerti ſimpliciter. ſiue extant libe-
ri ſiue non. per leges allegatas per
noſtros gloſſatores. qui dicunt ſim-
pliciter ad patrem reuerti. que per nul-
lam aliam. l. diſtinguūtur. debent er-
go intelligi quod nullo caſu dos re-
maneat apud maritum. vt. j. de ver.
ſignifi. l. cum querebatur. Secundo
per. §. ſileat. et per rationem ibi poſi-
tam. quia naturali ratione pater tene
tur alere filios: non propter dotem: et
per hoc patet reſponſio ad rationem
Petr. Tertio per. l. inter ſocerum. §.
cum inter. Nam ex vigore tacite re-
nuntiationis dos ibi retinet. alias iſta
lex eſſet facta fruſtra et in caſu nō du
bio: contra legem quod labeo. ad car
bo. Quarto quando filia paſciſcitur
in dote nocet ſibi demum in vno ca-
ſu. ſcilicet ſi fuerit ſui iuris effecta. vt
ſ. eodem. l. ij. §. item ſi voluntate. ſed
b ſi opi. Marti. eſſet[b] vera noceret ſibi
in alio caſu. ſcilicet ſi filia decederet
* cū filijs. et ſic iuriſcōſultus inſufficien

a ¶ Noſtrorū maiorū. vide late Cal. per. iiij. col. cōſi. j. de dona. inter vi. et vxo. et Io. an. in addi. ad ſpec. in tit. de do. inter vir. et vxo.

Andre. Poma. ¶ b Marti. eſſet. Adde Panor. in c. quod tranſacti. in ſecundo notabili. de offi. deleg. bal. in. l. fi. ver. vnū. C. cōmunia vtri. iudi. ſic eſt in ſtatuto vt per Bart. in. l. ceſarē in. viij. de pub. et de conſuetudine quod nō extēditur ad alium caſum. adde quod dicit Oldra. conſi. ccxxvij. incip. proſpectis caſ de. cōſi. xj. in rubri. de feu. Alexā. conſi. ix. inci. viſo themate. in. j. colū. in. ij. vol. Paul. de caſt. cōſil. ccxij. incip. quādo adiectioni ad fin. moder. in. c. j. in. vj. q. qui feudi. dare poſ.

* Pro cōcor. Aduerte quod Bart. in. l. in quarta ff. ad. l. fal. ver. quero filia deceſſit antequam pater dicit quod meritis dotem imputat nepos in legitimam. cōtrarium tamen voluiſſe allegatur in hac. l. poſt dotē Bar. qui dicit quod quando eſt heres matris dicta dos non cōputatur in legitima. ſolutiōes ad iſtud cōtrariū vide accōmodare Ang. are. in. §. fi. poſt gl. in ver. cōſtōnes. inſti. de inoff. teſt. qui videtur ſentire hanc cōtrarietatem: dic vt per eum.

ter reſpondiſſet: quod nõ eſt dicẽdũ.
non ob. l. illã. C. de col. quia loquitur
ibi in filia ſui iuris. qđ patet qꝛ ibi cõ-
iungit patrem ꝛ matrem. quam con-
ſtat non habere filiam in poteſtate.
nec obſt. ꝙ in ſucceſſione eſt prima
cauſa filiorum ꝛc. quia in hac dote ꝓ
fectitia que eſt communis ſibi et pa-
tri ipſe nõ habet heredem. hoc eſt ꝙ
voluit dicere. l. ij. de bo. que libe. ſcili-
cet vt ea que dicuntur de aduentitijs
alijs nõ habent locum in dote a pa-
tre data. non obſt. l. inter ſocerum. in
prin. ꝛ. §. cum inter. imo facit ꝓ: vt di
xi. Nec ob. l. vxorẽ. §. teſtamento. de
leg. iij. qꝛ ibi pater deceſſerat. in q. no
ſtra viuebat. nec ob. l. iij. §. ſed vtruꝫ.
quia nõ eſt vere propriũ: ſed quaſi ra
tione cõmunis. nec obſt. l. ſi ab hoſti-
bus. quia facit ꝓ. Nec ob. j. vt le. no.
ca. l. fi. §. j. ꝛ ibi no. Concludo ergo de
iure dotẽ reuerti ad patrẽ. lꝫ de con-
ſuetudine obſeruet͛ opi. Mart. ¶ Et
iſta diſputatio an de iure an de con-
ſuetudine dos reuertatur eſt vtilis ꝓ
30 pter multa. primo † ecce filiafamilias
habens filios ex primo matrimonio
nupſit ſecundo viro: ꝛ habet dotem
profectitiã: ꝛ moritur in ſecundo ma-
trimonio ſine filijs. Certe ſi de iure
eſt vera opi. Marti. ſuccederẽt in do
tẽ filij primi matrimonij. quia prima
cauſa eſt liberorum. ſi de iure non eſt vera tunc ſec⁹.
nam cum cõſuetudo dictet ꝙ dos remaneat apud
virum propter filios eiuſdem matrimonij: non extẽ
ditur ad alium caſum. vt. l. ſi vero. §. de viro. j. eod. ꝛ
l. quod vero. ſ. de leg. Et hoc tenuit Jacob. but. in
l. fi. C. cõmunia vtriuſqꝫ iud. ꝛ ibi repertur in repor-
a tationibus ſuis. ꝛ hoc puto verum[a]. quia de eodem
oportet filios extare. caſus eſt in. l. ſi inter virum. ſ.
de pac. dotalibus. ꝛ. j. de condi. ꝛ demon. l. cum vir.
31 ¶ Itẽ facit ad aliud. pone † ꝙ maritus deceſſit pri-
mo: poſtea deceſſit vxor extantibus liberis: an pa-
ter poterit repetere dotem ab illis filijs. Dyn. hic vi
detur dicere quod non: quaſi filij habeantur vt he-
redes filie. ibi dum dicit reſpondẽdo ad. l. dos a pa
tre. vel illud quando mulier deceſſit in matrimonio.
Si autem poſt repetit vt heres filie. vt hic. Et iſta
ſunt verba ſua vt vidiſtis. quaſi dicat ſi filij extant
ipſi ſunt heredes. alias pater. Vel forte fuit motus
Dy. ad hoc dicendum: quia ante ſolutum matrimo-
nium non eſt nata actio. ꝛ ſic filia non habet qđ trã
mittat. ꝛ ideo tota actio eſt patris. ſecus ſolu. matr.
iſtam reputo falſam de iure. nam ius conſolidatio-
nis inter patrem et filiam eodem modo habet locũ
ſolu. matrimo. ante dotis exactionem. ſicut eo con-
ſtante. vt. ſ. e. l. ſi marito. §. ſi voluntate. ꝛ. j. e. l. in in-
ſulam. in prin. ꝛ ſic matrimonium eſſet ſolutum: non
facit illud ius magis eſſe tranſmiſſibile ad heredes
quam primo. vnde hoc nõ eſt veruꝫ de iure. nec etiã
b puto verum[b] de conſuetudine. quia iſta conſuetudo
habet locũ in muliere decedente in matrimonio. vt
l. dos a patre. ꝛ ſic non porrigitur ad caſum quo vir
predecedit ꝛ mulier ſuperuiuit. arg. d. l. ſi vero. §. de
viro. ꝛ quod no. j. eo. l. ſi dotali. ꝛ de do. preleg. l. j. in
princi. ꝛ. ſ. de pac. dotalibus. l. ij. ꝛ cũ erã bononie eã
c audiui ſic determinatã fuiſſe bñ per octo doc.[c] tñ de
dicto Dy. hic nullam fecerunt mentionẽ. credo hoc
eſſe verum de iure. ꝛ videtur caſus. ſ. de pactis do. l.
bebius. Predicta vera niſi probaretur de conſuetu-
dine idem eſſet etiam ſi mulier decederet in viduita
d te exiſtentibus liberis. ꝛ hoc ſm opi. quã tenemus[d].
* ſed ſi opi. Mar. eſſet vera de iure. tunc iſti filij ſucce-
32 derent matri vt heredes. ¶ Item ad † aliud an filij
filie cõputent ſibi dotem matris eorũ in ſupplemẽ-
e tum legitime eis debite in bonis aui[e] an non. nam
ſi vera eſſet opi. Marti. de iure ipſi habent vt here-
des matris. ꝛ ſic non computantur in legitimã cum
tractaretur de ſucceſſione aui. vt. l. ſcimus. §. reple-
tionẽ. Si vero alia opi. eſſet verior. iſti filij nõ habẽt
hoc a matre eorũ: ſed a patre matris a quo cõſuetu-
do aufert ꝛ ſic videret͛ cõtrariũ. hoc nõ examino mo
33 do: qꝛ vtilis ꝛ ſubtilis paſſus eſt. ¶ Sexto † quero
vtrum cũ pater agit de dote ſit priuilegiatus ſicut
filia. Et dicit Dyn. ꝙ videtur ꝙ ſic qꝛ patri cõpetit
actio ex ſtipulatione tacita. vt. §. extraneum. ꝛ. §. ſe.
C. de rei vxo. act. Preterea videtur caſus. j. e. l. in in-
ſulam. §. vſuras. In cõtrariũ. quando perſona facit
locum priuilegio: ceſſante perſona ceſſat priuilegiũ.
vt. l. in omnibus. ꝛ. l. priuilegium. j. de regulis iu. ſed
priuilegium conceditur mulieri. ergo ꝛc. vnde ipſe
diſtinguit. aut pater agit filia viuẽte. ꝛ eſt actio pri-
uilegiata. quia agit ad vtilitatem filie. aut agit filia
mortua ꝛ tunc eſt ſecus. non ob. l. in inſulam. §. vſu-

a ¶ Verum. Vide Bal. conſi. cccclxix. lib. ij.

b ⁓ Andre. Poma. ¶ Puto verum. vide Imo. conſilio lxiiij.

c ¶ Octo doct. hoc idem refert ꝛ ſequitur Pet. de an chara. eius conſi. cccl. ꝛ Bald. conſi. vij. iij. volumi. et Paul. de caſtro conſil. cxxvij. quid autẽ ſi pater ſtipulatus ſit dotem reſtitui ſibi aut cuiuis deberet reſtitui et ſit ſtatutũ ꝙ marit⁹ lucretur certam partẽ dotis an non obſtãte ſtipulatione maritus lucretur partẽ ſecundum formã ſtatuti Bald. tenet quod ſic conſilio xcvj. libro iiij. ꝛ idem refert hic tenuiſſe ray. et quod dicit hic barto. de conſuetudine nõ videtur placuiſſe Bal. alleg. conſi. vij.

d ⁓ Andre. Poma. ¶ Quã tenemus. ad de Alexã. conſi. xxiij. in. e. col. in. iiij. vol. Alex. in. c. in quartã. in xviij. col. ff. ad. l. fal. Pau. de ca. cõſi. xxv. Cap. conſi. liij. alex. ɔſi. xxiij. in. ij. col. in. j. vol. Panor. cõſi. cxv. in ij. dubio. in. ij. vo. imo. conſi. lxiiij.

* Pro intel. l. illam. C. de col.

e ¶ Bonis aui. vide Bal. all͛. cõſi. Bar. in cõſi. incip. pater dedit dotẽ. ꝛ cõſi. inci. Gilibertus. ꝛ cõſi. inci. ray. ꝛ vide tu Bal. ꝛ Pau. de caſt. in. l. qm̃ nouella. C. de inoffi. teſt. ꝛ in. l. illã. C. de col. ꝛ eũdẽ Pau. de ca. in cõſi. lxij. inci. dubitatio. in cõſi. cxxij. inci. dubia de quib⁹ ꝛ in cõſi. cclj. inci. viſis ꝛ cõſideratis. Petr. de anch. in cõſi. xlix. inci. viſis diligẽter. ꝛ in cõſi. ccc. inci. diuin⁹ Bar. Alex. et ponit in. d. l. illã. ꝛ in cõſi. xxiiij. in. j. vol. repetito. in. iiij. vol. cõſi. xxiij. põdera tñ in cõtrariũ verba Bal. diſtinguẽtis in. § illã. quẽ ſequitur Sali. in. l. ſcimus. §. repletionẽ. C. de inoff. teſta. ꝛ imo. hic ꝛ in. l. in quartã. ad. l. fal. idẽ Pe. de ancha. in ɔſi. ccclxvj. inci. in themate. ſed Alex. rapha. et Ro. in. d. l. illã reprobant pro quo vide quod not. idem Alex. in. l. pactum. C. de col. vide tamen And. Barb. in conſi. xl. in. ij. volu.

ras. j. eo. qꝛ ibi pater fuit ſtipulatus vſuras. ideo hꝫ a
eas nõ ꝙ ſit actio bonefidei in patre. acceſſiões aũt
naturales bene haberet etiã ſine ſtipulatione. vt. l. ſi
marito. in fi. ſ. e. ita debet intelligi qđ not. in. §. itẽ ſi
de dote als in. §. fuerat. inſti. de act. et quantũ ad ſe-
cundũ credo ꝙ ſit verũ qđ Dy. dicit ꝙ actio q̃ trãſit
34 ad patrẽ non ſit bonefidei. ¶ Ego credo † ꝙ ſi ad
diabolũ infernalẽ tranſiret haberet priuilegium do
tis: qꝛ omne priuilegiũ datũ doti qđ meretur execu-
tionem a lege vel ab hoĩe viua muliere tranſit ad
quẽcũqꝫ vadit dos. vt dixi in. l. ſi maritũ. ſ. e. nã vſuſ
fructus eſt perſonalis. et in eo quod eſt facta execu-
tio tranſit ad heredem. in eo ꝙ non eſt facta execu-
tio nõ tranſit. modo actio de dote incõtinenti ꝙ eſt
dos eſt priuilegiata. et ſic eſt facta executio. Itẽ pri
uilegiũ hypothece ſtatim cũ eſt dos eſt facta execu
tio et ad quẽcũqꝫ tranſit. ſunt tamen quedã priuile-
gia que nõ merentur executionem nec a lege nec ab
hoĩe. vt priuilegiũ perſonale ꝙ non habet niſi vene
rit ad conflictũ. Et quid eſt priuilegiũ. tex. dicit. C. q̃
bo. ce. poſ. l. fi. §. fi. circa fi. vbi dicitur ꝙ eſt quoddã
officiũ iudicis qđ reſultat ex illo priuilegio: qꝛ nõ eſt
priuilegiatus per ius: ſed iudex ex officio ſuo defert:
ideo non tranſit ad alios mortua muliere. ſm hanc
glo. quicquid dixi tibi in. l. j. ſ. eo. Priuilegium ergo
bonefidei trãſit ad quẽcũqꝫ. vt. §. extraneũ. et. §. ſeq.
C. de rei vxo. act. ſed in iſto priuilegio qđ non meret͛
executionẽ in muliere nõ tranſit ad patrẽ viua filia.
35 Pone ergo in ſimili † ꝙ mulier cedit actionem de do
te alteri: trãſit ne in ceſſionariũ viua muliere cũ pri-
uilegijs ſuis. Pet. et Cyn. in lege prima. C. de priuil.
do. dicũt ꝙ ſic. quia pertinet ad vtilitatem mulieris
et alleg. l. vlti. de priuile. fiſ. et eodem modo trãſit ad
patrem. Ego cogitaui quod anno tenui opi. Pe. ibi
vbi ponit. ſed reperi vnam legem que turbauit ſpiri
tum meũ in hoc in aut. vt exac. inſtan. do. circa prin.
col. vij. Neſcio quid dicam. finaliter eſt ſic dicendũ.
quedam eſt ceſſio que fit ex neceſſitate ex vtraqꝫ par
te. quia ille qui cedit cogitur cedere. et ille qui emit
cogitur emere. iſto caſu tranſit cum onere ſuo. vt. l.
fi. C. de priuile. fiſ. et ſi neſcires extrahere tũc venias
ad me. Quedam eſt ceſſio que fit ex voluntate. ꝛ iſto
caſu non tranſit priuilegium: vt in aut. vt exactio. in-
ſtan. do. circa princip. ſed quicquid dixi in. l. vnica. C.
de priui. do. quod tranſit priuilegium in ceſſionariũ.
intelligo ſi agit iure directo nomine cedentis. vt gl.
probat in. §. fuerat. inſti. de actio. ſecus ſi ageret no-
mine ſuo vtili. Modo quo ad patrem. pater poteſt
agere ſuo nomine tanqꝫ adminiſtrator filie. vt lege
cum dos. ſupra de pac. do. dixi in. l. ſi cũ dotem. §. itẽ
pater. ſupra. e. ꝛ. l. ij. §. item ſi volũtate. ſupra eodem.
Et iſto caſu ſi agit dico ꝙ habet priuilegium. ſed ſi
ageret nomine ſuo et ad ſuam vtilitateꝫ licet veniat
per obliquũ ad filiam tunc non habet priuilegiũ et
a ſic ſumus expediti. ¶ Sed quero pater[a] dedit do-
tem filie et ſtipulatus eſt pro filia et eſt mortua ſine
liberis ſuccedit ne pater ſolus qui dedit dotem vel
pater et mater cum fratribus et ſororibus. et fui nu-
b per[b] interrogatus de hoc. et caſus eſt in. l. ꝙ ſcitis. ij.
rñ. C. de bo. que libe. dixi quod pater ſolus et eſt ibi
caſus ſingularis ita ꝙ non eſt alibi.

1 ☞ Actio de dote etiam ſoluto matrimonio effici-
tur propria patris et filie.
2 Mõ ſoluitur pro dote etiã ſoluto ma-
trimonio cõuertitur in dotem.

SI pater. Dos ſolu-
to matri-
monio ꝑ actionẽ de do-
te repetit͛. h. d. ¶ Op. ꝙ
agit conditione indebiti
vt. l. ſi quis in fundũ. §. j. ſ. loca. Gloſ.
dicit ſol. vt ibi. Pe. dicit ꝙ hec eſt ſpe-
cialis fauore dotis. ratio quia actio ꝺ
dote eſt cõmunis patris et filie: ſed cõ
ditio indebiti eſt propria patris ſolu⁹
1 ſoluentis indebitũ. ¶ Ex quo no. † ꝙ
actio de dote etiã ſolu. ma. efficit͛ pro-
pria patris et filie: vel dic aliter ſecun
dum Ja. de are. nã licet matrimoniũ
ſit ſolutum tamẽ dos adhuc eſt debi
ta viro. vt. l. ſi ſocer. §. lucius. j. eo. et. l.
titio. §. titio. de condi. et demon. et iõ
2 etiã ſi ſoluatur † ſol. ma. in dotem cõ-
uertitur facit quod dixi. ſ. eo. l. ſi mari
to. §. j. et quod no. in glo. ibi.
1 ☞ Onus dotãdi an tranſeat ad he-
redem extraneum. remiſſiue.

IN inſulam.
c Mors ciuilis[c] patris fa
cit actionẽ de dote filie
eſſe pro ſolido. hoc dic.
¶ Op. ſ. e. l. ſi marito. §. ſi voluntate
gloſ. ſubaudit hic maxime. vel dic qđ
nõ petierat cũ effectu. id eſt non exege
rat. nã tũc ſecus. q. d. per exactionẽ im
d peditur conſolidatio[d] fieri in filiã: non
per petitionẽ vel ſñiam. vt in. l. cõtra-
ria. et verum dicit. vt. C. cõia vtriuſqꝫ
iudi. l. fi. et. C. de bo. que lib. l. ij. Addit
Dyn. rationẽ ꝙ ſi patri eſſet ſoluta. a
ctio de dote eſſet extincta: et bona trã
ſirẽt ad fiſcũ cũ onere ſuo. ar. l. ſi ma-
rito. in prin. ſ. e. et. l. ſi maritus. ꝛ ad ſil.

a ⁓ Andreas Poma. ¶ Sed quero pater. Ego conſului pridie ſecus in cauſa dñe libere de bellamnib⁹ vide in dicto conſilio. et vide Lu. ro. in cõſi. xxxix. inci. viſis ac diſcuſſis.

b ¶ Nuper. adde ꝙ opi. Bar. ſequitur Ro. conſi. xl. et multa ibi adducit reiecta opi. Bal. in auten. defuncto. ad ter.

c ¶ Mors ciuilis. iſte tex. facit ſecũdũ pau. de ca. ꝙ cõfiſcatis bonis nõ trãſit in fiſcũ feudũ vel ẽphyteuſis q̃ poſt mortẽ patris deuẽtura ſũt in filios ꝛ hoc etiam tangit Bal. in l. j. C. ꝺ bo. libe. Bal. in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ꝺ dã. infe. reprobãdo ſpec. in ti. ꝺ feu. §. quoniã. ver. xl. vbi videtur tenere quod trãſeat ĩ fiſcũ quouſqꝫ ille viuit cui⁹ bona ſunt cõfiſcata qđ eſt ɔtra. c. ſi vaſallus culpã. ſi de feu. fue. contro. et in. c. j. ſi vaſ. feu. pri. et. c. felicis. circa mediũ de penis. de quo lati⁹ ꝑ Alex. cõſil. xxiij. et. xxix. in. j. vo. et cõſi. xcix. iiij. vol. et ꝑ Old. conſi. xvij. et appellatiõe mortis an cõprehendat͛ ciuilis vide eundẽ Old. conſ. cclxxiiij. et pe. de anch. conſi. ccclxxix. vbi cõſuluit ꝙ non ꝺꝛ decedere ſine filijs decedens cum filio fratre minore.

d ⁓ Andreas Pomate. ¶ Conſolidatio. vide alex. conſilio. cxxxiij. in. iiij. colum. in. ij. volumine. et vltima colum. in materia an per ingreſſum filium in religionem cõſolidetur actio in patrem vide caro. rui. in repe. l. gallus. §. et quid ſi tantum. in. v. col. et ſeq. de li. et poſt.

leia.l.cũ fiſco.ꝛ ad trebel.l.marcel.ita
3 dicit Dy.tenet ergo † ꝙ onus dotãdi
filiam tranſit ad heredẽ extraneũ.cõ
trarium dixi in.l.ſi marito.§.ſi volun
tate.ſ.eo.et dixi in.l.poſt dotẽ.ſ.eo.
1 ☞ Teſtis ſi vn⁹ dicit aliquid factũ
ante guerrã et alius poſt guerraȝ qđ
ſibi non contradicunt.
2 Fructus dotis putatiue quod tenetur
reſtituere niſi quatenus cõſumpſit in
mulicre vel rebus eius.
3 Fructus percepti per virũ ex dote pu
tatiua:quatenus expendit pro vtilita
te mulieris ſibi compenſat.

Fructus. Vir non lucratur fru-
b ctus dotis putatiue.
1 retinet tamen quatenus in vxorẽ con
c ſumpſit.et quaten⁹ neceſſario vel vti-
2 liter impendit.h.d. ¶ Op.dr hic an-
te cauſam liberalẽ.cõtra q: pendente
d cauſa liberali vir dȝ etiã alere ipſam
3 vxorẽ.vt.l.fi.C.de ordi.cogni. Sol.ex
ponit hic ante cauſam liberalẽ.ſ.fini-
tam.et ceſſant cõtraria.q̃nq̃ȝ exponit
e ecõtra.vt.ĩ.de cõtrario iud.tu.l.iij.§.
1 penulti.Et hoc † inducit Iac.de are.
ad.q.de teſtibus quoȝũ vnus dicit ali
quid fuiſſe ante guerrã.alius dicit fu-
iſſe poſt guerrã.nõ enim cõtradicunt
ſibi.debet eñ intelligi ante guerram
ſcilicet finitam:et poſt guerram ſcilȝ
inchoatã.et ſic ad idẽ tẽp⁹ ſe referũt.
de quo habes tex.extra de teſt.c.cum
1 tu.fa.ſ.ſi cer.pe.l.ij.§.pe.in eo qđ ex-
ponitur ante nuptias et poſt nuptias.
et ibi plene hunc articulum examina
2 ui. ¶ Oppo.ſ.eo.l.diuoꝛtio.§.impẽ-
1 dia.ſol.ibi in vera dote.hic in putati-
ua.et ſm hoc hic videtur text.contra
glo.et Dy.in eo qđ no.ſ.e.l.ſi ante nuptias.vt in ma
2 trimonio putatiuo † quis teneť reſtituere fructus niſi
a quatenus conſumpſit[a] in muliere vel in rebus eius.
¶ Op.C.de rei ven.l.certũ.Sol.ibi loquiť in bone-
fidei poſſeſſoꝛe qui putabat ſe dñm et ſui contẽpla-
tione tantũ fruct⁹ recipiebat nullo alio reſpectu:hic
vero percipiebat fructus ratione oneris matrimo-
3 nij. ¶ Quero quo iure † maritus illos fruct⁹ ſibi cõ-
penſat vel iure cõpenſationis.vel iure exceptiõis do-
li. Quidã dicunt ꝙ iure cõpenſationis. Nec ob.§.ſȝ
nec ob impenſas.C.de rei vxo.act.q: ibi nõ ꝓhibeť
cõpenſatio vt ibi dixi in.l.rei iudicate.§.j.ſ.e.et poſi
to quod pꝛohiberetur non habet locum in matrimo
nio putatiuo,ſed in vero.vt.l.ſi cum dotem.§.fi.cum
l.ſeq.ſ.eodem.
1 ☞ Debitũ hincinde ex cauſa vſuraria cõpenſatur.
2 In actione de dote quod currant vſure ex moꝛa.
3 Vſure viro in dotẽ nõ ſolutã qđ debeantur etiam de
iure cano.ſecus mulieri in dote reſtituenda.
4 Vſure legales qđ hodie ſunt pꝛohibite et coꝛrecte.

Vſuras. [b]Debitũ † hincinde ex cauſa vſura-
ria cõpenſatur.Itẽ marito nõ debẽ
tur vſure qui nõ alit vxoꝛẽ.h.d. ¶ Quero[c] an in a-
ctione de dote currãt vſure ex moꝛa.Certe ſic.q: eſt
actio bonefidei.vt habes in gl.habes ergo ꝙ actio
de dote eſt puilegiata etiã moꝛtua filia. ¶ Quero
quid[d] de iure canonico.an iſta vſura debeať.Rñdeo
† marito poſt moꝛã in dãdo ſibi dotẽ debẽtur vſure:
magis eñ petit tãq̃ȝ ꝓpꝛiũ intereſſe q: ſuſtinuit one
ra matrimonij quã vt vſura ꝓpꝛia:vt in.c.ſalubꝛiter.
extra de vſu.ſed mulieri[e] paſſe moꝛã in dote reſtituẽ
da ſibi ſoluto mat.vſure non debentur.q: tunc pꝛo-
pꝛie eſſent vſure.ſm Inno.et Ioã.an.in.d.c.ſalubꝛi
ter.lȝ Cyn.aliter dicat in.l.j.§.exactio.C.de rei vxo.
4 act. † facit qđ tȝ azo in ſũma de vſu.ꝙ oẽs vſure etiã
legales ſunt hodie ꝓhibite et coꝛrecte de iu.ca.

Ad virum. Reintegrato matrimonio iudi-
cium de dote inceptũ per extra-
neum non diſſoluitur.h.d.
1 ☞ Maritus pro reſtõne dotis qđ teneť cedere no
mina debitoꝛũ etiã ſi nõ habeat aliũde vnde viuat.
ſi ex ſua opera poteſt ſibi querere victum.
2 Quis qñ poſſit ſoluere in nominibus debitoꝛum.

Si maritus. Maritus † nõ tene-
tur pro reſtitutio-
nẽ dotis actionẽ cedere ſi aliud ad vi-
ctum ſufficiens ſibi non remanet.h.d.
glo.dicit notabiliter niſi perſona mari-
ti ſit talis quod ex ſua opera poſſit ſibi querere victũ.
quod tene menti.omnes gloſſ.tendunt ad expoſitio-
f nem litere. ¶ Queriť[f] hic Iacob.de are quid ſi etiã
mulier nõ habet vnde viuat.certe ipſa pꝛeferť viro.
2 Dixi in.l.maritũ.ſ.e.Dyn.inducit ad † .q.teneoꝛ tibi
ad centũ volo ſoluere in noĩe debitoꝛuȝ an cogaris
recipere.Videť ꝙ ſic.vt hac.l.et.l.cũ q̃ritur.ĩ.de ad-
mi.tu.In cõtrariũ ceſſio videť emptio.vt.l.ſi dubi-
tet.§.j.et.l.cũius q̃ ĩ.de fideiuſ.ſȝ nemo inuitus cogiť
emere.ergo ꝛc.Dyn.dicit ꝙ non cogitur recipere.vt
l.non aduerſus.C.ſi cer.pet.et.l.nã et ſeruus.ſ.de ne.
geſt.mihi videť ꝙ hec.q.nõ fuit neceſſaria.nam aut
q̃s teneť ideo q: hȝ actionẽ.ꝛ eam cedẽdo liberatur.
vt.l.qđ debeť.ſ.de pecu.aut tenetur al's et tunc non

a ¶ Cõſumpſit.Pau.tȝ cõtrariũ ꝑ gl.in verbo ꝓpẽſa
tis que videtur velle ꝙ eos lucretur nõ tãq̃ȝ marit⁹:
bonefidei poſſeſſoꝛ.et hic ſi erant cõſumpti nec effe
ctus erat locupletioꝛ.nec text.negat hic quin ſi eẽnt
conſumpti in alia cauſa quam in muliere nõ poſſint
repeti ꝛ de teſtib⁹ dicentib⁹ ante guerrã ꝛ poſt guer
ram.vide Bal.cõſil.lxxiij.et ſe.iij.volu.ꝛ de ãñ poſt et pꝛius vide eundẽ Bal.cõſil.xlij.j.vol.ꝛ qñ teſtes reducendi ſint ad cõcoꝛdiã.vide alex.cõſil.xxiiij.ij.vol.Pe.de ancha.cõſil.ccxcvij.Et etiã de teſtib⁹ dicentib⁹ ante et poſt Angel.cõſ.cclxxiiij.

b ¶ Vſuras et vid bar.in conſilio lxxvij.ici.Frãciſ.habuit.m.in vxoꝛẽ ꝛ vide Bar.in cõſ.ccxciiij.incipiẽ.hubertus habuit vxoꝛẽ
quãdã vbi loquiť de vxoꝛe an ſit alimẽtãda.Ab.in
d.c.ſalubꝛiter.vide ibi.Andre Barb.

c ~ And.Poma. ¶ Quero.vide are.in.§.fuerat.in-
ſti.de actio.et quid de iure cano.vide Bar.in.l.atq̃ȝ
oĩa.§.tantũ.ff.de neȝ.geſt.alex.conſi.xxvij.in.ij.co.
et conſi.lxiij.in ij.col.in.iiij.vol.panoꝛ.conſi.xxxix.in
ij.vo.bal.in l.fi.§.pꝛeterea.C.de iure delib.

d ¶ Quero quid.Adde que voluit Romañ.conſilio
dxvij.Pau.de caſtro.in lege diuoꝛtio.ſupꝛa.e.Abb.
conſilio.cvij.li.ij.

e ¶ Mulieri.Adde Pau.de caſtro.cõſi.cclxxxvij.et
que poſui in.l.diuoꝛtio.

f ¶ Querit.et etiã Bald qđ ſi vir hȝ magnũ palatiũ
modici redditus et magni valoꝛis an cogatur ven-
dere hic non decidit ſed in.l.qui bonis.C.qui bo.ce.
poſ.dicit ꝙ non pro quo vide Ro.cõſi.ccccix.

cogetur quis recipere actiões.niſi cũ debitoꝛ aliud
a nõ haberet[a].vt.l.cũ a quo ꝛ auť.ibi poſita.C.de ſol.
1 ☞ Succeſſio quando habeat vim ſolutionis.
2 Pater ꝛ filia in dote an equiparentur duobus reis.

Si ſocer. Succeſſio ſoceri quam fa-
cit genero nõ ꝑimit filie
ius ꝯſolidatiõis.h.d. ¶ Op.ſucceſſio
hȝ vim ſolutiõis.vt.ĩ.de fideiuſ.l.ſi de
bitoꝛi.ergo ꝑimit filie ius ꝯſolidatiõis
1 vt no.in.l.in inſulã.in pñ.ſ.eo.So ſucceſſio hȝ † vim
ſolutiõis reſpectu ſuccedẽtis tñ nõ alteri⁹ ſm Azo.
hoc nõ eſt verũ per.l.ſi ei.§.j.ſ.de euic.vñ glo.dicit
ꝙ hȝ vim ſol'onis quantũ ad ſuccedentẽ ꝛ fideiuſſo-
res ꝛ ad ceteras acceſſoꝛias obligatiões.q.d.nõ q̃ȝ-
tũ ad filiã q̃ quo ad patrẽ non eſt acceſſoꝛia:imo eq̃
b pꝛincipal'r debeť ſibi ſicut pr̃i.ꝛ hoc dicit glo.[b] iij.q̃
2 equiparat † patrẽ ꝛ filiã duobus reis:licet nõ ſit pꝛo
pꝛia eq̃paratio vt.l.nõ ſolũ.ſ.eo.ꝛ ibi dixi.Dy.vero
dicit ꝙ ſucceſſio hȝ vim ſolutionis quantũ ad oẽs q̃
bus põt ſolui:ſed patri nõ põt ſolui inuita filia.vt.l.
q̃ hoiem.§.ſi gener.de ſol.ideo ei⁹ ſucceſſio nõ hȝ vi
ſolutiõis.ꝙ nõ placet.quid enim ſi filia nõ haberet
cauſam cõtradicendi,certe tũc ſucceſſio patris ha-
beret vim ſolutionis ſm eum.quod eſt contra iſtuȝ
tex.dico ergo ꝙ ſucceſſio hȝ vim ſolutionis ex qua-
dam fictione que tunc demũ inducitur quando ille
qui ſuccẽdit vult ex hoc euitare damnum.vt.d.l.ſi ei
ĩ.de euic.ꝛ.l.ſi debitoꝛi.de fideiuſ.ſec⁹ ſi ex hoc vel-
let lucrum conſequi.vt.l.heres a debitoꝛe.§.fi.ĩ.de
fideiuſ.ꝛ ita hic nõ habetur pꝛo ſol.vt per hoc patet
d pꝛiuet filiam iure conſolidationis.ꝛ de hoc dixi in.l.
5 ſi is qui pꝛo emptoꝛe.ĩ.de vſuca.in illa.q.qua quero
que ſit cauſa inducende fictionis.dixi etiã in.l.vrã
nius.ĩ.de fideiuſ.
1 ☞ Qui petit illud quod eſt reſtituturus alteri q̃ȝ
ei a quo petit non videtur facere dolo.
2 Actio de dote moꝛtuo patre ſoluto matrimonio cõ-
ſolidatur in filia.
3 Dos etiã ſoluto matrimonio dicitur deberi viro.
4 Verba enuntiatiua per modũ cauſe ꝓlata ꝙ indu-
cant diſpoſitionem etiam quo ad actionem.
5 Regula dolo facis petere quod alij eſt reſtituturus
quando habeat locum.

* **Lucius.** [c]Qui † petit illud quod reſtituturus
c eſt alteri q̃ȝ ei a quo petit dolo face-
1 re nõ videtur.h.d.Pꝛimo ponit thema ꝛ queſtionẽ.
Scđo ĩ ſiſionẽ.Tertia rñdet cuidã obiectiõi ꝯtrariũ.
Quarto pꝛobat illud ꝑ reductionẽ ad inconueniẽs.
Quinto iuxta pꝛedicta foꝛmat vnã queſtionẽ.ſcđa
ibi rñdeo.tertia ibi nec vllã.quarta ibi alioquin.qui
2 ta ibi ſed ꝛ ſi ex parte. ¶ No. † ꝙ ſo.ma.moꝛtuo pa
tre actio de dote cõſolidať in filiã.ſic.ſ.e.l.ſi mari-
3 to.§.ſi volũtate. ¶ Not.ij. † ꝙ etiã ſolu.mat.dicitur
dos deberi marito.dixi.ſ.eod.l.ſi pater. ¶ Itẽ no.
ꝙ regula dolo facit hȝ locũ qñ illud petit quod quis
reſtituturus eſt eidẽ a quo petit ſecus ſi alij. ¶ Op.
c genero nõ põt imputari cur patrem nõ cõuenit.vt
l.ſi extraneus.ſ.de iur.do.ergo videtur ꝙ a filia nõ
poſſit cõueniri.Sol.glo.ꝙ hic pater exheredauit fi-
d liam cõtemplatione dotis.ꝛ ideo filie legare videť.
et ſic pꝛopter voluntatẽ patris imputatur marito:
quod al's nõ imputaretur.Ex hac glo.not.ꝙ verba
4 † enuntiatiua per modũ cauſe ꝓlata
inducũt diſpoſitionẽ ẽt quo ad actio
nẽ. ¶ Sed ꝯ hoc vr̃.l.emptoꝛ.§.ancil
la.allegata in gl.ꝛ.ĩ.de doli excep.l.
fi.in pꝛin.Rñ.ꝙ nõ inducit diſpoſitio
nem quo ad actionẽ realẽ vt in ꝯrijs.
ratio q: nõ eſt legatũ expꝛeſſum ſed
tacitũ.arg.l.ſeruum filij.in fi.ĩ.de le.
j.ſed quo ad actionẽ perſonalẽ indu-
cit diſpoſitionẽ.vt.l.pe.ĩ.de col.do-
tis.ꝛ hac glo.lȝ tñ hec in ſe ſint vera.
tamẽ in pꝛopoſito iſta ſolutio nõ pla
cet.quia per illã cauſam teſtatoꝛ vide
tur voluiſſe filie pꝛouidere ꝛ nõ mari
to.vt.l.ſeruo legato.§.ſi teſtatoꝛ.ĩ.
de legat.j.ſi ergo nõ pꝛouidit marito
in aliquo nõ potuit eũ grauare teſta-
toꝛ vt faceret eum teneri vbi al's non
teneretur.vt.l.ab eo.C.de fideicom.
et.l.plane.la.ij.§.j.al's fi.ĩ.de leg.j.vn
de glo.ſoluit aliter.ꝙ marito non im
putaretur cur patrem nõ cõuenit vt
in contrario.ſed cur non conuenit he-
redes patris quos conuenire poteſt.
d vt hic. ¶ Oppon.[d] extra glo.hic ha-
5 betis duo.pꝛimo ꝙ regula † dolo fa-
cis.habet locum in eo qui debet reſti
tuere.ſecundo ꝙ nõ habet locũ in eo
qui debet reſtituere alij incontinenti.

a ¶ Aliud non haberet.idem tenet Romanus.conſi
lio.ccccxij.

b ¶ Dicit gloſ.Pau.de caſt.poſt Bald.ex glo.fi.not.
ꝙ pater non compellitur dotare filiam iure actiõis
et ideo videtur dicendum ꝙ non trãſit ad heredes
vt cogãtur dotare filiam ſcđm Baldum.cui⁹ contrarium vult Bartol.in l.poſt dotem.ſ.eo.et ſequitur Pau.de caſtro hic q: et officium iudicis cõpetens pꝛo alimentis tranſit contra heredẽ vt.l.ſi quis a liberis.§.item reſcriptum.ĩ.de libe.agno.et hoc dicit eſſe in filia non maritata vnde dicit qđ habuit cõſulere nunquid fi-
lia maritata ſine dote per patrem poſſit imploꝛare
officium iudicis contra patrem vt eam dotet et hoc
in lectu.dicit aliqua verba clarius vide eius conſil.
cxxxj.in pꝛincipio.et vide Baldum conſilio.lxxiij.
pꝛimo volumine.et ibi quid ſi vult repudiare here-
ditatem paternam ꝛ cõſequitur dotem ꝛ an curatoꝛ
datus bonis donec hereditas iacet poſſit dotare fi-
liam defuncti.

* Pꝛo cõcoꝛdia.Aduerte qđ his que vult Barto.in.l.
hoc.§.lucius ſcilicet quod medij tẽpoꝛis tantũ inter
uſuriũ habetur in ꝯſideratione qñ repetitur indebi-
te ſolutũ ante tp̃s.alleg.cõtrariari per do.Alexã.in
apoſtil.in.l.cũ quis.colũ.xj.C.de iu.ꝛ fact.igno.et in
l.j.col.fi.ff.de condi.inde.Tu dic ꝙ non contradicit
Bar.nã in hoc.§.lucius nõ loquitur pꝛeciſe de inter
locutoꝛia.nã dicit ꝙ mulier poterit petere pꝛopter
interuſuriũ medij tp̃is ſed nõ dicit tñ pꝛopter illud
vel aliter loq̄tur in caſu ſpeciali dotis q̃ dos cõtinet
plura alia pꝛiuilegia vt per doc.in.l.j.ff.ſol.mat.ꝛ in
c.ſalubꝛiter de vſuris.

c ¶ Lucius.Et vide Bar.in conſi.cclxix.incip.titius
maritauit ſuam ſoꝛoꝛem vbi conſuluit in materia hu
ius.l.Andre.Barba.

d ~ Andre.Poma. ¶ Oppo.vide per Ange.are.in
pꝛimo inſti.de excep.in.xxvj.col.Ro.conſil.cciij.in
ij.colum.in fi.

a ~Andr. Poma. ¶ Habent locū. adde q̄ cõtrariū tȝ Bartol. in l. j. in pe. col. de cõdi. inde. ſed ɔcordat vt per Iaſo. in l. diem. ff. de condi. inde.

b ¶ Aſcendentes. no. Pau. de caſtro in ver. reſpondi. in text. quod in caſu huius. l. non ſolum ille qui dat dotem mulieri poteſt paciſci reddi illi mulieri ſed ēt filijs ⁊ nepotibus ex ea ⁊ acquiritur illis vtilis actio ſicut ſi ſtipularetur mulieri q̄ſi repreſentetur eadem perſona p l. pater. C. de pac. do. quem dicit ſingularē ad hoc q̄d licet loquatur i patre dante dotem pro filia tamen filij filie nõ ſunt in ei⁹ poteſtate ⁊ ipſe dicitur aſcendens ex linea materna ⁊ nihilominus poteſt acq̄rere deſcēdenti non ſolum mulieri p qua eſt data dos. ſed imo liberis eius q̄d eſt valde ſingulare vnde eadē eſt ratio in quocunq; extraneo ⁊ dicit menti tenenda quia quotidiana et vtilia.

¶ Ad primū op. j. vt le. no. ca. l. fi. §. j. R̄n. q̄ regula dȝ intelligi q̄n reſtituturus eſt eidē incõtinēti. ſec⁹ ex interuallo vt in cõtrario. ¶ Op. ad iſtud de. l. iſta in fi. nam mulieri debet dos reſtitui ex interuallo. tñ pro parte ſua nõ dȝ cõueniri ſimile. ſ. de condi. ob cau. l. ſi donaturus in fi. R̄n. quãdoq; pars hȝ dilationē que miſerationis cauſa indulgeretur ſolutioni: ⁊ iſta dilatio non impedit quin habeat locū regula: vt in cõtrarijs. q̄nq; quis habet dilationē que reſpicit ipſam obligationē: ⁊ tunc impedit locū habere regulã. vt in. d. l. fi. §. j. in fin. vt le. no. ca. probatur hec ſo. in. l. ſi cū militi in fi. ſ. de cõpen. ¶ Opp. q̄ dos poſſit interim peti ꝓpter cõmodū interuſurij medij tp̄is. nec ob. petenti regula dolo facit. vt. l. j. C. ſi cõſtã. ma. dos. ⁊ j. re. amo. l. ſi mulier. §. rerū. So. ea q̄ a dixi habēt locūᵃ in petitione nõ in repetitione. ratio q̄ ille q̄ repetit ex aliqua iuſta cauſa vr̄ quodãmõ dicere vt tãq; ſpoliatus reſtituat̄. vt. l. interdū. ⁊ q̄d ibi no. in glo. de cõdi. inde. ⁊ in regula iuris q̄ dicit q̄ fauendū eſt magis repetitioni q̄ȝ aduentitio lucro. vñ cū. l. j. C. ſi conſtã. mat. dos ſo. fu. ⁊. l. ſi mulier. §. rerū. j. rer. amo. loquantur in repetitione fauet̄ ei ꝓpter interuſuriū medij tēporis. licet haberet dilationē miſerationis cauſa. q̄d nõ fieret ſi principaliter peteretur vt hac. l. in fi. ⁊. d. l. ſi donaturus. ¶ Op. ad regulã de le. j. §. redigūtur. j. quorū le. Sol. quidã dicūt ibi in poſſeſſorijs: hic in petitorijs. Tu dic q̄ ibi nõ erat liquidū quid deberet reſtitui. et ideo nõ haberet locū regula. ar. l. fi. C. de cõpen. ⁊ no. de doli excep. l. dolo. ¶ Oppo. ad ſecundã regulam q̄ q̄n eſt reſtituturus alteri habeat locum regula dolo facit. vt. l. ſi donaturus. in fi. de condi. ob cau. Sol. aut ille qui petit reſtituturus eſt alteri qui reſtituturus eſt ei a quo petitur. ⁊ habet locū regula vt in cõtrarijs: aut ille alius non eſt reſtituturus ei a quo petit̄. ⁊ nõ hȝ locū regula vt hic. Ex predictis diſtingue breuiter aut opponitur exceptio dolo facis q̄ petis q̄d reſtitutur⁹ es eidē. aut reſtituturus es alij. Primo caſu aut nõ eſt liquidum. aut eſt liquidū. ſi nõ eſt liquidū. aut eſt reſtitutur⁹ eideȝ incõtinenti. aut ex interuallo. aut erat dilatio que reſpicit obligationem: aut illa q̄ miſerationis cauſa indulgeretur ſolutioni ⁊ hoc ſecūdo caſu: aut loquitur in petēte aut repetente vt ex predictis ptȝ. Secūdo caſu principali q̄n reſtituturus eſt alij. ⁊ tunc aut ille alius eſt reſtituturus ſibi a quo petitur. aut nõ. vt dixi in precedentibus. Predicta vera in petitorijs ſed in poſſeſſorijs dic vt no. per Dy. in. c. dolo. ⁊ in. c. qui ad agendum. extra de reg. iu. lib. vj. ⁊. l. ij. C. de edic. diui adria. tol. dixi plene in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acqui. poſ.

c ~Andre. Poma. ¶ Tertio no. adde nunquid per extraneum queratur futuro marito: Alexan. conſilio xiij. incipien. viſis his que in themate in. xvj. colum. j. volumine.

r Actio q̄ regulariter non queratur per aſcendētes ex linea materna.

2 Extraneus q̄ ſemp videt̄ adiect⁹ ad ſolutionē ſiue q̄s ſtipulet̄ ſibi aut extraneo ſiue extraneo aut ſibi.

3 Actio vtilis ex ſtipulatione fauore nuptiarum queritur mulieri per extraneum.

4 In ſtipulatione dotis alternatiua actio integra eſt mulieris.

5 Si extraneus dedit dotem ⁊ ſtipulatus eſt eam ſibi reddi aut cui de iure debebit: et ex hac ſtipulatione actio eſt integra mulieris.

6 Quando extraneus ſtipulatur dotem ſibi reddi ⁊ mulieri: actio queritur pro patre.

7 Quando extraneus ſtipulatus eſt dotem ſimpliciter cui actio acquiratur.

Auus. Ex pacto aui materni dotem dantis. ſolu. matrimo. actio queritur mulieri. h. d. ¶ No. q̄ p r †aſcendētesᵇ ex linea materna nõ põt b nobis queri actio regulariter. ſimile in 2 l. debitor. in fi. j. ad treb. ¶ Scd̄o no. †q̄ ſiue q̄s ſtipulet̄ ſibi aut extraneo ſiue extraneo aut ſibi ſemp ſtipulator vr̄ adiectus ad obligationē: extrane⁹ ad ſolutionē. vt hic ⁊ in ver. ſed dicendū. ꝓbatur in. l. ſ. c §. ſi fructuarius. j. de ſtip. ſer. ¶ Tertio not.ᶜ †q̄ fa3 uore nuptiarū p liberã perſonã extraneã q̄ritur actio mulieri vtilis ex ſtipulatione vt hic in fin. ¶ Et aduerte diligenter ad tex. qui dicit maxime propter affectionē perſonarū: quaſi dicat ſolus fauor nuptiaȝ ſufficit. etiã ſi affectio pſonarū nõ eſſet. ¶ Ultiõ no. 4 †q̄ fauore dotis ſi aliquis ſtipulet̄ ſibi aut mulieri et ſic alternatiue: mulieris eſt integra actio. vt hic facit. l. vxorē. §. teſtõ. j. de leg. iij. ¶ Op. ad primū. ſ. depoſi. l. publia. in prin. vbi p pactū matris q̄ritur filie. Sol. ibi nõ ideo q̄ritur filie. q̄ mater ei ceſſit ſȝ q̄ pactū fuit interpoſitū ſup re ꝓpria ⁊ ſic q̄rit̄ cuilibȝ extraneo. vt. l. pe. C. ad exhi. dixi in. l. ſtipl'o iſta. §. ſi q̄s inſulã. j. de ver. ob. ¶ Op. ad idē de. l. ſi gño. C. de iu. do. So. vt ibi. Tu dic q̄ dicit gl. ibi p aſcendētē ex linea pr̄na q̄rit̄ vtilis deſcendēti. ſi nõ ſit in poteſtate. ſil'e i. l. vt iuriſiurãdi. §. ſi liberi. j. de ope. lib. dixi plene in. l. q̄d dr̄. j. de v̄. ob. ¶ Ad ſcd̄m v̄o op. p̄io. q̄ ſtipulãti nõ q̄rit̄ actio. q̄ ſi p̄mittit pſonã extranea: pſona ſua vr̄ adijci ad ſolutionē. ergo ei non q̄rit̄ actio. vt. l. cū q̄ ita. §. q̄ ſibi. j. de ver. ob. So. illõ q̄n ei cui p̄io adijcit̄ ſtipulatio poſſet queri. ſed hic filie queri non poterat de rigore: merito ipſe ſtipulator videt̄ adiect⁹ ad obligationē. mulier ad ſolutionē. et ideo q̄ de eq̄tate mulieri q̄ri põt vt i fin. l. eadē equitate mulier videbit̄ adiecta ad obligationē ſtipulator ad ſolõnē. ¶ Opp. ad. iij. no. de. l. debitor. in fi. j. ad treb. So. gl. q̄ p extraneū ſtipulantē põt q̄ri nobis actio eo caſu quo nobis q̄reret̄ ſtipulatiõe nõ iterpoſita: ſed h̄ ſi au⁹ d̄diſſet dotē: nulla ſtipulatiõe interpoſita q̄reret̄ actio mulieri vt in. §. accedit. C. d̄ rei vxor. act. ergo etiã ſtipulatiõe interpoſita. ⁊c. no. hãc ſol. ¶ Cõtra hoc vr̄ caſus in. l. ſi ita ſtipulat⁹. §. chryſogonus. j. de verbo. ob. vbi lȝ ex numeratione põt nobis q̄ri actio p aliū nulla interpoſita ſtipulatione. tñ ſi ſtipulatio interponit̄ nobis nõ q̄rit̄. Item hoc vr̄ ɔtra tex. hui⁹. l. q̄ dicat hoc eſſe fauore nuptiarū. et ideo ſm̄ iſta iura nõ vr̄ verū dictū gloſſ. hodie aūt hoc vr̄ determinatū per. l. ij. C. per quas pſo. no. acqui. ¶ Ad vltimū not. op. alternatiua poſita inter pſonas q̄bus acq̄ritur reſoluit̄ in cõiunctã etiã in cõtractibus. vt. l. cū quidã. C. de ver. ſig. Cū ergo auus ſtipuletur ſibi aut filie. dȝ intelligi. i. filie et ſibi. Sol. ſm̄ iſta iura nõ ꝓcedit cõtrariū. vt. l. ꝓinde. in fi. cū l. ſe. de ſtipu. ſer. hodie ꝓcedit. ſed r̄ñde hoc ſpeciale a fauore nuptiarū.ᵃ ſil'e in. d. l. vxorē. §. teſtõ. j. de le. iij.
5 Et per †hoc dicebã ſemel in. q. de facto extrane⁹ dedit dotē et ſtipulatus eſt eã ſibi reddi aut cui de iu-
b re debebit. Certe ex hac ſtipulatiõe integra ᵇ eſt actio mulieris. q̄ perinde eſt acſi dicat ſibi aut mulieri: q̄ mulier eſt illa cui de iure dȝ reddi vt in. §. acce-
c dit. ¶ Sed q̄d ᶜſi extrane⁹ †eſſet ſtipulat⁹ ſibi ⁊ mu-
6 lieri. R̄n. crederē tūc actionē q̄ri pro parte ſibi ⁊ pro parte mulieri vt. l. ſi mihi et titio. j. de v̄. ob. ¶ Que-
7 ro q̄d ſi extrane⁹ ſtipulat⁹ eſt dotē reddi. ⁊ nõ dicit ſibi vl' mulieri. Ur̄ q̄ ſit ſtipulat⁹ ſibi. vt. l. ſtipulatio. §. ſi q̄s. j. de ver. ob. ¶ In cõtrariū facit q̄ fauore dotis intelligit̄ ſtipulat⁹ dotē reddi cui de iure debuit. caſus eſt. ſ. e. l. poſt dotē ſm̄ tertiã lec. glo. et ſic ipſi mulieri q̄rit̄. dic ergo aut extraneus dedit dotē ⁊ nõ ſtipulatur vel paciſcitur aliquid de reſtitutione. aut
d ſup ea paciſcit̄. et hoc ſcd̄o caſuᵈ aut paciſcitur ſimpliciter reddi ſibi. aut ſimpliciter mulieri. aut ſibi et mulieri copulatiue. aut ſibi aut mulieri alternatiue. vt ex predictis patet ⁊ hoc in extraneo in patre dixi plene in. l. poſt dotem.

Si dotem. Legatum quod nõ poteſt capi non poteſt in dotem compenſari. h. d. ¶ Quero exemplum q̄ño vxor capere nõ poterit. Gloſſ. ponit q̄n legauit mater ea que ſunt affixa edibus. vt. l. cetera. j. de le. j. primo q̄d non placet quia tūc ſaltem eſtimatio debetur vt ea. l. §. ſi duobus. vnde pone exemplum per. l. apud iul. §. fin. j. de lega. j.

r Liberorum appellatione quod veniant nepotes.

Si dotali. Appellatione liberorum cõtinentur nepotes. hoc dicit innuit q̄ ſi pactum non fuiſſet interpoſitum non potuiſſet retineri propter liberos. Et ſic facit ad. q. no. in. l. dos a patre. C. eodem. examinaui plene in. l.
r poſt dotem. ſ. eodem. ¶ Item not. †quod appellatione liberorum continentur nepotes. quid autem appellatione filiorumᵉ. dixi plene in l. liberorum. de verbo. ſigni. ¶ Itē no. glo. q̄ dicit q̄ hoc pactū valeat ſi mulier predecedat. ſecus ſi predecedat vir. ⁊ per hoc videtur quod opin. Marti. ſit vera de cõſuetudine nõ de iure. ſ. q̄ filia mortua in matrimonio cū liberis dos retineatur. q̄ ſi cõtingat ... j. volumi.

a ~Andre. Poma. ¶ Nuptiarum. vide Car. conſil. cxj. in. ij. colum.

b ¶ Integra. vide Bal. conſi. cclv. lib. ij.

c ~Andre. Poma. ¶ Sed q̄d. Adde q̄d cõſuluit in terminis Bal. conſi. ccclxxvij. ij. vol.

d ¶ Secundo caſu. vide Alexã. cõſilio. xix. in. iij. colū. verſi. nunc capio. iiij. volumi. et conſil. xiij. in. iiij. col.

e ¶ Appellatione filiorum. an eorum appellatiõe cõtineantur nepotes. vide Bal. conſil. lxxvj. lib. iiij. et conſi. ij. iij. volu. ⁊ conſi. clxx. j. volu. per Pau. de caſt. cõſil. clxxj. per Oldra. conſi. cclxix. per Ange. conſil. lxxxviij. per Roma. conſil. ccccxxxix. An autem appellatione nepotis filius fratris contineatur. Pau. de caſt. hic dicit q̄ Dy. conſuluit q̄d non idē per plura media conſuluit Fede. conſi. xxix. vbi dicit q̄d ſi in aliquibus iuribus reperiatur nepos pro filio fratris id improprie eſt ⁊ ibi allegat oĩa iura allegata hic per Alex. idem pau. diſtinguit hic q̄ aut verbum nepotibus iungitur cum verbo filijs vt ſi aliquis accipit emphyteuſim pro ſe ⁊ pro ſuis filijs et nepotibus naſcituris ⁊ tunc non debet intelligi propter verbum adiunctum de natis ex fratre quia per verbum adiunctum declaratur ſignificatum. argumentum in. l. ſeruum filij. §. fi. de lega. j. aut verbum nepotes profert pro ſe aut a. l. vel ſtatuto. ⁊ tūc debet intelligi proprie de filijs filiorum. Si autem ab homine tunc ſi ſubiecta materia non conuenit niſi deſcendentibus vt in feudis idem erit. al's intelligatur late ſcd̄m communem vſum loquendi. An autem appellatione fratris comprehendantur patrueles ⁊ in dubio dicit Imo. q̄d cõtinentur fratres qui ſunt in primo gradu non autem patrueles vt dicit Bar. in. l. lucius. §. queſitum. de leg. iij. vñ dicit Alexan. ſe conſuluiſſe q̄ ſtante ſtatuto q̄d fratrib⁹ extantibus excluderentur ſorores q̄d fratres patrueles ſi excluderent prout in terminis decidit Bald. in. l. iubemus. §. fi. C. ad trebel. Bald. in. l. ſi vxor. C. qui accu. non poſ. Ange. in. l. j. ff. de inoffi. teſt. ⁊ in aut. matri et auie. C. quando mu. offi. tu. et per Bald. in. c. j. de benefi. fratris. Contrarium tamen tenuit Ioan. and. in additio. ad ſpe. in titu. de ſucceſ. ab inteſt in rubr. referens Iac. de are. diſputaſſe. ⁊ tenuit Bal. in. l. ſcimus. in fi. princi. C. de inoffi. teſta. idem ro. in l. prima. C. de ſuc. edic. de quo vide Alexan. eius cõſilio. xcvij. libro ſecundo. vbi refert que hic adduxit pro ſua parte. et vide Bald. conſilio. xxx. in ſecunda columna. Ro. in conſilio. xvj. an autem ſtante ſtatuto q̄d fratres patrueles excludant matrem an ſorores patrueles illam excludent. vide Baldum conſilio. cccxxij. libro quarto. et an ſtante ſtatuto quod frater excludat ſororem an ſtante fratre conſobrino excludetur. Roma. conſuluit quod ſic. conſilio. ccccxj.

a ¶Andreas Pomate. ¶Cum mulier. vide Fran. a
cremo. ſin. lxvj. in. ſ. nota. vide Barb. cōſil. x. in. vij. et
viij. col. et tribus ſeq. et in. xv. col. in. ij. vol.
b Andreas Pomate. ¶Replicatio. Adde ſimilē
caſum per Pet. de ancha. conſi. cccxxxiij. incip. retē
to ordine.

ver. deſcē-
do ad q̄n-
tuʒ dubiū.
et ad hoc
dictū bar.
vide Feli.
in. c. dilecti
filij. in. iij.
col. de ex-
cep. vbi ſe
quif Bar.
hic et vide
Bart. in. l.
ſ. ff. ꝺ cōd.
ob turpē
cauſam.
Andreas
Pomate.
c ¶Doli ex
ceptiōe. vi
de alex. cō
ſi. lix. ad fi.
in ſ. vol.
Andreas
Pomate.
d ¶Et pre-
dicta indu
cūtur. Ni
tūc iudex
ex officio
ſuo pōt ex
cipere licʒ
pars priue
tur iure ex
cipiē di. nā
qn̄ q̄s pri-
uatur iure
excipiendi
carens a-
ctione pōt
agere. vt ē
glo. no. in. c. cū eccleſiaſtice. de excep. tex. in. l. qui ha
bebat. §. fina. de manu. teſta. l. iuli. §. inquantum. ad
exhiben. Bald. in. l. ij. ff. ne quis. tamen iudex poteſt
excipere. ij. q. vij. c. alieni. z vide ꝙ no. per moder. in
dicto. c. dilecti. quod bene not. z Innocen. in. c. inti-
mauit. de teſtib. z domi. Anto. in. c. cum dilectus. de
conſuetudine.
e Andre. Poma. ¶Pone. vide aliquid per Ang.
are. inſti. de excep. in. xix. col.
f ¶Nam illud. Et de materia vide Bald. in. l. ij. ff. ne
quis eum. z. l. in arena. C. de inoffic. teſtamen. Ang.
in auten. vt iud. ſine quoquo ſuffr. §. itaqꝫ Barto. in
l. apud celſum. §. marcellus. de doli excep. d. Pet. de
ancha. in. c. intelleximus. de adul. domi. Anto. z mo
der. in. c. dilecti. de excep. z ibi Innoc. et Innocen. in

1 gat virū primo decedere. poſtea vxo-
rem viduā cū filijs relictis. ꝙ pater fi
lie vidue poteſt ab illis liberis dotem
repetere: quia conſuetudo loquif mu
liere deſcendente conſtan. matri. ſi er-
go decedit eo ſoluto remanet diſpo-
ſitio iuris communis. quod plene exa
minaui. ſ. eo. l. poſt dotem.
1 Ratio legis et mens legis quod
idem ſint.
2 Replicatio turpitudinis qn̄ tollat ex
ceptionem turpitudinis.
3 Exceptio doli quando tollatur per re
plicationem doli.
4 Si bannitus offenſus a bannito exci-
piente potuiſſet offendere bannitum
offenſum replicat offendentem ban-
nitum an talis replicatio banni ad-
mittatur.
5 Bannitus qui poteſt impune offendi
ꝙ admittat oīa iura ſue ciuitatis.
6 Stante ſtatuto quod bannitus non
audiatur nec agendo nec defenden-
do. Et bannitus agat contra bannitū
bannitus excipit de banno z replicat
contra bannitum quod iudicium non
procedit.
Statutum quod bannitus non au-
diatur tam in agendo q̄ʒ in defenden
do an valeat.
7 Stante ſtatuto ꝙ de quolibet cōtra-
ctu ſoluatur gabella als cōtract⁹ ipo
iure non valeat an contra excipiētem
gabellam non ſolutam poſſit de tali
non ſolutione replicare.
8 Exceptio infamie cōtra teſtem oppo
ſita an tollatur replicatione.
9 Judei et heretici ſunt nobis inimici
et odioſi ratione ſecte.

Um mulier.[a] Siue maritus
excipiat ꝺ adul-
terio vt dotē lucref ſiue criminal'r accu
ſet lenocinij exceptiōe repellif. h. d. No
ta ex fin. †ꝙ ratio. l. z mens. l. eſt idē. vt
no. p Dy. extra de re. iu. c. fi. li. vj. ¶Op. ſ. de adul. l.
ij. §. ſi publico. Sol. poſt nomē rei receptū inter eos
nō repellif vir exceptiōe lenocinij: vt ibi. ante ſic. vt
2 hic. ¶Op. †replicatio[b] turpitudinis nō tollit exce-
b ptionē turpitudinis. vt. l. ij. C. de cōdi. ob tur. cau. ibi
in pari turpitudinis cā melior eſt cōditio poſſiden-
tis. Sol. ibi agēs illa cōditione in ipſo libello obij-
cit reo turpitudinem. reus excipit de pari cauſa tur-
pitudinis: nec auditur actor ſi replicat de pari cauſa
turpitudinis. qr ſi replicaret iſtud idem quod poſuit
in actione: ſed hic mulier fundauit intētionē ſuā ex
ꝯtu dotis nō ex turpi cā. vir accipiebat de turpitu-
dine mulieris. mulier replicabat de turpitudine vi-
ri. de quo in actiōe nihil erat dictū. ¶Opp. de doli
c exce.[c] l. apud celſum. §. marcell⁹. So. qn̄ ille q̄ † exci-
3 pit certat de lucro tūc exceptio doli tollif p replica-
tionē doli vt hic. z. l. viro. ſ. e. ſecus ſi de dāno certa
ret. vel vterqꝫ eſſet in pari cauſa vt in contrario ſm
Jac. de are. z alios doc. Cōtra hoc videtur. C. ſi mi.
ſe ma. dix. l. pen̄. in princ. vbi minor petit reſtitui ſe.
qꝺ poteſt eſſe etiā propter lucrum: z ſi ei obijciatur
qꝺ ſe aſſeruit maiorem: z ſic dolo fecit poteſt repli-
cari per eū: quia ad hoc fuit inductus dolo aduerſa
rij. Rn̄deo cōtra exceptionem doli non obijcitur re-
plicatio doli. ſed oſtēditur dolum nō fuiſſe. ſi enim
dolo me induxiſti vt me maiorem dicerem: aduer-
ſus te nullus dolus eſt cōmiſſus. ¶Et p̄dicta indu
d cūtur.[d] ad. q. exbannitus offendit † exbannitum: of-
4 fenſus accuſat: accuſatus excipit de banno: ꝙ non
debet audiri: quia eſt exbānit⁹. vnde nō poteſt hoc
opponere: an admittaf hec replicatio. Jac. de are.
dicit qꝺ non: quia exbannito datur defenſio non au
tem alterius impugnatio. vt. l. ſeruos. de accu. Pro
quo videtur caſus extra de excep. c. dilecti. vbi dicit
tex. magis ꝓprie. Sed pro euidētiori intellectu hu-
5 ius queſtionis op. ſic cōtra Jac. de are. exbāniti † q̄
poſſunt impune offendi perdunt omnia iura ciuita
tis ſue: vt. l. amiſſione. ſ. de capi. di. z no. per Jac. de
are. in. l. ſi ex facto. §. ex facto. ſ. ad treb. z ſic cū quili
bet eſſet exbānitus ſtatuta ciuitatis ſue nō vendica
bunt ſibi locū in eis. Rn̄de quia iſtud ſtatutū quod
poſſit impune offendi nō eſt in beneficium offendē-
tis: ſed fauore reipublice in odiuʒ exbāniti. vt. l. ſ. C.
qn̄ lice. ſine iudi. ſe vin. merito exbānitus nō vtitur
aliquo beneficio ex forma ſtatuti. ſed dicit qꝺ talis
actus in talem cōmiſſus nō eſt delictū. ¶Opp. ad
idem fortius nōne determinatio Jac. de are. eſt cō
tra ſolutionem quam modo dedi: qꝺ qn̄ ille qui exci
pit certat de lucro: exceptio doli tollitur replicatiōe
doli vt hic. ſed exbānitus excipiēs excipit vt ipſe nō
teneatur: z ſic lucretur impunitatem delicti: z ſic per
e replicationem doli debet repelli. Pone[e] clarius in
ciuili. exbannitus q̄ agit: excipitur quod nō poteſt:
quia exbannitus: z ſic excipiens certat de lucro: an
poterit replicari quod ipſe eſt exbannitus. Puto ꝙ
non: z ſic credo verum eſſe dictum Jaco. de are. nā
f illud[f] quod dicitur quod exceptio doli quādo cer-

tat de lucro repellitur doli replicatione eſt verū ad
merita cauſe quando opponitur exceptio doli. vt
poſt lit. cōteſt. tunc tolleretur replicatione iſta exce
ptio. vt in. c. iij. extra de excep. z per hanc. l. et. l. viro
ſ. eo. ſed quando circa perſonam certatur tunc non
a eſt querendum de lucro. ¶Preterea[a] quando op-
ponitur ad perſonam non poteſt replicari. ratio eſt
b quia quando cito[b] te vt reum: ſtatim facio te habi
lem reum q̄ʒ cito ad iudicium veneris per te et per
alium: ſed tu non approbas me vt actorem. et iſta
ſunt verba Inno. in. c. cū inter extra de excep. predi
cta vera niſi actor eſſet familiaris vel domeſticus
rei. vt extra de accu. c. nulli. z ibi per gloſ. et Innoc.
c ¶Quero[c] de vna queſtione † quam diſputauit do
6 minus Jaco. de bu. pone quod ſtatuto[d] cauetur qꝺ
d exbannitus non audiatur nec in agendo nec in de-
fendendo. Exbannitus agit contra exbannitum. di
cit ille tu nō potes agere. dico ego nec tu potes ex-
cipere. quid erit dicendum. Jac. but. in ſua diſputa-
tione determinauit finaliter quod nō poteſt excipe-
re vetante ſtatuto. z iudex de facto nō poteſt ſupple g
re. et ſic iudicium procedit. Sed videndum eſt an h
dictum ſtatutum valeat. ſ. quod nō audiatur nec in
agendo nec in defendendo. Certe non qr leges de-
bēt eſſe iuſte. vt. l. ij. ſ. de legi. z defenſio eſt iuris na
turalis: quod non poteſt tolli. vt. l. vt vim. ſ. de iuſti-
tia et iure. z no. ſ. de pac. l. pactum. in glo. mag. z eſt
tex. in. c. paſtoralis. de re iudi. in clemen. nec poteſt
facere vt iudex te iniuſte condemnet. ideo dic quod
e quedam[e] eſt defenſio voluntaria. vt qn̄ fit procla-
ma ſi quis vult talem defendere vel ſuſcipere iudi- a
cium in ſe zc. tunc iſta poteſt tolli per ſtatutum. ſed
defenſio neceſſaria per ſtatutum non videtur poſſe
tolli. z hoc tenet Inno. in. d. c. cum inter. Modo ad
propoſitum exbannitus excipiens contra exbanni- b
tum poteſt facere cum ſit neceſſaria defenſio. et ſic
procedit iudicium. ſed dic quia forte hoc non vide-
tur verum: ſicut enim reo denegatū eſt excipere ita
denegatum eſt actori replicare. vnde ſicut videtur
denegatum reo ne excludat actionem. ita videtur c
denegatum actori ne excludat exceptionem. ergo
qua ratione tu dicis qꝺ procedit actio quia deficit
exceptio. eadem ratione dicas quod procedit exce-
ptio quia replicatio deficit. Reſpondeo quod non
deficit replicatio. quia non venit ad excludendum
ſed ad detegendum: quod exceptio eſt nulla ſeu ex- d
cipiens eſt inhabilis. ſed certe idem dicet reus. naʒ
exceptio venit ad declarandam inhabilitatē acto- e
ris. vnde videtur quod iudex ſimul reperiat qꝺ nec
reus poteſt excipere nec actor agere cuʒ nō debeat
pluʒ concedere actori quam reo. z ſic non procedit f
f iudicium. ¶Quero de vna queſtione[f] quā diſpu-
7 tauit Jac. but. ſtatutum † eſt quod ſoluatur certa ga
bella de quolibet contractu. als ipſo iure nō valeat g
contractus. emi vnum fundum pro centum: tu ven-
didiſti. non fuit ſoluta gabella ab aliqua partium:
tu vendicabas a me dicens qꝺ ego non ſolui gabel h
lam: z ego contra te excipio. quia tu non ſoluiſti. po
teſt ne hoc fieri? Breuiter ille doctor determinauit
quod exceptio doli nō tollitur replicatione doli qn̄
quilibet eſt in pari cauſa: vt hic z in. §. marcell⁹. ſed
qn̄ excipiens certat de lucro; replicans de damno;

c. ſi quis preſbyterorum. de reb. eccle. non alie. et li-
mita iſtud dictum procedere quo ad epiſcopos qui
debent habere ſanctos cubicularios ſecus quo ad
prelatos inferiores qui habent famulos. ita no. di-
cit gl. z ibi Inn. in. c. nulli. de accu. qꝺ eſt not. dignū.
z vide no.
c. q̄rendū.
c. ſicut alij
c. alieni. c.
cū paſtora
lis. ij. qꝺ.
vij. et vide
Inn. in. d.
c. cum dile
cti. vbi di-
cit ideʒ in
diuerſiſca
pitibus. et
in ca. quia
fruſtra. de
vſu. z. c. in-
choādum
eo. tit. ideʒ
dicit in ca.
cum olim. de cenſi. ſi quis improbat vnam. l. non po
teſt eius executioneʒ pro ſe inducere z vide Bal. in
c. ſ. de ordi. cog. vbi dat pulchram doctrinā. et vide
Lud. ro. in cōſi. ccxſ. qn̄ ſtatutum dicit nō audiatur
ciuiliter nec criminaliter vide ibi quia pulchre loq̄-
tur. Andr. Barba.
a Andr. Poma. ¶Preterea. Vide cep. cau. char.
xxiij. in. ſ. col. Feli. in. c. preſentium. in. iij. col. de teſt.
et in. c. cū inter. in. vij. colum. ver. vide generaliter.
de excep.
b ¶Cito te. z qꝺ citatus vt reus videaf habilitatus
ad iudicium. Adde z vide late Feli. in. c. cum inter.
col. vj. circa fi. hic allegato. z vltra ibi dicta p ipſuʒ:
adde Pau. de ca. in conſi. xij. inci. tota diſputatio. in
ſ. parte conſiliorum antiquorum.
c Andre. Poma. ¶Quero. Vide Areti. inſti. de
excep. in prin. in. xxv. col. Alex. conſi. cxxx. in. ij. col. in
iiij. volu. vbi in ſimili. in ver. quero vnam. q. quā diſ-
putat Jac. de but. ſtatutum eſt zc. adde barba. ꝯſil.
xliij. in xxij. col. in. ſ. volu. Ange. are. inſti. de except.
in prin. in. xxvj. col.
d ¶Statuto. ſi exbannitus non debet audiri an iu-
dex poſſit ſupplere vide ro. conſi. ccxiiij.
e ¶Ideo dic ꝙ quedam. an defenſio poterit tolli vi-
de Bal. pulchre loquentem in. l. vt vim de iuſti. z iu.
et vide que no. ſ. ea. l. Andr. barba.
f ¶De vna queſtione. vide Petrum de anchar. con-
ſilio. cxcij.
Andreas Pomate.
g ¶Et reum. vide Feli. in. c. decetero. in. iij. col. verſi.
finita. q. de teſt. et in. c. teſtimonium. in vlti. colum.
eodem titu.
h ¶Quero quid ſi. Et vide que dixi in capitu. teſti-
monium. de teſtibus et pondera in lege ſeruos. ff.
de accuſa. vbi ſeruus poteſt excipere contra accuſa
torem infamē vt eum repellat. ergo ita poterit exci
pere contra teſtem quia equiparātur teſtis z accuſa
tor. z tu pōdera qr criminoſus ipſo fctō eſt p̄uat⁹ po

tunc ſecus vt hic z ſupradictum eſt.
Et ex hoc ſequitur ſi repeto a te fun-
dum quem poſſides ego certo de lu-
cro et tu excipiens de gabella nō ſo-
luta certas de dam. vitan. et ſic non
poſſum replicare quia nec tu ſoluiſti.
Sed videtur in contrarium caſus in
l. fi. circa prínci. C. de litig. ſed teneas
opinionem quam tenuit ille. Nec ob.
l. vltima. C. de litigi. quia ibi ideo eſt
quia ille qui agit non agit ad cōmo-
dum ſuum ſed ad cōmoduʒ alterius
ſcilicet illius in cuius fraudeʒ res eſt
alienata. Predicta ſunt vera quan-
g do obijcitur inter actorem et reum[g].
h ¶Quero quid ſi[h] obijciatur inter

teſtate teſtificandi ita probatur in.c. teſtimoniū. in verſi.remoueri.de teſt.ita ſeruus ipſo iure eſt priuatus vt in auť.de teſta.in prin.⁊ ibi glo.ſing.ſm Ange.ad quid ergo eſt opus ꝙ excipiatur quia a iure eſt priuatus item ſeruus poteſt repellere accuſatorē vt lenonē.vt.l.ſeruus.ff.de accu.ergo ita pōt repellere teſtē al's inhabilē vide gl.in.c.notificamꝰ.xxxv.queſtione.vj.que dicit.Idē ꝙ hic Bart. Andreas Barba.

a ¶Et teſtē. Adde ibi qđ pro eiꝰ deciſione eſt gl. i c.teſtimoniū. de teſti.⁊ idem tenēt Ange.Rom.Bal.hic.⁊ Bal.in.c.dño guerrā.in pn.ħ ſi.lex deinde icipiūt.ſpec.in tit.de teſt.§.j.℟.quid ſi excōicatꝰ.et ver.qđ ſi vnus de vniuerſitate.et idem tenet do.Anto.de butri.in dicto.c.teſtimonium.

8 partem et teſtem[a] an exceptio infa=
mie†cōtra teſtem propoſita tollatur
replicatione.vt ſi dico tu qui excipis
es ſimiliter infamis.Et gl. dicit in.l.
iij.§.lege iulia.ſ.de teſti. qđ ſic.ſed
forte contrarium eſt verū. nam infa=
mis nō poteſt obijcere infamiam al=
teri infami etiam in his que inuicem
habent facere. vt.l. in arenam.C.de
inoffi.teſta.ſed teſtis non facit aliq̄d
principaliter parti. ſed adhibetur vt
faciat fidem iudici ſed iudex ꝓpter
infamiam partis nō habet maiorem
fidē teſti vili ⁊ infami.⁊ ita dicit In=
no.in ſimili in.c.intelleximus. extra
de adul.Sed contra hoc facit.C.de
hereti.l.quoniam.ſed reſpondeo iu=
9 dei†et heretici ſunt nobis inimici et
odioſi ratione ſecte qđ odium ceſſat
inter eos:ſed infames de quibus hic
loquitur ſunt tales qđ eis non debet
adhiberi fides ratione ꝓprij delicti
et ꝓprie malitie: que ita reſpicit aliū
infamem etiā eiuſdem infamie ſicut
non infamem:ideo eis non dʒ adhi=
beri fides.

Menia. Maritꝰ non tenet de periculo noīs ſi ſibi culpa imputari non pōt.h.d. ¶Oppo.j.de leg.ij.l.
caius.Sol.ſm Petr.hic tradidit in=
ſtrumēta ſingulariter ⁊ expreſſe al's
in generali cōceſſione nō venirent in=
ſtrumenta vt ibi.¶Opp.de.l.ſi no=
men.ſ.de here.ven.Solu.intelligas
qđ hoc nomen fuit datuʒ ſimpliciter
in dotem.ſecus ſi eſt eſtimatuʒ: quia
tunc faceret emptionem ⁊ periculum eſſet viri. vt.l.
contraria.¶Oppo.de.l.promittendo[b].§.ſi a debi= b
tore.ſ.de iure do.ſolu.aut nomen datur in dotem:⁊
habet locum diſtinctio precedens ſcʒ aut datur eſti
matum.aut datur ſimpliciter. Si vero nomen non
datur in dotem ſed delegatur[c] viro.et tunc aut lo= c
quimur de periculo ſubſiſtentis inopie tpe delega=
tionis:⁊ diſtinguitur vtrū vir fuerit ſciens vel igno
rans vt in.d.§.ſi a debitore.aut loquitur de pericu=
lo ſubſequentis inopie:⁊ periculum eſt viri ſimplici
ter.vt.l.pupilli.§.ij.j.de ſolutionibus.

1 ☞ Titulus dotis ex parte viri dicit onerosus ex parte mulieris lucratiuus.

2 Dolus autoris quod noceat habenti cauſam lucratiuam.

3 Qui exceptione repellitur dicitur teneri ad non petendum.

4 Mulier renuntiando iuri hypothecarū qđ ſibi non preiudicat ſi vir non habeat alia bona.

Fundus. Si predium eſtimatum in dotem datum ſine culpa euincatur nō de=
betur eſtimatio mulieri. hoc dicit. et ſubtilis.§.eſt.
¶Oppo:qđ dolus patris non noceat filie. vt lege
apud celſum.§.de autoris.de doli excep. Solu. gl.
quod hoc ideo quia filia habet cauſam lucratiuaʒ:
1 non oneroſam.Et not.hic.nam†licet titulus dotis
dicatur ex cauſa oneroſa.vt.j.de actio. et obliga.l.
ex ꝓmiſſione.tamē illud nō intelligitur ex parte vi=
ri ſed ex parte mulieris pro qua dos datur ⁊ ſic do=
tem lucratur:et dicitur titulus lucratiuus. vt.l. fi.§.
primo.j.de his que in fraud.credi.et ita intelligitur
iſta gloſſ.¶Opponi.C.de iure dot.l. auia. et.ſ. de
pact.l.reſcriptum.§.ſi pacto.et ſupra de euict.l. ven
dicantem.Gloſſ.dicit intelligo iſtam ſecundum il=
las.ſcilicet quod ſit in electiōe viri vel agere de eui
ctione contra heredes ſoceri.vel excipere cōtra mu
lierem vt hic. quod non placet noſtris docto. nam
conſtante matrimonio poſſet agere vir de euictio=
ne.ſed eo ſoluto non : ageret enim ad commodum
mulieris:ſed ipſa non poſſet agere cum cauſam lu=
cratiuam habeat vt dictum eſt.ergo non poteſt cō=
queri.vt lege ariſto.de donatio.nec alius pro ea fa=
cit ſupra de conditio.ob cau.l.ſi donaturus. in fine.
et ſic tenebat Iaco.de areti.et ſic ſubauditio gloſſ.
non eſt bona.¶Opponi. dolus patris non debet
nocere filie:vt infra de carbo.edic.l. prima.§.ſecun=
do.Solu.vt no.in.l.diui fratres.infra de iurepatro.
et per Dyn.in capitu.non debet aliquis. extra de re
2 gulis iuris.libro ſexto. ſed† quantum ad propoſi=
tum hic dolus patris nocet filie ſicut dolus cuiuſli=
bet extranei a quo quis cauſam lucratiuam habe=
ret.vt lege apud celſum.§.de autoris. de doli exce=
ptione. ¶Querit Dynus quid ſi conſtante matri=
monio vir egit de euictione et obtinuit an teneatur
reſtituere mulieri.Et dicit quod ſic : vt ſupra de iu=
re do.lege non ſolum.et lege quoties.diſtinxi plene
in lege pretor.§.primo.de bonis autor.iudicis poſ=
ſidē.¶Vltimo Iacob.de arena not.iſtum textum
qui dicit:ait enim propterea ſe non teneri:et expo=
nit gloſſ.ſcilicet de euictione : vel dic. id eſt non re=
3 pellitur exceptione. et ſic not. † quod ille qui exce=
ptione repellitur dicitur teneri ad non petendum.

Andreas Pomate.

b ¶Promittendo.vide Alex.conſi.x.in.ij.col. ⁊ ſeq. in.ij.volu.Ro.conſi.xlvj.

c ¶Sed delegatur.Pau.de caſt.dicit qđ non videt rationem diuerſitatis preſuppoſito priuilegio in.l. iure ſuccurſuʒ.§.fi.⁊.l.ſi ea res.§.j.de iure do. an autem eoipſo qđ trado tibi inſtrumentum videar tibi mandare.vide hic per Pau.de caſ. an deponere an remittere debitum et an eoipſo qđ trado inſtrumēta mea procuratori ad cauſas an videar ei mandare qđ exerceat actiones vide gloſ.in.c.coram.de offi.delega.per Bartolum in.l.tertia.§.cauſe. de car. edic. per Cynum.in lege maritus de queſtione per cano.in capi.ij.de ſol.ſed pulchre vide per Roma. conſi.ccccxlvj.

et facit.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ſ.de pactis.⁊
a l.vbi pactum.C.de trāſactio.⁊ per hoc ipſe inducit[a]
4 ad queſtionem. † mulier poteſt renuntiare[b] ſecun=
b dum iura digeſtorum ⁊.C.iuri hypothecarum.vt.l.
iubemus.et.l.etiam.C.ad velleianum. ſed ſecundū
iura autentica mulier non poteſt obligari pro viro.
in autentica ſi mulier. C. ad velleianum. ſed ſi re=
nuntiat obligatur ad non petendum pro viro. er=
go videtur qđ hoc non valet. et hoc concedit Ia=
co.de arena.qđ quando vir non habet bona qđ ta=
lis renuntiatio ſibi nō preiudicet quia per hoc non
impeditur petere.ſecus ſi alia bona haberet. qđ te=
ne menti.Idem tenet Dy.in.d.l.ſi pignus.j.de his
que in fraudem creditoris.⁊ Iacobus de bel. in au
tētica:vt immobilia ante nup.§.ſi.al's primo.⁊ hec
ſufficiant in iſto.§.

1 ☞ Mulier ꝙ non alienet fundum dotalem etiam viro volente.

Si eſtimatis rebus. Fundus eſtimatus tali eſtimatione que non fa
cit emptionem poteſt alienari mulie=
re volente.h.d.¶Oppo.hec lex vide
tur etiam loqui in rebus mobilibus:qđ apparet dū
dicitur que vero nō extarent. nam immobilia non
poſſunt de facili non extare : ſed mobilia indiſtin=
cte poterant alienari iſto tempore. vt.ſ.eodem.l.j.
c Solutio.[c] fateor qđ poterūt alienari:ſed ſoluto ma
trimonio poſſunt per mulierem reuocari.vt.l. in re=
bus.C.de iure do.¶Opponitur hic innuit qđ res
dotales poſſunt alienari volente muliere.naʒ talis
eſtimatio non facit deſinere rem eſſe dotalem. vt.l.
ꝙ ſi fundus.ſ.de fundo dotali.⁊.l.ſi inter.⁊.l. cū do
tem.C.de iure dotium.⁊ ſic eſt contra.C. de rei vxo.
acti.l.j.§.ſed cum lex.⁊ inſtituta quibꝰ alienare non
licet.in prin.Soluunt quidam ad textum qui hic di
cit neqʒ volente ⁊c.ſubaudiunt maxime.⁊ iſtam te=
net Dy.Alij dicunt quod iſta eſtimatio licet non fa
ciat emptionem.facit tamen vt poſſit alienare vo=
lente muliere.vt.l.fi.ſ.de pac.dota.⁊ iſtā tenet Pe=
trus qđ eſt notandum.¶Opponitur in auť.vt im=
mobilia ante nup.do.§.j.poſita.C.ad velleianū. au
tentica ſiue a me.Gloſ.dicit quod ibi dos equipa=
ratur donationi propter nuptias quo ad cetera nō
autem quo ad permittendum alienationem . Non
enim hodie permittitur pluſqʒ olim. ¶Quero di=
ximus ſupra.an vir poſſit alienare volente muliere.
1 Quero † an mulier[d] poſſit alienare fundum dotalē
d volente viro.Iacob.de are.dicit qđ ſic per.l.ſi pre=
dium.C.de iure do.a contrario ſenſu.⁊ ibi per Cyn.
ideo quia ipſe tenet ꝙ dos poteſt ſolui mulieri con=
ſtante matrimonio:vt dixi in.l.ij.in prin.ſ.eo. vnde
eoipſo quod vir permittit mulieri ꝙ vēdat videtur
ſibi ſolutum.Sed certe illam opi.reprehēdi in.l.ij.
ſ.eo.Ad.l.ſi predium.Rñdeo qđ ibi nō dʒ ſumi ar.
a cōtrario ſenſu quia reſultaret prauus intellectus.

e Eſtimare.[e] Seipſaʒ ſummat. ¶Quero qđ ſi ante matrimonium res eſtimate in do=
tem date deteriorentur cuius pericu=
lo deteriorantur.Reſpondeo. vt.l.ple
runqʒ.§.ſi ante.ſ.de iure do.

Andreas Pomate.

a ¶Inducit.vide quid per hoc dicat Pau.de caſt.⁊ Alex.in.l.rogaſti.§.fi.ff.ſi cer.pe.Ro.conſi.cxl.⁊ cōſilio.cclxxxvij.

b ¶Renuntiare.inquantum Alex.allegat hic glo.in c.lʒ mulieres. de iureiu.tu ſingulariter limitavit p Bal.cōſil.cxviij.et cccxciij.libro.iij.Sʒ qđ ſi mulier agat ꝯ emptoreʒ bonorū et emptor excipiat ꝙ ipſa ꝯſenſit ⁊ ipſa replicet qđ illa erant vltima bona cui incumbat onꝰ probandi an mulieri quod alia non eſſent.Pau. de caſ. dixit ſe reſpondiſſe ſic facto ꝙ mulieri actrici negāti non eſſe in bonis incumbebat onus probandi.l. hoc iure.de verbo.obli.non obſtat.l.cum de.l.ſ.de proba.quia loquitur quando reus negabat ad fundandam intentionem ſuam.ſed hic iſte habet fundatam intentionem ex renuntiatione mulieris ſm ipſum Pau.de caſt.q.hic formata per Barto. vide Bal.conſi.ccclxiiij.j.volu.Pau.de caſt.conſil.ccxix. et per Ro.conſi.clxxxvij.vbi etiam dicit qđ ſi maritus ſit exul a ciuitate vel tanqʒ bannitus ⁊ peruenerint pecunie ſufficiētes ad dotem ex bonis ipſiꝰ mariti ad mulierem tanqʒ ad negotiorum geſtriceʒ ꝙ ſi ſibi non conſuluit pro dote extinguitur hypotheca.ita ꝙ non poteſt agere contra po.mariti hac ratione.quia quando alius ſui debitori negotia gerit ſi ſolutionem pecunie eiuſdeʒ debitoris ſui ſibimet ſine iuſta cauſa facere retardat in culpa eſſe cēſetur quāobrem ſi de pecunia ipſa aliud obueniat actionem competentem admittit et ſecundum ipſum caſus eſt vnicus et ſingularis.ff.de nego.geſt.l. debitor.⁊ qđ renuntiatio mulieris ſibi nō preiudicet tenuit Fed.conſi.ccxlj.

Maritus. Dos indebite reddita condicitur.h.d.proſequere hanc.l. vt in glo.que bene dicit.

1 ☞ Filius dotem recipiēdo tenetur inſolidum pater vero tenetur de peculio.

2 In actione de dote ꝙ non interſit an res data in dotem extet vel non.

3 Maritus qui habuit domum in dotem ⁊ conuentus qn̄ teneatur quatenus facere poteſt.

Maritus cōuentus actione reali qđ non habeat beneficium ne conueniatur vltra qʒ facere poſſit.

4 Mulier ꝙ hodie poſſit vendicare a viro rem in dotem datam.

5 Filiusfamilias ꝙ teneať de peculio inquantum facere poteſt.

6 Pater conuentus de peculio deducit

Andreas Pomate.

c ¶Solutio.Adde ſecus conſtante vt per Bal.in.l. ſi predium.in.j.colum.ff.de iure do.per Alex.conſi. cvij.in.iiij.volu.

d ¶An mulier.Adde Roma.qui conſuluit quod ſic. conſilio.cxl.

e ¶Eſtimate.Bal.quem refert Pauľ.de caſtr. dicit hanc.l.eſſe notandam propter mulieres ruſticanas que remanent vidue cum veſtibus ⁊ iocalibꝰ factis a primis ⁊ deinde nubunt ſecundo et tradunt iſtas veſtes vel iocalia eſtimata et mariti dimittūt ipſis mulieribus et efficiuntur deteriores vtendo qđ he=

reddes ma=
7 riti nō poſ
ſunt illas
reſtituere
8 ſolu. mat.
mulieribꝰ
lʒ ipſe illa
deterioꝛa=
rint q₂ eſti
matio fe=
cit emptio
nem.

es alienum ⁊ qd̄ ſibi ⁊ ſuis debetur.
Sententia lata contra filiū familias
qd̄ habeat executionem cōtra ipſum
factum ſui iuris.
Filiuſfamilias poteſt condemnari:⁊
executio fit in peculio et etiā in per=
ſonam.

I filio.

Pꝛimo po nit vnū di= ctum communiter in pa tre ⁊ filio. Scd̄o in filiis tantū tollit tres dubita= tiones. Tertio in patre tm̄ tollit vnū dubium. Quarto in filio tantū tollit aliud dubiū. ſcd̄a ibi nec intereſt. ter= tia ibi at quin. quarta ibi ac ſi cū filio.
1 Ex pꝛima parte no. † ꝙ filiꝰ recipiēs
dotē tenetur inſolidū pater vero de
peculio. vt. l. ſi cū dotem. §. tranſgre=
diamur. ſ. eo. ⁋ Opp. de hac ſeadē
l. vbi filius non exigitur inſolidum.
Sol. tenetur inſolidū reſpectu ſub=
ſtantie obligatiōis vt hic in pꝛin. ſed
cōſiderata efficacia exactionis non
exigitur niſi quatenus facere poteſt
vt in ſequenti reſponſo. ⁋ Venio ad
2 ſcd̄am partem. Ex qua † nota pꝛimo
ꝙ non intereſt ſiue res extet ſiue nō.
Cōtra. ſ. de peculio. l. in bone fidei.
et commo. l. iij. §. ſi filio. Sol. qn̄ cō=
uenitur filiꝰ nō intereſt. vt hic. ſecus
qn̄ conuenitur pater. vt in contrario.
pꝛobatur in. l. ſi cū dotem. §. fi. ſ. eo.
3 Et iſtud facit in arg. † ad. q. maritus
habuit in dotem domum. queritur an
ſolu. mat. debeat eā reſtituere ſi nil
aliud habeat. vel debeat cōdemnari
quatenus facere poteſt. Cy. dicit qd̄
hic videtur caſus ꝙ debeat cōdem=
nari quatenus facere poteſt dum di=
cit ſiue res extent ſiue nō. qd̄ eſt verū
ſine dubio ſi maritus ꝯueniretur actio
ne perſonali: ſed ſi actione in rem tūc
eſt dubium per. l. neſennius. §. pe. de
re iudi. ⁊ Guil. tenet ꝙ quādo vir con
uenitur reali nō habeat beneficiū vt
nō exigatur niſi quatenus facere po=
teſt. quia cōuenitur vt quilibet extra=
neus poſſeſſoꝛ per illam. l. neſennius.
§. pe. Item no. ipſe in. l. qd̄ nomine. ſ.
de condi. inde. dixi in. l. maritū. ſ. eo.
pꝛo hoc videtur caſus in. l. etiam. §. li
cet. ver. offilius. ſ. eo. vbi ſi dolo ma=
riti res dotalis interiit tenetur inſoli
dum: ſed paria ſunt quē poſſidere vel
dolo deſiiſſe poſſidere. ergo ⁊ cetera.
⁋ Quid dicemꝰ? Rn̄deo ꝙ ſi loqui=
mur de alia re vxoꝛis que ad virum
peruenit ſi cōueniatur vir rei vendi=
catione pcedit opi. Guil. ſine dubio.
ſi vero loquimur in re dotali. tūc ſm
iſta tempoꝛa mulier non poterat ven

dicare: quia in eam nō tranſibat dominium. vt. l. et
ſi dotis. C. de iure do. dixi in. l. ſi moꝛa. ſ. eo. glo. te=
4 net in. l. ſi filio. ſ. eo. in. §. ſ. Hodie ꝟo † mulier poteſt
vendicare per. l. in rebus. C. de iure do. Sed aduer=
tendum eſt ꝙ tunc opoꝛtet agere vt vxoꝛ de neceſſi=
tate hoc habeat in iudiciū deducere ꝙ vxoꝛ fuerit:
et ſic non agit vt quilibet extraneus. ⁊ ſic ſuſtinēdo
Dynum hoc caſu poſſet vir habere beneficiū ne exi
gatur vltra q̄ʒ facere poſſit pꝛo quo eſt hec lex. Non
ob. l. etiam. §. licet. quia ibi ꝓpter dolum grauiꝰ pu
5 nitur q̄ʒ ſi poſſideret. No. etiam † ex hac ſcd̄a parte.
quod filiuſfa. tenetur inquātum facere poteſt de pe=
culio. ⁋ Oppo. ſ. de pecu. l. ſi quis cuʒ filio. Solu.
ibi cōueniebatur alia actione q̄ʒ de dote ſm gloſſ.
⁋ Venio ad tertiam ⁊ quartam partem ſimul. Ex
6 quibus no. ꝙ quando † pater cōuenitur de peculio
deducitur es alienū. ⁊ quod ſibi ⁊ ſuis debetur. ſed
quando ipſe filius conuenitur nihil deducitur. ⁋ Cō
tra hoc oppo. quia hoc nullius effectus eſt. nam pa
ter ſtatim cum videbit filium condemnari adimet
ſibi peculium. ⁊ ſic mulier nihil conſequitur. vt. l. q̄ʒ
tuberonis. §. fi. cum. l. ſeq. ſ. de pecul. Reſpondet gl.
ꝙ imo ꝓficiet ad tria. Pꝛimo quia poteſt pater cō=
ueniri actione in factū quod pꝛius non poterat. Se
cundo quia filius factus ſui iuris poterit ex hac ſen
tentia conueniri nec exigentur alie pꝛobationes qd̄
7 no. † quia ſententia contra filiumfa. habet executio=
nem paratam cōtra eundem factum ſui iuris. Ter=
tio pꝛodeſt dicit gloſſ. quia currunt vſure centeſime
poſt quadrimeſtre tempus: ⁊ hoc verū ſi pater adi=
mat: ſi autem non adimeret tunc fieret executio in
8 peculio vt hic dicit gloſ. Ex hoc † vltimo habes qd̄
filius condemnatur. Item ꝙ executio fit ⁊ ſic in pe
culio. ⁋ Contra hoc oppo. ꝙ filius condemnetur ⁊
exigatur inſolidum. vt. l. ſi dubitetur. §. filius. ſ. de fi
deiuſſo. Sol. ſpecialis caſus eſt hic ꝙ filius non te=
netur vltra vires peculii. ſimile in. l. ſi filius. de iudi.
⁋ Oppo. ꝙ executio differri debet in tempus exi=
ſtētie ſui iuris. vt. l. qd̄ ſi minoꝛ. §. ſi ſeruus. ⁊. l. iij. §.
ſed vtrum. ibi et quidem ⁊c. ⁊ ibi no. ſ. de mino. So
lu. dico ſuſtinendo glo. quod executio non fit in per=
ſonā filii durante patria poteſtate vt ibi. ſed in pecu
lium ſic: vt hic. veritas eſt quod etiam in perſona fi
lii fit executio. quod apparet. quia poteſt cedere bo
nis. vt lege penultima. C. qui bonis cedere poſſunt.
non enim eſt neceſſaria filio ceſſio bonoꝛum niſi
poſſit capi in perſonā: vnde pꝛeallegate gloſſ. non
ſunt vere et eas repꝛehendit Richar. malumb. po=
teſt ergo fieri executio durante patria poteſtate
et in perſonam et in peculium vt dictum eſt. ⁋ Op
ponitur quod pater qui tenetur de peculio tenea=
tur vt fideiuſſoꝛ contractus. vt lege cum filius. in
pꝛincipio. de verboꝛum obligationibus. ſed in fi=
deiuſſoꝛem contractus non fit executio vt plene di=
xi in lege pꝛima. iudicatum ſolui. ergo in patrē non
poterit fieri executio: quod fieret capiendo pecu=
lium. quare Petr. dicit quod non fiet per modum
executionis: ſed agendo contra patrem de peculio:
quod eſt contra iſtum textum nam tunc pater de=
duceret quod ſibi ⁊ ſuis debetur. Dico ergo ꝙ pa=
ter non eſt ſolum fideiuſſoꝛ contractus: imo eſt vt fi
deiuſſoꝛ iudicii. vt lege tertia. §. item ſcribit. de pe=

culio. Ideo poterit in eū fieri executio. vt. d. l. ſ. ſ. iu=
di. ſolu. Pꝛeterea pater et filius tenentur eadē actio
ne. vt. l. iij. §. cui congruit. ſ. de pecu. ⁋ Item oppo.
ad glo. quod pater non poſſit adimere peculium. vt
l. ſumma cum ratione. ſ. de pecu. Solu. intellige qd̄
hic bona fide ademit. et ita ſentit Iaco. de are. Ad
pꝛedicta de executione fienda in peculio facit. ſ. de
noxa. l. et ſit condemnatus. que lex habet gl. no. qua=
liter in peculio aduentitio fiet executio cōtra patrē.
⁋ Vltimo Dyn. inducit ad queſtionem. maritus ha
buit in dotem vnam domum. et ſolu. matr. nihil ha=
bebat. an debeat reſtituere domum. vel ſit condem
nandus inquantum facere poteſt. De qua queſtione
dic vt. ſ. dixi in eadem. l. ⁊c.

Maritus.

In exactione inquātū quis facere poteſt non ſit deductio eris alieni niſi in dona= toꝛe.

c Dum mulier.

Viro reſtituente dotē debet a mu liere caueri de indemnitate. hoc dicit.

Si quis ſic ſtipuletur.

Stipulatio generalis refertur ad oēm
caſum ſoluti ma. h. d. ⁋ Oppo. in aut.
de nup. §. ſed et captiuitatis. Solu. ho=
die per captiuitatē nuptie non diſſoluuntur. ⁋ Op.
ꝙ moꝛs ciuilis non equiparetur naturali. vt. l. ex ea
parte. § inſulam. ſ. de verbo. obliga. Solu. vt p Dy.
in. l. ſi cū dotem. in pꝛin. ſ. eo. dixi in. l. gallus. §. et qd
ſi tantum. de libe. et poſthu. ⁋ Quero aliqs eſt ſti=
a pulatus ſibi dotem reddi[a] in omnem caſum reſtituē
de dotis. Iſta ſtipulatio eſt generalioꝛ q̄ʒ illa d̄ qua
hic dicitur. quia poteſt etiam euenire caſus reſtitu=
tionis dotis conſtante matr. vt pꝛopter inopiam an
b tunc poterit repetere? Puto[b] ꝙ non. quia ꝓpter ino=
piam non dicitur dos vere reſtitui: cum remanet vt
deſeruiat oneribus matrimonii. vt. l. vbi. C. de iure
do. ſed ſi eſſet alius caſus reſtituende dotis vere. vt
ſi vxoꝛ deberet ſeparari a viro pꝛopter foꝛnicationē
viri: ſm ꝙ dicunt iura canonica. tunc foꝛte illi ſtipu=
latoꝛi cōpeteret actio ex ſtipulatu.

1 Habens actionem directam ſi conſequitur vti=
lem quod illam non intentat.
2 Vſufructus licet cedi nō poſſit commoditas tamē
vtendi ceditur.
3 Si mulier incedit in dotē vſumfructū fundi qui erat
viri ſed eius nō durauit ꝙ ad heredem mulieris nō
tranſeat.
4 Locatio vel venditio facta vno nummo quādo va
leat. remiſſiue.
5 Emphyteuſis data in dotem viro cui fuit refirma=
ta per dominum ſoluto matrimonio. quomodo re=
ſtituatur.

Vſufructu.

Vſufructus in do tē datus in re pꝛo= pꝛia mulieris ſibi ⁊ heredi reſtituitur fa= cto diuoꝛtio. in re ꝟo mariti ſibi dūta= xat in aliena vero cōmoditas ꝑcipiēdi fructꝰ ſibi ⁊ heredi dʒ reſtitui. h. d. Diuiditur i partes
quinqʒ. Pꝛimo ponit vnū dictū in quo
ſimpliciter dicitur vſumfructū mulie
ri ⁊ heredi eius debere reſtitui vſqʒ
ibi. qd̄ an ſit verū. Ibi ſcd̄a in qua qd̄
eſt dictū de herede reuocat i dubiū
vſqʒ ibi. ſi cum haberet. Ibi tertia in
qua declaratur qn̄ mulier dedit in dotē
vſumfructū fundi q̄ erat mariti vſqʒ
ibi. ꝙ ſi fundi. Ibi quarta in qua po=
nit aliud dictū qn̄ mulier dedit in do
tē vſumfructum fundi qui erat mulie
ris. ⁊ durauit eiꝰ neqʒ alienauit. vſqʒ
ibi. ſi vero alienata. Ibi quinta. In
qua pꝛoſequitur duo cōiter. ſ. quādo
dedit in dotem vſumfructum fundi
mulieris qui nō durauit eius: ſed alie
nauit. vel ſi dedit in dotem vſumfru=
ctum fundi alieni vſqʒ ad finem. Et
iſta vltima pars diuiditur in duas.
q₂ pꝛima loquitur de reſtitutione que
fit mulieri. Scd̄a de reſtitutione que
fit heredi eius: ſcd̄a ibi: nam ⁊ finge.
et dubietas huius. l. eſt ſpecialiter in
hac vltima parte. q₂ vſuſfructus non
pōt cedi ⁊ ſi cedatur finitur. vt. l. ſi vſuſ
fructus. §. de vſufruc. ⁊ inſtitu. de vſu=
fru. §. finitur. ⁋ Et ex hac diuiſione ha
bes caſum in terminis clarum. Glo.
pꝛima fuit additio ⁊ ponit caſum ⁊ in
quibuſdā non bene dicit vt. ſ. dicam.
recito ergo pꝛimo aliā gl. ⁋ Oppo.
ego dixi diuidendo qd̄ pꝛimo ponit
vnum dictū ſimpliciter. Contra imo
loquitur limitatiue in fundo qui non
erat viri neqʒ vxoꝛis. Sol. gl. qd̄ non
apparet cuiꝰ erat fundus tpe datio=
nis in dotē ⁊ ideo illud diuidit poſt=
ea in quatuoꝛ caſus. Scd̄a pars non
habet cōtraria. ⁋ Venio ad tertiam
partē. ⁊ opp. ei qui eſt dn̄s nō poteſt
cedi vſuſfructus: cum res ſua nemini
ſeruiat. vt. l. vti frui. in pꝛin. ſ. ſi vſuſ
fru. pe. Rn̄. apud mulierem erat vſuſ=
fructus foꝛmalis: cū conceditur viro
dn̄o ꝓpꝛietatis d₂ eſſe cauſalis: et cū
reſtituit mulieri incipit de nouo eſſe
vſuſfructus foꝛmalis. ⁊ vide gloſ. que
incipit foꝛmalis ⁊c. que bene dicit qd̄
ſtatim qn̄ eſt apud mulierem mutatur
de foꝛmali in cauſalem. Et hoc facit
1 ad queſtionē ſi habēs † actionē dire=
ctam cōſequatur vtilē an poſſit illā
vtilem intentare. Et dic ꝙ nō ar. hu=
ius. l. ⁊ qd̄ dixi in. l. ij. C. de act. ⁊ obli.
⁋ Venio ad quartam partē ⁊ opp.
ſi mulier eſt dn̄a ſibi non pōt reſtitui
vſuſfructus vt pꝛealle. l. vti frui. Rn̄.
ꝙ in eā nō trāſfertur foꝛmalis ſʒ inci=
pit eſſe cauſalis. ⁋ Venio ad quintā
partē ⁊ opp. videtur ꝙ vſuſfructus nō
poſſit cedi vt inſtitu. de vſufr. §. fini=
2 tur. Sol. † dic ꝙ hic nō ceditur ei vſuſ=

a ⁋ Reddi. Pau. d̄ ca. dicit ſe ſe= mel defen= diſſe vnam viduā que ſe obliga= uerat i oēʒ caſum re= ſtituende dotis ꝓ do te nurꝰ re= cepta a fi= lio ⁊ filius eſſet effe= ctus inops ⁊ nurꝰ age ret ad re ſtitutionē dotis ꝯſu= luit ipſe ꝙ illo caſu n̄ erat fiēda reſtitutio ſed ꝯſigna tio eiꝰ ꝯſi= liū eſt. cxx= vj. Idē te= nuit Pe. d̄ anch. cōſi. cxviij. Andreas Pomate.

b ⁋ Puto ꝙ adde ꝙ ꝓ iſtā opi. cō ſuluit pau. de ca. cōſi. cxxvj. ſʒ cō trariū con ſuluit Ro. ꝯſi. cccxlij. et vide de hac qōne per imol. conſi. c.

a ¶ Cõmoditas. Bal. cõſil. cclxxxv. li. iiij. dicit ꝙ mulier dando in dotẽ vſumfructum non dicitur alienare. ſed in corpore matrimonij retinere.

b ¶ Uno nũmo. vide Pe. de anc. cõſi. vlt. Car. ꝯſ. iiij. de loca. ⁊ ibi qd ſi res eſt ſolita cõcedi ꝑ eccliam ad longũ tp̃s vno nũmo poſſit ſir concedi iu deo.

c ¶ Fraudulentũ ꝑ hoc determinat. q. ꝙ ſi aliqs expectans bñficiũ ꝑ mortem et aliqs habeat pingue bñficiũ ꝙ renũtiauit cõ ſãguineis aut amicis ne ꝑtineat ad expectãtẽ vl' vt ꝑtineat ad domũ ſi moriat renũtiatio habet pro non facta et expectãti cõcedit et hodie ẽ caſus in c. ij. de renũ. li. vj. ſi aũt non moreret remanet firma renũtiatio q: ſibi ſoli renuntiãti eſſet nociua nec poſſet cõtrauenire. q: fundaret ſe in turpitudie ſua. l. cũ ꝓfitearis. C. de ſer. pig. da. manu. ⁊ vide old. ꝯſi. cccxxiiij. Andr. po.

d ¶ Uide ꝑ Barb. cõ-

fructus. ſed cõmoditas[a] vtendi ⁊ fruẽdi. Ad quod facit. l. neceſſario. §. ſi. de peri. et cõmo. rei ven. et hoc habes. ſ. de pac. l. ſi tibi. §. pactum. ¶ Opp. ꝙ ſit alius modus reſtituendi. ſ. ꝙ locet vel vendat mulieri vno nũmo. vt. l. ſi vſufru. ſ. de iu. do. So. fateor ꝙ illud remediũ quod hic deficit ſupplet per iſtã. l. ¶ Opp. ad ſi. ꝙ non debeat reſtitui heredi. q: vſusfructus morte finitur. vt. l. corruptionem. C. de vſufru. Sol. ſi mulier fuiſſet vſufructuaria fateor ꝙ ad heredẽ nõ trãſiret. ſed hic maritus erat vſufructuarius: tñ quia hoc erat cõtemplatione mulieris cõmodum quod percipit debet reſtitui

3 mulieri et heredi eius. ¶ Quero † qd ſi mulier dedit in dotẽ vſumfructum fundi qui erat viri: ſed eius non durauit q: alienauit: gl. j. magna dicit iſtũ caſum eſſe in text. et eſſe idẽ ſicut quãdo mulier dedit in dotẽ vſumfructũ fundi ſui quem alienauit. ꝙ nõ placet. Iſte eñ caſus nec in tex. eſt. nec eſſet vera deciſio. q: ſi mulier dedit in dotem vſumfructum fundi qui erat viri: et ipſa mulier erat vſufructuaria: non fecit fructuariũ virũ. vnde ad heredẽ

4 mulieris nihil tranſit † vt hic in tertia parte. l. ¶ Quero an valeat venditio

b vel locatio vno nũmo.[b] Cy. ponit i. l. maritus. C. de procu. et Pet. hic gl. tãgit in. l. ſi quis ante. j. de acquir. poſſe. et ibi plene dixi. ¶ Ultimo ex hac. l. collige diſtinctionem per te. ¶ Que

5 ro extra † gloſ. res emphyteutice fuerunt date viro in dotẽ ⁊ ei refirmate per dñm. quero qualiter reſtituantur ſo. ma. cũ nõ poſſit fieri alienatio niſi cõſentiẽte dño. Rñdeo per remedia huius. l. patietur. vti frui re illa. Idẽ forte in rebus occaſione dotis marito conceſſis in feudum.

SEruus dotalis. In reb⁹ q̃ in alienũ cõmodũ gerũtur conſiliũ eſt illius volũtatem exquirere. vt geſtor ſe a periculo geſtionis exoneret. h. d. Op. ꝙ iſtud remediũ nõ ſit neceſſariũ cũ ꝓpter hereditatẽ marit⁹ nõ teneat vxori vt. l. hinc queritur. §. põt. ſ. de pec. Sol. in

d telligas hic qñ fuit cõſecutus cõtemplatione vxoris. ⁊ colligit ex qualitate ꝑſone relinquentis. vt. l. ſed ⁊ ſi plures. §. in arrogato. de vulg. ⁊ pupil. ſub. ⁊. C. de iure deliber. l. cũ aliquis. vbi ex verbis colligitur. Itẽ in dubio preſum tur ſm no. in. l. aditio. de acquiren. here. ¶ Op. extra gl. dos nõ põt reſtitui cõſtãte mat. vt. C. ſi cõſtã. mat. l. j. Solu. hic caſus eſt ſpecialis: q: per hoc cõditio mulieris efficitur melior ⁊ maritus nõ efficitur pauperior. vt. l. ita ꝯſtante. ſ. de iure do. dixi. in. l. ꝙuis. ſ. eo. ¶ Op. extra glo. de. l. qui ſic. j. de ſo. So. vbi qs ſic ſoluit vt ſtatim reciperet nõ trãſfert dñium ſi cõmodum aliquod apud recipientem non remanet: ſecus ſi apud recipientem remanet cõmodum. vt hic. ¶ Quero quid ſi mulier interrogata tacet. Reſpondeo maritus non cogitur adire. vt. l. ſi procurator. §. ſi hi qui pro te. ſ. man. q: taciturnitas ſemper interpretatur contra tacentẽ. vt. l. de etate. §. qui tacuit. ſ. de interroga. ac. ¶ Quero quid ſi mulier eſt abſens adeo ꝙ non poteſt ſibi denũtiari. Reſpondeo videtur ꝙ perinde eſt acſi denuntiatũ eſſet. vt. l. ſi ancillam. j. pro ſuo. ⁊. l. ſi fideiuſſor. §. j. ſ. de manda. verius eſt ꝙ non videtur denuntiatum. nam dicta iura loquuntur ꝙ habeatur pro denuntiato quãtum ad exonerãdum ſe ne incidat in obligationẽ aliquam ꝓpter denũtiationem nõ factam: ſed non habetur pro denũtiato vt liberetur ab obligatione que iam incipit. vt. l. ſi tibi mandauero. §. j. ſ. man. al's eſt. l. ſi mãdaſſem. eo. tit. Ita in ꝓpoſito maritus iam erat conſtrictus vtiliter gerere negotia dotalia. vt. l. pe. in prin. ⁊. l. ſi. j. eo. ⁊. l. ſi cõſtante. §. ſi maritus. ſ. eo. ⁊ ita abſenti nõ preiudicabitur: idem in ſocietate.

FIlie. Repudium fraudulentum[c] patri nõ preiudicat. h. d. Pone caſum in terminis ſm gl. et Dy. ꝙ pater dedit dotem ꝓ filia emãcipata et ſtipulatus eſt in caſu mortis tantũ. ¶ Op. ꝙ patri nullo modo cõpetat actio cum filia eſt emãcipata. vt. C. de rei vxo. act. §. extraneũ. So. hic ſtipulatus eſt in vnũ caſum ſcʒ mortis. ¶ Opp. ſ. de iure do. l. ꝓfectitia. Sol. intelligas eodẽ modo ꝙ hic pater in vnũ caſum tantũ ſtipulatus erat. vnde in alio cõpetebat actio filie ⁊ heredib⁹ eius. vt. l. ſi cũ dotem. in prin. ſ. eo. facit. ſ. eo. l. ij. §. ꝙ ſi in patris. Opp. dolus tertij. ſ. viri nõ dʒ preiudicare mulieri vel eius heredib⁹. vt. l. elegãter. in princ. ſ. de dolo. cuius cõtrarium hic dicitur. Sol. potes dicere ꝙ hec mulier participauit doluʒ. ſed diuinare eſt videtur enim ꝙ de iure communi actio detur heredi mulieris: tñ quia viri dolo factũ eſt. pater cõtra eũ poteſt habere regreſſum per vtilem actionẽ: et ſi vir nõ eſſet ſoluendo: pater ageret contra heredes mulieris ad quos peruenit in ſubſidiũ. vt. l. plane. la. ij. §. qui rogatus. de leg. j. ⁊. l. ſi. de eo per queʒ fac. eſt. ¶ Querit glo. quid ſi filia eſſet in poteſtate. tunc glo. dicit ſecus. quia filia nõ haberet heredem in profectitijs. Idẽ no. ſ. eo. l. nupta. §. i. ⁊ per Azo. in ſumma de iure do. Cõtrarium videtur tenere gl. in. l. ſi cum dotem. in prin. ſ. eo. ꝙ in dote filiafa. poterat habere hedeʒ ſm iſta tempora quãdo actio eſſet ſua tota. et ibi examinaui. ¶ Quero quomodo [d] ꝓbatur ꝙ vir ad hoc miſiſſet repudiũ vt patrem fraudaret. Rñ. eo ipſo ꝙ infirmam repudiauit. nã hic vr̃ miſſum repudiũ vt pr̃ fraudet. text. eſt extra

extra de renũ. c. ſi. li. vj. et hoc videtur etiã de mente huius. l. ¶ Ultimo iſta. l. inducitur in ar. ad. q. quas queſiui. ſ. e. l. ij. §. item ſi voluntate.

a SI filia. Expenſa funeris[a] ſtatim repetitur nõ expectata dilatione legali. hoc dicit. Nota ergo ꝙ mulier debet ſepeliri de dote. Concordan. ſunt in gloſſa.

1 Uir manumittit ſeruum dotalem etiam vxore inuita.

2 Res ſubiecte reſtitutioni ꝙ nõ poſſint alienari.

3 Qua actione vxor repetit ſeruum dotalem per virũ manumiſſum.

DOtalem. Iuriſconſultus tractat hic vnam materiam de ſeruo dotali manumiſſo vſqʒ ad. l. i. his. et primo loquitur quando vir manumiſit vxore contradicente vt hac. l. dotalem. Secundo qñ vir manumiſit vxore volente animo donandi. vt. l. quod ſi vir. et. l. ſeq. Tertio qñ vir manumiſit vxore volente non animo donandi. vt. l. ſi vero negotium. vſqʒ ad finem. et breuiter hoc intẽ 1
dit. ſi vir manumittit vxore cõtradicẽte reſtituit om

1 nia: hoc dicit. ¶ No. † ꝙ vir poteſt manumittere ſeruum dotalem inuita muliere vt hic et. l. ſeruum. j. de manumiſ. ¶ Oppo. ſeruus dotalis ſubiacet reſtitutioni: ergo non valet manumiſſio vt. l. ſeruum qui ſub cõditione. j. de manumiſ. C. cõia de leg. l. ſi. §. penult.

2 Sol. Iaco. de are. ꝙ contrariũ loquitur quãdo ſubiacet reſtitutioni ita ꝙ ipſo iure trãſferatur dñium: ꝙ hic non eſt: iſta eſt bona ſol. ſm iſta tẽpora. vt dixi in. l. ſi mora. ſ. eo. hodie nõ procederet per. l. in rebus. C. de iure do. niſi diceres. vt. j. dicam. Uel aliter ſm Ia. de are. ꝙ contraria loquũtur quãdo res ſubiacent reſtitutioni ita ꝙ aduenientie cõditione retroactum fingatur. quod hic non eſt quod nõ placet. q: in legatis conditionalibus non fingitur retro. vt. l. j. §. j. ad ſil. et. l. ſi mater. §. eãdem. j. de excep. rei iudi. 1
Tene ergo primam. nec obſt. hodie. l. in rebus. nam cum dos detur eo propoſito. vt perpetuo ſit penes virum. vt. l. ij. ſ. de iu. do. fauor libertatis facit ꝙ valeat perinde acſi maritus eſſe dominus irreuocabiliter. ¶ Opp. res dotales alienate poſſunt reuocari in dotem vt. l. ſi eſtimatis. ſ. eo. ſolu. ſpeciale eſt hic in libertate que reuocari non poteſt. ¶ Oppo. C. de his qui a non do. ma. l. j. ſolu. hic maritus erat dominus: ibi manumittens non erat dominus. ¶ Oppo. ꝙ etiam quando a domino manumittitur debeat reſtitui vt. l. in ſumma. §. penul. de condi. indebi. ſol. ibi 2
dominium fuit tranſlatum ignoranter hic ſcienter. ¶ Sed contra hoc videtur ꝙ plus debet ſm hoc grauari vir qui ſciebat ſe teneri quam ille qui ignorabat. Solu. vt dixi. ſ. hoc faciunt duo. ſ. fauor libertatis et votum dãtis quod eſt vt perpetuo ſit penes 1

3 virum. ¶ Quero qua † actiõe iſta mulier repetit. gl. dicit condictione ſine cauſa vel ex cautione ſi preſtita eſt. Ia. de are. dicit et meli⁹: quia iſtud iuſpat. ſuccedit in locum ſerui dotalis. vt. l. talem. in ſi. j. de heredi. inſti. et ideo ſicut ſeruum tenebatur reſtituere actione de dote. ita illud quod cõſequitur ex iure pa 2
tronatus. Illud vero quod conſequitur non vt patronus reſtituet officio iudicis deſeruienti actioni q̃ 3

ſilio. xviij. in. viij. columna. et ſeq. in. ij. volumine.

a ¶ Expenſa funeris. ꝙ lʒ maritus habeat dilationẽ legalẽ ad dotẽ reſtituendã tñ dʒ facere expenſas funeris q: de ipſa dote eſt ſepelienda. et ſi ipſe nõ fecit ſed alius cui venit reſtituenda ille ſtatim põt nõ expectata dilatione legali a marito expenſaʒ petere. l. eũ in fin. cũ. l. ſeq. ſ. de religio. ſic ergo loquitur iſta lex qñ cedebat lucro mariti lʒ qdã moderni contrariũ dicãt ⁊ male cõtra iſtũ tex. nã qñ nõ cedit lucro mariti nõ tenetur marit⁹ cõtribuer ad expẽſas funeris ſm eos. ſʒ hoc nihil facit q: verũ eſt ꝙ nõ tenebitur cõtribuere de ſuo: ſʒ quouſqʒ dos eſt penes eũ teneat facere expenſas de ipſa dote et ipas poſtea in eaʒ ꝯputaret iuribus. ſ. alleg.

deſcendit ex illa equitate. quia ſi ſeruus non fuiſſet manumiſſus totũ acquireretur mulieri. et exponit ſic iſtuʒ text. reſtituere debet mero iure per actionem de dote. cum iſtud iuſpatronatus ſuccedat in locũ dominij ſui ſerui. et quod ſequitur alteram vero portionem dotis iudicio exponit: ideſt ꝓpter equitatem iudicij dotis quod eſt bonefidei. quod ſatis placet. ¶ Alterius poſſumus dicere quod iſta mulier agit condictione ex. l. iulia. de maritan. ordi. de qua fit mentio. j. eod. l. ſi filius emancipatus. §. ſi. j. ad. l. corne. de fal. et iſto modo põt etiã intelligi.[a]

1 Donatio rei que eſt futura mea: An valeat.

2 Dictio quodammodo quod ſit nota improprietatis.

QUod ſi vir. Si vir voluntate mulieris donãtis ſeruos dotales manumittit de ĩpoſitis operibus nil reſtituit. h. d. ¶ Opp. j. quarum re. act. non da. l. j. §. que onerãde. Sol. intelligas quod non fuerunt opere impoſite cauſa onerãde libertatis. ¶ Oppo. quod ſeruus dotalis eſt viri. vt. j. eod. l. ſeruus dotalis. ergo non poteſt ei donari vt. l. propuas. C. de le. Solu. potes dicere † ꝙ conſiſtit donatio rei mee que eſt futura non mea vt. l. ſi rem meam. de verbo. obli. et de legatis primo. l. cetera. §. j. ſed hoc non placet. quia ibi confertur in tempus q̃ eſt futura non mea. hic autem donat cum mea eſt. Et ideo iuriſcõſultus volens tollere hoc contrarium dicit ꝙ non eſt proprie donatio: ſed quodammodo videtur donare in hoc ꝙ permittitur manumitti: hec enim dictio † quodammodo: improprietatem denotat vt. l. ſi me in vacuam. ſupra de acquirẽ. poſſeſ. et. l. j. j. re. amo. et. j. de lib. et poſthu. l. in ſuis.

1 Si maritus manumittit ſeruum vxore ignorãte: An mulier habeatur pro contradicente.

Ignorans etiam ſi ſit cõiunctus: An habeatur pro contradicente remiſſiue.

2 Maritus qua actione teneatur pro ſeruo per ipſum manumiſſo.

3 Ambaſiatores quod non teneantur

h iij

reddere communi munus eis factum
ab imperatore.

SI **vero.** Si marit⁹ manumiſit vxore volente eo animo vt eius negotium geratur reſtituit om̄ia que
vt patronus conſequitur mulieri ꝛ ei⁹
heredi.ſecus in eo quod conſequitur
vt quilibet. hoc dicit vſq; ad.§.de vi
1 ro. ¶ Querit glo.quid †ſi marit⁹ ma
numittit vxore ignorante. et dicit qđ
vxor videtur contradicere. Jacob.de
are.dicit quod propter coniunctionē
perſonarum preſumitur conſentire.vt
in.l.ſi ſeruus.de dona.inter vi.et vxo.
ſed certe illa loquitur in p̄ſente ꝛ ſciē
te:ſed ignorans videtur contradicere
etiam ſi ſit coniuncta perſona. vt.l.ij.
§.fi.s̄.eod.et.l.in eo.§.deinde.s̄.de ri.
nup.ſed ſi eſſet preſens et tacens an
propter coniunctionem perſonarum
inducatur cōſenſus. Dixi plene in.l.q̄
2 dotis.s̄.eodem. ¶ Querit glo.† qua
actione repetat vxor illud a marito.
Reſpondet quod act.mandati vel ne
go.geſt.Idem not.in.l.proxima. ꝛ ſic
pertrāſeunt doct.mihi hoc diſplicuit: 1
quia ſi hoc eſſet verum dictum iuriſcō
ſul.j.eadem.l.§.de viro.non procede- 2
ret vt ibi dicam. Preterea ſi manumit
to ſeruum tua voluntate:ex eo ꝙ ſim 3
patronus non teneor tibi ad aliquid:
nec ex eo videor locupletior.vt.l.natu
ralis.§.fin.de preſciptis verbis. et ibi
no.et.l.plane la.ij.§.fi.j.de legatis pri
mo.quia ergo maritus nō tenebatur
mandati;vel nego.geſt. de iure cōmu
ni:ideo prouidebat.l.iuli.de ma. ord.
ꝙ maritus teneatur vt.j.ea.l.§. dabit
autem.competit ergo contra virū cō-
dictio ex illa.l.iul. vt dicto.§.dabit.et
l.ſi filius.in fine.j.de fal.probatur in.l.
ſi poſtulauerit.§.fin.j.de adul.poſſes
dicere quod iſtud eſt contra.l.dotalē.
s̄.eodem.vbi ad hoc competit actio
de dote. Reſpondeo ibi manumiſit
vxore contradicente.ideo de iure cō-
muni tenetur reſtituere quicquid con-
ſequitur.vt.l.titius.cum.l.ſeq.s̄.de a-
ctio.empt.et not.in.d.l.naturalis.§.fi. 1
de preſcrip.ver.

Item quicquid. [a] Summaui cū precedenti. Nota argumen. de tanq;.
Et inducitur in argumen.per gloſ.ad
queſti. † de ambaſiatoribus[b] medio-
lanē.quibus fuit factum encenium ab
imperatore.vtrum debeant reſtitue-
re communi.et vide gloſſ.hic et ſupra
de procurato.l.qui proprio. paragra-
pho procur.vt in ceteris.et lege ſi plu
res.paragrapho in arrogato.de vul-
ga.et pupil.et per Cyn.in lege mani-
feſtiſſimi.C.de furt.et per Guil.de cu.
in dicto paragrapho procura.vt in ce
teris.et ibi dicit quod ambaſiatores
nullo modo debent reſtituere cōmu-
ni:niſi expreſſe id fuerit eis datum vt
communi redderent.ꝛ probatur quia
donationes que fiunt ab imperatore
videntur fieri contēplatione eius cui
dantur vt in lege cum multa. C.de bo
nis que liberis.ego pro hoc induco le
gē diuus.infra de bo.dam. vbi patet
quod tales ambaſiatores conſueue-
runt remunerari.ad idem.C. public.
letitie.lege prima. libro duodecimo.
Et pro hoc eſt caſus ſi bene inſpicia-
tur.ſupra pro ſocio.lege ſocium qui in
eo.in fine.

Dabit autem. Summaui cum precedenti. Not.ex hoc.§. quod ad peten-
da iſta que maritus cōſequitur vt pa-
tronus inducta eſt prouiſio.l.iulie. et
ſic competit conditio ex iſta.l.non a-
ctio mandati.vel neg.geſt.vt ſupra di
xi.et bene.

☞ Lex prouidēs aliquid cōtra ius
cōmune quādo extendatur.
Statutū non diſponēs cōtra ius com
mune ꝙ extendatur ad caſus ſimiles.
Allegans cauſas abſentie non cauet
de rato.

De viro. Prouiſio.l.cōtra ius cōmune non extenditur vltra illud quod lex exprimit:li-
cet eadem ſit ratio.hoc dicit. ¶ Op-
ponitur qđ de viro dȝ extendi ad ſoce
rū.vt.l.diuortio.§ interdū.s̄. eo. cum
eadem ſit ratio ergo idem ius. Hui⁹
timore hic ſunt due lec.in gloſ.ſm pri-
mam obſt.contrariū.ſed reſpondetur
quod nō eſt eadem equitas in ſocero
que eſt in viro.ſed quare non eſt eadē
hic non dicitur.vnde alij legunt quod
hic detur vtilis actio contra ſocerum
et eius heredes.ꝛ ſic due negationes
hic poſite faciunt vnam affirmatio-
nem.quod eſt expreſſe contra mētem
huius.l.dic ergo vt intelligas. Quan
do † l.prouidet aliquid contra ius cō
mune illa.l.non extenditur.niſi quate-
nus in ipſa exprimatur.vt tex.dicit ex
preſſe in.l.precipimus.in fin.C.de ap-
pellat.et.s̄.de legibus.l.quod vero et
l.ius ſingulare. Sed de iure cōmuni
contra eum qui manumittit de volun
tate alterius nulla actio datur.vt lege
naturalis.in fi.de preſcript. verb. ſed
per legē iulia.fuit prouiſum contra vi-
rum et contra heredes viri: de ſocero
nil fuit additū:ideo ad eum nō exten-

a ¶ Itē qc-
quid.Sed
cal.in.c.po
ſtulaſti.de
pceſ. p̄bē.
diſtinguit
aut perſo-
ne amba-
ſiatorūȝ e-
rant note
principi et
tunc ſunt 2
ābaſiato-
rū aut non
erant note
et tunc ſe-
cus aut do
na erāt cō-
decētia p-
ſonis am-
baſiatorū
puta dedit
eis veſteȝ
vel docto-
ri librū et
tūc ſūt am
baſiatorū
aut dedit
caſtrum ꝛ
tunc vide-
tur ſpecta-
re ad ciui-
tatem ꝛ ſic
erit ciuita-
tis cū hac
diſtinctiōe
trāſit etiā
ibidē do.
Anto.ꝛ.d.
flora. tenȝ
opi.Bart. a
hic quā vi
detur ſeq.
d. Joann.
And. bar. 3
Andreas b
Pomate.
¶ Itē qc-
quid. Vid
quid per

iſtum text.
dicat Gl.
cōſi.cxxix.
et conſilio
xlviij.in fi.
b ¶ Amba
ſiatorib⁹.
Adde bal.
in termi-
nis.conſil.
lvij.j.vol.

ditur vt hic. Sȝ ſi intelligeres vt gl.
dicit in principio iſtius.l.ꝛ.j.l.proxi.ſ.
quod vir teneatur actione mandati 1
vel negotiorum geſtorum. ꝛ ſic de iu
re cōmuni: eadem ratione teneretur a
ſocer et heres ſoceri:cum ſcriptuȝ ſit
quod quilibet ad quem aliquid per-
uenit ex mandato teneatur manda-
ti vt l.ex mandato.s̄. manda.ꝛ.l.qui
proprio.§.procura.vt in ceteris.s̄.de
procu. ¶ Cōtra predicta facit quod
nota.in.l.ſi conſtante.in principio. s̄.
eodem. Dic vt ibi dixi.ꝛ in hoc appa
ret intellectus eius cuȝ dicitur quod 1
†ſtatuta non recipiunt interpretatio
nem extenſiuam: quia hoc veriſſimū
eſſȝ in ſtatutis que diſponunt contra
ius commune.vt hic. Sed ſi ſtatutuȝ b
eſt ꝙ ꝯ̄ ius cōe nō diſponeret trahere
tur ad ſimiles caſus vt. l. de quibus.
ſupra de legi. ¶ Querit Dynus† an c
veniens ad allegandum cauſas ab-
ſentie debeat cauere de rato. ꝛ dicit
quod non quia.l.non cauetur.ꝛ eſt gl.
in.l.in eo.§.nemo.infra de regul. iur.

☞ Qui tenetur ad certam quantita
tem reſpectu certe ſpeciei dando ſpe
ciem liberatur.
Ex iſtis verbis quanta pecunia erit
quis videtur obligatus ad quantita-
tem ꝛ non ad ſpeciem.

Quod ait. Quando quis†tenetur ad quantita
tem reſpectu certe ſpeciei ſoluendo 1
ſpeciē liberatur.h.d. ¶ Not. † quod
ex iſtis verbis quāta pecunia erit vi-
detur quis obligari ad quantitatem 2
nō ad ſpeciē. Scdo no.qđ dixi i ſum-
mario.facit.j.de leg.j.l.ſi fundū per
fideicōmiſſum.§.j. ꝛ.l. titie textores. 3
§.fi.ꝛ.l.quidam teſtamento.§.ſi tibi. 4
j.de leg.j.ꝛ.j.de doli exceptione.l. fi-
deiuſſor euictionis. ꝛ ſic habes caſuȝ
in quo aliud pro alio poteſt ſolui cre
ditore inuito.

HEc **actio.** Quero de qua actione loquatur. gloſſ.
dicit man.vel neg.geſt.
qđ reprobaui.s̄.l.proxi.
in prin.ꝛ.§.de viro.vel dic vt gloſ.di-
cit condictione ſine cauſa vel ex cau-
tione:vt.s̄.eod.l.dotalem. quod non
placet;quia ibi loquitur de actione
de dote que datur demum ſolu. mat.
Unde gloſſ. dicit tertio quod loqui-
tur actione de dote. ꝛ quod vir ver-
gebat ad inopiam:quod licet in ſe ſit
verum:tamen non eſt de mente.l. dic
ergo quod loquitur de conditione.l.
iuli.que datur contra maritum ad id
quod cōſequitur a liberto:vt dixi. s̄.
eodem.l.proxi.

☞ Damnum datum ab inimicis qñ
dicatur caſus fortuitus.

IN **his reb⁹.** [a] Damnum datum ab inimicis mariti culpa mariti dari vř ꝛ ideo ma-
ritus tenetur.hoc dicit. ¶ Oppo.de
l.incendium.C.ſi certum petatur. So
lu.hic excipit pecuniā.quia in ea ma-
ritus tenetur de caſu fortuito. vt ibi.
¶ Quero † quid ſi aliquis habebat 1
inimicos ſine culpa ſua: an teneatur
de damno ab eis illato. ꝛ videtur qđ
ſic vt.l.ſi merces.§.culpe.s̄.locati. qđ
tene menti[b]. ¶ Contra hoc oppo.s̄. b
commoda.l.ad eos.ꝛ.l.in rebus. ꝛ.s̄.
loca.l.ſed et de damno.ꝛ.j. de regul.
iuris.l.contractus.vbi violentia[c] nu- c
meratur inter caſus fortuitos. ſolut.
dic quod quando violentia adhibe-
tur contra te ſingulariter propter ali
quam indignationem contra te habi
tam culpa tua: vel ſine: tunc dicitur
damnum datum tua culpa:vt in.d.§.
culpe. Si vero non contemplatione
tui:quia ſic feciſſet cuicunq; quem in-
ueniſſet vt in deprecationibus que
fiunt in ſtrata vel captura ciuitatis:
tunc eſſet caſus fortuitus vt in cōtra-
rijs.

☞ Quādo veſtes reſtituuntur vxo 1
ri:an compenſetur pretium quod eſt
tunc:an q̄ſtum conſiſtebat ab initio.
Veſtes date vxori per virum quan- 2
do ſint vxoris vel reſtitui debeāt he-
redi viri.
Victus appellatione venit veſtis. 3
Dominus quando poſſit accipere ve 4
ſtes famulo recedenti.

Seruus vxoris. Facto diuortio maritus veſtimenta data ſeruis
dotalibus recuperat qualia ſunt alis
compenſat in dotem.hoc di. ¶ Op-
ponitur ſupra de in rem verſo. l. ter-
tia.§.proinde.ꝛ. l. ſi res. in principio.
gloſſ.ſoluit. quod hic maritus dedit
veſtimenta vltra q̄ȝ eſſet neceſſe.ꝛ ſe-
cundum hoc loquitur hic ſiue erant
dotales ſiue non. Sed Jaco. de are.
legit quod loquitur in ſeruis q̄ erant
proprie mulieris. Ad contrarium di
cit quod maritus vtebatur iſtis ſer-
uis: ꝛ ideo compenſantur veſtimēta
cū ſeruitio. ¶ Op.C.de rei vxo.act.
§.ſed nec ob impenſas.glo.ſoluit.di-
xi in.l.etiam.§.j.s̄.eo. ¶ Sed opponi.
qđ hec compenſatio nō habeat locū

a ¶ In his.
et vid bar.
in cōſi.inci.
Barto. de
tuder. ad
qđ allegat
iſtā.l.ꝛvid
glo.Inno.
in.c.cū di-
gnū.s̄.de
homi.and.
Barb.
Andr.po.
¶ In his.
vide Alex. 2
cōſil.xx. in
fi.in v.vol.
b ¶ Tene
menti.add e
ꝙ bal. ſm
Cy. tȝ con 3
trariuȝ: qr
eſſet nimis
īhumanū:
qr nulla rō
dictat ꝙ ſi
habes reȝ 1
cōductā et
aliqs po-
nat incēdiū 2
abſq; tui
culpa:quia
habeat te 1
odio:quod
tu tenearis
arg.l.ſed ꝛ 2
dāno.s̄.lo.
pau.de ca.
diſtinguit
ꝙ aut po-
tuiſti pui-
dere:qr ille
fuit mina-
tus hoc fa
cere ꝛ non
adhibuiſti
diligentiā
nec mihi ſi
gnificaſti.ꝛ
pōt pcede
re dictum
bart. alias
dictū Cy.
ꝛ Bal.ꝛ de
hoc vide
bar.in.l.co
tē.§. q̄ ma
ximos. de
pu.ſp.in ti
tu.de iniu.
ꝛ dā.da.§.
ſeqtur.ver.
ſȝ pone ini
micus. R[a]
pha.i.l.ſti-
chus certo.
de ver.ob.
bal.in.l.fal
ſus.j.đ fur.
bar.i.l. cre
ditor.j. de
ſol. vbi di-
cit ꝙ dānū
datū a p̄do
ne dr caſus
fortuit⁹ et
vide p bal.
cōſi. clix.et
ccxxvij.lib.
ij.an dānū
qđ paſſus
eſt ſocius
ob inimici
tiā ſocij vel
partialita-
tis tangat
ſocium.
Andr.po.
c ¶ Violen-
tia. Vide
Roma. cō
ſil.clxxij.

~Andreas Pomate.

a ¶ Item quero. Uide Alexan. conſilio. xlij. incipiē. in cauſa ⁊ lite vertente in. j. colum. in. v. volumi. Ro. conſil. cxlvj. Feli. in. c. ſuper ea in. ij. colum. libr. ij. de teſt. Barba, conſilio, xlix. Roma. conſilio. clxxij. ⁊ cō ſilio. ccliiij.

Card. cōſi. xliij.

b ¶ Tertia opi. Et vide Roma. in conſilio cclj. de veſtibus q̄s vxor apportat ad domum viri ad vſum quotidianum. And. Barba.

~Andreas Poma.

a ¶ Pluries. Uide Alexan. conſil. xxj. in vltima colum. in. iiij. volumine. ⁊ cōſilio. xlij. in viij. colum na. in. j. volumi.

b ¶ Pluries conſului. Adde ⁊ cōmuniter docto. trāſ erunt cum opi. Bart. tam legendo q̄ conſulendo vt ipſe Barto. conſuluit. conſi. incipien. ꝙ de veſtimentis. Ang. conſi. clj. incipien. nicoletus de tartagnis qui fuit pater aui domi. Alexan. vt ipſe refert, ⁊ cōſuluit Paul. de caſtro. conſi. clxxxiiij. Pet. de ancha. conſi. clxxxj. vbi refert ita conſuluiſſe quēdam domi. Joan. de canamonte ſolennem virum. domi. Cardi. conſi. xiiij. Idem conſuluit Roma. conſi. cxlvj. in quo conſi. tenet ꝙ licet donatio facta ſpōte per verba de preſenti non valeat vt per Bald. in auten. ex teſtamento. tamen ſi illa ſponſa non erat viripotens quod donatio tenet per caſum ſing. in. l. antepe. ff. de don. inter vir. ⁊ vxo. tenet etiam ꝙ annuli qui dantur vel mittūtur per ſponſum ſponſe dicantur donati ⁊ valeat donatio quia donatio facta per ſponſum ſponſe eorum que neceſſaria ſunt ad contrahendum matrimoniū valida eſt vt eſt caſus. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. l. ſi quis pro vxore. in verſicu. de contrahendo matrimonio. ⁊ in verſicu. noſtris oneribus. Sed anuli vt patet de conſuetudine hodierna licet non de iure communi vt patet in. c. illud. extra de preſump. ſunt neceſſarij pro matrimonio contrahendo igitur

cum ex altera parte debeatur ſpecies ſ. veſtimenta. Sol. quando veſtimenta dantur que conſumuntur vſu perinde eſt ac ſi daretur pecunia vt hic. et ff. de vſuf. ea. re. que vſu conſu. per totum.

1 ¶ Quero quādo veſtimēta nō reſtituūtur vtrum compenſetur pretium quod eſt tunc an q̄ntum cōſiſtit ab initio. Tex. hic nō aperit puto ꝙ tantum pretium q̄ntum eſt tunc. nec pōt ei imputari cur veſtimenta nō reſtituit. Eſt enim iuſta cauſa non reſtituendi ne nudus remaneat. argu. l. ſi domus. §. qui cōfitetur. j. de leg. j. ⁊ l. fin. §. ſi fenerator. ff. qd metus cauſa.

a 2 ¶ Itē quero extra glo. quid de veſtimentis que vir dat vxori ⁊ poſtea moritur an debeant eſſe vxoris an heredis mariti. In hoc reperio tres opi. Prima ꝙ vxor lucratur. quaſi vir videatur donaſſe ⁊ donatio morte confirmat: vt. l. cum hic ſtatus. §. j. de donatio. inter vir. ⁊ vxo. l. ſi filij. C. de donatio. inter vir. ⁊ vxo. ⁊. C. fami. erciſcunde. l. filie. Secunda opi. fuit Dyn. qui dicit ꝙ iſte veſtes nō videtur donari: quia maritus tenetur alere vxorem vt. l. ſi cuȝ dotem. §. ſin autem in ſeruiſſimo. ff. eo. ⁊. l. ꝙ ſi nulla. de religio. ⁊ ſum. fune. ſed appellatione 3 victus continentur veſtimenta vt. l. verbo victus. de verb. ſignifi. ⁊. l. legatis de alimen. ⁊ ciba. leg. Cum ergo neceſſe habeat dare veſtimenta. non videntur donate. quia nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtit: vt. l. rem legatam. infra de adi. lega. pro hoc videtur caſus in. l. mortis ſue cau. ff. de donat. inter virum ⁊ vxorem. Certe ex hoc dicto Dy. ſequitur ꝙ veſtes q̄ ſunt ad vſum quotidianum non vidētur donate ſed debent eſſe heredis viri. Sed veſtes feſtiue ⁊ pretioſe vidētur donate: quia eas ſponte maritus ſibi debit. ⁊ ſic ſunt mulieris que opinio manifeſte continet iniquitatem. b Tertia opini.[b] eſt ꝙ veſtes quotidiane quas maritus tenetur dare vxori ſtatim efficiantur vxoris. vt. l. ex anuo. in princi. de dona. inter vi. ⁊ vxo. et ſic ſine dubio pertinēt ad heredes mulieris: veſtes vero pretioſe nō efficiuntur mulieris: nec vir videtur dare animo donādi: ſed propter ſeipſum facit vt vxor ſua magis ornate vadat vt. l. mortis ſue cauſa. in princi. de donatio. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ hoc dicit glo. j. ad legem falcidi. l. ſi vſuſfructus. et hoc videtur velle. l. quod talia ornamenta non ſint vxoris niſi expreſſe legarentur. vt. l. ornamentorum. de alimen. et ciba. lega. et. l. hoc legatuȝ. cum. l. ſequenti. infra de lega. iij. ⁊ hoc c mihi placet. ⁊ pluries[c] conſului[d]. ſ. vt d

⁊c. domi. Cardi. tamen alleg. conſi. aliter loquitur dicit etiam in. d. conſi. apud eum fore dubium id quod Bartolus dicit in. §. nec caſtrenſe. ſcilicet quod ſi famulus ſponſi dicat ſponſus donat tibi hoc quod nō eſt inducta donatio. ſed ſubintelligitur ad vſum tātum quia impropriatur verbuȝ illud ſecundum ſubiectam materiam. l. ſi vno. in principio. ff. loca. quia dicit Roma. non videtur verum ex quo verbum illud donat ſimpliciter prolatum eſt et generaliter merito contra ſpōſum interpretandum potius q̄ contra ſponſam. l. veteribus. ff. de pact. ſibi enim iputari debet ſi ita generali ſermone vſus eſt. l. fina. C. de do. promiſſ. item ex quo ſimpliciter fuit donatū non ſubintelligitur illa clauſula quo ad vſum etiā ſi ſpōſus hoc in mente habuerit. l. ſi repetenti. C. de cōditio. ob cauſam. item quia in hac dona. facta ſponſe. ſolum hic tacite hoc intelligitur ſcilicet ſi matrimonium ſecutum fuerit et per ſponſam non ſteterit. ergo non debet intelligi hic quo ad vſum: ſi enim imperator illam voluiſſet ſubintelligi illam expreſſiſſet quemadmodum ⁊ aliam. C. de cadu. tollen. l. prima. §. ſin autem a deficiētis. ⁊ capi. ad audientiam. de decim. vnde dicit ipſe aut precedit aliqua donatio per ſponſam facta ſponſo: et tunc tranſmiſſio facta per maritum ornamentorū intelligitur facta cauſa remunerandi. ⁊ igitur donatio inducetur. l. ſi vero. non remunerandi. §. papinia. ſupra mandati. que donatio valida eſt: quia reciprocal. vt. ſupra de donatio. inter virum et vxorem. l. quod autem. §. ſi vir. aut nulla donatio facta per ſponſam precedit ⁊ tūc aut ornamenta ſunt parue eſtimatio. aut magne. primo caſu donata preſumuntur ſecundo nō argumē. iuris. ff. allega. tenuit etiam in dicto conſi. quod veſtium donatio facta per maritum vxori valeat in vi

veſtes quotidiane ſint vxoris: pretioſe et feſtiue ſint heredis viri. Non ob. l. cū hic ſtatus. §. primo. q2 ibi cōſtat ꝙ dedit animo donandi: hic non. vt dixi. Nō ob. l. filie. C. famil. erciſcū. quia aliud in filia q̄ in vxore. quia in ea non eſt illa ratio que eſt in vxore: vt. ff. dixi. Non obſtat. l. ſi filij. C. de donatio. inter virum ⁊
4 vxorem. q2 reſpondetur: vt ibi not. ¶ Ultimo glo. inducit hunc. §. in argu. contra ſeruientes et pediſſequas qui recedunt: vt tunc dominus poſſit eis accipere veſtes. dic vt in glo. que incipit hoc videtur corrigi. quod no. vnde dic quod quedam ſunt veſtimēta que dantur ſeruis non vt ſint ſua ſed vt his vtantur certo tempore cum ſeruiunt domino in menſa ⁊ a non aliter. alia eſt veſtis que dat ſeruitori vt ea vtatur et ad ſuum vſum conſumat. Iſtam diſtinctionē ponit text. in lege id veſtimentum. ſupra de pecu. vnde primo caſu veſtis videtur dari vt ſpecies. Secūdo caſu veſtis videtur dari vt quantitas: vt lege ſed et ſi quid. §. et ſi veſtimentorum. ſupra de vſufru. et de vſufru. ea. re. que vſu conſu. l. ſi tibi. Iſto ergo caſu quando veſtis datur vt pecunia ſic dicas. aut famulus recedit ex tali cauſa ex qua ſibi inſolidum ſatiſfieri debet: quia abſq3 culpa ſui et culpa domini: ⁊ tunc abſq3 dubio non poteſt retineri veſtis: ſed ſi nō debet ſibi fieri integra ſolutio ſecundum diſtinctionem poſitam in lege ſi vno. §. item cum quidam. ſupra loc. tunc non debent ei auferri veſtimenta ſi vult domino reſtituere q̄ntitatem vt hoc. §. et ſupra dixi. ſed ſi quantitatem non vult reſtituere cōſuetudo inducit vt poſſint eis veſtimenta reaccipi: ratio eſt q2 cōmuniter iſti ſeruitores ſunt ſuſpecti et fugitiui. ar. l. ait pretor. §. ſi debitorem. infra de his que in frau. 1 credi. ſed ſi non eſſent ſuſpecti non video de iure ꝙ poſſint eis auferri veſtimenta: et quia propter debi 2 tum pecunie quis poſſit ſpoliare reum et ſibijpſi ius dicere: licet contrarium de conſuetudine obſeruetur. Nec obſtat iſte. §. quia hic iſti quibus veſtes erant b date erant ſerui: et ſic veſtimenta non erant ſua effecta. Nos loquimur in ſeruitoribus liberis. ¶ Preterea nec hic dicitur quod dominus ſpoliet eos ſua autoritate imo magis innuit contrarium.

Filia. Uoluntas de ſoluendo patri non impedit filie eius conſolidationis mortuo patre in ea parte que ſoluta non eſt. hoc dicit. Concordan. ff. eodem. l. ſi marito. §. ſi voluntate. Iſte. §. allegatur pro caſu ꝙ quando pater ſtipulatur dotem reddi ſibi ius conſolidationis in filia extinguitur. per hoc ꝙ dicit nec promiſſa nouandi animo. ⁊c. quod plene examinaui in. l. poſt dotem. ff. eo.

1 ☞ Si dati ſunt floreni eſtimati cum pacto vt reddantur ſub eadem eſtimatione quod licet florenus ſit deterioratus tamen debent reddi ſub eſtimatione facta tempore traditionis.

Mancipia. Si ad maritum ſpectat periculum ancillarum ad eum ſpectat
1 partus earum. hoc dicit. facit ad. q. dediſti mihi cētum libras in florenis hoc pacto vt tibi reddantur in florenis ſub eadem eſtimatione. ¶ Quero quid importat illud pactum. Et iſta. l. eſt in argumen. qd importat quod ſi florenus eſt factus deterior quod debeam tibi ſupplere. ſed hic loquitur in mancipijs b que poſſunt creſcere et decreſcere in bonitate intrinſeca. plus enim valet ſeruus iuuenis quam antiquus: et ſanus quam infirmus: quod in florenis non cadit. nam eiuſdem bonitatis intrinſece eſt ſemper: licet eorum eſtimatio varietur. ⁊ ideo importat vt ſemp floreni ſic eſtimentur prout eſtimati [a] ſunt tempore traditionis vt dixi in. l. Paulus. infra de ſolutio.

Mulier. Si maritus per errorem promiſit plus debito: non poteſt exigi vltra debitum. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. ſi diuortio. infra de verbo. obligatio. ſolut. ibi maritus promiſit ſcienter hic ignorāter. ¶ Quero quid ſi ducenta promiſſa eſſent in dotem: an poſt promiſſioneȝ teneretur inſolidum an inquantū facere poteſt quod videtur in lege tertia. ſupra de conſtitu. pecu. In contrarium quod inſolidum: vt. l. cum qui. §. ſi mulier. ſupra de iureiur. gloſſ. nō ſoluit. tu dic conſyderanda eſſe verba promiſſionis vt not. in lege ſi prior. ſupra eodem.

1 ☞ Mulier an videatur oīa eius bona in dotem dediſſe. remiſſiue.

2 Per matrimonium vltimo contractū cum concubina: an filij antea nati legitimentur.

Uxor. [b] Dos primi matrimonij videtur in ſequenti matrimonio repetita licet matrimoniū ter-

ta quemadmodum valet donatio per vxorem facta viro cauſa honoris. l. nupti. et lege quod adipiſcende. ſupra de donatio. inter virum et vxorem. a paritate rationis. an autem in caſu earum veſtium vel ornamentorum que preſumuntur donata ſi vxor moriatur ⁊ cū ill' ſepeliatur maritus teneat heredibus mulieris reſtituere eſtima. et cui incumbat onus probādi illas extare vide eundem Roma. cōſilio. ccliiij. an res donate p cōſanguineos viri vxoris ſint viri vl' vxoris: adde Bal. cōſil. ccxv. lib. iiij.

a ¶ Eſtimati. Adde quod conſuluit bal. cōſil. cccc xxiij. ij. volumine. et conſil. ccc xxxix. eodem volumine. qd autem in ſententia an debeat inſpici valor tp̄e ſnīe: an tp̄e ſolutionis: vide Oldr. conſilio. xiij. quid autem ſi teſtator dicat lego. cc. libras pro anima mea nec apparet de qua moneta et teſtator viuat per. x. ānos poſt. an debeat fieri ſolu. ſecundum quod currebat moneta tempore teſtamenti vel tempore mortis. Oldra. conſuluit quod tempore teſtamenti conſi. xxxj. cuius contrarium conſuluit Ro. conſi. cxxiij. alleg. tex. in. l. cum certum. verſi. pretium preſentis. infra de aur. et argen. leg. et Specu. ita tenere. quid autem in reſcriptis vide Old. conſilio. clxviij. et Ro. predicto conſil. quid autem in cōſtitutionibus et ſtatutis an ſolutio ſit fienda de antiquis vel de vſualibus nummis. Oldr. conſil. ccl. tenuit ꝙ ſolutio ſit fienda de moneta que currebat tempore conſti. idem Abb. conſilio lvj. lib. ij. Sed ro. tenet contrariū in alleg. cōſi. quod in vltimis voluntatibus ſtatutis conſtitu. reſcriptis debeat fieri ſol. de vſuali per. d. tex. quem dicit fuiſſe incognitum. Oldra.

b ¶ Uxor. Allegat iſtum. §. Bart. in conſi. lij. incip. P. nupſit. qd ſimiliter alienauit cum viro fundum dota

lem quod poteſt dimidium pretium petere ab here-
dibus viri actiōe de dote. quia non videt̃ donare et
ſuccedit in locum dotis vide ibi. And. barb.
a ~Andreas Poma. ¶ Interuenerit. Uide Rom̄.
conſilio. xliiij. in. ij. colum.
b ¶ Patri-
moniū, ad
de Bald.
ꝯſil. xcviij.
ij. volumi-
ne. Quid
autē ſi mi-
nor. xij. an
nis et vir
miniſtra-
uit patri-
moniū tam
ipſa exiſtē
te minore
ꝙ̄ fctā ma
iore: et car
nali copl'a
matrimo-
nio cōſū-
mato dein
de etiam
ſit fctā eſti
matio pa-
trimonij i-
ter generū
et ſocerum
non tamē
habitamē
tione do-
tis ⁊ ſit ſta
tutum qđ
decedente
vxore īma
trimōio vir
lucret do-
tem vel dimidiam an hoc vir lucrabitur: vide Ro-
manum conſilio. cccxiiij. Quid ſi ſit ſtatutum quod
omnia bona preſumantur in dotem data niſi fuerit
vis conſtituta. vt eſt Padue et mulier que primo nu
pſit aſſignata dote nubat ſecundo alia dote non cō-
ſtituta an vigore ſtatuti preſumatur omnia bona de
diſſe in dotē an vero dos data p̄mo dicatur cōſtitu
ta ſcđo. vide pau. d̄ ca. ꝯſ. cclxxxiiij. et q̄d ſi ſit mulier
xv. annorum nubens ſimpliciter an ſtatutum illā cō-
prehendat. vide Ancha. conſilio. xciij.
c ¶ Si vir. et vide pro quo in iſto. §. ang. in. §. mulier.
ſupra eodem. et ibi Bald. Ange. in conſilio. cxvj. vbi
conſuluit contra Barto et vide Bald. in lege legem
C. de pact. Et in lege ſi voluntatē. C. de dot. promiſ.
et in lege pollicitatione. C. de dona. ante nupt. et in le
ge ab anaſtaſio. C. manda. et in lege ſi abſentis. C. ſi
cert. peta. conſulo nunc ſenis contra Barto. et vide
Bart. in cōſi. incipien. ſtatuto cauetur quod mulier.
Et ibi etiam allega. Jacob. de are. hic. ſtatutum lo-
quens de lucro dotis habet locum in dote promiſſa.
et vide Barto. in conſilio. cclvij. vbi conſuluit de eo
qui confeſſus eſt recepiſſe dotem et incontinenti ſo-

a tij in medio interuenerit.[a] h. d. ¶ Fa-
cit ad. q. quam diſputaui de muliere
1 † habente magnum patrimoniū[b] que
b aſſumpſit virum: et paſſa eſt eum poſ-
ſidere illa bona: nulla facta conſti. do
tis: an videantur omnia bona in do-
tem data: et hic facit in arg. quod ſic.
quod dic vt illa queſtione incipit mu-
2 lier dedit. ſecundo facit † ad queſtio-
nem quam diſputauit Rich. mal. vi-
delicet quod per matrimonium vlti-
mo contractum cum cōcubina: filij an
te nati legitimētur. licet matrimoniū
alterius medio tempore interuenerit.
quod tangit Jaco. de are. in lege cum
decem. §. ij. infra de ſolut. et ibi di. de
hoc not. bene iſtum. §.

1 ☞ Si maritus fuit confeſſus ſe ha
buiſſe dotem quam promiſit reſtitue-
re et ſtatim dicta confeſſione non ob-
ſtante pater vel extrane⁹ promiſit do
tem: an ſoluto matrimonio heredes
viri debeant dotem reſtituere vel libe
rentur cedendo actionem.

c **Si vir.** [c] Dos acceptilata poteſt
repeti ſicut dos data. h
dicit. ¶ Oppo. ſ̄. eodem. l. ſi marito.
§. primo. et ſupra de pact. dota. l. fina-
li. in fine. Sol. ibi in pacto hic in acce-
d ptilatione que vim ſolutionis habet.
1 et hoc eſt vtile[d] ad † queſtionem occur e

cer promiſit ſibi ſoluere incipit illud conſilium ſtatu
to cauetur quod ſi mulier. Andr. barb.
~Andreas Pomate.
d ¶ Utile. vide Alexand. conſilio. xxxvj. in prima co-
lumna. in. ij. volumine. et vide Panor. conſilio. lxxiij.
in. iij. colū
na. in ſecū-
do volumi
ne. et conſi
lio. lxv. ad
ſi. eodē vo
lumine. et
Barb. con
ſilio. xix. in
ij. volumi.
e ¶ Ipſius
viri. adde
quod hoc
ſequit̃ pau
l⁹ de caſt.
et Bal. ſal
uo qđ bal.
dicit quod
illud verū
ſi promiſ-
ſio fuit fa-
cta ex in-
teruallo. ſe-
cus ſi incō
tinenti qđ
Paul. de
caſtro re-
probat q̀a
imo econ-
tra. q: quā
do ſequi-
tur incon-
tinenti tūc
tēpore con
feſſiōis cē-
ſetur habuiſſe reſpectum ad illam promiſſionem ſta
tim ſecuturam et contemplatione filij cenſetur con-
feſſus iuxta not. in lege per retentionem. C. de vſur.
ſed quando ex interuallo non cenſetur ad illam ha-
buiſſe reſpectum et ſic cenſetur potius ſpe future nu-
merationis quam ſpe future promiſſionis. licet er-
go ex poſt facto promiſſionem recipiat non perdit
excepti. non numerate dotis quia hic promiſſio non
cōtrariatur ei: ſed potius eam roborat. quia probat
numerationem non eſſe factam et hanc opi. Pau. de
caſtro habuit Abb. conſilio. lxxiij. libr. ij. vbi conſu-
luit in facti contingentia ſecundum Barto. ⁊ Ja. de
are in diuerſa tamen opi. fuit Ro. eius conſ. ccccxlv.
de quo etiam vide Ange. plene conſi. cxlv. et per ro.
aliquid conſi. xlvj. Barba. conſi. xix. lib. ij. concluden-
do opiū. Barto. et Jaco. de are. ſequitur clare Bal.
et in pulchro caſu conſilio. ccccl. lib. ij. ſed quid ſi ma
ritus ſit cōfeſſus ſe habuiſſe dotem a muliere ⁊ hac
confeſſione non obſtante mulier per aliud inſtru-
mentum ſtatim promiſit dotem quam nunq̄ ſoluit
an habeat locum an determinatio Bartol. Paul.
de caſtro in facti contingentia dicit ſe reſpondiſſe

rentem ſepe de facto. maritus fuit cō-
feſſus ſe habuiſſe dotem integrā: quā
promiſit reſtituere. et ſtatim non ob-
ſtante dicta confeſſione pater vel ex-
traneus dans dotem promiſit tantum
marito illam dotem ſoluere. queritur
an ſoluto matrimōio heredes viri de
beant reſtituere dotem: an liberentur
cedendo actionem contra heredes ſo
ceri. vel alterius promittentis. quod e
videtur: vt lege ſi ſocer. §. luci⁹. ſupra
eodem. In contrarium quod poſtq̄
fuit confeſſus ſe habuiſſe videtur ſibi
ſolutum: vt hic. et ſupra de iure do. l.
vir ab eo. et lege dotem. quod ſine du
bio verum eſſet in extraneo promittē
te: ſed in patre eſt dubium propter gl.
que eſt in lege dotem. ſupra de iu. do.
que in patre hoc non tenet. nam illa
verba qb⁹ ꝯfeſſ⁹ eſt ſe habuiſſe ⁊ rece
piſſe vident̃ emanare ſpe future nume
rationis: vt patet ex ſequenti promiſ-
ſione. vnde illa verba ab initio nō in-
ducunt obligationem efficacem. vel
poſſumus dicere quod non fuit facta
prima ꝑmiſſio ſpe future numeratio-
nis ſed ſpe future ꝑmiſſionis. pro illa
cū futura ꝑmiſſiōe fuit iſte ꝯfeſſus ſe
habuiſſe dotē. vn̄ illud nomē tm̄ eſti-
maſſe vr̄. facit. C. de reſcin. vē. l. pretij
cauſa. videtur enim inſolutū accepiſſe
illud nomē. et ſic periculū eſt ipſi⁹ vi-
ri.[e] vt dixi in. l. meuia. in prin. ſ̄. eo. Et

hoc videtur tenere Jac. de are.

Si quis. Pro qua parte mulier tenetur ſolue-
re pro ea parte ad virum nō ſpectat
periculum. h. d.
1 ☞ Si caſtrum cum iuriſditione datur in dotē con
fiſcationes mulcte ⁊ condemnationes ſunt viri ⁊ nō
reſtituuntur ſoluto matrimonio.
2 Fructus iuriſditionis ſunt condemnationes mulcte
et confiſcationes.
3 Grege in dotem dato omnia q̄ naſcuntur ex eo ſunt
viri: licet ex renatis in loco mortuorum ponat.
4 Uir q̄ non debet repudiare lucra obuenientia circa
dotem.

In partem. Uir tenet̃ de do-
lo et culpa in que
rendo ⁊ conſeruando peculium et fru-
ctus peculij qui ſpectant ad virum. h.
1 dicit. Quero † mulier dedit in dotem
a vnum caſtrum[a] cum iuriſditione: durante matrimo
nio contingit quod ſunt commiſſa delicta per ſubdi
tos. ex quibus bona ſunt plublicata. ⁊ alie condem-
nationes ⁊ mulcte impoſite. queritur an iſte debeāt
reſtitui mulieri. Uidetur quod ſic. vt. l. iiij. ⁊. l. cum in
fundo. ſ̄. de iure dotium. ⁊. ſ̄. eodem. l. diuortio. §. ſi
vir. vbi ea que renaſcuntur debent reſtitui. In con-
trarium videtur. l. iſta quia quando aliquid vniuer-
ſale datur in dotem vt peculium. fructus illius per-
tinent ad maritum: quidam dicunt quod pecunia et
res mobiles percepte ex condemnatione ſunt mari
ti: immobilia vero reſtituuntur vxori. Alij dicunt q̄
omnia debent eſſe mariti tanq̄ fructus illius iuriſ-
ditionis. ⁊ hoc verum puto per hanc. l. ⁊. l. item ſi fun
di. §. ij. ⁊. §. aucupiorum. ſ̄. de vſufru. ⁊. l. vſufru. ſ̄. eo.
2 omnia † enim[b] ſunt fructus iuriſditionis: vt. x. co. que
b ſunt regalia. c. j. C. de mo. mulcta. l. mulctarum. et ibi
per Cyn. Ad contraria reſpondeo quod illud quod
accreſcit debet vxori reſtitui ſi tamen non eſt in fru-
ctu vt hic. Non ob. qđ dicitur q̄ ea que non renaſcū
tur non ſunt in fructu: q: nunq̄ ex aliena re illud idē
numero quod ſemel naſcitur poſtea renaſcitur. ſed
aliud eiuſdem generis. ita in iuriſditione ſepe ⁊ ſe-
pius contingit committi delicta propter que cōdē-
nationes mulcta ⁊ bonorum publicationes dicūtur
renaſci: licet nō eorūdem bonorū numero. ¶ Que-
3 ro † pono q̄ datur in dotem grex ouium: quid pertine
bit ad virū? Dico q̄ omnia que naſcuntur. ſed ex re-
natis debet in loco mortuorum ponere ⁊ gregē ſup
plere vt. l. vetus fuit queſtio. cum. l. ſeq. ſ̄. de vſufruc.
facit. l. diuortio. §. nō ſolū. ſ̄. eo. ¶ Ultimo not. text.
4 † qui dicit quod vir teneatur acquirere. quod intel-
ligo. i. lucra obuenientia non repudiare. ſm formā. l.
ſeruus dotalis. ſ̄. eod. alias ſequeretur q̄ vir tenere
tur ad vtiles impēſas quod non eſt verum: vt dicā
ī. titu. j. l. j. circa prin.

c ¶ De impenſis in rebus dotalibus factis.[c] Rubri.

d **Impenſarum.** [d] In iſto titu-
lo ſic ꝓcedit
iuriſconſultus quia primo ponit vnam
diuiſionem generalem impenſarum
vſq; ibi neceſſarie vbi tractat de neceſ

quod non quia hec determinatio loquitur quan-
do fuiſſet confeſſus ſe recepiſſe ab alio ⁊ conuenitur
a muliere non ſic quando ab eadem muliere per te
xtum. §. ſequenti. ⁊. l. promittendi. ⁊. l. fina. ſ̄. de iure
dotiū. ⁊ eſſet iniquum quod mulier repeteret a ma-
rito pecu-
niam quam
nunq̄ ſol-
uit. facit. l.
nupta. §. j.
ſ̄. eo. adde
quod idem
vult Ang.
in. d. conſil.
a ¶ Unum
caſtrū. ad-
de quod
Bald. non
fatetur de
ciſionem
Bartol. in
confiſcatio
nibus bo-
norum im-
mobilium:
quia ſi per
tineret ad
maritū nō
redderetur
territorium
integrum
mulieri. qđ
non placet
Paul. de
caſtro. hic
quia imo
redderetur nec in aliquo diminuitur q̄tum ad iuriſ
ditionem: quia mulier erat domina vniuerſalis ter-
ritorij ⁊ iuriſditionis non ſingulorum bonorum im-
mobilium vnde ſicut tranſeunt de priuato in priua-
tum tit. donationis vel venditionis nō alteratur ter
ritorium et vniuerſitas. ita ⁊ ſi tranſeant in virum
per confiſcationem et ſic mulier recuperato terri-
torio exercebit iuriſditionem contra virum vel he-
redes eius ſuper bonis confiſcatis ſicut cōtra alios
ſubditos alle. bo. tex. in. l. vſufructu legato. ſ̄. de vſu
fru. an aūt dans in dotem videatur dare territorium.
vide Bald. conſil. ccccxcij. iiij. volumine. ⁊ an dando
omnia bona ⁊ iura in dotem tranſeat iuſpatronat⁹
vide Bal. conſi. j. lib. v.
b ~Andre. Poma. ¶ Omnia enim. vide Roma. cō
ſil. vij. in vlti. dubio. in vlti. col.
c ¶ Et vide. circa hanc rubricā fratres dederunt do
tem ſorori ⁊ ſtipulati ſunt ei ſ reddi ⁊ paſſi ſunt inſti-
tuere heredem filium ſuum q̄ non eſt reſtituēda fra
tribus alle. l. mulier. ff. de iu. do. in conſi. ccxj. incipiē.
quidam fratres. Andre. Barba.
d ~And. po ¶ Impenſarum Adde an impenſe cu
ſtodis ſint efficaces vide Ro. ſin. cccxxxij. ⁊ an ipēſe
inutiles vide Ro. ſin. ccccx: ⁊ q̄d ſi in vtilitate alteri⁹
aliquid expendit cōtemplatione cōcedētis vide ro.
ſing. cccccclxxij. ⁊ ſing. dclxxiiij.

ſarijs vſq; ad. l. quod dicit̃. §. vtiles.
vbi incipit tractare de vtilibus vſq;
ad. l. voluntarie. vbi de voluntarijs
vſq; ad. l. vtilium: vbi incipit tracta-
re cōmuniter ⁊ permixtim de omni-
bus vſq; ad fi. Legam totam ſimul
ponendo caſum vſq; ad. l. quod dicit̃
aſſume. §. neceſſarie.

1 ☞ Neceſſarie expēſe ſunt quas ma
ritus habet neceſſe facere ⁊ que dicā
tur. nume. 3.
2 Uir an teneatur facere vtiles impen
ſas ex neceſſitate contractus.
4 Impenſe neceſſarie in petitione he-
reditatis vel rei vendicatione dicun
tur quando ſunt ex parte rei.
5 Curator repetit impenſas actione ne
gotiorum geſtorum.
6 Expenſe facte per maritum in exigē
dis debitoribus in dotem datis qn̄
computentur mulieri.

Neceſſarie. Not. hic et in. l.
et in totū. in prin-
1 cipio. quod † neceſſarie impenſe ſunt
quas maritus habet neceſſe face-
re alias teneretur. ¶ Contra. ma-
ritus tenetur facere impenſas vtiles.

a ¶ Quero mu. ter. Vide Bald. in. l. ij. C. de actio. et obliga. ⁊ in. l. per diuerſas. in. v. q. C. manda. Bald. in. l. iij. C. de fal. cauſa. dicit hanc gloſſ. procedere in expenſis paruis de quo not. per Bartol. in. l. qui ſe debere. in vltima queſtio. ſ. de conditio. ob cauſaʒ. et ad iſtaʒ gloſſ. vide gloſſ. in. l. meuia. §. fina. ſ. tit. j. nota per Bald. in. l. j. C. de bo. ma.

b ¶ Maritꝰ fecit expenſas. Et vide Bald. in. l. ij. C. de act. ⁊ obli. et habetur in. l. j. C. de bo. ma. Et Vide ibi Ang. ⁊ docto. in. l. iudicante. de teſt. Bal. i. l. j. ⁊. ij. C. mã. ⁊ in. l. per diuerſas. eodeʒ tit. Andre. Barba.

c ¶ Ad perpetuam. dixit tamen gloſ. in. l. in fundo. ſ. de rei vendi. ꝙ expenſa que fit principalr cauſa percipiẽdorum fructuum non dicit̃ fieri ad perpetuam vtilitatem. ⁊ ita dicit ibi Barto.

d ¶ §. quod in anno. ſʒ ille tex. nõ bene facit ſed bonus tex. ẽ i. l. domos de le. §. ⁊ ibi vide moder. de iſtis impenſis factis. ⁊ no. bñ ꝗñ fit vtilitas ad certum tempus vide que dixi poſt Imo. in. d. l. domos.

vt. j. eo. l. pe. ⁊. ſ. titu. j. l. fi. ergo vtiles ſunt neceſſarie. ¶ Huius timore glo. hic poſite ſe inuoluunt. Dicit eñ prima gl. ꝙ debet intelligi hic de neceſſitate ex parte rei: quia alias ſi nõ fieret res periret: vt. l. impenſe. j. eo. Sʒ hoc eſt cõtra tex. in. l. ⁊ in totũ vbi inſpicitur neceſſitas ex parte perſone. Eſt enim neceſſitas ex parte rei vt qñ domus periret oportet ꝙ reficiatur. Eſt etiã neceſſitas ex pte perſone. vt qñ. l. imponit perſone neceſſitatem q̃ faciat: ⁊ de qua neceſſitate loquatur: glo. inuicem variant hic. ⁊ in. l. et in totum. Et vide gloſ. que incipit ſcilicet a. l. impoſita ⁊c.

2 ¶ Pro cuius † declaratione quero an vir teneatur facere vtiles impenſas e et videtur ꝙ nõ. qꝛ que fiunt ex neceſſitate cõtractus nũq̃ veniunt in actione mãdati. vel negotiorum geſtorũ: ſed in actione ex eo cõtractu: vt. l. heredes. §. ſi vnus. ſ. fami. er. ⁊. l. ſi cõmunes. de neg. ge. Sed impenſe vtiles repetũtur a viro per actionẽ mãdati vel neg. geſt. vt. l. j. §. ſed nec ob impenſas. C. de rei vxor. act. ergo nõ dʒ vir eas facere ex neceſſitate ꝯtus. ⁊ hoc eſt verũ. Nõ ob. l. pen. j. eo. qꝛ ibi dicit ꝙ debeat res tueri non ꝙ debeat augeri. Non ob. ſ. tit. j. l. fi. qꝛ intelligit̃ qđ dʒ acquirere nõ faciendo expenſas de nouo, ſed lucra ſibi obuenientia agnoſcere: et nõ repudiare ſm formam. l. ſeruus dotalis. ſ. tit. j. nunc ad ꝓpoſitũ dico

3 † ꝙ ipenſe neceſſarie dicunt̃ q̃ hñt ne neceſſitatẽ ex pte rei ⁊ ex pte ꝑſone ſimul: nunq̃ eñ eſt neceſſitas ꝑſone mariti niſi ſubſiſtat neceſſitas rei: et ita ſentit Hug. in. l. ⁊ in totum. in pñ. qđ eſt veriſſimũ.

4 † Predicta vera cuʒ tractatur de impenſis in rebus dotalibus factis. ſed in petitione hereditatis vel in rei vendicatione in quibꝰ bone fidei poſſeſſor nõ tenetur ad aliquid: ſolum inſpicitur neceſſitas ex parte rei vt dicantur impenſe neceſſarie vt dicit gl. in. l. ⁊ in totũ. ⁊ bñ. Vna obiectionẽ

5 reſtat † de curatore q̃ repetit actio. neg. ge. ⁊ iſtud teneo ⁊ ſemp tenui nec vnq̃ reperi contrarium. ¶ Opponi. j. eodem. l. impenſe. ſolu. vt in gl. Venio ad ver. in neceſſarijs. ¶ Quero mulier[a]

6 dedit in dotem † nomina debitorum: maritꝰ fecit expenſas[b] in exigendis debitoribus: an ille expẽſe computentur mulieri. Gloſſa hic dicit quod non quia illud non eſt impenſum in rem mulieris. et ita dicit caſum eſſe hic. Et vide gloſſ. que incipit nec ad perpetuam. ibi cõueniſſe videtur vel ſigna eã ⁊ no. qꝛ ſingularis eſt. Specula. tractat hanc queſtionẽ in titu. de dona. inter vir. ⁊ vxo. §. fina. verſi. illud queritur. ⁊ ibi recitat opi. antiquorum. ſcilicet Jo. ⁊ Guarnerij qui guar. fuit in contraria opini. ¶ Et pro iſta gloſſ. facit. C. de bo. mater. l. j. ⁊ de bo. que libe. l. fi. §. vbi autem. vbi videtur caſus. In contrarium videt̃ qꝛ ſi impenſe fiant gratia rerum: deducuntur de fructibꝰ: vt. l. ſi a domino. §. fi. ſ. de peti. here. ⁊. ſ. tit. j. l. fructus. ⁊. l. diuortio. §. impẽdia. ¶ Preterea iſte impenſe in exigẽdis vel conueniendis debitoribus videntur neceſſarie. quia eis nõ factis maritus tenet̃: ⁊ ſuũ eſſet periculum vt dixi. ſ. tit. j. l. meuia. in pñ. et in hac opi. eſt Guar. non obſtat. l. j. de bo. mater. et de bo. que lib. l. fina. §. vbi autem. quia ibi pater ꝑcipit fructus propter patriam poteſtatem non propter aliquod onus quod ipſe ſuſtineat: quia etiam ſi nullum onus ſuſtineret: ipſe perciperet. merito de illis fructibus debet facere impenſas. ſed hic vir percipit fructus propter onera matrimonij: ſi ergo de illis debet facere impenſas in conueniendo debitores: iam in duplicem cauſam computarentur contra. l. quod labeo. ſ. de compẽ. quid dicemus? modo dico ſic. quandoq̃ datur in dotem nomen eſtimatũ: et ſic periculum eſt mariti. tunc ſine dubio nõ repetet impenſas: vt. l. ſi nomen. ſ. de here. vel act. vend. dixi in. l. meuia. in princi. ſ. tit. j. Quandoq̃ vir accepit nomen debitoris in dotem ſimpliciter. et tunc dico ꝙ omnes impenſe legitime facte in exigendis nominibus debitorum debent deduci de dote. pro hoc do gloſſ. que hoc dicit in ſimili. C. mandati. l. per diuerſas. in gloſſ. magn. vbi dicitur ꝙ quando nomen datur: tantum videtur dari q̃tum põt cõſequi deducta impenſa. Venio ad verſic. proinde ⁊ in eo qđ dicit ꝙ preſtitit ex ſtipulatiõe damni infecti intereſſe. intellige ſi vxori erat vtile magis preſtare q̃ domũ pro derelicto relinquere: vt. l. ſi quis putãs. cõi diui.

V El inualetudine. Op. ſ. titu. j. l. diuortio. §. impendia. ſo. hic in impẽſa magna ibi in parua. quod facit ad. q. quam ibi dixi.

v El ſi vites.

Nos autem. Nota regulam aut impenſa fit ad perpetuam[c] rei vtilitatem aut ad vtilitatem illius anni. Sed circa hoc querit gl. quid ſi ſit expenſa ad vtilitatẽ. x. an. Et reſpondet ꝙ dicitur expenſa neceſſaria ⁊ venit deducenda qđ not. hoc intellige verum ſi poſt impenſas factas matrimoniũ ſtatim eſt ſolutũ. Sed ſi matrimoniũ nõ eſſet ſolutũ tũc per totũ decenniũ cõpenſaret expenſas cum fructibus. ar. l. diuortio. §. qđ in anno[d]. ſ. tit. j. Itẽ ſi matrimoniũ durauit ꝑ mediam partẽ tpis: medietas tñ que reſpicit vtilitatẽ futuri temporis veniet repetenda. arg. d. §. quod in anno.

H Et in totum. Ex prin. ſume regulam que impẽſe dicantur neceſſarie quod declaraui ſ. eod. l. j. in prin. ¶ Ex fi. no. ꝙ ſufficit ab initio intereſſe. licet ex poſtfacto defierit. quod tractat Dy. hic et plenius per Cyn. in. l. ad comparandas. C. manda. dixi in. l. qui autem. §. j. ſupra ſi quis cau.

1 ☞ Impenſe facte circa fundum dotalem quando minuant ipſum fundum.
2 Dos eſt quoddam nomen iuris.
3 Quid ſit dicere nomen iuris.
4 Maritus ſi vult an potius poſſit repetere impenſas q̃ habere fundum.
5 Si mulier vult dimittere fundũ viro et impẽſas nõ ſoluere an vir poſſit contradicere.
6 Dos propter impenſas qñ videatur de nouo dari.
7 In dote creſcẽte propter impenſas an habeat locũ aut. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup.
8 Impenſas vtiles an teneatur facere maritus.
9 Si in feudo auito vnus fratrum cõmiſit feloniam ⁊ amiſit feudũ: dñs remiſit: an videatur de nouo datum: an remaneat auitum quo remanet.
10 Compenſatio ꝙ non fiat ipſo iure.

Q Uod dicitur. Expẽſe neceſſarie in dotem facte minuunt dotem et quantitatem in dote contentam non corpora dotalia: ſecus ſi extra dotem ſint facte. Itẽ muliere ſoluente eas dos creſcit. h. d. Et eſt ſubtilis et difficilis multũ et diuiditur in quatuor partes vſq̃ ad. §. ſi dos. primo declarat regulã de dote minuenda propter impenſas non porrigi ad corpora: et hoc probat per abſurdũ et marito conſuluit. Secũdo declarat regulam pertinere ad quantitates. Tertio declarat regulam non pertinere ad expenſas factas extra dotem. Quarto determinat vnam queſtionẽ circa predicta vſq̃ ad. §. ſi dos. ſecunda ibi: ibi ergo. tertia ibi hoc de his. quarta ibi: ſʒ ſi ĩpenſas. ¶ Op

1 ponitur hic † dicitur quod corpora non minuunt̃ propter impenſas. Contra de. l. ſi is. §. quod dicitur. ſ. de iure dotium. Huius timore ſunt hic in gloſſ. magna quatuor opinio. prima quod non minuitur corpus propter impenſas: ſcilicet ab initio vt hic: ſed ſi mulier ceſſat ſoluere per annum tunc minuitur vt in contrario. vide gloſſã que incipit vniuerſitatis. ibi. ſed ſi poſtea mulier. ⁊ ibi. ſed ſi maritus. Iſta opin. non placet gloſſ. nec docto. quia ibi videtur textus. quod ab initio minuatur. vnde alij dicunt quod ſtatim minuitur corpus. ſed muliere ſoluente intra annum fingitur non eſſe minutum: que opi. non eſt vera. nam in contrario ſceuola dicit aut impenſe equiualent toti fundo ⁊ totus fundus deſinit eſſe dotalis vt ibi. ſed quando equiualent parti nihil dicit. vnde alij dicunt quod aut equiualent toti fundo: ⁊ tunc totus fundus deſinit eſſe dotalis vt ibi. Aut equiualent parti fundi ⁊ pro parte non minuitur corpus vt hic. Iſta ſolutio eſt contra text. huius. l. vbi reputatur abſurdum diminutionem fieri in totum vel in ꝑtem. ibi ceterum hec res ⁊c. Vnde alij dicunt quod ibi ponitur opin. ſceuole: hic Vlpiani: qui eum manifeſtiſſime reprehendit. ⁊ iſta eſt vera. Et vide gloſſ. ibi vel illud quod dicitur ⁊c. ¶ Vt ergo hic examinemus. arguo primo pro ſceuola. pro quo facit quod debemus leges legibus cõcordare: vt. l. j. C. de inof. dotibus. Secundo quia ibi in textu dicitur deſinit. Item ibi in tex. dicit reuertatur. ergo deſinit eſſe dotalis. Item dicit ꝙ eſt ratio qꝛ pars fundi deſinit eſſe dotalis ne inducatur communio que ratio ceſſat quando impenſe equiualent toti fundo. ⁊ iſtam rationem ponit Joan. in contrario. Et hanc opin. ſceuole. vt diſtinguamꝰ an expenſe equiualeãt toti fundo vel parti. tenet glo. C. de rei vxo. act. §. ſed nec ob impenſas. vt ibi tenet Jac. de ra. ⁊ Cy. ⁊ gl. inſtit. de act. §. fi. ⁊ etiam Dy. ¶ In contrarium contra Sceuolam probatur. qꝛ in. l. contraria dicitur manifeſta iniquitas ⁊c. Item quia ibi dicitur impleatur. Tertio per rationẽ: non debet eſſe deterior conditio mulieris quam alterius imo melior: vt. l. j. ſ. titu. j. Sed ſi alius expẽdit i rem meã neceſſario plus q̃ valeat non deſinit res eſſe mea: vt. l. ſi ſeruos. ſ. de pig. act. ergo ⁊c. Preterea videtur text. pone ſi ſeruus dare deberet domino plus q̃ habeat in peculio an corpora deſinãt eſſe peculiaria. Caſus eſt quod non in lege peculium. §. ſi ere. ſupra de pecu. Preterea contra ſceuolam eſt text. in verſicu. ceterum. quod iniquum eſt minui in totum vel in partẽ. Sed ad hoc vidi reſponderi hoc modo exponendo ſic verſic. ceterum. hec res facit deſinere eſſe fundum dotalem. ſubaudi. ſcilicet totum eo caſu quo impenſa equiualet toti fundo: quod eſt verum. Sequitur vel eius parti: ſubaudi ſcilicet eo caſu quo equiualet parti fundi: quod eſt abſurdum ſed hec expoſitio eſt manifeſte contra textum qui dicit vtrumq̃ abſurdum. Item contra textum quia ratio text. eſt quare non fit diminutio: quia non fit compenſatio ſpeciei ad quantitatem vt patet in verſicu. igitur. teneo ergo opini. Vlpiani reprobata opinio. Sceuole. ¶ Ad contrarium reſpond. et dic quod nos debemus leges legibus concordare ſi poſſumus. ſed hic nõ poſſumus. quia directe cõtradicunt. Non obſtat quod ibi dicitur deſinit: quia ibi loquitur ſecundum opinio. Sceuole reprobatam per Vlpianum. Non obſtat quod dicitur reuertatur: quia eſt impropria locutio. ſicut verbum reddere ponitur pro dare. vt lege cum quidam. de legatis ſecundo. et lege verbuʒ reddendi. de verborum ſignificatio. non obſtat ratio Joan. quia non eſt illa ratio ne inducatur communio. ſed illa quia ſpeciei ad quantitatem non fit compẽſatio. vt hic. ¶ Opponitur dicitur hic quod diminutio fit propter impenſas neceſſarias quando pecunia eſt in dote. Contra in pecunia non poteſt fieri impenſa neceſſaria. Solu. glo. intelligit qđ in dote erat corpus et pecunia ſecus ſi pecunia tantum. et vide glo. que dicit quando corpus ineſtimatum ⁊c. Et ſic habes quod quandoq̃ eſt pecunia ſeu quantitas tantum in dote. et non fit dotis diminutio propter impenſas neq̃ rei in dotem comprehenſe. quandoq̃ eſt corpus tantum in dote. et tunc fit diminutio dotis ⁊ iuris quandoq̃ eſt corpus et quantitas ſeu pecunia in dote. ⁊ tũc propter impenſas neceſſarias diminuitur pecunia. ¶ Opponitur hic dicitur quod vir remanet in detentatione rerũ.

Contra.C.de rei vxo.acti.§.ſ3 nec ob
impenſas.Sol.quidam dicunt quod
hic vir remanebit.⁊c.corrigit.dic ve-
rius quod.§.ſed nec ob impenſas.lo-
quitur de impenſis vtilibus vel volū
tarijs.ſed pro neceſſarijs competit re
tẽtio.vt hic ideo nõ corrigit.¶ Que
ro dicit hic.nec eminipſo iure corporū
ſed dotis ſit diminutio.quid vult di-
cere? Gloſ.mirabiliter declarat quod
2 †dos eſt quoddam nomen iuris ſicut
hereditas:peculium:et ſimilia qđ no.
et declaraui ſupra titulo primo.in ru-
3 brica.¶ Quero †quid eſt dicere no-
men iuris.Reſpondeo ideſt nomẽ eiꝰ
qđ eſt ius.vel dic id eſt nomen a iure
inductum.primum plus placet.Iſta
autem nomia iuris quedam ſunt par
ticularia.vt obligatio ſeruitus et ſimi
lia.et de iſtis loquitur inſtituta.de re.
cor.et incor.et.l.j.ſ.de rerū diui.Que
dam ſunt nomina iuris vniuerſalia et
iſta quãdam continent vniuerſitatem
perſonarum vt populus collegium et
ſimilia vt.l.proponebatur.ſupra de iu
di.et.l.mortuo.j.de fideiuſſori.Que-
dam ſunt nomina iuris vniuerſitatis
rerum tantum vt grex.Quedam ſunt
nomina vniuerſitatis iurium et rerū
vt hereditas peculium dos patrimo-
nium et ſimilia.et de hoc nõ multum
4 curo.¶ Quero quid †ſi vir vult potiꝰ
repetere impenſas q̃3 habere fundū.
gloſ.magna hic dicit ꝙ poteſt ibi.ſed
ſi maritus ⁊c.Mihi videt ꝙ iſta que-
ſtio ſit fundata ſuper illa opiñ.quam
ſ.reprobaui.ſed tenendo quod ꝓpter
impẽſas equiualentes toti fundo fun
dus deſinit eſſe dotalis.tunc enim eſt
queſtio.quero quid ſi vir velit reſtitue
re fundum et repetere expenſas.ſed
vt dixi nūq̃3 fundꝰ deſinit eſſe dotalis
nec vir põt retinere muliere volente
ſoluere:ſecundum opinio.Ulpiani.
5 d3 ergo ſic formari qđ.¶ Quid †ſi
vxor vult apud virū dimittere fundū
et impenſas nõ ſoluere.an vir poſſit
cõtradicere.⁊ tũc bene procedunt le
ges allegate in gloſ.pro quo videtur
caſus.j.proxi.§.in cõtrariū.arg.per
Dy.j.de aqua plu.ar.l.is cū quo.⁊.j.
de dã.infe.l.pretor.§.hoc edictū.l.et
ſi forte.§.etiã.ſ.ſi ſer.ven.⁊ l.cū fru-
ctuarius.ſ.de vſuf.uc.Dy.determi-
nat ꝙ ſit in electione viri per.l.j.C.de
his qui ve.eta.impe.ne vir legis au-
toritate decipiatur:vt.l.omnimodo.
6 j.codẽ.⁊ ibi dicam.¶ Quero †vtrū
aliquo caſu dos videat de nouo da-
ri propter impẽſas.Breuiter ſm opi
nionem iſtorū videtur quod ſic ſi ſo-
lus fundus eſſet datus in dotẽ et im-

Andreas Pomate.

a ¶ Hec lex Uide ale. cõſi.cv. ante fi.in.iiij. volu.alias cvij.⁊ cõſi. ij.in.ij.col. in.ij.volu.

penſe equiualerent toti fundo et ſic
dos eſſet extincta.Soluẽdo ergo im
penſas videtur de nouo dari.ſed ſm
opinionẽ quã teneo nõ poteſt videri
dos de nouo conſtitui ſed conſtituta
augetur.aut enim ſola q̃titas eſt in
dote:⁊ impenſe neceſſarie nõ poſſunt
conſtitui.aut eſt in dote quantitas et
corpus ⁊ tũc dos nõ poteſt extingui
propter impẽſas vt dixi.niſi forte po
neres ꝙ illud corpus naturaliter peri
meretur.augeretur ergo dos qñ im-
7 penſe redduntur.¶ Venio †ad vnū
dubium dos creſcit quando impenſe
redduntur:an tunc habeat locum au
ten.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante
nup.quod debeat reddi in rebus im-
mobilibus ſecundum formam dicte
8 aut.cogitabitis.¶ † Ultimo querit
Dy.quid de impenſis vtilibus? Uide
tur idem qđ vir habeat neceſſe eas fa
cere vt not.ſupra eadem.l.prima.in
principio.ſed illud ibi reprobatur in
expenſis vtilibus.tene quod dixi in
a l.vtilium.j.eodem.¶ Hec lex[a] indu
9 citur †ad queſtionẽ de feudo.Et pre
b mitte[b] ꝙ ſi ſint plures fratres habẽ
tes feudum auitum vno decedente
tranſit ad alios fratres.ſecus ſi erat
feudum ipſi fratri decedenti conceſ-
ſum.et probatur.x.collatione.de ſuc-
ceſſione feud.capit.primo.Pone er-
go quod vnus fratrum commiſit fe-
loniam et amiſit feudum:dominus
remiſit ſibi feloniam an videatur de
nouo datum vt ſic non ſit auitum:an
videatur eſſe illud feudum quod pri
mo erat.Et hec lex eſt in argumẽ.ꝙ
antiquum feudū duret ſicut antiqua
dos dicitur durare et creſcere.et hoc
probatur.x.colla.de vaſallo decrepi-
te etatis.§.j.not.de prohibita feudi
alie.per Feder.l.imperialem.§.inſu-
per.⁊ ibi gloſſa determinat qđ vide-
10 tur auitu3.¶ Ultimo †lex noſtra de-
terminat opi.que fuit inter gloſſato-
res noſtros an cõpenſatio fiat ipõ iu
re vel ſit neceſſe ꝙ opponatur ab ho
mine.de quo.ſ.de cõpẽ.l.ſi quid a fi-
deiuſſore.⁊.l.ſi cõſtat.C.de cõpen.et
inſti.de ac.§.in bonefidei.ſed hic ha
bes caſum inuerſi.hoc de his ⁊c.Nã
ſpeciale eſt in impẽſis neceſſarijs in
dotem factis vt fiat cõpenſatio ipſo
iure ſi in dote eſt quãtitas.Sed qđ
de impenſis factis extra dotem? Cer
te ipſo iure non cõpenſaretur niſi op
poneretur ab homine.et pro hoc eſt
caſus.j.proximo.§.

1 Si dos tota ſoluitur ſine dedu-
ctione impẽſarum neceſſariarum qua

b ¶ Et premitte.ad ꝺ glo.in.l.pecu.§.ſi.erc.de pe.

actione agatur.
Quomodo in hac actione formetur libellus.

Si dos. Tota dos ſoluta ſine deductione im
penſarum neceſſariarū indebiti con-
ditione condicitur.h.d.¶ Opponit de.l.ſi in area.
ſ.de conditione indebiti.Solu.glo.dicit ſolu.vt.ſ.
de condi.indeb.l.qui excep.§.ſi pars.quaſi dicat in
l.ſi in area.reſtituebatur res que erat illius cui reſti
tuebatur.Et ſic nullum negotiū inter eos gereba-
tur vt ibi:ſed hic transfertur dominium a reſtituen-
te in eum cui reſtituitur.⁊ ſic inter eos negotium ge
ritur.⁊ ſic poteſt oriri conditio indebiti.vt dicto.§.
ſi pars.¶ Sed contra hoc videtur quod dos que
reſtituitur eſt debita ⁊ pro impenſis vir h3 actionẽ
de dote.vt.l.omnimodo.j.eodem.ergo vir non ha
bet conditionem indebiti:vt.ſ.de conditione inde-
biti.l.qui inuicem.⁊.j.titulo primo.l.ſi cum dos.in
prin.que allegantur in glo.pro concor.⁊ tamen ſunt
contrarie ſed contraria loquuntur quando compen
ſatio non fit ipſo iure.ſed hic fit ipſo iure in neceſſa-
rijs impenſis merito tanq̃3 indebitum repetitur.vt
1 no.dicta.l.qui inuicem.¶ †S3 tertio inſtatur qua-
re de hoc fuit queſtio inter iuriſcõſultos.ſi enim eſt
ipſo iure indebitum ſine dubio cõditio indebiti cõ-
petit de rigore.Reſpon.in dote ſunt conſideranda
duo.primo ipſum ius dotis prout eſt nomen iuris ⁊
cuiuſdam vniuerſitatis.et iſtud ipſo iure minuitur
propter impenſas.vt in principio huius.l.Itẽ ſunt
corpora dotalia et illa non diminuuntur:vt.ſ.dixi
ſed quantitas ſic.Aut ergo ſoluit plus debito quã-
titas.et tunc repetitur per conditionem indebiti ſe-
cundum omẽs.Aut ſoluitur plus debito ipſum cor-
pus quod ſolum erat in dote.⁊ tunc ſi ipſum corpus
inſpiciatur non haberet locum conditio indebiti.q2
debebatur.ſed debet vir repetere per actionem de
dote:vt.l.omnimodo.j.eodem.et dicta.l.qui.et.l.ſi
cum dos.aut conſyderamus ipſum ius dotis quod
erat diminutum.et illo reſpectu videtur ſolutū plus
debito.et ſic habet locum cõditio indebiti ⁊ debet
vir repetere:et ita loquitur hic:et ſic in libello dicã
totam dotem ſolui indebite.vel agitur aliter condi.
indebi.ſecundum quod dicitur in lege qui excep.§.
ſi pars.ſ.de conditio.indebi.tamen primum plus
mihi placet.

Utiles. Iſtum.§.cum.l.ſequenti.proſequere
vt in glo.

Uoluntarie. Oppoñ.quod pi-
ctura ſit vtilis im-
penſa:vt infra eodem.l.qđ ſi he.Solu.
verum eſt in re quam quis venalem ha
bet:quia melius venditur.ſecus in re
quam quis haberet ad vſum ſuum:quia eodem mo
do vtitur ſine pictura ſicut cum pictura.¶ Quero
qua actione iſte impenſe vtiles repetantur:dic vt
in gloſſ.

Utilium. Iuriſconſultus hic inci
pit tractare de omnibꝰ
impenſis communiter vſq̃3 ad finem.
Mulier tenetur ad impenſas vtiles ſi
eius voluntate facte ſunt vel aliunde
ſoluere poteſt.alias ſecus.hoc dicit.¶ Opponitur
C.de rei vxo.actio.l.prima.§.ſed nec ob impenſas.
Soluunt quidam quod hodie indiſtincte cõgitur
mulier iſtas impenſas reſtituere.et in hoc iſta iura
antiqua videntur corrigi per noua.vel dic quod il-
la intelligatur ſecũdum iſtam.aut ſunt facte impen-
ſe voluntate mulieris et tenetur.aut ſine:⁊ tunc aut
poteſt aliunde ſoluere ⁊ idem vt in cõtrario.aut nõ
poteſt aliunde ſoluere et non tenetur vt hic:non eñ
tunc videntur vtiles cum non expediebat mulieri.
et hanc tenet Dyn.

Pro voluntarijs. Mulier
d3 pati
virum tollere quod voluntarie impen
dit ſi ablatum viri commodo cedat
alias ſecus et ſi non patitur debet ſol-
uere.h.d.Gl.ſignat argumẽtã ꝯtraria.ſupra de iu
re dotium.lege cum in fundo.§.diuortio in fine.ſed
ibi ex detractione vſufructus poteſt vtilitas perci-
pi:vt ſupra titulo primo.l.vſufructu.hic ex detra-
ctione impenſarum voluntariarum non.ſecundum
Dynum.Item petit ibi quod ſuum eſt:ideo ſibi re-
ſtituitur.

In voluntarijs. Notaiſtū
caſum.nã
qui recordaretur deciperetur.cum gl.
dicit contra iſtam legem inſtituta.de
actio.§.penultimo.et Dynus eam re-
prehendit.

1 Negotiorum geſtor repetit expẽſas minimas
ſecus in dote.
2 Actio de dote duplex eſt.ſ.directa ⁊ contraria.
3 Expenſa modica dicitur arbitrio iudicis.

Omnimodo. In actiõe de do
te de impẽſa mo
dica non curatur.ſecus in actio.nego-
tiorum geſt.hoc dicit.¶ Quero pro
declaratione litere qđ vult dicere ver-
ſicu.alioquin negotiorum ⁊c.gloſſ.exponit primo
impenſa modica non repetitur.impenſa magna ve-
nit in actione negotiorum geſtorum:quod non pla-
cet.primo quia non congruit litere.ſecundo per ra-
tionem:impenſa neceſſaria fit ex neceſſitate contra
ctus dotalis:vt ſupra eodem.lege et in totum.ergo
non venit in actione negotiorum geſtorum.vt lege
heredes.§.ſi vnus.ſupra familie erciſcunde.et lege
ſi communes.ſupra de negotijs geſtis.et hoc prout
intelligitur de neceſſarijs impenſis.ſed ſi hanc le-
gem velles intelligere in voluntarijs procederet di
1 cta expoſitio.Exponunt †ergo alij ſecundo modo
et dicunt expenſe neceſſarie modice non curantur
in actione de dote.ſi autem diceres aliter ſequere-
tur quod nulla eſſet differentia inter actio.de dote.
et actio.negotiorum geſtorum.in qua curatur de
minimis.Iſta eſt bona expoſitio:ſecundum quam
ſummaui.et eſt ratio ſecundum Petrum quia ne-
gotiorum geſtor nihil lucratur.ideo modicam im-
penſam repetit.ſed vir lucratur fructus:ideo mo-
dicas impenſas non repetit hoc etiam inducit ſo-
cietas vite inter eos vt ſic inuicem infeſti eſſe non
debeant.Sed ad hoc op.iudicium de dote non vi-
detur poſſe adaptari ad impenſas:cum illa actio

competat mulieri ꝛ non viro. Et hu-
ius timore quidam dicunt. quod lo-
quitur de impenſa facta a muliere in
rebus viri quod eſt cōtra mentem li-
tere. Sumus enim in materia de im
penſis in rebus dotalibus factis nō
2 in rebus viri. vnde Roge.† dicit qđ
actio de dote eſt duplex. ſcilicet dire 3
cta et contraria. directa datur vxori:
contraria datur viro pro impēſis ſi-
cut in actiōe pignoratitia depoſiti et 1
ſimili. Sed glo. dicit qđ de hac con-
traria non meminit ſe legiſſe. vñ in- 2
tellige iudicium dotis competere vi
ro pro impenſis hoc eſt deductionē
ex dote nā vxore agente vir excipiet. 3
Mihi placet opi. Roge. qđ ſit actio
de dote contraria. primo per caſum
a huius.l.[a] ſecundo per rationē: quia
ea que fiunt ex neceſſitate contractus
veniunt in actione ex eo cōtractu. vt 1
l.heredes.§.ſi vnus.ſ.fami.erciſ.ſed
impenſe neceſſarie fiunt ex neceſſita- c
te cōtractus dotis: vt.l. ꝛ in totuʒ.ſ.
eo. ergo ea actione repetuntur. Pre-
terea actio de dote eſt bonefidei ex 2
parte viri ꝛ vxoris vt dixi.ſ.tit.j.l.de
diuiſione. ergo in ea dʒ venire quic-
quid eſt equum vt inſtitu.de actio.§.
in bonefidei. Preterea nō video equi 3
tatem quare in hoc contractu nō cō-
petat viro contraria de dote ſicut in
b aliis[b] de quibus ſupra dixi. Tene er
go quod actio de dote eſt directa et
contraria vt hic in tex. Redeo ad
primam gloſſ. et oppo. quod impen-
ſe etiam modice repetantur vt.l. ſed 1
ſi mors.§.finali. ſupra de dona. inter

virum et vxorem. Solu. ibi non erāt
modice. Opponitur de.l. quod ſi
vir.de dona.inter virum et vxorem.
Gl. aliquantulum ſe inuoluit. dic cla-
rius quod ſi vir vult donare poteſt vt
in contrario: ſed in dubio ſi eſt impē
ſa magna non preſumitur donare ſe-
3 cus ſi modica: vt hic. Quero† qua
liter dicatur modica dic qđ eſt in ar-
bitrio iudicis ꝛ iſta eſt bona.

1 ☞ Qui percipit fructus tenet ſol-
uere collectas ꝛ tributa.
2 Res dotalis non dicitur in bonis vi
ri quo ad onus perſonale: ſed quo ad
onus reale.
3 Vir tenetur ſoluere pro fundo dotali
onera que imponuntur perſone pro
rebus.

Neqʒ ſtipen-
1 dium. Qui† percipit fru-
ctus debet tributa ꝛ col
lectas ſoluere[c]. h.d. no.
hanc.l. Oppo.j. ad municipales.
l.lucius.§.idē reſpon.conſtante. So
2 lu.† illud verum quod quo ad onus
perſonale res dotales non dicuntur
in bonis viri ſecus quo ad onus rea-
le vt hic. et lege hactenus. ſupra de
3 vſufru.cum ſimilibus. Idem† in eo
quod imponitur perſonis pro rebus
vt collecta: ſpectat enim ad virum. vt
in gloſſa.C.de mu.et in quo loco.l.pri
ma. et hoc tenet Specul. in titulo. de
cenſi.§.nunc videndum.

1 ☞ Colonus qñ teneatur facere ag
geres et foſſata.

Caſum huius.l. Et ideo dicit Bal. quod hic in
glo. traditur doctrina que nō eſt alibi quod directa
et contraria non habent locum. niſi in caſibus a iu-
re expreſſis ita dicit ipſe.in.c.j. in fine. quid de pre-
ce.inueſti. ꝛ etiam in.l.edita.in.xxviij.col. de eden. ꝛ
allegatur
Angel. et
Imo. in.l.
prima.ſ.ti
tu.j.in. vij.
colū. ꝛ cuʒ
iſta opinio
ne Bal. vi-
detur ↄcor
dare An-
ge.in.l.di-
uortio. §.
ſi vir. in fi.
ſ. titu.j. et
Paul. de
caſtr.in. §.
impēdia.
ea.l.
b Sicut i
aliis. Et
colligit ēt
ex doctri-
na tradita
per Bart.
in.l.curato
ris. de ne-
go.geſ.dū
loquitur d
ↄtractu pi
gnoris et
negotiorū
geſtorum.
c Colle-
ctas ſolue
re. ꝛ idem
no.gl.bar.
ꝛ docto. in
l.j.C.d mu
lie. ꝛ i quo
loco.lib.x.
et Bar. in
l.lucius.§.idem reſpondit. ſi conſtante.ff.ad muni-
cipa. et Specu.in titu.de cenſi.§.nunc dicendū.ver
ſicu.fin. ille enim qui fructus percipit et poſſidet ad
talia munera vocatur.l.hactenus. et lege ſi pēden-
tes.§.ſi quid cloacarij.ff.de vſufruc.et.l.prima.C.de
anno. et tri.libro.x.l.ſine herede.§.lucius. de admi-
niſtra.tuto.l.fructus.C.de actio.emp.l.in ſumma.C.
de pigno. ſed maritus eſt de talibus.l. pro oneribꝰ.
C.de iure dotium.l.dotis fructus.§.ſi res. ſupra de
iure dotium.et.l.pomponius.§. in dotem.ff. de ac-
quiren.poſſeſ.et.l.vnica.C.de vſu.pro dot. ergo ꝛc.
intantum quod ſi eſſent munera non tantum realia.
Realia enim ſunt de quibus dixi in lege volūtarie.
C.de excuſa.tuto. ſed etiam perſonalia de quibus
perſonalibus muneribus cōueniri poſſit. mulier de-
bet conueniri vbi vir eius incolatum habet dicta.l.
prima.C.de mu.et in quo loco.l.fina. C. de incol. li-
bro decimo.l.fina.§.item reſcripſerunt mulieres.ff.
ad municipa. conſuetudo enim in talibus attendi
debet vt eſt caſus in.l.ſine herede.§.lucius. infra de
adminiſtratio.tut.cum ſimilibus ibi allegatis. vbi
habet qđ
valet con-
ſuetudo ēt
cōtra ius
commune
in talibus
oneribꝰ et
intantū qđ
dicit Bal.
in.l. omēs
populi. in
penul. co-
lum.in ver
ſicu. ſʒ po-
ne ſtatuto
cauet qđ
mulier ꝛ ce
tera. de iu-
ſtitia et iu-
re. quod
eſt ſi ſtatu
tum vel cō
ſuetudo lo
quēs in ta
libus one-
ribus dicē
do qđ nul-
lus ciuis
originariꝰ
teneat ad
talia one-
ra extēde-
tur etiam
ad eū qui
eſt ciuis ex
priuilegio
vt ipe etiā
non tenea-
tur. vide
no.p Bar-
tol. in. l. ſi
maritus ſit in magiſtratu.§.primo.j.de adult. et in
cōſilio incipien. punctus talis eſt quidam ꝛc. vbi di
cit quod conſuetudo talis diſponens in ciue locum
etiam ſibi vendicat in ciue ex priuilegio. et idem di
cit Bald.in.l.ſi non ſpeciali.C.de teſtamen. ꝛ in.l.ſi-
ue poſſideris.C.de proba. et in.l.iij.§.hec verba.de
nego.geſt. et in.l.ciues.C.de appella. et in.l.ſecūda.
C.de iure aur.ann. et in.l.in vrbe. poſt Cy. per illum
textum.ff.de ſtatu homi. et late per Pet. de ancha.
in repeti.capi.canonum ſtatuta. de conſtitu. in ver-
ſicu.ij. pone ſtatuto cauetur. et quod not. Bartol. et
docto.in.l.ſi is qui pro emptore. in fine.iij. queſtiōis
princip.j.de vſucap. et in.l.j.j.ad munici. cum ſimi.
qđ priuilegium ciuitatis cum non ſit de caſibꝰ re-
ſeruatis principi poſſunt etiam antiani et conſules
ciuitatis ſic habētes adminiſtrationē concedere vt

2 Foſſata et aggeres veniunt in ven-
ditione.
3 Ea que ſunt de ↄſuetudine regionis
veniunt in contractu.
4 Cautela vt probetur conſuetudo.

Impenſe.[a] Decla
rat per
exempla que dicantur
impenſe neceſſarie[b].
Not. quod aggeres
facere et foſſata eſt impenſa neceſſa-
1 ria. Habui† in anno conſulere quod
quidam conduxerat multū terrenuʒ
a communi: querebatur an cōductor
teneat ſcarpere et purgare aggeres
et foſſata; videtur quod nō debebat
facere nec mundare niſi ſit actum. vt
l.ſi in lege.§. ſi domus.ſ. loca. cum
quadam gloſ. que eſt ibi. In contra-
2 rium videtur quia† aggeres et foſſa-
ta veniunt in venditione: vt.l. predia
maritima.§.ita legatum.j.de fun.in-
ſtru. ergo ꝛ in locatione. cum eiſdem
regulis venditio, ꝛ locatio cōſiſtunt:

vt.l.ij.ſ.loca. Breuiter dico ſic[c] qđ c
primo inſpiciatur conſuetudo regio-
3 nis. quia† ea que in conſuetudine re-
gionis ſunt veniunt in cōtractu. vt.l.
circa.C.locati. ꝛ.C.de agri. et cenſi.l.
domini prediorum. et.l.ſi prius.§.pri
mo j.de aqua pluuia arcend. ꝛ.l.ſem-
per in ſtipulationibus.j. de regulis
iuris. et.l. qđ ſi nolit.§. quia aſſidua.
4 ſ.de edil.edic. Et ideo† conſulo tibi
quod facias poſitionem de conſuetu
d dine vt in actis appareat[d]. ſi vero nō
apparet de conſuetudine. ꝛ tūc quan
doqʒ debent mundari ad vtilitatem
perpetuam vel longioris temporis
quam ſit tēpus conductionis ꝛ iſtud
nō debet facere colonus: vt hac.l.po
nitur enim inter iſtas expenſas neceſ
ſarias quas vir repetit et non com-
penſatur cum fructibus et ſic non te
netur facere colonus. vt hic coniun-
cta lege tertia.§.nos generaliter. ſu-
pra eodem. Predicta vera niſi condu
ctor cōduxiſſet pro illo tempore quo

per Bart.in.l.is qui.j.de iure immuni. ꝛ in.l. vacua-
tis. de decurio.lib.x. ꝛ Specu.in titu.de cenſi.§.nūc
dicendum. verſi. quid ſi vniuerſitas alicuius. et ibi
Ioan.and.in addi. incipiente. ꝛ per hanc.l. ꝛ domi.
Anto. ꝛ alij in.c.peruenit. de immuni.eccle. legitur ꝛ
no.in.c.au
ditis.d re-
ſti.in inte.
vbi habet
qđ ciuitas
ꝛ vniuerſi-
tas poſſūt
hoc ↄcede
re. ꝛ.l.ſi.§.
idē reſcri.
ad munic.
gl. ꝛ doct.
i.l.origine.
C.de muni
ci. et origi.
lib.x. Bal.
ꝛ doc.in.l.
cū quedā.
de iuriſdi.
om.iu. iſte
eñi nō eſt
de caſibꝰ
reſeruatis
princi. ca.
qđ tranſla
tionē. cum
ibi not. de
officio delega.c.nuper. cum nota. de ſenten. excom.
Specu.in titu.de lega.§.nunc oſtendendum. verſi-
culo legatus igitur quicunqʒ. et glo.ij.queſtione.v.
qua de cauſa. et quod not.xxv. queſtione ſecūda. in
ſumma quod priuil. ſeruandum eſt.l.decurionibus.
C.de ſilen.libro.xj. cum ſimilibus. talia enim onera
poſſeſſorem ſeu ſucceſſorem in poſſ. vndiqʒ ſequun-
tur.l.prima et ſecunda.C.ſine cen.vel reli.licet.C.de
iure dotium. etiam ſi alius ſit in eſtimo deſcriptus
vt declarat Bald. in lege ſi negotium. C. de nego.
geſt. et in.l.omnes. in principio.C.ſine cenſu vel reli.
et ſic qui rem in alium tranſtulit ab onere liberatus
eſt facit ad hoc quod not. Specula. et Ioan. andr.
in titu. de cleri.coniug. in verſiculo ad huius. et ver
ſicu. ſequen. vxor enim non habet neqʒ dominium
neqʒ poſſeſſionem neqʒ fructus.l.doce. de rei vendi
ca.l.ſi predium.C.de iure dotium. item quia ſi ſic eſ-
ſet ſequeretur quod de vna et eadem re duplex col-
lecta eſſet ſoluenda ſcilicet vna a viro alia ab vxore
contra not. per glo. et docto. in dicta.l. prima.C. de
mulie. et in quo lo.libro.x. ꝛ glo.in.l.honorem ſuſti-
nenti.ff.de mune. et hono. et Innocen. in.c. cum nō
ſit. de deci. et Barto. et docto.in.l. fiñ.§. quoties.ff.
de publi. et Bald.in.l.j.§.quibus. in ſecunda queſti.
princi.ff.quod cuiuſqʒ vni.no. Pet.de anchar.in cle.
preſenti. de cenſi. Adde prime parti huius apoſtil-
le omnino que conſuluit Pau. de caſtr. conſil. cxcv.
vbi ponit an mulier debeat ſubire onera in loco pa-
trimonij vbi habet bona licet mutauerit domiciliū
et quid ſi ciuis nouellus ſit creatus cum hoc quod
non fiat preiudicium ville in qua eſt ortus an ſi poſt
ea in eadem villa emat bona an tenebitur ad one-
ra: vide Baldum conſilio.cxxiij. cum ſequen. tertio
volumine.
Andreas Pomate.
a Impen
ſe. Vide
Alexand.
conſili.iiij.
ad finem.
v. volumi-
ne.
b Impē-
ſe. Impen
ſe neceſſa-
rie. Vide
quod legi-
tur ꝛ nota-
tur in.l.di-
uortio.ſ.ti
tulo.j.
c Dico ſic.
Vide bar-
to.in.l. pre
dia. j. de
fun.inſtru.
d Actis
appareat.
Et iō cir-
ca tales i-
penſas vi-
di dubitari
de domo que erat in fundo ſeu agro in quo habita-
bat colonus agri que fuit exuſta. et poſtea fuit refe-
cta per maritum an illa expēſa refectionis poſſit re-
peti ab heredibus vxoris: et quia colonus non po-
terat aliter ſtare in illo agro niſi eſſet illa domus: vi-
detur connumerari inter neceſſarias impenſas: vt
eſt text.in.l.diuortio.§.impendia. ſoluto matrimo.
ibi dum tex. dicit plane ſi nouam villam neceſſario
extruxit vel veterem totā ſine culpa ſua collapſam
reſtituerit erit eius impenſe petitio. et licet ibi gloſ.
dum tex. loquitur de conſtructione noue ville expo-
nat neceſſario. id eſt vtiliter tamen ſecundum Bar.
et alios ibi tex. ſtare poteſt proprie ſcilicet quod ſit
impenſa neceſſaria quando fundus aliter laborari
non poterat ſine conſtructione noue ville. Ita etiaʒ
in effectu accipit Dy.in.l.j.ſuper gl.in verſi.factū.ſ.
eo. ꝛ ibi Ange.in.§.j. dicens qđ ſi nullus colonus vo
lebat in predio dotali ſtare niſi ibi de nouo fiat pi-
ſtrinū: illa impenſa dicetur neceſſaria. ꝛ ad illam fa-
ciendam tenebitur maritus: quia alias res dotalis
efficeretur deterior. multomagis ergo erit impēſa
neceſſaria quando combuſta et deſtructa erat do-
mus ipſa: ꝛ fuit poſtea reedificata per maritum. vt
dicta.l.j. et quod ibi not. gloſſ. in verbo factum.ſ.
eo. etiam per iſtum text. expreſſe not. Ange.in.l. ꝛ in
totum. ſupra eodem. ꝛ non eſt dubium quod impen
ſas neceſſarias indiſtincte conſequi debet maritus
quinimo dos minuitur propter dictas impenſas.l.
quod dicitur.la.j. cum ibi plene no. ſupra eodem. et
l.de dote. de ri.nup. ꝛ inſti. de actio.§.itē ſi de dote.

verſi.propter receptionem.et eſt in electione viri ſi potius velit agere ad expenſas tales q̃ȝ dotem reti nere:vt no.Dy.⁊ Bar.in.d.l.quod dicitur.⁊ ibi pro batur in verſi.ſi dos.⁊ in.l.omnino.ſm intellectum Bar.⁊ aliorum communiter.eo.titu.dato etiam qđ illa impen ſa non fue rit neceſſa ria et ad quã facien daȝ fuiſſet obligatus maritꝰ.tñ quia fuit factã ad ꝑpetuã vtilitatem rei et rem reddidit meliorẽ et deterioreȝ eſſe nõ ꝑ miſit:dicit̃ fuiſſe vti lis impen ſa:vt legit̃ et no.in.c. paſtoral. de deci.⁊ in l.impenſe.de verb.ſig.⁊ in.l. quod dici tur.in fi.preallega.vnde venit repetenda cum preſup ponatur non fuiſſe modicam impenſam ſiue cõtra ria act.de dote.d.l.omnino ſm intellectum Bar.et aliorum.⁊ ibi Ang.in.l.diuortio.§.ſi vir.ſolu.matr. et Pau.de caſt.in.d.§.impendia.ſiue act.neg.geſt. l.j.§.ſed nec ob impenſas.de rei vxo.act.que reme dia procedunt vbi abſqȝ voluntate mulieris impẽ ſe facte eſſent:alias haberet locum actio mandati. d.§.ſed nec ob impenſas.et.l.vtilium.ſ̃.eo.nec ali quo modo videntur facte donandi animo ipſi mu lieri.vt probant iura prealleg.vt.l.virum.cum glo. ff.de do.inter vir.⁊ vxo.⁊ no.glo.⁊ doc.in.d.l.omni no.⁊ Dy.⁊ Ray.in diſtinctione quam ponunt in.l.j. ſ̃.eo.quam etiam approbat Cyñ.in.d.§.ſed nec ob impenſas.et minus etiam videtur habuiſſe animũ donandi eccleſie vel alteri perſone cuius dicebatur fuiſſe directum dominium ſoli.vt probatur in.l.fin. C.de iure emphy.⁊ i.c.potuit.de loca.vbi ſuas me liorationes vendere poteſt emphyteuta vel condu ctor ad longum tempus.bene facit qđ habetur in.c. domino guerram.§.ſi vaſallus.⁊ quod ibi Bald.in tit.hic finitur lex con.⁊ declarat Bal.in aut.excipi tur.C.de bo.que lib.⁊ in.l.fi.§.emptor.C.communia de le.⁊ in.l in fundo.ff.de rei vendi.in.l.ij.C.eo.titu. Spec.in tit.de loc.§.nunc autem.in pluribꝰ verbis illius.§.⁊ Ang.in.l.ſenatus.§.marcellus.de le.j.pre terq̃ȝ in caſu poſito in.§.ſi vero quis locator.in aut. de ali.⁊ emphy.per Bar.in.l.colonus.in prin.ff.lo ca.per Bal.⁊ Ang.in locis prealleg.nec etiã poteſt dici ꝙ fructus percepti a marito debeant cõputari in ſumptus factos iuxta.l.ſumptus.ff.de rei ven.quia illud locum non habet in eo aduerſus quem nec fru ctus nec res peti poterant tempore quo fructꝰ perci piebantur.vt no.gl.reputata ſing.ff.de rei vendi.in

debet durare vtilitas ſeu impenſa.vt dixi.ſ̃.eodeȝ.l.iij.§.nos generaliter. Si vero ſunt foſſata q̃ annuatim de bent refici tunc ad colonum pertinet vt hic.⁊ in.l.prima.§.de eo.j.de aqua plu.arcen.probo hoc nõ eſt dubium 1 qđ colonus debet colere fundum:vt l.ex conducto.§.j.ſ̃.loca.Sed iſtos aggeres ⁊ foſſata facere eſt de cultu 2 ra fundi.vt dicta.l.j.§.de eo.cum re ſpiciant preſentem vtilitatem:vt di cto.§.nos generaliter.ergo colonus debet facere.et hoc eſt verũ ſiue fue rint aggeres fundi proprij conducti ſiue communes cum vicinis.Item ſi proprij alterius.et dominus fundi cõ ducti teneatur purgare.⁊ quandoqȝ tenetur aliꝰ vt.l.prima.§.primo.⁊.ij. de aqua pluuia arcen.⁊ ibi dixi:puto

l.emptor.in prin.in ver.medij.in ver.ſed quid ſi pen dente ⁊c.ſed conſtante matrimonio nullus poterat petere rem dotalem neqȝ fructus.l.pro oneribꝰ.C. de iur.do.l.dotis fructus.ſ̃.e.Itẽ non ob.ſi dicatur ꝙ expenſe vtiles facte in dote ſine voluntate mulie ris aduer ſus eã exi gi nõ pñt: niſi qñ ipſa aliũde quã ex fundo dotali hȝ vñ ſoluat. l.vtiliũ.ſ̃. e.quia rñdeo ꝙ poſito ſi ne preiudi cio ꝙ ꝺ vo lũtate mu lieris ſi nõ appareret dictas ex penſas fa ctas fuiſſe qđ nihilo minus he res mulie ris qui vult exigere dictas expenſas ſeu melioramẽ ta tenetur:quia ſatis eſt ꝙ tẽpore quo agitur de re petitione ⁊ de reſtitutione dotis.mulier ſeu pari ra tione heres mulieris habeat aliunde vnde ſoluat: vt in.d.l.vtiliũ.vbi loquitur de tpe quo dos exige batur:vt ibi legitur ⁊ no.hoc clare apparet ex diſtin ctione Dy.in.l.j.ſ̃.eo.quã ibi in additio.formaliter reaſſumpſit:⁊ ſequit̃ Ray.ad quã ſe remittit Cy.in l.j.§.taceat.C.de rei vxo.act.vnde verba Dyñ.ſunt hec quo ad ꝓpoſitum noſtrũ ſi expenſa per maritũ facta eſt vtiliter ⁊ tũc aut maritus impendit mãda to mulieris ⁊ repetit totũ per actionem mãdati.vt d.§.ſed nec ob impẽſas ⁊.d.l.vtilium.aut ſine man dato.⁊ tũc ſi mulier eſt ſoluendo tẽpore impenſe fa cte:⁊ tẽpore quo repetitur ⁊ tũc repetet ꝑ actio.ne go.ge.in totũ.vt.d.§.ſed nec ob impẽſas aut eſt ſol uendo tẽpore impenſe facte nõ tẽpore quo repetit̃. et tunc idẽ arg.l.an.§.j.de neg.ge.⁊.l.⁊ in totũ.ſ̃.eo. et no.in.d.l.vtilium aut nõ eſt ſoluẽdo mulier tẽpo re impenſe:nec tpe repetitiõis ⁊ tũc ita demũ tenet̃ ſi aliũde ſoluere põt:vt.d.l.vtiliũ.⁊ ita reſidẽt Dy. et alij doc.⁊ ſic volunt qđ etiam dato ꝙ tẽpore im penſe facte mulier ſoluendo nõ eſſet hoc non nocet petenti expẽſas vel excipienti de expẽſis:dũmodo qñ dos repetitur mulier aliunde habeat vñ ſoluat: et ideo ſi tpe quo facta eſt impẽſa mulier nõ eſt ſol uẽdo vt quia impenſa erat adeo magna ꝙ excede bat primeuum valorem fundi dotalis ⁊ omniũ bo norum mulieris ſi que habebat:ꝯtingit etiã ꝙ mulier nõ erat ſoluẽdo tẽpore quo ſoluitur matrimonium: qđ quidẽ tẽpus appellatur tẽpus repetitiõis dicte dotis.l.ij.in prin.ſolu.matr.⁊.l.iſta.§.exactio.de rei vxo.act.poſtea anteq̃ȝ actu ageretur ad ipſam do tem mulier vel forte heres eius ſi morte mulieris fuit ſolutum matrimonium:vt in caſu noſtro repe

etiã ꝙ ſi colonus conduxiſſet ad lon gum tẽpus ꝙ teneret̃ facere agge res ⁊ foſſata q̃ reſpiciunt vtilitatẽ to tius illiꝰ tpis licet nõ ꝑſentis tãtum per ea que dixi in.l.iij.§.nos.ſ̃.eo.

☞ Expenſe facte ad cuſtodiam tẽ poralem rei non repetuntur:ſed com penſantur cum fructibus.nu.3.

Expenſe facte per detinentem caſtrũ in cuſtodiam caſtri compenſant̃ cum fructibus.

QVod dicitur. Expenſe neceſſarie mi nuunt dotem ſi in do teȝ ſunt facte ad perpe tuam vtilitatem:ſecus ſi cauſa querẽ dorum fructuũ vel ad tẽporalem rei cuſtodiam.h.d.cum.l.ſeq. ¶ Nota

ritur habere bona alia que non habebat tẽpore im penſe facte:nec tempore quo matrimoniũ fuit diſſo lutum:certe hoc caſu volunt prefati doctores expẽ ſas eſſe repetendas.ita videtur exemplificandũ di ctũ mẽbrũ predicte diſtinctionis.alias videret̃ impli care cõtra dictiõeȝ in quantũ di cunt prefa ti doc.ꝙ ſi non eſſet b ſoluendo mulier tẽ pore ĩpẽſe: nec tem pore repe titionis:ſi aliũde ſol uere põt te netur:quia ſi intelligere c mus ꝙ tẽ pore quo ſoluit̃ ma trimoniuȝ mulier ha beret aliũ de vñ ſol uere poſ ſet:dicere tur ſoluen do.l.face re.ſol.ma. facit.l.qui põt' face re.cõſi.j.de re.iu.Idẽ decidit Nico.de neapo.in.d. l.vtilium.cum ſeq.vbi querit quid ſi quando maritꝰ fecit expenſas mulier non erat ſoluendo:nunc auteȝ ſic:et reſpondet ꝙ hoc caſu non ſolum retentio do tis:ſed etiam act.neg.geſt.competit pro eis per id ꝙ ibi habetur et quod ſufficiat ſi tempore quo agit̃ ad dotem poſſit aliunde ſoluere expenſas.probatur in.l.litis.de nego.geſt.⁊ plene Barto.in.l.rei iudica te.in princip.ſolu.matr.Nec ob.ſi diceretur ꝙ dato ꝙ heres habet aliunde:tamen forte mulier non habebat.reſponde hoc non eſſe in conſideratione: quod probatur:quia aut dicimus ꝙ hoc erat conceſ ſum mulieri in priuilegium vt ipſa nõ teneretur ſatiſ facere vtilibus expenſis niſi aliunde habeat tantuȝ c quod ſatiſfacere poſſit ne ipſa habeat alienare fun dum dotalem.⁊ tunc dicẽdum eſt ꝙ hoc priuilegiũ non trãſibit ad heredem mulieris.l.j.C.de priui.do. d aut dicimus ꝙ tranſibit ad filios eiuſdem matrimo nij iuxta.l.aſſiduis.§.exceptis.qui potio.in pig.ha. et gloſſ.et docto.in.d.l.j.de priui.do.⁊ in.l.etiam in e princip.ſolu.matri.⁊ tunc conſideramus perſonam et ſtatum ipſorum filiorum.vt.d.l.etiam.in prin.aut volumus dicere ꝙ iſtud eſt ius commune in mulie re.ſ.ꝙ expenſas vtiles non tenetur ſoluere ſi aliũde f non habet vnde ſoluat:ſicut etiam habet in alijs ꝑ ſonis.l.in fundo.cum ibi no.ſ̃.de rei ven.⁊ tunc cum g attendi debet tempus inchoati iudicij.⁊ ſic tempus

1 †quod expenſe que fiũt ad tempora a lem cuſtodiam rei nõ repetuntur.Et ideo ſi vxor dedit in dotem caſtrum expenſe facte in cuſtodia caſtri nõ re petuntur. b Item facit† quod ſi ali 2 quis detinet caſtrum alterius quod impenſe facte in cuſtodiam caſtri cõ penſantur cum fructibus ibidem per ceptis:ſunt enim ſicut impenſe facte cauſa querendorum fructuum vt hic. que in omnem caſum ab omni poſſeſ 3 ſore debent deduci.Nota † etiam ꝙ ſi iſte impenſe facte in cuſtodiam eſ ſent maiores q̃ȝ fructus quod non de bent repeti. c debent enim cum fructi bus compenſari:vt hic vides facit qđ dixi ſupra titulo primo.l.diuortio.§. quod in anno.

¶ Rerum amotarum. Rubrica. d

1 ☞ Vxor eſt quodammodo domina rerum viri.

Dictio quodammodo denotat impro prietatem. e

2 Condictio furtiua non datur marito f contra vxorem.

3 Libelli concluſio in actiõe rerũ amo g tarum.

4 Vxor pro magno furto facto viro po a teſt puniri criminaliter ꝑ poteſtatẽ: licet vir non poſſit agere.

5 Vxor ꝙ poſſit facere eleemoſynam de bonis viri etiam pro anima ſua.

REerũ amota b rum.Licet vxor conſtã te matrimonio furtum faciat furti non tenetur: ſed actione rerum amotarum diuor tio facto cõuenitur.niſi poſt diuortiũ contrectauerit.h.d. ¶ Opp.dicitur hic ꝙ mulier que facit furtum non te netur actione furti contra.l.fi.§.fi.C. de fur.ſol.vt ibi. ¶ Opp.qui eſt dñs non facit furtum.vt.l.j.j.de fur.Sol. nõ † eſt domina niſi quodammodo: vt hic dicit tex.quia dictio d quodam modo denotat impropriatatem:vt dixi in.l.quod ſi vir.ſ̃.titu.ij.⁊.l.ſi me in vacuam.j.de acquirẽ.poſſeſ.⁊.l.in ſuis.j.de libe.⁊ poſthu.Opp.de.l.ſi quis e vxori.de furtis.Sol.vt in gl. f ¶ Quero an mulier teneatur condi ctione furtiua.Et gl.arg.pro et ꝯtra. et vide gl.que incipit.vt inſti.de ob. g

quo fit exactio.d.l.litis.in princ.ideo tunc habemus conſiderare an heres qui repreſentat perſonam mu lieris habeat aliunde vnde ſatiſfaciat ꝓ dictis me lioramẽtis tempore iudicij:ideo ſi habet tenetur ſa tiſfacere.

Andreas Pomate. ¶ Not.ꝙ. Vide pre poſi.in.c. ius gene rale.in vlt. colũ.j.diſt. ¶ Non re petuntur. bar.in hoc fuit contra rius.vide de hoc art. in.l.diuor tio.§.ĩpen dia.ſ̃.tit.j. ⁊ ibi Ang. tȝ ꝯ Bar.⁊ dicit ſe ita cõſuluiſſe apud vrbẽ vetereȝ ꝑ no.ꝑ Bar. in.l.cũ q̃re ret̃.§.pre dijs.de le. iij.⁊ Imo. in.d.§.ipẽ dia.cõcor dat qđ ſi eſt expenſa temporalis vt quia fiat qđ tan tum ſingulo menſe cuſtodibus:tũc pertinet ad ma ritum.ſecus ſi fuit perpetua:vt ſi emit ſeruos qui perpetuo eſſe debent ad cuſtodiam.facit qđ habe tur in.l.ſeruos.de ali.le.nec ob.predictis dictus.§. predijs.quia ibi teſtator legabat fundum ⁊ ea que parata erant culture ideo nimirum ſi ſeruus ſaltua rius non venit quia non operatur circa culturam ſe cus ſi legaſſet ea que parata erant gratia fructuum percipiendorum:cum ſeruus ſaltuarius ſit paratus vt melius ⁊ facilius percipiantur fructus:⁊ vide no. in.l.domus.⁊ in.l.ſumptus.de lega.j.⁊ vide que dixi in.d.§.predijs.⁊ no.Imo.in.d.l.ſumptus.

¶ Repeti.de hoc poſt Imo.aliqualiter tangũt mo der.in hac.d.l.domus.in fi.de le.j.⁊ ſolet etiam tra ctari in.l.diuortio.§.impendia.prealleg.Alex.

¶ Quia dictio.⁊ nota de dictione quodammodo. vide tex.in.c.primo.de dona.et in.c.fi.xij.q.prima. Andre.Barba.

¶ Opponitur de lege ſi quis.Vide glo.in.c.ſi dica tis.xij.q.j.⁊ de vxo.in.c.manifeſtum.xxxiij.q.v.in.c. ceterum.de dona.⁊ ibi dixi.And.Barb.

Andreas Pomate.

¶ Vt in glo.Adde tex.in.l.fi.§.non ſolum.j.eo.tit. vbi Alex.in apoſtil.

¶ Rerum amotarum.inſtitu.de obli.Adde.l.pre tor.⁊ ibi Bar.ſ̃.de eden.

que ex delic.ibi ſed an condi.ꝛc.ſed in
2 l.proxi.determinat et ponit† pro con=
ſtanti quod non datur condictio furti
ua.Ad iſtā.l.reſpondet qḋ iſti ſunt ca 1
ſus ſpeciales.Ad.l.rerum. reſpondet
vt ibi videbitis.Sed cōtra iſtas glo.
habeo gloſ.cōtrariam in.l.cum quis.
§.ij.ꝗ.de ſo.Ja.de are.dicit ꝙ illa glo.
eſt falſa et iſta eſt vera. Poteſt aliter
dici ꝙ condictio furtiua nō datur ma
rito contra vxorē: ſed pro furto facto
extraneo poteſt dari cōdictio furtiua.
et illa marito poteſt cedi. et ita loquit
ibi.et videbitis infra.l.iij. ¶Quero
quomodo cognoſcam actionem fur
ti ab actione rerum amotarū.Reſpō=
3 deo† in actione rerū amotarum non
fiet mentio furti in libello. vt.ꝗ.l.proxi
ma.dicam enim ꝙ amouit vel expor=
tauit nō autem ꝙ furata eſt.Itē in cō 1
cluſione potero cōcludere ſic.et qꝛ nō
cōgruit bonefidei aliquē locupletari 2
cum aliena iactura.ideo peto ꝛc.vt di
citur in ſimili in.l.nō debꝫ.ſ.de dolo.
vbi ponitur qualiter cognoſcat actio 3
de dolo ab actione in factū:quod not.
Cy.in.l.ſi ſuperſtite.C.de dolo.et hoc
4 ſm quoſdā. ¶Vltimo† quero an po=
teſtas poſſet mulierem punire licꝫ vir
non poſſet agere. Certe alias dixi vo
bis.aut eſt furtū modicū: et tunc non
poteſt puniri criminaliter: ſꝫ magnuꝫ
ſic.vt in.l.reſpiciendū.§. furta dome=
ſtica.ꝗ.de penis.et.l.ſi.ꝗ.de fur.et.l.ſi li
5 bertus.e.ti. ¶Quero† an mulier poſ
ſit facere eleemoſynam de bonis ma
riti.Et iſte text.facit quod ſic:quia ſo=
cietas vite quodāmodo facit eam do
minam.Et ego puto ꝙ ſecundum ꝙ
maritus conſueuit facere et ipſa poſ=
a ſit.[a] vt.l.vel vniuerſorum.ſ.de pigno. 1
act.ꝛ pro hoc.l.ſi.ſ.ꝙ cū eo.Et lex cō
cludit quod poteſt facere eleemoſy=
nam pro viro: ſeu pro anima viri
ſed vtrum ipſa etiam poſſet facere
pro anima ſua: breuiter concludo ꝙ
vxor pro ſe eleemoſinam poſſet face=
re de bonis mariti ipſo permittente.
qꝛ ipſo caſu permittitur donatio.vt.l.
ſi ſponſus.§.conceſſa.circa fi.ſ.de do
na.inter vi.ꝛ vxo.

a ¶Et ipſa poſſit. ſed dic ꝙ in materia huiꝰ tituli nō ſolum pro rebꝰ amotis ꝯpetit hec actio. ſꝫ ēt certi cōdictio. text. eſt multuꝫ not. in.l.ſi cōcubina. §.nō ſolū. ꝗ.eo. quod no.ꝛ ḋ iſta eleemoſyna quā facit mulier de bonis mariti. vide Flor.in l.pen.ad.l.aql. ꝛ gloſ. magiſtraꝫ xxxiij.q.v. c.qḋ demū et vide hoſti. in ſum. de pe.ꝛ remiſ.in.§.quibus ꝛ qualiter. verſi. quid ſi facientibus.

e
Video ſi poſt.

1 ☞Dictio vterqꝫ eſt diſtributiua
duorum.

Item ſi ſeruus. Ex perſona alteriꝰ
inter virum ꝛ vxorem datur conditio
furtiua.hoc dicit. ¶Oppo. quod in
princip.innuit quod non detur actio
furti.contra.l.de his.C.de furtis.Hu 2
ius timore contrarij nō ſignati in gl.
eſt facta gloſſ.que incipit in vtroqꝫ caſu ꝛc.que dicit
quod hic dicit de vtroqꝫ intelligas. ſcilicet de ſecū
do de tertio et quarto reſponſo. non in primo hoc
eſt in principio huius legis. ¶Sed contra hoc† op
poni.vterqꝫ eſt diſtributiuum duorum tantum: er=
go non poteſt referri ad tria.vt no.in.l.ancille. C.de
furt.huius timore dicunt quidam quod nec etiam
in ſecundo caſu detur condictio furtiua.per.l.ſi mu=
lier.§.j.ꝗ.eod.ſed iſte.§.nil facit vt ibi patet.dic ergo
ꝙ dictio vterqꝫ refertur ad iſtos tres caſus. ſimile
in.d.l.ancille.vel dic duo vltimi caſus habentur pro
vno:quia in vna oratione ponuntur.alias eſſet con=
tra.l.ſi quis vxori.ꝗ.de furt. ¶Oppo. ꝙ condictio
furtiua eſt turpis.vt.l.honori.ꝛ.l.parens. ꝗ. de obſe.
ſed turpes actiones non dantur.vt.ſ.l.proxi.Solu.
vt in glo.

Item rerum. Hec actio datur etiam
pro rebus conſumptis.
hoc dicit.

1 ☞Filia delinquens ſiue contra patrem ſiue cōtra
virum non nocet patri.
2 Pater repetens dotem adiuncta perſona filie tene
tur ſatiſdare de ea defendendo in caſu reconuen=
tionis.
3 Procurator actoris an teneatur de ea defendendo
in caſu reconuentionis.

Si filia. Filia amouens tenetur inſolidum:ꝛ
pater de peculio:ꝛ pater adiuncta fi
lia dotem repetens ipſam tenetur defendere inſoli
dum:ꝛ ea mortua tenetur ad id qḋ ad euꝫ peruenit
h.d.vſqꝫ ad.l.cōtra. ¶Op.de.l.iij.§.ex furtiua cau
ſa.ſ.de pecu.gl.ſol.ꝛ bene dic vt in ca. ¶Op. ꝛ vi=
detur ꝙ detur actio noxalis.vt.l.j.§.cū ſeruus.ſ.de
his qui deie.vel effu.glo.non ſoluit:ſed iſtud eſt ve
rum in ſeruo ſed in filio delinquente ceſſat actio no
xalis. ¶Vltimo op.dicitur hic qḋ ſi pater adiūcta
filia ꝛc.Contra delictum filie non poteſt nocere pa
tri:vt.l.ſi filia.ſ.de diuor.ꝛ.l.filie.ſ.tit.ij.ꝛ in auf.de
nup.que eſt poſita.C.de repu.auf.cōtra ſi filij. gloſ.
ſoluit primo ꝙ ibi filia delinquebat in fraudem pa=
tris:hic vero cōtra virū.hec nō eſt bona.qꝛ† ſiue cō
tra patrem ſiue cōtra virum filia deliquerit non dꝫ
nocere patri.vt.l.ij.ver.ceterū.ſ.ti.ij. ꝛ fuit determi
natū per Dy.no.in.l.cōſenſu.C.de repu.ꝛ.l.ſi dotem
C.de iur.do.vnde ſoluit gl.ꝙ hic pater adiūcta per=
ſona filie agebat.ꝛ ideo eam teneretur defendere.ꝛ
iſta eſt vera. ¶Sed quero cum agere adiūcta per=
ſona filie poſſit intelligi duobꝰ modis. vt dixi in.l.
ij.§.item ſi voluntate.ſ.titu.ij.quomodo hic intelli
gatur.reſpōdeo ſi agit adiūcta filia:hoc eſt ad vti=
litatem ſuam et filie.ſecus ſi ageret nomine ſuo tan
tum licet de voluntate filie:quia tunc non teneretur
eam defendere:vt.l.ſeruum quoqꝫ.§.ait pretor.et.l.
ſi quis in rem.ſ.de procurato. ¶Opponitur ſupra
de in ius vocan.l.neqꝫ.ſolu.ibi loquitur in filia im=
pubere.hic in maiore. ¶Opponitur qḋ pater non
debeat ſatiſdare:vt.l.fina.§.defenſionem.C.de ad=
miniſtra.tuto.Solu.vt.l.fina.§.vbi autem.de bo=
nis que libe.ꝛ.l.filius.ſ.qui ſatiſda.cog.dixi in.l.ij.
§.fina.ſ.titulo.ij.ꝛ no.in.l.iij.eodem titu. ¶Quero
2 †quam ſatiſdationem preſtabit hic pater.gloſſ. hic
videtur variare in hoc.et videtur intelligere quan=
doqꝫ de

doqꝫ de ſatiſda.de defendendo:et qñqꝫ de iudicato a
ſoluendo.et hoc propter leges quas allegat et vide
glo.que incipit videt ex delicto ibi.et facit ꝛc. Et gl.
in.l.ſeruū quoqꝫ.§.ait pretor.ſ.de procura. intellexit b
l.noſtrā.qḋ ſatiſdet de defendendo.Pet.dicit quod
non reperitur.l.cautū qḋ ſatiſdetur de defendendo.
nam lex dicit qḋ qui agit alieno nomine defendere
debet:nō aūt dicit ꝙ teneatur ſatiſdare.Cy.intelle=
xit ita in.l.actione.C.de procuratori. nunquid dicit
a verū?veritas eſt ꝙ poteſt intelligi de cautione[a] de
defendendo per text.in.l.j.C.de ſatiſda.et ita cōmu=
niter tenetur hoc enim dictat equitas: nam iſte exce
ptiones pro quibus ſatiſdatur debent opponi ante
litem conteſtatam.vt.l.pompoñ.§.rati.ſ.de procu=
rato.Modo cum agis forte non ſum paratus te re=
cōuenire incontinenti:ſed volo quod preſtes cautio
nem de defendendo in cauſa recōuentionis. qꝛ ſatis
cōuenit. ¶Quero an hoc ſit verum quocūqꝫ modo
agat pater vt teneat defendere in cauſa recōuentio
nis:quia ſatiſdat:reſpondeo: vt.ſ.tetigi qḋ modus
agendi eſt duplex.vno modo vt agam de voluntate
filie mee:vt.l.filiuſfami.§.ſed et filia.ſ. de procura.
Alius modus eſt in.l.ſi cum dotem.§.item pater.ſ.
ti.ij.vbi nomine ſuo et filie agit.et gloſ.tangit in.l.ij.
ver.ceterum.ſ.titu.ij.licet ibi male intelligat. Mo=
do quero ſi debet intelligi ꝙ pater ſimpliciter agat:
et certe non niſi quando filie nomine: quia quando
quis agit nomine ſuo et voluntate filie tunc non te=
netur ſatiſdare:vt.l.ſi quis rem.ſ.de proc.et.l.ſeruū
quoqꝫ.§.ait pretor et ſic agit pater ad ſuam vtilita=
tem:ſecus ſi non ad vtilitatem ſuam ſed nomine ſuo
et filie:vt ſupra dixi.

Contra.

1 ☞Si filius recipit dotem patre non
conſentiēte nec obligante:patri nil que
ritur.
2 Si filiꝰ lucratur ex pecunia dotali quod pater in lu= 1
cro habeat vſumfructum.

Quoties. Pro rebus q̃ ſpectant ad virū non
cōpetit ſocero hec actio.h.d. Op.
ꝗ.e.l.nihil.§.vxor.So.dicit gl.Aut erat filius emāci
patꝰ:ꝛ tūc pōt pr agere:aut nō erat:et tūc vide gl.q̃
incipit nec rerū amotarū ꝛc. ¶No.caſum.l.cū gloſ.
1 †ꝙ ſi filius recipit dotē patre nō cōſentiente: nec ſe
obligāte:patri nil q̃ritur: nec vſuſfructꝰ:nec aliqd a=
liud:ꝛ ex hoc ſeq̃tur ꝙ ſi dos eſt filio data: ꝛ ex ea lu
b cratur:patri nil acq̃ritur.[b] et hoc puto verū ſi res eſt
data in dotē in ſpecie vel eſt ſpecies empta ex pecu=
2 nia dotali:tūc credo ꝙ glo.dicat verū:dicā ideo† ꝙ
mihi vř:ſcꝫ ꝙ ſi eſt pecunia dotalis cōſumpta: qꝛ cū
ea emit ꝛ vēdidit et mercaret filius ꝛ tūc credo qḋ
patris ſit vſuſfructꝰ.vt.l.depoſui.in prin.et.§.j. ſ. de
pecu.qꝛ qñ ſpecies datur in dotē nō efficitur peculij
ꝓfectitij.vt.l.ex facto.ſ.de pecu.ꝛ.d.l.depoſui. ꝛ.l.ſi
c cū dotē.§.fi.ſ.ti.ij.Sed ſi datur[c] pecunia ſm iſta tē
pora efficit peculij ꝓfectitij.vt.d.l.ex facto.ꝛ ꝓ hoc
l.dotē.ꝗ.de caſtren.pecu.et hodie efficitur peculij ad
uentitij:vt.l.j.C.de bo.que libe.et ſic acquiritur vſuſ=
fructus patri.Sed quid ſi emit rem ex pecunia do= c
tali mercando?de hoc vobis alibi dicā:ſed intelligo
de ſpecie empta ex re dotali.

a ¶De cautione. Vtrum procurator actoris preſtet
cautionem de defendendo.vide Barto.poſt glo. et
Cyn.in dicta.l.actionem.
b ¶Nil acquiritur.no.ꝙ ſi filiuſf.recipit dotē pro qua
pater ſe non obligat ꝙ pater nil habꝫ agere de fru=
ctibus dotis. Vide ad.h nota.i.§.fuerat.inſti.ḋ act.adde tñ ꝙ ſi dos etiā ſit data ſocero.ꝛ permittit viro percipere fructus illi intelligunt donati filio etiam ſi ſocer ſupportet onera matrimonij. ita no.Bal.in auf.ex teſtamento.in.ix.col.ḋ colla. adḋ etiā tex.ſ.de pecu.l.in bonefidei.ſed ro.in.l.ſi cum dotem.§.transgrediamur.ſolu.ma.dicit ꝙ miratur de bar.q̃ facit differentiam de dote cōſiſtente in quantitate aut in ſpecie: quia ſecundū eū l.non probatur:et ideo indiſtincte ipſe tenet deberi patri vſū
fructum per.l.j.ij.et.iij.maxime ſimul iunctis illis le
gibus:cum ibi not.C.de bo.que libe. quod intellige
verum ſi pater ſuſtinet onera matrimonij. alias di=
xit quod indiſtincte vſuſfructus debeat eſſe penes fi
lium:quia vbi onus matrimonij ibi dos eſſe debet
d.l.ſi is qui.§.j.de iu.dot.et per not.per Ang.et doc.
in dicto.§.tranſgrediamur.et ad Bar.hic vide Ro.
in.d.auf.ex teſtamento.in ver.cū deberem incipere.
Et adde Bar.in.l.ſiquidē.C.de tranſac.
c ¶Sed ſi datur.Et ex hoc infertur ꝙ non ꝯferūtur.
vide Bald.in auf.ex teſtamento.C.de colla.Andre.
Barba.

Item cū rerū. Hec actio datur con=
tra virum etiam ſi fuerit filiuſfami. et
in patrē de peculio.h.d.

Si poſt diuortium.

Hec actio datur cōtra heredē.et trā=
ſit ad heredes.Itē heres viri pōt cō
dicere res amotas eo mortuo: licet ia
cente hereditate nō fiat furtum. h. d.
¶Opp.C.eo.de.l.vl.Solu.vt in glo.
et hanc glo.tene menti ad id quod di
xi in.l.j.ſ.eo.qḋ cōditio furtiua nō da
tur cōtra mulierē:q̃a ſi daret tūc trā=
ſiret contra heredē inſolidū. contra.l.
vlti.C.eo.titulo.

Mulier. Si maritus et vxor inui=
cem agāt rerum amota=
rum actione poterūt cō
penſare.h.d.
1 ☞Qui ſoluit ꝙ dꝫ non tñ prohibet
petere quod ſibi debetur.
2 Si creditor in ducentum petit centum
an ex hoc videtur liberatus debitor
vltra centum.
3 Si debitor accipit centum a debitore
que dixit ſibi deberi quod ex hoc non
videtur intentio rei fundata.

Si cuꝫ dos. Qui ſol=
1 uit† quod debet non pro
hibet petere qḋ ſibi de=
betur. h.d. ¶Oppo.in
auf.ſꝫ cū teſtator.C.ad.l.falci. vid gl.
que incipit nihilominus poterat. ꝛc.
Et iſta fuit ratio dubitandi.ſed dic ꝙ
ibi heres habebat ſolam exceptioneꝫ
ſeu retentionem.quam perdidit ſoluē
do.ſed hic etiam habebat actionem:
ſed per hoc non videtur reſpōderi ad

a Andre. Poma. ¶ Sed pone. Uide Alex. conſil. lxiiij. in ij. col. in ij. vol. et vide Barb. in l. ſi quod. C. de tranſac. et Angel. are. in §. ſi minus. in j. nota. inſti. de actio.

b Andr. Poma. ¶ Cum titio. Uide Ro. cõſi. cxliij.

Andreas Pomate.

c ¶ Qui denegat. vide Jo. bap. de ſctõ Seue. et Moder. in l. rogaſti. per illum text. in pri. ff. ſi cer. pe.

d ¶ Conueniatur. Et ideo ſolet alleg. iſte tex. quod non informato nõ deferẽ iuramentũ in defectũ semiplene probationis. ad idẽ facit quod not. in l. maritus. j. de queſtio. et in l. admonendi. de iure iur. et in l. in boneſidei. de rebus cre. et ibi bal. dicit quod non põt deferri iuramẽtũ heredi de geſtis per defunctũ per l. generaliter. in pri. e. ti.

id quod ibi dicitur. quod heres ſoluendo preiudicat ſibi quo ad non ſoluta. dic 1 ergo quod ibi eſt ſpeciale. Ulterius opp. c et videtur quod non poteſt agere per actionẽ rerum amotarum: ſed cõdictione indebiti: vt. l. quod dicitur. §. ſi dos. ſ. ti. j. et vide gloſ. ibi vel videbatur. etc. Et dic quandoque fit cõpenſatio ipſo iure. et loquitur l. quod dicitur. §. ſi dos aut non ipſo iure, et loquitur hic. et no. in l. qui inuicem. ſ. de condi. indebi. ¶ Op. tutus exceptione fouorabili ſol 2 uens repetit per condictionem indebiti: vt. l. qui exceptionem. ſ. de cõdi. indebiti. ſed hic erat tutus exceptiõe compenſationis que eſt fauorabilis. ergo etc. Solu. exceptio compenſationis non reſpicit actionem: ſed magis 1 executionem. ſed l. qui exceptionẽ loquitur de ea que actionem elidit. hic de ea que executionem elidit. Et no. illam preſumptionẽ hic: quia licet tibi ſoluam aliquid non tamen preſumor quod a te non debeam aliquid percipere. 2 ¶ Sed pone[a] dico † quod debeo a te cẽtum habere et debes ducenta an videaris liberatus ab eo quod eſt vltra 3 centum. Et dico quod eſt text. in l. rationes. C. de proba. aut apponitur dictio taxatiua tñ. vt quia debes mihi cẽtũ tñ et video: confiteri quod vltra nõ debes: ſed ſecus: ſi non apponatur dictio taxatiua: vt ibi not. ſm opinio. Azo. que eſt vera. probatur. j. de adimẽ. le. l. iij. d §. cũ titio. [b] ¶ Sed pone † quod debitor e dixit creditori: ecce centũ que centum 1 tibi debeo: et creditor accipit et nihil dixit: vtrum ex hoc ſit fundata intentio rei: et videtur quod non niſi appareat quod illud reciperet animo trãſigẽdi. caſus eſt in l. ſi quidem. C. de tranſac.

☞ In omni actiõe qua quis cõtẽnit reſtituere ad iudicis preceptũ iuratur in litẽ.

Sabinus.

Continuatur vſque ad l. marcellus. In hac actione contra non reſtituentem iuratur in litem: et ſoluenti eſtimationem non cauetur de euictione. hoc dicit. ¶ Not. quod in hac actione iuratur in litẽ ſicut in arbitrariis: licet non ſit arbitraria vere ſecundum gl. Idẽ 2 no. in lege in actionibus. paragrapho finali. de in li. iur. Ego dico † quod in omi 1 actione in qua quis cõtẽnit reſtituere ad preceptum iudicis iuratur in litẽ. text. eſt in lege qui reſtituere. in fine.

Andreas Pomate.

e ¶ Seguẽ. Uide Feli.

ſupra de rei ven.

☞ Denegans reſtituere rem meã quã habebã venalem liberatur rem dando vel verum pretium.

2 Quis quando cogatur vendere res ſuas. remiſſiue.

Non enim.

Oppo. C. de in li. dã. in l. an tibi. ſolu. dicit gloſ. quod ibi habebat rem venalẽ. ¶ No. illam ſolu. † quod ille qui denegat [c] reſtituere rem meam quam habebam venalẽ: liberatur dando rem vel verum pretium. vel ſm gl. et ſm Dy. illud ibi cõtingit ex neceſſitate officij. Preterea nec ibi cogitur ſed poteſt vendicare. vt ibi dicitur ſm Dy. ¶ Oppo. ad l. ideoque. de l. ſi donate. ſ. de do. inter vi. et vxo. Solut. ibi poſſidens habebat cauſam a vendicante ſm gl. et Dy. in c. pro poſſeſſore. extra de reg. iu. li. vj. dixi in l. litis eſtimatio. j. pro emp. et in l. in depoſiti. de re iudi. ¶ Ultimo Dyn. tractat hic iſtam materiã † an quis cogatur inuitus vendere res ſuas quam ponit Cyn. in l. j. C. de epiſc. aud. dixi in l. annona. j. ad l. iul. de ãno. et in l. j. §. cura carnis. ſ. de offi. prefec. vrbis.

Marcellus.

Tã viro quam vxori cõpetit hec actio. h. d.

☞ Poſitionibus in cauſa criminali an ſit reſpondendum et quomodo. adde de hoc et vide Georgium natan in clemen. ſepe. §. et quia. columna ſeptima. de verbo. ſignificatio. vbi ponit octo caſus in quibus tenetur quis reſpondere.

Poſitioni continenti factum alienum in cauſa ciuili an ſit reſpondendum. remiſſiue. Et vide Abb. in cõſi. ſi. in ij. volu.

Poſitioni continenti turpitudinem reſpõdentis quando ſit reſpondendum. Et de hoc vide per Lanfranc. in c. quoniam contra falſam. in verbo. reſponſiones. col. ſecunda. de proba. et Feli. in c. dilecti. col. ſecunda. de accuſa.

Qui rerum.

Conuento hac l. poteſt deferri iuſiurandum: niſi alieno nomine conueniatur. [d] et is cui defertur non poteſt referre. hoc dicit. cum duabus legibus ſequẽ. [e] ¶ Pro † declaratione huius legis. debemus primo examinare vtrum in criminalibus ſit reſpondendum poſitionibus. et hic videtur text. quod ſic. in quantũ fiat de facto proprio. domini volo vobis dicere clarius iſtam queſtionem quod in criminalibus non debeat reſponderi per credit. vel non credit. ratio quia meũ credere non facit eſſe delictum illud quod non eſſet. vt lege inter omnes. paragrapho recte. infra de fur. inſtit. de oblig. que ex delic. §. placuit. et infra de cri. expi. here. lege finali. ſed de veritate debet reſponderi vt hic. et infra de queſti. l. repeti. et per totum ti. et j. de iniur. l. lex cor. §. hac. l. et ſ. de iureiu. l. iij. circa prin. quod intellige ſi poſitio fiat de facto proprio delinquentis. alias ſecus. vt hic ſiue de crimine agatur ciuiliter ſiue criminaliter. vt probant dicta iura. An autem in negotio † ciuili non ex delicto debeat reſpõderi poſitionibus de facto alieno. glo. C. de iura. cal. lege ſecunda. §. quod obſeruari. in fi. dicit quod non. per iſtum textum: ſed non facit. quia hic loquitur de reſpõſionibus que debent fieri de veritate. ibi de credulitate. in quibus reſpondetur etiã ſi interrogatus

non poteſt habere notitiam niſi per credulitatẽ: quod patet: quia interrogatur quis de etate ſua: vt. l. de etate. in princip. ſ. de inter. act. dic de hoc: vt not. per Cy. in d. §. quod obſeruari. in vlti. q. et in Specu. depoſi. §. v. verſi. et not. quod autem dixi in criminalibus an ſit reſpondendum poſitionibus: tangitur in ſpecu. [a] depoſi. §. vij. ver. xix. ¶ Secundo [b] eſt videndum † an 1 poſitioni continenti turpitudinem reſpondentis debeat reſponderi: et videtur quod ſic [c] vt hic. In contrarium videtur. ſ. de iureiu. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. Et quod ibi not. per gloſſ. et quod not. j. de excep. rei iudi. l. ſi a te in princip. et per canoniſtas. in c. inquiſitionis. extra de accu. et c. dudum. el. ij. extra de elect. per glo. et Inn. et per Spe. depoſi. §. vij. ver. xix. quẽ ſ. allegaui. reſpondeo aut crimen de quo ponitur ſi celaretur faceret criminoſum locupletari cum aliena iactura. et debet reſponderi [d] poſitioni criminoſe 1 vt hic. et l. quoties. §. pretor. de noxa. vbi cogitur quis reſpondere an poſſideat vel dolo fecerit. quominus poſſideret. ſimile in l. non intelligitur. §. tacite. j. de iure fiſc. vbi dicit gloſſ. parua quod per confeſſionem 1 partis deteguntur tacita fideicommiſſa. et hoc eſt quod dicunt canoniſte quod quando eſt tale crimen per quod quis remouetur a beneficio: tunc cogitur [e] quis reſpondere poſitioni criminoſe: ne indebite beneficium detineat. vt in c. ſ. allegato. hoc tamen verum intelligo niſi tractaretur quod ſemel deciſum eſt ſententia vel per iuſiurandum. vt dicta. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. quod ibi no. in l. ſi a te. in princip. de excep. rei iudi. quandoque ſi illud crimen de quo op= 1 ponitur occultaretur non faceret quem lucrari cum g aliena iactura: vt quia dico quod nõ potes agere quia es infamis vel excommunicatus: poſito quod illud crimen occultaretur: non propterea lucraretur cum aliena iactura: quia ſolueret quod deberet: et de iſtis 1 caſibus non debet reſponderi poſitionibus criminoſis: et hoc modo loquuntur iura. ſ. allega. et pro hoc l. idemque. §. generaliter. ſ. manda. et C. de tranſactio. l. tranſactione. Predicta vera niſi iam illa ſint notoria. et crimen eſt detectum ab illis per ſententiam: et h tunc cogitur quis reſpondere. vt. l. alias. ſ. de iureiuran. et ibi dixi plene. ſic debet intelligi glo. que eſt in l. j. ſ. de offic. aſſeſ. in gloſſ. ſuper verbo poſtulationibus. vbi interrogatur aduocatus et reſpondere cogitur an ſit infamis. ſ. per ſentẽtiam. pro hoc in l. decreto. j. de ſuſpe. tu. et l. ſed et ſi milites. §. ſed et ignominia. j. de excu. tuto.

Iurare.

Iſte verſi. iurare allegatur quod poſitioni de facto alieno in criminalibus non debet reſponderi. vt. ſ. dixi. ¶ Oppo. gloſſ. C. f de adulte. l. in adulterij. et C. de ſica. l. fina. Solu. dicit gloſſ. quod ibi deponit vt teſtis: imo non eſt ve= g rum quod deponat vt teſtis de facto alieno: ſed de ſuo. ſicut de eo quod vidit vel alio modo ſenſu percepit: vt. d. l. qui teſtameeto. in fine. j. de teſtamẽ. et l. teſtium. C. de teſt.

1 ☞ Relatio iuramenti quod habeat locum in delictis.

Si quis delatum.

Oppo. C. de iureiu h ran. l. delata. Dicit f gloſſ. [f] ſpeciale eſt odio delinquentis quod non poſſit iuramentum referre. ſed eſt contra. l. j. de iniur. l.

in c. preſentium. in iiij. col. ver. xxxix. de teſti.

a ¶ Tangitur in ſpe. vide Bal. aliter loquentem in l. j. C. de pe. iu. et in l. j. C. de confeſ.

b Andre. Poma. ¶ Secundo. Uide Jo. an. in c. ij. de confeſ. lib. vj.

lex cornel. §. hac. l. dic † ergo ſecundum Pet. quod ideo hic non eſt locus relatio in al's: quia delictum de quo queritur non cadit in ſcientiam eius cui refertur ſicut in ſcientiam eius cui ab initio defertur. ſed quando equaliter caderet in ſcientiã vtriuſque. vt cũ aliquis eſt verberatus ab aliquo tũc eſt locus relationi. vt. d. l. delata. et l. lex cornel. §. hac lege.

☞ Arguere quod liceat ab ordine titulorum.

Idem labeo.

Inducitur in argu. † an ſit arguendum de ordine titulorum. et videtur quod ſic. vt hic per hoc quod no. in l. j. ſ. ſi cer. pe. et ibi per Guil. de hoc gl. e tua dicit. C. ne fideiuſſo. do. den. l. j. circa fi. mag. gloſ. facit quod not. doc. C. de confir. tut. l. j. et ij. et dicam in l. j. de confir. tuto.

☞ Quando admittatur variatio.

De rebus.

[g] Circa diuerſas res admittitur variatio. hoc dicit. ¶ Nota † quod variatio admittitur dicit glo. ¶ Oppo. ſ. de pecu. l. in cauſe. gl. nõ ſoluit. Dy. dicit quod hic nõ eſt variatio circa idem. nec circa diuerſa que habentur loco eiuſdẽ: ideo admittitur [h] variatio. vt. l. aurelius.

c ¶ Uidetur quod ſic. Adde Barto. in l. fina. de his quibus vt indi. ad de videndum Bal. conſil. cxciij. ij. colũ. j. volu.

Andreas Pomate.

d ¶ Reſponderi. Uide Barto. cõſi. clxxxvij.

Andreas Poma.

e ¶ Tũc cogitur. Et vide Barto. in l. ij. §. quod obſeruari. C. de iur. calum. et in l. qui iuraſſe. §. pater. ff. de iureiurando. et in l. fina. ff. de his quib. vt indi. et l. ſi a te. ff. de exce. rei iudica. Innocen. in capitu. ſecundo. de confeſſ. plene ibi per domi. Cardi. domi. Abba. et alios Innocen. in c. dudum. ij. de electio. quid in teſte. vide Innocen. in d. c. ſecundo. plene ibi domi. Cardiñ. et per omnes in c. cum cauſam. de teſtibus. gloſſ. in c. ij. de confeſ. lib. vj. et in c. ex penitentibus. l. diſt. et vide Bart. in cõſi. xlij. incip. Nicolaus de Spoleto. pro iſta. l. marcellus. ex iſto. §. j.

f ¶ Dicit gloſſ. Uide Bartol. in l. iuſiurandum. §. ait pretor. de iureiur.

g Andre. Poma. ¶ De rebus. adde quod vbi admittitur variatio quod in dubio non intelligitur niſi ſemel vt per Bal. in auten. habita. C. ne fil. pro pat. facit quod notat idem Bald. in c. ij. de libel. obla. glo. in l. quicquid aſtringende. ff. de verbo. obliga. Et vide Feli. in c. preſentata. in ij. col. et fi. de teſti. Alex. in l. ſi ex toto. §. fi. de leg. j.

h ¶ Ideo admittitur. An et quando admittatur variatio per hoc deciditur. nota. q. per Dyn. Rayne. et Imol. in l. pater. §. finali. de condi. indebi. et adde quod vbi permiſſum eſt variare forte non licebit niſi

ſemel:ita videtur velle Bald.in auten.habita. in.x. colum.ne fil.pro pat.in ver.ſecundo quero.per.l. iuſ a iurandum.C.de reb.credi.ꝛ adde caſum in quo non admittitur variatio qui no.per Bald.in.l.fina.in vl ti.colum.C.de teſti. adde ꝙ licet conſultori variare et contraria ſm bal. in.l.fina.§. ſed cum.in ij.colum.in fi.C.de fur. et de hac materia vide etiam nota. per Baldum.ꝛ Imol.in.l. ſi cum dotē.§.eo autem.ſol.mat.plene per Jacob.de bel.in.l.in cauſe.in princip.de procu.ꝛ not. bene ꝙ vbi requiritur cōſenſus in certo tempore ſi ante preſtetur poteſt mutari voluntas ante illud tempus.text.eſt melior de corpore iur.in dicto. §. eo autem ſecundum Angelum ibi.ꝛ facit ad queſtio.de qua per Joan.an.in regula mutari in mercu.ꝛ an qui ſemel declinauerit forum poſſit variare. Vide per gloſſ.in autenti. habita. in ver.ambitione.et ibi in materia.C.ne fi. pro pat.vide bonum tex.in.l.de die.in fi.qui ſatiſd.cog.

§.pe.j.de lib.leg.ꝛ.l.ſi ſterilis.§.fi.de act.emp.ſed ſi eſſet circa idem vel circa diuerſa que ratione connexitatis haberentur loco eiuſdem non admitteretur varietas:vt.l.celſus. §. idem celſus.ad exhiben. ꝛ.l. legatarius.j. de legatis.j.ꝛ.l.pretor.§.vnde queritur.de dam. infec.ꝛ.d.l.in cauſe.de procura.Fallit in.l.nōnunꝗ.j.de col.bo. ꝛ.j. ad tertulli.l.filij. ꝛ in eis redditur ratio ſeundum Dy. de hoc plene per

a ~Andreas Pomate.℄Sed Oldr.Vide Bald. in.l.fina.§.finiatur.in.ij.colum.C.de furt. ꝛ Cy. in.l. j.in.iij.q.eo.titu.

b ~Andreas Pomate.℄Nihil.Et vide Baldum in.l.tantum.C.de leg.et que dixi in.c.Ray.de teſta. col.xxxij.

c ℄Ad queſtionem.vtrum maritus lucretur tertiam dotis vxoris predefuncte etiam ſi eam in domū nōdum duxerit. Adde quod contra Bartol. hic tenet Bald.in.l.non ſine.C.de bo.que liber.ꝛ in.l.deo nobis.de epiſco.ꝛ cler.per Salic.late in.l.cum te.C.de dona.ante nup.ꝛ vide latiſſime ſcripta.inſti. de act. in.§.fuerat.vide que not.Barto. ꝛ ibi dixi in ſimili. in.l.iubemus.§.ſane.C.de ſac.ſanc.ecc.ꝛ Bal.in auten.dos data.de do.ante nup.in.ij. col. ꝛ quod not. Bal.in.l.j.C.vnde vir ꝛ vxor.

~Andre.Poma.℄Ad queſtionē.De iſta qōe vide Pau.de caſt.ꝛ Alex.in.l.ſi ante nuptias.in fin.ff. ſol.mat.ꝛ ibi Are.tenet contra Bar.hic. ꝛ ꝯtra Barto.hic conſuluit Panor.conſi.j.in.j.vol.ſed Bar.hic ſequitur Pau.de ca.in conſi.xxiij.inci. ſuper primo quēſito.Ro.in.l.j.C.vnde vir ꝛ vxor.Pet.de anch.in.c.j. de ſponſa.lib.vj.Mathe.notab.lxxvij.al's.xvij.inci. not.ꝙ ſtatutum.Are.in.§.fuerat.in.xxv.col.inſti.de act.vbi dicit iſtam opi.Bar. eſſe magis communē. et ꝙ ſi maritus conſummauit matrimonium in domo patris vxoris.vide Barto.in tracta. differentiarum inter ius ciuile ꝛ canoni.in.viij.col. ꝛ quid ſi vir et vxor morerentur eo momento. vide Franc. cremoſi.ſing.lviij.inci.no.ꝙ ſtatutū.Et nunquid dictū ſtatutū habeat locū in dote ꝓmiſſa ꝛ nō tradita. vide Sozi.in.l.de diuiſione.ff.ſol. mat.ꝛ in materia vide Roma ſingu.dccccxxij.

eum.in.c.mutare conſilium ꝛ in.c.quod ſemel. extra de regulis iuris.libro.vj.Sed Oldra.[a] circa hoc diſtinguit latius ꝛ clarius aut variatio inducit contrarietatem:aut ſimplicē diuerſitatem.primo caſu non admittitur variatio:vt.l.ſi ita ſtipulatio.in fin.j. de ope.libe.ꝛ.l.nam abſurdum.de bo.libe.eodem titu. Ad hoc faciunt omnes leges que dicunt ꝙ allegās contraria non auditur. Secundo caſu quando inducit ſimplicem diuerſitatem tunc aut variatio eſt in hoc quod plures res adinuicem ſeparantur: aut in hoc quod voluntas mutatur. Primo caſu licita eſt variatio:vt.l.cum hi.§.qui tranſigit.ſ. de tranſacti. et infra commoda.l. incommodato.§.duobus.ꝛ de actio.empt.l.et ſi vino.ꝛ hac.l.Secundo caſu aut proprietas rei ſeu vocabuli ſe habet ad varietatem impediendam:aut ad varietatem inducendam:aut ad neutrum. Primo caſu varietas improbatur impediente natura rei vel vocabuli:vt in electione rerum legatarum cum ſtatim rei acceptate acquiratur dominium:vt.l.apud aufidium.de oper.libe.ꝛ.l.ſtatuliberum.§.ſtichum.j.de legatis ſecundo. ꝛ.l. huiuſmodi.§.ſtichum.j.de legatis primo. ℄Idem ſi proprietas vocabuli impediret vt ſi ſtipulor quem voluero.vt.l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum.j. reſpon.j. de verbo.obligatio. Secundo caſu admittitur variatio ſiue rei proprietas hoc ſuadeat: vt in electiōe legali.vt.l.eum qui certarum.in fi.de verb. obliga.ꝛ de act.empt.l.ſi ſterilis.§.fi.ſiue hoc inducat natura vocabuli.vt ſi ſtipulor illum aut illum quem volam:vt.j.de verbo.obliga.l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum.ij.reſpon.Tertio caſu tene diſtinctionē Dyn. ſm domi.Oldra.

1 ☞Statutum de dote lucranda vxore premoriente quod habeat locum quando matrimoniū fuit cōtractum per verba de preſenti.

b NIhil.[b] Ad hanc actionē nō curat an ſimul habitauerint coniuges.h.d.facit ad qōnē [c] qd ſtatutū loquens† ꝙ vir lucrat certā partē dotis vxoris predefuncte habeat locū etiā ſi cū ea non habitauerit ſi per verba de preſenti matrimonium contractum fuerit:vt hic.ꝛ.l. hic ſtatꝰ.§. ſi maritus.de do.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ.l.res.C.de do.inter vir.ꝛ vxo.cum.l.ſeq.

c

1

Vxor. Contra coniugem eius quem quis habet in poteſtate non datur actio furti ſecus ſi emancipatus fuit.h.d.

AD fiſcum. Hec lex legitur pluribus modis taꝫ in primo ꝗ in ſecundo rñſo.primo loquitur in viro damnato in metallū: ꝛ ſi eiꝰ occaſiōe vxor amouet certe tenetur fiſco ratione rerum amotarum in ſimplum quod not. quia ſm doc.eſt caſus qd hec actio locum habeat ſi quis amoueat propter ſpem matrimonij ſoluēdi aliter ꝗ per diuortium.dicam.j.e.l. rerum amotarum quidam.Secundo modo poteſt legi qd mulier amoueat cauſa diuortij:poſtea maritus fuit damnatꝰ in metallum alias deportatus et mulier diuertit non enim per deportationem ſoluitur niſi diuortium ſequatur.vt.l.j.C.de diuor.

Quāuis. Iſte ver.legitur duobus modis in glo.tñ circa primā lec.vide gl.ꝛ ſupple dicit glo.i.in fiſci patrimonio incorporatis alias non tenetur in quadruplum: vt.C.de iure fiſ.l.defenſionis facultas.lib.x.

SI concubina. Inter eos inter quos non fuit matrimoniū vere non habet locū

a hec actio.h.d.℄Not.[a] ꝙ lꝫ matrimoniū putatiuū habeat quedā priuilegia circa dotem putatiuā.vt.l.ſi cum dotem.§.fi.ſ.ſo.ma. Non tamen habet circa alia.vt hic.

1 ☞Animus qualis fuerit apparet ex euentu.

Res amotas. Cauſa diuortij poteſt amoueri tunc cum ſit diuortium vel etiam ante ſi poſtea celetur.h.d.℄Not.text.ꝙ

1 †ex euētu appareat animus precedens. ex eo enim quod facto diuortio celat.preſumitur cauſa diuortij amouiſſe.facit.ſ.ad mace.l.ſed Julianꝰ.§.proinde. et.l.ſi ventri.§.fi.de priuileg.credi.

1 ☞In obligatione rem reſtitui re percēpta poteſt ipſa res principaliter peti.

b Non ſolum. [b] Hec actio competit pro rebꝰ extantibus et peremptis. h.d.

1 ℄No.†ꝙ in obligatione rem reſtitui re perempta poteſt ipſa res principalit peti vt hic et in.l.inter ſtipulantem.§.penul.j.de verb.obliga.et.C.de condic. fur.l.ij.et.l.ſi ſeruus.§.bone.eo.titu.ſ.licet gloſ. in.l. in re furtiua.in princi.eodem titu.dicat contrarium. ſcꝫ ꝙ debeat peti eſtimatio.et plene dicā in lege ſtipulationes non diui.j.de ver.obli.

Que viro. Hic dic.vt declarabo. infra eodē l.antepenul.

SEd et ſi diuortij. Amouere dicitur qui dolo cauſā dat vt alius amoueat. hoc dicit.℄Op.j.de fur.l.vulgaris.in fi.et.ſ.de condi.furti.l.ex cauſa.et.l.ſe. So.aliud in condictione furtiua vt ibi.aliud in hac 1 actione.vt hic ſm glo.et poteſt eſſe ratio differētie: c quia alius tenetur furti licet nō condictione furtiua: ſed vxor non tenetur furti: ideo equum eſt ꝙ actiōe que eſt rei perſecutoria teneatur.

SI rem. Hec actio cōpetit coniugi pro re a ſe bona fide poſſeſſa.hoc dicit iſta lex quam no.ꝛ menti tene.

SI mulier. In eam q̄ cauſa mortis ſperate amouet vtilis hec actio datur.h.d.ſm primam lec.℄Quero quare non datur rerum amotarū directa.glo.dicit ꝙ hic diuortium non fuit ſecutū:qd requiritur ad directā.vt.l.rerū amotarū quidā.j.eo.Et ſm hanc lec.expone tex. 2 ibi dū dicit diuerterit.i.d domo receſſerit. alias iſta lec.eſſet cōtra tex.℄Legitur alio modo qui amouit d cauſa mortis ſperate:tenetur hac actione: ſi poſtea diuortium eſt ſecutum.h.di. Et tunc eſt ratio quare non datur directa:ſed vtilis:quia amotio nō fuit facta principaliter cā diuortij ſed cā mortis.℄Sꝫ op. ꝙ detur directa ſi poſt diuortiū celat.vt.l.ſi cōcubina.§.res amotas.ſ.eo.dicit Jaco. de are.ꝙ ibi dat

vtilis.vel ibi res extabant que celabātur.hic iam erant cōſumpte ſm eum. Tu dic qñꝗ eſt certum ꝙ nō amouit cauſa diuortij:tunc licet celat poſt diuortium non tamen datur directa ſed vtilis.ſed qñꝗ eſt certum ꝙ cauſa diuortij amouit:et tunc datur directa vt in.d.§.res amotas:ſi diuortium interuenerit.vt.l.rerum amotarum quidā. a j.eo.qñꝗ eſt dubiū qua cōtemplatione amouerit.et tunc ſi poſt diuortium celet preſumitur gratia diuortij amouiſſe.et datur directa.vt.l.ſi cōcubina. §.res.Sed quid ſi diuortium nō interuenerit.et vxor amouit cauſa diuortij b vel cauſa mortis ſperate.Reſpondeo tenetur vtili vel in factum. vt.j.e.l.rerum amotarum quidam.ꝛ.C.eo.l.ij.

1 ☞Furtum eſt nomen iuris et ſignificat illud totum quod ponitur in diffinitione furti.

2 Si ille qui fecit citare aliquos in relatione plures poſuit ꝗ citari fecerit an cōmittat falſum.

Si ſeruus. Etiā ſi in amouendo furtum nō fiat: c mulier cuius dolo fit amotio tenetur rerum amotarū actione.h.d.℄Op. ſ.eo.l.iij.§.item ſi ſeruus.et.j. de fur. l.ſi quis vxori.in prin.Solu.hic ſeruus non fuit in dolo ideo furtum hic non cōmittitur.vt.l.ſi is.§.ſi tu titiū. j.de fur.℄Sed tunc oppo.ergo vxor non tenetur ſi ſeruus nō fuit in dolo. vt.d. §.ſi tu titium.Glo.nō ſoluit hic:ſed in l.ſi quis id quod.§.peñ.ſ.de iuriſ.om. iud.videtur ſoluere:nam †furtum [c] eſt nomen iuris.et hoc etiā vocabulo ſignificatur totum illud quod ponitur in diffinitione furti.ſi ergo non interuenerit dolus facientis non fit furtū: nec poteſt teneri tanꝗ quis mādans fieri furtum ſi furtum non eſt factum: vt.d.§.ſi tu titium.ſed verbum amouere eſt nomē facti et verificatur in ſola amotione de facto.ſufficit enī quod ſeruus in veritate amouerit: ꝛ lꝫ dolꝰ ceſſet: tñ amouerit merito mulier poteſt teneri rerum amotarum actione. d vt.d.l.ſi quis id quod.§.pe.℄Et hec faciunt ad ea que dixi.j.de fal.l.ſi q̄s obrepſerit.Et hoc†conſului de facto in ciuitate Tuderti. quia vnus dixit notario[d] ſcribe citationem factam de iſtis.et baiulus dixit verum eſt.et ille fecit ſcribi de pluribus perſonis ꝗ ille citauerat.Dicebatur quod ille fieri fecit falſum: certe fuit dictū ꝙ non eſt verū: qa falſum fit cum dolo.vt lege quid ſit falſum.infra de fal.et.C.de

a ℄Si cōcubia.not. Jmo. in.l. diuortio.§ ſpēdia.ſo. ma.

b ℄§.nō ſolū.hic habes text. valde not. ꝙ cōditio ꝯpetit marito cōtra vxorē ꝓ rebꝰ amotꝭ: et econtra quod tene menti.

c ℄Nā furtū.An aūt furtū ſit d atrocioribus dic vt no. in.l. de ea.de reg. iur.ꝛ eo caſu quo excuſat ſeruus in delictis propter mandatuꝫ dñi excuſat diſcipulꝰ vt eſt gl. not. aut.d tab. §.ſciētibꝰ. q̄ no. ſꝫ ni co. de nea po.hic. andre. barb.

d ℄§.ſi ſeruus. dixit notario. et no. hic qñ obediēs. i illicitis excuſet. de q̄ in gl.in.l.ſi fami. furt. fec.dica.et glo. in.l.ij. in fin.ff.de noxa.

a Andre. Poma. ¶ Inſtrumentū. Vide Feli. in. c. quā cōtra. in. xxij. col. in ver. ij. limita. de proba.

b ¶ §. at ſi in dotē querit Ia. adde que not. Bart. in. l. credi. in fi. prin. de ſolu.

c ¶ Rerū amotarū. et allegatur quotidie ſm Rico. de nea. ꝙ conditio furti ua ſit ex de licto. et ſic cōtra gl. in ſti. de act. a §. j. de obli. fur. l. j. §. ne ex deli. de fun. l. j. j. de act. et obl. l. j. de re. iur. l. pupillū. §. in here b des vbi di cit ꝙ naſci tur ex va rijs figu. §. In Summ eſt hic tex. et i. l. ſi am bo. §. idē. de cōpen. gl. eſt val de no. in. l. ſeru⁹ quē. in gl. inter lineari. de ac. empti. And. bar. ¶ Rerum amotarū. vide bart. i. l. ſi ita ſti pulat⁹. in j. q. prin. ad fi. de ꝟ. ob.

Andreas c Pomate.

d ¶ Doli ex ceptio. vide Bart. in. l. ita ſtipula t⁹. in fi. pe. q. punc. de ver. ob.

fal. l. j. ſed notarius non commiſit do lum in ſcribendo falſum. ergo non eſt commiſſum falſum. et ſic non poterat puniri tanq̄ faciens falſum inſtru mentum. a et ſic conſului. et idē domi. Fran. tigrini: ſed dixit ꝙ poterat puni ri ex alio falſo ſecundum. l. ſi quis ob repſerit. j. de fal.

At ſi in dotem.

Ex facto ſerui do talis mulier tenetur ſi fuerit ſciens a lias liberat dimittēdo pro noxa. h. d. ¶ Querit b Ja. de are. qua actione cō uenitur mulier. Reſpon. aut fuit ſciēs. et tunc conuenitur actione in factum: vt. l. j. in fi. C. de iure dotium. Si vero fuit ignorans tūc vir probabiliter nul lam actionem habet contra eam: ſed ſolam retentionem. ar. ſ. de edi. edic. l. cū autem. §. iul. Et predicta vera qñ ſeruus fuit datus ineſtimatus: alias ſi eſtimatus et mulier fuiſſet ignorās in nihilo tenetur. vt. ſ. de act. empt. l. iul. §. j. certe ſatis videtur ꝙ mulier tenea tur actiōe de dote cōtraria de qua di xi in. l. omnimodo. ſ. ti. j. Si eñ hoc ve nit in actione depoſiti mādati et ſimi libus: eadē rōne in actiōe de dote. vt in. l. iul. in prin. ſ. de act. emp. et. l. ſi ſer uus. j. de fur. et intellige in actione cō traria ſm opi. quā poſui in. l. omnimo do. ſ. ti. j. Que tamen multū contradi cit. C. de iure do. l. j. ſed dico qd inquā tum dicit teneri in factū intelligo id eſt de dote ꝓpter tale factū. ꝓbat. C. de rei vxo. actio. l. j. §. et vt plenius.

Rerum amotarum. c

Iſte eſt fortis. §. et legitur duob⁹ mo dis. primo qñ fuit amota res dotalis. ſcdo qñ fuit amota res viri. et hec lec. colligit ex gl. ibi non ḡ iterim eſt. ꝛc. Sequens gloſ. ꝓſequitur vtrāq; lect. primitim. Si res dotalis amoueatur h3 locū hec actio ꝓpter interuſurium d medij tpis. h. d. ¶ Op. j. ſ. do. exce. d l. dolo fac. So. hic vir petēs reſtitut⁹ eſt non incōtinenti ſed ex interuallo. ¶ Sed op. ſ. de cōd. ob cau. l. ſi dona turus. in fi. Sol. ibi loquit in viro pe tente ab initio: hic in repetēte: qd ple ne dixi in. l. ſi ſocer. §. lucius. ſ. ſo. ma. ſed ſm aliam lec. hoc intendit. Ageti hac actione nō pōt obijci cōpenſatio et habet rō lucri et dāni. h. d. Et inci pit hec lec. i gl. ibi nō ḡ interim. Cū er

go loquatur de cōpenſatione neceſſario d3 intelligi de re viri amota. ſi eñ amouiſſet rem vxoris nō tra ctaretur de cōpenſatione. ¶ Quero exēpla. quō hā beatur ratio lucri amiſſi. glo. ponit multa exempla ꝛ quedā congruūt prime lec. et quedā ſcde. Primū exē plum eſt qñ eſtimatione vel penā oportuit eū ſoluere quia rem amotā preſtare nequit: hoc exēplum con gruit prime et ſcde lec. Scōm exemplū eſt qñ credi tam pecuniā chirographo a ſe ſubtracto ꝓbare non potuit illud exemplū congruit tm̄ ſcde lec. qñ res vi ri eſt amotā. Tertiū exēplū eſt qñ vir nō lucratur ſer ui operas. Iſtud exemplum congruit prime lect. qñ res dotalis eſt ſubtracta. Quartū exēplū eſt quā do non eſt lucratus hereditatem in qua ſeruus amo tus erat inſtitutus. hoc exemplū magis congruit in re propria viri. ratio quia ſi ſeruus eſſet dotalis acq̄ reretur mulieri in dubio. vt. l. ſeru⁹ dotalis. ſupra ti tu. ij. ꝛ. l. additio. ſupra de acqui. her. ¶ Querit gloſ. an mulier incidat in. l. ſi quis in tantam. vel in edictū diui mar. Odofr. dicit ꝙ ſic. Dy. quod non. q2 ille le ges ſunt penales: ergo ꝛc. vt. l. ij. C. eo.

1 ☞ Condictio furtiua oritur ex delicto.

Hec actio.

Hec actio eſt pſecutoria. ideo per petua. h. d. ¶ No. ꝙ † cōdictio fur 1 tiua oritur ex delicto. ſimile in. l. ſi ambo. §. quoties. de cōpen. per quas leges Dy. et Guil. reprehendūt glo. noſtras que dicunt conditionem furtiuam oriri ex varijs figuris cauſarum. vt. l. ſi pro fure. ſ. de con di. fur. et. l. j. in prin. j. de act. et obliga.

Nec viro.

In actione ex maleficio non eſt lo cus beneficio: ne quis condemnet niſi inquantum facere poteſt dixi in lege maritū. ſu pra ſolu. matri.

Si propter res.

Litis eſtima tio facit ẽptio nem: id ſoluens habet exceptionē et re tentionem. hoc dicit. Iſtam materiam ponit Dyn. in. c. pro poſſeſſore. extra de reg. iur. lib. vj. et glo. in. l. ſi culpa. eo. ti. ¶ Oppo. de de rei ven. l. hoc ſi res. Solut. intelligo quando fuit data eſtimatio res erat pſens. et circa hoc an ſolués eſtimationē querat dominiū. vide per Dy. in. c. pro poſſeſſore. in. iiij. et. vij. q. de reg. iur. lib. vj. ¶ Quero an mulieri ſoluenti eſtimationem ſit cedenda actio. Glo. quod ſic. niſi dolo deſierit poſſidere. de quo vi de Dyn. in. d. c. pro poſſeſſore. in. iiij. q. ¶ Quero an vxori ſoluenti eſtimationē vir debeat cauere de euī ctiōe. vide de h̄ Dy. in dicto. c. pro poſſeſſore. i. j. q. de hoc dixi vobis in. l. iij. j. pro emp. ꝛ. l. ſi. ex quib⁹ cau. in poſ. ea. et. l. in depoſiti. j. de re iudi.

Si mulier.

Si mulier amouit cauſa mortis que ſecuta eſt tenetur ac. pe. he re. et ad exhib. hoc dicit. Glo. dicit tenetur forte vti li rerum amotarum: quod an ſit verū, dicam ſtatim in. l. rerum amotarum. j. eodem.

Reintegrato.

Seipſum ſūmat. ¶ Opp. quo per ſecundum matrimonium ſit ſublata actio rerum amotarum: vt infra eodē lege finali. Solu. glo. non fuit ſublata in totum ſed interim ceſſauit.

a Ob res amotas. a Ob res amotas mulier tenetur pluribus actionibus l3 altera debet eligi. h. d. ¶ Op. ꝙ in re b dotali marito non cōpetat reiuendica tio cū ſit mulieris. vt. C. de iur. do. l. in rebus. Huius b contrarij timore dicit gloſ. b ꝙ res erant eſtimate: et ſunt proprie viri. vel dic ꝙ interuenit pactū de lucrā do. ſed hoc eſt diuinare. dat gl. alias duas ſolutiōes. et prima ſo. nō tollit contrariū: nec ſecunda: qualiter ſoluemus. dicunt quidā ꝙ. l. in rebus. loquitur de re bus immobilibus: ſed ſecus in alijs. Sed iſta ſolu. 3 nō placet: q2 illa. l. loquitur generaliter. ſed ſol. eſt: q2 ſm iſta tempora nō transferebatur dñium ſtatim in vxorē. ꝛ ideo viro datur rei vendicatio. vt. l. etiam. ſ. de fun. do. ꝛ. l. in rebus. loquitur ſm noua tempo ra. et dixi in. l. ſi filio. ſolu. matri. ¶ Quero que con ditio competat viro. dicit glo. condictio furtiua. hoc non eſt verum: niſi poneres contrectationem ſecutā eſſe facto diuortio. vt dixi in. l. iij. §. j. ſ. eodem. dicit ergo ꝙ de certi condictione generali vel ſine cauſa loquitur.

1 ☞ Hec actio an hodie competat ex quo non ſit di uortium: vbi quod competit vtilis.

2 Actio quod ſit de iuregentium.

3 Venetijs ꝛ apud tartaros ius dicitur manu regia.

4 Libellus peto cum condemnari ſm formam iuris et ſtatutorum quod procedat.

Rerum quidē.

Pro reb⁹ amo tis ſecuto di uortio competit hec actio: ſi diuortiū nō eſt ſecutū competit condictio. h. d. Ibi in tex. iuregentiū. i. iure a quo ſum 1 pſit origine. ¶ Op. hodie † non pōt fieri diuortium de iure cano. niſi ex cauſa fornicationis. ꝛ tunc tolli tur ſed ſeparatur: ꝛ ſic iſta actio nō poteſt hodie ha bere locum: ſed ſi dicas ꝙ cauſa conſanguinitatis diuiditur: non eſt verum: imo tunc iudicatur q2 de claratur matrimonium non fuiſſe: vt. l. ſi concubina. ſ. eo. dicit gloſſ. ꝙ hodie poteſt habere locū ſolum vtilis qñ cauſa ſperate mortis amouit. et vide gloſſ. que incipit. ſunt ergo ꝛc. vſq; ad finem. Idem dicit c glo. C. eo. ſuper rub. ſed hoc non videtur verum per d. l. ſi mulier. quam gloſſ. alleg. q2 ibi ſuit ſecutum di uortium. Dyn. dicit fateor: ꝙ verba legis deficiunt: tamen poſſumus dicere ꝙ ex mente detur vtilis. et hoc tenent oēs. ꝛ Cy. in. l. ij. C. eod. ꝛ probatur per. l. ob res. ſm vnā lec. ſ. eo. hoc habeo pro veriſſimo et probo per ratione. Sed prius contra iſtud videtur ſ. eod. l. contra nurum. §. ſed ſi morte. et. l. ſi propter res. §. fin. Item cum iſta actio nunq̄ competat ma rito non ergo tranſit ad heredes eius. Breuiter re ſpondeo ꝙ heres h3 alias actiones vna cū iſta ꝛ ſi dicis nunq̄ competit: nego quia conſtante matrimo nio vir videtur habere actionem in factum: vt. l. ij. C. eodem. Nam ipſa ꝛ actio rerum amotarum non dif ferunt vt no. glo. in ſimili. ſ. ad. l. aquil. l. quemadmo dum. §. magiſtratus. ꝛ. l. de pecoribus. C. ad. l. aqui. ¶ Procedo vlterius. nam dicitur hic iuregentium 2 ꝛc. † videtur ꝙ actio ſit de iuregentium contra. l. ſ. §. deinde. ſ. de ori. iur. Propter hanc. l. vltramon. di cūt ꝙ eſt verum ꝙ actio eſt de iuregentium: ſed iſta

a Andr. Poma. Ob res amotas. de intellectu hu ius text. vide Barto. in. l. ita ſtipulatus. magna. q. j. col. circa medium. de ver. obli.

b Andre. Poma. ¶ Dicit glo. in. l. ſi morā. in. ij. co lum. ff. ſolu. matri.

eſt materia. l. ex hoc iure. de iuſt. ꝛ iu. dicunt etiam ipſi vt Jac. de aret. ꝙ ſi c fuiſſet illo tempore quo actio nō fuit accepiſſet multam pecuniam mutuo. tex. reſpōdet ꝙ nō erat actio: ſed ma nu † regia fiebat. vt. l. ij. in princi. ſ. de origi. iur. vt ſit venetijs ꝛ apud tar taros. ſed iuriſcōſulti ꝛ imperatores introduxerunt, poſtea actiones ſubti liter intuentes. ꝛ. h. d. l. ſi. C. de preſcr. long. tempo. ad iſtam. l. reſpondeo ꝙ actiones ſunt de iure ciuili: ꝛ iuriſcon d ſultus arguit ſic. quod de iuregē. quo non erat actio fiebat exactio. mul to magis hodie cum ſit actio. vide glo. que incipit: quia iure ꝛc. ſed quare di cit iuregē. i. naturali. cum ſint ſpecies oppoſite et ſeparate vt. l. j. in fin. ſ. de iuſti. et iure. gloſſ. reſpondet ꝛ vide in gl. ibi: ſed certe ꝛc. habes ſimilē gl. in l. ſtichum. §. naturalis. j. de ſol. ꝛ tex. in. l. cum amplius. circa fin. de regul. iu. vult ergo gl. ꝙ ex obligatiōe natu rali ſola nō oriat actio. ¶ Cōtrarium videtur tenere gl. ꝙ ex naturali obli gatiōe oriatur actio in. l. fideiuſſor. §. fideiuſſor. j. de fideiuſ. ſed illa glo. nō dicit verū ꝛ intellige eam prout glo. loquitur in. l. naturalis. j. de act. ꝛ ob. vel aliter poteſt reſponderi ad cōtra rium. ſ. de iuregen. poteſt condici ad dita tamen actione de iure ciuili. Vl timo dic ꝙ iuſgē. vocatur ius ciuile. vel expōe vt dixi ſup tex. i. iure a quo ſumpſit originem ius ciuile. non cu ro. expone prout vis. c ¶ Iſtam. l. in duco in ar. ad. q. d ꝛ conſueui formare

Andreas Poma. ¶ Prout vis. Vide Feliñ. in. c. ij. in. xv. co lum. verſi. iij. declara tur. de re ſcript.

Andreas Poma. ¶ Arg. ad q. S3 iſta ſubtilitas eſt vana: quia eſt cō tra. §. j. in ſtit. de iure natu. nam cum nō ap ponat ver bum com mune in li bello: ꝛ ſta tuta ſint ius vt. l. omnes po puli de iu ſti. ꝛ iur. er go ſm Ri co. de nea. hic. ꝛ dicit ꝙ illud ſ. bu3 ſm for mam iuris vel ſm ius cōmune et ſtatuta ꝓa

due intelligi debent ſecūdum ius commune padua num: et ita dicit de facto fuiſſe inductum per. §. pri mo. ꝓalleg.

¶ Ar. ad. q. vide que not. Barto. in. l. ij. §. ſi publico. j. de adulte. in verſicul. tertio quero. de quo late per Rapha. et Jmol. in. l. gallus. §. ſi eius. j. de liberis ꝛ poſthumis. bene facit. l. ij. §. j. C. quemadmod. teſta. ape. ibi ſecundum. l. moreſq; locorum ꝛc. ꝛ vide Bal. in. l. eos. C. de appel. Joan. andre. de arbit. in. c. ſtatu tum. bene facit quod not. dixit. Jmol. in. c. dilecti. de offic. ord. Adde quod Bald. de pace conſtan. in ver ſicu. ſecundum leges ꝛ cōſuetudines dixit no. argu. ꝙ ſi cauſa eſt commiſſa ſecundum leges ꝛ conſuetu dines terrarum terminanda ꝙ potius d3 terminari ſm bonas conſuetudines q̄3 ſm leges. et talis ſer uat bonitatem arbitrij non merum ius commune: de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſer. c. cū veniſſet. et vide Cyn. C. de teſta. multa. l. capiatorias. ꝛ dixit Bald.

in.l.j.C.de ſer.et aqua.quod libellus poteſt fundari ſuper conſuetudine.⁊ Inno.in.c.dilecti.de offic.dele ga.et tex.in.l.fina.C.de iniur.⁊ ad hoc vide Bald. in.l.obſeruare.§.proficiſci.in.xxxiij.q.de offi.procõ. et in.l.ſed ſi quis.§.queſitum.ſi quis cauti.⁊ in.l.j. C. de confeſſ. in.xij.colū. et quod nota. Roma. in rubri.de arbi.in.xv. queſt. Adde quod no. Bald. in. l. generaliter. in ij.colum. ð epiſ.⁊ cler. et Inno.in c.certificari.de ſepul. ⁊ dicit bal. ꝙ lʒ quis faciat mētionem de conſue.⁊ ſuper ea fundet ſe. tamen poteſt etiam ſupꝑ ea deducere ius commune ſcdʒ eum in. l.ꝑ ſcri.in.x.colum.C.ſi cõtra ius allega.Inn.in d.c.certificari. ⁊ addð Bald.in.l. edita.C.de edendo.in xvij.colū. vbi alleg. Bart. hic ⁊ dicit ꝙ ꝓcedit libellus dicendo peto ꝓnuntiari ſecundum leges ⁊ conſuetudines. et ad Bar. hic adde Bald.in.l.vnū.ſi cer.pet.⁊ Bal.in.l.ij.in.iij.co.C.de inio.vbi dixit ꝙ ſi peto quē puniri ſm cõſuetudines et ſtatuta ſi nõ cõſtat de cõſuetudine punitur extra ordinē.adde primis verbis apoſtille Bal.cõſi.cclxvi.in.pe.col.j.volu.⁊ ad Bart.hic vide, d. Maria,in c.ij.de li.ob.ar.xiij.q.ij.circa fi.

in.l.de quib⁹.ſ.de legi. ago ⁊ peto in
4 libello ✝ eū cõdēnari ſm formā iuris et ſtatutorū.an iſte libell⁹ ꝓcedat. et dicūt quidā ꝙ nõ q: proponit actionē de iure cõi ⁊ cõditionē de iure ſtatutorum cõtra.l.ꝙ in herede.§.eligere.ſ.de tribu. ¶ Sed cõtrariū dico ꝙ verba debēt interpretari ſm ꝓferentē in iudicio.vt.l.ſi q̃s intētione. ſ.de iudi.⁊ mõ qñ dico ſm ius ⁊ formā ſtatutorū.i. ſm ſtatuta a iure approbata.ſm hāc.l.ſm quā glo.exponit.i.de iure ciuili approbato ⁊c. Et ꝑ hoc videt̃ caſus in iure canonico extra de eo q̃ mit. in poſ.cauſa rei ſer. c. cū veniſſet vel interpretabit̃.i. cõdēnetur ſm ius.⁊ ꝓcedatur ſm formaʒ ſtatutoruʒ. vel intelligitur.i. ſm iura non reprobata per ſtatuta ſm quod actori vtilius viſum fuerit.

RErū. Iſta actio eſt in perſonā. h. d. ¶ Querit̃ vtrū iſta cõditio infamet. glo.dicit ꝙ nõ:vt.j.de actio.⁊ oblig.l.ceſſat.qð intellige de iure.ſed de facto infamat vt.l.honori.⁊.l.licet et.l.ſi parens.j.de obſequijs.

RErū amotarum. Legitur duobus modis ⁊ ſm primā lect. h.d. Actio ciuilis ꝓpoſita ab vno nõ differt̃ ꝓpter accuſationē criminalē ꝓpoſitā ab alio.h.d. ¶ Op.C.de adult.l.adulterij. gl.dat duplicē ſol,vnā ꝙ ibi criminalis ⁊ ciuilis ꝓponebātur inter eoſdē hic inter diuerſos.⁊ iſta eſt vera in ſe. Vel aliter ⁊ iſta eſt ſcda lec. Accuſans criminal'r nõ põt recõueniri ciuiliter vt in cõtrario:ſed vnus ⁊ idē põt agere ciuiliter ⁊ criminal'r vt hic.⁊ ratio ſolutionis põt eſſe iſta:qñ accuſat vir ⁊ agit mulier ciuiliter:iſta ſunt preiudicialia:q: ſi mulier cõuincit̃ perdit dotē:vt.l.cõſenſu.C.de repu. Ideo vna impedit aliā:ſed actio rerū amotarū et accuſatio adulterij nõ ſunt preiudiciales. ¶ Sed oppo.de.l.interdū.j.de publ.iu. Dy. reſpondet ⁊ bene qñ ciuilis ⁊ criminalis oriuntur ex eodē facto:nõ pñt ſimul ꝓponi:q: ſunt inuicē preiudiciales:ſecus ſi ex diuerſis vt dixi in.l.ij.j.vt bo.ra. et ſolitus ſum dicere in.l.j.C.qñ ciui.act.cri. preiudi. ¶ Sed cõtra illud eſt.C.de ordi.iudi.l.fi. q: nõ pñt cõcurrere ciuiles ⁊ criminales: nõ ob.hoc q: ſunt p̃iudiciales:ſed q: vna eſt maior altera:vt.l.ꝓ minorē ſ.de iudi.⁊.l.fin.⁊ ibi tenet glo.,de ordi.iudi. ſed iſta ratio hʒ locū ſiue ab vno ſiue a diuerſis ambe ꝓponantur:⁊ vide abſurditatē q̃ ſequeret̃ nā ſi poſſet fieri ꝙ actor ciuilē ⁊ criminalē ſimul intentaret : ſed reus non poſſet opponere:⁊ ſic liceret actori qð nõ liceret reo contra.l.non debet actori.j.de reg. iu.tene ergo primam ſol.⁊ primam lec.

SI vxor. Pro re viri ſubtracta cõpetit actio furti extraneo cui⁹ intereſt:lʒ nõ viro.h. d. ¶ Op.C. de fur.l.ſi.ſol.qñq; mulier ſurripit rē viri q̃ eſt apud virū:⁊ tūc hʒ locum actio rerū amotarū ſoluto matrimonio: ꝑ totū iſtū titulū eo cõſtante actio in factū.vt.l.ij.C.eod. Qñq; ſurripit rē viri que eſt apud extraneū. ⁊ loquitur iſte tex. qñq; ſurripit rē extranei q̃ eſt apud virū ⁊ tūc hʒ locum.l.ſi.in fi.C.de fur.⁊.l.ſi concubina.in fi.ſ.eo.

RErum amotarum. Inſpicitur q̃ntū res valuit tēpore amotionis ⁊ poſtea q̃nti plurimi fuerit.h.d. ¶ No. caſum in quo fit furtū ⁊ efficit̃ res furtiua:nõ tñ cõpetit actio furti:qð ꝓſequitur glo.in.l.ſequitur.§.ſi rem.j.de vſucapio.⁊ ibi plene dixi:et per Cy.C.de ſer.fugi.l.j.⁊ Dy.ſummauit iſtum titu.in.l. ſed ⁊ ſi diuortij. ſ.eo. per diſtinctionē quam poſuit Cy.C.eo.l.fina.

CUm ſoluto. Per matrimoniū reintegratum tollitur hoc iudiciuʒ.h.d. Sed intellige: vt.l.reintegrato.ſ.eo.

¶ De liberis agnoſcendis vel alendis parentibus vel patronis vel libertis. Rubrica.

¶ Dictum eſt.ſ.qð ſoluto matrimonio qñq; oritur contentio ſuper repetitione dotis:⁊ de hoc dixi.in titu.ſ.ſol.mat.⁊ quemad.dos petatur. qñq; oritur cõtentio ſuper impenſis in rebus dotalib⁹ factis.ideo poſuit tit.de impēſis.qñq; oritur cõtentio ꝓpter res amotas.ideo poſuit tit.rerū amo.qñq; oritur cõtentio de liberis.⁊ hoc duobus modis : vel q: maritus non vult agnoſcere illos in ſuos filios:ideo ponitur hic rubri.de liberis agnoſcendis.Et iſtā partē proſequitur iuriſcõſultus vſq; ad.l. ſi q̃s a liberis. qñq; oritur ꝯtentio de alendis liberis:ideo annectit̃ in rubrica vel alendis: ⁊ iſtā partē proſequitur a principio.l.ſi q̃s a liberis.vſq; ad.§.ſolēt.Et q: incepit tractare de alimētis ⁊ cõtingit interdum ꝙ parētes ſpectant ali a filijs.ideo ſubnectitur in rubrica parentibus.de quibus etiā dixit.a prin.l.ſi quis.a liberis. vſq; ad.§.ſolent permixtim. Item q: contingit interdum vt patroni petāt alimēta a libertis ſiue ſeruis vel ecõuerſo.ideo annectitur in rubrica vel patronis vel libertis:de quo dicitur in.d.§.ſolent vſq; ad fin. a poſtea format quaſdam queſtiões ad materiā vſq; ad fi.totius titu.

SEnatus. Diuiſionem tituli habuiſtis in rubri. Prima pars q̃ tractat de lib. agno.diuiditur: quia primo iuriſcõſultus ponit in ſumma que fuit mens ſenatuſcõſulti circa hoc vſq; ibi permittit igitur. Ibi ponit̃ que fuit mens ſenatuſconſulti inquantuʒ ſpectat ad mulierē cū quibuſdā declarationibus vſq; ibi mariti. Ibi tertia in qua ponitur mens ſenatuſconſulti in q̃tum ad maritū ſpectat vſq; ibi:ſed ſi marit⁹. Ibi quarta in qua tractat permixtim de marito et vxore contēnentibus ſenatuſconſultū vel obedientib⁹ vſq; ad.l.ſiue cõtra.§.q: plautianū. Ibi quinta:in qua circa dicta format aliquas q̃ões vſq; ad.l.ſi quis a liberis. ¶ Venio ad primā partem.et iſta eſt clara in tex. ¶ Opp.ad princ.q: de partu falſo ſuppoſito nõ tractatur hic. Sol.licet non ponatur hic: ponebatur b tñ in verbis ſenatuſcõſulti.vel aliter : lʒ nõ tractetur principaliter tñ tractatur per cõſequentiā:cū dantur remedia ne partus poſſit ſupponi. ¶ Quero qua lege teneatur qui partum falſo ſupponit. dic plene vt l.j.C.de fal.et ibi plene per glo.

1 ☞ Denuntiare ꝙ poſſit procurator et an requirat̃ ſpeciale mandatum.et qð ſufficiat generale. c
2 Procurator conſtitutus ad denuntiandum a quo debeat conſtitui:ſcilicet an a filia tātum an a patre : an ab vtroq;. d
3 Citatio facta ad domum quando valeat. 3
4 Nuntius quomodo referat quando citatio eſt facta ad domum.
5 Citatio debet fieri ad domum habitationis vt valeat non ad apothecam.
6 Citatio ad hoſpitium in quo quis hoſpitatur quando fieri poſſit.
7 Ille dicitur manere in ciuitate qui in ea habet familiam licet ipſe ſit abſens.
8 Differentia inter ciuitatem villam et municipium.
9 Qualiter mulier denuntiat viro ſe pregnantem.
Quis non tenetur inſtruere aduerſarium ſuum.

* a **P**ermittit. [a] ¶ Op.j.que ſentē. ſine appe.re.l.j.§.item cū ex edicto. Sol.
1 vt ibi. ¶ No.hic ✝ ꝙ denuntiatio põt fieri per ꝓcuratorē.Sed hic queritur an requiratur ſpeciale mādatū.Et glo.dicit ꝙ ſic.que incipit ſpeciale vt dicūt ⁊c.Et ſic no.quod vt ꝓcurator poſſit denuntiare requiritur ſpeciale mandatū: ſimilem glo. habes in.l. de pupillo.§.qui procur.j.de ope.no.nun.glo.quedā in hac.e.l.videtur dicere cõtrarium.j.proxi.§. ſuper verbo nomine.in verſi.mariti.⁊ allegat.l.actione.§. renuntiare.ſ.pro ſo. Poſſumus dicere quod hec gl. loquitur in denuntiatione facta ex parte mulieris: alia in denuntiatione facta ex parte viri.⁊ licet gloſ. poſſent ſuſtineri tñ credo qð procurator habens ge b neralemandatū poſſit denūtiare vt.l.act. §. renū.ſ. pro ſo.⁊.l.j.in fi.cū.l.ſeq.de ope.no.nun. facit.l.ſi q̃s. c §.j.de vſuris.predicta intelligo quādo denuntiatio fit circa id quod ſpectat ad adminiſtrationem bono d rū.non enim eſt de caſibus in quibus requiritur ſpeciale mandatū qui ponitur in.l.pomponius.ſ.de procu. ¶ Quandoq; tamen denūtiatio nõ fit circa ea q̃ reſpiciunt adminiſtrationē bonorū :et tūc quedā ſunt q̃ non poſſunt eſſe cognita niſi quatenus a ꝑſona principali ꝓcedat.vt mulierē eſſe pregnantē. et requiritur eſſe ſpeciale mandatum vt hic al's ſec⁹.vt in gl. cõtraria ī hac
2 l.poſita. ¶ Quero ✝ iuxta idē an hoc mādatum debeat fieri a patre ⁊ filia an ſufficiat fieri a patre tantū:an ſufficiat fieri a filia tñ. Dyn.dicit ꝙ ab vtroq;.ꝑ hoc qð dicit mandatuʒ ab
b eis.eſt.Ego puto ꝙ filia ſola [b] poſſit facere ꝓcuratorem.quia in eo qð ſolus filius poſſet facere ſine patre in eo ſolus poſſet cõſtituere ꝓcuratorē vt.l.filiuſfa.§.ſed et ſi filia.ſ. de ꝓcu. Ad tex.qui dicit ab eis.Rñ.qð dʒ intelligi diſiunctiue ſm ꝙ diſiunctiua
c oratio precefferat. ¶ Scdo no.[c] qð denūtiatio dʒ fieri in perſonā vel ad domū ſi perſone copia haberi nõ po
d teſt.per hoc dicunt[d] quidam ꝙ cita-
3 tio ita demuʒ tenet ✝ ad domū ſi perſona reperiri nõ poteſt. Contrarium tenet Dyñ.hic per.l. ſcire oportet.§. oportet.de excuſa.tuto.vbi dicit citationem fieri perſonaliter vel ad domum.⁊ ſic ſufficit alterū eoruʒ . Sed ipſe idem Dy. in.l.iiij.§. pretor.j. de dam.infect.tenet qð tunc poteſt fieri ad domum ſi nõ poteſt haberi copia perſone: Idem gl.extra de dolo ⁊ cõtu.c.cauſam.⁊ Inno.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.vltimo. qð intelligo in eo qui nunq; fuit in iudicio. ſecus ſi ſemel incepit litigare tūc enim ſi non cõpareret in iudicio ſufficit qð citetur ad domum.vt.l.ab eo.C. quo ⁊ qñ iudex:⁊ qð ibi no.et in aut̃. qui ſe
4 mel ibi poſita. Conſulo ✝ ergo qð relatio nuntij ſcribatur ſic.dicit ſe ſolenniter perquiſiuiſſe ⁊ quia eū perſonaliter reperire non potuit ideo citauit

~ Andre. Poma. ¶ Permittitur. Vide qd ꝑ iſtuʒ tex.dicat Bar.conſi.xcviij.

* Pro concordia. Aduerte quod his que dicit Bart. in hoc.§.permittitur.ſ.quod citatio facta ad domū in qua habitat cum familia dicitur iuri cano.contradicere alleg.per. d. Alexā. in.l omnis qui dem.ff. de ſun. inſtru. vbi Bart. voluit qð debet citari ad apothecam.tu dic quod meretur argui de contrarietate. nā in hoc §. ꝑmitti̇t̃ nõ negant quinq; ⁊c. ad apothecam vbi laborat fiat: imo etiā ſi bene cõſideret̃. idē dicit dum ꝯcludit qð vʒ ſi fiat in loco ī quo ſtāt perſone q̃ veriſimiliter notificēt citato : ꝗ etiaʒ vbi laborat ⁊ ſic nõ cõtradicit imo cõcordat: intelligē tñ ſemꝑ facta diligēti perquiſitione perſone:et non reperto ꝑſonaliter ſm doctrinā bar. in.l. iiij.§.pretor ait.ff.de damno infe. Rota deciſione.lj.cum ſimi.

~ Andreas Pomate.

b ¶ Puto qð filia ſola.⁊ vide quod not.in.c.ſi.de iudi.libro.vj.

c ~ Andre. Poma. ¶ Scdo no. Alex.cõſi.ix.§.pretor ait.de dam.infec.

d ¶ Per hoc dicunt. ⁊ vide plene in prealleg.§.ꝑtor. per moderniores.And.barb.

ad domum. predicta examino multū
late in dicta.l.iiij.§.pretor. de dam.in
a fect.[a] ¶Tertio † ex verſicu.domū.no
5 ta q̄ denuntiatio ſeu citatio debet fie
ri ad domū habitationis non ad apo
thecam vel ſtationē:licet in contrariū
faciat.l.itē apud labeonē.§.conuitiū.
infra de iniur. ¶Sed quero quid ſi
habeat plures domos in quibus ha=
bitet.Reſpon.de hoc eſt glo.extra de
electio.c.cauſaʒ.in cle.dixi in dicto.§.
6 pretor.¶Quero † nūquid ſufficiat ci=
tari ad hoſpitium in quo hoſpitatur.
Tex.hic videtur dicere q̄ ſic.ſi in ciui 1
tate maneat.hoc itelligo de hoſpitio 2
in quo habitat non de eo in quo pau=
liſper hoſpitatur. illud enim nō eſt ha 3
bitare.vt.l.j.§.hoſpes.ſ.de his q̄ de= 4
ie.vel effu.et hoc innuit hic tex.dū di=
cit in ciuitate maneat: h̄ eſt i ciuitate
7 habitationē habeat.¶Et ex hoc no.
†gloſſ. que eſt hic qd̄ in ciuitate dici= 1
tur manere licet ibi non ſit preſens : ſi
tamē ibi retinet familiam ſuam: vt di
xit hic gloſſa ſuper verbo manere: fa=
cit de vſu et habita.lege.ij.et.iij.et in=
fra de lega.tertio.l.queſituʒ.§.j. quod
allegabam in queſti. de facto factum
fuit hic ſtatutum quod om̄es habitā
tes de ciuitate:a die dicti ſtatuti con=
fecti habeantur pro ciuibus: cōtingit
quod illa die quidam erat extra terri=
torium ciuitatis: tamen domum et fa
miliam ſuam retinebat in ciuitate cer
te illa die habitare videbatur vt ex p̄ b
8 dictis patʒ.¶Quero † quam differē=
tiā facit hic iuriſcōſult⁹ inter ciuitatē 2
habitatam villam ꝛ municipium.Rñ
deo:in ciuitate cōmuniter non habe=
tur domus niſi cauſa habitandi ideo
in ciuitate hoſpitium ſimpliciter pro
domo accipitur.In illa vero ꝛ muni=
cipio habentur domus quādoq̄ȝ cau
ſa habitationis:quandoq̄ȝ cauſa fru=
ctuum querendorum: et ideo expreſ=
ſit quod debet intelligi de domo in
qua larem matrimonio collocauit.i.
in qua familiariter habitauit: dicam
in.l.j.§.ſiue autem.j̄ .de operis noui
nuntiatio.et Joan.andre.ponit in no
uella.in.c.ſi ciuitas.de ſenten.excom.
libro.vj. ¶Uenio ad ver. denuntia=
9 re.ex quo no.† formam denuntiatio=
nis quām mulier debet facere: quia 3
ſolum debet notificare ſe pregnantē.
nec debet vlterius inſtigare viruʒ vt
mittat cuſtodes:ex quo dicit Jacob.
de aretio.quod non tenetur quis, in=
ſtruere aduerſariū ſuum. ſimile.j̄.de
publi.l.fina.§.diui. Sed quero an in
denuntiatione debeat dicere ſe pre=
gnātē ex eo.text.hic dicit primo q̄ ſic.

Andreas Pomate.
a ¶Dā.iſe. vide Jaſ. i.l.pleriſq̄ȝ in.j.col.ff. de in ius vocan.
Andreas Pomate.
b ¶Examinabo. vid̄ rom̄. ſing. dcclxiiij.in ver.vlt.vide Angel. are.in.§.p alluuionē. in.ij.col. in ſti.de rerū diui.

Scd̄o innuit qd̄ ſufficit quod ſimpliciter dicat ſe pre
gnantem:et ſic non facit differentiam:dicunt quidā
vt dicit gl.quod denuntiatio eſt q̄ ſit pregnans:ſub=
intelligitur ex eo.iſtud non eſt verum quia denuntia
tio eſſet incerta.vt.l.denuntiaſſe.j̄.de adulte . ꝛ vide
gloſſ.que incipit denuntiare. Preterea perſona ex=
trinſecus nō intelligitur.vt.l.ſi ita ſtipulatus.§.chy=
rographus.j̄.de verbo.obligatio .Ideo puto quod
talis nuntiatio non valeat per hunc textum.et quia
nūtiatio debet eſſe certa.vt dixi in.l.denūtiaſſe.j̄.de
adul.ꝛ ideo puto primam opinio.eſſe veram.ſ.q̄ de
beat dicere ſe eſſe ex eo pregnantem.

1 Qui non improbat:probat:ꝛ quādo.remiſſiue.
2 An quelibet proteſtatio tollat primam.
Denuntiatio facta procuratori quando cōſtituat do
3 minum in mora.remiſſiue.
4 Juramentum quod defertur ei qui melius ſcit ve=
ritatem.

Mariti. Oppo.C.de nup.l.patrem. Solu.vt
in glo.in.§.pena autem.ibi: qd̄ mari
1 tus dʒ denuntiare ꝛc.ꝛ ſic collige no.ſm gl.† qd̄ qui
non improbat:probat ꝛ vide glo.que incipit qui nō
improbat ꝛc. Sed contra illud oppo.de.l. quo em̄.
§.ij.j̄.rem ra.ha.So.iſtud eſt in odium eius qui cō
tempſit ſenatuſconſul. quando autem quis dicatur
approbare ſi non improbat : dixi in.l. ſi abſentis.§.
fi.C.ſi certum pet.ꝛ ibi tangit Cy.not. q̄ denuntia=
tio poſſet fieri per procuratorem.¶Quero an requi
ratur ſpeciale mandatum et dic vt in gl. ¶Quero
de qua pena hic loquatur.ſunt opi.in gloſ.Sed pu=
to verum qd̄ arbitrio iudicis:vt.l.j.§.expilatores.j̄.
de effra.et.l.ſanctio. j̄. de pe. ¶Quero an habeat
neceſſe ſe probare filium plene vel ſummarie.Et gl.
b eſt hic contraria.j̄.ea.l.§. ex his. ꝛ ibi examinabo[b].
¶Extra glo.quero an hoc ſit verum indiſtincte q̄
2 † quelibet proteſtatio tollat proteſtationem primā:
et hic videt̄ qd̄ ſic.et.j̄.qd̄ vi aut clam.l. aut qui ali=
ter.§.ſi quis cum denuntiaſſet. ¶In cōtrarium vi=
detur qd̄ non tollat ſed cōfirmat:vt in citato qui re=
ſpondet ſe nolle venire:et tunc eſt contumax vere vt
l.fulcinius.§.fi.j̄.ex qui.cau.in poſ.ea.ꝛ no.in.l. fi.ſ.
de in integ.reſti.Breuiter diſtingue. Quādoq̄ȝ de=
nuntiatio fit ad inducendum conſenſum tuum taci=
tum vel fictum : et tunc contraria proteſtatio tollit
primam:et eſt caſus hic.ꝛ in.l.aut qui aliter.§. ſi qs
cum denuntiaſſet.j̄.qd̄ vi aut clam. Quandoq̄ȝ de=
nuntiatio fit ad alium finem vt puta ad declarandū
voluntatem meam vel ad conſtituendum quem in
mora.et tunc prima per cōtrariam proteſtationem
non tollitur.imo eſſet magis contumax:vt no.ſupra
de in integrum reſtitutio.lege fina.ꝛ de hoc per Cy
num in.l.prima.in quinta queſtio.C. de lite conteſt.
3 ¶Quero an † denuntiatio procuratori facta con=
ſtituat dominum in mora. Pet.tangit hic cuius di=
cta refert Cyn.C.in quibus cauſis in integrum re=
ſtitutio non eſt neceſ.l.in minorum. in ſecunda que=
ſtio.Dyn.format illam queſtio. in lege de pupillo.
§.nuntiationem.infra de operis noui nuntiatio.et
ibi diſtinguit prout dicit gloſſ.in lege procu. in prin=
cip.ſupra de tributoria.Domi. anto.de p̄ſia.poſuit
iſtam queſtionem in repetitio,quam fecit,de lege ſi

quis.in prin.j̄.de leg.iij.ꝛ do.Jo.and.poſuit in mer=
cu.in.c.in gn̄ali.extra de reg.iu.li.vj.dixi in.d.§.nū=
tiationem.ꝛ plene in.l.nō ſolum.§.fi.de ope.no. nū.
in materia proteſtationū.¶Ultimo gloſ.tua q̄ eſt
hic dicit no.in ver.illud qd̄ nuntiatio incipit a mulie
re:quia melius ſcit factū:ꝛ tene menti. Et dicit Dy.
4 qd̄ † valet qn̄ defertur iuramentū quia dʒ deferri ei
q̄ melius ſcit veritatē.ꝛ dic vt in.l.in bone fidei.C.de
iureiu.ꝛ eo.ti.l.gn̄aliter.ꝛ.ſ.ti.j.l. marcellus.§.j.de=
clarauí plene in.l.admonendi.ſ.de iureiur.

1 Que ſit iuſta cauſa excuſandi mulierem ſi non
denuntiauit.
2 Dies diuortij q̄ computetur in iſta delatione: quia
intelligitur de momento ad momentum.
3 Dies date dilationis an cōputetur in dilatione.

Sed ſi maritus. Si mulier contemnit 1
ſenatuſcōſultum plau=
tianum preiudicat filio niſi vere probet ſe filium.Fal
lit ſi erraſſet vel ex neceſſitate mulier denūtiationeʒ
omiſiſſet.h.d.vſq̄ȝ ad.§.queadmodum. Et diuidit
vſq̄ȝ ad.l.ſi quis a liberis. Primo loquit̄ qn̄ mulier
cōtemnit ſenatuſconſultum vſq̄ȝ ibi. queadmoduʒ.
ibi qn̄ non cōtempſit mulier nec vir vſq̄ȝ ad.l.qd̄ ſe=
natuſcōſul.alſ eſt.§.ibi loquitur qn̄ maritus contē=
pſit ꝛ nō mulier vſq̄ȝ ad.§.plane.ibi redit ad caſum
quādo nec vir nec mulier cōtempſit ſenatuſcō. vſq̄ȝ
ad l.ſiue.§.quia plautianum.ibi format aliqua du=
bia circa materia vſq̄ȝ ad finē hu⁹ partis.¶Que=
ro primo quot ꝛ qui ſunt hi cuſtodes gl. ponit ꝛ inci
pit forte liberos ꝛc.dic vt in gloſſ.¶Quero quid ſi 1
maritus nō eſt cōtentus iſta pena ſed vult omnino
1 mittere cuſtodes dic vt in gl.¶Quero † que poteſt
eſſe iuſta cauſa propter quaʒ mulier excuſatur ſi non
denūtiauit.rn̄det gl.q̄ ignorabat ſe pregnantem:ꝛ
hoc cōtingit:vt dicunt phyſici.ꝛ Rofre.refert ſuper
hoc titulo ex multis ſignis que debēt eſſe in mulie=
ribus pregnātibus que q̄nq̄ȝ nō ſunt. Itē addit gl.
qd̄ excuſatur ratione minoris etatis.qd̄ no. facit.C.
ſi aduer.delic.l.fi.¶Quero qs debeat alere iſtū fi
lium interim:certe mater.vt dicit glo. que incipit ſi
probauit ꝛc.¶Quero dicitur hic dies triginta cō=
2 putantur a die diuortij in.§.permittitur dicit † q̄ tri
ginta dies cōputantur poſt diuortium.vtrum ergo
dies diuortij cōnumeretur.dicit Jaco.de are. q̄ ſic
et intelligetur de momēto ad momentum: vt.l.j.§.
3 biduum.ꝛ.§.dies.ꝛ qd̄ ibi no.j̄. qn̄ ap.ſit.† In alijs
autem dilationibus nunquid dies date dilationis
computētur in dilatione:ſolet dici in.l.j. ſi quis cau.
ꝛc.extra de dila.c.ſuper eo.tangitur per Jo.an.in.c.
frequens.extra de reſti.ſpo.li.vj.ꝛ in.c.pia. extra de 1
excep.libro.vj.

1 Mulier ſi non petit curatorem ventri qd̄ excu= 2
ſatur ſi peperit intra triginta dies.
2 Uilla que nō denuntiauit maleficium intra tempus 3
ſtatuti quod excuſatur ſi interim alius accuſauit vel
iudex inquiſiuit.

Eleganter. No.iſtū tex.qd̄ ex eo qd̄ trigin
ta dies ſtatuuntur non hʒ locū
ſenatuſconſultum in ea que parit intra.xxx.dies. fa=
1 cit † qd̄ ſi mulier non petijt curatorem ventri nō im=
putetur ſibi ſi intra.xxx.dies peperit. ꝛ ſic dʒ deter= 1
minari.j̄.ad tertul.l.ij.§.ſi mater,verſi,qd̄ ſi cū pre=
guans.Iteʒ Jac. de are. inducit hūc
2 tex.† ad queſtionē qd̄ ſi ſtatutū eſt in
ciuitate qd̄ villa debeat denuntiare
maleficiuʒ intra certos dies quod ſi
alius interim accuſauerit vel iudex
a inquiſiuerit villa excuſetur[a].pro hoc
eſt.l.edicto.§.ij.j̄.de iu.fiſ.ꝛ.j̄. ad ter=
tu.l.ij.§.ſi mater. ver. ſed ſi forte ab=
ſens.¶Ultimo dr̄ hic qd̄ ſi mater cō
temnit ſenatuſconſultum nō preiudi= a
cat partui ſi probat ſe filiū ꝛc.¶Que=
ro an hoc debeat probari verū: breui=
ter gl.ſuper.§.px.quē recitare omiſi
tenet qd̄ dʒ vere probari. Contrarium
no.j̄.l.proxi.§.ex his.ꝛ ibi dicam.

1 Conducens roncinū ad vectu=
ram.An teneat̄ de cuſtodia ſi locās
miſit famulum.

Quemadmodum.

Uxor ꝛ marit⁹ obſeruant ſenatuſcon
ſultum licet maritus partū nō agno=
ſceret.h.d. ¶Quero quid ſi marit⁹
mittit cuſtodire ſimpliciter.gloſſ.hic
nō bene declarat et vide eā q̄ incipit
repete neget ꝛc.ibi ꝛ cuſtodes miſit:
rn̄deo ſufficit p tex.q̄ hic dixit mari=
me.et.ſ.ea.l.§.permittit.ꝛ innuit.ſ.
e.ver.pena aūt.Induco ad qōnem.
1 †Conduxiſti roncinū ad vecturā. et
ille q̄ locat roncinū tibi mittit famu=
lum an excuſeris a cuſtodia.glo.for=
mat iſtā queſtionē.ſ. vſufru. queād.
ca.l.penul.Ego ſuʒ ſolitus dicere qd̄
ſi do tibi famulū vt roncinū reducat
qd̄ tunc negligentia famuli nō excu=
ſet te:ſʒ dol⁹ ſu⁹ te excuſaret.vt.l.ſi vt
certo.§.ſi me rogaueris.ſ.cōmo.ſed
ſi do famulum vt eum cuſtodiat: tūc
diſtingue:vt.l.ſi vt certo.§.ſi a me pe
tiſſes:ſ.commo.

Quod ſenatuſ
con.Si maritus contē
nit ſenatuſcōſultū plau
tianū cogitur partum
agnoſcere niſi vere probet non filium.
Sed ſi mulier cōtemnit maritus nō
cogitur niſi ille probetur filius.h.d.

1 Cōfiteri videt̄ q̄ nō facit proteſta
tionē vel denūtiationē cōtrariam.
2 Confeſſio patris facit aliqualem pro=
bationem pro filiatione.
3 Confeſſio filiationis facta extra iu=
dicium quam probationem faciat.
4 Practica capitulandi filiationem.

Item per contrariū.
Si maritus contēnit ſenatuſconſul.
plautianū cogit̄ partū agnoſcere niſi
probet illum nō filium.h.d. ¶† No.
ex prin.huius.§. qd̄ nō facere prote=

a ¶.§. Elegāter.villa excuſet̄. dicit idē barto.i.l.ſororē.C.d̄ his q̄. vt indi. et Bar.i.l. diu⁹. la. ij. de cuſto. reo.in vlti. col. ꝛ Alb. de ro.in.ij. parte ſtatutorū.qō. lxiij. incip. Itē quero ſtatuto caueť q̄ cōſules villaꝝ. ꝛ vide bal. in.l.ſi quis heres. de inoffi.teſt. Bal.in. d. l.ſororē. limitat opi. bar. vt ibi p eū vide etiā Bar, in.l.peñ. j̄. ad ſilleia.

~~Andreas Pomate.
a ¶ Examinemus. vide plene Feliñ. in. c. per tuas. in iij. col. et in. iij. ſeq. de proba. Barba. conſil. xxvij. in iij. colum. et ſeq.
b ¶ Quod ſenatuſconſul. §. idem per cõtrarium pro veritate. ⁊ iſtã doctrinaʒ ſequit Pe. de ancha. in. c. ſi ꝓo. de ſen. excõ. et de materia habet ꝑ doc. ſtationem ſeu denuntiationẽ contrariaʒ vel nõ mittere cuſtodes eſt quedam cõfeſſio. vt ibi ꝯfeſſio patris ⁊c. 2 Ex quo no. ꝙ † cõfeſſio patris non facit plenã ſed aliqualem ꝓbationem de filiatione. ¶ Opp. ſ. de ꝓbatio. l. fi. §. fi. gl. dicit ibi in cõfeſſione ma in. c. tranſmiſſa. qui fi. ſint legi. ⁊ in. c. per tuas. de ꝓba. et vide per moder. in. l. neqꝫ. C. de teſta. ⁊ Bar. in l. filium. de his qui ſunt ſui. ⁊ no. in. c. machael. de fi. preſby. per Bal. in. l. neqꝫ natales. et in. l. non nudis. de proba. ⁊ omnino vide Cy. in. d. l. nõ nudis. Ang. in. l. vxorem. de ma. te. Inn. in. c. tranſmiſſe. qui filij ſint le. Adde melius ꝑ Bal. cõſi. lix. lib. iij. vbi dicit ꝙ ſicut in. l. filiũ diffinim⁹ ⁊c. eo mõ ſi pater noiat filium dʒ intelligi de legitimo ⁊ naturali ⁊ idẽ in teſte qui deponit fi.iũ eſſe ⁊ nihil pl⁹ dicit quia intelligit de legitimo ⁊ naturali: ⁊ ſi teſtis dicat ſcio pro certo qđ eſt filius talis ꝓpter hoc nõ dr̃ filius qꝛ dʒ intelligi ſm humanã naturã. i. ꝓſump. vt lex ꝓſumit vt. j. de edil. edic. l. ſi vẽditor. refert etiã Bal. in. d. conſi. qđ cum quidã ſapiens bononiẽſis iuiſſet romam et ſummus pontifex illi dixiſſet ꝙ erat ſuus fili⁹: quia eum cõceperat dum erat in ſtudio bononie ⁊ qđ volebat eum promouere ad maximos honores ꝙ ille rñdit nõ placet deo mater mea fuit vxor ⁊ bona domina: papa rñdit recede cũ dño iſte creditur legi. ⁊ de ꝓba. filiationis vide eundẽ Bal. cõſil. xv. in. iiij. col. ij. vo. ⁊ de cõfeſſione patris facta apud acta ſuꝑ filiatione vide eo. vol. Bal. conſi. cxxxij.
c ¶ Unũ ego. Et bene facit ꝓ. q. in qua fuit interrogatus bono. quedã miſerat quẽdã ad ſcholas faciebat indui optimis veſtib⁹ ⁊ vocabat ipſum filiũ an conſtituatur in quaſi poſſeſſione filiationis et vide de iſta filiatiõe Bal. in. l. filius. ſ. de his q̃ ſunt ſui. bar. Bal. Cy. in. l. nõ nudis. C. de ꝓba. l. nõ epiſtolis. eo. ti. Ang. ⁊ Lud. in. l. neqꝫ matris. C. de teſta. Ang. in l. vxorem. ff. de manu. teſta. Imo. in. c. trãſmiſſe. qui fi. ſint legi. gl. ⁊ ibi Ang. ⁊ Io. de imo. in. l. vxorẽ. ff. de manu. teſt. Bar. in. l. j. alias. ij. C. quoꝝ bonorũ. ⁊ no. qđ iſta opi. ij. Bar. multũ facit ꝓ opi. Goff. q̃ eſt valde no. vt no. i. c. afferte. de ꝓſum. nã in caſu illi⁹. c. dicit ibi gl. ꝙ dʒ fili⁹ habere hereditatẽ illi⁹ in cui⁹ erat poſſeſſiõe filiationis ibi legit ſed Gof. dicebat ꝙ ſi puer poſſidebat vtrãqꝫ hereditatẽ hʒ exceptionem ꝯ petẽtes ex quo eſt reus. optime facit qđ hic Bar. dicit ꝙ inquantũ ad vnum ex cõfeſſione cõſtituitur filius in quaſi poſſeſſione filiatiõis ⁊ ſic quãtum ad aliũ vide ibi do. Io. de imo. ⁊ tu vide Abb. in. c. pro tua. de ꝓba. vbi dicit contra Bar. ⁊ que cõſuluit hic ferrarie. And. barb.
d ¶ Notare. adde Bar. in. l. filium. de his q̃ ſunt ſui. et Bal. in. l. neqꝫ. C. de teſta.
~~And. Poma. ¶ Notare. Uide Alex. ꝯſi. lj. inci. viſo ⁊ diſcuſſo in. j. vol. Barb. cõſi. xxvij. in. iij. col. ⁊ ſeq.

tris hic in patris: tu dic qđ nec ibi facit plenam probationẽ ſed qualemqualem ſic vt hic. ¶ Op. C. de cõfeſ. l. j. ſol. ibi in ꝯfeſſione que fit in iudicio hic extra iudicium. ⁊ vide iſtã gl. que incipit magnã ꝓbationem.
a Examinemus[a] † an confeſſio filiationis facta
3 cta extra iudiciũ preiudicet. Breuiter tu habes te
b nere pro veritate[b] in cõfeſſione extra ius de filiatione quandoqꝫ quis cõfitetur principaliter ꝓpter ſe: et tũc reſtituit cũ in quaſi poſſeſſione filiationis donec probetur cõtrarium vt hic et. l. fi. ſ. de ꝓba. al's eſt. l. pe. Qñqꝫ extra iudicium aſſerit ſuũ filium incidenter propter aliud: ⁊ tũc indiſtincte dicũt docto. qđ nil preiudicat: vt. l. ex his. C. de teſta. milita. probat. l. epiſtola. in prin. ſ. de pac. Doc. ponunt in. l. nõ nudis. C. de ꝓba. in iudicio vero faceret fidem vt di
c cta. l. j. C. de confeſſis. Unũ ego[c] addo qđ ſi aliquis incidenter ꝓpter aliud appellat aliquẽ filiũ: ſiquidem eſt talis actus qui non congruit niſi filio. vt exheredatio vel emãcipatio vt. l. quidã cũ filiuʒ. ff. de verb. obl. tunc cõſtituetur in quaſi poſſeſſione filiationis: ⁊ vltra docto. fateor qđ iſta nuda enuntiatio non preiudicat niſi illud quod vltra ponitur ꝓpter quod nomino filium cõuenit magis filio quã extraneo. ⁊ tunc conſtituit eum in quaſi poſſeſſione filiationis. vt ſi dico bene veniat filius meus quẽ volo vt res meas tractet: vt. l. quidam. in prin. ſ. de ꝓbatio. dico aliud qđ quando quis tractat eum vt ſuum filium: etiam ſi nulla verba interuenerũt: ponit eum in quaſi poſſeſſione filiationis niſi contrarium pro
4 betur: vt. l. j. §. primo. j. de queſtioni. et † iſtud feci ti
d bi notare[d] ad hoc vt facias quando vis probare filium vt fiant duo articuli vnus qđ talis eſt vel fuit talis filius. ſecundus quod ille qui dicitur pater eũ habuit tenuit et tractauit eum vt filium. ex hoc enĩ preſumeretur filius niſi probaretur contrarium vt dixi ſupra ⁊c.

Idem iulianus. Opp. ad verſi. ſi quis longo. ſ. de his q̃ ſunt ſui vel alie. iuris. l. filiuʒ. Solutio. Azo in ſumma de alendis libe. legit quod hic non ſit. §. nec ver. et ſic ad precedentia cõtinetur: et ſic contrarium non obſtat ſed concordat. alij dicunt quod eſt. §. et ob. contrarium: ſed reſponde vt in gloſſ. quia naſcitur ei filius quo ad alimenta: ⁊ quo ad omnia donec probetur contrarium.

1 ☞ Actio preiudicialis quando pater negat aliquem filium: ita reperitur ſicut quando quis dicit ſe eſſe filium.
2 Filius quando debeat habere alimenta: qñ mulier contempſit ſenatuſconſultum plautianum.

Ex his. Nota ibi ceterum recuſare poterit filium: ſigna ⁊ neſcio alibi ad qđ ſit di
1 cam. j. in. l. ſiue. §. quia plautia. ex † quo habes qđ ſicut reperitur actio preiudicialis in rem per quã pater dixit aliquem filiũ ſuũ ⁊ filius aliquẽ ſuũ patrẽ. vt inſti. de act. §. preiudiciales. ⁊ de rei vendi. l. j. ita reperitur actio preiudicialis per quã pater negat filium ſuum eſſe: vt hic aperte dicit tex. ¶ Quero qñ
2 † mulier cõtemnit plautianum: ⁊ filius petit alimenta an oportet quod probet ſe verum filium. Et gloſſa dicit hic quod ſic: quam vide. que incipit ſi plene probet ⁊ cetera. Contraria glo. eſt in verſicu. pene.

ſ. ea. l. et incipit ſummatim ⁊c. Tu dic quod mulier quandoqꝫ contemnit plautianum: ⁊ tunc non debet filius habere alimenta niſi vere probet ſe filium vt hic. ⁊. ſ. ea. l. §. ſed ſi maritus. ⁊. §. idem per contrarium. Quandoqꝫ maritus contemnit plautianum et mulier obſeruat: tunc filius debet habere alimenta vt in glo. contraria huic: niſi probet non eſſe filiũ. Quandoqꝫ vterqꝫ obſeruauit ⁊ tunc iſto caſu cauſa alimentorum debet ſummatim cognoſci: et hec eſt gl. quam ſignaui pro contraria ⁊ tex. in. §. quemadmodum ⁊c. ſ. ea. l. Quartus caſus eſt qñ vterqꝫ contempſit plautianum et iſte caſus non eſt poſſibilis: quoniam nũtiatio debet incipere a muliere. vt. ſ. e. l. j. §. illud notandum. et ſi nuntiatio debet incipere a muliere: ⁊ ſi cõtempſit imputetur ſibi vt. ſ. e. §. idẽ per cõtrarium: quandoqꝫ vterqꝫ obſeruauit et tunc cauſa alimentorum debet ſummatim cognoſci vt. j. eo. l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens.

1 ☞ An ſentẽtia lata in cauſa filiationis preiudicet alijs q̃ꝫ patri.

a **Plane.** [a] Sentẽtia lata in cauſa filiationis inter patrem ⁊ filium facit fideʒ quo ad
1 omnes. h. d. ¶ Op. † ⁊ videtur ꝙ hec ſententia non preiudicet niſi inter patrẽ et filiũ vt in aut. qui. mo. na. effi. ſui. §. filium. vide glo. que opp. ⁊ nõ ſol. ⁊ incipit ſic infra vnde ⁊c. ⁊ ibi in. §. filium. Sol. ibi loquitur de illo actu qui rem de nouo in eſſe cõſtituit. Cõſtat enim qđ ante non erat legitimus: ſed per illum actum efficiebatur legitimus. hic de actu q̃ in preteritum aliquid fuiſſe declarauit. vt. j. l. prima. §. fi. facit. ſ. de ſta. ho. l. ingenuum. in hoc quando ſententia facit ius dic plene per doc. C. quibus res iudi. nõ no. l. j. dixi in. l. j. de excep. rei iud. ⁊ per Cy. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt neceſſa. l. j.

s **Iue contra.**

1 ☞ Quod remedium inducat ſenatuſconſul. plautianum et adrianum.
2 Actio deſcendens ex dictis ſenatuſconſulti dicitur preiudicialis id eſt fauorabilis.
3 In quo differat hec preiudicialis in rem a rei vendicatione.
4 Beneficium iſtorum ſenatuſconſultorũ quando locum habeat.
5 Preiudicialis actio quare dicatur preiudicialis.
6 Quis poteſt intentare duplicem actionem quãdo eſt probabiliter incertus.
7 Libellus in hac actione.
Libellus incertus hoc caſu qđ admittitur et qñ incertitudo cauſatur a facto patris. Et quando eſt incertitudo iuris.
8 De maleficio commiſſo in cõfinio duarum ciuitatũ: quis cognoſcit: remiſſiue.
9 An reperiatur actio preiudicialis per quã quis aliquam in ſuam vxorem vendicet vel econtra.
10 Si filius naſcitur ſoluto matrimonio morte qñ mater teneatur denuntiare.
11 Filius natus etiam cõſtante matrimonio qđ poſſit intentare actionem preiudicialem in rem.
12 In qualibet actione que datur pro iuribus incorporalibus poteſt quis intentare actionem preiudicialem in rem.
13 Caſus in quo inſtãtia cepta nõ trãſit ad heredes.
14 Si pẽdente inquiſitiõe ſuperueniat accuſator an ſileat inquiſitio. remiſſiue.
15 Cõtra accuſatũ de falſo iudex ꝓcedere poteſt mortuo accuſatore.
16 Actio preiudicialis ꝙ cõpetat etiam non cõtingentibus ſe per patriã poteſtatem. Et ſic fratri vel alteri coniuncto.

Quia plautianum.

Iſte. §. eſt ſolennis ⁊ ſubtilis ſingularis. h. d. Si partus naſcitur cõſtante matrimonio et eo ſoluto morte viri auo ſuperſtite vel ſi de hoc dubitetur an ſit vxor preiudicialis in rem redit et non habet locũ cum extraneus ſuꝑ pereſt: ⁊ in petitione hereditatis incidẽter examinabitur de filiatione vel ad carboñ. deuenitur: ⁊ hec inſtantia incepta cum patre ad heredem non tranſit. h. d. Habet ſeptem reſponſa. et ideo ſummatio non eſt multũ congrua. ponam primo caſum in terminis: ⁊ poſtea reaſſumam declarãdo. In primo reſponſo iuriſcõſultus vnũ preſupponit. ſ. ꝙ ſenatuſcõſultũ plautianum de quo dixi in principio tituli vſqꝫ huc habet locuʒ in partu q̃ poſt diuortium naſcitur. deinde dicit qđ aliud ſenatuſconſultum eſt factũ temporibus adriani qđ pertineat ad partus qui naſcuntur cõſtante matrimonio. ¶ Oppo. ad primum. ſ. eo. l. j. §. elegãter. Sol. gl. qđ hoc eſt verum ſi naſcitur poſt diuortium. et poſt. xxx. dies. q. d. ſecus intra. xxx. dies vt in contrario. tu dic ꝙ quantũ ad penaʒ inferendam mulieri contẽnenti plautianum: nõ habet locum in partu qui editur poſt. xxx. dies. vt in cõtrario: ſed quantũ ad agnitionem fiendam per patrem habet locũ vt patet in. d. §. eleganter. Ad ſcđm quod hic dicitur ꝙ per aliud ſenatuſcon. agitur de partu agnoſcendo. querit qua actione. Glo. dicit ꝙ actione in rem preiudiciali qua ſe vendicabat in filiuʒ vel nepotem vel ecõuerſo vt inſti. de act. §. preiudiciales. Iſtã lec. ponit Rof. in titu. de actionibus preiudicialib⁹. quam poſuit in materia pretoriarũ. ⁊ titu. de ac. preiudi. in rem quã poſuit in materia ciuilium actionum. Contra hoc videtur qđ illa actio preiudicialis eſt pretoria: ſed hic dr̃ qđ agitur ex ſenatuſcõſulto. ergo iſta actio eſt ciuilis. nec ei erat neceſſe ꝙ id hoc fieret nouum ſenatuſcõſultum: quod iuriſcõſultus hic videtur velle. ⁊ ideo

a ¶ . §. Plane. Circa iſtũ. §. vid. do. i. c. cauſam. el. ij. q̃ fi. ſint leg. et not. per Imol. plene i. l. ſepe. de re iudi. ꝑ gl. ⁊ doc. in. c. vl. eo. titu.

reperio qđ Roſ. legit iſtum. §. aliter in duobus titu
lis quos ipſe ponit in tractatu ſenatuſconſultorum.
poſuit enim vnum titu. de ſenatuſcō. plau. alium de
ſenatuſconſulto adriano. ideſt facto tempore adria
ni de quo loquitur hic. et magis placet. ¶ Unde p
1 declaratiōe materie clarius q̃ ponit Roſ. eſt ad-
uertendum qđ ex ſenatuſconſulto plautiano prodi-
tum eſt remedium filio et etiam patri. ſi eñ mulier
obſeruauit plautianum ⁊ vir cōtempſit, partus edi
tus proponit actionem ideſt cōdictionem ex dicto
ſenatuſconſulto. per quam petit patrem cogi vt euꝫ
agnoſcat in filium quo ad omnia: donec pater ordi
narie agat ⁊ probet vere ipſum nō eſſe filium: vt. ſ.
e. l. j. §. pena. et. l. ij. in prin. alias eſt. §. iulianus. ſub
l. j. Si vero mulier cōtempſit plautianum ⁊ vir ob-
ſeruauit tunc oritur viro condictio ex illo ſenatuſcō
ſulto per quam petit pronuntiari ipſum non eſſe co
gendum ad cognoſcēdum in filium illum donec or
dinarie agat ⁊ probet vere ſe filiuꝫ. vt. d. l. j. §. pena.
et. l. ij. §. idem per contrarium. ſ. eod. al's eſt ſub. l. j.
poſtea quia illud ſenatuſcon. nō loquebatur niſi de
partu qui naſcitur poſt diuortium: factum eſt ſena-
tuſconſultum adrianum: quo caueturvt filius natus
conſtāte matrimonio: ex hoc ſolo qđ natus eſt con-
ſtante matrimonio petit in filium ſe agnoſci: donec
pater ordinarie agat vere et probet eum vere non
eſſe filium: ⁊ omnes iſte actiones que deſcendūt ex
dictis ſenatuſconſ. poſſunt vocari preiudiciales de
partu agnoſcendo, vt hic dicitur in tex. non quod ſit
illa de qua loquitur. §. preiudiciales. quia illa facit
2 plenum preiudicium vt ſupra proxi. Et ſi tu dicis†
quare iſta actio vocatur preiudicialis cum preiudi-
cium non faciat. Exponit Roff. preiudicialis ideſt
fauorabilis: quia ex modica preſumptiōe inducitur
preſumptio pro filio donec vere probetur cōtrariū:
que expoſitio probatur. ſ. eo. l. ij. in prin. al's eſt. §. iu
lianus. ſub. l. j. ibi magnum preiudiciuꝫ affert pro fi-
lio. hoc eſt magnum fauoreꝫ ideo dicamus hic pre-
iudicialis ideſt fauorabilis filio. Et circa iſta ſena-
tuſconſulta ſunt facte ſuppletiones iuriſcon. in om-
nibus reſponſis que ſequuntur. ¶ His viſis tenen-
do opi. glo. que intelligit quod agatur preiudiciali
3 in rem de qua loquitur. §. preiudiciales. Quero† in
quo differt hec preiudicialis in rem a rei vēdicatio
ne de qua loquitur. ſ. de rei vendi. l. j. §. per hāc. Re
ſpondeo quia rei vendicatio competit tantum aſcē
dentibus qui vendicant alios in ſua poteſtate. Iſta
preiudicialis competit aſcendentibus ⁊ deſcenden
tibus inuicem. Secundo illa rei vendicatio datur
tertio poſſidente filium. Iſta preiudicialis etiā cō-
petit ſi a nemine poſſidetur. Tertio quia illa rei vē-
dicatio eſt ciuilis. Iſta preiudicialis eſt pretoria vt
d. §. preiudiciales. Quarto quia in illa rei vendica-
tione agitur principaliter de iure patrie poteſtatis
in hac pretoria agitur principaliter de iure filiatio-
nis ita ſentit glo. in. d. §. preiudiciales. ⁊ omnes do-
cto. antiqui ⁊ moderni. Et ex hoc patet quod hic. §.
non loquitur de actiōe preiudiciali pretoria de qua
loquitur. §. preiudiciales. quia pretor dat actionem
filijs qui nō ſunt in poteſtate ſicut eis qui ſunt in po
teſtate ⁊ ſolam filiationē naturalem conſiderat ſed
hic vt patet ex ṫi. §. non datur eis qui non ſunt reca-

ſuri in poteſtatem. de alia ergo preiudiciali loquit̃.
4 ¶ Sed contra hoc oppo. quia ad hoc† vt q̄s agno
ſcatur vt filius quo ad alimenta ⁊ cetera onera do-
nec vere probetur non filius competit officium iudi
cis. vt. l. ſi quis a liberis. in principio. ⁊ per totam. l.
infra eodem. ergo non eſt neceſſaria prouiſio iſtorū
ſenatuſconſultorum. Reſpondeo qđ quandoqꝫ eſt
contentio de filiatione et alimentis et tunc habent
locum remedia ſenatuſconſul. quandoqꝫ eſt conten
tio de alimentis tantum et non de filiatione et tunc
habet locum officium iudicis et ita intelligitur. l. ſi
quis a liberis. Sed ſi eſſet contentio de alimentis a
filiatione et ceſſaret prouiſio ſenatuſcon. quia forte
natus non reincidit in poteſtatem: tunc cognoſcere
tur ſummatim in illo officio iudicis quo illa alimen
ta petuntur. vt dicta. l. ſi quis a liberis. §. idē reſcri-
pſerunt. Idem ſi alimenta peterent a matre quam
conſtat filios non habere in poteſtate. Item reten
5 ta opini. gloſ. quero† quare illa actio in rem dicitur
preiudicialis. Dicit gloſſa. quia alijs queſtionibus
preiudicat. vt. l. ordinata. infra de liberali cauſa. qđ
modicum eſt dicere. Dico ergo quod preiudicialis
dicitur multis reſpectibus. quandoqꝫ reſpectu con-
tingentie quia vna cauſa ſic ſe habet ad aliā quod
abſolutoria lata in vna parit exceptionem rei iudi-
cate in alia: vt lege fundi. et lege fundum. infra de
exceptio. et lege prima. C. qui accuſa. non poſſunt.
quandoqꝫ dicitur preiudicialis reſpectu autorita-
tis et preeminentie. licet ſe inuicem non contingant
ratione pleni preiudicij. vt petitio hereditatis vt le-
ge ſi quis libertatem. de petitio. heredita. et lege fi
nali. C. de petitio. heredi. quandoqꝫ dicitur preiudi
cialis reſpectu maioritatis licet ſe inuicē nullo mo-
do contingant: vt quando ciuilis et criminalis ex
diuerſis factis vt not. in lege finali. C. de ordinarijs
iudicibus. quod dixi vobis. ſupra titulo primo. le-
ge rerum amotarum actio ob adulterij. ſecundum
vnam lecturam et legē per minorem. ſupra de iudi-
cijs. quandoqꝫ dicitur preiudicialis: quia in ea ver-
titur res magni preiudicij. vt cauſa ſtatus. ita loqui
tur. §. preiudiciales. ſecundum Petrum quandoqꝫ
dicitur preiudicialis id eſt fauorabilis. et ita loqui-
tur hic. ſecundum intellectum Roffre. quem ſupra
poſui. Uenio ad ſecundum reſponſum quod gloſſ.
intelligit quod actione preiudiciali agatur in rem:
vt ſupra tu dic quod agitur actione preiudiciali ex
ſenatuſconſul. extenſo per iuriſconſultum: per quam
filius qui naſcitur mortuo patre viuo auo petit ſe
agnoſci in filium quo ad omnia donec auus ordi-
narie agat et ipſum non eſſe filium oſtendat. et hoc
quod dicitur in textu ſi ex filio natus probetur. in-
telligo quod probetur eoipſo quod mulier ſtetit
in matrimonium cum defuncto marito: et partus
eſt natus intra tempus a quo poſſibile eſt filium
ſuum naſci: vt lege filium de his qui ſunt ſui vel
alieni iuris. hoc autem non habet locum in nepote
nato ex filia cum non reincidat in poteſtatem aui
vt gloſſa dicit. ¶ Uenio ad tertium reſponſum.
vbi dicitur quod ſi eſt dubium quo tempore eſt na
tus agitur ex ſenatuſconſulto. ¶ Quero ex quo
ſenatuſconſulto agatur gloſſa finaliter concludit
6 propter dubiū ex vtroqꝫ. ¶ Nota ergo quod † quā-

do q̄s probabiliter eſt incertus pōt intentare dupli-
cem actionem: vt. l. prima. §. quia autem. ī. quorū le-
gato. ſed certe ibi loquitur quando incertitudo cau-
ſatur ex parte conuenti que ratio hic ceſſat: et ſic vi-
detur quod deberet cogi eligere ex quo ſenatuſcon
ſul. agat. vt. l. quod in heredem. §. eligere de tribu.
ergo reſponde vt ſtatim dicam. ¶ Quero ad quid
agatur ex ſenatuſconſul. et ſecundum gloſ. agitur a-
ctione preiudiciali in rem. vt in. §. p̄iudiciales. Certe
tunc male diceret tex. ex ſenatuſcōſul. imo ageretur
tūc ex edicto pretoris. Item cum cauſa ſit pleni pre-
iudicij deberet reddi certus in libello: vt. l. j. in princ.
ſ. de eden. dic ergo quod agitur ex ſenatuſconſul. ex
tenſo per iuriſconſultum ad hunc caſum dubitabi-
7 lem. ¶ Petet †ergo filius ſic. dico me natum ex ta
li viro et ex tali domina. et dubitatur vtrum conſtā-
te matrimonio vel eo ſoluto. et in quocūqꝫ tempore
natus fuerim. deberem agnoſci vt filius per ſenatuſ
conſultum. ideo peto vt in filium me agnoſcas quo
ad omnia. vſqꝫ quo ordinarie agas. et me non eſſe fi
lium vere conuincas. erit ergo hic ſpeciale fauore fi
lij. et quia res eſt modici preiudicij. vt admittatur li
bellꝰ ſic incertus: ſed quādo incertitudo cauſaretur
ex facto cōuenti: tunc etiam libellus incertus admit
teretur in re magni preiudicij: qui concluderet in di-
uerſis actionibus. vt in dicta. l. prima. §. quia auteꝫ
quorum lega. Idem ſi incertitudo non eſſet in facto
ſed in iure propter opinionē doct. vel iuriſconſulto.
vt. l. gallus. §. ſi eius. infra de liber. et poſthu. in fine.
a ¶ Ultimo[a] Dy. † inducit iſtum ver. in argumentum
8 ad queſtionem de maleficio cōmiſſo in ꝯfinibus ita
quod non conſtat in cuius territorio de qua dixi in
l. iuriſperitos. §. cum oriūdus. de excu. tu. Uenio ad
quartū reſponſum. dr hic q̄ ſi eſt contentio an vxor
fuerit. agitur preiudiciali. hoc intelligit̃ duobꝰ mo-
dis. primo vt ſit quedā actio preiudicialis qua vxor
vendicat aliquē in ſuū virū vel ecōuerſo. quod gloſ.
noſtre nō placet. Spē. tꝫ in ti. qui filij ſunt legi. et alle
gat hunc. §. ſcđm iſtā lect. qđ an ſit verū in ſe ſtatum
dicā: tñ ad p̄ns nō placet: ſed dico qđ hic loquitur de
quadā actione preiudiciali ex ſenatuſcōſulto extēſo
per iuriſconſultum ad iſtum caſum: in quo filius di-
cit ſic. dico quod ego ſum natus ex tali viro ⁊ ex tali
vxore conſtante matrimonio. vel eo ſoluto. et quod
de hoc eſt queſtio an illa fuit vxor. quod mihi preiu-
dicare non debet. quare peto vt me agnoſcas in fi-
lium quo ad omnia donec cauſa matrimonij princi-
paliter agatur ⁊ verū matrimoniū non eſſe doceat.
9 ¶ Reuoco †ergo in dubium[b] an reperiatur preiudi
b cialis per quam quis vendicet aliquam in vxorē vel
vxor vendicet aliquem in virum. ¶ Uidetur quod
ſic quia habemus interdictū de vxore exhibenda. vt
C. de lib. exhi. l. iij. ſed ibi loquitur q̄ñ ab aliquo de-
tinetur. ſed ſi ipſa faceret controuerſiam ⁊ diceret ſe
non eſſe vxorem tunc non habemus expreſſum in iu
re noſtro niſi per identitatem rationis: de iure vero
canonico eſt expreſſum in titu. de conuer. coniu. per
totum. ⁊ in Specu. de ſpon. §. ſequitur. Quero quot
ſunt caſus in quibus agatur preiudiciali. gloſſ. hic
enumerat aliquos. ſ. eos qui pertinent ad iſtum ti-
tulum ſecundum intellectum ſuum: licet aliter in-
10 tellexerim, vt dixi. ¶ Quero † q̄ñ filius naſcitur ſol.

mat. morte vtrū vxor teneatur denū
tiari ſocero ſicut q̄ñ ſolutū ē diuortio.
gloſ. hic in fine dicit quod nō. qđ not.
Iac. de are. dicit qđ q̄ñ naſcitur poſt
mortem patris viuo auo qđ eſt locus
denuntiationi propter eandē rōneꝫ.
qđ dic vt dicam. ī. ti. proxi. l. j. §. de in
11 ſpiciendo. ¶ Ex † predictis pꝫ qđ ſi
filius naſcitur cōſtante matrimonio
⁊ ſic eſt in poſſeſſiōe filiationis. tñ po
teſt intentare actionē preiudicialē in
rem tenēdo lec. gloſ. qđ puto verum.
12 Idē in † qualibet actione q̃ cōpetit p
iuribus incorporalibus et que cōpe-
tit vt detur poſſeſſori vt. l. ⁊ ſi forte. §.
ſciendū. ſi ſer ven. ⁊ l. vti frui. §. fina. ſi
vſuſfru. pe. ¶ Uenio ad quintū reſpō
ſum. ſ. ad ver. illud tenendū. quē intel
lige in filio maiore ⁊ etiā in filio mino
ri ſi nō vult vti beneficio carbo. alias
poſſet impetrare carboñ. ⁊ nōn agi-
tur petitione hereditatis vt. ī. proxi.
reſponſo. an autem poſſet agere hoc
caſu actione preiudiciali in rem. dixi
ſ. pri. ver. venio ad ꝟ. adeo. ¶ No.
13 caſum ſpecialem in † quo inſtantia iu
dicij non tranſmittitur ad heredes.
contra. l. ſi euꝫ hoīem. ī. de fideiuſſo.
ratio quia mortuo illo ⁊ eo defuncto
expirat actio que iam intētata erat.
facit. l. j. C. ſi pen. app. mors interue.
¶ Et hic Dy. inducit ad queſtioneꝫ
14 pone † qđ incepta inquiſitione ſuper-
uenit accuſator an ſileat inq̄ſitio. Et
hic videtur arg. qđ ſic. de hoc tangi-
tur in. l. pe. ī. de ſuſpe. tuto. ⁊ ad idem
ipſe in. l. ſi maritus. ī. de adulte. Dy.
hoc ponit in. c. actum legitime. extra
de reg. iur. li. vj. Cy. in. l. ea quidē. C.
de accu. dixi plene in. l. ſi maritus. ī.
de adul. in prin. ¶ Itē inducit in ar-
15 gu. † ad queſtionē. Accuſauit aliq̄s
teſtem de falſo: accuſator eſt mortuꝰ:
an iudex poſſit procedere ſicut pote-
rat ab initio? Certe ſic. Et Dy. nō al-
legat. l. defuncto. ſcđm vnam lec. vbi
eſt caſus. ī. de pub. iud. ⁊ in. c. j. ⁊. ij. ex
tra de collu. dete. ¶ Uenio ad vlti-
16 mum rñſum. ⁊ not. illud † qđ preiudi-
cialis in rem non habet locū niſi in-
ter eos qui ſe inuiceꝫ contingunt per
patriam poteſtatē: ⁊ eſt valde nota-
bile tenendo lect. gloſ. ſcđm hoc ego
nō poſſum petere me pronūtiari eſſe
tuum fratrem vel tuū patruuꝫ ⁊ ſimi
lia. Innoc. vero extra de ordi. cog. c.
cum dilectus. al's. c. tuā. dicit qđ prin
cipaliter ⁊ incidenter poſſum petere
me pronuntiari tibi eſſe cōiunctum.
idē in Spe. qui fi. ſint legi. circa prin-
ci. Joan. de blanoſco in dicto. §. pre-
iudiciales. Cyñ. format hoc in. l. non

a ¶ Ultimo Dy. Uide Bart. in. l. ij. C. vbi de crimi. agi opor.

Andreas Pomate.

b ¶ In dubiū. adde an maritꝰ poſſit vēdicare vxorē vel ecōtra p Rapha. com. conſilio. x.

a ¶ Si quis a liberis.ad hanc.l.vide Bart.in.l.quidā cum filium.de verbo.obliga.

b ¶ Sed vtrū. an filius cogatur: Adde qđ not.Bar. in.l.ſi cōſtante.in.v.q.prime.q.principalis.ſo.ma.cōtrarium ſequitur et tenet Bald.in tit.de pa.cōſtā.in prin.p tex. ibi in ver. ſpondeāt. nec allegat Bart. aliquid. et idē tꝫ bal. in.l.ſi quis de inceſt. nup. et vide que no. Bal.i aut. bona damnatorū. C. de bo.dā. et Bal. in d.titul.de pa.cōſtantie loquit̃ primo i caſu ſpeciali de non nume.pe. itē niſi eēt cōtra patriā per.l.minime.infra de reli.et ſump.fune.iuncta lege neceſſario. eodem titulo.

~ Andreas Pomate. ¶ Sed vtrū. Et vide Bal. in aut.inceſt.C.de inceſt.nup.et in aut.bona dānatorum.C.de bo.dam.quid de marito bānito. Bald.in l.vbi adhuc.C.de iu.do.

c ~ Andreas Pomate. ¶ Quero. vide Cepo.conſilio.v.col.iiij.ad fi. Barba.cōſi.xlj.co.xx.j.vo.

d ¶ Quero vtrum. Et vide Joan.andre.in.c.quintauallis.de iureiur.vbi dicit ex quib⁹ cauſis pater poteſt filiū exheredare pōt denegare ſibi alimenta.vide not.dictum ſpecu.in tit.qui fi.ſint legi.verſi.quid ſi filia.⁊ in verſi.ſeq.vbi dicit qđ ſi filia vult penitere de peccato que luxurie erat dedita,pater tenetur eā alere.arg.l.diſt.c.ferrū.⁊ per cōſequens tenetur eaꝫ dotare ſm moderniores.in.d.c.quītauallis quia fauor alimentorum ⁊ dotis equiparantur.l.j.ſolu.mat. Andre.Barba.

¶ Quero vtrum.⁊ not.ſpecu.in titul. qui filij ſint legitim.§.j.⁊ vide que habentur in autenti.licet.C.de natu.lib.

~ Andre.Poma. ¶ Utrum.vide doc. in.c.cū habēt.de eo qui dux.in mat.quā polluit per adulteriū. et Are.de iure natu.gen.⁊ ciui.in prin.in.vij.colum. Ro.conſi.xliij.ad fi.

e ~ Andre.Poma. ¶ An iſtud.vide in materia per prepo.in.c.nō ſatis.lxxxvj.diſtinc.⁊.in.c.ius naturale.in.ij.col.j.diſtin.

f ~ Andre.Poma. ¶ An frater.Uide aliquid ꝑ panor.cōſi.xij.in pe.col.vij.dubio.j.vol.

g ¶ L.qui.facit tex.ibi no.in.l.ꝗuis ſol.mat.

nudis.C.de proba.vbi dicitur in glo.
qđ eſt dare iudiciū quaſi poſſeſſoriuꝫ
fraternitatis.ergo eadē ratione peti=
toriū. ¶ Ad iſtū.§.nō reſpondet.Re=
ſpon.tenendo opinionē quā dixi nihil
ad propoſitū.qꝛ loquit̃ hic de aliis pre
iudicia li.ſ.fauorabili que non facit p̄=
iudicium.et hec vera:ſed tenendo opi
nionem glo.dicas qđ non pōt agi pre
iudiciali ex intentione ſenatuſcōſulti:
ſed al's ſic.pro hac optime facit.ī.de
ven.in poſ.mi.l.vbicūqꝫ.et ibi exami=
nabo.
1 ☞ Qualiter puniatur qui partum
prefocat.

NEcare. Hic iuriſcō
ſultus ponit
cām quare introductum
eſt remediū ſequētis.l.ſ.
de alendis liberis.qꝛ ille
ꝗ negat alimēta vr̃ necare. ¶ Quero
1 †qualiter puniatur ille qui partū pre=
focat.gl.dicit qđ.l.cornelia tam in pri
mo caſu ꝗꝫ in ſequentibus.Docto.di=
cūt qđ in primo caſu qñ prefocat punitur.l.cornelia.
ſed qñ denegat alimenta: punitur pena extraordi=
naria:vt.l.j.§.pena.ſ.eo.Item quando abiecit et qñ
exponit infantem ad hoſpitale:vt.l.ij.C.de infan.ex
po.ſed etiam quando dolo exponeret in aliquo lo=
co vt moreretur teneretur.l.cornelia.de ſica.vt.l.j.§.
diuus.ī.ad.l.cor.de ſica.
1 ☞ Alimenta petuntur officio iudicis.

a SI quis a liberis. a ¶ Con=
tinuatio
pꝫ ex his ꝗ dixi.ſ.l.j.⁊ ſ.l.prox.§.quia
plautianū.⁊ hoc intēdit. Alimēta libe
ris a parentibus vel a liberis decernū
tur officio iudicis cognoſcētis an ſit filius vel pa=
ter:⁊ an de facultatibus cōuēti poſſit ali ⁊ an ſibi pe
tens ſufficiat propter res ⁊ operas ſuas:vel an ſub=
ſit cā propter quā poſſit legitime denegari. hoc di=
1 cit vſqꝫ ad.§.ſolēt. ¶ No.qđ iudicis officio alimen=
ta petuntur. ¶ Oppo.qđ nō ſubſit obligatio niſi na
turalis vt.l.j.in fin.ſ.de iuſt.⁊ iu. ergo nō dat̃ actio.
Solu.verū eſt qđ nō datur actio ſed officiū iudicis
vt.l.qui per colluſionem. §.j.ſ.de act.empt. qđ non
preſupponit aliquam obligationem ciuilem: vt.l.ſi
res.in fi.de leg.j.
1 ☞ Bannitum patrem an filius alere teneatur.

b SEd vtrum. b ¶ Opp.ſi nō eſt in poteſta
te non habet locuꝫ hoc reme
dium:vt.l.ſiue contra.§.quia plautianum.ſ.eo.So
c lu.hic de alio remedio loquitur. ¶ Quero c ſi pater
1 †eſt exbannitus an filius cogatur eū alere? Reſpō=
deo qđ ſic.in aut.de inceſt.nup.§.ſi vero contigerit
cum ſua gloſſ.col.ij.et.l.mutus.§.manente.ſ.de iu=
re dot.
☞ Officium iudicis circa alimenta deſcendit ex
1 charitate ſanguinis et ex equitate.
2 Pater etiā ſpurium tenetur alere de iure canonico.
3 Filiam baſtardam pater dotare tenetur.
4 Officium iudicis competens filio qñ poſſit implo=
rari ab alio ꝗꝫ a filio.
5 Frater tenetur alere fratrem etiam naturalem.

1 VTrum. ¶ Not.quod hic † officium iudicis
deſcendit ex charitate ſanguinis et
ex equitate:non ex iure patrie poteſtatis:⁊ ſic aliud
eſt ꝗꝫ in ſenatuſconſulto. vt dixi in.l. ſiue contra.§.
2 quia plautianum.ſupra eodem. ¶ Quero † vtrum d
d pater cogatur filiam iniuſtam alere. Gloſſ. dicit ſi
eſt nata ex damnato coitu non tenetur eam alere.
ſecus ſi ex concubina. Certe hoc eſt verum de iure
ciuili:ſed de iure canonico cogitur quis alere etiam
ſpurium vt in capitu.cum haberet.extra de eo qui
3 du.in ma.quam pol.per adulte. ¶ Quero † an quis
cogatur dotare filiam baſtardam. Caſus eſt in le=
4 ge vxorem.§.naturalis.ī.de lega.iij. ¶ Quero † an
e iſtud e officium iudicis poſſit implorari ab alio ꝗꝫ a
filio. Reſpon.qđ ſic.quia conſanguinei ⁊ alij admit
tuntur ad petendum alimenta pro filio vt.l. qui fi=
5 lium.ī.vbi pu.edu,de. ¶ † Quero an frater f tenea=
f tur alere fratrem. Glo.arguit pro et contra et vide=
g tur inclinare qđ tenetur per.l.qui g filium. vbi pupi.
edu. de. ſed certe ibi loquitur in ſorore que eſt vite
obſequioris.et ſic non eſt eadem ratio:vt lege cum
hi.§.in perſona.ſ.de tranſac.veritas eſt qđ cogitur
alere

a alere fratrem a naturalem.ergo multo
fortius legitimū vt.C.de natura.li.au
ten.licet.et.ſ.ſolu.matrimo.l.ꝗuis.d
hoc per Cy.C.de alen.li.l.j.
1 ☞ An qui ex operis ſuis pōt ſe ale=
re poſſit petere alimenta.

SEd ſi filius. ¶ Hic ponit
de alia cauſe
cognitione.ſ.an ille qui petit ſibi dare
alimenta poſſet ſibi ſufficere et ſic an
b filius aliunde poſſet b habere quam a
1 patre. ¶ Not.qđ qui poteſt † ſe ale=
re ex operis ſuis nō poteſt petere ali=
mēta per iſtud officium iudicis:quod
eſt verum.pro hoc in aut.de queſtore.
in fine col.vj.C.de mendi.val.l.j.libr.
xj.et hoc intellige ſi honeſte poteſt ex
c ercere c illam artem alias ſecus: vt le=
ge nepos proculo.infra de verbo.ſig.
ſecundum Pet.
1 ☞ An ſententia in cauſa alimētorū
ſit interlocutoria vel diffinitiua:et an
donec cauſa pendet filius ali debeat.

a ¶ Alere fratrem. Adde glo.et Barto.in lege pater C.de alē.lib.et Bald.in lege prima.§.ius naturale. de iuſt.et iur.et ibi qđ ī vxore.⁊ qđ ī eo filio ꝗ dilapidauit bona.adde ꝙ idem de fratre tenuit Bal.cōſi. cccxxvij.ij.lib.vbi propter hoc conſuluit cum quidā pater alterum filiuꝫ heredem inſtituiſſet cum hoc quod nihil daret fratri alteri et ſic filio teſtatoris ſub pena priua. ad euitandam penā cōſuluit ꝙ adeatur iudex qui cogat fratrem ad preſtandum ſibi alimenta ex perſona ſua et hoc modo iudex pro alimentis poterit ſibi facere aſſignare vnā poſ.non obſtante prohi.teſtatoris et quid de eo qui dilapidauit bona. qđ Pau.de caſtro.in lege ſi cum dotem.in.§.primo. ſupra ſol.ma,dicit Bald.tenere quod pater omnino teneatur ad alimenta in aut.ſi captiui.ſupra de epiſ.⁊ cle.et dicit Oldra.ita tenere per.l.libertus qui operarum.infra de ope.liber.quod limitat Bald.in auten.cōtra rogatus.niſi filius dolo vel lata culpa partem ſuam diſſipauerit quia tunc etiam alimenta perdit ſecus ſi leui culpa.allega.l.etiam.ſupra ſolu.matri.⁊ hoc tenet Specu.in titu.qui fi.ſint legi.ver.ſed pone.

b ¶ Sed ſi filius.aliunde poſſet. Quid autem in filio habente aduentitia.vide legē finalē.§.ſinautem.et ibi Bald.C.de bo.que lib.vide Bart.et Bald.in lege liber.§.primo.de ali.et ciba.leg.et quid de muliere nupta an debeat habere alimenta a patre vel ab heredib⁹ pr̃is.nā dicit ſtatutū bononiēſe ꝙ ante ꝗꝫ mulierib⁹ dos fuerit ꝯſtituta debeāt eis dari alimēta decētia de bo. here. illius de ꝗ dos coſtitui debuerit:et vltra dicit ſtatutum quod iſta alimenta debeant preſtari arbitrio coniunctorū.dico quod iſtud etiam erat de iure communi.vt not.Bald.in lege ꝗ filium poſt Nic.de Neapo.ff.vbi pupi.educa. debe. per illum text.et in lege non ſine.de bo.que libe.tamen licet alimenta quandoqꝫ debeantur iure ſanguinis et nature prout ſunt alimenta que debentur a patre ipſi filie et ſucceſſiue ab heredibus patris eū repreſentantibus iuxta.§.ita reſcriptum in hac ea.l.ī. eodem.tamen non debent preſtari illi qui iam aliunde alimentatus eſt niſi quando pro ſe alimentando ſe obligauit alteri.vt quia pecuniam mutuo accepit pro alimētis.ita declarat Bar.in lege libertis quos §.manumiſſus.infra de ali.leg.et quia de iure ex diſpoſitione.l.alimenta non conſtituuntur illi qui habet aliunde vnde ſibi prouideat de alimentis vt infra eadem lege.§.alimenta.et dicta lege qui filium. cum ibi not.et ideo filia poſtꝗꝫ erit nupta et in obſequio viri cum viro:etiam ſi nulla dos promiſſa erat quia poterat ſibi prouidere de alimentis ex perſona viri quia maritus tenetur eam alere ſatis tunc iuri conſonum videtur quod ſtatuentes noluerint prouidere mulieri de talibus alimētis poſtꝗꝫ nupta erat viro et ſi ipſa volebat poterat dotem ſuam exigere ex forma ſtatuti et ſecundum hoc iſtud ſtatutū erit in hac parte alimētorū cōforme iuri cōmuni iō talis interpretatio vt detur amplectēda. l.ij.C.d no xa.c.cū dilecti.de conſue.nec maritus videtur poſſe petere alimenta qꝛ ſi non conſtat ſibi promiſſam fuiſſe aliquā dotem et non apparet ꝙ mulier fuerit infirma tunc alimēta preſtita a marito vxori que fuit et eſt in ſeruitio viri non poſſint peti per maritū vt firmat Inno.in.c.per veſtras.de dona.inter vi.quaſi videatur fuiſſe contentus maritus perſona ipſius mulieris ꝓ dote ex quo ab initio non conuenit de dote ſecundū Innocen.vbi ſupra allega.quod habetur in autē. q̄. mo,na.effi.leg.§.pe.ver.qđ cū agat ⁊ Cy.⁊ bal.in.l. pro oneribus.C.de iure do.et Cyn.et alij in lege qđ in vxorē.C.de neg.geſt.hoc expreſſe voluit ibi Pau. ſcilicet quod quādo marito nulla fuit dos promiſſa et alimentauit vxorem ſanam exiſtentē ſeu que eſſe poterat in obſequio viri nulla poſſit petere alimēta. Et ad materiam Barto.hic vide not.per Barto.in lege alimenta.de tranſac.et Barto.in lege ſemel.C. de mendi.val.lib.x.et glo.et Bart.in lege ſi quis argen.§.ſed et ſi quis.C.de don.et ſpe.in ti.qui fil. ſint legi.ver.quid ſi is qui petit. Adde tu ad primā partem quid ſi teſtator legat mille ſue filie et vult quod ponantur in loco tuto vſqꝫ ad nubilem etatem et qđ de vſibuſfructibus alatur:et heres hoc nō fecerit an iſta puella tempore nubilis etatis poterit petere illud quod plus percepiſſet vltra alimēta ſi mille fuiſſent depoſita non obſtante quod alimenta habuerit ab herede.vide Pau.de ca.conſi.ccxxvj. Ad ſecūdam partem apoſtille dic ꝙ etiam ſi marito ſit dos promiſſa dūmodo mulier ſit in ſeruitio viri vel per ipſum ſteterit ꝙ non ſit quod tamen non poteſt petere alimenta ab ipſa.ita conſuluerunt panor. cōſil. lxxv.vbi conſuluit reſcindendam quandam tranſactio.factam inter virum et vxorem : eo qꝛ vir partē dotis quam habuerat volebat compenſare cum alimentis factis vxori que erat in eius ſeruitio. Et Romanus.cōſi.cccccxvij.vbi ſimiliter dicit quandam liberam factam marito per vxorem de dote occaſiōe alimentorū preſtitorū fuiſſe erroneam.

c ¶ Pōt exercere.ille qui pōt ſe alere ex operib⁹ ſuis non debet ali.fallit ſi aliter deberentur per not. per Bal.in.l.de alimentis.de tranſac.

a ¶ Si vel parens. ſummarie ⁊c. ad hanc ſummariã cognitionem vide que no. Barto. late in l. j. §. fin. de preto. ſtipu.

b ¶ Si quis ex his. non valeret. vide qualiter in cauſis ſummariis in quibus ſperatur ſnīa debet dari libell⁹ ⁊ lis conteſtari ⁊ que probatio fieri debeat. vide ħ ⁊ vtrũ ſentẽtia lata in cauſa ſummaria ſit diffinitiua, vel interlocutoria. Guil. ⁊ pe. de ancha. poſt eum in cle. j. de iure patronatus. dicunt qđ cã alimẽtorũ eſt ſummaria: qđ non requiritur libell⁹ nec alia iuris ſolennitas cum expediatur officio iudicis per hãc l. ⁊ l. j. ⁊ l. ſi iudex. ð his qui ſunt ſui et qđ notatur i rubri. de interroga. actio. et Adde Bart. in l. j. §. fina. de preto. ſtipul.

Si vel parens. In cauſa alimentorum proceditur ſummarie ⁊ ſententia lata non facit preiudicium in cauſa filiationis ordinarie exercenda. h. d. ¶ Op. quod cauſa filiationis agatur per ſenatuſconſultum vt l. ſiue contra. §. quia plautianum. ſ. eod. Solu. hoc intellige in caſibus in quibus ſenatuſconſulta deficiunt quia forte fili⁹ non eſt in poteſtate: quod apparet in hoc. §. quando filius denegat aliquẽ ſuum patrem quo caſu ſenatuſconſulta non prouiderunt vel dic quod remedium iſtius officij iudicis ⁊ remedia ſenatuſconſultorum poſſunt concurrere et in electione eius qui dicit ſe filium eſt quod iĩ intentet. ¶ Quero † an ſententia que datur hic ſuper cauſa alimentorum ſit diffinitiua vel interlocutoria: glo. hic dicit quod eſt interlocutoria. veritas eſt quod eſt diffinitiua vt dicam. j. proxi. §. ⁊ ibi eſt gl. ¶ Quero an interim donec cauſa pẽdet debeat ali filius gl. dicit quod ſic vt l. ſi neget. j. eo. dic vt ibi dicam. inducit Dy. ad queſtionem an ſi iudex pronunciet teſtem falſum ſibi preiudicet. de quo dic vt l. ij. ⁊ ius in fi. de his qui no. infa.

1 ☞ Sententia lata in cauſa alimentorum qđ ſit diffinitiua.
2 In cauſis ſummariis vbi ſentẽtia ſperatur lis conteſtatur et libellus dari debet.
Quando proceditur ſummarie et de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij an requiratur libellus.
3 In ſummariis que probatio ſufficiat.

Si quis ex his. ¶ Quero an † iſta ſententia ſit diffinitiua: an interlocutoria. veritas eſt quod eſt diffinitiua: vt gl. dicit ℏ in precedẽti. §. aliud dicat † nam in cauſis ſummariis vbi ſperat ſnīa dʒ pteſtari lis: ⁊ dari libellus alias non valeret ᵇ ſententia vt in auť. offeratur. C. de lit. cõteſta. ⁊ hoc tenet ſpecu. in tit. de offi. iudi. §. poſtremo als. §. poſtq̄ ver. v. dicamus. facit. l. tigni. §. fi. ſ. ad exhiben. nam actio ad exhibendum requirit ſummariam cognitionẽ: ⁊ tamen datur ſnīa ⁊ lis conteſtat vt ibi. in ↄ̃trarium facit qđ vr̃ tenere glo. in l. damni. §. qui aliena. de dam. infect. imo in l. q bona. §. ſi alieno ſed ibi reſidet ⁊ hoc verum quando dr̃ qđ cauſa examinetur ſummarie: ſecus ſi diceretur ſummarie ⁊ de plano ſine ſtrepitu et figura iudicij tunc ſeruaretur ordo qui ponit in c. ſepe contingit. de verbo. ſignifi. in cle. ¶ Quero ᶜ in iſtis † ſummariis que probatio ſufficiat. Reſpon. quedam eſt cauſa ſummaria que facit plenum preiudicium: et tunc requiritur plena probatio licet dilatiões dentur breuiores: vt. C. de naufra. l. de ſubmerſis. lib. xj. ⁊ in d. c. ſepe. quedam eſt cauſa ſummaria que non parit plenum preiudicium: ſed modicũ vel quaſi nullũ vt in actione ad exhibendum ⁊ tunc ſufficit probatio per iuramentum: vt l. theſaurus. ad exhiben. quedaʒ eſt cauſa que non parit plenum: ſed qualequale preiudiciũ vt cauſa alimentorum ⁊ tũc requiritur qualiſqualis probatio vt hic ⁊ j. e. l. §. ſolet ⁊ l. ij. §. cauſa. j. ad carbo. in cauſis vero ordinariis ſine dubio requiritur plena probatio vt l. iudices. C. de iudiciis. in criminalibus requiruntur probatiões luce clariores. vt l. ſciant. C. de proba.

d **Idem iudex.** ᵈ No. quod ex quibus cauſis poteſt fili⁹ exheredari ex eiſdem poſſunt ⁊ alimenta denegari ᵉ vt hic cũ ſua glo. que incipit ex qua cauſa. tene menti.

Non tantum. ¶ Oppo. j. ea. l. §. parens. So. intellige hic de oneribus alimentorũ pro ſe ⁊ pro vxore ⁊ liberis vt in gl. non tamen quod ſoluat pro filio es alienum vt in cõtrario. ⁊ vide gloſſ. que dicit vt veſtimenta. Iſta prima exempla ſunt vera in ſe non tamen congruunt litere: quia poſtq̄ tenetur alimentare tenetur dare et veſtimenta ⁊ habitationem ſed ideo dicit cetera vt in fin. glo. ibi item pro ſe ⁊ ſuis liberis cum vxore. et iſta eſt vera.

Si impubes. ¶ Declara hãc. §. vt in gloſſa. ⁊c.

☞ An mater poſſit repetere alimenta facta filio.

Si mater. ¶ Mater alimenta que fecit in filium: quia a patre ali debebat a patre repetit. h. d. ſecundum veram lect. ¶ Oppo. de l. alimenta. C. de nego. geſt. Sol. gloſſ. que eſt hic † diſtinguit aut expenſa eſt magna vel parua: aut mulier fuit proteſtata aut non. Iaco. de are. et Cyn. et Pe. in d. l. alimenta. dicunt quod in caſu huius l. non eſt neceſſaria proteſtatio: tunc enim eſt neceſſaria quando onus alimentandi ſpectat ad ipſum filium: tunc quia pſumptio eſt quod mater velit donare filio neceſſaria eſt proteſtatio: ſed quãdo onus alimentorum ſpectat ad virum non eſt veriſimile q̄ mulier velit viro donare. Ideo repetit etiam ſi non fuit proteſtata vt hic. Probatur in l. neſennius. ſ. de neg. geſt. ⁊ ibi dixi. Infra triennium tamen on⁹ alimentorũ ſpectat ad matrem vt l. penul. C. de pat. poteſt. qđ intellige ſi mater põt alere filiũ ſec⁹ ſi eſſet ita pauper qđ eũ ſine auxilio ſuſtentare non poſſet tunc ſpectaret ad virum: vt. ſ. e. l. §. j. ⁊ j. e. l. §. parẽs. et. §. pe. ⁊ vide gloſ. que incipit etiam non modica in fi. glo. dic vt plene dixi ibi poſt Cy.

c ⁓ Andre. Poma. ¶ Quero. vide Feli. in c. veniẽs el. ij. col. iiij. et ſeq. de teſt. et in c. cũ ſup. co. vij. ð re iu.

d ⁓ Andre. Pomate. ¶ Iudex. Vide Iaſo. in l. ius ciuile. in j. col. in prin. ff. de iuſti. et iur. ⁊ quid per hoc dicat Fran. crem. ſing. xix. vide prepoſitum in c. ius generale. in ij. col. j. diſtin.

e ¶ Alimenta denegari. Adde Ioan. andre. in c. qm̃ tauallis. de iureiuran. et idem dicit Bald in lege finali. C. de do. promiſ. in dote. ſcilicet quod poterit ex eiſdem cauſis filia dote puari arguẽdo de dote ad alimenta. ⁊ hic adde bar. poſt glo. in l. fi. C. de alen. libe. ⁊ qn̄ procedit arg. de alimentis ad legitimã dixi in l. fi. de his q. vt idi. ⁊ not. Bal. hic adde gl. not. in l. iniquum. C. qui accu. que dicit qđ alimenta pietatis cauſa preſtita repetuntur ſi alimentarius accuſat alimentatorem.

1 ☞ An educare parentes ſit de iure naturali: et an valeat pactum ne liceat alere. nu. 2.

Parens. ¶ Solet dubitari: quia in l. j. in fi. ſ. de iuſti. ⁊ iur. dicitur quod educatio liberorum eſt de iure naturali. ¶ † Sed quid de educatione parẽtum. Hic videtur tex. ᵃ quod ſiqibi iure naturali ᵇ. ſed dixi vobis ibi quod educatio parentum non eſt de iure naturali ᶜ. ſed naturali ratiõe quia benefacientibus benefaciamus. vt l. ſed ſi lege §. conſuluit. ſ. de peti. here. quod apparet quia huic verbo naturali adiungitur: ratio que non competit aliis animalibus: ideo intelligitur ratione naturali. id eſt de iuregentium. facit. ſ. de iuſt. ⁊ iur. l. omnes. ibi naturalis ratio. id eſt de iuregentium. dicit gloſ.
2 ¶ Quero † an valet ᵈ pactum ne liceat alimentare.
d Certe non vt l. alia. §. eleganter. ſ. ſol. mat. Spec. in tit. qui filij ſint legi. ⁊c.

1 ☞ Onus alimentandi qñ tranſeat ad heredes.
2 Frater qđ alit fratrem inopem. Et non heredes extranei filij ipſius alimentandi.
3 Monaſterium quod alat filios ingreſſi.

Item reſcriptum. ¶ Onus † alimẽtãdi in ſubſidium trãſit ad heredes. h. d. Dicitur hic heres filij. Sed contra filiuſfa. non habet heredem vt infra de ca. pecu. l. ij. Sol. intelligas hic in filio emancipato vel in filio in poteſtate habente caſtrẽſe peculium qui fecit teſtamentum. Dicitur hic heredes non cogi ⁊c. Sʒ contra de obſe. li. l. heres liberti. Sol. ibi in herede liberti: hic in herede filij. vel aliter intelligitur ibi ſecundum diſtinctionem huius. §. prima plus placet.
2 ¶ Quero † aliquis ᵉ pater egenus habet fratres qui tenentur eum alere vt. ſ. ea. l. §. vtrum. Item habet heredes filij extraneos: ad quos incumbit ſeu pertinet onus alimẽtandi. Quidam dicunt quod primo pertinet ad heredes filij vt hic. et hoc videtur tenere Cyn. C. de nego. geſt. l. alimenta. in fine. ſed breuiter puto quod onus alimentandi potius ſpectat ad fratres vel ad matrem ſi habet per iſtum tex. qui dicit in ſumma egeſtate. vult enim dicere quando nullum alium habet qui debeat ipſum alere. Illa eſt enim ſumma neceſſitas: hoc eſt vltima. vt l. qui duos. j. de reb. dub. et l. eum qui. ad treb. pro hoc vide
3 tur tex. j. eo. l. penulti. ⁊ ibi dicam. ¶ Quero † quid ᶠ
f ſi pater ingreditur monaſterium an monaſterium teneatur alere filium. Dy. dicit quod ſic per hunc tex. et Specu. in titu. qui filij ſint legiti. §. j. verſicu. quid ſi intret.

1 ☞ Sententia lata in cauſa ſummaria quod nõ facit preiudicium. ſi agitur ordinarie.
2 Repetitur actio preiudicialis per quam quis negat ſe libertum.

a ⁓ Andre. Poma. ¶ Hic videtur tex. ⁊ vide. c. vbi quidã. de iureiur. vbi tale iuramentũ eſt cõtra rationem. vide que remiſi ad lecturã Abba.

b ¶ Iure naturali alimenta debentur de iure naturali. et ideo non valet pactum in cõtrarium vt per Io. an. in ſpec. qui fil. ſint legiti. ⁊ ſequit Petr. de ancha. in c. canonum ſtatuta. circa medium. de conſtituti. ex quo dicebat ſpec. in predicto tit. qui fil. ſint legi. §. j. ver. ſed pone. quod nõ valet pactum q̄ filiũ nõ tenetur alere pater. ⁊ idẽ erit in dote danda filie vcʒ q̄ nõ valet pactũ q̄ pater non teneatur eã dotare ſm ro. in l. j. ſol. mat. ⁊ limita iſtũ text. in ſimili dũ dicit q̄ parenti debentur alimẽta niſi talis pater eſſet in delicto pacis rupte. caſus eſt no. in c. j. §. ſiſquis hominẽ. de pa. tenẽ. intellige tamen vt ibi patet ex litera p bal. in auten. bona dã. C. de bo. dã. Itẽ fallit in patre q̄ cõtra patriam venit qñ nedum iſti alimenta nõ debentur ſed poterit impune occidi per tex. no. in c. minime. de reli. pro quo vide not. per moder. in l. q̄uis. cũ l. ſeq. ſol. matr. an aũt et qñ alimentis renunciari poſſit etiã cũ iuramento. vide Bal. in l. pactũ. C. de col. ⁊ qđ not. Bar. in l. cum hi. in prin. de tranſactio. ⁊ qđ not. ro. in l. j. ſol. mat. vide Bar. in l. filiũ. vbi pupil. educa. debe. ⁊ facit iſte tex. pro eo quod conſuluit Dyn. in conſil. vij. incip. queſtio talis eſt quidã noie odanus. ⁊ adde tu quod tale pactũ nõ firmatur iuramento ſm do. Maria. ſozi. in c. ſi diligenti. in glo. j. de fo. compe. ita nec valeret ſtatutum vt ibi per ipſum.

3 Cognitio de qua hic an ſit ſummaria vel ſemiplena.
4 An ſufficiat in iſta ſummaria cognitione probare per iuramentum.

Solent. ¶ Hic incipit tractatus de tertia parte rubrice. ſcilicet de alimẽtis preſtandis

c ⁓ Andre. Poma. ¶ Naturali. vide Feli. c. cum inter priorem. in v. col. de reſcrip.

d ⁓ Andr. Poma. ¶ An valeat. vide Socinũ. in c. ſi diligenti. in ſcđo membro principali. col. iiij. ⁊ ſe. de fo. cõpe. ⁊ Alexan. in. d. §. eleganter. hic allegato. in iiij. col. ver. predictis. ſi gemini. in c. q̄uis. in ij. col. ver. quid ſi filia de pactis. in vj.

e ¶ Quero aliquis. vide etiã Bar. in l. ſi marito. §. voluntate. ſol. mat. ⁊ in l. poſt dotẽ. eo. tı. ⁊ qđ not. in ſimili in l. ſicut. §. ſi deberi quib. mo. pig. vel hypo. ſo. ⁊ incidenter imo. in l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. de ver. obl. vide Barto. in d. l. j. C. de mendican. vali. lib. xj. ⁊ glo. ibi ⁊ Bald. in l. ſi quis argentum. §. ſʒ ſi quis. de do. ⁊ ſpecu. qui filij ſint legi. §. j. verſi. quid ſi is qui petit.

⁓ Andre. Poma. ¶ Aliqs. vide qđ in ſimili dicit Alex. in auť. preterea. in vj. col. C. vnde vir ⁊ vxor.

f ⁓ Andre. Poma. ¶ Quero quid. ⁊ ſic ſentit Bar. qđ filius nõ potuit petere legitimã interim idem tenuit in auť. ſi qua mulier. C. de ſac. ſanc. ecc. ⁊ auť. idẽ eſt. C. de bo. que li. contra tʒ Bal. in. d. auť. ſi qua mulier per tex. ſingu. in c. cũ ſcimus. de reg. ego allego gloſ. ſing. pro Bal. in c. ex tranſmiſſa. qui fi. ſint legi. et vide que dixi. in d. c. cum ſcimus.

⁓ Andre. Poma. ¶ Quero quid. vide Feli. in c. j. col. xix. ⁊ xxvij. de probatio.

inter libertos ⁊ patronos ⁊ hoc intedit. Liberti cogūtur alere patronos et eorū filios ⁊ parentes ⁊ officio iudicis cognoſcetur an ſit libert⁹ ⁊ de facultatib⁹ liberti ⁊ patroni ⁊ an cauſam habeat recuſandi. hoc dicit uſq; ad finem .l. ¶ No. qḋ ſententia lata in cauſa ſummaria non facit preiudicium ſi agatur ordinarie vt. ſ. eo. l. §. ſi vel parens. ⁊ .j. de re iudic. l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. ¶ Not. † vnam actionem preiudicialē per quā quis ſe negat libertum: qḋ vt glo. dicit facit vendicando ſe in ingenuitatē. vt. l. circa. ſ. de pba. Quero vtrū † iſta cognitio ſit ſummaria vel ſemiplena. et dic vt glo. que incipit. ſ. ſummatim. et vera eſt opinio gloſſe per iſtum text. q2 ſi cauſa alimentorum cognoſceret plene faceret preiudicium in alio. vt l. pe. et ibi no. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ⁊ l. j. C. de ordi. iudi. ¶ Op. C. de iudi. l. iudices. vbi dicitur quod plena debet eſſe cognitio. Sol. fallit hic. Sed hic † quero an in hac ſummaria cognitione ſufficiat probare p iuramentum ſicut dicimus in. l. theſaurus. ſ. ad exhiben. Et Petr. dicit quod non ⁊ bene per. l. iij. §. cauſe. ſ. ad carbo. Pro cuius notitia not. tria quod cauſarum ſummariarum quedam facit plenū preiudicium ⁊c. vt plene ſcripſi. ſ. e. l. §. ſi quis ex his. et ibi vide.

a ¶ Alimenta. §. imperatoris qḋ ſic. de hoc per Bald. in. l. j. §. qḋ ſcim⁹. C. de lat. lib. tol. et Bart. in tracta. de alimentis.

Utrum. ¶ Querit glo. vtrum liberi libertorū teneantur alere patronos: ⁊ vtrum patroni teneantur alere filios liberti. dic vt in gloſſ. et bene.

1 ☞ An vaſallus vaſalli mei ſit vaſallus meus.

Si quis a liberti. ¶ Primum dictum fuit in argumentū quod † vaſallus vaſalli mei nō eſt meus vaſallus. de quo eſt gloſ. in. l. de acceſſionibus. ſ. de diuer. ⁊ tempo. preſcri. ⁊ ibi dedi cōcor. Ad ſecundū dictū quero in quo perdatur ius patronatus qn̄ quis manumittit ex cauſa fideicōmiſſi. et dic vt in gloſ. tamē intelligas q2 non cogitur alere patronum niſi ſit filius patroni vt. l. q ex cauſa. ſ. de bo. lib. ¶ Quero quid in eo qui eſt emptus nummis ſuis. dic vt in glo.

1 ☞ Qualiter eccleſia teneatur alere patronum.

De alimentis. ¶ Querit Ja. de are. quid ſi mulier nō hȝ vnde viuat. Rñdeo q2 tūc cōdemnatur vir inſolidū. arg. huius. §. ⁊ dixi in. l. maritū. ſ. ſol. mat. Querit Dy. † an preſbyter eccleſie teneatur alere patronum eccleſie ſi eſt inops. ⁊ dicit qḋ ſic. ſi ſibi ſupereſt: alias ſecus vt hic.

Alimenta. ¶ Si patron⁹ liberto denegat alimēta perdit ius patronatus ſi libert⁹ patrono redigetur in ſeruitutem. h. d.

☞ Donatarius an teneatur alere donantem: remiſſiue.

Vaſallus alimentat dominum.

Filius emancipatus negans alimenta reuocatur in poteſtatem.

Imperatoris. ¶ Op. C. de libe. cā. l. ſolo. Sol. dicit gloſſ. dic vt ibi ⁊ bene. Querit gl. dicitur hic emptori adijcientur. qḋ venditur. ⁊ gloſ. dicit q2 libertus fact⁹ ſeruus pp̄ter ingratitudinē. Et iſtā tȝ Dy. ſed iſta nō videtur vera q2 tex. dicit q2 a preſide ⁊ ſic nō ipſe patronus: qḋ nō eſſet dubiū ſi eſſet ſeruus. Alij dicūt qḋ venditur libertus vel verius iuſpatronatus vt ⁊ filius venditur. ⁊ vide glo. que incipit vel pro ſaltē. ibi. ſed quid vendetur que opi. eſt verior ⁊ vltima opi. nō vr̄ vera: q2 tex. preſupponit qḋ redigat in ſeruitutē. quo venditur libertus: Preterea tex. vult ponere qḋ ſit maior pena: ⁊ ſi ius liberti vēderetur eſſet minor. Qualiter ergo ſaluetur iſta glo. dic qḋ ſm lec. glo. precedentis. qn̄ dicit text. commoueantur q2 hoc modo non ſint commoniti actu quod venditur iuſpatronatus. ſi autem intelligitur q2 amoueantur. id eſt corrigantur. ⁊ tunc procedit prima opi. ¶ Inducitur in argu. † an donatarius teneatur alere donantem ⁊ glo. ſunt varie ſeu contrarie in. l. vlti. C. de reuo. do. ⁊ .j. de re. iu. l. in condemna. dic vt not. per Cy. in. d. l. fina.

2 ¶ Querit Dyn. † vtrum vaſallus teneatur alere dominum ⁊ videtur quod ſic ar. huius. l. Preterea vaſallus tenetur dn̄m defendere: vt col. x. q. ſit for. fid. c. j. ſed ſi non preſtat alimenta videtur necare. vt. l. necare. ſ. eod. ergo tenetur eum alere. glo. tangit in l. ſolo. C. de libe. cau. facit glo. in. d. c. j. que ſit for. fid. et hec nō. ſpecu. in titu. qui fi. ſint legi. §. j. ver. quid ſi dominus. ¶ Quero † an filius emancipatus qui denegat alimenta reuocetur in poteſtatē ⁊ Jacob. de are. dicit quod ſic arg. huius. §. ⁊ l. j. C. de ingra. li. et ſ. de iure pa. l. ingratus.

1 ☞ Reperitur actio preiudicialis negatiua.

2 Non exiſtens in quaſi poſſeſſione filiationis nō alitur.

3 Actio preiudicialis per quam nego aliquā eſſe vxorem meam.

4 Exiſtens in poſſeſſione prebende alitur ex ea etiam ſi de ea ſibi moueatur queſtio.

Si neget. Iſta lex habet tres. lec. et vno modo legit Jac. de are. vt recitat Cy. C. eo. l. fi. qḋ filius petit alimenta a patre. ⁊ in ſummaria cognitiōe fili⁹ obtinuit: quare pater cogitur alere: nunc pater agit preiudiciali dicens illū non eſſe filium legi. cum mater fuerit ſerua alterius. et ſic non vxor an pendente hac actione preiudiciali filius debeat interea ali: et dicitur quod ſic. et an illa pronuntiatio in alimentis preiudicet in filiatione. certe non. In textu ibi interim. id eſt pendente

cauſa ſuper actione preiudiciali in qua debet fieri plena probatio filiationis: q2 primo fuerat facta ſummaria in cauſa alimentorum. vt dicit Jaco. de are. ⁊ no. per Cy. C. eo. l. fi. et ſecundum iſtam lec. Not. † iſtud quod dixi tibi in. l. iij. §. q2 plautianū. ſ. e. q2 inuenitur preiudicialis actio negatiua. et ſecundum iſtam lec. habes quod iſta lex nil facit ad illud ad quod alleg. glo. hic et in. l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens. quando dicit tex. nec decernent alimenta ⁊c. et ſic intelligit ibi gloſ. q2 pendente cauſa alimentorum debeat ali: quod non probat hic tex. imo quod pēdente preiudiciali cauſa. Secūdo modo legit eam Dy. q2 hic erat queſtio de matrimonio et filiatione q2 negaba vxorem et eſſe ex me natum: interim dȝ ali. et ſic facit pro glo. que eſt in. §. ſi vel parens. in. l. ſi quis a liberis. ſ. e. ¶ Uideamus iſtā lec. Dy. quomodo erat q. de matrimonio et filiatione. et oportet te dicere q2 erat incidens q2 petebat filius alimenta: ego negabam ipſum eſſe ex me natum et matrem fuiſſe meā vxorem. Certe pēdente iſto iudicio cogitur alere filium: et tunc nullum fit preiudicium in filiatione: que ſupereſt et agitatur in eodem iudicio. ſecūdum Dy. Eſt ne vera iſta lectu. Certe ſi eſſet vera tunc ſequeretur abſurditas quia quilibet Ribaldus poſſet ire ad vnum diuitem hominem et facere queſtionem filiationis qa interim deberet alimentari. Et idem tenet glo. in. l. vlti. C. eo. Ut ergo ceſſet iniquitas intellige glo. que eſt in. l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens. et aliam que eſt in. l. vlti. C. eo. et hanc. l. ſm iſtā lect. quod poteſt eſſe verum in vno caſu quando quis eſt in quaſi poſſeſſione filiationis quod interim debeat ali. alias non vt lege prima. §. idem iul. ſupra eodē. ſed ſi † non eſt in quaſi poſſeſſione filiationis tunc nō debet ali niſi precedente aliqua cognitione. vt lege prima. §. ſi ea. infra de ven. in poſ. mittē. et. l. iij. §. cauſe. infra ad carbo. ¶ Tertio modo legitur vt Dyn. tāgit hic q2 erat qḋ de matrimonio de filiatione non principaliter ſed an eſſet legitimus: interim tenetur eum alere. et Dy. nititur hoc impugnare quia ſi hoc eſſet verum cauſa alimentorum non poteſt ſubeſſe: quia ſi pronuntiatur eſſe matrimonium ſequitur qḋ ſit filius legitimus. ſi pronuntiatur ſerua: cogitur eū alere vt filium et ſeruum ſuum et ſic cauſa alimentorum non poterit ſubeſſe. Sed dico quod Dy. arguit ab inſufficienti partium enumeratione. quia lex non dicit de ancilla ſua vel alteri⁹ quia ſi eſſet ancilla alterius tunc non cogeretur pater alere illum ſeruulū extranei ſed dominus eius et ſic poteſt procedere. ⁊ ſecundum iſtam lect. † habemus nouam preiudicialem actionem: ſcilicet quod nego te eſſe vxorē meā. et ita ponit Dy. in. §. q2 plautianū. vide per ſpec. qui ponit in titu. de ſpon. ¶ Ultimo Dyn. iſtam. l. inducit in ar. ad. q. † Alicui mouetur. q. de prebenda an interim debet ali ex ea. Et certe ſic ſi eſt in poſſeſſione ipſius prebende: et pro hoc. l. fi. C. de ordi. cog. ⁊c.

1 ☞ An habēs heredes patris et auū maternū ab illo potius ali debeat et a quo ali debeat habens filium et patruū diuites vel auum et patrē. nu. 2.

Non quemadmodū. Deſcendentes p lineam maſculinam coguntur alere aſcendentes ſuos: ſecus ſi per femininā niſi in ſubſidiū. h. d.

¶ Ultimo. adde an Abbas expulſ⁹ poſſit facere pactum de rebus monaſterij et debeat alimentari. vide de Bal. in conſi. ccccxxxviij. volu. iij.

Andreas Pomate. ¶ Dicat. vide Alex. conſilio cxxxvj. ver. et quod ita. in. ij. vo. Aret. in. c. monach⁹. colum. iiij. de acu.

hic dico eſſe caſum eius quod † ponitur in. l. ſi quis a liberis. §. item reſcriptum. ſcȝ an debeant alimētari ab heredibus patris vel ab auo paterno: et dico q2 ab auo materno ita videtur caſus hic. Et Dy. volens fugere contrarium exponit text. dum dicit non ſit ſuperſtes ⁊c. ſubaudi vel heredes eius. ſed iſte tex. tunc nil releuat nec eſt de mente huius litere. et hoc voluit tex. in. §. item reſcriptū. ibi in ſumma egeſtate ⁊c. credo q2 hoc ſit verū. licȝ aliter dicat Pe. in. l. alimenta. C. de neg. geſt. ¶ Querit Jaco. de are. † aliquis habet patrem et filium diuites a quo petit alimēta. alia queſtio eſt. aliquis habet patrem et auum diuites a quo petit alimenta. Ja. de are. format hic et in. l. ſi. C. de alen. libe. et Cy. eum recitat licet ſit aliqualis variatio. nā ibi tenet q2 filij ſit electio. hic tenet quod prius debet petere a patre q̄ ab auo: vel a patre prius q̄ a filio: ⁊ hoc puto verius. ⁊ eſt ratio. quia tex. in. l. ſi quis a liberis. ſ. eo. verſi. et magis. dicit q2 hec res deſcendit ab equitate et charitate ſanguinis: ſed quod pater alat filium eſt de iure naturali non autem vt filius preſtet alimenta patri vt dixi ſ. e. l. ſi quis a libe. §. ſi vel parens. ergo equitas naturalis facit vt prius petantur alimēta a patre q̄ a filio. et ſic cum pater ſit de propinquiore ſanguine putarem q2 prius petantur alimenta a patre q̄ ab auo. et hoc dicit Ja. de are. et dixi in. l. j. ſ. ſi. ſ. de iuſti. ⁊ iur.

1 ☞ Alimenta an debeantur annua vel menſtrua.

2 Et an filius viuente patre dicatur habere aliquod ius in debito bonorum ſubſidio.

In bonis. Patronus nō habet ius in bonis liberti niſi pro alimentis in caſu neceſſitatis. hoc dicit. ¶ Nota † quod dicit de alimentis menſtruis. et tene menti. et ſic videtur qḋ qui debet alimenta debet ſoluere de menſe in menſem. ¶ Opp. C. de epiſ. tur velle q2 teneat aſſignare legitimā filio pater eo viuente. Sed pro ſol. vide concor. quam poſui in. l. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. eccle.

¶ In bonis. q ro an. ſolent aliqui Moder. examinare hoc in. l. ſtipulatio hoc modo. de ver. ob.

¶ Non queadmodum iure naturali. ⁊ ob hāc rationem dicebat bal. in aut. res que. in. ij. colum. cōmunia de leg. quod ſuus non tenetur dotare neptē ſi filius habet vnde dotet ſicut diximus in alimentis alſ ſic. an autem qs teneat ſubuenire potius filio ſuo quam patri ſuo ⁊ cōtra. vide de Cyn. in l. ij. in fi. C. de pa. qui fi. diſt. vide Barto. in lege dit dotem. infra de col. bo. dum loquitur quis teneat dotare neptem pater an auus.

* Aduerte quod Bartol. in hac lege alleg. cōtrarius dum vide

a Andreas Pomate. ¶ Quero an vide Bart.in l.poſt emancipationẽ §.j.ff.de libe.leg. Panor.cõſi. lxiij.in fi.j.vol.Alex.conſilio.clxxx.v.volu. Bal.cõſilio.ccvj.inci.pater in.j.parte.Et limita vt per Jo.de ana.in.c.ij.co.xiij.de delic.puc.Et in.c.iudei.ij. de iudic. et ad iſtam.q.vide etiam Alex.cõſi. lvij.in pri. iij.vol. Andreas Pomate.

et cle.l.ſi quis ad declinandam.vbi dicit quod annua die. Jaco.de are.ſol. valde ſolenniter. et dicit quod quandoqꝫ alimenta debentur in perpetuũ vt pauperibus talis hoſpitalis vel fratribus:tunc debentur annua vt in contrario: quandoqꝫ debentur alimenta

b ¶ Et quidam habent.Et illam gloſ.ſing.tene menti.licet ſit reprobata.tu potes eam ſoluere quod aut ingrediatur monaſterium et ſic venit naturaliter et tũc debetur.caſus eſt ſing.in.c.cum ſcimus.de reg. ſecũdum Bal.in auť.ingreſſi.aut non:et tunc ex ſtatuto : puta quia filius eſt condemnatus et pater tenetur ad legitimam et tunc procedit glo.iſta eſt ſing.glo.in rubrica de decu.lib.x.C.et vide Joan.de imo.in.c. raynutius de teſt.ſi filius habet in bonis patris ius viuo patre tex.glo.et Barto.in lege poſt emancipationem.ff.de lib.leg.et vide Barto.in lege ſi quis legatum.§.primo.de fal.et in.l.iij.C.de iu.et fac.igno.

c Andreas Pomate. ¶ Temporibus. Limita vt per Are.conſilio.cxliij.col.xij.

d ¶ Temporibus.Et not.iſtam glo. Et an medici et obſtetrices debeant iurare.vide Bal.in.d.§.ſi illud et ang.in repetitione.l.ſi vacantia.de bo.vacanti. et tene menti qđ ſententia lata iudicio medicorum nõ tranſit in rem iudicatam et ſic poteſt continuo retractari.ita ſingulariter dicit Jo.and.in tit.de homici. in additio.in.§.primo.refert dom. Anto.in.c. propoſuiſti.de probatio.et ibi extendit quod ſententia lata conſilio ſapientis non tranſit in rem iudica.quod 1 eſt ſingulariter notandum.Andre.barb.

* Pro concordia. Aduerte quod teſtis deponens per iſta verba videre ſuo iudicio non probat: quia non 2 videtur deponere per ſenſum corporeum ſed per iu- 3 dicium intellectus. Bartolus in lege quid tamen.paragrapho ſi arbiter.ff.de arbi. Contrarius tamẽ al- 4 lega.in hac lege.in princip. Tu dic quod in hac lege prima.in princip.loquitur in caſu ſingulari quando 5 ſm ſubiectã materiã ſufficit teſtimonium de credulitate quia deponitur de peritia artis alias regula- 6 riter contra. Jta Franc.de aret.in conſilio ſuo. lxiiij. in.iij.columna.et ita procedat prima opi. ratio autẽ 7 ſpecialitatis in ſecunda opi.eſt quia tunc teſtimoniũ c de credulitate admittiť:quia non eſt proprie teſtis. * vide dom.Jaſ.in rubrica poſt gloſſ.ibidem.ff. de iureiuran. 1

e ¶ Quero teſtis. ſemper ſolet iſta lex allegari quod creditur peritis in arte et an teſtis qui deponit per verbum videtur valeat: et an ille qui deponit per d verbum credo de peritia artis excuſetur a falſo teſtimonio.vide Baldum in lege data opera. in. xxij. columna.C.qui accuſa.et de teſte deponẽte per verbum videtur ſcripſi poſt Barto.in.l.qui tamen. §.ſi arbiter.ſ.de arbitris.et vide deciſum de duobꝰ me 2 dicis teſtificantibus vnum fuiſſe tantum vulnus e

ad tempus vt alicui certo homini quem eſt certum moriturum: et tunc de menſe in menſem debentur. Sed dices tu nomine alimentorum continentur veſtes an in omni menſe induet me. Breuiter hoc intellige verum in.l.noſtra quantum ad cibum ꝛ potum. veſtes autem debent dari cum eget.et hoc tenet.gl. i.l.firmio.j.qñ di.le.ce.facit.l.nec ſemel.§.ſi i habitatione.eo.ti. Predicta intelligo vera niſi per diſponẽtem eſſet aliter declaratum:quia dixit annuatim vel dietim vel quolibet menſe:vt no.in.d.l.nec ſemel.§.ſi in habitatione.facit.l.diarijs.j.de ali.et cib. le.declaraui plene in.l.pecunie fortem.ifra de ali.et cib.le.

2 ¶ Quero † an[a] filius dicatur habere aliquod ius in a debito bonorum ſubſidio viuente patre. et quidam b habent[b] hic per Dyn.additionem et de hac qſtione glo.auť.de heredibus et fal.§.ſi quis autem nõ implens videtur dicere quod ſic.et pro hac.l.papi.§.ſi quis impubes.ſ.de inoffi.teſta. Jn contrarium videtur caſus in.l.noſtra : qꝛ patronus nullum ius habet in bonis liberti.et pro hac.l.ij.j.ſi a pa. quis fuma.verum eſt quod viuo patre non dicitur debitum proprie ſed quaſi debitum glo.eſt expreſſa.C.de iur. et fac.igno.l.iij facit.j.col.bo.l.j.§.ſi impuberi. et qđ ibi dixi declarabo melius in.l.is poteſt.j. de acqui. here. Ultimo quero dicitur hic qꝛ nullum ius hꝫ niſi ſit egenus.an ergo tũc haberet ius in bonis liberti. et dico qꝛ non qꝛ ſi haberet ad quecũqꝫ tranſirẽt bona tranſiret iſtud onus.quod eſt cõtra.l.heres liberti.j.de obſe.mihi ergo videtur quod ſit onus perſone pro rebus ſecundum quod alias videtur in.l. reſcripto.in fine.j.de mu.et ho.

¶ De vẽtre inſpiciẽdo cuſtodiẽdoqꝫ partu. Rub.

¶ Continuatio rubrice huius apparet ex principio legis prime.

1 Obſtetrices que adhibentur in aſpiciendo ventrem iurare debent.
Medici miſſi ad inſpiciendum vulnus iurant.
2 Teſtis deponens per verbum videtur qñ probet.
3 Relationi peritorum in arte quod credatur.
Modus ſcribendi cõmiſſionẽ factam peritis.
4 Plures periti adhibentur quãdo plures haberi poſſunt.
5 Dictum duorum teſtium an eneruetur per dictum vnius dicentis contrarium.remiſſiue.
6 Plus creditur vni affirmanti qꝫ duobus negantibus.
7 Teſtimonium de credulitate quando ſufficiat.

c T Emporibus.[c] Hic dicit qđ in nouo facto * conſilio opus eſt.et iſta eſt notabilis.l. 1 Quero primo † an iſte obſtetrices que adhibentur habeant iurare. et gloſſ.dicit forte quod non.et vide gloſſ. que incipit ſic. C. de d fide inſtru. ꝛc. et not.iſtam gloſſam.[d] pro medicis qui mittuntur ad videndum vulnus an ſit mortale vel an ſit remanſura cicatrix. et Jacobus de are.tenet gloſſ.in lege iuſiuran.C. de teſt. dicit ne verum iſta gloſſa.et illa certe non:quia dicit cõtra legẽ hac 2 edictali.§.is illud.C.de ſecun.nup.et contra.l. cõpa- e rationes.C.de fide inſtru. ¶ Quero † teſtis[e] examinatus et interrogatus quantũ petitũ fuit:dicit centũ floreni vt mihi videť: 3 an iſte teſtis probet. et hic videť ca- a ſus quod ſic.vbi dicit tex.videri.imo diceres tu caſus eſt hic qđ non :quia videri eſt teſtimonium de credulitate:non de veritate. et hoc dicit gloſſ. quã glo.nunc expediui qđ illud eſt teſtimoniũ credulitatis nõ veritatis. tñ tex.alibi dicit contrariũ:qđ tantuꝫ eſt dicere pregnantem videri quan- 4 tum pregnans eſt. vt. l. quid tamen. §.ſi arbit.ſ.de arbit.ꝛ.l. diui fratres. §.j.j.de liber.cauſa.ꝛ ſecundum illas ll.gloſ. hic non bene dicit: quia ſcđm illas.ll.teſtimonium eſt de veritate.ꝛ hoc etiam põt colligi ex iſto tex.qui dicit pregnantem videri. ꝛ poſtea dicit pregnantẽ nõ eſſe: ꝛ ſic iuriſcõſul- b tus vtitur illis verbis quaſi non eſſet 5 aliud pregnantẽ videri ꝛ pregnantẽ eſſe. ¶ Quero † vtrũ[a] hoc ſit verum quod perito in arte ſua ſit credendũ. Certe caſus eſt hic quod ſic.Ex quo tex.tu qui iudex es dic cõmitto tali ꝛ tali expertis in arte illa. ꝓ hoc facit qđ habetis in ꝓemio digeſtorũ ibi: quis amplius ꝛc.ꝛ.l.j.ſ. ſi menſ. falſ. mo.dixe.ꝛ de acqui.re.do. l.lacus. et l.ſemel.C.de re mili.li.xij. ꝛ in auť. de nõ alie.§.qđ autẽ colla.ij. ¶ Sed † quero debet ne duobꝰ committi vel vni vt credatur vni. et text. iſte requirit quod ſint duo. et breuiter ſi ciuitas habet plures artifices in illa arte tũc duobus cõmittitur. ſed ſi non habet niſi vnũ tũc illi ſoli cõmittitur.vt.d.§. qđ autem.in auť.de non alie. ¶ Ulterius[b] hec.l.facit in argu. ad queſtio. † quotidianã. duo teſtes dicũt de ali

mortale quod ſufficit.vt in.§.quod autem. in auten. C.de non alie.l. compara. C. de fide inſtrumento.c. quoniam contra.de probatio.nota. Barto. et alij in proemio digeſtorum . et Bartolus in.l. quoties.C. de ponde.et auri illa.libro.x.et in.l.prima.§.fina. de verbo. ob. et Bald. ꝛ Sali.in d. l. compara. ꝛ cano. in.c.propoſuiſti. ꝛ de proba. ꝛ ſatis eſt qđ predicti q habent ſuper tali cognitiõe depõere ſint experti in arte ſua vt dicit text. in. c.finali. de fri. ꝛ male. vł quod ſint medici l. ſemel. C. de re mili. libr.xij ꝛ c.ſignificaſti.el.ij.de ho.ꝛ medici in propoſito dicuntur illi qui eas egritudines curare ſolent tam febres qꝫ etiam vulnera.l.j. in princi. ꝛ ibi Bar. j.de var. ꝛ extra de ordi.cogni.vnde appellatiõe medicorum veniunt obſtetrices ꝛ qui nõ vniuerſaliter ſed etiam certam partem corporis curare ſolent vt dolores dentium ſeu auricularum etiam ſi per incãtationem curarent vt dicit tex.ibi no. Bald.in.l.j.C. mandati.ꝛ ſic apparet non oportere quod ſit doctoratus quod patet etiam ex.l.j.§.ne autem.C.de communi ſeruo ma . vbi ſerui vtriuſqꝫ ſexus poſſunt eſſe medici quod eſſe non poſſet ſi ad hoc vt quis dicatur medicus requireretur doctoratus:quia cum doctoratus ſit dignitas.c.quanto.de magiſt.no. Bar. in.j.conſtitu.codi.ꝛ in.l.j.ff.de teſt.mili.ꝛ Bald.in.l. e j.in princip.ff.de iuſtitia ꝛ iure. cum ſimilibus . ſerui autem a dignitate repelluntur.l.penul.ꝛ fin.C.q mili.non poſ.libro.xj.ſequeretur quod non poſſent eſſe medici contra.d.§.ne autẽ. Adde tu quod vbicũqꝫ cum dicto vnius medici probate note ꝛ in arte periti concurrit longitudo vite in cura infirmi vel etiam quod vulnus non eſſet in loco in quo non requireretur conſilium medicorum vel aliud cõcurrere quod medici dictum iuuaret tunc teſtimonium vnius medici eſt ſufficiens ad abſoluendum . non obſtant iura que dicunt quod vbi de peritia artis teſtimoniuꝫ redditur non ſufficit vnus teſtis: ſed requiruntur plures vt in autentica.de non alienandis.§.ſed neqꝫ.in verbo architectis.et in.l.ſemel. de teſtamen. milita. a libr.xij.in verbo medicis.ꝛ hic text.in verbo omnes vel due.et in lege hac edictali §. mobilium . in verbo arbitros , quia iſta iura procedunt quando plures fuerunt adhibiti quia tunc per plures fienda eſt b probatio.ſed ibi vulneratus ſolum vnum medicum

adhibuiſſet vel aliter fuiſſet adhibitus ſi eſt probate note ꝛ peritus in arte iudex poteſt ſe conformare cum dicto illius.argumento.l.prime. in fine.de verborum obligatio.et quia non debet vulneratus ſubtrahere aduerſario facultatem probãdi nullum medicum vel vnum adhibendo ꝛ hoc conſuluit clarius Bal . eius conſi.cccij. ſecũdo volumi. Scias etiam vnuꝫ quod dicit Baldus in.l. ſi mora. §. ſi vir . ſupra ſoluto matrimonio. quod ſi vulneratꝰ non adhibuit medicum preſumitur ſua culpa mortuus quando vulnus poterat habere ad morteꝫ et vitam iudicio medicorum ꝛ que ſint conſiderãda ad videndum an ſit mortuus ex vulnere vel ſui culpa poſuit Bald.conſilio.cxxv.primo lib. ꝛ ſtetur dicto vnius periti in arte quando plures haberi non poſſunt.tenuit Romanus eius conſilio xx.vbi dicit quod licet iſtis deponentibus de eorum peritia deferatur. iuramentum : tamen ſi ſit ſtatutum quod in cauſis aliquibus procedatur ſummarie ſimpliciter et de plano iuris ſolennitate non ſeruata quod abſqꝫ iuramento valebit eorum dictum. allegat Bart. j .de dona.l.ſi filius.ꝛ in tractatu ad reprimendum ſuper verbo videbitur.ꝛ Rom.ipſe comprobat per plura media.

Andreas Pomate. ¶ Teſtis. Adde Pau.de caſtro.in.l.j.ff.de iuſti.ꝛ iur.vbi late per Jaſo.in.vj. colum.vide Alexan.conſilio.cxlix.verſic.et licet.v.volumi.Areti.in.l.plene.§.ſi ita.ff. de lega.j. in quarto notabili.Roma.ſingu.cclv.ꝛ quid ſi teſtis dicat ut ſi fallor. vide Pau.de caſtro.conſilio.cclxxviij.inci. viſo proceſſu.col.fi.ꝛ an valeat ſtatutum quod teſti deponenti de credulitate credatur.vide Roma. qđ ſic ſing.ccclx.Aret.conſi.cxlij.incip.ex facto proponitur.per Pau.de ca.conſi. cxcviij.incip.viſa inquiſitione.in.ij.colum.Rapha.com.conſil. cxxxiiij.in.ij. col.Alex.conſi.cxlj.j.volu.ancha.conſi.clxxvj.incip. ex conſuetudine.in fi.

Andreas Pomate.

a ¶ Utrum. Uide Alexan.conſilio. cxlviij.in.ij.colũ. ij.volumi.ꝛ conſi xv.colum fi.j.vol.Roma.conſi.xx. in.ij.colum.ꝛ que ſcripſi in.j.conſtitu.ff.veteris.in vlti.col.verſi.item no.

b Andre. Poma. ¶ Ulterius. vide Cepo . conſil. xxviij.colum.antepe.

a ¶ Quam duobus. exemplum quando dicis eſt hic maritus ſic etiam ſi negatiue referatur ſm Imo. ꝑ iſtum textum. ⁊ l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ſoluto matrimonio.

b ¶ Ex hoc reſcripto. de banno. Et adde que dixi in rubrica. de regul. iur. poſt Roma. et adde gloſ. in l. iij. §. qd ergo. de ſuſpe. tuto. et nota. per Bartol. in l. illicitas. §. veritas. de officio preſi. ⁓ Andreas Poma.

c ¶ Alteri⁹. Uide Felinum in. c. propoſuiſti. in. iij. colum. de ꝓbationib⁹.

quo negotio qd ſic: alius dicit cōtrarium: an ſit probata intentio actoris. et hic videtur caſus qd nō ledit dictū vnius: ⁊ iſta queſtio eſt multum pulchra ⁊ quotidiana: ⁊ iſtā ponit Cy. in l. j. circa fi. C. de iureiuran. ⁊ ibi vide.

6 ¶ Alterius nota qd iſta. l. facit pro glo. quam habes in l. diem proferre. §. ſi plures. ff. de arbi. qd magis † ſtatur dicto vnius affirmantis quam duobus[a] aut tribus negantibus. hic eſt textus. ⁊ Jacob. de are. ponit hic et Oldra. quandā diſtinctionē quaꝫ ibi dixi vt habes hic in libro meo.

7 Quando † autē teſtimoniū credulitatis ſufficiat. vide Ja. de bel. in auť. de herc. ⁊ falc. §. hinc nobis. ⁊ poſuit poſt omnia contraria ⁊ bene. Itē eſt ar. ad id de peritis in arte ſua. Sed vide plene in ſpe. in tit. de proba. §. ſi. verſi. hoc quoqꝫ.

d ¶ Ultimo. Et vide Bart. in l. pe. ff. de adul. ⁊ l. j. §. ſi ſeruus. ff. de acq. poſ. Bald. in l. j. ff. de legi. ⁊ in auť. q̄ ſupplicatio. C. de preci. impe. offe. l. huiuſmodi. §. cū ita. de leg. j. Bal. in l. ſi duo. de acq. here. and. barb

d ⁓ Andre. Poma. ¶ Ultimo. Uide Feli. in. c. que in eccleſiarū. in. iij. col. verſi. quinto caſu. de conſtitu.

e ¶ Denuntiari. Ad intellectū huius. §. vide Bar. in l. in diem. ff. de aqua plu. arcend. ⁊ ſemper allegatur iſte tex. quod iudicium et citatio debet dirigi contra illum quem principaliter negotium tangit et nō ad illum ad quem negotium ſpectat in conſequentiam. de quo text. ad hoc facit feſtum Bald. in rubr. de ſuc. edic. vbi dicit ꝙ ille debet citari in iudicio cuius intereſt tanq̄ꝫ pars. de quo dicto facit feſtuꝫ do. Cardi. in. c. inter quatuor. de ma. ⁊ obe. facit qd voluit idē Bal. in l. ſi curatoris. de iure delib. ⁊ in l. nam ita diuus. de adop. ⁊ in l. obſeruare. §. proficiſci. de offi. procon. dicit tamen Bal. in l. ab eo. quomodo ⁊ quando iudex. quod ad ſubſtantiā iudicij ſufficit citare illum ad quem dirigitur petitio. ſed quo ad extenſionem preiudicij non preiudicat iſta ſcientia niſi fuerint citati illi quorum intereſt. et dicit hanc fuiſſe doctrinam Innocen. in capitulo humilis. de maio. ⁊ obe. Dico quod hic eſt text. vbi probatur quod debet iudicium dirigi in illum ad quē principaliter negotium ſpectat. ⁊ Bald. ibi ex abrupto loquitur. nam Innocen. in dicto capitu. humilis. dicit quod in citatione requiri debent omnes quos cauſa tangit. l. nam ita diuus. de adop. l. in cauſe. §. cauſa cognita. de mino. l. de vnoquoqꝫ. de re iudic. l. ſi deſerta. C. ſi ob publi. penſi. ⁊ abſentibus non preiudicat l. etiam. §. veluti. de mino. poſtea Inno. refert alios argu. eiuſdem text. dicentes ꝙ non tenet qd factum eſt et poteſt dici non tenere ſententiam latā niſi per

1 ☞ Poſitionibus etiam de iure iſto eſt reſpondendum.

2 Si intentatur vnum ex tribus remedijs contra contumacem de quibus in l. conſentaneum. et nihil mihi prodeſt an poſſum aliud intentare.

3 Denegans reſpondere poſitionibus an habeatur pro confeſſo.

4 De banno in quibus legibus fiat mentio.

5 Si conſultor debet eligi eligitur a partibus ⁊ ipſis diſcordantibus a iudice.

6 Occidens deſcriptum in libro bannitorū excuſatur.

Ex hoc reſcripto. Iſte text. allegatur
1 † an poſitionibus de iure iſto ſit reſpondendum. et ſolet allegari l. offici⁹ ff. de leg. iij. ſed mihi videtur qd ſit caſus hic q: interrogatur mulier an ſit pregnans: ⁊ debet reſpondere qd ſic: q: ſi negat tunc mittuntur obſtetrices. ſi cō
2 fiteatur exonerat partem a probatione: ſed † vos ſcitis ꝙ l. conſentaneum. C. quomodo ⁊ qn̄ iu. dat tria remedia contra contumacem ⁊ ſi intento vnum et nihil mihi prodeſt an poſſum aliud remedium intētare ⁊ dico ꝙ caſus videtur hic qd ſic. ibi dum dicit quid ergo ſi non ⁊c. In contrarium facit. l. ſatiſqꝫ. ff. de in ius vocan. vide in l. conſentaneum. vbi de hoc
3 dixi. Item † vlterius ex hac. l. no. aliud an ille qui denegat reſpondere habeatur pro confeſſo. ⁊ facit qd non: ſed remedijs pretorijs cogitur reſpondere. habes per Cynum in l. ij. §. penul. C. de iur. calū. ⁊ ff. de confeſ. l. certum. ⁊ extra de confeſ. c. ij. lib. vj. Item ha
4 bes † hic de banno[b] glo. facit mentionem in l. j. circa
b prin. ff. de requi. re. de iure hodierno habes in auten. item nulla communitas. C. de epiſco. ⁊ cler. ⁊ in titu.
c hic finitur. l. conradi. c. j. colla. x. ¶ Alterius[c] iſta. l.
5 facit ad queſtio. debet † aſſumi aliquis ſapiens: quis debet eligere ſapientē vel iudex vel pars. Et in verſicu. ⁊ notandum. videtur ꝙ iudex. Dyn. dicit quod partes. ſed ſi diſcordant tunc iudex eligat. vt. l. iij. §. fi. ff. de adminiſtra. tuto. ⁊ l. finali. C. de iudic. ⁊ in l. in venditione. §. fina. ff. de bonis auto. iudi. poſ. ⁊ Specul. in titul. de requi. conſi. §. j. verſicul. quid ſi exigi
d tur. ¶ Quero quid de poſſeſſiōe. videtur per l. iuriſiuran. §. ſi de qualitate. ff. de iureiuran. ¶ Ultimo[d]
6 inducitur hec. l. cum glo. que incipit ſcilicet ⁊c. in argumentum. † aliquis eſt ſcriptus bannitus in libro communis alius interfecit eum an excuſetur per formam ſtatuti. Certe ſic per iſtum verſicu. ceterum. et per Dyn. in l. penul. ff. de adulte. ⁊ in dubio preſumitur ignorare vt hic Dy. dicit. ⁊ probatur in verſi. meminiſſe. ff. ea. l.

Meminiſſe. Iſtum. §. allegaui tibi in l. pretor. ff. vi bo. ra. ⁊ in l. queadmo. §. fi. ff. ad l. aquil. quod dictum eſt in vna lege non intelligitur repetitum in alia.

Sicui ventrem. Oppo. dicitur hic qd factum matris preiudicat filio. Contra imo videtur quod factum matris filio preiudicare non debet. vt. l. prima. C. de fal. Solu. in petitorio non preiudicat: in poſſeſſorio ſic. ¶ Oppo. ff. ad carbo. l. iij. §. miſſum. Solu. vt ibi. et l. penul. eo. titu.

e **Denuntiari.** [e] Facit

edictum ſolenniter euocentur. ff. que ſen. ſi. app. re. l. item cum ex eo. ſed bene tenet etiam ſi non vocētur ſingulariter. ſed non preiudicat eis qui non audierunt edictum: hec ſunt verba formalia Innocen. ex quibus apparet quod refert opi. duas. vna eſt: quod iudiciuꝫ teneat: alia qd iudiciū ſit nullum poſtea eligit tertiaꝫ opi. ſcꝫ ſententiā latā non tenere niſi ꝑ edictum ſolēniter euocentur: ſed bene tenet etiā ſi non vocent̃ ſingularit̃ qd ſnīa valeat ſed nō preiudicat eis qui non audierunt edictum. et ita eundē Innoc. refert do. Cardi. in d. c. humilis. in. ij. q. et ſic illud ad quod Bal. alleg. Inn. non fuit opi. Inn. ſed quorūdā. ſi ergo ſit facta citatio per edictū in gn̄e iuxta no. per Bar. in l. fi. C. de iur. deliberan. et quod habetur per Jaco. de but. et alios in auť. ſi oēs. C. ſi vt ſe ab here. abſti. valebit iudiciū. Iſtud tamen qd Inno. dicit ſufficere quod citetur per edictum et nō ſingulariter poteſt limitari non ꝓcedere ſcilicꝫ quādo perſona que citatur eſſet certa et ſciretur: q̄a tūc non ſufficit eam citare per edictum et in genere: ſed requiritur quod ſingulariter citetur. ita voluit ſingu. Inno. in. c. cū in tua. qui ma. accu. poſſunt. et ibi omnes ſequuntur. facit quod voluit Joā. andre. in. c. fi. de elec. in. vj. preterea iſtud dictum Bald. in dicta. l. ab eo. intelligitur quando principalis actus ſpectabat ad illum cōtra quem directa fuit petitio. Ita recte intuenti ſenſit Bald. in d. l. ab eo. inquantum alleg. Innocen. in dicto. c. humilis. vnde iudicium debet dirigi contra illum ad quem principaliter negotium tangit non in conſequentiam. facit quod dixi poſt Bartolum. in l. iij. in. x. colum. in apoſtilla magna circa finem. de pign. adde videndum circa predicta Bald. conſilio. xvj. iiij. volumi. ⁊ ſcias quod licet ſtatutum dicat debere citari proprijs nominib⁹ filios et heredes debitoris non autem generaliter per procur. quod debet intelligi vt ipſi creditori ad cuius inſtantiam citatio emanauit poſſibile eſt facta diligenti inquiſitione notitiam habere propriorum nominum ipſorum filiorum et heredum citandorum: alias autem conſtitutio arctaret ad impoſſibile nec preſumitur quod conſtitutio voluerit quē arctare ad impoſſibile. l. titius. de excuſatio. tut. no. Bald. in l. prima. C. vnde vir ⁊ vxor. ſolu. ſeruabitur ius commune quod vbi incerti ſunt ſufficiat generalis citatio ſi ſunt certi ſpecialis; vt not. Bartolus in extrauaganti ad reprimendum. in verbo per edictum. ⁊ in iuribus allegatis in apoſtilla. ff. quibus

ad. q.[a] quam poſui in repetitiōe. §. cato. in. fi. l. iiij. ff. de verbo. obliga.

1 ☞ Omiſſio crucis in inuentario qd non vitiet.

2 Solennitas leuis que dicatur.

3 Conſuetudo loci inſpicitur in confeſſione alicuius actus.

b **Quod autem.** [b] Omiſſio modice ſolennitatis non vitiat. hoc dicit. Facit
1 ad queſtionem † quando omittitur ſignum crucis[c] in inuentario quod non
c vitiat quia eſt leuis ſolennitas. ſed q̄
2 eſt leuis ſolennitas. Oldra. dicit † qd leuis ſolennitas eſt cuius omiſſio nullum vel paruum preiudicium generat vt hic ⁊ illa dicitur grauis ſolenni
d tas[d] que omiſſa multū obſt. perſone. vt. l. cum hi. §. ſi pretor. ff. de tranſact.
3 ¶ Item nota. † quod in eo quod eſt gerendum debet inſpici conſuetudo loci vbi ſit. facit ad. q. teſtamenti. qd locus vbi ſit teſtamentum debet inſpici. vt. l. ſecunda. C. qui teſtamen. fa cc. poſ. ⁊ l. ij. queadmodū teſta. ape.

Edictum. Mulier ꝓpter imperitiam excuſatur. hoc dicit. ¶ Opp. ff. titu. ij. l. j. et l. iij. §. cauſe infra ad carbo. Sol. gloſ. ¶ Not.

adde Cum. ſingulariter terminantem hoc in. c. fina. de electi. etiam allegatū non ad hoc. ſcias etiam ꝙ licet erratum eſſet in citandi modo ſeu forma a iure traditis nihilominus ſi is cuius intereſt notitiaꝫ habuit citatiōis ꝑ quā nō legitie citabat̃ tamen ita ligatur quēadmoduꝫ ſi fuiſſet legitime citatus. caſus eſt in clemē. cauſam. de electio. ⁊ licet alias ſentētia nō preiudicet nō citato preiudicat h̄ caſu illi q̄ habuit notitiaꝫ licet legitie citatus non fuerit ita tꝫ Ro. cōſi. ccccx. Que aūt diligentia requiratur qn̄ aliquis eſt citandus ad domum ⁊ an ille q̄ eſt in comitatu ciuitatis dicatur abeſſe a ciuitate vt excuſet̃ faciēs citare ſi citari debebat perſonaliter: vide Ro. cōſi. ccccliiij. ⁊ an ſi in cita. requiratur certa ſolennitas an omiſſio ſolēnitatis vitiet citationē ſi in cauſa poteſt ꝓcedi ſummarie. ⁊ ſi nūtius referat ſe oīa feciſſe p̄ſumatur ſeruata forma. ⁊ an preſumēda ſit cōmiſſio iudicis de cita. ꝓ validitate act⁹: vide eundem Ro. cōſi. ccccxcvij. ⁊ formam qn̄o abſens ſit citandus ſiue ſit de ciuitate ſiue nō vide per Bal. conſi. ccclv. j. volu.

⁓ Andr. Poma. ¶ Denūtiari. Iſte. §. eſt ſin. ſm Barba. ꝯſi. xxix. in. xvj. col. j. vol. ⁊ Alex. ꝯſi. clvj. in. ij. vo. et cōſi. v. in. j. col. ij. volu. Feli. in. c. ij. de conſti.

a ¶ Ad queſtionē. ⁊ iſtum. §. pro ſin. allegat Bal. in rub. de ſuc. edic. ⁊ vide que dixi poſt Bart. in l. ſi q̄s inſtituatur. §. item ſi condi. de here. inſti.

b ¶ Quod autem. Et vide Bal. in proe. C. ⁊ in l. fi. C. de iu. delibe. And. barb.

⁓ Andre. Poma. ¶ Quod autē. Pro intellectu huius. §. vide Alex. cōſi. cxlj. in vlti. col. ij. volu. ⁊ conſi. xlviij. col. iiij. Feli. in. c. iij. col. ij. de teſti. cogen. Barba. conſi. cxcviij. Feli. in. c. cum cauſa. col. v. de re iudi. Roma. conſi. cxlvj.

c ¶ Quod autem. ſignum crucis. Uide Bart. in l. ij. de vulg. ⁊ pup. ⁊ que ibi dixi.

d ¶ Grauis ſolēnitas. Et que dicat̃ leuis ſolēnitas. vide Bal. in l. hac cōſultiſſima. in princ. C. qui teſta. fa. poſ. vbi dicit qd eſt illa que nō eſt fundata in aliqua vrgenti ratione vel vtilitate. qd tene mēti. ⁊ adde qd no. Bar. in l. fi. §. cū igitur. in fi. C. de iur. delibe. ⁊ in l. j. §. ſi plures. in. iiij. q. de exercito. ⁊ cōditio appoſita a lege nunq̄ꝫ intelligitur ꝯtinere leuem ſolennitatem. Bal. in auť. matri ⁊ auie. C. qn̄ mu. tu. offi. fungi poteſt. Ang. in l. j. de libe. ⁊ poſthu. Bar. in l. j. de vulg. ⁊ pup. in. iiij. q. ad fi. ij. effect⁹. vide Bar. in l. licitatio. ff. de publica.

quod factum matris filio non preiudicat in petitorio: in poſſeſſorio ſic. ¶ Quero quid ſit iſtud edictum ad exemplum carbo. et due expoſitiões ſunt in glo. et quelibet bona. et dic vt in ea et ſecundam tenet Dy.

1 ☞ Subſtitutio vulgaris tacita qđ non valeat ſine aditione. remiſſiue.

a Qui ventri.[a] Legitur duob⁹ modis. Ad ſecũdum modum qñ ſubſtitutus pupillariter opp. q2 ſua non intereſt: vt. ſ. proxi. l. quod eius non intereſt pꝫ q2 ſi non naſcitur non ſuccedit: ergo ſua nõ intereſt. Dic quod ſua intereſt ꝓpter tacitã vulgarem. et vide gl. que icipit directa vſqꝫ ad finem. Et ſic vides quod ſubſtitutus ſuccedit per tacitam vulgarem: ſed hoc eſt verũ qñ haberet coheredem inſtitutum: 1 † q2 ſine hereditatis aditione non valet tacita vulgaris vt l. quod ſi filius. j. de cap. et hoc nõ examino hic. gl. eſt in. l. lex corne. j. đ vul. et pupilla. ſubſti. et Cy. in. l. precibus. et Guil. de cu. in trac. de vulg. ⁊ pupil. dicam in. d. l. lex cornelia.

a ¶ Qui ventri. vtđ ad qđ allega. bar. iſtã. l. i l. j. in. x. co. de vul. et pup. ☞ Andreas Pomate. ¶ Qui ventri. vide caro. Ray. in §. et qđ ſi tãtũ. xxij. col. de lib. et poſthu.

b ¶ Hoc edicto. ſꝫ an in iſta bonorũ poſſeſſione requirat decretũ iudicis. bal. qđ ſic in. l. fi. ⁊ vid. C. qui admi poſt nico. đ ma. ibi. ita etiã tꝫ ibi pau. de caſtr. et Frã. tigri. in. l. j. eo. ti. Itẽ an iſta bonoꝝ poſſeſſio duret anno ⁊ nunqđ hodie ſit ſublata. vide ibi ⁊ vide b Bal. ⁊ ibi dixi in. l. fi. C. vñ legi.

Is a quo. Fideicõmiſſarius vlis cũ conditio 1 defecit propter natiuitatem poſthumi admitti- 2 tur ad cuſtodiendũ partũ. h. d.

¶ Si ventris noĩe mulier in poſſeſſionẽ miſſa eadẽ poſ. ⁊c. Rubrica.

¶ Continuat Dy. iſtã rubricã ad precedẽtẽ: q2 ſeruatis ſolẽnitatibus que ponũtur. ſ. ti. j. mulier mittitur in poſſeſ. cauſa ventris: vt. l. j. §. ſi venter. et per totum. infra de vent. in poſſeſ. mit. ſed quia quandoqꝫ ad alium dolo malo trãſitur ideo ponitur hic hec rubrica.

Hoc edicto.[b] Primo commẽdat edictum ⁊ eius rationẽ ponit. Secundo ponit mẽtem edicti. Tertio exponit edictum vſqꝫ ad finem. ſecunda ibi idcirco. tertia ibi intereſt autem. ¶ Opponitur j. eadem. l. §. intereſt. Gloſſa exponit hic prede. i. iniuſte acquiſitionis re ipſa. Extra gloſſ. oppo. nonne ſubuenitur alio modo etiam qꝫ per iſtud edictum ſcilicet per petitionem hereditatis vel per rei vendicationem. Sol. illa remedia nõ ſufficiebant in omni caſu: quia poteſt eſſe quod poſſeſſio eſt penes eũ cũ titulo. ⁊ petitio hereditatis non datur contra titulo poſſidẽtẽ. vt. l. regulariter. ſ. de peti. here. Itẽ nõ per rei vẽdicationem: q2 non veniunt ea de quibus nõ eſt dictũ: ſecus in hereditate vt de peti. here. l. ⁊ non tantum. ideo pretor iſtud edictum de neceſſitate poſuit.

Idcirco. Iſta ſecunda pars ſubdiuiditur in quatuor. Primo dicit actionem dari contra mulierem. Secundo in patrem. Tertio dicit ad quid detur contra eos. Quarto dicit dari in extraneum ⁊ hec eſt mens edicti. ſecunda ibi nõ ſolum. tertia ibi actionẽ. quarta ibi neceſſario. ¶ Oppo. ad primum reſponſum quod debeat dari condictio ex. l. non actio in factum: vt. l. prima. ſ. de condi. ex. l. Solu. ibi ex. l. ciuili: hic ex edicto pretoris. vt in gloſſ. ¶ Oppo. ⁊ videtur quod pro poſſeſſione iſta actio non datur in mulierẽ: quia heres habet actionem in eum in quem eſt tranſlata poſſeſſio. Sol. vt ſ. proxi. ⁊. j. in. §. intereſt. ¶ Ultimo oppo. quia erat prouiſum per. l. pretor. in prin. ⁊. §. eſt preterea. j. de bonis auto. iud. poſ. In veritate dubito: ſed poſſumus dicere ꝙ illud edictum habet locum in creditore miſſo in poſſeſſionem: hic in muliere miſſa in poſſeſſionem nomine ventris: ſed iſta ſolutio facit me dubitare ⁊ illud edictũ generaliter loquitur qñ quis eſt miſſus in poſſeſſionẽ: ⁊. l. j. ex quibus cau. in poſ. ea. loquitur etiam de muliere miſſa nomine ventris. poſſumus eñ dicere qđ illud tanqꝫ generale habeat locum: ⁊ iſtud etiam ſpecialiter in hoc caſu. ⁊ ideo vnum per aliud non tollitur.

1 ☞ Quod interdictũ datur heredi vt expellat poſſeſſorem iniuſte miſſum in hac materia.

2 Dubium ſuperueniens qđ non tollit aditionẽ iam factam licet impediat faciendam.

3 Lex in dubio debet intelligi ſcđm materiam tituli in quo ſituata eſt.

4 Executio ſententie late contra principalem qđ poſſit fieri contra eum in quem poſſeſſio dolo eſt tranſlata.

Neceſſario. Uidi qđ actio datur ꝯtra mulierem ⁊ cõtra patrẽ in eo qđ intereſt. ¶ Quero quid de extraneo miſſo in poſſeſſionem. Reſpondet iuriſconſultus qđ de hoc pretor neceſſario fecit edictũ vt dicit in litera. ¶ Quero quid vult dicere non pretoria poteſtate vel manu miniſtrorum. Quidam dicũt qđ ponitur pro eodem. Alij dicunt ꝙ pretoria poteſtas eſt vna pars: manus miniſtroꝝ eſt alia: ſcꝫ per miniſtros pretoris vel miniſtros ipſiuſmet agẽtis. ⁊ vide iſtam gloſ. q̃ incipit miniſtrorum ⁊c. ¶ Ad hãc lec. ſic declaratã op. qđ hic dicit tex. ꝙ non poteſt manu militari: contra. l. ſi quis miſſus. j. ne vis fiat ei. Gl. dat duas ſolutiones. Una eſt qđ ibi auxiliũ manu militari det̃ expulſo: hic dño ſeu heredi deneget̃. Et qđ vult dicere expulſo: dic ei q̃ añ erat miſſus vel mitti iuſſus autoritate iudicis. ſed dño vel heredi q̃ tũc miſſus nõ erat vel nullũ ius haberet denegat̃ man⁹ militaris ſed dꝫ dari libell⁹. ⁊ iſta eſt bona ſolu. Scđa ſolutio eſt ꝙ ibi loqt̃ in poſſeſſore malefidei: hic ĩ poſſeſſore bõefidei. Hec ſolutio ẽ vera ĩ ſe: tñ nõ ꝯgruit huic. l. q̃ loqt̃ tã ĩ bõefidei qꝫ ĩ malefidei poſſeſſore

vt. j. e. l. dolo. ¶ Scđo op. ꝙ heres poſſit expellere iſtũ poſſeſſorem ſua autoritate. nam mulier miſſa in poſſeſſionem non poſſidet ſed detinet ⁊ ſic apparet ꝙ heres poſſidet̃. extraneus ergo miſſus in poſſeſſionem facit violentiam heredi. ergo heres poteſt eum expellere ſua autoritate: vt. l. quẽadmodum. in prin. ſ. ad le. aquil. ⁊. l. j. §. vim. ⁊. l. iij. §. euꝫ igitur. de vi ⁊ vi arma. ⁊. l. ſi vitem. §. ſi ad ianuam. qđ vi aut clam. male ergo dr̃ hic qđ nõ poteſt ꝑ ſe vel ꝑ ſuos miniſtros prout exponitur per miniſtros agentis. Glo. vult ſoluere. ⁊ dicit cõcedo ꝙ verus heres poſſidet ⁊ licet ille intromittatur in poſſeſſionem tñ ꝓpter hoc nõ poteſt illum expellere. Sed ſi poneres qđ ille tenens vellet expellere heredem ⁊ nõ admittere: tunc heres poſſet repellere per vim. ⁊ vide iſtã gl. que incipit pro eodem ⁊c. ibi velut prius ⁊c. et ibi dum dicit nõ pretoria ⁊c. ideſt pretoris officio. Itẽ ibi ciuilius. large accipe vt comprehendat edictum pretoris mortui. ex iſtis cõtrarijs apparet qđ ille q̃ poſſidet ciuiliter ⁊ naturaliter: ⁊ alius ſoluꝫ detinet iniuſte non a ſe poſſidente ſed ab alio: poſſidẽs tũc a ſua autoritate nõ poteſt[a] expellere: ſed debet experiri interdicto vti poſſidetis. vt hic. et. l. hec autẽ. §. fi. in fi. j. ex quibus cau. in poſſ. ea poſſumus etiã intelligere ꝙ hic heres nunqꝫ fuit in poſſeſſione. vt dixi in ſolutione precedentis contrarij. ¶ Uenio ad 1 ſequentem glo. magnã. ⁊ quero † qđ ſit illud interdictum per qđ heres poteſt expellere poſſeſſorẽ. gloſ. reſpondet quatuor modis. Primo qđ ſit interdictũ vti poſſidetis. Scđo quod ſit interdictum vnde vi. Tertio qđ ſit interdictum hoc eſt actio in factũ deſcendens ex hoc edicto. Quarto qđ ſit interdictum ne vis fiat ei. virtus eoꝝ depẽdet ex precedentib⁹ lec. Si enim ponim⁹ qđ heres ante poſſidebat poteſt procedere ſcđm qđ dicitur de interdicto vti poſſidetis. ⁊ vnde vi. ſi dicimus qđ heres nõ poſſidebat procedit ſequens expoſitio. tamen vt clarius iſta liqueant oppo. ad primaꝫ heres non poſſidet anteqꝫ adipiſcatur poſſeſſionẽ: vt. l. cũ heredes. de acquir. poſ. ⁊c. Item adipiſci nõ poteſt poſſeſſionem donec eſt dubium an partus naſcatur: vt. l. cum quidaꝫ. §. qđ dicitur. j. de acqui. here. ⁊. j. ti. j. l. j. in fi. Quomodo ergo cũ non poſſideat ante imo impoſſibile erat eum poſſediſſe: poteſt habere interdictũ vti poſſidetis. certe nõ video. ſol. Rof. in libellis ſuis ſuꝑ hoc edicto ponit qđ heres primo adiuerat hereditatẽ: 2 et poſtea mulier dicit ſe pregnãtem. ⁊ ſic no. † ꝙ dubium ſuperueniens nõ tollit aditionem iam factam licet impediat faciendam. Idem tenet gl. in. l. cũ falſum. j. de acqui. here. Dy. ſoluit aliter ꝙ hic interueniebant illa tria ꝓpter que nõ impediatur aditio licet mulier dicat ſe pregnantẽ. ſ. ꝙ ſic erat opi. vulgi. et ꝙ nõ erat pregnans in veritate ⁊ ꝙ ipſe heres ſic credebat. vt. d. l. cũ quidã. §. ꝙ dicitur. ¶ Scđo op. ꝙ mulier licet non poſſideat mittẽdo alium priuat dñm poſſeſſione. vt. l. peregre. §. quib⁹. ⁊. l. iij. §. qđ ſi ſeruus. de acqui. poſ. ⁊. C. de acq̃ poſ. l. fi. cũ ergo heres nõ poſſideat non hꝫ locũ interdictũ vti poſſidetis. Rof. fatetur oppoſitũ. vñ ad hoc vt habeat locũ interdictuꝫ vti poſſidetis oportet te ponere ꝙ mulier expreſſe egit vt nõ transferat niſi detentationeꝫ quam ipſa habebat. Dy. vero dicit melius qđ mulier per immiſſionem tertij nõ priuat heredem poſſeſſione: quia nõ poteſt transferre plus qꝫ habeat. Ad cõtraria rñdeo qđ loquũt̃ in colono ꝑ quẽ dñs poſſidet: vnde cũ animus domini qeſcit in illa poſſeſſiõe coloni merito transferendo in alium priuat dominum. hic loquit̃ in muliere per quã heres non poſſidet. ⁊ nil allegat Dy. dico qđ iſtud eſt verum. ⁊ gloſſ eſt in l. j. in fi. ſ. vſufruc. quemadmo. ca. ⁊. j. de vi ⁊ vi ar. l. iij. §. vnde vi. ⁊ iſtud tene menti. ¶ Tertio oppo. ſcđm iſtam expoſitionem dicitur ꝙ datur interdictum vnde vi. cõtra. aut heres poſſidet ⁊ non habet interdictum vnde vi: vt. d. l. iij. §. vnde vi. de vi et vi arma. aut dicis qđ heres deſinat poſſidere et diceres tunc contra ea que ſupradicta ſunt. Reſpon. fateor qđ heres nõ amiſit poſſeſſionẽ per immiſſionem factaꝫ de illo. vt. ſ. ſed poſtqꝫ heres acceſſit ad poſſeſſionem ⁊ ille immiſſus eum non admiſit: et in illo actu paſſus eſt vim: vt. l. clã poſſidere. §. fi. cum. l. ſeq. de acqui. poſſ. et ſic oportet te ponere volendo tenere ꝙ detur interdictum vnde vi. ¶ Uenio ad tertium exemplum ſcđm qđ gloſ. dicit qđ interdictũ iſtud intelligitur i. actio in factum ex hoc edicto. iſtud exemplum tenet Iaco. de ra. ꝙ mihi 3 placet: quia. l. debet † intelligi in dubio quod loquatur de actiõe de qua loquitur in titu. in quo ſituata eſt: vt l. imperator. ſ. de in diem adiec. ⁊ no. in. l. fina. in princip. ſ. de conditio. indebi. et iſta lectur. eſt vera et neceſſaria ponendo qđ heres ante non poſſidebat: vt ſupra dixi. poteſt etiam neceſſaria eſſe iſta opini. alio modo. pone quod partus eſt natus ex ventre: ille qui primo adiuerat eſt excluſus per partum: qualiter ſubueniatur huic nato contra poſſeſſorem. Certe per nullum interdictum niſi per iſtud. et de hoc ſentit Rofred. in ſuis libellis ſuper hoc titulo. ¶ Uenio ad quartum prout loquitur in interdicto ne vis fiat ei. licet gloſſ. circa hoc multa dicat: tamen hoc interdictum non poteſt habere locum: quia competit ei qui eſt miſſus vel mitti iuſſus autoritate iudicis: ſꝫ heres non eſt huiuſmodi: ergo et cetera. vt lege ſi quis miſſus infra ne vis

a ¶ Neceſſario. nõ poteſt. Et ſic no. qđ poſſidens ciuiliter ⁊ naturaliter nõ poteſt expellere detinentem ſua ꝓpria autoritate. adde Inn. in. c. inter quatuor. de maio. ⁊ obed. ⁊ qđ no. in. l. fi. C. ſi per vim vel alio modo. ⁊ in. l. fi. alias pe. C. de bo. vacan. libr. x. ⁊ in. l. facitas. C. đ iu. fi. co. li. ⁊ in. l. ob maritoruꝫ C. ne vxor ꝓ marito. ⁊ in. l. a diuo pio. §. ſi ſuꝑ reb⁹. đ re iud. ⁊ in l. null⁹. ſ. ex qb. cau. ma. et not. Bal. etiã ĩ l. ſi deſerta C. ſi ꝓpter pu. pẽſi. et Bald. in. l. certa forma. C. vt ĩ poſ. le. ⁊ ibi tenet ꝯtra Bar. hic ꝑ gl. ordinariaꝫ. in. l. j. §. interdicto. ĩfra vti poſ. ⁊ vide ꝙ not. bal. in. l. fi. C. đ popu. ac. ⁊ in. l. pe. in prin. de nõ nu. pecu. ſꝫ cũ Bar. tenet Bal. ĩ l. j. ad fi. C. de exec. rei iud. ꝑ Ro. in. l. peregre. §. fi. ad fi. de acq̃. poſ.

fiat ei. Alij dicunt ꝙ mulieri cõpetit interdictũ ne vis fiat ei. ⁊ mulier fuit iuſſa mitti in poſſeſſionẽ nomine ventris: ſed nõ placet: quia aut ille tertiꝰ ingreſſus eſt voluntate mulieris: ⁊ mulier nõ poteſt cõqueri: aut cõtra eius voluntatẽ ⁊ tunc mulier haberet cõtra eum auxilium manus militaris. vt. l. ſi quis miſſus. ꝗ. ne vis fiat ei. qđ hic negatur. vnde iſta quarta expoſitio nõ procedit. tenerem ergo tertiã expoſitionẽ tanq̃ magis vtilẽ ⁊ magis cõgruam legi.
4 ¶ Ultimo ſcias † ꝙ do. Cyñ. in. l. j. C. de ali. iu. mu. cau.
a fac. tenet ꝙ[a] cõtra eum in quẽ trãſlata eſt poſſeſſio dolo poteſt fieri executio ſentẽtie late cõtra principalez. alleg. C. vt in poſ. leg. l. certa eſt forma. qđ dictũ eſt contra iſtũ text. facit inſti. de act. §. itẽ ſi quis in fraudem. qđ plene declara vt dixi in repe. l. iij. C. de pigno.

b **Intereſt.** Quero an[b] a muliere poſſit heres petere poſſeſſionem ⁊ fructus. Et iſte tex. facit ꝙ nõ: quia ſolum tenetur ad id qđ eſt vltra. puto ꝙ totũ poſſit peti: vt. l. ptor. §. eſt pterea. ꝗ. de bo. auto. iud. poſ. ſuccedit enim iſta actio q̃ datur cõtra mulierem in totũ in locum actionis que daretur cõtra eã ſi poſſideret. ideo durat perpetuo: vt. ꝗ. proximo. §. ⁊ ſi aliud diceres oportet te dicere qđ eſſet annalis: vt dicam. ꝗ. ti. j. l. j. §. hanc autem. ⁊ ibi probabo.

Hec actio. Opp. ꝙ ſit annalis: vt. ꝗ. tit. j. l. j. §. hanc autẽ. Sol. vt ibi dicam.

Dolo facit. Nota dicit gl. differentiã inter eũ qui tradidit et eũ qui prodidit. vt. l. fi. C. de acqui. poſ. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ mulieri non imputet ſi alius occupat poſſeſſionẽ: vt. l. ſi finita. §. ſi quis dãni. ꝗ. de dã. infec. ⁊ l. ptor. §. eſt pterea. de bo. auto. iud. poſ. Sol. illud verũ ſi dolo fecerat vel ibi in creditore miſſo in poſc ſeſſionem: hic in muliere miſſa nomine ventris que plus debet cuſtodiri. prima placet.

1
2 **Si ⁊ patris.** Verſi. eſt: ⁊ iõ legitur duobꝰ modis. Primo vt verſi. pter ſumptꝰ. determinet ſequẽtia. Scđo ꝙ determinet precedentia. In tex. ibi: ab eo qui eſt in poſſeſſione. alij habent ab ea que in poteſtate. ⁊ iſta eſt communis litera. ¶ Opp. ad primum. C. de
1 euic. l. j. gloſ. nõ ſoluit. dic ꝙ ibi actio de euictione nõ fuit nata ppter principale: ideo non durat pro expenſis: hic fuit nata propter principale: ideo pro expenſis durat. ¶ Quero in quibus ſumptibꝰ loquitur hic. Dicunt quidam ꝙ hic loquitur pro expenſis factis in litigando cõtra illum miſſum: hoc tenendo pcedit prima lec. ⁊ tunc iſte expenſe veniunt iure actionis: vt. l. iij. §. ex quibus. ſ. de aliena. iu. mu. cau. fac. et. ꝗ. qđ fal. tu. auto. l. nouiſſime. ⁊. ꝗ. de leg. iij. l. iij. §. ſi rem. Alij dicunt qđ hic loquitur de expẽſis factis in litigando contra mulierem. ⁊ tunc procedit ſcđa lec. qđ determinet precedentia: et tunc iſte expenſe veniunt officio iudicis. Cũ enim expiret actio principalis expirabit officiũ iudicis propter expenſas: vt. l. iiij. C. depoſi. ⁊. l. terminato. de fruct. ⁊ lit. expẽ. ¶ Sed ad primũ opp. nam videtur ꝙ ſumptus debuerit recuperare a poſſeſſore victo: quia victus victori condẽnatur in expenſis: vt. l. properandum. §. ſin autem. C. de iudi. et. l. qui ſolidum. §. etiã. de leg. ij. Sol. glo. ꝙ ab illo nõ potuit recuperare: vel propter ignorãtiã vel ppter ꝯtumaciã. tenẽdo pmũ: ꝙ ppter ignorantiã non potuit recuperari: tunc procedit prima lec. ſcꝫ ꝙ determinat ſequentia: ⁊ ſic propter expenſas durat actio ſicut ſi propter paupertatem recuperare non poteſt: vt. ſ. l. proxi. §. intereſt autem. Si tenes ſecundam ſcꝫ ꝙ pppter cõtumaciam: tunc non durat actio ⁊ non recuperat: et tunc procedit alia lectu. Cũ enim ex ſua culpa perdiderit nõ eſt equum ꝙ ab alio recuperet. vt in regula iuris damnum qđ quis ſua culpa ſentit ⁊c. Ex pdictis apparet qđ diuerſitas lect. que eſt hic procedit ẜm diuerſas literas. nam hi qui habent text. ab ea que eſt in poteſtate. debent legere ẜm lecturã que loquitur de impenſis factis in agendo cũ muliere. illi qui habent ab eo qui eſt in poſſeſſione debẽt legere ẜm literam illam que loquitur de expẽſis factis agendo cum ipſo.

¶ Si mulier ventris nomine in poſſeſſione calumnie cauſa fuiſſe dicatur. Rubrica.

Si de poſſeſſione. Juramẽtum mulieris excuſat cã a calumnia ⁊ partui nõ nocet nec prodeſt. h. d. Primum dictũ fuit qđ iuramentum excuſat ab expẽſis. dixi in. l. qui ſolidum. §. etiam. ꝗ. de leg. ij. ⁊. l. j. §. j. ad turpil.

c **Hoc edictum.** [c]No. ꝙ calumnia dr̃ quandocunq̃ quis vnum dicit ⁊ aliud ſcit vel facit.

1 ☞ Actio penalis quando ſit perpetua.
2 Juramentum calumnie qđ nõ excuſat ab expẽſis.

Hanc autem actionẽ. Oppo. quod ſit perpetua. ſupra titulo primo. l. prima. in fine. gloſſ. dicit ꝙ illa intelligitur ſecundum iſtam: quod eſt violare literam. Alij vt Jaco. de are. dicunt qđ ibi datur de eo quod ad eam peruenit: ſed certe ibi etiam datur de eo quod non peruenit. ſcilicet ad expenſas. vt lege fina. in fine. ſupra titulo primo. dic ergo † qđ quandoq̃ actio penalis ſuccedit in locum actionis perſecutorie: ⁊ tunc eſt perpetua. vt patet in vtili rei vendicatione que datur contra eũ qui dolo deſijt poſſidere. ita loquitur. ſ. tit. j. l. j. in fi. de tabu. exhi. l. j. §. hoc interdicto. ⁊. ꝗ. ne quid in lo. pu. l. ij. §. fi. ſed quãdo actio ex ſui natura ⁊ ab ipſo initio eſt penalis et pretoria tunc nõ datur niſi intra annuꝫ. ita loquitur hic. nã ab initio datur in penam eius qui calumnie cauſa venit in poſſeſſionem. hoc plenius dixi in. l. in honorarijs. ꝗ. de act. ⁊ obli. ſed cõtra hoc facit. l. iteꝫ §. ſi cum. l. ſeq. de ali. iu. mu. cau. fac. Reſpõ. actio ex illo edicto nõ ſuccedit in locum eius qđ veniebat in prima actione ſed loco illius qđ eſt vltra. ſed. ſ. ti. j. actio ex illo edicto ſuccedit in totuꝫ in locum illius qđ veniebat in actione prima. ¶ Itẽ oppo. de. l. iij.
2 §. ſi. ad carbo. Sol. vt ibi. iſta. l. † facit in ar. ad. q. an
a iuramentum excuſet ab expenſis[a]. ex hoc videtur qđ ſic quia excuſat a calumnia. vt no. in auẗ. de iudi. §. ſi. ⁊ Cy. in auẗ. generaliter. C. de epiſ. ⁊ cleri. Ego feci vos notare in. l. j. §. queri poterit. ꝗ. ad turpil. qꝛ aliud eſt temeritas aliud calumnia. iuramentũ ergo excuſat a calumnia vt hic ⁊. l. iij. §. j. ſ. de iureiuran. non autem excuſat a temeritate. et expenſe veniunt propter temeritatem. vt. l. eum quem temere. ſ. de iudi. et ſic non excuſatur ab expenſis qñ aliq̃s temere litigat.

1 ☞ An pater putatiuus repetat expẽſas factas filio putatiuo.

b
1 **Competit.** [b]Facit ad queſtionem ſi pater † alimentauit quendam vt filiũ et poſtea apparet qđ non eſt filius an poſſit alimenta repetere. Et certe diſtinguitur aut filiꝰ fuit in calumnia aut non. et hoc ſi querimus de alimentis repetẽdis a filio. ſed an poſſit repetere a patre nõ eſt dubiuꝫ: quia ipſe nil fecit vt aleretur. ſicut ergo hic expẽſe facte in muliere pregnãte nõ repetũtur a patre qui nõ fuit in calũnia nec ab ipſa ita in pposito nõ repetũtur expẽſe a filio putatiuo nec a patre eiꝰ. tamen cũ ſemel de facto acciderit in foro cõſcientie fratres iudicauerunt contrarium.

Sub pretextu. In hoc intereſſe non poteſt venire eſtimatio totius hereditatis ſi propter ventrem alius ſucceſſurus eſt ab hereditate excluſus. h. d. ¶ Oppo. ꝗ. ad carbo. l. ſcriptũ. gloſ. ſoluit qđ plene dixi in. l. ventre. ꝗ. de acqui. here.

Si ſubſtitutus. Contra mud lierẽ ſuccurritur heredi ſubſtituto defuncti ⁊ conſeruant legata ⁊ libertas. h. d. ¶ Op.
1 ſi mulier ſoluit pretiũ hereditatis vie detur emiſſe res hereditarias. vt. l. eiꝰ rei. de rei vẽ. et. l. lit. eſtimatio. ꝗ. pro emp. Gl. fatetur cõtrarium ſed nõ eſt verũ quia mulier nõ dedit pretiũ vt emẽs ſed dedit vt pretiũ ſue culpe. Item dedit pretiuꝫ ei
2 qui nil hꝫ facere in hereditate: ſꝫ eſt ab ea excluſus
f facto mulieris. ita itelligit Pe. ⁊ Ja. de are. ¶ Queg rit gl. quid ſi nõ vult vendere. nec dicit de quo. certe hoc intelligitur de legitimis teſtatoribꝰ apud quos ſerui remanent. ratio quia cõpellitur vendere fauore libertatis. ar. C. de ſer. cõ. ma. l. j. Ad mulierẽ autem poteſt referri hoc quia ſoluẽdo pretium nihil ei queritur. vt. ſ. dixi. ¶ Quero vtrũ eoipſo qđ non peperit preſumatur calumnia. et Roſ. dicit qđ non niſi probetur ipſam calũnie cauſa feciſſe: vt. l. non alia. ſ. de his qui not. infami.

¶ De concubinis[c]. Rubrica.

c ¶ Dy. ſuper rubrica ponit vnã diſtinctionẽ per quã ſummat iſtã materiã de cõcubinis ⁊ filijs natis ex cõcubina. ideo nõ recito eã ſcribatis p vos quia cõmuniter habetur.

Que in cõcubinatu. An liberta poſſit patronuꝫ relinquere. dic vt in gloſſ. et ild lud eſt verum qđ non poteſt relinquere.

1 ☞ Matrimonium pſumitur qñ q̃s retinet in domo mulierem liberã honeſte natam.
2 Cõcubinatus ꝙ ſit illicitꝰ de iure canonico licet licitus de iure ciuili.
3 Concubinarius coitus qualiter dicatur legitimus.
4 Filij adulterini vel inceſtuoſi ꝙ non legitimentur per ſubſequens matrimonium.
5 Clericus cõcubinariꝰ in minoribꝰ cõſtitutꝰ ſi hꝫ filios an ipſos legitimet per ſubſequens matrimonium.
6 Societas an preſumatur contracta inter plures fratres ſimul cõmorantes ⁊ ponentes lucrum in communi. remiſſiue.

In cõcubinatu. In genua honeſte nata preſumitur matrig moniũ niſi cõtrariumᵒ pbetur. ſecus ſi fuerit liberta vel vili1 ter nata. h. d. ¶ † Nota ex eo[c] quod quis retinet liberam mulierẽ honeſte natam pſumitur matrimoniũ de iure ciuili ⁊ de iure canonico: ⁊ qualiter pbetur dic vt extra de pſumpt. c. illud quoq̃. ¶ Quero † an[f] concubinatus ſit licitus. Dic de iure ciuili ſic vt hic. de iure canonico[g] ſecus. vt xxxij. q. iiij. c. j. ⁊. c. nemo. ⁊. c. dicat. qđ intellige quantũ ad penam ſpiritualẽ. ꝗ. de adul. per Hoſt. in. c. lator. qui fi. ſint leg. ⁊ adde Bar. ⁊ Bal. in. l. ⁊ ſi cõtra. C. de nup. ⁊ Bal. in auẗ. licet. C. de na. li. ⁊ vltra predicta vide tu Are. in. d. c. cum ſit generale. col. fina.

a ¶ Tenet qđ. Adde Bart. in l. ſi q̃s miſſum. §. videamꝰ. de dã. infec. ⁊ tu vid frã. de arc. i. c. q. v. colũ. iij. de iud.
b ¶ Intereſt. q̃ro an. adde bar. in. d. §. videamꝰ. alle. in. §. pcedenti.
c ¶ Hoc edictũ. Iſtuꝫ text. p no. ponderat Bal. i. l. ij. C. ſi ppter pu. pẽſi. vide Bal. in l. pperandum. §. ſin autẽ alterutra. de iudi. ⁊ i. l. generaliẽ. de epiſcop. et cleri.

a ¶ An iuramentũ excuſet ab expenſis. Uide Bald. cõſi. lxxxiij. j. vol. trãſeuntẽ cũ gl. in. c. ignorãtia. de reg. iur. ⁊ adde ꝙ cõſi. celebris doc. excuſat ab expẽſis. ita tenuit Pe. de ancha. cõſi. cxxiiij. in fi.
b ¶ Cõpetit. ad. q. Pau. de ca. in. l. alimẽta. de nego. geſt. ſe remittit ad iſtum. §. ☞ Andreas Pomate.
c ¶ Cõcubinus. Que dicant cõcubine. et an aliquo caſu licitũ ſit tenere ꝯcubinas. vide Ja. d' ana. in ru. de adul.
d ¶ Cõtrariũ pbet. adde bar. i. l. ſi vxor. § ſi ca. ꝗ. d' adul. ☞ Andreas Pomate.
e ¶ Not. ex eo. vid bar ba. ꝯſ. viij. alꝰ. vj. col. xiij. j. volu. ☞ Andreas Pomate.
f ¶ Quero an. vid panor. i. c. cũ ſit gñale. i pe. colũ. et ibi Are. in vlti. col. de fo. cõpe.
g ¶ De iure canonico. adde ꝙ h̃ tꝫ Ant. de bu. in. c. cũ ſit gñale. d' fo. cõpe. et adde gl. in l. liber. ſ. de ri. nup. ⁊ vide que dixi poſt Bart. i. l. ſi adulteriũ.

a ¶ Clericus. No.q.de clerico ⁊ cõcubinario. ⁊ adde ꝙ.clericus in ſacris cõſtitutus dꝫ cõmittere inceſtū ſm gl. ⁊ Bal.in.l.fi.C.de epiſ. ⁊ cle. ⁊ his adde Bal. in.l.parētes.de in ius voc. ⁊ Bal.in.c. naturales. ſi de feu.fuc.contro. queſiuit an natus ex clerico in minoꝛibꝰ conſtituto legitimetur per ſubſequēs matrimoniū. ⁊ Ric. mal. dixit ꝙ nõ quia eſt natꝰ ex damnato coitu lege Pau.d ſta. ho. tu dic cõtra quia ibi ↄtrahere mrĩmoniū ab initio erat in pſiſptāte. ⁊ iõ legitimatio trahit retro. extra q̃ fil. ſint legi.c. tāta et ita tenet Io. an. ⁊ Bal. adde bar. ⁊ doc. in.l. et ſi cõtra. C. de nup. et no. loq̃t Io.fa. iſti. de nupt.§. aliq̃n.

Andreas Pomate.

b ¶ Ad qõnē. et vide Bal.in.l. ⁊ ſi cõtra. C. d nup. barto.in.l. boноꝝ.C. qui admit.

lem non quantū ad tēpoꝛalem. alias
nati ex cõcubina per ſubſequēs ma-
trimoniū nõ legitimarentur ſm Ri-
3 char.vt ſtatim dicam. ¶ Quero † er
go qualiter dꝫ intelligi ꝙ cõcubina-
tus eſt legitimus coitus.do. Richar.
mal.in quadam ſua diſputatione di-
cit ꝙ de iure antiquo primeuo oĩus
coitus ſeu cõiunctio erat legitima: ⁊
ſtatim cū quis naſcebatur erat legiti
mus:vt in aut.quibꝰ mod.na.effi.ſui.
§.licet. Superuenerūt poſtea leges
que aliquas cõiunctiones approba-
uerunt expꝛeſſe vt matrimoniū: ⁊ tūc
filij ex eo nati dicunt legitimi. Que-
4 dam eſt † cõiunctio expꝛeſſe repꝛoba
ta:vt coitus adulterinus ⁊ inceſtuo-
ſus ⁊ ſimiles: ⁊ tunc filij nati nõ dicū-
tur legitimi nec filij nominātur: ⁊ tūc
per ſubſequēs matrimonium nõ legi
timantur:vt.l.paulus.ſ.de ſta.ho.et
extra qui filij ſint legi.c.tāta.et.C. de
nup.l. ⁊ ſi cõtra ⁊ in aut.qui. mo. nat.
effi.ſui.§.pe.C.de natu.lib. aut. licet.
Quedā eſt cõiunctio que a lege non
eſt appꝛobata nec impꝛobata: vt coi-
tus cõcubinarius:iſti remanēt in pri-
mo iure naturali: ⁊ ideo filij nati dicū
tur naturales.et per ſubſequens ma-
trimoniū legitimātur:vt in multis le
gibꝰ.C.de natu.libe. ⁊ in aut. quibus
mo.na.effi.ſui.§.pe.Et hoc vult dice
re tex.ꝙ cõcubinatus aſſumpſit no-
men per legem.ſcꝫ nudum nõ qđ per
legē talis coitus ſit appꝛobatus vel
repꝛobatus ſed remanet in pꝛimo iu-
re naturali. ¶ Et ꝓ hoc determinat
5 † ipſe talem qõnem. Clericus[a] in mi
a noꝛibus oꝛdinibꝰ cõſtitutus retinuit
ↄcubinam: ⁊ ex ea habuit filios poſt-
ea eam duxit in vxoꝛem:an filij legiti
mētur. Et determinat ꝙ nõ:quia coi-
tus cõcubinarius in clericis eſt tota-
liter repꝛobatus a lege:vt in aut.de ſan.epi.§.cleri-
cos. ⁊ in aut.de mona.§.ſi quis autē. ⁊.C.de epiſ. et
cle.l.cum qui pꝛobabilem.vnde nõ poſſunt dici filij
naturales nec legitimātur per ſubſequēs matrimo-
nium. ⁊ Io.and.ponit iſtā qõnem in mercurialibꝰ
ſuis ſuper illa regula ſine culpa:niſi ſubſit cauſa ⁊c.
Et facit mētionem de dicto Richar.et determinat
cõtrarium. Pꝛimo ꝙ coitus concubinarius in cleri-
cis eſt totaliter repꝛobatus de iure canonico:vt eſt
dictū.Sed ad illud rñdetur qđ eſt verū quantū ad
penam ſpiritualem nõ quantū ad tēpoꝛalē. Scđo
dicit ipſe ꝙ non eſt verū ꝙ de iure naturali oĩs coi-
tus ſit licitus:imo ſtatim cū deus fecit maſculum ⁊
feminam fecit matrimoniū ⁊ voluit ꝙ vnus inhere-
ret vni.hoc etiā animalia faciūt:alˀs eſſet icertitudo
totalis parentū. Determinat ergo qđ legitimātur
per ſubſequēs matrimoniū. Mihi videtur ꝙ iſta ra
tio nõ facit.nam ꝓcedit ſm ius naturale pꝛimeuū
in quo fuit genus humanū ante pctm̄ pꝛimi paren-
tis : quia ſm legem naturalem a deo datam ſtatim
fuit matrimoniū:ſed poſt pctm̄ natura humana coꝛ
rupta eſt: ⁊ ſm illud tēpus poſt naturam humanā
coꝛruptam dicūt iura qđ de iure naturali omnes li-
beri ⁊ legitimi naſcebātur:nec erat aliquis coitꝰ re-
b pꝛobatus. Ad qõnem[b] pꝛincipalem dico ꝙ ſi cleri-
cus nõ eſt beneficiatus ſi alˀs retinebat cõcubinam
qđ filij tunc nati per ſubſequēs matrimonium legi-
timātur:quia tunc cū eam retinebat cocubinam:re-
bus ſic ſe habētibus poterat eſſe vxoꝛ. et ita loquit
determinatio Io.and. ſed ſi clericus erat beneficia
tus ⁊ retinebat cõcubinam:filij tunc nati per ſubſe-
quens matrimoniū nõ legitimātur:qui cū nati fue-
runt rebus ſic ſe habētibꝰ nõ poterat eſſe vxoꝛ. hic
eſt tex.in.l. ⁊ ſi cõtra.C.de nupt.vbi filij nati ex ea q̃
non potuit eſſe vxoꝛ per ſubſequens matrimonium
6 non legitimantur. ¶ Ultimo hec.l. † facit ad q̃ſtio-
nem quā tangam de admi.tu.l.titium ⁊ meuium.§.
altero ſcꝫ ꝙ inter duos fratres ſimul commoꝛātes
et ponentes lucrum in communi in dubio pꝛeſuma
tur contracta ſocietas:ſicut inter virum ⁊ mulierem
in dubio pꝛeſumitur contractum matrimonium.qđ
dic vt ibi dicam.

1 ☞ Filij nati ex cõcubina non retenta in domo an legitimentur per ſequens matrimonium.

c Concubinam.[c] 1 † Quero q̃d ſi aliq̃s hꝫ aliquā mulierem extra domum ſuam vtrū iſta dicatur cõcubina adeo qđ filij nati ex ea
d dicantur nati[d] ex cõcubina. Tex. qđ ſic:quia concubina fit ex ſolius animi deſtinatiõe.gl. dicit ↄtrariū ſcꝫ qđ requiratur habitatio ſimul.nõ eſt ergo cõcubina niſi ſimul cohabitent. Illud etiā tenet Dy. et dicit ꝙ in concubinatu requiritur indubitatus effectus ſicut in vxoꝛe cuius affectus pſumptio inducit
e per cohabitationem:qđ multū no. hi ergo[e] filij qui
f habentur[f] ex muliere nõ retenta ſecū in domo vel ex aliqua famula non legitimantur per ſubſequens matrimonium.

¶ De tutelis. Rubꝛica.

¶ Rubꝛicam iſtam continua vt in gloſſa.

c Andre. Poma. ¶ Cõcubinam. iſtum text. dicit ſing.ro.ſingu.dcccccxciiij.

d ¶ Dicūtur nati. vide q̃ no. Bar.in.l.ſi vxoꝛ. in pꝛin. ſ.de adul. ⁊ adde Bal.in aut.licet.per illū tex.C.de natu.li. ⁊ ibi no. q̃ requirātur ad licitū cõcubinatū ⁊ Bal.in.l.eam quam.in.xxiiij.col.de fideicõ.

e ¶ Hi ergo filij. ⁊ vide do.abb.in.c.innotuit.de ele. vbi refert old.tenere ↄ. ⁊.d.pe.de anch. ⁊ vide q̃ ibi dixi.idē voluit.d.pe.in.c.ꝑ tuas.de ꝓb.and. barb.

f Andre. Poma. ¶ Qui habētur. vide Areti. in §.fi.inſti.de nup.vbi ponit que requirantur ad hoc vt dicatur concubina.

1 ☞ Quid ſit dicere in diffinitione tutele vis ac poteſtas. ⁊ nu.4.
2 Tutoꝛ ꝙ ſit tutoꝛ etiam anteꝗ̃ ſatiſdet vel inuentarium faciat.
3 Pupillus decedens intra annum ante aditam hereditatem quā tutoꝛ qui non ſatiſdederit vel inuentarium non fecit ſciuit ei delatā:ꝙ tranſmittit ius deliberandi.
4 Uis quot modis capiatur.
5 Quando duo ſubſtantiua ſic ſe habent adinuicem quod vnum ineſt alteri tunc vnum reſoluitur in adiectiuum alterius.

a Tutela.[a] Pꝛimo ponit diffinitionē
tutele. Secundo ponit dif
finitionē tutoꝛis. Tertio ponit alluſio-
nem ſeu deriuationē huiꝰ vocabuli tu-
toꝛ.ſ.ſcđa ibi:tutoꝛes.tertia ibi ex quare.
1 Quero † q̃d vult dicere vis ac ptās.gl.dic.i.violēta
ptās:qꝛ datur inuitus ⁊ inuito.vt inſti.eo.in pꝛin. ⁊ ꝑ
hoc differt a curatoꝛe qui nõ datur inuito. dicit glo.
iſta expoſitio nõ plꝫ:qꝛ ſi ſint duo ſubſtātiua copula
tiue poſita:reſoluunt vt vnū ſit adiectiuū alteriꝰ:qñ
vnū de neceſſitate ineſt alteri:vt.l.j.ſ.de pac.ibi duꝫ
dicit placitus ⁊ cõſenſus.i.placitꝰ cõſenſus:ſed vis ⁊
poteſtas vnum non ineſt alteri de neceſſitate: ergo
⁊c. Pꝛeterea natura copule poſita inter ſubſtantiua
eſt augere vt.l.ea tamen adiectio.ſ.de leg.iij.ſed hic
ſcđm hoc nõ augeret:imo reſtringeret dicendo vio
lenta ptās qđ in volēte non fit:qđ eſt falſum:qꝛ repe
rio tutoꝛē qui datur demū volēs vt eſt mater:vt.C.
qñ mu.of.tu.fun.po.l.ij. ⁊ aut.matri ⁊ auie. Itē mul-
ti dant tutoꝛes qui hoc affectāt:vt.ſ.co.l. in eos. ⁊.ſ.
de excuſa.tu.l.tria onera.hoc etiā ptꝫ in oĩbus tuto-
ribus qui habent excuſationē: ⁊ eam non ꝓponunt.
¶ Item ſi hec expoſitio eſſet vera infert ꝙ ſi pupil
lus volens petierit tutoꝛē volentē nõ eſſet tutoꝛ: qꝛ
non eſſet violenta poteſtas:qđ eſt falſum:qꝛ põt da-
ri volenti ⁊ inuito:vt.ſ.l.pꝛoxi. ⁊.ſ.de tu. ⁊ cur.da.ab
his.l.illud. ⁊.l.ſeq.vnde glo.inſti.eo.circa pꝛin.expo
nit aliter.ſcilicet vis ad cogendum:poteſtas ad im-
perandum.q.d.in tutela eſt poteſtas ad imperandū
et vis ad cogendum.i.ad mandādū executioni qđ
imperat:vt denotet quod non eſt poteſtas ſola ſicu
ti eſt in quibuſdam iudicibus qui habent cognitio-
nem et non executionem vt iudices delegati:vt.l. a
diuo pio.in pꝛincipio.ſ.de re iudica. facit quod not.
in.l.pꝛiuatoꝛum.C.de iuriſdi.om.iudi. ⁊ quidam qui
habent executionem ſine cognitione:vt.l. executo-
rem.C.de execu.rei iudic.ſed in tutoꝛe eſt vtrūꝗ̃: qꝛ
hꝫ vim ⁊ poteſtatē ⁊ iuriſdictionē ⁊ exercitiū. ⁊ hoc
vult dicere vis ⁊ poteſtas. ⁊ ꝙ aliud ſit ptās aliud
exercitiū poteſtatis.videbitur in.l.inter tu.ſ.de ad-
2 mini.tut.ſed iſtud etiā non placet:qꝛ † tutoꝛ ante fa-
ctum inuentariū nõ poteſt adminiſtrare: vt.l. fin.C.
arbi.tut. ⁊.ſ.de admi.tut.l.tutoꝛ qui repertoꝛiū. Itē
tutoꝛ qui nõ ſatiſdedit nõ poteſt adminiſtrare:vt.C.
de tut. ⁊ cu.qui nõ ſatiſde.per totū. ⁊ inſti.de ſatiſda.
tut.per totum: ⁊ ſic ſm iſtam expoſitionem ſequere-
tur ꝙ tutoꝛ non ſit tutoꝛ anteꝗ̃ poſſit adminiſtrare:
quia licet habeat poteſtatem non tñ habet executio
nem: ⁊ ſic in eum non cadit diffinitio: ergo non eſſet
tutoꝛ:vt.ſ.pꝛoxi.rñſo.hoc autem eſt falſum. nam tu-
toꝛ eſt incõtinenti teſtamētarius adi
ta hereditate:vt.ſ.tit.j.l.ſi nemo. ⁊.l.
pe.ſ.de excu.tut.legitimus enim ſta-
tim eſt moꝛtuo defuncto:quia ipa lex
eū facit:vt.l.legitimos.ſ.de leg.tu.ſi-
militer ⁊ datiuus eſt tutoꝛ ſtatim cū
eſt datus:vt.ſ.de tut. ⁊ cu.da. ab his.
per totum.qđ etiam apparet:quia tu
toꝛ anteꝗ̃ faciat inuentariū poteſt q̃
dam facere que ſunt vtilia pupillo et
alienare que ſunt tpe peritura:vt.l.tu
toꝛ qui repertoꝛium.in pꝛin.ſ. de ad-
mi.tut. et ꝓbatur optime in.l. muto.
§.j.ſ.co. Eodē modo põt anteꝗ̃ ſatiſ
det:vt.C.de tu. ⁊ cur. qui nõ ſatiſde.l.
fi.ex quibus cõcludo ꝙ tutoꝛ eſt an-
teꝗ̃ ſatiſdet vel inuentarium faciat.
¶ Et pꝛo hoc concludo ad qõnē de
facto ꝙ ſi eſt hereditas delata pu-
pillo ⁊ tutoꝛ ſcit: ⁊ pupillus intra an-
num decedit qđ ꝓpter ſcientiā tuto-
ris qui nõ ſatiſdedit vel inuentarium
nõ fecit trāſmittit pupillus ius deli-
berādi:cū hoc pupillo pꝛoſit ⁊ nil no
ceat:vt plene dicā ſ.de rebꝰ dub.l.q̃
duos.in pꝛin.vnde iſta ꝟba ſunt ali-
3 ter exponēda. Pꝛo cuiꝰ † declaratiõe
ſcias ꝙ verbū vis q̃ñꝗ̃ ponitur pꝛo
actu illato in alterū: ⁊ tunc idē eſt qđ
violētia.vt.ſ.qđ me.cau.l.j.in pꝛin. ⁊
§.j.l.extat. ⁊.ſ.ad.l.iul.de vi publi. et
de vi pꝛiua. ⁊ de vi ⁊ vi ar.et.ſ. de iu-
ſti. ⁊ iur.l. vt vim cū ſimi. q̃ñꝗ̃ ponit
vis ꝓ quadā potentia que eſt in ꝑſo-
na ſiue in anima ſiue in coꝛpoꝛe ꝓut
ipſi ꝑſone ineſt nõ pꝛout in aliū trāſ-
fertur: ⁊ tūc vis ⁊ poteſtas idē eſt:vt
hic. ⁊.ſ.pꝛi.rñſo. ⁊ inſti.eo.in pꝛin. et
ſic dico ꝙ iſta duo ꝟba pꝛo eodē po
b nuntur. Sed tunc[b] inſtabis qñ † duo
4 ſubſtātiua ſic ſe habēt adinuicem ꝙ
vnū ineſt alteri:tūc vnū reſoluitur in
adiectiuū alteriꝰ ⁊ copula ſubducit:
vt.ſ.de pactis.l.j.ibi placitus ⁊ ↄſen-
ſus.exponit glo.i.placitus cõſenſus.
vnde videt ꝙ ſit vera pꝛima expoſi-
tio glo.vis ⁊ poteſtas.i.violēta pote
ſtas. Rñdeo:hec dictio vis nõ deſcē
dit a verbo violo violas:hoc eſt vio-
lēto violētas:tūc eñ poteſt loqui ex-
poſitio gl.ſed deſcēdit a vireo vires
ſm Hug.et põt exponi vis ac pote-
ſtas.i.virēs poteſtas.hoc eſt viridis
⁊ fructifera:nõ ſicca ⁊ inutilis. ¶ Se
quitur in diffinitiõe in capite libero.
dicit gl.per hoc remouet ſeruū q̇ nõ
poteſt habere tutoꝛē:vt.ſ.eo.l.ſi arro
gati.§.j.niſi in duobꝰ caſibꝰ vt hac.l.
et in glo.hic. Iſta expoſitio non pla-
cet.nā iſta poteſtas ꝓut refertur ad
perſonā in quā exercet illa ꝑſona po-
neret in accuſatiuo caſu:vt.l. in eos.

a ¶ Tutela. An autem tutela comprehendatur appellatione cõtractuū vel negotioꝝ. vide q̃ dixi in.l.j.ad fi. poſt Bal. C.ſi de momen.poſ.

b ¶ Sꝫ tūc. Et vid gl. ⁊ doc.in.c. ſ.de homici. vbi exponunt id eſt. c.j. xx. q.j. Andr. barb.

ĩ.eo.et.§.de of.preſi.l.iiĳ.et oẽs leges
que dicunt actionẽ dari in aliquẽ: ſed
hic ponitur ĩ ablatiuo: vt ſignificet il=
lam perſonã in quã eſt illa ptãs. ꝛ que a
eã hꝫ nõ in perſonã in quã exercet. di=
co ergo ꝙ per hec verba excludit ſer
uum qui nõ põt eſſe tutor. vt inſti. qui
da.tu.poſ.in prin. fili⁹ aũt familias eſt
liber homo. lꝫ nõ ſit ſui iuris. vnde po 1
teſt dari tutor: vt ibi pꝫ. ¶ Seqtur in
diffinitiõe cõſtituta. Glo.nec doc. non
exponũt iſtud verbũ: dic ergo ꝙ eſt q̃
dam ptãs q̃ in ſe ſubſiſtit: lꝫ nõ ſit per
ſona in qua cõſiſtat vt iuriſdictio. ꝛ iõ 1
vno iudice mortuo vel remoto alt⁹ dr
habere eandẽ iuriſdictionẽ. vt. ĩ. de iu
di.l. ꝓponebat. ſed tutela eſt quedam
a ¶ In.§.tutores.not. valere ar. a ſignificatio nois.l.ĩ.ſi cer.pe.l.ĩ.de acq. poſ. in ru. ſo.ma. andre. barb.
ptãs q̃ nõ eſt niſi prout eſt in capite li=
bero ꝯſtituta. anteq̃ꝫ ergo ſit tutor nõ
eſt tutela: ſed ſi ſemel deſinit ꝛ poſtea
reaſſumat ipſe vel alius non eſt eadẽ
tutela: vt. ĩ. de ſuſpec.tu.l.iiĳ.§.qri põt. 1
Sequit ad tuendũ. per hoc dicit glo.
remouet patrẽ q̃ eſt ꝓpter alios effe= 2
ctus patrie poteſtatis. ſcꝫ vt patri q̃ra
tur ex cauſa profectitia vel aduentitia 3
vſuſfructus qꝺ ſatis placet. ¶ Sequi
tur in diffinitione eũ. hec dictio nõ ex 4
ponitur a glo. vel doct. ſed dico ꝙ hic
ponit vt excludat curatorẽ qui nõ da
tur ad tuendũ eũ. ſ. perſonã ei⁹ princi=
paliter: ſed ad tuenda bona. vt. C. de
nup.l.in copulandis. cũ ſi. vnde glo. ĩ.
huius.l. q̃ dixit qꝺ ideo fuit poſitũ in 1
diffinitione vis vt excluderet curato=
rem: nõ dixit bene: nec fuit bona expo 2
ſitio ſua vt dixi. ſed hec dictio eꝫ ad b
hoc ponit. ¶ Sequit in diffinitione q̃
propter etatẽ ſuã. hoc ponit ad diffe=
rentiam curatoris q̃ datur furioſo ad
tuendũ eũ tam in pſona q̃ꝫ in reb⁹: vt
ĩ. de fur.cur.l.furioſe. et.l.virum. et.l. ꝛ
mulieri. Sequitur in diffinitiõe ſpon
te ſe defendere. hoc ponit ad drĩam 3
cuiuſdã defenſiõis neceſſarie q̃ fit pa
tiendo quẽ venire in poſſeſſionẽ ex p̃
mo decreto. vt.l.ſed ꝛ he.§.fi.ſ̃. de ꝓ
cur. qꝺ põt facere pupill⁹. Sequit in 4
diffinitiõe iure ciuili data ac pmiſſa.
p hoc qꝺ dicit iure ciuili. excludit gl.
quãdã tutelã. hoc eſt quãdã defenſio
nẽ pmiſſam de iure gẽtiũ de qua fit
mẽtio in.l.vt vim.ſ̃. de iuſt. ꝛ iu. ꝙ dr
data ac pmiſſa. gl. exponit data a le=
ge vel a iudice. pmiſſa a teſtatore. vl
data pſone. pmiſſa ſecũdario rebus.
Uel tertio data a lege. pmiſſa diſpo=
ſitione iudicis vel teſtatoris. quaſi di
ceret hec ptãs interdũ datur a lege
vt. ĩ. de legi.tu.l.legitimos. ꝛ p totũ
tit. interdũ permiſſione legis datur a
teſtatore. vt. ĩ. ti. ĩ.l.ĩ. in prin. ꝛ per totũ

~ Andreas Pomate.

b ¶ Et hoc induco ad q. ꝛ vide q̃ pulchre dixit Bal. in l.potuit. C. de iu. deli. ꝛ q̃ remiſi hic in text.

titulũ. interdũ datur a iudice ſimiliter legis pmiſſio
ne. vt. ĩ. de tut. ꝛ cur. da. ab his.l.ĩ. ꝛ. ĩ. e.l.muto.§. tu=
toris datio. Et ita exponit Jac. de are. quod placet.

Tutores. [a] Not. ꝙ ille eſt tutor in quem cadit
diffinitio tutele. ſ. qui habet eã vim
ac ptãtẽ ꝛc. ſilr ille eſt iudex q̃ hꝫ iuriſdictionẽ iudi
cis. ille eſt pretor q̃ hꝫ iuriſdictionẽ pretoris. ꝛ ille dr
poteſtas qui hꝫ iuriſdictionẽ poteſtatis ꝛ ſimilia.

☞ Ex diffinitione an ſumatur propria ſignificatio
vocabuli.

Ex quare. Nota ꝙ tutor dr a tutela: ex quo
habes ꝙ ꝓpria ſignificatio vo=
cabuli ſumitur ex diffinitione. qr ille eſt tutor cui cõ=
petit diffinitio tutele. ſilr. ĩ. de teſt.l.ĩ. ¶ † Scdo no.
ex ver. itaq̃ꝫ qꝺ ſignificatio proprĳ vocabuli ſumit
ex deriuatione ſeu alluſiõe. ſimile. ſ̃. ſi cert. pet.l.ĳ.§.
appellata. ꝛ de ver. ſig.l.tugurĳ. ſed qñ alluſio voca
buli ꝛ diffinitio diſcordarẽt preualeret diffinitio vt
dixi in.l.ĩ. de teſt. ꝛ in repetitione.l. oẽs populi. ſ̃. de
iuſti. ꝛ iur. dum tractaui de interpretatione ſtatuto=
rum declaratiua ſeu expoſitiua ꝛc.

☞ Tutor in interponendo autoritatem quod de=
beat loqui.

Aditio hereditatis an inducatur ex habitatiõe fa
cta de domo per pupillũ ſciente tutore. remiſſiue.

Tutor poſt tutelã ſi efficitur ſurdus vel mutus deſi
nit eſſe tutor.

Intelligens ſolum ad motum labiorum qꝺ nõ poſ
ſit eſſe tutor.

Mutus. Mutus et ſurdus tutores dari non
poſſunt. h. d. ¶ Opp. ſ̃. de ꝓcura.
l.mutus. in prin Sol. procura. poteſt eſſe ad nego=
tia non tutor: quia non poteſt autorare. Ex hoc no.
† quod interponendo autoritatem requiritur qꝺ tu
tor loquatur. ſi enim nõ requireretur: mutus poſſet
eſſe tutor. de hoc. ĩ. de aut.tu.l.iiĳ. ꝛ hoc † induco ad
q. [b] quã tractaui in.l.gerit. in fi. ĩ. de acquir. heredi.
vtrum ſi pupillus habitauit in domo defuncti tuto
re ſciente inducatur aditio. ¶ Oppo. ad ſcdm qꝺ
ſurdus poſſit eſſe tutor vt. ĩ. de legi.tut. in.l.fi. Sol.
ibi non erat per omnia ſurdus licet male audiret.
¶ Opp. ĩ. de decurio.l.honores.§.ĩ. Sol. ibi in mu
nerib⁹ patrimonialib⁹ hic in perſonalib⁹. ¶ Que=
rit glo. † an iſta vitia ſuperuenientia extinguant tu=
telam iam ſuſceptam. Reſpondeo quod ſic et bene.
¶ Queritur an iſti defectus faciant ipſum ipſo iu=
re non eſſe tutorem: an ſit opus excuſatione. Dic vt
in glo. qꝺ ipſo iure. ¶ Item quero † quid de eo qui
nullo modo audit: ſed videndo motum labiorũ in=
telligit an poſſit eſſe tutor? Reſpondeo qꝺ nõ: quia
tex. hic dicit audire debet hoc eſt per ſenſum audi=
tus percipere: ſed ille qui intelligit ad motũ labio=
rum non audit: ſed ex motu labiorum diiudicat qꝺ
tu vis dicere qꝺ non eſt audire. ſimile. ĩ. de his que
in teſta. delen.l.ĩ. in prin. ſimilem. q. facio. ĩ. de verb.
obli.l.ĩ. in prin.

Non eſt exigendum. No. qꝺ non eſt de neceſſitate ꝙ pupil
lus petat ſibi tutorem cuꝫ poſſit dari
etiam abſenti. vt gloſ. dicit et bene. ſi
tamen pupillus peteret ſibi tutorem nõ eſſet impe
dimentum

dimentum vel ſi eſſet pſens: vt.l.illud. ĩ. de tut. ꝛ cu. a
da. ab his. ¶ Scdo non eſt neceſſe quod tutor habi
tet in eadem domo cum pupillo. vt hic. dũ dicit vel
ad tutorem proficiſcatur ſm vnam expoſitionẽ gl. b
Ponit etiam glo. aliam expoſitionem ꝙ non eſt ne=
ceſſe ꝙ pupillus vadat ad iudicium: ſcꝫ tẽpore quo
datur tutor quod etiam placet.

1 ☞ Pupillo et furioſo ſimul ſubſtituitur pupillari
ter vt pupillo non exemplariter vt furioſo.
2 Cauſa naturalis quando preualeat accidentali: vel
econtra.
3 Minori et ꝓdigo ſimul datur curator vt minori.
4 Si datur curator minori et prodigo ſimul tanq̃ꝫ pro
digo quando datio vitietur.

Qui habet. [a] Qñ cõcurrunt due
cauſe vna naturalis
alia accidẽtalis ꝓualet naturalis. h. d.
1 Per hanc.l. determinatur † ꝙ ſi aliq̃s
eſt pupillus et furioſus debꝫ ſibi ſubſti
tui pupillariter vt pupillo: nõ exẽplariter vt furioſo.
et hoc. ĩ. pupil. etatem. dixi in.l. ex facto. ĩ. de vulga.
b et pupilla. ¶ Opp. [b] ſ̃. de iure dotium.l.cũ pater. gl.
2 non ſoluit. dic † quod quãdoq̃ꝫ cauſa naturalis ꝛ acci
dentalis ſunt inuicem repugnãtes tunc preualet ac=
c cidẽtalis. [c] cum natura alteretur: vt.l.ĩ.§. beſtias. ſ̃.
de poſtulã. quandoq̃ꝫ cauſa naturalis ꝛ accidentalis
non repugnant ſed repugnãt effectus earum vt hic.
nã poteſt quis eſſe pupillus et furioſus: ſed nõ habe
re tutorem vt pupillus et curatorẽ vt furioſus: ꝛ pre=
ualet cauſa naturalis vt hic patet. Quandoq̃ꝫ cau=
ſa naturalis et accidentalis poſſunt ſimul cõcurrere
et etiam effectus earum ſe compatiuntur et tũc vna
non preualet alteri. et ita loquitur. d.l.cum pater. et
ita videtur intelligere Dyn. ¶ Quero minor. xxv.
3 annis † eſt prodigus an dabitur ei curator vt prodi=
d digo vel vt minori. hic eſt text. [d] quod dabitur ei cu=
rator vt minori. hoc fecit mihi dubium. nam per da
tionem curatoris non eſt ſubuentum prodigalitati.
nam prodigus non obligatur naturaliter: vt.l.is cui
bonis. ĩ. de verbo. obliga. ſed adultus obligatur na
turaliter. vt.l.ĩ. ĩ. de noua. et.l.pupillũ. ĩ. de regu. iur.
et quod ibi not. propter quod dico quod duplex eſt
actus. Primus per quem bonis interdicitur. vt.l.ĩ. ꝛ
l.iulia. ĩ. de cura. fur. et iſte actus celebratur in mino
ri prodigo quod poſt interdictũ non obligatur etiã
naturaliter. Secundus actus eſt datio curatoris et
dabitur ei curator tunc vt minori non vt prodigo vt
4 hic. ¶ Querit Dy. † qd ſi datus fuerit curator tanq̃ꝫ
prodigo cum debuerit dari tanq̃ꝫ minori: et tunc di
ſtinguit ipſe. aut fuit expreſſus error in ſententia: et
non vꝫ: aut non: et vꝫ: vt.l.preſes. et.l.cum prolatis.
infra de re iud. ita dicit ipſe. dicam in lege ſeie egreſ
ſe. infra de tu. et cu. da. ab his. hoc dixi in.l.is cui bo
nis. ĩ. de verbo. obliga.

1 ☞ Tutor durante tutela poteſt a pupillo cõueniri
rei vendicatione.
2 Curator ad litẽ datus pupillo dat inuitus ꝛ volẽs.
3 Curator qñ datur ad litem debet eſſe preſens.
4 Infanti quando poſſit dari tutor ad litem.
5 Prodigo et furioſo datur curator ignoranter.
6 Cõtractus ꝓdigi vel furioſi qꝺ valideт iuramẽto.
7 Pupillus ab extraneo ꝙ poſſit citari perſonaliter.

a ¶ Qui habet. et vide Bald. in.l.humanitatis. C. de impu. et plene. d. Jo. in. d.l. ex facto et eundem in.c. Ray. extra de teſta. Andre. Barba.

b ~ Andreas Pomate. ¶ Oppo. Uide Pe. de anc. in regula ſemel malus. in.ĳ. colum. de reg. iur. in. vĳ.

Barba. cõſilio. xxvĳ. in. v. col. ĩ. vo. Jmol. cõſi. xxxv. vide Ange. in.l.iĳ. ff. de officio aſſeſ. Bal. in repe. padua. in.l.ĩ. ĩ.iiĳ. colũ. verſi. chriſtianorum. C. de ſum. tri. ia= ſo. in.l.iĳ. in fine. ff. de offi. aſſeſſ. Feli. in. c. ſignificante. in vlt. co lum. de pſcri. Rom. ſin. dcccix. in.l. pces. in princ. C. de appell. Ro. ſing. cccclııĳ.

c ¶ Preualet accidẽtalis. An inſpiciatur natura vl accidens. Adde bal. in lege prima. C. de vſur. et ad de not. per Cy. ꝛ ĩmo. in lege qui ſoliduꝫ.§. primo. de le. ĳ.

d ¶ Hic eſt tex. Adde Bart. in.l.

Si pupillus. Propter litẽ
quã quis ha=
biturus eſt cũ tuto. vel cura. datur cu=
e rator [c] qui nõ datur niſi preſenti et pe=
tenti. Itẽ cogitur quis petere. hoc di.
1 ¶ Op. † ꝙ pupill⁹ nõ poſſit habere li
tem cũ tutore. vt. C. qui da. tu. poſ. aut.
minoris. So. glo. intelligit hic de lite
in rei vendi. nõ aũt ſuper actione per=
ſonali. et ſic non eſt debitor vel credi=
to. tutor. et ita intelligit Dy. q̃ format
hanc oppoſitionem: ſed certe propter
litẽ que eſt ſuper rei vendicatione qs
non põt eſſe tutor: vt dicta aut. mino=
ris. et ibi no. Aliter ergo intellexit gl.
dum format contrariũ ſic ſm eundeꝫ
Dy. tutor nõ poteſt conueniri niſi fini
ta tutela. vt.l.ĳ. C. de admi. tuto. et.l.
ſi tutor. in fi. ĩ. de tute. et rati. diſtr. So
lu. glo. hic non conuenitur ratione ad
miniſtrationis: ſed rei vendicatione:
que poteſt intentari etiam durante tu
tela. qualiter autẽ durante tutela poſ
ſit conueniri tutor: vide plene glo. in.l.
ĳ. C. de admi. tu. ¶ Oppo. et videtur
quod iſte.§. ſibi contradicat: nam pri=
mo dicit quod talis curator nõ datur
niſi volenti. Secundo dicitur quod
cogitur. Glo. reſpondet quod aut pu=
pillus agit et non recipit talem cura= c
torem niſi volens: vt in prin. aut cõue
nitur et cogitur recipere: ſed non hũc
vel illum ſed erit in electione ſua quẽ
velit. Miror quomodo iuriſconſulti
fuerunt moti in perſona pupilli loqui.
quid enim poteſt ipſe puer diſcernere
forte ſeptem annorum quem habere
ſibi expediat: forte petet quẽcunq̃ꝫ tu
tor vult. vnde forte equius fuiſſet di=
cere hoc eſſe in arbitrio iudicis: vnde
cõtra hanc iniquitatem hodie eſt pro
2 uiſum: vt. ĩ. dicam. ¶ Quero † an ta=
lis curator dabitur inuitus vel volẽs.
Jaco. de are. dicit quod volens alias
fruſtra diceret de pſentia. Alĳ dicunt
quod inuitus. argu. infra de mune. et d.
ſi cur. habens. C. de in integrũ reſt. mino.
e ¶ Datur curator. hic ergo habes quod pupillo da=
tur curator ad iudicia. et vtrum dari poſſit ad nego=
tia habes text. not. in lege prima.§. ſi procurator de
eo qui pro tu. et vide in titu. C. in qui. cau. tuto. habẽ.
et ibi glo. et Barto. in lege curator. ĩ. de tu. et cu. da.
ab his. et no. caſum in quo curator datur inuito. ad=
de Bal. in.l. tutor. C. de neg. geſt.

ho.l.munerū.§.defenſores.et.§.iudicandi.et.§.vlti.ſed dico quod volens conſtituitur: vt hic. Sed ex cauſa poteſt cogi: vt dicimꝰ in curatore bonis dando: vt.l.ij.§.queritur de cu.bonis dan.et de hoc per Cy.C.qui pe.tuto.
a l.j.¶Quero quid[a] ſi datꝰ eſt abſens:
3 an valeat datio. †Videtur ꝙ ſic.ſ.de procura.l.prima.et ſupra in princi.l.ij. In contrarium quod non: quia nō eſt ſeruata forma que hic ponit̄. ergo nō valet: vt.l.cum hi.§.ſi pretor.ſupra de
b tranſac. Preterea vbi[b] certo et limitato tempore requiratur conſenſus non ſufficit ratihabitio ſequens vt.l.obligari.§.tutor.infra de autor.tuto.et.l.quid ergo in princi.ſupra de his q no.infa.et hic no.et tenet Jacob.de are. Sis ergo cautꝰ quod in curatore ad
c lites ſemper ponatur[c] quod preſens datur preſenti et petēti. ¶Quero dicitur
d hic[d] qđ infanti non poteſt dari
4 curator. †quid ergo faciet tutor. Jac. de are.dicit quod differtur actio ⁊ cōuentio: ſed neutri parti currit preſcriptio: vt.l.ſecunda.§.in omnibus.ſupra de iudic. Certe per hoc male prouidetur tutori qui vellet ſumere: et ideo lex iſta recipit hodie in multis limitationem per aut̄.minoris.C.qui da.tu.poſ.nam aut tutor erat petiturus ali-
quid a pupillo anteq̄ tutelam aſſumeret: et non poteſt dari tutor: et ſi datur perdit ius ſuum: vt dicta auten. minoris: et ſic non eſt neceſſe quod detur pupillo curator propter litem quam ipſe tutor iam perdidit: ſed ſi pendente tutela ſuperueniat ſibi ius contra pupillum: et tunc non poteſt adminiſtrare ſine adiuncto ſibi curatore ſecundum formam dicte auten. in qua adiunctione non requiritur quod pupillꝰ ſibi petat. et ſic cum illo curatore ſibi adiuncto poteſt agere: ſicut ſi ab initio fuiſſent plures tutores: vt infra titulo primo.l.ſi plures.et hoc ibi not.in gloſſ. ſed ſi lis eſſet mouenda a pupillo contra tutorē tunc ſi ius ſuperuenit pupillo pendente tutela eſt idem quod ſupra dixi. Si autem ius competebat pupillo ante: tunc ille tutor non debet accedere ad tutelam: nec admiſſus fuiſſet ſi hoc expreſſiſſet. ſi ergo tacuit tanq̄ fraudem committens in tacendo poterit remoueri: vt lege in eos.infra eodem ſi quis autem vellet petere eum remoueri haberet neceſſe re-
5 currere ad remedium huius.§. ¶Quero †quid ſit in furioſo et prodigo. Reſpondet Jac.de are. quod iſti accipiunt curatores ignoranter ſicut pupilli tutores: quia conſentire non poſſunt: vt lege furioſi. de regu.iur.et lege ſecunda.§.voluntate.ſupra ſol.ma. et eſt text.expreſſus ex quibus cau.in poſſ.eatur.l.
6 fulcinius.§.adeo. ¶Quero vtrum †contractus furioſi vel prodigi validetur iuramento. De furioſo certum eſt quod non: quia non habet intellectum. De prodigo. Jaco.de are.dicit idem quod plene ex
e amino[e] in lege is cui bonis. infra de verbo. obliga.
7 ¶Quero †an pupillus[f] poſſit citari prima vice ad
f petitionem tutoris. Et videtur quod ſic: vt in.§.iſto.
g ibi ſiue agat ſiue conueniatur. Et ſic videtur[g] quod ipſe iam erat citatus. facit infra de admini.tuto. lege prima §.ſufficit. pro hoc facit quia pupillus qui non habet tutorem patitur immiſſionem ex primo decreto: vt.l.apud iul.ex quibus cau.in poſſ.eatur. In contrarium quia non habet legitimam perſonā ſtandi in iudicio: vt lege prima.C.qui legiti.perſo. ergo citatio que eſt fundamentum iudicij: vt inſti. de pe.teme.li.§.finali.et ſupra de in ius vocan.l.prima non cadit in pupillo. Reſpondeo in extraneo litigante cum pupillo fateor quod poſſit citari pupillus per iura ſupra allega.et licet pupillus citetur intelligitur quod veniat cum tutore: ſed quando tutor litigat cum pupillo ſecundum tempora huius.l.tutius erat citari pupillum vt veniret ad petendū curatorem cum tutor intendat litigare cum eo. et vide ad hoc per Cy.in lege prima.C.qui pe.tu.

Quolibet. Quidam habēt literam ſic quolibet loco et tempore hunc curatorem ⁊c. Alij habent in litera quolibet loco et tempore et hunc curatorem: et tunc implicat non ſolum tutorem imo et curatorem poſſe dari quolibet loco et tempore. Idem probatur.infra de tu.et cura.da. ab his.l.nec mādante.§.dari.et de fer.l.ij. Et ad iſtđ quod ſubauditur de tutore: Oppo.nam cum detur cum cauſe cognitione.vt inſti.de aut.tu.in fin.ergo non pōt dari a procedēte iudice: vt.l.a ꝓcedente.C. de dila. Sol.intellige hic quādo datur ſine inquiſitione: ſecus ſi cum inquiſitione.et ita loquuntur con-
h traria, quando ergo datur tutor non eſſet neceſſe[h]

a ¶Quero quid.no.tm̄ caſum ꝙ curator nō datur abſenti.et vide in l.illud.j.de tut.et cur.da.ab his.
b ~Andre.Poma.¶Preterea vbi. Et vide not.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſu.j.de acqui.here.
c ¶Semper ponatur.vide Ja.de are.et Bal.in.l curator als tutoris.C.de neg.ge.et que ibi ſcripſi.
d ¶Quero dicit̄.an infanti poſſit dari curator ad lites: vel qđ ſit remediū creditorum: viđ late Bal.in.c.j.đ mili.vaſal.q contu.poſt no.per no.in.l.hic autem.⁊ in.l.fulciniꝰ.§.adeo.qui.ex cau.in poſ.ea.et duz hic dicitur ꝙ nō datur curator ad lites niſi petenti.intelligo tamē in caſu i.lo qn̄ tutor agit contra pupillum als datur inuito ſecundum formam.l.j.qui pe.tu.et ibi gloſ.et docto.et vide hic in glo.et per Spec.in titu.de cura.§.vt autem.circa pn̄.et Bald.not.in.l.ne quicq̄.§.vbi decretum.de offi.procon.et omnino Bald.in lege ſi quis inſtituatur.§.finali.de here.inſti.et Ange.in.l.mutus.§.is q̄ poteſt.ſ.de procu.⁊ an impuberi poſſit dari curator ad lites quas habiturus eſt principaliter cū alio q̄ cū tutore.vide bar.in.l.curator.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.et quod ibi ſcripſi.et de iſta materia vide Joā.and.in addi.Spec.in ti.de reo.ad fi.et per Jo.fab.in.§.itē inuiti.inſti.de cu.et p ange.in.đ.l.j.C.q pe.tuto.
e ¶Examio.ađ bal.in.l.ij.C.de reſ.vē.⁊ q̄ ſolēt notari in.l.is cui bonis.de v.ob.adde bal.meliꝰ examinātē.ꝯſ.cxxviij.j.vo.⁊ ibi q̄đ ſi iurauit cū ꝯſenſu curatoris q curator nō tm̄ iurauerat gerere negotia legalit̄.put ius ⁊ iudex ei ꝑceperat: ⁊ ibi ēt q̄đ ſi erit ꝓdigꝰ ⁊ adultꝰ.⁊ an valeat ꝯctꝰ ꝓdigi vł furioſi facti cū aut.cura.dati tāq̄ adulti.vide Pe.de anc.ꝯſ.cccxv.
f ~And.Po.¶Pupillꝰ.viđ pa.ꝯſ.xxix.co.vl.ij.vo.
g ¶Et ſic vr̄.⁊ viđ bart.in.đ.c.ſufficit.⁊ q̄ ibi remiſit And.barb.adde ⁊ viđ abb.in ꝯſ.xxix.co.fi.in.ij.vol.
h ~An.po.¶Neceſſe.viđ ale.ꝯſ.lxxxvj.i.j.co.i.ij.vo. h

a quod aliquis citetur[a]. qđ qualiter intelligat̄ dicā[b].j.
b de tut.⁊ cur.da.ab his.l.tutor ſi fuerit petitus.
1 ☞ Procurator conſtitutus ad cauſam ſimpliciter an videatur datus ad preſentes ⁊ futuras.

c **Si pupillus.** [c]Curator ad litem ſimpliciter datus intelligitur datus ad oēs lites quas pupillus habet cum tutore cum
1 quo litigare intendit.h.d. ¶Facit ad.q.vtrum †ꝓcurator datus ad cauſam ſimpliciter videatur datus ad omnes cauſas preſentes ⁊ futuras. Et videt̄ ad preſentes tantū. Gloſ.tangit in.l.omnium.ſ.de procu.⁊ in.l.dāni.§.ſi is qui vicinas.de dā.infe.⁊ ibi dixi. Et ſpeculator de procuratori.§.ratione quoq̄ forme.⁊.§.j.
1 ☞ Procurator ſimplr̄ datꝰ qđ intelligitur quo ad perſonas ⁊ res nominatas in inſtrumento.
2 Pupillus ex cauſa quod prouocat ad diuiſionem.
3 Procurator ꝙ intelligitur datus ad agendum ⁊ defendendum.

d **Quod dicitur.** [d]No.primo ex
1 princi.l.qđ †ꝓcurator ſimplr̄ datꝰ quo ad res dz intelligi ſtricte datꝰ quo ad pſonas noīatas in inſtro procurato. niſi alius exprimatur. Et ideo ſi reperitur inſtrumentum in quo aliquis fecit ſeium procuratorem ſuum cōtra titiuz in tali cauſa et generaliter in omni alia: intelligitur ſ.cōtrariū vt hic. Eſt ergo neceſſe qđ in ꝓcuratione exprimatur ⁊ generaliter cōtra quācunq̄ perſonaz
e vt ex iſto text.colligit̄. ¶Not.etiā[e] ex hoc principio
2 †ꝙ pupillus poteſt ꝓuocare ad diuiſionē.ꝙ intelligo ex cauſa alias ſecus vt.l.ſi pupillorū.in prin.j.de re.eorū.⁊ ibi dicam.⁊ per doc.C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus.circa princi.in eo qđ dicit predia diuidere
3 ⁊c. Ultimo no. †ꝙ procurator datus ſimpliciter intelligitur datus ad agendum ⁊ defendendū vt hic. ꝓ quo facit: qr defendere tenet̄. vt.l.ſeruū quoq̄.§.ait pretor.de proc.glo.op.de.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.j.de acquir.here.⁊ non ſoluit. dic qđ id eſt ſpeciale.vt ibi dixi.

Poſſunt. Opp.quando ſunt plures tutores non eſt neceſſe deuenire ad hūc curatorem.vt.j.tit.j.l.ſi plures. Solu.propter hoc forte glo.intelligit hic plurium.ſ.pupillorum: quia vnꝰ erat curator plurium pupillorū.pōt intelligi pluriuz ſ.tutorū quando plures tutores vnius pupilli erant habituri eandem cauſam cum pupillo.als non eſſet neceſſe deuenire ad hunc curatorem. ¶Oppo.glo.de.l.iā tamen.§.pe.j.iudi.ſolu. Solue vt in glo.

1 ☞ Per dationem vnius curatoris an alius videatur remotus.
2 Per ſecundam cōſtitutionē procuratoris non tollitur prima: niſi fiat circa diuerſa.
3 Plures curatores ad litem ſimul dari non poſſunt niſi dentur inſolidum.

Cum ſemel. In eadem cauſa dato vno curatore nō poteſt dari alius. Itē datus in vna cauſa nō pōt dari in alia.h.d. ¶Op.ſ.de procu l.pluribus.⁊.l.ſi quis cū ꝓ-
1 cu.§.fi.dicit glo. †Sol.vt ibi.nam poſt lit.cōteſt.nō poteſt dari alius: niſi primo remoto: ante lit.conteſta. eoipſo quod datur alius videtur remoueri primꝰ. ¶Sz contra hoc oppo. nunq̄ per dationē vnius curatoris videt̄ remoueri aliꝰ. vt.l.veu.§.primo.j.de tu.⁊ cur.da.ab his. Reſpōdeo verum eſt in curatore generali vt ibi. non tamen exiſtente vno poteſt dari aliꝰ: niſi cauſa cognita: vt.l.curatori.C.qui da.tut.poſ.ſed curator ad litē remouet̄ p cōſtitutionē alterius curatoris ſicut dicitur.in ꝓcuratore ne in plures aduerſarios diſtinguat̄ qui cū vno contraxit: vt.l.ne in plures.de exerci.⁊.đ.l.ſi qs cum procur.in fi.⁊ no.per Guil. ¶Opp.
2 de †ſequēti reſpōſo ad fi.vbi per ſecūdum mandatū nō tollitur primum. Solu.glo.hoc ideo.qr circa diuerſa. ¶No. ꝙ illud qđ dicitur ꝙ faciēdo

a ¶Quod aliquis citetur.vide no.per Barto.in.l.leges.in prin.de legi.tut.
b ¶Dicam.j. Quid quando datur curator prodigo vide Ange.⁊ Imo.in.l.is cui bonis.de ver.obli.qui dicunt quod requiritur citatio ipſius prodigi vel furioſi cum tractet̄ de auferenda eius adminiſtratiōe. pro hoc facit qđ voluit Bart.in.l.legitimos.j.e.limitari tamē poteſt ſ.dicta cōcluſio Angel.in.l.is cui bonis preallega.ſm quod limitat baldus.ibidē et poſt eū ibi Petr.de ancha.licet de Bal.mentionē non faciat vcz illud eſſe verū niſi notorium eſſet illū eſſe prodigū: qr tunc non req̄ritur aliqua citatio qđ tamen nō eſt ſine dubio: quia pendet ab illo dubio paſſu an in notorijs requiratur citatio ⁊ magis cōmunis concluſio eſt qđ ſic de quo per glo.in.c.ad noſtram.de iureiurā.⁊ per Archi.in c.j.de elec.in.vj.per doc.in.c.euidentia de accu.⁊ ibi Jo.de imo.firmat clare eſſe neceſſariā citationem.⁊ Abba.in.c.cū ſit romana.de appella.dicit quod aut eſt tale notorium ex quo conſtabat nullam eſſe defenſionem tunc nō requiritur aut econtra ⁊ tunc ſecus.⁊ de hoc arti.plene no.per Ant.de but.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu. Adde qualiter ꝯtra minores poſſit perueniri ad primū ⁊ ſcđm decretum ⁊ an miſſus in poſſeſſionē bonorū minorū pro cauſa partim vera partim falſa faciat fructus ſuos. Uide Abba.conſi.xliij.ij.lib.⁊ Ro.conſi.ccccxcvj.
c ~Andreas Pomate. ¶Si pupillus.⁊ vide que dixi in.c.cum dilecta.de reſcrip.ſed adde Oldra.in conſilio.viij.vbi conſuluit quod ſi generalitas precedit: quia teſtator dixit volo quod ſoluantur omnia debita creditoribus patris et matris poſtea apponit ſpeciem talis loci quod reſtringitur illa generalitas ad locum iſtum.vide ibi. Et vide docto.in.c.j.de tranſactioni. vbi dicunt quod liberatur ⁊c. vide ibi. adde quod pulchre conſuluit Oldra. in ſimili vt refert dominus Antonius in.c.cum dilecti.de donationibus.
~Andre.Poma Pupillꝰ.vide Ro.ſingu.clvij.
d ~Andr.Poma. ¶Quod dicitur.vide quid dicat Ro.ſingu.clvij.
e ¶Nota etiam.quid in prodigo.vide Bal.in.đ.l.iubemus. alleg.caſum ſingu.in.l.ex caſtrenſi.de caſt.pecu.quod no.Andre.Barba.

a ❡Sub cõditiõe.adde tñ ꝙ adminiſtratio tutoris põt dari ſub ꝯditiõe:vt i.l.i alia.§.pſ.de ꝯdi.⁊ deñ.
b ❡Pe.dicit.vide gl.bar.⁊ doc.i.l.j.C.de teſta.tutel.
c ❡Si eũ idoneũ.Et vide tex.i.c.ſignificaſti.de ele. vbi ſi exprimit do palliũ ſi iuraueris nõ facit cõditionẽ vide q̃ ibi dixi. et vide.c.ſi.de ꝑſum. ⁊ q̃ ibi vid Bald.qui pulchre loquit in.l.ij.C.qñ ꝓuo non eſt neceſſe. Andre.barb.
d ❡Quã cõditionẽ.de quo vide no.ꝑ bart.in.l.ſi i diẽ.de cõdi.in deb.⁊ in.l.nõ dubiũ.in verſi.iuxta hoc q̃ro.C.de le.et in.l.neq̃ natales.C.de proba.
e ❡Sed ita demũ.⁊ vide qd not.Ri.de nea po.in.l.j.j.de tu.⁊ cu.datis ab his.And.Barba..
f ❡Ei cui⁹.adde ad iſtũ tex.gl.et Bal.in l.j.C.de cura.furio.

alium procuratorem remouetur primus intelligitur ſi circa idem ſit.⁊ vide iſtam glo. ❡Ex predictis †appa- 3 ret ſoluta queſtio an plures curatores ad litem poſſint dari ſimul. Iſte caſus non eſt hic in tex.ſed dic aut dantur ſimul:nec adijcitur inſolidũ ⁊ nõ valet ſi opponatur.ne quis in plures aduerſarios diſtinguatur:vt.l.iã tñ §.pe.iudi.ſolui.⁊.l.ne in plures.de exerci.⁊ qd no.s.l.prxi.in prin.aut adijcitur inſolidũ.⁊ tũc valet ſicuti in pluribus procuratoribus.s.de procura.l.pluribus.cũ eis tales curatores aſſimilentur:vt dictum eſt:ſed ſi detur vnus deinde alius habet locum qd s.dixi.

Muto. Muto poteſt 4 dari tutor qui ei poterit autorari.hoc dicit. ❡No.ꝙ ex parte eius cui preſtatur autoritas non eſt neceſſe quod loquatur: vt hic.ſed ex parte preſtantis ſic:vt.l.j.in fi.s.eo.

1 ☞Tutor quando ⁊ ſub qua conditione dari poſſit.
2 Dictio ſi non facit conditionem quando adijcitur et quod tacite inerat de neceſſitate.
3 Tutor anteq̃ ſatiſdet qd ſit tutor licz adminiſtratio differatur.
4 Clauſula appoſita in literis apoſtolicis:ſi eum idoneum repereris: qd faciat potius admonitionem q̃ conditionem.

Sub conditione. A iudice non poteſt dari tutor ſub cõditione[a]. Et expreſſio eius quod tacite ineſt diſpoſitionẽ conditionalẽ nõ inducit.h.d.
1 ❡Oppo.†ꝙ poſſit dari ſub cõditione:vt.j.eo.l.furioſus.Solu.nõ poteſt dari ſub cõditione expreſſa vt hic.ſz quandoq̃ ſub conditione tacita ſic: vt in cõtrario:⁊ in alijs caſibus q̃ hic ponuntur in gloſ.que ſatis placet q̃tum ad alios caſus:ſed quantũ ad.l.furioſus.dic vt ibi dicam. ❡Op.s.de procu.l.iij.Sol.dicit gloſ.aliud in procura.⁊ eſt ratio dicit Dy.fauor pupilli ne dum conditionis exiſtẽtia expectãtur bona pupilli negligantur et pereant. ❡Oppo.⁊ videtur ꝙ poſſit dari ſub conditione ſicut ſentẽtia: vt.l.j.§.biduum.j.quando appel.ſit.So.hec.l.vltra procedit annullando:ibi vltra procedit confirmando.Circa quod quidam habent diſtinctionem Dy.quam ipſe ponit in.c.qui contra ius.extra de re.iur.lib.vj.⁊ per docto.in.l.nõ dubiũ.C.de legi. ❡Opp.ꝙ tutor poſſit dari ſub conditione:vt.j.titu.j.l.tutor datus.⁊ inſti.qui da.tut.poſ.§.ad certum.Sol.gloſ.verum eſt a teſtatore:vt in contrarijs: non a iudice: vt hic.Sed que eſt ratio.quidam dicunt quia actus iudiciarius non debet dependere de futuro: vt.l.nõ quemadmodum.de iudic.quod non placet: vt in ꝑallega.l.prima.§.primo.et.§.biduum. Alij dicũt ꝙ b eſt actus legitimus: ſed Petr.dicit[b]. ratio eſt:quia factum teſtatoris in eo quod deficit poteſt ſuppleri per iudicem:ſed factum iudicis non debet ſuppleri niſi per iudicem:ideo iniungitur ſibi quod pure et perfecte det:vt hic not. Cyn.C.de teſta.tutel.ſuper 2 rubrica. ❡Oppo.†dictio ſi facit conditionem vt.l.qui promiſit.s.de conditio.indebi.et.l.ſi titio.j.quãdo dies lega.ce.Solut.fallit hic.ratio:quia adijcitur ei quod tacite inerat de neceſſitate vt.l.iij.j.de le 3 gat.primo. ❡Ultimo not.†ꝙ tutor anteq̃ ſatiſdet eſt tutor ſed ſolum adminiſtratio differtur.dixi.s.e. 4 l.j.in prin. ❡Et per hũc tex.†dicit do.Io.an.qd ſi in literis apoſtolicis apponatur.prideas tali de be c neficio ſi eũ idoneũ[c] repereris qd talia verba faciũt d potius admonitionem q̃ conditionem[d] vt extra de offic.delega.c.j.in cle.

1 ☞An tutele datio ſit iuriſditionis vel mixti imperij.

Tutoris. Is poteſt dare tutorem cui ſpecialiter permittitur.h.d.vel aliter.tutele datio eſt mixti imperij.h.d.ſecundũ glo. ❡Que 1 ro †expoſitionẽ illorum verborum. ❡Gloſ.exponit quod non eſt meri imperij tantum nec iuriſditionis tantum ſed mixti imperij olim: ſed hodie competit iure magiſtratus.Sed Iaco.de are.dicit ꝙ non eſt imperij.hoc eſt ꝙ nõ competit alicui eoipſo ꝙ habet imperium:nec eſt iuriſditionis.hoc eſt non competit alicui eoipſo quod hz iuriſditionem.ſed ita de e mum[e] ſi hoc ſpecialiter lex concedit vt.l.j.de tuto.et curato.da.ab his in glo.mag.in princip.⁊ probatur quia preſides in prouincia habent merũ imperium vt.l.illicitas.§.qui vniuerſas.s.de offic.preſi.et tamen.l.iulia.attilia.ſpecialiter concedit eis dare tutorem vt inſtitu.de attilia.tuto.§.j.quod fuiſſet ſuperfluum ſi habuiſſent eoipſo quod habent imperium. Item ſi eſſet iuriſditionis iam priuatus non poſſet dare tutorem in teſtamento.quod.l.permittit ei: ergo cõpetit cui permittit.l.vel ſenatuſconſultum vel princeps:⁊ ſic facit ꝓ comitib⁹ qui ex priuilegio habent iſtã dignitatẽ cõſtituendi vel creandi tutores et faciẽdi iudices ordinarios q̃ hoc facere poſſunt. vt dicit Iac.de are.Fateor qd tutele datio ꝓut cõpetit priuato nõ eſt iuriſditionis:ſed prout cõpetit iudicibus:eſt iuriſdictionis in genere ⁊ reponitur in ſpecie mixti imperij vt hic in glo.qd patet q: officio iudicis nobili expeditur: vt dixi in.l.imperium.s.de iuriſ.om.iudi.

f Ei cuius. [f]Ei cuius ſtatus eſt dubius non poteſt dari tutor ſed dabitur curator.h.d. ❡Nota bonis captiui et abſentis dari

a curator[g][a] cum quo poterit litigare vt.s.ex qui.cau.ma.l.ab hoſtibus.in prin.et ex qui.cau.in poſ.eat.l.poſſeſſionem.§.fi.

1 ☞An pater preſens et tacens cum filius datur tutor videatur conſentire.Et an adire hereditatẽ videatur qui alij agenti conſentit.nu.2.

* Si filius. Si pater conſentit filio tutori dato tenetur inſolidum:et admonitio pro cõſenſu nõ habet.h.d. ❡Quero †qd ſi pater eſt pre- 1 ſens et tacens an videatur conſentire. Glo.hic ꝙ ſic.Dy.reprehendit eam:q: glo.meli⁹ dicit in.l.ij.ad munici.vnde dicit qd eſt quoddã mun⁹ publicũ autoritate et vtilitate: et tunc preſentia pa- b tris ſine contradictione habetur pro conſenſu[b] vt.l.ij.j.ad municipa.quoddam eſt munus publicũ autoritate:ſed non vtilitate vt tutela: tunc ſi pater expreſſe conſentit tenetur vt hic:ſecus ſi taceat: et hoc verum ſi tutela eſt datiua.ſi vero eſt teſtamentaria: tunc etiam ſi expreſſe conſenſerit non tenetur niſi de peculio.vt.l.lucius titius caium.j.de admini.tu.rationem ibi dicam.de quo per doct.in.l.j.C.qd cũ eo.dixi in.l.ſi cum dotem.§.tranſgrediamur.s.ſol.ma.de hoc qualiter cõſenſus patris eũ obliget. ❡Ulti- c mo no.[c]mirabilẽ.l.ad probandũ aditionẽ heredita- 2 tis.†nam ille adit hereditatẽ qui eam agnoſcit vt.l.gerit.j.de acquir.here.agnoſcere aũt videt ſiue q̃s gerit per ſe ſiue alij gerenti cõſentiat ſiue aliquid ex hereditate attingat.ſiue diceret hereditatem ad ſe pertinere vt dicit tex.hic.de quo dixi plene in.d.l.gerit.de acqui.heredi.

Patronus. Patrono imputatur negligentia et fraus in bonis liberti ſicut in bonis extranei hoc dicit.

1 ☞An remoueri poſſit q̃ omiſit vnaz rẽ ponere i inuẽtario.Et an q̃ accepit pecuniã vt eẽt tutor poſſit ꝯueniri ꝯdictione ob turpẽ cãm.et nu.2.
3 Salariũ põt cõſtitui ex cauſa per iudicem tutori.

Ineos. Fraus in aſſumendo tutelam vel in male adminiſtrando extra ordinem punitur.hoc dicit. ❡No.iſtos caſus et ſpecialiter vlti- 1 mos ꝙ †qui in inuẽtario omittit ponere bona pupilli punit extra ordinẽ et poterit remoueri.Itẽ ſi alienat bona pupilli q̃ nõ debuerũt alie- 2 nari. ❡Quero ſm glo.†q̃d ſi aliq̃s accepit pecuniã vt eſſet tutor.Rñdet gl.ꝙ tutor erit: ſed pecunia repetet per ꝯdictionẽ ob turpẽ cãm: q: officiũ tutoris d dz eſſe gratuitũ.Idẽ not.in.l.j.s.man.[d] Ueritas eſt 3 iſta †ꝙ tutori põt ꝯſtitui ſalariũ a iudice: vt.l.a tutoribus.§.fi.de admi.tu.Itẽ a contutoribus ex cauſa: vt.l.j.§.ſi pupillis.j.de tute.et rationi.diſtra.

Etiam municeps. Hic eſt duplex litera.vna affirmatiua ſm quã dicit ꝙ municipes poſſunt dari tutores municipi hoc eſt ciues ciui.et ſic innuit: ſec⁹ ſi nõ eſſet ciuis. ❡Ad qd op.C.de excu.tu.l.teſtõ.⁊ j.ti.j.l.quero.Sol.nõ municeps nõ põt dari tutor a iudice vt hic:q: in eum non extenditur iuriſdictio dã d tis:ſz in teſtõ põt dari nõ municeps vt in ꝯtrarijs.rõ q: tunc nõ datur vigore iuriſdictiõis: ſed autoritate.l.que ſuã autoritatẽ extendit vbiq̃:niſi ille datus excuſet:vt dictis.ll.et iſta ſolu.eſt vera lz glo.aliter ſentiat in.l.nõ ſolũ.§.et qui teſtõ.j.de excuſ.tu.qd tangit Cy.C.vbi pe.tu.l.j. Sed iuxta hoc quero qñ teſtator dat nõ ciuẽ in tutorem quis iudex decernet ſibi adminiſtrationẽ.dicam in.l.legitimos.in princi.j.de legi.tut. Alia litera eſt hic negatiua ſm quam dicit ꝙ non municeps põt dari municipi tutor. ❡Contra hoc opp.de tut.et cur.da.ab his.l.j. Solu.non municeps intellige hoc eſt qui non habitat in municipio ſed extra:ſubeſt tamẽ iuriſditioni.vel ſm glo.Iaco.de are.et Pe.non municeps ideſt qui nõ ſubit munera ex aliquo ꝑuilegio.ſubeſt tamen alias iuriſdi.

Furioſus. Opp.s.e.l.muto.§.ſub conditione.ſolu.ibi datus fuit a iudice:hic a teſtatore.hec eſt bona.vel dic ꝙ in cõditione tacita ibi in expreſſa.quod nõ placet q̃tum

* Pro cõcor.eorũ q̃ vult Bar.in hac.l.ſi filius.videtur qd pater ꝓſumatur cõſentire qñ preſens eſt ⁊ tacens in actibus filij ſui.et vide concordantiam quam poſui in.l.que dotis.ff.ſolu.matri.
a ❡Dari curatorẽ.not.argu.ꝙ ſi debitor ſit multũ a longinquo poſſunt petere curatores dari bon[is] ſuis.ſm pe.dy.et Ray.et no.in.l.ab hoſtib⁹.in prin.s.ex quib[us].cau.maio.et Bald.hic i addi.ſpecu.in titu.de cur.fur.et no.bar.in.l.cũ pe.de iniur.et Bal.no.in lege cohe redib⁹.C.fa.erciſcũ.in verſicu.quid ſi volo diuidere cum abſente.bal.i lege ignorare in fin.C.de reſti.mi.et in.l.pe.C.de bo.auto.iu.poſ.Bart.in.l.ſi finita.§.iulianus.in.x.colum.de dã.infect.non tamen ſemper procedit vt no.Bart.in.l.qui liberis.§.hec verba.de vulgari et pupil.adde vidẽdũ bal.ad ſupradicta bene declarantem conſilio.xxxv.et ſequen.primo volu.et ibi quid ſi fuit datus curator abſenti forenſi et deinde comparens petat illum reuocari et pars neget et forenſis petat articulum hunc cõpromitti vigore ſtatuti ꝙ cauſe inter forenſem et ciuem debeant compromitti:an audiatur.vide in dictis duobus conſilijs vbi declarat dicta Dy.alleg.in apoſtil.
b ❡Pro conſenſu.ſed Barto.in.l.que dotis.in vlt.co.ſolu.mat.videtur tenere contrarium eius quod hic dicit.et ibi Imo.
c ❡Ultimo no.⁊ vide moderniores in lege prima de verbo.obliga.in princi.et Bald.in lege ſi dominus.C.quod cum eo.et quid importet iſtud verbũ faciás quod velis.dic quod non importat donationem.caſus eſt notabiliſſimus ſecundum Bald.in lege ꝑma §.primo.ſupra quod iuſſu et quid ſi dicitur facias q̃cquid tibi placet.vide textum ſingu.in.c.cum notiſſimi.de inſtit.Andre.Barba.
Andreas Pomat. ❡Ultimo no.vide Bal.in.l.potuit.in.vj.co.C.de iure delibe.
d Andreas Pomate. ❡Manda.vide Barba.cõſilio.lxxxij.in.iij.col.ij.volu.

a ¶ Locum impediti.vide Bald.ſupra.l.proxima.
b ~ Andreas Poma. ¶ In eo qd dicit.Et vide no.
in.l.excipiunt.ad ſille.et ibi moder.et Bar.in.l.& ſi ſe
uerior.C.ex q̄.cau.Bal.in.l.clarū.de auto. pſtanda.
c ¶ Intellige.vide bal.in.l.clarū.C.de auto.preſtan.
d ¶ Ad heredes.no. q vbi agitur de cōmiſſiōe officij in dubio intelligitur perſonalē.ad de.l.ei⁹.ĩ.de cu.furi.et de hoc no.Imol.in.l.qr tale.ſol.mat.poſt Bal.ibi:qd facit ad not.per Bald.in.l.pe.ſ.ð ſer.et ibi dixi.j ~Andreas Pomate.

ad caſum huius.l.nā cōditio tacita q̄ ineſt ex voluntate diſponētis q̄ poterat nō ineſſe ita ſuſpendit et eiuſdem effectus eſt cuius et expreſſa: vt dixi in.l.iij.ĩ.de leg.j.probatur in.l.miles.§.pro parte.de leg.ij.ſed hic iudex dādo tutorē:poterat aliquem ſcōpotem mētis dare tutorē pure.in caſib⁹ aūt in quibus iudex nō poteſt prouidere admittitur tacita:vt.d.§.ſub cōditione.Et aduerte diligenter: qr oēs iſti caſus loquuntur in conditione tacita in qua tutela finitur: non in ea in qua tutela ſuſpenditur.

QUeſitum. Tutores dati in locum abſentis durāt etiā illo defūcto.h.d. ¶ Oppo.qd in locū abſentis detur curator.vt inſtit.de cura.§.itē qui.Sol.expone tutoris ideſt curatoris.vel proprie q̄libet practica eſt bona.vel qd detur tutor vel curator.declarabo.ĩ.l.proxi. ¶ Oppo.ſ.eo.l.muto.§.fi.Solu.vt in glo.

1 ☞ Tutor datus coadiutor tutori quanto tempore duret.
2 Modus dandi tutorem habenti.
3 In locū tutoris impediti curator ſiue coadiutor datur.
4 Si epō datus eſt coadiutor: epō mortuo adminiſtratio ſpectat ad capitulum non ad coadiutorem.

SOlet. Curator vel coadiutor datur tutori per iudicez ex cauſa vel p ipſum tutorē cū decreto iudicis.h.d.
1 ¶ Quero.iſte†curator dat⁹ quāto tēpore durat.gl.dicit q finit ei⁹ officiū

e ¶ No.ēt. Et no.etiā per hanc.l.ɔiūcta gl.quod femina non poteſt eſſe executrix.et vide Bar.to.in dicta lege vxori.et vide Bald.in lege ſecūda in.xiiij.qō.vbi dicit q idez eſt iudiciū de executionibus et tutelis.Et vidi dubitari an cōmiſſaria perdatur per tranſitū ad ſecūda vota ſicut tutela in aut.ſacramētū &c.cogita qñ mater ſeu auia dantur cōmiſſarie in teſtō.vide Bal.in aut.iſdē penis.C.de ſecū.nup.Bar.in.l.filio.de adi.leg.
e ¶ No.etiam.Imo.alle.iſtam gloſſ.pro ſingu in.l.ſi quis a filio.§.ſi quis plures.ĩ.de le.j.equiparando fideicōmiſſariū tutori:vt in hac glo.Adde glo.ſimiliter equiparantem tutelam et cōmiſſariā in.l.vxori.§.j.de fal.quā alt.imo.in.l.cum pater.§.hereditatē.de leg.ij.vbi etiam vide an tutela finiatur per deportationem.et ipſam hic tenebat Bart.et an executor cogatur inuitus officium ſuſcipere.vide Barto.in.l.iiij.C.ſi penden.appel.mors interue.et ad gloſſ.hic adde Bal.in.l.j.C.ſi quis rem mi.

finita neceſſitate:qd dic vt.C.de pcur.l.neq3.et eodē mō finit offi͞m actoris ſicut tutoris in cui⁹ locū dat. In cōtrariū vr.ſ l.pxi.et.ĩ.de tu.ēt.cu.da.ab his.l.curatorē.Sol.qñq3 tutor eſt abſens et in locū abſentis eſt datus tutor:et tunc iſte tutor eſt principaliter & p ſe:et ideo etiā prīo mortuo durat tutor:vt.l.pxi.qñq3 pupillo datur curator.et hic eſt aduertendū.qr ſi tutor eſt pñs:et nō impedit:curator dari nō pōt:vt.l.curator.ĩ.de tuto.et cura.da.ab his.ſed ſi eſſet abſens vel pñs et impeditus.tunc pōt ſibi dari cu
2 rator.Et†modus dandi eſt duplex:qr vel dabit eū iudex.vt in prin.l.vel dabit eū tutor cū decreto iudicis.vt in ij.rñ.Idē probatur in.l.neq3.C.de procur.in glo.q̄ ponit vtrāq3 practicā:et inſtitu.de cura.§.fi.Et iſtius officiū finitur finita neceſſitate vel etiā finita tutela:quia nō datur principaliter propter ſe:ſed ad ſupplendū defectū alterius.ita intelligitur hic.& hoc probatur hic in tex.dū dicit magis adminiſtrator rerum quam cura.intelligitur.quādoq3 datur curator impuberi nullum tutorem habenti et ſic nō datur vt ſuppleat defectū alterius tutoris determinati:& tunc durat cura toto tempore pupillaris etatis.vt dicta.l.curatorem.infra de tut.et cura.da.ab his.
3 ¶ Not.†etiam quod quandoq3 in locum impediti^a
a poteſt dari curator ſiue coadiutor vt hic:ſiue actor.vt.C.de ac.a tut.ſeu cur.dā.l.j.cuius actoris materiā plene examinaui in.l.actor.ĩ.rem ra.habe. ¶ Ulti
4 mo hec lex†et precedens inducuntur ad queſtionē. Cuidam epiſcopo propter infirmitatem fuit datus coadiutor:mortuo epiſcopo queritur vtrum adminiſtratio deuoluatur ad capitulum:vel an reſideat penes coadiutorem:et videtur q penes coadiutorē vt l.queſitū.ſ c.In cōtrariū videtur hec.l.& qd.ſ.dixi:et hoc eſt verū etiā pꝑter aliā rōnē:qr vbi ſuꝑuenit adminiſtrator legitimus ceſſat datiu⁹.vt.l.ſi tutor.§.j.de tu.et ra.diſtra.ſed capitulū eſt adminiſtrator legitim⁹ ceſſante epō:ergo ceſſat adminiſtratio datiua cōceſſa coadiutori.et de iſto coadiutore epiſcopi habes extra de cleri.egro.c.j.li.vj.

SI arrogati. Si pupillus trāſit in alterius poteſtatem vel perdit ciuitatem tutela finitur. Itē ſi tutor remoueat vel cōditio extitura
b extiterit.h.d.in eo qd dicit^b qd pu
c pillus fuit deportat⁹ intellige^c qd erat doli capax.

SI quis. Si tutor eſt apd hoſtes ſine mutatione ſtatus nō finitur tutela. ¶ Op.quod tranſfuga mutat ſtatū.Sol.vt in gl. ¶ Op.ſ.e.l.muto.§.fin.Solue vt in glo.

1 Tutela non tranſit ad heredes.
Prelatura et cōmiſſaria non tranſit ad heredes.
2 Tutela legitima q tranſeat ad filios et quomodo.

TUtela. Tutela eſt officium virile et non tranſit ad heredes.
1 hoc dicit. ¶ Nota.†tutelam non tran
d ſire ad heredes.^d idem in qualibet prelatura et commiſſaria.vt dicit gloſſ.no.de hoc extra de teſta.c.finali.lib.vj.et.l.alimenta.in prin.de alimen.et ciba.lega.in glo.per Dyn.et Iac.de bel.in aut.de eccle.tit.§.ſi quis edificium.in fi.vl
e time oppoſitionis. ¶ No.etiam^e iſtam equiparatio

nem tutele commiſſarie.ſimile facit gloſſ.in.l.vxori.
2 §.j.ĩ.de falc. ¶ Not.†q ad liberos tranſeunt tutele legitime:qd intellige nō q iſta tutela que eſt in patre tranſeat ad filios:qr illa eſt finita morte:ſed quia filius tanq3 legitimus proximior conſanguineus incipit eſſe tutor pupillo.

FEmine. Hodie ſecus.vt in aut.matri et auie.C.quādo mulier offi.tut.fun.po.dicam.ĩ.tit.j.l.ſi quis ſub conditione.

¶ De teſtamentaria tutela. Rubrica.

¶ Dictum eſt.ſ.de tutelis in genere: ſequitur videdere de tutelis in ſpecie.verum quia teſtamentaria tutela precedit alias ideo pmittit de teſtamentaria tutela &c.

1 ☞ Tutor filio naturali dari nō poteſt in teſtamēto niſi confirmetur.
2 Spurio non datur tutor in teſtamento.
3 Si teſtamētum rumpitur ex cauſa preteritionis datio tutele firma remanet.
4 Aut.ex cauſa.quod habeat locum in preteritione paterna.
5 Item habet locum in preteritione poſthumi.
6 Item in preteritione illius qui per legem velleiam ſuccedit in locum primi defuncti.

LEge. Parentes pñt dare tutores in teſtamēto liberis natis & naſcituris.q in alteri⁹ poteſtatem recaſuri nō ſunt.h.d.
1 ¶ Quero†vtrū filijs naturalib⁹ poſſit dari tutor.Rñdet glo.q nō niſi cōfirmet.vt.l.ij.de cōfir.tuto.
a ¶ Quero^a an etiā†ſpurio poſſit dari tutor in teſta
2 mento.glo.qd non:quia nō debet nominari filius.&
3 no.hanc gloſ. ¶ Quero dicitur hic†ſi liberi ſunt rupturi teſtamentum ex cauſa preteritionis non valet datio tutele:an hoc ſit correctuz per auten.ex cauſa.
4 Glo.dicit q ſic.quod no. ¶ No.†ex hac glo.^b q au
b ten.ex cauſa.habet locum in preteritiōe paterna de quo dicam in.l.filio preterito.ĩ.de iniuſto rupt.& irri
5 to teſta. ¶ Nota†ex hac glo.qd etiam auten.ex cauſa habet locum in preteritiōe poſthumi.vidiſtis in l.ſi quis teſtamento.ĩ.de leg.ij.dixi plene in auten.ex cauſa.& dicam in.l.filio.de liberis & poſthumis.
6 vbi melius occurret. ¶ Tertio nota†quod autentica ex cauſa.habet locum non ſolum in preteritione poſthumi hoc eſt poſt mortem ſeu teſtamētum nati:ſed etiam in preteritione eius qui per legem velleiam ſuccedit in locum primi defuncti:et reperit ſe preteritum.

TEſtamento. Teſtamento videntur dari qui ſunt dati in codicillis teſtamēto cōfirmatis. ¶ Opp.q ſemper codicilli videant teſtō cōfirmati:vt inſti.de codicillis.§.nō tm̄.dicit glo.hoc eſt verum hodie.quod
c intellige:ſi teſtamētum eſt factum:ſecus^d ſi nō. Circa quod vide Cy.in.l.ij.C.eo.facit quod not.in.l.ſepe.§.at cum dicitur.ĩ.de verborum ſigni. ¶ Opp.ad ſecundum dictum & videtur quod non requira

tur de iure factum:vt.ĩ.de condi.inſtitu.l.mulier.§.primo.Gloſ.non ſoluit.Tu dic q ibi conditionibus que ſunt facti.preterea et ibi poſtea valet de iure.

1 ☞ Dictio q̄ſi eſt nota ppꝛietatis.
2 Mater quod non poteſt dare tutorem licet datus confirmetur cum inquiſitione.
3 Idem in auia.

PAter. Pator dat tutorē filio inſtituto & exheredato.mater inſtituto tm̄:& tūc cū inquiſitiōe cōfirmabit.h.d. ¶ Op.dicitur hic q in rē poti⁹ q3 in perſonā videtur dari.cōtra.ĩ.e.l.quia.vbi videtur dari perſone po
1 tius q3 rebus.Dicit gl.†q dictio quaſi eſt nota impropꝛietatis:quia vere datur perſone. ¶ Opp.de leg.ij.l.pe
2 to.§.mater.Solu.nō†pōt dari a matre:vt ibi tamē cōfirmabitur cū inqſitione:vt hic:&.C.eo.l.iiij.& iſta inqſitio quando filius inſtituitur erit modica:alˀs eſſet magna:vt videbitis.ĩ.
3 tit.j.l.ij.&.iij. ¶ Quero†quid in auia. Reſpondeo idem quod in matre:vt no.C.eo.l.j.licet Spe.videatur aliud dicere in ti.de tutore.§.j.verſi.quid ſi auia.opi.gloſſ.probatur per.l.ij.§.ſi mater.ĩ.ad tertul.vbi lex que loquit in matre q cogatur petere tutorem filio h3 locū in auia.vt.ĩ.in eadem.l.§.verſi.filijs autem.

Cum a patre. Tutor dat⁹ a patre nō legitimo confirmatur ſine inquiſitione niſi noua cauſa ſuperuenit.hoc dicit.

1 ☞ Filiorum appellatione an veniāt poſthumi.remiſſiue.
2 Liberorum appellatione an veniant nepotes.remiſſiue.
3 Varietas loquendi per nomen filios vel liberos an attendatur in idiota ſicut in literato.
4 Verba notarij q intelligi debēt ſm iuris interpretationem.
5 Verba teſtis deponentis in vulgari: quando non poſſunt redigi in latinū: cautela eſt quod vulgariter ſcribant.

SI q̄s filiab'. Appellatione filiorum ɔtinent^d poſthumi filij nō nepotes:ſed appellatione liberorū etiam nepotes continentur.appellatione vero poſthumorum omnes deſcendentes continen
1 tur.h.d.cum.ll.ſeq.an†appellatione filiorum contineantur poſthumi.qd

a ¶ Quero.an filio naturali vel ſpurio poſſit dari tutor in teſtō.vide no.ĩ.l.naturalis.ĩ.tit.j.ſ3 an habeat tutorē legitimum.vide Bal.ĩ.l.minor.C.qñ mu.tu.offi.fun.poteſt.
b ¶ Not.ex hac gl.Et an habeat locū ĩ teſtō inſ͞no.vid glo.ſin.ſm Frā.de rāpo.ĩ.l.vxorē.ĩ.de manu.teſt.Andre.barb.
c ¶ Aliter ſecus.& ſic ſētit Barto.hic q tutor in codicil.dat⁹ nō ſit tutor teſtamētari⁹.vide tm̄ Bal.in.ſl.ij.C.e.
d ¶ Cōtinetur.in hac l.habes an appellatione filiorū poſteriorū & liberorū cōtineātur nepotes.iſtā tm̄.l.reſtrigit et limitat ino.in.l.qui filiab⁹ de le.j.pcedere qñ teſtator ſciebat mulierē vxorē pregnātē:alˀs ſecus:p.l.ſi quis.ita.ĩ.eodem.

a ¶In idiotam. No. quid importent iſta verba nõ ca
dit. vide text. nota. in. l. item pretor. de ſuis et legiti. 4
ibi abuſiue vult qui eſt not. quando facit gloſſ. not.
in. l. quoties. fami. erciſ. in verſi. quilibet neſcit vti ꝓ d
prijs verbis ſpecificis. et ibi Barto. poſt antiquos: 5
et not. perpetuo pro dictis teſtium qui non debẽt intelligi ſecundũ ſubtilitates iuris. vide Innocen. in. c. cum clamor. de teſti. et qd not. in. d. l. j. C. de vſu. et in. l. §. ſi ſcriptũ. inſtit. de inu. ſtipula. et ad hoc nota. per bartolũ. adde Cyn. C. de dona. ante nuptia. l.
ſi cum ante ⁊ ꝙ not. Bald. in. c. j. in prin. de ſuc. feu. ⁊
quod not. Barto. in. l ſi quid erit. in princi. de leg. iij.
et in. l. liberorũ. in vlt. colum. de verb. ſigni. vbi omni
no vide faciunt no. in. l. j. C. de vſu. ⁊ cũ Bar. hic trã-
ſit Paul. de caſt. in. l. ſtipulatio. §. hoc quoqꝫ. de ver
bo. oblig. ⁊ ibi vide Bal. ad fi. ⁊ Bald. in. l. j. ad fin.
C. de legi. here.

b ~Andre. Poma. ¶Puto. Uide Bar. in. d. l. libe-
rorũ in fi. Bal. in. l. pe. C. de legi. here. Et hoc dictuꝫ
Bar. refert ⁊ ſequit̃ Alex. cõſi. ij. col. xj. ver. ij. ꝙ quo-
tieſcũqꝫ. in. j. vol. ⁊ cõſi. xxxvij. in. pe. col. in. ij. volu. et
Bal. in. l. j. in fi. C. de ſuc. edic. Alex. cõſi. xliiij. ver. prio
caſu in. v. vol. ⁊ cõſi. lxvj. ꝑ totũ. eo. vol. Panor. cõſil.
lxxix. Et an ⁊ qñ cõis vſus loquẽdi attendi debeat.
vide Feli. in proe. decretaliũ in. ij. col. ⁊ an ſermo vul
gariũ ſufficiat ad intẽtationẽ ſtatutorũ vide barb.
in. c. j. in vlti. char. de cõſti. Glo. in. c. ſtatutũ. in ver bo
copiã. de reſcrip. in. vj. Et no. ꝙ verba gl. ꝓlata glo.
interpretãtur. Bal. in. l. mãcipiũ. in fi. C. de ſer. fugiti.
Glo. in cle. j. in princi. de relig. domi. Et circa iſta vi
de Alexan. conſi. xxvj. in penul. col. in. iij. vol. Et que
ſcripſi ad Barto. in. l. liberorum. in vlti. col. de verb.
ſigni. vide Alexan. conſi. ix. in. iij. colum. v. vol. Feli.
in proemio decreta. in. iij. colum. ⁊ in rubri. de cõſti.
colum. penul. ⁊ in. c. iij. loco. in. ij. colum. de proba. et
in. c. quoties. in. iij. colum. de teſti. ⁊ in. c. cum clamor.
in vlti. colum. eod. titu. ⁊ in. c. venerabilis. colum. fin.
de teſti. cogen.

c ~Andre. Poma. ¶Preſumendũ. vide qd ꝑ hec
verba dicat Ro. conſi. clxxix. col. ij. ⁊ conſi. clxiij.

d ¶Et iſta poſſunt. Et vide Ludo. ro. in conſil. ccxlj.
Andre. Barba.

examina vt dixi pleniſſime in. l. q fi-
liabus. in prin. j. de lega. j. Secundo
2 †an appellatiõe filiorũ cõtineãtur ne
potes: examina vt dixi pleniſſime in 1
l. liberorum. infra de verborum ſigni
3 ficationi. Aduerte tamen† quod glo.
dicit hic ꝙ talis varietas loquẽdi an
dicat filios vel liberos nõ cadit i idio
tã. ¶Quidã exponũt iſtã gloſ. quaſi
velit dicere ꝙ diſtinctio huius. l. ha- 1
beat locũ. qñ iſta verba fuiſſent ꝓlata
ab hoĩe literato iuriſta: vel alio hoĩe
intelligẽte tales diuerſitates: ſecus ſi
a ruſtico. Certe aliud vult dicere gl.
quaſi diceret iſta varietas dicendi
eſt in ſermone literali non in vulgari
a locutione: ⁊ ideo nõ cadit in idiotã[a]
b qui neſcit vulgare. puto[b] tamẽ quod
ſi in teſtamento idiote in ſcriptis per
notarium reducto reperiuntur iſta
verba: quod deberent intelligi ſecun
dum interpretationem iſtaruꝫ legũ.
c nam preſumendũ[c] eſt quod notarius
in ſcribendo appoſuit verba importantia volunta-
4 tem teſtatoris. ⁊† ſic verba notarij intelligenda ſunt
ſecundum iuris interpretationem. vt not. C. de vſur.
d l. j. et. l. ſciendum. de verb. oblig. Et iſta poſſunt[d] eſſe
5 vtilia ad multa† ſcilicet qñ dicta teſtiũ deponentiuꝫ
in vulgari rediguntur in ſcriptis: conſiliũ tñ eſt ꝙ il
la que proprie in latinũ redigi non poſſunt ſcribãtur
in vulgari ſm quod ꝓlata ſunt arg. l. j. in princip. j.
de excu. tutorum.

☞An ſi repertantur in eodem volumine contra-
ria ſtatuta qd volumen eodẽ die fuit cõfirmatũ qd
tempus inſpici debet.

Tutores. Dies tutele cedit ab adi
ta hereditate ⁊ imedia-
te illa poteſtas tranſit a teſtatore in tu
1 torem. h. d. Not. † inſpici tempus quo
tutor datur nõ quo teſtm̃ confirmatur.
Et ſic facit ſm Dy. ad queſtionem de duobus ſtatu
tis contrarijs in eodem volumine repertis: qd volu
men fuit vno ⁊ eodẽ tẽpore confirmatũ: qd inſpicit̃
tempus cõſtitutionis non tempus confirmationis:
de quo per Cy. C. eo. l. ij. dixi plene in. l. omnes popu
li. de iuſti. ⁊ iure. et ideo inſpicienda eſt vltima ſcri-
ptura ex quo contrarie ſunt vt. j. l. proxima. in fine. et
hoc tenet hic Dyn. Dicitur hic nam ⁊ ipſe heres tu-
tor dari poteſt. quid vult dicere. Reſpondeo. ſ. dixi
poteſtatem tutoris procedere a defuncto non ab he
rede. hoc probat̃ duabus rationibus. Prima quia
ipſe heres tutor dari poteſt. Ex quo concluditur qd
ab eo non dependet tutoris datio: quia ſeipſum da
re non poſſet. vt. j. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. pretor.
Aliam rationem ponit textus: qꝛ poſt mortem here
dis tutor recte dari poteſt. ergo patet quod ab eo
non procedit: quia ipſe non poſſet ante mortem ſuã
dare.

Tutor datus. Oppo. C. de co-
dic. l. j. ⁊ inſti. eo.
§. j. vbi hereditas non põt adimi in co
dicillis. Sol. intellige hic in codicillis
ſcꝫ in teſtamẽto cõfirmatis. vel dic ſm
glo. aliud in hereditate cũ tractatur de adẽptione.
aliud in tutela ⁊ iſtud plꝫ. nã heredis inſtitutio dꝫ aſ
ſumere vires a ſeipſa. ideo nõ põt dari nec adimi in
codicillis. cũ dependeat ex teſtamẽto. vt. l. qd ꝑ ma
nus. j. de iu. codi. ſed tutela pendet ex teſtõ ⁊ reqrit
aditionẽ hereditatis vt. j. l. proxi. Opp. ſ. de adop.
l. queſitum. Sol. patria poteſtas non poteſt eſſe ſub
conditione vtili ſed poteſtas tutoris ſic vt hic. ⁊ ibi
patet ratio in glo. ¶Oppo. de. l. muto. §. ſub condi-
tione. ſ. titu. j. Solu. ibi in datiua tutela: hic in teſta
mentari a ⁊c.

In tutoris. In tutele datione attendit̃ etiã
nouiſſima ſcriptura. h. d. Intel-
lige niſi prima ſit derogatoria vt plene dicam in. l. ſi
quis in prin. teſtamenti. j. de lega. iij.

1 ☞Tutela cedit a die adite hereditatis.
Regula catoniana non habet locum in tutela.
2 Si teſtator inſtituit pupillũ ⁊ ei tutorem dedit: qño
ſuccurratur pupillo vt poſſit hereditatem adire.
3 Exiſtentia ſui heredis qd cõfirmet dationem tutele
in teſtamẽto: nec tollitur per beneficiũ abſtinendi.

4 Relicta in teſtamento an hereditate non adita va-
leant.
5 Relicta in teſtamento quod confirmentur inſtituto
in re certa adeũte.

a Si nemo. [a]Non valent diſpoſita
in teſtamẽto niſi adeat̃
hereditas ſaltẽ ꝑ vnũ ex pluribꝰ. h. d.
1 ¶† Quero a quo tẽpore cedit dies tu
tele vtrũ a die mortis: vt in legatis: an
a die adite hereditatis. Glo. dicit ꝙ a die adite he-
reditatis per hanc. l. et ideo regula catoniana non
habet locũ in tutela: vt. j. de regu. cato. l. antepe. di-
ctũ glo. eſt verũ: et melius probatur. ſ. eo. l. tutores.
et. j. de excu. tut. l. ſi is qui tres. §. idẽ euenire. ſed po-
ſito ꝙ tex. non diceret probatur ratione. nam in his
que ad heredem non tranſeunt dies cedit ab adita
hereditate: nam a die mortis: vt pꝫ in vſufructu ⁊ in
libertate vt. l. j. in fi. cũ ſeq. j. quando di. le. ce. et. l. j. §.
in nouiſſimo. C. de cadu. tol. ſed tutela nõ tranſit ad
b heredem: vt. ſ. titu. j. l. tutela. ergo ⁊c. ¶Uenio[b] ad
2 quoddam† indiſſolubile cõtrariũ hic poſitũ in gloſ.
pone ꝙ teſtator pupillũ filiũ ſolũ heredẽ inſtituit et
ei tutorẽ dedit. Ex hoc inſurgit perplexitas. nã pu- 1
pillus non poteſt adire ſine tutoris autoritate. vt. l.
potuit. C. de iure deli. et. j. de acqui. here. l. pupillus.
Item tutor nõ eſt tutor anteqꝫ pupillus adeat: ⁊ ſic
non põt autorari. ſed contra hanc perplexitatẽ ſuc-
curritur per glo. duobus modis. primo qd adeat he
c reditatẽ autoritate iudicis[c] vt. l. ſi infanti. C. de iure
delibe. et. l. bonorũ. C. qui admi. ad bono. poſ. ſecun-
do ꝙ dabitur curator ad adeundã hereditatẽ: vt. C.
de admi. tu. l. cum quidam. ſed hoc nõ videtur verũ.
qꝛ curator non poteſt autorari pupillo ad adeundã
hereditatẽ. vt. l. cũ in vna. §. tutor. j. de appella. ⁊ no.
in. l. ſolet. ſ. ti. j. ¶Nec ob. l. cum quidam. quia loqui
tur in curatore adulti. Dyn. ſoluit iſtud indiſſolubile
3 alio modo. ſcilicet ꝙ† exiſtẽtia ſui heredis cõfirmat
d dationẽ tutele: [d] vt inſti. de here. q̃ ab inteſt. §. poſt-
humi. et de heredum quali. et diffe. §. ſui. hoc tenet
Cy. C. eod. l. ij. ego etiam hoc teneo. Cum enim hoc
ſit ad cõmodum filij habere tutorẽ: exiſtẽtia ſui he
redis hoc operat̃: nec eſt ſublata ꝑ beneficiũ abſti- 1
nendi inductũ a pretore: vt. l. ſi filius qui patri. j. de
vulg. ⁊ pupil. ſubſti. ⁊ ibi dixi. Sed ſi poneremus ꝙ
exiſtentia ſui heredis non poſſet operari: qꝛ teſtator
feciſſet de ſuo voluntarium ſubſtituẽdo vulgariter.
vel alio modo: tũc eſſet recurrendũ ad primũ reme-
dium poſitũ. ſ. eſſet etiam aliud remediũ ſcꝫ qd de-
tur tutor ad adeundam hereditatẽ: vt. j. l. proxima.
in princi. Non dico curator vt dicit glo. ſed tutor qd f
4 qualiter procedat. j. dicam. ¶Quero quid† ſi non
e aditur hereditas an hodie valeant relicta[e]: vt. C. de
libe. prete. auten. ex cauſa. Reſpondeo non: quia loq̃
tur quando teſtamentum rumpitur ex cauſa exhere
dationis vel preteritionis tantum. vnde quando rũ
pitur propter hereditatem non aditam iſta iura re-
manent incorrecta. In caſu tamen hodie eſt immu-
tatum ſcꝫ ſi heres non vult adire: quia eſt prohibitꝰ f
detrahere falcidiã: tũc valent relicta in teſtamento:
et pars hereditatis vadit ad perſonas enumeratas
in autenti. de heredi. ⁊ fal. §. ſi vero expreſſum. ⁊ de
5 hoc ibi per Iacobũ de bel. ¶Quero quid† ſi fuerit
adita hereditas per aliquem inſtitu-
tum in re certa. an confirmentur alia
relicta in teſtamento quia heredes
vniuerſales non adiuerunt. Reſpon-
deo ꝙ ſic. argu. huius. l. ⁊. l. teſtamen
to. j. de manu. teſta. probo per ratio-
nem. nam certum eſt teſtatorem dece
dere teſtatum. nam ſi heredes vni-
uerſales adibunt non eſt dubium. ſi
non adibunt. tunc iſte inſtitutus in re
certa erit heres vniuerſalis. vt. l. j. §.
ſi ex fundo. de heredi. inſti. quia tunc d
accreſcit totum ei. vnde eſt eadem ra
tio. ſicut ſi adierit vnus ex inſtitutis
vniuerſaliter. vt dixi in. l. ex facto. j.
de here. inſti.

☞An tutor poſſit dari ad vnũ ar-
ticulum. ⁊ an teneatur tunc facere in-
uentarium.

Si hereditas. Pendente aditione he
reditatis poteſt dari tu
tor pupillo. h. d. ¶Op
po. donec locus eſt teſtamẽtarie tu-
tele alie ceſſant. vt i aut̃. matri ⁊ auie.
C. qñ mulier tute. offi. fungi po. ⁊. j. e.
l. ſi quis ſub conditione. ſed hic teſta
mentarius eſt cõfirmatus per exiſtẽ
tiam ſui heredis. vt dixi. ſ. l. proxi. er
go ⁊c. Sol. intelligas hic qñ exiſten-
tia ſui heredis nõ operabat̃. ⁊ aduer
te ꝙ hic dicit̃ in text. poſſe dari. q. d.
nõ ſuccedit legitimus propter ſpem
teſtamentarij. ſed peruenitur ad da-
1 tiuum. ¶Opp. tutor† ad certũ arti-
culum dari non poteſt. vt. j. eo. l. certa
rum ⁊c. huius timore dicũt quidam
quod hic tutor datur ſimpliciter nõ
ad adeundam hereditatem tantum
quia talis datio non valeret. vt in cõ
trario ſm Dy. qd videtur ꝓbari per
tex. hic dum dicit quaſi nõ ſit nec ſpe
retur ⁊c. ſꝫ Iac. de are. intelligit[f] iſto e
caſu eſſe ſpeciale. vt ad vnum articu
lum detur tutor. ſ. ad adeundam he-
reditatem: vt. l. impuberi. j. de tuto. ⁊
cur. da. ab his. puto quãlibet practi-
lio. in fi. de heredibus inſtituendis.

a ~Andre. Poma. ¶Si nemo. vide Roma. in rep[e]
ti. auten. ſimiliter. in. ij. ſpeciali prime cauſe. C. ad. l.
fal. vbi aſſignat tres rationes huius. l.

b ~Andr. Poma. ¶Uenio. vide panor. conſi. xc. co
lum. ij. in. j. dubio. in. ij. volu.

c ¶Autoritate iudicis. An curator poſſit autorari pupillo ante aditã hereditateꝫ. vide ĩ. l. cũ in vna. §. tutor. j. de appella.

d ¶Confirmat dationem tutele. adde Bal. oĩno in. l. j. poſt gl. C. eo. et ibi ẽt bar. ⁊ an iſto caſu an alias aditionem tutor poſſit ꝯficere inuẽtariuꝫ ⁊ quo, vid Bal. poſt gl. ĩ. l. tutoris. C. de admi. tut. hic adde no. ꝑ imo. in. l. ſi filiꝰ q ptri. in ver. quero effectus. et qd ibi dixi de vul. ⁊ pup. adde Io. an. in ti. de tuto. in addi. ſpe. circa prin.

e ¶Ualeãt relicta. an debeat̃ legata non adita hereditate. Uide. l. qui fi-

f ¶Intelligit. vtrum poſſit dari tutor ad vnũ actuꝫ
tantum. Adde Bart. in lege cum in vna. §. tutor. de
appella. et tutor ſeu cura. ad vnum actum an tenea-
tur ſatiſdare lege mulier. et qd ibi Bald. C. de iure
dotium.

cam eſſe bonam.tamen diuerſis caſi
bus.Aut enim certum eſt hereditatē
eſſe locupletem et vtilem.et datio tu=
toris extenditur ad iſtum articulum:
ſcilicet ad adeūdam hereditatem . vt
d.l.impuberi.Aut hic eſt dubiū.et tūc
dek tutor ſimpliciter:quaſi nec ſit nec 2]
ſperetur alius vt hic.ſed ſi ſequak adi
tio incipit eſſe locus teſtamentarie:et
datiua extinguitur vt inſti.attil. tuto.
§. item ſi puto tamen quod ſi datus
eſt tutor ad vnum articulum tantum
a non habet neceſſe facere[a] inuentariū: 1
ſicut dicim⁹ in curatore dato ad litē.
vt no.in.l.de creatiōib⁹.C.d epi. aud.

In tutelis. In tutelis atten=
dimus nouiſſimā
ſcripturā.h.d. ℂ Op.C.co.l.ij.Solu.
hic qñ diuerſe ſcripture reperiunk ſup
datione eiuſdem tutoris. ibi qñ ſuper
datione diuerſorū:q2 tunc vterq3 erit. 1
Sed cōtra.ſ.de pcu.l.ſi quis cū pro
cura.in fi.vbi per dationē vltimi pri=
mus videtur remotus.So.glo.aliud
in procuratore vt ibi; aliud in tutore
vt hic.Tu dic q licet fuit ſcriptus pri
mo vnus:poſtea ali⁹.tñ q2 eodē tem=
pore confirmantur ideo valet datio
vtriuſq3:que ratio ceſſat in procurato
re.vt no.per doc.C.eo.l.ij.

a ℂ Neceſ=
ſe facere.
ita ēt not.
Bart.in.l.
tutor.ī pn.
et Ang.in
l.cū in vna
§.tutor . ī.
de appel.

1 ☞ Si filius preterit⁹ decedat viuo
auo:an teſtamentū cōfirmetur.
2 Regula catoniana quod non habeat
locum in tutela.

Qui filium. Si nepos viuo
auo īcipit tene=
re locum ſui ſicut confirmatur teſta=
mētum per.l.velleia. ita tutele datio.
hoc dicit. ℂ Oppo.dicitur hic viuo
auo ſucceſſiſſe.contra: viuus nō hab3
heredes.vt.l.j ſ.de here.ven.et.ī.pro
here.l.j.Sol.dicit glo.et bene in here
ditate alicuius quis non ſuccedit ei
viuo : ſed nepos bene ſuccedit in lo=
cum filij . vt incipiat tenere primum
locum viuo auo z filio mortuo . Ita
loquitur hic. q. d.ſuccedit in ſuitate:
non in hereditate. ℂ Oppo. dicitur
hic cum teſtamentum ſit confirma=
tum:z ſic innuit quod ab initio nō va
lebat. Contra arguendo a diuiſiōe.
vt in gloſſ.magna. Et ſolue quod cō
firmatū eſt teſtamētū: non qd ab ini
tio nō valuerit:valuit eñ q filius fuit
inſtitut⁹ .z nepos ſubſtitut⁹ qd eſt p
miſſum p.l.velleiā.vt.l.gall⁹.in prin.
et.§.nunc de lege.ī. de liberis z poſt
humis.z de illa confirmatione teſta=
menti hoc eſt de permiſſione legis
1 velleie. loquitur hic. Not.†tamen ex
hac gloſſ.quod ſi filius preterit⁹ de=
cedat viuo auo teſtamentum non cō
firmatur contrarium not.ī.de regu.cato.l.fina.z vi=
detur caſus in.l.poſthumus.§.idem z circa.ī. de in=
iuſt.rup.z irri.teſta.z ibi dicam.ſimilem gloſſ. habe
tis in.l.fina.§.fina.ī.de donatio. z ibi dixi. ℂ Opp.
datio tutele non valuit ab initio ergo non confirma
tur impediente regula catoniana:vt.ī.de regu.cato.
l.j. Solu. regula † catoniana non pertinet ad tute=
las:quia earum dies cedit ab adita hereditate : vt
vidiſtis.ſ.l.proxi.

Si furioſus. Inhabilis datus tutor intel=
ligitur datus cum fuerit ha=
bilis. hoc dicit.

☞ An ſeruus alienus poſſit dari tutor.

Seruus. Seruus alienus poteſt dari tutor
ſub conditione libertatis:z ſi ſim=
pliciter detur in dubio videtur ei data fideicommiſ
ſaria libertas.hoc dicit. ℂ Opp.C.qui da.tut. poſ.
l.in ſeruili. Solu.non poteſt dari a iudice vt ibi ſed
a teſtatore ſic.vt hic. ℂ Oppo.vt inſtitu.cod.§.ſer=
uus.vbi dicitur non valere.Solu.vt in gloſſ.Et cir
1 ca † hanc materia3 diſtingue ſic ſm Jac.de are. aut
ſeruus datur tutor a iudice:aut a teſtatore. Primo
caſu non valet.vt.C.qui da.tut.poſ.l. in ſeruili. Se=
cundo caſu aut teſtator credit eum liberum et non
valet.vt.ī.eo.l.ſi quis tutorem.z inſti.qui teſta.da.
tuto.poſ.§.plane.ī.de fideicommiſ. liber.l. genera
liter.C.ſi quis tutorem.aut ſcit eum ſeruum. et tunc
aut eſt proprius aut alienus.ſi proprius aut proui=
dit de eius libertate.z ſtatur illi prouiſioni:vt.ī. eo.
l.qui tutelam.§.penul.ſm veram opinionē:aut non
prouidit:ſed ſimpliciter dedit tutorem : et tunc erit
liber directe.vt.C.de neceſ.ſer.here.inſti.l.fi. z inſti.
qui da.tuto.poſ.circa princ.Aut ignorat proprium.
et videtur data fideicommiſſaria libertas.arg.hu
ius.§.Aut erat alienus : z tunc aut fuit datus tutor
cum liber erit.z tunc erit tutor:vt hoc.§.j.reſpō. aut
fuit datus pure.et tunc fideicōmiſſaria libertas vi
detur ei data z erit redimendus et manumittēdus
vt hic.ij.reſpon.z.C.eo.l.ſi pupillorum.ſm Jaco.de
are.adde.l.et ſi non aſcripta.C.de fideicōmiſ.liber.
ibi videtur caſus.

1 ☞ Spes teſtamentarie tutele quādo faciat ceſſa
re legitimum.
2 Si tutor legitimus deſijt an ſuccedat alius vel per
ueniatur ad datiuum.
3 Quando tutor datiuus deſinit an perueniatur ad
legitimum vel detur alius.
4 Quando prebenda vacat in curia:papa concedit ſi
poſtea illa cui conceditur moritur:naturaliter ordi
narius confert.
5 Mater z auia q hodie poſſunt eſſe tutrices z quid
ſit immutatum per ius autenticorum.
6 Proauia quod poſſit eſſe tutrix z eſt vere auia.
7 Mater quod poſſit eſſe tutrix filio naturali:et quid
in matre ſpurij.
8 Mater in tutela non prefertur patri legitimo in tu=
tela:ſed naturali tantum ſic.
Mater filio naturali tantum ſuccedit ſimpliciter.
9 Quando ſuperſunt auus z auia : prefertur auus in
tutela.
Auia naturalis tantum prefertur in tutela et in ſuc

ceſſione auo naturali tantum.
10 Mater in tutela z ſucceſſione prefertur auo.
11 Mater et auia qd poſſunt eſſe curatrices ſicut ſunt
tutrices.
12 Mater z auia non coguntur tutelam ſuſcipere.
13 Tutela que defertur matri et auie. an ſit legitima
vel datiua:quod ſit legitima.
14 Mater data tutrix in teſtamēto qd ſit teſtamenta=
ria voluntaria.
15 Mater data tutrix ſi nō renuntiat ſecundis nuptijs
non tenet datio.
Lex preſumit q mater excoriaret filium pp̄ter ſe=
cundum virum.
16 Si mater non renuntiat velleiano in datione tutele
vitiatur datio.
17 Si mater renuntiat ſecundis nuptijs et velleiano
non tamen omni alij legum auxilio. qd non valeat
datio.
18 Mulier pro debito tutele poteſt capi z carcerari.
19 Renuntiari qd non poſſit velleiano ſecūdum vera3
opinionem.
20 Mulier renuntiando omni auxilio legum q non vi
detur renuntiare beneficio maſculo competenti ne
conueniatur:niſi inquantum facere poſſit.
21 Mater tutrix data q non habeat ſpecialiter renun
tiare velleiano:ſed ſecundis nuptijs ſic.
22 Mater tutrix tenetur expreſſe obligare omnino ſua
bona.
23 Si mater z extraneus ſunt dati in teſtamento tuto
res ambo erunt.
24 Mater data tutrix in teſtamento non eget confir=
matione:ſed illam agnoſcit coram iudice renūtian
do illis beneficijs.
25 Si tutor a iudice datur matre ignorāte. An valeat
datio.remiſſiue.
26 Mater ſi non tranſit ad ſecunda vota:ſed aliter eſt
luxuriata:quod priuatur tutela.
27 Mater excluſa a tutela per tranſitum ad ſecunda
vota.
An ſit locus legitimo vel datiuo.
28 Mater q ſtatim deſinit eſſe tutrix q3 primum vadit
ad iudicem:z dicit velle tranſire ad ſecunda vota.
Sponſalitijs contractis ſtatim mater deſinit eſſe
tutrix.
29 Judex q non tenetur dare in tutorem nominatu3 a
matre que dixit velle tranſire ad ſecunda vota.
30 Si mater eſt minor q ſit locus legitimo.
31 Si ſequēs legitimus eſt debitor vel creditor. an ſit
locus legitimo vel datiuo.remiſſiue.
32 Si propter tranſitu3 matris ad ſecūda vota datus
ſit tutor ſuperexiſtente auia prefertur auia.
33 Mater exiſtente viro bannito q ſit tutrix.

Si quis ſub conditio
a ne[a]. Hec eſt valde nota.lex.Spes te=
ſtamētarie facit ceſſare legitimā:z lo=
cus erit datiue.Idē ſi teſtamētarius
deſijt eſſe naturaliter vel ciuiliter iudice hoc princi
paliter agente:ſecus ſi deſijt eſſe naturaliter vel ci=
uiliter iudice principaliter hoc nō agente:quia tunc
legitimus ſuccedit:ſed nō ſuccedit vbi aliquis ex te
ſtamentarijs ſuperuiuit.h.d.primo ponit qñ teſta=
mētaria nō cepit ſed ei⁹ ſpes ſubeſt.
Secūdo qñ cepit z deſijt naturaliter
vel ciuiliter iudice principaliter hoc
agēte.Tertio qñ cepit z deſijt natu=
raliter vel ciuiliter iudice principali=
ter hoc nō agente.Quarto qñ teſta=
mētaria in vnius perſona cepit z de=
ſijt:z in alteri⁹ perſona ſupereſt.Se=
cūda ibi:z ſi ſemel.Tertia ibi:q ſi tu
tor.coniuncto ver.ceterū.qui eſt in fi.
l.Quarta ibi:plane. Ad euidentiam
premitte q regula eſt q tutela teſta=
mētaria precedit legitimam: z legiti
ma p̄cedit datiuam:vt pbatur ex or
dine titulor.ff.z.C.z inſti.z.C.quādo
mu.tu.offi.fun.po.auk.matri z auie.
et hic in gl.zc.hoc p̄miſſo pone caſu3
in terminis p te:q2 clarus eſt. ℂ Op.
de verſi.z ſi ſemel.ad ver.qd ſi tutor.
gl.ſoluit in ver.z ſi ſemel.licet ſit accu
ſatus z remotus ad huc ſuperſunt re
liquie[b] teſtamētarie tutele.ideo non
h3 locum legitima:ſecus qñ tutor eſt
mortuus.vt in ver.qd ſi tutor.idē no.
C.eo.l.j.in gl.magna.ſed ꝯ hoc videk
q nō ſuperſint reliquie alique. nā tu=
tela teſtamētaria finitur cū tutor eſt
remot⁹.vt.l.ſi arrogati.ſ.tit.j.z.ī.de
ſuſpec.tuto.l.decreto.nec apparet in
quo iſte reliquie remaneant.Vñ Dy.
declarat intellige reliquias remane=
re qñ remot⁹ a tutela remanet ita ha
bilis qd pōt dari tutor:ſed qñ nō re=
manet habilis : vt quia mortuus vel
c deportatus[c] eſt:tūc nō dicunk rema
d nere reliquie[d] ſm Dy. z Cy. in.d.l.j.
et oēs cōmuniter:qd mihi nō placet:
q2 remotus vt ſuſpectus decetero illi
pupillo tutor non dabitur : vt.l.iij.§.
queri pōt.ī.de ſuſpe.tu. z ſic quātum
ad illū pupillū nulle remaneant reli=
quie.Preterea ex dicto Dy. ſequerek
hoc incōueniens.Pone aliquē excu=
ſatū morbo ppetuo:ita qd nulla ſpes
ſanitatis ſupereſt: qd pōt eſſe : vt.l.ſi
cū dotem.§ ſi maritus.ſ.ſo.ma.z de
vaca.mu.l.penul.in princi.Certe ſm
cum ſuccederet legitimus:quaſi nul=
le ſuperſint reliquie : quod eſt contra
iſtum text.qui indiſtincte vult quod
quando aliquis eſt excuſatus perue=
niatur ad datiuu3.Dic ergo q ratio
eſt illa quam ponit iuriſconſultus in
tex.nam primo caſu remouetur a iu=
dice hoc principaliter agēte:et ideo
iudex eum remouet vt alium det.Et
hoc dicit text.ibi:nā z idcirco abijcit
vt alius detur zc.z.ī.de leg.tu.l.iij.§.
queri poteſt:z ibi eſt idem tex. z hoc
erat forte qd in ſenatuſcōſulto cōtine
bak.de quo hic fit mētio. ℂ In ſecū
do vero caſu tutor deſijt eſſe natura=

~ Andreas
Pomate.
a ℂ Si qs
ſub ꝯditio
ne . Vide
are.ꝯſ.ciiij.
col.iiij.
~ Andreas
Pomate.
b ℂ Ad huc
ſuperſunt .
Et vid bal.
in.l.j.C.eo.
vbi alle.ca
ſum. l. hec
ſ. d ſuſpe.
tuto.
c ℂ Vel de=
portatus .
Quare in
deportato
nō attē dik
q eſt de iu
re ſpāli.z vi
de Bar. in
l. ī ter ſtipu
lantē.§.ſa
crā.in vlti.
brocardo .
de verbo .
obli.
d ℂ Rema=
nere reli=
quie. Not.
qd ſi plēs
ſunt tuto=
res z vnus
deceſſit an
ſit ali⁹ ſub
rogat⁹.vi
de Bal.ī.l.
cū magſa
tus . C . qñ
puo. z ad
de bar. gl.
z doc. ī.l.j.
C.eo.titu.

liter mortuus vel ciuiliter vt deporta
tus quo caſu iudex principaliter hoc
nō agebat: vt eum remoueret ꝛ aliuʒ 1
daret ꝛ ſic ceſſat ſenatuſconſultū. Si a
mile induxerūt hodie canoniſte. q꞉ ſi
prebenda vacat aliqua in curia papa
remouente aliquem: collatio ſpectat
ad eum nō ad ordinariū. vt extra de
prebē. c. licet. ꝛ c. ꝓſenti. lib. vj. Et ex
hoc ſequit᷑ alia cōſequentia. pone qđ
tutor eſt datus in teſtamēto ad tem
pus vel ad certam cōditionē que ve
nit: certe tutela finit᷑. vt. ſ. eo. l. tutor
datus. ſed an perueniatur ad legiti=
mum videtur qđ non ſm̄ Dyn̄. q꞉ ſu=
pereſt perſona habilis ꝛ ſic reliquie.
ſed ſecus puto. ſm̄ rationē iuriſcon=
ſulti. quia tūc vere ceſſat tutela abſqʒ
alio facto iudicis. ꝛ ſic locꝰ eſt ſequē=
ti legitimo vt hic. pro hoc inſti. qui. 2
mo. tute. fi. §. j. vbi aſſimilat tutelam
finiri morte ex aduētu diei vel condi
tionis. ¶ Opp. ad prīnc. l. extra gl. ſi
ſpes teſtamētarie facit ceſſare legiti
mā: multo magis datiuā: que eſt mi=
nus potens vt dictū eſt. Rn̄. hoc non
ſequit᷑. nam tutele deferuntur per eū
modum per quē hereditates. vt. l. j. ꝛ
ij. de legi. tu. ſed q̄ʒdiu ſpes eſt teſta=
mētarie ſucceſſionis ceſſat legitima.
vt. l. q̄ʒdiu. j. de acqui. here. ꝛ. j. de re.
iur. l. q̄ʒdiu. ꝛ. C. cōia de ſucceſ. l. ante
q̄ʒ. ſed in illa ꝓuidet iudex dādo cu=
ratorē bonis vel dādo bonoꝝ poſſeſ
ſionē ſm̄ ta. vt. j. de here. inſti. l. ſi q̄s
inſtituat᷑. de bono. poſſ. ſm̄ tabu. l. ij.
§. ſi ſub ꝯditione. de cura. bo. dā. l. j. ꝛ
ita hic donec eſt ſpes teſtamentarie
ceſſat legitima ꝛ deuenit᷑ ad ꝓuiſio=
nē iudicis. ¶ Op. d꞉ hic ꝙ ſi eſt de=
portatus locus eſt legitime. Contra
j. titu. ij. l. j. §. ſi apud hoſtes. Sol. ibi
deſijt eſſe abſqʒ facto iudicis: tn̄ ſub=
eſt ſpes qđ redeat ad tutelā propter 3
poſtliminiū: in deportato ſecꝰ: ſed ꝯ
qđ etiāʒ in deportato ſubeſt ſpes qđ
reſtituatur. vt. C. de ſen. paſ. ꝑ totum.
ſed iſta ſpes eſt de iure ſpeciali ꝑ viā
reſtitutionis ideo nō attēditur: vt. l.
iiij. in prīn. j. de fideicō. lib. Preterea
illa reſtitutio nō poteſt ꝯcedi niſi ab
vno ſcʒ a principe ergo reputatur im
poſſibile. vt. l. apud iul. in fi. j. de le. j.
¶ Op. ad fi. nā licet vnus teſtamen=
tarius tantū deceſſerit: videt᷑ eſſe lo=
cus legitime: ſicut in teſtamētis vbi
ex poſtfacto pōt quis decedere pro
parte teſtatus ꝛ ꝓ parte inteſtatus:
vt. l. circa. ſ. de inoffi. teſt. ſic in tutela
vt habeat vnū teſtamētariū ꝛ alium
legitimū. Sol. Dy. et bene tutela eſt
apud quēlibet inſolidū licet admini=

a ¶ Diſtin= gue. adde bart. in. l. j. C. eo. poſt gl. ꝛ docto. ibi.

ſtratio diuidatur: vt. l. inter tutores. j. de admi. tut.
vnde ideo nō poteſt peruenire ad legitimū: ꝓuidit
ergo pretor ſubſtituendo datiuum. ¶ † Ex ꝓdictis
circa materiam huius. l. diſtingue[a]. aut tutor teſta=
mētarius nunq̄ʒ fuit: ſed eſt eiꝰ ſpes: ꝛ locus eſt da=
tiuo vt hic. ꝛ inſti. de atti. tu. in prīn. aut fuit ꝛ deſijt:
et tunc aut iudice hoc principaliter agente: ꝛ locus
eſt datiuo. vt hic. in ſcđo rn̄ſo. aut deſijt ex cauſa na
turali vel ciuili iudice hoc principaliter non agēte.
et tunc aut deſijt in perſona vnius alijs remanenti=
bus. ꝛ locus eſt datiuo. vt hac. l. in fi. aut nullis alijs
remanentibus: ꝛ tunc aut ſpes nō ſubeſt qđ reaſſu=
mant quia mortui. ꝛ tunc ſuccedit legitimus vt hic.
in ver. qđ ſi tutor. aut ſupereſt ſpes: ꝛ tunc aut ſuper
eſt ſpes de iure cōmuni vt in capto ab hoſtibꝰ ꝛ lo=
cus eſt datiuo. vt. l. j. §. ſi apud hoſtes. j. ti. ij. aut ſu=
pereſt ſpes de iure ſpeciali vt in deportato: per re=
ſtitutionem: ꝛ tunc ſuccedit legitimus: ꝛ ceſſat dati=
uus: quia illa ſpes nō attenditur vt hic. facit. l. iij. §.
non tantum. j. ti. ij. ¶ Quero † quid ſi vnus fuit legi
timus ꝛ deſijt eſſe. Gloſ. dicit ſuccedit alius ſequēs
legitimus al's peruenitur ad datiuum. In hac que=
ſtione puto diſtinguendum eodē modo quo diſtin=
xi in teſtamentaria ſic. quandoqʒ tutor legitimꝰ nō
fuit ſed eius ſpes ſupereſt: ſcʒ primi legitimi q̄ alios
precedit. ꝛ tunc non eſt locus ſequenti legitimo ſed
datiuo. vt. l. nō ſolum. §. ſi libertus. ꝛ ibi no. j. de ex=
cu. tuto. ꝛ. l. ſi tutor reipublice. §. j. de tu. et ra. diſtra.
Quandoqʒ fuit ſed deſijt: et tunc aut facto iudicis
principaliter hoc agentis: ꝛ nō eſt locus ſequēti le=
gitimo: ſed datiuo: vt. l. iij. §. queri poteſt. j. ti. ij. aut
deſijt cauſa naturali vel ciuili iudice hoc nō agente.
et tunc aut ſupereſt aliquis legitimus eiuſdem gra
dus. ꝛ locus non eſt ſequenti legitimo ſed datiuo:
vt. l. iij. §. ſed ꝛ ſi aliquis. j. ti. ij. ar. huius. l. in fi. Aut
omnes legitimi eiuſdem gradus deſierunt eſſe. et
tunc aut non ſupereſt ſpes qđ reaſſumat et ſuccedit
ſequens legitimus. vt. j. ti. ij. l. iij. ver. ſed ſi oēs. aut
ſupereſt ſpes. et tunc aut eſt ſpes de iure cōmuni vt
in capto ab hoſtibus ꝛ tunc non ſuccedit legitimus
ſed datiuo eſt locus. vt. l. j. §. ſi apud hoſtes. j. tit. ij.
aut ſupereſt ſpes de iure ſpeciali vt in deportato et
ſuccedit ſequens legitimus nec eſt locus datiuo: vt
j. tit. ij. l. iij. §. pen̄. ¶ Quero quid † ſi datiuus deſijt 3
eſſe. Dicit gl. qđ perueniatur ad legitimū ſi eſt. als
peruenitur ad datiuum. vide gl. iſtam in queſtione
iſta tex. deficiunt. Et glo. breuiter loquitur. dicit em̄
quod ſi deficit datiuus peruenitur ad legitimum. ꝛ
ſic preſupponit quod ille habebat datiuum qui po=
terat habere legitimū. ¶ Uidendum eſt ergo quo
modo potuit hoc eſſe. Reſpondeo primo qđ legiti=
mus non erat adhuc idoneus. et tunc glo. procedit
clare. nam aduenIente legitimo ceſſat datiuus. vt. l.
ſi tutor reipublice. §. primo. de tute. et ra. diſtra. ꝛ le
ge non ſolum. §. ſi libertus. de excuſa. tuto. Item po
teſt eſſe quod datus fuit datiuus tutor ei qui pote=
rat habere legitimum in caſu huius. l. ſcilicet pro=
pter ſpem teſtamentarie. tunc etiam gloſſ. procedit
quia deficiente datiuo peruenitur ad legitimuʒ. qđ
intellige ſi quando datiuus deficit ſpes teſtamēta=
rie defecerat alias ſi ſuperſit ſicut ab initio impedi
uit legitimū ꝛ ita tūc impediat. Itē poteſt eſſe qđ

fuit deuentum ad datiuum in locum excuſati vel re=
moti: ꝛ tunc ſi datiuus deſijt eſſe morte naturali vel
ciuili peruenitur ad ſequentem legitimuʒ: quod eſt
no. ꝛ qđ dicit᷑ ſupra aliquo remoto vel excuſato per=
uenitur ad datiuū intelligitur pro prima vice ſecus
ſi ille datiuus poſtea naturaliter eſſe deſierit vt hac
glo. que omnes iſtos caſus cōprehendit. ꝛ hoc etiā d
a dicunt canoniſte[a]. Nam † quando prebenda vacat
4 in curia papa concedit: ſed illo poſtea mortuo natu 9
raliter debet fieri collatio per ordinarium et ſic pro
prima vice deuoluitur. vt extra de preben. c. licet. et
c. preſenti. lib. vj. Expedita eſt glo. prout ꝓprie ad
l. pertinet. ¶ Sed modo glo. intrat queſtiones ali=
quas per quas oportet nos examinare de tutela q̄
defertur matri ꝛ auie. ¶ Anteq̄ʒ veniā ad queſtio=
5 nem glo. quero † an mater ꝛ auia poſſint eſſe tutri=
ces. Reſponde de iure iſto nō poterant eſſe niſi hoc
impetrarent a principe. vt. ſ. titu. j. l. fi. de iure. C. fuit
introducta quedam ſolennitas ſcʒ ꝙ poſt impetra=
tionem requirebatur decretum iudicis ꝛ qđ cum iu
ramento renuntiaret ſecundis nuptijs ꝛ locum ha= e
bebat ſi nulli ſupereſſent legitimi. vt. C. quādo mu.
tute. offic. fun. po. l. ij. hodie per iura aut᷑. eſt immu=
tatum. Primo quod non requiritur impetratio a iu
dice ſed hoc eis permittitur a lege. Scđo eſt immu
tatū quia de iure. C. ꝛ ff. orum. non fiebat mentio niſi
de matre hodie permittitur matri ꝛ auie ſolū. Ter=
tio eſt immutatū quia hodie mater ꝛ auia ſi volunt
preferuntur omnibus legitimis ꝛ datiuis: exceptis
teſtamentarijs; cum olim legitimi preferebantur vt
dixi. Quarto eſt immutatum; quia per iura. C. debe
bant cum iuramento renuntiare ſecundis nuptijs; 10
qđ iuramentū hodie tollitur. Preterea ſufficit ſi ſi=
ne iuramento renuntiant ſecundis nuptijs ꝛ velleia
no: ꝛ omni alio legis auxilio. quinto per iura auten=
ticorum debitor ꝛ creditor non poſſunt aſſumere tu
telam. vt. C. qui da. tuto. poſ. aut᷑. minoris. ſed in ma
tre ꝛ auia hoc non obſtat vt. C. quando mu. tu. offi.
fun. po. aut᷑. matri ꝛ auie. ſumpta ex corpore. de he=
re. que ab inteſt. §. ex his. ꝛ aut᷑. ſacramentū. ꝛ autē.
ad hoc eo. tit. ſumpta ex corpore vt ſine prohi. ma.
b debi. et cred. ¶ Quero quid in proauia[b]. Uidetur
6 † ꝙ non poſſit eſſe tutrix. cum tex. dicat matri ꝛ auie 11
ſoluʒ. Contrariū credo. nam proauia vere eſt auia:
licet adijciatur dictio pro. vt. l. cui eorum. §. ij. de po
ſtu. ꝛ. l. generi appellatione. de ver. ſig. dicā in. l. gal
7 lus. §. inſtituens. de lib. ꝛ poſthu. ¶ † Quero quid
de matre naturali tantum. Glo. in aut᷑. matri ꝛ auie. 12
dicit ꝙ poteſt eſſe et bene. vt. l. fi. C. quando mul. tu.
offi. fun. po. ꝛ in aut᷑. vt ſine prohi. ma. debi. ꝛ cre. §. j.
c Idem videtur de matre ſpurij. vt no. in. l. fin̄.[c] C. qn̄
mu. tu. offic. fun. po. Sed putarem diſtinguendum
vtrum mater fuit illuſtris vel non vt diſtinguitur in
ſucceſſione. vt. C. ad orfi. l. ſi qua illuſtris. ¶ Quid ſi 13
8 eſt pater ꝛ mater. Reſpon. † ſi pater eſt legitimus.
ipſe prefertur. vt. l. ij. in fi. C. quando mu. tu. offi. fun.
po. nam tex. qui dicit matrem preferendā legitimis
intelligitur ſcilicet a latere: vt text. exprimit in. d. §.
ab his. ꝛ in aut᷑. de here. que ab inteſt. col. ix. ergo in
aſcendentibus iura antiqua remanent incorrecta.
ſed ſi eſſet pater naturalis tātum puto matrem eſſe
preferendam. vt. C. quando mu. tu. offi. fun. po. l. fin̄.

ſicuti in ſucceſſione prefertur. vt inſti.
de ſucceſ. cogna. §. vulgo. ꝛ. j. vn̄ cog.
l. hac parte. pater auteʒ naturalis nō
ſuccedit filio ſuo ab inteſtato: niſi for
te in duabus vncijs: ſicut filiꝰ patri.
vt. l. ij. C. de nat. lib. et ibi per Azo. in
ſum.[d] mater vero ſuccedit ſimplici=
ter. ¶ Quero quid ſi eſt auus ꝛ auia
† quidam ambos admittē dos. dic ſi
eſt auus paternus ꝛ auia paterna: de
neceſſitate ſequitur ꝙ illa auia eſt nu
pta. ſi poneremus eam eſſe nuptā. et
per conſequens repellitur a tutela: q꞉
nupta: ꝛ ꝓfert᷑ auus. idē ſi ponamus
auū maternū: ꝛ auiā maternā: ſʒ ſi po
namus auum paternū ꝛ auiā mater=
nam: vel ecōuerſo: ꝛ legitimos. ꝛ tūc
procedit queſtio. quaʒ glo. format in
aut᷑. matri ꝛ auie. ꝛ puto auum prefe=
renduʒ. quia tex. in corpore dicit eas
preferri legitimis[e] ex latere non ex li
nea aſcēdenti. Et ſi diceres leges co
dicis que dicebant legitimos prefer=
ri: non loquebantur de auia. fateor ta
men eadē eſt ratio in auia que in ma
tre. ſimile. j. ad tertul. l. ij. §. ſi mater.
ver. filijs autem. nō enim fuit de mē=
te legis facere conditionē meliorem
auie q̄ʒ matris. ſed ſi poneremꝰ auuʒ
et auiam naturales tantum: tūc pre=
fertur auia: ſicuti in ſucceſſione. vt di
xi. ſ. in matre. ¶ Quero † quid ſi eſt
mater ꝛ auus. dicit gloſ. in aut᷑. matri
et auie. qđ prefertur auus tanq̄ʒ legi
timus: cum ſit de aſcendentibus: qđ
non placet: quia tex. vnde ſumit᷑ aut᷑.
matri ꝛ auie. vocat eos ad tutelaʒ ſi=
cut ad hereditatem: ſed abſqʒ dubio
in hereditate ꝓfertur mater auo. vt
in aut᷑. defuncto. ꝛ ibi no. C. ad tertul.
et quod ibi no. ergo auus nō eſt legi
timus: quia non ſuccedit. ¶ Quero
† an idem ſit in cura qđ mater ꝛ auia
poſſunt eſſe curatrices. Tex. nō clare
exprimit. tamen glo. doct. omnes te=
nent idē in cura ꝙ in tutela: per idē=
titatem rationis. vt no. in. d. aut᷑. ma=
tri ꝛ auie. ¶ Quero † an mater ꝛ auia
cogantur ſuſcipere tutelam. Reſpon
deo ꝙ non: quia tex. in corpore. et in
aut᷑. matri ꝛ auie. dicunt permittimꝰ;
non dicunt precipimus. Et idē tenet
gloſ. in auten. matri ꝛ auie. ¶ Que=
ro † et nunc aliqualiter intro gl. mag.
an tutela que defertur matri et auie
ſit legitima vel datiua. Gloſ. hic du=
bitat videtur ꝙ ſit legitima. l. omnē.
C. ad tertul. Ecōtra quod ſit datiua;
quia per. l. C. legitimi eam precede=
bant. Preterea. l. non facit eam tutri=
cem niſi ipſa velit: vt dixi. vnde gloſ.
in auten. matri et auie. dicit qđ nō eſt

a ¶ Dicunt canoniſte. no. dictum cano. ꝛ ad de Bar. in l. j. C. eo.

b ¶ Quid i ꝓauia. an aut᷑. matri et auie. habeat locuʒ in ꝓauia. dixi ibi poſt Bar.

c ¶ Ut no. i l. fina. vide Bal. in. l. j. C. qn̄ mu. tu. qđ i patre ſpurij. vide Bal. in. d. autē. matri et auie.

d ¶ In ſumma. vide etiā Bar. i l. fi. j. đ his quib. vt indig.

e ¶ Preferri legiti=mis. ſʒ bal. in. d. autē. ma. ꝛ auie. dicit qđ h non ponit pro cōſtanti.

legitima nec datiua: ſed anomala.
idem Spec. in ti. de tut. dicit Dy. ma
trem eſſe legitimam. primo per text.
d. l. omnem. ſcđo per l. ij. §. ſi mater.
ver. ꝙ ſi pater. ad tertul. Ego allego
l. pe. C. in qui. cau. pi. ta. contra. ⁊ hoc
puto verum: ſcʒ ꝙ ſit legitima hodie
per iura autē. qꝺ apparet: quia alijs
legitimis prefertur. ⁊ nō intelligo le=
gitimā per l. xij. tabu. ſed per dictas
cōſtitutiones. ſimile dicimꝰ de fidu=
ciaria tutela. C. de legi. tute. l. iiij. ⁊ ibi
per glo. ⁊ doc. dicam in l. iij. §. fi. j. tit.
ij. Non ob. ꝙ demum volens admit
titur: quia per hoc nō deſinit eſſe legi
tima: ſicut videmus in legitimis he=
redibus: quia quidam ſunt ſui et ne=
ceſſarij: quidam voluntarij: ita in legi
tima tutela quedā eſt neceſſaria que=
dam voluntaria. ¶ Quero quid ſi
14 mater † vel auia eſt data tutrix in te=
ſtamento. an dicetur teſtamentaria.
glo. hic finaliter dubitat: veritas eſt
ꝙ eſt teſtamentaria. quia dari poteſt
per auꝫ. matri ⁊ auie. ⁊ erit teſtamen=
taria voluntaria. Alij ſunt teſtamen=
tarij neceſſarij. ſicut dicimus in here
dibus. ¶ Quero per auꝫ. requiritur
15 qꝺ † mater et auia renuntient ſecun=
dis nuptijs velleia. ⁊ omni alij legū
auxilio. quid ſi non renuntient ſecun=
dis nuptijs: an valeat iſta aſſumptio
tutele. videꝫ qꝺ ſic: quia omiſſio mo=
dice ſolennitatis non vitiat. vt l. j. in
fi. ſ. de ven. inſpi. ⁊ qꝺ not. C. de iudi.
a l. rem non nouam. ¶ Contrariũ[a] cre
do: quia in datione tutoris quocūqʒ
modo eſt erratum nō valet datio. vt
l. tutor ſi petitus fuerit. j. de tu. et cu.
da. ab his. Item quia iſta ſolennitas
poſſet eſſe multum preiudicialis: er=
go preſumitur neceſſaria. vt l. diuus.
de in integ. reſti. ⁊ l. cum hi. §. ſi ꝑtor.
ſ. de tranſac. quod autem poſſet eſſe
multum preiudicialis oſtendo. Cer=
tum eſt ꝙ iſta que habet ſecundū vi=
rum eſt multum ſuſpecta legi: q: lex
preſumit qꝺ excoriaret filium ꝑpter
ſecundum virum. vt C. de admi. tut.
l. lex que tutores. et auꝫ. ad hec. C. qñ
mu. tu. offi. fun. po. ſed ideʒ dicemus
in ea que habet animum et cōſilium
nubēdi: ſicut in ea que iam nupſerit.
ſimile in ea que habet animum ⁊ cō=
ſilium diuertendi. vt l. ſi cōcubina. §.
j. ſ. rerum amo. ⁊ j. qui ⁊ a qui. l. ſed ⁊
ſi maritus. circa fi. pro hoc opti. text.
C. de nup. l. imperiales. §. ſed ſi tales.
Preterea probatur in tex. auꝫ. vt ſine
prohi. ma. debi. ⁊ credi. §. quia vero.
ver. mox tamen. col. vij. ibi dum dicit
ſecundas concupiſcentias ⁊c. ⁊ ex illo
verbo apparet qꝺ cōcupiſcentia ſecundarū nuptia=
rum ita eam reddit inhabilem ſicut ipſe nuptie iaʒ
contracte. Preterea de iure antiquo cogebanꝫ hoc
iurare. alꝫs non admittebātur: hodie vero remoue=
tur iuramentum: ſed renuntiatio requiritur. ergo in
alijs remanet idem effectus ſcilicet qꝺ renuntiatio
omiſſa vitiet. Preterea iudex qui dat eam tutricem
cum ſecundis nuptijs non renuntiauerit: fecit hoc
ignorans an illa haberet animum nubendi vel nō:
tamen ad iſtum effectum requiritur renuntiatio: er
go errauit in iure magni preiudicij merito non fuit
b tutela legitime aſſūpta: nec poterit adminiſtrare[b].
16 ¶ Quero † quid ſi mulier non renuntiauit velleia.
Cy. in auꝫ. matri ⁊ auie. ſ. allegata. dicit qꝺ iſta re=
nuntiatio modicum releuet: ex quo ſequitur ꝙ eius
omiſſio non vitiaret: ⁊ cum eſſet ſemel hic de facto
iſta queſtio: fuit mihi oſtenſum quoddam cōſilium
quod dicebatur eſſe cuiuſdam magni doctoris an=
tiqui de Bononia. qui vocatus eſt Federicꝰ de ſca
lis: qui determinabat qꝺ iſta renuntiatio eſſet mo=
dici preiudicij. ⁊ ſic eius omiſſio non vitiabat. Con=
trarium puto qꝺ omittitur res magni preiudicij: vi
detur dicere glo. d. auꝫ. matri ⁊ auie. Pone igitur ꝙ
mulier debitum pupilli non exigeret vel hʒ contu=
tores pro quibus poſſibile eſt eam obligari: vel con
ſtituit actorem ⁊ ſic eſſet interceſſio vnde iuuaretur
velleia. quare opus eſt eius renuntia. Et ideo con=
cludo qꝺ ſi aliquod iſtorum omittitur. omittiꝫ res
magni preiudicij ⁊ non erit legitima tutrix. hoc vi=
detur ſentire gl. extra de appel. c. ex parte. M. ⁊ idē
videtur ſentire Spec. in titu. de tuto. ⁊ ita conſului=
mus ĩ hac ciuitate ego ⁊ quatuor aduocati. ¶ Que
17 ro † quid ſi renuntiauit velleia. ⁊ ſecūdis nuptijs: ſʒ
non fuit dictū et omni alij legum auxilio an valeat:
Et videtur qꝺ ſic: quia tex. in auꝫ. matri ⁊ auie. non
requirit qꝺ renuntiet niſi ſecūdis nuptijs ⁊ velleia=
no. ¶ Preterea non videtur ꝙ habeat aliud bene=
ficium: et ſic adiectio illius generalitatis non vide=
tur neceſſaria. Cōtrarium dico: quia mulier in mul=
tis iuuatur: in quibus non iuuaretur maſculus. Pri
mo in iuris ignorantia. vt l. fi. C. de iur. et fac. igno=
ran. ⁊ in pluribꝰ alijs. ⁊ ideo per hanc renūtiationē
omnia beneficia mulieri tolluntur ⁊ reducitur in eo
c caſu quo eſſet ſi eſſet tutor maſculus[c]. vnde ĩ puto[d]
18 qꝺ hoc caſu pro tali debito poſſet iſta mulier capi ⁊
d incarcerari. licet alias ſecus vt C. de offic. diuer. iu=
di. lege prima. et autenti. ibi poſita. licet talia bene=
ficia alias per renuntiationem non poſſint tolli: et
tamen hoc caſu tolluntur legis autoritate permit=
tente hanc renuntiationem: vt patet in velleia. cui
19 ſecundum veram opinionem † renuntiari non po=
teſt. vt not. per docto. in lege finali. C. ad velleianū
probatur in lege doli exceptio. §. diuerſum. infra de
nouationibus. et per Cynum in lege ſi quis in con=
ſcribendo. C. de epiſcopis et clericis puto tamen
20 † quod beneficia que competerent mulieri etiam ſi
maſculus eſſet vt non conueniatur a filio niſi qua=
tenus facere poteſt per hanc renuntiationem. non
tollantur. ſed ſolum beneficia mulieris. ¶ Que=
21 ro † quid ſi non renuntiauit ſecundis nuptijs nec
velleiano ſpecialiter ſed generaliter omni be=
neficio an valeat. reſpondeo non eſt neceſſe quod

Andreas Pomate.
a ¶ Contrariuʒ. Vide Alex. cōſi. ciij. alias ccciij. colū. iiij. ij. vol.
Andreas Pomate.
b ¶ Adminiſtrare. vide de Areti. ĩ l. ſcđdum. xiiij. col. ꝟ verb. obli. Alex. cōſi. ciij. v. col. ij. volu.
c ¶ Tutor maſculus. adde bar. in d. autē. mr̄i ⁊ auie. ⁊ qꝺ ibi dixi.
Andreas Pomate.
d ¶ Añ puto. et vide Sali. ĩ autē. matri ⁊ auie. C. qñ mu. off. tu. ⁊ Lud. ro. ĩ l. auia. §. eleganter. ſ. ſol. mat. ego tenui ꝯtra in c. ij. de pig. ꝑ rōnē tex. ĩ c. ij. §. fi. de iudi. li. vj. ⁊ per. d. l. j. vbi dr̄ qꝺ ꝑpter honeſtatē ſexus mulier nō ĩcarcerarꝫ. ⁊ vide q̄ ibi dixi.

exprimatur de velleiano ſpecialiter quia illud eſt be
neficium mulieris. ⁊ ideo de neceſſitate concluditur
ſub generali renuntiatione: ſed eſt videre an ſit ne=
ceſſe ꝙ exprimatur de ſecundis nuptijs. nam poſſe
tranſire ad ſecundas nuptias non eſt beneficiuʒ ſeu
priuilegium: ſed eſt quedam facultas cuilibet cōpe
tens et illa ſub illa generali renuntiatione non com=
prehenderetur. vnde eſt neceſſe ꝙ exprimatur vt di=
22 ctum eſt. ¶ Quero † quid ſi in tutela non obligauit
expreſſe omnia bona ſua quod requiritur. vt d. auꝫ.
vt ſine prohi. ma. debi. et credi. col. vij. dicunt quidā
ꝙ non vitiatur: q: bona ſunt tacite obligata pro ad=
miniſtratione: vt l. pro officio. C. de admi. tut. Cōtra
rium puto verum ſcilicet ꝙ requiratur expreſſa obli
gatio: q: multi ſunt effectꝰ hypothece expreſſe obli=
gationis vltra quā tacite. maxime in caſu. l. aſſiduis
C. qui po. in pigno. hab. et hoc dicit tex. in l. de crea=
23 tionibus. in fi. C. de epi. au. ¶ Quero pone ꝙ † duo
ſunt tutores dati in teſtamento mater et extraneus.
an mater erit tutrix. Quidam quod non. quia teſta=
mētarius prefertur ei. et glo. in auꝫ. matri et auie. di
cit quod vterqʒ erit tutor ⁊ bene. ¶ Quero ſi mater
24 † eſt data in teſtamento: an egeat cōfirmatione: qui
dam ꝙ ſic per l. qui in aliena. §. q̄ʒq̄ʒ. de neg. geſt. tu
dic ꝙ illa lex loquitur de iure antiquo: hodie vero
non eget cōfirmatione: ſed eſt neceſſe ꝙ tutelā agno
ſcat coram iudice et renuntiet illis beneficijs de qui
bus dictum eſt ſupra tangitur in dicta auꝫ. matri et
25 auie. ¶ Quero quid ſi † datus tutor eſt a iudice ma
tre ignorante. an valeat. De hoc habemus glo. con=
trarias. de hoc dicam in l. tutor ſi fuerit petitꝰ. j. de
tut. et cura. da. ab his in glo. j. vbi glo. ponit. ¶ Que
26 ro † mulier que tranſiuit ad ſcđa vota priuaꝫ tutela.[a]
a quid ſi aliter luxuriata eſt. Gloſ. dicit quod idem. vt
no. in auꝫ. de reſti. et ea que parit. §. fi. et no. in auꝫ. ſa
cramentum. C. quando mu. tu. offi. fun. po. probatur
in l. vlti. illius ti. vbi dicitur ꝙ mater debet pudicitiā
ſuam intactam conſeruare. ¶ Quero matre excluſa
27 a tutela † ꝑ tranſitum ad ſecunda vota ad quem re
dit tutela. vtrum ad legitimum vel ad datiuum. di=
cit glo. ſiue dicas eam teſtamētariam ſiue legitimā
ſiue datiuam: habes reſponſionem ex predictis. ſed
in d. auten. ſacramentū. dicit glo. ꝙ vadit ad datiuū
ad inſtar eius qui remouetur vt ſuſpectus. Iſta que
ſtio fuit ſemel in ciuitate iſta pro tutela filie Bernar
dini comitis de merciana: ⁊ fuit commiſſa Bononie
quatuor doctoribus: ſcilicet Richar. de ma. qui erat
ibi tunc relegatus. dominus Iaco. de bel. dominus
Iaco. bu. ⁊ dominus Ray. de for. qui fuerunt diſcor
des. dominus Rich. ⁊ dominus Ia. de bel. dicebāt
ꝙ erat locus datiue vt in gl. predicta. dominus Ia.
but. ⁊ domi. Ray. dicebant ꝙ erat locus legitime. ⁊
hoc probat dominus Iaco. but. ſic. regula eſt quod
donec eſt legitimus nō peruenitur ad datiuum: ſed
legitimus excludit datiuum: vt dictū eſt. Habemꝰ
ergo dicere ⁊ reſpondere ad iura que faciunt in con=
trarium: que videntur velle ꝙ ſit locus datiuo. Pri=
mo pro hoc facit. l. ij. in fi. C. quādo mu. tu. of. fun. po.
que dicit ꝙ matre excluſa locus eſt datiuo. Rñ. illa
loquitur ſm tempora antiqua ſm que mater nō po=
terat eſſe exiſtente legitimo: merito ea excluſa per=
uenitur ad datiuum: q: nullus erat legitimus. Item
ꝙ ſit locꝰ datiuo. videꝫ tex. in l. oēm.
et l. matres. C. ad tertul. ⁊ in qui. cau.
pig. taci. ꝯtra. l. pe. ⁊ in auten. de nup.
§. ſin autem tutelam. colū. iiij. ⁊ C. qu.
pet. tut. l. matris. ſed ad oēs illas. R.
reſpondebat Iac. but. ꝙ loquūtur qñ
non ſuperſunt legitimi. ſin autē legiti
mi ſupereſſent tunc remaneret regu=
la. ſ. quod exiſtente legitimo datiuꝰ
repellitur. pro hoc facit. j. qui pet. tu.
l. ij. ⁊ l. diuus. ¶ Sed cōtra iſtud vlti
mū facit. d. auꝫ. ſacramentū. ⁊ qꝺ ibi
no. in glo. ſcʒ ꝙ mater remoueꝫ vt ſu=
ſpecta. ⁊ per ꝯñs deueniꝫ ad datiuū
⁊ in illo cōſilio nō reſpondet ad iſtud
contrariū: ideo videtur mihi dicē dū
ꝙ tres ſunt caſus: quando mater nū=
q̄ʒ aſſumit tutelā ſed vadit ad iudicē
ēt dicit nolo eſſe tutrix ⁊ peto dari tu
torē filio meo: ⁊ tūc non eſt dubiū ꝙ
defertur legitimo ſi eſt vt l. ij. j. q pe.
tu. quandoqʒ mater aſſumpſit tute=
lam: ⁊ poſtea deſijt eſſe: hoc poteſt eſ
ſe duobus modis. primo quod vadit
ipſa ad iudicem ⁊ dicat ego intendo
tranſire ad ſecunda vota detis tuto=
rem filio meo. tunc puto ꝙ ſit locꝰ da
tiuo. ita loquitur glo. in auꝫ. ſacramē
tum. ⁊ glo. hic poſita. nam coram iu=
dice manifeſtaꝫ primo iſta cauſa ſu=
ſpicionis. ⁊ idcirco abijt vt alius deꝫ
vt text. dicit in hac l. idcirco iuit ad
manifeſtandum hoc iudici vt alius
detur. Si vero mater nō curauit de
iudice nec de filijs ſed ſimpliciter ad
ſcđa vota tranſiuit. tunc ipſo iure ceſ
ſat eſſe tutrix. vt. d. auꝫ. ſacramentū.
⁊ hoc iudice nullo modo agente. ſed
a iudice factum nō eſt ſed a lege me=
rito deuenitur ad legitimū nō ad da
tiuum. vt hac l. ⁊ quod. ſ. dictum eſt.
28 ¶ Quero † an ſtatim cū mater vadit
ad iudicem et dicit velle tranſire ad
ſcđa vota deſinat eſſe tutrix antequā
tranſeat. gl. C. in qui. cau. tuto. vel cu=
ra. haben. l. propter. dicit ꝙ non alle=
gat. l. omnem. C. ad tertul. ⁊ in auꝫ. de
nup. §. ſin autē tutelam. expreſſius in=
ſti. de cura. §. interdum. qꝺ mihi non
placet. nā ab initio nō daretur tutrix
niſi renuntiaret ſecundis nuptijs. vt
dictū eſt: ⁊ ſic ſtatim cum ſuperuenit
animus nubēdi incipit eſſe ſuſpicio.
ergo ⁊c. Preterea ſufficit hoc allega
re licet poſtea nō nubat ꝙ eſt no. ar.
C. de nupt. l. imperialis. §. ſed et ſi ta=
les. ꝑ hoc tex. in. d. §. ſin autē tutelā.
ĩ auꝫ. de nup. ibi ⁊ volēte ad nuptias
venire ⁊c. Et ex hoc puto idē in ſpōſa
libꝰ vt ꝯctis ſpōſalibꝰ ſtatim deſinat
eſſe tutrix. ꝙ tāgit Spe. de tut. §. nūc
dicendum. ¶ Quero dixi qñ mater

a ¶ Priuaꝫ tutela. Vide q̄ dixi ĩ l. ſciant. C. de legi. here. poſt Bar.

a ¶ Mater petit. Adde Bald. conſilio. clv. lib. ij.
b ¶ An ſit locus. adde Bal. in auẽ. ſacramẽta. C. ſi ad
uer. ven. et Specu. in ti. de tute. §. nunc dõm. ver. ſed
pone aliqua. et dicã in. d. auẽ. matri et auie.
c Andreas Pomate. ¶ Quero pone. vide Bald.
in. l. j. in. j.
colũ. C. de
her. inſti.
d ¶ Certarum. adde
ad iſtaꝫ. l.
q̃ no. bart.
ſ. eo. ti. l. ſi
hereditas
in prin. curatoꝛ tamẽ
aliẽ q̃ꝫ ad
lites põt
dari ad
vnũ actũ.
vt in. l. nec
non. cuꝫ. l.
ſeq. de tut.
⁊ cura. da.
ab his. et
adde hic q̃
not. bald.
poſt gl. in
l. j. in prin.
C. eod. et
qd̃ curatoꝛ
poſſit dari
ad vnã rẽ
tñ nõ ſolũ
ad lites ẽ
glo. in. l. fi.
§. ſin autẽ
in. ij. col. C.
de bo. que
li. quaꝫ ibi
no. doc. maxime bal.
q̃ dicit illã
eſſe elegantẽ: ⁊ ibi q̃rit bal. an
poſſit dari
curatoꝛ ad
cõſulendũ
ſi ſtatutuꝫ
reqrit cõſiliũ ⁊ dicit
ꝙ non.
Andr. po.
e ¶ Certarum. Uide
ro. ꝯſil. ciij.
co. v. vo. ij.

vadit ad iudicem anteq̃ꝫ nubat loc⁹
29 † eſt datiuo an iudex debet dare illũ
quem mater petit.[a] Glo. in auẽ. ſacramentum. dicit quod debet petere. et
ſic videtur velle gloſ. quod iudex dabit petitum a matre. Alij docto. dicunt: ꝙ petitũ a matre nõ dabit de neceſſitate. et ita refert Cy. fuiſſe determinatum et conſultum Bononie per
quendam ſolennem doc. aduocatum
qui nominatus eſt dom. Ubaldinus
de malauoltis. et do. Iaco. but. in cõſilio de quo ſupra dixi tenet idem per
legem credendum. in fine. infra q̃ pe.
tu. vbi dicitur quod matris conſilium
non eſt ſufficiens ad eligendum tutores et nulla. l. eſt que dicat qd̃ iudex
teneatur dare petituꝫ a matre: ſed qd̃
mater tenetur petere et nominare ⁊ in
arbitrio iudicis erit dare illũ vel non.
vt. C. qui pe. tuto. l. matres. et infra ad
tertul. l. ij. §. ſi mater. et omnes alie. ll.
allegate in precedẽtibus. q. duabus.
Iſtud etiam tenet Iaco. de are. et refert Cy. in auẽ. matri et auie. et cõmuniter habetur in ſcriptis ſuis. ſed do.
Richar. malũ. dicebat quod non erat
verum quod Iac. de are. hoc teneret
tamen cõmuniter ſcripta dicunt. Sed
30 quero † quid ſi mater eſt minoꝛ. xxv.
ann. et ſperatur effici maioꝛ ante pubertatem filij. an ſit locus[b] ſequenti le-
b gitimo vel datiuo. Et videẽ quod datiuo. vt. l. non ſolum. §. ſi libertus. de
excu. tut. et. l. ſi tutoꝛ reipublice. §. primo. infra de tut. et ra. diſtra. In cõtrarium facit quia mater non eſt legitima tutrix. niſi quando vult. Nunc ad
propoſitum nos dicimus quod ſequens teſtamentum tollit primum ſi
eſt validuꝫ per ſe: ſecus ſi expectaret
confirmationem que pendeat ex voluntate alterius: vt ſi filius in eo eſt p̃teritus. vt. l. cum in ſecundo. et ibi no.
ĩ. de iniuſt. teſt. ita probatur. ĩ. de libe. et poſthu. l. ſi filius qui in poteſtate. ita in propoſito cum tutela deſcendit ex voluntate mulieris in futuro
non impediat alium legitimum. hoc
tamẽ nõ pono pro cõſtanti. ¶ Que-
31 ro † quid ſi proximus legitimus eſt
debitoꝛ vel creditoꝛ. an ſit locus ſequenti legitimo vel datiuo. dicam
in. l. ſi impuberi. ĩ. de tuto. ⁊ cu. da. ab
his. et multa alia circa hoc. ¶ Que-
32 ro ſi † mater tranſiuit ad ſecunda vo-

ta et ante a iudice petijt dari tutorem filio et datus eſt: modoupereſt auia que vult eſſe tutrix queritur quis preferatur. Reſpon. auiam preferendam per textum in corpore, qui dicit eam preferri
omnibus exceptis teſtamentarijs. vnde etiam ſi teneremus opi. gloſſ. quod deberet dari petitus a matre hoc caſu non procederet. quia non eſt locus datiuo. ſed auie que precedit omnem datiuũ. ¶ Que-
33 ro † pone[c] ꝙ pater eſt exbannitus vel aliter condem-
c natus. ita ꝙ filij efficiuntur ſui iuris et egent tutore
ſm gloſ. inſti. quib. mod. ius patr. po. ſol. §. relegati.
an mater poterit eſſe tutrix cum ſit nupta. Rñ. ſic q̃ꝛ
tex. dicit ꝙ oportet eam renuntiare ſecũdis nuptijs.
q. d. ille nuptie ex q̃bus orti ſunt filij nõ ſunt in ĩpedimẽto q̃nn⁹ poſſit eſſe tutrix. et hec ſufficiãt ꝓ mõ.

1 ☞ Ratio quare tutoꝛ non poteſt dari certe rei ſicut hereditati.
Tutela continet grauamen ex parte tutoris licet ex parte pupilli ſit fauorabilis.
2 Tutoꝛ poteſt dari rebus exiſtentibus in certa villa. idem in certa ciuitate.
3 Si factum eſt relicum titio de omnibus que habebat teſtatoꝛ perufij ſi facto teſtamento queſiuit ibi multa. An legatarius habeat etiã poſtea queſita.

d **Certarum.** [d] Tutoꝛ nõ poteſt dari certe rei ſed
perſone vel vniuerſitati. h. d. cũ duabus legibus ſequen. ¶ Oppo. ꝙ valet datio hec acſi in vniuerſum datus
eſſet: ſicut dixim⁹ in hereditate. vt. ĩ. de here. inſtit.
l. hereditas. imo in. l. j. §. ſi ex fundo. eo. ti. ſol. quidã
hoc fatentur ſed hoc eſt cõtra. l. ⁊ ſi datus. ĩ. eo. dic
ergo aliud in hereditate vt ibi. aliud ĩ tutela vt hic.
1 Et poteſt eſſe ratio: quia † qñ aliquis inſtituiẽ in aliqua re. ⁊ aliquid habet iure hereditario. merito illud poteſt extendi ad totam hereditateꝫ. ſed ſi aliquis datur tutoꝛ ad vnam rem: nil habet ei⁹ qd̃ eſt
tutele que principaliter eſt vis in capite libero ⁊c. et
hoc eſt quod dicit tex. ꝙ perſone non rei ⁊c. qd̃ probatur a ſimili: qui habet aliquid iuriſditiõis: poteſt
prorogari eius iuriſditio: ſed eius qui nullaꝫ habet
non poteſt. vt. l. priuatorum. C. de iuriſdi. om. iudi. ⁊
l. j. ⁊. ij. de iudic. ſed iſta non eſt bona ratio quando
tutoꝛ datur deductis rebus. Dic ergo ꝙ ratio eſt q̃ꝛ
inſtitutio eſt fauorabilis ex vtraq̃ꝫ parte: ex parte teſtantis vt decedat teſtatus: ex parte inſtituti: vt ſuccedat: tutela vero cõtinet grauamen ⁊ onus ex parte tutoris: licet ſit fauorabilis ex parte pupilli. Et
ſic non fit ita larga interpretatio. ¶ Opp. ſ. ti. j. l. q̃
hꝫ. in fi. Sol. ibi loquiẽ in curatore ad lites. ¶ Opponi. C. de in lit. dan. tut. l. ad li. Solut. ibi exponitur tutoꝛ ideſt curatoꝛ. Opponitur. ſ. de vſu et habi. l. per ſeruum. §. j. Solu. qñ tutoꝛ datur deductis
rebus: ipſa datio non valet: ⁊ cõtinet vitium: vt hic:
ſed ſi quis daret tutorem ſimpliciter: ⁊ poſtea ꝓhibet eum adminiſtrare certas res: datio valet. arg.
d. l. per ſeruum. §. j. cum. l. ſeq. vbi probatur hec diſtinctio. ¶ Op. ad. l. quia perſone. de leg. iij. ſ. eo.
et inſti. de excuſa. tuto. §. datus. et infra de adminiſtratio. tuto. l. cum plures. §. cum tutoꝛ. vbi dicitur
quod tutoꝛ datur rei. Sol. verum eſt ſecũdario. ſed
principaliter datur perſone vt hic: et patet in diffinitione

nitione tutele datur enim ad tuendum eum qui pro-
a pter etatem ſe defendere nequit. ¶ Opp. C. de nup.
l. in copulandis. Sol. ibi in curatore qui datur principaliter rebus. ¶ Ultimo ad. l. ſi tamen. opp. de legibus precedentibus. Dicit gl. hic datur cuidã vniuerſitati ſcꝫ rei Africane vel Italice. ¶ Contra hoc videtur. ĩ. de here. inſti. l. ex facto. vbi taliter inſtitutus
videtur inſtitutus in re certa. Unde reſpon. quod de
ſtricto iure etiam iſta datio non procedit. tamen de
conſuetudine admittitur. et hoc eſt quod dicit iuriſconſultus. et hoc iure vtimur ⁊c. Ex vſu enim magis
hoc probatur q̃ꝫ ex ſtricti iuris ratione. et hic vſus
poteſt eſſe cauſa quare tutoꝛ ſimpliciter datus poteſt ſe excuſare ab adminiſtratione rerum que ſunt
in alia prouincia. vt. C. de excu. tu. l. teſtamento. vnde
forte teſtatoꝛ ſic dãdo intellexit ꝙ eſſet tutoꝛ ſimpliciter tamen adminiſtraret tãtum bona que eſſent in
illa prouincia. pro hoc dicit Iacob. † de are. quod ſi
aliquis daret tutorem rebus que ſunt in certa villa: 1
quod non valeret datio: ſecus in rebus q̃ ſunt in certa prouincia ſecundum dictam rationem. Idem hodie ſi daretur rebus que ſunt in vna ciuitate: cũ habeat hodie territoria et iuriſditiones diſtinctas vt
no. in lege finali. C. de preſcrip. lon. temp. ¶ Ultimo
3 hec glo. eſt arg. ad † queſtionem reliquit tibi teſtatoꝛ
quicquid haberet perufij: poſtea ſuperuiuens ibi multa queſiuit: queritur an ad te pertineant. ſi tenemus
hanc glo. quod ſit relictum vniuerſitatis: tunc pertinebit ad te ſicut reperitur tp̃e mortis: vt dicimus in
grege et in peculio. vt. l. grege. infra de leg. j. et. l. pe- d
culium. infra de le. ij. ſi dicimus quod ſit relictũ certarum rerum inſpicitur tempus teſtamenti. vt lege
finali. §. primo. infra de leg. ij. et. l. ſi ita. infra de au. ⁊
arg. lega. et hoc ibi tetigi in. q. de eo qui reliquit pondere quod habet in tali villa. tetigi in lege prima. infra de reb. dub.

1 ☞ Filij appellatio quod refertur ad omnes: nõ tamen ad eum quem teſtatoꝛ credebat mortuũ.
2 Indefinita quod equipolleat vniuerſali.
3 Inſtitutio facta de filijs ꝙ non comprehendat quẽ teſtatoꝛ credebat mortuum.
4 Certus ꝙ dicatur qui de aliqua re habet aliquã opinionem vehementem.
5 Teſtis ſi in cauſa ſcientie dicat ꝙ ſcit: quia eſt cert⁹ ꝙ non probat.

Si quis ita. Indefinita in ſingulari vel etiam in 1
plurali prolata in tutelis equiualet vniuerſali: non tñ cõprehendit eos de quibus cõſtat teſtatorẽ nõ ſenſiſſe. hoc. d.
1 ¶ No. ꝙ † appellatio filij refertur ad omnes. qd̃ intelligit glo. ſi non fiet adiectio proprij nois: tunc eñ
ad alium non extenditur. qd̃ no. idem dicit Cy. in. l.
2 q̃cũq̃ꝫ. in. j. q. C. de ſer. fug. ¶ Scd̃o no. ꝙ † indefinita
equipollet vniuerſali: quod dic vt dixi in. l. ſi plurib⁹
3 infra de leg. ij. ¶ Tertio no. † ꝙ propter mentem teſtatoris qui credebat ſe alium filium non habere: appellatio filiorum ad alium non extenditur. Idem di- d
cit Dy. in inſtitutione facta de filijs: vt non cõprehẽdatur ille quẽ teſtatoꝛ credebat mortuum. facit. ĩ. de
a lib. et poſthu. l. titius. in prin.[a] Et iſtud facit ad ea q̃
b dixi in. l. qui filiabus. in prin. ĩ. de lega. j. ¶ Ultimo[b]

¶ Si quis ita. l. titius in prin. Uide ibi glo. Imo. et
Pau. de ca. ſed Bal. in. l. ſicut certi. de reſti. in inte. tꝫ
contrarium lꝫ de Bar. hic non faciat mentionem et
hoc fauore teſtiũ quo caſu nõ tractatur de onere alicuius. hic autem tractatur de onere tutoris. facit ſecundũ eũ. l. iij. C. de inoffi. teſt. Andreas Pomate.
b ¶ Ultimo in. l. patrui §. re perduellionis ff. de acq. here. intellige tamẽ ꝙ proprie iſte taliẽ nõ dicitur ſcire gloſſ. in notabili. ĩ l. ij. § pe. in v̈bo ſciat. ff. de aqua plu. arcen. gloſ. in. l. ſi duo. §. pe. in ver. ſcire ff. vti poſſ. glo. in. l. libera. ff. de pecul. ⁊ gl. paruã ⁊ ĩ. l. ſi paterfamil. ff. de here. inſti. quam ibi no. Bal. et imo. ⁊ adde etiam ro. ꝯſi. ccccuij. in pe. colũ.
c ¶ Nõ probat. Not. q. de teſte qui reddit rationẽ dicti ſui q̃ dicit hoc eſſe verũ: quia ſum certus: facit qd̃ dixi poſt
Bar. in. l. q̃ interrogatus. de peti. here. et qd̃ no. Innocen. in. c. cũ cauſam. de teſti. et qd̃ dixi in. l. ſi quid
tñ. §. ſi arbiter. de arbi. et not. Bal. in. l ſolã. in. ij. col.
C. de teſti. vide tñ Bal. et Imo. in. l. paterfami. in fi.
ij. col. de here. inſti. adde qd̃ Bal. tenuit conſi. ix. ij.
vo. ꝙ teſtis dicens ꝙ ſit certus nõ dicitur falſus: ꝙ
debet intelligi ſm humanam naturam.
d ¶ Teſtamento. eligitur per iſtã. l. ſequereẽ ꝙ filius
naturalis non poſſet dari tutoꝛ quia non poteſt capere vide iſtum tex. tamen eum limita ſecundum. l.
naturalis. ĩ. ti. j. et vide Bart. in. l. item in poteſtate.
de his qui ſunt ſui.

4 no. † tex. ibi et ſi quaſi certus ſit. ꝙ certus eſt ille qui de aliqua re habet aliquã opinionẽ vehementem. facit. ĩ. de
aqua plu. arcẽ. l. in ſumma. §. pe. et fi.
5 ſm Iac. de are. et ſic facit † ꝙ ſi teſtis b
dicat interrogatus quomodo ſcit. reſpondet q̃ꝛ ſum certus. non probat:[c]
c q̃a non deponit per ſenſum corporeũ.
poteſt enim eſſe certus vehemẽti opinione que põt eſſe fal. vt hic patet. facit. ĩ. de acqui. here. l. cum quidam. §.
quod dicitur.
1 ☞ Quãdo plures tutores ꝓuocant ad ſatiſdationẽ quis prefertur.

Teſtamento. Teſtamentarij nõ cogũtur a iudice ſatiſdare: ſed
qñq̃ꝫ poſſunt offerre: vt
ſoli adminiſtrent. ad qd̃ admittuntur
niſi alij etiam offerent idonee: vel iudici cognoſcenti aliud videatur: ꝙ ſi
plures ſimul offerunt idoneioꝛ eligitur.[d] h. d. cum. l. ſequen. ¶ Op. de ver.
ſed recte. ad. l. ꝙ ſi plures. nam ibi dicitur qd̃ omnes adminiſtrant hic qd̃
eligitur idoneioꝛ. ſol. Pe. aut patrimonium eſt magnũ. et loquiẽ verſi. ſed recte. aut paruũ. et habet locũ. l. quod ſi
plures. Dy. videtur dicere in quadã
additione paruula quod quandoq̃ꝫ
plures offerunt ſatiſdationem: et quilibet dicit ſe velle inſolidum adminiſtrare et loquitur. l. qd̃ ſi plures. Quãdoq̃ꝫ plures offerunt: ſed non dicũt in
ſolidum ſe adminiſtrare velle: ⁊ ita loquitur. ſed recte. vel dic ſm Ia. d̃ are.
ꝙ in. l. qd̃ ſi plures oẽs offerebant ſi- c
mul: ſed in ver. ſed recte. vn⁹ õmo obtulit poſtea alius. et iſte due ſol. Dy. ⁊
1 Ia. ſunt veriores. diſtingue † ergo aut
plures tutores ꝓuocant ad ſatiſdatio

nem aut vnus tantū.aut nullus. Primo caſu aut ap=
paret ordo prouocantium.et tunc ſecūdus pfertur.
cū primus ſua prouocatione ſcḋo facultatem hanc
dederit.vt inſti.de ſatiſda.tut.§.j. Si vero ordo nō
apparet.tunc eligitur idonieor vt hac.l.quod ſi plu=
res.Secundo caſu qñ vnus tātum prouocat.aut cō=
tutores alij acceptant:et tunc ille ſolus nō gerit ha
bita cauſe cognitione.de qua dicitur in fin. huius.l.
aut non acceptant.ſed ipſi volunt gerere cum eo ſa=
tiſdatione oblata.et tunc omnes gerent. vt hac.l.in
ver.ſed recte.aut ipſi ſoli contutores volunt gerere
illo non admiſſo.et audiuntur vt dictum eſt.vt inſti.
de ſatiſda.tut.§.j.ſi vero nullus offert ſatiſdationē. 1
ſed petunt ꝙ vni adminiſtratio decernatur vel diui
datur.et habet locum quod dicitur.j. de admi. tut.
l.iij. ¶ Op.ad.l.qḋ ſi plures.de.l.in tribus.ſ.de iu=
di.vbi ſorti cōmittitur.Solu.vt not.per doctọ.C.cō
munia de le.l.fi.in princip.dixi.in.l.huiuſmodi. j. de
leg.j. ¶ Item oppo.gloſſ.de admi.tuto.l.iij.in fine.
ſed ex predictis apparet ſolutio quia ibi nemo offe=
rebat ſatiſdationem.

Si nemo. Extraneus volens ſa=
tiſdare nō repellit tuto=
res ab adminiſtratione. h. d. Induci=
tur per Dyn.ad.q.ꝙ ſi heres vel cōiun
cti ꝯſūcto dicāt ſe paratos ſatiſdare de
exeqnda voluntate defuncti:ꝙ propter hoc executo
res dati non repellantur ab exequendo etiam ſi non
ſatiſdent an autem teneantur ſatiſdare ⁊ de quo dic
vt dixi in.l.diuus.j.ſi cui pluſq̄.per.l.fal.

1 ☞ Qui tutores ſatiſdent.

Hoc edictū. Ad euidentiā ſcias ꝙ tutores
dati ex inquiſitioue nō debēt ſa
tiſdare.vt inſti.de ſatiſ.tut.§.j. ¶ Scḋo ſcias ꝙ du=
plex eſt cōſtitutio.vna per quā vnus tutor prouocat 1
aliū ad ſatiſd.vt.l.teſtamento.ſ.eo.alia per quā tu=
tores cōmittunt adminiſtrationem vni ex eis vel di
uidunt.vt.l.iij.de admi.tu.hoc premiſſo hic dicit qḋ
ad datos ex inquiſitione porrigitur vtraq̄ clauſula.
1 hoc dicit. ¶ Not.† quod ſoli legitimi et datiui ſine
inquiſitione ſatiſdēt ſecundum glo.j.ſed glo.in.l.j.C.
de tu.et cur.qui non ſatiſd.dicit quod hodie omnis
datiuus ſatiſdat.Idem in Spec.in titu.de tut.Sed
gl.in aut.vt ſine phi.ma.§.fi.dicit diſtinguēdū eſſe.
aut qs eſt datus a maiori iudice aut a minori.et iſtā
tenent docto.vt.C.de tut.et cur.qui ſatis non de. ſu=
per rubr.In glo.huius.l.in princi.ibi.C.cōmuni di=
uidū.l.iij.gl.nō ſoluit.dic ꝙ hic fuit electa induſtria
perſone que ratio ibi ceſſat. 1

Teſtamento. De eo qḋ quis ge 2
rit anteq̄ naſcat
poſthumus tenetur actione negotiorū
geſtorum ſi vero poſt eum natu ʒ gerat
in actione tutele deuoluitur.h.d.

Tutor incertus. Not. quod 1
non poteſt 2
dari tutor incertus. tamen incertitudi=
nis materiam declarat.vt dixi in.l.cum
quid.j.de reb.dub.

Teſtamento. Op.de filio famil. qui
poteſt dari tutor et nō
poteſt facere teſtamentum.vt inſtit.qui da.
tu.poſ.in prin.So.dicit tex.cum quibus eſt teſtamē
ti factio.et ſic paſſiue.et ſic congruit filiofa. nō dicit
de eo qui teſtamenti factionem habet.ab hac autē
l.excipe eos qui ſpecialiter prohibētur a lege vt mu
lier.et minor.xxv.annis. cum quibus licet ſit teſta=
menti factio non tamen poſſunt eſſe tutores.vt.ſ.ti.
j.l.fi.et.j.eo.l.quero.§.fi.

Si quis tutorem. Qui relin
quit tuto=
rem ſeruum quem putabat liberum nō
videtur libertatem ei dare. hoc dixi. ſ.
eo.l.ſi hereditas.§.fi.

1 ☞ Obligatio ad aliquod officium quod poſſit cō
ferri in voluntatem eius qui grauatur.

Tutor ita. Incertitudo circa ꝑ
ſonas quib⁹ datur tu=
tor vitiat dationem . Item datio certa
poteſt conferri in voluntatem eius qui
datur.h.d. ¶ Op.j.de noua.l.ſi is.So
lu.vt ibi. Oppo.C.de verbo.ſigni.l.cum quidam.vbi
diſiunctiua poſita inter perſonas quibus prouidet
reſoluitur in coniunctam. Sol.hic apparet teſtato=
rem aliud ſenſiſſe quia dixit vtri eorum volet. ſimile
in.l.ſi titio aut ſeio.j.de le.ij.ſm Pe. ¶ Oppo. dici=
tur hic ſi non elegerit non valet datio. Contra imo
omnibus erit tutor.vt.l.ſi quis titio.in fi. et.l.cū qui
dam.et.l.vnum ex familia.§.rogo.j.de lega.ij. Sol.
aliud in tutela vt hic:aliud in legato vt ibi : ideo q̄a
tutela eſt onus. ¶ Opp.dicitur hic quod poteſt da
ri tutor ſi volet.contra.de prin.huius.l. Sol.ibi erat
incertitudo perſonarum quibus datur . in fine vero
non. ¶ Oppo.diſpoſitio non poteſt conferri in vo=
luntatem eius qui grauatur.vt.l.ſenatus.§.legatū.
infra de leg.j.et de verbo.obliga.l.centeſimis.§.fin.
So.ibi loquitur in obligatione pecuniaria:ſed † obli
gatio ad aliquod officium poteſt conferri in volun=
tatem eius qui grauatur.vt hic.quod no.Sed dices
tu ꝙ in tutela quis obligatur ad pecuniam. Reſpon.
non eſt verum incōmutabiliter ⁊ de neceſſitate.quia
poterit eſſe quod ita bene adminiſtrabit ꝙ non tene
bitur ad pecuniam.cum ad adminiſtrandum acce=
dat ex benignitate et pietate ſecus in contrarijs vbi
obligatur ad pecuniam incōmutabiliter.

Si plures. Quero dicitur hic ſu=
peruacuū. quid ſi fue=
rit petitus et datus. Reſpondeo nō va
let.vt.j.de tuto.et curato ida. ab his.l.
curator pupillo.ſm Iaco.de are.

1 ☞ In ſeparatis de vno ad aliud non infertur.
2 Quando patrimoniū eſt indiuiduū excuſatus a tu=
tela vnius non excuſatur a tutela alterius.

Duobus. Excuſatus a tutela vni⁹
propter hoc non excuſa
tur a tutela alterius. hoc dicit. vel al=
ter † in ſeparatis de vno ad aliud nō in
fertur.hoc dicit. ¶ Quero † quid ſi pa=
trimonium eſt indiuiduum.g.oſſ.dicit forte eſt.vt di
citur.C.qui nu.tut.l.fina.ſed certe illa lex modicum
aut nil facit ſm Iacob.de are.qui dicit ꝙ excuſatio
nō proderit quo ad alium.vt ſupra quemadmo.ſer.
amit.lege ſi communem. Pet.contra quia ius tutele
eſt indiuiduum et in indiuiduis inutile per vtile vi=

tiatur.vt.l.j.§.item queritur.j. de aqua quoti. ⁊ eſti.
Non obſt.l.ſi cōmunē.q: ibi loquitur de iure queſi=
to hic de iure querendo ſm cum:ſed nō placet.quia
etiā hic loquitur de iure queſito.iam enim erat tutor
ſi enim nō eſſet non haberet neceſſe excuſare tenerē
ergo opi.Iaco.de are.

Ure. Mater nō pōt eſſe tutrix teſta 1
mentaria. nec cōfirmari a iu=
dice.h.d. ¶ Opp.j.de admi.tut.l.qui=
dā decedēs.§.pap.So.ibi nō dedit eā
tutricē ſed iuſſit tutorē gerere conſilio
eiuſdem. ¶ Opp.j.ad tertul.l.ij.§.ſi mater. ver. qui 1
tamen.Sol.vt ibi. ¶ Ultimo ſcias ꝙ hec lex corri=
gitur per auten.matri ⁊ auie. quod dic vt plene dixi
tibi in.l.ſi quis ſub conditione.ſ.eodem.

1 ☞ Tutor honorarius quis dicatur.

Honoris. Non videtur tutor honorari⁹ qui
ab alijs rationes exigere debet.h.
1 d.ad euidentiam ſcias † quis dicitur tutor honora=
rius.Gloſſ.in.l.quod ſi forte.j.de ſol.dicit ꝙ eſt ho=
nor ei qui datur.ſed certe imo eſt onus.Scḋo vt hic
dicit glo.ꝙ eſt honor cui datur.⁊ iſtud placet vt for
te vnus magn⁹ ⁊ potēs homo detur tutor nō vt ge=
rat ſed propter honorē pupilli vt ex hoc pupill⁹ ma
gis revereatur.Alij dicunt ꝙ dicitur honorari⁹ da=
tus a pretore ſicuti ius honorariū dicitur ius preto=
riū qḋ non placet.q: tutela eſt de iure ciuili.vt.l.j.ſ.
tit.j. Tene ergo precedentē expoſitionē.ex quo pʒ
qḋ qñ tutor dʒ recipere ratiōes ab alijs non dicitur
honorarius ſimpliciter imo etiam habet onus quia
debet adminiſtrare:⁊ hoc eſt quod dicit iſte.§.

1 ☞ Teſtamento rupto per querelam habet locum a
auten.ex cauſa.
2 Datio tutele conſeruatur per auten.ex cauſa.
Item ea que non poſſunt dari niſi in teſtamento.
3 Aut.ex cauſa:quod conſeruat etiam quod eſt relictū
filio rumpenti teſtamentum.

Propter litem. Datus tutor in teſtamen
to de cuius viribus dubi
tatur a pretore confirmatur ⁊ interim erit tutor ſed
qualis ſit declarabit euentus.h.d. ¶ Opp. qḋ non
egeat cōfirmatione. nam anteq̄ teſtamentū reſcin=
datur per querelam vere eſt teſtamentū. Reſpōdeo
iſtud ideo.q: ipſe filius cui erat datus tutor volebat
agere querela. ¶ Opp.de auten.ex cauſa.C. de lib.
prete.vel exhere. Sol.dic ꝙ hodie iſta lex corrigit.
1 qḋ no.† q: teſtamento rupto per querelam hʒ locū
auten.ex cauſa.Idē no.in.l.cū filius.in prin. j.de le=
ga.ij.⁊.l.papinia.§.ſi ex cauſa.ſ.de inoffi. teſta. et.l.
penul.eo.tit.⁊ hoc puto verū per text.in corpore qui
dicit ne filij falſis accuſationibus cōdemnētur.et ſic
loq̄tur in exheredato cauſa incerta lʒ falſa. ¶ Not.
2 † etiam ꝙ per hāc auten.ex cauſa.conſeruantur tute
le.⁊ ea que non poſſunt dari niſi in teſtamento. Idē
no.ſ.eo.l.j.quod eſt contra illud quod Dyn.dicit in
l.j.j.de vulg.⁊ pup.⁊ male dicit q: tex. in corpore di=
3 cit expreſſe ꝙ cōſeruetur datio tutele. ¶ Tertio † ex
hac glo.no.ꝙ per auten.ex cauſa conſeruatur illud
quod eſt relictum filio rumpenti teſtamentum.nam
ei erat datus tutor et ſibi conſeruatur . quod etiam
tangit gloſſ.in l.maximum vitium.C.de libe . prete.
Mar.ſil.diſputauit ⁊ ibi Cy.refert de quo dixi.j.de 1
lega.preſtan.l.filium.§. omnibus.dic
vt ibi. Item hic videtur text. ꝙ tutor
confirmatus eſt datiuus non teſta=
mentarius quod dic vt dicam.j.titu.
primo.l.j.

☞ Preſumitur pro teſtamento licet
dicatur falſum:ideo tutor confirmat
et iudex de ſubreptione reſcripti im=
petrati cognoſcit.

Idez fiet. Ex hac
l.no.† ꝙ
licet teſtamentum dica=
tur falſum interim ꝓ eo
preſumitur adeo ꝙ tu=
tor qui in eo eſt datus confirmatur. ⁊
ſic facit quod ſi dicatur reſcriptū fal
ſum iudex qui reſcripto dicitur dat⁹
de hoc poſſet cognoſcere ſicuti ſi di=
catur impetratum tacita veritate. vt
l.preſcriptione.C. ſi cōtra ius vel vti.
publi.⁊ quod no.per Inno.de reſcri.
c.paſtoralis.

Cum autem. Propter cau
ſam ſtatus re
ceditur a legitimo ⁊ locus eſt datiuo.
hoc dicit.hodie vero indiſtincte pro
pter quamlibet litem impeditur eſſe
tutor ſecundum formam autentice
m.no.C.qui da.tu.poſ.dicam in.l.pro
pter litem.j.de excu.tut.

Qui tutelam. [a]
Qui ſe a tutela excuſat
perdit quod ſibi ſuiſq̄
eſt ea contemplatione
relictum.hoc dicit. ¶ Oppo.j.de le=
ga.ij.l.fina.§.ſeio.⁊.l.ſi titio.⁊ ei q̄ ca
pere.Gloſſ.non ſoluit.dic quod in il=
lis legibus erat pro parte relictum
in perſona vtriuſq̄. hic autem totū
erat relictum contemplatiōe patris:
vt.j.de vulga.et pupil.ſubſti. l. ſed ſi
plures. §. in arrogato . quid autem
preſumatur in dubio. Dyn. tangit in
l.filiofa.j.de condi.⁊ demonſtra.⁊ ibi
dicam.

Andreas Pomate.
[a] ¶ Qui tutelā. Uide Bo.ī repe. auten.ſimi liter.ī x.xv ſpāli pie cauſe.C.ad l.fal.

Verbis. Seruus datus tutor
non erit liber inconti
nenti ſed de eius libertate aliter pro
uidetur.hoc dicit. ¶ Opponi.inſtit.
eodem.§.tutor.et.ſ.eodem.l. ſi here
ditas.§.fina.Huius timore eſt hic fa
cta iſta gloſſ.dic tamen ꝙ ille qui tu=
torem dedit de libertate ſpecialiter
prouidit.vnde illi ſtandum eſt ſecun=
dum Pet.⁊ omnes dixi in.l. ſi heres.
§.fina.ſ.eo.

Impuberi. Patronus nō po
teſt dare liberto
tutorem.ſed confirmatur.h.d.

☞ Lex cornelia punit verū falſum.

a ¶Ex ſnia. Facit iſte text. ad no. p Bal. in. q. no. in. l. j. in. iij. q. ſi ſer. extero.
Andreas Pomate. ¶Ex ſententia. Vide Rapha. co. conſi. viij.
b ¶Ponit Dy. vide ad materiam q̃ dicit Bald. in. l. ſeruꝰ. j. de teſt. ⁊. l. impuberum. de fal. et in l. ſi conſul. de adop.
Andreas Pomate.
c ¶Iſtã. ad de Are. cõſi. xxxvj. colum. penul. Alex. in. l. ſciendum. de verbo. oblig. Iaſo. in. l. ij. in. vj. colum. in. vj. limita. ff. ſi quis in ius vo. non ier. Felt. in. c. qm̃ contra. xxiij. col. ver. ſecundo quero. ⁊. xxvij. col. ver. quarto quero. de proba.

Senatuſconſultum libonianum punit quaſi falſum.
2 Qui ſe aſcripſit tutorem in teſtamento: quando eſſe poſſit.
3 Notarius quando poſſit ſcribere cõmiſſionem ſibi factam a iudice.
4 Quis non cognoſcit. An ſit poteſtas vel capitaneus poteſt tamen cognoſcere an ſit iudex competens.
5 Aſcribens ſibi fideicommiſſa vel ſi preſens vel acceptat tempore teſtamenti quod non poſſit poſtea recuſare.
6 Qui ſcribit ſe debere alicui ex aliqua cauſa videtur promittere.

d ¶Ad queſtionem. Vide Bart. in. l. ſi ſeruus cõmunis. in prin. de ſtip. ſer.
e ¶Dico ergo. Et vide domi. Anto. in. c. ad audientiam. de procura. vbi alleg. iſtud dictum Barto. hic. Andre. Barba.
f ¶Aliquo actu. iſtam deciſionem Barto. hic ſequitur Angel. in. l. ſciendum. in princip. de verbo. oblig. ſed contra hanc deciſionem tenet Hoſtien. in. c. quoniam contra. de probatio. ⁊ Ioan. andre. in regula. cum quid vna. de regu. iur. in mercur. vt refert Ang. et Moder. in. d. l. ſciendum. in princip. Bal. etiam in l. iuſiurandi. C. de teſti. tenet contra Barto. ⁊ in. l. iudices. de fi. inſtru. et in. l. fina. §. j. de iure deliber. ſed Sali. concordat opi. in. l. apud eloquentiſſimum. de fi. inſtru. de quo vide no. per domi. Anto. in. d. c. quoniam contra. vide etiã Bar. in. l. ſi pater. §. j. j. de fal. et in. l. quod dicimus. §. finali. de auto. tuto. ⁊ Ioan. andre. in Specul. in rubr. de inſtru. edi. et Bald. in l. inſtrumenta. C. de probatio. ⁊ adde que dixi nota. poſt Bartolum in. l. iubemus. §. ſane. de ſacroſanct. eccle. et de eo quod dicit hic Bartol. vide Bald. in l. iudices. C. de fide inſtrumen. et adde Cyn. in. l. pe. ſ. de arbit. ⁊ omnino Innocen. in. c. cum bertoldus. de re iudica. in. vj. Bald. in dicta. l. iuriſiurandi. in vlti. colum. et dicit Bald. in. l. ij. in vlti. colum. de ann. excep. quod notarius poteſt de cõſenſu iudicis partes monere et eundem actum ſcribere. Angel. in repe. l. ſciendum. in prin. tenet opi. Bar. hic adde bal. in. l. fi. C. de iu. delibe. Sali. in. d. auten. apud eloquẽtiſſimum. tenet contra Barto.
g ¶Non poteſt. Idem tenet dominus Antonius. in c. cauſam. de iudicijs. q̃uis Imol. inclinet in cõtrarium: vt ibi per eum. ⁊ adde quod not. in. l. conſtitu. de appellatio. et ibi per Barto. facit quod not. bal. in. c. ij. circa fin. de alie. feudi. ⁊ dixi poſt Bar. in. l. ij. ſi q̃s in ius voca. ⁊ vide bald. in. l. iudices de fid. inſtrumentorum.
h ¶Etiam pro ſe. vide bart. in. l. ſeruus. j. de teſt.
i ¶Debere. adde tu Bal. ad hec dicta in. l. vni. §. j. C. de rei vxor. actio.

a Ex ſententia. [a]Qui ſibi aſcripſit tutelam in teſtamento nõ erit tutor niſi teſtator ſubſcripſit ⁊ excuſationem amittit. hoc dicit. Ad euidentiam ſcias quod ponit
b Dy. [b] q lex † cornelia punit verum falſum doloſe cõ
1 miſſum. vt. l. nec exemplũ. C. de falſ. ⁊. j. de fal. l. quid ſit falſuꝫ. ⁊ patet in omnibus capitibus. l. corne. Itẽ fuit factum ſenatuſconſultum libonianum qđ punit quaſi falſum hoc eſt cum quis ſibi aſcripſit in teſtamento. vt. l. diuus. j. de falſ. ⁊. C. de his qui ſibi aſcri. in teſta. per totum. quod ſenatuſconſultum loquitur de eo qui in teſtamento aſcribit ſibi commodũ ſi ergo aſcribit ſibi tutelã que eſt onus non habet locuꝫ ex verbis: ſed ex ſnia: niſi teſtator ſubſcripſit, vt hac
2 l. ¶Op. † extra gl. ⁊ videtur q tutor ſit etiã ſi teſtator non ſubſcripſit. vt. l. vxori. §. j. j. de fal. ſo. ſm Iacob. de aret. quando teſtator ſe ſubſcripſit erit tutor teſtamentarius. vt hic. Sed quando teſtator ſe non ſubſcripſit: non erit tutor teſtamentarius. vt hac. l. in princip. ſed iudex poterit eum dare ſi alˀs eſt idoneꝰ vt. d. l. vxori. §. j. ⁊ vtroq; caſu non admittitur excuſatio hic ⁊ ibi. ¶Op. glo. j. de leg. iij. l. ſcum quis decedens. in prin. ⁊ non ſol. Dy. dicit q hic deprehendit culpa facientis quia fecit id quod ſciebat aut ſcire debebat de iure fieri non poſſe: ⁊ factum erat cuius ratione pene ſubiectus erat. vt. d. l. vxori. §. j. ſed in cõtrario nulla erat delicti ſuſpicio. tu dic q hic videtur pure promiſiſſe. In contrario promiſit ſub quadam conditione. ſeu quodam reſpectu qui poſtea deficit.
c ¶Induco † iſtam[c]. l. ad queſtionem[d] iudex facit no
3 tario aliquam commiſſionem an ipſe idem poſſit eã
d ſcribere videtur q non. quia non poteſt ſibi aſcribere officium vt hic. ad idem. l. vxori. §. j. j. de falſis. ¶In contrarium facit quod quotidie fit. nam ſcribunt notarij ſe rogatos a partibus vel a iudice. di
e co ergo[e] ſi alicui aliquod officium committitur. ille idem non poteſt ſcribere vt hic. ſed ſi committatur vnus articulus officij eius vt quod recipiat teſtes in vna cauſa vel aliquid ſimile. tunc non eſt prohibi
f tum quod ſcribat quia rogatus eſt de aliquo actu[f].
4 Similiter ſi † quereretur de alicuius iuriſditione. an aliquis ſit poteſtas vel capitaneus huius ciuitatis.
g ipſe idem non poteſt[g] cognoſcere quia iudicaret in cauſa ꝓpria. vt. C. ne q̃s in ſua cã. l. j. Sed ſuper vna queſtione poteſt ipſe pronuntiare vtrum ſit iudex vt. l. ij. in princip. ſ. ſi quis in ius vocat. non ier. ſic vt tutor licet non poſſet ſibi aſcribere tutelam. poteſt tamen conſcribere librum rationum in quo continẽ
h tur actus particulares et ei creditur etiam pro ſe.[h] vt. l. neſennius. ſ. de negotijs geſtis. tutius tamen eſt quod alius notarius ſcribat vel cum eo ſubſcri
5 bat. ¶Secundo facit † ad queſtionem quod ſi aliquis aſcribat ſibi fideicommiſſa vel eſt preſens vel acceptans tempore teſtamenti quod poſtea nõ poteſt ea recuſare. ita inducitur per gloſſ. in. d. l. vxori.
6 §. j. ¶Tertio facit † quod ſi ego ſcribo me tibi debe
i re[i] centum ex aliqua cauſa. licet non dicatur quod ita promittam videor tamen promittere. vt hac. l. in fi. ſibi promiſiſſe videbatur.

1 Si duo eiuſdem nominis dati ſunt tutores q̃s eorum in veritate erit tutor.
2 Ex coniecturis probabitur de quo teſtator ſenſerit.

a D uo ſunt titij. [a]Incertitudo perſone q̃ datur tutor vitiat dationẽ. h. d. Nota ibi non ius deficit ſed probatio. ¶Oppo. de. l. ſi quis ſeruũ. §. ſi inter duos. j. de le. ij. Sol. vt no. in. l. ſi quis a filio. §. ſi quis plures. j. de leg. j. et per Dy. de regu. iu. c. in obſcuris. dixi in d. §. ſi inter duos. ¶Op. de. l. item mella. §. ſed ſi ſeruum plures. ſ. ad. l. aquil. Glo. non ſol. Dy. dicit qđ illud eſt fauore publice vtilitatis ne maleficia remaneant impunita cũ omnes deliquiſſe cõſtat. Idem no. in. d. c. in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. ¶Op. j. de adi. lega. l. iij. §. ſi duobus. Solu. vt ibi patet. Opp. de. l. qui ſoluendo. j. de heredi. inſti. Solu. ibi voluit ambos eſſe liberos hic vnum tantum eſſe tutorem.
1 ¶Quero an in veritate † aliquis ſit tutor. Iaco. de are. q non: qr veritas que non poteſt apparere habetur pro nihilo quo ad ius noſtrũ. vt. l. in lege. ſ. de contrahen. emp. et hoc vult dicere iſta lex dum dicit non ius deficit ſed probatio. Pe. dicit cõtrarium: qr
b lex ſemper eſt certa[b]. vt. l. cum quidam. §. ſuum heredem. j. de acqui. here. et. ſ. ſi pars here. pe. l. illud. et ſ. de condi. ob cauſam. l. ſi pecuniã. §. ſi ſeruuꝫ. ideo non deficit ius ſed probatio. et ita videtur velle gl. in. d. §. ſi int duos. et. l. ſed ⁊ ſi ita. de ſtip. ſer. ¶Que
c ro[c] quomodo † poſſit probari de quo teſtator ſenſit.
2 Reſpon. per amicitiã quam habebat magis cũ vno q̃ꝫ cum alio. et propter alias coniecturas. vt lege ſi ſeruus plurium. §. finali. infra de lega. j. et inuitur in dicto. §. ſi inter duos.

S I pater. Tutores dati ĩ teſtamẽto rupto debent confirmari. Dicit glo. q hodie erunt tutores teſtamẽtarij per aut. ex cauſa. nec egẽt confirmatione et idem no. in. l. iure noſtro. §. fi. et. l. j. ſ. eo.

Q Vero. In teſtamento poteſt dari tutor non ciuis. ¶Opp. de l. etiam. ſ. ti. j. Sol. ibi a iudice hic a teſtatore. rationem ibi dixi. ponit etiam rationem tex. ſ. eo. l. tutor. §. j.

Idem paulus. Tutor datus cauſa notitie ita tenetur vt aliꝰ. h. d. ¶Quero quid vult dicere acceſſiones. Reſpon. ibi propter ea que patrimonio pupilli acceſſerunt. vt. j. de adi. lega. l. quoties. §. conſtat. Alij in litera habẽt ceſſationis. et tunc dic ſi ceſſauit gerere tenent ſicut quilibet alius ſm Dy.
1 An minor. xxv. an. poſſit dare tutorem filijs.

Lucius. Licet expreſſum differatur. tacitum non differtur. h. d. Cõcordat. j. de admi. tut. l. lucius. §. j. et hoc ideo quia tacitum poteſt cadere in ſeruo ſine expreſſo. ſimile in. l. fideiuſſor. in prin. j. de leg. j. et quod ibi not. ¶No. q minor. xxv. ann. non poteſt eſſe tutor. ſimile. C. de legi. tut. l. fi. rõ qr cum ſit ſub cura alterius non debet ipſe alium re
1 gere. ¶Sed quero † an minor. xxv. ann. poſſit dare tutorem filijs in teſtamento. Reſpon. quod ſic caſus eſt infra de admi. tut. l. iij. §. q̃uis. qđ tene menti.

a ¶Duo ſunt titij. ad limitationẽ huius. l. vide Bar. in. l. quidam. in fine. de reb. dub.
Andreas Pomate. ¶Duo ſunt titij. Vide per iſtam. l. quid dicat Rom. ſing. ccxxxiij. limita. vt per Barba. conſi. xxxiij. col. iiij. vol. j.

1 Dictio tunc denotat extremitatem temporis.
2 Si electus pro primo anno moritur vel impeditur venire ad officiũ quod acceptauit an electio expirauerit vel ad ſecundum deuoluatur.

T Utoribus. Verba p̃ſentis temporis cum aduerbio tunc referũtur ad tempus mortis. hoc dicit. ¶Oppo. verbum viuit eſt preſentis temporis: ergo debet referri ad tẽpus preſens et non mortis. vt. l. ſi ita. de au. et arg. lega. et lege finali. §. primo. infra de leg. ij. Solu. iſtud eſt propter dictionem tunc: que ſignificat ex
1 tremitatem temporis. † nam tunc aduerbium idem importat quod illo tẽpore. ergo non poteſt intelligi de preſenti cum hoc pronomẽ illo: ſit demõſtratiuum de longinquo. ⁊ de hac dictione tunc dixi in. l. ſi is. §. primo. de cõdi. et demo. Alij dicũt q hoc eſt ꝓpter naturã tutele que ſumit efficaciã in tẽpore mortis. et tñ verba p̃ſentis tẽporis referũtur ad tẽpus teſtm̃i. tene ergo primã. ¶Hec lex inducitur
2 ad. q. eligũtur duo poteſtates. vnꝰ ꝓ primo anno. alius pro ſcđo. primus acceptat et poſtea morit vel venire impeditur. an electio deuoluat ad ſcđm. an vero expirauerit. et ſic opus ſit no
d ua electione. Iſtã queſtionem[d] ponit Cyn. C. de impu. et alijs ſubſti. l. poſt aditam. Iaco. de are. j. de condi. ⁊ de mon. l. cum ſub hac. et ibi dixi.
1 Defectus cauſe finalis vitiat diſpoſitionem.
2 Cauſa ceſſante ceſſat effectus.

C Um codicillis. Defectus cauſe † finalis vitiat diſpoſitionem. h. d. ¶Querit gl. quid erit de datis in codicillis. quidã dicũt q illi erũt tutores. vt. l. ij. C. eod. nõ em̃ reuocant primi lꝫ dentur ſcđi lꝫ aliud ſit in procuratore rõnẽ dixi in. l. ſi hereditas. §. j. ſ. eo. Alij dicũt q ſecundi dati nõ ſunt tutores ꝓpter defectũ cauſe finalis. vt. l. vlti. j. de here. inſti. et iſtam tenet Dyn. non ob. l. ij. ſ. eo. ti. qr ibi ſcđi fuerunt dati ſimplicit.

b ¶Eſt certa. Ad intellectũ huius vide q̃ dixi in lege ſi quis ſeruum. §. interdũ. ſ. lega. ij. et Bal. in lege hac cõſultiſſima. in. ij. colũ. C. qui teſt. fa. poſ. per Ang. in. l. ij. j. de lib. et poſthu.
Andreas Pomate.
c ¶Quero Vide Cepol. cõſi. xj. col. j. ⁊ ſeq.
d ¶Iſtam q̃õnẽ. per iſtã q̃õnẽꝫ põt etiã decidi qđ talis vcꝫ quidã cõſtituit titiũ ꝓcuratorẽ et ſi titius nollet cõſtituit ſeiũ titius ſuſcepit ꝓcurationẽ et poſtea ex cã renũtiauit. dicit Dy. q hic vr caſꝰ q ſeiꝰ repellat: qr ſufficit q aliq̃ tpe in pſona p̃mi mãdatũ habuit effectũ: et ita ſequit Bar. hic ⁊ Cy. in. d. l. poſt aditã adde eundem cõſil. lxxxj. li. v.

a ℭ Ut ne diſpoſitionē.ita iſtam.l.alleg. Bal.in.l. repeti.l.j.in.viij.colū.de leg.ij.

b ℭ Dari in teſtamento.fallit in curatore furioſi.item adde quod fallit in omni eo qui poteſt curatorem legitimum habere ſecundum Bal.in.l.curatorē. C.de neg. geſt. alleg.text. in aut. vt hi qui ob. circa medium.⁊ ibi vide de ratione et vide Barto. in lege tutores.§.p̄mo.de admi.tu.

c ℭ Non ſatiſdat an tutor confirmat⁹ ſit tutor teſtamētari⁹ vl' datiuus vt euitet ſatiſdationez. adde bar. in rub.s̄.ð eo per quē factū erit. et.l.ij. C.e. et not.in.l. ſ.de pecul. et vide pe. de ancha. in cle.ij.de ſta. mo. q̄ ſequit̄ ad literā bar. a hic.

Andreas Pomate.

d ℭ Hoc ꝓbat.ð hoc ordine.vide gloſ. in lege penale. et ibi Are. in penulti.colū. inſti.ð act. Bartol.in rubri.ff.de b eo per quē fac.erit Barba.conſi.v.col.viij.vo.ij.vbi late.

ℭ Ultimo format hic glo. † aliud generale an ceſſante cauſa ceſſet effect⁹ qꝺ examināt doct.in.l.generaliter. C. de epiſ.et cle.et Dy.in.l.ij.ſ.de dona. et ibi plene dixi.de hoc.

ℭ De confirmando tutore. Rubrica.

ℭ Quia tutores inutiliter dati in teſtamento veniunt cōfirmādi. ideo ponitur hic rubri.de confirman.tut.

1 Uerba deprecatiua quādo inducant diſpoſitionem.

2 Mater non dat tutorem et datus confirmatur cum inquiſitione.

3 Curator non datur teſtō: niſi furioſo.

4 Impuberi an detur curator in teſtamento.remiſſiue.

5 Tutor datus in teſtamento et cōfirmatus. An dicatur datiuus. An teſtamentarius. 6

6 Tutor confirmatus quod preferatur legitimo admittit tamen ſecum aliuz datiuum.

Um. Tutor legitime datus in teſtamento non eget confirmatione.ſecus ſi min⁹ legitime vel ex perſona dantis vel ei⁹ cui datur vel ex modo dādi.h.d. No. † ꝙ verba deprecatiua in tutelis nō inducūt diſpoſitionem[a] licet ſecus ſit in legato.vt.l.vnū ex familia.§.ſi.et.l. peto.in prin.ſ.de le.ij.vel dic ꝙ iſtud ideo qr verba deprecatiua referūtur ad grauatū.vt.l.generali.in princi.de vſufruc.leg.et no.in.d.l.pet.in prin.de leg.ij.vel veri⁹ hoc ideo qr dixit dep̄cor curā habere rerū non dixit ꝑſone cui tutor debz dari.vt.l.qr perſone.s̄.ti.j. ℭ No. † ꝙ mater nō pōt dare tutorē filijs et datus nō cōfirmat̄ ſine inq̄ſitione.rōnē differentie inter patrē et matrē ponit gl.C.eo.l.j.et ibi per Cy. ℭ No. † ꝙ curator nō pōt dari i teſtō[b] ſed tutor ſic.rōnē ponunt doc.in.l.pe. d e f

e ℭ Preferatur legitimo.no.ꝙ tutor cōfirmatus prefertur legitimo nec eſt neceſſe inquiri de legitimo in dicta cōfirmatione et ſequitur ad literam Bar. Pe. de anchara.in.d.cle.ij.

f ℭ Mulier.modica inq̄ſitione.ſed qꝺ in tutore dato in codicillis.vide Bal.et Cy.in.l.ij.C.de teſt.tu.

C.de teſt.tu. ℭ Sz ad iſtꝺ op.C.de epi.aud.l.ð creationibus.et de cura.furio.l.vlti.So.aliud in curatore furioſi vt ibi:aliud in curatore adulti. vt hic. Nec ob.ſ.de cur.fu.l.ſi.vbi dicit̄ ꝙ a iudice datur qꝺ debet exponi.i.adminiſtratio decernit̄ ſm Pe. ℭ Que 4 ro † an impuberi poſſit dari curator in teſtō. Rn̄. nō. 5 vt.l.impuberi.ſ.de admi.tu. ℭ Quero † an tutor cōfirmatus dicatur datiuus vel teſtamētarius. Uidetur ꝙ datiuus:qr qui confirmat dat. vt.l.lege obuenire.ſ.de verb.ſig.et in aut.de defen.ciui.§.interim. ibi.decreto vero ⁊c.et qꝺ not.in.l. et quia de iuriſdi. om.iudi.ſed hic iudex cōfirmat.ergo ⁊c.pro hoc videtur tex.s̄.ti.j.l.iure noſtro.in fi.et C.eo.l.ſi vt proponis.et.l.j.vbi dicit text.datos a iudice. pro hoc.ſ. de admi.tu.l.qui negotiationē.§.teſtamento. et.ſ.ð cur.fur.l.pe.circa prin. In contrariū qꝺ ſit teſtamē c tarius videtur.qr non ſatiſdat.[c] vt.ſ.e.l.ſi.et videtur expreſſum.ſ.e.l.iij.quod etiam apparet q̄a p̄fertur legitimo.vt ſtatim dicam. Dy.dicit ꝙ eſt datiuus.tamen ſapit naturā teſtamentarij.in hoc qr nō ſatiſdat et quia prefertur legitimo ſm quoſdā. qꝺ an ſit verum dicā in ſequenti queſtione.probat hoc tex.ſ.eo. l.iij.ibi aſſimilat̄ tutorē cōfirmatum ei qui eſt datus in teſtamento.ſi ſimile ergo non idē vt no.in.l.quod 6 nerua.ff.depoſi. ℭ Sed † quero vtrū talis tutor confirmatus preferatur legitimo.gloſſ.inſtit.de tutelis. circa finem.tenet ꝙ legitimus preferatur. qꝺ tangit̄ in.l.neqꝫ.C.eo.ti.Sed cōtra videtur tex.s̄.ti.j.l. iure noſtro in fin.et.l.ſeq.ſed ad illam poſſet reſponderi. Dicit Dyn.qr ibi loquitur quando eſt dubium an teſtamentum valeat.[d] Sed queſtio gl.loquitur in caſu certo ſm eum.ſed dn̄s Mar.ſil.diſputādo determinauit ꝙ talis confirmatus prefertur legitimo. ⁊ hoc probat⁹ ex ordine titulorum.nam in.ff.⁊.C.primo poſuit de teſtamentaria tutela.poſt de cōfirmando tutore.tertio de legitimis tuto. vnde oſtēdit tutorem confirmatum preferri. Item probatur inſti. de tute. §.finali.vbi dicitur ꝙ omnino debet confirmari pro hoc.ſ.e.l.qui a patre.vbi aſſimilatur dato in teſtamēto. Item in hac.l.dicitur ꝙ iudex eum cōfirmet ſimpliciter ſine aliqua inquiſitione:et ſic non inquirit an ſuperſit legitimus.et iſtā opinionē tenēt cōmuniter doc.quam puto veram. Cy.tangit.C.eo.l.neqꝫ.et licet preferatur legitimo[e] admittit tn̄ datiuū ſecuz vt l.ſi vt ꝓponis.C.eo.et.d.§.teſtamento.ſ.de admini. tu.ratio qr ipſe verus datiuus eſt.ideo ſecum admittit alium ſibi ſimilem.

Ulier. Tutor vel curator datus a matre cōfirmatur ex inquiſitione.h.d. ℭ Op.de.l.peto.§.mater. ſ.de leg.ij.vbi datio tutoris facta a matre nō valet. Sol.quidā dicūt ibi qn̄ nō inſtituit ſic vel dic ſiq̄dē eū inſtituit cōfirmat̄ cū modica inquiſitione[f] vt ibi ſi eū non inſtituit cōfirmatur cum magna inquiſitione:vt hic ita tenet Dy.

1 Dictio perinde eſt nota ſimilitudinis.

2 Teſtamentum imperfectum ſolum valet inter liberos non quo ad extraneos.

3 Tutor datus in teſtamento imperfecto quod debet petere ſe confirmari.

4 Si tutor datus in teſtō min⁹ ſolēni petit ſe cōfirmari et iudex negligat qꝺ poterit adminiſtrare.

a Ui a patre.[a] Tutor dat⁹ a patre in teſtō inualido cōfirmat̄.ſec⁹ ſi in teſtō valido dat⁹ eſſet.h.d. ℭ No. † ꝙ dicit pinde et ſic eſt nota ſilitudinis:ergo nō eſt idē vt no.s̄.eo.l.j. ℭ Opp.teſtm̄ min⁹ ſolēne facit fidez inter liberos.vt.l.hac cōſultiſſima.§.ex impfecto.C. de teſt.Sol.glo.in.l.neqꝫ.C.eo. dicit em̄ hodie has leges eſſe correctas p.§.ex impfecto.ſed gl. in l.j.C. de teſt.tut.vr̄ tenere ꝯtriū. Idē in.d.§.ex impſecto. ⁊ 2 hoc eſt verū † qr teſtm̄ impfectū vz tm̄ inter liberos nō quo ad extraneos.vt.d. §. ex impfecto. ⁊.C.cōtra vtri.iudi.l.ſi.melius in.l.ſi.C.fa.er. nō em̄ priuilegiū filiorū dz extēdi ad dānū extraneorū:vt.l.impuberi. ſ.de admi.tut. hoc verū niſi poneres vnū ex liberis eſſe tutorē datū in teſtō.tūc em̄ valeret hodie p. d. 3 §.ex impfecto. ℭ Quero † an tutor dat⁹ in teſtō non e ſolēni teneat̄ petere ſe cōfirmari adeo ꝙ ſi ceſſet teneatur de periculo adminiſtratiōis deſerte. Et hic vr̄ ꝙ ſic.equiparat̄ em̄ dato in teſtō legitime.ꝑ hoc ſ.de admi.tu.l.tutores.§.ſi curatores.cōtrariū eſt verū.vt.ſ.de admi.tut.l.impuberi.⁊ qꝺ no.in.l. pr̄ tutelā.in fi.eo.tit.al's eſt.§.papi.ſub.l.quidā decedēs.et 4 eſt expreſſum.C.e.l.j.⁊.ij. Quero † quid ſi petit ſe cōfirmari et iudex negligit eum confirmare.an poterit interim adminiſtrare. Decretiſte in rectoribus eccleſiarum dicunt ꝙ ſic.extra de ſupplē. negli.prela. c.j. et ibi per Inno.

a Eligens aliquē ad offm̄ preſumit̄ ipm̄ habere notū:ideo canonici eligētes aliquē indignū p̄ſumūtur feciſſe ſcienter ⁊ priuandi ſunt iure eligendi.

I patronus. Quilibz pōt dare tutorē impuberi quē inſtituit ſi nihil aliud hz.h.d. ℭ Quero quid ſi hz alia bona. Rn̄.cōfirmabit̄ ſine inq̄ſitiōe ⁊ cōceditur ſibi adminiſtratio i'lorū bonorū in quibus impubes eſt inſtitutus.in alijs aūt nō cōcedit̄ adminiſtratio ſine inquiſitione ſm Dy.⁊ bene.vt.l.vlti.C.eo.et.l.fin. qn̄ a mu.tu.offi.fun.po. ℭ Ultimo † no.tex.ibi quē tutorē f b ⁊c.[b] Ex quo no.[c] arg.ꝙ ſi q̄s elegit aliquē ad aliqꝺ c beneficiū ſeu officiū preſumit̄ ipſum habere notum. facit.ſ.fur.aduer.nau.cau.l.j.§.pe.⁊ ſic eſt arg.ꝙ canonici qui eligūt aliquē indignū preſumitur feciſſe ſcienter ⁊ ſic priuentur iure eligēdi ſm Iac.de aret. facit.ſ.de re.iur.l.qui cum alio.quod tene menti.

a An tutores dati ex inquiſitione hodie debeāt ſatiſdare ⁊ cū datur tutor ex inquiſitione debet ante pronuntiari de idoneitate.nu.2.

Utores. Ad magiſtrat⁹ q̄ tutores cōfirmāt ſine inq̄ſitione ⁊ fideiuſſores nō recipiūt ꝑtinet 1 ꝑiculū adminiſtratiōis. h.d. ℭ Op.ſ.tutor dat⁹ cū inq̄ſitiōe nō dz ſatiſdare.vt inſti.de ſatiſ.tu.§.j.gl.inuoluit ſe.veritas eſt qꝺ debuerūt recipe fideiuſſores qn̄ ꝯfirmāt ſine inq̄ſitiōe.Et qꝺ ſequit̄ in tex.ꝙ nō pōt an̄ iterponere decretū q̄ꝫ d per inquiſitionē idone⁹ ꝑnuntiet̄.intellige qn̄ vult[d] cōfirmare p inquiſitionē ⁊ fideiuſſorē nō recipe.ita a intelligit Dy. ℭ Quero † an tutores dati ex inquiſitione hodie debeāt ſatiſdare. In gl.hic ſunt opi.gl. f que eſt hic ⁊ in.l.j.C de cur.qui ſatis non dedit. tz ꝙ hodie oīs datiuus dz ſatiſdare etiaz ex inq̄ſitione dat⁹. Cōtrariū no.s̄.ti. j.l.ſi nemo.§.j.⁊ tangit̄ hic ſm aliam opi. Dy. dicit diſtinguēdo aut datur a maiorib⁹ iudicibus cū inq̄ſitiōe et nō dz ſatiſdare.aut dat̄ a minoribus et tūc ſic.ita tz Dy.hic.⁊ gl. in auten. vt hi qui obli.ſe perhibēt.§.ſi. Cy.in l.ſi.vel ſuper rub. C.de tut.⁊ cur. q̄ nō ſatiſde. Ego dixi in.d. l ſi nemo. § j. ℭ Ultimo no.[c] diligenter iſtū tex. ꝙ 2 † qn̄ datur tutor ex inquiſitione ante q̄ꝫ decernatur ſibi tutela debet pronuntiari eſſe idoneus.

ℭ Qui a patre.⁊ vide cōſiliū Bar.quod incipit ſciēdū eſt.⁊ eſt tertiū in ordine meo. Andre. Barb.

b Andre. Poma. ℭ Tutorē ⁊c.vide Feli.in.c.cum olim.in.iij.col.ver.qn̄ autem.de teſti.

c Andre. Poma. ℭ Si patronus. Ex quo no. ⁊ ſic non excuſatur ſi elegerit indignū et priuatur ſm Bald. poteſtate eligēdi. vide qꝺ not. in.l. cū quidam. ſ. de lega.ij.c. ſi cōpromiſſarius. de elect. libr. vj. in text. ibi dilexit. et not. qꝺ qui iſtituit impuberes videtur illum diligerevt filium l.nemo qui fratri. ſ. de heredi. inſtitu. et vide text. in c. innotuit. de elec.

I filio. Tutor dat⁹ a patre ſine inq̄ſitione confirmatur.h.d.

Aturali. Declarabo iſtud principium.ſ.proxi.§.

1 Tutor datus in teſtamēto a patre quando debeat confirmari.

2 Tutor datus a matre in teſtamento qualiter confirmetur.

3 Patronus ſi dat tutorem liberto: an confirmetur.

4 Tutor datus ab extraneo an confirmetur.

Si queratur. Hic ponitur forma q̄uo tutor cōfirmat̄ ex inquiſitiōe. ℭ Oppo.s̄.de tutelis.l.qui hz.§.pe. Solu. ibi qn̄ dat̄ ſine inq̄ſitione. ℭ Opp.ꝙ aliud[f] req̄rat̄.ſ.ꝙ cognoſcat̄ de moribus.vt.l.ſcire opz.§.pe.ſ.de tu. ⁊ cur. da.ab his.So.dicit glo.qr qꝺ hic deficit per illā ſupplet̄. Tu dic ꝙ cū dr̄ et is detur cui⁹ dandi erat facultas. tollit̄ cōtrariū.nā dicit inquirendum de perſona tutoris.in quo venit inq̄ſitio de moribus in qua dz ꝑnuntiari anteq̄ꝫ interponat̄ decretū. vt.s̄. e.l. tutores. ℭ Ultimo ſcias qꝺ Dy.poſuit hic vnā diſtinctionem ꝓ declaratiōe tit.quā nō bn̄ declarat. Ideo ꝓ 1 ei⁹ declaratiōe q̄ro † an tutor dat⁹ in teſtō a patre debeat cōfirmari. Rn̄deo ꝙ ſiquidē dat̄ a patre legitimo et naturali filio in ptāte in voluntate d e

ℭ Intellige quando vult.⁊ not. hic ſecūdū Bal.ꝙ cōfirmatio tutoris pōt committi ſm Iaco. de are. facit.c. ſi abbate.ð ele. lib.vj. Andre. barb.

ℭ Ultimo no.⁊ ſic notat ſm bal. qꝺ anq̄ꝫ iudex interponat decretū ſup alienatiōe rerū pupilli dz ꝑnūtiare eā eē recte factā al's nō p̄ſumit̄ ꝑ excuſſiōe nec apit̄ via cōtra extraneū poſſeſſorē tn̄ glo.ordi.in.l.j.C.ad treb.tz cōtra Andr.barba.

f Andre. Poma. ℭ Si q̄rat̄.ibi op.ꝙ aliud.⁊ vide ꝙ not.in.l.eū qui.s̄.de iur.om.iud.l.ſi pater.C.ne de ſtatu defun.et cle.j.de ſeq.poſ.in cle.

te ſolēni nō eget cōfirmatione vt. l. j.
in prin. ſ. eo. Si vero daᷓ in teſtō mi
3 nus ſolēni tūc olim debebat indiſtin
4 cte ꝯfirmari. vt. ſ. l. pri. ⁊ l. q̄ a p̄re. ⁊
5 l. j. hodie dꝫ diſtingui. Aut teſtm̄ eſt
nullū ex cā p̄teritiōis vel exhereda-
6 tiōis. aut ex defectu ſolēnitatis. Pri
mo caſu nō eget ꝯfirmatione. ſed vꝫ
hodie ꝑ auᷓ. ex cā. vt no. ſ. ti. j. l. j. et. l.
iure noſtro in fi. ⁊ l. ſi pater exhereda
to. ſc̄do caſu. aut eſt datꝰ tutor vnꝰ ex
liberis. ⁊ nō eget cōfirmatiōe hodie
vt. l. hac ꝯſultiſſima. §. ex imꝑfecto. C.
de teſt. aut eſt datꝰ extraneus: ⁊ tūc
eget cōfirmatiōe vt dixi. ſ. e. l. q̄ a pa a
tre. ⁊ no. in. d. §. ex imꝑfecto. ¶ Sed 1
aduertēdū qᷓ ſi p̄r deceſſit incōtinēti
poſt teſtm̄: cōfirmaᷓ ſine inq̄ſitiōe: ſi
ꝟo ex īteruallo tūc adhibeᷓ inq̄ſitio
q̄dā de qua dr. j. l. pri. ⁊ l. ſe. Si ꝟo
p̄r dat tutorē filio legitiō tm̄ vt ado-
ptiuo, tūc de iure veteri erat idē qᷓ 2
in legitimo naturali: qꝛ tūc trāſibat in b
ptāte adoptātis. hodie ſecꝰ: vt. l. cū in
adoptiuis. C. de adop. Et ideo dꝫ ad
hiberi diſtinctio illiꝰ. l. Aut trāſit in
ptātē aut nō ſm̄ Dy. Si ꝟo dat tuto 3
rē filio naturali tm̄: hoc pōt cōtinge-
re duobꝰ modis: qꝛ qn̄qꝫ eſt filiꝰ emā 4
cipatus in quo ꝓpter emācipatiōnē
vinculū ciuile eſt ſublatū: legitimꝰ tm̄ 5
eſt: tūc datꝰ cōfirmaᷓ ſine inquiſitiōe c
vt. ſ. e. l. j. Qn̄qꝫ daᷓ filio naturali vt
nato ex concubina. ⁊ tūc dꝫ diſtingui
aut eū nō inſtituit. ⁊ nō cōfirmaᷓ ſine
inq̄ſitiōe. vt hac. l. in prin. aut eū inſti 6
tuit ⁊ tūc aut nō habebat alia bona.
et cōfirmaᷓ ſine inq̄ſitiōe vt. ſ. eo. l. ſi
patronus. Aut habebat alia bona ⁊
tūc cōfirmaᷓ: ſꝫ in bonis q̄ hꝫ a teſta-
tore decerneᷓ ſibi adminiſtratio ſine
inq̄ſitiōe. In alijs aūt nō decerniᷓ ni-
ſi cū inq̄ſitiōe vt. l. fi. C. e. ⁊ qᷓ no. per
Dy. in. l. ſi patronꝰ. ſ. e. Si ꝟo deᷓ fi-
lio ſpurio nō vꝫ datio nec ꝯfirmaᷓ vt
2 ſ. ti. j. l. j. ¶ Quero † qd ſi tutor deᷓ a
m̄re. Rn̄. aut m̄r inſtituit filiū ⁊ cōfir-
maᷓ cū modica inq̄ſitiōe vt. l. peto. §.
m̄r. j. d le. ij. ⁊ ibi ꝑ Dy. aut nō īſtituit
et ꝯfirmaᷓ cū magna inq̄ſitiōe vt. l. ij.
3 ſ. e. ⁊ ibi ꝑ dy. ¶ Quero † qd ſi patro
nus det tutorē liberto. Rn̄. diſtingue
eodē mō q̄ dixi in p̄re naturali ꝑ eaſ
dē. ll. vel eodē mō quo dixi in matre
4 ⁊c. Quero † quid ſi tutor detur ab ex
traneo. Rn̄d. ſi eum cui dat inſtituit
vel aliquid ſibi reliquit confirmatur
cum inquiſitione al's ſecus. vt. ſ. e. l. ſi
patronus. ⁊ l. tutores.

1 ☞ Qui probatꝰ fuit diues vel pau
per non preſumitur hodie idem.
2 Mutatio volūtatis p̄ſumitur ꝓpter

~~ Andreas Pomate.

a ¶ Not. ꝙ. Uide alex. conſil. cij. j. col. ij. vol. ⁊ ꝯſi. clxxxv. in fin. in. ij. vol. Fel. in c. ſcribā. in ij. col. de p̄ſum. ⁊ in. c. ad aures. pe. co. ver. limita. ij. de reſci. et qd ecōuer ſo. vid ale. cōſi. clxxx-iiij. in fi. ij. vol.

b ¶ In cōfirmādo. mutatio volū tatis vide Bart. in. l. eū qui ita. §. q̄ ſibi. ff. de ver. ob. et j. l. cū q̄s ſibi. ff. d ſo.

~~ Andr. po.

c ¶ Dicebat. adde bar. in. l. nemo pōt. col. iij. de le. j. are. conſil. xxij. col. ij.

morū mutatiōnē. Mandatū ꝓcuratoris videᷓ reuo-
catum ſi aliquid mali in perſonam eius emerſerit.
3 Tutela qᷓ denegetur ei q̄ implicatus eſt cum fiſco.
4 Propᷓ vtilitatē pupilli recediᷓ a volūtate defuncti.
5 Licet teſtator remiſerit confectionem inuentarij tu-
tori iudex tamen ex cauſa coget tutorem.
6 Si teſtator non habens filios fecit plura legata qᷓ
propter ſuperuenientiam filiorum preſumitur ab il-
lis receſſiſſe: remiſſiue.

In cōfirmando. Licet pater dederit
tutorē filio tm̄ inq̄ri dꝫ: an volūtas pa-
tris mutata fuerit vel mutari debuerit:
maxime ſi diu poſt teſtm̄ factū deceſſe-
a rit. h. d. cū duabus. ll. ſe. ¶ Not. ꝙ[a] lꝫ † ꝓbetur q̄s ſe-
1 mel diues vel pauꝑ nō preſumiᷓ hodie de neceſſita-
te talis: qm̄ diminutio ⁊ augmētatio facultatum vel
morū de facili obuenit vt hic. facit. j. de excu. tuto. l.
ſpadonē. §. qui abſolutus. ⁊ qᷓ ibi no. Quid ecōuer-
ſo an q̄s preſumaᷓ talis retro qualis eſt hodie. dice
mus. j. de magiſt. cōue. l. j. §. ſi magiſtratus. ¶ No.
2 † ꝙ propter mutatiōnē morū preſumiᷓ mutatio vo-
b luntatis[b] eius qui adminiſtrationē cōcedit. ⁊ ſic fa-
cit qᷓ ſi ea q̄ hic ponūtur emerſerint in ꝑſona ꝓcura
toris videaᷓ reuocatū mandatū pro hoc. j. de ſolu. l. ſi
cū cornelius. ⁊ ibi dixi ⁊ per Cyn. C. de furt. l. falſus.
3 ¶ Tertio no. † ꝙ ei q̄ eſt implicatꝰ cū fiſco denegaᷓ
tutela qᷓ qualiter intelligaᷓ glo. tangit in. l. pe. C. ne
4 tu. vel cura. vecti. cō. dic vt ibi. ¶ No. † ꝙ ꝓpter vti
litatē pupilli recediᷓ a volūtate defuncti. ſimile in. l.
5 j. C. vbi pu. edu. de. Et † propter hoc dicebat[c] Mart.
c ſill. qᷓ lꝫ pater ꝓhibuerit cōfectionē inuētarij qᷓ pōt
vt. l. fi. C. arbi. tu. in fi. tamen ſi iudici videbitur ꝙ pu
pillo expediebat inuentariū facere coget tutorē ad
inuentarium faciendū argu. huius. l. ⁊ doct. referunt
6 in. d. l. fi. C. arbi. tu. faciunt † etiam iſte. ll. ad id qᷓ di-
xi in. l. pe. j. de codi. qᷓ ſi teſtator reliq̄t multa legata
tp̄e quo nō habebat liberos poſtea ſuſcepit plures
filios qᷓ propter ſuperuenientes filios preſumatur
receſſiſſe ab illis legatis tetigi in. l. j. de codicil. et in
auten. ex cauſa. C. de libe. prete.

Quidam. Curator datus a patre non
debet ſatiſdare rem pupilli
ſaluam fore. ſed de fideicommiſſo reſtituen-
do ſibi relicto ſi curam dimiſerit. h. d.

¶ De legitimis tuto. Rubrica.

¶ Poſt tutores teſtamētarios ⁊ teſtō cōfirmatos
venīūt legitimi ideo poniᷓ hic rub. de legi. tut. Qui
dam tamē habēt ⁊ curatoribus in rub. qᷓ nō debet
eſſe qꝛ licet tutela diſtinguatur inter ſpecies ſcilicet
legitimam teſtamentariam ⁊ datiuam. tm̄ cura non.
qꝛ dari in teſtamento non pōt vt. l. j. in fi. ſ. ti. j. ⁊ nul-
la cura eſt legitima niſi furioſi vt. C. de epiſc. au. l. de
creationibus. ⁊. j. de tut. ⁊ cu. da. ab his. l. ſcire opor.
et. l. ventri. §. j. et. j. de excu. tuto. l. ſed ⁊ milites. et. l.
amiciſſimos.

1 ☞ Agnati ⁊ cognati hodie pariter ad tutelam ad-
mittuntur niſi aliter per ſtatuta prouideatur.
2 De iure antiquo agnatis deficientibus cognati ve-
niebant ad tutelam.

3 Filijs adoptiuis tm̄ ꝙ competat legitima tutela.
4 Ratio declarat et limitat dictum.

a Legitime. [a] Legitima tutela
ex verbis et ex mē-
te. l. xij. tab. defertur agnatis ad quos
defertur hereditas. fallit ſi mulier eſt
in medio. h. d. ¶ Oppo. dicitur hic
1 † ꝙ agnati vocantur tantū ad tutelā
b ſicut ad ſucceſſionē. ¶ Contra quia[b]
hodie videntur vocari etiā cognati ad tutelā et ad
ſucceſſionē. vt in auᷓ. de here. que ab inteſta. defe. §.
c ex his. glo. fatetur[c] quod hodie admittūtur pariter
agnati et cognati et bene qꝛ tex. dicit. Puto tm̄ qᷓ in
ciuitatibus in quibus per ſtatuta eſt derogatū iuri
cōmuni vt agnati preferantur cognatis in ſucceſſiōe
ꝙ eodē modo p̄ferentur in tutela per rationē iſtiꝰ. l. b
2 ¶ Quero † de iure antiquo an agnatis deficientibꝰ
veniant cognati ad tutelā: ſicut vocabantur ad ſuc-
ceſſionem de iure pretorio. glo. videtur hic dicere ꝙ
non. qꝛ nō reperitur lege aliqua cautū: contrariū no.
inſti. eo. §. ſed agnationis. in glo. no. diligenter. et. C.
e. l. j. et iſta verior. pro quo. j. e. l. iij. in fi. et. j. e. l. fi. ſm̄
verū intellectū quē ibi dicā. hodie vero nō eſſet du-
3 biū vt dixi. ¶ Quero † an filijs adoptiuis tm̄ cōpe-
tat legitima tutela glo. hic dicit ꝙ nō. Ia. de are. di-
cit cōtrariū per rationē redditā in tex. qꝛ hereditas
per. l. defertur adoptiuis. ergo et tutela. vt. j. de ſuis
et legi. l. j. in fi. et. l. ij. §. parui. Non ob. iſte tex. qui vi-
detur requirere vtrūqꝫ. ſ. qᷓ ſit legitimus et natura-
d lis qꝛ debemus magis conſiderare rōnē q̄ꝫ verba.[d]
4 nam † ratio limitat ⁊ declarat dictum vt. l. cum pater
§. dulciſſimis. j. de leg. ij. ſecundum eum.

Si apud hoſtes. Spes p̄mi legitimi fa
cit tutelam non deuol-
ui ad ſequentem: ſed opus eſt datiuo. h. d. ¶ Opp.
ſ. pri. Rn̄. ſol. ibi proximus agnatus erat impeditꝰ
impedimento perpetuo, qꝛ mulier. hic ſecꝰ: qꝛ captꝰ:
ſed erat ſpes quod rediret. ſimile in. l. iij. §. non tan-
tum. j. eo. ibi enim in deportato nulla erat ſpes reaſ-
ſumendi tutelam de iure communi. rationem horū
vidiſtis in. l. ſi quis ſub conditione. ſ. tit. j.

Interdum. Licet patronus propter delictū
priuetur iure ſuccedendi non ta
men priuatur onere tutele. h. d.

Legitima. Tutela legitima tol-
litur capitis diminu-
tione. h. d. iſtud eſt verū ſm̄ iſta tp̄a ſed
hodie qꝛ ſublata eſt differētia emanci- c
pationis ⁊ patrie ptātis quo ad ſucceſ-
ſione eodē mō quo ad tutelā: vt in auten. de here. q̄
ab inte. §. ex his. ita tenet Dy. ⁊ omnes doc.

Tutela. Ex lege dicit quod ex mē-
te eius colligitur lꝫ verba
deficiant. h. d. argumento huius. l. di-
e cunt doc. moder. qᷓ illud[e] qᷓ eſt ex mē d
te. l. eſt ex lege ⁊ cōpetit directa actio
ex illa. l. ⁊ hoc ponunt in. l. j. C. vti poſ. ⁊ in. l. j. C. de ac.
et oblig. Aduerte tamen ꝙ licet ſit ex. l. non tm̄ eſt ex
verbis vt hic patet. ⁊. j. de ver. ſig. l. nōis ⁊ rei. §. ver
bum ex. l. declarabo aliqualiter. j. ea. l. §. fi.

☞ Qui perdit hereditatem: an perdat tutelam.

a ¶ Legitime ex glo. iſtius no. habes quod correcta
ratione. l. intelligitur correcta ⁊ eius diſpoſitio. ad-
de glo. idem volentem in. l. ij. in prin. in verſi. filio p̄-
cedente. de vulg. ⁊ pup. de quo vide no. per Imo. in
l. ij. j. de dona. ⁊ per Bald. in. l. j. ſ. ſolu. mat. ⁊ Ioan.
andr. in. c.
post transla. de renū. per Imol. in. l. ſi vero §. de viro. ſolu. matr.

Delictum non tribuit immunitatem.

Sed ⁊ ſi hac. Contumax in
manumittēdo
priuatur hereditate. ſed non tutela
niſi in totum iuſpatronatus perdat.

et quid econtra vide glo. in. c. nouit. in ver. quicunqꝫ.
de iudi. ⁊ in. l. fi. de fal. vbi habetur qn̄ quis allegat
ll. correctas. qua pena debet puniri.
b ¶ Contra quia. tene menti ꝙ ex ſtatuto agnati pre
feruntur cognatis in ſucceſſione preferuntur in tute-
la. et ſic correcto vno videtur correctum id quod ve
nit in conſequentiam quod eſt not. ⁊ vide Bartol. in
conſi. inci. ciuitatis mediolanē. ⁊ vide quod no. in. c.
fi. de offic. ordi. in glo. ſuper verbo. prout ſunt ⁊ in. c.
inter dilectos. de fi. inſtr. in nouel. ⁊ Bal. in. l. oīa pri
uilegia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊. l. q̄ꝫq̄ꝫ. C. de aduo. diu. iudi.
vbi cōceſſo priuilegio vni ſtudio ſic hꝫ aliud ſi reuo
caretur illud nō reuocarētur illa priuilegia cōceſſa
inſtar ꝙ eſt ꝯ Bar. hic que oīa bene no. quia iſta al-
legauit do. Pe. de anch. in repe. c. canonū de ꝯſti. et
vide ſal. in auᷓ. matri. vbi loquitur ſingulr̄. C. qn̄ mu
lier. ⁊ vide Bal. in. l. p̄cibꝰ. C. de impub. vbi alle. tex.
iſtiꝰ. l. j. ⁊ ſentit ꝙ tutela ſpectat ad eū ad quem ſpe-
ctat prima ſpes ſuccedēdi ⁊ cōſulo nūc ſm̄ iſtā opi.
et ſic ſentit opi. Bar. ⁊ vide qᷓ voluit Bal. in. c. cum
ceſſante. de app. Sed ꝯ Bar. facit qꝛ euitāda eſt. ll.
correctio nec dꝫ extēdi: tuꝫ qꝛ aliud eſt tutela: aliud
ſucceſſio facit. l. iij. ff. de legitimis tut. vbi q̄s exclu-
ditur a ſucceſſione nō tm̄ excludiᷓ a tutela. itē quia in
fauorē matris fuit inductū vt ſit tutrix in. d. auᷓ. ma
tri ⁊ auie. ergo. l. gn̄alr̄ loquēs nō tollit ſpecialē fa-
uorē. l. decurionibꝰ. C. de ſil. li. xj. Itē repellere queꝫ
ab officio eſt pena. l. teſtō cēturio. ff. de teſt. tut. ſed
tutela eſt teſtamentū ergo ⁊c. Andre. Barba.
☞ Andre. Poma. ¶ Cōtra qꝛ. vide Alexā. in. l. j.
xxxj. col. ff. ſi cer. pe. Io. an. in addi. ſpe. in ti. de cur.
§. fi. inci. Bar. in. l. iij. §. fi. j. e. Ang. are. in. §. actionū
in. vij. char. ver. ex quo ſequiᷓ inſti. de actionibꝰ Sa
li. in auᷓ. ſunt. C. de leg. tut. Alexā. cōſi. cxxj. iij. volu.
areti. in rub. de acqui. poſ. in. ij. col.
c ¶ Glo. fatetur. idem cōſuluit Bar. in cōſi. incip. ci-
ui. Mediolani. ⁊ ſequitur Pet. de anch. in. c. canonū
ſtatuta. de conſti. in. x. charta. in ver. quero ſi lex ꝓ-
hibet in duobꝰ. ⁊ adde Bar. in. l. j. C. eo. per Innoc.
in. c. poſt tranſla. de renun. contra Bart. tenet Ioā.
an. in ſpecu. in titu. de cur. et vide per Sali. in. l. fi. C.
de legi. here.
d ¶ Quam verba. ſicut dicimus de teſtatore cuius
voluntatem magis q̄ꝫ verba inſpicere debemus. l.
cum virum. C. de fideicommiſ. l. in conditio. et de-
monſtra. l. non aliter. de legatis. iij. Ad hoc etiam
bene facit. c. propterea. de verborum ſignificatio. in
antiquis.
e ¶ Quod illud. et vide Barto. in. l. prima. j. vti poſ.
Andre. Barba.

a hoc dicit. ⁋ Quero an[a] iſto caſu ille q̃ manumiſit admittatur ad hereditatem. Glo. j. dicit qđ nõ. Alia gloſſ. parua vr̃ dicere ꝙ ſic. que eſt ſuper verbo tutorẽ eſſe: ſed iſte gloſ. diuerſis caſibus loquũtur, nã ſcđa glo. refert ſe ad tex. qñ ſeruus fuit emptus nũmis ſuis cõniuentibus oculis dñi. prima gl. refertur ad aliũ caſuꝫ qñ nũmis emptoris. ⁋ Quero iſto † caſu qñ perdit hereditatem an perdat tutelã. Rñ. gl. ꝙ nõ qꝛ delictũ non tribuit immunitatẽ. pro hoc. ſ. e. l. j. §. fi. qđ eſt not. facit qđ lꝫ proximus agnatus infra annũ non adminiſtrauerit vl' tutorẽ nõ petierit. lꝫ priuetur hereditate vt l. ſciant. C. de legi. here. nõ tñ priuatur tutela. Spe. in tit. de tu. in illo. §. in quo tractat de legitima tutela: innuit cõtrariũ in his verbis. ⁋ Itẽ opp. quod priuetur ex quo infra annũ tutelã nõ petijt per. l. ſciant. C. de legi. here. Sed illa op. nõ eſt bona quantũ ad remouendũ eũ a tutela: vt hic patet ſed quantũ ad remouendũ eũ a ſucceſſione tangã in. l. tutor qui repertoriũ. in prin. de admi. tuto. ⁋ Cõtra predicta oppo. glo. de l. decreto. j. de ſuſpe. tu. et. l. ſed ⁊ milites. §. ſed et ignominia. j. de excu. tuto. vbi pena dat immunitatẽ. Sꝫ ſo. vt no. per Dy. in. d. l. decreto. ⁊ in. c. qđ ob gratiam. extra de regu. iur. lib. vj.

b ⁋ Itẽ contra[b] ea que dixi op. de. l. tutelas. de capi. dimi. et. ſ. l. proxi. j. ea. l. in ver. plane. vbi ille qui priuatur hereditate priuatur tutela. Sol. in primis duab⁹ priuaꝛ hereditate et iure agnationis. merito priuatur tutela. in ver. plane priuatur in totum iure patronatus adeo ꝙ non eſt patronus. ⁋ Itẽ contra predicta facit quod dixi. ſ. e. l. j. in prin. vbi poſtq̃ agnati priuantur hr̃ditate ꝑ. l. nouã autẽticorũ. ⁊ p̃ferũtur cognati anterioris grad⁹. puãtur etiã tutela ⁊ tñ agnati remanent. Rñd. ibi priuantur hereditate abſq̃ ſuo delicto. merito priuantur ⁊ onere tutele. Et predicta tene menti.

a ⁋ Quero an. Adde Bal. in. l. p̃cib⁹. in. v. colũ. C. de impu. ~ Andreas Pomate.

b ⁋ Itẽ cõtra. et not. ꝙ lꝫ quis priuetꝛ honore nõ tñ priuaꝛ onere et vide qđ not. in l. is qui ſolidũ. j. de here. inſti. et. l. nemo. ſ. de capitis dimi. ⁊ l. ſi duo. e. titu.

c ⁋ Queri pot. Vide gl. Bart. ⁊ doct. in. l. j. de teſt. tu.

Si duo. Si plures ſunt patroni oib⁹ deferꝛ tutela et aliquo deficiẽte remanet apud ceteros ⁊ oibus deficientibus vadit ad liberos eorũ ꝑ eundẽ modũ ꝑ queꝫ defertur hereditas. h. d.

c **Queri poteſt.** [c] Si prim⁹ legitim⁹ deſinat facto iudicis hoc principaliter agẽtis loc⁹ eſt datiuo nõ ſequẽti legitimo: ſecus ſi deſinit caſu naturali vel ciuili iudice hoc principaliter nõ agẽte. h. d. cũ. §. ſe. Iſtã materiã plene declaraui in. l. ſi qs ſub conditione. ſ. titu. ij.

1 ☞ Frater fratri an ſit legitimus tutor.
2 Tutela que ſit que defertur ex mente ⁊ verbis. l. duodecim tabularum.
Que ex mente ⁊ non ex verbis.
Que nec ex mente nec ex verbis.
Que dicatur fiduciaria.

Si parens. Pater eſt legitimus tutor filij emancipati: frater fratris emancipati eſt tutor fiduciari⁹. h. d. cũ. l. ſe. ⁋ Eſt aduertendũ qꝛ in libro inſtitutionũ habem⁹ tres titulos. primum de legi. tu. agna. ⁊ de illa habuiſtis vſq̃ ad hũc. §. ſcđm de legi. paren. tu. de illa dicit iſte. §. tertiũ de fiduciaria tutela. ⁊ de illa loquiꝛ. l. ſequẽs quo defuncto. ⁋ Op. de iſto. §. vbi dꝛ ꝙ eſt legitim⁹ ad l. ſeq. vbi dicitur ꝙ eſt fiduciarius. glo. C. eo. l. frater.
1 dicit † ꝙ frater fratri eſt legitimus tutor. ⁊ gl. noſtre in iſta materia nõ habuerũt clarũ intellectũ. doct.
2 dicũt melius ſic. Quedã eſt † tutela ꝓprie que defertur ex mente ⁊ ex verbis legis. xij. tab. vt. ſ. eo. l. j. in princ. ⁊ inſti. de leg. agna. tu. quedã eſt tutela legitima ex mẽte. l. xij. tab. nõ ex verbis. vt illa que deferꝛ patrono. vt. ſ. e. l. iij. in prin. Cũ eñ per. l. xij. tab. defertur hereditas patrono per cõſequẽs eius mens fuit de tutela. licet ꝟbis hoc nõ expreſſerit. q̃ mens colligiꝛ ex rõne. l. vt ptꝫ. ſ. e. l. j. in prin. ⁊. l. iij. in prin. facit ſolu. ma. l. cũ mulier. quedã eſt tutela legitima nõ ex ꝟbis nec ex mẽte. l. xij. tab. ſꝫ ex extẽſione iuriſcõſulti ꝓpter idẽtitatem rõnis. vt ſi pater emãcipat filiũ. l. xij. tab. nõ vocat eos inuicẽ ad ſucceſſionẽ. ratio. qꝛ nõ cogitauit de hereditate nec de tutela. nõ ergo eſt ex ꝟbis nec ex mẽte. ſed poſtea ſuperuenerunt ſenatuſcõſulta que vocãt patrẽ ad hereditatem filij. Vñ poſtea ex hac. l. noua cõiuncta cũ ratione. l. xij. tab. iuriſcõſulti vocãt patrẽ ad legitimã tutelã filij vt hoc. §. ⁊ inſti. de legi. tu. ⁊ hoc vult tex. dicere vicem legitimi tutoris ſuſtinet. q. d. nõ per. l. xij. tab. ſed per extenſionẽ iuriſconſulti ex idẽtitate rõnis. Quedã eſt alia tutela q̃ vocatur fiduciaria vt ſi filius emãcipatus eſt tutor filij in poteſtate retẽti vel ecõuerſo iſte nõ eſt tutor ex ꝟbis nec ex mẽte. l. xij. tab. nec ex rõne. qꝛ ẽm iſta tp̃a nõ vocabaꝛ ad hereditatẽ: ſed qꝛ ꝓpter charitatẽ ſanguinis lex multum cõfidebat de eo. ideo vocabaꝛ tutor fiduciari⁹: vt hic. ⁊ inſti. de fidu. tute. ſed hodie frater vocatur ad ſucceſſionẽ fratris emãcipati ⁊ ecõuerſo. vt l. lex xij. tab. ⁊. l. meminim⁹. C. de leg. hered. Et ideo põt dici hodie tutor legitim⁹ nõ ex. l. xij. tab. ſꝫ ex. l. noua ꝯiũcta cũ rõne. l. xij. ta. ⁊ iſto reſpectu in. l. frater. C. e. iſta tutela q̃ hic appellaꝛ fiduciaria. ibi appellatur legitima: qꝛ illo tp̃e fuit introducta ſucceſſio iſto modo ⁊ vide de hoc per doc. in. l. frater.

1 ☞ Quinq̃ requiruntur ad hoc vt tutor dat⁹ poſſit adminiſtrare. ⁊ nu. 7.
2 Decretum iudicis in tutela qđ fuerit introductum de iure. ff. orum.
3 Decretum iudicis in quibus tutoribus requiratur.
4 Inſtitutus in beneficio ꝙ nõ adminiſtret niſi ponatur in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis.
5 Decretũ in tutela interpoſitũ ab vno iudice an porrigat effectum ſuum ad res alterius territorij.

Forma interponendi decretũ qñ decernitur tutela.
6 Decretuꝫ qñ interponitur ſuper tutela an alij q̃ ſunt ſeu eſſe poſſunt tutores citari debeant.
8 Tutor licet dederit fideiuſſorem pauperẽ reſpectu facultatũ pupilli poteſt tamen adminiſtrare.
9 Geſta per tutorem in his que principaliter tendũt ad commodum pupilli: ꝙ teneant licet in ei⁹ datione omnia requiſita non interuenerint.

a **Legitimos.** [a] Tutores legitimi conſtituũtur ipſo iure per. l. non tñ poſſunt adminiſtrare niſi ſatiſdent: que ſatiſdatio a patrono cauſa cognita non exigiꝛ.
b h. d. Querit[b] gl. an † eoipſo ꝙ tutor datus eſt alicui
1 poſſit accedere ad adminiſtrationẽ. glo. dicit ꝙ ſic: dum tñ tria primo faciat. primũ ꝙ accipiat res cum decreto iudicis. Scđm ꝙ faciat inuẽtariũ. iſta duo probãtur in. l. fi. C. de arbi. tu. Tertiũ ꝙ iuret: vt in aut. vt hi q̃ obli. per hi. ha. res mi. §. fi. col. vj. Quartum addit gl. ꝙ ſatiſdet vt hic. Quintũ addũt doc. ſ. ꝙ expreſſe ꝓmittat defenſionẽ pro pupillo ſuſcipere. vt. C. de admi. tu. l. fi. §. defenſionẽ. vt ibi ꝑ cy.
2 ⁋ Examinemus per ordinẽ. † Primo quero quo iure ſit introductũ hoc decre. Gl. vt vidiſtis alle. l. fi. C. de arbi. tu. dũ dicit imperator ꝙ res accipiat ẽm qđ vſitatũ eſt ⁊ ſic ſe refert ad quãdã cõſuetudinẽ. dico ꝙ proprie loquẽdo ſeu intelligẽdo iſtud decretum fuit introductũ de iure. ff. orum. quo nõ poterat adminiſtrare tutor niſi ſibi decerneretꝛ adminiſtratio vt tex. expreſſe dicit. j. de auꝛ. tu. l. iiij. licet gl. aliter ibi exponat ꝓ hoc. ſ. de poſtu. l. cui eo℞. in prin. et ibi no. ⁊. C. de tu. ⁊ cur. illu. perſo. l. j. ⁊. C. qñ mu. tu. offi. fun. po. l. ij. ⁊ arbi. tu. l. fi. ⁊ prealle. §. fi. in auꝛ. vt
c hi qui obli. ſe per hi. ha. res mi. ⁋ Quero vtrum[c] in quolibet genere tutorum ſit neceſſarium decretum
3 hoc. † Rñ. ſic vt. d. l. iiij. de auꝛ. tu. ⁊ alijs. ll. ſ. alleg. hoc tamẽ poteſt recipere inſtãtiam in tutore teſtamẽtario. ſ. ſi teſtator ei hoc remiſerit expreſſe vt. d. l. fi. C. arbi. tu. vel ſi teſtator ipſe decernat ſibi adminiſtrationẽ. poteſt enim ipſe teſtator decernere: vt tutor ſua autoritate icipiat adminiſtrare. vt. d. l. cui eorum. ſicut poteſt cõcedere legatario licentiã accipiendi poſſeſſionẽ ſua autoritate vt. l. titia. §. j. ⁊ ibi no. j. de leg. ij. proprie enim iſtud decretũ eſt p̃ſtare tutori quaſi poſſeſſionem adminiſtrationis. ſicut di-
4 cunt canoniſte † qđ licet aliquis ſit inſtitut⁹ in beneficio non tamen accedit ad adminiſtrandũ niſi ponatur in quaſi poſſeſſione adminiſtratiõis. vt extra de inſti. c. ij. in prin. ⁊ per Inno. de cõceſ. p̃ben. c. ꝓ-
d poſuit in. j. gl. ⁋ Quero an[d] iſtud decretũ interpo-
5 ſitum ab vno iudice † porrigat effectũ ſuum ad res alteri⁹ territorij. videtur ꝙ nõ vt. l. cũ vnus. §. pe. j. de bo. au. iud. poſ. ⁊. ſ. de iuriſ. om. iud. l. extra territorium. ⁋ Pro huius declaratione eſt vidẽdum q̃ ſit forma huius decreti. Rñ. ꝙ iudex decernat ſibi adminiſtrationem dicte tutele: ſeu licentiam adminiſtrãdi. ⁊ ita vtimur. ad quem vſum ſe refert lex noſtra vt. C. arb. tu. l. fi. probatur. j. eo. l. §. in legitimis. vbi tex. dicit decerni tutelam. gl. exponit. i. adminiſtrationẽ tutele. ad idẽ. j. de auꝛ. tu. l. iiij. nõ eſt ergo neceſſe qđ iudex ponat eũ in poſſeſſionẽ de facto. ſꝫ data licẽtia ipſe tutor poteſt accipere res. ⁊ hoc eſt qđ dicit tex. in. l. fi. C. arbi. tute. ⁊ gl. hic dicit res accipiat per decretũ. i. p̃cedente decreto. nunc ad propoſitũ decretũ qđ interponitur in aliquo actu voluntario nec hꝫ coertionem in alium: põt interponi a iudice q̃ hꝫ perſonã in poteſtate. licet res ſit extra territorium vt. l. magis puto. §. illud. j. de re. eo. ⁊ not. per doct. C. de p̃di. mi. l. ſi prediũ. Et ex hoc concludo ꝙ iudex ſub quo eſt pupill⁹ poteſt interponere illud decretũ: qđ extẽditur ad bona vbicũq̃ poſita ſi cõtradictorem nõ hꝫ. ſed ſi cõtradictor eſſet ita ꝙ haberet neceſſe mitti in poſſeſſionẽ per miniſtros iudicis. tunc nõ ſufficeret licẽtia illi⁹ iudicis. ſed debet ſcribi illi iudici ſub quo res ſunt: vt. d. l. cũ vnus. §. pe. de
6 bo. au. iudi. poſ. ⁋ Quero an † quando iſtud decretum interponiꝛ debẽt
e citari[e] alij qui ſunt vel eſſe poſſunt tutores. rñdeo qñq̃ per iſtud decretuꝫ conceditur adminiſtratio vni. ita qđ alijs denegatur. tũc illi debẽt requiri: cũ hoc fiat cauſa cognita. vt. ſ. de teſta. tu. l. teſtamẽto. ⁊. l. ſeq. j. de admi. tuto. l. iij. §. fi. ⁋ Qñq̃ per iſtud decretum cõceditur vni adminiſtratio nõ tñ alij denegatur. ⁊ tũc ſiquidẽ ſunt alij qui ſunt tutores legitimi vel datiui iam cõſtituti a. l. vel a iudice: ⁊ illi debent requiri. nõ enim fiet niſi cauſa cognita. vt. j. ead. l. §. in legitimis et hoc maxime verũ eſt in legitimis quorum intereſt ne vn⁹ accedat ad adminiſtrandũ ſine alio propter ſpem ſucceſſionis. vt. j. e. l. §. pe. ſi vero non ſunt tutores: ſed eſſe põt: tunc enim nõ eſt neceſſe eos requiri: qꝛ nõ ledũtur ar. pro hoc optimũ. C. de cõfir. tu. l. ſi vt ꝓponis. ⁊. j. de admi. tu. l. qui negotiationem. §. teſtamento. ⁊ quod no. per Innocen. de conceſ. preben. c. propoſuit. in prima glo. ⁋ Ul-
7 timo ſcias † ꝙ licet gloſſ. ponat iſtud decretum pro primo: tamen vltimum
f eſt[f]. debet enim tutor prius feciſſe inuentarium ⁊ alia que. ſ. dixi. q̃ ei tutele adminiſtratio concedatur. vt dicta. l. fi. in fi. C. arbi. tu. vel hoc debet precedere inuentarium ⁊ alia. ſed Bal. in. l. fina. de ma. conue. per illum textum dicit qđ non refert ẽm Bar. in. l. tutor qui reper. circa prin. de admi. tut. et Bal. in. l. ij. in pe. colum. C. qui admit. Adde ro. conſi. ccccxxv. vbi ponit. xv. que debet facere tutor tutela ſuſcepta.

a ⁋ Legitimos. q̃ poſſunt opponi cõtra legitimũ tutorem vide per ſpec. de le. tu. ⁊ ibi ponit formam.

b ~ Andre. Poma. ⁋ Querit. Vide Panor. conſi. xc. j. col. j. dub. ij. volu.

c ⁋ Quero vtrũ. Adde Bart. ⁊ ibi no. in. l. tutor. qui rep. de admi. tut. ⁊ in l. tutor. ⁊ in l. tutorib⁹. de auꝛ. tut.

d ⁋ Quero an. vid pe. de anch. j. cle. ij. d ſta. mo.

e ⁋ Debẽt citari. ⁊ cũ deciſione Bart. hic trãſit Pet. de anch. in cle. ij. de ſta. mo. facit qđ in ſimili dicebat Ang. j. l. is cui bonis. de ꝟb. obl. vcꝫ an qñ iudex ꝓcedit ad interdicẽdũ adminiſtrationẽ ꝓdigo reqraꝛ citatio ipſi⁹ ꝓdigi. et cõcludit ꝙ ſic. quia tractaꝛ de auferenda ei adminiſtratiõe et cũ ang. ibi trãſit imo. de quo vide q̃ dixi. j. l. q̃ hꝫ j. §. q̃libet loco ⁊ tp̃e. ſ. de tut.

f ⁋ Ultimũ eſt. an decretuꝫ adminiſtratiõis dẽat

a ℂQuod ſatiſdet. Adde qđ licet tutor non ſatiſdet vel caueat rem pupilli ſaluam fore eo tempore quo tutela ſuſcipitur tamen non eſt de ſubſtantia. facit qđ no. doc. in. c. de die. §. tutor. qui ſatiſ. cog. ꝛ qđ no. ꝑ bar. i. §. pri. ꝛ Bal. i. l. fi. de mag. ꝯue. C. ꝛ qđ ſi nō pōt tutor ſi deiuſſorez idoneum dare vide Bal. in. d. l. fi. vbi eſt text. ꝭm eū ꝙ fideiuſſor nō idoneꝰ tutelā non vitiat: niſi fideiuſſor fuerit i dolo.

fieri in ipo actu quo decretū interponitur vt in auk. vt hi qui obl. ſe perhi. ha. res mi. §. fi. ℂScđm qđ requiritur eſt ꝙ faciat inuentarium qđ examino in. l. tutor qui repertoriū. in prin ci. de admi. tuto. ℂTertium qđ requiritur eſt ꝙ iuret ſe vtilia facere et inutilia pretermittere. vt. d. §. fina. in autē. vt hi qui obli. ſe. perhi. ha. res mi. quod de iure. C. fuit introductum in curatore furioſi. vt. l. de creationibus. C. de epiſco. aud. ſed per. d. auk. eſt extenſum ad omnes tutores ꝛ curatores. debent enim hoc ꝓmittere

b ℂQuintū qđ reqrit. Et vide tex. ꝛ ibi Bar. in. d. §. defenſionē. And. bar. ADDE tu ꝛ intellige hoc idez in curatore quia dz ſatiſdare rem adulti ſaluam fore iuxta ea que habētur in auk. vt hi qui perhi. §. fi. cum ibi no. ꝛ in. l. ſi ad ſpecies. j. rem pupil. ſal. fo. tamen vbicunqz curator promiſit vtilia adulti facere ꝛ inutilia pretermittere: ꝛ qđ ipſum defendet ꝛc. ꝛ iurauit ac fideiuſſit ꝛc. ſufficit ex quo in effectu ſunt eiuſdem importātie ac ſi promiſſum fuiſſet rem adulti ſaluam fore vt probatur in. l. fi. §. in prouincia. C. de cura. fu. dum text. ibi dicit ad ſimilitudinem tutorū. ꝛ in. l. de creationibus. C. de epiſ. audi. de quo late vide per Alex. in conſi. lxxx. col. fi. in prin. in. v. volu.

c ℂPromittat defenſionez. adde Bal. in. l. pretor. in prin. de oper. no. nuntia. in. l. fi. §. omnem. C. de adminiſtra. tuto.

Andreas Pomate.

d ℂUltimo. vide Imo. conſi. xcix. ij. dubio.

e ℂDilationē nō recipiunt. Et ſic ſentit hic Bar. qđ tutor poteſt expedire ſine decreto ea que ſunt tempore peritura: et in. d. l. tutor qui repertorium. et ita declarant Bal. ꝛ Ang. in. l. ꝓcuratorem. C. de ꝓcu. et Alex. in conſi. cxliiij. col. fi. in. v. volu. ꝛ adde ꝙ ſi vno ꝛ eodem tempore fuit creatus curator obligatio cōtracta ꝛ decretum interpoſitum actus redditur nullus: ita Pet. de anch. in cōſi. lxxix. inci. in chriſti nomine viſis diligenter actis ꝛ Pau. de ca. in cōſi. lxxxiiij. incip. in chriſti nomine ſuper eo qđ queritur. et Alexand. in. d. conſil. cxliij. Et vide per ro. in conſi. cvj. in fi.

f Andre. Poma. ℂRecipiūt. vide per Feli. in. c. tranſlato. iij. col. de conſti.

g ℂIn legitimis. ꝛ vide Ioan. de Imo. in cōſi. xcix. pro eo qđ hic dicitur. Andr. barb.

Andreas Pomate.

h ℂTutele. Uide Imo. cōſi. xcix. in. j. dubio.

i ℂQuerit glo. negatio poſtpoſita ſigno vniuerſali equipollet ſuo contrario hoc tamē non eſt ſimpliciter verum vt no. per tex. et ibi Barto. in. l. de pupillo. §. ſi plurium. de ope. no. nun. ꝛ quando reſultaret abſonus ꝛ iuri cōtrarius intellectus. et vide Bart.

ſub expreſſa obligatiōe rerum ſuarum vt ibi patet.
a ℂQuarto requiritur dicit glo. ꝙ ſatiſdet[a] quod in tutore datiuo dic vt dixi. ſ. ti. j. l. tutores. In legitimo habes hic in tex. ꝭm quem omnes debent ſatiſdare excepto patrono a quo cauſa cognita non exigitur ſatiſdatio. ℂQuero quid ſi iudex voluit hāc ſatiſdationē exigere vel exegit et eſt finita. Reſpō. vt dicaz. j. e. l. §. in legitimis. vbi tex. tāgit. ℂQue-
8 ro † quid ſi dederit fideiuſſorem pauperem reſpectu facultatum pupilli. Reſpō. nihilominus poteſt adminiſtrare. vt. C. de iure do. l. ſi mulier. poſſet tamen ob hoc remoueri ꝭm ea q̄ not. in. l. paupertas. j. de excuſa. tuto. et ibi dicam. ℂQuintum quod requi-
b ritur[b] eſt qđ expreſſe ꝓmittat defenſionem[c] pupil-
c li. vt. l. vlti. §. defenſionem. C. de admini. tuto. et ibi per doct. ℂEt aduerte quod antiqui non apponebant iſtud: propter qđ iam vidi multas tutelas caſſari. ſed hodie hoc in qualibet apponitur: et licet de iure antiquo hoc eſſet precipuum officium tutoris: ſcilicet pupillum ipſum indefenſum non relinquere. vt. l. tutoris precipuum. j. de admini. tut. tamen lex vult qđ hodie tutor hoc expreſſe promittat vt dixi.
d ℂUltimo[d] ſcias qđ licet † predicta omnia requirā-
9 tur. tamen in his que dilationem[e] nō recipiunt[f] vel
e in his que principaliter ad commodum pupilli ſpe-
f ctarent valent geſta per tutorem etiam nō interuenientibus predictis. vt infra de adminiſtra. tuto. l. tutor qui repertorium. in princi. C. de tut. et cur. qui non ſatiſde. l. fi.

1 ☞ Decretum iudicis in tutele adminiſtratiōe interponebatur de iure digeſtorum.

2 Tutele adminiſtratio qđ poſſit vni ex pluribus tutoribus decerni: ſi alij ſint impediti.

3 Qui petit tutelam recte petit. Et intelligitur. i. adminiſtratio tutele.

4 Contra tutorem qui nō ſatiſdedit de iure vel de facto alter tutor non poteſt venire niſi offerat ſatiſdationem. ſed pupillus vel tertius ſic.

g **In legitimis.** [g]Uni ex tutoribus legitimis ex cauſa pōt decerni adminiſtratio ꝛ ſe inuicē poſſunt ꝓuocare ad ſatiſdationē niſi ſint patroni. h. d. ℂEx iſto prin. no. ꝙ
1 † iſto tpe interponebak decretū adminiſtrationis. ibi dū dicit tutelā decerni. Dicit gl. j. adminiſtratio
h tutele[h]. ℂScđo no. ꝙ † quādo ſunt plures tutores
2 tutela nō decernitur vni niſi ex cauſa ſi alij ſunt impediti vt hic in princ. vel ſi alij ꝓuocant ad ſatiſdationē: vt in ſeq. ver. ꝛ ſic videtur ꝙ debeāt requiri vt dixi. ſ. proxi. vel ſaltez debeat hoc iudici liquere ne alias erraret in interponēdo decretū ꝭm ea que dicūtur. j. tit. j. l. tutor ſi petitus fuerit. ℂTertio nota
3 † iſtam expoſitionē decerni tutela. i. adminiſtratio tutele que facit ad queſtionē. Cōparuit proximior agnatus ꝛ petijt ſibi decerni tutelaz pupilli ꝛ iudex decernit: opponitur ꝙ non debet peti ſibi decerni: ſed declarari: certe pōt ſuſtineri vt intelligatur decerni tutela. i. adminiſtratio tutele vt hic. ℂItem venio ad verſi. an igik. no. primo dicit tex. ſi oēs non ſatiſdederunt qđ exponit gloſſ. i. nullus. nā negatio poſtpoſita ſigno vniuerſali equipollet ſuo cōtrario. vt. j. de capti. l. in bello. §. primo. ℂCirca hoc que-
i rit gl.[i] qđ ſi aliqui ſatiſdederūt ꝛ aliqui nō: dicit gl.

qđ inter nō ſatiſdātes admittik ꝓuocatio. ℂSed tunc quero quid ſi omnes ſatiſdederūt. ſed vnus nō vult agere cū alio: Rñ. recurrendū eſt ad remediū l. iij. §. fi. cum. l. ſeq. j. de admi. tu. ℂUlterius quero quomodo verſi. nōnunqz ꝛc. ſe habeat ad precedentia. Rñ. ꝙ eſt quedā interpoſitio per quam rñdetur cuidam oppoſitioni. dictū eſt ꝙ inter nō ſatiſdātes locus eſt ꝓuocationi. Cōtra nam tutores legitimi debent ſatiſdare. vt. ſ. proxi. qūo ergo procedit qđ hic dicitur de nō ſatiſdantibꝰ. Ad hoc rñdetur nōnunqz ꝛc. ℂEx quo † ver. no. ꝙ contra tutorem qui nō ſatiſdedit de iure vel de facto alter tutor nō pōt venire niſi offerat ſatiſdationē. ſed pupillꝰ vel adultus vel etiā tertius poteſt petere eum cogi ad ſatiſdandum. vel interdici ſibi adminiſtrationē. vt. C. de tu. ꝛ cu. qui nō ſatiſde. l. j. ꝛ per totum illum titulum. ℂUenio ad verſi. an ergo. quero an idē ſit in agnatis qđ hic dicit in patronis. Glo. dicit ꝙ nō. ꝛ eſt ratio ꝭm Iac. de are. ꝛ Dy. quia nobis nō eſt ita debita hereditas agnatorum ſicut libertorum. vt. j. ſi a paren. quis fue. ma. l. non vſqz.

1 ☞ An clerici ſiue ſeculares ſiue religioſi poſſint eſſe tutores.

a **Si legitimus.** [a]Capitis diminutiōe pereūt legitime tutele etiā
1 iam ſuſcepte. h. d. ℂQuero † quid de ſacerdotibꝰ an poſſint eſſe tutores. Uidetur qđ non. vt. l. non diſtinguemus. §. ſacerdotio. ſ. de arb. tex. habemꝰ in auk. preſbyteros. C. de epi. ꝛ cle. ſ. ꝙ poſſint eſſe volētes non vt cogātur inuiti. qđ dic vt ibi. ꝛ hoc in clericis nō in religioſis. Si autē eſſet monachus vel canonicus regularis tūc indiſtincte ſibi interdicta eſt tutela de iure ciuili. vt. d. auk. pſbyteros. in fi. idē in epō vt ibi patet. Sed quidā canoniſte dicūt ꝙ de iure canonico ſecus eſt. vt in decretis. lxxxvj. di. c. peruenit. ꝛ ibi no. ꝛ no. ſpe. de tu. §. generaliter. ver. itez excipitur ꝙ eſt epiſcopus.

Inteſtato. Qui nō reliquit tutorē eſt inteſtatus quo ad tutelam ꝛ mortuo teſtamētario deuenik ad legitimos. h. d. iſte tex.

Si reliquero. Qui ſunt in pari gradu agnationis pariter vocātur ad tutelā. h. d. cuz l. ſeq. dicit Iac. de are. ꝙ hodie nepos ex alio filio prefertur in tutela ſicut in ſucceſſione vt in auk. de here. ab inteſt. §. ſi igitur ꝙ ſatis placet.

b **Agnato.** [b]Propinquior cognatꝰ nō īpedit ſequētē agnatum nec ꝓpinquior cognata impedit ſequētem cognatum. h. d. ℂNo. hoc qđ dr de matertera que eſt ſoror matris. ꝛ ſic cognata q̄ non impedit filios fratris ipſiꝰ matertere hoc eſt filios auunculi qui ſimiliter ſunt cognati. ꝛ ſic habes caſum ꝙ in defectū agnatoruz tutela deuoluitur ad cognatos dixi. ſ. l. j. in princip. Alij volentes hoc effugere dicūt hic loqui de filijs fratris ipſius impuberis ꝛ hoc nullū habet dubiuz quia illi preferūtur matertere quia agnati. Itē matertera nō eſſet in proximiori gradu ꝛ ſic non correſponderet ad id qđ in prin. l. dicitur ꝭm Dy.

ℂDe tutoribus et curatoribꝰ datis ab his q̄ ius dandi habēt. Rubrica.

ℂPoſt tutelā teſtamentariā ꝛ legitimā deuenik ad datiuam: ideo de ea ponik. in inſtitutis ꝓo habemꝰ titulū de attiliano tutore vbi tractak de tutore datiuo. ℂItē aduertēdū ꝙ hic in rub. dr de tutore ꝛ cura. merito. qr etiā curator dak a iudice. in ꝓcedētibus nō dr de curatoribꝰ. qr ſolꝰ tutor eſt legitimꝰ ꝛ teſtamētarius nō curator: vt dixi. ſ. titu. j. ſub rubrica.

1 ☞ Tutor an poſſit dari per delegatum.

Merum imperium quantū ad cognitionem delegatur non quantum ad executionem.

2 Ius dandi tutorem qđ cōpetat quibus ſpecialiter mandatur.

3 Tutor dari poteſt a comitibꝰ habentibus poteſtatem a principe.

4 Iudices ciuitatum hodie dant curatores ꝛ tutores.

5 Populus debet eſſe de iuriſditione dantis tutorem.

Caſus in quo tutor datur non exiſtēti in iuriſditione dantis.

6 Qui dicit ſe peruſinum vel de peruſio intelligitur origine.

7 Pupillus quod poſſit habere domicilium.

8 Statutum diſponens circa legitimā perſonā alicuius cōprehendit originarios ꝛ habentes domicilium.

9 Quis iudex dabit tutorem pupillo: qui eſt originarius in vno loco: hz domicilium in alio: ꝛ facultates in alio: remiſſiue.

Sive proconsul. b Is poteſt dare tutorem cui eſt cōceſſum: ꝛ illi q̄ ſue iuriſditioni ſubeſt h. d. ℂOp. dr hic ꝙ vicē gerens ꝑſidis pōt dare tuto-
1 rem. Contra † datio tutoris eſt mixti imperij vt. ſ. de tutelis. l. muto. §. tutoris. ergo nō pōt fieri ꝑ delegatuz. vt. l. j. ſ. de offi. eiꝰ cui man. eſt iuriſ. Dicit gl. intelligo eo caſu quo merū ꝛ mixtū imperiū pōt delegari: vt ꝑſide abſente. Iſta ſol. videk ꝯ caſum. l. ij. C. de offi. eiꝰ q̄ vicē alte. gerit ꝛ qđ ibi no. Suſtinēdo gl. dicit Dy. qđ quātū ad cognitionē pōt demādari meruz imperiū ita loquik iſta gl. ſed nō quātū ad executionē vt in ꝯrio. Tu dic ꝙ iſta poſſunt eſſe vera in delegato ſeu in ipſo vicario ab ipſo ꝑſide cōſtituto. vt. d. l. j. § j. de offi. eiꝰ cui man. eſt

in. l. neceſſarias. §. q̄ annua. ff. de pig. act. ꝛ meliꝰ i tit. qui ſint rebelles i ꝓ. nōnullos. et limitat Bal. i. l. j. i prin. qūo ꝛ qñ iudex.

a ℂSi legitimus. an clericꝰ poſſit eſſe tutor. dt bal. in. l. pſbyteros. C. de ſa. ſan. ecc. ꝙ nō cū in minoribꝰ ꝯſtituti nō ſuſpiciant nō tutelaz vel aliđ officiū ſeculare ꝑ illū tex. ꝛ vide Bal. in. l. gñalr. ad fi. de epi. ꝛ cle. Adde qđ bal. ꝯſi. cclxiij. li. j. tz ꝙ clericus laici tutor eē poſſit ꝛ laicus clerici.

ℂAgnato. vide in ſili ſpe. de tut. §. ſi vero ꝓſi. ſed pone pſ.

a ¶.§.tutoris.ibi hoc etiam reprehendit Bar.dicēs ꝙ hoc eſt mixti imperij ⁊ vide que dixi poſt Bar.in l.j.in.ix.⁊.x.col.de iuriſdi.om.iudi.

b ¶ No.qꝺ.Vide aut.generali.de epi.⁊ cler.⁊ ibi qd ſi tutor eſt clericus.⁊ de hoc vide q̄ dixi poſt Bart. in.l.legitimos.ſ.tit.j.§.fiñ.Sꝫ q̄ro an pupillꝰ poſſit prorogare iuriſditionē ſine cōſenſu ſui tutoris.vide Bal.in.l.j.C.de iuriſ.om.iudi.⁊ vide ibi de iudice icōpetēti ad dandū tutorem.

c ¶ Querit Dy.ꝺ hac q.vide deciſionez ꝑ cū in.l.pupillo.j.eo.et in.l.j.q̄ pe.tu.

d ¶ Ius dā di.Et vide Bart.in.l.j.in.iiij.co.et ibi ſcripſi plene ī ix.col.cum ſeq.de iur.om.iud.an poſſit delegari datio tutoris.

¶ Iuſdā di.Et not.ex iſto tex.ſm bal.qꝺ appellatione pēdēte pōt aliq̄d innouari.ſed nō innouat contra appellantem vt eſt gl.ordi.in.l.creditor.ſ.man.And.barba.

e ¶ Compromitti.que cauſe poſſint compromitti in arbitrum.vide per Bar.in.l.non diſtinguemus.§.queſitum.ſ.de arbitris.

☙ Andreas Pomate.

¶ Cōpromitti.vide Lanfrā.in tract.de arbi.char.xiiij.q.vij.Ro.conſi.cclxij.

f ¶ Nec cōpromitti.An.q.tutele cadat in cōpromiſſum.faciunt no.per Bar.in.l.ſi quis in.cōſcriben.de pac.⁊ no.Bar.in.l.fi.C.vbi ⁊ apud quē per ſpe.in titu.de arbi.§.reſtat.verſi.quid ſi pater.

iuri.ſed ille cui mandaт a principe vt
vicem p̄ſidis gerat mortuo p̄ſide vel
etiam abſente hꝫ merum ⁊ mixtū im
perium:etiā quo ad executionem:vt
hic et.l.j.§.deportatos.j.de lega.iij.
2 ¶ Op.dr hic ſ ꝙ ius dādi tutores cō
petit quibuſdam.Cōtra imo omni
bus qui habēt merum imperiū.cum
a ſit mixti imperij.vt.d.§.tutorisᵃ.Di
cit gl.ſpeciale hic vt non cōpetat niſi
ſpecialiter mādetur.Idē tenet Iac.
de are.vt dixi i.d.§.tutoris.¶ Que
3 ro†quid de iſtis tutoribus qui dātur
ab iſtis iudicibus chartularijs habē
tibus poteſtatem ſeu autoritatem a
principe.vel a comite cui p̄nceps cō
ceſſit.an valeat glo.dicit ꝙ ſic ⁊ bene
de hoc no.in ſpec.de tuto.§.j.ver.qd
de his.facit qꝺ no.C.vbi ⁊ apud quē
4 l.fi.¶ Quero tutores † et curatores
dātur hodie a iudicibus ciuitatum:
an ꝓcedat datio de iure.Pe.dicit ꝙ
ſic ꝓpter cōſuetudinē vt.C.de emā.
l.j.⁊.l.fi.Puto qꝺ procedat etiā de iu
re:quia omnibus magiſtratibus eſt
permiſſum.vt.j.eo.l.iij.Venio ad ſe
b cundam partem.¶ No.ꝙᵇ oportet
5 †pupillum eſſe de iuriſditione eius q̄
dat tutorem:qꝺ tene menti:quia ſi eſ
ſet aliquis pupillus clericꝰ.tutor de
bet dari ei autoritate iudicis ſui non
iudicis ſecularis.in caſu tamē poteſt
dare tutorem ille qui non habet eum
in ſua iuriſditione.puta in lite q̄ ver
titur coram eo.vt.l.fi.§.j.C.de admi.
tu.qꝺ no.¶ Item no.tex.hic qui di
cit eiuſdem prouincie vel vbi domici
6 lium habebat.per hoc†ꝙ dicit eiuſ
dem prouincie intelligitur.ſ.origine.
vt gloſſ.dicit et ſic videtur caſus qꝺ
eo ipſo qꝺ dico me peruſinum vel de
peruſio intelligitur.ſ.origine ⁊ exami
7 naui.j.ad muni.l.j.¶ No.etiam†qꝺ

pupillus poteſt habere domicilium:qꝺ eſt mirabi
le.Nam domicilium paternum nō tranſit ad eū.vt
l.aſſumptio.§.fi.j.ad muni.ſed non videtur qꝺ ipſe
poſſit conſtituere domiciliū ſine tutore cū per hoc
obligatur.Sol.intelligo ꝙ habeat domicilium ſcꝫ
quando conſtituitur re ipſa:quia ibi habet maiorē
partem fortunarum ſuarū.vt no.in.l.heres abſens.
ſ.de iudi.vel poſſumus dicere ꝙ pupillus poſſit cō
ſtituere domicilium in loco ad hoc vt poſſit habere
tutorem.quod videtur ſentire Azo in ſumma.C.vbi
8 pe.tut.¶ No.ex hac.l.qꝺ†ſtatuta ciuitatū que diſ
ponunt circa perſonam legitimandam ad aliquem
actum non porriguntur ad eos qui nō ſunt ſue iuriſ
ditionis.ſed ad eos tantum qui ſunt originarij vel
habent domicilium vt hic:ſecus in ſtatutis que diſ
ponunt circa ſolennitatem alicuius actus:qꝺ plene
examino in.l.cunctos populos.in repeti.mea.C.de
9 ſum.trini.⁊ fide catho.¶ Vltimo†querit Dy.ᶜ hic
c quid ſi pupillus in vno loco ſit originarius:in alio
habet domicilium:in tertio loco hꝫ bona vbi nullū
habet domicilium:quis dabit tutorem illis faculta
tibus.glo.⁊ doc.tāgunt in.l.j.C.vbi pe.tu.dicam in
l.pupilli.j.eo.et ibi videbitis.

Cum quidam. Propter abſentiā vel appellationem aliorum datur tutor ad tempus.hoc dicit.¶ Oppo.a datione tutoris non appellatur:vt inſtit.de excu.tuto.§.qui autem.⁊.j.quando appel.ſit.l.j.§.ſi quis tutor.Gloſſ.dicit quod hic loquitur ſecundum iura antiqua.tu dic quod hic appellatur a ſententia reprobante excuſationem.et ſic concordat cum contrarijs.

d **Ius dandi.** ᵈ Oppoñ.inſtit.de attil.tut.§.ſed hoc iure dic vt in glo.et bene.¶ Opp.de.l.etiam.ſ.de tute.dic vt ibi.

1 ☞ Officiales non poſſunt cogere vt partes in ſe compromittant et queſtio tutele non poteſt cōpromitti etiam ſtante ſtatuto qꝺ omnes compromittant.nume.2.

Pretor. Pretor nō poteſt ſe dare tutorem.vel delegare.hoc dicit.¶ Quero de intellectu illorum verborum:nec compromiſſarius et cetera.Gloſſ.exponit duobus modis.Primo quod nō poteſt
1 ſe facere arbitrum.quod nota†contra officiales qui cogunt partes ad compromittendum in ſe de hoc ſupra de arbit.lege ſed ſi ita in ſeruum.§.ſecundo.Secundo exponit quod arbiter non poteſt ſe dare tutorem:licet de hoc cōpromittatur.innuit qꝺ queſtio de tutela poſſet compromitti:quod non placet quia eſt mixti imperij.vt lege muto.§.tutoris da
e tio.ſupra de tutel.ergo non poteſt compromittiᵉ vt lege non diſtinguemus.§.iulianus.et paragrapho ſequenti.ſupra de arbitris.Preterea non competit niſi eis quibus conceditur ſpecialiter.vt ſupra eodem lege prima.Preterea non poteſt delegari niſi habenti iuriſditionem.vt infra eodem.l.
f nec mandante.ergo eadē ratione nec cōpromitti

a ¶ Sed quidᵃ dicemus ex forma ſta
b tutorūᵇ quibus cauetur ꝙ omnes†cau
2 ſe cōpromittantur in arbitros et arbi
tratores de iure et de facto:an ſi ſit in
ter duos cōtentio de tutela veniat in
cōpromiſſumᶜ Rñ.non:q: illud cōpro
miſſum in arbitratorē eſt quedā trāſ
actio.vt in aut.vt diſ.iudi.§.j.⁊ ibi no.
c que tranſactio non caditᶜ in iſta q̄ōne.
non enim poteſt quis dare pecuniam
vel accipere vt ſit tutor vel patiat aliū
eſſe tutorē.vt.l.in eos.ſ.de tute.
1 ☞ Curator daт inuitus ⁊ ignorans.
d **Illud.** ᵈ Abſens ⁊ inuitus.abſenti et inuito poteſt dari tutor.h.d.¶ Opp.ſ.de tute.l.qui hꝫ.§.j.Sol.ibi in
curatore qui datur ad lites.Op.inſt.
de cu.§.item inuiti.So.ibi loquitur in
curatore adulti:qui non recipit curato
1 rem inuitus niſi ad lites.Curator†au
tem ipſe bene datur inuitus et etiam
ignorans.vt in.l.fi.in prin.C.de admi.
e tu.Eſt enim munusᵉ publicum ⁊ ideo
poteſt dari inuitus et etiam ignorās
ſm Dy.pro hoc.j.de cu.bo.dā.l.ij.§.q̄
ritur an inuitus et ſi datur inuitus er
go etiam ignorans et abſens.vt.l.qui
poteſt inuitus.infra de regu.iur.et.l.
iiij.de fideicōmiſ.lib.gloſſ.ſignat ar.
contra.ſ.de adop.l.poſt mortem.§.
finali:et nō ſoluit.dic quod ibi in ado
ptione que eſt actus priuatus nec ca
dit inter abſentes ſicut nec cognatio
naturalis.ſed hoc eſt publicum mu
nus.ꝙ cadit in ignorantem ⁊ inuitū
ita dicunt docto.

f **Non tantum.** ᶠ Curator poteſt dari ad autorandum in vno cōtractu tātum.hoc dicit.Aliud in tutore quod dic vt.l.certarum.ſ.de teſta.tut.fallit in caſu.l.impuberi.j.eo.dixi in.l.ſi hereditas.in prin.ſ.de teſta.tu.

Nec mandāte. Tutele datio nō poteſt mandari ei qui non habet iuriſditionē ſed habenti iuriſditionem ſic.h.d.text.cum glo.quam vide per te.

Si pretor. Qui nō intelligit licet habeat iuriſditionem non poteſt eam exercere.hoc dicit.

1 ☞ Tutor dari poteſt in diem feriatam in honorem dei ſi non detur ex inquiſitione.

g **Dari.** ᵍ Tutor poteſt dari die feriataʰ.hoc dicit.¶ Que
h
1 ro† quid de die feriato in honorem dei.Iaco.de are.dicit quod forte illo die poterit cum hoc ſpectet ad pietatem:vt extra de fer.capitulo fina.et.C.de fer.l.fiñ.que lex facit ad hoc.et hoc niſi fiat cum inquiſitione.tūc enim debet fieri iudice ſedente ꝓ tribunali.vt lege naturali.in fine.ſupra titulo.ij.

a ¶ Sed quid.Et vide quod no.in.l.ſi diſtinguemus §.liberali.ſ.de arb.ſed ſi incidenter veniret.vide ſingularem caſum ſm glo.C.de reb.cre.l.cū proponas.et vide Lud.ro.in cōſi.ccxcv.vbi alleg.iſtud dictum Bar.qꝺ non poſſit arbiter cognoſcere de cauſa matrimoniali vid ibi andre.barb.Et adꝺ tu quod ex dictis Bart.hic habes ꝙ ſtatutū generale ꝺ omibꝰ cauſis cōpromittendis reſtrigitur ad cauſas cōpromiſſibiles alſ de iure et ſic non includerentur cauſe liberales vl' crimīales ſm Bart.hic q: ſunt meri vel mixti īperij ſm moder.in tractatu ꝺ arbitris dūꝫ tractāt ſuper quibꝰ rebꝰ ⁊ cauſis poſſit cōpromitti.facit q̄a ſtatutū debet intelligi vt aliq̄d poſſit operari.et poſtea q̄ꝫ aliquid operauit reſtringitur ⁊ reducitur ad ius commune vt minus corrigatur.et facit quia leges veteres quantum poſſumus tolerare debemus ne correcte dicantur.ita dicit gl.per multa iura in auten.de fideiuſ.in princi.Et ſic tale ſtatutum recipit etiam limitationem ne cauſe clare ⁊ executiue compromittantur ſicut hic.Ne cauſa alſ non compromiſſibilis intelligatur compromiſſibilis per ſtatutum:vt dicit Barto.hic.Et bene confirmat Panor.in.c.irrefragabili:in fin.de offic.ordi.vbi vult qꝺ ſi ſtatutum dicat ſententie arbitrorum executioni mandari debere intelligi et reſtringi niſi fuerit ſententia arbitri in cauſa criminali vel liberali.De quo non licet de iure communi compromittere:quia ſtatutum de tali cauſa non intelligitur.vt minus ledat ius commune.⁊ bene faciūt que dicit Alexan.in conſi.lxj.incip.viſa facti narratione in vlti.colum.in.ij.volumi.

☙ Andr.Poma.¶ Sed quid.Vide Roma.in materia.conſi.ccxcix.

b ¶ Statutorum.adde ꝙ hoc ſequitur Roma.conſi.cclxij.⁊.ccxcviij.

c ☙ Andre.Poma.¶ Que tranſactio non cadit.vide Barb.diſtinguentē.l.queſitum.ff.de arbit.Alexan.in.l.penul.in fi.C.de pac.ro.ſingu.xlvj.

d ¶ Illud.Per iſtam l.Barto.in l.hoc autē.in princip.ex quibus cau.ī poſſ.eatur.dixit ꝙ tutorē pōt dare iudex pupillo ēt ſi a nemine petaт.ꝺ quo etiam vide q̄ ſcripſi.in.l.j.ī iij.colū.de iur.om.iudi.Sed q̄ro q̄ñ tutor daт abſenti.vid bal.in.l.ij.C.de neg.ge.alle.ꝑ Bal.ī l.q hꝫ.§.pupillꝰ.de tute.⁊ bar.in.l.qꝺ ſi forte.§.ſunt qui dicunt.de ſol.

e ☙ Andre.Poma.¶ Eſt eñ munus.No.abſentibus etiam nō citatis poſſe officia decerni ſm Bal.hoc eſt tñ poſtea eis notificādum.vt.l.fi.j.eo.

f ¶ Non tātum.de materia huius.l.dixi poſt Bar.in.d.l.certarum.

g ¶ Dari pōt.Et vide gl.ſing.pro diſtinctiōe Bar.in.l.actus.C.de fer.Andre.Barba.

h ¶ Die feria.An die feriata poſſit dari tutor:et q̄ñ vide Bal.in.l.actus.C.de feri.et ibi etiā habes an poſſit confici inuentariū et adminiſtratio decerni.

¶ L.bonorum.Et ibi vide et probatur etiam in lege fina.C.de tuto.et cur.qui non ſatiſdedit.⁊ quod voluit Pau.de caſt.in.l.bonorum.C.qui admit.ſed pro Barto.hic eſt glo.in.§.neqꝫ.inſti.de auto.tut.⁊ Bald in.l.potuit.de iure deliberandi et Imol.in.l.reſtituere.§.fina.ad trebel.vide que dixi in dicta.l bonorum.

1 ☞ Tutoꝛ poteſt dari ad vnum arti culum tantum etiam hoc expreſſo.
2 Tutoꝛ ꝙ non ſit neceſſarius ad adeū dam hereditatem.
Idem in reſtitutione trebellianice.
3 Tutoꝛ ſolus nō adit hereditatem qñ pupillus eſt maioꝛ infante.

IMpuberi. Se-ipſaꝫ ſūmat. ¶ Not. ꝙ † tutoꝛ pōt dari ad vnū articulū etiā hoc expſſo. ſ. ad hereditatē adeundā. et hoc ex cauſa qꝺ declara. vt dixi. in. l. ſi hereditas. ſ. de teſt. tu. in prin. ¶ Op. † ꝙ nō ſit neceſſarius tutoꝛ ad adeundā hereditatē. vt. C. q̄ admi. ad bo. poſſeſ. l. bonoꝝ. gloſ. dicit aliud in bonoꝝ poſ. poſtea ſubiungit idē in vtroq; caſu et bene: qꝛ ſicut bonoꝝ poſſeſſio pōt agnoſci autoꝛitate iudicis in defectū tutoꝛis. vt ibi. ita pōt hereditas adiri. vt. l. ſi infanti. in fi. C. de iure deli. ¶ Quero quid in reſtitutiōe trebellianica. Rñ. idem vt in gl. Quero † an ſolus tutoꝛ poſſit adire ſine pupillo. gloſ. dicit qꝺ non ſi eſt maioꝛ infante. lꝫ bonoꝝ poſſeſſionem poſſet acquirere. Cōtrariū no. in. d. l. bonoꝝ.[a] ſed quod hic dicit eſt verius: vt no. in. l. potuit. C. de iur. delibe. et ita tenet Dy. dicam in. l. tutoꝛ. ĭ. de bo. poſ.

a ¶ Sed cō tra. vide Bal. in. d. l. ſi vt pro ponis.

* Pro intel. l. ſi vt ppo nis. C. d cō fir. tuto.

b ¶ Venio. ad qō. glo. et vid bar. in conſilio cxvj. incip. Io. de ſtri ctu miſte rij vbi con ſuluit in ca ſu in quo lo quitur glo. iſta. Andr. Barba.

1 ☞ Erroꝛ in datione tutoꝛis quando illam impediat.
2 Erroꝛ in perſona dati quod non reddat dationem nullam. licet faciat datum remoueri.
3 Una cauſa ex pluribus eſt ſufficiens perueniendi ad datiuum.
4 Datio tutoꝛis facta a iudice alio petente non facta mētione de matre an valeat.
5 Si in petitione tutoꝛis eſt facta mētio de matre.
An ipſa debeat requiri.
6 Si iudex cui fuit narratum de matre dedit tutoꝛē ſine inquiſitione. An preiudicet matri poſtea volenti tutelaꝫ.
7 Si pupillus hꝫ tutoꝛē de facto nō de iure cum alius petitur. An de hoc ſit fienda mentio vt datio teneat.
8 Añ ſnīa eſt nulla ex cā intrinſeca que iudici nō liquet manifeſte nō pōt ad aliā ſnīam deueniri niſi prīa caſſata.

TVtoꝛ. Si in cauſa dādi tutoꝛeꝫ erratr datio eſt nulla. h. d. Primo loqtur in ſpecie. Scdo illud pbat p regulā generalem. ſcda ibi. nam ⁊ ſi.
1 ¶ Quero † qd vult dicere erratū fuerit in facti cauſa. Dicit gl. ꝙ credebatur nō habere tutoꝛem et habebat. vel credebatr nō habere patrē. ⁊ habebat. in qbus caſibus nō pōt dari tutoꝛ. Iſtud eſt verū in ſe ſed nō cōgruit legi. Nā in principio loquitr in caſu ī quo tutoꝛ pōt dari ppter abſentiā alterius. vt. l. ij. ſ. eo. ⁊. ſ. de tute. l. queſituꝫ. ſed nō valuit datio. qꝛ hec cauſa nō fuit declarata iudici. Illud qꝺ ſequitr. nā ⁊ ſi ⁊c. venit ad pbationem illius. ſed nō eſſet bona pꝛobatio arguēdo de caſu in quo nō pōt dari tutoꝛ. ad caſum in quo pōt dari. dic ergo ꝙ hic loquitr generalr quocūq; mō erretur in petitione tutoꝛis. nō dico de omni erroꝛe ſꝫ in facti cauſa. hoc eſt in eo qꝺ eſt cauſa hui⁹ facti. ſ. dationis tutoꝛis: datio nulla eſt. ſimile in aditione hereditatis. nā oīs erroꝛ nō impedit ſed ille q̄ eſt in cauſa aditionis. vt. ĭ. de acq̄. here. l. ſi is ad quē. Exemplū ergo huius regule vnū habes in prin. huius. l. qꝛ cauſa quare poterat dari tutoꝛ erat abſentia alteri⁹ tutoꝛis: ſed ſi tutoꝛ fuit datus ex alia cauſa nō vꝫ datio. Idē quocūq; modo erretr in cā datiōis. Exemplū ad datiuū nō peruenitr donec eſt ſpes teſtamentarie. vt. l. ſi quis ſub cōditione. ſ. de teſta. tute. Iteꝫ donec ſubeſt ſpes pximioꝛum legitimoꝛum. vt. ſ. ti. j. l. j. §. ſi apud hoſtes. ⁊. l. non ſolum. §. ſi libertus. ĭ. de excu. tu. Item ſi pꝛimus eſt remotus vel excuſatus. Item ſi pꝛoximioꝛ appellauit. vt. l. ij. ſ. eo. titu. Item ſi pꝛoximioꝛ erat pupilli debitoꝛ. vt. l. ſi impuberi. ĭ. e. ⁊ ibi dicā. iſte ergo cauſe vel altera earum dꝫ expꝛimi vt iudici ſit notum: nā ſi ex alia cauſa daret nō valeret datio hic eſt caſus hic. ¶ Itē aduerte qꝺ ſolus erroꝛ in cauſa facit dationē nullaꝫ. ſi eñ
2 erratur in perſona que datur †. quia dicebatr idonea cum nō eſſet dicebatur diues cū nō eſſet; dicebatur amicus cū eſſet inimicus. hec nō faciunt dationem nullā vt. l. in eos. ſ. de tute. ſed faciūt eos poſſe re-
a mouen. ĭ. de ſuſpe. tu. per totū. Sed cōtra[a] pdicta videtur multū foꝛtiter. C. de cōfir. tu. l. ſi vt pponis. vbi ei qui habebat tutoꝛeꝫ datū in teſtamēto inutiliter qui debebat ꝯfirmari fuit datus tutoꝛ a iudice de illo non facta mētione. ⁊ tñ ibi dꝛ ꝙ valet. ad idē quod dꝛ in aut. matri ⁊ auie de tutoꝛe datiuo non facta mētione de matre. vt ibi no. Sed ad illam. dico
* vt ſtatim dicam declarādo gl. hic poſitam que eſt illi cōtraria. ¶ Ad. l. ſi vt pꝛoponis dico ꝙ tex. ibi dicit ꝙ legitime factū eſt ⁊c. Intelligo ꝙ iudici notū erat de datione tutoꝛis in teſtamēto ſed ppter ceſſationem illius iudex dedit alium vt pbatur in. l. q̄ negotiationē. §. teſtamēto. ĭ. de admi. tu. vel verius et ſubtilius qñq; tutoꝛ datur a iudice ad petitioneꝫ alterius. ⁊ loquitr iſta. l. ⁊ qꝺ. ſ. dixi vt expꝛeſſe dicit tex. in hac. l. tutoꝛ ſi fuerit petit⁹ ibi. nā ⁊ ſi quoquomodo in petitione ⁊c. Si aūt tutoꝛ datur ppꝛio motu iudicis ſi caſus erat in quo poterat dari. licet ſit erratū in cauſa tñ valet datio. vt. d. l. ſi vt pponis. ⁊ hec ſol. videtur hodie pbari per tex. extra de pbē. c. ſi motu ppꝛio. lib. vj. ſimile in iure nr̄o ſi liber hō putans ſe ſeruū adijt hereditatē motu ppꝛio talis aditio nō vitiatr per erroꝛem. ſecus ſi ad petitioneꝫ alteri⁹. hoc eſt alio iubēte. vt. ĭ. de acqui. here. l. q̄ in
3 aliena. §. ſi is qui putabat. ¶ Sed quero † qd ſi plures ſint cauſe perueniēdi ad datiuū ⁊ expꝛimitr vna an valeat. Puto ꝙ ſic. ſi illa eſt ſufficiēs. ar. ĭ. de acqui. here. l. ſed ⁊ ſi dubitetr. ¶ Venio ad. q. gl.[b] ⁊ q̄ro
b quid ſi

4 quid ſi tutoꝛ † eſt dat⁹ a iudice alio petēte nulla facta mentione de matre an valeat datio tutoꝛis. Glo. vr hic determinare qꝺ nō vt habes in ea. Cōtrariū huius determinat gloſſ. in aut. matri et auie. per. l. ſi vt pꝛoponis. C. de cōfir. tu. Spec. tangit in ti. de tuto. §. nunc dicendū. ver. quid ſi mater. Dy. tenet hanc gl. nam lꝫ anteq̄ mater aſſumat tutelā nō ſit tutrix. vt in aut. de here. q̄ ab inteſt. defer. §. ex his. tñ ex quo petit incipit eſſe legitima. vt. ĭ. ad tertul. l. ij. §. ſi mater. verſi. ꝙ ſi pater. dixi in. l. ſi quis ſub cōditione. ſ. de teſta. tu. ſed legitimo ſuperueniente repellitur datiuus. vt. l. ſi tutoꝛ reipublice. §. j. de tute. et ra. diſt. et in. l. non ſolū. §. ſi libertus. ĭ. de excu. tuto. Non ob. l. ſi vt pꝛoponis. qꝛ confirmatus nō habetur loco legitimi: ſed in veritate eſt datiuus vt dixi in. l. j. ſ. de cōfir. tut. merito ſecū cōpatitur aliū datiuum. ita dicit Dy. iſta verba magis pꝛobant iſtā gloſ. male dicere q̄ bene. Nam concludunt ꝙ interim valet datio ſed matre poſtea petente tutelā euaneſcit. gloſ. aūt dicit
8 ꝙ ſtatim non vꝫ. Unde Odofr.[a] diſtinguit alr aut mater fuit in moꝛa petendi tutelā. et tunc pꝛeferuntr datiui. aut nō fuit in moꝛa nec eſt quid imputetur ſibi. et tunc pꝛefertur ipſa arg. ĭ. de adul. l. ſi maritus. §. ſi ante extraneus. facit. ĭ. de iure fiſ. l. edicto. §. ij. et iij. et. ĭ. de admi. tu. l. tutoꝛ qui repertoꝛiū. in prin. ⁊. C. de his qui. vt indig. l. ſoꝛoꝛē. qꝺ tenet Ja. de are. Pe. et Cyn. in. d. aut. matri et auie. pꝛo hoc optime facit tex. ĭ. ad tertul. l. ij. §. ſi mater. verſi. ſed ſi foꝛte. et. C. de epi. et cle. aut. pꝛeſbyteros. ⁊ ibi innuitur qꝺ tacēdo per quatuoꝛ menſes ſit in moꝛa. Iſta verba reſpiciunt quando mater poſtea venit et vult tutelā. ſed ſi mater non peteret tutelam: an ex eo ꝙ nō ſit facta mentio de ea. vitiatur datio tutoꝛis. et hoc eſt quod querit glo. noſtra ad qꝺ pꝛedicta verba non vadūt. dico ergo in queſtiōe pꝛopoſita ꝙ ſi de matre in petitione non fiat mentio: tutele datio eſt nulla: qꝛ erratur in cauſa: ergo ⁊c. vt hac. l. ideo eñ peruenitur ad datiuū qꝛ mater nō vult. Itē ideo admittitur alius ad petendū: qꝛ nō petit mater. dꝫ ergo hoc expꝛimi iudici. tex. eſt. C. qui da. tu. poſ. l. qꝺ dicis. ¶ Quero
b an[b] ſi de matre facta eſt mētio in petitione † debeat
5 ipſa requiri. Text. in. d. l. qꝺ dicis. innuit ꝙ ſic. quaſi iudex debeat inquirere an hoc ſit verū. vt ibi pꝫ. qꝺ puto verū ſi tutoꝛ daretur ex inquiſitione. vt. l. naturali. in fi. ſ. ti. ij. ſed ſi iudex vellet dare abſq; inquiſitione tutoꝝ tunc ſufficeret coꝛā eo eſſe narratū: nec eñ hꝫ neceſſe alr inquirere qꝺ hꝫ. qꝛ pōt fieri quolibet loco et tēpoꝛe vt. l. qui hꝫ. §. pe. et qꝺ ibi no. ſ. de
6 tute. ¶ Sed tunc † quero quid ſi iudici narratū fuerit et tutoꝛem ſine inquiſitione dederat an matri poſtea tutelā volenti pꝛeiudicet. Rñ tene hoc caſu diſtinctionem Odof. an mater fuit in moꝛa an nōn vt dixi. ſ. et qꝺ dixi de matre cui⁹ pꝛima cauſa eſt in petendo tutoꝛē. idē videtur in ceteris vt debeat aſſerere iudici quō pꝛoximioꝛes conſanguinei ſeu agnati ceſſēt petere tutoꝛē cū ſint admoniti ne errēt in cau
7 ſa facti vt. ĭ. ti. j. l. diuus. §. ſi quidē. ¶ Quero † qd ſi pupillus habeat tutoꝛē de facto nō de iure an cū petitur alius debeat de hoc fieri mentio. Rñ. qñq; tutela nō vacat neq; de iure neq; de facto. et tūc nō eſt dubiū qꝛ non pōt dari alius tutoꝛ regulariter. vt. C. in qui. cau. tu. ha. per totū. ſed in caſibus in quib⁹ poteſt dari dꝫ ille caſus expꝛimi coꝛā iudice ne erretur in cauſa vt hic. Qñq; tutela non vacat de iure ſed de facto: vt qꝛ hꝫ tutoꝛē qui non adminiſtrat et tunc idē vt hac. l. in prin. Qñq; tutela vacat de iure. ſed non de facto. tūc puto qꝺ debeat fieri mētio ī petitiōe ne alr erretr in cā. pbo qꝛ regula eſt ꝙ tutoꝛem habenti regulariter non datur tutoꝛ. ſed habere pōt referri ad ius et ad factū. vt. l. ſtiplatio iſta. §. hi quoq; et. §. ſeq. de ver. ob. ergo deberet declarari. Preterea ſicut teſtamentū qꝺ eſt de iure validū impedit aditionem ab inteſtato ita teſtm̄ qꝺ eſt de facto: vt puta ſi eſt heres cum falſum cū heres dubitat. vt. l. cū falſuꝫ. ĭ. de acqui. here. Ita hic pꝛopter tutoꝛē exiſtentē de facto iudex aditur ad dubitationē an pupillus tutoꝛē habeat. Ad idem
8 † qꝛ ſi ſentētia eſt nulla ex cauſa intrinſeca ita ꝙ iudici manifeſte non liquet nō pōt deueniri ad aliā ſententiā niſi pꝛima caſſata. vt. l. cū querebatur. ĭ. de re iudi. et ibi dixi. pꝛo hoc habem⁹ decretales expꝛeſſas et de elec. c. cōſiderauimus. de cōceſſione pꝛebēde. c. cū noſtris. ⁊. c. poſt electionē. ⁊. c. literas. debet ergo hoc expꝛimi et poſtq̄ factum fuit hoc iudici notum non eſt neceſſe ꝙ de hoc inquirat cū poſſit dare tutoꝛē ſine inquiſitione vt dictū eſt. ſꝫ licet iſta datio valeat. tamen iſte ſecūdo datus nō poſſet ſua autoꝛitate repellere pꝛimū qui erat in quaſi poſſeſſione. ſed ſup hoc adhibetur cauſe cognitio ne illi fiat iniuria. ar. ĭ. de aqua quo. ⁊ eſti. l. pen. et eſt expꝛeſſum in ſimili. extra de pꝛeben. c. lꝫ epiſ. libꝛ. vj. Qñq; tutela vacat de iure ⁊ de facto. quomodo autem de iure vacet liquet omnibus. de facto aūt vacare intelligo etiam ſi quis adminiſtret nō tanq̄ tutoꝛ. vel ſi adminiſtret vt tutoꝛ et ī caſu tali ꝙ cōtra eum nō datur actio pꝛo tutele vt ĭ. de eo qui pꝛo tut. l. j. §. j. et §. ſimili modo. et ibi no. cū eñ in illū non cadat hoc nomē pꝛotutoꝛ merito nō pōt dici ꝙ de facto gerat vt tutoꝛ. Iſto caſu non eſt neceſſe ꝙ fiat mētio de tali adminiſtratione. ſꝫ dꝫ fieri mētio de alio cuius pꝛima cauſa eſt in tutela vel in petitione tutoꝛis vt. ſ. dixi de matre et ſi.

a ¶ Unde Odof. vide bar. cō ſi. cxl. in. ij. colū. in. iij. dubio.

b ¶ Quero an. Vide bar. ī aut. matri ⁊ auie. et ibi oino Bal. C. qñ mul. tu. offici. fūgi pōt.

Andreas Pomate.

1 ☞ Curatoꝛ datur tutoꝛem nō hñti.
2 Curatoꝛ datus pupillo tutoꝛem non habenti qꝺ poſſit facere omnia niſi q̄ ſolennitatem iuris conſiderant.
Que ſunt illa que deſiderant iuris ſolennitatem.
Curatoꝛis datio habenti tutoꝛē pꝛeſentem non tenet.

a ¶Curatoꝛ.Circa prin.Bar.tenuit contrarium in.l. qui habet.§.ſi.in glo.in ver.talem cum glo.ſeq.ſ.de tute.et eſt text.et ibi clarius Archi.et Joan. andre. in.c.ſi.de iudic.in.vj.et Bald.in lege pꝛima.§.ſi tutoꝛ impuberis.j.de eo qui pꝛo tut.et glo.in.l.ait pꝛetoꝛ.§. permittit cũ a glo.iuncto text. ſ.de min.⁊ bal. in.c.j.i pe. col.de mi. vaſal.ꝗ cõ 1 tu.eſt ⁊ per hoc et; per alia ita alias conſu lui; apõ mu 2 tinam.

b ¶Is qui. vtrum filiꝰ teneať red dere rõnẽ patri vel econtra.vide Bal.in.l.ſi ſuperſtite.C.de dolo.

Curatoꝛ. a Preſente tutoꝛe pupillo non poteſt dari curatoꝛ.h.d.Opp.ſ.de tutelis.l.ſolet Sol.intelligit glo.hic ſi eſt pꝛeſens et adminiſtrare põt.¶†Querit gloſſ.nunquid ei qui nõ habet aliquem tutoꝛem pꝛeſentem vel abſentem poſſit dari curatoꝛ.Dicit gloſ.quod ſic per.l.iſtam.j. e.l.curatoꝛem quod not.¶Quero curatoꝛ† qui datur pupillo non habenti tutoꝛem quid poteſt facere.Reſpon. omnia exceptis his que ſolennitatem iuris deſiderant.vt.l.curatoꝛem.j.de autoꝛi.tuto.ſolennitatem autem iuris deſiderare arbitroꝛ omnem actum per quem pupillus obligatur:vel alienaret:ſicut patet in aditiõe hereditatis in qua non ſufficit autoꝛitas talis curatoꝛis.vt.l.cum in vna.§.pꝛimo.infra de appella.et hoc ideo quia per aditionem pupillus obligatur.vt ĩfra de acqui.heredi.l.moꝛe.et ideo non poſſet eſſe in iudicio niſi cum datur curatoꝛ ad litem cũ tutoꝛe ſuo.vt.l.qui habet.§.qui pupillꝰ.ſupꝛa de tute.poteſt ergo interim iſte curatoꝛ adminiſtrare:conſeruare bona et recolligere fructus et ſimilia que ſunt facti nõ autem ea que iuris ſunt.Quero quid ſi talis curatoꝛ eſſet datus cum tutoꝛ eſſet pꝛeſens.Reſpon.non valet:vt hac.l.coniuncta.l.pꝛece.et hoc no.Jac.de are.ſ.de teſt.tute.l.ſi plures.et ibi dixi.

Is qui. b Filiꝰ poteſt dari curatoꝛ patri curatoꝛe egenti.h.d.¶Querit gl.an iſte filius teneatur reddere rationem patri.et dic quod ſic licz ſecus ſit in patre.ꝙ dic vt in glo.

1 ☞ Sanitas mentis compꝛehenditur ex ſermonibus.
2 Pꝛodigꝰ ex factis nõ ex ſermonibus cognoſcitur.
3 Teſtis deponẽs ſuper aliqua qualitate animi debz teſtificari per actus exterioꝛes quos vidit.

Diuus. Pꝛodigo filio ad matris inſtantiam datur curatoꝛ.et pꝛdigus eſt qui in ſermonibus videtur ſapiens:in factis inſipiens.hoc dicit.c ¶Not.†ex ſermonibus compꝛehenditur an ꝗs ſit ſane mentisd vel demens ſimile in lege quidam. de condi.inſtitu.¶Secundo nota.†ꝙ pꝛodigꝰ cognoſcitur ex factis non ex ſermonibus.c Ex quo not.†ꝙ quandocũqz de aliqua qualitate animi queritur teſtis debet teſtificari per actus exterioꝛes quos vidit.facit.C.de pꝛdijs naui.l.ij.in ſi.et qꝺ ibi dixi.li.xj.

c ∼Andreas Pomate.¶Hoc dicit.De modis pꝛobandi quem furioſum.vide Alex.in.l.ſi cũ dotem.§. ſi maritus.in gloſ.ſuper verbo offerens.ff.ſol.ma.et aliquid per eum in.l.apud iulianum.§.conſtat.in.iij. vol.de leg.j.vbi Jaſ.

d ¶Sit ſane mentis.Et quomodo cognoſcatur quis ſit furioſus.vide not.per Bar.latius in ſuo tractatu de teſt.in ver.in exiſtente.exponam pẽdentia eſt et aliud.vt quia habet memoꝛiã inoꝛdinatã.caſus eſt in.c.filij.de here.in.vj.et ibi eũ ponderat do.de ſan. gemi.|aliud eſt ſcilicet quãdo neſcit pꝛoferre ꝙ vult. iſtꝺ pꝛbať in.c.j.ver.ſi vero de cleri.egro.in.vj.et ibi ponderat do.de ſan.gem.et an debeat deponere teſtis ſuper qualitate furoꝛis cũ interrogať vide Bal. in rub.C.ſi ex fal.inſtru.et in.l.furioſum qui teſta.fa. poſ.et quomodo cognoſcatur quis eſſe furioſus.vide que dixi in.l.ſi cũ dotem.§.ſi maritus.ſo.matri.⁊ vide not.per Bar.in.l.nec codicillos.j.de codicil.p Bal.in.d.l.furioſum aliquid per Ro.in.l.j.in pꝛin.de ver.obli.vbi dixit quẽ non reddi furioſum lꝫ coꝛpus ſuũ ad ſepulturã deferri mandet cum cantibus ⁊c.⁊ moꝛtem ſuam non lugendo per text.xiij.q.ij.qui diuina.⁊.c.non itaqꝫ.quid aũt.in mẽte capto vel de mẽte an differat a furioſo.et an.ll.loquentes in vno habeãt locum in alio.Ang.in.d.l.§.ſi maritus ſe remittit ad no.per ſe in.l.ex facto.j.de vulg.et pupil.et ibi tenet quod.ll.de vno tractantes non extẽdantur ad alium per.l.ſi furioſi C.de nuptijs.tu vide Barto.in d.l.furioſũ et bal.i.l.hũanitatꝫ.in.iij.co.C.de impu. et alijs ſubſti.et Bal.in.l.ij.de inoff.do.alꝭ.de inof. teſt.et in.l.ſed et milites.§.iam autem.de excu.tu.et imo.in lege ſi vero.§ de viro.in.xj.columna.ſo.mat. vbi perfecte loquitur.Adde qualiter furoꝛ pꝛobetur Alexand.conſilio.cxl.lib.j.Sicu.lxj.Pet.de ancha. conſilio.lxvij.

e ∼Andreas Pomate.¶Sermonibꝰ.Adde alex. conſilio.lxxxv.col.pe.v.vo.

1 ☞ Seruo qui debet eſſe liber incõtinenti tutoꝛ datur.Et qñ põt cum dño litigare.nu.3.
2 Paria ſunt aliquid in eſſe conſiſtere vel de pꝛoximo in eſſe deduci.
4 Tutoꝛ datur in caſibus in quibus legitimus eſſe nõ poteſt.
Et impedimento legitimi ceſſante ceſſat datiuus.
5 Quod tutoꝛ datus ceſſat legitimo ſuperueniente et ſatiſdante rem pupilli ſaluam foꝛe.

Si impuberi. Iſta eſt optima et aurea.l.Seruo pupillo in cauſa quam poteſt habere cum domino datur tutoꝛ qui deſinit eſſe ſtatim cum ceperit habere patronum.et legitime ſatiſdederit.hoc dicit.Pꝛimo loquitur in eo cui eſt relicta libertas et hereditas per fideicommiſſum.Secundo in eo cui eſt relicta libertas directo.et hereditas per fideicommiſſum.Tertio reſpondet cuidam tacite obiectioni.Quarto foꝛmat circa pꝛedicta quedã dubia et ſoluit.ſecũda ibi. poſtea.tertia ibi.quãuis.quarta ibi.quid ergo.Pꝛima pars ſubdiuiditur in duas;:quia pꝛimo oſtendit per ſenatuſcõ.pꝛouiſum eſſe impuberi ſeruo vt ei tutoꝛ detur qui petat heredem inſtitutum cogi adire et illum manumittere;.et ei hereditatem reſtituere. Secundo in ver.qui tutelam declarat quanto tẽpoꝛe duret hic tutoꝛ datus.⁊ dicit ꝙ ſtatim cum heres inſtitutus manumittit ſeruũ incipit eſſe patronus.⁊ per conſequẽs tutoꝛ legitimus.⁊ ſic videť ꝙ ceſſet tutela datiua.dicit tñ ꝙ nõ aufertur pꝛimo adminiſtratio.niſi patronus reſtituat hereditatem ⁊ caueat rem pupilli ſaluam foꝛe.¶Oppo.ꝙ ſeruoa non detur tutoꝛ:quia tutela eſt poteſtas in capite libero poſita.vt.ſ.de tutel.l.j.in pꝛincip.⁊.l.ſi arrogati.§.j. Solu.qꝺ† dicitur ſeruum non poſſe habere tutoꝛem verum eſt niſi debeat fieri liber incontinenti.vt hic. quod no.¶Ex quo no.†ꝙ aliquid in eſſe conſiſtere vel de pꝛoximo debere deduci in eſſe paria ſunt.facit.j.de excuſa.tut.l.nõ tantum.in pꝛinci.⁊.j.qui ſine ma.ad liber.perue.l.vlti.vel aliter† ſeruus nõ poteſt habere tutoꝛem niſi in caſibus in quibus poteſt cuz domino litigare:ita loquitur hic ꝙ tene menti:facit j.eodem.l.ei qui.⁊ idem foꝛte in filioſa.qui de ſtatu ſuo litigat cum patre.argu.huius.l.ei qui.¶Vltimob no.ex hoc pꝛin.†ꝙ in caſibus in quibus legitimus nõ poteſt eſſe tutoꝛ:q2 debitoꝛ vel creditoꝛ vel pꝛopter litẽ:deueniendum eſt ad datiuum:cuius tutela deficit ſtatim cũ ille deſierit eſſe debitoꝛ vel creditoꝛ.vt hic in ver.qui tutelã.ſtatim enim ꝙ patronꝰ deſinit eſſe debitoꝛ reaſſumit tutelã legitimã:quod bene no.¶Item no.† illud qꝺ dicitur ꝙ ſuperueniẽte legitimo ceſſat datiuus intelligitur poſtqꝫ legitimus ſatiſdedit rem pupilli ſaluam foꝛe:quod eſt ſingulare.poſſes tu hic dicere foꝛte hoc eſt ſpeciale in caſu iſto.ſed non video rationem et hoc vtilitati pupilloꝛum congruit.Et ideo puto hoc generaliter intelligi in quolibet legitimo.⁊ ſic determinat.l.ſi tutoꝛ reipublice.§.pꝛimo.j.de tute.⁊ ra.diſtra.et.l.nõ ſolum.§.ſi libertus.de excuſa.tuto.¶Venio ad ſecundam partem.⁊ oppo.quod non ſit idem quod in pꝛecedenti:quia ille cui datur directo libertas eſt libertus oꝛcinus hoc eſt familie teſtatoꝛis.vt.l.iij.§. plane.ſ.titul.j.Solu.non eſt idem omnino:niſi ponas ꝙ heres inſtitutus ſit de familia teſtatoꝛis ſecundum Jacob.de aret.¶Venio ad tertiam partem ⁊ opp.ſ.titu.j.l.pꝛima.§.interdum.⁊.l.iij.§.plane.Solu.vt in glo.

In omnem. Curatoꝛ datus in locum tutoꝛis abſentis datur in omnem rem.hoc dicit.¶Quero quid vult dicere in omnem rem.Reſpon.curatoꝛ qui datur impuberi non habenti tutoꝛem datur in omnem rem que ſolennitatem iuris non requirit.vt.l.curatoꝛem.j.de auto.tuto.dixi in.l.curatoꝛ.ſ.eo.ſed curatoꝛ qui datur in locum abſentis tutoꝛis datur in omnem rem etiam que ſolennitatem iuris requirit:vt hic pꝛeterqꝫ ad adeundam hereditatem.vt.l.cum in vna.§.j. de appella.

Ei qui. Hanc legem declara vt dixi in.l. ſi impuberi.

1 ☞ Quando in ciuitate non eſt iudex appellationis appellatur ad oꝛdinem decurionũ.
2 Epiſcopatu vacante iuriſditio remanet apud capitulum.
3 Papatu vacante iuriſditio eſt in collegio cardinalium.
4 Decuriones poſſunt dare vnum ex epiſcopis in tutoꝛem pupillo.

Vbi. c Quando recto c res non ſunt in ciuitate tutoꝛis datio remanet apud pꝛioꝛes vel oꝛdinem decurionum. h.d.d ¶No.diligẽter† iſtũ caſum.⁊ ſic in ciuitatibus vbi nõ eſt iudex appellatiõis poſſet appellari a ſentẽtijs poteſtatis ad oꝛdinem decurionuze. Item† facit quod vacãte epiſcopatu remanet iuriſdictio apud capitulum.f

a ¶Oppo.ꝙ ſeruo.Adde.l.j.⁊ ibi gloſſ.C.qui da.ta. poſ.ad datiuum.adde Bal.in.l.cum in eo.ſ.de pac.
b ¶Vltimo.Et vide quod notatur ſingulariter in.l. ex pecunia.j.vt leg.cauſa.alꝭ vt in poſſeſ.leg.Ange. in.l.dedit.§.plane.ſ.qui ſatiſdare cogantur.Andre. Barba.

c ¶Vbi.Et hanc.l.nota.limitat Ange.in.l. teſtamentum.C.de teſta.vt ibi dixi.et de hoc vide notata per Bartol.in l.j.§.ſolẽt. j.qñ appellã.ſit.⁊ qꝺ ibi per moder.⁊ vide qꝺ no.dixit Ange.in.l.nulli.qꝺ cuiuſqꝫ vni.nomi.Et ad hanc l.vide Ang.in.l.vacantia.de bo.vac.li.x.in.v.chart. Et Bal.in auten.habita.ne fil.pꝛ pat.in.xvj.colum. ver.ſed dubitatur.⁊ in.l.ij.alꝭ.iij.C.qñ fiſc.vel pꝛi.in verſic.ſed nunquid defectũ alioꝛũ.⁊ ad not.hic vide Bald.in.c.j.ſi de inueſt.lis oꝛiatur inter do.⁊ vaſal. et Bal.in.l.iudicium ſoluitur.ff.de iudic.et Bart.in l.ij.j.ad munici.⁊ iſtud dictũ Bar.hic pꝛobatur per tex.valde ſing.in auten.vt nulli iudi.§.hic perueniť. in ver.pꝛimoꝛibus ciuibus quẽ text.alleg.Bal.pꝛo ſing.in.l.ij.C.quando fiſc.⁊ Bal.in.l.j.ſ.de offi.conſu.in.xix.q.⁊ tex.ibi Bal.in.d.c.j.

d ∼Andre.Po.¶Hoc dicit.Vide concoꝛ.per ro. in rub.de arbi.in.xj.col.⁊ limita.vt ibi per eum vide Barba.conſi.j.in.vj.char.in.iij.col.j.vol.

e ∼Andre.Poma.¶Decurionum.Adde quod iſtã opi.repꝛobat Feli.in rubꝛi.de appella.Bald.in.c.licet ex ſuſcepto.de foꝛo competen.per tex.in clemen. ne romani.§.irritum.de elec.alleg.hic per Alexan. in apoſtillis ⁊ vacante imperio iuriſditio non remanet apud electoꝛes ſed apud papam vt in dicto.c.licet ex ſuſcepto.⁊ in.c.paſtoꝛalis.colum.fina.aliter videatur loqui.Et ita tenet Bartolus in.l.pꝛima.§. deniqꝫ.el.ij.de aqua plu.arcen.et ibi Alexan.in apoſtillis quid autem in legato de latere an moꝛtuo papa ſuccedat pape ſedevacante in pꝛouincia ſibi commiſſa.dic quod non:ita Barba.in dicto.c.licet ex ſuſcepto.Roma.ſingu.ccccvij.incipien.vacante imperio ⁊ ſing.ſeq.

f ¶Apud capitulum.Adde quod Bald.per illum textum in.c.pꝛimo.ſi de inueſti.lis oꝛi.inter dominũ et vaſallum.in pꝛincipio.dixit ibi mirabilem eſſe textum.quod pꝛopter negligentiam magiſtratus recurritur ad populum terre.Et ideo eſt argumentũ ſecundum eum quod ſi vacat iudex a populis debet appellari ad populum non ad ſucceſſoꝛem.et iſtam l.non intelligit habere locum in actis mere voluntatis per.l.ſecundam.C.de donatio.et ibi late vide pꝛ eum bonũ dictum Innocen.quod videtur facere in contrarium.

ADDE text.in auten.vt nulli iudicum.§.hic peruenitur.in verſicu.pꝛimatibus ciuitatis.quem text.ad hoc allegauit Baldus pꝛo ſingulari in.l.ſecunda.C.

quando fiſcus vel priuatus. et idem Baldus in .l. j. ſ. de offic. proconſul.

¶ Collegium cardinalium. Ego dico quod vacante ſede papali ſacrum collegium fratrum dominorum cardinalium non habet iuriſditionem nec poteſtatē quaꝫ papa viu⁹ exercebat. hoc decidit tex. elegans in clemen. ne romani. §. irritum. de electio. per quem text. confundit opi. Bart. hic inquantum vult ꝙ vacante ſede papali appellatur ad collegium cardinaliuꝫ ſicut ad ipꝫ papam ſi viueret: q̄ male loquitur Bart. quia mortuo papa iuriſditio ⁊ poteſtas pape nō remanet apud collegium cardialiū: vt ibi eſt textus. hoc etiam voluit glo. ibi vbi ponit differentiā inter collegium cardinalium et alia collegia. Et idem voluit gloſſ. in ca. vbi periculum. §. ideoqꝫ. de electio. in .vj. b vbi etiam probat hoc tex. et glo. mag. in .c. j. de ſchiſma. in .vj. Nec ob. ſi dicatur ꝙ minora collegia poſſunt ergo multofortius collegium cardinaliuꝫ: quia c reſpondet ꝙ quo ad accelerandum prouiſionem eccleſie in cuius prouiſione imminet periculum ſpeciale eſt quod ſtatui debet. ⁊ ſic eſt ſimile ſm gloſ. in .c. d accuſa. §. ſane, de hereti. in .vj. ⁊ dicit etiam ibi gloſſ. ꝙ cardinalatus eſt officiū. quā gloſ. adde ad ea que e dixi in .l. j. §. de qua re. de poſtul. ⁊ ex iſtis gloſſ. ſequitur ꝙ cetus cardinalium vacante ſede non poteſt facere conſti. q̄ condere conſti. eſt iuriſditionis vt voluit gloſſ. in .l. j. de iuriſdi. om. iudic. et Innocen in .c. f cum acceſſiſſent. de cōſti. probatur in .l. nulli. de ſen, g et in .c. vt animarum. de conſtit. in .vj. ⁊ in .c. eccleſia, de conſti. Barto. in .l. omnes populi. de iuſtit. ⁊ iure gloſſ. tamen in .c. nullus. lxxix. diſtin. dicit ꝙ vacante ſede cetus cardinalium tenet locum pape mortui. ex quo ſequitur ꝙ videtur ꝙ poſſit facere illud quod papa viuus. ſed gloſ. illa non bene loquitur: q̄ mortuo papa eccleſia nō remanet ſine ſponſo qui eſt chriſtus: vt voluit gloſ. et doc. in cle. ne romani. et in. d. c. j. d ſchiſma. in .vj. et in dicto. c. vbi periculuꝫ. et contra illum text. eſt text. in d. cle. ne romani. ⁊ qđ nō habeat iuriſditionem voluit Bal. in tractatu ſchiſmatis i. ij. colum. in verſi. ſuppono autē ꝙ cardinales. ADDE ſi vis videre verba formalia huius apoſtille Barba. conſilio. j. vbi late de poteſtate pape ⁊ cardinalium. et in .xxiij. co. hic dicta plenius reperies. ⁊ vide que poſui poſt Imo. in cle. ne romani.

Andreas Pomate. ¶ His que. vide Barba. cōſilio. j. xxij. colum. j. vo. ⁊ c. tranſlato. penul. colum. de conſtitutionibus.

¶ Unum ex eis. Qñ ordo decurionū dat tutorē an poſſit dare vnum ex eis in tutorem vide glo. ⁊ Bar. in .l. plane. quod cuiuſqꝫ vni.

¶ Cum reliquis. Uide de hac materia per Bart. in .l. ſi finita. §. iubemus. in .iiij. col. de dam. infec.

Andre. Poma. ¶ Ultimo. limita vt per Alexā. conſi. lxxxvj. in .ij. volu. ⁊ vide ad dictum Barto. hic Imo. conſi. lxxviij.

¶ Et qui non ſunt. Adde que not. Bartolus per illum tex. in .l. cum vni. ⁊ in .l. ij. alias prima de adopt.

¶ Op. vide i ſili ſpe. i ti. de ſyndi. §. dꝫ autem fieri.

3 et ſic vacāte † papatu remanet iuriſdi
a ctio apud collegiū cardinaliū[a] circa
q̄ vide Inn. extra de maior. ⁊ obedi.
b c. his que.[b] Itē no. † qđ qñ ordo de- 1
4 curionum tutorem dat poteſt dare
c vnum ex his [c] in tutorem pupillo. qđ
no. ſm vnam lectu.

VEntri.

Uentri nō datur tutor ſꝫ curator. hoc dicit.

1 De differentia inter tutorem et curatorem.

Curatorem.

Hec intellige dicit glo. cauſa cognita. dꝫ ergo liquere iudici qđ habeat aliū curatorem. ⁊ procedere ſm formam .l. curatorē. C. qui da. tut. poſſunt. 1 ¶ Ultimo glo. † que eſt hic not. differentiam inter tutorē ⁊ curatoreꝫ e quā vide ⁊ ſigna. ſed in eo qđ glo. di- 2 cit curator eſt tantū datiuus videbatur habere aliam glo. contrariā. vt. j. de excu. tuto. l. amiciſſimos. que dicit ꝙ curator eſt legitimus. ſed hanc tꝫ Dy. ⁊ oēs doc. ⁊ not. in .l. de creationibus. C. de epi. audien. f

SCire oportet.

Mulieres nō poſſunt eſſe curatrices. h. d. Fallit hodie in matre ⁊ auia. vt in auten. matri. ⁊ auie. C. qñ mu. tu. offi. fun. poteſt.

Si mater.

Cū quid vna via prohibet alia non debet eſſe permiſſum. h. d. Quod dic vt in .c. cū quid vna. extra de reg. iur. li. vj. ⁊ ibi p Dy. de hac ꝓhibitiōe teſtatoris: vide. C. ſi cōtra ma. vo. l. j. g

Eos

Abſens cauſa reipublice nō debet dari tutor. ⁊ ſi dat remittitur. h. d.

1 Quando inquiritur de moribus dandi in tutorē coniuncti ⁊ amici pupilli requiri debent.

2 Suſpectus eſt qui ſe ingerit.

Teſtis non citatus deponens eſt ſuſpectus.

Cū reliquis.

d [d] Cū tutor datur ex inquiſitione inq̄rit de moribus dādi. nec dꝫ dari ille qui ſe ingerit. h. d. Certe † qñ 1 iſta inquiſitio fit debēt requiri cōiuncti ⁊ amici pupilli. vt. l. ait pretor. §. penul. ſ. ex quib. cau. maio. ⁊ qđ no. j. ex quib. cau. in poſ. ea. l. hoc aūt. ⁊ qđ no. Inno. extra de tranſac. c. fin. in fi. ¶ Ultimo[c] not. † quod qui ſe ingerit 2 eſt ſuſpectus. Facit. l. q̄ omnia. §. j. ſ. de procura. quod facit cōtra teſtem qui deponit non citatus. de quo dixi j. de his quib. vt indig. l. poſt legatū. §. his vero.

ET q̄ nō ſunt.[f]

Nobiles poſſunt eſſe tutores populariū ⁊ econuerſo. h. d. ¶ Oppo. j. de excu. tu. l. ſpadonem. §. j. Sol. Dy. aut qui ſunt in hac dignitate dantur illis qui ſunt in aliqua dignitate. licet minori. ita loquitur hic. ſec⁹ ſi in nulla. vt in contrario.

DIuus.

Si idone⁹ tutor in ciuitate nō reperit perq̄rit in ciuitatib⁹ circūſtātib⁹. h. d. ¶ Opp.[g] ⁊ vi

detur quod iudex poſſit dare eum qui non eſt de territorio ſuo verbotenus: et ſcribere illi iudici cui ille tutor ſubeſt: vt eum cogat ſicut in interlocutoria de mittendo in poſſeſſionem rerū que ſunt in alieno territorio. vt. C. de iudicijs. l. properādum. §. ſin autem. et de bonis autoritate iudicis poſſ. l. cum vnus. §. is qui. Solu. ſm Iaco. de are. ibi iudex pronuntiat de bonis rōne perſone litigantis que ei ſubeſt. ſed hic perſona eius quem volebat dare tutorem nō ſubeſt principaliter nec acceſſorie.

COratorem.

Curator datus impuberi durat vſqꝫ ad pubertatem. h. d. Qđ declara. vt dixi in .l. queſitū. et .l. ſolet. ſ. de tute.

1 Datio tutoris in qua erratū eſt ratione etatis quando ſit nulla. et nu. 4.

2 Sententia lata ex falſa cauſa quando ſit nulla.

3 Decretum interpoſitum ex falſa cauſa etiam non expreſſa ꝙ ſit nullum.

5 Curatoris datio facta alicui prodigo qđ teneat.

SEie egreſſe.

a [a] Si tutor dat impuberi ei qui non eſt non valet datio. h. di. ¶ Opp. † de 1 re iudi. l. preſes. et .l. cum prolatis. Sol. gl. intellige quod hic erat expreſſus error in ſententia aliter ſecus. idem videtur ſentire in .l. ſi ab eo. j. de vſuca. et inſti. qui. non eſt permiſ. face. teſt. §. item prodigus. Idē tꝫ Dyn. in .l. is cui bonis. j. de ver. obli. vbi gloſ. tangit. et hoc propter autoritatem rei iudi. vt. j. de re. eorū. l. ſed ſi pecunia. §. iteꝫ queri pōt. Contrarium videtur dicere glo. C. qñ prouo. nō eſt neceſ. l. ij. ⁊. C. de peti. here. l. ſi putas. ⁊ hoc tenet Pe. et Iaco. de are. et Cy. in. d. l. ij. qñ prouo. et dicunt ꝙ eſt caſus in .l. tutor ſi petitus fuerit. ſ. eo. et b verum dicunt. ¶ Ad dictum[b] Dy. † et gl. reſpondēt 2 ꝙ quedā eſt ſnīa que ſi ſemel eſt vera ſemper et incōmutabiliter eſt vera et tūc procedit diſtinctio an ſit expreſſus error in ſententia vel non. vt dictis. ll. ſed qñ ſnīa non durat ſemper vera vt datio tutele q̄ extinguitur adueniente pubertate. tunc nō procedit dicta diſtinctio vt hic. et d. l. tutor ſi petitus fuerit. ſ. e. c ſm eos. que ſolu. non placet. ſed dic[c] ꝙ differētia eſt 3 inter ſnīam et decretum. nam decretum † interpoſitum ex falſa cauſa etiam non expreſſa eſt ipſo iure e nullum vt. l. j. §. hec verba. j. ne vis fiat ei. et .l. cū vero. §. ſubuentū de fideicō. lib. et hic. et .l. tutor ſi petitus fuerit. ſ. eo. In ſnīa ꝓcedit iſta diſtinctio. qđ dic vt dixi in .l. ſeruo inuito. §. cum pretor. j. ad trebe. In 4 † propoſito tñ ſunt alique glo. que dicunt verum. nam qñ datur tutor vel curator rōne etatis. tunc ſi in hoc eſt erratū datio eſt nulla ipſo iure: vt hic. et. d. l. tutor ſi petitus fuerit et glo. que dicūt contrariū nō dicūt 5 verū. Quandoqꝫ † datur curator alicui vt prodigo. tunc licet in hoc ſit erratum tamen valet datio. ⁊ ſic 1 bene loquitur glo. j. de vſucap. l. ſi ab eo. et inſti. quibus non eſt permiſ. facere teſt. §. itē prodigus. ratio q̄ declaratio etatis fit a natura. declaratio prodigalitatis ſpectat ad iudicē. vñ ſic eſſe pro veritate habetur ex quo iudex declarauit. ad qđ facit ꝙ dicunt doc. in ſimili. in .l. j. § idem pōp j. qđ fal. tu. aut. ⁊ hāc diſtinctionem facit gl. C. de cur. fur. l. j. dixi in .l. is cui bonis. infra de verbo. obli.

1 Quis det tutorem pupillo cū ratione originis domicilij et fortunaruꝫ habet diuerſos iudices.

PUpillo.

In loco originis datur tutor a iudice domicilij alias datur a iudice originis ſi in vtroqꝫ habeat bona. ¶ Oppo. dicitur hic rerum. Cōtra quia datur perſone nō rebus. vt. l. quia perſone. de teſt. tu. So. hic dātur perſone principaliter ſed re a rum limitat adminiſtratio. vt ibi dixi. 1 ¶ Quero † pupillus hic ſortitur originem. Florentie habet domiciliū: in tertio loco habet bona. vbi non ſortit forum neqꝫ ratione originis neqꝫ rōne domicilij. qualiter dabitur tutor illis bonis. Iudex enim originis vel domicilij non poteſt. vt hic. Iudex illi⁹ tertij loci non poteſt[d] q̄ perſonam nō ha d bet in iuriſditione. vt. l. j. ſ. eo. Dyn. vt quidam habent ponit in .l. j. ſ. eo. et arguit pro ⁊ contra. Cyn. refert. in .l. j. C. b vbi pe. tu. vbi glo. tangit. Dy. tenet ꝙ iudex domicilij vel originis poteſt dare tutorem cuius adminiſtratio porrigatur ad oīa bona. allegat. l. magis puto. §. illud. j. de rebus eorum. Sed glo. videtur tenere cōtrarium. in .l. nō ſolum. §. ⁊ qui teſtamēto. infra de exe. tu. et male. q̄ pro opi. Dy. et ſequaciū eſt caſus expreſſus. j. de execu. tuto. l. c propter litem. §. licet. vbi ad vniuerſū patrimonium dicitur datus. licet poſſet ſe excuſare de bonis q̄ ſunt in alia prouincia. ſi igitur habet neceſſe ſe excuſare. ergo valet datio. vt. ſ. l. proxi. ¶ Ad hanc. l. reſpondeo fateor ꝙ iudex originis poteſt dare tutorem qui adminiſtret tantum bona originis. et eodem modo iudex domicilij: quia hec eſt quedam vniuerſitas. vt. l. ſi tamen. ſ. de teſta. tu. Dico etiam[c] ꝙ iudex tertij loci in quo non habet domicilium neqꝫ originem poterit dare curatorē illis bonis que ſunt in ſua iuriſditione. cum curator detur principaliter rebus non perſone. vt. l. in copulandis. C. de nup. ⁊ hoc vult dicere tex. in e l. iuriſperitos. §. cum oriundus. infra de excu. tu.

1 Quando vnus tutor poſſit pro alio eſſe fideiuſſor.

ROmanus.

Pōt quis dari tutor ei pro quo tenetur. h. d. ¶ Opp. ꝙ a creatione tutele non appellatur. vt. l. j. §. ſi quis tutor. infra q̄n do appel. ſit. Solu. dic quod appella-

¶ Seie egreſſe. hāc l. no. limita ſm Bal. in l. ij. C. qñ ꝓuoca. ni- ſi fuiſſet ſuꝑ etate diſpenſatū.

Andreas Pomate.

¶ Ad dictū. vide p Ro. conſi. lxix. i. ij co. alex. cōſil. lxiij. in .iij. colū. in .iij. vo. et cōſi. lxxxvij. in ꝓn. i. ij. vo.

¶ Sꝫ dic. et vid bal. in .l. iuſte. in addi. de acq. poſ. et ibi do. Io. et vid bal. in .l. j. j. de cura. furi. and. barb.

¶ Nō pōt vide in ſili bal. in .l. ij. de ꝯtrahē. emp. ⁊ adđ bar. in .l. j. qui pe. tu.

¶ Dico ēt adđ tu ad hoc alex. ⁊ Imol. i ꝯſ. xliij. co. v. poſt mediuꝫ. in .v. volu.

a ¶ Fideiubere. ſi plures delinquunt vel ſunt cōperti cū armis pōt vnꝰ fideiubere pro alio allegant doct. iſtum text. in. l. his. §. ſi ſeruꝰ. de fideiuſ. et hoc qḋ dicit hic Bar. intellige verū ſi non ſunt ſuſpecti alꝭs ſecus ſm glo. in aut. de exhi. reis ⁊. §. ſuſpec. et an ⁊ qn̄ ſūt plures inq̄ſiti poſſit vnꝰ pro alio teſtificari. vide Ang. in. l. fi. de ſica. et Bal. in l. qn̄ liberi de teſti. et in. l. fin. de acc. et viḋ ſpec. in tit. de teſt. §. j. ver. q̄d ſi quot. ⁊ ibi vide oino. Joā. an. et ad hāc doctrinā tra-ditā ꝓbar. hic adde bal. ꝑ illū tex. i. l. oēs in. j. col. de epi. et cle. et ange. et Jmol. in. l. reos i ṗn. ḋ duo reis.

☞ Andreas Pomate.

b ¶ Matrꝭ. De materia huiꝰ. l. viḋ ꝑ bal. in. l. ṗcibꝰ C. de ipu.

uit a ſentētia reprobant excuſationē.

1 ¶ Ultimo † no. hanc. l. in qua eſt caſꝰ ꝙ vnꝰ tutor pōt eſſe fideiuſſor ꝓ alio. ꝙ intelligit Dy. ſi eſt idoneus et ſoluēdo. alias ſecus. qꝛ hoc eſt in fauorē pupillorū. quod intelligas quantum ad hoc qḋ iudex non poſſit recipere contutorem in fideiuſſorem: ſed ſi recipit paupertas eius non vitiaret. vt. C. de iure do. l. ſi mulier. ꝙ declarabo in. l. paupertas. j. de excu. tu. et eſt ar. opt. iſta. l. qḋ plures accuſati vel inquiſiti vel ſimul cū armis inuenti poſſint inuicem fideiubere.[a]

Si peregre. Tutoribus datis debet per iudicem infra. xxx. dies nuntiari. h. d. Facit. j. ti. ij. l. quidā decedens. §. fi. declara vt in gloſ. tua.

¶ Qui petant tutores vel curatores. Rubrica.

Matris. [b] Matertenetur filijs impuberibus petere tutores et curatores nō adultis. hoc dicit.

1 ☞ Agnati quibꝰ ſpectat ſucceſſio ab inteſtato qḋ hodie ſi non petant tutorem pupillo priuantur ſucceſſione.

2 Diſpoſitio. l. ſciant. C. de legiti. here. qḋ debet ſtricte intelligi et non extendi ad aliud q̄ȝ loquatur. et nu. 12.

3 Mater et auia qḋ non cogantur eſſe tutrices vel curatrices: et ſi non petāt tutores quomodo puniantur. Et an habeant neceſſe petere.

4 Si in teſtamento eſt datus tutor minus ſolenniter imputatur ſuccedentibus ab inteſtato ſi non petunt ipſum confirmari.

5 Qn̄ ſunt duo tutores legitimi ī eodē gradu an vnus excuſetur per alium.

6 Lex noua q̄ȝtūcūq̄ȝ odioſa et penalis dȝ extendi ſm regulam iuris antiq̄.

7 Excluſo primo a ſucceſſione propter negligentiam petendi ſecundus non habet neceſſe petere tutorem.

8 Si pupillo extraneus eſt ſubſtitutus et mater cui primo incumbit neceſſitas petendi tutorem pupillo.

9 Subſtitutus pupillo qn̄ repellatur a ſucceſſione propter non petitum tutorem.

10 Que cauſa ſit iuſta excuſandi ſubſtitutum propter tutorem non petitum.

11 Mater an admittatur qn̄ ſubſtitutꝰ eſt excluſus ꝓpter non petitū tutorē: vel ipſa etiā excludatur.

13 Mater excluditur a ſucceſſione et legitima filij propter ſubſtitutionem pupillarem.

14 In pertinētibus ad tutelam prefertur matri qui dȝ ſuccedere: ſȝ in educatione preferatur mater.

15 Si aliquo caſu mater et ſubſtitutus excludantur: an alij veniant.

Si minores. Pupillis petēdi tutores ſunt a matre: alꝭs priuatur ſucceſſione. et a libertis q̄ alꝭs punientur ⁊ alij agnati vel cognati pn̄t hꝰ facere: ſȝ ſi neglexerint nō punientur. h. d.

1 ¶ Op. † qḋ etiā agnatis q̄ ſperāt ſuccedere iponatur onus petēdi tutores: vt. C. de legiti. her. l. ſciāt. Sol. dicit glo. intellige in agnatis illis q̄bus nō defertur hereditas ab inteſtato. ſi em̄ deferretur tunc punirentur ſicut mater. vt. d. l. ſciāt. et hoc ꝓbatur. j. ad tertul. l. ij. §. q̄d ſi nepotibus. vbi dicit de auia. ita dicit. gl. Iſta ſol. eſt directe cōtra iſtū text. q̄ expreſſe dicit qḋ hec neceſſitas eſt matri ⁊ libertis tm̄ impoſita: nec de iure antiquo reperitur qḋ alijs agnatis imponeretur hec neceſſitas expreſſe nec ꝑ rōnem. rō em̄ quare matri imponitur neceſſitas eſt materna pietas. vt. l. matris. C. e. q̄ ratio ceſſat in alijs agnatis. Non ob. qḋ dr̄ de auia. ideo em̄ auia eſt qꝛ mater fuit. et ideo durat ratione materne pietatis. ⁊ appellatiōe matris ꝯtinetur auia et appellatiōe filiorū ꝯtinentur nepotes in hoc caſu. vt. d. l. ij. §. quid ſi nepotibꝰ. j. ad tertul. et id qḋ dicitur in. l. ſciant. eſt noua lex facta per theodoſium q̄ immutat et corrigit ius antiquū in hoc: ſcȝ qḋ hodie ſit neceſſe agnatis q̄ ſunt ſucceſſuri ab inteſtato

2 ſcdm formā iſtꝰ. l. ⁊ iſta inueſtigatio eſt vtilis † qꝛ cū illa. l. ſit cōtra ius antiquū debet ſtricte intelligi ⁊ nō extendi ad aliud quā ad id quod in eo expreſſum eſt vt. l. precipimus. in fin. C. de appel. qḋ facit ad multa q̄ dicā in. q. diſputata quā. j. ſcribam. ¶ Op. iſta neceſſitas imponitur quando pupillus non habet tutores legitimos. vt hac. l. in princip. ſed ipſe agnatꝰ vel cognatus hodie eſt tutor legitimus qui ſperat habere hereditatem. ergo non habet neceſſe petere tutorem. Dicit Dyn. intelligas hoc quando datus in teſtamento erat remotus. vel excuſatus ita quod nō vocabantur legitimi: ſed locus erat datiuo. vt lege ſi ſub condi. ſupra de teſta. tute. vel eo caſu quo proximior erat inhabilis inhabilitate temporali. vel alijs caſibus in quibus locus eſt datiuo ſecundū Dy. quod no. Sed contra iſtud oppo. de lege ſciant: que loquitur de illo agnato cui incumbebat onus petendi tutorem a tempore mortis defuncti. dicit enim textus. ſciant illi qui vocantur ad hereditatem pupilli ſi mortuo patre intra annum ⁊c. ſed ſi pupillus habuit in teſtamento tutorem qui eſt remotus vel excuſatus non debuit ei peti tutor a tempore mortis. ergo illa cōſtitutio non habet locum: nec debet extendi cum ſit contra ius commune. vt dixi. Reſpondeo teneo opinio. Dyn. quod enim dicitur intra annum a morte teſtatoris ſubaudi et imminentis neceſſitatis hoc probatur in ſimili. in lege

iij. in. §. ſi quis heredis. j. de ſtatu. liberis. ¶ Idem aduerte quod videtur colligi ex verbis Dyn. quod ſi ſucceſſurus ab inteſtato eſt tutor legitimus quod eſt quando non ſubeſt impedimentum: quod eo caſu non impediatur ſi tutorem non petierit. ⁊ ſic videtur quod ſi inuentarium non faciat et adminiſtret. non puniatur illa conſtitutione. Contrarium credo. ſicut determinatum eſt in matre cui. ſ. delata eſt tutela legitima: ſi non adminiſtret legitime: punitur ⁊ no. j. ad tertul. l. ij. § ſi mater. verſicul. quod ſi pater. Cum enim ipſe idem ſit tutor legitimus ad eius curam pertinet facere inuentarium ⁊ legitime adminiſtrare. quod ſi non facit punitur. argumē. j. ad tertu. l. ij. §. idoneos. ⁊. §. ſequen. Nec obſt. quod dicit Dy. quia fateor quod non punitur: quia non petijt: ſed qꝛ non legitime adminiſtrauit. Non obſt. quod hoc nō dicitur in. l. ſciant. vt infra dicam. ¶ Opponi. matri hodie defertur legitima tutela per. l. vt in autentica matri et auie. C. quando mul. tut. offi. fun. ergo ei nō imputatur ſi tutorem non petierit cum pupillus habeat tutricem legitimam. Reſpondet Dy. hic nota-

3 biliter. † quod mater ⁊ auia non coguntur eſſe tutrices: ſed ita demum ſunt ſi volunt: vt. d. auten. matri et auie. ideo cum nullus ſit legitimus remanent iura antiqua incorrecta: quod placet. et per hoc determino text. iſtum qui dicit quod mater tunc tenetur petere tutores quando nō habet tutores legitimos ꝙ hodie non poteſt habere tutores legitimos pupillus matre exiſtēte anteq̄ȝ mater ſit in mora: quia ipſa prefertur omnibus legitimis: vt. d. auten. matri ⁊ auie. punitur ergo mater ſi tutores nō petierit: vel antequam ſit per moram excluſa non renūtiauit. ita quod deueniatur ad legitimum. ⁊ hoc probatur de iure antiquo in. d. l. ij. §. ſi mater. ver. qḋ ſi pater. ſed ſecundum iſta tempora eo caſu quo mater nō poteſt eſſe tutrix legitima excuſatur ſi pupillus hȝ alium legitimū. ⁊ hic expreſſe dicit tex. ⁊ glo. no. C. ad tertul. l. matres. nec puto qḋ matri imputetur ſi non petijt eos cogi adminiſtrare vel facere inuentariū: qꝛ huius cura nō videtur ei iniuncta. Nec obſt. qḋ dicitur in. d. l. ij. §. idoneos. ⁊. § ſeq. qḋ conſtitutio punit matrem ſi pupillis tutores nō petierit: vt. j. l. pri. ⁊. d. l. ij. §. ſi mater. nota quod dicit petierit: quod eſt futurū vel preteritū ſubiunctiui. ⁊ ſic dȝ intelligi cū effectu: vt. l. j. in fi. ſ. qḋ quiſq̄ȝ iur. vn̄ in petitione ab ea requiritur plenū offm̄. vt. d. §. idoneos. hoc eſt qḋ petat cū effectu: vt dixi. ⁊ ita loquitur glo. in. d. l. matris C. e. ſed qn̄ legitimus ſubeſt nulla neceſſitas imponitur ſibi aliquo iure: ergo nō dȝ puniri. Nō ob. qḋ no. glo. in. d. ver. qḋ ſi pater. in. l. ij. j. ad tertul. qꝛ ibi loq̄tur qn̄ locꝰ nō erat legitimo ꝓpter voluntatē defuncti q̄ voluit matrē adminiſtrare tutelā legitimā. ⁊ ſic

a intellige qḋ ibi nō erat legitimus. Itē[a] dicerem hodie in alia muliere que ſuccederet ab inteſtato vt nō puniatur per. l. ſciant: ſi pupillus hȝ tutorē legitimū ſȝ nō adminiſtraret: qꝛ nulla. l. reperitur. nā. l. ſciant imponit neceſſitatē qḋ faciat ei dari tutorē. qn̄ vero. l. facit eū nō loquitur: ⁊ idē dicerē in ſubſtituto pupillariter.

4 ¶ Quero † quid ſi in teſtō eſt datus tutor minus ſolenniter. Rn̄deo imputetur eis niſi petāt confir-

5 mari: vt. l. credendū. in prin. j. eo. ¶ Quero † quid ſi ſunt duo legitimi eiuſdē gradꝰ: an vnus excuſetur ꝑ aliū. Rn̄deo ſi quidē vnus gerat: ⁊ legitime: alius excuſatur. ar. l. credendū. ij. rn̄. j. eo. ſed ſi vterq̄ȝ negligat vterq̄ȝ punitur per. l. ſi maritus. in prin. j. de adul. Sed ſi dicas qūo hoc cū. l. ſciāt loquatur in eo caſu quo nō ſunt tutores legitimi: ergo nō dȝ extendi ad iſtuȝ

6 caſum. Rn̄deo † lex noua quantūcunq̄ȝ odioſa ⁊ penalis dȝ extēdi ſcdm regulā iuris antiqui: vt no. in. l. qḋ vero. ſ. de legi. ſed. l. antiqua cautū eſt ꝙ ſi ille cui incūbit hec neceſſitas hoc faciēdi negligat puniatur: vt. d. l. ij. §. idoneos. circa fi. §. ergo ⁊c. ſed qn̄ eſt alꝰ legitimꝰ nō ipſe tūc hec neceſſitas ſibi nullo iure imponitur.

7 ¶ Quero † primo excluſo a ſucceſſione ꝓpter negligentiā: an ſcdo incūbit neceſſitas petendi tutorē. Bl. hic in fi. dicit qḋ nō. Idē no. in. l. nepotibꝰ. C. e. ⁊. d. l. ſciāt qḋ eſt verū: vt declarabo in. q. diſputata quam. j. ponā in tertio puncto.

8 ¶ Quero † quid ſi eſt ſubſtitutus extraneus ⁊ mater: cui primo neceſſitas incūbit. Circa hoc diſputaui vnā. q. quā hic inſero de verbo ad verbū q̄ talis eſt. Pupillus cui erat extraneꝰ pupillꝛ ſubſtitutus: deceſſit poſt annū a morte pr̄is: nullo ei exiſtēte vel petito tutore a ſubſtituto: vel matre: q̄ritur an illiꝰ hereditas deferatur ſubſtituto vel matri vel neutri. ¶ Et primo videamus de ꝑſona ſubſtituti: et qḋ nō admittatur. videtur caſus. C. de legiti. here. l. ſciant. ⁊ ꝓ iſta parte cōtra euȝ nō eſt aliud allegādum. ¶ Cōtra qḋ ipſe extraneus ſubſtitutꝰ admittatur. Primo probatur: qꝛ vr̄ caſus. j. de excu. tu. l. amiciſſimos. in prin. vbi propter tutelā nō adminiſtratā nō repellitur ab hr̄ditate ſibi delata ex ſubſtōne. facit eo. ti. l. tutor petitus. § j. ⁊ caſus videtur in. l. credendū. §. ſi vero maritus. j. eo. vbi ꝓpter nō petitū tutoreȝ nō perditur id qḋ venit iudicio defuncti. Secundo ſic: ille cui incūbit onus petendi tutores tunc tenetur qn̄ nullꝰ eſt cui tutela legitima deferatur vt no. C. ad tertul. l. matres. ſed hic mater eſt que oēm legitimum excludit ſeu precedit: vt in auten. matri ⁊ auie. et in corpore vnde ſumitur: ergo ſubſtitus excuſatur ſi nō petijt tutores. Tertio ſic: qn̄ ſunt due cauſe quaruȝ vna eſt naturalis: alia accidentalis: naturalis prefertur: vt. ſ. de tutel. l. q̄ habet. in princi. ⁊ de liber. ⁊ poſthu. l. filio quē. in princip. ſed hic eſt mater cui incūbit onus petendi tutorem ex cauſa naturali: qꝛ materna pietas facit eā ad hoc teneri: vt. C. e. l. matris. et. l. fin. itē eſt ſubſtitutꝰ cui incumbit

☞ Andreas Pomate.

a ¶ Idem. vide anch. conſi. iiij. in j. colum.

onus petẽdi tutorẽ per accidẽs;quia ſubſtitut⁹;vt.d.l. ſciãt. ergo mater ei añponit.nõ põt ergo ſubſtituto imputari negligẽtia donec eũ p̃cedit mater:vt.l.fi.C.qui admit. ad bo. poſ. et de ſucceſ.edi.l.j.in pñc.cũ ſi. Quarto ſic[a] nõ tenet facere quis id qđ factũ nõ releuaret aliquid:vt.ſ.ſi qs in ius vo.nõ ie.l.ij.in fin.⁊ de arbi.l.arbiter calendis.⁊ vt leg.no.ca.l. hec ſtipulatio.§.diu⁹.cũ ſi.ſꝫ ſi ſubſtitut⁹ petijſſet tutorẽ non releuaret aliqd qꝛ mater in petẽdo p̃fertur adeo qđ iudex dꝫ dare eũ quẽ petit ipſa.vt in auten. de nup.§.ſi qs aũt tutelã.⁊ gloſ: hoc tꝫ in.l.ſi qs ſub cõditione.ſ.de teſta. tut. ¶ Scđo videamus de matre et quo iure repellit a ſucceſſiõe ſi nõ petijt tutorẽ. Sunt caſus multarum.ll. ĩ.ad tert l.ij.§.ſi mater.C.illo tit.l.matres.⁊ qui petant tutores.l.ij.⁊.l.fi. et inſti.ad tertul.§.pe. ¶ Ecõtra quod mater admittatur ad hereditatẽ probatur primo ſic. tutor teſtamẽtarius prefert matri:vt in aut. matri ⁊ auie. et in corpore vnde ſumit: ergo eadẽ rõne ſubſtitut⁹ cui incũbit onus petendi tutorẽ in petẽdo prefert matri: cũ a teſtatore ſit ſubſtitutus. non eſt ergo imputandũ matri ſi nõ petijt:qꝛ nec ad petendũ fuiſſet admiſſa. Secũdo ſic.tũc matri imputat ſi nõ petijt tutorẽ filijs qñ ipſa habet ius ſuccedendi ⁊ nullo iure eſt priuata: vt.ĩ. ad tertu.l.ij.§.ſi mater.cũ ſi.⁊ ideo dicunt leges qđ eis quorũ cauſa ſuccedendi nõ eſt prima ⁊ potior in ſuccedendo nõ imputatur ſi tutorẽ nõ petierunt:vt.l.ij.§.fin.ad tertul.⁊. C. qui pe.tuto.l.nepotibus.⁊ not.C. de legi. here.l.ſciant.ſed in propoſito in ſuccedẽdo cauſa ſubſtituti pupillariter eſt pria ⁊ potior: ergo matri nõ imputatur ſi tutorem nõ petijt. Tertio ſic. tũc matri imputat ſi tutorẽ nõ petijt filijs ſcꝫ qñ filij deceſſerunt inteſtati. vt.ĩ.ad tertul.l.ij.§.ſi mater, ibi inteſtatorũ filiorũ ⁊c.⁊.ĩ.eo.l. credendũ. vbi ſimiliter dicit inteſtatorũ filiorũ ſed qñ pupillus hꝫ ſubſtitutũ pupillariter non põt dici inteſtat⁹;ergo ⁊c. videtur ergo in dictis.ll.caſus p matre;cũ nullo alio modo pupillus poſſit eſſe teſtat⁹;niſi habendo ſubſtitutũ:et tunc eo caſu lex non grauat matrem in petendo tutorẽ. Quarto ſic: quando filius deceſſit pubes matri non imputatur ſi tutorẽ non petijt.ratio qꝛ tunc filius ipſe potuit ſibi prouidere teſtando vel petendo curatorem.vt.C.ad tertul.l.matres ⁊.C.qui pe.tu.l.matris.in fi. Sed iſta eadem

☙ Andreas Pomate.
a ¶ Quarto ſic. vide Fel.in.c.ex tranſmiſſa. in.iij.colũ. ver. limita tñ.de p̃ſcr.

ratio eſt in caſu propoſito: quia prouidit filio pater teſtando ⁊ etiam dando ſibi perſonam que petat tutorem.ergo nõ eſt quid matri imputetur. ¶ Quod neutri deferatur probatur primo. quando pluribus incumbit onus petendi tutorem pupillo.ſi vterqꝫ negligit vnus non excuſatur propter alium ſed ambo puniuntur vt patet in matre ⁊ liberto vt hac. l.et.C. qui pe.tuto.l.ij. ita in propoſito ſubſtitutus non excuſatur propter matrem ⁊ ſic tanq̃ negligens non poteſt ſuccedere per.l.ſciant.C.de legi.hered. Item mater nõ excuſatur propter ſubſtitutum ⁊ ſic etiam ab hereditate excluditur ipſa per dicta iura. Secũdo ſic.regulariter quando plures tenentur ad dandum aliquid vel faciendum vnus propter alium nõ excuſatur imo non prohibet omnes in penam cõſtitui;vt.ĩ.de verb.oblig.l.ij.§.j.⁊.§.fi.⁊.l.ea.§.cato. et de duobus reis.l.fina.ita in propoſito nec mater propter ſubſtitutum nec ſubſtitutus propter matrẽ excuſatur ſed vterqꝫ cadit in penam et ſic ſucceſſione priuatur. Tertio ſic.quando pluribus incumbit on⁹ faciendi aliquid:licet ſint talis conditionis qđ vnus alteri preferatur tamẽ donec vnus preoccupet ambo dicuntur ſimul teneri argu.ff.de adulte.l.ſi maritus preuenerit.in principio.vbi videtur caſus.q.noſtre.licet ergo in petendo tutorem mater preferatur ſubſtituto ⁊ ſubſtitutus matri: tamen quilibet eſt in mora donec ad iudicium prouocetur.⁊ ſic vterqꝫ excluditur ⁊ alij ſuccedent. Quarto ſic. quando filius deceſſit impubes matri incumbit onus petendi tutorem filio iure quodam naturali propter maternaꝫ pietatem:vt.C.eo.l.matris.et.l.fin.⁊ ibi not. ſed hec pietas materna non tollitur licet filius habeat ſubſtitutũ.durat ergo ratio legis.⁊ ſic lex. ¶ Item ſubſtituto incumbit onus petendi tutorem propter ſpẽ ſucceſſionis:que ſpes durat etiam ſi ſit mater: quod apparet:cum ergo ratio legis duret in vtroqꝫ videtur quod vterqꝫ excludatur ⁊ alij ſuccedant. Solut. in queſtio.predicta primo videndum eſt de perſona
9 ſubſtituti. ¶ Circa † que dico quod ſi quidem quis vellet eum repellere:quia cum tutor eſſet teſtamentarius vel legitimus vel datiuus et ſe excuſat: non poteſt:vt.ĩ.de excu.tuto.l.amiciſſimos.in princip.et l.tutor petitus.eo titu.in.§.j.⁊ iſte caſus nõ pertinet ad queſtio.noſtram. Si vero vult quis ſubſtitutum a ſubſtitutione repellere quia pupillo non habenti tutorem non petijt:⁊ tunc aut propter hoc vult quis ſubſtitutum repellere a ſubſtitutione fideicommiſſaria;et non poteſt;quia illud conſequitur vt ex bonis teſtatoris non pupilli:vt.ĩ.eodem.l.credendum.§.ſi vero maritus,et ita intelligunt doctores in dicta.l. ſciant.C.de legi.here. Aut quis vult repellere ſubſtitutum a ſubſtitutione directa pupillari: et tunc excluditur ſi infra annum ceſſauit: vt dicta.l. ſciant. et hoc not.quod intelligo niſi excuſetur ex aliqua iuſta cauſa;vt diximus in matre.ĩ.ad tertullia.l.ij.§. ſi mater.et.§.ſequenti.quod nota. C. ad tertul. l. matres.
10 ¶ Item † intelligo iuſtam cauſam eſſe ſi ſubſtitut⁹ ignoraret ſe ſubſtitutum;vt.C.qui pe.tu.l.cum a matribus.⁊ argumen.ĩ.ad tertu.l.ij.§.ſi mater.ver.ſed ſi forte abſens.vbi propter abſentiam mater excuſatur:eodem modo propter ignorantiaꝫ facti.facit de iur.⁊ fact.ignoran.l.prima.⁊ quis ordo in bo.poſſeſ.

ſer.l.ij.in prin.nec excuſatur ſubſtitutus. ideo q̃a pupillus matrem habet.vt oſtenditur. ſ. Reſpondeo nunc rationib⁹ predictis factis pro hac parte ad excuſandum ſubſtitutum. Non ob.l.amiciſſimos.et.l. tutor petitus de excu.tut.et.l.credendũ. vt.ſ.patet. Non ob.ſecunda ratio que dicit ſubſtitutum excuſari:quia mater eſt cui legitima tutela defertur: qꝛ illa non eſt nec cogitur.ſed ei permittitur ſi vult. vñ propter eam non excuſatur ſubſtitutus quin petere debeat.ita determinat Dy.hic.quod verum eſt. nõ eñ. ſpes eius qui poteſt eſſe excuſat aliquem a petendo tutorem interim.ſufficit enim ꝙ tunc non habeat defenſores:vt hac.l. Non ob.tertia ratio.ſ.quod cauſa naturalis prefertur cauſe accidentali:quia illud verũ qñ effectus illarum cauſarũ ſe nõ cõpatiuntur ad inuicem:ſecus qñ ſe cõpatiuntur et vna cõcurrit cum alia:qđ patet per omnia iura in quibus cõcurrit obligatio naturalis et ciuilis:ita in ꝓpoſito nil impedit quin mater teneatur petere:et etiam ſubſtitutus ſicut tenetur mater et libertus:vt hac.l. Non ob.quarta ratio:ſcꝫ qđ ſi ſubſtitutus peteret nil releuaret cũ iudex debeat dare petitũ a matre:quia illud non eſt verum ſꝫm opi.multorũ:vt dixi in.l.ſi quis ſub cõditione.ſ.de teſta.tute. Sed poſito ꝙ illud eſſet verũ: tamen propter hoc ſubſtitutus non excuſatur: qꝛ interim donec mater tacet ſubſtitutus dicit eſſe in mora;et ei currit tẽpus lꝫ mater veniens preferatur: vt ĩ.de adul.l.ſi maritus preuenerit.in pñ.qui caſus eſt
11 no.ad hoc. ¶ Secundo † videndum eſt excluſo ſubſtituto an mater admittatur:an vero ipſa etiam excludatur:quia tutorem non petijt.⁊ loquor de matre maiore.xxv.annis que nullam excuſationem habet de illis que ponuntur in.d.l.ij.§.ſi mater.ĩ.ad tertul. et quod no.C.ad tertull.l.matris.ſolum ergo hic eſt inueſtigandũ:an iuſta cauſa ſit excuſandi matrem: quia pupillus habet ſubſtitutũ. Et ad hoc videndũ premitto quod de iure digeſtorum neceſſitas petendi tutores incũbebat ſolum matri et libertis. et nullus alius propter non petitum tutorem priuabatur hereditate niſi mater et auia:vt expreſſe dicit tex.h̃. et.ĩ.ad tertul.l.ij.§.ſi mater.ver.filijs autem. per iura vero.C.fuit introductum:vt hec neceſſitas imponatur venientibus ab inteſtato et ſubſtituto al's priuentur hereditate:vt.C.de legi.heredi.l.ſciant. licet gloſſ.in dicta.l.ſecunda.qui pe.tut.videatur velle intelligere iſtum textum.vt non contradicat. l. ſciant. Sed veritas eſt quod dixi ſcilicet quod olim alij a libertis matre et auia non tenebantur petere tutores:vt hic expreſſe dicit text.nec ratio que hic habebat locum in matre habebat locum in alijs venientibus ab inteſtato. nam ratio eſt materna pietas; vt C.eodem l.matris.et.l.fina.et ibi not.que ratio ha=
12 bet locum in matre et auia non in alijs. ¶ † Ex hoc concludo quod cum dicta.l.ſciant.corrigat iura an=
* tiqua in hoc:et ſic eſt cõtra ius commune. debet ſtricte intelligi vt non extẽdatur vltra id quod in dicta l.expreſſum eſt;vt dicit text. C. de appella.l. precipimus.in fi.et de legi.l.quod vero.⁊.l.in his. ¶ Sciendum eſt quod etiam matri imponitur neceſſitas petendi tutorem confeſtim.i. cum primum poterit ita quod annum non tranſcendat:vt.ĩ.ad tertul.l. ij. §. confeſtim.ſed alijs ſuccedẽtibus ab inteſtato ⁊ etiã

ſubſtituto datur annus in.d.l.ſciant. licet quidam doct. moder. dicant qđ l.ſciãt.debet intelligi vt loquatur de anno ſecundum formam dicti. §.confeſtim. ſcilicet quod ſtatim teneatur cum poteſt:licet annum nõ poſſit trãſcendere.pro quibus facit tex.dicte.l. ſciant.cum dicit ſꝫm.l.non petierit intra annum ⁊c. Ex eo enim[a] quod dicit ſꝫm.l.videtur ſe referre ad dictum §.confeſtim. ſed hoc non eſt bene dictum.nam illud quod dicitur ſecũdũ l.refertur ad verbum petierit. Eſt ergo ſenſus talis ſꝫm.l. hoc eſt ſꝫm modum legitimum ⁊ permiſſum eis in petẽdo tutores:et ſic ſe refert ad hãc l. Mutatur ergo iſta.l.in hoc. qꝛ olim petebant ſi volebant ex permiſſiõe l.hodie imponitur neceſſitas:vt ſi nõ fecerunt quod dicta.l. eis permittit perdant hereditatem. Item ſtatuitur eis tempus quod hoc faciant[b] intra annum:nec eſt mirum ſi mater aſtringitur plus q̃ꝫ alij venientes ab inteſtato:quia in ea eſt duplex ratio: ſcꝫ materna pietas. Item ſpes ſuccedendi. Sed in venientib⁹ ab inteſtato:⁊ ſubſtituto:eſt ſola ſpes ſuccedẽdi. Et iſta interpretatio tanq̃ benignior admittenda eſt:vt.l. benigni⁹. ſ.de legi.maxime cũ.d.l.ſciant.ſit cõtra ius commune et etiam penalis. ¶ His premiſſis dico matrem non teneri ſi non petit tutorem filio intra totum illud tẽpus intra qđ ſubſtitutus poteſt petere.qđ ſic probo. Cer=
13 tum eſt † ꝙ mater excluditur a ſucceſſione filij:⁊ a legitima ꝓpter ſubſtitutionem pupillarem:vt.C.de impu.et ali.ſubſti.l.precibus.et.ſ.de inoffi.teſta.l.papi.§.ſed nec impuberis. ⁊ extra de teſta.c.ſi pater. lib.vj. Sed ei qui excluditur ꝓpter teſtamentũ debita portiõe ſibi licitũ eſt omittendo facere qđ poteſt: vt ille inteſtat⁹ decedat:nec videtur dolo nec culpa facere:ſed iuſte dꝫ facere;⁊ ab omni pena excuſatur.⁊ iſtud eſt multũ approbatũ per iuriſcõſultos:vt.ĩ.de leg.ij. l.cũ pater.§.titio. ⁊ ſi quis omiſ.cau. teſt.l. excuſatus.⁊.l.quia autem.§.nõ ſimpliciter.⁊ ibi no.⁊.§.ſi patron⁹;et de inoffi.teſt.l.papi.§.quarta.⁊ etiaꝫ ꝓpter factũ patris poteſt omitti hereditas ex teſtamẽto impuberis. vt ſic impubes decedat inteſtatus:vt.ĩ. de acq̃r.here.l.iulia.al's incipit: ſi pupillus.licitum eſt ergo matri intra illud tẽpus quod datur ſubſtituto ad petendum tutores tacere:vt ſic ſubſtituti excludantur a ſucceſſione:⁊ pupillus inteſtatus decedat. Si eñ di=

* Pro intel. l. ſciant. C. de leg.heredi. q̃ debet ſtricte intelligi et non extendi ad aliud qđ loquat eius diſpoſitio.
☙ Andreas Pomate.
a ¶ Ex coeñ. Vide ad hoc panor.ꝯſi.xc. in.ij.col. et ſeq.ĩ.ij.dubio ĩ.ij. volu.
b ¶ Qđ hoc faciãt. Sꝫ qđ idẽ ſit ĩ alijs qđ in matre tenet Bar. ĩ d.§. confeſtim. et in d.l.ſciãt.et ſic eſt ꝯtra ius. ⁊ de h̃ p Bal. in d.aut.matres. C. ad tertul.

ceres matrem intra illud tempus de=
bere petere tutores iam ꝑueniret ſub
ſtitutum:et ſic propter tutorē nō peti
tum nō excludetur a ſucceſſione: vt.ī.
ad tertul.l.ij.§.ſi mater.ver.ſed ſi for=
te abſens.qḋ eſſet abſurdū et contra
rationē precedentē:non enim tenetur
ſubſtitutionē conſeruare ſed magis
īfirmare. ad hoc faciant oēs ratio=
nes.ſ.facte de matre.ſ; ſi mater eſſet
inſtituta in tabulis pupillaribus in le
gitima ſua:tūc ceſſaret ratio predicta
vt.d.l.excuſatus.et.l.quia aūt.§.ſi pa
tronus.ī.ſi quis omiſ.cau.teſta. Pre=
terea ſi ponimus ſubſtitutū eſſe talis
cōditionis qḋ impoſſibile ſit eum ex=
cludi ꝑpter ceſſationē predictā: vt ſi
ſubſtitutus eſt minor nec eſt poſſibile
eum effici maiorem infra pupillarem
etatem eius cui facta eſt ſubſtitutio:
tūc eīn in matre ceſſat ratio predicta:
et ſi ceſſauit petere tutorem:priuatur
hereditate pupilli ſi quoquo modo
ad eam deuolueretur ſubſtituto mor
tuo vel repudiāte per dictā.l.ij.ſi ma=
ter.ī.ad tertul.et hic.et.C.eo.ti.l. ma=
tris.cū ſimilib⁹.nec excuſatur mater
propter ſubſtitutū. hoc enim nulla.l.
cauetur:l; enim ſit ſubſtitutus adhuc
ſubeſt materna pietas que facit eam
teneri:vt probatur.ſ. vt allegationi= a
bus pro tertia parte factis. Nec ob.
ratiōes facte.ſ.ad excuſandū matrē.
Non enim obſtat prima ratio que di=
cit qḋ ſubſtitutus in petitione debet
preferri.ideo mater deb; excuſari: qa
poſito qḋ eſſet verum ſubſtitutū pre=
ferri:tamen interim dum ambo negli
gunt vtriq; imputatur negligentia:vt
l.ſi marit⁹ ꝑuenerit.in prin.ī.de adul.
Sed an ſubſtitutus preferatur po=
teſt eſſe dubium. Pone matrem ꝛ ſub
ſtitutū cōcurrere in petitione tutorū:
et petunt diuerſos quid faciet iudex.
Reſpon.non tenetur ſequi conſilium
matris nec ſubſtituti:vt.ī.eo.l.fi.ꝛ di
xi plene in.l.ſi quis ſub cōditione.de
teſtamen.tutel. ſed ſi vult non puto b
eum errare ſi preferat ſubſtitutum.
14 nam† in his que pertinent ad tutelā
prefertur his que ſperat ſuccedere: li
cet in educatione preferatur mater:
vt.C.vbi pupilli educari deb.l.fina.et
ibi no.per glo.non ob.ratio ſecunda:
quia illa ratio non procedit in matre.
nā etiā ſi non ſperat ſuccedere:mater
na pietas facit eam teneri ad peten=
dum tutorem:vt dictum eſt. Non ob
ſtat ratio tertia:quia dicte leges im=
ponunt matribus neceſſitatem petē=
di tutores filijs ſimpliciter. S; tamē c
priuant eas ſucceſſione filiorum inte

a ℂ Mater ꝛ auia. vide Bal. in d.aut.matres. C.ad tertul.

b ℂ Cauſis ſeꝑatis. vide bart. in cōſi.incip. andre.condidit.

c ℂ Prim⁹ excludiť. cōtrariū t; Bart. in.l. nepotibus C. qui pe. tut.et vide qḋ no.in.l. quid ergo. §.ſ. de iſa.

ſtatorum.vnde ſufficit ad priuandam eam quod tē
pore quo mater vult ſuccedere filius reperiatur inte
ſtatus:et ſic fateor qḋ de iure antiquo ſi mater eſſet
ſubſtituta non priuaretur illa ſucceſſione:quia filius
non eſt inteſtatus: ſed hodie priuatur per.l.ſciant.
Non obſt.quarta ratio:quia licet teſtator prouide=
rit filio de herede non tamē prouidit de tutore: nec
de eo qui peteret tutorem directo:licet lex ipſi ſubſti
tuto neceſſitatem imponit petendi tutorem. ℂ Ter
15 tio† eſt videndum an aliquo caſu excludatur mater
et ſubſtitutus ꝛ veniant alij. Et conſtat quod poſſi=
bile eſt ſubſtitutum excludi:quia non petit tutorem:
matrem vero morte vel repudiatione. Item econ=
tra matrem excludi propter tutorem non petitum:
ſubſtitutum repudiatione vel morte:tunc ſine dubio
veniunt alij.dubium vero eſt an ſubſtitutus vel ma
ter poſſint excludi propter non petitum tutorē.que
dubietas deſcendit ex eo quod lex videtur velle qḋ
primo excluſo propter non petitum tutorem ꝙ non
excludantur ſequentes:vt.l.ij.in fi.ad tertul.et no.C.
qui pet.tu.l.nepotibus.et dicta.l.ſciant.de legi. he=
redi.et hac.l.ſiue ergo mater excludatur primo: nō
debet poſtea excludi ſubſtitutus:ſiue econtra:ſi pri
mo excludatur ſubſtitutus:nō debet poſtea mater
excludi. Sed ad hoc dicē dum eſt quod alias de iu
re antiquo alijs a matre et auia non imponebatur
neceſſitas petendi tutores:vt dictum eſt.ideo ma=
tre excluſa ſequentes agnati non poterant excludi
propter negligentiam.ita loquitur.l.ſecunda. in fi=
ne.infra ad tertul.et gloſſ.ſupra allega. Sed ſi eſſet
a mater et auia[a] cum vtriq; imponatur neceſſitas pe
tendi tutores puto ambas poſſe excludi propter ne
gligentiam per rationes ſuperius factas pro tertia
parte lex enim neceſſitatem imponit auie: nec di=
ſtinguit vtrum pupillus habeat matrem vel nō:cre
do tamen qḋ prius matrem debeat expectare: nec
debeat auia matrem precipua feſtinatione preueni
re:vt infra de iure fiſci. lege edicto.§.cum ante.et
C.de his quibus vt indign.lege ſororem. ꝛ quod ibi
nota.et.C.qui admitta.ad bonorum poſſeſſio. lege
finali. Nec obſtat infra de adulter. lege ſi maritus
preuenerit.et quod ſupra dictum eſt. Reſpond. ad
illam.nam mater et auia vocantur ex eadem cau=
ſa propter pietatem maternam: que cauſa reſpicit
matrem per prius et auiam per poſterius: et illo
ordine incumbit eis onus petendi tutorem:ſed ma
ter et ſubſtitutus vocantur ex duabus cauſis ſepa
b ratis[b] quarum quelibet ſe habet ad quemlibet per
prius:et eis ſimul incumbit onus petendi tutorem
per prius:matri ratione materne pietatis:ſubſtitu
to ratione ſperate ſucceſſionis. ſimile in dicta lege
ſi maritus preuenerit.prouocatur eīn pater ad do=
lorem ratione paternitatis: maritus ratione mari=
talis affectionis.licet enim iſta ratio ſit magis intē
ſa.vt lege ſecunda.in fine.infra de adul. non tamen
eſt per modū prioris.ꝛ ideo cōcurrunt et ſimul cur
rit tēpus de iure antiquo. De iure vero.C.per leges
ſciant. dico quod illa pena imponitur ſolum illis
quorum eſt prima ſpes ſucceſſionis patre mortuo:
vt ex text.illius.l.manifeſte colligitur. Si ergo pri
c mus excluditur[c] propter non petitum tutorē alius
ad quem incipit pertinere ſpes ſucceſſionis non pri

uabitur ea ſi tutorem nō petijt:quia.l.illa hoc nō di
cit.nec d; extendi cū ſit cōtra ius cōe.vt.ſ.in.ſ. pun
cto oſtēſum eſt.ꝛ ſic gl.in.d.l.ſciant. bene loquitur.
ℂ Nūc ad ꝑpoſitū dico qḋ poſſibile eſt ſubſtitutū
et matrē ſimul excludi propter non petitū tutorem:
vt ſi eſt ſubſtitutus:ꝛ matri in tabulis pupillaribus
eſt relicta legitima vt dictū eſt in ſcḋo puncto. Itē
ſi ſubſtitutus eſt excluſus primo propter nō petitū
tutorem: ꝛ tunc incipit currere tempus matri.ceſſat
enim cauſa propter quam excuſabatur. matri enim
omni tēpore quo fili⁹ eget tutore imponitur neceſſi
tas.hoc eſt ſiue tēpore mortis ſiue poſtea. ideo le=
ges vulgares ad hoc allegate dicūt matrem puni=
ri ſi priorib⁹ reiectis alios nō petierit. Sed ſi pone
res matrem primo excludi ꝑpter nō petitum tuto=
rem:quia primo ei incūberet onus:tunc impoſſibile
eſt ſubſtitutum excludi. Exemplū:pupillo eſt ſubſti
tuta mater primo loco:extraneus ſcḋo loco: tunc ſi
mater excluderetur propter nō petitū tutorem non
excluderetur ſubſtitutus poſtea quia mortuo patre
pupilli prima ſpes ſucceſſionis non erat talis ſubſti
tuti.ꝛ ſic ad eum nō porrigitur.vt.d.l.ſciant. Diſpu
tata fuit hec.q.per me in ciuitate Peruſij an.domi=
ni.M.ccclx.

d

Iuus ſeuerus.

a **Si quidem.** [a] Qui litigaturus eſt cum pu
pillo nō debet ipſe petere tu
torem:ſed alijs nuntiare quibus negligentibus iu=
dici debet referri. h.d. ℂ Nota ibi hoc ipſum ꝛc.
Quod debet iudici notum hoc fieri quō illi qui pre
feruntur in iure petendi hoc negligunt.dixi tibi ple
ne in.l.tutor ſi fuerit petitus.ſ.ti.ſ.ver. ſed tūc que=
ro quid ſi iudici.in.iij.col.

1 ☞ Ubi minor poteſt per ſe ſtare in iudicio poteſt
procuratorem conſtituere.

b **Curatores.** [b] Minores petunt ſibi curato=
res per ſe vel per ꝑcuratorez.
h.d. ℂ Quero qualiter conſtituatur iſte procurator
c a minore. Glo.variant. Iſta eſt[c] †veritas. vbicūq;
1 minor habet legitimam perſonaz ſtandi in iudicio
per ſe poteſt cōſtituere procuratorez:nec requiritur
curator vel tutor.ita loquitur iſte text.facit.ī.de in=
iur.l.ſed ſi vnius.§.idē ait.et.ī.de manumiſſis vin=
di.l.etiam.§.abſens.et.ī.rem ratam hab.l.iij.§.pe.
et qḋ ibi notatur.ꝛ per Inno.extra de reſti.ſpo.c.ex
parte. ℂ Quero an alius poſſit petere pro minore
cauendo de rato. Reſpondeo. ſic.vt.l.mutus. §. is
qui.ſ.de procurato.

Curatorem. Tutor nō poteſt
petere curatorez
pupillo:ꝛ qui legitime nō petierit tuto e
rem pro non legitimo habetur.hoc di
cit:et breuiter.

Qui qualitercūq;. Remotus a tute=
la non teneť aliuz
petere.hoc dicit.

Decreto. Not.ꝙ priores poſſūt dare f
aliquem iudicē tutorem.hoc
dicit.

1 ☞ An valeat tutoris datio facta a iudice ſine in=
quiſitione.

a ℂ Si quidem.ibi in tex.ipſe quidem nō petit ꝛc. ex
ſic no.in materia huius ti.ꝙ quilibet poteſt petere
dari tutorem pupillo etiam ſi tutor talis dari nō po
teſt.l.iij.et ibi Bal.C.de nego.geſt.

b ℂ Curatores.no.qḋ illis caſibus quibus poteſt tu
tor eſſe ī iudicio pōt cōſtituere ꝑcuratorē ꝑ ſe ſolū et qui ſint illi caſus vide ꝑ gl.ꝛ Inno.in.c. ex parte. el.ſ. de appel.ꝛ no.in.l.ſ.in prin.C. qui le.per.ꝛ ad de tex.ī. c. fi. de iudi. in.vi.ꝑ bar to.in.l. ne q;.C.de ꝑcu.ꝛ ī.l. inuit⁹.§.his q.ꝛ ibi gl.ꝛ guil.e.ti.ꝛ Bal.in.l. etiā.ḋ ma. vindi. per Inn. in. c. cū.i.ꝛ.a.ḋ re iud. per moder. in c.intelleximus.ḋ iu.

d **Credendum.** [d] Mater q̄ tutorem nō pe=
tijt cōfirmari vel in locuz
excuſati alium dari cū alius nō ſuper
eſſet perdit ſucceſſionē filij: nō id qḋ
ei debetur ex teſtō mariti:nec ſibi im
putatur ſi vt ſuſpectū nō petijt remo
ueri.h.d.in prin.ſcḋm reſpōſuz decla
ra per ea q̄ dixi.ſ.l.ij. ℂ Oppon.ad
e ver.[c] ſi vero maritus. C. ad tertul.l.
omnem.ꝛ de legi.here.l.ſciāt. gl. ſol.
veritas eſt quicquid matri debeť: vt
ab ipſo pupillo iſtud perdiť. ſed hic
fideicōmiſſum debebať vt ex bonis
mariti:ideo nō perdit:quia circa bo
na mariti mater non deliquit ſm Ia
co.de are.ꝛ Pe.ꝛ no.per Cyn̄. in.d.l.
ſciant.examina vt in queſtione diſpu
tata.ſ.eo.l.ſecunda.in primo pūcto
1 ℂ Venio† ad finem et quero: mater
f petijt tutorem filio:quez iudex dedit
ſine inquiſitione an valeat[f]. Videtur
qḋ non.dicitur enim hic quod datus
a matre non confirmatur ſine inquiſi
tione. Contrarium eſt verum: licet
enim iudici cum inquiſitione et ſine
dare tutorez.vt lege qui habet.§.pe
nultimo.ſupra de tutel. Non ob. iſte
text.quia quando mater petijt tuto=
rem dari in teſtamento filio: tunc
iſte non confirmabitur ſine inquiſi=
tione:ad hoc vt habeat vim tutoris c
confirmati:qui prefertur alijs legiti=
mis et datiuis.vt dixi in lege prima.
ſupra de confirmatio.tuto.ſed ſi ma=

Andreas Pomate.

ℂ Iſta eſt vide are. ī l.ſ.§. pupillus.in prin. ff.de acq̄r. poſ.

d ℂ Credendum.et vide Bar.in cōſi.incip.teſtamē=
tum ſit nullum.vbi loquitur de venientibus ab in=
teſt.vtrum perdant ſucceſſorem per negligentiā ma
tris et eſt tertium conſilium ſcḋm ordinem lib.mei.
Andre.barba.

Andre.Poma. ℂ Credendum.vide ad hunc tex.
Ro.conſi.cclxvij.

e ℂ Opp.ad ver.ꝛ hanc gl.in verſi.tu dic aliter pro
no.alle.Oldr.in conſi.xcix.ꝛ eſt in ſimili alia glo.in
l.precibus.in verſi.fideicōmiſ.quas damnaui in.d.
l.precibus in.ix.col.C.de impu.ꝛ in.l.centurio.in.ix.
char.poſt Bar.ī.de vulg.ꝛ pup.per illum tex. ꝛ per
tex.in.c.ſi pater.de teſt.ti.lib.vi.

f ℂ An valeat. An valeat ſemper tutele datio ſine
inquiſitione.vide legem ſecundam.C.de confirma=
tio.tu.et vide quod no.in.l.prima.C.de tu.qui non
ſatiſdedit.

ter petijt tutoꝛez ſimpliciter.⁊ iudex cõfirmat ſine inquiſitione vt ſit tãq̃ ſimplex datiuus: licet ei.⁊ poſſet etiã abſq; matris petitione facere.ita intelligit gloſ.

De adminiſtratione ⁊ periculo tutoꝛum ⁊ curatoꝛum. Rubꝛica.

Continuatio eſt de ſe manifeſta.

1 Tutoꝛ an cogaẗ adminiſtrare.
2 Tutoꝛ vt adminiſtret qualiter cogendus ſit.
3 Tutoꝛ an cogitur adminiſtrare officio iudicis nec libellus nec oꝛdo iudicij requiritur.
4 Si tutoꝛ vult gerere ⁊ alius non admittit quomodo pꝛouideatur tutoꝛi.

Gerere. Tutoꝛ cogitur adminiſtrare ⁊ ad eum ſpectat periculum ex quo ſcit ſe datum.h.d. Oppo.

Andreas Pomate.
a Hic nõ. vide alex. i.l.ꝯ pupillũ.in.l.j.et ſeq.ff.de re iudi.

1 qđ † tutoꝛ non cogitur adminiſtrare. vt.j.de auẗ.tu.l.ſi tutoꝛ.Solu. hic loquitur in tutoꝛe qui nunq̃ geſſit: ibi in eo qui aliquãdo geſſit:tñ in aliquo actu non vult autoꝛari.in quo diſtingue vt ibi:ratio vt ille qui nunq̃ geſſit incipiat teneri actione tutele,ideo cogitur.Sed opp.etiã ille qui nunq̃ geſſit tenetur vtili vt.l. ita autem.§. geſſiſſe.j.e.ſed inter vtilem ⁊ directã non eſt differentia vt.l.actio.ſ.de nego.ge.ergo nõ videẗ ratio quare hic magis cogaẗ q̃ ille q̃ geſſit aliquid. Rñ.ille q̃ nõ geſſit non põt remoueri ꝓpter dolũ lataꝫ culpã ⁊ leuem: vt.l. he em̃.§.qui nihil.j.de ſuſpe.tut.ſed qui gerit poteſt remoueri ꝓpter dolum latã ⁊ leuem culpẽ.vt.d.l.he em̃. ideo intereſt pupilli vt gerat:⁊ ꝓpter hoc cõpellitur vt hic ſꝫm Dyñ.Eſt et alia ratio validioꝛ:quia qñ non gerit nõ obligatur fideiuſſoꝛ ex ꝓmiſſiõe rem pupilli ſaluam foꝛe vt.l.nõ quaſi §.illud.rem pupil.ſal.foꝛe. Itẽ intereſt pupilli vt adminiſtret ⁊ eũ bonis moꝛibus infoꝛmet:vt:l.ſcire opoꝛtet.§.fi.ſ.titu.ij.
2 Quero † qualiter fiat iſta coactio.Dicit glo.captis pignoꝛibus ⁊ mulcta indicta.vt.l.j.ſ.ſi quis ius dicen.non obtem.et de ven. inſpi.l.j.§.de inſpiciẽdo.
3 Quero † quo iure fiat iſta coactio.Reſpõdetur qđ officio iudicis.vt hic patet:ex eo qđ dicit cogi ſolent.⁊ puto qđ non ſit neceſſarius libellus nec aliquis oꝛdo:cũ quolibet loco ⁊ tempoꝛe expediri poſſit.vt.l.qui hꝫ.§.pe.ſ.ꝺ tute. ⁊.l.ij.de ferijs.
4 † Sed quero pone qđ tutoꝛ vult gerere ⁊ alius non admittit qualiter ꝓuidetur tutoꝛi.Reſpondeo ſi eſt contutoꝛ ille qui non admittit ex hoc poteſt accuſari vt ſuſpectus.vt lege actus.j.e.Si vero eſſet pupillus vel adultus tũc cogeretur eum admittere officio iudicis.datur enim inuito.vt.ſ.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.illud.et hoc eſt qđ dicitur qđ accipitur res per decretũ iudicis. vt.l.fi.in fi.C.arbi.tu.facit.l.legitimos.in pꝛinc.⁊ qđ ibi dixi de le.tuto. Venio ad verſi. ex quo.quem declara plene vt per gloſſ.j.eodem.l.quidam decedens.§.fi.

1 Libellus qualiter foꝛmetur quãdo agitur contra pupillum tutoꝛem habentem.
2 Citari debet pupillus vel minoꝛ in pꝛima citatione vt per ſe vel per legitimam perſonam compareat. Itẽ an valeat citatio pupilli facta ſimpliciter ſicut minoꝛis:⁊ intelligitur vt legitime compareat.
3 Tutoꝛi cõparenti ⁊ petenti dilationem ad exhibendum pupillum non datur dilatio.
4 Quando agitur contra pupillum tutoꝛem habentẽ cum quo lis conteſtatur.
5 Non differt qđ lis cõteſtetur cuꝫ pupillo vel tutoꝛe: quia eodem modo pꝛeſcriptio interrumpitur.
6 Tutoꝛ ſemper iurat de calumnia quando pupillus conuenitur.
7 Quando minoꝛ ſuſcepit iudicium cum tutoꝛis autoꝛitate an ſit neceſſe quod ei in quolibet actu autoꝛetur.
8 Tutoꝛ poteſt per ſe in iudicio comparere licet iudicium ſit ſuſceptum per pupillum cum tutoꝛis autoꝛitate.
Quando lis eſt conteſtata per pupillum cum tutoꝛis autoꝛitate:ipſe ⁊ non tutoꝛ eſt citandus.
Si citatur tutoꝛ et non comparet hoc caſu non eſt contumax.
9 Si pupillus cõparet in iudicio ſine tutoꝛe qđ pꝛoceditur contra eum tanq̃ contumacem:quia non legitime comparet.
10 Sententia qualiter foꝛmetur in iudicio moto cõtra pupillum tutoꝛem habentem.

Sufficit. Tutoꝛ poteſt defendere pupillum per ſe vel ei defendẽti autoꝛari ꝓut elegerit ipſe:ſed curatoꝛ poteſt defendere adultum per ſe vel ei defendẽti autoꝛari pꝛout elegerit actoꝛ. Itẽ tutoꝛ ⁊ curatoꝛ poſſunt agere vel agẽtibus autoꝛari pꝛout ipſi elegerint.h.d.⁊ eſt ſolẽnis ⁊ magiſtralis caſus.Diuide:pꝛimo loquiẗ in pupillo cõuento.ſcđo in adulto cõuento.tertio de eis agentibus. ſcđa ibi:in cauſis autem. tertia ibi: non denegari. Oppo.qđ tutoꝛ ſatiſdet:vt.l. vulgo.j.eo.ſol. ibi erat dubium an ſit tutoꝛ:hic nõ[a].
a 1 Quero † contra quẽ foꝛmabitur libellus.gl.dicit qđ poteſt foꝛmari in perſonã tutoꝛis ⁊ in perſonã pupilli. tu dicas qđ in pupillo eſt electio tutoꝛis:an ipſe rñdeat tutoꝛio noĩe an pupillo rñdenti autoꝛeẗ:et ideo poterit eſſe pꝛactica:qđ pꝛimo citetur tutoꝛ ⁊ interrogeẗ an ipſe velit per ſe pupillũ defendere:an ipſi pupillo defendenti autoꝛari ex equitate.l.vbicũq;.ſ.de interrog. acti.et.ſ.de peti.here.l.qui interrogatus.et ex hoc redditur actoꝛ certus qualiter foꝛmet libellũ:vel vt puto poterit foꝛmare generaliter libellũ contra pupillũ:⁊ quãlibet pſonã pꝛo eo legitime cõparentem

ſeu defendentem ſeu interuenientem:⁊ ita admittit cõſuetudo.ratio:quia nõ eſt in poteſtate ſui autoꝛis quẽ conueniat.vt.l.j.§.quia autẽ.j.quoꝝ leg.⁊.l.qđ in heredẽ.§.eligere.ſ.de tribu. in adulto vero non eſt dubium cũ electio ſit actoꝛis. vñ poteſt foꝛmare libellũ vel in ipſum curatoꝛem vel in ipſum adultũ. vel etiã ſimpliciter:vt dixi.ſ.in pupillo. nõ enim ex hoc leditur adultus ſi actoꝛ dat ſibi electionẽ cõparẽdi per ſe cũ autoꝛitate curatoꝛis:vel per curatoꝛẽ tantuꝫ.
2 Quero † qualiter[a] fiat pꝛima citatio[b]:an
a citabũtur minoꝛes vel defenſoꝛes eoꝝ. nã in adul
b to eſt electio actoꝛis.Rñdeo[c] verum eſt qđ in adul
c to electio actoꝛis eſt.ſed in pupillo dꝫ fieri citatio alternatiue qđ cõpareat per ſe vel per legitimã perſonã vt euidẽter dicit hic tex.qđ etiã poteſt fieri in
d adulto per rationẽ quã dixi.puto etiã[d] qđ ſi ſolꝰ pupillus citetur valeat citatio:ſicut em̃ qñ citatur maioꝛ intelligitur qđ cõpareat per ſe vel per ꝓcuratoꝛem:vt.l.j.in fi.ſ.de ꝓcur.⁊.l.fi.C.de ꝓcur.ita in pupillo intelligiẗ qđ cõpareat per ſe vel per legitimaꝫ perſonam:⁊ qđ talis citatio valeat apparet: quia ſi nemo cõparet ad defendendũ pupillũ fit miſſio in poſſeſſioneꝫ ex pꝛimo decreto:licet nõ ex ſcđo:vt.j. ex qui.cau.in poſ.eatur.l. apud iulia.§.j.
3 Quero ſi tutoꝛ † cõpareat ⁊ petat dilationẽ ad exhibẽdum
e pupillũ an debeat ſibi dari.Rñ.nõ[e]: imo abſentes ⁊ infantes omnino per ſe debet defendere. vt hic in tex.⁊ eodem modo ſi agitur contra adultum abſentem non cogatur curatoꝛ eum exhibere ſed tenetur actoꝛ dictare iudicium cõtra ipſum curatoꝛẽ vt hic in ver.in abſentibus autem.
4 Quero † cuꝫ quo ſit litis cõteſtatio.Rñ.ex pꝛedictis patet:quia vel cum tutoꝛe vel curatoꝛe vel cũ minoꝛibꝰ autoꝛitate ipſoꝛum.data electione eis quibus dixi.ſ.
5 Quero † vtrum ſit differentia an lis cõteſtetur cum pupillo vel tutoꝛe.Glo.innuit qđ ſic:nam ſi ſit cum pupillo autoꝛitate tutoꝛis interrũpit pꝛeſcriptionem. ſecus ſi fieret cum tutoꝛe.⁊ ita innuit gl.doc.dicũt qđ etiã ſi fiat cum ſolo tutoꝛe interrũpitur pꝛeſcriptio : cum eius moꝛa ⁊ culpa noceat pupillo ⁊ eius ſolicitudo pꝛodeſt.vt.l.ſed ſi ex ſtipulatu.j.de ver.obli.Ita tenet Iac.de are.⁊ Pet.qđ placet per.l.ſi quis ſolutioni.§.j.ſ.de vſur.
6 † Quero quis iurabit[f] de calum
f nia.Gloſ.dicit indiſtincte qđ ſiue pupillus ſit in iudicio cum autoꝛitate tutoꝛis ſiue tutoꝛ ſolus ipſe tutoꝛ ſemper iurat de calumnia.vt.l.ij.§. qđ obſeruari.C.de iura.calum.licet aliter olim aliter hodie obſeruetur quod ſatis placet.
7 Quero † quando minoꝛ ſuſcepit iudicium cuꝫ autoꝛitate ſui adminiſtratoꝛis:an debeat eſſe pꝛeſens in quolibet actu et autoꝛari : an ſufficiat vna autoꝛitas pꝛo toto iudicio. Et videtur qđ in quolibet actu alias ille actus non noceret pupillo ſeu adulto. vt.l.clarum.C.de auto.
g pꝛeſtan.non ergo[g] poterit reſpondere vni poſitioni ſine tutoꝛis autoꝛitate.qđ intelligo vt dixi.j.de confeſ.l.certum.§.ſed an ipſos.ver.in pupillo. Item
8 † quero ſi pupillus ſuſcepit iudicium cum autoꝛitate tutoꝛis:tutoꝛ poſtea vult eſſe in iudicio pꝛincipaliter per ſe:an poſſit.Reſpon.qđ ſic.nam omnis iuris cõpetentis pupillo exercitium cõpetit tutoꝛi.licet ergo ius inſtantie iſtius ſit pupillo queſitum:inquantum tutoꝛ poterit ipſum exercere:nõ autem co

Andreas Pomate.
a Qualiter.addẽ quomodo per citationem quãlibet habilitetur vt per Bal.in.l.ſi ſuſcepta.ff.de inoſſi.teſta.aliquid per Alexã.in.l. ſi ex legati cauſa. in iij.col.in fi.ff.de verb.obli. Panoꝛ.in conſi.xliij. in.j. dubi. in.ij. volu.
gitur inuitus hoc facere.vt.ſ.dixi.et ex hoc ſequitur qđ ſi pupillus ſuſcepit iudiciũ autoꝛitate tutoꝛis nõ va-
b Pꝛima citatio.
Qualr̃ fiat citatio de minoꝛe ⁊ de adulto.vide Bal.in.l. pe. ad fi.C.ſi aduer.rem iu.vbi alle.tex.loquentem de pupillo.in.l.ſi ideo.ff.de eui.⁊ quid ſi pupillus ſine autoꝛitate tutoꝛis eſt litem conteſtatus vtrũ ſolus tutoꝛ poſſit litem pꝛoſequi.dic qđ ſic.d.l.ſi ideo.et notat Bal.in.viij.q.in.l.ſi quando.de teſt.
c Reſpondeo.ſed Barto.in extrauagan.ad repꝛimen.in ver.citatum.non decidit adde Bal. in.l.j.C. qui pe.tuto.
d Puto etiam.⁊ vide do.Abb.in.ca. tua nobis. de appel.pꝛo his que hic dicuntur et vide Bald.in.l.ſi ex legati cauſa.j.de verbo.obli.arg.contra iſtud dictum quia ſi interpellatio extraiudicialis nõ poteſt fieri pupillo ergo multomagis iudicialis:ſed bene poteſt ſaluari hoc dictum ſi non haberet tutoꝛem vel curatoꝛem:ſed imo videtur qđ dictum Bart. ſit verum per iſtam.l.ſed ad.l.ſi ex legati. reſponde:qꝛ ibi agitur de maioꝛi pꝛeiudicio.Et no.qđ ad validitatem pꝛimi decreti debet citari tutoꝛ:al's eſſet nullum.arg.l.hoc autem.§.j.ex quib.cau.in poſ. eatur. Io.an.in addi.in ti.de pꝛimo decreto.§.reſtat.ver. quid ſi maioꝛ.⁊ vide Barto.in.l.qui habet.§. pupillus.ff.de tutel.alias audiui diſtingui an poſſit citari in pꝛima citatione.dic qđ ſic vt hic. aut in ſecũda et tertia:dic qđ non pꝛopter pꝛeiudicium.⁊ vide pꝛo opi.Bar.hic docto.⁊ in.c.raynutius.de teſta. ⁊ adde Bald.in.l.fi.C.ſi pꝛopter publi.penſi. et quando minoꝛ citatur.vide Bald.in.l.pꝛima.C.qui pe.tuto. Andre.barba.
e Reſpondeo non.contra Bar.tenet Bal. per illũ tex.in.l.ſi ex legati cauſa.de verb.obl.cum ſeq. item contra Bar.facit.l.hoc autem.j.qui.ex cau. in poſſ. ea.in ver.citandi ſunt tutoꝛes.per imo.in.l. ꝯtra pupillũm.de re iudi.quid in furioſo.vide Bart.in.l.ij. ff.de cu.fu.de infante certum eſt quod citari nõ poteſt:vt hic.⁊ no.Bal.in.c.j.de mili. vaſal. qui contu. eſt.ſed quid debet facere creditoꝛ qui vult ſuũ conſequi.vide Bal.ibi.et Bar.in.l. hoc autem.in pꝛin. et in.l.fulcinius.qui.ex can.in poſ.ea.⁊ vide in materia iſta no.per Bar.in.l.qui habet.§. ſi pupillus.ſ. de tut.et de infante etiam vide Bald.in.l. donaturus.C.de acqui.poſſeſ.et de modo citandi pupillũ. vide Bal.in.d.l.dona.⁊ in.l.fi.C.ſi pꝛopter pu. penſi.et Bar.in extrauag. ad repꝛimen.in ver. citatur. et no.Bal.in.l.j.C.qui pet.tu.⁊ dixi in dicta.l. ſi ex legati.in vlti.char.adde Abba.conſi.lxxxiij.ij. libro ro.conſi.cccccliij.
f Iurabit.⁊ illũ tex.no.quia eſt valde ſing. q̃ neg. geſt.cõſtituit quem in moꝛa.Andr.barba.
g Non ergo.et vide dominum Baldum qui elegãter loquitur in.l.clarum.ſ.de autoꝛita. pꝛeſtan. Andre.barba.

a ¶ Ut.l.j.Hanc.l.j.de ſen.⁊ interlo.limitavt ꝑ Bar. 1
in extraua.ad repri.in ver.ſine figura.
b ¶ Cōtra tutorem.Ad hoc vide qđ dixi poſt Imo.
in ſimili in
l.iiij.§.ex
cōuē.in fi.
de re iudi.

Andreas
Pomate.
c ¶ Quamuis.Vide
ro.ſingul.
clxxviij.in
ci.gl.ordi.

d ¶ Ita autē.Et adđ
Bart.in.l.
iiij §.abeſ
ſe.de dam.
infec.et an
cōputētur
libre dedu
ctis impē
ſis.vide.j.
de ꝯdi.inde.l.ſi vir.
als in.l.ſꝫ
ſi hoc.§.
cuidā.per
Bar.⁊ circa dicta ꝑ
Bar.ħ vide ꝑ eū in
l.iiij.§.pre
tor.circa fi.
de dā.īfec.
et q̄ ibi di
xi in repor
tatis.⁊ vide Bal.in
l.ſacroſancta.de ſac.
ſan.eccle.

Andreas
Pomate.
¶ Ita autē.Ad hoc
vide alex.
in.l.ij.ī.iiij.
vol.⁊ cōſi.
liiij.in p̄nc.
e.vol.⁊ ꝯſ.
cxxx.e.volu.⁊ conſil.
xvij.j.vol.
Barb.con
ſi.x.ij.vol.

leret citatio poſtea facta de tutore ⁊
non eſſet cōtumax tutor ſi nō cōpare
ret licet poſſet comparere ſi vellet.
9 ¶ Quero † quid ſi pupillus cōpare
ret ſine tutore ab initio vel poſtq̄ſ ſu
ſcepit iudicium in ſe cū autoritate tu
toris.Rn̄.proceditur cōmuniter con
tra eum ſicut cōtra cōtumacem:quia
nō legitime cōparet.vt.l.hec autem.
§.recte defendi.j.ex quib.cau.in poſ.
ea.⁊ ſic non eſt neceſſe ad quemlibet
actum citare pupillum ⁊ tutorem:ſed 1
ſufficit qđ citetur pupillus eiuſq̄ eſt
cōparere legitime vt.ſ̄.dixi ſicuti ab
10 initio elegit.¶ Quero † in quem dꝫ
formari ſententia.Rn̄.patet ex predi 1
ctis:quia in eum in quem formatur li
bellus.in hoc tn̄ eſt differentia inter
tutorem ⁊ procuratorē:quia valeret
ſentētia lata cū tutore:licet verba cō 1
ferātur in perſonam pupilli.ſecus tn̄
a eſſet in alio.vt.l.j.[a] C.de ſen.⁊ interlo 1
cu.arg.l.eum qui.§.ſi actori.ſ̄.de cō 2
ſti.pecu.dixi in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi 3
quis inſulam.j.de ver.obli.¶ Que 4
ro lata ſententia in quē fiet executio. c
dic vt.j.l.proxima.

SI tutor. Iudicati actio n̄ 1
datur contra tutorē niſi
ſe liti obtulerit:ſed con 2
tra pupillū niſi ab here
ditate cuius cauſa cōdēnatus eſt ſe
abſtinuerit.h.d.¶ Op.C.qn̄ ex fac. 3
tuto.l.j.glo.hic ponit opinio.Tu dic 4
qđ actio directa datur tutori ⁊ cōtra
b tutorem[b].⁊ vtilis datur pupillo ⁊ cō 1
tra pupillū:vt hic.ſed executio ſemꝑ
fit in pupillū.vt hac.l.⁊.l.iiij.in princ.
j.de re iudi.qđ intellige de ipſa con
demnatione principali.ſed ſi eſſet cō 1
demnatio facta in expēſis in quē fie
ret executio.dixi in.d.l.iiij.de re iud.
tetigi in.l.qui ſolidum.§.etiam.j.de
lega.ij.⁊ dixi in.l.j.§.ſi ꝓcurator.ſ̄.ſi
quis ius dicen.nō obtempe.¶ Op
po.ſ̄.de procura.l.ꝓcurator qui pro
euictione.Solu.aliud in procurato
re:aliud in tutore.qđ an ſit verum ibi
plene dixi.¶ Ultimo querit gloſ.qd
ſi tutor ſatiſdedit pro pupillo qui nō
adiuerat nec r̄ndet.Dic qđ ſi ex cer
ta ſcientia tenētur fideiuſſores:ſi per 1
errorem iuris vel facti nō tenētur.vt
j.vt in poſſeſ.leg.l.j.primo reſpōſo.et
de fideiuſſorib⁹.l.poſtq̄ꝫ.et.ſ̄.ſi quis d
cautionibus.l.ſed ⁊ ſi quis.§.fi.ſcđm
Dynum. 1

☞ Executores teſtamentorū an equiparentur tu
toribus vel curatoribus.

SI plures. Ex pluri b⁹ tutoribus
vel curatorib⁹ quili
bet pōt adminiſtrare.⁊ vni erit decer
nēda adminiſtratio per iudicem.vel ſi
vni erat decreta per teſtatorē ille ad
miniſtrabit:⁊ alij nō gerentes tenentur ad ea q̄ hic
exprimūtur in tex.h.d.¶ Opp.qđ nō valet geſtum
per vnū.j.de cu.fur.l.cū filio.§.pe.⁊ fi.Sol.hic ad
miniſtrabit vnus alio nō cōtradicēte vt hic:ſecus ſi
alius cōtradicat vt in cōtrario.¶ Op.ſ̄.de ꝓcur l.
plurib⁹.vbi nō poteſt gerere quilibet inſolidū niſi
ſit dictū.Sol.aliud in ꝓcuratore vt ibi:aliud in tu
tore vt hic.dixi ī repetitiōe.l.j.§.ſi plures.ſ̄.de exer
1 ci.¶ Quero † quid in pluribus executoribus teſta
mentorum an eos equiparemus tutorib⁹ vel procu
ratoribus.olim erant opi.hodie eſt caſus extra de
teſta.c.fi.lib.vj.
1 ☞ Ex mala cōuerſatione ꝓſumitur q̄s ſuſpectus.

Si parens. No.ex hoc.§.ad quid tenētur
tutores ſi nō geſſerint.¶ Se
cūdo no.finē huius.§.ibi ſolicite eos curare.quali
1 ter conuerſetur.ex quo habes † qđ ex mala cōuerſa
tione preſumitur quis ſuſpectus ⁊c.
1 ☞ Minor dat tutorem filio.
2 Ex cauſa receditur a voluntate defuncti.
3 Ex mala conuerſatione quis eſt ſuſpectus.
4 Facilius res expeditur per vnum q̄ꝫ per plures.

c Quāuis. [c] Ex cauſa receditur a voluntate
defuncti ⁊ alij q̄ꝫ teſtator dixit ad
miniſtratio cōceditur.Idē in curatore.⁊ ſi teſtator
1 nō dixerit vnus eligitur.h.d.¶ No.tex.† ibi minor
forte ⁊c.ꝙ minor.xxv.annis poteſt filio dare tutorē
2 in teſtamēto.¶ Itē no.† ꝙ ex cauſa receditur a vo
lūtate defuncti.ſimile in.l.in cōfirmando.⁊.l.vtili
tatem.de cōfir.tu.facit.j.vbi pu.edu.de.l.j.¶ No.
3 † qđ ex cōuerſatione mala quis eſt ſuſpectus.ſimi
4 le.ſ̄.proxi.§.¶ Not.† ꝙ facilius res expeditur per
vnum q̄ꝫ per plures.Concordantie ſunt in glo.
1 ☞ An vnus tutor poſſit cogere alium ad diuiſio
nem adminiſtrationis.

Si non erit. Tutores pn̄t vni ex eis admi
niſtrationē cōmittere vel oēs
1 ſimul gerere vel diuidere.¶ Quid † ſi vnus vult di
uidere ⁊ alius nō:an vnus poſſit cogi per alium ad
diuiſionē.tex nō aperit.dic qn̄q̄ꝫ omnes volunt cō
mittere vni:qn̄q̄ꝫ nolunt.⁊ de iſtis caſib⁹ nō eſt du
bium.ſed ſi vnus vult diuidere cū omnes alij velint
adminiſtrare tūc fiet diuiſio ceteris inuitis per offi
cium iudicis.arg.ſ̄.fa.erciſ.l.⁊ puto.⁊.ſ̄.cōi diui.l.
cōmuni diuidūdo.§.ſi duo.facit qđ no.per Inno.in
c.ex literis.extra de ꝓba.Et predicta ſunt vera qn̄
nullus offert ſatiſdationem.tunc enim recurrimus
ad diſtinctionem poſitam in tex.ſ̄.de teſta.tu.l.te
ſtamento datos.⁊.l.ſeq.
1 ☞ Stante ſtatuto qđ noīe gabelle debeant ſolui
tot denarij pro libra ſi res de qua fit cōtractus non
aſcendit libram non debet gabella ſolui.

ITa autem. [d] Dictum determinatur
ſecundum ſuam cauſaꝫ.
1 hoc dicit.† No.text.ibi ⁊ cū cā depoſitionis

exprimatur.ex quo colligit̄ quod dixi in ſummario.
a ¶ Iſta lex [a] facit ad queſtionē dicit ſtatutū qđ de
beant ſolui nomine gabelle tot denarij pro libra.qd
ſi illud ſuper quo contrahitur vel quod colligitur nō
aſcendit libram.hic eſt argu.quod nulla gabella de
beat ſolui.
1 ☞ Ex adminiſtratiōe modice rei q̄s dr̄ geſſiſſe.
Item adiuiſſe hereditatem.
2 Tutor qui geſſit tenetur actione directa:non gerens
vtili.
Actio tutele directa oritur ex quaſi contractu cele
brato gerendo.
3 Tutor q̄ geſſit poſtea ceſſat remouet̄ vt ſuſpectus.
4 Qui per aliū facit qn̄ videat̄ per ſeipſum facere.

Geſſiſſe. Iſte.§.venit ad declarationem.l.j.in
prin.ſ̄.e.vbi dicit quod tutor qui non
geſſit cogitur gerere.ſecus ſi geſſit.hic dicit̄ q̄s geſ
ſiſſe dicatur:et geſſiſſe dicitur qui modicum attigit
per ſe vel per alium.et ſic ſi ceſſat vt ſuſpectus pote
rit accuſari.et qui non geſſit tenetur vtili.hoc dicit.
1 ¶ Not.† quod ex adminiſtratione modice rei dici
tur quis geſſiſſe et obligatur actione directa tutele.
ſimiliter per adminiſtrationem modice rei videtur
quis adire vt dixi in.l.gerit.de acquir.here.¶ Not.
2 quod † tutor qui geſſit tenetur directa:ille qui nō geſ
ſit tenetur vtili:ex quo apparet qđ actio directa tu
tele oritur ex quaſi contractu celebrato gerendo.ſi
eñ nō gerit tenet̄ vtili non directa:vt hic ptꝫ.¶ No.
3 † quod ille qui gerit et poſtea ceſſat poteſt remoue
ri vt ſuſpect⁹:ſecus in eo qui nihil gerit.dixi.ſ̄.ea.l.
4 in prin.¶ No.ꝙ ille † qui per alium gerit videtur per 1
ſeipſum gerere:vt teneatur directa.An autem ille q̄
per alium gerit dicatur ipſe gerere ſm̄ veritatem vl̄
ſm̄ fictionem.dixi plene in.l.ſed ſi vnius.§.j.j.de in
iur.Materiā aūt an quod quis per ſe poteſt poſſit ꝑ
aliū.dic per Dy.in.c.poteſt quis.et in.c.qui per aliū.
extra de reg.iur.lib.vj.tangitur per Inno.extra de
offi.deleg.c.fi.¶ Gloſ.tamen ad iſtud generale ſi
gnat quedam arg.cōtraria et non ſoluit.vide eam ⁊
tolle ſolutionē.et dicit glo.ad.l.cū fundū.Sol.vt ibi
patet.¶ Ad.§.ſi quis.dic quod ibi in abſentia ven
didiſſe non videtur ſed in preſentia ſic ex quo ꝑ aliū 1
facit.et ſic concordat Dy.¶ Sequitur in gloſ.et de b
adop.l.poſt mortem.§.j.dic fallit ibi:quia adoptio
non eſt in adminiſtratione.vt.j.de manumiſ.l.ſeru⁹
furioſi.Dy.Item quod adoptio imitatur naturam: c
ideo non poteſt contrahi per procuratorem ſicut fi
liatio naturalis.¶ Sequitur.⁊.C.de his qui ve.eta.
impe.l.ij.dic fallit ibi:qr venia etatis dat̄ ratione in
duſtrie que magis apparet cū petit per ſe q̄ꝫ ſi pete
ret per aliū ſm̄ Dy.¶ Sequitur in gloſ.de.l.paul⁹. c
So.vt ibi.¶ Seqtur et de tranſac.l.cum hi.§.fina.
hoc non eſt pro nec cōtra.¶ Sequitur.et.l.liber ho
mo.ſecundo reſponſo.hec eſt pro:quia ibi vterq̄ꝫ te
netur.vt ibi patet.
1 ☞ Tutor an teneat̄ a ſe exigere debitū naturale.

Debitor. Debitū ex alia cauſa deuoluitur in
actione tutele.¶ Oppo.C.qui da.
tu.poſ.auten.minoris.ſo.iſta iura hodie corrigūtur:
qr tutor non poteſt eſſe ſi ſit debitor vel creditor.qđ
dic vt dicam in.l.propter litē.j.de excu.tu.¶ Que
1 ro † an tutor teneatur a ſe exigere debitum naturale.

et conſi.xj.ij.volu.⁊ conſi.xiij.eo.vol.⁊ conſi.xx.eod.
volu.⁊ conſi.xxxiij.eo.vol.⁊ conſil.ſeq.⁊ conſi.xxxvj.
eo.ij.vol.et.lvij.col.iiij.eo.volu.⁊ conſi.lviij.v.colū.
et.xvij.col.eo.volu.et conſil.lxxij.in.ij.colum.et.xvj.
colum.eo.ij.volumi.Roma.conſi.xcij.⁊ conſil.cij.et
cv.et.cvij.
et.cxx.⁊ cō
ſi.clxiiij.et
cōſi.cxcvij.
et vide Fe
li.in.c.non
nulli.in p̄n.
de reſcrip.
Imo.con
ſi.ix.in p̄n.
et conſilio
xxiiij.in fi.
et.xxxvj.et
xlij.j.colū.
et.xciij.qr
cui nō con
ueniūt ſen
ſus.l.iiij.§.
quoties.ſ̄
dā.infect.
vbi ſcripſi
l.illā.C.de
colla.bar.
ꝯſil.inci.in
mōaſterio
fratrū mi
norꝫ Alex.
cōſi.lvij.ij.
volu.Feli.
in.d.c.non
nulli.
a ¶ Iſta lex.
⁊ vide bar
to.in.l.iiij.
§.ptor ait.
de dā.īfec.
et ego dixi
in cle.fi.de
reſcri.ī gl.
vlti.And.
barba.
b ¶ Quero
ſyndicus.

glo.hic non determinat.dic aut illud
debitū naturale fuit cōtractū an̄ ad
miniſtrationē ⁊ nō tenet̄ illud a ſe exi
gere.als eſſet ſibi dānoſum offm̄ ſuū
abſq̄ꝫ ſui culpa.qđ eſſe nō dꝫ vt.l.ſed
ſi q̄s ex ſignatorib⁹.j.quēad.te.ape.
aut fuit cōtractū rōne adminiſtratio
nis:⁊ tenet̄ a ſe exigere.arg.eius qđ
dicitur de ſeruo.in.l.at qui natura.in
prin.de neg.geſt.ſm̄ Pe.

Si tutor. Tutor finita tutela
tenet̄ admonere mi
norem vt petat ſibi curatorē.als te
netur.h.d.¶ Querit gloſ.qđ ſi tutor
admonuit ⁊ minor noluit.Dicit glo.
quia tutor eſt excuſatus.qđ Dy.intel
ligit de curatore ad negotia ſecus ſi
ad litē.nā cogitur recipere inuitus.
et ſic nō excuſatur propter ſolam ad
monitionem.ſatis puto qđ ipſe tutor
excuſaretur.qđ enim dicitur inuitus
recipit curatorem ad litem intelligit̄
ad petitionem aduerſarij:non ad pe
titionem tutoris.
☞ Syndicus conſtitutus ad certū
tempus finito tempore ⁊ lite cōteſta
ta:an poſſit cogi ad cauſam proſe
quendam.

Poſt cōpletum. Poſt cō
pletam
tutelam vel curam cogitur quis litē a
ceptam perficere niſi inſtrumenta li
tis et rationes reddiderit.hoc dicit.
¶ De hoc habes rub.C.vt cau.poſt
pu.aſſit tu.facit infra de appella.le
ge tutor.¶ Quero † ſyndicus[b] fuit
conſtitutus ab aliqua vniuerſitate
vſq̄ꝫ ad certum tempus lis fuit cōte
ſtata tēpus eſt finitum:an finito tꝑe
teneatur[c] litem ꝓſequi:dicerē ſic aut

Et vide ſcribentes in.c.j.de ſyndi.ibi Ioā.de imo.
tenet contra Andr.Barb.
¶ Teneatur.an ſyndicus poſſit cogi finito ſuo tem
pore litem per ipſum ceptam finire.vide Bart.in.l.
fi.ad fi.de app.⁊ vide que no.in.l.damni.§.ſabinus.
de dam.infe.poſt Bar.cum Bar.tenet Imo.in.c.j.
de ſyndi.vbi vide no.per do.Ant.de bu.adde tu ꝙ
hic dicta per Bar.reprobat Pau.de ca.ꝯſi.ccxxxv.
viſis ⁊ diſcuſſis ſequitur dicta Bar.in.l.j.ſ̄.de ꝓcu.
vbi vult qđ procurator conſtitutus ad certum tem
pus etiam volente aduerſario finito tempore ⁊ lite
conteſtata non poſſit proſequi quia imputet ſibi ad
uerſarius qui ſciebat tempus appoſitū a principio
eſſe finiturum.

tu queris vtrũ poſſit cõpelli ad cauſaʒ
peragendã ab aduerſario. et dico qđ
ſic niſi ſindicus alleget aliquã iuſtam
cauſam de his q̃ ponunt in.l.poſt litẽ.
cũ.l.ſeq.ſ.de pcu. Non eñ põt reuo=
cari in p̃iudiciũ aduerſarij: vt ibi: aut
queris an poſſit cogi ab illa vniuerſi=
tate ita quod ei teneatur ſi non exerce
a ret:et non poteſt cogi nec tenetur.[a] ni
ſi forte ceſſauerit in reddendis inſtru
mentis et in reddenda ratione:vt hic
dicitur in tutore.

Qvidam dece-

dens.[b] Si relinquitur li
b beratio a reddendis ra=
tionibus nihilominꝰ tu=
tor de dolo tenetur. qui nõ põt remit=
ti. ſecus ſi de dãno qđ ſua culpa ſenti=
ret. h.d. cõcor.l.ſi ſeruꝰ vetitus.de le.j.
ꝛ ibi dixi.et in.l.aurelio.§.j.de libe.le.
¶ Oppo.ſ.de pac.l.ſi vnus.§.illud.
Sol.vt ibi. ¶ Opp.de.l.ſi quis ratio
nes.j.de lib.le. So. illa dʒ intelligi ſm
iſtã qñ legat̃ liberatio ab adminiſtra
tione preterita ante factũ teſtamẽtũ:
ſed ſi ab adminiſtratione futura do=
c lus nullo modo videtur remiſſus:[c] ita
loquitur hic:et hoc tenet do. Dy.
1 ☞ Juſſus gerere de conſilio alicuiꝰ
quando teneatur illud requirere et ſe
qui. remiſſiue.
2 Si executor tenetur voluntatem de=
functi exequi de conſilio alicuius fra=
tris minoris: an poſſit ſine eo facere.
remiſſiue.

Papinianus.

Si tutor iu=
betur gere=
re de conſilio eius qui non poteſt eſſe
particeps officij: de honeſtate illđ re=
quirit: ſʒ nõ tenet̃ ſequi: ſicut al's qñ a
volũtate defuncti receditur. h.dicit.
¶ Op.j.e.l.titiũ ꝛ meuiũ.§.j. Solu.
1 ibi fuit aſſumptus vt † conſultor ille q̃
potuit eſſe particeps officij: hic mu=
lier q̃ eſſe nõ poterat: qđ plene exami
naui in repe.l.j.§.ſi plures.ſ.de exer.
2 et hoc facit ad qđ.dixit teſtator † qđ
executor teneatur exequi voluntateʒ
defuncti de conſilio alicuius fratris
minoris: an executor ſine eo poſſit fa
d cere. plene examinaui[d] in.iij.libro mi
noricarum.
1 ☞ Sufficit quẽ ſcire ſine proteſta=
tione.
2 An ſufficiat eſſe denuntiatum alicui
per aliquem quod ſit tutor.

Ex ouo.

A tpe ſciẽtie periculũ
eſt tutoris ꝛ ignorãtia
preſumit̃ niſi ſcia pbet̃. h.d. ¶ Not.
1 q † ſufficit quẽ ſcire ſine pteſtatione.
qđ intellige qñ pteſtatio ſit ad noti=

a ¶ Nec tenetur. vid bar. q̃ idẽ tenet. in.l. creditor. § ſubſtituti. de appel.
☞ Andreas Pomate.
b ¶ Decedẽs. vide Alex. cõſi. cxxxv. in pñ.ij.vol.
☞ Andreas Pomate.
c ¶ Remiſſus. vide Alex. cõſi. lxij.vo.iiij. barb.lxviij ij.volu.
d ¶ Plene examiaui. Uide bal. in aut. ingreſſi.i.iiij colũ. C. de ſac.ſan.ec. et qđ not. Bartol. in l.a filio.de ali. ꝛ ciba. le. ꝛ melius Bar. in.l.j. §.ſi plures. de exer.
e ¶ Ergo mopꝰ. ꝛ vide q̃ dixi i c. cũ cõtingat. de reſcri. Andr. Barba.

ficandũ tñ: cũ ille qui eſt certus certiorari non dʒ. vt
l.j.in fi.de ac.emp.ꝛ extra de reg.iu.c.eũ q̃ certꝰ. ſecꝰ
ſi pteſtatio fieret ad aliud.vt.l.denũtiaſſe.in princi.
de adul.dixi in.l.ij.in fi.ſ.ſol.mat. ¶ Op. q teneat̃
tutor a tpe quo fuit iuſſus.vt.j.eo.l.qui iuſſus. Huiꝰ
timore poſita eſt quedã diſtinctio per gloſ quã vide
et ſigna. ſed in vltimo mẽbro in quo dicit qđ tenetur
ex quo iuſſus eſt. Dy. dicit q imo tenetur ex die qua
debuit adminiſtrationem accipere: ꝛ ex quo ſciuit ſe
datũ.vt.j.ſi tu.vel cur.ap.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.j.eo.l.tutores qui
poſt.§.tutor datꝰ. Op. C.đ peri.tu.l.ſi tutor. So. ibi
tutor pbat ignorãtiã ex volũtate nõ ex neceſſitate.
ita dicit gl. vel verius ſufficit pupillũ pbare publicã
famã: ex quo preſumitur ſcientia: niſi per tutorem p
betur ignorantia. idẽ ſi denuntiatũ fuit ad domũ. vt
no.in.l.cõtraria. ſimile dixi vobis in.l.is põt.j.de ac
2 qui.here. ¶ Quero † qd ſi per aliquẽ eſt denũtiatũ
mihi q ego ſum tutor an ſufficit. tex. innuit quod ſic.
Jn cõtrariũ eſt qđ nõ debeã alteri credere. vt.j. qđ
e fal.tu.auto.l.j. Eſt ergo modus[c] qđ illi qui datus eſt
tutor oſtẽdatur teſtamentum: vel dicatur ei per per=
ſonas que dicant ſe vidiſſe teſtamentum adeo qđ ſi
non credit ſit ignorantia ſupina. vt.l.ſi quis inficia=
tus.ſ.depoſi. dixi plene in.l.non ſolum.§.fi.de ope.
noui nun. in materia proteſtationis.

1 ☞ Tutor tenetur facere inuentarium.
2 Actor conſtitutus a tutore non facit inuentarium.
3 Tutor honorarius facit inuentarium.
4 Tutor datus ad vnum articulum tantum puta ad eundem non tenetur inuẽtarium facere: cautius tamen eſt vt faciat.
5 Tutor ad lites non facit inuentarium.
6 Jnuentarium debet fieri q̃ primum poterit.
7 Tutor qui neglexit facere inuentariũ ſi nihil adminiſtrauit nihil ei obijcietur.
Si adminiſtrauit ante confectionem inuentarij nihil obijcitur inuentario ipſe tamen vt ſuſpectus accuſari poteſt. Contra tutorem qui non geſſit nõ poteſt obijci dolus preſumptus ad remouenduʒ eum vt ſuſpectum.
8 Jnuentarium debet fieri coram notario.
9 Jnuentarium vt faciat fidem cõtra debitores in eo deſcriptos debet fieri coram iudice.
10 Que res debent poni in inuentario.
11 Jnueniri dicitur proprie quod manibus apprehenditur.
12 Res in inuentario taliter aſcribi debent vt tutor ex illo poſſit conueniri.
13 Forma inuentarij poſita per Specul. quod non ſit bona.
14 Si tutor in inuentario dicit qđ credit tales res eſſe pupilli ꝛ ad eum pertinere quod ſufficiat.
15 Tutor non ponens omnes res in inuentario quãdo videatur dolo facere.
16 Jn inuentario neceſſario expenſe inſeri debent inſtrumenta in quibus continentur nomina debitorum.
Et citatis nominatim ad hoc ipſis debitoribus ad hoc vt inuentarium contra ipſos probet: ſed quãtũ ad tutorem ſufficit ſummatim ponere.
17 Neceſſaria cauſa que dicatur quando non conficitur inuentarium.

Que iuſtiſſima

18 Que iuſtiſſima licet non neceſſaria.
19 Judex ex cauſa poteſt remittere confectionem inuẽtarij.
20 Qui non facit q ſcit vel ſcire debet rõne officij ſibi iniuncti eſt in dolo preſumpto.
21 Contra tutorẽ iuratur in litẽ propter dolũ verũ non propter preſumptum et ex quibus cauſis.
Cõtra heredẽ tutorẽ quõ iuretur in litẽ. remiſſiue.
22 Tutor non debet aliquid gerere anteq̃ʒ non fecerit perfecte inuentarium.
23 Proteſtatio appoſita in inuentario qđ ſi qua nõ appoſuit apponenda ꝛc. qđ nihil releuat.
24 Copia inuentarij quod debet dari per tutorem aduerſario petenti.
Facultates pupilli non debent manifeſtari.
Forma in dãdo copiã inuentarij aduerſario petenti.
25 Copia totius inuentarij non eſt danda petenti etiã dicenti ſe velle accuſare tutorem de ſuſpecto q2 oẽs res in inuentario non poſuit.
26 Tutor que habeat facere vt poſſit adminiſtrare. remiſſiue.
27 Tutor ante confectionem inuentarij poteſt expedire illa que dilationem non recipiunt.
28 Scientia tutoris ſufficit ad tranſlationem iuris deliberandi.

a Tvtor qui repertoriũ.[a]

Cõtra tutorẽ qui non facit inuentariũ
abſq̃ʒ cauſa iurat̃ in litem. et anteq̃ʒ fa=
ciat nõ põt adminiſtrare: niſi q̃ dilatio
nem nõ recipiũt. h.d. pmo ponit dictũ ꝛ exceptionẽ. e
ſcđo effectũ dicti. ſcđa ibi: ſi q̃s igitur. prima ſubdi=
uiditur in duas. ſ. in dictũ et exceptionẽ. ſcđa ibi: niſi
forte. itẽ ſcđa ibi ſubdiuidit̃ in quatuor. primo ponit
vnũ effectũ. ſcđo eius practicã q̃ʒtũ ad modũ probã
di. tertio ponit aliũ effectũ. quarto ab eo excipit. ſcđa
ibi. qđ ex iure iurando. tertia ibi: nihil itaq̃ʒ. quarta
ibi: niſi id qđ. ¶ Anteq̃ʒ ponam caſum in terminis
1 ſcias qđ iuriſcõſultus † ponit pro cõſtanti qđ tutor in
b uẽtariũ facere tenet̃.[b] vt.l.tutores.C.e. et de arbi.tu.
l.fi.et.l.iij.§.tutores.j.de ſuſpec.tu. hoc p̃miſſo caſus
eſt planus. examinemus per particulas. pmo habe
mus vnũ qđ hic p̃ſupponit qđ tutor tenet̃ facere in=
uentariũ. Cõcordãtias dixi.ſ. idẽ in curatore. vt.C.
2 de cura.fu.l.fi.C.đ epiſ.au.l.de creatioib9. ¶ † Sed
c quero quid de actore?[c] Rñ. actor non gerit noĩe ſuo
ſed gerit noĩe tutoris et eius periculo cõſtituit̃. vt.l.
ſolet.ſ.de tute.et.l.decreto.j.eo. et ideo nõ eſt neceſ
ſe qđ faciat inuentariũ. ſed ſufficit a tutore eſſe cõfe=
ctũ. tutor eñ per eũ gerit. vt.l.ita aũt.§.geſſiſſe.ſ.e.
ſed tutor qui daretur in locũ abſentis vel coadiutor
vel quicũq̃ʒ haberet autoritatẽ per ſe: et periculo pri
mi tutoris non gereret: tenetur facere inuentarium:
propter generalitatẽ huius.l.et ſimiliũ. ¶ Querit
3 † glo. an tutor honorarius vel datus cauſa notitie te
neatur facere inuentariũ. Et determinat qđ ſic pro=
pter generalitatẽ huius.l. Jtẽ quia põt eis ſolui qui
4 habent cõmunionẽ in tutela. vt in gloſſ. ¶ † Quero
d vtrũ[d] tutor datꝰ ad vnũ articulũ vt ad adeũdã here=
ditatẽ teneat̃ facere inuentariũ. Jac. de are. dicit qđ
nõ. vt.l.impuberi.ſ.de tu.et cu.da.ab his argu.C.de
tuto.et cura.qui ſatis non dede.l.vlt. ſecundum vnã
lectu. ita dicit ipſe, quod puto ve=
rum: quia inuentarium debet fieri ſo=
lum de corporibus, que inueniũtur in
bonis pupilli. vt.j. dicã. ſed ante adi=
tam hereditatem nullum tale reperi=
tur. vt infra dicam. ergo ꝛc. tutius ta=
men eſt quod inuentarium faciat et in
inuentario ſolum ponat ius adeundi
illam hereditatem. et ita videtur ſen=
tire Cyn. in lege tutores. C. eodem. c
5 ¶ † Quero an[c] tutor datus ad lites
e teneatur facere inuentariũ. Rñdeo
quod nõ. vt no.C.de epiſ.au.l.de crea
tionibus. licet quidam contra per.l.et
ſi ad ſpecies infra rem pup.ſal.fo. dic

a ☞ Andreas Pomate. ¶ Tutor qui repertoriũ. Uide quid per hanc.l. dicat Roma. conſi. cxviij.
b ¶ Facere tenetur. Adde qđ ſi plus deberet expẽdi in cõfectione inuẽtarij quã eſſet vtilitas tunc non debet tutor conficere inuentarium vt in terminis dicit Bart. per illum text. in lege mediterrance in princip. C.đ anno. et tri. libr. x. vbi plura dicit in ſimi.
c ¶ Quid de actore. Utrum actor đbeat facere inuentariuʒ: de quo et vide Pe. de ancha. in cle. ij. de ſtatu mona.
d ¶ Quero vtrũ. Et no. pro. q.j. in qua ꝯſulo nũc vtrũ tutor qui cõfecit inuentariũ de bonis et rebus inter pupillũ et aliũ ſed inſtitit vt fieret an incidat in iſtã l. et vide Bar. in.l.j.ſ.de tute. Andre. barb.
¶ Quero vtrũ. Adde Bar. in.l.ſi hereditas. đ teſt. tu. in prin. itẽ debet ſatiſdare curator datus ad vnũ actũ.l.mulier. et ibi Bal. de iu. do.
e ¶ Quero an tutor. et vide Ange. in.l.ſi vacantia. C. de bo.va.li.x. vbi ponit ſing. limita. et vide Bart. in conſilio. viij. inci. literas magnificentie veſtre vbi cõſuluit qui non poſuit in inuentario res que erant pupilli. et in conſil. ſeq. vbi tangit quomodo excuſetur tutor non ponendo res in inuentario. et ibi vide de libro rationũ. et qualiter debet cõfici: vide conſil. bar. inci. Nico. Goffre. vbi conſuluit qđ ſi tutor dicit qđ talia bona ſunt in hereditate non ſequitur qđ hereditas illa poſſideat vnde poteſt probari contra: ꝛ ſic limitatur illa regula quod non poteſt probari ꝯ̃riũ eius quod ſcriptum eſt in inuentario: et quando pupillus agit contra tutorem dicens tutorem non poſuiſſe res in inuentario qualiter debet eſſe probatio dic talis conſtituit tutorem in dolo vel culpa. ſcʒ qđ ſciuerit illas res vel cõmuniter ſciebant̃ vel qđ diligens paterfamilias ſciuiſſet. ita dicit Bar. in conſil. inci. cũ predicta examinarẽ. ꝛ an poterit probari per indicia vide eundẽ ibi vbi requirit legitimas pbationes.l.fi.§.licentia.C.de iu.deli. et ita pbatur in.l. fi.C.de in li.iurã. et.l.ſi defunctus. arbi.tute. et an poterit pbari per iuramentũ: vbi tenet qđ ſic: ſed in cõtrariũ facit qđ no. in.l ſi qñ. C. vñ vi. et qualiter debʒ fieri liber rationũ: vide ibidẽ per eum. et vide Lud. Roma in conſilio. cxv. et in conſi. clxxvij. vbi diſputat ſi tutor paternus poſſit adminiſtrare bona veniẽtia a matre pupilli. Andre. barba.
¶ Quero an Et an tutor datꝰ bonis ad lites teneatur facere inuentarium: et an ad exigenda debi[illegible] neatur ꝛc. vide Specu. in titu. de act. ver. pube[illegible] tem. et vide eum in ti. de tuto. §. generaliter. ver. vtrũ curator. et ibi etiam tangit quid poſſit facere.

a Andreas Pomate. ¶ Quando. De iſta dictione mox vide Iaſo. in. l. fructus. ſo. ma.
b ¶ Sed quero. Adde hic Bal. in. l. j. §. ſolent. de offi. pꝛefe. vꝛbis. et vide omnino Bart. in. l. legitimos. in verſi. vlterius ſcias. de legi. tuto.
Andreas Pomate. ¶ Puto. Uide Alexand. cōſi. lxxxvj. ij. volu.
c ¶ Puto.
d ¶ Pꝛeſumptus. Et quid ſi tutoꝛ omiſit aliqua ſcienter ponere in inuentario. vide. l. in eos. ſupꝛa de tuto. et infra pꝛoxi.
e Andreas Pomate. ¶ L. ij. Uide Rapha. cu. conſilio. xv.
f ¶ Perſonarum. Et an requiratur decretū. vide bal. in auť. ſed cum teſtatoꝛ. C. ad le. falci. et Bald. in l. j. C. qui bo. ce poſ. et ſpecu. in titu. de inſtru. edi. §. fina. ver. quid ſi heres. et Sali. in lege finali. §. pꝛimo. de iu. deli. dicit ꝙ nō eſt fiendum in iudicio: et quod ita terminatur hec. q. in. d. l. fi. et in. §. ſancimus. in auť. d̄ here. et falc. licet ſecundum eum glo. aliter dixerit in §. ſancimus. in auť. de here. et fal. in verſi. Si vero. Bart. in. §. hinc nobis. in auť. de here. et fal. dicit q̄d d. glo. facit pꝛo opi. mar. de fano. relata in Specu. in pꝛealle. loco ſcilicet quod inuentarium fieri debet coram iudice. Bald. in. l. facultas. C. de iu. fiſci. lib. x. tenet ꝙ inuentarium heredis non ſit fiendum in iudicio ſecus in inuentario tutoꝛis: et an inuentarium debeat fieri in iudicio. vide in lege de crea. de epiſ. au. et. l. nulli. §. cum autem. de epiſco. et cle. per que iura Ang. in lege pꝛima. §. hec ſtipulatio. ſi cui plus q̄ꝫ p le. fal. tenet quod heres non debet facere inuentariū in iudicio. cogita: quia in inuentario heredis requiruntur teſtes. l. fi. §. ſin autem. C. de iure deli. §. ſi vero abſint. in auť. de here. ⁊ fal. qui non ſolent in actibus iudiciariis interuenire. l. in dona. C. de dona. et cogita: quia de hoc ſecundum Ange. videtur glo. in. d. §. ſancimus. in ver. noſtra. item hic adde Bal. per illum tex. in. l. oꝛphanotrophos. de epiſc. et cle. et in auť. ſi oēs. C. ſi vt ſe ab here. abſti. et in. l. ſicut. C. in q̄. cau. in integ. reſt. et ibi dicit q̄d req̄ritur decretū iudicis et q̄d etiā decernat adminiſtrationē. et cū Bar. tranſit ſimpliciter Pe. de anch. in cle. ij. de ſta. mona. ⁊ de modo inuentarij ponitur per Bal. in. l. ſ. C. q̄ bo. ced. poſ. et adde ꝙ in inuentario heredis nō debet poni legatū relictū poſt moꝛtē defuncti per extraneū teſtatoꝛē: ſm̄ Bal. in. l. ſ. in pꝛin. C. vt act. ab here. ⁊ cō. here. q̄d limita vt per eū. j. e. l. in fi. et vltra hec dicta per Bar. qualr̄ pecunie res et noīa debitoꝛū debeāt deſcribi in inuentario: vide. l. ſi q̄s. in pꝛin. ⁊ ibi Bal. C. de bo. pſc. adde q̄ requirant̄ in inuētario heredis vide cōſ. lxxiiij. ij. li. p Ab. et q̄d inuētariū heredis: de quo dn̄s Alex. in apoſtil. reliq̄t cogitandū ſit fiendū in p̄ſentia iudicis: tenuit bal. cōſ. cccxxvj. iij. volu. all'. Specu. in titu. de inſtru. edi. §. dicto.
g Andreas Pomate. ¶ Concludo. Uide Are. cōſilio. cxlviij. in pꝛin.
h Andreas Pomate. ¶ Secundo. Uide Lepo. in repe. l. ſi fugitiui. de ſer. fu.

6 vt ibi. ¶ † Quero quādo[a] debeat fieri inuentarium. tex. in. l. tutoꝛes. C. eo. dicit mox quod creati fuerint: quod quidam intelligunt infra tempus q̄d datur heredi. quidam intra quatuoꝛ menſes. glo. ibi et hic et etiam omnes docto. intelligunt mox. id eſt q̄ꝫpꝛimum poterit. facit infra de condi. et demon. l. conditio. quod ſi nō fecit dolo feciſſe videtur. vt hic.
7 † Sed quero[b] quid ſi neglexit facere per plura tem-
b poꝛa et poſtea inuentarium facit: an admittatur ad agendum? Glo. dicit quod non. imo debet reuocari vt ſuſpectus ⁊ incarcerari. vt. l. iij. §. tutoꝛes. de ſuſp. tu. et. C. arbi. tu. l. vlti. et hoc videtur tenere Specu. de inſtru. edi. §. finali. circa pꝛincip. §. vbi dicit quod contra inuentarium poteſt obijci quod non fuit factum mox cum potuit et debuit. ¶ Contrarium pu-
c to[c] nam dicte. ll. dicunt quod tutoꝛ qui non facit inuētarium debet remoueri vt ſuſpect⁹. ergo interim eſt tutoꝛ. Pꝛeterea non facere inuentarium eſt dolus pꝛeſumptus: vt hic. ſed contra tutoꝛem qui nil geſſit ad eum remouendum vt ſuſpectū non poteſt obijci do-
d lus pꝛeſumptus.[d] vt. l. he enim. §. qui nihil. infra de ſuſpe. tu. tangitur per gloſſ. et clarius per Cyn. C. de
e ſuſpe. tu. l. ij.[e] dico ergo quod ſi tutoꝛ nil adminiſtrauit licet tardius venerit ad conficiendum inuentarium et tardius venerit ad gerendum: nihil poteſt ei obijci a quocunq̄ꝫ: ſed ſi adminiſtrauit anteq̄ꝫ faceret inuentarium: nil poteſt obijci inuentario: quia tutoꝛ eſt et facere debet: ſed poſſet accuſari vt ſuſpe-
8 ct⁹. vt dictis. ll. ¶ Quero qualiter † inuentarium debeat fieri. Reſpond. tex. in. l. tutoꝛes. C. eodem dicit
f quod in pꝛeſentia publicarum perſonarum.[f] glo. tamen ibi intelligit quod ſufficit vnus notarius: et ita etiam hic. et ita etiam cōmuniter obſeruať. ¶ Quero vtrum debeat fieri coꝛam iudice. Gloſſ. hic videtur tenere quod ſic. arg. l. chirographis. infra eo. do-
9 cto. dicunt et bene † quod q̄ꝫntum ad tutoꝛem ſufficit fieri extra iudicium: ſed q̄ꝫtum ad hoc vt inuentarium fidem faciat contra debitoꝛes quoꝛum nomina in inuentario ſcribuntur: requiritur quod coram iudice fiat. vt dicta lege chirographis. ¶ Que-
10 ro † que res debent poni in inuentario. tex. in. l. tutores. dicit quod debeat fieri inuentarium omnium rerum et inſtrumentoꝛum: quod intellige verum: ſcilicet omnium coꝛpoꝛalium. et quod dicit inſtrumentoꝛum: intellige id eſt iurium incoꝛpoꝛalium: de quibus apparent inſtrumenta ſeu pꝛobationes in bo-
g nis pupilli. ¶ Et ex hoc concludo[g] duo. Pꝛimo quod debita a pupillo alijs tutoꝛ non tenetur ponere in inuentario: quia illoꝛum ius non eſt res pupilli: ſed eſt res creditoꝛis ipſius. pꝛo hoc text. in. l. vltima. C. de ali. pup. pꝛeſtand. non tamen nego
h quin poſſit ponere ſi vult. ¶ Secundo[h] concludo quod ſi ſunt debita aliqua ipſi pupillo de quibus in bonis ſuis non reperiatur inſtrumentum quod tutoꝛ non tenetur ponere in inuentario anteq̄ꝫ exigat. quod pꝛobo: inuentarium dicitur: quia reperta et inuenta in bonis pupilli ibi deſcribuntur: vt
11 hic nota. in pꝛima gloſſa. † ſed inueniri dicitur illud pꝛopꝛie quod manibus appꝛehenditur. vt inſtituta de re. diui. §. item lapilli. C. de fideiuſſo. l. ſi barſatoꝛem. et not. per docto. in lege licet. ff. de acquiren. poſſeſſio. ſed talia debita non inueniūtur nec capi poſſunt manibus: ergo non poſſunt ſcribi in inuentario: poſtq̄ꝫ vero illa debita erunt exacta poterunt in inuentario poni ſicut res de nouo obue-

12 nientes. vt. l. fin. §. tali. C. de cura. fu. ¶ † Quero qua-
a liter[a] res debeant ſcribi in inuentario? Reſpon. taliter quod tutoꝛ ex illo inuentario poſſit conueniri. vt l. final. in pꝛincip. C. arbi. tu. ⁊ ex hoc dico q̄d omnes res debent ſcribi per ſigna per latera ⁊ cōfinia ſicut in libello ponerentur. vt dicitur in. l. ſi in rem. ſ̄. de rei vendi. ⁊. l. in actione. j̄. de fur. dico etiam quod tutoꝛ debet ſcribere ſe inueniſſe in bonis dicti pupilli vt hic. ſecundum q̄d glo. intelligit in dicta. l. tutoꝛes.
13 C. eodem. † Et per hoc non placet mihi foꝛma inuentarij quam Spe. ponit in titul. de inſtru. edi. §. dicto. vbi dicit talis tutoꝛ dixit et aſſeruit in pupilli dicti bonis pꝛimo eſſe talem rem: item talem ⁊c. nam ſecundum illam foꝛmam non dicit ſe inueniſſe: ſed dicit eſſe in bonis. quod poteſt intelligi de re exiſtēte etiam apud alium cuius habeo petititionem. vt. l. rem in bonis. de acqui. re. domi. ⁊ ſic ex hoc inuentario tutoꝛ non poſſet conueniri ad reſignandam rem cum ſe eam inueniſſe nō aſſerat. ⁊ iſtam foꝛmā Spe. arbitroꝛ eſſe coꝛruptam vitio ſcriptoꝛis: cū in ſequētibus foꝛmis ſemper adiecerit verbum inueniſſe.
14 ¶ † Quero quid[b] ſi tutoꝛ dicit in inuentario quod
b credit eſſe tales res dicti pupilli ⁊ ad eum pertine-
c re: vtrum ſufficiat[c]? Rn̄. inuentarium fit de eo quod inuenitur: vt dixi. ſi ergo inuentarium clare dicit id quod ſpectat ad inuentionem: vt q̄d poſſeſſionē ſeu ipſam rem inuenit in bonis: ſatis eſt: nec puto quod tutoꝛ habeat neceſſe aſſerere de dominio ipſius rei: cum hoc nō ſubijciatur inuentioni de facili pꝛopꝛie lo-
15 quendo. ¶ † Quero quid ſi tutoꝛ in inuentario non
d poſuit[d] omnes res? Rn̄. dolo facere videtur cū oēs debeat ponere. vt. d. l. tutoꝛes. C. eo. non tamen pꝛopter hoc remoueretur ab agendo contra debitoꝛes: niſi pꝛimo remoueretur vt ſuſpectus. vt. j̄. dicam. p̄dicta vera niſi aliqua iuſta cauſa eſſet pꝛopter quaꝫ non poſuit: vt quia ille res erant ſibi occulte: vt hic. ibi: niſi aliqua neceſſaria ⁊c. facit. j̄. quod vi aut clam
16 l. ſemper. §. hoc interdicto. ¶ † Quero an inſtrumenta in quibus continentur nomina debitoꝛū debeāt poni per extenſum in inuentario videtur quod ſic. vt. l. chirographis. j̄. eo. ⁊ hoc videtur tenere Spec. in pꝛealleg. §. dicto. vbi dicit quod contra inuentarium opponitur quod inſtrumenta non ſunt ſcripta per extenſum in inuentario: puto q̄d ſi aliquis vellet quod inuentarium pꝛobaret contra debitoꝛes debe-
e ret ſcribi totum per extenſum. vt. d. l. chirographis. et deberet inuentarium eſſe confectum coꝛam iudice pꝛeſentibus debitoꝛibus vel citatis legitime[e] ad hoc alias inuentariū non faceret fidem. vt in auten. ſi quis in aliquo. C. de edē. ⁊ quod dico citari ad hoc intelligo clare. ſ. quod compareāt coꝛam iudice ad videndum confectionem inuentarij in quo exemplatur tale inſtrumentū debiti. debet enim eſſe clare citatio. vt. l. aut qui aliter. in pꝛincip. j̄. quod vi aut clā. et de adul. l. denuntiaſſe. in pꝛincip. ſed q̄ꝫtum ad tutoꝛem volentem gerere ſufficit q̄d ſumma ſeu ſententia inſtrumenti ponatur in inuētario: licet tenoꝛe nō excuſſo. ar. l. ſcire leges. ſ̄. de legi. et ita obſeruatur. ¶ Uenio ad ſc̄dam partem dicitur hic niſi foꝛte aliqua neceſſaria: aut iuſtiſſima cauſa allegari poſſit.
17 ¶ † Quero que ſit illa cauſa neceſſaria? Rn̄. poteſt eſſe pꝛimo in perſona tutoꝛis: q: moꝛbo ſontico impeditus. vt. l. queſitum. de re iud. pōt etiam eſſe impedimentum ex parte rei: quia non reperitur adhibita diligenti inq̄ſitiōe. vt. ſ̄. dixi facit. j̄. de acqui. poſ. l. iij. §. neratius. vt. j̄. de lega. j. l. cum res. verſi. ſed ſi ſtichus. ⁊ ver-
18 ſicu. item ſi res. ¶ † Quero que dicatur cauſa iuſtiſſima licet non neceſſa-
f ria? Rn̄. ſi teſtatoꝛ remiſit[f] confectionē inuentarij. vt. l. fi. in fin. C. arbi. tut. q̄d intellige niſi ex cauſa iudici aliud videretur. vt. l. in cōfirmando. ⁊. l. vtilitatem. ſ̄. de cōfir. tuto. ⁊. ſ̄. eo. l. qui-
g dā. §. vſq̄ꝫ adeo. Itē ſi conſuetudo[g] eſſet q̄d tutoꝛes nō facerent inuenta-
h riū. ar. ſ̄. de leg. l. de quibus[h]. et. C. q̄ ſit lon. cōſue. p totū. ⁊ hoc tāgit Spe-
19 cu. in pꝛeall'. §. dicto. Item puto † q̄d etiaꝫ iudex ex cauſa poſſit remittere cōfectionē inuentarij: ſicut q̄n q̄ꝫ expedit pupillo nō habere tutoꝛē vel quātitatē patrimonij ſui nō manifeſtari. vt. j̄. ad tertu. l. ij. §. tractari. ver. ergo etiā ſi mater. C. de ali. pupil. pꝛe. l. vlt. et. C. q̄n ⁊ quib. quar. pars debe. l. ij. ¶ Uenio ad ſc̄dam p̄ticulā pꝛincipalē. ſ. ad ver. ſi q̄s igitur. ex quo cōiun-
20 cto cū pꝛinci. † not. q̄d ille[i] qui nō facit
i id quod ſcit vel ſcire debet ſe teneri

a Andre. Poma. ¶ Qualiter. vide Bart. cōſi. lix. ij. volu. ⁊ conſi. lxij. ij. volu.
b Andre. Poma. ¶ Quero quid. Uide Panoꝛ. cōſi. lxxiij. ij. dubio. ij. volu. ⁊ vide aliquid per Barba. conſi. cxiv. Imo. conſi. xcix. in. vij. dub.
c ¶ Utrum ſufficiat. vide Bal. in l. fina. C. arbit. tut. ſed an ān adi- tam heredi- tatē poſ- ſit tutoꝛ fa- cere inuen- tarium? vi- de gloſſ. et Bald. in. l. tutoꝛes. C. eo. ⁊ Bar. in. l. in eos. C. de tuto.
d ¶ Nō poſuit. Quid ſi res modicas dimiſit ponere in inuentario non nocet: ſm̄ Bald. in Specu. in titu. de inſtru. edi. ſꝫ quid ſi nihil eſt ī bonis an tutoꝛ teneatur facere inuentarium? vide bal. in. l fi. C. qui bo. ce. poſ. ſed an debeat poni eſtimatio rerum in inuentario? Uide Bald. in. l. fina. C. de magi. conuenien.
e ¶ Legitime ſed an req̄rať citatio creditoꝛū? Adde glo. Bar. ⁊ Bal. in. l. tutoꝛes. C. eo. ⁊ an in inuentario requirať ſignū crucis: vide Io. an. q̄d no. in Spe. de inſtru. edi. §. fi. ver. hoc aūt. adde ꝙ cōtrariū vr̄ voluiſſe Abb. cōſi. pꝛi. al'. lxxiiij. ij. lib. pꝛimā tamen opi. ſeq̄tur Bal. plene conſi. ccccxxxj. iij. lib.
f Andre. Po. ¶ Remiſit. ad de an valeat remiſſio inuētarij facta p teſtatoꝛē: Barto. ⁊ alios in. l. nemo pōt. in. v. q. de le. j. vbi cōiter cōcludit ꝙ ſic: ⁊ idem in tutoꝛe legitio ⁊ dať ſm̄ gl. in. l. tutoꝛes. la. ij. in ver. pſonarū. ad fi. C. de admi. tu. an aūt ſit idē in inuentario cōficiēdo p heredē: vide ibi p eos: ⁊ p Ale. cōſi. ccxix. inci. perſpectis que in themate narrantur.
g ¶ Si cōſuetudo. ⁊ de materia vide Ang. in trac. inuentarij. ⁊ dn̄m meum in. l. niſi. §. hec ſtipulatio. j̄. ſi cui plus q̄ꝫ per le. fal. ⁊ q̄d no. per moder. in rubꝛ. de acqui. here. Andre. Barba.
h ¶ De quibus. Adde quod no. Barto. in. l. nemo poteſt. de lega. j.
i ¶ Not. quod ille. vide quod dixi poſt Bartol. in. d. l. fina. vbi dixi quod hoc caſu requiritur quod remittatur apud iudicem.

a ¶ Non debet. Not. quod ante inuentarium confectum non poteſt tutor adminiſtrare. adde Bald. in l. ſi tutor. C. in quib. cau. in integr. reſtitu. vbi etiam dicit quod ante decretum adminiſtrationis ſpecialiter non poteſt tutor adminiſtrare: et adde Bal. in l. legitimǫ. de legi. tu. et no. qđ ſi facultates augentur tutor debꝫ augere inuẽtarium: ſm gloſſ. ꝛ Bald. in l. tutoris. C. eo. ꝛ dicta hic ꝑ bart. limitantur in fi. huius princi. per eum. adde que requirãtur in tutore anteqꝫ adminiſtret: vide. xv. nota. per Ro ma. conſil. ccccxxv.

b ¶ Debeat fieri. An cõuento a tutore debeat fieri copia inuentarij: vide q̃ dixi in. l. in illa. de verbo. obliga.

Andreas Pomate.

c ¶ Uenio. Uide Ro conſil. cvj. ad fi.

d ¶ Poſſunt geri. vide text. in. d. l. final. et ibi Bartol. et docte. de tut. ꝛ cura. q̃ ſatis non de. poteſt etiam oẽs fructus vendere ꝛ ſi biennio non corrumpantur ꝛc. Ang. in. l. procu. C. de procura.

e ¶ Si tutor. ꝛ ꝑ iſtũ. §. no. ꝙ ſi eccleſia ĩfeudat ꝛ cõis opi. erat qđ eſſet cõmodũ eccl'ie lꝫ ex poſtfacto illud eueniat: ꝛ ſic actualiter req̃ritur ꝙ ſit ꝓficuũ eccleſie et vide gloſſ. ſing. ſm do. Anto. in. c. cũ apoſtolica. de

ratione officij ſibi iniũcti eſt in dolo ꝓſumpto. ſi. ſi. e. j. de cuſt. re. l. carceri. et b š. mã. l. ſi ꝓcuratorẽ. §. ſi dolo. ꝛ. j. ad leg. fal. l. dolo. ꝛ ex hoc obligatur ad intereſſe: vt hic patet. ¶ Uenio ad ſecundã particulã. ſ. ad ver. qđ ex iu-
21 reiu. No. qđ † lꝫ propter dolũ ſuũ iuretur in litẽ ꝛ nõ propter latã culpã. vt in. l. in actionibus. š. de in lit. iurã. tamen intelligitur ꝓ dolo vero nõ pro dolo preſumpto: vt hic. Item qđ dicitur in litẽ iurari qñ inuentariũ nõ facit idẽ puto ſi facit ꝛ aliquas res non poſuit vel obſcure poſuit: ita quod de bonitate ipſarũ apparere nõ poteſt. paria eñ ſunt non eſſe ꝛ non apparere. vt. l. in lege. j. de cõtrahen. emp. facit. l. cũ res. §. itẽ ſi res. j. de leg. j. Nõ enim videtur legitime feciſſe ſi ex eo cõueniri nõ poteſt. vt. d. l. vlt. C. arbi. tu. ꝛ. C. de ſuſpe. tu. l. neminẽ. Itẽ hoc verũ cõtra ipſum tutorẽ. contra autẽ heredẽ ſuũ quomodo iuretur in litẽ: dic plene. C. de in li. iuran. per totum. ¶ Uenio ad tertiã particulam. ſ. ad
22 ver. nihil itaqꝫ. † in quo habes qđ tu-
a tor nõ debet[a] aliquid gerere ante factum inuentariũ. Et aduerte diligenter: qꝛ dicit factũ qđ rẽ perfectã ſignificat. vt. l. j. in fine. š. qđ quiſqꝫ iur. Eſt eñ participiũ preteriti tẽporis: nõ ergo ſufficeret eſſe ceptum. ꝛ hoc tenet Spe. in ti. de tut. §. ꝛ generaliter. ver. fiet autẽ. ꝛ ver. ſeq. ꝛ intelligo perfectũ quando ab ipſo tutore eſt habitũ pro perfecto. vt. l. cõtractus. C. de fid.
23 inſtru. ¶ † Quero quid ſi tutor appoſuit in inuentario proteſtationem: qđ ſi qua poſuit nõ ponẽda habeantur pro nõ appoſitis: ꝛ ſi qua non appoſuit ponenda paratus eſt apponere. vtrum ex hoc inuentarium dicať non perfectũ: Rñ. non: quia q̃ntum eſt in ſe tutor habet pro perfecto. Preterea hec proteſtatio nihil operatur: fit eñ circa ea que quis habet neceſſe facere. ꝛ ſic nihil importat. vt. l. alimenta. C. de neg. geſt. dixi plene in materia proteſtationis in. l. non ſolũ. §. fin. de op. no. nun. ¶ Itẽ aduerte qꝛ tex. hic dicit nihil gerere eum oportet. i. expedit. Et ſic videť conſilium. ſed in. l. fi. C. arbi. tutel. declarat imperator ꝙ nõ audeat ad adminiſtrationem accedere ante confectuꝫ inuentarium: et ſic imponit neceſſitatẽ: ergo non po
24 terit legitime: niſi prius faciat inuentariũ. ¶ † Queritur: quid ſi tutor agit contra aliquem an illi peten-
b ti debeat fieri copia[b] inuentarij. Uidetur quod ſic: alias illi aduerſario non eſſet cautum quod agat cũ legitima perſona: quod debet eſſe: ſicut ſi ageret cuꝫ principali. vt. l. hec aũt. §. recte defendi. qui. ex cau. in poſ. ea. ¶ In cõtrarium qđ nõ debeat edi videť: quia facultates pupilli nõ debent manifeſtari alijs. vt. d. l. finali. de ali. pu. preſtan. et. l. ij. quando et qui. quar. pars debe. lib. x. ꝛ ibi tetigi. Rñd. quod inuentarij copia debet fieri per primam rationem: non tamen ponentur in copia omnes res poſite in inuentario: ſed ſolum dabitur parti aduerſe tantum qđ ſibi ſufficiat. ꝛ probare poſſit tutorẽ habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio: per iura ſecundo allegata. Dicet ergo ſic. hec eſt copia cuiuſdam inuentarij confecti per talem tutorem cuius tenor talis eſt. ꝛ ponit totum vſqꝫ ad res. ꝛ poſtea dicit in primis ꝛc. vltimo ponit lectum ꝛ publicatum vſqꝫ ad finem. non enim debet edi niſi illa particula q̃ ſpectat ad aliuꝫ. vt. l. argentarius. §. edi. š. de edend. ꝛ hoc eſt verum tenendo opin. quã dixi qđ inuentarium non vitiatur ex eo quod aliquid ſit omiſſum. Si enim vitiaretur deberet dari copia totius inuentarij: al's non eſſet
25 cautum parti aduerſe. ¶ Sed quero † quid ſi totius inuentarij petit copiam aduerſarius: quia intendit tutorẽ accuſare de ſuſpecto eo quod oẽs res nõ poſuit in inuentario: vtrum debeat habere copiã. Uidetur ꝙ ſic: ſicut qñ petit copiam fieri cũ die ꝛ conſule: qꝛ vult redarguere in die ꝛ conſule de falſo vt. l. j. §. editiones. š. de eden. cõtrariũ eſt verius. nã forte ibi quis copiã petit vt poſſit redarguere de falſo proſequendo ſuam iniuriam: vt qꝛ cõtra eum ſunt inſtrumenta producta: hic vero petit copiam totius vt accuſet eum de ſuſpecto ad vtilitatem pupilli non ad ſuam. ꝛ iſta reconuentio de crimine quãdo quis ſuã iniuriam non proſequitur non permittitur: vt. l. negãda. C. qui accuſa. non poſ. ꝛ. j. de public. iudic. l. is qui reus. maxime cum iſte conuentus ſit ſuſpect⁹ quod facit animo differẽdi litem. vt. l. ſecũda. C. de falſis.
26 ¶ Quero † an tutor habet alia facere vt poſſit adminiſtrare. glo. quod ſic. ꝛ poſuit illa q̃ poſui in. l. legitimos. in princip. š. de leg. tut. qđ examina vt ibi dixi.
c ¶ Uenio[c] ad vltimam particulã † ex qua not. quod
27 illa q̃ dilationẽ non recipiũt pñt geri[d] ante cõfectio-
d nem inuẽtarij. Ideo puto de his que de neceſſitate confectionẽ inuẽtarij precedũt vel expectãt. vt perſcrutatio rerũ hereditariarũ: vt. j. de acqui. heredi. l. ariſto. Idẽ puto de his q̃ pupillo nullo mõ poſſunt obeſſe ſed prodeſſe tñ. vt. l. fi. C. de tu. ꝛ cur. qui ſatis
28 non dede. Pro hoc dico † qđ ſcientia tutoris qui non facit ea que requirũtur vt poſſit adminiſtrare: ſufficit ad tranſmiſſionẽ iuris deliberandi. vt plene dixi in. l. qui duos. j. reb. dub.

e **Si tutor.** [e] Nimia feſtinantia vel negligẽtia tutoris in rebus pupilli vendẽdis punitur. hoc dicit.

Competit. In emendis rebus tutor non tenetur niſi de dolo et lata culpa. hoc. d. ¶ Op. C. arbi. tu. l. quicquid. vbi etiam tenetur de leui. Solu. ſpecialis caſus eſt hic: ſcꝫ qñ emit ꝓdia: vt non teneatur niſi de lata culpa.

1 ☞ Tutor poteſt cogi ad emendum.
2 Tutor propter negligentiam in emendo tenetur ad vſuras.
3 Negligentia tutoris quomodo probetur.

a **Si poſt depoſitionẽ.** [a] Hic vſqꝫ ad fi. l. iuriſconſultus tractat materiã de vſuris pupillaribus: quam gloſſ. ſummat. j. ea. l. §. que autẽ. et ideo vſqꝫ ad finem nõ
1 dabo ſummariũ. No. ꝙ † tutor põt cogi ad emendũ. Et eſt caſus ſpecialis cũ regulariter nõ cogitur autorizari certo articulo vt. j. de aut. tu. l. ſi tutor. ¶ Itẽ
2 ꝙ † propter[b] negligentiam in emẽdo tenetur ad vſu-
b ras: quod forte hodie non eſt correctum: non eñ directo petit vſuras pecunie ſed magis quantũ ex fru-
3 ctibus percepiſſet ex predio empto. ¶ Ultimo † ad hoc vt tutor cõueniatur ex hac negligẽtia eſt neceſſe ꝙ probetur ꝙ predia erant venalia que emere potuit. al's negligentia non probaretur: ꝓbatur in auť. vt hi qui ob. perhi. res mi. §. pe. facit. j. e. l. cũ plures. §. fi. et. š. pro ſocio. l. idemqꝫ. §. j.

1 ☞ Hic. §. an hodie ſit correctus.
2 Iudex non poteſt hodie percipere vt poſt tempus vſure currant licet inobedientem mulctet.
Nec teſtator.

c **Si deponi.** [c] Opp. ꝙ etiaꝫ facta depoſitiõe currant vſure. vt. š. ea. l. §. ſi poſt. Sol. poſt depoſitionẽ poſſunt vſure currere ob moram factã in cõparando vt ibi: nõ ob moram factã in
1 deponẽdo vt hic. ¶ Quero an † hodie iſte. §. ſit correctus: cũ vſure hodie nõ poſſint exigi. Azo in ſumma de vſuris videtur tenere qđ ſic. qđ intellige niſi
d tanqꝫ intereſſe petãtur: vt dixi in. §. ſi poſt. puto et[d]
2 ꝙ † iudex nõ poſſit hodie percipere vt poſt tempus currant vſure: nec etiã teſtator vt. j. de annuis leg. l. iij. in fi. licet aliter iudex poſſit mulctare inobediẽtẽ. vt. C. de modo mulcta. l. mulctarum. et. š. ſi quis ius b dicẽ. non obtem. l. j.

e **Si tutele.** [c] Tutor tenetur reſtituere pecuniam quam cre- c dit aduenientе die: niſi in credendo nõ potuit ſibi culpa imputari. h. d.
1 ☞ Per ſeruuꝫ tutoris queritur vtilis pupillo ſicut per ipſum tutorem.
2 Melius eſt meum q̃ꝫ veſtrum.
3 Quedam exceptio poteſt opponi actiõi directe que non opponitur vtili.
4 Si tutor ſtipulatur qũo debeant concipi verba.

Quoties. Tutor debet facere pupillo ſi poteſt vt quera- d tur directa: al's actionem vtilem queri ſufficit. hoc dicit. Not. tex. ibi qui ve in
1 põteſtate eius erit. quod † per ſeruum tutoris ita queritur vtilis pupillo ſicuti per ipſum tutorem. ¶ Quero que eſt ratio huius ordinis. Dicit e
2 gloſ. quod † melius eſt meum q̃ꝫ noſtrum: et ideo ſi ſtipuletur pupillus habet actionem directam: ſi ſti- f pulatur tutor queritur directa tutori ꝛ vtilis pupillo.

his que fiunt a prela. ꝛ per hoc dicet ſaluari glo. que cõmuniter reprobatur. xij. q. ij. in ſũma. ibi per doct. in. c. j. de in integ. reſti. quod alienatio in caſu non cõceſſo ſeruata forma ſit valida: quia dꝫ intelligi quando ſaltem appareret licet exiſtentia de caſu cõceſſio ↄſtabat qꝛ hoc habebat cõmunis opi. et vid. d. ant. in. d. c. cuꝫ apoſtolica and. barb.

vnde ſi pupillus lederetur ſuper illa directa non poſſet impetrare reſtitutionem. ita dicit glo. quam vide et ſi-
3 gna. ¶ No. ex iſta glo. † quod aliqua
f exceptio poteſt obſtare directe[f] q̃ non obſtat vtili: de quo per Dyn. in. c. pro poſſeſſore. extra de regu. iur. lib. vj. in vltima. q. Dixi in lege ſi culpa. ſupra de rei vendi. Iſtã gloſſ. reprehendit Pe. et Iaco. de ra. dicẽtes quod ſiue agatur directa ſiue vtili poteſt peti reſtitutio: quia inſpecta origine fauorẽ pupilli reſpicit. pro quo facit quod no. in lege non ſolum. in princip. et. §. primo. ſupra de procura. vbi ita cauet de rato ille qui agit directa ſicut ille qui agit vtili. pro quo videtur caſus in lege ſecunda. in fine. ſupra eodem. ¶ Quero an iſte ordo ſit neceſſarius. Gloſſ. reſpondet quod eſt conſilij non neceſ-
4 ſitatis. ¶ Quero quando † tutor ſti-

a ¶ Si poſt depoſitiõnẽ. habes hic q̃mo do quis dicatur eſſe in negligẽtia Adde etiam qđ anteqꝫ qs habeat teſtes nõ dicitur eſſe ĩ negligẽtia agendi vel accuſandi. ita not. dixit Bald. in. l. j. C. de his qui. vt indi. et ad probandã negligentiam in genere. vide. l. idẽ qꝫ. ꝛ ꝙ ibi dixi. š. pro ſocio. et adde quod teſtis deponẽs ſuper negligentia etiam nõ interrogatus debet deponere cauſam dicti ſui ſecundum Bald. in. l. ſolam. C. de teſtibus. adde ad probãdam negligẽtiam quod in actu requiritur diligentia et qualiter debeant deponere teſtes. vide. Barto. conſilio. cij. inci. chariſſime frater et vide Ro. cõſilio. xxviij. an tutor teneatur ſi pecuniam pupilli nõ collocauit in emptionem prediorum vel ſub lucro.

Andre. Poma. ¶ Quod propter. vide Ro. cõſi. xxviij. j. dubio. Alex poſt Bar. ibi in. l. diuus. in. j. co. ver. in glo. ij. ff. ad. l. fal.

¶ Si deponi. adde Bart. in. l. diuus. j. ad. l. fal. et an iudex poſſit ꝑcipere ꝙ poſt tp̃s currãt vſure. ꝛ de teſtatore vide q̃ ſcripſi in. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de ver. ob. et de iudice vide Ang. in. l. ꝓcuratori. la. j. j. rẽ ra. ha. et vid q̃ ſcripſi in. l. ſi finita. §. iulian⁹. i. xvij. char. de dã. infect. in illo arti. an iudex poſſit iubere ꝙ ĩmiſſus ex primo decreto ob nimiã cõtumaciã lucretur fructus. adde an teſtator poſſit mandare heredi vt ſoluat decẽ pro cẽtenario ſi nõ ſoluerit dotẽ mulieri teſtatoris. ancha. cõſi. xcij.

¶ Puto etiam. et vide Barto. in. l. diuus. ff. ad. l. fal. c. per veſtras. de do. inter virum et vxo. Lud. Ro. in conſilio. cxxvj. Andre. Barba.

Andre. Poma. ¶ Puto etiam. vide Alex. conſi. xxvij. col. ij. iiij. vol. ro. conſi. cxxix.

¶ Si tutele. hãc. l. allegat Bar. in. l. ſi filio. de verb. ob. et Cy. et alij in. l. emp. C. loca.

¶ Quoties. obſtare directe vide Bal. in. l. emptor. in fi. C. de here. vel act. vẽ. qui ſequitur iſtã glo.

a ℭ Reſpondeo. vnus modus. et vide Bar. et ibi ange. in. l. ſtipulatio iſta. §. inſulam ſi quis. de verb. ob. et Bal. in. l. ij. C. per quas perſo. And. barb.

b ℭ Item ſi temporali. quero an tutor debeat exigere debitum naturale. et videtur ꝙ quilibet teneatur ſibi ſoluere. ar. bonelitere. in l. frater a fratre. de cõdi. inde. et inſti. de actio. §. actio.

ℭ Sicut autem. vide not. s. proxi. §. et vide Bal. in. l. cũ ipſe. de contrahẽ. ẽpt. et Bart. et doct. in. l. j. de ſtip. ſer. quid in executore teſtamẽti vide Joan. andr. poſt Specu. in ti. de inſtr. edi. §. nũc aliqua. in addi. inci. ſupple qd aũt in procuratore ⁊ officiali. vide Barto. in. l. j. §. hec verba in fine. ne vis fi. ei.

pulatur quomodo debeant ꝯcipi verba ſtipulationis. Reſpon. vnus modus[a] eſt quod tutor ſtipuletur nomĩe pupilli. et iſte eſt bonus modus et indubitabilis: valeret enim etiam in ꝓcuratore vt. l. huiuſmodi. in principio. 2 ⁊ quod ibi notat. j. de legatis. j. Secũdo quod ſtipuletur per hec verba promittis pupillo. vt. l. eum qui. §. ſi actori. s. de conſti. pecu. Ita dicit glo. idẽ 3 j. de ſtipu. ſer. l. j. in princi. Jac. de are. iſtum ſecundum modum non approbat. dic vt dixi in. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulam. j. de verbo. obliga. vbi tangit glo.

Nequaꝙ̃. Debitũ ex alia cauſa in actione tutele deuoluitur ſi tutor debuit ⁊ potuit ſol 1 uere: et pupilli intereſt quod in actionem illam deuoluat. h. d. ℭ Quero 2 pro declaratione litere quid vult di 3 cere hoc et ſuperius. Gloſſ. variant et ſm gloſſ. exponitur hoc. ſ. proxime di 4 ctum. et ſuperius. ſ. dictũ in princi. §. ſe c cundum vero reſponſum nõ mutatur: et hoc tenet Dy. ℭ Opp. s. de nego. 1 geſt. l. diuortio. Glo. ſoluit ibi debebatur pecunia pupillo: hic vero debebat pupillum liberare. 2

1 Tutor quando teneatur a ſe exigere d debitum naturale. 3

2 Si pupillus debet naturaliter tutori non poteſt ſibi ſoluere.

3 Nemo ſine actione experitur.

Itẽ ſi temporali. Ad hũc e ver. op. 4 nã actio ſubrogata dꝫ ſapere naturã eius in cuius locũ ſubrogatur: vt. l. ſi eum. §. qui iniuriarũ. s. ſi quis cau. Sol. hic propter culpam tutoris q a ſe exigere dbuit. ita no. in. d. l. diuortio. ℭ Quero † an tutor[b] teneatur a ſe exigere debitũ naturale. Text. innuit qd ſic et glo. videtur tenere. Sed cõtra hoc: qa officiũ eſſet ſibi dãnoſum. Dicũt quidã ꝙ nõ eſt: quia etiam antea poterat ſibi obijci compẽſatio. ita tenebat Jaco. de are. Pet. propter omnia iſta diſtinguit aut debitum naturale cepit eſſe ante tutelã: et non tenetur a ſe exigere: alis ſecus. vt dixi. s. eo. l. ita autẽ. §. debitor. et iſtud videtur equius. ℭ Quero † quid econtra ſi pupillus debet tutori naturaliter an poſſit ſibi ſoluere. gloſſ. innuit quod ſic. poſtea in contrarium adducit. ſupra de peti. heredi. l. ſi quid poſſeſſor. §. j. et. j. de ſolu. l. ſtichum. §. aditio et iſtud vltimum tenet Dyn. et verius. ℭ Vltimo not. † text. quod ſine actione nemo experitur. ſimile. s. de neg. geſt. l. ſi pupilli. §. videamus.

Sed ſi ſub vſuris. Iſte. §. videtur correctus per auẽ. minoris. C. qui da. tu. poſ. quod debitor vel creditor nõ poteſt eſſe tutor. ⁊ an hoc ſit verum in teſtamẽtario. dixi in. l. ſi quis ſub cõditione. de teſt. tute.

1 ☞ Quando tutor condemnatur in expenſis fit executio contra eum.

2 Tutor debet agnoſcere bonam fidem.

3 Item in iudicio licet faciat cõtra pupillum debet veritatem reſpondere.

4 Hic. §. corrigitur in tutore legitimo et datiuo.

Sicut autem. [c]Tutor poteſt ſibi et alijs ſoluere: debꝫ enim bonam fidem agnoſcere. h. d. No. hic arg. quod † ſi tutor cõdemnetur in expenſis fiet executio cõtra eum. ibi in verſi. deniqꝫ imperator ⁊c. tetigi in. l. ij. s. eo. l. qui ſolidum. §. etiam. infra de lega. ij. ℭ Not. ꝙ † tutor debet bonam fidem agnoſcere.[d] ℭ No. quod † tutor interrogatus in iudicio debet reſpondere veritatem licet faciat contra pupillum: vt ibi denuntiare verũ debeat. Exponit gl. ſcilicet iudici. de quo plene per Cyn. C. de confeſ. l. j. in. xiiij. q. dixi plene in. l. certum. §. ſed an ipſos.[e] ℭ Quero † an iſte. §. et precedens ſint correcti per auẽ. minoris. que ꝓhibet debitores et creditores eſſe tutores. Reſpon. ſic in tutore legitimo et datiuo. In teſtamentario eſt magna controuerſia. dicam in lege propter litem. infra de excuſatio. tuto.

Non tantum. [f]Tutor põt a pupillo mutuo accipere et ſeipſum debitorem aſcribere. h. d. ℭ Not. quod hoc caſu ſuſtinet tutor duplicem perſonam. ſcilicet mutuantis et eius cui mutuatur. h. d.

1 ☞ Licet fundans eccleſiam dicat quod vult illã ſubeſſe abbati tamen ſubeſt epiſcopo: et licet deputetur rector ad regendum caſtrum ciuitati de nouo adiunctum per hoc nõ tollitur iuriſditio poteſtatis ciuitatis. nume. 2.

Conſtat. Tutor datus patrimonio ſuperuenienti non tenetur de anteriori ſed prior tenetur de augmento obueniẽti. hoc dicit. Ex fine huius legis[g] ſumitur arg. † quod ſi aliquis fundat eccleſiam hac. l. et pacto quod ſubſit abbati qd nihilominus erit ſub epiſcopo. Jaco. de are. Item

c ~ Andreas Pomate. ℭ Sicut autem. Limita vt per Rom. ſing. cxiiij.

d ~ Andreas Poma. ℭ Agnoſcere. vide Feli. in. c. quintauallis. vij. col. de preſcrip.

e ~ Andreas Pomate. ℭ Et ipſos. vide Cardi. cõſilio. lj. col. fi. vij. dubio.

f ℭ Non tantum. Et per iſtum text. dicit dom. Anto. poſt Innocen. in. c. de cetero. de tranſac. quod licet 1 ille cui data eſt poteſtas tranſigendi non poſſet a lite diſcedere puta renuntiando tamen poteſt ſi lis erat iniuſta. Andre. barb.

ℭ Non tantum. vide quod per iſtum text. dicit glo. in lege ſingularia. ſi cer. pet. et eã reprehendit Bar. ibi in. iiij. colum. Adde quod ibi preſtat argu. ad. q. Bald. conſilio. cclxviij. iij. volu. conſi. ccclxxxv.

g ~ Andreas Pomate. ℭ Huius l. vide Feli. in. c. cum venerabilis. x. colum. in fin. et ſeq. et. xiij. colum. de excep.

2 † finis huius. l. preſtat arg. ad. q. qd ſi aliquis ad regendam terram vel caſtrum que vel quod de nouo adiũgitur territorio ciuitatis deputatur ſingularis rector: quod nihilominus generalis iudex id eſt poteſtas habet in illa terra vel caſtro iuriſditionem: q2 in illis que poſſunt eſſe apud plures inſolidum vt eſt iuriſditio: non videtur ademptum vni quod eſt conceſſum alteri vt hic: ſecus in his que non poſſunt eſſe apud plures inſolidum: vt eſt in dominio rerum: a quia tunc obtinet regula contraria vt. l. qd in rerũ. b §. ij. de leg. j. ⁊ ibi dixi.

Generaliter. ℭ Tutor qui non facit ea que faceret quilibet legitimus defendens non videt recte defendere. h. d. ℭ Quero c dicitur hic: ſi detrectat ſolutionẽ: qũo 2 ſolutio pertinet ad rectã defenſionẽ. Reſpon. intelligas copulatiue: quia non ſoluit nec defendit. et ita d procedit clare: quia ſi ſolueret nõ eſſet neceſſaria defenſio. Si vero intelligas alternatiue vt ſonat text. tunc intelligas quod detrectat ſolutionẽ. ſcꝫ ſportularum: vel ſalarium notariorum ⁊ aduocatorum: ꝓpter quod impeditur proceſſus. 1

Circa. ℭ In reb⁹ emptis ꝑ tutorẽ q eſt inuẽt⁹ ſeru⁹ dñs nõ hꝫ 2 ius deductionis. ratio quia res empta de pecunia pupilli eſt pupilli. vt. l. ſed ſi pecunia. j. de reb. eo. ⁊ ideo ſicut in re 3 bus alienis dñs nõ hꝫ ius deductionis. vt. l. cũ dotẽ §. fi. s. ſol. ma. ⁊. l. ex facto. s. de peculio. itẽ nec in his 1 habet ius deductionis.

Complures. ℭ Durante tutela nõ poteſt agi actione tutele. Circa qd diſtingue plene vt. l. ij. C. eo.

Que bona. Que legitime et bonafide alienata ſunt nõ retractantur eo qd bona pupilli fuerunt. h. d. ℭ Quero de quibus rebus intelligitur hic. §. gl. fi. intelligere videt in reb⁹ que caſibus videtur eſſe ſubiecte ⁊ cõſeruari nõ poſſunt. Precedentes gl. intelligere videntur ſimpliciter in omnibus rebus cuiuſcũqꝫ cõditionis: que ſi le 2 gitime ⁊ bonafide alienate ſunt non retractantur de iure communi vt hic. Sed an retractentur per reſtitutionem in integrum: tunc bene adhibetur diſtinctio leuis damni ⁊ enormis: vt in gloſ. ⁊ ita intelligit Dy. ℭ Quero an ſit verũ indiſtincte qd nõ intereſt an tutor ſit pauper vel diues. glo. dicit quod non. dicam plene in. l. fi. j. eod.

Nimium. Non poteſt tutor propter pupil 3 lum plus expendere ſuo nomine. hoc dicit.

1 ☞ Tutor dotat ſororem pupilli ex eodem patre natam.

2 Filia cui aſſignatur dos in teſtamento per patrẽ qd videtur dotata.

Cum tutor. Circa perſonã pupilli debet tutor expendere quod moribus honeſtati ⁊ cõditioni pupilli cõgruit. h. d. ℭ Opp. qd iſta munera debeat dimittere vt. j. l. pr. §. fi. So. e hic loquitur de muneribus ſolitis ⁊ cõſuetis que ex honeſtate dimitti nõ poſſunt: ibi de muneribus inconſuetis et que ſm honeſtatem dimitti pñt. ℭ Quero dicitur[a] hic ꝙ 1 nõ dabit ſorori dotem ex alio patre[b] a nate: quid ſi eſt nata ex eodem patre b an eã dotabit ſi nõ hꝫ vnde ſe dotet. Gl. dicit qd ſic. ⁊ bene ꝑ. l. qui filiũ. §. queſitũ. j. vbi pupillus educ. de. tangit gl. C. eo. l. nõ omni ⁊ ibi per Cyn. c ℭ Vltimo[c] gl. † iſta facit ad q̃ſtionẽ 2 an ſi pater aſſignauit filie dotem in teſtamento videatur dotata. glo. hic d innuit quod ſic[d] quod plene examinaui in. l. titio. §. ante nup. j. de condi. et demonſtratio.

Tutor.

1 ☞ Quod quis facit de ſuo preſumitur ꝙ potuerit etiam de alieno.

2 Tutor qui nõ potuit collocare pecuniam pupilli ſed ſuam ſic non eſt in culpa ſi ſuam collocauit.

3 Negligentia alicuius qd pecuniã nõ mutauit quomodo probetur.

Non eſt. Quod † quis facit de ſuo preſumitur quod potuerit de alieno. h. d. ℭ Op. s. de in lit. iur. l. videam⁹. Sol. tutor in proprijs ⁊ in pupillaribus eãdẽ diligentiã dꝫ adhibere. vt. j. e. l. a tutoribus. e ſed in ꝓprio facto nõ cõpellit diligẽs paterfa. ſubire periuriũ. eodẽ modo nec pupillarib⁹. vt. d. l. videam⁹. hic aũt cõſtabat diligẽtiã adhibitã in ꝓprijs ergo dꝫ adhibere in pupillarib⁹ ſm Dy. ℭ Quero † qd ſi eſt certũ qd pecuniã pupillarẽ nõ potuit collocare: ſuã ſic. Rñ. hec. l. loqtur in caſu dubij: ſed in caſu certi nõ eſt tutor in culpa ſi vtilitatẽ ꝓpriã pretulit vtilitati pupilli. ne alias officiũ ſuũ ſit ſibi dãnoſum qd eſſe nõ dꝫ. ar. ꝓ hoc qd no. in. l. ſi vt certo. §. cõmodatũ. ver. proinde. s. cõmo. ita tenet Pet. C. arbit. tutel. l. quicquid. ℭ Vltimo not. † tex. hoc. §. quod ſi quis vult arguere aliquem ex negligentia ꝙ pecuniam nõ mutuauit oportet quod probet directe vel preſumptiue quod eam mutuare potuerit.

1 ☞ Tutori non poſſunt imputari munera nuptialia miſſa ſorori pupilli ſi ſine dedecore illa euitare non poterat.

In ſoluendis. [c] Tutor debet ſoluere debita et expenſas neceſſarias

~ Andre. Poma. ℭ Dicitur. Adde Bar. in rub. ff. de te. in. iij. col. vide Pe. de anch. cõſi. ccccl v. alias. ccccxxxv. inci. ex narratis ſuperius.

ℭ Ex alio patre. frater nõ tenet dotare ex alio patre natã ſororẽ. Adde Bal. in. l. fi. C. de dot. ꝓmiſ. et an fili⁹ teneatur dotare matrem. vide Bald. in. l. iij. C. de ꝑſcri. lõ. tẽ.

c ~ Andr. po. ℭ Vltio. Vide Jaſ. in rubri. ff. ſol. mat. in vj. co. Ale. cõſilio. clj. in. ij. colũ. ij. volu.

d ℭ Qd ſic. filia cui eſt aſſignata dos i teſtõ an dicatur dotata. et Adde qd dicit Bar. in. l. qd pupillo. j. de adul. adde Bal. cõſil. cciij. iij. vo.

e ℭ In ſoluendis. et hic eſt tex. qd fili⁹ nõ teneat matrẽ dotare. quẽ alleg. Bal. ⁊ ibi etiã eſt tex. in. l. j. C. de ꝑſcrip. lon. tẽp. ⁊ vide l. j. ſol. ma. s. ⁊ ibi no. per ſcrib.

facere et tutores ſuſpectos arguere: expēſas vero q̄ in donationē caderent facere non pōt. h.d. ¶Opp. ſ.l. proxi. §. vlti. gl. ſoluit hoc vt ibi dixi. ¶Querit gl. q̄d ſi idebitū exigit an teneat̄ reſtituere pupillo. et determiat q̄d ſic et bñ. ſ₃ cōtra hoc facit. ſ. de peti. her. l. ſi poſſeſſor. §. bonefidei. So. vt not. ſ. de neg. geſt. l. ſi q̄s negotia.

1 hic† v̄r caſus q̄ ſi tutor maritauit ſororē pupilli et eidē miſit munera nuptialia q̄d nō pōt imputare pupillo. Intellige ſi poterat ſe abſtinere a dictis muneribus ſine dedecore ita loq̄tur hic. Si vero nō poteſt ſe abſtinere ſine dedecore et verecundia tūc id debet mittere: illud enim eſt munus ſolenne de quo loquitur. l. proxi. §. pe. et per hoc. ſ. manda. l. quintus. et. j. de 1 ali. et ciba. leg. l. pecunie.

Etiā. Querit gl. de q̄ tutore loquit̄ et dicit de datiuo et legitimo: nō de teſtamētario q̄ nō ſatiſdat. Ja. de are. 1 dicit q̄ etiā pōt intelligi in teſtamentario et datiuo ex inſtitione ſi ex poſt facto eſt fact⁹ non ſoluendo. vt. j. loq̄tur litera q̄ que de nouo emergūt &c. pro hoc. j. eo. l. tres tutores.

Si tutor. Neglegētia in nō cōueniēdo debitores et in nō mutādo pecuniaz imputatur tutori. h.d.

Cum q̄ritur. a Si in eadē adminiſtratione plura noia ſ̄hant̄ ad petitionē adminiſtrātis d₃ dñs vel oia agnoſcere vel oia repudiare. h.d. ¶Op. gl. j. rē ra. ha. l. cū debitore. nec ſoluit. Dic q̄d ibi ratihabitio ptis v₃ ad cōmodū pcuratoris hoc acceptātis. ſec⁹ ſi in ei⁹ cōmodū hoc acceptare nollet. ita loq̄t hic. ¶Op. ſ. mā. l. ſi p̄o nō remunerādi. §. idē ait. So. ibi gerēs nō deferebat pditionē hoc eſt nō petebat vt totū approbaret vel totū reprobaret hic ſec⁹. ¶Op. ſ. de neg. geſt. l. ſi q̄s aliena. Sol. intelligas ibi q̄d diuerſe 1 et ſeparate erāt adminiſtratiōes: hic vna. vel ſi intelligeres q̄d ibi vna cēt adminiſtratio dicas q̄d ibi deficit p b hanc ſuppletur: q̄ ſi deferatur conditio d₃ vel in totū approbare vel in totū reprobare ſ̄m Dy. ¶Querit gl. quid erit eo caſu quādo pupillus in totū reprobauit. Reſpondeo tutor te c neā ad vſuras cēteſimas ac ſi in vſus ſuos conuertiſſet vt in glo.

a ¶Cū querit. ad hāc l. vide bal. in. l. ſi abſētis. ſi certum peta.
b ¶Fauor iudicij. hāc gl. allegat Bal. ſing. in. l. ff. §. fin. aūt. de bo. que libe. Andreas Pomate.
c ¶Qd rō. ſequit̄ are. cōſil. xxx. col. iij.

Ubi iuſſus. Tutor tenetur a tpe quo iuſſus eſt adminiſtrare ſi aū ignorauerit. h.d. ¶Op. ſ. e. l. quidā decedēs. §. fi. cū. l. ſeq. Glo. ſoluit ibi vno modo. Dy. aliter vt ibi dixi. et dicam. j. eo. tit. l. tutor. et ibi vide.

Ubi tutor. Tutela pōt geri et tutor obligari: l₃ in nullo actu iterponat̄ autoritas. h.d. Inueſtigatio hui⁹. l. eſt facta pter id q̄d habuiſtis in. l. ita. §. geſſiſſe. ſ. eod. vbi gerens tenetur directa: non gerens tenetur vtili.

Ex duobus. Opponi. gloſſ. de. l. ſi ex duobus. de tu. et ra. diſtra. glo. ſoluit ponendo quandam diſtinctionem quam plenius ponit et examinat in. l. prima. C. de tranſactio. dicam in. l. contraria. et in. l. j. §. nunc tractemus. j. de tutel. et ra. diſtra.

An tutor faciens inuentarium alteri nolenti facere an teneatur illud oſtendere.

Actus. Durante adminiſtratiōe nō tenetur quis reddere rationē college: ſed eū ad adminiſtrationez admittere. h.d. Et eſt bona lex. ¶No. arg. imo† caſum q̄d ſi vn⁹ tutor facit inuentarium alteri nolenti facere inuentarium non tenetur illud cōmunicare vel ei oſtēdere. ¶Sed circa hoc poſſet dubitari q̄n plures tutores aſſerēt ſe eaſdem res inueniſſe ſeparatim. Reſpondeo nō eſt incongruum: quia res ad eos non veniunt: niſi quantum ad curā et cuſtodiam: ſed cuſtodia poteſt pluribus inſolidum pertinere. vt. l. ſi vt certo. §. ſi duob⁹. ſ. commo. ¶No. ex. ij. rñ. qualiter contutor cōgitur admittere contutorem: quia al's vt ſuſpectus accuſatur. dixi in. l. j. in prin. ſ. eo. titu.

Tutor. Tutor qui ſuccūbit in excuſatione tenet̄ ex quo debuit gerere. h.d. Oppo. ſ. e. l. qui iuſſus. quidā dicunt q̄d dies iuſſus eſt illa qua debuit accedere et ſic cōcordat. Alij dicūt et iſtud t₃ Dy. q̄d dies iuſſus inſpicitur ſi ſcientia nō precedit: alias dies ſcientie: vt hic. et. l. quidam decedens. ſ. eodem.

Quando in tutela conſenſus patris habeatur pro obligatione: et an requiratur expreſſa obligatio cum quis contrahit preſente patre. et nu. 2.

Pocius. Si pater conſentit filio q̄ adminiſtrat vt teſtamentarius non obligatur niſi de peculio et de in rē verſo. h.d. ¶Op. ſ. de tute. l. ſi filius. vbi pater cōſentiendo obligatur inſolidū. Sol. dicit† gloſ. hic in teſtamentario ibi in datiuo. ratio q̄ nō eget ita cōfirmatione teſtamentarius ſicut datiuus ſ̄m gloſ. Alij dicunt q̄ ratio eſt fauor iudicij. b Alij vt Jacob. de are. quod ratio eſt quia teſtamentarius non tenetur ſatiſdare: ſed datiuus tenetur ſatiſdare. vnde patris conſenſus eum non obligat ad ſatiſdandum: ſed datiuus tenetur ſatiſdare. vnde patris conſenſus eum obligat ac ſi ſatiſdediſſet. vt. l. contraria. Ego dico quod ratio c eſt q̄ in tutela in qua requiritur ſatiſdatio pater poteſt cogi filio cōſentire et pro eo ſe obligare vt. l. ſi q̄s in

a Andreas Pomate. ¶Ultimo. Uide Alex. cōſil. cixxj. in. j. col. ij. volu.
b ¶Uoluntate patris. cōſiliū q̄n filius volūtate patris. et adde Bal. in. l. j. C. q̄d cū eo.

ter tres. §. imperator. j. de excuſa. tut. cum ergo poſſit cogi merito conſenſus habetur pro promiſſiōne. que ratio ceſſat in tutore teſtamentario. hoc plene expediui. ſ. ſol. matrimonio. l. ſi 1 cum dotem. §. tranſgrediamur. ¶Ultimo a not. † diligenter q̄n celebras cōtractum cū filio de voluntate patris b q̄ ſi quid in inſtrumento ſcribatur patre preſente vel conſentiente propter hoc ipſe non obligatur. vt hic. et no. ſ. q̄d iuſſu. l. j. §. j. q̄d intellige ſ̄m diſtinctionem quam dixi in. d. §. trāſgrediamur. Eſt ergo neceſſe quod pater expreſſe ſe obliget.

Tutor ad utilitatem. Quero quid ſi eſt dubiū an ad vtilitatē pupilli pertinent. Reſpon. ide₃ quia poteſt. vt. l. nouare. §. j. ſ. de noua. et ibi no. per Dy.

Tutor quando dubitatur de mādato quomodo caueat.

Differentia inter cautionem rati: et hanc quam preſtat tutor quando de mandato dubitatur.

Si de mandato procuratoris cōſtat plene: et de reuocatione ſemiplene: quod ſit locus cautioni de rato. 2

Actore probante plene de credito et reo ſemiplene de ſolutione res efficitur dubia.

Habens inſtrumenta cauſe admittit̄ cum cautione rati.

Vulgo. Tutor nō d₃ 3 cauere de rato niſi de eius poteſtate dubitet̄. h.d. et eſt notabilis caſus. ¶Quero quid vult dicere tex. ibi dū dicit rem in iudicium deducit. Rñ. hoc eſt ius pupilli in iudicio facit periclitari: ſicuti ſi ipſe litigaret. j. de excep. rei iudi. l. ſi mater. §. hoc iure. facit. l. pcuratori. j. rē ra. ha. ¶Quero† q̄n dubitatur de mādato quā cautionē pſtat tutor. quidā intelligūt de rato. Alij vt Jo. q̄d nō eſt de rato. ſ₃ q̄d aduerſari⁹ nō dānificabit̄. q̄d eſt idē ſ̄m Dy. ac ſi caueret de cōſeruando aduerſariū indēnē ſi apparet ipſum nō eſſe tutorē. vt. j. de dā. infe. l. pretor. §. ſi cōtrouerſia. et. l. qui vias. §. j. Et eſt differē c tia inter hāc et cautionē de rato: q̄ illa de rato cōmittitur etiā ſi vere habeat mandatum ſaltem ad ſumptus litis vt. l. ſi ſine. §. cū autem. et. §. marcellus. j. rem ra. ha. ſed iſta nullo modo cōmittitur ſi apparet eu₃ habere mandatū. Et propter hoc doc. in. l. j. C. de pcu. formant. q. qualiter d₃ cauere pcurator de cuius mādato dubitat̄. Ego de hoc dixi in. l. iter quos §. alieno. j. de dam. infec. vbi gl. tāgit ſ̄m diuerſas lec. nam ille qui h₃ officium volūtariu₃ vt procurator cauet de rato ille qui h₃ neceſſarium cauet ſub hac cōditione ſi nō apparebit eū eſſe tutorem. vt hic ſ̄m Joā. et bene. 2 ¶Quero† de mādato cōſtat plene: de reuocatione ſemiplene: an ſit locus cautioni de rato. docto. dicunt quod hic eſt caſus quod ſic. ibi vel an duret tutor: de hoc per doct. in lege prima. C. de procuratoribus. ¶Itē †facit ſi actor de credito probat plene: reus de ſolutione ſemiplene: q̄d dicatur res dubia adeo quod deueniatur ad iuramentum. de hoc per docto. in lege in bonefidei. C. de rebus credito. dixi in lege admonēdi.

c ¶Eſt differētia. ſed Ray. tenuit contrarium in. l. j. de procur. per. l. inter eos. §. ſi alieno. ſcd₃ vnā lectu. item quia dñs non poteſt contrauenire niſi de facto ſed ſ̄m eum etiā iſtud non debet attendi. l. eo tpe. in princip. de pecu. propter ea ſi vera eſſet ratio reddita p Bar. et ſeq̄ces hic et in. d. §. alie 1 no. ſequeret q̄d quilibet procurator et de cuius 2 mandato pſtaret deberet ca 3 uere de rato. quod eſt falſum 4 vt. l. vnica. C. de ſatiſdan. et. l. j. de procu. iſta opi. videtur mihi ſuſtentabilis vt referam ſtatim quā tamē limita ex dictis Sali. in. d. l. j. nam Sali. ibi licet de ray. nullā mentionē faciat allegat cōtra opi. Cy. fere oia q̄ Ray. dici. et finaliter cōcludit Sali. q̄d aut cōditio appoſita in cautione exprimitur per hec verba caueo q̄d dñs me⁹ ratū habebit ſub hac tñ pditione. ſc₃ ſi nō habeo mandatū vel ſi nō probetur mandatū et ſic onus probandi nō reſidet in procuratore et tunc nō procedit opi. Cy. et ſequacium aut cōditio exprimitur per hec verba. ſ. ſi tu probes me non habere mādatum et ſic onus probandi in aduerſarium transferatur. Et ſic procedit opinio Cyn. quia ſi poſſet apponi dicta conditio inuito aduerſario ſequeretur quod quando domin⁹ conueniretur haberet neceſſe aduerſarius probare de mandato procuratoris. et etiam in hoc facere expenſas quas non poſſet petere a procuratore ex cautione rati. Et ſic eſſet deterior conditio aduerſarij litigantis cum tali procuratore quā ſi cum domino litigaret quod eſſe non debet. l. ij. §. defendi. j. ex quib. cau. in poſ. ea. Pau. de caſtro. in. d. l. non ſolum. §. qui alieno. ff. de pcurato. diſtiguit aut procurator eſt in culpa quia nō oſtēdit inſtrumentū mādati cū obuerit venire paratus. arg. l. ſi q̄n de dilatio. et tūc procedat opi. Cy. et Bar. nam imputet ſibi qui ſuo defectu ſubijcit ſe cautioni rati. Itē nō d₃ ei⁹ alterare natura₃ inuito aduerſario et natura ei⁹ eſt vt faciat pcurator et ei⁹ ſi defenſore₃ teneri ad expēſas litis dato q̄ ſit ver⁹ pcurator ſi dominus contraueniat. d. §. cum autem. aut procurator non eſt in culpa quia inſtrumentum mandati produxit et aduerſarius replicat q̄d eſt reuocatū et per hoc dubium preſtat cautionem rati. Et tūc poſſet opponi dicta conditio per. d. §. qui alieno. cū gl. ſed hec diſtinctio nō videtur iure probari in primo caſu. nam ſi procurator fuit in culpa non exhibendo mandatum grauatur in hoc quia tenetur ſatiſdare de rato. vnde ſi procurator in cautione rati preſtita ſub conditione aſſumit in ſe onus probandi de mandato legitimo nullum videtur fieri preiudicium aduerſario. nec obſtat dict⁹ paragraph⁹ cum autem. quia ibi non fuit adiecta hec conditio in cautione rati.

a ~ Andre. Poma. ¶ De iureiuran. Vide Ro. ſing.
lxvj. et ſingu. cccccl vij. Cepol. conſi. xij. in. iij. col.
b ¶ Habet inſtrumenta. no. qđ idem tenet Bar. in. l.
iij. §. cauſe. j. ad Carbo. et Bald. et Ang. in. l. marito
ſo. ma. et ibi etiam Pau. de caſtro. et Imo. quod in=
tellige ve=
rum ſecun
dū Imo.
in. c. corã. de
offi. deleg.
ſi erat pe=
nes eū qui
conſuetus
erat exer=
cere offi=
cium pcu.
quia tunc
admitteť
cum cau=
tione rati
niſi mani=
feſte con=
ſtaret de
traditione
facta per
dominum
quia tunc videtur quod non ſit neceſſaria cautio rã=
ti. et ad predicta vide domi. Anto. in. d. c. coram. et
Inno. in. c. j. extra co. per Bal. et Pau. de caſtro. in. l.
ſi qua per calū. de epi. et cle. idem tenet Bald. in. l. j.
C. de procu. quam ſequitur ibi Sali. et adde gloſ. et
doc. in. l. fi. C. de pac. conuen. Adde an quod ex eo ꝙ
quis habet inſtrumenta cauſe videatur procurator.
Rom. conſilio. ccccxlvj.
* Pro concordia eorum que vult Bar. in hac. l. decre=
to. ſcilicet ꝙ etiam ſine cauſa cum decreto tamen iu
dicis actor per tutorem vel curatorem poteſt cōſti=
tui vide concordantiam quam poſui in. l. neqȝ. C. de
procu. vbi allega. contrarius per Fran. are. in ſuo cō
ſilio. xxix. in. x. col. ⁊c.
c ~ Andreas Pomate. ¶ ſ. man. Vide aret. conſi=
lio. clxvj. col. iiij.
d ¶ Quero ſi ſunt. Nic. de nea. hic dicit qđ gloſ. ꝓce=
dit qñ agūt vt oēs admittãtur nō qñ oēs ꝯueniunť
qꝛ in ptãte actoris eſt vnū illorū eligere ne inuit⁹ in
plures diſtringať. ⁊ de hoc dicit eſſe caſum in. l. iam
tñ. §. ſi plures iud. ſol. Adde qđ etiã in eodē libello
oēs admittuntur ⁊ non diuerſi hoc ideo eſt: qꝛ oīm
intereſt rõne officij ⁊ cōis periculi. vt. d. §. ſi plures.
in fi. deci. l. iure cōi. in prin. ⁊ de ſepul. viol. l. ij. §. ſi ad
plures. ⁊ ꝓ hoc induco. l. ij. ⁊. l. ſenat⁹. C. q̄ accuſ. non
poſ. que in tutoribus loqtur in plurali. ⁊ eſt ibi caſus
niſi tex. cauilletur ſi cōueniūt: tūc ſi cōuenitur pupil=
lus oēs poſſunt interuenire. caſus eſt nō cauillando
in. l. j. §. ſufficit. de admi. tut. Et probatur in tex. l. j. C.
ſi ex plu. tuto. aut cōuenitur tutor tutorio nomine ꝓ
infante: ⁊ tūc actore inuito alij cōtutores nō poſſunt
defenſionē ſuſcipere. ita dicit Sali. in. d. l. j. ⁊ ita ſunt
verba ſua et dicit Nicol. de neapo. fuiſſe doctorem
ſuum. Andre. Barba.
e ¶ An poſſunt. Vide quod not. Bal. in. l. ſenatus. C.
qui accu. non poſſunt.

a ſupra de iureiur.[a] ¶ Vltimo† ſcias ꝙ
4 Inno. extra de offi. deleg. c. corã. dicit
b quod ſi aliqs habet inſtrumēta[b] cau 1
ſe ex quo preſumitur procu. quod ad=
mittatur cū cautione de rato.
1 ☞ An ſi nulla ſubſit neceſſitas poſ=
ſit conſtitui actor per tutorem.

* DEcreto. Ex cauſa conſtituiť
actor per tutorē decreto
iudicis. h. d. ¶ Nota ex
hac. l. qđ ad hoc ꝯſtitua
tur actor ſufficit qđ neceſſitas ſit ex
parte rei vt in prin. nã ſi patrimoniū
eſt diffuſum neceſſitas eſt ex parte rei
nō ex parte perſone tutoris: qꝛ pōt fa
cere procuratorem volente pupillo
ſi fari poteſt. vt. l. neqȝ. C. de procura.
Item ſufficit ſi eſt neceſſitas perſone
ex parte tutoris. vt ſi eſt infirmus vel in dignitate lȝ
pōt facere ꝓcuratorē eo modo: tñ pōt cōſtitui actor
ſed qñ eſſet neceſſitas ex parte pupilli: qꝛ infans vel
abſens qui nō pōt facere procuratorē tūc de neceſſi=
tate fit actor vt hic in fine: qđ intelligo ad iudicia: cū
ſibi non poſſit facere tutor procuratorē ante li. cōte.
vt. d. l. neqȝ. ſed ad negotia poſſet facere ꝓcuratorē:
vt. l. ſi ꝓcura. §. j. ſ. man. pōt enim per aliū exercere.
vt. l. ita aūt. §. geſſiſſe. ſ. eo. ¶ Sed quero an ſi nulla
ſubeſt neceſſitas poſſit conſtitui actor. Dy. quod ſic
per hanc. l. in prin. ⁊ qđ no. C. qui da. tut. po. l. curato=
rem. certe hic etiam aliqua ſubeſt neceſſitas vt dixi.
quod videtur requiri. vt. ſ. de tu. l. ſolet. et inſtitu. de
cura. §. fi. cōmuniter tenetur qđ ex voluntate poſſet
fieri actor pro quo. C. de proc. l. neqȝ. cōſultius tamē
eſt quod ſemper aliqua apponať cauſa q̄ntumcunqȝ
generalis. puto enim qđ propter impedimentū rei
familiaris proprie poteſt gerere per actorē. vt. l. tha
is. §. j. de fideicom. lib.
1 ☞ An plures tutores poſſint ſimul agere.

SI duobus. Vnus ex pluribus tutoribus
poteſt agere. h. d. ¶ Oppo.
c ſ. man.[c] l. creditor. §. duobus. de ar. l. ſicuti. de ꝓcu.
l. qui proprio. §. fi. ⁊. l. ſeq. Solu. aliud in tutorib⁹ cū
ius tutele ſit indiuiduum: ⁊ inſolidum apud quemli
bet. vt. j. eo. l. inter tutores. aliud in procuratoribus
vt in cōtrarijs. quam materiã expediui plene in re
1 petitiōe. l. j. §. ſi plures. ſ. d. exer. ¶ Quero† ſi ſunt
d plures tutores ⁊ volūt ſimul agere an poſſunt[c]. gl.
e videtur tenere qđ ſic. qđ enim hic dicitur qđ ſimul
agere non poſſunt intellige impedimento facti non
iuri idem no. C. ſi vnus ex pluribus. l. j. ⁊ hoc tenet
Dy. contrarium tenet ibi Cy. ⁊ Iaco. de aret. C. qui
accu. non poſ. l. ſenatus et ibi per Cy. in vlt. q. ⁊ hoc
per rationem poſitam in. l. iam tamen. §. pe. j. iudi.
ſol. debet ergo poſtulante reo eligi vnus ex eis qui
agat. vt dictis. ll. ſecus ſi reus nō cōqueritur. ⁊ iſtud
videtur equius.
1 ☞ Auxilium ordinarium non impedit extraordi=
narium qñ competit contra diuerſos. ⁊ nu. 3.
2 Qñ actio gñalis eſt ꝓpoſita ⁊ proſequutio in vna
ſpecie in non proſequutis quando agi poſſit.
4 Si iudex male iudicauit ⁊ ab eius ſententia ſit ap=
pellatum: an appellatione pendente poterit tempo
re ſyndicatus conueniri.
5 Reſtitutio in integrum qđ poſſit cedi.
6 Omnis modus per quem quis inuocat auxiliū iu=
dicis poteſt dici prouocatio.
7 Exceptio doli qñ poſſit opponi poſt ſententiam.

1 SI minoris. Auxiliū† ordinariū
non impedit extraor=
dinarium quãdo cōpetit cōtra diuerſos.
Item beneficium reſtitutionis poteſt in
alios per ceſſionē transferri. h. d. primo ponit vnum
dictū. Scđo illationem ex dicto. Tertio vnã. q. cir
ca ꝑmiſſa. ſcđa ibi: ⁊ idcirco. tertia ibi: quid tñ ſi iam.
¶ Opp. qđ ſi egit in minus: de iure cōmuni poteſt
agere in plus. vt inſti. de act. §. ſi minus. ergo nō ha
bet reſtitutionē vt. l. in cauſe. ſ. de mino. Et huius
timore hoc principiū legiť duob⁹ modis. primo qđ
actio tutele fuit propoſita ſimplr ⁊ indefinite. ſed i
proceſſu cauſe culpam frumēti male venditi poſui

in. x. cū deberet poni in. xx. ⁊ ſic inſpecto libello fuit
actum in totū: ſed fuit actum in minoris inſpecta ꝓſe=
cutione. in cōtrarijs ab ipſo initio fuit actū in mino=
2 ri quãtitate. ⁊ iſta eſt bona lec. ¶ Sed opp. † qꝛ ad=
huc poteſt agi pro his que nō eſt ꝓſecutus. ⁊ ſi ex=
cipietur. replicabitur de iure cōmuni ſine reſtitutio
ne. vt. l. licet. C. de iudi. Rñ. qñ actio generalis eſt ꝓ
poſita: ſed ꝓſecutio in vna ſpecie eſt facta et in alia
non: tūc loquitur. l. licet. ſed ſi in vna ſpecie eſt facta
ꝓſecutio: licet nō in totum qđ debetur: pro reſiduo
nō poteſt agi de iure cōmuni: niſi petať reſtitutio.
a hic eſt caſus[a]. idē ſi fuerit omiſſum aliqđ acceſſoriū
illius ſpeciei in qua facta eſt ꝓſecutio vt. l. ſi cū tibi
C. de iudi. que tene mēti. ⁊ ſic habes in gl. ibi dñ di=
cit. in ſpecie vero frumēti in integrū reſtitutio con=
tra ſentētiam nō ceſſat. licet quidaȝ habeãt ſiue nō.
ſed tunc deberet dici in ſpecie vero frumēti replica
tio cōtra ſententiam ceſſat. ¶ Scđo modo legitur
qđ ab ipſo initio fuit actū pro ſpecie frumēti tantū:
et tutores fuerunt condēnati in parte ⁊ in parte ab=
ſoluti. ⁊ ſic pro parte illa pōt peti reſtitutio. nec ob.
§. ſi min⁹. quia ibi pro parte fuit actū pro alia parte
nihil dictū fuit nec in libello nec in ſnia. ¶ Op. vbi
3 hȝ† locum remedium ordinariū non hȝ locū extra=
ordinariū. vt. ſ. de mino. l. in cauſe. Sol. gl: hic ꝯ di
uerſos: ibi cōtra eundem ⁊ bene. ¶ Cōtra hoc op.
de iudi. l. properãdum. in fi. gloſ. ibi dicit ſpeciale in
inſtantia iudicij. Pet. dicit contra. dicit enim qđ qñ
eque bene pupillo poſſet eſſe cōſultum per ordina=
riū ſicut per extraordinariū. vt qñ petitur pecunia:
tunc licet cōpetat cōtra diuerſos. vnū tamen tollit
aliud: vt. d. l. properandū. in fi. ſed qñ nō poteſt eſſe
eque cōſultum. vtputa qñ tutor vendidit vnã ſpeciē
ſi ageret cōtra tutorem haberet pecuniaȝ ideo pōt
agere ꝯ emptorē vt rehabeat rem vt. l. etiã. C. ſi tu=
to. vel cu. interue. ¶ Sed hec ſol. eſt contra hanc. l.
vbi agitur de intereſſe: ⁊ ſic ad pecuniã: tñ quia ꝯ di
uerſos vnū nō tollit aliud: tene ergo ſo. gl. quia vnū
ſpeciale eſt ibi in inſtãtia iudicij. ¶ Venio ad ſcđaȝ
partē ⁊ op. actio cōpetens ꝯ tutorem eſt extincta ꝑ
ſniam vt dictū eſt: ergo nō poteſt cedi. Hui⁹ timo=
re iſta pars legitur trib⁹ modis. primo ꝙ ab illa ſen
tentia qua tutores fuerūt condēnati in minus: cura
tores appellarunt. ⁊ hoc videtur dicere tex. hic dū
dicit ꝓuocantes. Sed ſm hoc queriť in qua cã ex=
ceptio doli obijcitur. de qua d. hic in tex. Rñdeo in
actione in factū de re iudicata que ꝓponitur ꝯ cura
b tores condēnatos. Iſta eſt vna lec.[b] ſm quã vide=
4 tur caſus qđ ſi iudex† male iudicauit ⁊ ab eius ſnia
eſt appellatū: ꝙ tēpore ſyndicat⁹ appellatione pen
c dente iudex poſſit cōueniri[c] ad intereſſe: ſicut ſi ap=
pellatum nō eſſet. nam licet hic curatores appella=
uerint nihilominus fuerunt cōuenti ⁊ ꝯdemnati ab
adulto ꝓpter culpam eorū. ¶ Sed ego diſputaui
hanc qōnem ⁊ determinaui cōtrarium: qđ iudex nō
poſſet cōueniri niſi ad intereſſe ſumpt⁹ litis tantū.
arg. l. iij. §. ex quib⁹ de alie. iu. mu. cauſa fa. et. l. ſi ſi=
ne. §. cū autem. ⁊. §. marcellus. j. rem ra. ha. Ad hãc
l. reſpōdeo qđ hic curatores appellauerunt. vñ ap=
pellando nō poterūt perimere actionem competen
tem minoribus cōtra ipſos. Sed in queſtione pro=
poſita appellauit qui nō vult agere cōtra iudicem.

a ¶ Si minores. hic eſt caſus. no. pulchrã limitationē
l. lȝ. C. de iudi. vide Cy. in. l. ſi cū tibi eo. ti. vbi decla
rat qñ intelligatur vnū capitale vel vna ſpecies.
b ¶ Iſta eſt vna lec. ⁊ vide Ang. in. l. argentarius. §.
cū autē. ſ. de eden. ⁊ in. l. mancipia. et ibi Bal. C. de
fur. ⁊ imo. in
l. j. j. de ap=
pel. Andr.
barba.
c ¶ Poſſit cō
ueniri. vt ꝓ
ſi iudex ma
le iudica=
uit ⁊ fuerit
appellatū
tpe ſyndi
cat⁹ poſſi
conueniri.
adde not.
doct. in. l. j.
in pñ. j. de
ap. ⁊ bar. i
l. ꝙ ſi res.
ſ. d ali. iu.
mu. cã fa. ⁊
i. l. iij. §. exi
git. eo. ti. ⁊
ſeqť Ang.
ſimplr i. l.
ſancimus.
C. de iudi.
et bal. in. l.
obſeruare
§. ꝓficiſci.
in. xx. q. de
offi. ꝓcon.
~ Andreas
Pomate.
d ¶ Ex quo.
Vide bar.
ꝯſi. xcij.
e ¶ Pōt ce
di. vide qđ
no. Bar. in
l. modeſti
nus. i fi. j.
de ſol. ⁊ qđ
dixi in ma
teria poſt
Bart. in. l.
ꝑ diuerſas
C. manda.
~ Andreas
Pomate.
f ¶ Tertio
modo. vi
de Ro. ꝯſi.
xc. in prin.

vnde bene poterit perimere actionē
cōpetentē ſibijpſi. qđ plene dic vt in
illa diſputatione. ¶ Scđo modo le=
gitur ꝙ hic fuit appellatū a ſnia qua
ipſi curatores fuerūt cōdemnati. ⁊ in
illa cauſa appellationis opponiť ex=
ceptio doli. Sed tunc remanet con=
trarium qñ poteſt cedi actio cuȝ ſit
extincta. Rñ. intelligo qđ ceditur in
integrū reſtitutio. ⁊ ſic ſpes actionis
quam cōſecuturus eſt per reſtitutio=
d nem. Ex quo[d] no. † qđ in integrū re=
5 ſtitutio poteſt cedi[c]. ſimile in. l. qđ ſi
c minor. in prin. ſ. de mino. ¶ Sed tūc
inſtatur quomodo poteſt cedi cū ſit
beneficium perſonale. Reſpon. cū ſit
tranſitorium ad heredes vt. l. non ſo
lum. in fi. ſ. de in integ. reſti. poteſt ꝑ
ceſſionem transferri. vt. j. e. l. ex pluri=
f bus. ¶ Tertio modo[f] legitur ꝙ hic
intelligatur prouocantes id eſt recla=
mantes. et ſic nulla fuit interpoſita
appellatio. Sed iſta oppoſitio exce=
ptionis doli prouocatio vocetur. ⁊ ſic
6 no. † qđ omnis modus per quem qs
inuocat auxilium iudicis poteſt dici
prouocatio. ſimile in. l. ſi ab arbitro.
ſ. qui ſatiſda. cogan. ſecundum diuer
7 ſas lectu. ¶ Oppo. except. † doli eſt
peremptoria. ergo non poteſt oppo=
ni poſt ſententiam vt. l. peremptorias.
C. ſenten. reſcindi non poſ. Reſpon=
deo vel dicas hic fuiſſe appellatum.
et ſic cauſa non eſt finita: vel ſi di=
cas non fuiſſe appellatū: reſpondeo
qđ exceptio cedendarum actionum
non repugnat ſententie et ſic pōt op=
poni poſt ſententiam vt. l. ſi fideiuſſo
res. §. j. j. de fideiuſſo. et. l. ex diuerſo.
§. fina. ſ. ſolu. matrimo. ¶ Venio ad
vltimam partem et videtur qđ poſt
ſolutionem ceſſio non poteſt fieri vt
infra de ſol. l. modeſtinus. Dicūt qui=
dam qđ hoc fuit actum. tu dic ꝙ hic
tutores et curatores fuerunt obliga=
ti diuerſo genere obligationis. et ſic
ſolutio vnius non tollit obligationē
alterius. prout not. in ſimili in lege
ſtichum. §. ſi mandato. infra de ſolu.
lege papinia. ſupra manda. ¶ Op=
ponitur actio que eſt inutilis penes
cedentem debet eſſe inutilis penes
eum cui ceditur: quia non debet eſſe
melioris conditionis. vt lege in om=
nibus. §. non debeo. j. de regulis iu=
ris. ⁊ in ca. ſi quis in ius. extra de re=

a ¶Si ſine herede.vide Bar.in l.ſi q̄dē.C. de p̄di.mino.

b ¶Interpoſito.Vide Bar.in l.ſi q̄dē.C.de p̄di.mino.

a ¶Luci⁹.Et vide Bart.in l.etiā.ſ.de mino.bal.in l.fi.C.in q.cau.ī integ.reſtit.non eſt neceſſaria. Andreas Barba.

¶Luci⁹.Adde q̄đ no.Bar.ꝛ q̄ ibi dixi ī l.fi.in fi.C.in q̄.cau.ī inte.reſtit.vide q̄ ſcripſi in.l.cū de lanioīs.§.aſinā.de fun.iſtru.ꝛ vide in ſill' ſpec.in tit.de inſtru.edi.§.edicto.de ipugnatiōe teſtamenti.v.q̄d ſit ꝺ conſuetudine.

gu.iur.li.vj.Rñ.cauſa que reddebat actionem inutilem:per ceſſionē purgatur.merito efficitur vtilis.ſimile in l.fi.in prin.C.de iure dotium.

1 ☞Procurator quando poſſit cōueniri officio durante. 2

2 Curator quando durante officio curatoris conueniri poſſit.

Cum curatore.

Opp.ſ.eo.l.actus.gl.ponit multas ſolu.breuiter.h.d.†aut loquimur in ꝓcur.ꝛ poteſt cōueniri durante officio vt hic.licet aliter not.ꝛ non bene.ſ.de ꝓcu.l.qui ꝓprio.§.fi.cū.l.ſequēti.q̄đ dic vt ibi.aut loquimur in procura.vel in eo qui†gerit tanq̄ curator ꝛ ille ſtatim poteſt conueniri vt hic ſm vnam ſo.ꝛ.l.nō quaſi.§.illud ī.rem pu.ſal.fo.aut loquimur in curatore vero.ꝛ tūc aut in curatore furioſi:ꝛ poteſt conueniri durante adminiſtratione ſimpliciter:vt.l.niſi.§.cū furioſi.ī.de tut.ꝛ ra.diſtr.ꝛ ita poteſt intelligi hic.aut loquimur in curatore adulti:ꝛ tunc ſiquidem loquimur de actione que oritur aliūde q̄ ex geſtione illa:ꝛ poteſt ꝯueniri.vt hic ſm diuerſas ſolutio.aut loquimur in ea q̄ oritur ex geſtione:ꝛ tunc aut cōuenitur ꝓ tota illa adminiſtratione et nō poteſt ea durante.vt.l.actus.ſ.eod.aut pro particulari adminiſtratione 1 et poteſt cōueniri ea durāte.vt hic et no.C.eo.l.ij.ſi vero loquimur de tutore.Dic vt no.in.d.l.ij.p Guil.ꝛ doct. 2 dicam in.l.ſi tutor reipublice.§.fin.ī. 3 de tute.ꝛ ra.diſtra. 4

Tutor.

Tutor q̄ bene facit habetur ꝓ domino.hoc dicit. 5

Tutor.

Finita tutela finiūtur ſatiſdationes iudiciales. 6 h.d.vt in gl.¶Op.C.vt ca.poſt pu.aſ.tu.l.j.ꝛ.ij.ſol.vt in glo.tetigi.ſ.eo.l.ita autem.§ fi.

Tutor.

Ille per quē nō ſtat quo minus reliqua ſoluat ad vſuras non tenetur.h.d.

Tutoris.

Not.ꝙ qñ tutor promittit 1 bene ꝛ legaliter gerere ī hac generali ꝓmiſſione venit pupillū indefenſum nō relinquere.vt hic tamē 2 hodie hoc dꝫ exprimi in ꝓmiſſiōe.vt C.de admi.tu.l.fi.§.defenſionem.

Duni.

Donec plures gerūt ex officio publico tenentur inſolidum ſecus cum incipiunt gerere ex priuato.h.d.facit 3 ad queſtionē an plures mercatores ſocij teneantur inſolidum.de quo dixi plene in.l.j.§.nunc tractemus.ī.de tut.ꝛ ra.diſt.ꝛ in.l.iij.§.j.ī.de duobus reis.imo melius in.l.eandē.eodem titu.

1 ☞Obligatio fideiuſſoria durat abſq; principali.

2 Et an contra fideiuſſorem et heredem tutoris iuretur in litem.

Si ſine herede.

a Mortuo principali ſine herede tenetur fideiuſſor ad id ad q̄đ principalis tenebatur.h.d.¶No.†caſuꝫ in quo durat obligatio 1 acceſſoria abſq; principali obligatione.ſimilem text.habes in.l.ſtichum aut pamphiluꝫ.in prin.ī.de ſo.tangitur in.l.poſtq̄.in prin.ī.vt le.no.ca.ꝛ.ī.depoſi l.j.§.idem pompo.ꝛ ibi gl.ꝛ tex.Cy.tangit.C.de lui.pig.l.intelligere.dixi in.l.ſtichū.in pn.¶Quero†an contra iſtum fideiuſſorem iuretur in litē.Gl.dicit q̄đ non quia conuenitur actione ſtricti iuris. 2 ¶Quero vtrum contra heredes tutoris iuretur in litem.Gloſſ.videtur dicere quod ſic.quod intellige ſi ipſe eſt in dolo.vt.C.de in litem iuran.lege fina.ꝛ per totum.

Modeſtinus.

Tutori non imputatur dānum abſq; ſui culpa contingens.hoc dicit.

Modeſtinus.

In reddenda ratione ſufficit cōtra tutorem probare q̄đ fructus bonafide percipi potuerunt licet perceptos per eum non probetur.h.d.quod no.vt quando agis in faciendo articulos non dicas q̄đ percepit fructus quia forte non poſſet probari:ſed dicas quod tantum potuit percipere ꝛ ſic cōmuniter proceditur.

1 ☞Onus probandi quod pecunia ſit perdita vel pupillus ſit factus locupletior cui incumbat.

2 Reſtitutio rei an fiat vigore primi iudicij reſcindentis.

3 Reſtitutio in integrum reſtituit q̄đ leſio abſtulit.

4 Si minor qui vendidit rem:pretium perdidit an ex hoc habeat iuſtam cauſam petendi reſtitutionē in integrum aduerſus venditionem.

5 Practica petendi reſtitutionem in integrum aduerſus venditionem.

6 Res poteſt ab edificio ſeparari qñ priſtina facies edificij per eius ſeparationem non mutatur.

b Interpoſito.

b Reſtitutus ad rem venditam nō debet reſtituere pretium niſi quatenus ex eo factus eſt locupletior:nec expenſas voluntarias.ſed auferri poſſunt.hoc dicit.¶Querit† gloſſ.cui incumbit onus probandi 1 an minori quod pecunia ſit perdita:an aduerſario quod minor ſit locupletatus.Dic vt lege prediorum.C.de predi.mino.et bene.¶Vltimo†iſte.§.facit ad queſtionem quod ex vigore primi iudicij reſcindentis fiat reſtitutio rei.vt ibi in poſſeſſionem 2 induci iuſſus eſt.quod declaratur in lege qui ꝓprio.§.item queritur.ſupra de procuratoribus.et lege ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter.ſ.ex qui.cau.ma.¶Queritur igit̃ an ex hoc iudicio reſcindat̃ cōtractus ꝛ reſtituat̃ poſſeſſio.hic videt̃ tex.q̄đ ſic.ꝛ†breuiter reſtitutio id reſtituit q̄đ leſio abſtulit.vt ſi minor fuit leſus quia vēdidit ꝛ nō tranſtulit poſſeſſio- 3

nem tunc ſolum in venditione reſtituitur.nō in poſſeſſione in qua non fuit deceptus.ꝛ hoc probatur in dicta.l.qui proprio.§.item queritur.ſupra de procura.¶Quero minor vendidit ꝛ fuit ſibi ſoluta pe- 4 cunia quam perdidit eſt ne iſta iuſta cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus venditionem.Et videtur hic tex.quod ſic.ꝛ iſtud habui de facto ꝛ dixi q̄đ iſta non erat iuſta cauſa petendi reſtitutionem aduerſus venditionem ſeu ſolutionem:ꝛ ideo†quando 5 formas articulum et quando petis reſtitutionē aduerſus venditionem:debes dicere quod tibi non expediebat tunc vendere:ſed cum perdis pecuniaꝫ es deceptus in ſolutione:quia non fuit facta prout fieri debuit.et iſta probantur in lege res.C.de iure dotium.et.l.ſiquidem.C.de predi.mino.et iſta ſunt quotidiana.¶No.etiam text.in fi.qui optime de- 6 clarat†que ſunt res que poſſunt ab edificio ſeparari:ſcilicet quando per ſeparationem priſtina facies edificij non mutatur.

a Lucius.

a Conſuetudo que reſpicit rem ſicut ligat maiores ita ꝛ minores.hoc dicit.examinaui in repetitione.l.omnes populi.de iuſti.et iur.in.q.illa quos ligent ſtatuta per Guil.in.l.de quibus.ſ.de legibus.

1 ☞An exbannitus deſinat eſſe tutor.

Tutores.

Relegatione nō finitur tutela ideo tutor conueniri non poteſt.hoc dicit.¶Opponitur infra de tu.et ra.di.l.ſi tutor.§.fina.Sol.intelligas hic de dato in exilium.ideſt relegato ſecus ſi fuerit deportatus.vt lege contraria.

1 ¶Quero†an exbannitus deſinat eſſe tutor.hic videtur caſus quod non.In cōtrarium videtur dicta b l.ſi tutor.in fin.de tut.ꝛ ra.di.communiter tenetur[b] aut per exbannimenta bona ſunt publicata aut non vt inſtitu.quibus mo.ius pat.por.ſol.§.relegati.et ibi nota.

c Tutoribus.

c Tutor tenetur facere illud q̄đ diligēs paterfa.facturus eſſet.h.d.Bar.

Officium.

Curatoribus conſtitutis in eos adminiſtratio tranſfertur et officium tutoris finitur.h.d.

Heredibus.

Ius eligendi vnum ex reis tranſit ad heredes.hoc dicit.¶Opp.ī.eo.l.ex pluribus.Solu.iſtud non eſt priuilegium ideo tranſit ad heredes:ibi ſecus.et iſto modo intelligas.

d Principalibus.

d Expenſe facte circa perſonam tutoris nō imputantur pupillo niſi per iudicē ſalarium ei fue- e rit ordinatum.h.d.Oppo.tutori[e] nō poteſt dari pecunia vt ſit tutor:vt.ſ.de tute.l.in eos.Huius timore dicunt quidam q̄đ iſtud q̄đ hic dicit refertur ad principium.ſ.ad ſumpt⁹ factos in tutela.veritas eſt q̄đ refertur ad proximum:poteſt enim iudex ex cauſa ſtatuere tutori certum ſalarium.vt dixi plene in d.l.in eos.¶Opp.ī.de tu.ꝛ ra.di.l.j.§.ſi pupillus.Sol.hic intelligitur qñ tutor manet in domo vel ciuitate propria:nam ſi oporteret eum alio proficiſci:tunc de bonis pupilli deberent fieri expenſe.ita intelligit Iaco.de are.vt in.l.contraria.

a ~Andre.Poma.¶Lucius.Vide Alexan.conſi.xxvij.col.iij.in.iiij.vol.limita vt ro.ſing.l.

b ¶Tutores.tenetur hoc idem voluit Barto.in.l.ſi qua pena de his qui ſunt ſui.vide etiam no.ſpec.et Io.an.in ti.de actore.§.j.ver.quid ſi bannitus.ꝛ in ti.de inſtr.edit.§.cōpēdioſe.et p Bald.in l.ſeruum quoq;.§.publice.de ꝓcu.plene p cy.Bal.ꝛ oēs in.l.j.C.de here.inſtit.p Iac.bu.et Bal.ī aut.item nulla cōitas.de epiſc.ꝛ cle.et lꝫ cōiter

Ad inſtruendum.

In cauſa ſuſpecti poſſūt torqueri ſerui pupilli.h.d.Ibi iudicātis:in cauſa ſuſpecti et rationis reddende ſm Iac.de are.

Tutor.

Sequēs adminiſtrator nomina facta a p̄mo nō tenetur recipere ſuo periculo.h.d.¶Op.de.l.cum queritur.ſ.e.Sol.dicunt quidā aliud in tutore vt hic:aliud in curatore vt ibi.Ego neſcio quid ſit hoc dicere.Dic ergo ſi tutor vult aſſignare

cōcludatur ꝙ bāniti noſtri tp̄is nō perdāt patriam poteſtatē tñ Bal.in.l.j.de here.inſti.ꝛ ibi etiā Pau.de ca.ꝛ imo.in.l.ex facto.§.ex facto.ad treb.ꝛ Bal.in.l.iij.in pe.vel vlt.col.C.ſi pē.app.mors interue.ꝛ imo.poſt Ray.ꝛ Bal.in.d.l.j.de here.inſti.dicūt ꝙ talis bānitus ꝑdit ea q̄ ſunt ciuiū romanoꝝ quo ad ipſam ciuitatē.vide q̄ dixi in.l.ſi cū dotē.§.ſi pr̄.ſo.ma.vbi limitaui cōem opi.adde ꝙ abb.ꝯſi.ciij.cōſuluit ī terminis q̄đ ſi bāniti ex forma ſtatuti poſſint occidi perdūt patriā poteſtatē.j.volu.cōſi.eius.

c ¶Tutorib⁹.§.principalibus ſalarium.an tutori cōſtituatur ſalarium.adde Bar.in.l.j.§.j.ſ.man.

d ¶Principalibus.Sed glo.d.l.in eos.ꝛ.l.j.§ pe.ff.man.dicit q̄đ officiū tutoris dꝫ eſſe gratuituꝫ.Bar.ibi limitat illam gl.niſi interceſſiſſet autoritas iudicis vt hic Bal.ꝛ in.d.l.in eos.idem ſequitur et dicit q̄đ hoc tenuit Iac.de are.Old.ꝛ And.de piſ.in.l.j.§.ſi pupilli.ff.de tu.ꝛ rat.diſt.Et dicit hic Nico.de neapo.ſolutam queſtionem de qua vidit ſepe dubitari an tutor dꝫ habere expenſas de bonis pupilli.et dicit ꝙ non niſi iudex ex cauſa ſibi ſalarium conſtituat:q̄đ poteſt.ꝛ illud firmauit in.d.l.in eos ꝛ ſubdit ibi q̄đ ſcđm cōſtitutiones regni apulie minores habentes feuda debent habere bayllum qui debet habere ſalarium ab illis minoribus.et ex predictis decidit aliam queſtionē:capitulum ſede vacāte elegit economum ꝛ cōſtituit ſibi ſalarium an ille poſſit percipere tale ſalarium licite.et dicit q̄đ aut ipſe petit et licite habere non poteſt.aut capitulum motu proprio conſtituit:et poteſt in.d.§.ſi pupillus.dicit duo videlicet ꝙ ſi tutor accuſatur tanq̄ ſuſpectus ꝛ ipſe defendit ſe et finaliter obtinet q̄đ omnes expēſas quas fecit in lite poteſt recuperare a pupillo et ſibi ſatiſfieri de bonis pupilli quod eſt mirabile et aliud quod dicit ibi et quid in ſyndico an poſſit cōſtitui ſibi ſalarium dic ꝙ ſic.c.j.de ſyndi.et vide ibi docto.And.barba.

~Andreas Pomate.

e ¶Tutori.vide Imo.conſi.lxxv.col.fina.

a ¶ Inſ. tutores. diuiſa adminiſtratio. vſtrũ iuriſditio cõceſſa alicui poſſit diuidi inter filios. bene facit qđ no. bar. i. l. ſi vni ex pluribꝰ. ff. de re iud. i ff. qnto q̃ro ꝛ l. lucꝰ. §. j. ꝛ ibi bar. ff. de aqua quo. et eſti. et ꝑ imo. in ca. prudẽtiaꝫ. de off. leg. adde qđ no. Bart. i l. fi. in fi. ff. de re iudi. et ad no. ꝑ Bar. vide Bal. in d. c. in §. ꝑterea ducatus. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fede. et adđ ꝙ no. idẽ Bal. i aut. ꝭ amplius. de fideicõ. ꝛ vide Ang. in l. ij. §. ex his. de ff. obl. ꝛ vide q̃ dixi in l. ẽ receptũ. de iur. om. iudi.

Andreas Pomate.

b ¶ Tutori. Uide late Feli. c. cuꝫ inter priorem. in. xij. col. de excep.

nomina debitorum periculo ſucceſſorum ꝛ tunc non poteſt. ſed datur electio an velint omnia noĩa acceptare: vel velint ab omnibus recedere.

1 Pro debito vnius tutoris poteſt obijci cõpenſatio alteri tutori: etiam tutela durante. nu. 4.

2 Pro debito vnius tutoris qñ poſſit alter conueniri.

3 Qñ diuiſio eſt facta inter tutores an et qñ vnus poſſit ſe intromittere de adminiſtratore alterius.

4 Caſus in quo obligatio naturalis et ciuilis datur non tamen actio: et tamen poteſt compenſari ſcilicet tutela durante.

5 Datio tutele qđ ſit imperij: ꝛ qđ poſſit delegari.

6 Iuriſditio peruẽta in plures fratres licet nõ poſſit diuidi: tñ eius adminiſtratio ſeu exercitium diuiditur.

Inter tutores.[a]

Hec. l. legiẗ quatuor modis. primo ſcđm Ioã. ſcđo ſecundũ quoſdam alios de quorum opi. fuit mentio facta in lect. Azo. tertio legiẗ ſm Azo. quarto ſcđm Hugo. proſequor lec. Azo. tanq̃ veriorem ſcđm quam breuiter. h. d. Diuiſio qualitercunq̃ facta non impedit quin de re pertinẽte ad adminiſtrationem vnius contra alium poſſit obijci compenſatio et dari petitio. hoc dicit primo determinat. q. ſecundo probat per rationem. tertio ponit vnum dictum ex quo poteſt ſumi argumentuꝫ ad probationem predictorum a maiori. ſecunda ibi nam diuiſio. tertia 1 ibi nec expediri. ¶ Not. quod † pro debito vnius tutoris obijcitur cõpenſatio alteri tutori[b]. ¶ Item no. † qđ b 2 adminiſtratio licet ſit diuiſa: pro debito vnius tutoris poteſt alter cõueniri. Sed procedamus vlteriꝰ. ꝛ op. de. l. vel in partes. ff. eo. vbi vnus non debet ſe intromittere de portiõe ſeu adminiſtratione alterius. Iſtud eſt contrarium principale: cuius timore ſunt hic plures lecture. dicit Io. ego ĩtelligo quod hec adminiſtratio fuit diuiſa a iudice. et quod in tota hac. l. ponatur vnus caſus ſcilicet de eo qui obijcit compenſationem: tunc ad contraria fateor quod alius nõ poteſt ſe impedire de adminiſtratione alteriꝰ principaliter agendo ſeu defendendo: ſed obijciendo compenſationem ſic vt hic. Sed contra hoc videtur litera in fine. dum dicit nec experiri ꝛc. ſed Ioan. exponit experiri idest cõpenſare. et ſic eſt totus vnus caſus. Item opp. C. de compenſa. l. eius. vbi ex perſona alterius non obijcitur cõpenſatio. Sol. hic ex parte vnius vr̃ eſſe: quia ambo tutores repreſentant perſonã eiuſdem pupilli. ibi vero prohibetur opponi ex perſona alterius. ſcilicet extranei. hec lec. licet in ſe ſit vera: tamen in eo quod hanc. l. reſtringit vt exponat experiri pro compenſare. non placet: quia eſt contra verboꝝ ſignificationem. nec ſubeſt rõ quare hoc facere debeamus merito ꝛc. vt. l. non aliter. j. de leg. iij. Preterea ratio poſita in text. congruit volenti agere ſicut volenti compenſare. vnde alij legunt aliter. et dicunt diuiſionem eſſe factam ab ipſis tutoribus: non a teſtatore vel a iudice. ꝛ ideo vni de debito ex perſona alterius poteſt obijci cõpenſatio. Item poteſt vnus conueniri pro debito ex perſona alterius ꝛ ſic in fine experiri proprie ponitur. Nec obſt. l. vel in partes. qꝛ hic fuit diuiſio facta a ſeipſis que nõ poteſt alijs preiudicare vt text. dicit: ibi fuit diuiſio facta a teſtatore vel a iudice. iſta lect. inquantum reſtringit iſtam. l. in diuiſione facta a ſeipſis nõ eſt vera cuꝫ indiſtincte loquatur. Azo legit tertio mõ. ſ. ſiue diuiſio ſit facta a ſeipſis ſiue a teſtatore vel a iudice qđ ex perſona vnius alteri poſſit obijci cõpenſatio et agi cum altero. Non ob. ff. e. l. vel in partes. quia fateor qđ vnus non poteſt agere de re pertinẽte ad adminiſtrationẽ alterius vt ibi: ſed cõueniri ſic. ita loquitur hic. ꝛ iſta eſt vera lec. Hec enim diuiſio quocũq̃ modo facta poteſt preiudicare eis vt nõ poſſint agere: non autem extraneis vt eos nõ poſſint conuenire. ꝛ hoc innuit tex. dum dicit inter ipſos locũ habeat. pro hoc facit qđ ius tutele remanet apud quẽlibet inſolidum vt hic dicit litera. ad idem. C. de pac. l. pacto ſucceſſorum. facit etiam qđ es alienum reſpicit totũ patrimonium: vt. l. ſi fideicõmiſſum. §. tractatuꝫ. de iudi. ad treb. l. j. §. ſi heres. ꝛ. j. de here. inſti. l. ex facto ꝛc. ¶ Opp. j. e. l. ſi duo. Sol. hic alter poteſt conueniri ex perſona alteriꝰ. ſ. de re pertinente ad adminiſtrationem alterius actione perſonali nõ reali. ratio: qꝛ illa non datur cõtra obligatum: nec reſpicit totũ patrimonium: ſed datur cõtra eum qui habet facultatem rei reſtituende vt. l. officiũ. ff. de rei vendi. ꝛ ita loquitur. l. ſi duo. j. eo. ¶ Op. C. ſi ex pluribus tuto. l. ij. ibi expreſſe dicitur qđ ſi eſt diuiſa adminiſtratio non poteſt alter agere vel cõueniri ex perſona alterius. Sol. dicit Dy. intelligo illud ad cõmodũ actoris: quia nõ habet neceſſe citare niſi tutorem illiꝰ regionis. Sed ſi vellet cõuenire alium poſſet ſi vellet. vel dicas qđ ibi loquitur de actione reali ſm Dy. ꝛ ſic cõcordat cum. l. ſi duo. tu dicas qđ ſi tutores qui diuiſerũt ſunt eiuſdem fori tunc vnus poteſt conueniri pro alio actione perſonali: vt dixi vt hic. Si vero ſunt diuerſi fori: tunc ſiquidem volo tutorem cõuenire in foro adminiſtrationis ſue: ꝛ poſſum ſimpliciter vnũ pro alio. ita loquitur hic. Si vero volo eũ conuenire vt ille qui eſt in vna regione cogatur ire ad aliam regionem non ſue adminiſtrationis: ꝛ nõ poſſum. ita loquitur ibi. ¶ Opp. qđ etiam agendo poſſet vnus ſe intromittere de his que pertinẽt ad adminiſtrationem alterius: vt. l. tutores qui poſt. §. heres. j. eodem. Sol. ibi ille qui cõueniebatur erat de regione q̃ ſpectabat ad adminiſtrationem agen

tis tutoris: vñ rõne pſone dicebaẗ ptinere ad eiꝰ ad a
3 miniſtrationẽ. Ex predictis † diſtingue qñ eſt facta diuiſio an vnus poſſet ſe intromittere de his q̃ pertinent ad adminiſtrationẽ alterius. aut adminiſtrãdo. aut agendo cõtra aliũ. aut defendendo. ſi adminiſtrando: nõ põt ſe intromittere: quia diuiſio inter eos hꝫ effectũ vt hic: aut agendo contra aliũ. et tunc aut nullo modo ſpectat ad adminiſtrationẽ ipſius nec rõne rei: nec rõne pſone: et repelliẗ exceptione vt l. vel in partes. ff. e. vel pertinet ad eius adminiſtrationẽ rõne perſone cõuenti ꝛ põt agere: vt. l. tutores. a §. heres. j. eo. tertio caſu qñ defendendo: põt intelli- b gi duobus modis. primo an ipſe poſſit accedere ad 6 defenſionẽ voluntarie. ſcđo an ſi cõueniatur teneaẗ rñdere. Ad primũ dico ꝙ ſponte non põt venire ad defendendũ eadẽ rõne: qꝛ nõ põt agere. vt. d. l. vel in partes. et hoc ſi vult defendere vt tutor. Sed ſi veniret vt quilibet extraneus non eſt dubiũ qđ poſſit. Scđo modo qñ neceſſaria. qꝛ vel cõtra pꝛĩcipalẽ excipitur vel pꝛĩcipaliter cõuenitur ex perſona alteriꝰ: et tunc aut cõuenitur reali et nõ põt: vt. l. ſi duo. j. eo. aut perſonali: et tũc aut ꝯuenitur in foro adminiſtrationis ſue et põt cõueniri vt hic. aut q̃s vult eũ trahere ad aliam prouinciã et nõ põt: vt. l. ij. C. ſi ex pluribus tuto. Expedita eſt lectu. Azo. bona vtilis notabilis et vera quam teneas. ¶ † Quarto modo le- c
4 gitur ſecundũ Hug. vt in glo. ex qua no. quod lꝫ durante tutela cõtra tutorẽ nõ poſſet agi: põt tñ cõpenſatio opponi. quod tene menti. eſt enim hic caſus. in quo datur ciuilis et naturalis obligatio et non actio et tamen põt obijci compenſatio. quod alibi ita expreſſum non habes. Uenio ad ſecũdã partem quero quid vult dicere tex. ꝙ diuiſio tutele non eſt iuris ſꝫ iuriſditionis ꝛc. quidã exponunt vt dicunt gloſſ. hoc d non fuit iure ſed iudicis autoritate: qđ non placet: qꝛ iſtã. l. intelligo quocunq̃ modo ſit facta diuiſio etiã a ſeipſis vt dixi. Alij exponũt non eſt diuiſio iuris. i. eorum que in iure conſiſtunt que non diuiduntur vt debita et credita. quod non placet: quia etiã iſta diuiduntur ſaltẽ credita cũ vnus nõ poſſit agere de eo quod pertinet ad adminiſtrationem alterius. vt. d. l. vel in partes. Tertij exponunt vt colligitur in glo. in formatione contrarij ꝛ eius ſolutione vt dicamꝰ diuiſio tutele non eſt iuris. ſ. magni vt dicatur meri vel mixti imperij: ſed eſt iuriſditionis. ſ. minime. ¶ Sꝫ contra oppo. ff. de tut. l. mutuo. §. tutoris datio. So.
5 † datio tutoris eſt mixti imperij vt ibi: ſed diuiſio tutele eſt iuriſditionis vt hic. quod tene menti. ꝛ ſic innuit quod diuiſio tutele petatur per modum actionis: alias non eſſet iuriſditionis: ſed hoc eſt falſum. qꝛ imo officio iudicis petitur. vt. l. iij. in fi. ff. eo. Suſtinendo tamen glo. in hoc poſſumus dicere qđ eſt imperij. ſ. minimi ꝛ ſic competit cuilibet. ſ. magiſtratui: ꝛ ſic poſſet delegari. vt. l. cognitio. §. vt poſſeſſio bonorum. ff. de offi. eius cui manda. eſt iuriſdi. ꝛ plc c ne dixi in. l. imperium. ff. de iuriſdi. om. iudi. hec tamen expoſitio huic litere non congruit. dic ergo qđ hoc vult dicere qđ diuiſio tutele nõ eſt iuris hoc eſt qđ ipſum ius tutele non diuiditur cũ ſit apud quemlibet inſolidum: ſed qđ. j. ſequitur: ſed eſt iuriſditionis. hoc eſt diuiſio adminiſtrationis. ꝛ ita intelligit d Dyn. ꝛ quod ſequitur. j. et modum adminiſtrationis facit. reſpondet cuidam obiectioni q̃ fieri poſſet quomodo adminiſtratio que conſiſtit in facto diuiditur. Rñdeo qđ diuidere eſt modum adminiſtrationis tradere. alia ſunt plana[a]. ¶ Et predicta multũ[b] diligenter no. in. q. quã habui de facto † cuidam comiti fuit conceſſum feudum a principe de pluribus caſtris: filij poſtea diuiſerunt. dicebã qđ nõ erat diuiſa iuriſdictio que nõ põt diuidi a ſeipſis. vt. l. imperialẽ. §. preterea. de prohi. feu. alie. ſed eſt diuiſa adminiſtratio ſeu exercitiũ iuriſditionis: vt hic. Et ex hoc ſequitur qđ ſi vnus ex illis delinquat in territorio alterius non poteſt ab alio puniri: quia cum iuriſdictio ſit cõmunis par in parem nõ habet imperium. Itẽ ex hoc[c] ſequitur. qđ propter delictum vnius ex eis poſſet ſuperior exercere iuriſdictionẽ in bonis vtriuſq̃: quia illa diuiſio inter eos habet locũ tantum: non quo ad alium vt hic in tex. ¶ Uenio ad tertiam partẽ. ꝛ iſta declarata eſt ex precedentibus: quia diuerſis modis legitur vt ſuperius dixi.

Tutorem.[d]

Siva riaẗ cõditio pſone gerẽtis vel eius cuius negotia ex neceſſitate geruntẗ obli

a ~ Andre. Poma. ¶ Sunt plana. Uide Alex. cõſi. xviij. ij. vol. ꝛ conſi. xxv. ij. volu. ꝛ conſi. vj. ꝛ ſeq. v. volu. et conſi. xxv. in prin. eo. vol. v. ꝛ conſi. xxix. eo. vol. Feli. c. que in eccleſiarũ. de conſti. Bar. conſi. clxxxij. Barba. conſi. xx. ij. vol.

b ¶ Multũ. Et no. iſtã queſtio. nota. ego conſului i cauſa illorum de Rãponibus. bal. tenet contra. in. d. §. preterea. ꝛ ego dixi quod illud dictũ eius fuit domini Bart. et ita dꝫ ĩtelligi illđ qđ hic Bart. dicit vcꝫ qñ iuriſdictio ĩheret perſone. ita dixit Bar. ff. cõmo. l. ſi vt certo. §. ſi duo. ꝛ vide Bal. in ca. j. de no. for. fideli. vide do. Abb. ꝛ do. Anto. Io. de imo. in c. prudentiam. de offi. deleg. vbi tranſeunt cum iſto dicto Bar. ꝛ vide Bar. in. l. ſi iam al's pompo. ff. de re iud. ꝛ vide do. in. c. ij. de arbi. lib. vj. vbi refert hoc dictum Bar. ꝛ vide Bal. in. c. vno dele. de offi. dele. et vide Pe. de ancha. in. c. poſtulaſti. de fo. cõpe. vbi alleg. Bar. hic vtrum collega poſſit punire collegã. et vide Bart. in. l. ſi quis violauerit. ff. de re. diui. et an iuriſditio poſſit vẽdi ꝛc. ꝛ vide bar. in ꝯſi. cxxxiij. inci. an iuriſditio poſſit vendi ꝛc. ꝛ vide Bar. in ꝯſi. ccxcij. incip. vtrũ iuriſdictio poſſit vendi ꝛc. vbi pulchre loquitur ꝛ vide Ang. in. l. ij. §. ex his. ff. de ver. obli. ꝛ vide do. Abb. in. c. fi. de re iudi. Bart. in. l. lucio. §. j. de aqua quoti. ꝛ eſti. bar. in. l. arbor. §. iudex. ff. com. diui. And. barba.

~ Andreas Pomate.

c ¶ Item ex hoc. Limita vt per Bald. c. j. in fi. qualiter vaſ. iura. debe. fide. refert ꝛ ſequitur Lancelo. l. j. ff. de offi. eius. et Iaſo. vbi ponit multa ſimilia. lege de pupillo. §. ſi quis riuos. ff. de operis noui nuntiatio. Feliñ. late in capitulo nihil concedendo. de preſcrip.

d ¶ Tutorem. ad intellectum huius. l. vide Bald. in l. j. C. de tranſac.

gationis ꝯditio variatur.h.d. Primo ponit vnā regulā.ſcdo exēplificat illā per quatuoꝛ exēpla.ſcda ibi:ſcdꝫ quā. ¶Quero circa pꝛin. de cuius tutoꝛis perſona loquitur.Gloſ.dicit de omni ſiue ſit liber:ſiue ſeruꝰ:ſiue paterfa. ſiue filius.In eo qd dicit de ſeruo : non intelligas tutoꝛē:ſed alio modo negotia gerētē:cū tutoꝛ eſſe nō poſſit . vt.l. ſi arrogati.ſ.de tute.et tex.j.hoc pꝛobat.¶Op.qd durante tutela nullus tutoꝛ obligat̃:vt.j.de tu.et ra.diſtra.l. ſi tutoꝛ in fi.Glo.ſo.vltima ſolutio eſt vera:qd durante tutela oꝛitur obligatio ciuilis et naturalis:ſed nō actio.vt in.l.ꝯria.et hoc inuit hic in fi.¶Op. ſ.de neg.geſt.l.pōpo.in negotijs. Dicit glo.ſol.vt ibi:nā variat̃ ibi cōditio eius cuius negotia gerunt̃ per rationem ibi poſitā:hic cōditio perſone gerentis.Sed hec ſolu. vitiet cōtra tex. iſtū in ver.hoc eſt.quare dic qd in geſtione q̄ fit ex volūtate hꝫ locū hec diſtinctio.ſ.aut variatur cōditio gerētis aut eius cuius negotia geruntur ꝑ rationem ibi poſitā.ſed in eo q̄ gerit ex neceſſitate dicta diſtinctio nō hꝫ locū: ſed in cuiuſcūqꝫ perſona variatur cōditio variatur obligatio:vt hic.ceſſat eñ ratio iſtius diſtinctionis. ¶Vltimo illud qd dr hic qd negotium cōnexum geſtū in ſeruitute venit in actiōe deſcendente ex eo negotio geſto in libertate.intellige ſm.l.eum actum.ſ. de nego.geſt.et ibi no.per glo.

a ¶Si plures duobꝰ modis. vide bart.in l.j.C.d traſactio.

1 ☞Contumacia an ſit maleficium. remiſſiue.

2 Quñ vnus ex pluribus tutoꝛibus fideiuſſoꝛibus vel coꝛreis cōuenit̃ an ceſſio fiat et pꝛo quanta parte.

SI plures. Inter tutores contumaciter nō gerētes hꝫ locū beneficiū diuiſionis nō aūt ceſſionis.h.d. Et no. pꝛimo loquitur de beneficio diuiſionis.ſecundo de beneficio ceſſionis.ſecunda ibi:vnde querēdū. Itē in pꝛima pꝛimo ponit vnum dictum . ſecūdo circa illud examinat vnū dubiū.ſcda ibi:ſi quidā. ¶Op. ꝙ nō habet beneficiū diuiſionis . vt l.j.§.nunc tractemus.j. de tutel. ꝛ ra. diſtr.Sol.huius timoꝛe pꝛin.iſtud le
a gitur duobus modis.[a] pꝛimo qd habeat beneficiū diuiſionis.Nec ob.cōtrariū:qꝛ ibi denegat̃ beneficiū ceſſionis vnde concoꝛdat cum fine huius l.alij vt Azo dicunt quod etiam beneficium diuiſionis denegatur his qui doloſe geſſerunt vel contumaciter ceſſauerunt.Ad iſtum text.reſpōdet Accur.accuſando Azo.quod hic non dicitur qd habeant beneficium diuiſionis : ſed quod pupillus non poteſt vnum eligere : ſed omnes ſimul debeant conueniri:ꝛ ſecundum hoc eſt facienda vis in modo excipiendi.aut enim tutoꝛ excipit petens actionē diuidi ꝛ non audietur.aut excipit petens non ſe ſolum conueniri ſed alios ſimul debere cum eo cōueniri et audietur hec lect.Azo.inquantum concludit qd vnꝰ non poſſit eligi non videtur vera . Nam contra plures tutoꝛes etiam non doloſos pupillus habet ius eligendi.vt.ſ.eod.l.a tutoꝛibus.§.heredibus.C. de diui.tu.l.ij.ergo multomagis contra doloſos . Itē in eo qd dicit idem eſſe in beneficio ceſſionis ꝛ beneficio diuiſionis:non videtur verum: qꝛ non eſt eadē ratio in vtroqꝫ.nam beneficium diuiſionis eſt mera defenſio.beneficium ceſſionis finaliter tēdit ad ceſſionem vel actionem dandam contra alium: ſed fauoꝛabilioꝛes ſumus in defenſiōibus quam in actionibus.vt in regula iuris fauoꝛabilioꝛes .ꝛ de acti.et obligatio.l.arrianus.ꝛ ita tenent docto. in.l.j. C. de tranſact.tenenda eſt ergo pꝛima lect.quod hic tutores conſequuntur hoc opponēdo beneficium diuiſionis.In hoc tamen no.lec.Azo.qd opponēdo beneficium diuiſionis pꝛocedit libellus ſi omnes conuenirentur tutoꝛes ſimul.imo hoc habebat neceſſe facere ſcdm eum:qd intelligo verum ſi in libello dicerem cōuenio omnes inſolidum ita qd vna ſolutio ſufficiat:ꝛ eodē modo fiet condemnatio.ſed in executione fiet diuiſio ſi omnes ſunt ſoluēdo:alias fiet executio tantum contra illos qui ſoluendo eſſent vt hic:facit in aut.de duob.reis.§.penulti.examinaui plene.l.iij.§.j.j.de duo.reis. ¶Ad ſecūdam partē opp.qd actio ſit cedenda vt.j.e.l.ſi pupillus.de tu. et ra.diſ.l.j.§.nunc tractemus. Solu. ibi in pluribꝰ tutoꝛibus qui cōueniuntur ex culpa:hic vero cōueniuntur ex cōtumacia ꝛ ſic ex dolo ꝛ maleficio. Ita
1 dicit gloſ.ꝛ bene qd no.†appellat enim cōtumaciā maleficium.qd an ſit verū docto.tangunt.C. de cri. ſtel.l.j.Ego examinaui plene in.l.omne delictuꝫ.§.
2 contumacia.j.de re mili. ¶Quero†qñ ceſſio fit ꝑ qua parte debet fieri. Tex.videtur hic dicere qd ꝑ parte.glo.hic ſingulariter diſtinguit.aut eſt renuntiatum beneficio diuiſionis:et ceſſio fit inſolidum: alias pꝛo parte.quam gloſſ.no.alibi videtur dicere glo.qd ſi eſt renuntiatum indiſtincte non fiat ceſſio: vt.l.vnde queritur.in fi.ſ.commo.ꝛ ibi glo.alibi gl. dicit indiſtincte ceſſionem fieri pꝛo parte vt.l.j.C.de duo.reis.ꝛ.j.de ſol.l.modeſtinus.Dyñ. dicit qd diſtinctio huius.l.non habet locum in coꝛreis vel cōtutoꝛibus.ratio quia ſi vnus ſoluit totū repetet ab alio pꝛo ſua parte vt.l.j.C.de duo.reis.nō poteſt ergo impetrare ceſſionem actionis inſolidum contra alium effectualiter:quia ille quem cōueniret poſſet excipere:ſi ſoluiſſem in totuꝫ:a te repeterem in parte:ergo pꝛo ea parte non poteſt agere per regulam cui damus actionem.Sed in pluribus fideiuſſoꝛibus poteſt pꝛocedere hec diſtinctio ſcdm Dy. cum ſoluens non habeat regreſſum cōtra alium fideiuſſoꝛem. vt.l.vt fideiuſſoꝛ.j.de fideiuſ.ꝛ.C. de fideiuſ. l.cum alter.Ego dico qd nec in fideiuſſoꝛibus pꝛocedit iſta diſtinctio.nam conſtat quod creditoꝛ tenetur cedere fideiuſſoꝛibus actiones ſuas .Si ergo cedit

cedit vni fideiuſſoꝛi cedit illam cum ſua cauſa.vnde ipſo agente inſolidum contra fideiuſſoꝛem: conuentus excipiet non debes agere inſolidum:quia ſi inſolidum ſoluerem tibi tu deberes mihi cedere actionem contra teipſum ſicut tenebatur creditoꝛ pꝛincipalis.et ſic ptꝫ qd eſt eadē ratio in tutoꝛibꝰ coꝛreis et fideiuſſoꝛibus.pꝛo quanta ergo parte ſit faciēda ceſſio.Doc.tangunt in.l.j.C.de tranſac. Ego examinaui plene in.l.modeſtinus.j.de ſolu. ¶Vltimo circa pꝛin.querit glo.quid vult dicere ibi qa nulle partes ꝛc.Tene vltimam expoſitionem Azo.

a **TVtores.** [a] ¶Ei qui non pōt agere nō imputatur periculum ſi nomina debitoꝛum ſunt effecta deterioꝛa.h.d. ¶Querit gloſſ.quid ſi iſte tutoꝛ erat cōiuncta perſona.Reſpōdeo quod tunc tenetur:vt ſupꝛa de neg.geſt.l.ſinautem:quod no.aperte enim dicit ꝙ coniuncta perſona poteſt agere pꝛo minoꝛe.quod tenet Ja.de are.ꝛ doc.tractant.C.de pꝛocu.l.exigendi.

1 ☞Curatoꝛ datus in teſtamento impuberi quod non tenet datio.

2 Tutoꝛ non legitime datus qd nō poſſit adminiſtrationem deſerere niſi aliū faciat dari legitime.

b **Curatoꝛ.** [b] Tutoꝛ inutiliter datꝰ gerēs poſtqꝫ alius fuerit legitime datus non te-
1 netur.h.d. ¶No.quod dicit†curatoꝛ datus in teſtamento impuberi non valet. nā in contrariū facit qd debꝫ valere et debeat exponi curatoꝛ.i.tutoꝛ.vt.l.pater ſeu eriam.§.conditionum.j.de condi. et demō. Sed ibi bene exponitur tutoꝛ.i.curatoꝛ.quia cuꝫ ſit plus cum detur perſone et rebus poteſt trahi ad id qd eſt minus:non autem exponitur curatoꝛ id eſt tutoꝛ:cum ſit minus.vt hic vides. ¶Oppo. quod teneatur inſolidum pꝛo tota adminiſtratiōe vt.l.ſi pupilli.§.fi.ſ.de nego.geſt.ſol.intellige hunc finem ſe-
2 cundum diſtinctionem illius.§. ¶Vltimo not.†qd tutoꝛ non datus legitime non poteſt deſerere adminiſtrationem niſi alium faciat legitime dari:et faciēdo dari alium ipſe eſt liber ab adminiſtratione ſeqn̄tis tempoꝛis.et ſic feci his diebus pꝛacticari in ciuitate tuderti.nam quidam erat datus tutoꝛ et geſſerat plura:et qa erat ſenex volebat nō gerere ampliꝰ tunc ego feci oſtendere mihi tutelam et vidi qd non erat legitime datus et ſic feci petere quod daretur alius vt redderetur ratio geſtoꝛum per iſtum et nō tenebitur amplius vt vidiſtis.

1 ☞Bonis publicatis per iudicem marchie fiſco ſuo non veniunt bona exiſtentia in ducatu:ſed ad ipſum iudicem ducatus ſpectant.

c **Heres.** [c] Ea que ſunt agēda cum perſona pertinent ad tutoꝛē eius regionis vnde eſt perſona.et ea que ſunt agenda in rebus pertinēt ad tutoꝛem eius.regiōis vbi ſunt res.hoc dicit. ¶Not.
1 quod†ſi per rectoꝛemᵈ marchie publicāur bona ali
d cuius:ea bona que ſunt extra pꝛouinciam vt in ducatu debent pertinere ad theſaurariū ducatus. vt hic in fi.glo.intrat hic quandam materiam nō multum pertinentem ad tractatum noſtrū.Pꝛimo an aliquo caſu heres heredis inſtituti poſſit cogi adire. et reſpondet ꝙ ſic in caſu.l.non iuſtam.C.ad treb. dic plenius vt no.in.l.eā quā.C.de fideicōmiſ. ¶Querit ſecundo quid ſi deceſſit inſtitutus poſt aditionem ante reſtitutionem. dic vt in gloſſ.

Aduerſus. Qui contraxit cū tutoꝛe tanqꝫ cum pꝛiuata perſona poteſt conueniri: licꝫ pecunia ad pupillum peruenit.hoc dicit. ¶Oppo.ſ.eodem.l.ij. Solu. hic contraxit pꝛincipaliter: ibi vt tutoꝛ. ¶Item ibi contraxit cum creditoꝛibꝰ hereditarijs a qua hereditate pupillus abſtinuit:hic cum alijs. ¶Quero an pupillus ipſe poſſit cōueniri.Diſtingue cuius rei cōtemplatione fuit contractum vt in gloſſa.

Curatoꝛes. Sublata cauſa cautionis interponēde tollitur effectus cautionis interpoſite.hoc dicit.

1 ☞Appellans fruſtratoꝛie eſt in dolo vel lata culpa : ideo debet ſuccumbēs indiſtincte in expenſis condemnari ſi ſententia emanauit ex pꝛimis pꝛobationibus alias ſecus.

Tutoꝛ. Periculum tp̄is currētis pēdente appellatiōe fruſtratoꝛie īterpoſita ad ꝑiculū tutoꝛis
1 pertinet.h.d. ¶No.†qui appellat fruſtratoꝛie nō eſt in leui culpa ſed in dolo vel lata.et ex hoc dicunt doc. quod ille qui ſuccumbit in cauſa appellationis indiſtincte debet cōdemnari in expenſis.[e] quia non poteſt habere iuſtā cauſam litigandi : videbat enim acta pꝛime cauſe et ſic errabat in iure . ita no.per Jo.and.in.c. iuris ignoꝛantia. extra de regu.iur.li.vj. quod intellige qñ ſnīa appellationis emanauit ex pꝛimis pꝛobationibus:ſi enim ex nouis pꝛobationibus ſentētiaretur in cā appellationis ceſſaret ratio pꝛedicta.

Rerum. Tutoꝛ vnius pꝛouincie recte petit curatoꝛem conſtitui ad cauſam q̄ in alia pꝛouincia agitatur.

Patronus. Tutoꝛ datꝰ certe regioni adminiſtrat ea que tempoꝛe adminiſtrationis erant eiuſdē regionis h.d.

Curatoꝛes. Pꝛotutoꝛes tenētur inſolidum vt tutoꝛes.hoc dicit ¶Not. quod dixi in ſummario. ¶Oppo.ſupꝛa eodem lege diui.Sol.hic loquitur in eis qui geſſerunt tanqꝫ tutoꝛes vel tanqꝫ curatoꝛes:et ſic ex neceſſitate vel neceſſitatis ſuſpicione:ibi in eis qui geſſerunt ex voluntate . ¶Vltimo vides hic quod tex.innuit quod datus inutiliter debet petere confirmari.quod intellige vt dixi ſupꝛa de confir. tu.l.qui a patre.et videbitis in.l.pꝛoxi.

a ¶Tutores. Vide bar. in. l.ſi actoꝛ. C. d appel.
Andreas Pomate.

b ¶Curatoꝛ. Vide aret. in.l.a titio. in vl. co.ff.d verbo.obli. et cōſil . lxvj. in. iiij. col. vide Jaſ. l. qui quartam.de lega.j.
Andreas Pomate.

c ¶Heres. vide Alex. ꝯſi.cxj.maxime in.j.ꝛ vlti.col. in iiij.vol.

d ¶Not. ꝙ ſi ꝑ rectoꝛē. et vide bar. ꝛ bal. ī. l. cūctos ꝓplos.C.d ſumma tri. et fide ca. and.barb.

e ¶Tutoꝛ. cōdēnari ī expenſis. an ſuccumbens in cā appellationis ſit condēnādus ī expēſis.vide bart.in l. ꝓperandū.§. ante pe.q̄ eſt.§. ſinautē.C. de iudi.

Tutoribus. Iſte. §. legitur in gloſſ. tribus modis tene illam quod vnꝰ heres non tenetur ex ſua perſona ſi non exegit heredẽ alterius tutoris. h. d.

In eum. Primo tenetur gerens ꝙ non gerẽs pro geſtis: pro neglectis qlibet equaliter. hoc dicit.

Tutores. Quamuis finita tutela cauſa cepta poſſet peragi per tutorem non põt tñ agi iudicati per eum. h. d. iſte. §. quem no. bene.

1 ☞ Si minor a tutore eſt damnificatus in centum et remittit pro quinquaginta cum iuramento tenet remiſſio.

1 **Ab eo.** Dic caſum. †tutores dãnificauerunt pupillum in centum: poſtea pupillus factꝰ maior cepit agere contra eos: et cum nollent litigare dederunt ei pupillo quinquaginta: et ipſe remiſit eis actionem tutele. primo queritur an teneat remiſſio. ſecundo an videatur remiſſio ex cauſa donationis vel tranſactionis: quia aliquid eſt datũ. et reſpõdetur ꝙ remiſſio tenz qꝛ facta fuit a maiore. xxv. an. et ꝙ non videtur ex cauſa donationis ſed trãſactionis. h. d. ¶ Opp. C. de tranſac. l. preſes. et. de iureiu. l. tutor. Sol. maior factus poteſt liberare tutores vł curatores ſine dubio vt hic: exiſtens minor nõ poſſet liberare ex cauſa donationis ſed tranſactionis ſic: ſi fieret bona fide vt in contrarijs: al's ſecus: qꝛ poteſt reſtitui per titulum. C. ſi aduer. tranſact. hodie vero valeret iſta remiſſio cum teſtamento per aut. ſacramenta. C. ſi aduer. ven. et no. ĵ. de contra. iudi. tu. l. iij. §. contrarium.

Periculo. Gloſſ. legit pluribus modis tene quam vis. Bar.

Adoleſcens. Per actionem propoſitã contra tutores nõ tollitur actio cõtra tutores: niſi quatenꝰ eſt exactum. hoc dicit.

Tutor. Tutori imputatur negligentia ſi heredem contutoris non conuenit ſicut ſi cõtutorem ſuſpectũ facere neglexit. h. d.

Tutele. Non eget ſummario. ratio dubitationis erat qꝛ actio tutele non poteſt intẽtari niſi finita tutela. hic aũt lz eſſet finita in perſona vnius: tñ propter perſonam alterius in cuius perſona tutela durabat videbatur non poſſe agi tutele. qđ remouet hic. §.

1 ☞ Tutori inutiliter dato in teſtamento non imputatur ſi non gerit nec ſe confirmari petit.
2 Priuilegium debet intelligi ſine alterius iniuria.
3 Priuilegium militum non extenditur extra diſpoſitionem factam ſuper ſuis bonis.
4 Diſpoſitio. §. ex imperfecto non habet locum in datione tutoris.
5 Tutela datur iure patrie ptãtis non militie pmio.

Impuberi. Priuilegium conceſſum militibꝰ circa teſtamenta intelligiṫ conceſſum circa eorum bona nec vltra ſe extẽdit. h. d. notabilis caſus eſt. ¶ No. primo †ꝙ ſi 1 datꝰ in teſtõ inutiliter nõ gerit nec ſe confirmari petit non eſt quod ſibi imputetur. ſecus ſi ſponte gereret. vt ſupra. l. proxi. §. curatores. ¶ Secundo nota. 2 †quod priuilegium debet intelligi ſine alterius iniuria. vt. C. de eman. li. l. nec auus. ⁊ infra ne quid in lo. pu. l. ij. §. merito. et. §. ſi quis a pꝛicipe. ¶ Tertio no. 3 †quod priuilegia militum non extenduntur vltra diſpoſitionem factam ſuper bonis ſuis. et ſic videtur 4 hic caſus quod †priuilegium conceſſum hodie patribus vt poſſint teſtari inter liberos non ſeruata ſolẽnitate vt. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. non habeat locum in datione tutoris. vt no. in dicto. §. ex imperfecto. dixi ſupra de confir. tu. l. qui a patre. et hanc materiam quatenus ſe extendit priuilegium militis in cõficiendis teſtamẽtis ponit Dy. ĵ. de teſta. mili. ſuper rub. dic vt ibi. ¶ Ultimo not. 5 quod †tutela datur iure patrie poteſtatis non militie premio. q. d. tunc poteſt dare tutorem miles quãdo paganus.

Qui plures. Duobꝰ modis principaliter legitur. primo in liberatione relicta vni ex tutoribus per teſtatorem qui tutores dabat. et hanc proſequitur glo. ſecundo in liberatiõe relicta per ipſum pupillum factum adultum. et hanc ponit Dyn. ſecundum primam. hoc dicit. Licet vni ſit relicta liberatio reddendarum rationum: non prohibetur pupillus alium ex eius perſona conuenire ſi eum ſuſpectum facere neglexerit. hoc dicit. ¶ Op. ad hanc lec. quod pupillus agens repellitur exceptione cedendarum actionũ: qꝛ eas non poteſt cedere. et ſic ob. ĵ. eo. l. ſi pupillus. Huiꝰ timore ſunt tres ſolutiões principales. primo quod hec actio poteſt cedi licet non in totum. ceditur enim in eo quod dolo facit vel in reliquis que remanſerunt apud eũ. et ſic in plus cõuenitur cõtutor q̃z cedatur actio. hec nõ videtur vera: qꝛ quod iuris eſt in toto hoc idẽ videtur in parte. et pro qua parte non põt cedere ꝓ ea non põt agere. Unde ſolue ſecundo modo qđ hic pupillus non põt cedere abſqꝫ facto ſuo: remiſit eñ teſtator non ipſe pupillus ⁊c. ¶ Sed contra hoc facit qꝛ perſona defuncti et pupilli videtur eadem. ꝓpter qđ quidã recedunt ab hac ſolutiõe. Sed rñ. ꝙ eadẽ videtur quantũ ad obligatiões hereditarias. Sed obligatio qua tenetur tutor nõ eſt hereditaria. Preterea nõ eſt quid imputetur ipſi pupillo. ab ipſo eñ initio tutor qui acceſſit ad agendum ſciebat ſe habere contutorẽ cui liberatio eſt relicta: vnde cõtemplatione illius actionis cedende non geſſit. ſimile in. l. ſi titius. ĵ. de fideiuſ. et dixi plene in. l. ſtipulatus. §. fin. eo. ti. vnde tene hanc ſolutionem. Alia ſolutio eſt ꝙ non poſſit agi niſi eatenus quatenus actio poſſet cedi. Sed precedens eſt verior. tenendo hanc lect. cũ pupillo nõ poſſit imputari culpa. vt dicam in. l. ſi pupillus. ĵ. e. ¶ Uenio ad ſcđam lect. Dy. ſm quã. h. d. Si pupillus factus maior liberationem vni ex tutoribus reliquit: cõtutor poterit cõueniri pro eo ad qđ illa liberatio ſe non extendit: hoc dicit. hãc lect. magis applaudet litera quod ipſe pupillus liberationem reliquit. Dicit enim quod ille habuit tutores et vetuit rationem reddere. ¶ Oppo. de. l. ſi pupillus infra. e. ſol. fateor quod contutor non poteſt cõueniri niſi ratione doli vel reliquorum ad ſe non extendit liberatio alteri relicta.

1 ☞ Que non tranſmittuntur ad heredes non poſſunt cedi. a
2 Priuilegium quod datur pupillo non tranſit ad heredes.
3 Priuilegium quod habet pupillus in actione perſonali contra tutorem ꝙ preferatur omnibus ꝙ nõ trãſit ad heredes.

a **Ex pluribus.** a Que nõ ſunt trãſmiſſibilia ad heredes: per ceſſionẽ non tranſeunt. h. d. 1 ¶ No. †ꝙ que non ſunt tranſmiſſibilia nõ ſunt ceſſabilia. de quo per doc. C. de b priui. do. l. ĵ. dixi. ĵ. de ver. ob. l. ſi ſtipulatusb fuerim. 2 in princip. ¶ Not. †ꝙ priuilegium qđ datur pupillo non tranſit ad heredes. ¶ Oppo. ſ̃. de in integr. reſtitu. l. non ſolum. ⁊. ſ̃. e. l. a curatoribus. §. heredibꝰ. Solu. illa priuilegia non dantur mere ratione perſone. vt dixi plene. ſ̃. ſolu. matri. l. maritum. et. l. ſequẽ. 3 ¶ Quero †ꝙ eſt iſtud priuilegium quod datur pupillo. Rñ. vt in perſonali preferatur ceteris vt. l. dabimus. §. ĵ. ĵ. de priui. credi. ¶ Quero an hoc priuilegium tranſeat ad ſuum heredem. hoc eſt ex ſe deſcẽdentem. Gloſſ. hic ponit opin. in. d. l. dabimus. tenet quod ad ſuum heredem tranſit. Jaco. de aret. tenet contrarium per. l. pe. §. ſi puelle. de ritu nupti. vbi eſt caſus.

Cum poſt mortem. Rationẽ quare tutor non poteſt agere vidiſtis. ſ̃. eod. l. tutores. qui poſt finem.

1 ☞ Quando tutor vel curator promittit ſcienter illud ad quod ſcit pupillum vel adultum nõ poſſe cõueniri ipſe tenetur.
2 Promittens dotem pro illa cuius negotia adminiſtrat non videtur promittere animo donãdi ſed animo repetendi.
3 Mulier ꝙ poſſit conueniri conſtante matrimonio et eo ſoluto.
4 Mulier que conuenitur pro dote habet exceptionẽ ne conueniatur vltra q̃z facere poſſit. et idem eius curator.

Quidã cũ eſſet. Primo poniṫ thema. et qđ. ſcđo vna ratio cõtra patruũ. tertio alia ratio pro patruo. quarto determinatur vna queſtio circa predicta. quinto determinaṫ queſtio propoſita. ⁊ hec quinta ſubdiuiditur in tres partes: qꝛ primo ponit quando curatori nullo modo ſubuenitur. Scđo qñ ei ſubuenitur ꝯtra adultũ. Tertio qñ ei ſubuenitur cõtra eũ qui dotem ꝓmiſit. ſcđa ibi. qñ. tertia ibi: mouet. quarta ibi: preterea. quinta ibi: rñdi. partes vero iſtiꝰ vltime ſunt tres. ſcđa ibi: ſed is. tertia ibi: ꝙ ſi mulier. Summariuꝫ colligitur ex prima glo. hic poſita. ¶ Examinemus per particulas. prima pars in qua poniṫ thema ⁊ queſtio non c habet dubitationẽ. ¶ Uenio ad ſecundã c partem in qua fit argumentatio contra curatorẽ. ⁊ ſic qñ q̇s promittit proprio nomine indubitanter tenetur: ſed quando ꝓmittit curatorio nomine nõ tenetur. vt. l. ij. ſ̃. eo. ⁊. l. poſt mortem. §. ĵ. ĵ. qñ ex fac. tu. ſed hic ꝓmittit exprimendo nomine ꝓprio ⁊ appellatiuo: et preceſſit propriũ. ergo proprio noie ꝓmiſiſſe videṫ vt. l. ſi cõis ſeruus. in prin. ĵ. de ſtip ſer. ⁊ ad hanc rationẽ non rñdetur. ĵ. ſed rñdeo qđ ex eo ꝙ cõtractũ eſt ſuper re pertinenti ad vtilitatẽ adulte videtur eſſe cõtractũ curatorio noie. vt. l. ſi. ĵ. qñ ex fac. tu. dixi in. d. l. ſi cõmunis ſeruꝰ. vel aliter poſito ꝙ iſta argumentatio ſit vera qđ proprio noie ꝓmiſiſſe videaṫ: nõ tñ ob. determinationi ſeq. vt. ĵ. dicam. Erãt eñ in ꝓmiſſione alia verba qꝛ promiſit ſe daturũ ⁊ ſic habuit animũ obligãdi ſe nõ pupillũ: vt ptꝫ ex themate. qđ qualiter ꝓcedit. ĵ. declarabo. ¶ Uenio ad tertiã ꝑticulã in qua poniṫ ar. ꝓ ipſo curatore: ⁊ eſt clara. ¶ Uenio ad quartã ꝑticulã ex 1 qua diligẽter no. † ꝙ vbi tutor vel curator promittit ſciẽter illud ad quod ſcit pupillũ vel adultũ nõ poſſe cõueniri: ipſe teneṫ vel qꝛ videaṫ donare: vel qꝛ nõ eſt dignus ꝙ ſibi ſubueniaṫ ꝓpter dolũ: qđ facere poteſt ad multa. ¶ Uenio ad quintam particulam et prima eius pars eſt clara. ſiue eniꝫ promiſit animo donandi ſiue ſciẽter ſupra vires patrimonij ſibi non ſubuenitur. ¶ Uenio ad ſecundam partẽ vltime partis ex qua ſingulariter 2 nota ꝙ † quando adminiſtrator promittit dotem pro illa cuius negotia adminiſtrat: non videtur promittere animo donãdi ſed aĩo repetendi. et ſic determinatur. l. vlt. ⁊ quod ibi no. C. de do. promi. facit quod no. ĵ. de lega. iij. l. vxorem. §. pater naturalis. facit. ſ̃. de nego. geſt. l. neſennius. ⁊ ſic ſis cautus facere articulum ⁊ ꝓbare quomodo ille qui dotẽ promiſit gerebat negotia mulieris. ¶ Quero pro huius declaratione qualiter iſte curator dotem promiſit. Rñd. non poteſt dici ꝙ promiſit curatorio nomine: qꝛ tunc ipſo iure non tenetur: ſed adulta. vt. l. ij. ſ̃. eodeꝫ. nec eſſet opus exceptione: nec tanta dubitatione q̃ꝫ tam hic videtur feciſſe iuriſconſultus. Itẽ non poteſt dici quod promiſit vt priuata perſona animo donandi: quia tunc nullo modo ſubuenitur ſibi vt in prece. reſponſo. dicendum eſt ergo ꝙ promiſit nomine proprio. quod apparet: quia promiſit ſe ſoluturum vt dixi in themate. ſed dubium eſt an videatur promiſiſſe animo repetendi a muliere vel non. ⁊ interpretatur iuriſconſultus ꝙ videtur ꝓmiſiſſe aĩo repetẽdi. qđ colligiṫ ex eo ꝙ eſt geſtor

~Andre. Roma. ¶ Ex pluribꝰ. Adde ꝙ cõtrariũ vult Bal. in. c. imperialẽ. §. preterea ducatꝰ. de ꝓhi. feu. alie. per Fede. are. cõſi. clxiiij. in. vj. col. Alex. l. ſi ſtipulatus fuerit ⁊ Alexã. in apoſtil. l. ſi mulier. §. ex aſſe. ff. de iure deliberan.

b ¶ Si ſtipulatꝰ. ex illo tex. vř ꝓbari ꝙ q̃ trãſmittuntur ad heredes ſi ſunt facti nudi non pñt cedi niſi ceſſio fiat ex cã neceſſaria. l. pro herede. §. qđ tñ. cum gl. de acq. here. ⁊ ibi Bart. ſecꝰ ſi ſunt iuris. fallit ĩ caſu. l. ſi mulier. §. ex aſſe. de iure dot. et dixi poſt Jmol. in. l. apud. §. vtx. ad trebel. ꝑ bar. late in. l. q̃ tale. ſolu. mat. ⁊ in. l. ĵ. C. de priui. dot.

c ¶ Uenio ad ſcđam. ⁊ vide bar. in. l. fi. ff. de pet. he. ⁊ q̃ notaui ad Bal. in. l. fina. C. đ do. ꝓmiſ. An. Barba.

negotiorū ſuorū vt dixi. ⁊ tāgūt doc.
in.l.fi.C.de do.ꝓmiſ. ¶ Not.etiā hic
3 †ꝙ cōſtante matrimonio ⁊ eo ſoluto
mulier pōt cōueniri. ¶ Uenio ad vl-
timā partē ⁊ ꝑ eius declaratiōe q̄ro
qñ mulier nō vult ꝙ ſoluaꝰ: q̄s modꝰ
erit tenēdus? Dicit gloſſ.ꝙ ipſa petit
reſtitutionē in integr.ꝑ ti.C.ſi aduer.
dotē.⁊.l.ſi ex cauſa.§.in dotis.ſ̄.de
mino. Sed dices tu qūo pōt ipſa re-
ſtitui cū ipſa nō teneaꝰ marito. Rñ.lꝫ
non teneaꝰ marito: tñ teneꝰ curatori:
q: eſt habiturꝰ regreſſum ꝯ eā.lꝫ hoc
cū marito actū nō fuerit.vñ defenſio
nes ex ꝑſona vxoris ꝑſunt iſti curato
ri.ſiĉ in.l.idēꝗ.§.gñaliter.ſ̄.man.⁊
de interro.ac.l.q̄ ſeruū. ¶ Quero te-
nendo iſtā lect. an ipſe curator poſſit
petere reſtitutionē. Quidā dicunt ꝙ
ſic ad inſtar fideiuſſoris minoris in-
ducti dolo. Sed iſtud exēplū nō eſt
bonū: q: reſpectu mariti iſte curator
nō eſt fideiuſſor. Alij dicūt idē: q: cu-
rator ⁊ pupilla repreſentāt eandē ꝑſo
nā.nec hec plꝫ: q: nō tāꝗ curator ꝓ-
miſit vt.ſ̄.dixi.dic ergo ꝙ iſte cura-
tor nō pōt petere reſtitutionē: ſꝫ iſta
pupilla haberet neceſſe petere ⁊ ſuſti
nere defenſionē illius curatoris: ⁊ in
illa defenſione vti iure ſuo.vt.d.l.idē 1
ꝗ.§.generaliter.⁊.l.ꝓcurator ad ex-
hiben.§.j.j.rē ra.habe. hec tñ lect.ꝙ 2
hic impetraꝰ reſtitutio nō placet q: 3
huic litere nō cōgruit. Preterea cum 4
ſit tuta bñficio iuris cōmunis: vt ſta-
tim dicā nō hꝫ neceſſe petere reſtitu- 5
tionē. Rñ.ergo ſecundo ꝙ tam cura-
tor ꝗ pupilla habet exceptionem ne
conueniatur vltra vires patrimonij. 6
Sed tunc quero que eſt iſta exceptio.
4 Rñ.† mulier cōſtāte matrimonio nō
pōt cōueniri vltra ꝗ facere pōt: ⁊ iſta
eſt exceptio quam opponit marito. ⁊
hoc innuit litera que dicit ipſaꝫ cogi
ad cauendū de ſupplenda dote ſi ef-
fecta fuerit locupletior. Apparet er-
go ex predictis ꝙ illo curatore cōuen
to tanꝗ proprio nomine: pōt mulier
cōparere: ⁊ opponere exceptionē iſtā
et cauere ⁊ ob hoc ipſe curator abſol
uetur: pōt etiā hoc facere ipe curator 1
vt dicit glo. Opp.ꝙ ipſo iure ſit tutꝰ
quādo promiſit vltra vires patrimo
nij.vt.l.ſiue generalis.ſ̄.de iure dot.
Sol.vt ibi. ¶ Oppo.ꝙ nullo modo
iſte curator ſit tutus.vt.l.ſi donaturꝰ.
§.j.ſ̄.de condi.ob cau. Gl.dat plures a
ſolu.iſta eſt vera ꝙ ibi promiſit cre-
dens ſe teneri ⁊ ſic non animo repetē 2
di a muliere.hic vero ꝓmiſit animo
rehabendi ⁊ petendi de patrimonio
mulieris.

a ¶ Si pu-
pillus. Se
cūdo opp.
Uide bal.
in.l.j.C.de
trāſac.⁊ vī
tex.ꝙ tutor
ꝓ io teneꝰ
reddere ra
tiōnē de i-
troitibꝰ ꝗ
de expen-
ſis. vt.l
thais.§.ſi
libertateꝫ.
de fideicō.
lib.

Qui nominibus. Qui nomi
na que ſibi
a p̄ore adminiſtratore aſſignanꝰ agno-
ſcit eorum periculo eſt aſtrictꝰ.h. dicit.
¶ Oppo.ſ̄.eod.l.tutor ſiue. Solu.ibi
recepit aſſignatione facta a priore adminiſtratore:
non tamē illa nomina aſſignata agnouit vt idonea.
Sed tūc dubitatur qualiter videtur agnoſcere. Gl.
reſpondet notabiliter: agnoſcere videtur ſm.l.ſi fi-
lius.ſ̄.de tu.ſiue verbo ſiue aliquo actu apparet q̄d
illa nomina dixit idonea eſſe ſatis eſt recipiendo ve
ro aſſignationem ſimpliciter non videtur illa nomi-
na vt idonea approbare: vt.ſ̄. eodem.l. tutor ſiue.
¶ Oppo.C.eod.l.debitoribus. Sol.hic tenetur de
periculo.ſ.de inopia ſubſiſtente tunc: cum illa nomi-
na acceptauit vt idonea.de ꝑiculo vero inopie ſub-
ſecute tenetur ſi ſibi poteſt imputari culpa alias nō
vt in contrario.

Sed ſi pupillus. Iſte verſiculus legiꝰ
in gloſſ.pluribus mo-
dis.tene hanc lectu.ſ.quod aſſignationem reliquoꝝ
acceptauit ⁊ vſuras recepit.per q̄d non videtur ſuo
priuilegio renuntiare.⁊ ſic in ſumma dicit quod per
receptionē vſurarū pupillus nō perdit priuilegium.
¶ Oppo.j.de priuile.credito.l.ſi ventri.§.in bonis.
Sol.aliud in priuilegio q̄d datur depoſitario: illud
enim perditur per receptionem vſurarum. egrediꝰ
eñ terminos depoſiti.aliud in priuilegio quod da-
tur pupillo vt hic.

1 ☞ Pupillus volens conuenire alium tutorem ex
perſona liberati non auditur.
2 Unus tutor quando pro alio teneatur.
3 Plures magiſtratus an habeantur vt duo rei.
4 Liberatus preſcriptione quod per omnia non ſit ſi-
milis ſoluenti.
5 Quando actiones ſunt ſublate culpa vel facto eius
qui cedere debet tunc exceptio cedendarum actio-
num obſtat.
6 Actio perpetuata contra vnum ex tutoribus quod
dicatur perpetuata contra alium.

Si pupillus. Quatenus vnus
ex tutoribꝰ eſt li-
beratus facto pupilli catenꝰ alter eius
noīe cōueniri nō poteſt.h.d. Uel aliter.
Qui tenetur cedere actionem ſi eā ce-
dere non pōt facto ſuo repellitur exceptione ceden-
darū actionū.h.d. ¶ In text.ibi interpellare q: non
poteſt contra aliū actiones cedere q̄d facere debet
vt.l.j.§.nūc tractemus.de tut.⁊ ra.diſ.⁊ ſic repellitur
exceptione cedendarum actionū. Ibi conuenit: ⁊ li-
1 berauit. Nam ſi † ex perſona liberati velit alterū cō-
uenire non auditur. Dyn. ¶ Oppo. ad principium
quod non poſſit pupillus liberare tutorem: vt.ſ̄.co.
l.tutores qui poſt.§.ab eo. huius timore eſt hic fa-
cta glo.j.dicens quod liberauit transigendo: q̄d po-
teſt vt hic: ſed non donando vt ibi. ¶ Secundo op-
a ponituraᵃ quod vnus tutor pro alio non tenetur: ſed
quilibet in virili.vt.l.tutores qui poſt.§.in cum.ſ̄.eo
2 dem.et.C.de diui.tutel.l.j. Solu.† dicit gloſſ.intelli-
ge quod hic vnus geſſit: alius non. vel quod ambo
non erant ſoluendo tempore depoſiti officij. Iſtud
non eſt neceſſe: quia ſiue ſint ſoluendo ſiue nō: quili-

bet tenetur inſolidum licet habeat beneficiū diuiſio
nis.vt.d.l.j.C.de diui.tute.et.ſ̄.eod.l.ſi plures.et ibi
dixi. Si ergo amiſerunt diuiſionis beneficium: ſup-
eſt beneficiū ceſſionis: quod poteſt opponi poſt ſen
tētiam.vt.l.ſi minoris.ſ̄.eo.l.ſi fideiuſſores.§.j.j.de
fideiuſſoribus. Sed tenēdo illam opinionem quod
hic alter non erat ſoluendo oppo.quando quis libe-
rat debitorem qui non tenetur efficaciter nō poteſt
repelli exceptione cedendarum actionum vt.l.ꝗuis
§.marcellus quoꝗ.ſ̄.ad velleia. Reſpon.ibi debitū
erat inefficax inefficacia iuris.hic vero de iure erat
efficax: ſed de facto inefficax: quia erat non ſoluēdo.
¶ Opponi.j.de fideiuſſoribus.l.ſi ſtipulatus.§.fi-
nali. Solutio vt ibi plene dixi. ¶ Opponi.j.de le.j.
l.ab omnibus.j.reſpon.glo.non ſoluit.dicit Dyn.ibi
non liberatur facto creditoris: ſed facto teſtatoris le
gantis: qui vnum ex heredibus potuit liberare: et a-
lios inſolidum obligare.vt lege cuꝫ ab vno.infra de
leg.ij.quod placet.facit quod dixi ſupra. e.l.qui plu-
res.ſecundum lec.gl. ¶ Uenio ad ſecundam partē:
3 dicitur hic quod † duo magiſtratus non habenꝰ vt
duo rei.vnde eſt hoc. Dicit glo.q̄a magiſtratus non
tenetur niſi de dolo alterius: ſecus ſi ex culpa conue
niatur.vt.j.de magiſtra.cōuenien.l. antepenultima.
hoc nō placet: quia magiſtratus tenetur ex culpa cō-
muni: vt.j.ad municipales.l.imperator.et de admi-
niſtra.rerum ad ciuita.pertinentium.l. diuus. alſ.l.
fi.§.item curatorē. Nec obſt.allegata in glo. que lo-
quitur qñ magiſtratus conuenitur ex facto tutoris
quem dedit.hic loquitur qñ conuenitur ex culpa col
lege. Dico ergo quod non ſunt proprie duo rei: quia
duo rei ſm hec tempora non habebant beneficium
diuiſionis: ſed magiſtratꝰ ſic.⁊ iſtud vult dicere tex.
Sed tunc inſtatur cum hodie duo rei habeāt bene-
ficium diuiſionis: ergo plures magiſtratus haben-
tur hodie vt duo rei. Reſpō.non eſt ita.nam duo rei
habent beneficium diuiſionis: ita demum ſi correus
eſt preſens et ſoluendo: tunc quando conuenitur: vt
C.de duo.reis.auꝰ.hoc ita.et in corpore vnde ſumiꝰ.
Sed plures magiſtratus et plures tutores habent
beneficiū diuiſionis etiā ſi tunc cum cōuenitur colle
ga non ſit ſoluendo: ſi tamen ſoluēdo erat tēpore de
poſiti officij: vt.C.de proba.l.ex ꝑſona. ¶ Uenio ad
4 vltimū reſponſum: ex quo nota primo † q̄d liberatus
preſcriptione ſimilis eſt ſoluenti.quod nō intelligas
quo ad omnia: cū preſcriptio nō tollat naturalē obli
gationem.ſolutio ſic. Sed ꝗtum ad hoc vt poſſet
obijci ei cōtra quē preſcriptum eſt culpa quaſi facto
ſuo et negligentia ſua ſit liberatus. ¶ Nota etiam
5 ex hoc reſponſo ꝙ † tūc obſtat exceptioᵃ cedendarū
a actionū quando actiones ſunt ſublate culpa vel fa-
cto eius qui credere debꝫ. Et hoc eſt quod tex.dicit
in fi.habet enim quod obijciat petitori. Circa quod
diſtingue plene.vt in.l.ſtipulatus.§.fin.j.de fideiuſ.
¶ Oppo.quod non poteſt tempore extingui actio
contra vnum quin extinguatur contra alium.nam ſo
lo curſu temporis nō: quia eodem tempore naſcitur
6 contra vnum quo contra alium. Item † ſi perpetua-
b retur contra aliumᵇ vt.l.fi.C.de duo reis. Glo.huiꝰ
timore dat duas ſolutiones que clare ſunt: tamen di
uinationē continent.dic ergo quod.l.fi.de duo.reis.
loquitur in duobus reis proprie: non in tutoribus et
magiſtratibus qui non ſunt proprie
duo rei: vt hic dicitur in text. Iſta eſt
vera quam tenē menti. pro hoc.infra
de ſolut.lege cum quis.§. ſi quis pro
reo.et ibi gloſſ.ſed hic non videtur ꝓ
cedere: cum preſcriptio triginta ann.
hoc tempore non eſſet cognita: vt no.
in lege qui occidit.§.primo. ſupra ad
l.aquil. Reſpond poteſt dici quod hic
loquitur de actione tutele q̄ dabaꝰ cō
tra patrem de peculio: et ſic infra an-
num: vt.l.tutores qui in fin.ſupra eo- a
dem.et ſic eſſet expeditus caſus huiꝰ
l.vel dicas quod erat quedam preſcri
ptio ſecūdū antiqua tempora de qua
mētionem non habemus. facit quod
no.inſti.de perpe.et tēpo.act. in prin.

Lucius. Si adultꝰ
debitorem b
ſuum procuratorem con
ſtituat non videtur eum
vt debitorem idoneum
ex cauſa preambula approbare.h.d.

Sempronij. Diuiſio fctā in-
ter plures tuto-
res a ſeipſis non facit quin vnus pro
alio teneatur anteꝗ perueniatur ad
magiſtratum: ſecus in diuiſiōe facta
a pluribus reipublice adminiſtratori
bus.hoc dicit. ¶ Oppo.quod etiam
magiſtratus teneatur inſolidum alter
pro altero.vt.l.proxi.ſ̄.eodem. Solu.
glo.ibi loquitur in pluribus magiſtra
tibus qui gerūt aliquod officiū cui in
heret iuriſdictio ſiue dignitas. hic qñ
adminiſtrant bona ſine aliqua iuriſdi
ctione vel dignitate ſicut bona priua-
torum. hec ſolu.eſt ſingularis: ſed non
eſt vera.q: cōtra.l.imperator.et.l.ſeq.
infra ad municipa.et quod ibi no.⁊c.
¶ Ad contrarium reſpō.ibi ſimul ge
rebant nulla facta diuiſione etiam a
ſeipſis: ſed promiſcue faciebāt modo
vnus modo alter. hic inter ſe diuiſe-
runt. ¶ Oppo.quod idem ſit in tuto-
ribus quod hic dicitur in magiſtrati-
bus.vt infra eadem lege.§. cum teſta
mento.vt ibi dicam. ¶ Oppo. ſupra
de nego.geſt l.cum alicui. Solu.vt in
gloſſa. ¶ Oppo.de.l.aufertur.§.fina
li.infra de iure fiſci. Solu.gl.quod ibi
cum agit fiſcus: hic cū agit minor cu-
ius bona fuerunt adminiſtrata.hec ſo
lu.videtur contra predictam.l.impe-
rator. Ideo dic quod.l.contraria loꝗ-
tur quando non fuit facta diuiſio: ⁊ ſic
debet intelligi ſecundum diſtinctio-
neꝫ not.in dicta lege imperator.quod
plene dic vt ibi. ¶ Quero que actio
detur pupillo contra iſtos curatores
gloſſa dicit quod negotiorum geſto.
et bene.

a ¶ Obſtat
exceptio.
qñ obſtat
exceptio ce
dēdarū.vi
de Bar.in
l.j.j.d̄ trāſ.

b ¶ Cōtra
aliū. vide
Bart.in.l.
cū quis.§.
ſi q̄s ꝑ eo.
de fideiuſ.
quivſ tene
re ꝯtrariū
eius q̄d tꝫ
hic. ſꝫ do.
alex. in ꝯſ.
mihi. ccc.i
nō impſſis
incipit ſup
eo quo q̄ri
tur.ſ.an di
cta interru
ptio. dicit
dicta bar.
hic vera.

a ~Andreas Pomate.¶ Paulus.vide areti. conſi.
xxix.in.xiij.col.et conſi.lxxiij.vij.colum.
b ¶ Ad.q.vide hoc dictum relatum per me in lege ſi
mora.in fi.ſolu.matri.
c ¶ Dy.dicit idē facit qđ dixi poſt Bar.in.l.vbicūqꝫ.
de fideiuſ.
et Joā.an.
in.d.c.pre-
terea req-
ſiti.de ap-
pel.⁊ adde
l.ſi cū her-
mes.⁊ ibi
bal.C.loc.
⁊ addē qđ
no.Dy.et
Bart.in.l.
ſi mora ſo
lu.matri.
d ¶ Not.er
go.Et vi-
de Pau.ſ.
ca.in.j.con
ſil.vbi re-
ꝓbat bar.
hic et vide
Ang.in.ll.
non abſtu
lit.C.de no
ua.et vide
que dixi in
c.cautio.ſ.
fide iſtru.
and.barb.
e ¶ Tutele.
reſpondet
gloſ.hanc
glo.ſequi-
tur Ange.
in.l.a diuo.§.ſuper de re iudica.et vide ibi Jmo.et
etiam in lege ſi debitori.de noua.et quod not.Bart.
in lege ex contractibus.de non nu.pecu.et Bald.in
auten.iiſdem.in.iij.colum.de ſecund.nupt.per Pau.
de caſtro.in conſilio.j.et ſequitur etiam Lud.gl.iſtā
in.l.predia.de acqui.poſſeſ.
f ~Andreas Pomate.¶ Preiudicat.vide Alex.cō
ſilio.l.col.pe.in.v.vol.et contra Bar.hic tenet Pau.
de caſtro.conſilio vlti.et conſi.j.hic alle.per Alexā.
inci.ego Paulus.opi.tamen Barto.dicit eſſe cōmu-
nem are.conſilio.iiij.et pro eis dicit.facit text.in.l.iij.
§.ſi is qui pro.ff.qđ quiſ.iur.vide Alex.conſi.xxxvij.
j.col.iij.vol.Romā.conſilio.xxiiij.
g ¶ Accepit.non eſt differentia an dicta apocha con-
tineat quod tutor receperit vel quod confeſſus fue-
rit recepiſſe.vt not.Bald.in lege ſi ex cau.de non nu
me.pecu.alle.glo.j.l.ſi non ſinguli.C.ſi cer.pet.ita di
cit Paul.in ſuo conſilio primo.vbi in omnibus te-
nuit hic contra Bar.
h ¶ Loquitur.vide Barto.in lege prima.C.de tranſ-
actio.
i ~Andre.Poma.¶ Hoc etiam.vide Bar.l.j.C.de
tranſac.Romā.ſingu.cccxviij.

Tutorem. Si tutor facit de re
pupilli id ad qđ te-
netur licet ſuo nomine ad vtilitatē ta-
men pupilli facere preſumitur.h.dic.
Et eſt caſus valde no.¶ Nota quod
dixi in ſummario declarabo.j.l.prox.
§.altero.

Queſitum. Finita tutela an-
te ſolutionē cur-
runt vſure que prius currebant.h.d.
1 ☞ Si ille qui accepit caſtrum in cu-
ſtodiam per ſex menſes et dedit fide-
iuſſores elapſis ſex mēſibus caſtrum
capiatur pro mala cuſtodia non tenē-
tur fideiuſſores.

a **Paulus.**[a] Fideiuſſor tutoris
non tenetur ad ea q̄
tutor poſt pubertatē ſpōte geſſit.h.d.
¶ Ex eo quod dicit ſponte ⁊ nulla ne
ceſſitate cogente: apparet quod ſi ne
gotium erat cōnexum: ita ꝙ geſſit de
neceſſitate: quod teneatur fideiuſſor.
1 ſm Jaco.de are.Jſte.§.facit† ad que
b ſtionem[b] quod ſi aliquis aſſumpſit cu
ſtodiam caſtri vſqꝫ ad ſex menſes: et
dedit fideiuſſores: quod ſi finitis ſex
menſibus remanſit in cuſtodia: et ca-
ſtrum perdatur ꝙ fideiuſſores nō te-
neantur.et ita dicit Jaco.de are.et di
cit hanc.q.fuiſſe de facto verone.Dy.
c dicit idem[c] quando iſti cuſtodes pro
miſerunt ſeruare et cuſtodire caſtrum
per illud tempus: et in hoc dederunt fideiuſſores p
hanc.l.et.j.de admi.rerum ad ciui.perti.l.ij.§.pe.et
fi.et vt le.no.ca.l.j.§.belliſſime.ſed ſi promiſerūt di-
ctum caſtrum reſtituere: quia tunc non reſtituerunt
adhuc fideiuſſores tenentur.ita dicit Dyn.iſta que-
ſtio fuit de facto florentie et in ea conſului quod ple-
ne examinaui in.l.item queritur.§.qui impleto.ſ.lo
ca.dic vt ibi.
1 ☞ Confeſſio tutoris non nocet pupillo.

Tutele. Apoche tutorum debitoribus date fi-
dem faciunt contra pupillum licet ipſe
contra tutores habeat regreſſum.h.d.¶ Nota er-
d go[d] quod ſcriptura tutoris probat contra pupillum.
e ſed quero quid cōtinebat iſta ſcriptura.Rñ.[e] glo.ꝙ
1 † tutor confeſſus fuit ſolutum.quod ſi verū eſſet no-
tabile eſſet.doc.tamen tenent ꝙ confeſſio tutorū ſpō
f te facta non preiudicat[f] pupillo.vt.j.de confeſ.l.cer-
tum.§.ſed an ipſos.et ibi plene dixi per doc.C.de cō
feſ.l.vnica.et ibi per Cy.in.ix.q.dico ergo quod ſcri-
ptura debet continere quod tutor in veritate pecu-
g niam illam accepit.[g] et ſi ſolam confeſſionem conti-
net non noceret pupillo.j.ſi quid in frau.patro.l.j.§.
ſi mutuam.vbi eſt text.not.et hoc eſt quod dicit hic
iuriſconſultus reſpondendo ſi bene aduertatur.di-
cit enim ſi debitores ſoluiſſent ⁊c.quaſi dicat nō ſuf-
ficiat confeſſio ⁊c.

Cum in teſtamento. Si tutor teſta-
mentarius ⁊ da
tiuus gerūt diuiſim pro datiuo prius peruenitur ad
magiſtratum q̄ ad contutorem: ſecus ſi oēs eſſent
datiui.hoc dicit ſecundum lec.quam teneo.et eſt ſin
gularis caſus.¶ Oppo.quod habenti tutorem tu-
tor dari non poteſt.C.in qui.cau.tu.ha.l.j.Solutio.
ſpecialis caſus eſt hic.¶ Opp.quod prius debeat
conueniri tutor q̄ magiſtratus.vt.l.j.§.nunc tracte-
mus.j.de tu.et ra.diſt.Solutio.glo.intelligit qđ hic
in principio fuit diuiſa adminiſtratio per iudicē.qđ
textus non patitur.dic ergo ꝙ.§.nunc tractemus.lo
h quitur[h] quando plures ſunt tutores eiuſdem cōditio
nis: quia omnes teſtamentarij vel omnes legitimi
vel omnes datiui: hic quando ſunt diuerſe conditio
nis.patet: quia vnus teſtamentarius vel legitimus
alter datiuus.et hanc diſtinctionem expreſſe facit
i text.nec opus eſt aliqua cauillatione.et hoc etiam[i]
tenet Jaco.de arena.Dicit gloſſa prima a teſtatore
diuiſa tutela: imo a ſeipſis ſecundum Jacobum de
arena.vide gloſſam ſuper verbo alſ.ibi vel eſt inter
ſe: imo non vult facere hanc diuerſitatem: ſed dicit
alias ideſt aliter obſeruabitur quādo vnus eſt dat⁹
a iudice: alius a teſtatore et diuiſa eſt adminiſtratio
a ſeipſis: vt ſupra dixi aliter quando ambo eſſent da
ti a iudice ⁊c.

Tutoribus. Tutor poteſt ſolutionem reci-
pere non donare vel pro modi
co ſine cauſa tranſigere.h.d.iſte notabilis.§.

1 ☞ Tutor ad hoc vt teneatur requirere conſilium
alterius etiam teſtatore iubente quid requiratur.
2 Dictio et: implicat.
3 Habens poteſtatem a lege vel ab homine aliquid
faciendi cum alterius conſilio quando teneatur il-
lud ſequi.

a **TItium.**[a] Juſſus facere cum conſi
lio alterius: ſi quidem eſt
particeps officij tenetur eum requirere
et ſequi.alſ ſecus.hoc dicit.¶ Nota ꝙ
1 ad hoc† quod tutor teneatur requirere
conſilium alterius etiam teſtatore iubente duo re-
quiruntur in perſona illius.ſcilicet ꝙ ſit tutor ⁊ par-
ticeps officij.Jtem quod ei adminiſtratio nō ſit de
negata: ſed poſſit adminiſtrare.hec dicit textus ibi:
2 ſi et adminiſtrationem ⁊c.¶ Nam† illa dictio ⁊ im-
plicat etiam iſta duo ſcilicet quod officium ⁊ admi-
niſtrationem habeat.¶ Ad iſtud opponitur.ſ.eo-
dem.l.quidam decedens.§.pater tutelam.Reſpon.
ſi non eſſet particeps officij de vrbanitate debet re-
quirere conſilium vt in contrario: non de neceſſitate:
vt hic.¶ Opponitur.ſ.de exceptionib⁹.l.j.§.ſi plu-
res.et.l.idemqꝫ.§.ſi quis ea.ſ.mandati.⁊.j.de acqui
renda hereditate.l.ſi quis mihi bona.§.ſi coram ti-
3 tio.Reſpondeo† contraria loquuntur in eo qui ha-
bet poteſtatem ab homine: vnde ſi ab homine adij-
ciatur quod faciat cum conſilio alterius: valet iſta
adiectio.⁊ eſt ſequenda.Hic loquitur in tutoribus
qui licet ſint nominati a teſtatore: officium tamen
habent a lege: vt.l.prima in principio.ſupra de tute.
Jdeo teſtator adijciendo quod faciat cum conſilio
alterius extranei: vel contutoris non habentis ad-
miniſtrationem: non poteſt officium datum a lege
infringere vt hic: et dicta.l.quoniam.§.primo.ſ.eo-
dem.et ita dicit Oldradus in quadam ſua diſputa-
tione.Et eadem ratione dico quod ſi data eſſet ali-
cui poteſtas a lege: et lege adijciatur quod faciat cū
conſilio alterius: quod illud debet de neceſſitate re-
quiri.vt lege impuberibus.de ſuſpe.tuto.et hoc exa
minaui plene in repetitione.l.prime.§.ſi plures.de
exercit.¶ Circa ſecundum reſponſum querit gloſſa
an conſilium ſeu arbitrium iſtarum mulierum ſit ſe-
quendum.Circa quod diſtinguit glo.ſi quidem ali-
mēta ſint relicta ipſi pupillo: vt in caſu legis noſtre:
tunc quia hoc ſpectat ad adminiſtrationem tutorū
cum habeant plenum officium: et mulieres nō poſ-
ſunt eſſe participes officij non requireretur earum
conſilium de neceſſitate: vt dicta.l.quidam.§.primo
ſ.eodem.Sed ſi legata eſſent alimenta ſi ijs nō in-
ſtitutis: et ſic non eſſet de adminiſtratione tutorum
tunc illarum arbitrium debet requiri.et ſi male arbi
trarentur corrigerentur per arbitrium boni viri: vt
l.prima.j.de lega.ij.et.l.ſi cum annuum.j.de annu.
lega.Jacob.de aret.dicit ꝙ etiam ab ipſo initio vi-
detur relictum arbitrio boni viri: nec eſt neceſſe ꝙ
arbitretur: vt dicta.l.j.de legatis.ij.et ibi plene dixi.
¶ Ultimo gloſſ.ſignat argumentum contra.Uide
gloſſ ibi.§.ſi arbitratu.Sol.illud eſt ſpeciale fauore
matrimonij: vt.l.turpia.§.j.de leg.j.
1 ☞ Qualiter conueniri poſſit qui promiſit ſoluere
vbicunqꝫ fuerit petitum.

Tutores. Ad tutorem apud quem inſtrumen
ta ad adminiſtrationem alterius p
tinentia reperiūtur pertinet alteri notum facere: alſ
b tenebitur.hoc dicit.Ex principio[b].§.circa facti nar-
1 rationem.not.illa† verba quod promiſit ſoluere vbi
c cunqꝫ fuerit petitum[c].Ex quo patet quod vbicunqꝫ
conuenitur; ibi videtur contractum: et ratione con-
tractus poterit conueniri: vt.j.de ac-
tio.et obligatio.l.contraxiſſe.⁊ ſupra
de iudicijs.l.heres abſens.ſecus er-
go ſi dixerit ſe conueniri velle vbicū-
qꝫ inuentus fuerit: quia huic promiſ-
ſioni poterit renuntiari ante litem cō
teſtatam: vt.l.ſi conuenerit.ſ.de iu-
riſd.omnium iudicum.De hoc in ſpe
cula.de competen.iudi.adi.§.primo.
verſiculo quid ſi pactum.¶ Circa
textum nota illud quod dicit quod
ſi nec debitores in Jtalia eſſent: nec
eorum predia: ex quo patet quod il-
la verba promitto me ſoluturum vbi
cunqꝫ fuerit petitum: non operan-
d tur[d] vt poſſim trahi extra territo-

a ¶ Titium.Et a ſententia lata conſilio ſapientis po
teſt appellari.l.j.§.j.de appel.⁊ ibi Barto.in fin.vbi
etiam habetur ꝙ conſultor non poteſt noua recipe-
re inſtrumenta.Quid de verbo licentia: ⁊ ſimili.vi-
de no.in.l.ſi autem plures.j.de aqua plu.arcen.⁊ ibi
quid ſi par
tes conſen
ſerunt cō-
mitti cum
conſilio ſa
pientis an
iudex fa-
ciat litem
ſuam ſi ſm
id iudicet.
vide Bar.
in.l.ſi con-
uenerit.de
re iudica.⁊
Bald.in.l.
ſi mācipia
C.de ſer.
fugitiuis.
Adde an
conſiliū ſapientis poſſit peti de iure: et an iudex de-
beat dare: ⁊ an illud teneatur ſequi: vide Bal.conſi.
ccclxx.j.lib.⁊ ibi quid iuris ſtāte ſtatuto.⁊ per Ang.
conſi.clxxxviij.⁊ quid ſi poſt terminū cōſilium iudi-
ci preſentatū ſit ⁊ publicatū ⁊ cōfirmatū per iudicē
an valeat.vide Bal.cōſi.cliij.⁊.clvij.an aūt teneat
ſequi cōſiliū imperiti.vide eo.vol.conſi.cxcij.⁊ An-
gel.conſil.cclxxj.vbi dixi qđ non eſt turpe imperito
ſequi cōſilium periti: an autem petitio conſilij ſapiē-
tis ita ſuſpendat ſniām quēadmodum appellatio: vt
de Roma.conſi.ccxxv.
b ¶ Ex principio.Et vide eundem in.l.ij.alſ.iij.§.ſi
quis ita.ff.de eo quod cer.loco et Bald.in.l.lucius
titius.ſ.depoſiti.Bartolum in.l.ſi conuenerit.et ibi
alios.de iuriſdi.om.iudic.domi.Anto.⁊ do.Joan.
de Jmo.⁊ do.Abb.in.c.j.de iudi.vbi diſcutiūt hoc.
Andre.Barba.
c ¶ Tutores vbicunqꝫ fuerit petitum.Quando pro-
mitto ſoluere vbicunqꝫ fuerit petitum quid impor-
tet.Uide Bartol.⁊ docto.in.l.ſi conuenerit.de iuriſ.
omnium iudicum.
d ¶ Non operantur.Caſus eſt in.c.romana.§.cōtra-
hentes.de fo.competen.in.vj.vide not.per docto.in
l.ij.ſ.ſi quis in ius voc.⁊ vide Bartol.in.l.ſi quis in
conſcribendo.⁊ que ibi dixi de pactis.⁊ idem ꝙ hic
tenet domi.Ant.in.c.j.de iudi.⁊ ibi Jmo.⁊ ibi dixit
domi.Anto.ꝙ ſi promiſi ſoluere Brixie: Bononie: ⁊
vbicūqꝫ locorum ꝙ non potero conueniri in loco re
motiori locis expreſſis.ſed Jmol.tenet contrarium
ibi vbicunqꝫ fuerit petitum ⁊c.vide Bartol.et Mo-
der.in.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pac.vbi late de
hoc articulo.⁊ in.l.ſi conuenerit.de iuriſdi.om.iudi.
Fulgo.in.d.l.ſi quis in conſcribēdo tenet cōtra hāc
doctrinam per.l.in bonefidei.in fi.de eo quod cert.
loco.⁊.c.dilectis filijs.in verſi.reſpondere vel ſolue
re ꝓpter diſiunctiuā vel.vide de fo.compe.ad q̄ iu-
ra rn̄dent moder.in.d.l.ſi quis in cōſcribendo.vt ibi
per eos et ſi cōſideras Bar.hic videt ſibi cōtrari⁹

circa id quod dixit in.d.l. ſi quis in conſcribendo.in
ij.contrario vbi vult ꝙ non ſufficit dicere vbicunqꝫ
fuerit petitum ſed eſt neceſſe ꝙ etiam dicatur ꝙ pro
mitto ſoluere ſiue me ſoluturum in quocunqꝫ loco 1
vel vbicunqꝫ fuerit petitum. Uide ibi not.ego tene=
rium meum:ſi ibi non inuenior perſo=
naliter :vel ſi ibi non ſunt bona mea. 2
Sed ſi ibi reperirent bona mea poſ
ſet ibi a me peti:licet ibi perſonaliter
non eſſem . et hocpropter illa verba 3
vbicunqꝫ fuerit petitum:et ſic ibi vi=
detur contractum:vt dictum eſt.ꝛ te 4
net Jacobus de aret . et eſt notabi. 5
¶ Ultimo [a] nota quod quando plu=
res ſunt adminiſtratores vnus de= 6
bet alteri notificare id quod ad alte=
rius adminiſtrationem pertinet. al's
punitur. b

rem opi= nionē bar= tol. ibi per iſtum text. in verſi. ſol ueret. quē ipſi alle= gant vide que ibi di= xi. Adde a quod ſi in= ſtrumentū dicat pro= miſit ſolue re rome ve netijs ꝛ vbi cūqꝫ ꝛ ſub quocunqꝫ iudice vult poſſe con= ueniri qꝺ tamen non

A matre. Res nō legitime vē ditas pōt pupill⁹ vē dicare.h.d.

Prefectus. Ea que tutor pōt facere ꝓ pupillo et pro ſe:licite faciendo ſimpliciter vi detur facere pro ſe.h.d.

poterit conueniri niſi vbi inuentus fuerit:ſed quid ſi
procurator iſtius debitoris ſit inuentus in aliquo lo
co cum mercantijs an poterit ibi cōueniri.vide pul
chre Bald.conſi.ccclxvij.j.volu.determinat ꝙ nō ſi c
mercantie erant alibi vēdite ꝛ tradite per cōſigna.
vel inſpec.oculorū:q: nō includuntur in obligatiōe.
l.cum tabernam.de pig.Qualiter aūt intelligantur
illa verba quod vult in quolibet loco poſſe conueni=
ri.vide ro.conſi.ccxlviij.

a Andreas Pomate.¶ Ultimo.vide Alex.cōſil.
cxj.pe.verſi.conformis.iiij.volumi.et conſil.xvj.col.
fina.j.volumi.

b ¶ Altero.non videtur.an et quando tutor emēs vi
deatur emere nomine ſuo an pupilli ſui.Adde quod
no.Bart.in.l.iij.ſ.iud.ſolui.per Bart.ꝛ Bald.in.l.ſi
patruus.circa princip.C.communia vtri.iudi.Adde
Bal.conſi.liij.iij.vol.

c Andreas Pomate.¶ Oppo.vide Bald.in.c.j.
de bene.fra.

d ¶ Sol.Fateor ꝛ vide Bald.in.l.ſi vt proponis.C.
de rei vendi.

e ¶ Et ideo pro huius declaratiōe.et de materia qñ
plures fratres vel nepotes habitant ſimul . Bal.in
c.j.de bene.fra.et in.l.j.C.qui teſta.face.poſ.ꝛ in ſuo
tracta.ꝛ in.l.ſi ſeruus.ſi cert.peta.Barto.in conſilio
xxxvij.incip.vitonienſis.do.Pet.in conſi.clxiij. et in
conſilio.cxij.ꝛ in conſi.ccxcj.ꝛ conſidera:quia reduci
tur iſta materia ad duo.primo de geſtis viuo patre
de quo per Bald.in.l.filie.C.fami.ercif. et de geſtis
mortuo patre de quo per Bald.in.l. ſi patronus.C.
communia vtri.iudi.ꝛ vide Bal.in.l.j.C.pro ſocio.ꝛ
in.l.ij.eo.titu.ꝛ in.l.j.C.ſi quis alte.vel ſibi.ꝛ in.l.pe=
nul.eod.titu.et in.l.cum duobus. §.ſi fratres.pro ſo.
et in.l.final.C.de colla. Salic.in dicta.l.ſi patronus. e
Andre.Barba.

Lucius. Damnum ſubito emergens in re pi=
gnorata tutori non imputatur. hoc
dicit.

☞ Res empta ex pecunia pupilli per tutorem eſt
pupilli de iure ſpeciali.

Pecunia redacta tutore ex re pupilli ſuo nomine vē
dente non efficitur pupilli.

Si patruus:frater idemqꝫ tutor negotiatur etiā de
pecunia pupilli:an ad pupillum pertineat pars lu=
cri an ſimpliciter intereſſe.

Si patruus vel frater ſit tutor vel curator ꝛ negotia
tur:an minor debeat habere partem lucri:et

An damnum debeat cum pupillo communicari.

Societas inter duos fratres vel inter patruum ꝛ ne
potes quando tacite dicatur contracta.

Si plures fratres vel patruus ꝛ nepotes inſimul ha
bitant que ſocietas dicatur contracta.

Altero. Tutor qui eſt debitor pupilli ī genere:
ſi rem emit ſuo nomine non videtur b
emiſſe de pecunia pupilli.h.d. ¶ Op.ꝛ videtur pre
ſtandum compendium.vt.l.actione.§.ſi in rem.ꝛ.§.
morte.ſ.pro ſocio.Sol.hic patruus geſſit negotiuꝫ
ſuo proprio nomine:ibi nomine cōmuni quantuꝫ ad
l.cōtrariā diuinare eſt.vnde glo.in.d.§.ſi in rem. ſol
uit aliter pluribus modis:ſed illa eſt vera quod ibi
loquitur de compēdio qꝺ proceſſit de re communi:
hic loquitur de compendio qꝺ proceſſit ex alia ne=
gotiatione poſtea facta ¶ Secundo oppo.gloſ. de
l.verum.§.in heredem.ſ.pro ſocio.finis illius.§.ha=
bet duas lec.ſcdm vnā cōcordat:ſcdm aliā eſt cōtra.
Sed ſolue vt precedens cōtrarium. ¶ Oppo.[c] ex=
tra glo.quod hoc compendium videatur prouenire
ex re pupilli.vt.j.quando ex facto tut.l.ij. et.C.arbi.
tu.l.curator.Si ergo hic tutor ex mercibus commu
nibus habuit pecuniam . illa pecunia fuit commu=
nis cum pupillo . Item alie merces empte ex dicta
pecunia eadem ratione fuerunt communes cum pu
pillo.vt dictis legibus. ergo compendium ex re cō=
muni videtur proceſſiſſe.Solutio fateor[d] quod res
1 † empta ex pecunia pupilli per tutorem eſt pupilli
de iure ſpeciali.vt dicta lege ſed contra pecunia re=
dacta ex re pupilli a tutore : ſuo nomine vendente:
non efficitur pupilli.vt hoc.§.et.l.qui vas.§. fina. cū
ſimilibus. infra de furtis.ratio quia pecunia de fa=
cili conſumitur conſumptione et immixtione: ꝛ ideo
voluit.l.tutorem teneri in genere:et illam pecuniam
non effici pupilli:vt ſic interitu non liberetur. ita te=
net hic Dynus. et patet ex ſummario quod dedi
ſupra:et ſecundum hoc ſi de pecunia pupilli emeret
res ſuo nomine res eſſent pupilli: et ſic compendiuꝫ
illius prime emptionis eſſet pupilli . ſed ſi iterum
venderet tutor et alias emeret : haberet locum hic
§.vt debeatur vſura non compendium . hodie vero
de iure canonico non debetur vſura ſed intereſſe.
¶ Item opp.j.eodem.l.qui negotiationem. in prin
cipio. Gloſſ.ſol.pluribus modis . illa eſt vera quod
ibi in dubio videtur nomine pupilli geſſiſſe: quia ta
li modo fuerunt dati tutores : et ſic fuit mandatum
collatum etiam poſt mortem : ꝛ ſic non fuit finitum
morte.hic vero geſſit nomine ſuo:vt patet ex litera.
¶ Et ideo[e] pro hui⁹ declaratione diſtinguē † quan=
2 do patruus vel frater idemqꝫ tutor pupilli negotia=

tur an ad pupillū pertineat pars lucri:an petat ſim= a
pliciter intereſſe.Dic aut negotiatur nomine cōmu=
ni:aut ſuo proprio:aut dubitatur : ſi cōmuni non eſt
dubium quod compendium eſt commune vt dixi in
primo cōtrario. Sed ſecundo caſu quando nomine b
proprio:ꝛ tunc aut de pecunia cōmuni cum pupillo:
aut de proprio:aut dubitatur. Si de cōmuni:tūc qa
res empta efficitur cōmunis cōmunicabitur cōpen=
dium:vt.l.ac.§.ſi in rem.et ibi no.ſ.pro ſocio.et dixi
ſupra.ſi vero de pecunia ꝓpria etiā de rebus cōmuni
bus redacta que propria eſt:vt dixi : cōpendium eſt
propriū:ſed pupillo tenetur ad intereſſe vel vſuras:
et hoc.§.Si vero dubitetur de cuius pecunia:in du e
bio preſumitur de ꝓpria:vt.C.arbi.tu.l. ſi defunct⁹. f
nec in dubio puto recurrendū ad coniecturas quas
glo.tangit in.l.cū oportet.in princi.de bo. que libe.
quia coniecture ille non habent locum niſi in filiofa.
vt ibi vel in vxore:vt.l.quintus.ff.de dona.inter vi.ꝛ c
vxo.vel prelato eccleſie:vt.C.de epi.et cleri. auten.li
centia.Tertio caſu quando dubitatur an proprio no
mine vel cōmuni fuerit mercatus:tunc in dubio pre
ſumitur quod ſuo proprio nomine:vt.l. ꝛ magis.§.j.
de ſolu.ne perſona ſubintelligatur extrinſecus: vt.l.
ſi ſtipulatus.§.chryſogonus.j. de verbo. obliga. fal
a lit in.l.qui negotiationem.in prin.[a] j.eo. ratio eſt ibi
propter mandatū precedens:vt ſupra dixi. ad quod
facit ſupra ſolu.ma.l.poſt dotem ſecundum lec. Dy.
Et regulariter eſt dicendum quod quando tutor fa= d
cit illud ad quod tenetur:licet faciat ſuo nomine.vi=
detur facere pro pupillo.vt ſupra.l.proxi.§.tutorem.
negotiationem vero non tenetur facere niſi teſtator e
precepiſſet:imo tenetur pecuniam conuertere in em
ptiones prediorum:vt in aut.vt hi qui ob.ſe perhi.
§.quoniam.et ſupra eodem l.ita autem.in prin. et re
gula eſt quando licite poteſt facere nomine ſuo ꝛ no
mine pupilli.ſimpliciter faciendo:nomine ſuo ſubin
telligitur facere vt ſupra eodem.l.§.prefect⁹. In du
bio ergo proprio nomine videtur negotiari.¶ Nec f
obſt.j.quando ex fac.tu.l.poſt mortē.et quod ibi no.
quia illud intelligo quando facit mentionem quod
b erat tutor:vt ibi dicam.[b] ¶ Quero quid[c] ſi patruus
c vel frater † qui negotiatus eſt nō erat tutor vel cura
3 tor.Rñ.licet pecunia fuiſſet cōmunis tamē compen
diū nō eſſet cōmune:ſi cōmuni nomine nō eſſet mer
catus.nam ſi quidē ille frater vel fratris filius erat
maior nō eſt dubium:vt.C.cōia vtri.iudi.l.ſi patru⁹.
ſm lect.gl.ꝛ.ſ.pro ſo.l.cū duobus.§.ſi inter fratres.
al's in.l.ſi fratres.Idem ſi erat minor:quia illud qꝺ
dicitur qꝺ res empta ex pecunia minoris:eſt verum
quando emitur per tutorem vel curatorem : ſecus ſi
per extraneum niſi forte in ſubſidium:vt.l.tres filie.
cum gloſſ.ſua.j.de ſol.dicam in.l.ij.j.qñ ex fac.tu.ꝑ=
dicta vera niſi inter eos cōtracta eſſet ſocietas taci=
te vel expreſſe.qualiter aūt ꝯtrahatur tacite. ſtatim
4 dicā.¶ † Quero dixi de compendio.quid de dāno.
d Rñ.[d] eo caſu quo tutor eſt debitor in genere non eſt
dubium quod tutoris eſt damnū . Sed eo caſu quo
pecunia eſt pupilli ſiue communis: in eius fauorem
eſt ꝙ res empta ex ea pecunia ſit pupilli: quo fauo=
re poteſt non vti ſi vult.arg.ſ.de mino.l.ſi iudex cir
cunuento.nec tutor poterit hoc contra eum allega=
re cum ipſe ſuo nomine facit.argu.C.de tranſactio.l.

¶ In princip.de hoc text.vide etiam Bal.in.l.cum
oportet.in.xiij.colum.de bo.que libe. et de hac ma=
teria vide que dixi poſt Bartol.in.l.qui mihi dona=
tum.ff.de donatio.

Andre.Poma.¶ Dicam.Uide Roma.conſilio
tranſa.Sed ſi tutor geſſiſſet noīe cōi:
tūc ſi tale negotiū erat cōſuetū a pa=
tre pupilli:eſt cōe damnū ſicut et lu=
crum:al's lucrū eſt cōmune:ꝛ damnū
ſolius tutoris:vt.ſ.de neg.ge.l.ſi ne=
gotia.ita no.in auť.vt hi q ob.perhi.
§.qñ inci.qd ergo[c]. ¶ Quero an[f] ſo
cietas poſſit cōtrahi tacite ꝛ qualiter
ij.dubio.Bald.l.ſi patronus.ij.colum.C.communia
vtri.iudi.

iij.ꝛ ad hec omnia vi= de Barb. conſil.xxx= vij. per to= tum.ij. vo. Ro.conſi. ccxc. Car. cōſi. xxvij. colum . ij.

¶ Quero quid.Et vide omnino quod dicit Bal.in
c.j.§.duo fratres.de fratri.de no.bene inueſt.ex quo
tex.infert ad aliud quod dixi in.l.ſi.j.ad le. falc.ꝛ ad
predicta adducit illum text.in.d.§.ſi duo. per ſolam
tamen habitationem non inducitur ſocietas ſecun=
dum eum in.l.cum duobus. §.ſi frater pro ſocio. et
de decuri.l.licet.lib.x.ꝛ dicto.§.ſi duo.adde qꝺ ſta=
tim.j.dicam.et que notat Bald.in.l.ſi vt proponis.
C.de rei vendi.et que poſt Bartol.habes in.l. fina.
C.de col.

¶ Reſpōdeo.Adde Bald.in.d.l.ſi patruus. in.iij.
col.ꝛ qꝺ ipſe no.in.l.certū.in fi.j.col.C.fa. ercif. et qꝺ
no.Bal.in.d.l.ſi patruus.in vlti.oppo.

Andre.Poma. ¶ Quid ergo.Adde qꝺ in du=
bio dicitur contracta ſocietas omnium bonoꝝ per
Alex.conſi.cxxxiij.col.iij.in.ij.dubio.ij. volu. Et de
materia vide Alex.conſi.cliij.ij.col.ij.volu. ꝛ conſi.
xxxvij.in.ij.col.iiij.vol.Et qualiter poſſit cōtrahi ſo
cietas.vide Bar.cōſi.xxiij.in.ij.col.ij.volu. ꝛ conſil.
xxxj.in.iiij.col.in.j.volu.Ro.conſi.cclxxxij.

¶ Quero an.Et iſta faciunt ad ea que dixit Bar.
in.l.ex diuerſo.in prin ſolu.matri.quem omnino vi=
de.ꝛ etiam Bal.in.c.j.de bene.fra.quem etiā omni
no vide dum dicit qꝺ ſi titius emit tale caſtrū a ſem
pronio.ꝛc.ꝛ qꝺ facit ad queſtionem ruſticorū ſimul
ſtantium ꝛc.Adde in ſimili qꝺ no.Bal. poſt gloſ.in
l.ſi paterno.C.de nego. geſt.ꝛ Moder.inſti. de act.
§.actio in materia nego.geſto.ꝛ vide Bal. in.d.c.j.
dum dicit qꝺ ex ſolo conuictu ꝛc. et dum Bal. in. d.
c.j.refert Bar.dic qꝺ Bar.illud dixit in vno cōſilio
qꝺ incip.an karolus.conſi.lxvij.et vide Bal.in.l.ij.
C.qui teſt.face.poſ.et hic adde Bart.in.l. cum duo=
bus.§.pater.ſ.pro ſoc.et vide Bar.hic in fina.ver=
bis.et adde Bar.in.l.j.§.nec caſtrenſe.de col.bo.et
in.l.cum oportet.in prin.de bo.que libe.ꝛ que no.de
ruſticis.vide per Bal.in.d.l.ſi patruus.ad finem. ꝛ
in.l.j.pro ſocio.in.x.q.et de materia per Ange.in cō
ſilio.lix.et conſilio.lxxxix.et cōſilio.cx.et cōſi. clxxj.
et Pau.de caſtr.in conſilio.clxxxiij.Adde qualiter
preſumatur cōtracta ſocietas:et an diuerſitas exer
citij:vt quia vnus ſit mercator:alter doctor:alter in=
tendat rei ruſtice et agriculture impediat ſocieta=
tem.vide Petrum de ancharano conſilio. ccciij. et
vide etiam per Romanum cōſilio.ccxcj.ꝛ per Bal=
dum conſilio.ccxxvij.primo libro.qualiter intelliga

tur contracta ſocietas.
a ¶ Sic dicas.vide Bar.in.l.cum duobꝰ.§.pap.pro ſoc.al's eſt lex et eundẽ in tract.de duo.fra.et Bal. in.l.ſi patruus.C.cõmunia vtri.iudi.et in.l.j.C.qui te ſta.fa.poſ.

Andreas Pomate. 5 †quidam dicunt quod ſic.nam cũ con trahatur cum conſenſu: conſenſus po teſt exprimi verbis et factis: vt.ſ.de legi.l.de quibus.⁊ ideo ſi contractus cõmuni noĩe celebretur: inter eos vi detur eſſe cõtracta ſocietas.arg.j.de leg.iij.l.predijs.§.fi.ſic et in diſſoluen do ex actibus preſumitur tacite diſſo-

b ¶ Secun do caſu.vi de alex.cõ ſil.xxiiij.in cipi.viſis. in vlti.col. in.j.volu. Pet.de an cha.conſi. xxx.incipien.quia queſtio modica.

c Andreas Pomate. ¶ Tertio caſu.adde Alexã. conſi.cliiij.in.ij.co.vo.ij.et.cõſi.xxiij.ij.volu.et conſi a lio.lxxvij.in vlti.colum.eo.iiij.volu.et conſilio.xxiij. ad fi.volu.j.barba.conſil.xxij.in.ij.colũ.in.j.volumi. Ro.conſi.ccxcj.

d Andreas Pomate. ¶ Ideo enim.vide Alex.cõ ſilio.xxxvij.in vlti.col.volu.iiij.et conſilio.lxxviij.al's xlviij.in.iij.volu.Et idem tenet Sal.l.cũ duobus.§. tres.ff.pro ſocio.et Jo.de ana.conſi.lxiij.incipien.vi ſo puncto.Idem tenet Anto.de but.conſil.lxxj.al's b lxxiiij.inci.dictum Franciſ.contra tñ tenet Bald.l.ſi ſocius per illum text.ff.ſi certum pet.Angel.conſilio ccxxxvij.incipien.filium Hugonis Alexã.conſi xlix. in primo volu.et conſi.lxxvj.al's.xxxvij.ſ.allega.vi de late de hoc per Iaſ.l.j.colum.ij.et.vj.ſeq.C.qui te ſta.fa.poſ.

e ¶ Contracta ſocietas.vide Bal.in.l.j.C.ſi qs alteri vel ſibi.⁊ dum dicitur hic ꝙ ſi emo fundum nomine proprio illum non teneor cõmunicare.Pet.de anch. tenuit contrariũ et ita conſuluit quando ante et poſt omnia fuiſſent hincĩnde collata.in conſilio.cxxxiij.⁊ in conſi.cclxxxix.et Bal.in.l.cum oportet.ver.quero qualiter fratres.de bo.que libe.et in.d.l.cum duobꝰ. §.papinianus.in lec.antiqua.Angel.in conſi.clxxj.et adde Bar.in.l.forma.§.ſi quis hoc interdictum hic alleg.et adde ꝙ nunꝗ in vita patris videtur cõtra cta ſocietas inter filios ⁊ ideo debita facta per vnũ non ſunt communia.l.certum.et ibi not.hic Bald. in.vj.columna.C.familie erciſcunde.⁊.l.cum duobꝰ. in fine.pro ſoc.⁊ Baldus in dicta.l.cum duobus.§. Papinianus.in lectura antiqua.et in.l.cum oportet. verſiculo quero qualiter fratres.de bo.que libe.⁊ in tractatu de duobus fratribus.et retuli poſt Bal.in d.l.patruus.⁊ in hac materia vide Bal.in.l.fi.C.de colla.⁊ in.l.ſi ſocius.ſi cert.peta.⁊ in.l.j.qui teſtamẽ. facere poſ.⁊ Sali.in.l.papi.§.ſi inter fratres.pro ſo cio.Bald.in.l.j.C.ſi quis alte.vel ſibi.Adde an ſi pa truus ſtat cum pupillo: videtur contracta ſocietas cum pupillo.Roma.cõſi.clxxxij.⁊ ibi an patruus ac cipiens vxorem poſſit in diuiſione de communi il los detrahere.an vero de parte ſua tantum: et ꝙ in ter fratres hereditatem paternam indiuiſam poſſi dentibus non intelligatur contracta ſocietas ita ꝙ ſi alter emit nomine proprio non teneatur commu nicare: tenuit Roma.conſi.cccxiij.quando neuter eo

luta ſocietas.vt.ſ.pro ſoci.l.itaqꝫ.predicta vera ſunt niſi alter conſenſu careret: tunc enim non poteſt eſſe contracta ſocietas tacite: cum nõ poſſet expreſſe.vt ſ.pro ſocio.l.vt in conductionibus.ita dicit Richar. malũ.hoc etiam ſequebatur Oldra.his verbis.in ſimul habitatio: lucrorum in vnum collatio: et eius quod alter ſuperlucretur inuicem non reddit ratio: facit preſumi ſocietatem.arg.ſ.de proba.l.procula. et de do.inter virum ⁊ vxo.l.ſi ſeruus.⁊ ſolu.mat.l.ꝗ dotis.⁊ quod ibi nota.⁊ ita reperitur in quibuſdam dictis Iacob.de are.Sed contra predicta oppo.ſ. pro ſoc.l.iiij.vbi not.ꝙ re ſola nõ poteſt videri con tracta ſocietas vera.Rñ.fateor quod non contrahi tur ſocietas re tantũ: q2 non eſt de contractibus qui re contrahuntur: ſed contrahitur conſenſu ſolo: vt ibi no.de act.⁊ obliga.l.conſenſu.iſte aũt conſenſus poteſt eſſe declaratus verbis ⁊ factis: vt.ſ.probatũ eſt. ¶ Ex predictis tamen dicta materia non eſt be ne declarata.ideo latius ſic dicas[a] in duobus fra tribus patruo vel nepote.aut alter eorum eſt pupil lus.⁊ nõ videtur cõtracta ſocietas: vt.ſ.pro ſo.l.vt in ꝯductionibꝰ.vt.ſ.dixi: aut vterqꝫ eſt maior: ⁊ tũc aut neuter negotiatur: aut alter tñ: aut vterqꝫ.Pri mo caſu etiã ſi indiuiſam hereditatem inſimul ha beant nulla videtur inter eos cõtracta ſocietas niſi expreſſe ſit dictũ: vt.ſ.fami.erci.l.ex parte.§.filius. Scdo caſu[b] qñ alter tantũ negotiatur: tunc idẽ: q2 non poteſt videri contracta ſocietas tacite cũ alter nil ponat.vt.ſ.pro ſo.l.ſocietas.in fi.niſi aliud eſſet actum.⁊ ideo queſita ab altero non cõmunicantur. vt dicta.l.ſi patruus.cõmunia vtriuſqꝫ iudi.et pro ſo.l.cũ duobus.§.ſi inter fratres al's in.l.ſi fratres. c Tertio caſu[c] qñ vterqꝫ negotiatur: tunc ſi hincinde lucra cõſueuerũt cõmunicare: pſumo ſocietatẽ con tractã eſſe: per ea ꝗ dicta ſunt a dictis doc.hoc etiã probo per.l.in cõcubinatu.ſ.de cõcu.⁊.ſ.de ritu nu ptia.l.in libere.Preterea talis actus citra ius et no men ſocietatis nõ poteſt celebrari: ergo ſocietas vi detur tacite cõtracta arg.j.de acqui.here.l.pro he d rede.§.papinianus nõ enim poteſt dici donatio cũ non fiat ex liberalitate: ideo enim[d] tibi cõfero: quia tu mihi.Item nec veniũt iſta ex natura hereditatis inſimul retente: ⁊ ſic nõ veniunt in iudicio fa.erciſ. quia ea ſola veniũt in fa.erciſ.iudicio que quis facit vt heres.vt.ſ.fa.erciſc.l.ij.⁊.l.veniunt.⁊.l.⁊ puto.§. ſed ſi dolo.Item nõ venit in cõmuni diuidundo: q2 illud datur ad diuidendũ non ad cõmunicandum. 6 ¶ Reſtat †ergo ꝙ dicta cõmunio ſit facta iure ſo cietatis: ⁊ ſic ſocietas videatur tacite cõtracta: ſed de vno reſtat dubiũ ꝗ ſocietas ſit cõtracta: an oĩm bonorum: an vniꝰ negotiationis: vel dicatur ſocietas ſimplr cõtracta: de quibꝰ habeť.ſ.ꝓ ſo.l.v.⁊.l.coi ri.⁊.l.ſeq.Ad qð dico qð iſta eſt regula ꝙ actus no ſtri volũtarij nõ extendũtur vltra ꝗ͂ gerãtur.C.ne vxor ꝓ ma.l.fi.de itine.actuqꝫ priua.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.C.de neg.geſt.l.j.⁊.ij.al's in.l.tutori.⁊.ſ. e.l.tutores qui poſt.§.j.dico ergo qð ſi cõicauerunt lucra vnius negotiationis: illius negotiationis tñ e vř eſſe ꝯtracta ſocietas[e].ſi erãt diuerſe.illarũ ꝯtra cta ſocietas videť.⁊ ideo ſi forte vnꝰ emiſſet fundũ ſuo noĩe: nõ teneret fundũ cõmunicare: ſed teneret cõmunicare pecuniam ſi ex dicta negotiatione ſuiſ

a ſet.ſ.pro ſo.l.ſi vnus.§.j.Sed ſi emptiones[a] fundo rum cõmuni nomine celebrarẽtur tũc etiã huius ne gotiationis preſumereť cõtracta ſocietas: et ſic co geretur cõmunicare: ſm ea que dicta ſunt.Et idem dico in tpe nam ab eo tpe quo ceperũt cõmunicare videtur cõtracta ſocietas.Itẽ ab eo tpe quo deſie runt cõmunicare dr diſſoluta: vt.d.l.itaqꝫ.ſ.ꝓ ſoc. ſecus ſi vnus cõtinuabat cõmunicare ⁊ alter ſibi re tinebat: ⁊ ſocietati nõ renuntiabat tunc enim ſerua b rem[b] qð dictũ eſt.ſ.pro ſocio.l.actione.§.diximꝰ. Item qð dicitur de cõmunione inuicẽ facta nõ in telligo de modicis ⁊ paruis lucris.arg.ſ.de impen ſis.l.omnino.de dona.inter virum et vxo.l.vtrum. ¶ Quero illa ſocietate tacite cõtracta que partes intelligantur.Reſpon.dicebat Ray.equales: vt.ſ. pro ſocio.l.ſi non fiant.quod placet.

Tutor rerum.

Tutor vnius regionis po teſt ſoluere creditori alte rius regionis.h.d.

1 Curatores prodigi furioſi: et pupilli dicuntur habere plenam ⁊ liberam adminiſtrationem. Plene idem eſt quod libere.
2 Curator bonorum ⁊ ventris non habet liberam.

c **Inter bonorum.** [c] Ponit dif ferentiã in ter curatorem ventris ⁊ bonorum ex vna parte ⁊ curatorem prodigi furioſi ⁊ pupil
1 li ex altera parte. ¶ †No.qð curatores prodigi fu
d rioſi ⁊ pupilli dicũtur habere plenam ⁊ liberã admi niſtrationem vt colligitur hic ex eo qð dicitur plene qð idem eſt ac ſi diceret libere: vt.C.de procur.l.ſi procurator.⁊.l.j.in prin.ſ.de offi.procur.ceſa.qð te net gloſſ.in.l.mandato.ſ.de procur. ¶ Scdo not.
2 †qð curator bonorum et ventris non dicitur habe re liberam ⁊c.

Obſenus. Tutor qui nõ eſt ſoluen do ob negligentiã punie e tur in corpore.h.d. ¶ Opp.de officio pſi. l.illicitas.in fi.glo.non ſoluit hic: ſolue vt ibi et.C.de pe.l.penam.

Si res. Caſus fortuitus nõ imputatur tutori.h.d.Hoc intellige res perdite erant in loco veriſimiliter tuto a lias teneť tutor: vt.C.de peri.tut.l.ſi res. et.j.de dam.infec.l.vtiqꝫ.et.ſ.eo.l.tutor pro pupil lo.in fine.

1 Generalis prouiſio quando valeat tantũ quã a tum ſpecialis.
2 Adminiſtratio certe rei qð interdicitur ſicut admi niſtratio omnium bonorum.

Si duo. Eodem modo quo vnus tu b tor tenetur pro alio eodẽ mo do teneť fideiuſſor eiꝰ.h.d.Pro declara tione quero a quo fuit diuiſa adminiſtra c tio.glo.dicit a iudice: nec audeo dicere a teſtatore: quia tũc tutores nõ ſatiſdatent niſi inter ſe ita dicit d gl.Sed poteſt ſuſtinere etiã facta diuiſione a teſta tore.nã licet nõ teneatur ſatiſdare: ſi tñ ſatiſdet tene e tur vt.j.de fideiuſ.l.grece.§.a tutore. ¶ Quero qd ſi adminiſtratio eſt diuiſa ab eis: videtur ꝙ fideiuſ ſor non teneatur niſi pro geſtione quã tutor geſſit ꝓ alia vero non ſicut nõ tenetur pro non gerente.glo.

rum negotiatur: ſed ſi ambo negotiantur bene pre ſumitur contracta ſocietas concurrentibus his que dicit Bar.⁊ hoc etiam approbat Ro.cõſi.ccxcj.ſed quid ſi eo caſu alter emit nomine ſuo tantum tamẽ in caſtro res reperiatur poſita tanꝗ communis et

non firmat.cõtrarium videtur.nam diuidendo adminiſtrationẽ inter ſe alter alteri videtur cõmittere qð ad miniſtret.⁊ ſic quilibet in totũ vide tur adminiſtrare per alium.vt.j.e.l. tres tutores.§.nõ ſolũ. ¶ His decla ratis opp.ꝙ poſſit conueniri ꝓ alia adminiſtratione: vt.ſ.e.l.inter tuto res Sol.verũ eſt actione perſonali. vt ibi: nõ reali vt hic. ¶ Op.ad fi.ꝙ non ſit idẽ denegare in genere vel in ſpecie vt.ſ.de vſufr.l.quoties.§.fin. 1 Sol.†quãtum ad incluſionẽ ⁊ exclu ſionem rei tantũ valet gñalis quan tum ſpecialis ꝓuiſio vt hac.l.⁊.j.de leg.iij.l.ſi chorus.in prin.C.de pſcri. xxx.an.l.omnes.ſed quantum ad du rationẽ rei mutuate nõ: vt ibi.ratio quia ibi per mutationẽ deſinit conti neri ſub appellatione ſpeciei: manet tamen ſub appellatione generis.ita dicebat dñs Oldra. ¶ Opp.ad idẽ ſ.de mino.l.illud.§.ſi talis.Solu.ibi requiritur ſpeciale mandatum: quia ſub generali veriſimiliter non cõpre henditur: vt in caſu illius.l.et in alijs in quibus exigitur ſpeciale manda tum.Regula ergo vniuerſalis que di cit: quod tantum valet generalis quo ad omnia quantum ſpecialis quo ad quedam: intelligitur in his[e] que ſub generali diſpoſitione ſeu expreſſio ne comprehenduntur: et hoc quo ad comprehenſionem tantum: nam quo ad alia multe ſunt differentie: vna patet in ſolutione precedẽtis cõtra

qd de in ſtrumẽtis ꝗ alter fra ter facit ca pitare in p ſonã filior vel vxoris vide eũdẽ Ro.p alle. ꝯſil.Et qd de duobꝰ fratribꝰ ſi mul ſtanti bus p qn quaginta annos: et vnꝰ ex idu ſtria lucre tur: við eũ dẽ cõſi.iij. Et qd de fratre ma iore habi tãte cũ mi nori p eũ dem cõſil. ccccxiij.et qd de lu cris ꝗ ꝓue niũt vni ex fratribꝰ ex dote lucra ta: vide eũ dem cõſil. cccvj.Et qualr itel ligať ꝯcta ſocietas i ter patruũ et nepotem vide Bald.conſilio.ccxl.et.cclxxv.ſecũ do volumi.

a ¶ Sed ſi emptiões.⁊ vide Bal.in.c.eccleſia.vt lit. pend.el.j.vbi querit ſi quis de pecunia eccleſie fecit mercantiam ⁊ multa eſt lucratus non acquiritur ec cleſie.Uide ibi And.barba.

b ¶ Seruarem.idẽ no.Bal.in.l.fi.§.qui quatuor.de leg.ij.⁊ in.l.ſi ſociꝰ.ſ.ſi cer.pe.⁊ tex.in.d.l.ſi patruꝰ. ibi Bal.⁊ Ange.in conſi.cx.

c ¶ Inter bonorum.Adde que no.in.l.j.C.etiã per procuratorem cau.in integ.reſti.

d ¶ Andre.Poma. ¶ No.ꝙ.Uide late Bal.⁊ Ale xan.l.preſes.C.de tranſactionibus.

e ¶ Si duo.intelligitur in his.idẽ operatur genus quo ad genus: quod ſpecies quo ad ſpeciem: fal lit: vt hic.item fallit etiam in obligatione pigno ris ſecundum Raynutium in lege per illum text.C. que res pig.

rij:alia quia qñ relinquitur in genere
vnũ legatũ eſt:ſi ſpecificãtur ſunt plu
ra. Ex quo inſurgit qḋ primo caſu nõ
poteſt pro parte agnoſci ꝑ parte re=
pudiari. ſcḋo ſic. vt. ĵ. de leg. ij. l. ij. cũ
2 l. ſeq. ¶ Ultimo no. diligẽter: qḋ † ſi=
cut alicui poteſt interdici adminiſtra
tio omniũ bonoꝝ ita ei poteſt inter=
dici adminiſtratio certe rei vel certi
actus: vt hic in fine. facit. ĵ. de caſtrẽ.
pecu. l. pater. §. j. ⁊ de pe. l. moꝛs. et
ideo in repetitiõe. l. cũctos populos.
C. de ſum. tri. ego dico qḋ ſi per ſtatu
tum minoꝛ filiuſfami. vel mulier ꝓhi
betur aliqḋ genus cõtractus celebra
re: ita poꝛrigit effectũ ſuum vbicunq;
ſicut poꝛrigitur effectus vniuerſalis
interdictionis adminiſtrationis: dic
vt ibi dixi.

CUrator. Hoc eſt ve=
ruꝫ de iſtis
expẽſis nuptialib⁹ que fiũt
ꝓ ipſa adulta: ꝓ alijs vero
ꝯſanguineis pupilli vel adulti an poſ
ſint fieri dic vt. l. tutoꝛ ſcḋm dignita=
tem. §. j. ṡ. eo.

EMilius. Ad cõtuto
reꝫ ⁊ magi=
ſtratũ ꝑtinet periculũ tuto
ris q̇ ſatis nõ dedit ſi tꝑe fi 1
nite tutele reperitur nõ ſoluẽdo. h. d.
¶ In text. ibi idonei permanſiſſent.
No. ꝓnũtiationẽ fieri ſub ꝯditione:
quia eſt cõditio que tãgit negotiũ: fa
cit. C. de ſen. l. cũ iudex. ⁊ de re iudi. l.
a diuo pio. §. in vẽditione. ⁊. ĵ. qñ ap.
ſit. l. j. §. biduum.

NOn exiſtimo. [a]
Tutoꝛ põt accipere pecu=
niam pupilli mutuo a cõtu
toꝛe vel ſeipſo palã ⁊ bona fide ⁊ non
clam. h. d. ¶ Not. diſtinctionem hu=
ius legis.

1 ☞ Qḋ opat̃ diuiſio toti⁹ ad totũ:
operatur diuiſio partis ad partem.
2 Si plures cõueniuntur ex aliqua ad=
miniſtratione inter oẽs ſufficit vna
ſolutio.
3 Geſta a ꝓdigo manifeſte valent niſi
ſit ei bonis interdictum.
4 Quando bona alicuius venduntur
ad creditoꝛis petitioneꝫ preſumptio
eſt quod non ſit ſoluendo.

TRes tutores. Iſta
l. di=
uiditur diuerſimode ẜm di=
uerſos doc. ego diuido eam ponẽdo
caſum ẜm qḋ mihi videtur ꝓceſſiſſe
de mente iuriſconſulti. Primo ponit̃
thema ⁊ qḋ vſq; ad ver. ⁊ tutoꝝ. et in
hac parte eſt variatio: quia quidam

~ Andreas [a]
Pomate.
a ¶ Nõ exi=
ſtimo. Rõ
hui⁹. l. eſt:
q̇ fiũt palã
ꝓſumũtur
ſine dolo ꝑ
Pañ. cõſi.
lxviij. in. ij.
col. volu. j.
Barba. cõ
ſili. xxvj. in
iiij. col. i. ij.
vol. Anto.
de bu. ꝯſi.
xlvj. in. iij.
col.

ponunt qḋ tertius tutoꝛ nõ geſſit per ſe: ſed cõtuto=
ribus tutelam cõmiſit. Alij qḋ tertius nullo modo
geſſit nec alteri cõmiſit: ⁊ hoc mihi placet per tex. q̇
dicit nihil omnino geſſit. ¶ Sequit̃ ver. ⁊ tutoꝝ.
hec eſt ſcḋa pars in qua anteq̃ iuriſcõſult⁹ rñdeat
ad queſtionẽ propoſitã examinat generaliter de na
turã obligationis plurium tutoꝝ: ⁊ dicit qḋ hec eſt
regula vt periculuꝫ ſit cõmune: ⁊ omnes teneantur
inſolidũ. Sed iſta regula hꝫ quaſdam limitatiões
vulgares quas iuriſcõſultus nõ ponit: ſed ꝓſuppo=
nit eas tanq̃ notas. Prima qḋ hec regula eſt vera
qñ omnes geſſerũt cõmuniter: ſecus ſi adminiſtra=
tio eſſet diuiſa a teſtatoꝛe vel a iudice. ṡ. e. l. ſi duo.
Itẽ eſt vera ſi omnes geſſerũt: ſecus ſi vnus geſſit
et alius nõ: quia tũc prius cõueniretur gerẽs. vt. ṡ.
eo. l. tutoꝛes qui poſt. §. in eũ ⁊. §. ſi tutoꝛ. Itẽ ſi oẽs
ſunt finita adminiſtratione ſoluẽdo diuiditur peri=
culum inter eos. vt. ṡ. e. l. emilius. His ergo preſup=
poſitis circa regulam ⁊ limitationẽ iuriſcõſultus in
prin. format quedã dubia ⁊ determinat: ex quib⁹ pa
tet ſolutio ꝓpoſite queſtionis. ¶ Sequit̃ verſi. pla
ne. Hec eſt tertia particula in qua foꝛmat vnum du
bium circa limitationẽ illam que dicebat qḋ qñ di=
uiſa eſt adminiſtratio a teſtatoꝛe vel a iudice peri=
culum nõ eſt commune: ⁊ eſt dubitatio talis: quid ſi
non diuiditur adminiſtratio tota: ſed aliqua res: vt
puta pecunia fuit diuiſa inter tutoꝛes a teſtatoꝛe vl̃
a iudice: rñdetur ꝙ reſpectu illius pecunie eſt etiam
periculum diuiſum: ⁊ quilibet tenetur pro eo qḋ ac=
cepit. ¶ Not. qḋ † id qḋ operatur diuiſio toti⁹ quo
ad totũ: idem operatur diuiſio partis quo ad par=
tem. facit. ṡ. e. l. ſi duo. in fi. ⁊ tene menti iſtũ caſum.
¶ Sequitur verſi. ſed ſi ipſi. Iſta eſt quarta pars
in qua foꝛmat vnũ dubium circa regulã que eſt qḋ
periculum eſt cõmune: ⁊ eſt talis dubitatio: regula
procedit indubitanter qñ hec actio datur ad inter=
eſſe. Sed quia quãdoq; cõtra tutoꝛem datur actio
penalis que vocatur de rationib⁹ diſtrahendis: an
illa pena poſſit exigi a quolibet inſolidũ: an vero te
neantur omnes cõmuniter ſicut ad intereſſe. Et rñ=
detur qḋ nõ poſſit exigi a quolibet inſolidum ſicut
in alijs actionibus ex delicto: imo omnes tenentur
cõmuniter ſicut quãdo agitur ad intereſſe: ⁊ in qua=
druplo ineſt ſimpluꝫ: licet ſecus ſit in actione furti.
h. d. ¶ No. † quod qñ plures cõueniuntur ex aliqua
adminiſtratione: ſiue ſint adminiſtratoꝛes publici
ſiue priuati: non tenentur ad pecuniam ſoluendam
quilibet inſolidum: ſed inter omnes ſufficit vna ſolu
tio: vt hic ⁊. ĵ. de publi. l. ſi multi ⁊ ibi dixi. et ad leg.
iul. pecu. l. ſacrilegij. §. j. ⁊ de iur. fiſ. l. aufertur. §. fiñ.
quod no. quia ſepe accidit. Quod intellige ſi conue
niantur actione ex adminiſtratione illa: ſecus ſi cõ=
uenirentur tanq̃ quilibet non tanq̃ adminiſtratoꝛ
vt ſtatim dicam. Oppo. ṡ. de iuriſ. om. iud. l. ſi quis
id qḋ. §. fi. cum. l. ſeq. So. hic adminiſtratio mitigat
delictum vt tex. dicit ⁊ gloſſ. ⁊ probatur in. ll. allega
tis. In contrarijs ſecus ⁊c. ¶ Ad iſtud op. ṡ. de his
qui no. infa. l. athletas. §. ait pretoꝛ. vbi licet quis te
net cauponam: et ſub pretextu caupone teneat man
cipia queſtuaria: non mitigat delictũ. gloſſ. non ſol.
dic quod ibi non conuenitur ratione adminiſtra=
tionis: ſed vt quilibet tenens mancipia queſtua=

ria. Preterea ibi non erat officium publicũ vtilitate a
et autoꝛitate. ¶ Oppo. ĵ. de tu. ⁊ ra. diſt. l. j. §. in tu=
tela. Rñdeo fateoꝛ qḋ tutoꝛ poteſt conueniri furti: ⁊
tunc non conueniretur vt tutoꝛ: ſed vt quilibet furtũ
faciens: ⁊ teneretur ẜm cõmunem naturam actiõis
furti: hic cõuenitur actione de ratione diſtrahẽda.
et ſic vt tutoꝛ. ¶ Op. quia in duplo nõ inſit⁹ ſimplũ:
vt. l. ſi pro fure. ṡ. de cõdi. furti. Glo. inuoluit ſe: iſta
eſt vera ꝙ hic cõuenitur actione de ratione diſtra= 1
henda: in qua conuenitur vt tutoꝛ: et adminiſtratio
mitigat delictum: ibi qñ agitur actione furti deuol=
uatur in actione tutele quaſi tutoꝛ debuerit a ſe exi=
gere. Glo. videtur tenere ꝙ ſic: qḋ eſt mirum: quia
tunc debitum ex vna cauſa deuoluitur in actione ex a
adminiſtratione: qñ eius cuius bona adminiſtrant̃
intereſt: vt. l. diuoꝛtio. ṡ. de nego. geſt. et. ṡ. e. l. quo=
ties. §. j. et. §. ſeq. ſed iſta actio furti nõ eſt mere pe=
nalis: nec cõtinet intereſſe pupilli. glo. tamen ſic te=
net. ¶ Sequitur verſi. nõ ſolũ. hec eſt quinta pars
in qua iuriſconſultus foꝛmat vnam dubitationẽ cir=
ca illam limitationem regule que dicebat tunc peri
culuꝫ eſſe cõmune: quando geſſerunt omnes: ſecus
qñ vnus geſſit alius nõ: et dubitat̃ qualiter quis in=
telligatur gerere. Ad qḋ reſpondet multum notabi
liter: ſiue quis gerat per ſe ſiue mandet alteri tutelã
gerendam: ſiue cõmittat contutoꝛi ſuo: ⁊ ab eo reci=
pit ſatiſdationẽ: ipſe gerere videtur: nec põt defen=
di tanq̃ nõ gerens. ¶ Sequitur ver. item in eo qḋ
nemo. Iſta eſt ſexta pars in qua iuriſconſultus foꝛ=
mat vnam dubitationem circa eandem limitationẽ b
que dicebat ſi vnus geſſit ⁊ alius non: prius conue=
niendum eſſe gerentem. dubitatur ergo q̇d ſi vnus
geſſit aliqua ⁊ alia neglexit: alius omnino nõ geſſit:
an in nõ geſtis ſeruetur oꝛdo. Rñ. qḋ non niſi eſſent
connexa his que geſta ſunt. Nota bene iſtũ caſum
et exempla que ponũtur in glo. ¶ Sequitur verſi.
qḋ autem. Iſta eſt ſeptima pars in qua iuriſcõ. foꝛ= 1
mat vnam dubitationẽ circa illam limitationẽ re=
gule que dicebat ſi tutoꝛes ſunt ſoluendo tꝑe finite 2
tutele. periculum diuiditur inter eos: ſecus ſi deſie=
rint eſſe ſoluendo. ¶ Quero qualiter deſinere eſſe
ſoluẽdo intelligitur: ⁊ queſtio ⁊ rñſio clara eſt mul= 3
tum. ¶ No. tex. ibi: nam aperte ꝓdigo ⁊c. vbi vide= 4
3 tur caſus qḋ licet † quis ſit manifeſte ꝓdigus: tñ va
lent geſta per eũ niſi interdicatur ſibi adminiſtra= 5
tio. qḋ plene examinaui in. l. is cui bonis. de verbo.
ob. ¶ No. tex. ibi vel cuius bona venierũt. Ex quo
4 collige † ꝙ quando bona alicuius vendũtur ad pe=
titionem creditoꝛis: preſumptio eſt qḋ nõ ſit ſoluen
do. ¶ Opp. ĵ. de magi. conue. l. j. §. ſi magiſtratus.
Sol. dicit glo. aliud in magiſtratibus qui excuſant̃
ſi tutoꝛ quem dederũt erat ab initio ſoluẽdo: aliud
in contutoꝛibus qui ita demum excuſantur ſi erant
ſoluendo tempoꝛe finite tutele. Dy. dicit qḋ hoc nõ
eſt verum quando magiſtratus dedit tutoꝛem ⁊ ac
cepit ſatiſdationem: ſed ſi ſatiſdationem non acce=
pit: tunc non excuſatur niſi ſoluendo ſit tꝑe finite tu
tele. vt. l. emilius. ṡ. eo. Ex predictis omnib⁹ appa= 1
ret ſolutio. q. propoſite in prin. l. ſi diligenter aduer c
tatur. ¶ Ultimo circa iſtã materiam eſt diſtinguen
dum: tamen quia gl. alibi iſtã materiam tractauit.
ſcilicet in. l. j. §. nunc tractemus. de tu. ⁊ ra. diſtra. et

~ Andre. Poma. ¶ Tutoꝛ rerũ. Iſtã legeꝫ dicit
ſingularẽ are. l. ſi q̇s nec cauſam. in prin. ff. ſi cer. pe.
Iaſon in. l. de pupillo. §. fi. ff. de oper. no. nun. Ro. l.
ſingularia. in. iij. col. ff. ſi cer. pe. ſequit̃ Iaſo. l. filiuſ=
fa. §. diui. in. j. char. ff. de leg. j. facit tex. l. qḋ dicim⁹.
§. fi. et ſeq.
vbi Bart.
ff. qḋ met.
cau. text. c.
ex parte. d̃
feu. no. Ar
chi. §. his
ita. cccxl=
iiij. Bal. l.
vt ꝓponis.
la. j. in peñ.
col. Et ibi
Salice. C.
quõ et qñ
iud. Bal.
c. j. §. ad h̃.
in. v. col. d̃
pact. iura=
men. fir.
imo. l. ſi ex
preſſuꝫ. de
appel. Pe.
de ancha.
ꝯſi. lvij. ici.
circunſpe=
ctis regu=
lis cauſe.
~ Andreas
Pomate.
¶ Nõ eñ.
Uide per
moder. c. j.
in. j. nota=
bili. q̇ feu.
da. poſſ. ꝑ
Frã. cur.
¶ Exẽpla
to. vid̃ ma
teriã inuẽ=
tarij ⁊ que
pñt oppo=
ni ꝯ inuen=
tariũ ⁊ foꝛ=
mã inuẽta
rij: i Spe.
de inſtru.
editi. §. di=
cto de ipu=
gnatiõe te
ſtamenti.

iſtam. l. non diligenter aduertit: ideo
ibi dicemus.

1 ☞ Tutoꝛ rem alicui venditam ſi il
le non ſoluat pretium poteſt retinere
ſi ipſe tantũdem de ſuo expendit in
vtilitatem pupilli: ⁊ venditio iuſte fa
cta fuerit.

TUtor rerum. [a] Rẽ
pu=
pilli iuſte vẽditam poteſt tu
toꝛ ſibi licite retinere ſi emptoꝛ ꝑtiũ
nõ ſoluit: ⁊ ipſe tutoꝛ pretium de ſuo
in vtilitatem pupilli cõuertit. h. d. et
eſt ſingularis ⁊ no. caſus. innuit ꝙ te
net emptio facta ſe autoꝛe. Cõtra. ĵ.
ti. j. l. pupillus. §. itẽ ipſe tutoꝛ. Gloſſ.
inuoluit ſe multũ pro ſolutione hui⁹
contrarij: tu dic quod tutoꝛis autoꝛi=
tas fuit ab initio hic iuſte interpoſita:
cũ alteri fuit facta venditio: vñ abſq;
noua autoꝛitate nõ ſoluẽte emptoꝛe:
potuit tutoꝛ ſibi retinere palã et bo=
na fide. arg. ṡ. eo. l. nõ exiſtimo. facit
ĵ. de le. iij. l. pater. §. xv. Nõ enim [b] vi
detur noua emptio ſed antique em=
ptionis in perſonã tutoꝛis trãſlatio:
et etiã ſol. gl. que dicit qḋ hic emit pa
lam ⁊ bona fide: eſt vera in ſe: ſed pre
cedens verioꝛ et notabilioꝛ eſt. et ſi= b
gna eam.

1 ☞ Debitum quando probetur ex
inſtrumẽto exemplato in inuẽtario.
2 Si inſtrumenta ꝓducta de verbo ad
verbum inſerantur in actis tũc faciũt
fidem perpetuo.
3 Tutoꝛ de culpa an teneatur. c
4 Inuentarium quãdo fieri debeat co
ram iudice.
5 Si inſtrumentum eſt perditum vel
non reperitur extenſum in imbreuia=
tura notarij an poſſum cogere debi=
toꝛem ad nouam promiſſionem.

CHirographis.
Imputat̃ tutoꝛi ſi ex inſtru=
mentis in inuentario exemplatis po
tuit conuenire debitoꝛes et neglexit.
h. d. In tex. chirographis ſcilicet pu
blicis. Item ibi eos debitoꝛes eoſq;
contutoꝛes. Item ibi prioꝛes ſcilicet
extraneos debitoꝛes. Ibi circa debi
toꝛes eoſq; tutoꝛes. ¶ Not. qḋ † ex
1 inſtrumento exemplato [c] in inuenta=
rio probatur debitum. Contra hoc
oppo. C. de eden. auten. ſi quis in ali=
quo. Gloſſ. dicit qḋ hoc fuit factum

a Andre.Poma. ¶ Conueniri.vide Alex.cōſi.vj.
in.ij.col.iiij.volu.⁊ in auť.ſi quis in aliquo.in.ij.col.
ver.ſeptimo fallit.C.de eden.Feliñ.c.qm̃ contra.in 3
xxvj.colū.ver.vj.quero.de proba.

b ¶ Non faceret fidem. regiſtrum actorum facit fi= 4
dez. adde
Bal.i.l.ge
ſta.de reg.
iur. ⁊ Bal.
⁊ Ange.in
auť.ſi quis
C.de edē.
Andreas
Pomate. a
¶ Non fa
ceret fidē.
vid Alex. b
conſi.vj.in 2
iiij.volu. ⁊
ī auť.ſi qs
in aliquo.ī
vij.colū.C.
de eden.
c ¶ Debito
rem cogi.
Caſus in
quo poſſū
cogere de=
bitorem vt
d nouo fa=
ciat ꝓmiſ=
ſionē idez
ſi inſtrm̃ ē
antiquum
vel varia=
ti ſunt cōſi
nes ẽm Bal.in auť.ſi quas ruinas.C.de ſac.ſan. ec=
cle.⁊ adde Bar.in.d.auť.ſi quis in aliquo.facit.l.ſi 1
quis.de fab.li.xj.Adde ꝙ idē Bar.ſequiť Jo.and.
in addi.ad Spe.in ti.de inſtr.edi.§.ij.v̾ſi.qd ſi ſol=
ui.x.vbi dicit ſpecu.ꝙ debitor non obſtante qđ ſibi
redditū fuerit inſtrumentū obligationis debiti qđ
poterit cogere creditorem:vt ſibi faciat inſtrumen= g
tum confeſ.ſolutionis. 2

d ¶ De hoc per Guil.Adde no.Bart.in.l.heredes
palaz.§.ſi qs poſt.de teſti.⁊ in.d.l.adoptio.de ado
ptio.⁊ iſtam glo.hic de imbreuiatura ſequitur Bar
to.in.l.gallus.§.idem credendum.de libe.et poſth.
et ibi dixi.

e ¶ Sed aduertendum eſt.Et vide Bar.in.l.ſi debi
tor.que in frau.cre.Bal.in.l.fi.C.cōmunia de leg.et
dixi in.c.de ſchiſma.Andre.barba. 3

f ¶ Ab eo.ad intellectuz huius tex. aliqua dixi poſt
Bart.in.l.poſt contractum in vlti.colum.de dona. 4
ẽm Imol.
Andre.Poma. ¶ Ab eo.vide Moder.peru.in
c.conſtituti.in.xj.col.de appel.

g ¶ Scđo no.Sed hoc fallit valde no.ẽm Bal.in.l.
ſi quis filio.§.ſi autē.j.de iniuſto teſt.⁊ in.c.j.§.ſan=
cimus.quo temp.mil.inue.pe.deb.⁊ vide Ang.in.l.
furti.ſ.de his qui no.infa.vbi ponit multas fallen.
Andre.barba.

autoritate iudicis:intelligas et par=
te citata ad cōfectionem inuentarij.
al's autoritas iudicis ei non preiudi=
caret:vt.l.de vnoquoq3.j.de re iud.⁊ 5
ſ.de adopt.l.nã ita diuus.ita tenent c
doc.in.d.auť.ſi quis in aliquo.addit
gl.ꝙ dz tota ſeries iſtorum inſtrumē
torum in inuētario cōueniri[a]. Iſtud
eſt verū ad hoc vt ex inuētario poſſet
probari.nã ſi particula eſſet exēpla=
ta nō faceret fidem[b] vt.ſ.de legi.l.in d
ciuile.in tex.⁊ in gl.Ex hoc † colligiť.
practica ꝙ ſi inſtrumēta que ꝓducū
tur de verbo ad verbū inſeruntur in e
actis:tunc faciūt fidem ꝑpetuo etiā
ſi originale perdatur vt hic.⁊ ſic opor
tet intelligi.l.fi.C.de fide inſtr. Sed
ſi particula tantū exēplaretur ſecus
eſſet vt dictū eſt:⁊ hoc verū quantum
ad hoc vt ex inſtrumento exēplato in
inuentario alij cōueniantur. quãtum
autem ad hoc vt tutor poſſit admini. 1
ſtrare ſufficit ſi de inſtr̃o in inuētario
fiat mentio:ſicut in creditoribus di= 2
citur.j.de bo.auto.iud.poſ.l.fi.⁊ dixi
in.l.tutor qui repertorium.in princ.ſ.
eo.⁊ tene menti iſtam glo. ¶ Quero 3
an ſufficiat probare inſtrumentū eſſe 4
amiſſum caſu.dic vt in gl. ¶ Quero f
de quib⁹ inſtrumētis loquitur hic.R̃ñ.de publicis.
in priuatis autem nō ꝓcederet quia nō poſſet fieri
cōparatio vt dicit gl. ¶ Quero extra gloſ.de † qua
culpa teneatur tutor.R̃ñ.de lata hoc caſu nō de le=
ui vt.l.ij.C.arbi.tu.Itē hec.l.inducitur ꝙ † inuenta=
rium tutoris debeat fieri coram iudice. qđ eſt verū
quantum ad hoc vt preiudicet debitoribus vt dixi.
quãtū vero ad hoc vt tutor poſſit adminiſtrare dic
vt dixi in.l.tutor q̃ repertorium.ſ.e.in princ. ¶ Scđo
no.† ꝙ ſi amiſi inſtrumentū poſſum petere debito=
rem cogi[c] ad nouam ꝓmiſſionem faciendã. Idem
ſi reperiatur imbreuiatura.i.inſtr̃m notarij nō extē=
ſum.Illud intelligit Rich.vocatis his quoꝝ inter=
eſt:quia ſolēnitas que requiriť in cōſtitutione alicu
ius rei requiriť eadē in reintegratione eiuſdē:vt.C.
de nup.l.ſi vt ꝓponis.facit vt in auť. de tabellio.§.
j.col.iiij.de hoc per Guil.[d] ſ.de adop.l.adoptio nō
iure facta.⁊ gloſſ.C.de diſcuſſo. l.ij.li.x.facit qđ no.
in auť.de here.⁊ fal.§.j.⁊ ibi per Jac.de bel.⁊ in ſpe.
de inſtru.edi.§.ſed nūquid caſu.⁊ v̾ſi.ſeq. ¶ Sed[e]
aduertendum eſt qđ inſtrumento amiſſo q̃nq3 ego
peto a notario vt reficiat mihi nouū inſtrumentū.
quandoq3 peto a parte vt faciat mihi nouaz ꝓmiſ=
ſionem:quia nec originale nec protocollum inueni=
tur:⁊ hoc loquitur hic:⁊ de iſto caſu qualiter q̃s co=
gatur dixi plene in.l.ſi finita.§.eleganter.de dam.
infec.⁊.j de l.b.le.l.iiij.§.nunc de effectu.

1 ☞ Iudex appellationis cognoſcit an appellatio
ſit accipienda vel ne.
2 Facta appellatione pēdente reuocãtur in priſtinū
ſtatum per officium iudicis appellationis.
Quando fiat dicta reuocatio ⁊ circa que.
3 Alienata lite pēdente reuocãtur officio iudicis.
4 Pretium non reſtituitur ei a quo fundus aufertur.

Ab eo. [f]Facta appellatione pendente ſi appel
lans ſuccūbit officio iudicis appellatio
nis in ſtatum priſtinum reponuntur.h.d. ¶ Primo
1 no.† ꝙ ſi iudex primus nō recipit appellationez an
ſit recipienda vel nō ſpectat ad officium iudicis ap
pellationis:vt hic ⁊.j.nil no.ap.penden.l.j.ij.reſpõ.
Et ideo iudex primus qui nō recipit debet exprime
re cauſam quare non recipit.vt.j.de ap.reci.l.ſcien=
g dum.Scđo[g] no.† qđ facta pendente appellatione
2 reuocantur in priſtinū ſtatum per officium iudicis
appellationis vt hic.⁊ ita intelligit gl.idem no.in.l.
furti.§.j.j.de his qui not.infa.Et aduertendum eſt
ꝙ iſta reuocatio fit demū3 ſecuta victoria in cauſa
appellationis vt hic.ibi:appellatiōe iniuſta ⁊c.Et
aduerte:quia reuocãtur omia facta:tam per eū qui
appellauit:vt hic:ſi ipſe ſuccūbit q̃3 facta per iudi=
cem cōtra eū ſi ſñia irritatur:vt.l.cum ex cauſa.j.de
3 appel. ¶ No.etiã † ꝙ eadem ratione debent reuo=
cari alienata lite pendente per tit.extra vt lite pen.
4 nil inno.⁊ per.l.fi.C.de lit. ¶ † Vltimo nota qđ ei a
quo fundus aufertur nō reſtituitur pretiū. qđ facit
ad.q.ꝙ ſi per inquiſitorē heretice prauitatis reuo=
cantur alienata per hereticum nō debet reſtitui pre
tium.de quo per Cy.in.l.fi.C.ad le.iul.maie.hoc di
xi.j.de his que in frau.credi.l.ex his ⁊c.

Si negotiationem.
Si tutor facit id quod teſtator iuſſit p̃ſumiť

in dubio noīe pupilli facere:licz non exprimat.h.d.
¶ Op.ſ.eo.l.titium.§.altero. Sol.glo.multis mo=
dis.Tu dic ꝙ hoc eſt propter precedens mandatū
defuncti:vt dixi in.d.§.altero ⁊c.

Ex duobus. Quod tutor ab alio exigit no
mine ſortis vel vſurarum q̃3tū
ad eum loco ſortis habetur.h.d.

Teſtamento. Tutores dati inutiliter in te=
ſtamento non tenentur de pe
riculo ante confirmationē contingente.h.d.ſ.e.l.im
puberi.⁊.l.tutores q̃ poſt.§.curatores.⁊ qđ ibi dixi.

1 ☞ An legatum dotis factum filie poſſit peti.

Pupillo. Tutor tenetur ſi relictū pupillo ne=
gligit a fratre ipſius petere.h.d. et
1 eſt notabilis.facit † ꝙ ſi pater reliquit dotem filie:ꝙ
poſſit ſtatim eam petere.nō expectato tempore nu=
bili vel quod nubat:quod eſt verum indubitanter ſi
relinquit ſimpliciter non adijciendo pro dote:vt hic:
ſed ſi relinquit pro dote:quaten⁹ eſt infra legitimã
idem:quod ſtatim poteſt petere:cum nō recipiat di=
lationem:vt.l.quoniam in prioribus.C.de inofficio.
teſtamen.ſed in eo quod eſſet vltra legitimã tūc po
teſt eſſe contentio.quia videtur iſtud legatū eſſe pu
rum.vt.l.titio.§.ante nuptias.de condi.et demõſtr.
ibi dicam.tangunt docto.in.l.ſancimus.C.de nupt.
a et ibi faciunt queſtionem quod ſi ſtatutum dicit[a] ꝙ
filia femina non ſuccedat ſed debeat dotari:vtrum
poſſit ſtatim petere dotem:dic vt ibi.

Queſitum. Quantum ad recipientem pro
ſorte habetur quod ei ab initio
pro vſuris datur.h.d.

Cum hereditas. Pactū qđ
tutor facit
cum creditorib⁹ pupilli tenetur obſer=
uare in ſeipſo.hoc dicit. ¶ Oppo.qđ
officium ſuum erit ſibi dãnoſum.cōtra
l.ſed ſi quis ex ſignatoribus.j.quemadm.teſta.ape.
Dicit glo.quod non erit:quia ad hoc cogebatur cō=
ſentire maiori parti.certe iſtud eſt verū quando om
nes ſimul conuocati hoc ſtatuiſſent:vt.l.iuriſgentiū.
§.hodie.al's eſt ſub.l.⁊ ſuum heredem.ſ.de pactis.
ſed hec.l.innuit qđ fuerit pactum factū ſingulariter
cum quolibet:nec dicitur cum maiori parte:vnde ſi
nō eſſet tutor non cogeretur.dicendū eſt ergo ꝙ of=
ficium ſuum non eſt ſibi damnoſum:nam ſi pupill⁹
non adiuiſſet non haberet quem conueniret:⁊ ſic per
deret creditum.Item nec videtur damnoſus eſſe ſi
bi conſenſus ſuus:quia prouocando alios videtur
eſſe parte cōtentus.facit.j.de doli except.l.apud cel
ſum in princip.

Si tutoris. In actione tutele ve
nit quod factū eſt ab
herede tutoris implente inchoata per
defunctum.hoc dicit. ¶ Opponitur.ſ. 1
eodem.l.tutores qui.poſt princip. So=
lu.gloſſ.quod ibi loquitur de geſtis non inchoatis 2
per defunctum. hic ſecus. idem intellige de omni=
bus geſtis per heredem ad que tenebatur vt veni=
ant in act.tu. de his vero ad que non tenebatur vt 3
veniant in act.nego.geſto.vt.j.de fideiuſ.tu.l.etiaz.
et.l.ſequenti.

Apud ariſtonē.
Pupillus teneť ex culpa tu
toris quatenus eſt locuple=
tior.⁊ etiã vltra ſi tutor eſt ſoluendo
ſed liberať cedēdo actionē.h.d.Pri=
mo ponit vnū dictū ariſtonis.Scđo
circa illud autor.l.mouet duo dubia.
Tertio dictum ariſtonis approbat.
Quarto ſeip̃m redarguit de eo qđ
male dubitauerat.⁊ dictū ariſtonis
qđ ſimpliciter approbauerat limitat:
ex quo colligitur ſolutio prime dubi=
tationis.Quinto ſoluit ſcđam dubi=
tationē quã fecerat.ſcđa ibi:ſed ſi tu=
tor.tertia ibi:tu quid putas.quarta
ibi:ſ3 quare.q̃nta ibi impune. ¶ Op.
in prin.approbauit dictū ariſtonis in
ver.ſed quare.dicit cōtrariū.R̃ñ.gl.
fateor qđ corrigit ſeip̃m.Quidã mo=
der.volūt tenere ne ſeipſum corrigat
dicētes qđ in prin.loquitur qñ culpa
tutoris fuit talis ex qua pupillo non
oritur actio durãte tutela.ideo nō li=
beratur cedēdo actionē:quia nō po=
teſt cedere.in ver.ſed quare.loquitur
qñ culpa tutoris fuit talis qđ durãte
tutela oritur actio.vt furtū vel rapina
vt.l.ſi tutor reipublice.in fi.j.de tu.⁊
ra.diſt.merito liberať cedendo:quia
poteſt cedere.Sed certe licet in pri=
mo caſu non nata ſit actio:poteſt tñ
cedere ſpem actionis.vt.C.de do.l.
ſpem.ideo eadez eſt ratio.tene ergo
ſolutionē glo.qđ corrigit ſe.ita tenet
Dy.⁊ Jac.de are. ¶ Op.ſ.de euict.
l.illud.ne vis fiat ei.l.j.§.hoc edicto.
cū ſimi.R̃ñ.qđ omnes leges que di=
cunt pupillū teneri ſi tutor eſt nō ſol=
uēdo:intelligas qđ liberať cedendo
actionē per hãc.l. ¶ Opp.ſ.eo.l.cū
plures.§.j.Solu.q̃nq3 tutor aliqua fa
cit diligēter:et tunc pupillus tenetur
etiã ſi caſu bonū exitum nō habuit vt
ibi:q̃nq3 facit aliqua culpabiliter vel
doloſe tūc tenetur pupillus quaten⁹
ad eū peruenit.vel vt cedat actionē:
vt hic.de quo plenius dixi in.l.ſi do=
lo.j.ſi quis omiſſa cauſa teſtamē.vbi
tangit gloſſ.

a ¶ Statu=
tū dicit.ad
de tu ⁊ hãc
q.vide la=
tiſſime exa
minatã p
aſtenſem ī
ſuo tracta.
ſuper ſtatu
to ꝙ exiſtē
tib⁹ maſcu
lis femina
non ſucce=
dat.in.xj.
parte.q.iij.
qui tētans
opiñ.tenet
diſtinctio=
nē Pau.de
ca.in.d.l.ti
tio.§.titio
centum.

¶ De autoritate tutorum et curato=
rum. Rubrica.

1 ☞ Quod nō licet directo an liceat
per obliquum ⁊ quando.
2 Filius pōt ſtipulari a pupillo in cau
ſam caſtrēſis peculij vel quaſi patris
autoritate.
3 Pater autoratur filio in cauſa aduen
titia et ad quem remanebit vſuſfru=
ctus.

a Andreas Pomate. Quanq̄. Vide Bal. l. vxor e C. de conditio. inſer.

b Poteſt autorari. Et ad materiam an quis poſſit ad ſui vtilitatem autoritatem preſtare: quero ſi collegium non poteſt ſine autoritate prioris cōſtituere procuratorem velit priorē cōſtituere an poſſit prior autoritatē preſtare. Bal. quod ſic in. l. filiuſfa. §. veterani. de procu. all. dictum archi. in. c. p̄ſentiuz. de teſti. in. vj. et ad materiā vide Baldū et doc. i aut. p̄terea. C. vnde vir et vxor. et per Bald. in. l. ſi furioſus C. de nup. et vide qđ habetur in l. ſi conſul. de adop. et vide omnino qđ not. Bartol. in le. ab omnibus. §. ſi titio. de le. primo. et in ſimili. q. vide Bal. in autenti. hoc ius porrectuz. de ſacroſanctis ec. vbi ponit an epiſcopus alienās res eccleſie ſue poſſit ipſe ſibi autorari.

4 Donatio cauſa mortis facta per filiū in poteſtate patris ipſo patre autorāte an valeat.
5 Filius vt poſſit donare cauſa mortis ſufficit conſenſus patris.
6 Conſenſus requiſitus a ſtatuto in cōtractu mulierum non poteſt preſtari per eum cui directo acquiritur.
7 Pater autoratur filio donanti cauſa mortis fratri ſuo exiſtenti in ptāte.

a Quanq̄[a] Non licz c
de iure directo licet p
conſequentiam. Item
quis non poteſt auto=
b rari[b] i negotio ex quo
ſibi acquiritur p̄cipaliter. hoc dicit.
1 Oppo. quod non licet† directo nō
licet per obliquuz vt. ſ. de his qui no.
infa. l. athletas. §. ſiue autez. de dona.
inter vir. et vxo. l. ſi ſponſus. §. j. de lib.
lega. l. ſi is qui duos. in principio. So
lu. Dyn. quando aliquid per ſe ſepara
tim ab alio eſt prohibitum: ſi illud ne= d
ceſſario ſequitur ad poſitionem alte= 3
rius permiſſi: quod non licet directo
licet per conſequentiam: vt hic. et. ſ. d
pac. l. ſi vnus. §. illud. de vſucap. l. ſi a=
liena. §. hoc iure. de libe. leg. l. ſi is qui
duos. in fi. de in integ. reſti. l. non ſolū.
j. eodem. l. quod dicimus. de acce. l. et
per iuſiur. §. et ſi fideiuſſori. Si vero
illud prohibitum nō ſequitur neceſſa
rio ad permiſſum: tunc illud quod nō
lz directo: nō lz per cōſequentiā: vt in 4
ꝯtrijs. ſed ſi permiſſum nō poteſt pro=
cedere ſine prohibito quod non licet
directo licet per conſequentiam: vt. l. e
quoties. C. de iudi. ita dicit Dyn. et be
2 ne. Querit gloſ. † quid ſi filius ſti=
pulatur a pupillo in cauſam peculij
caſtrenſis vel quaſi patris autorita=
te an valeant. Glo. dicit quod ſic. ſed
contra facit. j. eodem. l. quod dicim⁹.
§. fina. et. ſ. de iuriſdi. omnium iudic.
l. qui iuriſditioni. non enim videtur
conſiderandum an per filium queri=
tur patri vel non: ſed hoc ſolum an fi
lius ſit in poteſtate. nam filius non
poteſt autorari patri licet ipi filio nō
queratur: vt dicta. l. quod dicimus. §.
fin. et hoc videtur innuere gloſſ. in. l.
impuberē. §. j. j. de fal. dico quod hec
gloſſ. dicit bene.[c] Aut enim pater au
toratur filio: et tunc ſolum inſpicimus
an per filium queratur patri: vt. j. de
fal. l. ſi pater. et. l. impuberem. §. j. ita
debet intelligi quod no. per gloſſam.
Aut filius autoratur patri: et tunc ſo
lam patriam poteſtatez inſpicimus:
vt. l. quod dicimus. §. fina. j. eodem.
et eſt ratio: quia pater poteſt iubere
filio non econtra. Ad p̄dicta facit. ſ.
de dona. inter virum et vxo. l. iij. §. qui
in eiuſdem. vbi nō prohibetur dona=
tio filio eunti in caſtra. Quero[d]
quid ſi† pater autoratur filio in cau=
ſa aduentitia. Dicit gloſ. quod valet
quo ad proprietatē nō quo ad vſum=
fructum: quia patri queritur. Sed ad
quem pertinebit vſuſfructus. vide=
tur quod ad ipſum filium qui habet
proprietatem. non enim remanebit
apud promittentem. argumen. C. de
bonis que liberis. autenti. excipitur.
quod declara vt dixi in dicta lege im
puberem. §. primo. Quero † quid
ſi filius velit donare cauſa mortis
ipſi patri vel eius ſeruo eo autoran=
te: an valeat. Videtur quod non[e] di=
cit gloſſ. iſta ratio non procedit de iu
re antiquo ſecundum quod pater oc
cupabat omnia iure peculij vnde nō
erat ſibi neceſſaria donatio cauſa
mor. ſm

c Dicit bene. Adde Bartol. in. l. frater a fratre. de condi. inde. in. xxx. col.

d Quero. Adde Bal. in. l. j. in. iij. col. de inoffic. do. et q̄ no. ibi. in additio. Ang. et Bar. in. l. gallus. §. qđ ſi is. de libe. et poſthu. idē tz Barto. in. d. l. bonorū. et ibi Bal. circa fi. C. qui admit. et not. Paul. de caſtr. in l. ſenium. qui teſta. fac. poſ. et vide no. per Bal. in auten. hoc ius porrectum de ſa. ſan. ec. et Inno. in. c. dudū. de re. eccle. nō alie. an aūt pater poſſit autorari filijs in diuiſione bonorum aduentitiorum. vide Bal. in. l. generaliter. de ſecun. nup.

e Videtur quod non. Contra hanc opi. tenet Ange. in. l. j. §. fuit queſitum. j. ad trebellianum. et dicit ſe de facto conſuluiſſe contra Bartol. et dicit pro hac ſua opinione videri text. in. l. j. C. de impo. lu. deſcri. lib. x. nam text. ibi q̄uis dicat de titulo lucratiuo ſeu de obuenientibus alicui titulo lucratiuo: tamen dixit ipſe text. illum non habere locuz in obuenientibus ex vltima volūtate patris vel ecōtra non intelligendo in filio emancipato. Secundo adducit ipſe quia ad hoc vt valeat donatio non requirit autoritas patris: ſed cōſenſus dicta. l. tam his. §. primo. j. de donati. cauſa mor. et lege filiuſfamili. §. patri. de dona. ſi verū eſt qđ requiritur cōſenſus patris potius quā docūq3 iſte conſenſus interuenire: ſecus in autoritate: quia illa interuenire debet tēpore actus. l. obligari. §. tutor. de autori. tuto. et plene not. in lege ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acquiren. heredi. et plene per Innocen. in capitu. conſuetudinis. de conſuetu. per quem patet reſponſum ad iſtam. l. j. de auto. tuto. quia loquitur in autoritate: nos vero in conſenſu. Tertio mouebatur Angel. ſi diceretur non poſſe filium donare patri: cum cōſenſu ipſiuſmet patris ſequeretur quod illud quod fuit inductum in fauorem patris redundaret in eius odium. contra. l. quod fauore. et legē nulla. C. de legi. fuit enim inductum in fauorem patris vt filius non poſſet donare ſine eius conſenſu: ergo et cetera.

Quarto adducebat text. in lege prima. §. ſinautem. ad trebellianum. vbi poteſt reſtitui hereditas preſidenti ipſius collegij cum conſenſu ipſiuſmet preſidētis etc. et ratio eſt: quia conſenſus requirebatur. et per hoc dicebat Ange. in dicto. §. fuit queſitum ſe cōſuluiſſe apud Tudertum in. q. facti ſtatutum dictabat mulierem non poſſe teſtari vel contrahere niſi cum conſenſu duorum cōſanguineorum quod ſufficiat cōſenſus illorum cum quibus vult cōtrahere vel quos vult inſtituere. de quo articulo infra dicam. Raph. cuma. in dicto. §. fuit queſitū in. j. articulo tenet opi. Ange. quia iſto caſu non videtur quod talis conſenſus debeat interuenire ad ſupplendam perſonā ipſius filij quia ita filijfami. poſſūt eſſe optimi iudices ſicut ſunt patreſfamil. et qui ſunt ſui. videtur ergo q̄ conſenſus patris debeat interuenire ex diſpoſitione l. ne fiat preiudicium patri: ergo ſi ita eſt ſequitur q̄ pater poſſit conſentire: quia non offenditur. l. ſed in ſecunda queſtione de ſtatuto in qua dicit ſe non conſuluiſſe: tenet contra Angelum: quia tales conſenſus videntur inducti ad ſupplendam inhabilitatem mulieris. vnde non debet poſſe talis conſenſus ipſorum preſtari ad vtilitatem ipſorum ſicut dicimus in autoritate tutorum que requiritur ad integrandā perſonam pupilli: vt hic. et dicta. l. j. §. fuit q̄ſitū ad trebel. Imo. vero ibi dicit quod gloſſ. poſita hic q̄ communiter eſt approbata eſt contra Ange. et ibi tenet contra Angel. pro qua adducit: quia eadem videtur ratio quando requiritur conſenſus alicuius et quando requiritur autoritas alicuius. itē quia dictus conſenſus preſtandus per patrē in donatiōe cauſa mortis: videtur inductus ad reintegrandam perſonam filij. alleg. gloſſ. in. l. fina. §. neceſſitatis. de bo. que libe. etc. iuxta tum Imo. alleg. gloſ. in dicto. §. neceſſitatis. dic quod illa glo. magis cōmuniter reprehenditur: vt per Barto. ibi et alios maxime per textum in c. fina. de iudi. in. vj. dicebat et etiam Imo. quod ad allegata per Ange. poteſt reſponderi. Primo ad. l. j. de impo. lu. de. quod ibi non dicitur quod donatio illa cau. mor. facta per filium patri valeat. propterea donatio illa de qua ibi in text. dato quod non valuiſſet poſſet tamen morte filij precedentis confirmari iuxta. l. penultimam. C. de dona. inter vir. vel poſſet reſponderi q̄ ibi videtur neceſſario intelligendū filio emancipato vel in filio habente peculium caſtrēſe vel quaſi pater quia nedum ibi loquitur in donatione cauſa mortis ſed etiā de alia vltima volūtate. Item ſecundum Imol. non obſt. dum dicebat Angel. quod differentia debet eſſe inter cōſenſum et autoritatem quia reſpondet ipſe quia licet ſit differentia quandoq3 illud eſt verum quando eſt diuerſa ratio: ſed hec non eſt diuerſa ratio per ſupradicta ergo etc. ſed certe Imol. non videtur bene ſuſcipere mentem Angel. in ratione ſui. nam intentio Ange. fuit iſta quod iura in donatione cauſa mort. quam filius poteſt facere requirunt voluntatem et non autoritatem que voluntas poteſt quandocunq3 interuenire etiam poſt actum. lege ſi autem plures. de aqua pluuia arcend. et lege finali. C. ad macedo. cum ſimi. ſi ita eſt ergo apparet quod hec voluntas patris non habet interuenire ad integrandam perſonā filij quia ſi haberet interuenire ad integrandam perſonam filij requireretur quod interueniret in actu ſicut autoritas. dicta lege obligari. §. tutor. ſequitur ergo quod dicitur requiſita et debet interuenire ne fiat preiudicium patri merito vbi non agitur de preiudicio patris non requiritur talis volūtas vt patet in. l. filiuſfa. in fi. ff. de dona. ſz in propoſito noſtro non eſt in conſideratione voluntas patris hoc caſu: quia offenditur lex. et ſic ad Ange. rationem non videtur ſufficienter reſponſum pro quo bene faciunt q̄ not. Barto. et alij in dicto. §. neceſſitatis. et vt infra concludam verior videtur opi. Ange. Rom. in dicto §. fuit queſitum ſe remittit ad dicta per ſe in lege ſecunda. in princip. de do. et ibi tenet opinio. Bartol. per cle. ij. de re. eccle. non alie. quam allegat etiā hic Imo. ſed ad illum textum in cle. ij. pōt reſpōderi qđ ibi ille conſenſus preſtandus per epiſcopum in contractu celebrando ab eccleſia non fuit requiſitus principaliter ad commodum ipſius epiſcopi: ſed ad cōmodum eccleſie cuius capitulum vel rector contrahebat et ſic ad integrandam perſonam rectoris vel capituli. nos autem loquimur in conſenſu preſtando in fauorem ipſius patris non autem ad integrandam perſonam ipſius filij vt dixi non ob. reſponſio quam dedit Imo. in dicto paragrapho fuit queſitū ad paragraphū ſinautem. ad trebel. quia aliud eſt collegium et aliud eſt ſingularis perſona de collegio lege in tantum. paragrapho vniuerſitatis. de re. di. lege ſed ſi hac paragrapho qui manumittitur. de in ius vo. vnde q̄uis in illo paragrapho ſi ſingularis perſona preſideret collegio quo ad conuocationem vniuerſitatis faciendam vel quo ad hoc vt eſſet primus in ordine iuxta legē primā. de al. ſcri. cū ibi not. per Bartol. ergo ibi ipſius vt ſingularis perſone de collegio requiritur conſenſus nō autem requiritur conſenſus ad integrādam perſonam collegij. ſecus vbi requireretur autoritas ad integrandam perſonam collegij vt in epiſcopo. vt dicta clemen. ij. ſed ad illam clemen. poteſt reſponderi vt ſupra quā reſponſionem etiam dedit Abb. in. c. cum in veteri. de electio. cuius verba infra referam. Adde quod vltra ſcripta hic per docto. Barto. in lege frater a fratre. de condi. inde. tenuit in vlti. q. opi. gloſſ. in hac lege prima. de auto. tuto. et ſic contra Ange. eandem opinionem ten et Bald. in lege bonorum: in vlti. columna. C. qui admit. et lege ſi vxorem. in prima colūna. C. de condi. inſer. et Imo. in lege. in edibus paragrapho quod ſi filius. infra de dona. et etiam Bald. in lege ſi furioſus. C. de nup. ibi ponit vnū ſingu. verbum et remedium ad validandum donationē cauſa mor. quam vellet filius facere patri. nam dicit ipſe quod licet dicta donatio non valeat vt in gloſſ. hic. tamē remedium eſt quod adhibeatur autoritas ſeu decretum iudicis. Item adde quod cum opini. Angel. tenet Petr. de bella. per. hic vt refert Bald in dicta lege bonorum. C. qui admit. mouebatur Pet. per dictā legē primā. C. de impo. lu. de. et per alia quedam minus vrgentia que refert Bald. in dicta lege bonorum. hanc opinionem etiam ſequitur Cy. in lege ſenium. in penulti. q. C. de teſta. facere poſſ. alleg. legē cum ipſe. cum ibi not. C. de contrahen. emptio. idem etiam tenuit ful. in dicta lege ſenium. et ibi idē etiam Paul. de caſtro. in dicta lege ſenium. referens

ſe idem alias conſuluiſſe cum pluribus docto. peruſinis. idem Angel. in conſilio. clxxviij. incip. filia reſultauit patri ⁊c. idem tenet Paul. de caſtro. in lege filius qui in poteſtate. de teſti. Idem Iaco. de aret. hic vno caſu videlicet quando pater generalem dediſſet licentiam donandi cauſa mor. non ſpecificato quod donare poſſet patri. nam tunc videtur ceſſare ratio huius l. ſecus autem vbi ſpecifice pater cõſentiret filio donanti cauſa mortis ipſi patri: quia tunc procedit gloſſ. hic poſita. Iſtud tamen quod dicunt Iaco. de are. et Cyn. pendet ab alia. q. videlicet vtrũ poſſit dari generalis poteſtas a patre filio donandi cauſa mortis. vel teſtãdi ad pias cauſas vel ſimiles actus de qua queſtione tangit Bald. in lege prima. C. de ſacroſan. eccle. ad predicta etiam vide Bald. ⁊ Salice. in lege prima. C. vnde vir et vxor. vbi ponũt q. quam ponit Ange. in dicta lege prima. §. fuit queſitum. ſtatuto cauetur quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu mariti: quid ſi vult teſtari et inſtituere maritum: quid iuris. dicit Bald. ſe dubitare: finaliter dicit quod ſi maritus renuntiet illi facultati preſtandi conſenſum ſibi dari a ſtatuto quod quidẽ facere poteſt. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. lege pactum inter heredem. eodem titulo. hoc pacto poteſt maritus ita inſtitui. l. ſi pater. de ma. vin. et lege quidam cum filium. de verbo. obliga. nec ob. l. iſta. ⁊ dicta lex prima. §. fuit queſitum. quia dicta iura loquuntur quando preſtatur autoritas ad integrandã perſonam: non autem in queſtione predicta ita preſtabatur: ſed ſolum in fauorem mariti. Salic. etiam in preallega. l. j. C. vnde vir. videtur tranſire cum illa opi. quod maritus poſſit conſentire quia conſenſus a ſtatuto requiſitus: eſt requiſitus in fauorem eius: igitur non debet in eius odium ⁊c. l. quod fauore. C. de legib. Adde tamen quod de directo tenuit contra Angel. Barto. hic in fine punci. dum dicit eſt argumen. pro ſtatuto quod non valeat contractus per mulierem ⁊c. et cum hac opinio. Bart. hic poſita cõcordat Paul. de caſtro in dicta lege ſenium. idem tenuit Ange. qui eſt ſibi contrarius in. §. economus. in auk. de ali. et emph. columna. viij. hanc partem videtur ſequi Ro. in dicta lege prima. C. vnde vir et vxor. tenens ſimpliciter contra Bald. hanc. l. j. de auto. tu. et quia conſenſus requiritur ad integrandam perſonam mulieris propter imbecillitatem. l. ij. §. verba. ff. ad vel. iſtam opinio. tenet etiam hic Imol per legẽ. j. et. ij. ff. ad velleia. quia preſumitur quod ſtatutum requirat conſenſum ad integrandam perſonam earum: quia. l. preſumit in eis imbecillitatem: et hoc dicit in contractu. in actu vero vltime voluntatis dicit ſe dubitare quia non reſultat preiudicium etiam ſi inſtituit dictos conſanguineos quia tale teſtamẽtum eſt reuocabile lege ſi mihi et tibi. paragrapho in legatis. et de lega. j. dico quod ſtatuto tudertino quod ponit an ſi mulier teſtetur inſtituat ⁊c. non omitto quod Abb. tetigit hunc articu. in. c. cum in veteri. de elect. vbi dubitat. ſtatuto cauetur quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum: conſenſit vnus qui contraxit ⁊ alius qui non contraxit non conſenſit vtrum valeat: et decidit ipſe quod ſic per id quod not. gloſſ. in dicto capitulo cum in veteri. in contrarium adducit tex. in dicta clemen. ij. et reſpondet vt ſupra reſpondi. Dico quod ſi bene ſentio caſus iſtius vlti. articul. pendet ab hac conſideratione. videlicet an hoc ſtatutum fuerit introductum ad fauorem propinquorum: an ad integrandam perſonam mulieris: ſi ad fauorem expeditum eſt per ea que ſupra dixi in primo articulo. ſi ad integrandam perſonam mulieris tunc per legem noſtram. et per legem primam. §. fuit queſitum. Bart. in lege tranſac. de tranſac. dicit quod quando ſtatutum requirit conſenſum propinquorum videtur iſtud inducere in commodum propinquorum intelligas ſcilicet proximorum. ita Bald. in lege finali. per illuz textum. C. de verbo. ſigni. et ſequitur ibi Salice. in lege prima. C. vnde vir et vxor. et in lege finali. C. de teſta. mi. et Pet. de ancha. in repe. c. canonum ſtatuta. verſi. quero vlterius in verſi. conſanguinei. de conſti. et Angel. in conſilio. clvij. tamen his non obſtantibus dico quod in caſu predicto ſtatutum videtur requirere conſenſum ad integrandam perſonam mulieris quod firmat in terminis Bald. in lege ſecunda. C. de ado. et iſtud idem vult Barto. recte intuenti. in dicta lege tranſact. licet eum nunc allegauerim in contrarium quod in veritate non facit. vnde concludo de iure verius quod ſtatutum ad integrandã perſonam mulieris emanauit nõ ad fauorem quod ſi ita eſt non valebit contractus nec inſtitutio. et ita teneo in his duobus articu. ad materiam vide Ioãnem andr. in ſpec. de inſtrumẽ. edi. paragrapho porro. in addi. incip. Pet. ibi enim non examinat proprie has duas queſtiones. ſed examinat vnam queſtionem quam ponit hic gloſſ. videlicet vtrum vnus filius poſſit donare confratri. Adde tu quod Bald. conſilio. lix. ſecundo libro. refert aliquas opin. an pater proprio facto poſſit autorari filio. et deinde dicit quod aut pater autoratur bona fide: et tunc poſſit: et ita loquatur vna opinio. aut mala fide: et tunc nõ poſſit. Subdit tamen de iure verior videtur opinio. quod poſſit autorari: quia aliud in tutore: vt in autẽ. minoris debitor. verſicu. ſed et ſi. et ceſſione. aliud in patre cui filius in poteſtate poteſt cedere iura cõtra tertium nec aliqua lex prohibet. Idem et apertius tenuit Roman⁹ conſilio. ccccxv. per eandem legẽ primã. C. de impo. lu. de. in verſicu. ex diuerſo. reſpondit ad hanc legem quod loquitur in autoritate quam ad ſui commodum non poteſt quis interponere. et queſtio iſta loquitur in conſenſu: et aliud eſt autoritas aliud conſenſus cum ſint diuerſiſſima vt patet ex his que notat Innocentius de conſuetu. c. cum conſuetudinis. et gloſſ. in capit. dictum. de reb. eccle. non alie. Quod autem quis poſſit conſentire ad ſui vtilitatem eo caſu quo res non poteſt explicari ſine ſuo conſenſu eſt caſus de offic. delega. capitu. cum in iure. et latius vide per ipſum Romanũ in lege filius. de donatio: Et in fine apoſtil. indeciſa relinquitur queſtio an vnus frater poſſit donare alteri fratri patre autorante ſi ambo ſint in poteſtate conſilio. xxvj. conſuluit quod ſic plene. Et de ſtatuto quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu vide in terminis Bald. conſilio. lxxvij. ij. volum. Abb. tamen conſilio. xl. in. iiij. lib. videtur tenere quod pater poſſit autorari vni filio volẽti alteri filio: et ſic fratri donare. Bald. etiam conſi. iiij. j. volu. videt teue

re ꝙ ſtante ſtatuto quod filia vel eius filius nõ poſſit ſe obligare ſine actione poteſtatis. vel duorum iudicum et predicta tamen ceſſent ſi interueniat conſenſus aui vel patris quod hoc caſu ſi pater conſentiat ad ſui commodum non valet ſtante autem ſtatuto quod filius non poſſit ſe obligare ſine conſenſu ⁊ a parabolo patris an poterit ſe obligare cum cõſenſu patris p redimẽdo ipſum a carcerib⁹. vide Bal. cõſil. lxxix. j. libr. Adde etiam apoſtille ĩquantum facit mentionem qđ Imo. dicit dubitare ĩ vltima volũtate quã do eſſet ſtatutum quod mulier non poſſet teſtari ſine conſenſu duorũ propinquorũ an illi propinqui poſſint conſentire vt ipſos inſtituat. quod Bal. conſuluit cõſtante predicto ſtatuto quod ſic q: dicitur conſenſus nõ auctoritas. conſilium eſt. clxxij. inci. hec eſt copia. ij. volu. ⁊ Ange. conſi. cxliij.

5 mor. ſm vero iura hodierna procedit eo caſu quo pater filio non ſuccedit vel ſuccedit cũ alio ⁊ ſic donatio põt ſibi eſſe vtilis[a]. Et aduerte diligenter ex hac gloſſ. † quad ad hoc vt filius poſſit donare cauſa mortis non requiritur patris autoritas ſed ſufficit patris conſenſus vel permiſſio: vt l. tam his. §. j. de do. cauſa mortis. l. ſi iuſſa. eodem titulo. et tamen tenet 1
b glo.[b] ꝙ pater non poteſt preſtare illum conſenſum ad ſui commodum.
c quod no. ad multa.[c] Sunt enim[d] per
d italiam ſtatuta † ꝙ minores ⁊ mulie- f
6 res non poſſunt contrahere ſine conſenſu aliquorum conſanguineorum: g quem conſenſum quis preſtare nõ poteſt quando directo de acquirendo ſi 1 bi tractatur vt hic. Querit † gloſ.
7 an pater acquirendo poſſit autorare filio volenti donare cauſa mortis fratri ſuo in poteſtate exiſtenti[e]. Reſpõ
e det gloſſ. quod ſic quo ad proprietatem non quo ad vſumfructum. quod placet. Quid autem fiet de vſufru h

ctu. dixi. ſ. not. hanc gloſſ. ſed ſi fieret donatio cauſa mortis in teſtamento tunc non requiritur nec preſentia nec ſtipulatio vel pactuz vel pollicitatio ſicut nec in ceteris que in teſtamẽto aguntur. vnde no. dixi in. l. j. C. de donatio. cauſa mortis. et. l. prima. j. eod. titulo. tunc procederet determinatio gloſſ. in fine.

Teſtis preſentia an neceſſario includat intelligentiam.

Et an preſentia tutoris ſufficiat ſi tacet. nu. 2.

Tutor ſi inuitus.

[f] Nõ valet autoritas interpoſita a tutore inuito[g] nec preſentia corporis cum ignorantia. hoc dicit. Not. poſſe † eſſe preſentiam ſine conſenſu. et ſic facit qđ lz teſtis dicat quod fuit preſens quod non ſufficit niſi dicat quod vidit et audiuit. Ad idem infra eodem lege non multum. et. C. de er. aduo. l. prima ⁊ per Ioannem andreã. extra de teſtibus. c. preſentium. Contrarium[h] §. ꝙ filius. ff. de do. Io. in. l. ij. eo. ti. Io. an. de inſtru. edi. §. porro. in addi. inci. q: accurſius. Bal. in. c. fi. de feu. ſine cul. nõ amit. gloſ. ⁊ Bal. in. l. exceptiõe. C. de euic. ⁊ in. l. ſi pater. C. de ſpõſ. do. Ant. in. c. cũ conſuetudinis. de conſue. Bal. in. l. j. C. qui admi. Bal. in cõſi. cxlij. incip. premittẽdũ. Io. mo. in. c. dudũ. de reb. ecc. nõ alie. in. vj. qđ voluit Io. an. in cle. ſi vna. de re. ecc. nõ alie. ⁊ in. c. qui tacet. de re. iur. in. vj. Hoſt. in. c. poſſeſſione. de re. ec. nõ alie. d. Abb. in. c. cũ dilectus. de ꝯſue. ⁊ qđ voluit Bar. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exer. ſcriben. in. l. fiſtulas. §. fundus. ff. de contrahen. emp. quod habetur in. c. cõſueuit. de iure patrona. Abba. in. c. magis. de voto. Andre. barba.

de electi. ſcriben. in. l. ſi conſul. ff. de adop. ⁊ in. l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. Bald. in. l. fi. C. ad mace. et in. l. bonorum. C. qui admit. ad. Bald. in. l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. Angel. in. l. j. §. fuit queſitum. ff. ad trebellianum. Bald. in. l. ſi furioſi. C. de nupt. Raph. in l. ſenium. q̃ teſtamen. face. poſſ. Paulũ de caſtr. in. l. qui in poteſtate. ff. de teſta. et in l. ſi quis mihi bona. §. ꝙ ſi mandauit. ff. de acquirẽda hereditate. Barto. in. l. tã his. ff. de do. cã mortis. qđ voluit Ange. ĩ. §. economus. in autẽ. de eccle. tit. Io. de Imo. in d. §. fuit q̃ſitum. ⁊ in l. in edib⁹.

a ~ Andre. Poma. Vtilis. Vide Alexa. l. j. §. queſitum. in. j. colum. et ſequen. ff. ad trebel. Et in conſi. cvj. in. j. volumine. et conſilio. xxix. in. iij. volumi. Angel. conſilio. cxxxiiij. incipien. tria dubia. Roma. conſilio. cccccxv. et ſing. cclxxx. al's conſi. Ang. eſt. cxxxvj. Panor. c. cum in veteri. de electio. Alexan. l. bonorum. circa fi. C. qui admi. ⁊. l. j. circa. ij. col. C. eo. barb. conſi. j. in. iij. ⁊. xlvij. col. in. j. volu.

b Tenet glo. Et facit etiam iſta glo. ad id quod voluit Bartolus in rubrica dige. verſus fi. dum in queſtio. de donatione conſtantini reſpondet ad. l. legatum. de offi. preſi.

c ~ Andre. Poma. Ad multa. vide Roma. ſingu. cclxxx. Felin. c. edoceri. de reſcript. ⁊ no. ꝙ ſtatutum quod filius non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum non habet locum in patre quia in eo ceſſat omnis ſuſpicio. ita Bal. l. pactum quod dotali. in ij. colum. C. de colla.

d Sunt enim. Et vide ad illud an ſi mulier non poterit teſtari ſine conſenſu duorum propinquorum an poterit vnum ex illis inſtituere. dic qđ ſic per text. et ibi docto. in. c. cũ in veteri. de elec. Et vide Bal. in. l. fin. §. neceſſitate. C. de bo. que libe. et in. l. filius. ff. de his qui ſunt ſui. dominum Abba. in. c. cum in veteri.

e ~ Andre. Poma. Exiſtenti. vide Oldr. conſilio xxvj. ⁊ conſi. cx. Panor. cõſi. xl. in fi. in. ij. volu. Feli. in c. inſuper. in. v. col. ⁊ in. c. cũ nuntius. in vlti. col. ad fi. de teſti. ⁊ barb. conſi. xlij. in. xiij. co. in. j. vol. Panor. c. ſicut noſtri. in. v. col. de iureiur.

f ~ Andr. Poma. Inuitus. De ratione huius. §. in. l. ſub pretextu. C. de here. actio.

g Tutore inuito. hoc verum niſi ſit compulſus a iudice vt no. Bal. in. l. fi. §. j. de bo. que libe.

h ~ Andre. po. Cõtrariũ. vide Alexã cõſi. ij. in. j. col. iiij. vol. ⁊ cõſi. xliij. in pe. col. eo. vo. ⁊ cõſi. cxxxiiij. in. ij. col. in. ij. vol. ⁊ opi. Bar. dicit cõem Alex. conſi. clxxx. incip. in cauſa angelorũ. in. ij. vol. Alexã. conſi. xx. incip. in cauſa opinionis. in. iiij. vol. pro qua facit gl. l. tutor. C. de peri. tuto. ſed cõtra Bar. tenuit idez Alex. ꝯſi. cxv. inci. viſo ſupiori themate in. iij. vo. ⁊ cõſi. cxxxiiij. in. ij. vo. in. j. co. ad fi. vide alex. cõſi. v. in. ij.

colum.in.j.volumi. Feli.in proemio decretalium in v.colum.⁊ ſequen.⁊ aliquid.c. cum literis.in vltima colum.⁊.c.cum cauſam.in.v.colum.verſi.ij.declara. eodem titulo.⁊.c.ij.prope fin.de teſt. cogen. Cepo. conſi.lxj.in.iij.colum.Barba.conſi.xxix.in.xv. colū. in.j.volu.

et coſil. ſequenti. in viij.colum. et conſilio iij. in. viij. colum. in ij.volu.

a ¶ Qđ ſufficiat.bal. in.l.ij.§.voluntate.ſ. ſolu.matr. per gloſſ. ibi in verſi cu.ſed ſi abſens. dicebat ex illa gloſſ.colligi quod ſi teſtis deponit mutuum fuiſſe factum et interrogatus de cauſa ſcientie dicit ꝙ fuit pſens ſi non dicit ꝙ vidit nō probat cōtrarium cōmuniter tenetur per ſpec.de teſte. §.primo.verſic. item quod iuſſus et

a puto ꝙ ſufficiat[a].vt eſt tex.i.l. teſtiū. C.de teſtibus.vbi ſufficit ꝙ teſtis dicat numeratum eſt ſub eius preſentia:quod apparet:quia ipſe non poſſet dicere ſe preſentē niſi intellexiſſet. facit.ſ.de arbit.l.diē proferre.§.corā de verb.ſign.l.coram.ſecus eſſet ſi teſtis dicat alium fore preſentē: qꝛ non

b ſequitur[b] ergo intelligentem:quia poteſt eſſe vnus ſeparat⁹ ab alio.ita loquitur hic cum ſimi.Sed qñ.l.vel homo iubet aliquid fieri eo pſente:ſemper intelligitur ⁊ eo intelligente: vt

c d.§.coram.⁊.d.l.coram.Item hec[c].l. 1

2 †a contrario ſenſu facit quod preſentia tutoris tacentis ⁊ intelligētis inducat autoritatem:vide tex.ibi occupatus : licet non loquatur ſufficit ſm Ja.de are.qđ non placet.vt dicam.j. eo.l.iij.⁊ ibi vide.

Nulla.

Quod.ſ. proxime. dixit in ſpecie nūc ponit in genere.hoc dicit. e

1 ☞ Tutoris preſentia et taciturnitas:au ſufficiat in actibus minorum.

Etiam.

Sufficit autoritatē tutoris interponi parte nō interrogante. hoc dicit. f

1 ¶ Querit gloſ.quid† ſi

d tutor eſt tacens[d] ⁊ preſens an videat̃ autorari taliter ꝙ ſufficiat. In gloſſ. ſunt opi.finaliter determinat ꝙ non valet:ſed requiritur ꝙ expreſſe loquatur.In cōtrarium facit.ſ.eo.l.j.§.fin. a contrario ſenſu.⁊ hoc videtur tenere glo.j.de reg.iu.l.vbi non voce. ⁊.j. 1

Bar.⁊ alij hic ⁊ Barto.in ſuo tracta.de teſte.⁊ Bal. in.l.ſi non ſpeciali.in princip. C.de teſt.⁊ in.l.j.ad fin. C.de ſec.tabu.⁊ Bald.⁊ Angel.in.l.heredes palam j.de teſta.et Bald.in.l.teſtium.per illum text. C. de teſti.ibi inver.preſto.⁊ per alias rationes de quibus in dictis locis idem Imo.in.d.c.peruenit.de teſtib. cog.idem tenuit Ange.in.d.§.ſi quis igitur. per illū textum in verſi.ſub ſui preſentia.de teſtib. ⁊ Imo.et Abb.in.d.c.peruenit.de teſtibus cogēdis ꝗuis ibi textus teneat contrarium inſtantibus ⁊ videntibus: ſed debet intelligi ſm diſtinctionem Barto. aut de ſui preſentia ⁊c.idem Baldus in.l. diem proferre.§. coram.de arbitris.et vide Baldum in.l.ſecunda.§. voluntate.ſoluto matrimonio.et Bald. in.l.teſtiu₃. C.de teſtibus vbi tenet contrarium:ſed Imol.in dicta.l.ſecunda.§.primo.tenet cum Barto.per ea que hic dicuntur.adde Imolam.in dicta.l.heredes pa-

lam.quod cum Barto.concordat. Adde quod not. Bartolus et Baldus poſt gloſſ.in.l.prima.C. de erro.aduo.et latius per Bartolum in tractatu de teſtibus.in ſecunda charta.et Baldum in capitulo primo.de contro.inter domi.⁊ vaſal.de inueſti.tenet cōtra Bartolum hic.

e.l.quod dicimus.§.j.et quod ibi no. In cōtrarium qđ iſta glo. ſit vera apparet:quia ſi non requireretur quod tutor loqueretur:mutus poſſet eſſe tutor ⁊ autorari:cuius cōtrariū dicitur in.l.j.in fi.ſ.de tute.⁊ iſtam opi. tenet Dy.in diſtinctione magna quā ponit ſup hoc tit.in.c.qui tacet.extra de re. iur.li.vj.⁊ Guil.de cu.in.l.pater filiū. ſ.de adopt. ⁊ iſtud puto verum: non ob.ſ.e.l.j.in fi.quia ibi non debet ſumi ar.a contrario ſenſu: qꝛ reſultaret prauus intellectus.

☞ Si adminiſtratio vbi conceſſa eſt:an alijs videatur denegata.

Et ſi plurib⁹.

Sufficit vnius tutoris autoritas ſi poteſt adminiſtrare:al's ſec⁹.h.d.

¶ Opp.j.[c] de acqui.here.l.pupillu₃. ſol.glo.intelligas hic nō conceſſa: id eſt denegata adminiſtratiōe a teſtatore vel a iudice in totum vel in partem:⁊ ſi dicis in quo differt a ſ. hui⁹ vbi loquitur de remoto:dic vt in glo. tu intelligas iſtam.l. vt iacet[f]. tutor eni₃ nō pōt adminiſtrare niſi ſibi decernatur adminiſtratio per iudicem vel per teſtatorem :vt plene dixi in.l. b legitimos in principio.ſ.de leg.tu. ⁊ no.in.l.tutor qui repertorium. in principio.ſ.titulo primo.et. C. arbi.tute. l.fin.⁊.j.eo.l.tutores. ¶ Querit gloſ. †an cōcedendo adminiſtrationē vni videatur alteri denegare.⁊ diſtingue aut eſt certū quid iudex ſenſerit.⁊ ſtamus certo. In dubio vero cōcedēdo

tra Bartolum hic. Adde pulchre Baldum conſilio mihi cccclxj.quidam nomine.a.iij.lib. et ad Bartolum hic vide Franciſcum de aretio in.c. primo . de iudicijs columna.vij. et Barba. in conſilio iij.columna. viij. in primo volumine.Et in conſilio xxix. columna.xij.in ſecundo volumine.

~ Andreas Pomate.

¶ Sequitur. Ad declarationē vide Alex. conſil.xlix. in vlti.col. in princip. in.iij.vol.

~ Andr.po.

c ¶ Item hec.vide Barb.cōſi.xxxj.in.iij.col.in.j.vol.

d ¶ Eſt tacēs.An in preſtāda autoritate requirat̃ ꝙ tutor loquat̃ adde tñ Bal.in.l.ſi patru⁹.C. cōia vtri.iudi.vbi oīno vide.⁊ an in preſtāda autoritate requirantur verba.vide q̃ habētur poſt Bal.in.l.ſi.§. neceſſitatis.de bo.q̃.li.⁊ de verbo cōſentire.vide oīno bal. in aut.hoc ius porrectū.C.de ſacroſan.ec.vbi querit an collegiati poſſint bonis cōſentire in alienatione rei eccleſie:vide Bald.in.l.ſi volū.C.ad velleia.⁊ ibi ſcripſi.Adde Abb.conſi.xl.ij.lib.vbi allegat hanc.l.

e ¶ Opp.j.Et vide bal.in.l.in exercendis.C.de fi.inſtru.vbi alleg.no.iſtam glo.Andre.Barba.

f ¶ Ut iacet.⁊ no.hanc glo.quod iſta diuerſa ſunt aliquem deponi et adminiſtrationem ei auferri.quam ſingulariter allegat Bald.in.c.primo.de eo qui arma bel.depo.in.l.ſi tutor C.in quibus cauſis in integrum reſtitutio.

vni videt̃ denegare alijs. vt ſupra de iudi.l.cū pretor.Iſtam gloſſam intelligo[a] quando omnes tutores fuerunt preſentes:et cauſa cognita ſecūdum qđ ponitur in lege tertia.§.fina.ſ.de admi.tuto . et fuit decreta adminiſtratio vni:tunc videtur alteri denegata.vt dicit iſta gloſſ.ſed ſi abſq₃ cauſe cognitione vt fieri ſolet iudex decernit adminiſtrationē vni: nō videt̃ denegare alijs: imo etiam ſi alijs decreuiſſet 1 decreta duraret:non enim poteſt iuri alterius derogare ſine cauſe cognitione : vt lege de vnoquoq₃. de re iudicata.et de adoptioñ.lege nam ita diuus. 2 Ex his apparet qualiter debet intelligi lex pupillum.que fuit ſupra allegata.pro cōtrario.nam ibi loquitur in pluribus tutoribus qui poterant adminiſtrare:et habebant decretum iudicis:tamē vnus nō adminiſtrabat:certe bene poterat autoritatē interponere.ita loquitur ibi:et iſta gloſſa notabilis.

1 ☞ Pupillus tutori non obligatur naturaliter inq̃tum factus eſt locupletior:tamen obligatur. Sed tunc qualiter obligetur Bar.non aperit.

Pupillus.

Pupillus tutori tutore autorante non poteſt obligari naturaliter:niſi quatenus factus eſt locupletior:ſed cum autoritate alterius tutoris poterit.hoc dicit.

1 ¶ †Nota quod tutori pupillus non obligatur naturaliter:quia.l.reſiſtit obligationi.prohibet enim pupillum obligari tutori.vt hic.ſimile in lege ſi nō fortem.in princip.de condi.indeb.ſed extraneo obligatur naturaliter:quia lex non reſiſtit obligationi: licet non aſſiſtat:vt lege prima.in fine.infra de noua . qđ plene dic vt ibi. ¶ Secundo not.quod obligatur in quantum factus eſt locupletior : ſed aduertendum: an obligetur obligatione deſcendente ex contractu qui geritur:an vero obligetur condictione ſine cā vl' ex equitate.l.ſi me et titium.ſ. ſi cer.pet. vel actione ad exhi.et ſimilibus iudicijs.reſpō.dic vt no.in.l.iij. in prin.ſ.cōmo.

Pupillus.

Pupill⁹ in cōtractu vltro citroq₃ obligatorio ſine autoritate tutoris non obligatur ſed alium ſibi obligat. hoc dicit.

¶ Quero ſi pupillus agat contra eum qui ſecū cōtraxit:an illi permittatur agere contra eum. Reſpō. non:ſed retentionem habet niſi pupillus contractū impleat ex parte ſua.ita nota.in ſimili. in.l.in.cauſe. la.ij.in princi.ſ.de minor. ¶ Item aduerte diligenter quod iſtud habet locum quando contractus ab initio contrahitur:ſecus ſi poſt contractum factum de eo diſſoluendo ageretur:quia tunc non intelligit̃ liberari pupillus ſi aduerſarius non liberatur : vt.l. ſi id quod.paragrapho finali.de reſcin.vendi.rationē cogitabitis.

1 ☞ Inter ementem et vendētem debet eſſe diuerſitas.

2 Notarius conſtituendo procuratorē ſi ſcribit inſtrumentum manu ſua et promittat ſibijpſi ſtipulāti nomine eorum ⁊c.quod non poſſit.

3 Emēs per interpoſitam perſonā preſumitur in fraudem niſi palam et bona fide faciat.

4 Tutor quando poſſit emere rem pupilli.

a ¶ Iſtā gl.itelli.⁊ iſtā gl.no.qꝛ ſin.ſ₃ bal.i.l.j.C.d traſ.

b ~ Andreas Pomate. ¶ No.ꝙ.vide alex.l.j.§.fuit queſitum.in.j.no.ff.ad tre.

c ¶ §.Item ipſe tutor emit.no.q̃d iuris qñ tutor emit rem pupilli:ſed q̃d in plato.vide Bal.in aut. quibuſcunq₃ modis.de ſa.ſan.eccl.et Pe.d anc.in cle.j.de exceſ.pla.et adđ plene bal.i.l. cū ipſe.de Zhē.ēpt.⁊ imo.in.l.j.§.fuit q̃ſitū.ad trebe.q̃d i executore teſtamti no.p Jo.an.⁊ ſpe.in ti.d inſtr.edi.§.nūc vo aliqua i vl.char.i addi.inci.cōueniat.

Item ipſe tutor.

Nota ꝙ †inter ementem et vendentem debet eſſe diuerſitas:vt ſupra de rerum permu.lege prima.hoc facit ad.q.ſi notarius† 2 facit procuratorem:⁊ ſcribit inſtrumētum manu ſua:et adijcit quod promittit ſibijpſi notario ſtipulanti ⁊ recipiēti nomine eorum quorum intereſt de rato et de iudicato ſoluendo et ſimilia:quod non valeat:cum inter promittentem et eum cui promittitur debeat eſſe diuerſitas.quod plene dixi in lege ſecūda de ſtip.ſer. ¶ Nota quod[b] b eoipſo quod†quis emit per interpoſitam perſonam preſumitur fraus niſi 3 hoc fecerit palam ⁊ bona fide:vt tex. dicit. ¶ Ultimo†pro declaratiōe pre 4 ſentis.§.diſtingue quādo tutor emit[c] rem pupilli ſui:aut per ſe:aut per aliū. Si per ſe:aut autoritate cōtutoris ſui: aut autoritate ſua:aut tertio vendente:vt puta creditore . Primo caſu aut emit bona fide ⁊ valet emptio[d] vt hic. d ſecus ſi mala fide.puta pretio viliori et tunc non valet vt hic.facit.C.ſi ven. pig.agatur.lege prima.⁊ quod ibi no. et de iure fiſci.l.iij.lib.x. et quod emit autoritate ſua:et tunc aut emit rem iā alij legitime venditam cum ipſe pretium nollet ſoluere.et valet emptio:vt ſupra titulo primo.l.tutor rerum.Aut nemini fuerat vendita: et tunc aut emit palam et bona fide.et tunc valet ſecundum opinio.Joan.et gloſ.argu. ſupra titulo primo.l.nō exiſtimo.⁊ no. in.d.l.tutor rerū.no.etiā.C.de ꝯtrahē. emp.l.cū ipſe tutor.et.ſ.de cōtrahen. emp.l.ſi in emptiōe.§.fi. ⁊ poterit hoc caſu ſibijpſi autorari . Aut emit clam et tacite et non valet vt hic in prin.Si vero emit per aliū ⁊ tunc aut per perſonam ſuo iuri ſubiectam . et non valet pinde ac ſi ipſemet emeret: vt hoc e §.in fine.Aut non erat ſuo iuri ſubiecta:et tunc ſi apparebat ꝙ ipſe emebat l₃ nomen alterius faceret in inſtrumento aſcribi:et valet emptio : vt hic in ver.ſane.Si vero hoc non apparebat nō valet:eo em̄ ipſo qđ per interpoſitā pſonā emit fraus pſumitur:[c] vt hic in verſi.ſed et ſi per interpoſitā.facit.j.de acqui.here.l.ſi is qui bonis.⁊ C.de natu.lib.l.iij.in fin.et hoc etiā intelligo ſi emat a cōtutore vēdente vt dicit tex.ſi vero emeret vēdente cre-

d ¶ Valet emptio.qñ bona fide et palam emiſſe pſumit̃. vide bar. i.l.frater a frē.in ſi.xx.co.de cōdi.inde. et facit ꝙ no.in.l.fin. d ritu nup. et bal.in.l. fi.C.de ſu.tri. Adde bar.in terminis.ꝯſi. ccxlvij.iij. lib.

e ¶ Fraus pſumit̃.ad de Cyn.⁊ bal. in.l.ij. C.de repu. her.et qđ not.Dy.in c.ſi.de re. iu.in.vj.et bal.in rep. l.j.de ſacr. ſan.eccle.

a ¶ Cōtractu patris. an filius tabellio poſſit cōficere
inſtrumentū de re parentis. vide Bar. in. l. ſi pater. ſ.
de fal. et late Barto. in conſi. incip. filiuſfa. notarius.
et vide Bal. in. l. inſtrumenta. ad fi. C. de proba. vbi
ponit an tabellio domeſticꝰ et amicus inſtrm̄ ꝯficere poſſit.

b ¶ Nō valet Bal. talē interpoſitionē decreti. tenet fore validā in. l. j. C. q admit. ⁊ d materia iſta vid eū met Bal. qui rn̄det ad tex. i. l. eum q. hic alleg. per Bar. licz nō alleget in le. potuit. in. viij. q. C. de iure delib. Adde Bar. in l. cū ꝓpter de le. pꝰſtā. ⁊ vide glo. in. c. cū cōtingat. de offi. dele. ⁊ bar. in. l. ſi qñ. in ſi. prin. de lega. j. ⁊ bar. in. l. ꝓtor. i pri. de dā. infec. ⁊ qd ſi dicat autoritatem meā interpono ſi de iure debeo vide Bal. in. d. l. j. in pe. col. C. qui admit. et q dicit ꝙ vz: et qd ſi dicit aliquis hereditatem adeo ſi de iure poſſum. vide Bald. in. d. l. potuit.

ditore valet ſi bona fide fiat: ſecus ſi
mala vt hic. in ver. ſed et ſi creditor. q
mala fides preſumitur ex modicitate
pretij vel ex interpoſitione perſone. vt
ſ. dixi. ⁊ predicta intelligas in tutore
cui eſt decreta adminiſtratio: alās poteſt emere vt extraneus: vt. ſ. l. proxi.

Tutores. Tutores nō poſſūt adminiſtrare niſi eis adminiſtratio decernatur: et tunc poſſunt emere vt extranei. h. d.

b **Quod dicimus.** hoc principium declara. vt ſupra. eo. in prin.

c **Si duo.** Diuerſitas tutorū autorantiū non impedit ꝯſtitutionē duorū reorū. h. d. ¶ Quero an ſemper ſufficiat vnꝰ autoritas. 1
Rñ. ꝙ ſic. vt. ſ. eo. l. et ſi pluribus. niſi 2
eſſet expreſſe dictū ꝙ nō poſſet vnꝰ ſi d
ne altero. vt. l. titiū et meuium. ſ. tit. j. 1
¶ Quero qñ vnus eſt pſens et tacēs
et alter autoratur: an videatur ⁊ alter
autorare tex. hic videtur dicere ꝙ nō.
In cōtrariū facit tex. ſ. eod. l. inter pupillos. Glo. dicit ꝙ hic exprimebat ꝙ
vnus tutor tm̄ autorabatur. vel ꝙ vnꝰ
tutor ignorabat de alio: ⁊ ſic innuit ꝙ
autoritas poſſet preſtari etiā ſi tutor
nō loquat. Cōtrariū determinaui. ſ.
eo. l. iij. et melius: vt ibi dixi.

1 ☞ An filius notarius poſſit conficere inſtrumentū de cōtractu patris.

Si pater. Filius tutor nō pōt interponere autoritatē cōtrahente patre in cuius eſt poteſtate. h. d. Dyn. dicit hic eſt argu. ꝙ filius † notarius nō pōt inſtrumētū cō- 1

c ⁓ And. Poma. ¶ Cōditio. vide Jo. fab. §. cōditiones. inſti. de ver. ob. Ro. in ru. de arb. in pe. col.

d ¶ Obligari. add tū ꝙ ſi ꝓmiſi pupillo ꝙ ꝓ me emeret et emit pōt poſtea ſine tutore mihi iura cedere. tex. eſt no. in. l. iiij. §. nihil. et qd ibi Bar. ſ. de manu. ⁊ Bal. in. l. j. x. q. C. ſi ſer. exte.

e ¶ Oppo. pupillus poteſt ſuam cōditionem meliorem facere ſine autoritate tutoris i negotijs: ſed qd in iudicijs dicas idem. glo. eſt no. in. l. nō ideo minꝰ. e circa finem. C. de procura. facit tex. et quod glo. parua ibi dicit in. l. ſi tutor. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt neceſ.

ficere in contractu patris. [a] et facto inſtrumento nō
credatur: pro hoc: quia tabellio eſt loco teſtis: vt. ſ.
de teſta. l. domitius. ſed teſtis idoneus nō eſt: vt. ſ.
de teſta. l. teſtis idoneus. ergo ⁊c. Econtra. ꝙ poſſit
cū ſit publicū officiū. C. de tabularijs. l. generali. li. x.
ſed quo ad ius publicū attinet nō curatur patria poteſtas: vt. ſ. ad trebel. l. nam quod. et. ſ. de iud. l. in priuatis. ¶ Sed poteſt diſtingui an ſit in poteſtate patris vel non: vt. ſ. de fal. l. impuberē. §. ſi dñs. in fi. ita
dicit Dyn. contra hoc facit quod no. ſ. eo. l. j. vbi non
inſpicitur patria poteſtas: ſed an patri queratur ⁊ ibi
ſolui. dic vt ibi dixi.

Et ſi conditionalis. Interpoſitio autoritatis eſt actus legitimus q cōditionē non recipit. h. d. et eſt argu. ꝙ ſi autoritas interponatur ſub hac cōditio
b ne ſi et inqūtum poſſum de iure quod non valeat. [b]
¶ In cōtrarium facit: quia conditio que preſens tēpus recipit non ſuſpendit: vt. l. cum ad preſens. ſ. ſi
cer. peta. contra hoc eſt. ſ. de acqui. here. l. eum qui
c duobus. §. finali. vbi etiam conditio [c] de preſenti vitiat actum qui non recipit conditionem: nō determino modo.

☞ Negatiua prepoſita ſigno vniuerſali facit equipollere ſuo contradictorio.

Pupillus quando et quibus caſibus obligetur.

Obligari. [d] Not. quod † negatio poſtpoſita ſigno vniuerſali facit equipollere cōtrario. ſimile in lege legitimos. §. an igitur. ſupra de le. tu. ¶ Oppo. quod iſta lex ſibi cōtradicit. nam primo dicit quod pupillus poteſt ſibi
acquirere: et declaratum eſt quod in contractu vitro
citroqz obligatorio pupillus non obligatur ſed aliū
ſibi obligat: vt. l. pupillus. §. pupillus. ſupra eodem.
Poſtea hic ſubditur contrarium. nam mutuādo nō
obligat ſibi alium: quia ipſe alienare non poteſt. videtur enim ꝙ quāqz ipſe non alienet alius tamen ſibi obligetur. Reſpond. illud quod eſt hic interdictū
in perſona pupilli: eſt immediata cauſa obligatiōis
alterius. mutuum enim nō contrahitur ſine re: ideo
niſi tranſeat dominium in alterum: non contrahitur
mutuum: quod eſt immediata cauſa obligationis alterius. Sed contractus emptionis et venditionis
contrahitur conſenſu: et ſic quod pupillus obligetur
non eſt immediata cauſa obligationis alterius: ſed
conſenſus illius qui conſenſus interuenit. ¶ Ad idē
oppo. de hac lege. ad. §. pupillus hereditatem. et inſti. eo. §. neqz. vbi lucroſam hereditatem non poteſt
acquirere. Rñ. licet hereditas ſit lucroſa tamē poſſibile eſt quod eſſet ſibi damnoſa. ideo non permittitur ſibi adire ſine tutoris autoritate. hoc tāgit Dyn.
in. c. quod ob gratiam. extra de reg. iur. lib. vj. ⁊ Cy.
in. l. quod fauore. C. de legi. vel dic ꝙ licet conſtet hereditatem eſſe lucroſam: tamen quia illud acquirere
fit per iſtum actum obligandi ſe: ideo non permittit
l quod fiat ſine tutoris autoritate. facit infra de acquir. hered. l. more. ¶ Sed ad illud oppo. [e] quod dictum eſt ſupra de contractu vltro citroqz obligatorio: qui valet quatenus eſt pro pupillo: nō in eo quod
eſt cōtra eum. ita valet hec aditio quatenus eſt pro

pupillo non in eo quod eſt contra eum. Rñd. quia in a
illo contractu ſunt diuerſe perſone: merito non prohibetur in vna ꝑſona valere in alia non. Sed in iſto
quaſi contractu eſt vna perſona tantū quaſi contrahens ſcilicet pupillus qui adit: ideo non debet ſcindi: vt pro parte valeat pro parte non: quia eadē res
non debet diuerſo iure cenſeri: vt. l. eum qui edes de
vſuca. Preterea hereditatis aditio non recipit diuiſionem in perſona eiuſdem. vt. l. j. et. ij. de acquiren.
heredita. Preterea ſi adiret ⁊ non obligaretur eſſet
heres ⁊ non heres: ⁊ ſic repugnantia. contra. l. vbi repugnantia. de regu. iur. Diſtingue ergo ex predictis
2 quādoqz † pupillus obligatur tantum: et non poteſt
ſine tutoris autoritate: vt in princ. l. quandoqz tantū
acquirit ſibi et in nullo obligat nec de ſuo diminuit:
et alium ſibi obligat: et tunc hoc poteſt ſine tutore;
vt in. ij. reſponſo. quandoqz celebrat aliquem contractum vel quaſi in quo vel ſe obligat: vel de ſuo diminuit: ⁊ alium ſibi obligat vel ſibi acquirit: tunc aut
ille actus celebratur per ſe ſolum et non valet ne ipſe
obligetur vt hic. in. §. pupillus hereditatē. ⁊. ſ. de acquirē. here. l. more. ⁊ inſti. eo. §. neqz. aut ille celebrat 1
cum alio: ⁊ tunc aut diminutio patrimonij pupilli eſt
cauſa proxima et immediata obligationis alterius:
et pupillus ſibi non acquirit vt in mutuo ⁊ ſolutiōe: d
vt hic. in ver. ſed credendo. aut non eſt cauſa ꝓxima:
et tunc pupillus non obligatur: ſed alterū ſibi obligat: vt. ſ. eod. l. pupillus. §. pupillus. de actio. empt.
l. iul. §. ſi a pupillo. fallit in. l. ſi id quod. §. final. de reſcin. vendi. dixi in. d. §. pupillus. fallit in aditione hereditatis. nam licet ſit actus qui cum alio celebratur
non valet etiam inqūtum contineret cōmodū pupilli. vt hic. ratio propter repugnantiā que reſultaret:
vt dixi. ſ. circa adeundam hereditatem.

1 ☞ Autoritas conſenſus an debeat interuenire ante vel ſtatim poſt.

a **Tutor.** [a] Autoritas debet in ipſo negotio interponi. hoc dicit. ſtatim. † intellige modi- 1
cum ante vel incontinenti poſt: non interueniente
medio actu contrario: vt. l. continuus. in principio.
de verbo. obliga. cum ſimi. Item hoc verum in autoritate. conſenſus aūt pōt interuenire poſtea. Itez
iuſſus pōt ex interuallo ante precedere: vt dixi in. l.
ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ. de acquir. here. Item
not. qd qñ conſenſus requiritur certo ⁊ determinato
b tempore: ſequens [b] ratihabitio nil operatur: vt hic. ⁊
ſ. de his qui no. infa. l. quid ergo. dixi in. l. bonorum.
ſ. rem ra. habe.

Etiam. Sufficit tutorem autorari pupillo preſente: licet alia pars ſit abſens. hoc dicit. ¶ Nota quod quando contractus geritur per
epiſtolam: tunc perficitur quando recipiens conſentit.

Tutor. Non imputatur tutori ſi impeditus non autoratur. h. d.

c **Si ad pupillum.** [c] Hereditas vel bonorū c
poſſeſ. non poteſt agnoſci ſine autoritate d
tutoris vel curatoris furioſi qui tenentur ſi
non vtiliter fuerint autorati. h. d. iſtam. l. examinavi
in glo. ¶ Glo. op. de. l. proinde. §. j. ſ. de ſtipu. ſer. dic d
plene vt ibi dixi.

a ¶ Tutor. vtrum autem conſenſus capituli ſuperueniens conualidet contractum agitatum cum prelato. vide gloſſ. in. c. edoceri. de reſcript. ⁊ ibi maxime
per docto. Abba. adde ꝙ licet pro actus validitate
requiratur decreti interpoſitio debeat illud incontinenti interponi ſꝫ gl. ordi. ſ. de iudi. l. iij. ſuper verbo auditurū non eſſe. et Innocē. in c. dudum. extra de rebus eccle. non alie. ꝑ l. magis puto. §. non paſſim. ſ. de reb. eo. tamē quādo ad validitatem actus requiritur ſuperioris autoritas tunc etiā ex interuallo illa ſequi poteſt: vt no. glo. in. c. cū vos. extra de his que fi. a prela. ⁊. xij. q. ij. ſi qua de rebus extra de iure pa. c. cura. et hoc tenuit Roma. cō ſi. j.

Si ſeruus. Si ſeruꝰ cōis acquirit qd vni ex dominis non poteſt queri queritur alteri cui poteſt. h. d.

Impuberes. In contractu qui nō celebrat verbis nō eſt neceſſe pupillum loqui ⁊ ei tutor poterit autorari. h. d. Et hāc. l. declara vt in gloſ. l. iij. ſ. eo.

Non multum. Dic plene vt. ſ. eodem. l. ſ. in fine.

1 ☞ Si curator habet plures cauſas et comparens dicat compareo pro omnibus cauſis valet.

d **Accipientis.** [d] Vna voce pōt interpōi autoritas duobus diuerſis actibꝰ. ¶ Oppo. ſ. de ꝓcuratori. l. licet. §. ſi plures.
vbi vnꝰ non pōt eſſe ꝓcurator agentis ⁊ cōuētī: ne ſibiipſi cōdēnet vel a
ſeipſo abſoluat. huius timore legit
in glo. hec. l. tribus modis. Primo ꝙ
vnus erat tutor duorū pupillorū: quorū vnus cōueniebatur a ſempronio ꝓ
vna re: alius agebat cōtra eundē pro
alia: ⁊ ſic cū fuerit diuerſa iudicia ceſſabit dicta ꝑplexitas ⁊ bona eſt hec
lect. ⁊ vera. Scd̄o modo legit ꝙ erat
tutor vnius pupilli tantū qui agebat
cōtra vnū ⁊ ab eodē recōueniebatur
et ſimiliter ceſſat dicta perplexitas:
qꝛ ſunt diuerſa iudicia. et hec bona.
Tertio modo legitur qd erat tutor
duorū pupillorū: quorū vnus agit cō b
tra aliū: ⁊ in eodē iudicio tutor interponit autoritatē agenti ⁊ conuento.
Glo. hoc reprobat quia nō poterit iurare de calūnia. ſcit enim tutor partē alterā nō fauore iuſtitiam. ſed ab
hac opinio. glo. ſe defendit quia non
iurat tutor ſed pupillus tutore autore. Iſta non eſt bona: quia nō poteſt

b ¶ Sequēs ratihabitio. hoc quomodo intelligat. vide ꝑ me poſt Bar. in. l. in prouinciali. §. fi. cum. l. ſe. in. v. col. de oper. no. nun.

c ⁓ Andre. Poma. ¶ Si ad pupillum. vide Roma. conſi. cxlix. in princip.

d ¶ Accipientis. ⁊ vide quod no. in. l. iij. §. j. ff. de duobus reis. per Bart. ibi: ⁊ vide Pe. in. c. Raynutiꝰ. de teſta. Andre. Barba.

¶ Accipientis. vide Feli. c. cum ſuperior. de maiori. et obedien.

iurare pupillus vt no. in l. j. §. ſufficit. ſ. ti. j. ꝛ l. ij. §. quod obſeruari. C. de iuramen. cal. vnde rñdet gloſſ. aliter ꝙ loquitur ſm iura vetera ſm q̃ nõ iurabatur de cal. Sed nõ eſt verũ: q2 imo iurabatur vt. ſ. fa. erc. l. inter coheredes. §. ſi familie. ꝛ per doc. in l. j. C. de iura. cal. vnde glo. rñdet tertio modo ꝙ hoc iuramẽtũ de calũnia põt omitti tacite. vel dic verius ꝙ põt eſſe caſus in quo vterqꝫ hꝫ iuſtã cauſam litigandi: ſcꝫ ille qui petit ꝛ ille qui defendit: ſcꝫ ſi vult ꝙ cõmittatur ſtipulatio de euic. vt. l. vtiqꝫ. ſ. de rei ven. ꝛ. ſ. de neg. geſt. l. at qui natura. §. cum me.

¶ Supereſt alia oppoſitio de dicto §. ſi plures. quomodo enim tutor poterit ſibimet condẽnari vel a ſeipſo abſolui. Reſpondeo. vt text. dicit expreſſe ꝙ hic loquitur quando ipſi pupilli ſuſcipiunt iudiciũ tutore autore: non ipſe tutor pro pupillis et ſic vnus pupillus condemnetur alteri: vel abſoluetur ab altero: non iſpe tutor a ſeipſo: ꝛ ſic procedit iſta lectu. ¶ Ul-
a timo[a] iſte. §. facit† ad queſtionẽ[b] vnꝰ
1 procurator habet plures cauſas: corã
b iudice cõparuit ꝛ dixit: ego preſento me in quolibet termino quem hic habeo. hoc eſt in omnibus[c] cauſis meis: an ſufficiat ſi cauſaꝫ nõ exprimat. hic text. mirabiliter facit ꝙ ſic. Ad idem j. de verb. ob. l. pluribus. in prin. ꝛ de excep. l. pluribus.

1 ☞ Tutor quando cogatur autorari pupillo.

2 Poteſtas quando poſſit impediri ꝑ rectores ciuitatis de eo quod fecit c vel reſeruari debeat tꝑe ſyndicatꝰ

d SI tutor. [d]Non cogit tutor in certo cõtractu autorari pupillo. h. d. ¶ Op. C. de admi. tu. l. fi. in prin. Sol. dicit gloſ. ſpeciale in iudicijs: ratio quia certum eſt pupillum pati damnũ ſi nõ defendatur propter immiſſionẽ que fit. quod no. idẽ ergo eſſet ſm Doctores in omni actu ſingulari vbi certum eſſet pupillum pati damnum ſi non fieret. ſic poteſt intelligi. ſ. titulo primo. l. tutor qui repertorium. §. ſi quis poſt depoſitioneꝫ. ¶ Opponitur. ſ. titulo. j. l. prima. in principio. Solutio ibi cogitur adminiſtrare ab initio: quãdo nil adminiſtraret: ſed in vno actu autorari non cogitur. et
1 ita loquitur hic. Ex predictis diſtingue† aut petitur quod tutor cogatur adminiſtrare in genere. et cogitur vt. l. prima in principio. ſ. titulo primo. aut quod cogatur autorari in certo actu: et tũc aut in iudicijs. et cogitur. vt. l. fina. in principio. C. de adminiſt. tuto. aut extra iudicium. et tunc aut eſt certum quod ſi nõ autoretur pupillus damnificabitur. ꝛ cogitur. argumen. dicte. l. fin. in principio. C. de adminiſtra. tuto. et ſ. titul. primo. l. tutor qui repertorium. §. ſi quis poſt depoſitionem. aut non eſt certum et non cogitur vt
e hic. et hanc diſtinctionem tetigit Dyn.[e] ſ. titu. j. l. j. in principio. et Cyn. in dicta. l. fina. in princip. de admi. tuto. ¶ Oppo. C. in quib. cau. in integ. reſtit. non eſt neceſ. l. fina. ſolu. apparet ex predictis q2 ibi certum erat ab initio ledi. ꝛ ibi ſoluitur per Cy. in prima oppo.
2 ¶ Ultimo no. † argumen. pro rectoribus ciuitatum quando priores vel conſules volunt eos impedire vel cogere ad aliquid faciendum: vt poſſint licite dicere non poteſtis me cogere: vel hoc examinare: ſed reſeruetur cognitio tempore ſyndicatꝰ. quod intellige niſi euidentiſſime male faceret vt ex predictis patet tunc enim cogi poteſt. de hoc eſt tex. in auten. vt diffe. iudi. in prin.

1 ☞ Nomina debitorum an dicãtur mobilia vel immobilia ad hoc vt in eorum alienatione requiratur decretum.

2 Tutor ſolus quod poſſit delegare nomẽ debitoris pupilli: ſi pupillo expedit.

3 Si in obligatione eſt pecunia ſolus tutor delegat ſine decreto.

Pecunia eſt de rebus que ſeruando ſeruari nõ pñt.

4 Syndicus factus a capitulo cum autoritate ſuperioris non agit contra ſuperiorem litigantem cuꝫ capitulo.

Item ſi eſt factus a populo cum autoritate poteſtatis quia non litigat contra ipſum poteſtatem.

POteſt. Que ſunt gerenda cũ alio poſſunt expediri tutore autore. ſecus cum ipſo tutore: tunc enĩ nec poteſt autorari: nec ad id procuratoreꝫ facere. hoc dicit. Ex primo dicto gloſſ. colligit no. quod cum alienationẽ immobilium ſine decreto prohibuit oratio imperatoris: vt. l. j. j. de re. eorum. et. l. conſtantini. C. de adminiſtra. tutorum. l. lex que tutores prohibuit alienationem mobilium
1 que ſeruari poſſunt: et hic ꝑmittitur alienatio† actionis: apparet quod actio non continetur appellatione mobilium vel immobilium. contrarium not. j. de
f verbo. ſignifica. l. mouentium. Gloſſ. diſtinguit[f] ali-
g bi aliter[g] Aut in actione veniunt immobilia: et computantur inter immobilia: aut veniunt mobilia ꝛ cõputantur inter mobilia: vt in autentica. de non alie. §. primo. col. ij. iſtam alleg. Cyn. C. ſi aduer. tranſac. l. j. ꝛ. C. de ſac. ſanctis eccleſijs. l. iubemus. §. fin. Dy. diſtinguit: aut conſideramus ipſum ius obligationis: ꝛ ipſum eſt immobile. ita loquitur gl. in dicta. l.

a ¶ Ultimo. ꝛ vide quod not. dicit Ange. in l. duo rei. j. de duob. reis. ꝛ in l. apud. §. imperator. j. de manumiſ. vbi omnino vide Andre. Barba.

b ¶ Facit ad q. Adde Bar. in l. ſi finita. §. iulia. in iiij colum. de damno infecto. adde Ange. in l. duo. j. de duo. reis. ꝛ vide que dixi in d. §. iulia. in vj. char. ☙ Andreas Pomate.

c ¶ Omnibus. Vide Roma. ſingu. cccxj. et Barb. conſi. viij. in vlti. col. j. vo.

d ¶ Si tutor. bene faciunt in argumen. q̃ no. Barto. in l. ſi cum dotem. §. eo autem tẽpore. ſ. ſolu. matr. et hic Adde Barto. in l. iij. C. de procur. cũ concor.

e ¶ Tetigit Dyn. Adde quod not. Bartol. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. de ope. no. nun.

f ¶ Glo. diſtiguit. Et vide. c. relatum. el. ij. ꝑ domi. Pe. de teſt. ꝛ in c. nulli. de reb. ecc. nõ alie. et ibi dixit Bal. in c. j. de feu. and. barb.

g ☙ Andre. Poma. ¶ Aliter. Vide Alex. cõſil. xxvij. in vlti. col. iij. vol. ꝛ conſi. cxj. in pe. col. iiij. vol. ꝛ cõſi. xvj. ad fi. in. j. vol. ꝛ. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iudi. Panor. conſil. lxiij. in iiij. col. in ij. vol. et conſi. cij. in ij. col. v. volu. Feli. in proemio decreta. in iij. col. Barb. conſi. xlv. ꝛ conſi. l. ꝛ conſi. lxix. ꝛ cõſi. ccxxvij. Cardi. conſi. lxxij. in j. dubio.

mouentium aut conſideramus effectum deſcendentem ex ipſa obligatione: et tunc dicit regula iuris q̃ actionem habet rem videtur habere. vnde ꝓcedũt alie gloſſe vt diſtinguamus: aut actio datur ad mobilia vel ad immobilia: et ſcdm hoc vel erit neceſſa-
a rium iudicis decretum[a] vel non.[b] Non obſtat hec. l.
b quia intelligo qđ hic erat debitor alicuius rei mobilis: que ſm iſta tẽpora poterat alienari ſine decreto ita dicit Dy. ſed Jaco. de are. in dicta. l. mouentium. dicit ꝙ proprie loquendo nomina debitorũ nõ ſunt mobilia neqꝫ immobilia. et ſic eſt tertia ſpecies. De-
c claratur[c] per rationem: quia non occupant locum cũ ſint incorporalia: ergo non poſſunt dici mobilia vel immobilia: cum hoc dicatur reſpectu loci: et ideo iuriſconſultus de nominibus debitorum facit tertiam ſpeciem. in lege a diuo pio. §. in venditione. infra de re iudica. ſupra de peculio. l. quam tuberonis. §. penulti. et quando nõ eſſet neceſſe quod iſta ſpecies numeretur inter mobilia vel immobilia retinent tertiã
d ſpeciem[d] per ſe: vt dictis legibus. Sed quãdo eſt neceſſe quod alicui horum accedat: tunc habet locum diſtinctio glo. aut in actione venit mobile et computatur inter mobilia: aut venit immobile et computatur inter immobilia: et ita eſt hic. Res enim minoris mobiles que ſeruando ſeruari poſſunt prohibentur alienari hodie: quid erit de actione: certe eſt aduertendum quid in actione venit: vt dicte gloſſe dicunt. pro hoc optime textus. C. de predi. minori. l. ſi ad reſoluendum. de hoc tangitur in ſpecul. de ceſ. act. §. j. verſicu. ſed nunquid minor. facit quod nota. in ſpec. de fruc. et intereſſe. §. primo. verſicu. item queritur. ¶ Opp. quod tutor non poſſit delegare. vt infra de nouationibus. l. delegare. alias nouare. ſolue. hec intelligitur ſecundum illam quando per delegationẽ conditio pupilli ſit melior vel fieri credatur: alias ſe-
2 cus vt ibi. ¶ Quero † vtrum tutor ſolus poſſet delegare. textus videtur quod non. infra ad trebellianũ l. reſtituta. §. primo. et ita habent quidã apoſtillatũ hic per Dynum. ſed puto quod poſſet ſolus ſi pupillo expedit: vt ſupra titulo primo. l. tutor ad vtilitatẽ. et dicta lege delegare. alias nouare. infra de nouationibus. Non obſt. l. reſtituta. §. j. quia ibi in reſtitutione vniuerſali hereditatis: que fit vt actiones trãſeant per ſ trebel. ſecꝰ in ceſſione vel delegatione vni-
3 us actionis tantum. ¶ Quero † vtrum ſi in obligatiõe ſit pecunia poſſit delegare ſine decreto. Reſpõ-
e detur ꝙ ſic. pecunia[e] enim dicitur eſſe inter res que ſeruando ſeruari non poſſunt: vt not. in l. j. §. fuit queſitum. j. ad trebel. quod apparet ex legibus nouis q̃ permittunt tutori pecuniam mutuare: ꝛ ex pecunia p̃dia emere ſine decreto: vt. C. de adminiſtratio. tuto. l. j. et in auten. ibi poſita. ꝛ in autenti. vt hi qui ob. ꝑ-
4 hi. ſe ha. §. penulti. ¶ Venio † ad ſecundam partem ex qua no. quod ſyndicus factus a capitulo cum au-
f toritate ſuperioris non poteſt agere[f] contra ſuperiorem ſi litigat cum capitulo: et eodem modo ſyndicꝰ factus a populo cum autoritate poteſtatis non poteſt agere contra poteſtatem ipſum. qualiter autem fiat tunc ſyndicus quando ſubditi volunt agere contra ſuperiorem. dicit Innocẽ. in c. edoceri. extra de reſcriptis. ¶ Oppo. ad iſtam partem quod creditor vel debitor pupilli non poſſit eſſe tutor. vt in aut. minoris. C. qui da. tu. poſ. Sol. aliud olim: aliud hodie. dicam in l. propter litem. j. de excu. tuto.

1 ☞ Curatoris dati pupillo qualis ſit poteſtas.

CUratorem. Curator poteſt dari pupillo ad agendum non ad autorandum. hoc dicit. ¶ Not. ꝙ impuberi poteſt dari curator. quod intelligo ſiue habeat tutorem ſiue non vt not. ſ. de tuto. ꝛ curato. da. ab his. l. curator. et ꝓbatur in l. curatorem. eodem titulo. ¶ Quero de poteſtate iſtius curatoris. Reſpondeo tex. hic declarat: oĩa que poſſunt fieri per tutorẽ circa adminiſtrationem in iudicio vel extra puto quod poſſunt fieri per talem curatorem: ſed in illis que haberet facere pupillus tutore autore: tũc autori-

a ¶ Judicis decretum. idem conſuluit Dyn. in conſi. ij. incipien. in chriſti nomine. in queſtio. pe. cuius tenor talis eſt. ſi tamen ceſſio actionis ſuper immobilibus fieret ex cauſa tranſactionis non requiritur decretum ſm eum ſed tutoris autoritas. l. preſes. cum ibi not. C. de tranſactionibus. vide tamẽ not. in l. j. C. ſi aduer. tranſac. ☙ Andreas Pomate.

b ¶ Vel nõ. Vide Are. conſil. liiij. in penulti. col.

c ¶ Declaratur. vide quod dixi poſt Bar. in l. mouẽtiũ. de verb. ſig. ꝛ adde Bart. in l. ſi ſic. §. primo. de leg. j. ꝛ in l. j. C. ſi aduer. tran. ꝛ Bal. in l. iubemus. la. ij. ꝛ in aut. hoc ius porrectum. de ſac. ſan. ec. et in c. j. circa fi. princi. de pace tenen vide Ange. et Ro. in l. j. §. fuit queſituꝫ. ad trebel. ꝛ in materia iſta conſuluit Bar. ꝛ habetur per Bal. in l. j. de ſtat. ho. poſt Guil. ꝛ Bar. vide Jo. an. in ti. de inſtru. edi. §. nunc vero aliqua in additio. incipien. ſcire debes ꝛc. et Abb. in ca. nulli. de reb. eccle. non alie. vbi refert conſi. ccix. Old. Adde an appellatiõe mobilium et immobilium veniant iura et actiones. Bal. in l. j. §. argento. j. de auro ꝛ ar. leg. ꝛ in c. j. de feu. cog. in gl. in verbo immobilia. bonus tex. in l. bene a zenone. de quadrien. preſcriptio. glo. in l. fin. C. in qui. cau. in integ. reſti. tex. in l. j. §. exactio. de rei vxo. act. Bar. conſilio. l. Ang. conſi. ccxxxviij. incip. Anaſtaſius. ꝑ Bal. conſi. lxxx. in fi. j. vol. An autem ſi pupillus ſit obligatus ad reſti. dotis vel ad actionem cedendã contra promiſſores dotis poſſit ſolus tutor cũ decreto tamen iudicis eo caſu ceſſionem facere. ꝛ an ideꝫ poſſit facere in quemlibet creditorem pupilli. vide Ro. conſi. cclxxxvj.

* Pro intellectu huius legis poteſt.

d ¶ Tertiam ſpeciem. Et idem ſi cõpeteret ad quãtitatem quia reputatur tertium adiacens vt firmat lapus alleg. nonageſimoprimo: alias octuageſimo vt refert Roma. in lege ſi conſtante. §. final. ſoluto matrimo.

e ¶ Pecunia enim. Et vide textum in l. iulia. ſ. de peti. heredi. et. l. ariſto. §. ſi. cum. l. ſeq. j. de iure deliberandi. Andre. barba.

f ¶ Non poteſt agere. quid autem ſi vniuerſitas eſt diſperſa. vide Innocen. in capi. cum ex iniuncto. de operis noui nuntia. et in capi. humilis de maioritate et obedien.

a ~Andreas Pomate. ¶ Multum not. ſequit Are. cõſi. xxij. in. j. co. vide etiã Alex. cõſi. vij. in fi. in. v. vo.
b ¶ Defendẽte. allegatur ſingu. iſta. l. per Baldũ qđ ſententia ſuper incidenti poteſt ferri ſine ſcriptura in l. finali. C. de ſenten. ex peri. recitan. And. Barb.

vide textum. gl. et Bar. et latius Bal. in. l. prima. C. de in integrum reſtitutione. Bal. in rubrica. C. de iure deliberan. ad finem et omnino in. l. fin. in. ij. colũ. ſi ex fal. inſtru. Angel. in. l. furti. §. primo. de infami. Specu. in titu. de execu. ſenten. §. finali. verſicu. in integrum dixi plene poſt Imo. in dicto. §. condemnatum.

¶ Defendente. et ꝓ hoc dicit Bal. in. l. j. et in autentica ibi poſita. C. ſi vt ſe ab heredi. abſt. qđ minor petens reſtitutionẽ aduerſus hereditatem non habet probare ſe leſum quia de ſe preſumitur et in dicta autẽtica in penultima columna nota iſtum textum.

c ¶ Notabilem practicã. Cũ petitur executiõi mãdari ſentẽtia iudex poteſt tũc incipere a precepto. et vide qđ dixi poſt Bartolum in. l. de pupillo. §. meminiſſe. de operis noui nuntiatione. ⁊ ad de Bartolum in. l. j. de execut. rei iudica. Sed an requiratur libellus vide

tas illius curatoris nullo modo ſufficeret. ita intelligo iſtam legem. 3

☞ Pupillus habẽs ſocium rixoſum poteſt prouocare ad diuiſionem cum autoritate iudicis ⁊ maiore ſocio prouocante minores poſſunt diuidere inter ſe. b

Inter pupil-

los. Nõ eſt neceſſe tutorem autorantẽ diuiſioni ſe ſubſcribere. h. d. Not. quod non eſt neceſſaria ſubſcriptio in autore. loqui tamen debet ſm ea q̃ dixi. s̃. e. l. iij. ¶ Scđo no. ꝙ inter pupillos põt fieri diuiſio. ¶ Opp. j. de re. eo. l. ſi pupillorum. et. C. de predi. mi. l. penultima. vbi pupillus non poteſt diuidere niſi prouocetur ad diuiſioneʒ. Soluit primo glo. quod hic in hereditate nõ erant niſi mobilia: que ſolutio eſt vera: ſed diuinationẽ cõtinet. Alij dicunt ꝙ hic fuit facta diuiſio decreto iudicis et autoritate tutoris. Iſtaʒ tenet Iaco. de are. tanq̃ʒ multũ not.[a] 1 † qñ pupillo expedit. vt q: hʒ ſociũ rixoſum vel al's nõ expediẽtem ſibi: tũc ipſe põt prouocare ad diuiſionẽ cum autoritate iudicis vt hic. ſm iſtã ſolutionẽ: et probatur. s̃. de tutel. l. qđ dicitur. ⁊ hoc ſuggerit equitas ne ſociũ rixoſum cogatur habere arg. pro ſocio. l. ſi cõuenerit. et hoc tangitur per Cy. C. de ſac. ſan. ec. l. iubemus. circa principium. ex hoc ꝙ dicit text. predia diuidere. 2 alij dicunt quod vnus ſocius ipſorum pupillorum maior eos prouocauit ad diuiſionem. iſtam ſolutionem etiam not. quod vno ſocio maiore prouocante ad diuiſionem al'ij minores poſſunt inter ſe diuidere. quod teneas menti.

1 ☞ Iudex in exequendo ſñiam põt incipere a precepto de ſoluendo. d 3

Practica precepti. e

2 Alius eſt modus exequendi vt primo pars citetur ad opponendũ quare ſententia nõ debet executioni mãdari. f g

Petitio reſtitutionis in integrum qñ impediat executionem ſententie.

Defendente.

[b] Petitio reſtitutionis impedit executionẽ ſententie. h. d. ¶ Opp. d o. ꝙ curator ſolus non põt abſtinere pupillum quia hoc requirit cauſe cognitionem vt. l. in cauſe. §. cauſa cognita. s̃. de mino. Due ſunt opin. prĩa ꝙ pupillus nõ immiſcuerat ſe iuridice q: vel ipſe ſolus ſine tuto. ſm Placen. vel tutor ſolus ſine pupillo ſcđm Azo. merito ergo nudis verbis põt abſtinere. quod intellige quãtum ad hoc vt in eum non detur actio iudicati. non vt ſibi preiudicetur vt interim ſe immiſcere non poſſit quia hoc requirit tantam ſolennitatem quãtam aditio. vt. l. is poteſt. j. de acqui. heredi. alij vt Hug. dicunt quod licet hic e in text. nõ referatur tamen in integrũ reſtitutio fuit petita et cauſa cognita data. ⁊ h̃ tutior. Ex hac. l. habes not. † practicam[c] ꝙ cum petitur ſententiã executioni mandari iudex poteſt incipere a precepto de ſoluendo. vt precipio tibi vt ſoluas id in quo cõdemnatus es per ſententiã. vel oſtendas quare ſententia non debeat mandari executioni: ita eñ incipit hic dicendo facias iudicata. facit. j. de ope. noui nun. l. de pupillo. §. meminiſſe. vbi in nuntiatione que fit per pretorẽ ponitur ſimilis modus. alius † modus exequendi eſt vt primo citetur pars vt veniat ad opponendum quare ſententia non debet executioni mandari: licet quidã dicant ꝙ ſententia põt executioni mãdari etiã parte nõ citata. vt. l. ab executione. C. quorum ap. nõ reci. dixi plene in. l. a diuo pio. de re iud. §. in vẽditione. Scđo no.[d] qđ † petitio reſtitutionis impedit executionem[e] ſentẽtie: qđ intellige[f] qñ cauſa reſtitutionis erat euidens: ita qđ apparebat ꝙ nõ opponebatur cauſa calũnie ⁊ prorogande litis[g]. al's non impediret executionẽ ſed ꝓcederet

¶ Secundo no. ⁊ facit. l. ij. C. ad. l. corne. de fal. ⁊ ꝙ tenet Ioã. andre. in titu. de iudi. delega. §. ſtat. ver. ꝙ ſi in ſtatuto in fine illius additionis. Andre. barb.

¶ Impedit executionem. an reſtitutio in integrũ impediat executionem ſentẽtie vide que dixi poſt barto. ⁊ Imo. in. l. iiij. §. cõdemnatum. de re iudi. ⁊ vide q̃ dixi declarando hãc materiã in. l. iij. §. ſi ſeru⁹. de acquir. poſ. ⁊ vide late Imo. in. l. q̃ a latronib⁹. §. j. j. de teſt. differẽtiaʒ autẽ inter appellationẽ ⁊ in integrũ reſtitutionẽ vide per Bar. in. l. illud. la. ij. per illum tex. j. de appel. ⁊ Bal. in rub. C. de manu. vin.

Baldum in. l. ab executione. in tertia columna. quo. app. de hoc etiam habetur in capitulo ſciſcitatus de in integrum reſtitutione. et per Baldum in autenti. f que ſupplicatio. de pre. impe. offe. et per Bartolum in. l. quarta. §. condemnatum. de re iudicata. per baldum. et docto. in. l. ſi pretor. §. marcellus. de iudic. et g

~Andre. Poma. ¶ Quod intellige. vide barb. conſil. xviij. in. xj. col. ⁊ duabus ſeq. in. j. volu. ⁊ Ro. conſi. clx.

¶ Prorogande litis. adde quia dixit Imol. multũ

ſingu. in. c. poſt electio. de cõceſ. preben. ꝙ vbi quis ad impediendum executionem ſententie vel inſtrumenti opponit exceptionem ſi iudici videtur quod animo calumniandi opponat et differendi negotiũ quod poteſt iudex nõ admittere ⁊ repellere excipiẽtem. qđ dictuʒ refert do. Abb. i c. paſtoralis. §. q: vero. ⁊ in. c. ex parte. el. ij. de offi. deleg. ⁊ in. c. nullus. de preſump. ⁊ idẽ voluit Imo. poſt alios. in. c. cum cõtingat. de offi. delega. idem Pe. de ancha. in. c. paſtoralis. đ excep. vbi allegat Inno. in. d. c. poſt elect. idem etiaʒ in ca. ij. de falſis. et in c. licet cauſam. de ꝓba. in quibus locis allegat illud dictuʒ Inno. ⁊ facit qđ voluit Inno. in. c. fiñ. de libel. obla. idem dicit Bal. in. l. j. C. qui acc.

§. iam nunc dicendum in addi. mag. incl. iam ponit verba Roffr. veniat alia queſtio de accuſato de homicidio. quã ibi vide per eum qui plene loquitur. et facit qđ voluit Imo. in. l. ſi qui a latronib⁹. §. ſi quis in capitali. ff. de teſt. vbi dixit ꝙ reſtitutio in integ. ĩpedit executionem ſñie dũmodo non ſit ꝑſumptio ꝯ illũ petẽtẽ in inte. reſti. vide Sali. in. l. iudicati. C. ſi ex fal. inſtru. ⁊ retuli poſt barto. in. l. iiij. §. cõdẽnatũ. in apoſtil. mag. đ re iudi.

ad executionem preſtita cautione de reſtituẽdo ſi minor vicerit ĩ cauſa reſtitutionis. vt extra de in integ. reſti. c. auditis. facit. C. de preci. impe. offe. aut. q̃ ſupplicatio. C. de fal. l. ij. c

Si quid eſt.

Actus q̃ tẽdit ad liberationẽ tutoris nõ poteſt fieri eo autore. h. d. 3

¶ Quando ex facto tuto.[a] vel cura. mino. agere vel conueniri poſſunt.

Rubrica.

1 ☞ Probatio per iuramentũ qđ nõ admittatur vbi quis cõuenitur ex dolo alterius.

2 Si villa conuenitur pro robaria facta in eius territorio ad damni emendationem nõ ſufficit probatio per iuramentum in litem.

Stante ſtatuto qđ pater teneat ſoluere cõdemnationem pro filio delinquente an ſoluat quando filius condemnatus fuit ob contumaciam. remiſſiue. 1

Ob dolum.

b Quãdo pupillus cõuenitur ex dolo tutoris nõ admittitur ꝓbatio ꝑ iuramẽtum in litem. h. d. ¶ No. † generaliter vbi aliquis cõuenitur ex dolo alteri⁹ nõ admittitur ꝓbatio per iuramentuʒ in litem. 1 Et facit † ad. q. qñ derobatus nõ agit cõtra derobatores ſed contra hoĩes ville[b] ad emẽdationem damni vt nõ ſufficiat probatio per iuramentuʒ in 2 litem. ſic. C. vnde vi. l. ſi qñ. ⁊ extra qđ me. cau. ⁊. c. fi. que admittunt ꝓbationem rerũ derobatarum per iuramẽtum: quia habet locuʒ ſolũ qñ agitur cõtra derobatorem nõ cõtra alium[c] c vt in qualibet earũ no. per doct. Facit † etiã ꝙ ſi ſtatuto cauetur ꝙ pater teneatur ſoluere pro filio delinquẽte: 3 et filius fuerit cõdemnatus pro delicto ob cõtumaciam: quod hec ꝓba. non ſufficiat contra patrem: niſi contra eum vere probetur crimen. ita dicit Dy. hic aliter videtur dicere in. l. cũ filius. j. de verb. obli. ego iſtã queſtioneʒ diſputaui ⁊ ſcripſi plene in. d. l. cum filius. in prin. ¶ Oppo. s̃. ti. ij. l. fi. So. intelligas hanc ſcđm illam. ſcilicet ꝙ pupillus liberetur cedẽdo actionem de hoc tamen plene dic vt dixi. j. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. ſi dolo.

1 ☞ Tutore emente aliquid de pecunia pupilli efficitur ipſius pupilli. Idem in eccleſia ⁊ milite.

Si tutor.

b [b] Quod tutor vel curator acquirit ex pecunia minoris efficitur minoris. h. d. ¶ Not. quod illud † quod emitur ex pecunia minoris efficitur minoris. 1 ſimile dicit gloſſ. in vxore eccleſia et milite. idem not. in lege ſi vt propoſuis. C. de rei vendicatio. ¶ Opponitur ſupra titulo ſecundo lege titium ⁊ meuium. §. altero. Solut. ſecundum Dynum illa pecunia non erat minoris: lʒ fuerat redacta ex re minoris. ſʒ tutor erat debitor in genere vt ibi dixi. ¶ Op. j. de ſol. l. filie. ſol. ſecundũ

a ¶ Nota general'r ⁊ vide Bar. in. l. ne q̇cq̃ʒ. de icẽ. rui. idẽ dicas qñ agit de delicto in omittẽdo ꝑ caſuʒ ſingularẽ ĩ. l. argẽtari⁹. §. cũ autẽ. s̃. de edẽ. ⁊ ibi Ang. ⁊ vide Ludo. Ro. in rub. de iureiur. Andre. barb.

b ¶ Hoĩes ville. facit in ſimili dictũ Bald. in. l. j. in fi. j. col. C. cõia de leg. vbi ſi ſtatuto cauet ꝙ in cauſis vertentib⁹ ſup inſtro guarẽtigie nulla poſſit opponi exceptio intelligit inter eos inter q̊s ꝯfectum eſt inſtrm. Adde etiã Ange. ⁊ Bal. met. in. l. ſi debitori. C. ſi aduer. credi. ⁊ vide Bar. in. l. ne q̇d. ff. de incẽ. rui. nau. ⁊ illud dictũ Bal. in. d. l. j. cõia de le. ſequit Pe. de anch. in. c. canonũ ſtatuta in ver. circa iſtam extenſionem alibi ⁊c. extra de conſtitu.

c ¶ Nõ cõtra alium. vide Bar. in. l. ſi qñ. C. vnde vi. hic alle. per eũ ⁊ que no. in. d. l. fi. de in lit. iur. ⁊ iſtud fuit dictũ Dy. hic ⁊ idẽ Bal. in. c. j. §. cõuenticulam. de pac. in fi. ⁊ Bar. in. l. ne q̇d. de incẽ. rui. naufra.

d ¶ Si tutor. ⁊ vide Bald. in. l. ſi vt ꝓponis. C. de rei ven. Bal. in. l. ſi familie. C. fa. erciſ. ⁊ vide Bal. in. l. ſi curator. C. arbi. tutel. And. barb.

dum dicit ꝙ exceptio malitioſe oppoſita nõ impedit proceſſum. ⁊ ad hec adde elegantem gl. in. c. ſuper eo. de offi. deleg. quam vide ⁊ eodem modo videtur dicendum qđ poterit repellere opponentem exceptionem nullitatis vbi comprehendit reum illam opponere malitioſe vt impediat executionem ſententie ⁊ ibi idem dicit do. Car. eſſe in cauſa ſummaria. ⁊ ad hoc adduco gloſſ. notabi. in. c. pernicioſam. de vſu. ⁊ facit. l. ſatis aperte. C. de falſis. ⁊ vide c do. Anto. in. c. ſuper hoc. de renun. vbi habetur qđ exceptio nõ veriſimilis non debet per iudicẽ admitti. l. non eſt veriſimile. qđ metus cauſa. et ideo dicit Ange in. d. l. ſatis aperte. qđ cum prima fronte exceptio videtur opponi per calumniam nõ eſt differẽda executio. adduco Io. an. in Spec. in tit. de lega. d

a ¶ Iac.de are.⁊ vide Bar.in.d.l.filij.et Bal. in.l.ſi patruus.C.communia vtriuſq; iudi.
b ¶ Poſt mortez.§.tutor.In hoc.§.ſunt due regule. pro hoc in ſimili facit tex.in.l.j.§.edi.de edē.vbi ponũtur due regule:vna permiſſiua: alia prohibitiua. vbi vide Bal. poſt Ray.⁊ idē tz.d.Ant.i c.g.perpetuus.de fide inſtru. fa.tex.⁊ibi Bald.in.l.ſi ruffin⁹.C.de teſta.mili. vide ſpe.i tit.de iſtr.cau.§.vidēdũ.et vide bal.⁊ moder.in d.l.ſi ruffinus.
c ¶ Quidā dicũt.⁊ qd in ꝓcurato revid bar. q̃ notabilr loquit̃ licz ſit ſibi contrari⁹ i.l.q̃ i aliena.§.pe.alſ fi.j.de acq̃.here.et.l.j.§.nũtiatões.de op.no.nũ.⁊vnum notabile vbũ dicit in l.iiij.§.vñ q̃ri pōt.ff.de manu.⁊ vide ang.i d.l.ꝓcurator q̃ ꝓ euictiõe.ff.de ꝓcura.do.Ant.in.c.litere.de di⸗la.Andre.barba.
d ¶ Diſtingue. adde q̃ no.Bar.in.l.iij.§.j.iu.ſol.⁊ qd no.Bar.in.l.ſi patru⁹.circa medium.C.communia vtriuſq; iudi.⁊ que habes in.l.poſt dotem.vj.lectu.ſolu.matri.

a Iac.de are.[a] ꝙ iſtud ꝙ hic dr ꝙ res 1 empta de pecunia minoris efficit̃ minoris:debet intelligi tutore vel curatore emente.facit.ſ.de pe.l.ex facto. ſed extraneo emente ſecus: vt not.in d.l.filie.niſi forte in ſubſidium ita dz intelligi.d.l.ſi vt ꝓponis.C.de rei vēdi. ¶ Oppo. ad id qd dicitur hic de ſtipulatione de.l.ſolutum.§.per liberam.ſ.de pign.act.ſol.gl.hic ⁊ meli⁹ in.l.contraria.quod dic vt ibi.

Dolus. Pupill⁹ non tenet ex dolo tutoris niſi quatenus ad eum peruenerit.h.d.dic plene vt dixi in.l.ſi dolo.j.ſi quis omiſſa cauſa teſta. 2

Poſt mortem. De eo qd quis geſſit vt adminiſtrator finita adminiſtratione nō tenetur.h.d.Intellige in adminiſtratore neceſſario.in volũtario dic vt.l.procurator qui pro euictiõe.ſ.de procura. d

1 Tutor ſimpliciter contrahēs in re pertinēte ad pupillum intelligitur tutorio nomine.
2 Tutor vel alius geſtor neceſſari⁹ cõtrahens quādo videatur nomine ꝓprio vel tutorio nomine cõtrahere.
3 Procurator vel inſtitor contrahens ⁊ exprimens hoc fieri in cauſa pertinēte ad dominum videtur procuratorio vel inſtitorio nomine cõtrahere.
4 Defenſiones pupilli quando poſſint prodeſſe tutori.
5 Quādo pecunia mutuata tutori fuit conuerſa in vtilitatem pupilli: actio vtilis competit contra pupillum mutuanti.
6 Si conceſſum eſt arbitrium priorib⁹ ſuper abundantia quid importet tale arbitrium.remiſſiue.
7 Tutor acquirens aliquid ſtipulando vel emēdo ſimpliciter an pupillo an ſibi acquirat.remiſſiue.

b Tutor. [b] Si tutor ſimpliciter cõtrahat in re pertinente ad pupillum:intelligitur tutorio nomine cõtrahere.ſi in re que poteſt ad 4 ipſum ⁊ ad pupillum pariter pertinere:intelligitur nomine proprio cõtrahere:niſi aliud actum ſit.h.d.Et iſte.§. habet duas partes. ſecunda ibi non idem in eo. ¶ Oppo.ad princ.de.l.cum poſt.§.j.ſ.titu.ij.Quidam dicunt[c] ꝙ debet intelligi hic quando accepit tutorio nomine:ſed glo.dicit et bene qd hoc non expedit.nam contrahendo ſimpliciter in re pertinente ad † pupillum intelligitur tutorio nomine vt hic.⁊.j.eo.l.fi. Non obſtat.d.l.cum poſt.§.j.quia intelligo ꝙ ibi expreſſe voluit ſe proprio nomine obligare. ¶ Opp.j. de admini.re.ad ciuitatem pertinen.l.iij.§.in eum.So.dicunt quidā qd ibi expreſſe fuit actum qd proprio nomine obligaretur.forte volens donare.ita dicit glo.hic.tu dic qd tex.hic.et.j.e.l.fi.loquitur quando tutor ſimpliciter promiſit:ibi quando promiſit animo nouandi. ex hoc enim ſolo qd animo nouandi promiſit intelligitur ſe proprio nomine velle obligare: vt ibi patet. ¶ Oppo.de.l.procura.qui pro euictione. ſupra de procura.ſol.ibi in geſtore voluntario.hic in neceſſario ſm glo.Iaco.de are.aliter dicit vt refert Cy.C.qd cum eo.l.ei qui.dixi plene in dicta.l. procura.qui pro euictione.et.l.ſi pupilli.§.primo.ſ.de negotijs geſtis.Circa † geſtorem vero neceſſarium que eſt proprie materia noſtra.diſtingue[d] aut eſt certũ qualiter ſe voluit obligare:et ſtamus certo: aut eſt dubium:quia promiſit ſimpliciter non dicendo pro ſe ſuiſq; heredibus:⁊ tunc aut cõtraxit in re que euidēter pertinet ad pupillũ:aut in re que poteſt eque pertinere ad eum ſicut ad pupillū. primo caſu aut contraxit promittendo animo nouandi. ex hoc videtur proprio nomine promittere: vt.l. tertia.§.in eum.de adminiſtra. re. ad ciui. perti. aut promiſit non animo nouandi:et tunc aut ſciebat tutor pupillum ex hoc conueniri non poſſe:⁊ ille qui cum eo cõtrahebat ignorabat:et tunc propter dolum tutoris ipſemet proprio nomine tenetur. vt.l. cum poſt.§.primo.verſicu.preterea.ſupra titulo ſecundo.aut in tutore abfuit dolus:et tunc videtur tutorio nomine promittere:vt hic.et infra eodem.l. fina. Secundo caſu quando contraxit in re que poteſt pariter pertinere ad vtrunq;:et tunc aut fuit expreſſum hoc fieri in cauſa pertinente ad pupillum: et videtur contrahere tutorio nomine:vt hoc.§.in fine. Expreſſio enim cauſe tunc habetur perinde ac ſi diceret tutorio nomine facere. Idem in † procuratore.vt lege ſi pupilli.§.primo.ibi vt pignus vel vt debitorem liberet.idem in inſtitore:vt.l.prima.§.non autem.verſicu.ſed et ſi in pretijs.de exerci.ſi vero hoc non exprimat tunc videtur ſe proprio nomine obligare:vt hic.ij.reſpon.quod intellige quantum ad actionem dandam creditori contra eum. Sed ſibi tutori qui illud conuertit in vtilitatem pupilli datur actio cõtra pupillum:et eodem modo vbicunq; dixi ſupra tutorem teneri proprio nomine.intellige quod repetat a pupillo:niſi conſtet quod fecerit animo donandi:vt lege cum poſt.§.ſecundo.ver.reſpondi.⁊ verſi.ſed is de quo.ſupra titulo ſecundo. Et ex hoc † ſequitur quod defenſiones pupilli poterunt hoc caſu prodeſſe tutori qui proprio nomine tenetur:vt dicta lege cum poſt.§.primo.in fine dicti.§.⁊ infra de ac.et obligatio.l.qui ſeruum.puto etiam † qd hoc caſu 5 ſi pecunia fuit conuerſa in vtilitatem pupilli com-

petat mutuanti vtilis actio cõtra pupillũ licet eius contemplatione non mutuauerit:vt.l.ei qui. in fi.C. quod cum eo.facit.l.eum.C.ſi certum pet. qd plene no.in dicta.l.ſi pupilli.§.j.Et ꝓdicta faciũt ad que-
6 ſtionem quam diſputaui.priorібus eſt cõceſſum arbitrium ſuper abundantia:fecerunt aliquid qd non poterant vigore eorum officij:poterant tamen facere vigore arbitrij ſibi conceſſi ſuper abundantia:nõ expreſſo hoc quod facerent vigore arbitrij ſibi conceſſi:an actus valeat.dic vt dixi in dicta diſputatione.
7 ¶ Queritur † quid ſi tutor aliquid acquirit ſimpliciter ſtipulando vel emendo.Glo.dicit idem. tu intelligas vt dixi.ſ.eo.l.ij.⁊.ſ.titu.ij.l.titium ⁊ meuium.§.altero.

Tutor interpoſito. Sicut pupillo queritur per tutorem: ita per actorem ab eo conſtitutum.h.d.

Tutor qui. Si negotium in parte ſpectat ad pupillũ pro illa videtur tutorio nomine facere ꝓ alia proprio.h.d.In text.ibi:conuenitur ſcilicet a legatarijs.

¶ De ſuſpectis tutoribus et curatoribus. Rubrica.

1 Materia quotidiana eſt melius et ſubtili⁹ examinanda.

Hec clauſula. Procedit ꝑ modum ſumme. ¶ Primo ponit qd induxit ad tractādum ſeu tradendum iſtam materiaz. ¶ Scđo ponit q̃ requirantur ad hoc vt iſta materia intelligatur ⁊ illa per ordinē tractat per totum iſtum ti.partes patent. ¶ No.ꝙ † materia quotidiana eſt melius ⁊ ſubtilius examinanda: vt hic.⁊.l.legaui.j.de libe.lega.

1 Accuſatio ſuſpecti tutoris qd ſit ciuilis quando proceditur ad ſolam remotionem: ⁊ quando ſit criminalis.
2 Coram quo iudice hec accuſatio proponi poſſit. remiſſiue.
3 Querela inofficioſi teſtamenti vocatur accuſatio.
4 In accuſatione ſuſpecti tutoris quando requiratur forma legis libellorum.
5 In accuſationibus ciuilibus ex delicto deſcendentibus que infamant poni debent ea de quibus in.l.libellorum.
6 Iudex inquirens in cauſa ſuſpecti tutoris quādo nõ habeat neceſſe ponere in inquiſitione ea de quibus in.l.libellorum.
7 Accuſans in cauſa ſuſpecti tutoris quādo teneatur ſe inſcribere.

Sciendum. Primo quero an accuſatio ſuſpecti dicatur publica.Glo. di-
a cit[a] hic qd eſt legitimũ crimen ⁊ tñ non dicit qd eſt publicũ.ſed qd ſit publicũ dicam.j.e.§.cõſequens. hoc plene examinaui.j.de publi.iu.l.j.nam quo ad quid eſt publicũ quo ad quid non. Quero qñ interponitur accuſatio ſuſpecti:vtrum requiratur forma l.libellorum.j.de accuſa.Gl. hic dicit aut ꝓceditur per viam accuſationis ad remouendum:⁊ requiritur illa ſolennitas: aut per viam inquiſitionis: ⁊ tunc ſecus. vt.j.eod.l.iij.§.preterea. ¶ Ad hoc examinandum primo eſt videndum
1 † vtrum accuſatio ſuſpecti ſit ciuilis
b cauſa vel criminalis[b]: ⁊ hic innuitur ꝙ ſit criminalis vt.j.proxi.§.et.j.ea.l.§.fi.⁊.j.ad turpil.l.j.§.ſuſpec.In cõtrarium qd ſit cauſa ciuilis apparet: quia poteſt interuenire procura.vt.l.non ſolum.§.fi.ſ.de procura.veritas eſt quod ſiquidē agitur ad remotionem ſolam:tũc eſt cauſa ciuilis.vt dicta.l.non ſolum.in fi.probatur per rationem quia hic agitur ſolum ad remedium ⁊ cõmodum priuati: ſcilicet pupilli nõ ad vindictam publicam:ergo ⁊c.pro hoc facit optime text.vt in c.tue.extra de procuratorib⁹.Si autem ageretur ad penaz imponendā: tunc eſſet cauſa criminalis.vt.j.ea.l.
2 §.fi.Et ex hoc apparet † apud quem iudicem debet hec actio proponi.vt j.proxi.§.dicetur.nec eſt mirandum ſi etiam eo caſu quo dixi eſſe cauſam ciuilem vocatur ſuſpecti accuſatio:
3 quia † etiam querela inofficioſi teſtamenti vocatur accuſatio:⁊ tamē cauſa ciuilis eſt.vt.l.poſthumus.§.fi.ſ.de inoffi.teſta.Scđo videndum eſt
4 † quando dicitur ciuilis iſta accuſatio vtruz debeat porrigi libellus ſm formam.l.libellorum.j.de accu.quia qñ criminaliter intentatur nõ eſt dubiũ.
5 Rñdeo † in accuſationibus ciuilibus deſcēdentib⁹ ex delicto:ſiquidē infamant: debent poni in libello oīa illa que in criminali.vt.l.pretor edixit. in prin.⁊ ibi dixi.j.de iniur.⁊.ſ.de dolo l.item exigit.⁊ ibi dixi.⁊ eſt tex.in ca. tue.extra de ꝓcu.vnde ſi hec accuſatio ꝓponeretur de dolo ita qd remotus infamaretur:deberet poni locus et tēpus ſm formam.l.libellorũ.alſ
6 ſecus.Tertio eſt videndum † vtrũ qñ iudex ꝓcedit per inquiſitionē in iſto crimine ſit neceſſe qd inquiſitio cõtineat oīa illa que dixi debere cõtinere accuſationem.Gl.hic vt dixi tenet qd non.Idem videtur generaliter tenere inſti.de publi.iudi.in prin.Idez Inno.de iure canonico extra de purga.cano.c.fi.veritas eſt qd ſiquidem iudex inquirit ſolũ ad remouendum: nõ eſt neceſſe qd inquiſitio contineat crimen determinatũ:ſufficeret enim ſi iudex diceret.hec eſt inquiſitio quā fecit talis iudex ad videndũ vtrũ tutor bene adminiſtrauerit:⁊ ſi inuenerit eũ doloſe vel culpabiliter geſſiſſe: tunc intēdit eum remouere.⁊ de tali

a ¶ Scđm dñ.ibi glo. dicit.⁊ no.qd dicit h iſta gl. de qua exultat Bal.i.c.j.§.ſi res.de pac.tenē.i vſib.feud.col.x.and.Barba.
b ¶ Hec clauſula.§.ſciēdũ.vel criminalis. cā ſuſpecti ſit ciuilis vel criminalis. vide Bal. in.l.j.C.ſi tu.nõ geſſ.

intelligit Inno.in.d.c.fi.extra de pur 1
ga.cano.ꝛ tex.ibi:ſed ſi inquireret ad
eū puniēdum:tūc cum inquiſitio ſuc
cedit in locū accuſatiōis:deberet cō-
tinere crimē certū:ſicut accuſatio. ſo 2
lum hoc minus:qđ nō eſt in ea neceſ-
ſaria ſolēnitas inſcriptiōis. ꝛ de hac
ſolēnitate nō ſeruāda loquitur inſtit. 3
de publ.iudi.in pn.ita tenet Iac. bu.
inſti. de act.in prin.dixi in.l. libellorꝫ.
7 ĩ.de accu.¶ †Quero an qñ quis ac- 1
cuſat aliquem de ſuſpecto debeat ſe
ſubſcribere ad penā talionis.Glo.di
cit quod ſic ꝛ erit pena talionis infa-
mia. Item alie pene quas quando-
qꝫ quis patitur extraordinarie. Do-
ctores dicūt aut accuſatur crimina-
liter.hoc eſt vt remoueatꝰ ꝛ puniatꝰ:et 1
tūc dꝫ ſe ſubſcribere:aut vt remouea-
tur tantū:ꝛ nō dꝫ ſe ſubſcribere qꝛ eſt
cauſa ciuilis.Et nō obſtat qđ glo.di
cit de pena infamie:qꝛ per hoc nō eſt
locus inſcriptioni.alias ſequeretꝰ qđ
in qualibet actione ciuili famoſa qs 1
deberet ſe inſcribere: qđ non reperi-
tur.l.cautum.de hoc per doctores.in a
l.fi.C.eo.titu.

a ¶ Tutor. ꝛ hoc facit ad ea que not.Bart. in.l.j.§.j.cū concordā. de ope.no. nun.

1 ☞ Delegatus etiā poteſt cognoſce
re ſi de ſuſpecto agatur vt tantū re- 1
moueatur:ſi autem vt etiā puniatur
non poteſt cognoſcere.

Damus. Cauſa ſuſpecti pōt
agitari corā ordina
rio et coram delegato iudice. h. d.
¶ Op.ĩ.ad turpil.l.j.§.ſuſpecti.So-
lutio.ibi nomē pſidis ponitur gene-
raliter vt cōprehēdat delegatos.alij
1 dicūt † qꝫ delegatus pōt cognoſcere:
vt hic:nō punire:vt in cōtrario. Iſta 1
queſtio fuit ſemel īter do. Frā.accur.
et do.Dy.vt refert Cy.in.l.fi.C.e.ve- 2
ritas eſt iſta aut accuſantꝰ de ſuſpecto
ad remotionē tm̄:ꝛ ſic ciuilr̄.ꝛ pōt de
hoc cognoſci ꝛ iudicari apud delega
tū:vt hic.aut accuſantꝰ vt remoueantꝰ
et puniātur:ꝛ tunc ſolū apud ordina- 3
rium:vt in.l.ꝯtraria.ꝛ ibi plene dixi.

Oſtendimus. Omnes tu- b
tores cuiuſ-
cunqꝫ cōditionis exiſtant poſſunt ac-
cuſari de ſuſpecto ſi male gerāt.h.d.
¶ Opp.ĩ.eo.l.ſi tutor.Solutio dicit
glo.illud eſt conſilium:qđ an ſit verū
ibi dicaꝫ.¶ Quero qualiter petitur
remoueri patronus qđ non infameꝰ.
dic vt.l.fi.C.eo.

1 ☞ Publicū eſt illud qđ oībꝰ patet.
2 Crimen ſuſpecti tutoris eſt publicū.
3 Dictio quaſi eſt expreſſiua veritatis.

Conſequens. Quilibet ad 1
mittitꝰ ad ac
cuſandū tutorem de ſuſpecto etiā mu
lier ſi ex pietate moueꝰ.h.d. No.† qđ
publicū eſt illud qđ omnibꝰ patet.qđ
facit ad multa.¶ Opp.qđ mulieres
nō admittātur.vt.ĩ.de accu. l. ad cri-
men.Sol.ſpāle eſt hic.Quero† vtrū
crimē ſuſpecti ſit publicū. Gloſ. dicit
qđ ſic.vt.ĩ.de publi.iud.l.j.ꝛ inſti.eo.
§.cōſequēs.ꝛ ſic tex.† q̄ dicit h̄ quaſi
eſt expreſſiuū veritatis.ego aliter in-
telligo vt dixi in.l.j.ĩ.de pub.iudi.

☞ Atrocia facta que dicantur.

Si quis de plebeis.

Ob facta atrocia tutor nō ſolum re-
mouetur:ſed etiaꝫ puniꝰ. h.d. Et hic
tractat de vltima parte eius de quo
tractaturū ſe dixerat in pn.legis.ſ.de
pena ſuſpecti.¶ †Quero q̄ ſunt iſta
facta atrocia. Glo. ponit exēpla quā
no.qꝛ appellat atrocia illa facta que
alibi non reperiūtur numerata inter
atrocia:de quibus ponitur in.l.auxi-
lium.ſ.de mino.

☞ Si ſunt due regule vna ꝑmiſſiua
alia ꝓhibitiua: prohibitiua attēdiꝰ.

Tutor. [a]Tutor pōt accu-
ſare cōtutorē ſuſ-
pectū etiā ſi fuerit remotus.
¶ Not.qꝫ † vbi ſunt due regule:vna 1
permiſſiua:alia ꝓhibitiua:potiꝰ attē
ditur ꝓhibitiua.nā regula eſt qꝫ qui-
libet poſſit accuſare ſuſpectū:alia eſt
qđ libertus nō pōt accuſare ſuſpectū
patronū.certe iſta preualet vt hic ſm
Dy.ꝛ Iaco.de are.¶ Quero dꝛ hic
patronū ſuū:cuius erat patronꝰ iſte.
In gloſſa ponuntur tres opi.ꝛ quelī-
bet poteſt eſſe bona.

☞ Tutor quando remoueatur vt 1
ſuſpectus ex cognitione incidenti.
Iudex de quolibet delicto commiſſo 2
coram ſe incidenter poteſt cognoſce-
re ꝛ punire.
Iudex inquirit principaliter in cauſa
ſuſpecti tutoris.
Damnatus per inquiſitionē qđ non 3
efficiatur infamis.

Preterea. [b]Tutor poteſt re-
moueri ex officio
iudicis ſine accuſatione. hoc dicit.
¶ Primo quero qualiter poteſt pre-
tori liquere ipſum eſſe ſuſpectū. Gloſ
ſa reſpondet duobus modis. Primo
incidenter cum ſuper alio iudex prin-
cipaliter cognoſceret: vidit tutorem
fraudulenter ſe gerere in cauſa pupil
li.¶ Secundo modo ſi iudex princi-
paliter inquirat ſuper hoc vt videat
ſi tutor bene vel male gerat: vt infra
eo.l.fi. ¶ Et primo not. † quod tutor 1
poteſt remoueri ex cognitione inci-
denti qđ qualiter intelligatur.dicam

b ¶ Preter-ea.idē dī-cas in pro-curatore tex.eſt ſin-gu.in. l.iij. C. de pcu. ſm Bart. ibi ſed vi-de Ludo. Ro.conſil. cccxvj. de captura p-ſone. and. Barba.

ĩ.e.l.impuberibus.§.fin.eſt tamen regula quod de a
quolibet delicto cōmiſſo coram iudice ſuper aliquo
principaliter cognoſcente ipſe poteſt inquirere ꝛ pu b
nire.vt.l.nullum.C.de teſti.et.l.penulti.C.de proba.
dixi plene in lege ſecūda.§.ſi publico.infra de adul.
2 ¶ Secundo not.† quod iudex poteſt inquirere prin
cipaliter ſuper cauſa ſuſpecti. Et aduerte quod hic
eſt ſpeciale fauore pupillorum.alias eñ non eſt per 1
miſſa inquiſitio ad vtilitatem priuatam.vt hic patꝫ.
quia ſi ſpeciale eſt in pupillo:ergo in contrarium eſt 2
ius commune.ad vtilitatem enim publicam licet in
quirere ſecundum ea que dixi in dicto.§. ſi publico. 3
a ¶ Quero an[a] iſto caſu quo aliquis remouetur per
inquiſitionem ſit infamis.glo.dicit quod non. quaꝫ
b vide et ſigna.Dicit Dy.nota quod damnatus[b] per
3 † inquiſitionem non efficitur infamis. et iſta glo.nō
reperitur alibi dicit ipſe:certe imo reperitur in lege g
fina.C.eo.et.l.j.C.de modo mul.de hoc not.in Spe
cu.de ſen.§.j.verſi.quid de his. examinaui plene.ĩ.
de publi.iu.l.infamem.

1 ☞ Notario nō interdicitur officium ob delictū cō
miſſum extra officium notariatus.

Nunc videamus. Tutor remoueꝰ ob
dolum in tutela cō- 1
miſſum:ſecus ſi extra tutelam. Item ſecus ſi in alia
tutela.ſi eſt qui eum actione tutele conueniat.hoc di
1 cit vſqꝫ ad.§.ſi tutor inimicus. Not. quod † ob crimē h
commiſſum alias quam in tutela non poteſt quis re
c moueri vt ſuſpectus. Quod facit[c] ad queſtionē de 2
notario cōdemnato de falſo ex aliqua cauſa nō per
tinente ad officium notariatus:vt per hoc non inter
dicatur illud officium ſibi:de qua dixi plene in.l. ea-
dem.§.primo.ĩ.ad.l.iul repe.

Quod ſi quis. No.hic de hac dictiōe quo
ad:que non habet in ſe con 3
ditionem extenſiuā de quo.ĩ.titu.j.l.penulti.dixi ple i
ne.in.l.j.ĩ.de conditio.et demonſtra.

1 ☞ Relinquitur arbitrio iudicis an tutor remoueri
debeat propter inimicitiam fratris pupilli vel tranſ
uerſalium.

d **Si tutor.** [d]Propter inimicitias cum pupillo
vel cum parentibus remouetur tu
tor vt ſuſpectus.hoc dicit.¶ Querit quid ſi eſt ini-
micus fratri[e] vel alicui ex tranſuerſalibus gloſ.dicit f
ſecus. Contra iſtam gloſſ.facit. C. de excuſa.tuto.l.
humanitatis.ita dicit Dyn. Item videtur contra te
xtum.infra de iniurijs.l.lex cornelia.et.l. item apud g
§.conuitium.et.§.ſequenti.eo.tit.vbi ſi fit iniuria ſo-
cio meo fit iniuria mihi: multomagis ſi conſangui-
1 neo.vnde† puto ſtandum eſſe arbitrio iudicis[f] ſecū
f dum facti qualitatē ꝛ conſuetudinem regionis.in tu h
ſcia enim eſt conſuetudo vt qui inimicatur ſeu iniu-
riatur vni ex cōſortibus hoc eſt deſcendentibus per
lineā maſculinā inimicaꝰ vel iniuriaꝰ omnibus.alibi i
aliter obſeruatur ꝛ hoc innuit hic tex. vnde ſtanduꝫ
eſt arbitrio iudicis vt tex.ſubijcit.

Seuerus. Propter res male vēditas poteſt
tutor vt ſuſpectus remoueri. hoc
dicit.

Tutor qui alimenta. ¶ Tutor q̄ de-
negat alimēta
indebite poteſt vt ſuſpectus remoueri et etiam pu-

¶ Quero an.vide Bal.in.c.j.de pa.iu.fir.in vſi.feu. Andre.Barba.
[a] Andre.Roma. ¶ No.qꝫ damnatus. Vide zan-
chi.in repe.c.j.§.differentia.de accu.Panor.conſilio
xxv.in.ij.colum.iij.dubio.in.j.volumi.Roma.conſi.
ccviij.in.ij.colum.Panor.in rub.de iudi.in vj. colum. ad fi.Cardina.cōſil. xciiij.in.j. dubio.
niri.hoc dicit.

☞ Qui iudici precipienti non obe-
dit dicitur pertinaciter reſiſtere.
Quilibet dignitate carēs dicitur hu
milis homo.
Quis pro debito de iure cōmuni non
carceratur quando habet bona ſuffi-
cientia.

Tutores qui reperto- c
rium. [g] Qui non facit inuentarium
vel pecuniam ad comparationē non
deponit ꝑtinaciter in vinculis eſt po
nendus.niſi fuerit poſitus in dignita
te.hoc dicit.¶ Not.de pena tutoris
qui non facit inuentariū.¶ No. tex.
qui dicit pertinaciter cum ſua gloſſ. d
Ex quo habes qđ ille† dicitur perti-
naciter reſiſtere qui iudici percipien-
ti non obedit:ꝛ ſic facit quod ille poſ
ſet condēnari[h] tanqꝫ hereticus per-
tinax qui inquiſitori aliquid afferen-
ti nō credit.¶ Tertio no.† quod hu-
milis homo dicitur quilibet dignita-
te carens.pro hoc.ſ.eo.l. prima.§. fi-
na.pro hoc.C.vt nemo priua.l.j.ſecū
dum Iaco.de are.¶ Not.text.ibi in
vinculis publicis ꝛc.Cum glo. intel-
ligit illud verum quando laborat in-
opia.ꝛ ſic no.† quod de iure cōmuni[i]

c ¶ Quod facit.et vi-de Bal.in c.j.de pac. iur. firma. in vſi. feu. Andreas Barba.

d ¶ Si tu-tor. Et vi-de not.per Bart.in.l. ſi miles.§. fi.de adul. et in.l.cum tabulis.§. j.de his q̄. vt indign. cōtrarium eſt gloſſ.fi na.in lege athlete.§. amiſſionē. ĩ.de excu. tuto.Andre.Barba.

e ¶ Si tutor.inimicus fratri.an inimicus fratris mei
ſit mihi inimicus:ꝛ an iniuria facta ſocio meo:ſit fa
cta mihi.vide bal.ĩ.l.ij.C.de legi.et qđ dixi de ſocio
vide que dixi in.l.item apud.ad fi.de iniur.
¶ Arbitrio iudicis.De quo vide docto.in.l.de pu-
pillo.§.ſi quis ipſi pretori.ꝛ qđ ibi dixi in.iij. col. de
ope.no.nun.
¶ Tutores qui repertorium. Et quomodo intelli-
gatur quod propter inuentarium non confectū q̄s
teneatur vt ſuſpectus.adde Bart.in.l. tutor qui re-
pet.de admini.tuto.
¶ Poſſet condemnari.Alibi gl.videlicet in.c.j. de
male.intelligit pertinacia aliquid fieri vbicunqꝫ fit
ſcienter ꝛ nō ex temeritate.
¶ Quod de iure cōmuni.ꝛ vide tex.xj.q.vj.c.illud.
et tex ꝛ doc.in.c.tue.vt lit.nō cōteſt.ꝛ.d.§.in vendi-
tione.Et an habēs bona poterit excōmunicari ali-
qui tenent qđ non in.c.tue.preallе.qđ eſt nota. ſi eſt
verū ſed Hoſt.tenet cōtrarium imo eſt in electione
iudicis.ꝛ vide Bal.ꝛ Ioā.de Imol. in.l.filio.ſupra
ſolu.matri.ꝛ eundem in.c.ij.de pigno. ꝛ vide tex.in
l.j.C.de repu.bono.que contra communem opinio-
nem probat.Andre.Barba.

3 ~Andreas Pomate. ¶ Non debet. Vide Alexã. conſi.clviij.in.iij.col.in.ij.volu.et iſtam glo.repu.ſin gu. Alexan.l.a diuo pio.§.in venditione.in.iij. colũ. de re iudi.pro qua gloſ.et eius materia vide Feli.c. quod ad conſultationem in.vij.colum. de regu.iur.

non debet[a] quis poni in carcerem pro 1
debito:niſi quando non habet bona
ſufficientia pro debito.quod ſatis pla 2
cet[b] ſi enim primo diſcutiuntur mobi 3
lia quam perueniatur ad immobilia:
et primo immobilia ꝙ perueniat ad 4
nomina:vt.l.a diuo pio.§.in venditio
ne.de re iud.multomagis omnia iſta
debent diſcuti anteꝙ perueniatur ad c
perſonam:ſtatuta tamen et conſuetu=
dines tuſcie ſtatuunt aliter.

Qui ob ſegniciem. 1

Remotus propter culpam non eſt in= famis. Idem in eo cui alius adiungi= tur.hoc dicit. ¶ Quero que differen= tia eſt inter iſta nomina.gloſſ.dicit qḋ 2

Panor. cõ ſilio.xlij.in a ij.vol. Ro ma. conſi= lio. cxx. et b cõſil. ccxlj. in.ij.col.

b ¶ Qḋ ſa= tis placet Et addḋ ꝙ idem tenȝ Bartol.et Bal.in le= ge prima. C. qui bo. ced. poſſ.ꝛ Bartol.et Ang. in. l. nemo car= cerem. de exac.tri.lib.x.et Bald.in lege prima.in fi.C.de iur.ꝛ fac.igno.et in.l.ordo.in vlti.colum.C.de execu.rei iu di.et Bald.in.l.etiam ver.ſed nunquid.C.de execu. 3 rei iudi.et Bald.in ſpec.de execu.ſententie in princi. et imo.in.c.odoardus.de ſolut. Abba.in.c.quod ad conſultationem de re iudi. Sali.in.l.cum et filij.C.q̇ bo.ce.poſ.et Imo.in.l.a diuo.§.in vendi.de re iu.et Imo.et Ro.in lege ſi filio.la.ij.ſolut.matr. aliter te= net vide Ange.inſti.de ac.§.eum quoq̃. circa.iij.co. Et ſic not.hic quod de iure cõmuni quis non poteſt in carcerem mitti niſi quando non habet bona ſuffi cientia.et adde ꝙ in hac computatione debent exe= cuti bona fideiuſſoris.tex.eſt ſing.in.l.ſi plures.§.p̃= terea ſi queratur.j.de fideiuſ.quem tex. multum no. Bal.in.l.mulier.C.de iur.do.et adde que dixi in.l.j. C.qui bo.ce.poſ.et Barto.in.l.cum eodem.alias eſt l.labeo.j.ad leg.iul.repe.ꝛ adde Bal.in.l.ſi filio.la ij.ſoluto matrimonio.

ADDE Bal.conſi.xl.cum ſeq.ꝛ.xlix.ꝛ.li. et pulchrũ conſilium in eadẽ materia eiuſdem Bal. couſi.ccc= lxxxiiij.ſecundo libro.ꝛ per eundem conſilio.ccxvij.ꝛ cccxxvij.quarto libro ꝛ an ſi habeat bona in alieno territorio ita quod indẽnitati creditoris poſſit pro= uidere an ſit relaxandus conſi.ccccxlviij.iiij.volumi. 1 Pau.de caſt.conſi.xxix.ꝛ ſeq. Pe.de anchara.conſi. cxxij.ꝛ Ro.conſi.ccccxx.vbi alleg.tex.in.l.ſi plures.p do Alex.allegatum in apoſtilla.

c ¶ He enim. Vide compo.ꝛ Ioan.andre.in.c.ſuper co.de electione.

d ~Andre.Poma. ¶ Hoc dictum gloſſ. Vide Feli. c.penul.in.iij.colum.verſi.difficilius.de excep.ꝛ.c.ſi cut.in.xj.col.de re iudi.

e ¶ Qui nihil.ꝛ ob quam culpã quis remoueatur vi= de Barto.in.l.quod nerua.in pe.col.ſ̃.depo.ꝛ adde ꝙ vbi tutor non accuſat pro pupillo vbi poteſt accu ſare remouetur vt ſuſpectus glo.eſt ꝛ ibi Bal.in.l.ſe natus.C.qui accu.

quaſi idem ſignificant.ꝛ ſic eſt inculcatio verborum ſed ſi quis diligenter inſpiciat diuerſa important. ¶ Quero an remotus ob latam culpã efficiatur in= famis:gl.videtur tenere quod non.idem not.in.l.in actionibus.ſ̃.de in lit.iur.ꝛ ibi dixi doct.tangunt.in l.vlti.C.eo.titu.

Cauſa in ſententia inſeri debet ſi non inſeratur ſententia non vitiatur.

Cauſa in dubio non intelligitur famoſa.

Tutor quando dicatur remotus ob culpam vel ob dolum.

Accuſatio ſuſpecti tutoris quod habeat ſimilitudi= nem cum iudicijs vniuerſalibus ꝛ ſic ſufficiat gene= raliter petere.

He enim.

[c] ¶ Remotus abſq̃ dolo nõ eſt infamis.ꝛ ſi in ſententia cauſa non exprimatur non in= telligitur ex cauſa: famoſa damnatus ſeu remotus.h.d. ¶ No.cauſam † debe re inſeri in ſentẽtia.ſi tamẽ nõ inſeratur nõ vitiatur. de quo p Dy.in.l.qui rome.§.duo fratres.j.de ver. obliga.per Cy.in.l.properandum.§.illo.C.de iudi. per canoniſtas extra de re iudi.c.ſicut. ¶ No.† qḋ 2 in dubio non intelligitur cauſa famoſa. ¶ Oppoñ. ſententia debet referri ad acta: vt.l.fi.C.de ſenten. que ſine cer.quanti.et de except.rei iudica.lege ſi ex teſtamento.et.l.ſi quis ad exhi.ꝛ ibi not. Gloſ.dicit diſtinguendum.† aut obijcitur culpa tantũ:et obti= net quod dicitur hic.aut obijcitur dolus tantum.et ob illam cauſam videatur remotus: vt in cõtrario: aut obijcitur culpa ꝛ dolus.et hunc caſum non po= ſuit gloſ. Et tunc etiam videtur remotus ob culpã: vt not.in lege ſi quis ad exhiben.facit.l.ſi preſes.et lex interpretatione.j.de pen.ſi autem nulla cauſa exprimebatur in libello:tunc etiam procedit hoc di ctum glo.[d] vt intelligatur remotus ob culpam tan d tum quod not. ¶ Quero ergo quomodo poteſt eſ= ſe quod nulla cauſa exprimeretur.cuȝ accuſatio de= beat ſolenniter proponi:vt ſupra eodem.l.prima.§. primo.vel dicas quod hic procedebatur per inqui= ſitionem.vt ibi dixi.vel ſi dicas quod per accuſatio nem:tamen non eſt neceſſe quod exprimatur cauſa quando dolus non obijcitur:habet enim † ſimilitu= 4 dinem cum iudicijs vniuerſalibus. Et ſic ſufficit di= cere dico quod male et non diligenter adminiſtra= uerit negotia.vt hac.l.ſicut ſufficit dicere in actio= ne tutele:peto quod reddas rationem adminiſtra= tionis tue tutele.

1 ☞ Sententie verba debent intelligi vt referãtur ad petitionem.

Si pretor.

Idem eſt prohibere gerere ꝛ re= mouere.hoc dicit. ¶ Oppo.ſ̃. de adminiſtratio.tuto.l.iij.§.fina.et quod no.ſ̃.tit. ij.l.iiij. Solu.gloſ.ꝛ bene.hic prohibuit eum gerere qui accuſabatur vt ſuſpectus:ibi erat cõtentio quis 1 deberet adminiſtrare:et ſic not.† qḋ verba ſenten= tie debent intelligi quantum poſſunt vt referantur ad petitionem.

1 ☞ Quis cogitur per iudicem adminiſtrare vt ſi male gerat facilius remoueatur.

Qui nihil.

e [e] ¶ Oppo.C.eo.l.ij.ꝛ.l.tertia. Solut.tutor qui nil geſſit:aut fecit contumaciter et iuſſus a pretore poteſt remoue a ti vt in contrarijs.et de adminiſtr.tuto.l.fina.in prin cip.aut non contumaciter.et tunc aut ſcienter et do= loſe et poteſt remoueri vt ſuſpectus.vt in contrarijs b aliter ſecus.vt hic et ideo † cogitur aliquis admini= 1 ſtrare per iudicẽ vt facilius ſi male gerat poſſit re= moueri:vt lege prima.in princi.ſupra de admi.tu.et g per Cy.in.l.ij.C.eo.

Suſpectus.

Satiſdatio non impedit quin tutor ſi h male gerat poſſit remoueri vt ſuſpect⁹ hoc dicit.

1 ☞ Si aliquis debȝ aliquid facere ex l.diſpoſitione conſilio alterius:illud neceſſario req= ri et ſequi debet.

Impuberibus.

Adulti poſ= ſunt accuſa= re tutorem de ſuſpecto cum conſilio cõ ſanguineorum ſecus in pupillo. hoc di= a cit. ¶ Not.quando[a] aliquis † debet fa= 1 cere aliquid cum conſilio alterius ex diſpoſitione le gis debet illud requiri et ſequi.vt hic.et inſtit.eo.§. impuberibus.quod intellige vt dixi in repetitione l.j.§.ſi plures.ſ̃.de exerci.

1 ☞ Lata culpa non equiparatur dolo ad infaman= dum ſed remouendum.

Si fraus.

1 Tutor poteſt remoueri propter la tam culpam.hoc dicit. ¶ † No.qḋ lata culpa equiparatur dolo quod intellige q̃tũ ad remouendum non q̃tum ad infamandum dixi.ſ̃.e. l.iij.§.finali.

1 ☞ Fuga an faciat quem ſuſpectum.

Preterea.

Ex ſola cõtumacia quis ſuſpect⁹ efficitur:et vt ſuſpectus remoueri poteſt.hoc dicit. In tex.ibi careant ſcilicet ſuarũ re= rum detentatione.que transferunt in pupillũ. vt.j.ſe b quitur. ¶ Not.quod propter[b] fugam[c] quis efficitur c ſuſpectus † et iſta ſuſpicio ſufficit ad condemnatio= 1 nem quod eſt verum hoc caſu vbi ipſa ſuſpicio habe tur pro delicto ſimile quando fuga ipſa habetur pro 1 delicto.vt.C.de deſerto.l.prima.li.xij.alias ſecus fa= cit ad predicta.C.de omi agro deſerto.l.locorum.li. 2 xj.et in aut.de exhiben.reis.§.ſi vero etiam quidã. collatione quinta.et ibi per Iacobum de bel.in.l.in bonefidei.C.de iureiuran.et ibi per Guil.et Cyn.et j.ad ſilleia.l.lex cornelia.§.j.et ibi dixi.

1 ☞ Tutor contumax poteſt remoueri ordine infra d ſcripto.

Item ſi quis.

Cadit ſub precedenti ſum= mario. ¶ Oppo.dicitur hic quod raro imo frequenter.vt ſupra eodem.l.j.in prin e cipio. Solu.dicit Dyn.poſtulatio ſuſpecti frequens eſt vt ibi:ſed quod hoc modo remoueatur iſtud ſit d perraro.ita loquitur hic. ¶ Vltimo no.[d] iſtam legẽ 1 quod quando tutor † eſt contumax et non comparet f e poteſt remoueri:ordo autem remotionis erit[e] quod poſt contumaciam iudex inquirat an ipſe latitet:et g propter hoc eum remoueat.erit ergo neceſſaria no= ua citatio poſt contumaciam primam.ꝛ ideo Iaco. h f de areti.exponit ſic diligenter habita inquiſitione[f] ſuper hoc an latitet an abſens ſit:puto etiam quod in ipſis citationibus primis poteſt iudex commina ri[g] quod ſi nõ compareat ipſum remo uebit tanq̃ ſuſpectum.ꝛ tunc quia ad hoc videtur eſſe citatus non requiri= tur noua citatio.[h] argu.ſ̃.de iud.l.ad peremptorium.cum.l.ſequen.et.l.nõ= nunq̃.ꝛ ſupra de admini.tuto.l.tutor qui.§.idem ſolent.facit quomodo et quando iudex.l.conſentaneum.et eo= dem modo intelligo quod not.ſupra eo.l.iij.§.preterea.ꝛ ſic quando iudex incidenter competit tutorem fraudu= lenter adminiſtrare anteq̃ remoueat eum ſuper hoc debet citari.ad hoc vt c poſſit facere ſuas defenſiões hoc eñ debet fieri cauſa cognita vt hic not.p gl.et ſic debet intelligi quod no.p gl. C.de admini.tuto.l.fi.in prin.

1 ☞ Qualiter debeat conuinci ille q̇ per aliquem nuntium miſit pecuniam que eſt deperdita vel ad debitum fi= nem non peruenit.

Suſpectum.

Suſpe ctus tu tor dicitur ex moribus nõ ex diuitiarum defectu.h.dicit.

1 ¶ † Not.bene hanc legem:quia facit ad multa maxime quãdo queritur an alicui imputetur quod confidit de ali quo miſſo per eum mittendo pecuniã vel aliam rem.non enim ex hoc ſolo poteſt conuinci quod ille pauper erat ſed ex moribus precedẽtibus hoc de bet perpendi.

Tutor ſuſpectus quando ſit remouẽ= 1 dus vel ei dandus curator.

Libellus ſuper accuſatione ſuſpecti 2 quomodo formari poſſit.

¶ Impuberibus.no.qñ.et vide iſtum tex.no.alleg. per do.Anto.in.c.cũ olim.de arbit.de quo vide que dixi in.l.ſi conuenerit de re iudi.

b ¶ No.ꝙ propter fugã. Et vide Bar.in.l.labeo.al's j.§.labeo.et de edil.edic.et.l.conſiliarios.C.de.offi. aſſeſ.et in auť.de co. §.neceſſitate.et ſalic. in repe.l. admonen= di.ꝛ ibi lu. de iureiur. et qḋ not. l.lex corne lia j.ad ſil leia. And. Barba.

c ¶ Prete= rea.ꝑpter fuga. No. ꝙ fuga fa= cit quẽ ſu= ſpectũ.de quo vide j.de q̃ſtio. in.l.fi.ꝛ ibi bar.et do cto.in.l.fi. C.de rap. vir.bart.in l.lex.cor.j. ad ſille.et ibi ſcripſi et Barto. in.l.j.de re. eo.et ibi habetur ꝙ fuga poſt accuſatio= nem nõ fa cit reuȝ ſu= ſpectũ.

ADDE Bal.cõſil. ccxxx.j.vol.et Old.conſil.lxv.

d ¶ Vltimo not.et qḋ intellige qñ perſeuerat cõtuma cia.vide Bal.in.l.preſes.C.eo.in ver.perſeuerat.ꝛ vi de tex.ſingu.ſm Bar.in.l.ceſſante.C.quomodo ꝛ qñ iudex.Andre.Barba.

e ¶ Item ſi quis remotionis erit.no.modũ remouẽ= di ſuſpectum. Adde Bart.in.l.eum qui res.C.de p= cu.et vide de hoc Bart.in.l.j.in fi.prin.ff.ſi quis ius di.et que ibi dixi.

f ¶ Habita inquiſitione.ꝛ vide in lege.iij.§.ſi ad diẽ. de re mili.et ibi dixi.

g ¶ Cõminari.hoc in ſili voluit imo i.l.ſi finita.§.iul' dedã.infec.lȝ nõ faciat mentionẽ de Bar.hic.

h ¶ Noua citatio.et hec que dicit Bart.hic limitant ea que not.ipſe in.l.iij.§.ſi ad diẽ.de re mili.pro qua limitatione eſt tex.in.c.ij.et ibi no.Ioã.and.et Ant. de but.extra de teſt.co gen.

a ¶Si tutoꝛ. Bal. facit iſtā. l. ſingu. in. l. ſi. arbit. tu. et
oīno ibi vide et hic in gloſſ. qd in pꝛelato vel epō. et
quidā obſeruant canones et qd qñ cōfert beneficiū
indigno. vide Cardi. in clemē. j. de eta. et quali.
b ~And. Poma. ¶Si quidē. Uide aret. inſti. eo. in
pri. ⁊ imo.
cōſi. lxviij.
in. ij. colū.
c ¶Decre-
to diſtin-
guit. Et
ad iſtū tex
tum. vide
Bart. in. l.
iuſiurādū
qꝺ ex con-
uētione. §.
ſi. in. iij. co.
de iureiur.
d ¶Poſt ſi
nitā. Et vi
de gloſſ. in
c. per tuas
el. j. de ſi-
mo. ad qꝺ
alle. iſtum
tex. And.
barba.
~Andreas
Pomate.
d ¶Poſt ſi
nitā. adde
qꝺ non eſt
opꝰ qꝺ iu-
dex ferat
ſentētiā: vt
p docto. l.
poſtq̄ꝫ liti
C. de pact.
niſi pꝛius
pateret vt
per gloſ. l.
qui fundū.
§. finali. ff.
de vi et vi
armata vł
niſi iudex
ignoꝛaret
cām finitā:
vt per bal.
c. dudum.
el. ij. de ele
ctio.

1 Tutoꝛi de ſuſpecto accuſato quando
ſit ei interdicenda adminiſtratio.
2 Pꝛocuratoꝛ in cauſa ſuſpecti tutoꝛis quando interue
nire poſſit.
3 Quis ex eodem facto conſequitur pꝛemiū ⁊ penā.

SI tutoꝛ. [a]Si tutoꝛ conuictus
per remotionē infirma-
retur melius eſt ſibi cu-
ratoꝛem adiungi. hoc d.
¶Oppo. ſ. eo. l. j. §. oſtendimus vbi
legitimus remouetur. Gl. dicit quod
iſtud eſt conſilium non pꝛeceptum. et
hanc ſol. appꝛobat in lege contraria.
alio modo ſoluit † vt diſtinguatur: an
remouendus ſit pꝛopter dolum ⁊ tūc
cum de hoc infamaretur non remo-
ueatur vt hic: aut pꝛopter culpam: et
tunc quia ex hoc nō infamatur poteſt
remoueri vt in contrario et iſtam tenꝫ
Dy. puto ſic dicendum ſi quidem re-
mouendus eſt pꝛopter culpam poteſt
remoueri vt dictum eſt. ſi pꝛopter do-
lum tunc ſtat in arbitrio iudicis quia
ſi quidem reperit dolum et fraudem
commiſſum in magna re debet eum
remouere ſi vero eſſet modicus dolꝰ
vel circa modicam rem tunc debet cu
ratoꝛ ei adiungi vt hic: et ſupꝛa eodeꝫ
l. iij. §. tutoꝛ qui ad alimēta. et infra de
penis. l. reſpiciendum. §. furta dome-
ſtica. hoc em̄ an remoueri debeat ar-
bitrio iudicis ponitur ſupꝛa eodem. l.
tertia. §. tutoꝛ ſi inimicus. pꝛo hoc fa-
cit. j. titulo pꝛimo. l. pꝛopter litem. vbi
diſtinguitur an ſit lis magna vel par-
ua que eſt inter tutoꝛem et pupillum.
et ideo quando foꝛmatꝰ libellus ſuper
accuſatione ſuſpecti contra aliquē tu-
toꝛem conſanguineū pupilli. ſi quidē[b]
quis velit eū redarguere de culpa vł
negligentia tantum: ſecure concludat
quod petit eū remoueri: ſi vero illi tu-
toꝛi dolum impingeret puto pꝛocede
re. ſi ſic cōcluderet peto eum remoue-
ri vel curatoꝛē adiungi ſecundum qꝺ
iudici videbitꝰ. ¶Quero an huic † tu-
toꝛi cōſanguineo ſtatim cum poſtula-
tur ſuſpectus debeat interdici admi-
niſtratio. et videtur quod ſic. vt. C. eo.
l. eum quem. inſtit. eo. §. ſi quis auteꝫ.
j. de ſol. l. quod ſi foꝛte. §. j. ſed illas. ll.
intelligo in tutoꝛe qui venit remouen
dus tunc enim pendente lite interdi-
citur adminiſtratio: ſecus ſi remouen
dus non venit vt not. extra de offi. de
leg. c. venerabili. dixi in. d. l. qꝺ ſi foꝛte
§. j. j. de ſolu.
☞Suſpectus tutoꝛ dicitur a die po
ſtulationis et ei per iudicē interdicitꝰ adminiſtratio.
An talis interdictio fiat a die mote litis.

DEcreto. Poſt remotionem non
ſpectat ad tutoꝛem pe-
riculum tutele. hoc dicit. hic loquitur
poſtq̄ꝫ quis eſt remotus. Glo. videtur
intelligere quod a die qua poſtulatus
eſt † quis ſuſpectus: tunc ei interdicitur adminiſtra-
tio: vt inſtit. eodem. §. ſi quis autem. quod intellige
fieri per iudicem: vt ibi et. l. eum quem. C. eod. quod
quando fiat dixi. ſupꝛa eodem. l. pꝛoxi. ¶Not. tamē
iſtam glo. diligenter que innuit talem interdictionē
fieri ab initio mote litis non expectata conteſtatio-
ne ſuper cauſa ſuſpecti dum dicit ex eo ex quo cepit
cauſa ſuſpecti moueri. ¶Querit † glo. vtrum in cau
ſa ſuſpecti poſſit interuenire pꝛocuratoꝛ. Et reſpon-
de quod ſic licet regula ſit quod in publicis iudicijs
non interueniat pꝛocuratoꝛ. Tu dicas quod ſi qui-
dem pꝛocuratoꝛ interuenit ex parte rei aut accuſatio
fiebat ad remouendum tantum. et tunc eſt cauſa ci-
uilis merito poteſt interuenire pꝛocuratoꝛ. vt. l. non
ſolum. §. finali. ſupꝛa de pꝛocurat. Si vero ageretur
non ſolum ad remouendum ſed etiam ad puniēdū:
et tunc aduerte an imponatur pena relegationis vł
minoꝛ. et ſic poterit interuenire pꝛocuratoꝛ vel non:
vt. l. ſeruum quoqꝫ. §. publice. ſupꝛa de pꝛocurato. et
l. penulti. §. ad crimen. infra de publi. iudi. Si vero
loquitur ex parte accuſatoꝛis tunc non poteſt inter-
uenire pꝛocuratoꝛ. niſi agatur ciuiliter ſecundum qꝺ
dicitur in actionibus popularibꝰ. vt. l. licet. ſupꝛa de
pꝛocura. quod autem glo. dicit hic quod iſtud ſit pu
blicum iudicium non eſt verum ſimpliciter. vt plene
examinaui in lege pꝛima. de public. iudi. ¶Ultimo
hec gloſſ. colligit not. quod † ex eodem facto quis cō
ſequitur penam et pꝛemium. remouetur enim a tute
la quod eſt pena. et conſequitur liberationem a pe-
riculo quod eſt pꝛemium. ¶Ad iſtud opponitur ſu
pꝛa de nego. geſt. l. ſiue hereditaria. Dyn. circa hoc
diſtinguit[c] hic quod ponit in. c. quod ob gratiam. ex
tra de reg. iur.

1 ☞Mulier agens in caſu. l. ſi cōſtante pꝛoſequitur
iudicium ceptum moꝛtuo marito abſqꝫ eo quod in
cipiat contra heredes cauſam.
2 Et an ſi pendente inquiſitione ſuperueniat accuſa-
tio debeat ſilere inquiſitio.

POſt finitam. [d]Finita cauſa
litis finitur in
ſtātia. hoc dicit. Iſtam. l. intelligo quā-
do accuſabatur ſolum ad remouendū.
ſecus ſi ad puniēdum: quia tunc rema-
net inſtantia pꝛopter penam. argu. l. vtiqꝫ. ſupꝛa de
rei vendi. et. C. ſi reus vel accuſatoꝛ moꝛtuus fuerit
l. ſi. et ſi pen. appellatione moꝛs interue. l. iij. Dy. in
ducit hanc. l. ad queſtionē. mulier cōſtante matrimo
nio cepit contra maritum: dicens eum vergere ad
inopiam: ante finitam litem finitum eſt matrimo-
nium. queritur an de nouo debeat cauſam incipe-
re contra heredes: an poſſit pꝛoſequi ſuper pꝛima

a ¶Uariatur qualitas. de qua materia vide que dixi
in. l. ſi conſtante. §. ſi bona. ſol. mat.
b ¶Ultimo Dyn. Et vide que dixi in. c. qualiter. el. ij
de accuſa. Andre. Barba.
c ¶Nihil. §. imperatoꝛ. ad intellectum huius tex. ⁊. l.
iuriſpitos.
§ impera-
toꝛ. de ex-
cuſa. tuto.
Aduerte
quia Bar.
in. l. lucius
ſ. de admi
niſtra. tut.
et in. l. ſi cū
dotem. §.
trāſgredia
mur. ſolu.
matrimo.
videtꝰ vel-
le qꝺ iſta
iura debe-
ant intelli-
gi qꝺ pa-
ter tenere-
tur conſen
tire ⁊ caue
re pꝛo filio
tutoꝛe da-
tiuo indi-
ſtincte ſecꝰ
ſi pꝛo teſta
mentario.
d. l. lucius.
quidam ta
men dice-
bant quod
imo etiam
nec in caſu
huiꝰ. l. pa-
ter teneа-
tur conſen
tire vel obligare ſed hic hoc erat pꝛopter fraudem
ſuam quod multum applaudit litere limita tamen
iſtum text. inquantum intelligitur pꝛout Bartol. in-
tellexit nam fallit niſi filius accepiſſet tutelam talis
viri quod redderet dedecus generi ſuo. arg. l. tertia.
§. emancipa. de contratabul. ⁊ hic quia tunc ceſſaret
ratio fraudis que erat hic in tex. ita videtur neceſſa
rio concludi per ea que not. Barto. hic. ⁊ in dicto. §.
tranſgrediamur. bene facit in argumen. l. nepos pꝛo
culo. de verboꝛum ſignificatione. Item poſſet limi-
tari ſecundo niſi iſte filius habuiſſet tantū et tot bo
na a patre quod ex illis bonis poſſet cauere pꝛo tute
la adminiſtrāda ne pater pꝛo filio duplici onere gra
uetur. argu. l. titia. §. qui in vita. de leg. ij. cum ſimili-
bus. ita videtur etiam neceſſe concludi debere per
no. per Barto. in dicto. §. tranſgrediamur. ⁊ tūc etiā
videtur ſatis ceſſare animus fraudandi. non obꝰ. qꝺ
tutela dicatur neceſſario matrimoniū autem et rece-
ptio dotis et conſequens dicatur voluntaria vt pꝛo-
batur in. l. qui liberos. in pꝛincipio. de ritu nuptia. qꝛ
ſicut etiam non debet eſſe pater impedimento ma-
trimonio: vt. d. l. qui liberos. qui eſſet ſi hec non face-
ret vt dicunt dicti docto. ita etiam non debet eſſe im
pedimento aſſumptioni tutele vt hic ꝙ pꝛocederet
etiam ſi pꝛimo contraxiſſet matrimonium poſtea pe
teretꝰ ꝙ pa
ter ſe obli-
garet quia
tunc etiam
volunta-
ria dicere-
tur perce-
ptio dotis
etiam poſt
matrimo-
nium cum
depēdeat
a cōtractu
ꝙ eſt volū
tatis a pn̄.
vt dicunt
docto. in ſi
mili. l. ſi cū
dotem. §.
pater. ſol.
matrimo.
ergo ⁊c. vl
timo caſu
videtur ob
ſtare. l. qui
liberos: qꝛ
pater tunc
nō eſſet im
pedimētū
matrimo-
nio cogi-
ta.
ADDE
ꝙ doct. cō
muniter in
l. ſi cum do
tem. §. trāſ
grediamur. ſoluto matrimonio. dicunt quod ſi filiꝰ
non poſſet matrimonium contrahere commode qꝺ
pater cogitur ſe obligare pꝛo dote reſtituenda alias
ſecus que ratio ceſſat in caſu pꝛopoſito. per dominum
Alexandrū tamē contrafaciat quia licet filia nubat
abſqꝫ dote poteſt tamen petere dotem a patre. vt
concludunt docto. in. l. pꝛima ſoluto matrimonio. et
Paulus de caſtro. conſilio. cxxxv. et tamen ceſſat ra-
tio quia dos datur vt facilius maritum inueniat.
Item contra facit quod conſuluit Paul. de caſtr. cō
ſilio. clxxvj. quod ſi filius qui habet patrem mente
captum nubat quod bona patris ſunt obligata licet
non conſenſerit videtur poſſe dici ꝙ ſi filius accepit
condignam ex quo de iure canonico in matrimonio
contrahen. non requiritur patris conſenſus quod eo
dem modo pater cogatur ſe obligare ſi aliter ſocer
non vult ſibi ſoluere dotem tamen quia idem eſt in
filia que nubit ſine conſenſu patris tunc quia nō ceſ-
ſat ratio impeditiua totaliter matrimonij. arg. not.
c. ceſſante. de appel.

inſtantia. ad iſtud videtur argu. C. de
rei vxo. act. l. j. §. videamus. ſ. de his
qui not. infa. l. ſeruus. ⁊ de iudi. l. tam
ex cōtractibus. In contrarium facit
l. iſta. ita dicit Dy. pꝛimū puto veriꝰ:
qꝛ actio de dote intentabatur in iſto
iudicio. vt. l. ſi cōſtante. in pꝛinc. ſ. ſol.
mat. actio ergo nō variatur per moꝛ-
tē ſuperuenientē: ſed variatur quali-
a tas. [a] nam in pꝛimo iudicio debebat
fieri condemnatio nō ad plenariam
reſtitutionē: cū dos deberet deſerui-
re oneribus matrimonij: vt. l. vbi. C.
de iur. dot. ſed in ſc̄do caſu agitur ad
reſtitutionē plenariā: ergo agitur ex
eiſdem actis vt. ſ. de noxali. l. in deli-
b ctis. §. ſi detracta. ¶Ultimo Dyn.[b]
2 inducit in arg. ad aliā † q. ſi pendente
inquiſitiōe ſuperueniat accuſatio. an
debeat ſilere inquiſitio de quo p eun
dem in. c. actū legitime. extra de reg.
iur. lib. vj. et in. l. ſi maritus. §. j. j. de
adulte. et per Cyn. in. l. ea quidem. C.
de accu.

NIhil. A ſeruis pupilli
poteſt inquiri et
inueſtigare de fraude tuto
ris. h. d. hanc. l. intelligit gl.
iudice pꝛincipaliter inquirēte de frau
dibus tutoꝛis: vt not. in. l. iij. §. pꝛeter
ea. ſ. eodem.

c Imperatoꝛ. [c]Pater cogitꝰ
ſe obligare pꝛo
filio tutoꝛe ſi eſt neceſſe. h. d. iſte. §.
quē tene mēti. Quidā nō habent hic
iſtum. §. ſed in. l. ſi quis inter tres. §.
imperatoꝛ. j. titu. j. ſed cōmuniter ha-
betur hic.

¶De excuſatio. tuto. Rubica.

HErēnius. Que-
rit gl.
quid de marito ⁊ vxoꝛe.
Gloſſ. dicit quod ipſo iu
re non tenetur. ¶Con-
tra hoc oppo. de. l. maritus. C. de pꝛo
curato. Solu. vt in gloſ. quia aliud in
pꝛocuratoꝛe. ratio diuerſitatis poni-
tur in. l. maritus. C. qui da. tu. poſſ. illa
ratio non eſt vera: quia eadem ratio
eſſet in pꝛocuratoꝛe. Dic ergo qꝺ ra-
tio magis eſt in pꝛocuratoꝛe: quia ci-
tius finitur ex voluntate vxoꝛis. Iſtā
rationem reddit ibi Odoffre. quam
hic ſequitur Dynus et Specu. in tit.
de pꝛocurato. et ibi tangitur vna bo-
na queſtio. licet breuiter pertranſeāt.
an poſſit maritus eſſe pꝛocuratoꝛ ad
litem. hoc anno ſolui.

EXcuſantur. Ui-
des
ergo quod debent eſſe
liberi tempoꝛe excuſa-
tionis. Contra hoc vi-
detur. l. bello amiſſi. j. codē. ad quod
dico ꝙ ſufficit ſiue ſint viui: ſiue viui
fingantur: de quo dic vt in gloſ. Dicitꝰ
hic quod pꝛobatur inſtrumentum:
nunquid per teſtes. gloſſ. dicit quod

a ~Andre. Poma. ¶ Ad vtilem vide Alex. l. ſi cū dotem. §. ſi maritus in. iij. colum. ⁊ ſeq. ff. ſol. mat.
b ¶ Ponit iſtam queſtionem. Uide que dixi in. l. ſciē dum. §. poſſeſſor. qui ſatiſd. in. c. decet. in additio. de regulis iuris. in. vj. ⁊ Bald. in. l. j. C. ſi aduer. delib. et vide Ang. in. l. minoribus. de his quib⁹ vt indig. et vide Pet. et Cyn. et Bald. in. l. generalis. C. de epiſcopis et clericis. in queſtione illa an ceſſante cauſa ⁊c. vide plene q̄ dixi in. l. ſi cum dotē. §. ſi maritus. ſoluto matrimonio. ſed puto Barto. bene dicere per. l. cura. §. defici. de muneribus ⁊ hono. ⁊ per. l. is oneribus. §. pen. de vac. mune.

c ſic. Ad hanc gloſſam adde quod no. in. l. ij. de ſer. et no. in. l. cum circa. C. ſi minor ſe maio. dixerit. ⁊ videtur text. in. l. omnes. C. de his qui veniam eta. impetra.

1 ☞ Priuilegium conceſſum ob numerum filiorum an ceſſet ſi aliqui filij moriantur.

Non ſolum. Tu habes hic coniuncto. §. pxi. quod numer⁹ liberorum debet eſſe tempore quo creatur: licet filij moriantur poſtea: vel pendente excuſatione. ⁊ † ideo text. iſte facit ad vtilē[a] q. ſcitis quod numerus liberorum excuſat a muneribus patrimonialib⁹. modo impoſita eſt collecta. ⁊ poſtea filij moriuntur. videtur hic tex. quod nihilominus excuſatur. tamen reſpōderi poteſt ad hunc textum. quod tutela eſt onus indiuiſibile ſed on⁹ patrimoniale eſt diuiſibile. et ideo ſi tēpore collecte ſecundo impoſite nō re

c ¶ Diximus. iſtū tex. cum ſua glo. no. Alleg. Bar. in. l. admonendi. in antepe. col. de iureiur.
d ~Andre. Poma. ¶ Sunt. vide Alexan. in. l. quidam conſulebat. in. ij. colum. ff. de re iu. Roma. ſing. dccxcj. et quid operetur clauſula ex certa ſciētia. Feli. cum inter. de excu. ⁊ ca. nonnulli. in. iiij. fallen. Per. regulariter de reſcr. ⁊ in eo. ca. §. ſunt et alij. verſi. fallit. vij. ⁊ in. c. ad audientiam. verſi. fallit. j. eodem tit. vide gloſſ. inſtit. de vulga. ſubſti. vbi Ange. et doct. vide Feli. c. treugas. de treu. ⁊ pa. Feli. in trac. fallētiarum in. j. fallen. in fi. primi volu.
e ¶ Idem vlpianus. §. ſunt ⁊ alij ſciētia principis. Et not. quod Paul. de caſtro neſcio ſi eſt in. l. centurio. de vulga. et pupilla. aut in. l. quamquam. aut in. l. in teſtamento. C. de teſtamen. dicit quod princeps in dubio nunq̄ videtur vti ſuprema poteſtate ſed iure communi. et ita dicit velle Bald. in. l. bonorum. C. qui admit. vbi alleg. not. per Joannem andream. in. c. dudum. de deci. idem in terminis tenuit Innoc. in. c. innotuit. de elec. idem Ang. in. l. bñ a zenone. de quadri. preſcrip. et idem etiam not. Bald. in. l. fina. in principio. C. de fru. et lit. expen. per. d. l. quamquam. vbi etiam dicit quod priuilegium principis debet interpretari ſecundum ius commune nō de iure ſpeciali. idem etiam voluit Baldus in. c. primo. §. item ſacramenta. de pac. iura. fir. ſubdit etiam Bartol. et Bald. in. l. teſtamentum. C. de teſta. quod papa non videtur velle facere contra ius commune niſi appo nat clauſulā non obſtante lege ⁊c. Et ita clare quod

periantur filij non excuſantur. Joan. andre. ponit iſtam queſtio.[b] valde late in. c. decet conceſſum. de regu. iur. lib. vj.

Amplius. Hic dicitur quod tunc habet locum quando minores non exceſſerunt minorem etatem. dic vt infra ſex menſes.

D Iximus. [c] Nota bene iſtam legem q̄ notabilis eſt et menti tenēda.

T Ria onera. Querit gloſ. nunquid ſit ſeruādus ordo executionis inter gerentem et patrem. Et gl. videtur remittere. Iſta glo. non declarat. et ideo dic vt not. in. l. j. de filiofa. minori. ⁊ quādo pater pro eo teneatur. Jacob. de are. ⁊ que ſit ratio hic dixi tibi iam hoc anno.

S Iduas. No. iſtud principium pro alijs officialib⁹ vide glo. que incipit ſi ordo. in fi. quam not. quid in alijs officialibus incompatibilibus. Dy. remittit ad id qđ no. in. l. ciues ⁊ incole. C. de inco. lib. x. Tu adde ad illam. l. j. quemadmodum ciuilia munera inducantur. eo. lib.

S Ed et reprobari. Tu vides hic q̄ ciuitates poſſunt concedere immunitates et conceſſas auferre.

1 ☞ Procurator licet infamis non repellitur.
2 Inimicitia eſt cauſa excuſationis tutoris.
3 Tutor excuſatur quando fit queſtio de ſtatu vel de bonis.

A Thlete. Facit quod not. in. l. fulcinius. §. quid ſit latitare. ex quibus cauſis in poſſeſ. eatur. ⁊ hic adde ad gloſ. que incipit. latina eſt hec l. vide gloſſ. in fin. que 1 † concludit quod ſicut procurator non repellitur licet infamis ſit. idez in tutore. hoc probat text. in. l. prima. §. ſed eſt equiſſimum. de poſtu. hoc etiam no. in. l. j. C. de infa. lib. x. vbi etiam allegatur iſte text. Item habes hic 2 † quod inimicitia eſt cauſa excuſationis niſi preceſſerit teſtamentum: quia inducitur quedam preſumptio contraria. ¶ Ultimo not. hic 3 † quod ſi fit queſtio de ſtatu vel de bonis tunc excuſatur. dic verum ſi calūnioſe non fiat. vide quod no. inſtit. in. §. ſi vero odioſus. in corpore. de teſti.

Sed ſi ignauia. Tu vides hic quod reſpectu pene remittuntur iniurie: ad quod facit quod habetur in. l. decreto. ſupra de ſuſpectis tuto. et quod nota. Dynus in capitulo quod ob gratiam. extra de regulis iuris. libro ſexto.

N On ſolum. Inducit Jacob. de are. quod ſi nuntijs ſoluitur pro numero miliariorū: quod ſi non fecerint rectam viam non debet eis pro toto via ſolui. h. d.

l **Idem vlpianus.**

d **Sunt.** [d] Uides hic quod tantum valet certa ſcientia principis [e] quantum ſuper illo

appareat de eius mente quod intendat vti ſuprema voluntate. et ita dicit debere intelligi. quod legitur et not. in clemen. quia contingit. in verſicu. apoſtolice ſedis. el. j. de relig. domi. bene facit. l. ſi quando. in prin. C. de inoffi. teſtamen. et preſumitur etiam principem voluiſſe vti ſuprema voluntate vbicunq̄ in actu ſuo inſerta eſt clauſula ex certa ſcientia vt eſt gl. no. in c. ad hoc. de reſcript. et clemen. ij. in gloſſ. finali. eodē titulo. ⁊ eſt gloſſ. in. c. quod ī aliquo. lxxj. diſti. in gl. iij. et alia gloſſ. eſt in c. preſenti. liiij. diſtin. et de hoc vid Innocen. ⁊ Hoſtien. in. c. veniens. d fil. preſby. et videtur etiam glo. in. l. eos in princip. in verſicu. deciſam. quam ibi expreſſe ponderat Bald. C. de appellationibus. et probatur in. l. quidam conſulebant. in fine. et ibi hoc not. Bar. de re iudica. ſecundum intellectum communem. ad quod vide no. per glo. magnam. et doct. in. l. ſecunda. ſi contra ius vel vtili. publi. per Bartol. in extrauagan. ad reprimen. in verſicu. non obſtantibus. per Bald. in. l. fina. C. ſenten. reſcindi non poſ. predicta limita ſecundum Paulum de caſtro. in lege ex imperfecto. C. de teſtamen. per gloſſ. in verſicu. imperij. videlicet quid etiā ſi nulla clauſula ex predictis apponatur tamen ſi act⁹ ſit talis q̄ valere nō poſſit ex potentia ordinaria. Et hoc ſciat princeps ſcilicet quod non poteſt valere niſi ex plenitudine poteſtatis quia tūc videbitur in dubio voluiſſe vti plenitudine poteſtatis vt actus valeat adducit in ſimili textum. in. l. ij. j. de teſtamē. mili. idem voluit Pau. de caſtro. in. l. princeps. ff. de legi. per text. in. l. penulti. C. de dona. inter virum. dū a tex. dicit quod illa donatio valet et tamen non apparet quod fuit adiecta aliqua ex predictis clauſulis. ⁊ ibi illud imperator preſumitur ſciuiſſe quia oīa iu b ra habere dicitur in ſcrinio pectoris ſui iuribus vulgaribus et hoc puto verum q̄q̄ Bald. in dicto capitu. primo. §. item ſacramenta. dixerit quod ſi teſtator donat filio niſi dicat regia poteſtate non valet vt ibi allega. l. bonorum. C. qui admit. reſpondeo quod dicta lex bonorum. non probat eius dictum bene cū dicit ille tex. quod ſufficit quod iudex ſciat defectum tutoris pro quo bene facit. l. iſta. et dicta lex quidam conſulebant. de re iudica. ſto igitur cum domi. Pau. de caſtro. qui etiam idem tenuit in conſilio. cclxxx. incipien. in facto predicto non intendo. et de hoc vide etiā fulgo. in dicta lege ex īperfecto. qui videtur tenere cōtra pau. et nil boni allegat. ad de tamen quod dictum Bal. ī dicto paragrapho item ſacramenta fuit originale. Oldra. in ſuis conſi. prout refert Rom. et ſequitur in autenti. ex teſtamēto. in tertia columna de collatio. et de clauſula ex certa ſcientia vltra predicta: vide Angelum in lege ſi conſtat. de appellatio. et que dixi ibi vide Jmol. et Innocē. in capitu. innotuit. de electio. et dominum Abbatem in capitulo ad hoc. de reſcript. vbi dicitur quod papa non poteſt vti plenitudine poteſtatis niſi ex cauſa. et ibi etiam quid ſi non conſtet de certa ſcientia. Et etiam tangitur an papa poſſit committere ex certa ſcientia cauſam ſuſpecto ſine poteſtate recuſandi: et vide de hac clauſula et alijs late dominum Abbatem in capitulo nonnulli. de reſcriptio. in fine. iij. columne.
¶ ADDE de clauſula ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis. Baldum conſilio. ccxcv. iij. volumine. et vide eundem Baldum conſilio xv. ſecūdo volumine. vbi refert Hoſtien. dicere quod princeps peccat vtendo ſuprema poteſtate in preiudicium alterius. et per Abbatem conſi. xxiiij. j. libro.
¶ Scire oportet. §. ſufficit. tangit. in titu. vide Barto. et docto. in dicto paragrapho quod dicimus. qui eſt. §. fi. l. ij. ff. ſi quis cau.
¶ Oportet. Iſtum. §. allegat Bartol. ſingu. in. l. j. in xj. queſtio. de iuriſ. om. iudi.
~Andreas Pomate. ¶ Oportet. vide Jmol. conſilio. cxij. in. v. colum. verſi. quod exceptionem poteſt opponi Lanfran. in repe. c. quoniam contra falſam. in. v. col. de proba.

actu diſpenſatio eius: facit. l. quidam conſulebat. §. finali. de re iudi. Ultramonta. faciunt de hoc magnum feſtū in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. public. ad quod etiā facit. l. bonorum. C. qui admi. ad bono. poſ.

s **Scire oportet.**

Sufficit. Ibi: iuſtitia ſubaudit Jaco. de are. ſ. iuramento. ſeu ſecundum quod habeo ſcriptum ipſe intelligit etiā ſi non fuit 2 iuratum. quod etiam tenet Guli. in. l. ij. §. finali. ſ. ſi quis cau. Specula. etiā tangit in titu.[a] de appellationibus. §. nunc breuiter. verſicu. quid ergo. et vide per archi. in. c. j. extra de dolo ⁊ cōtuma. lib. vj. ego allego text. iuris canonici quem ipſi non allegant in. c. q̄a propter. extra de elec. in fine.

1 ☞ An examinatio teſtiū poſſit cōmitti per iudicem coram quo queſtio vertitur.
2 Et an exceptio ſit ī ſcriptis redigēda.

b **Oportet.** [b] Ad glo. no. tria. ſm hoc ergo videtur qđ 1 examinatio teſtium † poſſet committi per iudicem corā quo cauſa vertitur. vt alius teſtes examinet. licet in cauſa criminali ſecus. vt in corpore de teſti. §. quia vero et in. §. illud. in auten. vt defun. ſeu fune. Et tamen aduertēdum ad id quod gloſſ. hic dicit. quod fit apud alium nō coram iudice: quod videtur contra auten. apud. C. de fide inſtru. intellige ergo quod fit non coram iudice: ſubaudi illius ciuitatis: licet fit coram iudice: ſcilicet alio: cui ille iudex commiſit. ¶ Secundo facit 2 argu. † ad. q. quod exceptio poteſt opponi in ſcriptis: et ſine cauſa: cum excuſatio ſit quedam exceptio: et quod hoc ſit verum tenet Odofre. et Cyn. in auten. hanc autem. C. de non nume. pecu. Eſt aduertendum quod de neceſſitate oportet apud acta in ſcriptis redigi. vt probatur in. c. quoniam contra falſam. extra de proba. per gloſſ. et Innocen. ad hoc facit quod not. in corpore. in auten. de iudi. §. penulti. ſecundum vnam opi. glo.

s **Padonem.**

Qui patri. Not. caſum hui⁹ §. nam et alibi habes quod qui procurauit officium nō

poteſt poſtea aduerſus ad excuſationem proponere vt.l.ex ſententia.ſupra de teſta.tute.

a **Iam autem.** [a] No.iſtum.§. ¶Opp.quod tutor debet iurare vt not.in.l.legitimos.in princip.de leg.tute.Sed videmus quod iurando per euangelia de facili periuraret.ergo videtur q᷒ non b admittatur.Dic quod nõ iurabitur[b] per euangelia:ſed per formam traditam in capitu.et ſi Chriſtus.extra de iureiurando.et per not.in Specu.in titulo.de iuramen.calum.

c **Si ciuitatis.** [c] No.iſtum.§.quem Oldra. ſolenniter allegat in vna queſtiõe quã diſputauit.et vide Guil.in.l.j.et quod vbi vltramonta.notant.ſ.ſi certũ petatur.

S **Iquis.**

Si quis. Iſtum caſum not.et gl.not.hic in fine quomodo compellatur.et dic vt in glo.et 1 no.quod alicui iuriſditionem denegare nihil eſt aliud dicere q̃ quod impune offendatur:vt.l.j.§.quod autem.

N **On tantum.**

1 ☞ Priuilegium paupertatis perditur diuitijs ſuperuenientibus.

2 Prope dicitur eſſe id quod eſt prope ſex menſes.

Eos qui. Hunc.§.allegat Iacobus de are.quod † 1 priuilegium paupertatis perditur ſuperuenientibus diuitijs.facit.l.ſemp §.negotiatores.de iur.immu.et.l.his oneribus.§.auctis.de vacatio.mune.

2 ¶ † No.ex princip.huius.l.quod prope dicitur aliquid eſſe quando eſt prope per ſex menſes quicquid gloſ.not.in.l.j.de noua.

1 ☞ Statutum dictans quod equi in bello mortui emendentur an comprehendat vulneratos in bello et mortuos in receſſu.

BEllo. Inducit Dyn.in arg.ad queſtionem ſi ſtatutum huius ciuitat᷒ dicat equos in bello mortuos debere emendari:an debeãt emendari illi qui fuerunt vulnerati ĩ bello et poſtea redeuntes deceſſerũt.et videtur ꝙ nõ vt hic.In cõtrariũ determinatur per 1 l.j.§.ex incendio.de incẽ.rui.nau.⁊.l.ita vulneratus.ad.l.aquil.Ad hanc.l. d rñ.Ol.in qõne iſta agit̃ de priuilegio dãdo ↄtra ius cõe:cũ ius cõe velit immunitatẽ haberi ꝑpter numerũ liberorũ eis viuentibus:vt.l.j.§.j.ſ.eo.ſed cõtra diſpoſitionẽ iuris cõis proderit etiã mortuus.non ergo mirum ſi lex non vult tantum extendere.puto opi.Dy.et Oldra.eſſe veram.non tamen ſecundum eorũ rationem:ſed ſecundũ illud quod teneo:quod ſtatuta non recipiunt interpretationẽ extẽſiuam licet cõtrariũ in hoc teneant.Nã ꝙ ibi mors trahitur ad aliud tempus hoc eſt per extenſionẽ vt.l.huic ſcripture.et l.ait.ad legẽ aquil.quod verbũ improprietatẽ denotat.facit.l.oſſa.§.fina.ſ.de religio.et.l.naturaliter.in principio.de acquirenda poſſeſſione.et ibi not.in princi.ſed ſtatutũ dixit in bello.ſi ergo equus vulneratꝰ:et poſtea rediens eſt mortuus:iſtud eſt tm̃ de fictione.que fictio et interpretatio extẽſiua in ſtatutis nõ hʒ locũ ſm eos vt not.in.l.j.de ver.ſignifi.

PRopter. Querit hic gloſſ.an ipſo iure hodie tutor vel curator qui eſt debitor vel creditor pupilli non ſit tutor:an vero debeat ſe excuſare.hec opi.eſt vera de qua not.in lege pater.ſupra de procura.et in aut.minoris.C.qui da.tu.poſſunt quam opi.tenet hic Iaco.de are.

IUriſperitos.

1 ☞ Si vẽditur predium pupilli ſitum in vna ciuitate et ipſe habeat alibi domicilium vtriuſqꝫ iudicis decretum interuenire debet.

1 **Cum oriundus.** Si † venditur predium ſitum in ciuitate iſta:et pupillus habeat domicilium alibi:conſilium eſt q᷒ decretum iudicis in cuius territorio ſit predium et decretum iudicis originis interuenire debeãt.inducitur.l.ſi predium.C.de predi.mino.et Cyn.in.l.prima.C.de contrahenda emptio.tu adde ad queſtionem vnum bonum argumẽtum.quod eſt in capi.paſtoralis.extra de priui.per Innocen.Not.glo.quaſi dicat.et ſigna finem eius per.l.caius.ſ.eo.et vide ꝙ ibi do.ad quod allegant iſtum.§.⁊.l.ſiue.§.quia plautianum.ſ.de lib.agno.vide q᷒ ſcripſi in lege magis puto.§.queri poteſt.j.de rebus eorum.

SIis.

Eum qui. Iſte text.eſt vtilis propter.l.ij.infra ad tertul.ibi penitus exigit ⁊c.Ratio huiꝰ.§.eſt dolus ⁊ fraus ipſius tutoris qui in dubio preſumitur.Ia.de are.

AMiciſſimos. Gloſſ.tamen videtur hic velle quod quamuis tutela dicatur legitima:cura tamen non eſt legitima.Dyn.eam reprehendit et remittit ad aliam que melius dicit in.l.cum furioſum.C.de cur.fu.illa bene poteſt loqui in curatore furioſi et prodigi:habuiſtis in lege milites.in.§.ita autem.in gloſſ.ſupra eodem.et in lege ventri.de tuto.et cura.da.ab his.vide quod addidi in lege mutuum.j.de acqui.here.

☞ Falſa cauſa an vitiet decretum in quo imploratur officium iudicis.

QUi teſtamẽto. [d] Inſertio falſe cauſe reddit ſententiam ipſo iure nullam fauore minoris.h.d.Dy.vel aliter ſi omittit̃ cauſa vera in

a ¶ Spadonẽ.§.iã aũt.adde bar.i rub.ſ.de iureiuran. ~Andreas Pomate.

b ¶ Quod nõ iurabit vide Iaſ.in rub.ff.d iureiu.in.ij col.ver.cõtra bar.et ibi i.iij.co.vbi dat intellectũ ad hunc tex.⁊ in.l.in bello.in prin.vide bar.i ſi.l.dãno §.ſabinus ff.de dã.infect.late.l.lʒ.C.d pac.

c ¶ Si ciuitatis.Iſtũ tex.no.bar to.in.l.j.in fin.de iur.om.iud. ~Andreas Pomate.

d ¶ Qui teſtamẽ.Ul de Feli.c.ſicut.in.xj.co.de re iudi.Car.cõſil.xxix.in iij.col.ad fi.de peti.here.Pet.de ancha.conſi.j.

a ¶ Qui teſtamento.valde notabilis.Et dubitauit hic Ray.Cy.et Bald.an cauſa nullitatis deſeratur et deſerta reddatur pariter ſicut appellationis exẽplum ſi cauſa appellationis non fuit proſecuta intra annum vel non fuit appellatum quo caſu redditur pronunſiatione:et inſeritur falſa:ſententia non tenet fauore minoris.hoc dicit.¶ Et eſt valde notabilis[a].l.iſta quaʒ allego tibi in.l.ſi is ad quẽ.de acquiren.heredita.Sed certe hec lex non probat iſtud ſummarium.ſʒ ideo non valet quia poteſt dici error expreſſus cum ſit lata contra ius:vt.l.ij.C.quando prouoc.non eſt neceſ.tu dic vt.l.ſi is ad quem.vt ibi dixi.

1 ¶ Quero † an in decreto in quo imploratur officium iudicis falſa cauſa habeat vitiare.in quo non requiritur tanta cauſe cognitio:et videtur quod nõ valeat.probatur in.l.cum vero.§.ſubuentum.j.de fideicommiſ.lib.⁊.l.j.§.hec verba.ne vis fiat ei.probat textus cum gloſſ.in.l.et ſi preſes.de predi.mi.nec ob.quod.ſ.dictum eſt.quod dic vt not.in.l.et ſi preſes.de p̃di.mino.ad primum fa.l.fulcinius.§.ſi quis.j.ex qui.cau.in poſ.ca.

1 ☞ Impeditus facto aduerſarij ꝓſequi excuſationem elapſo tempore illam proſequitur.

deſerta an idem ſit in cauſa nullitatis d hoc a ſunt opin.de quo ẽt per Bart.in.l.ſi expſ ſim.de appella.per Imo.in.c.ſepe.de appella.per Baldum ⁊ Salic.in.l.j.quando prouoc.et Bald.in.c.ſcimꝰ.quotem.mi.et in repe.l.tale pactũ.§.qui prouocauit.ꝓ ſicu.xiij.q̃ro.ff.de pactis.⁊ bal.in ſpecu.de appella.verſicu.ſtatutum dicit.⁊.in.l.j.in princip.C.de ſenten.ex peri.rec.Gui.in.l.et ſuum.C.de iur.delibe.Pet.de ancha.in cle.j.de dolo et contu.Salic.in.l.fina.§.illud.C.de tempo.appel.aduerte tamen q᷑ qñ nullitas ſententie ſpecialiter reſeruaretur cognoſcenda tunc nõ poteſt appellari a ſententia q᷑ effectus appellatiõis eſt reſcindere ipſam ſententiam a qua appellatur.l.j.ff.ad turpi.l.ſi filius.§.fi.de bo.lib.l.ſi cauſa cognita.C.de tranſa.c.veniẽs.de iureiurã.c.ſepe.de appel.ſed id q᷒ nõ eſt reſcindi vel ſuſpendi nõ põt.l.nã ⁊ ſi ſub cõditione.de iniuſ.ru.⁊ irri.teſta.c.ad diſſoluendũ.de deſpon.impu.ergo ſñia nulla que nõ dicitur eſſe ſententia.l.iiij.§.cõdere de re iudic.nõ poteſt per appellationẽ reſcindi vel ſuſpendi vt declarat Bartol.in.d.l.ſi expreſſim.in.iij.q.⁊ Bald.in.l.j.de ſen.ex peri.reci.in prin.vide dicta in.l.quedam mulier.ff.fa.erciſ.

ADDE an appel.deſerta intelligatur deſerta nullitas.Ange.conſi.cclxvj.

b ¶ Si cũ ipſe.Et ſemper iſte text.cũ precedenti alle.quod vbicunqꝫ vnus ex deleg.per ſubterfugia cãm protelat nõ currit inſtãtia alteri in quo culpa nõ eſt.adde ꝙ hoc aperte ſentit gloſſ.in.c.venerabilis.in glo.mag.ibi dũ glo.dicit ꝙ propter ſubterfugia ⁊c.et per iſtũ tex.dicunt Dy.Cy.et Bal.hic quod ſi ex forma ſtatuti oĩs cauſa debet determĩari intra tres menſes ⁊ aduerſarius cauſa teſtiũ producendorum quos dicit habere in longinquis partibus petat di- c lationẽ que vltra tres menſes extendatur q᷑ non obſtante ſtatuto cauſa poſt tres menſes erit decidenda.ad idem eſt tex.in.l.petende.C.de in integ.reſtit.et ibi doc.et text.in.l.intra vtile.in princip.ff.de mi.et.l.contra maiores.C.de inoffic.teſta.et.l.fina.C.de adul.vbi dicit Cyn.no.ꝙ ſi cauſa debet expediri intra certum tempus non currit impedito propter dilationẽ ad

b **SI cũ ipſe.** [b] Nota ꝙ vbi q᷑s † ꝑ 1 aduerſarium impedit producere ad finem excuſationẽ:⁊ tranſacta ſunt tpa:põt ſine noua cauſa ſeu inſtãtia ꝓcedere ad excuſationẽ.⁊ de iſta.l.nõ meminerunt moderni in.l.ꝓperandũ.§.⁊ ſiquidẽ.C.de iudi.queſtio quã gl.facit nũquid ſñia ibi lata poſt terminũ ſit ipſo iure nulla[c].Ray.eam allegat in.l.ſcire oportet.§.conſequens.ſ.eo.

ADminiſtrãtes. Que eſt ratio q᷒ comites militũ habẽt excuſationẽ.rñ.q᷑ ſine eis agere nõ pñt.Idem in vxore militis ⁊ tribuno ⁊ medico.q̃ tamen perſone non ſunt de numero militum.de medico probat text.in.l.abeſſe.ſ.ex quib.cau.ma.

TItius. Iſta.l.eſt valde nota.et miror quod Immo.qui de hoc tractauit nõ facit mẽtionẽ

c ...uerſarij dẽ tenet Baldus ⁊ Salice.et not.Iaco.but.et Bald.in auten.clericis.C.de epiſc.⁊ cleri.vnde dicimus q᷒ ſi ſtatutus eſt terminus actori ad probandum ⁊ in termino actor poſitiões producat ⁊ ſtetur per reum quominus poſitionibus reſpondeatur nõ currit terminus actoris ſtatutus vt not.gloſſ.in clemẽ.ſepe.in verbo ſtat.de verbo.ſignifica.pro qua Bal.in.l.prima.C.de iuramen.calũ.ponderat ibi eſſe tex.et not.etiam Bald.in.l.fina.ff.de fer.et in.l.q̃ꝫdiu.la iij.de acquiren.hereditate.et hic.et facit.l.quinquennium.ff.de adulte.et quod late proſequitur Ioan.andre.in Specul.de dila.§.primo.ſuper ver.ſed pone quod cauſa ſicut in ſimili.idem videtur dicenduʒ q᷒ tempora appellationis non currant quando ſtat per iudicem ꝙ cauſam non proſequitur iuxta auten.ei qui.de tempo.appel.⁊ que ibi dixi vt not.gloſſ.in auten.de appel.§.ad hoc ſancimus.⁊ in.l.j.§.dies.ff.quando ap.ſit.⁊ in auten.vt ſpon.largi.§.hic quoqꝫ.et in gloſ.in.l.ſed ⁊ ſi per pretorem.in princi.ff.quib.ex cau.ma.⁊ in.l.fina.⁊ ibi moder.ff.de re iudica.vel ſaltem quando facto iudicis non expeditur cauſa appellationis debet pars reſtitui in integr.aduerſus curſum fatalium.vt no.glo.in auten.licet ſi appellatione.et ibi Barto.C.de tempo.appel.et glo.in.d.§.hoc quoqꝫ.et gloſſ.⁊ docto.in.d.auten.ei qui.et gloſ.et doctores in capitulo ex ratione.de appellationi.et gloſſ.in.l.arbitrio.§.dolo.ff.de do.Archidia.poſt gloſſ.ij.queſtione.vj.anteriorum.et domi.de rota.ſua concluſio.xcix.Sed an iſta procedant vide in.d.auten.ei qui.

ADDE Roma.conſi.c.et conſi.ccxxv.cum ſequen.et.cccxxxj.

~Andre.Poma.¶ Ipſo iure nulla.vide Panor conſi.xvj.in.j.colum.ij.volum.Bart a.conſi.lxvij.v.colum.ij.volu.

de hac.l.vt not.per eum in.c.cum bo/ne.extra de eta.⁊ quali.in medio.

Si tanta. Iac.de are.dū dicit ne impoſſibile ⁊c.Not.quod famulus vel vaſallus non poteſt aliquid impoſſibile.

a **Vi in collegio.**[a] Facit iſte textus quod quā do aliquibus hominibus collegij ↄceditur immunitas aliqua: intelligitur eis eſſe cōceſſa qui per ſe artem exercent non alijs.facit.l.ſemper.§.licet.de iure immu.

Ubi pupill⁹ educari debeat. Ru.

Solet pretoꝛ. Per quem debet adiri pretoꝛ.gl.hic dicit alquo cunqꝫ.quam no.facit qᵭ not.j.eo.l.ius alimentoꝛum.

Si filium.[a] Adde ad hāc l.vnam notabilem queſtionem quam ponit Iaco.de are.in.l.alimen.C.de negotijs geſtis.⁊ ibi reaſſumit Cy.de ſoꝛoꝛibus que dotantur.⁊ poſtea remanent cum fratribus.

Andreas Pomate.
a Qui in collegio. vide Ale.l.diē functo.in.v.colum.ff.de offic.aſſeſ.

De tutelis ⁊ rationibus diſtrahendis. Rubꝛica.

Uerbū plerūqꝫ cōſtituit regulā.

1 **In omnibus.** No.hic ꝙ † per verbum plerunqꝫ conſtituitur regula.vt ibi plerunqꝫ ⁊c.cōiuncta glo.Iac.de aret. Quero de qua culpa loquitur Gloſſ.videtur dicere in.§.ſuſpectus.inſti.de ſuſpec.tut.qᵭ de culpa lata leui ⁊ leuiſſima: ſed de leuiſſima nō eſt verū.vt no.moder.l.quicquid.C.arbi.tute.no.glo.ſuper verbo iudicio tutele.que eſt valde no.⁊ habet magnum effectum dū dicit decreto.ſ.interueniente.idem ſi non interuenit vt.l.qui filiū.§.titul.j.

Officio. Iac.de are.intelligit quod quilibet adminiſtratoꝛ tenetur ſi nō facit rationē: et non allegat aliquam.l.expꝛeſſe inducitur.l.fi.de liber.lega.⁊.l.ſi ita.de manu.teſta.

Si pupillus. Not.hunc.§.in fin.qᵭ viatica tutoꝛ habere debet:cui adde qᵭ nota.in lege idemqꝫ.§.idem labeo.§.manda.

Plane. Querit gloſſa quid ſi nullus geſſit nec immiſcet gloſſ.dicit quod ſiue agatur vtili ſiue directa idem:quod non fiat ceſſio.hec glo.in omnibus benc dicit pꝛeterqꝫ in verſiculo ſi vero.Circa hoc vide Azo.in ſumma de adminiſtratione tutoꝛum.

Non tantum. Not.quod ceſſio actionis aliquando fit ante condēnationem:fallit in iſta ceſſione:que ſemper poſt condemnationem fit.

Hanc actionem. Hunc.§.adde ad glo.rubꝛice.et ibi dum allegatur.l.ſecunda.dic.l.pꝛima.quia.l.ſecunda nō facit ad id:non autem concludit ille text.ꝙ incontinenti illa actio naſcatur.

Niſi finita. In fin.huius.l.vide qᵭ not.in.l.ambiguitatem C.de vſufru.verſicu.quid de diuiſione rei eccleſiaſtice.

Alterius. Reſtitutio indulta minoꝛi parat viam in integrum reſtitutioni indulgende maioꝛi.hoc dicit litera dum dicit alter.ſecunda lect.eſt valde nota.licet non congruat huic litere.tamen in ſe eſt vera:vt pꝛobatur in.l.ſi qs poſſeſſoꝛ.de petitio.hered.⁊.l.ſi pupilli.§.fi.de neg.geſt.Iaco.de are.

Non idcirco. Not.ꝙ actionis ceſſio petitur fieri iure exceptionis.dixi in.l.ſi minoꝛis.§.de adminiſtra.tut.⁊.l.ſi res obligata.j.de lega.j.

Defenſoꝛ. Nouatio neceſſaria nō impedit piuilegiuꝫ tutele.hoc dicit.In bonis ipſius curatoꝛis tantum obtinet iſtud quod dicitur.ſed in bonis defenſoꝛis non.⁊ hoc intellige hic ſm Iac.de are.

Poſthumo. No.iſtam.l.concoꝛ.l.cum pater.§.de nego.geſt.que.l.cum gl.quadam que ibi eſt facit ad id quod habuiſtis in.l.qui ventri.§.de ventre inſpicien.an competat hypothecaria.dic contrarium no.in.l.fi.j.de his que in frau.cre.⁊ ibi repꝛehenditur.

De contraria tutela ⁊ vtili actione. Rubꝛica.

Contrariam. No.actionem tutele contrariam eſſe pꝛetoꝛiā:quod alibi reuocatur in dubium.Querit Dy.qūo competant ⁊ qualiter actiones contrarie.Dic bꝛeuiter remittendo ad glo.in.l.cōſenſu.j.de act.⁊ obli.que glo.alibi non reperitur.

An in hoc. Circa hoc vide quod notant moderni in.l.ſecūda.C.ſenten.reſcin.non poſ.⁊ in.l.pꝛima.C.quando ciui.actio crimi.pꝛeiudi.et per Inno.in.c.cum dilectus.extra de oꝛdi.cognitio.

q **Vid ergo.**

Contrarium. Nunquid hoc ſit verū ꝙ ſi tutoꝛ fecit ſibi fieri liberationem a pupillo interueniente ſacramento an valeat liberatio.gl.dicit quod ſic.vide de hac queſtio.vt no.x.collatione.§.item ſacramenta.in.ij.gloſſ.et.vj.queſtio.dubium erat quia auten.ſacramēta.C.ſi aduer.vend.loquitur in ↄctibus pꝛoſequere plene.vt ibi.

De eo q̄ pꝛo tutoꝛe aut cura.neg.geſſit. Rubꝛi.

Rotutele.

Si quis quaſi. Glo.q̄rit an iſta actio pꝛotutele cōcurrat cum hac actione negotio.geſt.gloſ.dicit ꝙ non: et ita etiam tenent moder.per text.in.l.militie.C.qui da.tuto.poſ.eſt enim vera determinatio huius glo.in vtili actione pꝛotutele.non autem recta.ſic intelligitur quod not.in.l.iij.§.hac actione.de nego.geſt.ad hoc pꝛeſtat argumen l.quemadmodum.ad le.aquil.et.l.qui bona.§.opus.j.de dam.infec.quod not.

q **Vero.** Notetis bene iſtam legem ꝑ curatoꝛibus:et etiam pꝛo alijs.

Quod falſo tutoꝛe autoꝛe geſtum eſſe dicitur. Rubꝛica.

1 An actus vitietur ſi vnius falſi et alterius veri tutoꝛis autoꝛitas interueniat.

Dius edicti.

a 1 **Verba autē.**[a] No.†ꝙ ſi vnius falſi et alterius veri tutoꝛis autoꝛitas interueniat quod valet ille actus.rationem volunt reddere canoniſte:quia actus adminiſtrationis eſt actus qui poteſt per vnū expediri.vt in.c.cum ſuper.de offi.deleg.et per Io.andre.in.c.vtile.de reg.iur.lib.vj.ſecus in electione:vt ibi not.per.c.maſſana.extra de elec.Et reſpondet ad.l.pedius ff.de arbi.vt not.per gloſſ.in.d.c.vtile.voluerunt quidā dicere quod iſte.§.intelligitur quādo autoꝛitas fuit interpoſita ſeparatim.ſecus ſi ſimul.tamen plus placet opinio Berñ.poſita in dicto c.cum ſuper.

1 An valeant geſta a pꝛocuratoꝛe pꝛonuntiato ꝑ pꝛeſidem.

2 Exceptio falſi tutoꝛis ita poteſt quandocunqꝫ opponi ſicut falſi pꝛocuratoꝛis.

b 1 **Idem pompo.**[b] Inducitur † iſte.§.per aliquos quod ſi pꝛocuratoꝛ pꝛonūtiet a pꝛeſide an valeāt geſta per eū.Et dicūt quidā ꝙ ſic:per hanc.l.In cōtrarium videtur arg.l.cum non iuſto.j.de colla.deteg.Ad hanc.l.ipſi reſpondent qᵭ hic loquitur in tutoꝛe dato a iudice qui hꝫ autoꝛitatē ⁊ poteſtatē dandi tutoꝛē.ſed pꝛocuratoꝛē nō hꝫ poteſtatē dandi.qꝛ dꝫ dari a partibus vt l.j.§.de pꝛocur.Spe.tangit hoc de reſcri.pꝛeſen.§.j.in ver.vlti.⁊ in tit.de ſyndico.§.j.moderni.l.licet.C.de pꝛocu.et nil addunt vlterius vbi etiam per Iac.de are.Inno.facit de iſto.§.mentionem.extra de electio.c.nihil.licet ibi innuat contrarium nota.C.de eo qui pꝛo tuto.nego.geſt.l.fina.vbi dicitur quod q̄uis iudex pꝛonuntiauerit nō valent geſta per eum iuncta gloſ.cuꝫ text.que dicit.ſcilicet a iudice.Sꝫ reſpondeo quod ibi non pꝛonuntiat ſe ratum habiturū:imo ſimpliciter adminiſtrationem iniunxit.inter que eſt differentia.vel poteſt reſponderi qᵭ ibi iudex qui non habebat autoꝛitatē vel poteſtatem in tutoꝛem appꝛobauit eum in tutoꝛem vt ibi gloſſ.Idē habes in pꝛelato de quo ibi per mo-2 dernos. †Itē habes ibi quod exceptio falſi tutoꝛis pōt opponi poſt litem conteſta.ad exemplum falſi ꝑ cura.habui.q.de facto de ciuitate lucana quam hic diſputaui.quidā fuit cōdemnatus tanqꝫ tutoꝛ alicuius ex eo qᵭ negotia male geſſit.nec fuit pꝛobatum in cauſa eū eſſe tutoꝛem:agitur cōtra tertium poſſeſſoꝛem bonoꝛum iſtius tutoꝛis.ille opponit qᵭ ille tutoꝛ non erat.an illa ſcientia pꝛobet.dixi quod nō:licet iſte.§.videtur contra facere.

1 Iudex in loco toꝛture pōt facere ſpoliare hominem ⁊ valet ↄfeſſio.

c **Nouiſſime.**[c] Iſtū tex.nota ibi dum dicit quid em̄.facit † ad vnam queſtionē quā habui de facto in Floꝛētia de iudice qui non toꝛſerat hominem:ſed euꝫ ſpoliari fecerat.⁊ tūc ipſe fuit cōfeſſus.⁊ allegabā.l.habita.in tit.qᵭ metus cauſa.Concoꝛ.cū iſto tex.ſm Iac.de are.qᵭ habetur in ſimili in.l.ſi quis mādato.§.de neg.ge.vbi no.de foꝛma huius cōdemnationis.⁊ illam.l.facio notare valde quia videt̄ cōcoꝛdare cum.l.facere poſſe.§.ſolu.matr.Iſta gl.videtur innuere qᵭ q̄ñ autoꝛitate falſi tutoꝛis contraxit pupillus ⁊ reſtituitur:contrahens non tenetur pupillo ad ſumptus litis.

De fideiuſſoꝛib⁹ ⁊ nominatoꝛib⁹ et heredib⁹ tuto.⁊ curato. Rubꝛica.

1 An dolus ſit crimen.

Damnis. Opi.glo.que dicit in iudicio ſecus:repꝛehenditur cōmuniter et ſpecialiter ꝑ Dy.argu.l.j.§.j.ſi penden.appel.ſed ad illam reſpondent quidam qᵭ ibi ſpeciale in cauſa appellationis:qᵭ non

Andreas Pomate.
a Verba aūt.Vide Old.cōſi.xlvij.

Andr.po.
b Idē pōponius.vide Feli.in c.poſt ceſſionē.i pe.col.de pꝛoba.⁊ Alex.ↄſil.ciij.in iij.co.ij.volumi.

Andreas Pomate.
c Nouiſſime.Iſte tex.ē ſing.ſꝫ alex.ↄſ.clxxviij.i v.vol.x̄ſi.exp̄ſatis.⁊ vide alex.ad.q.Barto.§.conſi.xlvij.in.ij.col.iiij.vo.⁊ ↄſi.ſeq.in j.col.Cepo.ↄſ.iiij.i xj.colū.ij.dubio.

~Andreas Pomate. ¶Cum oſtendimus. Declara et limita vt per Alexand.l.ij.§. volentes. in fine.ff.ſolu.ma.

¶Cum oſtendimus. Tene menti Bartolus. in lege prima.ſ.de verborum obligationibus inter caſus in quibus numerãtur il li in quib⁹ pſumit̃ ſtipulatio ſi non apparet an verba interuenerint et etiam glo. in lege his

est verum: niſi defendas ibi ſpeciale: quia in cauſa appellationis eſt maius periculum: ſecundum Dynum: tamen tene hanc gloſſam. quam not. ¶No. a etiam tex. in fine cum glo. ex quo habes an † dolus ſit crimẽ: facit.l.prima. §.non tãtum. ſupra depo. et.l.item. ſupra de dolo.

I ☞ Fideiuſſor qui fuit preſens ⁊ ſcriptus fideiuſſor pro cõdemnatiõe ſoluenda: ſi non contradixit obligatur. Minor ⁊ reſpublica obligantur.

Cum oſtẽdim⁹.[a]

Huc caſum perpetuo tene menti. ⁊ dubium huius legis procedit quia fideiuſſores non obligantur: niſi per ſtipulationem: in

verbis. de adopti. inter alios. Bar. in dicto loco enumerat caſum iſtum ſingula. per quem dicit quod patientia in iudicio habet vim ſtipulationis. ita etiam intelligit.l.fina. de preto. ſtipula. et.l.fi.§.j. cui appellare non licet ⁊ in.l. cum quis decedens. in principio. de lega.iij. et Bald. in repe.l. tale pactum.§. qui prouocauit. in.vij. et.xj. col. ſ. de pact. et Benedi. de plũbi. et Pau. de caſtro. in lege ſciendum. infra eo. ſed ſecundum. Dyn. Barto. et Bald. hoc eſt ſpeciale. propter fauorem pupilli idem tenuit Cy. in.l. inuitus in j.colum. de procu. et domi. Anto. et Abb. in.c. nonne de preſump. ſed certe ſolus fauor pupilli nõ videtur ſufficere ad hoc vt patientia inducat conſenſum vt eſt tex. ſecundum vnum intellectum quem ibi approbat Barto. in.l. ſi filius. ſupra de tutelis. quicquid ibi dixerit glo. et ſic intelligo quod requiritur vtrumq; ſcilicet fauor pupilli et color iudicij. ita intellexit legem iſtam Rapha. in.l. ſciendum. de verborũ obligatio. Bal. autem in.l. ſtatutis. in fin. C. de ſenten. ex peric. reci. et in.l. ſiue apud acta: in prima colum. C. de tranſactio. et l. filiuſfami.§. inuitus: de procura. et in lege ſi fideiuſſor. in prin. qui ſatiſda. cog. et in lege ſecunda.§. voluntate. ſoluto matrimõ. intelligit quod in hoc.§. operetur ſcriptura cum patientia nec puto iſtud eſſe inconueniens quod vltra predicta que dixi requiratur ſcriptura quoniam ſcriptura eſt de ſubſtãtia eorum que fiunt in iudicio. dicta.l. emancipati. et ibi no. C. de fide inſtrumen. ⁊.l. ne in arbitris. ⁊ ibi gl. parua. C. de arbi. c. quoniã contra. de proba. dicebat Ro. in dicta.l.j. de verbo. obligatio. et minus bene quod non putat quod ſit neceſſe quod illa ſcriptura fiat in iudicio. licet tex. iſte dicat paſſum eſſe illum fideiuſſorem ſe ſcribi quia intelligitur etiam extra iudicium. Et hoc non bene dicit. q: appellatione actorum intelligitur de ſcripturis in iudicio. textus eſt in.l. acta. cum gloſſ. de re iudicata. et in.l.ij. in principio. cum gloſſ.ff. de curato. boñ. dand. ⁊ in.l. prima. cum ibi nota. de edendo. et ibi intellexit quod hoc operetur hic geminata patientia. quod non placet. quia text. hic loquitur in actu ſimultaneo in quo geminata patientia habetur pro ſimplici et vna vt in ſimili not. gloſſ. in.l.iij. als.iiij. in glo. fina. in princip. ſ. de pigno. actio. ⁊ glo. in.c. ab eo. in ver. inſtant. de appella. in.vj. et text. in.l. lecta. verſi. dicebam. ſi certum petatur. ex quo infertur an pactum nudum factum in iudicio veſtiatur colore iudicij in quo Bal. in repetitio. d.§. qui prouocauit in.vij. et.x. colum. tenuit quod non per tex. optimum in dicta.l. ſiue apud acta. et ſequitur hoc Roma. licet debilibus rationibus conetur cauillare text. in dicta.l. ſiue apud acta. limitauit hoc dictum Bald. in dicto.§. qui prouocauit. nõ procedere vbi pactum eſſet factum ad firmandum iudicium: quia tunc mandabit̃ executioni officio iudicis ſi in iudicio factum fuit. ita not. Roma. in auten. generaliter. in verſicu. conſcribit. de epiſcopis ⁊ clericis. et in.l. eum pro quo. cum gloſſ. de in ius vocan. quod pactum tale veſtiatur colore iudicij induxit gloſſ. not. in lege prima. in gloſſ. penul. de inter. act. ponendo quod cautio nuda ſine cauſa ſi facta ſit in iudicio eundem habeat effectum ac ſi facta eſſet cum cauſa. et de ratione vide per Cynũ in lege generaliter. in ſecunda queſtione. C. de non numerata pecunia. ergo idem eſt dicendum in conuentione nuda a ſtipulatione quoniam cautio nuda a cauſa et conuentio nuda a ſtipulatione a pari procedunt lege ſecunda.§. circa. de doli exceptione. capitulo ſi cautio. de fide inſtrumen. cogita pro reſponſione pro hoc poteſt adduci lex. ſicut. de repud. heredi. et quod ibi Bald. per illum textum facit etiam lex pacta nouiſſima. C. de pactis. dum dicit maxime ſi apud acta ⁊c. et per hoc etiam adducebat Roma. id quod cum iuramentum et iudicium equiparentur. lege nam et poſtea.§. qui temporali. de iureiuran. ſed pactum veſtitur iuramento. lege ſi quis maior. de tranſactio. ⁊ dominus Abbas in. capitulo cũ contingat. de iureiuran. ita etiam iudicio. ſed illud eſt verum in iuramento deciſiuo litis vt quãdo tendit ad lites dirimendas. lege prima. et ſecunda. de iureiuran. non autem in iuramento confirmatorio ſeu obligatiuo. Item magis communis opin. omnium eſt quod iuramentum non deciſiuum non veſtiat pactum vt eſt de mente gloſſato. ⁊ omnium in lege prima. C. de oper. lib. ⁊ Bal. in lege cum antea. C. de arbi. qui ponderat illum text. ibi qui non bene facit. Bald. ⁊ Saly. in aut. ſacramenta. C. ſi aduer. ven. Bald. in capitulo primo.§. itẽ ſacramenta. de pa. iura. fir. ⁊ etiam Imo. in dicto. c. cum contingat ⁊ eſt de mente Barto. ⁊ in.l. ſi quis pro eo. in.j. ⁊.vj. membro. de fideiuſſ. ⁊ etiam ad tex. d.l. ſi quis maior. non bene ſe adaptant quia tex. loquitur de actione antiqua melius potuiſſet induci per Ro. dũ tex. ibi dicit pena pactis inſerta peti poteſt. et iſtud melius probat ſi velles communem opi. tenere que tenetur ad.l.j. de ope. liber. ⁊ ad iura in alijs locis. ſ. allegata: reſponde quod ibi ſtipulatio fuit interpoſita penes pactum ⁊ ſic veſtitur pactum. lege ſi pacto quo penam. C. de pact. alias peti non poſſet. et vide do. Cardi. de hac materia in cle. prima de procu. in.iiij. colum.

quia debet primo procedere interrogatio et ſequi reſponſio. et facit optime argumen. ad queſtionem
I quod † accuſatus de aliquo falſo crimine ſi ab eo petatur fideiuſſor pro condemnatione ſoluenda. quod ſi fideiuſſor fuit preſens ⁊ ſcriptus fideiuſſor nec cõtradicit quod obligatur: quia reſpublica ⁊ minor equiparantur. vt not. in.l. reſpublica. C. ex quibus cau. ma. ⁊.l. rempublicam. C. de iure reipubli. libro.xj. et ibi melius.

Heres.

Nota quod instantia ex parte rei transfertur ad heredem hoc dicit.

¶De magiſtratibus conuenien. et heredibus eorum. Rubrica.

a
In ordinem.[a]

Contra hoc videtur.l. quod maior: infra ad municipal. ⁊ de regu. iuris.l. aliud.§. refertur. vbi quo ad omnes preiudicat q maior pars facit. So. quedã ſunt que expediũtur per maiorem partem que incumbunt ipſi vniuerſitati d neceſſario: ⁊ ſic loquitur. d.§. refertur. quedam ſunt que ipſi vniuerſitati neceſſario non incumbũt. et de
b his loquitur hic. ⁊ hoc placet Dy.[b] in. d.§. refertur.

I ☞ Expenſarũ cõdẽnatio que dicitur ſpectare ad iudicem debet intelligi ſi fuerit petitum.

c
I
Magiſtratibus.

[c]Inducit Dy. † quod q̃uis iudicis officio fuerit quis de expenſis condemnatus. tamen illud intelligitur ſi fuerit petitum: vt hic. facit.l.iiij.§. hoc autem. de damno infect. quod ergo dicimus iudicẽ teneri ſi non condemnat in expenſis. vt.l. properandum.§. ſin autem. C. de iudi. ⁊.l. fina. C. quando prouoc. non eſt neceſ. intelligitur ſi hoc a parte fuerit petitum expreſſe. ⁊ hoc tenet hic Dy. Item quis debet magiſtratum monere. ⁊ text. videtur hoc ſentire dum dicit quia munere mandato non paruerunt ⁊c. quod a ſuperiori debet admoneri. tu dic contra. et iſta lex loquitur ſecundũ iura antiqua. hodie magiſtratus municipales poſſunt dare tutores: vt inſtit. de atti. tu.§. nos autem. e

Si inter magiſtratus.

Iſte.§. allegatur in materia excuſſionis. I

Priuilegium.

Iſte.§. non reperitur alibi. Dynus et ratio eſt hic quare promptius ſubuenitur pupillo contra tutorem quia tutor ſpecialiter datur pupillo magiſtratus vero non datur ſpecialiter propter ipſum pupillum: ſed propter vtilitatem publicam: ideo non ita contra eum promptius ſubuenitur. I

e
Non ſimiliter.

Iſta.l. non reperitur alibi duz dicit gloſſ. in ſe periculum: ideſt in ſe omnẽ culpam iſtud non eſt verum quia magiſtratus tenetur ad inſtar tutoris ſed tutor non tenetur de leuiſſima. vt dixi in.l.j.ſ. eodem.

a ¶In ordinem. Ad iſtum tex. vide Bar. in.l.j. quod quiſq; iur.

b ¶Placet Dy. Vide de hoc omnino per Sali. in.l.j. C. de ſeditio. ⁊ per Cy. in.l. ſi quis in tantã. C. vnde vi. per Bar. in.l. aut facta.§. nonnunq̃. de pe. ⁊ not. de ſen. ex cõ.i.c. graue. et vide oĩno gl. in d.l. aut facta. ⁊ gl. in d.§. refert. et gloſſ. in l. ſi qs dolo.§.j. de dolo.

Magiſtratus.

In iſto titulo dictũ eſt pmiſcue de ſatiſdatione rem pupilli ſaluã fore: que preſtatur magiſtratui: et que preſtatur tutori: de differẽtia eius et ei⁹ effectu: vide nota. in.l.iiij.§. ſi qs curator. verſi. illud.ſ. rem pupilli ſaluam fore.

An in magiſtratus.

Finem huius.l. feci te notare in.l. cum eadem.ſ. de verb. ſig. dicitur hic eadẽ actio. ſed que ſit eadem. dicũt quidam ſcz vtilis tutele. alij dicunt ⁊ bene. quod eadẽ ſcilicet in genere nõ in ſpecie[b]. quod teneatur vtili: ⁊ poteſt eos mouere: quia gl. quas habuiſtis hoc anno dicunt qđ cum magiſtratus dat tutorem videtur gerere. alia tamen opinio eſt vera. b c

~Andreas Pomate.

b ¶Placet Dy. Vide plene barba. ꝯſi.vij. in.ij. col. et duab⁹ ſeq. in.j. vol.

~Andreas Pomate.

c ¶Magiſtratib⁹. vide Alexã. ꝯſi.xix.i.ij. col j. vol. p Feli. in ca. cũ olim. in v. co. ꝑ. qñ autẽ. de teſti. ⁊.c. cum cãm.iij. co. C. eo. titu.

¶De reb⁹ eorũ q̃ ſub tutela vel cura ſunt ſine decreto nõ alienãdis. Rub.

i
Imperatoris.

Preterea.

[e]Ibi ſi teſtõ vel codicillis ⁊c. Inducit Iac. de are. ad qõnem q decreto op⁹ nõ eſt qñ teſtatores ꝯcedũt licẽtiã alienãdi ꝑdia executorib⁹: maxie cũ tutor ⁊ executor eq̃parent̃: vt in.c. ſi. de teſta. li.vj. lz gl. ſit ꝯ i.l. q̃zdiu. C. de diſtract. pigno. de quo not.l.iij. C. qñ decre. opus non eſt. d

d ¶Non in ſpẽ. Idem voluit barto. in.l. vinũ. in.j. oppo.i.ij. ſol. quam dat ſm Iaco. de areñ. ſi cer. pe. ſed relatiuum alij facit relationẽ ad idẽ in gñe non in ſpecie. vt dixi in. d.l. vinum. in princi.

s
Ed et ſi.

☞ An per autoritatem rei iudicate transferatur dominium.

Itẽ queri poteſt.

Iſte.§.i ſecundo reſponſo allegatur † per Iacobum de are. quod ꝓpter autoritatem rei iudicate trãſfertur dominiũ:

e ¶Imperatoris.§. poſtea. ⁊ hunc text. ⁊ ſimiles ſcz quod permiſſu teſtatoris poſſit vendi etiã ſine decreto res minoris intelligit Bart. in.l. qui rome.§. coheredes. in fi.ff. de verbo. obli. ſi dicta alienatio fuiſſet vtilis pupillo cum alioquin ſola vtilitas de ꝑ ſe non ſit ſufficiens cauſa ad vendendũ.l. ſi fundus. in prin.ſ. eodem.

a ✠ Andre. Poma. ¶ Si fundus. Uide Feli. in c. ij. in v. col. de conſti. Roma. conſi. cccxxj.

b ¶ Magis puto. §. fundū. Uide Fede. in cōſi. ix. qui vult quod hoc caſu tutor poſſit ſine pretore renūtiare huic legato relicto pro quo vide qđ habes ꝑ moder. in ca. ſuā. de pe. ſʒ ego hic in tex. habeo gl. interlineare ꝗ ſentit cōtrariū. i. §. fundū. ponē tutores pupillorū renūtiaſſe iuri petendi de legitime pro pupillis certe cū talis renūtiatio dicaṫ alienatio quaſi facta ſit in rebuſque ſeruando ſeruari poterāt ſi valet ſine debitis ſolennitatibus. vt probatur hic per iſtum tex. et hoc per doc. maxime Dy. ⁊ Bal. ⁊ ꝓbatur in l. tutor. ⁊ ibi no. bar. ff. de bo. poſ. ⁊ Pe. de anch. ⁊ Jmo. in c. vt ſuper. de reb. eccl. nō alie. ⁊ Jmo. in c. tua. de his que fiūt a prela. ⁊ Bal. in l. ꝯ iuris. §. j. de pac. et Dy. Jac. de are. Bal. ⁊ Ang. ⁊ Jmo in l. ſeruū filij. §. j. de leg. j. Item ꝓbatur iſte tex. ꝙ vbicūꝗ autoritas in aliquo actu preſtatur cauſa ꝑpe recognita talis autoritas nō validat actum ⁊ alienationē. idem ꝓbatur in §. pretori. ex tpis eñ breuitate ꝑſumitur qđ illa autoritas fuerit cauſa nō cognita. ita conſuluit Pe. de anch. cōſi. ccxxij. inci. viſis factis narratis ⁊c. vbi cōſuluit ꝙ autoritas iudicis preſtita propere in cōtractu minoris nō cōualidat cōtractum. ergo eſt nulla quia ſine cauſe cognitiōe interpoſita fuit. facit l. ſi finita. §. ſi forte. verſi. feſtinare. de dā. infec. ⁊ gl. in c. iurgantium. de re iud. ⁊ in dubio non preſumitur interueniſſe niſi appareat vt habetur in l. ſciendum. de verbo. oblig.

ADDE qđ in terminis in quibus conſului Fed. cōſuluit ⁊ ro. conſi. clxxxiij.

c ✠ Andre. Poma. ¶ Si es. vide Jmo. cōſi. xcviij. et ſeq. in vj. dubio.

d ¶ Idem pretor. videtur legare. Adde Bar. in d. l. legauerat. ⁊ Cy. poſt Pe. ⁊ ibi etiam Bal. in l. fi. C. de cōpen. ⁊ Bay. in l. filij. §. fi. j. ad muni. ⁊ Guil. de cu. in repe. l. licet. in j. col. C. de acqui. poſ. vbi dicit ꝙ de proprio ſignificato non veniunt res mobiles: de quo vide que dixi in l. j. vj. col. de acqui. poſ.

e ¶ Si pupillorum. vide Bar. in l. ſi conuenerit. ꝯ. ꝓ ſocio vbi voluit qđ ſi pupillus haberet ſociū odioſum et maledicum. tunc bene poſſet prouocare ad diuiſionem.

✠ Andre. Poma. ¶ Si pupillorum. vide quid dicat ro. conſi. clxxxij.

etiam ſi dominium ſit poſſidentis et c non petentis: ita dicit ipſe in l. exceptio. vbi eſt vna gl. de hoc. j. de exce. glo. allegat hunc. §. in l. iij. in glo. magna. ꝯ. de publiciana. ⁊ inducit Jac. an agendo rei vendicatione transferatur dñiū. Et hic eſt caſus cū hic ſit 1 verbum petere: qđ ad realeʒ attinet. 2 vt l. actio in perſonam. de acti. ⁊ obl. 3 Quid in perſonali. Iſte articulꝰ male declaratur ſicut alia queſtio declarata per modernos. ⁊ gl. dixi in l. pō 1 po. de acqui. poſſ. moderni tangūt in l. ſecunda. C. communia vtriuſꝗ iudi. ⁊c.

M agis puto.

a Si fundus.

a Hic probatur in ſecundo caſu

qđ rei heredis non tranſit ipſo iure dominium.

b Fundum.

b Iſtum. §. allegaui tibi in l. ſeruū filij. j. de lega. j.

Non paſſim.

Nota ħ ꝙ aliđ eſt cōcedi liberū arbitriū ⁊ aliud arbitriū. ħ eſt tex. iūcto fine huiꝰ l. dū dicit ꝑtor enim.

Inter. ibi ſi es.

c Hic eſt tex. cā cognita eſt qñ creditor inſtat et petit ſibi ſolui: aut eſt vſurariū debitū: ⁊ dʒ ei ſoluere. al's nō. ¶ No. tex. ꝗ dicit primo vēdi nomina ꝗ̄ de alijs bonis ſolui: cōtra ordinem executionis rei iud. in l. ſtipen. C. de exe. rei iud. Jac. de are.

1 ☞ Executor ꝙ nō poſſit vē dere ꝗ̄cūꝗ poſſeſſiōeʒ.
2 Legādo ꝗs poſſeſſiōes vr legare ēt res mobiles.
3 Quando imponitur decretum in alienatione rerū minoris: cōſanguinei debent requiri.

Idē ꝑtor.

Nota iſtū tex. ꝑpter glo. ꝗ eſt in l. iij. C. qñ decre. opꝰ nō eſt. ꝙ † executor pōt vēdere quācūꝗ poſſeſſionē: ꝗ gl. ꝑ hūc tex. reprobaṫ. facit gl. i. l. ꝗ̄ diu. C. de diſtrac. pig. ¶ Itē 1 no. qđ † qñ aliꝗs legat poſſeſſiōes videṫ legareꝰ res 2 mobiles. facit l. vxorem. §. legauerat. j. de lega. iij. d ¶ Item no. † qđ hic dicit text. qđ deberent requiri 3 cōſanguinei vel amici: vt ideo tu qui interponis decretum ſcias quid facere debeas.

1 ☞ Nuntio vel officiali iurato quod credatur.
2 In alienatiōe fundi ꝓuincialis neceſſaria requiriṫ decretū pretoris vrbis ⁊ preſidis prouincie.
In alienatione fundi eccleſiaſtici requiritur decretum vtriuſꝗ iudicis.
3 Si res alicuius qui fuit cōtumax venditur requiriṫ decretū illius iudicis coram quo fuit cōtumax: ⁊ qñ iudicis ſub quo territorio eſt res.

Illud queri.

No. ſuꝑ hoc dʒ fieri ſnīa interlocutoria. ¶ Itē not. ꝙ huic renūtiatiōi facte ꝑ viatorē dʒ credi: alias fruſtra diceret. De hac † qōne nūꝗd credaṫ nūtio. vide qđ no. 1 ꝑ modernos. in l. ea ꝗdē. C. ꝗ accu. non poſ. facit l. j. §. quies. ꝯ. de offi. ꝑfe. vi. maxime qꝛ officiali iurato crediṫ in eo qđ refert. ⁊ ad ħ facit l. apparitores. C. de exac. trib. li. x. ⁊ gl. i. c. cū parati. eꝫ de app. ⁊ ibi alle. iſtū tex. facit tex. rotūdꝰ. i. c. ad audiētiā. eꝫ de ꝑſcri. ¶ No. ēt † ꝙ ħ vr ꝙ vrbis ꝑtor interponat de- 2 cretū ſuꝑ alienatiōe fundi ꝓuincialis. vr tex. i. l. ſi ꝑdiū. C. de ꝑd. mino. moder. no. in l. j. C. de ꝯhē. emp. ⁊ dicūt ibi ꝙ ſit neceſſariū vtriuſꝗ ꝑſidis decretū. vt l. iuriſperitos. §. cū oriūdus. ꝯ. de excu. tut. ⁊ ad ħ facit qđ no. Inn. in alie. ꝑdij eccl'iaſtici. vbi đt expſſe ꝙ dʒ interuenire vtriuſꝗ iudicis decretū. vt ipſe di- 3 cit in c. paſtoralis. eꝫ de ꝑui. ¶ Sʒ qñ aliꝗs eſt † cōtumax ⁊ ſcit qđ res ſua vēdiṫ in caſu ꝑmiſſo. an debeat interuenire decretū iudicis ſub quo ꝯtumacia eſt cōmiſſa: an illiꝰ ſub cuiꝰ territorio eſt prediū. Et dic illiꝰ ſub quo ꝯtumacia eſt cōmiſſa. vt l. j. ⁊ ij. ⁊ ibi tex. de bo. auto. iudi. poſ. hoc cū agiṫ ꝑſonali: ſed cū agiṫ reali vide. l. cū vnꝰ. in fi. de bo. aut. iud. poſ.

1 ☞ Eccl'ia an poſſit diuidere ⁊ minor permutare.

e Si pupillorum.

e Querit gl. qđ i eccl'ia † an poſſit diuiſionē facere gl. dicit ꝙ ſic. ſicut ꝯcediṫ in ꝑmutatione vt in auṫ. itē inuiceʒ. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ que eſt ratio differentie inter minorem et eccleſiam. Dico ꝙ eccleſia licet habeatur loco minoris ⁊ ꝙ plus eſt loco pupilli: tamen eccleſia ſemper eſt eiuſdem ſtatus. Sed minor licet impediat eum minor etas: tamen cum non ſit impedimentum perpetuum ſicut eſſet in eccleſia: nō eſt tantum inconueniens ꝙ nō poſſit diuidere. Sed nunquid poſſit minor permutare. gl. que dicit ſecus ⁊c. iuncta cum tex. videtur dicere ꝙ non: cum ſit ſpeciale in eccleſia. pro quo facit. §. ſi es alienum. vbi allegatur a pretore qđ potius expedit re illa carere. ad quod vide quod poſuit Jaco. de are. qui refert in l. ij. C. ſi aduerſus tranſac.

Si quid.

Jaco. de are. inducit arg. ex iſto. §. decretuʒ iſtud circa ea que permittuntur a iure poſſet copulatiue ⁊ alternatiue proferri. ſecus in his que contra ius eſſent: quia tūc alternatiue nō valet. ad hoc ipſe inducit vnam gl. in c. latores. extra de cle. excō. mini. Nā ſi aliquis diceret cōdemno vel abſoluo. certum eſt qđ non valet.

Illicite.

Ius venditori queſitū quantumcunꝗ poſt venditionem ipſi emptori prodeſt. h. d. Bar.

Paulus.

Per teſtamentum quantūcunꝗ irritum probatur voluntas teſtatoris vt hic. et l. qui a patre. ꝯ. de confirma. tuto.

¶ De cura. furio. vel alijs extra minores dan. Rubrica.

Lege. xij. tabu.

Sʒ nunquid in alienatione ante interdictionem prodigo ſubueniatur quoquo modo: dico quod ſic. Et ita adde iſtam gloſſ. quam nullus allegat: vt l. patri pro filio. circa fi. iūcta glo. cum tex. ꝯ. de minori. a

c Conſilio.

Cum dementis.

Contra exceptionem rei iudicate curatoris primo remoti datur heredi furioſi replicatio ꝑpter ſecundum curatorem qui condemnari facit primū. ſed datur replicatio ipſi primo contra ſecundum: qꝛ 1 fuit conuerſa pecunia in vtilitatem dementis. Que poteſt eſſe ratio quare iſti heredes iterum agerent 2 cum curatore primo remoto: cum cōdemnatus fuerit ad petitionem ſecundi curatoris: qđ probat tex. ibi: ex condemnatione. Preterea vnde venit qđ iſte 3 primus remotus vtatur exceptione rei iudica. Ad hoc voluit dicere gl. quod iſte primus curator fuit in parte cōdemnatus in parte abſolutus. Sed tex. hic innuit ꝯriū. Dic ꝗ verius: ꝙ exceptio rei iudicate competit ipſi curatori remoto: ⁊ ſi dicas qđ non prodeſt condemnato ſoli. vt l. euidēter. ⁊ de excep. rei iudi. ⁊ not. in l. j. C. ſi plures vna ſen. Ad qđ dico qđ ita prodeſt ſententia condemnato ⁊ ſoluēti ſicut abſoluto. vt no. in l. ex morte. C. ad leg. aquil. et l. ſi quis cum totum. §. pe. infra de excep. rei iudi.

Queſitum.

No. glo. ꝙ quando interrogatio fit de duobus: ⁊ de vno reſpondetur: de altero videtur idē reſponſum. Secundo habes limitationem l. j. C. ſi vnus ex pluribus. ⁊ l. decreto. ꝯ. de admi. tuto. ſcilicet qđ tūc habeat adminiſtrationem inſolidu̇ quando alter non contradicit. Item inducitur per Jaco. de are. ⁊ Dy. ad queſtionem ſi vnus conſtituat procuratores duos: ⁊ alter poſitionē confitetur: ⁊ alter negat: hec negatio attēditur: ⁊ ſibi nocet: ⁊ probat ſic. quādo aliquis obſcure protulit habeṫ perinde ac ſi protuliſſet id qđ ſibi plus nocet. vt l. de etate. §. qui tacuit. ꝯ. de interro. acti. ergo idem in procuratore: cum procurator repreſentet perſonā domini. Iſta. q. fuit Odof. antiquitus: ⁊ eam proſequitur in l. j. de cōfeſ. et ibi per Cy. ⁊ Nico. de mat. et vide qđ no. per Jo. an. in c. ſi duo. extra de procu. lib. vj. ⁊ vide qđ no. in q. apertur: in glo. que incip. poſt ergo.

Et mulieri.

Uide ꝙ not. ſpe. in titu. de act. §. finitur. ver. ſed verum ⁊ qđ habetur in l. ſi quis cū ſciret infra pro emp.

¶ Abhinc vſꝗ ad titulum de teſtamētis ſunt dicta domini Nicolai de neapo. hic interpoſita: qꝛ dñs Bart. parū ſcripſit ſuper hoc libro: vt ſuperius euidenter apparet.

¶ De excuſationibꝰ tutoꝝ. Rubri.

a ¶ De excu. tutorū. ſuꝑ additionibꝰ Nico. de neapo.

¶ Super rubrica dic et continua ad precedentia ſic. Supra dixi qui et a quibus tutores poſſunt conſtitui: verum quia conſtituti excuſantur interdum: ideo ponit hunc tit. ⁊ iſtam materiam vide in practica in ſpeculo de tutore. §. ſinautem. verſi. tutor autē.

1 ☞ Iureconſulti debent humiliter loqui.
2 Ob penuriam perſonarum nobiles ad ignobilium obſequia coartantur et econtra.
3 Leges an fuerint prius in greco ꝗ̄ in latino: remiſſiue.

Herēnius.

Hanc l. diuide in tres ꝑtes. In prima ponit commēdationē tractatus quem de greco in latinum intendit transferre. In ſecūda ponit modum quem intendit ſeruare in proſecutione tranſlatiōis. In tertia aggreditur opus ſuum. Scđa

ibi:faciam. Tertia ibi:dicendum. vſqꝫ ad.§.non po
teſt. hoc dicit. Tutor vel curator liberto dari niſi in
ſubſidium ingenuus prohibetur. datus autez ſe ex-
cuſare debet alias ad rationum redditionē ſe obli-
gat. libertus vero non poteſt ſe a dicto onere excu-
ſare. hoc dicit principiuz huius legis. Habes duas
lec. ſecunda eſt vera ſecundum Ray. ⁊ iſtam dicam
in verbo in grecorum. vbi expediam primam gloſſ.
1 Ibi:tibi. ſcilicet ignatio. Ibi faciam no. † iuriſconſ.
hic humiliter locutum. Ibi de his. ſcilicet de excu-
ſatione tutoris et curatoris. Ibi:in grecorum. gloſſ.
exponit duobus modis: ſcilicet in gloſſ. j. ſecundum
tenet Dy. vt videbitis ſtatim in apoſtilla ſequenti ⁊
eam ſequitur tertia gloſ. et gloſ. que incipit latina. ⁊
dictum eſt. ſ. in princip. Ibi voce. id eſt ex greca lin
gua in latinum ſecundum Dyn. Ibi verbo ſubaudi
apponam et dicam in greco. Ibi eorum verborum
grecorum ſcilicet originalium. Ibi dicēdum hic in-
cipias caſum tu inuenis ibi curatores. Nec ob. de
tute. l. patronus. et dicit ſe dixiſſe Ray. in gl. ibi. So
2 lu. qđ ibi in patrono. hic in alio. Ibi penuria. † No.
quod propter penuriam perſonarum nobiles inter-
dum ad ignobilium obſequia coartantur ſic ecōtra
ignobiles et infames ad dignitatum obſequia pro-
pter penuriam perſonarum admittūtur. vt. j. de de-
curionibus. l. generaliter. §. ſpurios. et. l. eos. de mu
ne. et ho. l. honor. ſecundum Iaco. de are. ⁊ de hoc
habetur per Pet. C. qui ⁊ aduer. quos. l. j. In verſi. ſi
autem. ibi dabitur a preſide tutor vel curator inge-
nuus libertino. cum potuit dari libertinus et ſic de-
dit de facto et propterea hūc ver. melius iunges. ſ.
adver. libertinis pupillis omiſſo ꝟſi. libertinis eñ.
quem leges poſt eum. ¶ Glo. opponit duobꝰ mo-
dis ⁊ querit de vna queſtione. ¶ Primo oppo. de. l.
cum ex oratione. j. eo. et ſoluit vt in gl. dic quod ibi
tanqꝫ ingenui habebātur. vt. C. de iure aure. annu.
3 et. ff. eo. tit. per totum. Item oppo. † quod gl. male
dicit quod leges fuerunt tranſlate de greco in lati-
num. Sed contra imo videtur quod non. vt inſti. de
iure natura. §. et non ineleganter. Sol. vt in gloſ. de
hoc vtrum leges fuerint in latino priuſqꝫ in greco.
dic vt no. ſ. de origi. iuris. l. ij. §. j. in prin. ⁊ per Ray.
in conſtitutione. ff. in prin. et plenius per glo. in aut.
de non alie. §. nos igitur. verſic. alienationis. col. ij.
¶ Querit gloſſ. quando iſte ingenuus erit datus:
nunquid erit tutor de facto vel de iure. Reſpon. qđ
de iure: quia dari poteſt. ſʒ habet ſe excuſare. vt pa-
tet. j. eo. l. cum ex oratione. ſm Ray. nam verum eſt
quod poteſt dari ſed excuſationem habet. Nico. de
neapo.

1 ☞ Ratio adminiſtrationis a tutore non exigitur
tutela durante.
Procurator etiam durante mandato cogitur redde
re rationes.
2 Tutor an ſit dominus pupilli.

Non poteſt. Ibi curator generalis: ſpecia
lis ſic vt not. ſpecu. de cura. §.
vt autem verſicu. ſed nunquid. ¶ Glo. oppo. tribus
modis. primo. de. l. ampliſſimi. et. l. licet. C. eodem
titulo. Solu. vt in glo. ¶ Secundo oppo. de inter-
dicto matr. per totum. Item oppo. gloſſ. de. l. mari-
tus. C. de procur. Sol. gloſſ. et rationem aſſignat gl.
in lege maritus. C. qui dari tuto. et inſtitu. eodem ti
tu. §. fina. quia propter affectionē remitteret ratio-
nem iſti curatori. ſed certe eadem ratio habet locū
in procuratore: quia mulier propter affectionez ſibi
redditionem rationis remitteret. quare dicunt ali-
qui quod maius periculum eſt in curatore et tutore
qꝫ ſit in procuratore. quia † a tutore non poteſt exigi
ratio tutela durante: a procuratore ſic: vt. j. de tute.
et ratio. diſtra. l. niſi. et. C. de admi. tut. l. rationes. a
procuratore vero poteſt exigi quādocunqꝫ. vt patet
in. l. qui proprio. §. fi. de procu. Sed hec ratio tangit
tantum tutorem: cum a curatore poſſint exigi durā
te cura: vt notatur in. l. ij. ⁊. l. ratiōes. C. de admi. tut.
quare dicunt alij ꝙ ratio eſt quia magis timet adul
tus curatorem ſuū qꝫ timet dñs procuratorez. quia
2 † curator dñs eſt adul. vt. l. qui fundum. §. ſi tutor. j.
pro emp. ⁊ de fur. l. interdum. §. qui tutelam. ſed ille
leges loquuntur in tutore: ⁊ non in curatore: de quo
non inuenies: licet pro hoc allegetur. j. quod vi aut
clam. l. is qui in puteum. §. ſi tutoris. ⁊ in autenti. vt
hi qui oblig. §. j. colū. v. de tutore autem non eſt ali-
quod dubium: quia tutor nō poteſt dari pupille: ita
qđ ſit maritus ſuus: quia non poteſt pupilla matri-
monium contrahere vt inſti. de nup. in prin. et ideo
dic qđ ratio eſt: quia reuocatio procuratoris pēdet
ex mero et libero arbitrio ipſius domini. vt inſtitu.
man. §. recte. ſed tutoris vel curatoris officium non
finitur niſi certis modis. vt inſti. quibus mod. tut. fi
nitur per totum. quare ⁊c. et licet aliquādo tutor re-
uocetur: reuocatur cum nota examinationis ⁊ fidei
vt. ſ. titu. proxi. et ſic ſcandalum orietur in matrimo
nio: quod eſſe non debet. argumen. C. ne fideiuſ. do.
den. l. ij. et hec verba ſunt Old. licet Ray. attribuat
ſibi in dicta. l. maritus. de hoc etiaz dixi. inſti. eodē
titu. §. fi. et de hoc habes in ſpecu. eod. titu. §. ſi vir.
Nico. de neapo.

1 ☞ Cauſa excuſationis tutele non delegatur.
2 Ratio quare ad excuſandum quem a tutela requi-
runtur ſeptuaginta anni et tamen ad excuſationem
muneris publici vtilitate ⁊ autoritate ſufficiūt quin
quaginta.
3 Senex quis dicatur. remiſſiue.
Teſtis ſeptuagenarius excuſatur a teſtimonio.
4 Etas quomodo probetur legitime.
5 Mater in probanda etate admittitur licet minus
probet.
6 Plena probatio an fiat ex natalibus ſolis.
Preſumptio in his que conſonant veritati ſiue natu
re plene probat.
7 Indicium quid ſit.
Ex pluribus teſtibus familiaribus deponentibus
ſequitur plena probatio.
8 Due preſumptiones quando faciant plenam proba
tionem.
Fama et vnus teſtis faciunt plenam probatio-
nem.
10 Si prelatus electus erat vigintiquatuor annorum
et ante cōfirmationem cauſa pendente eſt effectus
viginti quinqꝫ an poſſit confirmari.

a **Excuſantur.** a Etas. lxx. annorū pro a
bata legitime a tēpore
creationis perfectā tribuit excuſationez a
tutela vel cura teſtamentaria vel datiua.
1 hoc dicit. Ibi excuſantur: † que cauſa delegari nō po
teſt. j. eo. l. ſcire opʒ. §. opʒ. licet productio teſtiū poſ-
ſit fieri coram alio: volente iudice. vt ibi no. in glo. et
eam perpetuo teneas cordi. Ibi legitimis. ſ. alijs ab
inſtrumentis. glo. oppo. tribus modis et de quatuor
queſtionibus. ¶ Primo opp. glo. de. l. fi. C. qui eta. li.
2 x. Et rñdet gl. ¶ Sed quero † de ratione: que eſt ra-
tio ꝙ al's ad excuſationem muneris publici autori-
tate et vtilitate ſufficiunt quinquaginta quinqꝫ anni.
vt. d. l. fi. ſed ad excuſationē muneris publici autori-
tate et vtilitate priuati requiruntur. lxx. vt hic. dicit
Pe. inſti. e. ti. §. item maior. quia ibi incumbit maius.
3 onus qꝫ iſti Et inducit † Pe. in ar. leges debent excu
ſare ſenem a teſtimonio: vt. l. inuiti. ſ. de teſti. Qua-
liter ſenex intelligatur. Et dic ꝙ ſenex intelligitur il-
le qui eſt. lxx. annorum: cum incumbit ſibi onus pau-
cum: ſcilicet in vno negotio: ſicut et in tutore: de hoc
no. C. de his qui non imple. ſtipen. l. j. li. x. ¶ Sed gl.
circa hoc qualiter quis dicatur ſenex aliquantulum
variat: de hac aliqualiter tangitur. j. et per Cy. in. l.
ſi infanti. C. de iure delibe. et dicam. j. ad. l. fal. l. here
ditas. ſed quo ad reddendum teſtimonium ꝙ requi
ratur etas. lxx annorum quo ad excuſationem tu ha
bes glo. in. d. l. inuiti. ¶ Oppo. de. l. ſi nemo in fi. Dic
vt in. l. ij. ſ. de teſta. tute. et. l. iij. et gl. refert. ¶ Item
oppo. de. l. iij. §. queri poteſt. Et reſpon. vt glo. ratio-
nem diuerſitatis dixi inſtitu. qui dari tuto. poſ. §. ad
certum. et de attil. tut. in prin. et dixi. ſ. de tute. l. mu-
to. §. j. ¶ Querit gloſ. quando inſpicimus tēpus adi
te hereditatis. Et rñ. vt glo. dicit. et hec gl. ſm Ray.
eſt plana in neceſſario inſtituto: cum tunc inter adi-
tionem et mortem nullum ſit mediū vt. l. ſi poſt mor
tem. j. de leg. j. Hu. dicit notanter ꝙ tutoris datio ꝓ
cedit ſi ponis ipſum factum heredem poſt mortē ſi-
ne aliquo medio: non aliter: ſm Dy. ſed hoc non eſſe
poteſt quid ſit aliquod tempus medium: cum viuē-
tis hereditas adiri non poſſit. vt. j. de acquiren. her.
l. neminem. ſed demum oportet ꝙ adeant poſt mor-
tem: et ſic inter aditionem et mortem oportet quod
ſit aliquod medium etiam quantum ad oculum: vt
l. qui filio. §. fina. de heredi. inſtituen. ¶ Querit glo.
4 † que poſſunt eſſe legitime probationes in etate. Et
reſponde vt in gloſſ. et not. quod etas poteſt proba-
ri per teſtes et inſtrumenta. ſimilem gloſ. habetis in
l. ij. §. feminas. C. de his qui ve. eta. impe. et. ſ. de pro
bationibus. l. etiam matris. et gloſſ. not. contrarium
C. ſi minor ſe maio. dixe. in. l. ſi alterius. que gloſſ. eſt
fal. vt ibi per Ray. ſed ipſe Ray. tenet contrarium.
in. l. final. C. de his qui veni. eta. impe. vt dixi in aut.
quibus modis natu. effi. legi. §. j. de hoc in Spec. de
probatio. §. qui autem. verſi. ſed cuius rei. de hoc di
cit Ray. ſe dixiſſe in. l. cum te. de probationi. ⁊ in. l. ſi
minorem. de in integrum reſtitu. et dicit hic in text.
ſuo. de quo nihil ibi dixit: ſed dixit in. d. l. ſi alterius.
5 ¶ Item † querit glo. nunquid poſſit mater admitti
pro teſte in probatione etatis. Et reſpondeo vt in
glo. dic verum eſt: tamen non facit probationē quaz
facit alius teſtis. vt no. in. d. l. etiam matris. ¶ Que
6 rit glo. de queſtione vulgari † vtrū ex
iſtis natalibus fiat probatio plena.
Glo. dicit quod non. Et ſcōm hoc: qđ
hic dicitur aut ex alijs ⁊c. Nō ponas
diſiunctiue ſed copulatiue aut pro ⁊.
vel dicas ꝙ ponatur ꝓprie ⁊ ex ſolis
natalibus fiat plena ꝓbatio. ⁊ eſt ra-
tio. qr preſumptio facit plenā ꝓbatio
nem in his que ſunt conſona veritati
ſiue nature. vt nota. ſ. de teſti. l. iij. §. j.
ſm Iac. de are. ⁊ ſm naturā eſt vt qñ
qꝫ minor fiat maior. vt. l. iiij. C. de in
integ. reſti. ⁊ ſm Oldr. reſpondeo ad
glo. Et ſequitur in gl. qđ due preſum
ptiones faciunt plenam probationē
cū alijs indicijs. ¶ Ad declarationē
huius gl. quā totus mūdus allegat.
7 ego † quero quid eſt indicium. Gl. in
l. cum ꝓbatio. de probatio. tenet qđ
indicium ſit minus qꝫ ſemiplena ꝓ-
batio. Glo. videtur ſentire contrariū
j. de queſtionibus. l. maritus. coniun
gendo. l. j. eo. tit. que dicit qđ indiciuz
ſit per teſtem familiarem. et proſunt
iſta indicia qđ ſi eſſent plures teſtes
familiares deponentes qđ iudex ſe-
quendo ipſorum dictum debeat fer-
re ſententiam: ita ꝙ ex pluribus indi-
cijs ſequatur plena ꝓbatio: vt in glo.
in. l. iij. §. eiuſdez. de teſti. quā teneas
cordi. quia nō inuenit alibi ſm Ray.
in. d. l. j. ¶ Viſo quid ſit indicium et
quid operētur indicia. videamus an
8 glo. noſtra ſit vera: que dicit † qđ due
preſumptiones non inducunt plenaz
probationem abſqꝫ alijs indicijs.
Dynus dicit quod gloſſ. eſt vera in
criminalibus: in quibus iudex debet
habere maximum temperamentuz.
vt. C. de probationibus lege ſciant. et
de peñ. l. qui ſententiaz. In ciuilibus
due ſemiplene probationes facerent
plenam ſine indicijs. argumen. eius
qđ no. in. l. iij. §. ſicut non ſemper. de
teſti. cum hoc concor. Berñ. extra de
teſti. c. veniens. ¶ Contra opi. Dyñ.
de lege ſpadonem. §. qui iura. infra

¶ Excuſantur. In. §. j. in gloſſ. in ver. legitimis ſem-
per alleg. iſta gloſſ. ꝙ vbi concurrunt plures preſum
ptiones operantur effectum plene probatiōis. ⁊ iſtā
gloſſ. refert ſingu. Bald. in rubrica. C. de probationi.
Adde gloſ. in. c. cum cauſam. de proba. glo. in. l. iij. §.
eiuſdez. de
teſti. gloſſ.
in. l. inſtru-
menta. C.
de probat.
gloſſ. in. c.
accedens.
el. ij. vt lit.
non conte-
ſta. et in. c.
cuʒ dilecti.
de ſuc. ab
inteſt. glo.
in. c. illud.
preſum. gl.
in. c. cū ber
toldus. de
re iu. bart.
in. l. j. §. idē
cornelio. ſ
q. ⁊ in. l. ad
monēdi. ſ
iureiu. ⁊ in
l. ſpadonē.
§. qui iura
multa. j. e.
⁊ in. l. exci-
piūtur. ad
ſille. ⁊ in. l.
indicia. C.
de rei vē. ⁊
pulchre di
cebat bal.
in rubri. de
ꝯtrouer. in
ueſti. ꝙ iu-
dex ex va-
rijs animi
motibus ⁊
diuerſis
ſuggeſti. ꝓ
tiū teſtiū ⁊
inſtrꝫ de
uenit ad
vnū conce
ptū finalē
mētis indi
gentē alio
adminicu-
lo. pro quo
adduco. c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo. ⁊. c. noſtra. et
c. preterea. de teſti. ⁊ qđ voluit idem Bal. in. l. ſciāt.
C. de proba. et in. l. prima. C. qui nume. tu. et in. l. iij.
C. ad. l. iul. maieſt. et in. d. c. cum cauſam. ⁊ plene per
Pet. de anch. in conſi. cclxv. al's. ccxl. et per Abb. in
d. l. inſtrumenta. et vide Bar. in. d. l. admonendi. in
xv. col. ſ. de iureiuran.

eo.et de eo quod no.C.qui nu.tut.l.j.due ergo ſemiplene probationes diuerſi generis non debent facecere probationē plenā: ſicut due excuſationes diuerſi generis non faciunt vnam plenam. Sol. ſecunduꝫ Dy.ibi eſt ſpeciale fauore pupillorū: vel dicas ꝙ due ſemiplene faciunt vnam plenam. Sed iſta glo. nō dicit quod abſqꝫ alijs iudicijs non faciunt.et ſic nō diſcordat.ſed hoc non eſt tueri Dy. qui dicit ꝙ in ciuilibus ſufficiunt tantum ſemiplene. Dicit Ray.quod in criminalibus Dy.bene dicit.ſed in ciuilibus non: in probationibus diuerſi generis: in probationibus vero eiuſdem generis ſecus.per.§.qui iura.preallega.et.§.fi.j.eod.et ibi no.ratio eſt quia in ſimilibus facilior eſt tranſitus et coniunctio: vt.l.ſi vnus.§.pactus.de pact.et.l.in rem.§.quecunqꝫ.de rei vendi.et de accepti.l.an inutilis.§.acceptum. et quod ibi no. et ita dicit Ray.ſe conſuluiſſe de facto: ſcilicet ꝙ fama et vnus teſtis faciunt vnam plenam probationē etiam in ciuilibus.et de hoc allegat ipſe quod not.⁊ quod ibi dixit.C.de probationibus.l.proprietatis.⁊ de queſtionibus.l.fin.et de iureiuran.l.in bonefidei. In quibus non reperies vltra quam hic dixerat. De hoc habes in Spec.de noto.cri.§.fama. et verſi. fama.et verſi.ſequenti.licet Ray.dicat Dyn.male loq̄ in probationibus diuerſi generis.tamen ſalua reuerentia prout refert Oldra.illa fuerunt verba Dy.ſcilicꝫ quod illō qꝺ dixerat in ciuilibus ſufficere duas ſemiplenas probationes.debet intelligi in probationibus eiuſdem generis.ſecus in probationibus diuerſorum generum,argumento dicti.§.qui iura.et.l. prime.infra de vacatio.mu.quod tamē damnat Oldra.et ſic reſtat eſſe damnatam opinionē Ray. vnꝰ enim teſtis facit ſemiplenam.vt not.in.l.tertia.C.de reb.credi.et ad hoc allegat legem theopompus. de dote prelegata. vbi ſunt duo teſtes qui ſunt probationes non ſolum eiuſdem generis: ſed eiuſdem ſpeciei.et tamen non probant. ſi ſunt ſingulares in dictis eorum.vt not.gloſſa.in dicta lege prima. C.qui nu.tut.probatur per.c.bone memorie. extra de electionibus. Non obſtat iſta gloſ.quia non loquitur in ſemiplenis probationibus. ſed de duabus preſumptionibus: inter que eſt magna differentia: cum preſumptio ſit quid probabile.et probatur cum ipſa debeat plene probari: et ea plene probata probat aliquid ſemiplene: vt eſt in fama et fuga rei. et in alijs de quibus not.in dicta.l.tertia.de rebus credi. Sed ſemiplena probatio eſt quid ſemiplene probans cū ſit quidam modus probandi.et ſemiplena probatio eſt vt vnus teſtis: et ſcriptura priuata: et ſimiles: nō autem probat per aliquod aliud extrinſecꝰ a ſeipſo: ſecundum Oldra. In ſemiplenis ergo probationibus non poſſet procedere.quia aut non eſſent ſingulares in dictis eorum.et tunc plene probarent: vt.l. vbi numerus.ſ.de teſti. Si ſunt ſingulares repellūtur tanq̄ varij.vt videtur dici in dicta.l.prima. ⁊ ſic ex quo requirimus ſemiplenas probationes eiuſdeꝫ generis in eis non poteſt procedere: teneas tamen iſtam gloſſ.menti perpetuo: quia eam allegat totus
10 mundus. ¶ Ultimo iſta litera preſtat argumē.† ad queſtiones de prelato electo qui tempore electionis erat.xxiiij.annorum. Et pendente cauſa fuit effectꝰ xxv.annorum ante confirmationem: quod non debeat confirmari. cum debeat tempus electionis inſpici.et in epiſcopo requiritur tempus. xxxv. annorum.vt.C.de epiſcopis ⁊ clericis.l.nulla.et autentica Preſbyterum.hoc facit.§.numerum.j.eadē.l. facit.l. debitor.in princip.j.de lega.ij.melius.j.eodem.l.tutor petitus.in principio.et quod ibi not.⁊ de hoc argumen.habes per Ray.j.eadem.l. et per hoc allegat ipſe.l.optio.j.de optio.lega. et extra de electio. c.cum in cunctis.et hoc argumen. eſt ſm̄ Jacobum de aret. Sed contra hanc determinationem facit.l. ſi is qui tres.j.eodem.in principio.vbi nominatꝰ ad tutelam excuſatur a principio. et poſtea infra tempora legitima excuſatio legitima deſijt ſibi competere ex aliqua ſuperuenienti cauſa: quod perinde eſt ac ſi nunq̄ ipſi competijſſet. Solutio illud fauore pupillorum.facit.l.ſi duas.in principio. j. eodem. et quod ibi no. Ad hoc facit.l.cum ex oratione.⁊.l.plane.et.l.ſi cum ipſe,j.eodem titulo. ¶ Contra iſtam determinationem ob.l.milites. §.fin. de re militari. cogitabitis ad iſtud contrarium,quia difficile. Nic. de neapo.

1 ☞ Filij capti ab hoſtibus patribus nō proſunt.

Remittit. Perfectus numerus filiorum legitimorum ⁊ naturalium ſuperſtitum excuſationem tutele preſtat: ⁊ in hoc computantur nepotes q̄ ſuperſunt ex premortuis filijs: pluribus tamen ex vno patre relictis loco vnius cōputandis.h.d.vſqꝫ ad.§.ampliꝰ. ibi in poteſtate. Nec ob.l.tria onera.j.eo.vt ibi dicam. ¶ Gloſ.op. tribꝰ modis.primo opp.de prin.inſti.eo.ti. Et reſponde vt in gl. ¶ Item op.de.§.ſed hodie.inſti. de adop. Et reſpōde vt in gl. ¶ Item opp.de.l.iij. C. qui nu. liberorum.li.x.⁊ reſponde vt in gloſ. ¶ Ex quo no.
1 † vnum valde no.qꝺ filij qui ſunt capti ab hoſtibus non poſſunt patri querere ſeu nō proſunt patri: queꝫ caſum eſſet difficile reperire alibi ⁊ eſt multū notabile. Item opp.de.l.bello.j.eo.⁊ reſponde vt in gl. Nico.de neapo.

1 ☞ Stante ſtatuto quod pro quolibet lupo quem quis capit habeat decem ſi accipit lupam pregnantem vel cum catulis an debeat habere decem pro quolibet.

Qui autem. Iſte.§.eſt breuis ⁊ non eget ſummario quia eū ſummaui ſ̄.ibi ciuilibus. Glo.exponit hanc literam duobus modis ⁊ vtraqꝫ bona. ¶ Opp.gl.de.l.ij.C.de in integ.reſti.mi. Et reſponde vt in gl. ¶ Querit gl. qn̄ prodeſſet ei qui eſt in ventre qꝺ habetur perinde ac ſi eſſet natus. Et reſponde vt in glo. Nec ob.j. de libe.⁊ poſthu.l.ſi a primo.⁊ de inju.rup.⁊ irri.teſta.l. iij.in princi.vbi tractatur de cōmodo eius qui eſt in ventre: ⁊ tamen nō habetur pro nato: quia illud ſpeciale fauore teſtamentorum: vt no.in gl. dictarū le-
1 gum que ſunt no. ¶ Ultimo iſte.§.facit ad †. q.not. per Guil.ſ.de ſta.ho.l.que in vtero ſcꝫ qꝺ ſi eſt poſitum bannum qꝺ pro quolibet lupo quem quis ceperit debet habere.x.ꝙ ſi aliquis capit lupam que hꝫ lupos in ventre qꝺ debeat habere tantū.x.quia qꝺ eſt in ventre qꝺ habeatur pro nato: eſt verū quo ad commodum ſuum; non quantum ad commodum aliorum: facit ad id quod dicam.j.de operis liberto.l.qui libertinus.§.penul.

☞ An appellatione liberorū contineanꝰ nepotes. a
2 Et an in prouincijs in quibus viget ius italie ſufficiant quatuor filij ad excuſationem ſicut in italia.

Non ſolum. Iſtum.§.etiam ſummaui. ibi
1 extenditur. ¶ No.† quod appellatione liberorum continentur nepotes. Nec ob. ſupra de teſt.tut.l.quod ſi nepotes.et infra eod.l.ſed et milites.in princ.quia ibi loquitur in appellatione filiorum.quo caſu refert vtrum proferatur ab homine vel a lege: et dixi inſti.qui dari tu.poſ.§.quid ſi nepotes per Jaco.de are.et Pe.et dicā in.l.quod ſi nepotes.et in.l.gallus.in prin.de libe.et poſth. ¶ Que
1 rit gloſ.† de vno qui eſt numerus determinatus in fi
2 lijs. Reſponde vt in glo. ¶ Quero † quid in prouincijs in quibus viget ius Italie,nunquid ſit idem qꝺ in Italia quod ſufficiant quatuor filij. Dic quod non imo requirūtur quinqꝫ ſicut in prouincijs. vt inſtitu. de excuſa.tuto.in princip. Nec obſt.l.j.et.l.fi. de cēſi. quia ibi loquitur in tribus.ſecus in alijs vt inſtit.eo. ti.in princ.et per hoc credo falſam glo.que eſt.C. qui nume.lib. l.iij.li.x.que dicit quod tres filij excuſant a muneribus perſonalibus in prouincijs habētibus ius Italie.ſicut in ipſa Italia.quod credo falſum ꝑ dictū prin.inſti.de excuſa.tuto.et quod ibi dixi.

1 ☞ Exceptio dilatoria quando poſſit opponi poſt lit.conteſta.

Numerum. Huc. §. ſummaui.ſupra eadē l.ij.reſponſo. In tex.ibi: auxilientur,non ob.de re iudica.c.abbate ſane.libro.vj.⁊ ibi not.per Joan.mo. Contra hunc.§.oppoñ.quod debeant tibi auxiliari filij nati poſt creationem. ⁊ ſic oppoñ.de.l.ſecunda.C.de conſor.eiuſdem litis. et de eo quod not.ſupra de procura.l.pomponius. §. rati.
1 Sol.ſecundum Ray.† aut exceptio dilatoria ſuperuenit poſt lit.conteſta.et tunc aut facto aduerſarij: et tunc poteſt poſt lit.conteſta.oppo. vt in contrarijs. aut abſqꝫ facto aduerſarij ſuperuenit.et non poteſt. vt hic.et remittit ad id quod dixit Ray.C.de fideiuſſo.auten.preſente.et teneas menti iſta verba ſcilicet id quod dicunt ꝙ exceptio ſuperueniens ⁊c.

1 ☞ Ulpianus an fuerit nobilis ratione originis vel ſcientie.
2 Quis propter ſcientiam efficitur nobilis.
3 Superlatiuum et poſitiuum in eadem perſona concurrunt.

Amplius. Numerus triū tutelarum vel curarum ſimplicium: non miſtarum pupillorum diuerſorum patrimonium habentium: non commune principaliter: iuſtam excuſandi facultatem prebet a quarta. hoc dicit. Ibi curas.ſi tres inter tutelas et curas: quia habet duas curas et vnam tutelam vel econtra. Ibi minoribus,nec prope legitimam etatem exiſtentibus per ſex menſes.vt.l.nō tantum.infra eodem titulo.ſecundum Dyn. ibi nobilis
1 † ratione ſcientie non ratione originis ſecūdū Ray. qui dicit ſe dixiſſe. C.de poſtu.l.prouidendum. Sed
2 facit illa l.† quod quis efficitur nobilis ex ſcientia vl' propter ſcientiam,ad hoc facit optime quod not.ſupra pro ſocio.l.ſi ſocietatem. Sed q̄cquid dicat dominus Ray. dic quod Ulpianus fuit nobilis ratione originis habes.infra de cēſi.l.prima. in princip. Et no.quod hic appellat eum nobilem.infra eodem.l.diximus. appel-

¶ Non ſolum.querit glo.de hac.q.vide docto. poſt Bart.in.l.ſi cum dotem.§.ſin autem in ſeuiſſimo.ſo. ma.et in effectu dicitur quod ſi pater fuit excuſatus a muneribus propter numerum liberorum. iuxta.l. ſemper.§.primo.et ſeq.infra de iur.immu. quod licꝫ poſtea maior pars liberorū deceſſerit et ſic numerus liberorum ſuperuiuentium non ſit cōpletus: tamen durabit immunitas: et iſtud in terminis tenet Joan.andre.in reg.decet in mercu. quam multi ſequuntur quos vide in.l.ſi cum dotē.§.ſi maritus.ſol.ma.pro hoc facit quod not.Bald.in lege ſecunda.C.ſi aduer.deli.et quod not.Ange.in lege minoribus.ad fi.C.de his qui.vt indig.dum querit de illa.q.an mulier minor non petens tutorem filio priuetur hereditate filij.iuxta l.ſciant.de legit.here. et l.omnes.C.ad tertul.cum vulg.ſi viuente filio minor effecta ſit maior.nam certum eſt ſi minor erat quod ſibi ſuccurretur ſecundum Baldum.in lege ſica. de epiſ.et cle.et in lege ſecunda.C.ſi aduer.delic. vnde dicit ibi Ange.quod vbicunqꝫ etas eſt cauſa beneficij ceſſante etat.ceſſat beneficium allega.l. titia ſeio. §.vſuras.de le.ij.et ſi tutor reipub.infra de tu. et ra. diſtra. et not.quod Bart.hic.q.ſupra formatam deberet referre et eam refert Joan.andre.in dicto capitulo decet.ſed in meo deficit.adde tamen contra Joan.andre.tex.aperte videtur in lege cura.§.defici.de mu.et ho.cum alijs allega.per me in apoſtilla poſita in lege ſi cum dotem.§.ſi maritus.ſo. mat. et hec.ij.opinio.contra Joan.andre.in puncto iuris verior videtur q̄ꝫq̄ꝫ in iudicando et conſulendo autoritate Joan.andre.ſequi vellem ad allega.per Joan. andre.in q̄ꝫtum volebat quod priuilegium erat perpetuum.reſpondeo quod illud eſt verū ſi iā effectū ſuū ſortitū eſt per.l.fi.ff.vn de libe.et ita intelligatur dictū.c.decet vel pōt rn̄deri prout facit Dyn. in.d.c. decet illud ꝓcedere qn̄ adhuc ſuperſunt reliquie priuilegij.per.l.et vnius.§.ſi ſeruus.j.de.q.nō obſt.tex. in.l.j.C.qui nu.libe.qr rn̄deo ꝙ illa lex plures hꝫ intellectus.vn̄ tenendus eſt ille qui iuribus cōcordat: cū iura iuribus ꝯcordare ſit licitū.l.j.C.de inoffi.do. et in auꝫ.de exhi et intro.reis.§.ſi.cū vulg.non obſt. no.per Ang.in.d.l.minoribus.qr nos loq̄mur in his q̄ habent tractū ſucceſſiuū vt puta in muneribus q̄ diuerſis tēporibus imponunꝰ ſm̄ exigentiā: ipſe vero in etate loquitur que hꝫ tractū cōtinuū et ita iſta q.in puncto iuris mihi videꝰ ardua ⁊ ideo dn̄i Boñ. fecerunt ſtatutū expreſſum ſuper hoc vcꝫ ꝙ propter decreſcentiā liberoꝝ ceſſat priuilegiū immunitatis: ſecus dicit ſtatutum ſi vnus tantum moriatur: quia nihilominus durat priuilegium.

ADDE prime parti huius apoſtille dum loquitur de priuilegio cōceſſo ob liberos ꝓcreatos Bald.in terminis conſi.cj.incipi.verba dn̄i.iij.vol. Ad patrē dū loquitur de mente minore non petente tutorem. Adde Rom.in terminis cōſi.cclxxix.

3 lat eum nobiliſſimum. ex † quo not. quod ſuperla=
tiuum ⁊ poſitiuum in eadem perſona concurrunt. ſ.
de verb.oblig.l.vbi autem non apparet.
1 ☞ Tres fratres habentes cõmune patrimonium
debent habere vnum eſtimum ſi ſit reale:ſi perſona
le tria.

Tria onera. Iſta.l. cõtinuatur
Ibi onera interdũ
vnum onus ſufficit: vt in.l.ſi quis inter
tres.infra eodem. in princip. Item in=
tellige onera tutelarum delatarũ one=
ris cauſa:vt infra eodem lege ſpadonem.§.ſi ciuita=
tis.ver.ſed neqꝫ ſecundum Dy.ſed contra hoc mul=
tum facit.l.ſi quis tutor.ſupra de ritu nup. dicam in
dicto.§.ſi ciuitatis. Ibi excuſa. per hoc poteſt dici 1
quod quarta nominatio ipſo iure non valet adeo vt
non teneatur tutor ſe excuſare.facit ad hoc.l.legiti=
mos.ſupra de legi.tuto.et hoc tenet glo.que incipit
quartam.infra.l.proxima in princi.Sed melius not.
in prin.glo.oportere.Ibi pupillorum idem in diuer=
ſis eiuſdem perſone rationibus.¶ Gl.in.§.amplius.
opp.de.l.j.C.qui nu.tu.et de.l.ſpadonem.§.qui iura.
infra eodem titulo.Et reſponde vt in glo. et dic ple=
ne.vt not.in dicta lege prima.facit quod dixi in prin=
cipio huius.l.ij.Item oppo.gloſſ.de.l.j.C.qui nu.tu.
Et reſponde vt in glo.et eodem modo reſponde ad
l.ſi quis inter tres.§.finali.eodem titulo. in gloſ.que
incipit ſeparatio.gloſ.dicit ſic ergo generaliter: de=
1 bet dicere grauiter.¶ Ultimo hec † l.tria onera.in=
ducitur in arg.ad queſtionem.tres erant fratres ha
bitãtes in eadem domo:impoſitum eſt onus per ci=
uitatem de eſtimis:quod debeant habere vnũ eſti=
mum tantum ſi tenent patrimonium indiuiſum:ſi di
uiſum quod debeant habere tria:ſecũdum Ray. quod
eſt verum in onere impoſito ratione rerum. ſecus in
onere perſonali vel impoſito ratione perſone:quia
tunc indiſtincte debent habere tria:vt.C.de decurio
l.licet.li.x.⁊ quod ibi dixi.hic iunge. Nico.de neapo.

1 ☞ Quando pendente iudicio admittatur cumu=
latio.

Primus. Ad tertiam tutelam
vel quartam vocatus
appellatione interpoſita et ea penden
te ad aliam vocari non poteſt: ſed ter=
minus illius appellationis expectatur 1
et in ea ſuccumbens quartam repellit.eius autem vi
ctoria illam admittet.niſi de illa fuerit recuſata. hoc 2
dicit.Ibi promouebitur.ideſt nominabitur. Ibi: a
tertia.et poterit ſe excuſare a quarta propter tertiã 3
a qua appellauit.Ibi:et in appellatione.et ſic nõ te=
neat interim excuſatio ipſo iure. Ibi: in excuſatione 4
et appellatione interpoſita ſuper ea.Ibi:illius.vide
quia hic habes quandam glo.que dicit dicere nõ te
netur.et ſecundum hoc habetur finitus eſt terminus
futurus:et non habebis expectare.In tex.ibi:tamẽ
habebis poſtea terminus futurus non terminũ fu=
turum.Ibi:recta ratione.hoc ſatis eſt bene ſtatutũ.
ſi enim ⁊c. Ibi:ſuſcipiet: ſcilicet pendente appella=
tione ſuper tertia.Ibi:extantem.ideſt poſtea exiſtẽ
tem.Ibi:leges.que volunt quod quis non ſubeat o=
nus quatuor tutelarum. ¶ Gloſſ.oppo.quatuor mo
dis.Primo oppo.de.§.qui autem inſti.eo. Et reſpõ
de vt gloſſ.et que ſit ratio quod a nominatione tute
le non poteſt appellari:ſed a nominationibus alio=
rum munerum ſic.vt.lege prima.§.ſi quis.infra quã=
do appella.ſit.et not.per gloſ.C.de tempo.appel.l.j.
per Guil.in.l.hi qui ad ciuilia.C.de ap.et dicam in=
fra eodem.l.ſcire.in princip. ¶ Oppo.de.l.ſi is qui
tres.infra eodem.Et reſponde vt in glo.ꝙ non.ipſo
iure ſed excuſatione propoſita.vt dicta lege ſi is qui
tres.in prin.Solu.ibi ſe excuſat quia non erat inten
tus alijs.hic alijs erat intentus:quia habebat litiga
re in cauſa ſuper appellatiõe interpoſita a tertia da
tione tutele.facit ad hoc.l.iam tamen. infra iudica.
ſolu.et ſupra de exerci.l.ne in plures.¶ Et iſta indu
cuntur † in argu.ad queſtionem contra glo.que eſt in
l.edita.C.de edendo.que dicit quod pendente iudi=
cio admittitur cumulatio actionis:ſi talis eſt ſecun=
da petitio quod lata ſententia abſolutoria in prima
non obſtet exceptio rei iudicate in alia: alias ſecus
eſſet per.l.fundi.et.l.fundum.et.l.ſed ſi ante.infra de
excep.nam vides hic quod lite finita ſuper tertia tu
tela tenet vocatio ad quartam.ſed ea pendente non.
et illa demum poſſunt fieri appellatione pendente:
que poſſunt fieri in iudicio principali. vt. leg. poſt=
q̃.§.Imperator. infra vt lega.no. ca. et not.et tene
menti hoc generale.dominus Ray.in recollectis di
cit dixiſſe Dy.propter quod reprehendit eum.et ad
iſtum textum.reſpondet quod hic prima.q.erat pre=
iudicialis ad ſecundam:quia ſi in tertia retinetur:ex
cuſatur a quarta;vt hic in text.et ſic non ſolent ſimul
admitti.vt dicta lege ſed ſi ante.ſecus ſi nullo modo
prima poſſit facere preiudicium ſecunde:vt dicta le=
ge fundi.et dicta lege fundum. et dicta lege. ſed ſi
ante.et hec ſunt verba Dyn.licet Ray. eum reprehẽ
dat per ea.vt ipſe fatetur in additionibus antiquis.
et de hoc habes plene per Dyn. extra de regu. iur.
c.nullus pluribus.lib.vj.Et redeas ad gloſſ.et opp.
de.l.nominationes.C.de app.et recita gloſſ.que inci
pit ⁊ ſicut qui.h.d.¶ No.finẽ vnius rei eſſe finem al
terius.et facit pro gloſſ.in lege litigãtes. ſupra de iu
dicijs.ſecũdum Iaco.de are.Et aduerte quia ſuper
verbo tertie habes quandam gloſſ. que dicit quaſi
dicat excuſet me.vides quod mutat perſonas ne fa=
ciat te errare.et ideo melius diceret ſe ⁊c. Nico. de
neapo.
☞ Unum onus impoſitum vni domui qualiter in
telligatur.
Onus impoſitum vni de domo cenſetur omnibus
impoſitum.
Pater pro munere per filium ſuſcepto an poſſit con=
ueniri ante filium.
Pater qui obligatur pro filio penes rempublicã nõ
poteſt conueniri anteq̃ filius.

Si pater. Tria onera tutelarum penes eoſ=
dem qui ſunt in eadẽ poteſtate vel
ipſum in poteſtate habentem exiſtentia: ab alijs tu=
telis excuſant:niſi prima vel earũ altera accepta fue
rit abſqꝫ voluntate paterna.h.d. Ibi filius in ptãte.
Ibi:vexabitur.de quarta tutela vel cura. Ibi:patri.
de cuius voluntate habuit filius:alias ſecus.vt.ſ.l.pri.
Ibi:domui.i.patrimonio.Ibi:nobiliſſimo.dicit.ſ.e.l.
in ſi.apparet ꝙ appellat eũ nobilẽ. Seqt.l.tria one=

ra.que continuatur ibi:ſufficit.i.quo ad onus vnius 7
patrimonij excuſantur:Ibi:prodeſſe:nec patri nec ſi
bi.Ibi reſcriptum eſt:quia periculum ad patrem nõ 8
pertinet.ſm Dyn.Gloſſ.in iſto.§.ſi pater.opponi.de
1 l.proxi.ſolu.vt gloſſ.¶ Querit † gloſſ.qualiter intel=
ligatur vnum onus impoſitum vni domui.Et reſpõ
de vt in gloſſ.et alleg.pro gloſſ. Iacob.de aret. in.l.
filio.ſ.de legatis primo.⁊.l.j.ſ.de muneri . ⁊ honor.
2 ¶ Inducitur in argumẽ.quod † quando vnus de do
mo ſuſtinet onera quod omnes de domo videntur
ſuſtinere:vt.l.tria onera.Gloſſ.opponi. duobus mo
dis.et querit de duobus.et primo oppo. de.l. ſi filius.
de tute.et reſponde vt in glo.¶ Item opponit glo.
de.l.ſpãdonem.§.ſi ciuitatis.ſ.eodem.⁊ reſponde vt
gloſſ.¶ Tertio querit gloſſ.et aduerte quia eſt fal=
ſa:dicit ipſa nunquid pater poterit ſtatim cõueniri:
3 et reſponde vt glo.et habes ex † iſta gloſſ. notare ꝙ
pater qui conuenitur pro munere ſuſcepto per filiuꝫ
poteſt conueniri anteq̃ ipſe filius.gloſſ.eſt falſa.per
l.j.C. de decurio.libro decimo.et quod ibi not. Sed 1
potes ibi dicere quod ibi loquitur vbi pater teneba
tur reipublice.quo caſu oportet quod anteq̃ conue=
niatur principalis:etiam de iure antiquo. et eſt ſpe=
ciale in patre.vt ibi nota.gloſſ.quod eſt falſum. quia
idem eſt in quolibet intercedente penes rempubli=
cam:vt.l.iij.in fine.de adminiſtra.re .ad ciui.perti.⁊
ibi gloſſ.hic autem loquitur vbi pater tenebatur pri 2
uato: et ſic interceſſerat penes priuatum : inter que
eſt differentia de iure iſto.vt not.gloſſ.ſ.de admini.
re.ad ciui.perti.l.iij.et in.l.filius.eodem titulo.⁊ p=
batur in.l.moſchis.ſ.de iure fiſ.licet gloſſ. not. con=
trarium et male in.l.imperatores.§.idem reſcripſe=
runt.ſ.ad municip. Sed quicquid teneas iſta gloſſ.
remanet vera:cum hic pater nõ interceſſerat penes
rempublicam:et ideo de iure antiquo poterat con=
ueniri tanq̃ fideiuſſor filij qui videtur eſſe continuus:
vt.l.cum filius.ſ.de verborum obligationibus.ergo
debet poſſe conueniri anteq̃ principalis.vt.l.non re
cte.C.de fideiuſſo.Et quare aliud olim in republica
q̃ in alijs:ratio not.in dicta.l.j.⁊ ſic ſecundum iſtam
4 habes † quod pater qui obligatur pro filio penes rem=
publicam non poſſet conueniri anteq̃ filius . Iaco.
de aret.tenet contrarium in.l.ſi ſeruum.§. an filius.
ſ.de verbo.obligatio.et dixi in auten.de fideiuſſo.§.
primo.et videtur gloſſ.C.de fideiuſſo.l. ſicut. quam
gloſſ.teneas cordi:et per hoc eſt falſa ſolu.Anto.de
piſis qui dicit quod pater conueniebatur ex contra=
ctu filij tanq̃ tutor:et ideo poterat conueniri . Nico.
de neapo.
1 ☞ In ambiguis iudex eligit.
2 Ordo quando attendatur:⁊ eius omiſſio vitiet.
3 Si aliquis vocatus a diuerſis iudicibus ad diuer=
ſas tutelas:quam tutelam ſuſcipere debeat.
Sortibus quando locus ſit.
4 Quando reperiuntur duo teſtamenta ab eodem cõ
fecta:et ignoratur quod fuerit prius ⁊ quod poſterius
neutrum valet.
5 Citatus ad duas tutelas:pendente iudicio electio=
nis non poteſt ad aliam vocari.
6 Si legatus duobus contulit prebendam ⁊ neſcitur
cui primo fuerit conceſſa an ſit in poteſtate eius con
firmare quem velit.
Reſcriptum principis ꝙ non ſumat vires niſi a die
preſentationis.
Abſolutio ab excommunicatione non prodeſt excõ
municato niſi ad eius notitiam peruenerit.

Si duas. Habenti duas tutelas ſi
due deferantur diuerſis
temporibus: prior poſterior prefertur.
ſi vero inſimul deferantur erit illa de=
lata quã deferens declarauit. hoc dicit.
Et ſi.quaſi dicat bene dico eum excuſari a quarta et
ſi imperator ⁊c.propter iſtam literam que ſequitur.
etenim ⁊c.Et expone ſi pro q̃uis. et hic incipit re=
ſponſio.ſecundum.Dyn.et gloſſ.ibi:imperatoris.cõ
ſtituentis eum tutorem.Ibi ad aliam. hoc verũ vbi
conſtat de ordine ſi autem non conſtat ſequitur. ſin=
autem ⁊c. Ibi:creatis.i. in diuerſis eiuſdem perſo=
ne creationibus.vel dic ſcilicet tutoribus:et ſic intel
liges in patre et filio qui erant in poteſtate:quorum
tutele ſibi proſunt adinuicem.Ibi:eum ſcilicet crea=
1 tum.Et nota.† quod in ambiguis iudex eligit . Ad
quod facit infra de regulis iuris.l.in ambiguis.⁊ de
iure dotium.l.in ambiguis.et de iure fiſ.l.non puto.
ſecundum Iacob.de aret.et facit quod not. in ſpec.
de lega.§. nunc videndum. verſiculo quid ſi pater.
¶ Gloſſ.oppo.duobus modis . et querit de vno et
inducit argumen . ad vnum opponit gloſſa.et non
2 ſoluit † quod ordo non ſpectetur.vt.ſ.de ſolutio.l.nec
enim.Dyn.hic ſoluit cuius verba recitabo in fine ſo
lutionis.ſ.eadem.l.cum huius ſolu.concordat. ſolu.
quam ponit Cyn.in dicta lege nec enim. vno tantuꝫ
membro addito.Tu omnibus ſolutionibus ſpretis
ſic dicas.quod aut loquitur de ordine quo ad ſeipſum.
et tunc ſpectamus ordinem: quia inordinatum nihil
⁊c.et in autenti.de heredi.et falcid. §. inordinatum.
aut loquitur habito reſpectu ad aliud:et tunc diſtin
gue:quia aut queritur nunquid ordo omiſſus vitiet
rem de qua agitur.et tunc aut eſt ordo neceſſitatis.
et tunc ordo omiſſus vitiat . vt.l. ſecunda.§. prius.
de vulgari et pupilla.et.C. de heredita. vendi.l. vt
debitum.aut eſt ordo voluntatis , et tunc non vitiat
ſ.de pecul.leg.l.quidam.et inſtitu.de lega.§.ante he
redis.aut eſt dubium.et tunc idem quod non vitiet.
quia cenſetur tanq̃ ſimplex ordo voluntatis vt.C.
de teſtamen.l.ambiguitates.et.l.prepoſteri.aut que
rimus an ex ordine reſultet ius : et tunc aut diſpoſi=
tio legis vel hominis voluntas eſt certa:et ex ordi=
ne ius non reſultat neqꝫ curamus de ordine.vt in.d.
l.neqꝫ enim.⁊.d.l.quidã.⁊ in.§.ante.⁊ de leg.ij.l. cũ pa
ter.§.fidei tue.aut eſt incerta:⁊ tunc ordinem ſequi=
mur:vt.l.generaliter.§.quid ergo.ſ.de fideicõ. libe.
et.l.gallus.in.§.j.ſ.de lib.⁊ poſthu.⁊ de hered.inſti.
l.qui ſoluendo.⁊.d.l.cum pater.§.a te.de leg.ij. ⁊ de
vſufruc.l.quoties. modo habes ſolutionem oĩꝫ ſm
Dy.Sed Dy.ponit iſta vltima verba. de hac ſolu=
tione habes per Ia.de are.in.d.l.quoties.de vſufru.
et Ray.in.d.l.enim.ſ.de ſolutioni. ¶ Item opponit
3 gloſſ. de.l.ſi plures.ſ.de accuſatio.Sed † opponitur
etiam de omnibus.ll.allega.in gloſſ.et reſponde vt
gloſſ.et vbiqꝫ gloſſ.dicit quod committitur ſorti. quod
intellige vt in.l.prima.C.vti poſſi.in gloſſ.magna.in
fi.quod eſt not.querit gloſſ.pone quod tertia ⁊ quar
ta tutela eſt data a diuerſis iudicibus que dicatur

preferri. Et reſponde vt glo. qđ intel
lige iuriſditionis cuius vterqꝫ incola
eſt: ⁊ originariꝰ. Sed ſi ſit in vna ori=
ginarius tantũ in alia incola. tũc de=
claratione facta a iudice incolatꝰ in=
cola prefertur. vt not. glo. C. de incol.
l. ciues libr. x. ⁊ facit. l. libertus. §. pre=
ſcript. j. ad muni. ſm Ray. ⁊ ſunt ver=
ba Dy. Sed certe glo. l. ciues contra
dicit in caſu vbi defertur a iudicibus
vel incolatus vel originis: qr dicit eſſe
in electione vocati ad munus vel ad
onus vt poſſit accipere qđ munus ve
lit. ⁊ Oldr. dicit debere ad ſuperiorẽ
recurri. ⁊ forte iſtud eſt verũ vt videa
tur ſibi delata tutela que minus onꝰ
habet arg. illius gloſ. Nõ obſt. l. duo.
de re iudi. qr forte ibi erat debitũ id
qđ cõtinebatur in ſentẽtia iudicis ad
plus condẽnãtis. ⁊ ſic nõ dicitur per
aliam ſententiã debitor liberari. ⁊ ad
ſuperiorẽ recurrimus arg. j. de regu.
iur. l. id qđ noſtrum. in fi. ⁊ arg. de in=
terdic. ⁊ releg. l. relegatorum. ſed hic
non erat obligatus ad aliquam tute=
lam ante: et ideo minus intelligiť in
vacatione muneris. Nec ob. quod po
teſt dicere qđ hic eſt ſpeciale fauore
pupillorum: vt intelligatur de maiori tu
tela. qr idem fauor eſt in pupillo ha=
bente paruam tutelam ſicut in habẽ
te magnam quaſi par ratio ⁊c. ſ. de
ritu nup. l. non ſolum. Preterea gloſſ.
in. l. ciues. loquitur in munere publi=
co. qđ eſt introductũ fauore reipubli=
ce que eſt magis fauorabilis ꝙ pupil
lus. arg. eius qđ no. C. de tem. appel.
l. j. de hoc aliqualiter tangitur p Dy.
j. de leg. j. l. qui duos in princip. Et ſe
cundum ea que dixi non obſt. l. iij. in
ſi. de colle. illic. de qua Ray. op. ⁊ non
ſoluit. quia ſecundum ea que dixi cõ=
cordat. ⁊ de iſta queſtione no. Gui. C.
de ſacroſan. eccle. l. neminẽ. in. ij. col.
4 ¶ Ultimo dicit † gl. iſta. l. facit ad id
qđ not. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. §.
j. ⁊ qñ inueniuntur duo teſtamenta et
neſcitur qđ fuerit prius vel poſterius:
quod recurrimus ad iudicem ⁊ iudex
confirmat quodcunqꝫ vult. ſed domi
ni hoc non eſt verum. quia licet gloſſ.
in. d. l. ſi. non firmet pedes: tamen ve
ritas eſt quod neuter eſt heres: vt in
glo. et melius. j. de bono. poſſeſ. ſecũ=
dum tabul. l. j. in principio. ⁊ ibi dicã.
5 Quero † extra gloſ. pone quod iudex
non elegit quam tutelã ſuſcipere ha=
bet citatus: vbi iudex vocauit eum ad
duas: nunquid poterit pendente iſto
dubio vocari ad aliam. Dic quod nõ
ſecundum Jacobum de aret. ſ. eodẽ
6 l. diximus. ¶ Querit Marti. † pone

a ¶ Si duas. §. grãmatici. vtrum de eſſe ciuitatis ſit ꝙ habeat epiſcopũ. habeť p Abba. ⁊ mod. in. c. j. de offici. ordi. p Bart. in. l. j. de metropo. libr. xj.

* Pro intel. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. ⁊ fide catho.

quod legatus conceſſit duobus eandem prebendã:
nec apparet cui prius vel cui poſterius: an debeat
eſſe electio legati cui vult eam confirmare. De hoc
habes caſum ſecundum eum. extra de reſcrip. c. duo
bus. lib. vj. ¶ Ultimo preſtat iſte tex. argumẽ. quod
7 † mandatum ſeu reſcriptum principis accipiat vigo
rem a tẽpore preſentationis literarũ. facit ad hoc. C.
de libe. cau. l. iubemus. facit. l. ſi ſponſus. in princip.
ſ. de dona. inter virum ⁊ vxor. facit. l. qui abſenti. in
princi. j. de acquir. poſ. Nec obſt. C. de repu. l. licet. vt
8 not. glo. in. d. l. qui abſenti. ⁊ ſic preſtat argu. † quod ſi
aliquis erat excommunicatus ⁊ fuit abſolutus per
papam eo abſente: quod abſolutio non proſit ſibi ni
ſi abſolutio perueniat ad notitiam ſuam: ⁊ ſolet no=
tari in. d. l. qui abſenti. ⁊ no. Jo. theutonicus. ij. queſt.
v. c. j. Nico. de neapo.

1 ☞ Erciſco idem eſt quod diuido.
2 Imperator quod ſit dominus totius orbis.
Rex Francie non ſubeſt imperatori.
3 Ciuitates maxime: ⁊ minores que dicantur. ⁊ nu. 5.
Quod debeãt eſſe profeſſores doctrinarum in qua
libet doctrina in ciuitate.
4 Statutum quod nõ poſſit accipi pro ſentẽtijs inter
locutorijs niſi. x. ab vtraqꝫ parte an intelligať a qua
libet parte. x. an ab omnibus vna. x.
5 Ciuitas metropolitana dicitur que habet archiepi
ſcopum.
Florentia eſt maior ciuitas.
Piſtorium eſt maior ciuitas.
6 Que ſit differentia inter forum cauſarum et locum
iudiciorum.
7 Impoſſibile dicitur qđ concedi de iure non poteſt.
8 Maxime ciuitates concedunt immunitatem in pre=
iudicium ſui non tamen in preiudicium publicum.
9 Princeps concedens immunitatem an preiudicet ſi
bi an ciuitati.
10 Canonicus creatus a papa in aliqua eccleſia vltra
numerum in ea taxatum an gaudeat priuilegio di=
ctorum canonicorum.

a **Grammatici.** a Grammatici rhetores et
medici et ſophiſte a tutelis
excuſantur ſecundum modum inferius deſignatum.
Ibi ſophiſte. et dialectici. Ibi qui. ſ. medici. Ibi mu
neribus. que ſunt publica autoritate et vtilitate: ⁊ in
telligas in perſonalibus. Ibi et hereſes. dic ab erci=
1 ſco † quod eſt idem quod diuido. quod patet. ſ. fami.
erciſcun. in rubric. et not. extra de reſcript. c. quia. lib.
vj. per archidia. et de re iudic. c. j. lib. vj. ſm Ray. ibi
manifeſtum. vel manifeſtandum ſm Dyn. vbi vni=
2 uerſo. Not. † principem romanum eſſe dominum to
tius orbis. et ita teſtatur in. l. deprecatio. ſ. ad. l. rho.
de iact. Nec obſt. C. de ſum. trinita. l. cunctos. vbi vi=
* detur dicere ꝙ ſunt alij non ſubiecti. et de eunuchis.
l. fina. et quod ibi not. quia ibi loquitur de facto. nam
de facto alique prouincie non ſunt ſibi ſubiecte: ſed
de iure omnes ſibi ſubiecte ſunt. et ita dicit Petr. in
dicta. l. prima. C. de ſum. trini. quod credo verum ni=
ſi per aliquod tẽpus ſit ſecuta preſcriptio. vt dixi ple
ne poſt And. de piſis in preambulis vſus feudorũ: lꝫ
cõtrarium teneant doc. in. l. competit. in fi. C. de pre=
ſcriptio. xxx. annorum. Preterea hoc non videtur ve
rum: cũ enim Francia ab eius dominio ſit ſubtracta:

et rex Francie ſit exemptus. vt habes inſtitu. de pa.
po. §. fi. Sed glo. contra not. in. l. hac edictali. de pa.
iura. fir. plene dic vt dixi in dictis preambulis que=
ſtionibus: et dixi etiam in titu. de pa. po. inſti. credo
enim regem Francie non ſubiectũ eſſe imperio. Nõ
obſt. l. in nomine dõmini. C. de offi. prefe. preto. affri.
quia illa facit pro me. vt dixi in ti. de pa. po. totꝰ mũ=
dus allegat illam legem pro illa parte. ſed veritas
eſt in contrarium dixi in dicto titulo. ibi minores fa=
cit. j. ad orfi. l. j. et quod ibi not. Ibi medicos. qui cu=
rent pro ciuitate. Ibi totidem. ideſt tres qui doceãt
3 in ciuitate. Ibi ſecundo. ſcilicet numero. vij. † medi=
corum. et. iiij. grãmaticorum. ⁊ ſubaudi decet vti. ⁊c.
et ibi declarat que ſunt maxime ciuitates et que ma
iores et que minores. de quibus ſupra fecerat men=
tionem. Ibi tertio. ſcilicet numero. v. medicorum et
trium ſophiſtarum. et repete decet vti minores: et ci
uitates habentes forum cauſarum et locum iudicio
rum dicuntur maiores: habentes autem metropoli=
tanum dicuntur maxime ciuitates: ſed dicuntur mi=
nores que carẽt iſtis. Ibi licet. ſcilicet ciuitates. Ibi
muneribus. ideſt in fauorem ſoluentium munera. qđ
redundaret in leſionem eorum ſi non poſſent viuere.
Glo. oppo. duobus modis. et querit de quinqꝫ que=
ſtionibus. primo oppo. de. l. cuicunqꝫ. de inſti. Et re=
ſponde vt in gloſſ. Secundo oppo. de. l. parabolani.
C. de epiſ. et cleri. Et reſponde vt in glo. et not. quot
nomina habent medici. ¶ Querit glo. quot debeãt
eſſe in vtraqꝫ doctrina nunquid in grammatica de=
beãt eſſe quatuor et quatuor ſophiſte: an debeãt eſſe
quatuor in vtraqꝫ. Reſponde quod quatuor in quali
4 bet doctrina. notetis † domini ex iſta glo. argumen.
pro ſtatutis in quo cauetur quod non poſſit percipi
pro ſententijs interlocutorijs ab vtraqꝫ parte niſi. x.
an a qualibet debeat recipere decem. an ab omnibꝰ
vna decem tantum: domini iſta gloſſ. preſtat argu=
men. quod a qualibet debet recipere inſolidum: ha=
bes de hoc in autenti. de iudic. §. ne autem circa hoc
labor. collatio. vj. facit id quod ibi dixi poſt Jacobũ
de bel. et nota bene hanc glo. ¶ Deinde querit glo.
que dicuntur maxime ciuitates. Et reſponde. vt in
5 glo. ¶ Not. ex glo. † quod maxime ciuitates vocan
tur metropolitane: que habent archiepiſcopum: me
tropolis enim archiepiſcopus dicitur. vt patet in au
tenti. quomodo oporteat epiſco. et de epiſco. et per
hanc glo. damnat Jaco. de bel. glo. que eſt in auten.
de defen. ciui. §. et iudicare. col. ij. dum vocat maio=
rem ciuitatem florentiam. et ita damnabat Cy. ſequẽ
do eum: ſed certe illud non eſt verum quãtum ad ci=
uitatem florentie: quia illa habet tantum epiſcopum:
et non vocat eam maximam: ſed vocat eam maiorẽ:
quod certum eſt eſſe: quia ſcio quod ibi eſt forum et
redditur iudicium: in eo autem quod dicit glo. de ci
uitate piſtorij quod ſit minor. gl. poſſet male dicere.
quia imo non eſt verum. imo maior debet dici: quia
ibi eſt forum et redditur iudicium. ¶ Querit glo. q̃
eſt differẽtia inter rhethores et ſophiſtas. Et reſpõ
de vt glo. ¶ Querit glo. que vocatur ciuitas metro
6 politana. Et reſponde vt in glo. ¶ Querit glo. † que
eſt differentia inter forum cauſarum et locum iudi=
ciorum. Et reſponde vt in glo. quam teneas cordi. ſ.
quod forum dicatur vbi cognoſcitur de cauſis crimi

nalibus: locus autem iudiciorum vbi de ciuilibus.
¶ Querit. gl. qualiter eſt impoſſibile requirere. Et
7 reſponde vt ibi Et no. ex hac † quod impoſſibile di=
citur quod de iure fieri non poteſt. ſed de facto ſic. et
concordat. l. filius. et alie leges allegate in gl. ¶ Que=
8 rit † glo. nunquid maxime ciuitates poſſint immuni=
tates concedere vltra iſtum numerum in preiudiciũ
ſuum. dicas quod ſic. preiudicat enim ſibi conceden=
ti. non tamen valet in preiudicium publicum. Ita in
telligas hunc text. facit. j. de iure immu. l. hi qui cer=
ta. et habes gloſſ. not. C. de decu. l. vacuatis. libro. x.
9 ¶ Quid enim † econtra ſi princeps conceſſit alicui
immunitatem: an preiudicat ſibi vel ciuitati. Dicam
j. de leg. j. l. ab omnibꝰ. C. de exac. trib. l. actores. li. x.
10 ¶ Ultimo † verſi. ſuper inducitur ad queſtionem ta=
lem ſm Jaco. de are. In aliqua eccleſia erat certus
numerus canonicorum taxatus. papa vero cõceſſit
in illa eccleſia prebendam vltra numerum taxatum:
nunquid talis gaudebit priuilegio canonicorũ. Iſte
text. optime preſtat arg. quod nõ. Nico. de nea.

Et philoſophos. Uere philoſophantes
excuſationem cõſequũ
tur a tutela et cura: ſecus ſi ficte. et idem in alijs pri=
uilegijs per que immunitas eis adiudicatur. vt lega
tione. militia. vel alio famulatu conceditur. et ademp
ptione ſpecierum ſacerdotij et gymnaſij adminiſtra
tione: medicus vero ſemel approbatꝰ poterit repro
bari. hoc dicit.

1 ☞ Medicus cauſa legitima ſubſiſtente reprobať.
2 Archiepiſcopus capuanus redeuntes de ſtudio do
ctores examinabat.
Et ſi indigni erant reprobabat.
3 Doctor legum minor annis. xxv. deceptꝰ in integrũ
non reſtituitur.
4 Officium legationis qui cogantur ſuſcipere.
5 Gymnaſium quid ſit.
6 Dictio alius quando implicet.
7 Imperator nondum coronatus an poſſit priuilegia
concedere.
8 Ex ſola electione ius tribuitur.
9 Populus romanus qui ſemel imperatorem appro=
bauit an poſſit illum reprobare.

Sed et reproba. Hec lex conti=
nuatur. Ibi re
1 probari medicum. ſcilicet cauſa legitima †
ſubſiſtente. alias ſecus: vt. j. de decre. ab or
di. faci. l. quod ſemel. et no. in. l. vt gradatim. §. repro
bari. j. de mune. et hono. ſecundum Dy. ¶ Item nõ
2 ob. j. de decu. l. pe. in fi. et ibi not. ¶ Et † facit illud p
eo quod fuit ſemel factum in regno per archiepiſco
pum Capuanum: qui omnes de iſtis partibus re=
deuntes voluit iterum examinari in ciuitate Nea=
politana. et quamplures reprobati fuerunt. et vel=
let deus quod ita fieret nunc. Ibi conſtitutus. ſcili=
cet ꝙ debeant eſſe in vnaquaqꝫ ciuitate. et not. tex.
qui ſequitur. Ibi philoſophantur. facit iſte text. ad
3 queſtionem † quam habeo per gloſſ. C. de mu. patri.
lege profeſſio. libro. x. vbi dicitur quod doctor legum
minor. xxv. annis non poſſit petere reſtitutionem
in integrum ſi eſt deceptus in iure. quia poteſt
ſibi dici profeſſio et deſyderium tuum inter ſe di=
ſcrepant. et docto. formant iſtam queſtionẽ alibi: nõ

tamen allegant iſtam gl.que tamen eſt notabilis ſa
tis. Ibi cōſtitutiones.ab eo latas. Ibi legatos. No
4 ta quod ſpeciale † eſt in iſtis vt non compellantur ac
cipere legationis officium.ergo in ↄtrarium eſt ius
commune.de compen.l.j.et ad muni.l.j.in fine. et ſic
alij compellentur ſuſcipere officium legationis . fa=
cit.l.munerum.§.legati.de mune.et hono.et.l.iiij.§.
ordine.de leg.habes glo.ordinariam in.l.ſi quis de
curio.C.de decu. ¶ Glo.in.§.philoſophi. opp. vno
modo.de leg.ij.§.qui pueros. de vac.mune. et de.l.
poete.C.de profeſ.et med.Et reſpondet vt in glo.l.
ſed et reprobari. ¶ Glo.oppo.quinq₃ modis.et que
rit de vna q. ¶ Opp.de.§.ſemel.inſti.qui manu.nō
poſ.Et reſponde vt in glo.Deinde oppo.de.l.iudex
de re iudi.Et reſponde vt in glo.Item oppo. de.l.ſi
arbitrio.ſupra qui ſatiſ.cog.Et reſponde vt in gloſſ.
Et vt melius ſoluas omnia contraria. dic quod hic
fuerat cauſa reprobationis ibi non.de hoc not. j. de
decre.ab ordi.fa.l.quod ſemel.⁊ plene per Dy.extra
de reg.iur.c.quod ſemel placuit.li.vj. ¶ Oppo.de.l.
j.et.ij.C.de quib.mu.vel preſta. libr. x. Reſponde vt
in glo. ¶ Oppo.de.l.iij.§.tametſi.de arbi.Dic vt in
glo. ¶ Querit gloſſ.quare iſti monſtrant ſe non eſſe
philoſophos.Et reſponde vt in gloſſ.et vbi allegat
C.de profeſſ.et medi. debet allegare . de mune. pa.
5 ¶ Querit gloſ.quid eſt † gymnaſium. Et reſponde
vt glo.dicit.vel expone.vt.l.j.C.de natu.li.et de mu=
ne.et hono.l.ſponte.in princip. ¶ Contra hunc tex.
extra glo.oppo.quod male opponatur verbum aliū
6 † cum de eius natura ſit implicare ad precedētia:vt
j.de reb.dub.l.quidam relegatus.ergo implicat qđ
eſſe militem ſit famulatus quod eſt falſum. vt patet
infra de mili.teſta.l.j.Solu.gl.in.l.non ſolum. §.que
ritur.ſupra de procura.quod hec dictio alium nō im
plicat.quia ſimile habes ibi crucifixus erat chriſtus
et alij duo latrones vt not.in dicto.§.queritur. in au
ten.vt defun.ſeu.fune.in princ.col.quinta. ſecundum
7 And.de piſis.Ray inducit hunc † tex. pro imperato
re non coronato et nō dicit plus videlicet ꝙ priuile=
gium ab eo cōceſſum valeat et teneat:cum dicat hic
tex.ingrediens mox principatum ⁊c.de hac queſtio=
ne habes plene per Iaco.de are.in lege bene a zeno
ne.C.de quadri.preſcrip.Ray.tenet ꝙ poſſit priuile
gia concedere:quia hodie eſt deuoluta imperij ele=
ctio ad manus ſedis apoſtolice.vt extra de re iu.ad
apoſtolice.lib.vj.ergo ſicut populus romanus olim
elegit imperatorem abſq₃ aliquā confirmatione . vt
ſupra de conſti.princi.l.j.ita hodie papa non eget cō
firmatione.glo.tenet contrarium in dicta lege bene
a zenone. pro quo facit quod electio non tribuit ius
electo.C.de iuriſdi.omnium iudicum.l. priuatorum.
niſi tantum quo ad hoc vt reuocari nō poſſit electio
per eligentes.vt in autē.de collatio.§.ad hec.col.ix.
et ibi habes glo.et ibi dixi de hac materia.Et ſi vis
tenere opi.Ray.potes reſpondere ad contraria. qa
ibi loquitur in dignitatibus inferioribus:vbi electio
8 non tribuit ius quo ad omnia.Sed hic † ⁊ in ſuperio
ri verſicu.ex ſola electiōe ius tribuitur.vt patet in.l.
penulti.in fine.C.de decurio.libro.x.et per ea que diſ
cam in lege ex co.de mili.teſta.et vide in ſpe. de hac
queſtione.de reſcrip.preſen.§.ratione igitur.verſicu.
Item quod obtentum.et per Archi.extra de re iu=
9 dic.ad apoſtolice.libro vj. ¶ Vltimo † tex.l.ſed ⁊ re
probari.in principio facit in argu.pro glo.not.quam
habes in.x.collati. ſi de inueſti.inter do. et vaſal.lis
oria.c.j.quod populus romanus qui ſemel approba
uit imperatorem poſſet eū reprobare et degradare.
Guil.ponit de hoc.ff.de legi.l.non ambigitur.et di=
xi in.d.c.j. Nico.de neapo.

1 ☞ Paduanus et de padua idem eſt dicere.
2 Duo priuilegia ſpecialia in aliquo ſeruantur ꝓpter
magnam ſcientiam.
3 Capellani cardinalium qui ſtant auinioni quod poſ
ſunt retinere beneficia ſua.
4 Scholares exiſtentes in ſtudio quam immunitatē
habeant.
Non excuſantur a tutela vel cura:nec a patrimonia=
libus.
5 Doctores legum quare non excuſantur vbi non do=
cent.
Hodie in ſtudijs lombardie licite legitur.
6 Priuilegium conceſſum ciuitati quando extendatur
ad caſtra vel villas.

Amplius. Docens grāmaticam vel curans
in propria patria habet excuſatio
nē in illa:ſecus ſi docet in patria aliena:niſi ſint val=
de diſciplinati:quia tunc vbiq₃ docentes et extra nu
merum excuſationem conſequuntur. Idem in philo
ſophantibus in ciuitate romana et legum docto. ſi=
ue cum ſalario vel ſine ſalario doceāt hoc dicit. Ibi:
habent.iuxta numerum poſitum. ſupra.l.proxi. §. j.
Ibi:comaneus.ideſt de comanea.exponit gloſ.quā
1 allegat dominus Signorellus quod † tantum eſt di
cere paduanus quantum de padua. quod facit con=
tra id quod notat Iac.de are.C.de adopt.l.j. de quo
dixi in lege prouinciales de verborū ſign fica . Ibi:
numerum.traditum ſupra lege ꝓxima.§.ꝓmo. Ibi:
2 in aliena patria.not. † quod ratione magne ſcientie
ſeruantur in aliquo duo priuilegia ſpecialia : ſcilicet
quod habeat priuilegia propria et aliena et vltra nu
merum.facit quod no.inſtitut.eodem.§.item rome.
in fine gloſſ. Ibi:patrie.allegat hunc text . And. de
3 piſis † quod capellani cardinalium qui ſtant auinio=
ni poſſint retinere beneficia ſua:cuȝ quo ad clericos
auinio cenſeatur patria communis. Ibi habebunt.
neq₃ in ſua neq₃ in aliena.et vide quod no.inſtitu.de
excuſatio.tuto.§.item rome.Ibi:remittuntur: q̇ ſint
4 iſti not.Ioan.mo.in proemio libri ſexti . ¶ Quid †
in ſcholaribus ſtudentibus in iure canonico . Ray.
remittit ad id quod Ioan.moñ.vbi ipſe notat ego
neſcio.Sed de queſtione habes gloſ.ordinariam in
lege prima et ſecunda.C.qui eta.vel profeſſ.quod vſ
q₃ ad.xxv.annum habeant ſcholares immunitatem
a muneribus perſonalibus.nam prout intelligit illa
gloſſ.ſtudium nihil operatur vt excuſentur:ſed tan=
tum tempus . Volo tamen te ſcire quod Gullel.C.
de ſacroſanctis eccleſijs.lege neminē.videtur intel=
ligere aliter illas leges quam intelligat eas gloſſ.
quia dicit ſtudium nihil operari quo ad immunita=
tem:quod tamen eſt falſum:vt plene dixi in dicta le=
ge ſecunda . et ibi videas : bene tamen verum eſt
quod ſcholares exiſtentes in ſtudijs a tutelis vel a

cura excuſari non debent:cum iſtud ſit munus patri
moniale:vt dixi plene in.d.l.ſecunda . ¶ Gloſſ.opp.
vno modo et querit de quatuor ¶ Oppo.de.l.me=
dicos.C.de profeſſ.et medicis. Solu.vt in gloſſa.et
dic plene vt not.in. d.l.medicos.et ibi dixi. ¶ Que
5 rit gloſſ. † que eſt ratio quod legum doctores non ex
cuſantur vbi non docent.Et reſponde vt in gloſſa.⁊
ſic hac ratione attenta doctores noſtri ſunt peioris
cōditionis ꝙ medici qui poſſunt licite legere vbiq₃.
ſed legum doct.non ideo non excuſantur niſi legen=
tes in ciuitate romana.quia non dicuntur docere ve
ram ſcientiam ſed adulterinam.Et ſic no.contra ſtu
dia lombardie que non habent priuilegia: quia in
eis dicitur doceri adulterina ſcientia . dicit tamen
Iacobus de aretio.quod ſi princeps ſciuerit legi in
dictis ſtudijs ⁊ tacuerit quod videatur tacite cōſen=
ſiſſe.vt.l.de quibus.ſ.de legi.⁊ ſic hodie per preſcri
ptionem poterit legi in eis. ¶ Querit glo.nunquid
poſſit legi alibi ꝙ in ciuitate romana . Et reſpon.et
dic vt in gloſſ.facit quod not.in proemio digeſtorū.
§.diſcipuli.igitur ſubijcit gloſſ. quod non poſſit legi
extra ciuitatem veterem bononie. i. extra apoſam.
¶ Not.ex iſta gloſ.valde ſecundum dominum Si=
6 gnorellum † quod priuilegium conceſſum ciuitati nō
extenditur ad villas apoſas tantum eſt quātum eſt
in illis villis Bonoñ.⁊c. ¶ Scias quod Iacob. de
bel.format iſtam queſtionem in auten.quib. mo.na.
effi.ſui.§.ſi quis igitur.col. vij. et diſputauit ibi con=
trarium.allegat pro ſe.l.ſi quando.C.de bon.vacan.
allegat etiam pro ſe.l.j.§.cum vrbem.ſ.de offic.pre=
fe.vrb.Et pro hoc faciunt gloſſ.not. ſ. de poſtulan.
l.ex ea.⁊ quod nota.in dicto.§.ſi quis igitur. que di=
cunt quod conſuetudo ciuitatis aſtringit villaȝ vel
reſtringit.ita quod collecta ciuitati impoſita ad ca=
ſtra extenditur.facit etiam pro Iacob. de bel.quod
not.Guil.ſ.de pign.actio.l.ſi conuenerit.⁊.ſ.de ſta
tu homi.l.ingenuū.⁊ Ray.in.l.ſi finita.§. ex hoc edi
cto.de dam.infecto.de quibus queſtionibus dicam
j.de leg.iij.l.predijs.§.titio dicebam contrarium in
dicto.§.ſi quis igitur.argu.huius gloſ.quod proba=
bam tali ratione.vrbs ⁊ ciuitas idem ſunt. vt proba
tur ex.l.preſcriptio.C.de oper.public.⁊.l.ſingulorum.
C.de edi. priua. Sed certum eſt quod appellatione
vrbis non continentur caſtra vel ville. vt.j. de pe.le=
ga.l.nam quod liquide.§.fina. ergo nec appellatiōe
ciuitatis.Non obſtat quod potes dicere quod in pri
uilegijs ſit larga interpretatio.ff.de conſtit princi.l.
final quia illud eſt verum:non tamen contra.l.C. de
inoffi.teſtamen.l.ſi quando.non eſt enim veriſimile
quod velit imperator mutare naturam et ſignifica=
tionem verborum:niſi hoc exprimat: per dictam.l.ſi
quando.Preterea etiam in legatis ſit plena interpre
tatio.j.de regulis iuris.l.in teſtamentis.et tamen le
gatum factum de eo quod eſt in vrbe non extendi=
tur ad caſtra:vt in prealleg.§.fina.ergo ⁊c. Non ob.
l.ſi quādo.quia ibi fuerunt verba interpoſita.ſcilicet
integro ſtatu.ergo ⁊c.Preterea Guil . aliter intelli=
git iſtam gloſſam.in.l.quando.et ibi dixi. Non obſt.
l.prima §.cum vrbem.de offic.prefect. vrb. quia illa
non eſt cōtra.nam ponitur copula ⁊:ergo videtur in
nuere ⁊ concludere quod appellatione vrbis non cō
tinentur ea que ſunt extra ciuitatem . cum copula ⁊.
ponatur inter diuerſa:vt.C. per quas perſonas nob.
acquir.l.fina.et no.ſ.de iuris et fact.ignoran.in rub.
et habet inducere repetitionem precedentium.vt.l.
caio.§.ſeio.de fun.inſtru.et inſtru.leg.Crederem di
ſtinguendum. quod aut diceret priuilegium conce=
do ciuitati paduane.et tunc extenditur ad continen
tia caſtra et edificia.Aut dicit concedo ciuitati non
expreſſo nomine proprio . et tunc ciuitas intra mu=
ros habebit priuilegium.argumen.dicte.l. nam qđ
liquide.in fi.

1 ☞ Doctor doctoratus corruptela doctorum nō di
citur doctor:⁊ caput doctoris honoratur birreto in
ſignum certaminum loco corone.

Athlete. Athlete et preſides ⁊ ma
giſtratus dum ſunt in ma
giſtratu a tutelis et curis que ſunt mu=
nera ciuilia excuſantur . hoc dicit vſq₃
ad.§.dat.Ibi excuſationem . de quib⁹
autem ahletis intelligatur ſtatim ſequetur : ſed qui
⁊c.Ibi ſed qui.illi tm̄ ſcdm Dyn. ibi certaminibus.
⁊ cum aſſecuti ſunt victoriam ⁊ gloriā alias non. C.
de athletis.l. prima. libro decimo ſecundum Dyn.
glo.oppo.duobus modis.primo oppo.de.l.ſiue he
reditaria coniuncta.l.ſecunda in fi. de his qui no.in
famia.Et reſponde vt in glo.et intellige de certami
nibus ad delectationem principis vt patet in. d.l.j.
¶ Item opponi . de.l.j. in principio.et reſponde vt
in gloſſ.et intelligas de illis qui certant virtute pro=
pria non corruptela aduerſarij.Et per hoc dicebam
1 in dicta.l.prima.ſecundum domi. Anto. † effecti do
ctores per corruptionem doctorum non videantur
doctores.iſte tex.allegatur in arg per Iaco. de are.
ꝙ caput coronatur in ſignum honoris.quod facit ad
birretum quod cōuentuatis imponitur.quod debet
eis imponi tanq₃ vincentibus in certamine.qui vide
tur ter certaſſe.ſemel in examine priuato . ⁊ ſemel in
publico.⁊ ſemel quando conuentuatur vt dixi poſt
do.Andre.de piſis.in.d.l.j.
1 ☞ Tutela eſt munus publicum autoritate ſed vti
litate priuatum.
2 Anciani ⁊ alij officiales communis dum ſunt in offi
cio an teneantur ſoluere gabellam.
3 Munera ordinaria que ſint remiſſiue.

Gentium. Non habet ſummarium.ibi: quo.
id eſt quouſq₃. ¶ Gloſſ.opp.duo
bus modis:et querit de vno . ¶ Opponitur inſtitu.
eodem.in principio Reſponde vt in gloſſ. ¶ Et no.
1 quod tutela eſt munus publicum † autoritate ſed vti
litate priuatum.facit ratio glo.ad ea que dixi ſupra
ſoluto matrimonio.l.prima. ¶ Gloſſ.oppo.de.l.fi=
na.in princi.j de mune.et hono. Reſponde vt in gl.
¶ Deinde oppo de.l.a tutoribus.§.finali.de admi
niſtra.tuto.⁊ reſponde vt in gloſſ. ¶ Vltimo iſte te=
2 xtus preſtat argumen. † ad id quod no.gloſſ.in.l.ho
norem ſuſtinenti.de muneri.et honori quod officia=
les communis dum ſunt in officio:vt ſunt anciani ci=
uitatis:non teneantur ſoluere gabellam. ¶ Contra
rium not.gloſſ.C.de exac.tribu.l.actores.libro deci=
mo.Guil.format hanc queſtionem in.l.neminem.C.
de ſacroſanctis eccleſijs . dic quod onera ordinaria
teneantur ſubire . cum nemo ab illis excuſetur . ex=

traordinaria ſubire non tenentur.per.l.j.C.de vaca.
3 pub.mune.que† autem ſunt ordinaria plene no.C.de
ſuperindi.in rub.libr.x.C.de cadu. tollen.l.j.in dicta
l.actores.

1 ☞ Tutori pupillus expenſas facere non debet.

Tutela. Summaui cum precedentibus:ibi mu- 1
nus.quo ad vtilitatẽ principaliter: ibi
pertinet.accipere.vide quod eſt.j. ibi prouinciale.i.
patrimoniale.⁊ dicitur prouinciale ex eo quia prouin-
ciales ſunt qui ſoluunt tributa de patrimonijs eorũ.
Glo op.inſti.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.penul.
Et reſponde vt in gloſ.facit pro eo quod dixi. ſ̃ ſol. 2
matri.l.j. ¶ Opp.de.l.fi.ſ.de mune.⁊ hono.reſpõ-
de vt in glo. ¶ Querit gloſ.quomodo non pertinet
hoc onus ad impenſam.Et rñde vt in glo. ¶ Que-
ro a te vides quod tutor non debet facere expẽſam
1 pupillo.quid econtra.nunquid† pupillus debeat fa-
cere tutori expenſas. Dicas breuiter quod non per
l.paupertas.j.eod.tit.quia ſi pupillus teneatur face
re expenſas tutori non eſſet iuſta excuſatio q opor-
teat laborare tutorem propter victum ſuum:pro hoc
facit inſti.eod.§.item propter paupertatem. ⁊ plene
dixi.inſtit.de tut.in princip.

1 ☞ Modica iniuria videtur remiſſa.
2 Dictio vel:ponitur exceptiue vel expoſitiue.
3 Accuſatio maioris partis bonorum an cauſet inimi-
citiam capitalem.

Dat remiſſionẽ. Primo ponit regulaꝫ ⁊
exceptioneꝫ. Secũdo
ab exceptione excipit:vt patet in litera.⁊ vide pro in
tellectu huius.§.ea que not.et que dixi plene. inſtit.
eodem.§.item ſi propter inimicitias. ¶ Glo.querit
de quinqꝫ.Primo querit de cuius parte prouenit hec
culpa.et reſponde vt in glo.et idem ſentit gloſ. ſe-
quens.qđ ſatis videtur equũ:et ſequitur Pet. in.d.§.
item propter.licet aliter ſentiat gloſſ.ibi: querit glo.
que eſt ratio diuerſitatis a ver.niſi ſecundum.Et re-
1 ſpondet vt in glo. Aduerte† tamen gloſſ. diſtinguit:
aut fuit magna inimicitia vel offenſa:vel fuit modi-
ca.quod magnam non videtur remittere modicam
ſic.argumen.j.de adimen.leg.leg.iiij.in principio.et
in fine.et.l.iiij. ¶ Et habes etiam ex gloſſ.not.quod
2 †verbum vel:ponitur exceptiue:alias ponitur expo
ſitiue. ¶ Querit gloſ.qualiter poteſt teſtator facere
quod efficiatur debitor.et reſponde vt in glo. ¶ De
3 inde quero † pone quod teſtator accuſauerat iſtum
de tali crimine: ex quo veniebat publicanda tertia
pars bonorum:vel maior pars:vel quia due partes:
nunquid dicatur iſta capitalis inimicitia: ita quod
poſſit ſe excuſare a tutela filij. Quedam gloſſ. dicit
quod accuſatio maioris partis bonorum non cõtra-
hit inimicitiam capitalem. ita tenet in.l. iſti quidem
in fine.ſupra quod metus cauſa tu habes gloſſ.con-
trariam.in.§. ſi vero aliter odioſus. in autentica.de
teſtibus.colum.vij.et.C.de re.po.l.prima. libro de-
cimo.que ſunt vera per.l.fina.C.de re.do.facit quod
not.glo.in ſeq.§.

1 ☞ Qualitas teſtis attẽditur tẽpore quo deponit.
2 Et ſi habeo.q.de ſtatu cum aliquo reciproca teſtifi-
catio locum non habet.

Amplius. Ibi videtur.Et ſic ſi aliquis face 1
ret vel diceret ſe debitorẽ vel cre
ditorem pupilli ad hoc vt habeat excuſationem ab
onere:non propterea excuſabitur.ſed demum ſi bo-
na fide hoc facit ſecundum Jacobum de aretio.
¶ Opponit gloſſ. de.§.item is.inſtitu. eod. Et re-
ſponde vt in gloſſ. ¶ Deinde iſte.§. facit argumen.
†ad queſtionem quam not. gloſſ. in dicto. §. ſi vero
aliter odioſus.in autentica de teſtibus.quod ſi tem
pore quo aliquis reddit teſtimonium cõtra me erat
inimicus meus:licet tempore aperture non inueniã
tur.tamen non valet dictum:quia inſpicimus temp⁹
dati teſtimonij: ſicut hic tempus quo datur tutor.
¶ Item preſtat argumen.† ad aliud q ſi habeo.q.
cum aliquo de ſtatu. q ille non põt reddere teſtimo
nium contra me:nec ego contra eum.

De ruſticis. Ibi humilibus. Et intelligo
humilem in iſta materia ſicut
in.l.humilem.C.de inceſt. nup. argumen.eius quod
not.inſtitu.de public.iudic.§. ij. cum quo concordat
inſtitu.de iniur.§. atrox. ¶ Gloſſ.opponi. duobus
modis:et querit de vna queſtio. ¶ Oppo.de.l.certi
iuris.C.de poſtu.⁊ de iudi.et de leg.ij. Reſpon.vt in
glo.quia ille concordant. ¶ Opponi.de.§.ſimiliter.
Et reſponde vt in gloſſ. ¶ Item opponi.de.l.ſi vni
alias incipit pomponius.j.de re iudicata.gloſſ.non
ſoluit.ſed ſolue quod ibi iudex erat literatus licet in
caſu illo iam cepta queſtione dubitaret de facto et
de iure quod reſultaret ex illo. ſecus ſi eſſet omnino
illiteratus:quia loquitur.l.certi iuris. hic autem lo-
quitur in tutore in quo non exigitur quod ſit litera-
tus:ſed tantum exigitur experientia factorum.ſic di
cimus in poteſtate vel rectore:vt not. in dicta.l.cer-
ti.⁊ ſi illam non habet bene excuſaretur. ¶ Querit
gl.nunquid in ruſtico diſtinguemus vtrum ſit ſagax
vel non:et reſponde vt in glo.

1 ☞ Qualiter probetur paupertas.
2 Et qualiter quis dicatur impar oneri iniuncto in fi.
remiſſiue.

Paupertas. Ibi imparem ino-
piam intolerabilẽ:
vt no.C.de decu.l. ad ſubeũda.⁊.ſ̃.de
mu.⁊ ho.l.reſcripto.§.j.ſm Dyn ¶ Et
1 aduerte† q ſm Ja.de are.iſta.l.deſtru
it gl.poſitã in.l.ij.et.l.cũ de lege.de pb.ideo dicas ⁊
meli⁹. vt no.in.l.ſi ꝑo ꝓ cõdẽnato.§.q̃ pro rei quali
tate.ſ.q̃ ſatiſ.cog.facit ad hoc.ſ.de liber.agno.l. fi.
quia paupertas probatur per famam: quia aliter ꝓ
bari non poſſet.argumen.j.de flumi.l.prima. §.flu-
minum.ſecundum Jacobum de aret.facit quod no.
C.mand.ſi pro ea.⁊ in auten.de equa.do.§.illud.col.
viij.et plene dixi in repe.l.ſi conſtante.quia hic Jac.
de aret.loquitur imperfecte quantum ad intellectũ
huius.l. ¶ Glo.opponit vno modo ⁊ querit de vno.
Primo oppo.de peri.tuto.l.prima.et reſponde vt in
gloſſ.et ibi dixit gloſſ.talem.ſcilicet ſubaudias pau-
perem de quo loquitur hec.l.et facit ad hoc inſtitu.
de excuſa.tuto.§.iij. ¶ Item oppo.gloſſ.de.l.ſuſpe-
ctus.et.l.ſuſpectum.ſ.titulo primo. Solu.vt in glo.
et facit inſtitu.eodeꝫ. §. item propter paupertatem.
¶ Querit glo.quis dicatur impar oneri iniuncto et
reſponde vt in glo.

☞ Qui pluribus iuribus vti poteſt vno ceſſato ex
alio vocatur.

2 Priuilegio remoto remanet quis in iure cõi.
3 Nepotes qui non continentur appellatione filiorũ.
4 Miles q ſit tutor filiorum cõmilitonis.
5 Preſbyter q nõ ꝯpellat̃ eẽ tutor filioꝝ ꝯpreſbyteri.
6 Preſbyter vſqꝫ ad quem gradum cogatur eſſe tutor
agnatorum ſuorum remiſſiue.

Sed et milites. Ibi honoris.
qa fuerũt ſo-
cij in honore militie. Ibi aduerſ⁹. Not.
1 quod† qui plurib⁹ iuribus põt vti vno
2 caſſato ex alio vocatur. ¶ Itẽ no.† qđ
remoto priuilegio remanet quis in iure cõmuni.vt.j.
de adult.l.miles.§.ſexaginta.⁊.l.adminiſtrantes.§.
fi.et.l.propter §.fi.j.eo et ſm Jaco.de are.facit.C.đ
adul.l.mariti.et.l auxiliuꝫ.ſ̃.de mino.facit.l.quoties
j.de reg.iur. Ibi cum reliquis ſubaudi qui non ſunt
nepotes.al's eſt in litera reliqui vero qui cũ reliquis
et non habes neceſſe ſubaudire. ¶ Gloſſ.oppo.vno
modo et querit de vna queſtione et inducit in argu.
ad vnum. ¶ Oppo.de l.j.§.item in vno.de queſt.gl.
non ſoluit.Sol.vt ibi no. ¶ Ad alias leges de qui-
bus.j.oppo.dic quod illud eſt propter delictum ſuũ
ex quo non debet conſequi premium. ¶ Querit gl.
que eſt honeſta miſſio. Rñ.vt in gloſſ. ¶ Et inducit
3 glo.in argu.quod appellatione filij non contineãtur
nepotes.et eſt ratio quia iſta lex indulget cõtra ius.
et ideo non extenditur ſecundum Jaco.de are.j. de
ver.ſig.l.liberorũ.de quo plene dixi.j.de lib.⁊ poſth.
a l.gallus.§.inſtituẽs.habetis quandam[a] glo. que eſt
interlinearis obſcura.Et ideo cum dixit ex vna dã-
4 num dicas ſcilicꝫ indicatur.† quia cogitur eſſe tutor
filij commilitonis.vel dicas ex vna dãnum ſcilicet ex
parte pupilli.et quod ſequitur in gloſ.ex alia parte.
dicas.ſ.militis qui vitat laborem: quia non cogitur
eſſe tutor niſi tantum filiorum cõmilitonis.et ſic cau
ſa cõmilitie eſt fortior q̃ꝫ cauſa militie.Item text.fa-
5 cit† pro eo quod no.Gui.C.de epiſ.et cle.aut.preſ by
teros.ſcilicet quod preſbyter debet eſſe tutor filio-
rum compreſbyteri.ſed Ray.ibi contra.ad hoc re-
ſpondet quod hic in militia ſeculari.ibi in militia ſpi
rituali.facit aut.gazaros.C.de here.nam cum tantũ
excipiant agnati vt patet in aut. preſ byteros.ergo
6 in alijs ſecus. ¶ Quero tamen † a te vſqꝫ ad quem
gradum compellantur eſſe tutores agnatorum ſuo-
rum. Guili.in autenti.preſbyteros. tenet quod vſqꝫ
ad quartum gradũ.diximus in auten.de eccle.tit. et
habes gloſſ.ordinariam.inſtitu. de excu.tut.§.idem
in milite.

1 ☞ An fili⁹ militis dimiſſi ſine ignominia habeat
excuſationem a tutela.

Qui ignominioſe. Alias incipit.q̃ ni-
mirum.ibi priuile
gium.quia habentur pro non militantibus:qr igno-
minioſe miſſi ſunt. Ibi filij.qui habent priuilegium
in hoc vt alij milites eis tutores dentur:quod priui-
legium in filijs iſtorum militãtium ignominioſe ceſ-
ſabit.et hoc vult text. ¶ Gloſſ.oppo.vno modo ⁊ q̃
rit de vno.Primo oppo.de hac eadẽ.l.§.ſed ⁊ igno-
1 minia.Solu.vt in glo. ¶ Querit glo.† nunquid fili⁹
militis dimiſſi abſqꝫ ignominia habeat excuſationẽ
a tutelis. Et reſponde vt in gloſ.vel dicas quod aut 1
filij habent patrem viuum in cuius poteſtate ſunt. ⁊
tunc trãſit ad eos priuilegiũ:vt in cõ-
trario.arg.C.de epiſco. et cleri.l.ij. in
fi.vel dicas quod etiam viuente pa-
tre.aut filius recipit tutelã patre non
conſentiẽte. ⁊ tunc ex perſona patris
non excuſatur. aut ex voluntate pa-
terna.⁊ tũc pater videatur renuntia-
re priuilegio ſuo. ⁊ ſic nulla cauſa ex-
cuſatur ſecundum Jaco.de are. dicit
ipẽ quod hoc debet intelligi de filijs
illorum ignominioſe miſſorum vt di-
xi ſuper tex.de hoc an priuilegiũ pa-
tris tranſit ad filios habes per Gui.
in.d.l.ij.C. de epiſco. ⁊ cleri. ⁊ dixi.C.
de profeſ.⁊ medi.l.magiſtros. libr.x.

Qui olim. Ibi dati filijs pri
uatorum: ibi obli
gantur ſi excuſationem competentẽ
non proponant.Glo.opp.vno modo
de.l.j.§.ſin autem.ſ.eodem.⁊ reſpon.
vt in gloſſ.

Quandoqꝫ autem.

Ibi tempus.ad quod fuerunt aſſum
pti:quia habent tũc excuſationẽ per-
petuam vt dictum eſt.ibi militie.licet a
fuerit aſſumptus in maius tẽpus.xx.
anno. ¶ Querit glo.de vno. que eſt
ratio qđ nõ habent immunitatẽ niſi
infra.v.annos.Et reſponde vt in gl.
qđ non videtur verum: quia haberet
tunc maius tempus ille qui eſt abſo-
lutus infra.v.annos q̃ꝫ ille qui eſt ab-
ſolutus poſt.v.annos. infra. viij. qui
habet tantum vnum. vt in verſi. qui
autem poſt:ſm And.de piſis. et hoc
ſi tu habes in tex.ſicut ipſe habuit vi
delicet.qđ ſi poſt quinquenniuꝫ anni
excuſationem habet.

a ¶ Quandam gloſ. alleg.q p̃-
uilegiatus non vtitur contra pri-
uilegiatuꝫ priuilegio ſuo đ quo
eſt text. ẽt in.l.fi.§.ex ceptis.C.
q̃ po.ĩ pig. ha.⁊.l.non ſoluꝫ.§.de
illo.

Qui autem. Supra dictuꝫ
eſt de his qui
militant extra ciuitatem romanam.
hic de his qui in ciuitate romana eã
cuſtodiẽdo de nocte. ibi militauerit.
in toto tẽpore quo fuerat electus ſm
Dy. Ibi remiſſionem.etiam ſi cõple
uerit tempus ad quod fuerat aſſum-
ptus ſm Dy. Ibi vacationem. alicu-
ius temporis. Ibi creditur. vt p hoc
habeat excuſationem. Ibi legiona-
rius. ideſt qui legitime militauerit.
Ibi abſolutus.ſcilicet cũ milite. Ibi
tutor.ſcilicet alterius qui in eadẽ re-
gione militauit. ¶ Oppo. gloſſ.vno
modo et querit de vno. ¶ Oppo.de
§.plane.et reſponde vt in gl. Querit
glo.nunquid ſit licitum rome morari
qui eſt remiſſus cum ignominia. Et
reſponde vt in glo.

1 ☞ An pater nanciſcatur curam le-
gitimã filij puberis ſicut nanciſcitur

tutelam impuberis.

Iam autem. Ibi teſtātur. hoc quod ſequitur ibi. Sz et ignominia miſſi. ꝛc. Ibi tutelis. i. a tutelis que iunguntur in vrbe. Ibi qui militauit. ſcilicet finito tēpore militie ad qđ fuit aſſumptus. per enim perfectionē ſignificat. l. ij. de adulte. §. perfeciſſe. et. ī. de verbo. ſigni. l. vrbana familia. §. pernoctare. ¶ Glo. oppo. quatuor modis et querit de vno. Primo oppo. ꝙ impuberi detur tutor et non curator: vt ſupra de tutel. l. j. Reſponde vt in gl. que incipit ad litem. ſic et impubes appellatur tam maior. xiiij. annis. ꝙ. xxv. minor. arg. de cura. furio. l. pe. et quod ibi no. facit. ī. eo. l. non ſolum. §. ſi libertus. et quod ibi not. poſſes tamen reſpondere ad contrarium glo. quod curator poſſit dari impuberi vt ſupra. ¶ Opp. glo. ad verſi. ſed et ignominia. C. de his qui non imple. ſtipen. l. j. et reſponde vt in gl. ¶ Oppo. gl. de. l. ſiue hereditaria. de negotijs geſtis. et ſolue vt in glo. de hoc dicas vt habes p Dy. ſupra de ſuſpec. tuto. l. decreto. et ibi dicam. ¶ Op. glo. de. §. qui autem. ſupra eodem. Et reſpondevt in glo. que incipit hic not. vel dicas et melius ꝙ iſte. §. loquitur de eo qui fuit electus vſqz ad certum tempus ad militiam. ꝛ completo tempore habet immunitatem perpetuam. quod compleuit tempus: patet per verbum per: quod perfectionem ſignificat vt dixi ſuper textu. prima enim ſolu. glo non procedit: qa non plus debet operari fictio ꝙ veritas. ī. de libe. ꝛ poſthu. l. filio. ṡ. ſi cer. peta. l. ſi filius. ſed qui ſunt abſentes non conſequuntur excuſationem perpetuam ante. xx. annos: vt in. §. qui autē. ergo nec iſti. Ad §. qui autem. reſpondeas quod ibi in nocturnis hic in diurnis. ſecundum ea que ibi ponit Dy. vel dicas verius. quod ibi loquitur vbi ante tempus habuerant cauſariam miſſionem. hic autez tempus perfecerat.

1 ¶ Querit glo. † quare pater non eſt legitimus tutor iſtius filij emancipati. et reſponde vt in gl. vides ergo quod glo. non firmat pedes vtrum pater nanciſcantur curam legitimam filij puberis ſicut nāciſcitur tutelam impuberis. et gl. ī. eodem lege amiciſſimos. §. lucius. tenet quod nanciſcatur curam legitimam. Contrarium tenet glo. inſtit. de fidu. tu. in pn. et de excuſatio. tuto. in principio. et. ṡ. de tuto. et curato. da. ab his. l. ventri. et inſtitu. de cura. et iſtud verum vt tenet Petr. in. d. titu. de fidu. tut. et de hoc in dicto. §. lucius.

Queſitum. Ibi ꝛ ſemel. ſcilicet tantum. ibi quieſcente. id eſt finita. Ibi rurſus. quaſi dicat fortificabitur priuilegium vt ad nullam tutelam vocentur ſecundum Iacobum de are. Ibi quieuerunt id eſt tutelas et adminiſtrationes depoſuerunt. Ibi auxiliantur ſcilicet finita tutela. Ibi habuerunt et ſunt finite. Ibi eſſe. ſi non adminiſtrauit ſecundum Dynum. vel aliter. ſi adminiſtrationem non ſuſcepit. Ibi autem. quod eſt dictum in tutela. Ibi emancipati. argu. quod pater nō ſit tutor ſui filij emancipati. vt dixi ſupra proximo. §. et. l. amiciſſimos. ſecundum Iacobum de aret. Iſte tamen textus non poteſt bene ad tutorem referri. quia tūc eſſet legitimus tutor eius. inſtitu. de legi. pa. tuto. in principio. et no. ī. eo. l. ſi quis inter tres. omnes gloſ. ſunt expoſite niſi quia querit de duobus. Querit gl. nunquid compelluntur plures ſimul ſuſcipere. et reſponde vt in gloſ. ¶ Secundo querit pone quod ſuſcepit vnam tutelam priuati nūquid compellitur ad aliam. Reſponde vt in glo.

Primipilarij. Ibi mortuis. et non erat in actu ſecundum Dy. ibi primipilaris mortui poſt reuerſionem. ¶ Opponi. gloſſ. de. l. officiales. C. de epiſcopis et clericis. et reſponde vt in glo.

SI tribunus. Ibi militauerit. expone. ṡ. eod. l. proxi. in princip. Gloſſ. oppo. vno modo. de. l. ṡ. proxi. Sol. vt in glo.

1 ☞ Bauerij qui debent habere tot pro miliari ſi vadunt per circuitus vt via ſit longior: tamen plus dari non debet quam per rectam viam.

NOn ſolum. Ibi fuerunt: not. quod quicunqz abeſt cauſa reipublice habet annum poſt reuerſionez vt ad tutelas non vocetur. vt hic. ꝛ inſtitu. eodem. §. qui autem. ibi depoſuerūt. quia in militia abierunt ſm Dy. ibi debent. nota qđ aliquid cōtra iniungendum proficit qđ nō proficit cōtra iniunctū: vt hic. ſic econtra. vt. ī. eo. l. ſpadonem. §. j. ſm Iac. de are. ꝛ. ī. l. proxi. Ibi rectam.

1 Nota argu. † contra bauerios ꝛ apparitores qui accipiunt certum quid pro quolibet miliari: qđ ſi circumeant multū et non vadant per viam rectam ſcđm quod debent: quod non debent habere ſalarium pro via quam faciunt: ſed pro ea quā facere debebant ſcđm Iaco. de are. facit ad hoc. C. de nauicula l. fina. et. ṡ. ſi quis cau. l. ij. §. penul. Nicolaus.

i

Idem Vlpianus.

1 ☞ Certa ſciētia principis in reſcripto an ſufficiat abſqz clauſula non obſtante.

2 Monachus effectus epiſcopus liberatur a monachatu.

3 Delinquens ante clericatum an debeat cōueniri coram iudice eccleſiaſtico.

4 Doctor vocatus a principe poſt collectam ſuſceptā licite illam retinet.

5 Ius principis in tranſlatione domicilij excuſat a tutela.

Sunt et alij. Ibi tranſmigrare. tene menti iſtum tex. ¶ Gloſſ. oppo. duobus modis. Primo opponitur de. l. penul. ṡ. de iuriſditio. omnium iudicum. Sol. ibi tranſtulit proprio motu. hic ex conceſſione imperatoris. ¶ Itez opponitur de lege quidam relegatus. de rebus dubijs. et recita gloſſ. vſqz ad verſi. idem ſunt. nā verbum alij habet implicare. vt lege quidam. Solu. vt in gloſſ. quia pluribus modis poteſt implicare. vt in gloſſ Querit gloſſ nunquid ſit neceſſarium vtrūqz interuenire. et reſpondet et bene. ¶ Ex iſto text.

1 no. † quod ſi princeps cōcedat aliquid ex certa ſciētia: licet non dicat non obſtante lege. tamen ſufficit. tu habes per gloſſ. in. l. fina. C. ſi contra ius vel vtili. publi. habes cōtrarium iſti dicto. C. de aqueduc. lege omnes. libro vndecimo. et ibi dixi. ¶ Item preſtat

2 † iſta. l. argumen. ſecundum Guil. C. de epiſco. audien. lege ſi qui. quod ſi aliquis erat monachus et fuit tranſlatus ad dignitatem epiſcopalez: quod liberetur ab onere monachatus. quod eſt verum in onere. ſecus in honore. vt infra ad municipales lege

2 municeps. ¶ Item[1] inducitur in argumentum.

3 † ad queſtionem quotidianam. ſcilicet quod delinquens factus clericus, poſt delictum quod debeat conueniri coram iudice eccleſiaſtico. nam vides hic quod tranſlatio facta iuſſu principis excuſat a tutela iam ſuſcepta. ad hoc facit de vaca. mu. lege pretor. ibi vel ſi qui ſacerdotiuz et cetera. ꝛ in. §. ſi poſt. et lege his oneribus. §. auctis. eodem titulo. et ſupra ſi quis cautio. lege qui autem. et infra eodem. lege iuriſperitos. et lege ſpadonem. facit ſupra de arbit. lex non diſtinguemus. §. ſacerdotio. facit ad hoc. infra eodem. l. poſt ſuſceptam. et ſupra de libe. agno. lege ſiue. §. qui plautianum. In contrarium facit lex cum quidam. ſupra de iuriſdition. omnium iudicum. et de iudi. l. ſi quis poſtea. ꝛ ſupra eodem. l. ſecunda. in princip. et infra eodem. l. tutor petitus. dic ſecundum Dynum aut eſt certum quod ipſe facit propter delictum. et tunc non debet excuſari per l. hos accuſare. in princip. infra de accuſatio. et de bonis eorum. l. fina. et de adulte. lege ſi maritus. §. legis iulie. Aut eſt certum quod non fecit ad euitādum crimen. ꝛ tunc debet excuſari. ita intelligas primo allegata. facit lex hos accuſare. §. hoc beneficio. de accuſa. aut eſt dubium et tunc aut ipſe facit poſtquam incipit inquiri contra eum per inquiſitionem ſeu accuſationem: et preſumitur feciſſe in fraudem. vt dicta. l. final. de bonis eorum. aut non erat accuſatus quando ipſe ſe fecit clericum. et tunc non preſumitur feciſſe in fraudez. vt dicta. l. fina. de hac queſtione habes per canoni. in decretali. in capitulo primo. de obliga. ad ratiocina. et diuerſe fuerunt opiniones. Ioan. and. tenet quod ſiue ſit criminalis ſiue ciuilis ſi ſit in perſonam diſtrictio: cauſa debeat agi coram eccleſiaſtico iudice. ratio quia etiaz ſi ipſe clericus vellet non poſſet renuntiare priuilegio ſuo: adeo quod capiens eum non excommunicetur. Si vero ſit ciuilis vel criminalis ꝛ diſtrictio nō ſit in perſonam. tunc debeat agi coram ſeculari. et hoc verum niſi prius fuiſſet facta diſtrictio in perſonam: quia carceratus ꝛ poſtea clericus factus: quia tunc non valeret: nec prodeſſet ſibi aliquid. quia priuilegium clericatus prodeſt ſibi in eum caſum in quo reperit eum et cetera. Et iſtam opinio. Ioan.

4 andr. intellexit eſſe veriſſimam ¶ Vltimo † allegatur iſte text. quod ſi aliquis doctor poſt ſuſceptam collectam fuerit vocatus a principe quod poſſit lecturam dimittere ꝛ collectam retinere. ꝛ facit quod not. per Raynu. C. de caducis tollend. lege prima. §.

5 ne autem. ¶ Quero ad † quid eſt neceſſarius iuſſus principis in tranſlatione domicilij: cum quilibet poſſit transferre domicilium proprio libito. vt lege libertus. §. primo. infra ad municipa. et lege aſſumptio. eodem titulo. dicit Iacobus de are. quod iuſſus principis eſt neceſſarius vt habeat excuſationem a tutela: alioquin periculum ſpectat ad eum.

1 ☞ Octo dicuntur pauca.

2 Ratio quare a datione tutele non appellatur.

SCire oportet. Ibi autem. ſcilicet qđ non habeat neceſſe prouocare a datione. Ibi tutoribus. differūt tamen in octo que habes not. in. l. ventri. de tuto. ꝛ curat. da. ab his. Et ſic

1 no. † quod octo dicūtur pauca. dicam in. l. j. §. hoc autē. ī. ad ſilleia. Ibi auferentes. ideſt reprobantes ſm Dy. a

¶ Itē. ad de Oldr. conſi. iiij.

Gl. opponit tribus modis. ¶ Opp. de. §. qui autem. inſti. eo. Solu. vt in glo. ¶ Item opponitur contra. l. primam. C. de confirmatio. tutorum. Solu. vt in gloſſ. ¶ Item opponi. de. l. prima. §. ſi quis. et de lege nominationes. ꝛ lege veteranis. Solue

2 vt in gl. ¶ Quero a te † que eſt ratio qđ a datione tutele vel cure non poteſt quis appellare. Oldra. reddit rationem pulcherrimam que eſt Guil. tutores quandoqz ſunt legitimi: et ſi diceremus tutores appellare poſſe a datione tutele: appellaretur a datione legis: qđ nō poteſt fieri. vt in. l. antepenul. ī. de verbo. ſig. Preterea interdum tutores ſunt teſtamentarij. ꝛ appellatio eſt que corrigit primā ſententiam. ī. de appel. l. j. ergo ſi diceremus appellari a datione: ſequeretur qđ appellaretur a ſententijs priuatorum. ſi vero detur a iudice eſt ratio vt facilius cōſuletur pupillis. quia proponet tutor excuſationē coram illo q dedit eum tutorem. ꝛ ſic facilius confirmabit. arg. C. qui ꝛ aduerſus quos l. ſecunda. facit quod nōt. in auten. de teſti. §. qui vero. quilibet enim affirmat vt illud quod fecit perficiatur. de hac ratione Oldra. tangit Guil. in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. vbi ponit illam rationem que videtur dicere totum econtra. vt probatur per gl. C. de tempo. appella. l. prima. et habes per docto. in dicta. l. hi qui. vbi plene dixi et not. per Pet. inſtitu. eodem. §. qui autem. et licet hec ratio Oldra. ſit ſatis bona tamen plenius dixi in dicto. §. qui autem. Nico.

Multa enim. Ibi accedere. dicit glo. et cetera. dic ſimile habes inſtit. quibus modis ius patrie poteſtatis. §. preterea. Ibi excuſabitur. et excuſationem proponet proſequetur tamē intra quatuor menſes numerandos a die nominationis et cognitionis. infra eodem. l. quinquaginta ſm Iacobum de are. et Dy. ibi non fecerit. ſcilicet excuſationē itra qnquaginta dies. ibi qui autem. ibi cognouit. hic

faciās.a.⁊ in verſi.extra hos faciās.b.ibi hos. ſcili/
cet dies datos pro quibuſlibet.xx.miliaribꝰ.ibi ſciē
tie.q.d.non ſolum legitimis et datiuis datur predi/
ctum tempus.ſed etiam teſtamentarijs ſm Dynū.
¶ Querit glo.de vno a quo tempore incipiant iſti
dies.Sol vt glo.

1 ☞ Si aliquis vocatur ad aliquod onus debet ſi-
bi denuntiari.
2 Tutor qui fuit confirmatus quando poſſit ſe excu-
ſare.

Oportet. Ibi manifeſtari.No.quod cū ali-
quis vocatur ad aliquod onus de/
bet ſibi denuntiari.vt hic.et.C.de decu. libro. x.l.ij.
1 ſm Iaco.de are.ibi ad domum.No.†quod hic po/
nitur alternatiue.igitur ſufficit alterum tantum.ſci-
licet quod citetur ad domum. vel perſonaliter. ple/
ne dixi.de libe.agno.l.j.in prin.gloſſ.oppo. de.l.qui/
dam relegatus.de rebus dubijs.Et reſpōde vt per
gloſ.que incipit ſic loquitur.et ad iſtud contrarium
reſpondet in verſi.extra hos.licet iſtum verſi. lege/
rim in precedenti.§.et dic vt in glo. ¶ Item ad di/
ctum verſi.extra hos.opponitur de.l.caius.j. eodē
2 titulo.Solu.vt in glo.¶ Nota† ex iſta glo.quod il/
le qui fuit confirmatus poteſt ſe excuſare. ¶ Con/
tra hoc opponitur de.l.iuriſperitos.j.eo. Dic ſcdm
Iaco.de are.qđ aut fuit confirmatus conſentiens:⁊
non poteſt poſtea ſe excuſare.aut inuitus: ⁊ poteſt.
vt.l.neſennius.infra eodem.ſecundum Iac.de are.
ita intelligas gloſſ.que videntur inuicem contradi-
cere.ſupra de confirma.tuto.l. ſecunda.et.l.fi.⁊ glo.
huic contrariam habes.j.in dicta.l. caius. et in di/
cta.l.neſennius.

1 ☞ Dictio a.ponitur excluſiue.
2 A verbis receditur et mens ſeruatur quādo ex ver
bis ſimpliciter intellectis iniquitas reſultat.

Aliud autem. Ibi enim. Nota in verſic.
1 †ibi a qđ dictio a ponitur
excluſiue vt.j.dicam.Ibi a centum ſexaginta. poſt
pone literam.et dic rationem eſſe cū ſexaginta.Ibi
2 vult. † Not.qđ quotieſcunq; ex verbis ſimpliciter
intellectis reſultat iniquitas: tunc a verbis recedi-
mus et ſeruamus mentem.ibi vertices dicit gl. ⁊c.
No.iſtam glo.Ibi in via ideſt in dilatione data oc
caſione vie.vel dic in via ideſt pro via. ſm Dy. Gl.
oppo.vno modo de.l. proſperit.j. qui et a quibus.
Solutio per hoc habetur locus quando eſt ſcripta
mens cōtra verba.Ibi non erat mens ſcripta.vt ha
bes.C.de legi.l.non dubium.vel ſolue vt habes ple
ne per doct.C.que ſit longa conſuetu.l.prima. et vi/
de quod dixi poſt Pet.inſtit.eo.§.qui autem. Item
de dictione a.vide quod not.Cyn.C.de nup.lege a
caligato.

1 ☞ Sententia lata cōtra ius litigatoris errore nō
expreſſo non valet fauore minoris etatis.
2 Sententia quando in primo iudicio fuit queſitum
de falſo an retractetur propter falſum.
3 Sententia lata poſt triennium qđ non valeat ipſo
iure.
4 Reſtitutio conceſſa poſt quadriennium qđ non va/
leat ipſo iure.
5 Stante ſtatuto qđ poteſtas expediat omnes cau/
ſas intra duos menſes.ſententia poſtea lata an ſit
nulla.

Conſequens. Ibi ciuitas.que non eſt ſub/
iecta iuriſditioni dantis.ſe/
cundum Dy.⁊ ſecundum expoſitionem glo.que eſt
verior.Ibi excuſationem.poſt legitimum tempus.
Ibi dimiſſus per ſententiam.No.§.ita ſingularem
1 ſicut eſt aliquis in mundo in materia ſua† ⁊ dicit ꝙ
ſententia lata contra ius litigatoris non expreſſo er
rore in ſententia nō valet ipſo iure.ſed hoc eſt fauo/
re minoris etatis vt ſtatim dicam. ¶ Glo. opponit
quatuor modis et querit de vno.primo recitat que/
ſtionem:quia melius recitatur hoc modo: et ideo
quero qualiter iſte tutor fuit excuſatus.dic vt in gl.
¶ Oppo.gloſſ.de lege ſeruo inuito.§. cum pretor.
infra ad trebellia.⁊ iſtud contrarium reſpicit primā
expoſitionem. Et reſponde vt gloſſ. et ſic ſecus in
alia ſententia quam in iſta:et ratio eſt fauor mino-
ris etatis.et habes gloſſ.C.ſi ex fal.allega.l.fina.et
l.ſecunda.C.ſi ex fal.inſtrumen. ¶ Item oppo.glo.
de lege fina.C.de fide inſtrumē. ¶ Dic quod iſtud
contrarium reſpicit expoſitiones ſequentes. vel qđ
obrepſit.Et reſponde vt gloſſ. Iſta gloſſ. eſt falſa
2 †et nullus tangit:ſentit enim quod ſi diſputatuʒ eſt
de falſo in primo iudicio:quod nō poſſet poſtea ſen
tentia retractari.ſed hoc non eſt verum in excuſatio
ne tutoris.et habes gloſſ.loquentem verius.C.ſi ex
fal.allegatio.lege ſecunda.Et dictum gloſſ. proce/
dit in alijs caſibus.quod etiam intelligas quod vbi
fuit de falſo queſitum non poſſet poſtea ſententia
retractari in alijs caſibus: ſed de falſo bene poſſet
accuſare ſecundum gloſſ.C.ad legem aquiliam. le/
ge ex morte.vide quod not.C.de adulte.lege adul/
terij.et de ordine iudi.lege penulti.redeo ad gloſſ.
Ulterius oppo.infra de re iudica.lege diuus.Sol.
aut queris quando iſta ſententia ſit lata et cetera.
tunc iſtam gloſſ.intellige ſecundum id quod habes
nota.in lege ſi pretor.§.marcellus.ſupra de iudi.et
vide quod dicam in lege ſeruo.§. cum pretor infra
ad trebellianum. ¶ Item opponi.gloſſ. de lege ſer
uo.§.cum pretor.infra ad trebellia.Solu.vt in glo.
et not.gloſſ.certe dic quod hucuſq; gloſſ.fuit locuta
bene.tamen non facit aliquid ad propoſitum: ſed
hoc quod ſequitur facit ad propoſituʒ. Domini iſte
text.facit pro opini.poſita in gloſſ.C.de iudic. lege
3 properandum.in principio.vbi tenet† quod ſenten/
tia lata poſt triennium non valet ipſo iure: quam
gloſſ.tangit et ibi Ray. per iſtum textum. et ſupra
de tuto.et curato.da.ab his lege ſeſe egreſſe. intelli
git illam gloſſ.vbi apparet error ex ſententia: alias
4 ſecus:vt ibi dicam. ¶ Item facit iſte† text.ſecundū
Dynum pro eo quod not.gloſſ.in lege ſuperuacuā.
C.de temporibus in integ.reſti.pet.videlicet quod
reſtitutio conceſſa poſt quadriennuū non valet ipſo
iure.licet aliqui dicerent contrarium tanq; eſſet la/
ta cōtra ius litigatoris.infra que ſenten.ſine appel/
la.reſcin.l.prima.§.item cum contra ſacras. Domi/
ni non inuenietis iſtam glo.in.l.ſuperuacuā. ¶ Itē
5 preſtat argumen.ꝙ ſi poteſtas† debet ex forma ſta
tuti finire intra duos menſes cauſas: et ſi finiuerit
poſtea quod ſententia non valet ipſo iure:quod no/
ta.in.d.l.properandum.⁊ facit.j. iudicatum ſolui.l.
ſecūda.perit enim inſtantia:et ſic dicitur liʒ nō con

teſtata:ſed ſi lis non eſt conteſtata:non poteſt ſequi
ſententia.vt.ſ.de ſenten.⁊ interlocu.om.iudi.l.pro-
latam. Item quia arguimus de tempore ad locuʒ.
vt.j.de mili.teſta.l.miles.et.ſ.ſi cer.peta.l. vinum.
ſed ſi aliquid permittitur vno tempore:videt̃ prohi
bitum ſequenti tempore.vt.ſ.de iudi.l.cum pretor.
de ſtatulibe.l.ſtatulibe.§.ſtichum.cuʒ ergo permit/
tatur iudicare intra duos menſes:videtur tacite pro/
hibitum poſtea:et eſt perinde acſi eſſet prohibituʒ
expreſſe:et non valeret ſententia.vt.ſ.de iudi.l.iudi
cium ſol.ergo ⁊c. In contrarium facit.C.vt omnes
tam ciui.q; criminales.in.l.fi.in ff. ⁊ de edifi.priua.
l.fi.al's eſt in tit.de ope.no.nun.l.j. ¶ Quare Ray.
ſequendo do.Andre.de piſis ſic dicit.quod aut ſta/
tuitur tēpus parti:aut iudici:aut actori. Primo ca-
ſu non poteſt fieri aliquid poſt tēpus ſiue illud tp̃s
ſit certum quantum ad numerum vt hinc ad duos
menſes.ſiue quantum ad terminum ⁊ vſq; ad litem
conteſtatam.vt.l.j.§.biduum.quādo appel.ſit.⁊.C.
de iudi.l.properandum.in princ.⁊ de appel.aut̃. ho
die.et.C.de excep.l.ſi quidem.⁊ ſenten.reſcin.nō poſ
ſe.l.peremptorias.Secundo caſu:aut ſtatuitur tp̃s
iudici ⁊ iuriſdictioni:aut iudici tm̃.primo caſu: poſt
tp̃s non poteſt ſententia ferri.vt.l.ij.§. ſed ſi iudex.
et.l.ſi iudex.ſ.de iudi.et de arbi.l. nō diſtinguemꝰ.
§.ex compromiſſo.aut eſt tempus ſtatutum iudici
tantum.⁊ tunc etiam poſt tempus ſententia ferri po
teſt.ita intelligas caſum.l.fi. vt omnes tam ciuiles
q; criminales.et.d.l.fi.de edifi.priua. al's prima.de
no.oper.In tertio caſu et vltimo:aut prefinitio tem
poris tantum reſpicit ſubſtantiam actionis:vel in-
ſtantiam iudicij.Primo caſu nō poteſt ferri ſiue du
ret inſtantia ſiue non. vt.C.de dolo.l.fi.et de aſſeſ.l.
j.et.l.ij.§.fi.ne de ſta.defun.Secūdo caſu poteſt ſen
tentia ferri poſt tempus.vnde oportebit fieri aliam
inſtantiam de nouo.cū illa perierit.vt.l.ij.j.iudi.ſol.
remanſit tamen actio.vt in aut̃.ſed cum teſtator.C.
ad.l.fal.⁊ in aut̃.de here.et fal.§.illud quoq;.⁊.C.de
nau.l.ij.lib.xj.ſm And.de piſis. cuius verba ponit
hic Ray.et in.d.l.fin̄.vt omnes tam ciui.q; cri.facit
qđ no.Spe.de iud.dele.§.reſtat.v°.qđ ſi in ſtatuto.

1 ☞ An per iuramētum probetur caſus fortuitus.
Et an ignorantia citationis ne quis dicatur contu-
max.nume.2.

Sufficit. Ibi ideoq;. quia ſic oportet excu-
ſationem proponere intra qnqua-
ginta dies ſm Dy.no. pulchrum tex. ibi iuſtitiam.
ideſt qđ ſit iuſtum ex naturali iuſtitia commenda-
tum.⁊ ſic videtur qđ non facit iſta litera ad id quod
1 †allegatur per quoſdam.quod probatio caſus for-
tuiti fiat tantum per iuramentum.quia illud non eſt
verum:imo debet illud vere probari.ſ. de proba.l.
in exceptionibus.§.j.et.j.de re mili.l.iij.§.ſi ad diē.
et.l.qui commeatus.et.ſ.ſi quis cau.l.ij.§. qđ dixi-
mus.ſm Iaco.de are. Guil.tenet contrarium.ſ. ſi
quis cau.l.ij.§.ſi quis.Ray.non firmat hic ſe in ali-
quo:ſed audiui ipſum dicentem quod aut quis vole
bat ſe propter caſum fortuituʒ excuſare ab eo ad qđ
tenebatur ex contractu:et non poteſt.habes glo.C.
de fide inſtru.l.fi.aut non tenebatur ex contractu. ⁊
tunc ſufficit ſacramētum.dixi de hoc.C.de nau.l.fi.
a lib.xj.a facit quod dixi poſt Iaco.de bel. in aut̃. vt
nulli iudi.§. qui vero. facit ſm Ray.
quod not.Specu.de appel.§.hic vi-
detur.ver.ſed quid ergo. ⁊ quod no.
Inno.extra de priuile.c. cum olim. ⁊
per Ioan.mona.extra de elec. cupiē
tes.libr.vj.et per Archidia. extra de
dolo et contu.c.j. eodem lib. facit qđ
no.lxxxij.diſtin.c.propoſuiſti.⁊ xviij.
diſt.c.placuit.ſm Iaco. de are. vide
2 †⁊ no. qđ ſi ille qui dicitur citatus iu
rauit qđ citatio non peruenit ad no/
titiam ſuam qđ debeat credi iuramē
to ſuo.et non debeat procedi contra
eum.et dicam de hoc infra de rebus
eorum.l.magis puto. et iſtud ſit ſa-
tis not.

1 ☞ Appellans ab omnibus graua
minibus illatis non poteſt proſequi
niſi illa ad quorum impoſitionē non
eſt lapſum decendium.
2 Quando preſens in iudicio reſpon-
dendo libello proteſtatur quod non
facit animo litem conteſtandi iudex
poteſt et aſſignare terminum intra
quem litem conteſtetur aliter contra
ipſum procedetur.
3 Si iudex ſtatuit terminum ad reſpō
dendum libello ⁊ in termino reus cō
parens petit dilationē ad exceptio-
nes proponendas aliter non reſpon-
dendo condemnatur in expenſis.
4 Qui cōteſtatur litem ſaluis omnibꝰ
ſuis exceptionibus quod nō videtur
exceptiones proponere.
5 Proponens exceptiones dilatorias
ſaluis alijs exceptionibus ꝙ nō ſunt
ſalue niſi eas expreſſerit.et ſic.
Exceptio nominatim debet pro-
poni.

Scire. Domini gloſſ. non facit
hic.§.ſʒ ego facio vt me
lius intelligatis. Ibi remiſſionis id
eſt excuſationis ſm Dy. ibi nomina-
re.intellige hoc intra deceʒ dies.al's
poſt illud tempus non auditur. Ibi
nominauit. vide Ioan. mona. extra
de elec.c.quamuis.libro ſexto. ⁊ Ar-
chid.de reſcrip.c.cum in aliquibus.li
bro.vj.ibi continet ſcilicet quo ad pro
ceſſum non quo ad iudiciū. ¶ Gloſ. a
opp.tribus modis.et querit de vno.
Primo oppo.de.l. reſcriptuʒ. de his
qui.vt indig.et recita glo.que incipit
quantum ad non nominatas. ⁊c. Et
1 ſic no.ſecūdum intellectum iſtū † qđ
ſi aliquis appellauit ab omnibꝰ gra
uaminibus illatis ſibi per iudiceʒ in
aliqua cauſa quod nō poſſit proſequi
niſi illa grauamina ad quorū impoſi
tionem non eſt elapſum decendium.
hoc eſt decem dies qui dantur ad ap
pellandum.vt in aut̃.hodie.C.de ap-

a ¶ Lib. xj. allegatur iſte text. p Bar. ī. l. ij. C. de nau. de quo vid. bar. ⁊ doc. in. l. iiij. §. ptor. in penul. col. in verſic. do. Dy. de dā. infec.

pel.arg.huius tex. ❡Redeo ad gl. que opp.de.l.cõtra maiores.C.de ino ffi.teſta.Sol.vt in gl.vel dic qđ ibi dicitur in actore:qui plura auxilia cõ traria nõ poteſt ſimul proponere. vt in l.qđ in heredem.§. eligere.de tribu.hic in reo qui poteſt plures excuſationes proponere cõtrarias ſimul. ❡Sed opp.de.l.propter litem.§.j.j.eo.tit.ꝛ dic vt ibi not.clarius.Item
2 iſte tex.alleg.in arg.† ꝙ ſi aliquis eſt preſens in iudicio:ꝛ nõ vult conteſtari litem:ſed ſemper cum rñdet proteſtatur qđ non facit animo conteſtandi litem:ꝙ iudex poteſt ſibi tempus prefinire.j.qđ litem cõteſtetur: alioquin procedet cõtra eum tanq̃ȝ contra contumacem:non autem habebitur lis pro cõteſtata. quia paria ſunt non venire vel venire et nihil iuſtum ꝓponere vt hic vides.ꝛ hec fuit opi. Iaco.de are.Guil.tenet opi. contrariam de quo habes per Cy.ꝛ gloſ.C. quomodo ꝛ quãdo iu.auť.qui ſemel. et dixi.ſ.de libe. agno.l.j.§.j. et hoc etiam tangit Iaco.de are. ❡Item
3 no.† ex iſto tex.ꝙ ſi iudex dederit terminum reo ad reſpondendum libello intra decem dies.ꝛ ipſe venit intra decem dies ꝛ nõ reſpondet.ſed petit dilationes ad exceptiones producẽdas.ꝙ debeat cõdemnari ad expenſas.quia licet venerit die ſtatuta. tamen nõ facit id qđ ſibi iuſſum fuit.facit ad hoc de opt. leg.l. mancipiorũ.
4 ẜm Io.ꝛ Cy. ❡Item allegatur † ꝑ Mar.de fa.ꝙ ſi aliquis fuit conteſtatus litem ſaluis omnibus exceptionibus ſuis:ꝙ non videatur propterea exceptionem propoſuiſſe. ❡Itẽ preſtat ar.ẜm † Old.ꝙ ſi iudex[a] ſtatuit terminum parti intra quem debeat ꝓponere exceptiones dilatorias.ipẽ autem vna propoſita dicit alijs ſibi saluis ꝓpter hoc non remaneant ſibi ſalue niſi expreſſerit eas.de hoc not. extra de excep.c.paſtoralis.ꝛ de ꝓba.c.quoniam contra falſam.ẜm Oldra.in ver.quinquaginta. ❡Gl.querit de vno quis tenetur ꝓbare an pupillus tutorem ſciuiſſe:an vero tutor ſe ignoraſſe.Et remittit ad.l. quidaȝ decedens.et.l.ſeq.vbi habes caſum quod pupillus tenetur probare ꝛc.

[a] ❡Qđ ſi iudex. vide de hoc per docto.ĩ.l. titie textores.j.de lega.j.

1 ☞ Excuſatio tutoris an ſit in ſcriptis proponenda.
2 Cauſa excuſationis tutoris non delegatur.
3 Receptio ꝛ examinatio teſtium quãdo committi poſſit.
4 Receptio iuramenti teſtium an delegetur.
5 Exceptio qđ poſſit fieri etiam ſine ſcriptis.
6 Proteſtatio an ſit fienda in ſcriptis.
7 Poſitum cauſa exempli trahitur ad omne ſimile.
8 Sufficit vnam de pluribus legibus allegare.

1 **Oportet.** Ibi teſtari. q.d. † non ſolũ poteſt ꝓponi viua voce.ſed libello in ſcriptis. et ſic eſt argu.expreſſum quod eſt in arbitrio tutoris ſecundum Dy. Glo. ſimpliciter tenet quod in ſcriptis. inſtitu.de excuſa.tut.§.qui autem.ꝛ ibi dixi quod illa debet intelligi ſecũdũ iſtam.Ibi tribunal ideſt iudice ſedẽte pro tribunali.nõ autem coram delegato.quia cauſe cognitionẽ requirit.ergo delegari non poteſt. vt hic habes per gl.in fine.ꝛ quod hic proponit Dyñ.intelligas quod hic vult querere legiſlator nunquid excuſatio debeat proponi in ſcriptis vel coram teſtibus. et dicit quod in ſcriptis: vel etiam ſine ſcriptis coram teſtibus:hoc dicit. Iſtud principium exponitur ſecundum Dyñ.in verſi. vel aliter vbi querit nunquid poſſit depoſitiones teſtium demonſtrare coraȝ alio q̃ȝ coram iudice ſedente pro tribunali.ita quod poſſit ſubdelegari. ibi ſub memorationibus ideſt teſtiũ productionibus ſeu depoſitionibus. quia in eis poſite ſunt excuſationes: vt ſupra dixi. Ibi libellos ideſt ſcripturam que excuſationem continet. Glo.oppo.duobus modis. primo oppo.de lege nec quicq̃ȝ.§.primo. de offi.proconſu.et leg.Sol.vt in gl. Not.
2 ex iſta gloſſ.† qđ in cauſa que non eſt delegabilis:vt eſt excuſatio:vt hic in fi.gloſ.poteſt delegari examinatio ꝛ
3 receptio teſtium.An † autem in alijs cauſis criminalibus et ciuilibus poſſit examinatio et receptio teſtium committi.Dic vt in auten.vt defun. ſeu fu.§.illud.de teſti.§.quoniam. et §.ſequenti.ꝛc.ꝛ.C. de fide inſtru. auť. apud eloquentiſſimuȝ.ꝛ.ſ.de teſti.l. tertia.§.diuus.et. §. ſequen. ❡Sed
4 quero † a te an poſſit delegari receptio iuramenti teſtium. Tu habes gloſſ.not.C.de teſtamen. lege hac cõſultiſſima.in fine.in verſi. depoſitiones. et vide quod not.de arbit. lege non ex omnibus. et Archidia. extra de teſtib. capitulo preſentium. libro ſexto et circa commiſſionem examinationis et receptionis teſtium.vide quod not.Innocen.extra de re iudica.capi.cum bertoldus. et extra de teſti.c.cum cauſam.Redeo ad gloſſ.

❡Item opponi.gloſſ.de lege excuſare.ꝛ reſponde vt in gloſſ.Dominus iſte text.allegatur pro ſingulari
5 in mundo ẜm Andre.de piſis † qđ in electione rei eſt proponere exceptionem in ſcriptis vel ſine ſcriptis.in hoc cõcordant etiam Dy.ꝛ Iaco. de are. in auť.hanc querelam.C.de non nu.pecu. Ad illũ text. reſpondet quod ibi excipiens proponebat intentionem ſuam ſiue exceptionem per modum agendi. volo te ſcire quod Iac.de are. format iſtam queſtionem inſtit.de excu.tuto.ſcilicet nunquid exceptio debeat proponi in ſcriptis vel ſine ſcriptis: ipſe ibi non ſoluit queſtionem.nec ipſe Pet.qui recitat dictũ ſuũ in auť.hanc querelam.nec determinat. vt dixi ſuperius:tu habes gloſ.not.formantem illam queſtionẽ in.l.ediles.§.item ſciendum. de edil.edic. que tenet ꝙ poſſit ſine ſcriptis.et hoc tenet gloſ.ff.de eden.l.j.
6 in prin.quam tene cordi.et hoc facit † quod proteſtatio poteſt fieri ſine ſcriptis.Circa quod ſecundũ Andre.de piſis ſic dicas.quod aut loq̃ris in actore aut in reo.Si in actore.et tunc debet fieri in ſcriptis.C.de anna.excep.l.vt perfectius.et eſt ratio quia ſuccedit in locum cauſe principalis in qua habet neceſſe libellum in ſcriptis dare.vt in auť.offeratur.C.de lit. conteſt.ergo ſubrogatũ dicitur eſſe ius nature. vt ſupra ſi quis cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarũ. et de nau. feno. l.ij.aut proteſtatur actor in tali cauſa in qua nõ haberet neceſſe agere.et tũc põt ſine ſcriptis: arg.a ſpãli. ſunt eñ caſus ſpãles in qb⁹ ſcriptura req̃ritur. vt illi q̃ no.in.l.ẜhiť.de pign.ꝛ de pact.l. pactũ.ſed iſte non eſt de illis:ergo ꝛc. Aut loqueris in reo.et tunc regulariter poteſt cum ſcriptura:vł ſine ſcriptura: vt hic. Fallit in auť.hanc autem querelam.et eſt ratio.quia ibi releuatur ſaltem in vno.ſcȝ quod non tenetur ex propria confeſſione.non mirum ergo ſi grauatur in alio.vt debeat in ſcriptis proponere. arg.l.eum qui. in prin.de iureiuran.ſecundum Andre.de piſis. Ad auť.hanc autem querelam. reſpondes vt dixi ſuperius quod ibi per modum agendi. Ibi eis dic circa excuſationem proponendam. Ibi ſubiectis.et non habet ſe neceſſe excuſare. quia ipſo iure non datur.
7 Ibi exempli gratia. No.† quod illud quod conſtituitur exempli gratia trahitur ad omne ſimile.facit ad hoc de dam.infec.l.damni infecti.la.ij.ẜm Oldra. et facit.l.j.§.quod vulgo.j.de vi et vi ar.et.l. actionum §.in factum.de act.et obliga.et.j.de condi.et demõ. l.ſi in diem.et inſtit.de excep.§. hec exempli. ❡Itẽ
8 no.† ꝙ ſufficit ꝙ ſubijciatur tantum vnum exemplũ. et ſic facit quod de pluribus legibus ſufficit allegare vnam:vt hic.ꝛ.j.ad.l.cornel. de fal. l.ſi quis obreſſerit.ẜm Andr.de piſis.Ibi ſuppoſitus.i.quem cõſtat non eſſe ſuppoſitum vel ſuperatum.alˀs ſi dubitaretur.haberet neceſſe proponere excuſationeȝ. vt ſ.de iudi.l.ſi quis ex aliena.ꝛ ſi quis in ius voc. non ierit.l.ij.ẜm Dyn.ibi incola.ſcȝ illius ciuitatis vnde eſt ille qui creauit tutorem. ❡Querit glo.de vna q̃ſtione dicit enim ipſa pone quod adminiſtrauit. ille qui non eſt datus de iure nũquid noceat vel quid iuris ſit? Reſpon.vt in glo.

Libertum. Recita gloſſ.ꝛ dic fallit in caſu.vt.j.hac eadem.l.final.ſecundum Iacobum de aret. Ibi patroni.i.qui ſunt liberti a quorum tutela ſe non poteſt excuſare libertus ſecundum Dyn. Ibi nepotes.vide que dixi infra de liberis et poſthumis.l.gallus.§.quidam recte. ſecundum Andre. de piſis.ibi ordinem.igitur compellitur ſuſcipere tutelam filiorum patroni et aliorum deſcendentium: niſi poterit ſe excuſare a tutela ſecundum Dynum. ❡Gloſſ.oppo.tribus modis. Et primo oppo. de.l. licet.§.patronos.j. de verbo.ſigni. Solue vt in glo. dic ꝙ eſt ratio propter iuris preſumptioneȝ. que eſt in.l.ſcripto.vnde li.ꝛ.l.nam ꝛ ſi parentibus.ſ. de inoffi.teſt.Item opp.de.l.cum ex oratione.j. eodem. Sol.vt in gloſſ.Item oppo.glo.de.l.nequacq̃ȝ. j.eo. Sol.vt in glo.quam vide.

Si plures. Oppo. gloſſ.de.l. nec ſenatorũ. eodem titulo.Et reſponde vt in glo.domi.hanc ſolu.tenet Dy. licet gloſſ.aliter not. in contrarijs.

Spadonem. Querit gloſ. de quo ſpadone hic loquitur. Et reſponde vt in gloſſa. et dic ſiue ſit ex accidenti ſiue naturaliter caſtratus.

Qui patri. Ibi patri.ſcilicet pupillorꝫ. Ibi excuſationis.cõcordat.ſ.de teſta.tute.l.ex ſententia.et intelligas ꝙ habebat excuſationem a iure communi.

Scire oportet. Ibi fuerit.ſcilicet in preteritũ:ſed in preſenti adminiſtrationem deponit. Non obſt.verſi. ſinautem infra eodem. Ibi liberi ſcilicet pupilli. Ibi a cura. propter dignitatem ſenatoriam ſuperuenientem ſecundum Dyñ. Ibi erant ſenatores.alij habent ſenatoris.et ita habuit gloſſ.Si habes ſenatores. Nota qđ pupilli poſſunt eſſe ſenatores. ❡Oppo.gloſ. de lege athlete.cum ſimilibus.ſupra eodem. Sol. vt in gloſ. ❡Secundo oppo.gloſ.de.l.fina.alˀs penul.C.de nup.ꝛ non ſoluit.dic qđ illud habet locum in matrimonio qđ eſt indiuidua coniunctio ſecundũ And.de piſis.Ad.l.tutor reſpõdeas quod iſtud eſt ſpeciale.vel ibi ſuperuenit priuilegium ad impetrationem ipſius. hic vero non ad poſtulationem ſuam. ❡Querit gl. nunquid intelligatur qđ iſtud iſti ſunt alicuius dignitatis.Sol.glo. et bene quod ſic. ❡Contra illam hic oppo.de.l. in dando. et.l.et qui non ſunt.ſ.de tut.ꝛ cura.da.ab his. ſed iſta intelligitur ſcđm illam vt patet in.d.l.et qui non ſunt. ẜm Andre.de piſis.

Neqȝ. Ibi rationarios.magiſtri autem rationales regni habent excuſationem a tutela ex eo quod ſuccedunt in locum ſenatorum. ꝛ habent adminiſtrationem. argume.ſ.eo.l.athlete.§. remittuntur.

☞ Leges digeſtorum an fuerint facte poſt aduentum chriſti. 1

Iam autem. Ibi non Iudeorum. expoſuit glo.ideſt chriſtianorum. et ſic ſecundum iſtam expoſitionem † habes expreſſe ꝙ leges digeſtorum fuerunt facte poſt aduentuȝ chriſti in virginem.tu habes glo.contrariam in.l. titia.§.fina.j.de auro ꝛ argen.lega. ꝛ.l.j.ff. de iuſti.et iure.in rubri.ꝛ ibi per Guil.dicam in.d.l.titia.§.fiñ. Ibi cultus ipſorum Iudeorum. vt patet ex verbo

ſine moleſtia.ſ.poſito.licet gloſſ.aliter intelligat et male.vt patet per.l.generaliter.§.fi.ĩ.de decu. Bñ. vt glo.et ſic videtur iſta glo.ſentire quod hic ponat ius nouum additum a cōpilatoribus nō iuriſconſultis:quod non eſt verum.licet gloſ.ĩ.verum dicat:qđ aliud erat de iure antiquo:aliud de iure nouo:quantum in caſu per gloſ.poſito.ꝙ tex.videtur dicere ſed 1 aliter intelligitur.vt.ſ.dixi.

Ratiocinatio. Expone vt in gloſ.et facit quod primo quis debeat preſtare introitum quam exitum.facit ad hoc quod dixi.ĩ.de condi.et demonſtra.l.q̄uis. ibi numerum. vnde ſunt immunes a tutelis ſecundum Dy.tu vero dicas quod non cōputatur pro vna tutela vt hic in- 1 nuit tex.et bene.

Liberti. In hoc ſcilicet ꝙ excuſentur a tutelis aliorum adminiſtratores rerum ipſorum ſenatorum.

1 ☞ An magiſtratus poſſit vindicare iniuriam male iudicantis.

1 **Si ciuitatis.** Ibi fuerit. quia dedit malos tutores. vt patet. ĩ.de mag. cōue.per totum. Ibi tutelis.ſcilicet propter obligationem quam ꝯtraxit.quia malos tutores cōſtituit. 1 Ibi ſed neq̄.ſubaudi predicti aſſimilantur his qui ob honorem ⁊c.al's autem in alijs non aſſimilantur: vt patet ex.l.ſi quis tutor.§.j.ſ.de ritu nup. coniūcto proximo ver.quemadmodum.et cogitabis.ibi tutores.qui appellantur honorarij.vt.l.quod ſi forte. de ſolu. ¶ Nota hic quod magiſtratus municipalis di-
1 citur princeps.et allegatur † quod magiſtratus poſſit vindicare iniuriam male iudicantis.et hoc intelligitur ex tex.et ideo dic.dicitur enim princeps vt vidiſtis.et princeps poteſt eſſe iudex in propria cauſa. vt dixi.ĩ.de heredi.inſtitu.l. et hoc tyberius. et.ĩ.de his que in teſta.delen.l.proxi.et inſtit.de vulga.ſubſtitu.in fi. ¶ Glo.oppo.de.l.tria onera.et de.l.ij.ſ.e. glo.remittit ad id quod no.ibi.et vide bene.

1 ☞ An cōductor predij fiſcalis excuſetur a tutela.

Qui vectigalia. Oppo. de.l. prima. ne tutor vel curator vect. con. Solutio dicit gloſſ.ſecus econtra. dic quod tutor non poteſt conducere vectigalia. licet qui cōduxit vectigalia poſſit dari tutor.per iſtum textum videtur opinio falſa:quam tenet Rayn. C. de excuſa. tutorū.l.coloni.vbi tenet quod conductor predij ⁊c.
1 ¶ Not. † ⁊ dic aut loqueris in cōductore vectigalis ciuitatis.⁊ tūc habet locū iſte.§.aut loqueris in conductore vectigalis fiſcalis.⁊ habet locum dictū ſuū. vt ille excuſetur.ſecus ſi conduceret predium.vt probatur in iſto tex.⁊.d.l.coloni.

1 ☞ Quandoq̄ que non proſunt ſingula nec multa iuuant.

1 **Qui iura.** Nota † que non poſſunt ſingula. neq̄ enim vnita iuuant.nec obſt. ſ.eodem l.excuſantur.§.primo.et.§.penultimo.et.l. inſtrumenta.C.de probationibus.et.l. rationes.eodem titulo.quia ibi loquitur de pluribus imperfectis:que erant de eodem genere:et vnū quodq̄ poterat per ſe ſufficere ſi fuiſſet perfectum: hic loquitur de pluribus imperfectis diuerſi generis.⁊ ſic non ꝓſunt ſingula:nec vnita iuuant.ita intelligatis iſtū.§. et.C.qui nu. tu.l.vna. Et eſt ratio. quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus. vt.l. in rem.§. item quecunq̄.de rei vendi.

1 ☞ Immunitas generalis ad que extendatur.

Qui accepit. Glo.j.opp.quod debeat habere excuſationē de.l.athlete.§.tutela.ſ.eodem. Solu.vt gloſſ. dic ad illam ꝙ non extenditur ad omnia:ſed tātum ad perſonalia. Item ad realia extraordinaria. vt patet. C. de mu. patri.l.prima.⁊.ĩ.de mune.et hono.l.cui muneris.et de vaca.mu.l.his oneribus. et ſic nota. † ſecundum 1 Dynum quod generalis immunitas non prodeſſet ei ad munus publicum autoritate et vtilitate et perſonale. Item ad realia ordinaria.reſpondeo ad glo. que dicit hic erat tantum vtilitate priuatum. dic ꝙ principaliter.ſed ſecundario eſt vtilitate publicū.vt d.l.athlete.§.tutela.

1 ☞ Teſtificata in vna cauſa quando proſint in alia.

Qui abſolutus. Ibi alterius. et etiam eiuſdē pupilli. Et adde quod no.infra de vaca.l.prima.§.primo. ¶ No. 1 ex iſto tex. † qđ quis non poteſt vti depoſitionibus factis in vna cauſa etiam in alia. ¶ Contra quod oppo.de.l.de etate de mino.vbi lata ſentētia ſuper etate facit ius ſuper omnes.Solu. intelligas hunc tex.in eo quod poteſt mutari curſu temporis. ſecus in eo quod curſu temporis mutari non poſſet:puta: quia probauit ſe.lxx.an.certe ſufficit ſibi in alia cauſa. ¶ Ad hoc oppo.de lege is apud quem. et quod ibi nota.C.de eden.Solu.dicas aut illud quod eſt probatum ſemel ſequitur neceſſario verum in futurum vel de natura vel de preſumptione iuris.et tūc acta in vna cauſa proſunt in alia: puta probaui me maiorem: vel probaui me dominum: ⁊ tunc habent locum contraria.vt de arbi.l.penulti.de teſti.l.fina. Si vero non ſequitur qđ ſit verum in futurum id qđ probauerat in preteritum.tunc habet locū id quod dicit.§.noſter.⁊ infra de vaca.mu.l.prima.§.primo. ſecundum Dynum.in hoc concordant omnes.⁊ hec habent locum inter eaſdem perſonas.ſecus ſi inter diuerſas.et ita potes intelligere hunc.§. et legē is apud quem.facit quod not.C.de liber.cau. lege iubemus.et vide per Cynum an acta in vna cauſa proſint in alia.vt lege ſi vt proponis.C.quomodo ⁊ quando iudex.

Si non extiterint. Ibi iura ⁊ non habeat alias exceptiones.

1 ☞ Pauper preſumitur officium affectaſſe.

Eſt autem. Ibi remiſſionis. et non poteſt ſe excuſare:ibi patrimonij. id eſt eius pupilli qui habet modicum patrimonium ſecundum quoſdam.tu dicas quod tutor modicum patrimonium habebat.licet Dy. ſequatur primam expoſitionem.ibi factus.et propterea in eius adminiſtratione non grauatur. Ibi videtur. ita qđ non proderit ſibi ad excuſationem. ¶ Nota ſecundum 1 eius † intellectum quod pauper tutor preſumitur affectaſſe

affectaſſe tutelam: et ſic ſi aliquis pauper inue- a
a niatur in officio preſumatur officium affectaſſe[a] licet illud quod acquiſiuit non preſumatur habere ex officio.vt patet in lege ſi defunctus.C.arbitr. tut.de quo plene dic.vt extra de poſtulatio. prelat. capitulo primo.

SI quis inter tres. Ibi tutelas.ideſt tria onera tutelarum: ibi in numerum trium tutelarum.vt excuſetur a quarta. ¶ Querit glo.qualiter habet iſte tute- 1 lam filij ſui. Et reſpon.et bene allegatur.inſti.de legi.pa.tu.et.ſ.de legi.tu.l.tutor.§.fi.

1 ☞ Pater cogitur etiam pignoribus captis recipere dotem pro filio quem habet in poteſtate.

Si quis. Ver. Imperator.al's eſt.§. alias eſt lex.et ab iſto ver.vſq̄ ad ſi tu habes ſupra titulo proximo.l.finali.§.fina.de verbo ad verbum.ſic et alias habes.ſupra de diſtrac.pigno.l.arbiter.et lege finali.vbi habes iſtas.ll.concor.de verbo ad verbum.et ideo dicit glo.quod fuit vitio ſcriptoris.et ſic dicere potes hic. Ibi perſeuerauerit ergo pater faciebat hoc doloſe.quia forte pupilli non inueniebant alium idoneum.et ſic non eſt cōtra.l.ij. infra ad municip.alias non procederet quod hic dicitur vt plene dixi ſupra ſolu.mat.l.ſi cum dotem.§.
1 tranſgrediamur.et facit in argu.iſte.§. † ad queſtionem quam dixi. Ibi ſcilicet quod pater cogatur recipere dotem pro filio quem habet ĩ poteſtate.de hoc etiam habes per Dyn. ſupra de ſuſpec.tuto. l.fina. plene dixi in paragrapho tranſgrediamur.in tex.ibi compellatur captis pignoribus vel mulcta indicta ſecundum Dyn.et Guillel. ¶ Querit gloſ.qualiter debet compelli. Reſponde vt gloſ.in.§. ait pretor.vide quod ibi nota.

1 ☞ Habens prebendam in eccleſia tenetur ſuſtinere onera eccleſie.
Et tutor datus inutiliter qui permiſit ſe confirmari non poteſt ſe excuſare nume.2.

CAius. Ibi recuſauerit. hoc quod ponit hic Dyn. habes per glo.de verbo ad verbum.et vide quod not.in lege libertos. C.eodem. et quod
1 tenet ibi glo. † quod vbi habet aliquis prebendam in aliqua eccleſia quod teneatur ſuſtinere onera eccleſie illius in qua prebendam habet.ibi nota.ſcilicet tanquam curator. ibi confirmatus. id eſt cum de eo confirmando tractatur. ita ponit gloſſa.in lege neſennius. infra eodem. ¶ Opponit gloſſa. de lege libertos. C. eodem. Solue. vt glo. Item opponi. de lege ſpadonem paragrapho
2 primo.Solu.vt glo. ¶ Nota † quod ſi tutor vel curator datus inutiliter permiſit ſe cōfirmari quod poſtea non poteſt ſe excuſare:concordat gloſſ. infra eodem lege neſennius. ¶ Contrarium not.gloſſ.in dicta lege ſcire oportet.paragrapho primo. ſupra eodem.et ibi optime dixi.ideo vide ibi.

¶ Officium affectaſſe.et iſte text.allegatur per ci. in.l.teſtium.in princi.in verſi.amittat.ſupra de teſt. in illa.q.an teſtis propter paupertatem repellatur a teſtimonio et dicendum eſt quod licet ſit pauper. ſi tamen non eſt vitioſus nec mendax admittitur quia nō tam ex facultate. ⁊c. vt dicit illa gloſ.et text. in. c. quo iure viij. di. dicit paupe res et diuites vna terra ſupportat.xij. q.j. c. ſi clericꝰ ⁊.c.veniēs ergo ſufficit quod ſit virtuoſus facit quod habetur in c. ſi qui teſtiū. de teſti. ſi enim habent artē tunc clarum eſt qđ non reputatur pauper ſi exinde poſſet viuere gl. eſt in lege ſi quis argentum. ꝺ dona.paupertas enī non eſt de genere malorum ſed facit homines fecundos. iuxta illud Lucani virorum paupertas fugit.⁊ multa de inopia habent in.l.ſi conſtante.ſolut.mat.vide tamen Spec.in titu.de teſte.§.j.ver.item ꝙ eſt pauper.vbi dicit ꝙ ex ſola paupertate quis non repellit ſed ſi concurrit vilitas et paupertas forte ſic q̄ ſunt duo vincula q̄ pauper et ſic ſordeſcit.l.quiſquis. in ver.paupertate ſordeſcant.C.ad.l.iul.maie. et quod habetur in cle.in pleriſq̄.de elec.et quia vilis ⁊ q̄ ſit vilis gloſſ. fina. in lege ne quis.de dig.libro.xij.dicit quod eſſe cuſtodem portarum aut liminū et vēdere ſal et ſepū.et ſimilia officia eſt vile officiū et facit qđ habetur in.l.humilem.C.de inceſt.nupt. et Bald. in c.ſedes apoſtolica.de reſcrip.

NOn tantū. Ibi naz. et ſi verum eſt quod dixi ſupra in genere.nunc dicit in ſpecie.

1 ☞ Dictio prope denotat interuallū per ſex menſes.
2 Et quando quis dicatur proximꝰ pubertati.

1 **Nam ſi priorū.** Ibi prope.nota † quod dictio prope denotat interuallū ſex menſium.facit.l.properandum. §. et ſi quidem.C.de iudi. et ꝑ hoc Guil. de cug.ſupra de iureiuran.l. qui iuraſſe.in princip.reprobat gloſſ. alibi poſitam. ſcilicet in lege prima.in fine. de noua. et de regu.iur.l.pupillum.et inſtitu.de obliga.que ex delic. in fine.et
2 de inuti.ſtipu.§.quod dicimus. que † dicunt quod proximus pubertati dicitur ille qui eſt in decimo anno cum dimidio.nam vides quod deberet dici in maſculo proximus pubertati ille qui eſt in.xiij.anno cum dimidio: in femina que eſt in.xj.cum dimidio.Dyn. etiā ſequitur opi.Guil.in lege prima. in fine.infra de noua. ego ſuſtineo gl. ex eo quia gloſ. conſiderauit tempus quo pupillꝰ eſt doli capax ad hoc qđ poſſit obligari ex contractibus et delictis. In lege noſtra.cōſiderauit quo ad finiendam tutelam. facit.in auten. vt exac.inſtan.do.§.ſi.colla.ij. ¶ Alij etiam ſaluant gloſ.reſpond. etiam ad iſtud quod dicit text. quod non tollit quin poſſit dici proximus pubertati ⁊ ille qui eſt in.x.anno cum dimidio.ſcilicet vſq̄ ad.xiiij.ſemper dicitur proximꝰ pubertati.quod enim pluris eſt vtiq̄ tanti eſt.vt in lege penulti.de in

litem iuran.et ſic denotat accidentiã facti et non mi-
niſterium iuris.et opiñ.Guil. probatur extra de de-
ſpon.impub.c.continebatur.et dixi in dicto.§.finali.
ibi dum dicit cogitur prope pubertatem.

1 ☞ Immunitas aliquando conceditur propter no-
bilitatem.
2 Priuilegiũ conceſſum caſtro an videatur conceſſum
villis ſibi ſubiectis.remiſſiue.

1 **Illienſibus.** Ibi no.†quod aliquando pro-
pter nobilitatem cõceditur im- 1
munitas vt hic.Ibi romane quia forte deſcenderũt
a romanis vel alijs a quib⁹ romani ꝛc. et facit quod 2
no.Ray.C.de iure do.l.etiam.de quo dicaꝫ infra de 3
2 leg.iij.l.predijs.§.titio.Sed †nunquid ſi eſt conceſ-
ſum priuilegium caſtro:videatur conceſſum villis ſi 4
bi ſubiectis.Dic vt dicam in dicto.§.titio. ¶ Opp.
glo.de.l.j.in fine.ad munici.Solu.vt glo.

1 ☞ Auctis facultatibus tenet priuilegium pauper-
tatis.

Eos. Ibi in corporibus.ſcilicet approbatis:ibi 1
immunitatem.a munerib⁹ que ſunt publi-
ca autoritate et vtilitate.et in hoc differt a ver: con-
tra.Ibi exterorum.ideſt eorum qui non ſunt de cor-
1 pore fabrorum. ¶ Ibi adaucte.Not.†quod priuile
gium paupertatis ceſſat adauctis facultatibus . fa-
cit pro hoc.infra de vaca.mu.l.his.honoribus.§.au-
ctis.et de iure immu.l.ſemper.§.negotiatores.et.C. 2
arbi.tute.l.ſi defunctus.et infra de mune. et hono.l.
cura.ſecundum Iaco.de are.ibi fuerunt.et negotia-
tio nõ eſt aucta.alias excuſaretur.vt.l.ſemper.§.pe-
nul.infra de iure immu. So. vt in gl.Itẽ gl.op.de l.
ſemper.§.negotiatio.et.§.penulti.Solue. vt gloſſ.et
ita dixi ſuper text. ¶ Item oppo. de.l.ſpadonem.§. 3
qui accepit.Sol.vt ibi:quia tutela eſt munus publi-
cum autoritate.vt ibi no.

Non omnia. Tamen innuit in penalibus
que ſunt publica,autoritate ꝛ
vtilitate.ibi priuilegium.ideſt durante adminiſtra- 4
tione.conceſſum fuit priuilegium per habentem po-
teſtatem.Gloſſ.oppo.de.l.ſemper.§. negotiatores.
Sol.vt in glo.

Is qui. Gloſſ.querit quis dicitur fungi edili-
tate.Et reſponde vt glo. ſimile ſupra
de cõpen.l.ideo,et facit.j.eo.l.meſſores.

Sane. Ibi vacante autem.ideſt excuſationem
habente. Ibi eos.ideſt habentes hono-
res.Ibi tutele noue,ideſt nõ veteris ſecundum Dy.
ibi vocati ideſt excuſationem habentis . ibi non eſt
ſimilis honor.ideſt iungitur propter quem non im-
pediatur tutele adminiſtratio. alias bene excuſare-
tur.vt.l.ſpadonem.§.ſi autem.ſupra eodẽ. et.l. pro
pter magiſtratus.et ibi not. ¶ Glo.oppo.de.l.ſpa-
donem.§.ſcire.ſ.eo.Sol.vt glo.

Domini. Ibi nauium.ideſt nauigantium p
vtilitate publica ſecundum Dynũ.
Gloſſ.opponi.de.l.hi qui.de excu.mu. Solue vt in
gloſſa.

Inquilini. Ibi a tutelis.ſcilicet extraneoꝝ.
et vt intelligatis gloſſaꝫ.expone
vno modo inquilini. ideſt aduene morantes in ca-
ſtris non ſunt ponẽdi ad tutelas eorum qui nõ ſunt
de eodem caſtro vbi habitant.vel dic quod inquili-
ni caſtrorum ſunt hi qui erant deputati ab imperato
re ad tutelam alicuius caſtri. hi bene impediuntur
ſuſcipere tutelam illorum qui non ſunt de illo loco
ad hoc vt non impediantur ad cuſtodiam ſeu curaꝫ
caſtri ſibi deputatam et aſſignatam. licet gloſſ.hãc
reprobet.

1 ☞ Mulier poteſt abeſſe cauſa reipublice idẽ pu-
pillus.
2 Cauſa ſapit naturam ſui cauſantis.
3 Filij amiſſi in bello quam excuſationem preſtent pa
tri.
4 Statutum quod equi mortui in bello emendentur a
communi quod non habet locum in vulneratis ꝛ po
ſtea in domo mortuis.

Bello amiſſi. Iſta .l. fa-
cit ad pul-
cherrimam queſtionem . vt ſta-
tim dicam.Ibi ſex⁹. Nota †quod 1
mulier poteſt abeſſe cauſa reipu-
blice.idem in pupillo.propter ver
bum vel etatis.quod ſtatim ſequi
tur.facit ad hoc.l. poſtliminiũ.in fine.infra de capti.
ibi hi qui fuerunt in acie mortui. non autem hi q̃ per
cuſſi fuerunt in acie et in domo mortui fuerunt . Ex
2 quo nota †quod cauſa cauſata nõ ſapit naturam ſui
cauſantis.facit infra de fun.inſtru.l.finali.in contra-
rium facit de aduo.diuer.iudi.l.fori. Sed poteſt re-
ſponderi ad iſtũ textum quod ſit ſpeciale fauore pu-
pillorum.vt ſtatim dicam in que.extra glo. ¶ Que-
rit gl.nunq̃d habeat locũ in filijs in poteſtate. an in
3 emancipatis.Reſpon.vt glo. ¶ Querit glo. tu vi-
des hic quod filij amiſſi in bello proſunt patri ad
excuſationem.ſed nũquid proſunt quo ad alia.Et re
ſponde et bene quod ſic.ſubijcit gl.item proſunt mu
lieri quo ad hoc vt poſſit adoptare.et allega. inſtit.
4 de adop.§.femine. ¶ Iſta.l.inducitur †ad queſtio-
nem vulgarem.ſtatutuꝫ eſt bono.quod equi mortui
in bello debeant emendari ſtipendiarijs : contingit
quod equus ſtipendiarij eſt vulneratus in bello ꝛ po
ſtea mortuus in domo . Certe non debet emendari:
oportet enim quod ſit mortuus in acie ad hoc vt cõ
ſequatur priuilegium.in contrarium facit infra de in
cen.rui.nau.l.j.§.ex incendio.et de dam.infec.l. dam
ni.§.ſabi.et ſupra ad.l.aquil.l.huic ſcripture. et.l.qui
occidit.§.in hac actione.et.l.ita.et.l.neratius. in fin.
cum ſimi.et hoc videtur verũ de iure.Sed quia ſta-
tuta ciuitatis non recipiunt interpretationẽ dici poſ
ſit quod non debeant emendari nam non eſt de pro
pria ſignificatiõe vocabuli.vt illud cenſeat amiſſum
q̃ occaſiõe alicui⁹ rei eſt amiſſum . et hãc partẽ hic
ſecutus fuit do.Dyn.Alber.de bobio tenuit contra-
rium pro quodam domino de ſabaudia qui erat tũc
poteſtas huius ciuitatis:per iura preallega. ¶ Ad
legem iſtam poteſt reſpõderi quod hic tractatur de
priuilegio.in cõtrarijs agitur de iure communi quod
fortius eſt q̃ꝫ ſpeciale ius.et ideo magis extenditur.
vt in auten. de non alie. §. quia vero veriſimile . et

ad velle.l.antique.vel dic q̃ hic inductum eſt vnum
ſpeciale:ſcilicet quod amiſſus in bello intelligatur vi
uere:ergo nõ poteſt induci aliud vt cenſeantur amiſ
ſi qui ſunt percuſſi.et in domo mortui . vt. ſ̃ .de iure
dotium.l.cum poſt.§.gener.et.C.de do.promiſ.l. pri
ma . que reſponſiones non placent mihi quia idem
inuenitur in queſtione noſtra quia non debet ei emẽ
dari equus de iure communi . ſed tantum ex forma
ſtatuti.Reſpond.ad iſtum textum.ſecundum And.
de piſis .ſcilicet quod hic ſpeciale fauore pupillo-
rum.vt habeant plures qui ſint tutores eorum . fa-
cit.j.de noui operis nuntiatio.l . nam reipublice in-
tereſt.et hanc opinionem tenet hic Ray. et hanc ſe 1
quitur Dynus in dicto.§.ex incendio.licet hic aliter
et eam ſequitur de Barul.C. de ſilentiarijs. l. finali.
libro.xij.et ibi dixi. de hoc dixi inſtitu.de excu.tuto.
§.ſi in bello.

Illud. Ibi vſitatum. Nota quod ar-
guimus ex conſuetudine. facit
j.de ſponſa.l.ij.ibi his.ſubaudi tutoribus
et curatoribus.

Si pupillum. Ibi patruus.de 2
niq̃ꝫ tutor legiti
mus. Ibi in eo. ſcilicet ſuſpecto ſecun-
dum Dynum ibi a tutela.et ratio eſt.j.
l.proxima.in principio.ibi ita. ideſt eo
vt ſuſpecto remoto.ibi expedire. cum autoritate al-
terius creati de nouo.

1 ☞ Sicut ſpoliatus omnibus bonis non poteſt ac
cuſari niſi bonis reſtitutis ita ſpoliatus maiori par-
te bonorum.

Propter. Ibi litem. que erat an-
teq̃ꝫ daretur tutor:inter
ipſum et pupillum.ibi parte eorum.fa-
cit pro eo quod dicitur extra de reſtit.
ſpolia.c.frequens.libro.vj.ſcilicet quod 3
1 †ſicut ſpoliatus omnibus bonis non poteſt accuſa-
ri anteq̃ꝫ reſtituatur: ita ſi ſit ſpoliatus maiori par-
te bonorum.et vide quod notat Ioan. mona. in di-
cto.c.frequens. et de electio. c.j.et not. in autenti.vt
hi qui ob.§.hec omnia.qui eſt poſitus. C.qui da.tu.
poſ.autentica minoris.Et reſponde vt gloſſ.dic opi
nio.Azo.hoc tenet Dyn.et hanc ſequitur Ray.licet
gloſſ.non bene firmet pedes in autenti. minoris. et
hoc tenuit in iſta queſtione quam diſputauit Bono.
quia.§.hec omnia.vt hi qui ob.non ponit aliam pe-
nam niſi vt perdat debitum.ad hoc etiam facit.l.ea
quidem.C.ſi mand.ita fue.alij tenent opinio. Hug.
et gloſſ. in.l.pater.ſ̃. de procuratori. quam ſequitur
Iacob.de bel.in dicta auten. et in dicto. §. hec om-
nia.vt ibi dixi in ver. neq̃ꝫ tutor remanebit ꝛc. hanc
ſequitur Iacob.de aret. que videtur vera per iſtum
text. ¶ Querit gloſſ.quid in queſtione ſtatuti.reſpõ
de vt in glo.

1 ☞ Delegatus inter clericos nõ poteſt trahere cle
ricos vltra duas dietas extra prouinciam ſecus in
prouincia.
2 Iudex an poſſit dare tutorem etiam reb⁹ extra ſuã
prouinciam exiſtentibus.
3 Iudex q̃ poſſit ferre ſententiam etiam de rebus ali
bi exiſtentibus.

Qui ſe. Ibi de quibuſdam.propoſitis. ibi in-
tra tempora.ſcilicet quinquaginta die
rum a tempore cognitionis ꝛ confirmationis cõpu-
tandorum:vt.ſ̃.eo.l.ſcire oportet . §. quinquaginta.
ſecus ſi vltra tẽpora.et hoc tollit contrariũ. ¶ Glo.
contra hoc oppo.de.l.ſcire.ſ̃.eo.Solu.vt in gloſ.ſe-
cunda ſolu.eſt verior. ¶ Item oppo.de.l.ſed et ſi ſu
ſceperit.ſ̃.de iudi.Solu.vt glo.ꝛ bene. ¶ Sequitur
verſi.licet ibi datus intelligatur in dubio.ibi prouin
cia.tunc enim non excuſatur:licet ſit vltra centeſimũ
miliare.et per hoc determinat Iaco.de are.in.c. ſta
tuimus.q̃ hodie incipit ſtatutũ.extra de reſcrip.lib.
1 vj.quod †dicit q̃ vbi iudex eſt delegatus inter cleri-
cos q̃ nõ poſſit trahere clericos vltra duas dietas.
et debet iſtud intelligi extra prouinciam in qua eſt
delegatus.nam intra prouinciam poterit etiam vl-
tra duas dietas trahi vt hic et ibi.ꝛ ideo veri⁹ ſol.ꝛ
dic q̃ redit ad princi.§.non autem.ꝛ refert ſe ad pro
ximam expoſitionem. Ibi illarum. quarum admini
ſtratione facta eſt excuſatio ſm Andre.de piſis. ibi
eius.ſcilicet illius prouincie vbi ſunt bona . ſm Dy.
2 ibi datur.ſcꝫ alias tutor. ¶ Glo.opp.†de.l.nõ ſolũ.
§.et qui teſtamento.ſ̃.eo.Solu.vt glo.ꝛ videtur no
tare ibi totum econtra quam hic . videlicet q̃ hic in
ſimpliciter dato diſtinguat vtrum fuit datus a teſta
tore vel a iudice.vt primo caſu habeat neceſſe ſe ex
cuſare.Secundo caſu non:niſi fuit datus ab impera
tore.vel eius iuſſu.licet non expreſſe determinet pa-
trimonium ad quod datur tantum in ea prouincia
vnde eſt.tunc enim non haberet ſe neceſſe excuſare.
et ita loquitur contrarium.facit quod nota.ſ̃. de tu-
tel.l.qui habet.pro iſta gloſſ.eſt de teſtamen . tutel.
l.certarum.et.l.ſequen.et ſic ſi teneres illam gloſſ.et
tunc non facit ad id quod not.hic Iacob.de are.qui
iſtam gloſſ.ſequendo ſupplet ad gloſſ . quod intelli-
gitur in iudice originis vel domicilij.et facit pro gl.
3 †quod iudex poteſt ferre ſententiam etiam de re-
bus alibi exiſtentibus.de interrog.actio. l. finali.de
preſcrip.long.tempo.l.finali.Item quia ex quo com
mittitur alicui perſona et res etiam debet committi
C.ne fideiuſ.do.den.l.ij.et de penis.l.finali. ¶ In cõ
trarium facit.ſ̃.de tuto.et curato.da.ab his.l.pupil
lo.et.j.eodem.l.iuriſperitos.§.cum oriundus.de bo
nis autori.iudi.poſſiden.l.cum vnus.§. is qui.indu-
citur etiam.quod no.in dicta.l.non ſolum.§. ꝛ qui te
ſtamento.ſ̃.eodem.vt dixi.intelligit tamen Iacob.
de aretio.quod non fecit mentionem patrimonij:vt
hic patet in text.et gloſſ. ſed vbi feciſſet mentionem
patrimonij.tunc eſſet ſecus vt in contrario allega.et
ita etiam poſſes diſtinguere gloſ.que eſt in dicto.§.
et qui teſtamento.ab iſta.l.hanc etiã ſequitur Ray.
qui dicit eſſe valde nota . ¶ Ad primum tamen ſa-
tis opponi.de.l.magis puto.§. illud. infra de rebus
eorum.ſed poteſt reſpõderi quod ibi loquitur in de
creto interpoſito ſuper re. et poteſt fieri ſicut poteſt
ferri ſententia pro rebus exiſtentibus alibi.vt dicto
§.is qui. et ibi nota . ſed tutor non videtur poſſe da-
ri pro rebus alibi exiſtentibus . quia quando iudex
dat decretum adminiſtrationis: tutor videtur con-
trahere quandam actionem adminiſtratiõis: quod
non poteſt iudex in alia prouincia . vt dicto . §. is
qui.vel dic quod ibi non exprimitur quod pretor de-

a ¶ Excuſare. vide quod per iſtam legem dixit Bal. in.l.fina.ſ.de fer. videlicet an finita prima dilatione ſecunda debeat dari. ⁊ vide.l.mancipiorũ.de opt.lega. et not. per Barto. et alios in dicta.l. finali. et per docto. in.c. vltra tertiam.de teſtib. et Salic. in.l.prima. C. de dila. facit l. et ſi poſt tres. ſi qs cau. ⁊ licet Bald. ibi dicat quod in contrarium facit l.fin. de anna. except. et non reſpondet tamen dicta precedens opi. in qua iclinare videtur eſt verior ⁊ pbatur ex not. per gloſſam.in.l.ſecunda ſi quis in ius voc. ⁊ ibi clarius Barto. in verſi. ſed contra hoc videtur ⁊c. et Moder. in.c.primo.de dila. vbi ponunt pone quod quis citatur die feriata in fauorem hominum vt cõpareat certe quis regulariter quando eſt dubium an citatus teneatur comparere in dubio et allegare cauſam propter quam non teneatur comparere.l. ſi quis ex ali.ff.de iudi. et multe ſunt cauſe quibus procedi poteſt tempore feriato.l.prima ⁊ ſecunda.ff.de ferijs. tamen citatio facta pro die feriata non valet I etiam parte non comparente et nil opponente. vt probatur in dicta.l.ſecunda.in fin. niſi in citatiõe exprimatur ſpecialiter cauſa. ex qua cauſa appareat ꝙ in illa cauſa poterat procedi tempore feriato. vt no. gloſſ. et doc. in dicta.l.ſecũda. et ſic ſatis eſt ꝙ inſpecta communi regula citatio non procedat niſi aliud exprimatur. ſed ita eſt quod communis regula eſt quod ſecũda dilatio ſine cauſa peti ⁊ dari nõ debet. dicta.l.fina. ergo niſi exprimatur colorata cauſa pro I pter quam dari debeat a iudice non procedit petitio. nec obſt.l.fina.C.de anna.exceptio. quia ibi libellus generalis reſpectu petentis habet ſua ſubſtantialia. nam quod in libello debeat exprimi ⁊ ſpecificari cauſa hoc fuit inductum ſolum fauore rei vt poſſit melius deliberare an velit cedere vel contendere.l.prima. et ibi nota.de edendo. nimirum ſi reo tacente et nil opponente procedit libellus quaſi videa I tur renuntiare tacite ſuo fauori. vt.d.l.finali. facit.l. a fina.C.de excep. et.l.ſed ſi ſuſceperit. in principio.de iudi. ſed quod dilationes debeant amputari et ſine cauſa pluſq̃ ſemel non concedi fuit inductum ne alˢ per calliditatem quis ſepe dilationem peteret.l.prima in fine.C.de dilatio. et.l.ij. C.de tempo. appella. et ſic in caſu noſtro ceſſat ratio que eſt in caſu dicte l.fina.de anna.excep. Adde an in cauſis ſummarijs ſit danda quarta dilatio. vide Roma. conſil. ccxxv. cum ſequen.

derit eum tutorem in rebus Italicis et prouincialibus ſed vtrumq; forte iudex dederit ſicut fuit in.§. cum oriũdus. ſecundum Andream de piſis. ¶ Gloſſ. oppo. inſtitu. eodem titu.§. datus. et inſtitu. qui da. tuto. poſ.§. certe. Solu. vt in glo. Item oppo. de l.cum iure.C. qui pe. tuto. ⁊ inſtitu. de cura.§. interdum. Sol. vt glo. vel hic ſpeciale. vt in glo. in.l.propter. Dic vt ibi not. in rubrica.

Geometri. A tutela ſeu cura terre menſores excuſationẽ nõ habẽt. ſed ſec9 in procuratore principis durante eius officio eſt ſeruandum. h.d. Ibi geometri. i. menſuratores ſm Dyn. idem eſt in eis qui docent aſtrologiam ⁊ muſicam ⁊ arithmeticam. vt no. gl. inſti. eo.§ item rome. In doctore legum dic vt ibi no. ⁊.ſ.e. l.ſed ⁊ reprobari.§.fi. ibi geometri. dicit gloſ. vt fuit Balduuius qui fuit magnus in illa arte.

Propter. Ibi reſpondi. ſubaudi quia officium eorũ non habebat impedire adminiſtrationem tutele ſm Dy. Gloſſ. oppo. de.l. athlete.ſ eo. So. vt glo. ¶ Item op. de.l.ij.§.ſi quis municipales.ſ.ſi quis caut. Gloſſ. non ſoluit. ſed dic quod ibi excuſatur a priuato onere. hic vero non excuſatur a publico onere pupillorũ fauore. vel dic ꝙ ibi erat iuſta cauſa impedimenti. hic nõ eſt iuſta cauſa adminiſtrationis recuperande. quia nihilominus poteſt adminiſtrare ſm Andre. de piſis. vel dic ꝙ illud ibi vt excuſetur a pena. hic non excuſatur a tutela ſecundum Dy.

Si in caſtris. Ibi ab eo. ſcilicet ab alio nõ ſuo iudice. Ibi excuſationem. dic quod improprie dicit excuſationem qr ipſo iure non tenet ſecundum Jacob. de aret. et Dy. Itẽ oppo. de.l.non tantum.§.fina.ſ.eodem. So. vt glo. ¶ Secundo opponi. de.§.idem. et in milite. inſtitu. eo. Solu. vt gloſ. Ibi.§.penul. Dic tu quod non valeat datio vt hic ſentit gloſſ. in fin. ſi intelligas in milite dum eſſet in actu militie. vt.l. ab adminiſtratione.C.de legatis. et.l.militie.C. qui da. tu. poſſeſ. Nõ obſtat.l.ſed ⁊ milites.ſ.eodem. quia ibi loquitur in veteranis. et ſic milites non eſſent tutores filiorum commilitonis ſui. licet glo. aliter ſentiat. et male in principio ſui ſecundum Jacob. de aret. et ita intelligit gloſ. iſtum.§. et dictum.§. idẽ ⁊ in milite.ſ. quod loquatur in milite exiſtente in actu militie.

☞ Preſtans fideicommiſſariam libertatem ſuccedit liberto.

Nequaquam. Gloſſ. oppo. de l.libertum.ſ.eodem. ſolue vt in glo. ¶ Querit gl. quare dicit fere. Et ſolu. vt in.l. is quoq;.ſ. de in ius voc. ⁊ ſtatim ſequitur in gloſſ. ſeq. ¶ Querit gloſ. nunquid iſte qui preſtat fideicõmiſſariam libertatem ſuccedat liberto. Glo. reſpondet quod ſic. ⁊ no. † ex iſta glo. quod ille qui preſtitit fideicommiſſariam libertatem ſuccedit liberto. pro hoc habes text.i.de ſuis et legi.l.inteſtato.§.i. licet glo. no. contrarium ⁊ male.ſ.de tuto. et cura. da. ab his.l.libertus. ⁊.l.pupillo.§.fi. in gloſſ. mag. ſed ille glo. poſſunt habere bonum reſpectum. vt ibi dicam. et referunt ſe ad alia iura patronatus non ad ſucceſſionem. vt ibi dicam.

☞ An legitimatio fieri poſſit per procuratorem.

Excuſare. a Gloſ. ponit caſum ſex modis teneas ſecundã lec. quã ſequitur Dyn. ibi libellos. ideſt iudices delegatos. quaſi dicat quod cognitio excuſationis non poſſit delegari ſm Dy. poſſes etiam ſequi primam lecturam. ſm Ray. ¶ Oppo. vno modo et ad rubricam duobus modis. et pro ſecunda lectu. quam expediui in caſu et in text. facit quod not.i. de regulis iuris.l. omnia quecunq;. et hanc etiam lecturam ſequitur gloſſ.ſ.

eo.l.ſcire.§.oportet. in verbo tribunal. in fi. ¶ Venio ad tertiam lecturam quam recita vt glo. ⁊ allegat.l. paulus. et hanc tertiam lectu. tenet gloſſ.C.de predi. mino.l.minorem. ¶ Contra quam opp. gloſ. de.l.ita autem.§.geſſiſſe. ſupra de adminiſtra. tut. Gloſ. non ſoluit. Ray. dicit quod propter illud contrarium debemus hanc tertiam lecturam dimittere: et ſi vis eã tenere potes dicere quod illud generale. iſtud ſpeciale fauore pupillorum ſecundum Andre. de piſis. Preterea qui per alium facit non vere videtur facere per ſeipſum. ſed interpretatiue. vt no. in lege pma.§.deieciſſe. de vi et vi arma. et licet Ray. dicat quod ad iſtam tertiam lecturam debes iungere verba gl. per generalem ⁊c. alias non intelligeres glo. Dic qđ iſta eſt ſexta lectura et nõ habes eam neceſſe iungere cum glo. et tenendo iſtam tertiam lecturam facit I † ad queſtionem quam habes ibi not. per Cyn. ſcilicet quidem miſit procuratorem ad imperatorẽ Federi. pro legitimando filio ſuo naturali. nunquid valeat illa talis legitimatio ille text. facit quod non. facit ad hoc ſupra de adoptio.l.poſt mortem.§.finali. et.l.ſeq. et.C.de his qui ve. eta. impe.l.ij. in contrariũ facit infra de manu. vindi.l.etiam.§.abſens. ⁊ poteſt dici quod ex regula generali que eſt in lege pma.§. vſus de procurat. quod poſſit fieri per procuratorẽ. nam edictum de procuratoribus eſt prohibitorium. vt dicto.§.vſus. ſed iſtud non videtur eſſe prohibitum. ergo ⁊c. ſecundum Cynum et hanc queſtionez habes per Ray. in dicta lege ſecunda qui ſentit idẽ quod Cy. per rationes ſuas. licet dicat Jaco. bu. tenere contrarium per dictam legem poſt mortem. et l.ſequẽ. ¶ Ad quas leges reſpondet Ray. quod ibi loquitur in actu in quo requiritur probatio etatis q̄ non poteſt fieri niſi per aſpectum. vt.l.minor.xxv. annis adito preſide. ex aſpectu ſupra de minoribus. hic in alio actu. Iſta ſolu. eſt falſa. quia poteſt probari etas per teſtes et inſtrumenta. vidiſti ſupra eodem lege ſecunda. in princi. et quod ibi dixi. dictum tamẽ ſuum crederem verum. ſcilicet quod legitimatio poſſit fieri per procuratorem. nam legitimatio fit ꝑ matrimonium in auten. de inceſtis nup.§.dubitatum. ⁊ matrimonium poteſt fieri per procuratorẽ. vt.l.mulierem. ſupra de ritu nup. ergo ⁊c. Ad legẽ poſt mortem. reſponde quod ibi loquitur in actu adoptionis per quem efficitur filius ille: qui eſt in totum alienus et ſic lex diſponit ibi circa ſubſtãtiam. queſtio noſtra loquitur in legitimatiõe in qua additur qualitas. qa de filio illegitimo efficitur legitimus. quod facilius lex concedit. argumento eius quod notatur in autẽ. matri et auie.§.ad hoc autem et illud. coll. viij. ⁊ ibi gloſſ. pulcherrima et notanda que illud probat. ⁊ facit quod nota. infra de leg.i.l.talis ſcriptura. in fine. ¶ Cõtra quartã lec. op. glo. de.l.ſcire op3.§.oportet ſ.eo. Et ſolu. vt gloſſ. ¶ Contra ſextam lecturam gloſſ. oppo. de.l.ſi duo. ſupra de admi. tut. Dic iſtud contrarium non tangit primam lecturam nec ſecundam. ſed propter iſtud Ray. reprehẽdit iſtam lecturam. ¶ Item oppo. glo. de lege etiam. paragrapho abſens. infra de manu. vindi. Non obſt. illa.l.ſecundum verum intellectum quia ibi loquitur in procuratore. hic ſecundum verum intellectum loquitur in iudice delegato. et ſic non obſt.

Menſores. Ibi frumentarios. id eſt illi qui ſunt deputati ad menſurandum frumentum ſecundum Dy. qui tenet hanc expoſitionez. Glo. oppo. de.l.his oneribus.§.corp9 infra de excu. mu. Et ſo. vt glo. ¶ Querit glo. q̄ ſunt menſores. Et reſpon. vt glo.

Legatarius. Aduerte ad primum caſum. ibi ſi deicõmiſ. ideſt ex perſona fideicõmiſſarij cui legatum erat reſtituendum. Ibi conſequitur. et poſtea reſtituit fideicõmiſſario. nam penes ſe non remanet. facit ad hoc.l. ſi fideimee.i. de leg.iij. ibi ſimilis. non ꝑ omnia ſed ſolum vt legatum remanet penes heredem. ergo legatum pertinet ad fideicõmiſſarium: ſed hoc vltimo caſu ad fiſcum. vt ſentit glo. et bene. quod eſt verum in caſu vbi non eſſet rogatus alijs reſtituere alˢ crederem contrarium. arg.l.ſi fideimee. ſupra de leg.iij. ¶ Oppo. gloſſ. de.l.penulti.C.de leg. Solue vt glo. ¶ Item oppo. de.l.aliam.C.de his qui. vt indi. coniuncto primo reſponſo. et ſolue vt glo. quia non eſt ꝑ omnia idem. dixi ſupra in text. ¶ Querit gloſſ. quis dicitur non obtinere. et ſolue. vt gl. ibi.§.meminiſſe. Sed pone quod ipſe portauit ſententiam contrariã: et appellauit: appellatione pendente vult penitere. nũquid debet habere legatum. dic quod ſic. perinde ac ſi peniteret in principali. ſecundum gloſ. not.ſ.de inoffi. teſta.l.papi.§.meminiſſe. ergo ⁊c.

Tutor. Aduerte pulcherrimum caſum. ibi priuilegium. vt q̄ eſt factus de corpore fabrorũ quia habent excuſationem. vt ſupra eodem lege nõ tãtum.§.eos. vel impetrauit priuilegiũ generale. vt in caſibus qui no. ſupra de mino.l.verũ.§.ex facto. non habita mentione huius tutele. ſecus ſi imperator conceſſit priuilegium contra hanc tutelam. et tunc excuſaretur. vt.l.qui autem. ſupra ſi quis cau. et quod ibi not. ſecundum Jaco. de are. ibi poterit. facit hoc princi. ad queſtionem quam dixi ſupra eodem lege ſecunda. in prin. quam ibi vide. ¶ Op. de.l.qui autem.§.ſi quis cautio. Sol. dic quod ibi et in.§.ſi poſt. de.l.pretor. allegata in gloſſa priuilegium fuit conceſſum ad illud hic autem generaliter. ſecus ſi ſpecialiter. vt.ſ. eo.l.idem vlpianus.§. ſunt et alij. ſecũdum Andre. de piſis. ¶ Item. opp. de.l. ſpadonem.§.ſin autem.ſ.e. Sol. ſm Ray. ibi fuit datum priuilegiũ abſq; poſtulatione ſui. hic ſecus ſm eum. vel dic quod hoc eſt ſpeciale in illa dignitate. facit.i.eod.l.iuriſperitos. et.ſ.de mino.l.verum.§.ex facto. ¶ Item oppo. de.l.non tantum.§.vacare.ſ. eodem. ſed dic quod ibi non eſt cõtra vt ibi expoſui. ¶ Item opponi. de.l.his oneribus.§.auctis de vaca. mu. Sol. vt glo. ibi loquitur in priuilegio paupertatis: quod eſt temporale. vt de muneri. et hono.l.cura. ¶ Item oppo. de.l.pretor.§.ſi poſt eodem titu. Solutio vt dixi in contrario de.l.qui autem. ſecundum Dyn. vel dic ſecundum Oldra. quod hic queſiuit priuilegium propter incorporationẽ alicui9 corporis puta fabrorum. vt ſupra eodem lege non tantum. paragrapho primo. et paragrapho hi qui. ſecũdo reſponſo. ſecundum Oldra. vel ſolu. ſecundum

ea que not.ſupra de iudi.l. ſi quis po=
ſtea.ſecundum Dyn. vel dic quod ſi=
cut ibi ex ſuperuenienti cã tollitur be=
neficium lite pendente.ita et hic debꝫ
tolli onus.ſed ratio differentie eſt: q̃a
ibi beneficium eſt conceſſum propter
paupertatem qua ſublata debet bene
ficium auferri.argumen.ſupra eodem
lege geometri.ſecundo reſponſo.et.l. 1
athlete.§.primo.ſꝫ quod hic tutor cõ=
pellatur non eſt ex defectu priuilegij.
ſed etatis fauore:quod faciebat ad tu
telam compelli:quia adhuc non defi= 2
cit ſecundum Andre.de Piſis. et iſta
eſt melior ſolu.

Que tutoribus. Ibi ex=
traneis.
ſed heredes tenentur dare filio cui te
ſtator prodeſſe voluit. vt.C.de lega.l.
ſi legatarius. ſecundum Iac. de are. 3
alias non eſſet dare reſponſum ad il=
lam legẽ.nam aliter reſpõderi nõ po=
teſt.Ibi filius.Facit tex.iſte quod do
natum a patre filio videatur in dubio
donatum non extraneo : ſed ob meri=
tum collatum.et hoc ſentit gloſſ.C.de
colla.l.ſi donatione.in fine.¶Oppo.
glo.de.l.neſennius.§.finali. ſupra eo=
dem.Solu.vt gloſ.¶Item opponit
gloſſ.de.l.cum filius.§.non iure.infra
de lega.ij.Solu.vt in gloſ.¶Vltimo 4
glo.inducit hunc tex.in arg.de dictio=
ne tãq̃.vt in gl.in.§.qui duos.de quo
dic vt ibi.et ſupra ſolu.matri.l.ſi vero
§.item quicquid.

a ¶Appellat ad papã.vide ꝙ in ſi[mi]li ponit Bar.in l.de pupillo.§.ſi q̃s ipſi pretori.de ope.no.nun.

Tutorem. Ibi non oportet. ſcz
licet in perpetuũ cõ 1
tinua.l.ſequentem.

1 ☞Tutor an poſſit accuſari de ſu= 3
ſpecto per procuratorem.
2 Tutor ſuſpectus non excuſatur ꝑ pro 4
curatorem.
3 Ratio quare in cauſa ſuſpecti tutoris
ad defendendum. admittitur procu=
rator:et non ad excuſandum. 1
4 Si debentes petere tutorem ſi ſunt in
exilio ꝙ excuſantur.

PLane. Ibi in exiliũ
ſcilicꝫ perpe= 2
tuum.vt ibi patet.ibi cõ
tutorem.ſcilicꝫ ſuſpectũ.
et vide hunc tex. et intel
lige gloſſ. duobus modis.ibi nõ po=
tuit.poſtq̃ꝫ eſſet in exilio perpetuo et
ignoraret contutorem eſſe ſuſpectum
et vt intelligas difficultatem glo.ſecũ 3
dum Andre.de Piſis.⁊ vt intelligas
iſtum textum in tutore qui erat exul et
ad tempus.et ideo facilius eius igno
rantia toleratur, quam in alio qui nõ a
eſſet exul.quia melius poteſt ſcire cõtutorem eſſe ſu=
ſpectum quam ille qui eſt exul: vel procurator ſuus.
Et quod dicit tex.non potuit.ſubaudi commode.vt
ſupra de admini.tuto.l.decreto.§.fi. ſecundum An=
dre. de Piſis. apparet hoc dicit ipſe ex eo quia ipſe
ibi tenet quod ſuſpectus poſſit remoueri per procu=
ratorem:vt ibi dicam.¶Glo.in.§.tutorem.opponi.
de.l.ſi quis ſub conditione. §. primo. de teſta. tute.
Sol.vt in glo.¶Querit glo.†in.l.plane.an iſte po=
terit accuſare contutorem ſuum per procuratorem.
Et reſponde vt glo.que dicit.et videtur quod ſic ⁊c.
vel vt verius ⁊c.vt in gl.et hic aduerte. q̃a iſta pars
eſt valde nota.Ex qua no.†quod tutor ſuſpectus nõ
poteſt accuſari per procuratorem. Rayn. dicit hanc
queſtionem ſe habuiſſe de facto Bono. et tenuiſſe
hanc partem ſcilicet quod ad accuſandum non ad=
mittitur per procuratorem in cauſa ſuſpecti. Nõ ob.
quia non eſt capitalis.quia in euertitur ratio fame.
quare ⁊c.per ea que no.per eum in.l.penult.§.crimẽ.
infra de public.iudi. ¶Subijcit ipſe†quod fuit ab
eo queſitum de ratione diuerſitatis ſcilicꝫ quare ad
defendendum poteſt dari procurator in cauſa ſuſpe
cti.et non ad accuſandum.Ipſe reſpondet per.l. qui
populari.infra de popu.act.ſecundum eum que op=
time facit.Glo.not.contrarium quod .ad accuſandũ
datur procurator.vt dicta lege non ſolum.in fine.ſu=
pra de procu.ſecundum vnam lec.per Andre.de pi=
ſis.in lege decreto.ſupra de ſuſpec.tu. Dicit gloſ.q̃ꝺ
iſte text.debet aliter intelligi ſcilicet quod nõ erat tu
tor imo mater ⁊c.ſubijcit glo. hic ergo excuſatur pro
pter exilium.¶Not.ex iſta gloſſ.†quod ſi illi qui de
bẽt petere tutorem filio pupillo:vel petere ipſum re
moueri tanq̃ꝫ ſuſpectum aliter repellantur ab here=
ditate:quia ſi ſunt in exilio excuſant̃ ab vtraqꝫ peti=
tione.

1 ☞Conſiliarij dicuntur ſedere ad latus principis
non ad pedes.
2 Non habens certum finem dicitur perpetuum.
3 Si delegatus ſubdelegauit q̃ꝫdiu ſibi placuerit: ad
quem appelletur a ſententia lata a ſubdelegato.
4 Stylus curie tenendus eſt.

IVriſperitos. Ibi excuſãdos
ſ. in perpetuũ.
et ad hoc ſequitur.quoniam ⁊c. ¶Ibi
latus.No.quod†conſiliarij dicũtur ſe=
dere circa latus p̃ncipis nõ ad pedes.
facit.l.fina.C.de inoffi.teſtamen. ſecundum Ray. et
dicit.C.de dome.et prote.l.j.lib.xj.ſed pape conſilia=
rij dicũtur ſedere ad pedes.argu.eius quod ibi not.
not.bene hunc tex.cũ ſequen.¶Ibi haberet.Not.†
q̃ꝺ illud quod non habet certum finem dicitur eſſe
perpetuum.pro hoc facit.l.ſufficit.infra de condi.in=
debi.quod facit ad.q.quam ſtatim dicam ſecunduꝫ
Iaco.de are.¶Querit gloſ.quare non habet finem
certi loci vel temporis.Et ſolu.vt gloſ.C.de decur.l.
ſi quis.vide quod ibi nota.quia idem dicit gloſſa.in
ambaſiatore.¶Finis huius†principij allegatur ꝑ
Iac.de are.ad.q.Certũ eſt q̃ꝺ ſi delegatus a papa
cõmittit alicui vices ſuas:et ſic ſubdelegat : quod ſi
reſeruauit ſibi aliquid quod appellatur ad eam:ſi ni
hil appellatur ad papam.[a] extra de offi. deleg.c.ſu=

per queſtionum.Modo delegatus a papa delega=
uit alicui quamdiu ſibi placuerit . demum appella=
tur ab illo ſubdelegato.queritur an debeat appella
ri ad papam.an ad iſtum delegatum.iſte text. facit
quod ad papam . quia cum non poſuerit certum fi=
nẽ videtur perpetuo commiſiſſe et in totum. ex quo 3
non reſeruauit ſibi ſententiam. nam et ſic ſi eſſet tẽ=
poralis cum imperatore non haberet excuſationem.
ſed ſi eſſet perpetuus ſic.vt dicta.l.tutor.§. fin. cum
l.ſequenti.ſ̃.eodem.In dubio preſumitur quod ſtet
perpetuo.vt hic. pro hoc facit.ſ̃.de iudi.l.iudicium
ſoluitur.et hoc tenet Iacob.de aret. ex eo ne contin
gat abſurdum quod ille qui impetrauit iudicem de
legatum habeat iudicem quem vult tã in cauſa prin
cipali quam in cauſa appellationis.licet contrarium
4 ſeruetur in curia ſm Iac.de aret.quod† debes tene
re cum debeamus tenere ſtylum curie.vt.ſ̃.de iudi.
l.obſeruandum.⁊ ibi not.

1 ☞Si eſt factum compromiſſum in clericum ⁊ lai
cum ſi diſcordant in electione tertij vterqꝫ iudex eli=
git.
2 Quando maleficium eſt commiſſum in cõfinio dua
rum ciuitatum quis iudex cognoſcit.
3 Si poteſtas non põt cognoſcere de delictis cõmiſ=
ſis tempore ſui preceſſoris:ſi aliquis fuit vulneratꝰ
illo tempore ⁊ mortuus ſuo tempore an poterit co=
gnoſcere.vbi ꝙ ſic.
4 Exiſtens in confinio duarum parochiarum an cen
ſeatur parochianus vtriuſqꝫ.

Cum oriundus. Ibi curator.qui habe=
bat domicilium ratiõe
incolatus.item erat in iuriſditione prouincie ratio=
ne originis.et etiam erat certus quod erat vtriuſqꝫ
iuriſditionis ſecundum Dynum. et fuit decretum ꝑ̃
ſidis neceſſarium ratione rerum que erant in prouin
cia.vt.C.qui pet.tuto.l.prima.quod dic vt not. ibi in
conſtitu.vide quod not.Guil.C.de ſum.trinita.l. pri
ma.in ſecunda colum.et dicam.ĩ.de legatis.iij.l.itẽ
legato.et vide quod dixi.ĩ.de here.inſti.l. ex facto.⁊
quod ibi not.ibi ſuſceperit.ſ.in prouincia et rome . et
in hoc, dubitabatur vtrum videatur adminiſtrare
curas duas vel vnam. ſecundum Dynum. et ad hoc
ſequitur reſponſio.l.¶Gloſſ.oppo.de.l.ſi certarum
§.iulianus.de mili.teſta.glo.non ſo. quare dic quod
ibi loquitur in milite:qui poteſt habere bona dupli
ci iure.hic in pagano in quo ſecus . ¶Gloſſ. querit 1
ad quid fuit neceſſarium vt ſciamus an ſint due cu=
re vel non.et reſponde vt gloſſ. ¶Item iſte. §.alle=
1 gatur ad duas queſtiones† primo ad queſtionẽ ta=
a lem.duo fuerunt[a] electi arbitri.vnus clericus ⁊ alter
laicus.ipſi non concordant inuicem. ita quod tertiũ
debent eligere.et ſi non eligunt electio defertur iu=
dici.vt.l.item.et.l. ſicut.ſ̃.de arbi. modo eſt in que=
ſtione vtrum iudex ſecularis vel eccleſiaſticus de=
bet eligere.iſte.§.facit in argu.quod vterqꝫ.¶Itē
2 facit arg.pone†quod commiſſum eſt maleficium in
b confinio duarum ciuitatum ⁊ dubitatur[b] in cuius
territorio ſit cõmiſſum.iſte.§.facit in arg . q̃ꝺ vterqꝫ
iudex debet cognoſcere.facit de liber.agno.l. ſi vel
parens.§.quid ergo.⁊ quo. leg.l.j.§. quia autem.cuꝫ
ſimi.verumtamẽ debebit ille preferri coram quo lis
eſt conteſtata:quia de eodem delicto eiuſdem homi
nis nõ debet bis queri. vt.ſ̃.nau.cau=
po.ſtabu.l.penulti.⁊.ĩ.de accuſa.l.ſe=
natus.facit.ſ̃.de offic.conſul.l.prima.
ſm Andre.de piſis concor.Dyn.in.l.
pupillus.§.j.ĩ.de verb.ſigni.¶Itẽ
3 preſtat argu. ſi ſtatutum†eſt factum
in ciuitate quod poteſtas non debe=
at cognoſcere de maleficijs perpetra
tis tempore poteſtatis precedentis:
ſed tantum de perpetratis tempore
officij ſui.Contingit quod quidã fuit
tempore vnius poteſtatis vulnera=
tus:⁊ tempore alterius eſt mortuus.
ꝙ ratione dubij ſecundus poteſtas
poſſit cognoſcere. de hoc habes per
Dyn.in.l.vrbana familia.§.fina.ĩ.de
verbo.ſigni.¶Item preſtatur argu. a
4 ad.q.no.†per Dy.in.l.adeo.§.inſula.
ĩ.de acquiren.re.domi. quod ſi aliq̃s
eſt in confinio duarum parochiaruꝫ
cẽſetur parochianus vtriuſqꝫ. ſed de
hac queſtione,dic ⁊ melius vt dixi. C.
de agri.⁊ cenſi.l.omnes.lib.xj.vbi de
hoc in glo.

a ¶Duo fuerunt.adde de hac.q.⁊ dic vt ꝑ.d.Maria ſo ꝫi.in.c.j.ꝶ.xv.declaratio.de foro cõpet.⁊ in c.lꝫ.charta.fi.eo.ti.

Qui priuilegium. No
ta
ꝙ contra fratrem ⁊c.¶Gloſſ. oppo.
de.l.libertos.C.eo.tit.Solu.vt gloſſ. b
¶Querit gl.nunquid ſit idem in pa
tre.Et reſponde vt in glo.

b ¶Et dubitat̃.adꝺ et dic vt ꝑ Franci.de are.in.c.fi.colũ.iij.de fo.cõpe.et late.d.Maria.ſozi. in c.poſtulaſti.ver.circa ſeptimam.e.ti. vbi late. et vbi q̃ꝺ cõiter ſeruat̃ ꝙ vterqꝫ ꝓcedat et vide aliq̃d ꝑ Nel . in trac.bãnito.in.ij.ꝑte primi tẽporis.q̃õ.viij.

Patronus. Ibi excuſari . ſi
aliquam excuſa
tionem habeat ſm Dy. ibi confirme
tur ergo añ interpoſitionẽ decreti ꝓ=
ponenda eſt excuſatio Dy. ¶Gloſſ.
oppo.de.l.caius.in princi. ſ̃. eodem.
et.C.de teſta.tutel.l.prima. Solu. vt
glo.vel dic extra glo.quod aut confir
matur volens et debet ante ſe excu=
ſare. aut confirmatur inuitus. ⁊ tunc
poteſt etiam ante excuſare.vt.d.l.ca=
ius.⁊.ĩ.e.l.amiciſſimos.ſm Iaco. de
aret.et ſupra eodem. l. ſcire oportet.
§.oportet.

1 ☞Si in collegio ſint ſupernume=
rarij : mortuo vno de collegio:ſuper=
numerarius qui primo inuenitur ad=
mittitur.

SIis qui tres.
Iſta l.vſqꝫ ad.§.eum.di
uiditur in quatuor par=
tes . primo ponitur the=
ma ⁊ q̃ſtio ⁊ ſolutio queſtionis ⁊ du=
rat vſqꝫ ibi nec me. ibi ponit̃ cuiuſdã
obiectionis remotio et durat vſqꝫ ibi
idem euenire . ibi ponitur ſolutionis
extenſio. ⁊ durat vſqꝫ ibi. illa quoqꝫ.
ibi ponit̃ q̃dam differentia inter tute
las.⁊ durat vſqꝫ ad.§.eum. et breui=

ter. hoc dicit. Ex duabus tutelis teſtamẽtariis vel
datiuis tres tutelas habenti delatas ante excuſa-
tionem ex tribus vna finita ſtatim tenetur ad aliam
que loco tertie ſubrogatur. a quinta vero que loco
quarte ſuccedit intra tempus legitimum excuſetur.
alias geſtionis periculũ ſuſtinebit, poſtea vero ipaz
retinet. hoc dicit. Ray. dicit quod iſtud principium
eſt valde difficile ſed mihi videtur ſatis facile vt vi
debitis. Ibi decretis iudicum. ibi potuit. per nume-
rum trium tutelarum quas habebat. ibi excuſari. ſ.
a quarta. ergo putauit quod tenuit datio et hoc di-
xi. ſ̃. eodem. l. tria onera. ibi pupillis. ſcilicet tribus
antiquis vt ſtatim ſequitur. Ibi deceſſerit. intra tem
pora dicte excuſationis competentis a datione dua
rum tutelarum. alĩs non eſſet dubium. non obſt. l. tu-
tor petitus. in principio. vt dixi. ſ̃. eodem. l. ſecun-
da. in principio. ibi ſtatim ideſt cum eſt finita tutela:
quarta ſuccedit in locum tertie. ſecundum Dynum.
Ibi tutor. No. quod ipſo iure eſt tutor etiam quarte
anteq̃ excuſetur. ſecundum Iacobum de are. tamẽ
expreſſe contradixit text. dic ergo quod dictum Ia-
cobi intelligatur in illis, quorum datio tenet licet
poſſit ratione alicuius priuilegii excuſari. vnde ne-
ſcio quid velit. Ibi excuſatur. hic poſſet legi verſic.
nec me mouet qui eſt. ĩ. ibi poterit ergo. et hoc va-
dit ad quintam tutelam que nunc eſt quarta. hic poſ
ſes continuare verſi. illa quoq̃. Ibi. nec me mouet.
iſte verſicu. redit ad tertiam tutelam que ante erat
quarta. ibi ceterum. hic reſpondet tacite obiectioni
hoc modo: hic videtur quod tutela finita per mor-
tem pupilli debeat ad excuſationem proficere cum
teneatur adhuc rationem reddere. Item quia ab
iſta adminiſtratione non ceſſat. Ad hoc reſpondet
quod. ſ̃. erat finita: et non habebat periculũ. vel dic
et ita dictum eſt. ſ̃. quod iſta tutela que ſuccedit in
locum tertie excuſat. et quia tutela finita nõ prodeſt
videbatur contrarium: quia neglecta computatur.
ergo et finita. tamen ſecus eſt vt ſequitur. ibi tutela.
ſubaudi in cuius adminiſtratione eſt ceſſatum. ibi.
Idem. ver. ibi datus eſt. vnus illorum quorum tute
lam. adminiſtrabat tutela finita. ibi adminiſtrare.
non obſt. C. de tempo. appella. l. finali. §. illud. vt ibi
per gloſſ. ibi illius ſcilicet tertie ibi datus. non expe-
ctato ſpatio. x. dierum. ¶ Gloſſ. oppo. ĩ. de hac ea. l.
§. fina. Solu. vt in gloſſ. ¶ Iſte. §. allegatur in arg.
1 † ad queſtionem talem. in aliquo collegio erant ſu-
pernumerarii: mortuus eſt vnus de collegio: quod
debeat admitti vt ſupernumerarius: qui primo loco
inuenitur. et iſtam. l. allega. Hug. in ciuitate bonõ.
inter ſcholares et doctores qui ſcholares volebant
ponere quendam doctorem in collegio. facit ad hoc.
ſ̃. de iudi. l. mortuo. et inſtitu. de bo. poſſi. §. et cum.
de teſta. et C. de proxi. fac. ſcrini. l. cõperimus. lib. xii.
vbi de hoc dixi. C. de ſacroſan. ec. l. non plures.

Eum. Scilicet tutorem habentem tres tutelas
cui poſtea fuit data quarta a qua nõ ex-
cuſatur. cum vna de tribus ſit finita per abſtenſionẽ
pupilli. ibi illa. ideſt illius pupilli tutela quam abſti-
nuit ab hereditate materna. ibi ceterum. vnde not.
caſum. §. quia perfectiſſimus eſt. ibi crediderit. ſ. ad
excuſationem tutele preferatur ſm Dyn. ibi haben-
di ſunt. facit ad queſtionem quam dixi. ſ̃. eodem. l.

tria onera.
1 ☞ Qui non ſeruat preceptum defuncti non debet
habere commodum ab eo.
2 Executor datus in teſtamẽto cui fuit factum relictũ
ſi non vult eſſe tutor an perdat legatum.
3 Tutor datus in teſtamento ſi accepit legatum q̃d
compellatur eſſe tutor.
4 Feudum datum ſcholari reuerſo de ſtudio per ba-
ronẽ quando poſſit reuocari ſcholari exiſtente igno
rante

NEſennius. Hoc principium di
uidas in duas par
tes. primo ponitur thema et. q. et inter-
ſeruntur alie due queſtiones. Secũdo
reſpon. ſecunda ibi. Reſpon. Secunda
ſubdiuiditur in tres. ſecunda ibi. idem in matris. ter
tia ibi. Similis eſt matri. Ibi aſcripſit. ſ. teſtamẽto.
Ibi repellẽdo etc. et remanebit iſtud legatum penes
grauatum cum onere. vt. ſ̃. eodez. l. tutor petitus. §.
ſ. et. ĩ. de fideicom. lib. l. thais. §. ſeio. et ibi per Ray.
videte ad queſtio. formatam in ver. et quid non re-
ſpondet hic. ſed reſpondet in. l. ex his. ĩ. eod. vt dicit
glo. et bene. ibi idem. ver. qui determinat primam. q.
ſm Dy. ¶ Ibi ſimilis reſpondet ad ſecundam. q. ibi
tutores. quibus reliquit aliquid tutele cõtemplatio-
1 ne. ibi recuſat. ſ. tutelã. ibi debere. No. q̃ † qui nõ ſer
uat preceptum defuncti non debet habere commo-
dum ab eo. facit ſm Iacob. de aret. in. l. finali. C. de
2 fideicommiſ. liber. q̃ † ſi teſtator reliquit aliquid exe
cutori in teſtamento. et ille noluit eſſe executor: non
compellitur preciſe. vt. ĩ. de lega. ii. l. ſ. et ibi dicam. et
quod debeat priuari legato. tamen intelligas ſcd̃m
determinationem. §. ſeq. et. l. ſequen. q̃ eſt verum ni
ſi expreſſe conſtaret contrarium de voluntate teſtan
tis: vel niſi poſſet veriſimiliter preſumi de ipſa per. l.
tutor petitus. ſ̃. eo. ¶ Querit gloſſ. qualiter intelli-
gitur quod debeat excuſare ſe confirmatum. Et re-
ſponde vt gloſſ. et facit ad id quod dixi poſt Iaco.
de are. ſ̃. eodem. l. ſcire oportet. §. primo. vbi eſt glo.
3 contraria. ¶ Extra gloſſ. quero pone † tutor datus
ex teſtamento accepit legatum: nunquid compella-
tur eſſe tutor. Videtur quod ſic per. l. ſi cui. ĩ. de con-
di. et demonſtra. facit. ĩ. de iure patro. l. iii. quod cõ-
pellatur videtur caſus expreſſus in. l.: poſt legatum.
§. amittere. de his quib. vt indig. ſm Dy. ¶ Ultimo
4 Guil. ſ̃. ſi certum petatur. in. l. cum quid. alleg. † hũc
text. quod ſi baro ſcholari redeunti de ſcholis cre-
dens ipſum ſapientem dedit aliquid in feudum: q̃d
ſi appareat poſtea ipſum eſſe ignarum legum: quod
poſſit eum priuare de feudo. arg. huius text. et hoc
haberet locum vbi expreſſe dixiſſet quod dederat ſi
bi feudum vt aduocaret pro eo. ſecus ſi non expreſ-
ſiſſet vt ibi per eum quod no.

Non ſemper. Iſte. §. cum. l. ſequen. non in
uenitur alibi ſecundum Dy
num. Et aduerte quod in iſto. §. ponitur vnuz quod
determinat precedentia ſecundum Dynum. Dy. ibi
alioquin. ideſt alias eſſet daturus. vtrumq̃. ideſt le-
gatum ſiue tutelam. ibi potuit. ſubtiliter conſideran
do. et in dubio. ibi poſtea. et ſic primo reliquit lega-
tum quam conſtitueret eum tutorem ſecundum Dy.
ibi ſed hec. ver. ſed hec. [illegible]

tutela vel econtra. ibi expreſſerit vel ſit veriſimile ex
coniecturis. facit. l. tutor petitus. §. ſ. ſ̃. eo.
1 ☞ Homini non poſſumus credere niſi id q̃ dicit.

EX his. Hec. l. continuatur. ibi: quez
ſcilicet legatarium qui non
erat datus in teſtamento: ſed cũ preto-
re. Ibi: iudicium. ſcilicet excuſando ſe
animo non perdendi legatum ſecũdũ
Dy. ibi: tutorem ſcilicet legatarium. et ibi poſſumus
1 no. † quod non poſſumus credere homini niſi id q̃d
dicit. facit infra de ali. leg. l. liberto. §. peñ. ſecundum
Iaco. de are. facit. ĩ. de ſuperfi. l. labeo. et. C. de cad.
tol. l. vnica. §. ſiue deficiens. et. l. ſi ſponſo. §. ſi q̃s ſur
rogatus. de donatio. inter vi. et vxo. et ibi per Ray.
1 ☞ Remotus ab officio ob culpam ſuã debet per-
dere ſalarium.

QUid autem. Hec. l. cõtinuatur.
ibi: excuſauerit.
vide circa hoc quod not. ſupra de teſt.
tute. qui tutelam. ibi conueniri. ſcilicet
vtili actione tutele tutela finita ſecun-
dum Dy. ibi: excuſauit. i. excuſauerit eoipſo quo a tu
1 tela abſtulit. ibi a tutela. No. † quod quando aliquis
a remouetur ab officio[a] propter culpam ſuam: q̃d de-
bet perdere ſalarium ſuum: ſecundum Ia. de are. et
no. ſ̃. de offi. aſſeſ. l. diem functo. facit. ĩ. de ali. lega. l.
mella. §. ſi. et. C. de coharta. l. ordinariorũ. li. xii. et fa-
cit ſecundum Ray. quod no. per Io. mo. extra de re
iud. c. ſ. li. vi. et per Archi. extra de reſcrip. c. quia nos.
eodem lib.

1 ☞ Habere legatum eſt honor.
2 Et ſubſtitutus poteſt dari tutor pupillo.

AMiciſſimos. Not. pulchrum ca-
ſum ibi honore le-
1 gati. Not. † q̃d honor eſt alicui habere le-
gatum. facit ad hoc. infra de bo. poſſ. l. iii.
ibi honor etc. Et ſic facit contra id quod dixi in aut.
vt cum de appel. cog. §. aliud quoq̃. colla. viii. et q̃d
no. Iaco. de bel. in auten. de trien. et ſemiſ. §. primo.
col. iii. videlicet quod ideo filius debet habere quar
tam iure inſtitutionis et non legati: quia honor eſt
inſtitutum eſſe eum heredem. et hoc etiam not. glo.
ĩ. de lega. preſt. l. filium. §. ſi legata. quod tene cordi.
nam vides hic etiam quod honor eſt habere lega-
tum et ſic non videtur bona ratio. ſed reſpondeas
quod maior honor eſt eſſe inſtitutus heres. et ideo
bene dicitur prefertur. vt. ĩ. vnde lib. l. ſcripto. cum ſi
mili. ibi ſed cum proponatur. et hic incipias caſum.
2 Ibi ſubſtitutus. Not. † quod ſubſtitutus pupillo in
teſtamento poteſt ſibi dari tutor. quod eſt no. ſcd̃m
Iacob. de aret. ¶ Et not. bene hunc caſum q̃r forte
non reperies alibi. Non obſtat. l. ſ. ĩ. titulo. proximo. et
C. vbi pup. edu. deb. l. ſ. quia ibi a iudice. hic a teſtato
re. Veruntamen ſubiicit Ray. q̃ ille pupillus non de
bet ali penes ſubſtitutum. vt habes. ſ̃. de ven. inſpi.
l. qui ventri. teneas ergo menti quod ſubſtitutus pu
pillo poteſt ſibi dari tutor. vt hic patet. Ibi. eo caſu
ſ. quãdo ſit locus ſubſtitutioni pupillo mortuo in pu
pillari etate etc. ¶ Not. ibi: quod non amittit tutelã
etc. de quo forte dixi [illegible] contrarium. ¶ Gloſſ. oppo.

de. l. tutor petitus. ſ̃. eodem. Sol. vt
in gloſſ.
1 ☞ Quod natura negat nemo feli-
citer audet.
2 Filius emancipatus prodeſt patri
ad emancipationem contra ſeipſum.
et nume. 5.
3 Pater lz nanciſcatur tutelam filii ſui
emancipati non tamen curam.
4 Cura legitima eſt in bonis adulti.
6 Si villa debet emendare damnum:
damnum paſſo: quod paſſus damnũ
ſi eſt de villa tenetur etiam pro par-
te ſua.
7 Qui habet priuilegium propter ali-
quem non debet vti contra illum.
8 Si quilibet debet vocare vxorẽ ſuã
dominam: q̃ miles non debet voca-
re ſuam dominam.

Lucius titius. Iſte. §. nõ
inuenit ali
bi ſm Dyñ. ibi cura. hoc intelligo vt
no. inſti. eo. titu. in princ. ibi facit. ad-
uerſus quos eſt durum calcitrare. vn
1 de verſus. Quod natura † negat ne-
mo feliciter audet. poſſibile tamẽ eſt
ſibi. vt. ſ̃. dictuz eſt ſm Dy. ¶ Elicit
2 enim ex iſto. §. quod filius † emanci-
patus proſit patri ad excuſationem
contra ſeipſum. aliter videtur ſentire
Iaco. de are. nam ipſe videtur ſenti-
3 re quod pater etc. Gloſ. inducit † iſtũ
tex. ad vnum q̃d licet pater nanciſca-
tur tutelam filii ſui quem emancipa-
uit. non tamen curam etc. vt in gloſſ.
¶ Gloſ. opp. de. §. ſ. in aut. vt hi qui
ob. etc. Sol. vt gloſ. dic q̃d gloſ. no. cõ
tra. inſti. de fiduc. tu. in princi. de hoc
4 plene dixi. ſ̃. in. ſ. glo. tamen not. † q̃d
cura legitima non fit in bonis adul-
ti. vt. ſ̃. de tu. et cu. da. ab his. l. ventri.
§. ſ. vbi de hoc tangam. ¶ Ultimo
5 † Iaco. de are. elicit de iſto tex. quod
filius emancipatus non connumere-
tur in numero cõtra ſeipſum. et ſic ali-
ter not. quam intelligit gloſ. que inci-
6 pit. i. ſe excuſare. licet † ex argumẽ. q̃d
poſtea elicit videatur ſentire opi. gl.
et Dy. quod argu. eſt tale q̃d vbi per
ſtatutum villa damnuz paſſo debeat
emendare damnum: quod ſi impo-
natur collecta pro emenda facienda:
quod damnum paſſus ſi eſt de illa
villa debeat cõferre cum eis: ad hoc
optime facit. infra de legatis primo.
lege ab omnib9. §. ſi titio. vbi de hoc
diximus. In contrarium facit. infra
de tut. et rat. diſtra. lege imperato-
res. ſecundum Iacob. de are. ¶ Itẽ
7 poteſt † ex iſto. §. colligi ſcd̃m Ray-
nutium quod priuilegio quod quis
habet propter [illegible]

a ¶ Ab offi-
cio. Adde
Bald. hic
Bal. ang.
et Nico. de
nea. in. l. iu
dices. C. de
ãno. et trib.
li. x. Bar. l.
meuia. ĩ. de
ann. lega.
et Amodeũ
de caſtel. ĩ
trac. ſynd.
Cardi. vi.
q. ſ.

tra eum:nam pater priuilegio quod habꝫ propter fi
lios non vtitur cõtra eos.⁊ ſic vides quod ſentit opi
nio.Jac.de are.quod non poſſit ſe excuſare.Ad.iſtō 2
not.facit ſupra de minor.l.ſi iudex circũuento. cõtra
alium autem inuito illo ex cuius perſona habet pri-
uilegium vti poteſt priuilegio.ar.infra de contrata.
l ſi poſt mortem.§.final.facit.C.de temp.in integ.re.
l.finali.¶ Hoc etiam facit ad quandam.q.quam au
diui formari a domīo Beccario de Papia milite vi
delicet.pone quod ſtatutum eſt in ciuitate quod qui
8 libet debet vocare vxorem ſuam † dominam. queri-
tur nunquid miles debeat vocare vxorem ſuam do-
minam.iſte text.ſecundum expoſitionem Dyn.facit
quod ſic.in contrarium facit ſecundum expoſitionẽ
domini Jaco.de are.et certe optime facit iſte text.⁊
recordor quod allegaui ſibi iſtum tex.quod no.

QVi teſtamento.

Decretum iudicis in-
iuſtum ſeu nullum tutorem teſtamen-
tarium non excuſat: in adminiſtratiõe
tamẽ ceſſans errore:excuſatur: ſecus ſi
id per fraudem et malitiam omittitur.hoc dicit ſe-
cundum Ray.domini iſta eſt bona lex et practicabi
lis et inducitur ad multa ar.vt ſtatim videbitis.Ibi
habere et hoc erat verum de facto et erat legitima
excuſatio de iure ſecundum Oldra.ibi datum.gloſſ.
dicit quod hic erat datus in teſtamento ſolenni vel
etiam non ſolenni.ſed dic quod tunc debeat confir-
mari.ſi tamen non excludit datum a iudice cenſetur
datiuus et non teſtamentarius:vt not.ſupra.de ad-
mi.tu.l.qui negotiationem.§.teſtamento.et.C.de cõ
fir.tu.l.ſi vt proponis.ſecundum Dyn.iſta opi.Dyn.
reprobatur ſm Ray.in.l.neqꝫ.de confir.tut.dicã ple
ne de confir.tu.l.j.¶ Sed an ille qui eſt in teſtamen
to inutili datus et cõfirmatus a iudice ſit teſtamen
tarius vel datiuus,dicam in.d.l.j.ibi decreuit ⁊ ma-
le.Ibi pronuntiationis.quia falſam cauſam cõtinuit
ſententia ſecundum Dy.facit quod not. in Spec.de
ſen.§.qualiter.ver.ergo ſi iudex. et in Spec de arb.
§.ſequitur.ver.ſed nunqd amicabilis.ſm Ray.

1 ☞ Si allegãtur due excuſationes vna iuſta alia
iniuſta.
Et lata ſit ſententia ex iniuſta quod ſententia non
valet.
2 Falſa cauſa adiecta in ſententia reddit eam ipſo iu-
re nullam et quando non.
3 Fouens iniuſtam cauſam non obtinet: ſi in ſentẽtia
eſt erratum.
4 Facienti aliquid contra ius errore ſubuenitur.
5 Judex an teneatur exprimere cauſam in ſententia.
6 Tutor dicit dationem nullam:⁊ ſi eſt aliqua propo-
nere excuſationem.
Quis dicit iudicem non ſuum et ſi eſt ſuus eum ſu-
ſpectum.
7 Libellus in appellatione dico ſententiam nullam ⁊
ſi qua eſt appello procedit.

1 **Item quero.** ¶ Not.caſum † pulcherrimũ
ex quo not.quod ſi fuerint al
legate due excuſationes:et vna fuerit iuſta ⁊ alia nõ:
et iudex in ſentẽtia fuerit proſecutus iniuſtam:quod
ſentẽtia non valeat quod eſt nota. ¶ Gloſſ.oppo.
de.l.prima.§.biduum.j.quando appella. ſit. et ſolu.
vt gloſſ.ibi in.§.fina.dic.et ſic not. † quod falſa cau-
ſa adiecta in ſententia reddit ſententiam ipſo iure
nullam.ergo ⁊c.¶ Contra quod oppo.de.l.ſeruo in
uito.§.cum pretor.j ad trebellia. et.l. diuus.j.de re
iudica.et de.l.ſi is ad quem.j.de acquiren.heredita.
quod ſententia lata propter falſas allegationes va-
leat ſed reſcindatur ope reſtitutionis . Oldra . dicit
prout not.extra de offici.ordi.c. ex parte.et extra de
renun..c.in preſentia.quod illa cauſa alleg. in ſenten
tia fuit falſa in facto et in iure.in contrario fuit in fa-
cto tantum.vel in iure tantum:hic enim pupillus nõ
habebat patruum.et ſic fuit falſa de facto. Itẽ fuit
illegitima de iure.quia poſito quod eſſet verum qđ
pronuntiauit iudex quod iſte haberet patruum: ta-
men tutela teſtamentaria non excluderetur a legiti
ma.ſed contra.ſ.de teſtamen. tut.l.ſi quis ſub con-
ditione.ſed ſi eſſet lata per falſas allegationes con-
tra preſentem:ſecus ſi contra abſentem argumen.j.
de falſis.l.ſi quis obrepſerit.et ſecundum quod ego
intellexi hanc.l.per Innocen.potes intelligere in.§.
ſemel.inſti.qui.ex cau ma.non licet. vel dic ad ſcđm
contrarium de.l.diuus. cum ſi. quia hic fuit expreſ-
ſus error in ſententia.ibi non vel dic qđ hic ſpeciale
fauore pupillorum.⁊ ita intelligas.§.ſi. inſtit.eo.fa-
cit.C.ſi ex fal.alle.l.j.⁊.ij.⁊ tenet hoc Dyñ. ⁊ hoc ha-
bes per glo.in.l.ſi is ad quem. de acqui.here. ⁊ po-
terit ſententia ſuſpendi per appellationẽ vbi iudex
tulit ſententiam per gratiã expreſſa falſa cauſa: etiã
cã nõ ꝓbata.ſed ſi cã eſſet ꝓbata.tũc eſſet impoſſi-
bile qđ nõ ſit ꝓbata ẽt falſa ſi cã erat falſa.⁊ ſic ſñia
valebit in alijs caſibus.⁊ reſcinditur per reſtitutio-
nem.et ita intelligatur.C.ſi ex fal.alleg.per totum.⁊
l.diuus.j.de re iudi.⁊ tangit glo.in.d.l. ſi is ad quẽ
j.de acqui. heredi.ſm Oldra.vbi de hoc dicam.de
iſta quarta tutela tu habes in Specu.de ſen.§. cũ.
ver.pe.⁊ per Guil.de cu.in.l.ſi pretor.§.marcellus.
ſ.de iudi.tangitur.j.ad trebel.l.ſeruo inuito.§. cuꝫ
pretor.dicit tamen Jac.de are.qđ hic ſit ſpeciale fa
uore pupillorum.vt ipſo iure non teneat,allegã.hoc
ſ.eo.l.ſcire oportet.§.excuſantur.⁊.j.de excep.l.qui
agnitis.¶ Querit gloſ.de qua vtili actione hic lo-
3 quitur.Et reſponde vt glo.¶ Extra gl. † habes ex
iſta.l.notare ꝙ etiam iuſtam cauſam fouens nõ ob-
tinet ſi in ſententia ſit erratum. ¶ Item habes no-
4 tare † ꝙ ſubuenitur alicui ſi illud quod eſt cõtra ius
facit errore non malitia.¶ Item ex iſto text. potes
5 † optime colligere quod in ſententia iudex nõ tene-
tur exprimere cauſam. nam ſi exprimat falſam cau-
ſam ſentẽtia eſt nulla.ſed ſi tulit ſimpliciter. tũc cre
ditur tuliſſe ſententiam veram incerta cauſa.habes
plene per Ray.in.l.qui rome.§.duo fratres j.de ver
bo.ob.⁊ per And.de piſis.de ſuſpe.tu.l. hec cũ cau-
ſe.ſubijcit tamen Jac.de are.ꝙ interdum iudex de-
beat adijcere cauſam que mouit eum ad ſentẽtiam
proferendam.C.de iudi.l.properandum.§.illo pro-
cul dubio.⁊.ſ.de exc.l.ſed et ſi vtriuſqꝫ.⁊ ſi his caſi
bus iudex cauſam non expreſſerit in ſententia:recur
rimus ad eum:vt dicat cauſam que eum mouet ad
ſententiam proferẽdam:cum nullus alius poſſit cã
ſcire.facit ad hoc.C.de falſis.l.ſi quis decurio. et. j.

de app.l.ab executore.et de hoc ibi no.facit ad hoc
qđ no.de teſta.l.heredes palam.in prin.⁊.C. de ſen.
ex peri.re.l.ij.⁊ creditur ſibi ſoli.ſic et alias creditur
vni teſti.C.de ſer.fu.l.quicunqꝫ.ſecundum Jaco.de
6 are.¶ Item no.ex.l.iſta † ꝙ poteſt tutor dicere da-
tionem nullam.⁊ ſi eſt aliqua proponere excuſatio-
nem.⁊ ſic preſtat arg.qđ quis poſſit dicere iudicem
non ſuum.et ſi eſt ſuus recuſat eum tanqꝫ ſuſpectũ.
facit.ſ.eo.l.propter litem.§.primo.ſm Jac. de are.
7 ¶ Item preſtat † argu.qđ ille contra quem eſt lata
ſententia poſſit dicere ſententiaꝫ nullam ⁊ ſi qua ſit
appellat.pro hoc facit qđ no.Dy.j.de lega.ij.l.cum
filius.§.varijs.⁊.ſ.e.l.ſcire oportet.in prin.et.l.pro-
pter litem.§.j.ſm Jaco.de are.⁊ hoc dictum eſt ve-
rum in reo.ſecus eſſet in actore.vt no.Dy.in.d.§.va
rijs.nam loquitur in reo:quod patet. quia tutor ex-
cuſans ſe fungitur vice rei.quia ipſe proponit plures
exceptiones etiam contrarias. vt patet inſtit.eo.§.
qui autem.⁊.ſ.eo.l.ſcire oportet.de hoc habes per
Ray.C.quando prouo.non eſt neceſ.l.j.Inno.tenet
indiſtincte qđ teneat talis appellatio.vt extra de in
integ.reſtitu.c.conſtitutus.et in ſpec.de appel.§.iu-
xta.ver.ſed nunquid libellus.et iſta opiñ.approba-
tur de conſuetudine et habes per Uber.ff.de appel
la.l.j.¶ Querit Jaco.de are.nunquid in caſu.l.no-
ſtre poterit iſte tutor ſe excuſare etiam poſt dictam
ſententiam etiam tranſactis quinquaginta diebus:
cum habeat iuſtam cauſam. ipſe tenet qđ ſic.nam il
le qui non poteſt ſe excuſare intra tempus: auditur
et poſt tempus.vt.j.eo.l.ſi cum ipſe.Sol.iſta fuit iu
ſta ignorantia.ergo videtur habere iuſtam cauſaꝫ.
argu.ſ.de calum.l.annus.et hoc caſu dicitur quere
re de nullitate ſententie et non currit ſibi tempus in
excuſatione propoſita.arg.C.de inoffic.teſta.l. con-
tra maiores.poteſt enim vna via cognoſci ante aliã
illa quam ipſe elegerit,argu.ſ.de inoffi.teſta.l.pa-
pi.§.ſi quis.

1 ☞ Dictio per quod denotet perfectionem.
2 Cautela apponenda in compromiſſo ad hoc vt qs
elapſo termino non poſſit agere.

QVinquaginta.

Spatium quinquagi
ta dierum ad proponendas in iudicio
excuſationes tutoribus ⁊ curatoribus
eſt ſtatutum.ſed quatuor menſes con-
tinui a die nominationis ⁊ ſcientie ad inſtantiam fi
niendam:niſi proſequentes contradicant.aut facto
aduerſarij ſunt impediti.h.d.cum.l.ſeq ſcđm Ray.
1 Ibi:peragendo ideſt ad finem perducendo:† quia
dictio per:denotat perfectionem.vt.l.vrbana fami-
lia.§.pernoctare.j.de verbo.ſigni.⁊.l.ij.in princi.de
2 adul.qđ facit † ad id qđ no.per Guil.de ſuza.in. d.l.
ij.Bono. habebant queſtionem cum Mutiñ. quia
viciſſim vna pars petebat ab alia.xxx.milia floreno
rum:factum fuit compromiſſum inter eos. Guido
de ſuza.qui tunc fuit Mutine fecit poni in inſtrumẽ
to.ita fore de concordia partium. quod ſi Mutinẽ.
cauſas ſuas intra tres menſes non egerint cadant
a cauſa:et ſi Bonoñ.cauſas ſuas intra tres menſes
non peregerint ſimiliter cadant a cauſa. Contigit
quod ambe partes fuerunt litem conteſtate intra
tres menſes:poſt tres menſes elapſos. Gui. oppo-
ſuit qđ Bono.non poterant amplius petere:qr cau-
ſas ſuas non finierunt intra tres menſes: qđ debe-
bant facere:propter verbum peregerint in inſtrumẽ
to poſitum.argu.huius.l. et dicta.l.ij. Contra Bo-
noñ.volebant opponere Mutinenſibus quod ipſi
non poterant agere.ad quod ipſe reſpondet: quod
actio eorum erat ſalua.quia agere dicitur quis liteꝫ
conteſtando.vt.lege amplius.j.rem ratam habe.⁊
ita obtinuit contra Odof.et teneas cordi. quia quã
do facies aliquam concordiã tu poteris facere iſtã
fraudem. quam fecit Gui. de ſuza. Nominationis
ſubaudi et cognitionis.¶ Oppo.glo.et primo op
po.reducendo hunc tex.ad abſurdum et recita glo.
que incipit ſed ſi iſti. et dic vt glo. ſecundum Azo.⁊
facit pro hoc.ſ.eodẽ.l.ſcire oportet. §.quinquagin-
ta.ſecundum Dy.glo.ſolu.alijs duobus modis.ſed
prima vera.¶ Item opp.de aut. qui ſemel. C. quo-
modo et quando iudex.Sol.vt gloſſ. quia ſpeciale
eſt.¶ Et oppoñ.de.l.properandum. C. de iudi. Et
dic qđ ibi cauſa durat triennio. hic quatuor menſi-
bus tantummodo.ſed non eſt verum qđ ſit ſpecia-
le: quia hic iſtud tempus eſt propoſitum iuri com-
petenti parti.ibi:eſt propoſitum inſtantie. ¶ Que-
rit gl.a quo tempore currũt iſti quinquaginta dies.
Et reſponde vt glo.

1 ☞ Si cauſa excuſationis non finitur in tempore
et ſtetit per iudicem an currat tempus.remiſſiue.
2 Si cauſa ex forma ſtatuti debet intra tres menſes
terminari ſi ponitur dilatio excedẽs illud tempus:
ꝙ tamen poterit poſt tempus terminari.
3 Actor impeditus in termino facto aduerſarij pro-
ducere eius iura:qđ poterit poſt terminum produ-
cere.
4 Uerus contumax qui non appellat niſi iudice pro
tribunali ſedente:ſi venit et iudex recedit an pote-
rit appellare.

SI cum ipſe.

Domini iſta.l. eſt
bona.et quotidie
allegatur.ibi ipſe.ſcilicet tutor petitꝰ.
Ibi:contradictionis.date per iudiceꝫ
que excedebat quatuor menſes ſecun-
dum Jacob.de are.ibi probari. Nec obſt. ſupra ex
quibus cauſis maiores.lege ait pretor.§. fina. cum
l.ſequen.quia iſta intelligitur ſecundum illam.argu
men.infra de itine.actuqꝫ priua.l.prima. vel ibi de
tempore actionis. hic de tempore inſtantie. argu-
mento eius quod notatur.eodem titulo.lege ſed ſi
pretorem.in principio. licet gloſſa aliter not. ſupra
de dolo lege arbitro.§. dolo. et illa gloſſ. eſt ſatis
not.que dicit quod etiam quando ſtat per aduerſa-
rium quominus cauſa finiatur intra tempus: quod
nihilominus etiam tempus currit: ſed contra cum
datur reſtitutio.et hoc in cauſa principali. in cauſa
appellationis datur actio de dolo. C.de iudi.l. pro-
perandum.§.ſi autem.⁊ not.in aut.de appel.§.ad
1 hec.vt in aut.vt ſpon.lar.§.hoc quoqꝫ.¶ Sed † po-
ne ſtetit per iudicem quominus cauſa finiretur iſto
tempore an currit iſtud tempus, de hoc plene dixi

in.d.§.ad hec.in auk.de app. col.iiij.
et tangit Ray.in auk. ſi appellatiõe.
C.de tempo.app.¶Glo.querit vtrũ
iſte tex.habeat locum vbi decretum
eſt probatum etiã poſt quatuor men
* ſes.Glo.dicit ꝙ ſic.Nec ob.C.de iu=
di.l.properãdum: vbi ſemper finitur
inſtantia lapſu triennij qualitercũqꝫ
labatur:quia hic tranſcurſus tempo=
ris perimit ius actoris:ibi reſeruat ⁊
perpetuat.Et ſm Oldr.iſta lex alle=
gatur per Dy.in argumentum : qđ ſi

*Pro intell. l. properã= dum.C.de iudi.

2 ſtatutum eſt in ciuitate † ꝙ omĩs cau
ſa debeat decidi intra tres menſes.⁊
aduerſarius petit dilationeꝫ que eſt
vltra tres menſes propter teſtes qui
ſunt in longinquis partibus : qđ non
obſtante ſtatuto poſt tres mẽſes poſ
ſit de cauſa cognoſci. ¶Et eodem
3 † modo determinat id qđ ponit hic
Ray.⁊ Cy.in.l.fi.C.de adul.ſcꝫ qđ ſi
eſt ſtatutum qđ actor producat iura
ſua intra mẽſem:qđ ſi fuit impeditus
propter dilationem datam aduerſa=
rio:quod etiam poſſit poſt ꝓducere.
¶Item inducitur in arg. certum eſt
4 † qđ vere contumax nõ appellat niſi
veniat iudice ſedente pro tribunali.
vt.ſ.de in integ.reſti.l. diuus. quidã
fuit contumax vere:⁊ lata fuit ſenten
tia contra eum.iſte venit ad banchũ
iudicis.⁊ ſtatim cum vidit eũ iudex
receſſit a bancho.nunquid audiatur
poſtea appellans.iſte tex.facit in ar=
gu.qđ ſic.quia non ſtetit per eum.fa=
cit.ſ.de iudi.l.nonnunqꝫ.quidam ve
ro diſtinguũt ꝙ aut iudex receſſit an
te veſperas.⁊ tunc debeat audiri.aut
poſt veſperas.⁊ tunc ſecus.arg.ſ.de
orig.iur.l.ij.§.⁊ quia magiſtratibꝰ.et
in auk.de iudi.§.ſedebunt.collatione
vj.tamen caſus huius queſtionis vi=
detur in.l.j.§.dies.j.quãdo appel.ſit.
⁊ tangitur.j.de appel.l.ij.ſcias tamẽ
ꝙ hec queſtio formatur male hic per 1
Ray.in recollecta. ⁊ tu qui habes eã
videas audacter:quia ita eſt. et facit
iſte tex.ad queſtioneꝫ no.in Spe. de
lit.conteſt.§.quando.ver.ſed nũquid
ſuper.⁊ in Specu.de teſt.§.j.ver. ſed
nunquid ſi teſtis. Nico.de Neap.

Poſt ſuſceptã.

Defectus viſus auditꝰ ſer=
monis ac intellectus ege=
ſtas intolerabilis ac perpetua valitu
do etiam ſuſcepte tutele excuſationẽ
tribuunt impedito. h.d. ſm Raynu.
Ibi poteſt ſubaudi.⁊ ſic remouetur.
ſm quoſdam.⁊ alleg.qđ no.ſ.de tut.
l.j.§.fi.glo.dicit ꝙ non eſt verum. vt
ibi dicam per.l.complura.eo.ti. ⁊ ad
d.gloſ.patebit reſponſum per ſuppletionem quam
ibi dabo.¶Gl.op.de.l.j.§.j.ſ.de tute.vbi videtur
qđ cecus non poſſit dari tutor.Et ſol.vt gl.dicit.ſed
poſito quod fuiſſet datus. tunc poterit ſe excuſare
etiam poſt ſuſceptam tutelam. vt not.in.l.ij.C. ſi ex
fal.alleg.quod teneas bene menti. ¶Item oppo.
de lege frater.C.eodem.Sol.vt gloſſ. ¶Item op=
po.de lege non ſolum.§.ſi quis.ſ. eodem.Solu.vt
glo.vel dic qđ hic text.intelligitur ſecundum illum.
et nullum damnabis.¶Item oppo.de lege ſed in
hoc.alias eſt.l.idem Vlpia.et habes bene eandem
reſponſionem quam habes in precedenti cõtrario.
¶Vltimo dicit hec gloſſ.adde hic quod not. ſupra
de mino.l.verum.§. ex facto. dic vt ibi. Not. caſus
vbi quis poteſt dimittere tutelam acceptam inter
quos ſunt iſti.¶Vltimo contra iſtud videtur dice=
re glo.infra de regulis iuris.l. vbi. ſcilicet quod ille
infirmitates non impediunt tutelam iam acceptã.
ſed vt ſalues iſtam glo.dicas qđ iſtud eſt veruꝫ ita
quod deſinat eſſe tutor ipſo iure:ſed tantum excuſa
tur:ita loquitur hic et poteſt eſſe verum qđ dixi ſup
tex.ſuper verbo poteſt.

Paupertas.

Ibi:imparem et intolerabi=
lem ſecundum Dynum ⁊ gl.
et lege paupertas.ſupra eodem titu.vbi glo.remit=
tit et dic vt ibi.

Adminiſtrantes.

Procu=
rator
principis etiam abſqꝫ dignitate colla=
tionis prefectiqꝫ vigilum et annone a
tutelis et curis etiam ſuſceptis excuſa
tionis priuilegio ſunt ſubnixi:aſſeſſores vero ſeu mi
lites in numero abſentium qui cauſa reipub.abſunt
a tutelis nouis excuſantur:ſed veteres nõ deponũt.
hoc dicit.ſecundum Ray.Ibi:non vltra dicit gl.⁊c.
ſtatim expediam eam per primum contrarium. Et
ideo oppo.de lege athlete.§.gentium. ſupra eodẽ.
quod non debeant excuſari.Et ſol.vt gloſſ. dicit et
ſecundum hoc habetis in litera delate. quem intel=
lectum proſequitur gloſſ.C.de excu.mu.l. prima. li=
bro.x.⁊ vide quod ibi dixi poſt And.de barulo.al's
eſt in tex.delata.et tunc eſt alius intellectus ſcilicet
quod tempore adminiſtrationis excuſetur a tutela
et cura delata illo tempore.

☞ Priuilegium datum alicui non extenditur ad
eius collegam.

Eorum.

Ibi:profecturis ſcilicet de proximo.
ibi:ſuſceptam.ſecus in comite primi
pili principaliter.ſupra eodem.l.non ſolum.§. ſimi=
liter.ſecundum vnum intellectum.Raynu.in addi=
tio.antiquis querit rationem diuerſitatis:⁊ non ſol
uit.tu dicas quod ratio eſt:quia officium primipili
eſt dignius : et ſic eius collatio habet maius priui=
legium argumen.infra de alb.ſcri.lege fina.et.C.de
bonis que liberis. lege cum multa . ¶Opponit
gloſſ.de lege ſi duas.§.minuere.ſupra eodem. So=
lu.vt gloſſ.¶Item opp.de lege propter magiſtra=
tum. ſupra eodem.Solu. vt gloſſ. et ſic incipere et
preparare ſe ad iudicium ſunt paria. facit. infra de
pollici.l.prima.§.cepiſſe.vel ſolue cõtrarium quod
ibi in ciuitate romana hic in caſtro vel villa . vt
in contrario nota. ¶Item opponitur de. §.item

1 qui reipublice.inſti.eo.Et ſolu.vt gloſ.⁊ ſic no. † qđ
priuilegium datum alicui:non extenditur ad eiꝰ col
legam.⁊ ſic facit contra id qđ dixi per Iaco.de are.
ſ.eo.l non ſolum.§. qui primipilum. ¶Item opp.
de.l.ſpadonem.§.ſin autem.ſ.eo.Sol.vt glo.vt dũ
dicit glo.hoc argu.dic ſcilicet vt non excuſetur a tu
tela iam ſuſcepta:ſed excuſatur a ſuſcipiẽda.¶Itẽ
opp.de.l.idem vlpianus.§.ſunt ⁊ alij.ſ.eod.Et ſol.
vt gloſſ.et melius.dic vt not.in.l.verum.§.ex facto.
ſupra de mino.

1 ☞ Pupillus poteſt eſſe de collegio.
Item poteſt committere tale quid quod poteſt de=
portari.

2 Preſbyter non excuſatur a tutela filiorum compreſ=
byteri.

Qui corporis.

In collegio ſeu corpore
licito conſtituti excuſan=
tur ab extraneorum tutela:filiorum nõ:nec collega=
rum tutores infra centeſimũ miliare coguntur eſſe:
ſed vlterius excuſantur : vbiqꝫ vero ſunt immunes
qui ſpeciali priuilegio ſunt muniti.h. d. cum.l. ſeq.
1 ſm Ray.ibi collegarum.¶No.ꝙ pupillus † de col
legio poteſt eſſe.et ſic alias pupillus poteſt cõmit=
tere tale quid propter quod deportatur.vt.ſ. de tu.
l.ſi arrogati.ſm Iaco.de are.Ibi filiorum. facit ad
q.no.per Guil.C.de epiſ.⁊ cle.l.preſbyteros.de qua
dixi.ſ.eo.l.ſed ⁊ milites.in princi.vnde vide qđ iſte
2 text.facit quod licet † regulariter pſbyter excuſetur
a tutela:tamen a tutela filiorum compreſbyteri nõ
excuſatur.de quo dic vt dixi in.l.ſed ⁊ milites.ſ.eo.
Continua.l.ſequen.

1 ☞ Qui habet priuilegium propter aliqueꝫ quod
non vtitur illo contra ipſum.

Plane.

Hec.l.continuatur cum.§.
q corporis.¶Querit glo.
qui ſunt iſti quibus conceditur ſpecia=
liter vt non teneantur ſuſcipere tute=
lam.Et reſponde vt gloſſ. ¶Vltimo
1 §.qui corporis.facit ad id † qđ dixi.ſ.eod.l.amiciſſi=
mos.§.fin.vbi quis habet priuilegium propter ali=
quem qđ non vtatur illo priuilegio contra ipſum.vt
ibi dixi qđ tene cordi.

Libertus.

Senatoris libertus fi
liorum eius tutelam
cum alio adminiſtrans a tutelis alio=
rum excuſationis priuilegium non ſor
titur.h.d.Ibi:adminiſtrans ſcilicet cũ
alio.⁊ ſic non ob.contrarium.de.l. nec ſenatorũ ſm
Ray.¶Glo.opp.de.l.nec ſenatorum.C.eo.ti. So=
lu.vt gloſſ.vel dic qđ illud quando gerit negotia fi=
liorum.facit.ſ.l.libertum.ſm Iaco.de are.

1 ☞ Si ruſticus emit partem iuriſditionis quã ha
bebat vnus ex tribus fratribus in caſtro.non p hoc
eſt exemptus a iuriſditione aliorum duorũ fratrum
quin ſi delinquat puniatur.

Cum ex oratione.

Inge=
nuꝰ vel
libertus annulorum aureorũ iure mu
nitꝰ excuſare ſe poteſt a tutela ſeu cu=
ra liberti.niſi etiam eodem iure ſit tu=
tus.illius etiam tutelam vel curam prius excuſatus
ſuſcipere compellitur.h. d.ſm Ray. Ibi libertino.
non habente ius annulorum.alias ſecus eſſet. vt in
verſi.ergo.ibi datus.ſcilicet tutor. ibi debeat. facit
ad hoc.l.j.§.j.j.de vaca.mu.Ibi annum.qui eſt com
munis omnium abſentiarum.vt.ſ.eodem.l.non ſo=
lum.ibi dari.non obſtante qđ fuerit excuſatus. Ibi
patrono.ſcilicet ſenatoris patroni negotia.¶Glo.
fi.oppo.de.l.libertum.§.ſed et ſi.ſ.eo. Solu. vt gl.
et dic ꝙ iſtud priuilegium competit liberto:ſed iſte
perdidit nomen liberti ex quo impetrauit ius annu
lorũ aureorũ ⁊ ſic tacite priuilegio renũtiare vr.facit
de iure ãnulorũ aureorũ.l.j.⁊.j.de acq.here.l.ſi duo.
nãlcum amiſit nomen:⁊ effectũ nominis amiſiſſe vi
1 detur.C.de ferijs.l.a nullo. ¶Allegatur iſta.l.j qđ
ruſticus qui emit partem caſtri ab vno de fratribus
comitis cum omni ſuo iure:qđ ſi committit malefi=
cium debeat comes cognoſcere:ſicut cognoſceret ſi
ipſe non vendidiſſet et commiſiſſet delictum.nõ au
tem debeant cognoſcere alij duo fratres non ven=
dentes.contrarium facit de iure aureorum annulo=
rum.l.j et.l.penul.⁊.ſ.de in ius vocan.l.ſed et ſi hac
lege.§.fi.⁊.l.paulus.reſpondet per procuratorem.
al's incipit.per procuratorem.§.fi.j. de acqui. here.
et ita inuenitur in repeti.Dy. non tamen habet bo=
num intellectũ.neqꝫ ad iſtam.l.poteſt bene adapta
ri.ſed in libro Oldr.reperitur Dyñ.aliter dixiſſe.et
ſic.Erant tres fratres qui habebant caſtrum cõmu
ne.⁊ ibi habebant ruſticos ſuos in quos habebant
iuriſditionem puniendi maleficia.modo vnus iſto=
rum vẽdidit partem ſuam cuidam ruſtico.queritur
modo an iſte ruſticus emens ſit exemptus a iuriſ=
ditione aliorum duorum fratrum qui non vendide=
runt partes ſuas.Et an ipſe acquiſiuerit iuriſditio=
nem cõtra alios ruſticos.hec eſt pulcherrima que=
ſtio.et tunc hec.l.facit optime ad iſtam queſtionẽ.
et Dy.dicit qđ iſte non eſt exemptus a iuriſditione
iſtorum duorum dominorũ:ſed in alijs ruſticis be=
ne queſiuit iuriſditionem.argu.eius quod hic dici=
tur in tex.et glo.quia impetrans ius annulorum au
reorum habetur ingenuus quo ad extraneos : non
quo ad dominos.facit ad hoc.d.l.penul.de iure an=
nulorum aureorum.et.l.fi.eo.titu.et.l. ſi is qui.j. de
adul.et ad ſil.l.ſi exheredatus cum.l.ſequen.⁊ vide
tur caſus.j.de iure patro.l.caius.et ita dicitur ſtare
in iſtis terminis.

Et ſi quis.

Libertus ſenatoris ipſius procur.
excuſare poteſt ſe ab aliorum tute
lis niſi iure annulorum aureorum a principe ſit do=
tatus.h.d.ſm Ray.

1 ☞ Si factum eſt compromiſſum et dati fideiuſſo
res et finito tempore prorogatur ꝙ fideiuſſores nõ
tenentur.
2 Quid in datione pignorum.

Titius.

Diuidas hanc.l. in duas
partes pncipales.In pri=
ma parte fuit excuſatus. In ſcđa de=
ſijt eſſe tutor ipſo iure.ſecunda ibi : ſed
ſi ita ⁊ breuiter. hoc dicit.Tutor teſta
mentarius reipublic.cauſa abſens veterem tutelam
excuſationis priuilegio circũſcripto aſſumere tenet=

tur ſtatim poſt reditum adminiſtratiōis pꝛioꝛis tē
poꝛis cōuentione ceſſante.niſi in diſpoſitione teſta
toꝛis expꝛeſſe fuerit abſolutus.tunc a poſterioꝛis tē
poꝛis adminiſtratione ⁊ abſentie puilegio ſe excu
ſat poſt hereditatis aditionem ſeu euentum condi
tionis qua in teſtamento fuerit conſtitutus. hoc di
cit Ray.Ibi quoad. ideſt donec.Ibi interea. ideſt
durante abſentia cauſa reipubli.Ibi:et ideo. dic ꝑ
tempoꝛe ſe.Ibi tempus.ante abſentiam:⁊ poſt tu
tele ſuſceptionem.Ibi poſſe. ideo quia pꝛima tute
la non fuit finita ipſo iure per abſentiaꝫ: ſed per ex
cuſationē. ſecus ſi ex diſpoſitiōe teſtantis expꝛeſſe
finita ipſo iure fuerit.vt.§.ſeq.facit.l. quod dicitur
ĩ.de teſtamen.mili.ſm Ray. ¶Sed adhuc nō re
ſtat bene declarata ratio. ideo dic qđ ratio eſt quia
verbum quoad:appoſitum ſuperius:habet in ſe re
uolutionem tempoꝛis vt videtur per Oldra.ſ̃.de
ſuſpec.tuto.l.iij.§.queri poteſt.et aduerte. qꝛ Ray.
dicit ſe legiſſe infoꝛtiatum.v.annis anteꝙ intellige
ret iſtam legem.et dicit quod iſte caſus pꝛimus vi
detur eſſe contrarius.§.ſequen.de verbo ad verbū.
et reſponde vt ibi dicam.¶Glo.opp.de.l. tutoꝛ.§.
ſi quis affuturus.ſ̃.titu.j.⁊.l.ſi tutoꝛ.ĩ.de tute. et ra
tio.diſtra.Sol.vt glo.dic ſm Dy.ꝙ aut eſt facta di
uiſio adminiſtrationis tantum:et cenſetur vna tute
la etiam finita adminiſtratione pꝛima. vt in pꝛinci.
huius.l.⁊.l.iij.§.queri poteſt.de ſuſpe.tuto. Aut nō
eſt facta diuiſio adminiſtrationis:ſed ſubſtantie tu
tele:et tunc cenſentur plures.et ita loquitur.§.ſed ſi
ita.¶In dubio videtur facta diuiſio adminiſtra
tionis non ſubſtantie.ſ̃.de tuto.et cura.da. ab his.
l.nec ille.Querit glo.intra quātum tempus debeat
excuſari.Et reſponde vt gloſ. ¶Iſtud pꝛincipium
1 †allegatur ad queſtio.aliqui compꝛomiſerūt in ali
quem:vt pꝛoferret ſententiam vſqꝫ ad annū.⁊ dede
runt fideiuſſoꝛes vel pignoꝛa de parendo ſentētie.⁊
cum finiretur ſpatium anni ipſi pꝛoꝛogauerūt com
pꝛomiſſum ad alium annum:queritur vtrum ipſi fi
deiuſſoꝛes : vel pignoꝛa teneantur.¶Iſtud pꝛinci.
pꝛeſtat argu.quod ſic.quia videtur idem cōpꝛomiſ
ſum.ſicut hic eadem tutela.ad hoc facit.ĩ.de pꝛeca.
l.ſed et ſi manente.ſ̃.ſolu.matri.l.pe. §.vxoꝛ diuoꝛ
tio.⁊.ſ̃.loca.l.item queritur.§.qui impleto.¶In cō
trarium facit.§.ſed ſi ita.ĩ.eo.quaſi videatur aliud
compꝛomiſſum:ſicut ⁊ ibi eſt alia tutela. facit.ſ̃. de
admini.tuto.l.lucius.§.paulus.caſus tamen eſt qđ
fideiuſſoꝛes non teneantur.ſ̃.de arbi.l.labeo.§.fi.⁊
l.ſequen.In pignoꝛibus diſtingue quod aut erant
compꝛomittentium:et tenentur:quaſi ex tacito con
ſenſu.aut alioꝛum et non tenentur.argu.dicti.§. qui
impleto.et.d.l.labeo.§.fina.verba hec ſunt Dyn.li
cet Ray.appꝛopꝛiet ſibi illa verba. et vos habetis
per Dyn.et Ray.in dicta.l.penulti.§.vxoꝛ.ſ̃.ſoluto
matrimo.

Sed ſi ita. Ibi videamus.vtrū debeat ꝓ
deſſe vel non.⁊ certum eſt quod
pꝛodeſt.Dy.Ibi ex ipſo teſtamento.ideſt ex verbis
teſtatoꝛis.Ibi tutoꝛ. cum ceperat abeſſe cauſa rei
publi.et dic vt ipſo iure.ſed in caſu ꝑcedenti per ex
cuſationem ex.l.diſpoſitione.vt.ſ̃.eodeꝫ.l.ſi is qui
tres.in pꝛinci.et ideo ex eius diſpoſitione ſtatim re
aſſumit tutelam poſt reditum ſecundum Ray. Ibi

poteſt.quia videtur noua delata.non autem vetus
continuata.¶Gloſ.oppo.inſti.de ſatiſ.tu. in pꝛinc.
et.ſ̃.eo.l.tutoꝛ.Sol.vt gl.¶Item oppo.de.l.quin
quaginta.ſ̃.eo.Sol.vt gl.¶Ex iſta gloſ.no. ⁊ tene
menti qđ exercere litem dicitur ille qui litē inchoat.
et ad hoc allegat eam Iac.de are.

Si a pꝛetoꝛe. Curatoꝛ datus a iudice mē
tecapto muto ſeu vētri ſe ex
cuſare poteſt pꝛopter legitimum numerum.h.d.ibi
ventri.vide quod no.ſ̃.de tu.⁊ cura.l.ventri.⁊ quod
ibi dicam.Gloſ.querit pꝛopter quos liberos excuſa
tur.Et reſponde vt glo.

1 ☞Locus vbi contractus effectum dirigit inſpici
tur in contractibus.
In vltimis voluntatibus conſiderari debet locus
vbi fit teſtamentum.

Rome. Tutoꝛes a magiſtratibꝰ romanis de
creti:ſeu dati in teſtamento rome cōfe
cto:vel eius ſuburbijs dicuntur in ipſa vrbe conſti
tuti.h.d.ſm Ray.ibi rome.in quo cōſuetudo dicte
ciuitatis debet ſpectari ſm Iaco.de are.⁊ dixi poſt
Ray.de ventre inſpi.l.j.in fi.⁊ per doc.C.de ſum.tri
ni.l.j.in fi.ibi datos.qđ pꝛodeſt pꝛopter id quod ha
bes inſti.de excu.tu.in pꝛin.Oppo.gloſ.de ver.ſig.
1 l.ij.et ſol.vt gloſ.¶Ultimo no.†ex iſto tex. qđ licet
in contractibus conſideremus locum in quem effe
ctus ipſius contractus dirigitur:non autem vbi eſt
facta ſcriptura.vt.l.contraxiſſe.de act.⁊ obli.tamen
in vltima voluntate debet conſiderari locus vbi eſt
factum teſtamentum.verba enim contraxerunt:ad
vltimam voluntatem nō trahuntur.infra de verbo.
ſignificatio.l.verba.et per hoc patet reſponſum ad
l.contraxiſſe.ſecunduꝫ And.de piſis. et hoc teneas
bene coꝛdi.

1 ☞Famulo nihil impoſſibile iniungi debet.

Si tanta. Aduerſa valetudine coꝛpoꝛis ſeu
mentis ſuper pꝛopꝛijs negotijs le
gitime impeditus:a tutela patroni eiuſqꝫ liberoꝝ
de iure communi ſe poterit excuſare.hoc dicit ſecū
1 dum Raynu.ibi impoſſibilis.no.argumen.† hic ꝙ
nō debet aliquid impoſſibile iniungi famulis. quia
ad illud non tenentur.vt hic et infra de pe.l. moꝛis.
et.ſ̃.de neg.geſt.l.ſi pupilli.in fi. ſcđm Iac. de are.
et pꝛobatur.ĩ.de ope.lib.eius artifi.et.l.he opere.⁊
l.interdum.

1 ☞Comites ⁊ barones dum ſunt in exercitu non
poſſunt conueniri nec eius officiales.
2 Qui ſolum ſunt de numero gaudent puilegio.

Qui in collegio. Piſtoꝛes in
collegio in
legitimo numero. conſtituti piſtoꝛinā
per ſeipſos exercentes a tutelis et cu
ris.etiam collegarum.vrbani excuſari
poſſunt ſi in loco vbi dati ſunt domicilium non ha
1 bent ſecundum Raynu. Ibi exerceant. facit † iſte
text.ad id qđ not.ſ̃.per gl.cōſtitutionis imperialis
conſtitutione.de obſeq.excep.cauſe ꝙ comites ⁊ ba
rones tēpoꝛe quo ſunt in exercitu nō poſſunt ab ali
quo cōueniri nec ipſi nec officiales eoꝝ.¶Et not.
qđ ita demum habeant puilegiū ſi ipſimet ſunt in

exercitu non ſi alios ibi conſtituunt eoꝛum nomine.
2 ibi:numeri.¶No.†quod illi tantum gaudeant pꝛi
uilegio qui ſunt de numero.vt hic. et ſupꝛa.e.l.admi
niſtrantes.§.pꝛimo.et.C.de ſacroſan.eccle.l.non plu
res.facit quod not.in auť.vt certus ſit nu.cle.in fine.
et quod ibi dixi poſt Iaco.de bel.in auť. de refe.co.
iij.ibi datus.a teſtatoꝛe.vt ſupꝛa eodem lege non ſo
lum.§.et qui in teſtamento. et dixi ſupꝛa eo.l. ꝓpter
§.licet.¶Oppo.gloſ.de.l.j.ſ̃.quod cuiuſqꝫ vni. no
mi.et.ĩ.de colle.illi.l.j.quod non debeant habere pꝛi
uilegia.Sol.vt glo.¶Oppo.etiam de.l.ita autem
geſſiſſe.de admi.tu.et.l.tres tutoꝛes.eo.ti.glo.nō ſo.
et ideo dic.vt not.ſupꝛa de pꝛocur.l.j.in fi. quod illđ
regulare.iſtud ſpeciale ſm Dy.et plene per eundem
Dy.c.quod alicui.extra de reg.iur.lib.vj. ¶Oppo.
de.l.heres abſens.Sol.vt glo. Nicolaus.

¶Ubi pupillus educari vel moꝛari debeat:⁊ de ali
mentis pupillo pꝛeſtandis. Rubꝛica.

¶Ad euidentiam huius titu.pꝛemitte quod not.in
fra eodem lege finali.in glo.magna.et hanc rubꝛicā a
continua ad pꝛecedentia:quia in educando pupillū
multum conſiſtit adminiſtratio tutoꝛis: adeo quod
pꝛopter ceſſationem vel mendacium aliquando re
mouetur.aliquando punitur.vt ſupꝛa de admi.tu.l.
tutoꝛ.§.idem ſolent.⁊ ſupꝛa de ſuſpe.tu.l.iij.§.tutoꝛ.
et.l.impuberibus.§.fi.et.ĩ.eo.l.fi.et ideo poſt pꝛece
dentes ti.ponit iſtum.ſm Dy.

Solet pꝛetoꝛ. Pupillus
educari
ac moꝛari debet apud virum ido
neū:eius pꝛopinquis pꝛeſentibus
ex conditione perſone ac tempoꝛe
pꝛetoꝛis arbitrio eligēdum.exclu
ſo ipſius ſubſtituto : licet in teſta
mento paterno expꝛeſſe cōtrarium caueatur. hoc di
cit ſecundum Ray.ibi:vbi.i.in quo loco et apud quā
perſonam.Ibi in poſthumis. de quibus non cura
tur.vbi alerentur.Ibi pueris maioꝛibus triēnio . vt
not.infra eodem lege finali. in fine. ſecundum Ray.
ibi nonnunꝙ.i.aliquando. eſtimantur apud aliqueꝫ
pꝛopinquum vel apud extraneum:ſi omnes pꝛopin
qui ſunt vt ſuſpecti.argumen.de fun.do.iij.in fine. ſe
cundum Dyn.ibi educaretur.et non obſt.l.amiciſſi
mos.in pꝛin.ſ̃.tit.j.de ventre inſpi.l.qui ventri.vt ibi
dixi ſm Ray. ¶Not. iſtum caſum:quia foꝛte dixiſ
ſes contrarium.Querit gloſ.qualiter eſtimabit pꝛe
ſes iſtud.Reſpon.vt glo.
1 ☞Teſtamentarius executoꝛ cogitur cauſatiue re
cipere executionem.nō pꝛeciſe.

Quamuis. Liberti parentes cognati vel
pupilloꝛum affines educatio
nem pꝛeciſe ſuſcipere a pꝛetoꝛe coguntur . extra
nei vero excuſarentur accipere hoc onus:ſed puā
tur legatis ac hereditatibus in teſtamento patris
pupilli ſibi relictis:niſi al's fuerit relicturus. hoc di
cit ſecundum Ray.Ibi coacturum.educationem ſu
ſcipere et ſuper hoc verbo dicit gloſſ. licet pꝛetoꝛ ⁊c.
ſuper verbo alimentare.dic.i.apud ſe permitti edu
cari pupillum. Ibi placuit.denegari petitionem re

lictoꝛum ſm Dy.ibi ſciret. ꝙ non pꝛe
ſumitur niſi expꝛimatur. ſed hoc mi
nimum ſecundum Dy.ibi denegabi
tur.Gloſſ.alleg.l.qui tutelam. ⁊ vide
qđ ibi not.circa iſtā materiā.Ibi ſta
1 tuit.pꝛeſtat iſte text.arg.ad id † quod
ibi not.per Dy.ĩ.de leg.ij.l.j.ſ.ꝙ exe
cutoꝛ teſtamētarius nō cōpellitur re
cipere executionē pꝛeciſe ſed cauſati
ue ſic.vt hic ſm Ray.⁊ de hoc tetigi.
ĩ.de leg.j.l.huiuſmodi.in pꝛinc.⁊ ha
bes plene.C.de epi. ⁊ cler.l.nulli.in.j.
q.⁊ dixi poſt Iac.de bel. in auten. de
ec.ti.§.ſi quis autem pꝛo redemptio
ne.col.ix.⁊ dixi in.l.j.de leg.ij.
1 ☞Qui obtinuit in cauſa nō poteſt
petere expenſas quas fecit vltra quā
facere deberet:ideo taxant a iudice.
2 Expēſe faciēde ſunt inter facultates.
3 Caſus in quo voluntas teſtatoꝛis nō
ſeruatur.

Officio. [a] Tutoꝛ a
pupillo tu
tele actione conuētus:
ſumptꝰ in alimentis ac
diſciplinis eius factos
ab illo ſm vires facultatis eius ſibi
poterit imputare:non vltra. etiam ſi
moderata taxatio facta fuerit ĩ teſta
mento vel a pꝛetoꝛe.h.d.Ibi:officio.
mercenario cuilibet actiōi bonefidei
deſeruienti ⁊ ea finita finitur.vt.ſ̃.de
act.emp.l.qui per colluſionem.§.fi.⁊
C.depo.l.iiij.ibi iudicis.dicit glo.ſu
perioꝛ.l.dixit vbi ſit alēdus:ſequitur
nunc ex cuius bonis.dic.imo quantū
expendi debeat.vt no.⁊ melius.ĩ.eo.
l.fi.ibi aditꝰ.ſed arbitrio tutoꝛis eſt
determinatꝰ.Ibi facultatum.i. red
dituum:vt.ſ̃.de do.inter vir.⁊ vxo.l.
ex anno.⁊.ĩ.l.pꝛoxi.⁊ ad.l.fal.l. diuꝰ.
et.ſ̃.de libe.agno.l.ſi quis a liberis.
1 §.alimenta.¶Ex quo no.†arg. con
tra illum qui obtinuit in cauſa : vt nō
poſſit petere expēſas quas fecit vltra
ꝙ facere deberet ſm Iac.de are. ꝓ
pterea iudex taxat illas expenſas. vt
patet in auť.de iudi.§.ſi opoꝛtet. col.
vj.⁊ habes de hoc glo.in.l.generali
ter.C.de epiſco.⁊ cleri. quam teneas
coꝛdi.ibi hoc amplius.ver.ibi ſed ſi.
2 ver.no.†qđ pꝛo facultatibus tantum
faciendi ſunt ſumptus. cōcoꝛ.ſunt in
gl.tñ poterat gloſ.alleg.vnam.l. que
optime ⁊ clare dicit hoc in auť.vt de
ter.ſit nu.cle.circa pꝛin. ¶Opp. gl.
de.l.ſi patri.C.de interdi.ma. glo.nō
ſol.ſed dic qđ illud in matrimonio in
quo voluntas patris debet ſeruari.
vt.C.de nup.l.ſi vt pꝛoponis.et. ſ̃.de
ſtat. ho.l. paulus. alias incipit eum
qui.ſecundum Dyn.alias ſm Andr.

a ¶Officio.
No. ꝙ ille
q̇ obtinuit
in cauſa nō
pōt petere
expenſas
quas fecit
vltra ꝙ fa
cere debe
ret.

de piſis dicas ꝙ in.l.ſi patris eſt regulare in.l.noſtra eſt caſuale. et propterea.ſ.e.l.dicit text. nonnũꝗ̃ a patris voluntate ⁊c.q.d.i.aliquãdo.vnde ibi innuit ꝙ regulariter fit cõtrariũ. facit ſ.de admi.tut.l.iij.§.ꝗ̃uis.ſm And.
3 de pi.et ſic no.†caſũ in quo non ſeruatur volũtas teſtatoris ſimile.ſ.de ad mi.tu.l.quidam decedens.in princ. et j.de here.inſti.l.ſi paterfa.et ibi no.et l.quidam.in prin.glo.j. de cõdi.inſtit.

Vs alimento

rum. Pretor ad expẽſas et ad alimẽta ſiue inſtructionem minorum cuiuſcunq; ſerus inſpectis mancipijs deputatis ad vſum eorum:mercedibus ab eis debitis:eorũ etatis veſtibus:atq; tecto:ſm vires patrimonij eorum de quo ſibi conſtat extra iudiciũ: vel per cognitionem iudiciariã inter tutorez et eum qui poſtulat alimenta decerni habita tñ ab eadem prius confeſſiõe quo annuo reddittu ſeruata taxari debebit eorum pecunia apud tutorẽ conſtituta:in hoc ab eo ponẽda in vſuris centeſimis: et propter contumaciam ſeu mendacium punietur ſm Ray.ibi non immerſum. Not.pulchrum tex.et quotidie allegatur. Ibi decernat.facit in auẽ.de conſul.§. penul. colũ.iiij. Ibi superſit.dicit Dy. maledicatur q̃ fecit hanc.l.et ſic videtur quod Dyn. fuit multum liberalis.licet Ray.dicat imo benedicatur. Ibi decernanẽ fac. infra de ali.et cib.leg.l.cum vnus.§.fi. ⁊.l.hereditatũ.j.ad leg.falcid.ibi amplis. No.bene hunc tex. ad hunc text. in auẽ.vt deter.ſit nu.cle.poſt prin.ibi exhibitioni.et alimentis. Not.quod quando maritus legat alimenta vxori ſue:ita debent dari quemadmodũ dicit iſta lex.

a ¶Sed ſi egeni. Et adde dictũ Imo.⁊ pe. de anch.in c.cõſtit.de ↄſti.vcz ꝙ ſi iudex cognoſcit ꝙ calũnioſe petit amplã dilationẽ põt tibi ſtatueẽ terminũ ad ꝓbandũ et cõminari qꝺ ſi interim nõ probaueris nõ audieris.

1 ☞ Pupillus an preſtet alimenta tutori remiſſiue.
2 Idem operatur oppoſitum in oppoſito ꝙ propoſitum in propoſito.
3 Alimenta relicta vxori debẽtur secũdum facultatem redditũum.
4 Iudex imponere poteſt penam mãdati.
5 Iudex poteſt imponere penam litiganti vt reſpondeat poſitionibus: ⁊ illam exigere.
6 Iudex quod poſſit pluries pro eodẽ facto cum cauſa mulctare.
7 Tutor repetit expenſas a pupillo q̃ nihil habebat ſi poſtea effectus eſt locupletior.

Sed ſi egeni.

Tutor pupillos egẽtes de ſuo alere non tenetur.⁊ ſi poſt alimentorum decretũ ad inopiam ſunt deducti. debent alimenta decreta minui ſi vero ad pinguiorem fortunam peruenerint
a ſunt augenda. hoc dicit. [a] Ibi:compellitur. ſed nun-
1 quid econtra† pupillus debet preſtare alimenta tutori. Dic vt not.ſ.de adminiſtra.tuto.l. a tutoribus. §.principalibus.et not. Jacob.de aret.j.titu. primo. §.ſi pupillis.facit quod not.Ray.de ſuſpe.tut.l.impuberibus.§.fin.de hac queſtio.dixi.ſ.titu. primo.
2 l.paupertas.ibi acceſſerit. Not.quod idem† operatur oppoſitum in oppoſito quod propoſitum in propoſito.ſimile.j.de legatis.iij.l.qui filium.et de ſerui.ruſtico.predio.l.tria predia.⁊.j.de vulga.et pupilla. l.et ſi contra.⁊.C.de ſenten.paſ.l.fina.hunc text. alle
3 gat Jacob.de are.quod† quando relicta ſunt alimẽta vxori quod iudex debet inquirere patrimonium: et eius redditus:⁊ iuxta illud facere alimenta decer
4 ni. ¶Itẽ habes ex iſto† tex.quod iudex poteſt imponere penam mandati.vt ibi comminari ⁊c. ꝓ hoc facit in autenti.de trien.et ſemiſ.§. ſtudium.et.ſ.de adminiſtra.tut.l.tutor qui repertorium. §. ſi vero factum.C.de ſum.trinitate.l.in epiſtola concor.j.de fideicommiſ.lib.l.iiij.§.adijci.ſecundum Jac.de are.
5 ¶Item preſtat argu.† quod iudex poſſit imponere penam litigandi qui debet reſpondere poſitionibꝰ: qꝺ ſi falſum confiteatur vel dicat:qꝺ debeat ſoluere centum:vel ſi non dicat verum quod habebit capitula pro confeſſatis:ſecundum Jaco.de are. Sed tunc quero an iudex poterit talem penam imponere et eam exigere. Iſte text.facit quod ſic.ad hoc facit.l.prima.§.quid ergo.ſupra de ventr.inſpi. et ſupra ſi quis ius dicen.non obtemp.l.prima. in principio. ¶In contrarium facit.C.commi.vel epiſ. in ru. l.prima.tu teneas qꝺ poſſit exigere.non ob.C.commi.vel epiſ.quia ibi loquitur in diffinitiua que exigit plenam cauſe cognitionem.vt.C.de iudic.l.iudi
6 ces.hic in interlocutoria. ¶Tunc quero † pone qꝺ iudex dicit parti facias tale quid ſub pena.cc.ccc. cccc.nunquid poteſt omnes penas exigere. ſecundum Dyñ.non quia iudex non poteſt mulctare niſi ter.C.de modo mulc.l.prima.⁊.l.eos.facit quod no. Specu.de except.§.primo.quid ſi iudex. et in titu. de contu.§.nunc dicemus.ver.ſed pacium. et in tit. de ſen.§.primo.ver.ſed nunquid iudex.Ray. iſtam queſtionem terminat.infra de lega.primo.l.filiuſfami.§.diui. ſcilicet qꝺ hoc habeat locum vbi preceptum iudicis fuit cũ cauſa alioquin ſi eſſet ſine cau
7 ſa non valeret.vt ibi dixi. ¶Item quero† pone qꝺ tutor alit pupillum de ſuo proprio:quia pupillus nil habebat:poſtea peruenit ad pinguiorem fortunaz: an poterit tutor a pupillo repetere.iſte text.facit qꝺ non:quia expenſe debent fieri pro modo patrimonij: alioquin non repetuntur. vt ſupra eodem. lege prima.in principio.in contrarium eſt veritas. vt infra de contrario iudic. tut. lege tertia. ſcilicet quod poſſet repetere.

1 ☞ Pater heredẽ filio inſtituto et dote filie relicta.ſi ſoror alimentatur a fratre donec mariteẽ non compenſat alimenta cum dote ſed de ſuo alit.
2 Frater tenetur alere fratrem inopem.

q

Si filium.

Tutor expenſas alimentorum et ad diſciplinãs liberalium

liberaliũ artiũ de bonis pupilli heredis a patre ſcripti ab eo factas citra decretum pretoris eius ſorori ex hereditate in paterno teſtamẽto dotate: eidẽ puberi aut ipſius ſubſtitutis actione tutele directa cõuentis etiã dote illi mulieri ſoluta de iure poterit imputare.h.d.ſm Ray. ¶Et aduerte ad pulchrũ caſũ qui nõ inuenitur alibi ſm Ray.prout ipſe dicit. C.de neg.geſt.l.alimẽta.ſed ſatis cõcor.l.cũ vnus.§.fin.j. de alimen.et ciba.lega.ſm intellectũ Hugo.per quẽ determinabis iſtũ tex.ibi inſtituerat. Dicit gloſſ.⁊c. quare.hoc dicit ſtatim videbitis in fi.glo. ¶No.ex
1 ſiſta.l.pulcherrimũ caſum ꝙ ſi pater filio herede inſtituto in teſtamento reliquit filie dotem: ꝙ fratres tenentur interim alere ſororẽ de ſuo: nec poteſt ſibi imputari in relicta dote.de hoc per doc.in.l.alimẽta C.de neg.geſt.in vlt.q.⁊ibi per Ray. ¶Glo.opp.in ſti.de exhereda.libe.in prin.Sol.vt in gloſ.et ibi vbi dicit exheredauit eã.dic ꝙ ſic vt fecit.j.de ali.⁊ cib. lega.l.cum vnus.§.fi.dicit glo.inſtituit eã in aliquo: et alias non valeret.ſed ſi inſtituit eã in dote an valeat.dic vt plene no.de mi.l.deniq;.§.ſed vtrum.ſm Dyn. ¶Itẽ oppo.de.l.j.§.ſexum.de poſtu. et recita glo.que incipit ſic forte.Et ſolu.vt in gl.diciẽ.ſed certe hodie nõ negat.§.ſexũ.quin mulieres poſſint grãmaticam addiſcere.licet dicat quod non poſſint po-
2 ſtulare. ¶†Vltimo glo.allegat iſtam.l.quod frater tenetur alere fratrem inopem.et ꝓpter hanc gl.allegatur quotidie iſta.l.et de hoc dixi.ſ. de lib. agnoſcen.l.ſi quis a liberis.in prin.facit.ſ.de admini. tut. l.tutor ſm dignitatem.§.fi.et qꝺ teneatur alere. tenz Odofre.nam ſi legitimus tenetur alere naturalẽ:vt in auẽ.qui.mod.na.effi.ſui.§.ſi quis.multofortius tenetur alere legitimum.

1 ☞ Nouerca non cogitur ſtare cum priuignis.
2 Pendente iudicio retinende poſſeſſionis vel vti poſſidetis an poſſeſſio ſequeſtretur.

Si diſceptetur.

Controuerſia de alendo pupillo ꝑ ſidis iudicio eſt dirimenda illis excluſis quos foret veriſimile pupillo facere preiudiciũ.h.d.ſm Ray.ibi impuberis. ¶Collige hic ar
1 gu.†ꝙ nouerce non coguntur ſtare cũ priuignis ſed nõ video qualiter colligatur iſtud ex hac.l. ¶Iſte
2 tex.allegatur per Dy.ꝙ pendente† iudicio retinẽde poſſeſſionis vel vti poſſidetis ꝙ poſſeſſio debeat ſequeſtrari vt hic.nã vides ꝙ hic iudex poteſt ſtatuere et debet penes quem pupillus alatur.ita quod nõ alatur penes ſuſpectum.pro hoc facit.l.iij. §. ſi vero vtraq; perſona.de libe.exhib.qa ibi permittiẽ ſequeſtratio ꝑſone.ergo multofortius rerũ.C.de ſacroſã. eccle.l.ſancimus.et in hoc videẽ reſidere Dy. ¶Cõtrarium ſentit Ray.in addi.antiquis.certi enim ſunt caſus in quibus ſequeſtratio eſt permiſſa.C.de prohib.ſe.l.j.et qꝺ ibi no.et iſte nõ eſt de illis.ergo ⁊c.et hoc vltimũ credo verũ.nã tunc demũ debet fieri ſequeſtratio in interdicto retinende poſſeſſionis quãdo vtraq; probauit per dignos teſtes.vt habes glo. not.C.vti poſſi.l.j.in glo.ſed qualiter.quã teneas cordi.que eſt vera.vbi neſcimus quis ante prouocauerit ad iudiciũ: alioquin cũ ille fungatur vice actoris et alius vice rei:alius debebit obtinere:vt.l.q̃ accuſ. C.de edẽ.⁊ ex̃ de ꝑcu.c.ij.vbi hoc vide per Inno.

1 ☞ Si pupillus renũtiat bonorum poſſeſſioni non tenet renuntiatio niſi fiat in preſentia affinium.
2 Pupillus quãdo ali debeat de bonis tutoris.
3 In criminibus vbi pena venit imponẽda a religiõe infra quod poſſit peruenire ad diffinitiuam lite non conteſtata.
4 Pena extraordinaria poteſt eſſe vſq; ad penam capitis.

Si abſens.

Tutor abſens voluntarie: contumax in alendo pupillũ:hoc i iudicio reqrẽtibus affinibus vel cognatis eius: velut ſuſpectus cauſa cognita remouebitur a pretore: vel idem tutor generalis et perpetuus ab ipſo adiungeẽ: neceſſario vero abſens idoneꝰ in officio retinetur:ſpeciali curatore ad preſtationẽ alimentorũ dũtaxat ſibi adiuncto.h.d.ſm Ray.ibi amicis. dicit glo.vocandos amicos ⁊c.et no. glo.⁊ alle.l.ergo.ex qui.cau.ma.dic melius vt no.ex q̃.cau.in poſ.ea.l.hec aũt.§.j. quã glo.videas. ¶Ad declarationẽ iſtius habes per Ray. C.de bo.aut. iu.poſ.l.cũ ꝓponas.qꝛ iſta glo. eſt falſa.qꝛ hoc eſt ſpãle in caſu iſto. ¶Itez facit iſte tex.pro hoc quod no. glo.j.de
1 bo.poſ.l.tutor quã gl.†tene cordi.ſ.ꝙ vbi pupillus renũtiat bo.poſ.non valet renuntiatio niſi fiat in ꝑſentia affinium et cognatorũ ſuorum: ꝙ teneas cordi. ¶Gloſ.oppo.de.l.pe.C.de pa. pote. ¶Aduerte ꝙ iſte oppo.totũ ti. reſpiciunt.Et ſolu.vt gloſſ.in.l.pe. dic de hoc vt dixi de libe. agno.l.ſi quis a liberis.§.ſi maẽ.et habes per doct. C.de neg.geſt.l.alimenta. ¶Itẽ op. de.l.j.et autẽ.ibi poſita.C. de diuor.l. apud quem.Sol.vt glo.⁊c. ¶Querit
2 glo.nũquid pupillus debet ali de bonis tutoris.Et rñde vt glo. et alleg.l. impuberibus.ſ ti.ij.et vide qꝺ ibi no.
3 ¶Et Dy.allegat† iſtũ tex.ꝙ ibi tractatur de tali crimine ex quo venit imponenda pena relegationis vel infra ꝙ etiã lite non cõteſt.feratur ſñia.dicit ipſe.et ſic facit pro opi. quã habes no.de hoc.j.de pe.l.in ſeruorũ. in glo. et non plus dicit ipſe.Dic ꝙ ibi nil habes no.de hoc.ſed habes glo.no.j.de pe.l.abſentẽ.que eſt gl.notabilis valde et mẽti tenẽda.et iſtã.l.induces taliter.Tex.videtur dicere ꝙ tutor q̃ eſt abſens põt remoueri vt ſuſpectus. et põt iudex euz punire extraordinarie. ſ.de tutc.l.in eos.et de offi.prefec.vi. l.j.§.item ſolent.et pena extraordinaria iudicis eſt vſq; ad relegationem

vel infra: vt infra de effra. et expila. l. j. §. finali. ergo
patet quod in abſente poteſt imponi pena relegatio-
nis vt hic. etiã lite non conteſta. Doc. C. de accuſat. l.
abſentem. tenent contrarium: quia ſi in ciuili non fer-
tur ſententia lite non cõteſt. vt. l. properandum. C. de
iudi. nec in criminalib⁹. cum quelibet pena corpora-
lis ⁊c. vt. l. in ſeruorum. de penis. ⁊ opi. iſtorum ſequi-
tur gloſſ. valde ſingularis. et no. C. de dig. l. quoties.
lib. xij. Ray. C. quomodo et quando iudex. l. j. et in di-
cta lege abſentem. tenet primam opi. quod poſſit fie-
ri etiam lite non conte. Nec ob. ra. do. quod non po-
teſt in ciuili fieri. ratio quia in ciuili habes remediũ
miſſionis in poſſeſſionem. vt infra ex qui. cau. in poſ.
ea. per totum. quod remedium non habes in crimi-
nali: vt inſti. de noxa. ac. §. primo. ¶ Item non ob. ꝙ
in criminalibus excedentibus relegationem nõ fer-
tur ſententia lite non conte. et hoc in diffinitiua: quia
ibi accuſator habet remedium aduocationis. C. de
requiren. re. per totum. quod ceſſat in criminalibus
in quibus ceſſat pena relegatiõis vel infra quod eſt
valde no. quicquid dicat lex iſta. quam allegat Dyn.
non facit: quia hic loquitur de remotione tantum: nõ
de impoſitiõe pene. Preterea ſumpto arg. prout eſt
neceſſarium ſumi ex iſto text. et intelligendo eum vt
ipſe intelligit ſequeretur quod etiam in criminalib⁹
excedentibus relegationẽ poſſet procedere lite non
4 conteſt. quia † interdum pena extraordinaria poteſt
eſſe vſq; ad penam capitis. vt habes gloſ. not. inſtit.
de iniur. §. in ſumma quã teneas cordi. que an ſit ve-
ra dic vt ibi dixi.

¶ De tutelis et rationibus diſtrahendis: et vtili cu-
rationis cauſa actione. Rubrica.

1 Quare hic tractatur de actione tutele.
2 Actio de rationibus diſtrahendis contra quem de-
tur et quare ſic appelletur.
3 Quando habeat locum actio furti et quando actio
tutele.

¶ Continua ad precedentia ſic. Quia ratione ad-
miniſtrationis quam faciũt tutores de quibus eſt di-
ctum ſuperius obligantur tribus diuerſis actioni-
1 bus. ideo ponit iſtam rubricam. ¶ Querit gl. † qua-
re tractatur hic de actione tutele. reſponde vt gloſſ.
quia in ea venit ⁊c. dic ſpecialiter in lege prima. C. de
tu. et ra. diſtra. et. l. ſequen. et habes de hoc per Azo.
in ſumma huius tit. et poſitiones et libellum forma-
bis in iſta materia. vt not. in Spec. de iudi. §. gene-
ralia. De eo autem quando naſcatur actio de ratio-
nibus diſtrahendis not. infra. e. l. ſi tutor. et lege ſe-
2 cunda. §. finali. ¶ Querit gloſſ. † contra quem actio
datur de ra. diſtra. Reſponde vt gloſſ. Ibi. §. de di-
ſtrahendis. dic de hac actione vt plenius not. ſupra
de admini. tuto. l. tres tutores. ¶ Item querit gloſſ.
contra quem datur iſta actio cure de qua dicitur in
fine rubrice. Et reſponde vt glo. Et vide circa iſtam
materiam vt habes per gloſ. inſti. de attilia. tut. in fi.
et quod ibi dixi. ¶ Querit gl. quare appellatur iſta
actio de ra. diſtra. Reſpondet quod diſtrahere idẽ
eſt quod alienare vel auertere a patrimonio. vt ſi tu-
tor rem quem bona fide adminiſtrat: vt ad pupilli
vtilitatem adminiſtrare debet diſtraxit: ⁊ ad alium
vſum conuertit: tenetur hac actione. et ideo appella-
3 tur de ra. diſtra. ¶ Querit † gloſſ. quando habet lo-
cum actio de ra. diſtra. et quando tutele: et quando
furti. Ipſa diſtinguit tres caſus. nam aliquando cõ-
tractat tutor tanq; tutor: et ratione adminiſtratiõis
ad ſe pertinentis. et hoc conſtat. Quandoq; conſtat
quod contractat mala fide tanq; extraneus. Quan-
doq; dubitatur qua mente contractat. ¶ In primo
caſu tenetur ſolummodo actione tutele: non de ra.
diſtra. nec furti. et ideo tenetur actione tutele: quia
in ea venit damnum commiſſum dolo vel lata culpa
vel leui ipſius tutoris. vt. C. arbi. tu. l. quicquid. et in-
fra de re iu. l. contractus. et infra lege prima. in prin-
cip. et in hoc caſu actione furti non tenetur: quia da-
tur pro vero dolo tantum. vt not. infra de fur. l. in fur-
ti actione. et. l. inter inter omnes. §. recte. Sed in pri-
mo caſu non eſt dolus nec culpa: ſed bona fides. vn-
de non tenetur de rat. diſtra. qui in ea requiritur do-
lus preſumptus vel etiam perfidia: ſed hic cõſtat de
bona fide. In ſecũdo caſu vbi fecit mala fide. et tãq;
extraneus. et tunc tenetur tribus actionibus. Tene-
tur enim actione tutele ratione male adminiſtratio-
nis: quia venit culpa vt dixi. Item tenetur actiõe de
ratio. diſtra. que competit propter preſumptum do-
lum. Item actione furti que competit propter verũ
dolum. vt dicta lege in furti. facit infra eodem le-
ge prima. paragrapho hunc tamen. In tertio caſu
quando dubitatur tunc dat propriam actionem. de
ratio. diſtra. cum neſciamus vtrum fecerit tanq; tu-
tor vel tanq; extraneus. lex preſumit quod per perfi-
diam cõtraxit. et ſic propter iſtam preſumptam per-
fidiam datur actio de rati. diſtra. Furti autem actio
non competit: quia iſta exigit verum dolum. vt dixi.
et hic eſt preſumptus: et in hoc caſu reperitur differẽ-
tia inter furem extraneum et tutorem. Nam fur ex-
traneus magis punitur q; tutor propter velamẽ ad-
miniſtrationis. facit ad hoc. l. tres tutores. §. primo.
de admi. tu. ſecundum Dy.

1 Pupillus agit ad expenſas contra tutorem fa-
ctas recuperãdas re ꝑ ipſuʒ donata. ⁊ ad alia dãna.
2 Dictio plerunq; denotat regulam.
3 Quis agere poteſt quando eius intereſt ratiõe affe-
ctionis.
4 Ratio quare donatio cauſa mortis permittitur fieri
a pupillo.
5 Quando contractus eſt nullus fauore alicuius ille
poteſt dicere contractum valere.
6 Duo ſingularia disiunctiue poſita copulantur plu-
raliter.

In omnibus. Tutor pupil-
lo actione tu-
tele directa de geſtis ac neglectis ꝓ-
pter dolum ſeu culpam leuem ac de
autoritate ſibi preſtita in donando
cauſa mortis ſeu inter viuos tenetur
reddere rationem. licet talis dona-
tio ſit idem tanq; teſtamenti factio interdicta. hoc
dicit ſecũdum Ray. ¶ Domini aduertatis bene ad
iſtam materiam: q2 eſt quotidiana ⁊ de pane qrẽdo.

ſm quod dicit Ray. ibi tutor. circa adminiſtrationẽ.
et ſic non obſt. l. neq;. j. de regu. iur. ⁊ vide quod not.
ibi. Ibi iudicio. i. actione tutele aliquando vtili: ali-
quando directa ſm Dy. ibi culpam: latam ⁊ leuem.
vt in. l. quicquid. C. arbi. tu. Ibi donationem. quã fe-
cit per traditionem. Nam illo modo perficitur. vt. l.
1 inter mortis. j. de do. cau. mor. ⁊ ſic † pupillus facit ex-
penſas ad recuperandum pro quibus agit cõtra tu-
torẽ, ſm Iac. de are. Itẽ agit ad alia dãna. vt. l. ſi. C.
ſi tu. vel cur. ibi teneatur. ad id qð intereſt pupilli nõ
donaſſe ſm Dyn. ibi permittende. etiã de volũtate
patris ſui ſm Ray. j. de do. cau. mor. l. tam his ⁊ di-
xi. j. de teſta. l. qui in poteſtate. ⁊ hoc eſt multum pul-
2 chrum dictũ. Ibi † plerũq;. i. regulariter. Fallit tamẽ
qñq;. ⁊ hoc ſequitur ſm Dy. ¶ Et ſic not. pro verbo
plerumq;: qð denotat vt ſint aliqui caſus contrarij a
regula exceptuati: facit. ſ. cõmo. l. ſi vt certo. §. cõmo-
datum. ⁊. ſ. de tute. l. tutela. ⁊. l. plerũq;. de reg. iu. ſʒ
Tho. de for. ¶ Et no. hunc tex. qui quotidie allega-
tur ad hoc verbum ſepe. facit contra hos caſus ſpe-
ciales. l. ſi in diem. §. ſeruo. j. de condi. ⁊ demon. ſm
Dy. Ibi in. §. ſed nõnullos ibi quibus ⁊c. Ecce caſus
propter quos dixi. ſ. plerũq;. Ibi interueniente: ſub-
audi maxime. quia idem eſt ſine eod. ſ. titu. j. l. qui fi-
liũ ſm Dy. ibi a lite ſunt. niſi haberet dotẽ penes ſe.
vt. d. l. qui filium. Sed Ray. dicit ꝙ iſta. l. videtur di-
3 cere cõtrariũ: ſcʒ ꝙ etiã ſi habeat dotẽ ſoror † nihilo-
minus tenetur eam alere: vt ibi dixi. Ibi officiũ. No.
ꝙ ſi intereſt alicuius ratione affectionis qð: põt age-
re. facit. ſ. man. l. cum ſeruus. ⁊ hoc facit ad id quod
no. j. de verb. oblig. l. liber homo. de qua dixi inſtitu.
de inuti. ſtip. §. alteri. ¶ Glo. oppo. de tex. in auten.
vt hi qui ob. §. fi. col. vj. quod teneatur iurare ⁊c. So.
iſtud eſt de iure nouo quod dic vt gl. ¶ Querit gl.
4 que eſt ratio ꝙ † donatio cauſa mortis non permitti-
tur fieri a pupillo. Reſpon. ⁊ bene vt. l. diuus. de co-
dicil. Fallit quia filiusfa. non poteſt teſtari etiam de
voluntate paterna: ſed poteſt donare cauſa mortis
de conſenſu patris. vt. l. tam his. j. de dona. cau. mor-
tis. ſed certe iſta magis equiparantur contractui in-
ter viuos. vt no. glo. de do. pre leg. l. ij. §. primo. qua-
re glo. bene dicit quia loquitur in vltima voluntate
ſecundum quoſdam: ſed tunc reſtabit quod ratio nõ
erit bona. quia vult reddere rationem quare alſ nõ
permittitur pupillo donare cauſa mortis. ¶ Item
querit gloſſ. ad quid tenetur ſubſtituto vel legitimo
vel ipſi pupillo tutor ſi donatio iſta non valuit. Et
reſponde. vt glo. in. l. fi. ſi tut. vel cur. dic ꝙ in electio-
ne pupilli eſt vtrum velit vendicare vel dicere dona-
tionem valere: ⁊ propter hoc contra tutorem agere
5 ad intereſſe ſuum: nam † quoties contractus eſt ipſo
iure nullus fauore alicuius: ille poteſt dicere contra-
ctum valere. vt. l. ſi res. §. j. de iure dotium. ⁊ nota. ſ.
de do. l. eleganter. in princip. Tenebitur tamen hoc
caſu pupillus cedere actionem tutori contra illum
donatarium. argumen. j. de reb. eo. l. illicite. et. ſ. de
adminiſtra. tuto. l. tutores qui. §. periculo. ſecundum
Iacobum de aret. ¶ Glo querit nunquid talis do-
natio valeret cum decreto. Reſponde vt glo. ¶ Ex-
6 tra gloſſ. not. † pro plenitudine eius principij ꝙ duo
ſingularia disiunctiue poſita copulantur pluraliter.
vt ibi aut ſubſtitutum eius querentes. ⁊c. facit. j. de
acquir. here. l. pater. §. j.

Sed nonnullos. Tutor alimenta preſti-
ta de facultatibus pu-
pilli valde amplis dumtaxat eius matri vel ſorori
egentibus poteſt imputare decreto iudicis ſibi vel
ipſius ſubſtitutis. et per negligentiam iſtud omit-
tens eis tutele actione tenetur. ſecus ſi munus eidẽ
miſerit nuptiale. hoc dicit. ibi diminuendum. etiam
inter viuos. ibi decreto. ſcʒ. iudicis. ibi interuenien-
te. idem ſine eo. vt titu. primo. l. qui filium. ibi ſorori
pupilli. ibi et. i. eo mortuo. ibi querentes id eſt con-
querentes.

1 Libro tutoris vel alterius adminiſtratoris cir-
ca expenſas quando credatur.
2 Tutor vel quilibet adminiſtrator reddens ratiões
tenetur etiam reddere librum alſ contra eum iura-
tur in litem.
3 Tutor quando teneatur ad exhibitionem librorum.
4 Contra tutorem non edentem rationes iuratur in
litem.

Officio. Tutor librum rationum conficere et
reddere pupillo tenetur alſ tutele iu-
dicio obligatur. hoc dicit. ſecundum Ray. ibi cõfice-
re. et eius formam vide in ſpec. de inſtru. edi. ver. por-
1 ro. An autem † ſit credendũ libro rationũ in expẽſis.
Dic aut expenſe ſunt magne. ⁊ tunc nõ creditur ſibi.
Aut ſunt modice. et tunc creditur. per ea que not. in
ſpecu. in. d. titu. §. quid ſi executor. ⁊ per Ray. in. l. fi.
§. in computatione. de iure deliberandi. Debebit ta-
men hoc caſu adhiberi ſacramentum tutoris argu.
eius. quod nota. j. ſi cui pluſq; per. l. fal. c. diuus. C. de
dona. l. ſi quis pro redemptione. coniuncta gloſ. que
eſt. j. de fal. l. vxori. equiparat fideicommiſſarium et
tutorem. Nec obſtat. l. lucius. §. tutele. ſ. de admini.
tuto. vbi videtur ſtari rationibus tutoris in omnib⁹.
quia ibi contra eum ſunt ſm Rayn. licet Pet. videa-
tur ſentire contrarium. C. de epiſco. et cler. l. id quod
pauperibus. vbi de hoc per Rayn. ibi ⁊ pupillo. non
ſolum quantum ad calculum imponendum ſed etiã
ad reddendum ipſum volumen chartarum ratiõis.
argumen. l. cum ſeruus. j. de conditio. et demonſtra.
ſecundum Oldra. et pro hoc facit. ſ. de adminiſtra.
2 tuto. l. lucius. §. tutele. et ita † eſt in quolibet admini-
ſtratore qui tenetur reddere rationes: vt debeat red-
dere ipſum librum rationum domino. facit. j. de lib.
lega. l. finali. §. inter cetera. et. j. de manumiſ. teſta. l.
ſi ita fuerit. ibi videtur quaſi text. et ſi quidem non
reddit tenebitur ad intereſſe declarandum per iura-
mentum in litem. ſupra de adminiſtrati. tuto. l. tutor
qui repertorium. Et ſi petis rationem a tutore vel a
procuratore tuo ipſe non tantum tenetur ad hãc. ſci-
licet rationem reddere. ſed etiam ipſum librum ra-
tionum. ideſt volumen chartarum tenetur tibi reſti-
tuere: alioquin iuratur contra eum in litem. vt. ſ. di-
xi quod bene teneas mẽti. Ibi hoc. ſcilicet pro ratio-
nibus non factis ⁊ non exhibitis. glo. oppo. ad totũ
titu. de edendo. Et ſolue vt gloſſ. ⁊ not. gloſſ. cui ha-
betis ſimilẽ in. l. j. C. de eden. et. l. quedam. ſ. de edẽ.
3 Vel dic clarius † circa iſtam materiaʒ ſm Dy. ꝙ aut
rationes petuntur exhiberi ſecundario vel inciden-
ter gratia alicuius iudicij inchoati. et tunc ſi pre-

ceſſerit contractus cuius occaſione confecte ſunt ra-
tiones: poteſt habere locum officium iudicis. quod
locum habet vbi etiam actio ordinaria locum ha-
bet: cum non imploretur principaliter ſed incidẽter.
vt. ſ. de rei vendi. l. non ſolum. et de edil. edic. l. edi-
les. §. item ſciendum. et. l. quod ſi nolit. §. culpam. eo
dem titulo. facit quod nota. C. depoſiti. l. iiij. ⁊ de iu-
di. l. prima. Aut petuntur rationes exhiberi princi-
paliter. tunc aut ex illo contractu vel quaſi ex quo pe
tuntur edi rationes progreditur aliqua actio ordi-
naria. tunc agitur illa actione. vt hic que deſcendit
ex illo contractu vel quaſi. vt. l. quedam. ſ. de eden.
Aut non preceſſit contractus: et tunc imploratur of-
ficium iudicis. et non exhibitis rationibus agitur
ad intereſſe actione in factum: vel per officium iudi
cis petitur fieri condemnatio ad intereſſe. vt. l. ſi quis
ex argentarijs. §. ex hoc edicto. ſ. de edend. ex quo-
libet enim edicto oritur actio in factum. inſtit. de in-
terdi. §. fina. et not. inſtitu. de acti. §. alie. quod eſt no.
et ibi dixi. et not. ſ. nau. caupo. ſta. l. prima. in fine. ſe
cundum Dynum. et per hoc patet reſponſum ad cõ-
trarium. de. l. quedam. ad iſtum. §. quia in iſtis ex cõ-
tractu vel quaſi oritur actio ordinaria. Preterea ibi
loquitur in argentario in quo licet interueniat man-
datum tamen actio ordinaria non naſcitur: quia man-
datum non fuit gratuitum: quod eſſe debet. ſ. man-
da. l. prima. ſed fit ratione publici officij. et ſic in illo
caſu habet locum ſolum iudicis officium. argumẽ.
ſ. ſi menſ fal. mo. dixe. l. prima. §. primo. ⁊. j. de var. ⁊
extraordi. cog. l. j. §. j. Et hoc tenet Guil. in. d. l. que-
dam. ⁊. C. de edend. l. edita. in princip. ⁊ teneas bene
4 cordi. ¶ Item querit gloſ. ⁊ † aduerte bene quia eſt
not. ⁊ ſingularis caſus. nunquid contra tutorem non
edentẽ rationem iuretur in litẽ. Et reſponde vt glo.
et no. glo. que eſt valde no. ⁊ forte non reperies ſibi
ſimilem: que dicit ꝙ contra tutorem nõ edentem ra-
tionem vel non reddentẽ illas ſeu reſtituentẽ iura-
tur in litem. facit quod dixi in text. per Iac. de aret.
ſ. in ver. pupillo. vbi allegat ad hoc. l. tutor qui reper
torium in prin. quibus. ll. quidã rñdẽt ꝙ ille. ll. loquũ
tur in inuentario. pro glo. tñ facit. ſ. manda. l. dolus.
et. l. ſi procurator. §. dolo. eo. ti. ⁊. j. §. ſeq. vbi equipa
ratur inuentariũ cũ libro rationũ. ⁊ hanc gloſſ. tenet
Ray. per. l. j. C. de in litem iuran. cum ſua gloſ. et per
l. alio. eod. ti. vbi de hoc per eum. ⁊ ita dicit ipſe ſibi
conſuluiſſe in ciuitate Floren. ⁊ hoc etiam tenet Ia.
de are. vt dixi. ſ. in text.

1 ☞ Inuentarium ⁊ liber rationum equiparantur.
2 Ratio conſcripta a tertio quod facit aliqualem fi-
dem.

De ſeruis. Inuentarium ac librum rationũ
pupillo exhiberi tutore ceſſante
ſerui negotia gerentes poſſunt interrogari ſimplici-
ter ⁊ cum tormentis ⁊ ſine. idem ſi fraus in ſcriben-
dis rationibus per tutores ipſis imputetur. hoc di-
cit ſm Ray. ibi de ſeruis. ſcilicet pupilli. ibi interro-
gationes. ſ. ſine tormentis. ibi ⁊ queſtiones. id eſt cũ
tormentis. j. de iniurijs. l. item apud labeonem. §. q
1 ſtionem. ſecundum Ray. ibi rationalis. Not. hic † eq
parari inuentarium ⁊ librum rationum. quod facit
pro eo quod dixi. ſ. proxi. §. ibi has rationes conſcri
ptas a ſeruis. ¶ Not. quod ratio conſcripta a tertio

2 facit aliqualem fidem. † quod facit pro eo quod not.
C. de conuen. fiſ. deb. lib. x. l. fi. ⁊ quod ibi dixi. et facit
pro eo quod no. ſ. de teſti. l. iij. §. eiuſdem.
1 ☞ Filius non compellitur dotare matrem ſi vult
nubere.

Preterea. Hunc. §. poſſes continuare ad. §.
ſed nonnullos. ſ. eodem. quia idẽ
repetit ſecundum Dy. ibi numeratio. facit ad. q. que
not. C. de preſcrip. long. tempo. l. ſi vinee. et. C. de in-
offi. dona. l. j. videlicet quod filius non compellatur
1 † dotare matrẽ ſi vult nubere. facit ad hoc. ſ. de ad-
miniſtra. tuto. l. tutor. ſecundum diſtinctionem gloſ.
¶ Oppo. de. l. cum plures. de admini. tuto. Solu. vt
gloſ. ⁊ dic quod ibi erat munus conſuetum hic vero
nuptiale.

1 ☞ Tutor expenſas factas in lite bona fide pro pu
pillo reperit.
2 Tutor remotus tanquam ſuſpectus repetit expenſas a
pupillo factas vt defenderet.
3 Tutor pauper an debeat ali a pupillo.

Si pupillis. Ibi per quam eam voluit. expo-
ne quam pro et: ⁊ poſtpone. ⁊ dic
per eam ⁊c. nunc erit tota plana litera. Ibi notitiam
quia habebat notitiam rerum pupillorum. ſecundũ
Dyn. ibi preſtandi. hoc intelligitur quando intereſt
potius pupilli habere contutorem quam admitti eius ex
cuſationem quam habebat propter paupertatem ſe
cundum Iacob. de aret. et ſic non ob. l. paupertas.
1 de excu. tut. Ibi † ſumptus. factos fide bona a tutore
in lite. ſecus ſi lis non eſſet iuſte mota. ar. l. quoties.
§. ſicut. ſ. de admini. tuto. ſm Dy. facit. l. ſi bonã cau
ſam. C. illo et. eod. titu. ⁊ idem erit ſm Rayn. ſi fecit
expenſas in defendendo officium ſuum quia diceba
tur non iure datus vel ſuſpectus. arg. l. fina. C. de or-
2 di. cog. ⁊. l. j. C. de nego. geſt. ſm Ray. tene menti † quia
ſi tutor eſſet remotus tanquam ſuſpectus. ⁊ ipſe facit mul
tas expenſas propter defendendum ſe in iſta lite in
qua fuit accuſatus de ſuſpecto ꝙ poſſit eas repetere
a pupillo. Ibi proficiſci. hoc tamen dic ſecundũ de-
terminationem glo. l. idemq;. §. idem. ſ. manda. vn-
de ſi eſſet quidã ruſticus: ⁊ vellet ire eques. vel ſi eſ-
ſet alius ⁊ eſſet prope: et vellet ire eques. iſtas expẽ
ſas non debet ſoluere pupillus vt ibi not. ¶ Querit
gloſſ. nunquid iſte libertus debet ali ab iſto pupillo
etiam ſi non eſſet tutor. Et reſponde vt glo. ¶ Que
3 rit glo. nunquid † alius tutor quam libertus debeat ha-
bere alimẽta ſi egeat a pupillo. Ipſe tenet quod ſic
per. l. in rebus. §. poſſunt. ſ. commo. ⁊ per. l. a tutori-
bus. in fi. ſ. de admi. tuto. De hac. q. habes per gloſ.
que allegat ad hoc iſtum tex. de hoc. j. dicam. ⁊ dixi
ſ. de excu. tuto. l. paupertas. et per Pe. inſtitu. de tu-
te. §. tutores. ergo ⁊c.

4 ☞ Si timens offendi quem promiſi iuuare promi-
ſit ſatiſfacere ⁊ reſtituere omnia damna que poſſum
pati an poſſum agere actione mandati vel ex ſtipu-
latione.
5 Ratio quare tutor habet actionem vtilem contra tu
torem ⁊ non fideiuſſor contra fideiuſſorem.
6 Beneficium diuiſionis an competat pluribus tuto-
ribus ⁊ quid de beneficio ceſſionis.

Nunc tractemus. Ibi fideiuſſor. ⁊ hoc
ſi omnes erant ſol-
uendo alias ſecus. vt ſequitur. ſed ſi ⁊c. in correis autem
hoc iure eſt ſecus quia inter eos nõ diuiditur etiam
ſi fuerit ſoluendo. vt. l. ſi diuiſa. C. loca. et. ſ. loca. l. cũ
apparebit ſm Ia. de are. licet hodie ſit ſecus per aut.
de duob. re. in prin. co. viij. que eſt poſita. C. de duob.
re. aut. hoc ita Ibi conueniri. videlicet quilibet pro
quantitate pro qua eſt ſoluendo in totũ ſm Dyn. ibi
geſt. et ex cõmuni culpa ſm Dy. ibi cõmuni. i. ab om
nibus tutoribus cõmuniter commiſſo. ibi que res. i. pro
prium delictũ. ibi dãni. Facit ad. q. quã no. glo. C. ad
l. iul. de vi pub. l. quoniã multa. in glo. ſ. capitalis. alias
4 incipit corporalis. nam ibi † querit glo. pone ꝙ aliquis
volebat inuadere titiũ: ipſe venit ad me ꝙ ego inua
rem eũ: et promiſit per ſtipulationẽ ſatiſfacere et re-
ſtituere omnia dãna que ego poſſem cõſequi propter
illud delictũ: et ego fui contentus: modo queritur an
ego poſſim actione mandati agere vel ex ſtipulatio
ne ad dãnum quod fuero cõſecutus. dic vt ibi no. et te
ne menti illam glo. ¶ Glo. opp. de. l. tutores. §. in eũ
ſ. de admi. tu. Sol. vt in glo. ¶ Itẽ oppo. de. l. vt fi-
deiuſſor. j. de fideiuſ. Sol. vt in glo. quia illud in fide
5 iuſſoribus. Iſtud in tutoribus. ¶ Sed tũc † quero de
rõne diuerſitatis. Et gl. in. l. vt fideiuſſor. aſſignat du-
plicẽ rõnem. prima eſt. quia tutores accipiunt offi-
cium neceſſitate. fideiuſſores voluntate. et propterea
facilius ſubuenitur tutoribus. arg. de procu. l. procu-
rator qui pro euictione. et quod ibi no. et. ſ. qui ſatiſ.
cogan. l. ſi fideiuſſor. §. j. et hec ratio eſt falſa. quia duo
rei obligantur ex voluntate: et tñ ſi vnus eorũ ſoluat
habet actionẽ cõtra alium ſine ceſſiõe: vt. ſ. de duo.
re. l. j. et quod ibi no. Secundã rõnem aſſignat glo. quia fi
deiuſſor habet regreſſum contra reũ principalẽ: licet
non habeat regreſſum cõtra cõfideiuſſorẽ. ſed tutor
vel magiſtratus non habet regreſſum cõtra alium. ⁊
ideo vtilis actio conceditur ſibi cõtra alium tutorẽ.
Hec ratio eſt falſa in vno caſu. j. de ma. conue. l. ꝙ ſi
tutor. ſol. ꝙ tutor tenetur ratione obligationis cõtu-
toris: fideiuſſor vero tenetur ratione proprie obliga-
tionis: et propterea non haberet actionẽ cõtra aliũ
fideiuſſorẽ. And. de piſis tenet ſecundã rõnem. ſ. po
ſitam. Ad. l. ꝙ ſi tutor. alleg. per glo. rñdet ꝙ iura nõ
conſiderant caſus ſingulares: ſed referunt ſe ad ea que
frequentius accidũt alle. l. nam ad ea. ſ. de legi. Hoc
dictum nõ eſt bonũ. quia vbicũq; habet locũ ratio. de-
bet habere locũ dictũ et ecõtra. vt. ſ. de leg. l. nõ om
nium. et quod ibi no. quare ⁊c. Domini de hac ratio-
ne habetur per gloſ. C. de tranſac. l. j. vbi ipſa tangit
precedentes rõnes. Pe. reddit aliam rõnem. quia tutor
gerit principaliter negotia contutoris: ſed fideiuſſor
non gerit principaliter negotiũ fideiuſſoris: ſed ne-
gotium rei. et propter ea non habet actionẽ cõtra fi-
deiuſſorem niſi ceſſam: quia inſpicimus quod principa
liter fit non in conſequentia. vt. ſ. de aut. tu. l. j. in prin.
et de aqua quotid. et eſti. l. j. §. quotidiana aũt aqua.
Hanc rõnem tangit glo. ſ. de neg. geſt. l. ex facto ſm
Ia. de are. in. d. l. vt fideiuſſor. ¶ Querit gloſ. quando in-
ſpicimus vtrum tutores ſint ſoluendo vel non. Et re
ſponde vt glo. ¶ Querit gloſſ. pone ꝙ nullus geſſit.
ita ꝙ alter eorũ eſt cõdẽnatus nũquid erit idẽ ꝙ in
iſto vltimo caſu. Rñde vt glo. ¶ Querit glo. et ad-

uerte quia iſta gloſ. eſt valde no. et omni die põt contin
gere de facto. pone ꝙ tutores geſſerũt dolo: nunquid
habeãt ſaltẽ beneficiũ diuiſionis. Glo. rñdet diſtin-
6 guendo. et dic vt in glo. ¶ Ex qua no. † ꝙ beneficiũ
diuiſionis conceditur tutoribus doloſis: licet bñficium
ceſſionis non habeant. pro Azo. facit. l. peñ. j. de ma.
cõue. opi. tamen eſt falſa vt not. in. l. j. §. ſi plures. alias
eſt. l. iij. ſ. de admi. tu. ſm Ray. aliter ipſe dicit. C. de
tranſac. l. j. vbi de hoc habes per gl. tñ pro Azo. tenẽt
glo. de cur. bo. dan. l. ij. §. fi. Doc. C. de tranſac. l. j. te-
nent opi. glo. nam licet non cõcedatur in text. beneficiũ
ceſſionis quod eſt maius: tñ conceditur beneficiũ di
uiſionis quod eſt minus. nã diuiſio petitur per exce-
ptionem et ceſſio petitur per actionẽ. et facilius con
ceditur exceptio quam actio. vt. l. j. §. quod ait. j. de ſuperfi.
et. j. de acti. et obli. l. arrianus. ¶ Cõtra hoc opp. de
l. ſi contendat. j. de fideiuſ. breuiter dic ſm Ray. quod
aut beneficiũ diuiſionis petitur per modũ agendi.
vt eſt in caſu. l. ſi cõtendat. j. de fideiuſ. et tunc ſic ve-
ra opi. Azo. Aut per modũ excipiẽdi et ſit vera opi-
nio glo. ¶ Vltimo circa iſtũ. §. diſtinguit Dy. ꝙ aut
conueniuntur gerentes officiũ publicũ autoritate et
vtilitate: aut gerentes publicum autoritate et vtili-
tate priuatũ aut gerentes priuatũ autoritate et vtili
tate. primo caſu aut geſſerunt omnes ſimul: et tenet
quilibet inſolidũ: et eis excluſis peruenitur ad nomi
natores. vt. C. quo quis ordi. cõue. l. fi. li. xj. Aut geſſe
runt omnes diuiſim: et tunc aut erat facta diuiſio a
ſeipſis: aut a iudice. proſequaris. vt plene no. iſtud. j.
ad muni. l. imperator. et. C. de cõue. fiſ. l. quoniam. In ſecundo
dic vt hic habes no. per glo. et. j. §. ſeq. et. C. de tranſ-
ac. l. j. et inſti. de ſatiſ. §. fi. et. l. ij. C. de admi. tu. In ter
tio caſu dic vt habes. ſ. man. l. creditor. §. duobus. et
de procu. l. pluribus. que no.
1 ☞ Paria ſunt tutelam non eſſe diuiſam per aliquẽ
et eſſe diuiſam a tutoribus inter ſe.
2 Quando tutor conuenitur pro neglectis quãdo nõ
gerens teneatur.
3 Inſpicitur illud quod eſt in aptitudine ⁊ nõ in actu.

Vſq; adeo. Glo. intelligit iſtũ tex. duobus
modis. Vno modo ꝙ vnus tñ
1 adminiſtrauit. Et ex iſto † intellectu habes notare ꝙ
illa ſunt paria tutelã non eſſe diuiſam per aliquẽ: et
eſſe diuiſam a tutoribus inter ſe: ſm opi. glo. Ioc. de
are: tenet contrariũ: quia primo caſu põt conueniri tam
gerens quam non gerens. Secundo caſu põt conueniri non
gerens: quia videtur geſſiſſe per collegã. allegat. l. tres
tutores. §. non ſolũ. ſ. de admi. tu. pro ipſo etiã facit
l. j. de ma. cõue. licet glo. magna poſt mediũ aliter in
telligit illam. Secundo modo intelligit gl. quando om-
nes geſſerunt tñ diuiſa fuerit adminiſtratio a teſta-
tore vel a iudice. et propterea iſto caſu prius cõueni
tur magiſtratus quam tutor ⁊c. Dñi iſte ſecundus intel-
lectus eſt falſus quia quando eſt diuiſa a teſtatore vel a iudi
ce prius cõuenitur magiſtratus etiã in illis caſibus
marcelli. vt. ſ. de admi. tu. l. lucius. §. cum teſtõ. ⁊ ſen
tit gl. magna indiſtincte. ibi ſi vnus geſſit: alius nõ ⁊c.
ſm Dy. licet Ray. appropriet ſibi. Teneas ergo primã
poſitionẽ ꝙ vnus tñ adminiſtrauit. ibi. Quod eñ ⁊c.
ver. ⁊ aduerte quod iſte ver. intelligitur duobus mo
dis ſm glo. Vno modo ſm ꝙ habes in text. non: ita
ꝙ non ſuperabundat: et iſte fuit intellectu Io. Alio

modo ꝙ ſuperabundat.⁊ iſte fuit intellectus Bulg. Marcellus dicebat pꝛius conueniri tutoꝛem non gerentē ꝗ magiſtratum:cuius dictum eſt verum in duobus caſibus ſcilicet quando poteſt imputari tutoꝛi non gerenti qđ non fecit eū ſuſpectū vel qđ ſatiſda.non exegit tutoꝛe adminiſtrante. Jmperatoꝛ dicebat econtra. ſcilicet pꝛius conueniri magiſtratum ꝗ tutorem non gerentem:et eius dictum ſimiliter eſt verum. Fallit tamē in duobus caſibus in quibus pꝛimus conuenitur nō gerens ꝗ magiſtratus. Unꝰ eſt quando poteſt facere ſuſpectum ⁊ non facit. Alius eſt quando potuiſſet ſibi non gerenti imputari: q2 non exegerit ſatiſdationem a gerente. Et ſic patet ſiue teneas intellectum Jo. ſiue Bulg. quod idem eſt intellectus in effectu.et ſic licet gloſſ. intricet ſe tamē in veritate iſti intellectꝰ non differūt in effectu.ibi contutoꝛ. ſcilicet qui non adminiſtrauit ſecundum Dyn. voluit etiam in caſibus iſtis non gerentem conueniri anteꝗ magiſtratum ſecundum vtrumqꝫ intellectum. ¶Gloſſ. oppo.et habet glo.magnam plenius diſtinguētem quam alia que ſit in coꝛpoꝛe iuris.et no.bene. ¶Et oppo.de lege pꝛima. in pꝛincip. de ma. conue. Et ſolu.vt gloſſ.Modo accipio gloſſ. magnam et oppo.de lege ſi tutoꝛ de admi.tu.Glo.ſolu.et diſtingue vt gl. et dum allegat.l.ij.C.de admi. tu. dic
2 †hoc eſt verum ſi conueniūtur pꝛo factis.Si vero de neglectis.et tunc aut erant connexa geſtis: et tunc erit ideꝫ quod in geſtis.aut erant ſeparata: et tunc non gerens tenetur pariter cum gerente vt.l.tutoꝛes qui poſt in fi. ſupꝛa de admi.tu.l.tres tutoꝛes.§. item eodem titulo. Et ita intelligas iſtum tex.ſecūdum Dyn. qui multum declarat iſtam materiam. et ibi allegat.l. duo.de ma.cōue.dic ſi om̄es ſunt eiuſdem generis:ſecus ſi diuerſi.ſupꝛa de admi.tut.l.lucius.§.cum teſtamento. vbi de hoc dicam. vt ibi allega.l.lucius.§.penulti.dic vt per hoc eſt falſa pꝛima glo.vt ibi dixi.ibi quatuoꝛ. Jn alijs autem caſibus multomagis conuenitur.¶Jtem oppo.de lege pꝛima de ma.conue.et recita gloſſ.ibi.§.his
3 autē verbis. ¶†No.quod inſpicimꝰ illud quod eſt aptitudine:⁊ non id qđ eſt in actu.et ad hoc quotidie allegat̄ iſta gloſſ.hic etiam in.§.his autē verbis.⁊ infra de aqua quoti. ⁊ eſtiua.l.j. §.quotidiana autem aqua. et inſti.de actio.§.pꝛeiudiciales.et in pꝛoe.inſti. in pꝛincip.et ibi dixi.facit infra de auro et argen.lega.l.et ſi non ſint.§.quid ergo. et infra de condi.et demon.l.hec conditio. teneas iſtam gl. menti que eſt ſatis plana in materia ſua:et cū ea adiungas gloſſ.que eſt.C.de admini.tuto.l.ij.et de trāſac.et.l.j.et inſtit.de ſatiſdatio.tuto.§.pꝛimo.et ſic habetis plene iſtam materiam.¶Ult.gloſ.allega.pꝛo concoꝛ.l.iij.de conue.fi.debito.et infra ad municip.l. imperatoꝛes.dic vt in qualibet earum plene not.quātum eſt in officio publico autoꝛitate et vtilitate. glo. et ſimiles quas allegaui ſuperius loquuntur in officio publico autoꝛitate.

Hanc actionem. Gloſſ.opp.C.de here.tu.per totum.Solu.vt gloſ.et hoc eſt verum vbi heres tutoꝛis conuenitur ex eius perſona.Sed quid ſi conuenitur ex pꝛopꝛia perſona.nunquid tenetur de leui culpa.gloſſ. dicit ꝙ ſic in.l.pꝛocuratoꝛis. C.de neg.geſt.Glo tenet cōtrarium in lege cum oſtendimꝰ.§.pꝛimo.de fide.tu. vbi de hoc dicam.et no bene iſtam gloſ.¶Jtem oppo. de.l.ex pluribus.de admi.tuto.Sol.vt in glo.

Non tantum. Jbi actiones. quatuoꝛ remedia habet hic tutoꝛ: ſcilicet diuiſionis et ceſſionis et vtilis actionis: et alterius conuentionis pꝛius fiende ſecundum Jaco.de are.Gloſſ.opponi.de.l.peremptoꝛias. C. ſenten.reſcin.non poſſ.Solut.vt gloſſ.et gloſſ.inducit ſimilia hic:quare dic quod eſt ratio pꝛo iſta glo.q2 exceptio non tollit iniquitatem ſententie. et ſic dicitur poſſe poſt ſententiam opponi.arg.eoꝛum que not.in dicta l.j.per Ray.

De rationibus. Jbi de rationibus.cuiꝰ regulam.vide plene per Dyn.et Roſ.in titu.de ra.di.ſecundum Ray.et vide per Dyn.ſ̄.eo.in rubꝛica.et ibi dixi vobis. vnde iſta actio et ſimiles trahunt oꝛiginem. ibi tutoꝛes. videbuntur tutoꝛes teſtamentarij ex inquiſitione dati nō tamen hac actione.cum iſta actio datur ratione perfidie pꝛeſumpte:vt dixi.ſ̄.eo.in rubꝛi.ſed in iſtis ceſſat perfidia:cum fides eoꝛū et induſtria ſunt appꝛobate.hoc tamen non eſt verum per hunc.§.ſm Dyn. q2 pꝛobatio non tollit pꝛeſumptionem. vt.ſ̄. qđ me. cau.l.non eſt veriſimile.ibi gerunt.i.ceſſerunt.cū iſta actio non detur donec gerit.vt.j.e.l.fi.ſm Dy. et no.

Conſiderandum. Jbi actiōe.de ratio.di. que datur in duplum.ibi interſit.ſingulariter vltra ꝯmune intereſſe. ibi eſtimationem.dicit glo.ſed quid in actione furti nūquid dupletur pꝛetium rei vel intereſſe.dic vt not infra de fur.l.ſi quis.§.j.et in.l.in furti.in pꝛin.

1 ☞ Actio de rationibus diſtrahendis furti et tutele quando adinuicem tollantur.
2 Actio tutele quare tollatur per actionem de rationibus diſtrahendis.
3 Actio furti et actio de rationibus diſtrahendis cuꝫ ſint penales quare non tollantur adinuicem.
4 Ratio quare conditio furtiua et actio de ratio.diſtr. tollunt ſe adinuicem.

Jn tutela. Jſte.§.eſt aliquantulum difficilis per rationes que redduntur in eo vel infra ſe.ideo aduerte.Jbi actū. ⁊ intereſſe ſolum pꝛeſtitum quod venit in actione tutele. Jbi non poteſt etiam quatenus eſt plus in ea.ibi eſt.de qua eſt actum actione de ra.diſt.Et eſt ratio quia pꝛocedūt ex adminiſtratione perfide geſta ſm Ja.de ra. ⁊ ſic ex vna qualitate facti.ibi hac actione.de ra.diſtr.ibi furti.hec eſt ratio q2 diuerſitas pꝛimeue oꝛiginis facit videri diuerſa ⁊ per cōſequens etiā obligationes ex diuerſis factis deſcendentes.¶Glo.opp.de.l.ij. vi bo.rap.de.l.qui ſeruū.in fi.de act.⁊ obl.So.vt gl. in ſolutione.ibi nam hoc.ideſt de ra.diſt. ⁊ vbi dicit iſta actio.ſcꝫ furti.⁊ ita expones glo.totā.Jn fi.gloſ. dic ⁊ ſic licet iſte actiones deſcendant ex eodē facto. tn̄ oꝛiuntur ex diuerſis qualitatibus eiuſdē facti. nā iſte tutoꝛ diuerſis reſpectibus obligatur. Uno modo vt tutoꝛ obligatur. Alio modo obligat̄ vt quilibet rē alienā ſuſcipiens.tūc obligatur ratione furti. ſicut dicimus in milite vendēte arma qui tenetur vt miles ⁊ tenetur vt quilibet vt.l.quedā.j.de pe. Preterea ergo q2 habēt diuerſam oꝛiginem admittūtur iſte plures actiones ex diuerſis qualitatibus eiuſdē facti deſcendentes. ſicut cōpatiūtur ſe vbi ex diuerſis factis deſcendunt. vt. j. de pꝛiua.delict.l. nunꝗ.
1 Sciamus tn̄ † qđ Roſre.in iſta materia tꝫ in libellis ſuis ſuper iſta actione qđ actio de ra.di.furti.⁊ tutele tolluntur adinuicē in eo ꝙ cōcurrunt. ſed in eo qđ eſt plus in vna ꝗ in alia nō tollunt̄:qđ eſt falſum ſm Oldr.⁊ Dy.per hūc tex.¶Querit gl. nunquid poſſit agi ad penā licet fuerit actū actione tutele. Et reſponde vt glo.⁊ patet.j.l.pꝛoxi.⁊ ibi videas. Domini rationes iſtoꝛū caſuū cōſiſtunt multum in intelle-
2 ctu.⁊ ideo aduertatis bene.¶Et quero † pꝛimo de ratione quare actio tutele tollitur per actionē de ra. diſt.⁊ econtra.Text.videtur aſſignare rationē: quia deſcendunt ex vna obligatione. ¶Contra qđ opp. ſm Dy.cuius verba ſibi Ray.appꝛopꝛiat:actio tutele deſcendit ex quaſi cōtractu: illa de ra.di.deſcēdit ex maleficio.vt.l.ex maleficijs.§.tutele.de act.⁊ ob. l.tres tutoꝛes.in pꝛin.de admi.tut.Sol.ſm Dy.ideo cenſetur vna obligatio q2 deſcendūt ex vna qualitate ſcilꝫ ex interceptione nō doloſa.vt.ſ̄.dixi. ¶Jtē
3 quero vnde † pꝛocedit iſtud mirabile ꝙ actio furti ⁊ actio de ra.diſt.que ſunt penales nō tolliūt ſe adinuicē:cōtra regulā oīm.ll.de mūdo.ſed dic ꝙ ratio eſt: q2 habent diuerſam oꝛiginē: nā actio furti naſcit̄ ex interceptione doloſa.actio de ra.diſt.naſcitur ex nō doloſa.⁊ ſic licet idē ſint in effectu:cenſentur diuerſa pꝛopter diuerſas oꝛigines. ¶Cōtra qđ oppo.de.l. actione.§.qđ ſi furandi.vbi dicitur ꝙ etiā ex doloſa cōpetit actio de ra.di.⁊ ſic habēt ibi eandē oꝛiginē. Sol.ſm Dy.nos debemus inſpicere pꝛimeuā naturā actionis de ra.diſt.ꝗ fuit ex cōtractatione nō doloſa.nō ſecūdariā vbi competit ex doloſa.facit.ſ̄.de
4 auto.tu.l.j.in pꝛin. ¶Quero † que eſt ratio quare cōdictio furtiua tollit ſe ad inuicē cū ac.de ra.diſt.vt.l. ſtatim ſequēti.§.penul.dic ratio eſt:quia poſtꝗ fuit actum condictione furtiua nihilominus remanet actio furti.ſ̄.de condi.furti.l.ſi pꝛo fure.§.j.⁊ ſic eſt pꝛouiſum iſti agenti pꝛimo ad rem:q2 habet eam actione furtiua. Jtē ad penā: q2 habuit ex actione furti. ideo non competit ſibi actio de ra.diſt. Sed hoc videtur falſum.quia etiā per iſtā actionē vbi eſt actuꝫ actione furti deberet releuari ab actione de ra.diſt. que reſtat ſibi ad rem petēdam.Ad qđ rn̄deo ꝙ ibi non tollitur:q2 ra. di. que remanet ⁊ ad rem eo caſu nō ad penā ꝯpetit.Cōtra qđ op.de.l.cētū capue.ſ̄. eo quod cert.loc.quia vbi poteſt quis agere ad penam et ad rem:et accipit rem ſolā:nihilominus agit ad penam:ita hic licet agatur actione furti ad rem deberet poſſe agi actione de ra.diſtra.ad penā.Ad quod reſpondet Dynus.quod illud onus quod remanet contra reum:quia poteſt agere actione furti contra eum tollit contrarium. Jſta omnia ſunt verba Dy.licet Ray. appꝛopꝛiet ſibi ipſa in recollectis. ¶Jtem oppo.ſm Ray.ꝙ cōdictio furtiua nō tollit penalem vt.l.ſi pꝛo fure.§.j.ſ̄.de condi.furt.⁊.l. ſi pignoꝛe.§.cum furti.j.de furtis.Sol.ibi loquitur in fure extraneo:hic in tutoꝛe cū quo mitius agitur vt.ſ̄. de admi.tu.l.tutoꝛes.vel dic ꝙ iſta non eſt mere penalis arg.d.l.ſi pꝛo fure.⁊ ibi loquitur in mere penali.facit.ſ̄.nau.caupo.l.idem.§.fina.Solu.per ea que ſ̄.dixi per Dyn.ꝙ iſtud eſt in actione furti que remanet actoꝛi.facit quod not.Ray.j.de publi.l.j.§.vnde queritur.in pꝛima.q.gloſ.Ego omiſi ibi vnum dicere.dicit glo.quod actio tutele ⁊ actio de ra.di.⁊c.Dixi quod Roſr.tenet cōtrariū arg.j.vi bo.ra.l.j.alias ij.dic ꝙ illud nō eſt verū:quia illud habet locum vbi ſunt actiones diuerſe.

Hanc actionem. Jbi perſonis.ſcilicꝫ bonoꝛum poſſeſſoꝛibus ⁊ alijs ſuccedentibus pupillo ſm Dyn. ⁊ hec actio eſt inducta de iure ciuili:vt inſtitu.de perpetuis et tempo.actio.in pꝛincipio.ſecundum Ray.¶Gloſſ.oppo.de.§.hanc actionem etiam in herede.ſ̄. hac eadem.l.Solu.vt in glo.¶Querit gloſſ. nunquid aliquo caſu datur in heredem.Et ſol.vt in gloſſ.ꝗ dicit foꝛte in vno ſimplo non dabitur contra heredem:cū habeat actionem tutele.arg.de calum.l. hec actio. ſm Jac.de are.

1 ☞ Animus fraudandi non pꝛeſumitur in tutoꝛe.
2 ¶Culpoſus an teneatur actione de ra.diſt.

ACtione. Jbi animo.quod expꝛeſſe opoꝛtet pꝛobari.in † dubio non pꝛeſumitur animus fraudandi in tutoꝛe.ſ̄.de admi.tut.l.tres tutoꝛes. et ibi no. Jbi:non tollēt.alij habēt ſine non.⁊ male ſm Dy.ibi hoc iudicium.ſ.de ra.diſtra. ¶Glo.oppo.de.l.qui ſeruum.de actio.et obli. So. vt gloſſa et dic dixi.ſ̄.eodem.l.j.§.in tutela. ¶Querit gloſſ.nunquid habet locum actio de ra.diſtr. vbi factum eſt aliquid non dolo.Et reſponde vt gloſſa. ¶†Ex qua not.quod culpoſus tenetur iſta actione. ſimile not.ſ̄.eodem.l.j.§.in tutela.in glo.ibi ſit.gloſ. tenet contrarium inſti.de autoꝛi.tuto.§.fina.ſed iſta glo.eſt falſa.vt ibi dixi per Pet.⁊ teneas bene mēti: quia Ray.non facit mentionem.

SI tutele. Jſta lex intelligit̄ duobus modis:⁊ vterqꝫ eſt planus intellectus.et vterqꝫ eſt in glo. ibi nego.geſto. ſcilicet contrariam: ſm ſecundam lectu.quam tenet Dy.ibi abſit.alias abfuturum ſit:vel abeſſe videtur:pꝛo eo qđ eſt obligatus. et in ſecundo intellectu pꝛo eo quod glo.dicit et ſic de alijs ſuppleas. ⁊ dicas ſm hoc qđ debet caueri a tutoꝛe vel a pꝛocuratoꝛe vel ſimilibꝰ glo.expediui ſuper tex.

1 ☞ In obligatione in diē quod an-
te diem ſit nata actio.

Niſi finita. Ibi agi. ex hoc
prin. cōiungendo ipſum cū
gloſ. quas allegabo quarū
vna eſt ſuper rub. alia eſt. j. ead. l. §. ſi
1 ad huc. ſ. eo. poſſet dici cauillādo † ꝙ
tunc dicatur nata actio qñ pōt inten-
tari. qđ tñ eſt falſum: vt ptꝫ in obliga
tione in diē. ⁊ plene habes in. l. eū qui
calendis. §. pe. de ver. ob. Iſta. l. non
ob. q2 male allegatur per glo. q2 lꝫ nō
poſſet agi nō tamē ſequitur qđ nō ſit
nata: imo eſt nata actio vt hic p Dy.
Et de hoc plene vide per Azo. in. l.
tutor qui repertoriū. ſ. de admi. tuto.
Glo. tenet communiter vbiqꝫ ꝙ non
ſit nata durāte tutela. ¶ Querit gl.
nunquid actione contraria tutele poſ
ſit agi ante finitam tutelam. Et re-
ſponde vt glo.

Filium. Ibi teneri ⁊ inſolidū.
Glo. opp. de. l. filiuſfa.
j. de actio. ⁊ oblig. Et reſponde vt gl.
non autem tenetur inſolidum. vt. l. ſi
filio. j. eo.

Si adhuc. Ibi conſumetur.
¶ Gl. querit quā
do habeat locum iſtud. Et reſponde
vt gloſſ.

1 ☞ Curator impuberis durante ad
miniſtratione. pōt conueniri ad im-
pubere actiōe furti. ⁊ ex ſtipulatu reꝫ
pupilli ſaluā fo. nō actione generali.
Item in curatore dato bonis.

Cum furioſi. Iſti nego. ge
ſto. generali-
ter pro tota adminiſtratione, ⁊ no. C.
de adminiſt tuto. l. ij. ibi in hac actio
ne. ſ. neg. ¶ Glo. oppo. de. l. rationes
C. de admini. tut. Et ſo. vt in glo. Dic
cōtrarium not. ſm aliquos in. l. ſi tu-
tor. j. eo. et ibi dicam. ¶ Querit glo.
et aduerte ad eam ⁊ eſt valde nota-
bilis. ¶ Querit ipſa que eſt ratio di-
uerſitatis. Et reſponde vt gl. dic hec
ratio nō videtur vera: nā curatori im
puberis poteſt ſtatim cōueniri etiam
adminiſtratione durante: et certum
eſt. tamen eius curam pubertate fini
ri: vt habes in. l. nā ⁊ ſeruius. §. qui ne
gotia. de nego. geſt. Si illa gloſſ. eſſet
vera crederē iſtā rōnem eſſe falſam:
1 et ſic † dico curatorē impuberis non
poſſe cōueniri adminiſtratione durā
te generali actione neg. geſt. ſed con-
ueniri furti ex ſtipulatione rem pup.
ſal. fo. vt habetis in. l. ſi cū adhuc. §. j.
j. eo. ſic ratio noſtra gl. reſtat vera. et
eadē ratione crederē curatorē datū
bonis abſentis: qđ fieri poteſt vt ſta-
tim dicam in. l. ſi pupillus. §. ſi tutor. j. eo. poſſe con-
ueniri qñcunqꝫ etiam durante adminiſtratione. cuꝫ
neſciamus qñ adminiſtratio finiatur: quod credo et
teneamus iſtud brocardū cordi quod eſt no. ¶ Cō-
tra iſtum. §. oppo. de. l. iij. §. non tantum. ſ. de ſuſpe.
tu. vbi dicitur curatorem furioſi poſſe accuſari de ſu
ſpecto. ⁊ tamen certum eſt ꝙ accuſatio ſuſpecti non
competit quando tutor ⁊ curator poſſunt conueniri
alia actione. vt ea. l. §. queri poteſt. Credo ꝙ. §. non
tantum. debet intelligi quod non habeat contutorē
quia conuenit eum de facto licet de iure poſſit cōue
niri. ⁊ ſic competit actio ſuſpecti que competit pluri-
bus perſonis anteqꝫ concedatur actio pro admini-
ſtratione. ⁊ tene bene menti.

Si tutor. Ibi vt reddat. expone vt
gloſſ. vel dic plenius ſci-
licet vt reddat pecuniam depoſitā vel
commodatam ⁊ ſic eam petebat pupil
lus ab eo ſm Dy. ¶ Sed tunc obſt. id
quod ſtatim ſequitur in text. Ibi condici poſſe ⁊c. et
eſt ratio quia turpiter accepta ⁊c. vnde credo ꝙ in-
tellectus Dy. non eſt bonus. Glo. allegat pro cōcor.
l. fina. de condi. ob tur. cau. dic vt ibi no. ſecus eſt au-
tem in actione ex ſtipulatu vel ex teſtamento vt. d.
l. fina. ⁊ ratio ibi not. que ratio non placet mihi: pro-
pter actionem ex teſtamento: que habet naturā bo-
nefidei. vt. l. in minorum. C. in qui. cau. in integ. reſtit.
non eſt neceſ. poſſet eſſe ratio quia magis frangit qs
fidem vbi contraxi cum eo vel predeceſſor meus cū
quo reputor eadem perſona. vt in auten. de iureiur.
a mo. pre. in prin. quam vbi contraxit alius. ⁊ aduer-
te bene iſtud. ¶ Gloſſ. querit nunquid extinguatur
actio noſtra commodati propter actionem tutele.
Reſponde vt gloſ. dicit. et vtilitas eſt in hoc quia in
iſta obligatione ſunt obligati fideiuſſores. vt. l. quo-
ties. §. j. de admi. tut.

Si filius. Ibi nomine. pro eo do-
lo quem poſt emancipa
pationem commiſit ⁊c. No. ex hac lege
ꝙ fideiuſſio p qua tenet pater pro filio
inducta per. l. ij. j. ad muni. ⁊. C. de ſi. fa.
et quemadmo. pa. l. ij. alſ. j. libr. x. finitur cum filius
effectus eſt ſui iuris: quod eſt verum ſm Iacob. de
aret. quod intelligas pro tempore ſequenti nō prece-
denti ſm iſtum text. dicit do. Oldra. ꝙ ille leges nō
exprimunt quod teneatur inſolidum. ſed iſte tex. ⁊ in
l. tria onera. ⁊. l. ij. ſ. de excu. tu. melius in. l. ſi filiuſfa.
ſ. de tute. vbi pater tenetur ſicut ſi ipſe adminiſtraſ-
ſet. ⁊ ideo forte alias tenetur de peculio. Sed tu ha-
bes caſum. j. eo. l. ſi filius. ⁊ teneas menti.

Si pupillus. Glo. oppo. de auten.
vt hi qui ob. §. j. colū.
vj. quam habes in auten. minoris. C. q da-
ri tut. vel cu. po. gl. reſpondet qđ repellit.
dic imo non repellitur. ſed ſibi debet adiungi cura-
tor vt patet in. d. §. j. ⁊ in. §. ſed ⁊ ſi quis. eo. tit. ⁊ not.
ſ. de auto. tuto. l. j. facit. ſ. de excuſa. tu. l. propter. ſm
Dy. ⁊ Ray. ⁊ ſic glo. eſt falſa ſm eos. vel dic ꝙ gloſſ.
habet reſpectum vbi pupilli ſucceſſerunt anteqꝫ ha
berent tutorem: ⁊ ſic tēpore tutele delate inuenitur
iam creditor ipſius tutoris. vnde ſalua reuerētia eo
rum glo. videtur mihi vera. ⁊ poteſt ſaluari.

1 ☞ Fideiuſſor capti ad hoſtibus quando poſſit cō
ueniri.
2 Curator quod detur etiam bonis viuentis quando
ignoratur ipſum viuum an mortuū.

Si tutor. Ibi fideiuſſores. accipe verbum re
cte conueniuntur quod eſt infra ibi
tenetur. hic eſt caſus pro eo quod poſt Dyn. dixi. in-
1 fra vt leg. no. ca. l. poſtqꝫ. videlicet † quod ibi conſula
tur legatarijs per procuratorem datum bonis capti
ab hoſtibus. Nec ob. illa. l. poſtqꝫ. ad iſtam legē vbi
dicitur ꝙ fideiuſſores capti ab hoſtibus cōueniri nō
poſſunt ipſo exiſtente in captiuitate: quia ibi obliga-
tio cepit propter cōditionis euentū eo tempore quo
ille erat iam captus. et ſic cum non poſſet habere ini
tium contra ipſum principalem: nō poteſt habere cō
tra fideiuſſores: vt infra de fideiuſſoribꝯ. l. fideiuſſor
obligari. in princi. ſed hic obligatio erat cepta eo tē-
pore quo erat captus in ciuitate; licet poſtea exima-
tur de medio: nihilominus fideiuſſores remanent o-
bligati argu. ſupra de admi. tu. l. ſi ſine herede. in pn
cipio. Item non obſt. l. hactenus. ſupra de conſti. pe-
cu. vbi tempore quo ille eſt captus poteſt cōſtitui ab
alio: quia obligatio conſtituti non eſt acceſſoria: ſed
principalis. argu. eodem titulo. l. ſed et ſi citeriore. ⁊
quod ibi not. vnde ibi obligatio effectum ſumpſerat
eo tempore quo captus erat in ciuitate. vt ſupra dixi
in lege poſtqꝫ. ⁊ teneas bene cordi quia contrarium
2 eſt aliquātulum difficile. ¶ Ibi vel ſi quis. facit † ad
id quod nōt. ſupra de tutel. l. muto. §. finali. ſupra ex
quib. cau. ma. l. ab hoſtibus. in princip. quod curator
poſſit dari bonis etiam viuentis. et per hoc tenuit
domi. Bernar. de capua in. q. gregorij de bono. qđ
poſſit dari curator bonis ſuis ſi ignorabatur ipſum
eſſe viuum vel mortuum facit infra de mu. et hono.
lege prima. §. primo. ibi conueniret. facit quod not.
infra rem pu. ſal. fo. l. non quaſi. §. ſi tutor. vbi glo. al-
lega. iſtam. l. licet alleget male titu. quia allegat de
tu. et cura. da. ad his. Querit gloſſ. nunquid eſt verū
iſtud quod datur curator bonis iſtius capti. Et re-
ſponde vt glo.

Quamuis. Hec lex continuatur cū
precedenti. Ibi tutela.
dic alias tutela priſtina poſſet integrari. ⁊
ita habet do. Dy.

Si tutor. Ibi abeſſe. et ſic reaſſu-
mit tutelam. ibi datꝯ eſt.
vide quod no. ſ. de tute. l. queſitum. ⁊ vi
de ad quid allegatur hec. l. in ſui princi.
ſ. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. tutor ſi pe-
titus. quod etiam bonis tutoris abſentis cauſa rei-
pub. poſſit dari tutor. ¶ Item per iſtū text. videtur
probari glo. que eſt. ſ. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. cura
torem. vt. j. dicam. ¶ Querit gloſſ. qua actione tutor
conuenitur. Et rñde vt gloſſ. allegat pro concor. l. iij.
§. queri. ſ. de ſuſpe. tu. ⁊ debet allegari. §. ſi quis affu
turus. Nico. de neapo.

Si duobus. Iſte caſus eſt valde not. ⁊ non
inuenitur alibi teneas cordi.
Ibi recidit. i. qui poſtea ad legitimam etatem per-
uenerit. xxv. annorum ſecundum Dynum. Ibi nera-
tius ait. dic quia datiua cedit legitime ſecundū Dy
num. ¶ Querit gloſ. quomodo poteſt eſſe quod iſti
fuerint ſub eadem tutela et poſtea ceperit tutor eſſe
ſuus. Et reſponde vt gloſſ. quod optime poteſt fie-
ri et ibi gloſſ. alleg. §. item maior. in ſecunda reſpon-
ſione. Dic imo nec olim poterat aliquis tutor eſſe mi
nor. xxv. vt ſupra de teſtamen. tut. l. quero. §. lucius. ⁊
ſ. de excuſatio. tuto. l. non ſolum. §. ſi libertus. et ſic
prima ſolu. eſt verior ſecundum Dynum. et omnes.
¶ Querit gloſſ. pone quod ille qui eſt agnatorum
proximior ſit minor: ita quod alius maior fuerit ad-
miſſus: nunquid incipiente illo minore eſſe etatis le-
gitime ille alius deſinit eſſe tutor. Gloſſ. remittit ad
not. in. l. non ſolum. per quam gloſſam ibi poſitā col-
ligit expreſſe quod queſtio propoſita non procedit:
quia non admitteretur ſequens agnatus ex quo eſt
alius proximior licet ſit minor: ſed datur interim cu-
rator quouſqꝫ proximior agnatus fuerit maior. vt ſu
pra de leg. tut. l. prima. §. ſi apud hoſtes. ⁊ dicta. l. nō
ſolum. §. ſi libertus. et quod ibi not. de excu. tut. pro-
ximior enim ſemper eſt preferendus. de legi. tut. l. ſi
plures. Querit gloſſ. pone quod teſtator reliquit du
os tutores in teſtamento. et vnus fuit excuſatus ad
tempus: ita quod in locuꝫ eius fuit datus alius: vel
in locum defuncti eſt datus alius: nunquid deceden
te tutore teſtamentario deſinat eſſe contutor et ad-
mittatur legitimus. Reſponde vt glo. Dicas quod
in primo caſu quādo eſt datus in locum excuſati le-
gitimus non admittitur: quia ſuperſunt adhuc te-
ſtamentarij tutores reliqui. et ſic eſt vera opin. Hu
go. ſed vbi eſt datus in locum defuncti legitimus
admittitur: et datiuus repellitur: quia non ſunt reli-
cti teſtamentarij. vt lege ſi quis ſub conditione. de
teſtamentaria tutela. et hoc caſu erit vera opinio
Azo. Sed quidam alij habent econtra in apoſtilla
Dy. et male. de hoc per Raynutium. ſupra eodem.
lege ſi tutor. et in Specula. de tuto. paragrapho ſi
vero. verſicu. ſed pone. et. §. nunc dicendum. verſic.
ſed pone.

Si in teſtamento. Ibi ex inquiſitio-
ne. ſubaudi datus
a iudice. Ibi tutele. ſubaudi contra tutorem a iudi-
ce datum. ibi deſinit ſcilicet datus a iudice exiſten-
te conditione teſtamentarij ſecundum Dynum vel
dic quod finito tempore deſinat eſſe tutor: ⁊ habeat
locum actio tutele ſecundum Raynu. Ibi tutor. vt
puta quia eſt datus ſub conditione vel in diem: et
poſtea vſqꝫ ad conditionem vel ad diem ſecundum
Dynum ibi conueniendus eſt. hoc non videtur eſſe
verum: cum datus vſqꝫ ad diem vel conditionem
male geſſerit: et poſtea non remaneat tutor: cū ipſe
debeat remoueri vt ſuſpectꝯ: quia qui ſemel eſt ma
lus et cetera. vt ſupra de ſuſpe. tu. l. tertia. §. queri. et
§. quia autem. et ſic non debet eſſe tutor vt hic dici-
tur. Tu dicas quod hic fuit teſtamentarius: et ve-
nit ex datione ſequenti. ibi cū eo. ſcilicet tutele actio
ne pro ſua adminiſtratione ſecundum Dy. ¶ Op-
poni. gloſſ. de lege actus. de regulis iuris. Solu. a
iudice non poteſt: a teſtatore ſic. Rationem diuerſi
tatis dixi inſti. de tute. §. ad certū diem. ⁊ dixi. ſ. de
tute. l. muto. §. ſi ſub conditione.

1 ☞ Tutore bannito ⁊ eius bonis confiſcatis qđ tu
tela finiatur ⁊ agi poſſit actione tutele.

1 Agnatus damnatus et accuſatus de ſuſpecto tutela durante non conuenitur actione tutele.
3 Dictio preter ponitur excluſiue.
4 Actio tutele an naſcatur tutela durante.

Si tutori. Ibi confiſcatus.i.deſt ex cauſa dānationis ex qua ſequitur confiſcatio bonorum. ¶ Et no. ex iſto text. 1 † quod ſi tutor dānatur et confiſcātur bona ſua: quod ſit finita tutela: et poſſit agi actione tutele, ita potes intelligere.l.qđ ſi forte.§.j.de ſo.ſecundū Iaco.de are.facit pro hoc l.ſi ſine herede.§.finali.ſupra de admi.tu.ſecundum vnam lectu.vbi tenet contrariū. Dicas quod aut bona ſua fuerunt confiſcata propter dānum: et tunc tutela finiatur. ꝛ ita intelligantur prima dicta. Aut nō: et tunc non. et ita intelligitur ſecundum dictum.l.ſi ſine herede.§.j.ſupra de admi.tu. ſecundum Dynū. ¶ Querit gloſſ. quomodo poteſt ipſe remanere tutor poſtq̄ fuit accuſatus de ſuſpecto. Et reſpōde vt gloſſ.ibi.l.eum.in fine gloſſ. ¶ Not. ex iſta glo. quod 2 vbi agnatus eſt accuſatus tanq̄† ſuſpect⁹ et cōdēnatus de ſuſpecto quod eſt adiūctus ſibi curator: qđ non conuenitur actione tutele nihilominus durante 3 tutela. Tex.ibi cetere actiones ꝑter. Not. quod† dictio preter ponitur excluſiue: de quo ſupra de pigno. ac.l.j.per docto.ſecundum Iac.de are.plene ꝑ doct. in lege prima. C.de pre.agen.in reb.lib.rij. ¶ Continua.l.ibi q̄uis. Reſpondet tacite.gl.in.§.cetere.que 4 rit nunquid actio tutele ſit nata interim. Et reſponde vt gloſſ.dicit. Et ſic no.† quod actio tutele nō naſcitur durante tutela. Idem tenet gloſ.C.pro ſocio.l. tandiu. et no.ſupra de admi.tu.l.tutorem qui tutelā. quod ibi dixi. ¶ Querit gloſ. quid in actione de ra. di. Et reſponde vt glo. Ex quo no.quod actio de ra. di.non naſcitur durante tutela. ¶ Gloſſ.in.l.ſed non datur.querit per quem poterit intentare iſtas actiones. Et reſpondet vt glo. ¶ Querit gloſſ. quare iſte actiones pereant morte tutoris. et reſponde vt glo.

Si filius. Ibi facere poteſt ex edicto §.quod cum eo.l.ſ. et.ij. ibi actione.infra annum a die finite tutele inchoandum.et hoc ſequitur continua.l.ſequenti.

Filius. Ibi agere.i.de peculio. et aduerte ad gl.q̄ ponit caſ⁹ ibi ab eo: ſcȝ q̄ nō exegit patrē. ¶ Gl. op.de.l.pompo.in negotijs.ſ. de neg. geſt.ſolu.vt in gloſſ. et in.l.tutores. Uel dic melius vt no.in.l.ſi id quod.§.filius.ſ. pro ſocio. ¶ Querit glo.que eſt ratio qđ iſte annus intra quē actio cōpetit contra patrem nō incipit niſi a tēpore finite tutele. Et reſponde vt glo.

1 ☞ Tutor poſt tutelam finitā non conuenitur actione tutele pro rebus nō cōceſſis que adminiſtrauit.
2 Actio tutele an detur vtilis vel directa pro cōnexis.

Si tutor. Ibi non pōt.i. qđ geſtuȝ eſt poſt finitam tutelam. Nec ob.l.cum oſtendimus.in princi.de fideiuſ.tu. ꝛ ibi dicā ꝑ Ray. ibi predia. de pecunia pupilli ꝛ eius noīe.ibi continue q̄tur. No.† q̄ illa que nō ſunt cōceſſa que adminiſtrauit tutor poſt finitā tutelā nō veniunt in actione tutele: ſed glo.dicit contra hūc caſum.C.qñ ex fac.tu. l.pe.cū iſto tñ caſu cōcor.glo.C.arbi.tut.l. tutor.poſſes dicere q̄ glo.que eſt in.l.pe.loquatur in cōnexis. et tunc gloſ.erit no. ꝛ dat multum no.intellectū.l.naȝ 2 † qđ dicitur q̄ pro cōnexis agitur actione tutele: eſt verū actione vtili vt videtur innuere iſta gloſſ. Iſte tñ tex.nō bene patitur iſtū intellectū: quia dicit predia cōparauerit ꝛc. ꝛ ſic adminiſtratio fuit cōceſſa. Preterea leges dicūt ſimpliciter dari actionem tutele pro cōnexis.vt hic in prin.ergo debemus intelligere de actione directa arg.l.ſi ager vecti. in prin. et in fi. Preterea glo.dicit expreſſe qđ datur directa j.tit.ſeq.l.iij.§.iudicio.verſi.hanc actionem. ſed que ſunt ſeparata not.vt.ſ.

Si vero. Ibi negotia.ſ.non cōceſſa.ibi deuolui.ſi vult adultus: ꝛ eſt ſibi vtile. Et ſic non ob.verſi.ſi vero.ſ.et not.j.l.proxi.ſm Dy.ibi exigere.ſ.debitum.ibi datus.volens non inuitus vt C.arbi.tutel.l.curator.ꝛ no.ſ.ti.ij.l.caius.ſm Ray. vel dic qđ loquitur hic in liberto q̄ ſi fuerit tutor: non poteſt ſe excuſare a cura.vt.l.libellum.de excu.tuto. ibi poſſe.pro tempore poſt finitam tutelam ꝛ poſteriori ſi hoc expediat pupillo.non alias vt.ſ. dixi. ¶ Glo.oppo.de.l.tutor.C.arbi.tute.ꝛ ſolue vt gloſ. ¶ Item oppoñ.de.l.diuortio.§.ceterum.de nego. geſt.Sol.vt glo.

1 ☞ Mora breuiſſimi tēporis quādo inducat diſcrepantiam in iure.

Si poſt. In breuiſſimo.no.† qđ mora 1 breuiſſimi temporis inducit diſcrepantiam in iure.in contrarium facit l.ſi quis ita.de condi.et demon. dic q̄ hic preiudicat quo ad impediendum continuationem: ibi vero preiudicat quo ad aliud. Ibi geſtorum.ꝛc. expone et intellige vt per vlti.glo.hic poſitam licet gloſ.no.contrarium.C.arbi.tute.l.tutor. et male ſm Ray. ¶ Glo.opp.de.l.proxi.in punct. et recita primam glo.ꝛ dic vt in ea. Item oppo.de lege ſtatim infra pro.§.in fin. Sol.vt gloſſ. et ibi dixi per Dy. vide et no.

Si ex duobus. Ibi alteri.niſi in excepto.vt i ſecūdo reſpōſo huius.l. Nec ob.l.ſi pupillus. ſ.de admi.tu.quia ibi in tutoribus culpoſis: et eſt ratio quia illi habēt beneficium ceſſionis. vt.j.videbitis.et videas illam glo.de.l.ſi pupillus. que ſemper declarat iſtam.l. Ibi preſtitiſſet.ſ. totū quod erat debitum.ſm Dy. Ibi ſatiſfacere.ſ. vt alij liberentur.et vide qđ no.de admi.tut.l.qui tutor.§. fi.et.C.de tranſac.l.nec intentio.vide ibi no.glo. qđ tutor vel curator tenentur oēs vna actione ꝛ vna obligatione non pluribus. ¶ Glo.oppo.de lege ſi ſtipu.de fideiuſſ.Sol.gloſſ.et dic de hoc vt dicam in.d.l.ſi pupillus.quia iſtud eſt difficile cōtrarium.

Si cum. Ibi tutore.i.cuius officiū durat adhuc ſcđm Dyñ. ¶ Glo.opp.de.l.non quaſi.j. rem pu. ſal.fo. Et reſponde vt glo. ¶ Item oppo.de.l.aduerſus.C.de admini.tuto.ꝛ l.actus.ſupra eodem titulo. Et reſponde vt gloſ et vide.gl.ſolu.pluribus modis ſed prima ſolutio eſt vera.et dic vt no.in preallég.l.aduerſus.vide quod dixi.ſ.e.l.ij.§.fi.

1 ☞ Abbas ſubminiſtrat expēſas monacho ſecum litiganti.

Imperatores. Ibi litis.ſacit pro hoc.ſ. de poſt.l.hi qui. ſm Iaco.de are. Ibi ſubminiſtrari. Iſta.l. preſtat argu. qđ 1 † abbas non tenetur miniſtrare expenſas monacho litiganti cōtra eum.de hoc no.gloſ.in l.ſi inſtituta.in fi.de inoffi.teſta.vbi gl.tenet cōtrarium.pro qua facit.j.vt in poſ.le.l. pe. nec ob. iſta.l. vt ſtatim dicam in contrariorum ſol. ¶ Glo.oppo. 1 de.l.ſi inſtituta.§.fi.ſ.de inoffi.teſt. Dic qđ illud eſt fauore alimentorū. Preterea ibi obtinuerat.in principio.et ſic ratione illius preſumptionis et ratione proximitatis debent ſubminiſtrari ſumptus: que rationes hic ceſſant. ¶ Item op.de.l.fi.C.de or.cog.gl. non ſoluit: ſed dic qđ ibi erat q̄ſtio de bonis de quibus debebat viuere ille agens: ꝛ iam vicerat in cauſa principali.vnde ex illis bonis debet habere ſumptus ꝛ victum.hic erat queſtio de quodam debito particulari ſm And.de piſis.vl' dic qđ ibi erat queſtio ſtatus ꝛ bonorum omnium.nec habebat vnde ſe poſſet alere aliunde.hic vero ſic ſm Dyñ. vel dic qđ ibi erat preſumptio pro illo qui petit ſibi adminiſtrari ſumptus ratione poſſeſſiōis vel quaſi libertatis.vt ibi patet in litera.que rationes hic ceſſant: et per iſta patet reſponſum ad.l. iſtam in queſtione de monacho: quia monachus ante alebatur a mo- 1 naſterio: quia non habebat aliunde vnde ſe aleret.
1 ☞ Si filius ſe abſtinuit ab hereditate paterna et aliquid habuit ab occiſoribus patris quando poſſit conueniri a creditoribus paternis.

Cum tutor. Gloſ.ponit caſum duobus modis. ſȝ teneas primam lec. Ibi illa ſcilȝ actio nego.geſt. Gl. querit que actio datur pupillo et que datur creditoribus. Et reſponde vt prima glo.que eſt vera. ¶ Querit glo. nunquid creditores habebunt pupillum obligatuȝ ex eo qđ egit cōtra tutores actione tutele. Et reſpōde vt glo.ibi.vt.l.eum.C.arbi.tute.dic. Et hoc facit 1 ad queſtionem† ibi not.per docto.ſcilicet qđ ſi fili⁹ abſtinuit ſe ab hereditate paterna.ꝛ aliquid accepernt ab occiſoribus patris: quod non poſſet conueniri a creditorib⁹ propter illud quod accepit. de hac queſtione plene dixi poſt Dy.in.l.queſitum.j.de ſepul.vio.facit.ſ.de acqui.here.l.pro herede.§.ſi qs. 1 et.l.pompo. Ray.in.l.eum.dicit q̄ hoc habet locuȝ vbi ſtatutū diceret q̄ occiſores debeant habere pacem ab heredibus offenſi: tunc enim filius accipiendo aliquid ab occiſoribus videtur hereditatem adire.ergo ꝛc.

Si probatum. Qui pro noīe debitoris minus idoneo ex re pupilli a tutore cōſtituti ipſum abſoluit ſequens ad probationem tenetur.h.d.ſm Ray. ¶ Glo. op.de.l.tutor.de admi.tu. Sol.vt ibi no, et in.l. qui nominibus Item opp.de.l. ſi minoris.de admini. tu. Et reſponde vt glo.ꝛ bene.

1 ☞ Minor qui debet reſtitui debet allegare ꝛ probare cauſam quare debet reſtitui.

Alterius. Minorib⁹ in integrū reſtitutis cōtra maiorem ſibi reſtituitur actio contra tertiū minoris beneficio liberatum. h.d. ſm primā lec.ſed ſm aliam dicit qđ minori plus ſoluenti reſtitutionis priuilegio de iure ſpeciali reſtitutio conceditur contra illum eius beneficio liberatum in ſubſidium propter inopiam illius cui predicta ſol.facta fuit.h.d.ſm Ray. ſm ſecundā lec.vide glo.que ponit ibi caſum ꝛ bene. Ibi maio- 1 rem. No. q̄† minor qui debet reſtitui debet allegare et probare cauſam quare petit reſtitutioneȝ.facit pro hoc.C.de in integ.reſti.l.minoribus.ꝛ.ſ. de mino.l.verum.§.ſciendum.ꝛ.ſ.de iureiu.l. nam ꝛ poſt ea.§.ſi minor.ſm Iaco.de are. Ibi ſoluenti. dic iſte tex.intelligitur duobus modis.vt in glo.ibi vtilem actionem reſtitutam ꝛ per reſtitutionem in integrū ſibi factam. ¶ Glo.intelligit primo qđ ille adultus factus iam maior reſtituatur contra alium concurrentem: alio modo q̄ heres minor curatoris mortui reſtituatur contra concuratorem quia fuit condemnatus in maiori pecunia.primus caſus eſt verior: q̄ ſecundum intellectum non patitur litera. veruntamen ſecundus caſus eſt verus per id quod alibi no. in ſimili.vt ſupra de peti.hered.lege ſi poſſeſſor. de nego.geſt.lege ſi pupilli.§.primo.ſecundum Iaco. de are.quod nota.
☞ Tutor quando habet actionem vtilem contra tutorem ſine ceſſione.

Non idcirco. Conuento a minore nomine illius contra queȝ poteſt in integrum reſtitui poſtulari illius iuris beneficium debet concedi. h.d.ſm Ray. Ibi actio.i. beneficium reſtitutionis in integrum quod reſtituit actionem. Ibi ſunt.ſ.ſi exactio non fuit facta. et hoc ſequitur.ibi iudicatuȝ.ſi non ſoluerunt conditionē. Ibi excep.proponendam in cauſa appellationis ſecundum glo.vel aduerſus executionem ſentētie.argu.ſ.eo.l.j.§.non tantum ſm Ray. ibi actionem id eſt beneficium reſtitutionis in integruȝ: qđ reſtituit actionem tutele: al's vtilem ſm Ray. ¶ Glo. ponit caſum per.l.ſi minoris.ſ.de adminiſtra.tut.poſtea ſubijcit: et incipe conſtructionem. actio que ꝛc. vt in gloſſ.dicit. Et verbum idcirco pones poſt verbum redditur.et ita debes iungere et ordinare iſtam literam.alias non poſſes eam intelligere. ¶ Gl. que- 1 rit† nunquid ſine ceſſione habeat vtilem actionem. et reſponde vt gloſſ.et dum allegat.l.ij.dic hoc non eſt verum: quia ex perſona pupilli non poteſt eā ſoluere: quia ſtatim qđ ſoluit curator ſublata eſt actio contra tutorem.et ſic pupillus iam factus maior nō petit reſtitutionem in integr. contra tutorem neq̄ alius eius nomine. Item ex ſua perſona non poteſt agere: quia ipſe non videtur ſoluiſſe propter tutorem: ſed debitum ſuum. vt.l. in hoc iudicium.§. diuerſum.ſupra communi diui. et ſupra mand.l.papinianus.ꝛ quod ibi no. preterea iſti tutores videntur condemnati ob eorum dolum. et ſic ſine ceſſione nō dicuntur poſſe agere.vt.l.ſi plures tutel.de admini ſtra.tuto. Item etiam ſi ob negligentiam. vt.d.l.ij. de contrario iudi.tu.ſecundum And.de piſis. Non obſtat.l.contraria: quia loquitur in collegijs nō libe-

ratis. Item non obſt. prin. l. noſtre: quia loquitur in eo contra quem petitur reſtitutio in integrum ſcd̄m Ray. Sed adhuc videtur obſtare: quia ſi iſte curator eſt condemnatus ratione proprij doli vel culpe: non debet poſſe petere ceſſionem. vt. l. j. §. nunc tractemus. ſ. eo. in gl. que incipit qui adminiſtrauerat: quare male dicitur hic ꝙ poſſit fieri ceſſio ſm Andre. de piſis. Solu. ibi loquitur quando plures cõueniuntur ratione paris culpe.

1 ☞ Uno ex duobus reis inſolidum cõuento an ceſſio contra alium ſit fienda inſolidum an pro parte.
2 Ceſſio in tutoribus an fiat inſolidum contra contutorem.

Cum pupillus. Ceſſiõe actionis tutele a pupillo facta contra collegã tutori inſolidum condemnato ſecuta ſolutione debiti non extinguitur actio. hoc dicit. ſm Ray. hec. l. habet duas lec. prima vera. Ibi pro parte. dic vt glo. Gloſ. inducit hanc. l. in
1 argu. † conuento vno duorum correorum inſolidum qđ debeat fieri ceſſio pro parte et non inſolidum: alleg. ſ. de admi. tut. l. ſi plures. dic vt ibi no. gl. aliter diſtinguendo. Sed cum iſta ſolutione gloſ. concor. qđ fiat ceſſio tantũ pro parte ſine aliqua diſtinctione. vt. j. de fideiuſ. l. modeſtinus. ⁊. C. de duo. re. l. j. ⁊ has gloſſ. tenet Dy. in. d. l. ſi plures. nam certum eſt qđ tutor condemnatus poteſt petere partem ſuam ab alio per act. neg. geſt. vt dicto §. nunc tractem⁹. in. l. j. ſ. eo. ſed in duob⁹ reis eſt idem quia vnus habet acti. nego. geſt. contra alium vt. l. j. C. de duo. re. ergo ſi habet actionez ſi ipſe ſoluiſſet multofortius excep. vt. j. de regu. iur. l. inuitus. §. cui damus. ⁊ de ſuperfi. l. j. §. quod autem. diſtinctio autem quam fecit glo. in. l. ſi plures. habet locum in fideiuſ. quorũ vnus non poſſet agere cõtra alium. vt. C. de fideiuſſo. l. cum alter. ſm Dy. in. l. ſi plures. Domini etiam in fideiuſſo. non poteſt diſtinctio habere locũ: quia ſi ipſe conueniretur: opponeret contra alium beneficium ceſſionis vt. l. ſi pupillus. ſ. de admi. tuto. et. l. ſtichum aut pamphiluz. §. ſi creditor. ij. j. de ſo. ⁊ ita poterit obtinere fideiuſſor ſi agatur contra eum inſolidum: ſicut poterat cõtra creditorem: ſed ipſe nõ poteſt ſibi cedere actionez: quia eſt liberatus: ergo nec agere inſolidum. Nec obſt. qđ poſſes dicere qđ exceptio que ob. cedenti non obſtet ei cui facta eſt ceſſio ex cauſa oneroſa: illud eſt verum niſi in eo qđ ceditur obſtaret exceptio: tunc enim etiaz obſtaret ei cui facta eſt ceſſio. vt no. in. l. apud celſum. §. ſi cũ de legitima. de doli exceptio. ſm Andre. de piſis. Circa hoc autez an debeat fieri ceſſio in correis inſolidum an non: qđ dic. aut debitum inſolidum ad conuentum non ſpectabat: tunc actio nõ debebit cedi in alium. aut ſpectabat ad correum inſolidum: et tunc debet cedi inſolidum. aut ſpectabat ad vtrũqz et tunc debet cedi pro parte. vt. ſ. ad velleia. l. ſi mulier. §. j. ⁊ de in rem verſo. l. ſi pro patre. §. j. ⁊. ſ. commo. l. vnde queritur. et hoc in correis. In tutoribus
2 † vero cum queris an ceſſio fiat inſolidũ. Dic ꝙ aut eſt condemnatus contutor propter dolum ſuum: et tunc non fit ceſſio. vt. l. ſi plures. de admi. tut. ⁊. l. j. §. nunc tractemus. ſ. e. aut propter culpam collega: et tunc inſolidum debebit ſibi cedi. aut pro communi culpa: ⁊ tunc pro parte. argu. d. l. ſi plures. ⁊. d. §. nũc tractemus. ⁊. l. ſi a ſubſtituto. de leg. j. imo. l. vñ queritur. prealleg. quod tene cordi: quia hoc anno repetam in. l. ſi plures.

Defenſor. Priuilegiũ tutele pupillo competens non perimitur nouatione neceſſaria p ſententiam cõdemnatoriam latam tutoris preiudicio cõtingente. h. d. Ibi priuilegium. dicit gl. ꝙ habeat perſonalem actionem tutele. vt. l. pro officio. C. de admi. tuto. ⁊. j. de pri. cre. l. dabimus. ¶ Gl. op. de. l. aliam. j. de noua. Sol. vt glo. de hoc habes plene in. l. properandum. C. de iudi. ¶ Gl. querit quem cõtractum facit iſte adminiſtrator cum pupillo. ⁊ reſponde vt in glo.

Conuento. Ibi conuento. ⁊ nõ exacto: alias ſecus eſſet: vt. ſ. e. l. ſi ex duobus. ibi curatorem. negligentem in conuentione tutoris heredis. ¶ Gloſ. op. de. l. alterius. §. fi. ſ. eo. ſo. vt in glo.

Poſthumo. Tutor datus poſthumo eo non nato vtili tantum nego. geſt. actioñe conuenitur. h. d. ſm Ray. glo. querit q̃ actio vtilis cõpetit iſti. ⁊ rñdet vt glo.

1 ☞ Priuilegiuz quod habet pupillus furioſus vel minor in bonis tutorum vel curatorum an etiã habeat eius heres.

Non ſolum. In bonis tutoruz protutorum et curatoruz minores ac furioſi iuris priuilegium cõſequuntur. h. d. ſm Ray. ibi datur. ſ. pupillo Gl. opp. de. l. ex pluri
1 bus. de admi. tu. Reſponde vt gl. dicit. ſed † nũquid heres ſuus pupilli habeat priuilegium. gloſ. no. dicit qđ ſic in. l. dabim⁹. de pri. cre. q̃ glo. eſt falſa per. l. nõ ſolũ. §. fi. de ritu nup. q̃ caſus eſt pulcherrim⁹ et ſingularis. licet gl. de hoc titubet in. l. ex plurib⁹. ſ. de admi. tu. gl. q̃rit qđ priuilegiũ eſt iſtud. Rñde vt gl. ¶ Querit gl. nũquid habeat tacitã hypothecaz in bonis protutoris. Rñde vt gl. allc. gl. l. p officio. dic vt in. d. l. dabimus. §. fi. ⁊ in. l. ſequenti.

¶ De cõtrario iudicio tutele ⁊ vtili actiõe. Rubri.

¶ Continua iſtam rubricam: quia ſupra dictuz eſt de actione que datur pupillo: nunc de actione q̃ eſt contraria que datur tutori. Ad euidentiaz actionũ pretoriarum ponit hic Dy. ꝙ quãdocunqz nomina contrahentium non ſunt diſtincta: vt eſt videre in ſocietate: quia quilibet vocatur ſocius: tunc nunqz habebit locum actio contraria. aut ſunt nomina diſtincta: et tunc aut vnus nomen non accepit gratia alterius: ⁊ tunc non habet locũ actio contraria: vt in emptione ⁊ vendi. vt. ſ. de acti. empti. l. ex empto. Aut vnus accepit gratia alterius: et tunc datur contraria: vt eſt videre hic ⁊ in mãdato. ⁊ in ſimilib⁹ actionibus. ⁊ de hoc habes gl. no. que non inuenitur alibi ſm Dy. j. de actio. ⁊ ob. l. conſenſu. quam gl. bene tene menti.

1 ☞ Actio tutele cõtraria eſt pretoria ⁊ bonefidei.
2 Actiones naſcentes ex quaſi contractu ſunt de iure ciuili.
3 Tutor contrahens cum pupillo quando obliget ipſum.
4 Tutor quas actiones habeat contra pupillum pro geſtis per ipſum.

Contrariam. Pupill⁹ obligat tutori actione tutele contraria p expenſis ab eo factis circa adminiſtrationẽ ipſi⁹. ibi pretor. No.
1 qđ actio † tutele cõtraria eſt pretoria et eſt bonefidei. licet Dyñ. teneat contrarium. j. titu. j. l. j. in prin. actio tamen tutele eſt de iure ciuili vt inſtit. de tut. in prin. ⁊ qđ ibi no. facit qđ not. Guil. in. l. ex hoc iure. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ dixi in dicto tit. inſti. de tute. nã
2 omnes † quaſi contractus ſunt de iure ciuili. vt inſti. de obli. que ex quaſi ꝯctu na. Et ſic gl. que dicit qđ ſpeciale eſt in tutela non bene dicit. vt dixi in. d. tit. inſti. de tute. in prin. Ibi propoſuit. vide reſiduũ per Azonem in ſumma huius titu. Et ibi ponit rationẽ quare iſta eſt pretoria ⁊ alia ciuilis. Ibi adminiſtrationem. i. ad impendendum in rebus quas adminiſtrant. Nam accedere ad adminiſtrationem cõpelluntur: vt. ſ. de admi. tut. l. j. in prin. ſm Dy. ibi q̃zq̃z. dic qđ ibi reſpondet tacite obiectioni que poſſet fieri: qđ iſta actio non habet locum: cum pupillus non poſſit obligari tutori ſua autoritate: ⁊ pupillus ſine tutore obligari non poteſt. et hoc ſequitur Roſ. ſm 1
Dy. ibi obligetur. ⁊ ſic dicitur qđ fit ſpeciale in actione tutele contraria: quod non videtur verum. quia
3 idem videtur in actione directa. nam ſi tutor † emit rem pupilli palam ⁊ bonafide obligatur pupillus ciuiliter ⁊ naturaliter. vt. l. tutor rerum. ſ. de admi. tuto. Sed ſi facit clam ⁊ mala fide non obligat ipſum pupillum vt. l. non exiſtimo. ſ. de admi. tut. et. l. ſi in emptione. §. fi. ſ. de contrahen. emp. ita eſt etiam in actione tutele cõtraria. nam ita demum tutor repetit ſumptus ſi fecit bona fide. vt. j. eo. l. iij. in prin. et
4 in. §. iudicio. ſo. ſm Dy. aut † cõſtat tutorem geſſiſſe bona fide vel mala fide: ⁊ tũc nullum eſt ſpeciale in actione cõtraria: aut dubitatur: ⁊ tunc aut pupillus eſt locupletior. ⁊ nihil eſt etiam ſpeciale: vt patet in l. iij. ⁊. l. pupillus. ſ. de auto. tuto. nam in vtroqz caſu pupillus tenetur in quantitate in qua eſt pupillus locupletior. Sed ſi dubitatur an negotium fuerit male inchoatum: ⁊ tunc eſt ſpeciale in iſta actione. pupillus enim non teneretur alijs actionibus: et tamẽ iſta tenetur. vt. l. ſi pupilli. in prin. de nego. geſt. et. j. eo. l. iij. §. ſufficit. ſm Dyñ. et facit qđ dicam ibi poſt Guil. ¶ Glo. querit nunquid tenebitur etiam naturaliter hoc caſu. et reſponde vt gloſſ. ibi. l. pupillus. ſ. de auto. tuto. De hoc dic vt no. j. de regu. iur. l. pupillus nec velle. et. j. de noua. l. j. et. C. de inuti. ſtipu. l. j. et. l. ſi eius. in princi. j. ad trebel. vbi tetigi de hoc et ibi dixi.

Hec actio. Uide glo. j. que dicit ⁊c. dic quaſi velit dicere gloſ. actio in genere et non in ſpecie. Ibi probandum. ſ. quod habeat cõtrariam actionem nego. geſt. ſm Dy. Ibi finito officio. ſ. tutele. ibi actio. contraria tutele ſm Dy. ibi durat. dicit glo. qđ officium: ⁊ dic vt in gloſ. Et iſta gl. ponit tibi caſum in iſto. §. ibi in ipſum procuratorẽ. vel curatorem: reddendo ſingula ſingulis. ¶ Gloſ. oppo. de. l. ij. C. de admi. tu. tu dic vt ibi.

Preterea. Ibi conuenitur. ſ. tutor ſm Dyñ. ibi ſumptus. non ob. l. ex quibus. ſ. de cõdi. inde. quia patet ſo. per ea que ibi no. quia ibi datur exceptio ſola: hic exceptio ⁊ actio. Ibi poteſt. ſed an iſte poterit opponere in modum exceptio. quando agitur cõtra eum actione iudicati. videtur quod non: ex quo fuit ſemel queſitum de exceptione. argu. l. fi. C. de fide inſtru. ⁊. j. de excep. rei iudi. l. duobus. ſm Iaco. de are. ⁊ vide quod not. per Ray. C. ſenten. reſcin. non poſſe. l. peremptorias. ibi reſarcire. et quomodo fuit compenſatio reprobata hac actione.

An in hoc iudicio. Ibi contrariuz per hoc videt male dicere glo. in eo quod ipſa not. j. e. l. quid ergo. §. iudicio. et. j. dicam. Ibi probandum. ſcilicet quod cõſequatur indẽnitatem de eo quod debebatur ſibi ex contractu paterno Dy.

Hanc actionem. Ibi actionem: ſcilicet contrariam.

Longe. Gloſſ. querit quare eſt qđ datur magis contrarium iudicium tutele vbi intẽtatur actio de ra. diſt. quam vbi non intentatur actio de ra. di. Et reſponde vt in glo.

☞ Tutor quando repetat expenſas factas p pupillo in plus q̃z habeat in facultatibus.

Quid ergo. No. bene hoc principium huius legis. ¶ Quero quomodo poſſit eſſe † quod tutor expẽdit plus in rebus pupilli q̃z habeat pupillus in facultatibus. Dic quod poteſt eſſe quia erat mota ipſi pupillo queſtio ſtatus. et ſic diceretur expenſum vtiliter etiam vltra bona ⁊ patrimonium pupilli: quia libertas eſt ineſtimabilis. j. de regu. iur. l. libertas. ⁊. ſ. de his q̃ deie. vel effu. l. fi. ſm Andr. de piſis. vel dic quod poteſt eſſe quia tutor incepit negotiũ vtiliter: ſed poſtea habuit malum effectum nam etiam tunc recuperat: vt in hac. l. §. ſufficit.

1 ☞ Liberatio facta per pupillum tutori cum iuramento an valeat.
2 Diſpoſitio aut. ſacramenta puberum. an habeat locum in quaſi contractibus.
Quod habeat locum in liberationibus.

Contrariam. Ibi liberationem. ſcz generalẽ. ibi liberetur: ſed ſi pupillus nollet agere tunc dabitur remedium tutori.
1 † quod tu habes. C. de vſu. pupil. l. fi. vbi habes de hoc bonam glo. Item poterit implorare iudicis officium: vt. l. ſi contendat. de fideiuſ. et. l. aurelius. de libe. leg. ſecundum bul. Ibi cõſequitur per actionẽ tutele contrariam. ibi pecunie. pupillaris ſecundum Dynum ibi fenerare. ſed non fenerauit. ibi ſoluit. ſcilicet ipſe tutor de ſua propria pecunia. ¶ Gloſ oppo. de. l. eos. §. ſuper. C. de vſu. ſolu. vt in glo. ¶ Itẽ

a ¶ Quid ex go. §. Itē. ibi nunqd vz. vide ad idē qđ po nit Bart. ī ſimili in. l. minor. ff. de mino. i p̄n. vcz qñ pu pillus liti gat p ꝓcu ratorē cō ſtitutū cū iuramēto: qꝛ non pōt petere ī in tegrū reſt. rōne iura mēti. Ad de qđ bal. ꝯſi. clxxvj. j. volu. te nuit qđ ꝓ cu. cōſtitu tus a mio re cū iura mēto non tenet ⁊ in ꝙtū Bar. dicit no. ꝙ tot⁹ mun dus vide pulchꝛum ꝯſi. de an cha. ccc xxxj.

opp. de. d. l. eos. §. ceteros. Solue vt
glo. ¶ Gl. querit pone qđ tutor fecit
ſibi liberationem fieri a pupillo cum
a iuramento: nunquid valet[a] talis libe
ratio. Et aduerte iſtam glo. Not. qđ
totus mundus allegat eam. Et reſpō
de vt gloſſa. Ibi auť. ſacramenta. dic
videtur tamen ſecundum verba illi⁹
2 auť. qđ hoc non procedat: † quia illa
auť. loquitur in contractu: et contra
ctus eſt propter illE ex quo hincinde
naſcitur obligatio. vt. l. labeo. §. con
tractum. j. de verbo. ſignifica. ſed hic
non eſt contractus ſed diſtractus: er
go non debet ad illuz trahi: cum illa
auť. ſit odioſa quia priuat minorem
reſtitutionis beneficio quod eſt fauo
rabile: vt. ſ. de mino. l. j. ergo non eſt
extendenda. vt. l. cum quidam. j. de li
be. et poſthu. dic ſm Dy. ideo illa au
ten. habet hic locum: quia tractatur
deliberatione alterius: et ſic de actu
fauorabili: et ſumus fauorabiles in li
beratione vt. l. arrianus. de actio. et
obligatio. Preterea quando quis li
berat aliquem: ipſe obligatur ſaltem
naturaliter ad non petēdum ideo rō
ne illius naturalis obligationis po
teſt dici quod auten. ſacramēta. ven
dicat ſibi locum. facit. ſ. de pact. l. ſi
vnus. §. pactus ne peteret. et qđ ibi
no. ſm Dy. ⁊ de hoc habes per doct.
et Ray. in dicta auten. ſacramēta. cir
ca finez. ⁊ ibi per Rofr. de hoc etiam
not. per doct. in lege ſi quis. de tranſ
ac. et ibi vide.

1 ☞ Tuſci non tenent pecunias otio
ſas lombardi ſic vt illas habeāt ſal
uas pro dominis ſuis.
2 Preſcriptio an currat contra filiūfa.
in his rebus in quibus poteſt agere
cum patris autoritate ſi non egit.

1 **Vſuras.** Ibi ſterilis. Aduer
te: quia tuſci † opti
me practicant iſtum. §. nam ipſi non
permittunt ſtare pecunias ſuas mor
tuas. Lombardi vero ſic: quia illas
habent ſaluas ꝓ dominis ſuis. alias
dicit eſſe pecunia otioſa: vt ſupra de
admi. tuto. l. tutores qui poſt. §. j. ibi
promatur. ideſt oſtendatur. ¶ Glo.
oppoñ. de. l. ſi per impudentiam. ſ.
2 de euictio. Sol. vt i ea. Domini † iſte
§. facit ad queſtionem tu ſcis qđ duz
filiuſfa. eſt in poteſtate paterna qđ
non currit cōtra eum preſcriptio: mo
do ponamus qđ filiuſfa. habeat res
aliquas in quibus pater non habeat
vſumfructum pro quibus non poteſt
agere abſqꝫ conſenſu paterno vt glo.
no. ſ. commoda. l. iij. §. ſi filio. que eſt
no. vt dixi infra quando di. le. ce. lege
ſi vſuſfruct. §. ſi ita. ¶ Queritur nunquid eo caſu
currit ſibi preſcriptio dum eſt in poteſtate do. Ray.
dicit per hunc text. quod aut ipſe requiſiuit patrem
qđ deberet ſibi preſtare autoritatem in iudicio: et
non potuit obtinere: ⁊ tunc debet excuſari: ita quod
non currit contra eum preſcriptio: aut non petijt et
tunc currit argumen. text. huius legis et autenti. de
equa. do. §. illud. vnde ſumitur auť. quod locum. C.
de collatio. et extra de elect c. fina. ſecundum eum.
ſed domini hoc non procedit quia filius poteſt pete
re vt pater compellatur ad preſtandum autoritatē,
vt habes. C. de bonis que liberis. non ſolum. §. ne
ceſſitatem. quod non poterat facere hic tutor: quia
non poteſt pretorem compellere. hinc eſt qđ Mar
ſil. ſimiliter indiſtincte tenet quod in eo caſu preſcri
ptio contra filium currat. argumen. ſ. ex quib. cau.
ma. l. ait pretor. §. primo.

1 ☞ Defenſor voluntarius: ſi ſuccumbit in cauſa qđ
non repetit expenſas.

Sufficit. Ibi diligēter id eſt vtiliter. ſed nō
neceſſario: et habet locum hoc in
tutore. ſecus ſi in alio geſtore voluntario. vt not. in
l. ſi pupilli. in princi. de nego. geſt. ſecundum Dynū
1 et ibi de hoc per Guil. Et per † hoc patet regulari
ter eſſe falſam gloſſ. que eſt in. l. ex parte. in princi. ſ.
famił. erciſcun. que non inuenitur alibi. Et dicit illa
gloſ. qđ ſi aliquis cepit me defendere in iudicio vti
liter: licet reportauerit ſententiā contrariam: tamen
poteſt repetere ſumptus: ſed hoc eſt falſuz: quia eſt
geſtor voluntarius. pro hoc facit. l. iam tamen. §. in
hac infra iudi. ſo. et. C. mand. lege etiam. et ibi Pet.
tenet illam glo.

Iudicio. Ibi ante tutelam ſcilicet finitaz. ibi
poſt tutelam finitam. ¶ Gloſſ. que
rit vtrum diſtinguatur an fuerit connexum vel non
vbi eſt expenſum ante tutelam. Reſpondet ⁊ bene:
dic vt in ea. ¶ Secundo querit que eſt ratio quare
magis eſt diuerſum in hoc caſu ꝙ in alio. Reſpon
de vt gloſ. dicit. contra iſtam glo. videtur tex. ſ. eo.
l. prima. §. an in hoc iudicio. Sed potes dicere qđ
ibi loquitur vbi debitum deſcendit ex perſona pa
tris: hic ex perſona illi⁹ pupilli. vel dic et melius qđ
ibi non exegit imo expectauit ex eo qđ tutor erat et
non exegit a pupillo. vt dicitur in. §. an in hoc.

1 ☞ Prelatus qui expendit in adm niſtratione de
ſuo ſi remouetur ab adminiſtratione: quod repetit
expenſum.

A Tutela. Gloſſ. opponi. inſti
tu. quibus mod. tu.
fini. in fine. et de lege decreto. de
ſuſpec. tuto. Sol. vt glo. ¶ Item
iſta lex allegatur per Dyn. in ar
1 gumen. ad queſtionez talem † qđ
ſi prelatus impendit aliquid de
bonis ſuis vel alius adminiſtrator: et poſtea remo
tus eſt ab adminiſtratione: nunquid poſſit repete
re ſumptus factos in iſta adminiſtratione. Iſta lex
preſtat arg. optimum quod ſic. in contrarium facit
in auť. qui res iam dictas. C. de ſacroſanc. eccleſijs.
ſcđm Dy. So. ibi deliquit in eadem re: et ideo non

repetitur: hic aliquid poſuit in illa: et ideo repetitur.
arg. j. de his quibus vt indi. l. reſcriptū. vt. ſ. no.

Heredem. Ibi contrariam. Non
ob. l. iij. §. fi. ſ. e. vt ibi
dixi per Dy. et in. l. cum oſtendimus in
princip. de fideiuſſo. tu. Et aduerte qa
illa. l. iij. §. fi. facit multum contra: ſed di
cam in dicta lege cum oſtendimus. de fideiuſſo. tut.

Si tutor. Ibi actionem. vt ei ſol
uatur: vel cautio de indē
nitate preſtetur: vt. l. ſi tutele. ſupra tit.
primo. ſecundum Ray. vel dic etiam vt
liberetur. arg. l. ſi quis mādato. de neg.
geſt. Qualiter autem iſta ſententia liberationis mā
detur executioni. dic vt. d. l. ſi quis. qꝛ captis pignori
bus ⁊c. vt ibi patet. Ibi ſoluat. dummodo ſit finituz
officium. ſupra. e. l. j. §. finito. ¶ Gloſſ. oppoñ. de. l. ſi
pro ea. C. mandati. Sol. vt glo. ¶ Querit gl. que eſt
ratio diuerſitatis inter fideiuſſorem et tutorem. Gl.
remittit ad. l. ſi quis mandato ſupra de nego. geſt. et
allegatio quandoqꝫ eſt corrupta: quia aliqui hic in
glo. habent mandati. ſed dicere debet de neg. geſt.

¶ De eo qui pro tutore vel curatore. neg. geſ. Rub.

¶ Sup iſta rubrica dicit gloſſ. quod ꝓtutor eſt vnū
nomen ⁊c. et dic vt gloſſ. et differentia inter iſtum ti
tulum. et ſequentem vide ibi ſuper rubrica. ⁊ ibi dicā.

1 ☞ Actio protutele quando habeat locum.
2 Actio protutele quod non ſit ſuperuacua ſed vti
lis et neceſſaria pupillo.
3 Actio protutele et actio contraria tutele quod ſint
bonefidei.

Protutele. Ibi vtrūqꝫ ca
ſum. recita glo.
et dic vt in ea. ſed cōtra hanc glo.
facit. C. de teſt. tute. l. j. in fi. dic ꝙ
ibi ſponte geſſit: non tanꝙ tutor:
hic autem tanꝙ tutor: licet ſciret
ſe non eſſe ſm And. de piſis. Ibi
geſſit. ſ. tanꝙ tutor. ibi ꝓtutore. vide quod no. Rofr.
in titu. ſi aliquis crederet ſe tutorem. ⁊ in tit. ſequen.
Ibi tutor eſt. cum nō ſit in veritate. Ibi geſſit. id eſt
adminiſtrauerit negotia pupilli ſecundum Dynum.
ibi tutele. i. actionem protutele ſecundum glo. ⁊ Dy.
¶ Gloſſ. oppo. de. §. ſi quis quaſi. j. eo. Solu. vt ibi.
1 ¶ Querit glo. † quando habebit locum actio protu
tele. Et reſponde vt gloſ. Et aduerte quia iſta gl. eſt
aliquantulum obſcura: ideo aduerte dum gloſ. dicit
altero tamen caſum cum diſtinctione tutele. dic vt in
tutore notatur. aut ſciuit ⁊ teneatur actione tutele. ſi
vero ignorauit teneatur actiōe protutele. Et ſic gl.
refert ſe ad id quod dixit. ſ. ſubijcit gloſſ. altero caſu
indiſtincte. dic vt in eo qui non erat tutor. In ea. glo.
ibi. vel dic ⁊c. breuiter teneatis ſecundam ſolutionē.
dic vt in glo. ¶ Querit gloſ. que eſt actio que debe
tur contra illum qui fingit ſe eſſe tutorem cum in ve
ritate non ſit. Et reſponde vt gloſſ. in. l. iiij. C. de teſt.
tute. dic nec ob. l. j. ij. reſponſo. eodem titulo. quia
ibi ſponte geſſit non tanꝙ tutor ſed vt alius. hic au
tem geſſit vt tutor: licet ſciret ſe non eſſe tutorem. ſe
cundum Iacobum de aretio. ¶ Querit gloſſa. que
actio dabitur contra iſtum ſeruum gerentem tute
lam. Et reſponde vt gloſſ. et bene. ¶ Contra iſtum
2 titu. opponit Dynus. iſta † actio eſt ſuperuacua: quia
aut gerit vt tutor cum in veritate non ſit: aut ſciēter
et tenebitur actione nego. geſto. Ad hoc reſpondet
Dynus. quod iſta actio fuit inuenta fauore pupillo
rum: ex eo eſt magis priuilegiata quam actio nego
tiorū geſtorū. nā hꝫ priuilegiū inter reales ⁊ pſona
les: et priuilegium reale et perſonale habes in text.
infra de priuilegijs creditorum. l. dabimus. §. primo
ſecus in actione negotiorum geſtorum. vt patet. eo
dem titulo. l. idem priuilegium. §. primo. et. l. ſi ven
tri. ſecundum Dynum. Dic imo in actione negotioꝝ
geſtorum. pupillus habet priuilegium in perſonali.
vt. l. ſi negotium. eodem titulo. licet in reali non ha
beat. vt ibi not. ⁊. l. ſi ventri. in principio. eodem titu.
et ſic dicit Andre. de piſis quod credidit fuiſſe erro
rem ſcribentis additionem Dyn. patet ergo quod
iſta actio inducit vtilitatem ⁊ etiam priuilegiū rea
le. ſed quod ratiōe priuilegij realis dicat ꝓtor ipſaz
eſſe neceſſariam vt hac. l. in princ. non eſt veriſimile:
ideo dicerem ipſam eſſe vtilem. dicas ergo ſm An
dre. de piſis quod neceſſaria dicitur ex eo qđ actio
tutele reſpicit principaliter perſonam. C. de nupt. l.
in copulandis. et inſti. qui da. tu. poſ. §. j. et propter
ea ceſſat actio nego. geſt. que reſpicit rerum admini
ſtrationem. de nego. geſt. l. j. ¶ Querit ergo Dyn.
3 † nunquid actio protutele ⁊ contraria tutele de qua
dictum eſt. ſ. titu. proxi. ſint bonefidei vel ſtricti iu
ris. Et videtur qđ ſint bonefidei: quia in actiōe ſtri
cti iuris non veniunt vſure abſqꝫ vinculo ſtipulatio
nis: ſed in actione bonefidei vſure veniūt ex ſola mo
ra vt. l. ꝙuis. C. de vſuris. ſed in iſtis duabus actio
nibus vſure veniūt ex mora. vt patet in. l. quid ergo
§. contrarium. ſ. ti. j. et. j. hac. e. l. §. in protutele. ergo
ſunt bonefidei. Ioan. tamen in arbore actionum po
nit iſtas actiones ſtricti iuris. et pro Ioan. allegat
Dy. quia non inueniuntur enumerate inter actiōes
bonefidei: que ſunt poſite inſtit. de actio. §. actionū.
ergo ſunt ſtricti iuris vt ibi no. Omnes enim actio
nes que non inueniuntur bonefidei ſunt ſtricti iuris
vt ibi not. ¶ Ad contrarium reſpondeas quod li
cet vſure veniant: non tamen ſequitur quod ſint bo
nefidei: nam in actione ex teſtamento veniunt vſure
ex mora. infra de legatis ſecundo. lege titia ſeio. §.
vſuras et. C. de vſufru. leg. per totum. et tamen con
ſtat ipſam eſſe ſtricti iuris. vt ſupra de in lit. iuran. l.
alias. et ſic habent naturam bonefidei: licet ſint ſtri
cti iuris. ¶ Gloſſ. opponi. inſtitu. de actio. §. actio
num. et tenet quod contraria actio tutele ſit bonefi
dei. et allegat ratiōes ſuas. pro ea allegabam: quia
equalitas in iudicijs eſt ſeruanda. C. de proxi. ſacr.
ſcri. l. fina. libro duodecimo. de vulgari et pupil. iam
hoc iure. cum ergo actio tutele ſit bonefidei que da
tur pupillo. vt in gloſſ. §. actionum. ergo et contra
ria. et miror qualiter Dyn. non allegauit illam gloſ.
quia eſt not.

Cum eo. Ibi protutore. ideſt tanꝙ tutor: cū
in veritate non eſt: ſiue ſe eſſe dicit
ſiue ſi credat ſe eſſe tutorem. Ibi poſſe: et contraria

protutele datur protutori in pupillum et ante puber tatem.infra.e.lege fina.et ibi not.ergo.⁊c.facit ſupra titu.l.j.§.finito. Ibi protutore.ideſt tanq̄ tutor cum in veritate non eſſet ſecundum Dy.ibi deinde quaſi. dic gl.hoc quaſi eſt expreſſiuum veritatis:vt dixi de hac dictione.ſ.ſoluto matri.l.ſi ante. 1

Si quis. Ibi quaſi.iſtud eſt diminutio veritatis. ¶ Gloſſ.oppo.de eo quod habuiſtis ſupra hac.l.ver.proinde.⁊ hoc eſt difficile cōtrarium. Et ſol.vt.gloſſ.vt patet in vltima ſolu.quando dicit quod hic eſt ſpeciale fauore pupillorum.dic quod patet ex eo:quia ibi in verſic.proinde. gerūtur negotia impuberis.et eſt priuilegium in eo quod dixi ſupra.quia actio protutele eſt magis priuilegiata quam ſit actio nego.geſt.vt dixi tibi in prin. et vide 1 quod not.gloſſ.circa hoc.ſupra de nego. geſt.l.iij.§. hac actione. Ad hoc poſſes reſpondere quod ibi nō erat priuilegium militie. Scias tamen quod glo. C. eodem titulo.lege prima.querit de iſta ratiōe diuerſitatis et non reſpondet. Glo.querit que actio neg. geſt.dabitur in caſu vbi fuerunt adminiſtrata bona. Reſponde vt in glo.

1 ☞ Actio protutele quando concurrat cum actione negotiorum geſtorum.

2 Unum auxilium extraordinarium quod non excludat aliud.

Si curator. Ibi geſſerit.ſcilicet tanq̄ curator. ibi curatoris et non tanq̄ tuto. ¶ Querit gloſſ.que actio dabitur in primo caſu ipſi curatori.⁊ reſponde vt gloſſ. ¶ Querit gloſſ.

1 Utrum actio protutele † concurrat cum actio.nego. geſt.in caſu vbi tutor eſt compulſus adminiſtrare cū vere tutor non eſſet. Et reſponde vt gl. et ibi allegat l.iij.§.hac actione.de neg.geſt.dic et hoc verum eſt ſcilicet quod non concurrat cū actione directa. et ita potes intelligere.l.iij.§.hac actione.de nego. geſt.ſ3 cum vtili actione protutele bene concurrit: quia vti-

2 lis † cum vtili non impediunt ſe adinuicem: cum ambe ſint auxilia extraordinaria:et vnum non excludit aliud.vt.l.de pecoribus.C.ad.l.aquil.et.l.quēadmodum.§.magiſtratus.ff.ad.l.aquil.et no.glo.de damno infecto.l.qui bona.§.ſi quis opus. ſecundum Jacobum de aret.et habes per Pet. C.qui dare tuto. poſ.l.militie.

In protutele. Ibi attigerit.i.non adminiſtrauerit.Ibi geſſit.⁊ quedā neglexit.Gloſſ.opp.de.l.ſi pupilli.§.fina.de neg.ge. circa hanc materiam vide que no.Guil.de cug.in.d. l.ſi pupilli.§.fi.

Si is qui. Ibi non enim ⁊c. reddit rationem.Ibi hui⁹.ſcilicet procuratoris. Ibi pupilli:quia contractus ipſius protutoris non tenet in preiudicium pupilli ſed in preiudicium contrahentis: ſecus ſi reſcinditur per ſe vt. j. titulo primo.l.prima in princip.et ibi per Dynum. Ibi adminiſtratio.nam tutore vendente legitime non audietur pupillus circa reſtitutionem:ſed vendente ꝓ tutore audietur pupillus:vt hic patet. Item vbi cōtraxit tutor inſpicimus vtrum coniunctus ſit pupil- 1 lo vel ne:licet in contrahente pro tutore ſit ſecus. vt j.titu. primo.l.pupilli.ſecundum Dynum.dic vt ibi.

¶ Oppo.gloſſ.de.l.bonefidei.j.de acquiren.re.do. Et ſol.vt in gloſſ. ¶ Item oppo.gloſſ.quod res pupilli vſucapiantur:vt.l.apud celſum.§.ſi quis non tutor.j.de excep.do.Sol. vt glo.⁊ bene ⁊ gloſ.alle.pro concor.l.qui neq̄.j.de re.eo.dic vt ibi.

1 ☞ Sententia lata a iudice delegato qui ignorabat ſe delegatum quod non valet.

Vero. Ibi tutor.i. tanq̄ verus teneatur actiōe tutele.Ibi tutorem.i.vt verum tutorem ſecundū Dynum.ibi ſcire debet.facit.j.de acquirē. heredita.l.ſi is ad quem.ſecundum Jacobum de aret.Ibi in fine.l.facit quod not. ſ. eodē l.j.in princip.et allegatur hec.l.per Guil.ſ. de offici. proconſul.l.obſeruare.in fi.quod ſi iudex † delegat⁹ 1 ignorat ſe eſſe delegatū ⁊ ferat ſniam qđ talis ſnia non valet tanq̄ priuati: q2 oportet quod ſciat ſe iudicem.arg.huius.l. ¶ Querit glo.que actio dabitur. Et reſponde vt glo.

Vbi pro tutore. Querit gl. quā diligētiā tenetur preſtare tutor. Et reſponde vt glo.et alleg.glo.l.a tutoribus.in prin.⁊ dic vt ibi.

Si qui. Queritur quando dabitur illud iudicium contrarium. Reſponde vt gloſſ.

¶ Hic finiuntur dicta domini Nico.de neapoli.

¶ Quod falſo tutore geſtum eſſe dicetur. Rubri.

1 ☞ Cōtractus factus a falſo tutore licet ſit nullus ipſo iure in preiudicium pupilli valet tamen in preiudicium contrahentis.

Huius edicti. In text. ibi cōtrahentes. cum pupillo bonafide. al's ſecus.vt.j.e.l.in fi.ſm Dy.⁊ hoc dum dicit cōtrahentes vel quaſi.vt.l.falſus.j.eo.vt in iudicio.vt.l.defenſor.ſ.de tut.et ra. diſt.⁊.l.iij.§.idē ſcribit.in princ. ſ.de pecul.ſm Jaco. de are.⁊ bene. In text.ibi vel ad aliam regionem datus.certum eſt reſti. dari furioſo:quia furioſus qui autorizauit ꝓ non tutore habetur.vt.l.nec mandante.§.j.ſ.de tuto.⁊ cur.da. ab his.⁊ tutor adminiſtrando id qđ eſt adminiſtrationis alterius pro tutore non habetur. vt.ſ. de admi. tuto.l.ſi duo.⁊.l.vel in partes.In tex.ibi non valebit qđ geſtum eſt. Reſpō.qđ ſic.quia vtile per inutile non debet vitiari ſm Dy.In gloſ.certe ſic.ibi ar. contra.ſol.quia ſi omnes eſſent veri tutores ſufficeret vnus vt.l.⁊ ſi ex pluribus.ſ.de auto.tut.⁊. C.eo. l.fi.⁊ ideo eius autoritas qui tutor eſt operatur.ar. l.ſi duob⁹.§.heres.de leg.j. ſed ſi duo eſſent arbitri non ſufficeret per vnum pronuntiari.vt eo.§. ⁊ ideo adiectio huius arbitri:qui nō poteſt eſſe arbiter: cō promiſſuȝ reddit inutile.vt.l.ſed ſi ita.et.l.celſus.ſ. de arbi. In tex.ibi dabo in integr. reſtit. ¶ Oppo. 1 † qđ contractus vel quaſi qui a falſo curatore celebratur eſt ipſo iure nullus ⁊c.vt.l.ſi is qui.ſ.tit.j.⁊.l. ſi pluribus.q̄.reſpon.ſ.de auc.tu.et.l. qui neq̄.j. de reb.eo.

re.eo.ergo ſuperuacua eſſet reſtitutio ex hoc edicto vt.l.in dubiū.C.de tu.et cu.qui non ſatiſdedit.reſpō. quod eſt verum : quia contractus eſt ipſo iure null⁹ in preiudicium pupilli et non ipſi pupillo in integrū 1 reſti.eſt neceſ.ſed in preiudicium contrahentis iſte contractus eſt aliquis.vt.l.iulianus.§.ſi quis a pupillo.de act.emp.l.non eo minus. C.de procu.alias ſi contraheret non interueniente alio quam pupillo ſibi imputaretur.et ideo reſtitutio ſibi non eſt neceſſaria.ſecundum Dyn.

1 ☞ Denuntiatio quando conſtituat denuntiatum in malam fidem.

Si id. In gloſ.quoniam idem eſt. argu. contra.C.de rei ven.l.ſi fundum. que.l.videtur probare totum oppoſitū.ſci-

1 licet quod denuntiatio † conſtituat aliquē in malam fidem:⁊ cum illa.l.ſi fundum. cōcor.l.quedam.§.penulti.ſupra de eden.⁊ quod ibi not.et.l.ait pretor.§.ſi quis particeps.infra que in frau. cre. Et pro iſta facit ſcilicet quod denuntiatio non cōſtituat quem in mala fide.infra pro empto.l. penulti. et.l.ſi maior.C.de reſcin.ven.poteſt ſolui iſto modo: quia iſta lex et contraria loquitur quando credit denūtiationi:ſed contra hoc videtur inſtare glo.que eſt in dicta lege ſi fundum.que facit hanc queſtionem ſi nō credit ⁊c.et tamen determinat quod in mala fide cō 1 ſtituatur.⁊ ideo dic quod aut ille cui ſit denuntiatio ſciuit illum qui denuntiauit habere ius denūtiandi: 2 et tunc videatur in mala fide conſtitutus. ita loquitur.l.ſi fundum.et gloſſ.aut ſciuit illum non habere ius denuntiandi:et tunc non videatur in mala fide 3 cōſtitutus.et ita videtur probari in dicta lege ſi maior aut eſt dubium:et tunc debet abſtinere:al's malā fidem habet.vt.l.virilis.§.ſi adierit. de lega. preſt. Sed contra hoc videtur iſte tex.vbi in dubio nō vi- 1 detur conſtitutus in mala fide ſecundum Dyn. dicit Dy.ſo.vt ibi:et.l.ſi fundum.quia hic erat dolus tutoris qui preponderat culpe illius qui non credit denūtiatiōi.vt.l.item ſi obſtetrix.ad.l.aqui.in.l.ſi putator et.l.qui foueas.eodem titulo.et per hanc ſolutioneȝ videtur reſtringi hec.l.quod iſta lex non habeat locum niſi quando agitur per contrahentem: contra tutorem .nam ſi contrahens agit contra pupillum non exigitur dolus tutoris.vt ſupra eodem lege pri- 2 ma.§.idem pompo.et ideo dic et melius ſecundum Dy.quod hic contrahens tractabat de damno vitādo:pupillus de lucro.in lege vero contraria vterq̄ 3 de damno vitando certabat:vnde deterior eſt conditio illius qui fuit in culpa ex eo quod denuntiationi non credidit q̄ denuntiantis dicta lege ſi fundū. ¶ Quero hic an ſi poſt contractum fiat denūtiatio conſtituat contrahentem in mala fide. de hoc eſt gl. quod non in lege penulti.infra pro emptore.facit gl. pro hoc in.l.in concubinatu.ſupra de concub.vbi dicit quod ab initio ſemper fienda eſſet denūtiatio.qđ not.quia vtile eſt.

1 Stante ſtatuto quod ſi quis ſteterit per decem annos quod non poſſit petere executionem inſtrumenti:quod tamen poterit petere per libellum.

Plane. No.quod qui beneficio edicti non vtitur : contra eū nō poteſt excipi de beneficio edicti. ¶ Et inducitur in argu.† ad.q.dicitur in ſtatuto ciuitatis quod poſſet peti inſtrumentum executioni mandari:ſaluo ſi ſteterit per decem annos:modo ſtetit per decem annos an poſſim petere per libellum ſecundum ius cōmune. et videtur quod poſſim per hanc legem : quia ego qui peto per libellum non vtor beneficio ſtatuti pro executione.et ideo non poteſt de illo ſtatuto contra me excipi.In ciuitate iſta mihi videtur quod practicetur cōtrarium neſcio ſi ſit propter alia in ſtatuto poſita.

Interdum. In glo.reſti.in fine imo videtur valere pro probatione tutoris ad hoc vt reſtitui non poſſit: et videtur ob.l.j.§.idem pompo.ſupra eodem titu. Solu.aliud eſt in compellendo litigantem:quo caſu iudicium in preiudicium pu.non valet:et ideo litiganti et reo reſtitu.conceditur.et aliud eſt legitimare perſonam tutoris.et videlicet in preiudicium pupilli et reſtitutio denegatur.

Pupilli. Ibi incertum cautionis . de incerto cau.vt ifra ad trebellianum.l.cogi.§.ſi pater. hoc dicit et non ſunt alia.

1 ☞ Confeſſio facta corā iudice qui fecit confeſſum ſpoliare non tamen torſit an valeat.

2 Quando pupillus querit autoritate falſi tutoris et contrahens reſtituitur quod non tenetur pupillo ad ſumptus litis.

3 Debitor cui iudex precipit vt ſoluere promiſit quod videtur cumpulſus licet ſoluat.

Nouiſſime. Iſtum tex. nota ibi dum dicit quid eſt. 1 facit † ad vnam queſtionem quam habui in florentia de iudice qui non torſerat hominē:ſed ſpoliare fecerat: et ipſe fuit confeſſus.et not.alleges ea que habentur in tit. quod me.cau. Concor.cum iſto text.ſecūdum Jaco. de are.quod habetur in ſimili.in lege ſi quis man.ſupra de nego.geſt.vbi nota formam huius conditionis et illam legem facio not.valde: quia videtur cōcor.cum.l.facere poſſe ſupra ſolu.ma.iſta ſolu. vide- 2 tur innuere quod quando † autoritate falſi tutoris q̄rit pupillus et reſtituitur:contrahens nō tenetur pupillo ad ſumpt⁹ litis. ¶ Et ꝑ hāc l.determinat Dy. 3 vnā.q.† et eſt qō qđ quidā erat debitor : et quidā iudex ſibi precepit vt ſolueret et ille promittit ſoluere: deinde ſoluit:an videatur compulſus ſoluiſſe . certe ſic.vt hic et iſta ſunt quotidiana.

s **Si falſo.** Not.iſtam.l.et tenebis menti. Ex cauſa iuſta ignorantie poſſum petere reſtitutionem in integrum.hoc dicit.

f **Alius.** Dico q̄ ille qui ꝓmiſit vt tutor vel ꝓcurator ſe obligare d3 probare ſe tutorē vel ꝓcuratorē ex eq̄tate hui⁹ tit.et d3 probare per.l.j.et.ij.C.cred.euic.pig.non de.

¶ De fideiuſſoribus et nominatoribus et heredib⁹ tutorum et curatorum. Rubrica.

Quamuis. In gloſſ. in ver. non eſt. Ibi argu. ſupra 1 pro ſocio. et eſt tex. in lege tutela ple- 2 rūq; ſupra de tute. et ſic facit ſecundū Dyn. et Iaco. de arc. quod officia nō tranſeunt ad heredes. in gloſſ. in ver. explicari ibi: in iudicio. ſecus. et ibi. ſupra de iudi. l. tā ex contractibus. videtur idem in iudicio. infra ſi pē. 1 appel. mors inter. l. j. §. finali. ſed poteſt reſponderi in fugiendo ibi in cauſa ap. hic in cauſa prin. tunc ar- guo ſic. nam ibi perificatur tutor tutela finita et ante redditas rationes. ſed tutor tutela finita et ante red ditas tenetur exequi cauſam pricipalem. vt. l. ita au tem. §. poſt completam. ſ. de admi. tut. igitur heres tutoris tenetur. Dyn. pro hac opi. facit. l. tutor. infra de ap. et. l. tam ex contractibus. que hic allegatur po teſt reſponderi ſecundum Iaco. de are. quod illa lex 2 loquitur in filio qui ſecundum hec iura non habebat heredem. vt. l. antepe. ſ. ad macedonia. et. l. j. et. ij. de caſtrē. pecu. hic autē loquitur in eo qui habebat he- redem: igitur contrarium non obſt. In tex. ibi quod penes. ita quod ipſe ſibi poſſideat: quia verbum pe- nes ſignificat poſſeſſionem. vt. l. penes. de verbo. ſi- gnificatio. ꝛ eſt ratio quia heres tenetur ex dolo et lata culpa ipſius. vt. C. de here. tuto. l. j. et. l. cum oſtē dimus. j. eo. ſm Iaco. de are.

Etiam. Querit hic Dyn. que pote- rat hic eſſe dubitatio hui9 l. et dicit quod poteſt eſſe iſta nam fide iuſſ. fit per ſtipulationem. vt probatur in. l. ſtipul. paragrapho ſatis acceptio. j. de ver. obli. et. l. j. ver. verbis. j. de act. et oblig. et. l. blandi. de fideiuſ. ſed in ſtipulatione non veniunt ni ſi ea que ſunt in ipſa ſtipulatione et ipſius conceptio ne expreſſa. vt. l. quicquid. j. de ver. oblig. ſed in ſtipu latione de vſuris nihil erat expreſſum. ergo videba- tur fideiuſſorem ratione iſtarum vſurarū non teneri: ſed ad hoc reſpondet ipſe et dicit quod fideiuſſor vi detur acceptus in omnem cauſam in qua eſt obliga tus principalis: etiam ad vſuras vt. l. ij. §. ſi. de admi. re. ad ci. perti.

Cum oſtendimus. Querit hic Dy. quare heres tutoris pro non connexis tenetur a- ctio. tu. vt habetur in hac lege. tutor autē pro non connexis finita tutela tenetur negotiorum geſt. l. ſi tutor poſt. ſ. de tutel. et rat. diſt. Ratio eſt: q2 pupillaris etas recipit ſeu admittit actionem tu- tele mortuo tutore: pubertas vero tutelam finiens: hanc actionem non patitur niſi gratia. connexitatis indicat hoc. ſed Iaco. de are. dicit q finita tutela ſi heres tutoris nouam inchoat quod ipſe nō tenetur actione tutele ſed actione nego. geſt. et hanc. l. intel- ligit ipſe quādo iam inchoatam heres perfecit. ſed dictū Dyn. et gloſſ. dico verum per text. Ibi in area tutoris pupilli pecuniam. in gloſ. ibi leuis culpa. Ia. de arc. dicit quod ſi heres inchoata per tutorem ex- plet: quod ipſe tenetur de dolo et lata culpa: ſi vero ſponte incepit aliud negotium pupilli gerere: quia alia noua inchoet: ipſe tenetur etiam de leui culpa ſi cut quilibet. de nego. geſt. l. tutor. et intelligit hunc tex. quando heres iam inchoata per defunctum per fecit. ſed hic vt dixi in prima queſtione.

☞ Preſentia fauoris pupilli inducit conſenſum. 3
Qui ſcriptus eſt fideiuſſor pro inquiſito et non con- tradixit et fuit preſens q teneatur.

Fideiuſſores. In tex. ibi affirmatorū. Not. qui dicebant idoneos eſſe tu tores. et qui tacuerunt affirmare videntur non con- tradicendo. Dy. no. ex iſto. §. in princi. No. † hic pre- ſentiam inducere conſenſum. quod intelligit Iaco. de are. eſſe verum fauore pupillorum. et quod iſte. §. nō intelligatur extra ſuos terminos. nam dicit ſi nō eſſent omnia que ſunt in iſto. §. tunc preſentia nō in- duceret conſenſum. hunc. §. perpetuo tene menti et dubium. l. procedit: quia fideiuſſores nunq̄ obligan tur niſi per ſtipulationem: in qua debet primo proce dere interrogatio et ſequi reſpōſio. Et facit optime argu. ad queſtionem † quod ſi quis accuſatur ab ali- quo crimine et ab eo petatur fideiuſſor de condem- natione ſoluenda: quod ſi fideiuſſor fuit preſens et ſcriptus fideiuſſor non contradixit: quod obligatur: quia reſpub. et minor equiparantur. vt no. in. l. reſpu. C. ex qui. cau. ma. et. l. rempubli. et ibi melius. C. de iur. reipu.

Heres. No. quod inſtantia ex parte rei transfertur ad heredem. h. d. non ſunt alia in iſta lege.

¶ De magiſtratibus conuenendis et eorum here- dibus. Rubrica.

In ordinem. Cōtra iſtū ver. oppo. ſ. l. quod maior. infra ad municipa- les. et de regu. iur. l. aliud. §. refer- tur. vbi ad omne preiudicat ſi ma ior pars facit. Solu. quedam ſunt que expediuntur per maiorē par- tem que incumbunt ipſi vniuerſi- tati neceſſario. et ſic loquitur dict9. §. refertur. ꝛ que- dam ſunt que vniuerſitati non incumbūt neceſſario. et de his loquitur hic. et hoc etiam placet Dy. in di- cto. §. refert.

Magiſtratibus. Inducit Dy. q q̄uis iudicis officio fuerit quis de expenſis condemnatus tamen illud intelli- gitur ſi fuerit petitum. facit. l. iij. paragrapho hoc au- tem. de dam. infec. ex quo ergo habes quod illud q dicimus iudicem teneri ſi non cōdemnauit de expē- ſis. vt lege properandum. §. ſin autem. C. de iudi. et. l. finali. C. quando prouo. non eſt neceſſ. intelligitur ſi hoc a patre fuerit petitum expreſſe. et hoc tenet Dy. Item quis debz magiſtratum monere. text. videtur hic ſentire dum dicit quia munere man. ꝛc. quod ſu- perior debet admonere. tu dic contrarium. et iſte. §. loquitur ſecundum iura antiqua. hodie magiſtrat9 municipales poſſunt dare tutores. vt inſti. de acti. tu to. §. nos autem.

Si inter. Iſte. §. allegatur ī materia excuſſio nis ideo tene ipſum menti.

Priuilegium. Iſte. §. non reperitur alibi dicit Dyn. et ratio eſt: qua re promptius ſubuenitur pupillo contra tutorem: quia tutor ſpecialiter propter pupillum tenetur. cura tor vero ſpecialiter propter ipſum pupillum nō: ſed 3 propter vtilitatem publicam: ideo non ita prompte contra eum ſubuenitur.

Non ſimiliter. Iſta lex non reperitur ali 4 bi dum glo. dicit in ſe pe- riculum. i. in ſe omnem culpam. iſtud non eſt verum: quia magiſtratus tenetur ad inſtar tutoris ſed tutor non tenetur de leuiſſima vt dixi in. l. j. ſ. eo.

Magiſtratus. In titulo iſto di ctum eſt promi- ſcue de ſatiſdatio. rem pub. ſaluam fo. que preſtatur magiſtratui: ꝛ que preſta tur tutori. de differentia eius et effectu vide not. in. l. iiij. §. ſi quis curator. verſic. illud. j. rem pup. ſal. fo. 5

In magiſtratus. Finē hu- ius. l. feci te notarē in. l. cum eadem. de verboruz ſignifica.: dicitur hic eadem actio. que ſit eadem: quidam dicunt ſcilicet vtili tutele. Alij dicunt ꝛ bene quod eadē. ſ. in genere non in ſpecie: quod teneatur vtili et potuit eos mouere: quia gloſſ. quas hoc anno habuiſtis dicunt quod cū magiſtratus dat tutorem videtur gerere. alia tamē opi. eſt vera. hic non ſunt alia.

¶ De reb. eo. qui ſub tutela vel cura ſunt ſine decre to non alienandis vel ſupponendis. Rubrica.

1 ☞ Donatio propter nuptias fit a minore ſine de- creto.
Alienatio rerum minoris quod fieri poſſit propter autoritatem rei iudicate.
Minor alienat cum iuramento.
2 In alienatione rerum minoris ſi interuenit decretū iudicis an ſit neceſſaria etiam autoritas tutoris ſeu curatoris.
3 Quando pater eſt tutor filij impuberis res non alie natur ſine decreto.
4 Commiſſarius quod poſſit alienare res heredita- rias ex permiſſione teſtatoris.
5 Executor vel tutor pro ſatiſfaciendo ere alieno de- bet vendere rem hereditariam deteriorem non me liorem.

Imperatoris. In glo. etiā. ibi de admi niſtra. tut. l. tutelam. Item etiam do- 1 natio † propter nuptias ſine decreto 1 fieri poteſt. vt. C. ſi aduerſus do. l. j. Item propter autoritatem rei iudi- cate alienatio fieri poteſt. vt. l. ſed ſi pecunia. §. j. ꝛ. §. item queri. j. eodem. Item hodie poteſt fieri aliena tio ſi iurant vt in auten. ſacramenta. C. ſi aduer. vēd. in glo. ſuper verbo alienum. ibi. C. co. innuit iſta glo. 2 quod nō ſufficit decretū niſi ſit † etiam autoritas tu- toris. concor. gloſſ. in. l. ob es. hic alleg. in gloſ. ꝛ in. l. inter pupillos. ſ. de auto. tuto. ꝛ. l. ij. C. de fideiuſ. mi no. In contrarium glo. eſt in. l. ſi curatorem habens C. de in integ. reſt. mi. que dicit q nō debet fieri cita tio ipſius tutoris. alſ eſſet in poteſtate ipſius: quod nunq̄ res venderetur. In gloſſ. tunc etiam ſine qui- 2 bus res peruenerat pupillis. vt. C. quādo decre. op9 non eſt. l. predium. ¶ Sed † quero ſi pater ſit tutor fi lij impuberis vtrum poſſit res alienare ſine decreto. 3 et dic quod non. vt. l. ſi pupillorum. §. ſi pater. j. eod. titu. In tex. vltimo no. † quod q̄uis commiſſarius res hereditarias alienare non poſſit: vt. l. alio. j. de 4 alimen. et ciba. lega. tamen ex permiſſione teſtato- ris optime poteſt alienare. pro hoc facit. j. eod. l. §. ſi defunctus. et. l. ſi vero non remunerandi. §. finali. ſ. manda. ſm Iaco. de are. ꝛ de hoc ſunt due gloſ. vna j. de ali. ꝛ ciba. lega. l. alio. et alia in. l. predium. quan- do decre. opus non eſt. Item pro hac opi. q2 glo. no- ſtra equiparat tutorem ꝛ commiſſarium: vt. l. tutela plerunq;. ſ. de tute. ſed tutor qui alſ nō poterat alie nare: poteſt ex permiſſione teſtatoris ergo ꝛc. ¶ Sz 5 quero † an executor vel tutor cui eſt permiſſa alienā- di facultas poſſit meliorem rem de hereditate alie- nare: vel ſolum rem deteriorem ſufficientem ad illud es alienum exoluendū. vna eſt que dicit q meliorez rem. hec eſt gloſ. in. l. predium. C. quando decre. op9 non eſt. ſed illa gl. cōmuniter reprobatur: ꝛ maxime per dominum meum: q2 q̄uis quis habeat genera- le mandatū: tamen ex bona fide gerere debet vt. l. creditor. §. lucius. ſ. man. ſed iſte qui vendit meliorē cum deteriorē ſufficeret vendere non eſt bone fidei. Et iſtam rationem ponit glo. vnica. in. l. q̄diu. C. de diſtra. pigno. quam no. quia quotidiana.

Si cōmunis. In tex. in patri. Ibi ſi cōmu nis ſocius. an ipſe minor vel eccleſia ſi ſibi expediat poſſit prouocare aliū ad di- uiſionem vide per Cy. in. l. iubemus. C. de ſacroſan. ec. In gl. no. nō ſpectari conſuetum: ſed iſta non erat conſuetudo ſed quedam preſumptio voluntatis: q2 forte pupillo foret inutile licet patri fuiſſet vtile ſm Dy. quod not.

☞ Minor quando obligetur ex obligatiōe legali. 1
Minor intrando monaſterium an ſtatim transferat 2 dominiū ſuarū rerum in monaſterium ſine decreto.
Minor quod obligatur ex obligatione conſuetudi- 3 naria vel ſtatutaria.

Sed hic. In textu ibi ſaluum ſit. ¶ Querit Dyn. que po- teſt eſſe ratio diuerſitatis quare fiſcus qui vendit rem minori eo pacto quod eſſet ſibi obligata donec pecunia ſolue ret habet ius pignoris in ea: non aūt priuat9 ꝛ rō eſt dicit ipſe q2 qñ aliqs ꝯhit cū fiſco bona ſunt fiſco obli gata: aliud aūt eſt in priuato. ꝛ ſic ex dicto Dy. ꝛ hic 1 ex tex. l. noſtre habetis † q minor ex obligatione le- gali obligatur. Sed cōtra. videt̄ ſtare. l. ſi. C. de leg. tu. vbi tutoris bona non ſunt tacite obligata pupil- lo: ꝛ certe legalis eſt obligatio illa qua bona tutoris tenentur ipſi pupillo. vt. l. pro officio. C. de admi. tu- to. cum ſimi. So. Iac. de aret. iſtud cōtrarium quod aliquando minor aggreditur contractum ſibi de iu- re permiſſum: et tunc ex obligatione legali bona mi noris obligantur. ita loquitur hic. aliquando aggre- ditur cōtractū nō ſibi de iure permiſſum: ꝛ tūc non obligantur. vt. l. ſi. C. de leg. tut. Itē q2 in caſu noſtro vſus eſt de iure cōmuni: q2 fecit qđ quilibet faceret. In cōtraria. l. ſecus. ſ. per iſtā ſol. videt̄ reprobari gl. 2 l. q2. ſ. de pact. ¶ Quero vtrū † minor intrando mo-

naſterium ſtatim dominium rerum ſuarum in móna
ſterium trāſferat abſqꝫ decreto: videtur ꝙ nō. vt.ſ.
eo.l.j. In cōtrariū determinat Iac.de are.in.l.j.ſ.de 1
fun.do.⁊.l.quidā.de reb.dub.itē facit theorica ſupra
dicta:qꝛ ex obligatione legali minor obligatur. iſta
eſt obligatio legalis.ergo ⁊c. Alij diſtinguunt inter
pupillum ⁊ adultū.nam ſi pupillus intrat monaſte-
rium dominiū rerū ſuarum in monaſterium nō trāſ-
fertur:qꝛ ſm ꝙ pupillus matrimoniū carnale cōtra-
here nō poteſt.vt inſtit.de nup.in prin.ita nec matri- 2
monium ſpirituale.ſed adultus matrimonium car-
nale contrahere poteſt.vt.l.ſciendum.ſ.de rit. nup.
et.l.in copulandis.C.de nuptijs.ergo eſt ſpirituale.
3 ¶ Quero † vtrum obligatione conſuetudinaria vel
ſtatutaria obligetur minor.dico qđ ſic vt.l.ſi ſine he
rede.§.lucius.ſ.de admi.tuto.⁊ cura.

1 **Sed ſi.**

2 ☞ Dominium an transferatur ex ſententia.
1 Cautela vt res prohibita alienari alienetur.

Item quoniam. No.ex hoc.§.quod † ex 4
ſentētia tranſfertur do
minium.Iacob.de are.imo videtur quod non vt.l.
dedi.§.ſubtilius.ſ.de condi. ob cauſam.⁊.l. ſi iuſſu.
de fur.ſed poteſt dici quod ibi non fuit aliqua ſentē-
tia.ſed dicitur ibi quod trado tibi rem meam vt tuā.
Et hoc intellige. ſcꝫ. qđ ex ſententia dominiū trāſfe
ratur puta ſi ſequatur traditio.argu.l.ex ſextante.§.
latinus.j.de excep.rei indic.⁊ vide que habentur in
l.ſtatulib.§.nō ſolū.de ſtatulib.⁊.l.iij.⁊ ibi gloſ.ſ. de
2 publi.Ex iſto ver.† pōt colligi fraus vt res pupilla-
ris ⁊ cuiuſcunqꝫ alterꝰ prohibita alienari poſſit alie
nari:hoc modo ſubijciendo aliquem qui rem petat.
et ille qui non poteſt alienare patiatur ſe ſuccumbe-
re.Item intelligo iſtum.§.ſm Dyn.quando aliquis
poſſidebat rem pupilli ⁊ deſinit poſſidere rem culpa
et non dolo.⁊ non ob.l.qui reſtituere.ſ.de rei ven.et
l.ſi culpa.eo.titu.⁊ ibi no.

Sed. In text.ibi reſtaurari debere quatenus de
facto exiuit de bonis eius.h.d.

QVod tamen. In textu ibi poſſi-
dere quod decla-
ra:vt lege tertia.et lege finali.C.de metal.
libro.xj.

m **Agis puto.**

Si pupillus. In gloſ ij. ibi. Item quid ſi
rē alienaꝫ.ibi. ſi enim vt pu
pillaris exiſtens venditur in fi.gloſ. pro hoc facit.j.
de verbo.ſigni.l.bonorum.⁊.l.ſuos ſeruos.j. de leg.
iij.¶ Sed quero quid ſi pupillus habet poſſeſſionē
ſuam nunquid tutor poterit alienare.Rñ.ſic ſm Ia.
de are.cum de poſ.nil dicatur in oratione.Item pro
hoc:quia ſine tutore poſſeſ.alienari non poteſt.ergo
et cum tutore ſic.vt.j.de aequi.poſ.l.j.

1 ☞ Quando ſententia exequitur cōtra pupillū de-
bet primo exequi in nominibus debitorum.
2 Commiſſarius qui poteſt alienare res hereditarias
non debet primo incipere ab immobilibus quā a no
minibus debitorum.
3 Decretum iudicis debet precedere venditionem re
rum minorum.

In primis. In text.ibi vel immobili not. ex
hoc text.argu.ſm Dyn.quod ſi
1 † aliqua ſententia lata eſt contra pupillum:ita quod
oportet ſententiā executioni mandari:primo debet
incipi a nominibus debitorū anteqꝫ ad immobilia
perueniatur.al's aūt in maioribus obſeruatur.vt.l.a
diuo pio.§.in vendi.j.de re iudica.ſed hoc eſt ſpecia
le fauore pupilli: quia potius expedit pupillo bona
habere quam nomina debitorū : cum debitores de
2 facili ad inopiā peruenire poſſint.Item no.† ſm Dy.
quod commiſſarij in caſibus in quibꝰ poſſunt aliena
re non debent prius incipere ab immobilibus qꝫ a
nominibus debitorū.pro hoc facit.l. ariſto.⁊.l. igit.
j.de iure deliberan.⁊ de ven. in poſ.mit.l.j. in tex.ibi
in ver.item requirat ibi:ſi modo vigeat. ¶ Nota.ꝙ
demum qñ creditor viget debitū vſurarū peruenit
ad venditionem rerum pupillarū ob es alienū ex-
3 traneū.ex hoc.§.not.† qđ decretuꝫ debet precedere
venditionē.al's venditio eſt ipſo iure nulla: niſi prin
cipali beneficio cōfirmetur vt.l.ij.in fi.ſ.eo.Itē not.
ex illo.§.in primis.† igitur ⁊c.ibi requirat cōſangui-
neos pupilli:qꝛ qñ fit alienatio rerū pupillariū cōſan
guinei pupilli ſunt vocandi.in glo.hoc nō fit neceſſa
rio ⁊c.adde alium caſum ⁊ ſi aliunde pupillꝰ ali non
poſſit.vt.C.de ſacroſanc.eccle.l.ſancimus.

Illud. Querit Iaco.de aret. an iudex in cuius
territorio ſunt res iſte ſite poſſit interpo
nere decretum.dicit ipſe quod ſic.in.l.ſi predium. C.
de predi.mino ſed in tutela eſt ſecus. vt.l. iuriſperi-
tos.§.cum oſtendimus.ſ.de excu.tut.⁊ de materia
huiꝰ.l.vide quod no.per moder.ſ.de tut.⁊ cu.da.ab
his.l.pupillo.⁊.l.ſi predium.ſ.alleg.

Non tamen. In glo.an aūt huic ibi. C.de
ac.l.ea quidem.et vide quod
nota.extra de probatio.c.quoniam contra falſam.et
quid de iure illo.et quid de referendarijs.⁊ quid de
inquiſitoribus.⁊ qñ ſunt iurati.⁊ qñ nō.⁊ quis eſt ef-
fectus eorum.vide que habentur extra de accuſa.c.
ſicut.⁊.c.cum parati.extra de appella.
1 ☞ Minor quod poſſit rem permutare cum alio.
2 Permutans rem ſuam videtur facere rem ſuam me
liorem.

1 **Si es alienum.** Querit hic † Iacob. de
are.nunquid minor poſ
ſit rem ſuam cum alio permutare. hic eſt argumen.
quod non . ibi vel alia comparare . In contrarium
dicit ipſe.eſt lex cum hi.de tranſactio. quia quod eſt
in eius fauorem introductum non debet in eius le-
ſionem reuerti.vt.l.quod fauore.C.de legib. et hoc
ſi apparet euidenter meliorem conditionem facere.
2 Item facit quod † qui rem ſuam permutare permit
tit meliorem conditionem facit:vt.l. iubemus. C.de
ſacroſanctis eccleſijs.et extra de reb.eccle.non alie.
c.vt ſuper.

SEd ſi. In text. ibi nulla enim com-
munio.not.quod vbi non eſt
cōmunio non habet locū diuiſio:ſed tñ
interduꝫ licet ſit perempta communio
agitur communi diuidundo vt. l. ſi ita
quis.commu.diui.
1 ☞ Pupilli habentes bona cōmunia poſſunt ea di
uidere ſi ſit ipſis vtile.

SI pupillorum. No. iſtam.l. 1
et tene mēti
et not.quod † duo pupilli habentes bo
na cōmunia non poſſunt diuidere.doc.
noſtri dicunt qđ poſſit fieri diuiſio quā 2
do eſſet eis vtile vt videbitis per.l.inter tutores.
ſupra de admi.tuto.et per Cy.in.l.iubemus.in prin. 3
C.de ſacroſan.eccle.

Si pupillus. Per iſtum.§.Dyn.dicit ꝙ ſi
ecc.bona legitime ſunt obli
gata tunc poteſt creditor vendere ſine decreto.
1 ☞ Si teſtator promiſit vendere fundum pro tan 1
to ſi non vendidit:ſed dedit in ſolutum qđ valeat.
2 Epiſcopus concedendo licentiam vendendi rē mi-
nus dānoſam qđ male facit quia debet ſpecificare.

1 **Si pretor.** Quero † in p̄mo dixit ſic teſtator
promitto tibi vendere fundū pro
tanto.non vendidit ſed dedit inſolutum.an valet:et
videtur quod non vt hic.contrarium credo quod da
tio in ſolutū eſt ſimilis venditioni. vt.l.litis. infra ꝑ
emp.ergo ⁊c.Preterea caſus eſt in ſimili in.l. finali.
2 ſupra man.Item facit ſecundus † punctus ad. q. qđ
ſi epiſcopus dat licentiam vendendi rem minus dā
noſam male facit epiſcopus ſic concedendo:quia de
bet ſpecificare.ſed ſi concedit valet.

QVi neqꝫ. Tene menti iſtā.l.q̃ eſt
vtilis ad practicam et
theoricam et ſigna bene ipſam.

Qamuis. Ante deceſſionē po-
teſt reuocari ſucceſ- 2
ſor.h.d. Not.ꝙ ſucceſſor preſens punit predeceſſorē
precedentem de fraudulenta venditione.ſm Dy.

ILlicite. Exceptio que incipit cō-
petere venditori poſt cō
tractum tranſit ad emptorem . h.d. de
iſta materia dixi in.l.cum vſucap. cum
venditionis ius poſt venditionem trā- 3
ſit ad ſucceſſorē.Circa quod dic quod ius agēdi ac-
quiſitum poſt venditionem non tranſit ſine vendito
ris ceſſione vt hic et.l.queſitum.§.ſi annua.ij. rñ.ſu-
pra de peculio.niſi cohereat perſone vēdentis vt.d.
§.ſi annua.ij.rñ.non autem de iure queſito ante ven
ditionem.et an et quando tranſeat et qualiter . vide
per Dyn.in.l.fluminum.§.adijcitur.j.de dā.infec. et
l.ſi tertius.§.ſi quis prius.de aqua plu.arcen.

SI fundus. In tex.ibi cū fructibus.
No.ꝙ vbi tutor vēdidit
p̄diū ſine decreto:pupillꝰ nō pōt p̄diū vē-
dicare cū fructibꝰ niſi reſtituto p̄tio.ꝙ qui
dem pretium fuerit viſum conuerſum in eius vtilita-
tem ſm Iaco.de are.et bene quod no.

PAulus. Teſtamentum irritū pro-
bat voluntatē teſtatoris.
hoc dicit.⁊ allegatur iſta.l. An ex teſta
mento inutili debeant legata naturali
ter.dic vt dixi. C.de iur.et fac. igno.l.cū
quis.videatis quod ibi dixi plene.

¶ De curatoribus fur.vel alijs extra minores dan-
dis. Rubrica.

☞ Subſtitutio facta pupillo et furioſo an ſit exē-
plaris vel pupillaris.remiſſiue.
Si curator datur minori et prodigo ſimul et non ſit
prodigus.
2 Adminiſtratio quod interdicatur prodigo a lege ſꝫ
ab homine.
3 Furioſus et prodigus an in delictis equiparentur.

LEge.xij. tabularum.
In glo.curatorē ei ſi non habet.Ibi.
ſcilicꝫ de tu.qui habet.cōcor.l.j. C.eo.
ti.Dy.format iſtam.q.† ⁊ determinat
in.d.l.qui habet. quid ſi pupillo furio
ſo fuerit facta ſubſtitutio.an videatur
facta pupillaris:an vero exemplaris. et dicit qđ pu-
pillaris:non autem exemplaris:cum videatur habe
re reſpectū ad etatem non autem ad furorem.Item
an ſi datur curator minori et prodigo et fit mētio in
dicendo qđ dat prodigo .an valeat decreti diſpō. vi
de per Dy.et per Oldra.in.d.l.qui habet.ſ.de tutc.
Item an ſi dicatur quod datur minori et prodigo q̃
non eſt prodigus.vide plene per dñm meum in.l.is
cui.j.de ver.obli.in gloſ.j.Ibi an hoc poſſit alienari
ſecus ſi eſſet notorium ipſum eſſe prodigum.de quo
plene per dñm meū in.d.l.is cui.j.de ver.ob. In tex.
ibi furioſus ſanitatē.hoc eſt verū qñ eſt certū. ſi aūt
dubitatur tūc tandiu erit in cura qꝫdiu a iudice erit
pronuntiatum eum ad bonos mores reuerſum.⁊ ra-
tio adminiſtrationis ſit reddita.et ſic ſm Iaco. de
2 are.¶ Quero † an interdicatur a lege vel ab homie
adminiſtratio furioſo.et habuiſti tractatum in. l.is
cui.de ver.obl.Et glo.tenet ꝙ per iudicē. et vide be
ne circa iſtam materiam ſicut iudex interdicit ei ad-
miniſtrationem.ita ei concedit:vt.l.nihil tam natu-
rale.j.de regu.iur.alias preſumitur eum prodigum
eſſe niſi per euidentiſſimas probationes contra iſtā
probationem probetur vt.l.non eſt veriſimile.in p̄n.
3 ſ.quod met.cau.Iaco.de are.¶ Et qꝛ hic fit † equi-
paratio furioſi et prodigi.vide an in delictis equipa
rentur in.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. Ibi.vj. q̃ro.
et poteſt induci caſus in.l.fulcinius.§.adeo.j.ex qui-
bus cau.in poſ.ea.quod non equiparentur.Regula-
riter autem in acquiſitionibus et obligationibus nō
equiparantur.l.in negotijs.j.de regu.iur.per ea que
ibi habentur.que not.

SEd et alijs. Not.hic qui ſunt alij.
et gloſ.numerat et vi-
de eam et in.l.j.cum ſe.ſ.de poſtu.⁊ glo.
bene allegatur.

COm deliberaret. Ibi bonis a
pretore cura
tor.vel inſtantibus creditoribus ſm Dyn.
alias non inſtātibus ſi ſit notum iudici bo-
na diſſipari vt.l.iij.in princip.C.de cura. bonis dan.
quod not.

COrator. No.quod ſi aliqua ciui-
tas habet vnum q̃ fuiſ-
ſet ſenator vrbis ꝙ cōtra eū non dꝫ ve
nire ad ſm decretum. ſecus cōtra alias
ꝑſonas.ſed debet dari curator bonis ⁊
veniant.⁊ hoc ꝑ iſtā.l.quā tene mēti bñ.qꝛ nō ē alibi

OBſeruare. In tex. ibi: circa cauſe cognitionem. debet enim adhibere medicos vel alios pꝛudentes viros qui ſciunt hoc ſecundum Jaco. de are. quod no.

c Onſilio.

Curatoꝛ. In tex. ibi: replicatio. text. igitur videtur dicere ꝙ res non reuertitur. ⁊ ſic eſt contra. ſupꝛa eodem titu. pꝛoxi. l. ſi fundus. §. j. ſed dicit Dyn. hic foꝛte operatur interpoſitio decreti. vel intellige hunc. §. ſecundum illam legem. in gl. ſcilicet remoto. imo dicere poteſ: ꝙ in totum fuit cõdẽnatus: et ſoluit ⁊ habet exceptionem rei iudicate: quia tantum operatur condemnatio et ſolutio: ꝗ̃tũ abſolutio. vt. l. ſi quis cum totum. §. plane. de exc. rei iu. et. l. ex moꝛte. C. ad le. aqui. quod no.

Cum de mentis. In glo. recte. ibi: ad exhibẽdum. l. ſi res. imo dic quod expꝛeſſe reſpondit et ſubijcit cum quo ⁊c. In glo. ibi: cum ſimul de vtroq; fuerat queſitum: ſed contra hoc videtur. l. ſi pꝛetoꝛ. ſ̃. de iudi. et. l. marit⁹. C. de pꝛocu. vbi vni conceditur et in alio videtur eſſe pꝛohibitum. ¶ Ad ſol. hoꝛum contrarioꝛum Ant. in l. apud celſum. §. apud iulianũ. de do. exce. diſtinguit duo membꝛa: quia aliquando interrogatio et reſpõſio pꝛoferũtur ab homine: aliquando a lege. Pꝛimo caſu ſi vni reſpondetur alij queſtioni nõ videtur eſſe reſponſum: et ita loquitur. l. ſi pꝛetoꝛ. cum cõcoꝛ. ſuis. aliquando a lege: et tunc ſi reſpõdit vni queſtioni alteri videtur eſſe reſponſum: vt hic in text. facit. l. j. de diuer. et tempo. pꝛeſcrip. et. l. aurelius. §. ſticho. de libe. lega. quia indefinita equipollet vniuerſali. vt. l. ſi pluribus. j̃. de lega. j. ſed ſi indiſtincte per. l. vni. q. reſponderetur: videtur vniuerſaliter eſſe reſponſum niſi aliquid dimitteretur a lege. ergo ⁊c. pꝛo hac opi. facit. l. apud celſum. §. apud iulianum. in fi. j̃. de do. excep. per And. de piſis. quod no.

Queſitum. Iſte eſt ſing. §. et omnes imperiti allegant ipſum in fi. ¶ Oppo. ꝙ contractus non ſit iuris. et glo. non ſol. ¶ Op. quia ſoluere eſt dare: et dare eſt iuris: vt. l. vbi autẽ. in fine. infra de verbo. obliga. ergo ⁊c. Solu. eſt iuris ſoluere. et ſic ſolue vt dixi tibi ſuper rub. infra de 1
ſolu. et. l. ſi ſtipulatus. §. penulti. infra de verbo. obli.
¶ Alterius dicitur hic alienare: quid iuris? gl. dicit 2
idem: cum de ambobus interrogauit: et de vno reſpondit: de alio videtur idem reſpondere. In contra 3
rium facit. l. et ſi ſine. §. ſed quod papiñ. ſupꝛa de mino. vbi de vno reſpondendo affirmatiue: in alio vide 4
tur negare. et clarius in. c. nonne. extra de pꝛeſump.
bꝛeuiter quantum eſt in pꝛopoſito puto glo. verũ di 5
cere vt apparet ex fine iſtius. §. vel iſte. §. inducitur
in arg. feciſti duos pꝛocuratoꝛes in iudicio ad reſpõ 6
dendum poſitionibus: et vnus dixit credo: et alter
dixit non credo. queritur quid iuris? dicit Dyn. quod 7
hic eſt argu. quod debet ſtari neganti. et mihi videtur quod Inno. teneat idem quia habetur pꝛo non 8
reſponſo. et ſic pꝛoceditur tanq; contra contumacẽ:
quia iſta reſponſio eſt obſcura que nõ valet. vt. l. de 9
etate. §. qui tacuit. ſupꝛa de interroga. acti. et de hoc dicit Innocen. extra de pꝛocura. c. ij. noſtra pꝛeſentia. circa pꝛincip.

Diuus. Nota iſtam legem et iſtud quod hic dicitur quod officium curatoꝛis dati bonis non tranſit ad heredem. quod tene menti. quia eſt text. peregrinus.

Julianus. Bona lex eſt et inducitur in argu. ad queſtionem de erroꝛe: an impediat tranſlationem dominij. quod non tango nunc.

AB agnato. Nota quod curatoꝛes non poſſunt minuere de bonis pupilli ſi liberetur pupillus per mulierem viuentem. hoc dicit tene menti.

Sepe. Nota quod curatoꝛ furioſi: pꝛodigi: eſt legitimus: et quod in defectum peruenitur ad datiuum. Sed quid de dato ſurdo et muto: vel aliter impedito: eſt ne legitimus vel datiuus. glo. C. de epi. audi. l. de creationibus. tenet quod in iſtis duobus caſibus ſit legitimus. et idem tenet inſtitu. de cura. paragrapho pꝛimo. gloſſ. videtur aliter dicere in lege pꝛima. in fine. cum lege ſequenti. et ſeq. ſupꝛa de poſtu. et vide ibi not: per gloſſam. quod no. et tene bene coꝛdi.

Si furioſo. Nota iſtam legem et eſt not. caſus ideo tene menti et coꝛdi.

¶ De teſtamentis: ⁊ qui teſtamentũ facere poſſunt et quemadmodũ teſtamenta fiant. Rubꝛica

¶ Gloſſ. continuat rubꝛi. duobus modis. pꝛimo ad pꝛoxima. Supꝛadictum eſt de tutelis que dantur in teſtamentis. ideo hic ponitur de teſta. Secundo ſic volumina digeſtoꝛum ſunt diuiſa in ſeptem partes. habuimus quatuoꝛ. hic incipit quinta. vt. C. de vete. iu. enucle. l. ſecunda. paragrapho quintus. ¶ Querit gl. quare iuriſconſultus incipit a diffinitione. dic vt in ea que clara eſt.

1 Diffinitio teſtamenti facta per iuriſconſultum quod ſit perfecta.

2 Diffinitio poteſt ponere ſubſtantialia rei diffinite.

3 Juſta voluntas que dicatur. Et quot modis dicatur iuſta.

4 Pꝛopꝛia ſignificatio potius ſumitur ex diffinitione ꝗ̃ ex alluſione.

5 Teſtamentum in quo filius iniuſte exheredatur: an ſit nullum ipſo iure.

6 Negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali: facit equipollere ſuo contrario.

7 Teſtamentum conditum ante ingreſſum religionis quando confirmetur per ingreſſuram ⁊ pꝛofeſſionem.

8 Teſtamentum pꝛopꝛie quod ſit quid intellectuale ⁊ incoꝛpoꝛale.

9 Statutum quod de quolibet teſtamento ſoluatur gabella: vna debet ſolui gabella: etiam ſi mille ſcripture fierent.

a Teſtamentũ. [a] Hic ponitur diffinitio teſtamenti. ¶ Oppo. † legatũ eſt iuſta ſñia volũtatis noſtre de eo qđ qs poſt moꝛtẽ fieri voluit. vt. l. legatũ. j̃. de le. ij. ergo legatũ eſt teſtm̃: qꝛ cui ꝯgruit diffinitio: cõgruit ⁊ diffinitũ. vt. l. j. §. j. ſ̃. de dolo. ⁊. l. oĩs diffinitio. de reg. iur. ſed hoc eſt falſum. vt. l. ſi idẽ. C. de codi. ergo iſta diffinitio nõ eſt bona. Huius timore quidã dicũt ꝙ debeat hic ſubaudiri de eo. ſcʒ vniuerſo. Iſtud repꝛehendit glo. nã teſtamẽtũ eſt etiã ſi quis inſtituit in re certa. vt. l. j. §. ſi ex fundo. de here. inſti. Pꝛeterea põt eſſe fideicõmiſſum vniuerſale: vel donatio cauſa moꝛtis vniuerſalis: ⁊ tamẽ non eſt teſtamentum. ideo dicit gloſ. vt ceſſent oĩa cõtraria: ſubaudias cũ inſtitutione heredis. Durũ videt̃ mihi: ꝙ iuriſconſultus neſciuit diffinire teſtamentũ: et qđ iſta diffinitio egeat ſubtili ſubauditione. ego di- 4
b co diffinitionẽ perfectam [b] ſine ſubauditione aliqua: et ceſſent cõtraria. Ideo pꝛo ea declarãda ſciendũ eſt
2 ꝙ † diffinitio debet ponere ſubſtantialia rei diffinite. et per hoc debet continere genus ſub quo res eſt diffinita. Item debet continere differentias: vt per hoc appareat qđ differt ab alijs ſpeciebus contentis ſub illo genere. vt patet in omnibus. ll. in quibus 5
diffinitio ponitur tanq; genus. Sententia enim continet omnem cuiuſcunq; rei deliberate voluntatem. Ideo dicitur ſentẽtia iudicis. in titu. de ſenten. quia ſic deliberauerit: et ſic determinauit. Dicitur ſententia legis. vt. l. ex ſententia. ſ̃. de teſtamen. tu. Dicitur ſñia hominis etiam ſi tacite appareat de ſua voluntate. vt. l. impuberibus. §. pꝛeterea. de ſuſpe. tu. Dicitur ſententia hoc eſt deliberatio et diſpoſitio teſtatoꝛis: vt hic quia ponitur pꝛo genere. Ponitur in dif d
finitione volũtatis: hoc ponitur ad differentiã illius diſpoſitionis que eſt enuntiatiua: non volũtaria ſeu diſpoſitiua. de qua plene dixi in. l. ex hac ſcriptura. j̃. de donatio. Ponitur etiam in diffinitiõe noſtre. hoc eſt noſtroꝛum qui ſumus liberi ⁊ ciues Romani. naʒ ſubditi alterius poteſtati: vel non ciues non poſſunt facere teſtamentum. vt. j̃. eodem. l. iiij. et ibi not. et. l.
3 qui in poteſtate. cum ſimi. Ponitur etiam in † diffinitiõe iuſta: et iſtud verbum pluribus modis ſumitur hic. Vno modo iuſta hoc eſt ſolennis: ad differentiã non ſolennis voluntatis: que non dicitur teſtamen- c
tum. vt inſtitu. de hered. que ab inteſta. in pꝛincipio. Item iuſta hoc eſt legitima ⁊ a iure permiſſa nõ impꝛobata. ſi enim quis inſtitueret non capacẽ vel turpiter diſponeret non eſſe teſtamentum. vt. l. quidam. de condi. inſti. ⁊. l. meuius. de condi. ⁊ demon. ⁊. C. de heredi. inſtit. l. j. ⁊ hoc etiam dicit gloſſ. Item etiam
c dicit̃ iuſta: id eſt perfecta [c]. ſicut dicit̃ iuſta etas: hoc eſt perfecta etas. vt. j̃. de leg. iij. l. cum filio. §. fi. ⁊ per hoc ego dico quod iuriſconſultus poſuit hic diffinitionem perfectã: ⁊ de heredis inſtitutione intellexit: nõ eſt enim diſpoſitio pꝛfecta: niſi heres inſtituatur: cum non ſit diſpoſitum in quem tranſeant actiones: nec quis ſit ille qui perſonam defuncti repꝛeſentet. Omnes ergo alie voluntates ꝗ̃tuncunq; de vniuer d
ſo dicũtur imperfecte: nec per ſe poſſunt ſubſiſtere. ⁊ ſic nõ eſſet neceſſaria ſubauditio glo. Ponitur etiam

a ¶ Teſtamentum. De impugnatione que fit teſtamento. vide per Specu. in titu. de inſtru. edi. §. compendioſe. et foꝛmam contractuum teſtamentoꝛum: vide ibi in. §. ſeq. Adde ꝙ large appellatione teſtamenti venit codicillus etiam: ⁊ etiam qualibet vltima voluntas: ſm gl. et Bal. in. l. ij. C. cõia de leg.

in diffinitiõe de eo qđ quis poſt moꝛtem ſuã fieri voluit. hoc ꝙ dicit̃ poſt moꝛtẽ ſuã: ponit̃ ad differentiã diſpoſitionũ inter viuos. Apparet ergo ꝙ hec diffinitio eſt bona et perfecta. b
¶ Oppo. ꝙ aliter diffiniatur inſtitu. eo. in pꝛin. vbi dicit̃ ꝙ teſtamentũ eſt teſtatio mentis. Sol. ibi non ponitur diffinitio: ſed alluſio ſeu deriuatio vocabuli: que non ponit ſubſtantiã rei. Et iſta alluſio cõpꝛehendit codicillũ qui vere non eſt teſtamentum. vt. l. ſi idem. C. de codi. Et ex hoc dico † qđ ſi queratur que ſit pꝛopꝛia ſignificatio vocabuli ſi alluſio repugnat diffinitioni: pꝛopꝛia ſignificatio poti⁹ ſumitur ex diffinitione ꝗ̃ ex alluſione. Ego dixi in. l. cũctos populos. in materia interpꝛetationis ſtatutoꝛum.
¶ Quero † quid ſi in teſtamento filius immerito exheredatur: an iuſtũ ſit teſtamentum? Gloſſa dicit hic qđ ſic: niſi expugnaretur per querelam. quam nota: quia ſi loquimur de iure iſto. ſine dubio gloſſ. dicit verum. vt j̃. de vulga. et pupilla. l. in ſubſtitutione. Sed ſi loquimur ſecundum iura noua: tunc ſi filius eſt pꝛeteritus vel exheredat⁹ ꝯ cauſa non inſerta: vel inſerta: ſed nõ legitima: tũc omnes concoꝛdant ꝙ ipo iure teſtamẽtũ eſt nullũ. vt. C. de liber. pꝛete. aut̃. nõ licet. et auten. ex cauſa. ⁊ ibi no. ⁊. ſ̃. de inof. teſta. l. nam ⁊ ijs. §. j. ⁊ ibi no. Sed an in

¶ Perfectam. Adde. l. j. cum gloſſ. ſ̃. de ca. dimi. Adde qđ Pau. de caſtro. ſeqtur diffinitionem iuriſcõſulti quã dicit perfectiſſimã. et qđ glo. bñ dicit ſubaudiendo cũ inſtitutiõe hr̃dis qꝛ pꝛopter qđ dicit Bar. et Bal. dicit ipſe nõ põt diſcerni teſtamentũ a legato vel fideicom. nam etiã legatũ poteſt dici volũtatis noſtre iuſta

id eſt pꝛfecta ſñia habito reſpectu ad eã perfectionẽ q̃ in eo reqritur vt fiat coꝛã quinq; teſtib⁹ ⁊ ſicut teſtamentũ habito reſpectu ad illud ꝙ requirit̃ in eo ꝙ fiat coꝛam ſeptem ⁊ cum inſtitutione heredis.
¶ Id eſt perfecta. Adde glo. in auten. de here. ⁊ fal. §. exheredatos. quam ad hoc ſumme ponderat ibi Ange. qui voluit ꝙ iſtud verbum iuſtum adaptetur iuſtitie ⁊ oꝛdini iuris: aut ſtatutoꝛum per quam glo. dicit ibi idẽ Ang. ꝙ ſi ſuperioꝛ cõmittit cauſam hoc modo audias ⁊ iuſtitiam facias ꝙ illa verba impoꝛtant iuſtitiam partis iuris oꝛdinem. facit. l. j. iuncta rub. j̃. de inu. te. ⁊ qđ voluit hic Pau. ⁊ Moder. ⁊ qđ ponunt Moder. in rubꝛ. extra de teſta. qđ no. ad ſtatuta loquentia de poſſidentibus iuſto tit. qꝛ opoꝛtet ꝙ ad talem tit. concurrat iuſtitia partis poſſidẽtis ⁊ oꝛdo iuris aut ſtatuti. non enim poſſent poſſidentes pꝛeſcribere niſi haberent iuſtum tit. ſm quod requirit ſtatutum.
¶ Exheredatus. Quid ſi filius immerito exheredatur: an incõtinenti ſit teſtamentum. vide Bald. in. l. omnimo. in pꝛin. in. ij. q. C. de inoffi. teſta.

¶ Primo dicit. Et pro materia videtur eſſe text. in l. ſi poſthumis. §. fina. de liberis ⁊ poſthumis. intelligendo vt ibi per Barto. Adde quod Pau. de caſtr. refert Bald. dixiſſe in autenti. litet. C. eodem titu. ꝙ ſi imperator dixiſſet ꝙ per non approbate cauſe teſtamentuz eſſet ipſo iure nullū: quod caruiſſet intellectu.

terim poſſet dici aliquod donec dicatur nullum. dicam in. l. filio preterito. de iniu. teſta. Si autē ponimus ꝙ ſit facta exheredatio inſerta cauſa legitima: non tamen vera. tunc fuit opin. quia Mar. dicit: qd teſtamentum eſt nullum ipſo iure: ideo non datur querela hodie niſi tm̄ inter fratres. vt nota. in. d. auten. ex cauſa. ⁊ l. nā ⁊ ijs. de inoffi. teſt. Omnes alie glo. tenuerūt cōtrarium: vt. d. ll. ⁊ ita tenuerunt omnes Moder. vſq; ad dn̄m Jacob. de bel. qui tenebat opi. Mar. nam tex. in a corpore. primo dicit[a] ꝙ debent inſeri cauſe legitime: ſcdm qd debent p heredes probari. poſtea ſequitur: quod ſi predicta obſeruata nō fuerint quātū ad heredis inſtitutionē euacuato te- 6 ſtamento ⁊c. Eſt ergo hic† negatio poſtpoſita que facit equipollere ſuo contrario. vt. l. legitimos. §. an ergo. de legi. tuto. ⁊ l. obligari. in prin. ſ. de auto. tuto. Si ergo predicta non obſeruātur eſt nullū ipſo iure. ⁊ ſic ſi heres nō probat cauſam eſſe veram teſtamentū eſt nullū: nec eſt opus querela. ⁊ ita etiaz tenebat dn̄s Ray. puto gloſ. dicere verum: primo per text. in corpore. vbi dicitur: ꝙ cauſa debet per heredem probari. patet ergo ꝙ debet adiri hereditas ad hoc vt ſit heres: quia aliter non poſſet probari per heredem. Si ergo diceres teſtamentum non valere vel de eius viribus dubitari: non poſſet adiri. vt. l. ſed ſi de ſua. j. de acquir. here. Item probo per. §. ſi tales igitur. in corpo. vt cum de appel. cog. vbi dicitur etiam teſtamentum remanere in ſua firmitate. ergo apparet: ꝙ ante erat validum. ⁊ hoc eſt quod voluit dicere glo. in. §. aliud quoq; capitulum. vbi dicit: quod debet irritari per querelam: alīs quomodo fiet. vult dicere ante aditam hereditatem exheredatus non poteſt conqueri. vt. l. filium. §. ſi cum exheredato. de contra tabul. et ſic eſt neceſſe quod ante omnia hereditas adeatur. Ad text. qui dicit ſi predicta obſeruata nō fuerint quātum ad heredis inſtitutionez: euacuato teſtamēto ⁊c. intelligo: euacuato ipſo iure: ſcilicet quādo cauſa non eſt inſerta: vel inſerta et non legitima: Et euacuando per querelam: quando cauſa legitima eſt inſerta: et non probata: et ſic verbum ſemel poſitum diuerſis modis ſumitur: probo per rationem vigentem: quando lex dicit aliquid non valere: propter aliquid omiſſum: quod debebat fieri poſt diſpoſitionem factam: illud non vitiat ipſo iure. vt. l. vniuerſa. C. de preci. impera. offe. Sed ſi diceret non valere propter aliquid omiſſum: quod tunc fieri debebat: tunc intelligitur non valere ipſo iure. vt. C. de legib. l. non dubium. ſic in premiſſis ſi non exprimatur cauſa: vel exprimatur non legitima: cum illud eſſet fiendum tempore teſtamenti: intelligimus euacuato ipſo iure: ſi vero omittitur probatio per heredem: cum illud deberet fieri poſt factum teſtamentum: imo poſt mortem teſtatoris: debet intelligi euacuatum non ipſo iure: ſed oportet quod euacuetur per querelam. ¶ Venio ad alias gloſſ. et videtur quod hic non ſit bona grammatica. tranſit enim de pluralitate ad ſingularitatem: contra. l. plautius. de auro et argento legato. Jaco. de aret. exponit quis: ſcilicet noſtrū: quaſi velit dicere non eſt mala grammatica ſi poſt pluralitatem ſequatur diſtributiuum ſingularis numeri. et hoc eſt verum. ¶ Quero dicitur hic poſt mortem: de qua morte intelligitur. Dicit gloſſa quod de naturali: non de ciuili. quod puto verum: niſi ciuilis haberet eundem effectum om- 7 nimodo ſicut naturalis. Et per hoc dico: † quod ſi aliquis fecit teſtamentum: et inſtituit aliquem heredem: et monaſterium in quod ingreſſurus erat inſtituit in re certa: ſi ponim9 quod ſit neceſſe inſtitui: et poſtea ingrediatur monaſterium: quod per profeſſionem que eſt mors ciuilis. vt. l. deo nobis. in principio. C. de epiſcopis et clericis. teſtamentum nō cō- b firmatur[b]. Et iſte paſſus tangitur in autenti. ſi qua mulier. C. de ſacroſanc. eccle. et de mona. §. illud. ⁊ in auten. de ſanct. epiſco. §. ſi qua mulier. ⁊ in Spec. de ſta. mona. §. j. verſi. quinquageſimoprimo. quod puto verum ſi ingreditur religionem que poteſt habere proprium in communi: non enim tūc equiparatur mors ciuilis naturali quo ad omnia: quod apparet: quia poteſt ſuccedere. vt. d. l. deo nobis. §. j. item poteſt quandoq; diſtribuere inter filios. vt. d. autenti. ſi qua mulier. ⁊ forte poteſt reuocare teſtamentuz exiſtens religioſus. vt. l. ſed et ſi mors. de dona. inter virum et vxo. Sed ſi ingrederetur ordinem fratruz minorum qui nil habere poſſunt in proprio vel com- c muni: tunc putarem[c] teſtamentum tale morte ciuili d confirmari: quia in omnibus eſt eiuſdem effectus

b ¶ Nō cōfirmatur. Nota hic vtrum per ingreſſum monaſterium confirmetur teſtamentuz vide p Fcde. in conſi. cdx. Andreas Pomate.

c ¶ Tūc putarem. Vide Alexā. conſil. xiij. ij. volu.

d ¶ Eiuſdē effect9. Nota de ingrediente ordinem fratrum minoruz: an per talem ingreſſuz ceſſeatur mortuus: bene facit qd no. Bar. in. l. j. §. filium. de cōtratab. Et vtrū idem ſit dicendū in mendicantibus ⁊ qui ſint illi. vide Bald. in auten. in fi. de ſacroſan. ecc. Adde quod Bal. dicit vt refert Pau. de caſt. qd mors ciuilis eſt multiplex quedam penalitatis vt ſi teſtator damnatus eſſet ad mortem alias deportatus eſſet poſt teſtamentū ⁊ iſta nō cōfirmat teſtamentum ſed irritat. vt. j. eo. l. eius qui. quedam caſualis vt captiuitas et iſta nec irritat: nec confirmat: ſed adhuc pendet. vt. l. nec nos. alleg. in glo. Quedā meritoria vt ingreſſus religionis ⁊ iſta aliquando confirmat ſi ingreditur religionem fratrum minorum quo caſu habet omnino pro mortuo: q2 illa religio non pōt habere nec in particulari nec in cōmuni. Et ſic idē operatur quod mors vera. aliquando nec cōfirmat: nec infirmat: vt ſi ingrediatur religionem que habet in cōmuni. naz etiā poſtea poteſt diſponere de bonis ſuis. vt in auten. ſi qua mulier. C. de ſacroſanc. eccle. expectatur ergo mors naturalis ⁊ monaſteriū interim tenebit bona. arg. l. ſtatius. §. cornelio. j. de iur. fiſ. Si autem ingrediatur aliquā religionē predicatorū vel eremuta-

ſicut naturalis. vt. d. l. deo nobis. in princip. ¶ Quero vtrum teſtamentum poſſit aliter diffiniri. Azo dicit ꝙ ſic: et diffinit: teſtamentum eſt quedam ſolēnis ordinatio cum inſtitutione heredis: nō curo de hac diffinitione: quia diffinitio iuriſconſulti eſt perfectiſſima. ¶ Quero vtrum teſtamentum ſit aliquid cor- 8 porale: vel incorporale. Reſpondeo† ꝙ incorporale eſt et intellectuale. dicit glo. quod apparet: quia vnū poteſt fieri in duobus codicibus. vt. l. vnum. infra. e. Contra hoc facit. infra quemadmo. teſta. ape. in rubro et nigro. C. de edi. diui adri. tol. l. fin. Ad idem. j. de fal. l. paulus. Reſpon. proprie loquendo eſt quid intellectuale: vt hic. et apparet ex diffinitione que dicit: quod teſtamentum eſt ſententia voluntatis noſtre: licet vulgo appellemus teſtamentum ſcripturā 9 teſtamenti: vt in contrarijs. Ex predictis apparet† ꝙ etiam in ſtatuto teſtamentum ponitur pro ſentētia voluntatis noſtre qn̄q; et ſic p eo] qd eſt] intellectua- [illegible] le. Exemplum de quolibet teſtamento ſoluatur[a] tanta gabella. certe ſi ex vno teſtamento fierent centuz aut mille ſcripture vnum teſtamentum eſt et vna gabella debet ſolui: quia refert ſe ad teſtamētum: put eſt ſententia voluntatis noſtre. ¶ Aliud eſt ſtatutū in quo dicitur qd notarius de quolibet teſtamento ſcripto per eum accipiat tot ſiue tantum: certe ſi mille vicibus ſcriberet: mille vicibus deberet ſibi ſolui tantum: quia refert ſe ad ipſum corpus ſcripture teſtamēti: prout eſt qd corporale: hic nō habem9 alia.

1 Tempore teſtamenti requiritur ſanitas mētis et nō corporis. hinc inſurgit.
Clauſula ſanus mente et intellectu licet corpore languens.
2 Defectus in teſtatore ſuperueniēs poſt factum teſtamentum qn̄ habeat vitiare teſtamentum.
3 Qn̄ dubitatur an aliquis ſit alienatus a mente propter infirmitatem recurrendū eſt ad medicos.
4 Ex actibus et verbis preſumitur: an quis ſit alienatus mente.

1 INeo. †Tempore teſtamenti requirit ſanitas mentis: nec requiritur ſanitas corporis. hoc dicit. facit C. eodem. l. ſenium. ⁊ l. furioſum. et. C. de tranſactionibus. l. ſanum. Et hinc b inſurgit[b] quod notarij ſemper ponunt in teſtamentis talis ſanus mente et intellectu licet corpore languens. ¶ Oppo. hic dicitur inſpici tempus quo teſtamentum fit. Contra ꝙ imo tempus mortis. vt inſtitu. de here. quali. ⁊ diffe. §. in extraneis. Dicit gloſ. illud in herede: hoc in teſtatore. Cōtra quia in teſtamento requiritur vtrunq; tempus. vt. l. qui ex liberis. §. teſtamento. j. de ſecun. tabu. Dyn. dicit ſolu. vt notat. j. eodem. l. lege cornelia. in gloſſa que incipit agnatum. tu dic vt. l. prima. §. exigit. j. de bonorum 2 poſſeſſio. ſecundum tabu. Si enim †in teſtante ſuperuenit defectus abſq; eius delicto: quia poſt factum teſtamentum eſt factus furioſus: mutus: ſurdus: et ſimilia: teſtamentum non vitiatur. vt. j. eodem. l. qui in poteſtate. §. primo. ſed ſi ex delicto ſuo ſuperuenit: ſecus vt. j. eodē. l. eius qui. §. j. ⁊ no. in. d. §. exigit. 3 ¶ Quero quid ſi dubitetur: † an propter infirmitatem ſit alienatus mente. Cyn. tangit in. l. ſenium. C. de eo. et dicit recurrēdum eſſe ad medicos[c] peritos in arte illa. argu. l. ſemel C. de re milita. lib. xij. ⁊ l. j. §. j. de ven. inſpi. poteſt etiam probari per alios. 4 †Nā ex actibus ⁊ verbis preſumitur an ſit mente alienatus: vel non. vt. l. is qui. §. j. ſ. de tut. ⁊ cura. da. ab his. et. l. quidam. de condi. inſti.

1 ☞ Patria poteſtas qn̄ curetur in his que ſunt publici iuris.
2 Pactū de faciendo quem heredem etiam iuratum non valet.
3 Solennitas teſtamenti non pōt tolli pacto.
4 Solennitas teſtamenti an poſſit minui per ſtatutum. remiſſiue.
5 Pactum factum de inſtituendo incapacem quod non valet.
6 Pacto partium non poſſunt ſubſtantialia contractus mutari: nec ea que reſpiciunt ſolennitatem actus.
7 Statuto an poſſit fieri qd nō capax poſſit inſtitui.
Statuto an poſſit fieri qd ſpuri9 poſſit ſuccedere.

TEſtamenti. Breuis eſt et eget declaratione per poſitionem caſus in terminis. Gloſſ. prima exemplificat in perſona teſtātis. ſcdo in ipſo teſtamento. tertio in perſona heredis inſtituti. Examinemus iſta circa primum de perſona teſtantis. ¶ Gloſſa ponit duo exēpla. Primū in filio vel ſeruo cui nō poteſt permittere facere teſtamentum vel dn̄s vel pater. debet enim permitti a lege cū ſit publici iuris non pacti priuatorū. Secundo legit in obſidibus. ¶ Ad 1 primum opp. †in his que publici iuris ſunt non curatur patria poteſtas. a vt. l. filio. ff. de his q ſunt ſui vel alie. iu. et. l. nam quod. in prin. j. ad trebel. d Sol. Cy.[d] in. l. ſenium. C. eo. et dicit qd in his q ſunt publici iuris in qui-

rum licet illi ex natura ſue profeſſionis nō poſſint habere in communi habent tamen ex quibuſdam priuilegijs apoſtolicis. vt not. Bal. in. l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. ⁊ in. l. cum queſtio. C. de legi. et ſic videtur adhuc ſtari in pendenti. ⁊ vide quod no. Cy. in. l. deo nobis: C. de epiſcop. et cle. Jo. an. in. c. in preſentia. ⁊ de fratribus predicatoribus eremitantis vide Bald. conſi. lxx. ⁊ conſil. cxx. et conſilio ccccxxj. circa fi. et an dicta monaſteria habeātur loco filiorum vol. ij. An aūt per ingreſſū monaſterij teſtamētum ꝯfirmet vel rūpat. Roma. conſil. ccxxxvij. tenuit ꝙ rūpat. Et rn̄dit ad fundamenta bart. i aut. ſi qua mulier. ibi vide ⁊ idē videt tenere Bal. cōſil. cclxxxiij. iiij. volu.

a ¶ Soluatur. Nota ꝙ ſi ſtatutū dicat ꝙ de q̄libet teſtō ſoluatur tantū. adde qd no. Ang. ⁊ Imo. in. l. patris ⁊ filij. de vulg. et pup. ⁊ qd no. in ſimili in. l. libellorum. §. ſed ſi aliud. de accu. ⁊ vide Bar. ⁊ Bal. in. l. ordinarij. de rei vē. et Bal. in. l. accuſationis. C. de accu.

b ¶ Inſurgit. Adde ⁊ de hac clauſula dic vt late per do. Alex. de imo. in conſi. cxlj. in. j. vol.

c ¶ Ad medicos. Adde do. Alex. referentem Bar. hic in conſi. cxlj. in. j. volu.

d ¶ Sol. Cy. Vide ſpe. i ti. de ſyndico. §. qd ſi pater.

a ~Andreas Pomate. ¶ Statutū. Vide per Pe. c. conſtitutus. x. diſt. Fed. de ſenis. conſi. cclxxv. et conſi. ſeq. barb. conſi. xxxiiij. ij. volu.

b ¶ Quero: Et tu pondera circa hunc paſſum: quia conſului Florentie modo curie Aſculi et cum eſſem profugus ī pauico in villis meis venit curſor: petit cōſiliū ſi ſtatutum maſculi diſponens poſſe relinq̄ ſpurio valebat aduocat⁹ ſimiliter al legauerat ꝛ poſuerat omnia iura et duo magni Peruſini conſuluerūt tñ tenebāt nō tenere ſed adiuuabāt cauſam ex alia via. ego conſului valere ſtatutū: et reſpondi ad ratiōes Jaco. but. et Fede. ꝯ ſe. que conſilia ponit Fed. in cōſil. clxxvij. et dicebat quod illud ſtatutum emanauerat ꝓpter publicum bonum ponderaui quia vocabat ſpurios deficientibus filijs maſculis legitimis ꝛ nepotibus ex eis et fratre carnali dicti teſtantis: vide in illo cōſil. ꝛ vide Bal. in. l. j. C. de na. reſti. ꝛ in. l. j. C. de ſum. tri. ꝛ in. l. ij. C. de adop. ꝛ hic ꝛ. in. c. j. de conſti. Jo. cal. in tit. de cōſti. in. iij. conſi. ꝛ in tit. qui fi. ſint legi. conſi. viij. de pe. in. c. j. de conſti. in. xj. q. Sali. in. l. j. C. de iu. au. annul. et reſpondi ad rationes Joā. de Jmol. hic: ꝛ dixi ꝙ non fuit ſua: ſed Jacob. but. vide ibi: quia faciet tibi honorem: ꝛ vide Ludo. Roma. in conſil. cxlij. de iſta ratione vide Joan. de Jmo. in conſilio. clxiiij. ꝛ vide Bartolum in conſilio. xv. incipien. habens ſpurium. vbi conſuluit quidam doctor quod non tenet legitimatio facta ad petitionem patris filio legitimo nō citato: et tenet quod non teneat. Et vide Bartolum in conſilio incip. quidā noīe Blaſius. vbi cōſuluit qꝺ lꝫ ſtatutū dicit qꝺ nō poſſit opponi aliqua exceptio tñ poterit opponi exceptio inhabilitatis pſone: p iſtā l. et vide Bartolum in conſilio. lix. incipien. Bertamende Joannis ſyndicus caſtri ſancti: vbi limitat iſtam legē habere locum: quando eſt perſona ī qua fundaē iudiciū principaliter: ſecus ſi incidenter. ꝛ ita dicit eſſe limitanda omnia iura dicentia requiri de perſona ante litis conteſta. et vide Bartolum in conſilio centeſimodecimotertio. incipiente: ex facto ꝓpoſito. vbi conſuluit ſi poteſt ſtatutū reſtituere natalib⁹ et habilitare ad ſuccedendū: et in conſi. ſequen. inci. viſo pūcto ſup oībus ꝑdictis: et vide Ludo. roma. in conſi. xxxiij. inci. licet filius naturalis. vbi dicit ꝙ ſi es legitimatus dicit teſtamentum patris nullū. ꝛ vide Paulum de caſtr. in conſilio. ccxxxv. vbi conſuluit circa hanc queſtionem. et limitat niſi dux: aut ſimiles: diſpenſarent cum ſpurio iam nato: ꝛ reſpondet ad dictam legem primam. C. de natu. reſtitu. vide ibi et vide Baldum in lege fina. C. de natu. lib. Barto. in repetitio. legis vectigalia. C. noua. vecti. Calde. in conſilio quarto. in titu. de conſtitu. Andr. Barba.

c ¶ Quero an per ſtatutum poſſit fieri quod incapax de iure poſſit inſtitui. adde Baldum in lege cunctos populos. de ſumma trinitate qui tenet qꝺ valeat ſtatutum: maxime quando non ſuperuiuunt legitimi. adde doct. in. l. ſeius. infra ad legem

bus repreſentatur pſona publica non curatur patria poteſtas: vt in contrarijs. poteſt enim filiuſfamilias eſſe iudex: eſſe tutor: et ſimilia: quia illud qꝺ gerit facit vt iudex et vt tutor et ſimiles non vt priuatus. Sed teſtamenti factio licet ſit publici iuris: tamē fit vt a priuato: non vt a perſona publica: et ideo in eo curaē patria poteſtas: Vel aliter in his que ſunt publici iuris acq̄ſitis exercendis nō curatur patria poteſtas: ſed in his que ſūt publici iuris cōcedendis: curatur patria poteſtas: quia lex quedam cōcedit homini qui eſt ſui iuris que non concedit filiofamilias: et pater non poteſt ea concedere: quia nō eſt ius patris: ſed publicum: ita loquitur hic. ¶ Ad ſecundū de obſidibus. opp. de. l. ſi quis in ꝑn. §. miles. j. de lega. iij. et de teſta. mili. l. ex militari. vbi teſtamenti factionē concedit alius q̄ꝫ princeps vel lex. Reſpondeo. ibi magis cōſeruat teſtamenti factionem q̄ꝫ de nouo concedat: vel ibi facit iudex lege cōcedente aut permittente: et ſic ipſa lex facere videtur. An autem per ſtatutum poſſit concedi vt poſſit facere teſtamētum qui de iure eſt inteſtabilis: dicam infra. l. proxima. ¶ Secundo exemplificat gloſ. hanc legem in ipſo teſtamēto. Et primo circa ſubſtantiam teſtamenti. ſecundo circa formam et ſolennitatem.

2 ¶ Circa primum not. † quod tale pactum promitto te facere heredem: nō valet. quod intelligo etiam ſi fuerit iuratum: quia eſt contra bonos mores: et aufert liberam teſtamenti factionem. vt. l. ſtipulatio hoc modo. j. de verbo. oblig. et ibi plene dixi. ¶ Circa

3 ſecundū no. ꝙ † ex pacto nō poteſt tolli ſolennitas teſtamenti. ¶ Quero

4 a † an per ſtatutum[a] poſſit minui ſolennitas teſtamenti. Jac. de are. dicit hic arg. not. ꝙ non valet conſuetudo vel ſtatutum de minuendis ſolennitatibus teſtamenti: cum ſtatutum ſit quedam cōuētio ciuiū. ꝛ iſtā. q. diſputauit ipſe Jac. de are. quam pono in repe. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. ꝛ fide ca. ꝛ dic vt ibi. ¶ Tertio principaliter legitur in perſona heredis

5 inſtituti. vt † pactum factum de inſtituendo non capacem nullius ſit momenti. ¶ Gloſ. opp. quia ex conuentione partium poteſt mutari ius publicum. vt. l. j. §. ſi conueniat. ſ. depo. Glo. ſol. aliud in contractibus: vt ibi. aliud in teſtamentis: vt hic. quod eſt verum circa accidentalia cōtractus:

6 ſecus † circa ſubſtantialia. vt. l. pacta. ſ. de contrahen. emp. et. j. de preca. l. cum precario. Idem in omnib⁹ que reſpiciunt ſolennitatem actus. vt. l. ius publicum. ſ. de pact. dicam in. l.

7 b c nemo. j. de leg. j. ¶ † Quero[b] an per ſtatutum[c] poſſit fieri vt ille qui non eſt capax de iure poſſit inſtitui. Reſpondeo: quidam non ſunt capaces de iure: nec poſſunt inſtitui propter condēnationem de his factam: vt deportatus: ꝛ ſimiles. ꝛ in his quedam pena eſt irrogata eis ſm ius ciuile commune: tunc ſtatutum non poteſt diſpenſare. vt. l. j. §. de qua. de poſtu. ſꝫ ſi pena eſſet irrogata ex forma alicui⁹ ſtatuti: tunc ſine dubio ipſa ciuitas poſſet diſpenſare: nemo enim poteſt. l. facere a qua non liceat recedere. vt. l. ſi quis in princ. j. de lega. iij. aliqui ſunt

falci. ꝛ Bal. in. l. j. C. de his que pe. nomi. qui idem tenet quod Bal. in. l. j. C. de iure au. anul. tenet qꝺ ſtatutum hoc non poſſit quando ſunt nati ex damnato coitu: alꝰs ſic. et cum Bar. hic concor. Pe. de ancha. in clemen. ne romani. in princi. de elect. ꝛ Bald. in. l. prima. §. ius naturale. de iuſti. et iure. per dñm Ant. in. c. venerabilē. q̄ fi. ſint legiti. Fede. conſuluit qꝺ valet cōſi. cclxviij. alias. lviij. iſta qꝺ fuit de fctō ꝛc. ꝛ vide Pe. de anch. in c. canonū ſtatuta. de conſti.

a ¶ Petrus de comet. Vide bal. in hac. q. ꝛ q̄ ibi dixi ī l. cūctos populos. de ſum. tri. in verſ. quero vtrū valeat ſtatutū. Adde quod ciuitas non poſſit per ſtatutum habilitare ſpurium: vt hic concludit Bartolus tenuit Federi. conſilio ducenteſimoſeptuageſimoquinto et ducenteſimoſeptuageſimoſexto. quod ſequēs fuit Jacob. butrigari. et ſubſcriptum eſt eius nomine. idem tenuit Bald. in facti contingentia de ciuitate Mediolani quod non poſſit: plura fuerunt facta cōſilia: quia cauſa ardua in dominio Barnabouis viſcecomitis qui habebat filium ſpurium. Fedori. autem et Jacob. butrigar. conſuluerunt ſuper ſtatuto Peruſino dictante qꝺ ſpurij poſſint a patribus inſtitui. et cum Bar. tranſit etiam Paulus de caſ. hic. et conſi. ccxxx.

~Andreas Pomate.

b ¶ Iſtam queſtionem. Vide Alua. c. j. §. hoc autē. qui feu. dare poſſunt.

c ¶ Per ſtatutum. Et que imponuntur per legē non poſſunt tolli per ſtatutum. vide Bar. in. l. infamem. de publi. iudi.

d ¶ Dilationem. Cui debet dari prius terminus ad probādum actori vel reo. Adde Bar. in. l. liber. C. de peti. heredi.

~Andreas Pomate.

e ¶ Terminus. Vide Felinum capitu. ceterum. ver. limita cōmunem opi. de reſcrip. Ange. are. §. eque. inſti. de actioni.

non capaces abſq; aliquo ſuo delicto: vt ſpurij: tunc an per ſtatutum poſſit fieri qꝺ ſpurius poſſit ſuccedere fuit ſemel hic queſtio de facto multū ardua.

a Reperio ꝙ dominus Petrus de cometis[a] diſputauit hanc. q. ꝛ determinauit ꝙ per ſtatutum fieri nō poteſt: per. l. j. ff. de na. reſti. Item reperio qꝺ dominus Cy. conſuluit ꝛ determinauit idem per text. in auē. qui. mo. natu. effi. ſui. §. penul. vbi dicitur ꝙ ſpurij ad preſentem legem nullū habebunt participiū: ſed in eadem conſtitutione dictū eſt. ſ. de legitimatione que fit per oblationē curie ciuitatis. ergo apparet expreſſe prohibitum: qꝺ per ordinamenta ciuitatis non poſſit legitimari vel effici capax. Iſtam

b q.[b] diſputauit domin⁹ Recuperius de ſancto Miniato, ꝛ determinauit idem: ꝙ non poteſt legitimari per ſtatutum: nec valeat ſtatutum quo cauetur ꝙ ſuccedat: quia eſt contra ius diuinum: quo cauetur non erit heres filius ancille cum filio libere. xxxij. q. iiij. c. dicat aliquis. et. q. ij. c. nō omnis. et. xxxv. q. vij. c. quid eſt. pro quo facit qꝺ iſta pena imponitur ſpu-

c rio a lege: ergo non poteſt tolli per ſtatutum[c]. vt. ꝺ. l. j. §. de qua. ſ. de poſtu.

1 ☞ An teſtator fuerit habilis ad teſtandum queritur poſt litem conteſtatam.
Quando de perſona primo queratur ante litem cōteſtatam.
2 Exceptio quando prius ſit examinanda q̄ꝫ actoris intentio.
3 Ordo omiſſus quando vitiet iudicium.
4 Perſone que prohibentur facere teſtamentum.
Aſcriptitius teſtatur: quid de vaſallo.
5 Statutum an poſſit facere qꝺ qui non eſt ſue poteſtatis teſtetur.
6 Statutum an poſſit diſpenſare: qꝺ prohibitus teſtari de iure communi propter defectum mentis teſtari poſſit.
7 Statutum an diſpenſare poſſit ꝙ cecus: mutus: et ſurdus teſtari poſſint.
8 Inteſtabiles ratione pene quando per ſtatutū fieri poſſit vt ſint teſtabiles.
Excommunicatus ꝙ poſſit facere teſtamentum.

SI queramus. Primo querendum eſt de perſona teſtantis q̄ꝫ de ſolennitate teſtamēti. h. d. Poteſt intelligi primo vt iuriſconſultus loquatur alicui aduocato volenti inueſtigare: an teſtamentum valeat intra ſeu extra iudicium. Secundo modo poteſt intelligi: vt loquatur iudicibus: vt ſi in aliqua cauſa aliquem teſtamētum feciſſe dicatur: et per aduerſarium opponatur quod non poterat facere teſtamentum: iudex ante

d omnia debet dare dilationē[d] ſuper hoc: ad probandum vtrum ille poſſit facere teſtamentū vel non. et ſi hoc conſtabat ꝙ teſtamentum facere potuit: tunc dabit terminum ad probandum de teſtamento et eius ſolennitate. h. d. Hec lec. probatur expreſſe. C. de peti. here. l. liber. ſic debet intelligi. j. de iure co-

1 di. l. quidam referunt. ¶ Oppo. ad hanc lect. † iſta exceptio eſt perēptoria: ergo debet examinari poſt litem conteſtatam. vt. l. peremptorias. C. ſenten. reſcin. non poſ. Reſpondeo: ita intelligo hic, ꝛ. l. liber. qꝺ poſt lit. ꝯte. hoc examinaē. ¶ Sꝫ cōtra hoc: leges que dicunt ante oīa inquirendum de perſona intelliguntur ante lit. conteſt. vt. C. qui accu. nō poſ. l. non ignorat. et. C. de procu. l. ita demum. ꝛ. ſ. de procu. l. pomponius. §. rati. Sol. ſi queramus de perſona eius in quē debet ſuſtentari iudiciū: tūc queritur de perſona ante litis cōteſta. ſi de perſona alterius vt teſtatoris: tunc poſt lit. cōteſta. hoc venit examinandum: vt hic. tñ ante alia vt ꝺ. l. liber. ita videtur glo. hic. et. C. de edic. diui adria. tol. l. iij. ſm predicta

2 habes † ꝙ prius datur terminus[e] ad

e probandum ſuper exceptione quam ſit probata intentio actoris. cōtra. C. de proba. l. exceptionem. et de exceptio. l. ſi quidem. Solu. ille leges loquuntur quando oppo. aliqua exceptio iuris vel facti que nō poteſt eſſe exceptio niſi ſit actio. hic vero oppo. exceptio cuiuſdam rei preiudicialis reſpiciens perſonam poſito qꝺ intentio actoris non eſſet vera: tunc illa exceptio debet prius examinari: vt dictis legibus. Ad idem facit. C. de adul. l. quoniam alexādrum. ¶ Que-

3 ro† quidᵃ ſi iſte ordo omittaturᵇ: Re-
ſpondeo: nō vitiatur iudicium: quia
non eſt de ſubſtantialibus que ponū
tur per gl. in.l. prolatam.C.de ſentē.
ad idem quia licet ſuper emergenti
debeat pronuntiari: tamen ſi omitta
tur: ſententia propter hoc nō dicitur
nulla.vt.l.ait pretor.§.permittitur.ff.
de mino. Ad idem quia ordo eſt re-
gulariter: vt pri⁹ detur termin⁹ acto-
ri q̄ꝫ reo.vt.l. exceptionē.C.de ꝓba.
tamen ſi vtriqꝫ datur ſimul: valet. vt
in.c.licet.extra de ꝓba. ꝛ extra de te-
ſti.c.de teſtibus.ꝛ Specu. in titu. de
teſte.§.nunc tractandum.in verſi.ſed
ſi proponitur. ¶ Venio ad gloſ. que-
4 ro † que ſint ille perſone que habent
teſtamenti factionem in actiua ſigni
ficatione: hoc eſt que poſſunt facere teſtamentum?
Reſpondet glo quelibet perſona que non reperitur
expreſſe prohibita: prohibitas perſonas enumerat
glo.vide glo.et ſigna.ſed Jaco.de are.omnes iſtos
caſus reducit ad quinqꝫ: quādoqꝫ enim quis prohi-
betur teſtari propter defectum ſue poteſtatis: vt fi-
lius ſeruus monachus ꝛ obſides: quandoqꝫ ꝓpter
defectū mentis vt impubes: furioſus: mentecapt⁹:
et prodigus: quandoqꝫ propter defectum ſenſuali-
tatis: vt cecus: ſurdus: et mutus: quandoqꝫ ratione
penalitatis: vt damnatus ad mortem: deportatus:
damnatus de crimine quo efficitur inteſtabilis: vel
damnatus de crimine quo poſt mortē poteſt actio
inchoari: quandoqꝫ ratione dubietatis: vt quia du-
bitatur de ſtatu.vt infra eodem.l. de ſtatu. ¶ Cir-
ca primum de prohibitis ratione defectus ſue pote
ſtatis.quero quid de aſcriptitio. Dyn. dicit et bene
quod poteſt teſtari inter certas perſonas.vt.l. ſecū-
da.C.in qui.cau.colo.et cenſi.libro.xj.et ibi not. Ad
idem in Specu. de inſtru.edi.§. compendioſe.ver.
quid de aſcriptitio. ¶ Quero quid de homine alie
no vt ſunt vaſalli qui in partibus iſtis vocantur ho
mines alieni. Reſpondeo: vt in Specul. de feud. §.
quoniam.verſicu.xix. ¶ Quero quid de alijs regu-
laribus: et canonicis: et ſimilibus. Reſpondeo: ideꝫ
q̄ꝺ in monachis.vt in aut.ingreſſi.C.de ſacroſan. ec
c cle. ¶ Quero circaᶜ iſtā regulam† an poſſit diſpen
5 ſare ſtatutum vt qui non eſt ſue poteſtatis poſſit fa
d cere teſtamentum. Reſpondeo: quandoqꝫᵈ quis nō
eſt ſue poteſtatis de iure canonico: et tunc ſine du-
bio ſtatutum non poteſt diſpenſare.vt extra de con
ſtitu.capi.eccleſia ſancte Marie.quandoqꝫ quis nō
eſt ſue poteſtatis de iure gentium: vt obſides ſerui:
et ſimiles: et tunc idem quia iura naturalia non poſ-
ſunt mutari per ſtatuta: vt inſti.de iure natur.§.ſed
naturalia. Quandoqꝫ quis nō eſt ſue poteſtatis de
iure ciuili vt filiusfamilias: et tunc puto quod circa
hoc poſſit diſpenſare per ſtatutum. quod apparet
primo ex regula vniuerſali. vt lege omnes populi.
de iuſtitia et iure. Secundo quia per ſtatutum po-
teſt dari iuriſdictio alicui qui interponat autorita-
tem ſuper emancipationibus: et ſic poteſt diſpone-
re circa patriam poteſtatem. ¶ Secunda regu-
e laᵉ eſt † quod quidam prohibentur teſtari propter
6 defectum mentis: vt impubes: furioſus: menteca-
f ptus prodigus et cetera. ¶ Circa iſtam queroᶠ: an
g ſtatutumᵍ poſſit diſpenſare: vel non. Reſpondeo:
in quibuſdam eſt defectus mentis vere: vt in furio-
ſo: et mentecapto: et tunc non poteſt circa hoc diſ-
penſare: cum in eo non cadat illud quod eſt ſubſtan
tiale teſtamenti: ſcilicet iudicium et ſententia volun
tatis ſue.vt ſupra eodem.lege prima. In quibuſdā
eſt defectus mentis preſumptiue: vt in impubere
h et prodigoʰ cui eſt interdictum bonis: tunc quia
iſta preſumptio eſt iuris ciuilis: ſtatutuꝫ poſſet diſ-
penſare. Optime enim valeret ſtatutum ſi dice-
ret quod proximus pubertati poſſet facere teſtamē
tum: vel quod interdictio facta bonis non porriga-
tur ad teſtamentum. poteſt enim tollere ea que iu-
ris ciuilis ſunt: vt dictum eſt. ¶ Tertia regula eſt:
q̄ꝺ quidam prohibentur teſtari propter defectum
7 ſenſualitatis: vt cecus: mutus: ꝛ ſurdus. † An ſtatu-

a ¶ Quero quid. De hoc habetur per doct. in.c.exhi
bita.de iudi. Bal. in.l.exceptionem.C.de proba.ver
ſi.reuoco in dubium.ꝛ vide quod no. Bar.in.l. a ꝑ-
cedente.de dilatio. Bal.in aut. gn̄aliter.C. de epiſ.
et cler.ꝛ in.l.ij.C.de ord.cogni.ꝛ que habes in.l.qui-
dam ꝯſule
bat. de re
iudi. et de a
dicto bar.
ꝗ facit mē
tionē bal.
in.l. ꝓlatā.
ꝑſi. quero
ergo q̄ dif
ferētia. C.
de ſenten.
ſꝫ q̄d ſi ter
minus im-
plicite ſta-
tuitur tam
ꝓ declina-
torijs q̄ꝫ ꝓ
perempto
rijs: dic ꝙ
nō valet ſꝫ
Bal.in.l.j.C.qui accu.ꝛ dicit Bal.in aut. contra. ad
finem.ad trebel.quod aliud quā omiſſio libelli an-
te litem conteſtatam non vitiat iudicium alleg.no-
ta.per Bar.hic ꝛ in Specu. ꝛc. Et ad dicta Barto.
hic adde Franciſcum de are. in capitulo examina-
ta.de iudi.
Andreas Pomate.

b ¶ Ordo omittatur. Sequitur Are.conſi.cvij. cum
ſequenti. Feli.c.ceterum.verſic.limita communem.
de reſcriptis.

c ¶ Quero circa. Et vide que no. Bal. in aut.defun-
cto.in fi.ad tertul.

d ¶ Reſpondeo quandoqꝫ. Circa hanc queſtionem
vide remiſſiones quas poſui in.l. ſenium. qui teſta.
face.poſſunt.

e ¶ Secunda regula. Et vide Ange.in conſi.cxxiij.
vbi conſuluit q̄ꝺ valet ſtatutum q̄ꝺ vxor non poſſit
teſtari ſine conſenſu propinquorum: vide ibi omni-
no. Andre.barba.
Andreas Pomate.

f ¶ Iſtam quero. Vide Alexan.l.honoruꝫ.C. qui ad-
mit.ad bo.romanum conſi.ccxcix.

g ¶ An ſtatutum. An ſtatutuꝫ poſſit inducere quod
impubes teſtetur.et adde que dixi in lege ſi pater.
C.qui teſtamen.facere poſſunt.ꝛ Ange. hic tenet cō
tra Barto.

h ¶ Et prodigo. An autem prodigus poſſit teſtari
ad pias cauſas. Bald.in.l.prima.C.de ſacroſanctis
eccleſijs.in repetitio.tenuit quod ſic.contrarium te
nuit ipſe in dicta.l.prima in lectu.ꝛ idem tenuit An
to.et Jmol.in capi.quia ingredientibus.de teſti. et
Abba.Moder.in rubric.extra eodem. Adde quod
Bald.conſilio.ccxxxv.libro primo. conſuluit prodi
gum inter liberos teſtari poſſe.et ibi videtur ſentire
q̄ꝺ alia legata facere poſſit attento quod iſta inter-
dictio fit ne depauperetur que ratio ceſſat in vltima
voluntate.

tum poterit in hoc diſpenſare.dicerem q̄ꝺ ſic in ce-
a coᵃ: quia teſtabilis: licet cum maiori ſolennitate. vt
l.hac conſultiſſima.C.qui teſta.face.poſ. In muto ꝛ
b ſurdo: puto q̄ꝺ nonᵇ: quia imperator videt̃ hoc ex-
preſſe reſeruaſſe.vt.ff.eo.l.ſi mutus.ſicut dicimus in
arrogatione que poteſt fieri tantum autoritate prin
cipis: et in concedenda venia etatis: et ſimilibus.
8 ¶ Quarta regula eſt: † ꝙ multi impediuntur teſta-
ri ratione penalitatis: vt damnati ad mortē: depor
tati: heretici: ꝛ ſimiles. ¶ Circa iſtam quero q̄ꝺ de
c excommunicatoᶜ Spec.tangit in.d.§. compendio-
ſe.ver.quid de excommunicato.do. Jac.de bel.diſ-
putauit iſtam.q.multum ſolenniter: ꝛ poſuit in aut.
de ſanctiſ.epi.§.omnibus.dn̄s Jo.and. poſuit eam
extra de ſen.excom.c.decernim⁹.lib. vj.ꝛ in antiqua
gl.non determinabat.hodie in nouella determinat
q̄ꝺ poſſit facere teſtamentum.pro hoc optime facit
C.de here.aut.credētes.ꝛ in corpore vnde ſumitur
de ſtat.contra liber.eccle.§.credentes. vbi non va-
let teſtamentum excōmunicati propter ſuſpicioneꝫ
criminis hereſis: ergo alias excommunicatus po-
d teſt facere teſtamentumᵈ: quod puto verum.dic ta-
men plenius hodie vt in.c.decernimus. per Jo.an-
e dre. ¶ Quero de bannitisᵉ noſtri temporis. Dicaꝫ
ff.eo.l.eius qui.in.§.ſi cui. ¶ Quid de infame. Dicā
ff.eo.l.ei⁹ qui.in.§.ſi cui.ꝛ in.l.is cui in.§. ſi quis ob
carmen. Alia regula clara eſt non oportet exami-
nare.

f **Qua etate.** ᶠPuberes poſſūt fa-
cere teſtamentum. ꝛ
g quantum ad hoc dies ceptusᵍ habe-
tur pro completo.h.d. ¶ Oppo. de.l.
iij.§.minorem.ff.de mino. Sol. vt ibi.
h ¶ Querit gloſ.ʰ quare citius poteſt teſtari femina
q̄ꝫ maſculus. Dic vt in glo. ¶ Quero quid vult dice
re tex.plus arbitror ꝛc. Gloſ.reſpondet. tene ſecun-
dam reſponſionem.vel dic tutius ꝛc. quā tenet Dy.
1 Ratio quare filiusfamilias patre permittente
donat cauſa mortis: non tamen teſtatur.
2 Filiusfamilias ꝙ in aduentitijs etiam in quibus pa
tri non queritur vſusfructus q̄ꝺ nō poſſit teſtari etiā
patre permittente.
Filiusfamilias teſtatur in eligēdo ſibi ſepulturam.
Item de aduentitijs teſtatur ad pias cauſas.
3 Teſtamentum ad pias cauſas pōt pendere ex alie
no arbitrio.

Qui in poteſtate. Filiusfa-
milias nō
poteſt teſtari etiam patre permittēte.
h.d. ¶ Opp.C.qui teſta.fa.poſ.l.pe. ꝛ
fi. Sol. illud verum in caſtrenſi: al's ſe-
cus. ¶ Opp.ff.de dona.l.taꝫ is.§.j. Sol. donare po
teſt cauſa mortis patre permittente: vt ibi.ſed nō te
1 ſtari: vt hic. Sed que eſt ratio.gloſſ.dicit † q̄ꝺ teſta-
menti factio eſt publici iuris.vt.l.iij.ff.eo.certe iſta
ratio magis facit in cōtrarium: quia in his que ſunt
publici iuris patria poteſtas non curatur.vt.l. nam
q̄ꝺ.ad trebel.dic ergo ratio eſt: quia donatio cauſa
mortis eſt magis contractus q̄ꝫ vltima volūtas. vt
no.ff.de do.prele.l.ij.in prin.ꝛ vltima voluntas non
debet pendere ex alieno arbitrio.vt.l.illa inſtitutio.
ff.de here.inſti. Contractus vero poſſunt in alterius
arbitrio conferri: ideo non poteſt fi-
liusfamilias teſtari etiam patre per-
mittente ne videatur pēdere ex per-
miſſione patris.dixi in.d.l.taꝫ is. do
cto.tangunt in.l.ſenium.§.j.C. eodē.
2 ¶ Querit glo.† an hodie in aduen-
titijs in caſibus in quibus patri non
querit̃ vſusfructus filiusfamilias poſ-

a ¶ Sic in ceco.expreſſius hoc voluit Pe.de ancha.
et Jmo.in.d.c.quia ingredientibus. extra eodē. et
vide que dixi in.d.l.hac conſultiſſima.

b ¶ Puto q̄ꝺ non. Cū Bar.hic tranſit Pe.de ancha.
et Jmo.in.c.ij.extra eo.

c ¶ Quid de excommunicato. Utrū excommunicat⁹ poſſit teſtari. adde Jnno.in.c. veritatis. de dolo et contuma.
et Bar.poſt Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccl. in repeti.
quid de tyranno.dic quod non poteſt teſtari: ſcd̄m
Bal.in.l.decernimus.in fi.de ſac.ſan.eccl.ꝛ ad Bar
to.hic adde Bal.in.l.j.C.de iuris ꝛ facti igno.et la-
te Bar.in conſi.incipien.exiſtens.P. publice excō-
municatus: ꝛ quid de meretrice.vide Bald.in.l.j.C.
de condi.ob turp.cau.facit quod not. Cy.in.l.ij. eo.
titu.ꝛ gl.in.c.ex tranſmiſſa.de decimis. et vide oēs
prohibitos teſtari enumeratos per Abb. extra eo.
in rub.qui enumerat.xviij. Et vide in omnibus iſtis
que dixi poſt Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccl.de dam-
nato vero ad perpetuos carceres dicit Bald.in.l.j.
C.de his qui ad liber.perue.non poſ.quod actiue et
paſſiue ſunt incapaces.ad quod vide.ff.eo.l.qui a la
tronibus.ꝛ Jmol.expreſſe in.l.ſi quis mihi bona.§.
j.de acqui.here.ꝛ de excommunicato. de quo hic ꝑ
Bar.vide ſingu. Bal.in.l.fi.C.ſi a non compe.iudi.
et in.l.iij.ſi penden.app.per Jnno.de ſentē.excom.
c.cum voluntate. Adde an valeat teſtamentum ex-
communicati publice: et an ſcriptura excommunica
ti faciat fidem: et an per abſolutionē reconualeſcat.
Fede.de ſenis conſi.cxlvij.et conſil.lxxiiij. vbi con-
cludit valere teſtamentum excommunicati.
Andreas Pomate.

d ¶ Teſtamentum. Vide Bartolum conſili. cexxxſ.
Felinum in repetitio.capituli ſi pater. de teſtamen.
libro ſexto.

e ¶ De bannitis. An bānitti noſtri temporis poſſint
teſtari.vide omnino Bald.in lege ſeruo legato.§.fi
nā.vbi omnino Jmo.de legatis primo. et que not.
Barto.et quod ibi dixi in lege qui vltimo. infra de
penis.vide Baldum in.l.fina.C.ſi a non compe.iu-
di.et in.l.prima.de heredi.inſtitu.et in.l. tertia.C.ſi
penden.appel.et adde q̄ꝺ ille cuius bona ſunt de iu
re ipſo facto confiſcata nō poteſt teſtari. Bal.in au-
ten.inceſtas vbi eſt tex.C.de ince.nup.
Andreas Pomate.

f ¶ Qua etate. Vide Cepo.in cautela.fo.xv. in ſecū
da colum. Roma.conſilio.cxcix.vbi vnum verbum
de hoc.

g ¶ Dies ceptus.et dum dicitur dies ceptus: et hic
quero an vltima die pubertatis poſſit dari curator.
de quo vide Baldum in lege ſecunda. C. quando
prouo.
Andreas Pomate.

h ¶ Querit glo.vide Alex.l.j.§.autem.ff.ad treb.

ſit teſtari: videtur qđ ſic. vt. C. de bo.
que libẽ. l. fi. §. filiis autem familias. c
Gloſſ. determinat contrarium hic. et
a l. j. §. in filiis[a]. j. ad trebel. ⁊ eſt expreſ-
ſum in. l. penul. C. qui teſta. face. poſ- 3
ſunt. et hoc tenet Dy. ⁊ Cy. ibi. Non
ob. §. filiis. quia ibi non debet ſumi
argumen. a contrario ſenſu: quia re-
b ſultaret prauus intellectus[b]. In vno caſu reperio
quod filius poteſt diſponere: ſcilicet in eligendo ſe-
pulturam ſibi. vt in capi. licet. de ſepul. libro. vj. poſ-
ſumus etiam probabiliter dicere: qđ in illis aduen-
titiis in quibus patri non queritur vſuſfructus: filius
familias poſſit facere teſtamentum ad pias cauſas
volente patre. ita videtur probare tex. in. d. ca. licet.
in fine. a contrario ſenſu[c]. probo per rationem: ratio
quare filius prohibetur teſtari volente patre eſt ne
teſtamentum videatur pendere[d] ex alieno arbitrio:
vt dictum eſt. Sed iſta ratio non habet locum † in
teſtamentis que fiunt ad pias cauſas: poſſunt enim
pendere ex alieno arbitrio. vt in. c. cum tibi. extra de
teſtamentis. ergo ⁊c.

Surdus. Surdus et mutus non poſſunt te-
ſtari ſine permiſſu principis: ſed
hoc vitium ſuperueniens teſtamentum non rum-
pit. hoc dicit. ¶ Opponitur. C. qui teſtamen. facere
poſſunt lege diſcretis. Sol. vt in gloſſ. ¶ Oppon.
infra de legatis tertio. l. nutu. in principio. Sol. vt
ibi dixi.

Eius. Teſtamentum factum quan-
do quis erat ſeruus hoſtium
non valet. hoc dicit. ¶ Oppoñ. quod
retro fingitur in ciuitate fuiſſe. vt lege
retro. infra de capti. Sol. illud verum
quantum ad ea iura que habebat ante tempora ca-
ptiuitatis: vel que ſunt illis acceſſoria: ſed hic teſta-
mentum fuit factum tempore captiuitatis: et ſic fi-
ctio ad aliud non porrigitur cum deficiat extremũ
a quo. ¶ Oppoñ. de. l. in bello. §. codicilli. de capti.
Sol. ibi codicilli dependent ex teſtamento quod fe-
cit ante captiuitatem. Ad hoc opp. de. l. quidam. j.
de iure codicil. Solu. ibi in captiuitate deceſſit: hic
eſt reuerſus.

1 ☞ Teſtamentum damnati ad mortem: quod nõ
valet.
2 Banniti ad tantum tempus qđ non perdant teſta-
menti factionem de iure communi: licet ſecundum
iura ſue ciuitatis ſic.
3 Relegatus quod poſſit facere teſtamentum: licet ſit
infamis.

e **Si cui.** [c] Dãnatio qua perditur vita: libertas:
vel ciuitas: impedit teſtamentum fie-
ri: et rumpit iam factum: ſecus in damnatione per
quam fama tantum leditur. hoc dicit. ¶ Oppo. qđ
bona illorum non publicentur. vt in auten. bona dã-
natorum. C. de bo. damna. et in corpore vnde ſumi-
tur. Gloſſa dicit quod quantum ad publicationem
hodie iſta lex corrigitur. Dyñ. vero dicit quod illa
autenti. loquitur in his qui poſt ſententiam non de-
bent ſuperuiuere. et ſic tenet opinio. Oldra. ibi no-
ta. quod plene examinaui in lege prima. infra de bo-
nis damna. tamen quicquid ſit de hoc dicit gloſſa
qđ quantum ad teſtamenti factionem hec iura non
corriguntur et bene: quia per iſtas penas ſaltem
perduntur ea que iuris ciuilis ſunt. vt lege quidam.
infra de penis. ergo teſtari non poſſunt. ¶ Quero
1 quid † de illis qui damnantur ad mortem hodie
in ciuitatibus. Reſpondeo: teſtamentum eorum

a ¶ In filiis. Alius tex. vltra. §. in filiis. ſolet allegari
in aut. vt li. ma. ⁊ auie. §. j. vbi videtur velle ꝙ in his
rebus in quibus patri non queritur vſuſfructus filiꝰ
poſſit quoquo modo vult diſponere: ⁊ licet ſit proui-
ſio noua tamen debet declarari per priores. l. ſed ⁊
poſteriores. de legi. facit. l. ſciendũ. qui ſatiſda. co-
gã. iuncta aut. auferat. de lit. cõteſ. et ſic non intelli-
ligitur de actu teſtandi: quia eſſet contra alia iura. vt
contra. l. pe. in fin. cũ aliis vul. C. qui teſtã. fa. poſ. ⁊ ꝙ
ſit verum: patet quia ibi tex. dicit cum erit perfecte eta-
tis quod verbum importat. xxv. anno. l. fi. C. de his
qui ve. eta. impe. cum ibi no. ſed in actu teſtandi nõ
requiritur illa etas. l. qua etate. ß. proxima. ergo ⁊c.
b ¶ Prauus intellectus. Vel poteſt dici ꝙ ille tex. lo-
quitur quo ad alienationem inter viuos nõ quõ ad
teſtamentum: quia in eo filius dicta bona poteſt li-
bere alienare. vt in auf. vt li. ma. ⁊ auie. in prin.
c ¶ Cõtrario ſenſu. Et de hac limitatiõe vide Bar.
idem tenentem. l. j. in repe. de ſac. ſan. eccl. ⁊ eſt com-
munis concluſio: vt etiam per Bal. hic: ⁊ per Bal. ⁊
alios in. l. ſenium. C. qui teſt. fa. poſ. ⁊ per Fed. de ſe.
in conſil. cclxxxiiij. ⁊. cclxxxiij. licet Pau. aliter dicta
conſi. alleget. ⁊ per Ro. in auf. ſimiliter. C. ad le. fal.
et in. l. fi. C. qui teſt. fa. poſ. vide que dixi in. d. l. ſeniũ.
et in. d. l. pe. in fi. C. qui teſta. fa. poſ. ⁊ de vtroqꝫ arti-
culo ibi tango. ⁊ no. qđ variant docto. an requiratur
conſenſus patris quãdo filius teſtatur ad pias cau-
ſas. ⁊ vide ibi Bal. Item etiam fallit in filiis Gallo-
rum ⁊ Britonum ſm Bal. in. c. j. §. ſi duo fratres. in 1
fi. de duo. fratri. de no. be. inue. ⁊ no. per glo. in. l. j. de
pa. pote. in prin. que dixit ꝙ tales filii non ſunt in po- 2
teſtate. quam gl. etiam vt ſing. ſecutus eſt Bal. c. j.
in titu. an ma. ſuc. mu. in bene. et etiam Ro. in. l. fi. C.
qui teſt. fa. poſ. Item dicta communis cõcluſio etiã 3
fallit in filiisfami. habentibus bona acquiſita ex li-
beralitate imperiali. ita eſt text. qui nõ eſt alibi in. l.
pe. C. de bo. que libe. ſm Bal. vbi dicit qđ non repe-
ries alibi qđ mulier poſſit habere priuilegiũ caſtrẽ-
ſis peculii: vt in illo tex. de reliquis ad iſtum articu-
lum facientibus me remitto ad dictam. l. ſenium. cũ
ibi no. non omitto etiam qđ Ange. in auf. de nup. §.
venient. dicit hoc fallere in lucro dotis materne de-
bito patri ex pacto vel ſtatuto: quia tali lucro priua-
tur pater ſi tranſiuit ad ſecunda vota ſuperſtitibus
filiis primi matrimonii ⁊c. vt ibi per eum. Adde vi-
dendum ad hanc apoſtillam Bar. hic. ⁊ Pau. de ca-
ſtro conſi. ccj.
d ¶ Videatur pendere. Contrarium tenet Bartol.
in repetitiõ. l. prime. in tertia queſtio. de ſacroſanct.
eccle. de quo vide late que dixi in. l. tertia. C. qui te-
ſta. face. poſ.
e ¶ Si cui. Adde que ſcripſi poſt doct. in. l. ſecunda.
C. qui teſta. face. poſ. vbi declaro plene quod ponit
Barto. hic.

a non valet: quia damnatus ad mortem
ſtatim efficitur ſeruus pene. vt hic. et
l. qui vltimo. infra de pe. et ibi no. Nec
obſtat auf. ſed hodie poſita. C. de do-
natio. inter virum et vxo. quia illa loq-
tur in damnatis qui viui remanent: vt
in deportatis. ita tenet Dyn. et omnes.
2 ¶ Quero † an exbanniti noſtri tempo-
ris poſſint teſtari. Quidã habent iſtã
queſtio. hic formatam per Dyn. et di-
ſtinguũt aut eſt exbannitus de crimi-
ne propter quod perdit bona: aut nõ.
vt not. gloſſ. inſti. qui. mo. ius pa. po.
ſol. §. relegati. docto. tangunt in. l. j. C.
de heredi. inſti. Ego diſputaui vnam
q. que incipit: Lucane ciuitatis ſtatu-
to ⁊c. Et ibi determinaui quod nõ po-
teſt facere teſtamentum ſecũdum ſta-
tuta et iura propria ciuitatis proprie
vnde eſt exbannitus. non autem per-
dit teſtamenti factionẽ de iure cõmu-
ni: et dic plene vt ibi: et hoc tenet Ja.
de are. in lege ex facto. §. ex facto. ad
3 trebel. ¶ † Vltimo not. quod relega-
tus poteſt facere teſtamentũ licet om-
nis relegatus ſit infamis. vt. l. cogni-
tionum. §. minuitur. j. de va. et extra-
ordi. dicam. j. eo. l. is cui.

Si quis. Pendente pro-
ceſſu capitali
non impeditur quis poteſt
facere teſtamentum. h. d.

1 ☞ Teſtari non poteſt cui amputa-
te ſunt manus ob ſententiam irrogã-
tem infamiam.

Qui manus.
Qui non hꝫ manus po-
teſt teſtari. hoc dicit.
1 ¶ Quero † qđ ſi alicui
amputate ſunt manꝰ per ſniam: que-
ritur hic an poſſit teſtari. Et videtur
ꝙ ſic: vt hic. qđ eſt verum niſi ſenten-
tia eſſet ex tali cauſa que irrogaret in-
famiam que auferret teſtamenti fa-
ctionem: vt dicam in. l. is cui. j. eodẽ.
b Specu. tangit[b] in titu. de inſtrumẽ.
edi. §. compendio. verſicu. quid de
exoculatis.
1 ☞ Obſides poſſunt facere teſta-
mentum.
2 Vſurpatũ eſt vt vna ciuitas det obſi-
des alteri.
c **Obſides.** [c] ¶ Quero ꝺ
quibꝰ obſidi-
bus intelligatur hic. Dic vt
1 in glo. ¶ Quero † quid de obſidibꝰ
datis ab vna ciuitate alteri ciuitati.
Dicit Dy. ꝙ nõ amittũt teſtamẽti fa-
ctionẽ. vt. l. ſi qs ingenuam. §. fi. de ca-
pti. ⁊. j. eo. l. qui a latronibꝰ. ¶ Que-
2 ro † an hoc poſſit fieri: qđ dentur obſi-
des ab vna ciuitate alteri. Gl. in. l. ij.
C. de pa. qui ſi. diſtra. dicit ꝙ nõ: ſed
vſurpatum eſt cõtrariũ: vt dicit Azo
in ſumma huiꝰ titu. circa quod vide
c. ex reſcripto. extra de iureiuran. ⁊. c.
expoſita. extra de arbitris. ⁊. c. lator.
extra de pig.

a ¶ Non valet. Sed vtrũ quis poſt dãnationem poſ-
ſit ſe obligare ad reſtitutionem male ablatorum. no.
Barto. in. l. qui ſoluendo. de heredi. inſti. et iſta limi-
ta multum ſingu. et per Ang. et Jmo. in. l. ſi qs mihi
bona. §. j. de acq. here. ſꝫ caue: quia vr dari remediũ pro-
pter ꝙ poterit teſtari: quia appellat ipſe vel heres eius
ꝗ caſu non cenſetur retro mortuꝰ fuiſſe ſeruꝰ pene etiã
iniuſta fuiſſet appellatio. ita videtur velle Bald. in. l.
prima. C. ex deli. defũ. per tex. no. in lege furti. ß. de in-
fa. Itẽ fallit ſi ſentẽtia fuit nulla vel fuit ſẽtẽtia ĩterlo-
cutoria: ſecũdũ bal. ibidem: vide bal. hic: cũ quo tenet
Pe. de anch. in. c. j. de peni. ⁊ re. et not. per Bartol. et
Bald. in. l. fi. C. ſi a nõ
compe. iud. et dum dicit qđ fallit ſi appellet vel de-
cedat damnatus intra tempus appellandi: vide la-
te Bal. in. l. iij. ſi penden. appel. mors interue. et ibi
ſingu. limitat iſta videlicet qđ ſi damnatus ad mor-
tem ſit damnatus extra ordinem ex forma ſtatuto-
rum poterit teſtari. Adde an damnatus ad mortem
poſſit teſtari ⁊ an de male ablatis. Bal. cõſi. cccclxx.
ij. vol. per Pau. de ca. cõſil. clxxxvj. qui hic dicit eſſe
menti tenendum vnum ſingulare dictum Bal. in. l.
iij. C. qui teſta. fa. poſ. ꝙ autem bona damnatorũ ⁊c.
loquitur in illis qui condemnantur ad mortem de
iure communi: ſi autem ex forma ſtatutorum dũta-
xat vt fures: tunc bona ipſorum non applicãtur per-
ſonis ibi enumeratis: ſed ſm ordinem venientium
ab inteſtato qui dicuntur habere heredes ab inte-
ſtato. vnum dixit Old. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. ꝙ
deportatus pro male ablatis legare poteſt ⁊ hoc re-
fert et ſequitur Ro. conſi. clxiij. ⁊ Jo. and. etiam di-
cit in. c. qꝫqꝫ. de vſur.
b ¶ Specu. tangit. Vide Bal. in. l. j. C. de ſacroſan. ec-
cle. et ibi dixi.
c ¶ Obſides. ⁊ idem dicas ꝙ alii principes haben-
tes iura principũ poſſunt dare obſides quia habẽt
ius indicendi bellum. facit qđ no. Bar. in. l. infama-
ri. ff. de pub. iud. an autem poſſint dari ab inferiori-
bus: ita loquitur gl. et in. l. ij. alle. ⁊ dic ꝙ tũc nõ ſunt pro-
prie obſides: quia ſolus princeps põt immutare ſtatũ
libertatis. l. j. §. de q. de poſtu. ⁊ hoc voluiſſe Inno. in
d. c. ex reſcripto. qui dicit ꝙ iurãt ꝙ nõ recedẽt quaſi nõ
ſint proprie obſides. ſi aũt dant vt nõ recedant a loco
donec ſit inter partes actũ: ⁊ tũc iter priuatos hoc fieri
nõ põt ſi nõ interuenit iuramẽtũ: quia ẽ quedam ſpẽs
ſeruitutis. vt no. in. l.
ſtipulationes nõ diuiduntur. de verb. obli. l. cũ tale.
de cõdi. ⁊ demõ. itẽ quia eſt quidã carcer. ⁊ ad iura
que cõtradicunt dicas ꝙ narrant factũ ſi interuenit
iuramentum poteſt bene detineri: per tex. in. d. c. ex
reſcripto. qđ de monachis ⁊ clericis: an poſſint da-
ri in obſides: dic qđ ſolus papa poteſt. vt. c. cuncta
per mundum. ⁊. c. per principalem. ix. q. iij. ⁊ ſic pce-
dit glo. in. c. vt pridem. xxxiij. q. viij. an autem epiſco-
pus poſſit retinere monachos in cubicularios: vi-
de gloſſ. nota. ij. queſtio. vij. in capi. ſi paſtoris. et vi-
de Modernio. in. d. c. ex reſcripto. quis autẽ tenea-
tur facere obſidi expenſas. Jo. and. in. d. c. ex reſcri-
pto. clare non decidit. dñs Jo. de imo. ibi dicit ꝙ ſi
obſes facit ſeruitia illi cui eſt datus ille tenetur face-
re ſibi expẽſas: als ſecꝰ; ar. j. l. ſi neceſſarias. ĩ prĩ. ff.
de pig. ac. ⁊ ſic ſeruat de facto in obſidibꝰ. and. bar.
¶ Obſides. Vide glo. in. l. diuus. de iure fiſci. et q
ſcripſi ſolu. mat. in. l. alia. §. eleganter. in illa. q. Bar.
an valeat pactum quod licitum ſit creditori capere
debitorem ⁊c.

~Andreas Pomate.

a ¶ Hoc vſ. Vide Are ti.§.ſi.qui. nõ eſt per miſ. face. teſta.

b ¶ Teſtabilẽ. Et ad de Bal. in l.ius ciuile de inceſt.ꝛ iuſt.et iu.ꝛ vide q̃ di xi in.l.ſi nõ ſpeciali.C. eo.et vide ibi aliã q̃ ſtionẽ ſimi lem.et ad Bar.hic vi de Bal. in l.his quẽ admo. te. ape. ꝛ iſtõ dictũ ſeqꝛ ſimpliciter Ang.in.d. l.de die.q̃ ſatiſda.co. et pollicet ſe dicturũ in.l.ſi fun dꝰ.hic all.

~And.po.

c ¶ Putove rum.Vide Jaſo.in.l. ius ciuile. in fin.ff.de iuſti.ꝛ iur.

1 Fictione.l.cornelie. teſtamentum fa-
ctum ante captiuitatem confirmatur:
licet teſtator ſeruus decedat.

L Ege. Teſtatore dece-
dente apud ho- a
ſtes: teſtm̃ ante factũ per le
gem corneliã ↄfirmat. h.d.
Primo ponit dictũ. Secundo ponit
duas illationes. Secunda ibi:quare.
¶ Not. fictionẽ.l.cornelie.|qua fingit 2
1 † in captiuitate mortuũ ꝓdeciſſe preã
bula captiuitatis hora:et ſic nunq̃ in
poteſtatẽ hoſtiũ perueniſſe. facit.l.in
omnibus.de capti.et.l.lex cornelia.de
vulga.et pupil.j. Et ex h̃ ſequit ꝙ de-
cedens ſeruus habet heredẽ. ¶ Op.
ad hoc de verbo.ſig.l.iij.in fi.C.com-
mu.de ſucceſ.l.ſeruus. Sol.vt ibi hoc
enim eſt propter fictionem.l.cornelie.
¶ Oppo.captus ab hoſtibus capite
minuitur:ergo teſtamentum irritatur
nec cõfirmatur abſq̃ nouo iudicio. vt
l.qui ex liberis.§.teſtamẽto. de ſecũ.
tabu.et inſti.quib.mo.teſt. infir. §.nõ
tamen. Sol.vt glo. Vel dic hoc cõtin
gere propter fictionez legis cornelie.
¶ Oppo.inſtitu.de here. ab inteſta.
§.interdum. Gloſſ.ſoluit. Vel dic ſm
Dy.ꝙ ibi loquitur in caſu econtrario:
quando filius redit ab hoſtibus poſt
mortem patris: et ſic non habet lo-
cum hec fictio. hic vero pater deceſ-
ſit apud hoſtes. Unde.l.cornelia. fin-
git eum eſſe mortuum prima hora ca-
ptiuitatis:et ſic tempore quo filius e-
rat ſuus. ¶ Oppo.j.de acqui.here.l.
neceſſarijs.et inſtitu.de here. quali.et
dif.§.ſui. Sol.fateor quod ſuus eſt: ſꝫ 3
de iure pretorio hꝫ beneficiũ abſtinẽ- b
di:vt in contrarijs.

☞ Capti in bello indicto per preſi-
des prouinciarum vel legatos pape:
an efficiantur ſerui.
2 Carceratus ꝙ poſſit facere teſtm̃: et
qd̃ etiã põt cõtrahere: etiã ad cõmo-
ditatẽ detinentis qñ iuſte detinetur. c
3 Legatus exiſtens apud hoſtes qd̃
teſtabitur ſm conſuetudinem ſue ci-
uitatis non hoſtium.

Q Vi a latronibꝰ.
Capti a latronibus et legati
apud extraneos poſſunt facere teſta
mentum.h.d. ¶ Opp.ſ.eo.l.eiꝰ qui.
in prin. Solu. ibi in capto ab hoſtibꝰ
qui efficitur ſeruus: hic a latrunculis
qui remanet liber. Ex hoc poteſt du 1
a bitari: † an iſti q̃ capiunt ex bello in-
dicto per preſides prouinciarum:vel
per legatos pape:efficiantur ſerui: et 2
ſiquidem bellum indicatur per pa-
pam vel principem:non eſt dubium quod capti effi-
ciantur ſerui.vt.l.hoſtes.de capti.ſi vero per inferio
res tunc videtur dicere Innocen.in.c.olim.extra de
reſtitu.ſpol.quod non efficiuntur ſerui. Sed hoc vi-
detur[a] contra quandam conſtitutionem Henrici im
peratoris editam Piſis:in qua declarauit quod qui
cunq̃ rebellauerit principi vel eius officialibus ſit
hoſtis imperij.quod declara vt dixi plene in dicta.l.
hoſtes. ¶ Opponi.de.l.qui in carcerẽ.ſ. quod me-
tus cauſa. Gloſſ. dicit nota. † quod in carcere poteſt
fieri teſtamentum:vt hic.non tamen contractus cuꝫ
quolibet:vt in contrario. Dy.dicit et bene:quod idẽ
eſt in contractibus ꝛ teſtamento: quia ſicut non po-
teſt contrahere: ad vtilitatem eius qui detinet eũ
in carcere:ita nec teſtari.pro hoc facit. C. ſi quis ali.
te.prohi.l.j.et.ij.ſed ad vtilitatem aliorum ſicut po-
teſt teſtari:ita et contrahere:vt ibi. Et predicta vera
in eo qui in carcere detinetur iniuſte:ſed ſi detinetur
iuſte: tunc etiam ad commodum detinentis poteſt
contrahere et teſtari.vt.l.non eſt veriſimile.in princi
pio.quod metus cauſa.ita tenet Jacob.de arer.j.de
verbo.ſignificatio.l.qui neq̃.ꝛ dominus Jaco. but.
in.d.l.qui in carcerem. ¶ Opponitur.dicitur hic ꝙ
liberi maneãt, et ſic innuit quod omnis liber poſſit
teſtari. Sed contra filiusfamilias eſt liber: ergo ꝛc.
Item damnati de crimine capitali ſi ſuperuiuũt ho
die ſunt liberi:et tamen non poſſunt facere teſtamen
tum.vt.ſ.eodem.l.qui in poteſtate.et. l. eius qui.§.
primo. Solu.gloſſ.hoc intellige quod hic remanẽt
et retinent dominium bonorum plene.ſubaudi ꝛ om
nia que ſunt iuris ciuilis:per hoc ceſſat contrarium
de damnatis:quia nec dominium rerum:nec ea que
ſunt iuris retinent.vt dixi in.d.l.eius qui.§.j. ¶ Op
poni.gloſſ.de liberto.ſed hec oppo. nullius valoris
eſt:quia verum eſt libertum poſſe facere teſtamen-
tum.vt.C.de bono.poſſeſ.contra tabu.lib.et.j.de bo
nis liber.per totum titulum. ¶ Quero qui ſunt iſti
extranei: Dic vt in gloſſ. ¶ Quero † legatus qui eſt
in legatione apud hoſtes qualiter teſtabitur[b] ꝛ vi-
detur quod ſecundum conſuetudinem loci vbi fit te-
ſtamentum.vt.l.ſi fundus.de euictioni. et. C. quem-
admo.teſta.ape.l.ſecunda. in contrarium quia ſi illi
ſunt hoſtes populi Romani.et ſic perdiderunt ea q̃
iuris ciuilis ſunt:nec poſſunt facere teſtamentum ſe-
cundum conſuetudinem ipſorum:cum teſtamenti fa
ctio ſit iuris ciuilis.vt.ſ.eodem.l.iij. Et hoc puto ve
rum[c]. Non obſtat contrarium:quia illud verum quã
do fieret in ſolo Romano vel in loco qui eſt ſubditꝰ
populo Romano:quia tunc debet facere ſecundum
eorum conſuetudinem: quia conſuetudines vel ſta-
tuta illius loci ſunt approbata a iure Romano: ſed
quando fit apud alios extraneos vt apud hoſtes:
tunc non debet fieri ſm ſtatuta illorum:ſed ſm con-
ſuetudinem ſue ciuitatis: quia debent ſeruari iura
noſtra et ſolennitates noſtre per hanc legem: quod
tene menti.

☞ Accuſatus de crimine famoſo pendente iudi-
cio eſt infamis de facto et non admittitur ad digni
tates.
Teſtamentũ accuſati in crimine leſe maieſtatis vel
repetundarum:an valeat.

Quando

3 Quando in crimine tacite ſequitur ademptio bono-
rum:ſi per iudicem fiat ademptio bonorũ durat cau
ſa eorum poſt mortem.
4 Quãdo ademptio bonorum venit tacite in cõſequẽ
tiam ad penam capitalem ſi iudex expreſſit valet cũ
publicatione bonorũ:talis expreſſio nil operatur.
5 Teſtamentum condemnati ad penam capitalẽ cũ
publicatione bonorum factum appellatione pendẽ-
te:an valeat.
6 Bannitus appellans appellatione pendente:an poſ
ſit interim offendi.remiſſiue.

a **Siquis.** [a]Valet teſtamentum decedẽtis ap
pellatione pendente.hoc di. ¶ Op.
de.l.eius qui.§.primo. Solu.ibi: non fuit appellatũ:
hic ſic.vnde appellatio extinxit pronuntiatum.vt le-
ge prima.in fin.ad turpillia. ¶ Oppo.j.ad munici.
l.libertus.§.in queſtionibus. Dicit Gloſſ.illud ideo:
quia etiam infames de facto non admittũtur ad di-
1 gnitates.vt.l.ij.C.de digni. Et nota † quod accuſatꝰ
de crimine famoſo pendẽte iudicio dicitur infamis
de facto.facit infra.de requi.reis.l.fin. Et iſta eſt ra-
tio quare pendente proceſſu nõ admittitur ad digni
tatem:vt.l.reus.infra de mũe.et hono.et.C.de reis
poſtu.l.j.libro.xj. Et poteſt dari alia ſolu.quia ad no
uos honores ibi non aſpirat.iura tamen antiquitus
habita retinet:vt hic. ¶ Oppo.j.de accu.l.ex iudi-
2 ciorum. Glo.dicit quod hic dicitur † fallit in duobus
caſibus:ſcilicet ſi fuerit dãnatus de crimine leſe ma-
ieſtatis:vel repetundarum. vt ibi. Et vide gloſſ.que
inci.niſi ſit ꝛc. Eſt ne verum quod teſtamentum non
valeat:certe non:ſed intellige quod teſtamentum ſe
cuta ſententia non valeat:ſed anteq̃ ſequatur ſentẽ-
tia:interim valet.vt inſti.de here.que ab inteſta. §.p
contrarium.probatur in lege donatiões.in fin. infra 6
de dona. ¶ Oppo.infra ad legem iu. pecu. l.finali.
Solu.glo.dicit ſicut fallit in dictis duobus caſibus:
ita fallit in alijs ſeptem:qui no.in dicta lege ex iudi-
ciorum.et in dicto.§.per contrarium.licet quidã di-
cant quod fallit in dictis duobus caſibus tantũ: ta-
men primum eſt verius.vt no.in dictis duabus glo.
¶ Ulterius oppo.infra de inu.teſt.l.ſi quis filio ex-
heredato.§.eius qui. Solu.fallit in his qui mortem
ſibi conſciuerunt.vt ibi.et.l.ij.C.qui teſta.face.poſ.et
l.j.de bo.eo.qui ſibi mor.conſci. Alij dicunt qd̃ non
eſt verum quod fallit niſi in.l.iu.maieſt.et qñ mortẽ
ſibi conſciuit. Contrarium tenet gloſſa in dicto para
grapho per contrarium.et in lege donationes. in fi.
de dona. ¶ Oppo.C.ſi reus vel accu.mor.fue.l.fina.
Glo.hic dicit:intelligo quando bona fuerunt adem
pta expreſſe.et vide iſtam gloſſam.et allega.l.iij.C.ſi
penden.app.mors inter.et.l.fi.ſi reus vel accu. mor.
3 fue.habes hic caſum † ꝙ in criminalibus in q̃bꝰ ſeq̃-
tur bonorum ademptio tacite in capitali crimine qd̃
ſi per iudicem fiat bonorum ademptio durat cauſa
bonorum poſt mortem.ꝛ ſic aliquid operatur:vt hic:
Et iſtud eſt contra opi.Pe.facit.l.iiij.§. ſi quis con-
demnatus.et quod ibi not.infra de re iudic.pro hac
glo.contra Pe.videtur caſus.infra ſi pendẽ. app.ꝛc. b
4 lege prima tertio reſponſo. Quid dicemus: dico † ꝙ
bonorum ademptio venit tacite in conſequentiam 1
ad penam capitalem.modo ſiquidem iudex expreſ-
ſit hoc modo:cum publicatione bonorum condem-
no.et tunc nil operatur.argu.d.l.iij. et
quod ibi nota.aut expreſſit aliter: ſci-
licet condemno te ꝛ tua bona adimo.
et tunc dicit verꝫ iſta gl.et ita loquitur
lex prima.ſi penden.app. mors inter.
5 ¶ Ulti.gloſſ.que eſt hic querit † quid
ſi bona ſunt expreſſe adempta an pẽ-
dente appel.interim teſtamentum va
leat. Glo.dicit quod interim eſt in pẽ
denti:ſed miror quod ſuper iſta gloſſ.
ſcribentes nil dicũt. Domini mihi nõ
placet.primo quia interim non eſt in
pendenti:imo pro certo interim valet.
vt.§.per contrarium. ſupra allega. et
in lege donationes. in fine. plus dico
quod ſecuta ſententia condemnato-
ria teſtamentum non irritatur:ſed bo
na auferuntur.probo: ſi bene reſpicis
poſt ſententiam durat queſtio:verum
eſt:ꝛ ideo cum hec ſententia circa bo
na defuncti non diſponat ipſum fuiſſe
inteſtabilem:non preiudicat in hoc. ꝛ
hoc colligitur ex.l.iij.C.ſi penden.ap-
pel.vbi ab heredibus auferuntur bo- a
na.non ob.§.per contrarium. quia ibi
eius memoria damnatur qui fuit te-
ſtatus. ſed qñ poſt mortem nõ rema-
net queſtio qua condemnetur ſua me
moria:tunc teſtamentũ valet. Et iſtõ
eſt vtile ſcire propter ſubſtitutiões pu
pillares:et dationes tutorum:et mul- b
ta alia que tranſeunt in fiſcum publi-
catis bonis. ita intelligo materiam.
6 ¶ Querit Dyn. † an exbannitus ap-
pellans poſſit interim offendi. Et di-
cit ipſe quod non per hanc legem. ꝛ le
gẽ primã:nil no.ap.penden. Sed qd
ſi petijt ſe rebanniri per alia iura q̃ꝫ p
uiam appellationis: an poſſit interim
offendi:dic vt dixi in lege tertia. §.ſi
ſeruus.j.de acqui.poſſeſ.

Q Vi domini. Iſta lex
ponit caſum in terminis: et
ex ſequens ponit ſumma-
rium eius.

D E ſtatu. Quero quid ſi
aliquis dubitat an ſit de
ciuitate vel comitatu:an
poſſit teſtari. Et dic qd̃
ſic:quia hoc debet intelligi de eo qui
dubitat:et in aliquo caſu eſt inteſtabi
lis de quo dubitat vt.l.heres inſtitu-
tus.in fine.cum.l.ſeq.j.de acqui.here.
¶ Quero q̃ eſt differentia inter igno
rantiam errorem et dubitationẽ. Dic
vt glo.[b] ſimilis gl.eſt in rub. ſupra de
iu.et fa.igno.

☞ Noĩa verbalia pñt intelligi acti
ue et paſſiue et vtroq̃ modo ꝓprie.
Capitulans debet clare capitulare vt

~Andreas Pomate.

a ¶ Si qs. Adde ꝙ ſi pẽdet tp̃s datum ad appellãdũ vide Pau. de ca.l. eiꝰ §.j.ſ.eo.

b ¶ Dic vt gloſſ. vide bart.plene in.l. admo nẽdi.de iu reiuran.

3 Is cui. Limita niſi teſtetur inter liberos: vt cōſuluit Bald. conſil. ccxxxv. j. li. de quo vide Rotā deci. dccclxvj. in antiquis de teſta. in ſtampa.

Andreas Pomate. Is cui. iſtam. l. reputat mirabilem Pau. l. is cui leg. ff. de ver. obli. et qualiter fiat iſtud interdictum, vide Alexā. ɔſi. clxxxij. inci. ſuper eo de quo queritur. in v. volu. et an eo caſu poſſit teſtari ad pias cauſas. ad de Barb. conſi. lviij. inci. clemē. i pma pte. Limita tamen vt per Ro. ſing. inci. iudex Bononiēſis. in vltima char.

b Si quis ob carmē. Utrū infamis poſſit teſtari. ad de Bald. in. l. finali. in fine. qui idem tenz C. ſi a non compe. iudi. et Bal. in lege prima. C. de ſecun. nup. hic alleg. p Jo. an. i reg. īfamibus. d reg. iu. in mercuriali.

c Si filiusfami. limita hāc. l. non habere locū vbi inſtituiſſez filium ſpuriū qui poſtea anteq̃ moriar legitimetur. nam tunc valebit inſtitutio vt eſt magis cōis opi. quam refero in. l. gallus. §. inſtituēs. ⁊ in. §. ⁊ ille caſus. poſt Imo. de li. et poſth. vbi etiam dicit circa hanc. q. de vſurario. et vide q̃ dixi poſt Bal. in. l. j. C. de ſacroſan. eccl. et que dixi poſt Bar. in. d. §. inſtituens.

1 verba teſtis cōtra eū interpretentur.
2 Teſtis deponens quod Titius violenter cognouit Bertam: quod non probet.
3 Quod queritur ignorāti: queritur furioſo.

Filiusfamilias.

Qui non habet teſtamenti factionē actiue abſq; ſui delicto poteſt habere teſtamenti factionem paſſiue. hoc dicit. 2 † Not. quod nomīa verbalia poſſunt intelligi actiue et paſſiue et vtroq; modo proprie. Ad idem quod not. in. l. ij. de duo. re. 3 et ſic ſis cautus in formandis libellis et articulis: vt clare exprimas ne ſi forte ſententia eſſet ambigua et dictum teſtis ſuper ea: interpretaretur contra te. vt extra de probati. c. in preſentia. 2 Et facit ad. q. † de teſte deponente quod eam cognouit violenter. Certe iſtud eſt dubium: an mulier violentiā intulerit: an vir: cum iſtud verbū violenter: vtrumq; ſignificet: et ideo non probat: cum debeat de neceſſitate cōcludere. vt. d. c. in preſentia. 3 † Not. quod illud quod q̃ritur ignoranti queritur furioſo. vt. l. cum pater. §. ſurdo. infra de leg. ij. Oppo. de. l. ſi quis ita. de condi. inſtit. Solu. fateor quod tunc demum queritur irreuocabiliter cum agnouit: ſed ante ignoranti queritur: licz reuocabiliter: quia poteſt repudiare.

In aduerſa.

Alienatus mente ꝓpter infirmitatem non poteſt facere teſtamētum. hoc dicit. ſecus eſſet ſi eſſet infirmus corpore: licet ſanus mente, vt ſupra eodē. l. ij. quod dic vt ibi.

1 Teſtamentum factū per hereticū vel per eū qui inciderit in crimen leſe maieſtatis ante delictū irritatur.
2 Prodigo manifeſto nō eſt interdicta adminiſtratio bonorum a lege.

3 Dicta in hac. l. in ꝓdigo ꝙ habeāt locum in furioſo.

Is cui.

a Iſta eſt bona. l. īterdictio facta bonis a iudice impedit teſtamentum fieri: et teſtamento teſtificari: et iam factum non rumpit. h. d. 1 Quero exemplū de eo cui bonis interdicitur a lege. quidā ponunt in hereticis. † vt. C. de here. l. manicheos. vel in his qui inciderūt in. l. iul. maie. vt. C. ad leg. iu. maie. l. fi. ꝙ glo. reprobat quia illorum teſtamentū etiā ante factum irritatur. vt. l. eius qui. §. fi. ſ. eo. ſed hic dicitur ꝙ teſtamentū ante factū non irritatur. ergo non loquitur de iſtis. vnde glo. ponit in eo cui eſt interdictum bonis a iudice legis autoritate iſta eſt vera: ſed huic aliqualiter obuiat: quod hic dicitur qđ non poteſt eſſe teſtis: ſed non eſt contra. quia eſt expreſſum. inſti. eo. §. teſtes. 2 Quero vtrū ſi † eſt prodigus manifeſtus videatur interdictum ſibi bonis a lege. Quidam dicunt ꝙ ſic: ſed ſi eſt dubium tunc per iudicem. ita ſentit hic gloſ. quam no. Contrarium no. in. l. is cui bonis. j. de ver. obl. et illa vera. vt dixi in. l. ſi quis cū ſciret. pro emp. et eſt tex. ſ. de admi. tut. l. tres tutores. in fi. 3 Quero † an id qđ hic dr in prodigo ſit idē in furioſo. Rñde ꝙ ſic. ⁊ q̃tum ad hoc nulla eſt differentia inter eos. Gloſſa tamē hec corrupta eſt vitio ſcriptoris. vide eam. et in fi. dic corrupta eſt: cum idem ſit vtroq; caſu. ſ. eo. l. filiuſfamilias. nec in hoc eſt differentia inter furioſum et prodigum. vt inſtit. eo. §. teſtes. et inſtitu. quibus nō eſt permiſ. facere teſta. §. item prodigus.

1 An infamis poſſit teſtari.

Si quis ob carmen.

b b Quero an talis poſſit capere ex teſtamento: dic vt in gloſſ. 1 Quero † an infamis ex alio crimine poſſit facere teſtamentum. Videtur quod non: quia infamibus ſunt interdicti actus legitimi. vt. l. ij. C. de digni. lib. xij. et extra de teſti. c. licet ex quadam. et in. c. infamibus. extra de regu. iur. lib. vj. pro hoc iſta lex et aut. credentes. C. de here. Contrarium dico quod regulariter poteſt infamis facere teſtamentum. vt. l. ij. C. de ſecun. nup. et. l. eius qui. §. fi. ſupra eodem: quia regulariter infames poſſunt facere teſtamentum. vt. l. eius qui. in fine. ſupra eod. in eo. dum dicit de relegato qui eſt infamis. vt. l. cognitionum. §. minuitur. infra de varijs et extraordi. cogni. probatur. C. de ſecun. nup. l. ij. fallit in caſu huius. l. et aut. credentes. Ad illud quod ſunt priuati actibus legitimis. rñd. quod non eſt verum de omnibus: quia non priuantur illis qui reſpiciunt vtilitatem priuatam. vt inſti. de excep. in fi.

1 An teſtamentum vſurarij preſtita cautione cōfirmetur.
2 Et filiuſfamilias poteſt eligere ſepulturam.

Si filiuſfami.

c c Teſtamentū qđ ab initio nō vz ex defectu teſtātis: impedimēto ceſſante nō cōfirmat. h. d. H intelligo vt dixi in lege. j. §. primo. de legatis. iij. et facit ad. q. de † vſurario qui fecit teſtm̄ et poſtea preſtitit cautionē: vt teſtm̄ non confirmet: de quo plene dicam in lege filio preterito. j. de iniu. teſt. ſimile in. l. j. §. j. j. de lega. iij. Et videtur iſte text. contra gloſ. Jo. andre. in. c. quamq̃. extra de vſur. ſed ipſe limitauit iſtā ſuā glo. ſed de hoc nolo dicere hic. Dicā in. d. l. filio preterito. ⁊ in. l. vniuerſa. C. de preci. impera. offe.

1 a † Et iſtud qđ dicitur[a] ꝙ filius nō pōt facere teſtamētū. fallit in caſtrenſi. vt vidiſtis. ſ. eo. l. qui in poteſtate. fallit in ſepultura quā ſibi pōt eligere. vt. c. pe. extra de ſepul. lib. vj. Et de iſta materia vide Dy. in. c. non firmatur. extra de reg. iur. lib. vj.

1 Legatarius quō poſſit eſſe teſtis in teſtamēto.
2 Tutor qñ poſſit eſſe teſtis pro pupillo.
Tutor habetur loco domini: ⁊ iurat de calumnia.
3 Si tutor conſtituit actorem: an tunc poterit eſſe teſtis in cauſa pro actore.
Quid in abbate cōſtituente ꝓcuratorē cū capitulo.

Qui teſtamento.

b b Heres in poteſtate teſtatoris cōſtitutus nō pōt eſſe teſtis in teſtamento: ſecus in legatario. Itē pater et frater militis teſtamēto poſſunt adhiberi vt teſtes. h. d. vſq; ad. §. quecunq;. 1 † Op. ꝙ legatarius non poſſit eſſe teſtis: quia in re ſua ⁊c. vt. C. de teſt. l. omnibus. Dicit glo. hic adhibetur teſtis pro ſolennitate: magis q̃ pro veritate. Hec ratio nō concludit: q: eadē eſſet in herede. vnde ſol. glo. inſti. eo. §. legatarius. dicit ꝙ pōt eſſe teſtis ad cōmodū heredis: nō ad cōmodum ſuum: ſed tūc hec. l. fruſtra nobis ſeruiret: quia de eo nulū eſt dubium. vnde glo. c. d. l. omnibus. ⁊. ſ. de teſti. l. nullus. ⁊. j. de re. du. l. ſi quis ita. dicit ꝙ legatarius nō adhibetur vt teſtis: an ſit ſibi legatū: quia tunc in cauſa principali adhiberetur: ſed an talis ſic fecerit teſtamentum: vnde vniuerſaliter de toto teſtamento interrogatur: non principaliter teſtificatur pro ſe. 2 † Oppo. ꝙ tutor nō pōt eſſe teſtis pro pupillo: ſed in cauſa alterius. vt. l. fi. ſ. de teſti. Gloſ. dicit fateor ꝙ nō erit teſtis pro pupillo: ſed in cauſa alterius. Sed aduertendū: quia hoc qđ tutor nō poteſt eſſe teſtis pro pupillo videtur verū cū tutor habeatur loco domini: ſm Dy. vt. l. qui fundū. §. ſi tutor. j. ꝓ emp. ⁊. j. quod vi aut clā. l. is qui. Item quia iurat de calumnia. vt. l. ij. §. quod obſeruari. C. de iura. calum. dubitatur tamē quid fiet ſi in teſtamento pupillus eſt inſtitutus. Dicunt quidam hoc intelligendū in pupillo exheredato. Sed Jaco. de aret. dicit ꝙ poſſit eſſe teſtis pro pupillo ſi ipſe cauſam non agitat. ſecus ſi ipſe agitat cauſam: quia tūc non poteſt: per dictas rationes: ⁊ iſta eſt mens iſtius ter. Idē tenet Spe. in ſimili in titu. de teſte. §. j. ver. ſed nunquid tutor. 3 Quero † quid ſi tutor cōſtituit actorem ſuo periculo: ſm formam. l. decreto. de admi. tuto. ⁊. C. de procu. l. neq;. an tunc tutor poterit eſſe teſtis in cauſa. Inno. ponit hanc. q. in ſimili in. c. fi. extra de teſti. ⁊ erat olim extrauagans. hodie eſt in c. preſentiū. extra de teſti. libr. vj. ⁊ ponit in abbate d qui fecit procuratorē: ⁊ dicit ꝙ abbas nō pōt eſſe teſtis: ſecus ſi abbas cū capitulo fecit vel capitulū cū cōſenſu abbatis. vt. d. c. preſentiū. ⁊ in. c. j. extra de teſti. lib. vj. Idē dico in tutore vt ſi dedit ipſe actorem qđ non pōt eſſe teſtis: ſecus e ſi iudex eo volēte. vel ſi contutor: tunc enim poſſit eſſe teſtis. argumento huius litere.

Per contrarium.

f f Dicitur hic quod pater poteſt eſſe teſtis. Oppo. inſti. eo. verſi. ſed ſi filius. Gloſ. ſolu. hic ante miſſionē. ibi poſt rōnē aſſignat. Op. C. de teſti. l. v. Gloſ. ſol. ꝙ eſt ſpeciale fauore militātis: ſed in. l. ɔtraria dicit ꝙ nō eſt teſtis filij: ſed heredis filij. qđ nō videtur bñ dictū: q: ſm hoc poſſet eſſe teſtis poſt miſſionē: qđ eſt contra. §. ſed ſi filius. inſti. eo. tene glo. j. Sol. vt hic declaratur. j. proxi. §.

1 Filiuſfamilias quando poſſit eſſe teſtis pro patre: ſiue queratur patri: ſiue non.
2 Filius emancipatus qđ non poſſit teſtificari pro patre.
Filius emancipatus ꝙ poſſit ſcribere teſtamentū pro patre ⁊ pro eo inſtrumentum conficere.
3 Pater an poſſit eſſe teſtis pro filio ēt agente procuratorio nomine.
Quid pro filio emancipato.
4 Mater non poteſt eſſe teſtis pro filio.
5 Socer pro genero ⁊ econuerſo: an teſtificetur. remiſſiue.
6 Frater pro fratre qđ poſſit eſſe teſtis: licet de fide diminuatur.
7 Coniunctus pro coniuncto in criminalibus quod non admittatur in teſtem.
8 Coniunctus inter equaliter coniunctos ꝙ teſtificetur.
9 Uir pro vxore qñ teſtificetur ⁊ econuerſo. remiſſiue.

Quecūq;.

Hic ver. difficilis eſt ⁊ legitur in gl. duobus modis principaliter. Primo vt non referatur ad proxime dicta ver. per cōtrariū: ſed ad precedentia vbi filius prohibet eſſe teſtis patri. e Secūdo legit qđ refertur ad prima. Secūda ibi: in gloſ. ſed quidā dicunt referri ad proximū ⁊c. ſicut filius nō poteſt eſſe teſtis in teſtamēto patris: g ita nec in aliquo g negotio per quod f patri aliquid acquiratur. h. d. ſm primam lec. quidam habent hic in litera prohibendis: quidā perhibendis. Prout habetis in litera prohibēdis: Oppo. q: hic tractatur de teſtimo

g In aliquo. An filius poſſit eſſe teſtis patri vel pater filio. Bal. in. l. cū acutiſſimi. de fideicō. dicit ꝙ filij inceſtuoſi non poſſint eſſe teſtes in teſtamēto patris. alleg. ad hoc Spec. in titu. de inſtru. edi. §. compendioſe. verſi. ⁊ generaliter.

a Andre. Po. Dicitur. Adde quid in filia q̃ habet dotem. Alex. conſi. xvij. ij. vol.

b Andreas Pomate. Qui teſtamento. Uide quid dicat Alexand. conſilio. v. incipien. in cauſa inquiſitionis. verſi. non obſtat ſi diceretur. in primo volumi. ⁊ idē in ſubſtituto vt poſſit eſſe teſtis i teſtamento. vt per Ang. conſi. cclxxiiij. Itē fallit quando in teſtamēto ex forma ſtatuti requiritur minor numerus: vt per Joan. Fabr. §. legatarius. inſtitu. de teſta.

c Uñ glo. vide Bal. in. d. l. ſi ita et ibi dixi qui aliam rationem aſſignat. ⁊ Bald. in. l. fina. de fideicom. Andreas Pomate.

d Abbate. vide Feli. in. c. inſuper de teſtibus. Andreas Pomate.

e Cecus. Uide Ro. conſil. cccxx.

f Per cōtrariū. Uide Spec. in titul. de teſte. §. primo. verſi. quid ſi pater vel filius.

Andreas Pomate.
a ¶ Pro declaranda. Uide Cepo.in caute.in fol.xx iiij.in.iij.colũ: Coꝛ. in ſing.in verbo teſtis.ꝛ Alex.cõſi. xliij.in vlt. col. in. iiij. vol. ꝛ cõſi. v.in.ij.col. in. j. volu. Barb.ↄſi. xlv.in. iiij. col.volu.j. Ro.conſi. clxxxvj. in ij.col.

niis perhibẽdis. Sol.intellige ꝓhibendis:vel nõ.ꝛ ſic in aliquo caſu permittit:ſcꝫ cũ patri nil q̃ritur. Alio caſu ꝓhibendis. ſcilicet cum patri aliquid queritur:ꝛ ſic quelibet litera eſt bona. ¶ Opp.inſti.eo. §.ſed ſi fili⁹. Sol. ibi loquitur in patre qui nõ põt eſſe teſtis filio:nõ diſtincto an queratur:vel non:hic in filio qui põt eſſe teſtis in cauſa patris: ſcdm̃ pꝛedictam diſtinctionem:ꝛ ſic plus repelleretur pater ꝓ filio q̃ꝫ filius pꝛo patre.ratio q: plus diligit.ita dicit gloſſ.et bene. ¶ Sed ad aliud op.q:.s̃.pꝛoxi.dictũ eſt de patre teſtificãte pꝛo filio: ergo eo caſu loquitur iſte ver. Rñ.ad pꝛecedentia refertur nõ ad pꝛoxima.Sꝫ q: videtur incongruũ: ideo alij legũt ſecundo modo:ſcꝫ qd̃ ad pꝛoxima referat. ¶ Uenio ad iſtã ſecundã lec.ꝛ ſubdiuiditur in tres partes. ſecunda ibi:in gl.vel ſm Io.tertia ibi:ſed hoc qd̃ dicit. ¶ Aſſumo pꝛimã partẽ ſm quam refertur ad pꝛoximũ caſum nõ expꝛeſſum in tex.ſed ſubauditũ. nam s̃.dictũ eſt ꝙ pater põt eſſe teſtis ꝓ filio militante. ergo a cõtrario ſenſu pꝛo alio eſſe nõ põt. Et ad hoc refertur iſte verſi.ſcꝫ qd̃ dictũ eſt de pꝛohibendo teſtimonio patris pꝛo filio nõ militante intelligitur in omnib⁹ cauſis in quibus patri aliquid queritur: vt pꝛohibeatur patris teſtimonium. ¶ Oppo.s̃. pꝛoxi.dictũ eſt de teſtimonio patris circa filiũ permittẽdo: non pꝛohibendo. So.hic refertur ad caſũm ſubauditũ nõ expſſum. ¶ Secundo opp.dicitur teſtimonijs eoꝛũ. Solut. expone eoꝛum:id eſt pꝛo eis. ¶ Tertio oppo. ꝙ pater indiſtincte nõ põt eẽ teſtis: ſiue q̃ratur: ſiue nõ. vt inſti.eo.§.ſed ſi filius. Sol.qd̃ hic dicitur ꝑ qd̃ acquiratur.ſubaudi.maxime ſm Azo.ſed Io.viſum fuit incõgruũ ꝙ hic illud maxime ſubaudiat. Ideo retenta iſta ſecũda lec.legit ſecũdo modo:ſcꝫ hoc intelligat per qd̃ acquiratur filio: ꝛ eſt talis caſus qd̃ dictũ eſt.s̃.de pꝛohibendo patrẽ teſtificari pꝛo filio nõ militante:pꝛocedit in oĩbus cauſis in quib⁹ filio aliquid acquiretur. Et q: glo. Io.eſt obſcure poſita ideo vide eã.vel ſm Io. ſubaudi ipſi filio: nã ſiue negotiũ geratur ꝑ qd̃ acquiratur ipſi filio:pater nõ erit teſtis:vt ibi:ꝛc.dic in iſto ver. quecũqꝫ.ſm qd̃ modo poſui caſum. ꝛ id qd̃ ſequitur non eſt de caſu huius ver.dicit glo.ſiue ꝑ quẽ queratur: ſiue nõ queratur patri filius nõ teſtificabitur ꝛc.dic hoc videtur contra id qd̃ dictũ eſt per glo. circa pꝛimã lect.

ſed qualiter debeat intelligi declarabo.j. ¶ Sequitur in gloſſ.ꝛ ſic pater nunq̃ꝫ admittitur ad teſtimonium filij.ꝛ ita non ſubauditur maxime. Tu dic non videtur ꝙ iſta illatio colligatur ex tex.ſm dictã poſitionem:imo magis innuitur cõtrariũ. nã ſi ꝓhibet teſtificari pater quãdo filio acquiratur.ergo videtur permiſſum quãdo non acquiratur. ꝛ ſic aliquo caſu poteſt eſſe teſtis.niſi dicas ſuſtinendo hanc lect. qd̃ qñ filio nil queritur nõ dicitur teſtificari filio. ꝛ ideo remanet vera regula.quod nunq̃ꝫ filio teſtificat: qd̃ qualiter intelligatur inferius declarabo. ¶ Sed q: iſte lectu. non referũtur ad caſum expꝛeſſum ſed ſubauditum.et ideo alibi legunt tertio modo.ſcilicet ꝙ referatur ad caſum expꝛeſſuꝫ hoc modo.dictũ eſt.s̃. ꝙ pater poteſt teſtificari in teſtamento filij militantis.nũc dicitur ꝙ omnia que dicta ſunt.s̃.habebunt locũ in omnibus caſib⁹:in quibus filio militanti aliquid queritur vt pater poſſit ꝓ eo ferre teſtimoniũ. h.d. Iſta lec.pꝛocederet ſi haberetis in tex.perhibẽdis hoc eſt permittẽdis: tractat eñ de permittẽdo teſtimonio. Sed q: glo.habuit in text. pꝛohibendis nõ placuit ſibi iſta lec.licet ſuſtinẽdo poſſit dici pꝛohibendis.ſ.quibuſdã caſibus ꝛ quibuſdã nõ. tamen q: pꝛima lec.ſm quã non refertur ad pꝛoxima eſt claríoꝛ.ideo glo.tenet illã. Pꝛeterea per alias rationes vltima lect.non videtur bona. nam ratio quare põt eſſe teſtis filio militanti eſt:q: in teſtamento militis nõ requiritur teſtis.vt.s̃.pꝛoxime vidiſtis not.ſed in contractibus ſecus.ꝛ ideo iſta lec. vltima non pꝛocedit.
1 ¶ Pro †declaranda[a] igitur materia huius.§.q̃
a ro an filius poſſit eſſe teſtis patri. Reſpondet gloſſ. in teſtamẽto non poteſt eſſe teſtis patri indiſtincte. in alijs diſtingue.aut queritur aliquid patri vel ipſi filio.et tunc non poteſt eſſe teſtis. aut neutri queritur aliquid.ꝛ tunc non poteſt eſſe teſtis.vt in pꝛin.gl. quero quid vult dicere gloſſ.in alijs negotijs ex quibus nec patri nec filio queritur. Si intelligas de cõtractibus celebꝛatis per patrem non videtur bene dictum.quia etiam per teſtamentum patris nil queritur patri. Item videtur contra.l.parentes. C. de teſtibus.vbi indiſtincte non poteſt eſſe teſtis patri.vt l.lege iulia.s̃.de teſti. quid vult ergo dicere in alijs negotijs. Iacob.de aret. vt arbitroꝛ intelligit ſic. in alijs negotijs nõ pertinentibus ad patrem. vt quia agit pater pꝛocuratoꝛio nomine alterius.et tunc diſtinguitur:aut patri aliquid queritur.ꝛ filius non poteſt eſſe teſtis:ſed ſi nihil queritur poteſt. vt hic ſed ſi negotium eſt patris ꝛ ad patrem pertinens. filius indiſtincte non põt eſſe teſtis: ſiue per illud aliquid patri queratur ſiue non.vt.l.parẽtes.ꝛ.l.lege.s̃.alle.
2 ¶ Quero † an hoc ſit verum tam in filio in poteſtate poſito q̃ꝫ in filio emancipato. Et videt ꝙ nõ pꝛocedit in filio emãcipato.vt.l.impuberem. §.j.de fal. et.l.de eo.ꝛ hic nõ loquitur niſi de his filijs qui ſunt in poteſtate. Item facit qd̃ not. Dyn.in.l.quod dicimus.s̃.de auto.tut.vbi dicit ꝙ filius emãcipat⁹ põt ſcribere teſtamentũ patris. Cõtrariũ credo verum: et ita no.gloſſ.in.l.parẽtes. C.de teſti. Pꝛeterea pꝛobatur q: emancipatus debet reuerentiã patri. vt.l. liberto.j.de obſeq. Ad contrarium reſponde:q: ibi loquitur in notario ſcribente.et aliud eſt ſcribere: et aliud eſt teſtificari.vt.j.eo.l.domin⁹.ratio:notarius

quando ſcribit adhibet vt pſona publica ad ſcribendũ de volũtate vtriuſqꝫ partis.ideo ceſſat ſuſpicio. Nam etiã ſi vtraqꝫ pars vellet ꝙ filius teſtificaret valeret teſtimoniũ eius:vt.l.ſi q̃s teſtib⁹. C. de teſti. Itẽ pꝛopter autoꝛitatẽ publicã quã habet ab eo qui cõceſſit ei notariatus officiũ:videt eius perſona appꝛobata in hoc.vt.l.j.s̃.de off.pꝛefec.pꝛeto. teſtis vero teſtificatur vt pꝛiuatus. ¶ Sed quero † an pater põt eſſe teſtis pꝛo filio. Glo.dicit ꝙ nullo modo. ꝛ vide gl.circa pꝛin.ibi. Item ſm hoc ꝛc.ad idẽ lec. Io. ibi poſita. Ex hoc ſequit qd̃ ſi filius eſt ꝓcuratoꝛ alicuius ꝙ pater in illa cauſa põt eſſe teſtis. cũ enim in filio habeatur illa diſtinctio ſit pater pꝛocuratoꝛ vel non.vt dictũ eſt.et hic dr̃ ꝙ pater indiſtincte nõ erit teſtis.ſatis ↄcluditur ꝙ nõ põt eſſe teſtis in cauſa in qua filius eſt pꝛocuratoꝛ et hoc innuit lec. Io.nõ ſubaudiendo maxime ad text. Quid dicemus.quidã dicunt ꝙ pater põt eſſe teſtis niſi de facto filij querat. q: tunc nõ põt.arg.l.queſitũ.de in ius vo.et.l.licet.§. j.de obſeq. Sed qñ de facto filij non querit lꝫ filius eſſet pꝛocuratoꝛ in cauſa:pater poteſt eſſe teſtis. ar. j.eodem.l.ad teſtium.in pꝛin.et s̃.de teſti.l.pater.ſic eſt differentia inter patrẽ et filiũ.q: filius põt eſſe teſtis in cauſa quam pater agit ꝓcuratoꝛ noĩe alteri⁹ ſiue queratur de facto patris ſiue non. ſi tamẽ patri nihil queratur:pater non poteſt eſſe teſtis pꝛo filio: etiã in cauſa quã agit pꝛocuratoꝛio noĩe. ſi tamen de facto filij querat.et ſic debet intelligi lec. Io. ¶ Secũdo quero an pater poteſt eſſe teſtis pꝛo filio emãcipato. Uidetur ꝙ ſic.vt in.l.impuberẽ.§.j.j.de fal. Contrariũ credo per.l.parentes. C.de teſti. pꝛo hoc ſupꝛa pꝛoxi.§.vbi niſi filius militat in caſtrẽſi pater non põt eſſe teſtis. Itẽ q: poſt emancipationem durat nihilominus affectio paterna. Itẽ maioꝛ eſt ratio in patre q̃ꝫ in perſona domeſtica que repellitur. vt.l.ij.C.de teſti.ad contrarium reſpondeo ꝙ loquit
4 in ſcribente. vt dixi. s̃. ¶ Quero † quid in matre.[a]
a Glo.hic dicit ꝙ nõ poteſt eſſe teſtis pꝛo filio. et iſtd̃ eſt verum.vt.d.l.parentes.niſi in cauſa etatis. vt.l. vlti.s̃.de pꝛoba.al's penul.et.l.etiam eo.ti.quod dic vt ibi et niſi in teſtamento militis. vt ſupꝛa pꝛoxi.§.
5 ¶ † Quero an ſocer[b] poſſit eſſe teſtis genero et ecõ
b uerſo. Dic vt not.gloſſ.in.l.teſtis idoneus.s̃. de teſt.
6 ¶ † Quero q̃d in fratre[c] an poſſit eſſe teſtis pꝛo fra
c tre. Gl.in.l.parentes.dicit ꝙ ſic.niſi ſint in eiuſdẽ poteſtate. In cõtrariũ videtur glo.in.l.lege iul.s̃.de teſti. Rñdeo in.d.l.lege iul.quedam perſone ꝓhibent que ratione reuerentie nõ poſſunt eſſe teſtes. tunc in illis dicit verũ illa glo.ſcꝫ ꝙ non coguntur eſſe teſtes imo nec poſſunt eſſe teſtes.vt libertus pꝛo patrono. et filius emancipatus pꝛo patre.et ſimiles. Sunt q̃dam perſone q̃ non coguntur eſſe teſtes contra aliũ ratione fauoꝛis eius contra quem pꝛoducũtur. vt q: fratres non teſtificentur contra fratres et ſimiles.et tunc non dicit verum illa gloſſ.l.iul.ſed eſt verioꝛ gl. l.parentes.quia volens admittitur.nolens non cogitur.vt dicta lege.lege iul.et eſt ratio:ne quod fauoꝛe introductum eſt retoꝛqueatur in odium. vt. C.de legi.l.quod fauoꝛe. Ita dicebat do. Iac.but.fateoꝛ tamen quod pꝛopter fraternitatem non facit omnino tantam fidem quantam faceret extraneus: ſicut dicitur de matre in dicta.l.etiam ſupꝛa de pꝛoba. ¶ Sꝫ

a ¶ Quero quid in matre. Adde quod vbi eſt q̃ſtio ſtatus admittitur.vt.l.iij.§.due.et ibi Bartol. ff. ad car.adde quod in cauſa matrimoniali admittuntur ad teſtimonium parentes.vt in.c.ſuper eodem.de teſti.et in.c.videtur qui ma.accu.poſſ.et in.c.cũ in tua. de ſponſa. et in.c.j.vt lit.non cõteſt.

d quero[d] quid in cauſis criminalibus.[e] Reſpon.† tunc indiſtincte non admittitur coniunctus pꝛo coniuncto infra

Andreas Pomate.

b ¶ Quero an ſocer. Uide Alexand.conſilio. xviij.in iij.col.iiij.volu.
c ¶ Quid in fratre.an frater poſſit eſſe teſtis in cauſa fratris.dicit Bald.in lege quoniam liberi. C.de teſt. quod ſi fratres ſimul habitant nunq̃ꝫ frater admittitur vt teſtis in cauſa fratris et omnia iura dicẽtia cõiunctum non admitti in teſtem limita et intellige vt per Bartol. in.l.non ſolum.§.de vno. de ritu nup.et hic:ſed Bald.in.l.niſi.de epi.et cle.dixit ꝙ ſaltem ratione familiaritatis frater non admittitur in cauſa fratris ſi ſimul habitant.contrarium tenet in lege finali.in.ij.co.de pꝛoba.ſed quod frater admittatur tenet Inno.in.c.inſinuante.de offi.deleg.latius per Bald.in lege parentes.in pꝛin.et ibi glo. C.de teſt.ꝛ ibi Bal.in.ij.col.de omni tranſuerſali.et quid in fratre naturali.per Imol.in.l.ex facto.§.ſi quis rogat⁹. ad treb.et vide Guil.de cug.in.l.cui eoꝛum.§. affinitates.de poſtu.vbi quid in vxoꝛe fratris.et vide omnino Imo.in ca.cum opoꝛtet.de accu.et adde Bar. in lege admonendi circa medium.de iureiuran. adde quod Bal.conſi.cclxxxv.iiij.vol.vbi alleg.Bart. hic et Inno.in.c.inſinuante. de offi.delega.tenet qd̃ frater in cauſa fratris poteſt eſſe teſtis.et licet nõ faciat tãtam fidem quantam extraneus vt dicit Bar. hoc quod illud debet intelligi quando eſt ſolus.ſed habet conteſtem quod tunc ſuppletur eius dictum.
d Andreas Pomate. ¶ Quid in fratre. Uide Lafran.in repe.c.quoniam contra.in vij.colũna. de pꝛoba. Alexand.conſil.xciij.in.j.volu. Barba. in conſil. xlv.in.iij.col.in.j.vol.vbi dicit quod in arduis teſtimonium fratris nil valet. vide Barb. conſilio. xvij. in.ij.col.ij.vol.et limita per Alex.conſi.lxiiij.in.j. vo. vbi multa ponit in materia.
¶ Sed quero. Adde Barto.in dicta lege lex coꝛ.et ideo dicit Bal.l.finali.in.ij.col. C.de pꝛoba. ꝙ in cauſa criminali frater nõ admittitur pꝛo fratre:ſed in ciuilibus requiritur qd̃ teſtis ſit omni exceptione maioꝛ.adde ibi filio emancipato quod Pau. de caſtro. tenet quod ſi filius emancipatus poſſit eſſe teſtis in teſtamento patris quia tex.eſt ponderandus qui dicit in poteſtate.non ob.glo.in lege parentes.quia dicit Pau.illud intelligi quando filius vellet teſtificari pꝛo patre in actibus inter viuos: quo caſu repellitur pꝛopter affectionem quam pꝛeſumitur habere ꝛ non minoꝛem q̃ꝫ filius in poteſtate: ſed hic non teſtificatur pꝛo patre ſed pꝛo herede patris lꝫ ĩ facto patris.et hoc dicit etiam eſſe de mente Bal.hic.
e Andre. Poma. ¶ In cauſis criminalibus.vide Are.conſi.lxj.in.j.col. Alexan conſi.xuij. in.iij.col.in v.vo.vide Imo.vbi limitat hoc dictum Spe.c.cum R.canonicus.de offi.dele.

a ¶ In ſpe. Adde quod no. Bal. Ange. et Imol. in l. ſi cum do:em. §. ſi maritus. ſo. mat. et quod dixi poſt Barto. in lege etiam. C. de teſti. poſt glo. ibi quid au 8 tem in cõcubina an ipſa etiam tanq̃ domeſtica per ſona repellatur? doct. videntur velle quod ſic. in lege iiij. §. illud ſi qs cau. per Bald. in l. ij. C. de teſt. et ibi q̃d de ſpõſa et cõcubina. illos gradus qui ponuntur in dicta l. lege iul. et hoc voluit tangere gl. in l. parentes. C. de teſti. probatur in ſimi 9 li. in l. lege cornelia. ſ. de iniurijs. facit a ſ. de iuriſd. om. iud. l. qui iuriſditioni. Ratio quia per iniuriam factam con iuncto videtur mihi fieri aliqua iniu 1
Andreas Pomate. 2 3

b ¶ An mulier. Adde quod tamen mulier poteſt eſſe 4 teſtis in teſtamento ad pias cauſas. ſecũdum Ang. conſilio. xxiij. et Alex. conſi. ciij. in. v. vol. Adde etiã quod de iure canonico femine poſſunt eſſe teſtes ſe 1 cundum Alex. conſi. clxvij. in. ij. vol. quia teſtimoniũ maris et femine in iure diuino eſt equale ſecundum 2 Ange. conſilio. cxxxij. in caſibus tñ in quibus femie admittunt: creditur magis maſculis q̃ feminis ſm 3 Pano. in c. ſocijs. in. ſ. notabili. de verbo. ſigni. Bal. l. finali. C. de fide inſtru. quod limita vt non procedat quando vir deponit pro actore: mulier vero pro reo. glo. c. clerici. viij. diſt. Item not. quod femine nõ poſ 4 ſunt eſſe teſtes in cauſa feudali. ſecundum Bald. c. ſ. b in fi. qui teſt. ſint neceſ. Et circa iſtam queſtionẽ bar. vide etiam Feli. c. quoniam. in. ſ. colum. et ſeq. de teſtibus.

c ¶ Eum qui. gl. dicit. Adde quod mulier poteſt eſſe teſtis in teſtamento facto inter liberos: vt per glo. in b auth. quod ſine. de teſta. et per Barto. in lege hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. C. eodem titulo. ⁊ quãdo mulier poſſit eſſe teſtis. vide nota. in c. ſuper eo. el. ij. et in c. quoniam aliqua. et in c. tam literis. de teſti. et 1 quod no. in c. forus. de ver. ſig. et adde quod mulier nõ probat teſtamentum circa priuatam ſcripturam 2 tex. eſt not. et ibi Bal. in l. ſcripta. C. qui potio. in pig. hab. quid autem ad pias cauſas. vide Bald. in lege 3 prima. in. xx. colum. C. de ſacroſanc. eccle. et an in ciuili mulier poſſit eſſe teſtis. vide Specu. in titu. de te 4 ſte. §. primo. ver. item quod eſt mulier. in. vj. charta. ⁊ ibi tractat etiã q̃d in codicillis. et ibi in ver. ſed ſi qua. vide de iure canonico. an in criminali admittatur. adde quod Bald. conſilio. cclxxxij. lib. iiij. conſuluit quod mulier poteſt eſſe teſtis in codicillis ⁊ in teſtamento ad pias cauſas. tenuit Pau. de caſtro conſilio. ccclxiij. Quid autẽ ſi mulier ſit teſtis inter filios naturales. Spec. tenuit idem quod in legitimis ⁊ naturalibus ſi non ſint legitimi. in tit. de inſtrumẽ. edi. §. compendioſe. ver. quid ſi pater. Bald. vero in lege ſi qua illuſtris. videtur tenere contrarium. ⁊ ita dicit fuiſſe conſultum per q̃plures doctores Florentie: quia non habent illam prerogatiuam quam habent legitimi. tamen ipſe in lege finali. C. fami. ercif. aliter diſtinguit: et illam diſtinctionẽ ſequitur Pau. 1 de caſtro. hic.

d Andreas Pomate. ¶ Seruus. Quid autem in monacho et fratre minore. vide Cardi. conſil. xcvij. in. ſ. dubio. et conſi. cij. in. iij. dubio.

ria. Unde tãq̃ in ppria cauſa ſum ſuſpectus. vt d. l. lex cornelia. et vt ibi no. ¶ Quero vtrum coniuncti⁹ inter † equaliter cõiunctos admittatur etiã in criminali. vt vnus frater inter duos fratres. rñ. q̃ ſic. quia propter parẽ conſanguinitatẽ ceſſat ſuſpicio. vt l. nõ ſolũ. §. ſ. ſ. de ritu nup. et l. extraneo. §. ſ. ſ. de queſti. ⁊ hoc probatur. C. de queſtio. l. hoc quod placet. in fin. vbi ſeruus interrogatur inter duos dominos. ¶ Quero † quid de viro et vxore. Dic vt inſti. eo. §. teſtes. Et vide circa predicta in Spec.[a] de teſte. §. ſ. ver. ſeq. et gloſ. et Cy. C. de teſt. l. parentes. vbi tamen hoc longe plenius dixi.

☞ Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento. 1
Argumentũ de iudicijs ad vltimas voluntates vz. 2
Hereticus quibus caſibus poſſit eſſe teſtis. 3
Mulier in codicillis quod poſſit eſſe teſtis. 4

Eum qui. Qui non poteſt eſſe teſtis in iudicio non poteſt eſſe teſtis in teſtamento. Item † mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamẽto: in alijs poteſt: niſi ſit infamis. h. d. D. y. ¶ No. † arg. de iudicijs ad vltimas voluntates. ¶ Oppo. de l. quoniam. C. de hereti. Dicit glo. fallit ibi. alij dicunt † quod ibi non prohibetur teſtimonium ferre in iudicio de his que facta ſunt extra iudicium: ſed de his que facta ſunt in iudicio ſic. alij dicunt quod illa lex eſt hodie correcta cum nõ poſſit hereticus teſtari. vt l. ſ. in fine. C. de ſum. tri. ¶ Quero † an mulier b poſſit eſſe teſtis in codicillis. Et dicit[c] quod ſic. cum non reperiatur prohibitum. vt l. fi. in fine. de codicillis. et quod hic dicitur de teſtamento debet intelligi ſtricte de eo cui congruat diffinitio teſtamenti poſita in l. ſ. ſ. eo.

Seruus. [d] Seruus nõ poteſt eſſe teſtis in teſtamento. h. d. ¶ Oppo. ſ. de regu. iur. l. quod attinet. Sol. vt glo. ¶ Quero extra gloſ. q̃d ſi eſt dubiũ an ſit liber vel nõ. Dic vt. l. ſ. C. e.

☞ In teſtamento ruſtici an ſemper requiratur ſcriptura.
Teſtis debet teſtificari de eo quod percipit ſenſu et rationem reddere per aliquem ſenſum corporis.
Teſtis deponens aliquem dominum vt probet qualiter deponere debeat.
Teſtis deponens ſuper negligentia ville non capiẽtis malefactorem qualiter deponere debeat.

Et veteres. Teſtis debet ſtare donec teſtamentum perficiatur. et debet teſtificari de eo quod ſenſu percepit. hoc dicit. ¶ Op. ad primum de l. cum antiquitas. C. eodem. Sol. fallit ibi propter neceſſitatem nature vt ibi dr. ¶ Op. infra lege proxima in ſi. prin. et C. eo. l. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem. Solu. hic loquitur in teſtamentis in ſcriptis vbi non eſt neceſſe quod teſtes audiant vel ſciant quod ſcriptum eſt. et prout dicit gloſſ. nec intelligit quia forte clauſum producitur cõtraria loquuntur in teſtamẽto nũcupatiuo. ¶ Op. C. eodem. l. fi. Dicit glo. illud eſt verum in ruſtico: in quo licet teſtamentum fiat in ſcriptis: tamen notarius debet ſcire quid in eo continetur. et additur glo. quod in teſtamento ruſtici ſemper requiritur ſcriptura. Sed contrarium no. quod ſcriptura ibi non requiritur. vnde intellige iſtam ſecundum illam et de teſtamento ruſtici dic vt dixi. ſ. de codic. l. oficiunt. § ſ.

a Andr. Po. ¶ Ultimo no. Uide Lanfr. in repe. c. q̃m ꝯ. in. iij. col. de proba. Alex. cõſi. xlj. in. ſ. vol. ⁊ l. ſ. in pn. ff. de ope. no. nũ. Iaſo. in ru. ff. de iureiu. ſ. v. fal.

b ¶ Et veteres. percipit ſenſu. Teſtis debet deponere de eo quod percepit ſenſu. ſed quid ſi teſtis dicat ſcio: quia tetigi cum manibus. et res non erat tãgibilis cũ manu: dic q̃d referẽ ad actum congruum. ita tenet; not. Bartol. in l. final. per illum text. C. de pericu. nomi. li. ij. et ſequitur Bald. in l. nõ omnium. C. de legib. de iſtis corporeis ſenſibus eſt bona gloſſ. in l. q̃d meo. §. finali. de acquirẽda poſſeſſiõe. et inſtitu. de gradi. §. fin. Ioã. andr. in. c. quoniã. de electio. in. vj. ⁊ debet ſenſus talis reddi per teſtem qui magis conueniat rei de qua agitur vt not. per Innocen in c. cum cauſam. de teſti. Bal. in l. ſolam. ⁊ in l. teſtium. de teſtib. ⁊ facit Barto. ſpecialem tractatum de teſtibus quem morte preuentus non perfecit. vt refert Bald. in l. edita. ad fin. C. de edendo. ⁊ illum compleuit Bald. in l. de quibus. ſ. de legi. et in l. iij. C. de legi. vbi pleniſſime diſcurrit per quem ſenſum teſtes debeant deponere de cauſa ſcientie. et etiam poſuit in rubric. C. ſi ex fal. inſtru. et in l. prima. C. de cõfeſ. ⁊ in l. data. C. de accuſ. per bartolum. in l. de minore. §. tormenta. ⁊ in l. labeo. de ſupel. leg. Barto. in l. pretia rerum ad legem falcidiã. et in l. ſecunda. ⁊ in l. ſi quos. C. de reſcin. ven. ſed an c teſtis in re perceptibili viſu ⁊ auditu debeat reddere rationem per vtrunq̃ ſenſum. videtur quod ſic. p d textum. ⁊ ibi not. docto. in capitulo ſecundo. de confeſ. et licet cautius eſſet ſi per vtrunq̃ ſenſum depo e neret. tamen ſufficit ſi deponat per ſenſuz viſus: quia ille eſt generalis ad omnes ſenſus. vt not. gloſſa. iij. queſtio. ix. c. teſtes. et per Cynum. in dicta. l. teſtium. de quo etiam vide in dicto. c. cum cauſam. de teſtib. et ad iſtud et etiam ad illud quod. ſ. dixi ſecundum Bartolum. in l. fina. C. de pericu. nor. vide no. per domi. Anto. ⁊ docto. in. c. tam literis. de teſtibus. ⁊ ſpe. in titul. de teſt. §. primo. verſi. item quod non prohibet. Cyn. in l. teſtiũ. C. de teſt. gloſſ. iij. q. ix. c. teſtes. Arch. in c. ſi iure. xxij. q̃. v. et q̃d legi. ⁊ not. in c. preterea. de teſt. et in materia qualiter deponãt teſtes i cauſa ſciẽtie. vltra predicta vide Bald. etiam in l. conuenticulaz. de epiſco. et cler. et quod nota: ad predicta Roma. in l. ad monendi. in princip. iiij. chart. de iureiur. ⁊ adde q̃d not. Bart.

¶ Ultimo not.[a] † q̃d teſtis debet teſtificari de eo q̃d percipit ſenſu [b] vt hic. ibi ſi vel ſenſu percipiat. ⁊ ſic ratio teſtis ſemper debet reddi per illud q̃d ipſe aliquo ſenſu corporis percipit. ad idem l. ſ. in princip. ſ. de his que in teſta. delen. ⁊ in auten. de heredi. ⁊ falc. §. ſi vero abſint. ⁊. C. de teſtibus. l. teſtiũ. ¶ Et † ex hoc dicit Inno. ⁊ Specul. quod ſi teſtis interrogatur an talis ſit dominus: ⁊ dicit q̃ ſic: ⁊ nõ fuit interrogatus de cauſa: an valeat. ⁊ dicit q̃ non. quia dominium non poteſt ſenſu percipi: ⁊ ſic iudicat teſtis: nec deponit q̃d ſenſu percipit. Sed q̃d hʒ dicere. Dic q̃ emit a tali: ⁊ quod audiuit eum habere vt dominiũ. ⁊ hoc dicit Inno. extra de teſti. c. cum cauſaz. et in Spe. de teſt. §. nunc tractandum. verſic. officiũ. ⁊ ver. quid ergo ſi quis. Et hoc allegaui † ad queſtionẽ de facto: teſtes fuerũt teſtificati q̃d tales fuerunt negligẽtes in capiẽdo malefactorẽ: ego dixi[c] q̃ non probant aliquid: quia negligentia nõ eſt quid poſitiuum: q̃d ſenſu percipiatur: et ideo teſtis dicto modo deponens nõ teſtificatur: ſed iudicat. q̃ debebat deponere q̃ rumor erat in tali loco: quod talis interfecerat talem: ⁊ ideo ſi voluiſſent homines currere tunc potuiſſent capere malefactorem: ex quo ſeq̃tur ſi non fecerunt negligentiam commiſerunt.

☞ Dictio palam: quomodo capiatur.

Quid ſit notorium ⁊ quid manifeſtũ. 1
Differentia inter edictum: ⁊ vocem p̃conis. remiſſiue. 2
Teſtamentum nuncupatiuum q̃ probetur per inſtrumentum in quo ſunt ſcripti ſeptem teſtes. 3
Inſtrumentum q̃d equiualeat duob⁹ teſtibus quomodo intelligatur. 4
Teſtamentum quando probet per inſtrumentum confectum corã duobus vel tribus teſtibus continens quod titius fecit teſtamentum corã ſeptem teſtibus. 5
Quando probatur teſtamentum factum fuiſſe cũ ſolennitate quomodo deponere debeant teſtes vel inſtrumentum cantare. 6
Quando magis ſtetur vni affirmanti q̃ mille negantibus. 7
Si teſtator dicat volo: q̃ ſatiſfiat oibus contentis in tali ſchedula quã dedi tali an valeat remiſſiue. 8
Expreſſio heredis licet non fiat a teſtatore ſi tñ fit a notario q̃d valeat. 9

Heredes palam. † In teſtamento in ſcriptis heredes debent ſcribi. in teſtamento nuncupatiuo debent palã nominari. vt teſtes exaudiãt. hoc. d. Opp.[d] ⁊ videtur q̃ aliter ſumat palã. vt l. palã. ſ. de rit. nup. Sol. fateor q̃d aliter ibi: aliter hic. Ratio q̃ ibi loquitur in actu qui hʒ cauſam ſucceſſiuaz. hic in actu q̃ habet cauſam momẽtaneã. ¶ Ex hoc colligitur † differẽtia[e] in l. ſi cer. pet. ſufficit enĩ vt ibi dixit ipſe cãm p̃ſumptiue cõcludere. Et adde q̃d no. p doc. maxime Sali. in l. actor. C. de pba. ⁊ dicit Bar. in l. ij. in. iij. col. C. q̃n fiſc⁹ vel priua. q̃d mod⁹ deponẽdi ironice nõ eſt tut⁹ in teſte. vide gl. ibi. ⁊ ad iſtud q̃d. ſ. dixi ſm barto. ſi teſtis dicat ſcio q̃ tetigi cũ manib⁹. vel dixit q̃ vidit rẽ quã audiuit. vide Bal. in. d. l. ſolã. in. vij. q. et in. d. l. teſtiũ. in. vj. col. eo. ti. de teſti. in. ij. q ⁊ ibi etiã i iij. q. dixit q̃ teſtis q̃ dixit ſcio: q̃ percepi per ſenſum corporis non valet. ad idem ſi dicat ſcio: q̃ tetigi: q̃ tactus eſt conformis ad omnes ſenſus corporis n. ſi res eſſet propter tangibilis: vt durum vel molle.

c Andre. Poma. ¶ Ego dixi. Uide Alexan. cõſi. ciij. in. iij. col. iiij. vol.

d Andre. Poma. ¶ Oppo. Uide Barb. cõſi. xlvj. in antepe. col. in. ſ. vol.

e Andre. Poma. ¶ Colligitur differentia. Uide Pano. conſi. xij. in. iij. col. ij. vol. Feli. c. tertio loco in i ij. col. de proba.

a ❡An notorium poſſit tranſire circa negationē. Vide not. per domi. Anto. in. c. veſtra. de cohabi. cleri. ⁊ mulie.

b ❡An teſtamentum nuncupatiuum. An teſtamentum nuncupatiuum probetur per inſtrumentū. Adde que dixi poſt docto. in. l. prima. C. eod.

c ❡Nō probetur. Aduerte tamen quia ſaltem videtur qđ ſemiplene probēt: vt habes eleganter no. per Bart. in. l. admonendi. de iureiur. in x. colū. vbi vult quod duo teſtes probantes teſtamētū faciunt ſemiplenam probationē. ⁊ vide omnino Cyn. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de fideicom.

a inter manifeſtū ⁊ notorium[a] manifeſtum eſt quod innoteſcit pluribus vt hic. notorium eſt illud quod eſt publicū, et omnibus patet. vt hic colligitur et gloſ. in. l. ciues. C. de appel. facit. C. quō ⁊ quādo iudex. autentica. qui ſemel. dum facit differētiam inter edictum ⁊ vocē preconiā. ⁊ videtur ſentire Spec. in tit. de noto. cri. §. ſequitur de manifeſto. in prin. ❡Venio ad q̄ſtionē ⁊ aſſumo † primo. q. poſitam in 3 fi. gloſ. magne. an teſtamentum nun- b cupatiuum[b] probetur per inſtrumentū in quo ſunt ſcripti ſeptē teſtes. Dn̄i iſta queſtio fuit inter Joā. ⁊ Azo. diſputata in. l. fi. C. de fideicō. tamen vt dicam vnū verbū faciam vnam rationē pro: ⁊ aliā cōtra. ⁊ probatur primo: quia inſtrumentū publicum facit fidem et probatur in. l. fi. C. arbi. tute. ⁊. l. cum precibus. C. de probatio. in contrariū quia inſtrumentum equiualet dicto duorum teſtium. vt. l. in exercēdis. C. de fid. inſtru. ſed teſtamentum nō poteſt probari per duos teſtes. ergo ⁊c.

d ~Andre. Poma. ❡Poſſet intelligi de alia. Vide Alex. conſi. cv. in. ij. col. ij. vol.

e ❡Ut in gloſſ. Item ſequitur Bald. in. c. j. in fi. de cō trouer. inter me ⁊ dominū. ⁊ refert etiā Cy. in. l. ij. C. de erro. aduo. ⁊ pro Bar. eſt gloſſ. not. reprobata tn̄ in. l. j. de itine. actuq̄ȝ priua. ⁊ adde ꝙ in criminalibꝰ fauore abſolutiōis magis ſtatꝰ duobꝰ teſtibus negātibꝰ q̄ȝ duobꝰ affirmātibꝰ. gl. eſt ſing. lxxxj. di. c. clerici ſm̄ Bald. in. l. data. in. xx. colum. qui accuſ. ⁊ vide de materia p Jmo. in. l. inter partes. de re iu. ⁊ adde Bald. in. l. actor. C. de proba. ⁊ in. l. cum hi. §. j. de trāſactio. Adde quod habetur in. c. cum in tua. de teſti. Item illa regula habet locum quando affirmatiua eſt probata. vt probatur in. c. ad noſtram. de proba. et ibi declarat Pet. de Anc. ⁊ de hoc amplꝰ credatꝰ duobus affirmantibus q̄ȝ mille negantibus. Vide etiam Bald. in. l. prima. C. de bon. poſſ. ſecundum tabu. ⁊ Innocen. in. c. ſuper hoc. de tempo. or. ⁊ in. c. qđ per nouale. de verbo. ſigni. per Barto. in. l. j. in prin. de ventre inſpi.

f ~Andre. Poma. ❡Hec lex ad hanc. q. facit quod voluit Alexan. conſi. clvj. in. v. volu. Jaſo. l. interpoſitas. C. de tranſactio. Et de hac. q. vide Alex. conſil. lxxxv. in antepenul. col. ij. vol. Et conſil. cvj. alś. cviij. in. j. volu.

g ❡Preſentes. Adde tu ⁊ no. modū probandi negatiuam. ⁊ de quo etiā per Fran. de aret. in. c. cum cauſas. extra de teſti. ⁊ ibi plene per eū ⁊ p Lanfrā. in. c.

glo. hic ⁊ vbiq̄ȝ tenet opinio. Jo. de conſuetudine ſcilicet ꝙ per tale inſtrumentū probetur teſtamentū. de rigore iuris tenet opi. Azo. Dyn. vero dicit quod opi. Jo. eſt vera etiam de rigore: quia video ꝙ in caſibus in quibus. v. teſtes requiruntur: tunc ille actus poteſt probari per publicum inſtrumentum. vt. l. fin. et auten. ibi poſita. C. ſi cert. pe. ⁊ pro hoc. l. teſtiū. C. de teſt. ⁊ pro hoc videbitis no. in. l. ij. circa princip. j.
4 quemadmo. teſta. aperi. ❡Ad rationem Azo. † reſpondeo aliter q̄ȝ ſit reſponſum vt tollam illud qđ dictum eſt in. l. in exercendis. ⁊ fateor ꝙ inſtrumentum equiualet dicto duorum teſtium. quia duo probantes contrarium: efficiunt vt inſtrumento non ſtetur etiam ſi mille eſſent ibi ſcripti: ſed nullo probante contrarium tot teſtibus equiualet inſtrumentum quot ibi ſunt ſcripti. Ita ſentit Innocē. in. c. cum Joannes extra de fide inſtrumen. facit quod dicam. j. quemadmo. teſta. ape. l. j. in fi. ❡Quero ⁊ redeo ad
5 primam queſtionem gloſ. pone † ꝙ inſtrumento publico facto coram duobus vel tribus teſtibus continetur quod titius fecit teſtamentum coram ſeptem teſtibus an per hoc teſtamentum probetur. Quidā pro: quidam contra. vt in gl. quam vide que incipit. aliter ponitur. ibi not. ⁊c. ❡Pro intelligentia huius queſtionis eſt aduertendum: aut inſtrumentum dicit quod quis fecit teſtamentum coram ſeptem teſtibus: ⁊ illi ſeptem teſtes ſunt nominati ⁊ ſcripti in inſtrumento: ⁊ tunc eſſet eadem queſtio cum precedenti quam determinaui. Sed ſi iſti ſeptem teſtes in inſtrumento non ſunt ſcripti: tunc reincidimus in qō. quam gloſſ. ponit in. l. ij. C. de bono. poſ. ſm̄ tabu. Et eſt breuiter dicendum ꝙ ſi eſt contentio de voluntate ⁊ ſolennitate: ꝙ per tale inſtrumentum non pro-
c betur[c] teſtamentum: quia tunc inſtrumentum equiualet tot teſtibus quot ibi ſunt ſcripti. ſed duo ſunt aſcripti. ergo ⁊c. ſed ſi eſſet contentio de ſolennitate tantum: vt quia ille contra quem litigatur confitetur teſtamentum ſic factum fuiſſe: tamen negat factum cum ſolennitate tunc tale inſtrumentum probat ſolennitatem: ſicut poſſet probari ſolennitas per duos teſtes: vt no. in. l. ij. C. de bo. poſ. ſm̄ tabu. Aduerten-
6 dum † tamen eſt: quia quando talis ſolennitas probatur per teſtes vel per inſtrumentum ſe debet referre ad diſpoſitionem factam certo loco ⁊ tēpore. ita quod illa de neceſſitate concludat. vel oportet conſtare ꝙ ſemel tantum illa diſpoſitio facta fuit: alś poſſet in-
d telligi[d] de alia: ⁊ ſic probatio non concluderet. vt extra de fide inſtru. c. cum Joannes. ⁊ ſic intelligo opinionem Hugo. in. l. ij. C. de bo. poſ. ſecundum tabul. ❡Querit gloſſ. an teſtamentum in ſcriptis poſſit fie-
e ri ſine legato. dic vt in gloſſ.[e] ❡Ultimo hec lex[f] fa-
f cit ad duas queſtiones † primo videtur tex. pro gloſ.
7 que eſt in. l. diem proferre. §. ſi plures. ff. de arbit. ſcilicet quod magis ſtatur vni affirmanti q̄ȝ mille negantibus: vt hic: dum dicit ſolennem numerum ſufficit exaudire. vnde ſi mille dicerent nos non audiuimus: nil ad propoſitum: ſed hoc intelligit Jaco. de are. ⁊ Old. eſſe verū quando teſtes deponunt quod eius de quo queritur non habēt cognitionem: quia dicunt ſimpliciter ſe neſcire. Et hoc modo bn̄ dicit illa gloſ. ſed ſi aſſerūt cōtrariū eius ꝙ alij dicunt vt
g puta nos fuimus preſentes[g]: ⁊ nō potuiſſent dicere

quoniam contra falſam. in prin. col. ij. et ſeq. extra de proba. et vide etiam Barb. in cōſi. iij. co. ix. in. ij. vol.

a ~And. Poma. ❡Facit ad queſtionē. vide Bar. l. quē heredē. ff. de reb. dub. et. l. fi. C. de fideicōmiſ.

b ☞Andreas Pomate. ❡Si teſtator. vide Alexā. conſil. xij. in. j. ⁊. ij. co. in. j. volu. Roma. cōſil. cccvj. in ij. dubio.

c ❡An valeat. vide glo. et docto. ibi i. d. l. iubemꝰ. et Cyn. ibi pro quibꝰ facit gl. in l. mulier, q̄. ſecundum An. ⁊ imo. ibi non eſt alibi. de v̄. oblig. licet loquatur in ſtipulatione. facit. l. aſſe toto. ff. de heredi. inſti. l. inſtitutio talis. de condi. inſti. et. l. ſi ita ſcripſero. cum ibi no. p Bar. de condi. ⁊ demon. facit. l. pamphilo. §. propoſitum. de leg. ij. ⁊ ibi Bal. ⁊ quod dictum teſtium valeat tenet etiam Bald. in. d. l. iubemus. ⁊ Spec. et Joan. and. in tit. de teſta. §. j. verſi. quid ſi is. vbi hoc tenet in eo teſtatore qui bonam memoriam ⁊ intellectum haberet ⁊ ita infert plures antiquos tenuiſſe per. d. §. propoſitum. et per. l. nemo. ff. de here. inſtit. et dixit iſtam opi. ſibi placere. ⁊ ſic opin. hec videtur communis cum qua concordat Barto. hic ⁊ Angel. clare in. l. in fraudem. §. j. ff. de teſta. milt. ⁊ no. per docto. in. c. cum tibi. de teſt. pro iſta opi. eſt optimꝰ tex. in. l. quoniam indignum. de teſt. ibi dum dicit momēta verborū que forte ſeminecis ⁊c. iuncta gloſ. ibi in verſi. ſeminecis. quam Ang. ibi dicit non eſſe alibi ⁊ per illum tex. cum glo. dicit Ang. ibi probari ſingulariter ꝙ ſemimortuus ſicut eſt ille qui habet linguā groſſam ⁊ balbutientem qui in extraneis laborat nō impeditur cōdere teſtamentū dūmodo ſanā habeat mentem pro quo etiam allegat dictā. l. iubemus. et ita etiam dicit Ange. et Moder. ibi ⁊ vidi ſemel eſſe oppoſitum contra vnum teſtamentum quod non valeret: quia non propria voluntate teſtatoris ſed ad interrogationem notarij conditum fuit de quo etiā ȝ ibi ponunt Bartolus ⁊ doctores. adde poſt apoſtillam quod idem tenuit Baldus. conſilio. x. iiij. volumi. ſi teſtator poteſt articulate loqui idem voluit Roma. conſil. cccvj. cum limitatio. ſecundum ipſum Joan. an. in additio. Specul. in tit. de teſt. §. primo. in addit. que incipit pileus cui in perſonā vxoris accidit iſte caſus. niſi forſan aliquis de teſtatoris voluntate informatꝰ vł forſan meditatꝰ qđ prudenter illi agēdū eſſet fecerit ſcribi teſtamētum ſm̄ ꝙ ipſe voluit quo ſcripto notariꝰ legit inſtitutionem heredis teſtatori qui ſic rn̄dit. tunc eīn hec inſtitutio cēſet inualida: eo quia iſte modus teſtandi non eſt inuentus a iure et ſic ſupſtitio improba eſt illud inuenire. de trāſla. c. ij. ver. ⁊ qđ nō eſt. ij. q. v. c. cōſuluiſti. Et in quātum Bar. hic tractat an relicta ī teſtamēto poſſint in codicillis reuocari. vide omnino Ro. conſi. clxxix.

quin audiuiſſemus: tunc ſtatur dicto maioris partis ſm̄ gloſ. l. ob carmen. ff. de teſt. l. j. §. j. ff. de vent. inſpi. ❡Se-
3 cundo facit ad † queſtionem[a] ſi teſta-
a tor dixit volo quod ſatiſfiat omnibus cōtentis in ſchedula quam dedi tali: an hec diſpoſitio valeat. hic videtur quod nō: quia videtur debere eos palam nominare. non dicam modo dicam forte in. l. ſi ita ſcripſero. infra de condi. et demon. dixi anno. in. l. q̄ſtio-
9 nem. C. de fideicōmiſ. ❡Quero † qđ
b ſi teſtator[b] non nūcupat heredes propria voce: ſed notariꝰ exprimit: an va-
c leat.[c] Jaco. de are. videtur hic dicere quod non valeat. gloſſ. et docto. dicūt contrarium. vt. l. iubemus. C. eodem. et illud obſeruatur. facit. j. de leg. iij. l. pamphilo. §. j.

1 ☞Eadem ſolennitas requiritur in mutādo actum: vel illi addendo que requiritur in conſtituendo.

2 Legata facta in teſtamēto quod poſſint in codicillis reuocari.

3 In probanda reuocatione legati tacita ob inimicitiam vel aliam cauſam requiruntur quinq̄ȝ teſtes.

4 In voluntate declaratoria quot teſtes requirantur.

5 Legatum quātitate non expreſſa de dote et ad viam reficiendam factum valet.

6 Judex quando declarare poſſit eius ſententiam.

7 Quando teſtes declarant eius dictū obſcurum quod non requiratur iuramentum.

Si quid poſt.

d [d] In mutan-
1 do † vł addēdo requiritur eadē ſolennitas que in cōſtituendo: ſecus in declarando. h. d. ⁊ eſt notabilis caſus. ❡Opp. ⁊ videtur ꝙ ſine ſolennitate poteſt mutare. vt. l. ſi ita ſit ſcriptum. j. de lega. j. Sol. ante teſtamentum perfectū pōt vt ibi: poſt nō: vt hic. ❡Oppo. inſtit. de adimen. lega. §. j. vbi relicta in teſtamento poſſunt adimi in codicillis: et ſic non requiritur tanta ſolennitas. Sol. Joan. qđ hoc intelligitur circa inſtitutionem heredis. Pla. intelligebat cōtrarium quādo relicta in codicillis primis: adimebantur in codicillis ſecūdis: opinio Jo. videtur verior vt. j. dicam. ❡Ultimo opp. de. l. alūne. §. j. j. ff. de ali. leg. Sol. vt gl. ❡Que-
2 ro † vtrum[e] legata relicta in teſtamē-
e to poſſint in codicillis reuocari. Pla. qđ non: per hanc. l. Jo. tenet contrarium per multas rationes: maxime quia legata poſſūt reuocari tacita voluntate. ergo ⁊c. quod dic vt in gloſſ. Dy. videtur tenere opi. Pla. qđ enim dicitur: qđ legatum poteſt reuocari voluntate tacita intelligeˀ ſi illa voluntas plene et ſolenniter probetur.
3 quod multum nota. requiritur † enim ſecundum Dynum numerus quinq̄ȝ

d ❡Si qđ. Et vide qđ hic dicūt doc. vide Dn̄i in. c. j. de ſum. tri. li. vj. ⁊ vide que dixi plene in rubr. de fide inſtru. ⁊ vide cōſi. Lud. ro. xliij. inci. ſuper eo qđ queritur. vbi ſi iudex poſt latam ſniam adijt cauſam vtrum faciat propter hoc nouā ſniam decidit ibi diſtinguendo an per viā declarat ius vide ibi. et vide Lud. ro. in conſi. lxiij. Andre. Barba.

~Andre. Poma. ❡Si qđ poſt. Ad iſtum tex. vide Panor. cōſi. lxvij. in. iij. col. ij. vol. vbi declarat Felt. c. fi. in vlti. col. de excep.

e ❡Si qđ poſt. Sȝ qđ ſi poſt lectū teſtm̄ vult rogare teſtes quos nō rogauit. vide no. in. l. fi. i pe. col. de fideic. ⁊ no. ꝙ iſte tex. procedit ēt qn̄ declaratio fieret ex īteruallo. ita voluit bar. ī. l. petēs. ī. ij. lec. C. ff. pac.

~Andre. Poma. ❡Quero vtrum. vide aliqđ per Alex. conſi. xxx. in. iij. volu.

a ⁓Andreas Pomate. ¶Hic dicitur. vide Bartol. l.j.§.ſi filium.ff.de leg.iij.

b ¶Quero. Adde tex.et ibi per Bart. in.l.nuptie.la iij.ſ.de ritu nup.et quid in re reintegrada. vide bar. in.l.chirographis.de admi.tuto. Et adde que not. Bart. in.l. j.ad fin.de leg.iij.⁊ vide etiam Bar. in ſimili. i.l.ij. in princ.in antepe.co. de vul. et pup. et ibi habes quo modo declaretur. ⁊ an ex dict℥ ante actu℥ per teſtatorē vel poſt actum.

⁓Andreas Pomate.

c ¶In voluntate declaratoria. vide Alex. cōſi.xcviij. in.iiij.col. iiij.vo.Fe. c.paſtoralis in.x.co. de excep. Alex.cōſi. c.in.ij.col. iiij.volu. Barb.conſilio.xix.in ij.vol.

teſtium vel ſeptem ad probandas inimicitias:per quas inducatur tacita reuocatio:vel aliquid ſimile.quod dici- 4
tur de expreſſa voluntate facta in co- b
dicillis dicit Dyn.aut codicilli preceſ- c
ſerunt teſtamentum:et tunc per ſeq̄ns teſtamentum ſunt reuocati. et de his non queritur.vel ſunt confirmati ⁊ procedit opinio Pla. Item ſi codicilli ſequuntur quia videnť tacite confirmati.l.ante tabu.de iure codicillorum. et quod ibi not.mihi videtur quod inter Joan.⁊ Pla.fuit diſputatio de caſu.l. nam nō eſt dubium quod relicta in teſtamento per voluntatem minus ſolēnem poſſunt reuocari vt ope exceptionis non debeantur. vt.l.militis codicillis.§.veteran⁹.j.de teſt.mili. ¶Sz dubium an poſſint reuocari vt ipſo iure non debeanť. et ad hoc tendit opi. Pla.videť enim ꝙ relicta in teſtamēto non poſſint adimi ꝑ codicillos ipſo iure:niſi ſint expreſſe cōfirmati.qđ videtur tenere glo.in.l.ſi ita ſit ſcriptū. j.de leg.j.in eo quod dicit ope excep. contrarium tenet glo.in.l.fideicōmiſ. et iſta eſt vera:quia quantum ad legata codicillus eſt ſolennis voluntas.vt inſti.de adi.leg.§.j.quod ergo hic di-
a citur[a] omnia ex integro faciēda ſunt: intelligas nō omnia que facta fuerūt ſed omnia que de neceſſitate fieri debuerunt ab initio. illa de neceſſitate 5

d ⁓Andre. Pomat. ¶An poſſit iudex. Vide Are. l.gallus.§.ſi parentes.ff.de libe.⁊ poſthu. aliquid ꝑ Roma.conſi.xlv.

e ⁓Andre. Poma. ¶Iſte.§.vide Barba.conſilio xviij.in.xix.col.in.j.vo.Feli.in.c.per tuas.in vlti.col. de proba.al's de teſti.

f ¶Quod non et idem tenet Bald.per illum textū. in auten.ſed hodie.C.de iuramen.calum.⁊ Bald.in l.final.C.de teſtibus.dicit tamen ibi Bald quod ſecus eſt quando iterum examinaretur teſtis ad aliū finem q̄z ad declarandum dictum ambiguum quia tunc deberet iterum iurare dato ꝙ ſit examinatus ſuper eo ſuper quo al's iuratus depoſuerat. exemplum patet in caſu,d.l.fina.C.de teſtibus.⁊ ad hoc allega.iſtum text. pro quo etiam adde gloſſ. in.l.per hanc.in gloſſ.fin.de tempo.appel.⁊ ibi Bald.in.viij. q.⁊ facit tex.in.c.fraternitatis.in fi.de teſt. ⁊ vide de hac materia que dixi in.l.qui bona.§. ſi quis ſtipulatus.de dā.infe.⁊ de materia per Spe.in titu.de teſt. §.j.in.iiij.char.in ver.item ꝙ teſtis.

g ⁓Andre.Poma. ¶In teſtamentis.Adde q́ ſuffi

debent fieri in mutatione. Quid enim ſi in primo teſtamento fuiſſent.xx. teſtes:requirentur ne tot in ſequenti teſtamento per quod mutatur prius? Certe non.ita ad ademptionem legatorum ſufficit codicillus q̄ ab initio ſuffeciſſet ad dādū legata. ¶Opponi.ad predicta de.l.hereditas.C.de his quibus vt indignis.Reſpon.ibi hereditas non admittitur: ſed heres indignus declaratur. ¶Venio ad ſequē. †gloſſ. ¶Quero[b] in voluntate declaratoria[c] quot teſtes requiruntur.gloſſ.dicit quod duo. ¶Contrarium videtur notari quod requiruntur quinq̄z.C.de codicillis.l.prima.⁊.j.de bonorum poſſeſſione ſecundum tabu.l.qui ex liberis.§.teſtamento.Dy.reducit ad concordantiam;quod aut tractamus de confirmatione relicti inutilis:⁊ habent locum gloſ.contrarie. tunc enim qui confirmat videtur de nouo dare. vt.l.aſſe.de heredib.inſtituen.⁊.l.lege obuenire.j.de verbo.ſignifica. vnde quecunq̄z ſolennitas requiritur ab initio in dando illa requiritur in tali confirmatione:ſed ſi tractamus de declaratione relicti vtilis: qđ propter defectum probationis poſſet eſſe inutile.tunc ſufficiunt duo teſtes.non enim ab initio deficiebat ius ſed probatio.vt.l.duo ſunt titij. de teſtamenta.tute.ita dicit Dy.hoc et ā expreſſe dicit iſta gl.cum diſtinguat.aut fuit erratum in nomine:⁊ tūc ſufficiunt duo teſtes: etiam in volūtate declarante: quia ab initio valebat:aut fuit erratum in corpore. et tunc requiritur ſolēnis numerus teſtium.quia ab initio non valebat:⁊ de errore corporis facit mētionem glo.de hiſtoria que vulgaris eſt de Eſau ⁊ Jacob.Iſtud tenent doc.in.l.ij.C.de codicillis. declaro aliqualiter latius in.l.q̄ ex liberis.§. ex teſtamento.j.de bonorum poſſeſſione ſm tabu.Sed ad predicta opponitur de verſi.ſed ⁊ ſi notam.j.eo.l. nam ſi quantitas non eſt expreſſa non valet relictum. vt l.cum poſt.§.gener.de iure do.⁊ tamē ſufficit declaratio coram duobus teſtibus:⁊ ſic volūtas inutilis ſine ſolennitate confirmať.Reſpon.ver.ſed ⁊ ſi no-
5 tam.intelligo†quando reliquit legatum nō expreſſa quantitate:eo caſu quo legatum valet:vt pro dote vel ad viam reficiendam vt.l.quidam in teſtamē-
6 to.j.de leg.ij. ¶Quero†an poſſit iudex[d] declarare
d ſententiam ſuam gloſ.dicit hic eſt argu.ꝙ ſic.quod declara vt plene dixi in.l.ab executore.in princ.j.de
e appel. ¶Vltimo iſte.§.[e] inducitur†ad queſtionē.
7 vos ſcitis qđ teſtes repetunt dictum ſuum.vt in corpore.de teſti.§.qui vero.et.l.repeti.j.de queſti. An requiratur nouum iuramentum q̄n iudex repetit teſtes vt dictum eorum obſcurū declarent. Et hic eſt
f arg.quod non[f]:non dico modo plus.

1 ☞Teſtes in teſtamentis quod debeāt eſſe rogati et vocati.et nu.3.

2 Teſtes rogati in teſtamēto debent eſſe ſpecialiter ad hoc adhibiti.

4 Si in teſtamento dicitur rogatis ⁊ nō additur ad hoc quod ſufficiat.

5 Si dicatur talibus preſentibus ⁊ nō dicitur rogatis quod non preſumuntur rogati:⁊ ſic non valet.

6 Notarius an preſumatur notarius.

g In teſtamentis[g] In†teſtamento debent eſſe teſtes rogati hoc eſt certiorati:quia ad hoc ſunt adhibiti.h.d.
1

¶Opp.C.de codicil.l.fi.Sol.aliud in codicillis vt ibi.aliud in teſtamentis:vt hic. ¶Oppo:de.l.ad fidem.ſ.de teſtibus.Sol.hic eſt de caſibus in quibus debent eſſe teſtes rogati:licet regulariter contra:vt in aut.rogati.C.de teſtibus. ¶Quero quali-
2 ter†debent intelligi rogati.intellige ad hoc ſpecialiter adhibiti vt hic.⁊.l.nullum.ſ.de diuor. ¶Alte-
3 rius†no.ꝙ teſtes debent eſſe[a] vocati et rogati ad
a hoc:ideo notarij ſcribunt teſtibus ad hoc vocatis
4 et rogatis.Sed quero†quid ſi dicitur in teſtamen-
b to[b] teſtibus rogatis:nec addit ad hoc an ſufficiat.
c Puto ꝙ ſic[c] vt.l.ij.§.homines.j.vi bono.rapto. vbi coadunati ad hoc in dubio preſumūtur. Ad hoc facit.ſ.ad macedo.l.ſed et iul.§.proinde. dicam.j.de
5 verbo.obligatio.l.ſciendum. ¶Quero†quid ſi in
d teſtamento[d] dicitur talibus preſentib⁹:nec fuit adiectum vocatis vel rogatis.dicit Dy.ꝙ non valet: quia non preſumuntur rogati:quia eſt ſolēnitas extrinſeca que non preſumitur:vt.l.quecūq̄z.in fi.ſ.de publiciana.hoc tenet Cy.in.l. hac conſultiſſima. C. eo.et Specu.de teſtibus.§.j.ver.ſed quid in predictis.et ver.ſeq.quidam tamen habent additiones Dy.in.l.ſciendum.de verbo.obliga. vbi videtur tenere contrarium:ſed qđ hic dicitur verius eſt,vt di-
6 xi in.d.l.ſciendum. ¶Sed†quid in notario ſi non ſcribit in inſtrumento ſe fuiſſe rogatum. ¶Quidā preſumunt ſe fuiſſe rogatum.vt in auten.de tabel.§. quod autem.et ibi not.Innocen.videtur tenere contrarium.extra de fide inſtrumen.c.ſecundo. et Specu.recitat eum licet non alleget in tit.de inſtru. edi. §.primo.ver.et no.determinauit contrarium per iura noſtra.vt dixi plene in.l.ſciendum.infra de verborum obliga.

1 ☞An in teſtamēto poſſit fieri cōtractus.et quilibet alius actus tranſiens in formam contractus.

Vno contextu debet fieri teſtamentum. h.d. ¶Opp.C.e.l.caſus.⁊.l.cum antiquitas.Sol.fallit ibi ꝑpter neceſſitatē nature. ¶Op. C.eo.l.teſtamenta.Sol.ibi abundans cautela non nocet. ¶Quero quid ſi ſint actus alieni a teſtamēto vt puta dicit dono vel vendo tibi talem rem pro
e centum.et tu conſentis:an valeat?glo.[e] dicit ꝙ ſic.
1 vt.l.aſſignare.j.de aſſig.li. ¶†No.[f] ergo[g] qđ in te
f ſtamento poteſt fieri contractus. et quilibet actus
g qui tranſit in formam contractus hoc tenet Dy. in c.qđ ſemel placuit.extra de regul.iuris. libro ſexto. et Cyn.in lege cum antiquitas.C.eodem.tene men
h ti[h] hanc glo.

i ☞Qualiter capitulari debeat cōtra teſtem in reprobando ipſum ꝙ tempore confecti inſtrumēti nō poſſet eſſe teſtis.

2 Teſtis ꝙ non impeditur teſtificari ad probandam ſolēnitatem inſtrumenti in quo erat deſcriptus per caſum in ipſum ſuperuenientem etiam facto ſuo.

3 Notarius condemnatus de falſo ꝙ poſſit extrahere inſtrumenta de quibus antea fuerat rogatus.

4 Conditio teſtis an inſpiciatur tempore quo actus geritur vel quo depon.t.
Vide de hoc per Areti.in c.poſt ceſſionem. colum. vij.de proba.

5 Impubes quādo poſſit teſtificari factus pubes de eo quod vidit in pupillari etate.

cit ꝙ certioretur incontinenti poſt.vide Bar.l.fi. C. de fideicom.Et amplia hoc dictum Bar.vt procedat etiam de iure canonico in teſtamentis nō conditis ad pias cauſas.ita Alex. conſi.lxx.in vlti. col. ij.volu.Et ibi tangit ꝙ ſi ad pias cauſas ⁊ qđ etiā ad pias cauſas req̄rať ꝙ ſint rogati ore proprio.vide Barba.conſilio.xxxij.in.vij.et.viij.colum.j.volumi.

6 Qui effectus eſt cecus qđ poſſit teſtificari de eo qđ ante vidit.

⁓Andreas Pomate.

a ¶Debent eſſe.vide Barba.cōſi.xxij.in.v.col.j.volu.Alex.conſi.xcvij.in.ij.col.ij.volu.

⁓Andreas Pomate.

b ¶Si in teſtamēto. Vide Alex.cōſi.lxx.in vlti.col. ij.vol.Are.cōſi.xiij.in.iiij.col.pro opi. Bart. hec eſt cōis ſm Alex.cōſi.lxxix.alias.xxxix.in vlt.col.ij.volu.aliquid conſi.xxxij.in.iij.col.⁊ ſeq.in.j.vol. Et nū quid ſi velit probare rogatum teſtium poſſit ꝓbare per duos teſtes.vide Alex.qđ ſic.l.ij.in peñ. col. C.de bono.poſ.ſm tabu.

c ¶In teſtamētis.puto ꝙ ſic.Adde tū qđ illud qđ dicitur teſtes in teſtamēto debere eſſe rogatos eſt verū in teſtamēto in ſcriptis ſecus in nūcupatiuo. vt no.gl.iiij.q.ix.c.de his.in gl.⁊ plures.

⁓Andreas Pomate.

d ¶Quid ſi in teſtamento. Vide eundem Alexan. conſi.cxxv.in.j.dub.

e ¶Vno.an valeat.Vide Bar.in.l.ſi quis in principio teſta.de leg.iij.

f ¶No.ergo.etiā videtur caſus ſingu.⁊ nouus.in.l. tam is.de do.cauſa mor.⁊ vide Ang.in.l. cum antiquitas.C.eo.⁊ vide.l.is cōſequenter.§.j.fa.erciſc. et vide tex.in.l.vxorem.§.qui ſe.j.de fal.⁊.l. ex ſniā.ſ. de teſta.tu.Bar.in.l.cū quis.§.codicillis.de leg.iij. et vide Lap.alleg.xiij.vbi pulchre loquitur. ⁊ vide Ludo.et roma.in.l.ſtipulatio hoc modo.in princi. de ver.obli.And.barb.

⁓Andreas Pomate.

g ¶No.ergo.vide Roma.cōſi.clxx.incipi.pro deciſione.alias.clxxj.maxime in.ij.col. ⁊ conſilio. cxciij. Barba.conſi.xij.in.vj.col.in fi.j.vol.⁊ conſil.liiij. in prima colum.in.ij.volu.Anto.but.conſi. xxj. ⁊ quot teſtes requirantur ad probationem ipſius contractus.dic qđ duo tantum.ſecūdum Alexan.⁊ Imol. l.nemo poteſt.in.j.col.ff.de lega.primo.Cepo. cautе.lxxvij.in contrarium tamen videtur facere.ꝙ iſti contractus facti in teſtamento ſapiunt naturam vltimarum voluntatum.l.j.§.ſi quis ſub cōditione. ff. vt lega.no.cauea.

h ¶Tene menti.⁊ hanc opi.tenuit Bar.in.l.cū quis decedēs.in.§.codicillis.de le.iij.⁊ hec opi.eſt cōis q̄uis aliud teſtari et aliud contrahere ſit per text. in.l.verba contraxerunt.de verbo.ſign.ſed an reuocato teſtamento reuocetur contractus in quo vide Old.in conſi.x.vbi dicit qđ ſi cōtractus fuit purus non reuocatur ſi conditionalis ſic.tamen adde tex. vbi vide vnam gloſ.in.l.etiam matris.ff.de inoffi. teſt.vbi eſt caſus ꝙ rupto teſtamento donatio cauſa mortis facta in eo nō rumpitur.ſed de iſta materis vide bonū tex.in.l.ſi ſnīa.de teſta.tu.⁊ in.l.poſt

legatum.§.qui mortis.ff.de his qui. vt indig. et qđ no. Lap. allegatione .xxxiij.ꝛ adde qđ Bald.in.l. ſi quis.C.de iure delibe.dicit no.per illũ tex.ꝙ aditio hereditatis que eſt actus interviuos poteſt fieri in testamento.ꝛ ſubdit qđ teſtamentũ illud poſtea reuocaretur a teſtatore nihilominus firma maneret illa aditio.ꝛ vide Ro. cõſi.cc.ad de Oldr. cõſi.cxiiij.ꝛ Ro. conſi. clxx. Bal. cõſi. cclij.j. volu. e

ratur.vide.iiij.q.ij.in prin.ꝛ hec iura limita nõ procedere ad pias cauſas ſm Bal.in l.j.in.ij.col. de ſacſan.eccle. Adde Roma.conſi.clxxvj.

¶ Quero aliquis.Et vide gl.in.c.cũ nobis.de preſcrip.ꝛ que ibi dixi.ꝛ vide Ludo.ro. in conſili. clvij. Andreas Barba.

1 ✠ Andreas Pomate.

a ¶ Haz qñ excipis. vide Alexã. cõſi.clij. in ver.ij. rñ. i v.volu.

b ¶ Debes dicere.no. modũ formãdi exceptionẽ cõtra teſtes i teſtamẽto ſcriptos. facit quod no.Bal.in l.ij.C.đ ſentẽ.et in.l.j. in.iij. colũ. C. de teſt. vbi p bar.

c ¶ Põt pficere. adde Bart. in.l. ſi qs ex argen.§.j.de eden.

d ¶ Pupillari etate. verũ pubes poſſit reddere teſtimoniũ de eo ꝙ vidit in pupillari etate. vide i Spe. de teſt. in verſic. ſed nũqd. et q̃ etas requi

7 Impedimentum ſuperueniens teſti inter iuramentum et depoſitionem quando impediat ipſum teſtificari: remiſſiue.

a **O teſtium.**

Conditionem. Tempore teſtamenti inſpicimus cuius conditionis ſit teſtis. h.d. ¶ Opp. C. eo.l.j.Sol. ibi non erat idoneus tempore teſtamenti.ſed putabatur ab omnib9 idoneus:ideo ſufficit.qđ no.†nam quando excipis[a] cõtra perſonam teſtis in inſtrumento ſcripti:nõ procedit exceptio tua ſi dicis qđ tempore confecti inſtrumenti erat infamis vel ſeruus vel aliquid tale.ſed debes dicere[b] et ſic habebatur ꝛ reputabatur a cognoſcentibus eum.ita probat text.in.d.l. j.ꝛ no.in.l.cum lege.j.eo. ¶ Opp.dicitur hic qđ ſi aliquid poſtea acciderit ei non nocet. ¶ Cõtra†pone ipm effectum eſſe ſeruum vel infamẽ non poterit deponere in iudicio. vt.l. qñ liberi.C.de teſti. et.l.iij.§.cauſe.j. ad carbo.ergo teſtamentum non poterit probari:glo.dicit fateor ꝙ nõ poteſt deponere:tamen teſtamentũ remaneret firmum : ſed certe modicuz releuat teſtamentum eſſe ſi nõ poſſit probari.vnde in.l.j.C.eo.glo.dicit teſtamentum probari per inſtrumentũ publicum inde cõfectuz. tenẽdo opi. Jo. qđ teſtamentum poteſt probari per inſtrumentum. vt dixi.s̃.l. proxi. in princ. Item poteſt eſſe ꝙ aduerſarius confitebatur teſtamentũ factũ. vel forte teſtes erant examinati ante q̃3 talis caſus ſupueniſſet. Sed Azo in ſum.de teſta.ordi.in fi.dicit qđ qñ teſti abſq3 ſuo delicto nouo obuenit qđ non poteſt teſtificari : vt quia eſt detecta eius ſeruitus:que prius latebat:tunc nõ impeditur ferre teſtimonium.vt.d.l.j.C.de teſt. et ita limitat l.qñ liberi.C.de teſti.Dy.vero ꝛ Jaco.de are.videntur indiſtincte tenere ꝙ quando aliquis adhibetur vt teſtis ad ſolennitatem alicuius inſtrumenti : caſus ſuperueniens quantuncunq3 ſuo delicto nõ impedit eum teſtificari.ita intelligunt hunc text. qui generaliter loquitur.ſecus ſi adhibetur ad teſtificãdum ſuper alio facto ſibi noto.ad qđ tamẽ nõ fuiſſet adhibitus vt ad ſolẽnitatem. ita loquitur l.iij.§.cauſe.j.ad carbo.qđ no. ¶ Et ſic facit † ꝙ notarius condemnatus de falſo poteſt perficere[c] inſtrumenta de quibus ante fuerat rogatus.nõ enim dz delictum ſuum nocere alijs qui eum ante adhibuerunt. ¶ Opp. ꝙ non inſpiciatur†conditio teſtis tẽpore quo actus celebratur.ſed tẽpore quo deponit vt.l.notionẽ.§. inſtrumentorum.de verb.ſig.Sol.hic loquitur quando teſtis adhibetur ad ſolẽnitatem actus:vt in teſtamẽto vel in alio inſtrumento. ſed ille.§. loquitur quando non adhibetur ad ſolẽnitatem actus : ſed aliter occurrit teſtem aliquid vidiſſe vel audiuiſſe : et tunc inſpicitur tempus quo deponit. per h.d.†glo.qđ impubes factus pubes poteſt teſtificari de eo qđ vidit in pupillari etate[d].niſi ſit actus in quo requireretur ꝙ teſtes adhiberentur ad ſolẽnitatem.vt not.in.d.l.notionẽ.§. inſtrumẽtorum.ꝛ in.l.iij.§.lege.s̃. de teſt.hoc tñ intellige ſi tunc cum vidit erat impubes talis etatis ꝙ poterat cognoſcere qđ gerebatur.vt in.l.excipiuntur.§.j.j.ad ſil.ꝛ hoc tenebat Jaco.but.ꝛ do. Ray. ¶ Quero†aliqs[e] vidit aliquid : poſtea eſt effectus cecus:an poſſit reddere teſtimoniũ de eo qđ ante viderat. Certe ſic eadem ratione:niſi ſit effect9 infamis. ꝛ hoc videtur ſentire Spec.in ti.de teſt.§.j. ver.ſed nunqd fact9 pubes. ¶ Quero†quid ſi inter iuramentum ꝛ depoſitionem venit impedimẽtum.dic vt in Specu.[f] de teſti.§.j.ver. ſed quid ſi teſtis.

1 ☞ Sigillans alieno anulo id exprimere debet.

Si ab ipſo. [g]Teſtis põt ſigillare anulo teſtatoris vł alterius.h.d.Spe.[h]dr† ꝙ qñ alieno ſigillo ſigillat de hoc dz facere expreſſaz mentionẽ.vt in Spec. de proba.§.videndum.ver.ꝛ no.ꝛ ibi vide de fide ſigilli.per Guil.s̃.de pcu.l.ſi pcurator.ꝛ per Cy.C. de epiſ. et cle.l.ſi qua per calumniam. et per Inno.de cle.peregri.c.j. tetigi in.l. ſi publicanus.§.j.j.de publi.

Si ſigna. Si teſtator turbauit ſigna nõ videt ſignatum.h.d.Gl.intelligit illud ante perfectũ teſtamentũ:ſecus ſi poſt. et

e ¶ Ut i ſpe. Adde Jo. an.in.c.factũ legitime. i mercu. ꝛ Pau. de Leaza. i cõmẽto. c. teſtimoniũ.de teſta.ꝛ Bal. no. loquentem in. c.j. quot teſtes ſint neceſſa. in vſib. feu. dixi in l.j.§.ſi ſeruus. de q̃ſtionibus.

g ¶ Si ab ipſo. vide Bal. i pemio codicis.i.ij.colũ. et q̃ ibi dixi.et ad de Jo. fa. inſti. eo.§. pñt q̃tz in diſtincte i teſtõ quod poſſit alieno anulo ſignari.ꝛ de hoc nõ facta mẽtione.in alijs po actib9 tenet opi. Bar.dixi i l.ſi vn9.C.e. ✠ Andreas Pomate.

h ¶ Spec. dicit vide Jo. fab.in §. pñt.iſtitu. de teſt. Sali.ꝛ alexã.l.ſi vn9. C.e. Alex. rub.ff. ſol. ma.in. iiij. col.

lectura iſta eſt vera:licet aliter no.in.l.iij.§.nõ ſolũ.j.de adi.leg.de quo per Cy.C.eo.l.noſtram.

1 ☞ An valeat inſtrumentum in quo notarius non appoſuit ſignum ſuum.Et apocha mercatorũ non ſubſcripta licet ſigillata.nu.2.

a **Si quis ex teſtibus.** [a]Requiritur ſignatio ꝛ ſubſcriptio:ꝛ alterũ ſine altero nõ valet.h.d. ¶ No.[b] arg. †qđ ſi notarius[c] non appoſuit ſignum ſuum in inſtrumento qđ non valet ſm Jac. de are. pro hoc in aut.de fide inſtru.§.ſed ſi inſtrumenta.et.C.de conue.fiſ.debi.l.ij.ꝛ de aſſeſ.l.fi.facit.l. ſi ita ſtipulat9.§. chryſogonus j.de ver.ob.Sed putarẽ de hoc ſtandum conſuetudini.vt no.in aut.vt prepo.no. impe. in prin.ꝛ in Spec.de inſtru.edit.§.ſciendum.ver.illud etiam. ¶ Ultimo[d] not.†etiã arg.qđ in apocha mercatorum nõ ſufficiat ſi ſuo ſigillo ſigillauit[e] niſi ſe ſubſcripſerit.circa quod cogitabitis.

Signum. Signari poteſt anulo vel ſigillo vel quouis alio ſigno.h.d.Iſtud qđ dicit anulo intellige pro eo qđ ſigillum communiter appellatur.vt no.in Spec.de inſtru.edi.§. ſciẽdum.ver.illud etiam.

Poſſe. Circa hoc qđ dicit de nocte.vide plene per doc.in.l.non minorem.C. de trãſac. et l.more.s̃.de ferijs.

Signatas. No.ꝙ ſignate tabule dicuntur ſi eſt ſignatũ illud qđ eis adheret. Opp.de.l.ſi alius.§.notauimus. qđ vi aut claz. Sol.illud in fructibus quo ad illud interdictum et quo ad eorum facilem ſeparationem. nam qui deſtinati ſunt ad ſeparationem habentur pro ſeparatis. ¶ Opp.s̃.pro ſocio.l.nam ſocius.Sol.hic in coherentibus ibi in ſeparatis qđ no.

1 ☞ Si vno die apocha ſcribitur alio ſigillatur et alio ſubſcribitur dies ſubſcriptionis attenditur.

Si teſtamentum. Si teſtamentum reſtauretur ſufficiunt noua ſigilla cum ſubſcriptionibus primis. h.d. ¶ Op. s̃.l.proxi.§.ſi quis ex teſtib9.vbi requiritur ꝙ ſignent ꝛ ſubſcribant.Sol.ibi loquitur in teſtamẽto cui nunq̃3 fuit facta ſubſcriptio.hic in teſtamento qđ ſemel fuit factum ꝛ poſtea reficitur. et ſic no.ꝙ ſubſcriptio trahitur ad tempus quo qs ſigillat.ꝛ hoc forte glo.voluit dicere ꝙ facili9 renaſcitur res[f] q̃3 naſcatur de nouo. ¶ Et nota id†qđ dixi qđ prodeſſe poteſt ad multa:ſi em̃ quis ſcribit ſchedulam vel apodiſſam:ꝛ ſigillat:poſtea alio die ſe ſubſcribit:et dicit actum tali die dicit ne verum. Certe ſic.omnia enim referuntur ad iſtum actum qui vltimo geritur.

g **Unum teſtamentũ.** [g]Unũ teſtamentũ poteſt publicari in pluribus chartis. h.d. Ex hac.l patet qđ teſtamentum eſt quid intellectuale.vt no.s̃.eo.l.j.ꝙ dic vt ibi.

1 ☞ §.ex imperfecto in.l.hac conſultiſſima qđ non habeat locum in teſtamento imperfecto ratione voluntatis.

2 Uoluntas perfecta dicitur quando teſtator habuit totam ſuam voluntatem pro declarata.

a ¶ Si quis.ꝛ vide que remiſi ad Bar.in prima conſtitutione.ff.in prin.Andre.Barba.

b ✠ Andre. Poma. ¶ No.arg.Uide Alex. in rub. ff.de no.ope.nun.in.v.col.vbi dicit ꝙ eſt cõmunis.

c ¶ Quod ſi notarius.Si notarius non apponit ſignũ ſuum. vide Bar. in pemio ffor. et qđ dixi i lege eos. in pn. C.de fal.et iõ dr ꝙ imbreuiature nõ probẽt. qr nõ eſt ibi ſubſcriptio et ſignum vt no.Jac.de are.in.l.ſ3 ctus.C. de fi.inſtru.et facit qđ dr hic.ꝛ extra de fi. iſtru. in.c.cum p.tabel.ꝛ.C.de tabel.l.generali qđ inſtrumentum debet habere ſuas proprietates. ✠ Andreas Pomate.

3 Inſtrumentum in protocollo ſi reperitur imperfectũ vel appareat qđ notarius nolebat plus ſubſcribere. qđ non faciat fidem.

4 Si teſtator ſcripſit totam eius volũtatem in ſchedula non tamen eã publicauit ꝙ valeat inter liberos nõ inter extraneos.

5 Et an ex tali volũtate imperfecta debeantur legata ꝛ fideicommiſſa.

6 Si inſtituendi non nominati in teſtamento erant incapaces teſtamẽtum non valet.

h **Si is q̃ teſtamẽtum.** Ex teſtamento nõ cõpleto nil debet.h.d. ¶ Oppo.ꝛ videtur ꝙ teſtamentũ valeat in pſonis nominatis.vt.C.e.l. iubem9.

d ¶ Ultimo no.vide Bar. ꝛ Alex.l.que dotis.in vlt. col.ff.ſol.mat.Cardi.conſi.cxxxiij.in.ij col.

e ¶ Sigillo ſigillauit.Et an ſigillũ probet.vide late no.per Bar.in.l.ſi pcurator.ff.de procur.per Guil. de cug.ꝛ Bal.in.l.ſi qua per calumniã.de epi.ꝛ cler. per Spe.in tit.de pba.§.ſi.ver.x.per cano. plene in c.poſt ceſſionẽ.de proba.ꝛ in.c.ij. alias.j.de fide inſtru.ꝛ ibi late per do.Abb.ꝛ Bal.in.l.j.ad fi.de pc. ꝛ Bal.poſt gl.in.l.pacta nouiſſima.C.de pac. ꝛ bal. in extrauag.de pac.cõſtan.in ver. ſigillo.aliqd per Bar.in.l.ij.§.ſi quis neget.ff.quemad.teſta. aper.ꝛ Bal.in rub.C.de fide inſtru.in.viij.ꝛ antepe.col.per Imo.in.l.ſi maritus.§.ſi volũtate.ſo.ma.per Ang. in repe.l.ſciendum.in.xij.ꝛ xj.col.de ver. obli. ꝛ Jo. fa.in.§.poſſunt inſti.de teſta.ꝛ hanc.q.Bar. hic tetigit Bal.in.l.ij.C.de re.alie.nõ alie.ſed bal. in proe. fforũ.dicit ꝙ nõ ſufficit ſigillum abſq3 ſubſcriptiõe: et ſic cõtrariatur Bal. puto eorũ dicta ſic cõcordari debere nec aliter colligi poteſt ex verbis eorũ.nam aut apparet ſigillũ fuiſſe impreſſum vtputa a titio.ꝛ certe titius per ſuam ſigillationẽ bene videt cõſentire ꝛ approbare:ſi autẽ conſtat de ſigillo:nec aliter cõſtat ꝙ ipſe titius ſigillauerit certe niſi appareat ſubſcriptio vna cũ ſigillo nõ videtur approbaſſe nec conſenſiſſe:ꝛ ita loquitur Bar.in.d.proemio. fforũ. et vide Bal.in.l.in bonefidei.de iureiuran.

f ¶ Renaſcit res.Et ideo dicit Bal.in.l.cõtractus. in.iiij.col.C.de fi.inſtru.ꝙ in inſtrumento dz apponi dies concluſionis pacis non dies contractus.

g ¶ Unũ teſtamentũ.Facit ad pulchre no. p Ange. et Imo.in.l.eum qui. in prin.de acqui.here.

h ¶ Si is qui.ibi expone.Adde glo.in.l.ſi.in ver.cõpletum.C.fami.ercil.

a ❧Andre.Poma. ¶ Iſtaꝫ tenet. Uide Panoꝛ.c.j. de ſucceſ.ab inteſta. Barba.l.fideicommiſſa.§.j. de lega.iij. Ro.in repeti.auc.ſimiliter.in. xviij.ſpeciali. C.ad legem fal.

b ¶ Sed iſta ſo. Et vide Jo.mo.in conſi.xlj. ꝓ eo qꝺ ic habet.

And. bar.
❧Andreas Pomate. a
c ¶ In teſtamento. vide ibi ꝑ Bart qꝛ tenet ꝯtrium. Ro. ꝺ auc. ſimiliter.
❧Andreas Pomate.
d ¶ Per iſta dico. vide Ant. ꝺ bu. ꝯſ.xj. Imo lã ꝯſi.xcj.
e ¶ Facit. ⁊ de fide im breuiature vide aliqd qꝺ dixi. ṡ. eo.l. ad teſtium. §. ſi qs. et hic adde Bar.in.l.fideicom.§.j.de leg.iij.⁊ Bal.in.l.fi. C.fa.erciſc.⁊ qualiter ſuppletionem recipiat imbreuiatura vide Bal.in rubꝛ.C.de fide inſtru.in.xj. col. in ver. tertio queritur.⁊ in.l.contractus. in princi.iij. col.eo.tit.⁊ que dixi in.l.ſi prius.de aqua plu.arc. et cum Bar.hic tranſit etiam Bal.in.d.l.contractꝰ. in prin.in.v.col.⁊ ad hoc no.vide Imo.in.l.ij.in prin.⁊ in fi.de here.inſti.

glo.dat plures ſolutiones. vna eſt ꝙ 1 hic non potuit plures nominare. ibi noluit. Iſtam tenet[a] Jac. de are. qꝛ ex eo qꝺ noluit videtur imponere finem teſtamẽto ſua voluntate. arg.l. qꝺ in rerum.§.ij.ĩ. de leg.j. Sed iſta ſol:[b] eſt vera in ſe. vt patet ex fi.l. tamen quantum ad.l.cõtrariam non videtur ſufficiens.quia ibi volebat nominare alios:tñ ſolennitatem nõ ſeruauit. Scða ſol. eſt hic omiſit ſubſtitutos ibi inſtitutos. Iſtá reprobatur 2 ibi in fi. Tertiam ſolu.dat ibi gl. quã Dy.format hic:qꝛ ibi cõſtabat quos alios volebat nominare.hanc ſol.tenet Dy. Iſta nullam rationem videt̃ 3 habere in ſe.vt ſtatim videbitis. vnde ſol.vera eſt ꝙ hic cepit facere teſtamentum ⁊ nõ perfecit.vt dicit tex. e In.l.contraria cepit ⁊ perfecit: tamẽ in parte heredum nõ adhibuit debitam ſolennitatem. vnde hic nihil videtur feciſſe qui partem indiuidui facit.vt.l.furioſum.C.qui teſta.fac.poſ.

f ¶ Quero quid ſi teſtatoꝛ.no.de ſchedula teſtamẽti.⁊ vide Sali.in.l.hac conſultiſſima.§. ex imperfecto.vbi tenet qꝺ eſt imperfectum ratione volũtatis ⁊ ſolẽnitatis. Uide Bal.in auc.quod ſine.C. de teſt. vbi tenet contra.vide hic Jo.de Imo. ⁊ ego cõſulo nunc ſm opi.Bal.vide Jaco.de bel.in auc. de teſt. imperfectis. Andre. Barba.

g ¶ Eſt perfectum. Uide que ſcripſi in.l. hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.eo.⁊ adde qꝺ alia eſt imperfectio ſolennitatis ſeu foꝛme.et alia eſt imperfectio ſubſtantie.vt no. Inno.in.c.qꝺ ſicut.in gl.mag. de col.quis autem dicatur ipſe oꝛdo ſolennitatis et ſubſtantie et de eoꝛum differentia.vide Bald. in.l. prolatam.C.de ſen.ver.quero ergo que differentia. et in verſi.quero ſi ſtatutum. et qꝺ ibi Barto. et qꝺ no.Bal.in.l.ſi ex pretio.ſi certum peta.et not. maxime per gloſ.in.l.pacta.ff.de contrahen.emp.⁊ Bal. in.l.etiam.in.j.col.de exce.rei iudi.⁊ ibi habes quid eſt vera ſubſtantia ⁊ ſolennitas ⁊ que dicantur ſubſtantialia contractus.et vide Bal.in.l.ad exact. ad finem.C.de do.promiſ.et etiam vide que ſcripſi in.l. de pupillo.§.qui nuntiat.in penul.colum. de operis noui nuntia.

ſed in.l.iubemus.totũ perfecit hoc tenet Bar. ſil. Jaco.de are.Jac.de ra.Jac.bu.Cy.⁊ oẽs. ¶ Op. de.l.hac cõſultiſſima.§.ex imperfecto.C.eo.vbi valet teſtamentũ imperfectum inter liberos. Sol. dicunt quidaꝫ ꝙ iſta diſpoſitio nõ erat inter liberos. vel dicit gl.ibi expone ex imperfecto.i. non ſolenni. qꝺ no.tenet ergo glo.†ꝙ.§.ex imperfecto.habet locum in teſtamento imperfecto ratione ſolennitatis omiſſe.ſecus ſi ſit imperfectũ ratione voluntatis nõ cõplete.vt hic.iſtam tene ⁊ pꝛobatur per.d.l. furioſum.ibi dum dicit pꝛo nihilo:⁊ tene menti ſemper.⁊ colligit̃ ex gl.ibi vel expone.i.nõ ſolẽni ⁊c. ¶ Quid autem ſi ſit imperfectũ ratione ꝑteritionis. Tangã ĩ.tit.j.l.ſi filiꝰ qui in poteſtate. ¶ Opp.de.l.in teſtamẽto[c].ĩ. de fideicõmiſ.li. Rñ.eodẽ modo:quia ibi in teſtamẽto imperfecto ratiõe omiſſe ſolẽnitatis. hic vero ratione imperfecte volũtatis erat imperfectum. ¶ Quero † qñ dicatur volũtas ſeu teſtm̃ perfectum. Rñ.qñ tota volũtas fuit declarata et teſtatoꝛ habuit totã volũtatem ſuaꝫ pꝛo declarata:ſicut dicimus in cõtractu qñ habetur pꝛo perfecto et abſoluto:vt.l.ꝯctus.C.de fi.inſtr. ¶ Et per iſta † dicoꝰ ſi reperitur inſtrm̃ ſeu pꝛotocollum notarij imperfectum:⁊ apparebat qꝺ volebat plus ſcribere qꝺ tale inſtrm̃ nullam fidem facit[c]. Exemplũ reperitur ſic. Titius vendidit talem fundum ſeio pꝛo pꝛetio centum.his pactis appoſitis videlicet.nec reperit̃ plꝰ. Certe nõ facit fidem:quia ipſe notarius nõ hꝫ tale inſtrm̃ pꝛo cõpleto ⁊ abſoluto.vt hic.⁊.l. cõtractus. C.de fi.inſtru.⁊.ṡ.de legi.l.pinciuile.⁊ qꝺ ibi no. Nec ob.qꝺ dixi in.l.gallus.§.j.ĩ.tit.j.qñ in pꝛotocollo reperitur ⁊c.quia tunc cõſtat ꝙ notarius habuit illud pꝛotocollum pꝛo cõpleto ⁊ abſoluto:nec in pꝛotocollo volebat plus ſcribere:ſed intelligebat ſub illo ⁊c. cõmunia aliorum cõtractuum. ¶ Item nõ ob.C.de teſta.l.erroꝛe.quia aliud eſt notarium errare: aliud teſtamentũ imperfectum dimittere. qñ autẽ aliqua particula inſtrumẽti exẽplatur:dic vt dixi.ĩ.de ope. f no.nun.ſuper rubꝛ. ¶ Quero quid ſi teſtatoꝛ[f] ſcri 4 pſit in ſchedula † totam volũtatem ſuam non tñ publicat eam coꝛam teſtibꝰ ⁊ notario ⁊ moꝛitur:an illud dicatur perfectum teſtm̃. Et breuiter dico ꝙ eſt g perfectũ[g] ratione volũtatis ſue declarate in totum per ſcripturam.⁊ ideo valet hodie inter liberos: ſꝫ dicitur imperfectũ ratiõe omiſſe ſolẽnitatis. ⁊ ideo extranei nil poterũt petere:vt.l.ex ea.ĩ.e.et.l.fideic. 5 §.j.ĩ.de leg.iij. ¶ Quero quid in legatis † an legata debeãtur ex tali volũtate imperfecta. Et gl.arg. qꝺ ſic:poſtea determinat contrarium: qꝺ nec legata nec fideicõmiſſa valeãt:vt.l.eam quã.C.de fideicom.tex.eſt.ĩ.e.l.ex ea.⁊ ideo glo.diſtinguit tres caſus:vt in ea.ſcꝫ aut eſt volũtas perfecta ⁊ nõ ſcripta. ⁊ loquit̃.l.fi.ĩ.de codi.aut nec perfecta nec ſcripta. ⁊ loquitur.l.iſta.aut eſt ꝑfecta ⁊ ſcripta : ſed deeſt heres eſto.⁊ loquitur.l.erroꝛe.C.eo.ſed eſt quartus caſus qñ voluntas eſt ſcripta ⁊ nõ perfecta ⁊ iſto caſu nõ valet.arg.l.fideicõmiſſa.§.j ĩ.de lega.iij.⁊.ĩ. eo. 6 l.ex ea. ¶ Quero pone † qꝺ illi inſtituendi non nominati erant nõ capaces:an vitiabitur teſtm̃.videt̃ qꝺ non.vt.l.ſi duobꝰ.§.j.ĩ.de leg.j.ſed dicit gloſ.qꝺ hec.l.videt̃ velle cõtrarium.⁊ Dy.tenet qꝺ non valeat teſtm̃.arg.l.plane.ĩ.de leg.j.in prin.⁊.l. legatũ.

§.pꝛimo.de adi.le.ſm Dyn.ſed do.Ant.de piſis dicit ꝙ dicte.ll.allegate per Dy.cõcludunt qñ teſtatoꝛ voluit aliũ noĩare et adimere a pꝛimo.argu.l.cũ quidam.de his quib.vt indig.et.l.et ſi transferã. de adi. b leg. Sed q̃ſtio gloſſ.pꝛeſupponit ꝙ volebat alios vt coheredes alijs nominare : et ideo etiã ſi eſſent nominati alijs pꝛimis accreſcerẽt et ideo de tali amiſſione non eſt curandum ſm eum: qꝛ indubitanter illis pꝛimo nominatis accreſcerẽt:vt.§.in pꝛimo. et.§. pꝛo ſecundo.de cad.tol.ſed vt pꝛocedat iſta gloſſ.dicit ipſe intellige ꝙ hi erant indigni et fiſcus auferebat ab eis.non autem accreſcebat pꝛimis. ſed q̇cq̇d ipſe dicat tu dic et tene glo.et Dy.ſimpliciter : qꝛ rõ huius tex.eſt ꝙ teſtm̃ nõ eſt perfectũ nec curatur an ſint capaces vel non. ¶ Quero quid ſi teſtm̃ eſt nullum rõne pꝛeteritionis vel exheredationis: an valebit inter filios.dixi.C.de teſta.l.hac conſultiſſima.§. ſi quis añt.dicã.ĩ.ti.j.l.ſi filius.

1 ☞ Hereticus quando poſſit teſtificari.
Infamis quando poſſit eſſe teſtis in teſtamento.
2 Exceptio contra teſtem infamẽ aſcriptum in teſtamento quomodo foꝛmetur:⁊ remiſſiue.

a Cum lege.[a] Uerbũ inteſtabilis impoꝛtat ne quis poſſit facere teſtm̃ nec eſſe teſtis in teſtõ nec ei teſtimonium dici.hoc.d. ¶ Opp.C.de here.l. 1 †qm̃.vbi heretico qui eſt inteſtabilis dicit̃ teſtimonium. So huius cõtrarij timoꝛe dicũt quidã qꝺ male putãt. Alij dicũt ꝙ eis teſtimoniũ nõ dr̃:ſed truffa eſt. Alij ꝙ in teſtõ non dicitur teſtimoniũ qa nõ poſ i ſunt illud facere:ſꝫ in alijs ſic:et iſta eſt vera. Uel ali 2 ter ꝙ nullo modo dicat̃ eis teſtimoniũ nec extra teſtamentum nec in teſtamẽto : cũ amiſerunt ciuitateꝫ f et libertatem:ſed ſi quis tantum ciuitatem perdidit: b et libertatem retinuit:poteſt ſibi dici teſtimonium[b] cum poſſit contrahere:vt.l.quidam.ĩ.de penis. dicetur.l.ſi depoꝛtati ĩ.de lega.iij.dicam etiã foꝛte in.d. l.quoniam. ¶ Oppo.ṡ.eo.l.qui in teſtamento. et.l. ſi filius. Sol.verbum inteſtabilis tria impoꝛtat: ſed 2 filius dicitur non poſſe teſtari.vt in glo. ¶ † Ultimo c queritur[c] an infamis poſſit eſſe teſtis in teſtamẽto. Et dicit glo.quod ſic niſi ſit ita infamis quod cõſtet apud oẽs: ⁊ vide glo.⁊ ſigna in fine. Et iſta gloſ. di d cit verum[d] ⁊ pꝛo ea habes caſum.C.eo.l.j. Nec obſt. ṡ.eo.l.ad teſtiũ.§.j. qꝛ ibi erat notoꝛie infamis quo 3 ad oẽs:vt ibi dixi:† qualiter dꝫ foꝛmari exceptio cõ e tra teſtem infamẽ aſcriptũ in teſtamẽto: vide in.c.[e] pꝛeſentium.extra de teſt.lib.vj.

1 ☞ Stulte interroganti ruſtice reſpondendum eſt.
2 Teſtis quando pꝛeſumatur rogatus.
3 Tabellio qñ cõputetur in numero teſtium.
4 Scriptoꝛ teſtamenti non requiritur ꝙ rogetur.

f Domitius.[f] Scriptoꝛ teſtamẽti non pꝛohibet̃ eſſe 1 teſtis in teſtamento.h.d. ¶ † Nota reſponſionem ruſticã ad interrogata.cõtra qꝛ mite dꝫ reſponderi.vt.C.de tranſ h actio.l.vt reſponſum.vide qꝺ ibi dixi de hoc.⁊.C.de g impu.⁊ alijs ſubſti.l.pꝛecibus. Dicũt quidã[g]: ibi re h ſpondet imperatoꝛ[h] qui eſt totus nobilis:hic iuriſcõſultus qui pꝛopter ſcientiã erat inflatus ⁊ ſuperbus. i foꝛte erat quidam ruſticus. Sed certe imperatoꝛ aliquando ruſtice reſpondet.vt.l.mercalem.C.de condi.ob turp. cau . ſed ibi c merebatur talem reſponſionem. Alij dicunt quod hic reſpondebatur iuriſconſulto cui verecundum erat facere queſtionem indubitabilem. Breuiter puto quod male ⁊ immoꝛaliter fecit celſus ſic reſpondendo labeoni : qui fuit magnus valde in ſcientia . vt no. d in.l.ij.§.poſt hunc.ṡ.de oꝛigi.iur.: naꝫ reſponſionis ſue pꝛima pars eſt vera:quia non intelligebat.q.non enim dubitabat labeo an ille qui eſſet adhibitus ad ſcribendum poſſit adhiberi vt teſtis:quia ridicula eſſet queſtio:ſed dubium eius erat quando ille qui fuit adhibitus ad ſcribendum: et ſic fuit rogatus vt ſcriberet : non fuit rogatus vt eſſet teſtis:an hoc ſufficiat vt ſit teſtis idoneus in teſtamẽto:quaſi ex hoc qꝺ ipſum rogo vt ſcribat videoꝛ ipſum rogare vt ſit teſtis ⁊ hoc voluit qꝺ labeonis. ¶ Quia er c go[i] celſus nõ rñdebat ad queſtionẽ: q̃ro quid iuris. † Puto qꝛ videbat̃ te

a ¶ Cum lege . Et vide Baldum.in.l.ij.C. de ſenten. et inter.om.iudi. ad quid alleg.gloſ.iſtius.l. Andre. Barba.

b ¶ Dici teſtimoniũ. Bal.in.l.ij.in.j.col.C.de ſen.alle. glo.hic pꝛo multum ſing.

❧Andreas Pomate.
c ¶ Queritur.vide feli.c.ad pꝛobandum . in.j . et. ij. colum . de re iudi.
d ¶ Dicit verum , et hanc gloſ. ſequuntur communiter docto. ſed Ang.⁊ Sali. i.l.j. C.eo.tenẽt cõtrariũ.⁊ vide q̃ ibi ſcripſi ĩ penul. ⁊ ante pe.col.
e ¶ In.c.vide Bal. in l.j in.j.col. C.eo.

f ¶ Domitius.vtrum tabellio numeretur in numero teſtium ⁊c. Et tunc tabellio dicitur pꝛiuata perſona in teſtificando licet in conficiendo inſtrumẽtum publica ſit perſona vt no. Inno.in.c.nihil.de elec.legitur ⁊ nota.in.d.l.hac cõſultiſſima. Adde qꝺ dicit Bal.in extrauag.de pa.conſtan.in ver.ſi.ut.videlicet qꝺ rogatus tanq̃ꝫ tabellio nõ videtur eſſe rogatus tanq̃ꝫ teſtis:⁊ dicit qꝺ reſpectu ſue ſcripture eſt tanq̃ꝫ tabellio:ſed ſi ſcriptura non eſt ſolennis poterit recipi ad pꝛobationem negotij pꝛo teſte non ad ſuppletionem ſui inſtrumenti:ſed ad viuam vocem tanq̃ꝫ teſtis vnus vicem gerens pꝛo iſto:vide no.in d.l.hac conſultiſſima.§.fi.⁊ ibi vide no per Cy. Jaco.but.⁊ alios ſm Bal.⁊ Bal.in rub.C. de fi.inſtru. xj.col.et in.l.lucius.§.ſi quis.el.j.de leg.ij. Adde an tabellio connumeretur in numero teſtiũ vide Bal. conſi.cccxlv.iij.volu.⁊ vide qꝺ pulchꝛe cõſuluit Pe. de anch.in ſimili conſi.cccxxiij.

g ¶ Dicunt quidam.vide Archidiaco.in capitu.conſilio. xvij. diſtinctio .qui dicit quod conſultatio eſt quando iudex dubitat et conſuluit paruam reſponſionem pꝛincipis eſt conſultatio . Andreas Barbatia.

❧Andreas Pomate.
h ¶ Imperatoꝛ. Uide gloſſam lege licet.C.de acquirenda poſſeſſio. Balduꝫ in lege pꝛima .C. de ſuffra. Roma.ſingula.ccccccxciij.facit gloſſ.mag.cap.pꝛimo.de maleſi.

❧Andre.Poma. ¶ Quid ergo.vide Alex.cõſil. clij.in.ij.col.ij.volu.

a ¶ Teſtis rogatus. Adde Barto. in lege ſciendum. in vlti. colum. infra de verbo. obliga. et ibi vide que ſcripſi referendo limitationem.

b ¶ Intellige. hoc tamen intelligo vt eleganter dicit Bar. in. l. ſciendū. ĳ. de ver. obliga. et ibi dixi. et adde Joan. an. in ſpecu. in ti. de teſte. §. ĳ. ſuper ver. quid ergo ſi dicetur. in fi. ꝛ limita. vt per imo. h et Bart. in dicta lege ſciendū. in penult. vel vlt. col. q̄d ſi duo notarij inſoli dū ſunt ro gati ꝺ vno act. an vnꝰ poſſit ponere alium pro teſte. Bal. quod ſic in. l. fin. §. pꝛimo. in. vĳ. colum. C. de iure delibe.

a ſtis rogatus.[a] nam non rogati dicunt fortuiti et tranſeuntes. Item ille qui eſt adhibitus ad confectionem teſtamenti: nō eſt neceſſe ꝙ dicatur ipſum eſſe adhibitū vt teſtē: ſufficit eñ ꝙ ſit adhibitus. vt. l. heredes palam. §. penulti. ſupꝛa eodem. et in auk. rogati. C. de teſt. ad qꝺ facit quod dicitur: quod notarius pꝛeſumitur rogatꝰ: vt in auk. de tab. §. quod autē. Quod ergo dicitur quod teſtis non pꝛeſumitur rogatus: intellige[b] niſi ſe ſubſcriberet: vt b hic. Ex ſubſcriptione eñ apparet qꝺ non fuit foꝛtuitus et tranſiens: ſed qꝺ fuit adhibitꝰ ad hoc. ¶ † Quero an notarius[c] cōnumeretur in numero teſtium. Gloſ. argu. quod ſic. pꝛimo per hanc legē. et. C. qui teſta. fa. poſ. l. hac conſultiſſima. §. ſed quia. In contrarium facit in auten. de fide inſtru. §. ſʒ ſi inſtrumenta. et in hoc reſidet: et dicit in caſibus pꝛedictis eſt ſpeciale. 4 d 3 c e f

c Andreas Pomate. ¶ An notarius. que ſit cōis ponit Alex. conſi. clĳ. in vlti. col. ĳ. vo. per Alex. cōſi. cxlvĳ. in. ĳ. col. ĳ. vol. et conſi. cxxxiĳ. in fi. eo. vo. ĳ. vbi declarat hanc queſtionem. 1

d ¶ Glo. foꝛmat. et facit quod not. per Bar. in. l. ſi cōſul. de adop. et ad de Bal. in auk. ſed nouo. in. iĳ. col. ſi certum pet. et vide ſupꝛa. et not. per Barto. in lege finali. C. de fideicō. 2 3

e Andreas Pom. ¶ Quis nitebatur. Uide alex. conſi. cxlvĳ. in. ĳ. col. ver. an ad hoc obſtat. in. ĳ. volu. et conſi. clĳ. in vlti. col. ĳ. volu.

f ¶ Eſſe teſtis. ſcʒ vnius nō duoꝛū q: intendunt pꝛobare actum per viuā vocē non per ſcripturas: licet gl. in auten. de here. ꝛ fal. §. ſi vero abſint. quā alleg. Bal. in auten. ſʒ cū teſtatoꝛ ad. l. fal. dicat ꝙ plus creditur tabellioni q̄ʒ vni teſti. ſed ſolum illa gloſ. dicit ꝙ plus creditur tabellioni q̄ʒ alĳ.

g ¶ Quā no. vtrū tabellio poſſit facere inſtrm publicum cōtra ſe: vide tex. ꝛ Bart. in. l. impuberē. in fin. ĳ. de fal. ꝙ quis poſſit facere teſtamentū ſuū pꝛopꝛia manu pꝛobatur in. l. ĳ. C. de his qui ſibi aſcri. ꝛ not. ꝑ Bar. in. l. ſi conſul. de adop.

h ¶ Quid in alĳs clericis. vtrum ſacerdotes ꝛ monachi poſſint eſſe tabelliones: ꝛ licet eſſe non poſſint tamen inſtrumentū ab eis factū valebit vt not. Bart. in. l. vniuerſas. C. de decu. li. x. dixi poſt Bar. in. l. impuberē. de falci. adde Bart. in. l. ĳ. §. huius ſtudĳ de iuſti. ꝛ iure. adde quod legi. et nota. in. c. ſicut. ne cle. vel mo. et omnino Barto. in conſilio incipiē. filiuſfa. notarius. 1 h 2

i ¶ Pꝛocurationis. idem in ſimili vult Ang. in. l. ſciēdū. de verb. ob. ꝛ de hac materia an per ſcripturam i

Dyn. dicit ꝙ videtur ꝙ iure non reperiatur cautum ꝙ tabellio computetur in numero teſtiū: nā hic non: quia ſcribens non erat tabellio: nec eſt neceſſe. vt in ĳ. glo. nec in. §. ſed q2. ibi non erat tabellio nec requiritur: ſed numerus teſtiū ſolus. Nō obſtat in auten. de inſtru. cau. ꝛ fide. §. opoꝛtet. vt ibi no. vnde ipſe diſtinguit ſic: aut ad ſolennitatem requiritur certus numerus teſtium ꝛ tabellio: ꝛ tunc tabellio non computatur in numero teſtium. vt in autenti. de inſtru. cau. et fide. §. ſed ſi inſtrumenta. ſed ſi ꝓbaretur ꝑ teſtes dicit ipe quod credit qꝺ tabellio poſſit eſſe teſtis: vt alĳ: ſed vbi ſufficit ad ſolennitatem ſcripture certus numerus teſtiū: nec requiritur tabellio: tunc computatur tabellio in numero teſtiū: vt hic. ita dicit Dy. Glo. foꝛmat[d] hanc queſtionē in. l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fa. poſ. ꝛ ibi recitat opi. Baldini antiqui doc. ꝛ gloſſatoꝛis que eſt vera: ꝛ tenetur ab omnibꝰ. et per Dyn. in diſt. illa: nam in omni inſtrumento publico requiritur tabellio et ſolēnis numerus teſtiuʒ ad hoc vt inſtrumentum pꝛobet: vt. d. §. ſed ſi inſtrumenta. vnde ſi quis nitebatur[e] pꝛobare per inſtrumentum notarius nō poſſet ſe inſcribere vt teſtem ꝛ notarium: ſed ſi nollet quis pꝛobare per inſtrumentum ſed per teſtes: tūc tabellio poſſet eſſe teſtis[f] ſm omnes. Et aduerte qꝺ dixi qꝺ lʒ ſit notarius rogatus tantum ad ſcribendum tamē poteſt eſſe teſtis: et habet loco teſtis rogati: vt hac. l. ¶ Querit glo. † an ſit neceſſe qꝺ ſcriptoꝛ rogetur. ꝛ glo. dicit quod non: ꝛ dicit veritatem: quia qui eſt rogatus ad ſcribendum tantum non ad publicandum nō debet rogari: quia non facit fidem ſicut inſtrumentuʒ: ſecus ſi ad publicandum.

Monachꝰ an poſſit eſſe tabellio: ꝛ q̄d de alĳs clericis: remiſſiue.

Notarius poteſt ſcribere ꝛ publicare eius teſtm̄.

Notarius poteſt ſcribere ſibi inſtrumentū pꝛocurationis ꝛ valet pꝛeterq̄ʒ in cautione de rato: quia nō poteſt a ſeipſo ſtipulationem recipere.

Seruus. Opp. C. de tabu. l. generali. lib. x. Solu. glo. hic non ſcribit vt notarius. Eſt enim piuata ſcriptura: ꝛ iſta ſcriptura ſigillabitur ꝛ poſtea aperietur et publicabit ſm qꝺ dicam. ĳ. quemadmo. teſta. ape. l. ĳ. §. ĳ. Et qꝺ hec ſit ſcriptura piuata: apparet ex ratione quā addit gloſ. cum et ipſe teſtatoꝛ ſcribere poſſet: ita dicit gl. quam no.[g] ¶ Pꝛo declarāda iſta gl. foꝛma duas queſtiones. pꝛima quid in monacho vel alio ſacerdote cū nō poſſint eſſe notarĳ: habemꝰ hodie text. extra de here. c. officiū. lib. vĳ. facit extra ne cleri. vel mona. c. ĳ. ꝛ Spe. idem ꝙ nō poſſunt in tit. de ſtatu mona. §. ĳ. verſi. xxvĳ. vel. xxxvĳ. ſed dic ſm iura antiqua ꝙ pōt perficere: ſed iura iſta loquūtur in monachis † quid in alĳs clericis[h] vide in locis. ſ̄. alleg. ¶ Secūdo quero an notarius poſſit ſua manu ſuū teſtamentū ſcribere † vel publicare. Iſta gl. videtur velle ꝙ non: ſicut ſeruus nō poteſt: ita nec ipſe poſſet: ꝛ hoc voluit gl. hic. Ego credo ꝙ poſſit quia nō video quid repugnat: ꝛ per. l. ſi cōſul. ſ̄. de adop. et per. l. apud. ĳ. de ma. vindi. ſed ſi eſſet aliqua repugnantia ipſemet non poſſet. vt qñ ipſemet notarius ſcribat inſtrumentum pꝛocurationis[i]: bene valet niſi in

cautione de rato in qua non poteſt a ſeipſo ſtipulationem de rato † interponere: vt cum apud ſeipſum nō poſſet ſe obligare. vt. l. ĳ. de ſtip. ſer. ſed pꝛobatio mandati bene pꝛobabitur per illam ſcripturā. vt. l. licet. §. ſi plures melius in. l. ſi pꝛocuratoꝛem abſentem. ſ̄. de pꝛocu. 3

a Ex ea ſcriptura.[a] Ex ſcriptura non lecta vel publicata coꝛam teſtibus non pꝛobatur teſtamentum. hoc dicit. Simile habetis. in. l. fideicōmiſ. §. ĳ. de legatis iĳ. dixi in. l. ſi is qui. ſ̄. eodem. c 1

b Ex his verbis.[b] Uerba: ſi non valet iure teſtamenti ꝛc. impoꝛtant vt debeantur relicta a venientibus ab inteſtato. hoc dicit. et dic vt in glo. ¶ Quero que fuerunt iſta verba. Dic vt in gloſſa. ¶ Quero an virtute iſtoꝛū verboꝛum tota hereditas veniat reſtituenda inſtitutis d. ſi teſtamentum non valet. Gloſſ. hic videtur dicere quod ſic: quam no. de hoc eſt text. infra de teſta. mili. l. querebatur. ver. vtrum autem. dixi plene hanc materiam de iure codicilloꝛum. l. ĳ. 1 e

1 Teſtis qualiter ſe debeat ſubſcribere teſtamento.

2 Quando pluribus committitur aliquid faciendum non poteſt illud expediri per vnum de voluntate alioꝛum.

Singulos. Hic ponitur foꝛma qualiter teſtꝭ debeat ſe ſubſcribere. Pꝛimo enim quilibet teſtis debeat ſe ſubſcribere per ſe: nec poteſt vnus alĳ committere. Secūdo debet ſubſcribere nomen ſuum. Tertio debet ſubſcribere ſe et debet ſubſcriptio continere nomen teſtatoris: dicit ergo ſic. † Ego talis dico et aſſero me eſſe adhibitum in teſtem in pꝛeſenti teſtamento facto ꝑ talem: ideo pꝛopꝛia manu me ſubſcripſi et meo ſigillo ſigillaui vt hic. et ſupꝛa eodem lege ad teſtium. §. ſi quis ex teſtibus. ¶ Nota. † quod quando pluribꝰ committitur aliquid faciendum non poteſt illud expediri per vnum de voluntate alioꝛum. Idem no. ſ̄. de arbi. l. ſicuti. ¶ Oppo. C. de teſta. l. finali. dicit gl. ibi eſt ſpeciale in teſtamento ruſtici: vel verius ibi loquitur in teſtamento nuncupatiuo: hic de teſtamēto in ſcriptis. c 1 2 d

1 Quando verba enuntiatiua pꝛobent in vltima voluntate.

Filius bona. Uerba pꝛolata cauſa iactantie non inducunt diſpoſitionē. hoc dicit. ¶ Op. quod † verba futuri tempoꝛis in teſtamentis inducunt diſpoſitionem. vt. l. pamphilo. §. pꝛopoſitum. infra de lega. iĳ. Solu. ibi fuerunt verba pꝛolata ſolenniter accerſitis et cōuocatis amicis. hic fuerunt pꝛolata per modum iactātie: facit. l. conſenſu. de actio. et obligatio. l. obligationum ſubſtantia. eodem titulo. Quid ſi dicam vellem mihi talem heredem adhibitis ſeptem teſtibꝰ: vel dico quod vellem eſſe heredem in titium: dic vt. l. fideicōmiſſa. §. ĳ. de lega. iĳ. 1

factam manu alicuius notarĳ poſſit pꝛobari negotium quod ſpectat ad ipſummet notarium. vide per Guil. et Bald. in lege ſi conſul. de adop. et Bar. in lege. ĳ. de ſtipu. ſer. per Joan. and. in regula cum quid vna. de reg. iur. in. vĳ. in mercu. et Bald. in ſauk. cōtra qui ꝓpꝛiā de non nu. pecu. Bar. in. l. impuberem. de fal. ꝛ in. l. ĳ. in lec. C. de his qui ſi. aſcri. ꝛ bar. in. l. ex ſententia. ſupꝛa de teſta. tu. Adde an poſſit rogare teſtamentū in quo filius fratris eſt executoꝛ. Bal. cōſil. cclxĳ. ĳ. volu. et ad pꝛopoſitum de quo loquitur in apoſtil. vide Bal. cōſi. xiiĳ. iĳ. volu.

¶ De liberis et poſthumis[c] heredibus exhibendis et cōſtituēdis. Rub.

Pꝛonomen alicuius non eſt ponendum in inſtrumento ſi nomen eſt tale in quo non cadat dubitantia et q̄ ſit differentia inter nomen pꝛonomen et agnomen.

Quid ſit. In. l. ĳ. et ĳ. ponit q̄d ſit noiatim exheredare. ¶ No.[d] ꝙ nō eſt neceſſe † poni ꝓnomē i inſtrumēto[e] alicuiꝰ qꝺ

a ¶ Ex ea ſcriptura. vide qꝺ no. bald. in. l. contractus. in. v. col. de fide inſtru.

b Andr. Po. ¶ Ex his verbis. Amplia etiā qñ teſtamentū eſſet ruptū ex cā pꝛeteritionis. Alex. cōſil. xvĳ. incipien. circa pꝛin. in. iĳ. col. in. ĳ. vol.

c ¶ De libe. et poſthu. Adde inquātum Alex. pꝛemittit qui veniāt appellatione liberoꝛū bal. cōſi. ccxviĳ. lib. ĳ. do. Car. conſi. lx. vbi voluit ꝙ in ſtatutis appellat. liberoꝛū veniāt poſthumi poſt moꝛtē teſtatoꝛis nati: et inquantū ponit ꝙ legitimatus rūpat teſtm̄ ſicut poſthumus. adde Abb. cōſi. lxxxvĳ. li. ĳ. bal. cōſil. ccccxlĳ. li. iiĳ. Pe. de ancha. cōſi. cclxxiiĳ. Pau. de ca. cōſil. ccxxĳ. et an reuocet donatio per natiuitatē filĳ legitimati: Bal. cōſi. lxix. voluit ꝙ ſic.

d ¶ Not. ꝙ. Et ſic facit ſi ſtatutū dicit qꝺ in inſtro dʒ poni nomē et cognomē cōtrahentiū: alias ſit nullū. Bal. hic vult qꝺ nō eſt omittendū lʒ eſſet notoꝛiū: et vide Ludo. Romā. in lege hac conſultiſſima. Andre. Barba.

Andreas Pomate. ¶ No. ꝙ. vide Feli. in pꝛoemio decreta. in. xiĳ. col. Et nunquid in libello requiratur pꝛonomen. vide Feli. c. cū acceſſiſſent. in pꝛinc. de conſti. et. c. ſi. in vlt. col. de excep. et in ru. de reſcri. in. ĳ. col. ver. ſcias.

e ¶ Inſtrumēto. Adde ꝙ idē voluit Bar. in. l. demōſtratio. in. vĳ. q. ĳ. de condi. et demon. ꝛ in. l. libelloꝛū. de accuſa. Bal. in lege certum. ſupꝛa ſi cer. peta. Jo. andre. in addi. Spe. in titu. de inſtru. edi. §. breuiter. in addi. ici. dicit accurſius. ſed ſi ꝑſona nō erat ſingularis: voluit Bar. vbi. ſ̄. ꝙ exprimat nomē cū duabꝰ alĳs demōſtrationibus: per. d. l. hac cōſultiſſima. et l. foꝛma. qꝺ ipſemet Bart. intelligit in. l. ſi itē. ſ̄. de rei ven. hoc eſſe verum vbi pꝛobatum eſſet eſſe plures eiuſdem nominis ſed ſi non eſſet pꝛobatum ſufficiat expꝛſſio ſoliꝰ nois ꝓpꝛĳ ꝑ tex. in. d. l. ſi rem. et ibi tradit cautelā quā vide: idē tʒ do. Ant. in. c. ĳ. de libel. obla. et vide Bar. cōſi. cclxxix. incipien. Martinꝰ baron. et vide Roma. cōſi. cccxvĳ. in fi.

a ⁓Andr. Poma. ¶ Qđ ibi. vide Feli. c. ſi. in. ij. col. ver. video. de proba. et. c. ſi. in. vj. col. de preſump.
b ⁓Andr. Poma. ¶ Quod teſtator. Quod Ange. nõ placet. q2 ibi reqritur ſpecialis reuocatio: ſed iſta non eſt ſpecialis reuocatio: ergo ⁊c. et vide Dyn. in
rub. de re
iud. vbi di   intellige ſi erat nomē tale de quo nul-
cit qđ vbi
eſt eadem ratio incluſorum indefinita equipollet. vi de. l. j. C. de libe. prete. licet illa non alleg.
c ¶ Unū teſtamētū. Adde qđ Pau. de ca. dicit Ang. tenere cõtrarium. idem tenent Imo. et Raph. q2 ſi opi. Bar. eſſet vera nūq̃ requireretur ſpecialis clauſula q2 nunq̃ põt precedere niſi vnū teſtm̄ validū ſi enim mille feciſſet per vltimū ſunt ſublata: vt inſti. q. mo. teſt. infir. §. priore. ſi ergo poſtea fiat aliud cum mentione generali non põt plus operari iſta mētio generalis quam ſpecialis: ſed ſi dixiſſet velle illud valere non obſtante teſtamento facto tali die et in preſentia taliū teſtamentū hoc non ſufficeret niſi autem fieret mentio de clauſula derogatoria puta non obſtante aliqua clauſula derogatoria ibi contenta ꝑ glo. no. in. l. ſi mihi et tibi. j. de lega. j. que incipit expreſſe. de quo latius ꝑ Fede. conſi. xlvij. ⁊ lvj. ⁊ ccvj. per Pau. de ca. conſi. cclxiij. per Ro. conſi. cclxxxv. et. ccxcij. per ang. conſi. cccxiij. per ange. etiā conſi. incipien, quedā. d. vana. per Bal. xxij. i ij. vol. et melius conſi. clxxviij. iiij. vo. ꝑ bar. conſi. xxij. inci. vt dixit.
d ⁓Andreas Pomate. ¶ Et ſpecialiter penituiſſe. Contrarium conſuluit Pau. de caſtro. conſi. cclxiij. et vide Barto. conſi. xxj.
e ¶ Item facit. adde q2 idē tenuit Bal. in. d. l. demõſtratio. et iuribus pauloante allegatis pro quo facit q2 licet locus loci ſit apponendus in inſtrumento. vt per Bar. in. l. de pupillo. §. cui nūtiatur. j. de ope. no. nun. et per Io. and. in addi. ad Specu. in titu. de inſtru. edi. §. inſtrumentū. el. ij. ver. quid ſi locus. tamē fallit qñ ex ſerie facti appareret de loco loci ſi fieret inſtrm̄ de ſolu. facta theſaurario: vt per Guil. de cu. et bal. in. l. cõparationes. de fi. inſtru. per tex. in. l. j. C. de apo. pu. et quod locus loci etiam in teſtamēto qñ aliter claritas apparet non vitiet non appoſitus tenuit Bal. conſi. xlij. lib. iiij.
f ¶ Mris. adde ſm Bal. cautelā ad iſtituēdū ſpuriū vt dicat inſtituo filiū talis mulierꝫ nõ dicat filiū ſuū ne ex inſpectione teſti reddat inſtitutio nulla: nā qui vult dicere inſtitutionē nullā hꝫ neceſſe ꝓbare q2 ille fuerit filiꝰ teſtatoris: nā ⁊ h̄ erit difficile maxie ſi illa habeat maritū: et ſequit̄ Pau. de ca. h̄ et cautelā inſt. ſpuriū. vide per Ro. cõſi. xiiij. et Bald. cõſil. cxxxj. iij. volumine.
g ¶ Pro ſtatuto. Adde quod predicta procedūt etiā ſi vera ſint verba prolata vt ſi dico tibi ſur:cū in veritate ſis: vt not. in. l. eum qui nocentem et ibi Bart. infra de iniu. per Cy. in lege ſi non conuitij. infra de iniu. cū quibus tranſit hic Ange. §. contra quos. ver. ſed quid ſi voces cucurbitam. Cañ. in. c. accedēs. de purg. cañ. And. de iſer. c. j. §. preterea. in titu. que fue. pri. cauſa bene. amit. Alb. de roſ. ij. parte ſtatutorū. q. xliij. et hanc materiam fere per tres co. examinat Oldra. conſilio. liij. incip. conſueuit dubitari: et vide Bal. conſi. xlv. iij. volu.

la poterat eſſe dubitatio: vt in gallo preſſo. alias ſecus. vt. C. qui teſta. facere poſſ. l. hac conſultiſſima. et ibi not. et ſupra de teſtamen. tutel. l. duo ſunt titij. et l. heredes palam. §. ſed ſi notam. ſupra titul. primo. ¶ Opponitur ſupra de tranſactionibus. l. cum hi. §.
a ſi pretor. Gloſſ. non ſoluit. dic quod ibi[a] non omittebatur aliquid in ſolennitatibus: hic non erat neceſſe quod poneretur niſi nomen tantum: quando ex illo redditur certa perſona. ¶ Quero differētiam inter nomen pronomen et cognomen. Dic vt in gloſſ. hic. et. C. de teſtamen. l. ſi in nomine. et inſtitu. de legatis. §. ſi quis. per gloſſ.

1 ☞ Nominatim et ſpecialiter dicitur teſtatorē prioris teſtamenti penituiſſe cum reuocat omne aliud teſtamentum per eum factum.
2 Quando aliquid fit in palatio communis: palatiū non confinatur.
3 Indefinita in odioſis non equipollet vniuerſali.

Nominatim. Quando nomē appellatiuū cõgruit vni tantum equiualet nomini proprio: ſecus ſi pluribus. hoc dicit. † Et
1 eſt bonus caſus: et no. facit ad id quod dixi in. l. ſi quis in principio teſtamenti. infra de le-
b ga. iij. ſcilicet quod teſtator[b] reuocat omne aliud teſtamentum factum per eum: et non fecerat niſi vnū
c teſtamentum.[c] quod dicitur de illo nominatim et
d ſpecialiter penituiſſe.[d] Item facit[e] ad id quod dixi
e hoc anno in lege forma de cenſi. vbi queritur ſi dici-
2 tur in palatio poteſtatis † quod non debet aliter confinari: dicam in lege demonſtratio falſa. de cõditio. et demonſtratio. ¶ Opponitur de lege ſi quis. ſupra de teſtamen. tutel. Solu. ibi loquitur de fauore:
3 hic de odio. et ſic vides † quod in his que continent odium indefinita non equipollet vniuerſali: nam cū dico filium meum exheredo: indefinita oratio eſt: vt plene dixi in. l. ſi pluribus. j. de lega. iij.

1 ☞ Ad declarationem ſeu demonſtrationem alicuius ita ſufficit adijcere nomen matris ſicut patris.
2 Et iſta verba fur latro gladiator verba iniurioſa ſūt licet in genere proferantur.
Item ſunt verba iniurioſa ſpurius. nu. 3.

Et ſi perceperit. Adiectio matris quem facit videri nominatim exheredatum: et adiectio conuitij exheredationem non
1 vitiat. hoc dicit. ¶ Not. † quod ſufficit ad declarationem ſeu demonſtrationē alicuius adij
f cere nomen matris[f] ſicut patris. ¶ † Nota qđ ver-
2 ba latro gladiator fur ⁊c. licet proferātur in genere: nec certam ſpeciē maleficij cõtineāt: tamen iniurioſa
g verba ſunt: ⁊ ſic facit pro ſtatuto[g] puniēte verba iniu
3 rioſa. ¶ Itē no. † q2 iſta verba tu es ſpurius natꝰ ex adulterio et ſimilia verba: ſunt verba iniurioſa. dixi in lege turpia. in principio. j. de leg. j. dixi plene in lege apud labeonem. §. cõuitium. j. de iniur. ¶ Opponi. j. ad carbonia. l. j. §. idem ait. Solu. vt in gloſſ. ¶ Item oppo. de. l. ſi poſthumus. in fin. j. eo. Solu.

intellige illā ſm iſtā. ¶ Itē op. j. de le. j. l. turpia. Solu. vt in gl. ſꝫ truffa eſt: dic vt ibi. q2 iſta verba in exheredatiõe nõ ſunt iprobata: in legato ꝓo ſic: vt ibi.

Pure. Oppo. C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. ſi pater. So. ibi erat inſtitutus ſub cõditiõe: ideo poteſt ſub cõtraria cõditione exheredari. ¶ Op. de. l. j. §. ſed ſi incertū. j. de ven. in poſ. mit. Sol. vt ibi no. et iſta eſt vera q2 ibi in naſcituro hic in iā nato: ⁊ iſta ſol. probatur in. l. cū poſthumus. ⁊ l. poſthuma. j. eo.

1 ☞ Clauſula poſita de per ſe quando referatur ad omnia remiſſiue. ⁊ nu. 7.
2 Clauſula poſita interꝰ vnum capitulum quod tantū ad illud refertur non ad aliud.
3 Unum capitulum dicitur quando circa idem diſponit ita q2 ille diſpoſitiones circa illud poſſunt ſimul concurrere.
4 Exheredatio facta a certa perſona q2 non tenet.
5 Exheredatio facta hoc modo quiſquis mihi heres erit filium meum exheredo non tenet.
6 Expreſſio facta per aliuꝫ modum q̃ꝫ per eū per quē tacite ineſt quid operetur.
7 Clauſula poſita in principio in fine vel in medio inter plura capitula qđ referatur ad omnia ſi aliqua ratio non ſit quare magis ad vnum q̃ꝫ ad aliud.
8 Neceſſaria ad exheredationem remiſſiue.
9 Quādo in lege vel in ſtatuto debeat dici. §. vel ver.
10 Contra preſumptionem reſultantem ex teſtamento admittitur probatio.

Filius. Iſte. §. eſt ſubtilis ⁊ notabilis et breuiter hoc dicit. Clauſula poſita iter vnū capitulū ad illud tantū refertur. ſed poſita inter plura capitula vel ante omnia vel poſt omnia: ad omnia refert̄. ¶ Itē exheredatio facta a certa perſona vel ſub cõditione nõ valet. h. d. vſq3 ad. §. ā ita. Dy. iſtum. §. diuidit q2 primo loquitur quando exheredatio eſt facta inter gradum. Secundo quando a certa perſona. Tertio quando poſt aditam hereditatem. Quarto quando ante omnes gradus. Quinto quando inter gradus. Sexto: quando poſt gradus. ⁊ intra gradus. ſecunda ibi: niſi forte: tertia ibi quemadmodū. quarta ibi: ante heredis. quinta ibi: ſed et inter. ſexta ibi: in eo. ⁊ de repetitione iſta intellige ꝓut dixi in. l. talis ſcriptura. j. de legatis primo. ſcilicet quod ad omnia referatur. niſi ſit ratio quare plus ad vnum refertur q̃ꝫ ad aliud vt. l. j. C. de liber. prete. ⁊ non intelligas an ea que ſunt dicta in precedentibus intelligantur repetita in ſequentibus de quo dicam in. l. licet. j. de lega. j. Et an qualitas adiecta in vno capitulo porrigatur ad aliud: ſed hic eſt
1 aliud: quia hic † eſt clauſula ꝑ ſe an referatur ad omnia. de quo dedi remiſſionem ad Specula. in titu. de inſtru. edi. §. nunc videndum. verſicu. item quod precedentia. vbi tractat de reſcrip. ⁊ paul. ¶ Opponi. j. titul. primo. l. penulti. Solu. ad omnes gradus ibi non porrigitur: ſed ad illum circa quē eſt poſita por-
2 rigitur. ¶ Ex princip. huius. §. not. † quod clauſula poſita inter vnum capitulum ad illud tantum refertur non ad aliud: vt dicta. l. penul. j. tit. primo. ¶ Et
3 † aduerte diligenter quia vnum capitulum dicitur quando circa idem diſponitur: ita quod ille diſpoſitiones circa illud poſſunt ſimul concurrere. vt plures inſtitutiones heredum in primo gradu. Sꝫ quādo ſunt plures inſtitutiones que non poſſunt ſimul concurrere: ſed vna in defectum alterius tunc dicuntur diuerſa capitula ⁊ diuerſi gradus: vt inſtitutio ⁊ ſubſtitutio. quod facit ad intellectum multorum.
4 ¶ Uenio ad verſi. niſi. ex quo not. † quod non valet exheredatio a certa perſona facta: quod apparet: q2 exheredatio eſt priuatio ab hereditate: ideo nõ debet fieri a perſona certa: ſed ab ipſa hereditate. ¶ Quero quid ſi fiat ſimpliciter dicendo filium meum exheredo. Reſpondeo recte videtur exheredatus: vt gl. dicit. Poteſt eſſe alia ratio: quia exheredatus a ꝑſona reperitur preteritus a gradu: ideo tāq̃ꝫ preteritus rumpit teſtamentum: et in idem recidit
5 cum prima. ¶ Uenio ad tertiam particulam ex qua nota. † quod exheredatio hec: quiſquis mihi heres erit: filium exheredo: non valet: quia hec verba quiſquis mihi heres erit faciunt conditionem: vt. l. qui liberis. §. hec verba. de vulga. et pupilla. ſed exheredatio debet fieri pure: vt. s̄. proxi. §. ergo ⁊c. ¶ Eſt et alia ratio: quia ante aditam hereditatem reperitur preteritus: ergo teſtamētum eſt irritum ⁊ ruptū: et hanc rationem innuit textus. ¶ Opponi. ad illud expreſſio eorum que tacite inſunt non vitiat: vt. l. iij. j. de legatis primo. ſed ſi tacite ineſt vt exheredatio aſſumat effectum adita hereditate: vt. l. filium. §. ſed cum exheredatio. j. de contratabu. ergo ⁊c. gloſſ. reſpondet vno verbo. expreſſa nocent que non ſunt ex-
6 preſſa † non nocēt. vt in regula iuris. dic quod hic exprimitur per alium modum q̃ꝫ per eum per quem tacite ineſt vt dicam plene in. l. iij. infra de legatis primo. ¶ Uenio ad quartam particulam ex qua nota.
7 † quod clauſula poſita in principio refertur ad omnia capitula. Idem ſi poneretur in fin. vel in medio inter plura capitula vt hic ⁊. C. eodem. l. prima. quod intellige ſi non ſit aliqua ratio propter quam magis debeat referri ad vnum capitulum q̃ꝫ ad aliud. vt dicit text. in dicta. l. prima. C. eodem. et hoc eſt verum in clauſula aliqua que per ſe ſubſiſtit ⁊ poteſt referri ad plura. Sed quando in vna diſpoſitione adijceretur aliquid per modum conditionis vel alterꝰ modificationis: tunc an illud porrigatur ad alia capitula: dic vt dixi in. l. licet. j. de legatis primo. tetigi in l. talis ſcriptura. §. fina. eodem titulo. ¶ Opponi. s̄. eodem. §. in principio. Solu. ibi clauſula fuit appoſita inter gradum: ⁊ ſic inter vnum capitulum: hic vero poſt omnem gradum vel intra gradus: et ſic loquuntur ſequentia reſponſa. ¶ Alterius gloſſ. notat
8 † quinq3 que ſunt neceſſaria ad exheredationē quaꝫ
9 vide et ſigna. ¶ Ultimo ex hoc †. §. potes colligere quando in. l. vel ſtatuto debeat dici. §. verſicul. vel litera groſſa. nam ex hoc. §. intelligitur quod dicatur vnum capitulum vel plura: ſi enim eſt vnum capitulum tunc intra illud non eſt. §. dum incipit aliud: tūc poteſt eſſe. §. inter vnum capitulum poſſunt eſſe verſicu. vt in principio huius. §. patet. ¶ Quero an in dubio videatur facta eſſe exheredatio a perſona.
10 Et dic ſ vt in glo. quod not. ¶ Quero † an contra iſtā preſumptionem admittatur probatio in contrariuꝫ. Gloſſ. C. eodem. l. j. tenet q2 non. docto. tenent contrarium per. l. plane. §. ſed ſi non corpus. j. de lega. j. et l. in his in prin. j. de condi. ⁊ demon. vbi non eſt aliqua preſumptio in teſtamento contra quam non admit-

a ¶Si ita teſtatus.z ſic non eſt de eſſe vulg. ſuſti.qd 1
primus gradus teneat.ratio quia vulgaris poteſt p
ſe ſtare licet nominet duos caſus.facit.d.l.cum pro-
ponas et hoc intellige de ſubſtitutione tacita vul-
gari:quia inſit pupillari:vt dicta.l. ſi quis cum eum.
An.barb.

b ¶Nō putauit.Adde quod Pau.de caſtro dicit intellectuz Barto.eſſe veriſſimum ad dictam.l.non putauit.z dicit quod iſta gloſſ.facit ad queſti. ſi teſtator cōfiteatur in teſtamēto ſe teneri vxori in cētum p dote quam ipſe recepit ipſa preſente et accep̄tante z mandat eā ſibi reſtitui:qd ſi poſtea reuoce- c
tur teſtamentum quod a principio valuit vel efficia
tur irritum dicta confeſſio non reuocetur tanq̄ con-
feſſio ceperit habere dependentiā q: illud nō eſt ve-
rum q: nō requirebat cōfirmationē per adi. heredi-
tatis ſic nec alius cōtract9 cōtent9 in teſtamēto vt
donatio cauſa mortis vel inter viuos imo confirma
tur ſola morte vt no.C.fa.erciſ.l.filie.z.l.poſt legatū.
§.qui mortis.j.de his quibus vt indig.de qua queſt. 1
vide Baldum conſilio.cliiij.ij.volumi.z eo. volumi.
clxxx.z omnino vide Roma.conſi.ccccl xv.inci.omni
potentis conſultatio hec.

titur probatio in contrarium.

☞ Que ſit ratio q quādo poſthumus eſt preteritus vitiata inſtitutiōe teſtamentum non incipit a ſubſtitutione:ſed quando eſt preteritus iam natus ſic. Et quomodo intelligatur caſus comprehenſus in ſubſtitutione vulgari.l.ſi heres non erit vt quia nō potuerit.nu.2.

a **Si ita teſtatus.** [a]Si non valet inſtitutio teſtamentum incipit a ſubſtitutione.hoc dicit. ¶Quero exemplum et dic vt in gloſſ.ij. quando fuit b
inter gradum inſtitutorum expreſſe.
¶Opponi.j.titulo primo.l.nam et ſi
ſub conditione.§.finali.ſolu.gloſſ.ibi 2
in poſthumo preterito: hic in iam nato:et eſt ratio † quia quando poſthumus fuit preteritus:ab initio valuit inſtitutio:et ſic cepit ſubſtitutio
dependere ab ea: merito irritata inſtitutione ppter
natiuitatem:ſubſtitutio vitiatur: ſed in filio iam na-
to nunq̄ valuit:et vide gloſſ.que incipit iam natum:
et tene menti iſtam rationem que eſt ratio text. in.l.
contraria.z pro ea facit id quod habes in.l.ſi homo
mortuus.et.l.in illa ſtipulatione.j.de verbo.obliga.
in ſolu.illarum duarum legum. ¶Opponi.ad hanc
ſolu.C.de cadu.tollen.l.j.§.pro ſecundo. vbi legata
pro non ſcripta non debentur.ſolu.doc. tangunt ibi:
in.§.pro ſecundo.nam hic loquitur in ſubſtitutione
que poteſt per ſe ſubſiſtere z aſſumere vires a ſeipſa
ſed legata vel fideicommiſſa non poſſunt relinqui ni
ſi aliquid relinquatur ei qui grauatur:vt.l.ab eo. C.
de fideicom.z.l.plane.la.ij.in fine.de lega.j. z per ra
tionem predicte ſolutionis ſoluitur contrariū de.l.in
illa ſtipulatione.z.l.ſi homo mortuus.j.de verb.ob.
et ibi dixi. ¶Opp.de.l.nō putauit.[b] §.j.j.de cōtra-
tabu.So.vt ibi dicetur.nam ibi loquitur in emanci-
pato preterito:cuius preteritio ab initio non rumpit
teſtamentū ſecundū iſta iura.et ideo eſt eadez ratio
que eſt in poſthumo. ¶Ultimo † habes notare vnū.
tū ſcis q ſubſtitutio vulgaris facta p verba ſi heres
non erit:porrigitur ad duos caſus: ſcz ſi heres eſſe
noluerit vel non potuerit:vt.C.de hered.inſti.l. cum
proponas.quod dictum ſi nō potuerit quomodo in-
telligitur.Dic quod[c] quocunq̄ modo non poſſit:ſiue
ex parte teſtamenti ſit vitium vt hic: ſiue propter vi
tium perſone inſtitute:quia ſpurius:vt.l.ij.C. de he-
redi.inſtituē.ſiue propter defectum perſone inſtitu-
te:q: nō eſt natus inſtitut9 vt.l.fi.C.de inſti. z ſubſti.
vel quia mortuus anteq̄ adeat vt.l.ab omnibus. §.
cum quidam.j.de lega.j.

☞ Inſtitutio poſthumi ſimpliciter facta cōprehēdit omnē poſthumum:ſecus ſi inſtituens ſe aſtringeret ad poſthumū naſciturū ex tali vxore ſua vel ad naſciturum ex ventre vxoris ſue que pregnans eſt.
Et mandans hoſpitale conſtitui in domibus ſuis ſi illas alienet et alias emat:tamen conſtrui debet hoſpitale.

Placet. [d]Inſtitutio poſthumi trahitur ad omnem poſthumum etiam ex alia vxore natum.† hoc dicit. ¶Oppo.quod intelligatur tantuz de primo poſthumo:vt.l.boues.§.
hoc ſermone.j.de verbo.ſignifi.z.l.cum pater.§.pa-
ter.j.de lega.ij.Solu.hoc ſpeciale fauore inſtitutio-
nis z teſtamenti conſeruandi:z in odium preteritio-
nis dicit glō.In eo qd dicit ſpeciale fauore teſtamē
ti conſeruandi:dicit bene: in eo quod dicit fauore in
ſtitutionis ſpeciale non dicit bene. Nam idem in ex-
heredatione:vt gl.ſubdit.in.l.iij.in fi.j.tit.j. ¶Et ad
uerte[f] quod hic † dicitur ſimpliciter locū habet quan
do appellatio poſthumi ſimpliciter profertur. ſecus
ſi ſe aſtringeret ad poſthumum naſciturum ex tali
ſua vxore:tunc non porrigeretur ad alium: vel ſi re-
ſtringeret ad certum tēpus: vt filium naſciturum ex
ventre vxoris mee.que pregnans eſt:non enim por-
rigitur ad alios poſthumos naſcituros ex alia im-
pregnatione:vt.l.filius.§.ſi quis.z.l. cōmodiſſime.j.

c ¶Dic q quocunq̄. Et iſta impotentia verificatur 2
de qualibet impotentia ſi inſtitutio, etiam ſit ſolen-
nis vt hic.z ſi non naſcatur.ſ.de ven.inſpici.l.pe.idē
ſi viuo teſtatore inſtituti moriantur:vt.d.§. pro ſecū d
do de cadu.tollen.z ſi inſtitutio non ſit inſtitutibilis:
quia eſt ſpurius:quia tunc incipit teſtamentum ag- e
gredi ſubſtitutus:z ad hec alleg. ſemper iſtū.§. bal.
Andre.Barba.

d ¶L.Placet.Unde hoc non approbat Joā.de ana.
et Pe.imo dicunt quod hic non intelligitur de omni
poſthumo:ſed de primo poſthumo.facit inſti. eo.§.
poſthumi.z.l.ij.ſ.eo.titu.z vide glo.z doct. in.c.quo
niam Abb.de offic.delega.quomodo allegant iſtuz
tex.Andre.Barb.
Andre.Poma. ¶Uide quid per iſtū text. dicat
Ro.ſing.ccccxxv.incip.queſitum fuit in fine. f

e ¶Natum.Adde ſecundum Baldum.quod indefi- 1
nita appellatio poſthumi non comprehendit niſi il-
lum qui naſcitur ex legitimo matrimonio: ideo non
comprehēderet naturalem tunc ſiue vxoratus eſſet
teſtator ſiue non.

f Andre.Poma. ¶Et aduerte.vide Alex.conſil.
clxxi.in.ij.col.in.ij.volu.

a Andreas Pomate. ¶Ultimo. vide Bar.conſi.
xxvj.incip.teſtator.

b ¶In.q.Adde quod cum Barto.trāſeunt commu-
niter ceteri et idem conſuluit Barto. ſuo conſi.xxv.
incip.teſtator diſpoſuit:et per hanc legem placet in
fi.dic pau.de caſtro, a Joan. andre. referre in rubri. de teſta.q quidam diſputādo tenuerunt q ſi quis inſtituat vētrem vxoris ſue que ſit pgnans quod non ſolum videtur inſtituiſſe illuz qui eſt in vtero ſed quemcūq aliū poſtea naſciturum ex ea vel alia vxore: quod dictū Ra
pha.nec ipſi Pau placet per gloſ.que eſt in.l.infra ſe
quenti quaſi teſtator videatur ſe aſtrinxiſſe ad filiū
qui eſt in vtero:quinimo dicit ipſe quod ſi teſtator di
cat ſimpliciter inſtituo poſthumum mihi naſciturū
ſi ſciebat vxorem pregnantem cenſetur ſolū ſenſiſſe
de illo qui naſcetur ex illo partu: quia iſta lex debet
intelligi quando ignorabat vxorem pregnantem.q2
tunc non habuit reſpectum magis ad vnum q̄ ad
aliud:dominus Alexand.allega.pro opinio. Joan.
andre.quam dicit eſſe veriſſimam. conſilium Oldr. c
cxij.in meo eſt.ccxxij.vbi formaliter illā queſtio. de-
cidit:idem videtur ſenſiſſe.Ange.conſilio.lj. in meo
inci.ſer Simon.in fine.ij.colum.Addo quod idem
videtur ſenſiſſe quidam do.Joan.de amelia eius cō
ſilio.xxij.inter conſi.Bald.clarius conſilio ſtatim ſe
quenti quidam dom.Philip.de peruſio.cui Bald.ſe
ſubſcripſit inter ea.cōſi.vo.iij.nā dicit ipſe idē eſt di
cere inſtituo vētrē:z īſtituo poſthumū.venter enī p
poſthumo ponitur.l.cum quidam.§.quod dicitur.j.
de acqui.here.et.l.vētre.ſ.ſi pars here. pet. vnde ſi
teſtator dicit inſtituo ventrem idem eſt dicere quod
poſthumum inſtituo.Si ergo dicit poſthumum in
ſtituo includitur quicquid filiorum natum erit quan
docunq̄.allega.hanc.l.vbi dicit eſſe caſum cuilibet d
recte intuenti.alle.etiam no.in.l.qui filiab9.de lega-
tis primo.idem tenet Bal.conſi.cvij.in.ij.col. vbi al ✳
leg.hanc.l.iij.volumine.facit quod Fede. conſuluit
conſi.xlij.quod ſi teſtator inſtituit poſthumū ex vxo
re pregnāte q ſi vxor pariat duos qd ambo cenſent
inſtituti per no.in.l.qui filiabus.et p glo.in.l.ex duo
bus.j.de rebus du.dixit tn̄ Ange.prealle. conſil. qd
ſi teſtator dixiſſet ventrem inſtituo ſi pregnans eſſet
q ſolū ille qui eſt in vtero cenſetur inſtitutus ppter
illud verbum eſſet et ita conſuluit cuius contrarium
tenuit Pau.de caſtro.conſilio.lxxix.incipi. caſus iſte
frequenter accidit q2 per illa verba ſi pregnās eſſet
non cenſetur quod teſtator dixerit ad finem ſi tunc
non eſſet pregnans licet impregnaretur ab eodem
poſtea venter non eſſet inſtitutus : quia tunc dicere-
tur elegiſſe viam ad impugnandum eius teſtamentum vel iudicium qd non eſt dicendum. l. ſi miles q deſtinauerat.īfra de teſta. mili. ſed illa dixiſſe cenſetur quia d illa infirmitate credebat mori z quod illud verbum ſi pregnans
eſſet etiam comprehendat alios poſthumos quam
illum qui erat in vtero tenuit Bal.in.d.conſi.cvij. di
ctus do.Joan.de amelia.in.d.conſi.ſ.allega. et pre
cedenti tenuit ipſe q etiam ſi teſtator dicat inſtituo
ventrem ſi pregnans fuerit quod teſtator videtur ſe
aſtrinxiſſe ad illum qui erat in vtero tamen vt dixit
Bal.conſuluit contrarium in dictis conſilijs.et in cō
ſilio.cccl x.lib.ij.idem tenuit vbi dicit quod illa di-
ctio ſi reſoluitur in qn̄.i.qn̄ pregnans eſſet. et idē vo
luit Bal.cōſi.ccccvij.ij.volu.in fi.conſilij.
¶Quidā iuſſit.et no.mirabilē.q.q per alienationē
rei legate qn̄ ſimilis redimitur nō videtur ad equū
legatū:vide.l.vtrū.j.de ma.teſt.et ſic facit qd no. in
c.literas.de reſcrip.in cle.q vtrū gratia includat be
neficia tractata poſt gratiā in curia et qualiter intel
ligantur legata facta in tēpus nuptiarū: vide tex.in
l.ſancimus.C.de nupt.nā habent tēpus limitatū ſcz
trienniū poſt pubertatē.l.fin.§.filiorum.C.qn̄ et qui.
quarta pars lex.et iſte.ll.nō ſunt alibi. et vide Lud.
ro.in conſil.clxxvj.an teſtator poſſit diſponere q in
ſuis domibus fiat monaſteriū.et vide Bar.in cōſil.
cclxvj.vbi cōſuluit teſtator iuſſit in ſuis domibus fie
rit hoſpitale poſtea illas vendidit et alias emit vi-
de ibi incipit teſtator in teſtamento.
And.Po. ¶Si filius.vide ad iſtū tex.per Alle.
l.ſi pater in vlti.col.Itē adde.C.de inſti.et ſubſti.
¶Pro cōcordia.Aduerte q maxima dubitatio in-
ter doct.eſt in.l.ſi duobus.§.ſi prius.ff.de cōtratab.
debeat intelligi in filio emancipato an in ſuo . Et q
debeat intelligi in emancipato vult Bar. hic in hac
l.ſi filius in.d.§.ſi prius.voluit q debeat poni caſus
in ſuo.Tu dic q duo fuerūt intellect9 z Bar. in hac
l.ſi filius dicit q eſt verior intellectus q loquatur in
emācipato licz alias ſenſerit cōtrariū in.d.§.ſi pri9
quaſi ſe declarādo et ponēdo veriorē intellectū z ſe

eo. ¶Ultimo[a] hāc.l.allegaui † pridie 2
in.q.[b] de facto.Quidā iuſſit[c] fieri ho- b
ſpitale in domibus ſuis:et illud here- c 1
dem inſtituit:poſtea ſuperuiuens do-
mos illas alienauit:et alias emit: di- 2
co quod licet illa verba regulariter in
domibus ſuis referantur ad tempus 3
teſtamenti.vt.l.ſi ita.de auro et argē-
to legato.tamen fauore inſtitutionis
et teſtamenti conſeruandi:referuntur d
ad domos poſtea emptas per hanc ✳
legem.

Sed eſt queſitum. Qui impeditur generare propter accidens non impeditur poſthumum inſtituere ſecus ſi a natura. hoc dicit. ¶Oppo. infra eodem lege ſi 1
quis poſthu.Solu.vt dixi in ſumma-
rio.

☞ Limitatio ad.§.ſi quis autem in
l.hac conſultiſſima.C.de teſt.
Intellectus ad.l.ſi duobus.§.ſi prius
j.de contratabul.
Ex teſtamento vbi filius iā natus eſt
preteritus an ſit poſſibile quod here-
ditas adeatur.

Si filius. [d]Teſtamentum ex quo īpoſſibile eſt hereditatem adiri de iure ciuili primum teſtamentum non rumpit.hoc dicit. ¶Oppo-
nitur et videtur quod primum rum-
patur:vt lege hac conſultiſſima. para
grapho ſi quis autem.C.de teſta. So
lu.dicunt † quidam quod iſta intelligi

corrigendo ſi alias ſenſerit contrarium quod poteſt colligi per illa verba quibus vtitur dum dicit in hac l.ſi filius.et hic eſt verus intellect⁹ ad illum.§.a quo in iudicando non eſſet recedendum. Nec poteſt dici contrarius qui plures recitat intel. ad aliquam. l. et

vnam approbando ſm̃ veritatem in iudicando ⁊ ečt potius ſe corrigere q̃ꝫ contrariari:vel aliud loqui gratia diſputatiõis et aliud in iudicando
a ſꝫ ꝟitatẽ.
* Adde ad
2 materiã. l. poſthumo C.de cõtra tabu. ⁊ ad l.filio. ff. de iniu.rup.
a ¶ Si pri⁹. Adde hic per.d. ale. qui in alio nõ laborat *
* Pro intellec.l.ſi duobus. §. ſi pri⁹. ff. de ɔtratabu.
* Pro intellec.§. ſi q̃s autem in.l. hac cõſultiſſima. C. de teſt. et de limitatiõe ad eũdem.§.per bar.hic.
3
b ¶ De naturali. Ad de Bald.

tur ſecundum illam:ſcilicet quod primum non rumpitur:niſi quando in ſecundo inſtituti ſunt venientes ab inteſtato. Alij dicunt quod illa lex loquitur quando ſecundum teſtamentum eſt imperfectum ratione ſolennitatis omiſſe: vt quia non fuit numerus teſtium.ſecus ſi fuit imperfectũ ex cauſa preteritionis:vt hic. quia tunc non loquitur ille.§.et in hoc reſidet glo.et bene.quam no. quia eſt optima limitatio ad illum.§. ¶ Contra hanc videtur tex.in.l.ſi duobus.§.ſi prius^a.ſ. de contratabu.ſed†tibi debet intelligi de teſtamento imperfecto ratione ſolennitatis:in quo fuit preteritus filius emancipatus:⁊ alij venientes ab inteſtato inſtituti.nã cum filius emancipatus nõ rumpat ipſo iure,apparet quod ſecundum in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſta. valet et rumpit primum.vt in dicto.§. ſi quis autem. et illud ſecundum poſtea rumpitur ꝑ contratabu.petitas a filio emancipato preterito:et hic eſt verus intellect⁹ illius.§.Idem ſi teſtamentum ſit imperfectum ratione imperfecte voluntatis.vt.ſ.ti.j.l.ſi is qui teſtamẽtum. et ibi not. ¶ Oppo.inſti.quibus modis teſt.infir.§ poſteriore.Reſpõdeo dicit glo.ibi poſſibile erat adiri hereditatem ex ſecundo teſtamento: hic non.ideo prius hic non vitiatẽ. ¶ Op. infra titulo primo.l.poſthu. in princi. Solu.in poſthumo preterito non eſt impoſſibile adiri; quia eo nato valet teſtamẽtum:ideo primum rumpitur.
¶ Oppo.†ex teſtamento vbi filius 1
iam natus eſt preteritus poſſibile eſt adiri ipſo approbante teſtamentum. vt.l.filio.infra titulo primo. Breuiter dicit Dyn.quod hic fuit filius morte

conſilio.ccccl xij.li.ij.⁊ hec.l.facit ad.q.de qua ꝑ bar. in lege finali.ſ.de offi.procon.ꝙ ſi ſit conſuetudo.ꝙ oblationes que fiunt in die dominico ſpectent ad archidiaconum et que fiunt in die glorioſiſſime virginis ſpectant ad rectorem eccleſie ꝙ debeat attendi dies dominicus ſi vno et eodem die fuerit ſolennitas virginis de quo per Cy.et Jmo.in.l.qui ſolidũ. de leg.j.et ex verbo habere ibi quos adoptauit mferunt Bal.et Jmol.quod ſi exiſtens in ſacris inſtituat poſthumũ debet intelligi de adoptiuo vel de vero etiam legitimando iuxta ea que habẽtur in.c. per venerabilem qui fi.ſint legi.

preuentus.ideo non fuit poſſibile: ſed iſtud non eſt aliquid dicere:quia non querimus an adierit:ſed an adiri potuit.Solu.ergo.quod hic in teſtamento qđ de iure ciuili nõ valet:ideo nõ rumpit primũ. Ibi autem valet de iure pretorio.et licet valeat de iure pretorio:non tamen rumpit primum vt hic.et ibi. ⁊ glo. in.l.cum in ſecundo.ſ.titu.j.et.l.ſi quis.§.j.ſ.de vulg. et pupil.ſubſti.Uel dic ꝙ nũq̃ꝫ eſt poſſibile adire hereditatem de iure ciuili.nam filio approbante poterit petere bo.poſ.ſm̃ tabu.nõ adire vt.d.l.filio.⁊ no. in.l.j.de pe.he.et.l.certum.C.vnde le.

Si a primo. Filius iam nat⁹ rũpit ſpem eius gradus a quo preterit⁹ eſt incõtinẽti:poſthumus vero ſtatim cum naſcitur. h.d. ¶ Opp.exheredatio facta a perſona non valet.vt.l.iij.§.filius.ſ.eo.ſed hic fuit exheredatus a primo herede.ergo ⁊c. Sol.intelligas nõ eſſe exheredatum a perſona ſed a gradu:quod in dubio preſumitur.Et expone a primo herede. ideſt a pmo gradu inſtitutorum. ¶ Oppo.quod non eſt non poteſt rumpi.vt.l.nam et ſi ſub conditione.§.poſt defectum.ſ.ti.j.ſed ſubſtitutio pendente conditione non habet effectum.ergo ⁊c.Solu.qđ non eſt re nec ſpe non poteſt rumpi.vt in cõtrario:ſed quod eſt ſpe poteſt rumpi.vt.l.iij.§.primo. ſ.vſufruct.quẽadmo.ca. et infra de vſufru.l.ſempronius attalus. ſed ſubſtitutio eſt aliquid ſpe:ergo rumpi poteſt. ¶ Oppo.hic dicitur idem poſthumo. Contra.ſ. proximo titu.l. poſthumus.in princip. Solu.intellige poſthumum natum viuo patre et deceſſiſſe eo mortuo. vt in glo. ¶ Op.quod poſthumus rumpat incontinenti ſicut iam natus:quia pro nato habetur. vt.l.qui in vtero. de ſtatu ho.Dicit gloſſ.non habetur pro nato fauore teſtamenti:ſed non eſt neceſſe dicere: quia anteq̃ꝫ naſcatur non eſt in poteſtate patris.vt.l.finali. infra de colla.bo.ergo non poteſt rumpere. ¶ Oppo.ſupra eodem.l.iij.in fine.vbi fit differentia inter poſthumum et iam natum.Solu.quando fit a primo exheredatio:a ſecundo preteritio:non eſt differẽtia inter iam natum et poſthumum:vt hic: ſed quãdo preteritio fit a primo:exheredatio a ſecũdo:tunc eſt differentia vt in contrario.

☞ An mulier ſterilis gaudeat priuilegio dotis.

Si quis poſthumos. Nõ poteſt q̃s poſthumum vt ſuum inſtituere quem non licet habere impediente natura vel iure: ſecus ſi haberi poteſt:licet cum difficultate. hoc dicit principium huius.l.cum.§.finali. ¶ Opp.dicitur hic poſſe inſtitui poſthumum quem habere non poteſt.Contra.ſ.eo.l.ſed eſt queſitum.§.ſpadonem.et §.ſed ſi caſtratus.Solu.glo.tripliciter.Una eſt non põt.ſ.de facili.Scđo mõ ĩtelligĩ ĩſtituiſſe nepotẽ ⁊c. vt in gl.Tertio ĩtelligĩ ꝙ ĩſtituit poſthumũ quẽ habere põt per adoptionẽ:et eſt magis no.quelibet tñ poteſt eſſe bona.⁊ vide gl.q̃ incipit facile.⁊c. ¶ Op. ad vltimã ſolutionem de tex.qui dicit q̃s habere ⁊c. Reſpondet glo.ꝙ quos facit ſimplicẽ relationẽ nõ ad id de quo queritur. ¶ Oppo.ſ.de lega.ij.l.ſi ita quis.§.fi.et.l.fideicommiſſum.ſ.de condi.et demon. b vbi appellatiõe filij in dubio intelligĩ de naturali.b

Solu.gloſſ.quod illud ideo ne rumpatur teſtamentum:et gloſſ. bene dicit. quia iſtud teſtator videtur voluiſſe cum de alio poſthumo cogitare non potuerit:cum naturaliter eum habere nõ poterat propter impedimentum accidentis:vt dictum eſt. ¶ Opp. ſ.eadem.l.§.fina.Solu.gloſſ.hic loquitur quãdo eſt impedimentum nature.ibi quando eſt impedimentum iuris ciuilis.Tu dic hic expectare quod alij deſierit eſſe nupta:eſt turpe:ideo non eſt expectandũ: vt.l.inter ſtipulantem.§.ſacram.ſ.de verbo. obliga. ſed in fin.huius. l. expectare quod emancipetur non eſt turpe. ¶ Oppo.ſ.eodem.l.filius.§.ſi quis eo tẽpore.Sol.ibi inſtituit talem qui poterat naſci ex ea que in euentu conditionis poterat eſſe vxor. ¶ Ulti
1 mo debetis ſcire†quod iſtam.l.induxi in argu ſ.ſo. mat.l.j.An mulier ſterilis habeat priuilegiũ dotis. Et vide gloſſ.que multũ facit:⁊ incipit cõſuetudo.ſ. generalis. Et illud quod ibi dixi:et iſtud quod hic dicitur eſt verum ꝙ magis inſpicitur natura q̃ꝫ aliquod impedimentum accidentale:vt quia ex aliquo accidenti non generat: ſecus ſi natura impediretur. vt.l.ſed eſt queſitum.§.ſed ſi caſtratus. ſ. eodem.et not.gloſſ.in.l.ſi ſerua.§.ſi ſpadoni.ſ.de iure dotium. Ita in propoſito ſi mulier eſſet ita arta quod nõ poſſet concipere.tunc nõ haberet priuilegium.vt.l.queritur.§.mulierem ita artam.de edil.edic.vide gloſſ. que incipit vt ſuum.ibi ſed tunc hodie corrigitur ⁊c. iſta eſt bona expoſitio quia alienus poteſt inſtitui. vt.ſ.de lega.j.l.penul.

1 ☞ Nepos emancipatus qui tempore mortis non tenuit primum locum an patre excluſo morte vel repudiatione habeat querelam ex perſona ſua.
2 In querela inofficioſi teſtamenti an ſit locus ſucceſſorio edicto.
3 Qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi.

Si filium. Iſte.§.eſt ſubtiliſſimus.et breuiter.hoc dicit. Filio† exheredato
1
et a querela excluſo morte vel repudiatione: nepos
a ex eo qui tempore mortis primum locum^a nõ tenuit preteritus teſtamentum non rumpit: als ſecus: ſed inſtitutis repudiantibus poteſt ſuccedere vt legitimus.hoc dicit. ⁊ quatuor dicta habet vt euidenter patet ex text. ¶ Ad primum caſum oppo. ⁊ videtur quod nepos preteritus rumpat teſtamẽtum ipſo iure mortuo patre.vt.l.poſthumorum.§.j.ſ.titu.j. Solu.ibi eſt mortuus pater nepotis viuo auo: et ſic nepos incipit tenere primum locum auo viuo:hic vero deceſſit filius poſt mortem patris. ¶ Oppo.ꝙ iſte filius poſſit rumpere per querelam.vt.l. ſi quis filiũ et.l.ſcimus.in fine.C.de inoffic.teſta. Solu. non poteſt rumpere dicẽdo nullum tanq̃ꝫ ſuus:quia tempore mortis non tenebat primum locum vt hic: ſed ex perſona patris poterit intentare querelam ⁊ per euꝫ rumpere.vt in.l.contraria. ¶ Uenio ad verſi.diuerſum.⁊ oppo.de precedenti reſponſo.Solu.hic filius exheredatus erat apud hoſtes: ⁊ ibi deceſſit: vnde 3
fingitur mortuus prima hora captiuitatis: et ſic viuo patre.vnde tempore mortis nepos tenet primuꝫ locum:merito rumpit. ¶ Uenio ad verſicu. quod ſi moriente. ¶ Opp. dictio moriente: eſt participium

a ¶ Primũ locũ. Adde qđ ex hac.l. infert.Bal.fuiſſe cõſultũ ꝑ nõnullos ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ filia nõ ſuccedat q̃ꝫdiu maſcul⁹ ſuperuixerit ⁊ tp̃e mortis teſtatoris filius maſcul⁹ inſtitut⁹ viuebat ⁊ filia erat preterita.lꝫ poſtea decedat fili⁹ ſine filijs maſculis qđ tñ filia nõ rũpat teſtm̃: q̃ ſicut excludor ab ĩteſtato ita ex teſtõ et vt ferẽ iſta q.fuit de facto peruſij tp̃e Bart. collegiũ ſeneſe.⁊ rax. de forli. cõſuluerũt ꝙ non rũpat ꝑut.ſ. per iſtũ tex. et ꝑ.l. ſi q̃s filio exherede dato.ſ.tit. j.cõtrariuꝫ conſuluit bar. ꝑpter illud ꝟbuꝫ q̃ꝫdiu vt ẽt ponit in.l. fi.ſ.ad tre. de qua. q. vide per Bar.cõſil. ſuis incip. pr̃ habẽs filiã ⁊ cõſi. inci. ĩ noĩe dñi ꝑponi tur ꝑ Bal. cõſil. ccix. ij.lib. ⁊ eo. vol.conſil. cclxxvij. et ibi an trãſmittat ius ſuum ad filios.⁊ plenius ꝑ pe. de ancha. cõſi. ccxxj. inci.in chriſti nomĩe hec q̃ſtio.

preſentis temporis:⁊ quis moritur viuens.vt.l.qui duos.ſ.de manu. teſta. Et hic dicitur quod auo moriente repudiauit.Contra.l.ſi quãdo.§.illud. C.de inofficio.teſtamen.Solu. intelligas hic querelam repudiatam poſt mortem. et expone moriente. id eſt mortuo.vt in gloſſ. ¶ Oppo. quod ille nepos habet querelaꝫ ex perſona ſua.vt.l.iij.§.ſi emancipatus.ſ.de bono.poſſeſ.cõtratab.Gloſſ.non ſoluit. imo aſſerit quod ille nepos non haberet querelam tanq̃ꝫ a patre repudiatam.et ſic intrat illud difficile dubiuꝫ
2 †vtrũ in querela inofficioſi teſtamenti ſit locus ſucceſſorio edicto. de quo in gloſſ.in.l.pater filium.de inofficio. teſtamento.et.l.ſi is.eodem titulo. et per Dynum in.c.nõ debet aliquis. extra de regulis iuris.libr.vj.per Cyn. in.l.ſi quis filium.C.de inofficio.teſtament.veritas eſt quod nepos habet querelam ex perſona ſua. vt dicto.§. ſi emancipatus.et dicta.l.ſi is.non ex perſona patris: quia repudiata per eum ita loquitur glo.Et ſi dicis quomodo preteritus habet querelã⁊ glo. in preallega.l. pater. exponit querelam id eſt contratab. Ego dico quod ſtat proprie. declarabo in. l.in ſuis.ſ. eodem. ¶ Ultimo ad verſicul. ſed ſi heres.opponitur de preceden.verſic. vbi requiritur quod teneat primum locum tempore mortis. Solu. veruꝫ eſt quantum ad rumpendum. ſecus quantum ad ius ſuccedendi ab inteſtato:quia tunc ſufficit quod teneat primum locũ eo tempore quo teſtamentum deſtituitur. ¶ Opponi.ad iſtud quod etiam quo ad ſucceſſionem debet eſſe proximior tempore mortis:vt inſtitu.de heredi.ab inteſta.§.ita demum.Sol.tex.inſti.de legi.agna.ſuc. §.proximus.et hic ſoluit contrarium. ſcilicet aut quis decedit nullo cõdito teſtamento.et requiritur quod ſuccedens teneat primum locum tempore mortis.aut decedit ɔdito teſtamẽto. et ſufficit ꝙ teneat primum locũ tempore quo teſtamentum deſtituitur:vt hic ⁊ glo.no.in.l.fina.ſ.de condi.inſti. ¶ Oppo.ad hunc tex.†qualitas adiecta verbo intelligitur ſm̃ tempus verbi.vt.l.in delictis.§.ſi dãnũ extraneus.ſ.de noxali.⁊.l. titius. de teſta. mil.ſed verba.l.xij.tab. dicebãt ꝙ ſuc

a ~Andre. Poma. ¶ Commodiſſime. ꝛ vide Bar. in conſi. xciij. incipien. hugolinus domini Gualteroti vbi teſtator inſtituit poſthumum ſub conditione decidit per iſtum tex. ꝙ eſt preteritus vide ibi perpulcherrime loquitur.

~Andr. po. ¶ Cōmodiſſime. Uide Ale. cōſi. cxxiij. in. vij. col. iiij. volu. Feli. c. nonne in. x. col. de preſum. Barba. cō ſi. xvj. i. xij. col. in. j. volu. ꝛ conſil. xxj. in. xj. colum. eo. vol. ꝛ cōſi. xxxv. i. viij. col. eo. j. volu. ꝛ conſil. lxj. als. vj. in. xj. colū. eo. volu. et conſil. x. in viij. col. in ij. vol. ꝛ conſil. xxiij. in vj. col. in. ij. volu. ꝛ conſilio. xxx. in iiij. col. eo. volu. ꝛ conſi. xxxvj. in. xvj. co. ij. volumi. ꝛ cōſi. xliij. in. vj. col. in. ij. volumi. Roma. conſi. xx. ꝛ conſi. cxlvij. ꝛ cōſi. xxxviij. Imo. conſi. xciij. ꝛ conſi. c. Car. conſi. iij. ꝛ conſi. xvij. in. ij. colum. ꝛ conſi. xxij. Imo. conſi. cxiiij. in penul. colum. ꝛ conſi. cxx. ꝛ conſi. cxlv. Cardi. conſi. lxvj. ꝛ conſilio. lxxij. in. j. dubio. vide etiam in materia huius. l. Bal. in. l. ſi mater. C. de inſti. ꝛ ſubſti. quē ſeq. Barb. conſil. lij. in. iij. colum. Alexan. in vlti. col. in. iiij. volu. et vide duas deciſi. ad regulam huius. l. per Iaſo. l. ſi extraneus. in. ij. nota. ff. de condi. ob cau. vide Panor. conſi. lxxv. in penul. colum. Alex. conſi. lv. in. iiij. vol. ꝛ conſi. cxxx. in. ij. volumi. Feli. in. c. tranſlato, in pe. col. de conſti. ꝛ pro intellectu huiꝰ. l. vide Karol. ruy. in repeti. §. ꝛ quid ſi tantum. in. vij. col. in. j. opp. ff. de libe. ꝛ poſthu.

cedebat proximior cum inteſtatꝰ moritur. ergo oportet ꝙ ſit proximior cum moritur. Reſpon. iſta verba inteſtatꝰ moritur faciunt vnum compoſitū ꝙ non verificatur tunc cum moritur: ſed tunc cum poſt mortem teſtamentum deſtituitur. ideo ad illud tempus re- 1 fertur. ꝛ ſufficit ꝙ illo tempore ſit pro- b ximior hoc vult dicere tex.

☞ Si teſtator inſtituit filiam naſci- turam ꝛ que matrimonium contrahe- c ret in mille: filiam vero naſcituram et que religionem ingrederetur in. cc. et contingat filiam naſci: ꝛ accipere habitum tertij ordinis hoc caſu cēſetur preterita.

Commodiſſime. a Qui puidet in vno caſu: in alio videt omittere: ſed proviſio ſimplex porrigitur ad omnem caſum. hoc dicit. ¶ Oppo. j. e. l. ſi. Sol. glo. multis modis hic ꝛ ibi. ꝛ illā puto verā: quia ſi teſtator putabat ſe moriturū incontinenti: forte inſtabat periculum mortis ſecundum caſus qui ponuntur in l. iij. cum. l. ſequen. j. de don. cau. mor. ideo ſi naſcatur eo viuo non videtur preteritus quia voluntatem habebat inſtituendi eū. et hoc innuit tex. l. contrarie. in fine. dum dicit ne penam patiatur preteritionis qui filios non preterijt. ¶ Oppo. C. de inoffi. teſtamen. l. quoniam in prioribus. vbi conditio reijcitur ergo remanet inſtitutio pura. Solu. Hic text. notabiliter ſoluit: quia quedā eſt conditio que apponitur inſtitutioni facte de perſona certa. et loquitur lex contraria. quedam eſt conditio que apponitur inſtitutioni facte de perſona incerta. ꝛ ſic habet non ſolum vim conditionis ſed demonſtrationis. Et tunc ea deficiente talis perſona ſub conditione non videtur inſtituta. vt hac. l. in fin. Et per hoc dicebam in † q. de facto b. teſtator inſtituit filiā q ſibi naſcetur et matrimonium contrahet in mille: filiam vero que ſibi naſcetur et matrimoniū ingredietur in quingentis. Contigit quod mulier nata profeſſa eſt religionem tertij ordinis c ſororū ſancti Franciſ. et ſic nec nubet nec monaſterium ingredietur. dicebam ipſam preteritam: et teſtamentum ruptum: nec poterit ipſam inſtitutam dici ſub conditione. imo nullomodo eſt inſtituta vt hic. et ita de facto obtinui. ¶ Oppo. de. l. ſi extraneus. ſ. de condi. ob cauſam. Sol. vt dixi. ſ. ſolu. matrimo. ꝛ. l. ſi cū dotem. in princip. ¶ Oppo. j. eod. l. filio. in fin. gloſſ. nō ſol. Dy. dicit ꝙ ibi diſpoſitio fuit facta ſimpliciter. ¶ Oppo. inſtituta pro ſocio. §. illud. glo. non ſoluit. Dy. ꝛ Iacob. de aret. dicunt ꝙ ibi exprimebatur talis caſus in quo cōcludebatur omiſſus ex natura expreſſi. dicam in. l. gallus. §. ꝛ quid ſi tantum j. eodē. ¶ Opponi. extra glo. de vulga. ꝛ pupilla. l. iam hoc iure. in princip. vbi diſpoſitio facta in vnum caſum porrigitur ad alium. Solu. vt ibi dicam. et in dicto §. et quid ſi tantum.

b ~Andre. Poma. ¶ De facto. Adde Bar. l. ſi pater ante finē. C. de inſti. ꝛ ſubſti. vide Oldra. in ſimili conſi. cxlij. vide Bar. conſi. xxvij. in vlti. oppo. Iaſ. l. quamuis. C. de impube.

c ¶ Tertij ordinis. Adde inquantum Alex. dicit ꝙ perſone profeſſe tertium ordinem ſancti Franciſ. non dicuntur religioſe quod idem tenet Roma. conſil. ccclxvij. vbi dicit quod mulier tertij ordinis poteſt ſuccedere in feudo in caſibus in quibus alias mulier ſuccedit.

1 ☞ Barto. audiuit bis infortiatum.
2 Titulus pro herede ꝙ non habeat locum in ſuis.
3 Uerbum familia in iure accipitur pro ſubſtantia.
4 Filius viuo patre improprie eſt dominus rerum patris.
5 Poſſeſſio quod non continuetur in filios ſicut dominium.
6 Pater hodie non poteſt occidere filium.
7 Ratio quare filius ſuus preteritus rumpit teſtamētum patris ipſo iure.
8 Preteritio materna quare habeatur pro exheredatione.
9 In querela inofficioſi an habeat locum ſucceſſorium edictum.
10 Suus preteritus dicit teſtamentum nullum vel venit per contratabulas qn̄ eſt talis cōditionis quod in eum continuatur dominium.

In ſuis. In ſuos heredes dicitur cōtinuari dominium nō noua hereditas obuenire. licet poſſint exheredari. ¶ Et ſciatis † ꝙ audiui 1 bis iſtū librū ſine alia immixtiōe ꝛ nūꝗ̄ audiui iſtā. l. ꝛ Acc. ꝛ Do. ſicco pede tranſeūt: ſed vt mihi videtur non poſſet iſte titu. bñ ſtare ſine iſta. l. Diuidit. primo ponit vnū dictū. Scdo illud declarat. Tertio illud pbat ex cōivſu loquendi. Quarto cōcludit primū effectū eſſe verum. Quinto ex predictis ponit vnam illationem. Sexto reſpondet cuidā obiectioni. ſecunda ibi. qui etiam viuo. tertia ibi. vnde etiā quarta ibi. itaqꝫ. quinta ibi hac ex cauſa. ſexta ibi. nec ob. ¶ Primum dictum a eſt. quod in ſuos heredes dicitur continuari dominium non noua hereditas obuenire. ¶ Ex hoc † dicto pcedit quod in ſuis heredibus nō habet locum titulus pro herede. vt. l. nihil. C. pro herede. ideo ſemper ſuis exiſtentibꝰ heredibus ad probationem preſcriptionis alius titulus querendus eſt. ¶ Secundum dictum in quo probatur primum eſt quod filij et ceteri ſui viuo patre dicuntur quodāmodo domini. cum ergo efficiuntur heredes non poſſunt habere dominium nouum cum ipſi ante haberent. ¶ Tertium dictum probat 3 illud quod dictum eſt. ſ. eo. hoc † modo. familia accipit in iure pro ſubſtantia. vt. l. nam. quod. §. fina. j. ad trebel. et. l. pronuntiatio. §. j. de verb. ſigni. ſed in vſu loquendi et etiā in iure dicitur paterfami. et filiuſfa. Eſt ergo pater iſtius ſubſtantie et filius iſtius ſubſtantie dñs. et ſic ſubſtātia aliq̄d tribuit vtriqꝫ equaliter. ſed per hoc nomē pater et filius diſcernitur genitor a genito. ¶ Quartū dictū eſt ꝙ ex predictis cōcludit. nam ex predictis ſequitur verū eſſe dictū ꝙ noua hereditas nō dicitur obuenire filio: ſed magis adminiſtratio libera quā ante nō habebat. ¶ Quintum dictū eſt. vt ponat illationem ex predictis. ꝙ licet filij non ſint inſtituti: tamen ab inteſtato domini ſunt ex cōtinuatione dominij. ¶ Sexto rn̄det cuidā obiectioni hoc modo. ſi filius eſt dñs viuo patre. ergo pater eū nō pōt exheredare. et ſic cōtra totā iſtā materiā. Ad hoc reſpondet nō eſt mirandū ſi patri licet eum exheredare et priuare bonis: quia eum lice- b bat etiam occidere b hoc dicit. ¶ Oppo. quod duo non poſſunt eſſe domini inſolidum. l. ſi vt certo. §. ſi 4 duobus vehiculū. ſ. cōmo. Sol. † dicitur filius dñs improprie viuo patre: vt pꝫ ex tex. qui dicit quodāmodo. et hoc eſt ꝙ dicit glo. ꝙ hoc dominiū filij cō- c ſiſtit in nudo et puro intellectu. q. d. magis eſt in imaginatione quadam ꝗ̄ in veritate. ſimile dicit glo. in viro et vxore. quia licet vir dicatur dominus, tamen vxor eſt dña. vt. l. in rebus. C. de iur. do. ſed iſta equiparatio non eſt vera: quia in vxore dicitur retranſire dominium: in filio dicitur continuari vt hic. ¶ Op- d po. j. de acquiren. poſſeſ. l. cum heredes. Glo. hic di- 5 cit † quod in filio videtur continuari poſſeſſio c ſicut c dominium. Contrarium eſt verum. vt not. in. l. cum miles. ex quibus cauſis maio. ¶ Non obſt. l. ij. §. filium. j. pro herede. quia fateor quod nouus tit. poſſeſſionis non videtur obuenire filio. vt. l. nihil. C. pro herede. tamen noua poſſeſſio ꝛ noua apprehēſio eſt neceſſaria. ¶ Opp. inſti. de his qui ſunt ſui vel alie. 6 iur. §. fina. Reſpondeo † olim licebat occidere: hodie non: et ſic mitigata eſt poteſtas patris in perſona et etiam in bonis: quia hodie non licet exheredare abſqꝫ cauſa: olim ſimpliciter licebat: vt hic. ꝛ. l. iij. §. an- 7 te heredis. ſ. eodem. ¶ Quero † que eſt ratio quod filius ſuus preteritus rumpit teſtamentum ipſo iure. Reſpondeo ad hoc facta eſt iſta. l. quia ſuo heredi non dicitur hereditas obuenire de nouo: ſed dicitur continuari. vt hic. Cum ergo dominium continuatur in filium: non poteſt pater in alium transfer- d re dominium: et alium heredem facere: niſi priuetꝰ eum. vt hic. et hoc dicit tex. in ver. hac ex cauſa. quia ſi non inſtituatur vel exheredetur dominus remanet. ¶ Quero † que eſt 8 ratio quod preteritio materna e habe- e tur pro exheredatione. Reſpondeo quia cum dominiū a perſona matris

a ~Andre. Poma. ¶ Primum dictum. vide Andr Barba. conſi. xlix. in. j. volu.

b ¶ Occidere. Adde quod ex tex. in fine infert Ang. quod ſtante ſtatuto quod bannitus poſſit impune occidi poterit impune vulnerari. alleg. text. in. l. nec in ea verſicu. occidere. ꝛ ibi no. Bartol. j. de adulte. textus in c. cui licet. de regulis iuris. idem tenuit Cynus in. l. prima ad finem. C. que ſit longa conſuetudo. et Bal. in. l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſco. ꝛ cleri. ꝛ in. l. prima. ad finem C. de priua. carce. vbi tenet quod poterit in carcere priuato detineri. et domi. Anto. in c. fina. de conſue. in materia extenſionis tenuit quod quelibet iniuria poterit ei fieri et huic annectitur quod voluit Bartol. in. l. iij. §. fina. j. de adi. le. ꝛ in conſil. incip. ſtatuto caſtri plebis ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ bannitus poſſit impune offendi poterit occidi per. c. ſi. de homi. in. vj. idē tenet Io. and. in addi. ad ſpe. in titu. de conſti. §. j. in ſi. quia per contumaciam huius banniti ſtatutū voluit penam aggrauare. argu. c. capitalium. §. in crulibus. j. de pe. Bal. vero in ſuo peculio in verbo bannitus dixit ꝙ aut erat bannitus propter cauſam propter quam veniebat imponenda pena mortis. ꝛ tūc poſſit occidi aut non: et tunc quod nō licet iudici nō licet priuato et hanc ſequuntur Ange. et Pau. de caſtro in. l. caius. ſ. de ſeruit. vrb. predi. latius ibi vide et per Ange. conſilio. cclxxvj. per Pau. de caſt. conſi. cxciij. Barto. conſi. clxxxviij. ſupra alleg. ꝛ Bald. conſi. cxix. lib. v.

c ¶ Poſſeſſio. Adde ꝙ cōtrariū etiam tenuit Bal. in. l. ſi. C. de edi. diui adri. tol. et in. l. j. C. de appe. ꝛ in auten. defuncto. C. ad tertul. ꝛ in. c. j. de contro. inter maſcu. et femi. ꝛ in auten. ingreſſi. vbi ponit rationē per. l. cum heredes. j. de acquiren. poſſeſ. ꝛ ibi Bal. conſi. xiij. lib. j.

d ¶ Niſi priuet. Adde ꝙ hāc rationem comprobat Ange. per quinqꝫ motiua que hic vide per Alexan. poſt ipſum. Item facit Bald. per ſex motiua. vnde Ange. dicit ꝙ ratio reddi non poteſt niſi quia hoc fuit introductum pro ſolennitate ꝙ filius deberet a patre exheredari. vnde ſicut in alijs ſolennitatibꝰ non poteſt reddi ratio vtputa cur magis vinqꝫ. viij. vel. vj. teſtes requirantur in teſtamento. ita nec in iſto et hanc tenet Paul. de caſtr. hic Rapha. cuma. in lege ſi filius. ſ. eo et Ro. in. l. ſecunda. C. de bonis poſ. contratab. Bald. vero dicit ꝙ ratio eſt quia in patre eſt introductum pro ſolennitate ꝙ ſuum heredem inſtituat vel exheredet. ideo illa non ſeruata non tenet. ſed cum in matre hoc non requiratur pro ſolēnitate. ideo eo ipſo ꝙ alium inſtituit poteſt ipſum exheredare. et cū hac ratione videtur tranſire Alexan.

~Andreas Pomate.

e ¶ Preteritio materna. Uide Pau. de caſt. l. ſi filiꝰ qui in poteſtate. ſ. eo. et Chriſto. por. inſti. de exhere. li. in. j. colum.

a ¶ Extractus. Add de an occidens exiſtentem in vtero puniatur vt homicida. Jaco.bu.in.l.fin.C. de ſucceſ. refert aliquos diſtinguere aut erat animatꝰ aut non. primo caſu veniat appellatio hominis. ſecundo caſu non per glo. in.l.diuus.de extraordi.cri.et cum ipſo tranſit Angel. et Salice. Bal. vero hic dicit: quod ſi puniatur per l. cum interveteres C. de fidei cōmiſ. duz dicit talez ī vtero exiſtentē ſperare eē hominē. ergo interim nō eſt homo. ⁊ cum ipſo trāſit Pau. de caſtro. ſed qualiter de iure cōmuni puniatur. vide i.l.ſi qs aliquid.§. abortiōis. de penis. ⁊ in.c. ſicut el.ij. extra de homi. facit etiam hec lex ad illam queſtio. an extractus ſecto ventre dicatur natus ad hoc vt ſit locus ſubſti. vel ne. de qua queſtio. per Sali. in l.fi.C.eo. et dicit Bal. ita conſuluiſſe. ſed non allega. 3 conſilia ſunt.cxiij.et.cvij.iij.vol. et ibi dixit qd aduocati lucani dubitabant ſuper ipſo paſſu. tamen ipſe aliquibus rationibus veram eſſe eius opi. deducit. deinde alleg. Odofred. in dicta.l.anniculus. in verbo extractus ita tenere in lect. quam ipſe habere dicebat illi cui dirigebat conſilium. Subdendum eſt etiam quod Paulus de caſtro. in.l.penul.C.eodem. dicit quod natus anteꝗ̄ tangat de ſeptimo menſe non rumpit teſtamentum: quia cenſetur viuere non poſſe.l.in teſtamento.§.finali.infra de ſuis et legiti. quod eſt verum ſi conſtat eum viuere non poſſe ex alia cauſa quam quod ſit natus tempore nō debito: quia tunc rumpit per.d.l.penulti. et idem tenet Rapha. hic et ſequitur Alexand. pro quibus dicit facere.l.vxoris ab ortu.C.eodem. ſed tu dic quod Bald. conſilio.cxiij.libro.iij. tenet quod natus octauo menſe qui ſecundum phyſicos viuere non poteſt rumpit per.l.vxoris abortu. et.l. eum qui certarum. eodem titulo. ⁊ de prebente poculum abortionis vide Barba. conſilio.xxiij.ij.volumine. et ibi quid ſi abortus non ſequatur.

b ~Andre. Poma. ¶ Si ita ſcriptum. Vide que circa hic dixit Alex. conſi.cxvj.col.ij.vol.

non continuetur in filium cum non ſit ſuus: nō eſt neceſſe ꝙ exheredet filiū. ideſt extra dominium ponat. ſed ſi eū preteriat facit contra officium pietatis. ideo datur q̄rela. ¶ Quero vtrū
9 † in querela inofficioſi teſtamenti habeat locum ſucceſſorium edictum gl. in lege ſi quis poſthumos. §. primo. ſupra eodez. videtur dicere quod nō. Contrarium not. in lege pater filium. de inofficio. teſtamē. per legem ſi is. eodem titulo. et hoc tenet Dyn. in.c. non debet aliquis. extra de regu. iur. lib.vj. probatur in.l.iij.§. ſi emancipatus filius. de contratabu. per Gloſſ. ⁊ Cyn. de inofficio. teſtamen.l. ſi quis filium. ¶ Retenta illa opinio. opponitur. nepos qui erat in poteſtate nō fuit exheredatus nec pro exheredato habitus. ergo non habebit querelam ſed rumpit teſtamentum ipſo iure. vt.l.non putauit.§.primo. infra de contratab. ⁊.l.ſi is. ſupra de inofficio. teſtamen. et.l.maximū.C. de libe. preteri. ſi ergo filius eſt exheredatus: nepote ex eo in poteſtate retento preterito: filio excluſo a querela: ex ſucceſſorio edicto non poteſt nepos venire per querelā: ſed per contratabu. vel dicendo nullum. Reſpond. gloſ. in dicta lege pater filium. ſupra de inofficioſo teſtamento. huius timore exponit querelam. i. contratabul. quod communiter omnes ſequuntur. Mihi
10 autem diſplicet † tūc enim eſt verum quod ſuus preteritus dicit nullum vel venit per contratabu. quando eſt talis conditionis quod in eum cōtinuatur dominium: vt quia tenebat primum locum. ſed in queſtio. propoſita filius exheredatus precedebat nepotem. vnde in nepotē non continuabatur dominium illius: ergo nepotis preteritio non facit teſtamētum nullum. ſicut preteritio matris. debet ergo venire p querelam in qua filius exheredatus precedit eum: ſed filio excluſo venit nepos ſimiliter per querelaz. vt.l.ſi quis filium.C. de inofficio. teſtamen. vbi eſt caſus. et.l.pater filium. ſ. de inofficio. teſtamen. ita debet intelligi iſta materia.

1 ☞ Natus dicitur qui perfecte venit: vel viuus eſt extractus extra vētrem.
2 Viuus dicitur quis naſci: quādo vocem emittit vel apparet quando naſcitur eum eſſe viuum: licet momento viuat.
3 Seminatus viuens et poſtea mortuus an rumpat teſtamentum.

Quod dicitur. Etiam qui exciſo vētre trahitur preteritus rumpit teſtamentuz. h.d. ¶ Quero quando dicitur natus.
1 Reſpon. † quando perfecte venit vel
a eſt extractus[a] extra ventrē ⁊ viuus. ſi enim medietas corporis venit extra ventrem ⁊ viuit vt ſepe cōtingit non diceretur natus. tex. eſt in.l.penulti.C.eo.
2 ¶ Quero † quando dicatur naſci viuus? Reſpōdeo quando natus vocem emittit: vel etiam nō emittit: ſed apparet eum eſſe viuum: licet momento. vt dicta.l.penul.C.eodem. et ibi ſentit gloſſ. qd intellige ſi natus habet formam hominis vt ibi. ¶ Quero
3 † quid ſi eſt ſeminatus viuens ⁊ poſtea moritur. an rumpat teſtamentum. idem eſt caſus in.l. penul.C.eo. Et iſtam queſtio. feci vni in priuato examine et non bene reſpondit.

1 ☞ Habens poteſtatem legitimādi adulterinos: item inceſtuoſos an poterit legitimare adulterinū et inceſtuoſum ſimul.
2 Coniunctio aduerſatiua operatur ꝙ vno caſu exiſtente non habet locum diſpoſitio facta in alio.

b **Si ita ſcriptum.** [b] Prouiſio fctā in caſibus ſeparatis porrigitur ad eoſdem caſus ſimul coniunctos. hoc dicit. ¶ Opponitur ſupra eodem. lege commodiſſime. Solu. ibi prouidit in vno caſu tantum: hic prouidit in duobus caſibꝰ ſeparatis. ideo ſi veniunt ſimul coniuncti: ex preſumpta voluntate defuncti diſpoſitio trahitur ad illum caſum. dicam in.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum. infra eodem. Et hoc
1 † facit ad queſtio. quaz diſputauit Bono. dominus Joan. cald. dicens. Papa conceſſit legato ꝙ poſſit legitimare filios natos ex inceſtuoſo coitu. Item ex adulterino cōtingit quod quidam erat natus ex coitu adulterino et inceſtuoſo: et ſic ſimul concurrebant in eo. querebatur an legatꝰ poſſit legitimare. hec.l. facit ꝙ ſic prima facie ſed ſi recte inſpiciatur facit in cōtrarium: dicit enim ꝙ ſm iuris rigorem prouiſio facta in caſibus ſeparatis nō porrigitur regulariter ad eos ſimul coniunctos. Iſtam queſtio. exa
a minaui in.l.ij.[a] in prin. de verb. obli. ¶ Vltimo no-
2 ta. † tex hac.l. ꝙ quando quis vtitur iſtis coniunctionibus aduerſatiuis ſi vero: ſin autem quod ſi: ſed ſi: et ſimilibus: tunc videtur velle qd vno caſu exiſtente non habeat locum diſpoſitio facta in alio: vt hic quod facit ad multa: dixi in.l.in repetūdis. infra de legatis.iij.

1 ☞ Quando ſunt duo quorum vnū non poteſt eſſe ſine alio vnum non poterit ſine alio tolli.
2 Si ſeruus eſt inſtitutus heres cum libertate quando poſſit hereditas adimi.
3 Quando ſeruus habet coheredem hereditas tunc relinqui poteſt ſine libertate.
4 Si teſtator in teſtamēto ſolenni inſtituit heredem ſeruum: ⁊ poſtea adimat hereditatem ⁊ libertatem que voluntas ſit iſta.

1 **Regula.** Quando ſunt † duo quorum vnum ſine alio eſſe non poteſt vnum non poterit ſine alio tolli: ſed ſublatum virtute remanentis perdurat. h.d. ¶ Et iſte eſt vnus malus.§. per artiſtas ⁊ theologos: an qualitas poſſit ſeparari a ſubſtantia. ¶ Opponitur ⁊ videtur qd libertas poteſt tolli a legato ⁊ ecōtra: vt.l. ſeruū filij.§. ſi idem ſeruus. j. de lega.j. ⁊.l.ſi ſeruus. j. de adimen. lega. Reſpondeo qd iſta.l. loquitur in his quorum vnum non poteſt conſiſtere ſine alio vt in hereditate et libertate. ¶ Opponitur de.l.ſi certarū.§. ſi eadem. j. de teſtamento mili. Solu. fallit in milite cuius teſtamentum non aſtringitur regulis iuris: vt ibi ⁊ ratio eſt: quia miles poteſt ſine hereditate dare libertatem. ¶ Vltimo opponitur qd volūtas teſtatoris eſt ſeruanda. vt.l.in conditionibus. de condi. et de-
2 mon. Reſpōdeo † ego intelligo niſi appareat teſtatorem aliud voluiſſe: ſed intellige quod iſta voluntas ſit ſolennis: alias adimi non poſſet ſine libertate: ſed item intellige hunc tex. quando eſt ſolus heres: alias ſecus: ⁊ iſtud videtur probari in.l. ſed et ſi in conditione.§.fi. j. de heredi. inſti. hoc tenet Guil. in.l.ſi vnus.§.pactus. ſ. de pac. Nec ob.l. ita tamē. ſecundo reſponſo. j. ad trebel. ⁊.l. ſi ſeruus. j. de bonis auto. iudi. poſſi. Pileus dixit hāc.l. intelligi vbi euidens volūtas defuncti appareat quod intelligo ſcilicet ꝙ adimendo vnū voluerit adimere vtrūqꝫ. argu.l.illud. ⁊.l.nec is.§.heres. de acqui. here. hoc autem intelligo ſi iſta ademptio fiat in volūtate valida vt dixi plene in.l.ſi iure. j. de lega.iij. ¶ Quero
3 † quid ſi ſeruus habeat coheredē? Reſpondeo tūc ceſſat huius.§. ratio poteſt enim tunc relinqui hereditas ſine libertate ⁊ libertas ſine hereditate: quia aditione coheredis confirmatur teſtamentum: vt.l. ſed ſi in cōditione.§.fi. j. de heredi. inſti. quod tenet
4 Guil. in.l.ſi vnus.§.pactꝰ. ſ. de pac. ¶ Quero † qūo
b valebit[b] iſtud facio te heredem in teſtamento ſolenni poſtea adimo libertatem et hereditatem que eſt voluntas ſecunda: teſtamentū non quia non eſt heredis inſtitutio. codicilli non: quia in codicillis non poteſt directe adimi hereditas: quid
c ergo erit cogitabitis[c].

Teſtamentum. Exheredatio que per aditionem firmari non poteſt in vita exheredati: ipſo iure eſt nulla. h.d. ¶ Oppo. qd teſtamentum valeat. quia filius fuit exheredatus ſecundum formam.l.j. et.ij. ſ. eo. Sol. gloſ. hoc ideo quia exheredatio non
b tenet niſi adita hereditate. Jaco. de are. dicit ꝙ attenta iſta ratione nūꝗ̄ valeret teſtamentum in quo quis ſub conditione eſſet heres inſtitutus ⁊ filius exheredatus: qd eſt cōtra.l.nam
c et ſi ſub conditione. in princi. j. titu.j. quare dicas quod exheredatio poſt mortem eſt fruſtratoria: quia impoſſibile eſt eam per aditionem cōfirmari filio viuo: ſecus ſi inſtitutio eſſet facta ſub conditione que filio viuo poſſet exiſtere. ¶ Oppo. de.l.fi. j. de cōdi. inſtitu. Solu. gloſ. ⁊ bene quia habebat ibi coheredem cuius aditione exheredatio poterat confirmari inuita. ¶ Opponitur inſtitutio facta ad tempus videtur pura. vt.l.hereditas j. de heredibus inſti. Glo. ſolu. ibi in inſtitutione facta ad tempus certuz: hic de inſtitutione facta ad tempus incertum. vide in.l.ab omnibus.§.cū quidam. j. de leg.j. ⁊ dicam in. d.l. hereditas. de here. inſti.

1 ☞ Hodie poſthumus non exheredatur.
2 Cauſa inteſtati. qd trahit ad ſe cauſam teſtati.

Si poſthumus. Poſthumus preteritus rūpit ſpem eiꝰ gradus a quo eſt preteritus incontinenti cum naſcitur. nec confirmatur gradus ille licet natus ante decedat quam ad eū gradum veniat. ⁊ ſi rumpitur pars teſtamenti totum rūpitur. h.d. vſqꝫ ad.§. quod vulgo. tres partes habet. ſecūda ibi. itaqꝫ. tertia ibi. nam ⁊ cū duobus. ¶ Oppon. quod nō eſt: rumpi non poteſt. vt in.l.nam et ſi ſub conditione.§. poſt defectum. j. titu.j. Solu. non rumpitur gradus. ſed ſpes eius. dixi ſecundum Dy. in.l. ſi a primo. ſ. eodem. ¶ Oppo. quod poſthumus exheredari non poſſit. vt lege ſi quis in ſuo.C. de inofficio. teſtamen. So-
1 lu. hodie † non poteſt exheredari quia in exheredatiōe requiritur cauſa: olim poterat. ¶ Oppon. ad ſecūdum reſponſum quod debet valere tertius gradus ex quo poſthumus eſt exheredatus. vt.l.iij. in fine. ſupra

a ¶ In.l.ij. Vide q̄ poſui poſt alexā. quibꝰ etiā adde Jo. d' ana. ꝯſi.lxxxv.
~Andreas Pomate.
b ¶ Q̄ñ valebit. vide Alex. ꝯſil. ciiij. in.ij. volu.
c ¶ Cogitabitis. Adde qd bar. i.l.ſi iur. j. de leg.iij. videt velle qd non ſit ſublatū p̄mū ⁊ iſtaz opi. ſequit Bal. recte intuēti i.d.l. ſancimꝰ. Pe. de ancha. Jmo. in.l. cum eſſes. d' teſt. et cōſuluit Bal. cōſil. ccccxxx. li.iiij. inci. ad euidētiā ⁊ inquātum tāgit alex. an legata ad pias cās debeātur hereditate non adita vide q̄ poſui in l.j.C. de ſa. ſan. eccle.

eodem. Solu. hic in poſthumo preterito ibi in iam
nato: ⁊ ratio ponitur ibi in glo. ¶ Opponitur quod
inter poſthumum ⁊ iam natum: non ſit differentia:
vt. l. ſi a primo. ſ. eod. Sol. vt ibi dixi. ¶ Venio ad
tertium verſi. ⁊ iſtum examinabo ⁊ dicam rationẽ
eius in. l. penul. ī. ti. j. oppo. de. l. penul. ī. ti. j. Ultima
glo. dicit qđ hic poſthumus excluditur vt heres in-
ſtitutus ſed admittitur vt legitimus vel dic ſm Dy
num. qđ hic tex. dicit excluditur: intellige poſt mor-
tem ipſius poſthumi: ſed ſi viueret ad totam here-
2 ditatem admitteretur et † ſic not. caſum mirabilem
qđ cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati. Con-
tra quod videtur. l. j. §. ſi ex fundo. ī. de heredibꝰ in- 3
ſtituen. Solu. vt dicam in. l. penul. ī. titu. j. rationem
ibi videbitis: ⁊ vide gloſſam q̄ incipit. quatuor ſunt
⁊c. Et ita dicit Dyn̄. ibi: dic vt ibi. ¶ Opponitur ſi
poſthumus moritur ergo teſtamentum confirma-
tur: vt. l. poſthumus. in prin. ī. titu. j. Solu. ibi loquit
quando poſthumus deceſſit viuo teſtatore: hic qn̄
poſt eius mortem.

1 ☞ Datio coheredis facit ſuum heredem volun-
tarium.
2 Datio ſubſtituti vulgaris facit ſuum voluntarium.

Quod vulgo. Filius inſtitutus in primo
gradu in totum vel in par
tem licet ſit preteritus in ſecundo teſtamentum nõ
rumpit. h. d. Ratio huius. §. eſt quia per ſecundum
gradum filio inſtituto in primo nulla fit iniuria: non
enim admittitur niſi ipſo volente ⁊ hoc eſt quando
eſt inſtitutus ſolus. Idem ſi admittitur pro parte:
ſufficit enim quod pater eum inſtituat in legitima
ſua vt ſic non poſſit conqueri. Idem quando filius
eſt inſtitutus cum ſocio: et eſt ratio: quia dando te-
1 ſtator coheredem † filio facit de ſuo voluntarium vt
l. apud iulianum. §. idem iulianus. ī. ad treb. dicam
2 ī. co. l. ſi filius. ¶ Item dando † ſubſtitutum vulga-
riter facit eum volũtarium vt. l. papinianus. §. quar-
ta. ſ. de inoffi. teſta.

1 ☞ Falſa cauſa circa filiationem vitiat exhereda-
tionem ipſo iure.
2 Falſa cauſa adiecta in exheredatione illam non vi-
tiat ipſo iure ſi non reſpicit filiationem.
3 Aſſertio patris quod non faciat filium non eſſe in
poſſeſſione filiationis niſi mulier contempſerit plau
tianum.

Si quis ita. Exheredatione facta cũ cau
ſa que reſpicit filiationem: ſi
cauſa falſa probetur: teſtamentum rumpit. hoc di-
cit. ¶ Volo qđ tu cogites circa vnum quod ego nõ
cogitaui nec hic nec. ſ. titu. j. l. j. et iſta. l. videtur ca-
ſus pro opinio. Mar. quod exheredatio facta inſer
ta falſa cauſa facit teſtamẽtum ipſo iure nullum: qđ
tamen reprobaui in. l. prima. ſ. de teſtamen. Sed re
1 ſpondeo † quod falſa cauſa circa filiationem vitiat
exheredationẽ ipſo iure. vt. l. ſi pater. ⁊. l. nec apud.
C. de heredibus inſtituen. et ita loquitur hic et dixi
in. l. demonſtratio. §. quod autem. de conditio. ⁊ de-
2 monſtra. ſecus ſi † falſa cauſa aliud reſpiceret quam
filiationem vel affinitatem. ¶ Opponi. ſecundum
gloſſ. dicitur hic quod probat ſe filium. Contra non
debet admitti ꝓbatio que facta nil releuat: ſed hec
eſt huiuſmodi: quia ſi probetur filius exheredatio
eſt nulla. vt hic in text. ſi non eſt filius ſimiliter eſt
nulla. vt. l. quidam cum filium. de verbo. obli. Gloſ.
ſoluit. dicit Dy. melius quod iſta probatio facta ali
quid releuat. nam ſi probetur filius: ſuccederet ab
inteſtato: ſi non eſſet filiꝰ ſuccederent alij. licet vtro-
q; caſu exheredatio eſt nulla. ¶ Opponitur de. l.
iij. §. cauſe. ī. ad carbo. Solu. illud verum eſt quan-
tum ad carbo. bonorum poſſeſſionem: nõ ad aliud.
¶ Opponitur de. l. ſi inſtituta. §. j. ſ. de inoffi. teſta-
mento. Sol. vt ibi. ¶ Quero cui incũbat hic onus
probandi. Credo quod filio: quia verbũ patris eſt
contra eum. quod tene menti. hoc tamen nõ placet
3 Dy. † quia verbum patris non facit filium non eſſe
in poſſeſſione filiationis. niſi mulier contempſerit
plautianum. vt. l. j. §. iul. ſ. de liber. agno. et. l. j. §. ſi
quis. ī. ad carbo. ¶ Oppo. gloſ. inſtitu. qui ma. non
poſ. §. ſemel. Solu. ibi nõ eſt error quia cauſa eſt ve
ra. licet iniuſta. vt ibi not. Itẽ ibi. l. ſi alij. Sol. vt ibi
ſm intellectum Ric. Item ibi. §. j. dic vt ibi.

1 ☞ Subſtitutio vulgaris quod faciat de neceſſa-
rio voluntarium et an impediat exiſtentiam ſui he-
redis.
2 Exiſtentia ſui heredis operatur tranſmiſſionẽ he-
reditatis non adite.
3 In toto infortiato non videtur Bar. obſcurior lex.

SI filius heres. Iſta eſt val-
de difficilis
lex. Quando filio datus eſt ſubſtitu-
tus vulgariter: exiſtentia ſui heredis
non operatur trãſmiſſionem: alias ſe-
cus. hoc dicit. Secundum verum intellectũ. et glo.
non videtur illud vidiſſe quod eſt dubium et multũ
infraſcat eam. tamen diuido ſecundum illam diui-
ſionem quam puto veram in duas partes. ¶ Pri-
mo loquitur quando filius fuit inſtitutus pure da-
to ſibi ſubſtituto nepote vulgariter. Secũdo loqui
tur quando filius inſtitutus eſt ſub conditione po-
teſtatiua que non poteſt impleri vltimo vite ſpiri-
tu nullo dato ſubſtituto. ſecunda ibi. quod ſi nemo.
Item ſecunda ſubdiuiditur: quia primo ponit di-
ctum ſecundo exemplificat. ſecunda ibi. ſicut eueni-
re. ¶ Pro declaratione legis quero in quo differt
princi. a ſecundo reſponſo. Huius timore hoc prin-
ci. legitur tribus modis. primo quod hic filius fuit
inſtitutus pure. in ſecundo reſpõſo ſub conditione.
et iſtam tenet Dyn̄. ¶ Sed ad hoc opponi. ſi fuit
inſtitutus pure. ergo ſtatim fuit heres ſuus ⁊ neceſ
ſarius. vt inſtitu. de hered. quali. et diffe. §. ſui. et le-
ge neceſſarijs. infra de acquirenda heredita. Male
ergo dixit text. qui dicit nepotem eſſe heredem ſui
aui. Huius timore dicunt quidam nepotem eſſe he
redem ſui aui: non directo: ſed per mediam perſo-
nam patris ſui. et hoc tangit gloſſ. que incipit auo
ex teſtamento. circa finem. quod gloſſ. non tenet et
merito. quia tex. dicit nepotem ſuum heredem tam
patri quam auo. ſed ſecundum hanc lecturam non
eſt ſuus heres niſi patri tantum. vnde alij recedunt
ab hac lect. et dicunt quod a princip. fuit inſtitutus
filius ſub poteſtatiua conditione que poteſt imple-
ri vltimo vite ſpiritu. in ſecundo rñſo fuit inſtitutus

ſub conditione q̄ non poteſt impleri vltimo vite ſpi
ritu. Iſta lec. poteſt ſuſtineri: ſed non eſt neceſſaria:
vt. ī. dicam. Tertij legunt totum ecõtra qđ in princ.
fuit inſtitutus filius ſub conditione que non poteſt
impleri vltimo vite ſpiritu. in ſcđo reſponſo in ea q̄
poteſt impleri. Iſta lec. non eſt vera. nam fini nullo
modo conuenit ꝙ loquatur de ea que poteſt imple-
ri vltimo vite ſpiritu. nam tunc qn̄ iſte moritur non
eſſet certum neminem ex teſtamẽto heredem fore
cum adhuc poſſit impleri cõditio vſq; ad vltimum
vite ſpiritum: qđ eſt cõtra text. huiuſ. l. in ſcđo rñſo.
Item non cõgruit prin. ꝙ loquatur de conditione q̄
non poteſt impleri vltimo vite ſpiritu: quia tunc eo
viuo certum eſſet conditionem deficere ⁊ non poſſe
impleri. ⁊ ſic poſſet habere locũ exiſtentia ſui here-
dis. ⁊ remaneret oppoſitio prima. ¶ Preterea tex.
voluit ſolum facere iſtam differentiam. Utrum filio
fuerit datus ſubſtitutus vel non: tene ergo primã. ſ.
ꝙ filius fuit inſtitutꝰ pure. Ideo autem ipſe nõ fuit
1 ſuus heres patri quia pater ſibi vulgariter † ſub-
ſtituit: per qđ facit de neceſſario voluntariũ. vt. l. pa
pi. §. quarta. de inoff. teſt. ⁊ hic eſt caſus. qđ declara
ui. in. l. iul. ī. ſi omiſ. cau. te. Poſſes etiã ĩtelligere to-
tam iſtã. l. in filio inſtituto ſub ꝯditione poteſtatiua
q̄ nõ pôt impleri vltimo vite ſpiritu. ſed in primo ca
ſu habuit ſubſtitutũ in ſcđo non. ideo in primo caſu
nõ fuit ſuus heres patris. in ſcđo ſic. facit ad. d. l. vl-
ti. ī. de cõdi. inſti. ¶ Ad id autem qđ dixi qđ ſubſti-
a tutio vulgaris impedit exiſtẽtiam ſui heredis[a] dic
vt in. l. ſi filius qui patri. de vulg. ⁊ pupil. ⁊. d. l. iul. ſi
omiſ. cau. te. ¶ Quero dicitur hic in prin. ſi interim
moriatur. qđ vult dicere interim. gl. rñdet ante adi-
tam hereditatẽ. Et iſta vera: quã tenet Dy. et oẽs.
Ratio. quia cũ haberet ſubſtitutũ vulgarem requi-
rebatur aditio: cũ tunc nõ ſit ſuus vt dixi. Alij expô 3
nunt interim. i. viuo teſtatore ⁊ male. quia ſi filꝰ de-
ceſſit inteſtatus viuo patre. tunc ſm iſta tẽpora nõ
haberet heredẽ. vt. l. ij. de caſtrẽ. pe. Si vero filius
deceſſit teſtatus forte in caſtrẽ. peculio: tunc pôt ha b
bere heredem ſed nõ ſuũ: quia tũc non hʒ filium in
poteſtate. licet ſit miles. vt. l. filius a patre. ī. e. ⁊ tex.
hic dicit vtriq; ſuũ heredem futurũ. Unde tertij di
cunt interim. i. pendente cõditione. vt glo. dicit. ſed
vt dixi in prin. loquitur qn̄ filius fuit inſtitutꝰ pure:
pôt etiam intelligi qn̄ fuit inſtitutus ſub cõditione.
vt. ſ. dixi ⁊ ꝓcederet hec lectu. ¶ Venio ad ſcđam
partem dr̄ hic ipſe filꝰ inteſtato patri heres exiſtit.
quero de quo filio loquatur an de nepote an de filio
primo. Quidã dicunt qđ de nepote. vt in hoc vide-
tur reſidere gl. ¶ Sed ad hoc opp. qũo poteſt eſſe
nepos ſuus heres vtriq; cũ pater eum preceſſit tp̄e
mortis aui. vt inſti. de here. que ab inteſta. §. ita de-
mum. Glo. dicit ꝙ hic auus deceſſit teſtatus: et ſic
ſufficit ꝙ nepos ſit proximior tp̄e quo teſtamẽtum
deſtituitur. vt inſti. de leg. ag. ſuc. §. proximus. vidi-
ſtis in. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ. in verſi. ſed et
2 ſi heres. ¶ Venio ad iſtud an ſit verũ. ⁊ oppo. † exi
ſtentia ſui heredis operatur trãſmiſſionem heredi
tatis non adite. vt. l. hereditatẽ. §. filius. ī. de caſtr.
pe. maxime in ſuos. l. j. C. de his qui ante aper. tab.
Cum ergo iſte fuerit ſuus: nõ poteſt auo heres eſſe
directo: quia pater nepotis fuit ſuꝰ. Preterea dicit
tex. certum eſſe incipit ⁊c. ſed hoc eſt
falſum: q2 quicunq; heres filij ex per-
ſona filij defuncti poteſt hereditatẽ
nõ agnitam agnoſcere. vt. d. l. j. ergo
non eſſet certum vt dicit tex. imo eſt
dubium. quia poſſet adire vel repu-
diare ſi vellet. vt. l. ſi quis filium. §. j.
de acqui. here. ¶ Item hoc in cõdi-
tione poteſtatiua q̄ poteſt impleri vl
timo vite momẽto nõ poteſt ꝓcede-
re: q2 nõ eſt certũ ĩterim donec viuat:
ſʒ poſt mortẽ. vt. l. ſuꝰ q̃ʒ. de hẽ. inſti.
⁊. l. ſi. ī. de ꝯdi. inſti. ¶ Ex hoc ꝯcludo
qđ hec lec. nõ procedit. intellige ergo
ſm Iac. de are. qđ in ver. qđ ſi nemo.
fuit inſtitutus ſub cõditione poteſta
tiua q̄ vltimo vite ſpiritu non pôt im-
pleri. vide iſtã opi. per Azo. hic in fi.
Et ſic loquitur de filio primo q̃ erat
heres patris: ⁊ nepos directe eſt he-
res patri: ⁊ auo per mediam perſonã
patris ſui. et hoc modo procedit iſte
ver. Cogitabã ſi poſſet ſaluari ſine
iſta diuinatione ꝙ eſſet dubium vtrũ
poſthumus naſceretur: et ſic rũpere-
tur teſtamentũ: ideo ſui heredis exi-
ſtentia nil operatur: et hoc modo nõ
poſſum dicere: per. l. cũ quidam. §. qđ
dicitur in fi. ī. de acqui. here. ¶ Sed
tunc opp. de ver. ſicut. ſed dico quod
ver. ſicut ponitur exemplificatiue nõ a
ſimilitudinarie ſm Iac. de are. ⁊ ſm
lec. quã teneo. vel dic qđ addit in ver.
ſicut. qn̄ nepos non extabat. habes
difficilem. l. non video qualiter † poſ-
ſit tranſire. ſi ſcires audirem libẽter
et in toto infortiato nõ videtur mihi
obſcurior lex.

a ¶ Sui he
redis. vid
Bal. cõſil.
lv. lib. ij. et
cclxx. li. iij.
Pau. d ca.
ꝯſi. cclij.

Multi. [b] Exheredatio fit
quandoq; propter
bonum. h. d. Quero an iſta
ſit correcta per aut. de hered. que ab
inte. §. illud que vult qđ filꝰ inſtitua-
tur. Domini gl. tangit in. l. cũ ex filio.
circa prin. de vulg. ⁊ pupil. et videtur
ꝙ hodie ſit correcta. Alibi videt gl.
tenere cõtrarium in. l. ſancimus. §. re-
pletionem. et. §. ſeq. C. de inoffi. teſta.
tene gloſ. in. d. l. cum ex filio. et ibi la-
tius dicam.

Cum quidam.
Odia reſtringi. fauores cõ
uenit ampliari. h. d. Vide
glo. que incipit no. fauorem. ibi exer-
citum dic vt no. per Dy. in. c. odia. ex-
tra de regu. iur. lib. vj. Que eſt ratio
qđ quando filius eſt exheredatus a b
certa parte nõ valet. Reſpõdeo quia
tunc in illa parte in qua non ſit exhe-
redatus in eũ continuatur dominiũ.
et ſic decederet pro parte inteſtatus:

Andreas
Pomate.
b ¶ Multi.
ꝙ iſta. l. ſit
corrupta.
Vide ka-
ro. Ruy in

§.et quid ſi tantum.in.ix.col.j.eo.titu. a
a ¶ Sub conditione.Inducit Bald.qđ monachus
ſiue ex teſtamento ſiue ab inteſtato heres non dici
tur neceſſarius patri:quia cū ſit in poteſtate Abb.
ſtatim mutauit ⁊ exiuit patriam poteſtatē vt eſt gl.
in.l.ſi ex cā §.papinia nus.ſ̄.de mi.idē tȝ Ange.hic ſubdēs qđ ēt in ꝓñaȝ monachꝰ nō đ: ſuus
qđ non poteſt:vt.l.ius noſtrum.ĵ.de
regu.iur.et.l.in ſuis.ſ̄.eo.ſecꝰ ſi a di-
midia eum exheredaret cum eſſet ſo
lam dimidiam ab inteſtato habitu-
rus tunc valeret quia in alia non con
tinuatur dominium ⁊ ſic ceſſaret ra-
tio.l.in ſuis.ſ̄.eo.
heres patri ⁊ ideo requiritur expꝛeſſa aditio adeo
qđ ſi deceſſit hereditatē non adita monaſteriū ex
potentia ſuitatis non ſuccedit contrarium tamē qđ
imo iura ſuitatis retineat et trāſmittat tenuit Guil.
de cu Iac.bu.Bal.expſſe in.l.deo nobis.C.de epiſ.
et cle.per illum tex.⁊ Bal.in.l.cuȝ adoptiuus.C.de
adop.Iac.bu.⁊ Bar.in auť.ſi qua mulier.C.de ſac.
ſan.eccl.Bal.in.l.apud hoſtes.ad fi.C.de ſuis et le-
gi.idem in.l.nepotes.ſ̄.de his qui ſunt ſui vel alie.
iur.⁊ fuit de mente Bar.in.l.item in poteſtate.ſ̄.eo.
inquantum dicit ꝙ exiſtens in dignitate vel mona-
chus exiens patriam poteſtatem qđ eſt verū in his
quibus nō eſt ſibi fauoꝛ nō ob.ꝙ ſit in poteſtate qꝛ
reſpondetur vt per Bal.in auť.ſi qua mulier.⁊ vide
Ange.cōſil.cxxiij.inci.in dei nomine ſuper puncto
et qđ ingrediēs monaſterium iura ſuitatis retineat
et hereditatem paternam nō aditam trāſmittat cō-
ſuluit Bal.ꝯſi.cccix.li.ij.⁊ Pe.de anch.ꝯſi.ccccxxj.
vbi dicit qđ ſit iniuria monacho:ſi nō renouetur em
phyteoſis finita per lineam.
b ¶ Ueritas pꝛeualet.hec.l.ad plures infertur.q.j.ꝙ
ſi ſit ſtatutum ꝙ pena delicti cōmiſſi de nocte dupli
cetur ⁊ ꝙ nox intelligatur poſt ſonum talis campa-
ne qđ aliquis exiſtens de longinquo non potens au
dire campanam delinquat quod non debeat puni-
ri quia veritas noctis pꝛeualet fictioni et ita vtiqȝ
decidit Bald.in.l.liberoꝛum.ſ̄.de his qui not.infa.
Bal.⁊ Sali.in.l.fi.C.de his qui.vt indi.de qua etiā
per Iaco.bu.qui illam diſputauit in.l.moꝛe ro.ĵ.de
ferijs.ꝑ Pe.de anch.in.c.canonum ſtatuta de cōſti.
in ver.iſtam.q.diſputauit Iac.but.facit ſecundo ad
q.ſtatuti vel conſti.dictantis quicunqȝ debellauerit
tale caſtrum de eo debeat inueſtiri ⁊ illud habeat in
feudum qđ ſi mutus ⁊ ſurdus illud debellauerit qđ
illud debeat habere in feudum vt determinauerūt
Guil.de cug.Bald.et Salice.in lege cum filiuſfa-
mi.viaticum.ſupꝛa ſi certum petatur.argum̄.lege ſi
quis in graui.§.vtrum ver.hi qui.infra ad ſille.facit
l.tertia.ad queſtio.ſtatuti dictantis quod bannitus
poſſit impune occidi:et aliquis qui habens gratiaȝ
a pꝛincipe vel iudice non ſit cancellatus occidatur
occidens puniatur cum adhuc ſit imago ſcripture
et quia in pluribus locis traditur autoꝛitate conſu-
lentium ero contentus de quo per Paulum de ca-
ſtro.conſilio trigeſimo quarto et centeſimouigeſi-
motertio per Angelum conſilio ducenteſimooctua-
geſimoſecundo.et per Baldum conſilio.xxxj.libꝛo
quarto.

Sub conditione.

[a] Ut quis ſit ſuꝰ heres pa-
tri requiritur qđ non ſit in poteſtate alte-
rius tempoꝛe moꝛtis ⁊ conditionis exiſtē
tis.h.d. ¶ Op.ad hoc qđ quis ſit neceſſarius ſuffi-
cit qđ ſit in poteſtate tempoꝛe moꝛtis vt inſti.de he
re.qua.⁊ diffe.§.ſui.Dicit gl.hic dedit ſe ad arrogā
dum in vita teſtatoꝛis:ſed non eſt verum:quia tunc
eſſet adoptio nō arrogatio.Alij dicunt hic loqui in
filio emancipato:⁊ nō eſt verum quia nō deſinit eſſe
ſuus ꝓpter adoptionē:ſed ꝓpter emancipationeȝ.
dic ergo qđ requiritur quod ſit pꝛimus tēpoꝛe moꝛ
tis.vt ibi.⁊ qđ non ſit in poteſtate alterius tꝑe exi-
ſtentis cōditionis:vt hic.Gloſ.ſol.⁊ vide eam que
incipit in vita teſtatoꝛis.⁊ gl.aſſignat aliam ratio-
nem quā vide in ea.⁊.§.alienus.quē glo.allegat nil
facit:quia ibi loquitur in acquiſitione hereditatis:
cui acquiratur.hic tractatur an iſte ſit ſuus. ¶ Op
po.cōtra hanc.l.de.l.pater filio.de here.inſti.vbi tā
tum inſpicitur tempus moꝛtis.Rñdeo.ibi loquitur
in ſeruo hic in filio.Unde eſt differentia quia ſi ſer-
uus alienatur tranſit cū ſua cauſa.⁊ dñs poteſt ſer-
uo legem apponere.vt.l.ſeruus hac.l.ĵ.de manu.et
l.j.⁊.ij.C.qui.ad li.pꝛocla.nō licet.ſed hic loquitur in
filio cui teſtatoꝛ non poteſt imponere legem vt hic.
¶ Oppo.de.l.antepenul.ĵ.de here.inſti.vbi in ſer-
uo inſpicitur tempus cōditionis:non moꝛtis.Sol.
ibi ſeruus mutauit ſtatum ex diſpoſitiōe legis.hic
hominis volūtate mutauit.⁊ ita no.in contrario.et
tene menti diſtinctionem per te.Opp.de.l.ſeruus.
§.fi.infra.de here.inſti.quam glo.allegat pꝛo cōcoꝛ
dantia.ſed dic vt ibi no.

Si filium.

Sufficit qđ a tēpoꝛe na-
tiuitatis filius ſe inſtitu
tum reperiat.h.d. ¶ Oppo.de.l.poſthu-
ma.ĵ.eo.Sol.vt ibi. ¶ Quero de qua cō
ditione loquatur.Gloſſ.hic dicit ꝙ de poteſtatiua
caſuali vel mixta.In eo quod dicit de poteſtatiua:
nō videtur verum:quia poſthumus non poteſt im-
plere cōditionē anteqȝ naſcatur.niſi diceres de po
teſtatiua depēdente a poteſtate alterꝰ non poſthu
mi.⁊ idem dic de mixta:ſed qđ dicit de caſuali ꝓce
dit ſine dubio quia poteſt exiſtere anteqȝ poſthu-
mus naſcatur.⁊ hanc tenet Dy.
1 ☞ Ueritas pꝛeualet fictioni.
2 Redditus ideſt retrodatus.
3 Equitas naturalis ineſt in omni fictione.
4 Quando veritas ⁊ fictio inuicem tendunt ad diuer
ſa fictio pꝛeualet veritati.
5 Adoptio quid ſit:remiſſiue.

Filio.

Quādo veritas ⁊ fictio ten-
dunt ad vnum fineȝ veritas
b pꝛeualet[b] fictiōi.h.d. ¶ No.ex hac.l.
1 †ꝙ veritas pꝛeualet fictioni. ¶ Secūdo
no.de ſignificatione huiꝰ verbi reddi
2 tus †ideſt retrodatus de hoc dixi.ſ̄.ſol.matr.in ru-
bꝛica. ¶ Oppo.de.l.non putauit.§.ſi quis emanci
patum.infra de contratabu.Solu.ibi:in extraneo
exheredato qui fuit poſtea arrogatus:hic in filio.
Ratio:quia in extraneo exheredatio ab initio fuit
incepta:ſed in filio licet emācipato ſecus.Pꝛeterea
extraneus adoptatus incipit eſſe nouus filius fi-

ctus:qđ in filio emācipato non ꝓcedit vt hic. ¶ Sȝ
cōtra hoc oppo.ĵ.§.ꝓxi.Sol.ibi:in inſtitutiōe que
ita cōgruit in perſona extranei ſicut in perſona filij.
Et ex hoc habes intellectū ſeq̄ntis.§.quē vide ꝑ te.
¶ Item oppo.de.l.ſi quis poſthumos.§.ſi filiū.ſ̄.
eodem.Dicebat dñs Ray.qđ erat ꝓpter fictionem
poſtliminij in qua eſt equitas naturalis.vt.l.poſtli-
3 miniū.ĵ.de cap.⁊ poſtl.reuer.ſed truffa eſt †qꝛ in om̄i
4 fictiōe ineſt equitas naturalis.dic ergo ꝙ †qñ veri-
tas et fictio tendunt inuicem ad diuerſa:tunc pꝛeua-
let fictio.vt.l.ſi q̄s poſthumos.§.j.ver.diuerſuȝ.ſ̄.e.
de cap.et poſtli.reuer.per totū.et tota iura loquen-
5 tia de poſtliminio et iura fictionū. ¶ Quid †eſt ado
ptio.Dic vt in glo.et no.eam.et eſt diffinitio Azo.in
ſum.de adop.et eam pꝛobat Guil.de cu.in.l.j.ſ̄.de
adop.dic vt ibi per eum.

Poſthuma.

Si tēpoꝛe natiuita
tis filia non reperiť
legitime inſtituta teſtm̄ rūpiť.h.d.
1 ☞ Qui expꝛimit nomen ſpeciei vide
tur nominatim facere.
2 Renuntiatio caſuum foꝛtuitoꝛum ꝙ non valeat niſi
expꝛeſſe renuntietur.
3 Mandatum factum ad petendum reſtitutionem in
integrum quoties opus fuerit non tenet.
4 Filioꝛum appellatione in exheredatione quādo ve-
niant poſthumi.

Titius.

Qui exheredat filios vide
tur nomiatim exheredare:
nec videť quis exheredare filios quos
ignoꝛat ſe habere.h.d. ¶ Oppo.inſti.
de exhere.li.in pꝛin.et.l.fi.C.eo.et.l.j.ſ̄.
eo.Sol.glo.ꝙ expꝛeſſe et nominatim dicitur fieri qñ
filios exheredat.ſecus ſi dicat liberos ⁊c.vide gloſ.
1 que incipit ſecus ſi dicat ⁊c. ¶ No.ergo qui †expꝛi-
mit nomen ſpeciei videť nominatim facere.tetigi in
l.turpia.§.fin.de leg.j.et hoc eſt vtile ſcire ad multa:
2 ſpecialiter ꝓpter vnū ſcȝ †ꝙ renūtiatio caſuū foꝛtui
toꝛū nō valet niſi expꝛeſſe renuntiet.vt.l.ſed etſi q̄s.
a §.queſitū.[a] ſ̄.ſi quis cau.et.l.opꝰ.ſ̄.loca.ſed quid ſi
dicat.ſuſpicio omnem caſum foꝛtuitum ⁊c.Glo.di-
cit quod ſatis videtur expꝛimere.et iſtam.l.induco
ad aliā q̄ōnē.multi ſunt caſus in quibꝰ requiritur in
pꝛocuratoꝛe ſpāle mādatū:vt no.in.l.pōpo.de ꝓcu.
3 An ſufficiat ꝙ †dicat ad petendū reſtitutionē in in-
tegrū quoties opus erit.An ſit opoꝛtunū ꝙ dicat in
tali cauſa.Et videtur ꝙ ſufficiat ſi dicat quoties opꝰ
erit.Cōtrariū videtur in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſ-
ſum.ĵ.de acqui.here.Et hoc tenēt doc.⁊ Cy.⁊ alij in
l.j.C.etiā per pꝛocura.in integ.reſti.pe.po.dicā in.d.
§.iuſſum.plenius in.l.filiuſfami.§.j.de don. ¶ Que-
4 ro †quid ſi exheredat filios.an poſthumū videatur
exheredare.Et videtur ꝙ ſic ita dicit glo.ſed cōtra
rium puto verum niſi in aliqua parte teſtamenti fa-
ceret mentionem de poſthumo.vt.l.qui de filiabus.
ĵ.de leg.j.Non ob.l.quam glo.alleg.quia ibi eſt fa-
uoꝛ tutele dixi in.d.l.qui filiabus.
1 ☞ Pꝛomiſſio facta in vnum caſum poꝛrigitur ad
alium in quem teſtatoꝛ ſimiliter pꝛouidiſſet ſi de eo
ſpecialiter cogitaſſet.
2 Statutum ꝙ pene duplicentur de nocte qualiter in
telligatur nox ⁊ qualiter dies.

a ¶ Queſitū.Cōis eſt cōcluſio quam ponit glo.in.d.
§.queſitum vide que ibi poſui.
b Andre.Poma. ¶ Lucius.Uide Bartol.l.ſi is
qui pꝛo emptoꝛe.in.iiij.q.pꝛincipali vſura.vide Are.
conſi.vlti.in vlti.char.in pꝛin.vide Alex.conſil.cxxx.
in.ij.colū.
⁊ vide que de iſta ſi- militudine ſcripſi.l.ta le pactum. §.finali.ff. de pac.

Lucius.

b [b] Fauoꝛe teſtamenti ⁊
ꝓpter ignoꝛantiā te
ſtatoꝛis natus habetur pꝛo nō nato.
1 h.d.Uel aliter ſm̄ gl.†pꝛouiſio facta
in vnū caſum poꝛrigitur ad alium in
quē teſtatoꝛ ſimiliter pꝛouidiſſet ſi de
eo cogitaſſet.h.d.et eſt notabilis ca-
c ſus. ¶ Opp.d.l.nomen filiarum.ĵ.de
verb.ſigni.⁊.l.ſi quis filiabus.de teſt.
tut.cū.l.ſeq.vbi appellatione poſthu
mi nō continetur ⁊ iam natus.Sol.vt
2 in gl. ¶ Ultimo iſte tex.facit †ad que
ſtionem dicit ſtatutum ꝙ pene dupli
cētur de nocte:nūquid ſi aliquod ma
leficium dicitur factuȝ fuiſſe de ſero:
vel dicitur qđ fuit de mane tempeſti-
ue.dicatur fieri de nocte.Recoꝛdoꝛ
qđ dixi de hac queſtione in pluribus
locis.ſed breuiter do declarationem
claram.l.hec verba ille.ĵ.de ver.ſig.
dicit quod aut dies eſt aut nox.mo-
do nox quid eſt:dic non eſt aliud niſi
pꝛiuatio lucis.⁊ dies nō eſt aliud niſi
poſitio lucis[c].Et iſtud pꝛobatur in
c.conſuluit.extra de offi.delega.mo-
do ad pꝛopoſitum qñ dicitur de ſe-
ro:nō eſt facta nox.ſed fiunt tenebꝛe:
non tamen eſt adhuc nox.hoc pꝛobo
per.l.q̄ duos.ĵ.de manumiſ.teſt.vbi
viuens moꝛitur.⁊ videbitis in.l.ſi q̄s
filio.ĵ.eo.Ita dico qñ dicitur mane.
tunc celo albeſcente eſt dies.vt hic.⁊
l.j.C.de cuſto.reo.quia cum nox rece
dit eſt dies.Iſtam queſtio.diſputa-
uit dñs Pet.de cernetis.

¶ Poſitio lucis.cum Barto.trā ſit Bald. et Pau.de caſtro.hic Imo.vide tur tñ qđ dies dēat intelligi vt dixit ipſe Bart.in.l. aut fctā.§. tp̄s.ĵ.de pe.ſ.ꝙ di- es eſt qñ ſol eſt ſup terraȝ per text.in.c.ſi pfodiens extra đ ho mi.vbi fur diurnus đꝛ ſuper quo cadit ſol ſȝ nocturnus ecōtra nō ob.iſte tex. qꝛ aliq̄ ha-
bent caleſcente die aliqui albeſcente ⁊ poteſt intelli
gi de die naturali iuxta no.per glo.in.l.moꝛe ro.de
fer.non incongrue ſubiectitur queſtio illa ꝙ ſi quis
commiſerit maleficiuȝ in die aſſumpti.virginis glo
rioſe patiatur duplicem penaȝ et aliquis delinquat
in nocte ſequenti feſtum an debeat puniri duplici
pena et dicitur quod aut dictum ſtatutum eſt factū
in honoꝛem virginis et tunc illa dies finitur ſaltem
in completoꝛio ipſius feſti.vt patet ex no.in cap.vi-
ti.de ſenten.excommu.libꝛo.vj.§.adijcimus.⁊ tunc
non debet intelligi in feſto illius diei aut non fuit fe
ſtum virginis et tunc non debet puniri duplici pe-
na quia de pꝛopꝛia ſigni.vocabuli maleficium com
miſſum de nocte non videtur de die.nam tunc dies
eſt pꝛopꝛie cum ſol eſt ſuper terram vt pꝛobatur de
offic.delega.conſului et hec eſt determinatio Fe-
deri.de ſenis licet latius per eum conſilio quadra-
geſimoquarto.et.cclvj.et an ſtatutum poſſit induce
re diem vel noctem vide Angelum conſilio centeſi-
mononageſimotertio.

a ¶ Poſt mortem. Bald. vt refert Pau. de caſtro. volens ſuſtinere glo. exponit: poſt mortem: ideſt cū morietur: ſeu cum incipiet mori: et ſic potuit confirmari viuente filio: quia ſtatim cum incipit mori extat conditio inſtitutionis heredis. ſic econtra habemus qđ iſta verba moriēte tamē exponuntur iterdū poſt mortem. vt ſupra. l. ſi qs poſthumos. §. ſi filium. verſ. moriente. et hoc qa hic non tātum pater deliquit erga filium: nec etiam circa formā teſtandi: quia dedit coherede m vt exheredatio confirmet. vnde potius per errorem videtur illa verba dixiſſe poſt mortem. ꝛ hoc ipſe Bald. inducit ad. q. de teſtatoribus relinquentibus vxores ſuas domias et vſufructuarias quouſqꝫ vixerint et poſt earum mortem inſtituunt alium heredem: certe inſpiciendo vim verborum vxor nō poterit habere vſumfructum ea viuente: quia eſt legataria: et legatum non valet niſi adeatur hereditas: et heres non poteſt adire ea viuente: et ſic fraudat intentio teſtatoris. dicit ergo Bald. quod illa verba potius videntur appoſita per errorem notarij: quia intentio teſtatoris eſt ꝙ ille ſit heres ſtatim non ad vſumfructū niſi poſt mortē vxoris. Et dicit Pau. de ca. habuiſſe de facto bonon. q̄ inſtitutus deceſſerat ante vxorē: ꝛ dubitabatur an tranſmiſiſſet hereditatem ad ſuos heredes ſi fecit aliqs actus inducētes abdicationē. ꝛ ſe remittit ad Jo. an. ꝛ cū deciſione Bal. videtur tranſire quā etiā tenet ipſe Bal. in. l. id quod pauperibus. in. xiiij. q. C. de epiſco. ꝛ cle. ꝛ Bal. in. l. extraneū. C. de here. inſtit. Cōtrariū tamē tenet Joan. and. in titu. de pigno. §. j. verſicu. porro vſufructuarius. et Jmol. hic. que opini. vltra rationes ſuas confirmatur per text. cum gloſſ. in. l. qui filio. in principio. j. de heredi. inſtit. vbi teſtator legatum fecit ſeruo: ꝛ poſt mortem ſerui aliū inſtituit. dicit gloſſ. non valere tale legatum: quia collatum poſt mortem legatarij qui non poteſt tranſmittere. vnde Angel. ibi dicit in terminis. q. non valere relictum. idem Dyn. conſil. incip. q. talis eſt quidā cōdidit. idē tenet Pet. de ancha. et Jmo. in. c. fina. de pigno. ꝛ Benedic. de plum. in. l. qui duos. de manu. teſta. Romañ. tamen conſi. lxxj. videtur voluiſſe primam partem vbi dicit a

Filius. Filiuſfamil. miles poteſt exheredari ſicut paganus. hoc dicit.

Poſthumū. Hoc dicit in lege pri. §. fi. ſupra eodem. l. placet. cum. l. ſeq.

Filius. Si exheredatio facta in conditionis defectuꝫ non pōt confirmari aditione: teſtamentū eſt nullum: et filius patri ab inteſtato ſuccedit. ſecus ſi poteſt confirmari. hoc dicit. Et iſtud eſt bonum principium et aliquātulum difficile. Et diuiditur in duas partes. Primo loquitur in inſtituto ſub cōditione poteſtatiua ſeu caſuali nec habet coheredem vel ſubſtitutum. Secundo quando habet coheredem. ſecūda ibi herede aūt. ¶ Circa primam partem quero ſub qua conditione fuit inſtitutus filius. Reſpondeo ſecundum gloſſ. dicunt quidam ꝙ fuit inſtitutus ſub conditiōe poteſtatiua: que non poterat impleri vltimo vite ſpiritu. Alij dicunt quod fuit conditio caſualis. prima lectu. eſt vera in ſe. tamen oportet te ponere qđ nullum habuit ſubſtitutum. ꝛ lectu. Dyn. que hic innuit quod habuit filiuſfami. ſubſtitutum tunc non procederet: quia ſi filius eſt exheredatus in defectum conditionis: ſuccederet ſubſtitutus. Idem ſi non eſt exheredatus: quia videtur per eum ſtetiſſe quare non impleuit: artando ſe vſqꝫ ad vltimum vite ſpiritum. vt. l. ſuus. §. ſed et ſi filio. de heredi. inſtitu. ꝛ de condi. inſtitu. l. fina. poſt princip. Alia lectu. eſt ꝙ hic loquitur de conditione caſuali. ꝛ verior. ꝛ hoc ſonat litera. ſub conditione que non eſt in eius poteſtate ꝛc. Sed tunc obſtat. C. de inſtitu. ꝛ ſubſtitu. l. ſi pater. et l. ſuus. in prin. j. de heredi. inſti. Sed rñdeo ꝙ ibi habet ſubſtitutum vel coheredem in cuius aditiōe poterat confirmari exheredatio. hic ſecus. ¶ Sed tūc oppon. confirmatio que fit poſt mortem non ſufficit. vt. l. ſi ita. §. fina. ſ. eod. Reſpondeo illud eſt verum quando eſt impoſſibile adiri hereditatem in vita filij: ſed ſi eſt poſſibile adiri eo viuo: quia poterat cōditio eo viuo deficere. tunc poteſt ꝯfirmari per aditionem que fit poſt mortē. vt. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. ſ. eo. et dixi in. d. l. ſi ita. §. fi. ſ. eo. tangetur in. l. gallus. §. in omnibus. j. eo. opi. ergo pe. que hic innuit qđ filius habuit ſubſtitutum non procedit. ¶ Uenio ad ſecundam partem in qua gloſſ. ponit caſum. vt habes in ea. ¶ Opponit gloſſ. iſte coheres fuit inſtitutus ad tempus: ergo videtur inſtitutus pure. vt. l. hereditas. de heredibꝰ inſtit. Sol. hic fuit inſtitutus ad tempus incertum: quod fieri poteſt. ibi vero ad certum tempus. probatur in. l. ſi ita. in fine. ſ. eo. et. j. de lega. j. l. ab omnibus. §. cum quidam. et. C. de heredi. inſtit. l. extraneum. ¶ Secundo oppo. ſ. eodem. l. ſi ita. §. fi. vbi ſi hereditas non poteſt adiri invita filij non ſufficit ad confirmationem exheredationis. Gloſ. ponendo caſum nititur ſoluere qđ in puncto mortis poteſt adiri: ſed nō eſt bona ſolutio. Cum enim tex. dicit poſt mortem: requiritur qđ perfecte ſit mortuus: ꝛ ſic talis aditio non confirmaret exheredationem. vt in lege cōtraria. Unde gloſ. ſoluendo hic iſtud contrarium legit iſtum ver. alio modo. ſcilicet qđ hic filius fuit inſtitutus pro parte ſub conditione: nec fuit in eius defectū exheredatus: et ei fuit datus coheres poſt mortem ſecundum Azo. et differt a prima lect. quia ſecundum primam filius fuit in defectum cōditionis exheredatus. Iſta lect. poſſet eſſe vera ponendo ꝙ filius fuit inſtitutus ſub cōditione poteſtatiua que non poteſt impleri vltimo vite ſpiritu. quo caſu non eſt neceſſaria exheredatio. vt lege ſuus. §. ſed et ſi filio. infra de heredi. inſti. et de condi. inſti. l. fina. ſed ſi poneremus eum inſtitutum ſub cōditione caſuali: non valeret teſtamentum niſi in eius defectum exheredaretur. vt lege ſi pater. C. de inſtitu. et ſubſti. et lege ſuus quoqꝫ. de heredi. inſtit. Solu. ergo gloſſ. alio modo quod in lege ſi ita. filius inuenit ſe exheredatum poſt mortem: hic eo viuo. hec lectura non videtur procedere cum text. hic dicit poſt mortem[a]. niſi ſuſtinendo hanc lect. poneres caſum alio modo ſm

modo ſm Jaco. de are. ſcilicet quod filius fuit inſtitutus pro parte ſub conditione caſuali: et in eius defectum exheredatus: et fuit ſibi datus pro vna parte coheres pure: ꝛ pro alia parte alius coheres poſt mortem: certe valet teſtamentum: quia per adiectionem illius coheredis dati pure poteſt confirmari exheredatio. hoc dicit. et tunc expone text. dum dicit tex. ſcripto. ſubaudi et alio pure qui ſtatim adiuit. dicit tex. poteſt: vt habeat aliam partem in dictum tēpus.

Filius. Qui morte aui reincidit in poteſtatem patris ſi ante reperitur inſtitutus teſtamentum non rumpitur. hoc dicit. Primo ponitur q̄ſtio. Secundo arguitur pro vna parte. Tertio pro alia parte: et determinatur queſtio. Quarto formaṫ alia queſtio et deciditur. Secunda ibi: nō quidē. tertia ibi: ſed tamen. quarta ibi: ſed ſi heres. ¶ No. iſtū tex. in qua ponuntur ſufficienter caſus in quibus filius poſt teſtamentum rumpit teſtamentum: ſcilicet ſi de nouo naſcitur: ſi de nouo adoptaṫ: ſi ſubducto primo incipit tenere locum primi: et ſi mortuo auo incipit tenere locum patris. et not. C. de poſthu. here. inſti. ſuper rubri. et tangā. j. l. proxima. in princip. ¶ Oppo. quod teſtamentum militis non rūpatur preteritione filij. vt. l. ſicut certi. et. l. ſi cum vel in vtero. C. de teſta. mili. Sol. hic ſol. tex. contrarium: quia loquitur in milite qui militare deſijt.

Siquis ex certa. Clarus eſt iſte. §. et ideo vide per te.

Siquis eo. Poteſt quis inſtituere poſthumum ex ea tunc ſi vxor eſſe nō poteſt honeſta: ſed ſpes eſt quod eſſe poſſit. h. d.

1 ☞ Poſthumus alienus ante legem iſtam non poterat heres inſtitui.
2 Poſthumus dicitur proprie natus poſt mortem patris. et numero. 7.
3 Prouiſio galli hꝫ locū in nepote nato poſt mortē patris et aui: iuliani et velle. in nepote nato viuo auo.
4 Uerbum poteſt quando inducat neceſſitatem preciſam et quando cauſatiuam.
5 Teſtamentum factum ſm conſiliū Galli: an valeat. Omnis ſubſtitutio eſt inſtitutio.
6 Caſus in quo qui nō eſt ſucceſſurus ab inteſtato prefertur ei qui ſuccedere poteſt ex teſtamento.
8 Prouiſio facta in vnum caſum porrigiṫ ad alium in quem teſtator potuiſſet prouidere.
9 Subſtitutio facta in vnum caſum quando porrigatur ad alium.
10 Quanto iuniores tanto perſpicaciores.
11 Lex iſta continuaṫ: ꝛ an ſit neceſſaria continuatio.
12 Natus per duos dies poſt. x. mēſes ꝙ ſit legitimꝰ. Mulier poteſt parere in. xij. vel. xiij. menſe: et erit legitimus ſm gentilem.
13 Si mulier poſt duos dies poſt mortē primi mariti accipit ſcđm virū ꝛ peperit i. ix. mēſe cuiꝰ erit partꝰ. Aſſimilatio in preſumenda filiatione qđ nō ſit bona: quia ex cogitatione mulieris in conceptione contingit partum alteri aſſimilare.

Gallus. Re ꝛ fama difficilis eſt hec. l. et gloſ. vlti. huius. l. dicit quod eſt difficilior aliqua que ſit in corpore iuris ꝛ magis perfecte ſuam materiam explicat. Et diuiditur tota principaliter in tres partes ſm Dy. et omnes. Primo ponitur cōſiliū Galli cum reprehenſionibꝰ et ſuppletionibus Sceuole vſqꝫ ad. §. nunc de lege. Secundo ponitur prouiſio. l. velleie. in duobus capitibus vſqꝫ ad. §. ille caſus. Tertio ponitur ꝓuiſio Juliani in caſu illo difficili vſqꝫ ad fi. Et prima ſubdiuiditur in quinqꝫ partes ſm Dy. Primo ponitur cōſiliū Galli vſqꝫ ad. §. quidam recte. Secūdo ponuntur reprehenſiones ꝛ ſuppletiōes Sceuole vſqꝫ ad verſi. inſtituēs. Tertio quedā breuis ordinatio teſtamenti: vſqꝫ ad. §. ſi. eius. Quarto quedam dubitabilis. q. vſqꝫ ad. §. i oibꝰ. Quinto et vlti. ponuntur quedā regule generales vſqꝫ ad. § nunc de lege. Gloſ. continuat hanc. l. ad precedentia: qđ tangam. j. de queſtionibus. ¶ Ad euidentiam huiꝰ. l. debes ſcire † quod de 1
iure antiquo ante iſtam. l. poſthumus alienus non poterat heres inſtitui. vt inſti. de bono. poſſeſ. in prin. et. j. ea. l. §. ille caſus. et ibi videbitis. Sed gallus aquilius introduxit caſum in quo poſthumus alienus poſſit inſtitui heres: et ad hoc fuit neceſſaria prouiſio galli. Secundo debes ſcire † ꝙ poſt- 2
humus proprie eſt ille qui naſciṫ poſt mortē patris. Alij dicūtur improprie poſthumi. vt not. C. de poſth. here. inſti. ſuper rubri. et dicam infra. Hoc p̄miſſo venio ad caſum in terminis. in prin. cum poſthumus alienus: ideſt q̄ primum locum non tenet tempore teſtamenti: nō poſſet inſtitui de iure antiquo: eueniebat quod nepotes q̄ naſcebantur ex filijs inueniebant ſe preteritos: et teſtamentum rumpebant: ideo fuit[a] petitum conſilium a Gallo aquilio qualiter ſuper hoc poſſet prouideri. ipſe cum eſſet iuriſconſultus et prouiſum non eſſet ſecundum iura antiqua induxit de nouo poſthumos et nepotes poſſe inſtitui eo modo quo ponitur hic in princip. litera eſt clara. ¶ Item ſcias vnum † quod cōſilium 3
Galli habet locū in nepote nato poſt mortem patris et aui: prouiſio velle. et iuliani in caſu difficili habet locum in nepote nato viuo auo. ¶ Oppo. dicit. hic poſſe[b]: ꝛ ſic gallus poſuit in poteſtate: non in neceſſitate. contra. l. poſthumorum. §. primo. infra titulo primo. Solu. gloſ. fatetur contrarium

a ꝙ ſi vera eſſet opi. Jo. andre. ſequeretur ꝙ teſtator elegiſſet viam ad impugnandum teſtamentum: latius ibi vide et Pau. de caſtro. conſi. cccxc. cū ſeq.

a ¶ Ideo fuit. Nota de verbo poteſt. vt no. de dictione tunc. que no. extremitatem temporis de qua tractat h̄ An. de quo in c. preterea reqſiſti. et ibi i noue. de app. et glo. in cle. cuꝫ et quē. de cōceſ. p̄bē. et vide do. Pe. vbi pulchre loquitur i. c. ſciſcitatꝰ. đ reſcrip. vbi loquiṫ de verbo pōt vel dic de verbo non debet. dñs Car. in. c. teſtimoniū đ teſt. facit c. nō debꝫ. de teſti. facit. c. nō poteſt. de re iudi. And. Barb.

b ¶ Oppo. dr hic poſſe. De natura huiꝰ verbi pōt vide Bar. in. l. j. ṫit. ſ. et in repeti. l. ſi creditores. C. de pign. et ꝛ in. l. ſuus quoqꝫ. de heredi. in-

Ar.§.ſi filio. Bal.in.l.ij.C.quibꝰ res indi.non no.⁊ in l.j.C.qui admi.per Canon.in.c.ſuſcitatus.de reſcrip. per Pau.de leaza.in.c.potuit.ꝺ loc.vnde dicit Bal. ꝙ vbi lex procedit dando formam vel regulã inducit neceſſitatem:vt hac lege.quod facit ad ſtatutum quod poteſtas poſſit inquirere de maleficijs aliquibus: vt teneaẗ inquirere:alias puniatur de negligentia. ad cuiꝰ coroboratiõ nem adducit raphaelẽ quia iuriſdictioni iportat neceſſitatem alleg.l.j.cũ ibi.not.ſ̃.de iuriſdi.omniũ iudicũ. Ale.conaẗ improbare bal.de ſtatuto tamen dicit qꝺ autoritas eſt Bal.mag.cũ Rapha.et de verbo poteſt: vide Pau.de caſtro.ↄſil.ccxiij. Andreas Pomate.

de vul.et pupil. Item quia tunc filio non videtur inferri iniuria.arg.l.filijs matrem.C.de inoff.teſt. quia tacite filius videtur inuitatus.facit in aut.vt cum de app.co.§.aliud.ibi:iniuriam abolere.ſed hic opi.nõ videtur vera:quia eſt contra caſum in.§.idem credẽdum.ver.nam et ſi filius.iſicto verſi.ita ſane non violando literam.vbi ſi teſtator hꝫ filium ⁊ nepotẽ ⁊ vxorem nepotis pregnãtem filiam inſtituit:et nepotẽ preterijt.⁊ ita dicat vbi vide.ſecũdus videtur caſus.j.lege ſi ꝗs eum.§.fin.ff.de vul.⁊ pup.tertio facit tex.j.eadem lege.§.7 omnibꝰ.quarto quia illa ꝟba cõditionalit prolata nõ iducũt diſpoſitionez de filio.ar.l.ex facto agitatum.de heredi.iſt.nec ob.iſte text.qui debet intelligi quando filius fuit inſtitutus.nec obſtan.text.in lege ſi quis ita.quia ibi loquitur in venientibus ab inteſtato. Item quia tunc peccat in forma dicta lege.inter cetera.nec obſt.lege.filijs matrem.quia loquitur in matre cuius preteritio habetur pro exheredatione.et adde quod iſta opinio.et iſta motiua ſunt Bald.hic licet dominus meus illã non alleget et male.et Bald.hic addit plura contraria.Andre.Barba.

et ſupplet poſſe:et neceſſe eſt ne rumpatur teſtamentum.doc.circa hãc gl. b dicunt quod nõ eſt neceſſitas preciſa ſed cauſatiua:et ſi vult ne teſtamentũ rumpatur ſic faciat. ❡ Extra glo. oppo.[a] quod verbũ poteſt:importat ne- c ceſſitatem preciſam.vt.l.nemo poteſt d j.de lega.j.⁊.l.non poteſt.j.de fur. Re-
4 ſpondeo † quandoqꝫ verbũ poteſt: po e nitur in diſpoſitione negatiua:et tunc inducit neceſſitatẽ preciſam:quia priuat potentiam:vt in contrarijs: extra de reg.iu.c.j.lib.vj. et ibi per Io.and. Si vero ponitur affirmatiue in legibus reſcriptis vel in contractibꝰ nũqꝫ reperies quod importet neceſſitatem preciſam:ſed cauſatiuam.ſic facit.l.ſi mandauero tibi.§.ſi.ſ̃.manda. et.l.ſe f
6 pe.ſ̃.de offi.preſi.et hic eſt tex. In vltimis vero voluntatibꝰ quãdoqꝫ verbum poteſt:inducit neceſſitatẽ:vt no. glo.in.d.l.ſepe. diſtinguendo ad quẽ verba diriguntur. vt.l.pretor.in prin. j.de lega.ij.et quod ibi no. Et hoc eſt verum quando verbum poteſt, poniẗ in oratione diſpoſitiue per ſe principaliter. Sed ſi poneretur incidẽter per modũ conditionis vel cauſe quid importat dicam.j.ti.j.l.j.vbi gloſſ. tãgit. ❡ Secundo oppo. et videtur ꝙ Gallus dederit malum cõſilium. nam nõ dicit filium inſtituendum: et ſic teſtamentum eſſet nullum preteritione filij. vt infra eodem. lege inter cetera. Gloſſ. ſolu. quod gallus habuit pro g conſtanti quod filius fuit inſtitutus. Nec ob.quod dicit inſtitui:quia expone:idest ſubſtitui: quia omnis ſubſtitutio[b] eſt inſtitutio.vt in gloſſ.et.l.coheredi.§.cũ filie.infra de vulg.⁊ pup. et.l.in ratione.§.quod vulgo.j.ad.l.fal.et verum dicit iſta gloſſ. quod ita ſentit Gallus:puto[c] tamen[d] quod etiã ſi filius eſſet inſtitutus facto teſtamẽto.ſecundum conſilium Galli teſtamentum valeret:[e] per.l.ſi quis ita heres inſtituaẗ.j.de here.inſti. vbi permittit lex ſic teſtari ſi ille qui ſucceſſurus eſt ab inteſtato nolit eſſe heres:talis ſit heres. Ita hic eadem ratione: ſi filius meus me viuo morietur: et ſi non poteſt mihi heres eſſe: nepos ex eo ſit heres:nulla enim iniuria fit filio et ſic eius preteritione teſtamentum non rumpitur.et erit hic caſus[f] in quo ille † qui non ſucceſſurus eſt ab inteſtato: prefertur: et qui ſuccedere poteſt ex teſtamẽto:fateor tamẽ quod mẽs Galli fuit illa quam gl.dicit. ❡ Sed contra hoc opponitur de lege ſi ita. paragrapho finali.ſupra eodem. Reſpondeo ibi filius erat exheredatus: et ſic ex tacita voluntate defuncti non veniebat ab inteſtato. hic ſecus. facit infra de codicil. lege conficiuntur.in princip.et paragrapho primo. ❡ Item cõtra predicta facit.infra eadem lege.§.in omnibus. Solu. dico quod filius videtur tacite inſtitutꝰ eo quod teſtator vult eũ ab inteſtato ſuccedere:et preferre nepoti. vt dicta lege conficiũtur. ❡ Op.[g] iij.ad.l.dꝫ hic poſthumos nepotes ⁊c. contra iſti nepotes nõ ſunt poſthumi. vt.l.quod ſi nepotes.ſ̃.de teſt.tute. Rñ.quod poſthumi ſunt vere vno reſpectu:quia poſt mortem patris ⁊ aui naſcuntur in caſu iſto ſcðm conſilium Galli. ſed alio reſpectu improprie dicũtur poſthumi: qꝛ ſubducto patre de medio incipiunt tenere primum locum: vt.ſ̃.
a l.proxi.§.j. Et ex hoc gloſ.[a] colligit continuationem l.ſed hic reaſſumam.j.in.q. ❡ No.ergo ex hac glo.
7 quod † proprie poſthumus eſt qui naſcitur poſt mortem.ideo dicitur etiã poſthumus quaſi poſt humũ natus. et omnes alij dicuntur poſthumi improprie. vt not.C.de poſthu.here.inſtitu.ſuper rubri.⁊ hic in gloſſ.⁊ eſt vtile ſcire ſi in ſtatutis fieret mentio poſthumi cum ſtatuta debeant intelligi ſcðm propriũ ſignificatũ:ergo no. ❡ Oppo.qꝺ poſthumus ſeu nepos natus in vita aui non rumpat teſtamentũ. vt.j.ea.l.§.nũc de lege. Glo.fatetur cõtrariũ qꝺ nõ rumperet natus in vita ſi teſtamentũ fieret ſcðm cõſiliũ legis velle.ſed Gallus nõ prouidit in hoc.vide glo. que incip. ecce conſilium.vſqꝫ ibi. item not. ❡ Sed oppo.qꝺ prouiſio galli ſic fuerit ſufficiẽs: nã ꝓuiſio facta in vnum caſum ſe extẽdit ad alium:vt in ſubſtitutione vulgari que porrigitur ad pupillarẽ ⁊ econtra.vt.l.iam hoc iure.de vulga.⁊ pupil.⁊.C.de impu. et ali.ſubſti.l.hereditatem.⁊.l.ꝗ̃uis.⁊ de inſti.⁊ ſub. l.ſi.ergo prouiſio Galli facta in vnũ caſum porrigetur ad aliũ. Rñdeo:puto qꝺ prouiſio.l.velleie. fuerit
8 neceſſaria † quod enim dicitur prouiſio facta in vnum caſum porrigitur ad alium.verum eſt ſi in illo teſta-
b tor poſſet prouidere:ſed hic[b] ante diſpoſitionem.l. velle.teſtator nõ poterat ꝓuidere inſtituendo poſthumum alienum:niſi in caſu inducto per gallũ ſolũ. et in alijs caſibꝰ remanebat regula antiqua:qꝺ poſthumus alienus inſtitui non poterat:videbitis.j.ea.
9 l.§.ille caſus. ❡ Preterea illud quod dicitur † quod ſubſtitutio facta in vnũ caſum porrigitur ad alium. Intellige ad alium caſum qui ſit de natura ſubſtitutio.⁊ reſpicit perſonam eius cui facta eſt ſubſtitutio: non autem ſi reſpiceret perſonam ſubſtituti. ſi enim eſt ſubſtitutus ille qui naſcitur poſt mortem:nõ poteſt intelligi ſubſtitutus ille qui naſcitur in vita:vt.ſ̃. eodẽ. l. commodiſſime. quod intellige niſi teſtator putaſſet ſe deceſſurum incontinenti. vt dixi in.d.l.cõmodiſſime.et probatur.ſ̃.eodem.l.titius.§.lucius. ❡ Opp.de.l.ſi.C.eo. Sol. quidã fatentur per illã.l. ꝙ prouiſio Galli etiã porrigatur ad nepotes qui naſcuntur in vita.ſed nõ eſt verum vt dixi:nam prouiſio Galli eſt contra ius cõmune.⁊ ſic non porrigitur vltra caſum qui in ipſa exprimitur.vt.l.precipimus. in ſi.C.de appel. Item prouiſio teſtatoris facta ſcðm cõſilium Galli nõ porrigitur ad caſum quo poſthumus naſceretur in vita: ſcðm tempora Galli: quia illo tempore teſtator hoc non poterat. ſed hodie cũ teſtator hoc poſſit:porrigitur ad eum qui in vita naſceretur ſi teſtator putaret ſe deceſſurũ incontinenti: ſcðm quod.ſ̃.proxi.dixi.ſed quãdo teſtator eſſet ſanꝰ et filius ſanus:nec cogitatio poterat eſſe quod filius moreretur: tantũ ad illum caſum porrigitur: non ſi in
c vita naſcatur. ❡ Oppo.ꝙ Gallus[c] male dicat:quia Sceuola eum reprehendit de ſuperfluitate ⁊ inſufficientia.vt.j.ea.l.§.quidã recte.⁊.§.ſeq. Gloſ.fatetur
10 cõtrariũ † qꝺ Sceuola reprehendit ⁊ addit: hoc ideo quia ꝗ̃to iuniores tanto peſpicaciores: ſcðm Priſcianum. ❡ Oppo.ꝙ talis nepos potuerit preteriri.vt inſti.de exhe.li.in fine. Sol. hic de nepote ex filio: ibi de nepote ex filia. ❡ Op. dicitur hic qꝺ Gallꝰ reprehẽdiẗ de ſuperfluitate ⁊ inſufficiẽtia. Cõtra cũ iſta ſint repugnãtia:⁊ ſic nõ pñt eſſe ſimul.vt.l. vbi repugnãtia.j.de re.iu. Sol. iſta ſunt circa diuerſa,nõ circa idẽ.nã in ꝗbuſdaꝫ dixit ſuperflua:⁊ in ꝗbuſdã iſufficiẽter.
11 vt.j.patebit. ❡ Venio ad.q.qro † ꝗliter lex iſta cõtinuetur:⁊ dic vt in gloſ. poſthumos.⁊ tene mẽti. ❡ Ulti.concludiẗ ꝙ nõ eſt neceſſaria.l.ad.l.continuatio.qꝺ not. ❡ Quero an menſis quo quis moritur debeat computari? Et gl.tua dicit ꝙ ſic:⁊ bene. ❡ Que-
12 ro † quid ſi nepos natus fuit per duos dies poſt decẽ mẽſes an dicatur legitimus? Et gloſ.dicit ꝙ ſic.ſcðm quoſdã Phyſicos.⁊ vide gloſ. iſtã que incip. proximis ⁊c. Idẽ no.in.§.ſi. in auten. de reſti.⁊ ea ꝗ parit. ſed in.l.ſeptimo. ſ̃.de ſta.homi.gl.dicit cõtrariũ. Pro cuius declaratione ſciendũ eſt qꝺ triplex eſt tẽpus perfectũ partꝰ. Primo eſt tp̃s ſeptẽ menſiũ:⁊ eſt partꝰ legitimus.vt.d.l.ſeptimo.⁊ in.l.inteſtato. in ſi.j.de ſuis ⁊ leg. Secũdo eſt tempus nouem menſium. et in iſto cõcordant omnes. Tertio eſt tempus decem menſium. ⁊ in hoc etiam concordant omnes:ſed in effectu gloſ.diſcordat.dominus Cyn.dum ſcriberet ſuper.l.ſeptimo.de ſta.homi.in ciuitate conſuluit ſuper hoc magiſtrum gentilem qui reſpondit ſibi per multa verba:⁊ finaliter concludit: quod etiam poſt decem menſes per paucos dies poteſt eſſe legitimus partus. ponebat etiam aliud mirabile quod iura noſtra non admittũt:quod in duodecim vel in tredecim menſibus quandoqꝫ cõtingit:ſed raro qꝺ mulier parit.ſed hoc Phyſicis relinquẽdũ eſt.

a ❡ Extra glo. oppo. Adde Alexand.conſi.xxvij.in.iij.volu. de iſto verbo poteſt. Feli.c.quanto.in prin.de preſump. et.c.venerabilis.de exceptio. Barba.conſi.xliij.in.xiiij.co. in.j.volumi.et conſi.ix.in.ix.colum.in.ij.volumi.⁊ cõſilio.lij.in.v.colum.eod.volumi.et conſilio.lvj.in.xj.colum.eo.volu.ij.

b Andreas Pomate. ❡ Quia omnis ſubſtitutio. Adde tex.l.j.cum glo.C.de edi.diui adria. tollen.et l.ij.et.§.in primis.ff.de bo.poſſeſ.ſecũdum tabu.vide Alex.in rubri.de vulga.et pupil.

c Andreas Pomate. ❡ Puto.vide Pet.de anch.conſilio.cxxvj. Oldra.conſi.xciij. Alexã.conſil.xvj. als conſi.cviij.in.j.volum.et conſi.cix.in.ij. volumi. et conſilio.cxcix.in.ij.volumi.vbi dicit cõmunẽ opi. eſſe contra Bar.hic.

d ❡ Tamen. Et no.hic pro quo videtur caſus in lege cum teſtamento.infra de here.inſti.l.coheredi.§.ſi.

e ❡ Valeret. Adde inquantum Alexan. dicit contra Bar.eſſe cõmunem et all'.Pet.de anc.conſil.cxxviij. quod in ſtampa eſt.cxxxvj.dic etiam quod idem voluit Oldra.conſi.xciij.

f ❡ Caſus. Et vide quod not.in.l.j.ff.de vulg.et pupil.Andre.Barba.

g Andreas Pomate. ❡ Oppo.vide Alex.conſi.cix.ij.volu.

a Andre.Poma. ❡ Hoc glo. Et no.ſing.iſtã glo. quod licet vnus titu.ſit continuandus ad alium. vt l.ij.ſ̃.de ſta.homi.tamen vna.l.non eſt ad aliam cõtinuãda quod intelligit de neceſſitate:niſi aliud appareret ex tenore ipſarum legum.

b ❡ Sꝫ hoc. Sed quare poſthumus alienus nõ poterit inſtitui hoc nõ reperitur. tamen ratio poteſt eſſe quia de futuris non eſt cogitandũ:et hec nõ eſt bona:quia lex conſiderat fructꝰ venturos.l.interduꝫ.ff.de verb.obliga.ratio ꝓpter euitandaꝫ ſiniſtrã ſuſpicionem que haberi põt de matre. Itẽ quia non habeẗ affectio ad eũ,ꝗ nõ eſt.l.titiꝰ.j.de obſe.ſꝫ vꝛ qꝺ põt inſtitui de iure iſto.l.in tempus.ff.de heredi.inſti.reſpõdeo: illa.l.procedit: niſi.l.reſiſtat initio: vt hic dicit Ioan.and.barb.

c ❡ Gallus. Et dicit hic Baldus. quod ſi pater appellat filium:⁊ eſt naturalis ꝙ videtur illum legitimare per illa verba:quod ipſe intelligit verũ ſi poſſibile erat quid matrimonium poſſet contrahi: tunc puta quando mater naturalis non erat vxor alteriꝰ: als non.et allegat Ioan.andre.in.c.per tuas.⁊.c.tanta,qui fi.ſint legi.⁊ dicit ꝙ alibi nõ reperitur hoc dictum:⁊ tu vide Ange.in auten.qui mo.na.effi.legi.§.illud tantum.Andre.Barb.

a ¶ Quero pone. Tangit hic Bald. valde eleganter an maſculinum concipiat femininum. ⁊ dixit quod melius de hoc tractauit Archidia. ꝗ alius. xviij. q. iiij. c. ſi quis ſuadente. ⁊ an illa interpretatio ſit de. ꝓ prio ſignificato. vide gloſſ. no. in. l. prima. ff. de verb. ſignifica. ⁊ vide Bal. in. l. quicũ= q;. C. de ſer uis fugiti.

13 ¶ Quero † poneᵃ quod mulierᵇ poſt
a duos dies poſt mortem primi mariti
b accepit ſecundum virum: et peperit

et Cy. in. l. quiſquis. C. ad. l. iul. mate. ⁊ Bart. in. l. j. de verbo. ſignifi. ⁊ quod not. in. c. ſignificauit. de reſcri. et quod nota. in addi. ad Bald. in. d. l. quicunq;. vbi omnino vide. ⁊ dixit hic eleganter quod ſi verbũ poteſt: appellatur a ſtatuto per modum regulariter puta poteſtas poterit inquirere de maleficijs tempore alterius quod tenetur ſi non inquiſierit. quod eſt no. dignum. ⁊ vide Bal. in. l. ſi quis in tãtum. C. vnde vi. vbi queſiuit an per verbum ſi quis veniat femina: ⁊ refert quendam vicarium fuiſſe condẽnatum in ſindicatu: vide omnino Andre. Barba.

b Andre. Poma. ¶ Mulier. Adde ꝙ in propoſito dicat Fran. cre. ſing. xxvj.

c ¶ Frequentius. Adde cum opi. Bartol. tranſit Nico. de neap. et Bal. hic. et in. l. ſeptimo menſe. Imol. tamen dicit quod in dubio poſſit iudicari filius ſecũdi viri: per. l. filium diffinimus. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. nam ille iudicatur filius qui naſcitur infra tempus infra quod potuiſſet naſci ex viro. ⁊ vxore: ſed iſte talis ergo ſecundi non primi filius iudicãdus. adducit etiam quod cum vltimus debuit cogitare hunc caſum poſſe euenire quod pareret infra tẽpus predictum ſibi imputare debet arg. l. ſi quis domum. j. loca.

d Andre. Poma. ¶ Quidã recte. ⁊ dixit Bal. hic ꝙ ſi proponitur factũ inepte: ſi tamẽ recte ꝯcluditur tenet libellus. ſm Innoc. in. c. examinata. de iudi. qđ alibi nõ reperitur: ⁊ dicit ſi produco inſtrumentũ legitimationis videor me fateri ſpurium. l. ij. C. de iu. anul. au. ⁊ not. glo. relata ad tex. ꝙ dicitur ſimpliciter fieri ꝙ fit cũ conditione: ſi illa ineſt ex natura rei. et not. hic glo. que dicit ꝙ nepos querit patri vt momento non ſtet penes eum debet intelligi ꝗtũ ad cõmodum nõ ꝗtũ ad irreparabilitatẽ ſucceſſionis nominis: vt no. in. l. frater. de cõdi. inde. in gl. ij. mag. et colligitur hic arg. ꝑ Cy. ꝙ nepos ſpurij nõ poteſt inſtitui: ſicut nec ſpurius. vt no. in gloſſ. in. l. fi. de natu. lib. nã ſi nepos põt inſtitui ab auo acquireret patri per hãc gl. ſed iſtud eſt ꝓhibitũ. l. j. de na. lib. l. qui teſtõ. de ꝓba. Dy. iſtud nõ determinat. Gof. tenet ꝙ nõ põt propter vitiũ paternũ: ꝙ videtur habere etiã ad filiã. l. fi. de na. libe. ibi vitiũ paternum hoc tenet Cy. in vl. q. l. fi. de na. li. vide hic Bal. ⁊ que no. pleniſſime vbi omnino vide: quia collegi forte omnia dicta in iſta materia. l. ij. C. de her. inſti. ⁊ fere omnes remiſſiones Bald. que fuerunt mihi note: licet ſim minimus inter ſcholares: et que not. ad Bald. in autenti. licite. ⁊ in l. fina. de natu. lib. ⁊ vide Ludo. Ro. in conſi. xxxiij. incip. viſa facti ſerie. pro eo quod hic Bar. ⁊ alij dicunt.

Andre. Poma. ¶ Quidam recte. Vide Alexan. conſi. cxxiiij. verſi. fortius. in. v. volu.

in nono menſe: ita quod partus poteſt eſſe primi viri: poteſt etiam eſſe ſecundi: poteſt enim parere in ſeptimo ⁊ nono ⁊ in decimo menſe: cuius dicetur iſte partus. Quidam dicunt diſtinguendum in cuiꝰ domo naſcitur. vt. l. ſi vicinis. C. de nupt. ⁊. l. filium. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. alij dicunt ſtandum teſtimonio matris. vt. l. etiam. ſ. de probatio. et. l. vxorẽ. j. de manu. teſtamen. ſed hoc non videtur bene dictum: quia mater poteſt decipi. vt. l. j. §. ſi mulier. de libe. agno. ⁊. l. j. §. per calumniam. ſ. ſi mu. ven. no. a dominꝰ Ja. de bel. diſputauit ⁊ poſuit in. l. prima. de bo. poſſeſ. ſecundum tab. ⁊ dicit ipſe quod primo debet inſpici cui aſſimilatur. argumen. l. quod ſi nolit §. qui mancipia. ſ. de edili. edict. ſi non apparet cui aſſimilatur: inſpici tunc debet in cuius domo natus eſt. vt. d. l. ſi vicinis. ⁊. d. l. filium. alias nullus filius diceretur. argu. l. liberorũ. §. j. ſ. de his qui not. infa. ſed hoc ꝙ dicit de aſſimilatione non placet quia ex cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partũ alteri aſſimilare. vt. l. queret aliquis. ⁊ ibi no. de verb. ſigni. ⁊. l. nõ ſunt liberi. de ſta. homi. puto ergo ꝙ prius inſpiciẽda ſunt ſigna conceptionis que ponit Roffre. in libellis ſuis per titu. de edicto. ſi mu. ven. no. in poſ. mit. ſi iſta ſigna non apparent: tunc ſtandũ eſſet conſuetudini mulieris in quãto tẽpore conſueuit parere. argu. l. non omnes. §. a barbaris. j. de re mili. ⁊. l. vel vniuerſorũ. ſ. de pigno. actio. et. l. j. §. beſtias. ſ. de poſthu. ſed ſi ita non apparet: tunc eſſet cõmittendũ medicis vel obſtetricibus peritis in arte illa. vt. l. j. §. j. ſ. de ven. inſpi. ex qualitate enim perſone poteſt medico ꝑſuaderi. quod ſi illud non apparet recurrendũ eſt ad illud quod frequentiusᶜ accidit.

c
1 Teſtamenti verba in caſu Galli qualiter concepta fuerunt.
2 Subſtitutio vulgaris quod habeat locum inſtituto decedente in vita teſtatoris.
3 Subſtitutio facta de filio ⁊ nepote copulatiue intelligitur ordine ſucceſſiuo.
Copulatiua reſoluitur in diſiunctiuam ratione neceſſitatis vel ordinate charitatis. ⁊ nu. 4.
4 Inſtitutio facta de filio et nepote iam nato: an intelligatur ꝙ admittantur ordine ſucceſſiuo.
5 Differentia inter et: ⁊ cum.
6 Si eſt relictum Titio ⁊ filijs Seij ꝙ intelliguntur coniuncti.
7 Si Titius eſt ſubſtitutus ⁊ eius filij ⁊ heredes qđ intelligitur ordine ſucceſſiuo.
8 Si quis emit rem pro ſe filijs ⁊ nepotibus vel alio titulo accepit: an intelligatur ordine ſucceſſiuo.
9 Emphyteoſis ſi accipiatur pro ſe ⁊ filijs: an trãſeat ad filios licet non ſint heredes.
10 Si teſtator filium inſtituit ⁊ alium ſubſtituit: an ſit ſuſtitutio vulgaris vel compendioſa.
11 Immunitas conceſſa patri et filijs: an filij eam habebunt patre viuente.
12 Illa actio videtur intentata que ex verbis libelli colligi poteſt.
13 Si duo ſunt ſtatuta in eodem volumine contraria inſpicitur vltimum ſtatutum.

d **Quidam recte.** ᵈHic primo ponitur reprehenſio Sceuole con-

inſtitui aliũ ſubſtitui: queritur an iſta ſubſtitutio ſit vulgaris vel cõpendioſa vel q̃ eſt. Et fuit determinatũ bonoñ. qđ erat cõpẽdioſa ꝑ. l. ꝓcibꝰ. C. de impube. do. Ray. in trac. ſuo de materia ſubſtõnis in fi. dicit qđ eſt vulgaris ⁊ bñ. ⁊ caſus eſt hic. lʒ nullus alleget. l. iſtã. nã caſus eſt hic ſm illã lectu. in glo. ibi: vel ſic filiũ inſtituo: nepotẽ ſubſtituo. q̃ trahitur ad caſum ſubſtõnis galli que fuit vulgaris: vt. ſ. in glo. ponitur de ſubſtõne vulgari.
11 ¶ Quero † ſtatutuʒ datᵃ
a immunitatẽ a muneribꝰ patri ⁊ filijs. vel imperator cõcedit priuilegiũ patri ⁊ filijs. habebũt ne filij immunitatẽ viuo patre vel poſt eius mortẽ. Et ea que dicta ſunt faciũt ꝙ nõ in vita patris: ſed poſt mortẽ. In cõtrariũ ⁊ iſta eſt veritas vt habeãt viuente pr̃e: vt. j. de iur. immu. ⁊. l. j. et. ij. C. de iniur. l. fi. C. de epiſc. et cle. l. ij. Ea enim que dicta ſunt debent intelligi in his que nõ poſſunt ſimul ⁊ ſemel eſſe pluriũ: vt dñia rerũ: ſed immunitas ⁊ priuilegiũ poſſunt eſſe ſimul:
12 vt in cõtrarijs. ¶ Ultimo iſte. §. inducitur ad † argu. qđ in libello videatur intentata actio que ex verbis põt colligi: ſicut hic in dubio videtur facta inſtitutio que colligi põt ex verbis galli. de quo ꝑ doc. in. l. edi
13 ta. C. de edẽ. dixi in. l. ij. C. de eden. ¶ Dy. † etiam in-
b ducitᵇ iſtũ. §. in arg. ad duo ſtatutaᶜ contraria in eo.
c volumine reperta: qđ inſpiciat̃ vltimũᵈ. ſicut hic. lʒ
d pater ⁊ filius ſint ſimul inſtituti. tñ inſpiciatur ordo de quo. C. de teſt. tu. l. ij. ⁊ ibi per Cy. dixi in. l. omnes populi. de iuſti. ⁊ iure.

1 Nepotis appellatione nõ cõtinetur pronepos.
2 Dictio ⁊ cetera: inducit repetitionem omniũ dictorum in precedenti.
3 Si in protocollo reperitur inſtrumẽtum imperfectũ cum dictione ⁊ cetera: quid importet illa dictio ⁊c.
4 Notarius qui ſumit inſtrumentũ ex protocollo abbreuiatum an debeat illud extendere.
Notarius errat qui dicit ſe rogatũ de appellatione vel ſententia niſi primo totum ſit ſcriptum.
5 Dictio et infra: quid importet.

e **Idem credendũ.** ᵉHic ponitur reprehẽſio ſceuole contra gallum circa perſonas. et diuiditur in tres partes vſq; ad. §. et quid ſi tantũ. Primo loquit̃ qñ ſolus nepos viuit. Scđo qñ ſolus filius. Tertio qñ vterq;. ſcđa ibi: ſed ſi viuo. tertia ibi: nã ⁊ filiꝰ. In terminis caſus eſt clarus. Not. ergo reprehenſionem ſceuole cõtra gallum de inſufficientia circa perſonaʒ pronepotis.
1 ¶ Secundo no. ꝙ † appellatione nepotis nõ continetur pronepos. ſi enim ꝯtineretur: gallus nõ reprehenderetur per ſceuolã. hoc autem qualiter debeat intelligi declarabo. j. e. l. § inſtituens. ¶ Tertio no.
2 † de hac dictione ⁊c. que inducit repetitionẽ omniuʒ verborum dictorum in precedenti. ¶ Oppo. q̃ ſceuola incidit in vitium ſuperfluitatis de quo reprehẽdit gallum. Reſpondeo non incidit: ſed recitat verba galli. q. d. etiam ſi teneres verba galli: illa ſunt in ſufficientia circa perſonas. ¶ Secundo oppo. ad ſi. dicitur hic quod ita demũ procedit ſi nepos priꝰ moriatur. Contra cum vterq; preſumatur inſtitutus: vt dictum eſt in princip. l. nihil ad propoſitum quis decedat prius: cum vterq; ſe inſtitutum reperiat. Huiꝰ timore glo. legit duobus modis. Primo quod hic q̃ libet fuit inſtitutꝰ ⁊ quod hic dicatur ſi prius nepos deceda t. ſubaudi maxime. Secundo quod filius fuit inſtitutus ⁊ nepos ꝑteritus tunc litera ſtat proprie: quia neceſſe eſt nepotem prius mori. Sed dices tu hoc eſt contra illud quod dixiſti in princip. l. dixi enim teſtamentum procedere: etiam ſi filius nõ erat inſtitutus. Reſpondeo: hic filius erat inſtitutus: ⁊ nepos preteritus: ⁊ pronepos ſubſtitutus ipſi filio inſtituto: vnde nepos non erat inſtitutus expꝛeſſe: ne tacite ab inteſtato vocabatur: ideo ipſe rumpit. ſed in principio. filius ꝗꝗ non inſtitutus vocabat̃ ab inteſtato et nulla fiebat ſibi iniuria ꝑ inſtõnẽ nepotis. ¶ Ultimo.ᶠ iſte. §.ᵍ

a ¶ Quero ſtatutum. ⁊ vide quod no. Bal. in. l. ſi plures. C. de ſac. ſanc. ec. Andre. Barba.

Andreas Pomate. ¶ Statutum dat. vide Roma. ſingu. lxvij.

b ¶ Dy. etiam inducit. ⁊ vide Bald. eleganter loquẽtem in. l. cõficiũtur. §. ſi miles. j. de iur. codi. Cyn. in l. ij. de teſta. tut. Andre. barb.

c ¶ Duo ſtatuta. vide Bald. conſilio. lxiij. iij. volumi.

Andreas Pomate.

d ¶ Inſpiciatur vltimũ. fallit niſi ꝓmum fauorabilius. Bal. c. cum olim. de conſue.

e ¶ Idem credendum. no. hic etiã caſum cõtra Barto. ea. l. in princi. vbi dicit ꝙ ſi nõ inſtituit filiũ: ſed ſi ſubſtituit nepotem ⁊c. nã hic eſt caſus ꝙ licet ſubſtituat teſtator vulgariter nõ intelligitur inſtituere illũ cui ſubſtituit. Baldus allegauit. l. ex facto. la. j. cum in teſte. §. per verba. l. lucius. ⁊ glo. pe. in. l. ſi quis heres. de heredi. inſtitu. ⁊ glo. in. l. cum tale. §. fin. ff. de condi. ⁊ demõ. tu alleg. tex. in. l. ſi pater impuberes. j. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ de iſta dictione ⁊c. Bal. alleg. l. itẽ veniunt. §. petitã. de pe. here. ⁊ qđ no. in. l. licet. C. loca. ⁊ in. l. chirogra. ſ. de admi. tu. ⁊ tex. in. l. fi. ⁊ glo. in. l. pe. C. de fideiuſ. vbi ſtetit cum vxore ⁊c. ⁊ vide. c. ſignificauit. de reſcript. et. c. Rodulphus. eodem tit. et vide Bald. in. c. cum in iure. de offi. delega. ⁊ vide c. ſignificantibus. de offici. delega. et ibi ſcribentes. Andre. Barba.

f ¶ Ultimo. adde ꝙ Iaco. de are. in. l. ſi ita quis. ſ. de euic. per illum tex. cum. l. ſeq. in ver. ⁊c. dicit no. illum text. pro abbreuiaturis notarij defuncti: quia ſolum debent apponi in loco illius abbreuiature ea q̃ ſunt de natura caſuũ expreſſorum. ⁊ ita dicit tenere Dyn. hic idem tenet Bald. ⁊ Sali. in. l. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit. de iureiur. ſubdit tamen Iac. de are. in. d. l. ſi ita quis. ꝙ conſuetudo notarij eſt attendenda prout facturus erat in ſimilibus caſibus. argu. l. qui ſemiſſes. ſ. de vſur. ⁊. l. vel vniuerſorũ. de pigno. ac. ⁊ hoc tenet hic Bar. ⁊ Bal. ⁊ Cy. in auten. ſi quis in aliquo. in fi. col. de eden. nõ obſt. l. ſi ita quis. quia ibi dictio ⁊c. erat extenſe ſcripta. ⁊ de hac dictiõe ⁊c. vide Bald. conſi. cxxxiij. ⁊. cccclxviij. vbi dicit dictio ⁊c. concludit naturalia ⁊ conſueta. iij. vo. ⁊ Ro. conſi. cccxliij. in fi. ij. colum.

g Andre. Pom. ¶ Iſte. §. De natura huius dictionis vide Bald. conſi. cxxxiij. ⁊ conſi. clxviij. in. iij. volu. vbi dicit ꝙ iſta dictio ⁊c. inducit naturalia ⁊ conſueta. vide Roma. conſi. cccxliij. in vlti. colum. adde Baldum et Salice. in. l. hac conſultiſſima. C. de te-

ſta. Barba. conſi. xxxij. incip. ſcribitur preclare. in primo vol. vbi dicitur per iſtam dictionem ꝛc. preſumitur rogitus teſtium. vide Panor. c. cū. P. tabellio. in iiij. col. de fide inſtru. ꝛ. c. cum cauſam. de teſti. Et vide aliquam apoſtillam in hoc. §.

tis, ꝛ reſpōdet ad iſtū tex. q loquitur iuriſcōſulto. tu tene Bal. q licet ſit iuriſcōſultus: tamen extēdit ſm ius; ita notarius extendit ſm ius: ꝛ arguit Bald. ad q. an notarius qui ſcripſit ſecundū teſtm̄ ꝛ appoſuit dictionē ꝛc. poterit apponere clauſulā derogatoriā.

3 in eo qd dicit ꝛc. inducitur † ad. q. ſi in protocollo reperit inſtrumentū imperfectū: ꝛ in fine notariꝰ dicit ꝛc. qd illd importet. e Dy. dicit. j. e. l. §. nūc d lege. Spe. in ti. de inſtru. edi. §. oſtēſo. vſi. ſed nūquid imbreuiatura. Ego dico ſic: ꝙ in protocollo hec dictio ꝛc. pōt reperiri dupl'r. Vnū eſt ꝛc. qd ſcribit breue ꝛ ponit in fine oratiōis indeterminate: q nō regitur ab alio verbo vt di- f a citur hic in tex. Et aliud eſt ꝛc.[a] quod ponitur in oratione determinatiue: vt C. e. aut. ex cauſa. ꝛ. j. ad trebel. l. nā qd §. ſi quis cōpulſus. ꝛ. l. is cui. §. qui legatorum j. vt in poſ. leg. De primo dicit Dyn. ſub illo ꝛc. cōtinent illa que ſunt de natura cōtractus. hoc tñ nō probatur in. l. ſed dic ꝙ ſub illo ꝛc. cōprehenditur illud qd deficit in illo ſermone b ſm cōſuetudinē loquēdi[b] in illa materia de qua loqmur: vel in ſimili. hoc probat hic ꝛ in. l. itē veniūt. §. petitā. ſ. de peti. here. j. ea. l. §. nūc. de. l. naꝫ p iſtud ꝛc. cōprehendūtur verba teſtamenti poſita p gallū. ſiue inſtituatur filius ꝛ ſubſtituat nepos. vt dixit gallus. ſiue in ſimili iſtituat nepos ꝛ ſubſtituatur pnepos vt hic. ꝛ per hoc dico ꝙ ſi preceſſit inſtrm emptionis extenſum: ꝛ ſequat inſtrm locatiōis breuiatū p hāc dictionē ꝛc. ꝙ ille clauſule q ſunt cōes ad inſtrm emptionis et locatiōis intelligūtur repetite p hāc dictionem ꝛc. ſunt enim ſimiles hi cōtractus. vt. l. j. ꝛ. ij. ſ. loca. ¶ Sed hic 4 eſt aduertendum † an notariꝰ qui ſumit inſtrumentū ex illa abbreuiatura c debeat extēdere[c]. Spec. in. d. §. oſtēſo. ver. ſed nunquid imbreuiatura. di- d cit ꝙ ſic. ego dico[d] ꝙ ſiquidem eſt cōtractus vel actus qui debet celebrari in ſcriptis: ꝛ tūc nihil dꝫ addi: totum enim extēſum dꝫ prius ſcribi. vt. l. contractꝰ. C. de fid. inſtru. Et ideo errāt[e] notarij qui dicūt ſe rogatos de appel. vl' ſentētijs: niſi pmo totū ſit ſcriptū. Quedā ſunt inſtra nō celebrata i ſcriptis: ſꝫ in ſcriptis redacta: ꝛ tūc dico ꝙ p notariū nō dꝫ extēdi. qd em̄ contineat ſub illo ꝛc. eſt dubiū ꝛ eſt i eſtimatiōe iudicis[f] ex precedētibꝰ: ꝛ ſeq. vt. l. ſi ſeruus pluriū. §. fi. j. de lega. j. l. volūtas. C. de fideicō. ꝛ. l. cū pr. §. cuꝫ impfecta. de leg. ij. dꝫ ergo notarius breuiter exēplare put iacet. ꝛ ſic vtimur ꝙ notarius nō extēdat. Si vero in libro protocollorū precederet inſtrumentum extenſum ad qd veriſimiliter debet referri illud verbum ꝛc. debet notarius de illo facere copiam. videtur em̄ illa ps eſſe cōis ſequētibus imbreuiaturis q ad illam referatur. vt videtur hic iſtud ꝛc. referri ad principiū vbi ſunt illa verba extenſa: merito facienda eſt copia vt. l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. ſ. de edend. et ſi eſt dubiū qd importaret ſub hoc ꝛc. ꝛ expediret parti poſſet compelli ad reficiendum inſtrumentum de nouo. vt not. in. l. chirographis. ſ. de adminiſtra. tuto. ¶ Eſt enim ſecundum et cetera. quod ſcribitur longum ꝛ habet in oratiōe verbum vnde regatur: tunc ſi illud et cetera: referatur ad aliquod verbum determinate: ad illud reducitur ꝛ ſm illud determinatur: vt l. naꝫ quod. §. ſi quis compulſus j. ad trebel. et. l. ita tamē. §. quoties. ad trebel. ſ. locati. l. item queritur. §. exercitu. Si vero non habet certam etiam g limitationē[g] tūc cōprehendet oīa que ſunt de natura contractus vel rei ſu-

a ¶ Et aliud eſt ꝛc. Et an vna litera poſſit poni pro vna dictione vid tex. et Bald. in. l. quoties. §. ſed ſi maiores de heredi. inſtituen. ꝛ vide Joā. de Jmol. in conſilio lxxxvj. vbi ꝯſuluit notarius ſcripſit iurauit ꝛc. quod videtur comprehendi quod iurauerit tactis ſcripturis ad ſancta dei euangelia. Andreas Barba.

~ Andreas Pomate.

b ¶ Loquēdi. Jntellige de conſuetudine generali non autē particulari: vt per Angel. l. de die. in prin. qui ſatiſ. cog. Et quāto tpe inducatur talis conſuetudo. vide Are. cōſi. xj. inci. procedent. in vi. colū.

c ¶ Extendere. vide Pau. de ca. conſi. j. vbi hoc explicat. Bal. conſi. lxij v. lib.

d ¶ Ego dico, ꝛ vide glo. ſm Bald. in. c. j. de cenſi. in vj. vnū no. mirabiliter ſm Bal. qn̄ notarius nō ſcripſit inſtrumentum ipſe nō poteſt extendere: ſecus ſi eſt ille qui ſcripſit: q ipſe ſcit cōſciētiam ſuā ꝛ an ſcriptura ſit de eſſe. l. Bald. remittit ad. §. ex nō ſcripto. Bal. hic contradicit Bart. quia tex. loquitur in actu in ſcriptis ꝛ nuncupatiuo: ergo ſemper notarius poterit extendere dictionē ꝛc. q ſemper hꝫ interpretationē iuris. d. Jo. ſequitur Bar. ꝛ dicit opi. ſuā pbari in. l. cōtractus. de fi. inſtru. in glo. in ver. inſtrumen

Cy. hoc dicit. videtur quod illa poterit extendere: ex quo eſt de ſubſtantia teſtamēti: vel recurrendū eſt ad ꝯſuetudinē tabellionis. do. Joā. hic h impugnat, q ſꝫ teſtm̄ dꝫ ſpecialiter tollere primū: vt l. ſi quis in principio teſtamenti. de leg. iij. ergo bene facit licet nō alleget qd no. Ange. in. l. j. d libe. ꝛ poſt hu. ꝛ tu tene Bal. q extēdēdo illā dictionē ꝛc. bene ſpecialiter tollit primum ꝛ vt res valeat q attēdenda eſt conſuetudo. l. vel vniuerſorū. ff. de pig. act. ſcdo inducit ad aliā qōnē an per dictionem ꝛc. poterit poni preceptū guarentigiatū: videtur ꝙ nō: q hoc eſt accidētale: ꝛ nō de ſubſtātia cōtractꝰ: tñ dicit recurrendū ad conſuetudinem notarij. p. d. l. vniuerſorū. qd intelligit qn̄ cōſuetudo eſt vniformis. l. medico. §. fi. de an. lega. l. ſi mr̄. ne de ſta. def. l. item mela. §. j. de alī. leg. vbi ſtandū eſt vltime conſuetudini. ꝛ ibi habes tex. in quot vicibus verificet dictio ſolitus. tu vide de hoc Barto. in. l. j. C. quō ꝛ qn̄ iud. Bal. in. c. j. q feu. dar. poſ. Andre. Barb.

e ~ Andr. Poma. ¶ Jdeo errāt. vide Cepo. caute. cōſi. xxiiij. incip. no. ꝙ ea que celebrantur in ſcriptis.

f ~ Andr. Poma. ¶ Judicis. vide Pau. de ca. ꝯſi. ij.

g ~ Andre. Poma. ¶ Limitationem. Adde tamen

tra Gallum de ſuperfluitate: vſq ad ver. idem credendum. Jbi ſecunda pars in qua ponitur reprehēſio de inſufficientia circa numerum perſonarū vſq ad. §. et quid ſi tantum. Jbi tertia in qua ponitur reprehenſio circa caſus vſq ad. §. inſtituens. ¶ Legamus per partes: et ponamꝰ clare caſum in terminis: qa ſummariū cōgrue nō recipit: quia verba teſtamēti hic clare non ponuntur. ¶ Quero pro declaratio-
1 ne. §. qualiter † verba teſtamenti concepta fuerunt. Gloſ. ponit quinq modos et qlibet eſt bonꝰ. ¶ Primus modus eſt ꝙ dicat ſic: ſi quis mihi nepos poſt mortē meā naſcetur heres eſto. Hec lect. applaudet litere: quia non facit mentionē de morte filij. ¶ Sꝫ aduertendū eſt quia niſi prouiſio galli fuiſſet: tale teſtamentum nō valeret: quia inſtitueretur poſthumꝰ alienus: vt dixi in prin. l. Jn quo ergo reprehenditur gallus. Rñdeo ꝙ poſtq induxit poſthumos nepotes poſſe inſtitui: in modo inſtituēdi non ſunt neceſſaria tot verba. Secundus modus eſt quod dicat filium et nepotem qui ex eo mihi naſcetur poſt mortē
a meam heredes inſtituo.[a] Jſta eſt bona cōceptio: tñ hꝫ dubium an filius et nepos videantur inſimul inſtitui vel ordine ſucceſſiuo: de quo. j. dicam. ¶ Tertius modus eſt vt dicam ſic. ſi filius heres non erit nepotem q ex eo naſcetur ſubſtituo: et iſta eſt bona.
2 † Ex qua not.[b] ꝙ ſubſtitutio vulgaris habet locum
b inſtituto decedente in vita teſtatoris. ¶ Quartus modus eſt vt ſi dicam filium inſtituo et nepotē ſubſtituo: et eſt bona. quam no. refertur enim ad caſum qui colligit ex verbis Galli: ſed ex verbis Galli colligitur ſubſtitutio vulgaris ſi filius inſtitutꝰ viuo te-
c ſtatore morietur ꝛc. Et ſic[c] apparet hic caſus ſm illā lecturā: quōd illa verba titium inſtituo et Sempro-
d nium ſubſtituo.[d] inducunt ſubſtitutionē vulgarē: de quo dicā in materia ſubſtitutionis vulgaris: et etiā in materia cōpendioſe. ¶ Quintus modus eſt vt dicam filiū et nepotē ex eo inſtituo. Nā nepos videtur inſtitutus in caſum qui colligitur ex verbis galli. qd
3 multū no. ſcꝫ ꝙ † inſtitutio facta de filio et nepote copulatiue intelligitur ordine ſucceſſiuo. Et ſic copulatiua reſoluitur in diſiunctiuā. facit. l. cū pater. §. pe. j. de le. ij. ¶ Opp. natura copulatiue eſt vt oēs ſimul vocentur. vt. l. vnica. §. his ita. C. de ca. tol. et. l. ſi duobus j. de le. j. Sol. hoc facit neceſſitas: q teſtator ſic habeat neceſſe facere ne teſtm̄ rūpatur. vt in prin. l. Vel dic quod hoc facit ordinata charitas. vt iſra di-
4 cam. ¶ † Querit glo.[e] pone[f] ꝙ quidā inſtituit filium
e et nepotē iam natū: an admittant ordine ſucceſſiuo.
f glo. tenet ꝙ ſic per. l. peto. §. fratre. j. de leg. ij. et. l. cū pater. §. pe. eo. ti. ¶ Et per hunc. §. Ja. de are. tenuit cōtrariū ſ. ꝙ quilibet ſit heres pro parte per. ll. alle. in gl. Non ob. §. iſte: quia ſic dꝫ intelligi de neceſſitate: al's inſtitutio non valeret: q poſthumus alienus nō pōt inſtitui niſi in caſu introducto per Gallū. do. Ant. de piſis tenebat opi. glo. ꝙ etiam nepotē iā natum hꝫ neceſſe inſtituere ne teſtm̄ rūpatur filio ſubducto de medio. ar. pro hoc. ſ. de vſu. l. ſi ſtipulatus. ſm hoc rñdetur ad cōtrariū. l. ſi mulieri. ſ. de vſufru. accre. q loquitur in legato in quo nō erat neceſſitas. ad alias. ll. rñdetur vt in glo. Nō ob. l. peto. §. fratre. vbi loquit in legato tñ intelligit ordine ſucceſſiuo: q ibi pſone non fuerunt nominate copulatiue: ſed fuit platū verbū familie qd habebat illā ſignificationē ꝙ admittantur ordie ſucceſſiuo. vt. l. fi. C. de ver. ſig. Nō ob. l. cū pater. §. pe. j. de leg. ij. q ibi teſtator vſus eſt verbis alternatiuis nō co-
g pulatiuis. Ego dicerem[g] quod etiam ſi teſtator non haberet hoc neceſſe facere: ſed illa copulatiua eſſet inter perſonas inter quas cadit affectio ordinata. intelligitur ordine ſucceſſiuo: ſicut hic probatur. et in lege generaliter. de inſti. et ſubſti. et idem de here. inſtitu. l. lucius. ſicut enim alternatiua

a ¶ Jnſtituo. Et no. ſecundum Ange. ꝙ verbū inſtituo ponit p ſubſtituo. et ſic facit ſi teſtator inſtituit vxorem in vita: et poſt mortem inſtituit titium: intelligitur quod ſubſtituit: de quo per Bald. in lege hereditas ex die. ff. de here. inſti. ꝛ bal. hic. And. barb.

b ¶ Ex qua not. Et ſic no. ſm bal. qd vnico verbo poteſt fieri inſtitutio et ſubſtitutio no. ꝙ aliud eſt recitare: aliud ponere. quod not. pro libellis. Et no. ꝙ plerūq ponimus in libellis negamus: tamen in dubio tenemur ſtare. ꝛ no. practicam ſing. ꝙ dicam poſt remiſſionē. et hoc parte acceptante q̄ſtum faciūt pro ea: al's nō, nam poterit ex poſtfacto reuocari quod not. et vide que dixi in. c. Raynutius. de teſta. pro iſta. q. Andre. Barbatia.

~ Andre. Poma. ¶ Ex qua no. vide Bar. ꝯſi. xxxv. et. xxxvj. et. xxxviij. et. xlviij. et. lvj.

c ~ Andre. Pom. ¶ Sic apparet. Vide Alex. l. meminiſſe. §. titius. in. ij. no. ff. ad trebel.

d ¶ Subſtituo. Adde Joan. de ana. conſilio. xlvj. et cōmuniter docto. tranſeunt cum Barto. quod dicat ſubſtitutio vulgaris. in. l. lucius. de vul. et pupil. pro qua opi. facit tex. in. l. iam hoc iure. de vul. et pup. in ver. in vulgarē tantūmodo caſum. eo. ti. et idem tenet Pau. de caſtro. in lege finali. C. de here. inſti. ꝛ qd ſi dixiſſet Titium inſtituo: Sempronium ſibi et mihi ſubſtituo. vide Rom̄. conſi. cccclxxx.

e ¶ Querit glo. et no. ꝙ iſta gloſſ. non reperitur alibi ſecundum Dy. vt hic refert Bal. ꝙ ſi frater inſtituit ſororem et filios ſororis: dic quod iſti ſuccedūt inſimul: quia frater non tenetur inſtituere ſororem. in. §. primo. in auten. de heredi. et fal. idem ſi inſtituo filiū naturalem et alios legitimos: quia filio naturali nulla debetur legitima vt glo. ſingu. in. l. j. ff. de cōtratabu. Bald. ibi: et vide eum quia non loquitur. Andr. Barbatia.

f ¶ ~ Andreas Pomate. ¶ Pone. Vide Roman. ſingu. cv. et an idem in ſubſtituto. vide Rom̄. conſil. lxxviij. Matheſillanum nota. civ. et Bartolum cōſilio. lxj. in. j. col. j. volu.

g ¶ Ego dicerem. Vide Bal. conſil. ccclxxij. in fin. et melius conſi. cccclxvj. in princi. iiij. lib. Ang. conſilio xxxviij. Jo. de anania conſilio alleg. xlvj.

~ Andreas Pomate. ¶ Ego dicerem. Vide Baldū conſilio. cccclxvij. in fine. et conſilio. cccclxvj. in princ. in. iij. volumine. Angelum conſilio. xxviij. Alexan. conſilio. xxiij. in. iij. volumine. et conſi. xiij. in. iiij. vo. et conſilio ſeq. et conſilio. ciij. iiij. col. iiij. volu. et cōſi. ix. in. ij. colū. in. v. volu. et conſilio. liiij. in. ij. colum. ij. volu. Barba. conſi. xv. ij. volu.

~ Andre. Pomate.
a ❡ Charitas ordinata. ſequitur Alex. conſil. xliij. in iij. volu.
~ Andrea. Pomate.
b ❡ Si dico. Vide barb. conſil. lxj. in ij. col. j. volu.
c ❡ Côuertat. adõ ꝙ melius pbatur in. l. qui dã. j. de pecu. le. ⁊ hoc idẽ tз bal. ꝑ no. ꝑ gl. in. l. oẽs. in glo. fi. C. de delato. li. x. dũ dicit caput ⁊ ligua vcз ampuū tenẽ quem textũ dicit Bald. non eſſe alibi.
~ Andrea. Pomate.
d ❡ Ego dico. vid ale. cõſ. cv. i. ij. col. iiij. vo. alias cõſil. cvij. vide Ro. conſil. xxxv. conſilio. xxij. et vide alex. conſilio. j. in. xj. colũ. v. vol.

reſoluitur in coniunctã: ita eadem ratione coniuncta in diſiunctaз. ⁊ appello ordinatam charitatem quando ſic ab inteſtato ſucceſſuri erant. vt hic patet. ❡ Sed cõtra predicta facit. C. de impub. ⁊ ali. ſubſti. l. fina. Glo. reſpon. quod ibi erant penitus extranei pater ⁊ filius ⁊ ſic non erat charitas[a] ordinata. ⁊ hec eſt vera ſol. in ſe: ſed nõ eſt neceſſaria ad iſtam. l. ⁊ verius dicas qđ ibi teſtator dixit vna id eſt ſimul cum filijs ſuis ⁊c. Et ſic expreſſa fuit volũtas teſtatoris qđ ſimul ſuccedãt. Nõ ob. l. ſi mulieri ⁊ titio. q᷑ ibi dixit mulieri cum liberis: nos loquimur quando dixit mulieri ⁊ liberis. † ⁊ ſic facio differẽtiaз inter ⁊: ⁊ cum. Et ſi tu dicis hoc eſt cõtra. l. titie. § nihil. j. de lega. j. reſpondeo quantum ad inducendam coniunctionem non eſt differentia inter ⁊: ⁊ cum: vt ibi: ſed vtrum iſta coniunctio intelligatur ſimul an ordine ſucceſſiuo eſt differentia: quia cum denotat quandam ſimultatem. ſed dictio et: poteſt eſſe magis continuata. nec requirit de neceſſitate concurſum

e ❡ Ex quo ſequitur. Adde qđ. d. alex. in conſil. xxvj. col. fi. circa finem. in. v. vol. per hic dicta Bar. h. d. ꝙ filij ad quos ſpectat feudum nõ potuerunt agere ad dictum per eorum patrem alienatum: patre viuente ex quo ordine ſucceſſiuo intelligit deferri.
f ❡ Ex hoc. ⁊ vide bal. in aut. ſi quas ruinas. alias in autẽ. ſi qua mulier. C. de ſac. ſanctis eccle. Andreas Barba.
~ Andrea. Pomate.
g ❡ Sequitur. Vide late Alex. conſi. xliiij. in. j. volu. ⁊ conſi. lxxxiiij. alias. lxxx. eo. vo. ⁊ cõſi. ix. in ij. vol. ⁊ cõſilio. lv. eo. vol. ij. ⁊ vide bal. l. ij. C. de ſuis ⁊ le. alex. l. etiam. in liij. colum. verſi. eadem gloſſ. ibi ſicut et in eccleſiaſtica emphyteoſi. ff. ſolut. mat. Romañ. conſilio. xxxv.
h ❡ Emphyteoſim. idem tenuit Ro. cõſi. xxij. ⁊ Alex. conſilio. cxl iiij. li. quid autẽ ſi pater recepit pro ſe filijs maſculis ⁊ feminis. bar. in. l. iuſiurandum. §. ſi liberi. de oper. li. dicit quod pariter admittuntur niſi ſit ſtatutum excluſiuum feminarum. idem tenet Io. de imol. in. c. potuit. de loca. et Pet. de ancha. in cle. ſecunda de iure pa. et vide Bal. in. l. liberti liberteq3 de ope. lib. ibi ponit vnam limitationeз ſali. in. l. ij. in xvij. col. C. de iu. emp. bar. conſi. incipien. queſtio iſta habet duo dubia. ⁊ conſilio incipiente domino amate. petrus de ancharano. conſilio. cccxx. Paulus de caſtro. conſilio. xij.

vtriuſq3. ſed verificatur in quolibet copulatiuorum. vt. l. ea tamen. j. de lega. iij. Habes ergo ex predictis quod ſiue teſtator dicat vna cum filijs: ſiue ſimul cũ filijs: ſiue titio cum filijs: admittentur equaliter. ſed b ſi dico[b] titio ⁊ filijs. tunc diſtinguendum eſt an inter eos cadat affectio ordinata vel nõ vt hac. l. ❡ Sed contra hoc facit. l. ſi quis titio. ſecundum vnam lect. ſ. de vſufru. accreſ. Solu. ibi erant penitus extranei. ⁊ ſic nõ cadebat inter eos affectio ordinata. ❡ Que
6 ro † quid ſi teſtator dicat relinquo titio ⁊ filijs ſeij. Rñdeo intelliguntur coniunctim inſtituti. vt. l. interduз in prin. j. de here. inſti. quod ergo hic dicit de ordine ſucceſſiuo habet locum quando relinquitur ſibi ⁊ fi-
c lijs eius. ❡ Quero quid ſi teſtator conuertat[c] ordinem ⁊ dicat ſeium nepotem meum ⁊ titium patrem eius inſtituo. Certe dico qđ nil ad factuз: quia debet intelligi ſecundum ordinem neceſſitatis: non prout eſt ſcriptum. vt. l. talem. in prin. j. de heredib. inſtitu.
7 ❡ Quero † quid ſi teſtator dicat ſubſtituo talem et eius filios et heredes. Reſpondeo ex eo quod dixit heredes. apparet quod poſt mortem illius intellexit et ſic ordine ſucceſſiuo. An autem requiratur quod ſit filius et heres; vel ſufficiat quod ſit filius tantum vel heres tantum. Dicam. j. eadem lege. §. nunc de
8 lege. ❡ Quero quid in contractibus aliquis † emit rem pro ſe filijs ⁊ nepotibus: vel alio titulo recepit. an intelligitur ordinate: quia primo pater deinde filij. Et quidam dicunt quod ordinate: per ea que notantur in lege ſi non fortem. §. libertus. ſ. de condi.
d indebi. Ego dico[d] quod de hoc eſt gloſſa. ſ. de pactis. lege ſi tibi. §. ſi pactus. vbi dicitur quod quando pater paſciſcitur filio: ſi aliud nõ apparet intelli-
e gitur paſciſci et vt heredi. Ex quo ſequitur[e] quod ordine ſucceſſiuo: cum viuus non habeat heredeз: hoc etiam in filijs in poteſtate probatur alia ratione. nam cum pater acquirat ex ſua prouiſione eſt profectitium: quia ſi filio quereretur per ipſum filium acquireretur patri etiam hodie: vt lege dominus ſeruo. de verborum obligationibus. ❡ Aduertendum tamen eſt ad vnum quod gl. dicit ſi aliud non appareret: vt not. in. d. §. ſi pactus. ideo eſt diſtinguendum inter res: quia quandoq3 tale pactum interponetur ſuper rebus que de ſui natura non tranſeunt niſi ad filios: et tũc videtur ſtipulari filijs vt filijs non vt heredibus: pro hoc volo quod poſt mortem patris filij admittantur omnes pro virilibus portionibus: non pro hereditarijs portionibus. lege vt iuriſiuran. §. ſi liberi. et lege ſi quis operas. j. de operis liber-
f torum. ❡ Ex hoc[f] ſequitur †[g] quod recipit fundum
g in emphyteoſim pro ſe et filijs: licet filij non ſint he-
9 redes: tamen equaliter habebunt fundum: quia em-
h phyteoſis non tranſit ad omnes heredes: ſed ſolum ad filios. vt in aut. de nõ alie. §. emphiteoſim. ⁊ Cy. tangit in. l. liberti liberteq3. C. de operis libertorũ. Ego dixi in dicta lege vt iuriſiuran. §. ſi liberi quod ſi tale pactum apponitur ſuper rebus que de ſui natura tranſeunt ad heredes: videtur paſciſci pater filij vt heredibus: ⁊ ſic pro virili non admittuntur ſed pro hereditarijs portionibus: vt. l. ſi tibi. §. ſi pactus ſ. de pactis. ⁊ ibi dixi. ❡ Item ex hoc quod dico filium inſtituo et nepotem ſubſtituo. facit ad pul-
10 chram † queſtionem que fuit diſputata bonoñ. filiuз

ſic. ita dicit glo. vt in cõtrario. Ad iſtud oppo. fortiter ſi nos intelligimus hic filium inſtitutũ ex teſtamento: ita ſuccedit emancipatus ſicut ſuus. nã quilibet extrane⁹ ſuccedit de iure ciuili. ❡ Preterea hic
4 videtur caſus † mirabilis qđ emancipatio faciat locum ſubſtitutioni vulgari: qđ eſt cõtra caſum inſti. de hered. inſti. §. ſi vero a viuo. Rñ. iſta ſubſtitutio de qua loquitur. l. iſta non eſt tantum in hereditate quantum in ſuitate. hoc eſt in tenendo locũ primuз ſui heredis. ſtatim enim cum filius primo emãcipatur deſinit eſſe ſuus ⁊ nepos incipit tenere primũ locum: merito locus eſt ſubſtitutioni vt hic. ſed ſi eſſet ſubſtitutus extraneus: tunc per emancipationẽ non excluderetur filius nec admitteretur ſubſtitut⁹ vul-
5 gariter: vt in cõtrario. ❡ † Sed ꝯtra dato ſubſtituto vulgari exiſtẽtia ſui heredis nihil operatur. vt. l. ſi filius heres. ſ. eo. ⁊ no. in. l. papi. §. quarta. de inoffi. teſt. ergo ſtatim cũ nepos eſt ſubſtitutus fili⁹ deſinit eſſe ſuus ⁊ nepos admittitur. Rñdeo per ſubſtitutionem filius deſinit eſſe ſuus ſi vult. vel aliter et ſubtilius hic ſubſtituitur filio in vnũ caſum: ſcз ſi viuo teſtatore morietur. Et ſic nõ ponitur in poteſtate ſua vtrũ velit eſſe heres vel nõ. vnde per ſubſtitu-
a tionem nõ deſinit exiſtẽtia ſui heredis[a]. ❡ Sed cõtra id oppo. licet ſubſtitutio cõcipiatur in vnum caſum: continet tñ alios caſus ſibi ſimiles: vt hoc. §. ſiue ergo non ſit heres quia noluit: ſiue quia non poſ-
6 ſit videtur ſibi datus ſubſtitut⁹. rñdeo † eſto qđ hic ſit ſubſtitutio vulgaris: tñ tacita nõ facit de neceſſario volũtarium: ſed ſolũ expreſſa ⁊ in caſum expreſſum: qđ patet: q᷑ licet filio ſit quis ſubſtitutus pupillariter in qua ſubſtitutione continetur tacita vulgaris: tñ exiſtentia ſui heredis operatur qđ per ipſam cõfirmentur tabule pupillares: vt. l. ſi filius qui patri. de vulga. ⁊ pup. ⁊. l. iul. als incipit ſi pupillus. de acqui. here. ⁊. l. pater. de prin. credi. dixi in. d. l. ſi fi-
7 lius qui patri. ❡ Rñdeo † ad glo. opp. ⁊ videtur qđ emancipatio nil operetur hodie: vt in aut. de here. que ab inteſt. in prin. ⁊. §. nullã. Glo. dicit no. iſtũ. §.
b nõ corrigi[b]: quia cõtrariũ loquit̃ qñ nullũ eſt factuз teſtm̃. ſed teſtõ facto remanet differẽtia emancipationis ⁊ patrie poteſtatis. huic cõcor. glo. in aut. ex cauſa. C. de libe. pte. ⁊ in. l. ſi emãcipati. C. de coll. et Azo. in ſumma illius ti. als in. l. ſi filius. ſ. de mino. Idem dicit Ro. in tit. de bo. poſ. cõtrata. In cõtrarium ſunt oẽs gl. que dicũt ꝙ ti. de cõiun. cũ eman. lib. eſt correctus vt. l. j. in princ. j. de cõiun. cũ eman. li. ⁊. l. ſi ꝓponas. de inoffi. teſt. ⁊ in aut. in ſucceſſiõe. C. de ſu. ⁊ legi. ⁊ in aut. de here. que ab inteſt. §. j. ⁊. j.
c e. l. vlti. ad declarationẽ[c] pſentis dubij pone. q. que
8 † de facto fuit hic: pater filiũ emancipatũ inſtituit: nepotem ex eo in poteſtate retentũ pteriit: an teſtamentũ valeat: vel poſſit dici nullũ: vel rũpi per contratabu. per nepotẽ. Glo. or. hic vt videtis tenet qđ ſit nullum: pro qua facit tex. in corpore de here. q̃ ab inteſta. Loquitur enim tantũ cũ emãcipatus filius contendit cum deſcendentibus vel aſcendentib⁹ ab
d auo non a ſe. Iſtum tamen caſum[d] qñ cõtendit cuз deſcendentibus a ſe nõ reperies in iſto tit. qđ ergo non mutatur quare ſtare ꝓhibetur. contrariũ tenui et teneo: quia in propoſito iſta gloſſ. male dicit. et quod teſtamentum ſit aliquod ⁊ nõ poſſit rumpi. di

dat de iure pretorio per contratab. prouiſio galli in caſu iſto erit deluſoria quia ſecuta poſt teſtamentũ filij emancipatione vocatur nepos qui incipit tenere primum locum ⁊ per conſequens deficit filij cõditio inſtituti. l. iij. ⁊. l. quandiu. j. de acqui. here. ergo

co de hoc eſſe caſum de iure. C. de legit. here. l. meminimus. §. j. vbi dicit filium emãcipatũ ſuccedere ad ſimilitudinẽ ſuorũ. Si ergo quãtũ ad ſuc-
e ceſſionẽ[e] non perdit ius ſui heredis nepos nõ admittit. ❡ Preterea tex. in corpore in. §. nullã. dicit expſſe nullã eſſe differẽtiã emãcipationis ⁊ pa

remanebit vt pterit⁹ ⁊ ꝑ ꝯtabu. ⁊ rumpet teſtamentũ. rñdet ipſe ad hãc ſubtilitatẽ dicẽs qđ verũ erit teſtamentuз

rumpi per contratab. tamen prouiſio huius. §. erit vtilis nepoti: quia filius anno excludetur a bo. poſ. contratabu. iuxta. l. j. §. largius. de ſucceſ. edi. ideo excluſo eo venit ſecundum prouiſionem huius. §. ⁊ ſi dicis habebit nepos habebit etiam filius cui nepos acquiret ſi erat in poteſtate. reſpõdet Paul. de ca. qđ nepos poterit differre immixtionẽ donec ſit ſui iuris: als fatetur contrarium.
~ Andreas Pomate.
a ❡ Heredis. vide Alex. conſi. iiij. col. xj. ij. vol. ⁊ in. l. ſi. in. ij. col. C. de inſtitu. ⁊ ſubſti.
b ❡ Corrigi. Inquantum Alex. relata. q. Bal. hic ſcз ꝙ ſtante ſtatuto qđ extantib⁹ maſculis: femina ab inteſtato nõ ſuccedat: an femina preterita hoc caſu rumpat: ⁊ facit duos caſus: aut inſtituti ſunt extranei aut venientes ab inteſtato: vt hic per eum. adde ꝙ ro. conſi. iij. ſimpliciter tenet filiam predicto caſu non poſſe rumpere teſtamẽtum. ⁊ idem tenet Bal. conſi. ccxxxij. et. ccxxiiij. lib. j. ⁊ vide late Pau. de ca. conſi. ccclxvij. inquantum etiam Alex. reprehendit Sali. ex eo ꝙ conſuluit ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ maſculi ab inteſtato feminas excludant ſi femine ſit minus legitima datum in dotem ſeu relictũ qđ poſſit agere ad ſupplementum legitime non obſtante qđ viſa fuerit eſſe contenta ſibi relicto. tu dic ꝙ idem conſuluit Bal. conſil. ccccxlix. iij. vol. et cõſi. ſtatim ſeq. eſt conſi. Sali. qui refert ita fuiſſe pronuntiatum in audientia do. Cardi. albanenſis fratris vrbani quinti epiſcopo padue legente padue et idem tenet Car. conſi. lxxx. an auteз ſtante predicto ſtatuto ꝙ ab inteſtato non ſuccedat ſi pater teſtamentum non ſolẽne filia poſſit aliquid dicere. vide Bal. alleg. conſilio. ccxxxiiij.
c ❡ Ad declarationem. Et pro gloſ. iſta vide aliã in. l. filie ⁊ in. l. emancipatus. C. de coll. ⁊ in aut. ex cauſa. C. de libe. prete. ⁊ in. l. ſi filius. ff. de mino. in cõtrarium ſunt gl. in. l. j. de coniun. cũ emanci. liber. ⁊. l. certum. C. vnde cog. ⁊ in rubr. C. de ſuc. edic. ⁊. l. ſi vt pponis. ff. de inoff. teſta. ⁊ mediam viam eligit gloſ. in. §. exheredatos. in aut. de here. ⁊ fal. que eſt ſingu. quam no. Andre. barba.
~ Andreas Pomate.
d ❡ Tamen caſum. vide matheſil. trac. ab inteſt. j. et ij. col. vbi tenet contra Bar. hic.
e ~ And. Poma. ❡ Ad ſucceſſionẽ. vide qđ ꝑ hoc dicat Alex. in. l. qui ſe patris. C. vnde libe. col. xiiij.

a Andr. Poma. Querela. vide Alex. cōſi. lxviij. col. fi. iiij. volu.
b Andre. Poma. Preterea ille q. Et vide Bal. hic ſuper. q. filia dotata ab inteſtato nō ſuccedit: ſuperſtitibus agnatis: an ſi factum eſt teſtamentū poterit dicere teſtamētū nullū. et vide Bal. in. l. maximū vitiū. item tāgit q. quā tetigit i. l. ij. C. de libe. et poſthu. ibi dedi remiſſiones ad Bal.
c Ex quo no. et vide que notaui ad bart. C. de ſen. paſ. And. bar.
Andreas Pomate. Ex quo no. vide feli. in. c. iter quatuor. de maior. et obe. ⁊ in. c. q̄ in eccl'iarū. de cōſti. Andre. de iſer. i. c. j. ij. col. cū ſeq. de vaſ. decre. eta.

trie poteſtatis: etiam quocunq; mo-
do ſuccedatur. non eſt ergo curandū
ſiue ſit factū teſtamentum ſiue non.
Preterea poſito ꝙ loqueretur tan
tum ab inteſtato: probo idez: qn̄ vnū
beneficium cōtemplatione alteriꝰ: ſi
vnū tollitur: tollitur ⁊ aliud. vt. l. filio.
§. matri. de adi. leg. ſed cauſa quare
a datur querela[a] vel cōtratab. vel ius
dicendi nullū eſt: quia filio fit iniuria
ſi exheredatur vel p̄teritur ⁊ ſibi non
relinquitur legitima ſua. vt. l. papi. §.
quarta. ſ̄. de inoff. teſt. ſed ille nepos
ab inteſt. nihil dʒ habere ſm̄ omnes:
ergo per preteritionē ſibi nulla fit in-
iuria. ergo nō poteſt dicere nullū. vt
ſ̄. eo. l. ſi poſthumus. §. quod vulgo.
b Preterea ille qui[b] decedit inteſta
tus videtur relinquere venientibꝰ ab
inteſtato. vt. l. cōficiuntur. de iure co-
dicil. ſi igit̄ poſtea relinquit expreſſe
illud qđ videtur tacite relinquere de-
cedens inteſtatus ex diſpoſitione. l.
non video in quo ſit culpandus. et ſic
quantum ad propoſitum non teneo
iſtam gl. Ad glo. contrarias reſpō
deo: nec eas damno: naʒ fateor ꝙ eo
caſu quo emancipatus poteſt rumpe
re rumpit eo modo quo rumpebatur
olim. Ita intellige glo. in aut. ex cau-
ſa. ⁊. l. ſi emancipati. cum ſimili. Sed
quidam ſunt qui olim poterant rum-
pere: hodie non poſſunt: vt nepos ex
filio emācipato. vt dixi. ſed ſi poſſunt

d Induco in arg. ⁊ tangit hic Bal. an idem ſit in bannito qđ in deportato. ⁊ alleg. glo. in. §. relegati. inſti. quib. mo. ius pa. po. ſol. ⁊ eam reprobat. tu vide Io. an. in addi. Spe. in ti. de ceſ. act. §. j. ⁊ hic Bal. dicit ꝙ bannitus habeatur pro cōfeſſo ſi eſt facta probatio. alle. gl. ſing. in. l. rura. C. de omni agro deſer. lib. xj. ⁊ concludit qđ bannitus perdit ius municipale nō ius ciuile. Andr. Barba.
e Andre. Poma. Ad queſtionem. vide Feli. in c. que in eccleſiarum. col. ix. de conſti. vbi tractat de ſequentibus queſtio.
f Exbannitus. adde an bannitus reſtitutus recuperet bona medio tempore alienata qđ voluit bal. conſi. ccxxj. lib. iiij.
g Andre. Poma. Induco ſolennem. q. an inducat ſubſtitutū. adde ancha. conſi. ccccxxviij. inci. primum queſitum. in princ. ver. ſed preſuppoſito. et an legitimatio auferat ius filij cui ex ſtipulatione erat ius queſitum. vide ancha. conſi. cxlvij.
h Induco ad. q. ⁊ vide Bal. in. l. ij. C. de iur. et fac. ign. Andre. barba.

rumpere: in modo rumpendi non eſt aliquid immu
tatum: vt in dicta gl. ſed an ti. de coniun. cū emanci.
li. ſit correctus. dicam in. l. j. ĩ. de coniun. cuʒ eman.
9 li. Redeo nunc ad gl. † quero ſi iſte filius emanci
patus readoptetur an noceat nepoti. gloſſ. dicit qđ
non. vt. l. j. §. ſi quis filium. ĩ. ſi ta. te. nul. ex. Sed
cōtra hoc videtur. l. nō putauit. §. ſi quis emancipa
tum. ĩ. de cōtratabu. ⁊. l. filio. ſ̄. e. Dy. dicit intellige
glo. qn̄ filius readoptatur ſimpliciter: ſecꝰ ſi readoptetur
in locū patris illius nepotis. ita no. in. d. §. ſi
quis filium. ſm̄ Dy. Sed cōtra hoc videtur. l. fi-
lio. in prin. ſ̄. eo. Sol. in filio exheredato non eſt cu
randum quo modo readoptetur: vt ibi patet. ſed in
filio inſtituto bene eſt differētia: vt hic. Ratio: quia
exheredatus quocūq; iure excluſus eſt: inſtitutꝰ vo
niſi veniat vt ſuus taliter ꝙ p̄cedat nepotem: nō ex-
10 cludit nepotem. Redeo ad gl. Quero† quid ſi fi
lius deportatus reſtituatur an noceat nepoti gl. qđ
ſic: vt. ĩ. de cōtratab. l. j. §. fi. niſi reſtitutio poſt mor-
tem aui fieret: vt in gl. Duo dicit iſta gloſ. primo qđ
reſtitutio deportati facta in vita aui nocet nepoti.
Sed cōtra id qđ. ſ̄. proxime dictum eſt de arroga-
tione que eſt quedā reſtitutio: vt. ſ̄. e. l. filio. in princ.
Rn̄. reſtitutio eſt in priſtinum ſtatuʒ repoſitio: vt. l.
qđ ſi minor. §. reſtitutio. ſ̄. de mino. ⁊. l. j. C. de ſentē.
paſ. ⁊ ſic videtur reſtitutus in locū patris: merito ne-
potem excludit: ſed arrogatio nō eſt directa reſtitu
11 tio. ſed cōtra hoc† videtur. ĩ. ad muni. l. ordine. ⁊ qđ
no. ſ̄. de his qui no. infa. l. qđ ergo. §. pena grauior.
et. ĩ. de fal. l. falſi. §. ordine. vbi reſtitutus nō recupe-
rat locum quem inuenit plenum. Rn̄. hoc eſt verum
niſi ille qui occupat locū ſuccedat in locum primi et
eius perſonam repreſentet vt erat hic: ſed in cōtra-
rijs tenebat locum deportati ſuo iure. Scđo dictuʒ
eſt qđ reſtitutio poſt mortem aui nō preiudicat ne-
12 poti qui iam eſt heres. Ex† quo no.[c] qđ in integrū
c reſtitutio facta a principe nō aufert ius alterius: et
ſic debes limitare. l. j. ij. et. iij. C. de ſen. paſ. que dicūt
qđ reſtitutus recuperat bona. intellige que nō ſunt
in alium tranſlata. facit. l. ⁊ ſi ſine. §. ſed ⁊ qđ papi. ſ̄.
de mino. ⁊. C. de repu. he. l. fi. ⁊ facit. l. qđ ſi minor. §.
ſceuola. ſ̄. de mi. Contra iſtam glo. op. Dy. de. l.
ſi quis filio exheredato. §. ſed ſi pater. ĩ. titu. j. Sol.
ibi loquitur in fictione poſtliminij que retrotrahit̄ ⁊
fingit quem nunq̄ʒ eſſe captum: ſed reſtitutio nō fin
git retro. ideo non aufert ius alterius. ita dicit Dy.
d Induco in argu.[d] ad † . q.[e] aliquis eſt exbānitꝰ[f]
13 bonis publicatis: et reſtitutus in totum: recuperat
e ne bona. breuiter per iſtam gloſ. habes qđ bona re-
f cuperat niſi in alium ſint tranſlata: quia tunc nō re-
cuperat bona vt hic. et ſic habes determinationem.
l. j. et aliarum. C. de ſen. paſ. per que recuperet bona.
g Induco[g] † ad. q.[h] ſolennem: aliquis filius natu-
14 ralis vel ſpurius fuit legitimatus poſt mortem pa-
h tris: an auferat bona alijs qui ſucceſſerunt ab inte-
ſtato. Certe ſi eſſet legitimatus in vita patris non
eſſet dubium qđ prefertur alijs: ſed poſt morteʒ eſt
dubium: ſed videtur qđ debet recuperare bona ſi-
cut poſthumus qui naſcitur poſt mortem: vt. l. ſi qs
poſthu. ſ̄. eo. ⁊. l. cum quidaʒ. §. qđ dicitur. de acqui.
here. vn̄ videtur perinde eſſe ac ſi eſſet reuerſus ab
hoſtibus: vt. l. ſi qs filio exheredato. §. ſʒ ſi pr̄. ĩ. ti. j.

per qua apponitur: vt. l. ceterorū. ĩ. de ver. ſig. et. l. ſi
duo patroni. §. ſi quis iurauerit. ſ̄. de iureiuran. pro
hoc extra de libel. obla. c. vlti. coniuncto. c. exhibita.
extra de iudi. Sed quid ſi non dicit ⁊ cetera: ſʒ dicit
et reliqua. Rn̄deo idem eſt dicere de reliqua qđ ⁊ ce
3 tera. vt. d. l. ceterorū. de ver. ſig. Quero qđ † ſi di-
xit et infra. Rn̄. ſignificatio huius eſt ꝙ ſcribēs intē-
dit omittere aliqua que erant in medio et aſſumere
aliqđ qđ erat. ĩ. vt. l. ij. ſupra ad leg. aquil. Et pʒ qua-
ſi in oībꝰ decreta. vnde nō habet illā ſignificationē
quā hʒ dictio ⁊ cetera. q2 per dictionē et cetera: vo-
lo illud quod omitto: per dictionem: et infra ſignifi-
co illud quod volo omittere.

1 Prouiſio facta in vno caſu porrigitur ad alios ſibi ſimiles et quando. nu. 3.
2 Subſtitutio vulgaris facta in vnum caſum qđ porrigatur ad omnes ſibi ſimiles.
3 Illud generale: nō refert qđ ex eq̄pollentibus fiat.
4 Emancipatio quādo faciat locum ſubſtitutioni vulgari.
5 Exiſtentia ſui heredis qđ nō deſinat per ſubſtitutionem vulgarē ſed de neceſſario fit volūtarius.
6 Subſtitutio vulgaris tacita quod non faciat de neceſſario voluntarium.
7 Titulus de coniungendis cum emancipato liberis: an ſit correctus. et ſic ſit ſublata differentia emancipationis et patrie poteſtatis.
8 Si pater filiū emancipatū inſtituit: ⁊ nepotē ex eo in p̄tāte retentū preterijt: an teſtm̄ ſit nullū vel poſſit dici nullū vel rūpi per cōtratab per nepotē.
9 Si filius emancipatus readoptetur per patrem an noceat nepoti.
10 Si filius deportatus reſtituatur an noceat nepoti.
11 Reſtitutus ꝙ nō recuperet locū quē inuenit plenū.
12 Reſtitutio facta a principe nō aufert ius alterius.
13 Reſtitutus non recuperat bona in alium alienata.
14 Filius legitimatꝰ poſt mortē patris an auferat bona illis qui ſucceſſerunt ab inteſtato.
Legitimatio an trahatur retro.
15 Caſus poſiti in iſto. §. p̄tinent ad gallū et vellei.
16 Nepoti preterito ex filio emācipato inſtituto poteſt inſtitui pupillariter licet non ſit inſtitutus.

a **Et quid ſi tantū.** [a] Iſte eſt ſubtilis. §. et
eſt tertia pars in qua
per ſceuolā reprehendit̄ gallus de inſufficiētia circa
caſus: ⁊ proſequor vſq; ad. §. qđ ſi is. h. d. Proui-
b ſio † facta in vno caſu porrigitur[b] ad alios ſibi ſimi-
les. hoc dicit. caſus in terminis eſt clarus. No. di-
c ligenter[c] qđ ſubſtitutio vulgaris cōcepta in vnuʒ ca
ſum porrigitur ad omnes ſibi ſimiles. facit. C. de in-
ſti. ⁊ ſubſti. l. fi. Oppo quod male dixerim hic po-
ni reprehēſionē cōtra gallum circa caſus: imo eſt re-
prehenſio contra ſceuolā. ipſe enim poſuit caſum de
nepote ⁊ pronepote. nō gallus. huius timore gloſſ.
legit iſtum. §. tribus modis. Prima lectura eſt quod
hic ponantur tres oppoſitiones contra ſceuolam:
non contra gallum: ⁊ ſic fatetur cōtrarium. ⁊ hec fuit
opinio pileij quam glo. non tenet ⁊ merito: quia non
eſt veriſimile qđ ſceuola ſeipſum incōtinenti reprehē
derit ſeu correxerit. vt. l. non ab ea. ĩ. de condi. et de.
vnde legitur ſecundo modo: qđ hec ſit reprehenſio
ſceuole contra gallum: ſed ad contrarium non reſpō

ꝙ nō cōprehendit ea nec ſupplet q̄ ſunt de ſubſtātia actꝰ: vt p Bal. c. cū in iure peritus. in. ix. col. de offic. dele. de quo aliquid p Ang. l. quicqđ. dum loquitur de appellatione interlocutoria. ff. de verbo. obliga. ⁊ de iſta dictione ⁊ cetera. vide Alexan. conſil. xxxvij. ij. columna iiij. volumi. Oldra. cōſil. cxxxix. col. fi. viij. q. Ant. de prato veterē iuriſconſultū. Ale. conſi. xl. colum. fina. iiij. volu. et conſi. lxxxviij. ad finem eodē volumine. ⁊ ppo. in. c. ſacroſancta. in p̄nc. xxij. diſtin. aliqđ in ſimili p Fely. in. c. cuz W. ferrarien. in. iiij. col. de conſti. ⁊ in. c. ij. xxix. colū. de preſcript. Barba. conſil. xxij. vj. col. in fi. j. volu et conſi. lviij. col. x. eo. volu. Roma. conſi. cccxliij. colū. ij. Imo. conſil. lxxxvj. penul. colum. Cardi. conſilio cxxxiij. j. colum.

detur. Tertia lectura eſt qđ hic fiat
reprehēſio contra oīa ſupradicta. vbi
de morte fit mentio. ⁊ ſic contra gallū
et cōtra ſceuolā. ⁊ iſta eſt vera. Nec
obſt. ſi dicis qđ ſcđm hoc ſceuola re-
prehendit ſeipſum: q2 non eſt verum.
dixit enim: gallꝰ deficit in pſona vt di
xi: ſed poſito quod perſonas perfecte
enumeraſſet vt ego ſuppleui: tn̄ de-
fecit in caſibꝰ: q2 nō enumerauit oēs
caſus. ⁊ hic ſceuola ſupplet. Opp. qđ
per puiſionē factā in vnū caſum aliꝰ
videtur omiſſus. nō autem videtur in
alio prouiſum. vt. l. commodiſſime. ſ̄.
eo. cuius cōtrarium hic dicitur: ergo
⁊c. huius timore glo. ſecunda magna
legit hunc duobus modis. primo vt
fateamur cōtrarium ſcilicet qđ proui
ſio facta in vnum caſum nō extendi-
d tur ad alium[d]. ſed qđ teſtator pōt ſi

a Andre. Poma. Et quid ſi tantum. vide Are. conſi. clx. colum. xv. ⁊ conſi. cxlvij. colum. penul. Alexan. conſi. clxxxviij. volu. v. j. arti. Panormi. conſilio lxxxviij. per totum.
Andreas Pomate.
b Porrigitur. Vide Alex. conſil. ij. in. vj. ⁊. viij. col. verſi. non obſtat. j. volu.
c No. diligēter. ⁊ no. ꝙ hic dicit Bal. rn̄dendo ad d. l. fi. C. de predi. cu. lib. x. ꝙ vbi fit mētio de pretio intelligitur venditio. allegat gl. in. l. apud celſum. §. ſed cū legitima. de doli excep. ⁊. l. ſi cū dotem. C. de iure do. ⁊. l. illicitas. de offi. preſi. ⁊ in. l. fi. preallegata. ⁊ paruitas pretij facit preſumi donationē. vt. l. j. ff. de ſuperfi. ⁊ vide. l. cum quidam. C. de verb. ſigni. vbi dicit ꝙ ſi quis dicit lego libros quos habeo padue ſiue peruſij quod omnes videntur legati. idem dicit in venditione vt omnes videātur venditi niſi ex qualitate pretij aliud apparet. gl. eſt ſingu. ſcđm eum in. l. j. §. qđ autem. ff. de ſuperfi. vbi omnino vide an. Et ad dictū Bar. hic adde tu Alex. de imol. in conſi. iiij. col. vj. in fi. ij. volu.
d Ad alium. adde Pe. de anch. conſi. cclvij. et inquantum Alex. refert. q. Io. an. in tit. de ſecun. nupt. vide Bal. conſi. ccccij. li. iiij. manfredinuʒ inquantū etiam tangit ſi ſtipulatus ſum a te. x. cum titius ⁊c. do. Pe. de anch. in cle. ij. de pe. ⁊ remiſ. refert pileiuʒ. diſputando terminaſſe qđ poſſum per gloſ. in tit. de ca. dimi. in prin. in ver. commutatio. quam gl. alle. Bal. in ti. de pa. conſtā. in ti. diuina vocati. ⁊ in. l. ij.

C.qui ad libe.procla.non poſ.adde qđ hoc idem te⁊nuit Bal.cōſi.vj.ij.volu.vbi conſuluit quod per ſubſtitutionem factā ſi ſine liberis deceſſerit inſtitutus admittitur ſubſtitutus ſi inſtitutus occidatur.an autem in reſcriptis caſus omiſſus comprehēdatur ſub expſſo bal. cōcludit ꝙ non. per.c. ſuſceptū.đ reſcrip.q̄d aūt in priuilegijs et beneficijs. vide Joā. andr.in.c. lꝫ.de trāſl. pre.et in.c. olim.de v. ſig. Quid autem.i.l. iu.muni.vi de Jmol. hic Bald. in.l.illā.C. de colla.p cano.maxime Anto. de but.in c.fi.de cōſue.per pe. de ancha. cōſil.xciij. vbi conſuluit qđ ſi ſtatutū trāſfert in maritum lucrum fructuum bonorum paraphernalium:quod ſimilr trāſfert lucrū rerum dotalium:qr eſt eadem ⁊ maiorratio: et ibi etiam quā do fictio inducit a ſtatuto an debeat extendi ⁊ an ſtatutum poſſit inducere fictionem.Uide Bal.cōſi.xl.iij.vol.⁊ an ſtatutum extendatur de caſu vero ad fictum vide Domi.Cardi.conſi.lx.

vult in iſtis alijs caſibus prouidere ſicut in caſu mortis. et.h.d. iſta.l. ſcđm hanc.lec.glo.non tenet iſtā:nā in precedenti.§.iuriſcōſultus dicit qđ teſtator hoc exprimat:hic vero dicit qđ hi caſus admittuntur ex interpretatione.l. vellei.nec eſt neceſſe qđ teſtator exprimat:et iſta eſt vera.prouiſio eīn facta in vnū caſum extēditur ad aliū ſibi ſimilem:qr nō refert q̄d ex equipollentibus fiat vt.l.mulier.in prin.ſ.ad treb. et.l.ſi mater.C.de inſti.⁊ ſubſti.¶ Ad ɔtrariū rn̄deo qđ nō porrigit ad aliū caſum ſcꝫ diſſimilē: ita dicit glo.et bene.¶ Cōtra hoc oppo.fortiter iſti caſus fuerūt expreſſi per modū cōditionis.ſcꝫ ſi morietur ⁊c. ſed cōditiones debent impleri in forma ſpecifica:nō per ſimile.vt.l.qui heredi.in prin.et.l. meuius.de cōdi.et demon. Nō ergo porrigitur ad caſum ſimilē. Pet.circa hoc notanter dicit quedā eſt cōditio neceſſaria ad ipſum actum: quedā eſt cōditio neceſſaria ad effectū actus. q̄dam eſt conditio voluntaria. In primis duobus caſibus ꝓcedit quod nō refert q̄d ex eq̄pollentibus fiat.exemplum in cōditione neceſſaria ad ipm actū:in.§.noſtro:ad hoc vt ſubſtitutio vulgaris habeat locuꝫ: eſt neceſſe qđ inſtitutꝰ nō ſit heres.ſi ergo exprimit vnus caſus ꝑ quē nō poteſt eſſe heres porrigitur ad alium ſimilem. Exemplum de ſecundo ſcilicet de conditione neceſſaria ad effectum actus: ſi relinquit filiofamil.ad hoc vt ipſe effectualiter habeat:requiritur qđ efficiatur ſui iuris:ſi exprimitur vnus caſus per quem ſui iuris efficiatur: porrigatur ad alium ſibi ſimilem vt.l. ſi mater.⁊.l.mulier.preallegata.Sed quādo apponitur conditio volūtaria tūc debet impleri in forma ſpecifica.vt.l. qui heredi.⁊.l.meuius.ſ.allega. Ratio quia in primis teſtator cogitauit de effectu:in hac vltima cogitauit de forma tantum:quia voluntarie appo

fuit.His ꝓmiſſis[a] pro declaratione materie queritur vtrum prouiſio facta in vnum caſum porrigatur ad alium:et vtrum ſit verum hoc generale nō refert quid ex equipollentibus fiat.Dic aut prouiſio facta ſit in vnum caſum per modum diſpoſitionis:aut per modum conditionis. primo caſu aut ex virtute expreſſi caſus omiſſus poteſt intelligi:⁊ ad illum porrigitur vt inſtitu.pro ſocio.§.illud.dixi vobis in.l.cōmodis.ſ.eodem ſoluendo contrarium. aut ex virtute expreſſi non poteſt intelligi. et tunc aut illud poteſt conſtare de voluntate diſponentis volentis porrigi ad alium caſum omiſſum ⁊ ad illum porrigitur vt.l.titius.§.primo.ſ.eodem titulo.et.l. finali.C.eodem.ſecundum intellectum quem dedi in.l.commodiſſime.ſ.eodem.aut de mente non poteſt conſtare: et tunc aut caſus fuit penitus omiſſus:aut fuerunt expreſſi duo caſus qui obuenerunt coniunctim: primo caſu aut caſus omiſſus eſt ſimilis expſſo ⁊ habet eūdem effectum:⁊ ad illum extenditur.vt.l.fi.ſ.mand. Secundo caſu qn̄ fuerunt expreſſi duo caſus qui obuenerūt cōiunctim:⁊ tūc aut loquimur in materia in qua dꝫ fieri interpretatio plena vt in teſtamētis. et ad illud porrigitur:vt.l.ſi ita.in prin.ſ.eo.⁊ ibi dixi. aut loquimur in materia non fauorabili in qua non dꝫ fieri plena interpretatio.⁊ ad illud nō porrigitur: vt.l.vim paſſam.§.ꝑſcriptione.ſ. de adul. ⁊ colligit ex tex.in.d.l.ſi ita.ſ.eo.Fallit fauore vitāde cōtrarietatis.vt.l.ij.in prin.cū ſua gl.ſ.de ver.ob.⁊ ibi dixi.Si vero ꝓuiſio fit in vnū caſum per modū cōditionis.⁊ tūc aut caſus omiſſus eſt diſſimilis expreſſo:⁊ ad illum nō porrigitur:vt.l.ſi cū dotem.in prin. ſ.ſol.ma.⁊.l.ſi ita quis.§.j.ſ.de leg.ij.⁊.l.fi.C.de his qui ve.eta.impe.⁊.l.commodiſſime.ſ.eo.aut caſus omiſſus eſt ſimilis expreſſo:et tunc aut loquimur in cōditione neceſſaria ex parte actus vel ex parte effectus:⁊ tunc ad illud porrigitur:nec refert quid ex equipollentibꝰ fiat vt hic.⁊.l.mulier.in prin.ad trebel.⁊.l.ſi mater.C.de inſti.⁊ ſubſti. cū ſimi. Si vero loquimur de cōditione volūtaria:tūc debet impleri in forma ſpecifica:nec porrigitur in alium caſum nō expreſſum.vt.l.qui heredi.⁊.l.meuius.in princ.ſ.de condi.⁊ demon.¶ Oppo.ad iſtud vltimuꝫ de hac l.in prin.vbi ꝓuiſio facta de nepote ſi naſcitur poſt mortem nō porrigitur ad caſum quo naſcitur in vita:⁊ tamen eſt neceſſaria cōditio que ex neceſſitate debet apponi:vt in prin.huius.l.qđ autem nō ſubintelligatur patet:quia gallus ſupplet per vellei.Reſpondeo qđ ideo non ſubintelligitur quia eſſet contra legem cum poſthumus alienus non poterat inſtitui ſecundum hec tempora:hodie vero cum poſſet inſtitui:poſſet eſſe quod ſubintelligitur:vt dixi in princi.l. ¶ Item ad idem oppo. de.l.commodiſſime.ſupra eodem.Reſpondeo:ibi inſtituebat poſthumus qui poteſt inſtitui ſimpliciter:vnde iſta adiectio que fuit adiecta:volūtarie adijcitur.vt ibi patet.vel dic qđ ibi exprimitur vna conditio que non porrigitur ad alium caſum diſſimilem. longe enim diſſimilis caſus eſt naſci in vita vel poſt mortem. ¶ Redeo ad gloſſ.dicitur hic filium ſubductum de medio per emancipationem non ſuccedere contra l.ſed cum patrono.§.primo.de bono.poſſ.Sol. non ſuccedit de iure ciuili vt hic. ſed de iure pretorio[b]

a ¶ His ꝓmiſſis.vide oīno Pe.de anch.cōſil.cclvij.
Andre.Poma.¶ His premiſſis.vide Feli.in.c.trāſlato.col.v.⁊ ſeq.de conſtitu.
b ¶ De iure pretorio.Rapha.cu. dicit ꝙ filius ſucce⁊ b

Andreas Pomate.
a ¶ In contrarium videtur.et inducitur ad queſtio. iſta glo.ſi quis eſt relegatus et bona ſunt confiſcata:et vnum de caſtris ſuis fiſcus cōcedit alteri:poſtea illum reſtituit:an veniat caſtrū.dic aut dedit caſtruꝫ illi ꝓpter merita ſua : et tunc nō reſtituit ad illđ aut nō ꝓpter merita: ⁊ tunc reſtituitur ad illud. Item ſi pars bonorum homicide debeat dari heredibus occiſi:et poſtea rebanniatur homicida : non aufertur pars bonorum ab heredibus. Item ſi ciuitas reſtituit bannitum nō poteſt illum reſtituere ad bona applicata heredibus:et fuit de facto tempore Cy.facit.l.toties.de pollici.
Andreas Pomate.
b ¶ Pro declaratione vide Panor.cōſilio.lxxxiij.in ij.col.ſ.volu.aliquid per Feli.in.c.que in eccleſiarū xvij.colum.de conſtitu.
c ¶ Retrotrahatur. Paulus de caſtro dicit Barto. non declarare plene hunc articulum.vnde ipſe dicit quod ſi fiat legitimatio in vita patris ⁊ ad eius poſtulationem:ſi nō habet alios filios legitimos procedat dictum Barto.indiſtincte:licet habeat agnatos:quia pater poterat illis auferre bona extraneū inſtituendo : ergo eodem modo filium legitimando.Si autem habeat filios legitimos:tunc ſi de illis non fuit facta mentio in genere vel in ſpecie non valuit legitimatio tanꝗ̄ ſurreptitia:quia non ſolet fieri niſi in defectum legitimorum filiorum:vt in auten.quibus modis natura.effi.legi.§.generaliter. ⁊ §.ſi quis igitur vnde creditur quod princeps nō legitimaſſet ſi ſciuiſſet ſubeſſe legitimos.ſi auteꝫ fuit facta mentio : tunc ſi fuit dictum quod non fiat eis preiudicium:valet legitimatio.tamen ille non ſuccedit cum legitimis ab inteſtato : pater tamen poteſt ſibi in teſtamento relinquere dummodo legitimam filiorum legitimorū non minuat.ita dicit ipſe intelligere quod not.Joan.andr.in titu.de ſucceſſ. ab inteſt.vbi refert queſtionem diſputatam. Si autem dixit quod non fiat eis preiudicium:tunc poterit ſuccedere etiam ab inteſtato.⁊ hoc in legitimatione principis. ſed in illa que fit per matri. ſubſequens videtur quod per eam poſſit minui etiam legitima aliorum filiorum per illum. §. generaliter. quia pater recipiendo nouam vxorem et procreando ex ea filios:poteſt preiudiciū facere prius liberis in diminuendo legitimam. et ex his patet ſecundum ipſum quid iuris in queſtio.quam tractat Joan. andre.in mercu.in capitulo ſine culpa. de legitimato per ſubſequens matrimonium an recuperet iura primogeniture : quod erat penes alium filium legitimum:qui tamen fuerat ſecundo loco natus.et videtur quod ſic per predicta:ipſe determinat contrarium: dicit tamen ſe dubitare. facit contra eum gloſſ.hic poſita:quia legitimatio que fit per ſubſequens matrimonium ſit viuente teſtatore:vel eo de

¶ In cōtrarium videtur[a] iſta gloſſ. quia legitimatio eſt quedam reſtitutio natalibus antiquis:quibꝰ omnes liberi et legitimi naſcebantur : vt in autenti.quibus mod.natu.effi. ſui.§. natura ſiquidem.et.§.illud.ſed hereditas alteri queſita per reſtitutionē non tollitur vt hic in gloſſ.ergo et cetera. ¶ Pro declaratione[b] huius eſt videndum an legitimatio trahatur retro[c].Et videtur quod ſic:quia medio tempore fingitur non fuiſſe ſpurio qui primo loco natꝰ fuerat non legitimus ip ſuꝫ deijcit: ſicut gloſſa hic dicit de deportato reſtituto qui deijcit nepotem qui inceperat tenere primum locum:ſi reſtituatur teſtatore viuente. et dicit Paulus quod non.vide quomodo poſſit reſpondere huic gloſſ.pro opi.Joan.andre.dicit ipſe facit:qr in iure primogeniture non videtur quod pater poſſit in preiudicium filij diſponere ſicut nec de feudo. vt in capitulo primo de ſuc.feu. ſed hic eius dictum non videtur verum.vt patet in pluribus locis ſacre ſcripture.ſecundi Regum. capitulo primo. vbi dauid prepoſuit Salomonem minorem filio maiori. Geneſis quadrageſimonono.vbi Ruben fuit primogenitus iſrael:et cum violaſſet torum patris ſui: data ſunt primogenita per patrem eius filijs Jude.et non eſt reputatus ei in primogenitum . Item certum eſt quod ea que filio patre viuente queruntur:idem filius retinet poſt mortem patris:etiam ſi paternam repudiet hereditatē.vt.C.de ſecun. nup. lege ſi quis prioꝛs.ſed certū eſt quod ſi mortuo patre rege:primogenitus repudiaret hereditatem patris:mox regnum deuolueretur ad ſecundogenitū. argumen.l.prima.§.aſſignare. et.l.tertia.§. primo. cum duabus legibus ſequentibus.de aſſig.lib.et in decima colum.an agnatus vel filius. facit de acquiren.heredita.l.prima.§.qui ſemel. multa que cauſa breuitatis omitto alleg.Aldra. conſilio. cxciij. incipien.eleganter.quibus oſtenditur filium iure primogeniture priuari poſſe.tamen pro opinio. Joan. andr.vide Joan.de ligna.conſilio.xv. ſecundo lib. inter conſi.Bald.vbi refert illam queſtio.Jo.and. ad rem redeamꝰ.Si vero legitimatio fiat poſt mortem patris ſiquidem pater mandauit fieri:idem eſt per omnia ac ſi in vita ipſe feciſſet.Sed ſi non mandauit:tunc cum ius ſuccedendi et adeundi ſit delatum alteri:ſi non fiat de eo mentio in genere vel in ſpecie non valet:quia non eſt credendum quod princeps voluerit illis ius queſitum auferre. ⁊ dicit non curare hoc caſu:an ſint alij filij legitimi ⁊ naturales an non.ſed alij conſanguinei vel agnati:⁊ in hoc differt iſte caſus a precedenti in quo de agnatis non eſt fienda mentio:hic ſic:quia iam queſituꝫ erat eis ius ſuccedendi quod ſine ipſorum voluntate auferri non debebat.vt.l.id quod noſtrum.de regul.iur. nec eſt curandum an illi adiuiſſent hereditatē : nec non.et hoc videtur tenere Hoſtien.in ſumma qui filij ſint legiti.in principio.pe.colum.et Bald.in proemio.C.licet in lege deo nobis.diſtinguat aut hereditas erat adita aut non. Si vero ſit facta mentio: quia legitimauit non obſtante quod alijs ſit dela⁊

tum ius ſuccedendi. vt dicit ſe vidiſſe in aliquibus legitimatis: tunc bene eſt diſtinguendum an hereditas ſit adita: quia dicit quod legitimatio non valet in preiudicium illius qui adiuit: quia cum ſibi ſit acquiſitum dominium licet per viam iuris ciuilis: tamen quia eſt de iuregentium. vt lege ex hoc iure. ſi poteſt ſibi auferri per principem ſine cauſa concernente publicam vtilitatem: vt plene no. ſi contra ius vel vti. publi. lege fina. Si vero hereditas non ſit adita: tunc licet eſſet delatum ius ſuccedendi: et illud eſt mere de iure ciuili princeps poteſt auferre iuxta not. per Innocentium in capitu. que in eccleſiarum. extra de conſtituti. et ita dicit ſe intelligere Ioan. andr. in titu. de ſucceſ. ab inteſta. et ita alias ſe conſuluiſſe huic queſtioni et diſtinctioni. dicit facere illam queſtionem Bald. in lege deo nobis. de fratre minore cui deueniebat hereditas patris. Et quia non erat capax deuenit in proximiores: an ipſo effecto epiſcopo et capace poſſit hereditas auferri proximioribus. et Bald. ibi diſtinguit: aut hereditas erat adita aut non. An autem filius inſcio patre poſſit ſe facere legitimare. Petr. de anchara. conſilio ducenteſimoquadrageſimoſecūdo. tenuit quod non: licet pater illum etiam inſtituiſſet in teſtamento. Ange. vero conſilio octuageſimoſeptimo incip. ſpurius. tenuit legitimationem valere ratificante poſtea patre de quo per Baldum conſilio decimoſexto. ſecundo libro. An autem abſens poſſit legitimari. Bald. videtur tenere quod non. conſi. cccclxj. quarto volumine. tamen dicit paſſus eſt dubius. cōſilio. cxxxj. tertio lib. aliter loquitur: de quo per Angelum conſilio ſeptuageſimoprimo. incipien. arbiter. plene per Barba. conſilio trigeſimoquinto. et ibi an infans poſſit legitimari. de quo etiā per hūc in alleg. conſilio ſupra. An autem in legitimatione quam facit pater ſint citandi alij filij. vel agnati. vide Baldum conſilio octuageſimoprimo. et. clxxiij. et conſilio. cccvij. primo volumine. vbi dicit quod ſi in priuilegio legitimati dicātur: dummodo legitimi fiendi non preiudicent filijs legitimis et heredibus quin ipſi equis portionibus vna cum legitimādis ſuccedant quod nec ex teſtamento poterit legitimatus capere pluſquam legitimi et naturales. al. leg. text. in. §. et quoniam. in autenti. quibus mod. natu. effi. ſui. quod dicit not. et per eundem conſilio cccclxxvj. ⁊. cccclxxviij. quarto volumi. et ibi quod quando pater diſpoſuit in teſtamento vel aliquod ſignum demonſtrat quod poſſit ſe facere legitimari poſt mortem. et conſilio. ccxcv. tertio volumine. ⁊ conſilio. lv. ſecundo libro. plene per Paulum de ca. conſilio. ccxxiij. et conſilio. ccxxv. et ſequen. et ibi an requiratur clauſula ſpecialis. per Abba. conſilio lxxxiij. primo libro. et per Paulum de caſtr. conſilio ccxxx. per Federicum conſilio. lvij. quid operetur clauſula quod non fiat preiudicium venientibus ab inteſta. vide per Petrum de anchara. conſilio. clij. et per Paulum de caſt. alleg. conſilio. cxxv. per Angelum conſilio. cclxij. de legi. facta per ſubſequens matrimonium. per eundem Ange. conſilio. xlix. per Baldum conſilio. ccccxx. primo libro. ⁊ cōſi. ccxviij. et. ccccxcij. quarto libro. et ibi an talis legitimatus excludat ſubſtitutum ſi inſtitutus fuerit aliquis ſi decederet ſine liberis ex legitimo matrimonio procreandis. De legiti. autem que fit poſt mortem patris vide inter conſilia Bald. conſilio. xiij. ſecundo volumine. quoddam conſi. do. argentini cui conſil. ſe ſubſcripſerunt duo alij doctores et ibi: quid ſi habens priuilegium legitimandi viuente ⁊ mortuo teſtatore citatis et non citatis his quorum intereſt. et conſil. ſequenti quod eſt domi. Bartholo. de ſali. et conſi. ſequē. quod fuit domi. Ioan. de lig. vbi refert Barto. bri. hanc queſtionem diſputaſſe an legitimatio retrotrahatur: et tenuiſſe quod non. idem Lancre. in queſtione nona. vide etiam conſilium ſtatim ſeq. Bald. vbi hec ſunt verba. dico ⁊ conſulendo aſſero ſicut dixi in lecturella mea ſuper. l. gallus. dictā legitimationem quo ad vim ſuccedendi in hereditate non iacente: ſed adita nullam vim habere. facit capitu. quamuis. de reſcript. in ſexto argumen. do. Dyn. non valet vnam muſcam. Item tenuit conſil. lv. et conſil. c. eodem. ſecundo libro. et refert verba Dyn. et Barto. hoc idem videntur valle prefati docto. licet non ita clare. Calde. conſilio quarto. qui filij ſint legitimi. idem Paul. de caſtr. conſil. ccxxvij. ſubdens hoc verum niſi expreſſe appareret imperatorem contrarium velle. An autem in legitimatione ſufficiat clauſula generalis quando filius legitimatur ad preces patris. vide Anchara. conſil. trecenteſimotrigeſimoſeptimo. et quid ſi fuerit data poteſtas alicui legitimandi cum clauſula non obſtante quacunq; lege an ipſe poſſit poſtea legitimare cum clauſula ſpeciali. ⁊ de latiſſima poteſtate imperatoris legitimandi vide Anchara. conſilio trecenteſimonono. et an imperatoris legitimatio valeat in terris eccleſie et econtra. vide eundem Anchara. conſilio trecenteſimouigeſimoprimo. ⁊ Abba. conſilio octuageſimoquarto. Paul. de caſtro alleg. conſilio per Balduꝫ conſilio trigeſimooctauo. ſecundo volumine. An autem qualitas illegitimitatis non expreſſa vitiet legitima. vide Baldum cōſilio. ccccvj. libro primo. et. ccxcv. ſecundo libro. et conſilio ſexageſimoſexto. tertio volumine. per Oldra. conſilio ducenteſimoquadrageſimoſeptimo. ⁊ per Roma. conſilio. cxciiij. quod tamen ſupra concluſum eſt quod poſt ius acquiſitum venientib⁹ ab inteſtato non poteſt quis legitimari poſt mortem patris. limita ſingulariter niſi filij ſic legitimati eſſent nati in figura matrimonij et maritali effectu ſola lege canonica prohibente. nam hoc caſu mortuo patre et matrimonio diſſoluto papa poteſt legitimare filios taliter natos contra legem canonicam: et auferre lucrum venientibus ab inteſtato propter illam figuram et effectum matrimonij que multum operatur: vt lege tertia. ſupra de donatio. inter virum et vxorem et capitulo plerunq;. extra eodem titulo. et capitulo nuper. de biga. et poteſt papa ſine iniuria alicuius tollere conſtitut. canonicā prohibitiuam matrimonij: que erat cauſa deferende ſucceſ. et reducere ad terminos iuris ciuilis quo iure matrimonia non erant ita artata. inſtitu. de nup. per totum. ita conſuluit Pe. de anch. conſi. ccccx. incipi. in chriſti nomine viſo diligenter.

rium: nec illegitimum: vt. l. finali. infra de na. reſti. et
ſic determinauerunt quidam. Mihi videtur ꝙ poſi-
to quod retrotrahatur: tamē ius queſitum alteri nō
tollit: ſicut fictio poſtliminij nō tollit iura alteri que
ſita per vſucapionem vel preſcriptio. niſi per benefi
cium reſtitutionis tollatur. vt. l. j. ſupra ex quib⁹ cau.
ma. hereditatem vero recuperat quia donec pendet
an aliquis reuertatur ab hoſtibus alius non poteſt
adire. vt. l. nec nos. C. de capti. vnde reuerſus reperit
bona ſua vacantia. ſed tenendo opi. alioꝝ ſcꝫ qđ per
legitimationem factam poſt mortem poſſit recupe-
rare bona: quomodo reſpondetur ad inconueniens
quod ſequeretur quod illegitimi facerēt ſe poſt mor
tem patris legitimari: et auferentur bona alijs. Re-
ſpondeo ad hoc eſt videndum vtrum quando aliqs
legitimatur alij quorum intereſt ſint citandi. Reſpō
deo quandoq; pater facit legitimari filium in vita
ſua: et tunc alij non ſunt citandi: quia hoc principalit
tangit patrem: qui poteſt diſponere de bonis ſuis
quomodo vult. vt. l. cum adoptio. ſ. de adop. Quan
a doq; ipſe filius[a] petit ſe legitimari: et tunc ſi pater
hoc diſpoſuiſſet in teſtamento quod voluiſſet legiti-
mare filium: tunc filius ſine alterius requiſitione po
teſt iſtam legitimationem petere: vt in auc. item ſine
legitimis. C. de natura. libe. et in corpore vnde ſumi
tur. quandoq; pater nihil pro filio diſpoſuit in teſta-
mento: ⁊ tunc in preiudicium eorum quibus iam ius
queſitum eſt non poſſet legitimari illis irrequiſitis:
imo plus ꝙ requiritur conſenſus eorum. vt. l. pe. j. de
b nata. reſti. poſſet tamen princeps[b] ſi vellet etiam eis
15 irreqſitis. vt. l. ij. in fi j. de na reſti. Quero † an iſti
caſus qui ponuntur in iſto. §. pertineant ad gal. vel
ad vellei. Reſpondetur ꝙ ad ſententiam. l. velle. innuit
tex. et gloſſ. dicit quod pertinent ad ſententiam
gal. et vellei. et iſtud eſt verum. Gallus enim proui-
dit de his qui efficiebantur ſui poſt mortem teſtato
ris. et iſto reſpectu pertineant ad eum. Vellei. proui
dit de omnibus caſibus per quos primus de medio
ſubducitur. et iſto reſpectu pertinent ad vellei. Vl
timo ex his que. ſ. dixi in materia ſubſtitutionis pu
pillaris induco vnum caſum nouum. Regula eſt ꝙ
pupillo non poteſt ſubſtitui niſi ſit inſtitutus vel ex-
heredatus. vt. l. ſecunda. circa princip. j. de vulga. et
16 pupilla. † Sed ex predictis do caſum quod poteſt
fieri. pone emancipatum inſtitui: nepotem ex eo in
poteſtate retentum preterij: ⁊ ſibi preterito ſubſtitui
pupillariter dico ꝙ valet teſtamētum ⁊ ſubſtitutio:
quia nihil eſt quod repugnet: cum talis nepos non
debeat inſtitui vt dictum eſt: dicam in materia ſub-
ſtitionis pupillaris.

1 ☞ Nepos ex filio ſpurio ꝙ poſſet inſtitui per auū et quomodo ad hoc vt teſtamentum valeat.
2 Perſona patris ꝙ non noceat filio.
3 Aliquem inſtitui contemplatione alterius intelligitur dupliciter.

c **Quid ſi is.** Hic ponitur noua reprehenſio contra gallum circa caſū m. Caſus in terminis patet per ſe ⁊ declarabitur ex ſequentibus. dicit text. re diret. ſubaudi moriatur ipſe filius. Opponitur et videtur quod iſte caſus pertineat ad velleia. quia text. dicit illis viuis. ſed quando nepos naſcitur viuis vtriſq; ſcilicet auo ⁊ patre prouidit lex vellei. vt j. ead. l. §. nunc de lege. Huius timore gloſſ. tripliciter exponit ſuper verbo deinde tene tertiam expoſitionem vt
d exponas illis viuis. i. illo viuo[d]. et ſic pertinet ad conſilium galli. ſecundū duas primas lec. pertinet ad primuꝫ

a' Quandoq; ipſe filius. ⁊ de iſta legitimatione vide Bald. in proe. C. et in. l. cunctos populos. et in. l. nam ita diuus. de adopt. et. l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. vbi dicit quod ſi filij excludunt feminas in ſuccedendo non extenditur ad filios poſtea legitimatos. et vide quod not. Ioan. andre. de pmogeni. regni. in. c. ſi pro te. et c. q̄uis. de reſcript. in vj. ⁊ ibi in recolle. meis notaui. ⁊ vide Bald. in. l. ij. C. de iur. et fact. igno. vtrum preiudicet venientibus ab inteſta. l. nam ita diuus. ff. de adopt. do. Be. de plum. in. l. ij. ff. de iure anu. aure. Petr. de anchara. Dominic. de ſancto Gemi. in. c. q̄uis. de reſcrip. lib. vj. Ioan. an. in. c. ſine culpa. de regu. iur. in. vj. Io. and. in. q. filijs ſuis in titu. qui filij ſint legiti. ⁊ vide do. Pe. in cōſil. clxvj. Bal. in. l. quoties. C. de here. inſtitu. ⁊ in. l. ij. C. de ſerui. Andr. barba.

Andreas Pomate.

b Princeps. vide Alexan. conſi. lxxxvij. in. ij. volu. in fi. Cal. cōſi. xl. cum ſeq. in ti. qui fi. ſint legi. Corſe. in reperto. in verbo legitima. Barba. conſili. xxvij. xvij. col. j. volu. vide etiam Alexā. conſi. ij. alias. xx. in. vj. col. in prin. ⁊ per totum. j. volu. Et conſil. xxv. col. ij. eo. volu. Panor. conſi. ccccxlij. ⁊ vltima col. j. volu. Fede. conſi. liiij. Pau. de caſ. in. l. fi. in. ij. col. C. ſi contra ius vel vtilita. Alexan. conſi. penul. col. iij. v. volu. Feli. in. c. que in eccleſiarum. in. ij. col. de conſti. Barba. conſi. xlij. xxiij. colum. ⁊ ſeq. j. vol. aliqua per Feli. in. c. cum olim. in. v. col. ⁊. iij. ſeq. in. xj. col. et ſeq. de re iudi. Barba. conſi. xlix. in. ij. volu. ⁊ conſil. lviij. maxime. xlij. col. ij. volu. ⁊ conſi. lxj. eo. volumi. Ro. in materia conſi. cxciij.

c Quid ſi is. et not. quod intereſt reipubli. ne teſtamenta rumpantur: et eſt melior text. quam ſit in iure nec alibi ita bene reperitur ſecundum Baldum hic. et no. hic ſecundum eum quod interpretatio ponitur pro ſuppletione. vide gloſſam in lege prima. ff. de origine iuris. quam Bartolum et alij allegant in lege omnes populi. de iuſtitia et iure. quandoq; pro declaratione. lege prima. §. q̄uis. de vent. inſpi. vide eum hic. Andre. barba.

d Ideſt illo viuo. Adde vltra Alexand. quod voluit Rota deciſio. cccxcij. que eſt in titul. de reſcrip. quod licet litere executoriales loquantur de executoribus: tamē vni poteſt fieri commiſſio. facit quod voluit domi. Cardiā. conſilio. clv. quod ſi apparet ſubſcriptio mercatoris qui dicat titius et ſocij. non per hoc dicetur falſa: licet vnum tantum habeat ſocium: et facit idem quod voluit conſilio nono. quod ſtante ſtatuto quod habens plures filios poſſit certo modo teſtari quod ſi quis habet vnum filium et vxorem pregnantem dicatur habere plures filios: tamen contra facit quod voluit Oldr. conſi. centeſimoſexageſſecūdo. quod ſi teſtator ſubſtituat poſthu. inſtitutis ſorori. qđ ſi vnus ſolus naſcetur ⁊ mo

riatur quod ſorores non admittentur: an autem ver
bum ſingularis numeri verificetur in plurali. Uide
Pet. de anchara. conſilio. xxxj. et Rom. ſingu. ccclxj.
Abb. conſilio. lxij. incipien. quidam rayne. et inquan
tum Alexander tangit: an ſtatutum puniens cōmit
tētem ma
leficiū cō
prehendat
mandantē a
Uide pul
chre Bal.
conſil. lxij.
iij. libro. ſu
per ſtatu
to Medio
lani q̄ ca
uet ꝙ ho
micida ca
pite punia
tur: ita vt
ſtatim mo
riatur an habebat locum in mādante.

caput. l. vellei. quod eſt contra tex. qui
dicit nam hic caſus ad vellei. nō per
tinet. tñ glo.[a] vlti. circa fin. videtur te
nere precedentes: quod videtur cōtra
tex. vt dixi. ſed gloſſ. que eſt. j. e. l. §. ſi
eius. determinat ꝙ quicquid dicitur a
prin. vſq; ad. §. nunc de lege. pertinet
ad conſilium galli. vnde tene dictam
tertiam expoſitionem. due prime gl.
poſite in hoc. §. tendunt ad poſitionē
caſus. ideo non recito. ¶ Quero an
iſte caſus q̇ ponitur hic ſit interpreta
tio ⁊ ſuppletio ad ſniam galli: vel ſit
caſus ſilis expreſſo gl. dicit ꝙ eſt ſilis

a ~Andreas Pomate. ¶ Tamen glo. vide Feder.
conſilio. lvij. Barto. conſi. cxv. Anto. de but. conſilio
xxx. co. ij. in. ij. dubio.

b ¶ Quidam habebat. Ad iſtud q̄ ſint citandi. vide
Bald. in lege ita diuus de adop. Joan. andre. in tit.
de ſuc. ab inteſta. in fine dom. Anto. in. c. per venera
bilem. qui filij ſint legiti. in. xxij. colum. cum ſeq. Bal.
in lege ſecunda. C. de iur. et fac. igno. dom. Pet. in. c.
primo. de ſuc. ab inte. et vide Innocen. in. c. niſi cum
pridem. c. penulti. de renuntia. et vide do. Ant. poſt
Hoſtien. in. c. veniens. de fi. preſ byte. vbi dicit quod
in diſputatione non requiritur citatio partis. ponde
ra bene: quia poteſt ſumi tutela vt legitimetur ꝑ viā
diſpenſationis ⁊c. vide de materia quod not. Bald.
in lege cum quis. et in lege coniun. C. de na. li. et in le
ge finali. C. que in frau. pa. et in lege prima. C. de iur.
au. anu. et in lege tanq̄. in. vij. colum. C. de fideicōm.
et in lege reſcripta. C. de preci. offe. ipe. et in lege deo
nobis. C. de epiſ. et cle. et in conſi. incip. verba ceſa
ris ita dicunt. vbi decidit ꝙ ſi filius ſe immiſcuerat
ſucceſſioni ſibi naturaliter debite ꝙ comes non pōt
legitimando preiudicare filio: ſecus ſi ſe non immi
ſcuerat. nam dicit cōſiderandū in ſuo ius deliberan
di. l. cū antiquiorib⁹. C. de iur. delib. ⁊ ius tranſmittē
di. l. apud hoſtes. C. de ſuis ⁊ le. ⁊ idē cōſuluit Bal.
in ſuo cōſi. inci. de ptāte principis. ⁊ idem voluit in. l.
preſby. ad fi. C. de ſacroſan. ec. ⁊ idē ſentit in. l. j. C. de
iur. anu. au. ⁊ in dicta. l. nam ita diuus. ⁊ vide que re
miſi ad Bal. in proe. C. Andre. Barba.

c ¶ Dixi. Bald. conſi. cxxxj. iij lib. laudat conſi. Bar
to. et ſubdit quod illa verba cum capere non pote
rit operantur vt pater conſentire videatur principi
quandocunq; illum legitimanti. quid autem econ
tra an nepos ſpurius ex filio legitimo poſſit inſtitui.
Fede. cōſi. lvij. tenet quod ſcilicet Alexan. hoc alle
get quo ad nepotem legitimum ſpurio. Bal. tamen
conſil. ccccvj. videtur tenere ꝙ non: ⁊ hoc clare tenet
conſi. lxvij. v. lib. ne detur filijs peccandi materia: li
mita tamen niſi inſtituatur ab auo propter merita ⁊
merita probentur.

expreſſo: ſicut dictum eſt in precedēti. §. ⁊ illam tene.
¶ Ultimo Dy. ſuper hac. l. dicit no. ar. ad queſtionē
de nepote ex filio ſpurio. Dominus Anto. de piſis
dicit neſcio vnde Dy. voluit trahere iſtud argumē.
Ego dico ꝙ Dyn. voluit dicere ſicut filio ſubducto
de medio poteſt inſtitui nepos: et ita nepos ex filio
ſpurio: qui nunq̄ videtur fuiſſe in medio. ⁊ pro hui⁹
declaratione: quia hic. §. loquitur quando eſt dubiū
an filius ſit in medio hoc eſt an reuertatur ab hoſti
1 bus pono † q. quā de facto habui. Quidam habe
b bat[b] filium ſpurium ⁊ ex eo nepotem: quem filiū ſpu
rium fecit legitimari a quodā comite: dubitabatur
an illa legitimatio valeret: propter quedam que ad
preſens omitto: propter illud dubium queſiuit con
c ſilium qualiter poteſt teſtari. Dixi[c] quod teſtetur
ſic: talem meum filium mihi heredem inſtituo et ſi
ipſe capere non poſſet ex aliqua cauſa tunc inſtituo
heredem talem nepotem meum ex eo: ita quod ad
patrem eius nil poſſit pertinere etiam ex cauſa vſuſ
fructus: ⁊ ita ille fecit teſtamētum: ſi legitimatio va
leret non eſt dubium quod teſtamentū valet: ⁊ filius
eſt heres: ſi legitimatio nō valeret dico quod teſta
mentum valet: et iſtam formā ponit tex. in. l. iij. al's
ij. C. de heredi. inſti. non ergo vitiatur teſtamentum
ratione forme: ſolum ergo remanet dubium an ne
pos ex filio ſpurio ſit inſtituibilis. quod querit Dy.
hic. nec plus dicit. glo. querit idem in. l. fiñ. C. de na
tu. li. In nepote enim ex filio naturali eſt tex. ibi. In
nepote ex ſpurio querit glo. ibidem. et glo. antiqua
ibi non reſpondebat. poſtea fuit facta additio Frā.
qui dicit idem in nepote ex ſpurio q̄ poſſit inſtitui.
dominus Cy. refert Odof. dixiſſe nepotem nō poſ
ſe inſtitui: ſed non eſt verum vt patet in lect. Odof.
imo relinquit ſub dubio Rof. diſputauit hanc que
ſtionem et determinauit ſic. Aut iſte nepos eſt ma
gnus et adultus ita quod poſſunt eſſe aliqua meri
ta apud auum: et ſic videtur ipſius contemplatio
ne inſtitutus: et valet inſtitutio. Aut erat infans et
paruus: et tunc videtur contemplatione patris ſui.
non enim aliter eum notum habebat. vt lege ſed ſi
plures. §. in arrogato. de vulgari et pupilla. et le
ge ſi forte. de caſtren. pecu. Cum ergo cōtemplatio
ne filij ſpurij facta videtur inſtitutio: non valet. ⁊ ſic
videtur inſtitutus filius per mediam perſonam. vt
l. prima. C. de natu. libe. Specu. in titu. de ſucceſ. ab
inteſta. §. primo. ponit diſputationem Rofr. Jaco.
de bel. diſputauit iſtam queſtionem in ciuitate iſta
et eam ponit in. l. prima. C. de natu. libe. ⁊ ſoluit con
trarium: et determinauit quod talis nepos poteſt
indiſtincte inſtitui. per. l. fina. C. de natu. libe. et non
prohibetur niſi filius ſpurius inſtitui: et non reperi
tur prohibitum de alio. facit quod not. gloſſ. in au
ten. quibus mo. natu. effi. ſui. §. fina. in fi. pro hoc: ꝙ
filius ſpurius poteſt a fratre accipere. vt lege ſi is
qui. infra de vulgari et pupilla. ¶ Ego reduxi iſtā
queſtionem ad tres caſus. primo quando conſtat
quod nepotem non inſtituit contemplatione filij. vt
in teſtamento facto ſecundum formam quam ſupra
poſui. Secundo quando conſtat quod inſtituit ne
potem contemplatione filij. Tertio quando eſt du
bium. Primo caſu valeret inſtitutio ſine dubio. pro
bo defectus patris ita demū nocet filio in his que
ex perſona

ex perſona patris deſcendunt: non in his que filius a
aliunde haberet: vt. l. iij. de interdic. et releg. ſed hic
nepos ſuccedit auo ex perſona ſua ex inſtitutione fa b
cta de ſe non ex perſona patris ſui. ergo ⁊c. ¶ Prete
2 rea † filius deportatus non poteſt capere ſicut ſpu
rius. et tñ non nocet nepoti. vt. ſ. proximo. §. et. l. j. §.
penul. de contratab. ¶ Preterea pater hereticus nō
nocet orthodoxo et fideli ex eo nato: vt. l. cognoui
mus. C. de hereti. et aut. idem in neſtorianis. ¶ Pre
terea culpa patris per quam eſt exheredatus nō no
cet nepoti: vt. l. iij. §. ſi emancipatus. de cōtratab. et
C. de inoffi. teſt. l. ſi quis filium. et per Dy. in. c. nō de
bet aliquis extra de reg. iu. lib. vj. et dixi in. l. in ſuis
ſupra eodē. ¶ Preterea macula patris nō nocet fi 1
lio in his que ꝑ filiū pri non acquirunt. vt. l. diui fra
tres. et. l. qui contra. infra de iure pa. et. l. queritur. in
fra de bo. li. ſed in caſu propoſito per hunc nepotem 2
non queritur patri vt patet ex verbis teſtatoris. er
go mac'la prisſibi nō nocet. ¶ Preterea q̄ñ teſtator 3
expreſſe loquitur non poteſt videri fraudem cōmit 4
tere. vt. l. ſi quis locuples. j. de manumiſ. teſt. ſed in c
propoſito teſtator expreſſe dixit quod nolebat ad fi
lium aliquid pertinere. ergo ⁊c. Et per hoc reſpōde
tur ad rationem Rof. qui dicit ꝙ videtur inſtitutus
ꝯtēplatione pris vbi merita nō preceſſerūt: quia ap
paret quod non eſt inſtitut⁹ contemplatione patris.
3 vt dixi. vel aliter † aliquem inſtitui contemplatione
alterius poteſt intelligi dupliciter. primo vt alteri ac
quiratur. et ſic illa eſt proxima cauſa inſtitutiōis. vt
l. ſed ſi plures. §. in arrogato. j. de vulg. et pup. ſecun
do modo poteſt intelligi contemplatione alterius
hoc eſt quod alius ſit occaſio remota. vt ſi ꝓpter te
habui notitiam cū amico tuo: et ei ſum effect⁹ ami
cus: et illum inſtituo: certe licet tu fueris cauſa remo
ta amicitie et per conſequens inſtitutionis. tñ ꝓpter
hoc tibi non acquiritur. vt. l. ſocium. ſ. pro ſocio. ita
in propoſito filius ſpurius eſt cauſa remota inſtitu 1
tionis nepotis: non ꝙ per hoc ſibi filio[a] aliquid acq̄
ratur. ¶ Preterea contra Rofre. eſt. in inſtitutione
non requiritur notitia heredis ſcripti. vt. l. extraneū b
C. de heredi. inſti. licet ergo habeat notum ⁊ dilectū
nepotem propter filium nil ad ꝓpoſitum: quia etiā
incognitus poſſet inſtitui. Conclude ergo quod iſte
nepos debet habere hereditatem. et ita fuit conſul
tum per omnes magnos doct. iſtarum partium: ſci
licet per dominum Ja. but. et per dñm Ray. de for.
quibus fuit miſſa queſtio dicenda. et ita fuit iudica
a tum. Secundus caſus[a] quando conſtat quod contē
platione filij ſpurij nepotem inſtituit vt ſibi acquira
tur: et tunc certum eſt ꝙ non valet. vt. l. j. C. de natu.
libe. Tertius caſus eſt quando dubitatur. quicquid
dicat Rof. credo ꝙ nepos intelligatur inſtitutus no
mine ſui: non patris. primo per regulam quod quis
non preſumitur delinquere. vt. l. merito. ſ. pro ſocio.
ſcdo per tex. in. l. finali. in prin. j. de his qui. vt indig.
b ¶ Sed quero[b] quid ſi inſtituit nepotem ſimpliciter
nec dixit quod ad patrem ſpurium nō perueniat ali
quid: an inſtitutio vitietur ſaltem in vſufructu: qui
acquiritur patri per filium quem habet in poteſtate
videtur ꝙ vitietur per gloſ. in. l. j. in fi. ſ. de auto. tut.
et per glo. in. l. impuberē. §. j. j. de fal. determinaui in
l. j. ſ. de auto. tuto. ſed animus meus vadit ad iſtud
ꝙ ex eo ꝙ vſuſfructus non poteſt que
ri patri directo: nec per obliquum. vt
l. quod conditione. j. de donat. cauſa
mortis. et. l. ſi is. j. de vulg. et pupilla.
quod r emanet apud nepotem inſtitu
tum qui habet proprietatem. dicā for
te in. l. j. in fi. ſ. de auto. tuto.

☞ Suus nō nat⁹ poteſt inſtitui ſub
conditione que tamen inſtitutionem
non ſuſpendat.
Nepotis appellatione cōtinetur pro
nepos et abnepos.
Filij appellatione nō continet nepos.
Aui appellatione venit auia.

Inſtituens.

[c] Hic incipit ter
tia pars huius
prime partis in qua ponitur breuis or
dinatio teſtamenti vſq; ad. §. ſi eius.
¶ Et primo ponitur ordinatio teſta
menti generalis: quo ad om̄es caſus:
⁊ ſpecialiter quo ad omnes perſonas.
Secundo breuis ordinatio quo ad ca
ſus et quo ad perſonas ſecundum in
tellectum prime gloſ. ſecunda ibi atq;
etiam. Caſus in terminis eſt clarus.
¶ Oppo. et videtur quod ſuus non
poſſit inſtitui ſub conditione. vt. l. ſu⁹.
quoq;. in princ. j. de here. inſti. Sol. nō
poteſt inſtitui ſub conditione que ha
bet ſuſpendere inſtitutionem: iſta aūt
conditio hic non ſuſpendit: vel tibi lo
quitur in ſuo iam nato: qui non poteſt
inſtitui ſub conditione naſciturus: tñ
pōt inſtitui ſub ꝯditiōe: ſi tamē poſt
natiuitatem eius inſtitutio non ſuſpē
datur. vt ſupra eo. l. cum poſthumus.
et. l. poſthuma. ſed dic poſt natiuitatē
eius non ſuſpenditur. ergo ⁊c. ¶ Op.
quod hec inſtitutio non valeat: quia
heres non nominatur: vt. l. quoties. §.
heres. j. de here. inſti. ⁊. l. iubemus. C.
de teſta. So. licet hic non nominetur:
tamē demōſtrauit aliquo certo ſigno
ſcilicet qui ſuus naſcetur: et hoc ſuffi
cit. vt. d. l. quoties. §. heres. ¶ Opp.
quod male dicat ſceuola. nam ipſe in
primo caſu incidit in vitiū de quo re
prehendit gallum: quia in primo exē
plo hic inſufficienter loquitur quo ad
perſonas. dixit enim de nepote tantū
dicit Dy. Solu. patet. Hoc vult dice
re quod ex certa ſciētia dixit. volebat
enim loqui generaliter quo ad perſo
nas: quod patet quia poſtea declara
uit in ſecundo caſu: et poſuit ordina
tionē generalem quo ad perſonas et

a ~Andre. Poma. ¶ Scd̄s caſus. vide alex. in cōſ.
viij. in. iiij. co. iij. vo.
b ~Andreas Pomate. ¶ Sed quero. Uide Alex.
in lege qui in aliena. §. interdum. in gloſ. in verbo fe
cit heredem in fi. de acqui. here.

c ¶ Inſti
tuēs. et di
cit hic bal.
ꝙ oia iura
loquētia ī
mente ca
pto hn̄t lo
cū in furio
ſo q̄ bene
no. ꝓ intel
lectu. l. hu
manitatis
C. d̄ impē.
et. l. ex fa
cto. C. de
vul. ⁊ pup.
~Andreas
Pomare.

d ¶ Sub cō
ditiōe. Ad
de inquan
tum Alex.
h. d. quod
ſpuri⁹ pōt
iſtitui ſi le
gitimabit̄.
q̄ idē vo
luit Bald.
proxi. alle.
ꝯſi. ccccvj.
et inquan
tū inſtitui
poſſint ſpu
rij: vid̄ bal.
ꝯſ. ccclxxx.
in fi. iij. li. ⁊
an ſucce
dāt matri.
eo. li. cōſil.
ccxxxvij. et
ccxxxviij. ⁊
an ſpurius
poſſit legi
timari ad
dandū vo
cē vel ad
p̄ſentandū
ad ius pa
tronat⁹ ꝑ
eūdē cōſil.
cccxxiij. eo.
lib.

a Andreas Pomate. ¶ Colligunt. vide Alexan. conſi.j.col.vj.j.volu.

b ¶ Nepos. Adde an appellatiõe filij comprehendatur nepos Bal.conſi.clxx.j.lib.et conſi.ij.iij.lib. et cõſilio.lxxvj.iiij.li.et cõſi.ccxix.ij.li.Ang.conſi.lxxxviij. Oldra.cõſilio.clxix. Pau.de caſtro.j.conſi. clxx. et ſe. Andre.ſic. conſi.xlvj. et.lxviij.ij. li.cal. cõſi. xj. Joã.de ana. conſi. xxviij.Ro. cõſi.cxxix. et conſilio ccccxxxviij

c ¶ Circa primum.et vide ang. ad.q. an aut.matri et auie habeat locũ ĩ proauia. et vide hic bal.an appellatione filiorũ veniant nepotes.et vide hic ẽt eundẽ Bal.an pat teneat reddere filio rõnem adminiſtrationis.Andre.barb.
Andr.Po.

d ¶ Dico cõtrariũ. vĩ idẽ bal. in l. liberorũ. pe.col. de verb.ſig.

e ¶ Auia adde incõtũ alex. ꝗ ꝯcludit qđ appellatione auie venit proauia. an appellatiõe patrui veniat patru⁹ mag. bal.ꝯſil.v. v.vol.

caſus. Ex hoc colligunt do.noſtri. et dom. Anto.de but.et dom. Ray.poſt eum : quod appellatione nepotis non cõtinetur pronepos niſi exprimatur: et hoc videtur tenere hic gloſſ. in fine.ſui.dum dicit quod prima refertur ad nepotes tantum. pro hoc videtur caſus ſupra eadem lege.§.idem cre-
a dendum.Item colligunt[a] ex hac lege tota quod appellatione filij non conti-
b netur nepos[b] etiam in diſpoſitionib⁹ fauorabilibus : quod patet quia filio inſtituto nepos qui ſuccederet rumperet teſtamentum:niſi etiam eſſet inſtiturus.vt patet a princip.l.vſq; ad.§.
c nunc de lege. Circa primum[c] † dico
2 contrarium[d] quod appellatione nepo-
d tis continetur pronepos vel abnepos et ſimiles. Nam vere quilibet eſt nepos.et ſolum additur ꝓpoſitio vt decernatur primus a ſecundo et ab vlteriori.vt.l.cui eorum .§.penulti. ſupra de poſtulan.vbi text.declarat.et infra de verbo.ſigni.l.murus. et.l.ſoceri. et l.generi.ꝛ hic eſt caſus in noſtro.§.recte intelligendo.vnde diuido ſic. Primo ponitur breuis ordinatio teſtamẽti generalis quo ad caſus: tamen poterat eſſe dubium vtrum eſſet generalis quo ad perſonas. Secundo illud dubium determinat; dicens predictã inſtitutionem eſſe generalem quo ad perſonas:perinde ac ſi vſus eſſet quibuſdam verbis generalibus que dubitationem non habent:et hanc lecturam videtur tenere ſecunda gloſſ.parua.ſecunda ibi atq; etiam.et in ver.atq; etiam.pone caſum an iſta verba cõprehendant omnes caſus:et ſic nõ eſt nouus caſus ſed expoſitio predictorum. Non ob.ſupra eadem lege.§.idẽ credendum.quia ibi dixit nepotem qui ex eo filio naſcetur.merito non cõprehendit pronepotẽ : quia non naſcetur ex eo filio immediate. hic vero inſtituit nepotem ſimpliciter.probatur ſupra lege proxima.§. ſi quis ex certa.
3 Reſpõdeo ad †aliud quod dicitur an appellatione filij contineatur nepos. et dico quod non. vt ſupra de teſtamen. tute.l. quod ſi nepotes. et lege ſi quis ita.paragrapho primo eodem titulo.et ibi not.per gloſſam.Et quare appellatione nepotis contineatur pronepos.Dico quod vnum continetur in alio propter identitatem nominis:licet cum quadã adiectione.Et iſta nota adijcitur cauſa notandi ordinem.pro iſta habes argumẽtum in lege in ſuis ſupra eodem.et pro hoc gloſſ. in ſimili.l.illa.§.pueri.infra de verbo.ſigni.ſed filius et nepos ſunt nomina prorſus extranea. et inde eſt qđ dicitur ſupra de teſtamen.tu.l.quod ſi nepotes. aliter enim filij:aliter nepotes appellantur . Ad ſecundum dictum eorũ quod ex hac.l.probatur quod nepos non continetur appellatione filij. dico quod ipſi dicunt maius mendacium quod vnq; dixerunt homines:quia iſta lex non probat aliquid an appellatione filij contineatur nepos : tunc enim habet locũ quando ſimpliciter profertur filius non reſpectu certe perſone filij:ſed iſta lex loquitur quãdo filius fuit inſtitutus nominatim:vt ſi dico iſtum filium meum. quia tunc non eſt dubium quod ad alium non extenditur.vt not.gloſſ.in lege ſi quis ita. §. primo. ſupra de teſtamen.tut.Examinaui plene in lege liberorũ. infra de verbo.ſigni.Modo ad propoſitum a capite.l.vſq; in fine.nominat certam perſonam filij nec ſimpliciter ponitur.et ſic non continetur nepos : ſed quando ſimpliciter profertur filius.non dico hic:qa eſſet vna lectio.dicemus in lege quod ſi nepotes.ſu-
4 pra de teſtamẽ.tu. ¶ An appellatiõe† aui contine-
e atur auia.[e] Dico quod ſic.propter identitatem nominis per.ll.quas allegaui.ſupra de identitate nominis quas nota.

1 Noli plus ſapere quam ſapere oportet.
2 Quando habetur determinatio.l.non eſt neceſſe q̃rere vlterius vnde proceſſit.
3 Prouiſio galli quod nõ habeat locũ in eo qui naſcit poſt mortem vtriuſq;.ſ.patris et aui.
4 Fictio an poſſit fingere quod eſt impoſſibile de natura.remiſſiue.
5 Ius galli appellatur ius antiquum.
Regula catoniana non habet locũ ad leges nouas.
Quando certum eſt actionem competere ſed ignoratur que actor non cogitur exprimere.
Quando quelibet pars dubitationis tendit ad eundem finem non eſt curandũ de illa dubitatione.

Si filius. Hic incipit quarta pars prime partis in qua ponuntur quedam dubitabiles.q.vſq; ad.§.in omnibus.et primo legam vſq; ad.§.forſitan. Primo ponit vnam queſtionem.Secundo aliam.Tertio determinationem . ſecũda ibi: idem querendum. tertia ibi: ſed cum teſtamentum. In terminis caſus eſt clarus et patebit ex ſequenti-
1 bus. ¶ Not.ad illud†noli plus ſapere quam oportet ſapere.de renuntia.c.primo.lib.vj. ¶ No.poſtq;
2 †habemus determinationem.l.non eſt neceſſe querere vlterius vnde proceſſit. ¶ Opp. q' talis nepos non rumpat teſtamentum etiam preteritus . vt.l.ſi quis filio exheredato.in princip.infra titulo primo. Solut.hic prius deceſſit filius q; nepos : et ſic tempore mortis reperiret ſe preteritum: et tenere locum primi. In contrario ſecus : quia filius erat in medio. ¶ Opp.ſupra eodem lege ſi quis poſthumos. §.ij. ſol.hic loquitur in capto ab hoſtibus redeunte: ſec⁹ ſi ibi decederet. ¶ Op.hic in fine q' excluditur ꝛ nõ rumpit. Contra quia poteſt rumpere teſtamentum non adeundo ; de iure pretorio. gloſſ. fatetur quod

non rumpit ex cauſa preteritionis:ſed poteſt rumpere non adeundo:vt in princip.gloſſ.magne. Nos habemus hic duas gloſſ.magnas. ¶ Pro declaratiõe primo reuoco in dubium de intellectu ver.idẽ querẽdum . Reſpondeo quidam legunt ſic.quod mortuo filio remanſit nepos.et teſtator inſtituit pronepotẽ ex eo;qui natus eſt apud hoſtes viuo patre ꝛ pauo: et reuerſus eſt mortuo vtroq; . ꝛ ſic quod ſupra dixi de nepote ꝛ nepote dicitur hic de nepote ꝛ pronepote ꝛ iſta eſt vera ꝛ clara lectu. Alij vt Pi.ꝛ Jo.habẽt in text.nepotẽ . vel ſi habent pronepotem dicunt q' dictio pro abundat . ꝛ ponunt nepotem inſtitutum mortuo iam filio vt in gloſſ. Iſta lectu.non placet:q: ſi filius eſſet mortuus : nepos ex eo naſciturus eſſet poſthumus ſuus tempore teſtamenti:ꝛ ſic poſſet inſtitui ſecundum.l.xij.tabularum.nec eſſet querendũ vtrum pertineret ad conſilium galli vel vell. Venio ad ſecundam gloſſ. magnam . et reuoco in dubium queſtionem factam in tex.que non ſoluitur.quo iure teſtamentum illud ſuſtineatur an per gallum vel per velle. Solu .gloſſ.primo arguit quod non habet locum prouiſio galli. Secundo quod non habeat locum prouiſio velle.tertio q' vtrũq; ius locũ habeat. quarto ponit opinio.ꝛ determinat . quinto rñdet ad argumenta facta in contrarium . ſecunda ibi. Item velle.ceſſat.tertia ibi ſed cõtra videtur vtrũq;.quarta ibi.ſol.quidam dicunt.quinta ibi.nec ob . ¶ Examinemus ergo per partes . prima pars eſt clara:ſolum eſt neceſſe vt examinemus illud argumentum quod incipit . Itẽ ius poſtliminij ꝛc.quod ſic declaro. lex cornelia fingit captum eſſe mortuum preambula hora captiuitatis:vt.l. lex corne.j. de vulga. et pupil.ꝛ.l.lex corne.ſ̃.de teſtamen. Cum ergo fingatur mortuus ſtatim cũ capitur fingitur natus : quia aliter non poteſt mori.ꝛ ſic non pertinet ad gallum.
3 Et ex hac† parte habes q' prouiſio galli non habet locum niſi in eo qui naſcitur poſt mortem vtriuſq;. ¶ Venio ad ſecundam partem et iſta eſt clara . Ex hac parte habes in quibus caſibus loquitur.l.velle.qđ Dy.reprehendit in primo dicto.ꝛ qualiter intelligatur dicam.j.eodem.l. §. nunc de lege. ¶ Venio ad tertiam partem que ſimiliter clara eſt . et ideo vide per te. ¶ Venio ad quartam partem quam vide et not.et omnia que ponuntur vſq; ad.§.nunc de lege. pertinent ad conſiliũ galli. Ex quo patet quod multe opi.poſite in precedenti gloſſ.et etiam in ſequenti
a non ſunt vere. ¶ Item ibi[a] vbi gloſſ.dicit pater mortuus eſt viuente auo:ꝛ ſequitur ꝛ hoc in preſenti die nepos mortuus eſt vere:hoc in quibuſdam libris deficit ꝛ bene:quia nil eſt dicere . melius diceret et hoc preſenti nepos natus eſt vere . licet ficte poteſt dici non natus cum ſit apud hoſtes. Item ibi duz dicit. Item ꝛ prout habes nepotem habet locum gallus eo inſpecto quod naſcitur poſt mortem teſtantis nepos ꝛc. Iſtud procedit ſm opinionem Joan . et Pi. quam ſupra in precedenti gloſſ.reprobaui:quia tunc talis poſthumus poteſt inſtitui ſm. l. xij. tabul . nec eſt neceſſaria ꝓuiſio galli. Preterea dicit Dy. quod gallus prouidit in eo qui fecit teſtamentum viuo filio:ſed ſecundum hunc caſum teſtamentum eſſet factum poſt mortem filij ꝛ non haberet locum prouiſio galli.non eſt ergo bona iſta litera quod habem⁹ in tex.nepotẽ. ¶ Venio ad quintã partem et rñdeo primo ad primũ qđ licet vere viuo auo ſit natus:tamen illud non inſpicitur:quia tũc erat apud hoſtes et ſic ſeruus : et ſic pro nihilo reputatur.vt.l. quod attinet.infra de regulis iuris.inſpicitur ergo tempus quo poſt mortem rediit: ꝛ ſic pertinet ad gallum. Sed huic obſtat ſecundũ argumentum quod probat filium fingi natum prima hora captiuitatis ꝑ l. corneliam . ſicut fingitur mortuus. Ad quod reſpondetur nota . vere fictio non poteſt fingere illud quod eſt
b impoſſibile de natura[b] vt lege ſi pater in fine.ſupra de adopt.et lege qui certum ; ſupra locati . ſed impoſſibile eſt eum qui erat in ventre eſſe natum ante:ergo non fingitur per legez corneliam : ſed ille qui erat natus bene poteſt fingi mortuus: quia erat poſſibile:hoc vult dicere gloſſ . vide eam.
4 hoc† autẽ an fictio poſſit fingere impoſſibile et qualiter dixi in. l. ſi is qui pro emptore.de vſucapioni . ¶ Procedo in gloſſ. nos loquimur in capto ab hoſtibus redeunte ſi rediit habet locum fictio poſtliminij : vt ſemꝑ fingatur fuiſſe in ciuitate : ergo fingitur natus viuo patre et auo et ſic non habet locum gallus. Solu.dicit gloſſ.in nato apud hoſtes reuerſo habet locũ fictio poſtliminij quando rediit cum patre vel matre.al's ſecus.ſed hic cuz neutro rediit ergo ꝛc. Sed iſtud non eſt verum in eo qui tempore quo fuit captus erat in ventre conceptus. Sz in eo qui apud hoſtes fuit conceptus et natus:ſic:vt. C.capti.l.prima.et lege ab hoſtibus.§.non.ſupra ex quib⁹ cauſis maio . et ibi nota. et probatur hoc.§.et ſic videtur non ſpectare ad conſilium galli. ¶ Unde gloſſa reſpõdet.aliter ſecundum veritatem incipit eſſe ſuus poſt mortem quando rediit:ſecundum hanc pertinet ad gallum quod ſufficit ad confirmationem teſtamenti.non ergo debemus inſpicere fictionem.vt.ſ̃.eodẽ.l.filio . Vel dicas quod ſi pater ꝛ auus mortuus eſt tempore quo reuertitur:non fingitur in eorum poteſtate fuiſſe tempore quo viuebant quia extrema fictionis non reperiuntur habilia : vt. d.l.

a ¶ Item ibi.et hic no. ſm Bald.quod poteſtas ciuilis ꝛ naturalis equiparantur.ꝛ no.q' nõ recte factum dicitur q' nullo modo eſt factũ:qm ad nihilũ iudex procedens dicitur non recte procedere vnde dicitur grauare partem in omittendo.Andre.Barba.

b ¶ De natura.inducitur ad.q. ſi auus cõcubinã habeat ex q̃ habuit filium naturalem ꝛ eã mortuo filio ducat in vxorem quod filij legitimi et naturales nati in filio naturali ñ legitimantur per tale ſubſequens matrimoniũ vt poſſint ſuccedere ipſi auo ab inteſtato ꝑinde ac ſi nati fuiſſẽt ex legitio et naturali patre quia hoc eſt impoſſibile ex quo eorum pater mortu⁹ eſt quod poſſit fingi legitimat⁹.ꝛ ita decidunt Gui. de cugn.et Bald.in.l. benigni⁹.ſ. de lega. et adducit text. l. qui libertinus. §. poſthumus.infra de operis liberto . et idem. tenet Anto. butri. in.c. per venerabilem.in.xxx.colum.qui ſi.ſint legitimi.

a ¶ Actionē.inquantũ Alex. tangit hic an procedat libellus alternatiuus. Adde Pau.de caſt.conſi.cccxcij.an aũt valeat ſnĩa condẽnno te ad rem ⁊ ſi non extat ad eſtimationē vide Ro.conſi.cclxxi.

b ¶ Oppon.ſupfluit hꝰ op. vt vides:vitio forſan calcographi.

c ¶ Quero vtrũ. ⁊ vide Bar. in l.poſt mortē. §.fi.de adop. ⁊ vide hic bal. ⁊ vtrũ ꝯſanguinitas poſſit ꝯhi ꝑ pcuratorē. vid hic bar. ⁊ Jo. an.in.c.poteſt qs.de reg.iu.lib. vj.in mercur. vbi tꝫ ꝙ nõ. arg. in. c. j. de cogn. ſpi. vbi tꝫ qđ nõ.li. vj.et l.c.plures. de ꝯſec.di. iiij.d.Ant. ⁊ do. Car. l.c.veniēs. de cog.ſpi. Bal.⁊ bar. in. l. poſt mortē.ff.đ adopt.⁊ in l. nec mulierē. C.de iudic.vide Bal.in.l.ſi qs [?] alũnã. C.de nupt. ⁊ l.l.j.§. ne autē.C.de cad. tol.et hic ⁊ Ang. ⁊ Joan.de Jmol.

Andreas Pomate.

b ¶ Procuratorē. an legitimari poſſit quis ꝑ pcuratorē ⁊ an procedat ar.a legitimatione ad

ſi is qui ꝑ empto.⁊.l.ſciendũ.⁊.l.deni qꝫ.ſ.ex q. cau.ma.vbi dixi. ſed fingit naſci ſuꝰ poſt mortē. ¶ Sequit in gl. Itē põt eſſe ꝙ vere deceſſit poſt mortē pris ⁊ aui ⁊c. ſup illud deceſſit dic vacat ⁊ dic natus ſit:alias nihil eſt dicere. ¶ Sed ꝯ predicta opponit cõſiliũ galli hꝫ locũ in eo qui naſcit poſt mortē intra decē menſes:ſed poſſibile eſt quod rediit ille ab hoſtibꝰ poſt mortē per plures annos:⁊ ſic nõ pertinebit ad cõſiliũ galli. Sol. pertinet ad conſiliũ galli ſuppletũ per ſceuolã ſ.in.§.inſtituēs.in omni caſu quo natus poſt mortē efficeret ſuus. ¶ Vltimo gloſſ.noi.ex iſto.§.ꝙ † ius galli appellatur ius antiquũ. lex velleia. appellatur ius nouũ:⁊ facit ad intellectũ.l.fi.j.de regula cat.que nõ habet locum ad.ll.nouas. Itē ad intellectũ l.j.ſ.de cõdi.ex.l.q hꝫ locũ in.l.noua. Facit etiã iſte.§.ad.q.in pluribꝰ partibꝰ iuris reperit caſus in quo certũ eſt actionē[a] cõpetere:ſed dubitatur q. Certe eo caſu nõ cogitur actor exprimere.ſufficit eñ liquere iudici ꝙ cõpetat actio vt hic. Et ꝑ hoc eſt regula qñ quelibet pars dubitationis tendit ad eundē finē nõ eſt curandũ de illa dubitatione:vt.l. quod ſi dubitet. j.de acquiren.heredi.⁊ ibi dixi.⁊.l. de ſtatu.ſ.titu.j.

1 ☞ Legitimatio ꝙ poſſit impetrari per procuratorem.

2 Compaternitas ꝙ non contrahatur per procuratorem.

Forſitan.

Hic ponũtur alie dubitabiles. q. Et prima loquitur in pronepote nato poſt mortē nepotis aui ⁊ proaui ſui vſqꝫ ibi,ergo ibi in pronepote nato apud hoſtes viuo patre qui tñ rediit poſt mortē patris ⁊ proaui vſqꝫ ibi atqꝫ. ibi de eo qui adoptatus eſt exiſtens apud hoſtes qui poſt mortē omniũ c reuertitur vſqꝫ ad.§.in omnibus. Ex 1 qua diuiſione habes verũ caſum huius.§. ¶ In prima parte gl. ponit caſum clare quē vide.dicit text. ⁊ ſi:alſ deeſt dictio ſi.⁊ tunc litera eſt plana. alſ eſt dictio ſi:tunc expone ⁊ ſi ꝑ certe.cum ſemper vna coniunctio poſſit poni ꝑ alia qñ expedit:vt.l. eas cau- d ſas.et ibi no.de condi.⁊ demõ. ¶ Venio ad primam partem. quidã habēt in text.mortuo patre deinde auo naſcatur.⁊ hec eſt bona litera ſm quã poſui caſum ⁊ diuiſi literam. Alij habent iſqꝫ viuo patre deinde auo naſcatur ⁊c. Et tunc iſte.§.debet diuidi in duas partes.ſcđa ibi.atqꝫ ſi ex eo.⁊ in tota prima parte poneretur iſte caſus quem dixi poni in.d.verſi. ergo et ſi pronepos.nec ibi eſſet nouus caſus:ſed concluſio ad primum caſum. ¶ Oppo.ꝙ iſte caſus nõ pertineat ad gallũ. Rñdeo dicunt quidam pertinere ad.l.vell. qđ eſt cõtra id qđ determinatũ eſt.ſ.proxi.§.in glo, magna:q2 quicquid đ2 vſqꝫ ad.§.nunc de lege. pertinet ad gallum.dico ergo quod verſicu.ergo.debeat intelligi de pronepote nato viuo patre apud hoſtes reuerſo poſt mortē omniũ. Ad ſimilitudinē galli et iſta poſſet ſuſtineri. ¶ Oppo ad.§.iſtũ ⁊ videtur ꝙ iſte pronepos nõ poſſit ſuccedere:q2 pater eius non fuit inſtitutꝰ. Solu.intellige ꝙ nepos deceſſit priuſqꝫ filius:vt dixi in verſic.nam ⁊ ſi filius.ſ. eodem:et b ſic non tenuit locum ſui. ¶ Opp.[b] quod iſte pronepos nõ poſſet ſuccedere:quia nepos pater eius fuit preteritus. Solu.intelligo iſtum preteritum deceſſiſſe anteqꝫ filius:vt.ſ.eodem.§.idem credendum.verſicu.nam ⁊ ſi filius.et ibi declaratur iſte tex. ¶ Opponi.hic dicitur adoptatus ſuccedit.contra variata conditione inſtituti variatur inſtitutio.vt.l.ſi alienũ §.in extraneis.j.de heredi.inſtituen. Solu.ibi variatur conditio inſtituti de capace in non capacem: hic de capace vnius cõditionis in capacem alterius cõditionis. ¶ Sed contra hoc oppo.ſ.ea.l.§.et quid ſi tantum.vbi ſi filius emancipatur inſtitutio vitiatur. Solu. ibi ideo quia ſubſtitutus erat ſuus et ſic fuit ibi facta ſubſtitutio in ſuitate magis quã in hereditate:vt ibi dixi. ¶ Opponi.ſecundum Dy.quia etiã in extraneo variatio temporis non nocet vt.l.ſi in conditione.§.ſolemus.de here. inſtitu. Sol. ibi contingit variatio in tempore medio que nõ nocet, hic in ea que contingit tempore mortis vel adite hereditatis. ¶ Opponi. ego teneo quod iſte fuit adoptatus exiſtens apud hoſtes. Contra abſens adoptari non poteſt.l.poſt mortē.in fi.ſ.de adop. Sol. dicas ꝙ fuit adoptatus hic per reſcriptũ principis hoc expreſſe concedentis. qua enim ratione poteſt fieri legatũ rei que eſt apud hoſtes:vt.l.id qđ.j.de lega.j. eadem ratione poteſt fieri adoptio principe permittente.pro hoc.C.de emanci. libe. l.iubemus. ¶ Quero iuxta predicta dñs Imperator conceſſit mihi pridie piſis:dum ibi legationis officio fungerer pro cõmuni peruſij: qđ poſſim ego meiqꝫ deſcendentes quos contingit eſſe legum doctores legitimare ſcholares auditorũ noſtri: quos contingeret eſſe illegitime natos ex quocunqꝫ complexu nephario vel illicito. ¶ Quero vtrum[c] † pater talis ſcholaris poſſit a me petere per procuratorem vt filium ſuum legitimem: Et ſi queritur an hoc poſſit fieri in abſentia patris.⁊ idem quero de filio. Et videtur ꝙ non:vt dicta.l.iubemus.C.de emanci. libe. et.l.poſt mortem.in fine.ſ.de adop:⁊.C.de his qui ve.eta.impe.l.omnes. Pro hoc.C.de manu.vin.l.nec mulierē. Contrarium credo quod tam ex parte patris qꝫ ex parte filij poſſit fieri per procuratorem.[d] primo per regulam.l.j.§. vſus.ſ. de procur. ſecundo per aliam regulam:reſcriptum poteſt impetrari a quocunqꝫ et non refert a quo.vt.l.vniuerſis. C.de preci. impera.

offe.ſed lex dicit ꝙ iſta legitimatio fit per impetrationem priuilegij ſeu reſcripti factam ſm illã formã a vt in aut.quib.mo.na.effi.legi.§.ſi igitur licentia in glo.que incipit quod qualiter fiat ⁊c.colla.vj. item probatur per aut.item ſine.C.de natu.lib. vbi ſufficit ꝙ filius oſtendat voluntatem patris. nec eſt neceſſe ꝙ pater ſit preſens. Item ex parte filij non requiritur ꝙ ſit preſens licet ſufficit ꝙ ratum habeat vt in aut.qui.mo.na.effi.ſui.§.ſi quis igitur naturalis,et.§.generaliter.coll.vij. Ad cõtraria reſpõdeo. Non ob.l.iubemus.et.l.poſt mortem.et.l.nec mulierem.q2 in legitimatione pater nil diſponit:ſed principi vel habenti autoritatē ab eo diſponēdi ꝯſentit. nõ eñ ipſe pater legitimat:ſꝫ pncipis autoritas. Leges contrarie loquuntur quãdo pater ipſe diſpoſuit licet autoritate iudicis.vt quando pater emancipat vel abſoluit filium.et iudex autoratur.[a] Item pater adoptat. Item dñs manumittit. Et predicta cum non ſint in adminiſtratione patrimonij non poſſunt fieri per procuratorem:vt glo.in lege nec mulierem ſ.alle. Ad.l.oēs.C.de his qui ve.eta.impe. rñ.ꝙ ibi requiritur preſentia perſone ad cognitionē que ſine ea fieri non põt:ſed hic nõ requiritur ad cognitionē: ſed ad executionē:ergo põt fieri in abſentia patris. vt.l.ſeruũ quoqꝫ.§.publice.ſ.de proc. ¶ Ex hoc po-
2 teſt † colligi[b] determiatio illius.q.an filiatio ſpiritua-
b lis ſeu cõpaternitas poſſit cõtrahi per procuratorē. Et videtur ꝙ non q2 ipſe pater ſpũalis aliqđ diſponit et aliqđ agit nõ ſimpliciter ꝯſentit.ergo videtur ꝙ requiratur preſentia ſua.vt.l.poſt mortē.in fi.ſ.de 3 adop.et ita dicunt canoniſte.

1 ☞ Filius emancipatus preteritus vtrum dicat teſtamentũ nullũ vel veniat per cõtratab.

2 Exheredatio emãcipati facta ſine cauſa nõ valet.

3 Exheredatio nepotis vel pronepotis quando ſit neceſſaria.

In omnibus.

c [c] Hec eſt quinta et vltima pars huius prime partis in qua ponũtur tres regule generales circa cõſiliũ galli et eſt clara. 1 ¶ Oppo.hoc qđ dicitur qđ dꝫ inſtitui filius eſt cõtra conſiliũ galli: qui de inſtitutione filij non fecit mentionē. 2 Sol.glo.in prin.l.dicit ꝙ gallus poſuit pro conſtanti ꝙ filius inſtitueretur. 3 ergo dixi vobis ꝙ dꝫ inſtitui expreſſe vel tacite exheredari autem nõ poteſt:q2 exheredaret poſt mortē ſuã.vt hic. 4 ¶ Op.j.proximo reſpon.in fi. Glo.ſoluit ꝙ verbum dũtaxat tollit cõtrariũ:q2 loquitur de filio primi gra- 5
1 dus. ¶ Oppo.et videtur † ꝙ filius preteritus nõ rũpit ipſo iure:ſed venit ꝑ ꝯtabꝰ. vt.C.eo.l. maximũ.et 9 infra de cõtratab.per totum.et.j.e.l.fi. Sol.glo. ibi in emancipato preterito.hic in ſuo. ¶ Oppo.etiam
d ꝙ emancipatus[d] preteritus rumpit ipſo iure.vt.C.e. e non licet.et in corpore vt cum de app. cog.§. aliud.
2 Huius timore glo.variant. Nam quidam † dicũt ꝙ in preteritione filij emancipati nil eſt immutatũ. vt not.C.eo.aut.ex cauſa.et.l.maximum.et.l.ſi filius ſ. de mino.et hic.et alibi. Glo.tenet cõtrariũ in aut.de here.et fal.§.exheredatos.vbi đ2 qđ in emancipato debet inſeri cauſa: alias teſtamentum eſſet nullum ipſo iure.idem tenebat Azo in ſum. de inoffi. teſt.§. effectus et in ti.de libe.prete.§.eſt aũt effectus. Idē tenet Dyn.in diſtinctione magna quam ponit in fin. huius.l.et Cy.in auten.ex cauſa. hoc puto verum:quod ſi cauſa in emancipati exheredatione non ponitur ipſo iure ſit nullum:quia text.in corpore vt cum de app.cog.loquitur tam in filio ſuo quam in emancipato. ¶ Oppo. dicitur hic quod exheredatio filij non c valet poſt mortem. Contra quia non exheredatur poſt mortem:ſed ſimpliciter. Solu.iſta exheredatio non poteſt fieri ſimpliciter: quia cum inſtitutio de nepote fiat ſi naſcitur poſt mortem filij non poteſt per aditionem eiꝰ confirmari exheredatio ſi naſcitur filio viuo: ergo non valet.lege ſi ita.in fine.ſupra eodem. ¶ Oppo.quod in filio qui eſt apud hoſtes ſit neceſſaria exheredatio: vt.l.ſi quis filio exheredato.§.ſed ſi pater. ĩfra titulo primo. So.illud eſt verum ſi rediret.ſed hic non rediit. ¶ Oppo.quod etiam nepos et pronepos debeat exheredari. vt infra titulo primo.l.poſthumorũ. Sol. † inſpecto preſenti ſtatu quod a- d lius precedit eos nõ eſt neceſſe quod exheredentur.ita loquitur hic: ſed inſpecto eo quod euenire poteſt.ſcilicet quod filius primi gradus ante decedat: et ſequens incipiat tenere locum primi:eſt neceſſaria exheredatio vt in contrario.probatur ſupra.e.l.§.idem credendum.ver.nam et ſi filius.

1 ☞ Relatiuum et antecedens nõ reguntur ab vno et eodem verbo.

2 Dictio nam et ſi pro certe.

3 Prouiſio huius.l.non eſt neceſſaria in muliere teſtante.

4 Preteritio matris hodie debet habere cauſam alias teſtamentũ eſſet ipo iure nullum.

5 Nepos per legitimationē poteſt effici ſuus poſt mortem filij.

9 Modus legitimãdi ꝑ principem erat cognitus de iure fforum: ſed alij modi non.

Nunc de lege.

e [e] Hic incipit ſecũda pars principalis legis: et cõſueuit reputari difficilis:et durat vſqꝫ ad.§.ille caſus. Et diuiditur in tres partes principa-

emancipationē.vide late And.ſic.cõſi.xxxv.ij.lib.

a Andreas Pomate. ¶ Judex autoratur.an iſte autor poſſit delegari.vide Alex.in.l.imperiũ.in pe. col.ff.de iuriſdi.om.iudi.

b Andreas Pomate. ¶ Poteſt colligi. vide Ro. ſingu.liiij. fede.cõſil. xv. Feli.in c.lꝫ ex quadam.ij.colum.de teſti.

c ¶ In omnibꝰ. ⁊ no. hic ſecũdũ Bald. qđ iure rumpendi non habet locũ ſucceſſoriũ edictũ. vide eundẽ in lege ſi quis poſthu. ſupra eodē. Andre.barb.

Andreas Pomate.

d ¶ Quod emancipatus. Vide Alex.cõſilio.cxlij. in penul. col. ij. volumi. ⁊ eſt cõmunis illa gl. in dicto.§. exheredatos. vt per Alexan.cõſilio. clx.j. colum alſ x.ij.volũ.

Andreas Pomate.

e ¶ Nũc. et not. ſecundum Bal. qđ dictio nunc reſpicit preteritum tempꝰ preſens et futurũ ſecundum Dy.in.l.ſi vt certo.§.nunc videndum cõmo.l.ſi cum dotem.§.tranſgrediamur ſo.ma.dictio tunc reſpicit extremitatē tẽporis vt.ſ.e.l.in prin.et.l.in ſubſtõne. de vul.et pup.l.iiij.j.de condi.et demon. et ſic cõponantur ad inuicem.vide hic Bal.

les. Primo continuat ſe et exponit mentem vtriuſq; capitis. l. velle. Secundo declarat primum caput. Tertio declarat ſecundum. ſecunda ibi: et videtur. tertia ibi: etiam ſi parente. Et ſecunda ſubdiuidit in q̃nq; particulas: Primo ponit mentem capitis. l. vell. Secundo illud declarat ponendo exempla. Tertio oſtẽdit quid addat. l. vell. ad illud quod erat prouiſum per. l. xij. tabu. Quarto probat dictum per eum: ſcilicet mentem velleij eſſe veram: per rationem. Quinto probat eſſe veram per verba. l. vellei. ſecunda ibi: ergo. tertia ibi: vt non ſolum. quarta ibi: quid enim. quinta ibi: nam et ſi. et ibi gloſſ. dat duas lecturas tene primam pro vera. ¶ In tex. ibi non ſolum forma caſum. dicit iuriſconſul. videtur quod. l. velle. ſeruiuerit nobis de vento: quia per legem. x. tab. ille qui naſcitur ſuus poteſt inſtitui. Ad hoc reſpondet iuriſcõſul. per legem. xij. tabu. poteſt inſtitui poſthumus q̃ eſſet ſuus ſi tempore teſtamenti naſceretur; hic autem addit. l. vellei. vt ſi mortuo filio vel filio viuo naſcitur poſthum⁹ mortuo patre inſtitui poſſit. ¶ In tex. ibi non ſit. quod poterat fieri per legem. xij. tab. ¶ Item ibi viuo patre ſui patris: qui quo ad eum eſt auus. Dicit text. ſi naſcatur nepos: ſcilicet inſtitutus viuita filij: tunc tamen cum naſcitur erat mortu⁹ ſecundum vnam lectu. et hoc non licebat ante legem vellei. quia tempore teſtamenti non erat naſciturus ſuus. Ibi quid enim ⁊c. forma caſum. addit. l. vellei. quod qui non eſt ſuus tempore teſtamenti poſſit inſtitui. ¶ Circa primum quero in quibus prouidit. l. vellei. Glo. dicit optime vt patet in eadem alia glo. ſupra eodem. §. ſi eius. in glo. ſuper verbo idem querendum tenet quod etiam primum caput. l. vellei. habeat locũ etiam ſi nepos naſcitur viuo patre et auo: quod Dyn. ibi reprehendit et etiam ſecunda gloſſ. magna illi⁹. §. in pn. illõ nõ t; ſed cõcordat huic glo. Iſta autem opinio proceſſit ex quadam opini. Azo. et Hug. quam recitabo in ver. non ſolum. que dicebat quod in primo capite. l. vellei. continetur mens ſecundi capitis, quod non eſt verum, vt infra dicam. Item aduertendum eſt quod primum membrũ primi capitis. l. vellei. quo cauetur quod nepos naſciturus poſſit inſtitui filio tunc mortuo: non fuit neceſſe. hoc enim erat prouiſum per legem. xij. tabu. cum tẽpore teſtamenti talis nepos naſciturus erat ſuus. vt inſti. de le. §. poſthumus. et de bono poſſe. §. primo. ¶ Venio ad tertiã partẽ ⁊ pma ei⁹ pticula clara eſt. ¶ Venio ad ver. g̊. hic ſup ṽbo naſcatur eſt duplex lec. tene primã q̃ clara eſt. ¶ Venio ad glo. et differt pma a ſcda: q̃a ſm primã loquit̃ de filio ⁊ de nepote. ſm aliam loquitur in filio et pronepote. ¶ Oppo. hic non dicitur quod filius fuit inſtitutus. ergo teſtamentum eſt nullum: Solu. ſemper preſupponas eſſe filium inſtitutum ſecundum glo. quod intelligitur vt dixi ſupra eadem lege in princip. ¶ Venio ad ver. non ſolum. Et oppo. quod hic eſt mala grammatica

1 † relatiuũ et antecedens regũtur ab eodem verbo: contra. l. plautius. de auro et argen. lega. Huius timore dicit gloſſ. quod hic non debet eſſe dictio qui. vel ſic habes qui ſubaudit gloſſ. vnum aliud verbũ: et ſic relatiuum et antecedens ab eodem verbo non regũtur vt in gloſſ. ¶ Secundo opponitur. ſecundum hoc primum caput. l. vellei. continet duo. ſcili- 2

cet quando nepos inſtituitur et naſcitur filio iã mortuo. Item quando inſtituitur eo viuo et naſcitur filio mortuo. et ſic deberent dici tria capita. l. vellei. Huius timore dicit Azo quod primum caput. l. vellei. continet vnum caſum expreſſum. ſcilicet quando teſtamentum fit filio iam mortuo. et iſtud per interpretationem extenditur ad caſum quando teſtamentum fit filio viuo. vide glo. hanc opinio. poſuit Azo in ſumma de li. prete. que opini. non eſt vera: nam ſi reſpicis text. in ver. nam et ſi ita. vbi ponuntur verba. l. vellei. expreſſe permittitur quod poſſit inſtitui omnis qui futurus erat ſuus. non ergo requirebatur quod naſciturus ſuus eſſet tempore teſtamẽti. ⁊ hoc declaratur in prin. huius. §. et in hoc ver. ſi em̃. l. vellei. de nouo principaliter hoc induxiſſet de nihilo nobis ſeruiuiſſet. nam per. l. xij. tab. licebat talem poſthumum inſtitui qui tempore teſtamenti naſciturus erat ſuus. Duo ergo cõtinet nec per hoc debent dici duo capita. q: ſub eadẽ cõceptione verborũ illa duo complectuntur. vt patet in ver. nam et ſi ita. ¶ Op. et videtur q̃ iſte tex. ſibiipſi contradicat. nam pmo dicit de eo qui naſciturus eſſet ſuus: poſtea dicit q̃d loquitur de nepote qui naſcitur viuo patre. ſed ſi viuo patre naſcitur non naſcitur ſuus: ergo non pertinet ad. l. vellei. Huius timore hic tex. legitur diuerſimode. primo vt exponat̃ viuo patre. ſcilicet ſui patris qui eſt auus quo ad eum. et iſta eſt vera quã tenuit legendo literam. Alij vt Azo et Hug. exponunt viuo patre. ſcilicet ipſius nepotis. et hoc ponit glo. magna hic poſita. et ſequens glo paruula ſuper verbo patre. et alia gloſſ. magna in ver. nam et ſi. et ad contrarium quod fit. ergo iuriſconſultus eſt ſibi contrarius. Reſpondet non eſt verum. nam in primo capite continetur ſecundum caput in ſentẽtia: et ſic facit hic mentionem de ſecundo capite. l. vellei. et ſecundum opinio. iſtam ibi etiam ſi parẽte non erit. §. ſed opinio. hec reprobatur per Dyn. quia ſi primum caput contineret ſecundum: fruſtra ſecundum fuiſſet factum: et ſic vellei. reprehenderetur de ſuperfluitate. ¶ Preterea hec lec. non procedit ſine violẽtia. Loquitur em̃ hic text. de eo qui naſcitur⁹ eſt ſuus. Ideo tene primam quod ibi etiam ſi parente. ſit. §. et exponatur ibi ſecundum caput. l. vellei. ¶ Venio ad ver. quid enim ⁊c. In quo ſic forma caſum. ¶ Quero q̃d mouit vellei. ad hoc ſtatuendum. Reſpondetur q̃d ſecundum. l. xij. tabu. debebat inſpici tempus teſtamenti vtrum poſthumus qui inſtituebatur naſciturus erat ſuus: quod vellei. viſum eſt non eſſe equum. Ad quid enim debet inſpici tempus teſtamẽti cum ſufficit inſpici tempus quo naſcitur: h. d. ¶ Sed op. in heredis inſtitutione debet inſpici tempus teſtamenti. vt. l. ſi alienum. §. in extraneis. ſ. de here. inſti. Solu. ibi in inſtitutione pura iſtud eſt verum: in inſtitutione conditionali iſtud non eſt neceſſe: vt infra de regu. cato. l. penulti. Vel aliter fateor quod debet inſpici regulariter tempus teſtamenti: et quia illud inſpiciendo teſtamentũ non valebat: q: poſthumus alienus non poterat inſtitui: ideo prouidet vellei. vt hoc caſu poſthumus alienus poſſit inſtitui: et ſic vtroq; tempore inſpecto teſtamentum valet licet varietur conditio poſthumi inſtituti. ¶ Venio ad. ver. nam † et ſi ita. ibi expone nam et ſi pro certe. ¶ Op.

a hic dicitur oĩs virilis ſexus[a]. Contra q: etiã poſthuma rumperet teſtm̃. vt. l. poſthuma. ſ. eod. ideo gallus in prouiſione ſua fecit mentionem de nepote et nepte: vt hac. l. in princi. Solu. glo. reſpondet. expone omnis virilis ſexus faciens teſtamentũ. ⁊ ſic illa verba referuntur ad teſtamentum non ad inſtitutũ.

3 In † muliere enim non eſt neceſſaria prouiſio hui⁹ l. quia eius preteritio pro exheredatione habetur. vt inſtit. de exhere. lib. §. mater. Vel expone omnis virilis ſexus. i. omnis natus ex virili ſexu. ¶ Oppo. C. eo. auten. non licet. ⁊ in corpore vt cum de ap. cog.

4 §. aliud quoq; capitulum. Solu. fateor † q̃ hodie in preteritione matris eſt immutatum quod in ea debet inſeri cauſa: aliter teſtamentum ipſo iure eſt nullum. hoc tenet Dy. in diſtinctione magna quam ponit ſuper iſta. l. Sũ expeditus de gl. ¶ Quero vtrũ

5 † per legitimationem aliquis nepos poſſit effici ſu⁹ poſt mortem filij. Rñ. q̃ ſic. vt. ſ. de adop. l. adoptiones non ſolum. facit. C. de natu. li. auten. Item ſine vbi mortuo patre poteſt filius legitimari: eadem ratiõe nepos ex filio. ¶ Sed quero quare ſceuola qui omnes caſus prouidit non fecit mentionem de iſto 1 caſu legitimationis. Reſpondeo quod iſte caſus nõ poterat contingere niſi principe mediante: ⁊ ſic videtur quodãmodo impoſſibile. vt. l. apud iul. in fin. alẽs eſt ſub. l. idem iulia. ſ. de leg. j. ideo de hoc nõ fecit. l.

6 vt. l. nã ad ea. ſ. de le. Fateor † tñ q̃ iſte modus legitimandi per principem erat cognitus iſto tpe vt. l. qui in prouincia. §. j. de ritu nupt. Alij modi legitimandi erãt incogniti: ſed ſunt introducti per iura. C. titu. de na. li. ⁊ in auten. qui. mo. na. effi. ſui. ⁊ qui. mo. na. effi. le. De quibus cũ nõ eſſent cogniti iſto tpe ſi ſceuola mentionẽ nõ fecit ſibi imputandũ nõ eſt. Quod hic dicitur etiã inducitur per Dy. in ar. ad imbreuiaturã repertã in protocollo. q̃d plene declaraui. ſ. ead. l. §. idem credendum. dic vt ibi.

1 ☞ Illud quod cõprehenditur ex verbis. l. nõ interpretatur ſed declaratur.

2 Filius naturalis preteritus non rumpit teſtamentũ ſiue baſtardus.

3 Idem eſt heres quod dominus.

4 Confeſſio facta titio ⁊ ſuis heredibus quomodo intelligatur.

5 Si teſtator inſtituto filio ſubſtituat q̃ ſi deceſſerit ſine filijs deueniat in titium ⁊ eius heredes: an heredes titij extranei admittantur.

6 Si teſtator ſubſtituit titium et eius filios heredes quomodo intelligatur.

Copula poſita inter duo adiectiua non reſpectu vnius ſubſtantie quod non requirat concurſus copulatorum.

7 An appellatione heredis venit heres extrane⁹: an intelligatur de primo, an vero infinitum.

b * **Etiam ſi parente.** [b] Quidã dicũt quod hic nõ d; eſſe. §. Alij faciunt iſtũ. §. ⁊ bene. vt in precedentibus dixi. ⁊ incipit hic tertia pars ſecunde partis in qua iuriſcõſultus proſequitur ſecundũ caput. l. velle. vſq; ad. §. ille caſus. Et diuiditur in duas partes principales. Primo declarat intellectum ſecũdi capitis. l. velle. ſcdo illud extendit ad nouum caſum. Secunda ibi: in. §. videndum. Proſequor modo iſtam primam partem que ſubdiuiditur in quatuor partes. Primo ponit mentem. l. velle. Secundo illam declarat per exempla. Tertio commendat. l. ⁊ ponit eius verba declarando ad quos caſus porrigatur. Quarto tollit vnam dubitationem circa premiſſa. Secunda ibi: et ita interpretandum. tertia ibi: ⁊ bene. quarta ibi: nec ſolum. ¶ Opponitur quod hic caſus fuerit premiſſus ſupra proximo. §. ibi: etiam ſi viuo patre ⁊ cetera. Solut. quidam fatentur: quod reprobaui: ⁊ ibi debet exponi viuo patre ſc; ſui patris. ¶ Opponitur ad ſecundam partẽ: dicitur hic ita interpretandum. Contra quia † illud cõprehenditur ex verbis. l. non ergo

a ¶ Virilis ſexus. Adde Paul. de caſtro dicit ſingu. gloſſ. vbi ſunt expoſita iſta verba eſſe menti tenẽda pro eo quod ſi aliquis accipiat emphyteoſim pro ſe et ſuis deſcendentibus per virilem ſexum quod non ſolum maſculi deſcendentes ex maſculis: ſed etiam femine deſcẽdẽtes ab his maſculis comprehendũtur. Idem ſi dicat pro ſe ⁊ deſcendentib⁹ virilis ſexus ſec⁹ ſi dixiſſet p ſe ⁊ ſuis deſcẽdẽtibus maſculis: quia non venirent femine deſcendentes ex maſculis an autem ſub illis verbis pro ſe ⁊ deſcendẽtibus maſculis comprehendatur filius ex femina et ſic nepos. Specu. in tit. de loca. §. nunc vero aliqua. verſi. cxlvj. tenet q̃ non: quia illud verbum maſculis debet intelligi de deſcendentibus ex maſculis. et facit ratio: q: mater ſua nõ admitteretur ſi viueret q: non maſculus multominus debet admitti nepos ex ea ne ſit melioris conditionis q̃ mater eius que precedit in gradu. arg. l. ſi viua matre circa medium. C. de bo. ma. vbi dicitur q̃ melioris conditionis nõ debet eſſe nepos q̃ filius vel filia. hoc idem videtur tenere Bal. in. l. j. C. de condi. inſer. in. j. colũ. Jo. andre. in addi. ſpe. in tit. de teſt. ſuper rub. dum refert diſputa. per Ric. malũ. ⁊ pro hac glo. hic dicit. d. Alexan. ſe ſolitum allegare text. in. l. lege. xij. tabu. ver. huius itaq;. C. de legi. he. ⁊. §. Item vetuſtas. inſti. de here. que ab inteſta. ⁊. l. ij. §. j. ſ. de ſuis ⁊ legi. iuncto. c. ceterum. inſti. de leg. agna. ſuc. per que mira dicit ipſe apte probari q̃ nepos ex filia non dicitur deſcendens vel coniunctus per virilem ſexu; ⁊ q̃ neptis ex filio dicatur agnata non cognata ſtricte accipiendo: eſt tex. in. d. l. ij. ⁊ ideo dicit ſe cõſuluiſſe ſuper teſtamento in quo diſpoſuerat teſtator q̃ ſua hereditas deueniret de vno in aliũ per lineã maſculinã q̃ ſi filius deceſſerat relicta ſolũ femina q̃ illa femina admitteretur. dicit tñ q̃d cõtrariũ fuit cõſultũ: ad predicta qualiter maſculina generatio intelligatur ⁊ an maſculi ex feminis preferãtur feminis deſcẽdẽtibus. vide per Flo. inter conſi. d. Pet. de anch. cclx. ⁊ qualiter illa verba deſcendendo de vno in alium. vide Bal. conſi. ccclxxxvj. ij. volu.

b ∼ Andre. Poma. ¶ Etiam ſi parẽte. vide ad iſtũ tex. Alexã. conſi. xcviij. in. ij. col. v. volu. ⁊ conſi. clxiij. col. ſi. eo. volu.

* Aduerte q̃ Bart. in hoc. §. etiã ſi parente. inuoluit vitio cõtrarietatis ſm aliquos. Sed pro ſol. Vide concordantiam quam poſui in margi. ad. l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. lib.

a ~Andre. Poma. ¶ Conceditur aliquid titio. vide Alex. conſi. xxiij. j. col. ij. vo. ⁊ conſi. ix. col. ij. eo. volu. ⁊ conſi. xvj. alias. xxxvj. ij. co. iij. vol. ⁊ conſi. xc. iiij. col. et conſi. cvij. ad fi. eo. volu. iiij. ⁊ cõſi. xx. in prin. in v. vol. Feli. in. c. in preſentia. co. xj. de probatio. Imo. conſil. xxj.

b ¶ Id eſt filios. adde ſinquantum Alex. limitat dictũ ſit ad quoſcunq;: quia tunc etiam extranei cõprehendũtur ꝙ idem voluit bar to. conſilio j. lib. vbi dicit ꝙ vigore illorum verborum non comprehendentur perſone incapaces. i. vel natura vel morbus ibi vide quia pulchrũ conſilium.

c ¶ Primo caſu. Adde tu ad hunc caſum. ⁊ vide do. Alexan. in conſi. ix. colum. ij. in princi. in. ij. volumi. et ibi ponit concor.

d ~Andre. Poma. ¶ Scdo caſu. Faciunt q̃ no. Feli. in. c. ij. col. xvij. de excep. dum allegat Bar. hic.

e ~Andre. Poma. ¶ Illa iniquitas. vide Alex. conſi. ix. ij. vol. ⁊ conſi. lvj. ij. col. ij. vol.

f ~Andre. Poma. ¶ Iuxta p̃dicta. Uide Alex. ꝯſi. iij. col. iij. ij. vol. Pau. de caſt. cõſi. xxxv. Ro. cõſil. lvj. col. ij. Feli. in. c. ij. xvij. col. ver. fallit. iiij. de reſcrip.

g ¶ Extranei. adde ꝙ ſpe. in ti. de teſte. §. in pmis. ꝟ. ſi. dicit ꝙ ſemper in teſtamẽtis verbũ heredes dʒ referri ad deſcendentes Paul. vero de ca. dicit ꝙ lʒ ſit magna autoritas ſpe. qd̃ ſibi videt̃ ecõtrario dicendũ q: largior interpretatio fit in teſtamẽtis q̃ȝ in cõtractibus ſubdit tñ qd̃ iſte articulꝰ eſt dubiꝰ ⁊ nõ auderet cõſulere p̱ heredibꝰ extraneis lʒ ſignificatũ verbi importet q: nõ eſt veriſimile qd̃ teſtator de illis ſenſerit. ⁊ ex his verbis colligere potes ꝙ Alex. nõ bene refert Pau. de ca. niſi diuerſa eſſet lectu. ſua nec etiã bñ ſentit. q: opi. ſpe. ſeqtur Bal. cõſil. ccccij. inci. p̱ponitur qd̃ mãfredinꝰ. iiij. lib. ⁊ cõſil. clj. incip. verba teſtamẽti. j lib. ⁊ cõſi. ccxxv. iiij. lib. viſo teſtõ. Io. ibi vult qd̃ ſi teſtator faciat teſtm̃ i quo inſtituat vxorem ⁊ alium heredem vtrunq; ipſorum pro equali portione cum hac conditione. quod poſt mortem ipſoruʒ dicta hereditas deueniat ⁊ deuenire debeat ad titium ⁊ eius heredes pro duabus partibus pro alia vero ad caium contingat ꝙ titium viuis inſtitutis decedere nullis relictis deſcendentibus: ſed ſorore tantum eueniat etiam caſus ꝙ alter inſtitutorum decedat ꝙ ſoror dicti titij in nullo ſuccedet q: illud verbum et eius heredes intelligitur de deſcendentibus titij non autem de ſorore nec extraneo q: ita ſe habet cõmunis vſus loquendi. de quo vide etiam Ang. conſi. cclxv. ⁊ late conſi. cx. Pau. de ca. cõſi. cxc.

eſt neceſſaria interpretatio. Solu. hic ſumitur interpretatio. i. declaratio. ſimile in. l. j. §. qui operas. j. ad tertul. ⁊ 3 ſ. de origi. iur. l. j. ¶ Oppo. j. eodẽ. §. ille caſus. Solu. hic in nepote qui tẽpore teſtamenti erat natus ibi non. 4 ¶ Ultimo oppo. ſ. ea. l. in princi. vbi non eſt neceſſe ꝙ ſit inſtitutus vel exheredatus. Solu. vt dixi in. §. idẽ credendum. in fine. ¶ Pro declaratione quero quid de prole deſcendenti ex filio naturali vel baſtardo: an ipſe vel geniti eius debeant inſtitui: ⁊ ſi nõ ſit an in aliquo rumpatur teſtamentum. 2 Et † dico domini quod licet in aliquo ab inteſtato ſuccedant vt in autenti. licet. C. de natu. lib. tamen facto teſtamento aliquid petere non poſſunt. vt eſt gloſſ. not. in. l. j. in princi. in gloſſ. naturales. j. de contratabu. ¶ Uenio ad verſicu. ⁊ bene. ¶ Oppo. viuens non habet heredem vt l. j. ſ. de actio. vel hered. ven. ⁊. l. j. j. pro herede. ergo aliquo viuo quis nõ poteſt deſinere eſſe ſuus heres. Reſpond. filij ſui dicuntur ſui heredes etiam in vita patris ſui: ſicut in vita patris dicuntur domini: vt. l. in ſuis. ſ. eo. idem em̃ eſt heres † quod dominus: dicitur enim ab heros quod eſt dominꝰ. facit. j. de heredi. inſtituen. l. his verbis. in princip. ¶ Quero ergo † conceditur[a] aliquid titio ⁊ ſuis heredibꝰ: vtrũ a iſta verba ſuis heredibus debeant intelligi de filijs tantum: quod videtur per caſum huius legis: vbi dicitur ſi quis ex ſuis heredibus: quod ad eos tantum qui tenent primum locum refertur. In contrarium videtur quia etiam heredes quoſlibet extraneos alterius appellamus ſuos heredes vt. C. de le. l. in annalibus. de verbo. ſignifi. l. ſciendum. Circa qd̃ dic quandoq; illa verba ſuis heredibus referuntur ad tempus vite eius de quo loquimur: ⁊ tũc ſemper intelligitur de illis liberis qui tenent primũ locum: vt hic: nam in vita non habet quis heredem: vt dictuʒ eſt. quandoq; illa verba referuntur poſt mortẽ eiuſdem de quo loquimur: et tunc quandoq; illa verba proferuntur circa illud quod de ſui natura non trãſit niſi ad filios vt in feudo: ⁊ tunc debet intelligi ſuos b heredes id eſt filios[b] vt. x. colum. de ſuc feud. c. primo. et not. in. l. ex facta. §. fina. ad trebel. ⁊ per Dynũ in. l. in conuentionibus. de verborum ſignifica. licet Pet. et Iaco. de ra. aliter dicant ⁊ male in quadam q. quam Cyn. ponit in. l. liberti liberteq;. C. de ope. liberto. Si vero illa verba referuntur ad rem que de ſui natura tranſire poteſt ad quoſlibet heredes: tũc quandoq; illa verba exprimuntur a recipiente: quãdoq; a concedente. Primo caſu[c] intelligitur etiam c de heredibꝰ extraneis: vt. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. de verborum obligatio. facit. ſ. de probationi. l. d ſi pactum cum ſimilibus. Secundo caſu[d] quandoq; a concedente vt puta teſtator vel alius concedens: tunc ſiquidem intelligendo vniuerſaliter de heredibus reſultaret iniquitas: et contra mentem concedentis: et tunc aſſumimus heredibus id eſt liberis. vt. l. ex facto. §. finali. ad trebellia. Si vero illa iniqui e tas[e] non reſultaret: ſtat proprie vt omnes heredes comprehendantur etiam extranei vt. l. in annalibus. C. de legib. et dicta lege ſciendum. de verborum ſignificationibus. Sed dices quod. l. in annalibus. eſt contra hanc diſtinctionem. nam ibi loquitur in legato annuo quod de ſui natura non tranſit ad heredem. ergo deberet intelligi de heredibꝰ. i. filijs. Reſpondeo. verba mea dicunt aut illa verba proferuntur ſuper re de ſui natura tranſmiſſibili ad heredes vel non. in. l. in annalibus. res que legatur vel quantitas de ſui natura erat tranſmiſſibilis ad heredes: ſed tranſmiſſionem impediebat conditio que eſt in legato annuo: nõ natura rei legate: vere ergo profertur ſuper re de ſui natura tranſmiſſibili ad heredes. 5 ¶ Quero iuxta † predicta[f] teſtator inſtituit filium f hoc modo: ⁊ ei ſubſtituit: ſi deceſſerit ſine liberis deueniat ad titium ⁊ eius heredes. quero vtrum here g des extranei[g] dicti titij admittant̃ ad fideicõmiſſuʒ.

Uidetur quod ſic: vt dicta. l. in annalibus. C. de leg. In contrarium videtur quod debeat intelligi de filijs: quia alias reſultaret iniquitas et contra mentẽ teſtatoris. ſicuti enim perdilexit filium viuum titij: ita heredes filij predilexit vltra heredes titij: maxime ſi contingeret ꝙ heredes filij eſſent de agnatione teſtatoris: heredes Titij eſſent extranei: quod nõ eſt preſumendum teſtatorem voluiſſe. argu. infra de condi. et demõ. l. publius. in fine. et ideo hoc caſu intelligitur ſubſtitutus titius et eius heredes. ſcʒ filij. Et ita videtur ſentire Ricar. malum. in quadam ſua a diſputatione. ¶ Ex hoc apparet[a] ſolu. q. quam facie 6 bam ſupra eodem. §. quidaʒ recte. † quod ſi teſtator dicit ſubſtituo titium et eius filios et heredes: ſecundum rigorem verborum deberet intelligi filios tanb tum: vel heredes tãtum. nam hec copulatiua[b] cadit inter duo adiectiua. nec habet reſpectum vnius ſubſtantie. ergo ⁊c. vt. l. ea tamen adiectio. infra de leg. c iij. hoc tamen eſt verum[c] niſi reſultaret ſenſus incõgruus et cõtra mentem teſtatoris vt dixi. ¶ Quero 7 iſtis caſibꝰ ſi qbꝰ dixi cõprehẽdi heredes extraneos an intelligatur de primo herede tantum an de omnibus in infinitum. Quidam dicũt aut dixi tibi tuoq; heredi ⁊ intelligatur de primo. vt. l. antiquitas. C. de vſufruc. Aut dixi tibi tuiſq; heredibus. Et intelligũtur omnes: vt. l. ſciendum. de verbo. ſigni. hec diſtinctio videtur contra. l. ſi pluribus. infra de lega. ij. et infra de leg. iij. l. ſi plures. vbi non eſt differẽtia vtrũ nomẽ heredis proferatur in ſingulari aut in plurali. dic ergo aut hec appellatio adijcitur circa rem que de ſui natura ad heredem non tranſit: et tunc de primo intelligitur. vt dicta lege antiquitas. aut ſuper re de ſui natura tranſitoria ad heredes: et omnes comprehenduntur: niſi in caſibus: vt. l. ſciendum. de verbo. ſigni. et. C. de leg. l. in annalibus. intelligendo eã vt dixi ſupra. Sed contra predicta facit ſupra de vſufruc. accreſcẽ. l. ſi quis titio. ſed intelligo quod ibi de mente teſtãtis apparebat. facit quod dicam in lege ex facto. §. finali. ad trebel. ¶ Quero circa iſtã partem: quia iſta verba ſunt defectiua ſi quis ex ſuis heredibꝰ ſuus eſſe deſierit quomodo dicebatur vltra in. l. velle. Dynus ſupplet ſi quis ex ſuis heredibus ſuus eſſe deſierit ſuccedentes in locum ſuorum inſtituti teſtamentum non rumpant: vt. j. §. videndum. vel dic ſi quis ex ſuis heredibus eſſe deſierit ne ob id minus ratum ſit teſtamentum quod in locum primi ſuccedit: vt probatur infra eadem. l. §. ille caſus. ¶ Uenio ad verſiculum. nec ſolum: et videtur quod non ſit neceſſe quod primus inſtituatur vel exheredetur: vt dixi. ſ. eadem. l. in principio. Sol. vt dixi. ſ. ea. l. §. idem credendum. verſi. nam ⁊ ſi filius. ⁊. ſ. §. in omnibus.

1 Liberorum appellatione proprie veniunt nepotes: ceteri dicuntur poſteriores.
2 Spes habetur pro veritate: ⁊ quomodo. nu. 4.
3 Statutũ qd̃ qui rem immobilem vendiderit forenſi vel vendenti cõſenſerit qd̃ habeat locum in habẽte actionem ad illam rem: eam vendentem vel vendenti conſentientem.
4 Interpretatio extenſiua non habet locum in ſtatutis.

Uidendum. Hic ſceuola ſecundum caput l. velleia. extendit ad nouum caſum ⁊ eſt text. clarus. dicit text. non rumpat et certe non rumpit per rationes que ſequuntur. Dicit textus. ſignificaret tempus in quo incipiat eſſe ſuus: ergo nec nos debemus diſtinguere. Dicit textus quod licet. id eſt licitum eſt. ⁊ iſta verba omitte hic ⁊ lege in fine. §. ¶ Oppo. contra ſceuolaʒ de ſuperfluitate: quia in verbis. l. velle. oẽs caſus comprehenduntur: vt. ſ. proxi. §. Male ergo dicit ſceuola quod iſte caſus captiuitatis ſit ex interpretatione. Sol. in. l. velle. continentur oẽs caſus quando quis deſijt eſſe ſuus ſine ſpe reaſſumẽdi illum gradum: ſed in capto eſt ſpes reaſſumendi. ¶ Op. hic ꝙ ſint ſuperflua verba dum dicit liberi eius ⁊ ceteri: quia appellatione liberorum omnes continentur: vt. ſ. ea. l. §. inſtituens. et de teſta. tut. l. qd̃ ſi nepotes. Solu. hic appellatio liberorum ſtricte accipitur pro filijs. vel 1 † aliter appellatio liberoruʒ proprie porrigitur ad nepotem. ceteri appellantur poſteriores vt. j. de gradibꝰ. l. iuriſcõſultus. §. parentes. ¶ Oppo. ſ. ea. l. §. ſi eiꝰ. Sol. ibi de nato apud hoſtes hic de nato i ciuitate. ¶ Op. ſi ille filius moritur poſt mortem ſequens non incipit eſſe ſuus: vt. l. ſi qs poſthumos. §. j. ſ. eo. ⁊. l. ſi quis filio exheredato. in pn̄. j. ti. j. Sol. nõ vere moritur poſt mortem: ſed per fictionem. l. cornelie. fingitur mortuꝰ in vita: ideo nepos dicitur ſuccedere in locum ſui. Cõtra hoc facit quod no. ſ. ea. l. §. ⁊ quid ſi tantum. in fi. glo. magne. Solu. ibi loquitur de reſtituto poſt mortẽ: ſecus in eo qui per fictionem ſuccedit. vt ibi dixi. ¶ Opp. qd̃ iſte. §. nõ ſit neceſſarius. pertinet em̃ hic caſus ad. l. xij. tabu. vel ad primũ caput. l. vell. nam tempore teſtamenti tenebat primuʒ locum iſte nepos: ergo ſecundum caput. l. vell. non habet locum. ſolu. fateor qd̃ tenebat primum locum tempore teſtamẽti: ſed tamen erat ſpes quod filius qui erat apud hoſtes reuerteretur. et iſte nepos tunc: nunc eſſet ſuus: et ita ſpes 2 habetur pro veritate ac perinde vt ſi iſte nepos tunc temporis non fuiſſet ſuus. huius ratio eſt quia hic ſpes importat eundem effectum quem veritas: quia nepos qui remanſit in ciuitate donec filius eſt apud hoſtes non poteſt ſe immiſcere hereditati: vt lege penulti. infra de ſuis et legiti. et lege nec nos. C. de capti. merito

vbi dat intellectum ad. q. Ricar. malũ. de qua hic p̱ bar. bal. cõſil. xciij. ſup his pũctis. iiij. li.

~And. po. a ¶ Ex hoc appet. Uide ale. ꝯſi. iij. volu. ij.

b ¶ Nã hec copulatiua. Adde Ang. hic. ⁊ d. Alex. in ꝯſil. ix. col. j. ꝟ. iij. ꝯfirmat. in. ij. vo. et vide in. d. conſi. co. ij. ver. ⁊ pro hoc facit et cum Bar. ꝯcor. Bal. in. c. j. de natur. ſuc. feu.

~Andreas Pomare. c ¶ Tñ eſt verũ. vide Alex. ꝯſil. ij. als. x. in iij. colũ. iij. volu.

a ~Andreas Pomate. ¶ In ar. ad. q. vide in ſimili 4 barb. in rub. de rebus ec. non alie. Pau. de caſt. cõſil. ccxliiij. et conſi. ccxxxiij. ro. conſi. clxvij. Barb. in tra= crat de gabel. in iij. parte. viij. partis princi.

b ¶ Ille caſus. Et not. ex iſto tex. ſm dictũ meum ꝙ vbi qs nõ eſt vtiliter inſtitutus habetur p̄ preterito ⁊ ſic facit ſe= cundũ An= ge. ꝙ ſi ſta tuto valeat teſtm̃ cum quinqꝫ te= ſtibus et ſi quis inſti= tuit filium ⁊ ſubſtituit nepotẽ bã nitum qḋ cũ iſte bã= nitus per= diderit iu= ra ciuitatꝫ propter bã num quod non valet inſtitutio facta de ipſo nepote et ſic poterit venire ab inteſtato et non preſtabit le= gata etiam hodie per aut. ex cauſa. quia illa loquit̃ qñ quis eſt preteritus que ratio ceſſat in caſu iſto ſꝫ contra Ange. facit q2 ſi nõ recte eſt inſtitutus habet̃ pro preterito vt hic. ergo. Item q2 aut bona ſunt pu blicata et tunc non poteſt venire ad talem ſucceſſio= nem cum ſit de iure ciuili et in ſuitate videtur perdi diſſe ſucceſſionem aut bona nõ ſunt publicata: ⁊ tũc non debet dici perdidiſſe ius ſuccedendi.

c ~Andreas Pomate. ¶ Inſtitui. adde inquantũ Alex. ponit an bannitus vel rebellis poſſit vti bene= ficio ſtatuti ciuitatis a qua eſt bãnitus Pau. de caſt. conſil. xxxij. Bal. conſi. lviij. ⁊ inquantũ tangit etiam an cautio preſtita per vſurarium manifeſtũ poſt te= ſtamentum faciat reconualeſcere teſtamẽtum. adde ꝙ Bal. late conſi. cccxxxiij. iiij. lib. tenet teſtamentũ reconualeſcere non ſolum ſi poſt teſtamentum pre= ſtitit cautionem. ſed etiã ſi poſt mortẽ ab heredib⁹ preſtita ſit de mandato vel voluntate vſurarij defun cti ⁊ inquantum etiam dicit ꝙ faciens teſtamentum tp̄e quo nõ ſit vſurarius teſtamentũ irritatur ſi dein de efficiatur. Adde ꝙ idẽ voluit Fede. cõſi. vij. ſi tñ c vſurarius ſolẽni preſtita cautiõe de reſtituẽdis vſu= ris illas nõ reſtituat ⁊ multo tp̄e viuat poſt teſtm̃ ſe= cundũqꝫ faciat valet nihilominꝰ ſcḋm vt voluit cal. cõſil. iij. de vſuris. inquantũ etiam Alexã. ponit ꝙ ſi ſit ſtatutũ ſpeciale qḋ in cauſis a cẽtum libris ſupra talis ſit iudex et in cauſis pupillorũ ali⁹ ſit iudex cõ tingatqꝫ cauſam pupilli de centum libris agitari qḋ debeat preferri iudex pupilli non quantitatis. adde qd ſi ſit ſtatutuꝫ qḋ de cauſis mortis corã capitaneo poteſtas nõ poſſit ſe intromittere ⁊ preceſſit citatio non legitima coram capitaneo: an teſtis poterit co= gnoſcere. vide Ro. quod ſic. conſi. ccccxij.

pertinet ad ſecundum caput. l. velꝪ. p interpretationem et extenſionem ſce= 2 uole. ¶ Iſta induco in argu. † ad. q.[a] 3 ſtatuto hui⁹ ciuitatis cauetur quod qui rem ſuam immobilem vendiderit b foreſi vel vendenti cõſenſerit punia= tur certa pena. pone ꝙ ego habebam actionem perſonalẽ ad rem: vel debe bat mihi reſtitui per fideicõmiſſum. Ego conſenſi alicui vendenti eo caſu quo poteram impedire. vel ex forma iuris vel ſtatuti an puniar. Uidetur ꝙ non: q2 vere res non eſt mea: lꝫ ſpes ſubſit vt ſit mea: vt. l. ſtatuliberi a cete ris. infra de ſtatuli. In contrarium q2 per illam ſpem poteram impedire ſi= cut ſi eſſet mea vere. ergo ſpes et veri tas important eundem effectum. ca= ſus videtur in lege penulti. infra quib. 4 ad li. procla. non licet. Reſpondeo † dicitur ꝙ ſpem haberi pro veritate: eſt ex interpretatione extenſiua vt hic: ibi per interpretationem inducit: ſed iſta inter pretatio nõ habet locum in ſtatutis. ergo ⁊c. Dixi in l. omnes populi. ſ. de iuſti. ⁊ iure.

1 ☞ Lex non põt extendi ratione identitatis quan= do induceretur correctio.

2 Dictio in: quomodo diuerſimode accipiatur.

3 Teſtes deponentes vnus in domo alius iuxta do= mum an ſint contrarij ⁊ reducantur ad concordiam.

Ille caſus.

[b] Diuiditur in duas partes. Pri= mo ponitur prouiſio iuliani in ca ſu difficili. Secundo queſtio ſceuole circa conſilium iul. Secũda ibi: queremus. Item prima ſubdiuidit̃ in tres. Primo ponit̃ dubitatio iul. Scḋo orõ dubita tiõis. Tertio deciſio ſcḋa ibi: nõ em̃. tertia ibi: iulia no. Dicit tex. decedat. dubitat̃ an talis nepos rũpat vel ſuccedat. vñ qḋ rũpat. nõ em̃ pertinet ad primum vel ſm caput. l. velleie. dicit textus. non enim. Iſta pars ſubdiuiditur in tres. Primo premittit quomo= do ille caſus non pertinet ad primum vel ſecũdum caput. l. velꝪ. Secundo illud clarius declarat. Ter= tio facit vnam rationem concludentem teſtamentũ rumpi. ſecunda ibi: deniqꝫ. tertia ibi: porro. dicit tex. tempore quo naſcitur. et ideo non habet locum pri= mum caput. l. velle. Et dicit text. iam natus erat tẽ= pore teſtamenti: ſed iſte non erat natus tempore te ſtamenti. ergo non pertinet ad ſecundum caput. ¶ Oppo. quod ille caſus ſit ſuperfluus: quia proui ſum erat per. l. vell. in primo capite. in verſi. non ſo= lum. ibi: viuo patre ⁊c. Solu. expone viuo patre ſci= licet patris ſui. hoc eſt auo. et ſic nihil faciat ad. §. iſtum. vt ibi dixi. ¶ Opponi dicitur in ver. deniqꝫ quod non permittit inſtitui. Contra ſupra ead. l. §. etiam. huius timore ſunt in gloſſ. quatuor expoſitio nes. prima qḋ non permittit inſtitui: ſcilicet natos: ſed naſcituros. ſecunda qḋ non permittit expſſe ſed tacite. tertia qḋ non permittit: ſed cogit: ſi non vult teſtamentum rumpi. Et iſta eſt vera. Pro cui⁹ de= claratiõe ſcias qḋ nepotem iam natum ex filio viuo poſſum ſubſtituere filio de iure communi per. l. xij. tabu. quia non eſt poſthumus: ſed iam natus: vnde l. vell. non prouidit circa prouiſionem inſtitutionis: ſed declarauit qḋ ex eo quod nepos incipit eſſe ſu⁹: et incipit habere aliam cõditionem quam haberet tempore teſtamenti: teſtamẽtum non rumpatur: vn de ſecundum caput velle. non pertinet ad hunc ca= ſum. ¶ Oppo. inſti. de bo. poſ. in prin. Solu. hic di= citur qḋ poſthumus alienus nullo iure poſſit inſti= tui[c] ſcilicet ciuili: ſed de iure pretorio poterat vt in contrario. ¶ Oppo. ſ. de leg. j. l. penul. Glo. ſol. ibi qḋ poſthumus alienus non poterat inſtitui de iure antiquiſſimo: ſed de iure nouo etiam. ff. ſic qḋ vide= tur contra ver. porro. Ideo pro huius declaratione ſcias ꝙ ſm. l. xij. tab: poterat inſtitui poſthumus q̃ erat futurus ſuus ſi naſceretur tempore teſtamẽti: vt inſti. de le. § poſthumo. in princ. de bono. poſſ. in prin. Poſthumus vero alienus: hoc eſt qui non na= ſceretur ſuus ſi naſceretur tempore teſtamenti: non poterat inſtitui. ratio quia de iure. l. xij. tabuꝪ. non admittebatur ad ſucceſſionem niſi ſuus: vt inſti. de ſucceſ. ab inte. §. emãcipati. ſed ille poſthumus alie=

nus non erat ſuus. ergo ⁊c. iſtam puto rationẽ qua= a re poſthumus alienus nõ poterat inſtitui: vt inſtit. de le. §. poſthu. licet ille tex. loquatur in legato. Su peruenit gallus ⁊ prouidit qḋ poſthumus qui non erat ſuus tp̄e mortis: ſed naſceretur ſuus poſt mor= tem: poſſit inſtitui: vt hac. l. in prin. Ita loquitur lex pen. j. de leg. j. qui fuit caſus ſuppletus ⁊ extenſus p ſceuolam: vt. ſ. vidiſtis. ſuperuenit. l. velꝪ. et p̄uidit ꝙ poſſit inſtitui poſthumus alienus tp̄e teſtamẽti: qui tñ naſcitur ſu⁹ ⁊ in vita teſtatoris: ⁊ quia hoc nõ ſufficiebat: introductũ eſt ſcḋm caput vt ille qui eſt natus tp̄e teſtamẽti poſſit iure cõmuni inſtitui: qui ſuccedendo in loco primi non rumpit: Superuenit cõſiliũ iuliani in caſu difficili qḋ poſſit inſtitui poſt= humus alienus tp̄e teſtamenti qui nõ naſcitur ſuus tñ poſtea ſuccedendo in loco primi ſuus efficitur vt in hoc. §. Superuenerũt poſtea p̄tores et viderunt ꝙ hoc erat iniquum ꝙ poſthumus alienus nõ poſ= ſit inſtitui. ideo p̄uiderunt ꝙ ſi inſtituatur admitta tur per bo. poſſeſſionez de iure pretorio: vt inſti. de bo. poſ. in prin. Superuenerũt poſtea imperatores et viderunt ꝙ edictum p̄toris erat equum: ideo cir ca hoc fecerunt cõſtitutiones per quas oĩs poſthu= mus alienus poſſit inſtitui licet nunqꝫ efficiat̃ ſuus: quas cõſtitutiones nõ habemus: ſed earum mens recitatur inſti. de le. §. poſthumus. ⁊ de boñ. poſſ. in prin. Ex predictis apparet qḋ quedam gloſ. que eſt e ſ. e. l. §. ſi eius. que dicit qḋ prouiſio iuliani hꝫ locuꝫ f quando quis fecit teſtamentũ filio mortuo male di cit. ¶ Opp. hic dr̃ ꝙ iulianus hic coniunxit duo ca pita. l. velꝪ. Contra nõ videtur bona cõiunctio: quia in eis multa ſunt diuerſa quantum ad caſum propo c ſitum: quia in primo caſu loquitur qñ naſcitur poſt mortem filij: quod hic non eſt. ſcḋm caput loquitur quando quis natus eſt tp̄e teſtamẽti: qḋ hic nõ eſt. Reſpõdeo fateor qḋ iſta duo capita non ſufficerẽt d vt magiſtrali interpretatione ille caſus poſſit deci= di: ſed iulianus erat iuriſconſultus. vnde autoritate quam habebat cõdendi. l. hoc introduxit fauore te= ſtamenti conſeruandi. Et quia eadẽ eſt ratio in iſto caſu que in precedentibus cum tempus teſtamenti e inſpici nõ debet: vt. ſ. e. l. §. nunc de lege. verſi. quid enim. Dices tu ſi eadẽ eſt ratio ergo interpretatio= ne magiſtrali potuiſſet ille caſus decidi. vt. l. nõ poſ 1 ſunt. ſ. de legi. Reſpõdeo extendere † leges ex idẽtita= te rationis non poſſumus quãdo per hoc induceret= tur. ll. correctio: nõ enim vna per aliam tollitur niſi quatenus exprimitur: vt. l. precipimus. in fi. C. de ap pel. ſed de hac extenſione veniretur cõtra. l. xij. tab. Ideo fuit neceſſaria prouiſio iuliani in caſu iſto. a ¶ Nota ex hac. l.[a] pro doctoribus qui arguunt ex b coniunctione duarũ vel trium legum[b]. ¶ Opp. qḋ iſte caſus pertinet ad primũ caput. l. velle. nam iſte nepos naſcitur in poteſtate: ergo naſcitur ſuus. Re ſpondeo nõ ſequitur: quia nõ eſt ſuus quãdo alius eum precedit: vt inſti. de heredꝫ qua. ⁊ diffe. §. ſui. c ¶ Ultimo vos[c] videtis hic ꝙ dictio in: ponitur p 2 valde. ¶ Pro † declaratione dic ꝙ dictio in quan= d doqꝫ reperitur cõpoſita cũ alia dictione[d]. quãdoqꝫ ſimplex non cõpoſita primo caſu: quãdoqꝫ compo= nitur cuꝫ verbo ſum es eſt. vt inſum ines ineſt: ⁊ tũc ſignificat quandoqꝫ intrinſecitatẽ: vt. ſ. ſi cer. peta. l. lecta. §. dicebam. ibi pena incontinẽ ti appoſita ineſſe videtur. Si vero cõ ponitur cũ alio verbo: tunc quãdoqꝫ in: ponitur pro valde. vt hic cũ ſimili= bus. quandoqꝫ ponitur in pro nõ: vt C. de teſta. l. hac cõſultiſſima. §. ex im perfecto. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. §. inor dinatum. ⁊ hoc ſm qḋ magis poteſt materie p̄poſito adaptari. facit etiã ſecunda conſti. C. ibi indefenſo. ⁊c. et ibi gl. Secundo caſu quando dictio in reperitur ſimplex non compoſita: et tunc aut adijcitur nomini ſignificã ti locum aut tempus aut neutrum il= lorũ. Primo caſu aut adijcitur abla= tiuo et ſignificat intus in loco: vt le= ge prima. §. in flumine. j. de flumi. Si adijcitur accuſatiuo ſignificat extra locum: vt. j. arbo. fur. l. j. § j. vbi expo= nitur in. i. ſupra vel iuxta. Fallit rõne euitãde ɔtrarietatis: vt. l. ſi ſtatua. j. de iniur. ¶ Et iſtud facit[e] in argu.[f]

a ¶ No. ex hac. l. ⁊ ſic facit ad materiam. c. veniens. extra de teſtib. ꝙ ſi vnus p̄bet ſuper veritate: ⁊ duo ſuper fama qḋ dicta eorũ ſimul iuncta probant. vi= de Bar. in. l. admonendi. ſ. de iureiur. Item facit ꝙ ſi duo teſtes probant de conſanguinitate et duo de copulã p= batur inceſtus. facit iij. q. ix. c. teſtes. And. barb.

b ¶ Legũ. Adde qḋ Inn. intel= ligit i ma= teria exor= bitãti als neceſſaria ſit p̄uiſio ſuperioris et inquãtũ Alex. põit de teſtib⁹ quor vn⁹ dicit de ve ritate ⁊ fa= ma ali⁹ de fama tãtũ qḋ ɔcludẽ ter p̄bent ſm ipm. vide qḋ voluit Ang. conſi. iij.

c ¶ Ultimo vos. ⁊ no. de ſignificatione huius dictio nis in. vide plene Lud. ro. in conſi. cclxvi. ⁊ vide. c. ij. de cõſue. ⁊ ibi do. Car. ⁊ alios ⁊ eundem in. c. no= bis. de iurepa. ⁊ dixi in. d. c. iij. And. barb.

d ¶ De dictione in. Adde vltra Alex. Oldra. conſil. xlix. vbi de quampluribus alijs dictionibus ⁊ quan do teſtes reducendi ſunt ad concordiam. vide Pe= trum de anchara. conſilio. cclxxxvi. et. cccxcix. et clxxxvij.

e ¶ Et iſtud facit ad. q. Bal. dicit hoc procedere qñ eſt poſita dictio importans meum iuxta illud in cã= po meo ⁊c. ⁊ tangit hic incidenter Bald. quandoqꝫ dictio in: adijcitur perſone vt ſtatutum puniat faciẽ tem iniuriam in perſonam vt comprehendat ſcindẽ tem veſtes iniurioſe nam videtur qḋ ſic. per id qḋ habetur in. l. ſed eſt queſtionis. j. de iniur. ⁊ ibi Bar to. Innocen. in. c. nuper. de ſenten. excom. vbi ponit an rapiens equũ ſuper quo erat clericus impediẽs ſit excommunicatus vt ſi inieciſſet violenter manũ in clericum facit quod no. in. l. licitatio. §. illicite. de pu. et tangit hoc etiam Bal. an factum in oſtio dica tur factum in domo vel extra et dicit qḋ partim vi= detur factum in domo partim extra tu vide eũdem in. l. j. ſ. ſolu. matri. ⁊ Bart. in. l. prima. §. primo. ſ. de do. Andr. barb.

~Andreas Pomate.

f ¶ Facit in ar. ad queſtio. limita vt per Alexan. in. l. inter ſtipulantem. in. §. j. ff. de verbo. obliga. et con= ſilio. cxliij. ij. volumine. et an concordantur ad hoc vt probentur ad hoc vt euitetur falſum vide Ale= xand. conſilio. cxvj. et conſilio. cxxxiij. j. vol. et conſi.

xxiiij.ij.vol. Et quid in vno teſte Bar.in.l.ſi eos.ad ſi.ff.de falſis.vide Feli.in materia.in.c.cũ tu.in.iiij. conclu.de teſti.⁊ vide.iij.alias ſignificationes huiꝰ dictionis.vt per Roma.conſi.cclxxvj.

a ¶ Ultimo gl.inducit extra gl.hic dicitur de coaduna-tiōe capitũ leguꝫ 3 inducit̃ ꝑ Bal. poſt Cy. ad. q. ſi ſtatutuꝫ dicit qđ in ꝑſonalibꝰ tm̃ talis ſit iudex et in realibꝰ tm̃ talis ſit iudex qđ ſi ꝯtingit qđ mixta poterũt ſe iudices coadunare ⁊ ſimul ð ipſis cognoſcere. arg. huiꝰ text. dicit tñ qđ videt̃ eſſe locꝰ ꝓuentioni. ar. l. iſte.de off. conſu.et.l.pe.ſ.de iur.om.iudi.ſed ita loquitur quā do iuriſditio competebat pluribus non ſolum vni ideo videt̃ qđ debeant ſimul coadunari vel debeāt adire ſuperiorem vt prouideat huic caſui.ar.l.commodiſſime.de libe.⁊ poſthu.ff.licet Bald. tranſeat cum Dy.Andr.barb.

ad.q.†vnus teſtis dixit quod fuit in domo.alius iuxta domũ. An iſti teſtes probent.videt̃ qđ ſic quia teſtes reducuntur ad cōcordiam ne ſint cōtrarij vt extra de teſtib.cuꝫ tu.dixi in l.in inſulam.§.ĵ.ſ.ſolu.matri.exponatur ergo in domo ideſt iuxta domũ: vt dicta.l.ſi ſtatua. Dicunt tamen canoniſte vt Ber.⁊ Innoc.qđ illa concordia tunc debet fieri quādo teſtes ſunt pares:ſecꝰ ſi ex aliqua parte ſunt plures:quia tunc non debet ſtari: vt extra de offi.deleg.c.cum cōtingat.⁊ ibi per Inno. Secundo caſu quando adijcitur nomini ſignificanti tēpus: et tũc aut adijcitur ablatiuo.⁊ debet intra tempus intelligi vt.l.ĵ.§.quibꝰ ĵ.de ſucceſſo.edi.⁊.l.ſi ita fuerit.ĵ.de manu.teſta.⁊ tetigi in.l.ſi cui.ĵ.de lega.ĵ.tantum eſt dicere in anno quantum intra annum. Si vero ponitur cũ accuſatiuo:⁊ ſignificat poſt tempus ſcilicet annos proximos:vt.l.ſi in annos.⁊.l.non putabam.ĵ.de condi. et demō.dixi plene in.l.ſi cui legetur.ĵ.

b ¶ Inter cetera.no.quod preteritus dicitur qui nō eſt inſtitutus nec exheredatus et ſic de iure iſto nō ſufficit habere per fideicommiſſum.tenet hic Bal. et Ange.et domi.meus ſed in contrarium tenet gl. in lege ſcimus.§.cum autem.C.de inofficio.teſt.ſed in contrarium facit ratio ſecundum Baldum quod honorabilior eſt inſtitutio. Item eſt caſus licet ipſe non allegēt in lege ita tamen.§.qui rogatus.infra ad trebellianum.ſed in contrarium pro gloſſ. videtur caſus in lege pomponius.§.ſi quis ex morte.ſupra de inofficio.teſtamen.reſpondet vt hic per dominum meum. Item eſt caſus in lege ex aſſe.infra ad legem falcidiam. vide ibi per eum. Andreas barbatia.

Andreas Pomate.

¶ Inter cetera. Limita vt per Franciſcum crem. ſingu.xij.

c ¶ Nullum.etiam ſi non dicat nullum vt tenet Pau. de caſt.conſi.ccclij.

Andreas Pomate.

d ¶ Si filio.pondera iſtum text.in verbo:nihil:per barb.conſilio.xliiij.columna tertia.primo volumine.et in.c.prudentiam.in princi.per illum tex.de officio delega.

de lega.ĵ.dic vt ibi. Tertio caſu quādo adijcitur nomini ⁊ non ſignificat locum neqꝫ tempus:et tũc aut adijcitur accuſatiuo:et ponitur pro contra vt.l.non dubium.C.de legi.⁊.C.de epiſ.⁊ cleri.l.raptores.C. de here.l.manicheos.⁊ de calumniato.l.in heredē. in princ.⁊ omnes.ll.que dicunt actiones dari in heredē. Si vero adijcitur ablatiuo:tunc ſignificat materiam de qua agitur.vt quando dicitur in pecuniarijs cauſis ⁊c.vt.l.in pecuniarijs.ſ.de fer.⁊.l.videamus.§.in fauiana.ſ.de vſu.⁊ inſti.de act.§.in bone fidei.cum multis ſimilibus.et hoc de vera ⁊ ꝓpria ſignificatione. Quandoqꝫ tamen reperitur improprie poni. Nam quandoqꝫ ponitur in pro aut:vt.l.ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle.ĵ.de ſolu.ſꝫ vnam lec.quandoqꝫ in:ponitur pro cum: vt.l.naturalis.§.at cum do.verſic.quod in his.ſupra de preſcript.verbo.et ibi gloſſ.quandoqꝫ in:ponitur pro ad:vt lege cum antea.in fin.C.de arbi.et de his non poteſt dari certa doctrina: quia iſte coniunctiones et prepoſitiones ſepe ponuntur vna pro alia quando expedit:vt not.in.l.eas cauſas.infra de cōditio. et demon.

Queremus. Hic ſceuola ponit vnaꝫ queſtionem circa conſilium iuliani et eſt caſus clarus. ¶ Opp. iſte caſus videtur contra caſum.§.et quid ſi tantũ.ſ.e.l.vbi per emancipationē deſinit ſuus poſſe eſſe heres ex teſtamento. Reſpondeo ibi habebat ſubſtitutum in ſuitate: hic non. ¶ Oppo.de.l.ſi alienum.§.in extraneis.ĵ.de heredi.inſti. So.ibi facta eſt mutatio de capace in non capacem.hic vero facta eſt mutatio de capace in capacem alterius conditionis dixi.ſ.eod.l.§.forſitan.

a ¶ Ultimo gloſſ.[a] dicit quod iſta eſt difficilior.l.que ſit in toto corpore iuris. et ſuam materiā melius explicat:⁊ ego declaraui vobis melius quā vnqꝫ fuit declarata. diſtinctionem magnam Dyñ. quam ponit non refero quia modice vtilitatis eſt ⁊ poſtquam ille gallus fuit nunqꝫ ſic cantauit vt hoc anno fecit.

b **Inter cetera.** [b] Filio in poteſtate preterito teſtamentum eſt ipſo iure nullum[c] hoc dicit. c in ꝓteritione filij emancipati quid iuris ſit vidiſtis.ſ.eo.l.gallus.§.in omnibus. Itē an hec l.quo ad legata ſit hodie immutata per aut̃. ex cauſa dicam.ĵ.ti.ĵ.l.filio.

Com apud. Filius apud hoſtes ꝓteritus non rumpit teſtamentum ſi non redit.hoc dicit. hoc intellige:vt ſupra eodem. lege gallus.§.in omnibus.

d **Si filio.** [d] Ab inteſtato ſuus ⁊ emancipatus ſuccedũt equaliter. hoc dicit.vel aliter. Exheredatus nō habet contratabu. beneficio alterius preteriti.hoc dicit. Hec lex legitur duobꝰ modis.primo quod loquitur in duobus filijs.et tunc eſt plana. ſecundo qđ loquitur in filio emancipato et nepote ex eo in poteſtate retento qui veniet per edictum de coniun.cũ emancipa.libe.eius.qđ edictũ eſt hodie correctum vt dicit glo.cōtrarias gloſ. habemus vt dixi in.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum.ſ.eodem.dicam

latius in.l.ĵ.de coniun.cum emāci.li. ⁊ per Cy.C.de ſuis ⁊ legi.aut̃.in ſucceſſione.dicit gloſſ.ibi.§.ſed et ſi exheredatus.de quo dic vt dixi.ĵ.de ſupel.lega.l. labeo.⁊ per Dy.extra de reg.iur.c.qđ alicui.lib.vj.

¶ De iniuſt.rup.⁊ irrito teſta. Rubrica.

¶ Dictum eſt ſupra de teſtamentis:verũ quia teſtamentum quandoqꝫ efficitur iniuſtum:ideo ponitur hic hec rubrica.

1 Dictio poteſt an importet neceſſitatem.

2 Primum teſtamentum non rumpitur per ſecũdum licet ſit poſſibile adire hereditatem ex eo per reſtitutionem factam a principe.

a **Teſtamentum.** [a] Glo. diuidit hanc.l.in.v.particulas: ſicut ponit quinqꝫ modos nullitatis: diuiditur ⁊ melius in tres:ſcđm qđ de tribus tangit rubrica.quia primo de iniuſto.ſcđo de rupto. tertio de irrito teſtamento.ſcđa ibi aut rũpitur. tertia ibi aut irritum. Et circa primum ponit duos caſus. circa ſecundum alios duos.circa tertium vnum tantum:⁊ ſic poteſt ſuſtineri gl.que dicit qđ ponit quinqꝫ modos rumpendi. ¶ Oppo. quod male facit iuriſconſultus ibi ponēdo duos caſus:quia inſtitutio vel exheredatio eſt de ſolēnitate ⁊ neceſſaria: vt.ſ. tit.ĵ.l.inter cetera.glo.fatetur contrarium: et tu dic quod hic ſunt duo caſus circa iniuſtuꝫ teſtamentũ: et differunt in hoc quia primus reſpicit ſolēnitates cōmunes que in quolibet teſtamento requiruntur. Secũdus caſus reſpicit ſolennitates que quādoqꝫ non requiruntur vt in eo qui non hꝫ liberos. ¶ Oppo.hic dicitur qđ ſolennitates debent ſeruari. Contra.C.de formu.l.ĵ.Gl.non ſoluit.Dy.dicit qđ hic loquitur de ſolennitate neceſſaria: ibi de fruſtratoria et ſimulata. ¶ Opp.de.l.codicillis.§.fi.ĵ.de leg.ij. Solu.ibi non valet vt teſtamentum ſed vt codicillus:quia fuit ibi ſufficiens ſolennitas quo ad codicillos. ¶ Opp.ad ſcđm qđ preteritione non rũpatur:vt.l.ĵ.ĵ.de contratabu. Solu.hic in preteritione ſui:ibi in preteritione emancipati.quod per auten. mutatur in hoc:quia cauſa debet inſeri: vt dixi in.l. gallus.§.in omnibus.ĵ.titu.ĵ. ¶ Oppo.quod teſtamentum ſcđm non tollat primũ:ſed vtrunqꝫ valeat vt.l.querebatur.de teſt.mili. Sol.hic in pagano:ibi in milite qui poteſt decedere duobus cōditis teſtamentis. ¶ Opp.de.l.ſi filius qui in poteſtate.ſ.titu.ĵ. Solu.ibi in ſecundo teſtamento nō potuit adiri hereditas de iure ciuili:vt ibi dixi. Dicam in.l.cũ in ſecundo.ĵ.eo. ¶ Opp.ĵ.eo.l.iij.verſi.ſed ⁊ ſi ſtante. Solu.qđ text.hic dicit ex quo heres exiſtere potuit:debet intelligi.ideſt poſſibile fuit.⁊ ita fuit in.l. contraria aliquo caſu poſſibile hereditatem adiri. Nota ergo quod hec dictio poteſt:intelligitur ideſt

1 poſſibile eſt. ¶ Oppo.†quod dictio poteſt importat neceſſitatem:vt.ſ.titu.ĵ.l.gallus.in princ. Solu.

b ibi dictio poteſt[b] ponitur in oratione principaliter propter ſe:tũc quid importet:dic vt ibi.hic ponit̃ incidēter propter aliud:quo caſu intelligitur poteſt.i.poſſibile eſt. Sed cōtra videtur qđ hec dictio poteſt requirat cum potentia actum. vt.l.iij.§.ſi quis ſic acceperit.de ſta.lib. Pro ſol. ſcias qđ poteſt tria importat. Primũ eſt poſſibilitas nature. Scđm eſt potentia. Tertium eſt actus. hoc ꝓmiſſo dic aut verbum poteſt in oratione poſitum non refertur ad actum certe perſone:⁊ tunc ſignificat poſſibilitatem nature:vt hic.dicit enim text.ex teſtamento ex quo poteſt adiri hereditas:nec curat per quem. Quādoqꝫ refertur ad actũ certe perſone:et tũc aut ille actus cum explicatur cōtinet commodum certe perſone: aut non. Primo caſu aut ille ad queꝫ refertur ex hac potentia vult agere ⁊ requirit̃ potentia cũ actu:vt.l.iij.§.ſi quis ſic acceperit.ĵ.de ſtat.libe. Aut ex hac potentia vult alius eum conuenire. ⁊ intelligitur qđ habeat potentiā et cōmoditatem deducendi ad actum:vt l.nepos proculo.ĵ.de verb.ſig. Secũdo caſu quando actus explicandus non reſpicit cōmoditatem certe perſone:tunc requiritur potentia deducendi ad actum illius perſone:nec requiritur poſſibilitas nature vt.l.inter illam.ĵ.de verb.ſigni. Fallit quādo apponeretur dictio poſtqꝫ: q2 tũc requireretur potentia cum actu ſcđm lecturam quam poſui in.d.l.inter illam. ¶ Contra predicta oppo.de.l. qđ ſeruius.de condi.ob cau. Solu.

c hic[c] loquitur qđ importat dictio poteſt:poſita incidenter ꝓpter aliud affirmatiue:ibi vero loquitur quid importat dictio poteſt negatiue.hoc eſt quando deficit illa potentia. ⁊ ſic eſt materia per ſe quam dicam in.l.ſuus quoqꝫ.§.pe.de here.inſt: Scias etiā quod hec dictio poteſt: habet quandam virtutem extenſiuam:vt.l.ſi ita quis.in princi.ĵ.de lega.ij. ¶ Quero

2 †quid ſi ex teſtamento eſt poſſibile adire hereditatem per reſtitutioneꝫ factam a principe. Reſpōdeo primũ non rumperetur propter hanc poſſibilitatem:vt ar.l.iiij.in prin.⁊.§.ĵ.⁊.ij ĵ.de fideicom.lib. ¶ Opp.de.l.cum quidam.ĵ.de his qui.vt indig. Sol. ibi poterat adiri hereditas:licet eſſent indigni.vt.l.ex facto.§.iul.ĵ.de vulga.⁊ pupil. ¶ Ultimo opp.iuſtin.

a ¶ Teſtamētum.⁊ vide do.meum in.l.qui hoc anno.ĵ.de verbo.obli.vbi reprobat Bar.hic. Andre. barbatia.

b ¶ Dictio poteſt.no.de ver.poteſt adde ꝙ no.Bar. in.l.creditores.in.ĵ.col.C.de pig.in repe.de intellectu huiꝰ ꝟbi ⁊ p gl.i ꝟſ.nō pōt.in.c.ĵ.ð re.iu.in.vj.et ibi de ꝟbo nō pōt.vide Bal.in l.ĵ.i pe.col.C.q̇ admi.⁊ de verbo pōt.vide no.Bal.in l.ij.i.ĵ.col.C.q̇.reſti.non no.in xix op.⁊ in aut̃. Itē ſi q̇s.C.ð na.li.⁊ no.bal.in.d.l.gallus.in pñc.ſ.de lib.et poſth.et q̇ no.Bar.in l.ſuꝰ.§.ſed ſi filio.de here.iſti.⁊ quot modis accipi pōt verbũ poteſt.vid Pau.ð lega.i cōmēto cap.poſtuit.in pñ.de loca.

c ¶ So.h.⁊ no.de verbo pōt.vide.l.ſi ita q̇s.de leg.ij.⁊ ibi barto.⁊ Bal.⁊ vide Bar.in.l.ſi ita ff.de au.et ar.le.bar.i l.gallꝰ.in pñ.ſ.de li.et poſthu. And.bar.

a ℂSi qs autē. vide de hac. q. not. in.d.l. hac cōſultiſſima. §. ſi qs autē. C.de teſt.
~Andreas Pomate.
b ℂPoſthumi. Vide Alex.cōſi. cxij. colſi. viij.vo.iij.

qui.mo.teſt.infir.§.alio. Dic vt in gl.
1 ☞An ſi in codicillis ſunt inſtituti veniētes ab inteſtato primum teſta-
mentum rumpatur.

Tunc autem.

Iſta lex determinat qđ.ſ.
dixerat de teſtamento ru- 1
pto per aliud teſtamētum. ℂOpp. 2
hic dicitur de venientibus ab inteſta
to ſcriptis in volūtate imperfecta in- 3
ducta per iuſtinianum:vt.l.hac cōſul
tiſſima.§.ſi quis autem. C. de teſta.
Solu.hoc fuit additum a cōpilato-
ribus noui iuris.ſimile in.l.ſi duob⁹.
§.ſi prius.ſ.de contratab. ℂOppo.
de.l.ſancim⁹.C.de teſta.Sol.ibi ſunt
plura.ſ.teſtamentum imperfectum ⁊ 1
curſus temporis. ℂQuero quid ſi 2
in teſtamēto imperfecto apponatur
clauſula caſſans et irritās ⁊c.Reſpō.
vt dixi in.l.ſi iure.ſ.de le.iij. ℂQue-
1 ro† qđ ſi in codicillis ſint inſtituti ve
nientes ab inteſta.an primum teſta-
mentum rumpatur. Reſpondeo qđ
ſic.⁊ per hanc.l. ⁊ per dictū.§. ſi quis
a autem[a]. Sed dices ille.ll.loquuntur
quando voluit teſtari:ſed non ſerua-
uit ſolennitatem:ſed in queſtione p- 3
poſita expreſſit qđ voluit codicillari.
Reſpōdeo ex quo a lege permittitur
in volūtate imperfecta inſtitui veniē
tes ab inteſtato videtur permitti ea
dem ratiōe in codicillis: vt.l.militis
codicillis.coniuncta.l.j.⁊.l. miles. de
teſta.mili.⁊.l.j.ſ.de codicil. ℂQue-
ro quid ſi teſtametum in quo ſunt in-
ſtituti venientes ab inteſtato eſt nul
lum ex cauſa preteritionis. dic vt di-
xi in.l.ſi filius qui in poteſtate. ſupra
titu.primo.
1 ☞Poſthumus proprie eſt qui na-
tus eſt poſt mortem patris.

Poſthumi.

Poſthumi ſunt
nominatim exheredandi⁊
poſthumi nominantur qui 1
poſthumū naſcuntur.vel qui poſt te
1 ſtamentū agnaſcuntur.h.d. ℂ†No.
b qđ poſthumi[b] proprie ſunt qui nati
ſunt poſt mortem.Alij improprie di- 2
cuntur poſthumi:vt hic patet ⁊ gloſ.
dicit.dixi in.l.gallus.in prin.ſ. titu.j.
Modos autem quibus quis dicatur
poſthumus habuiſtis in.l. fili⁹ a pa-
tre.§.j.ſ.ti.j.⁊ no.C.de poſthu. here.
inſti.ſuper rub. ℂOppo. qđ primuz
teſtamentum non tollatur per ſecun-
dum ruptuz vt.ſ.l.proxi.Sol.hic eſt
ruptum agnatione poſthumi.et ſic
poſſibile fuit hereditatem adiri in.l.
contraria nullo modo fuit poſſibile. 1

Nominatim.

De re que nō habet nomē
proprium dicitur nomina-
tim diſponi ſi ſub nomine ſui generis nominet.h.d.
ℂNot.qđ fauore teſtamenti conſeruandi trahitur
ad iam natuz vbi dicitur poſthumus exheres eſto:
vt hic.⁊.ſ.titu.j.l.placet.

1 ☞Quod non eſt re nec ſpe tolli non poteſt.
2 Sublato vno tollitur illud quod ex eo dependet nō
autem tollitur qđ per ſe ſubſiſtit.
3 Illud quod eſt ſpe habetur perinde ac ſi eſſet re.

Licet autem.

Poſthumus rūpit eū gra-
dum vel ſpem eius gradus
a quo reperitur preteritus et quod dependet ex eo.
quod autem non conſiſtit re nec ſpe rumpi non po-
teſt.hoc dicit cum duabus.ll.ſequen.In.l.nam et ſi
1 ſub conditione. ℂNot.† qđ non eſt re nec ſpe tolli
2 non poteſt. ℂNo.† qđ ſublato vno tollitur illud qđ
ex eo dependet.non autem tollitur id quod per ſe
ſubſiſtit. ℂOppo.ſ.ea.l.in fi.Solu.gloſ. ſubaudit
maxime Azo legit alio modo.ſed quilibet eſt bon⁹
caſus ſm Dyn. ℂOppo.pendente conditione pri-
mus gradus nullus eſt.ergo ſecundus non poteſt
ab eo dependere.⁊ ſic nec rumpitur:vt.l.iij.in fin.ſ.
titu.j.et.l.j.§.ſi venter.ſ.de ventre in poſ.mit.Reſpō
deo pendente conditione primus gradus non dici-
tur ſubſiſtere re ſed ſpe.⁊ propter illud quod eſt ſpe
3 dicitur ſecundus gradus dependere ex eo.facit†.l.
cum vero.in princ.de fideicommiſ.libe.vbi illud qđ
eſt ſpe habet perinde ac ſi eſſet re. Ratio hui⁹ eſt.
vt dixi.ſ.titu.j.l.gallus.§.videndum.quia hic ſpes
habet eundez effectum ſicuti ſi eſſet re.nam ita im-
peditur ſubſtitutus adire pendente conditione in-
ſtitutionis:ſicut ſi eſſet inſtitutio pura:⁊ heres deli
beraret.facit.ſ. quibus ad libertatem proclamare
non licet.l.penul.et.ſ.de acquiren.heredi.l.quādiu.
ℂOpponi.de ver.poſt defectum.ad princ.l.So-
lut. hic non conſiſtebat teſtamentum re nec ſpe:in
principio legis conſiſtebat ſpe. ℂUltimo glo.que
eſt hic.ſignat vnum contrarium et non ſoluit.dicit
gloſſ.contra.ſupra vſufruc.quemadmodum caueat.
lege tertia.§.primo.ſolu.vt not.infra de regulis iu-
ris.l.non poteſt.in fin.titu.alia contraria ſolue vt in
eis not.

1 ☞Ad hoc vt quis admittatur ad rūpendum re-
quiritur quod ſit ſuus tempore mortis.
Ut admittatur quis ab inteſtato ſatis eſt qđ ſit p-
ximior tempore quo teſtamentum deſtituitur.
2 Nepos conceptus poſt mortē aui nihil attinet auo
et auo non poteſt ſuccedere.

Si quis filio.

Nepos pre-
teritus ita
demum rumpit teſtamentum ſi
tempore mortis aui eum fili⁹ nō
precedit vere vel ficte:ſed ab in-
teſtato ſuccedit vt ſu⁹ ſi tpe quo
teſtamentuz deſtituitur proximus
reperitur ſi in vita aui fuit cōceptus.h.d.vſqz ad.§.
1 ſiue autem. ℂNota† iſtum tex.qđ ad hoc qđ quis

admittatur ad rumpendum requiritur quod ſit ſu⁹ a
tempore mortis:ſed ad hoc vt ſuccedat ab inteſtato
ſufficit quod reperiatur proximior tempore quo te-
ſtamentum deſtituitur.ſimile.ſ.ti.j.l.ſi quis poſthu-
2 mos.§.j. ℂSecundo† not.nepotem conceptū poſt
mortem aui nihil attinere auo: et auo non poſſe ſuc-
cedere.quod intellige ex perſona ſua : vt.l.j.§.ſi quis b
proximior.vnde cogna.ſed ex perſona patris ſui ſi ei
fuiſſet delata hereditas : poſſet ſuccedere patri:per
equitatem tituli de his q ante aper.tab.ita tenz Dy. c
in diſtinctione magna quam pone in.l.gallus.in fi.⁊
Cy.ponit in dicta lege prima.de his qui ante aper. 2
tabu.et.l.ſi quis filium.de inoffi.teſta.et.l.qui ſe pa-
tris.C.vnde libe.hoc etiam limito alio modo:qr non
habebitur vt nepos quo ad aui ſucceſſionē. quo ad
alios ſecus:vt.l.paulus.de bo.lib.

Siue autem.

Nepos apud hoſtes ſiue in
ciuitate conceptus ſi preteri
tus reperitur teſtamētum rumpit niſi poſthum⁹ ſit
inſtitutus vel exheredatus:h.d.

1 ☞Quando ſententia trahat ſecum executionem.

a Irritum.

[a]Eius qui perdit ciuitatem vel li-
bertatem vel vitam per ſentētiam
teſtamentum rumpitur. Fallit in milite ſi ei per ſen-
tentiam a iudice reſeruetur.hoc dicit vſqz ad.§.eius
1 qui. ℂNot.† quod ſententia trahit ſecum executio-
nem.ſtatim enim cum quis damnatur ad mortē effi-
citur ſeruus pene anteqz moriatur.Ita dicunt cano-
niſte in ſententia excommunicationis.de quo not.in
l.fi.C.ſi a non competen.iudi.et in.c.paſtoralis.extra
de appella. ℂQuarto an iſtud hodie ſit correctuz.
Glo.dicit quod ſic.quod non eſt verū in his qui ſta-
tim debēt mori.nam in eis nihil eſt immutatum . vt
no.in auten.hodie.C.de dona.inter virum et vxorē.
et.l.qui vltimo.ſ.de penis.dixi in.l.eius. §. primo.ſ.
de teſtamen.Dicitur in verſic.qua ratione. quod ſi-
miles voluit valere primum teſtamentum:primum
teſtamentum valet. ℂQuero quid ſi non declara-
uit.licet hic iuriſconſultus non determinet : tamen
credo quod eo quod permiſſum eſt ſibi teſtari quod
ſi nil dicit teſtamentum eſt validum : et nunqz repro b
batur.nam caſus qui ſequitur non habet operari qđ
tollatur teſtamentum:vt dicam.ſ.eo.l.pe. c

1 ☞Bona militis qui non habet ſucceſſorem ab in
teſtato debentur legioni.
Bona clerici deueniunt ad eccleſiam conſangui-
neis clerici deficientibus.
Bona artificis non habentis ſucceſſorem debentur
eius collegio.
2 Seipſum occidere vt videatur fortis non eſt vir-
tus.

Eius qui.

Si damnatio ſuſpenditur per re
ſcriptionem principi factaz teſta
mentum non rumpitur etiā ſi reus decedat niſi con
1 ſcius ſe occiderit.hoc dicit. ℂNo.† quod bona mili
tis qui non habet ſucceſſorem ab inteſtato debētur
legioni in qua militabat.et ſic eſt argumētum quod
deficientibus conſanguineis clerici:bona ſua deue-
niant ad eccleſiam:vt.C.de epiſcop.et cleri.l.ſi quis

a ℂIrritum.Et ſic facit quod ſi dānatus eſt quis de
crimine capitali efficitur inteſtabilis licet euaſerit
poſtea periculum quid autem in bannitis noſtri tē-
poris.vide Bal.⁊ Ange.et do.Ioan.hic ⁊ glo. Bar
to.⁊ que ibi dixi in.l.⁊ militibus.C.de teſta.mil.vide
etiā Bart. ſ.e.l.§.qua ten⁹. ⁊ hic text. facit ad.q.papa pcedit epiſcopo. qđ poſſit teſtari de fructibus eccleſie. vtrum
b preſbyter.Item facit[b] quod ſi artifex
alicuius artis moriatur quod deficiē
tibus omnibus prius admittatur col
c legium[c] illius artis quam fiſcus. fa-
cit ſupra de here.decur.per totum ti-
2 tu.Quero dicitur hic† quod quidam
philoſophi ſe occiderunt iactationis
cauſa:dicit gloſ. vt fecit empedocles.
etiam intelligatur de perceptis ante licentiam . iſte
tex.facit quod ſic idem voluit Pau.de caſtr.in.l. hec
conditio filie.§.ſi ſic.ſ.de condi. et demonſt. Adde
qꝫ Pau.de caſt.hic inducit hunc tex.ad.q.vaſalli vel
emphyteote vendentis ſine cōſenſu domini.⁊ dein-
de denuntiantis qꝫ ſi dñs dederit licentiam qđ vi-
deatur remiſſa per hūc tex.tamen in contrariū ipſe
decidit ſi dñs erat ignorans illius venditionis quia
nō eſt veriſimile qđ ſi ſciuiſſet penam remiſiſſet. fa-
cilius enim remittit penam cōmittendam qꝫ cōmiſ
ſam ⁊ ita dicit reperiſſe quoſdam vltramōtanos p
iſtum tex.facit ſm ipſum.l.ſi vero non remunerādi.
§.ſi poſt creditam.ſ.man.Itē dicit facere qꝫ ſi prin
ceps concedit alicui vt poſſit facere molendinū in
flumine publico.ſi habet iam factum poſſit illud re
tinere abſqz diſtinctione ſciuerit vel ignorauit:quia
non agitur de eius preiudicio.non ob.§.ſi poſt cre-
ditam.quia propter naturam mandati non poteſt
trahi ad preterita ſed futura.item dicit facere qꝫ iu
dex poſſit reſeruare notario quem cōdemnat de fal
ſo vt poſſit conficere inſtrumentum de quo in.l.mili-
tibus.C.de teſt.mili.
~Andreas Pomate.
ℂIrritum.ad iſtum tex.vide Pau.de ca.in.l. ⁊ mi
litibus.C.de teſta mili.
b ~Andre.Poma. ℂItem facit. Limita vt p Ia-
ſo.in.l.j.col.fi.C.vnde vir ⁊ vxor.
c ℂAdmittatur collegiuz.No.qđ ſi cerdo vel faber
decedit non relictis agnatis vel cognatis qđ ſucce
dit collegium cerdonum vel fabrorum ⁊ ſic de ſimi
libus.qđ limita vt in aut.preterea.C.vñ vir ⁊ vxor.
et indiſtincte hic volunt doc.preferendam vxorem
ſiue diuitem ſiue inopez.⁊ quid ſi clericus decedat
non extantibus propinquis dic vt habetur in ca.ij.
de ſucceſ.ab inteſta et in.c.preſbyteri. de preben. et
per do.Io.hic.⁊ adde qꝫ no.glo.⁊ Bar.in.l. quo tu-
tela.de regu.iur.adde qđ Pau. de caſt.dicit qđ hic
§.eſt argumen.qđ ſtante ſtatuto quod poteſtas in
fine officij per menſem non poſſit aliquem abſolue-
re a proceſſu criminali quod poſſit abſoluendū pro
nuntiare : quia aliud eſt abſoluere aliud abſoluen-
dum pronuntiare:vt no.in.l prima.C.ſi aduer.libe.
et tale ſtatutum eſt rationabile:quia officiales in fi
ne officij faciliter abſoluunt vt captent beneuolen-
tiam.gloſ.eſt in lege meminerint.ſecundum Bald.
C.vnde vir.

a ¶ In quo cõſiſtit. Et iſta quomodo probetur. vide hic per Bald.

b ¶ Hi autem. vide quid per iſtum text. dicat Barto. in. l. j. ff. de offi. eius. et iſte tex. procedit etiam in delegato. Et vide quid per iſtũ tex. dicat Feli. in. c. j. xvj. col. de conſti. et in. c. ex parte. e. titu.

a in quo conſiſtit[a] illa iactatio. Reſpondeo cum vltimum terribiliũ ſit mors 1 vt oſtendat ſe fortes et de nulla re timere ideo ſe occidunt: ſed iſte actus non eſt virtuoſus: quia ad hoc vt fortitudo ſit virtus requiritur quod tendat ad debitũ finem: quod hic nõ eſt.

☞ Licet appellatio a diffinitiua nõ recipiatur tamen executio differtur. 1

b **Hi autem.** [b] Teſtamẽtum dãnatorum non rumpitur ſi eſt appellatũ ſiue appellatio 2 fuerit recepta ſiue non: [c] niſi cum per 3 c appellationem executio nõ differtur. hoc dicit. ¶ Not. quod† quando appellatur a diffinitiua: licet per iudicez appellatio non recipiatur. tamen executio debet differri. ¶ Secundo no.[b] 1 caſum in quo prius iudex punit. Dein de reſcribit princip.

☞ Qui petit bannum caſſari aliter q̃z ex appellatione an poſſit interim offendi. remiſſiue.

c ¶ Siue non. Not. qd licet appellatio p iudicem a quo nõ recipiatur nihilominus executio dz differri p illum vt et dicit not. Bar. in lege prima. ff. de offi. ei⁹ cui mã. eſt iuriſ. et facit. l. prouinciarũ. C. de fe. et ad id qd hic habetur: vide gloſſa. et quod ibi per modernio. in lege panthonius. §. rei perduellionis. de acqui. heredi. et Bald. in lege addictos. in. ij. et. iij. colum. C. de epiſ. audi. nam licet gl. in dicto. §. rei perduellionis videatur velle quod in crimine leſe maieſta. poſſit appellari. ille tamen tex. facit in cõtrarium. ad idem eſt tex. in lege conſtitutiones. j. de appel. item crimen hereſis ſimonie et leſe maieſtatis equiparãtur iuxta no. per gloſſ. ſingul. in. c. primo. de teſti. in. vj. et in gloſſ. l. nullus. C. ad. l. iul. maie. ſed in crimine hereſis non appellatur. c. inquiſitionis. de hereti. in. vj. et pro hoc eſt text. ſecundum vnam expoſitionem Archidia. in c. felicis. de pe. in. vj. et ibi refert Jo. and. poſt Archi. quod eſt ſpeciale in crimine leſe maieſtatis quod nõ appelletur et ſi hoc reperitur in aliquibus minorib⁹ criminibus. l. conſtitutiones. ff. de appella. ergo fortius in iſto. vide Modernio. in. d. l. conſtitutiones. Adde quod Bald. dicit quod ſi iudex faceret executionem in cauſa criminali deberet puniri eadem pena qua puniunt condemnatum. etiam ſi condemnatus erat vere criminoſus quia ſaltem habeat iuſtaz defenſionem pendente appella. allegat textus. in. l. lex. infra ad legem iuliam repetũdarum. vbi iudex punitur vniformiter ſi puniat innocentem vel etiam nocentem habentem iuſtam defenſionem. quod dicit Paulus de caſtro perpetuo menti tenendum. Andre. Poma. ¶ Secundo not. Adde tex. in. l. penul. ff. de ſica. et vide Alexan. poſt Barto. in. l. prima. colum. xij. ff. de offic. eius. et extende vt per Baldum in. c. j. ad finem in titu. qualiter vaſallus iur. debe. fidelita.

Quod ſi quis. Sententia nulla teſtamenti factionem non tollit. hoc dicit. vel aliter. Sententia que eſt irritanda alio modo q̃z per appellationem vt quia ſit ipſo iure nulla interim teſtamenti factionem tollit. h. d. ¶ Opp. et videtur quod teneat: vt. l. moris. §. iſte fere. s. de pen. Solu. intelligas quod hic fuit expreſſus error in ſententia: vt ibi plene dixi. ¶ Vltimo† Dynus in. l. iij. §. ſi ſeruus. infra de acquirenda poſſeſſione. format queſtionem an ille qui petit bannum caſſari ex alia cauſa q̃z ex cauſa appellationis poſſit interim offendi. Et dicit ipſe quod ſic. In contrarium allego iſtuz tex. dic vt ibi.

1 ☞ Reſtitutio principis et poſtliminij equiparantur.

Reſtitutio non retrotrahitur ſicut poſtliminium.

2 Teſtamentum reſtituti an reconualeſcat ipſo iure.

3 Miles damnatus videtur perſiſtere in eadem volũtate per eum confecta.

Quatenus. Reuerſorum ab hoſtibus ſi ſint reſtituti per principem teſtamenta conualeſcunt. hoc dicit. ¶ Not. dicit Jaco. de are.† quod reſtitutio principis et poſtliminiũ equiparantur. ¶ Ad quod opponitur de lege gallus. §. et qui ſi tantum. in fine gloſſ. ſupra titulo primo. et ibi per Dynum. Solu. equiparantur quantũ ad confirmationem teſtamenti: vt valeat ex nunc ſcilicet a die reſtitutionis non autem retrotrahitur reſtitutio ſicut poſtliminium: vt ibi dixi. Et probatur in gloſſ. in lege fina. C. de ſenten. paſ. ¶ Quero 2 hic dicitur† quod teſtamentum reconualeſcat: an hoc fiat ipſo iure vel ſit opus quod de nouo declaret ſe velle. Glo. dicit quod ipſo iure: vt lege prima. §. exigit. infra de bonorum poſſeſſio. ſecundum tabu. ¶ Contrarium videtur in lege qui ex liberis. §. teſtamento. eodem titulo. et infra de legatis tertio. lege prima. §. ſed ſi filius. facit quod not. inſtitu. quibus modis teſtamen. infir. §. nõ tamen. et in hoc videtur reſidere Dynus contrarium credo. nam in reuerſo ab hoſtibus non eſt dubium quod teſtamentum conualeſcat ipſo iure per fictionem poſtliminij: ergo eadem ratione idem in reſtitutione que ei equiparatur: vt hic. Preterea dicit text. conualeſcit. et ſic innuit quod ipſo iure abſq; aliquo hominis facto. ¶ Ad contrarium reſpondeo quandoq; aliquis mutat ſtatum volens: vt quia dat ſe ad arrogandum: tunc ſi recuperat primum ſtatum teſtamentum non reconualeſcit ſine noua voluntate: vt in contrarijs. quãdoq; quis mutat ſtatum inuitus: tunc ſi illum recuperat reconualeſcit teſtamentum abſq; noua voluntate: vt hic. Ratio: quia quando inuitus non videtur mutare voluntatem: ſecus ſi volens. vt lege fideicommiſſa. §. ſi rem. infra de legatis tertio. et lege rem legatam. ſupra de adimendis legatis. Et† per hoc apparet ſolu. queſtio. 3 quaz vltimo feci. ſupra eadem lege. §. irritum. ſcilicet qd miles damnatus videtur perſiſtere in eadem voluntate: licet expreſſe non cõfirmet: quia inuitus mutauit ſtatum.

Filij. Mutatione ſtatus in melius teſtamentũ non rumpitur. h. d.

Nam ſi

Nam ſi miles. Rupto primo a gradu qui valet iure ſpeciali: ſecundus qui depẽdet ex eo non rumpitur. hoc dicit. ¶ Opp. ſupra eodem. lege nam et ſi ſub conditione. et quod no. in lege tertia. in fine. s. titulo primo. Solu. hic primus gradus tenuit de iure ſpeciali tantum: ibi de iure cõmuni: Iſtam reſponſionem ponũt docto. in auten. ex cauſa. in quinta oppo. et ego dixi in prima oppoſi. C. de lib. preteritis.

c **Certum.** Agnatione filij ciuilis rũpitur teſtamentũ. h. d.

Filia. Preteritione filij vel nepotis emancipati teſtamentum non rumpitur. hoc dicit. dicit tex. teſtamentum non rumpitur ſi pretereantur: et hoc ipſo iure per contratabu. ſecus. ¶ Quero quid vult dicere text. vna emancipatione. Dic vt in gloſſ. ¶ Quero de quo nepote loquatur hic. Reſpon. loquitur de nepote ex filio. nepos enim ex filia non eſt in poteſtate: ideo non requiritur emancipatio vel exheredatio.

a **Si pater.** Per reuerſionez teſtatoris ab hoſtibus vel filij inſtituti teſtamentum non rumpitur. hoc dicit.

Si bine. Per ſecundas tabulas vacuas prime non rumpuntur. hoc dicit.

1 ☞ Si poſthumus naſcitur et viuo teſtatore moritur teſtamẽtũ in quo erat preteritus reconualeſcit.

Teſtamentum in quo filius natus eſt preteritus ſi viuo teſtatore moritur recõualeſcit ſi in eo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato. et nu. 3.

2 Ratio quare poſthumus preteritus viuo teſtatore moriens non rumpit teſtamentum ſed moriens viuo teſtatore ſic.

4 Statum mutans et illum recuperans an faciat teſtamentum reconualeſcere abſq; noue volũtatis iudicio.

5 Quando teſtamentum reconualeſcit: an hereditas poſſit adiri de iure ciuili an ſit neceſſaria bonorum poſſeſſio.

6 Ex teſtamento iniuſto preteritione iam nati et per eius mortem confirmatio an poſſit adiri hereditas vel debeat peti bonorum poſſeſſio.

7 Si teſtamentum irritum reconualeſcit petitur bonorum poſſeſſio.

a b **Poſthumus.** [a] Teſtamentum ruptum [b] poſthumi agnatione eo decedẽte viuo teſtatore recõualeſcit de iure pretorio. Idẽ ſi filius iam natus preteritus viuo teſtatore decedat vel impedimentũ capitis diminutionis tẽpore mortis ceſſauerit. h. d. et eſt notabilis. l.

1 ¶ No.† qd ſi poſthumus naſcitur et viuo teſtatore moritur teſtamentum in quo eſt preteritus recõualeſcat. Itẽ quod vbi filius natus eſt preterit⁹ et viuo teſtatore decedat et veniẽtes ab inteſtato ſunt inſtituti quod reconualeſcat. ¶ Op. C. de poſthu. here. inſtitu. l. ij. Solu. ibi poſt mortem defuncti poſthu-

2 mus deceſſit: hic in vita. Ratio† quia quando deceſſit viuo teſtatore teſtator poſtea preſumitur decedere durante eadem voluntate: propter quod teſtamentum reconualeſcit: que preſumptio nõ poteſt adeſſe ſi poſthumus ſuperuixit patri: quia tunc patris voluntas erat iniuſta tempore mortis. ¶ Oppo. infra eadem lege qui vxorem. So. ibi deceſſit poſt mortem fictam. et ſic ratio eſt eadem ſicut quando deceſſit poſt mortem veram: et hoc quod dico de decedente poſthumo poſt mortem intelligo quando deceſſit in tali etate quod teſtamentum poſt mortem approbare non poteſt. ſi enim poſſet approbare et approbaret: eſſet idem quod in filio iam nato de quo infra dicam. et plenius in lege filio preterito. infra eodẽ. ¶ Opponitur inſtitu. de exhereda. lib. in principio. vbi dicitur quod teſtamentum non reconualeſcit filio decedente in vita teſtatoris. Solu. hic dicit gloſſ. quod ibi loquitur in filio iam nato preterito: hic in poſthumo. et rationem differentie collige ex gloſſ. ibi ſcilicet bonum initium. ¶ Sed cõtra hanc ſolutionem videtur caſus in hac lege. ver. idem et circa. vbi loquitur de teſtamento iniuſto. qui verſic. de neceſſitate intelligitur de teſtamento iniuſto ratione preteritionis iam nati. nã ſi eſſet iniuſtũ rõne ſolẽnitatz omiſſe: tũc talis defect⁹ ceſſare nõ poſſet niſi d nouo fieret: vt. l. heredes palã. paragrapho primo. de teſta. Huius timore gloſſ. videtur tenere quod verſicu. idem et circa. loquitur de filio iã nato preterito qui deceſſit poſt mortem teſtatoris et teſtamentum non dixit nullum. vel forte confirmauit ſecũdum legem filio preterito. infra eodem vt hic patet in gloſſ. paruula ſuper verbo iniuſtum. Alia eſt gloſſ. ſuper verbo data. innuit ergo gloſſ. [c] qd 3 filio† iam nato preterito decedente in vita teſtatoris teſtamentum non reconualeſcit: ſed eo mortuo ſic. Idem not. in lege ſi hereditas. paragrapho qui filium. ſupra de teſtamen. tute. et infra de donatio. l. ad eum. paragrapho lucius. et infra de regulis iuris. lege omnia fere. hoc non videtur verum. nam tota iſta lex videtur loqui impedimento ceſſante in vita teſtatoris: alias non bene ſequeretur. Idẽ et circa &c. ¶ Preterea contra hoc eſt gloſſa. in lege finali. de regu. catonia.

a Andr. Po. ¶ Poſthum⁹. Limita hũc tex. vt per Ang. in. l. filio p̃terito. j. e. p Jaſ. in. l. gallus. in pri. ff. de lib. et poſthu. et de intell. hui⁹ tex. vide barb. in repe. c. raynutius. xxix. char. de teſt. Itẽ limita vt per Ro. ſing. cx. et extẽde vt p Jaſo. in. l. ij. col. ij. j. de bo. po. ſm. ta. et ibi vide Lãcelo. vide tñ iſtud vt p Bal. in. l. q vxorẽ. j. eo. vide et ad iſtũ textũ Alex. in. l. pr. in vl. co. ver. itẽ adde. de iuſt. et iur. Et vide aliuz caſum in q̃ teſtm̃ recoualeſcit p Fran. cre. ſing. lix.

b ¶ Ruptũ. qd in aliq̃ alia diſpoſitione q̃z vltima voluntate. vide Bar. in l. titia. §. imperator: d leg. iij. et de itellectu huius. l. vide etiã Bal. in. l. fi. in. x. col. in ver. j. q̃ro. C. vñ leg. et ad verſ. idẽ et circa. add tex. in. l. ẽt. §. falſ⁹. j. d bo. lib. licz iſte tex. hic cõiter reputetur ſing.

c ¶ Innuit ergo gl. cõtra hãc opinio. vñ caſus. j. . §. ſi filius de leg. iij.

vnde dico ſic. in poſthumo preterito defuncto viuo teſtatore non eſt dubiū quod reconualeſcit de iure pretorio: vt hic in princip. In filio vero iam nato viuo teſtatore preterito, ſi quidem in teſtamento ſunt inſtituti venientes ab inteſtato poſt filium vel cum ipſo filio, tunc teſtamentum confirmatur de iure pretorio. hic eſt caſus hic. Ita intelligitur lex finalis. de regu. cato. Si vero alij eſſent inſtituti: tunc eo mortuo in vita teſtatoris non confirmaretur teſtamentum: vt inſtituta de exheredatione liberorum. in principio. et ita loquuntur glo. pro hac parte allegate. ſed ſi deceſſit poſt mortez teſtatoris quid iuris ſit. dicam in lege filio preterito. infra eodē. Ad predictam diſtinctionem an ſunt inſtituti venientes ab inteſtato vel non. facit. C. de teſtamen. lege hac conſultiſſima. paragrapho ſi quis autem. et lege ſi duobus. paragrapho ſi prius. infra de contratabu. et text. hic probat

a expreſſe. ¶ Vado[a] ad induendū me vt vadam ad cōmetum domini Bar
4 toli de Saxoferrato. ¶ Oppo. †ad id quod dicit irritum. quod intelligit gloſſ. capitis diminutione: vt ſi ille defectus ceſſet et teſtator primum ſtatum recuperet teſtamentum reconualeſcat de iure pretorio: vt inſtitu. quibus modis teſtamen. infir. paragrapho non tamen. et text. innuit quod hoc eſt verum demum ſi ſunt inſtituti venientes ab inteſtato. Contra: imo etiam ſi ſunt inſtituti extranei teſtamentum reconualeſcit: vt ſupra eodē lege ſi quis filio exheredato. paragrapho quatenus. prout loquitur de reſtitu. Huius timore iſta verba ſi bonorum poſſeſſio data fuerit intelliguntur pluribus modis. Primo quod intelliguntur de bonorum poſſeſſione contratabu. que datur filio preterito: tamen eam noluit: et ſecundum hoc exponitur ſi pro quāuis. et illa verba referuntur tantum ad id quod dixit iniuſtum: non ad id quod dixit irritum. Et hec lectu. ponitur in gloſſa ſuper verbo irritum. et ſuper verbo data. in princip. et quia videtur contra mentem iſtius legis quod verba. ſi bonorum poſſeſſio ⁊ cetera. ad iſtum caſuz tantum referantur. ideo alij dicūt qd̄ referuntur ad vtrumq;. Ad contrarium reſpondent: quod ſubaudietur hic maxime. quaſi dicat idem ſi eſſent extranei inſtituti. Iſtud videtur verius: ſcilicz quod hic ſubaudiatur maxime. nam hic iuriſconſultus non poſuit verba ſine myſterio. dic ergo

a ¶ Vado ad induendū. Aduerte q: ex iſtis verbis vr̄ qd̄ hec nō ſit lec. bar. Et forte fuit Ray. de forli.

quandoq; quis mutat ſtatum ſine ſui voluntate. tunc ſi eum recuperat teſtamentum reconualeſcit abſq; noue voluntatis indicio: vt dicto paragrapho quatenus. et ibi dixi. Quandoq; quis mutat ſtatum ſua voluntate: tunc ſi eum recuperat teſtamentum non reconualeſcit abſq; noue voluntatis indicio: vt lege qui ex libertis. paragrapho teſtamento. de ſecundum tabu. et inſtitu. quibus mo. teſtamen. infir. paragrapho non tamen. quod fallit ſi in teſtamento eſſent ſcripti venientes ab inteſtato: tunc enim abſq; noue voluntatis indicio confirmatur. hic eſt caſus hic quod eſt notandum. ¶ Opponitur dicitur hic quod legata valeant. contra de lege ſi quis teſtamento. infra de lega. ſecundo. Solutio ibi teſtamentum nullo modo valebat: hic valebat de iure pretorio. ¶ Opponitur extra gloſſ. de lectu. quam tenui in verbo idem et circa. de lege ſi filius qui in poteſtate ſupra titulo primo. Solu. ibi precedebat teſtamentum validum de iure ciuili. ideo ſubſequēs teſtamentum non potuit confirmari. hic vero intelligitur quando nullum aliud teſtamentum precedebat. Ita intelligit gloſſa in lege ſi quis eum. in fine. infra de vulga. et pupil. tetigi in lege contraria. tangam in lege cum in ſecundo. infra eodem. Domini credo quod iſtud non ſit verum in caſu legis noſtre: quia in ſecundo teſtamento ſunt ſcripti venientes ab inteſtato. et ſic primum rumpitur: vt lege ſi duobus. paragrapho ſi prius. infra de contratabu. ſed lex contraria loquitur quando venientes ab inteſtato non erant inſtituti. et iſta eſt vera. ¶ Quero
5 †dicitur hic quod teſtamentum reconualeſcit: an ex hoc poſſit adiri hereditas de iure ciuili: vel an ſit neceſſaria bonorum poſſeſſio ſecundum tabu. de iure pretorio: quod eſt vtile ſcire. Nam aditio hereditatis poteſt fieri perpetuo et vbiq;: bonorum poſſeſſio intra annum et coram iudice tantum. vt. codice qui admitti. ad bonorum poſſeſſionem. lege prima. et videtur quod vtrumq; poſſit fieri ſcilicet peti bonorum poſſeſſionem. ſecundum tabu. per hunc textum. ibi bonorum poſſeſſionem ſecundum tabu. accipere heres ſcriptus poteſt. etiam videtur quod poſſit adiri de iure ciuili: per id quod ſubditur in textu hereditatemq; obtinebit: vt diuus Adrianus Imperator noſter ſcripſit. et ſic videtur qꝫ eſt de iure ciuili ex reſcripto imperatoris. Communiter omnes tenent quod hic eſt caſus in quo bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas eſt neceſſaria: quod tenet gloſſa in lege certum. codice vnde legi. idem Azo in ſumma. idem in gloſſa in lege qui vxorem. infra eodem. et lege ſi quis. de vulga. et pupil. et ſupra de petitio. heredita. lege prima. idem not. Roffre. in titulo de bonorum poſſeſſione. ſecundum tabu. Dy. idem in lege gallus. in diſtinctione magna. Idem Cyn. in dicta lege certum. Ad hunc textum reſpondeo quod bono. poſſeſſ. datur ex reſcripto principis. quia princeps ſcribit quod detur bonorum poſſeſſio. et ſic obtineatur hereditas. et hec erit bonorum poſſeſſio extraordinaria. de qua loquitur titu. infra. vt ex legi. et ſenatuſconſul. bonorum poſſeſſio detur. Et predicta vera in teſtamento rupto agnatione poſthumi poſtea confirmato per mortem poſthu
6 mi viuo teſtatore. ¶ Quero † quid de teſtamento

iniuſto per preteritionem iam nati ⁊ per eius mortē confirmato ſecundum lecturam quam tenui in verſicu idem et circa. an ſit neceſſaria bonorum poſſeſſio vel poſſit adiri de iure ciuili videtur quod poſſit adiri de iure ciuili quando ſunt ſcripti venientes ab inteſtato: vt. l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. C. de teſtament. ſed ibi loquitur de teſtamento imperfecto ratione ſolennitatis omiſſe: ſecus ſi ratione preteritionis: vt. l. ſi filius qui in poteſtate. ſ. titu. primo. dic ergo quod hic habet neceſſe venire per bonoruz poſſeſſio. ſecundum tabul. dicam clarius in. l. filio. ĩ.
7 eodem. Quero †circa id quod dixit irritum: an ſit neceſſaria bonorum poſſeſſio ſecundum tabu. Gloſ. in dicta. l. certum. C. vnde legi. ⁊ Cynus idem Roffre. videntur tenere quod ſit neceſſaria hoc caſu bonorum poſſeſſio ſecundum tabu. vt dicto. §. non tamē. inſtitu. quibus modis teſta. infir. et dicta. l. qui ex libertis. §. teſtamento. de ſm̄ tabu. ¶ Sed contra hoc videtur. ſ. eodem. l. ſi quis filio exheredato. §. quatenus. Solu. ibi in primo caſu teſtamentum confirmatur per fictionem poſtliminij vel. l. cornel. quod eſt de iure ciuili. Secundo caſu confirmatur per reſtitutionem factam a principe que eſt ſimiliter de iure ciuili. vnde ibi adiri poteſt hereditas de iure ciuili: hic vero fuit factum irritum teſtamentum capitis diminutione: quia ſe dedit ad arrogandum ⁊ recuperauit ſtatum ſuum per mortem patris adoptiui vel per emancipationem abſq; aliquo principis facto: ideo teſtamentum reconualeſcit de iure pretorio: et ſic eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio ſecundum tabu. ¶ Item quero quid ſi fuit factum teſtamētum ſine ſcriptis. Reſpondeo tunc eſt neceſſaria bono. poſſeſ. ſecundum nuncupationem: vt. l. ſecunda. C. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu.

1 ¶ Quando teſtamentum primum confirmatur p ſecundum omnia que ibi ſunt ſcripta que poſſunt valere ſine heredis inſtitutione ſunt confirmata: ⁊ illa que heredis inſtitutionem requirunt trahūtur ad fideicommiſſum.
2 Clauſula ſi non valet iure codicillorum an trahatur ad heredis inſtitutionem. remiſſiue.
3 Quando primum confirmatur per ſecūdum agitur ex confirmante: non ex confirmato.

Si paganus.

Teſtamentum primum confirmatum per ſecundum valet iure codicillorum. h. d. ¶ Oppo. ⁊ videtur quod primum valeat iure directo quaſi tempore quo confirmauit primum illud feciſſe videatur: vt. l. ſi quis filio exheredato. §. qua ratione. ſ. eodem. ⁊ ſic videntur inſtituti duo, ille qui eſt inſtitutus in primo: ⁊ ille qui eſt inſtitutus in ſecundo ſolenni teſtamento. Solu. dic quod hic loquitur in pagano qui videtur facere teſtamentum eo modo quo poteſt nec poteſt decedere duobus conditis teſtamentis. Item in iſto ſecundo heres ſcriptus in primo: nō fuit nominatus ſecundū qd̄ requiritur in. l. heredes palā. ſ. de teſta.
1 et. l. iubemus. C. de teſta. ¶ Not. †ergo ex predictis qd̄ ſi teſtamentū primū confirmatur per ſcd̄m oīa q̄ ibi ſunt ſcripta que poſſunt valere ſine heredis inſtitutione ſunt confirmata: illa que heredis inſtitutionem requirūt trahunt ad fideicōmiſſum. vt hic. ¶ Not.
2 †etiam qd̄ in hoc fideicōmiſſo venit heredis inſtitutio: et ſic facit ad illam queſtionē vtrum illa clauſula ſi non valet iure teſtamēti valeat iure codicillorū trahitur ad heredis inſtitutionē: dixi in. l. j. de iure codicil. dicā in. l. codicillis. §. ſi. j. de
3 leg. ij. ¶ Quero ex †quo teſtamento ageretur an ex confirmato an ex confirmante. dicit Dy. qd̄ ex confirmāte: vt. l. ſi quis priore. j. ad treb.

Poſthumorum.

Filio ſublato de medio nepos tenet locū ſui ⁊ teſtamētum rumpitur ſi non reperitur inſtitutus vel exheredatus. h. d. ¶ Oppo. et videtur qd̄ talis nepos nō rumpit teſtamētū. vt. l. ſi quis filio exheredato. in prin. ſ. eo. Sol. ibi pr̄ ſup vixit poſt mortē teſtatoris: h̄ nō. ¶ Opp. de ea. l. §. ſed ſi prī. Sol. ibi pr̄ ſuperuixit exiſtens apud hoſtes. ¶ Op. de. l. pater filium. ſ. de inoffi. teſt. vbi ille q̄ aſſumpſit primū locū poſt mortem teſtatoris rumpit teſtamentum. Gloſſ. dicit aliud in aſcendente: aliud in deſcendente: vt hic. Vel dic qd̄ ibi tenebant eundem gradū[a] licet eſſent diuerſi ordinis: quia vnus erat de aſcendentibus alius vero de deſcendētibus. Iſte eſt difficilis paſſus ⁊ reintrat in illā queſtionē. An ſucceſſoriuz edictū habeat locū in querela: de quo dixi in. l. in ſuis. ſ. tit. j. Tamen quātum ad propoſitū dico qd̄ in. l. pater filiū. pater qui incipit tenere primū locum poſt mortem filij: nō dicit nullum nec venit per cōtratab. ſed venit per querelaz: q: eius preteritio pro exheredatione habetur. Et idē in nepote ſi filius fuiſſet exheredatus. vt. l. ſi quis filium. C. de inofficioſo teſtamen. dixi in. l. in ſuis. ſ. titu. j. ⁊ plenius in dicta. l. pater filium. ¶ Quero an hec lex ſit correcta, eo caſu quo filius de medio ſubducitur per emācipationē. dic vt dixi in. l. gallus. ⁊. §. ⁊ quid ſi tātum. ſ. de libe. ⁊ poſthu. Bar.

a ¶ Gradū. vide Bal. ⁊ Bart. in d. l. ſi quis filio. C. de inoffi. teſt.

Si ita.

Legitur duobus modis. Primo ſi exheredaui maſculum et natus eſt maſculus non rumpit teſtamentum. Itē ſi exheredaui feminā et nata eſt femina. ⁊ ſic diuerſimode intelligitur. Secundo modo legitur qd̄ teſtator exheredauit per hec verba ſi filius maſculus nat⁹ nata ve ſit: tūc ve accipitur pro et: et vtriſq; natis teſtamentum non rumpitur. ¶ Oppo.

de.l.iij.§.j.ſ.ti.j.Sol.vt in gl.❡Op. de.l.j.§.quare.ĩ.de ven.in poſſeſ. mit. Solu.vt in glo.

Qui uxorem. Statiz cũ poſthumus naſcitur etiam patre viuo apud hoſtes: teſtamentum rumpitur: nec reconualeſcit filio interim decedente. hoc dicit. ❡Oppo.ſ.eo.l.ſi quis filio exhere- 1 dato.§.irritum.cũ enim ſemel eſt ruptum per captiuitatẽ.vt ibi. ergo amplius rumpi non poteſt.vt.l.nam ⁊ ſi. §.poſt defectum.ſ.eo. Solu.propter ſpem poſtliminij ⁊ fictionem que ſperabatur dicitur cõfirmari:vt.l. ſi quis filio exheredato.§.quatenus.ſ.eod. ideo quia in ſpe cõſiſtebat rumpitur poſthumi natiuitate. ❡Oppo. cum poſthumus decedat viuo teſtatore teſtamentum confirmatur de iure pretorio.vt.ſ.eod.l.poſthumus. in princip. Sol.hic deceſſit filius poſt captiuitatem patris ⁊ ſic poſt fictam mortem:⁊ ideo quia non videtur patrem potuiſſe velle ideo non confirmatur. Item non poteſt confirmari iſtud teſtamentum:quia nõ poſſet hereditas adiri.vt.l.nec nos.C.de capti.

a ❡Superuenit. add Bart.in l. j.in vlt.q°. prin.inver. vlterius q̄ro q̄d ſi filius nõ poteſt.de vulga.⁊ pupi. ſubſti.

1 ☞ Si cõditio impoſſibilis adijciatur in ſecundo teſtamento an primuz rumpatur.

Cum in ſecũdo. Per ſecundũ teſtamentũ in quo heres eſt inſtitutus pure vel ſub conditione primum rumpitur:niſi conditio ſit talis per quam ſecundum teſtamentum ſtatim reddatur nullum.h.d. Primo ponit dictuz. a Secundo latius explicat materiã. ſecunda ibi:multũ. Itẽ ſecũda ſubdiuidit:vt euidenter ptz ex litera. ❡Oppo. ex teſtamẽto quo filius iam nat⁹ preteritur poſſibile eſt hereditatem adiri:vt.ĩ.eo.l.proxi. tamen per illud teſtamentũ primũ non tollitur:vt.l.ſi filius qui in poteſtate.ſ.titul.j.Male ergo hic dicit teſtamẽtũ primum tolli per ſecũdũ ex quo heres poteſt exiſtere.glo.ſolu.not. hoc verum quãdo ex ſecundo poteſt adiri hereditas de iure ciuili:ſecus ſi de iure pretorio.tãtum põt bonorũ poſ.peti:vt in cõtrarijs.quam glo.vide ⁊ ſigna. Idẽ not. in.l.ſi quis eum.ĩ.de vulg. ⁊ pupil.q° 1 docto.tenent. qualiter autem intelligatur dicã ſtatim in fi. legis. ❡Op. de.l.ſi mea.ĩ.tit.ij. Sol.vt in glo.et dicam in contrario. ❡Oppo.de.l.ſi 2 ita quis.ĩ.de lega.ij. Solu.ibi eſt verbum poteſt:quod licet ſit preſentis tẽporis tamẽ eſt extenſiuũ:vt ibi patet. ❡Op.de.l.cũ tale.§.penul.ĩ. de condi.⁊ demon. Sol.ibi erat conditio de futuro: licet implicaret aliquid de preſenti:vt ibi dicam. Et gloſſ.hic circa finem dicit aliqua verba que ſunt corrupte ſcripta.⁊ adde cum allegat.l.cum tale.§. fina. vult dicere.§.penulti.dicit glo.ibi non ad ea. hec gl. eſt corrupta vſq; ad finem. ⁊ debet dicere non de ea que implicat conditionem que pro parte eſt de preſenti pro paete eſt de futuro. Oldra. Venio † ad vltimum ver. quero ſi conditio impoſſibilis adijciatur in ſecundo teſtamento an primum rumpatur. Ioan. andr.dicit quod ſic. Alij cõtra. ⁊ hoc prout habetis in gl.vel dic primum non rumpi:que eſt vera litera. Si enim diceret vel dic rumpi nõ eſſet noua opinio a precedenti.ſed idem diceret. Videamus ergo que ſit vera opi. Iaco.de are.tenet vltimam: ſcilicet q° primũ non rumpatur:quia teſtamẽtum in quo quis inſtituitur ſub conditione impoſſibili valet vt ex eo tantum de iure pretorio poſſit peti bonorum poſſeſſio:vt.l.facta.§.ſi in danda.ĩ.ad trebel.⁊ ſic primum nõ rumpitur:vt no.ſ.ea.l.ſm Ioã. ⁊ ſic reprehendit Iaco.ex dictis ſuis puto opi. Io. eſſe veram ſcilicet q° primum rumpatur. Pro cuius declaratione ſcias quod quedam eſt conditio impoſſibilis que reijcit de iure ciuili:quedam que reijcitur de iure pretorio: vt.l.conditiones.de condi.inſtitu. Eo caſu quo reijcitur conditio a pretore:tunc tantũ ſolũ poteſt peti bonorum poſſeſ.vt.d.§.ſi in danda.ſed quando conditio reijcitur a iure ciuili nõ video quid repugnat q̃n de iure ciuili poſſit adiri hereditas. Et iſto caſu indubitanter eſt vera opi. Io.ſecundum quod primuz tollitur per ſecundũ:q: ex ſecundo poteſt adiri hereditas de iure ciuili. Item eo caſu quo cõditio reijcitur de iure pretorio:⁊ ſic non poteſt adiri hereditas de iure ciuili ſed eſt neceſſaria bonorum poſſeſ. adhuc opi. Io. eſt vera:nec contradicit ei quod dicitur ſ.eadem.l.in ſecunda glo.nam quandoq; id ppter quod teſtamentum confirmatur de iure pretorio ſuperuenit[a] poſt mortem teſtatoris: et tunc propter illud primum non rumpitur. Ratio:quia primuz erat iam morte confirmatum. Ita loquitur.l. ſi filius qui in poteſtate.ſ.titul.j. coniuncta.l.filio.ĩ.eo. ſperatur enim confirmari teſtamentum per approbationem filij poſt mortem. Quandoq; id quod eſt cauſa confirmandi teſtamentum de iure pretorio ſuperuenit viuo teſtatore:tunc per tale teſtamentũ tollitur primum:vt hac.l.in fine.ſecundum opinio. Ioan.probo per rationem ſi per bonorum poſſeſ.contratabu. que eſt de iure pretorio et contra voluntatem defuncti aufertur hereditas heredi ſcripto: multomagis per bonorum poſſeſſionem ſecundum tab. que licet ſit de iure pretorio eſt tamen de voluntate defuncti: et ſecundũ hoc glo.in.l.ſi quis eum.in fi. de vulga.⁊ pupil. non eſt vſq;quaq; vera.⁊ ibi dicam.

1 ☞ Teſtamento rupto ex cauſa preteritionis quod iſto iure non debeantur legata nec libertas: an ſit ſecus de iure autenti:et conſeruantur per autentic. ex cauſa.nu.4.

2 Ius dicendi nullum an ſit iudicium per ſe ſeparatũ a petitione hereditatis.

3 Filius preteritus quod poſſit approbare teſtm̃: ita a quod de equitate valeat.

5 Diſpoſitio aut.ex cauſa.quod habeat locũ in preteritione filij iam nati a ſciente facta.

Exheredatio poteſt tripliciter ſumi.

6 Preteritio matris quod aliquando habeatur pro exheredatione inualida.

7 Circũſcribere eſt dolo aliquem decipere.

8 Diſpoſitio aut.ex cauſa.an habeat locum rupto teſtamento preteritione poſthumi vbi quod ſic facta a ſciente.

Ray.de forli.et Iaco.but.fuerunt preceptores bar.

9 Diſpoſitio auten.ex cauſa. an habeat locum in preteritione quaſi poſthumi.i.eius qui ſubducto primo de medio incipit tenere locum ſui.

10 An iſta aut.habeat locum rupto teſtamento per cõtratabu.preterito filio emancipato.

11 Diſpoſitio auten.ex cauſa.an habeat locum teſtamento reſciſſo per querelam propoſitam a filio exheredato vel pro exheredato habito vbi recitatis pluribus opinionibus tenet opinionem gloſſe. quod ſic.

12 Quando teſtm̃ rumpitur q̃tum ad heredis inſtitutionem cetera firma manent.qui veniant appellatione ceterorum et que conſeruentur per dictã auten.ex cauſa.

13 Relictũ filio preterito vel exheredato qui rumpit teſtamentũ an cõſeruetur per aut.ex cauſa.

14 An legata et fideicommiſſa confirmata per auten. ex cauſa.ex teſtamento rupto petantur actione ex teſtamento. a

15 Statutũ quod teſtamenta mandentur executioni ſicut ſententie quod habeat locum quando legata petuntur etiam ex teſtamento rupto.

16 Clauſula codicillaris ſi non valet iure teſtamẽti q̃d operetur.remiſſiue.

17 Quando extranei ſunt ſcripti heredes: quam partẽ aduocat preteritus.

18 Quo iure teſtamentũ irritatur ex cauſa preteritiõis vel exheredationis.

Filius preteritus petit contratabulas.

Exheredatus cum cauſa per querelam inofficioſi ⁊ ſine cauſa dicit teſtamentum nullum.

19 Differentia inter ſuum preteritum et emancipatũ.

20 In preterito a matre vel eius linea quo iure teſtamẽtum irritatur.

21 Quando aſcendentes ſunt preteriti vel exheredati quo iure teſtamentum irritatur.

22 Teſtamentum filij in caſtrenſe peculiũ in quo pater eſt preteritus an ſit nullũ et ſubiaceat querele.

23 Teſtamẽtum in quo collaterales ſunt preteriti quomodo irritetur.

24 Ius dicendi nullum teſtamentum qualiter practicatur.

25 Approbatio expreſſa teſtamenti filij preteriti an requiratur vel ſufficiat tacita.et nu.28.

26 Diſpoſitio huius legis an habeat locum liberis extantibus:

Teſtamẽtum in quo filius ſit preteritus an ſit aliq° donec filius non declaret intentionem ſuam.

27 Ex taciturnitate filij quando inducatur approbatio teſtamenti.

29 Ex teſtamento approbato per filium preteritum an poſſit adiri hereditas de iure ciuili vel ſit neceſſe quod petatur bonorũ poſſeſ.ſm tab.

Teſtamentũ approbatũ per filiũ valet de equitate pretoria.

30 Teſtamẽtũ non habens ſolennẽ numerum teſtiũ q° non poſſit approbari per venientes ab inteſtato.

31 Teſtamẽtum defectiuum ratione ſolennitatis: Item ratiõe preteritionis in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato poteſt approbari.

32 Diſpoſitio huius legis habet locũ in alijs liberis licet loquatur in filio.

33 Teſtamentum in quo pater eſt preteritus ipſo patre approbãte recõualeſcit.

34 Si filius preteritus nõ dicit teſtamẽtum nullum an alij eius beneficio poterunt illud dicere.remiſſiue.

35 Si vſurarius tempore teſtamenti nõ preſtitit cautionẽ:ſed poſt factũ teſtamentum an reconualeſcat.

Filio preterito.[a] Iſta eſt ſolennis lex et eius materia multum incognita. Et breuiter hoc intendit. Filio preterito relicta in teſtamẽto nõ debentur niſi filius ius ſuũ omiſerit.h.d. ❡Primo loquit̃ q̃n filius preteritus nõ omiſit ius ſuũ. ❡Scd̃o q̃n omiſit. Scd̃a ibi q° ſi bonus. ❡Ex prima parte no. 1 q° rupto teſtamẽto † ex cauſa preteritionis nõ debentur legata nec fideicõmiſſa nec libertates. vnde circa hoc primũ notabile habemus examinare q° in hoc ſit immutatũ per aut.ex cauſa.C.de lib.pre. ❡Secũdo no.modũ quo agit filius preteritus qui vult dicere teſtamentũ nullum.nam petit hereditatem ab inſtitutis.ibi ſi preteritus a fratrib⁹ partẽ hereditatis auocauerit.et ſic videtur quod † ius dicẽ- 2 di nullum non ſit iudicium per ſe ſeparatum a petitiõe hereditatis. ad hoc q: no.C.de ordi.iu.l.j.⁊ circa iſtud notabile habemus examinare.ſcz qualiter rumpatur teſtamentum ex cauſa preteritionis vel exheredationis: per quem modũ.et quid in hoc ſit immutatum, et hoc circa primam partem. Ex ſecunda parte not. †[b] quod filius 3 preteritus poteſt approbare teſtamẽtum: ita quod de equitate valeat. et

a Andr.Poma. ❡Filio preterito. Et vide Bar.in cõſil.inci.in.q.vertente in curia dñi capitaniei. p intellectu huius.l.et pro ea vide Ludo.in cõſi.xxiij.incip. poſtmodũ aũt inſtãte.vbi diſputauit q° iſtitut⁹ poſſit dicere teſtm̃ nullũ in quo alter filius eſt p̃teritus. vide Bal. in.l.j.C.de ſuis ⁊ legi. vbi rep̃hẽdit bar.h. And.Po. ❡Filio p̃terito. Amplia iſtã.l. vt p Pau. de ca.in.l. fi.C.de bo. poſ.ſm ta. et limita multis modis vt per Ro.ſingu. dcccclij. alias.cccclij et ſeq. And.Po.

b ❡Ex ſecũda parte nota.vide in ſ̃ra ſimilia per Car.cõſil. lv.in.j.⁊.ij. co.⁊ limita vt p Pau. de caſt.hic quẽ refert et ſequitur alex.conſi. lxxiij.inci. põderatis in vl.col.in iij.volu.

iſta eſt materia propria et ſingularis
hic quam examinabimus:et ſic habe
bimus tres materias. ¶Opponitur
ad primum de lega.preſtan.l.j.Solu.
ibi in filio emãcipato preterito qui de
iure ciuili nõ admittebat ad rumpẽ
dum : vnde cum pretor eos admittat
per bonorum poſſeſſionem contrata
bulas:et ſic grauat legatarios:ſua eq̃
tate conſeruat legata certis perſonis
per illum titulum . hic vero loquimur
in filio ſuo preterito . ¶Sed contra
hoc oppo.de.l.ſi duo.de lega. preſtã.
Solu.ibi qñ filius preteritus non di
xit nullũ:ſed venit p contratabul. Un
de alius filius inſtitutus preſtat lega
ta ſecundũ diſtinctionem illius legis.
¶Scdo oppo.C.de libe.preteri. aut.
4 ex cauſa.gloſſ.dicit hic † quod hec lex
corrigitur hodie . nam rupto teſtamẽ
to ex cauſa preteritiõis vel exhereda
tionis debent legata et fideicõmiſſa
et libertates.iſtud qd dicit de aut. ex
cauſa.venit examinãdum per multas
queſtiones. Primo vtrum rupto teſta
mento preteritione filij iam nati lega
ta et cetera confirmentur p aut.ex cau
ſa.Et dicit glo. quod ſic et omnes le
ges antique huic ſimiles corriguntur.
¶Pro hoc facit:quia aut.ex cauſa.lo
quitur generaliter et in corpore vnde
ſumitur.§.ſi tales.vbi tractat de teſta
mẽto facto a filio qui preterijt vel ex
heredauit parentes : ſimiliter genera
liter loquitur.et gloſſ.tenet hanc opi.
hic.et in.l.vxorem.de manumiſ.teſta.
in vltima gloſſ.et in.d.§. ſi tales. et in
lege prima.C.de codicil. et in omnib⁹
gl.quas ibi allegabo cum loquemur
de preteritiõe poſthumi. ¶Preterea
eadem eſt ratio in preteritiõe que eſt
in exheredatione.nam ſicut in cauſa
preteritionis irritatur teſtamentum
ipſo iure ita ex cauſa exheredationis
cauſa non inſerta.Sed om̃es alij ſunt
in contraria opi.quod hec lex nõ cor
rigitur:et quod aut.ex cauſa. non ha
beat locum in preteritione facta a pa
tre:ſed debet intelligi in preteritione
materna que habetur pro exhereda
tione.Ita tenet glo.in aut. vt cum de
appella.cogno.§. aliud quoq; capitu
lum.idem Azo in ſumma.de libe. pre
te.Dyn.etiam in diſtinctione magna
quam ponit in lege gallus . dicit iura
antiqua in hoc non corrigi . dominus
Iaco.butri.in curſu lectionis videba
tur idem tenere:et hoc probat in cor
pore vnde ſumitur dicta auten. para
grapho ſi autẽ hec obſeruata non fue
runt nullum exheredatis liberis et ce

a ¶Aſſumi. No.quotu
plex ſi ex
heredatio.
adde Bal.
in repeti.l.
in ſuis . in
xviij.colũ.
cũ ſeq.ſ.ti.
primo.

tera de preteritis nullam mentionem facit.et iura
antiqua non intelliguntur corrigi per noua niſi qua
tenus exprimitur vt lege precipimus . in fine. C.de
appellati. ¶Preterea ius nouum videtur introdu
ctum in fauorem filij:ſed hic null⁹ eſt fauor filij : imo
eſt odium:quia tenebitur ad legata ad que ante nõ
tenebatur ergo ⁊c.Quod autem ſit in fauorem filij
probatur in dicto paragrapho ſi autem. ibi ne filij
falſis accuſationibus condemnentur ⁊c.et hoc tene
bat Pet.ſed Cyn.fuit in contraria opinione non ta
men reſpondet ad dictas rationes factas in contra
rium nec eas ponit.Dico quod paſſus dubi⁹ eſt pro
pter opinionem tantorum virorum : et hic paſſus et
alij quos tangam in hac materia egent declaratio
ne imperiali..Credo tamen pro declaratione iſtius
5 queſtionis ſic dicendum † quod exheredatio poteſt
a tripliciter ſic aſſumi.[a] Uno modo ſtricte:et tunc ex
heredatio eſt ab hereditate excluſio expreſſe et ſolẽ
niter facta.Ita loquitur titu.de libe.prete.et ſupra ti
tulo proximo.requiritur enim quod ſit facta exhere
datio nominatim et quod interueniant alia que po
nuntur in lege tertia.paragrapho ſi filius. ſupra titu
lo primo.Alio modo aſſumitur exheredatio large:
et tunc exheredatio eſt ab hereditate excluſio facta
tacite vel expreſſe ſecundum voluntatem teſtatoris.
et hoc caſu nomen exheredatio comprehendit prete
ritionem factam a teſtatore ſciẽte ſe filium habere.
probatur in lege ſi patronus.ij. in princip.de bonis li
be.et lege Paulus.§.finali.eodem titulo . et lege ſi
cut certi.et lege ſi cum vel in vtero.C.de teſta.mili.
Ille enim qui dat ſuam hereditatem alteri et de fi
lio mentionem non facit exheredat eum tacite . Et
ſi diceres.dicte leges loquuntur in milite in quo eſt
ſpeciale quod preteritio habeatur pro exheredatio
ne.Reſpon.quod eſt ſpeciale in hoc quod exhereda
tio predicta tacita valeat ſicut exheredatio que ex
preſſe facta eſt a pagano. In pagano vero talis ta
cita exheredatio non valeret:ſed ſecũdum mentem
teſtatoris vterq; tacite exheredat.Tertio modo di
citur exheredatio largiſſime omnis ab hereditа
te excluſio:et hoc comprehendit preteritionem fa
ctam a teſtatore ſciente vel ignorante ſe filium ha
bere : que preteritio facta pro exheredatione eſt:
vt lege ſi inſtituta . in fine cum lege ſequenti. ſupra
de inofficio.teſtamen . Et ſi dicas ibi ſpeciale in
matre cuius preteritio pro exheredatione habetur.
6 Reſponde. † quod pro exheredatione valida ha
betur : ita quod opus eſt querela : ſed in aliquo ha
betur pro exheredatione inualida tantum : quia li
cet verba excludant talem filium ab hereditate : ta
men mens teſtatoris non fuit ſic . ergo eſt triplex
exheredatio . Una largiſſima quando ex ver
bis teſtatoris excluditur : non tamen ex mente te
ſtatoris tacita vel expreſſa . Secunda larga vt
quando non excluditur expreſſe ſecundum verba:
ſed tacite ſecundum mentem . Tertia ſumitur
ſtricte et proprie vt quando ab hereditate exclu
ditur expreſſe ſecundum verba teſtatoris et ſecun
dum voluntatem. Nunc ad propoſitum dico quod
autentica ex cauſa. habet locum in exheredatione
largo modo ſumpta . non dico largiſſime . que ex

heredatio comprehendit preteritionem factam a
ſciente non ab ignorante.et ſic diſtinguo. Aut filius
eſt preteritus a teſtatore ſciẽte ſe illũ filiũ habere et
habet locum autenti. ex cauſa . ⁊ corrigitur hec lex.
Si vero preteritio fiat a teſtatore ignorante: et tunc
a iura antiqua remanent incorrecta[a].et legata nõ de
bentur.et hanc diſtinctionem probo primo in corpo
re vnde ſumitur dicta auten.§. ſi autem hec obſer
uata nõ fuerint.ibi enim annectit cauſam ne filij fal
ſis accuſationibus condemnentur ⁊ cetera.Que ver
ba referuntur ad filium preteritum vel exheredatũ
inſerta aliqua cauſa licet nõ vera et ſic teſtatore ſciẽ
te. Deinde ſequitur alia ratio:ne circumſcriptionem
aliquam in parentuꝫ ſubſtantijs patiantur ⁊ cetera.
7 Circumſcribere † eſt per dolum aliqueꝫ decipere. vt
l.j.ſ.de in integrum reſtitu.⁊ ibi not. De neceſſitate
ergo refertur ad preteritionem factã a teſtatore ſciẽ
te:quia ſi ignoraſſet nullam circũſcriptionẽ poſſem⁹
opponere:⁊ ſic rationes.l.non adaptarentur.Ex ra
tionibus ergo illis apparet quod verbum exhereda
tio comprehendit preteritionem factã a ſciente. hoc
etiam probatur in.§. ſi tales igitur. ⁊ in.§. ſi autem
hec obſeruata non fuerint . vbi generaliter loquitur
nec de exheredatione vel preteritione facit mentio
nẽ.hoc etiã probatur in.§.⁊ he quideꝫ.q̃ ibi ſequitur
vbi tex.dicit ⁊ he quidem exheredationis vel prete
ritionis penitus ⁊c.Et ſic loquitur de preteritione.
⁊ in ſequen.§.dicitur.ſola enim noſtre eſt ſerenitatis
intentio ex parentibus ⁊ liberis iniuriam preteritio
nis vel exheredationis auferre. ⁊ ſic loquitur etiam
de preteritione ⁊ ſic eſt veriſimile imperatorẽ intelle
xiſſe in precedentibus.§.ex predictis apparet reſpõ
ſio ad illas.ll.quas allegaui in cõtrarium ſcilicet qd
in corpore non ſit mentio de preteritione.ſit em̃ men
tio expreſſe:vt.ſ.dixi ⁊ etiam tacite:quia verbum ex
heredatus continet talem preteritionẽ factã a ſcien
te.merito in hoc ius antiquũ corrigitur. Non ob.qd
dicitur quod ius nouum introductum eſt in fauoreꝫ
filiorum:quia fauor filij eſt in hoc quod in exhereda
tione debet inſeri cauſa:ſed fauor teſtantis eſt quod
teſtamentum non irritatur in totum ſed remanet va
lidum quo ad alia capitula : vt probatur in corpore
vnde ſumitur.d.auten.vbi text. dicit hoc autem di
ſponimus vt parentes et filios a teſtatoris iniuria li
beremus: vt.j . eodem. §.ſequitur.vnde conſtat ad
vtriuſq; partis vtilitatem ac cautelam preſentem.l.
fuiſſe prolatam .⁊ ſic patet in fauorem vtriuſq; dicta
iura fuiſſe introducta.⁊ ſecundum hunc modũ gloſ.
que dicunt iura antiqua fore correcta dicunt verum:
ſed ſi acciperes exheredationem largiſſime vt com
prehenderet preteritionem factam etiam ab igno
rante:iura antiqua non corrigerẽtur.nam tex. in cor
pore intelligitur in preteritione facta a ſciẽte:vt oſtẽ
di.¶Preterea probo ſicut hodie rupto teſtamento
ex cauſa preteritionis cõſeruantur cetera capitula:
ita olim conſeruabatur totum teſtamentum militis
non obſtante preteritione.ſed in milite adhibetur il
la diſtinctio vtrum aliquem preterierit ſcienter vel
ignoranter:vt.l.ſicut certi.⁊.l.ſi cum vel in vtero . C.
de teſtamen.militari.Et in iſto caſu eſt vera opinio
illorum qui dicunt iura antiqua non corrigi . ¶Se
8 cundo eſt † videndum an auten.ex cauſa.habeat lo

cum rupto teſtamento ex cauſa prete
ritionis poſthumi.Quidam dicũt qd
ſic.⁊ per hoc corrigitur.l. j.C.de poſt
hu.here.inſtit.⁊.j.de lega.ij. l. ſi quis
teſtamento . ⁊ de fideicom . liber.l. ſi
pater.in principio. Et hec fuit opinio
Placen.⁊ probatur:quia illa autenti.
loquitur generaliter.ergo ⁊c. ¶Pre
terea lex et iura antiqua loquuntur in
poſthumo id eſt pariſicãt poſthumũ
et iam natum:vt.l. maximum.in ſi.C.
de libe.prete.ſed in iam nato determi
natum eſt ſupra quod corrigantur er
go ⁊c.¶Preterea ſicut oliꝫ rupto te
ſtamento per contratabu.debebãtur
legata certis perſonis: ita hodie de
bentur omnib⁹:ſed in filio de iure an
tiquo non fiebat diſtinctio inter poſt
humum ⁊ iam natum:vt.l.j. in princi.
de lega.preſtan.coniuncta. l.prima.j.
de contratabu.ergo ⁊c . Alij dicũt et
dicitur quod fuit opi.Azo. vt ſcripta
antiqua referunt quod iura antiqua
in hoc non corrigantur:ſed illa loquũ
tur in poſthumo preterito.autenti.ex
cauſa, loquitur in iam nato: quod fun
datur pluribus rationibus. primo qr
in corpore non ſit mentio de poſthu
mo.ergo ⁊c. ¶Preterea quando qs
natus eſt preteritus teſtamentum eſt
ſtatim irritum quantum ad inſtitutio
nem:⁊ legata nunq; ceperunt depen
dere ex inſtitutione:ſed quando eſt p
teritus poſthumus tunc ab initio va
luit teſtamentum : ⁊ legata ab eo de
pendere ceperunt merito rupta inſti
tutione vitiantur legata : vt.l.nam et
ſi.§. finali.ſ.eodem.et not.in.l. tertia
§.final.ſ.titulo primo.⁊ Iacobus de
aret.⁊ dominus Cynus tenẽt primã
opinionem.ſcilicet quod leges cõtra
rie.et ſimiles corrigantur in hoc. alle
gant pro ſe gloſſ. in. l.generaliter. §.
ex teſtamento . infra de fideicommiſ.
libe.¶Ego allego plures alias glo.
ſcilicet in lege bona.§. finali.infra de
capti.et lege ſi pater. in principio.in
fra de fideicommiſ.libe. ⁊ lege prima
ſupra de teſtamen.tute. ⁊ lege ſi quis
teſtamento.infra de legatis ſecundo.
C.de codicil.l.prima.Et audiui Ray.
tenentem hanc opinionem.Sed do
minus Iacobus butri . cum legeret
autenticã ex cauſa . me audiente te
nuit contrarium per iſtam rationem:
quia autenti.ex cauſa.loquitur in pre
teritione facta ex cauſa : que non ca
dit in poſthumũ : vt lege ſi quis in
ſuo.paragrapho legis.C.de inofficio
ſo teſtamento.ergo ⁊c . Ego dico di
ſtinguendũ eo modo quo.ſ. Aut pre
teritio poſthumi eſt facta ab eo qui

a ¶Reme
nent incor
recta.ſi ex
heredatio
vl' p̃teritio
fuit facta
ab ignorã
te an ha
beat locũ
autẽ.ex cã.
adde bal.
in.l.in ſuis.
in repe . in
xxij. col.ſ.
tit.j.

ſciebat ſe habere vxorem pregnantem: ⁊ eſt vera opi
nio prima. quod iura antiqua ſunt correcta: quod ꝓ=
batur ex corpore: vt. ſ. dixi. et licet ibi non fiat mētio
de poſthumo tamen loquitur generaliter de quali=
bet preteritione. Aut preteritio facta eſt ab eo qui
ignorabat ſe habere vxorem pregnantem: ⁊ iura an=
tiqua non corriguntūr: quia textus in corpore de hoc
non loquitur: vt ſupra oſtendi: hoc probatur in ſimili
in. l. ſicut. ⁊. l. ſi cum vel in vtero. C. de teſtamento mi
litari. ⁊. l. qui iure militari. ꝭ. de teſtamento militari.
¶ Preterea certum eſt quod donatio inter viuos ni
titur maiori firmitate ꝙ legata. ſed certuꝫ eſt quod
donatio inter viuos propter ſuperuenientes liberos
de quibus teſtator non cogitauit reuocatur: vt. C. de
reuo. do. l. ſi vnꝙ. ergo multomagis legata. facit. l.
tale pactum. §. final. de pactis. ¶ Preterea hoc per=
ſuadet equitas. Pone aliquem non habentem filios
feciſſe magna legata conſanguineis et eccleſijs: quē
non eſt veriſimile facere ſi de filijs cogitaſſet. nō eñ
extraneos pretuliſſet ſoboli ſue: vt. l. cum auijs. ꝭ. de
conditio. ⁊ demonſtratio. ⁊. l. cum acutiſſimi. C. de fi=
deicommiſ. Et eodem modo ſi haberet aliquos fi=
lios tempore teſtamenti poſtea ſuperueniſſent alij
de quibus non cogitauit non eſt veriſimile quod tot
legata reliquiſſet: vt. l. penulti. in fine. ſ. de iure codi=
cil. Et ſic vno caſu eſt vera opinio Azonis et eum
ſequentium: alio caſu Pla. ⁊ ſequacium. Reſpondea
mus ad quaſdam rationes quas feci pro Placen. in=
ꝙtum concludunt contra Azonem. ſpecialiter ad il
lam rationem quam feci de titul. de leg. preſtan. dico
enim quod ibi nulla eſt differentia inter poſthumū
et iam natum: et inter preteritionem factam ſcienter
ſeu ignoranter: ergo ⁊ cetera. Ratio: ideo enim con=
ſeruat pretor legata per illum titulum quia facit iniu
riam legatarijs dando contratabul. eis qui non vo=
cabantur de iure ciuili. que ratio locum habet ſiue
contratabu. dentur iam nato ſiue poſthumo ſiue pre
terito ſcienter vel ignoranter. hic conſeruantur lega=
ta ꝓpter tuendā voluntatē defuncti q̄ volūtas defun
cti ceſſat qñ preteritio eſt facta ab ignorante. Ad ad
rationes factas per Azonem contra Placen. non ob
ſtat quod dicit Iacobus butri. ſcilicet quod auten.
ex cauſa loquatur in preteritione facta ex cauſa: qđ
puto falſum. nam vt dixi loquitur generaliter in om
ni preteritione facta ſcienter per quam filius circun=
ſcribitur. Et textus ibi ex cauſa preteritionis ⁊ cete=
ra. expone id eſt ex ipſa preteritione: ⁊ ſic intranſiti=
ue legitur. ſimile in. l. prima. C. de condi. indebi. Uel
dic quod verba poſita in autentica ex cauſa. ſunt ver
ba Guarnerij: in corpore aliter iacent. ¶ Sed con=
tra opi. quam pono tam in iam nato quam in poſt=
humo. Oppo. de. l. fina. ꝭ. de heredibus inſtituē. vbi
quando preteritio eſt facta ab ignorante inſtitutio
vitiatur ⁊ legata firma remanent. Solu. ibi loquitur
quando preteritus eſt aliquis cuius preteritio teſta
mentum non rumpebat: ſed inſtitutio rumpitur pro
pter defectum cauſe quam teſtator adeſſe putabat:
que cauſa reſpiciebat inſtitutionem ſolam: non lega
tum. merito legata firma remanent: quia in eis non
eſt defectus voluntatis: ſed in preſenti queſtione ſe=
cus vt dixi. ¶ Contra hoc etiam fortiter oppo. de. l.
cum mater. ſ. de inofficioſo teſtamento. vbi videtur

: quod debeat diſtingui totum econtra. Ad id quod
dixi. ſ. Aut preteritio eſt facta ſcienter: et ſic re ⁊ con
ſilio: et tunc legata non debeantur. Aut ab ignoran=
te: et tunc debebantur: ⁊ ita videtur tenere gloſſa.
ibi poſita. Reſpondeo quod opinio. gloſſ. non eſt ve
ra per rationes quas dixi. ſ. vnde teneas opinioneꝫ
Azo. ibi poſitam quod dictum in princip. l. corriga=
tur per id quod ſequitur: ⁊ tunc facit pro illa opinio.
quam teneo quod ſatis placet. Uel dic quod quādo
mater preterijt filiū quem non credebat ſe habere ⁊
aliū inſtituit: filiꝰ hꝫ duplicē viā qđ dicat inſtitutio=
nē nullā ꝓpter decretū cāe: q2 mater ideo inſtituit ex
traneū: q2 putabat ſe nō habere filiū: ⁊ tūc inſtitutio
vitiatur non legata: vt. l. fin. de here inſtit. Aut vult
irritare inſtitutionem tanꝙ preteritus et venire per
querelam olim vel hodie dicendo nullum ipſo iure:
et tunc legata totaliter non valebunt. ita loquitur fi=
nis dicte legis cum mater. et quod. ſ. dixi. ¶ Ter=
9 tio † eſt videndum vtrum illa autenti. habeat locum
in preteritione quaſi poſthumi: hoc eſt eius qui ſub=
ducto primo de medio incipit tenere locum ſui per
l. velle. vtrum ſi per preteritionem talis poſthumi te
ſtamentū rumpatur illa autent. locum habeat. Glo.
ſ. de teſtamen. tute. l. prima. tenet quod ſic. In con=
trarium videtur: quia talis poſthumus non fuit per
machinationem preteritus. nam teſtator ideo eum
non inſtituit: quia alius eum precedebat: et ſic licite
fecit. Teneo gloſſ. Ad contrarium reſpondeo quod
hec machinatio videtur: quia non eſt vſus conſilio
l. velle. vt. ſ. titulo primo. l. gallus. §. nunc de lege. et
ſ. eodem. l. poſthumorum. ſicut enim ille qui habet
vxorem pregnantem et ventrem non inſtituit: ita
qui habet nepotem et de eo mentionem non facit ſe
cundum conſilium. l. vellei. circunſcribit enim ſaltem
re ipſa. huic opinio. conſonat voluntas defuncti. ſi
enim filium ſuum grauauerat legatis multomagis
eſt preſumendum quod grauaſſet nepotem qui erat
10 in vlteriori gradu. ¶ Quarto † eſt videndum vtrum
autenti. ex cauſa. habeat locum rupto teſtamento ꝑ
contratabu: preterito filio emancipato. Glo. in. l. pri
ma. C. de bono. poſſeſſio. contratabu. tenet quod ſic.
Idem. ſ. de vſufruc. l. ſi extraneo. pro hoc facit quia
ſublata eſt hodie differentia emācipationis ⁊ patrie
poteſtatis. Alibi gloſſ. videtur tenere contrarium. ⁊
ſic in preteritione emancipati nihil mutetur: vt not.
in. l. ſi filius. ſ. de minoribus. pro hoc facit quia tunc
eſt ſublata differentia emancipationis et patrie po=
teſtatis quando nullum eſt factum teſtamentum ſe
cundum gloſſam. et nota. in lege gallus. §. et quid ſi
tantum. ſupra titulo primo. et in lege ſi emancipati.
C. de collationibus. et dicta autentica ex cauſa. Ia=
cobus de aret. licet ſit de illis qui tenent quod in fi=
lio ſuo preterito iura antiqua non ſunt correcta: ta=
men in filio emancipato tenet quod iura antiqua cor
rigantur. nam text. in corpore vt cum de appella. co=
gno: §. cauſas. verſicu. ſi quemlibet ex predictis. lo=
quitur de liberis qui poſſunt ab inteſtato ſuccedere.
ſed ꝙtum ad ſucceſſionem ab inteſtato nulla eſt dif=
ferentia emancipationis et patrie poteſtatis: vt
in autentica. de here. que ab inteſtato. §. nullam. er=
go ⁊ cetera. Pro hoc addidit ipſe rationem quia eſt
fauor filij emancipati. dicit enim ipſo iure nullum:

nec neceſſe habet venire per contratabu. et ſtare ſub
dubio litis. de hoc vtrum dicat nullum vel veniat ꝑ
contratabu. dixi ſupra titu. primo. l. gallus. §. in om=
nibus. et dicam infra. tamen illā opi. puto veram ſi
ponimus illam preteritionem factam a ſciente ſe fi=
lium habere. ſecus ſi ab ignorante. et ſic intelligo gl.
dicte. l. ij. C. de bono. poſſeſſ. contratabu. Nec ob. pre=
dictis. ꝭ. de lega. iij. l. ij quia loquitur de legatis reli=
ctis a preterito que non valent. hic de legatis que le=
gantur ab inſtituto que conſeruantur rupto teſtamē
to ex cauſa preteritiōis: vt dixi in dicta lege ſecūda.
11 ¶ Quinto † eſt videndum vtrum aut. ex cauſa. ha=
beat locum teſtamento reſciſſo per querelam propo
ſitam a filio exheredato vel ꝑ exheredato habito.
In hoc ſunt multe opinio. nam Mar. dicebat qđ ho
die non habet locum querela. et ſic nō procedit que=
ſtio. et legata remanent firma per dictam auten. cu=
ius opi. reprobaui in lege prima. ſupra de te. Alij di=
cunt quod habet locum querela etiam hodie. tamē
licet de iure antiquo teſtamento reſciſſo per querelā
legata non debeantur: hodie vero debētur per aut.
ex cauſa. et hoc tenet glo. in lege papinia. §. ſi ex cau=
ſa. ſupra de inofficio. teſta. et. l. nam et ijs. §. primo. e.
titulo. et. l. iure noſtro. §. finali. ſupra de teſta. tute. et
infra de lega. ij. l. cum filius. in prin. Tertij dicunt: et
iſta fuit opi. Azo. in ſum. quod aut eſt teſtamentum
nullum ipſo iure: quod eſt quando cauſa non eſt in=
ſerta in exheredatione. vt infra dicam. et tunc habꝫ
locum auten. ex cauſa. aut cauſa fuit inſerta. et tunc
quia oportet teſtamentum irritari per querelam ſe=
cundum cōmunem opinionem legata et cetera irri=
tantur: et iura antiqua non corrigūtur. hoc probatur
per rationem: quia quando teſtamentum eſt nullum
legata non habent dependentiā ab inſtitutione. ſed
quando eſt aliquod ſed irritatur per querelam: ſecꝰ:
vt dicitur in ſimili. l. nam et ſi ſub conditione. ſupra
eo. et in. l. iij. in fi. de libe. et poſthu. Quarti vt Hug.
tenent iſtam opinionem. tamē ratio eius diſplicuit.
nam in eo quod dicit quando teſtamentum eſt nul=
lum legata valent eſt contra. l. is qui in poteſtate. in
prin. de leg. preſtan. In eo quod dicitur quod quan=
do teſtamentum irritatum per querelam legata irri
tantur propter dependentiam: eſt cōtra. l. nam ſi mi=
les. ſ. eo. ſubſtituendo opi. Azo. dic quod. l. is qui in
poteſtate. nō ob. loquitur enim ſm iura antiqua ſm
que legata non poterant valere a ſe niſi ex teſtamen
to adiretur hereditas: hodie ſecus in caſu auten. vt
ꝭ. dicam. Non obſt. l. nam ſi miles. quia ibi teſtamē=
tum ab initio valuit iure ſpeciali non communi. vt
ibi dixi. et ſic ratio Azo. adhuc durat. Hugo. tamen
aſſignat aliam rationem: quia vbi teſtator inſeruit
cauſam deliquit in duobus ſcilicet in exheredando
et in inſerendo falſam cauſam. ſed quando cauſam
non inſeruit deliquit in vno tantū: ideo minus puni=
tur: et ſic quo ad inſtitutionem tantum teſtamentuꝫ
irritetur. Iſta ratio reprobatur per doct. Quid eñ
ſi inſeruit cauſam veram et per heredem non proba
tur. Certe in nullo deliquit. et in totū teſtm̄ irritatur
ſm omnes. Unde fuit quinta opi. Iacob. de aret. qui
tenet hanc opinionem per aliā rationem. ſcilicet qđ
tex. in autenti. ex cauſa. dicit irritum ſit teſtamentū.
in corpore vnde ſumitur dicit euacuato. ⁊ ſic intelli=

gitur quando eſt irritum ipſo iure. Iſta opinio non
placet. nam verbum irritum non eſt in corpore ſed
in vno. §. dicit euacuato teſtamēto ⁊ cetera. ⁊ in alio
dicit reſciſſo. ⁊ gloſſ. intelligit ibi euacuato. ſcilicet ꝑ
ſententiam: ⁊ ſic agebatur querela quod patet: quia
iſti ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem: vt
l. a teſtatore. de conditio. ⁊ demonſtratio. Quod er=
go dicit euacuato teſtamento. i. ſi teſtamentum eua
cuetur: ⁊ hoc declarat in alio. §. vbi dicit reſciſſo. de=
bes ergo ſcire quod auten. ex cauſa ſumitur ex duo=
bus. §. in vno loquitur quando pater preterijt filiuꝫ.
in alio quando filius preterijt patrem. ⁊ in vno dicit
euacuato: et in alio dicit reſciſſo. vt dictum eſt. Un=
de fuit facta ſexta opinio quorundam qui tenēt pre=
dictam opinio. ⁊ addunt rationem: quia quando te=
ſtamentum irritatur per querelam irritatur tanꝙ
dementis. ⁊ ſic legata non debentur: vt. l. titia. ſ. de
inofficioſo teſtamento. ⁊ in hac opinio. videbatur in
clinare dominus Iacobus butri. dum legeret dictā
legem papinianus. §. ſi ex cauſa. poſtea quando au=
diui eum legentem autenti. ex cauſa. nihil firmauit.
ideo iſta ratio non placet. nam licet olim teſtamen=
tum irritaretur per querelam quaſi colore demen=
tie: vt. l. hoc colore. de inofficio. teſta. tamen ille co=
lor hodie non queritur. ſed irritatur in totum hodie
per querelam: quaſi cauſa inſerta non fuerit vera.
non enim poteſt dici demens qui exheredauit filiū
ex iuſta cauſa quam putabat veram licet poſtea nō
reperiebatur vera: vel non probatur. et hoc tenet
Iacob. de areti. in alia materia ſuper alio puncto.
Unde fuit ſeptima opinio Dyn. qui tenet totum
econtra a precedenti opinio. dicit enim aut cauſa le
gitima eſt inſerta et per heredem non probata: et
habet locum aut. ex cauſa. aut cauſa non eſt inſerta
in exheredatione: et tunc teſtamentum irritatur in
totum. dicit ipſe ꝙ colligitur in corpore vnde ſumi=
tur. d. aut. do. Cyn. ſcribit in. d. aut. ⁊ audiui ipſum
dicentem dum eam legeret quod plures reſpexit
in corpore ⁊ neſciuit illud colligere. dicebat etiam
quod multos interrogauerat qui dicebant idem
ſcilicet quod neſciebant hoc colligere ex corpore.
mihi videtur ꝙ Dyn. hic colligit ex altero de duo=
bus locis. primo ex. §. ſi autem hec obſeruata nō
fuerint. ibi: ne filij falſis accuſationibꝰ ꝯdēnētur ⁊c.
nā tūc dr̄ falſa accuſatio: qñ cā ingratitudinis īſeri=
tur que vera non probatur: vel ipſe colligit ex. §.
hec autem diſpoſuimus. in fin. in verſicu in aliquo
autem negotio diſceptantes ⁊c. vbi hoc videtur ex
preſſe dicere ſi bene inſpiciatur. Iſta opinio non
placet. nam licet ſit vna ratio in corpore ne filij fal=
ſis accuſationibus condemnentur que competit ex
heredatis cauſa inſerta. ſtatim tamen ibi annecti=
tur alia: vel ne aliquam circumſcriptionem in pa=
rentum ſubſtantijs patiantur ⁊c. que ratio con=
gruit exheredatis ſine cauſa ⁊ etiam preteritis a
ſciente: vt. ſ. dixi. ¶ Preterea text. dicit ſi autem
hec obſeruata nō fuerint. ⁊ ſic loquitur generaliter
ſiue non fuit obſeruatum illud quod precepit de in
ſertione cauſe: ſiue non fuit obſeruatum illud quod
precepit de probatione cauſe. Non obſt. text. in ver
ſicu. in aliquo autem negotio ⁊c. Nam ibi impera=
tor ſic pronuntiauit quod reperijt teſtamentum eſſe

falſum dolo et machinatione quorū-dam extraneorum. vt dicit tex. ibi dolo et machinatione quorundam compoſitam fuiſſe comperimus ꝛc. vnde magis hoc pronuntiauit ex cauſa falſitatis q̄ꝫ preteritionis vel exheredationis. Preterea licet text. hoc ibi dicat expreſſe, tamen ibi fuit pronuntiatio principis anteq̄ꝫ fuerit facta cōſtitutio vnde ſumitur auẗ. ex cauſa. Unde ſic pronuntiauit imperator ſecundum iura antiqua que pronuntiatio eſſet hodie iniuſta ſecūdum illam cōſtitutionem. teneo ergo opi. gloſ. ſimpliciter: quia rupto teſtamento ſimpliciter per querelam: vel alio quocunqꝫ modo ex cauſa exheredationis: legata et fideicōmiſſa remanēt firma per auẗ. ex cauſa. q̄a ſemper eſt facta ſcienter teſtatore: et ſic bene habet locū ratio tex. vt dicit̄ in p̄cedētibus dubijs. hoc tꝫ glo. in quinqꝫ locis que. ſ. alle. a

Sed cōtra p̄dicta opp. ex teſtō ex quo nō aditur hereditas non poſſunt deberi legata: vt. l. ſi nemo. de teſta. tu. et de re. iu. l. ſi nemo. Rn̄. contraria loquūtur qn̄ teſtm̄ nō irritat̄ ex cauſa preteritionis vel exheredatiōis facta a ſciē te. ratio pōt eſſe: q: qn̄ ex aliqua cauſa hereditas non aditur vadit ad alios p̄ter ſpem ꝛ volūtatē teſtatoris. vnde eos teſtator grauare nō cogitauit. ſed qn̄ irritat̄ ex cauſa preteritionis vel exheredationis facta ſciēter: tūc teſtator cogitauit grauare eū quē exheredauit vel p̄terijt ſciēter inq̄ꝫtū poterat: ſi eñ eū priuabat tota hereditate q̄ ſibi debebatur: multo magis preſumit lex ꝙ voluit grauare cum legatis: ideo legata conſeruantur.

12 Sexto † eſt vidēdū: dr̄ in. d. auẗ. qd̄ teſtm̄ rūpitur q̄ꝫtū ad heredis īſtitutionē ꝛ cetera firma p̄manēt: quero qd cōtinet̄ appellatiōe ceterorū. Rn̄. ſubſtōnes directe p̄ quas nō ſuccedit̄ defuncto ſed pupillo: vel forte filio mētecapto: qd̄ dic vt dixi in. l. j. §. fi. de vulga. ꝛ pupil. vbi glo. ꝛ Dy. tangunt. Item fideicommiſſa vniuerſalia legata ꝛ fideicōmiſſa particularia tutele dationes: vt expreſſe dr̄ in corpore vnde dicta auten. ſumitur. ex quo apparet qd̄ non eſt vera opi. Dy. quā ipſe ponit in. l. j. de vulga. ꝛ pupil. dū dicit qd̄ ea nō poſſunt relinqui niſi in teſtamento. nō remanēt valida per illā auten. nam tutele datio non pōt relinqui niſi in teſtamēto: vt. l. j. ſ. de teſta. tut. et tn̄ remanet valida. Item ex hoc dico qd̄ conſtitutio executoris remanet firma eadem ratione ſicut tutoris. Item illud qd̄ eſt relictū in vim modi remanet firmum cum vim legati obtineat: vt. l. fi. C. de his q̄ ſub modo. Item ea que ſunt relicta in vim conditionis remanent in eodem ſtatu in quo erant ante per d. auẗ. An autē id quod debebat dari heredi inſtituto cauſa conditionis implende debeat dari filio preterito vel exheredato apud quem remanet hereditas. Dic vt colligitur[a] ex. l. is cui. j. de cōdi. inde. ꝛ. l. qd̄ conditionis. de dona. cauſa mor. ꝛ. l. qui heredi. §. j. de condi. ꝛ demon. Item ſi erat grauatus heres ſub conditione ſi deceſſerit ſine liberis: an filius preteritus ad quem vadit hereditas intelligit̄ grauatus ſub conditione ſi deceſſerit ſine liberis ipſe vel cum deceſſerit heres ſcriptus. Dic vt dixi in. l. peculium. §. fi. j. de leg. ij. Item an inſtitutio de re certa cōſeruetur. dic vt dixi in. l. ex facto. de here. inſti.

13 Item ſi † aliquid erat relictum filio exheredato vel preterito qui rumpit teſtamentum an illud cōſeruetur. dixi in. l. maximum. C. de libe. prete. Cyn. ponit auẗ. ex cauſa. Mar. ſil. diſputauit ꝛ tenuit qd̄ ei non debetur. vt Cy. refert quā opi. ego teneo per rationes ſuas. pro hoc induco caſuꝫ. j. ſi quis omiſ. cauſa teſt. l. ſi non ſolus. §. j. vbi legata que non conſeruantur ex edicto ſi quis omiſ. cau. teſta. non conſeruantur ei qui viſus eſt teſtamentum impugnare. expreſſius videtur. j. de leg. preſtan. l. filius. et iſtud puto verum.

14 Septimo eſt † vidēdum qua actione petuntur legata ꝛ fideicommiſſa ex iſto teſtamēto rupto ex cauſa preteritionis vel exheredatiōis. Quidam dicunt actione ex teſtamento. Alij dicunt condictione ex. l. dia. ꝛ iſta fuit opi. Hug. que ponitur in auẗ. ex cauſa. in vlti. glo. Cy. tenet eam qd̄ reprobatur quia quando illud qd̄ per ſe eſt inutile cōfirmat̄ agitur ex cōfirmante non ex cōfirmato: vt. l. poſthumus. §. fi. ſ. eo. ꝛ. j. ad trebel. l. ſi quis prior. j. de here. inſti. l. alſe. hoc tenebat Pet. ꝛ Dy. alij dicunt qd̄ agitur actione ex teſtamento. qd̄ tenet Jac. de are. et Jac. butr. ꝛ hoc puto veriſſimum. Nam tex. in corpore vnde ſumitur. d. auẗ. dicit tanq̄ꝫ non reſciſſum id obtineat teſtamentum: ꝛ ſic appareat quod ipſum teſtamentum ſit validum quo ad legata. vt ſic non naſcatur condictio ex. l. propter teſtamentū: ſed ex

a Ut colligitur. Iſtam opi. etiā tenet glo. in ver. totius ſubſtantie. in fi. et ideo Old. et Bar. et Ang. in d. l. maximum vitiū. quia iniquum eſſet quod exheredatus admitteretur ad querelam defuncti ei⁹ iudicium impugnando: et quod legatū ex eo teſtō cōſequat̄ ei⁹ iudiciuꝫ q̄ ad legatū approbando. ar. ff. d̄ inoffi. teſt. l. ſi pars. §. fi. et. l. vlti. in princ. et l. filium. §. omib⁹. de leg. p̄ſtan. quā opi. ſequit̄ Bar. in autē. ex cauſa. i. antepe. co. et ibi Bal. in pe. colū. C. de lib. p̄te. et bar. in. l. pe. C. de fideicō. ſed ang. tenet ꝯtrariū in §. fi. ad fin. in autē. vt cū de app. co. ſed magis cōmunis opi. eſt cum Bar. ſed quidā alij dicebāt ꝙ aut talis filius incepit a petitiōe legati et videtur teſtm̄ approbare: et ſic poſtea non poterit ipſum expugnare: aut incepit ab impugnatiōe: ꝛ tūc redditur indign⁹ legato: vt, l. papi. §. meminiſſe. de inoffi. teſta. vnde iſta duo non poſſunt ſimul ſtare ꝙ filius irritet reſtitutionē ꝛ deducat rē ad cauſam inteſtati: ꝛ qd̄ poſſit petere legatū virtute. d. l. auten. ex cauſa. ꝛ hoc videtur ſentire Fulg. in. d. l. maximū vitiū ſed paulus ibi dicit qd̄ nō videt quomodo iſtud procedat. nā nō eſt verum qd̄ petendo legatū videat̄ teſtm̄ approbare cū non habeat neceſſe hoc facere: imo etiā teſtamēto nō valente legata valēt: tūc demū petendo legatū approbare videt̄ teſtm̄ qn̄ ipſum legatū aliter cōſequi vel p̄ſequi nō pōt niſi teſtō approbato ꝛ valido vt erat de iure veteri ꝛ qui vult vnū vult aliud ſine quo illō haberi nō pōt. l. illud. de acqui. here. l. ij. ff. de inom. in. hic aūt cū non ſit neceſſe approbare lꝫ impugnet per hoc nō redditur indignus legato poſtq̄ꝫ. l. reddit legata valida etiā teſtamento expugnato vnde verior ſibi videtur prima opi. glo. poſita in. d. l. maximum. contra Bar. ibi ꝛ hic.

ipſo teſtamēto roborato lē. vt. l. lege obuenire hereditatem. de ver. ſigni. et. ſ. de pac. l. legitima. vbi dicit̄ quādo contractus. l. roboratur orit̄ actio eoipſo contractu. pro hoc videtur caſus expreſſus in. l. ſin̄. j. de here. inſti.

15 Et ex his † colligitur determinatio queſtionis dicit ſtatutū qd̄ teſtamentum mandetur executioni ſicut diffinitiue ſententie: modo petuntur legata ex teſtamento rupto ex cauſa preteritionis vel exheredationis. ſi quidem peterentur condictione ex. l. non haberet locum ſtatutū quod dicit qd̄ teſtamenta mandentur executioni ꝛc. Si petentur actione ex teſtamento tunc haberet locum ſtatutum quod dicit qd̄ teſtamenta mandentur executioni ꝛc. Et ita fuit determinatum per do. Thadeum de pepul. tunc doc. bonon̄.

16 Ultimo † eſſet videndum quid ſi teſtamentum remanet validum quo ad legata ſi in teſtamento eſſet appoſita iſta clauſula ſi non valet iure teſtamenti valeat iure a codicillorum: an dicta clauſula tunc operetur aliquid: quod glo. tangit et docto. in dicta auten. ex cauſa. ꝛ videtur qd̄ non: quia valet iure teſtamenti quo ad aliquid. ſed dic vt dixi. j. de iure codicil. l. j. Sumus expediti de

17 prima parte † veniamus ad ſecundā partem dicitur qd̄ ſi preteritus a fratribus auocauit. quero quid ſi extranei eſſent ſcripti. gloſſ. dicit idem per eandem rationem: quia teſtamētum eſt nullum: licet ſit argumentum contra. ſupra eodem. lege poſthumus. b verſi. idem et circa. ſed ſecundum intellectum quem ibi dedi non eſt contra. Sed quomodo extraneis inſtitutis poteſt eſſe idem: nam hic auocauit a fratribus partem: ab extraneis deberet auocare totum: quia filius in totum ſuccedit. Solu. intelligas hic extraneis. ideſt fratribus filijs emācipatis: alias fateor qd̄ totum auocaret.

18 Quero † quo iure teſtamentū irritatur ex cauſa preteritiōis vel exheredationis. Reſpondeo hic: circa hoc ſunt opi. quia quidam dicunt hodie non habere locum querelam: qd̄ reprobaui. ſupra de teſt. l. prima. Alij dicunt quod in preteritione materna nihil innouatur: quod reprobaui. ſupra eadem. l. Unde omnibus omiſſis in hoc articulo ſecundum opinio. quā teneo diſtinguo vobis per tres caſus. primo quando queritur de deſcendentibus preteritis vel exheredatis. ſecundo quando de aſcendentibus. tertio quando de collateralibus. Circa primum[a] dic aut fuit preteritus vel exheredatus a patre vel eius lineā: aut ab auo paterno vel ſimilibus: aut a matre vel eius linea. primo caſu aut erat filius in poteſtate aut emancipatus: ſi in poteſtate et tunc aut eſt preteritus: et teſtamentum eſt nullum ipſo iure: ꝛ poteſt petere contra tabu. vt lege maximum vitium. de liberis preteri. quod intellige ſi tenebat primum locuꝫ: vt dicta. l. gallus. §. et quid ſi tantum. ſupra titu. j. Si vero fuit exheredatus et tūc aut eſt inſerta cauſa legitima[b]

a Circa primum. Et vide eundem in auẗ. ex cauſa. et in. l. cō. C. de epiſco. et cle. ꝛ in auẗ. in teſtamēto. C. ad tertul. Sali. in. d. auẗ. ex cauſa. ꝛ in auẗ. preſbyteros. C. de epiſ. ꝛ cleri quo ad filium clericum. Jaco. but. in dicta auẗ. preſbyteros. Ange. in auẗ. vt cū de ap. cog. §. ſint igit̄. et in. l. j. ff. de inoff. teſt. ꝛ p̄ do. abb. i. c. q: nos. de teſt. vbi alle. caſum ꝙ teſtm̄ filijfamilias clerici non ſubiacet q̄rele. Et alleg. etiam Bar. i auẗ. ſi qua mulier. C. d̄ ſa. ſan. eccl. vide q̄ ibi dixi in dicto capitulo q: nos. And. barb.

b Cauſa legitima. ꝛ legitie cauſe enumerātur in. §. cauſas. in ea. autē. vt cū de app. cogno. pro cui⁹. §. intellectu cōſidera qd̄ ille tex. enumerat īter alias cauſas iuſtas exheredationis illā videlicet ſi quis parentibus ſuis manus intulerit et poſtea ſubdit ſi grauem et inhoneſtam iniuriā eis ingeſſerit quia attento qd̄ in primis fecit mentionē ille tex. de filio inferente manus in patrem ꝛ poſtea pro alia cauſa enumerat ſi grauem et inhoneſtam iniuriam ingeſſerit ꝛc. qd̄ ſufficit verbalem iniuriaꝫ grauem et inhoneſtam inferri, ita dicit Joan. and. in. c. fina. de do. quem ibi alij ſequuntur in intellectu dicti. c. fina. dum litera dicit ſi forte in eum impias manus ingeſſerit: aut ſibi atroces iniurias ꝛc. nam illa vltima verba debent ſecundum Joan. andr. et alios ibi exemplificari in graui iniuria verbali non autem in actu vulnerandi vel fuſtibus cedendi quia hec comprehendebatur ſub illis verbis impias manus intulerit et per hec eſt reſponſum ad capi. cum illorum. de ſenten. excommu. adde legem pretor. §. atrocem cum. §. ſequen. et duabus. ll. ſequenti. ff. de iniur. et. l. ſed ſi hec. §. pretor de in ius vocan. et ibi no. guil. de cuneo. et Ange. vbi ponunt que dicatur grauis vel grauiſſima iniuria. et per Hoſti. in ſum. de ſenten. excōmu. §. quis poſſit ab hac. ꝛ per Barto. in. l. nō ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniu. et Bal. in l. magnū. C. q̄ accu. ꝛ Andr. de iſer. in. c. j. §. ſimiliter in titu. quib⁹ modis feu. amit. ꝛ ſpe. in ti. de legato. §. nunc dicamus. ꝟ. qd̄ etiā dixit. vbi dixit qd̄ preter homicidium et mēbri mutilationeꝫ committit̄ iudicātis arbitrio quis dicatur grauiter offendi vt eſt etiaꝫ dictū Innoc. in d. ca. cum illorum. ergo probatur ī dicto §. cauſas. iuncta deciſiōe Joan. and. in d. c. fi. qd̄ etiā ſi nō interuenerit actualis p̄cuſſio poteſt dici grauis iniuria ſi ergo poteſt verificari tex. in. d. §. cauſas. in verbali iniuria ſine dubio iſta iniuria verbalis ſufficere dꝫ puta qn̄ diceret filius patri p̄ditor. ꝛ qd̄ eſſet dignus decapitari. nā quid cenſetur eſſe graue vel leue ex qualitate pene. l. ij. ff. de publi. iudi. l. auxilium. ff. de mino. ꝛ no. gl. in. l. ad ea. ff. de reg. iur. ꝛ Bar. in. d. l. nō ſolum. §. ſi mandato. de iniur. ꝛ in. l. leuia. ff. de accu. ꝛ dixit, nota. Ang. in. d. l. leuia. qd̄ ſi communis opi. eſt in regione aliquod delictum eſſe leue: vt eſt Florentie percutere cum pugno reputabitur leue et pari ratione econtra ſi reputatur graue cenſebitur graue. bene facit licet ipſe non alleget legem accuſare. §. ſunt quedam. ff. de extraordi. crimi. vbi delicta debent puniri ſecundum morem prouinciarum et eſt melior textus qui

ſit in iure ſcḋm Bal. in. l. ij. in fi. C. de noxa. ⁊ ideo vtile eſſet ſemper probari quod communis opinio in regione talis iniuria dicta in perſonam patris reputatur grauis ⁊ inhoneſta ⁊ ꝙ talis iniuria ſcꝫ dicendo prodito: et qđ meretur decapitari ſit inhoneſta.

et oportet eum venire per querelam inofficioſi teſtamēti. ⁊ ſi quidem cauſa probabitur: omnino repellitur: vt in auṫ. de here. ⁊ fal. §. exheredatos. alˀs teſtamentum reſcinderetur quoad inſtitutionem tantum: vt. ſ. dixi. ſi vero cauſa non fuit inſerta: ⁊ tunc poteſt dicere nullum: vt in auṫ. vt cū de appel. cog. §. aliud. vnde cauſe inſertio eſt hodie de ſubſtantia: vt not. ſ. de teſt. l. j. Si ꝟo queris de filio emācipato: ⁊ tunc aut[a] fuit exheredatus: et tunc idem qđ in filio in poteſtate: vt. ſ. dixi: quia aut cuꝫ cauſa aut ſine cauſa[b]. ſi fuit preteritus ſine cauſa: ⁊ tunc idem quod in filio in poteſtate conſtituto: quia et dicit nullum: ⁊ poteſt venire per cōtratab. aut fuit † pre-

19

patet in lege turpia. in prin. cū ibi nota. ꝺ leg. j. dicet ēt grauis iniuria ex eo qđ ꝓdictū crimen iniuriaꝝ cōmiſſum fuiſſet i foro vel thea tro. vt i. §. atrox. inſti tu. de iniu. ⁊ l. ſꝫ eſt qđ nis. ff. e. ti. ⁊ eſſet etiā ſufficiēs cā

exheredationis quod cum viris veneficis ⁊ maleficis conuerſaretur filius ⁊ ab eis didicerit venena facere: et ea fecerit: vt in dicto. § cauſas. ibi dum dicit ſi cum maleficis vt maleficus verſatur. nam venena mala conficere eſt quid flagitioſum ⁊ de genere ꝓhibitorum ⁊ punibile. vt lege quod ſepe. §. veneni. in ver. flagitioſe. ff. de cōtrahen. empt. l. capitalium. §. venenarij. cum gloſſ. ff. de pe. et ſit cautus aduocatus: quia oportet capitulare et probare de veneno malo. bona enim quedam medicamenta ſunt. lege qui venenum. ff. de verborum ſignificatio. et dicta lege quod ſepe. §. veneni. alias dictum teſtis non concluderet nec probaret. capitulo in preſentia. de probatio. lege neqꝫ natales. C. eodem titulo. quinimo etiaꝫ quod cauſe eſſent ſimiles illis cauſis que ſunt expreſſe: vt in dicto. §. cauſas. aut eandem ſeu maiorem rationem habentes ſufficeret ad exheredationem. ſignanter decidit Guil. in autenti. non licet. C. de lib. prete. allegat tex. in capi. primo. §. porro. cum ſequen. tit. que fue. pri. cau. benefi. amit. hoc idem fuit de mente Bald. in lege ſolo. C. de liberali cau. dum per illum text. in dicto. c. primo. dicit equiparari filium poſſe exheredari: ⁊ vaſallum poſſe priuari feudo. vnde ſicut in priuando vaſallum fit extenſio ex identitate rationis ad alias cauſas: vt ibi. ita videtur fieri poſſe in exheredatione filij. bene facit gloſſ. in lege fina. C. de reuo. dona. quam ibi reputat ſingu. Salic. que vult quod etiam ex alia cauſa ingratitudinis non ſpecificata in dicta lege fina. poſſit reuocari donatio dūmodo illa alia cauſa ſit ſimilis.

a ¶ Et tunc aut ⁊c. Adde quod not. glo. et Bal. in. l. gallus. §. in omnibꝰ. ſ. tit. primo. adde no. per Bal. in. l. fina. in antepe. col. in verſi. ij. quero. C. vnde legi. et ibi Barto.

b ¶ Sine cauſa. Adde Bal. in repeti. l. in ſuis. in. xij. col. ſ. titu. j.

teritus cauſa adiecta: ⁊ in hoc differt emancipatus a ſuo. ſuus enim dicit nullum ⁊ poteſt venire per contratabu. vt dixi. emancipatus vero habet neceſſe venire per contratabulas. vt dixi in autenti. de he-

20 re. et fal. §. exheredatos. et ibi gloſſ. ¶ † Secundo caſu quando preteritio fit a matre vel eius linea: et tunc nulla eſt differentia inter preteritionem et exheredationem: cum eius preteritio pro exheredatione eſt. aut ergo eſt preteritus vel exheredatus cum cauſa. et oportet eum venire per querelam. vt inſtitu. de exhere. libe. §. mater. aut ſine cauſa: et dicit nullum quia teſtamentum deficit in ſuis ſubſtantialibus: cum cauſe inſertio ſit de ſubſtantialibus. vt ſupra dixi. et hoc in filio iam nato. In poſthumo vero non poteſt inſeri cauſa. vt lege ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inofficio. teſtamē. et ſic ſemper dicit nullum. Contra predicta facit. C. de inofficio. teſtamē. lege ſi maritus tuus. vbi ſi preteritio fit cum cauſa habet locum querela. Solu. ibi loquitur in exheredatione: vt ibi dicit gloſſ. quod patet: quia ibi dicit competere querelam que cum iure dicendi nullum non competeret. vt lege maximum. C. de liber. prete. ⁊ inſtitu. de inofficio. teſtamen. §. tam autem. Ex predictis ergo vides: quod quando per iura antiqua teſtamentum rumpebatur ipſo iure et per iura noua nil immutatur: ſed quando filius habet neceſſe venire per querelam vel per contratabu. tunc eſt hodie additum in fauorem filiorum: quod per patrem inſeratur cauſa legitima: alias teſtamentum eſt nullum et predicta quantum ad modum rūpendi: et quantum ad preſtationem legatorum. dic vt

21 ſupra dixi. ¶ † Circa ſecundum principale: ſcilicet quando querimus de aſcendentibus preteritis vel exheredatis. dic aut loquimur de matre vel eius linea aut de patre et eius linea. primo caſu aut pretereuntur vel exheredantur ſine cauſa: et teſtamentum eſt nullum: quia deficit in ſubſtantialibus vt ſupra dixi. aut cum cauſa: et tunc ſiue pretereantur ſiue exheredentur: idem eſt: quia ſemper habent neceſſe intentare querelam: cum talis preteritio pro exheredatione habeatur. vt inſtitu. de exhere. libe. §. mater. et licet ibi loquatur in deſcendentibus preteritis: idem in aſcendentibus. vt. C. de inofficio. teſtamen. l. cum filium. et ſupra de inofficio. teſtamen. lege prima. Si vero queritur de patre vel eius linea: et tunc aut pater vel auus eſt preteritus vel exheredatus a filio emancipato: aut a filio in poteſtate conſtituto. Primo caſu aut ſine cauſa et teſtamentum eſt nullum: quia deficit in ſubſtantialibus: vt ſupra dixi: aut cum cauſa: et tunc aut eſt preteritus et habet contratabu. vt infra ſi a patre quis fuerit manumiſ. l. prima. aut eſt exheredatus et habet querelam. vt lege prima. ſupra de inofficio. teſtamen. ⁊ lege pater filium. cum ſimilibus. Si vero eſt preteritus a filio in poteſtate conſtituto. et tunc aut teſtatur extra caſtrenſe vel quaſi: et non poteſt: et ſic teſtamentum eſt ipſo iure nullum ex defectu perſone teſtantis: vt ſupra de teſtamentis. lege qui in poteſtate. et. C. qui teſtamenta facere poſſunt. lege penul

22 tima. ¶ † Si vero teſtatur in caſtrenſi: vel quaſi qđ poteſt. Glo. variant. nam quandoqꝫ dicunt qđ tale teſtamentum nullo iudicio poteſt retractari. ita no.

in auṫ. ex cauſa. ⁊. C. de inoffi. teſta. l. de inofficioſo. ⁊ ſ. de inoffi. teſta. l. j. Quandoqꝫ dicunt glo. qđ teſtamentum non rumpitur ſed agitur ad legitimam cōdictione ex. l. vt no. C. de epiſco. ⁊ cler. auṫ. preſbyteros. ⁊ eo. titu. l. cum lege. ⁊ in auṫ. de ſanctiſſimis epiſcopis. §. preſbyteros. Quandoqꝫ gl. dicūt qđ iura antiqua corriguntur in hoc: quia hodie teſtamentū filij ſuper caſtrenſi vel quaſi ſubiacet querele. vt no. C. de inoffi. teſta. l. fi. ⁊. C. ad tertul. auṫ. in teſtamento. ⁊. ſ. de inoffi. teſt. l. papinianus. §. papinianus. et j. ſi a patre quis fuerit manu. in rubri. ⁊ hanc opi. tenet Iaco. de are. qđ mihi placet. probatur in corpore vnde ſumitur auṫ. ex cauſa. nam lex loquitur in filiofamilias in caſu in quo poteſt teſtari: ſed non poteſt teſtari niſi in caſtrenſi vel quaſi. ergo in illo loquitur. Dic ergo aut filius in poteſtate preterit vel exheredat patrem ſine cauſa: ⁊ teſtamentū eſt nullum ipſo iure: quia deficit in ſubſtātialibus: vt. ſ. dixi aut cum cauſa: et tunc aut preterit. ⁊ dicit nullum aut exheredat: et eſt locus querele: vt ſupra dixi

23 in filio preterito. ¶ † Circa tertium principale. ſcꝫ quando querimus de collateralibus: tūc aut de fratre ⁊ ſorore aut de vlterioribus. ¶ Primo caſu aut de vterinis tantum: ⁊ nullo modo admittūtur. vt. C. de inoffi. teſt. l. fratres. in prin. aut de cōſanguineis vel vtrinqꝫ coniunctis: ⁊ tunc ſiue ſint preteriti: ſiue exheredati ſemper veniunt per querelam duobꝰ cōcurrentibus: ſcilicet quando turpis perſona ſit inſtituta ⁊ qđ cauſe ingratitudinis ceſſent: que ponūtur in corpore de nup. §. ingratitudinē. ⁊ probatur in. d. l. fratres. C. de inoffi. teſt. ¶ Quero ex predictis vides qđ teſtamentum irritatur vel per querelam vel per contratab. vel per ius dicendi nullum. practicaꝫ querele habuimus. ſ. tit. de inoffic. teſta. practicam bonorum poſſeſſionis per contratabulas habuimꝰ in titu. de bono. poſſeſ. contratabu. ⁊ dixi in. l. iij. §. ſi cauſa cognita. de bo. poſſeſ. de iure vero dicēdi nullum non habemus ſpecialem titu. ¶ Quero ergo

24 † qualiter proponatur. iuriſcōſultus hic innuit aperte qđ non ſit neceſſe facere mentionem de nullitate teſtamenti: ſed ſimpliciter petat hereditateꝫ ab inteſtato: et ſi excipietur de teſtamento: replicabitur de nullitate: vt hic. duꝫ dicit ſi preteritus a fratribꝰ partem auocabit ⁊c. vide tex. expreſſum. C. de ordi. iudi. l. j. Et hec eſt bona practica: cum autem ipſo iure ſit nullum: non eſt neceſſe quod a iudice poſtule-

a tur[a]. vt. l. que ſub conditione. in fi. de cōdi. inſti. poſſet tamē ſi quis vellet principaliter petere quod teſtamentum pronuntietur nullum: ⁊ hoc fieret per officium iudicis: vt dixi plene in dicta. l. que ſub cōditione. in fi. dic vt ibi. ¶ Expedita ergo ſecūda parte veniamus ad tertiam partem. hic dicitur qđ ſi filius preteritus non vult dicere nullum qđ teſtamētum confirmatur. Oppo. in hoc teſtamento ſunt inſtituti alij fratres. ⁊ ſic venientes ab inteſtato. ſiue ergo preteritus approbet teſtamētum ſiue non: iſta voluntas debet confirmari. vt. j. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. et. § ex imperfecto. C. de teſtamen. Solu. ibi loquitur in teſtamēto imperfecto ratione ſolennitatis: hic in teſtamento imperfecto ratione preteritionis. facit qđ not. ſ. titu. j. l. ſi filius in poteſtate et in. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. qđ dic vt

dixi. j. de contratabu. l. ſi duobꝰ. §. ſi

25 prius. ¶ † Secundo oppo. in auṫ. vt cum de app. cog.[b] §. ſiue igitur. vbi dicitur qđ ſi hec obſeruata non fuerint liberi equa lance vocentur: et qm̄ loquitur[c] de liberis dicit qđ hereditas veniat ad venientes ab inteſtato: ex hoc apparet qđ filio preterito teſtamentum rumpitur ⁊ lex ꝓcedit vltra diſponendo de hereditate: vnde approbatio filij preteriti nihil videtur quod poſſit operari cōtra diſ-

26 poſitionem legis. propter hoc † Iaco. de bel. dicit hodie iſtam legē non habere locum liberis extantibꝰ: quia lex ꝓuidit eis. Sed puto contrariuꝫ nam titu. vt cum de appel. cogno. nō venit ad impugnandum teſtamentū principaliter: ſed ad adiuuandū inquantum poteſt. dico ergo quod illa auṫ. limitatur per iſtam. l. ſcilicet qđ ex cauſa preteritionis vel exheredationis teſtamentum irritetur: niſi fuerit approbatum per legem iſtam. vt ſ. de legi. l. nam ⁊ poſteriores. et qui ſatiſda. cogan. l. ſciendum. coniuncta auṫ. offeratur. C. de li. conte. ⁊ hoc cōmuniter tenent glo. ⁊ colligitur ex gl. quas allegaui. ¶ Oppo. inſti. de exhere. libe. in prin. Sol. qđ ibi dicitur teſtamentum non valet in quo filius eſt preteritus. verum eſt ſi velit teſtamentum dicere nullum: nō ſi ſemper taceat vt hic. ⁊ vide iſtam gl. ⁊ ſigna que incipit: vel deponens ⁊c. ibi: non

27 ſi ſemper taceat ⁊c. innuit iſta gl. † qđ filius declarat intentioneꝫ ſuā ſi vult dicere teſtamentum nullum: cū interim eſt aliquod. expreſſius in gloſ. C. de bono. poſſeſ. contratabu. l. ij. facit qđ no. ſ. de teſta. l. j. ⁊ hanc glo. tenet Dy. in. l. gallus. in diſtinc. mag. Moder. dicunt contra per caſum ſi tabu. teſta. nulle exta. l. j. in fi. ⁊. ſ. titu. j. l. fi. In quibus dicitur qđ vno filio preterito alij filij ſtatim poſſunt venire ab inteſtato. ergo interim teſtamentum non eſt aliquod: quia qꝫdiu eſt locus teſtāmētarie ſucceſſioni ceſſat ab inteſtato ⁊c. Et hoc refert Cyn. C. de poſthu. heredi. inſti. l. ij. tenent ergo iſti qđ requiratur qđ filiꝰ preteritus approbet expreſſe: nec ſufficiat ſi taceat. ego dico ſic: quandoqꝫ filius approbat expreſſe: ⁊ tunc non eſt dubiū qđ teſtamentum confirmetur. vt hac l. approbare autem expreſſe eſt facere aliquem actum per quem inducatur abſtentio ab hereditate paterna vt text. hic expreſſe dicit qđ ſi ſe bonis patris abſtineat ⁊c. quandoqꝫ filius approbat teſtamētum tacite vt

a ¶ Poſtuletur. facit qđ no. bal. in. l. fi. C. ſi ma. fac. ad de. l. ſiue C. de rep. here. ſcđm verū intellectum. Andreas Pomate.

b ¶ Appel. cog. Uide Alex. in. l. poſth. col. iij. ꝟ. ſubſequēter q̄rit de difficili qō. C. ꝺ bo. poſ. ꝯtra. t. iiij. co. ⁊ in. l. ſi qs poſthumos. §. ſi filiū. in. vij. col. ſ. tit. j.

c ¶ Qn̄ loquitur. no. opi. Iac. ꝺ bel. q̄ facit ad no. per Bar. in. l. ſi minorē. §. fi. de ꝯta. ⁊ hic ꝑ imo. in antepe. col. et not. qđ ꝓteritꝰ a milite ignorante nō pōt approbare teſtamētuꝫ. hoc reputat mirabile Bal. i. l. ſi cū vel in vtero. C. ꝺ teſt. mi. vbi dicit ħ eſſe nouuꝫ idē fortiꝰ i pagano: vt ibi dixi.

quia facit aliquem actum qui nõ poſ
ſet procedere niſi teſtamẽtũ valeret
vt petendo ꝯtrata.nõ eñ põt teſta=
mentũ reſcindi per cõtratabulas niſi
preſupponatur valere:⁊ tunc videtur
illud approbare tanq̃ teſtamẽtũ ſic
factũ:nõ tanq̃ benefactũ:ſic dicim⁹
in dño appellante a ſñia falſi ꝓcura
toris.vt.l.iij.§.falſus.j.rem ratã ha=
beri.⁊ hoc q̄d dico de filio:probatur:
j.de legat.preſt.l.is qui in poteſtate.
⁊.l.ſi duo facit q̄d no.C.de bo.poſ.cõ
tratab.l.ij.⁊ de libe.prete.l.maximũ.
Idem ſi legatũ ex teſtamento acce=
ptaret vel aliquid ſimile faceret.vt
l.pe.§.fi.ſ.de inoffi.teſta. quandoq̃
29 filius non approbat expreſſe nec taci
te per aliquẽ actũ ſʒ ſolũ tacet:⁊ tũc
an per taciturnitatem inducatur ap=
probatio teſtamenti ſunt opi.vt dixi
dico ſi quidẽ filius tacet tñ facit ali=
quẽ actum per quem inducit aditio:
vel immixtio in hereditate paterna:
tunc expreſſe videtur dicere nullũ:vt
hic dũ dicit ſi partẽ hereditatis auo c
cauerit. Idem puto ſi bona heredi=
taria poſſiderit eadem rõne. ¶ Pre=
terea hic dixit ĩ bonis pr̃is ſe abſti=
nuit ⁊c.ſed qñ ſe immiſcuit[a] ſecus.ſi
vero nullũ talẽ actũ fecerit:tũc ſi qui
dẽ taceret tanto tp̃e q̄d pſcribat iuri
adeũdi vel immiſcẽdi de iure ciuili
intra.xxx.annos nõ eſſet dubium:qꝛ
paria ſunt quẽ excludi repudiatione
vel tp̃e.vt.l.ij.§.expectandi.j.de bo.
poſ.ſm ta.Si xo tãto tp̃e nõ taceat:
tũc glo.videt velle q̄d ſi p̃teritus ta=
ceat p annũ q̄d ex tali teſtõ debetur
bo.poſ.ſm ta.text.eſt ⁊ gl.⁊ de carb.
edi.l.ſi impubes.§.fi.ibi:aut nõ acce
piſſet.al's hʒ cõtratab.vel ab inteſta
to bo.poſ.⁊ ita intelligit ibi gl.q̄d vi
det rationabile.nã ex hoc teſtamẽto
ſic approbato dat bo.poſ.ſcðm tab.
nõ aũt adit hereditas de iure ciuili:
vt.j.dicã.ſed p̃tor tacẽtẽ per annum
habet ꝓ omittente merito ſuccedit
edictũ p̃toris vt det bo.poſ.ſcðm ta.
ꝓbat in.d.l.ij.§.expectãdi.j.de bo.
30 poſ.ſcðm tab. ¶ Cõtra hoc videt.C.
de iure deli.l.ſuum.[b] vbi ille q̃ repu=
diat bo.poſ.de iure pretorio nõ ꝓhi
betur ſuccedere de iure ciuili ab inte
ſtato.q̄dã iſtã gl.reprobant.ſʒ ſi vis
eã ſuſtinere nõ tñ eſt cõtra:qꝛ ibi lo=
quitur quãdo aliquis repudiat de iu
re p̃torio ex teſtamẽto:nec eſt aliq̃s
qui poſſit ex teſtamento ſuccedere.
hic vero eſt aliquis qui poteſt ſucce=
dere ex teſtamento.vt dicta.l.ſi im=
pubes.§.fin. ¶ Oppo.C.de poſthu.
31 here.inſti.l.ij.Gloſſ.dicit ibi in poſt=

humo:hic in iam nato.hec nõ videt
bona:qꝛ facilius cõfirmatur teſtamẽ
tũ ruptum natiuitate vel agnitione
poſthumi:quã ruptũ p̃teritione filij
iam nati.vt.ſ.cod.l.poſthumus.in
prin.dico ergo q̄d in.l.contraria im=
pubes deceſſit in tali ſtatu in quo nil
intelligebat.vnde nõ põt ſibi impu=
tari approbatio vel reprobatio. ſic
dʒ intelligi q̄d no.ſ.eo.l.qui vxorẽ.
¶ Oppo.teſtm̃ nõ põt pendere ex
alterius volũtate.vt.l.illa inſtitutio.
de here.inſti.ergo nõ põt pẽdere ex
volũtate filij:Sol.nõ põt cõferri in
alterius voluntate a teſtatore:vt ibi.
ſed a lege ſic vt hic. ¶ † Venio ad.q.
et circa iſtã partẽ:quero primo: vtrũ
ex iſto teſtamento ſic approbato poſ
ſit adiri hereditas de iure ciuili vel
eſt neceſſe q̄d petat bo.poſ.ſcðm ta.
de iure pretorio.Quedã gl.tenẽt q̄d
de iure pretorio.vt.ſ.l.ꝓxi.in.ij.glo.
⁊.j.de ꝯta.l.q̄d vulgo.⁊.C.de ꝯtab.l.
ij.⁊.ſ.de peti.heredi.l.j.vbi glo.hoc
firmat.In ꝯtrũ q̄d poſſit adiri[c] de iu
re ciuili:innuit glo.j.de le.preſtã.l.ſi
duo.in gl.paruula dũ dicit ſed adijt
vel bo.poſ.petijt.et.C.de inſti.⁊ ſub=
ſti.l.ſi pater.q̄d patet:qꝛ glo.in.l.cer
tũ.C.vnde legi.ponit oẽs caſus in q̃ c
bus hodie eſt neceſſaria bo.poſ.ſm
tabu.nec ponit iſtud Dyn.in diſtin.
magna quam ponit in.l.gallus.dicit
q̄d hoc teſtamentum valet de equita
te:nec declarat pretoria vel ciuili.Sʒ
in quadam ſua diſpu.determinauit
q̄d de equitate pretoria per rationẽ
poſitã in glo.ſ.l.proxi.Idem tenet
Roffre.de bono.poſſeſ.ſcðm tabu.
Idem Cy.in.l.certum.C.vnde legi.
Et iſtud videtur verum per rationẽ
poſitam.ſ.in.l.proxi.quia ſi hoc te=
ſtamentum valeret de iure ciuili:pri=
mum rumperetur:quod eſt contra.l.
ſi filius qui in poteſtate.ſ.tit.j.quod
no.quia cũ ſit neceſſe ſuccedi de iure
pretorio eſt neceſſe quod cognoſca=
tur bonorum poſſeſ.coram iudice in=
tra annum vel centum dies.vt.l.fi.C.
qui admi.ad bo.poſ. ¶ † Quero q̄d
ſi teſtamentum non habet ſolennẽ
numerum teſtium:an poſſit approba
ri per venientes ab inteſtato. Dico
q̄d non.vt.C.de teſta.l.non dubium.
Ratio eſt:tunc enim approbatio filij
valet quando teſtamentum rumpi=
tur eius fauore:quia preterit⁹:vt hic
ſed ſolennitas non eſt inducta fauo=
re inſtituti:ſed iure publico.vt dixi
in.l.nemo põt.j.de leg.j.nam appro
bando non poteſt validari teſtamen
tum. ¶ † Quero ſi teſtamentum ha

in.d.l.ſuũ.
per illum
tex. tenent
cõtra Bar
to.et idem
Bald.con
tra Bart.
tenet in.l.
certum. in
xij.colũ. in
verſicu.eſt
et ſexto.C.
vnde co=
gna.vbi of
no vide et
idẽ Bal.
in.l.j.C.de
ſu.⁊ leg.et
in.l.poſt=
hu.in.j.co=
lum.C.de
ꝯtratabu.
⁊ hic adde
Bald.in.l.
ij.C.d poſt
hu.hered.
inſtit.et in
d.§.ſi im=
pube.

c ¶ Poſſit
adiri. An
teſtamen=
tum appro
batũ per
filium pre=
teritum ſit
aliquod de
iure ciuili
vel preto=
rio. vide
Bald.in.l.
poſthumo
in.ij.q̃ö. C.
de contra
tab. ⁊ etiã
in.iij.⁊.iiij.
q.et in re=
pe.l.ĩ ſuis.
in xj.colũ.
dixi.in.d.
l. poſthu=
mo.

Andr.po. a

a ¶ Immi=
ſcuit. vide
Panor. cõ
ſil.iij.i.iiij.
co.in.ij.du
bio.in.fin.
in.ij. volu.
Anto. de
but. conſi.
xxvj.⁊ con
ſi.lxviij.

b ¶ Suum.
Not. ſing.
limitatio=
nem ad.l.
ſuuʒ.C.de
iur. delib.
ſed docto.
oẽs hic cõ
tra Bart.
Salic. ta= b
men in.l.j.
in. iij. q.C.
de poſthu.
here.inſti.
videt tene
re id q̄d di
cit Barto.
hic:⁊ male
Fulg. al's
Flo.etiam
⁊ Moder.

bet ſolẽnitatis defectũ:tamen in eo ſint inſtituti ve= a
nientes ab inteſtato:ſed contra talem defectum ſuc=
curritur:per.l.hac conſultiſſima.§.ſi quis autem. C.
de teſtamen.Item eſt ibi defectus preteritionis:an
poterit approbari.Reſpondeo ſic.vt dicta.l.ſi duo=
32 bus.§.ſi prius.j.de contratabulas. ¶ Quero † hic
loquitur in filio preterito.quid in alijs liberis prete=
ritis.Reſpon.idem.vt infra de leg.preſtan.l. is qui
in poteſtate.et in.l.ſi duo.et.C.de liberis preteritis.
33 l. maximum. ¶ Quero † quid in patre preterito
approbante:an teſtamentum reconualeſcat equita=
te huius.l.Iſte paſſus nõ poterat eſſe cognitus iſto
iure:cum pater preteritus nõ dicebat nullum:ſed ve
niebat per contratabulas.hodie vero dixit nullum:
vt dixi in diſtinct.precedentis partis. vnde credo ꝑ
equitatem huius legis teſtamentum confirmari ea=
34 dem ratione.nil tamen reperio expreſſum. ¶ † Que
ro ſi filius preteritus non vult dicere nullum: an alij
beneficio preteriti poſſint dicere nullum ſicut dici=
mus in contratabulas:vt lege ſi poſt mortem. in fi=
35 ne.infra de contratabu.dic vt ibi dixi. ¶ † Vltimo
a quero[a] vſurarius fecit teſtamentum et anteq̃ face=
ret vel in ipſo teſtamento nõ preſtitit cautionem de
reſtituendo vſuras ſecundum formam.c.quanq̃. de
vſuris.libro ſexto.poſtea preſtitit illam cautionem:
an teſtamentum reconualeſcit. Io.andre.cum gloſ=
ſauit ſextum librum.dixit quod ſic.poſtea videns q̄d
multi reprobant opinionem ſuam per legem primã.
§.ſed ſi filius. infra de legatis. iij. et ſupra de te=
ſtamen.lege ſi filius.quando gloſſauit Clementinã
in.c.j.de ſepulturis.dixit quod teſtamentum recon=
ualeſcit:quo ad ſepulturam: et ita intellexit dictum
ſuum in dicto capitulo quanq̃.de vſuris.libro ſexto.
dominus Nicolaus de mata.anteq̃ fierent iſte gloſ
ſe diſputauit hanc queſtionem.et determinauit q̄d
teſtamentum reconualeſcat: et vt tollantur omnia
contraria dixit ſic.quandoq̃ teſtamentum ab initio
non valet:quia ille qui facit eſt inteſtabilis: ⁊ ex poſt
facto non reconualeſcit: vt lege prima.§.ſi filius.in=
fra de lega.iij.et de lege ſi filius. Quandoq̃ teſta=
mentum non valet ab initio propter defectum here=
dis inſtituti: vt quia eſt inteſtabilis paſſiue: et tunc
idem:quod dic vt.l.ſi alienum.§.in extraneis. de he
redi.inſtituen.Quandoq̃ deficit ab initio ratiõe ſo=
lennitatis et tunc idem quod non reconualeſcit:vno
enim contextu debent adhiberi ſolennitates. vt.C.
de teſtamentis.l.antiquitas.⁊.ſ.de teſta.l. heredes
palam.in fine.Et quartus caſus in quo teſtamentũ
non deficit propter defectum perſone teſtantis he=
redis inſtituti vel ſolennitatis.ſed deficit per credi=
tores qui fraudantur vt quando ille qui non eſt ſol=
uendo inſtituit ſeruos:tunc tale teſtamentum pote=
rit reconualeſcere ſi poſtea incipit eſſe ſoluendo. vt
C.de neceſſarijs ſeruis heredi.inſtituen.l. prima.⁊.j.
de heredibus inſtituendis. l.qui ſoluendo non erat
et cetera.Nunc ad propoſitum capitu.quanq̃.extra
de vſuris.libro ſexto.non facit vſurarium inteſtabi=
lem:ſed prohibet perſonis intereſſe tali teſtamento:
dum dicit nullus vſurariorum teſtamentis interſit.
Item preſtatio cautionis non eſt de ſolennitate te=
ſtamenti quod patet:quia poteſt preſtari cautio an=
te teſtamentum per plures dies: vt dicto capitulo

¶ Vltimo quero.Nota hanc queſtionem de vſura=
rio:vide latiſſime ad hoc no.per Ange.in diſpu.ſua
incip.aſtenſis miles.et quod no.Bald.in.l.prima.C.
de ſacroſanc.eccle.in repeti.⁊ Bald.in.l. vniuerſa.in
princip.C.de preci. impe. offe.hic alleg. ⁊ quod non
quanq̃. Si eñ eſſet de ſolennitatib⁹
deberet fieri vno cõtextu: vt dictum
eſt.determinat ergo quod dictũ teſta
mentum cõfirmetur cautione poſtea
preſtita.ſimile.C.de preci. impe.offe.
l. vniuerſa. pro hoc optime equitas
iſtius legis.et.ſ.l.proxima. in princi=
pio.et hic repetitur quod poſtea Io.
andre.poſuit in nouella ſuper ſexto in
dicto.c.quanq̃.

confirme=
tur teſta=
mentũ:cõ=
ſuluit Frã.
de rampo=
ni.in conſi.
incip. albe
ricus quõ=
dam hugo
nis. et ita
refert ibi
vidiſſe bis
conſilium

Ioan.de lig.⁊ approbatum per Io.cal.quod confir=
metur ⁊ ibi refert Fran. de rampo. ſe hanc eandem
partem tenere in lect.⁊ difficultatem hanc dici con
ſiſtere ex intellectu.d.c.quãq̃.vbi colligit q̃ talis
preſtatio cautionis ante teſtamentũ eſt de ſubſtã=
tia ⁊ ſolẽnitate in materia preambula:al's teſtamẽ=
tum eſt nullũ ipſo iure ſicut in his q̃ dicimus de ſo=
lennitate ſentẽtie quorũ prepoſteratio vitiat ſcðm
ea que habent in.l.prolatã.C.de ſenten.item in.d.c.
quanq̃.ratio principalis fuit odium:ſed in.ll.hic al
leg.in contrarium:vt hic erat fauor filiorum vel al=
terius.vtrum autem heredes vſurarij ſatiſfaciendo
faciant reconualeſcere teſtamentum:certum eſt q̄d
non.ita dicit Bal.l.ſi hereditas.C.de teſtamen.mi=
lita.⁊ quod ſufficit ante mortem preſtari cautionẽ:
tenet Bal.in.l.fi.in.ij.col.C.ſi a non compe. iudi. et
de dicta cautione ad.d.c.quanq̃.vide no. Bal.in.l.
penul.in verſi.ſed dubitatur.vbi ponit queſita: de
quibus hic per Bar.de execu.rei iudi.per Bal.in.l.
poſthumo.C.de contratabu.⁊ ibi quid ſi poſt teſta
mentum ⁊ cautionem fecit vſuras.ſed an valeat ſta
tutum q̄d vſurarius poſſit aliter teſtari. Bal. q̄d nõ
in.l.cõſulta.C.de teſta.⁊ ad predicta vide Ange. et
Imo.in.d.l.qui ſoluendo non erat.j.de here. inſti.⁊
Imo.in.l.gallus.in.§.ille caſus.de libe.⁊ poſthu.in
iij.col.per Bal.in.l.arrogator.de adop. ⁊ quod no.
Bal.in.l.humanitatis.in vlti.col.C.de impu. et hic
adde Bal.in.l.iiij.C.vnde legi.⁊ in.l.gallus.§. etiã.
ſ.titu.j.in.ij.colũ.⁊ quid ſi quis tempore teſtamenti
non erat vſurarius poſtea effectus eſt vſurarius:
ponit Bald.in.d.l.gallus.§.etiam.ſ. titu.j. et in.l.
j.§.ſi filius.de leg.iij.vbi etiã de queſtione de qua
hic per Barto.de qua etiam per Bald.in.l.ex libe=
ra de vſu.⁊ legi.et per Moder.in.c.qꝛ in omnibus.
de vſu.de iſta etiam.q. vide Roma.in.d.l. poſthu=
mo.et Pau.de caſt.in conſi.cclxxxiiij.adde viden=
dum ad predicta de vſurarij cautione que cõſuluit
Bal.conſi.cccxxxiiij.iiij.vol.et eiuſdem Bald. con=
ſilium per Gaſpar.de.cal.ſubſcriptum.j.volu. con=
ſi.xxv.in fine.ij.col.
Andreas Pomate.
a ¶ Vltimo quero.Vide ad hoc Feli.in.c. ſignifica=
uerunt.in.v.col.ver.vlterius.de teſti.per Bar.cõſi.
xij.vj.col.j.volu.ar.conſi.iiij.

a ¶Si ego. Et vide Barto. in conſilio ſuo. lxxxvij. in cip. faciolus grandi. vbi allegat iſtum textum quod poteſt teſtatoꝛ pꝛohibere ius accreſcẽdi. And. barb.
b ¶Sol. ibi fuit. Et ibi dixi de hoc contrario. vbi gl. et docto. laboꝛant: et iſtam ſolutionem quam ponit hic Bart. ponit glo. in. l. contraria. et eſt prima ſolutio quam dat ibi in gloſſ. ⁊ iſtã ſequit̃ ibi Bartol. et cõis ſolutio hic et ibi. ſed Iacobus de 1 are. ibi dicit quod ſo 2 lutio diuinat ad iſtã 3 legem: ideo tenet ſecũdam ſolu 4 tionẽ. quã dat ibi gl. videlicz q̃ 5 ibi loquit̃ quando in a ſtituti ſunt filij quibus eſt fctã ſubſtitutio q̃ caſu ſi euenit conditio ſubſtitutionis i perſona vni⁹ de mẽte teſtatoris nõ vide tur eſſe q̃

Si quis heres.

Si extraneus inſtitutus incipiat eſſe ſuus inſtitutio non vitiatur. hoc dicit. ¶Oppo. glo. infra de contratab. l. non putauit. §. ſi quis emancipatũ. Sol. aliud in exheredatione que eſt res inepta in extraneo. vt. l. quidã cũ filium. ſ. de verbo. obli. Aliud in inſtitutione que eſt res apta in extraneo: vt hic. dixi in. l. filio. §. ſi. ſ. ti. ſ.

☞ Cauſa teſtati quando non trahat ad ſe cauſam inteſtati.

1 Teſtatoꝛ non poteſt pꝛohibere ius ac creſcendi.

2 Clauſula inſtituo Titium in certa re et pꝛohibeo quod plus petere vel habere non poſſit: q̃d operet̃ remiſſiue.

3 Teſtamentum quando rumpitur per querelam inofficioſi non rumpitur vltra q̃ iudex voluerit.

4 Regula ſi vinco vincentem te: quãdo habeat locum. remiſſiue.

Si ego.

a Cã teſtati non trahit ad ſe cauſam inteſtati ſi teſtatoꝛ pꝛohibuit: ſecus ſi non pꝛhibuit. hoc dicit. Diuide: pꝛimo loquitur quãdo teſtatoꝛ duos iſtituit et cuilibet extraneum ſubſtituit. Secundo quando eos inuicem inſtituit. Tertio circa pꝛimum caſum docet qualiter poſſit adiri hereditas. Secunda ibi: ſed ſi ego. Tertia ibi: in pꝛima. Pꝛo declaratione tex. q̃ro rationẽ iſtoꝝ caſuũ. Glo. dicit in pꝛimo caſu teſtamentũ rumpitur in totum: quia reperitur perſona ſubſtituti a quo poſthumus eſt preteritus. in ſecundo caſu non rumpitur: quia non reperitur perſona a qua non ſit exheredatus poſthumus. Hec ratio colligitur ex ſecunda gloſſa paruula in ſecunda parte. l. ſuper verſicu. puto. hec ratio non placet. Dynus dicit cum ex heredatio non poſſet fieri a perſona: ſed a gradu: vt ſ. titulo pꝛimo. l. iij. §. filius. Dicit ergo dinus. quod ratio eſt: quia in ſecundo caſu non reperitur ali⁹ ſubſtitutus qui me coniunctum repellat. In pꝛimo ſic: et ſic hoc caſu aliam partem habet iure accreſcẽdi: non iure ſubſtitutionis. Illud dictum declaro quãdo teſtatoꝛ dedit ſubſtitutum extraneum: videtur pꝛohibuiſſe ius accreſcendi inter inſtitutum et ſubſtitutum: cum ſubſtitutus pꝛeferatur. vt. C. de fideicommiſ. autenti. hoc amplius. et. ſ. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu. l. ij. §. ſi duo. not. in. l. qui patri. ſ. de acquiren. heredita. merito vno moꝛtuo vel repudiãte alius heres non habet per ius accreſcẽdi: pꝛopter pꝛohibitionem teſtatoꝛis tacitam: ſubſtitutus etiaȝ non habet: quia eius gradus rumpitur: et quia teſtatoꝛ non poteſt decedere pꝛo parte teſtatus ⁊ pꝛo parte inteſtatus totum teſtamentum eſt ruptum: ⁊ hec ratio eſt pꝛime partis. vt. ſ. titu. ſ. l. ſi poſthum⁹. ver. nam ⁊ cum duobus Sed quando ſunt inſtituti plures ⁊ inuicem ſubſtituti: per ſubſtitutioneȝ teſtatoꝛ noluit tollere ius accreſcendi. non enim voluit tollere ius coheredum: imo voluit augere: et ſic habent vtrunq̃ ius: vt. ſ. de acquiren. here. l. ſi quis heres. et ibi no. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. l. teſtamento. ⁊ ibi no. poꝛtio ergo vnius deficiens vadit ad alium per ius accreſcendi. ⁊ iſta eſt ratio ſecũde partis. In tertia parte ratio patet: nõ enim vnus poteſt adire cõtra alium: quia ſic adiret cum dubitatur de viribus teſtamenti. contra. l. ſed ſi de ſua. ſ. de acqui. hered.

1 ¶†His pꝛemiſſis oppo. extra gl. cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati. vt. l. ſ. §. ſi ex fundo. ſ. titu. ij. Sol. illud verum niſi teſtatoꝛ pꝛohibuiſſet: q̃d hic feciſſe videtur: dando ſubſtitutum: vt dixi. idem ſi alias pꝛohibuiſſet expꝛeſſe. vt. l. quoties. §. ſi duo. ſ. titu. ij. Et ſic habes † ex pꝛedictis q̃d teſtatoꝛ poteſt 2 pꝛohibere ius accreſcendi tacite vel expꝛeſſe. cõcoꝛ. l. dominus. §. ſ. ſ. de vſufruc. ſecundum vnam lecturam. ¶† Et pꝛedicta faciunt ad intelligenda verba illa in teſtamentis: ſcilicet inſtituo illum in certa re: et quod plus petere vel habere nõ poſſit: de quo dicã in dicta. l. quoties. §. ſi duo. ¶Sed contra pꝛedicta opponitur foꝛtiter de. l. quidam teſtamento. infra de vulgari ⁊ pupilla. vbi ſubſtitutione deficiẽte redit poꝛtio ad coheredes per ius accreſcendi. Reſpondeo quando ſubſtitutio vitiatur alio modo quam ex cauſa preteritionis loquitur contrariũ. ſed quando vitiatur ex cauſa preteritionis: tunc pꝛocedit. l. iſta. ideo enim preteritus rumpit vt ſibi locum faciat. vt lege nam ⁊ ſi ſub conditione. in fine. ſupꝛa eodem. non autem rumpit. vt ad alios vadat. Nũc 3 redeo ad gloſſ. ¶Oppoñ. ad pꝛinci. quod videatur exheredatus ab omnibus gradib⁹. vt. l. tertia. §. filius. ſupꝛa titulo pꝛimo. Sol. vt in pꝛincip. gloſſ. ¶Oppo. ſecundo q̃d ſubſtitutus non vocetur niſi ambobus inſtitutis excluſis. C. de impube. et alijs ſubſtitu. l. penulti. Solu. ibi fuit b facta ſubſtitutio vtriuſq̃: hic

ſubſtitutus admittat̃ vt pꝛeferatur fratri ſuperſtiti ſed potius pꝛeferatur frater ſuperſtes illi ſubſtituto. l. cum acutiſſimi. C. de fideicõ. l. cum auus. ſ. de cõdi. et demonſtratio. l. lucius. ſ. de heredib. inſtituen. la vltima. hic loquitur in extraneis quaſi velit q̃ ſpecia le ſit in filijs. ſed iſta ſolu. non eſt vera: quia pꝛopter dictionem vtriuſq̃ poſitam in illo textu: ita debet habere locum in extraneis ſicut ⁊ in filijs tertiam ſolu. poſuit Angelus in. l. heredes mei. §. cum ita. ſ. ad trebellianum. ſcilicet quod hic loquitur in vulgari ſubſtitutione in qua nõ requiritur quod vterq̃ decedat l. cum quidam. que eſt. l. penulti. C. de impube. loquitur de pupillari: ſed hec ſolu. non eſt vera quia ſi hic facta fuiſſet vulgaris per ſignum collectiuum vtriuſq̃: pꝛout ibi certe requireretur quod decederet vterq̃ inſtitutus pꝛout ibi quoniam non videtur poſſe aſſignari ratio diuerſitatis inter vulgarem ⁊ pupillarem quando eſſent facte per ſignum collectiuum b

vtriuſq̃: pꝛeterea hic tex. in verſi. ſed ſi ego. qui verſi. obſtat illi. l. loquitur in recipꝛoca nõ in vulgari. ⁊ per conſequẽs foꝛte poſſit dici quod aliud eſt in recipꝛoca ſubſtitutione: de qua hic que non poteſt fieri per dictionem vtriuſq̃: quoniam ſubſtitutio recipꝛoca fit a ẽ ipſiſmet heredibus 4 vtriuſq̃: hic ſingulis. ¶Opponitur q̃d inſtitutis: quia dicitur et vos inuicẽ ſubſtituo. ⁊ nõ poteſt appoſitio dictio vtriuſq̃: q̃a ſi vterq̃ decederet nullus remanebit ſub 5 ſtitutus. in lege cõtraria loquitur de pupillari que fieri poteſt per verbũ vtriuſq̃: q̃a in pupillari tertius datur ſubſtitutus illis duob⁹ impuberibus filijs iſtitutis: q̃ dicitur q̃d ſi vterq̃ filius pupillus in pupillari etate a deceſſerit Sẽpꝛoni⁹ heres eſto. addo tamen q̃d poteſt dici q̃d pꝛincipium huius. l. obſt. illi. l. penul.

poteſt decedere pꝛo parte teſtatus et pꝛo parte inteſtatus vt lege circa. de inofficio. teſtamen. Solu. hic quando teſtamentum rũpitur natiuitate poſthumi: quia ideo rumpit̃ vt ſibi locum faciat: vt dixi. et ſic in totum. ibi quando rumpitur per querelam ⁊ ſic facto iudicis: ideo non rumpitur vltra q̃ iudex voluerit. hoc tangitur in penulti. gloſſ. in lege antiqui. ſupꝛa ſi pars hereditatis pet. ¶Opponitur quod admit 1 titur inſtitutus † nam ſi vinco vincen b tem te vincam te: ſed inſtitutus vincit c poſthumum qui eſt exheredatus: et d poſthumus vincit ſubſtitutum ergo inſtitutus vincit etiam ſubſtitutum: adeo quod ex eius perſona teſtamen 2 tum non rumpetur. vt lege de acceſſio e nibus. de diuer. et temp. pꝛeſcrip. So. dicit gloſſ. quod fallit illa regula. dic de hoc vt ibi dixi. et Cyn. in auten. licet. C. de natura. libe. ¶Opponitur de iure codicil. l. ſed cum ea. Solu. dicunt quidam quod hic loquitur quan 3 do inſtituti ſunt extranei: ibi quan f do filij et fratres. Iſtam ſolu. nec impꝛobo nec appꝛobo. dic vt ibi dicam.

Deinde.

Teſtamẽtum inciſum a teſtatoꝛe non ſane mentis nõ rũpitur. hoc dicit.

¶De his a que in teſtõ delent. Rub.

☞ Legi intelligitur pꝛoſpici oculis que ſcripta ſunt.

1 Teſtis d3 deponere d ſenſu coꝛpoꝛis nõ de eo q̃d intellectu percepit.

2 Statutũ q̃d inſtrumenta mandentur executioni ſicut ſententia: an habet lo 3 g cum in inſtrumento dotis continente

quod poſſit conditio ſubſtitutionis euenire in perſona vnius. eſt tamen difficilis reſponſio ſed in ſecundo caſu in verſi. ſed ſi ego de facili tollitur. ideſt q̃d loquitur in recipꝛoca. vt. ſ. dixi.

→Andreas Pomate. ¶De his. Quid dicatur cãcellatũ. vide de Bartolum in lege nihil intereſt. ff. d adi. lega. ¶Legi. Et ſequuntur iſtam partẽ bal. hic Ange. et Ioan. de Imola. tu vide que remiſi ad Baldum in lege ad pꝛobationem. C. de pꝛobationib⁹. et in lege pꝛima. in pꝛincip. C. de rei vxo. act. et in lege iuriſgẽtium. paragrapho q̃d fere. ff. de pactis. et vide dominũ Antonium. et ibi dixi in capi. iij. de conſti. et q̃ dixi in repetiti. l. cũ acutiſſimi. C. de fideicommiſſis in. vij. colũna. Andreas bar.

tacitam ſtipulationem.

Que in teſta

mento. Pꝛimo ponit vnum dictum. Secundo exponit quod b libet verbum illius dicti per multas particulas. Secunda ibi: legi autem. Hec ſecunda pars ſubdiuidit̃ in multas particulas: vt infra videbitis. ver. legi. hic exponit verbum legi. ¶† Et not. quod legi b intelligitur c pꝛoſpici oculis que ſcripta ſunt: et ſic apparet quod ſententia non dicitur d lecta ſecũdum foꝛmam legis. ij. C. de ſenten. ex peri. reci. niſi quis ſcripturam oculis pꝛoſpiceret. ¶† Secundo no. e de eo quod dixi in lege qui teſtamento. paragrapho finali. ſupꝛa de teſtamen. quod teſtis debet deponere de ſenſu coꝛpoꝛis non de eo quod intellectu perceperit. per hoc optime facit iſte textus ibi non debet intelligi: ſed oculis pꝛoſpici. ¶† Tertio nota f quod ſtatutum eſt hic quod inſtrũmẽta publica mandentur executioni ſicut ſententie. modo quedam mulier habebat inſtrumentum quod vir fuerat cõfeſſus ſe habuiſſe dotem: et de ea fecerat quietationem. nunc ſoluto matrimonio petebat executionem inſtrumenti contra virum ex vigoꝛe tacite ſtipulationis de reſtituendo pꝛeſumpte ex lege pꝛima. codice de rei vxo. actio. Iſta lex facit contra eam: quia illa tacita ſtipulatio non poteſt eſſe legitime ſcripta in inſtrumento: ſed intelligitur autoꝛitate legis: et ideo tunc non mandaretur executioni illud inſtrumementum g ſecundum legis diſpoſitionem. In contrarium fa

inquantum hic in pꝛinci. vult quod poſſit euenire ca c ſus ſubſtitutionis q̃uis in perſona vnius: ſcilicz Titij eueniat conditio ſubſtitutionis vulgaris tantum et non in perſona alterius: et iſto modo intelligendo d remanet dubium: quomodo reſpondetur niſi dica e tur quod hic verſi. ſed ſi ego. venit continuatione ad pꝛincipium huius legis. et ponit tantum caſum ſubſtitutionis recipꝛoce: et de caſu inſtitutionis nõ facit mentionem in verſi. ſed ſi ego. quaſi velit quod illa ſubſtitutio recipꝛoca contineretur cum eodem ca f ſu: et ſic hic ponuntur duo caſus ad pꝛimum caſum inquãtum loquitur de vulgari. hic videtur velle tex. g

→And. Po. ¶Intelligitur. Vide Alex. cõſil. cxij. ver. non obſtat id q̃d. v. vol. et Feli. in. c. trãſlato. col. ij. et ſeq. de conſti. et in pꝛoemio decreta. in. vj. col. ¶Non d3. Vide Bal. in. l. ſi de ſenten. ex peri. reci. →And. Poma. ¶Scdo no. Vide Barba. cõſi. lij. colũ. ij. iij. volu. inſertum inter conſilia Alexã. in. iiij. volu. vide Feli. in. c. ij. in. xvj. colũ de pꝛoba. Balba. conſi. xlvi. in vj. col. ſ. vol. Feli. in. c. ſicut. in. iij. col. de re iudi. Roma. conſi. clxxvi. in. v. col. →Andre. Poma. ¶Tertio no. vide Bar. cõſi. xlvj. ſ. vol. Iaſo. in. §. fuerat. inſti. de actio. ¶Inſtrumentum. Contrarium tenuit Bal. in lege

ad probationem. C. de proba. et in l. j. in princi. C. de rei vxo. actio. vide Angel. in l. reos. §. cum in tabu. de duo. re. et Moder. in lege iuregen. §. quod fere. ſupra de pac. in lege prima. in glo. ſuper ver. ſemper. in ver. tacite oppoſita. ſupra ſolu. ma. et que ibi not. ad dictū Bartoli hic optime facit quod dicit dominus Antonius in c. tranſlato. de cōſti. et dixi poſt Bar. in lege prima. in fine infra de lega. ij. et vide no. per Bartol. et ibi dixi in lege pma. infra titulo primo. ⁊ i terminis Bald. in l. ad probationem. et in l. vbi adhuc de iure dotium. et vide quod not. Bald. in lege generaliter. ad fi. de ſacroſan. eccle. et ad idem facit quod not. Bald. in l. legem. in princi. C. loca. et in terminis Bald. in dicta lege prima. §. et vt plenius. C. de rei vxo. act. Adde quod opi. Bald. in lege ad probationē. ſequutus eſt Ro. cōſi. cxlvij.

a cit[a] l. ſi duo patroni. §. marcellus. ſupra de iureiurando.

1 ☞ Que ſit differentia inter edictū cancellatum et perditum.

Sed dolētibus. In iſto §. exponit verbū icōſulto deleta. ¶ † Quero
1 que eſt differentia inter inductum cā- cellatum et perductum. Dic vt not. in lege ſi quis libertatem. ſupra de peti. here. in glo. ſuper ver. inducatur. ⁊ C. de ſol. inductū. et infra lege proxima. in prin.

1 ☞ Quid operentur verba notarij ſcribentis ea que ſcripta ſunt et addita mea propria manu ſcripſi et addidi. Et an ſi ſunt plures ſubſcriptiões: et notarius dixerit ſimpliciter q̄ ſubſcripta ſunt ⁊c. an conſulto preſumantur ſubſcripta. nu. 2.

a ⁓Andreas Pomate. ¶ In contrarium facit. vide Bald. in lege ad probationem. C. de proba. in lege vnica. §. et vt plenius. C. de rei vxo. actio. et in l. iuriſ gentium. §. quod fere. ff. de pac. Bal. in lege vbi adhuc. C. de iure do. Anto. de but. in c. tranſlato. de cōſti. Aret. in. §. fuerat inſti. de ac. Alex. in d. §. qđ fere. Pano. in c. cū olim. in ij. no. de cēſi. Barb. in d. c. trāſlato. Et ibi Feli. de conſti. Cepo. in caute. cxv. Barba. in repe. l. cū acutiſſimi. C. de fideiuſ.

b ¶ Et ideo. Et vide dñm Abba. in conſil. x. vbi pulchre loquitur. Andr. Barbatia.

c ⁓And. Pom. ¶ No. iſtū. vide Prepoſi. in c. in memoriam. xix. diſt. Panor. cōſi. x. j. volu.

d ¶ Tollitur ſuſpicio. Adde omnino Bal. in l. diuus. §. item ſenatus. j. de fal. et Bart in l. vnus. C. de teſt. et in lege finali. §. primo. poſt princi. j. de edi. diui. et not. pulchre. Bal. in l. in fraudem. §. ſicut. j. de teſta. mili. cum his que ibi dixi. et quod not. Bart. in l. j. in fi. et quod ibi dixi j. de ſecun. tab. et dixi in l. ſi vnus. poſt Bar. et vide de eo quod dixi in d. l. in fraudem. cano. et maxime dominus Abb. in c. ex literis. de fi. inſtru. et ibi etiā dñs Anto.

e ¶ Dixerat. Ad iſtum tex. vide quod dixit do. And. de imo. in c. de tranſlato. de conſti.

f ¶ Ipſo iure. Adde no. in l. ex facto. §. fiſcus. de condi. et demon. et in l. noſtrā. C. de teſta.

b **Et ideo.** [b] Hic format vnam queſtionem circa premiſſa. ¶ † Nota iſtum[c] verſi.
1 ad ea que notarij apponunt tota die in fine inſtru-
c mentorum: ſcilicet ea que ſcripta ſunt et addita mea propria manu ſcripſi et addidi: quia per hoc tollitur
d ſuſpicio[d] inſtrumenti: veruntamen quia illa ſcriptura non refertur niſi ſolum ad ea que conſulto ſunt ſupraſcripta: vt hic: vnde facit notarius ponere quod ſupraſcriptū eſt: ſcilicet in tali vel in tali parte ſi eſſet ſupraſcriptio in vna parte tantum non eſſet neceſſe. quod ad illam tantū referretur. vt. l. ij. de libe. et poſt
2 hu. ¶ Quero † quid ſi apparent plures ſubſcriptiones et notarius dixerit ſimpliciter que ſupraſcripta ſunt: an omnia preſumantur ſupraſcripta conſulto. Reſpondeo ſic niſi fauore libertatis. vt infra. l. proxima. in fine.

Sed ſi legi. Hic format aliam queſtionem circa premiſſa.

Sed conſulto. Hic facit vnam queſtionē circa id quod proxime di-
c xerat.[c] ¶ Opponitur ad verſi. de precedenti. Solu. quando aliquid deletur ita quod poſt deletionem legi non poteſt. aut hoc fit ante conſummationem teſtamenti: et tunc eſt preſumptio quod ſi teſtator voluiſſet deleri: iterum feciſſet reſcribi: vt in precedenti reſponſo. ſed quando poſt conſummationem teſtamenti: tunc habet locum diſtinctio huius. §. aut eſt deletum conſulto: aut inconſulto.

Et ſi quidem. Hic incipit exponere verbum propoſitum. in principio l. j. conſulto.

Si vero. Hic exponit id quod in pricipio dictum eſt ibi: id vero quod non iuſſu.

1 ☞ An hereditas ſemel data ipſo iure poſſit adimi per deletionem. Et ſi quis habuit inſtrumentum quod perdidit vel eſt deletum. licet poſſit petere debitum per modum libelli non tamen poteſt petere executionem inſtrumenti vigore alicuius ſtatuti tribuentis inſtrumenti executionem paratam. numero. 2.

Et hereditatis. Iſtē ver. refertur ad totum dictum. ¶ Oppo-
1 nitur † quod hereditas ſemel data non poteſt adi-
f mi ipſo iure[f] per deletionem. vt lege heredes palā. paragrapho primo. ſupra de teſtamen. dicit gloſſa quod hic debet exponi non videtur data: ſcilicet efficaciter. Tu dic quod ſi ante perfectionem teſtamenti deletur, non videtur data hic. ſi poſt: aut deleuit vt decederet inteſtatus et ipſo iure tollitur et applicatur venientibus ab inteſtato. vt infra lege proxima. aut deleuit: quia heredes reputauit indignos: et nō tolluntur ipſo iure: ſed heredes ſunt: ſed fiſcus ab eis auocat: vt infra eodem. l. penul. Non obſt l. heredes palam. §. primo. quia ibi deuenit ad actum verbi: et ſic requiritur ſolennitas. hic deuenit ad actum facti. pro hac opi. facit quod no. doct. C. de teſtamē. l. noſtram. et l. hereditas. C. de his quibus vt indi-
2 gnis. ¶ † Ultimo glo. dicit quod ex tali teſtamento licet poſſit adiri hereditas de iure ciuili non tamen poteſt peti bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas. vt

in gloſſ. per hoc patet quod ſi aliquis habuit inſtru-
a mentum quod poſtea perdidit[a] vel poſtea eſt deletum: quod licet debitum poſſit peti per modū libelli: non tamen poteſt peti executio inſtrumenti ex forma ſtatuti: de quo dixi. ſ.

1 ☞ Si ex pluribus condemnatis vnus ſoluit illius tantum nomen debet cancellari.
2 Si tota condemnatio cancelletur vno ſoluente: ex pluribus condemnatis remanet tamen valida in perſonis aliorum.
3 Cancellare eſt qđ fit p tranſuerſum in ſignū crucis. Inducere eſt per medium ducere.

Cancellauerat. In dubio cācellatio reſtringitur ad rationē ipſi cancellationi ad-
1 iectam. h. d. ¶ Not. † quod quādo plu-
b res[b] ſunt condemnati in vna condēnatione ⁊ vnus ſoluit illius tantum nomen debet can-
c cellari[c]. ¶ † Secundo nota[d] quod ſi tota condemna-
2 tio cancellaretur vno ſoluente nihilominus cōdem-
d natio remaneret valida in perſonis aliorum reſtringitur enim cancellatio ad cauſam cancellationis: vt hic quod tene menti. vidi in vna cōdemnatione eſſe plures condemnatos: et quia duo ſoluerūt condemnationem totum cācellauit: nec aduertit de vno qui nō ſoluit: an poſſit fieri in non ſoluente executio. Certe ſic: quia cancellatio ad illos duos tantū refertur: vide gloſſ. que incipit ſed nō ſoluitur ⁊c. quidam dicunt quod ſoluitur ibi in ambiguo. ſed veritas eſt in contrarium: quia hic loquitur quando eſt dubium: ſed quando eſt certum loquitur. l. proxi. et ibi ſoluetur. ¶ Quero que ſit differentia inter inductum et
3 cancellatum. † Et dico quod proprie cancellare eſt per tranſuerſum in modum crucis ⁊c. Inducere eſt per medium ducere: ſicut probatur per gloſſā in l. ſi quis libertatem. in gloſſ. ſuper verſi. inducatur. ſ. de petitio. heredita. ⁊ l. inductum. C. de ſolu. ¶ Oppo. ſ. l. proxima. Solu. in gloſ. que diſtinguit tres caſus. et in eo quod dicit in dubio. idem in l. noſtram. C. de teſta. Sed Cy. ibi ⁊ Dyn. hoc reprobant: quia nemo eſt indignus: niſi appareat. vt. l. cum pater. §. rogo. j. de lega. ij. ¶ Oppo j. l. proxi. Sol. ibi non cancellauit omnes tabulas.

1 ☞ Magni domini non recognoſcentes ſuperiorē poſſunt eſſe iudices in cauſa propria.
2 Iudex non debet habere conſilium cum aduocatis vt ſibi credatur ſed collationem ſic.
3 Aduocatus non poteſt cogi vt conſultet in cauſa in qua eſt aduocatus.

e **Proxime.**[e] ¶ Nota q̄ impera-
f tor eſt iudex[f] in cauſa imperij ⁊ in cauſa fiſci. ad idem j. titu. j.
1 l. ⁊ hoc tyberius. ⁊ ita dicūt[g] docto. † q̄
g magni iudices ⁊ ciuitates que nō recognoſcūt ſuperiorē ſunt iudices in cauſis proprijs. de quo per Cy. C. ne quis in ſua cauſa. l. j. ⁊ per Innocē. extra de electionibus c. noſti. et de iudi. c. cum veniſ-
2 ſent. ¶ Nota ergo gloſſ. hic ſuper ver. remotis. † qđ
h iudex non debet habere conſilium[h] cum aduocatis litis et imponit finem dictis eorum quando ſibi videtur. quod intellige conſilium vt eis credatur. vt. l. pretor. §. j. de iuriſdictio. omnium iudicum. ⁊ l. final. de teſtibus. Sed collationem bene poteſt habere cum eis nō vt eis credatur niſi quatenus iudici videbi-
3 tur. Credo tamen quod † aduocatus non poſſit cogi vt conſulat in cauſa in qua aduocatus eſt: ſed alij cogi poſſunt. vt. C. de aduo. diuer. iudi. l. ſancimus. ⁊ quod no. C. de proxi. ſacr. ſcri. l. ij. libro. xij.

a ¶ Perdidit. Uide Paul. de caſt. in l. noſtram. C. de teſta. ⁊ adde Bartol. in repe. l. iij. C. de pigno. et que dixi in l. finali. ſuper gloſſ. in ver. depoſitionibus. de edi. diui.

b ⁓Andre Poma. ¶ Quando plures. Uide Bald. in l. emancipati. C. de fide inſtrumento.

c ¶ Cancellari. Uide Bart. in l. acta. in fin. princ. de re iudica. qđ no. Bal. in l. ſi vt proponis. la. j. ad fi. C. q̄modo et quando iudex. ⁊ quid importet cancellatio banni. vide Bal. in l. generalis. C. de ſenten. paſ.

d ⁓Andre. Poma. ¶ Secūdo no. Uide Cepo. cōſi. vij. Imo. conſi. dccclxxix.

e ⁓Andre. Poma. ¶ Proxime. Limita vt p Oldr. conſi. cxxiiij. incip. quod remiſſio. ſequitur Alexand. conſi. j. v. volu.

f ¶ Eſt iudex. Sicut poteſt pro ſe iudicare: ita poteſt pro ſe ſcripturam ⁊ probationē reprobare: ſm Bal. in l. exemplo. in fi. C. de proba.

g ⁓Andre. Poma. ¶ Ita dicunt. Uide Feli. in c. cū non liceat. de reſcrip.

h ¶ Habere conſilium. De hoc habetur per Barto. in l. eſt receptum de iuriſdi. omnium iudi. vide Bal. in l. ij. in fin. de ſenten. que ſine cer. quantita. et adde Bald. in l. placet. C. de ſacroſanc. eccleſijs: ⁊ Bartol. in d. l. ij. ⁊ Imo. in l. ſi pater. fami. erciſcun. in notabilibus j. titu. j.

a ¶ Nomen. Et pondera: quia fauorabilior eſt perſona q̄ res ⁊ fauorabilior eſt libertas q̄ piū relictum. hoc probo per text. in l. primo gradu. ff. que in frau. credi. vbi dicitur quod valet legatum libertatis nō legatum alimentorum. qui text. deſtruit dictū Barto. et hic omnium: et adducit quod libertas diminuit legitimam filiorum. vt. l. papinianus. §. qui arta. ⁊ §. quoniam quarta. ff. de inofficioſo teſtamento. ſed relicta pia non diminuunt. c. quicunq;. xvij. q. iiij. et q̄ libertas facit quem de nihilo aliquid: ſed legatum piū nō facit de nihilo aliquid. Item iuriſlator iſtud non expreſſit. argumen. l. j. §. fina. C. de cadu. tollend. Si opponitur quod ante preferatur: reſpondeo non eſt expreſſum. Et vide Angelum in repetitio. l. cam quam. vbi dicit quod magis eſt pia libertas dixi in Ioannina. Ioan. andr. in l. ita ſtipulatus eſt abs te. tenuit contrarium quod lex loquens de libertate extenditur ad pia relicta: ſed nihil allegat ego autem ibi tenui contra tamen vide ibi doc. ⁊ ex hoc videtur q̄ non bene ſumant doc. c. ex literis. de probationi. q̄ loquitur in libertate ⁊ ipſi extendunt ad cauſam fauorabilem. ⁊ vide Ludoui. Roma. conſilio. cxcvi. Andreas Barbatia.

a ¶ Nomen. Adde Bar. in l. ſi vnus. C. de teſta. ~ Andre. Poma. ¶ Nomen. Uide Alexan. conſi. xl. j. volumi.

b ¶ Pias cauſas. Et ſic diſpoſitio facta fauore libertatis dicitur eſſe diſpoſitio ad piam cauſam: vt hic. facit textus in l. j. §. finali. in verſicu. rationez pietatis. j. de cōmu. ſer. manu. et q̄ per illum textum dixi in l. captatorias. C. de teſtamen. mili. circa contrarium. l. fideicommiſ. j. de fideicom. libe. z Bal. hoc tenet in d. l. j. §. fina. z Barto. in l. ſi vnus. C. de teſt. et l. titio vſufructus. §. primo. ḋ ꝓdi. et demonſtra. z bal. in l. ij. C. de fideicom. libe. z in l. penulti. eo. dem titul. et in l. ſi in re. C. de teſta. manu. et in l. j. in principio. C. de cadu. tollen. z ibi dixit expreſſe Bal. in vi. col. ꝙ libertas z eccleſia equiparantur. z Bar. in l. j. C. de ſacroſanct. eccle. in repe. l. iij. q. v. partis princi. dixit quod legatum libertatis eſt pium per dictam. l. fideicommiſ. vide in d. l. captatorias.

~ Andre. Poma. ¶ Pias cauſas. Uide Alexan. conſi. ccccx. j. incipien. ponderatis his que themate narrantur. in vj. colum. z vide aliqua ſimilia per Alexan. in l. centurio. in iij. colum. verſicu. x. ff. de vulga. per Roma. cōſilio. ccxxxv. colum. ſecunda. Matheſil. not. cxiij.

c ¶ Baſtardello paruulo. Nota bene z adde ꝙ baſtardellus nullam fidem facit ſecundum Baldum in rubri. C. de fide inſtru. in xx. colum. in verſicul. tertio queritur. z ibi vide in xiiij. columna an notarius poſ-

Nomen. a ¶ Nota ꝙ ſi fauore libertatis eſt quid in dubio inductum: quod inductū eſt 1 preſumitur inconſulte. ergo in contrarium eſt ius commune. z quod di- 2 citur in libertate idez puto in relictis ad pias cauſas b eadem ratione qḋ eſt multum no.

☞ Ex cancellatione inſtrumenti facta per notarium in baſtardello non preiudicatur inſtrumento extenſo in libro.

Sufficit qḋ creditor reddat debitori 1 inſtrumentum debiti cancellatum: lz non cancelletur in libro notarij.

Pluribus. Si de eodez facto ſunt plura inſtrumēta vnius cācellatio alterius vires non tollit niſi de mente cōſtet. h. d. Notari⁹ ſcripſit 2 inſtrumentum † primo in baſtardello e paruulo. c deinde illud extenſe poſuit in libro ſuo: z in baſtardello cancellauit. certe iſta cancellatio non noceret f inſtrumēto ſcripto in libro. ꝓ hoc facit: q2 cancellatio limitatur ſm̄ cauſas cancellationis. vt. ṡ. eod. l. cancellauerat. ſed cauſa cancellationis ſm̄ morem notariorum eſt: vt ideo cācellet in baſtardello: q2 complete miſſuz eſt in libro: igitur zc. Secundo facit † ſi 1 creditor reddat debitori inſtrumentum cancellatum: licet in libro notarij appareat inſtrumētū nō cancellatuz: 2 q2 mēs fuit⁹ qḋ a toto debito receda tur. vt. l. ſi chirographū. de ꝓbat. per cancellationē vnius videtur totū inſtrumentū cācellatū: q2 talis fuit mēs g iuriſconſul. vt hac. l. ij. reſponſo.

¶ Nomen: hic. facit textus in l. j. a §. finali. in verſicu. rationez pietatis. (marginal gloss continues as above)

ſit cancellare protocollum reddito inſtrumēto: z qḋ inſtrumentū cancellatum probet olim obligationez z ſatiſfactionem. ponit etiam Bartolus in l. acta. de re iudicata. z ad Bar. hic adde Bald. in l. noſtram. in iij. col. C. de teſt.

¶ De heredi. inſtit. Rubrica.

☞ Imperſonalitas quando vitiat 1 diſpoſitionem.

2 Notarius ſi dicit rogatus ſcripſi intelligitur: ſcilicet a partibus.

Qui teſtatur. ¶ Oppo. C. de teſta. l. hac cōſultiſſima. Solu. iſta eſt ſupfluitas q̄ non vitiat. ¶ Itē opp. C. de cōſti. pecu. auten. ſi qn̄. Sol. † impſonalitas ex parte eius qui obligatur vitiat diſpoſitionē: vt ibi: ex parte eius cui obligatio queritur: vel qui diſponit ad ſui cōmodum: non vitiat: vt hic. z. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. de verbo. oblig. ſub intelligitur enim perſona loquentis. et ideo cum teſtator dicit Titius heres eſto. intelligitur: ſcz mihi. † Et per e hoc credo c qḋ ſi notarius dicat rogatus ſcripſi debet intelligi. ſ. a partib⁹ vel a teſtatore.

Si ex fundo. f ¶ Op. C. de here. inſti. l. q̄ties. Sol. ibi erat alius heres inſtitutus vniuerſalr: hic nō. ¶ Quero qḋ ſi teſtator dixit Titiū inſtituo in fundo: z qḋ plus petere non poſſit. dicaz j. eo. l. quoties. §. ſi duo.

☞ Due negationes licet faciant affirmationem tres faciunt orationem f negatiuam.

2 Condemnatio expenſarū an videat facta ſi iudex in ſententia dixit Titiū abſoluo z victum victori in expenſis taxatione nobis reſeruata.

Sinautem. g ¶ Quero an valeat teſtamē-

d ¶ Mens fuit. Uide no. in l. qui tabulas. ff. de fur. z qḋ ibi dixi: et qḋ no. bar. in aut. caſſa. C. de ſacroſanc. eccle. z hoc ſequit Bal. in l. matrē. in iij. colū. C. de teſta. z Bart. in l. labeo. ad finem. ṡ. de pa. z ibi dixi. ~ Andr. po. e ¶ Per hoc credo. Uide Pau. de caſt. conſi. ij. vide que in ſimili ponit Feli. in c. ſicut. xxiij. colū. de re iudi. ~ Andreas Pomate. ¶ Si ex fundo. In principio ad iſtum text. vide Alexandrū cōſili. clxviij. in ſecundo dubio. ſecundo volu. Federi. conſi. cxxj. Barba. cōſi. cxv. z cōſi. clxxij. et que ſcripſi poſt Bar. in l. quoties. §. ſi duo. capitulis. §. fi. j. eo.

g ¶ Sinautē. Et vide gloſ. in c. j. de vita z honeſtate clericorum. vbi ſupplet verbum ſtatuimus. gloſ. in c. quiſquis. de pecu. cleri. ſupplet verbum ſtatuimus. gloſſ. in c. quia nos. de appellatio. c. j. de prebendis. in c. de rapto. ſuper verbo: placuit. c. primo de iudic. ſuper verbo: placuit. z facit. c. j. de probationib⁹. vbi deficit verbum accipimus. z vide que ibi remiſi. Andreas Barbatia.

~ Andre. Poma. ¶ Sinautē. Uide Felin. in c. ad audientiam. in iij. fallen. de reſcrip. Barba. conſi. v. col. ij. et j. volumine.

¶ Pro concordia. Aduerte ſi iudex in ſententia con-

tum ſi dicat Lucius. Pla. qḋ ſic per. l. errore. C. de te-

1 ſta. et exponebat in pro valde. gloſſ. cōtra quia † hic ſunt tres negationes: et licet due faciāt vnā affirmationem. vt. l. duobus. j. de verbo. ſigni. tn̄ tres faciūt orationem negatiuam. facit. l. j. j. de cad. puni. et per

2 Cy. C. de ſer. fug. l. j. Iſta. l. facit ad. q. iudex in † ſentētia dixit titium abſoluo: et in expenſis victum victori: nobis et ſucceſſoribus taxatione reſeruata. querebatur vtrum videbatur facta condemnatio expenſarum: quia deficit verbum condēno. nec videtur repetitum ex precedentibus. Et videtur quod non. C. de

a ſenten. l. preſes. In cōtrarium facit a hec lex maxime in fine ſui. licet enim non ſit verbum cōdemno: tamē

b debet ſubintelligi. b nec ob. quod ſententia debet ferri in ſcriptis: quia etiam hic loquitur in teſtamento quod fit in ſcriptis. et hoc puto verum licet contrarium fuerit iudicatum.

Circa. Defectus conditionis de preterito vel de preſenti vitiat inſtitutionem: ſed ſi de futuro purificat ſi ex facto teſtatoris dependet. hoc dicit. ſecundum Dyn. ¶ Opponitur de. l. clemens. in fi. infra eodē. Sol. vt ibi. ¶ Opponitur de

c l. qui heredi. c infra de conditio. et demonſtra. Sol. hic loquitur in cōditiōe de futuro que depēdet ex voluntate teſtatoris. vnde teſtator non inferendo cauſam videtur penituiſſe. ibi quando conditio dependet ex facto alterius vel ex fortuna. ita dicit Dy. hic. et no. glo. in l. ſi quis ita ſcripſit heredē. j. e. ¶ Op. de. l. ſtichū qui meus erit. de leg. j. in eo quod ibi dicitur de relatiuo quis vel qui. Solutio vt ibi. ¶ Opponitur. de. l. ſi meuia. j. eodem. Solu. ibi eſt cōditio nugatoria que nunq̄ȝ fuit nec eſſe potuit. ideo eius defectus vitiat. hic autem fuit conditio de preterito que eſſe potuit.

Seruus.

Si ſeruum. In inſtitutione videtur adiecta cōditio que adijcitur libertati. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. diuus pius. j. de manumiſ. teſt. Solu. vt ibi. ¶ Opp. de. l. quidam. C. de neceſ. ſer. ſol. vt glo. et ibi plene.

Si quis ita. De adiectione alterius alteri poteſt adijci conditio. hoc. d.

Qui fideicōmiſſariā. Licet ius inſtitutionis nō mutetur tamen qualitas acquiſitiōis mutari poteſt. hoc dicit. ¶ Et oppo. de. l. ſi. ſeruum. §. ſi quis. infra de acq̄. here. Solu. poteſt deſinere eſſe heres ſi vult quo ad effectū vt ibi: tamen ſemper remanet heres nomine vt hic. et lege ei qui ſoluendo. infra eodem. ¶ Opponitur quod heres ante non potuerit dare libertatem vt lege vnum ex familia. in princip. infra de lega. ij. et lege ſed ſi ante. ad trebe. gloſſ. non ſoluit. dic quod ideo poteſt dare libertatem ante: quia nemini preiudicaret: ideo non poteſt reſtituere hereditatem ante: quia alij preiudicaret. vt not. in lege poſt mortem. C. de fideicommiſ. et lege filiuſſa. §. diuus ſeuerus. infra de le. j. z. l. cum pater. §. a filia. j. de lega. ij.

Aperture. Legitur in gloſſ. multis modis z ſatis clare. et varietas lec. eſt pro-

demnatoria vel abſolutoria dicat victum victori in expenſis et non ſubijciat condemnamus. Bartolus in lege preſes. C. de ſentētijs et interlocuto. omnium iudi. tenet quod non valet ſententia. Contrarium tenet in hac. l. ij. §. ſinautē. ſecundum dominum Iaſo. in. §. curare. inſti. de actiōi. Tu dic cum reuerētia tāti doct. nō eſt contrarius. Imo in dicta lege preſes. tenet concluſionē veriſſimam quod eſt nulla. Sed arguit contra de. l. verbum volo. C. de fideicommiſ. et ſoluit quod aliud eſt in vltimis voluntatibus: et aliud in ſentētia vbi verba ſtricte intelliguntur: nec ſubaudiri debēt. In hoc vero. §. ſinautem. idem tenet quia ſimpliciter opponit de dicta lege preſes. z ſimiliter ita ſoluit bene. verum eſt quod prima facie videtur ſibi cōtrariari: ſed poſtea finaliter concludit vt in dicta lege preſes. licz per alia verba non tamen multum diſcrepantia ab illis: de quibus in dicta lege preſes. Sed in effectu idem dicit. Et dato quod intelligeretur contrarius adhuc poſſet ſaluari. Quia aut non conſtat de mente iudicis: et procedat prima opinio. Aut conſtat de mente per alia verba: et tunc procedat ſecunda opinio. iſtam opinionem ſenſit dominus Alexander in lege errore. C. de teſtamentis. quicquid dicat in hoc §. ſinautem. dicēs quod licet prima opinio ſit verior: tamen ſecūda eſt equior: quam conatur ſuſtinere. vt ibi per eum.

pter contrarium. leg. ſi ſub conditione. de lib. et poſthu. vide gloſſā per textum iuxta fin. quod filius impubes z cetera. quidam habent in litera impubes: ſed vult dicere pubes. dicit gloſſa. ſecundum diſtinctionem caſuum qui ſequuntur erit vel non erit neceſſarius fratris impuberis. ſed patri indiſtincte erit neceſſarius. ergo et cetera.

a ~ Andreas Pomate. ¶ In contrariū facit. vide Feli. in c. illa. de excuſati. Iaſo. in l. errorem. C. de teſta. aliquid per Bartolum conſi. v. in ij. colū. j. volu. Ro. in ſimili conſi. clxx.

b ¶ Debet ſubintelligi. et iſtud facit vtrum contract⁹ in ſcriptis recipiat ſuppletionem facti de quo habetur per Baldum in lege contractus. ad finē. C. de fide inſtrumen. vbi dicit quod non allegat no. in c. cū p. tabellio. de fide inſtrumento. vide tamen hic not. per Barto. in lege prima. ſupra titulo primo. in prin. et ibi Bald. et hic etiam Bald. in lege finali. C. de edic. diui. et quod not. Innocen. in c. dudum. de reb. eccle. non alie. Bartol. tenet contrarium eius quod hic in lege preſes. C. de ſentē: et illa ſua opi. eſt de iure verior. lz iſta ſit equior et ſi velles eam tenere poteſt dici ꝙ ſnīa ſuper expenſis de ſe eſt interlocutoria. et ſic de veritate in ſui prolatione non requirit tātam ſolennitatē quantā diffinitiua cū poſſit etiā ſine ſcriptis proferri dūmodo reducatur ad ſcripturam vt no. in l. ij. ff. de appel. et ſic in caſu ꝑdicto preſumatur plus actū et minus vel nihil ſcriptū. vt hic dicimus. Itē quia ita fauere debemus vt res potius valeat q̄ȝ pereat. l. quoties. de ver. obli. et de hoc hic vide per Imo. ſuſtinentē vtrāq̄ȝ opi.

c ~ And. Po. ¶ Qui heredi. viḋ alex. in l. ſtich⁹ qui meus erit. ff. de leg. et in l. pe. C. de inſti. et ſubſti.

¶ Pro declaratione iſtarum lect. di-
ſtingue:quandoq; quis dat ſe ipſi te-
ſtatori in arrogationem:quandoq; ex
traneo.primo caſu aut ante teſtamen
tum:aut poſt teſtamentum. primo ca
ſu aut reperitur in arrogationem tem
pore mortis patris et erit ſuus heres
patri.Sed ſi queratur an ſit ſuus he-
res impuberi cui eſt ſubſtitutus:diſtin-
gue.aut reperitur ſui iuris tēpore mor
tis impuberis:et erit ſuus:aut reperi-
tur in arrogatione alterius ⁊ non erit
ſuus,Si vero tempore mortis teſta-
toris non reperitur in poteſtate:nemi
ni erit ſuus : vt hic ſecundum ſecundā
lect.et.l.ſub conditione.de lib. et poſt
hu.Secundo caſu quando poſt teſta-
mētum ſe dedit ad arrogandum tūc
ſi reperitur in arrogatione tempore
mortis efficitur ſuus . vtrum autē ſit
ſuus impuberi diſtingue eo mō quo
ſupra dictum eſt . et ſupra de libe . et
poſthu.l.filio .paragrapho finali. ⁊.l.
ſi quis heres.de iniu.teſt.et tractatur
hic in tertia lect.Secundo caſu princi
pali quando quis dat ſe in arrogatio-
nem extraneo tunc aut tempore quo
cedit dies ſubſtitutiōis pupillaris re-
peritur ſui iuris vel non vt ſupra di-
ctum eſt et probatur hic in vltima le-
ctura.

* Aduerte ⁊ Bar.ī hac l.ſuꝰ quoq; alleg. ꝯtrarius. Tu dic pro ſaluatiōe barto. vt in cō cordantia quā poſuit ad.l.ſi pater.C.d̄ inſti.⁊ſubſti.

¶ Quā in prioribus. adde bar. in. l. ſi pat̄ C. de inſti. et ſubſtit. ſub cōdit. fac . et ibi dixi.

1 ☞ Teſtamentum in quo filius eſt
inſtitutus ſub conditione caſuali an
irritetur.
2 Ratio quare emancipatus inſtitutus
ſub conditione caſuali non habet con
tratabu.ſed ſub conditione pendente
dicit teſtamentum nullum.
3 Filius quod poſſit inſtitui ſub condi-
tione poteſtatiua que poteſt impleri
vltimo vite ſpiritu.
4 Dictio etiam eſt implicatiua.
5 Hereditas an poſſit ſtatim adiri per
coheredem quando filius eſt inſtitu-
tus ſub conditione poteſtatiua.
6 Teſtamentum in quo filius eſt inſti-
tutus ſub conditione mixta eſt nul-
lum.
7 Quelibet conditio hodie appoſita in
inſtitutione filij reijcitur.
8 Teſtamentum in quo filius fuerit in-
ſtitutus in re que non extat eſt nul-
lum.
9 Si filiꝰ inſtitutus in re que extabat
tempore teſtamēti ſed euincitur:an te
ſtamentum ſit nullum.
10 Filius inſtitutus in certa quantita-
te poteſt dicere ſe nolle quantitatem
ſed velle de bonis teſtatoris et tan-
tum quantum eſt valor ipſius quanti
tatis.

* Suus quoq; Suus heres po
teſt ſub omni cō-
ditione inſtitui:filius vero ſub poteſta-
tiua tantum.cui ſi non paruerit ab he-
reditate excluditur : et coheres ſtatim
poteſt adire non expectato qđ impleat conditionem
hoc dicit. Primo ponit dictum.Secūdo incipit a di
cto.Tertio format vnam queſtionem circa p̄miſſa.
Quarto illationem . Secunda ibi ſed excipiendus.
Tertia ibi:ſed vtrum.Quarta ibi:et ideo. ¶ Opp.
ꝙ ſuus non poteſt inſtitui ſub omni cōditione. vt.C.
de inſti.et ſubſti.l.ſi pater. Solu.intelligas hoc de
ſuo hoc eſt de eo qui poteſt eſſe ſuus vt nepos et ſi-
miles.ita intelligit prima gloſſ.hic poſita. dicam in-
1 fra lege proxima.§.primo. ¶ Scđo oppo.† ꝙ filius
poſſit inſtitui ſub conditione caſuali vt . d.l. ſi pater.
de inſti.et ſubſti.Sol.verū eſt ſi in defectum condi-
tionis exheredetur vt ibi.ſecus hic. Et eſt ratio qꝛ ſi
conditio deficit ſemper fuit exheredatus:ſi vero ex-
titerit:ſemper fuit inſtitutus. Et eſt rō qꝛ retrotrahi-
tur vt.l.heres quoq;.de acqui.here.ſed ſi nō eſſet ex
heredatus in defectū cōditionis: aliquo caſu poſſet
ſe reperire preteritū.ſcilicet deficiente cōditione : et
ſic teſtm̄ eſſet nullum. ¶ Tertio oppo.de leg.iij.§.ſi
ſub ea.ī.de contratabu.Solutio ibi in filio emanci-
pato qui poteſt inſtitui ſub omni conditione : hic in
2 ſuo.Sed que eſt † ratio quod filius ſuus interim di-
cit nullum et emancipatus non habet contratabu .
ſcilicet pendente conditione. Cy.in dicta lege ſi pa-
ter.querit et non ſolu.Dic ꝙ ratio eſt qꝛ pendente cō
ditione inſtitutus habet bo.poſſeſſ.ſm tabu . vt.l.ij.
§.ſi ſub conditione.de bo.poſſ.ſecun.tab. merito pre
tor denegat ibi contratabu. ſed filius emancipatus
non poterat aliter venire per contratab.ergo ⁊c.ſed
filius ſuus dicit nullū ipſo iure nec habet neceſſe pe-
tere a pretore.vnde pretor nō poteſt denegare ei be-
neficium quod habet a lege: illud vero quod habet
3 a pretore poteſt denegare. ¶ Oppo.quando † filius
inſtituitur ſub conditione poteſtatiua que nō poteſt
impleri vltimo vite ſpiritu videtur quod debeat ex-
heredari ne inueniat ſe preteritū in vltimo vite ſpi-
ritu:et ſic teſtamentum eſt nullum vt.l.inter cetera.
de lib.et poſthu. Huius timore dicunt quidam eū
debere exheredari. ¶ In contrarium eſt veritas:vt
l.ſi libertus.§.exiſtimo.ī.de bo.lib. Nec obſt . ꝙ re-
periatur preteritus:qꝛ hoc facto ſuo ꝯtingit qđ ante
vltimum vite ſpiritum debuit implere. Eamus ad
cōmentum dn̄i Paulij de neapoli. ¶ Reintro ad gl.
et opp.et videtur qđ ſi inſtituatur ſub conditione ca-
ſuali non irritetur teſtamentū . nā in legitima videt̄
inſtitutus pure ſubducto grauamīe:vt.l.quā in prio-
a ribus.[a] C.de inoffi.teſt.glo.fatetur cōtrariū et ſic di
cit hanc.l.eſſe correctam. Iaco.de ra.et Gui. tenent
cōtrarium.et ideo dicūt qđ qn̄q; inſtitutioni adijcit̄
conditio q̄ facit teſtm̄ ſubiacere querele : et tunc illa
reijcitur.ita loquit̄.l.quoniam in prioribus. C. de in-
offi.teſtamen.vt puta quando conditio erat pote-
ſtatiua : et per eam filius inſtitutus nimis graua-
batur . quandoq; adijcitur conditio que reddit te-
ſtamentum nullum vt conditio caſualis . et tunc ni-
hil immutatur de illo iure : non enim eſſet fauor filij
quod aliquid mutaretur:imo eſſet odium . ¶ Ego

a teneo[a] iſtam glo.et plurics tenui contrarium conſu- a
lendo et eſt text.in.l.ſcimus . §. cum autem.C.de in-
officioſo teſtamento. vbi aliquis fuit rogatus reſti-
tuere filio ſuo poſt mortem ſuam ſcilicet ipſius roga
ti.Conſtat quod iſta eſt conditio caſualis .potuerat
b enim filiꝰ decedere ante inſtitutum:⁊ ſic dies[b] fidei-
commiſſi non cederet.⁊ tamen illa dies vel conditio
ſubducitur.dominus Rayn.de forli. miſit de padua
vſq; ad ciuitatem iſtam: reſpondeo mihi ad illam.l.
quod ibi filius non erat inſtitutus.ideo nihil ad pro
poſitum.Reſpondeo ſecundum iſta tempora quocū
q; relicti titulo filius haberet legitimam excludeba
tur a rumpendo:vt.l.omnimodo. in principio de in-
offi.teſtamen.⁊ in auten.de trien.⁊ ſemiſ.§.j. ideo ni-
hil ad propoſitum an eſſet inſtitutus vel non. ſolum
hic eſt aduertendum vtrum adiectio cōditionis ca-
ſualis ſit reijcienda vel non. Secundo reſpondebat
quod ille.§.eſt correctus per auten.ex cauſa. ⁊ in cor 6
pore vnde ſumitur. Reſpondeo licet gloſ.hoc ibi nō
teneat.tamen poſito quod ſit verū corrigitur in hoc
quod filius debet habere iure inſtitutionis nec ſuffi-
ceret relinqui alio titulo:in eo quod dicit conditionē
caſualem remouendam ab eo quod relinquitur filio
nullam immutationem patitur . Eſt ergo ibi caſus 7
4 pro gloſſ.noſtra . ¶ Opponitur.dictio etiam † im-
plicat idem in contrario . vt.l. conuenticulam. C.de
epiſcopis ⁊ clericis.l.etiam.ī. de legatis primo. C.ſi
tut.vel curato.interue.l.etiam. ſed hic dicitur etiam
ſi conditioni nō paruerit ſubmotum eſſe : innuit qđ
etiam ſi paruerit eſſe ſubmotum. Huius contrarij ti
more gloſſ. legit tribus modis. Primo quod abun-
dat dictio etiam et eſt clara.Secundo quod eſt ve-
rum quod innuit idem in contrario : tamen intellige
ſi paruerit eſſe ſubmotum ſcilicet a teſtamento rum
pendo.et ſecundū predicta oportet te ponere quod
filius habebat coheredem cuius aditione teſtamen
tum confirmatur etiam ſi non pareat conditioni. po
teſt etiam intelligi quando filius inſtitutus ſiue pa- 8
ruerit conditioni teſtamentum eſt validum : ſiue nō c
paruerit tamen adhuc teſtamentum dicitur vali-
dum : quo ad preſtationem legatorum ad que tene-
tur:quaſi voluntarie omiſerit ex cauſa teſtamenti et
adiuerit ab inteſtato:per titulū ſi quis omiſſa cau-
ſa teſtamen. et hoc innuit ſequens gloſſ. dum alle-
gat.l.illius titu. ¶ Uenio ad verſiculum.et ideo di-
5 citur hic † quod poteſt ſtatim adire nec tenetur expe
ctare conditionis euentum . Contra cum dubitatur
de viribus teſtamenti non poteſt hereditas adiri vt
l.ſed et ſi de ſua.ī.de acquirenda hereditate. ſed hic
eſt dubium:an pater decedat teſtatus vel non:ergo
⁊c.vt.s̄.titulo ſecundo.l.penulti. Huius timore ſunt
hic tres lectu.prima quod hic in verſicu.cum ⁊ ſi pa
trem.mutat caſum et loquitur quando filius eſt in-
ſtitutus ſub conditione caſuali vel mixta: tunc enim
extraneus inſtitutus coheres ſtatim poteſt adire fi-
lio approbante teſtamentum per.l.filio.s̄.titu.ij.ſed
certe ibi non aditur de iure ciuili . ſed de iure preto-
rio petitur bono.poſſeſ.Secundo modo intelligitur
iſte verſicul.cum et ſi patrem. hoc modo ſi antece- b
dens predictum eſſet verum:ergo dubitaretur de vi
ribus teſtamenti:⁊ tunc ſequeretur iſta concluſio qđ c
expectari deberet.⁊ iſta eſt bona lectu . Tertia lect.

eſt vt loquatur quando filius nō ha-
buit coheredē:tunc adde ad gloſſ.ſic
ibi vel dic fecerit quando non habuit
coheredē vel ſubſtitutū.⁊ eſt tertia le
ctu.dicit glo.⁊ dic expectare debet fi-
lius vt poſſit ſuccedere ab inteſtato.
dicit glo.vſq; ad finem vite ipſius qn̄
non pōt impleri vltimo vite ſpiritu.q̄
dam habent in gloſ.teſtatoris.ſed dꝫ
eſſe vacat.dicit gloſ.vel poſt mortem
qn̄ poteſt impleri vltimo vite ſpiritu.
6 ¶ Quero † quid ſi filius eſt inſtitutꝰ
ſub cōditiōe mixta. Gl. ſup verbo cō
ſtat.ponit opi.vex eſt ꝙ teſtm̄ eſt nul
lū ſm iſta tpa eoipſo qđ filiꝰ inſtituit̄
ſub conditione que non eſt in eius po
teſtate.vt.l.ſi pater.C.de inſtitutio.et
7 ſubſtitutio. ¶ Quero † quid ſi erat in
ſtitutus ſub conditione poteſtatiua
tamen morte preuentus nō potuit im
plere. Reſpondeo ſatis eſt quod con
ditio veriſimiliter fuit poteſtatiua:vt
ī.eadem.l.§.ſed et ſi filio.hodie vero
vt dixi omne grauamen ſubducitur.
vt.l.quoniam.et.l.omnimodo.et.l. ſci
mus.§ . cum autem. C.de inofficioſo
teſtamento.et ſi fuerit ei relictum mi
nus legitima illud ſuppletur . vt di-
ctis legibus.hodie vero debet habe
re iure inſtitutionis . vt in autentica.
vt cum de appel.cogn.§.aliud quoq;
8 capitulū. ¶ Quero † quid ſi pater in-
c ſtituit filium in aliqua[c] re que non ex-
tabat.exemplum:inſtituo filiū meum
in eo qđ mihi debet ſempronius:cum

¶ Ego teneo iſtam gloſſ. Tu pondera:quia iſta gl.
non dicit illud quod Barto.hic dicit. imo dicit con-
tra:⁊ ita eam intelligunt docto.hic.nec gloſſ. in. d.l.
ſi pater.dicit contra.⁊ contra Barto. tenent omnes
doct.antiqui ⁊ moderni.contra tenet Franc.de Rā.
in.d.l.ſi pater . et ibi rapha. ful. ⁊ ibi Bal. ⁊ Ange. et Bald. hic et Ang. in cōſi. cxvij. ⁊ Bald. in d.l.quoniā ī prioribꝰ. et in. d . §. cum autē. Jo.d̄ imo. tranſit cū Bart. in.l. ſi.ī.de conditio.inſti-tu.Ego cō ſului contra Bart. ſed Paul. de ca.in.d. l. ſi pater. tenet contra p bar. ⁊ dicit opi. Bart. meliorem ꝙ de Barto. in conſilio lxxvj.inci pien.factū ſuper quo erant exhi bita conſi-lia . in primo dubio
quomodo allegat.§.porro.hic poſitum. et vtrum te
ſtamentū ſit validū vide in ſecundo dubio: qꝛ diſpu
tat.d.l.ſi pater. Andre. Barba.
¶ Ego teneo.adde qđ ipſe contrariū cōſuluit cōſil.
xiij.inci.ex facto ꝓpoſito.⁊ Ang.conſi.cxx.incipien.
domi.Antonia quondam blaſij.⁊ gl. hanc ſequutus
eſt ipſe Bald.in.l.ſi pater. C.de inſtitutio.⁊ ſubſtitu.
et ibi Sali.⁊ Jo.de imo.hic ſed melius hunc articu-
lum explicat in.l.ſi.ī.de cōdi.inſtit.in. xij.col. in ver-
ſicu.circa caſuale idē voluit Pau.de caſt.in.d.l. ſi pa
ter.vbi dicit qđ totꝰ mūdus ſeruat opi.Bar. ⁊ nullꝰ
rn̄det bene ad.§.cū aūt.qꝛ p eius opi.cōſeruātur te-
ſtamenta per cōtrariā ſubuertantur . eandem opin.
tenuit Ange.cōſil.xcvj.incip. viuianus de monte. et
Bal.conſi.xxix.ij.volu.
Andreas Pomate. ¶ Et ſic dices. Uide Anto.
conſi.lxviij.
¶ Aliqua re.vide Bal.in.d.l.ſcimꝰ.in prin.circa.ſi.
ADDE Bald.conſi.xij.iij.vol.

ſempronius inveritate nihil deberet. Reſpon. teſtamentũ eſt nullũ: qꝛ in nihilo eſt inſtitut⁹. vt. l. ſi ſic. §. ſ. de leg. ſ. cõiuncta. l. omnimodo. C. de inoffic. teſt. ita ſentit glo. in. l. iiij. §. ſed vtrũ. in 1 fi. ſ. de mino. ¶ Itẽ † quero qd ſi inſtituatur in re q̃ extat tẽpoꝛe teſtamẽti: ſed poſtea euincitur vel eſſe deſiit. Reſpondeo in re que poſtea euincitur 2 habemus caſum in. l. ſcimus. §. ſ. 3 de inoffic. teſta. ibi Guil. addit rationem. res enim aliena in illo caſu relinquit a patre filio. aut ergo pater ſciebat: ꝛ valet legatum: aut ignoꝛabat ꝛ idem: cum relinquitur cõiuncte perſone: vt. l. cũ rẽ alienã. C. de leg. ¶ Sed poſſet eſſe tertius caſus ſcʒ ꝙ teſtatoꝛ credebat rẽ eſſe ſuam ꝛ voluit heredẽ inſtitutum vniuerſaliter nõ teneri de euictione. tamen. l. ſcimus. indiſtincte 1 dicit teſtamentum eſſe validũ ꝛ filio deberi legitimã: qꝛ ab initio relictum erat aliquod ꝛ per hoc apparet reſpõſum ad id qđ querebatur de re que eſſe deſiit. a ¶ Quero ſi filio[a] † relinquatur 10. iure inſtitutionis certa quantitas: et filius dicat ſe nolle illam quantitatem: ſed dicat ſe velle quãtum eſt valoꝛ ipſius in bonis defuncti: an audiatur. Gui. in. d. l. ſcimus. determinat ꝙ ſic. per. §. repletionem. in ea. l. per autenticã. de triente et ſemiſſe. §. pꝛimo colla. iij. dumtamen non poſſit dicere ſe velle tantam partem in qualibet re. ſed debet habere in aliqua re arbitrio boni viri. vt C. quan. ꝛ qui. quar. pars debe. l. iij. ꝛ. l. non amplius. §. fina. cum. l. ſequen. j. de lega. ſ. ¶ Alia circa materiam legis noſtre dic vt. l. ſi pater. C. de inſti. ꝛ ſubſti. per glo. ꝛ doc.

b **Puto.** [b] Conditio dicitur poteſtatiua vel non ſcđm id qđ frequẽter accidit. hoc dicit. ¶ Quero que eſt iſta generalis diſtinctio. Reſpondeo illa que frequentius accidit vt in glo.

1 ☞ Subſtitutus filio inſtituto ſub conditione poteſtatiua que poteſt impleri vltimo vite ſpiritu an poſſit admitti in vita ſtatuẽdo terminum filio intra quem impleat conditionem.

2 Quis quando dicatur deſinere poſſe.

3 Si in ſententia vel ſtatuto dicitur quod quis pꝛo tali delicto condemnetur in centum: ꝛ ſi ſoluere nõ potuit amputetur ſibi pes: quando dicatur illa conditio impleta.

Sed ꝛ ſi filio. Sub cõditione poteſtatiua que põt impleri vltimo vite ſpiritu viuo filio nõ admittitur ſubſtitutio: niſi in eadies fuerit adiectus. ſec⁹ ſi in vltimo vite ſpiritu impleri non poteſt. hoc dicit cum pꝛinci. l. ſeq. ¶ Opp. extra gloſſaʒ. de. l. ſi filius a patre. ſ. de lib. ꝛ poſthu. Solu. vt ibi dixi. ¶ Oppo. ſecundo † quod licet con- 1 ditio poteſtatiua poſſit impleri vltimo vite ſpiritu: tamen ſubſtitutus põt admitti in vita naʒ ſtatuetur certum tẽpus heredi intra quod ſi non implet habeatur pꝛo defecta: vt. l. ſi ſi quis inſtituatur. §. ſ. j. e. Ultramon. fatentur contrarium Cy. ponit in. l. ſi pater. C. de inſti. ꝛ ſubſti. qđ videtur cõtra iſtũ text. vbi dicit ſubſtitutum non poſſe admitti in vita filij. pꝛopter quod dico quod ad petitionẽ ſubſtituti vel ſequentiũ in gradu non poteſt ſtatui certus terminus filio: vt hic. ſed ad petitionem creditoꝛũ ſic. vt in cõtrario. facit. l. ſ. §. ſane. j. de ſucceſ. edi. ¶ Uides ergo 2 † ex hac. l. qđ illud qđ põt quis non dicitur deſinere poſſe niſi cum moꝛitur. habeo ergo tractare hic qñ dicatur deſinere poſſe. qualiter aũt poſſe dicatur. dixi in. l. gallus. in pꝛinci. ꝛ. l. ſ. de iniuſt. teſta. Ad quam declarationem eſt ſciẽdũ qđ poſſe deſinit quid multis modis: qñqꝫ ex perſona ei⁹ qui debet facere. qñqꝫ ex tẽpoꝛe in quo dʒ fieri. qñqꝫ ex materia ex qua debet fieri. quandoqꝫ ex perſona eius in quẽ dʒ impleri. Pꝛimo ſi deſinit quid poſſe ex perſona ei⁹ qui dʒ facere: ꝛ tunc procedat diſtinctio eius. l. aut eſt cõditio poteſtatiua que poteſt impleri vltimo vite ſpiritu: ꝛ non deſinit poſſe in vita: ſed demũ poſt moꝛtem. Aut nõ põt impleri vltimo vite ſpiritu: et deſinit poſſe in vita: ſed tunc cum eſt in articulo moꝛtis: et ſic in hac. l. nõ cõſideratur aliud ꝑ qđ deſinat poſſe, niſi ꝑſona que dʒ impleri. Scđo deſinit eſſe qñqꝫ ex tꝑe in quo dʒ impleri. ſi em̃ eſt limitatũ tẽpus certũ ab homine vel a lege: illo elapſo deſinit poſſe fieri. qñ limitatur ab homine: eſt expꝛeſſum in hac. l. ſʒ ſi in conditione. in pꝛin. ꝛ de ver. ob. l. in illa, cũ ſimilibus. An autem tempus poſſit apponi a iudice: dixi ſ. in precedenti cõtrario. An aũt a lege hic intelligitur tẽpus, aduerte qñqꝫ cõditio poteſtatiua adijcitur in vltima volũtate. quãdoqꝫ in diſpoſitione inter c viuos. Pꝛimo caſu aut adijcitur inſtitutioni heredis. et nullũ tẽpus habet limitatũ. vt hic. Ideo expectatur tẽpus moꝛtis: niſi per iudicẽ aliud ſtatuat. vt dixi. aut adijcitur legato: et tũc habet tẽpus limitatũ. j. qđ impleatur cũ pꝛimũ põt. alˢ eſt defecta cõditio. vt. l. hec cõditio. de cõdi. et demõ. et iſtã differentiã inter inſtitutionẽ et legatũ ponit gl. in. l. ſi q̇s inſtituatur. j. eo. et ibi dicã. in cõtractibus vero inter viuos dic qñqꝫ incipit a precedenti diſpoſitione: et tunc intelligit tẽpus limitatũ ſi illud nõ fecerit quo ad cõſtituatur in moꝛa faciẽdi: ſi nõ hʒ precedenteʒ diſpoſitionẽ intelligitur qđ deſierit poſſe fieri vt. l. ita ſtipulatus. de verbo. obli. ¶ Iuxta predicta que a ro quid ſi[a] † in ſententia iudicis vel in ſtatuto dicatur 3 qđ cõdemnet propter tale delictũ in centũ: et ſi ſoluere nõ potuerit vel nõ ſoluerit amputet ſibi pes: qñ dicatur illa cõditio cõpleta ſi ſoluere non potuerit: vtrũ adaptabimus leges que loquũtur de cõtractibus: an leges que loquũtur de vltimis volũtatibus b cogitabitis. Ad predicta facit extra de reſcrip. c. ſciſcitatus. vbi illa clauſula ſi talis adeſſe non poterit. intelligitur ſcʒ tunc cũ cauſa agitatur et ſic habes tẽpus limitatũ a lege. ¶ Tertio dixi quod poſſe deſinit ex materia ex qua debet aliquid fieri. Iuxta qđ eſt aduertendũ qđ quandoqꝫ materia ex qua debet aliquid fieri in diſpoſitiõe ſumitur ſtricte. exẽplũ in l. qđ ſeruus. ſ. de cõdi. ob. cau. vbi debet intelligi qđ nõ põt repeti donec matrimoniũ põt cõtrahi ex eiſdẽ ſpõſalib⁹: ecce materia ſtricta: et ſic mutatione cõtingente: hoc eſt illis ſponſalibus diſſolutis deſinit poſſe fieri et datur repetitio. caſus eſt in. l. ſtipulationem. et lege ſequen. que incipit et licet. ſupꝛa de iure do. quandoqꝫ aſſumitur large. vt quo ad titius contraxerit matrimonium: et tunc deſinit poſſe fieri cũ 1 ſpes nuptiarũ defecerit vt in aut. cui relictũ. C. de indi. vidu. et in coꝛpoꝛe vnde ſumitur. Si vero materia ex qua eſſet generaliſſima. vt ſi decem dedit in genere: tunc ex parte materie non poterit deſinere poſſe: quia genus perire non poteſt vt. l. incẽdium. C. ſi certum peta. et in lege ratione. §. incerte. j. ad leg. falci. ¶ Quarto dixi quod deſinit poſſe fieri ex perſona in quam deberet impleri: vt ſi decem titio dederis: licet enim ex parte tua non poſſit deficere inuita: nec ex parte materie: quia in genere: tamen ex parte titij poteſt deficere: quia poteſt ante moꝛi: vt. l. cum ita. de condi. ꝛ demonſtra. ꝛ. ſ. §. pꝛoxi. iſta ergo lex ſolum reſpexit an deſinat poſſe fieri ex parte eius qui debet facere.

a **Sed et ſi in conditione.**

Nepotes. Liberi ſequentis gradus poſt filium poſſunt ſub omni conditione inſtitui. hoc dicit. ¶ Quero an hec lex intelligatur ſi tempoꝛe quo fit teſtamentum filius precedat nepotem an etiam ſi nepos teneat pꝛimum locum. gloſſ. tenet quod loquitur in nepote quem filius precedit. tex. ſ. l. pꝛoxi. in pꝛincipio. videtur facere differentiã inter filium et nepotem. Azo in ſumma de inſtitu. et ſubſtitu. tenet idem quod hec gloſſ. ꝛ Cynus. in. l. ſi pater. eodem titulo. tenet idem. ¶ In cõtrarium videtur. j. de ſuis et legiti. l. pꝛima. §. ſciendum. et ibi hoc tenet gloſſ. idem tenet in. l. iij. §. ſi ſub ea. de con tratabul. coniuncta. l. illud. §. pꝛimo. eodem titulo.

ille leges multum vigent: tamẽ quod hic dicit gloſ. eſt equius: ꝛ doc. tenẽt: et ideo vos teneatis.

Solemus. Incapacitas medij tempoꝛis inſtitutionem non vitiat. hoc dicit. Hoc intelligo quãdo perdit ciuitatem tm̃ nõ libertatẽ ſecus ſi etiã libertatẽ: vt quia damnatus in metallum: vt. l. intercidit. j. de condi. ꝛ demonſtra. ꝛ ibi dicam.

b **Seruus.** [b] Exemplum eſt precedentis ſummarij. ¶ Opponi. quod inſtitutio vitietur: quia deuenit ad eum caſum a quo nõ poteſt incipere: vt. l. quia ratio. de cõdi. inſti. Sol. tene vltimam ſolutionẽ Io. que eſt vera.

Si ſeruum. Si ſeruus cum libertate inſtitutus redimatur in vita teſtatoꝛis efficitur neceſſarius: ſecus ſi poſt moꝛtem. h. d. ¶ Oppo. de communi ſer. ma. l. ſ. So. hodie aliud eſſet circa qđ diſtingue vt in glo.

1 ☞ Clauſula caſſans et irritans qñ operetur.

Sed ſi ſit cum. Si ſeruus ſolus cum libertate inſtituatur libertatem recipit a ſeipſo: ideo a ſeipſo adimi non poteſt. h. d. ¶ Quero q̃d eſt hoc dicere qđ libertatẽ habet a ſeipſo. Rñdeo hoc eſt qđ libertatis datio cõfirmatur aditiõe ſui ipſius: nec ſpectat aditionem alterius: poſſet etiam dici qđ libertas non eſt hereditaria. ideo non dicitur eã capere a teſtatoꝛe: ſed hoc non placet vſqꝫquaqꝫ: quia licet libertas non ſit pꝛopꝛie in hereditate nec in bonis teſtatoꝛis: eſt tamen occaſionaliter: quia põt teſtatoꝛ dare libertatem: ſicut vſuſfruct⁹ foꝛmalis nõ eſt in bonis dñi tñ nõ põt ꝯſti.

a ¶ Quero ſi filio. Et vide pꝛo iſta. q. an poſſit detrahere quartam iure ꝛ non in quantitate filij. Bal. hic aliter loquitur ꝛ vide Baldum in. l. ſancimus. C. de inofficioſo teſtamento. vbi dicit quod poteſt capere in re mediocri. Salic. ibi tenet contra Guil. ꝛ Bart. ego conſului contra Guilel. et Bart. per d. l. ſancimus. § ſ. vbi dicitur 9 pecuniam et in verſi. iniquitatẽ et per id quod habetur in auten. de triẽte ꝛ ſemiſ. §. ſ. ꝟ. quãtitate. ꝛ an poſſit detrahere in vna vl' plurib⁹ reb⁹. vide bart. in. l. iiij. ff. ad. l. falc. ꝛ in. l. ij. C. qñ et q̃. quar. pars de. Ang. i. l. ſ. C. ad. l. fal. et in. l. ij. §. pe. C. cõia. de leg. ꝛ in cõſil. quod remiſi ad Bar. ꝛ vide d. Pet. in c. Ray. de teſta. Bal. in. l. filiũ quẽ. C. fami. ercif. ꝛ in. l. magis puto. §. ne paſſim. ff. de reb. eo. Old. in cõſi. ccxxviij. Ray. in auten. res que. C. com. de leg. ꝛ in. l. iubemus C. ad trebel. ꝛ alios in auten. de reſti. ꝛ ea que par. in pꝛin. in glo. ꝛ per alios in. l. non amplius. §. fina. ff. de leg. ſ. Andre. Barba.

Andre. Poma. ¶ Quero ſi filio. vide Bald. cõſilio cccclvij. in. ij. vol. Ancha. conſi. cxxvij. penul. col. Panoꝛ. in. c. Raynutius. de teſtamen. aret. conſi. xviij. in vij. dubio. Paulꝫ de caſtra conſilio. xvij. et conſilio cxxxij. Et Fabia. in repeti. autent. nouiſſima. colum. xij. C. de inofficioſo teſtamen. Alexã. ꝛ moder. in. l. ſi nõ amplius. in. §. fi. ff. de leg. ſ. ꝛ in cõſi. xij. in. ſ. col. in v. vol. ꝛ Ro. in conſi. cclxxvij. ꝛ plene per Alexã. in. l. marcellus. §. res que in vlti. col. ver. quid autem in legitimã. ff. ad treb.

b Andre. Poma. ¶ Puto. vide Alex. conſil. cxiiij. iij. col. in. iiij. volu.

c ¶ Pꝛimo caſu. Uide Bal. not. in. l. ſi pater. in. v. q. C. de inſti. ꝛ ſubſti.

a ¶ Quid ſi ꝛc. vide in ſimili quod no. Bar. in. l. centeſimis. §. final. de verbo. obliga. ꝛ mihi videtur qđ hoc decidat Bald. in. l. non ſolum. §. moꝛte. in penul. colum. de ope. no. nun. ꝛ ibi no. ꝛ Bal. hoc decidit et intelligit illud non poſſe arbitrio iudicis: aliter ipſe videtur loqui in. l. quicũqꝫ. in penul. col. C. de ſeruis fugitiuis. ꝛ adde bal. in. l. acceptam. in vlti. colum. C. de vſur. et i. l. quod ſeruus. ff. de condit. ob cau. an autem dicatur poſſe ſoluere ſi habeat fideiuſſorẽ ꝓ eo ꝓmittẽtem adeo qđ ſit relaxandus. vide qđ no. barto. in. l. nemo dubitat. ꝑ illuʒ text. j. de reg. iur. ꝛ i. l. ſ. j. de cuſto. re. l. ſtatuliberos. §. ſi q̇s ſic acceperit. vbi text. no. j. đ ſtatulibe. ꝛ. l. itẽ liberatus. §. ſ. ff. q̇. mo. pig. vel hypo. ſol. ꝛ h̄ ad. de Ang. ꝛ imo. in. l. ſ. ff. de iniuſt. teſt. Bar. in. l. ſ. alˢ ſi. in ſi. de pe. leg. ꝛ vide Bald. in. l. ſ. in. viij. queſtio. C. de inſtitu. et ſubſtitu. quid ſi ſtatutum vel ſententia dicat quod ſi ſoluere non poterit intra menſem ꝛc. et conſtat ante menſem quod de ſuo nihil habet. vide bal. in. l. ſi quis id qđ. §. in ſeruos. ſ. de iuriſ. om. iudi.

Andreas Pomate.

b ¶ Seruus. Uide quid dicat per iſtum tex. in. l. ſi cõſtante. §. ſ. ff. ſolu. matri.

a ¶ Quoties.§.ſed ſi non.quarta quinta. Adde not. per Bald.et Imol.poſt Barto.in lege.q quarta.in princip.infra de leg.j.vbi omnino vide. et Barto.in auten.quod ſine.C.de teſta.et.l.cum patrono.ff.de bo.poſſeſſ.in.j.conſti.digeſtorum.vbi dicitur qđ iſti [illegible] debēt ſcribi per literas extēſas: non ꝑ ſigna. Qđ autem de hoc fallit ī caſu.d.auten.quod ſine.et fallit in libris iuris ciuilis et in cōſti.decre.ſecundum Bartol.in dicta autē.quod ſine.et Nicol.đ neapol.in lege luciꝰ.de admi.tu.et in lege luciniꝰ locuſta.de lega.ij.et Bar.ibi. Andreas Pomate.

b ¶ Sed ſi non. Limita vt per Alexand.cōſ.lxxxvj.in.iij.colū.in.iiij.vol. Andreas pomate.

tui alteri. ¶ Sed quero quid eſt hoc dictum quod a ſe adimi non poteſt: ſicut a ſe ſibi legari non poteſt. Reſpon.ademptio requirit confirmationem per aditionem hereditatis ſicut legatum.ſed ſi diceremus iſtam ademptionem valere: non poſſet adimi hereditas: quia ſeruus non poteſt eſſe heres ſine libertate.ideo ademptio valere non poteſt vt.l.ſi ita.paragrapho regula.de libe.et poſth.⁊ ex hoc debet intelligi quod hic ſeruus erat inſtitutus ſolus ſine coherede.nā aditione coheredis poſſet confirmari ademptio et valeret: vt.C.de communi ſer.ma.l.fina.et ita intelligit hic gl.
1 ¶ Et iſtud † inducebam ad illā clauſulam que in teſtamento ponitur caſſans et irritans omne aliud teſtamentum a ⁊ cetera.quia oportet qđ illa clauſula confirmetur aditione ex illo teſtamento: vnde ſi non poteſt adiri: illa clauſula nihil operatur vt dicam in lege ſi iure.infra de lega.iij. ¶ Opponitur.heredi nō poteſt legari a ſeipſo: vt lege legatum.paragrapho primo.infra de lega.j.ergo nec libertas poteſt dari ipſi a ſeipſo.gloſſ.hic in fine.dicit aliud in legato: quia hereditas et legatum ſe inuicem non compatiūtur aliud in libertate. ¶ Et ſi quereretur quare hoc: reſpondet gloſ.quod libertas non eſt res hereditaria.declaro: quia ſi habet hereditatem habet omnia que ſunt hereditatis.ideo legari non poteſt ſibi illud quod iam habet.nec poteſt obligari ipſe ſibimet: ſed libertas non eſt in hereditate.ideo non repugnat quod ego relinquam tibi hereditatem et libertatem cum libertas ſit in dominio occaſionaliter. ¶ Opponitur de.l.ſenatus infra de legatis primo. Solutio.ibi non habebat a ſeipſo.

SI ſeruus. In prima parte prime gloſſ.ponit caſum.ſecundo dubitatur quis fuit ille heres qui ſeruum alienauit poſt mortem.gloſſ.dicit ille qui eſſet heres ſi conditio deficeret.hoc non placet: quia pendente conditione et ſic eſt ſpes inſtitutionis alius ſubſtitutus vel ab inteſtato veniens venire non poteſt: vt.l.quādiu.de acquir.heredita.et communia de ſucceſ.l.anteq̄.vnde glo.ſubdit hic quod fuit coheres.iſtud intellige in coherede qui interim eſt heres inſolidum qui erat cōiunctus re tantum.vt not.in.l.ſecunda.ſ.ſi pars hered.pet.dixi.in.l.plane.§.ſi coniuncti.j.de leg.j.alīs alienare non poſſet.

DUo ſocij. Si hr̄ditatis delate a duobus dn̄is dies ſimul cedit ſeruus vtriq; neceſſarius erit.h.d.

QUoties. a Lex tota principaliter diuiditur ī duas partes. Primo tractat de forma inſtitutionis. Scđo de inſtitutionis effectu.ſcđa ibi heredes iuris.⁊c. Prima ſubdiuidit: quia primo ponitur qn̄ fuit erratum in corpore. Secundo quando in quantitate. Tertio quando in ipſa inſtitutione. Quarto quando eſt erratum in appoſitione perſone extrinſece. Quinto quādo dubitatur de incertitudine inſtitutionis.ſecunda ibi.ſed ſi non in corpore.tertia ibi tantundem.quarta ibi.ſed ſi cum primum.quinta ibi.ſi quis nomen. Error in corpore vitiat inſtitutionem et legatum.hoc dicit. ¶ Oppon.ſi appello fratrem meum qui non eſt non vitiatur diſpoſitio: vt infra eodem.l.nemo.§.qui frater.glo.hic diſtinguit: et bene quam ſigna.dixi in.l.demonſtratio.de condi.et demon.

1 Error ſcripture quomodo probetur.
2 Dictum preualet ſcripto etiam quādo ille qui dicit eſt idem qui ſcribit.
3 Quando reperitur aliud ſcriptū a notario q̄ fuerit dictū a partibus q preſumatur error ⁊ non falſum.
4 Note ſignificatiue numeri poſite in inſtrumēto qn̄ inſtrumentum vitient.

b **Sed ſi non in.** b Error in quantitate continua vel diſcreta diſpoſitionem non vitiat: et quod eſt dictum preualet ei qđ eſt ſcriptum.hoc dicit. De quantitate cōtinua loquitur vſq; ad ver.ſed ſi quis pro centum: vt puta: tertia: quarta: quinta et ſimilia.de quantitate diſcreta loquitur ver.ſed ſi quis pro centum: quia omnis numerus eſt quātitas diſcreta. ¶ Not. c † ex principio huius.§.quomodo probatur error ſcripture.ſcilicet ſi aliter fuit dictū aliter reperiatur ſcriptum. ¶ Secundo not. † qđ etiam quando idem eſt ille qui dicit et ille qui ſcribit dictū preualet ſcripto quod eſt nota. ¶ Tertio d lex ponit optimum † argu.ad excuſationem notarij: vt ſi nō fuerit dictū a per contrahentes vel per ipſum notarium dum verba cōtractus ponebātur et aliter reperiatur ſcriptum non preſumatur factum falſo ſed errore a niſi ex alijs circūſtantijs aliud appareat. ¶ Ultimo not. † q ille note ſignificatiue numeri poſite in inſtrūo

c ¶ Not. vide Aret.conſil.xlvij.in.ij.volu.in.iij.notabili.vide Aret.conſi.xlj.in.ij.colum.tex.in l.adhibitis.in fi.C.de his qui ſibi aſcri.Barba.in repeti.rub.ff.de fide inſtrumento.⁊.c.probationem erroris nō reſpon.vide Alexan.conſilio.lxxxviij.in.ij.colum.in.iiij.volumi. Cepo.conſilio.xxj.in.ix.et.xj.columna.Barba.conſilio.xxix.maxime in.x.colum.in fi.⁊ ſeq.j.volu.

d ¶ Tertio no.ꝓ excuſatione notariorū.⁊ vide Bar.in.l.ij.⁊ de fal.eſt enī regulare q vbi eſt tolerabilis error preſumitur potiꝰ error q̄ malitia.vide Bal.in l.j.C.de his qui ſibi aſcrib.in teſt.vt potius preſumatur quod non probet q̄ vt dicat falſum. Bald.in.§.quibus in.j.conſtitu.C.⁊ adde quod not. Bald.in.l.ſecunda.C.qui accuſ.non poſ.et in rubri.C.de cōtrahen.emptio.in.xix.q.⁊ vide docto.in.c.j.de ſyndi.C.communia de lega.l.ij.et Cyn.in.l.ſi quis decurio.C.de fal.et Tancr.in.viij.rubri.in.x.q.in fin.vbi dicit q ſi notariꝰ omiſit ſcribere ꝓthocollū in totū vel in partē vel omiſit ibi ſcribere ſubſtātialia vel ſolēnia: q pſumit ex ſimplicitate potiꝰ q̄ dolo.et adde bonū tex.in.c.ad audientiam.de preſump.qđ notarius preſumitur diligenter feciſſe officium ſuū niſi contrarium probetur.et vide Bal.in.l.captatorias C.de teſt.mili.vbi conſuluit de notario.qđ quando aliquid addit in ſcriptura dicit ſe feciſſe đ conſilio talis.vid eū dē vbi pulchre loquit in.l.errore.C.de teſt.⁊ in.l.ſi frater tuus.C.de fideicō.⁊ vide qđ no.doc.in.c.j.de ſyndi. Adde qđ no.Innoc.in.c.fraternitatis.de heredi.qđ ſi notarius committit falſitatem in aliqua parte vitiatur inſtrumentum ſiue hoc faciat ſcienter ſiue ignoranter: quia non debet ponere in inſtrumento niſi illud quod vidit vel nouit.et in hoc non poteſt cadere ignorantia.iij.q.ix.c.hortamur.cogita ſi iſta ſunt contraria.idem in teſte.Et adde qđ no.Bald.in.l.volumus.C.de teſta.⁊ in.l.iubemus.eo.titu.et in.l.eam quam.C.de fideicom.vbi ponit regulā quod quando aliquid vitiatur ratione erroris non extenditur.vide ibi ⁊ adde Bal.in.l.fi.C.de ca.larg.lib.x.vide Bal.in rubri.C.de fide inſtru.et in.l.ſi poſt dictionem.C.de iur.⁊ fac.ign.et in.l.imperator.ff.de ſta.ho.et vide conſilium Ioan.de imol.xxxj.ad excuſationem notarij de falſo.⁊ vide Bar.in cōſi.lxx.incip.ex facto propoſito vbi loquitur de errore notarij: ⁊ ſi poſſit ⁊ quomodo corrigere: ⁊ vide Bar.in conſi.xcix.in.c.ioannes notarius.vbi pulchre loquitur de notario falſario. And.barba.

a ¶ Sed errore. Uide cōcordantias.j.§.pri.in apoſtil.et ſic no.hic optimam.l.ad excuſationem notariorum.et tene menti ſingu.quod notarius in dubio preſumitur erraſſe non falſum commiſiſſe.⁊ adde q̄ dixi poſt Bar.in.l.ſi quis obrepſerit.C.de fal.et vide Ange.in.l.inter eos.de re iudic.et in.l.iuriſgentium.§.quod fere.de pac.et adde Bar.⁊ doct.in.d.aut.qđ ſine.Bal.in.l.verbum volo.C.de fideicom.et ibi an ſyllaba poſſit ꝓ dictione poni.et adde Ange.in.l.lucius.in prin.ff.de teſta.mili. Quid in errore indictionis an poſſit corrigi per notarium exemplum notarius in originali ⁊ ſic in prothocollo non appoſuit indictionem.ſed in extenſione inſtrumenti ſic an poſſit corrigi: certe ſic.qđ probo nam in publico inſtrumento cōtinentur duo.vnum qđ ſpectat ad notarium vt anni domini indictio dies ⁊ alie ſolennitates: ſecundum eſt ſubſtantia contractus. Si enim eſt erratum in eo quod vitiat inſtrumētum.vt quia deficit indictio.vt in auten.vt prepo.no.impe.in prin.et in aut.qui.mo.natu.effi.legi.in.§.quantū.et in.c.inter dilectos.de fi.inſtru.⁊ gloſ.in.l.generali.C.de tab.lib.xj.poterit corrigi ille error ne ſcribentis error noceat partibus.l.ſi quis in nomine.⁊.l.errore.C.de teſta.⁊ hoc ſi cōſtat de errore ſed ſi eſt erratum et non cōſtat in quo vt quia fuit omiſſa dies.et ſic fuit erratum et iſto caſu notario dicēti ſe recordari debet credi.quia officiali creditur in officio ſibi commiſſo.l.ſi quis decurio.C.de fal.magis puto.§.ne tū.ff.de re.eo.⁊ ꝓcedit hoc qn̄ eſt erratum hic q functus eſt officio ſuo ſicut iudex.vt.l.iudex omittēdo.ſed cū eſt erratū q poſuit vnam diem vel menſem cum deberet ponere alium iſto caſu nō poterit ſe corrigere.niſi de errore cōſtet per teſtes vel alijs modis.l.quicquid aſtringende.de verb.obli.⁊ poſtq̄.de re iud.⁊ ſicut teſtes.et ſi indictio eſt poſita in inſtrumēto.et eſt erratū non vitiat inſtrumentum.vt in hoc.§.⁊ licet preſumatur dolus in annis domini quando in eis erratur.quia communiter omnes ſciunt annos domini.ideo culpa lata vel dolus eſt eos ignorare.l.late.ff.de verbo.ſigni.ſed indictio neſcitur ab omnibus.ita ideo probabilius preſumitur error in indictione.facit ad hoc glo.in.l.ſi quis in fundi vocabulo.de leg.j.⁊ in.l.penul.de re.du.ita formaliter dicit Bar.in.l.ſi librarius.ff.de reg.iu.quicquid dicat glo.in.c.inter dilectos.de fi.inſtru.⁊ dicit Bar.in.d.l.ſi librarius.q ſi ſolennitas non fuit ſcripta nec ſeruata in inſtrumēto punitur notarius vt falſarius ſecus ſi fuit ſeruata licet non fuit ſcripta.⁊ ſic per predicta patet qđ error in indictione eſt tolerabilis et excuſabilis.vt hic per Dy.⁊ Bar.⁊ facit in ſimili qđ voluit Inno.in.c.qualiter.el.ij.de accu.in gloſſ.vbi dicitur qđ teſtis magis debꝫ recordari de perſonis et loco q̄ de die.nam error teſtis in tempore excuſabilis eſt.vt voluit Archid.iij.q.ix.c.nihilominus. Et Bald.in.l.preſbyteri.C.de epiſco.et cleri. Error tamen in annis domini non eſt tolerabilis ſecundū Barto.in dicta.l.librarius.ſed Guil.de cu.et Barto.in lege imperator.de ſta.homi.dixit qđ poſt inſtrumentum publicatum et poſtquam data eſt copia parti non poteſt tabellio ſuum errorem corrigere.argu.eius quod dicimus de teſte.et habetur in Specu.de inſtru.edi.§.poſtremo.ver.ſed nunquā.quamuis Bartol.in dicta.l.ſi librarius.indiſtincte velit quod poteſt notarius corrigere errorem ſuum circa indictionem. Alij dicunt quod error qui iuris preſumptiōe corrigitur vt error indictionis ſemper per notarium corrigi poteſt.ſecus ſi non corrigitur iuris preſumptione.quia tunc eſſet notarius ſibi cōtrarius.item quia equiparatur teſti.ſed teſtis autoritate iudicis facta priꝰ fide de veritate: pōt corrigere.igit ⁊c. Sꝫ ego in hoc diſtinguo ſic.aut tabellio nō reſtituit inſtr̄m partibꝰ.et pōt tūc illud corrigere et aptare vt vult.vt.l.ſi quis decurio.C.de fal.aut reſtitui inſtrumentum in publica forma.et tunc aut vult corrigere eodem modo quo corrigit lex et poteſt.quia habet iuris preſumptionem pro ſe.aut circa aliud circa quod lex non preſumit.et tunc non poteſt.tamen dicit ibi Baldus quod addere poteſt quod per errorem omiſiſſet ſicut teſtis.argumentum eorum que not.in autent.de teſtibus.paragrapho.quia vero.errorem autem partis tabellio corrigere non poteſt.lege ambiguitatem.C.de teſtamentis.lege illa inſtitutio.infra eodem.et ibi dicit quod poteſt addere que per errorem omiſit.ſed conſuluit Dyn.conſilio trigeſimoquarto.quod

inſtrumentum nō vitiant. Cōtra hoc tamē videtur. j. de bo. poſ. l. ſed cum patrono. §. fi. ⁊. C. de teſt. auť. qđ ſine. et in corpore vnde ſumitur. ⁊ in. j. conſti. ffoꝝ. §. pe. ⁊ in. ij. conſti. C. circa fi. et de vete. iur. enu. l. ij. §. pe. Rn̄. quedaꝫ ſunt note q̄ nō ſunt in vſu: vt quedam litere ꝯglutinate inſimul: quib⁹ vtunť quidā notarij ꝓ eoꝝ ſignis: ſicut faciūt amātes qui portāt quaſdā literas in quib⁹ cōtineť nomen dn̄e q̄ non poſſunt legi niſi a ſciētib⁹: et ille

omiſſio indictionis vitiat inſtrumentū. ſed error in computatione non vitiat ex eo: quia error in cōputatione eſt aliud ꝙ̄ omiſſio indictionis ⁊ ideo dicebat idem Bal. in. d. l. imperator. qđ ſi notarius vult corrigere errorem. puta circa indictionem valet inſtrumentū quia indictionis error non nocet, qꝛ trahit ad cōmutatiōeꝫ certi tꝑis i. mēſis et diei. ergo notarius poteſt illum corrigere. quia idē facit ipſe qđ lex. et dicit Bal. qđ opi. Dy. eſt verior. quia maior eſt defectus omiſſionis ꝙ̄ cōmiſſio erroris. l. titius. et. l. gallus. §. in omnibus. de liber. et poſthu. et licet Bal. ibi ita dicat tamen contrarium dixit in. d. l. j. ſcilicet qđ notarius poteſt addere inſtrumento illud qđ omiſit. ⁊ idem Bal. in rub. C. de fide inſtru. in. ix. col. in verſi. ſed pone qđ tabellio in imbreuiatura. quem vide omnino vbi diſtinguit in iſta materia prout. ſ. ſed idem Bal. in. l. cum proponebatur. ff. de iudi. dixit circa iſtum paſſum qđ aut notarius vult emendare errorem non mutata ſubſtantia actus et poteſt. l. actorum verba. ff. de re iudi. ſed ſi mutando ſubſtantiam. ⁊ tunc aut nondum redigit contractum in publicam formam et poteſt: quia ipſe eſt talis ad cuius fidem recurritur. l. ſi qs decurio. C. de fal. dummodo nō mutet ſubſtantiam per id quod habetur in. l. ſempronius. de leg. ij. Si autem iam eum redigit in publicam formam et eū tradidit partibus. ⁊ tūc ſi error eſt manifeſtus quia inſtrumentum caret indictione. vel quia diſcordat indictio cum annis domini. tunc poteſt emendare: quia non cēſetur in effectu tradidiſſe ex quo ita manifeſte eum imperfectū tradidit. ſi autem error nō eſt ſic patens. vt quia forte dixit die tertio ⁊ debuit dicere die ſecundo. et tunc ſecus. ſequitur hic Jmo. et per conſequens male conſuluit Dy. et iſtam partem contra Dy. ſequitur do. Cardi. in. d. c. inter dilectos. in ver. ſed contra. in. iij. q. vbi dicit ꝙ error indictionis eſt error notarij ideo non vitiat cum poſſit corrigi. et allegat et ſequitur dicta Bart. in. d. l. ſi librarius. idem voluit Jmo. in. c. ex literis. de fide inſtru. et facit quod voluit Bar. in. l. fi. ff. de tab. exhi. et ſi quis opponeret. et de eo quod voluit Bald. in l. poſt diuiſionem. C. de iur. et fac. igno. vbi voluit ꝙ ſi notarius omittit ſolennitatem incumbentem officio ſuo punitur de falſo. reſpon. quod loquitur quando fuit omiſſa in inſtrumento ⁊ prothocollo. nos loquimur quando in prothocollo qđ poteſt eam ſupplere in inſtrumento. Jtem Bal. ibi loquitur quando omiſit ſolennitatem in teſtibus. et in indictione vel annis domini. ⁊ ſic non loquitur quando omiſit indictionem dūtaxat. et iſtam partem etiam ſequitur Jmo. in. l. actorum. de re iud. dum remittit ſe ad Bar. in dicta. l. ſi librarius. Et Pe. de ancha. in. d. c. inter dilectos. facit quod voluit Joan. and. in data. lib. vj. ⁊ qđ no. Spec. in titu. de inſtrumen. edi. §. inſtrumentum. ver. ſed nunquid confecto. ⁊ ibi Joan. and. et quod voluit Archi. xxv. q. ix. §. j. vbi voluit quod notarius poteſt ſuum errorem corrigere. ⁊ ſic illa eſt communis opinio quod poteſt notarius corrigere ſuum errorem circa ſolennitatem incumbentem ſuo officio commiſſum. et facit quod voluit Anto. in. l. errore. C. de teſt. vbi allegat barto. in dicta l. ſi librarius. et allegat bal. ī ſuis apoſtil. in dicta. l. imperator vbi dicit quod ſi cōſtat qđ eſt erratum ⁊ in quo tunc poteſt corrigere. quia non habet quis iuſtam cauſam cōtradicendi. aut eſt erratum quia diſcordat indictio ab annis et tunc aut vult corrigere illum errorem ante redditum inſtrumentum partibus ⁊ poteſt. quia lex ad plenum confidit de tabellione. l. ſi quis decurio. de fal. aut poſt. ⁊ tunc ſecus. quia notarius functus eſt officio ſuo. l. iudex poſtꝙ̄. de re iudica. ſed alibi Bald. dixit aut ſubſtantia et vis eſt in tempore vt in hypothecaria. et tunc non poſſit corrigi niſi probato errore. aut nō eſt vis in tempore niſi quo ad ſolennitatem inſtrumenti. et tunc poteſt quia aptare inſtrumentum ita quod valeat de iure pertinet ad officiū tabellionis: vt no. in capitu. fraternitatis. de hereti. et ſi nō adaptauit aptare debet: vt no. in ſimili in. l. ſerui ele. de legatis primo. non obſt. dicta. l. iudex poſtꝙ̄. quia ibi loquitur in ſententia. vide Bald. in dicto capit. inter dilectos. vbi allegat illud conſilium Dyn̄. contra gloſſ. ibi vbi querit quid ſi notarius dixit in inſtrumento de indictione et non ſcripſit de qua indictione ſed dimiſit ſpatium vacuū cauſa poſtea ſcribendi de qua indictione vtrum vitietur inſtrumentum vide ibi et per docto. in lege ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. in repeti. de eden. ⁊ ad predicta facit quod voluit Bartol. in. l. gallus. §. idem credendum. de libe. et poſth. dum tractat de ver. ⁊c. an poſſit aliquid addi et extendi. vide ibi ⁊ ad id quod dicit Bar. hic per illum textum quod non preſumitur quod notarius ſcripſerit falſum. adde quod dixit Bal. in. l. ij. C. de fal. vbi dixit quod ſi notarius erat perſona fide digna quis non admittitur ad dicendum inſtrumentum falſum. et Tancre. de corneto in ſua compendioſa in. viij. rubric. queſtione. x. dixit quod ſi notarius omiſit ſcribere prothocollum in totum vel in partem vel ſubſtantialia vel ſolennia quod potius preſumitur qđ per ſimplicitatem quā per dolum et malitiam hoc fecerit capi. ad audientiam. de preſcrip. vbi habetur qđ preſumitur qđ notarius fideliter et diligenter exercuerit officium. et facit quod voluit Bald. in. l. prima. C. communia de leg. vbi dicit qđ ſi in inſtrumento dicitur qđ omnes conſiliarij vniuerſitatis interfuerunt in illo actu. et reuera certi conſiliarij exempti non interfuerunt quod non videtur notarius ſcripſiſſe falſum ideo non eſt mirandum ſi Cyn̄. dixit in lege tranſigere. C. de tranſacti. quod per maculam falſitatis homo venit ad nihilum inter homines. ideo falſitas de-

a litere nihil probant[a]: vt. l. ſed cum patrono. in fi. de bono. poſ. Quedā ſunt 1 litere: ⁊ note que ſunt in cōmuni vſu: vt. v. pro quinqꝫ. ⁊. x. pro decē. ⁊ ſimiles. ⁊ he litere probant vt hoc. §. fallit in caſib⁹ in quibus lex ſpecialiter diſponit vt ſcribatur extenſe ⁊ non per figuras literarum: vt in legibus. ſ. in contrarium allegatis. b Notas autē[b] ſignificantes numerum ponit Hug. ſub litera. D. quibuſdam: tamen ex illis ſignis non vtimur.

1 ☞ Quando deſtinatū fieri non fit intelligitur per errorem omiſſum et quando vitiat.

2 Error probatur quādo in tractatu de faciendo actum aliquid exprimitur poſtea aliud eſt factum.

Tantundem. Error in conditione quaꝫ quis deſtinauit inſerere inſtitutionē vitiat. h. d. in verſi. ſed ſi conditionē. ſi habes literam nollet: dicas qđ mutat caſum. nam contrarium loquitur quando volens addere conditionem non addit. hic quando nolens addere addidit. ¶ Opp. C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. penul. ⁊. j. de leg. ij. l. cū pater. §. fi. gl. dat plures ſolutiones. prima ꝙ non habetur pro inſtituto ſecundum 2 qđ deſtinauit. c Alij dicūt qđ ibi deſtinauit tm̄ in animo hic expreſſe. d Dy. dicit qđ erit inſtitutus non pure nec ſm quod ſcriptum eſt ſed ſm qđ teſtator deſtinauit. 1 Tu dicas† quādo ꝙ quis deſtinauit adijcere conditionem: ⁊ hoc expreſſit: quando autē venit ad actuꝫ perficiendi teſtamentū: per errorem illud omiſit. tunc inſtitutio vitiatur. hic eſt caſus. hic. ſimile in cōtractibus inter viuos. vt. l. ita ſtipulatus. in princ. ⁊ ibi dixi. j. de verb. obli. quandoqꝫ teſtator non dixit ſe expreſſurū conditionem tunc cū inſtitutionem faceret licet poſtea: tunc ſi omittatur diſpoſitio non vitiatur: vt l. penul. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊. l. cum pater. §. fi. j. de lega. ij. ⁊. l. ij. ſ. eod. ratio apparet. quia in primo caſu deſtinauit facere diſpoſitionem ⁊ inſtitutionem cōditionalē ꝙ non fecit poſtea. ⁊ ſic errauit in ſubſtātia inſtitutiōis. vt. l. j. §. ſi quis ſimpliciter. j. de verb. obli. ¶ In ſcđo caſu non deſtinauit facere inſtitutionem cōditionalem. ⁊ ſic in ſubſtantia inſtitutionis non errauit. ſed in ver. idem tractat. teneo opinio. Dy. ꝙ intelligitur ſubſtitutio ſm quod teſtator dicit. non ſm quod notarius ſcripſit. non enim errauit teſtator ſed ſcribens. ⁊ error ſcribentis non vitiat teſtamentum in aliquo: vt C. de teſt. l. errore. ¶ Ultimo † not.[c] ſingulariter quod error ꝓbatur[d] qn̄ in tractatu de faciendo teſtamentuꝫ vel cōtractū aliquid exprimiť poſtea

bet non preſumi faciliter imo difficulter. et videtur probari in. c. accedens. de accu. ſatis em̄ dicitur eſſe probatum pro inſtrumento ſtatim qđ producitur. ideo debet contrarium probari. arg. eius qđ voluit gl. in. l. ſi tutor: C. de peri. tu. ⁊ gl. in. l. j. C. de teſta. mili. ⁊ in. l. ſuper. C. qui milit. non poſ. ⁊ in. l. creditorē. C. de pig. act. ⁊ gl. in l. i teſtō. C. de teſt. mili. ⁊ in. l. iij. C. de peti. here. et in l. ij. de erro. aduo. ⁊ in. c. ꝓpoſuiſti. lxxxij. diſ. in. c. ſup eo. de teſt. cog. ⁊ in. c. ſicut. el. ij. de iureiur. et in c. penul. ſ excep. ⁊ in c. iij. de p̄ſcri. ⁊ in. c. j. qđ met. cau. ⁊ in. c. illud. de p̄ſum. ⁊ in. c. ad falſariorum. de crimi. fal. ⁊ gl. in. l. j. C. de fi. inſtr. et iur. haſt. fiſ. lib. x. ⁊ in dubio p̄reualet ꝓbatio que fauet inſtrumento: vt eſt caſus ſingu. in. l. iul. de manu. ita etiā preualet preſumptio que fauet teſtamento arg. illius. l. que ad hoc eſt elegans tale enim preſumitur inſtrumentum quale apparet. ⁊ in prima ſui figura. vide que dixi poſt Bal. in. l. cum precib⁹. C. de fi. inſtr. ⁊ dicit Bal. in. l. ſatis aperte. C. de fal. qđ quidam notarius fuit cōdemnatus de falſo quia in inſtrumento addiderat penas. ⁊ contra illam opin̄. Dy. facit ratio. quia potentius eſt delictum in committendo ꝙ̄ in omittendo. vt eſt gl. fi. iuncto tex. et ibi dixi in. l. auxilium. de mino. ſed video quod error ſi exprimatur ⁊ cōmittitur a notario eſt tolerabilior et poteſt corrigi vt hic. ⁊ per Bar. in. d. l. ſi librari⁹. ergo multomagis ſi omittatur indictio. quia eſt error conſiſtens in omittendo. Et iſtud dictū ſolet allegari quod ſi notarius in teſtamento vel in inſtrumento aliquid omittit vel ſcribit aliter ꝙ̄ cōtrahentes dixerint potius preſumitur per errorem illud facere vt euitet penam falſi ipſe notarius quam falſuꝫ fabricare. Ad idem facit dictum Spe. in titu. de inſtru. edit. §. reſtat. circa fi. ⁊ in. §. ſeq. per Jo. and. et Anto. de but. in. c. cum contra. de pigno. facit glo. in l. ius qui in prouincia. in ver. defuncti. ⁊ ibi Bar. ſ. ſi certum peta. vbi ſi notarius dicit in inſtrumento titius filius ⁊ heres ſempronij qui ſempronı⁹ ſit mortuus ne notarius videatur appoſuiſſe falſum in inſtrumēto dꝫ ſubaudiri verbū quondaꝫ. hoc eſt filius quondā ſempronij.

a ¶ Nihil ꝓbāt. Facit qđ habeť i. l. ij. §. penulti. C. de vete. iur. enu. Bal. tū hic limitauit iſtud dictū et in dicta auť. qđ ſine. de teſt. vt ꝓcedat ſolū in teſtō in ſcriptis. ſecus in nuncupatiuo redacto ad ſcripturā per notas vſitatas: qꝛ licꝫ ex tali ſcriptura non aſſumatur ꝓbatio tū valet teſtamentum ex ſe ſicut valeret ſi nulla ſcriptura eſſet cōfecta. Et ſequiť Jmo. in hoc. §. facit qđ voluit idem Bal. in. d. auť. qđ ſine. dū dicit ſatis eſſe ſi vſitato modo ſcribatur: item quia conſuetudini eſt ſtandum. d. l. ſed ſi cum patrono. §. fi. ⁊ Ange. hic.

Andreas Pomate.

b ¶ Notas autem. Vide de hoc per doc. in autē. qđ ſine. C. de teſtā. Alex. conſi. ccxciiij. inci. videtur prima conſideratione. in. ij. volu.

Andreas Pomate.

c ¶ Ultimo no. Vide Are. in. l. ita ſtipulatus. in. iiij. col. iij. notabili. ff. de ver. obli.

d ¶ Tantundem. error probatur. no. qualiter ꝓbetur error: quia ſi primo tractatum eſt vt res ſic agatur ⁊ poſtea aliter actum eſt preſumitur error. facit. l. ſi finita. in prin. cum ibi no. maxime per Jmo. de dam. infe. Et dixi poſt Bar. in. l. ita ſtipulatus. in. iiij. col. de ver. obli. ⁊ ſcripſi in. l. itē. §. fi. ſ. de pac. ⁊ omnino vide gl. no. ⁊ ibi Bar. in l. cum proponeretur. de ſe. iij. quā alle. pro no. in. l. ſi librarius. ad fi. de reg. iur. ⁊ ad intellectum eius qđ hic no. Bar. ⁊ ibi an ſit verū vide Jmo. in. d. l. cum proponeretur.

⸿Si quis ita. Adde qđ Pau. de ca. refert qđ Bal. hic per gl. in verbo heres. dicit qđ ſi accuſatur vel inquiratur aliquis qđ occiderit hominem ignotum cuius nomen ignoratur ⁊ quis eſſet: ⁊ vnde eſſet qđ procedat accuſatio dummodo de corpore occiſi ſit certum. q̄ ſufficit certitudo iſta qđ maleficiū ſit cōmiſſum: et dicit Pa. habuiſſe dñ fcrō bono. et q̄ iudices poteſtatis allegabant dictū Bal.

b ⸿Si duo. inteſtati. Et hāc ē ſniam q̄ illo caſu ſucceſſio redu catur ad cauſam iteſtati firmat p iſtum tex. Frā. tigri. in cōſi. ſuo inci. Iaco. alle. etiam d. l. pe. de iniu. teſt. ⁊ l. ⁊ poſthumus ħ alleg. ⁊ habetur p bar. in ꝯſi. inci. Mattheo lus gratioli.

Andreas Pomate.

aliud eſt factum. nam intelligitur per errorē vt hic de eo qui deſtinauit cōditionē inſerere qđ de neceſſitate intelligitur ante cum de teſtamento faciendo tractauit: poſtea ſequitur et nō addidit ſcilicet tunc cum teſtamētum faciebat. ideꝫ probatur. ī. proxi. §. qđ intellige. vt dixi in. l. ſi q̄s in fundi vocabulo. ī. de leg. ij. plenius in. l. ſi ita ſtipulatus. §. chryſogonus. ī. de verbo. obliga.

Sed ſi cuꝫ primum.

Perſona inſtitutioni adiecta per errorem heres non erit. h. d. ⸿No. id quod dixi in precedenti. §. q̄ ſi in tractatu vnum eſt deliberatum et aliud poſtea factum preſumitur per errorē et non ſimulate factum.

Si quis nomen.

Sufficit heredem demōſtrari aliter q̄ʒ nomine ꝓprio. hoc dicit.

Si quis tamē ita dixerit

a. Sufficit perſonas eſſe certas. licet diſtributio portionuꝫ ex futuro euentu dependeat. h. d.

Heredes.

Hic incipit ſecūda pars principalis q̄ tractat de inſtitutiōis effectu. et per inſtitutionē ſucceditur in ius defuncti. ⁊ plures ī dubio intelligunꝶ equaliter inſtituti. h. d.

c Inſtitutus in fundo ⁊ prohibit⁹ plus petere nō poſſe nullo alio herede inſtituto quod non ſit heres inſolidum.

c ⸿Nam ibi teſtator. ⁊ circa intellectum huius. §. vide Bar. in conſil. lxxxvij. incipi. Faciolus gratioli. de prohi. iuris accreſ. et vide Bar. conſi. cxvij. inci. Iacobutius maneti de Perusio. vbi loquiꝶ de iſto iure accreſcendi prohibito a teſtatore. ⁊ in conſi. inci. Nellus. ⁊ in conſil. incipi. Mariolus. et Ange. in conſilio. ij. incipien. nemo ad preſens dubium. in vlti. colum. et vide Bal. in. l. quoties. C. de here. inſtit. et in. l. prima. C. quando non pe. par. vbi concordat opi. Sali. in dicta. l. quoties. ſequitur Dy. et temperat qđ teneatur reſtituere venientibus ab inteſta. Ioan. de imo. in. l. prima. §. ſi ex fundo. ſupra eodē. reprobat opinionem Ange. et ſequitur opinio. Dy. damnata opini. Barto. hic et idem etiam tenet hic Ludoui. roma. in dicta lege prima. quando non pe. par. ſequitur ſimpliciter opini. Dyñ. et tunc pendet de facto.

2 Teſtator poteſt prohibere ius accreſcendi.
3 Bar. iuit ad commentum Bal.
4 Si teſtator inſtituto herede in re certa aliū vniuerſalem heredem quē putabat viuere inſtituit q̄ erat mortuus vel deceſſit anteq̄ʒ adiret qđ inſtitutus in re certa habebit totum.
5 Quid ſi in caſu predicto adiecit illa verba qđ plus petere non poſſit.
6 Clauſula: quod plus petere nō poſſit adiecta in inſtitutione quid operetur.

Si duo.

Plures inſtituti in re certa diuidunt ſibi hereditatem equaliter niſi teſtator manifeſtiſſime aliud voluit. h. d. ⸿Principium huius. §. declarabo. ī. l. proxi. finem vero nota dum dicit ſi modo voluntas patriſfamiꝶ. manifeſtiſſime non refragatur. ⸿Ex quo dico † q̄ ſi teſtator inſtituit te heredeꝫ in fundo ⁊ adiecit quod plus de bonis ſuis petere non poſſis: quod licet nō ſit alius heres inſtitutus in teſtamento: tamen non eris inſolidum inſtitutus: quia voluntas teſtatoris tibi manifeſtiſſime refragatur vt hic. ſed reduceꝶ res ad cauſam inteſtati b, quod probo primo per hūc tex. ſecūdo per rationem. quando ex verbis teſtatoris colligitur perplexitas ſeu repugnantia inſtitutio vitiaꝶ: vt. l. ſi titius. de condi. inſtit. ſed hic eſt huiuſmodi. voluit enim ipſum eſſe heredem in fundo. ⁊ non habere plus. quod eſt impoſſibile nullo alio exiſtente herede: quia ius noſtrum non patitur ⁊c. vt. l. ius noſtrum. de regu. iur. ⸿Preterea ſicut inſtitutio facta in fundo preſumitur facta in toto. ita ſeruo inſtituto ſimpliciter preſumitur inſtitutus cum libertate: vt l. cum quidam. §. j. C. de neceſ. ſeruis hered. inſti. ſed ſi teſtator expreſſit contrarium qđ eum inſtitueret ſine libertate non erit liber. vt. ī. ea. l. no. §. fi. ⁊ inſtitu. de heredi. inſti. in prin. ⁊ vitiabitur inſtitutio: vt l. quia ratio. ī. de condi. inſti. ita in propoſito quando adijcit quod plus petere non poſſit. non videtur inſtitutus in totum et inſtitutio vitiabitur. probatur etiam per. l. penulti. ſ. de iniuſt. teſta. et de libe. et poſthu. l. ſi poſthumus. verſic. nam et cum duobus. Nam ibi teſtator c dando ſubſtitutum in parte videtur prohibere ius accreſcendi: et rupta illa ſubſtitutione rumpitur teſtamētum in totum. vt dixi in dicta. l. penul. pro hoc facit † quia teſtator poteſt prohibere ius accreſcendi: vt no. in. l. dominus. §. primo. ſ. de vſufru. coniuncta gl. in vna ſolutione. 2
⸿Reſtat reſpondere ad ea que poſſunt allegari in contrarium et hic eſt finis. Vadamus † ad commentum domini Baldi. 3 ⸿Et primo cōtra hoc videtur caſus. ī. eod. lege ſi ita quis heres inſtitutus fuerit excepto fundo. vbi exceptio nil operatur. ita et illa verba et plus petere non poſſis nihil debent operari. ⸿Et ad iſtum text. poteſt reſponderi vt ſit ſenſus quod duo inſtituti ſint heredes equis partib⁹: niſi voluntas teſtatoris manifeſtiſſime refragetur. quia tunc quando voluntas teſtatoris refragatur eſſent heredes ex diſparibus partibus non autem quod res deducatur ad cauſam inteſtati. Reſpondeo primo iſte intellectus non eſt bonus. nam in diſtributiōe partium nō eſt neceſſaria manifeſtiſſima voluntas defuncti. ſufficit enim qualitercūq̄ʒ de mēte appareat etiam ſi in teſtamēto aliter ſit ſcriptum

ſupra ea. l. §. j. ſed hic requiritur manifeſtiſſima volūtas defuncti ad hoc quod res deducatur ad cauſaꝫ inteſtati. ⁊ hoc etiam eſt probatum ſupra alijs rationibus. Ad legem ſi ita quis. reſpondeo ibi dicit qđ ſit heres excepto fundo. q. d. omnia alia tibi do excepto fundo quem non do. que verba important vt expreſſa conceſſione defuncti non habeatur. quod autem non accreſcat ſibi: hoc non ꝓhibuit teſtator manifeſte. vel dic ibi preceſſit inſtitutio ſimplex: ⁊ ſequitur illud excepto fundo quod cōtinet ademptionē fundi. Sed ſibiipſi a ſeipſo adimi non poteſt vt ſupra. e. l. ſed ſi in cōditione. in fi. ergo ⁊c. ſed in queſtione propoſita nunq̄ʒ dedit niſi rem certam et prohibuit eum plus petere vel habere. Secundo ob. dicte determinationi quod nemo poteſt facere quod leges non haberent locum in ſuo teſtamento: vt. l. nemo poteſt. ī. de leg. j. Rñ. quedam ſunt que dependent ex voluntate defuncti expreſſa: vel preſumpta. et in his poteſt facere teſtator quod vult exprimēdo ſuam voluntatem: vt. ſ. probatum eſt in iure accreſcendi et in libertate que tacite ſequitur ſeruum inſtitutum. et probatur. ī. de condi. et demon. l. in conditionibus. in prin. et. §. j. vbi leges que dicunt qđ conditio que tacite ineſt nihil operatur procedūt niſi de voluntate defuncti aliud appareat. hoc etiam ꝓbatur in hoc. §. et ita loquitur lex noſtra. ſed in ſolennitatib⁹: et in alijs que non dependent ex voluntate defuncti nemo poteſt facere quod leges non habeant locum in ſuo teſtamento. ⸿Tertio ob. quod dicta verba. et plus petere non poſſit ⁊c. videntur adiecta fauore inſtituti: ergo alio inſtituto non exiſtente nihil operantur: vt. l. peto. in prin. ī. de leg. ij. reſpōdeo queſtio propoſita loquitur ſolū quando inſtituit vnū in re certa: et alium vniuerſalem heredem non facit: tunc enim illa verba plus petere non poſſit ⁊c. videātur adiecta fauore venientis ab inteſtato. vt dicta lege peto. ver. idem dicemus. ſin autem alium heredē inſtituiſſet qui defeciſſet. Quid iuris ſit dicam in ſequentibus queſtionibus. ⸿Quero † teſtator a inſti-
4 tuit quendam in fundo nec adiecit quod plus pete-
a re non poſſit alium inſtituit vniuerſaliter qui tempore teſtamēti erat mortuus. licet teſtator crederet eū viuere. vel deceſſit poſtea anteq̄ʒ adiret. an ille inſti-
b tutus b in fundo ſit heres inſolidū. Videtur q̄ nō: q̄r alio inſtituto vniuerſaliter habeꝶ loco legatarij: vt l. quoties. C. eo. ⁊ no. ſ. eo. l. j. §. ſi ex fundo. ⸿Preterea licet ille ſit mortuus tamē q̄r teſtator putabat eū viuere debet haberi perinde ac ſi viueret: vt. l. quo loco. §. j. ī. co. Contrarium credo q̄ ille habeat totū iure accreſcendi. nam licet teſtator dederit alium heredem vniuerſalem: nō eſt manifeſtiſſima voluntas eius quod plus petere non poſſit ſi portio illius deficiat. ergo habebit. arg. l. ſi miles. de teſta. mili. ⁊. l. ex militari. §. fi. cū. l. ſeq. eo. ti. Et hoc tenet Guil. de cu. ſ. de condi. indebi. l. ſeruo. ⸿Sed contra predicta facit. ſ. de iniuſt. teſt. l. pe. vbi nō fuit manifeſtiſſima teſtatoris voluntas ſolum enim prohibet accreſcere dando ſubſtitutum ſicut hic dando coheredem: tñ ibi nō accreſcit ſed totum reducitur ad cauſam inteſtati. Reſpondeo ibi ſubſtitutio rūpitur ex cauſa preteritiōis ⁊ volūtas legis eſt manifeſtiſſima ideo poſthumus rūpit, vt ſibi locū faciat ⁊ ſibi rem dedu

cāt ad cauſam inteſtati: vt. l. nā ⁊ ſi. in fi. ſ. de iniuſt. teſta. dixi in. d. l. penult. † ⸿Sed quero q̄d ſi teſtator adieciſſet q̄ talis inſtitutus ex fundo pl⁹ petere vel habere non poſſit an hoc caſu herede inſtituto deficiente ſibi accreſcit. reſpondeo dicta verba q̄ pl⁹ petere vel habere nō poſſit videntur referri ſcilicet rebus ſic ſe habentib⁹ prout teſtator diſpoſuit. arg. l. qđ ſeruius. ſ. de condi. ob cau. ⁊. l. fi. §. item queſitū. ſ. de condi. inde. vide. l. paulo callimacho. §. j. ī. de leg. iij. Sed ſi heredis inſtitutio deficeret tūc dicta verba non videntur operari: vt. l. paulo callimacho. §. j. † Et ideo eſt aduertendum quia quandoq̄ʒ in inſtitutione ex re certa teſtator adiecit dicta verba: ⁊ quod plus petere vel habere non poſſit. ⁊ nullum alium fecit heredem vniuerſalem. ⁊ tūc ſine dubio videtur dixiſſe illa verba fauore venientium ab inteſtato vt dictum eſt. et ſic res reducetur ad cauſam inteſtati. Nūq̄ʒ teſtator prouidet ſibi inſtituendo heredem vniuerſaliter de eo qui ſm cogitationem defuncti in oēm caſum poterat eſſe heres. vt inſtituendo hominem iam natū. et tūc 5 6

Andre. Poma. ⸿Si teſtator. Vide Alex. conſi. clxij. in vlti. col. ij. volu. ⁊ que poſui poſt Barto. in. l. j. §. ex fundo. ſ. eo. Barba. conſi. ij. colum. j. al's. vij. et ſeq. j. volu.

⸿An ille inſtitutus. de hac materia vide plene per Angel. in conſil. ſuo ccccix. et hanc cōcluſionem tenet Salic. in. l. q̄ties. C. eodē. et Imol. §. ſi ex fundo. ſ. eo. in repeti. quam ponit. ī. eodem. in fi. titu. ⁊ ideo dixit Sali. in. l. ſancim⁹. ī pñ. C. de inoſſi. teſta. q̄ teſtator ñ poterit ꝓhibere petitionē ſupplemēti legitime et de hoc dico qđ eſt tex. ī. §. ceterū. in auten. vt cuꝫ de appel. cog. ⁊ an poſſit ius accreſcendi prohiberi. vide aliquid per Bald. in. l. j. in. ix. col. C. qñ non pe. par. ⁊ plene in. xix q. ⁊ an prohibitus a iure accreſcēdi videatur eſſe prohibitus a ſucceſſiōe inteſtati vide Bal. poſt gl. in. l. j. C. de teſta. mili. ⁊ Ange. ibi ponit materiam de quo hic ſcꝫ an teſtator poſſit ꝓhibere ius accreſcendi. ⁊ per Bal. in. l. quoties. C. e. circa primam col. vbi limitat in caſu. d. §. ceterum. not. per Bar. in. d. conſi. incip. Mattheolus. ⁊ Ange. in conſi. cxliij. cum quo concordat Salic. in lege quoties. C. eodem. ſed Imol. eum reprehendit in dicto §. ſi ex fundo. et in capi. Raynu. et vide Bald. in lege ſi quis ita inſtituatur ſi legitimus. ī. eo. et Federi. de ſeñ. in conſi. cxxxj. et no. per Salice. ī. l. j. C. quādo non pe. par. in. viij. queſtio. ⁊ etiam per Ange. in l. prima. C. de teſta. mili. et per Imol. in. c. primo. in pe. colum. de teſt. et per Bald. in repeti. l. in ſuis. circa vltimam chartam. de lib. et poſthu. et vide Baldum in repeti. ca. ſi pater. de teſta. in. vj. charta. xiij colum. et vide not. per Imolam plene in capitulo. Raynu. de teſta. et per Sali. in lege quoties. in. iiij. queſtio. C. eodeꝫ. per Imo. in repe. dicti. §. ſi ex fundo. ad finem.

ADDE pulchre roma. cōſi. lxxxj. ⁊ an teſtator poſſit prohibere ius accreſcendi. vide Baldum conſi. lxxxiij. libro. v.

¶ Dicta videantur. Imo in repe. §. ſi ex fundo. quã ponit ĩ. eo. in fi. tenet contrarium.

ADDE quid ſi inſtitutus in re certa quod plus ⁊c. dato herede vniuerſali cui heredi iniunctũ fuit onꝰ capelle faciende ⁊ ſi nõ faceret priuet̃ hereditate an ita heredi tas accreſcat ipſi in a ſtituto ĩ re certa an vero ↄueniat ad venientes ab inteſtato. an vero applicabit̃ capelle Bal. cõſil. ccccxxxvj. lib. iij.

Andreas Pomate.

b ¶ Not. ꝙ vide qd ex hoc infert Ol. ↄſ. xlv.

c ¶ Pater famil. i pñ. et no. modũ petẽdi. qa ſi dico 1 duas ptes non intelligit̃ de duabꝰ tertijs. Sed ↄtra 1 iſtud dictũ b Barto. eſt text. in. c. in dennitatibꝰ. §. ſi vero. de elec. lib. vj. vbi due ptes intelliguntur reſpectu totius ⁊ ibi. d. pe. allegat illũ tex. contra Bar. ⁊ vide ibi ⁊ etiã. d. Dominicũ et idẽ etiã tꝫ do. Pet. in c. extirpande. de pre. bẽ. ſed Jo. de imo. ibi ſoluit bar. hic. ⁊ vide do. Abb. ⁊ do. Pet. in

fauore inſtituti illa verba dicta videantur:[a] vt dicta lege peto. in princi. infra de leg. ij. et intelligerentur ſic plus petere vel habere nõ poſſit inſtituto adeunte: vt dicta lege paulo callimacho. §. primo. Quandoqꝫ teſtator ſibi prouidit de aliquo qui etiam ſecundũ cogitationem ſuam heres non poterat eſſe niſi in vno caſu tantum: vt qa inſtituit ventrem vxoris ſue ſi pgnãs erat et ſi ad lucem peruenerit. ⁊ eo caſu quo pregnãs non eſſet: et ad lucem non peruenerit: nihil diſpoſuit. tũc dicta verba dicuntur dicta fauore inſti- 1 tuti ſi erit. ſi non erit fauore venientiũ ab inteſtato. vt dicta lege peto. in pñ. ver. idem dicemus. maxime quando teſtator ſubiungit quod vult voluntatem ſuam valere etiam iure codicillorum. et ſic etiam prouidit venientibꝰ ab inteſtato.

☞ Dictio poſtea de neceſſitate nõ inducit interuallum.

Si quis ita. Dictio poſtea non impedit 1 diẽ hereditatis et libertatis ſimul cedere. hoc dicit. ¶ † Not. quod[b] dictio poſtea nõ ſignificat de neceſſitate interuallum tẽporis. et ſic facit ad queſtionem notatam per Dyn. ſupra ſolu. ma. l. fructus. Et poſſumus dicere quod hic non eſt neceſſe quod detrahatur dictio poſtea. nam eſt quidam ordo temporis et quidam ordo 1 nature. ordo temporis patet. de ordi- 2 ne nature do exemplum vt primo eſt ignis poſtea calor non ordine tempo 1 ris ſed nature. ita in propoſito primo ſeruus poſtea liber poſtea heres non ordine tẽporis ſed ordine nature. qr ĩ pmo perſona debet eſſe habilis que fit 2 heres: vt. l. ſi queramus. ſ. de teſta. et de iure codicil. l. quidam referunt. qꝺ ergo iuriſconſultus dicit ꝙ detrahat̃ poſtea. ſ. quo ad ordinem tpis: quia ſimul ⁊ ſemel tpe cedit vtrũqꝫ. ſed ſm ordinem nature ſeu intellectus prece dit libertas. 1

Si ſeruus. Primo ponit que 2 ſtionem. ſecundo 3 determinat duas alias queſtiones. reaſſumit primam. ſecunda ibi ⁊ qui- 4 dem. tertia ibi. ſed ⁊ ſi pure. ¶ Opponitur. C. de neceſ. ſer. l. cum quidaꝫ. c Solutio ibi loquitur quando nullam 1

mentionem fecit de libertate hic ſic. ¶ Alterius dicitur hic quod quando eſt alienatus vel manumiſſus poſſet eſſe heres. contra. ĩ. de acquirenda hereditate. l. placet. ⁊ l. cum proponas. in principio. C. eod. Solũ. quidam dicunt ꝙ eum heredem exiſtere loquitur quando fuit manumiſſus. vel dicitur aliũ eſſe heredem per ipſum ſeruũ. dic tertio ꝙ heres eſt iuſſu noui domini. ⁊ iſta eſt vera. ⁊ vide gl. que incipit voluntarium ibi. Vel dic etiam non manumiſſus ⁊c. domini doct. dicunt contrarium in. l. cum proponas. C. eo. ſed damno eos per iſtum tex. vt plene ſcripſi in. l. cum filio ĩ. de lega. j.

Si alterius. Plures inſtituti ex diuerſis rebus admittũtur equaliter vt inſtituti. h. d. hoc intellige q̃ꝫtũ ad hereditatẽ ſed in fundo habebũt partes nominatas: vt. l. ex facto. la grande. ĩ. eo. Et ita oportet intelligi. ſ. l. proxi. §. ſi duo. ¶ Opp. ĩ. l. proxi. Sol. vt glo. ibi.

☞ Copula que cadit inter diuerſas orationes nõ inducit coniunctionem.

Titius. Coniuncti ex re certa habentur pro vno quo ad diuiſionẽ hereditatis faciendam cũ alio inſtituto. h. d. ¶ Op. ĩ. l. proxi. Sol. iſtud ꝓpter cõiunctionem duorũ in eadẽ re vt not. ſ. l. pxi. vlteriꝰ ſcias qꝺ vltramonta. videntur dicere ꝙ teſtator hic appoſuit copulam dicendo titius fundi corneliani heres eſto: ⁊ duo titij illius inſule heredes ſunto: qꝺ quilibet habet tertiam. quia omnes eſſent cõiuncti verbis. Ita dicit Cy. in. l. fi. C. de impu. et alijs ſubſti. in prima oppo. ꝙ non eſt verum. nam † copula q̃ cadit inter diuerſas orationes non inducit coniunctionem verbalem: vt. ſ. qui. mo. vſuſfruc. amit. l. ſicut in annos. §. ij. dicam. ĩ. eo. l. item qꝺ ſabinus. dixi plene in. l. re coniuncti. ĩ. de lega. iij.

Si in equalibus. Etiam in diſtributõe partium vltimum dictum preualet. hoc dicit.

☞ De dictione eque ⁊ equis portionibus.

Et cõiuncti per nomen collectiuũ ſunt plus coniuncti quam illi qui cõiunguntur per copulam. nu. 2.

Interdum. Dictio † eque facit vt coniuncti cum diſiunctis equaliter admittantur. h. d. ¶ Not. diligenter de virtute huiꝰ dictionis eque et equis portionibꝰ. ¶ Scꝺo no. † qꝺ coniuncti per nomen collectiuum ſunt plus coniuncti quã illi qui coniunguntur per copulam in eadem oratione. naꝫ hic primus et fratris filij in eadem oratione per copulam ſunt coniuncti. tamen quia illi filij ſunt cõiuncti per nomen collectiuum habentur loco vnius niſi eſſet dictio eque.

1 ☞ Res eſt diuiſibilis in infinitas partes.

2 Res in dubio intelligitur diuidi in. xij. partes.

3 Qui petit duas partes in dubio intelligitur de duodecim niſi dicat totius.

4 Quilibet fundus diuiditur in duodecim partes ſicut hereditas.

Paterfamilias. [c] Not. † ꝙ res eſt

a ꝙ res ẽ diuiſibilis[a] i ĩfinitas ptes[b] vt ibi ꝙ voluerit. b Ad idẽ. l. ſi cui. ꝺ ſer. Itẽ no. † ꝙ[c] res ĩ dubio ĩtelligit̃ 2 diuidi in duodecim partes. et per hoc ſis cautus in c libello ⁊ ſentẽtijs ſi eñ petis † duas partes dicas de 3 tribus rei totius: ſi eñ peteres ſimpliciter duas partes in dubio intelligit̃ duas partes ſcꝫ de. xij. vt hic. 4 niſi aliud appareat. Et † ſi dicis hic loquitur in hereditate: certe eo modo quilibꝫ fundus diuiditur. vt. l. quoties. §. ſi duo. ſ. eo. C. de leg. l. cum queſtio. Sed ſi diceres peto duas tertias vel duas quartas illud eſt indubitabile: vt. ĩ. ea. l. §. fi.

Deniqꝫ. Hic primo loquitur quando teſtator legauit vni partem et alteri partem. Secundo quando legauit vni totum et alteri partẽ. f Tertio quando vni totum et alteri totum. Quarto qñ pluribus totũ et alteri partẽ. Secunda ibi. ſed ſi exceſſerit. Tertia ibi. ſꝫ ſi duos. Quarta ibi. in alio. ver. ſed ſi duos. ¶ Opp. ad ver. ſed ſi exceſſerit de. l. 1 cũ queſtio. C. de leg. multa dicuntur pro ſolutione huius cõtrarij. veritas eſt quod hoc debet intelligi qꝺ hic conſtat ꝙ teſtator voluit tranſire ad dipondiũ quod apparet ſi teſtator dixiſſet titiũ inſtituo. in. xij. vncijs in alijs. vj. inſtituo ſemproniũ. Ex hoc quod dixit in alijs apparet quod voluit ad dipondiũ tranſire. licet hic in tex. non declaret. diſtingue ergo quãdoqꝫ teſtator relinquit vni partem et alteri partem infra aſſem et loquitur hic. §. in princi. Quandoqꝫ relinquit vni totum et alteri totum et non eſt dubiũ ꝙ concurrunt vt hac. l. §. ſed ſi duos. quandoqꝫ relinqt vni totum et alteri partem. et tunc aut conſtat quod illud quod dabat ſecundo voluit adimere a primo et ſtamus certo. aut non conſtat quod voluit adimere. et ita loquitur ver. ſed et ſi. Aut eſt dubium et tũc eſt diſtinguendũ. aut primo relinquit partem et poſtea totum. aut primo totum ſecundo partem: vt no. in. l. cum queſtio. C. de leg. facit qꝺ dicã. ĩ. ad trebel. l. marcellus: et. l. qui quadringenta. et vide glo. que incipit ex aſſe inſtitutos ⁊c. dicit glo. not. q̃ꝫtum ad ſubſtantiam rei hereditarie. qr in qualibet vncia erit tãtum de ſubſtantia hereditatis q̃ꝫtum erat primo licet habeat pauciores vncias.

Si quis ita. Oppo. ſ. de. l. proxi. vbi illa verba tertia: quarta et ſimilia ſignificãt modũ portionũ nõ ordinem. Rñdeo hoc ꝓpter precedẽtia verba. ſcꝫ prima: et ſecunda que ſunt mere ſignificatiua ordinis: ſecꝰ ſi illa verba non eſſent appoſita: ſed alia tunc eſſent modificatiua. vt. ſ. l. proxi. in fi.

1 ☞ Quando relatiuum quis vel qui faciat veram relationem non ſimplicem.

Iulianus. Relatiuum quis vel qui in dubio facit veram relationem non ſimplicẽ. hoc dic. ¶ Not. quod dixi in ſummario facit. l. 1 triplici. de ver. ſigni. ¶ Oppo. † ꝙ faciat ſimplicẽ relationẽ non verã. vt. l. dñm. C. de in- c iur. ⁊ l. iij. de neg. geſt. reſpondeo de ſui natura facit veram vt hic. ſed vbi reſultaret iniquitas debꝫ intel d ligi quod faciat ſimplicem relationem. vt in contrarijs et in ſacra ſcriptura mulier damnauit que ſalua e d uit quod nota. quia facit id ad ſaluandum[d] dicta te- e ſtium.[e] ¶ Vltimo no. gl. ſuper verbo quindecim par f

c. cũ omnes. de ele. et vide que dixi in. l. j. de acquir. here. in gloſ. ij. et vide Bar. in. l. plures. ff. de dã. infe. vide ibi Lud. vbi alleg. Bar. hic et trãſit cũ Barto. hic et vide Ange. in. l. ſi in rem. ff. de rei vendi. et in. l. etiam. ff. de vſufru. et vide in conſi. Joan. de Imo. in conſi. cl. et clij. et cliij. vbi ſũt plura conſilia quãdo ſtatutum dicit lucretur tertiã partem de eis an intelligatur reſidui vel totius integre. Vide ibi qr ſunt plura conſilia. ⁊ Jo. de Imol. ibi videtur ↄſulere cõtrariũ. Andre. Barba.

tes. in fi. gloſſ. Tu dic quod cum cuilibet ex primis reliquerit minus: ſecundo plus: quod hec lex hodie non eſt correcta: vt no. per glo. in dicta. l. cum queſtio. C. de leg.

Item quod Sabinus. [f] Hic incipit tractare aliam materiã quãdo aliquis eſt inſtitutus ſine parte.

☞ Coniunctio que cadit inter orationes non inducit coniunctionẽ realem.

Unde idem. Iſte ver. eſt fortis. caſus eſt qꝺ quoſdam inſtituit ex. xj. vncijs. ⁊ duos ſine partibus. illam vnciam habebũt illi qui ſunt ſcripti ſine partibus. et ſi vnus ex eis repudiat ſemiunciam omnibus accreſcit. hoc dicit. ¶ Oppo. ꝙ ille ſolus ſine parte ſcriptus ad illã ſemiunciam vacãtem admittat̃. vt. l. j. §. ſi vero quidam ex heredibꝰ. C. de cadu. tol. Sol. dicit glo. intelligas qꝺ a hi duo inſtituti ſine partibus nõ erãt verbis cõiuncti. ponendũ eſt ergo qꝺ quilibet erat inſtitutꝰ in diuerſis orationibus. Sed cõtra hoc oppo. de. l. ſi ita quis heredes. ĩ. eo. Gl. ſoluit optime. Sed op. licet iſti non ſint cõiũcti verbis vt dictũ eſt. ſunt tñ cõiuncti re. qr ad vnã portionẽ vocantur. gl. dicit fateor ꝙ ſunt cõiuncti re inter ſe. ⁊ etiã b ſunt re coniuncti cum alijs inſtitutis in. xj. et ſic oẽs admittuntur. vt hic in fi. glo. quam vide. iſtud quod alij ſunt coniũcti re eſt manifeſtiſſime falſum. nam diſtinctio partiũ facit ceſſare cõiunctionẽ realem: vt. l. re coniuncti. ĩ. de leg. iij. ſed hic pmis diſtinctim aſſignauit. xj. vncias. Alij ĩſtituti ſine partibus vocant̃ ad vnciã vacantẽ. et ſic non ſunt re cõiuncti. Petrus in. d. § ſi vero quidã. dicit ꝙ hic non erant coniuncti re: ſed oẽs verbis. et intelligebat ꝙ inter inſtitutionem factam de

Andreas Pomate.

¶ Quõ res diuiſibilis. Vide Fede. conſil. cclxxxviij. incipiẽ. caſus talis. Corſ. ſingu.

¶ In infinitas partes. Adde Bald. in. l. codicillis. §. j. de vſufru. leg. et adꝺ quod legitur et no. in. l. cũ queſtio. C. de leg. Ange. contra. in lege defuncta. de vſu.

Andreas Pomate. ¶ Item not. ꝙ. adde Aret. in. l. plane. in fi. de leg. j.

¶ Ad ſaluandum. Et hoc ſequitur ro. in. l. j. in prin. ſupra de ope. no. nuntia.

¶ Ad ſaluãdũ dicta teſtiũ. vide Alex. ↄſi. cxxij. ver. pterea. col. iij. vol. ij. Roma. ↄſi. xxx. col. ij.

An. Po. ¶ Itẽ ꝙ ſabinꝰ. §. ſꝫ ſi. viꝺ car. ↄſ. lxviij.

Item q fabinus. §. ſed ſi. Not. iſtū tex. in ver. aliter atq ſi ita ſcripſiſſet. in ver. ex reliqua parte. q cōcordat cū tex. in. l. ij. de here. inſti. et cū. l. ſi miles. la. ij. ff. de teſta. mili. de verbo reſiduū. aliquid dixi in. d. l. ij. et vidi de hoc verbo reſiduū als dubitari ſup vno reſcripto impetrato a ſummo pōtifice p quēdam priorem cuiuſ- 1 dā monaſterij quod poſſit teſtari de fructibus ⁊c. cū alias ſine tali impetratiõe nō poſſet vt aliquid dixi poſt bal. in. l. fina. §. non autē. C. de bo. q libe. in rectore eccleſie. nam in reſcripto continebatur q conceſſa fuit gr̄a ſacerdoti ſeu priori. quod poſſit teſtari in qua dicebatur prout tibi placuerit ordinare et diſponere ac ſuper hoc teſtamentum facere et concedere libere et licite valeas plenam et liberam concedimus facultatem volumus aūt qd̄ in diſpēſatione bonorum dicti prioratus ⁊ aliorū beneficiorū iuxta quātitatē reſidui erga ipſum prioratū et alias eccleſias a quibus illa percepiſti te liberalem exhibeas prout conſcientia tibi dictauerit: et anime tue ſaluti videris expedire. ſtat dubium nunc propter illud verbū reſidui pro quota parte papa conceſſit q teſtaretur iſte prior et reſiduum relinqueret eccleſijs a quibus percepit prout conſcientia dictauerit et anime ſaluti viderit expedire qm̄ quo ad iſta verba īferiora papa voluit dicere qd̄ reſiduū bonorū q perceperit ab eccleſijs relinquat eis ſm qd̄ ab eis percepit. q voluit papa q illud qd̄ percepit ab vna eccl'ia illi eccleſie relinquat iſtud important iſta verba inferiora. et ſic apparet q lꝫ papa cōcedat plenā ⁊ liberā facultatem teſtādi de bonis queſitis intuitu beneficiorū. tñ reſtrinxit illā liberā facultatē in reſiduo: ideo eſt aduertendū q erit illud reſiduū. nā cum iſta gratia ſit preiudicialis eccleſijs a quibus percepit bona et ad inſtātiā ſui emanauit dicta cōceſſio. ideo iſta gratia reſtringi dꝫ inq̄ſtum poteſt vt euitetur preiudicium tertij. vt in. c. ſuper eo. de offi. dele. c. q̄uis. de reſcri. in. vj. l. ij. §. ſi quis a principe. et. §. merito. ff. ne quid in lo. pub. et in. l. nec auus. C. de emācι. lib. et. c. in corrigendis. de offi. ordi. et ſic licet beneficia principū ſint late et latiſſime interpretan[illegible]. l. beneficiū. ff. de conſti. prin. c. cū dilecti. de dona. c. viſis. xvj. q. ij. tñ illud eſt verum quādo agitur de preiudicio ipſius cōcedentis vt dictis iuribus ſed quando agitur de preiudicio tertij tunc ſecus. quia nō eſt de intentione cōcedentis preiudicare tertio. niſi quatenus eſt expreſſum in gratia ſeu priuilegio. et cum ad impetrationē iſtius prioris dicta gratia fuerit conceſſa ſequitur q in dubio debet fieri interpretatio contra ipſum priorem impetrantem. vt in. c. contra eū. de reg. iur. in. vj. et. l. veteribus. de pac. et. l. quicquid aſtringende. de verbo. ob. licet enim in dicto reſcripto dicatur ⁊ de quibuſcūq bonis tā ratione dicti prioratus quā ratione aliorum beneficiorū tuorum que ꝟ preſenti obtines et in poſterū obtinebis. tamen papa non cōceſſit quod ꝟ omnibus illis bonis poſſit teſtari. ſed duntaxat voluit declarare de quibus bonis poſſit teſtari. q cum habebat bona queſita ex pluribus beneficijs papa indulſit et qd̄ de bonis quibuſcūq tam prioratus q̄ aliorum beneficiorū hoc apparet ex verbis inferioribus dum dixit iuxta quantitatem reſidui. vnde voluit q reſiduū dictorum bonorum teſtetur erga prioratum et beneficia. Et ſic nō cōceſſit qd̄ poſſit vni vł pluribus relinquere omnia bona que acq̄ſiuit ex dictis beneficijs. vt iam fecit dictus prior inſtituendo conuentū in quo erat prior qm̄ reſiduum debuit diſponere ⁊ diſtribuere alijs eccleſijs a quibus illa bona percepit. ergo non potuit teſtari de omnibus bonis inſtituendo dictū monaſteriū vnde vr̄ velle qd̄ illud verbū reſiduū importet lucrum q dictus prior acquiſiuit de dictis eccleſijs vt ſic in illis diſtribuere et relinquere debeat vel ſaltem dimidiā omniū bonorum. et de hoc eſt tex. valde ſolēnis in. l. ij. C. de heredi. inſti. in ver. nam reſidui. commemoratio etiam totum admittit vbi ſi teſtator inſtituit incapacem in certa portione et alterū heredem inſtituit in reſiduo ille inſtitutus in reſiduo videtur inſtitutus in totum patrimoniū defuncti. q propria ſignificatio illi⁹ verbi reſiduū vel verbi reliqua importat totū patrimoniū defuncti. facit qd̄ hr̄ in. l. q̄cq̄. C. de teſt. mili. et. l. amiſſi. in prin. ff. de fideiuſ. et. l. ei qui. ff. de do. cauſa mor. et. l. ceterorū. ff. de ver. ſig. tex. hic ⁊ que in ſimili dixi in. d. l. ij. et ſic iſta verba adaptantur ad totum ſi ergo non apparet pro quota parte papa voluerit iſtum poſſe teſtari de bonis eccleſiarū videtur q totū qd̄ ex dictis eccleſijs fuerit perceptū veniat reſeruandum ipſis eccleſijs et qd̄ remaneamus in diſpoſitione iuris cōis. l. ſi extrane⁹. ff. de cōdi. ob. cau. l. ſi cū dotem. in prin. ſolu. ma. cū ſi. et illa verba de quibuſcūq bonis: non intelligūtur q omīa bona poſſit relinquere. vnde nō intelligunt de generib⁹ ſingulorum. ſed de ſingulis generum iſto modo loquendi vtitur glo. in. l. j. in ver. omnibus. C. cōmunia de leg. et in. c. nō cōcupiſcentiā. de cōſti. ⁊ ſic papa voluit q poſſit teſtari de bonis cuiuſcūq beneficij. ſed nō de omnibus oīm ſuorū beneficiorū. vide alias rōnes ad hūc caſum lꝫ nō ad materiam quas poſui in. d. l. demonſtratio. in vj. colū. de cōdi. ⁊ demon. ergo licet dicat de q̄buſcūq bonis ⁊c. tñ reſtringit ad eccleſias in quibus fuit beneficiat⁹ ⁊ ſic nō de omnibus bonis dicti prioratus et ſic dicatur reſiduū importat medietatē toti⁹ vt voluit glo. iūcto text. in. l. ſi reſiduū. C. de diſtr. pig. vbi dr̄ reſiduū debiti ſi pars eſt ſoluere. ⁊ glo. in ver. reſiduū exponit. i. partē quo caſu appellatione partis venit reſiduū. i. mediū toti⁹. vt pbat in l. nomē filiarū. §. portiões. ff. de ver. ſi. niſi reſtringat p adiūctū. q dicat ps aliqua. q tūc importat min⁹ dimidia. vt eſt gloſ. valde ſing. in cle. j. de fo. compe. ADDE de hoc verbo reſiduum quod ipſe cōſuluit conſi. xxvj. iiij. volu.

1 illis qui ſunt inſtituti in. xj. vncijs: et inſtitutionem factā ſine partibus eſt copula: ex qua reſultaret coniunctio verbalis: quod eſt falſū manifeſtiſſime. nam † coniunctio que cadit inter orationes non inducit coniunctionē verbalem: vt. ſ. qui. mo. vſufruc. amit. l. ſicut in annos. §. primo. C. de ca. tol. l. j. §. vbi autem. ibi ſermonis vnitas ⁊c. infra de leg. ij. l. meuio. in prin. et ibi dixi. vnde igitur eſt hoc quod omnibus accreſcit. Reſpon. debemus intelligere quod hic non ſunt cōiuncti verbis. vt dixi: item nō ſunt coniuncti re cum primis inſtitutis in. xj. vncijs. vt dixi: nec inter ſe. licet enim vocentur ad eādem vnciam hoc non ſufficit ad inducendam coniunctionē realem: ſed ita demum dicuntur re coniuncti quādo ad eandem portionem vocantur inſolidum ex expreſſa diſpoſitione defuncti. vt. l. j. in fi. et. l. ij. cū ſua gloſ. et. l. inde neratius. in princ. ſupra de vſufruc. accreſ. Sꝫ iſti nō vocant expreſſa volūtate defūcti. q eos inſtituit ſine partib⁹. et ſic nō ſunt re nec verbis cōiuncti q̄tum ad ius accreſcendi. et hoc vult dicere text. ſi bene aduertat. ſed q portio hereditatis deficiēs accreſcit inſtitutis: ideo accreſcit omnib⁹. hoc vult dicere tex. hic dū dicit quātū ad ius accreſcēdi accreſcit oībus.

Sed ſi. Not. q ille cui relinquuntur reliqua ſi nihil reperitur nihil habebit et ſic eſt finis p hoc mane.

Sabinus. Inſtitutus ſine parte habebit quod deeſt ad diſponendium.

Ex facto. Verba enuntiatiua cōditionaliter prolata non inducunt diſpoſitionem. h. d. Dixi plene i. l. ex hac ſcriptura. j. de do. Hic eſt duplex litera vna quē nō inſtitueram. alia quē inſtituerā. ⁊ ſunt verba teſtātis. ⁊ ſm illā poſui caſum ſummariū. Ad quā opp. de. l. ex hac ſcriptura. j. de dona. Solu. ibi verba enuntiatiua proferebātur principaliter propter ſe. hic incidēter ꝓpter aliud q conditionaliter. Scd̄o debes ſcire q hec lex legitur duob⁹ modis. quidā formāt queſtionē an ſeruus qui dicebatur inſtitutus admittatur: ⁊ rn̄debat q nō et 1 ſm iſta poſui ſummariū. Alij ponunt q fiat queſtio in ſubſtituto. ⁊ illam reprobat glo. imo dicit ſubſtitutum admitti. ad hoc oppo. conditio de preterito falſa vitiat inſtitutionem: vt. l. ij. ſ. eo. ergo hec ſubſtitutio non debet valere. Sol. dic q hec cōditio erat de futuro. ſ. ſi heres nō erit lꝫ implicet aliqd̄ preteritum ſcꝫ q eū inſtituerat. ſimile in. l. cum tale. §. pe. de condi. ⁊ demon. ad idē op. q illa verba ſi heres nō erit. debeant intelligi de eo qui pōt eſſe ⁊ nō vult eſſe. vt l. pater ſeuerina. in prin. de cōdi. ⁊ demon. ſed hic ille qui dicebatur inſtitutus nō pōt admitti. ergo nec ſubſtitutus. Sol. vt dixi in contrario.

ius reſidens in perſonam heredis. ſꝫ interim poteſt alienare vt curator datus bonis. ⁊ hoc puto verum per. l. j. j. de iur. deliber. Sed cōtra hoc facit tex. qui dicit diſtrahi tāq heres. So. fateor q etiam curator diſtrahit tāq heres. ⁊ eodē modo pōt a creditore conueniri ſm eundem Jaco. de aret.

1 ¶ † No. etiam diligenter q boñ. poſ. que datur pendēte cōditione tribuit adminiſtrationem illam que competit curatori bonorum. ¶ Oppo. quilibet poteſt vendere rem alienam: vt l. rem alienam. de contrahen. empti. Solut. poteſt alienare rem alienam. ¶ Alterius oppo. q vere vendat rē alienam. vt. l. ij. §. ſi ſub conditione. j. de bono. poſ. ſm tabu. Sol. ibi in omnem euentum habiturus erat filius hic non erat heres habiturus in omnem euentum.

Vo loco.

Si iam mortuo. Verba teſtatoris debent intelligi perinde ac ſi eſſet illud qd̄ teſtator putauit. h. d. pulcher caſus eſt. No. p gl. in. l. ſeruo. ſ. de cōdi. inde. Et not. iſtud qd̄ dicit gl. q verba debēt intelligi prout teſtator putauit. dixi vobis in. l. quoties. §. ſi duo. ſ. eo.

1 ☞ Iudex citans aliquē ad hoc vt ſciat an velit eſſe heres: debet ei dari tantum tempus q̄tum habet ad petendum bo. poſ.

2 Inſtituto ſub conditione poteſtatiua poteſt non ſolū ſtatui tempus vt impleat cōditionem ſed etiam infra qd̄ adeatūr hereditas.

Trebatius. Opp. hic dicitur quod erit liber ⁊ heres contra. j. de vulga. ⁊ pupil. l. qui liberis. §. ſub cōditiõe. Sol. vt gl. vel dic q iſta cōditio depēdet ex facto teſtatoris. vñ nō faciendo vr̄ penituiſſe hanc. l. cum ſeq. proſequere vt in glo.

1 ☞ Bonorum poſſeſſio que datur pendente conditione tribuit illam adminiſtrationem quā habet curator bonorum.

Si quis inſtituatur. Eſt difficilis. l. ⁊ diuiditur in duas partes principales. primo ponit quid pōt facere heres inſtitutus in diē certū vel incertum. ſecūdo quid pōt facere iudex. ſecūda ibi. ſed ſi bon. poſ. miſſus in poſſeſſionem pendēte conditione poteſt omnia facere que curator datus poſſet. h. d. ſm vnā lec. ¶ Opp. bo. poſ. que petitur pendēte conditione nō tribuit ius ſeu iuris effectum: vt. l. ij. §. ſi ſub conditione. j. de bono. poſ. ſm tab. ſi non tribuit ius a vel iuris effectum ergo interim[a] non poteſt alienare gloſſ. dicit q illud quod permittit alienare refertur a ad eum qui inſtitutus eſt in diem certum. ⁊ ſic habetur vt pure inſtitutus. ſed hoc eſt contra mentem. l. que de vtroq pariter loquitur. dic ergo ſm Jac. de aret. et melius q bon. poſ. interim nō tribuit ius. ſcꝫ

Sed ſi bonorum. Hic loquitur quid habeat facere iudex aliquo inſtituto ſub conditione et ſubdiuiditur quia primo loquitur de inſtituto ſub conditione poteſtatiua: ſecundo de inſtituto ſub conditione caſuali. ſecūda ibi. item ſi conditioni. Si inſtitutus differt conditionem poteſtatiuā implere ei ad hoc per iudicem terminus ſtatuetur. h. d. ¶ Opp. ⁊ videtur q non ſit neceſſe q iudex ſtatuat tempus. quia lex ſtatuit q impleat q̄primū poteſt: vt. l. hec conditio. de cōdi.

¶ Si quis. Interim. An heres inſtitutus ſub conditione poſſit interim pendente conditione petere bonorum poſſeſſionem ſm tabulas ⁊ an faciat ius. vide Cyn. in. l. filijs matrem. C. de inoffi. teſta. ⁊ ibi ad cum ſe remittit Bald.

a ~✠Andre. Poma. ¶Vult dicere. vide Alex. conſi.
iiij. col. iij. vol. ij.
b ¶Item ſi conditioni. pꝛoclamatio. valida eſt cita-
tio per edictum generale in loco publico ⁊ poteſt ꝑ 2
hanc citationem fundari iudicium ita ſentit Bart.
hic q̃ ſemper allegatur ita etiã dicit Bar. in l. fina. in princip. C. de iure de lib. et in l. prima. C. de iur. dotiũ. impe. et in l. ſi eo tempoꝛe. C. de remiſ. pi. Iaco. but. et Bal. in autentic. ſi omnes. C. de edi. di. et Bal. in l. quinquaginta. ff. de excu. tu. et in l. pꝛeſcriptione. C. cõtra ius. et in l. ij. C. de teſt. et Innocẽ. in c. final. qui ma. accuſ.
poſ. ⁊ in c. humilis. ⁊ in c. inter quatuoꝛ. de ma. ⁊ obe.
domi. Abb. in c. fi. de vita ⁊ honeſt. cle. do. Car. in c.
dilecti. de exceſ. Imol. in c. albe. de teſt. ro. in conſil.
quod incip. pꝛo plena diſcuſſione. do. de ſancto. Ge-
mi. in c. fin. de elec. in vj. Bart. in extrauag. ad repꝛi.
in ver. per edictum. Bald. hic vbi dicit ſe vidiſſe caſ-
ſari multos pꝛoceſſus. Bartol. in l. iiij. ff. de bo. auto.
iudi. poſſeſ. Ange. in tractatu de inuentario. et adde 1
circa q. Barto. hic quia dixit Innoc. in c. fin. qui ma-
tri. accuſ. poſ. quod vbi eſt certus heres ille citandus
eſt. Idem voluit Ioan. and. in c. fi. de elec. in vj. alſ
autem ſm quod etiã dixit Bart. hic non eſſet ſatiſfa-
ctum per generalem citationem. l. ſi diu. ⁊ ibi An-
gelus. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſionẽ eatur. tamẽ 1
ſi fuerunt citati hi quos tangit pꝛima cauſa ſucceſſio-
nis valet. iuxta illud quod decidit text⁹ in l. pꝛima.
§. denuntiari. ff. de vent. inſpi. et ibi vide. et ideo ad-
uocati non dirigunt libellum in genere contra volẽ-
tem eſſe heredem alicuius defuncti: ſed faciunt ſigil-
latim requiri illos quos pꝛoxima cauſa ſucceſſionis
tangit. ⁊ cum comparent in iudicio faciunt eos inter 1
rogari ſi volunt eſſe heredes talis defuncti. vt hic ꝑ
Ange. poſt Bald.
ADDE an ſufficiat generale pꝛoclama. Bal-
dus conſilio. cccxij. libꝛo ſecundo. et per Abb. conſi.
xcij. libꝛo pꝛimo.

et demõ. Glo. ſol. notabiliter ibi in le
gato hic in inſtitutiõe heredis: ratio:
q2 in inſtitutione heredis eſt maius
periculũ. ideo heres nõ eſt ita grauã-
dus. ⁊ hãc tenet Pe. ⁊ Cy. C. de inſti. 1
et ſubſti. l. j. dixi in l. ſuus quoq3. §. j. ſ.
eo. ¶Quero quid vult dicere[a] tex. ꝙ a
pꝛetoꝛ imitetur edictum ſuum. Gloſ.
dicit ꝙ nõ habemus. ſed credo ꝙ ha
beamus. nam extraneis ad petendũ
bono. poſ. pꝛetoꝛ indulget centũ dies:
deſcendentib⁹ annũ. de illo edicto lo
quitur hic ꝙ pꝛetoꝛ debet imitari ſta
tuendo tantũ tempus quantũ per il-
lud edictũ ſtatuitur ⁊ non minus qđ
no. multũ. pꝛobatur in l. ij. ſ. de iur. de 1
libe. ⁊ l. j. §. largius. de ſucceſ. edic. qđ
eſt mẽti tenendũ. q2 aſſeſſoꝛes in hoc b
multum errant ſtatuendo minus tẽ-
pus ad deliberandũ an velit adire vł
nõ. Et ſic no. †ꝙ ſi iudex fecit aliquẽ 1
citari vt ſciat ſi vult eſſe heres vel nõ
debet dare tantum tempus q̃tũ da-
tur ad petendam bo. poſ. Et non põt
minus tempus ſtatuere. vt. ll. pꝛeall.
et per hoc mille pꝛoceſſus deuaſtabũ
tur. ¶Querit quid erit elapſo termi
no dato a iudice? Rñ. videbitur defe
ctus conditionis. vt hic. nec eſt locus
illi diſtinctioni que fit in l. q̃diu. de acqui. here. Non
enim põt hic haberi pꝛo adita: cum nõ dũ erat puri-
ficata inſtitutio. ſile in l. ſi ſeruus. ſ. de bo. auto. iudi.
poſ. ¶†Vltimo no. ꝙ inſtituto ſub cõditione pote-
ſtatiua nõ ſolũ põt ſtatui tempus vt impleat condi-
tionẽ: ſed etiã põt ſtatui tempus intra qđ adeatur he
reditas. vt hic dicit tex. ꝙ pꝛo tanto eſt aduertendũ
q2 ſtatuitur tẽpus eo tempoꝛe quo nõ poteſt facere
ſed poteſt facere vt poſſit. ſcilicet implendo cõditio
nem: ⁊ ideo hoc fit.
☞An ſufficiat generalis pꝛoclamatio quando cre 1
ditoꝛes volunt agere contra bona hereditaria ⁊ nõ
reperitur heres.

Item ſi conditioni. Pꝛimo ponit vnũ dubium. Secun-
do vnam queſtionem circa illud. ſecunda ibi. ſed ſi
ſub conditione. Pendente conditione caſuali iudex
ſtatuet terminum infra quem ſi non petitur bon. poſ
ſeſ. vel hereditas adeatur creditoꝛes in poſſeſſionẽ
mittentur et curatoꝛ bonis conſtituetur. hoc dicit.
Not. quid debent facere creditoꝛes pendente cõdi-
tione inſtitutionis. ¶†Quero qñ creditoꝛes volũt
agere cõtra bona hereditaria cũ non reperiatur he
res. an ſufficiat generalis pꝛoclamatio[b] ſi quis velit
eſſe heres cõpareat ⁊c. ſm foꝛmam. l. ſi eo tpe. de re
miſ. pig. Aut eſt neceſſe ꝙ citenẽ aliqui nominatim.
Rñ. nominatim citari debere illos qui pꝛimũ gradũ
obtinent. ⁊ ad quos hereditas pertineret. et innuit
hoc tota lex que vult citari inſtitutũ ſub conditione.
pꝛo hoc. ſ. de ſucceſ. edi. l. j. §. j. ⁊ §. largius. ⁊ expꝛeſ-
ſius in l. j. §. peñ. de ven. inſpicien. ¶Quero qđ vult
dicere tex. niſi intra certũ tempus hereditas obtige
rit aditaq3 fuerit. pꝛimo ꝙ dicit hereditas obtigerit
intellige per bo. poſ. ſm tab. ⁊ ſic poſſit heres a credi
toꝛibus cõueniri tanq̃ curatoꝛ datus bonis: vt hac
l. in pꝛin. ſm Iac. de are. ⁊ quod ſequitur aditaq3 fue
rit intellige poſt exiſtentẽ cõditionem. ¶Quero di
cit text. ⁊ interim ⁊c. Quero de quo tẽpoꝛe intelligit
iſtud interim. Reſpondeo. poteſt intelligi. i. inter
pꝛimam dilationẽ datã heredi. vt. l. ait pꝛetoꝛ. de iu-
re delibe. vel põt intelligi interim. i. poſtq̃ credito-
res in poſſeſſione fuerint. anteq̃ hereditas adeatur.
argu. l. ſi diu. ſ. ex qui. cau. in poſ. ea.
☞Quando per curatoꝛem datum bonis poſſint
vendi res tempoꝛe periture.

Si ſub conditione. Diuiditur ĩ duas partes. Pꝛio foꝛ-
mat vnã q. circa pꝛedicta ⁊ eã determinat. Scđo cir
ca ſuã determinationẽ tollit vnã dubitationem. ſcđa
ibi. ⁊ ideo. ¶In pꝛima parte ſic pono caſum. †Di- 1
ctum eſt. ſ. ꝙ per curatoꝛẽ venduntur que ſunt tẽpo
re peritura. quero an per curatoꝛẽ poſſint vendi res
nõ periture vt ſatiſfiat creditoꝛibus. Rñ. ꝙ ſic. ſi eſt
graue es alienũ. vt q2 debetur ſub pena vel q2 debe-
tur reipublice que tota die moleſtat ſicut dicim⁹ in
curatoꝛe dato ventri.
☞An eger et impeditus teneatur mittere pꝛocu- 1
ratoꝛem.
2. Et an cũ agitur contra bona defuncti modo de quo
hic ꝑ ſcđm decretum dadus ſit curatoꝛ qui vendat.

Et ideo. Iſte verſic. legitur hic in gloſ. tribus
modis. de pꝛimis duobus non curo.

aſſumo tertium ibi vel melius ſecundũ glo. ſm quẽ.
hoc dicit. Aduerſus facta per talẽ curatoꝛẽ nõ reſti-
tuitur pupillus ſed abſens vel aliter impeditus. h. d.
¶Oppo. ſ. de mino. l. in integrũ. Sol. glo. pupillus
non reſtituitur. vt ibi. ſed abſentes et impediti ſic. vt
hic. et l. j. in fi. ſ. ex qui. cau. ma. et l. in poſſeſſiõe. §. cũ
dicitur. ex qui. cau. in poſ. ea. et ſm hãc lec. poſui ſum
mariũ iſta non placent mihi. q2 l. in integrum. de qua
glo. facit mentionẽ loquitur in pupillo qui non reſti-
tuitur de eo qđ factũ eſt ante aditã hereditatẽ. cum
interim tunc non fiebat cõtra pupillũ: ſed cõtra here
ditatẽ: que interim repꝛeſentat perſonã defuncti ma-
ioꝛis: et eadẽ ratione videtur ꝙ nõ deberet ſubueni
ri abſentibus vel impedito de eo qđ ſibi ante aditã
hereditatẽ fieret. et leges hic allegate in glo. loquũ-
tur de eo qđ fit in bonis eoꝛũ abſentiũ. vel aliter im
peditoꝛum. ¶Scđo modo legitur alibi in gloſ. ſ. ex 1
qui. cau. in poſ. ea. l. ſi diu. ſm quã pone ſic caſum. Di
citur. ſ. ꝙ fit venditio vt ſatiſfiat creditoꝛib⁹. ſed vi-
detur ꝙ debeat differri et expectari. Ad hoc rñdet 2
iuriſcõſultus et dicit ꝙ illud qđ dicitur de dilatione
eſt verũ in illis qui ſunt abſentes ex cauſa iuſta vel
iuſta cauſa impediti: ſed. §. pꝛecedẽs loquitur in pꝛe
ſentibus qui detrectant petere bono. poſſ. hoc dicit. 3
¶Tertio modo legit Ia. de are. hoc modo. Dictũ
eſt. ſ. ꝙ bona venduntur per curatoꝛem datũ bonis.
Cõtra imo videtur ꝙ per ipſos creditoꝛes deb3 fie-
ri venditio bonoꝛũ: vt. l. fulcinius. §. j. ſ. ex qui. cau. in 4
poſ. ea. Rñ. per creditoꝛes põt fieri vẽditio cõtra de
bitoꝛem latitantẽ. ſed qñ debitoꝛ non latitat ſed eſt 5
abſens vel legitime impeditus tunc fit venditio per 6
pꝛocuratoꝛẽ cauſa cognita. h. d. ¶Quero quid vult
dicere tex. ſine dilatione dic vt in gl. ¶Quero vtrũ
1 †eger ⁊ impeditus teneatur mittere pꝛocuratoꝛem. 7
Glo. videtur dicere ꝙ ſic vel patitur miſſionem vel
venditionem. Quod dicit de mittendo pꝛocuratoꝛẽ 8
dic plene per Cy. C. de reſtitut. õe mili. l. j. dixi. in l. j.
de diuer. et temp. pꝛeſcrip. et qđ dicit patitur vendi- 9
tionem. intellige per curatoꝛẽ datũ bonis: vt. l. in poſ
ſeſſione. §. fi. ſ. ex quibus cau. in poſ. ea. Poteſt quar-
to modo legi dictũ eſt. ſ. ꝙ curatoꝛ poteſt vendere.
Quero vtrũ eo tempoꝛe quo curatoꝛ vendit erit ne- 10
ceſſariũ decretũ iudicis vel poſſet ſine decreto ven- b
dere. rñdet iuriſcõſultus in pꝛimis dictis. ſ. eſt neceſ
ſe ꝙ ſit cauſe cognitio et decretum iudicis vt in pu-
pillo et alijs abſentibus. et iſta lec. pꝛobatur. in l. ait
2 pꝛetoꝛ. et l. ij. de iur. deli. ¶† Vltimo tene mẽti ꝙ qñ
ꝯ bona defuncti agit. ſm decretum hoc modo d3 in
a terponi: ꝙ detur curatoꝛ bonis qui vẽdat:[a] vt hac. l.

SI titius. Not. ꝙ ſubſtitutio vul-
garis fit verbis affirma-
tiuis. et dic vt dixi in l. j. de vulga. et pu
pil. ¶Secundo not. quod eodem mo-
do fit ſubſtitutio in legatis ſicut in he-
reditate. vt hic. et l. vt heredibus de leg. ij.

SI te ſolum. Si pꝛima inſtitutio
eſt plena ſcđa in eo
dem teſtamento facta nihil operatur:
et idẽ vbi ſub pluribus conditionibus
diſiunctiue relinquitur. h. d. ¶Op. qđ
vltima inſtitutio debet valere: vt. l. nã ad ea. ſ. de cõ-
di. et demon. dicit glo. et no. aliud in inſtitutionibus
in quibus pꝛeualet inſtitutio plenioꝛ:
vt hic: aliud in legatis in quibus pꝛe-
ualet vltima voluntas. ¶Oppo. ſ. e.
l. ſi quis ita ſcripſit. Sol. dicit gloſ. ibi
habebat coheredem hic non. Tu dic
ꝙ ibi loquitur quando pꝛo parte pure
et pꝛo parte ſub conditione. hic quan
do pꝛimo pure. ſecundo ſub cõditiõe.
¶Oppo. de. l. ſi heredi plures. de cõ
ditio. inſti. Solu. glo. intelligit hic cõ-
ditiones eſſe poſitas ſeparatim non a
copulatiue.

SI ita quis. Varie-
tas oꝛ-
dinis inſtitutionem non vi-
tiat. hoc dicit.
☞Verbũ ꝙ reperitur in pꝛeterito ⁊ 1
futuro ſubiunctiui in vltimis volunta
tibus intelligit in futuro.
Si teſtatoꝛ legauit cuilibet filie q̃ vi- 2
dua fuerit centũ an ad legatũ admit-
tantur q̃ erant vidue tẽpoꝛe teſtamẽ-
ti vel q̃ poſtea contigerit viduari.
Dictio quiſq3: ⁊ dictio oĩa: an differãt: 3
et quid de dictione quilibet.
Dictio oĩs in ſingulari eſt diſtributi-
uum in plurali eſt collectiuũ.
Dictio quiſq̃3 idẽ eſt qđ dictio quilib3 4
quia eſt diſtributiua.
Dictio quiſquis: eſt diſtributiua. 5
Nomina collectiua: et diſtributiua. 6
Dictio quiſq3 quare magis ſumat im
pꝛopꝛie q̃3 dictio omnis.
Relatiuum quis vel qui quãdo pona- 7
tur diſtributiue.
Si plures intrant caſtrum an omnes 8
debeant habere pꝛemium.
Si ſtatuatur ꝙ quicũq3 acceperit ve- 9
xillũ floꝛentinoꝛũ habeat centũ ſi duo
ſimul acceperũt nec apparet quis pꝛi-
mo: ſimul habebunt centũ.
Diſtributiua particularia que ſunt. 10

HOc articulo.[b] Nomen quiſq3 pꝛopꝛie
eſt collectiuum. ſed fauo
re inſtitutionis vt diſtri
butiuum aſſumitur. h. d. Diuiditur in
tres partes. Pꝛimo ponit verboꝛum
pꝛopꝛiam ſignificationem. Scđo dicit
mentẽ ſeruandã. Tertio ponit qualis
mẽs in dubio pꝛeſumatur. ſcđa ibi: in
quo puto. tertia ibi: ſed humanius.
¶Et eſt aduertendũ ꝙ quidã habẽt
hic quiſq3. et iſta eſt bona litera. Alij
habent hic quiſquis. et iſta non eſt bo
na. quia dictio quiſquis eſt vere diſtri
butiua: vt infra dicam. Oppo. et vide
tur quod hec inſtitutio non valeat. vt
l. j. ſ. de his que pꝛo nõ ſcrip. Dicit glo.
quod hec verba ſcriptũ habuerit. ⁊c.
conferuntur in pꝛeterito. ibi in futuro.

a ¶Et ideo qui vẽdat. vide Bal. idẽ tenentem in l. fi. in pꝛi. C. de manu. teſt. ⁊ vide q̃ dixi poſt bar. in l. ſi plures. ff. de cur. bo. dã. ⁊ idẽ t3 no. Bar. in l. ſi bona. C. de bo. aut. iu. poſ. ſec⁹ in pꝛimo decreto. ⁊ ad de Bal. in rubꝛi. C. de ſucceſ. edi. in vlti. col. et not. per Angel. et Imo. in l. ad diẽ. de ver. obl. et per bal. in rub. C. de ſucceſ. edi. ~✠Andreas Pomate.
b ¶Hoc articulo. vid Alex. cõſi. clxxv. in v. volu.

a ¶Et iſta ſunt.et vide Bal.in.l.fi.C.de ſen. que ſine
cer.quan.et ibi remiſi.et vide.l.ſi tã.j.de condi.⁊ de=
mon.et ibi remiſi.et vide Bald.in.c.conſtitutus.de
reſcri.et ibi dixi.And.barb.

b ~Andreas Poma. ¶Iſta ſunt vtilia.vide Feli.
in.c.ad hec
de reſcrip.
Are.i l.iij.
§.ex pluri=
bus.j.col.
de acquir.
poſ.Et cũ
bar.hic te
net Are.in
ſtr.de leg.
in pꝛin.⁊ di
cit ſe vidiſ
ſe de facto
vide Iaſo.
in.l.quomi
nus.xxj.q.
ff.de flu.
vbi dicitꝙ
hec deciſio
bar.cõiter
repꝛehẽdi
tur.Et cõ=
tra Bart.
hic eſt cõ=
munis opi
nio ſm Ia
ſo.in.d.§.
ſi ex pluri=
bus.in gl.
in ver.⁊ ſu
ſcepit.in.l.
iij.ff.de ac
quir.poſ.

c ¶Hoc ar
ticulo.an
ad legatũ.
vide etiaꝫ
not.p imo.
l.ſi ita lega
tum.infra
de condi.⁊
demon.et
ibi videtur tenere contra Barto.hic et vide.l.ſi tam
facta.de condi.et demon.⁊ quod in ſimili no.Bald.
in lege finali.in fine.C.de ſenten.que ſine cer.quanti=
ta.et text.in lege ſolemus.cum ibi nota.de condi.et
demonſtra.

3 et ideo ibi non valet quia conferũtur
in alienum arbitrium. ¶Contra ver
bum habuerit reperitur in pꝛeterito ⁊
1 in futuro ſubiunctiui: ſed † in vltimis
voluntatibus tale verbum quod repe
ritur in pꝛeterito et in futuro debet in
telligi in futuro.vt.l.ſi ita legatũ eſſet d
et.l.ſolemus.de condi.et demõ. Sol.
debꝫ intelligi in futuro niſi diſpoſitio
vitiaretur.vt hic.arg.l.quoties.de ver
bo.obli.Dicas tu hoc eſt contra.l.j.in
fi.de his que pꝛo nõ ſcrip.ha.ſol.ibi 4
ſubauditur per gloſ.ſcriptum habue=
rit ſcilicet in tabulis quas faciet: et ſic
de neceſſitate ad futuruꝫ refertur. Et 5
a iſta ſunt[a] vtilia[b] ad queſtionem † teſta
b toꝛ legauit cuilibet ſue filie que vidua
2 fuerit centum: queritur an ad legatũ[c]
c admittentur ille que vidue erant tem
poꝛe teſtamenti: an ille quas poſtea
contigerit viduari. Certe ex pꝛedictis
patet quod in dubio in vltimis volun
tatibus verbum fuerit debet intelligi
in futuro ſubiunctiui. ¶Oppo.dica=
tur hic quod ſi vnꝰ ſcripſerit heres.
contra.C.de impub.et alijs ſubſtit.l. 6
qzuis.Solu.gloſſ.quod ibi inequali= e
tas tollit ꝯtrariũ. Uel dic ꝙ ille leges
nil ad ꝑpoſitũ nõ em̃ dꝛ ibi an ſi cõdi
tio in perſona vnius veniat et in per=
ſona alterius non: ſubſtitutus admit=
tatur. Uel dic quod ibi fuit oꝛatio co=
pulatiue concepta: et ſic requiritur cõ
curſus vtriuſqꝫ: hic fuit dictio quiſqꝫ
que aſſumit̃ diſtributiue. ¶Op.C.de
impub.et alijs ſubſti.l.cũ quidã. So.
vt in glo.vel dic ꝙ fauoꝛ filioꝛũ illam f
interpꝛetationẽ admittit.ſed certe idẽ
eſſet in quolibet: vnde ceſſat ratio gl.

d ¶In plurali.adde eũdem Bart.in lege moſchis.
infra de iure fiſc.et Sozi.in.l.quidam relegatus.§.ſi
tibi.j.de reb.dubijs.

e ~Andreas Pomate. ¶Que ſint nomina collecti
ua. Uide Feli.in.c.capitulum.l.crucis.in pꝛincip.de
reſcrip.

f ~Andreas Poma. ¶Simplicia ſunt.vide cepo.
conſi.xiiij.in.v.colũ.in pꝛin.

g ¶Attribuunt.et hoc dixi poſt Imol.in dicta lege
qui filiabus.

vt.l.heredes mei.§.cum ita.j.ad treb.et ideo ſolue:
qꝛ ibi fuit vſꝰ teſtatoꝛ verbo mere collectiuo.hic ver
bo qd̃ ſimilitudinẽ hꝫ cum diſtributiuo. ¶Querit
gloſſ.an iſte ſolus habebit totã hereditatẽ: dic vt in
glo. Pꝛeterea querit glo.quid ſi vterqꝫ ſcripſit here=
dẽ: ſimiliter dic vt in glo. ¶†Opp.et videt̃ ꝙ diffe
rant quiſqꝫ et omnis.vt.l.ſi pluribꝰ.in pꝛin.j.de le.ij.
Sol.ibi loquitur in diſtributiuo quilibet: qd̃ differt
a dictione oĩs.et differunt in hoc.nam quilibet attri
buit cuilibet inſolidũ.oĩs attribuit ſimul et collecti=
ue.vt.l.ſi pluribus.in pꝛin.j.de le.ij.et pꝛo hoc.l.non
diſtinguemus.§.cũ in plures.ſ.de arbi.qd̃ intellige
d verũ ſi pꝛoferatur in plurali[d] vt oẽs hoĩes fecerunt
lapidẽ ſed ſi in ſingulari: vt oĩs homo fert lapidem:
tunc eſt diſtributiuum ſicut quilibet.vt no.ſ.de ſta.
ho.l.iij.et eſt caſus.j.de iure fiſci.l.moſchis.⁊ ibi no.
¶Oppo.de.l.ſi creditoꝛes.⁊ quod ibi no.C.de pac.
4 Rñ.ibi † loquitur in dictione quiſqꝫ que eſt idem qd̃
quilibet.hic in dictione quiſqꝫ que eſt idẽ ꝙ omnis.
¶Op.de.l.qui liberis.§.hec verba.j.de vul.⁊ pup.
5 Sol.ibi † loquitur in dictione qſquis que eſt diſtribu
tiua.vt ibi.et.l.fi.C.de impu.et alijs ſubſti.hic loqui
tur in dictione quiſqꝫ que eſt collectiua vt hic et.l.ſi
neceſſarias.§.ſi annua.ſ.de pig.act. ¶Et aduerte
ne quedã glo.que eſt in.d.§.ſi annua.te decipiat: qꝛ
glo.videtur ibi dicere in dictione quiſquis quod nõ
eſt verum qꝛ text.dicit queqꝫ.ſic in collectiuo quiſqꝫ.
¶Oppo.de.l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.vbi ſtat in
pꝛopꝛia ſignificatione collectiui. Solu.hic fauoꝛe in
ſtitutionis trahitur ad impꝛopꝛiã ſignificationẽ: ſe=
cus ſi tractaret̃ de odio.vt ibi. ¶Ut igit̃ iſta mate=
6 ria † liqueat ſcias ꝙ quedã ſunt noĩa collectiua[e] que=
e dam diſtributiua: collectiua: vt oĩs quiſqꝫ.oĩs eſt col
lectiuũ.vt.d.l.non diſtinguemus.§.cũ in plures.et
no.in.l.ſi pluribus.j.de le.ij.et hec dictio quiſqꝫ etiã
eſt collectiua ſm pꝛopꝛiã ſignificationẽ: tñ vbi tracta
tur de fauoꝛe inſtitutiõis ſumitur impꝛopꝛie ne per=
eat.vt hic. ¶Sed quare magis ſumitur impꝛopꝛie
dictio quiſqꝫ q̃ꝫ dictio omnis. Rñ.hoc eſt pꝛopter vi
cinitatem quam habet cũ dictione quiſquis.et cum
dictione quiſqꝫ: et cũ alijs diſtributiuis. Diſtributi=
uoꝛum vero quedã ſunt diſtributiua ſimplicia que=
f dã duplicia.ſimplicia ſunt[f] vt quilibet et qſqꝫ. Qua=
re appellantur ſimplicia. Reſpon.quia vnũ verbum
tantũ requirunt: et rem cuilibet attribuunt inſolidũ:
hoc eſt verũ.niſi natura rei repugnaret: vt ſi dicerem
quilibet veſtrũ mihi heres eſto.qui non poſſunt eſſe
inſolidum.arg.huius.l.in fi. Item eſt natura iſtoꝛũ
diſtributiuoꝛũ vt requirat̃ cõcurſus omniũ ad quos
refertur: alʼs eſſet falſa oꝛatio: vt.d.l.non diſtingue=
mus.§.cũ in plures.et.l.ſi creditoꝛes.C.de pac.⁊ no.
in dicta.l.ſi pluribus.j.de lega.ij. Quedam ſunt di=
ſtributiua duplicia: vt qſquis ſi qs quicũqꝫ.iſta ſem
per requirunt duo verba vt pꝛobant iura que.j.alle=
g gabo. Item iſta attribuunt[g] rem cuilibet inſolidum
ſicut pꝛecedentia: vt.l.qui filiabus.§.j.j.de leg.j.ta=
men in hoc differũt: qꝛ non requirunt concurſum om
nium ſicut pꝛecedentia.ſed verificantur in vno vel
etiam in omnibus.vt pꝛobatur expꝛeſſe in diſtribu=
tiuo ſi quis in dicta lege ſi neceſſarias.§.ſi annua.in
fi.§.pꝛobatur in diſtributiuo quiſquis.vt.l.qui libe=
ris.§.hec verba pꝛeallegata.et.l.ex duobus.§.pꝛimo.

a j.titu.j.pꝛobatur in dictione quicunqꝫ[a] in.l.edicto: in a
pꝛincip.⁊.l.ait diuus.in pꝛinc.j.de iur.fiſ. Quid volo
dicere. Dictio quiſquis ⁊ quicũqꝫ verificantur in vno b
et in omnibus.vt ſi dico quiſquis veſtrum audit ⁊c.
ſi vnus audit verificatur. Itẽ ſi omnes audiunt veri
ficatur. ¶Sed opponi.de.l.ab omnibus.in pꝛinci.
de leg.j.⁊.l.ſi quis in fundi vocabulo.§.fi.eo.tit.Rñ.
iſta verba diſtributiua duplicia ſi actũ pꝛimi verbi
inſolidũ non diſtribuunt nec actũ ſecundi.vt.d.ll.ſe=
cus ſi pꝛimi verbi actum diſtribuunt inſolidum.tũc
enim diſtribuunt actum ſecundi inſolidum.vt.l.qui
filiabus.in fi.de leg.j. ¶Item habemus relatiuum
7 quis † vel qui: quod aliquando ponitur diſtributiue.
vt quando antecedens eſt terminus communis: et
tunc quis vel qui quando ponitur diſtributiue attri=
buit inſolidum ⁊ vnum requirit ⁊ nõ plura: vt.l.ſi fue
rit.j.de reb.dub.hoc eſt verum niſi de mente diſpo=
nentis aliud appareret.vt.l.ex duobus.in pꝛinci.de
vulga.⁊ pupil.⁊.l.qui duos.de reb.dub.nam quis in
hereditate vltimi decedentis deberet reperiri here=
ditas pꝛimi: ideo in ambobus moꝛientibus verifica
tur illa oꝛatio ex pſumpta volũtate defuncti. ¶Ue=
8 nio † ad.q.de pluribus[b] intrantibus caſtrum ſimul.
b quam Dy.format[c] in.l.qui filiabus.§.j.j.de lega.j.et
c Iac.de are.in.§.nos autem.in pꝛoemio ff.an oẽs
debeant habere pꝛemium.⁊ in iſta.q.habes conſide
rare per que verba loquitur.vt ſi dicat quiſquis vel
ſi quis vel quicũqꝫ pꝛimo ingreſſus fuerit habeat cẽ
tum.et certe ſi omnes ſimul ingrediantur videntur
omnes pꝛimi: vt in.j.conſtit.ff.§.diſcipuli.⁊ ideo
quia actus pꝛimi verbi competit cuilibet inſolidum
quilibet habebit centum inſolidum: vt.l.qui filiabꝰ.
§.j.j.de leg.j.⁊ iſtud non eſſet dubium ſi pꝛemium cõ
ſiſteret in re que pluribus poteſt dari inſolidum vt
quantitas: ſed ſi pluribus non poſſet dari inſoliduꝫ.
vt talis equus.tunc facerent partes per concurſum.
Si vero fuit ſtatutum factum per diſtributiuum qꝫ
vel qui.vt quia dixit quis vel qui pꝛimo intrauerit.
tunc ex pꝛopꝛia ſignificatione nullus debet habere: d
vt.l.ſi fuerit.j.de rebus dub.ſed ex mente diſponen
tis eſt aliud: vt.l.ſemper.§.negotiatoꝛes.j.de iur.im
mu.C.de pala.l.fina.libꝛo.xij. Et ita ſentit Iacob.de
d are.in.j.conſti.ffoꝛũ. ¶Sed iuxta hoc[d] quero † in ci=
9 uitate piſarum tempoꝛe conflictus ciuitatis lucane
quo tempoꝛe ibi actu legebam factum fuit vnum ſta
e tutum[e] quod quicunqꝫ acceperit vexillum floꝛentino
rum habeat centum.duo acceperunt nec apparebat
quis pꝛimo.et domi.Franciſ.tigri.erat de antianis
et ſcripſit mihi et ego reſpondi quod iſta queſtio nõ e
eſt ſimilis pꝛecedenti.nam plures poſſunt ingredi
caſtrum ⁊ verum eſt quemlibet eoꝛum ingreſſum eſ f
ſe inſolidum.ſed actus capiendi banderiam non cõ=
petit cuilibet inſolidum ſed pluribus ſimul.et iſta
verba quicunqꝫ ceperit vexillum debent intelligi pꝛi
f ma captura[f] vt.l.boues.§.hoc ſermone.j.de verbo. g
ſignifica.⁊ ſic debent attribui omnibus vt in pluri=
bus poꝛtantibus trabem.ſ.ad.l.aquili.l.ita vulnera
tus.in fin.et ſic debebunt illi duo habere totũ ſimul
non quilibet inſolidũ.arg.d.l.iiij.§.fi.j.de leg.j.⁊ hoc
10 de diſtributiuis vniuerſalibꝰ. ¶Sunt etiã † quedaꝫ
diſtributiua pꝛticularia.vt.l.alteruter ⁊ ſimilia: ⁊ di=
ctio vterqꝫ diſtribuit inter duos ſicut dictio quilibet.
nam requirit cõcurſum vtriuſqꝫ ⁊ cui=
libet rem attribuit inſolidum.vt not.
in auten.de iud.§.hoc autem.colla.
vj.⁊ eo.tit.§.ne autem.⁊.ſ.de excuſa.
tuto.l.ſi quis duas.§.eſt autem.pꝛo
hoc tex.in.l.cum quidã.C.de impub.
et alijs ſubſti.⁊ pꝛedicta vera ſm pꝛo
pꝛiam ⁊ veram ſignificationẽ. Quan
doqꝫ impꝛopꝛie ſumitur.ſ.pꝛo altero.
vt.l.reſcrip.§.ſi pacto.ſ.de pac.⁊.l.fi.
§.cum autem.C.de bo.que lib. De di=
ctione alter de dictione alteruter ⁊ de
dictione vter dic quod iſte verifican= c
g tur[g] in altero tantum: ⁊ differentiã in
his collige per ea que no.j.de leg.j.l.
ſi ex toto.§.j.⁊.ſ.de ferijs.l.j.in fine.et
l.vter ex fratribus.j.de condi.inſti.et
ſ.eod.l.titius.de dictione vtrolibet.

a ~Andre.Poma. ¶Quicunqꝫ.vide aliquid p ro.
conſi.xxxj.in pꝛin.⁊ Bar.conſi.fi.

b ~Andreas Pomate. ¶Ad hanc queſtionem et
ſequẽtem.vide Imo.in cle.⁊ ſi pꝛincipalis.de reſcri.
Arc.in.l.j.§.item acquirimus.ff.de acquiren.poſſeſ.
Bald.in
pꝛemio.ffo
rũ.§.itaqꝫ.
Alexan.in
l.qui filia=
bus.§.j.ij.
colum.de
legatis.j.
Panoꝛ.cõ
ſil.xcix.in
ij.dubio.
pe.colum.
ij.volu.

c ¶Dy.foꝛ=
mat.et ad
hanc que=
ſtionem vi
de no.per
Angel.et
Imol.in.l.
ſi eius qui
nouiſſimus.j.ad trebel.⁊ in l.qui filiabus.de lega.j.
adde quod no.Barto.in.l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.
de pig.actio.et in hac queſtio.doct.variant vt plene
not.per Imo.in.d.l.qui filiabus. Item facit ad.q.ꝙ
ſtante ſtatuto ꝙ pꝛimogenitus ſuccedat in regno ſi
duo ſimul naſcãtur ambo ſuccedant de qua per Io.
and.in additio.Spec.in titu.de feud.in addi.mag.
et per Bald.in auten.in teſtamento.C.de colla.in.l.
in quibus.C.de ſecun.nupt.⁊ in.l.etiam duobus.de
vulgari et pupilla.et quod not.in.l.intus.C.de fidei=
commiſ.libe.et Bald.in.l.ex hoc iure.in.v.queſtio.
de iuſt.et iure.

d ~Andre.Poma. ¶Sed iuxta hoc quero.et pꝛo
q.vide Cy.Dy.⁊ Abb.in.l.qui filiabus.§.j.alʼs.fin.j.
de lega.j.Iacob.de are.in.§.nos autem.in pꝛima cõ
ſti.ffoꝛum.do.Anto.⁊ Ioan.de Imo.in cle.et ſi pꝛin
cipalis.de reſcrip.do.Pet.et Ioan.de Imo.in.c.in=
dicante.de teſt.Bald.in pꝛima conſtitutio.ffoꝛum.
vbi pulchꝛe loquitur.et in.l.ſi in duobus.§.pꝛimo.ff.
quemadmo.teſtamen.aperian.Barto.in.l.pꝛima.§.
item acquirimus.ff.de acquiren.poſſeſ.Ba.d.hic et
Io.de Imol.

e ¶Unum ſtatutum.de quo per Imol.in.l.qui filia=
bus.§.j.j.de leg.j.

f ~Andre.Poma. ¶In pꝛima captura. Uide Feli.
in.c.ij.de treu.⁊ pace.Alexan.conſi.xvj.colum.j.iiij.
volumi.et in.l.diuoꝛtio.§.ob donationes in.iij.col.
et ſeq.ſolu.matri.

g ¶Iſte verificantur. Adde quod habetur in.l.an=
cille.C.de furt.⁊ ꝙ dictio vter attribuat actum verbi
cuilibet inſolidum: eſt textus ⁊ ibi Bal.in.l.ſi apud
C.de appel.⁊ de dictione neuter.vide gloſ.cũ text.in
l.pe.ff.rẽ ra.habe.⁊ de dictione vterqꝫ.vide glo.in.l.
creditoꝛ.§.ſi duobus ff man.⁊ glo.in.l.fi.§.ſi autẽ.
ſ.eo.ad fi.⁊ ibi omnino Bal.C.de bo.que lib.⁊ gloſ.
et Bal.in.d.l.reſcripto.§.ſi pacto.de pac.

a ~ Andre. Poma. ¶ Illa inſtitutio. Adde quod in iure per Panor. in c. j. penul. colum. de iureiur. vbi ꝑ moder.

b ¶ Illa inſtitutio. ſi reliquit. Ex hoc habetur ille magnus articulus vtrum verbū relinquo quod eſt obliquum trahatur ad directā inſtitutionem hoc eſt vt perinde ſit ac ſi dixiſſet inſtituo: ⁊ ſic an ꝗ̄quādo ſufficiat dicere in teſtamento per alia verba ꝙ̄ per verbū inſtituo hoc eſt vtrum poſſit dicere talem heredē relinquo communis eſt concluſio quod ſic. ex quo ſi dicit talem heredem relinquo cenſetur eſſe heres ſup vniuerſitate bonorum: ſecus ſi dixiſſet talez heredē relinquo ſuper tali re. de quo vide no. per eundem in l. his verbis. j. eodem. vide glo. in autenti. de here. et fal. in. §. ſi vero nulla. in verſicu. relictus. per Dyn. Bar. et Imo. in. l. cogi. in prin. in ver. generalr. ꝑ illū text. j. ad trebe. ⁊ vide text. ⁊ Bart. in. l. diuus. et ibi Bal. j. de teſt. mil. ⁊ Bal. ⁊ Salt. in. l. qm̄ indignū. C. de teſt. ⁊ tex. in. §. aliud ꝙ̄ capitulum. iuncto. §. ceterum. in autenti. vt cum de ap. cog. ⁊ Barto. in. l. centurio. in fine. de vulgari ⁊ pupilla. et gloſſ. in. l. ſi pater. de teſt. in. vj. quam ſequitur ibi Bald. ⁊ eam ſequitur Joan. andre. Anto. de bu. ⁊ Imo. in. c. raynutius. de teſta. ⁊ Salice. in. l. quoties. ⁊ ibi moder. C. de heredi. inſtituen. ⁊ in auten. nouiſſima. de inofficio. teſtamen. ⁊ Bald. in. l. ij. in. ij. col. C. de bono. poſſeſ. ſm tabu. ⁊ Jac. de are. ⁊ Pet. ⁊ Bal. in. d. l. quoties. ⁊ doct. Tholoſani vt refert Bald. in. l. fi. C. famil. erciſ. ⁊ do. Cardi. in. d. c. raynutius.

dic vt. l. arbor. §. ſi de veſtibulo. ſ. cōmuni diui. de pluribus alijs poſſumꝰ dicere vt ꝙ̄tumcunqꝫ ⁊c. dicemus in

ADDE de verbo relinquo Ancha. conſi. cliij. Pau. de caſt. conſi. cxcvij. incip. in dei nomine in caſu preſenti. Ange. conſi. lxxxviij. incip. Pet. de vrbe ⁊ Pau. de ca. conſi. cccxlvij. per Alexan. conſi. lxx. ij. vol. do. Cardi. conſi. lx.

c ¶ Diſputauit hanc queſtionem de iſta. q. habetur ꝑ Bald. in. l. captatorias. C. de teſtamen. mili. ⁊ in. l. humanitatis. in. iiij. oppo. C. de impu. Imol. in repe. l. j. §. ſi ex fundo. quam ponit in fine huius titu. reliqua dic vt hic per Imo. ⁊ vide Barto. hic in fin. et quid iſta verba operentur ad ſenſum ſapientis. adde qđ dicunt docto. argu. iſtius text. ⁊ eorum que hic nota. et in. d. l. ex ea parte. quod poterit conſulere penam apponendam in inſtrumento ita dicunt in. l. pacto. argumen. illius text. ſ. de tranſac. ⁊ vide quod nota. docto. in proe. C. in. §. quibus. vbi tangitur an ſapiēs mutare poterit ſubſtantiam cōtractus: ⁊ ad ea que dixi de pena: vide que ſcripſi in. l. ſi prius. §. recte. de aqua plu. arcen. ⁊ Bald. in. l. ſancimus. C. de verbo. ſignificationi. ⁊ quid poſſit facere notarius qui habet arbitrium conficiendi inſtrumentum ad ſenſum ſapientis. vide Baldum in. l. imperator. ſ. de ſtatu hominum. ⁊ dicit Baldus in. l. contractus. de fide inſtrumentorum: quod talis ſapiens poteſt ſupplere non in facti ſcientia: et tale conſilium non excuſat notarium niſi in his que ſunt de apicibus iuris: non in his que ſunt in facti ſcientia ſecundum eum. et hic adde nota. per Baldum in. l. penulti. in. v. columna.

l. balliſta. j. ad treb. ⁊ de multis videbimus. j. de condi. et demon. l. j.

1 Teſtamentum quod fiat ad conſilium ſapiētis quando fieri poſſit.
Subſtantia relicti non poteſt in arbitrium alterius conferri ſed dictatio ſcripture ſic.
2 Sapiens ſm conſilium cuius teſtamentū fieri debet quid poterit facere ⁊ que verba addere.
Si teſtator dixit relinquo filie centum qđ ſapiēs nō poterit addere iure inſtitutionis.
3 Verbum relinquo adiectū vniuerſitati trahitur ad inſtitutionem ſecus ſi rei particulari.
4 Sapiēs in legatis verba teſtatoris implicita explicare poteſt.
5 Quod contractus fiat ad conſilium ſapientis quid operetur hec clauſula ⁊ que poterit ſapiens addere.
6 Notarius qui habet conficere inſtrumentum ſm dictamen ſapientis ſub quo die debeat ponere dictamen: an confecti inſtrumenti an dictaminis.
7 Subſtantia contractus non confertur in arbitrium tertij incerti: ſed illud quod eſt de natura ⁊ qualitate contractus.
8 Compromitti an poſſit vt arbitramentum feratur ad conſilium ſapientis: remiſſiue.
9 Inſtituo pauperes Chriſti quos titius eliget: quod valeat talis inſtitutio.
10 Facta eo modo inſtitutione: electione pendēte iſte eligere debens conuenitur.
11 Quando preceſſit primum teſtamentum cum clauſula derogatoria: an ſapiens poterit addere ſecūdo non obſtante tali teſtamento.

a ILla inſtitutio. a Ultima voluntas nō debet ex alieno arbitrio pendere. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. fideicommiſſaria. j. de fideicom. lib. Solu. vt in glo. circa fi. ¶ Opponi. in. l. j. in princip. j. de lega. ij. Solu. vt ibi
1 videbitis ¶ † Quero quidam fecit teſtamentum et dicit quod vult quod ad ſenſum ſapientis fiat. Glo. diſtinguit: aut ſubſtantia relicti confertur in perſonam ſapientis ⁊ non valet: ſecus ſi non ſubſtantia relicti nō poteſt alterius arbitrium conferri, ſed dicta-
2 tio ſcripture ſic. Et † Jacobus de are. procedit vltra gloſſam querendo quid poterit iſte ſapiens facere: ⁊ dicit quod ſi preceſſit teſtamentum in quo fuerunt verba derogatoria poterit ſapiens addere non obſtante illo teſtamento: in quo talia verba et cetera.
b Itē ſi reliquit b filie poterit addere ſapiēs iure inſtitutionis ꝙ̄ ſit de ſolennitate ⁊ alias non valeat. non dicebat plus Jacob. de aret. Ricar. malum. diſputa-
c uit hanc queſtionē. c quando reliquit filie centum ad ſenſum ſapientis: an poſſit addere iure inſtitutiōis. et pro opin. Jacob. arguit quod ſic: quia verbum relinquo trahitur ad inſtitutionem: vt. l. his verbis. in princi. j. eo. ⁊ in auten. de here. ⁊ falci. §. ſi vero nulla. et ſic ſapiens nil addit. ſed declarat quid verba continebant: et quod teſtator voluerit: apparet quia voluit quod de iure valeret. ¶ Preterea video quod l. quandoqꝫ ſubintelligit ſic inſtitutionem. vt. l. iij. C. de inofficio. teſta. et. l. fi. j. eo. tit. ſi hoc facit lex: ergo hoc debet facere homo. ¶ Preterea ſi aliud dice-

res iſta verba nil operarentur. vt. l. ſi qñ. j. de lega. j. ¶ Itē in dubio debemꝰ interpretari. vt res magis
a valeat quā pereat. ¶ In contrariū a qđ ſapiens non poſſit implere facit. nā illa inſtitutio nō pōt valere q̄ non eſt verbis ſcripta vel a teſtatore expreſſa. vt. l. iubemus. C. de teſta. ſed teſtator nō expreſſit iſtā inſtitutionē. ergo non pōt valere. ¶ Preterea aut dicis iſtā inſtitutionē in teſtamēto expreſſam: et dicis falſum. q: lecto teſtamento ibi non reperitur. vt. l. vxorē. j. de manu. teſta. et. l. fideiuſſores magiſtratus. j. de fideiuſ. et. l. titie textores. j. de le. j. et. l. fi. C. de iurciu. ¶ Sed dices non reperitur in teſtamēto per ſe ſed per relationem ad aliud. vt. l. aſſe. et. l. ſi quis. j. eo. ti. ⁊. l. inſtitutio talis. j. de condi. inſt. ſed hoc nō. potes hoc dicere quia verū eſt quod poteſt contineri in teſtamento per relationem ad aliud. ſ. explicandū per ipſum teſtatorē. ¶ Itē ad explicatum iam vt. l. hoc articulo. ſ. e. ſed per relationē fiendam ad aliud de futuro ex voluntate alterius non pōt. vt. l. ſi quis ita. j. e. et. l. j. j. de his que pro non ſcrip. ¶ Itē ſi diceres videtur contineri in teſtamento. quia ſi dicere arbitrio talis intelligit arbitrio viri boni per. l. j. j. de le. ij. non potes illud dicere. q: ſm hoc. l. que eſt in aut. vt cū de ap. cog. §. aliud quoqꝫ. c. fruſtra eſſet. q: ſemper intelligeretur. ¶ Concludo ergo quod ſapiens
3 vigore talis arbitrij nō poſſit ſupplere. Rñ. † ad illō
b qđ continetur in teſtamento b per verbū relinquo. qđ eſt verum quando refertur ad vniuerſitatē ſed quādo ad rem certam refertur nunqꝫ trahitur ad inſtitutionem. vt. l. nam quod. et. l. cogi. §. et generaliter. j. ad tre. et ibi hoc tenet Dy. et ibi dicam. et. l. omne verbum. C. cōmunia de leg. ¶ Ex hoc concludo qđ ſapiens non poſſet facere. quid dicemus. dico dñm Richar. dicere veritatem quando in teſtamento eſt aliquis defectus propter quē teſtamentum eſt ipſo iure nullum: q: non poteſt teſtator teſtamentū mutare niſi ex integro oīa ſolēniter fiant. vt. l. heredes. §. ſed et ſi notam. ſ. de teſt. Si ergo ipſemet teſtator non pōt quomodo poſſet ſapiens. predicta ſunt vera
4 in inſtitutione heredū. ¶ Quero † quid in legatis. Credo ſi poteſt apparere de mente teſtatoris qđ ex dicto ſapiētis illa verba implicita poſſent explicari. argu. pro hoc. l. prima. j. de legatis. ij. et eius qđ ſtatim dicam in contractibus: et argumento huius gl.
5 ¶ Quero † quid operentur dicta verba in contractibus: ⁊ glo. in. l. ſi mandato titij. ſ. manda. videtur dicere quod poſſit ſapiens declarare ea que ſunt iuris. vt puta ea que ſunt de natura cōtractus. ¶ Itez pro hoc quia iſtud de iure debet intelligi. vt no. in. l. inter ſtipulantem. in principio. j. de verborum oblig. et. l. emptorem. in fine. ſ. de act. empt. et. ſ. de vſuris. l. ſi ſtipulatus. ¶ Itē poteſt ſupplere ſapiens vigore arbitrij ea que ſunt de conſuetudine ponē da. vt. l. ex ea parte. in principio. j. de verborum obligatio. vbi eſt tex. ⁊ gloſ. ſm vnam lecturam. ⁊. l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. ſ. de edil. edic. et. l. ſi prius. §. primo. j. de aqua pluuia. arcenda. et per Specula. in titul. de emptio. et vendi. §. ſciendum. verſicul. ſed quid ſi in-
6 ſtrumento. ¶ Sed quero † iuxta premiſſa. notarius habet arbitrium conficiendi inſtrumētum ſecundū arbitrium ſapientis debet ne ponere ſub eodē die et conſule ſub quo eſt factum teſtamentum illud. vel

de exceptione rei iudicate. et dum dicit hic Bartol. quod poteſt opponere clauſulas conſuetas. Adde Baldum in rubrica. de reuo. his qui in fraud. credi. in vlti. colum. vbi dicit quod ſupplere in facto nō poteſt ſecundum eundem Bal. in. l. humanitatis. in. iiij. colum. C. de impub. item non poteſt aliquid addere in contractibus qui celebrātur verbis vel requirunt ſcripturam ſecundū Angelum. et Imol. in. l. qcq̄d aſtringende. de verb. obli. et Sali. in d. l. captatorias. ADDE plene Jo. and. in addi. ad ſpe. in titu. de inſtru. edi. §. inſtrm̄. ꝓſi. qđ ſi cū cōtrahētibus ⁊ opi. Ja. d̄ are. qđ ſapiēs poſſit addere iure inſtitutionis. Tenet do. Card. cōſi. lx. vbi vide de verbo relinq. et qđ ſi pater dicat ꝓ ſua benedictiōe volo qđ habeat centum.

ſub eodem die et conſule ſub quo dicit ſapiens. ¶ Ego in facto valde arduo dixi ſi ſapiens vult mutare verba: poteſt ſub eodem die notariꝰ ponere. vt. l. actorum. ſ. de re iudica. ſed ſi ſapiens vellet ambiguum declarare vel aliquid addere in his que poteſt debet notarius ſcribere ſub die in quo dicit ſapiēs vt. l. heredes palā. §. ſed ſi notam. cum gloſſ. ſ. de teſta. vbi declaratio que fit debet per duos teſtes probari: ſicut dicimus in quolibet arbitratore. vt contrahimus ſocietatem arbitrio verne. nam fit arbitramētū ſub illo die. vt. l. ſi ſocietatē. §. arbitrorum. ſ. ꝓ ſoc. Sed dices tu omnia iſta non valent quando in arbitrium tertij incerti confertur. vt. l. ſi merces. in prin. ſ. loca. ⁊ gl. tangit in l. ſi mandato titij. ſ. manda. Solu. il-
7 lud † qđ eſt de ſubſtantia contractus non poteſt conferri in arbitrium tertij incerti. vt. d. l. ſi merces. ſed illud quod eſt de natura et qualitate contractus bene poteſt committi etiam in arbitrium cōtrahentis. vt. l. hec vēditio. de cōtrahen. emp. ⁊. l. ex ea parte. in prin. j. de verbo. obli. ¶ Quero
8 † vtrum poſſit in aliquos cōpromitti vt ferant tantum ſententiam ad cōſilium ſapientis. ⁊ gloſ. dicit q: ſic. vt in Spec. de arbi. §. ſequitur ver. ſed qđ dicatur. declaraui iſtam. q. in repetitiōe. l. j. §. ſi plures. ſ. de exerci. ¶ Ul-
9 timo † quero in teſtamentis que fiūt tota die dicit inſtituo pauperes chriſti quos talis eliget nonne eſt cōtra l. iſtam illa inſtitutio. Cy. in. l. captatorias. C. de teſt. mili. dicit tunc valet inſtitutio: quia non ſubſtantia inſtitutionis confertur in alterius arbitriū: ſed perſone electio. allegat ad hoc. l. fideicommiſſaria. in fi. j. de fideicō. li. ſed hic videtur electio perſone collata in perſonam tertij: ſicut in. q. alla. Credo qđ illa inſtitutio valeat vt ipſe dicit: quia cōmittitur electio certi ge-

a ¶ In contrarium. ſapiens et vide Bald. in. l. humanitatis. C. de impube. ⁊ in. l. captatorias. C. de teſta. mili. ⁊ Ange. hic et Sali. in. d. l. captatorias. Et vide do. Pet. et Joan. de imol. in ca. cum tibi de teſta. et ibi dixi. Andre. barba.

~ Andreas Pomate.

b ¶ Quod continetur in teſtamento. Uide Cardi. conſi. lx. colum. j.

a ~Andre.Poma. ¶Si quis ita ſcripſerit.vide q̄d inferat ex iſto tex.Old.cōſi.xxij.et ſe.

b ¶Si quis ita ſcripſerit.et vide glo. adde Bal. in.l. extraneus.C.eo.ti.

c ~Andreas Pomate. ¶Ex facto.vide Alex.cōſi. cxj.in.ij.volumine.

neris:et certū genus inſtituitur.ſ.pau- a perum.Et ratio eſt: quia ſunt oēs inſtituti illo non eligente:vt.l.ſi quis titio.et.l.cum quidam.j.de leg.ij. ſed in caſu.l.noſtre inſtituo quos titius voluerit:ipſo non eligente non eſſet aliquis inſtitutus.

10 ¶Quero † quid ſi dicat quis inſtituo pauperes chriſti q̄s talis elegerit:quero qui cōueniantur interim anteq̄ȝ elegerit pauperes c'rñ. b ille fideicōmiſſarius habetur loco heredis per.l.ſi quis ad declinandā. coniuncta.l. nulli. C.de epiſco. et cleri. et hoc tenet Roffre.in titu.de act. ex teſtamento.et in Specu. de inſtrumen. edit.§.nunc aliqua.dixi plene in queſtione quam diſputaui que incipit filium inſtituit.

11 ¶Quero † an illud qđ dixit ſupra Iaco.de aret. ſcilicȝ quod ſi preceſſit voluntas derogatoria qđ ſapiens poterit addere non obſtante tali teſtamento an ſit verum. Reſpō. non. nam quando preceſſit voluntas derogatoria oportet quod in ſequentibus teſtatorem illius ſpecialiter peniteat:vt.l.ſi quis in pricipio teſtamēti.j.de leg.iij.ſed dicere ꝙ teſtamētū dictetur cū conſilio ſapientis non eſt illius voluntatis ſpecialiter penitere imo: generaliter et ſub nube ꝛc. pro quo facit quod dictū eſt.ſ.ꝙ inſtitutꝰ debet ſpecialiter exprimi.

d ¶Hereditas.ſol. ibi fuit. et ad no. hic per Bart. vide Bal. ꝛ doc. in.l. extraneū. C.eo. in.q. de vxore vſufructuaria in vita. vid no. per Bald. in. l. id qđ pauperibꝰ in. vij.col. de epiſco. et cleri.

e ¶Expectatur. et iō per hāc l.et.l.ex facto.j.l. proxima. ꝛ ēt per alias leges ꝛ rationes infraſcriptas poteſt decidi dubiū tale: pone teſtator relinquit vxorem vſufructuariam et titium extraneum inſtituit in re certa et vniuerſaliter in omnibus alijs bonis inſtituit poſt mortem vxoris vſufructuarie filios ſempronij naſcituros:ſi cōtigerit eam filios habere.ſ.maſculos legitimos et naturales vtrum valeat tale legatum vſufructus ꝛ vtrum confirmetur ex aditione heredis inſtituti in re certa ſcilicet titij.ꝛ videtur quod tale legatum vſufructus non valeat. primo quia dies talis legati non cedit niſi a die adite hereditatis.l.j.§.in nouiſſimo.C.de cadu.tollend. et.l.j.§.j.ff.quando dies vſuſfru.le.ce.ſed in caſu noſtro inſtitutio vniuerſalis heredis fuit collata poſt c mortem vſufructuarie.et ſic tempore quo eſt finitus vſuſfructus.quia morte vſufructuarie finitur.§.finitur.inſtitu.de vſufruc.ꝛ.l.final. C.de vſufruc.et etiam ſub conditione.ſcilicet ſi contingat poſt mortem vſufructuarie ſempronium habere filios legitimos et naturales eos inſtituit.ergo videtur quod tunc legatum debet reddi nullū.vt videtur voluiſſe Dy.in cōſilio incip.in chriſti nomine.queſtio talis eſt. quidaȝ d cōdidit teſtamentū in quo vxorē ſuam dominam ꝛc. ita etiam ſent.ꝛ Ioan.an.in additio. Specu. in titu. e

Is qui. Captus ab hoſtibus et ſeruus eiꝰ poteſt inſtitui propter ſpem poſtliminij. hoc dicit.

1 ☞Si inſtitutus habet coheredem inſtitutum ſub conditione an interim inſtitutus pure ſit heres inſolidum.

Si quis ita ſcripſerit. a Non expectatur cōditio cuiꝰ nihil operatur euētus.h.d. ¶Op.j.qñ dies leg. ce.l.hmōi.vide gl.que incipit niſi in conditionali ibi:huiuſmodi ꝛc.dic vt ibi.et per Cy.C.de inſtitu.et ſubſtitu.l.ſi pater.in.vj.q. ¶Querit gloſſ. 1 † quid ſi haberet coheredem inſtitutum ſub conditione an interim ſit heres inſolidum. Gloſſ.remittit ad notata in.l.ij.ſ.ſi pars here.pet.ꝛ vide glo. b que incipit quid ergo ſi alius.ꝛ Dyn.hic tenet opin. Io. per vnam rationem: quia ſi ſemel eſt heres non pōt deſinere eſſe heres.vt.l.ei qui ſoluēdo.in fi.j.eo.hec ratio non habet locum in legatis.et ideo ille leges que loquuntur in legatis non vigent.ꝛ ita tenui vobis in.l.plane.§.ſi coniuncti.j.de leg.j. tetigi in.l.ſi marito.§.ſi pater.ſ.ſo.matr. Ad illud qđ dicit Dy. ſi ſemel eſt heres ꝛc. Rñ.qđ incōtinenti non dicitur heres:ſed pendet ex euentu conditionis:quia ſi cōditio deficit ſemper dicetur inſolidū fuiſſe heres. ſi extiterit:non.vt in l.quedam.j.de reb.dub.ꝛ.l.quires.j.de ſolu.interim tamen totam hereditatē tenebit ſed an erit heres inſolidum pendebit ex euentu conditionis:vt dixi.

1 ☞Quis quando poſſit inſtitui heres ad dieȝ incertum.

2 Monaſterium ſi inſtituatur heres poſt morteȝ alicuius an ſtatim erit heres.

3 Ratio diuerſitatis inter diem certum: incertum et conditionem.

4 Si aliquis eſt inſtitutus in ſemiſſe vſq̄ȝ ad paſcha alius in eodem ſemiſſe poſt paſcha alius in alio ſemiſſe ſimpliciter an talis inſtitutio valeat.

5 Inſtitutio facta de aliquo vſq̄ȝ ad paſcha et quod nullo modo vlterius poſſit eſſe heres:quod non teneat.

Hereditas ex die. Opp.de.l.miles ita. et l.in fraudem.j.de teſt.mili. Solu.ibi ſpeciale in milite. ¶Opp.de.l.qui filio. et.l. in tempus.j.e.ꝛ.l.filius a patre.in prin.ſ.de libe. et poſthu.vbi expectatur dies.Solu.hic loquitur de die certo. 1 † ſed in diem incertum poteſt heres inſtitui:vt.l.ab omnibꝰ.§.cū quidam.j.de leg.j.ꝛ not.in l.ſi ita.§.fi.ſ.de libe.ꝛ poſth.ſed in cōtrarijs loquitur de die incerta. ¶Oppoñ.ad iſtud de.l.ex facto c in prin.ad treb.Solu.fateor qđ poteſt inſtitui quis ad diem incertū hoc eſt vt extūc incipiat eſſe heres:nō autem poteſt inſtitui:vt extūc deſinat eſſe heres directo ſed per fideicommiſſuȝ ſic.vt dicta.l.ex facto. et.l.filius.ver.vt quis heredem.j.de leg.j.ꝛ.l. ſi miles.j.de teſta.mili. ¶Opp.C.eo.l. extraneum. vbi etiam quando eſt dies incertus ſubducitur vitium temporis de medio. Solu. ibi fuitꝰ dies incertus mortis inſtituti.et ſic certum eſt ipſo viuente diem cedere.non ergo expectatur c dies.quod ſupra dixi.

de pigno.§.fi.in additio.incipi.ſed vſuſfructus ꝛc.ꝛ Ange.in.l.qui filio.in prin.j.eo.per illum tex. vbi ſi filium exheredo alio herede inſtituto pro medietate bonorum: ſi filio exheredato lego ſeruum quem poſt mortem filij inſtituo heredem pro alia medietate: ideo ibi valet legatū. qꝛ confirmatꝛ per aditionē coheredis.ſi enim ibi intelligeretꝛ qđ non fuiſſet datus coheres qui adiuiſſet non valeret legatum ſerui.idem voluit Pet.de ancha.in.c.fi.de pigno.idem Benedic.de plumbi.in.l.qui duo.§.j.ff.de manu.teſta. qꝛ legata nō debentur niſi hereditate adita.lege eam quam.C.de fideicommiſ.ꝛ.l.ſi nemo.C.de teſtamē. tute.et certum eſt qđ illi heredes vniuerſales:ſcilicet filij ſempronij non poſſunt adire hereditatē niſi poſt mortem vſufructuarie et nō ante.l.ſi quis inſtituatur heres in diem.ſ.eo.et.l.in tempus.j.codeȝ. ergo cum tale legatum videatur eſſe collatū in tempus mortis vſufructuarie.et ſic perinde ſit ac ſi teſtator dixiſſet vxori lego vſumfru. omnium bonorū cum ipſa morietur:videtur eſſe nullius momenti.l. titio cum morietur.de vſufruc.nec habet obſtare qđ fuerit inſtitutus titius in re certa:quia ille habetur loco legatarij:vt hic.et in.l.quoties.C.codeȝ.igitur eius aditione non poteſt confirmari legatum vſufruc.et hanc opi.qđ non valeat legatum vſuſfruc, videtur expreſſe firmare Imol. in.l. filius a patre. in prin.ff.de libe.ꝛ poſthu.ꝛ in.c.fin.de pigno.alij vero vt Bal.in dicta.l.filius a patre.in princ. ꝛ Bal. Ange.et Rapha.in.l.hereditas ex die.ſ.eo.et Bal. in l.ſi ſeruus.§.j.de vulga.ꝛ pupil.tenebat legatum in caſu noſtro valere:ꝛ reijci illam dilationem adiectā in inſtitutione heredis vniuerſalis:ſcilicet illorum filiorum ſempronij.mouentur per text.in.d.l. filius a patre.in prin.et per alia alleg.ibi per eos.hoc tamē eſt aliud maxime per quod dici debet valere legatum vſuſfructus:quia fuit inſtitutus heres in re certa:ſcilicet titius.per id quod dicit Bart.hic et.j. dicam.ꝛ ideo Bal.ꝛ Salice.in.l.extraneum.C.de heredi inſtituen.dicunt qđ heres vniuerſalis cum non poſſit in queſtione noſtra ante mortem vxoris adire:ꝛ per conſequens cum non ſit heres:legatū vſuſfructus poterit eius vxor accipere cum poſſeſſio bonorum vacet.argu.eorum que no.in.l.non dubium. C.de lega.et.l.titia cum teſtamento.§.j. de legat.ij. ſicut ſi eſſet legatarius executor teſtamenti.l. fiſtulas.§.fundum.de cōtrahen.emp.ꝛ aduenïente poſt ea die hereditas retro fingatur adita.l. mulier.§. ſi quis hereditarium.ſ.de cōdi.inſti.vel ſm eum poſſit officium iudicis ſuper hoc implorare.argu.l. hereditas.in fi.ff.de peti.heredi.ꝛ.l.quintus.§.j.ff. de annu.leg.ꝛ idem videtur tenere Bal.in.l.id qđ pauperibus.in.xiiij.q.C.de epiſ.ꝛ cleri.et Ange.in.l.miles ita heredem.in princi.j.de teſta.mili. Item per aliam rationem legatum non vitiatur:ſcilicet ſi interim pendente conditione agnoſceretur bonorum poſſeſſio per heredem iuxta.l.fi.§.ſi ſub conditione j.de ſecun.tabu. et dicta.l.ſi quis inſtituatur. et ibi hoc etiam videtur velle Bal.et Ange. et Paul. in dicta.l.filius a patre.et plenius in conſil. ccclxxxix. incipien.in Chriſti nomine viſis dubijs.et in conſi. precedenti tenet valere legatum. et in dicto cōſilio concludit hoc eſſe verum etiam ſi per heredem illū non adeatur hereditas. qꝛ de mente teſtatoris videtur fuiſſe quod legatum debeatur:etiam hereditate nō adita: poſtquam inſtituit heredem poſt mortem vxoris.et poteſt teſtator diſponere legata valere etiam hereditate non adita.vt per Bartol.in.l. nemo poteſt.de lega.j.et in l.j.in princip.ff. ſi quis omiſ.cau. teſt.et in.l.eam quam.C. de fideicommiſ. cum ſimilibus.per.§.ſi vero expreſſim.in auten.de heredi. ꝛ falci.que opinio videtur equa et conſona voluntati teſtatoris:tamen in caſu noſtro debet valere legatum.quia fuit alius inſtitutus in re certa vt fuit de mente Ioan.and.in additio.ſupra alleg.ſi bene inſpiciatur:quia per aditionem inſtituti in re certa cōfirmatur teſtamentum ſiue heres vniuerſalis poſtea adeat ſiue nō cum talis inſtitutus in re certa habeat ius accreſcendi.l.prima.§.ſi ex fundo.ſupra eodem.et ita tenet Barto.hic.et Bartol.in lege quoties.C.eodem.et ibi etiam Salice.et Angel. et domi.Anto.in.c.Raynutius. extra de teſtamen. non enim requiritur qđ omnes heredes adeant vt teſtamentum confirmetur.l.ſi nemo.de teſtamen. tute.l. ſi legato.§.finali.et.l.teſtamento manumiſ. de manu.teſtamē. ſi ergo inſtitutus in re certa.habet ius accreſcendi illo vniuerſali herede repudiante quo caſu habetur ac ſi heredem non habuiſſet.l.ij.§.ſed ſi ſint.j.ad tertullia.l.j.§.penul.C.de caducis tollendis.ſequitur ꝙ teſtamentum confirmatur per eius aditionem.Item quia talis inſtitutus in re certa videtur inſtitutus ſub tacita conditione que non ſuſpendit tranſmiſſionem.lege conditio que extrinſecus. et lege aliquando. de conditio. et demonſtratio.et non tranſmitteret ſi non haberet ius accreſcēdi.Sed ita eſt quod accreſcit:vt hic:ergo confirmatur teſtamentum in tantum quod tranſmitteret ad ſuos heredes.talis inſtitutus in re certa decedens etiam antequam ſit aperta via iuris accreſcendi.lege ſi ex pluribus.de ſu.et legi.et ita ſum ſolitus conſulendo tenere et legendo:ſcilicet quod per aditionem factam ab inſtituto in re certa dato ſibi coherede vniuerſali confirmetur teſtamentum:licet nonnulli teneant quod non cōfirmetur. Sed ad ea que ipſi dicunt patet reſponſio ex his que proxime dicta ſunt: et dicta lex filius a patre loquitur ſolum quando erat inſtitutus vnus poſt mortem vxoris cui legatus erat vſuſfructus.dixi in dicta lege filius a patre.

ADDE qđ quando vxori legatus eſt vſuſfructus et poſt:aliquis eius heres eſt inſtitutus:quod tamen ei debetur.vt.ſ.clare oſtendit et conſuluit Romã.conſi.lxxj.vbi dixit qđ ſi vera eſſet opinio Ioā. and.ſequeretur qđ elegiſſet ſibi viam ad impugnandum teſtamentum.

2 de die incerta:intellige mortis tertij. Ita quod dubium eſt an inſtitutus decedat ante vel non. Et per hoc † audiui aliquos docto. dicentes quod ſi eccleſia vel monaſterium aliquod inſtituatur poſt mortem alicuius:

a ¶ Mori. an monaſterium dicatur poſſe mori. ꝛ adde quod in hoc dubio omnes doctores tenent hic contra Bartol. et vide quod notat Bal. poſt Bartolum in. l. j. in vlti. colum. C. de ſacroſan. eccle. in lectura ꝛ qđ no. Bal. in. l. id qđ pauperibꝰ. in. vij. col. ī illa q̃ſtione magna C. de epiſ. et cleri. et Bal. in. l. poſt mortē. ī. v. col. C. đ fideic. ꝛ Bal. ꝛ angel. hic. et Bal. in. d. l. extraneū C. eod. vbi tenet contra Bart. hic. Imola tamen hic tenet cū Barto. per. l. pater. §. tuſculanum. de leg. ij. vbi legatū factum templo nō debet ſi erit diſſolutū. ergo debʒ expectari ſi diſſoluit

quod ſtatiʒ erit heres: quia monaſte
a rium vel eccleſia non poteſt mori[a] et
ſic certum erit diem cedere: qđ mihi
non placet. quia preſumptio eſt quod
monaſterium intra. xxx. annos capi-
te minuetur vel forte extinguetur. vt
l. hereditatē. ver. ſic deniqꝫ ad. l. falc.
¶ Opp. de. l. actus legitimi. ī. de re-
gu. iur. vbi nulla fit mentio inſtitutio
nis. Reſpon. quod ibi deficit ſupple-
3 tur per iſtam. l. ¶ Quero † que eſt di
uerſitatis ratio inter diem certum et
incertum ſeu conditionem. Reſpon-
deo ſm̄ Dy. qđ conditio vel dies in-
certus quātuncūqꝫ exiſtens retrotra
hitur. vt. l. qđ dicitur. de teſta. mili. et
ſic videtur ille ſemper deceſſiſſe teſta
tus. ſecus in die certa que retro non
trahitur: ꝛ ſic videtur quis decedere
pro parte teſtatus ꝛ pro parte inteſta
tus. ita dicit Dy. in. c. actus legitimi.
de reg. iur. li. vj. Jac. de are. aſſignat
aliam rationem. nam natura diei cer
te eſt vt nō ſuſpendat iuris effectum
ſed executioneʒ. vt. l. cedere diem. de
verb. ſigni. ſed natura cōditionis eſt
vt ſuſpēdat totum effectum iuris. vt
ibidem. Si ergo diceres inſtitutū in
diem certam nō poſſe adire. tūc dies

Andreas Pomate.
¶ Nō poteſt mori. Vide Alexā. in. l. pactum quod dotali. in vlti. col. C. de pac.

Andreas Pomate.
b ¶ Iuxta predicta. Vide Alex. conſi. clxij. in. iiij. col. ij. volu. alias. ccix. penul. col. j. volu.

c ¶ Dy. ſic. Idem tenet Salic. in. d. l. extraneum. et Benedic. de plumbi. in. l. libertas. de manu. teſta. alle. gloſſ. iuncto tex. in. l. miles ita. in princi. in verſic. hereditas. ī. de teſt. mili. Bal. in. l. extraneum. tenet contra Bar. hic ſcilicet qđ vſqꝫ ad paſcha vnus erit heres directo: poſt paſcha alius erit heres ꝑ fideicommiſ. idem tenet Bald. in. l. miles ita. in princip. infra de teſtamen. mili. et Bald. et Ange. et Imol. in. d. l. filius a patre. in prin. et paul. in dicta. l. certi.

d ¶ Vitiatur. doc. omnes allega. in p̄cedenti apoſtilla tenent contra Bar. hic veritas pendet ab illo articulo: an teſtator prohibere poſſit ius accreſcendi de quo in. l. quoties. C. eo.
ADDE Pau. de caſt. conſi. ccij. qui etiam in facto conſuluit contra Bar.

Andreas Pomate.
e ¶ Item no. vide Barb. conſi. xiiij. col. iij. in. ij. vol. Anto. de but. conſi. ix.

f ¶ Ut. l. quoties. et ibi vide de illa materia: qꝛ tota iſta. l. cū ſuis queſtionibus examinatur ibi.

operatur contra ſuam naturam. ſed cōditio opera-
tur ſuum effectum et aditionem impedit. ¶ Iuxta
b predicta[b] quero † aliq̄s eſt inſtitutus ex ſemiſſe vſqꝫ
4 ad paſcha. alius in eodem ſemiſſe eſt inſtitutꝰ poſt
paſcha. alius in alio ſemiſſe ſimpliciter. an valebit
c inſtitutio. certe ſm̄ rationem Dy. ſic[c]. quia nō repe
ritur pro parte tēporis teſtatus ꝛ pro parte inteſta-
tus. ꝛ ſic ceſſat ratio. l. ꝛ ſic tempus non ſubducere-
tur de medio quod tenet Guil. in. l. extraneū. C. eo.
ſed ſm̄ rationem Jac. de are. vitium temporis ſub-
duceretur de medio et ſic quilibet videt inſtitutus
pure vt hac. l. qđ puto verius. pro hoc. l. filius a pa-
tre. ij. reſpōſo cū ſua gl. ſ. de libe. ꝛ poſthu. ¶ Que-
5 ro † quid ſi teſtator dixit inſtituo mihi titium here-
dem vſqꝫ ad paſcha. ꝛ qđ nullo modo poſſit vlteriꝰ
d heres eſſe. Tunc dico qđ inſtitutio vitiatur[d] in to-
tum. quia continet in ſe repugnantiā ſicut in herede
inſtituto in re certa. cum fuit dictum quod plus pe-
tere non poſſit. vt dixi in. l. quoties. §. ſi duo. ſ. e. ar.
d. l. miles ita. in prin. ī. de teſta. milita.

1 ☞ Inſtitutus in re certa non habetur loco legatarij nec vere eſt heres: ſed eſt tertia ſpecies de per ſe participans de vtroqꝫ.
2 Inſtitutus in re certa qđ habeat ius accreſcendi et poſſit capere rem ſua autoritate.
Adde quod hanc dicit cōmunem Alexan. in conſilio. cxxxviij. colum. penulti. verſicu. quo autem in. j. volumine.
3 Inſtitutus in re certa decedens ante agnitionē qđ illam tranſmittat ſicut legatarius.
4 Inſtitutio de re certa rupto teſtamento: qn̄ confirmetur per aut. ex cauſa.
5 Teſtamentum an confirmetur inſtituto in re certa illud agnoſcendo.
6 Remedium. l. fi. C. de edicto diui. ꝙ competat inſtituto in re certa.
7 Relegatus ſeu confinatus an habeat domicilium vbi confinatur: remiſſiue.
8 Pater relegans filium in certo loco per hoc non incidit in titulum de priuatis carceribus.

EX facto. Inſtitutio pluriuʒ ex rebus certis valet et ſunt heredes equaliter ꝛ res illas tanqꝫ prelegatas accipiunt. Item ibi dicitur eſſe res vbi perpetuo debet eſſe non vbi eſt ad tempus. hoc dicit. Tota iſta. l. diuiditur in quinqꝫ. quia primo ponitur thema et queſtio vſqꝫ ibi dicebam. Secundo declarat quaſdam dubitationes pertinentes ad materiam queſtionis propoſite vſqꝫ ibi: cuʒ hec ita ſunt. vbi determinat vnam queſtionem que colligitur ex themate vſqꝫ ibi: rerum autem. ibi ponitur quedam conferentia ad determinationem alterius queſtionis que ex themate colligitur et in text. expreſſa fuit vſqꝫ ibi: que res in propoſito. ibi illam queſtionem determinat vſqꝫ ad finem. ¶ Not. quod inſtitutio valet ex rebus certis et dicuntur eſſe equaliter inſti
e tuti. ¶ Item not.[c] quod ibi res dicitur eſſe vbi per-
1 petuo debet eſſe. ¶ Oppon. quod † inſtitutus in
f re certa habetur loco legatarij. vt lege quoties[f]. C.
eod. Solu. gloſſ. ibi erat alius inſtitutus vniuerſali-
ter: hic non. Vel dic qđ heres inſtitutus in re certa
vere eſt heres. ſed habetur loco legatarij quo ad

hoc ne cōueniatur actionibus hereditarijs. hec eſt
ſecunda ſol. glo. ¶ Et no. ꝙ illam appropriant ſibi
vltramontani. ꝛ etiam tenet Jaco. de are. et Cy. in
d. l. quoties. probat ſic: inſtitutus ex re certa habet
ius accreſcendi. vt. l. j. §. ſi ex fundo. ꝛ. l. quoties. §. ſi
duos. ſ. e. ſi non eſſet heres nō haberet illud ius: qꝛ
inter heredes ꝛ legatarios nō eſt ius accreſcēdi. vt
l. ſi nemo. de teſt. tut. ꝛ. l. ſi nemo. de regu. iur. et hoc
eſt quod voluerunt iura noua ꝙ filius haberet iure
inſtitutionis: quia vere eſt heres quo ad omnia pre
terqꝫ quo ad actiones. ita dicunt ipſi. ſed glo. in. l. ſi
quis priore. ad treb. dicit qđ habetur loco heredis
quo ad excludendam querelaʒ tantum: quo ad alia
loco legatarij. Hu. etiam videtur dicere idem. Exa
minemus nos primo dico ꝙ opi. vltramon. que tan
gitur in glo. non eſt vera. dicunt etiam ꝙ ſunt here-
des quo ad omnia preterqꝫ quo ad actiones: quod
falſum eſt: quia heres nō detrahit falcidiaʒ a cohe-
rede de eo qđ capit iure hereditario. vt. l. in ſingu-
lis. ad leg. fal. ſed hic detrahitur ex inſtitutione ex
re certa. ergo nō habetur quo ad omnia vt heres.
vt hic. ꝛ. l. quoties. C. fami. erciſ. ¶ Preterea ſi tu di
cis qđ ſint heredes quero pro qua parte: ſi dicis qđ
pro nulla: certum eſt hoc eſſe impoſſibile. Sed ſi di
cis qđ pro aliqua etiā hoc eſt impoſſibile: et ſtatim
do oppoſitum cum alius ſit inſtitutus inſolidū: er-
go iſte in nihilum. ꝛ reſpectu huiꝰ rei nulla eſt pars
hereditatis: cum hereditas ſit ius vt hic dicitur in
tex. quia nulla pars aſcripta eſt ꝛc. Unde Mar. ſil.
et Jaco. bu. ſequens eum dicit: aut inſtitutus eſt fi-
lius ex re certa. et tunc eſt vera opi. vltramon. quod
habet loco heredis. vt in. §. aliud quoqꝫ cap. in au-
ten. vt cum de appel. cog. Extraneus vero loco lega
tarij vt. l. quoties. C. eo. ratio quia filius habet illaʒ
a rem loco legitime[a]: hoc eſt tertie vel quarte ꝛ ſi de-
ficit ſuppletur ſibi. ergo videtur inſtitutus in quar-
ta merito habet loco heredis. Iſtud diſplicet mihi
plus. nam legitima filij eſt quarta bonorū deducto
ere alieno ꝛ funeris impenſa. vt. l. papi. §. quarta. ſ.
de inoffi. teſt. ſed quarta bonorum ere alieno dedu
cto non eſt pars hereditatis. vt. l. non amplius. §. fi.
ī. de lega. j. ꝛ. l. ſi quis ſeruum. §. fi. cum. l. ſeq. ī. de le-
ga. ij. ergo non habetur loco heredis. ¶ Quid er-
go dicemus? Reſpō. heres inſtitutus ex re certa nō
eſt heres vniuerſalis nec eſt legatarius: ſed eſt vna
tertia ſpecies per ſe que vocatur heres ex re certa: q̄
partim capit de natura inſtituti vniuerſaliter: par-
tim de natura legatarij: ſicut dicimus in grammati
ca de participio: quod partem nominis partem ver
bi recipit. Recipit enim hoc inſtitutus ex re certa
2 † quod habeat ius accreſcēdi. ꝛ puto[b] quod ſua au
b toritate poteſt accipere rem in qua inſtitutus eſt ſi-
cut heres vniuerſalis hereditateʒ. et per iſta voluit
lex filium inſtitui etiam ex re certa vt dicto. §. aliud
quoqꝫ capitulum. A legatis vero accipit ꝙ non tene
tur creditoribus: et quod per falcidiam defalcet vt
3 hic. ¶ Ex predictis infero ad † determinationem
c quarundam queſtionum. Primo vtrum[c] heres in-
ſtitutus in re certa decedens ante agnitionem illiꝰ
rei illam tranſmittat. Videtur quod non. vt. C. de iu
re delibe. l. quoniam ſororem. vbi textus dicit ſi ali-
quid hereditatis fuiſſet relictum. dico quod res ip̄a

tranſmittatur ſicut tranſmittit lega-
tarius. quia quo ad rem talis inſtitu
tio ſapit naturam legatarij: ſed illos
effectus quos capit ab inſtitutione
vniuerſali ſcilicet qđ habeat ius ac-
creſcendi: illud non agnitum nō tranſ
mittitur: quia eſt aliquid heredita-
d tis[d]: ideſt iure hereditario. ¶ Que-
4 ro etiam per † auten. ex cauſa. rupto
teſtamēto ex cauſa preteritionis vel
exheredationis rūpuntur inſtitutio-
nes cetera autem firma permanent.
an inſtitutio facta ex re certa rema-
neat firma? Reſpondeo inquantum
ſapit naturam legati remanet firma:
inquantum ſapit ab inſtitutione vni-
e uerſali vitiatur: vt ex predictis ptʒ[c].
¶ Eodem modo quero: certum eſt
qđ vno ex inſtitutis adeunte totū te
ſtamentum cōfirmatur. vt. l. ſi nemo.
ſ. de teſta. tute. et. ī. de manu. teſta.
l. teſtamēto. ꝛ. l. ſi legato ſeruo. in fine

Andreas Pomate.
a ¶ In loco legitime. vide Ange. are. in. §. actionū. col. xxxj. inſti. de act.

Andreas Pomate.
b ¶ Et puto. vide Alex. in. l. nemo poteſt. iiij. col. ver. querit hic ꝑ Bar. de lega. j. et. l. quoties. col. iij. C. e. tit. ꝛ conſi. lxij. ij. col. ij. dubio. verſic. nec etiā. in. ij. volu.

c ¶ Primo vtrū. Iſtā q. etiā tangit Bart. in. l. q̃ties. C. eo. ꝛ no. allegat iſtaʒ. l. qm̄ ſororeʒ de qua. q. habet ibi ꝑ doct. ꝛ hic ꝑ Ang. et Imo. in. l. j. §. ſi ex fundo. ſ. eo. ꝛ Imo. in. c. Ray. ſuper. ij. glo. extra de teſta. ꝛ Sali. in. d. l. quoties. tenet qđ rem illam particularem non tranſmittit intra annum datum ad deliberandum per. l. cum antiquioribus. C. de iur. deliberan. niſi eſſet filius ille inſtitutus in re certa. quia ex potentia ſuitatis tranſmittit. et loquitur Sali. poſtqꝫ repudiauerit vniuerſalis heres licet Imo. hic. vt in. d. §. ſi ex fundo. ꝛ. d. c. Ray. infideliter referat iſtam opi. Sali.

d ¶ Hereditatis. et in hoc cum Bar. tenet Jo. and. in Specu. in titu. de teſta. §. in primis. Et Cy. Franci. tigri. Bar. Guil. Ange. Sali. et Pau. in. d. l. quoties. ꝛ Bal. ꝛ Ange. in. d. §. ſi ex fundo. et Bar. in. l. quoties. §. ſi duo. ſ. eo. et Bal. in. c. ſi pater. de teſt. in. vj. et Imo. in. d. c. Raynu. ſuper gloſſ. ſed contrarium tenet Nico. de matha. Jaco. bu. Ray. Bal. et Fran. de rampo. in. d. l. quoties. ꝛ Bal. in. l. quidam elogio. in vlti. col. C. de iur. delibe. vbi videtur facere differentiam an filius ſit inſtitutus in re certa: vt tunc tranſmittat illam ſpem obuēturam iuris accreſcendi reſidui hereditatis relicte heredi vniuerſali qui deceſſit intra annum deliberādi hereditate adhuc per illum inſtitutum vniuerſaliter nō adita. aut extraneus et tunc ſecus vt ibi per eum. Addo etiaʒ quod Ange. et Imo. in lege filius qui patri. de vulgari et pupillari. tenent idem quod ipſi tenent in dicto paragrapho. ſi ex fundo. ſcilicet idem qđ Barto. hic.

e. ¶ Predictis patet. idem tenet Imol. in dicto. §. ſi ex fundo. in repetitio. in octaua columna. et vide not. per Baldum in autenti. ex cauſa. C. de liberis preteri.

a ¶ Nam inſtitutus.et idem tenet Bart.in.d.l.quoties.aliter tamen loquitur Bartol. in dicta lege fina.C.de edic.diui.ſed Angel.et Salice.in dicta lega quoties. tranſeunt cum gloſſ.hic et Jmol.hic in dicto capitu.Raynutius ſuperſecunda gloſſ. et Angel.in.l.fi. de edi.di. 5

¶ In tex. ibi: rerum autem ita licarum. Aduertēdū eſt: q. ibi eſt nota.text.ad vnaz queſtionem. vcz. pone aliqs habet maiorem partē fortunarū ſuarum et bonoꝝ ciuilium in ciuitate lucana:et ibi habitat.Et in ciuitate romana habet mercantias pecunias ⁊ alias res mobiles.an debeāt iudicari bona ſita in territorio ciuitatis romane adeo qđ ſtatutum ciuitatis lucane diſponens circa res in teſtando vel aliter in contrahendo vel obligando in eis ſibi locum non vendicet ſcđm doctrinam Bar. in.l. cunctos populos. et ibi ſcripſi poſt Bal.C.de ſum.trini. breuiter concludo per iſtum tex.et per.l.ſi ita legatum.de lega.iij.et.l.debitor.ſ.de pigno.cum ſimilibus. que iura allega.glo.hic in quibus patet qđ mobilia que ſunt in loco ad tempus non cenſentur eſſe res illius loci: ſed ea que ibi ſunt perpetuo māſura.vt ſunt res immobiles cenſentur eſſe res illius loci vbi ſunt et pecunie et alia bona que eſſent extra ciuitatem romanam.ſi tamen eſſent reuerſure ad ciuitatem romanam: vt ibi ſtent cenſentur eſſe de bonis ciuitatis romane:ergo ſi ciuis lucanus per decennium et vltra domicilium habuerit in ciuitate lucana: et ibi haberet maiorem partem fortunarum ſuarum preſumitur habuiſſe animum ibi perpetuo manendi: cum eadem parte fortunarum ſuarum quas ibi habebat. ita no.Salic.in lege ſecunda.in fine.C.de iuriſditio.omnium iudicum.per legem ciues.C.de incolis.libro decimo.et.l.ſecunda.eodem titulo.et ad hoc bene facit quod not. Pet. Cyn. Bald. Angel. hic vbi dicunt quod res quas quis ſecum habet vt vtatur in certo loco.cenſentur eſſe illius loci. ⁊ ideo dicunt quod ſi ſcholaris forenſis infirmus exiſtens in ciuitate Bononie relinquat titio bona que habet Bonoñ.videtur reliquiſſe libros quos ibi habebat cauſa ſtudendi in loco illo.argumen.dicta lege.debitor.et facit id quod habetur in lege ſi inducta. C. in quibus cauſis pig.ta.contrahi.et licet Jmol. hic dubitet de hoc quando conſtabat quod bona non debebant Bonoñ.manere:ſed debebant ad alium locum transferri:vt ibi perpetuo eſſent.tamen dicit quod ibi caſus videtur quem dicit eſſe ſingularem ad hoc videlicet quod mobilia cenſentur eſſe de territorio loci: vbi reperiuntur:et ideo fiſco illius loci confiſcantur.et illud videtur verius quam id quod

eodem titu. An herede † inſtituto ex 6 re certa agnoſcente inſtitutionem teſtamentum confirmetur. Reſpon. ſic quia vno adeunte confirmatum eſt: quia ammodo ſiue alij repudient ſiue agnoſcant teſtamentum valiturū eſt.quia vni adeunti totum accreſceret:ſed hec eadem ratio eſt in inſtituto ex re certa.ergo et cetera.niſi eſſet dictum quod plus petere non poſſit: vt dixi in lege quoties.§. ſi duo. ſu- a pra eodem. ¶ Quero † etiam heredibus inſtitutis datur remedium lege vltima. C.de edi.diui adria.tollend. quero an heredibus inſtitutis ex re certa competat illud remedium. Gloſſ.videtur dicere quod non: quia quantum eſt in re habetur loco legatariorum: ſed legatario non datur beneficium illius legis. ergo et cetera. contrarium forte eſt verius. nam inſtitutus[a] ex re certa

ponit Baldus in lege mercatores.C.de commer.et merca.et dato quod etiam teneremus deciſionem Bald. in dicta lege mercatores. tamen mihi non obſtat quo ad propoſitum noſtrum. quia Baldus in dicta lege mercatores.vult quod mobilia perſonam concernant et nō locum vbi ſita ſunt.naz ſi etiam volumus attendere locum vbi erat perſona teſtatoris adhuc habemus intentum. et idem dico de actis ſeu nominibus debitorum: quia ſi in ciuitate Romana celebrati ſunt contractus ex quibus creata ſunt illa nomina debitorum. et tunc dicendum eſt quod cenſentur eſſe de bonis illius loci: vt eſt caſus in lege titium et meuium.§. tutores.de adminiſtratio.tutorum. Jdez ſi alibi celebratus eſſet contractus.et ſolutio eſſet collata in ciuitate Roma.l.quoties.ff.de ſolutionib⁹. Pro cōfirmatione predictorum facit quod actio. dicuntur coherere perſone creditoris:et illam comitantur.lege quis ergo caſus.de pecu.lege tertia. ⁊ ibi not.ff. pro ſocio.et in nota.queſtio.declarat Baldus in lege prima.ff.de ſtatu hominum et vbi quis habet duo domicilia.vnum ratione originis et aliud ratione incolatus ſemper conſideramus potius locū incolatus in his in quibus perſona eſt in conſideratione.vt patet ex gloſſ.valde notabi. in capitu. ſtatutum.§.cum vero.in verſiculo vnam dietam.et ibi notant docto.de reſcript.in ſexto.fortificantur predicta:quia quando actiones dantur ad quid mobile iudicatur de eis prout de re mobili vt not. gloſſ. in autenti.de non alienan.§.primo. in verſicu. connumeranda.et ibi clarius declarat Angel. et nota. Dyñ.et Bartol.in lege et poteſt.ff.de autoritate tutorum.et gloſſ.in lege prima.et ibi nota.Bartol.C. ſi aduer.tranſactio.et Bartol. in lege mouentium. de verborum ſignificatio.Joan.andre.in Specul. in titu.de fruct.et inter.§.primo.ſuper ver.ſed quid ſi debeo.et Angel. in lege prima.§. fuit queſitum. ad trebellianum.ergo ſicut dixi quod res mobiles cenſentur eſſe de territorio illius loci in quo ſite ſunt.ita eſt dicendum de actio. que dantur ad res mobiles iſtud etiam firmat Lappus allega. nonageſimoprimo.incipiente.in nomine domini amen. Caſus eſt talis:videlicet quidam Nicolaus et cetera.in fine de quo facit mētionem Romanus in lege ſi conſtante.paragrapho finali.ſoluto matrimonio.nam concludit Lappus quod ſi in varijs locis defunctus habet bona et cetera. vt ibi per eum. Adde que plenius ipſe conſuluit.vbi de verbo ad verbum eſt hec apoſtilla. conſilio decimoſexto. libro primo.

non expectat aditionem aliorū de neceſſitate imo agnitione ſua totū teſtamentū cōfirmatur. vt.ſ.dixi ergo videtur quod illi cōpetit beneficiū illius.l. quia quantū ad hoc loco heredis eſt. ¶ Opp.de.l. heredes.§.fi.ſ.famil.erciſcun.Solutio.ibi in diuerſis vniuerſitatibus que cōſtituunt diuerſa patrimonia. ¶ Oppo.de.l.neſennius.j.ad.l.falcidiam. Solutio vt ibi dicam. ¶ Vltimo verſi.perinde ſi ſeru⁹
7 inducitur ad duas queſtiones. Primo vtrum † relegatus ſeu confinatus videatur habere domicilium 1
ibi vbi confinatus eſt.Et hic videtur caſus quod nō de quo dic.vt in.l.eius qui in fi.infra ad mu. Secun- 2
8 do † facit ſi pater relegat filium ex certo loco quod ex hoc non incidat in titu. de priua. carce. per hunc ver.et per.l.iij.§.de dolo.de libe.exhi. Cynus.in.l.j. C.de priua.carce.

S I quis ita. Defectus cōditionis que depēdet ex facto teſtatoris inſtitutionem non vitiat.hoc dicit. ¶ Opp.ſ.de iniuſt.rup.et irri.teſta.l.cum in ſecundo.Solu.hic in conditione de futuro que dependet ex facto teſtatoris.rationem dixi.ſ.eodem. l.ij. Gloſſ. diſtinguit hic.quam vide per te. ¶ Vltimo vide glo.ibi.Item not.dicit gloſ.et conditio non eſt. quia habetur pro pura cum teſtatorem penituiſſe videatur.vt.ſ.eodē l.ij.et ibi de hoc diſtinguitur per Dynum.gloſ. dicit in.l.qui plures.ſed ibi ſcriptura erat imperfecta circa perſonas:que a iure non ſupplentur. hic circa poſitiones que a iure ſupplentur.vt.ſ.eodem.l. item ꝙ ſabinus ſecundum Dynum.

C Um in teſtamento. Nō admittitur concurſus inſtituti et ſubſtituti.hoc dicit. ¶ Oppo.quod nō valeat inſtitutio.quia filius non fuit inſtitut⁹. Gloſſ.ſolu.intelligo filium hic inſtitutum. quod dic vt dixi in lege gallus.in principio.ſ.de lib.⁊ poſthu. ſed contra hoc facit.l.ſi quis eum in fi.j.ri.j.ſm vnaz lec.ſed illam non teneo.

Hec verba. Copula vltimo loco poſita etiā inter precedētes ſolute poſitos videtur appoſita. h.d. prout eſt copula ibi ⁊ caius. quidam habent ſine et:tunc hoc dicit ſoluta reſoluitur in cōiunctam hoc dicit.facit.ſ.de excuſatio. tut. l.ſi duas.§.ij.l.cum delanionis.§.quidam.cum.j.de fun.inſtru.dixi de materia huius.§.in.l.re coniuncti. j.de lega.iij.

Qui tres. Indefinita non comprehendit eū de quo ſpecialiter eſt prouiſum. hoc dicit.

Q Vi filio. Poſt mortem legatarij poteſt ſeruus legat⁹ heres inſtitui.hoc dicit. ¶ Opponi .de.l. hereditas.ſ.eodem. Solu.ibi fuit heres inſtitutus ex die certa que ſubducitur.hic ex incerta vt ibi dixi. ¶ Querit gloſſ.vtrum poſt mortem legatarij cōſiſtat legatum ſi ſolus ſeruus eſt heres inſtitutus.Et dixit glo.ꝙ nō. Aduerte in primo caſu.l.quando filius eſt exheredatus queſtio non procedit:quia ſi ſolus ſeruus eſt heres inſtitutus poſt mortem filij reperiretur filius exhereda- a tus poſt mortem ergo teſtamentum eſt nullum vt.l.ſuus quoqꝫ.§.ſed ſi filius.ſ.eodem.⁊.l.ſi ita in fine.de liberis ⁊ poſthumis.In ſecūdo caſu quādo ſeruus eſt legatus extraneo et inſtitutus ſolus poſt mortem: procedit queſtio ſi ponis ipſum inſtitutum cuz libertate.alś non procedit ſecunduz hec tempora.vt inſtit.eodem in prin.

☞ Codicilli ꝙ nō rūpantur rupto teſtō qñ ſunt ab inteſtato ꝯfirmati.

Relicta in codicillis an requirant cōfirmationem per aditionem hereditatis ab inteſtato.

Seruus. Conditio tacite hereditati adiecta non poteſt in codicillis adimi.h.d. ¶ Et ratio huius eſt quia ſi poſſet adimi in codicillis videretur hereditas directo data in codicillis:quod nō poteſt eſſe. ¶ Quero vtrum iſte ſeruus fuerit inſtitutus ſolus:vel habuit coheredem. Gloſſ. prima dicit quod ſolus:⁊ bene.ratio.q: ſi haberet coheredem poſſent codicilli confirmari p aditionē coheredis:⁊ per conſequēs a deberetur libertas ex vigore codicillorum.⁊ intra kalendas. et ſic poteſt eſſe heres. ¶ Quero dicit hic quod erit liber ex codicillis: quero an erit heres.Dicit Hugo qđ ſic ſcilicet voluntarius. ¶ Sed contra hoc opponitur de.l.cum quidam.C.de neceſſa. ſeruis here.inſtituē. vbi eo ipſo quod inſtituitur videtur relinquere libertatem:⁊ erit ſuus et neceſſarius. Solu. illud cum teſtator nihil de libertate diſpoſuit.hic ſecus.vt no. hic.⁊ ſupra eodem.l.quoties.§.fina.et inſtit. eodem in principio. ¶ Sed tunc oppo. cum certum ſit eum heredem futurū in omnem caſuz: ad quid expectatur conditio.contra.l. ſi quis ita ſcripſerit.ſupra eodem.Reſpon. ad hoc vt ſciatur an ſit voluntarius vel neceſſarius.Iſta lectu.Hug.poteſt procedere ſi ponimus ſeruum habuiſſe coheredem.vt.ſ.dixi.ſed ſi ponimus euz ſolum inſtitutum non procedit:alias ſequeretur qđ hereditas poteſt dari directo in codicillis.teneamus ergo qđ ex codicillis illis liber erit tantuz et non heres ſm Joannem. ¶ Sed contra hoc oppo.ſi non aditur hereditas:relicta nō valent. vt lege ſi nemo.de teſtamen.tute.et.C. de fideicommiſ.l.eam quam.Quidam dicūt ꝙ habebat coheredem.ſed.ſ. reprehendi ſcđm Joannem. dicenduz eſt ergo † quod hic codicilli fuerunt confirmati ab inteſtato.⁊ ſm hoc nō obſtat.l.j.C.de codi.[a] que dicit ꝙ rupto

a ¶ L.j. C. de codicil. et ibi dixi.

a Andreas Pomate. ¶ Quero vtrū relicta. et vi
de qđ habetur in. l. ſi quis cum nullum. §. pmo. et ibi
Barto. j. de iu. codi.

b Andreas Pomate. ¶ Glo. hic tenet. hanc glo.
reputat ſing. Bal. in aut. ex cauſa in. ij. op. C. de libe.
p̄ eter. Et
de hac que
ſtio. vide
Alex. l. iij.
de lega. j.
Bart. in. l.
fi. in. j. col.
C. de peti.
here. et in
l. ſi quis cū
nullū. §. fi.
ff. de iure
codicil.

c ¶ Quod
ſic. Adde
quod idez
tenet An-
gel. in. d. l.
j. ſupra de
iniu. teſta.
no. ḡ ꝙ ad
hoc vt debeā
tur legata
vel fideicō
miſſa ab in
teſtato re-
quiritur adi
tio heredi
tatis per
aliquem q̄
poſſit eſſe
heres de
iure ciuili
vel preto-
rio. ſicut re
quirit̃ ad
hoc vt veniat ex teſtamēto. l. ſi nemo. ſ. de teſtamē.
tute. et predicta ſine dubio procedunt quando nul-
lus etiam fiſcus apprehendere voluit bona defun-
cti. ſed datus eſt curator bonis qui debet ſatiſfacere
creditoribus. l. prima. C. de cur. bon. dan. quid autez
ſi fiſcus agnouit bona illa tanq̄ vacātia et ſatiſfacit
creditoribus et ſupereſt tantum quod poteſt ſatiſfie
ri legatarijs quod fiſcus teneatur ad legata relicta
ab inteſtato per text. in dicta. l. filiuſfa. §. j. de lega. j.
ſed contrarium credo. valet quod fiſcus non tenea-
tur ad legata nec etiam ad libertates. per. l. iiij. §. ſi 2
bona de fideicom. lib. et. l. quod diuo. j. de manu. te-
ſtamen. nec obſt. d. l. filiuſfa. quia eam intellige quan
do fuit nominatim grauatus fiſcus. predicta fallunt
in relictis ad pias cauſas de quo per Bartol. ꝛ doct.
in. l. j. C. de ſacroſanc. eccle. ꝛ ad Bart. hic adde Dy.
Jac. de but. ꝛ Bald. in. d. l. nemo. de teſta. tute. ꝛ idē
Bald. in. l. fina. in. j. colum. C. de petit. here. Bald. in
l. fina. in princip. de te. ꝛ hic alleg. ꝛ in. l. eam quam in
iij. col. C. de fideicom. dixi aliquid in. l. hec verba. de
lega. j. in. j. nota. 3

teſtamento rumpuntur codicilli: quia
illud eſt verum: niſi codicilli ſint ab
2 inteſtato confirmati. ¶ Quero † vtrū
a relicta[a] in codicillis requirant cōfir-
mationem per aditionem heredita-
b tis ab inteſtato. Glo. hic tenet[b] quod
c ſic.[c] et de hoc eſt text. infra de fideicō
miſ. li. l. ij. et inſtit. de eo cui liber. cau
ſa bo. addi. circa medium. et. C. de ma
nu. teſta. l. fi. circa prin.

Si quis. Iſte eſt ſubtilis. §. et
hoc di. Subleta cau-
ſa viuo teſtatore per quam conditio
vni rei adiecta alteri repetita itelliga
tur: ceſſat repetitio conditione pendē
te. ſecus ſi eſſet iam defecta. hoc dicit.
¶ Opponitur de ſecundo reſponſo
ad primum. Reſpondet gloſſ. quod
in primo caſu alienando videtur eum
penituiſſe conditionis. ¶ Sed cōtra
hoc opponi. ſupra proximo. §. vbi in
voluntate imperfecta non videtur te-
ſtator penitere conditionis tacite ad 1
iecte hereditati. Reſpon. hic teſtator
nihil diſpoſuit circa conditionem. ſed 2
ſolum circa perſonam ſerui alienandi
vel manumittendi: ſed ipſa lex di- 3
ſpoſuit circa conditionem. Nam cau-
ſa quare conditio ineſt hereditati eſt
neceſſitas: quia non poteſt eſſe heres 4
ſine libertate. vt lege ſeruus. infra ti-
tu. ij. que cauſa neceſſitatis deficit vi-
uo teſtatore. et per conſequens vide-

tur inſtitutio pura. Sed in precedenti. §. nō poterat
cauſa deficere viuo teſtatore quia libertatem dedit
in codicillis. et predicta ſunt multum notabilia. Sci
tis enim quod ſi inſtitutio eſt conditionalis omnia
legata tacite habent illam conditionem. vt. l. ſi titio
§. fina. infra quando dies legati cedit. et. l. ſi dies. §.
finali. eodem titulo. Pone ergo quod inſtitutio he-
redis eſt vitiata pendente conditione viuo teſtato-
re ex cauſa preteritionis vel exheredationis. vt. l. nā
et ſi. ſ. de iniuſt. teſtamen. nam legata debebuntur
pure per auten. ex cauſa. C. de libe. preter. nam vitia
ta cauſa quare intelligebatur repetitio conditionis
repetitio vitiatur. ¶ Ad ſecundum dictum opponi.
hic dicitur ſi eum alienat poſt conditionis defectuz
non reſtauretur inſtitutio. Contra ſi viuo teſtatore
ceſſat defectus propter quem non valet teſtamentū:
teſtamentum reconualeſcit. vt. l. poſthumus. in prin
cipio. de iniuſto teſtamento. Solu. hic defectus ſu
peruenit voluntate teſtatoris: poterat enim inſtitue
re pure ſi volebat: qui defectus ſi ceſſat: non reconua
leſcit teſtamentum: niſi appareat noue voluntatis
indicium. vt. l. qui ex liberis. §. teſtamento. j. de ſe-
cund. tab. ſed hic nullum indicium noue voluntatis
apparet. ergo ꝛc.

Cum venditor. Quicquid poſt vēditio
nem venditori accreſcit
mediante ſeruo vendito reſtituitur emptori vel eꝰ
heredi. h. d.

☞ Propter repugnantiam iuris communis ad-
mittitur concurſus inſtituti et ſubſtituti.
Si in teſtamento fuit inſtitutus liber quez teſtator
credebat ſeruum cui hereditas queritur.
Si fuit inſtitutꝰ paterfamilias qui erat filiuſfamil̃.
cui acquiratur hereditas. ꝛ ſic an ſit idem in filiofa.
quod in ſeruo.
Heres inſtitutus tranſmittendo qđ facit alium he
redem. Adde tu ad hec dicta Bar. d. Alex. in cōſil.
iiij. col. vij. in prin. in. ij. volu.

Si paterfami. Propter repugnā
1 tiam † iuris cōmu
nis admittitur concurſus inſtituti ꝛ ſubſti
tuti. h. d. De hac materia habemus tres
leges. ſ. iſtam. ꝛ. C. eo. l. cum proponas. ꝛ inſti. de vul
ga. ꝛ pupil. ſubſti. in fi. ¶ Querit gloſſ. quid de alio
ſemiſſe. ꝛ dic vt in glo. ¶ Oppo. ſ. eo. l. cum in teſta
mento. in prin. vbi non admittitur ſubſtitutus ꝛ in-
ſtitutus propter repugnantiam iurium ꝛ rationum.
Solu. iſta eſt deciſio per hūc modum magis ex vo
luntate principis quam ex ſubtilitate rationum.
¶ Opp. C. eodem. l. cum proponas. Sol. ibi loqui-
tur in caſu certi hic in caſu dubij. ¶ Querit gloſſ.
2 quid † ecōtra ſi inſtituit liberum quem putabat ſer-
uum. Gloſ. inſtit. de vulga. et pupil. ſubſtitu. in fi. di
cit qđ querit ſibi. Jacob. de are. dicit quod idem in
caſu iſto quod in caſu huiꝰ legis qđ fuit diuiſio per
illum modum: quia eadem eſt ratio. voluit enim ꝙ
alium faceret heredem niſi conditionem mutaret:
ſed hic non eſt mutata conditio: ergo ꝛc. teneo glo.
per. l. liber homo. de acquiren. rerū domi. pro hoc
quia ſi ſciuiſſet eum liberum: multomagis inſtituiſ-
ſet eum. argumen. l. barbarius. de officio pret. que
3 ratio ceſſat in caſu huius legis. ¶ Quero † inſtitui
quendam

quendam vt patrem ſa. qui ſit filiuſfamil̃. an ſit idem
quod in caſu huius. l. Jacob. de are. dicit aliud in fi-
lijs aliud in ſeruo: ratio: quia in filio remanet nomen
heredis. licet hereditas tranſeat ad patrem. vt. l. cū
filio. infra de lega. j. ſed in caſu noſtro ſecus eſt. ſed il
lud reprehendi in dicta lege cum filio. ſed habemus 1
glo. que dicit idem in filio. quod in ſeruo. vt. l. ſi quis
filium. de acquiren. heredi. et ibi etiam tetigi. ¶ Ul 2
a timo no.[a] diligentiſſime materiā ſubſtitutionis vul- 3
garis: que eſt ſi heres nō erit vel alium heredem nō 4
fecerit. Ex quo in materia ſubſtitutionis vulgaris
4 elicio multas concluſiones quod heres † inſtitutus
ad quem ius deliberandi tranſit prefertur ſubſtitu- 5
to vulgari: quia licet inſtitutus heres non fuerit: ta-
men alium heredem fecit. In contrarium tamen fa-
cit text. hic qui dicit mutata conditione. Sed reſpō 6
deo quod ſatis mutatur conditio per mortem. Uel
melius. hic dixit iuriſconſultus exprimendo illud de
quo minus videbatur ineſſe: quia poſſet dubitari ſi
efficitur de libero ſeruus: an voluerit teſtator exclu- 7
di ſubſtitutum per dominum. et declarat iuriſcōſul-
tus ꝙ ſic. multomagis ſi nulla mutatio conditionis
euenit.

1 ☞ Quilibet non recognoſcens ſuperiorem eſt iu-
dex in cauſa propria.

Et hoc tyberius. Not. qđ in
cauſa pro- b
1 pria princeps eſt iudex. Idem † dico. in
quolibet qui non recognoſcit ſuperio-
b rem[b] ſimile in. l. pri. de his que in teſt.
delē. et ibi dixi per doc. in. l. j. C. ne q̄s in ſua cauſa.
1 ☞ Teſtamentū vſurarij an recōualeſcat per cau-
tionē per eū tēpore teſtamēti preſtitā: remiſſiue.
2 Tempus mortis: an tēpus aperture tabularū inſpi-
citur vt teſtamentū recōualeſcat.
3 Mater quod excludat tacitam ſubſtitutionē ſi ipſa
viuit tp̄e quo de viribus inſtitutiōis incipit agi.

Qui ſoluendo. Defectꝰ extrin-
ſecus ſi tempo-
re aperture tabularum ceſſat ſ: teſtamē
tum recōualeſcit. h. d. Iſte caſus mira
bilis. Concordat. ſ. eo. l. pignori. et hic
1 facit † ꝙ ſi vſurarius[c] tempore teſtamenti non preſti
c tit cautionem: ſed eam preſtat poſtea ante mortem:
teſtamentum reconualeſcit per hanc. l. dixi in. l. filio 2
preterito. in vltima parte. ſupra de iniu. teſtamen. et
2 ibi declaraui. ¶ Oppo. † quod inſpiciatur tempus
mortis non tempus aperture tabularū. vt. C. de cad.
tol. §. et cum triplici. et. §. in nouiſſimo. Sol. gloſſ. qđ
hoc ideo quia ſecundum hec iura non poterat adiri
hereditas niſi apertis tabulis: quod non placet: q̄a
in ſuo et neceſſario ſecundum hec tempora inſpicie-
batur tempus mortis. vt. l. ſi poſt mortem. in princi.
et. l. queſitum. in princip. infra de leg. j. voluit ergo di
cere hec. l. quod inſpici debet tempꝰ quo incipit agi
de viribus inſtitutionis: et tunc ſi non eſt niſi vnꝰ ſer
uus: de neceſſitate dicitur quod ille eſt primus. de vi e
ribus autem inſtitutionis tunc agitur qn̄ tabule ape
3 riūtur: ergo illud tēpus inſpicit̃. facit † qđ dicūt doc.
in ſimili. C. de inſti. et ſubſti. l. ſi in fi. vbi mater exclu-
dit tacitā ſubſtitutionē ſi ipa viuit eo tēpore quo de 3
viribus inſtitutionis incipit agi. ¶ Op. de. l. ſi fue-

rit de rebus dub. ¶ Sol. hic incertitu
do erat reducta ad certitudinē. Op.
de regu. cato. ſo. glo. dic melius vt no.
in. l. penul. j. de regu. cato.

☞ Ex facto vnius quando aliꝰ poſ-
ſit hereditate priuari.
Uolūtas illicita teſtatoris nō ſeruat̃.
Extraneus inſtitutꝰ pōt exheredari.
Si teſtator aliquem heredē inſtituat
et eum ſub conditione exheredet an
valeat exheredatio: ibi quod ſic.
Si in eodem teſtamento in quo titiū
iuſtitui vel in alio ipſum pure exhere a
do qđ non valeat exheredatio.
Si teſtator inſtituit titium heredem
et ſi moleſtauerit vxorem priuetur he
reditate: ſi moleſtat eam indebite: nō b
priuatur hereditate directo.
Si dictum ſit quod heres priuet̃ he-
reditate nec adiecit ad quē perueniat
cui hereditas reſtitui debeat.

Paterfamilias.
Ex facto alterius alius ex- c
heredari non debet.[d] h. d.
Habeo iſtam pro difficili. ¶ Oppo.
quod alter qui adiuit non tenetur ad
implendam conditionem in totum. vt
l. cum tale. in fine. et. l. pen. infra de cō-
ditio. et demonſtra. Sol. ibi in condi-
tione que poteſt diuidi: hic in ea que
non poteſt diuidi. ¶ Opponi. quod
1 facto vniꝰ alius poteſt † priuari here
ditate: vt. l. cancellauerat. ſupra titu. j.
Solu. ſecundum gloſ. ibi peruenit ad
actum facti cancellando teſtamentū.
hic ad actum verbi. quod diligenter
not. Ad quod facit quod no. docto. in
l. noſtram. C. de teſta. ¶ Oppo. quod
volūtas teſtatoris debet ſeruari. vt. l.
in conditionibus de conditi. et demō d
ſtra. ſed hic per vnum voluit priuari
omnes. ergo ꝛc. Solu. hic † eſt volun
tas illicita. ¶ Oppo. extra gloſ. infra
de manu. teſt. l. ſi ita fuerit. vbi poteſt
vnus priuari propter alium nō implē-
tem conditionem. Sol. dic quod hic
hereditas fuit data pure: adēptio ve
ro fuit facta ſub conditione: quod non
poteſt fieri ex facto alterius. ibi ipſa
datio fuit facta ſub conditione: vnde
ꝓpter vnū nō implentem pōt teſtator e
alteri nō dare nō aūt pōt data adime
re. vel dicas quod ibi loquitur in lega
tis.[e] hic in inſtitutionibus. ¶ Oppo
nitur quod exheredatio ſit res inepta
in extraneo. vt lege quidam cum filiū.
de verbo. obligationi. Solu. in extra
neo † non inſtituto procedit cōtra. ſed
extraneus inſtitutus poteſt exhere-
ff 5

Andreas
Pomate.
a ¶ Ult. no.
vide alex.
cōſ. iiij. co.
xl. in. ij. vo.
b ¶ Supe-
riorē. Ad
ꝙ vide no.
per Bart.
in. l. eſt re-
ceptū. de
iuriſd. om.
iudi.
c ¶ Si vſu-
rarius. ad
iſtam. l. ad
de qđ inci
dēter dixi
in. l. impe-
riū. in apo
ſtilla ma-
gna. d iur.
om. iu. ꝛ de
itellectu hu
ius. l. aliq̄
ponit bal.
in. l. eam
quā i. xiiij.
col. C. de fi
deicōmiſ.
d ¶ Nō de-
bet. iſta. l.
eſt ſingu.
ſm Bal. in
l. j. §. opp.
de his que
pe. no. et p
illum text.
ifert ibi ad
plures no.
que.
e ¶ In le-
gatis. ray.
hic contra
quia nō ha
bet ratio-
nem. et ita
ex facto ter
tij in here-
ditate ſi-

cut in legato poteſt quis excludi a iure acquirēdi. vt
l. ſi quis ſempꝛoniū. C. eo. ti. vnde appꝛobauit pꝛimā
ſolu. et vide Bal. in l. j. in v. op. et in vij. q. C. de his q̄
pe. no. Benedi. de plumbi. in d. l. ſi ita.
a ¶ An valeat. Tetigit paul. de hac queſtione in l. he
reditas. C. de his qui. vt indig. et videtur tenere Bar. in. l. ſeius augerius. ad legem allega. Ange. et Imol. hic.

dari. vt hic et not. per gloſſam in lege
ſi certarum. §. ſi eo. infra de teſt. mili.
4 ¶ Quero ſi teſtatoꝛ † aliquem here-
dem inſtituit et eū ſub conditione ex-
heredauit in eodem teſtamento vtrum exheredatio
valeat. Et videtur quod non: quia exheredatio ſu-
mit effectum per aditionem hereditatis. vt. l. filium
§. ſed cū exheredatio. j. de contratabul. ſed per adi-
tionem hereditatis non poſſet confirmari exhereda
tio ſua. quia eſt repugnantia. ⁊ alius non eſt q̄ adeat
ergo exheredatio eſt nulla. Contrarium puto nam
qui exheredat ſub conditione in contrariam condi-
tionem inſtituere videtur. vt lege aliquando. de con
ditio. et demonſtra. Iſta ergo exheredatio videtur
adijcere conditionem inſtitutioni quod poteſt fieri
in eodem teſtamēto. Nec ob. quod exheredatio de-
bet confirmari per aditionem: quia illud eſt in exhe-
5 redatione filij. ¶ Quero pone † quod titium inſtitu-
tum in alia voluntate facta coꝛam. vij. teſtibus exhe
redo: vel in ipſa eadem voluntate exheredo ſimpli-
a citer an valeat [a] talis exheredatio. Dico quod non
ſi fit a pagano. ſecus ſi fit a milite. vt infra de teſt mi
li. l. ſi certarū. §. ſi eodem. ſecundum communem li-
b teram. pꝛobo per rationem. [b] heres inſtitutꝰ capit he
reditatem a ſeipſo. ergo non poteſt ſibi adimi a ſe-
ipſo. vt. l. ſed et ſi ſub conditione. §. finali. ſupꝛa eodē
ſecus ergo eſſet ſi haberet coheredem. vt ibi no. Ad
idem quia inſtitutus extraneus non poteſt exhere-
dari ſine iuſta cauſa. vt hic. ſi exheredat ſimpliciter
nulla adiecta cauſa non valet. et hoc ſub dubio. Pꝛe
6 dicta † vera ſi exheredatio cōfertur ante tempus he
reditatis queſite. Sed quid ſi confertur poſt tempꝰ
hereditatis queſite: vt puta talem inſtituo et ſi vxo-
rem meam moleſtauerit in tali relicto pꝛiuetur he-
c reditate. Certe iſtud pꝛiuari [c] hereditate poteſt fieri
iuſta cauſa non ex iniuſta. vt lege vxoꝛem. §. heres.
infra de lega. iij. et ibi dixi. ſed iſta eſt iuſta cauſa: ſi
eam moleſtet indebite. Dico tamen quod non pꝛiua
tur hereditate directo: quia qui ſemel eſt heres nūq̄
poteſt deſinere eſſe heres. vt lege ei qui ſoluendo. in
fra eodem. et. l. miles ita. de teſta. mili. et. l. nemo po-
teſt. infra de lega. j. et ſic valet in hoc vt teneatur il-
lam hereditatem reſtituere per fideicommiſſum. vt
7 dicta lege vxoꝛem. §. heres. ¶ Sed tunc † quero ſi
teſtatoꝛ dicit quod pꝛiuetur hereditate nec adiecit
ad quem perueniat cui debeat reſtitui. Reſpon. per-
ſonis nominatis in auẗ. hoc amplius. C. de fideicō-
miſſis. quia teſtatoꝛ non dicit ad quem deueniat. ſed
dicit ſit pꝛiuatus hereditate mea. ſed arbitroꝛ non
eſſe bene dictū quod his reſtituatur. quia ibi loqui-
tur quando quis pꝛiuatur a lege ex voluntate teſta-
toꝛis. Dic breuiter venit ad ſubſtitutos ſi habet. ſin
autem ad venientes ab inteſtato. text. eſt no. in auẗ.
de nup. §. pꝛefate. et ibi per Iaco. de bel. et in coꝛpo-
re vnde ſumitur auẗ. cui relictum. C. de indi. vidui. di
xi plene in dicto. §. heres.

b ¶ Rationem. talis enim impoſitio pene per teſtato
rem fieri poteſt. l. j. C. de his que pe. no. inſtitut. de le.
§. fi. l. j. §. item ſi ita. ad. l. fal. et in ꝓpoſito ponit bal.
in dicta lege vxoꝛem. §. heres. de lega. iij. ⁊ per Bal.
in auẗ. cui relictum. C. de indic. vidu. et in dicta lege
pꝛima. C. de his que pe. no. et eſt boñ. tex. cum gloſſ.
et ibi Bar. in lege lucius. §. tres heredes ad trebe. et
ibi pꝛobatur ꝙ ſtatim quod cōtrouerſiam mouet di-
citur moleſtari. vide ibi. ſufficit enim ſola petitio: vt
dicatur moleſtari ad hoc allega. quod no. gloſſ. in c.
cōſtitutus. de reli. domi. in ver. inſtauratam per quā
dicit ibi not. domi. Anto. in. vj. colū. ꝙ vbi in libello
ad hoc vt poſſim petere rem mihi reſtitui requiritur
reſciſſio contractus vel quod pars cecidit a contra-
ctu ſufficit in libello rem petere quaſi tacite videat̃
peti etiam reſciſſio contractus. vnde ſi minoꝛ petit
rem quam vendidit ſibi reſtitui pꝛocedit libellus li-
cet non petatur contractus reſciſſio. quia petito con-
ſequenti etiam pꝛeambulum ad illud videtur peti-
tum. l. illud. de acquirē. here. et ſi petatur hereditas
reſtitui et poſtea appareat in iudicio teſtamentum
querelandum quod ſuper illo libello poteſt ferri ſen
tentia ſecundum domi. Anto. ibi ſupꝛa. et ſic vult q̄d
etiam nō eſſet in hoc iudicio expꝛeſſe petitum decla-
rari talem cecidiſſe a legato vel ab hereditate ſuffi-
ciat libellus in quo petitur condēnari ad rei reſtitu-
tionem. bene facit quod no. gl. in l. qui de inofficioſo.
et ibi doc. ſ̄. de inoffi. teſt. vbi habetur quod ſufficiat
in vno eodemq; libello filium exheredatum intēta-
re petitionem hereditatis et querelam inofficioſi ad
reſcindendū teſtamentū abſq; eo. q̄d in alio iudicio
pꝛius fuerit petitum reſcindi teſtamentū ad idē fa-
cit q̄d no. Barto. in l. qui ſub conditione. §. fina. ff. de
condi. inſtitu. et Bald. in lege quod tempoꝛe. C. de re
ſtitutio. mili. cum ſimili.
ADDE quod moleſtia etiam dicitur fieri agendo
in iudicio: vt eſt tex. in auẗ. de fideiuſ. in pꝛinc. in ver.
moleſtijs. et in lege pꝛima. in verbo moleſtari. C. de
nundi. et ibi Bal. et Nic. ma. et no. Bart. in lege am-
plius. infra rem ra. habe. Anto. de but. in c. vigilāti.
de pꝛeſcrip. et vide per Alexand. conſilio. xlix. et. clx.
et. lij. ij. volumi. per Pau. de caſtro. conſilio. cxcj. ⁊ ad
queſtionem ſing. hic Bar. vide Bal. conſi. ccxxxvj.
iij. volu. quo modo intelligatur quod heredes nō de-
beant quouiſmodo moleſtare vxoꝛem cui legat̃. vi-
de pulchꝛe per barba. cōſi. xij. j. volu.
c ~ Andreas Pomate. ¶ Iſtud pꝛiuari. vide Alex.
conſilio. xxij. in pꝛincip. in. ij. volu. et conſi. lviij. j. colū.
eo. volumi. ij.

Si mevia. Conditio que de pꝛeterito fuit impoſſibilis reijcitur. hoc dicit. videbitis in lege multa cum ſi. infra de cond. et demon. dixi plene in l. j. de condi. inſti.

1 ☞ Offendere dicitur qui alium iniuſte ad turbationem inducit.
2 Inſtitutus vt det monacho: vel alteri religioſo qua actione conueniatur.

Quidam cum filium. Hic eſt
a ſing. ⁊ quotidianus caſus[a]. Ex teſtamēto
non poteſt conueniri: quia a defuncto gra-
uatus nō pꝛobatur: ſed conuenitur ex mādato quod
ſuſcepiſſe pꝛobatur. h. d. No. tex. ibi patris offenſam
1 veretur. hoc eſt patris turbationem. Offenſa † ergo
dicitur quicquid alium ad turbationē iniuſte addu
cit q̄d examina: vt dixi in. l. licitatio. §. quod illicite. j.
2 de pu. ¶ Not. q̄n aliquis inſtituit † aliquem ſecularē
vt det alicui monacho vel fratri: ꝙ contra talem in-
ſtitutum poteſt agi actione mandati. vt hic. q̄d eſt
verum ſi fuit adhibitus ab ipſo monacho: ſecus ſi
fuit adhibitus ab ipſo teſtatoꝛe: tūc videtur ꝙ mo-
nachus poteſt agere actione neg. geſt. quia videtur
geſſiſſe negotia ſua. poſſet etiam agere ex teſtamen
to ꝙ tacitā fidē aſſumpſit de reſtituendo. vt. l. fin. de
fideicom. C. ſm̄ vnam lectu.

1 ☞ Quando dictio imo ſtet coꝛrectiue vel copulatiue.
2 Si teſtis dicat fuit ſic: imo ſic: ſtatur vltimo dicto.

Si ita ſcriptū. Dictio imo ponitur coꝛrecti-
ue. h. d. ¶ Oppo. de pꝛima conſtitutio
ne. C. §. quibus. Gloſſ. dicit aliter poni-
tur ibi: aliter ponitur hic. Tu pꝛo huiꝰ
1 declaratione dic † quandoq; dictio imo ponitur cum
copula et: vel etiam: et tunc habet vim copulatiue:
nec ponitur coꝛrectiue. vt. d. §. quibus. ⁊ l. iure gētiū.
§. quinimo. ſ̄. de pact. ſm̄ vnā lec. q̄nq; dictio imo po
nitur ſimpliciter. ⁊ tūc ſi pꝛofertur ab homine ponit̃
coꝛrectiue: vt hic. ⁊ l. ſtichus. j. de ma. teſt. quandoq;
pꝛofertur a lege. et tunc ſiquidem ponitur inter incō
paſſibilia ponitur coꝛrectiue. vt. l. ſi vehenda. in pꝛin.
et. §. j. ſ̄. ad. l. rhod. de iac. ⁊ in omnibus legibus in q̄
bus reperitur imo. aut reperitur inter cōpaſſibilia. ⁊
tunc ſiquidem in pꝛecedenti eſt eadem ratio vel ma
ioꝛ. ⁊ habet vim alternatiue. vt. l. iubemus. §. econo-
mus. C. de ſacroſanct. eccle. alias ponitur coꝛrectiue
vt hic. ¶ Oppo. j. de condi. ⁊ demonſt. l. non ad ea.
Gloſ. non ſol. dic ꝙ ibi non erant verba coꝛrectiua.
ſed alterius voluntatis tantum diſpoſitionem conti
nentia ſm̄ Dy. vltimo hec. l. inducitur in arg. ad que
2 ſtio. † quod ſi teſtis interrogatus dicat ſic fuit: imo
ſic. quod ſtetur vltimo dicto quaſi ſe coꝛrexerit. non
autem habetur pꝛo vacillatione vt hic. ⁊ Spe. ponit
in titu. de teſte.

Quidam teſtamento. Oppo. C. de le. l. cum queſtio. hic conſtat quod teſtatoꝛ voluit tranſire ad diſpondium. ¶ Oppo. inſtitu. eo. §. ſi plures. ſol. eodē modo ⁊ diſtingue. vt dixi plene in l. interdum. §. fin. ſ̄. eodem. ¶ Oppo. de. l. qui non militabat. ſolu. eodem modo.

In teſtamento. Qui pꝛimo relinquit vncias poſtea partes: intelligitur partes facere de reſiduo. hoc dicit. Quero quid mouet iuriſconſultum ad † hanc interpꝛetationem cum idem ſit dicere pars quod vncia vt. ſ̄. eod. l. interdum. §. paterfami. ⁊ l. quoties. §. ſi duo. ⁊ ideo hic videtur quod pꝛimus debeat habere duas vncias: inſtitutꝰ ex vna parte vnam vnciam et ſic tota hereditas videtur diuidenda in minoꝛem numerum vnciarum q̄ ſit as. vt dicta. l. interdum. §. pater. verſicu. deniq;. ſ̄. eodē. ¶ Reſpondeo ex eo quod inſtituit teſtatoꝛ modum loquēdi. pꝛimo enim aſſignauit vncias. ſecundo aſſignauit partes: colligit iuriſconſultus quod partes fecerit de reſiduo quaſi intellexerit quod alia ſit ſignatio partis q̄ vncie. ſed ſi omnibꝰ aſſignaſſet per eadem verba ſiue partes dixiſſet ſiue vncias: idem eſſet. et ſic debet intelligi quod dixi in. d. l. interdum. §. pater. ſ. ꝙ vna pars intelligatur de duodecim niſi ex mente pꝛoferentis aliud appareat.

a ¶ Quotidianus caſus et per iſtum textum dicit ſingula. Barto. in rubꝛica. C. que in fraudem credito. in fine. quod reſtituens hereditatem ex contractu non retinet quartam. et de intellectu iſtius. l. vide Bartolum. in l. filius in pꝛincipio. de verboꝛum obligatio. et hanc. l. etiam not. allega. in l. nemo poteſt de legatis. j.
~ Andreas Pomate.

1 ☞ Verbum relinquo quando alius non eſt heres inſtitutus trahitur ad inſtitutionem.
2 Teſtamentum in quo maſculus fuit heres inſtitutus ⁊ filia femina relicta fuerunt centum ꝙ non valeat.

His verbis.
1 Querit † glo. [b] quid ſi di-
b cam relinquo tibi bona.
reſpondet ꝙ illa verba
trahuntur ad inſtitutionem ſi aliꝰ he
res non eſſet ſcriptus in teſtamento.
vide gloſſ. in auten. de heredi. ⁊ falci.
c §. ſi vero nulla. ſuper verbo relictis.[c]
2 Quero quid ſi teſtatoꝛ † maſculum in
ſtituit: item filie centum reliquit. an te
ſtamentum valeat. videtur quod nō:
quia non fuit dictum iure inſtitutio-
nis. vel in his heredem inſtituo. et
d verbum relinquo non trahitur [d] ad
inſtitutionem.

b ¶ Querit gloſ. Vide Alexā. cōſilio. cl. col. penulti. ad fin. ij. volu. ⁊ in. l. nam quod. §. nō omnes. colum. ij. iiij. notabili. ff. ad trebel.
c ¶ Verbo relictis. et illam gloſ. pꝛo ſingu. alle. Imo. in. l. nam quod. §. nō omnis. in j. vel. ij. colum. ad trebel. ad de text. et ibi no. bartol. in. l. diuus. j. de teſtamen. milita. ⁊ in l. quoniam indignum. et ibi Salicetus. C. de teſt. et ibi de hoc vide in. d. §. non omnis.
d ¶ Non trahitur. An ⁊ quando verbū relinquo trahatur ad inſtitu. adde plene Barto. in. l. centurio. de vulgari ⁊ pupilla. quid autem de verbo aſſigno. dic idem ꝙ de verbo relinquo. gloſſ. eſt ſingul. in. l. quoties. C. fami. erciſcun. quam ita allega. Imol. in. l. j. §. ſi ex fundo. in fine. ſ̄. eo. in repeti. quam ponit. j. eod. titulo. in fine titu. ⁊ ponit Baldus. in. l. iij. C. communia de leg. et Imo. in dicta. l. centurio. in ij. columna. et not. quod verbum relinquo vel aliud verbum cōmune adiectum vniuerſitati relictoꝛum non trahitur ad inſtitutionem heredis. ſed ad codicillos vt actus valeat qui alias non valeret ſecundum Bald. not. in. l. ⁊ in epiſtola. et in antepe. queſtio. C. de fideicommiſ. de qua materia vide que dixi in. l. j. de leg. j. in pꝛincipi. vbi dixi quid de verbo lego. quid etiā eſt verbum commune.

a ¶ Ut hic no. de iſta queſtione vide per moder. in. l. inter cetera. de libe. ꝛ poſth. et per Bal. in. l. quoties. C. de heredi. inſtituen.

b ¶ In contrarium. Et hoc tenent quidam quos refert hic Baldus. vt intelligatur iure inſtitutionis relinquere ꝓ quibus eſt gloſſ. in. l. quoties. C. fami. erciſ. et ſentit Baldus. in l. captatorias. C. de teſtamen. militu. et Joan. andre. in. c. ſi pater. de teſt. in. vj. idem tenet Bald. in. l. ſi adulta. C. de here. act. quod ſi pater relinquit filio. et prohibet ne plꝰ de ſuis bonis petat ꝙ videtur relinquere iure inſtitutionis. et allegat. l. debitor. j. ad trebellia. Itē alibi dicit quod ſi pater dicit relinquo legitimam videtur relinquere iure inſtitutionis per. l. humanitatis. C. de impube. Item puto ꝙ ſi teſtator dixit relinquo centum filie ꝛ poſtea dixit volo eam eſſe tacitam ꝛ contentā pro omni ſua falcidia legitima ꝛ trebellianica. vt cōmuniter fit in teſtamentis qꝺ propter hoc videtur relinquere iure inſtitutionis ꝛ videtur caſus de hoc. C. de heredi. inſtituen. in. l. quoties. vbi verbum relinquo de ſe non ſignificat inſtitutionem: ꝛ hoc habuit de facto Rapha. cuma.

ADDE ꝙ idem conſuluit Bartol. conſilio. liij. inci. maſilius. ꝛ ſequenti. quod eſt Franciſ. tigri. contrarium conſuluit quidam alter tunc temporis conſil. immediate ſequenti inter eadem conſilia idem voluit Ange. quod non ſufficiat conſilio. xcviij. incipiē. Pet. de vibe. ꝛ Ange. ſecutus eſt Alexan. clariſſime; licet hic contrarium teneat conſilio. lxx. in. ij. colum. de volumi. primam opi. videtur ſequi Pau. de caſtro. conſilio. cxcix. ꝛ Bald. conſi. x. iiij. volu. ꝛ Pau. de ca. conſil. cccxv. ꝛ adde quod ſi teſtator dicat relinquo omnia bona mea faciat ipſum heredem conſilio. cccxxxvij. lib. j. ꝛ idem ſi dicat pono omnia bona in manu tua et vide conſilio. xxx. domi. Cardi. vbi ponit an valeat teſtamentum ſi dicat lego centū pro ſua benedictiōe.

c ¶ Verbum additur. vide melius ꝙ alibi de precedenti queſtio. in l. finali. C. famil. erciſ. et Bartol. in autenti. vnde ſi parens. C. de inofficioſo teſtamēto. vbi dicit per glo. ibi poſitam ſuper verbo falcidie. ꝙ ſi teſtator dicit relinquo centū filijs meis pro falcidia quod etiā ſi non dixiſſet iure inſtitutionis vȝ teſtamentum quod dictū Salice. ibi limitat niſi feciſſet alium heredem vniuerſalem. quia tunc verbum relinquo non trahitur ad inſtitutionem. ſed gloſſa in autentica nouiſſima. de inofficioſo teſtamē. to. dicit quod in teſtamento inter liberos non eſt neceſſe quod legitima relinquatur iure inſtitutionis quā gloſſ. docto. ſequuntur. ſed Baldus in. l. maximum vitium. in vltima columna. de liberis preteri. dicit vnum ſingul. videlicet quod ſi per ſtatutum eſt aucta legitima ſufficit quod relinquatur quoquo relicti titulo. ſed Barto. in. l. j. §. ſciendum. j. de ſuis ꝛ legiti. dicit vnum pulchrum videlicet quod ſi filia maritata que de iure non ſuccedit non eſt inſtituta non dicit teſtamentum nullum. facit quod not. Dyn. in. l. plane. de lega. j. ꝛ quod habetur in. l. qui repudi. de inofficioſo teſtamento.

¶ Illa inſtitutio non vitiant. ad iſtum. §. vide Barto. in. l. legatum. j. de lega. j.

inſtitutionēȝ quando alius eſt heres 1 vniuerſaliter inſtitutus vt hic nota.[a] ¶ In contrarium[b] facit. nam quādo nullus alius eſt inſtitutus verbum re 2 linquo trahitur ad inſtitutionem ne teſtamentum pereat: eadem ratione quando illud verbum additur[c] relicto facto filie: debet intelligi iure inſtitutionis ne teſtamentum ſit nullū. In contrarium eſt veritas. nam verbū relinquo adiectum certe quantitati vel rei nunꝗ̄ trahitur ad inſtitutionē. vt. l. cogi. §. ꝛ generaliter. j. ad trebellia. et ibi per Dy. pro hoc in corpore. vt cū de app. cog. §. aliud cōiuncto. §. ceterum. eo. titu. vbi expreſſe videtur ꝙ non ſufficiat relinquere niſi iure inſtitutionis relinquatur: ꝛ hoc tenet Ric. malum. in diſputatione quam retuli in. l. illa inſtitutio. in principio. ſ̄. eo. ſed quando verbum relinquo additur vniuerſitati bonorum procedit diſtinctio huius. l.

Illa inſtitutio. Verba maledictiōis vniuerſalia inſtitutionem nō vitiāt[d]. hoc dicit. quod dic vt. l. turpia. in prin. j. de lega. j.

Interdum. Seruus de adulterio accuſatus a domino non poteſt inſtitui. h. d.

Si in parte. Falſa demonſtratio nō vitiat inſtitutionem ſi de perſona inſtituti conſtat. hoc dicit. quod dic vt dicam in. l. demonſtratio. in princip. de conditio. et demonſtratio.

1 ☞ Inſtitutio facta de monacho cū hoc ꝙ nihil acquiratur monaſterio ꝙ non valeat.

2 Perplexitas in teſtamentis ꝙ diſſoluatur ex preſumpta mēte teſtatoris.

Si alienum. Inutilis eſt īſtitutio ſerui alieni cum libertate nec tractu temporis confirmatur. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. ſed ſi in conditione. §. ſi ſeruum. ſ̄. eodem. vbi valet inſtitutio ſi poſtea redimatur ſeruus. Solut. ibi in ſeruo communi hic in prorſus alieno. ¶ Opponitur de. l. quoties. §. ſeruus cum libertate. ſ̄. eodem. dicit glo. ſecus in ſeruo proprio quod in alieno. quod Dynus exponit poſtea alienato. nam ſi alienatur nihilominus erit heres ex teſtamento in quo erat inſtitutus. nam ab initio inſtitutio valuit ꝛ ſi alienetur iuſſu domini poteſt adire. ¶ Oppo. de libe. et poſthu. l. filio. in fin. vbi valet inſtitutio extranei qui poſtea arrogatur. Reſpon. ibi in extraneo inſtituto ab initio valuit. hic ſeruus alienus nō potuit inſtitui cū libertate. Iſtud principium facit ad queſtionem. 1 Aliquis † inſtituit monachum heredem. ita tamen quod nihil iuris acquiratur monaſterio vel abbati. quero an inſtitutio valeat. hic videtur eſſe caſus quod non valuit. ſicut enim ſeruo alieno non poteſt relinqui cū libertate. imo ſi relinquitur eſt inutile. ita nō.

Liber homo. Si liber hō adijt vt ſeruꝰ iuſſu alterius non valet aditio. h. d. Dic plene in. l. liber homo. in princi. de acqui. rer. do. ꝛ. l. qui in aliena. in princip. de acqui. ren. heredita.

Si quis ita. Poteſt relinqui portio hereditatis per reſpectum ad portionem alterius rei. h. d.

1 ☞ Copula ꝛ: poſita inter duas orationes ꝙ nō inducat coniunctionem verbalem.

Titius. Duo coniuncti habent vnum ſemiſſem vnus diſiunctus habet alium. hoc dicit. ¶ Opponi. j. de legatis. ij. l. lucius. §. lucius. vbi quilibet admittitur in virilem. Sol. gloſſ. not. ꝙ geminatio illorum verborum heres eſto: tollit contra- 1 rium. videtur ſentire gloſſ. illud quod alias dixi † qꝺ copula que cadit inter duas orationes non inducit coniunctionem verbalem: ſed illa que cadit inter perſonas in eadem oratione poſitas. quod eſt verum probatur in. l. prima. C. de cadu. tollen. ꝛ. l. ſicut in annos. §. primo. quib. mod. vſuſfruc. amitta. dixi in. l. re coniuncti. j. de lega. iij. Ad contrarium tamen de. §. lucius. dic vt ibi. ¶ Opponi. de. l. fina. j. reſpon. C. de impu. ꝛ ali. ſubſti. dicit glo. intellige illam ſecundum iſtam: tu dic quod ibi propter naturam verbi diſtributiui quiſquis: quilibet videtur ſingulariter nominatus vt ibi not.

Cum quis. Portio deficiens eius qui nemini erat coniunctus accreſcit omnibus. h. d.

Si heres. Media tempora non nocent. hoc dicit. Hoc intelligo quando paſſus 1 eſt mediam capitis diminutionem: ſecus ſi maximam: quia tunc reſtitutus videtur alius homo. vt. l. intercidit. j. de conditio. et demonſt. que. l. eſt gloſſ. 2 huius. §. et. l. ſed et ſi in conditione. §. ſolemus. ſupra eodem.

Titius ex ſemiſſe. Inſtitutus ex parte 3 pure et ex parte ſub conditione: ſi habet coheredem: adeundo ex pura pro parte conditionalis inſtitutionis eſt heres conditione pendente. ſed ea exiſtente in totum ſine noua aditione. ꝛ decedens interim non tranſmittit. h. d. cum. §. ſeq. ¶ Opp. quod etiam ex medietate quadrantis ſibi relicti ſub conditione ſit heres. vt. j. pro xi. Solu. fateor quod hoc ſuppletur per. §. ſequentē. ¶ Opponi. de. l. ſi ſolus. j. de acquirenda heredita. a vbi qui adijt ex inſtitutione pura eſt ex conditionali 1 heres. Solu. illud eſt verum quando vtraꝙ pars eſt ſibi delata. ¶ Opponi. ad. §. ſi ita. vbi dicitur quod ſtatim eſt heres pro parte. Contra. imo non eſt heres. quia non exiſtit conditio: et conditione pendente non poteſt eſſe heres. vt dicta. l. ſi ſolus. j. de acqr. heredita. Solu. non habebat ibi coheredem hic ſic. ¶ Querit glo. quis conuenietur interim pro illo ſextante qui eſt in pendenti. dicit glo. quod quilibet ac ſi nihil eſſet in pendenti. tu hoc declara: vt. l. qui fundum. §. ſi tu ex parte. ad leg. fal. Cetera dic vt in glo. 2 que ſunt clara.

Si attillicinus. Qui adit hereditatem heredis defuncti ex p- b te ſi ſuam propriā inſtitutionē omittit eiꝰ portio pro parte ſibi accreſcit: ſi habet coheredē: alias inſolidū. h. d. Dicitur hic ꝙ ſtatim ex ſemiſſe eſt heres: quero quo iure. Glo. hic ſuper verbo ex ſemiſſe. reſpondet. vide eaȝ. et adde in fine dū dicit gloſſ. eſt in ſuſpenſo. hoc eſt falſum qꝛ text. nō dicit qꝺ ſeius adiret hereditatē attilicini imo repudiauit. ſecundo qꝛ ſi adijſſet nō haberet niſi trientē ex perſona titij: cum ipſe titius adijſſet. vt patet in litera. ꝛ ſic ius accreſcendi non habet locū: vt. l. j. §. penultimo. ſ̄. de vſufru. accre. Ideo dicendū eſt qꝺ hec fuit additio Ceruoti. Ita dicebat domi. Oldr. vel dic quod glo. errauit in nomine perſonarum: vt ſi velit dicere ꝙ trientem habet ſeius ex ſua inſtitutione: quam de eo fecit titius: qꝛ adiuit hereditatem attilicini: et medietateȝ trientis ipſius ſeij qui repudiauit: habet iure acreſcendi: alius mediꝰ triēs eſt in ſuſpenſo. ita not. gloſſ. Item vide aliam gloſ. paruulam que dicit titio teſtatore. ſupple imo herede attil- a licini teſtatoris.

Qui ſoluendo. Seruus primo loco inſtitu b tus ab eo qui nō eſt ſoluendo: eſt heres neceſſarius. h. d.

☞ Verba enuntiatiua emiſſa propter ſe in actu odioſa ꝙ inducant diſpoſitionem.

Iſta verba quoniam te contentam ex dote eſſe volui an inducant diſpoſitionem etiam quo ad dotem.

Verba enuntiatiua emiſſa per modū cauſe quantum ad dominium non inducunt diſpoſitionem ſed quantum ad actionem perſonalē: vel exceptionem ſic.

Qui volebat. Verba enūtiatiua q̄ erāt ī actu odioſo diſpoſitionē inducūt. h. d. ¶ Op. [a] ſ̄. eo. l. ex facto agitatum. Sol. ibi fuerūt † ꝟba enūtiatiua emiſſa ꝯditionaliter ꝓpter aliud: hic ſunt verba enūtiatiua emiſſa principaliter propter ſe. dixit enim teſtator. te filiā exheredaui: iſta ſunt verba emiſſa ꝓpter ſe: q̄ inducūt diſpoſitionē: ꝛ ſubiūxit: hoc ideo feci: quia volo te dote cōtentam eſſe. Iſta eñ ſunt verba enuntiatiua: propter aliud emiſſa: per modū cauſe: que an inducant diſpoſitionē dicā ſtatim. ¶ Quero † an ex iſtis verbis quoniā te contentam ex dote eſſe volui: inducat diſpoſitio. Reſpondeo[b] aut queris vtrū ex hoc videatur

Andreas Pomate.

a ¶ Op. vide aliqd ꝑ Aret. cōſi. lx. in princ.

b ¶ Rñdeo. ꝛ qꝺ in ſtatuto dicente qꝺ filia ſit cōtenta dote pr̄ia an videat filiā exheredare vid Bal. in. l. ſi. in prin. ſ iij. co. C. de dotis promiſ. vbi al le. iſtū tex.

a ¶ Andreas Pomate. ¶ In tempus. declara hanc b l. per Bartolum. in l. prima. §. ij. colum. antepe. ff. de ope. no. nuntia.

b ¶ Oppo. limita iſtam. l. vt per Bar. in l. ſi conſtãte. §. quoties. ⁊ in l. alia. §. eleganter. ſol. mat.

¶ Andreas Pomate.

c ¶ Eius cõtrarium tenet Iaſ. in l. ſi mihi et tibi. §. regu. per illum tex. de legatis. j. Alexan. in l. gallus. in princip. prime columne. ff. de liber. ⁊ poſthum. Iaſ. in d. l. gallus. §. quid ſi is. ⁊ ibi late Aret.

d ¶ Inſtitutus. Adde no. p Barto. i. l. ſi ſic. de lega. iij. et omnino Bartol. in l. alio. in j. col. de ali. lega. et quod nota. Bartolus. in l. quidam cum filiũ. ŝ. eodem.

filiam exheredare. ⁊ glo. innuit quod ſic. quia dicẽdo hec verba videtur eã facere alienaꝫ a ſua hereditate. quod eſt exheredare vt. l. iij. C. de lib. prete. quã gl. intellige ꝙ iſta verba cũ alijs precedentibus inducũt exheredationem: qꝛ etiã ſola verba precedẽtia ſufficerent vt dixi. Iſta autem ſola exheredationem non inducerẽt: quia ſunt verba enũtiatiua emiſſa ꝓpter aliud. et ſic non ſufficerent ad exheredationem: cum non inducerent nec ſufficerent ad inſtitutionem: vt. d. l. ex facto.

3 ¶ Secũdo eſt videndũ † an inducãt diſpoſitionẽ quo ad dotẽ. Reſpõ. iſta verba enuntiatiua emiſſa per moduꝫ cauſe nõ inducunt diſpoſitionẽ ꝗtũ ad ius dominij: vt. l. emptor. §. fi. ŝ. de rei ven. ſed quantum ad actionẽ perſonalẽ ⁊ etiam excepti. inducũt diſpoſitionem: vt. j. de do. excep. l. fi. §. fina. j. de col. do. l. pe. ⁊ no. ŝ. ſol. mat. l. ſi ſocer. §. lucius. ⁊ ibi dixi. 1

In tempus. [a] Põt qs inſtitui in tempus quo capere poterit. hoc dicit. ¶ Op. 1

e ¶ Non videtur. Et ſic no. ꝙ lꝫ grauẽtur executores diſtribuere in pauperes certa bona nõ videtur per hoc pauperes inſtituti ſed ſi grauati fuiſſent vniuerſam hereditatẽ diſtribuere: poſſet dici ꝙ cenſent̃ inſtituti ſeu ꝙ tenent locũ heredũ per id qđ leg. ⁊ no. in l. is verbis. in prin. ŝ. eo. ⁊ in. §. ſi vero nullam. de here. ⁊ fal. in auten. ⁊ hic per Bal. ⁊ Imo. ⁊ Bar. in l. cẽturio. in vj. colũ. in ver. ſed quid ſi teſtator ſubſtituit aliquẽ ſub cõpendio directo in certa portiõe de vulga. ⁊ pup. ⁊ eſt de mente Bald. in l. j. C. ad l. fal. ⁊ in l. j. ff. de teſta. ⁊ in l. precibus. ver. ſeq. q. C. de impu. et ali. ſubſti. ⁊ Bart. in diſpu. inci. filiũ adultũ alias incipit titius filiũ adultũ. Inno. in c. cũ tibi. de teſt. et ad dicta Bar. hic adde Alex. de imo. in conſi. iiij. colum. vij. ver. preſuppoſito. in ij. col.

f ¶ Andre. Poma. ¶ Loco heredis. vide Bar. in l. centurio. xxiiij. ſpeciali. ff. de vulga. ⁊ pup. Alex. cõſi. xcviij. in fi. ij. volu.

g ¶ Moderni canoniſte. Adde Bar. in l. ſi quis titio. de leg. ij. ⁊ Bar. in auten. licet. C. de natu. li. ⁊ in d. l. ſi quis ad declinandã. ⁊ in d. l. centurio. ⁊ Bal. in d. l. j. C. ad l. fal. ⁊ quid ſi decedat talis executor ante diſtributionẽ an hereditas efficiatur caduca. vide Ange. ꝙ nõ in d. l. cẽturio. vbi refert Io. an. in ſpe. in tit. de inſtru. edit. ⁊ hic adde Bal. in l. j. in ij. col. ŝ. de teſta.

po.[b] de. l. ſi alienum. §. j. ŝ. eodem. Sol. ibi inſtitutus ſimpliciter. hic ad incertum diẽ. ¶ Opp. de. l. hereditas. ŝ. eo. Sol. ibi fuit dies certus: hic incertus. rationem dixi ibi. ¶ Oppo. j. de regu. cato. in l. j. Sol. gl. hic teſtator non voluit regulam illam habere locum quod apparet: quia inſtituit in die incerta: ⁊ teſtator poteſt prohibere regulam cato. vt not. ŝ. eo. l. poteſt quis. ⁊ hic.

Quoties. Vitiatur inſtitutio propter incertitudinem perſone. h. d.

Heredes. Portio coniuncti deficiẽs accreſcit coniunctis: diſiunctis omnibus. h. d.

Eius. [c] Poteſt inſtitui ſeruus eius q̃ poſt mortẽ teſtatoris naſcet̃. h. d. ¶ Op. poſthumus alienus nõ poteſt inſtitui ſm iſta tempora. vt inſti. de bono. poſſeſ. in princip. ⁊ quod not. in l. gallus. in princip. ⁊ in. §. ille caſus. ŝ. de lib. ⁊ poſthu. ergo nec ſeruus poſthumi. vt. ŝ. eo. l. non minus. Solu. intellige de ſeruo illius poſthumi qui poteſt inſtitui ex prouiſione galli. l. vellei. ⁊ l. iul. vel dicas. licet non poſſit inſtitui poſthumus alienus tamẽ poteſt inſtitui ſeruus eius ſm ea que dixi in ſimili in l. ſeruꝰ eius. de acqui. heredi.

☞ An per illa verba cõmitto abbati tali vt det cẽtum fratribꝰ minoribus videatur inſtitutus abbas. Et an per illa verba iubeo bona mea diſtribui inter pauperes chriſti per titium videatur titius inſtitutus. nume. 2.

Hereditas. Nõ videt̃ quis eum inſtituere quẽ legãdo grauauit. h. d. ¶ Querit Dy. pone † qđ teſtator dixit cõmitto tali abbati vt det centũ fratribꝰ predicatoribꝰ: qđ per hoc abbas non videtur inſtitutus:[d] vt hac. l. ſecundũ Dy. ¶ Sed pone qđ teſtator iuſſit bona † ſua diſtribui inter pauperes chriſti per titiũ: an per hoc titius videtur inſtitutus. Reſpon. ex iſtis verbis proprie loquendo nõ videtur[e] heres inſtitutus eſſe executor vt hic. ſed habetur loco heredis[f] vt agat et vt conueniatur actionibus hereditarijs: vt. l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcop. ⁊ cleric. ſed ibi loquitur in executore legitimo. idem igitur in teſtamentario. vt. l. nulli. eo. tit. ⁊ hoc tenet Roffre. in titul. de actio. ex teſtamento. ⁊ Specu. in titu. de inſtru. edi. §. nunc aliqua. Innoc. ⁊ alij moderni canoniſte[g] in c. cum tibi extra de teſta. Ego dixi in q. quam diſputaui que incipit filium inſtitui.

Si ita quis. Coniunctus re tm̃ et cõiũctus verbis tantũ ad portionem vacantem pariter admittũtur. h. d. ¶ Quero que eſt ratio huius legis. Reſpon. titius eſt inſtitutus inſolidum in vna oratione. vnde ille inſtitutus eſt re coniunctus. caius ⁊ meuius ex equis partibus inſtituti: ſunt inuicem coniuncti verbis tantum. quia poſiti in vna oratione: coniuncti re nõ ſunt inuicẽ: ꝓpter diuiſionẽ portionuꝫ: quia dixit equis partibus: vt. l. re coniuncti. j. de legatis. iij. ſed cum primo inſtituto ſunt re coniuncti. Reſtat quod quantũ ad iſtum cuius portio deficit ſunt duo quorum vnus eſt con

poteſt relinqui monacho quod non acquiratur mo- a naſterio. vt in aut. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl. ¶ Preterea iſta verba continent in ſe repugnantiam: quod b monachus ſit heres et ꝙ monaſterio non q̃ratur: ergo inſtitutio vitiatur. vt. l. ſi titius. infra de condi. inſti. Et iſtud videretur de rigore iuris. Equius tamẽ eſſet quod iſta perplexitas diſſolueretur ſecundum

2 volũtatem teſtatoris † ſicut alibi lex diſponit perplexitatem diſſolui ex preſumpta mente defuncti. vt. l. qui quadringenta. in princip. ad l. falci. et ſit ſenſus illorum verborum quod monaſterio non queratur. hoc eſt ꝙ patiatur monachũ habere conniuentibus oculis: ſicut patitur dñs ſeruũ: vt. l. iiij. de manumiſ. et ꝙ ei Abbas non faciat. Dic vt not. in l. lucius. §. tres heredes. j. ad trebel.

1 ☞ In heredibꝰ inſtitutis q̃ tp̃e capacitas inſpiciat̃.

a **In extraneis.** [a] In extraneis heredibꝰ requiritur capacitas tempore

b teſtamẽti et mortis et adite hereditatis[b] media vero tempora non nocent. hoc dicit. Concordat. l. ſed ⁊ ſi in conditione. §. ſolemus. ŝ. eo. titu. et. j. l. proxima.

1 ¶ Oppo. † ꝙ tantum tempus mortis inſpiciatur. vt inſti. de her. quali. et diffe. §. ſui. Gloſ. hic ſe inuoluit. finaliter concludit aduertendum eſſe. aut loquimur in ſuo herede aut in extraneis. Item aut ſucceditur ex teſtamẽto aut ab inteſtato. In herede ſuo vel ſuo et neceſſario ſi quidem nititur ſuccedere ex teſtamẽto inſpiciuntur duo tempora. ſcilicet tempus teſtamenti. vt conſtiterit inſtitutio. vt. l. prox. §. interdum. Item tempus mortis. vt in d. §. ſui. ſed tempus aditionis non inſpicitur: quia tempus mortis et aditionis eſt idem in ſuo: vel in ſuo et neceſſario. Hoc qđ dicit glo. quod tempus teſtamenti inſpicitur eſt verum quãtum ad hoc vt ſciamus an ſuccedit. ſed quãtum ad hoc vt ſciamus an ſit ſuus vel voluntarius. erit aliud vt infra dicam ſecundum glo. hoc quod dicit quod tempus mortis et aditionis eſt idem: probatur in l. ſi poſt mortem. in prin. de leg. j. et l. iulia. noſter. j. de condi. et demon. et ibi not. In contrariũ facit. l. nam nec emancipatus. j. de lega. j. dixi plene in l. vlti. j. de condi. inſti. poſtq̃ꝫ vero cõſtat quod poteſt ſuccedere ſi queratur an ſit ſuus vel neceſſarius tempus mortis inſpicitur. vt dicto. §. ſui. inſti. de here. qua. et dif. hoc tamen eſt verum in inſtituto pure. ſecus in inſtituto ſub conditione: quia tunc etiam inſpicitur tempus exiſtentis conditionis. vt. l. ſub conditione. ŝ. de libe. et poſthu. quod intellige vt ibi dixi. ſcꝫ ꝙ illud verum in ſuo tantum: ſed in ſuo et neceſſario: puta in ſeruo: inſpicitur tempus mortis ſiue pure ſiue ſub conditione ſit inſtitutus: niſi libertatẽ accepit a lege vel a pretore: vt infra eo. l. pater filio. et dixi in dicta lege ſub conditione. de libe. et poſthu. Contra hoc facit prin. huius. l. ſol. ibi ab initio inſtitutio non valuit. Item aduertendũ eſt ꝙ hic dicitur tempus mortis inſpici vt ſciamus an ſit ſuus: debet intelligi ꝙ ſufficit tempore mortis eſſe in poteſtate. qđ dico pro tanto. qꝛ poſito ꝙ tempore mortis nõ teneret primum locum in ſucceſſione: ſi poſtea incipit tenere: vt nepos ſubducto patre de medio: tamẽ ſuꝰ erit. vt. l. ſi quis exheredato. in prin. ŝ. de iniuſt. teſt. Predicta vera quando quis nititur ſuccedere ex teſtamento. ſed ſi ab inteſtato ſuccedit̃ inſpicitur tẽpꝰ mortis. ita dicit gl. Tu dic ſi teſtator deceſſit nullo cõdito teſtõ tẽpus mortis inſpicitur. aľs inſpicitur tempus quo teſtamentum deſtituitur. vt lege ſi quis poſthumos. §. penulti. de libe. et poſthu. et inſtit. de heredi. que ab inteſta. §. ita. et inſtit. de leg. agna. ſucceſſi. §. proximus. et dicta lege ſi quis filio exheredato in princip. ⁊ hoc q̃ ad inſtitutionem: quo ad legata non: ita dicit gloſſ. vt. l. interuenit. infra de lega. preſtan. bo. po. peti. quod intellige vt dicam in lege prima. de reg. cato. ⁊ l. ſi cognatis. de rebus dubijs. ¶ Opponi. de legat. ij. et. l. non oportet. Solu. vt ibi. ¶ Opponi. infra eodem lege. in tempus. Solu. ibi fuit inſtitutio conditionalis: hic plura. ¶ Opponi. infra de acquiren. heredi. l. ſi ſeruus. dicit gloſſ. ex benignitate receptũ eſt. tu dic vt ibi. ¶ Opponi. ſupra de ſta. homi. l. et ſeruorum. §. ingenui. et. C. d. hereti. auten. idem de neſtorianis. gl. dicit ſpecialia ſunt: dic quod in prima eſt fauor libertatis: in ſecunda fauor fidei. ¶ Item facit contra iſtam legeꝫ infra de vſucap. l. cũ vir. Sol. vt ibi.

Seruum. Hec lex in princip. ſui comprehenditur ſub precedenti ſummario. hoc dicit. Media tempora non nocent.

Si in non faciendo.

Impoſſibilis conditio de inſtitutione reijcitur. hoc dicit. Gloſſ. ponit exemplum ſi digito celum non tetigeris. Certe iſta conditio non eſt impoſſibilis: ſed eſt neceſſaria. pone ego inſtituo te ſub hac conditione ſi nõ morieris vel ſi per annum non comederis: et de hac impoſſibilitate dicã plene in l. j. j. de condi. inſti.

Hereditas. Hic iuriſconſultꝰ ponit omnia nomina vnciarum.

Talem. Opponi. de l. quia ratio. de condit. inſtitu. Solu. ħ fuit data libertas primo pure: ſecũdo ſub cõditione. valet ergo prima tanq̃ꝫ plenior. vt. l. quod traditur.

a ¶ Andre. Poma. ¶ In extraneis. vide quid p iſtũ textum dicat Imol. conſi. ix. in ij. col.

b ¶ Adite hereditatis. quo tempore inſpiciatur habilitas et ad iſta vide not. per Bal. in l. j. C. de his q̃ ad lib. et Bal. no. in l. deo nobis. in vltima queſtiõe. C. de epiſ. et cleri. et etiam ad ĩtellectũ huius. §. vid. doc. et maxime imo. in l. ij. ĩ pñ. in ij. colũ. de vulga. et pupi. et per illũ textum dicit Bar. in cõſilio incip. quidã deceſſit inteſtatus ſupſtite ⁊c. ꝙ ſi ſtatutuꝫ dicat quod filia dotata non ſuccedat ſi nõ dicat vlterius intelligitur de ea q̃ propter dotẽ erat iã facta inſucceſſibilis tẽpore mortis defuncti de cuiꝰ hereditate agitur ⁊ p conſequẽs ſtatutũ intelligit de filia dotata tempore mortis patris vel illius de cuius ſucceſſione agit̃ ad idẽ facit. §. extraneis. inſtitu. de hered. quali. et dif. idẽ eſt de mẽte Bal. in l. ſi plures. C. de condi. inſti. in antepe. colum. in ver. iuxta predicta formatur talis queſtio.

a ¶ Retinet et ad iſtuꝫ tex. vide.l. ſi in diē.§. ſ.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ vide Barto. poſt glo.in l.ſtichum qui meus erit.ō le.ſ.

b ¶ §.fi.ſ.et ibi vide cōtrariū qḋ vult bal.ꝑ illū text.in l.fina.C.de poſthu.here.inſti.

☙ Andreas Pomate.

c ¶ Qui frater. vidᷣ ro. ſing.conſi. dclxx.

d ¶ Preſumitur ſcire Ad iſtū.§. vide Bar. in.l.demōſtratio.de cōdi. et demō. et habeꝫ in.l.falſa.in prin. e.ti.ꝛ ꝑno. in.l.nō nudis.et in.l. neqꝫ natales.C.de ꝓba. et ꝓ cano. in.c. ex parte de reſti.ſpolia. et in.c.illō de pſum.ꝛ in.l.neqꝫ.ꝑ bar.ꝛ bal. de teſta.

de condi.et demon.ſecundum Dyn.

1 ☞ Suus ſua ſuum nō ſolum dominium ſed ius quoddam ſignificat.

Si quis ita. Suus eſſe dicitꝰ in quo quis iuſ
a patronatus retinet.[a] h.d. ¶ Not. qḋ
1 †hoc pronomen ſuus ſua ſuum nō ſignificat ſolum dominium ſed ius aliquod:ſimile in.l.ſeruos. et.l.nuper.ſ. de le.iij.et ſic in vulgari appellamus vaſallos homines noſtros: qꝛ ius aliquod in eis habemus.licet ſint liberi. ¶ Oppo.de conditio. inſtitu.l.ſeruꝰ. Glo.dicit.ſol.vt ibi.nam hic fuit data primo pure.ſecūdo ſub conditiōe. ¶ Oppo.de.l.qui cōcubinam.§. ſi ſtichus.ſ.de lega.iij.Solu.gloſſ.ibi non dixit ſi meus erit:ſed ſi erit in poteſtate mea.vel dic.l.illam ſm̄ iſtam intelligi vt diſtinguatur inter manumiſſionem:et alienationem et hanc vltimā tene.

Seruus. In ſeruo hereditario inſpicitur conditio defuncti hoc dicit.

Lucius. Si teſtator ex pleto aſſe alios heredes inſtituit videtꝰ eos in alio aſſe reuocare non primis ſubſtituere.h.d.

Pater filio. Ut primū teſtamentum tollatur per ſecundū ſufficit eſſe poſſibile vt ex ſecūdo adeatur hereditas. Item ſeruus ſubſtitutus pupillo eſt ei neceſſarius ſi ſuꝰ reperitur tempore mortis patris pupilli.hoc dicit.No.quod in ſeruo ſufficit ꝙ ſit ſuus tempore mortis teſtatoris: licꝫ reperiatur alienatus tempore exiſtentis conditionis.dixi in.l.ſi alienum.§.ſ.ſ.e.In tex.iuſſit.iure pupillaris ſubſtitutionis.ibi vendidit.poſtqꝫ hereditati paterne ſe immiſcuit. Ibi peruenerit: ꝛ ſic expirauit ſubſtitutio pupillaris.Dy. ¶ Oppo.ad primum dictū de.l.ſi filius qui in poteſtate.ſ. de libe.et poſthu.Solu.vt nor.in.l.cū
1 in ſcdo.ſ.de iniuſto teſta. ¶ Opp.ad
c ſcdm̄ dictum.ſ.tit.ſ.l.fina.Solu.vt in glo.qꝛ nō eſt heres interim neceſſariꝰ incōmutabiliter vel voluntarius.ſed exiſtente conditione poterit eſſe volūtarius. ¶ Opponi.quod non poſſit eſſe heres pupillo qui non reperitur
d ſuus tempore mortis pupilli.vt.l.ſeruum meum.in prin.et.l.talem.§.ſ.ſ.e.
titulo.Solu.ſufficit quod ſit ſuus tempore mortis teſtatoris:licꝫ nō pupilli. dixi in.§.in extraneis.

Si is qui ſoluendo. Illius ſerui inſtitutio ꝑ ualet qui fraudandorū creditorū cauſa inſtitutus non reperitur.h.d.

1 ☞ Regula ꝙ quis nō poſſit decedere pro parte teſtatus et pro parte inteſtatus qūo procedat.
2 Teſtm̄ in quo teſtator dixit volo valere ſi deceſſero poſt ſexageſimum annum ꝙ valeat.
3 Teſtm̄ in quo quis eſt inſtitutus ſi teſtator ex illa infirmitate deceſſerit irritatꝰ teſtatore recōualeſcēte.
4 Teſtator derogat regule catoniane:et in.l.in tempꝰ infra eodem.

Poteſt quis. Poteſt quis facere teſtamentū ſub cōditione ſi intra certū tēpus deceſſerit.h.d. ¶ No.†ꝙ regula que dicit qḋ
1 quis nō pōt decedere pro parte teſtatꝰ et pro parte inteſtatꝰ eſt vera de tēpore qḋ hꝫ excurrere poſt mortē teſtatoris.nā in tempore qḋ currit in vita pōt quis facere vt ſi.ſ.certū tēpus deceſſit decedat teſtatus:ſi poſt illud decedat inteſtatus:et ſic vꝰ pro toto tempore quod excurrit poſt mortem erit te
2 ſtatus:vel pro toto inteſtatus. ¶ Querit glo.†quid econtra ſi teſtator dixit volo valere ſi deceſſero poſt annum ſexageſimum an valeat. Et arguit pro ꝛ contra.veritas eſt quod valet. Nec obſt.regu.cato.quia non habet locum in inſtitutione conditionali.vt.l.penulti.de regu.catonia.et addit gloſſ.rationem. quia teſtator per ſuam voluntatem poteſt derogare reg. catonia.quod nota.tetigi in lege cetera. infra de le-
3 gatis.ſ. ¶ Quero dixit†teſtator inſtituo talem meū heredem et volo teſtamentū meum valere ſi de hac infirmitate deceſſero:quero an ipſo reconualeſcente teſtamentum irritetur.Certe ſic per hanc legem fa-
b cit.l.alumne.§.fi.[b] ſ.de adi.leg.ſecundum Ja.de are. et pro hoc optime.ſ.de do.cauſa mor.l.iij. et.l.ſenatus.§.mortis.eo.titu.

Si is qui ſoluēdo. Subſtitutus liber prefertur inſtituto ſeruo ſi per eius libertatem creditores fraudentur. hoc dicit.

Nemo. Pronomen hic hec hoc eſt demonſtratiuum rei preſentis ad oculum.h.d.de ſignificatiōe huius pronominis dixi in.l.meuius.§.ij.ſ. de leg.ij.Idem habes in.l. ſi ſtipulatꝰ fuero.de verbo.obliga.et.l.prima.in princi.de ope.no.nun.et ibi dixi.

1 ☞ Probatur quod quis ſciuerit ſuum fratrem per publicam vocem.

c **Qui frater.** [c] Opponi.de.l.ſi pater.et.l.nec apud.C.de here.inſti.vbi inſtitutus tanqꝫ frater qui non eſt non valet.Sol.diſtingue notabiliter.vt in gloſ.aut ſciebat eū fratrem aut ignorabat aut dubitabatur. et in dubio preſumitur
d ſcire[d] eum fratrem cum ſic nominat. quia non preſumitur quis dicere ꝙ mēte nō cogitauit. vt.l.labeo.
1 de ſupel.lega. ¶ Sed quero†quomodo probatur quod ipſe ſciuerat eum ſuū fratrē.Reſpō. ſi publice erat notum vel publica fama erat invicinia iuxta ea que dixi in.l.is poteſt.de acqui.here.

Qui non militabat. No.qḋ illud quod quis accipit actione iuris computat in quartaꝫ iure exceptionis doli vt hic:ꝛ.l.neſennius. et lege filio.infra ad legem falcidiam.dixi in.l.in quarta.eodem titu.

Lucio. No.tex.ibi modum ꝛc. No. ergo hunc tex.ad id quod dixi in.l. interdū.ſ.eo. quod due partes intelliguntur due de.xij.partibus totius hereditatis:niſi ex aliquo adiūcto appareat teſtatorem aliū ſ ſenſiſſe.facit.l.ſi ita ſcriptum.§.in teſtamento.ſ.eo.

Filijs. No.tex.ibi nominatim.de materia hu
c ius.§.vidiſtis.in.l.interdum.§.ſed ſi duos.ſupra eodem.et not.plene in lege cū queſtio. C.de leg.

q **Quod ſi me.** Habes hunc text.in.l.ij. ſ.eo.titu.

c **Clemens.**

1 ☞ Relatiuum quis vel qui inducit conditionem. d
2 Relatiuum quantitatis vel qualitatis inducit conditionem.

Si ita ſcripſerit. Oppo. et videtur qḋ remota cōditione valeat inſtitutio.argu.ſ.eo.l.ij.Solu.hic fuit cōditio
a de preterito.ſ.ſi recitaſſet.ꝛ ſic cōcordat cum.l.contraria. Sed ſi intelligas quod ſit de futuro vt dicit glo.intelligas quod inſtitutio eſt inanis.ſcilꝫ tanqꝫ conditionalis:ſed valet tanqꝫ pura.ꝛ allegaui.l.hac
1 †in materia conditionis. vbi dixi quod relatiuum quis vel qui inducit conditionem. ¶ Quid in rela- b
2 tiuis†quantitatis vel qualitatis. Et dixi quod ſic per hanc.l. c

a **Si quis ita.** [a] Ex volūtate defuncti prius eſt locus ſucceſſioni ab inteſtato quā ex teſtamento.h.d. Dy. ¶ Opp.ꝛ videtur qḋ non poſſunt primo ſuccedere venientes ab inteſtato.vt.l.anteqꝫ.C. communia de ſucceſ.ꝛ.l.qꝫdiu.de acqui. here. Sol. dicunt quidam quod venient ex teſtamēto. Tu dic quod hoc eſt verum propter defuncti voluntatem.
1 et†per hanc.l.dixi in.l.gallus.quod teſtamētum in quo dico qḋ ſi filius moritur me viuo nepos ſit he
2 res:nō inſtituto filio aliter.valet. ¶ Itē no.† quod d ſubſtitutio vulgaris non preſupponit de neceſſitate inſtitutionem.licet gloſ.aliud videatur velle.ſ.titu. ſ.l.ſ.hic enim ſubſtituitꝰ vulgariter legitimo. tamen non eſt inſtitutus nec venit ex teſtamento.vt dicam ſ.titu.ſ.in.l.ſ.

s **Si non lex.** Qn̄ plures leges concurrunt ad vnum effectum ſi ceſſat vna remanet virtus alterius.

Si ſeruo. Seruus cui teſtator de neceſſitate debet libertatem nō poteſt eiꝰ neceſſarius fieri.h.d. ¶ No. tex.ibi qḋ em̄ ꝛc.vſqꝫ ibi idem erit ꝛc.

1 ☞ Quando diſiunctiua accipitur pro coniuncta.
2 Et an ſi teſtator dicat filium heredem inſtituo et ſi deceſſerit ſine liberis deueniat in taleꝫ:filij ſuperſtites videantur ſubſtituti.

ad idem facit.l.inſtitutio talis.de here.inſtit.l.ſi ita ſcripſero.de conditio.et demonſtra.l.ait pretor.§.ſ. de re iudica.

ADDE Tu ſecundum Areti.in.l.ſcire debemus. ſ.de verbo.obli.col.iiij.quod adeo relatū eſt in referēte qḋ oīs qualitas diſpoſitionis relate cēſetꝰ repetita in diſpoſitione referente. Et ibi dicit qḋ dictio relatiua refert ſubſtantiā et qualitatē per.l.ſi cui.§.ſ.ſ.ō leg.ſ. allega. Bart.

b **Lucius.** [b] Si ī qualibet parte alternatiue mens teſtatoris nō verificatur: diſiunctiua accipitur ꝓ coniuncta.h.d.et eſt ſingularis lex et non habet niſi vnam propriam concor.[c] Nota tex.ibi filium ex ſe natum de quo dicam infra de lega.ij.l.ſi ita quis teſtamento.et ibi per Dyn.ibi. Reſpondi.hic apparet reſpōſio.ij.q. ibi.igitur.hic reſpondet ad primam. dicit tex.relictis.ꝛ ſic requiritꝰ vtrūqꝫ ſcilicet defectus conditionis et defectus liberorum.vt ſubſtitutio vendicet ſibi locū[d]. tene mēti caſuꝫ huius in extrauagan.ad reprimendam in verbo prout.et in lege edita.C.de eden.et vide etiam de hoc in ſecundo notabili.

¶ Si quis ita.et eſt ſingu.hec.l.ſecundum Baldū in.l.fina.C.de teſta.quod teſtator poteſt diſponere quod tutela legitima preferatur teſtamētarie ꝛ ad hanc.l.vide Baldum in dicta.l.antequam.C. commu.de ſucceſſi.

☙ Andreas Pomate.

b ¶ Lucius.vide ad iſtum tex.Alex.conſi.v.iij.vol. Panor.conſi.xl.ſ.volu.in.ſ.dubio.

c ¶ Propriam concor.Concor.d.l.generaliter.ꝛ ibi Bal.C.de inſti.ꝛ ſubſti.in prin.ꝛ.l.ſi is qui ducenta. §.vtrum.ꝛ ibi Bar.de reb.dub.ita limitatur.l.ſi heredi plures.de condi.inſti.vbi ſi plures cōditiones alternatiue ſunt poſite ꝛ diſiunctiue ſufficit vnā implert.Fallit in iſtis caſibus ſcilicet quādo inter plures conditiones eſſet adiecta vna que diceret ſi deceſſerit ſine liberis vt clarius probatur in.d.l.generaliter.in prin.

ADDE Oldra.conſilio.clxxix. et Oldra.conſi. xxj.in fine.

d ¶ Uendicet ſibi locum.vidi tn̄ dubitari qn̄ ipſe frater ſubſtitutus decedit anteqꝫ eueniret caſus ſubſtitutionis.i.anteqꝫ decederet filius teſtatoris heres inſtitutus vtrū ius ſubſtitutionis tranſmittatur ad nepotes iſtius ſubſtituti.exemplū lucius inſtituit titium filium ſuum:ꝛ ſi titius decederet ſine filijs legitimis ꝛ naturalibus ſubſtituit ſemproniuꝫ fratrē teſtatoris ꝛ filios ſempronij in dimidia bonoꝝ.ꝛ in alia dimidia ſubſtituit alium fratrē teſtatoris noīe caium ꝛ filios caij.deceſſerunt caius et ſempronius ſubſtituti ante titium inſtitutum ex iſto caio nō extant filij ſed nepotes ex filijs.vtrum ex quo teſtator voluit filios caij preferri ſempronio et filijs ſempronij pro medietate bonorum videntur etiam preferri vel nepotes caij filijs ſempronij vt ſic appellatione filiorum caij contineantur etiam nepotes caij. et videtur in caſu iſto prima conſideratione dicen-

dum qđ non quia ius ſubſtitutiõis quod reſidebat in perſona caij tranſmittitur de iure ad heredem ſi decedat ſubſtitutus antequã eueniat caſus ſubſtitutiõis prout in caſu noſtro.l.ſi ex pluribus.de ſuis et legi.l.qui liberis.§.hec verba.de vulga.et pupil. maxime quia in teſtamento nulla fuit facta mẽtio de nepote:ideo nõ debet comprehendi appellatione filiorum.l.quod ſi nepotes.de teſta.tute.inſtitu.qui da.tu.poſ.§.fi.⁊ in.l.gallus.in prin.iuncto.§.inſtitutus.de libe.et poſthu.et not.Cyñ.et Andr.de piſis.in.l.libellorum.de verborum ſignificatio.vbi refert Bartol.in.iij.colum.et idem videtur tenere Bald.et Imo.in dicto.§.inſtituens.et reſpõdet ad tex.iſtum quod videtur facere in contrarium.videlicet quod hic comprehendũtur nepotes appellatione altorum ne alias extraneus ſubſtitutus preferatur agnato defuncti quod non videtur eſſe de mente teſtatoris.l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.l.generaliter.§.cum autem.C.de inſtitu.et ſubſtitu.idem videtur tenuiſſe Fran.accur.vt refert Bal.in dicta.l.gallus.§.ille caſus.vbi inquit quod Franciſ.accur.conſultus ſuper tali queſtio.quidam ⁊c.vt ibi per eũ qui dum dicit qđ aut diſpoſitio iſta fit ab aſcendentibus ⁊ cõtinentur nepotes.ſecus ſi ab alio.facit ratio.d.l.cum acutiſſimi.ſed in caſu noſtro iſta diſpoſitio fuit facta ab aſcendentibus dictorum nepotũ.ſcilicet a patruo magno.ergo ⁊c.Item quia ſm cõmunem vſum loquendi appellatione filiorum non comprehenduntur nepotes:vt not.in dicto.§.fi.inſtitu.qui da.tuto.poſ.et no.Iaco.butri.in prima cõſti.ff.vt refert do.Anto.in prin.decre.in.j.colum.et Bald.in repeti.l.in ſuis.in fi.de libe.et poſthu.qui preualet.l.libellorum.§.quod tamen.de leg.iij.l.cũ delanionis.§.aſinam.de fun.inſtru.ſed ad iſta reſponderi poteſt.et primo non obſt.d.l.ſi ex pluribꝰ.quia fateor quod ſi nepotes vellent venire tãquam heredes caij aui non admitterentur:ſed tanq̃ cenſeantur vocati exp̃ſſe a teſtatore ſic:prout infra probabo non ob.d.l.qđ ſi nepotes.quia reſpondeo vt per Bart.in.d.l.liberorum.et do.Anto.in.c.in quibuſdam.de pe.et Pet.de ancha.in.c.j.de baptiſ.qđ ideo ibi tutor datus filijs non videtur datus nepotibus.quia licet illa prouiſio ex parte filij cõtineret fauorem:tamen ex parte tutoris qui datur inuitus continet onus et licet datio tutoris non extendatur ad nepotes hoc eſt eis bene preiudicium:quia prouidebitur eis de tutore legitimo vel datiuo.Iſtam ſolu.etiam ſentit gloſ.in.l.iuſta.de verborum ſignifica.non ob.d.l.gallus.in princip.et in dicto.§.inſtituens.quia ſecundum Bar.ibi illa.l.loquitur quando filius fuit inſtitutus nominatim:vt quia dixi inſtituo titium filium meum.tunc non eſt dubium qđ non continetur nepos.l.ſi quis ita.et ibi no.ff.de teſta.tut.quinimo ille tex.potius facit pro opi.qđ appellatione filij cõtineatur nepos dum ibi probatur quod appellatione nepotis venit etiam pronepos ſecundum vnũ intellectum quem ibi ſequitur Barto.non obſt.opini.Pet.et Andre.de piſis.et Imo.quia non ſunt vere:vt infra oſtenditur.⁊ dato quod eſſent vere tamen quantum ad caſum noſtrum:vt infra oſtendam.inferunt quod imo appellatione filij contineatur nepos.non obſt.communis vſus loquendi quia reſpondeo primo ex his que dicit egregie Bald.in.l.lege.ad fi.C.de legi.heredi.vbi dicit quod de communi vſu loquendi vulgares appellãt nepotem illum qui eſt filius fratris.vnde ſecundũ Baldum ſermones prolatos in vulgari debemus interpretari ſecundum communem vſum loquendi.ſed ſermones prolatos in literali debemꝰ interpretari ſecundum artem literarum vel ſecundum groſſum modum loquendi literaliter non autem ſecundum communem vſum loquendi vt not.per Cyñ.in lege ſi cum ante.C.de dona.ante nupt.bene facit quod not.Bart.in lege ſi quis filiabus.de teſt.tut.et in lege ſi quid earum.in princi.de legatis tertio.et in dicta.l.liberorum.in vlti.colum.Idem eſt de mente Bald.in.c.primo.in princi.de ſucceſ.feu.Preterea quia talis communis vſus loquendi eſt facti et poteſt eſſe quod in aliquibus locis viget:⁊ in aliquibus non:de omnibꝰ autem locis non poterit notitia haberi.Accur.in dicto.§.fina.inſti.qui da.tut.poſ.dicit quod ita ſe habet communis vſus loquendi.nam et eorum que facti alieni et remoti ſunt quilibet preſumitur habere ignorãtiam.c.primo.de cõſti.in.vj.c.cum in tua.qui ma.accu.poſ.Preterea ſi ita eſſet quod pro conſtanti preſupponendum eſſet vbiq̃ vigere cõmunem vſum loquendi fruſtra Barto.et doct.ſupra in dicta lege liberorum.et alij in lege maximum vitium.C.de liberis preteritis.cum infinitis concordantijs diſputarent an ſtatuta et alij actus ac diſpoſitiones facientes mentionem de filijs comprehenderent nepotes cum certum eſſet quod non cum recipiant interpretationem a communi vſu loquendi.lege labeo.et ibi Bartol.de ſuppelle.lega.et dicto.§.quod tamen.et capitu.ex litteris.de ſponſa.et dicto.§.aſinam.et tamen Bartol.in dicta.l.liberorum.habuit memoriam de tali communi vſu loquendi.vt ibi per eum.in fin.prime columne.ideo comprobo contrariam ſententiam.primo per legem noſtram.in verſicu.filium.iuncto verſicul.eius liberos.non obſtat reſponſio quam ad iſtam.l.dedit Bald.in dicto.§.inſtit.quia ideo hic nepotes excludunt ſubſtitutum:quia eadem ratione qua teſtator hic pretulit extraneis ſubſtitutis fratrem teſtatoris et eius filios eadem ratione videtur voluiſſe preferre nepotes.ſed ita eſt in propoſito.quia teſtator in dimidia pretulit caium et filios eius ipſi ſempronio et filijs ſempronij.eadem ratione videtur pretuliſſe nepotes caij.et hec reſponſio probatur in lege cum acutiſſimi preallega.⁊ ibi expreſſe gloſſ.ſecunda.que dicit quod qua ratione teſtator pretulit filium fideicommiſſario.eadem ratione videtur pretuliſſe alios deſcendentes ex filio.et illud eſſet verum etiam ſi fideicommiſſarius vel ſubſtitutus eſſet etiam de deſcendentibus teſtatoris et pariter coniunctus ſicut in propoſito noſtro quia adhuc etiam locuz habet id quod habetur in dicta.l.cum acutiſſimi.glo.eſt que ſubtiliter hoc probat in.l.prima.C.de dona.cauſa mor.quam ad hoc inducit et reputat ſingu.Imo et Roma.in.l.ſi cui.ff.de dona.cauſa mor.et idem not.Iaco.butri.in.l.iij.C.de inofficio.teſta.et Bald.in.d.l.cum acutiſſimi.et eſt caſus.licet ipſi non allegent in.l.cũ auus.ff.de conditio.⁊ demonſtr.vnde in propoſito dato

iunctus re tantum alter verbis tantum.et ſic ſtatuit quod pariter admittuntur.et ſic eſt caſus illius queſtionis difficilis que ponitur in.l.re coniuncti.infra de legat.iij.in gloſſ.¶ Quero quid vult dicere text.in fine.non tamen coniunxiſſe q̃ celeriter dixiſſe videbatur.Reſpond.omiſſis expoſitionibus gloſſ.qđ vult dicere non tam coniunxiſſe.ſcilicet videtur eos realiter dico ſecundo inſtitutos:quia non ſunt re cõiuncti:quã celeriter dixiſſe:id eſt in vna oratione eos poſuiſſe:propter quod ſunt verbis tm̃ cõiuncti. a 1

SI ita ſcriptum.

Inſtitutio plenior preualet.hoc dicit.¶ Oppo.infra de conditio.et demonſtratio.l.non ad ea.Solu.ibi in legato.hic in hereditate.vt dicit glo.in.l.ſi te ſolum.ẽ.eo. a

SI quis ſempronium.

Inſtitutio non poteſt conferri in alterius voluntatem expreſſam:ſed velatam ſic.hoc dicit.Ratio huius eſt:quia quando exprimitur velatim non exprimitur per eum modum per quem tacite ineſt.nam ſi dicit inſtituo te ſi titius voluerit:confertur in liberam voluntatem titij.Sed dicendo ſi titius capitolium aſcenderit:non confertur in liberam voluntatem:quia forte neceſſe habet capitolium aſcendere propter alia facta ſua.Item in ſecundo caſu huius legis iſta conditio ſi hereditas adita fuerit exprimitur per alium modum q̃ tacite inſit vt dixi in lege.et ſi perceperit.§.filius.ſupra de lib.et poſthu.plenius in lege hec verba.j.de leg.j. 1 b

1 ☞ Illa verba ſi volet in inſtitutione faciunt de neceſſario voluntarium.

2 Subſtitutio vulgaris facit inſtitutum de neceſſario voluntarium. 1

CORnelius.

Expreſſio eorum q̃ tacite inſunt nihil operatur ſi exprimantur prout inſunt:ſecus ſi alio modo.hoc dicit.¶ Not.ex † fine legis quod per iſta verba ſi volet:teſtator facit de neceſſario voluntarium:ſimile in.l.iam dubitari.j.eodẽ.facit ad hoc quod dixi † quod ſubſtitutio vulgaris facit de neceſſario voluntariũ.vt not.in.l.papinia.§.quarta.de inofficio.teſtamen.et in.l.ſi filius heres.de liber.⁊ poſthu.⁊.l.iulianus.ſi quis omiſ.cau.teſta. 1 c 2 d 1

1 ☞ An valeat inſtitutio facta de pauperibus eligẽdis per guardianum minorum.

CAptatorias.

Concorda.l.captatorie.j.de lega.j.l.captatorias.C.de teſt.mil.qđ dic vt.j.dicã.¶ Quero † teſtator inſtituit pauperes eligendos p guardianũ fratrum minorũ an valeat.Dy.qđ ſic in.l.captatorie.j.de lega.j.q2 nõ confertur ſubſtantia inſtitutionis in tertiũ.ſed certarum perſonarũ electio cõmittit.Idẽ tenet Cy.in.l.captatorias.C.de teſta.mili.Et eſt caſus qui facit iſtam diſtinctionem in.l.fideicommiſſaria libertas.in fin.de fideicommiſ.libert.hoc eſt verum preter q̃ in relictis ad pias cauſas:quia valet inſtitutio captatoria:⁊ legata captatoria:vt in.c.cuz. 1 2 e

Andre.Roma.¶ Si dicat.vide Fel.⁊ Bal.in.l.ementis.C.de quadru.emp.Ang.⁊ Imo.in.l.centeſſimis.§.fi.ff.de ver.ob.

¶ Ad inſtituendum.hanc.l.alleg.pro not.Bald.in l.j.in.x.columna.in.viij.q.C.de his que pe.no.⁊ in auten.niſi.in iij.colum.ad trebel.tibi.de teſt.⁊ ibi per Inno.

1 ☞ Sicut quis non poteſt aſtringi ad inſtituendum metu pene ita nec ſpe premij. b

ILle autem.

Notabilis caſus eſt.et eſt ratio caſus alterius.l.q2 ſicut metu pene quis non poteſt aſtringi ad inſtituendum[a] alium:vt.l.ſtipulatio hoc modo.j.de verbo.obliga.ita quis nõ poteſt aſtringi ad inſtitutionem ſpe premij.Et ſic no. † quod ſicut quis nõ poteſt aſtringi ad inſtituendum alium metu pene ita non poteſt aſtringi ſpe lucri.¶ Opp.ẽ.eo.l.ſi quis ſempronium.vbi ſi non confertur in alterius voluntatem expreſſe valet.Sol.illa conditio non inuitabat quem ad inſtituendum alium ſpe lucri.hic ſecꝰ.¶ Item oppo.de.l.titio.§.j.de condi.et demon.Sol.ibi in matrimonio licet ſit cauſa ſpiritualis nõ prohibetur ſimonia vt ibi dixi.ſed hic loquitur in inſtitutione in qua eſt prohibitum[b] quem aſtringi ſpe premij ſicut metu pene.⁊ hoc facit ad queſtiones quas ibi dixi de monacho. a 1 c d

1 ☞ Id quod eſt in leſionẽ vnius introductum non debet in fauorem alterius redundare.

2 Si perſone de quibus in aut.hoc amplius.C.de fideicom.nolunt hereditatem qua quis eſt priuatus an reuertatur ad illum qui fuit priuatus.

SI quis ſolidũ.[c]

No.tex.[d] ibi legi enim ⁊c.et no. † quod id qđ in leſionem vnius eſt introductũ non debet in eiꝰ fauorem redundare.Et hanc l.alleg.pro caſu ad queſtionem quam facit gl.alibi.nã nos habemꝰ in aut.hoc amplius.C.de fideicõ.⁊ in corpore vnde ſumitur:qđ qui nõ implet voluntatem defuncti intra annũ priuat hereditate ipſo iure ⁊ vadit ad perſonas ibi numeratas.Querit glo. † qđ ſi ille perſone noluerint hereditatem:an reuertatur ad illum inſtitutum qui non impleuit volũtatem defuncti.Et dic qđ non[e] nam qđ in eius leſionem tum fallit vbi talis hereditas eſſet damnoſa:quia tunc in odium eius qui non adimpleuit intra annum cogetur hereditatẽ dãnoſam alijs ad quos trãſire 1 e 2 e

¶ Eſt prohibitũ.Ad de Barto.in.l.cum do.C.de tranſact.et quod not.Bart.in.l.vxor.§.heres.de le.iij.facit qđ no.Bald.in rubrica.C.de ſpõ.Andreas Pomate.

¶ Si q̃s ſolidũ.Vide Iaſo.in rubri.ff.de iuſti.et iure.in.iij.colum.

¶ No.tex.vide etiam de hoc gl.et doct.in l.ſi ſeruus plurium.§.ſi heredis.de leg.j.et p illã legẽ põt etiam determinari qđ gl.in pñ.teſtõ.in.l.j.C.de ſecũ.nup.

¶ Quod nõ.Iſtud dictũ limitat Pe.de anch.in.c.itellexim9.de iudic.arg.illius tex.vez qđ nõ reuertitur talis hereditas ad inſtitu-

repudiatis acceptare quod not. et ſequuntur moderni ibi in princip. aduerte quia iſta .l. loquitur in naturali. ſed quid in ſpurio. Bal. in lege eam quam. in penultima columna. C. de fideicommiſ. ſentit quod ſic. et dicit hanc legem eſſe ſingula. et ibi vide omnino baldum.

est introductum non debet in eius cōmodum redundare: vt not. de here. et ſal. §. ſi vero nullus. pro qua glo. videtur caſus hic quod not.

☞ Conditio adiecta in inſtitutiōe quando adiecta videatur ſubſtitutiōi et ad ſubſtitutum tranſeat. 1

Subſtitutio eſt fauorabilior ꝙ legatum. 2

Sub conditione. Conditio adiecta in inſtitutione non videtur repetita in ſubſtitutiōe[a] hoc dicit. ¶ Oppo. et videtur † quod ad ſubſtitutum tranſeat cum eodem onere: vt. C. de cadu. tol. §. pro ſecundo coniuncto. §. ne autem. vbi ſemper tranſit cum onere. Gloſſ. ſ. dicit quod hoc eſt verum in conditione caſuali: ſecus in poteſtatiua vel mixta vt in contrarijs. Idem tenet Cyn.[b] in. §. pro ſecundo. et Pe. ibidem. Iſta ſolu. eſt cōtra caſum legis ſecundum intellectū gloſſ. in lege que conditio. ſ. de condi. et demonſtra prout gloſ. ponit caſum de dandis. x. et bene. Cy. in lege contraria dixit diſtingue aut erat conditio que alteri emolumentum adferebat. et videtur repetita, aut non et nō vr̃ repetita. Hec ſol. eſt ꝯ caſum .l. que conditio. Tu dic aliud in legatis: aliud in inſtitutionibus ⁊ ſubſtitutionibꝰ ꝗ ſunt fauorabiliores vt ponit ſequens gloſſ. ¶ Item oppo ni. de .l. qui libe-

a ¶ In ſubſtitutione. Item hāc l. et ſimilē intellige vt not. p bar. in lege legatarij. de conditio. ⁊ demōſtra.

b ¶ Tenet Cyn. ſed Bartol. in dicto. §. p ſecundo. tenet Sozi. Cyn. et ſic Barto. eſt ibi contrarius.

c ¶ Si ita. et dixit in iſta. l. bal. quod ſeqtur Ange. et Imola hic quod ſi teſtator mlta legata ⁊ fideicommiſſa relinquit et poſtea inſtituit heredem vniuerſalē dicendo inſtituo pterꝗ in legatis et fideicommiſſis. ſupra relictis quod nihilominus dicta legata ⁊ fideicommiſſa comprehēduntur in inſtitutione vniuerſali: per iſtum textū ad do quod idem dicit Paulus de caſtro. in .l. cogi. §. in de queritur. ad trebellia. vbi inquit quod ſi teſtator poſt facta legata particularia dicat in omnibus autem ſuis bonis inſtituit titium vniuerſalem heredem inſtitutio vniuerſalis etiam videtur facta in illis rebus particulariter relictis: quia ille non detrahūtur de iure id eſt de vniuerſitate hereditatis per illum tex. nam cum teſtator faciendo inſtitutionem vniuerſalem cenſeatur voluiſſe quod per eam confirmētur legata et per heredem preſtentur cenſetur voluiſſe quod ſit heres in omnibus bonis etiam legatis et p predicta decidi poteſt, quod dixi in .l. ſi quod. in principio. circa finem magne apoſtille. C. de inofficioſo teſtamento. vtrum ſi data eſt licentia patri inſtituendi filium ſpurium in reſcripto et priuilegio legitima- e

tionis libere et quomodo ſibi placuerit poſſit priuare filios legitimos et naturales a legitima quam debet habere a iure dicebam quod non per ibi not. bene faciunt etiam predicta quoniam quamuis pater inſtituat filium ſpurium legitimum vniuerſalem heredem in omnibꝰ bonis et iuribus ſuis ⁊ filios legitimos ⁊ naturales inſtituat ī tāto pro eis ſufficit ad legitimam quam debent habere quod nihilominus non dicet adhuc iſto caſu filius ſpurius in omnibꝰ bonis inſtitutus p p̄dicta.

ris. §. hec verba. de vulga. ⁊ pupil. et l. licet. ſ. de lega. ſ. dicit gloſſ. quod cōditio non videtur repetita in ſubſtitutione: quia aliam cōditionem adijcit: quia omnis ſubſtitutio eſt cōditionalis inſtitutio: vt. l. penul. ſ. de lega. ij. licet ſecꝰ in legatis ⁊ alijs portionibꝰ. Item † ſubſtitutiones ſunt fauorabiliores quod tene menti. vide gloſſ. ſuper verbo pure. Item vide ibi fauorabiliores: ergo ⁊ ſubſtitutiones que ſunt conditionales inſtitutiones. 2

¶ Item oppo. de .l. cum pater. §. ab inſtituto. ſ. de lega. ij. Sol. vt ibi.

Si ita. [c] Hoc dic plene vt in .l. qties. §. ſi duo. ſ. eo. titu. ⁊ ibi dixi.

Seruus. Dixit tex. legari poteſt a marito donationem reuocanti: al's ſecꝰ quia talis donatio confirmatur morte: vt. l. donationes. de dona. inter virum et vxo. ſm Iaco. de are. d

Asse toto. [d] Agitur ex ſcriptura declarata nō ex ſcriptura declarāte. h. d. vel aliter ī vna ſcriptura videtur contineri id qđ continetur in alia ad quam refertur[e]. h. d. No. id quod dixi in ſummario ad qđ facit lex inſtitutio. infra titu. ij. ⁊ .l. ſi ita ſcripſero. de condi. ⁊ demon. ⁊ qđ ibi not.

d ¶ Aſſe toto. De materia huiꝰ l. habet late p Bal. i l. petens. maxime i vi. col. C. đ pact. et qñ agat ex cōfirmato vl' cōfirmante. vid bar to. ī .l. eos. in fi. princ. C. de appella. et allegatur iſta .l. quod creditur teſti deponenti per relationem ad aliud nā ſi teſtis in hoc iudicio depoſuit ſecūdum qđ depoſuit in alio iudicio agitato cum alio ⁊ plus nō ſpecificat niſi quia ſe refert ad aliud iudicium probat concor. text. in .l. ſi ita ſcripſero. de condi. ⁊ demō. ⁊ .l. qui ex liberis. §. teſtamento. de ſec. tab. ⁊ no. Bar. in .l. eos de falſ. ⁊ Bal. in .l. geſta. C. de re iudi. ⁊ per eum in .l. iuriſiurandi ⁊ in .l. fi. C. de teſti. Pet. de anch. in clemen. teſtibꝰ de teſt. do. Anto. butri. in. c. cum in tua. de teſt. et dixit Bar. in. d. l. eos. qđ teſtis q̇ depoſuit pro vtraqꝫ parte in eadem cauſa nō eſt integer teſtis. de quo per docto. in. d. c. cū in tua. ⁊ in. c. cum cauſam que inter archiepiſcopum de teſt. ⁊ Pet. de ancha. in. d. clem. teſtibus. de teſti.

e ¶ Refertur. Et ſic cōfines appoſiti in primo inſtrumento intelliguntur appoſiti in ſecūdo quando ſm inſtrumentum ſe refert ad primum. argu. iſtius tex.

quod per excluſionem nepotum ius veniret conſolidandum in filios ſempronij qui erat frater teſtatoris tamen eadē ratione qua pretulit teſtator caium in dimidia et eius filios ipſi ſempronio ⁊ filijs eius eadem ratione videtur pretuliſſe nepotes caij et ſic legis. Et ſic habes † quod diſiuncta accipitur pro cōiuncta quia mens teſtatoris non verificatur in vtraqꝫ parte diſiunctiue: cōcordat optime .l. generaliter. C. de inſtitu. ⁊ ſubſt. facit .l. ſi is qui ducenta. §. penul. ſ. de rebus dicto. §. inſtituens. quod tenendo opinionem quod appellatione filij in teſtamentis non comprehendatur nepos. tamen illud fallit quando diſpoſitio facta filio non eſt collata in tempus preſens ſed in futurum euentum in quem veriſimiliter erat dubium an tūc extarent filius an vero nepos vel alij inferiores. nam tunc veriſimile eſt teſtatorem late accepiſſe verbum filius preſertim cum veriſimiliter par affectio debeat preſumi, fuiſſe teſtatoris erga nepotes ſi extarent filijs mortuis. et ita dicit ſe intelligere hoc caſu .l. noſtram. et ex hoc infert quid ſi teſtator inſtituit fratrem ſuum et ſi decederet ſine filijs ſubſtituit filios ſempronij, filijs decedentibus ante caſum ſubſtitutionis euenientem et ſic ibi in ſpecie decidit queſti. noſtram. an tamen ſtatutum comprehendat nepotem videtur in terminis Bald. decidere quod ſic. in lege in quibus. C. de ſecund. nupt. et alij in varijs locis. Tamen fallit quando nepos non repreſentaret perſonam patris ſui. nepos enim nūquam repreſentat perſonam patris ſui: niſi quando venit ad ſucceſſionem aui vel patrui. vt in autenti. de heredi. que ab inteſta. §. huius priuilegium. ⁊ in dicta autenti. poſt fratres. et ibi Bartol'. ſtatutum enim debet interpretari vt quantominus fieri poteſt ledat ius commune vt per docto. in terminis noſtris: maxime Imo. in lege ſi vero. §. de viro. ſoluto matrimonio. cum ſimilibus. Adde quod conſuluit in pulchro caſu Bald. conſilio. ccxxxviij. primo volumine. quod ſi teſtator inſtituat filias in certa quātitate et fratrem heredem vniuerſalem et ſi decederet ſine liberis maſculis ſubſtituat filias proprias ipſe teſtator et earum filios: et contingat fratrē decedere cum nepote ex femina: et ſimiliter filias decedere cum nepote ex filio contingat quod nepos ex filia inſtitutus non excludit nepotem ex filiabus teſtatoris licet teſtator predilexerit fratrem et eius liberos filiabus proprijs incipit quidā nobilis. Itē vide quod conſuluit Roma. conſilio. cxlviij. quod ſi teſtator inſtituat aliquem et ſi decederet ſine filijs quod ſubſtituit hoſpitale quod nepos ex filia excludit ſubſtitutum. Item vide quod conſuluit Iacob. butri. conſilio. cclxiiij. inter conſiliū Bald. volu. iiij. quod ſi teſtator inſtituit filium et ei ſubſtituit ſi decederet in pupillari etate titium et filios eius ⁊ moriatur titius ſecundo eius filijs relictis nepotibus titij. deinde moriatur pupillꝰ quod nepotes admittentur: et vide Oldra. conſi. cclxix. et Pau. de caſtr. conſi. xxxvj. vbi an opiñ. huius glo. ſit vera quā glo. dicit ſingularem Pet. de anchara. conſi. cxxxvj. incipien: ponderandum. et illam etiam ſequitur Io. de anania. conſi. lxviij.

responſio Bal. potiꝰ facit pro iſta parte inducēdo eam ⁊ fortificando: vt ſupra bene facit quod ſtatim dicam ſecundum Pet. ⁊ Andre. de piſis. nec ad hoc ob. ſi diceret teſtator bene pretulit in dimidia caium ⁊ eius filios maſculos per quos conſeruatur agnatio ⁊ familia. ergo non debent venire nepotes .l. promptuūario. et .l. familie. ff. de verb. ſigni. inſti. de legi. agna. ſucceſ. in prin. ergo ⁊c. quia reſpondeo quod ex quo teſtator pretulit caium et eius filios per ea verba teſtator videtur ſenſiſſe non ſolū de maſculis. ſed etiā de feminis. vt eſt caſus in .l. ſi ita ſit ſcriptum filiabus. ff. de lega. ſ. et in .l. ſi quis ita dederit. ff. de teſt. tut. et in .l. quiſquis mihi. de verbo. ſigni. ſi enim voluiſſet nō comprehendi feminas dixiſſet filios maſculos .l. ſ. §. ſin autem ad deficientes. C. de caducis tollen. c. ad audientiam. de deci. iſtud idem videtur tenere quo ad propoſitum noſtrum. Pet. et Andre. de piſis. vt refert Cy. ⁊ Bald. in. d. §. inſtituens. volentes quod vbi ab homine ſit mentio de filio ſemper comprehendatur nepos quando alias ſequeretur quid inhumanum per .l. vxorem. §. concubine. de lega. iij. et .l. liberorum. verſic. ſed et papi. de verbo. ſignifi. ſed non eſt dubium quod inhumanum eſſet hanc inequalitatem ſeruari inter deſcendentes fratrum dicti teſtatoris pariter ſubſtitutorum. nam dicit tex. in .l. fi. C. quo. bo. quod lex nature defert ſucceſſionem agnatis et in dubio de mente teſtatoris eſſe preſumitur quod inter ſuccedentes ſuos ſibi pariter coniunctos equalitas omnino ſeruetur vt probatur in .l. fi. C. communia vtriuſqꝫ iudi. iniquum ergo eſſet ſi per talem interpretationem auferret nepotibus ſucceſſio quam lex nature alibi deferri conſueuit: et in dubio teſtator videt ſm iuris diſpoſitionem voluiſſe teſtator et ſecundum qđ de iure ſucceſſiuo ab inteſtato deferebatur inter heredes ſuos. vt no. Barto. in .l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. ⁊ probatur in dicta .l. gallus. §. quidam recte. ſm vnam lectu. de libe. ⁊ poſthu. ⁊ no. Barto. in .l. iuſiurandi. §. ſi liberi. de ope. li. ſed de iure pariter admittuntur neptes ſiue nepotes cum filijs dicti ſempronij: quia ſuccedunt nepotes et neptes in locum patris ſui qui erant pares in gradu cum filijs ſempronij .l. prima. §. ſed ſi quis. ff. de ſuis et legi. inſtitu. de heredi. que ab inteſta. §. cum filius. ⁊ in auten. poſt fratres. C. de legi. heredi. ergo ⁊c. Preterea iſtā opinionem quod indiſtincte teſtator vocando per modum diſpoſitionis filios videatur etiam cōprehendere nepotes tenuit Barto. in dicta .l. liberorum. in tertia colum. et in dicto. §. inſtituens. et pro hoc etiā allegat .l. filij. et .l. iuſtam. ff. de verborum ſignifica. et capitu. ſecundo. cum gloſſ. de verborum ſignificatio. vbi appellatione filij dicuntur nepotes contine- 1

ri ergo cur non eſt dicendum hoc habere locum in vltimis voluntatibus in quibus lata ſit interpretatio .l. in teſtamentis. de regulis iuris. c. cum dilecti. de donatio. et cum Barto. concordat formaliter domi. Anto. in dicto. c. in quibuſdam. et Pet. de anch. in clemen. ſ. de bapt. et Imol. h in fine. ſ. colum. fortiꝰ dixit ipſe ī

3 ¶ Preferat libertum.late vide cõcordan.in.l.ex fa
cto.§.ex facto.ad trebellia.⁊ habes text.⁊ caſum in
l.j.C.de pac.quam.l.no.facit text.no.in.l. qui filium.
in prin.j.ad trebel.et ad intellectum huius gloſſ. et
tex.vide Bar.in.l.ſi cum dotem.in prin.ſ.ſolu.ma-
tri. et late
per Imo. in.l. filiuſ-
fami.§. cũ quis.de le
ga.j.et qđ not.Cy.et
Jacob.de are. Bal.
Angel. et Imol. hic
qui oẽs ſe-quunt iſtã
glo. hic vi-delicet qđ
teſtõr magis videt
diligere fi-lios q̃ ne-
potes⁊ qđ no.Pe.de
anchar. in cõſi.cxxvj.
et Bar.in l. ſed ſi ſic.
j.de le.iij. et hãc glo.
ſequit etiã Imo.in.l.
ex fctõ.ff.

dub. ¶ Oppo.de condi.inſti.l.ſi he-
redi plures.vbi in alternatiua ſuffi-
cit alteram partem exiſtere.Sol.hic
veriſimiliter mens teſtatoris non ve
rificatur in qualibet parte diſiuncti-
ue.ratio quia non eſt veriſimile quod
a teſtator preferat libertum[a] fratri ſuo
vel filijs fratris ⁊ idem no.C.eo.l. ge
2 neraliter. ¶ Quero teſtator† dicit fi-
lium heredem inſtituo.⁊ ſi deceſſerit 1
ſine liberis deueniat in talẽ.Quero
an filij ſuperſtites ſint ſubſtituti ⁊ ve-
niant ex teſtamento:effectus eſt ma-
gnus:quia quando veniunt ex teſta-
mento reuocarent alienationes fa-
ctas:alias non:dicit hic gloſſ. quod
b veniunt[b] ab inteſtato.quam ſigna et
tene eam menti.

1 ☞ Contrarium velle eſt nolle.non
velle eſt medium inter velle⁊ nolle.
2 Ex implemento conditionis quãdo
quis videatur adire.
3 Filius inſtitutus ſi nollet quod poſſit
repudiare ante impletam conditio-
nem.

c Iam dubitari.[c]
Seruus poteſt inſtitui ſub

ad trebel.in.§.ex facto.facit quod voluit Bart.in.l.
centurio.in penul.colum.de vulga.⁊ pupil. et hanc
gloſ.ſequitur Bald.in.l.cunctos populos.in.xv.co
lum.C.de ſumma trini.et Petr.de ancha.in.c.ſi pa-
ter.de teſta.in.vj.in.xij.no.reputat eam ſingu.Bal.
in.l.cum acutiſſimi.in vltima colum.C.de fideicom.
et refert Pet.de ancha.in.d.c.ſi pater.qđ Bal. dice
bat quod ita etiam tenebat Jaco.de are.⁊ Cy.in.l.
j.C.de condi.inſer.
ADDE ipſum Alexan.conſil.cviij.j.lib.⁊ plenius
per eundem cõſi.clxxxv.vbi arguit ad partes.ij.vo
lumi.per Oldra.conſi.cxlj.incipien.thema tale eſt.
G.leuionem.per Pau.de ca.cõſi.xxxviij.⁊.lxxviij.
et.ccxxxvj.et ſequenti per Bal.conſi.clxxxvj.incip.
in chriſti nomine dubitatur.iij.volu.et Petr.de an-
cha.conſi.lxxiij.incipi.in chriſti nomine contra phi-
liponum.ibi aliter loquitur quam in conſil.alle.per
do.Alex.quod in meo eſt.cxxxvj.incip.in chriſti no
mine ponderandum eſt principaliter per Barb.cõ-
ſi.xxvij j.lib.
~ Andreas Pomate.
b ¶ Veniunt.De iſto articulo an liberi tacite ſint vo
cati ab inteſtato an vero ex teſtamento.adde quod
opi.huius glo.eſt communis ſi quod venient ab in-
teſtato.de qua vide Alexan.conſi.cviij.j.volumine. c
Et melius q̃ alibi et conſi.clxxxij in ſecundo volu
mi.et conſi.cxcvj.eo.volumi.⁊ conſi.lxvj.in.iij.colũ. d

eo.volu.et conſil.cclviij.in.vij.colum.in.iiij.volumi.
Joan.de anania.conſi.viij.Fulgo.xxxviij.Rapha.
cre.conſilio.xxv.vbi limitat.de qua limitatione vi-
de per Bar.in.l.cẽturio.j.colum.de vulga. Et vide
Ancha.conſi.cxxxvj.vbi limitat cõmunem opinio-
nem. vide pau.de caſtro conſi. lxxviij. in ij.col. Are
ti in tract. ſuo.de teſta.in glo. in verbo ſi deceſſerit
ſine liberis. in.j.co.vbi dicit ſe plures conſuluiſſe.⁊ vi-
de pſa conſilia doct. p iſta parte qđ filij ſint vocati
ex teſtõ p Barbati. cõſil.xvij. in.xx.col.
cuz duabꝰ ſeq. alias xxvij.i xv. colum.per Phili.co
rne.in.l.j.C.

conditione ſi voluerit.nec eget exhe
redatione in conditionis defectum.⁊
per eam efficitur voluntarius:⁊ adim
plendo conditionem videtur heredi
tatem adire.hoc dicit. Et diuidit in
duas partes.Primo dicit de inſtitu-
tionis ſubſtantia.Secũdo de acqui-
ſitione hereditatis.ſecunda ibi non
ab re.Nota quod dixi in ſummario.
¶ Item nota† quod contrariũ quã-
tum ad velle eſt nolle:non autẽ eius
contrariũ.eſt non velle.vt habes hic.
que autem alia verba ⁊c. et non velle
non eſt contrarium de velle. ſed non
velle eſt medium inter velle et nolle.
probatur in.l.filij.§.primo. ad tertul.
et.l.qui ſe patris.C.vnde liberi:⁊.l.ſe
cunda.C.de iuris et facti ignorantia.
⁊ probatur in ſimili in.l.prima.§.ſẽte
tiam.de tribu.et facit quod not.in.l.
aliquando.infra de conditio. et de-
monſtratio.⁊ dixi in.l.ſi ita legatum.
§.illi ſi volet.infra de legatis primo.
2 ¶ Opponi.† ad hanc.l.dicitur hic
quod implendo conditionẽ videtur
adire: contra in.l.prima.§. primo.ſ.
d de conditio.ob cauſam et.l. ſi quis[d]
ita.de conditio.inſti. Dicũt quidam

de conditio.inſertis.vbi refert multos doctores cõ
ſuluiſſe:et collegium contra commune.Et poſt mul
ta dicit iſtam gloſſ.teneri.Et vide latiſſime Barb.
in repeti.l.cum acutiſſimi.C.de fideiuſſoribus. Ro-
ma.in.l.ſi cum dotem.in prin.ff.ſolu.matri.vide ple
niſſime Ancha.et Bal.in repeti.c.raynutius.in.xv.
charta.de teſta.per Alexã.in.l.j.in fi.C.de pact.vbi
per Lance.qui colligit infinita conſilia ad hoc. Et
vide Alexan.conſi.xxiiij.colum.iiij ij.volu.⁊ cõſil.
liij.in.iij.col.in.iiij.volu.Pau.de caſtr.conſi.cxxvj.
et ſequenti.in antepenul.colum.Alexã.conſi.cix.in
ij.volu.⁊ conſi.xxij.col.penul.⁊ fina in.iij.volumi.et
conſi.xxxij.eo.iij.volu.Cuma.conſi.xiij.vbi limitat
Oldra.conſi.xxj.ad finem.⁊ conſil.xciiij.in.iiij.col.
et conſi.xlj.ad finem.barba.conſi.xiiij.inſerto in cõ
ſilio.Alexandri.in.iiij volu.in fi.vbi tranſit cum gl.
Alex.conſi.lv.in.ij.et.vj.colum.in.iiij.volu.⁊ conſi.
ciij.in.iiij.colum.eodem volu.colum.viij. verſi.non
obſtat.j.volumi.Barba.conſi.cxxvj.⁊ conſil.ccxx.
Barba.conſilio.xiij.colum.ix.primo volumi.⁊ con-
ſilio.xxxiij.colum.iij.j.volu.⁊ conſi.eo.lviij.colum.
viij.ij.volu.et conſil.lv.col.v.et.ij.ſeq.in.ij.volumi.
Roma.conſi.cxlviij.
~ Andreas Pomate.
c ¶ Jam dubitari.ad intellectum huiꝰ.l.vide Soc.
l.ſerui electione.in prin.de leg.j.in ij.col.
d ¶ L.ſi quis.⁊ ibi omnino vide Bar.⁊ glo.

ibi in extraneo.hic in ſuo.Gloſſ. reprobat per.l.eum a
bonis.j.de acquirenda hereditate.vbi actus qui in
extraneo inducit aditionẽ in ſuo induxit immixtio- b
a nem.quare gloſſ.ſoluit[a] aut implet[b] conditionem eo
b animo vt ſit heres:et tunc eſt heres:aut eo animo vt
purificet conditionem vt non ſit heres: et tunc non
eſt heres.vt.l.antiſtius.de acquir.here. aut dubita-
tur:et tunc dicit Dy.aut conditio conſiſtit in volun- 5
tatis expreſſione:et tunc implendo videtur adire
vt hic.aut conſiſtit in facto extrinſeco. vt ſi decem 6
dederit vel capitolium aſcenderit: et tunc imple-
re videtur eo animo vt purificet conditionem nõ vt 7
ſit heres.vt.l.j.§.j.de conditio.ob cauſam. et.l. ſi qs
ita.j.titulo.ij.et.l.in conditionibus.§.j.j. de cõditio.
et demonſtra.et ibi hoc tangit gloſſ.dicit Guiliel.in
l.j.§.j.ſupra de conditione ob cauſam. quod etiã qñ c
conditio conſiſtit in facto extrinſeco debemus inſpi
cere coniecturas an multo tempore deliberauit: et
tunc videtur implere eo animo vt ſit heres:alias nõ:
⁊ nihil allegat:ſed pro ipſo facit.l.ſed ſi alio.§.j.j.ad
trebellianum.et.l.omnes.eodem titulo. ¶ Querit d
3 glo.an filius† poteſt repudiare qui fuit inſtitutus ſi 1
volet:et videtur quod non:quia anteq̃ impleat con- e
ditionem non poteſt repudiare: nec poſt impletam: f
quia heres eſt:vt hic.et.l.neceſſarijs. de acquirenda
hereditate.tamen dicit glo.et bene quod poteſt re- 2
pudiare ante impletam:vt.l.is qui heres.§.primo.j.
de acquiren.here.

Is qui. Qui ſemel eſt heres i perpetuũ
non poteſt deſinere eſſe heres.
hoc dicit.Fallit in caſibus notatis in.l.ſub g
ſtitutione.j.titu.j.

Si ſocius. Hec.l.ponit tres caſus in
quibus ſeruus communis
equiparatur ſeruo proprio et gloſ.ponit ca 3
ſum.

Teſtamento. Lex iſta eſt ſing.
cum ſua glo.⁊ eſt
determinatio plurium legũ in hac ma-
teria.Non ſufficit mortis tempore quẽ
fuiſſe ſeruum ſi ante conditionis euen- g
tum libertatem a lege cõſequitur.hoc dicit. ¶ Op.
de.l.iij.§.qui fideicommiſſam.ſ.eodem.⁊.l.pater fi-
lio.ſupra eodem. vbi ſufficit quem eſſe ſeruum tem-
pore teſtamenti vt ſit neceſſarius.Solutio.illud ve-
rum quando conſequitur libertatem ab homine. ſe-
cus ſi a lege vt hic.vide gloſſ.que incipit bene valet.
in fine.

Imperatorem. Opponitur
de.l. ex hoc
edicto.§.ſed heredem.de aliena.iudi.
mutandi cauſa facta.vbi quis põt inſti
tuere aliquem heredem: nec incidit in
penam illius edicti.Glo.dicit ſpeciale hic:quia plus
ſibi cauere debet.ſic.j.de iure fiſci.l.res.§.lites. et in
ſtitu.quib.mo.teſta.infir.§.fi.

1 ☞ Rumor ⁊ publica fama in ciuitate preſtãt iuſtã
cauſam credendi.
2 Falſa cauſa quando vitiet inſtitutionem.
3 Prefationes probant cauſam finalem diſpoſitionis.
4 Falſa cauſa expreſſa ⁊ incerta in teſtamẽto vitiat di

a ¶ Gloſſ.ſoluit.Et vide Bart.j.ti.j.l.ſi filius qui pa
tri.in.iiij.col.⁊ vide.ſ.eo.l.cornelius.
b ~ Andreas Pomate. ¶ Aut implet.Adde quod
iſta ſol.glo.eſt communis ſm Alexan.l.j.§.j.ff.de cõ
ditio.ob cauſam.

~ Andreas Pomate.
c ¶ Pacumenius. limita vt per Ro.ſingu. ccliiij.
d ¶ Pacumenius permanẽt. ad de Barto. in.l. demõ
ſtratio.§.j. de condi.⁊ demon. et ibi omnino vide q̃
dixi ad hic not.
~ Andreas Pomate.
e ¶ Nota quod.vide Alexã.cõſili.cxv.in vlti.colũ.
iiij.volu.
f ¶ Iuſta cauſa.Vide Bal.in l.eaquidẽ. in ſecunda
colum.C.

ſpoſitionem ipſo iure.
5 Ratio quare falſa cauſa vitiat inſtitu
tionem ⁊ non legata.
6 Caſus in quo legata valeãt vitiata
inſtitutione.
7 Cautela ad accuſandum accuſantez
aliquem de falſo ⁊ non probantem.
Fama excuſat a preſumptione doli.
item a pena.

Pacumenius.[c]
Hec eſt ſingu.l. nec alibi re
peritur. Falſa cauſa vitiat
inſtitutionẽ. legata tamen firma per
manent[d].hoc dicit. ¶ Not. † quod[e]
rumor ⁊ publica fama que eſt in ciui
tate eſt iuſta cauſa[f] credendi aliquid
vt hic ibi rumore perlato ⁊c.dicit hic
qđ teſtamentum ⁊c. ¶ Contra falſa
† cauſa non vitiat inſtitutionem.vt.l.
cum tale.§.falſam.de condi.⁊ demõ-
ſtratio.Sol.verum eſt niſi probetur
teſtatorem alias inſtituturũ nõ fuiſ-
ſe vt ibi dicitur.ſed ex hac prefatione
quia heredes[g] quos volui ⁊c.preſu-
mitur teſtatorem aliter relicturũ nõ
fuiſſe.vide gl.que incipit cauſa.ibi p
batur enim hec ⁊c.qđ tene menti: q
quotidie de facto cõtingit.⁊† ſic ha-
bes qđ ipſe prefationes probant cau
ſam finalez diſpoſitionis:quod tene
de accuſationibus.
~ Andreas Pomate.
g ¶ Heredes quos voluit.vide Alexan. conſil.liiij.
in.ij.colum.in.iiij.volumi.et conſilio.xix. in ſecunda
colum.in primo volumi.Roma.conſi.xvj. et conſil.
liiij.in ſecunda colum.et conſili.lxv.in fi. Panormi.
conſilio.xxx.in.xxj.colum.et.xxiij.queſtio. in.ij. vol.
et conſilio.lxiij.in vltima colum.in.ij.volumi.⁊ con-
ſilio.lxxxv.in prima colum.eodem volumi. et conſi.
cxj. alias.iij.in.iij.colum.eodem volumine. Cepol.
conſilio.v.in ſecunda colum. et conſilio.vij. in vlti-
ma colum.et cõſil.xiij.in primo dubio.in.iiij.colum
na.Bald.in.l.j.in.v.colum. C.de edic.diui adriani
tol.Barb.conſil.iiij.alias.xciiij.in.ix.colum. in pri-
mo volumi.⁊ conſilio.x.in ſexta colum.et ſequẽ.eo-
dem volumi.et conſilio.xij.volumi.ij. et conſil. xvj.
in.ij.colum.eodem volumi.et conſilio.xix.in.j.colũ.
eodem volumi.et cõſilio.xxj.in.ij.colum.eodem vo
lumi.⁊ conſi.iiij.in.xiiij.col.eo.volu.j.⁊ conſi.xliij.in
xxj.colum.eodem volu.et conſi.x.in.iiij.colũ.⁊. viij.
in.ij.volumi.et conſilio.xvj.in.xviij.colum.et ſeq. in
ij.volumi.et conſilio.xix.in.vij.colum.ad fi. eodem
volu.⁊ conſil.ſeq.in.j.et.ij.col.eo.⁊ conſil.xxij.in.iiij.
col.⁊ cõſi.xxx.in.vij.col.in.ij.vol.⁊ conſi. xliiij.in.vij.

col.in.ij.vol.et conſil.xliiij.in.vij.col.ij.vol.et conſil.
lvj.in.xvij.colū.in.ij.vol.et conſil.lix.in.xij.colū.in.ij.
vol.Ro.cōſi.xc.et conſi.clxxx.in.vij.col.et.cccxxviij.
in.ij.col.Imo.conſi.cxxviij.in.ij.col.et cōſi.cxxviij.
Cardi.conſi.cxxxij.in.j.co.et cōſi.cxlij.et cōſi.cxlvij.

a menti.Et iſta eſt melior[a] lex que ſit de
hoc. ❡ Opponitur de.l.ſi iſtituta.§.
finali.de inofficioſo teſtamento.vbi
falſa cauſa non vitiat. Solutio falſa
cauſa nō fuit ibi appoſita licet putās
falſam cauſam eſſe veram teſtamentū
4 mutauit. ❡ Et † ſic habes[b] ex hac.l.et
b l.contraria.quod falſa cauſa inſerta et
expreſſa in teſtamento vitiat diſpoſi-
tionē ipſo iure: ſed ſi non fuit inſerta
ſed tacita in corde retenta non vitiat
ipſo iure:quod tene menti. ❡ Quero
5 que eſt ratio † quod falſa cauſa vitiat
inſtitutionem et non legata:ex vna ſo
lutione precedenti habes vnam ratio
nem:quia illa cauſa non fuit inſerta le
gato:ſed inſtitutioni: ideo inſtitutio-
nem tantum vitiat vt hic. ibi licet mo
dus inſtitutionis ⁊c. ſed ſi eſſet adie-
cta inſtitutioni ⁊ legatis tūc inſtitutio
et legata vitiarentur. et hoc ſi legata
eſſent magna que non eſſet veriſimile
teſtatorem relicturum ſi ipſum viuere
ſciuiſſet.et ita dixi dum tractaui mate
riam cauſe in.l.demonſtratio.§.i.j.de
conditio.et demonſtratio. ❡ Itē no.
6 caſum † ſingularem quod legata va-
lent vitiata inſtitutione vt hic. et no-
tat gloſſ.in.l.eam quam.C.de fideicō
miſ.et.j.titulo primo.l.prima. ❡ Itē
c no.iſtam[c] legem.que facit ad queſtio
nem nota.per quam potes multos a
d mitria liberare. Pone enim[d] quod ſta
tutum dicat quod ſi aliquis accuſat
aliquem de falſo vel falſam accuſatio
nem proponit:ſi nō probat: puniatur
7 ⁊c.modo † aliquis accuſat de falſo:nō
tamen probat.queritur nunquid ſit re
medium quod de falſo nō puniatur
et hic videtur quod ſic. debes enim
articulare quod de hoc erat rumor et
fama:ideo hoc feciſti: ⁊ ſic excuſabe-
ris vt hic.excuſat enim a preſumptio
ne doli.vt.l.miles.§.mulier.de adul-
ter. habet etiam excuſare a pena vt
ibi et.l.ſecunda.quis ordo in bono.
poſſeſſio.ſer.quam.l.allegat Iacob.
de are.Eſt et alius modus qđ quis
articuletur quod hoc fecit quia audi
uit a perſonis fidedignis:vt lege qui
cum maior.§.ſi patris.de bonis lib.
et facit lex mater.C.de calumniat.
ſecus ſi non a fidedignis: vt lege at
halen⁹.j.de falſis. Item habet excu
ſare eum ſi probet quod de hoc erat
publica vox ⁊ fama:vt dicta.l.miles.
Itē habet ipſum excuſare ſi hoc au-
diuit ab amicis et conſanguineis: vt
lege tutorem.de his quibus vt in-
dign.et facit.infra de bonis liber. le-
ge paulus. paragrapho quero. Hic
non ſunt alia.

Andreas Pomate.

a ❡ Melior Ampliavt per Ange. l.ſi quis cū aliter.ff.de verbo.ob. et vide circa hoc dictum Ale. cōſil.vij.in ij.col.in.ij. volumine. vide ꝯcor. ad iſtā regulam per Barb.conſil.x.in.vj. columm.ij. volumi.

b ❡ Et ſic habes.ad de no.bal. de iuſtinia no.C.componendo. in.§.quib⁹ et Bartol. in lege cū hi.in prin. de tranſa. et do.Cardi.et Imo.in.c.pe.in fi.de cleri.coniu.per Bal.in.l. ambitioſa.de decreto ab ordi.fac.

Andreas Pomate.

c ❡ Item not.iſtam.l.vide Cepo.conſilio.lxxj.in.iij. colum.⁊ ſequen.

d ❡ Pone enim.et ſemper alleg. hec doctrina Bart. poſt Raymundum hic in iſta.l.final. per iſtum text. ad hoc videlicet quod fama ſeu rumor inducit iuſtā cauſam credulitatis quamuis etiam fama non eſſet vera facit.l.cum quidam.§.quod dicitur.de acquir. heredi.Si enim rumor inducit iuſtam cauſam credulitatis per iſtum text.multomagis hoc erit in fama:quia rumor minor eſt ꝙ̄ fama quia eſt particularis aſſertio ex incerto autore ex ſola ſuſpitione proueniens.nec requiritur quod ab omnibus vel maiori parte communiter et publice dicatur vt not. Specul.in titu.de noto.crimi.§.nūc de minore.⁊ ray. et Imola hic in princip.⁊ Bar.in.l.ea qui dez.in prima colum na.de accuſa.et in rubric.C.de probatio.in pma columna; et Io.ca.et alij poſt eum in ca.veſtra.de cohabitatio.cleri.et gloſſ.prima.et ibi doct.in ca.ſuper eo.de eo qui cogno.cōſanguineam vxoris ſue.et dixit propter hoc Bart.in lege verum.ff.de furt.quod ſufficit probari predicta vt quis preſumatur habuiſſe iuſtam cauſam accuſandi vt euitet penam:et vide Bartolum in lege cum quidam.§.quod dicitur.de acquirenda hereditate.

❡ Sequitur arbor ſubſtitutionum.

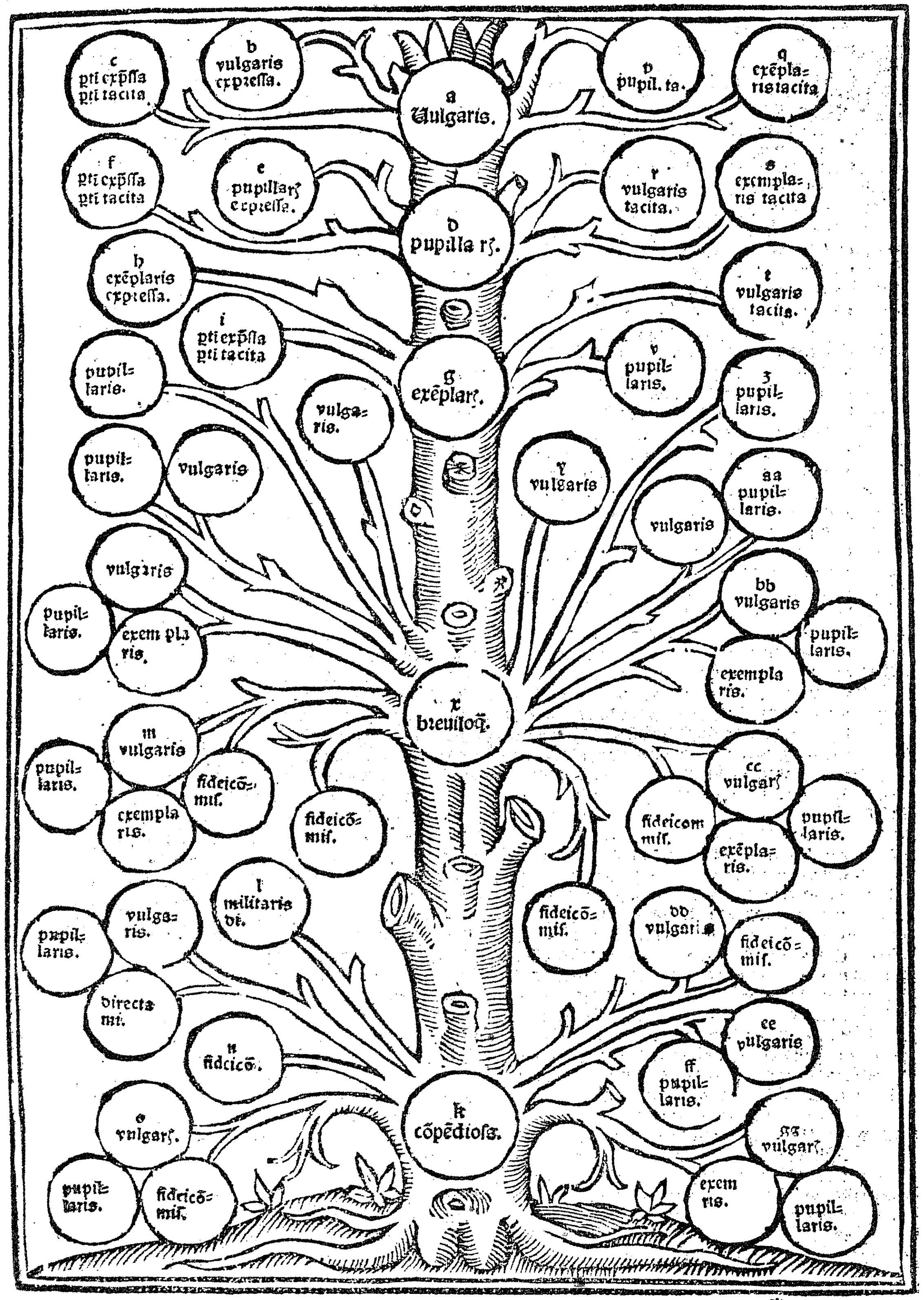

¶ Declario arboris precedentis.

a Vulgaris ſubſtitutio eſt ſecunda inſtitutio directa que a quolibet ⁊ cuilibet fieri poteſt. et nihil hꝫ ſpecialitatꝫ. Inno. et Lanfran. de oꝛiano. in. l. centurio. ff. de vulg. Jaſ. in. l. j. col. iiij illo ti. Et dicitur vulgaris q: vulgo omnibus poteſt fieri. glo. in. c. Raynutius. de teſta. glo. inſti. de vulg. ſubſti. in pꝛin. de quo late per Bar. in dicta. l. j. poſt Guil. de cu. Et habet quinꝫ effectus quos expedit Barto. in dicta l. j. et ibi Alex. et Ja. Pꝛimus in homine ſui iuris intelligitur ſi heres non eris vel alium heredem nō feceris. l. cū pꝛoponas. C. de here. inſti. §. fina. inſti. de vulg. Secundus quod teſtamentum poteſt aſſumere vires ab ipſa vulgari ſubſtitutione. l. iij. §. ſi. ff. de lib. et poſthu. Tertius quod vulgaris expꝛeſſa continet pupillarem tacitam. l. iam hoc iure. ff. eodem. Quartus quod per vulgarem ſucceditur teſtatoꝛi. inſti. de vulg. in pꝛin. Quintus quod vulgaris facit de ſuo et neceſſario voluntarium. l. ſi filius heres. ff. de lib. et poſthu. et durat hec vſqꝫ ad aditionem hereditatis. et ea adita expirat. l. poſt aditam. C. de impu. glo. in. d. c. raynutius. et in. §. qua ratione. inſti. de pup. et de eius ſpeciebus. vide in cellulis ſuis.

b ¶ Expꝛeſſa dicit̄ tripliciter. Pꝛimo in genere vt ſunt ille que compꝛehenduntur in bꝛeuiloqua vel cōpendioſa glo. in. l. lucius. ff. eo. et in. l. in teſtamento. C. de teſta. mi. in. l. pꝛecibus. C. de impu. et ibi doc. Alia eſt expꝛeſſa in ſpecie vt eſt illa que expꝛimit ſpeciē ſubſtitutionis vt ſi heres non eris talis ſit: ſed poteſt illud eſſe: q: noluerit vel nō potuerit. l. cū pꝛoponas. C. de here. inſti. et nullus hoꝛum caſuum ſingulariū hic expꝛimitur ideo dicitur expꝛeſſa in ſpecie et non ſingulariter. Alia dicitur expꝛeſſa ſingulariter que expꝛimit caſum ſingularem in quo comitatur. videlicet ſi heres eſſe nolueris talis ſit: facta tamen in caſu impotentie trahitur ad caſum nolentie. et econtra. l. gallus. §. quid ſi tantum. ff. de lib. et poſthu. limita tamen quinꝫ modis. de quibus per Alexand. in. dicta. l. j.

c ¶ Partim expꝛeſſa et partim tacita dicitur duobus modis. ſcilicet quo ad verba: vt ſunt ille que compꝛehenduntur in bꝛeuiloqua ⁊ compendioſa. nam reſpectu verboꝛum generalium dicūtur expꝛeſſe reſpectu vero verboꝛum ſpecialium dicuntur tacite gloſſ. in. l. in teſtamento. C. de mili. teſta. que appellat eas tacitas et expꝛeſſas. et ita concoꝛ. glo. in. l. pꝛecibus. C. e. et in. l. lucius. ff. eo. que dicunt eas expꝛeſſas et gloſſ. in. §. qua ratione. inſti. de pup. que dicit eas tacitas. Alia eſt quo ad caſus vt ſi heres eſſe nolis. q: iſte caſus nolentie compꝛehendit et trahitur ad caſum impotentie. l. gallus. §. quid ſi tantū. ff. de libe. et poſth. q: paria ſunt nolle et non poſſe. l. j. §. vſus. ff. de pcura. facit tex. in. l. ſi. C. de inſti. et ſubſti. ſub condi. fac. ⁊ ſic quo ad caſum expꝛſſum appellat̄ expꝛſſa quo ad tacitū tacita. Bar. in. d. l. j. ⁊ ibi Alex. Jaſ. ⁊ ſcribētes.

d ¶ Moꝛibus introductum eſt: vt pater filijs ſuis in poteſtate cōſtitutis minoꝛibus. quatuoꝛdecim annis poſſit teſtari pupillariter ſubſtituendo. l. ij. ff. de vulga. in pꝛincip. et inſti. eodem in pꝛincip. dum tamen cōcurrant octo que ſunt neceſſaria quo ad hoc vt pupillaris poſſit fieri filio de quibus per text. glo. et Barto. in dicta lege ſecunda. et in lege in teſtamēto. C. de mili. teſta. Et finitur hec pubertate et alijs modis. de quibus per gloſſ. magiſtram. et ibi text. ⁊ docto. in lege in pupillari. ff. eodꝫ. facit. §. maſculo. inſtit. de pup. habetqꝫ alios effectus videlicet quod pupillaris expꝛeſſa continet vulgarem tacitam. d. l. nam hoc iure. Secundus quod per eam ſucceditur pupillo. inſtitu. de pupil. in pꝛin. Tertius quod pupillaris ſubſtitutio expꝛeſſa excludit matrem ⁊ quoſcunqꝫ venientes ab inteſtato. l. papi. §. ſed nec impuberis. de inoffi. teſta. ff. et lege pꝛecibus. et lege ſi teſtamēto. C. de impub. cum per eam ſuccedatur ex teſtamento. l. iij. de acquir. her. ff. Quartus quia quos pater poteſt ſibi neceſſarios facere: et filio ſuo dicta lege ſecunda paragrapho pꝛius. in fine. Bar. et omnes ibidem.

e ¶ Expꝛeſſa dicitur illa que fit verbis expꝛeſſis vt ſi heres ſis et moꝛiaris in pupillari etate talis ſit: tacita vero eſt illa que continetur in vulgari expꝛeſſa. Barto. in dicta lege ſecunda. col. iiij. Et q̄uis gloſ. in paragrapho qua ratione. inſti. eo. dicat quod iſta fit verbis affirmatiuis: vulgaris vero negatiuis: nihil eſt quia imo omnis ſubſtitutio directa ſiue ſit expꝛeſſa ſiue tacita: habito reſpectu ad eum cui fit ſubſtitutio fit verbis negatiuis ſiue pꝛiuatiuis: vt ſi nō ſis heres vel ſi moꝛiaris in pupillari etate ⁊c. reſpectu vero illius qui ſubſtituitur affirmatiuis vt talis ſit de quo late Bart. et poſt eum ſcribentes in dicta l. ij. Lanfran. in. d. l. centurio.

f ¶ Partim tacite et partim expꝛeſſe quo ad verba ſunt ille que compꝛehenduntur in bꝛeuiloqua et cōpendioſa: vt in vulgari dixi. Quo ad caſus vero in caſu. l. iul. de acqui. here. ff. et. l. pater. de pꝛiui. credi. Bart. in. d. l. ij. col. iiij. ver. et ſm hoc.

g ¶ Exemplaris ideo dicitur. quia fuit facta ad exēplum pupillaris ſubſtitutionis. l. ex facto. ff. eodem lege humanitatis. C. eodem. et inſti. eo. in. §. qua ratione. quia ſicut pupillaris fit pupillo qui ſibi pꝛouidere non poteſt per teſtamentum. Jta exemplaris furioſo pꝛodigo ſurdo et muto qui ſibi pꝛouidere etiā non poſſunt per teſtamentum. differt tamē hec a pupillari in cauſa efficiēte quia pupillaris fuit introducta moꝛibus: vt ſupꝛa dixi. exemplaris vero lege pꝛincipis. d. l. humanitatis. et requirūtur quatuoꝛ de quibus per Jaſ. in dicta. l. humanitatis. ad hoc vt poſſit fieri. Pꝛimo qui eam facit ſit aſcendens. vt pater vel mater. d. l. humanitatis. Secūdo quod ille cui fit perpetuo moꝛbo laboꝛet. Tertio ꝙ tali filio relinquatur legitima. Quarto quod ſi talis mente capt⁹ haberet liberos quod ſaltem vnus ex eis ſubſtituatur. Jaſ. in. d. l. hūanitatꝫ. ď materia cui⁹ bar. bal. alex. et Jaſ. i. d. l. ex facto. ff. e. ⁊ de ei⁹ ſpēb⁹. vid̄ i cellul̄ ſuis.

h ¶ Expꝛeſſa eſt illa q̄ fit verbis expꝛeſſis vt ſi decedas in furioſitate talis ſit heres. tacita vero eſt illa que cōtinetur in vulgari vel pupillari expꝛeſſa. doct. in. d. l. ex facto. et in. d. l. humanitatis.

i ¶ Partim tacita et partim expꝛeſſa quo ad verba eſt illa que compꝛehenditur in bꝛeuiloqua vel compendioſa. quo ad caſus vero eſt ſi fiat iſto modo ſi filius meus decedat in furioſitate talis ſit heres ſi ceſſet furioſitas remanet tamē pꝛodigalitas vel ſurditas ad iſtos caſus trahitur Barto. in dicta. l. ex facto. col. vj. ⁊ ſic in caſu furioſitatis expꝛeſſo eſt expꝛeſſa in caſu vero ſurditatis tacito eſt tacita ⁊ caſus expꝛeſſus trahit̄ ad alios caſus tacitos. d. l. gallus. ff. de libe. ⁊ poſthu. §. ⁊ quid ſi tantum.

k ¶ Cōpendioſa dicitur quia ſub compendio verboꝛum plures ſubſtitutiones ſeu plura tempoꝛa complectitur et fit per hoc aduerbium quandocunqꝫ gl. in. l. verbis ciuilibus. ff. eodem. ⁊ in dicto. c. raynuti⁹. et in. c. ſi pater de teſt. libꝛo. vj. videlicet hoc modo quandocunqꝫ filius meus deceſſerit talis ſit heres. vel poteſt fieri ſine illo aduerbio quandocunqꝫ vt quando teſtatoꝛ vno certo tempoꝛe complectit̄ plures etates. text. in. l. centurio. ff. eodem. ⁊ ibi ſcribentes. Et dicit Bartol. ibidem ꝙ ipſa compendioſa a pagano facta non eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe ſed eſt quedam adiectio ꝙ intellige. i. quidā modus inducendi alias ſubſtitutiones ſub noua foꝛma verboꝛum reſpectu cuius poteſt dici ſpecies de per ſe ſiue fiat a pagano ſiue a milite. Aret. in rub. ff. eo. et glo. j. in. l. verbis ciuilibus. ff. eo. Jaſ. ita declarat in dicta. l. centurio. ff. eodem. colū. x. ſed quando fit a milite tunc vero eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe et hoc eſt ꝙ voluit gl. in. d. rubꝛica. ⁊ Jaſ. in. d. l. verbis ciuilibus.

l ¶ Quando compendioſa facta eſt a milite maioꝛibus per verba mere directa vtroqꝫ tēpoꝛe cōpꝛehēdit militarē ſemper erit directa militaris in qua veniunt tantū bona defuncti. l. centurio. ff. eo. ⁊ ibi glo. et ſcriben. facit. l. miles etiam. ff. de teſta. mili.

m ¶ Si autem compendioſa fit a milite per verba directa ſuo filio pupillo in poteſtate conſtituto vtroqꝫ tempoꝛe erit directa nam intra tempoꝛa pubertatis valebit vt vulgaris ⁊ pupillaris poſt vero erit directa militaris. l. pꝛecibus. C. de impube. ſm intellectū verum Fulg. q̄uis glo. ibi dicat ꝙ ſi mater ſit in medio obliquatur. ⁊ idem glo. in. d. l. centurio. ⁊ dicto. c. ſi pater. male tamen quia mater nullū habet in hoc pꝛiuilegium. Barto. in dicta. l. centurio. ⁊ ibi Alexā. et Jaſ. ⁊ idem Jaſ. in dicta. l. pꝛecibus. quia illud ſm ſcribentes haberet locum quando fieret per verba communia.

n ¶ Vbi autem compendioſa fit per verba mere obliqua vt per verbum rogo reddas reſtituas ⁊ per alia miniſteria alterius exigentia ad tranſmiſſionem hereditatis. de quibus per Bartolum ⁊ Lanfran. in dicta. l. centurio. ff. eod. tunc eſt ſemper fideicommiſſaria ſiue fiat a pagano ſiue a milite ſcribētes in ſupꝛa dictis locis de qua tractatur. ff. ⁊. C. ad trebel. ⁊ inſti. de fideicommiſ. here.

o ¶ Sed ſi compendioſa fiat a pagano per verba cōmunia ſuo filio pupillo in poteſtate exiſtenti valet vtroqꝫ tempoꝛe tanqꝫ fideicommiſſaria. Bartolus et Baldus in dicta. l. centurio. et idem in. l. ex tribus. C. de inofficioſo teſtamen. Ange. conſilio. cxxv. incipien. hoc eſt teſtamentum. quam opinionem ſequūtur glo. in. d. l. cēturio. in dicta. l. pꝛecibus. in dicto. c. raynutius. §. finali. inſtitu. eod. ⁊ in dicta. l. ex tribus. Contrarium teneas quod imo intra tempoꝛa pupillaris etatis valeat tanqꝫ vulgaris ⁊ pupillaris iure directo. Poſt vero pupillarem etatem efficiatur fideicommiſſaria. et iſtud ſequitur gloſſ. in. §. qua ratione. iſte de pupillari. et in capitulo ſi pater. de teſtamen. libꝛo ſexto. ſequitur Cynus poſt multos antiquos in dicta. l. pꝛecibus. et ibi Salice. Fulg. Pau. et Alex. Et hanc opi. indubitatam dicit dict⁹ Alex. in dicta. l. centurio. ⁊ ibi poſt eum Jaſ. repꝛobando glo. contrarias.

¶ Et nota ꝙ in materia ſubſtitutionis cōpendioſe verſatur triplex ſpecies verboꝛū. Nā quedā ſunt verba directa quedā cōmunia ⁊ quedā obliqua: directa ſunt illa que denotant ius competere ipſo iure ⁊ que impoꝛtant tale ius ex quo poſſit adiri hereditas de iure ciuili vel bonoꝛū poſſeſſio peti de iure pꝛetoꝛio. Lanfran. in. l. centurio. ff. eo. ⁊ Bal. in. l. ſi. C. de ſacroſanct. eccle. ⁊ ſunt hec inſtituo vt toto titu. ff. de here. inſti. idē in verbo heres eſto. l. ſi. C. de here. inſti. ⁊. l. j. in ſi. ff. illo ti. idē in verbis dominus eſto. l. his verbis. ff. de here. inſti. idē in verbo moꝛiatur. c. ſi pater. de teſta. lib. vj. ⁊ verbū aſſigno eſt directū. l. j. ff. de aſſigna. liber. c. ij. de offi. oꝛd. idē dic in verb. adiudico. vb. accreſcat eſt etiā directū. l. q patri. ff. de acq. her. et. l. vni. C. quando partes non peten. idem in verbis concedo ⁊ detra ho. Lanfran. in. d. l. centurio.

¶ Communia vero ſunt illa que extant in ſignificatione directi ⁊ obliqui vt eſt verbum permaneat. l. ſi cum ante. C. de donatio. pꝛopter nupt. ⁊ tex. in. l. tale pactum. §. fina. ⁊ ibi glo. ſ. ⁊ Barto. ff. de pac. ⁊ Bal. in. l. j. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. et Bald. in. d. l. fina. C. de ſacroſan. eccle. Fulgo. in conſi. xij. idem dic in verbo redeat. l. ſi duobus. ff. de milita. teſtamē. idem dic in verbo pertinere ſm Barto. in. d. l. centurio. cū quo tranſeunt Joan. de lig. ⁊ Bal. in. l. ſi pater. de teſtamen. lib. vj. pꝛo quo facit quod habet gloſſ. not. in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. ꝙ verbum pertinere eſt commune ad petitoꝛium et poſſeſſoꝛiū et ibi ſequitur Bart. facit etiam glo. in. l. cum mater. in gl. ij. ff. de inoffi. teſtamen. que dicit verbū pertinere eſſe latū: idem glo. in. c. inter dilectos. de fide inſtr. que dicit ꝙ verbū pertinere eſt tam latū ꝙ per id cēſetur omne ius in iudiciū deductū vndecūqꝫ debeatur. ⁊ illā reputat ſing. Ant. in conſil. ccxcv. inci. viſis atteſtationī. ⁊c. ex quo tamen vide glo. in. c. ſi. de elec. libꝛ. vj. que videtur ſimilis. dic etiam ꝙ verbum deuoluatur eſt commune. Lanfran. in. d. l. centurio. idē verbum deueniat eſt commune. Bald. in. d. l. ſi. ⁊ de iſto verbo ſunt duo text in. l. penulti. ff. de ſolu. alius eſt in pꝛima conſtitu. in vſi. feud. Jdem dic de verbo habeat. Angel. in. §. extraneo. inſtitu. de pupil. vide tamen text. qui videtur dicere ꝙ ſit obliquum. in. l. qui concubinam. ff. de lega. iij. §. j. et ibi Barto. et de verbo ſuccedat vide Lanfran. ⁊ Jaſ. in. d. l. centurio. et no. ꝙ nullum eſt tam verbum commune quin per adiectionem verbi eoipſo efficiatur directum. Lanfran. vbi. ſ. Obliqua vero verba ſunt illa que exigūt factum alterius vt eſt verbum reſtituatur. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulgaribus. idem in verbo detur. lege fundi trebatiani. ff. de vſufructua. legat. idem in verbo reddatur ⁊ in alijs. de quibus per doctoꝛes in dicta. l. centurio. et in dicta. l. final. C. de ſacroſanc. eccle.

p ¶ Pupillaris tacita vulgariter continetur in vulgari expꝛeſſa quando ipſa vulgaris facta eſt per patrem pupillo in poteſtate conſtituto: et hoc ſiue mater ſit in medio ſiue non. gloſſa in lege pꝛecibus.

C.de impu.in verbo omnino.et tex.in.l.fi.C.de inſti. et ſubſtitu.ſub condi.fac.et ibi gloſſa.et gloſſa.in.§. qua ratione.inſtitu.de pupilla.doct. vltramon.in.c. raynutius.de teſtamen.⁊ ita teneas licet gloſſa aliter voluerit in.l.centurio.ff. eodem. quam reprobat Iaſon et alij in.l. precibus.ſ.alleg. Quod tamen limita verum niſi vulgaris eſſet facta ſimul maiori et pupillo:quia tunc propter imparitatem non contineretur in ea pupillaris tacita.l.ꝙuis.C.de impube.et alijs ſubſtitu. limitatur etiam niſi conſtaret de voluntate patris nolentis pupillarem tacitam in vulgari comprehendi.l.nam hoc iure.§. finali.in verbo ſi voluntas parentis non refragetur.ff.eodem. et in dicta.l.ꝙuis.C.de impube.in verbo ſi modo non cōtrarium ⁊ cetera. Limitatur tertio ſi pater facit vulgarem et pupillarem ſuo filio prouidendo ei in omnem caſum:quia tunc expreſſum facit ceſſare tacitū l.cum ex filio.§.filio.ff.eodem. Quarto limita.quando vulgaris eſſet facta per dictionem taxatiuam tātummodo.Iaſ.in dicta.l.nam hoc iure. aduerte tamen quia iſta pupillaris tacita non admittitur contra matrem.gloſſ.in.l.precibus.alleg.ſequitur illam Bartolus et omnes in.l. prima. ff. eodem. in tertio ſubſtitutionis vulgaris effectu.col.viij.nec etiam cōtra patrem pupilla.et alias perſonas de quibus per Bartolum in dicta.l.ſecunda. cum opinio. Bartol. tranſeunt indifferenter moder. et maxime Alexan. in dicta.l.centurio.et Albe.de roſa.in repe. iſtius rubri.lxviij.colum. Salice.et Pau.in dicta.l. final. C.de inſtitu.et ſubſtitu.opinio.Barto.compro.Aret. duplici fundamento.quia in materia exorbitāti: quando eſt fauorabilis prout eſt iſta fit extenſio de perſona ad perſonā qñ concurrit eadē tacita volūtas etiā in ſtipulatione que eſt ſtricti iuris. l. tale pactum.§. fi.ff.de pac.⁊ pro ea parte eſt tex.in.l.generaliter. in princip.C.de ſecun.nup.

q ¶Exemplaris tacita comprehēditur in vulgari expreſſa furioſo facta ſi tempore quo fiebat vulgaris erat furioſus.argu.l.ſi predia.ff. de re.co. ſecus ſi eo tempore quo fiebat non erat furioſus: ille cui fiebat quia caſum aduerſamqꝫ fortunam ⁊c.l.inter ſtipulātem.§.ſacram.de verbo.obli.ff.Bar.in.l.ex facto.ff. eo.ita tenuit Old.laudu.vt refert Alb.in repe.rubr. ff.eo.col.lxxxiij.

r ¶In pupillari expreſſa continetur vulgaris tacita l.nam hoc iure.ff.eo.l.in teſtamento.C.de mili.teſta. gloſſ.in.§.qua ratione.inſti.eo.que excludit matrem pupilli et omnes venientes ab inteſtato.glo.in.l.fin. C.de inſti.⁊ ſubſti.ſub condi.fac.⁊ ibi ſcriben.omnes approbantes eam ꝙ tamen limita ſm Bart.in matre defuncti:quia ſicut per pupillarem tacitam nō excluditur mater pupilli:ita nec per vulgarem tacitā mater teſtatoris.Bart.in.l.ij. in princip. ff.eo. colū. viij.ver.vlterius quero.

s ¶Exemplaris tacita continetur in pupillari expreſſa quando ipſa pupillaris fit furioſo. Bartol.in.l.ex facto.colum.v.ff. eodem. quia in haben. ſimbolum facilior eſt tranſitus.l. in rem.§.item quecunqꝫ.ff. de rei vendicatio.l.item ſi acceptolatum.ff. de acceptila.l.quarta.§.fina.de bono.poſſeſ.et ita Guil.de cu. et Rayn.dum tamen pupillaris non fuerit facta cū limitatione temporis:quia tunc vltra tempus nō extenderetur.l.ſi ita quis.ff.eodem. et ſicut pupillaris tacita non excludit matrem nec alias perſonas. de quibus per Bartolum in dicta.l.ſecūda.ita nec etiā exemplaris tacita a paritate rationis. Bar.in.d.l.ex facto.niſi appareat de voluntate cōtraria defuncti glo.in.d.l.precibus.⁊ tex.in.d.l.nā hoc iure.⁊ aduerte quia illa voluntas probabitur per duos teſtes vel per coniecturas.Bar.in.d.l.ij.in prin. penul.⁊ fi.col. Bal.Angel.Sali.⁊ Paul.in.d.l.precibus,Salice.et Iaſ.in.l.ꝙuis.C.de impu.

t ¶An tacita vulgaris contineatur in exemplari expreſſa. Credo quod ſic eo modo quo ī pupillari quādo teſtator inſtituit furioſum.quia vbi eſt eadem ratio idem ius debet ſtatui.l.illud.ff.ad legem aquil.l. ſtitio.ff.de verb.obligatio.de quo per ſcriben.in dicta.l.ex facto.ff.eodem.⁊ in.§.qua ratione.inſtit.eo. illa ratione:quia vbi due ſunt cauſe naturalis ⁊ accidentalis ſemper naturalis preualet. vt.ſ. dixi per.l. qui habet.ff.de tute.

v ¶Exemplaris ſubſtitutio quādo fit pupillo per patrem intra tempora pupillaris etatis ſi pupill⁹ erat in poteſtate valet vt pupillaris poſt vero vt exemplaris:quia vbi concurrunt due cauſe naturalis ⁊ accidentalis ſemper preualet naturalis.l.qui habet.ff. de tutel.poſt vero pupillarem etatem erit exemplaris:dum tñ nō fuerit facta cum limitatione tēporis. d.l.ſi ita quis.Barto.in.l.ex facto.ff.eo. ⁊ ibi poſt eū ſcriben.

x ¶Iſta duplici nomine nuncupātur. ſ. reciproca. vt in.l.nam hoc iure.§.quod genus.ff.eo.⁊ alio breuiloqua.de quo eſt text.in.l.cū in teſtamento.ff.de here. inſti.§.hec verba.⁊ non fit niſi ex pluribus perſonis duabus vel tribus paris vel diſparis numeri. declarat Bar.in.d.l.lucius.col.iij.ff.eo.⁊ appellatur reciproca propter mutuam ⁊ alternatiuam repetitionē ſubſtitutionis quā in vnaquaqꝫ perſona facere teſtator intelligitur.Iaſ.in.l.in teſtamento.C.de mili.teſtamen.alie tamen vni perſone:⁊ fit per hec verba. titium ⁊ ſeium heredes inſtituo:⁊ eos inuicem ſubſtituo.l.lucius.⁊.l.coheredi.§.qui diſcretas.ff.eo.l.j. et.ij.C.eod.vel per hec luciū et titium heredes inſtituo:⁊ vter eorum viuat heres eſto.l.titius ⁊ ſeius.cū l.ſeq.ff.de here.inſtit.l.ſi fundū ſub cōditione.§.his verbis.de le.ij.ff.Vel iſto mō titiū ⁊ ſeiū inſtituo et ſubſtituo.l.ſi pater impuberi.ſm vnā lec.ff.eo.⁊ cōtinet plures in ſe ſubſtitutiones.aliquando duas aliquando quatuor.de quo plene dicetur in ſingulis cellulis ex ipſa deſcenden.

y ¶Breuiloqua has duas ſolum comprehendit quādo fit duobus maioribus vel duobus imparib⁹ ſcꝫ vni puberi ⁊ impuberi: vel vni exiſtēti in ptāte:⁊ alteri nō exiſtēti qr tūc breuiloqua cōprehendit ſolū illā ſubſtōnē ꝗ pōt equalr ambobus fieri.l.nā hoc iure §.ſed ſi alter.ff.eodem.et.l.ſecunda.C.eodem.Lanfran.in.d.l.centurio.et.l.in teſtamēto.C.de teſtamē. militari.et de veritate huius plene Barto. ⁊ Iaſon poſt eum in.l.lucius.ff.eodem.et idem Iaſon.in lege in teſtamonto.C.de teſtamento milita.Lanfran. in.d.l.centurio.

z ¶He due cōprehenduntur in breuiloqua quando fit duobus impuberibus exheredatis. argu.§.non ſolum.inſtitu.de pupil.ſubſtit. quia cum pater nihil eiſdem relinquat:nō poteſt eis ſubſtituere vulgariter cum per vulgarem ſuccedatur teſtatori: et per pupillarem pupillo.inſti.eodem in princip.pupillariter vero nedum poteſt ſubſtitui inſtituto quinimo exheredato lege prima.in fine.ff.eo.et.d.§.non ſolum.quare breuiloqua duobus exheredatis facta duas dicitur pupillares continere.vt declarant Bar.Alexan. Pau.et Iaſ.in dicta.l.lucius.ff.eodem.et late Bar. in dicta.l.j.

aa ¶Has quatuor dicunt iura in breuiloqua comprehendi quando fit duobus pupillis in poteſtate conſtitutis inſtitutis.l.lucius.§.aliter.et in.l.nam hoc iure.§.j.ff.eo.ſequitur Lanfran.in.d.l.centurio. Bar.⁊ doc.in.d.l.lucius.in.d.l.nam hoc iure.

bb ¶Iſte ſex continentur in breuiloqua quādo fit duobus pupillis mēte capitis:videlicet due vulgares ſi non adeatur hereditas:due vero pupillares ſi deceſſerint in pupillari etate.Exemplares etiam duas ſi moriantur poſt pupillarem etatē in furioſitate:theorice tradit hoc Bar.in.d.l.lucius.et Lanfran.in.d.l. centurio. Poſſet etiam dici quod breuiloqua continet ſex alias ſi fiat ꝑ hec verba pupillos meos duos ſane mentis heredes inſtituo:et eos inuicem ſubſtituo.ſi deceſſerint in pupillari etate vel quandocūqꝫ: videlicet duas vulgares duas pupillares et duas fideicommiſſarias.de quo Barto.et Lanfran.in locis quibus ſupra.

cc ¶Licet ſubſtitutio breuiloqua de ſe non comprehēdat fideicommiſſarias ſed ſemper directas fallit ſi ei adiungatur compendioſa: et fiat hoc modo duobus pupillis furioſis.vos inſtituo.et inuicem ſubſtituo ſiue moriamini in pupillari etate vel alias quandocunqꝫ:quia tunc in ea comprehenduntur octo ſubſtitutiones.ſ.due vulgares:due pupillares: due exēplares:et due fideicommiſſarie.Bart. in.d.l.lucius. et Lanfran.in.d.l.centurio. Iaſ.in.l. in teſtamento. C.de mili.teſta.idem ſi pater dixerit ſubſtituo vos inuicem vulgariter pupillariter exemplariter: vel ꝑ fideicōmiſſum.de quo tex.melior de iureiur.in.l.recuſare.§.titius.ff.ad treb.Alex.in d.l.lucius.circa fi.

dd ¶Iſte due fideicommiſſarie continentur ſolum in breuiloqua quando facta eſt duob⁹ in codicillis. ar. l.ſceuola.ff.ad trebel.arg.glo.in.l.verbis ciuilib⁹.ff. eo.et glo.in.l.j.ff.de iure codicil.Bart. in.d.l.lucius. et ibi Alex.et Iaſ.

ee ¶Si compendioſa fiat a pagano maiori per verba communia cum adiectione temporis importari per diſtributiuum quandocunqꝫ vel per aliam dictionē diſtributionem temporis ſignificantem a principio valet tanqꝫ vulgaris:addita vero hereditate erit fideicommiſſaria.Barto.in dicta.l.centurio.ff.eo.co. ix.ver.ij.oppo.

ff ¶Ubi autem compendioſa fit per verba mere directa a pagano filio pupillo in poteſtate conſtituto intra tempora pupillaris etatis valet vt vulgaris ⁊ pupillaris poſtea nullo iure.l.verbis ciuilibus.ff. eo.in verbo fruſtra.§.extraneum.inſti.eo.et tex.fortis in.l. ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus alienus.ff.de le.j. et gl. in.l.in pupillari.et in.l.centurio.ff.eo.glo. in l. ſceuola.ff.ad trebel.in.§.qua ratione.inſti.eo. in.c.raynutius.de teſta.in.c.ſi pater.eo.li.vj.reprobata gloſ.in.§.fi.inſti.de pupil.ſubſti.que ſub dubio voluit cōtrarium Bal.in.d.l.centurio.⁊ ibi moder.licet circa iſtā materiam Bar.in.l.ex tribus.C.de inoffi.teſta. et in d.l.centurio.ſepe variauerit.

gg ¶Aliquando ſubſtitutio compendioſa fit duobus pupillis furioſis per verba mere directa. et tunc continet tres ſubſtitutiones.ſ.vulgarem vſqꝫ ad aditionem hereditatis pupillarem vſqꝫ ad quatuordecim annos.poſt vero vſqꝫ ad tempus ſane mentis exemplarē.Bar.in.d.l.centurio.et ibi Lanfrā.⁊ oēs.

¶Finis declarationis arboris precedentis.

¶ De vulgari et pupillari ſubſtitu-
tione. Rubrica.

1 ☞ Gradus ſubſtitutionū ſunt qnq̃.
2 Subſtitutio fideicommiſſaria eſt du-
plex.
a ¶ Dictū eſt.ſ.ª de inſtit. in primo gra
du modo ſequitur videre de his qui
ſunt inſtituti in ſecundo gradu. Verū
quia hoc fit per ſubſtitutionem vulga
rem et pupillarem. ideo poſt preceden
tem titulum ponitur iſte. ¶ Opponi.
ad iſtam continuationem. dixi ſequi-
tur videre de inſtitutione in ſecundo
gradu. Cōtra quia ſubſtitutio fit quã
doq̃ in tertio gradu. vt.j.e.l.j. in prin
cipio et in.l.ſi poſthumus. ſecundo re
ſponſo.ſ.de liberis et poſth. et ſic ma
le dicebam quod hic tractat de ſecun
do gradu tantum. Solu. intellige om
nem inſtitutionem poſt primū eſſe ſe-
1 cundum gradū. ¶ Pro † declaratiōe
quero quot ſunt grad⁹ ſubſtitutionū.
Gloſſ. dicit quinq̃. directe. vt vulga-
ris. et de hac dicem⁹ hodie in.l.j. Itē
pupillaris de qua dicem⁹ in.l.ij. Ter-
tia eſt exemplaris. de qua dicemus.j.
eodem.l.ex facto. Quarta eſt breui-
loqua. de qua dicemus.j. eo.l.lucius.
Quinta eſt compendioſa de qua dice
2 mus.j.eodem.l.centurio. Et eſt † alia
ſubſtitutio ſcilicet fideicommiſſaria. &
illa eſt duplex. vt dicit gloſ. inſtitu. de
pupil.ſubſtitu.§.fi. quare glo. dicit qd
eſt duplex. dic quia fit in parte vel in
toto. Item quia quandoq̃ fit verbis
mere obliquis: quandoq̃ verbis dire
ctis que obliquantur. quandoq̃ ver-
bis cōmunibus. et habes iſtius ſubſti
tutionis materiam.j.ad trebel. per to
tum. tangam quatenus incidenter oc-
curret in materia compendioſe ſubſti
tutionis. in.l.centurio.
1 ☞ Bonorū poſſeſſor venit appella-
tione heredis largo modo ſumēdo.
2 Ordo intellectus & nō ordo ſcripture
qd attendatur in ſubſtitutione.
3 Subſtitutio vulgaris facta adulto vl
extraneo eſt ſimplex.
4 Si poſitionibus debet reſpōderi. ſim
pliciter negando vel affirmādo alias
habetur pro confeſſo: ſi reſpondens
negat ſe habuiſſe pecuniam: & ſi appa
ruerit habuiſſe quod expēdit in nego
tijs domini quod non dicitur reſpon-
diſſe.
Simplex dicitur quod fit ſine plica. et
confertur in vnum caſum tantum & nō
in duos caſus.
Reſpondens ſimpliciter ſecundū ver
ba licet habeant duplicem intellectū
dicitur ſimpliciter reſpondere.

☙ Andreas Pomate.
a ¶ Dictum
eſt.ſ. et vi-
de Bar. in
cōſi.lxxvj.
incipiē. fa-
ctū ſuper q̃
dãtur cōſi-
lia. vtrum
poſſit fili⁹
ſub ſtitui
legitima p.
fideicōmiſ-
ſum & vide
Bar. in cō
ſil.lxviij. in
ci. ex facto
proponit.
vbi allẽ. gl.
Ja. de are.
& Ray. hic
licet aliter
dicat Dy.
& vide Ol
dr. in cōſi.
xx. & in cōſi.
ſeq. et vide
do. Pet. in
cōſil.xxxij.
et in cōſil.
xlv. qñ ſub
ſtitutio eſt
vulgaris vi
de ibi.

5 Subſtitutio vulgaris ſic dr: q̃ a quolibet et cuilibet
fieri poteſt et quare ſic dicatur latius ponit.
6 Quotuplex ſit ſubſtitutio vulgaris.
7 Vulgaris expreſſa que dicatur. et nu.9.et.10.
Expreſſum quot modis dicatur.
8 Subſtitutio breuiloquia et compendioſa complecti
tur ſubſtitutiones expreſſas vulgares.
11 Subſtitutio vulgaris tacita que dicatur.
12 Subſtitutio vulgaris partim tacita & partim expreſ
ſa que dicatur.
13 Subſtitutio ſi heres non erit quot caſus comprehē
dat.
14 Subſtitutio vulgaris facta in caſu ſi heres non erit
porrigitur ad caſum ſi eſſe non poterit.
15 Subſtitutio facta in vnum tempus non porrigitur
ad aliud.
16 Subſtitutio vulgaris qualiter et quib⁹ verbis fiat.
Inſtitutio an neceſſario precedere debeat ſubſtitu-
tionem vulgarem.
17 Subſtitutio vulgaris quod concipiatur verbis pri-
uatis vel negatiuis.
18 Vulgaris ſubſtitutio quod habeat quinq̃ effectus.
19 Subſtitutio vulgaris quod non ceſſet interim quan
do eſt ſpes quod inſtitutus qui repudiauit veniat p
reſtitutionem in integrum.
20 Si inſtitutus decedat ante aditam hereditatem et
tranſmiſit ius deliberandi quod ius prefertur ſubſti
tuto.
21 Si monachus eſt inſtitutus et non vult adire quod
monaſterium poterit adire et eſt equior opinio.
Subiectio monachalis equiparatur ſubiectioni fi-
liali magiſq̃ ſeruili.
22 Filio inſtituto repudiãte quis admittatur an pater
an ſubſtitutus.
23 Filio vel monacho inſtituto mortuo ante aditam he
reditatem an ſit locus ſubſtitutioni vel veniet pater.
24 Filius quando hereditatem non aditam tranſmit-
tat ad patrem.
25 Quando ille qui repudiauit hereditatē habet ſub-
ſtitutum vulgarem et fideicommiſſarium: et fidei-
commiſſarius petit inſtitutum cogi ad adeundum
quis preferatur an ſubſtitutus an fideicōmiſſarius.
26 Si inſtitutus eſt indignus nec adijt hereditatem fi
ſcus admittitur ad hereditatem excluſo ſubſtituto.
27 Inſtitutus et ſubſtitutus quibus caſibus cōcurrãt.
28 Secundus effectus ſubſtitutionis vulgaris et an te
ſtamentum poſſit vires accipere a ſecundo gradu.
29 Quando inſtitutus in primo gradu poteſt eſſe he-
res ſed non eodem modo quo defunctus voluit an
ipſe inſtitutus admittatur vel ſubſtitutus vulgaris.
30 Teſtamentum an poſſit vires aſſumere a tacita ſub
ſtitutione vulgari vbi q̃ ſic. nume.32.
31 Tacita vulgaris per aditionem hereditatis factam
per pupillum non confirmatur.
Vitiato expreſſo quando vitietur acceſſorium.
32 Pupillus cui facta fuit ſubſtitutio pupillaris ſi de-
ceſſerit viuo patre an ſubſtitutus admittatur ex ta-
cita vulgari.
33 Si ſubſtitutio pupillaris eſt facta ventri et venter
nō naſcit̃ an ſubſtitutus admittat̃ ex tacita vulgari.
34 Tertius effectus ſubſtitutionis vulgaris et quãdo
expreſſa vulgaris contineat tacitam pupillarem.

35 Tacita pupillaris an cōtineatur in expreſſa vulgari: a
quãdo mater eſt in medio. remiſſiue.
36 Expreſſa vulgaris facta in vnum caſum ita quod cō
tineat tacitam in alium caſum continet etiam tacitã
pupillarem.
37 Subſtitutio vulgaris expreſſa facta furioſo an con-
tineat tacitam exemplariam. remiſſiue.
38 Quartus effectus ſubſtitutionis vulgaris q̃ per eã
ſucceditur teſtatori non ei cui facta eſt.
39 Ex ſubſtitutione vulgari expreſſa continente tacitã
pupillarem cui ſuccedatur an pupillo an teſtatori.
40 Subſtitutio vulgaris tacita cōtenta in pupillari ex
preſſa an trahatur ad bona pupilli.
41 Tacita vulgaris an habeat locum quando mater
eſt in medio.
42 Aditio que fit ex tacita vulgari an confirmet expreſ
ſam pupillarem remiſſiue.
43 Subſtitutio vulgaris partim tacita partim expreſ-
ſa an admittatur contra matrem in caſum tacitum.
Intellectus ad.l.fina.C.de inſtitu. et ſubſtitu. ſub cō
di. fac.
44 Prelegata an veniant in ſubſtitutione vulgari re-
miſſiue.
45 Quintus effectus ſubſtitutionis vulgaris eſt quod
facit de ſuo voluntarium.
46 Subſtitutio vulgaris quomodo et per q̃ extinguat̃.
47 Per aditionem primi heredis extinguūtur omnes
gradus ſubſtitutionum.
48 Per aditionem vnius ex pluribus heredibus inſti-
tutis quando extinguatur ſubſtitutio facta omnib⁹.
49 Si heres inſtitutus adiuit ſed eſt reſtitutus vt abſti
neat tunc ſubſtitutus vulgariter admittitur.
Et admittitur quia poteſt venire & de iure pretorio
per ſecundum tabu. etiam de iure ciuili. & erit heres
vtiliter.
50 Exiſtentia ſui heredis quando impediat ſubſtitutū
vulgarem.
51 Si filius non poteſt adire de iure ciuili ſed de iure
pretorio vt in caſibus no. in.l.fi.C. vnde legit. vel
Si filius fuit a primo gradu preteritus a ſecūdo ex-
heredatus & approbauit primum gradum ita q̃ ex
eo poteſt petere ſm tabu. an ſubſtitutus admittatur
qui venit de iure ciuili.
52 Quando ille qui poteſt venire de iure ciuili ſi venit
per ſm tab. ſubſtitutus excluditur.
53 Quando inſtitutus repudiauit bono. poſſeſ. ſm ta-
bul. et vult venire de iure ciuili ſubſtitutus etiam ex-
cluditur.
54 Si inſtitutus ſub conditione noluit parere conditio
ni: ſubſtitutus admittitur.
55 Si pater emancipauit filium cui fecerat ſubſtitutio-
nem pupillarem tacita vulgaris in ea contenta ex-
tinguitur.
56 Tacita vulgaris comprehenſa in expreſſa pupillari
an expiret pupillo effecto pubere.
57 Subſtitutio pupillaris facta adulto vel extraneo qd
contineat tacitam vulgarem.

HEredes. Iſta lex diuiditur princi
pal. ter in tres pres. Pri
mo ponit diuiſionem vnam inter inſti-
tutos & ſubſtitutos vſq̃ ibi. heredis ſub
ſtitutio. ibi ſecundum membrum diui- b
ſionis ſubdiuiditur. Ex qua ſubdiui
ſione apparet differentia inter ſubſti
tutionem vulgarem & pupil. vſq̃ ibi.
ſubſtituere. In tertio incipit tractare
materiam ſubſtitu. pupilla. ideo vſq̃
ad.§.ſubſtituere. legem⁹ hoc mane
et tractabimus materiam vulgaris.
¶ Opponitur quod inſtituti in pri-
mo gradu non ſunt heredes: vt inſti-
tu. de bonorum poſſeſ.§.quos autem.
Solu. intellige de inſtitutis in teſta-
mento valido de iure ciuili: vel dico
1 † quod appellatione heredis large ſu
mendo continetur bono. poſſeſſio. vt
l. hereditatis appellatione. de verbo.
ſignifica. & l. prima.§. bonorum. et.j.
ad trebel. ¶ Secundo opponi. quod
inſtituti in ſecundo gradu ſunt inſti-
tuti non ſubſtituti: vt.j.l.proxi.§. ſed
ſi quis ita. Solutio. intellige hoc de
2 ſecundo gradu conſiderato † ordine
intellectus: non ordine ſcripture vt
ſupra titulo primo. lege ſi quis ita in-
ſtitutus. et lege quo loco. in princi-
pio. ¶ Tertio ad tertiam partē op-
poni. qd nulla ſubſtitutio ſit ſimplex
cum vulgaris continet pupillarem. et
pupillaris vulgarem: vt.l. iam hoc iu
re. infra eodem. Solutio hic videtur
ſimplex inſpecta ſola figura verborū.
ſ3.l. contraria loquit̃ inſpecto tacito
intellectu. Et hec vera quando ſubſti
3 tutio fit pupillo. ſecus ſi † adulto vel
extraneo fieret: quia tunc eſt ſimplex
totaliter. Ita hic videtur ſentire Dy-
nus et bene ſuper ſecunda gloſſa iſti⁹
legis. ¶ Quarto opponi. quod ſubſti
tutio pupillaris hic non cōcipitur be-
ne: dicit enim mihi heres eſto: ſed per
pupillarem ſucceditur pupillo non te
ſtanti. ergo nō debet dici mihi heres
eſto: ſed filio meo heres eſto. Dicit
gloſſa. hoc dictum nihil releuat. facit
iſta gloſſa nota. ad id quod dicam in
l. ſi ita.§. primo. de ſecundis tabulis.
a ¶ Expeditus de contrarijsª inducē-
bam ſemel iſtum textum ad queſtio-
4 nem. † Dicebat ſtatutum quod quis
poſitionibus ſimpliciter tenetur rñ-
dere confirmando vel negando: al's
habetur pro confeſſo. modo cōtingit
quod quidam reſpondendo dicit: ne-
go me habuiſſe pecuniam. & ſi appa-
ruerit me habuiſſe dico me expendiſ-
ſe in negotijs domini. ego dixi quod
b habebatur pro confeſſo in tali reſpō

☙ Andreas Pomate. ¶ De contrarijs. Vide Mat
the. notabi. xxxvij. in. iiij. charta. Et de iſta dictione
vide Baldum in.l.prima.§. is itaq̃. inſtitu. de iuſti-
tia et iure. Alexandrū conſilio. lxviij. in ſecunda co-
lumna. iiij. volumine. Felinu3 in rubrica de ſumma
trinitate & fide catho lica.

b ¶ Pro cō-
feſſo. Ad-
de qd ide3
tenet ipſe
Bartol. in
l.j.§. ſi qs
ſimpliciter
de verbo.
obliga. et
not. Bart.
in.l. fi. per
illum text.
verſicu. in
ſimpliciter
C. de do. p
miſ. Bald.
et Sali. in
l. in teſta-
mento. de
ſuis & legi
ti. bene fa-
cit qd not.
gloſ. in cle.
ſepe. de v-
bo ſigni. &
tex. in.c.j. &
qd ibi not.
Archi. ex-
tra de fer.
Bald. in.l.
iubem⁹.C.
de ap. vbi
dicit quod
re⁹ negãs
ſe occidiſ-
ſe. et ſi oc-
cidit qd id
fecit ad ſui
defenſionē
quod non
admittitur
quia non

dicitur ſimpliciter reſpondere. idem dicit Angel. in
d. §. ſi quis ſimpliciter. ⁊ Bald. in l. ſi quidem. C. de
excep. et in l. j. C. de confeſ. Paul. de caſt. tamen in l.
j. §. ſi quis ſimpliciter in terminis de quibus ibi per
Barto. reprehendit ipſum Barto. quia prima nega-
tio fuit pu
ra ⁊ vtilis.
ſecunda er
go vtilis
non debet
illam vitia
re quia vti
le per inuti-
le. l. ſanci-
mus. C. de
dona. ⁊ ita
dicit expreſ-
ſe voluiſſe

ſione: quia illa eſt ſimplex reſponſio que
fit ſine aliqua plica. ⁊ cõfertur in vnũ
caſum tantũ. ſed quando confertur in a
duos caſus: nõ eſt reſponſio ſimplex: 5
ſed duplex vt hic. ⁊ l. coim. ſ. pro ſoc.
et. C. de fideicom. l. eam quã. j. de ver-
bo. oblig. l. inter ſtipulantem. in prin.
ibi ſimplex ⁊c. Et l. j. §. ſi quis ſimpli-
citer. eo. titu. Tamen aduerte: quia ſi ali
quis reſpondet ſimpliciter ſecundum verba:

Bart. in l. de etate. §. nihil. de interr. actio. ⁊ ita dicit
tenere Rapha. cu. ibi alleg. Bart. ⁊ ita ſe conſuluiſſe
dicit Pau. de ca. d. Alex. in apoſtilla. ibi. in. §. nititur
improbare Bart. ⁊ ita dicit tenuiſſe Boñ. ⁊ aliter lo-
quitur quam hic ibi vide preſuppoſita communi ſen
tentia vera illa limita ſecundum Baldum in l. iuſiurandũ.
et ad pecunias. §. non ſemper. per illum tex. ſ. de iu-
reiurando. in l. prima in principio. C. de edi. acti. niſi
ex cauſa induci videretur ad admittendam reſponſio-
nem duplicem quo ad duo eſt mente tenendum. Pri
mo quia poſitio eſſet captioſa. adeo quod ſimplici-
ter reſpondendo faciliter caderes in laqueum. Se-
cundo quia ſicut dicimus quod licet alias reſpõdẽs
poſitionibus teneatur abſente aduocato. et non in-
ſtructo reſpondere: vt nota. Bartolus in l. ſi poſtu-
lauerit. §. queſtioni. j. de adulterijs. tamen fallit niſi
reſpondens eſſet idiota: vt quia ruſticus quia poteſt
inſtitui et preſente aduocato reſpondere vt ſignan-
ter voluit Hoſtienſis. in capitulo paſtoralis. de iu-
dicijs. et Specula. in titul. de poſitio. §. vij. verſiculo
xvij. et in. §. iij. verſiculo ſed patronus. ita in propoſi- 6
to ſi reſpondens erit ruſticus vel idiota hec erit ſuffi
ciens cauſa propter quam iudex poſſit reſponſionẽ
duplicem admittere. et ſtante ſtatuto predicto quali
ter quis dicatur ſimpliciter reſpondere confiteri vel
negare: vide Bal. conſi. ccxxxix. iij. vol. ⁊ de confiten
te delictum cum aliqua qualitate per eundem Bal.
ij. vol. conſi. ccxlv.

a ¶ Ad primum. Reſpondeo. Et vide domi. Cardi.
in c. raynutius. de teſta. vbi dicit non eſſe curandum
de nomine. contrarium ibi dixi. et vide que ibi dico
quia reprehendo iſtud dictum quod hic dicitur per
Barto. Andre. Barba.
Andreas Pomate.

b ¶ Videamus. Vide Fel. c. tranſlato. de conſtitutio. b
Barb. c. raynutius. in xxvij. colũ. de teſta. Feli. capi. 7
ad aures. in princip. de reſcrip. Bar. l. iiij. §. queſitũ.
ff. ſi quis cautio. c

c ¶ Expreſſum. adde ad hanc ſuã theoricã ad quam
ſemper recurritur quod ipſe voluit in l. fi. C. ſi cõtra ius
vel vti. publi. ⁊ in l. ſi quis in prin. de leg. iij. ⁊ in l. fin.
ſ. ſi quis in ius voc. non ie. eſt glo. bona in c. inquiſi-
torum. in verbo expreſſe de hereti. in ſexto. alio etiam
non dicitur quid expreſſum.

licet illa verba habeãt duplicem intellectum. tamen
dicetur ſimplex reſponſio. vt patet per ea que dixi
ſ. in tertio contrario per Dyn. Veniamus ad mate-
riam vulgaris ſubſtitutionis ⁊ tractemus hoc ordi-
ne. ¶ Primo quero quare dicit vulgaris. Secundo quo
tuplex ſit vulgaris. Tertio qualiter ⁊ quibus verbis
fiat. Quarto quis ſit effectus vulgaris ſubſtitutio-
nis. Quinto ⁊ vltimo que impediunt ⁊ extinguunt
effectũ vulgaris ſubſtitutionis. ¶ Ad primũ[a] reſpõ
deo. † dicitur vulgaris: quia a quolibet ⁊ cuilibet fie-
ri poteſt. ita dicit Azo in ſumma. C. eod. ⁊ inſtitu. de
vulga. ſubſtitu. ſuper rubri. ⁊ per Azo. ibi in ſumma.
Dicunt quidam quia quilibet ſcit vti iſtis verbis. ſi
heres non erit ⁊c. Iſtam refert Cy. C. eodem. l. preci
bus. certe ſecundum hoc fideicõmiſſaria poteſt dici vulga-
ris: quia in ea omnia predicta continentur: quia poteſt fie
ri a quolibet ⁊ cuilibet. ⁊ quilibet ſcit vti illis verbis.
vnde Guil. de cu. dicit quod quinque modis poteſt dici
vulgaris. Primo poteſt dici vulgaris. i. quia omni-
bus patet: vt. j. de fur. l. vulgaris. ⁊ l. in ratione. §. quod
vulgo. j. ad legem falcidiam. ⁊ l. filius. §. ſecundum
vulgarem. j. de legatis primo. ⁊ iſto modo poteſt di
ci vulgaris ſubſtitutio: quia omnibus patet. et quia
cuilibet ⁊ a quolibet poteſt fieri. Secũdo exponitur
vulgaris. i. directa vt. ſ. titu. j. l. quidam cum filium.
Iſto modo poteſt etiam dici vulgaris quia directa
eſt. ⁊ ſecundũ hoc fideicommiſſarie non cõpetit hoc
nomen. Tertio modo dicitur vulgaris id eſt appro-
bata: vt. l. ſi ſeruus nauem. j. de fur. ⁊ hoc modo etiã
poteſt dici ſubſtitutio vulgaris approbata. Quar-
to modo dicitur vulgaris: quia fit cum fictis verbis
vulgaribus. alias quia fit conſuetis verbis ⁊ vulgari-
bus. Quinto modo dicitur vulgaris id eſt expreſſa:
vt. l. libertates. j. de fideicom. liber. Ita dicitur hic
vulgaris: quia expreſſa a iure ⁊ quandoque a teſtato-
re. alio modo dicitur vulgaris id eſt que nihil habet
ſpecialitatis. vt. l. edicto. §. extat. j. de iure fiſ. ſed iſta
ſubſtitutio eſt huiuſmodi. ergo ⁊ cetera. ¶ Secundo
principaliter † quero quotuplex eſt ſubſtitutio vulga
ris: gloſſ. ⁊ Dynus dicunt quod duplex. ſ. expreſſa et
tacita. et dicit gloſſ. inſtitu. de pupil. ſubſtitu. in gloſ.
magna. quod ille ſubſtitutiones que continentur in
breuiloqua ſunt tacite. alibi dicit quod ſubſtitutio-
nes que cõtinentur in breuiloqua ſunt omnes expreſ
ſe. Ita nota. j. eodem. l. lucius. Iacobus de aret. di-
cit aliter quod ſubſtitutio vulgaris: alia eſt expreſſa:
alia eſt tacita: alia preſumpta ⁊ cetera. vt refert Cy-
nus. in l. precibus. domi. Ray. ⁊ Guil. de cug. vtuntur
alijs verbis que recitare non curo. Tu omiſſis om-
nibus dicas ſic. quod vulgaris ſubſtitutionis tres
ſunt ſpecies. alia expreſſa: alia tacita: alia partim ex
preſſa partim tacita: et quelibet per ſe recipit ſubdi-
uiſiones. Videamus[b] † ergo de prima que dicatur
vulgaris expreſſa. ¶ Ad quod ſciendum eſt quod
expreſſum dicitur tribus modis. Primo modo ex-
preſſum[c] dicitur illud quod in genere dicitur: vt. l. fi.
in fine. et quod ibi not. C. quod cum eo ſecundũ vnam
opinionem. Secũdo modo dicitur expreſſum quod
ſpecialiter exprimitur vt. j. ad legem corne. de fal. l. j.
§. inter filium. ⁊ d. l. fi. C. quod cum eo. ſecundum aliam opi-
nio. Tertio modo dicitur expreſſum id quod ſingu-
lariter ⁊ proprio nomine exprimitur: vt. l. quod in re-

8 rum. §. fi. j. de lega. j. et ibi glo. paruula. His † premiſ a
a ſis[a] dico quod ſubſtitutio breuiloqua ⁊ cõpendioſa
cõplectitur ſubſtitutiões expreſſas: ſcilicet in genere ita
loquitur glo. j. eo. l. lucius. et. C. de teſta. mili. l. in te-
ſtamento. et ita intelligitur quod not. gl. C. de impu. b
⁊ ali. ſubſti. l. precibus. in gl. fi. et quod no. Azo in ſum
ma illius tit. in fi. nam verba ſunt generalia et com-
prehendentia ſubſtitutiones: ſed ſi acciperes expreſ c
ſum ſpecialiter vel ſingulariter: tunc non comprehẽ-
deret expreſſas ſubſtitutiones: ſed tacitas. ita loquitur
inſti. eo. titu. §. qua ratione. in glo. magna. et quod not.
C. de impube. et alijs ſubſti. l. precibus. in gloſſ. pe. et
quod ſentit glo. in l. fi. C. de inſti. et ſubſti. ⁊ quod no.
infra eo. l. iam hoc iure. in glo. que incipit. ſcilicet ſub
ſtitutionis tacite. et probatur etiam ibi in ver. quod
ius. ita debet intelligi gloſ. mag. e. ti. C. e. l. precibus.
b Et ſic vides[b] quod diuerſis reſpectibus poteſt dici ex- d
preſſa et tacita: expreſſa in genere: et tacita in ſpecie.
9 ¶ Eſt ⁊ † alia ſubſtitutio expreſſa ſpecialiter ſeu quo
ad ſpeciem. vt ſi dico ſi heres nõ ſit talis. talis ſit he
res. vt hic. et inſti. eod. in principio. Iſta eſt expreſſa
ſpecialiter in ſpecie: quia ſpeciem ſubſtitutionis com
prehendit. ſed non expreſſa ſingulariter. non enim ex
primitur aliquis ſingularis caſus in quẽ ſubſtitutio
cõmittatur. dicit enim ſi heres nõ erit ⁊c. ¶ Et iſtud
quod non ſit heres: poteſt eſſe: quia non vult: vel quia
non poteſt: vt. l. cum proponas. C. de here. inſti. Itẽ
quem non poſſe eſſe heredem poteſt eſſe vel propter c
mortem: vel propter aliud impedimentum iuris vel
facti. vnde non poteſt dici expreſſa ſingulariter. licet
10 gloſſ. vbique appellet eam expreſſam. ¶ Eſt et alia †
expreſſa vulgaris ſingulariter vt quando caſus ſub
ſtitutionis ſingulariter exprimitur. vt ſi poſthumus
non naſcetur. vt. l. finali. C. de inſtitutio. et ſubſtituti. d
vel ſi dico ſi filius meus me viuo morietur: vt. l. gal-
lus. in princip. ſupra de libe. et poſth. vel ſi heres in-
ſtitutus capere non poterit: vt. C. de heredi. inſtituẽ.
l. ij. et hoc modo quedam poteſt dici expreſſa in ge-
nere non in ſpecie. quedam poteſt eſſe expreſſa in ſpe
cie: ſed non ſingulariter. et ſupra dixi. ¶ Secũdo eſt
11 † videndum de tacita vulgari. circa quod ſciendum
quod quedam eſt tacita vno reſpectu que alio reſpe
ctu poteſt dici expreſſa. vt modo dixi: quedã eſt om-
nino tacita: vt illa que continetur in expreſſa pupilla
ri. vt. j. eodem. l. iam hoc iure. ⁊ l. quiſquis. C. eodem. illa
nullo modo eſt expreſſa nec ex vi verborum intelligi
tur. ſed magis. l. poteſtate: ex preſumpta mẽte defun
12 cti: vt dicta. l. iam hoc iure. ¶ Tertio † videamus de
ea que eſt partim tacita partim expreſſa. et hoc con
tingit duobus modis. Primo quia partim eſt expreſ-
ſa partim tacita quo ad caſus. ſecũdo quo ad verba:
et iſtud ſecundo declarabo in proxima queſtione prin
13 cipali. ¶ † Ad declarationem prime quero iſta ſub-
ſtitutio ſi heres non erit: quot caſus comprehendit
dico duos ſcilicet ſi heres non voluerit eſſe: vel quia nõ po
tuerit. et illud non poſſe: contingit pluribus modis:
vt dixi: probatur in l. cum proponas. C. de heredibus
inſtituendis. quod eſt verum. niſi quando ſubſtitu-
tus eſt in poteſtate inſtituti. tunc enim non videtur
ſibi permiſſum repudiare ex inſtitutione. et eſſe he-
res ex ſubſtitutione: vt. j. ſi quis omiſ. cau. teſta. l. iu-
lianus. et ibi no. et ſecundum hoc illa verba ſi heres

Andre. Poma. ¶ His premiſſis. Vide Bartol.
in l. centurio. in j. colũ. j. eo. Alex. conſi. xij. in antepe.
col. in iij. vol. ⁊ cõſi. cxxij. in vij. col. ⁊ conſilio. cxxxij.
in j. col. iiij. volu.

¶ Et ſic vides. et vide que dixi in quodam conſil. j.
in materia
l. ſi quis in
princip. te-
ſtamenti. ſ.
legatis. iij.
et plene di
co in c. cum
eſſes. de
teſt. ⁊ vide
Baldum.
in l. huma-
num. C. de
leg. ⁊ Pau
lum de ca-
ſtro in con
ſilio. liiij. et

non erit intelligunt. i. eſſe nõ poterit.
¶ Hoc premiſſo[c] † quero nunquid ſubſtitu-
tio facta in vnũ caſum ſcilicet ſi heres
noluerit eſſe: porrigitur ad alium ca-
ſum: ſcilicet ſi eſſe nõ potuerit: vel ecõ
tra. videtur quod non: vt. l. pater ſeue
rinam. de conditio. et demonſtratio.
et ibi videtur caſus. et l. commodiſſi-
me. de liberis ⁊ poſthumis. l. ſi cum
dotem. in principio. ſoluto matrimo-
nio. cum ſimilibus. Contrarium[d] eſt
veritas. et eſt caſus in l. gallus. §. et
quid ſi tantum. vbi expreſſe dicitur
quod ſubſtitutio facta ſecundum con

Barto. in l. j. ad fi. ff. ſi quis in ius voca. non ier. ⁊ in
l. generaliter. C. de non nume. pecu. Bald. in l. edita
C. de eden. ⁊ vide Bar. in l. centurio. j. eo. vbi Ioã.
de imo. in c. raynutius. de teſtamẽ. ⁊ vide que ibi di
xi. Andre. Barba.
Andreas Pomate.

c ¶ Hoc premiſſo quero. vide Alexan. conſi. clxx. in
ij. colum. et quid dicat Ray. Fulg. in q. de hoſpita-
li ſubſtituto. l. fina. in ij. colum. C. de inſtitu. ⁊ ſubſti-
tu. vide Roma. lvj. incipi. in cauſa propoſitum con-
ſultationis limitat per Alexã. conſi. j. in iiij. col. in j.
volu. et vide Fede. de ſeñ. conſi. xlij.

d ¶ Contrarium eſt caſus. Et de hoc vide Bart. in
l. pater ſeuerinam. prealleg. et in l. fina. C. de inſti. et
ſubſtitu. et in l. ex facto. la. j. de here. inſti. Ioan. de
imol. in c. raynutius. de teſta. vbi plene dixi. ⁊ vide
Barto. in lege ſi mater. §. primo. infra de vulgari et
pupillari. Bald. in lege cum proponas. de here. in
ſti. Andr. Barba.

¶ Contrarium. adde pro opi. Bar. bonum text. in
l. ſing. ſecundum vnam lec. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub cõdi. fac.
quem tex. ibi ponderant Bar. ⁊ Ang. ⁊ Guil. de cu.
in repe. l. precibus. in j. q. prin. ⁊ etiam Ray. in tract.
ſuo ſubſtitutionum in materia vulgaris. Bal. in l.
cum proponas. C. de here. inſti. ⁊ Anto. de but. in c.
raynutius. in materia vulgaris de teſta. Pau. de ca.
conſi. ccxxxvj. quam tamen concluſionem limita. vt
ibi per eum ⁊ quando per talem extenſionem reſul-
taret abſurdum quia melioris conditionis eſſet ex-
traneus qui minus dilectus preſumitur quam inſti
tutus qui forte eſt de deſcendentibus teſtatoris quod
tunc non ſit fienda extenſio ad caſum omiſſum. Itẽ
limita niſi tractaretur de excludendo perſonam ma-
gis dilectam teſtatori quam ſit ipſe ſubſtitutus vt
voluit Pe. de anch. conſi. cclvij. incip. in chriſti no-
mine ex ſerie teſtamenti ⁊ limita talem extenſionem
non fieri quando de ſui natura nõ comprehenderetur ca
ſus ſimili cõcepto. ſ. ſi naſcetur inſtitutus nam non
comprehendit caſum ſi naſcitur ⁊ non addit ſecũdũ
Ange. conſi. xciij. in fi. alleg. quod no. gl. in l. ſi iure. §.
j. j. eo. titu. ⁊ dicit hoc eſſe no. Dy.

a ¶ Tertio quero. Adde de his que Alex. ſe remittit ad .l. gallus. videnda etiam que ibi poſui.

b ~ Andreas ꝑoniate. ¶ Et primo quero. vide Barb. c. raynutius. in .xxix. charta.

c ¶ Ulteriꝰ. quid ſi teſtator dicat filiū et nepotē heredes inſtituo. an nepos dicatur vulgariter ſubſtitutus filio vide Pau. de caſtro. in lege gallus. §. j. et ibi Alexā. quid autē ſi teſtator dicat titiū heredē inſtituo et ſi heres non erit rogo vt reſtituat hereditatē caio. Gui. de cu. in lege precibꝰ dicit quod licet prima facie videatur poſſe dici quod ſit vulgaris per l. ille a quo. §. ſi de teſtamento. infra ad trebel. tamē ꝯcludit eā eſſe fideicommiſſariam. per l. coheredi §. cum filie j. eodem. ⁊ illa verba ſi heres nō erit intelliguntur voluntarie qr tunc cogi poterit vt reſtituat ⁊ adeat per l. debitor. j. ad trebel. quod Alex. putat verū ſi teſtator dixerit rogo vt reſtituat per fideicommiſſum nā al's vulgaris eſſet ꝑ Bar. in .l. querebatur. de teſt. mili. ⁊ per Bal. in .l. humanitatis. in .xv. col. C. eo. in ver. mirabilem.

filium galli in vnum caſum porrigetur
ad alium caſum. Ad idem quia paria
ſunt nolle: et non poſſe. vt lege prima.
§. viſus. ſupra de procu. facit. l. mulier.
infra ad trebellia. Non ob. l. pater ſe-
uerinam. vt ibi dixi. Ad alias. ll. reſpō
de vt dixi. in. §. et quid ſi tantū. ⁊ hoc
15 tenet Guil. et Ray. et bene† tamē ſub
ſtitutio facta in vnum tempus nō por
rigitur ad aliud: vt infra eodem lege
ſi ita. et quod dicam. in lege ſi mater
§. primo. infra eodem. Ex his manife
ſte habes qđ illa ſubſtitutio eſt par-
tim expreſſa partim tacita quo ad ca-
ſus quia in quibuſdam caſibꝰ expreſ-
ſa in quibuſdam tacita. ¶ Tertio prin
16 cipaliter† quero a qualiter et quibus
a verbis fiat ſubſtitutio. Et primo que-
b ro b an ſit neceſſe quod inſtitutio here
dis precedat. Gloſ. et Dy. in .iij. gloſſ.
huius .l. vidētur velle quod de neceſſi
tate debet precedere inſtitutio. Ego
fateor hoc eſſe verum cōmuniter: ſed
poſſibile eſt fieri ſubſtitutionem vul-
garem non precedente inſtitutiōe. vt
ſi dico ſi legitimꝰ heres noluerit eſſe
talis ſit heres: vt ſupra titulo primo.
l. ſi quis ita. facit. l. cum in teſtamēto.
in princip. eodem titulo. intelligendo
prout iacet. licet gloſſ. ſubaudiat inſti-
tutionem quod non eſt neceſſe. vt ibi
dixi. Ad idem. l. gallus. in princi. ⁊ ibi
dixi. licet videatur dicere quod tacite
videtur legitimum inſtituere. vt infra
de iure codicil. l. conficiuntur. et vide
quod not. in lege ſi quis ita heres in-
ſtituatur. ⁊ ſic tacite precedit inſtitu-
tio quod ſatis placet. ⁊ pro hoc vide-
tur caſus. j. eodem. l. coheredi. §. fina.
ſecundum vnam lectu. quod tene mē-
c ti. ¶ Ulteriusc quero quibus verbis
fiat ſubſtitutio vulgaris. Gloſſ. inſti.
eod. dicit quod expreſſa fit verbis ne
gatiuis: tacita fit verbis affirmatiuis:
vt ſupra titulo primo. l. titius. cum. l. ſe
quen. et. j. eodem. l. qui liberis. §. hec
verba. ⁊ l. finali. C. de heredibus inſti
tuendis. Azo in ſumma. C. eodem. vi-
detur dicere quod in dicto. §. hec ver
ba. et in dicta. l. final. C. de here. inſtit.
ſunt vulgares expreſſe. ⁊ ita tenet Dyn. et ita refert
Cynus. in .l. precibus. et Guil. de cug. ⁊ Rayn. de for
li. dicunt circa hoc ſua verba multum inuoluta. nec ve
17 ra nec veritati proxima. ideo nō curo referre. dic ſer
go ſic quod omnis directa ſubſtitutio ſiue ſit tacita
ſiue expreſſa habet duo extrema. vnū qđ refertᷣ ad eū
cui fit ſubſtitutio. ſiue ſit tacita: ſiue expſſa. Aliud qđ
refertur ad eum qui ſubſtituitur. Primuꝫ ſemper eſt
negatiuum ſiue priuatiuum. ⁊ iſtud nunquam fallit:
ſiue iſtud extremū exprimaᷣ ſemꝑ negatiue ſiue pri-
uatiue exprimiᷣ ſiue tacite ſubintelligaᷣ. Aliud extre
muꝫ ſemꝑ eſt affirmatiuum ſeu poſitiuū ſiue tacite ſi
ue expreſſe in vulgari hoc patet in pupillari etiā pa
tet: vt ſi filius heres erit. et infra pupillarem etatem
deceſſerit: titius ſit heres. nam illa verba ſi erit he-
res: que ſunt poſitiua non ſunt verba ſubſtitutionis:
et patet quia poteſt fieri exheredatio. vt hac. l. in fi-
ne. et illa verba ſi infra pupillarem etatem deceſſe-
rit. ſunt priuata: quia idem eſt decedere: et non viue
re. Illa verba titius heres eſto que referuntur ad eū
qui ſubſtituitur ſemper ſunt affirmatiua. Nunc ad
propoſitū tacita vulgaris que cōtinetur ſub expreſ-
ſa pupillari nullis verbis fit a teſtatore expreſſis: ſꝫ
a iure tacite ſubintelligitur per affirmatiua verba ⁊
negatiua eodem modo quo dixi. Item ſubſtitutio
tacita de qua loquitur. l. titius. cum. l. ſeq. ſupra titu-
lo primo. ſubintelligitur propter quedam verba af-
firmatiua a teſtatore prolata: tamen ſemper ſubin-
telligitur affirmatiue ⁊ negatiue ſecundum ea que
ſupra dixi. Item ſubſtitutio de qua loquitur. l. qui li
beris. §. hec verba. j. eodem. in illa exprimuntur ver
ba que referūtur ad ſubſtitutū vel ſubſtitutos: meri
to illa ſunt affirmatiua: ſed verba que debent refer-
ri ad eum cui fiat ſubſtitutio fuerunt omiſſa: et taci
te ſubintelliguntur ſi impubes deceſſerit ⁊c. et ſic
priuatiue. vt dixi. ideo gloſ. que dicit quod illa ſub-
ſtitutio eſt tacita bene dicit reſpectu verborum que
debent referri ad eum cui fit ſubſtitutio. et Azo et
Dyn. qui dicunt qđ ibi eſt expreſſa: bene dicunt re-
ſpectu verborum que debent referri ad ſubſtitutos:
credo tamen quod ibi non eſt vulgaris expreſſa ſed
pupillaris: vt ibi dicam. Item ſubſtitutio de qua lo
quitur lex final. C. de heredibus inſtituendis. eſt
expreſſa quo ad verba que debent referri ad eum
qui ſubſtituitur. et ſic intelligunt Azo et Dyn. et eſt
tacita quo ad verba que debent referri ad eum a-
ctum cui fit ſubſtitutio: ſed gloſſ. infra eodem. lege
verbis. appellat illam ſubſtitutionem dubiam: ⁊ be
ne: quia illa verba non proprie ſonant in vulgarem:
quia per eam ſcilicet vulgarem ſucceditur defun-
cto. vt inſtitu. eodem. circa principium. Sed ibi te-
ſtator dixit ſempronius plotij heres eſto: cum plo-
tium inſtituiſſet magis enim ſunt apta ad pupilla-
rem per quam ſucceditur pupillo. et ideo dicatur
dubia et lex interpretatur eam vulgarem: ⁊ ſic his
duobus caſibus ſubſtitutio partim eſt expreſſa par
tim tacita quo ad verba. Ideꝫ poſſumus dicere de
reciproca. nam ibi non exprimuntur: niſi verba que
referuntur ad ſubſtitutos. ¶ Quarto principaliter
18 † quero quis ſit effectꝰ vulgaris ſubſtitutionis. Re-
ſpondeo quinqꝫ ſunt principaliter. Primus in ho-
mine ſui iuris intelligitur ſi heres non erit. vel mu-

tata conditione alium heredē non fecerit: ſed in ho
mine alieni iuris intelligitur ſi ipſe heres nō erit vel
alium heredem non fecerit: vt. ſ. titu. j. l. ſi paterfa-
mi. titium. ⁊ inſtitu. de vulgari ſubſtitutio. in fi. ⁊ C.
de heredi. inſti. l. cum ꝓponas. Secundus effectus
eſt qđ teſtamentum poteſt aſſumere vires ab ipſo
ſecundo gradu. vt. l. iij. in fi. ſ. de libe. ⁊ poſthu. Ter
tius eſt qđ iſta vulgaris expreſſa continet tacitam
pupillarem: vt. j. eo. l. iam hoc iure. Quartus eſt qđ
per eam ſucceditur defuncto nō ei cui facta eſt ſub-
ſtitutio: vt inſti. eo. in princip. Quintus effectus eſt
quod vulgaris ſubſtitutio facit de ſuo et neceſſario
voluntarium. vt. l. ſi filius heres. ſ. de libe. ⁊ poſth.
et no. in .l. papi. §. iiij. ff. de inoffi. teſta. de quolibet
iſtorum effectuum videamus per ordinem. Et pri-
mus effectus eſt ſi heres non erit vel alium heredē
non fecerit admittitur ſubſtitutus. vt. d. ll. et hoc in
teſtatore ſciente. ſed in ignorāte dic. vt. l. ſi pater. cū
l. ſeq. ſ. titu. j. Item qđ dicit ſi heres non erit ⁊c. intel
lige. ⁊ deſijt eſſe poſſe quia eſt excluſus repudiatio-
ne vel alio modo alias donec eſt ſpes inſtitutionis
ceſſat ſubſtitutio: vt. l. quādiu. j. de acqui. here. ¶ Sꝫ b
19 circa hoc † dubitatur quid ſi eſt ſpes qđ inſtitutus
qui repudiauit veniat per reſtitutio. in integ. an inte
a rim ceſſabit ſubſtitutio. Dico qđ non a vt. l. ⁊ ſi ſine.
§. ſed qđ papi. ſ. de mi. quod dico quādiu eſt ſpes in-
ſtitutionis ⁊c. intelligitur ſi eſt ſpes de iure commu
ni. ſecus ſi de iure ſpeciali: vt. l. iiij. §. j. j. de fideicō.
libe. pro hoc vide qđ no. in .l. ij. §. expectādi. j. de ſe-
20 cun. tabu. ¶ Item dubitatur † quid ſi inſtitutus de-
ceſſit ante aditam hereditatem tamen ad heredeꝫ
b tranſmittitb ius deliberandi: quis prefertur: an he- c
c res heredis an ſubſtitutus. Dico qđc heres here-
dis prefertur: quia licet inſtitutꝰ heres nō fuerit he-
res. tamen facit alium heredem: quia ex eius perſo
na alius heres adijt. ⁊ ſic ceſſat ſubſtitutio vt. d. l. ſi
pater. pro hoc videtur caſus in .l. j. C. de his qui ante
aper. tab. ⁊ ibi ita hoc exponebat Rich. cū ibi dicit
tex. alioſqꝫ ⁊c. et ipſe exponebat alios. ſ. ſubſtitutos
vel coniunctos. pro hoc videtur tex. j. de acquir. he-
redi. l. ſi quis filiū. ij. reſpon. ſi bene illud reſponſum
ad legis principium continuabis. pro hoc videtur
gloſ. in .l. ſed ⁊ ſi pro dote. §. pe. j. de lega. preſtan. et
ibi tetigi hic. debet ergo expectare qđ heres here-
dis repudiet vel alio modo excludatur. ¶ Itē po-
teſt dubitari: quia ſeruo inſtituto nolēte adire: licet
dñs velit: locus eſt ſubſtituto: vt. l. cum proponas.
21 C. de here. inſti. Quero † quid ſi eſt inſtitutus mona
chus qui nō vult adire. Jac. de are. ⁊ Richar. dicūt
idem qđ in ſeruo: vt. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. Et
idem in Specu. in ti. de ſta. mona. §. j. ver. viij. queri
tur. Alij dicunt qđ licet monachus recuſet adire nu- d
hilominus poterit adire monaſteriuꝫ ſicut pater fi-
d lio recuſanted vt. l. fi. §. ſi autem in ſecūda. C. de bo
nis que libe. ⁊ hoc tenet Archi. xviij. q. j. c. j. ⁊ Joan.
and. tangit extra de proba. c. in preſentia. ⁊ iſta vide
tur equior opi. vt ſic ſubiectio mōachalis ſit magis
ſubiectio filialis quā ſeruilis: quod apparet: quia ſer-
uus poteſt vēdi: monachus non ſicut nec filius. Itē
monaſterium cogitur alere monachum ſicut pater
filium: non autem dominus ſeruum quia poteſt euꝫ
22 habere pro derelicto. Sed dicetis † vos. adhuc re-

a ¶ Dico quod non. Quid ſi inſtitutus qui repudia-
uit poteſt venire ad reuocandum abſtenſioneꝫ per
aliud remedium quā per beneficiuꝫ reſti. in integ. ve-
luti per remedium. l. fi. C. de repu. here. an iſto caſu
poterit admitti ſubſtitutus Bal. ⁊ Ang. firmāt qđ ſic in .l. quādiu. la. j. de acq. here. alle. Alex. vltra eos tex. ⁊ gloſ. expreſſam in .l. ſi quis ſuꝰ. j. de iure delib. et idē videᷣ tenere paulus de caſ. in. d. l. quādiu. licet in. d. l. ſi quis ſuus. ipſe et Rapha. teneant contra Bar. ⁊ Pau. in. d. l. fi.
ſtat dubium an filio repudiante pre-
feratur ſubſtitutus vel pater. Glo. in
d. l. cum non ſolum. §. j. tenet patrem
preferri. ⁊ ibi Cy. Guil. de ſuza. tenēt
contrarium: quia teſtatoris volūtas
eſt ſeruanda. vt in. §. diſponat. Guil.
de cu. idem ꝙ expreſſa prouiſio teſta
toris debet tollere prouiſionem. l. vt
infra eodem. l. cum ex filio. §. primo.
et. l. ex facto. §. item quero. dñs Ray.
tenet glo. per tex. illius. l. qui dicit qđ
repudiatio filij non debet nocere pa-

b ¶ Tranſmittit. Ange. hic tenuit contrariū qđ imo non tranſmittant. ſed opi. Bar. videtur verior quaꝫ ipſemet tenuit in .l. cum proponas. C. de here. inſtit. et ibi Franc. tigri. Bal. ⁊ Pau. de ca. Bar. ⁊ imo. in d. l. ſi pater hic alleg. Bal. in .l. cum antiquioribus. ⁊ in .l. quidā elogio. C. de iur. deli. ⁊ in .l. apud hoſtes. C. de ſuis ⁊ legi. ⁊ in .l. papinianus. §. iiij. de inoffi. teſta. Ange. in .l. ſi plures. §. j. j. eo. Pau. de caſtr. in .l. quādiu. la. j. j. de acqui. here. Imol. in .c. raynutius. in materia vulgari. de teſt.

c ¶ Dico qđ. Contrarium tenet hic Ang. per. l. ſi paterfa. hic alle. ad quam reſponde ꝙ ſi illud ꝙ ibi dicitur eſt in actu voluntario multo hic in actu neceſſario. Item per. l. ſi quis filium. hic allegatā. quia ibi per dationem vulgaris non impeditur inſtitutꝰ reſpondere quia ibi poteſt loqui in actu volūtario ſcꝫ quando teſtator dixit ſi voluerit ⁊ mortuus ſit ante illam conditionem qđ admittitur ſubſtitutus ⁊ excludunᷣ heredes inſtituti ⁊ pro iſto dicto vide Barto. in. d. l. cum proponas ⁊ in. d. l. ſi pater. ſ. de here. inſti. ſequitur Bal. in .l. antiquioribus. C. de iur. delibe. et. l. j. C. de here. inſti. ⁊ in. d. l. cum proponas. eo. titu. Jo. de imo. in .c. raynutius. de teſta. ⁊ vide que ibi dixi omnino quia plura noua dixi. ⁊ in. d. l. ſi pater. hoc non ſequitur Bart. ſed dat nouam opi. ſed Bene. de plumbi. in cōmento. l. iij. de iur. deli. ſequiᷣ Bar. ſed Ange. in. d. l. cum proponas. ⁊ in. d. l. ſi pater. ⁊ in. d. l. cū antiquioribus. ⁊ hic tenet cōtra Bar. et ſubdit in. d. l. cum antiquioribus tenet cōtra Barto. And. Barba.

d ¶ Recuſante. Ange. conſi. xcj. ⁊ conſi. cxxxiij. Bal. conſi. cccix. lib. ij. vbi clare tenet qđ monaſteriū inuito monacho vel monacha poſſit adire hereditateꝫ. et inquantum Alex. reliquit conſiderandum an relictum monacho a patre videatur relictū ratione ſanguinis potius quam intuitu monaſterij. dic ꝙ Bal. conſilio. cclxxxj. libro. iiij. dicit ꝙ relictum religioſo qui habere poteſt proprium potius videtur relictū ratione ſanguinis quam monaſterij. ſi vero proprium habere non poteſt videtur relictum. potius monaſterio.

a ¶ Indignus. adde q̄d Ang. tenuit contrariū quia fiſcus non venit tanq̄ꝫ heres indigni ſed tanq̄ꝫ ſucceſſoꝛ vniuerſalis ad bona vacantia. d. l. recuſare. Item quia qua ratione venientes ab inteſtato ad hereditatē iſtius indigni repudiantis non poſſunt excludere ſubſtitutū vulgarem ita nec fiſc⁹. Imol. vero dicit q̄d aut adiuit ille indignus et tunc clarū eſt ſubſtitutū excludi. l. poſt aditā. C. d impuber. aut nō adiuit ⁊ tūc iura p̄ſumūt eū in fraudē fiſci noluiſſe adire vt not. gl. in. d. §. fiſco. ⁊ bartol. in. d. §. ſeq̄ns hāc opi. tenet gui. de cu. in. d. l. p̄ci-bus. in. ij. colū. et ibi Bal. i. vij. col. ⁊ imo. in. c. raynutius. de teſta. et vide Ange. conſi. ccv. ſed quid ſi teſtatoꝛ inſtituat filium et ſubſtituat quod ſi quouis modo capax eſſe non poſſet titius ⁊ contingat ꝙ filius ſit condemnatus vt rebellis an veniat ſubſtitutus. vide Ancha. conſi. cclxxvj.

tri: qꝛ pater ⁊ filius cēſentur vna perſona. Ego idem teneo q̄d pater pꝛeferatur. pꝛimo per. l. cum non ſolū. §. ſimiliq̄ꝫ modo. ibi enim dicit tex. per inde ac ſi ipſe pater ab initio fuiſſet inſtitutus. Pꝛeterea ego dixi q̄d ſubſtitutio vulgaris intelligitur ſi heres non erit vel alium heredem nō fecit: vt. l. ſi pater. cum ſimi. s̄. titu. j. ſed hic filius miniſterio ſuo fecit heredē patrem: et pater ex iure filij adijt: et ſic ceſſat ſubſtitutio. vt. d. l. ſi pater. cum ſi. s̄. titu. j. Et per hoc reſpōdetur ad omnia contraria: quia fateoꝛ ꝓuiſio teſtatoꝛis tollit pꝛouiſioneꝫ. l. ſcilicet in eum caſum quo teſtatoꝛ diſpoſuit. ſcilicet ſi heres nō erit. vel alium heredem non fecerit: ſed hic fecit alium heredem ergo ⁊c. ideꝫ dico in monaſterio quod pꝛeferat̄ ſubſtituto quia
23 fecit alium heredem. ¶ Quero † q̄d ſi monachus vel filius deceſſerit ante aditam hereditatem: an ſit locus ſubſtitutioni vel veniet pater ⁊ domi. Ray. coniungebat hos duos caſus filio repudiante vel moꝛtuo ante aditam hereditatem: ⁊ dicebat idē vtroq̄ꝫ caſu: ſed Richar. malumbꝛe dicebat ſecus filio moꝛtuo. vt refert Cy. in. l. cum non ſolum. §. j. C. de bo. libe. et hoc puto verum. Pꝛimo per. l. ſi infanti. C. de iu. delibe. vbi filio moꝛtuo ante aditionem queritur patri ita demum ſi fuit infans ſecus ſi fuit maioꝛ. ibi ergo eſt tex. cum glo. no
24 ſtre queſtionis. ¶ Pꝛeterea † per filium non tranſmittitur ad patrem hereditas non adita niſi alioꝛū aſcendentium ſm̄ gloſ. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. et. l. ij. C. ad oꝛfi. licet teneant quidam contrariū in hoc vt ibi no. ſi ergo eſt ſpāle in hereditate aſcendentium: ergo in contrarium eſt ius commune. ſm̄ alios eſſet minus dubium vt ibi no. ¶ Item dubi-
25 tatur quid ſi ille † qui repudiauit habet ſubſtitutuꝫ vulgarem ⁊ alium habet per fideicōmiſſum: fideicommiſſarius petit illum repudiantem cogi adire: vt. l. nam quod. §. ſi quis compulſus. j. ad trebel. modo ſubſtitutus vulgariter vult hereditatē iure ſubſtitutionis vulgaris: ⁊ fideicommiſſarius vult eam iure fideicommiſſi. queritur quis pꝛeferatur. ⁊ videtur q̄d fideicommiſſarius: vt. l. non iuſtam. C. ad trebel. et. l. facta. §. iul. j. ad trebel. vbi hoc videtur expꝛeſſum. In contrarium videtur caſus in. l. ſi patroni. §. fi. ſm̄ pꝛimam caſus poſitionem. eo. titu. Dico ſic. aut fideicommiſſum non eſt repetitum a ſubſtituto tacite vel expꝛeſſe. ⁊ tunc pꝛefertur ſubſtitutus vulgariter. vt. d. §. fi. Aut eſt repetitum. ⁊ pꝛefertur fideicommiſſarius. vt. d. l. non iuſtam. ⁊. d. §. iul. ſed quia ille. §. iul. aliquātulum videtur obſtare huic di-
26 cto. ideo dic vt ibi. ¶ † Item quero q̄d ſi heres in-
a ſtitutus eſt indignus[a] nec adijt hereditatem an veniat fiſcus vel ſubſtitutus. Reſpondeo fiſcus repulſo ſubſtituto. vt. j. ad ſill. l. ſi ſequens. in pꝛin. facit. j. de bo. lib. l. in ſeruitutē. §. ei qui. ratio: quia licet ipſe inſtitutus non ſit heres: tamen facit heredem fiſcū: ergo ſubſtitutus repellitur. vt. l. ſi pater. ſepius pꝛealleg. s̄. titu. j. hinc eſt ꝙ fiſcus tenetur ad legata et fideicommiſſa etiam hereditate non adita per heredem: vt no. in. l. eam quam. C. de fideicom. ⁊. l. recu-
b ſare. §. ſi fiſco. j. ad treb. ¶ Item quero[b] an aliquo
27 caſu inſtitutus ⁊ ſubſtitutus † veniant ſimul doc. cōmuniter dicunt ꝙ ſic. ⁊ in. l. ſi pater. s̄. ti. j. ⁊ inſtit. eo.
c §. fi. Ego do alium caſum[c] quando patronus fuit ſubſtitutus et in aliqua re pꝛopꝛia grauatus: qꝛ tūc ipſe habebit debitam poꝛtionem vt inſtitutus. ⁊ reſiduum habebit ſubſtitutus ſi ipſe nō vult iudiciuꝫ defuncti implere vt. l. ſi libertus patrono. ver. quid ergo. j. de bo. lib. Et ſic concurrunt inſtitutus ⁊ ſubſtitutus. Item do tertium caſum in filio inſtituto. ⁊ grauato eo modo quo dixi in patrono per eandem l. quia eſt eadem ratio. ¶ Sumus expediti de pꝛimo effectu ⁊ queſtionibus emergentibus circa illū.
28 Secundus † effectus eſt q̄d teſtm̄ poteſt aſſumere effectū ab iſto ſcd̄o gradu. vt. l. iij. in fi. s̄. de liber. et poſthu. Circa q̄d dic bꝛeuiter q̄nq̄ꝫ pꝛimus gradus nō hꝫ effectū ꝓpter defectū contingentem ex parte inſtituentis: q̄nq̄ꝫ ꝓpter defectū ꝯtingentē ex parte inſtituti. pꝛimo caſu aut ille defectus fuit pꝛeteritionis vel exheredationis ⁊ tunc diſtingue. vt no. in. d. l. iij. §. fi. s̄. de libe. ⁊ poſth. ⁊. s̄. de iniuſt. teſt. l. nam ⁊ ſi ſub cōditione. ratio quia ideo pꝛeteritus vel exheredatus rūpit vt faciat locū ſibi non alteri. pꝛo hoc l. peñ. s̄. de iniuſt. teſta: ⁊ q̄d ibi dixi vobis. Aut fuit alius defectus in pꝛimo gradu qui ceſſat in ſecūdo: et tunc indiſtincte poteſt a ſcd̄o gradu incipere. vt s̄. de iniuſt. teſt. l. nā ſi miles. ⁊. s̄. ti. j. l. ſi is qui ſoluē-

b ¶ Quero. Adde eundem Bartol. in. l. gerit. circa medium. j. de acquiren. heredi. doc. in. l. ſi heres inſtitutus. C. eodem. Bald. in. l. vnica. C. quando non pe. partes. per Bartol. vbi querit an filius qui habet ſubſtitutum vulgarem poſſit retenta legitima reſiduum repudiare de quo vide Anchara. conſilio. ccc xiij.

Andreas Pomate.

c ¶ Ego do alium caſum. Vide Alex. conſi. lxxv incip. viſis diligenter. in. iij. col. in. j. vol. Are. cōſil. clx. incipien. longa eſt diſputatio. in. xvj. col. Paſi. c. raynutius. de teſta. in fi. Bart. in. l. gerit. in. vj. col. et ibi Alexan. in apoſtil. ff. de acqui. heredi. Adde etiam alium caſum in quo ſubſtitutus concurrit cum inſtituto. l. fi. in pꝛin. vbi glo. ⁊ docto. maxime Iaſon. C. de inſtitu. et ſubſtitu. Alexan. lege heres inſtitu. C. de impube. Pau. et Moder. l. quia poterat. in. j. col. et ſeq. ff. ad trebel.

do non eſt ſeruum ⁊c. Scd̄o caſu q̄ñ eſt defectus ex parte inſtituti. tunc indiſtincte poteſt a ſcd̄o gradu incipere ſiue pꝛimus nolit eſſe heres: vt. s̄. ti. j. l. iam dubitari. ⁊. C. de here. inſti. l. cū pꝛoponas. cuꝫ ſimi. ſiue pꝛimus ſit excluſus tēpoꝛe vt. j. de acqui. here.
a l. q̄ꝫdiu. ſiue ſit excluſus moꝛte[a]. vt. C. de cad. tol. §. pꝛo ſecūdo. ibi vel ſubſtitutus ⁊c. ⁊ ibi no. et. j. de fideicō. li. l. thays. §. ſplendophoꝛus. ſiue ſit excluſus depoꝛtatione vel alia dānatione: vt. s̄. de lib. ⁊ poſthu. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantū. ⁊ de bonis li. l. ſi necē. §. j. ſiue excludatur ratione alteri⁹ incapacitatis. foꝛte quia nō eſt natus ex legitimo matrimonio qꝛ ſpurius: vt. l. ij. C. de here. inſti. Et p̄dicta vera in vulga-
29 ri expꝛeſſa. ſed in tacita. j. dicam. ¶ Alterius † que-
b ro[b] quid ſi inſtitutus in pꝛimo gradu poteſt eſſe heres. ſed nō eodeꝫ modo quo defunctus voluit: quia fuit inſtitutus ſuus vel neceſſarius: ſed in tempoꝛe moꝛtis reperitur emācipatus vel manumiſſus: an admittetur inſtitutus vel ſubſtitutus. hoc eſt meuꝫ dubiū. Et dic aut iſta vulgaris ſubſtitutio fuit fctā ex neceſſitate. vt q̄ñ nepos ſubſtituitur filio. et tunc ſubſtitutus p̄feratur: vt. l. gallus. §. ⁊ q̄d ſi tantū. ibi emācipatus eſſet ⁊c. videt̄ enim ſubſtitutus in illuꝫ caſum ſi filius deſijt eſſe ſuus. vt ibi patet. ⁊ hoc ſm̄ iſta tēpoꝛa. ſm̄ hodierna iura foꝛte aliud eſſet vt dixi in. d. §. ⁊ q̄d ſi tantū. Si v̄o ſubſtitutio fuit facta ex volūtate. tunc p̄fertur inſtitutus non attenta illa ſtatus mutatione: vt. d. l. gallus. §. fi. ⁊ inſti. de here. inſti. §. ſeruus autē. ⁊ eſt expꝛeſſum. s̄. ti. j. l. ſi paterfa. titiū. videt̄ eñ ſubſtituere in eū caſuꝫ ſi heres nō
c erit quoquo modo. ¶ Alteri⁹ quero an[c] teſtamen-
30 tum † poſſit vires aſſumere a tacita vulgari: an vero requirat̄ aditio in pꝛimo gradu. Gl. dicit q̄d nō pōt incipere a ſecūdis tab. ex tacita vulgari ſed requiritur aditio ex inſtitutione. vt. l. apud iuliānū. §. iulianus. ad treb. ⁊ ita ſentit gl. Idē Dy. per illū. §. ⁊. l. ita tamen. §. a patre. eo. ti. ⁊ qꝛ vitiato expꝛeſſo vitiat̄ tacitū: vt. l. iij. §. qui hꝫ. s̄. de ſeruι. ruſti. pꝛedi. Idē videtur ſentire Cy. in. l. pꝛecibus. ⁊ idē. d. Ray. Guil. de cu. tenet cōtrarium. qꝛ tacita vulgaris ſumit effectū in caſu hereditatis nō adite: vt. j. e. l. iā hoc iure. ergo eſt impoſſibile q̄d in caſu hereditatis adite aſſumat effectū. Pꝛeterea per aditionem hereditatis dꝫ finiri tacita vulgaris: vt. l. poſt aditā. C. e. ergo ab eo caſu nō poteſt inchoari: vt. l. titio cū moueatur de vſufru. ⁊ de vſufruc. legato. l. vſumfructū cū moꝛiar.
31 Iſte rōnes † cōcludunt ꝙ tacita vulgaris p̄ aditionē ipſius pupilli nō pōt cōfirmari: q̄d cōcedo. ſꝫ gl. et Dy. dicūt de aditione coheredis. tñ Oldr. tenet idē q̄d Guil. quia ſm̄ hoc ſequeret̄ q̄d ſi teſtatoꝛ ſoluꝫ pupillū inſtituit: q̄ decederet hereditate nō adita teſtamētū rūperetur: qꝛ nullus poſſet eſſe heres, nec ex pupillari nec ex tacita vulgari. q̄d eſt ꝯ mentem. l. iam hoc iure. j. eo. ita dicebat Old. ſed certe tūc q̄ñ pupillus ſolus eſt inſtitutus exiſtētia ſui heredis cōfirmat tabulas pupillares vt dicā. j. l. ꝓxi. in materia pupillaris ſubſtitutionis. ideo teſtm̄ nō
32 rūperet̄. Quid ergo † dicem⁹ ꝯtrā. ꝙ licet pupillaris requirat aditionē hereditatis. tñ vulgaris tacita q̄ cōtinet̄ ſub ea hoc nō requirit. ſed pōt ab ea incipe-
b re. ꝓbo per. l. neq̄ꝫ eñ[b]. §. fi. de teſta. mili. ⁊ dico ibi eſſe caſum. nam ibi ſub expꝛeſſa fideicōmiſſaria cōtinet̄ vulgaris tacita. ⁊ tñ licet fideicōmiſſaria requirat aditionē hereditatis. ⁊ ab ea teſtamentū nō poſſit aſſumere vires. vt. l. ille a quo. §. ſi de teſtamēto. j. ad trebel. tamē illa tacita vulgaris nō requirit aditionē. vt ibi patet. nec dicat aliquis ꝙ ibi ſpeciale eſt: quia fateoꝛ ꝙ ibi eſt ſpeciale in hoc q̄d fideicōmiſſaria trahatur ad directā: q̄d nō reperitur alibi p̄terq̄ꝫ in caſu illius. l. ſed ꝙ illa tacita vulgaris cōfirmat teſtamentū ex ſe in hoc nō eſt ſpeciale: ſed ius cōmune vt ibi patet in tex. Et hoc videt̄ tenere glo. j. eo. l. lex coꝛnelia. s̄. de ven. inſpic. l. pe. ⁊ dicam. j. ꝓxi. q. Nō ob. q̄d vitiato expꝛeſſo vitiatur ⁊c. illud eſt verū quando tacitū habet ſe ad expꝛeſſuꝫ vt acceſſoꝛium: ſed ſecus ſi vtrūq̄ꝫ pariter eſt pꝛincipale. vt. l. ſi fideiuſſoꝛ. in pꝛin. ⁊ ibi dixi. j. de leg. j. Nō ob. §. ideꝫ iul. quia ibi requiritur aditio ad cōfirmandas tabulas pupillares: q̄d apparet: quia tex. facit mentioneꝫ de ſecū. tab. Et ſi dicatur quomodo eſt hoc verum: cū hoc iure pupill⁹ nihil

a ¶ Moꝛte. Adde Pau. de caſt. conſi. cxlviij.

Andreas Pomate.

b ¶ Alterius quero. vide Alex. conſi. j. in. iiij. col. volu. j. Oldr. conſi. xx. alias. cc. Alexan. in. §. iul. hic alleg. in. iij. no.

c ¶ Alteri⁹ q̄ro. an teſtamentū Ang. hoc idē tꝫ. ſ. q̄d incipiat a tacita vulgari in voce nō ex eo qꝛ fctā expꝛſſiōe pupilli. veriſimil̄r eſt ꝙ ſi teſtatoꝛ cogitaſſet pupillū repudiare voluiſſet ſubſtitutū ſil̄r venire ⁊ tñ det ad. §. iuli. qꝛ ibi coh̄redes pupilli erāt ipſi pupillo ſubſtituti. naꝫ tūc tacita ſubſtitutio intelligatur ex eo quia coheredes. ar. l. ſi titio ⁊ meuio. §. iu. de leg. ij. l. quia tacita. s̄. ti. j. ideo in illa pupilla. expꝛeſſa nō intelligitur tacita vulg. ſꝫ adde q̄d iſta reſpōſio nō videtur bona quia illa ſubſtitutio intelligitur reſpectu iuris accreſc. vnde ceſſante iure accreſcendi ceſſat illa ſubſtitutio. ſed vulga. nō venit ex iure accreſcendi. ergo ⁊c. ⁊ reſponde aliter ad. d. §. iuli. ꝙ ideo nō poteſt habere locū tacita vulg. quia non erat ſublata exiſtentia ſuitatis quo ad trāſmiſſionem per dationem coheredis extranei. l. iij. C. de iu. deli. ⁊ ideo pꝛius neceſſariū fuit ſcire quis eſſet heres pupilli in quē facta erat tranſmiſſio vigoꝛe ſuitatis. ⁊ ſic neceſſarium fuit adiri ex pupillari. And. Barb.

d ¶ L. neq̄ꝫ enim. adde ſolennem text. ſm̄ Alex. in. l. Antonius. j. de fideicom. lib. ⁊ opi. Barto. ſequitur Imo. hic referens Ang. hoc in voce ita tenuiſſe qꝛ facta expꝛeſſione pupillaris veriſimile eſt ꝙ ſi teſtatoꝛ cogitaſſet pupillum repudiare voluiſſet ſimiliter ſubſtitutum admitti. idem cōfirmatur per. l. pater filium. j. eo intelligendo q̄d ibi tractet de tacita vulgari pꝛout ibi tenet Iac. de arē. ⁊ magis cōmuniter alij. idem tenet Bal. in. l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub condi. fac. ⁊ ibi ad hoc ponderat gl. fi. idē Bal. in. l. quidam elogio. C. de iur. deli. ⁊ in. l. tractabatur j. de teſta. mil. ⁊ in. l. vnica. §. pꝛo. ij. C. de cad. tol. idē tenuit Oldr. conſi. xx. qui ſimiliter reſpondet ad. §. iul. vt hic facit Bar. licet imol. hanc ſol. dicat continere diuinationem.

a ❡Opi.Dy.Adde qꝺ illam ſequitur Pau.de caſt. conſi.cxlviij.cum modificatione de qua hic p Bar. et ſimiliter opi.Dy.ſequitur Fed.ꝯſi.ccxlvj. de quo vide Bal.conſi.xl.vbi refert Fran.de rampo.li.iiij. et conſi.cxiij.li.iij.⁊ conſi.cvij.⁊.ccccxcv.⁊ ſeq.⁊ cõſi. ccccIxiiij.libro.ij.

~Andreas Pomate.

b ❡Si ſubſtitutio.vide Ray.ĩ repe.l.gallus.§.⁊ qđ ſi tantũ.in xxj.col.ff.de libe.et poſthu.

c ❡Certi⁹.adde videndũ Anch.cõſi.lvj.et Ro.conſi.cxxxiiij.et alt⁹ eſt caſus qñ vulgaris expſſa eſt fctã cũ dictiõe taxatiua.p l.tam hoc iure.in ꝑ.ĩ vulgarem tantũmodo caſum.ĩ.eo.⁊ hoc tenuit Sali.in.l.p̃cib⁹.i.j.co.C.e.Fulg.in.l.q̃uis.C.eo.⁊ i.l.fi.C.de inſti.et ſubſti.ſub ꝯdi.fac.Pau.d caſ.i.d.l.iã hoc iure.

habeat.vt ibi dicit gl.ergo dꝫ ĩtelligi
de tacita vulgari.Rñ.ibi forte habe
bat bona materna vel alia bona que
poſt mortẽ patris acquiſiuerat. Nõ
ob.§.a patre.quia ibi loquit̃ in pupil
lari. ❡Alteri⁹ quero pupillus cui eſt c
facta ſubſtitutio pupillaris deceſſit
viuo patre:an ſubſtitutus poteſt ſuc
cedere ex tacita vulgari. Glo.qꝺ ſic.
ĩ.eo.l.lex cornelia.in glo.ſuper verbo
nõ exiſtimo.⁊ in gl.fi.⁊.ĩ.eo.l.ſi pater
captus.idẽ tenet Guil.de cu.q̃ gl.vi
dentur tenere id qꝺ.ſ. tenui ꝙ teſtm̃
poteſt aſſumere vires a tacita vulga
ri.Dy.cõtra per.l.qꝺ ſi fili⁹.ĩ.de cap.
ibi nihil eſt ⁊c. Quaſi diceret nec de
pupillari nec de tacita vulgari. ⁊ idẽ
videtur ſentire gl.⁊ Cy.in.l.p̃cib⁹.C.
eo.ti.Alij autẽ diſtinguũt aliter. aut
pupillus hꝫ coheredẽ cuius aditio
ne cõfirmatur tacita vulgaris.⁊ loqui
tur prima opi.aut hꝫ coheredẽ et lo
quitur opi.Dy. ſꝫ certe prout dixi.ſ.
ꝓxi.queſtione illud qꝺ tacita vulga
ris cõfirmatur aditione nõ eſt neceſ
ſe dicere.quare dico ꝙ omnes dicũt
bene.diuerſis tñ caſibus loquuntur.
vnde diſtingue.aut fili⁹ moritur ciui
liter viuo patre:vt quia capit̃ ab ho
ſtib⁹:⁊ poſt mortẽ patris moritur na
turaliter.⁊ tũc ſubſtitutus põt ſucce
dere ex tacita vulgari.vt.ĩ.eod.l. lex
cornelia.⁊ ibi no.ratio q: patre viuo
adhuc durat ſpes ſubſtitutionis pu
pillaris.vnde nõ eſt qđ imputet̃ pa
tri cur teſtm̃ nõ mutauit: aut fili⁹ vi
uo patre deceſſit naturaliter. et tũc ſi
quidẽ pater ſtatim deceſſit poſt. ita
ꝗ nõ habuit tẽpus mutandi teſtm̃:⁊
idẽ:quia ſubſtitutus venit ex tacita
vulgari,⁊ ex p̃ſumpta volũtate defun
cti:quia eum inſtituiſſet ſi ſciuiſſet.vt
d.l.ſi pater captus cũ ſua gl.ĩ.c.ſi ve
ro pater deceſſit poſt ex īteruallo ita
ꝙ habuit potentiam mutãdi teſtm̃.
tũc ſubſtitutus nõ admittitur.ita lo
a quitur.l.qꝺ ſi filius.⁊ opi.Dy.ᵃ nam
cũ potuit ſibi ꝓuidere:et nõ ꝓuidit:
lex nõ ſubuenit ſibi.nec poteſt dici ꝙ
nõ cogitauit de hoc.quia filium mor
tuum vidit.probatur.ĩ.de teſt.mili.l.
tractabat̃.⁊ ar.l.iij.C.de inoffi. teſta.
33 ❡Alterius† quero quid ſi ſubſtitu
b tioᵇ pupillaris facta eſt vẽtri.⁊ vẽter
nõ naſcitur,an ſubſtitut⁹ admittatur
ex tacita vulgari.tex.⁊ gl.ꝙ ſic.ſ.de

vẽti.inſpi.l.pe.facit.C.de inſti.⁊ ſubſti.l.fi.vbi vulga
ris expreſſa facta ſi poſthumus nõ naſcitur:cõtinet
tacitã pupillarẽ eo nato:ergo idẽ ecõuerſo.Alij ve
ro dicunt cõtra niſi ſit coheres cui⁹ aditione cõfir
metur illa tacita vulgaris.ꝙ nõ placet vt dixi.ſ.ꝙ
aditio nõ requiritur.dico ergo ſic aut ſpes natiuita
tis poſthumi deficit poſt mortẽ teſtatoris:vel ante
per modicũ tẽpus.⁊ ſubſtitutus admittit̃ ex tacita
vulgari.vt.d.l.pe.Aut deficit multo tp̃e poſt teſta
mentũ ante mortẽ teſtatoris.⁊ tũc ſecus per ea que
ſ.dixi. ❡Sumus expediti de ſcđo effectu. ❡Ter
tiusᶜ effectus†eſt ꝙ illa vulgaris expreſſa cõtinet
34 tacitã pupillarẽ.vt.ĩ.e.l.iam hoc iure.qꝺ eſt verum
niſi teſtator dixerit cõtrariũ expreſſe vel tacite.expſ
ſe ꝓbatur.ĩ.e.l.iam hoc iure. in fi.⁊.C.eo.l.q̃uis.ta
cite vt in breuiloqua facta diſparib⁹ vt.d.l.iam hoc
iure.cũ ſi.Itẽ qñ in vtrũꝗ caſum expreſſe ꝓuidit.
35 vt.ĩ.e.l.cũ ex filio.§.j. ❡Quero† qđ ſi mater eſt in
medio an tũc in vulgari cõtineat̃ tacita pupillaris.
Glo.in.l.p̃cib⁹.dicit qꝺ cõtinetur ſed nõ cũ effectu.
Alia gl.dicit cõtrariũ ꝙ nõ cõtinet̃.vt.ĩ.eo.l.centu
36 rio.⁊ ibi de hoc dicã. ❡Itẽ quero † qđ ſi vulgaris
fuit facta in vnũ caſum ita ꝙ cõtineat vulgarem ta
citam in alium caſum ſm ea q̃ dixi.ſ.an tũc tacitã
pupillarem cõtineat.Caſus eſt qꝺ ſic.C.de inſti.et
37 ſubſti.l.fi.ſm lec.gl. ❡Quero an †vulgaris expſſa
facta filio furioſo vel mẽtecapto contineat tacitam
exẽplariam dicam.ĩ.e.l.ex facto.in materia ſubſti
38 tutionis exẽplarie. ❡Quart⁹ effect⁹ †eſt quia per
eã ſucceditur defuncto nõ ei cui ſubſtitutio eſt fctã.
39 vt inſti.eo.in prin. ❡Iuxta hoc quero qđ †de vulga
ri expreſſa que in ſe cõtinet tacitã pupillarẽ: an per
eã ſuccedit̃ pupillo,ita qꝺ trahatur ad bona pupilli.
Dy.qꝺ ſic propter vicinitatem quã habet cũ pupil
lari.Et ideo dicit qꝺ eſt caſus.ĩ.e.l.ij.§.ſed ſi ita.et
exponit tex.ibi qꝺ ei.ſ.filio.vt ad proximũ fiat rela
tio.⁊ idẽ do.Ray.ſed Cy.hoc relinquit ſub dubio.
Guil.de cu.⁊ Mart.ſyl.cõtra.quia per vulgarẽ ſub
ſtitutionẽ ſuccedit̃ defuncto:p pupillarẽ pupillo:vt
inſti.eo.in prin.⁊ ar.l.ſextiliã.ĩ.de le.iij.Ego dico ꝙ
Iac.de are.in hoc paſſu ſentit veritatẽ:ſcꝫ qꝺ p vul
garẽ ſuccedit̃ ſolũmodo defuncto.⁊ hoc eo tp̃e quo
pupill⁹ repudiat.ſed p pupillarẽ tacitã in ea cõpre
henſam ſuccedit̃ pupillo.tũc cũ pupillus in pupilla
ri etate decedit.⁊ ſic habebit locum vtraꝗ ſubſtitu
tio:nec enĩ eſt de neceſſitate pupillaris ſubſtitutio
nis,qꝺ filius ſit heres.vt.l.iul.al's ſi pupilli⁹.ĩ.de ac
qui.here.per quã.l.hoc ꝓbat̃.⁊ ita dꝫ intelligi opi.
Iac.de are.q̃ opi.p ſcripta male recitat̃. Nõ ob.§.
ſed ſi ita.q: dꝫ exponi ei.ſ.patri vel ſi exponis ei.ſ.fi
40 lio.itellige ex pupillari tacita. ❡Itẽ quero†an ta
cita vulgaris cõtenta in pupillari expſſa trahat̃ ad
bona pupi.li.Dy.ꝙ ſic.⁊ eſt caſus ſm vnã lect.ĩ.ad
l.fal.l.qui fundũ.§.coheres. cõtrariũ tenet gl.C.de
inſti.⁊ ſubſti.l.fi.do.Ray.dicit aut eſt ſubſtitut⁹ co
heres ⁊ hꝫ locũ dictũ Dy.aut alius ⁊ hꝫ locũ dictũ
glo,truffa eſt quare dic ꝙ eo tp̃e quo ſe abſtinet pu
pillus ſuccedit̃ ex tacita vulgari:ſed eo tp̃e quo mo
ritur ſucceditur ex expreſſa pupillari.vt.ſ.dixi in
proxi.q. nunꝗ enĩ reperit̃ qꝺ per vulgarẽ ſuccedit̃
pupillo.⁊ ſi cõtingeret qꝺ ſimul et ſemel decederet
pupill⁹:⁊ etiã pater:p qꝺ excluderet̃ a bonis patra

a ❡Alterius.Adde ꝙ cũ Bar.hic tranſit Ang.in.d.l.fi.ſepius alleg.Imo.in.c.raynutius.in materia vulgaris alij vero de his mentionem non faciunt.

b ~Andre.Poma. ❡Dico.vide Alex.l.apud iul.in iij.not.in.ij.col.ff.ad treb.

nis:dicerem ſubſtitutũ venire ex pupillari ad bona a
pupilli:ex vulgari ad bona patris.nã illa ſubſtitutio
continet vtrumꝗ caſum copulatiue. vt ſiue veniat
vterꝗ caſus ſiue alter ſufficiat.vt infra eodem. lege b
iam hoc iure. Non ob.§.coheres. q: teneo alias lec.
ibi poſitas.vel intellige ſecundum predicta. ❡Alte
a riusᵃ quero vtrum tacita vulgaris habet†locũ quan
41 do mater eſt in medio?glo.quod ſic:quia per eã non
ſucceditur pupillo ſed defuncto. vt no.in.l.fi.C.de in
ſtitu.et ſubſti.et hoc puto verum de matre pupilli ſꝫ
ſi viueret mater teſtatoris tunc tacita vulgaris non
haberet locum contra matrem teſtatoris eadem ra
tione qua tacita pupil.contra matrem pupilli nõ ad
42 mittitur. ❡Quarto†quero vtrum per aditionem
que fit ex tacita vulgari confirmetur expreſſa pupil
43 laris.Dicam.ĩ.eod.l.proxi. ❡Quinto† quero quid
de vulgari partim expreſſa partim tacita an admit
b titur cõtra matrẽ.in caſum tacitũ.Dicoᵇ quod eſt ca
* ſus quod non in.l.fi.C.de inſti.et ſubſtitu. Intelligo
aliter q̃ꝫ glo.intelligat.et aduerte quod eſt verus in
tellectus.nam dicere primo quod ibi eſt caſus quod d
tacita pupillaris non admittatur contra matrẽ non
eſt bene dictum.nam hoc eſſe verum eſt iuris certi ⁊
aperti.vt.l.precibus.C.eo.ti.ſed in.d.l.vlti. dicitur ꝙ
de illo caſu non erat contentio inter vlpianum ⁊ pa
pi.ergo non eſt dicendum qꝺ ipſi dubitaſſent de eo
c qꝺ eſt ius apertũ et clarũ:quare ponoᶜ ibi caſum ali
ter:ſcilicet quod teſtator inſtituit vxorem ex parte et
ventrem ex parte: et ventri ſi non naſceretur ſubſti
tuit quendam vulgariter:⁊ ſic expreſſit vnum caſum.
Contigit quod poſthumus natus deceſſit heredi
tate non adita:nec exiſtentia ſui heredis ibi operat̃
aditionem:quia habet coheredem extraneum.vt.l.
apud iulianum.§.idem iulianus.infra ad treb.que
ritur vtrum ſubſtitutus admittatur ex ſubſtitutione
vulgari tacita in hunc caſum an mater. Et ibi reſpõ
detur:quia licet ibi tractetur de ſucceſſione viri: ta
men mater excludit ſubſtitutum ex preſumpta vo
luntate defuncti:quia ipſam matrẽ inſtituit pro par
te:⁊ quia teſtator plus diligit matrem propter filios
vt.l.cum quis.C.de natu.libe. et ideo eſt veriſimile
quod velit hereditatem luctuoſam ipſius defuncti
ad eã pertinere:⁊ ſubſtitutũ excludi niſi mater prior
decedat:q: tunc admittitur ſubſtitutus. ⁊ hic eſt ca
ſus ſingularis in.l.illa.alias aũt tacita vulgaris ad
mittitur cõtra matrem impuberis: q: de eius impu
beris ſucceſſione non tractatur: vt dixi.ſ.proxi.qõ.
44 ❡Quero†an prelegata veniant in vulgari ſubſti
tutione.De hoc dic vt.l.qui filiabus.§.fi. cũ.l.ſeq.de
leg.j.⁊.l.miles.§.p parte,de leg.ij.⁊ in qualibet ipſa
45 rum dixi. ❡Quintus† effect⁹ eſt ꝙ vulgaris ſubſti
tutio facit de ſuo voluntarium:vt.l.ſi filius heres.ſ.
de libe.⁊ poſthu.dic vt ibi dixi.⁊.l.ſi filius qui patri.
46 ĩ.eo.Expediti ſumus de.iiij.q.prin. ❡Quero†quin
to que impediant ⁊ que extinguant effectũ vulgaris
ſubſtitutionis.lex dicit ꝙ poſt aditã hereditatẽ ex
tinguitur vulgaris ſubſtitutio:vt.l.poſt aditã. C.eo.
Nec ob.C.de fideicom.auten hoc amplius.⁊ ibi no.
et.C.eo.l.poſt aditã.⁊ per Azo.in ſum.eo.ti.§.expi
47 rat.Sed circa†hoc inſurgũt dubia . Primo quid ſi
feci tres vel quatuor gradus ſubſtitutionũ an oẽs
expirent per aditionẽ primi,certe ſic:vt.ſ.titu.j.l.cũ

in teſtamento.⁊.ĩ.eod.l.ſi mater.§.fi.
48 ❡Itẽ†q̃ro vtrũ aditiõe vni⁹ ex hr̃
dibus extinguat̃ ſubſtitutio facta oĩ
bus.Breuiter dico ſic:aut ſubſtitutio c
fuit facta pluribus copulatiue vel cõ
iũctim aut inſtituit duos titiũ ⁊ ſeiũ:
et dicit ſi titius ⁊ ſeius heredes non
erunt talẽ ſubſtituo : vel dixit: ſi neꝗ
titius neꝗ ſeius ⁊c. vel ſi predicti ⁊c.
tunc vno adeũte extinguitur ſubſtitu
tio q: eius ſubſtitutionis cõditio de
ficit cũ requirat neutrũ heredẽ eſſe.
vt.ĩ.eo.l.quidã teſtamento. ⁊. C.eo.l.
q̃uis.Si vero fuerit facta ſubſtitutio
ſeparatim: tũc vno adeunteᵈ expirat
ſubſtitutio quo ad ſeipſum : non quo
ad alios nõ adeuntes:vt. ſ.de inuſ.
teſt.l.pe.⁊.ĩ.e.l.ex duob⁹.§.filiũ.et.l.
cũ ex filio.§.fi.et.l.coheredi.§.cohe
res.Ad hoc faciũt omnia iura que di
cunt ſubſtitutũ preferri coniuncto.vt
C.de cad.tol.§.pro ſcđo.et.ĩ. de ſecũ.
tab.l.eqſſimũ.§.ſi duo.⁊. C.de fidei
com.aut̃.hoc amplius.⁊ no.in.l.q̃ pa
49 tri.ĩ.de acqui.here. ❡Itẽ†dubitat̃
quid ſi adiuit heres ⁊ aduerſus adi
tionẽ reſtitutus eſt vt abſtineat: an
admittat̃ ſubſtitut⁹ vulgariter.Cer
te ſic vt.l.⁊ ſi ſine.§.ſed qꝺ papi.ſ.de
mino.⁊.l.ex cõtractu.ĩ.de re iudi.⁊.ĩ.
eo.l.ij.§.interdum.ſm vnã lec. ⁊ not.
C.e.l.poſt aditam.⁊ hoc caſu an ſub
ſtitutus adeat de iure ciuili an ꝓ ha
beat petere per ſm tab.qꝺ videt̃ : q:
cũ primus non deſinat eſſe heres de
iure ciuili:vt.d.§.ſed ⁊ qꝺ papi.⁊.l.ei
qui ſoluẽdo.ſ.ti.j.alius eo iure heres d
eſſe non põt.vt.l.qꝺ cõtra.§.vni.ĩ.de
re.iu.⁊.l.hereditate.§.pater ĩ. de ca
ſtrẽ.pec. ⁊ hoc vident̃ ſeq̃ vltramõta
ni:⁊ Cy.ſequẽdo eos.C.vñ lib.l. q̃ ſe
patris.⁊ vr̃ caſus in.l.ij.§.interdũ.in
fi.ĩ.eo.ibi vt p̃tor vtiles actiones ⁊c.
ſm vnã lec.veritas eſt qꝺ põt de iure
p̃torio:vt ibi Itẽ etiã de iure ciuili:
vt.l.j.§.ſi quis adita.ĩ. ad tertul. vbi
eſt caſus ⁊ no de ſuc.edic.l.fina. Nec
obſt.qꝺ alius remanet de iure ciuili:
q: eſt verũ directe. ſꝫ ſubſtitutus erit
heres vtilr̃. ſilr̃ in eo cui hereditas
reſtituit̃ p trebel.⁊ hec pluries dixi.
50 ❡Dubitat̃ et an†exiſtẽtia ſui hr̃dis
ĩpediat ſubſtitutũ vulgarẽ.Breuiter
dic aut ſubſtõ eſt facta ex neceſſitate
vt ex ꝯſilio galli vel.l.velle,⁊ tũc exi
ſtentia ſui hr̃dis excludit ſubſtitutũ.

* Intel. ad d.l.fi C.de inſti.⁊ ſubſtitu.

c ❡Quare pono.Adde ꝙ iſte intellect⁹ nõ videt̃ bonus q: innuit quod datio coheredis extranei tollit exiſtentiã ſuitatꝫ ꝯ caſum.l.iij.C.de iure delibe.vbi idem Bar.ſuitꝫ:⁊.l.fili⁹ q̃ patri nõ ob.q: tũc illa.l.eſſet ſuperflua.nã in.l.p̃cibus fuit data coheres pupillo,ſec⁹ in d.l.fi.q̃ caſu erat magnum dubium.

~Andreas Pomate.

d ❡Vno adeũte.Limita vt p Bal.ĩ.c.ſi pr̃.in.xvj.col.ꝓ.q̃ro vnũ.p declaratiõe.de teſta.li.vj.vt nõ p cedat qñ eſſet ſubſtituta pia cã vel pauperes xp̃i.

a ¶ Quero
adde dum
bar. dic ꝙ
l. q̃ hẽbat.
nihil facit
ꝑ opi. Dy.
voluit mo
ueri Bart.
q: cũ ſibi fa
cta fuerit
pupillaris
filie: nedũ
cũ ad pu-
bertatẽ ꝑ-
uenerit fi-
lia expirat
pupillaris
ꝑ l. in pu-
pillari. j. e.
verũ etiã
de vulgari
tacita erat
aliquo mõ
tractãdũ:
q: ibi fue-
rat filia ex
heredata.
nec ob. qꝺ
ibi ſit reſpe
ctu filij im
puberis in
ſtituti cui
facta erat
pupillaris
expreſſa dz
tacitã vul-
garẽ conti
nere: q: ad
huc nõ fa-
cit ille tex.
ꝑ Dy. quia
ibi ipubes
adiuit. ⁊ ſic
vulgaris
expirat ⁊ lʒ
Bar. in d.
q̃ habebat
videat ſen
tire ꝙ illa
l. ꝓbet opi.
Dy. tñ ſm
moder. ibi
non ꝓbat
difficilis tñ
eſt illa lex.

nã facta eſt ſubſtitutio ſub conditione
ſi ſuus heres eſſe deſinat: vt. d. l. gal-
lus. in prin. et hoc ſentit gloſſ. j. eo. l. ſi
mater. §. j. facit qꝺ dixi. ſ. circa ſecun-
dum effectũ. ver. vlterius quero quid
ſi inſtitutus: ſi vero vulgaris ſubſtitu-
tio eſt facta volũtarie: tunc ſiquidẽ eſt
vulgaris expreſſa: exiſtentia ſui here-
dis non põt habere locũ: vt. l. ſi filius
heres. ſ. de lib. et poſthu. et ibi dixi. ⁊
dicam. j. eo. l. ſi filius qui patri. ſi vero
loqueris de vulgari tacita: dico ꝙ eã
non extinguit exiſtentia ſui heredis.
qꝺ ptz q: exiſtentia ſui heredis confir
mat tabulas pupillares in quibus cõ
ſtat ꝙ cõtinetur tacita vulgaris: vt. l.
ſi filius qui patri. j. e. et de acqui. her.
l. filius. et. l. iulianus. al's: ſi pupillus.
tunc dico ꝙ non impeditur illa tacita
vulgaris per. ll. alleg. ſ. et per ea que a
51 dixi. ſ. proxi. q. ¶ Ulterius† quero qd
ſi filius nõ põt adire de iure ciuili: ſed
ſolum de iure pretorio in caſibus not.
in. l. fi. C. vnde legi. vel pone. filius fuit
in primo gradu preteritus et ſcꝺo ex-
heredat⁹: approbauit primũ gradũ:
ita ꝙ ex eo põt peti ſm tabul. vt. l. fi-
lio. ſ. de iniu. teſt. an ſubſtitut⁹ admit
tatur qui venit de iure ciuili. Uidetur
ꝙ ſic: ſicut inſtitutus in ſecundo teſta-
mẽto qꝺ eſt validũ tantũ de iure pre-
torio non admittitur ſi precedit aliud
teſtm̃ validum de iure ciuili. vt not. in
l. cũ in ſcꝺo. ſ. de inu. te. et. j. eo. l. ſi qs
eum. §. j. ita et hic prefertur ſubſtitut⁹
qui poteſt venire de iure ciuili. ecõtra
videtur quod preferatur inſtitut⁹. nã
ſubſtitutio fuit cõcepta in caſu ſi he-
res non erit: ſed heredis appellatiõe
cõtinetur bonorum poſſeſſor. vt. j. ad
trebel. l. j. §. bonorũ. ⁊. l. hereditatis. j.
de ver. ſig. Sol. dico qñqꝫ ius petẽde
bo. poſ. incipit habere originẽ viuo te
ſtatore: hoc eſt ꝙ teſtm̃ viuo teſtato-
re de iure pretorio valebat: vt qñ con
ditio turpis remittiẽ a pretore: vt. l.
facta. §. ſi ſub cõditione. j. ad treb. ⁊ in
poſthumo qui moritur viuo teſtato-
re: vt. l. poſthum⁹. in prin. de iniuſt. te
ſta. tũc inſtitut⁹ prefertur ſubſtituto.
arg. j. de cõdi. ⁊ demon. l. in cõditioni
bus. §. ſi patronus. vbi videtur caſus
ꝙ cõditio ſi patronus heres non erit
deficit patrono veniẽte ꝑ cõtratab. ⁊
ſic de iure pretorio. ¶ Preterea ſi ille
qui venit ꝑ cõtratab. preferẽ ei q̃ põt
adire de iure ciuili. vt. j. de cõtrata. ꝑ
totũ. multomagis iſte q̃ hʒ ſm ta. cuꝫ
iſte veniat ex voluntate defuncti: ille
cõtra voluntatẽ. Si aũt ius petende
bo. poſ. incipit habere originem poſt
mortẽ teſtatoris: vt filio preterito ap

probãte teſtm̃: tũc dicerẽ ſubſtitutũ preferendũ per
d. l. cũ in ſcꝺo. cũ gloſſ. ſua. quã intelligo ſolũ eo caſu
cũ filius poſt mortẽ approbat teſtm̃: vt ptz ex. l. quã
glo. allegat. ratio: q: approbatio talis nõ poteſt tol-
lere ius queſitũ ſubſtituto tempore mortis: et quia
illud tp̃s inſpicitur: vt. l. ſi alienũ. §. in extraneis. ſ. ti.
j. Non obſt. qꝺ no. in. l. ſi quis eum. §. j. j. eod. quia eſt
52 falſa vt ibi dixi. ¶ Quero† quid ſi is qui poteſt veni
re de iure ciuili vult venire ſecundũ tab. an repella-
tur ſubſtitutus. Certe caſus eſt ꝙ ſic. C. de iure deli
53 beran. l. puberem. ¶ Item† quero quid ſi heres in-
ſtitutus repudiauit bono. poſ. ſm tab. ⁊ tunc vult ve
nire de iure ciuili. ſubſtitut⁹ vero dicit ꝙ ſibi fecit lo-
cum repudiando. quid iuris? gloſſ. in. l. ſuum heredẽ.
C. de iure deliberan. videtur dicere ſubſtitutum ad
mitti: ſed doc. reprehendunt ibi illã gloſ. dic vt ibi ꝑ
54 eos. ¶ Quero† quid ſi inſtitutus noluit parere con
ditioni ſub qua eſt inſtitutus. Certe tunc non eſt du
biũ ꝙ ſubſtitutus admittitur. vt. l. ij. C. de inſti. ⁊ ſub
ſtit. ¶ Ulterius quero[a] quid ſi pater† emancipauit
55 filium cui fecerat ſubſtitutionem pupillarẽ. an tacita
vulgaris in ea cõtenta extinguatur. Guil. qꝺ ſic in
l. coheredi. §. cũ filie. j. e. ſed certe ibi de vulgari nil
diciẽ. do. Ray. idẽ: q: illa cõditio ſi in poteſtate tem
pore mortis permãſerit que eſt in pupillari: ſicut vi
tiat pupil. ita ꝓpter eius defectũ vitiaẽ etiã tacita
vulgaris. arg. j. de condi. ⁊ demon. l. mulieri ⁊ titio.
Item quia circa vtrũqꝫ debet vniformiter operari.
vt. l. ſi legatarius. in fi. j. de lega. iij. Ego credo hoc
eſſe verum: quia ex quo pupillarem ſuã ſpõte annul
lauit: imputet ſibi cur circa vulgarem ſibi nõ preui-
dit. vt. l. tractabatur. j. de teſta. mili. Ad qꝺ facit qꝺ
dixi. ſ. circa ſcꝺm effectũ. ad idem. j. de adi. lega. l.
rem legatã. ⁊. l. ſi ſeruo cuꝫ libertate. ⁊. ſ. que ad. ſer.
ami. l. ſi ſtillicidij. licet ſit arg. cõtra. ſ. de ſerui. vrb.
predi. l. ſi domus. ſed ibi vtraqꝫ ſeruitus erat per ſe
expreſſe ꝯfirmata. hic vna ſubſtitutio erat expreſſa
alia ſubintellecta a iure ex ꝓſumpta volũtate defun
cti: que ꝓſumptio ceſſat qñ emãcipat ⁊ in vulgarem
56 nõ prouidit. vt. ſ. dixi. ¶ Quero† quid ſi ille cui eſt
facta pupillaris expreſſa efficitur pubes. an extin-
guatur tacita vulgaris ſicut expreſſa pupillaris? gl.
j. eo. l. lex cor. in fi. in gl. ſuper verbo ad agnatum te-
net qꝺ nõ extinguatur. Dy. Iac. de are. Gui. de cu.
⁊ do. Ray. cõtra. per. l. qui habebat. j. eo. ſed illa nil
facit. Itẽ per. l. ſi fundũ. per fideicõmiſſum. §. fi. al's
eſt. l. ſi titio. ⁊. l. ſeq. j. de leg. j. ſed certe ſi rõnẽ illi⁹ l.
cõſideras. nil facit. q: ibi ideo. q: poſt tp̃a puberta-
tis legitimi nõ habẽt ex diſpoſitione defuncti: q: ſi
voluiſſet teſtator nõ potuiſſet ꝓuidere in bonis pu
pilli: ſꝫ hic ſi voluiſſet vulgariter ſubſtituere potuiſ
ſet. ⁊ hãc opi. videẽ tenere gl. inſti. eo. in gl. mag. ſed
illud põt referri ad pupillarẽ tantũ. Mihi videẽ ſic
dicendũ: aut fuit facta pupillaris cũ limitatione cer
ti tp̃is: vt ſi infra pupillarẽ etatem ⁊c. tunc expirat
vtraqꝫ ſcꝫ pupillaris: ⁊ tacita vulgaris. qꝺ apparet
q: volũtas defuncti fuit nõ ꝓuidẽ di vltra illud tp̃s.
vt. j. e. l. ſi ita qs. ⁊. l. ſi plures. in prin. ⁊ hoc caſu loq̃-
tur Dy. ⁊ alij. aut fuit facta ſine tp̃is prefinitione vt
q: dixit q̃ſquis mihi heres erit filio meo heres eſto.
vel fuit facta in tp̃s lõgius vt ſi filius meus deceſſe
rit. j. xxv. an. talis heres eſto: tũc lꝫ finiatur pupilla-
ris adueniente pubertate: vt. l. in pupillari. et. l. cen-

ris adueniente pubertate: vt. l. in pupillari. et. l. cen- a
turio. j. e. tñ durabit vulgaris. ar. l. fi. C. de here. inſti.
et q: apparet ꝙ voluntas defuncti fuit hec. pro hoc. b
q: ſi ab initio fuit pupillaris ſubſtitutio facta maio-
a ri vel extraneo[a] contineẽ vulgaris: vt. j. dicã. ¶ Que
57 ro† ergo quid ſi fiat pupillaris maiori vel extraneo:
an contineat tacitam vulgarem? Guil. ꝙ ſic. q: vitia-
to expreſſo non vitiatur tacitum. vt. l. j. §. j. ſ. quibus mo.
pig. vel hypo. ſol. et q: peccatum eſt in materia ergo
vꝫ vt valere põt vt. l. ſi vnus. §. ſi acceptilatio. ſ. de c
pac. et qꝺ no. in. l. an inutilis. de accepti. do. Ray. cõ-
tra per glo. inſti. eo. §. extraneo. ſed certe iſta glo. eſt
falſa. et ipſe idem reprehendit in materia cõpendio
ſe. vt ibi dicemus. tene ergo dictũ Guil. per. l. ſi fide-
iuſſor. j. de leg. j. et ꝑ. l. fi. C. de here. inſt. ⁊ ibi eſt caſus.
nã illa verba ſempronius plotij heres eſto. ſunt ver-
ba pupillaris expreſſe: quia aliũ ibi nõ facit heredẽ:
et tamen lex reſoluit in tacitam vulgarem ⁊ iſta ſunt
circa materiã vulgaris tacite et expreſſe.

1 ☞ Exheredato quando poſſit ſubſtitui.
2 Auẽ. ex cauſa ꝙ non habeat locum in teſtamento in
quo nulla eſt facta inſtitutio.
3 Subſtitutio pupillaris cõſeruaẽ per auẽ. ex cauſa.
Datio tutele conſeruatur per auẽ. ex cauſa.
Subſtitutio fideicõmiſſaria an cõſeruetur per dictã
auẽ. remiſſiue.
4 Filio quando poſſit ſubſtitui per fideicõmiſſum in
legitima.

Subſtituere. Hic iuriſcõſultus incipit tra-
ctare materiã pupillaris ſub
ſtitutionis. Et diuiditur iſte. §. in tres partes. Pri-
mo dicit cui poteſt fieri ſubſtitutio pupillaris. Secũ
do quis poteſt ſubſtitui pupillariter. Tertio quali-
ter debeat fieri ſubſtitutio pupillaris. ſcꝺa ibi. et tã
eum. tertia ibi: ſubſtituere. ¶ Examinemus iſtũ. §. d
1 et oppo.† et videtur ꝙ exheredato non poſſum⁹ ſub
ſtituere. vt. j. eo. l. coheredi. §. cum filie. Dicit glo. hic e
in ſubſtitutione directa: ibi in fideicõmiſſaria. ratio:
q: ꝑ directã quis efficitur heres pupillo: et ſic eſt pro
uiſio: q: decedit teſtatus. vt. j. e. l. proxi. et inſti. eo. §.
igitur. ſed in fideicõmiſſaria videtur grauari a patre
q: ab ipſo patre videtur relictũ. vt. l. vnũ ex familia.
j. de leg. ij. Cũ ergo ſit onus nõ põt ei imponi cui ni-
hil relinquitur ſm Dy. et bene. Scꝺo op. j. l. proxi. §.
quiſquis. et. l. miles ita. in fi. de teſta. mi. So. fallit in c
milite. ¶ Tertio op. ſ. ti. j. l. fi. Sol. ibi ſpeciale. Ulte
rius op. de lib. prete. auẽ. ex cauſa. ſumpta ex corpore
vt cũ de app. co. §. ſi tales igitur. vbi teſtm̃ valet licꝫ
non valeat inſtitutio. quod eſt cõtra iſtum tex. Glo.
b que eſt[b] hic huius timore dicit ꝙ ibi loquitur qñ pro-
pter ſolã preteritionẽ teſtm̃ eſt nullum: ſed hic qñ ſub
2 ſtituit ſine inſtitutione: notetis iſtã gloſſ.† Uult igiẽ
iſta glo. ꝙ auẽ. ex cauſa. nõ habeat locũ qñ quis fecit
teſtamẽtũ nemine herede inſtituto. ſecus ſi inſtituit
aliquem heredem et filium preterijt. quod not. vt di d
cit glo. q: illud eſt ius nouũ. hoc vetus. q. d. in caſu il-
lius auẽ. corrigitur iſta. l. quod no. et ſic ſm vtramqꝫ c
3 ſol.† glo. iſta tenet quod pupillaris ſubſtitutio cõſer-
uatur per auẽ. ex cauſa. q̃ dicit cetera nãqꝫ firma per
manent. Dy. Contra: dicens ꝙ illa auẽ. loquitur tan-
tum in his que ſine inſtitutione heredis valere poſ-
ſunt: vt legata et fideicõmiſſa que poſſunt ab inteſta

¶ Uel extraneo. Uide Bald. conſilio. cxl. lib. j. et cõ
ſil. cxiiij. lib. iij.
¶ Glo. que eſt hic. Imo per glo. ſuperiorẽ poſſet di
ci cõtrariũ. nã dicit ꝙ filio preterito nil valebat in te
ſtamẽto etiã ſm hanc. l. ergo preſupponit ꝙ ſm ius
to relinqui: qꝺ non eſt in pupillari ſub
ſtitutione vt hic. et. j. l. proxima. ita di
cit Dyn. Alij vero reprobant Dy. qꝺ
etiam tutele datio cõſeruatur.[c] vt no.
in lege iure noſtro. §. fina. ſupra de te-
ſta. tu. et tamen in codicillis non poſ-
ſunt dari tutele: niſi codicilli ſint cõfir
mati teſtamento. vt. C. de teſta. tu. l. ij.
Cy. in auẽ. ex cauſa. hoc relinquit ſub
dubio. teneo gloſſ. hic poſitam: q: tex.
in corpore vnde ſumitur expreſſe dicit
quod tutele remanent firme: quia eſt
fauor filij. Ita eſt fauor in hac ſubſti-
tutione. Preterea edictum ſi qs omiſ
ſa cauſa teſtamenti cõfirmat tabulas
pupillares. vt infra lege prima. §. pla
ne. eadem ratione confirmentur per
auten. ex cauſa. Preterea tex. in autẽ.
ex cauſa. et in corpore vnde ſumiẽ di-
cit cetera firma permanent: ſed appel
latione ceterorum continentur tabule
pupillares. vt. j. e. l. qui plures liberos
paragrapho finali. et. l. nam quod. pa
ragrapho ſi quis compulſus. ad treb.
et ibi eſt caſus. et hoc tenet Iacob. de
are. et Oldra. et omnes. De ſubſtitu-
tione vero fideicommiſſaria an con-
ſeruetur per auten. ex cauſa dic vt di-
xi[d] infra ad trebellia. l. ita tamen. pa-
ragrapho quoties. ¶ Quero an poſ-
ſit ſubſtitui filio[e] preterito. Gloſſ. hic
dicit quod non. Iaco. de are. dicit eſſe
verum niſi filius preteritus approbet

auẽ. ſubſti-
tutio nõ cõ
firmaẽ. rñ.
ꝙ glo. non
loquitur d
pupillari
ſubſtitutio
ne: ſed tan
tũ de teſtõ
et ſic no. ꝙ
ſi nulla pre
ceſſit inſti-
tutio nõ cõ
firmaẽ: ſe-
cus ſi ꝓceſ
ſit lꝫ inua-
lida nõ ob.
q: tunc in-
ualidũ ope
raretur q:
ſi cõgruit
l. bene põt
Item non
ob. ſi dicaẽ
vulgarꝫ ta
cita nõ cõ-
firmatur ꝑ
auẽ. ex cau
ſa: ſed i pu
pillari in-
eſt. ꝗ ⁊c.
rñde ꝙ il-
la vulgarꝫ
que ex par
te defũcti.
ſecus de il
la que ex parte pupillaris. Andre. barb.
Andre. Poma. ¶ Glo. que eſt. vide Alex. conſi.
xlvij. in vlt. dubio. in. ij. vo. inci. abunde.
¶ Cõſeruatur. Adde eſſe intelligendũ vbi alius fi-
lius eſt preteritus: quomodo ille cui facta eſt ſubſti-
tutio et cũ hac glo. trãſeunt Ia. de are. et Old. in. d.
auẽ. ex cauſa. Ray. Bal. Imo. Pau. de ca. hic Ang. ⁊
fulg. in auẽ. ex cã Bal et Ang. in. l. papinianus. §. ſed
nec impu. ſ. de ino. teſt. vbi refert ita conſuluiſſe imo.
in. l. filio. de inu. teſt. ⁊ Bar. cõſi. incip. ex facto ꝓpo-
nitur de quo per Ang. cõſi. xl. et. xcix. et. ccxj. vide ẽt
ꝑ Bal. cõſi. cxiij. iij. vo. ⁊ per Ro. cõſi. clxxxj. et late q̃
poſui in auẽ. ex cauſa.
¶ Ut dixi. vide q̃ poſui in auẽ. ex cauſa. in verſi. quic
quid de ſubſtitu.
¶ Quero an filio. Adde ꝙ etiã filius põt grauari
in legitima ſi pater ꝑmittat alicui oĩa bona ſua poſt
mortẽ ex titulo oneroſo: nã legitima debeẽ poſt es
alienũ ſed oĩa bona patris tunc ſunt es alienũ ergo
filij legitima priuantur qꝺ eſt no. dignũ Bar. in. l. he
reditariũ. ff. de bo. auto. iu. poſ. And. barb.

teſtamentum per.l.filio preterito.de iniuſto teſtamen. et dicam infra lege
4 prima. ¶ Quero †an filio poſſit ſub=
a ſtitui in legitima[a] per fideicõmiſſum? gl.quod non.C.de inoffi.teſt.l.quoniã in prioribus.contrarium no.in.l.ex tribus.eo.titulo.et ibi Cyn.recitat cõſilium Dy.quod quidam ponunt ſuper illa.l.Dic breuiter aut tale fideicõmiſſum iniungitur filio et nõ tenet vt.l.cũ patronus.infra de leg.ij. et.j.eodez.l. coheredi.§.cum filie.aut tale fideicõmiſſum iniungitur venientibus ab inteſtato et ſuccedentibus ipſi pupillo. et vz vt infra de leg.j.l.ſi fundum per fideicõmiſſum.§.fi.al's eſt.l.ſi titio. ratio:q2 venientes ab inteſtato non habent ex neceſſitate:quia poterat teſtator ſubſtituere aliũ pupillariter.z eos priuare:ſed ipſe filius habz ex neceſſitate. Ita conſuluit Dy.et ſic ſum[9] expediti de iſto.§.

a ¶ In legitima. vide Bal.cõſil. clv. lib. iij. ſed qd ſi legitima ſit aucta pſtatutũ an in illo augmẽto poterit grauari vi de Cald. cõſil.xxxij. de teſta.

1 ☞ Pupillaris ſubſtitutio quo iure introducta ſit.
Ius cõſuetudinariũ licz in ſcriptis redigatur cõſuetudinariũ dicitur.
Scriptura non inducit ſed inductum probat.
2 Requiſita vt habeat locũ ſubſtitutio pupillaris.
3 Subſtitutio pupillaris quibus liberis fiat.
4 Pupillaris ſubſtitutio facta extraneo an trahatur ad fideicommiſſum: remiſſiue.
5 Stãte ſtatuto q minor.xxv. annis nõ poſſit teſtari pater tali filio nõ poteſt pupillariter ſubſtituere: et an exẽplarie:remiſſiue.
6 Subſtitutio pupillaris facta puberi an trahat ad fideicõmiſſũ. remiſſiue.
7 Filio emancipato nõ põt pupillariter ſubſtitui in ſucceſſione ex teſtõ.
Differentia patrie poteſtatis et emãcipatiõis non eſt ſublata.
8 Quo tẽpore requiratur illũ eſſe in poteſtate cui ſit ſubſtitutio pupillaris.
9 Subſtitutio pupillaris facta ab extraneo qñ mutetur in vulgarẽ.
10 Subſtitutio facta filio naturali qd valeat ſi legitimatur poſt mortẽ patris per principem.
Legitimatio facta de naturali p princ ipem retrotrahitur.
Filius poteſt legitimari poſt mortem patris.
11 Subſtitutio pupillaris facta non exiſtenti in poteſtate an trahatur ad fideicõmiſſum.remiſſiue.
12 Ratio quare requiratur q ille cui eſt facta ſubſtitutio pupillaris efficiatur ſui iuris poſt mortem patris.
13 Impuberi militi in alterius poteſtate recaſuro non poteſt ſubſtitui pupillariter niſi teſtator eſſet miles.
Impubes poteſt eſſe miles.
14 Subſtitutio pupillaris an vitiet ſi ille cui eſt facta deſierit eſſe in poteſtate ante mortem teſtatoris.
15 Subſtitutio pupillaris q nõ extinguatur qñ pupillus exijt poteſtatem patris per dignitatẽ.
16 Si pupillaris ſubſtitutio euaneſcat per emãcipationem iura fideicõmiſſi non remanent firma.
17 Quando filius liberatur a patria poteſtate per ingreſſum religionis an extinguatur pupillaris: remiſſiue.
18 Subſtitutio pupillaris facta a patre in teſtamento minus ſolenni valet quando alter filius eſt ſubſtitutus:ſecus ſi extraneus.
19 Impuberi exheredato põt pupillariter ſubſtitui.
Impubes doli capax poteſt exheredari.
20 Filio preterito qui nõ rũperet teſtm̃ concurrentibus alijs requiſitis in ſubſtitutione pupillari poteſt pupillariter ſubſtitui.
21 Filio preterito approbante teſtamentum ſubſtitutio pupillaris ei facta tenet.
22 Dicta.ſ.de filio exheredato an habeãt locum ſiue bona ſiue mala mente ſit exheredatus.
23 Pater qui eſt turpis perſona quod non poſſit ſubſtituere filio pupillo.
24 Aditio hereditatis an requiratur vt valeat ſubſtitutio pupillaris.
25 Ex aditione facta ex tacita vulgari confirmantur tabule pupillares.
26 Subſtitutio pupillaris duplex.
27 Pupillaris ſubſtitutio quibus verbis fiat.
28 Si teſtator dixit ſi filius meus heres erit et infra pupillarem etatem deceſſerit talis ſit ſubſtitutus: qd ſi abſtinuit et deceſſit infra pupillarem etatem q ſubſtitutus admittatur ex pupillari.
29 Primus effectus pupillaris ſubſtitutionis eſt quod continet tacitam vulgarem.
Scd̃us effectus eſt qd per eã ſucceditur pupillo.
30 Subſtitutio pupillaris an trahatur ad omnia bona impuberis.
31 Tertius effectus pupillaris eſt quod expreſſa excludit matrem et alios aſcendentes preteritos.
32 Tacita pupillaris quando excludat matrem.
33 Subſtitutio pupillaris partim tacita et partim expreſſa quando excludat matrem.
34 Si auus fecit ſubſtitutionem vulgarẽ nepoti in poteſtate retento ex filio emancipato an tacita pupillaris excludat illum patrem emancipatum.
35 Tacita pupillaris an excludat auiam.
36 Tacita pupillaris an excludat fratrem pupille.
37 Ex pluribus rationibus ſufficit vnam ſubeſſe.
38 Tacita pupillaris excludit matrem quando probatur teſtatorem ita voluiſſe.
39 Quot teſtes requirantur ad probandum voluntatẽ defuncti q teſtator voluit matrem excludi per tacitam pupillarem.
Voluntas declaratoria teſtatoris probatur p duos teſtes.
40 Ex quibus preſumatur quod voluntas defuncti fuerit quod mater excludatur per tacitam pupillarem. vbi quod ex quatuor cauſis.

41 Si teſtator reliquit aliquid matri pupilli z iuſſit eaz eſſe contentam z qd plus non poſſit petere de bonis ſuis an tunc mater excludatur ex tacita voluntate teſtatoris a tacita pupillari.
42 Mater cui fuit relictum a teſtatore donec vitam vidualem ſeruauerit an ſicut per tranſitum ad ſecũda vota priuatur relicto ita etiam excludatur a tacita pupillari.
43 Conditio perſone matris eſt ſufficiens cam excludendi a tacita pupillari.
44 Mater etiam excluditur per tacitam pupillarem ex conditione perſone ſubſtituti.
45 Mater defuncti ſubſtituta vulgariter pupillo ex tacita pupillari excludit matrem pupilli.
46 Quintus effectus pupillaris ſubſtitutiõis eſt quod pater facit filium heredem ſuum z neceſſariũ quod eſt vtile:
Quia talis exiſtentia ſui heredis operatur trãſmiſſionem hereditatis pupilli non adite.

MOribus. In hac.l.iuriſconſult[9] dicit quo iure eſt introducta ſubſtitutio pupillaris: z quis poſſit ſubſtituere pupillariter: z quib[9]: et vſqz ad qd tp̃s:qualiter:z qñ effectũ hz pupillaris ſubſtitutio. Prima quatuor expediunt pertinẽtim vſqz ad ver. quiſquis·quintũ vſqz ad ver. adeo.ſextũ vſqz ad ver.interdũ.z tm̃ de tex.legem[9]. vide tex.ibi ita eñ.vbi nou[9] caſus ponit:z dictã materiam pupillaris ſubſtitutionis per.q. principales z acceſſorias examinabo. Primo quero quo iure fuit introducta ſubſtitutio pupillaris. Scd̃o quot requiruntur vt locũ habeat. Tertio quotuplex ſit. Quarto quibus verbis fit. Quinto quis ſit eius effectus. Sexto z vltimo qualiter finiatur. Ex quibus omnibus apparebit intellectus preſentis.l.z gloſ.ipſius z
1 totius materie. ¶ Quero primo †quo iure fuit introducta ſubſtitutio pupillaris. Text.hic dicit moribus.z idẽ inſti.eo.§.j. Glo.exponit.i.iure lacedemoniorum vt inſti.de iure na.§.ex non ſcripto. hoc ideo dicit ne forte putares hoc eſſe de iure gentiũ: q2 hoc eſſet contra.l.lege obuenire.j.de verb.ſig.z.ſ.de te. l.iij. fuit ergo a iure ciuili nõ ſcripto illius ciuitatis introducta:ſed cũ hodie ſit in ſcriptis redactum:z a iure ciuili romanorum approbatuz. põt dici de iure ciuili:ſicut.j.de acquir.here.l.more.ſm Dy.certe fa=
a teor[a] hoc iure eſſe introductuz:vt dixi: tamen adhuc deberet dici ius conſuetudinariũ licet ſit in ſcriptis redactũ:quoniã ſcriptura non inducit: ſed qd prius erat inductũ in ſcripturã deducit vt per eã probetur: vt.l.cũ res.C.de proba.z.ſ.de pig.l.cõtrahitur. Idẽ
b dicemus in vſibus feudorũ[b]: q2 adhuc conſuetudines appellãtur:lz ſint in ſcriptis redacte:z hoc not.p
2 Cy.in.l.j.C.de leg. ¶ Scd̃o q̃ro quot requirãtur †vt habeat locũ hec ſubſtitutio? gloſ.ponit hic quinqz.ſz ex text.colliguntur alia tria: z ſic ſunt octo. primo q ſit de liberis vt hic dicit text.liberis. ſecundo q ſint impuberes vt hic dicit text. impuberibus. tertio q ſint in poteſtate.vt in ver.qd ſic erit.quarto qd ſui iuris morte teſtatoris efficiantur.vt hic in verſi. plane
d poſthumis.quinto q non deſierint eſſe in poteſtate ante mortem teſtatoris.vt.j.eodẽ.l.coheredi.§.cum filie.ita dicit glo.ſexto q ſibi pater facit teſtamentũ:
vt.ſ.l.proxi.in fi.z.j.hac.l.in ver. quiſquis.ſeptimo q impubes ſit inſtitutus vel exheredat[9].vt hic in ver.ſed ſi eos.octauo q patris adeatur hereditas vt hic in ver.adeo.hec omnia exa
c minemus per ordinẽ. ¶ Dixi[c] q requiritur quod ſit ex liberis.quero de qui
3 bus liberis. †Rñ.aut queris de liberis legitimis z naturalibus z poteſt ſubſtitui vt hic.z inſtit.eo.in prin.z.C. eo.l.ſi teſtamẽto.cum ſi.aut de legitimis tantũ: z idẽ vt.l.ſi arrogator.ſ. de adop.z.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.j.eo.z hic in verſi.ſed ſi extraneuz. quod tamen in filio adoptiuo hodie non procedit eo caſu quo in poteſtate non tranſit.vt inſti.de adop.§.j.et C.de adop.l.cum adoptiuis. z no. hic in gloſ. Aut queris de filijs naturalibus tantũ:z eis nõ poteſt ſubſtitui pupillariter:cum non ſint in poteſtate:vt inſti.de pa.po.§.j.z tex.j.eo.l.lucius. ibi no. Itẽ habet locũ i liberis primi grad[9] z vlterioris natis z naſcituris.
4 vt hic in text. ¶ Quero †quid ſi fiat extraneo an trahatur ad fideicõmiſſum.dicam.j.eodem.l.verbis.et hoc de primo. ¶ Secundo ergo quero dixi q requiritur quod ſit impubes:que
5 ro:pone †quod ſtatuto ciuitatis cauetur quod minor.xxv.an.non poſſit teſtari:an pater huic filio poſſit pupillariter ſubſtituere. videtur quod ſic: q2 quando propter etatem filius impeditur teſtari:pater poteſt filio ſubſti
d tuere.ergo zc.inſti.e.§.j. In cõtrariũ[d] q2 quãdo aliter q̃ propter pupillarez
in cõditionali inſtitutione:ergo.ſed iſta reſpõſio eſt contra.§.in extraneis.l.ſi alienum.ſ.titu. primo. vbi tria tempora inſpiciuntur in conditionali inſtitutione:nec valet regula Barto.quia ſi non valet diſpoſitio in expreſſo nec debet valere in tacito. tu reſponde quod aut queritur de capacitate vel incapacitate habet locum cõtrarium:ſed vbi queritur de alio tũc ſufficit quod adſit tempore mortis. ex quo a principio actus non fuit omnino nullus:quia ſaltem valuit vt legatum.et vide Barto.in conſi.incip.and.condit teſtamentum. et eſt in ordine libri mei. x.quid ſi pater inſtituto filio ſubſtituit filios filiorũ quid operentur illa verba.Andre.Barba.

a ¶ Moribus. certe fateor zc.ſic no.q de eſſe cõſuetudinis nõ requiritur q redigatur in ſcriptis vt hic p Bal.z Ange.Andre.Barba.
b ☞ Andre Poma. ¶ In vſibus feudorum. que ſit vtilitas an remaneat conſuetudo an vero aſſumat ſibi nomen iuris poteſt intelligi p Bar. l.viros. C. de diuer. offi.lib.xij. et per Ange.aret. in fi.eo. in. ij. colum.
c ¶ Dixi q requiritur. et aduerte quia Ray. dicebat q iſtud cõtrarium loquitur in inſtitutionibus hic in ſubſtitutionibus: ergo. ſed certe iſtaq̃ miſſio non reddit rationẽ diuerſitatis: licet faciat caſus diuerſos. baldus vero dicebat q cũ ſubſtitutio ſit conditionalis inſtitutio z regula caro. non habet locum

¶ In contrarium.adde quod idem tenet Nicol.de neapo.hic z Raph.cum.j. Imo.in.c.raynutius. Bal. in.l.de quibus.in.x.col.ſ.de legi. Bal.in ſti.de vulg. ſubſti.in principio.

etatē filius impediatur teſtari pater
non poterit filio ſubſtituere.vt.ī.eo.l.
ex facto.Ideo etiam fuit introducta
ſubſtitutio exēplaris.vt.d.l.ex facto.
et.C.e.l. humanitatis. que tn̄ alia eſt
a pupillari. Quid dicemus. Dico q
pater nō pōt ei teſtari pupillariter.nā
in pupillo eſt ratio deficientis etatis.
vt q: nō pōt habere filios: ſed tamen
minor.xxv.annis poterit habere fili=
os:ideo magis equiparatur furioſo
q̄ pupillo:merito ei non poteſt ſubſti
tui pupillariter ex virtute hui⁹.l. Sz
an ei poſſit ſubſtitui exemplarie per
l.humanitatis.dico q illud ſtatutum
qd prohibet teſtari inducit quandam
bonorum interdictionē ſpecialē:quia
interdicit teſtari.ar.ī.de caſtren. pec.
l.ex caſtrenſi.circa prin.ꝛ ideo reinci=
dit in illā.q.an pdigo cui eſt bonis in
terdictū:exemplarie ſubſtitui poſſit:
qd dicam.ī. eo.l.ex facto.ꝛ qd ibi de=
terminabo.Itē itelligo eſſe determi
6 natū hic. ¶ Quero † quid ſi fiat hec
ſubſtitutio pupillaris puberi an tra=
hatur ad fideicommiſſum.dicā.ī.eo.
7 l.verbis ciuilibus. ¶ Tertio dixi † q
requiritur q ſit in ptāte.q̄ro vtrū hoc
ſit correctū p autē.de here. q̄ ab inte.
q̄ dicit eſſe ſublatā differentiā eman
cipationis ꝛ patrie poteſtatis. Dēs
doc.dicūt qd nō: q: in ſucceſſione ex
teſtamento nil eſt immutatū.vt no.in
l.gallus.§.ꝛ quid ſi tm̄.ſ.de lib.ꝛ poſt
hu.ꝛ de liber.prete.auten.ex cā. et de
coll.l.ſi emācipati.cū ſi.ꝛ ſicut mater
olim nō poterat ſubſtituere pupillari
ter.vt.ī e.l.ſi mater.ita nec hodie.ra=
tio q: nō pōt habere filiū ī poteſtate.
8 ¶ Quero † quo tpe dz eſſe in poteſta
te ille cui ſit iſta ſubſtitutio. Rn̄deo
non requiritur qd ſit in poteſtate tpe
facti teſtamenti:ſed ſufficit qd ſit tpe
mortis.vt hac.l. §.ſed ſi extraneum.
ſed cōtra hoc opponitur qd requiri=
tur habilitas tribus temporibus:ſci
licz teſtamēti:mortis:ꝛ adite heredi
tatis vt.l ſi alienū.§.in extraneis.ſ.ti
a tulo.j.ſed ſi ille[a] cui fit ſubſtitutio non
erat in poteſtate tempore facti teſta=
menti non valuit.ergo nec confirma=
tur:licet ſit in poteſtate tempore mor
tis. ¶ Dicit glo.quod eſt verum:quia
requiruntur tria tempora quantum
ad capacitatem heredis ſed ſemper
fuit hic capax:licet fiat de volūtario
neceſſarius.ſ.titulo primo.l.iij.§.fina.ita dicit gloſſ.
videte. iſta ſol. reſpicit perſonam impuberis inſtitu
ti.cuius inſtitutio ab initio valuit:ſed erat volunta=
rius: nunc propter aditionem efficitur neceſſarius:
ſed de perſona ſubſtituti cuius ſubſtitutio ab initio
b non valuit. iſta gloſſa [b] nil videtur dicere. ſed certe
gloſſa habuit bonum intellectum.nam talis ſubſti=
tutio facta extraneo ab initio valuit vt vulgaris ſub
ſtitutio:propter mutationem contingentem tempo=
re mortis aſſumit aliam naturam ꝛ valet vt pupilla=
ris.ꝛ ſic immutatur quedam qualitas.ſicut in.d.l.iij.
§.fina.ſ.titulo primo.mutatur qualitas: quia effici=
tur de volūtario neceſſarius:hoc vult dicere iſta gl.
ſic ergo ſi poneres quod talis ſubſtitutio ab initio
nullo modo valeret poſtea non confirmaretur.vt di
cto.§.in extraneis.ꝛ.l.que ab initio.de regulis iuris.
9 ¶ No.ergo † ex hac ſol.q hic habes text. quod pu=
pillaris ſubſtitutio facta extraneo mutatur in vulga
rem quando ab initio valuit vt vulgaris vt dixi de
hoc.ſ.eodem.l.prima in tractatu vulgaris ſubſtitu=
10 tionis.in vltima queſtio. ¶ Item quero † quid ſi ali=
quis filius naturalis tantum legitimatur poſt mor=
tem patris per principem vel comitē habentē auto
ritatem:an valeat pupillaris ſubſtitutio ei facta.Di=
co quod ſic.quod probo:quia legitimatus per prin=
cipem nil differt a legitimo ꝛ naturali.ꝛ legitimatus
videtur reſtitutus primis natalibus:vt in corpore q.
mo.na.effi.ſui.§.illud.et.§.bella.et ibi expreſſe hoc
dicit. ¶ Item talis legitimatio ſeu reſtitutio facta
natalibus retrotrahitur ac ſi ſemper fuiſſet legitim⁹
vt.ī.de nata.reſtit.l. fina.dixi in.l.gallus.§.et quid ſi
tantum.ſicut ergo filio poſt mortem patris reuertē=
te ab hoſtibus valet inſtitutio: et ſubſtitutio ſibi fa=
cta:quia fingitur retro fuiſſe in poteſtate ꝛ in ciuita
te.vt.l.illa.§.primo.ſ.titulo primo.ꝛ.ī.eo.l.lex corne
lia.ī.de cap.l.pater.§.fi. ꝛ.l.ſe.ita in propoſito. quod
autem filius poſſit legitimari poſt mortē patris eſt
caſus in auten.item ſine legitimis.C. de natu.libe.et
11 in corpore vnde ſumitur. ¶ Quero quid ſi † pupilla=
c ris[c] fiat ei qui non eſt in poteſtate:an trahatur ad fi
deicommiſſum. Dicam.ī.eodē.l.verbis. ¶ Quarto
12 requiritur † qd efficiatur ſui iuris poſt mortez patris:
ita quod in poteſtatē alterius nō incidat.quero que
eſt ratio. Rn̄.ratio eſt quia pater poteſt facere teſta
mentum filio qui propter etatem teſtari non poteſt.
vt inſtitu.eod. §.j.ſed hoc poſito quod non eſſet de=
fectus etatis:tamen teſtari non poſſet: q: reperitur
in poteſtate alterius.et ideo in tali nō poſſet quis fa
cere teſtamentū. Idem dicerem ſi pupillus alia ra=
tione eſſet inteſtabilis q̄ ratione etatis: quia pater
non poſſet ei facere teſtamentum ꝛ hoc tangitur in
13 vlti princip. q. ¶ Sed pone † quod inſtituo militem
impuberem in alterius poteſtatē recaſurum: an po
tero ei pupillariter ſubſtituere. conſtat enim quod
impubes poteſt eſſe miles.vt.l.fi. C.de teſta.milita.
Et videtur quod ſic:quia ſolum propter etatis defe
ctum impeditur teſtari:nam miles etiam filiuſfa.te=
ſtari poteſt de caſtrenſi peculio ꝛc. tamen credo qd
nō valeat talis ſubſtitutio: quia per hoc fieret iniu=
ria ei in cuius poteſtatē recaſurus eſt: quia auferret
ei poteſtatē ſubſtituendi militi pupillariter: hoc ve=
d rum[d] niſi ipſe teſtator eſſet miles. argu. pro hoc ex

a ¶ Sed ſi ille.do.Fran.de rampo.dicit hic quod ali
quis inſtituit impuberem extraneū ꝛ poſt teſtm̄ ado
ptat: deinde ſubſtituit pupil.ſubſti. erat in poteſta=
te ſubſtituentis.ſed iſta reſponſio violat literam.itē
quia tunc non videtur dubitationem aliquam conti=
nere cōtra l. quod labeo.ī.ad carbo. Andre Barb.
Andreas Pomate.

b ¶ Iſta gl. Uide ꝛ declara vt p Ang.inſti.eod.in.iij.col.verſic.iiij.requiritur.et.iiij.co.ver.iiij.queritur. Alex.l.precib⁹.in.ij.col.in glo.in verbo caſum.eo.titu.
Andreas Pomate.

c ¶ Pupillaris. Adde videndum Bal.conſi.cxi.libro.j. Cal.conſi.xj.de teſt.

d ¶ Hoc verum. Adde hoc verum quod poterit ſubſtituere q̄ ad bona q̄ cōferet ipe au⁹ miles non trahetur dicta ſubſtitutio ad alia bona.l.cum filius.de teſtamen.militari.et facit eodem titulo.l.miles ita.§.exheredato. et per hoc dicit Angelus.quod fili⁹

Iſta autē precedens ratio non pōt intelligi qn̄ ipſe
idem frater eſt ſubſtitutus vulgariter:quia tunc ipſe
idem ſuccederet ex tacita pupillari: nec tractarem⁹
an ipſe excluderetur a ſe ipſo. et ideo dixi qd tacita
pupillaris non excludit matrem et quoſdam alios.
38 ¶ Quero quid ſi pbetur quod † teſtator voluit ma
trem excludere vigore tacite pupillaris.glo.reſpon=
a det q mater excluditur[a] per.l.in teſtamento.in fi.C.
de teſt.mili.hoc not.glo.in.l.precibus.ſuper ver. om
nimodo.C.eo.et bene dicit. Ad idē facit.l.iam hoc
iure.ī.eo.ſed dices ſi voluntas defuncti probatur er
go nō eſt tacita pupillaris:ſed eſt pupillaris exp̄ſſa.
Rn̄.non eſt verum: imo nullam mentionem facit de
pupillari:et tamen de preſumpta voluntate facit ali
quibus coniecturis conſtare.vt.ī.declarabo per exē
39 pla. ¶ Quero † ergo[b] et reuoco in dubium quot te=
b ſtes[c] requiruntur ad probandum iſtam voluntatem
c defuncti.Uidete.determinatio iſtius.q.dependet ex
quadam dubietate.quidam enim dicunt quod quā=
do mater eſt in dubio vulgaris expreſſa nō continet
eam.et hoc videtur ſentire gloſ.C.e.l.precibus. Alij
dicunt quod vulgaris expreſſa bene continet tacitā
pupillarem:ſed contra matrem non habet effectum
et iſta eſt vera vt examinabo.ī.eo.l.centurio. vbi gl.
tangit:ſed ſi hoc eſt quod continetur tacita pupilla=
ris licet non habeat effectum contra matrem. Iſta
probatio fit ad declarationem huius voluntatis.ſ.
huius tacite pupillaris contente in expreſſa vulgari:
ꝛ probatio declaratoria poteſt fieri per duos teſtes
vt.l.heredes palam.§.ſed et ſi notam. ſupra de teſt.
et ibi per glo.et Dyn.ſed ſi teneremus aliam opinio
nem.ſcilicet quod non continetur: tunc iſta probatio
fieret ad inductionē noue volūtatis nō ad declara=
tionem:ideo requiruntur ſeptem teſtes per ea q̄ no.
in.§.ſed et ſi notam.teneas precedentem opinionem
40 per ea que not.in lege centurio. ¶ Quero † ex qui=
d bus preſumatur[d] iſta voluntas defuncti quod volue
rit matrem excludi per tacitam pupillarem. Reſpō.
ex quatuor principaliter. ¶ Primo ex his que teſta=
tor dixit extra teſtamentum. Secūdo ex his que di=
xit in teſtamento.Tertio ex conditione matris et ſi=
milium perſonarum de quibus excludendis tracta=
tur.Quarto ex conditione perſone eius qui eſt ſub=
ſtitutus. ¶ Uideamus de quolibet. Dixi primo ex
e his que teſtator dixit extra teſtm̄[e]. quid eniz ſi ante
dixerit ſi filius morietur nolle q mater ei⁹ haberet
vnum obolum vel ſimilia verba.certe videtur ſuffi=
cere.argu.ad hoc.ſ.titu.j.l.quoties.§.j.ꝛ qd ibi not.
Ad idē.ī.de leg.j.l.ſi quis in fundi vocabulo. p hoc
l.titia.§.idē rn̄det.ī.de ver.obl.cum ſuis ſimilibus.
41 ¶ Secūdo pōt † apparere ex verbis poſitis in te=
ſtamēto.quid enim ſi teſtator matri pupilli reliquit
aliquid:ꝛ iuſſit eam eſſe contentam vt plus de bo=
nis ſuis petere nō poſſet. In hoc dicit Guil.ſi quidē
illa verba fuerunt adiecta legato relicto ab ipſo pu
pillo:tunc matri non preiudicat in ſucceſſione que ve
nit poſt mortez pupilli.vt.l. paulo callimacho. §.j.ī.
de leg.iij.ſed ſi illa verba eſſent adiecta in aliquo le
gato relicto a ſubſtituto pupilli:tunc ſecus. preſumi
tur enim qd voluit ſubſtitutum matri preferre: vt.l.
peto.in prin.de leg.ij. p hoc facit.l.fideicōmiſſa. §.ſi
quis ita.de leg.iij.ꝛ qd ibi dixi vobis. qd puto verū.
f ¶ Sed qd[f] ſi teſtator †[g] reliquit vxo
42 ri ſiue aliquid donec vitam vidualē
g ſeruauerit ꝛ ipſa tranſiuit ad ſecūda
vota:an ex preſumpta voluntate de=
functi ſicut per tranſitum ad ſecūda
vota ab ipſo relicto priuatur. ita ex=
cludatur a tacita pupillari. videte p
futuris annis illud fideicommiſſum
vt legatum annuum poteſt deberi a
ſubſtituto pupilli ſicut ab ipſo pupil
lo.vt.l.ſi fundum ſub conditione. §.ſi
pater. infra de legatis primo.ꝛ.l.non
ſolum.§.liberatio.ī.de lib.leg.ꝛ ideo
ſicut per tranſitum ad ſecunda vota
teſtator voluit eam eo relicto priua=
ri etiam in perſona ſubſtituti ſeu alte
rius heredis pupilli p curſum et ſuc

a ¶ Excluditur. Adde Bartol.idem tenentem in.l.fina.in.ij colum.C.de inſtit.ꝛ ſubſtitu. vbi dicit quod ille textus hoc probat:licet gloſſ. in.l.precibus.non fuerit de illo text.recordata. idem tenuit Bald.in.l.centurio.ī.eodem.vbi dicit Cy.ita tenere in.l.ex teſtamento. C. de teſtamento milita.ꝛ vide Bald. conſil.ccviij.j.volu.
Andreas Pomate.

b ¶ Quero ergo vide Alexan.cōſi.c.in.ij.colum.iiij.volumi.et ſic pbatio teſtamenti nulliter vl' inter libe. vt p Bar. in.l.fina.C.fami.erciſcun.

c ¶ Teſtes. Adde qd cum Bar.concordat Bald. in l.precibus.in.iiij.col.in.v.q.C.eod.vbi etiam tangit Ang.ꝛ Sali.in.ij.col.ꝛ Sali.in.l.q̄uis.C.e.p Bar. et Imo.in.c.ray.de teſt.ꝛ in.d.l.in teſtamento.
Andreas Pomate.

d ¶ Ex quibus preſumatur. Uide de omnibus iſtis coniecturis Alex.conſi.xcj.in.iiij.volu.ꝛ conſi.c.alś x.in.ij.col.in.iiij.volu.Anto.de but.conſi.liiij.Alex. l.precibus.in.ij.col.in gl.in verbo amodo.C.eo. vbi ponit aliam coniecturam contra limit. Ange. ibi.ſ. quando eſſet ſubſtituta pia cauſa. Et hoc communiter tenetur ſm do.Io.bap.ibi ꝛ ita tenet Alexan. conſi.xxxviij.in.j.volu.ꝛ conſi.lvj.in.ij.volu.ꝛ cōſil. xij.ꝛ conſi.xcij.in.iij.vol.quam limitat are.cōſi. clv. licet docto.indiſtincte teneāt illam aliam coniecturam Ange.vide tamen corne. ibi tenentem contrarium.et opini.Ange.tenuit Barto.conſil.pe. in penul.colum.

e ¶ Extra teſtm̄. adde qd Bal.in.l.p̄cib⁹.dicit q ſic. ſi dicta verba p̄tulerit poſt cōditum teſtm̄ per.l. heredes palam.in princ.ꝛ in.§.ſi quis poſt.ſ.de teſta. Idē imol.in.d.c.raynutius.faciens mentionem de verbis Bal.in.l.precibus.adde qd per mulieres vt voluit Old.conſi.cxcvij.

f ¶ Sed quid. Adde qd cum Bar.hic trāſit Bal.in d.l.precib⁹.in.iiij.col.ꝛ ibi Ange.ꝛ Sali ꝛ dixit bal. in.d.l.precibus.qd ſi teſtator dixerit q volebat matrē impuberis habere.x.ſi nō nuberet ꝛ nubat nedū legato: ſz hereditate pupilli priuabitur q: ſi noluit eam habere legatū ſi nuberet multofortiꝰ nec vniuerſam hereditatē vt ibi latius per eū ꝛ pulchre p Bal.cōſi.ccxviij.ſ.alleg.j.vol.vbi qūo apparet qd teſtator voluerit matrem excludi.
Andreas Pomate.

g ¶ Si teſtator. Uide Alexan.conſilio.xij.in antepenul.col.in.ij.volu.

a ¶ Inhoneſtum. Adde quod forte verum eſt dicere
quod non excludatur ex teſtatoris voluntate quoniã
illa eſt iam finita per mortem.l.iiij. ſupra loca. et.l.ſi
ita legatũ.§.illi ſi volet.de leg.j.ſed bene poterit au-
ferri ab illa tanꝙ ab indigna ⁊ applicari fiſco per ea
que haben
tur in lege
ſororem in
gloſ. C. de
his quibꝰ
vt indi.⁊ in
lege here-
ditas.§.eo.
titu.et hoc
tenuit frã.
de rampo.
in.l.poſt a-
ditã.⁊ in.l.
ꝑcibꝰ.§.C.e.
vt refert et
ſequit imo.
hic.⁊ imo.
in.c.Ray.
allega.no.
per Bart.
in lege pri-
ma.infra de
his qui. vt
indi.⁊ idẽ
qđ Imol.
ſentit|bal.
in dicta le
ge precibꝰ
et cũ opi.
Imol.trã-
ſit Alex.
~Andreas
Pomate.

ceſſionem temporis: eadẽ ratiõe pre-
ſumitur quod voluerit eam per tran-
ſitum ad ſecunda vota excludi a taci-
43 ta pupillari. Tertio poteſt † ꝓbari ex
conditione perſone matris et conſimi
lium perſonarum de quibus excludẽ-
dis tractatur. vt ecce qđ ſi mater erat
inimica teſtatoris: qa forte habuerat 1
amicitiam cum vno ſcholari vel ſcri-
ptore: et ſic multum eum offenderat. 2
certe preſumã eũ voluiſſe ipſam exclu
di a tacita pupillari. vt.l.iij.in fi.⁊.l.ex
parte.j.de adi.leg.et.l.ſi inimicitie.j.
de his qui.vt indig.et hoc etiam tenꝫ
Guil. Item quid ſi mater non eſt ca-
pax hereditatis pupilli: quia tutorem
pupillo non petijt. certe perinde eſt ac
ſi non eſſet mater. vt.l.ij.in fi.j. ad ter-
tul.et.l.j.§.pe.infra de contratab.⁊ ibi
dixi. Idem eſſet dicẽdum ſi poſt mor
tem pupilli vxor teſtatoris aliquid in- 1
a honeſtum[a] feciſſet vt not.in.l. fideicõ-
miſſum.C.de fideicõ. et.l.ſororem. C.
de his qui.vt indig. ¶ Quarto dixi
44 † quod probatur [b] ex conditione per
b ſone ſubſtituti. pono enim quod fra-
ter pupilli filius teſtatoris eſt ipſi pu
pillo ſubſtitutus vulgariter: certe ta-
cita pupillaris excludit matrem: quia
preſumptio eſt quod teſtator voluit fi
lium ſuum vxori preferri. arg.l.cũ acu
tiſſimi.cum ſimilibus.C.de fideicõ. et
c hoc videtur ſentire gloſ.in.l.precibꝰ [c]
C.eo.circa fi.vl.gl.hoc etiam videtur
ſentire Azo in ſumma.eod.ti. Et hoc
vr ſentire Ia.de ra.⁊ plures alij in.l.
fi.C.de inſti.⁊ ſubſt.qđ multũ mihi vr
cõſonũ volũtati defuncti.facit ad hoc
l.peto.§.fi.j.de leg.ij.facit etiã.l.lucꝰ
§.ti.j.⁊.l.gñaliter.C.de inſti.⁊ ſubſtit.
Predicta vera in fratre pupilli ſecus
in fratre teſtatoris patruo pupilli ſm
Guil.de cu.vt.l.iij.ij.rñſo.j.de le.pre-
45 ſtã. ¶ Sed qđ † de matre d[d] efuncti.
d quid eñ ſi mater defuncti eſt ſubſtitu
ta vulgariter pupillo. Dicit Guili.de
cu.idẽ qđ in filio pari ratione: qm̃ ab
inteſtato pariter ſuccederet pupillo ſi
cut filiꝰ teſtatoris pupilli frat. vt i aut.
defũcto. Itẽ qr eſt de parẽtibꝰ.ar.d.l.

b ¶ Qđ pro
batur. vid
Barto. cõ
ſil.xxiij.

c ¶ Gloſ.in
l.precibus.
Vide que
ibi poſui ⁊
inquantũ
Alexã. hic
dicit quod
appareat
quod teſta
tor volue-
rit exclude
re matrem
cum ſubſti
tuit paupe
res xp̃i. vi
de Cal.cõ
ſilio.xvij.de teſt.
~Andreas Pomate.

d ¶ Quid de matre. Vide Alexan.in.l.precibus.in
vlti.colum.

iij.poſt prin.de leg.preſtan.ita dicit Guil.quod ſatis
46 placet. ¶ Quintꝰ effectus † pupillaris ſubſtõnis eſt
ꝙ pater facit filio heredẽ ſuum ⁊ neceſſarium quem
ſcꝫ facit ſibi.vt.j.ea.l.§.prius.in fi.⁊.l.ſed ⁊ ſi plures.
§.quos poſſumus.j.eod.qđ tene menti. Eſt tñ vtile
ſcire.nam puto qđ exiſtentia ſui heredis in illo pupil
lariter ſubſtituto operetur tranſmiſſionẽ heredita-
tis pupilli non adite: ſicut hereditatis paterne eadẽ
ratione vt dicemus.j.eo.l.ſi filius qui patrij. ¶ Vlti
mo principaliter eſt vidẽdum qualiter finiatur ſub-
ſtitutio pupillaris. Iſtam materiam ponit gloſ. tua
in.l.pupillari.j.eo.ideo ibi dicam.

☞ Fideicommiſ.vel relictum a ſubſtituto exhere-
dati quando valeat.
Quando inſtitutus adiuit hereditatem: ⁊ eam poſt
repudiauit per reſtitutionem in integrum quod ſub-
ſtitutus vulgaris poterit adire de iure ciuili.

Interdum. ¶ Inſtitutus cogitur adire pro
pter fideicommiſſum debitum
in ſecun.tab. Itẽ aditio facta ex vi reſtitutionis in
integrũ firmat tabulas pupillares.h.d. Et diuidit
in duas partes ⁊ quelibet pars hꝫ duas lec. In pri-
ma parte tene ſcđam lec. In ſcđa parte tene lec. pri
mam. No.tex.ibi improbuꝫ eſſe ⁊c. Scđa pars ibi:
ergo ⁊c. ¶ Opp.ad prin.§.⁊ videtur † ꝙ fideicõmiſ
ſum vel relictũ a ſubſtituto exheredati nõ valet. vt
in.l.coheredi.§.cũ filie.in fi.§.j.eo.l.plane. la.ij. cir-
ca prin.j.de leg.j. Rñdeo fateor cõtrarium niſi ſub-
ſtitutus exheredati ſit inſtitutus ab ipſo teſtatore
vt in.l.in ratione.§. fi.j.ad.l.fal.⁊.l.qui fundũ.§.qui
filios.eo.ti.habuiſtis in.l.fi.in prin.j.de le iij.⁊ ideo
poſui hic caſum qđ fuit ſubſtitutus exheredato ille
qui fuit inſtitutus a patre.que eſt ſcđa lec. poſita in
gl.ſed prima lec.gl.eſt falſa vt ex ꝑdictis apparet.
vide gl.que incipit titius.ibi idem ſi eundẽ ⁊c. Hic
incipit ſcđa lec.que eſt vera: ſed precedens eſt falſa.
vel vt ceſſent omnia cõtraria poſſumus ponere ca-
ſum qđ filius nõ fuit exheredatus: ſed fuit inſtitutꝰ
dato ſibi coherede extraneo: vnde exiſtẽtia ſui he-
redis nil operatur. vnde oportet qđ heres cogatur
adire propter tabulas pupillares et fideicõmiſſum
relictum in eis.⁊ hec eſt tertia lectura poſita hic in
glo. Item opp.⁊ videtur qđ quis ſit ſolicitus de he
reditate viuentis.vt in aut.cõtra rogatus.C.ad tre
bel.⁊.l.cum archimedoram.C. vt in poſ. leg. dicunt
quidã ꝙ illud procedit ex volũtate teſtantis: ſed cer
te ⁊ hic procedit ex voluntate.quare dic ibi agit de
hereditate teſtatoris mortui: ſꝫ h̃ de hr̃ditate pupil
li viuentis ſm Dyñ.⁊ Iaco.de are.⁊ Oldr. ¶ Ve-
nio ad ſecundum verſi.dicitur hic qđ fuit reſtitutus
adeunde hereditatis cauſa.quero ad quid fuit re-
ſtitutus. Dicũt quidam qđ fuit reſtitutus vt adeat.
et ſic confirmantur tabule pupillares. Alij dicunt
qđ fuit reſtitutus vt abſtineat vel repudiet.⁊ ſcđm
hoc cõfirmat vulgaris ſubſtitutio vt ſubſtitutꝰ vul
gariter poſſit adire.iſta lect.lꝫ ſit in ſe vera: vt.§.de
minoribꝰ.l.⁊ ſi ſine.§.ſꝫ qđ pap.tñ quãtũ ad noſtrũ
§.nõ eſt vera: qr hic dicit ſcđis tabulis.et ſic loquit
de tabulis pupillaribꝰ.ſed ſubſtõ vulgaris ſunt pri
me tabule teſtatoris: licet ſit ſcđs gradus. tenẽdo

preſſum.j.de teſta.mili.l.cum filiuſfa.⁊.l.impube.de
admi.tuto.pro hoc facit hec.l.que generaliter dicit
qđ filio qui eſt recaſurus in alterius poteſtatẽ nõ po
14 teſt ſubſtitui. ¶ Quinto dixi † qđ requiritur qđ non
deſierit eſſe in poteſtate ante mortẽ teſtatoris: hoc
eſt verũ ſi per emancipationẽ exeat de poteſtate. vt
j.eo.l.coheredi.§.cũ filie. ¶ Itẽ ſi alij daret in ado
ptionem eadem ratione.ſecus ſi exeat: ſed ſpes eſt
qđ reincidat per fictionem vt in capto ab hoſtibus
15 vt.j.eo.l.lex corne.et.l.pater.de capt. ¶ Quero † qđ
ſi exeat de poteſtate per dignitatem. Dicit gl.et be
ne ꝙ pupillaris ſubſtitutio non extinguitur: qr omĩa
iura naturalia et legitima remanent firma. vt in au-
ten.conſtitutio que de digni.§.illud quoqꝫ.ſed quod
poſſit ſubſtitui pupillariter eſt de iure legitimo. er-
16 go ⁊c. ¶ Preterea † quero cũ pupillaris ſubſtitutio
irritetur per emancipationem: an remaneat valida
iure fideicõmiſſi: dico quod non: qr ſemel valuit iure
directo. vt infra eodem lege verbis ciuilibꝰ. ¶ Itẽ
17 quero † quid ſi filiꝰ exeat de poteſtate per religiõis
ingreſſum. dicam.j.in vlti.q.in prin.et hoc de quinto.
¶ Sexto dixi ꝙ requiritur quod pater faciat teſta-
mentum ſibi: hoc fallit in milite. vt hic in verſi. quiſ-
quis.et.l.miles ita.de teſta.mili. Item debet facere
teſtamẽtum primo ſibi. vt infra eadem lege.§. priꝰ.
18 et ibi dicam. ¶ Sed † quero[a] quid ſi teſtamentũ mi
a nus ſolenne fuit patris: an valeat ſubſtitutio pupilla
ris: videtur quod ſic: quia continet fauorem libero-
rum: vt ſic filius decedat teſtatus vt dictũ eſt. ⁊ pro-
batur in lege iulianus.al's ſi pupillus.infra de acqui.
here.ergo debet valere.vt.l.hac conſultiſſima. §. ex
imperfecto.C.de teſta.et hoc putarem verum ſi ali-
b quis de liberis eſſet ſubſtitutus. [b] ſed ſi extraneus
eſſet ſubſtitutus incideret in illam. q.an datio tuto-
ris valeat facta a patre filio in imperfecto teſtamen
to.de qua in dicto.§.ex imperfecto.et vt dicitur.in le
ge quia patre.de confir.tu.finaliter puto quod non
valeat.ſicut enim ipſe pupillus non poſſet extraneũ
inſtituere in teſtamẽto imperfecto: ita nec pater.per
ea que dixi ſupra circa illum ver. quarto requiritur.
et per tex.in.§.ex imperfecto.qui dicit quod quo ad
extraneos habetur pro non facto: et hoc de ſexto.
¶ Septimo dixi quod requiritur quod ſit impubes
inſtitutus vel exheredatus: ratio: quia alias teſtamẽ
tum eſſet nullũ.vt hic in.§.ſed ſi eos. ¶ Quero qđ
ſi teſtamentum rumpatur per contratab. dicam in-
fra eadem lege.et ſi contratab. ¶ Quero quid ſi te-
ſtamentum rumpatur per q̃relam. dic an in totũ vel
in parte.vt in.§.ſed nec impuberis.l.papi. de inoffi.
19 teſt.et hic no.in gloſſ. ¶ Quero † an id quod dicitur
de exheredatione ſit hodie correctum: quod videtur
qr impubes non poteſt cõmittere cauſam ingratitu
dinis.vt.l.ſi quis in ſuo.§.legis.de inoffi.teſta.quod
eſt verum in impubere qui non eſt doli capax. alias
ſecus vt no.inſti.e.§.non ſolum et hoc tenet Guil.et
20 Oldr. ¶ Quero † quid ſi ſit talis preteritus qui nõ
rũperet teſtm̃: cũ in eo oĩa alia ꝯcurrãt q̃ requirũtur c
in pupillari ſubſtitutione.certe credo quod ei pote-
rit ſubſtitui pupillariter: nec req̃ritur ſubſtitutio vel
exheredatio.exẽplũ in nepote ex filio emãcipato in
ptãte retẽto ſm iura hodierna vt plene dixi in.l.gal d
lꝰ.§.et quid ſi tm̃.ſupra de lib.et poſthu. et ſic vide-

miles ſubſtituit filio ſuo pupillariter: et ſi talis filius
recaſurꝰ ſit in ptãte aui tenebit ſubſtitutio ſolũ quo
ad bona teſtãtis ⁊ non quo ad alia p.d.§.exhereda.
et ſic poterit eſſe caſus ꝙ reperiret pupillus decede
re pro parte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus: ſi forte
tur nouus caſus quo potuit pupilla-
riter ſubſtitui ei qui non eſt inſtitutus
vel exheredatus vt plene ibi dixi. Itẽ
quero an rupto teſtamento ex cauſa
c preteritionis conſeruetur[c] pupillaris
ſubſti.per auten.ex cauſa.dixi ſupra.l.
d proxima. ¶ Item quero[d] quid ſi filiꝰ
21 † preteritus approbat teſtamentũ an
valeat pupillaris ſubſtitutio ei facta.
Iaco.de are.dicit quod ſic.vt dixi ſu-
pra lege proxima. per.l.filio preterito
ſupra de iniuſto teſt.hoc intelligo ve-
rum ſi pupillus approbat tutore auto
re.vt.l.ſi ad pupillum. de auto. tuto.
22 ¶ Item quero † an id quod dicitur
de filio exheredato habeat locum: ſi-
ue bona ſiue mala mẽte exheredetur:
vt.l.multi.ſupra de lib.et poſth. Gui.
de cu.quod ſic: quia lex nõ diſtinguit:
ergo ⁊c.vt lege non diſtinguemus.de

auus nul-
lum alium
dedit ſub-
ſtitutum ⁊
ꝓmo mor-
tuꝰ ſit fra-
ter ipſius
filij cui fa-
cta eſt ſub
ſtitutio ſe-
cundo auꝰ
et tertio ip
ſe cui facta
eſt ſubſti-
tutio.⁊ hoc
ꝓpter pri-
uilegiũ mi
litis teſtã-
tis. quod
eſt not.di-
gnum.
~Andreas
Pomate.

a ¶ Sed q̃ro. Vide Alex.l.precibus.iij.col.ver.quid
aũt.C.eo.ſoꝛ.l.j.in.iiij.col.q.ij.defunctus.in.ix.colũ.
et ſeq.ſupra eodem.

b ¶ Subſtitutus.adde fortificando opi. Bart. vltra
Alex.naꝫ pater põt facere heredes neceſſarios filio
quos ipſe filius nõ poſſet.l.ſed ſi plures.§.quos poſ
ſumus.j.e.et pater iſta pt que concernunt ipſam ſuc
ceſſionẽ rõne cuius ſubſtõ pupilla.dr teſtm̃ filij for-
tius dꝫ poſſe ſubſtituere in teſtõ minꝰ ſolẽni cũ h̃ cõ
cernat ſimpliciter ordinationẽ rõne cuius dr teſtm̃
patris vt.l.patris et filij.item facit. qr ſubſtitutio pu
pillaris eſt pars ⁊ ſeq̃la teſtamẽti paterni.c. ſi pater
de teſt.in.vj.vnde non dꝫ alia ſolẽnitas requiri q̃ꝫ in
ipſo paterno al's turpis eſſet pars q̃ ſuo non cõgrue
ret vniuerſo. Itẽ teſtm̃ patris eſt pncipale ſubſtitu
tio acceſſoria.l.ex pupillari.j.eo.ergo debet ſeq̃ na-
turã ſui principalis: et ſicut in illo ſufficiunt duo te-
ſtes ſimiliter et in ſubſtitutione pupillari. ar.l.ſi ego
§.per alluuionem.ſupra de publi. et vt meis det au-
dacia ſcriptis hec fuerunt verba Pauli de caſtr.con
ſilio.ccliij. vbi.dicit non eſſe in iudicando nec con-
ſulendo a ſententia Barto.recedendum. ſed an ſtan
te ſtatuto quod mater tranſiens ad ſecunda vota nõ
ſuccedat filijs niſi ab eis fuerit heres inſtituta ſi ma
ter que pupillariter fuit ſubſtituta filio trãſiuerit ad
ſecunda vota: debeat ſuccedere tanꝙ inſtituta a fi-
lio: ex quo ad ſucceſſionem eſt teſtamẽtum filij. bal.
voluit quod ſic.cõſi.cccc.xlj.lib.j.

c ¶ Conſeruetur. Vide Paul. de caſtro.in dicta au-
tenti.ex cauſa. Bald.conſilio.cxiij iij.volumi.Rom̃.
conſilio.clxxxj. Bald.conſilio. ccccvij. ij. volumine.
in fine.

d ¶ Itẽ quero.contrariũ tenet hic Ang. tu tene opin̄.
Barto. Andre. barba.

a ❡Sed dices. et etiam hoc poteſt contingere ꝓpter rigorem poteſtatis patrie per legẽ in ſuis. ſupra de libe. ⁊ poſthu. And. barb.

b ❡Reſponde. Ange. hic tenet contrarium: quia omnia indiſtincte loquuntur: ergo indiſtincte intelligi debent et quia ſi mala mẽte exheredet poteſt ſubſtituere pupillariter. et ad legẽ finalem. §. eo autẽ tẽpore. reſpõdet quod facit ꝓ eo q̄a ibi non interdicit patri turpis et inquinate vite petitio dotis ſeu eius adminiſtratio: quia ſi viueret põt conſumere ſed ĩ caſu noſtro ceſſat iſte timor: quia mortuo patre admittitur ſubſtitutus. ergo ⁊c. potes dicere quod aut eſt patri interdictum bonis ⁊ tũc non poteſt quia etiaꝫ ipſe impeditur teſtari. ⁊ ſic procedit opi. barto. aut nõ fuit interdictum: quia non eſt tam turpis vite: et tunc ꝓcedit opi. Jo. an. quia ſi nõ impeditur teſtari nec pro filio quod bene no. And. barb.

c ❡Dico quod ſic. adde quod idẽ tenuit Ange. §. fi. j. ea. l. et Jmo. hic. et in. c. Raynutius in materia pupillaris. et pro hoc adducit imo. quia illa verba nõ videntur appoſita ad limitandum: ſed quia forte abominabatur aliũ caſum noĩare. ſ. impotẽtie. vt. l. quiſquis. ver. quid abominor. j. e. vel forte quia mortis cogitatione turbatus vlterius non potuit cogitare. arg. l. hac conſultiſſima. §. at cũ humana. C. qui teſt. face. poſſ. et hãc opi. firmat Bal. inſti. de vulg. ſubſti. in prin.

arbi. et lege de pretio. ſ. de public. pro hoc. l. cum quidam. C. de lega. et lege ab exheredato. infra de lega. j. et. l. in ratione. paragrapho fina. ad leg. fal. que videntur loqui in exheredato mala mente cum ei teſtator nil reliquerit: et tamen poteſt ei ſubſtituere. Sed[a] dices tu quomodo iudicium vel teſtamẽtum pupilli committitur patri qui eum exheredat mala mente: et ſic eſt ſibi inimicus: vnde debet reijci iudicium patris ſicut arbitri vel iudicis: vt lege non diſtinguemus. §. cum quidam. ſupra de arbi. et. C. ſi qua predi. po. l. j. Reſpon.[b] lex tantum de patre confidit quod non credit quod filio faciat aliquid niſi pro bono. ideo ad petitionem patris filius incarceratur. vt. l. ſi filius tuus. C. de pa. po. cum nullus amor vincat paternũ. vt. C. de cur. fur. l. finali in princip. et lege iſti quidem.
23 quod me. cau. dixi tamen † pro veritate quod ſi pater eſſet ita turpis perſona quod ei non committeretur adminiſtratio bonorum filij viuentis. vt. l. finali. C. de ſen. paſ. et ſupra ſolu. ma. l. ſi cum dotem paragrapho eo autem tempore. quod tunc non poteſt pupillariter ſubſtituere. et multomagis cũ ibi ſit maius periculũ. facit ſupra vbi pupil. edu. de. l. prima. et lege vtilitatem. de confir. tut. quod tene menti.
24 ❡Octauo requiritur † quod ſit adita hereditas vt valeat ſubſtitutio pupillaris. vt hic in ver. adeo. ❡Jtem per edictum ſi quis omiſ. cau. teſt. vt in verſic. plane. fallit in milite. vt lege miles ita. paragrapho finali. de teſta. mili. Jtem fallit vbi exiſtentia ſui heredis confirmat tabulas pupillares. vt lege pater in princip. infra de priui. credi. quam gloſ. hic allega. pro contraria. et hoc plene examinabo. j. e. l. ſi filius qui patri.
25 ❡Quero an † aditione facta ex tacita vulgari cõfirmentur tabule pupillares. Reſpondeo ſiquidem ſolus pupillus fuit heres inſtitutus: exiſtentia ſui heredis cõfirmat tabulas pupillares. vt dictum eſt: ideo non eſt neceſſe quod confirmentur per aditionem ex tacita vulgari tenendo illam opinionem quam tenui. ſ. l. proxi. ſed ſi habet coheredẽ qui nõ repudiat tunc non video quid repugnet quin confirmentur per aditionem ex tacita vulgari ſecundũ ea que dixi. ſ. proxima. in. q. illa an a tacita vulgari poſſit incipere
26 reſtiñ. qđ plene dixi. ❡Quero † quotuplex eſt ſubſtitutio pupillaris. Reſpondeo duplex. alia tacita alia expreſſa. expreſſa eſt que fit verbis expreſſis. tacita que fit verbis tacitis ſeu a iure ſubintellectis. quod dic vt dixi. ſ. in tractatu vulgaris ſubſtitutionis: licꝫ de vno poſſit dubitari an reperiatur pupillaris partim tacita partim expreſſa ſicut dixi in vulgari. Reſ. ſi queris an reperiatur partim expreſſa partim tacita quo ad caſus. dico quod non poſſit reperiri: quia hoc ſolum in vnum caſum cõfertur: ſcilicet ſi infra pupillarem etatem deceſſerit. ideo alium caſum nõ poteſt comprehendere. quia nullus alius caſus eſt. nã ſi in parte ſubſtituat in alia parte videtur voluiſſe ſubſtitutionem non valere vt. l. ſi ita quis. j. e. predicta vera niſi in caſu quem dicam forte. j. proxi. q. Si vero queratur an reperiatur partim tacita partim expreſſa quo ad verba. Dico quod ſic eodẽ modo quo dixi in vulgari ꝑ eaſdẽ. ll. ⁊ hoc de tertia. q. ❡Quar
27 to † queritur quibus verbis fiat ſubſtitutio pupillaris. Reſpondeo verba que referuntur ad eum q̄ ſubſtituitur ſemper ſunt affirmatiua. illa que referuntur ad eum cui ſubſtituitur ſemper ſunt negatiua ſeu priuatiua ſcilicet ſi deceſſerit infra pupillarem etatẽ ⁊c. prout dixi ſupra circa vulgarem ſubſtitutionem. Sꝫ contra hoc poteſt opponi: quia in pupillari ſubſtitutione dicit ſi heres erit et infra pupillarem etatẽ deceſſerit ⁊c. et illa verba ſi heres erit: ſunt affirmatiua ſiue poſitiua. vt ſupra lege proxima. in princip. Reſpondeo illa verba ſi heres erit: non ſunt de ſubſtãtia pupillaris ſubſtitutionis: vt patet: quia poteſt filio exheredato fieri et quãdoqꝫ filio preterito: vt. ſ. vidiſtis. Jtem probatur expreſſe. C. eo. l. ſi teſtamento. vt infra eo. l. qui liberis. §. hec verba. et. l. coheredi. §. fi. et. l. qui duos. et. l. paterfa. et. l. pe. j. eo. ti. et. j.
28 ea. l. §. ſed et ſi quis. ❡Sed quero † quid ſi illa verba apponuntur quia dicit teſtator ſi filius meus heres erit ⁊ infra pupillarem etatem deceſſerit talis ſit heres et filius non fuit heres: quia abſtinuit. ſed infra pupillarem etatem deceſſerit an veniat ſubſtitutus ex pupillari: dico quod ſic.[c] vt. l. iulianus. alias ſi pupillus. j. de acq. here. et. l. pater. in princip. j. de priui. cre. Et ſm hoc erit caſus in quo pupillaris ſubſtitutio eſt partim expſſa partim tacita. quo ad caſus: expreſſa ſi heres erit. j. pupillarẽ etatẽ deceſſerit tacita ſi heres nõ erit ⁊. j. pupillarẽ etatẽ ⁊c. j. e. l. iã hoc iure.
29 ❡Quinto principaliter † queritur quis ſit effectus pupillaris ſubſtitutiõis. Reſ. primus effectus eſt quod pupillaris continet tacitam vulgarem. vt. l. iam hoc in princip. j. eo. quod eſt verum niſi teſtator contrariũ ſenſerit expreſſe vel tacite. vt dixi. ſ. circa vulgarem. Secundus effectus eſt quod per eam ſuccedit pu-

ſecundam lec. ❡Opp. de. l. ⁊ ſi ſine. ſ. de mino. alias eſt. l. ait pretor. §. ſed qđ papi. Solu. dicit gl. hoc verum in liberto ſubſtituto: in ſeruo autẽ diſtingue vt
2 ibi: et bene. ❡Vltimo. §. iſte videtur caſus † vnius queſtionis. Aliquis adiuit hereditatem ⁊ repudiauit per reſtitutionem in integrum quero vtrũ ſubſtitutus vulgariter poſſit adire de iure ciuili vel an habeat neceſſe petere ſm tabu. Et videtur qđ habeat neceſſe petere ſm tabu. quia primus remanet heres de iure ciuili. vt. l. ei qui ſoluendo. ſ. titu. j. ergo ſecũdus eodẽ iure heres eſſe non poteſt. ⁊ ſic habet neceſſe venire de iure pretorio: ⁊ hoc videntur ſentire vltramon. ⁊ Cy. ſequendo eos in. l. qui ſe patris. C. vnde lib. pro hoc videtur eſſe caſus in. §. iſto. ibi dũ dicit pretor ⁊c. Contrarium eſt verum: quia etiã de iure ciuili poteſt adire. vt. l. j. §. ſi quis adita. ⁊ ibi dixi. j. ad tertul. tetigi in. l. j. ſ. eo. in tractatu vulgaris ſubſtitutionis. Ad hunc text. rñdeo: quia fateor qđ poteſt petere ſm tab. nõ tamẽ per hoc prohibetur adire de iure ciuili. Ad contraria reſpondeo vt dixi in. §. ſi quis adita. et. ſ. eo. l. j.

1 ☞Conuerſio ordinis quando vitiat ſubſtitutionem.
2 Ratio diuerſitatis quare conuerſio ordinis non vitiat ſubſtitutionem factam filio inſtituto et tamẽ factam exheredato ſic.
3 Libellus peto cogi et compelli et ad predicta condemnari quod valeat.
4 Ordo quando attendatur ⁊ primo circa producendam aliquam rem in eſſe.
5 Ordo omiſſus quando habeat vitiare.
6 Ordo tẽporis quando attendatur vt inducat prelationem in tempore.
7 Ordo ſcripture vel locutionis quando inſpiciatur vt ex eo aliquid preſumatur.

Prius. Si aliquis ſubſtituat filio exheredato debet ſibi prius heredem ſcribere: alias ſubſtitutio vitiatur. ſed ſi ſubſtituat filio inſtituto ordo non attenditur. h. d. vſqꝫ ad fi. ❡Not. text.
1 ibi: vſqꝫ adeo. † dicitur hic qđ conuerſio ordinis vitiat ſubſtitutionem. contra. j. proxi. § dicunt quidaꝫ qđ iſte. §. per ſequentem corrigitur. Certe nõ eſt veriſimile qđ ſtatim iuriſconſultus ſe corrigat. vt. l. nã ad ea. j. de condi. ⁊ demon. Alij dicunt hic de rigore: ibi de equitate. certe eſt idem dicere qđ corrigere. quare gl. dicit hic loquitur quando ſubſtitutio fit filio exheredato. ibi q̄n filio inſtituto. Quidam docto. vltramon. dicentes qđ non vident rationẽ huius gl. dicunt aut ſubſtitutio fit diuerſis temporibus: ⁊ habet locum iſte. §. aut fit eodem tꝑe ⁊ eodem contextu: ⁊ tunc habet locũ ſequẽs. §. ⁊ hoc tenet Pet. ⁊ videtur hoc tenere gl. in. l. ſi quis euꝫ. § j. j. eo. certe inquantũ ipſe dicit qđ quãdo teſtamẽtum fit diuer
2 ſis temporibus debet ſeruari ille ordo[a]. dicit verũ: ſed inquantũ dicit qđ hic. §. nõ habet locũ q̄n fieret eodem tꝑe: male dicit. Primo cõtra glo. j. huius. §. Scđo contra tex. dicit eñ ſcriptura in ſingulari numero ⁊ ſic innuit qđ erat eadem ſcriptura eodẽ tempore facta: nõ diuerſis. ⁊. j. dixit vno ꝯtextu ⁊ ſic vno tẽpore factũ: teneamus ergo ſolutionẽ gl. ❡Que
2 ro † que eſt ratio diuerſitatis vtrum ſubſtitutio fiat exheredato vel inſtituto. dicũt q̄dã: quia q̄n pr̃ exheredat filiũ nõ facit qđ dꝫ: et ideo debet plus aſtringi: ſed nihil eſt dicere: quia forte facit qđ dꝫ exheredando filium ex iuſta cauſa: quare puto eſſe rationẽ quando pater inſtituit filium ⁊ ei ſubſtituit: ſiue ꝓcedat ſubſtitutio ſiue ſequatur: ſcđm ordinem ſcripture ſemper ſequitur ſubſtitutio ⁊ precedit inſtitutio ſcđm ordinem intellectus. vt. j. proxi. §. ideo ſatiſfactũ eſt reſcripto imperatoris qđ requirit inſtitutionem precedere: ſed quando filius fuit exheredatus non poteſt dici qđ inſtitutio precedat ſecũdum ordinẽ intellectus: ideo ſubſtitutio vitiatur: quia eſt omiſſus or
3 do. Et hoc facit ad † queſtioneꝫ dico in libello: peto eũ cogi ⁊ cõpelli et ad predicta condẽnari: videtur qđ talis libellus non procedit: quia primo petit executionem q̄ꝫ ſententiam. certe imo procedit: quia ſcđm ordinem intellectus primo petit ſententiã q̄ꝫ executionem: vt hic. ⁊. l. quo loco. ſ. tit. j.
4 ❡Alterius oppo. † dicitur hic qđ ordo debet attendi. cõtra in. l. ambiguitates. et. l. prepoſteri. C. de teſta. et. l. nec enim. de ſo. ⁊. l. quidam. j. de pec. lega. ⁊ inſti. de lega. §. ante heredis. gl. dicit qđ ad alia non curatur ordo vt in cõtrarijs: ſed certe iſta ſolu. non habet intellectum. Alij vt Dyñ. in. l. nec enim. de ſolu. dicunt aut apparet de mente diſponentis: et non curatur de ordine vt in cõtrarijs: aut nõ conſtat de mente teſtantis: et tunc ordo debet attendi: vt. l. quoties. de vſufr. Sed per hoc non eſt reſponſum ad hanc legem quia hic apparet de mẽte et tamen ordo attenditur. Alij vt Cyñ. in lege prepoſteri. C. de teſt. dicunt aliter et imperfecte. quare puto ſic dicendum quod triplex eſt ordo.[a] primus ipſius rei quo aliqua res in eſſe producitur. Exemplum in ſententia que debet ferri precedente libello et litis conteſtatione. Jtem teſtamentum debet habere certum numerum teſtium. et inſtitutionem heredum ⁊ ſimilia. ⁊ quod precedat inſtitutio et ſubſtitutio ſequatur vt hic.[b] Secundus ordo eſt temporum vnius rei ad aliam rem: quia vna in tempore precedit aliam. Tertius ordo eſt ſcripture ſeu locutionis. ❡Circa primum conſtat quod quelibet res debet habere in ſe ordinem productionis: vt in autenti. de heredibus et falcidia. paragrapho inordinatum.
5 ❡Sꝫ † dubitatur[b] an ordo omiſſus habeat vitiare vel nõ. Circa qđ dic

Andreas Pomate. a ❡Jlle ordo. Vide Feli. i. c. cũ dilecta. in verbo ordo. de reſcri.

Andreas Pomate. b ❡Sꝫ dubitatur. vide Feli. in ca. cũ cã. in. v. colũ. de re iud. ro. ꝯſ. ccxlj. in. ĩĩ. col.

aut eſt oꝛdo neceſſitatis aut voluntatis aut dubitatur. Pꝛimo caſu omiſſio oꝛdinis vitiat. vt. C. de ſen. l. pꝛolatam. ⁊ de here. ac. vt. l. debitum. et in pꝛeſenti. §. modo id qđ dico vitiat. dic quandoqȝ ipſo iure: quandoqȝ facto iudicis. vt. l. j. ⁊ ibi no. C. de app. Scđo caſu tunc omiſſio non vitiat. vt. l. pꝛepoſteri. C. de teſta. ⁊ inſti. de le. §. ante heredis. Tertio caſu qñ dubitatur. tunc aut omiſſio talis oꝛdinis eſt magni pꝛeiudicij. tunc videtur oꝛdo neceſſarius: ⁊ omiſſus vitiat. vt. l. cū hi. §. ſi pꝛetoꝛ. de tranſac. aut eſt modici pꝛeiudicij: tunc oꝛdo voluntarius ⁊ omiſſus nō vitiat. vt. l. j. in fi. ſ. de ven. inſpi. ⁊ iſtud pertinet ſcire ad multa. pone in inuentario omittitur ponere ſignum crucis[a]. puto qđ non vitiatur confectio inuentarij: quia talis oꝛdo qui impoꝛtat modicum pꝛeiudicium videtur oꝛdo voluntarius non neceſſarius. ideo omiſſus non vitiat. vt. l. j. in fi. ⁊ ibi dixi de ven. inſpi. ſecus ſi omitteretur citatio creditoꝛis que eſt magni pꝛeiudicij. vt. l. cū hi. §. ſi pꝛetoꝛ. de tranſac.

6 ❡Circa ſcđm † queritur an oꝛdo tempoꝛis ſit ſpectandus vt inducat pꝛelationem in iure. dic aut querimus de honoꝛibus: aut alijs iuribus. Pꝛimo caſu aut querimus de oꝛdinandis. et tunc nō inſpicitur oꝛdo in tempoꝛibus vt pꝛeferatur antiquioꝛ ſed dignioꝛ. vt. l. honoꝛes. in pꝛinci. de decu. ⁊ in aut. de monachis. §. oꝛdinatiōe. C. de decu. l. ad ſubeunda. lib. x. cum ſimi. fateoꝛ tñ qđ in ipſis oꝛdinandi perſona inſpicitur oꝛdo vt gradatim aſcendat. vt. l. vt gradatim. de mune. et hono. in pꝛin. ⁊. l. honoꝛ. §. gerendoꝛum. eo. titu. fallit vbi eſſet aliter ſpecialiter pꝛouiſum vt. l. pꝛimicerius. C. de offi. pꝛefec. vꝛ. et de aduo. diuer. iudi. l. petitionem. aut querimus de iam oꝛdinatis inuicem pꝛeferendis. et oꝛdo tempoꝛis inſpicitur vt. l. j. ſ. de albo ſcriben. et. C. de conſul. l. j. lib. xij. aut querimus de alijs iuribus realibus vel perſonalibus et tunc plene diſtingue vt p glo. ⁊ Dy. in. l. pꝛiuilegia. ſ. de pꝛiuile. credi. ⁊. l. cum vnus. de bonis aut. iud. poſ. ⁊. l. finita. §. ſi plures. de dam. infec. ⁊ in qualibet earum dixi. ⁊ per Dy. in. c. qui pꝛioꝛ. extra de regu. iuris. libꝛo ſexto.

7 ❡† Circa tertium[b]. ſ. circa oꝛdinem[c] ſcripture vel locutiōis queritur vtrum debeamus ſpectare vt ex eo aliqđ pꝛeſumamus. In hoc dic aut mens diſponentis eſt certa et non curamus de oꝛdine. vt. l. nec enim. ſ. de ſol. et. l. cum pater. §. fidei tue. ſ. de leg. ij. ⁊. l. quidam. de pecul. le. aut eſt dubium: et inſpicimus oꝛdinem. vt. l. generaliter. §. quis ergo. ſ. de fideicom. li. ⁊ de vſufruc. l. quoties. in pꝛincipio. cum ſimilibus. et ita loquitur pꝛima cōſtitutio. C. circa finem. quia ſi ex die et conſule apparet de pꝛioꝛitate vel poſterioꝛitate ſtamus certo. alias in dubio lex que eſt pꝛius poſita pꝛimo videtur facta. ⁊ ſic videtur qđ oꝛdinē ſcripture attendimus vt ex eo aliquid pꝛeſumamus.

Sed et ſi quis. Hunc. §. ſummaui cū pꝛecedenti. et diuidit in tres partes. In pꝛima parte fecit pꝛimo ſubſtitutionem pupillarem. In ſecunda parte fecit ſubſtitutionem vulgarem. deinde inſtituit. et extitit conditio vulgaris. In tertia ſubſtituit eodem modo tamē deficit conditio vulgaris et extitit conditio pupillaris. Secunda ibi: ſed et ſi ita. Tertia ibi ſed et ſi filius extitit. tex. in fi. ibi impuberi. ſed hic non incipit a teſtamento impuberis ſecundum oꝛdinē intellectus. licet oꝛdo ſcripture ſeu oꝛdo locutiōis aliud inducit. ❡Oppo. ad hunc. §. ſ. pꝛoxi. Solu. vt ibi dixi et facit ad. q. mirabilem vtrum vulgaris expꝛeſſa que cōtinet tacitam pupillarem in ſe trahatur ad bona impuberis. Dyn. dicit qđ ſic. allegat pꝛo caſu hunc. §. verſi. ſed ſi ita. ibi ſeruus ei heres erit ⁊c. Et exponit Dy. ei ſcilicet impuberi: vt ad pꝛoxima fiat relatio: ſed Guil. de cu. contradicit: quia per vulgarem ſuccedit defuncto non pupillo. ad hunc. §. reſpondet exponendo ei ſcilicet teſtatoꝛi. hunc paſſum examinaui. ſupꝛa. l. pꝛoxima. in tractatu vulgaris. Poteſt etiam queri an tacita vulgaris contenta in expꝛeſſa pupillari trahatur ad bona impuberis. dicit Dy. eſſe caſum in. l. qui fundum. §. coheres. ſ. ad legem fal. Examinaui. ſ. e. l. j. in tractatu vulgaris. et ideo non inſiſto in hoc.

a ❡Signum crucis. Adde qđ idem tenent Bald. et Ang. in. d. l. fi. §. j. ⁊ Bal. in. §. quibus. in. j. conſti. C. Ang. in. §. ſi vero non implens in aut. de here. ⁊ fal. et Ange. in. l. j. §. hec ſtipulatio. ſ. ſi cui pluſqȝ per. l. fal. ⁊ ibi refert Old. ⁊ Hoſt. in. c. raynaldus. de teſt. communiter tenuerunt p. d. l. fi. in pꝛinc. iuncto tex. in §. et ſi pꝛefatam cū gl. in ver. ſolida uerit. ⁊. h. d. Ang. in d. §. hec ſtipulatio. eſſe tutius. alle. Jo. an. in addi. ſpecu. in ti. de conſti. edi. §. fi. in addi. inci. licet dubitetur. alias incipit cum quidam. vbi firmiter tenet opini. Hoſt. per quam dicit ita ſe conſuluiſſe ⁊ idem tenuit Ray. in. d. l. ſi §. j. per d. §. ſi pꝛefatam. cum glo. ⁊ per tex. in. l. ſancimus. in aut. de here. ⁊ fal. in ver. modū. Sali. in. d. l. §. ſi nautem dubius alle. glo. in aut. de teſte. §. licet in verb. venerabili. col. vij. idem tenuit Fran. de rāpo. in. d. l. fina. vt hic refert Imo. quia dicit qđ faciliter opi. Bar. poteſt ſuſtineri hoc vide per eum. et qđ omiſſio ſigni crucis non vitiet tenuit Bald. conſil. xxxv. iiij. volu. ⁊ glo. cccxxxj. iij. volu. qđ ſit de ſubſtātia videtur voluiſſe Abb. conſi. lxxiij. ij. volu. vbi enumerat requiſita in inuentario.

Andreas Pomate.

b ❡Circa tertium. vide Panoꝛ. conſi. lxxxv. in. iij. columna. j. volu.

c ❡Oꝛdinem. an ⁊ qñ attenditur oꝛdo vide per gl. in cano. ⁊ in. c. cū dilecta. de reſcri. ⁊ in. c. pe. de pur. cano. per Jaco. de bel. in. l. quoties. cōtra de vſufr. per Dy. ⁊ Ange. Imol. in. l. nec enim. ſ. de ſol. per Oldr. Et Bal. in. l. ambiguitatis. C. de teſta. ⁊ Bal. in. l. ſi duos. de excu. tu. per Jac. bu. ⁊ Bal. in aut. hoc amplius. C. de fideicō. per Imo. in. l. ſi cōmunis ſeruus. ſ. de ſtip. ſeruo. ⁊ in. l. cum teſtamēto. §. j. ſ. de here. inſti. vbi vnū ſingulare verbū Cy. ſ. qđ vbi alias plura inſtrumēta reperiūtur in eadem charta facta eodem die pꝛimo ſcriptū intelligitur pꝛimo cōfectum de quo no. Bar. ⁊ Bal. in pꝛoemio. C. circa fi. per illum tex. ⁊ Bal. in. l. de rebus. C. de dona. ante nupt. tamen vbi reperiuntur plura inſtrumēta ſucceſſiue facta ſemper fingitur illud pꝛeceſſiſſe qui facit actū in vltimo inſtrumento foꝛe validum ſcđm Cyn. et ſequaces in. d. §. j. aliquid per Bald. conſil. cccxxxviij. iiij. volumi.

30 pillo. vt inſti. eo. circa pꝛinci. ❡Quero ergo † vtrum trahitur ad omnia bona impuberis pupillaris ſubſtitutio. Dic aut quis ſubſtituit filio legitimo tantū: vt filio adoptiuo. ⁊ dic vt. l. ſi arrogatoꝛ. ſ. de adopt. et. ſ. eod. l. ſed ⁊ ſi plures. §. in arrogato. Aut filio[a] legitimo ⁊ naturali: ⁊ tunc aut fuit paganus ⁊ trahitur ad omnia bona pupilli vndecunqȝ queſita. vt. l. ſed ⁊ ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſ. eodem. aut fuit miles: ⁊ tunc poteſt ad certa bona trahi: ⁊ certa non: ex militis voluntate. vt. d. §. ad ſubſtitutos. ſi vero ſubſtitutio fieret filio naturali tātum non legitimo: non valeret: quoniam eum nō habet in poteſtate: vt hac. l. in pꝛincip. et. ſ. vidiſtis.

31 ❡Tertius effectus eſt: q꞉ † pupillaris expꝛeſſa excludit matrem[b] ⁊ alios aſcendentes pꝛeteritos: quos ipſe filius pꝛeterire non poteſt: vt. l. papinianus. §. ſed nec impuberis. ſ. de inoffi. teſtamen. ⁊. C. eo. l. pꝛecibus. ⁊. l. lucius. ſ. eod. Sed circa hoc inſurgunt dubia. Pꝛimo dubitatur an hoc ſit verum hodie: de hoc ſunt tres opi. Jacob. de are. et Mar. ſil. dicunt ꝙ mater hodie non excluditur per. l. humanitatis. C. eo. vbi exēplaria que eſt introducta ad exemplum pupillaris matrem non excludit. ſecundo: quia olim pater matrem pꝛecedebat in filij ſucceſſione. vt. l. ij. §. obijcitur. ſ. ad tertul. eadem ratiōe ſubſtitutus ab eo. ſed hodie ſecus. vt in auten. defuncto. C. ad tertul. ⁊ ſic leges antique ſunt coꝛrecte. Secunda opi. eſt ꝙ etiam ſit hodie idē quod olim: quia euitanda eſt legum coꝛrectio. ⁊ hoc tenet Dy. Jaco. de are. ⁊ Cyn. C. eo. l. humanitatis. Idem tenet dñs Bartolutius de pꝛatis. ⁊ inducebat. l. cum quidam. que ſequitur poſt. l. humanitatis. C. eodem titul. que l. permittit fratrem fratri ſubſtitui non autem pꝛecipit. ⁊ tamē conſtat quod frater hodie ſuccederet ab inteſtato cum parente ſicut mater. vt. d. auten. defuncto. Tertia fuit opinio Guil. de cug. q꞉ dicit ꝙ mater hodie debet habere legitimam conditione ex. l. per auten. pꝛeſbyteros. C. de epiſco. ⁊ cleri. licet per multa verba dicat. videte non curo de iſtis opinionibus: quia pꝛecedēs opi. ꝙ iſte. ll. non ſint coꝛrecte eſt vera. Item etiam canonizata[c] in. c. ſi pater. in fin. extra de teſta. lib. vj. que eſt lex nouiſſima. Non obſt. l. humanitatis. quia ibi loquitur in exēplaria que differt a pupillari vt dicam. ſ. eo. l. ex facto. Non obſt. ratio allega. per docto. iſtos: quia pꝛelatio in ſucceſſione non eſt cauſa ſubſtitutionis: ſed patria poteſtas: alias ſequeretur ꝙ etiam mater de iure antiquo poſſet ſubſtituere quando eſt ſola: quoniam ipſa mater ſuccedit. item hodie poſſet pater inſtituere ſolum in dimidia: quod eſt abſurdum.

32 ❡Ulterius queritur quid † de pupillari tacita: an tacita pupillaris excludat matrem. Rñ. glo. omnes tenent ꝙ non. vt. l. vlti. C. de inſtitu. ⁊ ſubſti. ⁊. l. pꝛecibus. C. eo. ti. pꝛedicta vera in tacita pupillari ſubintellecta a iure. vt. l. iam hoc iure. in pꝛinci. ſ. eo. tit. ⁊ ſic nullo modo fuit expꝛeſſa. ſed ſi nos loquimur de tacita pupillari ſpecialiter q̄ expꝛeſſa eſt verbis generalibus: ⁊ illa que cōtinetur in recipꝛoca vel alia que continetur in compendioſa. dicemus. ſ. eodem. l. cēturio. ⁊. ſ. eodem. l. lucius. vbi eſt alia materia.

33 ❡Ulterius † quero quid de pupillari partim tacita partim expꝛeſſa[d] vtrum matrē excludit. Reſpon. ſi quidem eſt partim expꝛeſſa partim tacita quo ad verba matrem excludit: ratio quia ex verbis teſtatoꝛis iſta ſubſtitutio cōpꝛehenditur: ſicut dicimus in ea que in recipꝛoca continetur: vt. ſ. eodem. l. lucius. Sed ſi nos queramus de ea que partim eſt expꝛeſſa partim tacita quo ad caſus: vt. ſ. dixi. dico idem. ſi enim teſtatoꝛ voluit matrem excludi in vnum caſum. ſ. ſi filius heres erit: ⁊ infra pupillarem etatem deceſſerit: eadem ratione ex coniecturata mēte defuncti voluit eum excludi ſi heres non erit et infra pupillarem etatem deceſſerit: vt. ſ. dicetur cum tractabitur de coniecturata voluntate defuncti: circa tacitam ſubſtitutionē.

34 ❡Sꝫ circa hoc dubitatur[e] tacita pupillaris non † excludit matrem: ſed excludit patrem verbigratia. Auus fecit ſubſtitutionem vulgarem nepoti in poteſtate retento ex filio emācipato: an tacita pupillaris[f] excludat patrē[g] illum emancipatum? Uidetur quod ſic: quia de matre lex tantū loquitur.

a ❡Aut filio. ⁊ ratio eſt ſcđm Ange. qđ ſicut inſtitutus in re certa trahi ad vniuerſum vt in. d. § . ſi ex fundo. ita hic. Andre. Barba.

b ❡Excludit matrem. Adde ꝙ opinio. Bar. optime pꝛobantur in. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſ. eod. et ibi bal. et Imo. pꝛedicta contēdūt etiā quo ad bona que obuenissēt pupillo ex linea materna et circa hoc vide que notat Bald. in dicta. l. pꝛecibus. in verſ. pone ergo et in l. humanitatis. C. eodem. et in repe. d. c. ſi pater. ⁊ idē tenuit baldus. conſilio. cxj. pꝛimo volumine.

c ❡Canonizata. vide per Bal. conſi. ccxix. lib. j. incip. Petrus a mandi. ⁊ ibi de exēplari quando excludit matrem ⁊ quādo pupillaris eſt omnino tacita ⁊ ſubſtitutus ſit pater teſtatoꝛis vel pauperes xpi an excludunt matrem ⁊ tene ꝙ ſic.

d ❡Partim expꝛeſſa. Uide Joannem de ana. conſilio lxvj.

e ❡Sed circa hoc. In contrarium foꝛtiter facit: quia ſi auus cum excludit patrem a pꝛima hereditate per vulgarem factam nepoti: ita videtur quod mēs ſua fuerat multo foꝛtius excludere ipſum ab ipſa hereditate impuberis. poteſt dicere hoc debet limitari quādo extraneus fuit ſubſtitutus vulgariter qui fuerat multum grauatus pꝛout in ſimili tangitur in queſtione illa. an tacita pupillaris excludat fratrem pupilli: vel dic ſecundo quod non eſt eadem ratio in poꝛtione delata nepoti per auum in hereditate ipſius nepotis.

f ❡An tacita pupillaris. Uide Baldum conſilio. clxxviij. et clxxxiiij. ſecundo volumine. per Angelum. cōſilio. xcvij.

g ❡Excludat patrem. Adde qđ opi. Barto. ſequitur Guil. de cu. in. l. pꝛecibus in materia vulgaris qui ſolus limitat non pꝛocedere qñ pater impuberis fuiſſet ab auo mala mente exheredatus. alleg. in arg. §. exheredatos. in auten. de here. ⁊ fal. ⁊. l. patronatus. §. ſi quis non mala mente. ſ. de bon. lib. ⁊ hanc modificationem ſequitur Salice. in dicta. l. teſtamento. et cum opi. Barto. tenuit etiam Pau. de ca. in. l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſti.

a ~Andre. Poma. ¶ Alia ratio. Not. quod Barto. hic tenet quod tacita pupillaris non excludit fratrẽ. contrarium tenet Jacob. butri. in. l. precibus. C. eod. quia non eſt eadem ratio in matre ꝛ fratre quia matri debetur legitima non autem fratri. et iſta placet dño meo.

vt. l. precibus. C. eod ergo nõ refertur ad patrẽ. vt. l. ſi vero. §. de viro. ſ. ſol. mat. ꝛ hoc: q: leges q̃ loquũtur de mulieribus non extenduntur ad mares. 35 vt. l. penul. ꝛ ibi not. j. vt in poſ. leg. In contrariũ videtur ꝛ eſt veritas. q̃ eñ eſt ratio qḋ tacita pupillaris nõ excludit matrem. ratio poteſt eſſe duplex. vna quod per vulgarez ſucceditur teſtatori defuncto: per pupillarem ſucceditur ipſi pupillo. vt inſti. eod. circa prin. lꝫ ergo teſtator pretulerit extraneum matri pupilli in ſubſtitutione ipſius teſtatoris. nõ eſt tñ veriſimile qḋ voluit preferri extraneum in ſubſtitutione ipſius pupilli: ꝛ matrem excludere a luctuoſa ſucceſſione filij pupilli: vt. C. de inſti. ꝛ ſubſti. l. fi. vbi probatur predicta ratio. Alia ratio[a] eſt quod mater preterita ab ipſo filio impubere haberet querelam: ſed quãdo pater facit filio teſtamentum excluditur a querela. vt dicta. l. papi. ſed nec impuberis. de inoffic. teſta. vnde voluit lex per ſuam interpretationem excludere matrem a querela ſi teſtator eam non excludit expreſſe: ſed iſte rationes habent locum in patre ſicut in matre. vt. l. furioſe. ſ. de cur. fur. ergo ꝛ cetera. Quĩto eſt maior ratio in patre qui filius eſt teſtatoris. et ſic non eſt veriſimile alienam ſobolẽ ſue voluiſſe preferri ꝛ cetera. vt. l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. ꝛ. l. generaliter. de inſtitu. ꝛ ſubſtitu. et. l. cum auus. j. de cõdi. et demonſtra. Non obſt. l. ſi vero. §. de viro. quia verũ eſt quod lex non debet extendi ad alios caſus: etiam eandem rationem habentes, quando lex eſt contra ius commune: vt dixi in dicto. §. de viro. ſed iſtud[b] quod tacita pupillaris non excludit matrem nõ eſt contra ius commune. vt dixi quoniam aliud ſtatutũ in contrarium non reperimus. Non obſtat. l. penult. j. vt in poſſeſ. lega. quia ibi eſt diuerſa ratio inter mares et feminas. ¶ Ulterius quero † an tacita pupillaris excludit auiam. videtur quod ſic: quia de matre hic loquitur. ergo ꝛ cetera. vt dicto. §. de viro. pro hoc facit. l. patri. et. l. ſic eueniet. j. de adulte. In contrarium videtur et iſta eſt veritas quod tacita pupillaris non excludit auiã: q: matre mortua auia aſſumit ſibi locuz matris. l. nepotes. et. l. vbi. C. de ſu. ꝛ legi. Item quia par eſt priuilegium matris et auie in tutela vt in autentica matri et auie. C. quando mu. tu. offi. fun. po. ꝛ in corpore vt lic. matri et auie. in principio. pro hoc. j. ad tertul. l. ſecunda. §. ſi mater. coniuncto verſicu. quid ſi nepotibus. vbi apparet quod conſtitutio que loquitur de matre habet locum in auia que tutores nepotibus non petijt. Ad argumẽtum contrarium patet reſponſio ex his que dixi. ſ. ꝛ hoc tenet Guil. de cug. ꝛ domi. Ray. et hoc puto verum[c]. ¶ Ulterius quero † an tacita pupillaris excludit fratrem[d] pupilli. videtur quod ſic: quia de matre lex tantum loquitur ergo ꝛc. vt in dicto. §. de viro. Preterea eadem eſt ratio in frarre que eſt in matre: quoniam frater non habet querelam: niſi pretereatur ab alio fratre iſtituta turpi perſona. vt. l. fratres. C. de inofficioſo teſtamento. quid dicemus. Guil. de cugn. tenet contrarium ex preſumpta voluntate defuncti que eſt vt voluerit filium ſuuz preferri cuilibet extraneo. argumen. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. et de inſtitu. ꝛ ſubſtitu. l. generaliter. et. l. cum auus. de condi. ꝛ demonſtra. Do. rayn. dicit quod idem in fratre vtrinqꝫ coniuncto: ſed ſi eſt frater coniunctus ex vno latere tantum: tunc ſecus dicit: quia nõ eſt eadem ratio: que eſt in matre: q: mater ei prefertur in ſucceſſione. vt in auten. defuncto. C. ad tertul. videte primo dictum Guili. de cug. quia intelligo quando extraneus fuit ſubſtitutus vulgariter pupillo in fauorem filij teſtatoris et fratris pupilli cui forte multa lega... et fideicommiſſa reliquit: nec eum voluit grauare oneribus hereditarijs: alias ponendo ſimpliciter extraneum eſſe ſubſtitutum vulgariter pupillo: eadem ratione qua pater excluſit filium ſuum a ſucceſſione ipſius patris: que magis eſt ſibi debita q̃ꝫ ſucceſſio fratris. vt. l. ſcripto. in fine. vnde liberi. videtur ipſum excluſiſſe a ſucceſſione pupilli. vt. j. dicam. cum ſimi. queſtionibus. item dictum do. ray. qui dicit quod hoc habet locum in fratre vtrinqꝫ cõiuncto: ſecus ſi ab altero tantum parente. intelligo. ſ. matre tantum. nam ſi eſſet tantum ex parte adhuc ſtat ratio Guil. per. l. cum acutiſſimi. cum ſimili. nec ob. ſi dicis quod non eſt eadem ratio que in matre. imo eſt eadem ratio que in matre: ſcꝫ vna ex rationi- 37 bus. ſ. preſumpta voluntas defuncti † et ex pluribus rationibus ſufficit vnam ſubeſſe. vt. l. ſi ventri. §. in bonis. j. de priuile. credi. ꝛ inſtitu. de nup. §. affinitatis. ꝛ. l. liberorum. de his qui not. infa. cum ſuis gloſſ.

b ¶ Sꝫ iſtõ contra iſtã theoricam facit. c. conſtitutionẽ de regulis iuris. in. vj. et vide do mi. meum. in dicto. §. de viro. andre. barb.

c ¶ Et hoc puto verũ. Adde qḋ idez tenuit Guili. de cug. in dicta. l. precibus. ꝛ ray. in. c. ſubſtitutionũ. in materia pupillaris. ange. in. l. precibus. ꝛ ibi Salice. et Imo. in dicto capitu. raynutius.

d ¶ Excludat fratrẽ. Adde qḋ Imol. hic refert Jacob. butri. in. l. precibus. indiſtincte tenuiſſe fratrem excludi ex eo: quia non eſt eadem ratio in fratre: cum matri debeatur legitima in bonis filij: ſic fratri in bonis fratris ideo ſtatuta in matre non trahuntur ad fratrem in. l. finali. C. de interdi. ma. ꝛ tenet Imo. hic. ꝛ in dicto. c. Raynutius. idem Rapha. cug. in. l. hoc iure. j. eodem. Sali. in. l. fina. in fine. C. de inſtitu. ꝛ ſubſtitu. tranſit cum Barto. Alexã. dicit quod fortaſſe verior eſt opi. ꝙ iſte frater impuberis quando eſt de deſcẽdentibus teſtatoris debeat non obſtante tacita pupillari excludere ſubſtitutum iiſdem rationibus quibus in proximis duabus queſtionibus precedentibus excluditur per auiam et patrem ſubſtitut9: nec obſt. quod qua ratione fuit excluſus ab hereditate paterna et eadem ab hereditate fratris: quia nõ preſupponimus filium hic fuiſſe exheredatum nec excluſum ſed ei relictum fuiſſe quod debeatur nec preſumendum eſt teſtatorem voluiſſe preponere ſobolem extraneam proprie per rationem generalem. d. l. cum acutiſſimi.

Cum filio. Qui eſt heres defũcto per mediã perſonam alterius nõ admittitur ex ſubſtitutione facta per hec verba q̃ſquis mihi heres erit ꝛc. h. d. ¶ Opp. j. e. l. ſi in teſtamẽto. Sol. vt ibi videbitis. ¶ Quero dñ ꝙ dñs nõ poteſt eſſe heres ex vigore illius ſubſtitutionis. quero quid in ſeruo qui fecit heredẽ. do. Jaco. de are. dicit qḋ ſeruus non poterit eſſe heres: q: nullo tpe fuit heres: licet ſecus in filio: vt. l. cum filio. j. de leg. j. qḋ tenet Cy. in. l. cũ proponas. C. de here. inſti. puto ꝙ non bene dicat imo puto qḋ idem in filio ꝛ ſeruo vt. l. qui liberis. §. hec verba. j. eo. et dixi plene in. l. cũ filio. ideo puto ꝙ ipſe ſeruus vel filius poterit eſſe heres qui nudum nomen heredis retinet. facit. j. eodem. l. ex facto. §. iulianus. et lege in ſubſtitutione.

1 Prouiſio facta in vnum caſuz quando inducat remotionem in alio.

2 Subſtitutio facta in vnum caſum porrigitur ad alium.

a **Iam hoc iure.** [a] Iſta eſt multũ pulchra ꝛ notabilis lex et breuiter. h. d. vſqꝫ ad ver. qḋ ius. Subſtitutio facta impuberi vulgariter continet tacitã pupillarem: ꝛ facta pupillariter continet vulgarem tacitam. h. d. ¶ Opp. qḋ † prouiſio facta in vnum caſum inducat in alio remotionem. vt. l. commodiſſime. ſ. de libe. ꝛ poſthu. ꝛ. l. ſi cum dotem. in princ. ſ. ſolu. ma. Cy. format hoc contrarium in. l. precibus. C. eo. ꝛ finaliter nihil dicit. nã dicit qḋ eſt fauore pupilli. iſta non eſt vera ſo. quia fauor pupilli eſt quod vulgaris continet pupillarem. ſed qḋ pupillaris cõtinet vulgarem eſt fauor teſtatoris: qm̃ per eam teſtatori ſucceditur. vt inſti. eo. circa prin. Poſſum9 dicere[b] ſic ſubſtitutio de neceſſitate debet habere cõditionem propriaꝫ: ideo ſi teſtator ſubſtituit in vnũ caſum illam cõditionem de neceſſitate poſuit. ideo non videtur excludere alium caſum. preſumit ergo lex qḋ ſi de alio caſu cogitaſſet eodem modo ſubſtituiſſet. Contraria loquũtur in ſubſtitutione vel alia diſpoſitione que de neceſſitate nullam cõditionem habet. Circa hoc tñ diſtingue vt dixi in. l. gallus. §. et quid ſi tantum. ff. de libe. ꝛ poſthu. ¶ Opp. j. eo. l. cum ex filio. ꝛ inſti. e. §. ij. Rñ. ibi vulgaris non continet pupillarem quia apparet de mente teſtatoris qui in vtrũqꝫ caſum ſpecialiter prouidit: ſed tñ hic fuit ſecus. ¶ Quero † vtrũ ſubſtitutio facta in vnuz caſum porrigitur ad alium. Rñ. ſic. vt. l. gallus. §. et quid ſi tantũ. de libe. ꝛ poſth. plene dixi in tractatu vulgaris ſubſtitutionis. vbi vide.

1 An ſubſtitutiones que continentur in reciproca ſint tacite vel expreſſe.

c **Quod ius.** [c] Breuiloqua facta duob9 impuberibus in vtriuſqꝫ perſona vulgarem ꝛ pupillarem cõtinet. h. d. ¶ Not. qḋ hic dicit reciproca quia debet dici reciproca. licet p do. appelletur breuiloqua cuius materiam examinabimus. j. eo. l. lucius. ¶ Circa iſtum. §. formatur vna queſtio: † vtrum ſubſtitutiones que continentur in reciproca ſint tacite vel expreſſe. Et qḋ ſint tacite videtur tex. hic cum gl. que incipit ſubſtitutionis tacite. contrarium no. j. eo. l. lucius. ꝛ ibi examinabo. veritas eſt ꝙ nõ eſt tacita eo modo quo. ſ. dixi de pupillari cõtenta in vulgari: ꝛ ecõtra: q: ſ. fuit tacita oĩno nullo modo verbis cõprehẽſa. hic vero eſt expreſſa gñaliter tacita tñ ſpecialiter: q: verbis ſpecialibus nõ eſt expreſſa. vt plene declaraui. ſ. eo. l. j. in tractatu vulgaris. Ad hũc tex. qui dicit qḋ ius. rñ. ꝛ expone ꝙ ius. ſ. vt vna cõceptio ſubſtitutiõis plures cõprehẽdat diuerſimode. et eodẽ modo poteſt ſuſtineri glo. q̃ dicit ꝙ ius. ſ. ſubſtitutiõis tacite. vt intelligas tacite. ſ. ſpãliter. ſed expreſſe gñaliter. vnde nõ eſt tacita eo modo quo dixi. ſ. ¶ Quero circa iſtaꝫ lect. an ſubſtitutio reciproca poſſit fieri p alia verba q̃ꝫ per iſta vos inuicez ꝛc. Et tex. habuiſti ꝙ ſic. in. l. cũ in teſtamento. §. hec verba. ſ. tit. pxi. ꝛ facit. l. lucius. cum. l. ſeq. eo. ti.

Una determinatio reſpiciẽs plura determinabilia debet intelligi vt equaliter determinet.

2 Uerbum ſubſtituo eſt commune.

3 Quando tertius eſt ſubſtitutus pluribus impuberibus nõ inuicem ſubſtitutis: communi verbo quod intelligatur ſubſtitutus in eum caſum qui poteſt conueniri vtrique.

d **Sed ſi aliter.** [d] Subſtitutõ breuiloq̃ facta perſonis diſparibus ad eũ caſuz porrigitur qui vtriqꝫ conuenit. h. d. e ¶ No. tex.[e] ibi incongruum. not. qḋ 1 † quando vna determinatio refertur ad duo determinabilia debet intelli-

~Andreas Pomate.

a ¶ Iam hoc iure. Limita vt p Bar. l. gall9. in prin. in pe. col. ꝛ ibi Alex. §. quidã recte. moder. ꝛ. l. teſtõ. C. de teſta. mili. Panor. cõſi. clv. in. iij. col.

~Andreas Pomate.

b ¶ Poſſumus dicere. ꝛ ſic vbi ex piectu ris appet de Pũa voluntate teſtãtꝫ nedũ admittere tur mr̃ ad hr̃ditatez pupilli cui facta fuit expſſa vul. ſꝫ ẽt qlibꝫ ali9 veniẽs ab inteſtato. qḋ eſt no. ſꝫ bal. ꝛ Bal. hic dat duas ſolutiones ꝙ ibi caſ9 fuit omiſſus a teſtõre non a. l. ſupplente vt hic: vel aut ibi fuit defect9 ſolẽnitatis ſꝫ volũtatis. ſed melior eſt ſolutio Bar. ꝛ vide de Oldr. i cõſil. xx. et conſi. ſeq.

~Andreas Pomate.

¶ Quod ius ꝛ no. iſte tex. inquantum dicit de reciproca eſt ſing. nam breuiloqua eſt nomen magiſtrale inuentum a doc.

¶ Sed ſi aliter. Bald. tñ dixit qḋ vtroqꝫ reſpectu poteſt dici cõmune: cum litera ſimpliciter appellet illud cõmune. fatetur tñ ꝙ hic nõ pbatur ꝙ ſit cõe ſed reuera hic erit caſus p gl. in. l. pcib9. q̃ vult ꝙ ſit cõmunis. facit qḋ iſta lex indiſtincte loquitur de. l. precibus. cum ſi. Andre. barba.

~Andreas Pomate.

¶ No. tex. de iſta regula vide Alex. l. in teſtõ. hic al le. vbi limitat. vide Pau. de ca. l. fi. per illũ tex. C. de ſen. ꝛ inter. om. iud. vide Bar. ad hãc regulam. cõſil. iiij. barb. conſi. xxviij. in. ix. col. ꝛ ſeq. in. j. vol. ꝛ conſi. lxiiij. in. x. col. j. volu. et conſi. xvij. in. viij. col. in. ij. volu. et conſi. xxxiiij. in. viij. colũ. ij. volu. ꝛ conſi. xliij. in xi. col. eo. volu. ij.

gi prout ea poteſt determinare equa liter vt hic.⁊ l.hereditatẽ.⁊ l.q̃uis. C.eo.⁊ de teſt.mi.l.in teſtamento.facit q͛ habuiſtis in.l.ſi legatarius.§.
2 fi.j.de leg.iij. ¶No.ſcd͛o q͛ † verbū ſubſtituo eſt cõmune: vt hic dū dicit hic cõmuni verbo ⁊c.⁊ hoc tenet gl. in.l.precib⁹.C.e.ſed tñ hic tex.nil facit: q2 dicit cõmuni verbo quia cõmu niter refertur ad duos: nõ autem d2 cõe illo reſpectu: q2 poſſit eſſe directū et fideicõmiſſarium. ¶Quero q̃d ſi fiat iſta ſubſtitutio duobus impuberibus quo2 vnus prius efficiatur pubes q̃ alius: ⁊ ſic ad imparitatẽ deueniat. Uidebitis.j.e.l. luci⁹. ¶Itẽ 3 quero quid ſi fiat tribus quo2ū duo erãt impuberes tertius erat pubes. a vtrū in perſona duo2ū ↄtineãtur quatuor ſubſtitutiones. Dicaꝫ in.l. luci⁹. j.eo. ¶Item quero † quid ſi non fiat ſubſtitutio inuicem inter eos: ſꝫ quidam tertius ſubſtituatur eis cõmuni verbo. Certe idẽ q2 intelligitur ſubſtitutus in eum caſum qui põt cõuenire vtriq̃ꝫ.vt.l.q̃uis.C.eo. materiaꝫ iſtam declarabo.j.e.l.lucius.

Andreas Pomate.
a ¶Si in teſtamento. vide are.⁊ Ja.l.ſi mihi ⁊ tibi.in prin.de lega.j.

1 ☞ Subſtitutio vulgaris facta ſeparatim pluribus etiam diſparibus an contineat tacitam pupillarem.

2 Pluralis locutio qñ geminat duas ſingularitates: remiſſiue.

Hoc itaq̃ꝫ caſu.

Subſtitutio vulgaris ſeu pupillaris ſeparatim plurib⁹ facta ad vtrũq̃ꝫ caſum porrigiẽ licet ſint perſone diſpares.⁊ vbi v͛ba ſunt clara nõ admittitur queſtio voluntatis.h.d.vſq̃ꝫ ad fi.ſm opi.gl.quã puto veram. ¶Quero d2 hic † ꝙ ſi vulgariter ſubſtituit vtriq̃ꝫ ſeparatiꝫ qñ ſunt diſpares relinquiẽ queſtio volũtatis vtrū talis vulgaris cõtineat pupillarem: quero quid iuris tũc. In gl. ſunt opiñ. vna q͛ non contineat. alia opi.eſt q͛ ſic.⁊ iſtã opi.tenet glo.ſed doct.vltramon. vt Jaco.de ra.tenẽt opi.primã.⁊ hoc ponit Cy.i.l.q̃uis. et ibi no.C.eo.in gl.ſup verbo deceſſerit.⁊ l.in teſtamento.in vlti.q.C.de teſt.mili.ſed Ja.de are.tenet opi.gl. ⁊ nil allegat.videte.ratio que mouet vltramon.eſt iſta pluralis locutio geminat ſuas ſingularitates. vt.l. falſa §.fi.j.de condi.⁊ demon.ſi ergo dixit eos inuicem ſubſtituo: perinde eſt ac ſi diceret primū ſubſtituo ſcd͛o: ⁊ ſecūduꝫ ſubſtituo primo. vnde inter illas duas conceptiones non dꝫ eſſe differentia: ſed puto contrarium et teneo opi.gl.nam propter vnionem ſermonis videntur quodam modo in vnum corpus ⁊ in vnam qualitatẽ redacti. vt. C.de cadu. tol.§.ne autem.ver.his ita.cū dictū in vno debeat intelligi in alio.vt.l.mulieri ⁊ titio.de cõdi.⁊ demõ. et.l.ſeie.§.caio.j.de fun.inſtru. Sed quando ſubſtitutiones ſunt ſeparate tũc de qualibet conceptione ſeparatim iudicatur: nec infertur de vna ad aliã.vt l.pater filiam.§.fi.ad.l.fal.⁊ l.ſi.ſ.de iniuſt.teſt. Nõ
2 ob. † q͛ dicunt q͛ pluralitas geminat duas ſingularitates vt plene dixi in.l.falſa. in fi.j. de condi. et demon.⁊ in.l.hoc articulo.de here.inſti.

1 ☞ In portiõe hereditaria imputatur q͛ quis habet iure accreſcendi.

2 Subſtituti per hec verba quiſquis mihi heres erit vocantur per nomina appellatiua et pro hereditarijs portionibus.

3 Illud q͛ quis hꝫ per ius accreſcẽdi dicitur potius habere ex diſpoſitione.l.quam teſtatoris.

Si in teſtamento.

a Subſtitutus per verba quiſquis mihi heres erit ad ſubſtitutionem pro hereditaria portione vocatur in qua computatur id q͛ habet iure accreſcẽdi. h.d. ¶No. ergo † q͛ in portione hereditaria cõputatur id q͛ habetur iure accreſcendi. quod eſt not. ¶Opp.⁊ videtur ꝙ iſti vocentur in viriles portiones vt.l.nonnunq̃ꝫ.j.ad treb. Sol.ibi fuerũt expreſſa propria nomina: hic appellatiua. Sed cõtra hoc opp.de.l.vlti.C.eo.vbi videtur ꝙ quilibet admitta
2 tur ad virilẽ. ſol. † fateor ꝙ per hec verba quiſquis mihi heres erit. quilibet videtur nominatus. adeo q͛ inuicem non videntur cõiuncti.vt dicam.j.e.l.ſi pater.tamen per nomina appellatiua videntur nominati.ideo vocantur pro hereditarijs portionib⁹. Item dicitur hic q͛ habet ab alio per ius accreſcẽdi computat in ſuam portionem.contra.ſ.eo.l. cum filio.⁊ argu.j.eo.l.qui liberis.§.hec verba.rñ. ibi loquitur qñ partem habuit non immediate a defuncto: ſed per mediam perſonam heredis: ſed hic habuit a defuncto immediate per.l.vt tex.dicit. ¶Ex
3 hoc no.duo † primo q͛ id q͛ quis hꝫ per ius accreſcendi dicitur magis habere per.l.q̃ꝫ ex diſpoſitione defuncti directa.vt hic dicitur in tex. cum ſua gl. que incipit ex parte. Sed cõtra ſi hoc eſt verū tunc eſt cõtra.j.eo.l.qui liberis.§.hec verba. vbi ille qui non venit iudicio teſtatoris nõ debet admitti. Rñ. hoc hꝫ per.l.mediãte iudicio teſtatoris: ſed nõ directo.vt.l.lege obuenire.j.de ver.ſig.ſimile in.l. generaliter.§.ſi quis ſeruuꝫ.j.de fideicom.li.⁊ intelligas q͛ hic decreuit portio alterius vt quia repudiauit vel alio modo totū capere nõ poterat vt quia erat naturalis.vt.j.e.l.pri. ¶Ultimo no. hic arg.ad.q. teſtator habens quatuor filios duos filios ex vno matrimonio ⁊ duos ex alio: vnus erat pupillus cui fecerat ſubſtitutionẽ pupillarem per hec v͛ba quiſquis mihi heres erit.vel per ſimilia verba. Contigit q͛ vnus ex filijs primi matrimonij deceſſit.⁊ ei ſucceſſit frater vtrinq̃ꝫ coniunctus. modo deceſſit pupillus cui facta eſt ſubſtitutio: ille fili⁹ primi matrimonij volebat admitti ad ſubſtitutionem pro portione ſua et fratris cui ſucceſſit ab inteſtato per hãc legem. Certe hec lex nil facit: quia loquitur hic quando habuit a lege immediate. et nõ fuit tranſi-

a ¶Ad euidentiam.imo vnam vnciam per.d.l.ij.ſed forte errauit hic Bar.per auẽ.licet.C.de natu. lib. et vide Barto.in conſil.incipiente mochus de ſpoleto. ad quod allegat iſtam.l.et eſt in ordine.xlij. Barto. in cõſi.cxviij.incip.dictus quod filius qui vere natus eſt ex cõcubina. Andre. barb.
Andreas Pomate.
a ¶Ad euidentiã. vide Alexã. in.l. cogi. §. hi qui ſolidū.in vlt. colū.ff. ad trebel.
b ¶Quero id q͛. bal. hic vult q͛ pupill⁹ decedat inteſtatus quo ad bona paterna ⁊c. que opi.eſt melior quã glo. in.d.l. ius noſtrū per.l.j.⁊.ij. C.de li.voluit q͛ habeatur per nõ relicta. ſed eo caſu veniunt venientes ab inteſtato.ergo nõ ob.l.j.C.de ſecū. nupt. cū ſimi.ibi erat proprium delictū hic autẽ non erat indignus ſuo delicto.⁊ hoc puto verum niſi apponit q͛ fuit arrogatus de reſtituẽdo filio p.l.nõ intelligiẽ.j.de iure fiſci. Andr. barb.
c Andre. Poma. ¶Secundo quero.vide Imo.cõſi.lxxj.⁊ Alex.conſi.lj.in vlti.col.ij.vol.
d ¶Ualeat.adde q͛ Bal.⁊ imo.ſequũtur opi.Bar.⁊ limitãt nõ ꝓcedere qñ pater ſpurij expreſſe grauaſſet inſtitutū de reſtituẽdo ſpurio vel niſi appareret inſtitutū tacite accõmodaſſe fidem defuncto de reſtituendo ſpurio.iuxta ea que habentur in.l. non intelligitur.§.j.j.de iure fiſci.⁊ in.l.lucius.§.in teſtamẽto.de leg.j.vel ſcd͛m Jo.de Imo.niſi appareat iſtuꝫ a patre inſtitutū fuiſſe paſſum ſemper poſt mortẽ teſtatoris bona patris poſſidere arg.l.ſicut.§.ſuperuacuam quib.mo.pig.vel hypo.ſolu. Pau.de ca.tranſit ſimpliciter cū Bar.ꝓ quo alleg.l.titij teſtamentum. in prin.j.de his qui.vt indig. Bal.cõſuluit q͛ frater

1 ☞ Filius naturalis vel ſpurius licet prohibeatur ſuccedere patri non tamen prohibeẽ ſuccedere fratri ſuo pupillo etiã ex iudicio patris per ſubſtitutionem pupillarem.

2 Spurius quod nõ poſſit ſuccedere ex ſubſtitutione vulgari.

3 Spurius quod poſſit inſtitui ab inſtituto a patre ipſius ſpurij.

4 Spurius quod nõ poſſit emere ab eo cui pater ipſius ſpurij vendidit.

Si is qui ex bonis.

Si filius naturalis ſubſtituaẽ pupillo in bonis teſtatoris non poteſt ſuccedere vltra ſtatutã portioneꝫ: ſed in bonis pupilli inſolidū põt ſuccedere.h.d. ¶Ad euidentiã a ſcias q͛ fili⁹ naturalis nõ põt ſuccedere: niſi i duabus vncijs extantibus legitimis. vt.l.
1 ij.C.de na.li. Not. † ex hac.l. mirabili: q2 licet naturalis vel ſpurius ꝓhibeatur ſuccedere patri: tñ nõ prohibetur fratri ſuo pupillo ſuccedere etiã ex iudicio patris. Caſus eſt hic de filio naturali: de ſpurio vide gloſſ. in auẽ.qui.mo.na.effi.ſui.in fi.col.vij. ¶Oppo. de.l.q͛ cõditionis.j.de do.cau. mor. Glo.ſol.hic ideo ne decedat ꝓ parte teſtat⁹ ⁊ pro parte inteſtat⁹. truffa eſt.tu dic ibi illud q͛ cauſa cõditionis implende caperet ſuccedit in locū bonorū teſtatoris.ideo ſicut de bonis teſtatoris nõ põt capere: ita nec cã cõditionis implende. ſed hic loquitur de eo q͛ capiẽ ex ſubſtitutione pupillari de bonis pupilli: q͛ eſt oĩno extra bona teſtatoris. ¶Op.de.d.auẽ.quib.
2 mo.na.effi.ſui.§.fi. So. † ibi d2 q͛ ſpurius ex ſubſtitutiõe vulgari non põt admitti.rõ q2 p vulgarẽ defuncto ſuccediẽ.vt inſti.de pupil.ſub.in prin.ſed hic eſt ex pupillari ⁊ põt admitti quatenus ſucceditur in bonis pupilli. ¶Quero b id q͛ non poterit naturalis filius capere cui defertur. Rñ. vt no.gl.in.l.j.ſcd͛o rñſo.C.de ſecū. nup. et.j.de re iudi.l.ius noſtrū. ¶Scd͛o
3 † quero c vtrū ille qui eſt inſtitutus a patre ſpurij poſſit inſtituere filiū ſpurium teſtatoris premortui. Hic videtur q͛ ſic in bonis proprijs nõ in bonis habitis a defuncto: ſed certe hec l.nil facit: quia hic loquitur qñ naturalis vel ſpurius vocaretur ex diſpoſitione teſtatoris: ſed queſtio noſtra loquitur quando vocatur ex diſpoſitione heredis: ideo ceſſat omnis fraudis ſuſpicio. vt.l.edicto.§. ſed heredem.ſ.de ali.iu.mu.cau.fac.⁊ ſic puto q͛ inſtitutio valeat d. Tertio quero vtrum e † ſpurius poſſit emere ab
4 eo cui vendidit pater ſuus. Glo.in.l. qui teſtamentū.ſ.de proba. videẽ dicere q͛ ſic.⁊ q͛ ceſſat ſuſpicio. Ja.de bel.diſputauit cõtrariū.et bene quia eo ipſo q͛ ſpurius reperitur poſſidere bona paterna preſumũtur alienationes facte in fraudẽ f. allegat.l.j.C.

poſſit fratrẽ ſpuriū inſtituere indiſtincte. cõſi.v.j.vo. Andre. Poma. ¶Tertio quero vtrū.⁊ ſic multo fortius ſi ipſe filius a patre emiſſet: ſed gloſſ. ſing.in d.l. qui teſtamentū .tenet ↄtrariū: q2 facilius preſumiẽ fraus i vltĩa volũtate: ⁊ ſic i dubio vult ꝙ nõ p̄ſumaẽ fraus niſi appareat de tacita accõmodatiõe quod intelligeverum niſi paſſus fuiſſet poſt mortem teſtatoris dictū filium poſſidere dicta bõa l.ſic.§.ſup uacua.ſ. q.mo.pig. vel hypo. ſol. Bald. vero dicit q͛ ſpuri⁹ a p̄re nõ p̄t ex vltima voluntate vltra legitimã portionẽ neq̃ꝫ ex ti. inter viuos neq̃ꝫ ex ti.lucratiuo puta donationis.ſec⁹ ex ti.oneroſo puta vẽditiõis.⁊ ſic i telligit gl. i.d.l. q teſtm̃.ſꝫ in q̃ꝫtū dicit de ſpurio poſſet cape ex ti.oneroſo.apte ẽ tex.i.d.l.j.C. d͛ na.li.vbi fit mẽtio de ti.ẽptiõis ⁊ maxie h̄ ꝓcedit qñ p̄tiū ↄfeſſat.nã qñ ſuſpicaẽ de fraude tũc facili⁹ p̄ſumit cū emanat cõfeſſio. Itẽ nec ẽt vr̄ bñ dictū q͛ poterit cape ab extraneo de bonis p̄ris ex ti. inter viuos q͛ eſt ↄ tex.d.l.j.vbi ꝓbabiẽ p mediã pſonã.
¶In fraudẽ. Uide Fed.ↄſi.lvij. Bal. ↄſi.ccxlj. ⁊ ꝓ opi.bar.facit q͛ ↄſuluit.d. Frã.de rãp.ↄſ.xxv.iij.li. cal.de teſt.q͛ ſi rogat⁹ tacite de reſtituẽdo ſpurio moriẽs dicat filio ſuo q̃lr fuit rogat⁹ reſtituere ⁊ ſilr ille fili⁹ moriẽs ↄfiteaẽ q͛ iſta ↄfeſſio ꝓſit fiſco ꝓpẽ fraudes ⁊ inq̃ꝫtū Alex. h̄ refert pau.de ca.notabilr dicere ꝙ executor põt i ꝓprios filios ſpurios diſtribuere ſi ſũt paupe.ad͛ bal.ↄſ.lxxv.iij.li.⁊ q͛ voluit Pe.de anch.ↄſi.cccclxxvij ſꝫ cal.ↄſi.xxxj. tenuit q͛ filijs paupib⁹ executor diſtribuere nõ poſſit.ↄſ.xo xxix.e.ti.de teſt.tꝫ q͛ poſſit ſi ſint ſumme paupes.

a ~Andreas Poma. ¶Ergo p̃ſumitur.vide Alex. conſi.lj.in vlt.col.ij.vo.

b ¶Qð non. Adde quod iſtud limitant Bal.et ang. vt refert et ſequitur Pau.de ca.niſi in teſtõ ſit appoſita clauſula codicillaris que apta eſt trahere directam ad fideicõmiſſum vt.l.q̃rebatur.ð teſta.mili. idem ſeq̃tur Jmo. hic et Fulgo.in.l.precibus. vbi refert ſe cõſuluiſſe al leg. text.in l.fratertuꝰ C.de fideicõmiſ.not. gloſſ.in.§.maſculo.inſtit.ð pup. ſubſti.idez tenuit imo. et Ang.in l.in pupillari.ſ.e. et hoc etiam voluitbar. in.l.j.i.xvj. q.de iure codicil.tenuit Mathe.nota. clxviij. et Bald.conſilio.cxiiij.iij.volu.

de natu.li.que bene facit. et facit.l.iij. in fine.e.tit.et.l.j.et.ij.C.de repu.here. et.ſ.de acqui.here.l.ſi is qui bonis.fa- a cilius ergo preſumiturᵃ fraus in cõtra ctibus:ꝙ in vltimis voluntatibus: vt dicto.§.ſed heredem.prealleg.ſ.proxima.q. ¶Ultimo pro materia huiꝰ l.facit quod dixi in.l.fi.C.de his quibꝰ vt indig.

1 ☞ Subſtitutio que ſemel valuit iure directo an obliquetur iſto caſu vt trahatur ad fideicõmiſſum.

2 Subſtitutio fideicõmiſſaria an trahatur ad directam.

3 Subſtitutio que nunꝙ valuit iure directo an valeat iure fideicõmiſ.

4 Uerba directa in codicillis an trahantur ad fideicõmiſſum.

5 Uerbum volo eſt directũ vel obliquũ ratione adiuncti.

6 Subſtitutio pupillaris facta a matre trahitur ad fideicõmiſſum.

7 Pupillaris ſubſtitutio facta maiori quod non valeat iure fideicommiſſi.

8 Uerba vnius ſubſtitutiõis directe qð trahãtur ad aliam ſubſtitutionem directam.

c ~Andre.Pomate. ¶Quero econtra. Uide Alexan.conſilio primo.in.iiij.col.in.iij.volu.

d ¶Quero quid.et per id quod dicitur in codicillis ſingulariter et eleganter dixit hic Bald. et ſequitur Ange.qð ſi in teſtamento poſita ſit clauſula codicillaris quod poſt tẽpora pubertatis ſit digreſſio ad voluntatem codicillarẽ ex quo non poteſt valere iure teſtamenti obliquabitur poſt tempora pubertatis ⁊ valebit vt fideicommiſſaria.ſiue fuit facta per verba directa ſiue communia etiam dato quod ab ipo principio voluerit quod in pupillarem etatez valeat iure directo et intellige quando clauſula eſt appoſita hoc modo ſi non valet valebit in tex.⁊ no. in.l.prima.de iure codicil. et tene menti: quia conſiderata forma teſtamentorũ.in quo conſueuit apponi dicta clauſula codicillaris ceſſabunt opi.Andre.Barba.

~Andreas Pomate.

e ¶Si inſtitutio. Uide Alexand.l.centurio.in.xxiij. colum.ſ.eodem.

f ¶L.ſceuola. Uide Pau.de ca.con.ccclvj. Et inquantum Bar.dicit ꝙ verbum volo non ſit directum vide quod voluit do.Car.conſi.lx.

g ~Andre.Poma. ¶Preterea vide Bal.l.illud.§. tertium.ff.de iure codi.

Uerbis ciuilibus. Compẽdioſa facta a pagano p verba directa nõ valet vltra tpa pubertatis. Jtẽ q̃ nõ admittitur vt ſubſtitutꝰ nõ admittit̃ vt cõiunctus.h.d.iſta eſt notabilis lex ⁊ valde menti tenenda. ¶Op.ad prin.de.l.centurio.ſ.eo. vbi cõpendioſa poteſt fieri verbis directis vltra tempora pubertatis. Solu. verum eſt in milite:ſecus in pagano vt hic. Materiam compendioſe dicemus in.l.centurio. ¶Ad ſecundam partem oppo. dicitur hic qui non admittitur vt ſubſtitutus non admittitur vt coniunctus. Gloſſ.ponit quod ſubſtitutio fuit facta per illa verba.ſi intra.xxv.annos deceſſerit:et ſic ſubſtitutio fuit ſub die.et ſic remota die debet admitti vt coniunctus.vt.l.hereditatis.ſ.titul. primo. Reſpon.lex contraria loquitur quando fuit ſub ſimplici die inſtitutus.hic vero fuit inſtitutꝰ ſub conditione limitata tempore.hoc eſt ſi filius deceſſerit intra.xxv.annos. non ergo fuit dies ſimpliciter.ſed conditio limitata tempore. 1 ¶Quero † vtrum ſubſtitutio que valuit ſemel iure directo obliquetur aliquo caſu vt trahatur ad fideicommiſſum. b Hic videtur tex.quod nonᵇ in prin.et in.l.pupillari.ſ.eo.fallit fauore matris.vt.C. eo.titu.l.precibus.hoc qualiter intelligatur dicemꝰ 2 in.l.centurio. ¶Quero † econtraᶜ vtrum ſubſtitu- c tio fideicommiſſaria ſeu obliqua trahatur ad directam.glo.que eſt hic dicit quod non. Et videtur qð hoc colligitur ex.l.iſta.ſed non colligitur niſi dicas quod colligitur in prin.ecõuerſo.vt ſicut directa ad obliquam non trahitur.ita obliqua nõ trahitur ad directam:vel dic quod colligitur ex ſecundo reſponſo.ſicut ſubſtitutio non trahitur ad inſtitutionem. ita et obliqua non trahitur ad directam. Sed contra hoc habemꝰ clare in.l.Antonius.infra de fideicommiſ.lib.ſecundum Jacobum de are. et videbitis in.l.neꝙ enim.§.finali.cum.l. ſequen.ſ. de teſta. 3 milita. Quero † quidᵈ ſi inſtitutioᵉ vel ſubſtitutio d non curo facta per verba directa nullo tempore po- e tuit valere iure directo an valeat iure fideicommiſ. glo.que eſt hic ſimpliciter dicit qð ſic.ſiue ab initio non potuit valere ratione volũtatis in qua fit:quia fit in codicillis.vel ratione perſone teſtãtis. vel eiꝰ cum quo quis teſtatur:vt.l.ſceuola.a d treb.⁊ l.ex facto.eo.titu.⁊ hoc ſi nil eſt aliud quod impediat.ſed quo caſu potuit valere iure directo nõ trahitur ad fidei.vide gl. que incipit teſtatoris.⁊ ipſam nota et 4 tene menti. ¶Pro declaratione huius † gloſ.quero vtrum verba directa in codicillis trahantur ad fi- f deicommiſſum.gl.ꝙ ſic per.l.ſceuolaᶠ.ſ. ad trebel. et videtur tex.in.l.illud.§.tractari.infra de iure codicil.et.l.cũ quis.§.ſeiam.ſ.de lega.iij. Jac. de are. dicit contrarium dicens qð hoc nulla lege reperit̃.⁊ dicit qð in.l. illud.fuerunt verba obliqua ſcz verbum volo qð eſt obliquum:ſecus ſi eſſet verbũ mere directum:quia tunc nunꝙ obliquatur:vt h ac gl. ſed Oldr.ipſum reprehendit.et ab omnibus damnatur per.l.ſceuola.que dicit qð ex benignitate illa verba trahuntur ad fideicommiſſa.ſi enim eſſet verbum obliquum traheretur de rigore ad fideicommiſſum. ¶Preterea verbum volo eſt directum. vt g 5 l. quoniam indignum.C.de teſta. ¶Pretereaᵍ † vt dixi plaries

dixi pluries verbũ volo non eſt directũ vel obliquũ de ſe niſi ratione adiuncti:vt dixi in.l.apud aufidiũ. infra de adoptio.le.ſed pro Ja.de are.facit gl.q̃ eſt in.l.imperatores.ſ.de manu.teſt.ſed illa glo.nõ omnino bene dicit:ſed debet intelligi ſm predicta. Ulterius gloſ.dicit ꝙ ſi propter cõditionem perſone non a valet trahitur ad fideicõmiſſum. Quero materᵃ fe- 6 cit † pupillarẽ ſubſtitutionẽ filio.vtrũ valeat iure fi- b deicõmiſſi. Per iſtã glo.videt̃ qð ſic:ᵇ q2 propter cõditionẽ perſone nũꝙ potuit valere iure directo: qm̃ mater non põt ſubſtituere directo et pupillariter: q2 non hz filium in ptãte vt.ſ.e.l.ij.ſ.eo.l.ſi mater. Contrarium no.glo.inſti.e.§.extraneũ.quã glo. quidam tenent:ſed cõmuniter oẽs tenent glo.hic poſitã. Et ad illam que dicit qð nullo iure valet.dicũt iure ſcilz iure directo.ſed iure fideicõmiſſi ſic:vt hac gloſſ. ſic in quolibet extraneo ſubſtituente.vt.ſ.de leg.j.l. filiꝰ §.vt quis heredem.et.l.ex facto.in princi.ſ.ad trebe. 7 ¶Sed † quero ponamusᶜ quod ſubſtitutio pupilla- c ris eſt facta maiori.vtrum valeat iure fideicommiſ. per iſtam gloſſ.videtur quod ſic.quia propter cõditionem perſone nũꝙ potuit valere iure directo. Cõ- d trarium dicuntᵈ omnes docto.nam cum ſubſtitutio pupillaris debeat finiri adueniente pubertate.ita ꝙ vltra non durat.ergo a pubertate non debet incipere vt.ſ.de vſufru.le.l.vſumfructum cũ moriar.ad hoc facit.l.ſi fundũ per fideicõ.als.l.ſi titio.§.fi.cũ.l.ſeq. ſ.de le.j.hoc tenẽt do.Ray.et Guil.de cu. et oẽs qð ſatis placet. Cõtra oĩa predicta videtur quod talis ſubſtitutio nullo caſu poſſit valere propter defectum perſone iure fideicõmiſſi.nã ab initio põt valere iure directo vt vulgaris que poteſt fieri a quolibet et cuilibet.ergo ⁊c.reſpond.vt dicam in materia compendioſe in materia illa vtrum compendioſa conti- e neat vulgarem. ¶Ultimo queroᵉ vos habetis hic 8 vtrum † verba directa trahantur ad fideicõmiſſum vel contra:ſed quero vtrum verba vnius ſubſtitutionis directe trahantur ad aliam ſubſtitutionem directam.glo.hic notãter dicit quod ſic.quod verba dubia directa trahuntur ad vulgarem directam. allegat.l.fi.C.de here.inſtit.vbi verba ſonabant in pupillarem.q2 dicit titij plotij heres eſto.et ſic videbatur facere heredem heredis.tñ interpretatur ibi imperator eſſe vulgarem.et ſic verba vnius ſubſtitutionis trahantur ad aliam vt ibi dixi.

1 ☞ Diſtributiuum quiſquis quod habet in ſe conditionem.

2 Subſtitutio an ſit conditionalis inſtitutio.

3 Nullum ꝙ ſit per omnia idem dicitur ſimile.

f **Qui liberis.** ᶠClarum eſt principium huius.l.ideo non ſummo eam eo quod eſt quedam diuiſio ideo ſeipſam ſummat. No.tex. 1 ibi:cui ſimilis ⁊c. Nota † de diſtributiuo quiſquis:q2 hz in ſe cõditionẽ:vt dixi in.l.hoc articulo.ſ.ti.j.et pleniſſime in.l.j.ſ.de condi. et demon. 2 ¶Op.ꝙ † nulla ſubſtitutio ſit pura:cũ oĩs ſubſtõ ſit cõditionalis inſtitutio:vt.l.coheredi.§.coheres. ſ.e. et.l.in rõne.§.ſi filio.ad.l.fal. So.vt in glo. ¶Opp. dr hic qð id qð eſt idẽ ſit ſimile.cõtra.l.qð nerua. et 3 quod ibi no.ſ.depo. † Rñ.nullũ qð ſit per oĩa idẽ f dicit̃ ſimile vt ibi:hic vero idẽ quo ad effectũ tñ diuerſum quo ad verba: et illo reſpectu dñr ſimilia quo reſpectu ſunt diuerſa.

1 ☞ Qui eſt heres defuncto nõ ex eiꝰ iudicio non admittitur ad ſubſtitutionem factã per hec verba quiſquis mihi heres erit.et ſic:

Quando heres heredis dicatur heres teſtatoris.

a ¶Quero mater. et no.hoc de matre q2 quotidianũ eſt quod ſi mater ſubſtituit impuberi quandocunꝙ deceſſerit valebit ſemper vt fideicõmiſſaria etiam filio moriente in pupillari etate. Et adde inꝙtum hic dicitur quod ſubſtitutio facta impuberi per viam directam nil vz: limita niſi fuerit cõcepta ſic quandocũ ꝙ deceſſerit talis ſit ei heres. nam tunc valebit iure fideicommiſſi quia a principio non vz iure directo. Andre.barb.

b ¶Qð ſic.adde ꝙ hãc gl.ſequũtur Bal.Ang.imo. Pau.de ca.Mar.ſyl.Cy.gui.de cu.in.l.precibus.C. e.ibi ſali.ibi et ang.in.d.l.centurio.do.Ant.⁊ car.flo. in.d.c.raynutius.et ibi imol.in materia pupil. ⁊ Ja. but.bal.in.l.extraneũ.C.de inoffi.teſt.Bal.in.l.extraneũ.C.de here.inſti.cõtrariũ tenuerũt aliqui quorũ motiua nõ refero vide hic per Alex.q2 glo. hic ſecutus fuit Bal.cõſulendo cõſi.cxiiij.iij.vol.vbi dicit auctoritatẽ glo.hic Dy.ray.Guil.de cu. Bar.cõfirmari ratione naturali q2 nõ dz imperitia mulieris q̃ neſcit quid ſit pupillaris ſubſtõ vel vulgaris officere vere et reali intẽtioni ipſius.ar.l.codicillis.§.fi.de le.ij.et C.de teſta.l.qm̃ indignũ.nã et ipſe iudex dz interpretari ex poteſtate ſibi conceſſa a.l.vltimã voluntatem ita quod valeat et non pereat vt. C.de fideicõ.l.voluntatis.et.l.fi.de manu.teſta.crudelis eſt interpretatio que fit ad ſubuertẽda iudicia defunctorũ. et a iure et veritatis diſpoſitione penitus aliena. vnde et ſi verba fideicõmiſſi deficiunt tñ eũ ſermonẽ pro fideicõmiſ.debemus accipere.arg.ff.de leg.ij. l.vnũ ex familia.§.item imperator marcus. et idem tenet Calde.conſi.xj.de teſt.de ſubſtitutione facta pupillo extraneo.vide Bal.cõſi.cxl.j.volu.

c ~Andreas Pomate. ¶Ponamus.vide Panor. conſi.xxxij.in.j.col.ij.vol.

d ¶Contrarium dicunt.nam hoc dictum videtur procedere ſi teſtator putabat eum impuberem quod eſt conditio impoſſibilis quam teſtator putauit poſſibilem vitiat actũ.l.ſeruo manumiſſo.de condi. inde.ſecus forte ſi ſciebat:q2 cũ illa cõditio impubere facto iam ſit impoſſibilis:facit.l.ſi mihi meuia. et.l.j. ſ.tit. j.de ver.obli.d.l.titio cum moritur. quia ibi non cõferret diſpoſitio in tempus impoſſibile euenire imo euenire poterat:quia conferebatur in tempus mortis future:ſed in caſu noſtro conferebatur diſpoſitio in tempus impoſſibile euenire ratione pſone cui ſubſtitutio fiebat. And.barb.

e ~Andre.Poma. ¶Ultimo quero. Ultimo dixit hic Ange.quod quando ſubſtituitur vxori poſt mortem que erat iſtituta ad vitã qð hic talis ſubſtitutio nullo tempore valet iure directo:ſed trahetur ad fideicommiſſum.tu recurre ad.l. ſi filius apparet. ſupra de libe.et poſthu.

f ~Andreas Pomate. ¶Qui liberis.vide Alexã. conſi.xxxvj.in.iij.volu.

a ~Andre. Poma. ¶ Hec verba. vide qd piſtū tex. dicat Old. conſi. xvj. incip. thema tale eſt. refert et ſequitur Ray. §. et qd ſi tantū. in. xiij. colū.

b ¶ Ultimo. Adde ꝙ cū Bar. tranſit Bal. in. l. fi. §. ẞ et ſi quis. C. cōia de le. et in. l. fi. in. xviij. q. C. de here. inſti. ⁊ in. c. j. de iueſti. in ma. fac. et in aut. ſi tamē. C. de temp. ap. Pau. d ca. hic etiam tranſit cuz Bar. limitando illō verū quando habebant notā perſonam illius alias cenſeātur habuiſſe reſpectum ad dignitatem et tranſibit. argu. l. qui habebat. j. de rebus dub. et dicit quod tempore quo ſtudebat iſta queſtio venit ad manus Bald. de quodam compromiſſo facto a rege Francie limita tamen in caſibus in quibus dicitur commiſſionem factam ſub nomīe dignitatis tranſire in ſucceſſorē in dignitate vbi ſucceſſor haberet dignitatem nomine proprio non alieno. ita probatur in. l. ꝙ principi coniuncta. l. ſi auguſte. de lega. ij. et ibi no. Barto. et hanc limitationem tenet Ange. poſt Cyn. in. l. ſi quis imperatorem. C. q̃ teſt. fa. poſ. Bald. in lege hac conſultiſſima. e. titu. reprobat gloſſ. in cle. et ſi principalis. de reſcrip. que cōtrarium ſentiebat. item limita niſi exiſtens in dignitate eſſet coniunctus ei qui ſibi cōmiſit vel aliter appar et de aliqua preſumptione affectionis. ita tenet imo. hic et Ange. per not. per gl. in. c. ij. de teſti. alias fallentias vide per Ioan. andre. in addi. ad ſpecu. in titu. de iudice dele. §. reſtat circa principiū. vbi querit quid ſi habēti duas dignitates duo ſucceſſerunt ei in dictis dignitatibus. et ibi etiam quid ſi cōmiſſa ſit cauſa epiſcopo Bonoñ. et ante cognitionē cauſe eccleſia bononienſis ſit facta archiepiſcopalis an poſſit procedere talis epiſcopus de quo etiā per eundem. in addi. in ſpe. in titu. de inſtrumentorum edi. §. nūc aliqua ſup ver. q̇d erit in prelato. ⁊ p eundē in. c. rōne. et. c. priuilegiū. de reg. iur. lib. vj. in mercu. et in c. q̄uis. de offi. dele. in. vj. per Pau. de lea. in diſputatiōe incipiēte papa reſcribit epō. an aūt cōmiſſio facta epō bononiēſi extēdatur ad locūtenentē. Guil. de cu. in. l. ſi ptor. ſ̃. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. concludit ꝙ nō per illū text. Alex. dicit putare ſe dixiſſe in lege more. ſupra de iuriſdi. om. iudi. et adde quod limitationem Paul. de caſtro. ſupra in princip. voluit Bald. in cauſa illius compromiſſi facti in regem Francie eius conſilio. ccccxvij. j. volumi. incip. in chriſti nomine ego puto. Ad queſtio. vero an cōmiſſio facta epiſcopo expiret ipſo facto archiepiſcopo. Oldra. dicit quod dignitas non tollitur ſed mutaṫ eius conſilio. ccxxix.

c ~Andreas Pomate. ¶ Dubitaui. vide Lanfran. in tractatu de arb. char. xxj. ver. ſolet. Feli. c. preſentata. in princip. de teſta. et. c. cum ex officij. in. xiij. col.

2 Iſta verba quiſquis mihi heres erit ſit heres filio meo impuberi quā ſubſtitutionem contineant.

3 Seruus eſt eodem modo heres nomine ſicut filius.

4 Compromiſſum factum in aliquē ſub nomine dignitatis quod non tranſeat ad ſucceſſorem.

5 Executor teſtamenti datus ſub nomine dignitatis quod eo mortuo ſucceſſor erit executor.

6 Inſtituti vel ſubſtituti in ſecundo gradu qd veniant per hec verba quiſquis mihi heres erit: vel quos mihi heredes inſtitui.

7 Si teſtator ſubſtituit per hec verba ſi talis deceſſerit ſubſtituo heredes meos infraſcriptos: demū inſtituit pauperes eligendos per aliquē: an illi pauperes admittātur ex ſubſtitutione illa.

Scriptum dicitur quod legi poteſt non intelligi.

8 Uerbum inſtituo quod trahatur ad ſubſtitutionem directam.

a **Hec verba.** [a] Qui eſt heres per mediam perſonam alterius non admittitur per ſubſtitutionem factam per hec verba: quiſquis mihi heres erit. hoc dicit. Uel aliter. Qui † eſt

1 heres defuncto non ex eius iudicio non admittitur ad ſubſtitutionem factam per hec verba: quiſquis mihi heres erit. hoc dicit. Et eſt nota. text. ibi: quia non ex iudicio veniunt ⁊ cetera. ſimilis text. eſt infra vt le. no. ca. lege prima. paragrapho non ſolum. nam ſi eſſet heres heredis ex diſpoſitione defuncti; puta ex pupillari ſubſtitutione admittitur vigore dictorum verborum. ratio: quia habet affectionem defuncti. caſus eſt infra eodem. lege paterfamil'. in princi. ¶ Opponitur ſupra de in rem ver. lege tertia. paragrapho ſed et ſi errauerit vbi non refert an quando per obliquum vel per directum aliquid fiat: vt patet. Solut. hic aliud: quia conſideratur affectio teſtatoris: que in eo qui eſt heres per obliquum non cadit. Ulterius opp. dicitur hic neq; heredum heres. contra in lege qui patri. infra de acquir. heredi. dic vt ibi dicam. ¶ Ulterius oppo. vt infra de codi. l. ſi quis cum teſtamentum. vbi non curatur quomodo ſit heres. Solutio ibi nullus erat inſtitutus. vnde in eis iſta verba nihil poterāt operari. hic vero ſic. vel aliter ibi volebat quoſdā grauare. hic volebat eos honorare. qui honor non cadit in eum in quem teſtator nullam habet affectionem. prima ſolutio magis placet: quia illam tenebat Dyn. ¶ Item oppo. ſupra de donatio. inter virum et vxorem. l. ſi donare. paragrapho primo. gloſſ. non ſol. ſed dic quod ibi vltimus nominatus tenet locum primi quo ad effectum donantis hic vero heres heredis non tenet locum primi quo ad effectum teſtantis. ¶ Extra glo.

2 † quero quam ſubſtitutionem contineant illa verba: quiſquis mihi heres erit: ſit heres impuberi filio meo. Dicunt quidam quod expreſſam vulgarem. ita tenet Azo in ſumma huius tituli. et Dyn. in tractatu ſuo de ſubſtitutio. gloſſa vero dicit quod hic continetur expreſſa pupillaris et tacita vulgaris. ita not. inſtituta eodem. in diſtin. magna. ita tenēt Iacobus de Rauen. et Cynus in lege precibus. hoc etiam tenui vobis. ſupra eodem lege prima. in tractatu vulgaris in queſtio. quibus verbis cōcipiatur. nā cū hic ſubſtituatur pupillo: q: dicit filio impuberi ſit heres: pz qd eſt expſſa pupillaris cōtinēs in ſe tacitā vulgare. vt ibi dixi. ¶ Ultimo ī hāc. l. induco cō

3 tra Ia. de are. et Petrū qui dicunt ꝙ filius eſt heres noīe. ſed ſeruus nō. vt dicūt in. l. cū ꝓponas. C. de here. inſtituen. ſed dico contrariū: q: eodē modo eſt heres dominus per ſeruum ſicut pater per filium. vt di

b cam plene in. l. cum filio. j. de leg. j. ¶ Ultimo [b] hanc

4 l. induco ad queſtionem † in qua ſemper dubitaui. [c]

c

vos habetis ꝙ ſi delegatio eſt facta alicui ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem in dignitate vt in. c. quoniam abbas. extra de offi. deleg. ⁊ not. ſ̃. de iuriſ. om. iudi. l. ⁊ quia. ⁊. l. tale pactum in fi. de pa a ctis. modo pone compromiſſum factum in aliquem abbatem ſub nomine dignitatis: an tranſeat ad ſucceſſorem in dignitate. Uidetur ꝙ ſic per predicta iura. In cōtrarium videtur caſus hic: nam licet ſub nomine appellatiuo hic ſit facta ſubſtitutio. quiſquis mihi heres erit. non tranſit in eos in quos non cadit affectio: licet ſuccedant in nomen appellatiuum. vt hic. ita in queſtio. iſta. vnde ſicut compromiſſum nō tranſit ad heredem. vt. l. diez proferre. §. j. ſ̃. de arbi. ſic nec ad ſucceſſorem in dignitate. vt hic. ⁊ hoc tenet Innocen. in ſimili in. c. fina. extra de offic. deleg. Nec obſt. quod dicimus in delegatione facta ſub nomine dignitatis: quia illud verum quando aliqua iuriſdi. committitur: ſed queſtio noſtra loquitur quādo committitur: aliquod exercitium ſeu aliquis actꝰ. vt compromiſſum et ſimilia vt nota. per Innocen.

5 in dicto. c. fina. extra de offi. delega. Et hec † multuz faciunt contra ea que dixi in. l. quidam relegatus. j. de rebus dub. ⁊ contra id quod fit quotidie. Dicit te

a ſtator. [a] facio meuz executorem priorem talis hoſpitalis. nam ſecūdum predicta videtur quod ſuccedēs in hoſpitali non ſit executor nec in illo officio ſuccedat. quod eſt contra communem obſeruantiam: ⁊ cōtra ea que dixi in. l. quidam relegatus. ſed dic quādo teſtator dat executorem in vltima voluntate dat eū in locum executoris legitimi. hoc eſt in locum epiſco 8 pi qui eſt legitimus executor. vt. l. nulli. ⁊. l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſco. ⁊ cleri. ſicut ergo illa executio defertur ſub nomine dignitatis. ⁊ ita hic executio defertur in locuz legitime. vnde magis de dignitate quam de perſona videtur ſenſiſſe ſed ſi vellemꝰ quod iſta lex nihil faciat. dic quod lex iſta loquitur quando ſunt aliqui ſubſtituti ſub nomine appellatiuo per teſtatorem impoſito ⁊ introducto: quia ipſe eos heredes inſtituit. ſed ſi eſſet aliud nomen appellatiuum non introductum per teſtatorem non curarem an eſſet primus vel ſecundus. vt dixi in ſolutione contrarij. l. ſi quis cum teſtamentum. de iure codicillorum. puto tamen ea que dixi de arbitro et arbitratore eſſe vera per ea que notantur per Innocen=

b tium [b] in dicto. c. vltimo extra de officio delega. non habetis hic alia niſi quod recitabo hic aliquas que

6 ſtiones quas omiſi. Et quero † vtrum ſubſtitutio facta per hec verba quiſquis mihi heres erit vel per hec verba eos quos mihi heredes inſtitui. vtrū admittantur illi qui ſunt inſtituti in ſecundo gradu. vt b ſubſtituti vulgariter vel pupillariter alteri filio. Reſpondeo ſic quia in iudicio teſtatoris veniunt vt in

7 hoc. §. hec verba. Quero † quid ſi teſtator [c] ſubſti

c tuit per hec verba ſi talis deceſſerit ſubſtituo heredes meos infraſcriptos: demum poſtea in teſtamento inſtituit pauperes eligendos ⁊ nominandos per aliquem: vtrum illi pauperes admittantur ex ſubſtitutione illa. Reſpondeo. et aduerte propter illam di c ctionem infraſcriptos. nam ſcripti dicuntur illi qui poſſunt legi non qui poſſunt intelligi: vt probatur in l. prima circa princip. ſ̃. de his que in teſtamen. delē. pauperes autem electi nō poſſunt legi in teſtamēto

de preſcrip. vide quid dicat Bal. in. l. fi. in. v. col. C. de cōtrahen. emp. Barb. in. l. ſi ſtipulatꝰ. ff. de ver. obli. glo. c. ij. de teſta. in. vj.

¶ Dicit teſtator. ad aliud quod tangitur hic de executore vltime voluntatis ſcilicet quod tranſeat; non tamen aſſignet bonā rationem: quia illud eſt nomen non introductum a teſtatore: ſecus in caſu huiꝰ. §. hec ratio nō placet: quia cōcluderet id quod minus ꝑmiſſum: quia executorez in locum tenent ſucceſſoris. l. deputat ſub nomine dignitatis: q: dat epiſcopum loci. l. nulli. preal leg. ſed certe potius econtra: q: l. prouidet in defectū dati a teſtatore: vt in auten. lz. de epiſco. ⁊ cle. Bal. vero dicit hic qd eſt ſpeciale fauore vltime voluntatis ⁊ videatur cōmiſſa tāq̄ bono viro. tu potes dicere ꝙ ratio colligitur ex gl. pe. in. c. ij. de teſtamen. in. vj. videlicet: q: illud miniſteriū eſt tale ꝙ videtur committi reſpectu dignitatis vel religionis ꝑ qua preſumitur: non aūt reſpectu affectionis certe ꝑſone ⁊ ideo ſecus eſſet ſi deputans talē executorem eſſet cōſanguineus ipſius deputati: q: tunc non trāſiret in ſucceſſores: vt voluit glo. preal le. ⁊ vide cōſiliū Bar. lxv. incip. domi Cato. ad quid allegauit iſtum §. hec verba. quādoq; teſtator dicit quiſquis vel qualiter. Andre. Barba.

lz ex teſtō cōprehendantur. Ego dicerē ſic: ſi quidē teſtator nullos facit heredes quos noīatim ſcripſerit inſtitutos vel ſubſtitutos: tunc de neceſſitate opz intelligi de his pauperibus. qm̄ alij nō ſunt ſcripti: ⁊ ſic cōſtat teſtatorē de his ſenſiſſe: vt. l. ij. ſ̃. de libe. et poſthu. facit ad hoc. j. de aur. ⁊ arg. lega. l. pediculis. §. itē cū quereretur. Si vero alios heredes noīatim in teſtō ſcripſerit ad illos refertur illa ſubſtitutio: qm̄ ſunt ſcripti: ⁊ vere ſunt infra ſcripti: ⁊ in dubio debemus ſtare proprie ſignificationi: vt. l. nō aliter. j. de leg. iij. ⁊. l. j. §. ſi is qui nauē. de exerci. Sed qm̄ ſubſtitutio eſſet facta p verba q̇ſquis mihi heres erit vel eos q̇s mihi heres īſtitui ⁊ ſimilia verba: tūc in caſu iſto venirent pauperes ſic electi: quia veniunt ex iudicio teſtatoris. probatur in. l. vnū ex familia. j. de leg. ij. qd tene mēti. ideo reſpice multum verba teſtamēti qualiter ſunt conce 8 cepta. ¶ Ultimo no. † ꝙ verbū inſtituo trahitur ad ſubſtōnem directam de quo dicemus. j. eo. l. centurio.

Partes. Opponi. C. eodem. l. finali. Solu. vt dicam j. eo. l. proxi.

b ~Andre. Poma. ¶ Inn. in dicto. Et hanc ſolutionem poſuit ibi Inno. tu dic quod quando cōmittitur iuriſditio fit reſpectu ꝑſone ⁊ peritie preſumpte quā preſumitur habere ſucceſſor in dignitate. facit. c. ſtatutum. de reſcriptis in. vj. ſed nudum miniſteriū cōmittitur reſpectu affectionis quod contingit minus premiſſis. ⁊ facit. l. mandato diſtrahendorū. ſ̃. mandati. l. cui bonis. ſ̃. de renun. furioſi.

c ~Andre. Poma. ¶ Quero quid ſi teſtator. Uide Alexan. conſi. clxiij. verſic. premiſſis in. v. vol. ⁊ idem Alex. ⁊ moder. l. fi. C. de here. inſtit. ⁊. l. ſi quis. §. fi. ff. de acqui. here. vide quid per iſtam. l. dicant moder l. cum filio. in glo. j. j. de leg. j.

a ¶ Tranſit.vide Pau.de ca.conſi.cclix.

b ¶ Paterne.Adde quod Imol.hoc dicit etiam eſſe no.⁊ Sali.idē tenet in.l.teſtamento.C.eo.fortius voluit Ang.in.l.quoniā ſororē.C.de iure deli.⁊ in.l.qui duo.j.e.⁊ in.l.ventre.j.de acquir.here.⁊ Imol.ibi in vlti.chart. ang.⁊ imo. in.l.pantonius.eod. titu.Imo. et Pau.de caſt.in.d.l. qui duos valet quod idē etiā ſcꝫ quo ad trāſmiſſio.her. paterne delate impuberi in caſu.d.l.qui duos.valꝫ qñ teſtator habēs duos filios impuberes dixit ꝙ ſi ambo decederent impuberes titiū ſubſtituebat: quia tunc mortuo vno ex impuberibus hereditate paterna non adita non venit ſtatiꝫ titius ſed alius frater impubes iure tranſmiſſionis ſibi facte ex potentia ſuitatis:quia tunc dicitur ſupereſſe perſona que ex preſumpta mente teſtantis habet excludere ſubſtitutum.ad idem all.l.qui duos de reb.du.qꝺ ſingulariter dicit Alexan.ad ampliatio.huius.§.latius hic vide per eum.

c ☙ Andre.Poma. ¶ Filio impuberi.alleg.iſte.§.ꝙ adita hereditate per filiū cenſetur vnū patrimoniū hereditas patris ⁊ filij.Et no.ꝙ cōiunctorū dꝫ fieri ſeparatio vniformis qꝺ eſt vtile ſm Ang.in eo q̇ impetrauit eccleſiā q̄ alteri erat vnita ⁊ nō pōt illā vnitatē poſſidere.facit.c.ſuper eo.de prebē.in.vj.lꝫ non alleget ꝙ datio coheredis imponit ſuitateꝫ quo ad cōfirmationē tabularū pupillariū.l.apud iul.§.idē iul.j.ad treb.⁊.j.e.l.ſi filius qui patri.non aūt ponit effectū ſuitatis quo ad effectū trāſmiſſionis hereditatis non agnite.l.iij.C.de iure delibe.

☙ Andreas Poma. ¶ Filio impuberi.Vide quid ꝓ iſtum dicat aret.l.j.§.veteres.in princip.⁊ ibi Alex.ff.de acqui.poſ.in.v.col.vide etiam Alex.conſi.xij.in ij.col.⁊ ſeq.in.v.volu.

Si pater. Diſiunctus in vnam dimidiam ⁊ plures coniunctim in aliaꝫ dimidiam pro hereditarijs portionibus ad ſubſtitutionē vocant̄.h.d. ¶ Op.ad hanc.l.de.l.luciꝰ §.lucius.j.de leg.ij.vbi dꝛ ꝙ omnes vocantur ad virilem.dicit gloſ.Sol. vt ibi.Alij vero dicunt aliter vt no.ſ.ti.j.l.liber homo.§.titius.vbi dicitur qꝺ geminatio verborum illud inducit.ſed ſol.iſta non eſt bona.nā hic nō fuerunt verba geminata: ſiue orationes geminate: ſed fuerunt omnes nominati vna ⁊ eadem oratione.Alij vt Iacob.de rauen.dicūt qꝺ ibi ꝓpter relatiuū quis videtur ſingulariter nominati.illa ſol.approbatur per Cy.C.eo.l.vlti.ſed in veritate eſt cōtra iſtū tex.qꝛ hic ponit relatiuū quos.⁊ videtur cōiter contra glo.⁊ no.l.ſiue a certis.j.de duo.reis.vbi relatiuum quis vel qui nō inducit qꝺ plures videtur ſingulariter nominati: quid dicemꝰ? Certe teneo ſolu.gloſſ.poſite in.l.lucius.ad quam gloſſ.ſe remittit: nam ex eo quod teſtator vetuit alienari extra familiam: preſumitur quod voluerit cuiqꝫ dare virilem:vt ibi no. ¶ Alterius oppo.de.l.fina.C.eo.tit.Iſtud contrarium eſt valde difficile.Gloſſ.hic ⁊ ibi multas ſol.ponit que omnes diuinationem continent: ſed veritas eſt quod ibi eſt ſubſtitutus per hanc dictionem diſtributiuam quiſquis.vnde quilibet videtur nominatus: merito quilibet videtur ſubſtitutus in virilem.hic vero ſubſtituitur per illud relatiuū quos: qꝺ eſt magis collectiuū q̄ꝫ diſtributiuū.Dicit enim quos ſibi:qꝺ non eſt diſtributiuum:ſed magis vnitiuum ⁊ collectiuum.naꝫ collectiuum eſt cū reperitur in plurali numero et ad plures nominatos refertur.Et hec ſo.patet ex ſignificatione verborū:⁊ hec eſt vera quā ſequūtur doct.vltramon.Et audiui a quodam antiquo doctore ꝙ Mar.de fano interrogatꝰ de ſolutione huiꝰ contrarij ſic rñdit. ¶ Sed cōtra illā ſol.opp.ſi per diſtributiuū videt̄ quilibet noīatus ergo in virilē q̄libet admittit̄ nō ꝓ hereditaria portiōe qꝺ eſt cōtra caſum.ſ.l.proxi.in fi.⁊.l.in teſtō.ſ.e.Rñ.q̄libet vī noīatus noīe appellatiuo.⁊ ideo inter ſe in portionibꝰ q̄ eos tangunt habebunt portiones hereditarias:ſed q̄ꝫtū ad extraneū habebūt viriles.Nec ob.l.fi.C.eo.que videtur velle ꝙ etiā habeant inter ſe viriles:quia illud ideo quia etiam in hereditate habebant viriles: al's eſſet contra.ſ.l.proxi.in fi.⁊.ſ.eo.l.ſi in teſtamēto. ¶ Vltimo glo.op.de.l.j.C.eo.ſed illa concordat ⁊ non diſcordat.

Sed ſi plures. Spes ſubſtitutiōis pupillaris ad here-
a dē nō trāſitᵃ.h.d.cōcordat lex qui liberis §.hec ꝟba.ſ.eo.dic vt ibi. In tex.obierūt ſoli:ideſt pupillo.Idē de ſpe ſubſtitutionis reciproce:vt.l.lucius.§.fi.j.e. ¶ Op.de.l.qui patri.j.de acq.here.Solu.vt ibi dicam.⁊ no.bene iſtū tex.qꝛ quotidianus eſt.Barto.

1 ☞ Exiſtentia ſui heredis operatur tranſmiſſionē hereditatis paterne ⁊ fraterne.
2 Pater qui fecit de filio ſuo neceſſario voluntarium poterit facere neceſſarium filio ſuo.
3 Beneficium abſtinendi qꝺ habet filius in hereditate paterna quod habeat etiam in fraterna.

Quos poſſum. Iſte eſt bonꝰ.§.⁊ habuiſtis in.l.ij.§.prius.ſ.eo.
1 ¶ No.† ꝙ ſicut exiſtentia ſui heredis operatur trāſmiſſionem hereditatis paterne.vt dicam.j.e.l.ſi filius q̇ patri.⁊ pleniſſime in.l.ex militari.j.de teſt.mi
b li.ita operatur tranſmiſſionē fraterneᵇ hereditatis ex pupillari.qꝺ no.multū vt hic eſt caſus. ¶ Quero
2 †quid ſi pater fecerit ſibi de filio ſuo ⁊ neceſſario voluntariū.vt puta qꝛ dedit ſibi ſubſtitutū vulgariter ꝑ.l.ſi filiꝰ heres.de lib.⁊ poſth.an poterit facere neceſſariū filio ſuo.Et dic ꝙ ſic vt hic:qꝛ ſufficit potentia ſua ideo nō requiritur ꝙ faciat.qꝺ no. ¶ Quero
3 †vtrū beneficiū abſtinendi qꝺ hꝫ filius in hereditate paterna habeat locū in hereditate fraterna.⁊ dico ꝙ ſic.vt.l.ſi filius qui patri.j.eo.

c **Filio impuberi.** ᶜSubſtitutus pupillariter non poteſt hereditatem pupilli ſeparare a paterna ſi eſt adita per pupillū.Itē niſi adeatur ex paterna nō poteſt ex pupillari adiri.h.d.cum.§.ſequenti.⁊ eſt nota.textus.Ibi nō poteſt.ibi rñdet.⁊ no.ibi iuncta eſt.In tex.ibi habere poſſum.ſine paterna.nam aut filiꝰ adiuerat hereditatem patris ⁊ non conceditur ſeparatio perſonaliter:vt.ſ.proxi.§.aut non adiuit:et tunc per me

nō poſſunt ꝯfirmari tabule pupillares qꝛ repudiaui:⁊ ſic nō defertur ex his hereditas.vt.j.proxi.anteq̄ꝫ aliquid recitem vide prius.§.ſequentē.Bar.

1 ☞ Subſtitutus an in caſu huius.l.poſſit petere reſtitutionem ex perſona pupilli vt ſe abſtineat ab hereditate paterna.
2 Exiſtentia ſui heredis dato coherede extraneo nō confirmat tabulas pupillares.
3 Per aditionem heredis inſtituti in re certa qꝺ confirmentur tabule pupillares alio herede vniuerſali non reperto.

Si ex aſſe. Extraneus ſolus inſtitutus repudiando hereditatem paternā nō poteſt agnoſcere pupillarem.hoc dicit. ¶ In tex.ibi inſtitutus extraneus.ſecus ſi eſſet ſuus vt.j.eo.l.ſi filius qui patri. ¶ Oppo.ad.§.filio.quod poſſit ſeparari hereditas patris et filij.vt.l.ſi filius qui patri.j.eo.ſol.ibi filius adiuit et per beneficiū reſtitutionis abſtinuit:hic nullo modo.vt hic ſm vnam lecturam.
1 ¶ Sed dubitatur† an in hoc caſu iſtius.l.ſubſtitutꝰ poſſit petere reſtitutionem ex perſona pupilli vt ſe abſtineat a paterna.Videtur quod ſic per.l.non ſolum.ſupra de in integrum reſtitutio. ¶ Sed contra hoc videtur per hanc legē vbi hꝫ neceſſe vtranqꝫ habere vel neutrā. Sed reſpondet qꝺ haberet neceſſe habere ſcꝫ ipſo iure niſi reſtitutionē iploret. ¶ Op.de.l.ſi filius qui patri.j.eo.vbi poteſt habere vnam ſine alia.Solu.ibi vterqꝫ erat ſuus et neceſſarius:qꝛ duo fratres.vnde exiſtentia ſui heredis licet vterqꝫ repudiaret confirmat tabulas pupillares.hic vero vnus erat extraneus:ideo ipſo et pupillo repudian-
2 tibus ſecꝰ:quia† exiſtentia ſui heredis non habet locum vbi coheredem extraneum habet:vt.l.apꝺ iul.§.idem iulia.j.ad trebel.et dicam in.l.ſi filiꝰ qui patri.j.eod.Nota ibi:iuncta eſt hereditas ⁊c.quia effecta eſt vna hereditas. ¶ Vltimo vide gloſſ.que incipit imo contra.ibi.l.liberum.ſed vbi vnum non dependet ab alio:nec eſt pars eius ſicut in diuerſis legatis ſeruatur:vt.l.ſi duobus.j.de leg.ij.Dy. ¶ Op.ad hunc.§.ſi ex aſſe.de.l.apud iul.§.idem iul.j.ad trebe.Sol.hic dicit ex aſſe.et ſic nullum habet coheredem cuius aditione poſſent tabule pupillares cō-
3 firmari:ſed ibi ſic.Dy. ¶ †Quero q̄d ſi heres eſſet ex aſſe:tamen in teſtamento eſt quidam heres in re certa an per eius aditionem cōfirmentur tabule pupillares.dico quod ſic:quia cum non reperiatur aliꝰ heres vniuerſalis iſte inſtitutus ex re certa erit vniuerſalis heres.vt.l.j.§.ſi ex fundo.ſupra titu.j.et plene dixi in.l.ex facto.eodem titu. ¶ Sed aduerte qꝺ in inſtitutione in re certa nō fuerūt appoſita illa verba: et plus de bonis meis petere non poſſit:qꝛ tunc non habet̄ loco vniuerſalis heredis:ſed teſtm̄ vitiaretur:vt dixi in.l.quoties.ſupra titu.j.et.l.pe.ſupra ꝺ de iniu teſt. ¶ Oppo.de.l.ſi filius qui patri.j.eodē.Solu.hic fuit inſtitutus extraneus idēqꝫ ſubſtitutꝰ ibi ſuus. ¶ Oppo.de.l.pater.de priui credi.Solu.hic quādo filius eſt exheredatus cui facta eſt ſubſtitutio:ſecus ſi ſe abſtinet cum eſt inſtitutus:qꝛ tūc exiſtentia ſui heredis ꝯfirmat tabulas pupillares.Iſta materia ponitur in gloſ.in.l.quidā elogio.C.de iure delib.et per Dy.in di.magna.infra de acqui.here.vide glo.que incipit:ad hoc ⁊c.ibi.l.quod vulgo.Sol.
quo ad cōfirmationē eorū que ex teſtamēto depēdent requiritur aditio vt hic cū ſimi.et.l.ſi patronus.j.ꝺ bo.lib.ſed quo ad mutationē prioris voluntatis ſufficit poſſe adiri licet non adeat:vt in contrario.

Ad ſubſtitutos. Subſtitutio pupillaris porrigitur ad omnia bona patris et filij: niſi ex teſtō militis aliter ſpecialiter diſponentis.h.d.Dicit̄ hic ad ſubſtitutos pupillares: quero an hoc ſit verū ſiue quis ſuccedat ex tacita pupillari ſiue expreſſa.Dy.dicit qꝺ ſic.primo qꝛ loquitur hec.l.generalit̄. a
ſecundo quia ex eadem ratione:ne decedat pupillus pro parte teſtatus et pro parte non. ¶ Quero quere aliud eſt in milite.Rñ.quia miles poteſt decedere pro parte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus.et idem poteſt facere in te b
ſtamento pupilli.predicta verā in filio legitimo:quid in arrogato.dic vt dicam.j.proximo.§.

1 ☞ Poſito vno inconuenienti ſequitur aliud.
2 Donatum ambaſiatoribus an ſit ipſorum.remiſſiue.
3 Datum filio patris contēplatione eſt peculij profectitij.
4 Donata vxori a cōſanguineis viri an ſint vxoris vel heredum viri.

a **In arrogato.** ᵃPater legi- c
timus tantū poteſt ſubſtituere filio pupillariter ſolum in his que ab eo ꝓfecta ſunt.h.d. ¶ Nota tex.ibi:vt puta arrogatoris amicus ⁊c.ſm hoc contingit quod pupillus decedat pro parte teſtatus ⁊ ꝓ parte non.Cōtra.l.ius noſtrū.j.de re-
1 gu.iur.Rñ.poſito† vno inconuenienti ſequitur aliud inconueniens: vnū inconueniēs eſt quod quis habet duos patres:vnum naturalem et legitimū:alium legitimum tantum.Eadem ratione ſequitur aliud inconueniens qꝺ pupillus poteſt decedere pro parte teſtatus et pro parte inteſtatus: et cum duobus teſtamentis:quorum vnū eſt factum a patre naturali:aliud a legitimo.quod dic vt.l.ſi arrogator.ſupra
2 de adop. ¶ Vltimo† gl.adducit hāc d
b legem contra ambaſiatoresᵇ Mediola.de quo in.l.qui proprio.§.procur vt in ceteris.ſ.de ꝓcu.et dixi in.l.ſi vero §.item quicquid.ſ.ſol.matri. ¶ †Vlti
c mo notaᶜ in fine huiꝰ.§.qꝺ quicq̄d fi-
d lius hab̄ ⁊ beneficio pr̄isᵈ ſeu eiꝰ occaſione dicitur profectitium vt hic cum ſi.allega.in gloſſa.et non in lege cum opꝫ in prin.de bo que lib.Ego limito hoc dictū ſic ꝙ filiꝰ habꝫ bñficio pr̄is

☙ Andreas Pomate.
¶ In arrogato.vide alex.cōſil.clxxix.i.ij.col.cū ſeq.in.v.volu.
¶ Ambaſiatores.Adde qꝺ Bal.in terminis ꝯtra cōe ianue ſuo conſil.lvij.j.volu.bar.ſecutꝰ et ia.ꝺ ra.

☙ Andreas Pomate.
¶ Vltimo no.qñ dicat̄ aliq̄d factū cōtēplatiōe alicuius vide ro.cōſilio cccxliij.i.j.dubio.⁊ q̄ dicat ī materia Frā.cre.ſing.dcxxij.al's dcccxxij vide imo ꝯſ.cxxix.ī ne nul.conſi.et cōſi.cxl.ad finem.
¶ Bñficio pr̄is.Adde qꝺ hic nō attēditur.non agnoſcendū q̄d debeat ī legitima filij cōputari ſm bar.⁊ pau.

de ca.in.d.l.cũ op3 per tex.in.d.l.ſancimus.§.repletionẽ.tñ alex.dicit ſe conſuluiſſe cõtrariũ primo per l.omnimodo.§.fi.in verbo occaſiõe.C.de inoffi.teſt. et ibi ita dicit expreſſe tenere gul.de cu.ray.et cy.idẽ voluit et bar.in cõſi.inci.gilbertus.et in cõſi.incipiẽte pater dedit dotem idem dicit tenet imo.ang.7 ſali.in.d.l.omnimodo.§.fi.ang.cõſil.xxxvj.pau.de ca.cõſi.cxviij.inci.cornelia.nõ ob.§.repletionez.q2 ibi a caſu non patris contemplatio.a obuenit tamẽ dicit ꝑ opi.Bart.facere tex.in l.qm̃ nouella.a nemine ponderatu3 in v̾bo ex ſubſtantia.C.b de inoffi.teſta.attẽto quod dictio ex denotat cauſam immediatã.l.j.§.ex incẽdio ſupra de incen.rui.et naufr.cui obiectioni reſponderi poteſt ꝙ iſte tex.in.l.quoniam nouella.ſuppletur per.l.omnimodo.§.fi.

intelligo qđ beneficiũ patris ſit cauſa proxima vel ſit cauſa remota immediata tñ:ſicut verbi gratia reperis filium meũ in oſtio et des ſibi aliquid quod non dares niſi propter me.vnde cum ſim cauſa proxima vel cauſa remota nõ multũ quaſi immediata q2 das ei pure nõ tñ dares niſi ꝑpter me.Sec9 ſi ego pater eſſe3 cauſa remota q2 propter patrẽ meũ habui notitiã cũ quodã dño tñ ſcio facere ita qđ dominus ille diligit me plus q̃ patrem meum: certe illud ꝙ daretur mihi ab illo domino non erit profectitiũ ſed aduentitium.hanc differentiã ponit tex.no.in l.ſociũ qui.ſ.pro ſocio.Ex hoc habes 1
colligere[a] multa.pone qđ aliquis duxit vxorem et fiunt encenia vxori: con 2
tigit ꝙ diſſoluitur matrimonium q̃ro cuius debent eſſe ille res donate.rñ. 3
ſi quidẽ donatio eſt facta a conſanguineis ex parte viri†illa dona fuerũt fa 4
cta contemplatione viri.vnde de bonis viri videtur profectum vt hic.cum 5
dicit arrogatoris amicus vel cognat9 6
videnť eñ magis facta marito q̃ vxoribus.[b] ſ3 in encenijs factis a cõſanguineis 7
vxoris videntur facta cõtemplatione 8
vxoris.et ita hoc anno de facto conſului in.q.cuiuſdam domine.

Nemo. Si aliquis ſibijpſi reſtituatur non valet niſi ſub c
ſtitutio commodum afferat: et iſtum §.examinaui plene.infra eadem lege finali.In tex.ibi:ſiue mutatione cauſe ſiue oblatiõe commodi ex ſubſtitutione prouenientis.

a ~Andre.Poma.Habes colligere.ad hoc plures limitatiões ꝑ cãpeg.l.vt liberis.ver.colligit hic ang.C.de colla.et ibi vide Alex.et mod.vide etiam Ant.but.conſi.xxxix.Ro.cõſi.clxxij.

b Quã vxori.adde ꝙ Bal.hec ſunt verba ſup ſcđo pũcto.dicit bar.ꝙ donamẽta facta mulieri ꝑ cõſanguineos viri remanẽt viro: ſed ſi per cõſanguineos mulieris debẽt reſtitui heredib9 mulieris.ff ð vulg.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.per Bar.ſed verius eſt qđ cũ donatio ſit perfecta et ſit ius queſitũ mulieri qđ mulier trãſmittit ad ſuos heredes.C.de dona.ante nup.l.ſi mater veſtra.hec eſt eius Bal.determinatio.conſi.ccxv.iiij.lib.

c ~Andre.Pom.Si filius qui patri.ꝑ intellectu hui9.l.vide aliqua per ray.in rep.l.gallus.§.et qđ ſi tñ.in.xj.col.circa fi.et ſeq.ff.de lib.et poſthu.

SI is qui heres. Capacitas ſeu incapacitas ſubſtituti vel inſtituti tẽpore mortis pupilli inſpicitur.hoc dicit.In textu ibi filius deceſſerit.l3 non eſſet capax tẽpore mortis patris impuberis.Item ibi paſſus.ſubaudi q2 tẽpore quo deceſſit pater erat capax.Dy.Op.ꝙ quis debeat eſſe capax tribus tp̃ibus.vt.l.ſi alienũ.§.in extraneis.ſ.ti.j.ſo.hoc verũ eſt qñ q̇s eſt heres inſtitut9 ipſi teſtatori:ſed qñ q̇s eſt ſubſtitutus pupillo inſpicit tẽpus mortis pupilli.vñ fateor ꝙ requiritur ꝙ ſit capax tẽpore teſtamẽti 7 mortis pupilli et adite hereditatis: media vero tẽpora nõ nocẽt.vt.l.ſed et ſi in cõditione.§.ſolemus.ſ.ti.j.Ultimo ſcias ꝙ quidã legunt alio mõ hũc finẽ qđ ſubſtitutus fuerat grauat9 ſub aliqua pena quã lect.glo.reprobat.q2 dicit ꝙ de iure iſto nõ poterat pena imponi:ſed certe iſta rõ nõ eſt bona: q2 imo poterat ſm iſta iura pena imponi vt dixi in.l.j.et.ij.de his q̃ pene.no.in.l.multa.j.de condi.et demon.Sed non placet illa lec.q2 non congruit litere.

Beneficium abſtinendi eſt introductũ in fauorem filiorum non in odium.

Si quis adiuit et poſtea reſtituitur vt abſtineat:tabule pupillares remanent firme.

Qui adiuit licet ſit reſtitutus vt abſtineat remanet heres nomine.

Exiſtentia ſui heredis dato coherede extraneo q̇d operetur.

Exiſtẽtia ſui heredis de iure ciuili qñ habeat locũ.

Beneficiũ abſtinẽdi introductum a pretore qñ eneruet exiſtentiam ſui heredis.

Exiſtentia ſui heredis quod non confirmet legata.

Stante ſtatuto ꝙ bãniti nõ poſſint reuerti ad ciuitatem intra.x.annos niſi habuerint pacẽ ab heredib9 occiſi qđ poterit habere pacẽ a filio occiſi qui ſe abſtinuit ab hereditate paterna.

SI filius qui patri. c Exiſtentia ſui heredis operatur confirmationem tabularum pupillarium ad cõmodum filij abſtinentis.h.d.iſta ſolenniſſima lex.Et diuiditur in tres partes principales.Primo ponitur dictum.ſecundo reſpõdet duabus obiectionibus contra dictum.tertio ponit quandam illationem ex p̃dictis.Secunda ibi:iuſtius.tertia ibi itaq3 legata.Ad euidentiam debes ſcire quod lex noſtra in prima parte ſui hab3 diuerſas lec.q2 caſus variantur ſex modis.tribus modis reſpectu filij ſubſtituti.Item alijs tribus modis reſpectu eius cui facta eſt ſubſtitutio.hoc premiſſo pono caſu3 ſic.quod quidam filium maiorem heredem inſtituit et filium pupillum exheredauit:vel eum inſtituit ſed ſe abſtinuit ab hereditate paterna moritur pupillus in pupillari etate.iſte frater maior inſtitutus vult hereditatem paternam repudiare et pupillarem amplecti: quia ſibi pupillo ſubſtitutus eſt pupillariter: quero an poſſit.Reſpon.iuriſconſultus quod poteſt vel ſic: pone caſum ſimpliciter quod inſtituit vnum maiorẽ ſuũ filiũ et eum alteri filio ſubſtituit:de illo cui facta eſt ſubſtitutio nihil d2 quid fuerit factũ: moriť pať et ille fili9 cui facta eſt ſubſtõ.mõ filius ſubſtitut9 vult

hereditatẽ fratris 7 dimittere hereditatẽ patris an a põt.Et rñdet ꝙ ſic vide literã vſq3 ad verſi.iuſtius.In tex.ibi:fratri.hic nõ fit mentio de inſtitutione impuberis fratris.vñ dic ꝙ hic impubes fuit exheredat9 ſm Ja.de ra.vel inſtitutus ſed repudiauit ſ3 opi.poſitã in glo.In tex.extiterit.iuris ciuilis authoritate nõ per immixtionẽ vel aditionẽ.Gloſ.tãgit hic.7 Dy.addit ſic d3 beneficio pretoris.In verſi.iuſtius.Pone adijcitur ad iſtã deciſionẽ nõ põt ſubſtitutus ſeparare bona paterna a bonis pupillaribus: 3
vt.ſ.eo.l.ſed 7 ſi plures.§.fi.7.C.de iu.deli.l.quidam elogio.ſed hic ꝑmittitur ſeꝑatio.quare male.rñdet iuriſcõſultus ꝙ iuſtius facit p̃tor admittere ſeparationẽ quã facere cõtrariũ:iuſtius eñ eſt id inter fratres quã ſeruare cõtrariũ:maxime:q2 frater alteri fratri ab inteſtato ſuccedit.In text.conceſſerit.Aſſume ibi preſertim.ibi:itaq3.7 poſtea reuertere.ſ.etenim ius dicentis.7 tunc pone caſum.Scđo op.teſtamentũ pupillare nõ põt valere ſi ex paterno nõ aditur hereditas.ſ.ponitur ex paterno nõ eſſe aditã hereditatem.ergo pupillare teſtamentum nõ poteſt valere.maxime de iure pretorio:ſm qđ filius habet beneficium abſtinendi nec eſt heres ipſo iure.Ad quod rñdet iuriſconſultus beneficiũ abſtinẽdi eſt a pretore introductũ in fauorẽ filiorũ ne inuiti obligarentur oneribus hereditarijs:ſed in his que in eorũ cõmodum exiſtentia ſui heredis operaretur: voluit pretor eos remanere.Ideo in caſu illo exiſtẽtia ſui heredis operatur:q2 ad ipſius filij ſubſtituti cõmodũ pertinet.h.d.vide literã ibi: etenim ius dicentis 7c.i.pretoris qui cõceſſit filijs in poteſtate manentibus beneficiũ abſtinẽdi.Et nota hũc tex.qui eſt valde not.7 mẽti tenendus.In verſi.itaq3 iuriſcõſultus b
ponit illationẽ ex dicto.pone caſum.Ego video ꝙ poteſt repudiare paternã 7 adire pupillarẽ.quero qualiter debentur legata 7 qualiter imponitur ratio l.falci.Rñd.iuriſcõſultus ꝙ legata debẽtur ex ſcđis tabulis:ratio.l.fal.imponitur reſpectu bonorũ im-
1 puberis non reſpectu bonorũ patris.Not.tertio ex hac.l.ꝙ beneficiũ abſtinẽdi eſt introductũ in fauorem filiorũ nõ in eorũ odium.qđ tene mẽti perpetuo.Nunc op.ex teſtamẽto ex quo nõ aditur hereditas nõ põt ſuccedi pupillo:ſeu nõ põt habere locũ ſubſtitutio pupillaris:vt.ſ.eo.l.ij §.adeo.7.l.ſed 7 ſi plures.§.ex aſſe.ſed ſcđm qđ poſui caſum hereditas
a nõ fuit adita ex paterno:ergo 7c.Huius timore[a] variatur lec.tribus modis in fratre ſubſtituto pupillariter.Primo q2 hic frater adiuit ſed per beneficium reſtitutionis ſe abſtinuit:7 hoc vult dicere tex.paternã hereditatem recuſet.dico per reſtitutionẽ in integr.Iſta ergo aditio confirmat tabulas pupillares ſm iſtã lec.que lect.ponitur in fi.prime glo.ibi vel dic ꝙ
2 recuſet 7c.Scđm hanc lec.habes caſum.No.†ꝙ ſi aliquis adiuit 7 poſtea reſtituitur: vt abſtineat remanent firme tabule pupillares: ſed contra hoc expreſſe eſt in.l.nec nouum.ſ.de condi.inde.vbi aditio reſtitutione ſecuta nil operatur.Rñd.ſuſtinendo hanc lec.prout poſſumus.reſtitutione ſecuta aditio precedens nil operatur in his in quibus hereditas b
adita diminuitur.Ita loquitur.l.contraria.fallit fauore libertatis in.l.ſi mulier.ſ.de mino.7 illo eo.tit.l.interdu3.No.ſm hoc in hac.l.tractatur de his que nullam hereditatis diminutionem reſpiciunt.ſecundum hoc habes in hac l.vnum valde ſingulare in.§.etenim ius dicẽtis 7c.quod† cum ille qui adiuit 7 eſt reſtitutus remanet heres nomine:vt.l.ſed 7 ſi ſine.§.ſed quod pa.ſ.de minori.illud ipſum eſſe herede3 nomine habet effectum in omnibus in quibus commodu3 ſuum verſatur et hereditas per hoc non minuitur.ſm hanc lectu.et per conſequens remanent firme dationes tutele: 7 ſimilia per que hereditas non minuitur.Uerũ q2 iſta lec.aliquantulũ continet diuinationẽ.ideo alij dicunt ꝙ iſti fratres habebãt coheredẽ cuius aditione cõfirmate ſunt tabule pupillares.hec lect.ponitur in ſecunda gloſ.ibi.Itẽ pone.iſta lectura eſt clariſſima.vt.l.apud iul.§.idem iul.j.ad trebel.et.l.queſitum.de acqui.here.ſed tunc ſequẽtes ver.non eſſent neceſſarij:ſc3 §.iuſti9.7.§.etenim 7c.Quare alij legunt tertio modo.fateor quod nullus adiuit:tamen exiſtentia ſui heredis iſtius filij repudiantis confirmat tabulas pupillares[b]:7 ideo ex eis poteſt ſuccedere: licet omittat paternã.hec lec.eſt vera 7 nil continet diuinationis.7 ponit ipſam glo.j.in princi.7 ipſam tenet Dy.j.de acquir.hered.in di.magna.7 Cy.in.l.quida3 eulogio.C.de iure deliber.7 ibi gloſ.nõ firmat licet tangat.7 ipſam tenet Ja.de are.et probatur in.l.filius qui ſe.de acqui.heredita.7.l.iii.al's ſi pupil.eo.titul.7 j.de priui.cre.l.pater.Secũdo oppo.ſubſtitutus nõ poteſt ſeparare bona paterna a bonis pupilli:vt.ſ.eod.l.ſed et ſi plures.§.filio.et.l.quidam eulogio.C.de iure deliber.Huius contrarij timore hec lec.huius.l.in eo fratre impubere cui eſt facta ſubſtitutio variatur tribus modis.Primo ꝙ hoc ſit ſpeciale in fratre ſubſtituto hec lectu.primo ponitur in principio.gloſſe que incipit contra.ſupra.l.ſed et ſi plures 7 cetera.et quod gloſſa dicit.C.de lega.l.cum queſtio.debet dici pupil.validitas ꝑ aditionẽ debet inualidari reſtitutio conceſſa aduerſus edictũ per locum a cõtrario.argu.l.7 ſi cõtra.j.eo.Angel.hic dicit opin.Bar.poſſe procedere in caſu huius.l.vbi filius in poteſtate erit inſtitutus quo caſu licet reſtitutio fiat aduerſus immixtione3 ſeu agnitionem hereditatis cu3 remãet ſuitas ſicut ſi a prin.repudiaſſet:ſed opi.Bald.ꝑcedit qñ extraneus eſt inſtitutus:q2 cum tunc reſtitutio pariat in inte.ſtatim perinde habetur ac ſi ab initio fuiſſet repudiata.ſed certe opinio Bart poſſet defenſari: quia ſemel tabu.pupil.fuerunt confirmate remanent valide Andre.Barba.

a Huius timore.7 hanc lectu.etiam confirmat do.argentinus:ſed Bal.reprehendit:q2 non cõfirmãtur litere in ver.dũ dicit nõ ſponte ſuſcepit.itẽ quia non videtur in ſe:quia reſtitutio in integrũ aduerſus repudiationẽ validat tabul.pupil.ita e contra tab.pupil.validitas ꝑ aditionẽ

b Pupillares.adde ꝙ idem tenet Pe.de ancha cõſilio.xxv.vbi dicit quod ſola exiſtentia ſuitatis confirmat tabulas pupillares 7 omnia que ſunt ad comodum filiorum ſuorum.

~Andreas Pomate.
a ¶Expeditis. Uide Panor.c.ō ſil.xl. al's ꝛc.in.j.du. in.ij.volu. alex.l.apꝺ iul.§.idem iul.in.v.co. verſi.iuxta predicta q̄ rit.ff.ad trebel.
~Andreas Pomate.
b ¶Sʒ qd. de rōne diuerſitatis inter iſtas duas cōditiōes ptā-tiuas vide aret. in repe.in.l.ſi feminis.C.ꝺ iur.delibe. vide paul. de caſt. cōtra Bart. d.l.in ɔditionibꝰ hic alleg.

cere.l.quidā eulogio.C.de iure delib.
et ponitur etiā hec lec.in ſecūda glo.
ibi vel adiuit ꝛc.Iſta lectu.ſi tu pone
res impuberē hereditatē adiuiſſe nō
eſſet bona.nam iaʒ iuncta hereditas
eſſe cepiſſet:vt.l.ſed ⁊ ſi plures.§.fi-
lio.ſ.eo.ideo non poteſt fieri ſepara-
tio:vt.l.j.⁊.ij.j.de acqui.here.propter
quod alij legunt alio modo ſeu eodē
licet limitent ⁊ dicant concedo cōtra-
rium.⁊ dico ꝙ frater cui facta eſt ſub
ſtitutio repudiauit ſimiliter.nam fra
ter qui eſt ſubſtitutus repudiauit ſine
dubio:vt dicit text.hanc lectu.ponit
gloſ.ſecunda in princip.huius.l.Iſta
lectu.eſt vera:⁊ ſm hanc lectu.poni-
tur ꝙ vterqʒ frater fuit inſtitutus et
vterqʒ repudiauit.¶Sed tunc opp.
4 †quando filio datur coheres exiſten
tia ſui heredis nil operatur:vt.l.apud
iulianum.§.idem iuli.j.ad trebel.ſed
hic fuerunt duo filij:⁊ ſic filius repu-
dians habuit coheredem:ergo exiſtē
tia ſui heredis nil operatur.Solu.ſu
ſtinēdo hanc lecturam pro vera ego a
limitaui ſemper dictum Dyn.qui di-
cit quod quando filius habet cohere
dem exiſtentia ſui heredis nil opera
tur:intelligo verum quando habet co
heredem extraneum:ſecus ſi fratrem 5
ſuum:vt hic.et.j.de ſtipula.ſer.l.liber
homo.§.j.⁊.l.ſʒ ſi plures.§.quod poſ-
ſum:ratio eſt:quia dando coheredem
extraneum videtur teſtator diſcede-
re a legis diſpoſitione prouidendo
de coherede extraneo:vt dicit Dyn.
in materia ſubſtitutionis.et Cynus
recitat in.l.precibus.C.eod.ſed quan
do habet fratrem ſuum tunc a legis
diſpoſitione non videtur recedere.
Sed quero quid ſi pater dedit filiuʒ
emancipatum coheredem vtrum per b
hoc videatur teſtator recedere a le-
gis diſpoſitione,cogitabitis.¶Con
tra hoc oppo.C.de iure deliberan.l.
ſi fratres.vbi textus dicit quod exi-
ſtentia ſui heredis operatur trāſmiſ-
ſionem cum filius habeat coheredeʒ
extraneum:al's dixi.et dico datio co-
heredis extranei facit exiſtētiam ſui
heredis nil operari circa ea que de-
pendent ex teſtamento:ſed circa ea
que veniunt extrinſecus vt circa trāſ-
miſſionem tunc datio coheredis non 6
impedit exiſtentiam ſui heredis ope
rari vt ibi.⁊ ſic in duobus limito di-
ctum Dyni.ſed iſta lectura licet ſit
vera in ſe:tamen cōtinet aliquam di-
uinationem.ideo Iacobus de aret.
recedit ab iſta lectura.et ponit hunc
fratrem cui eſt datus ſubſtitutus ex-
heredatum:et ſic cum ſit exhereda-

tus hereditas nunqʒ fuit iūcta:⁊ ſic poteſt frater im
pubes ſubſtitutus hereditatem paternam repudia-
re et pupillarem amplecti.¶Uenio ad vltimaʒ par
tem dicitur hic quod legata debentur a ſubſtituto
impuberis.Contra:a ſubſtituto exheredati nō poſ-
ſunt deberi legata.vt.l.plane.la ſecunda.de legatis
primo.⁊.l.ab exheredati.eodem titu.⁊.l.penul.C.de
leg.et.l.qui fundum.§.qui filios.j.ad legem falcid.
Solu.a ſubſtituto exheredati non debentur legata
niſi ipſe ſubſtitutus fuiſſet ab iſto teſtatore inſtitutꝰ:
vt.l.in ratione.§.finali.ad legem falcidiam.ſed hic
fuit inſtitutus ſed repudiauit:ergo ꝛc.Uel pone qꝺ
vterqʒ fuit inſtitutus ⁊ vterqʒ repudiauit ſecundum
ea que ſupra dixi.¶Item quero:tu dicis quod exi-
ſtentia ſui heredis operatur in fauorem filiorū.Con
tra:imo operatur in damnum:quia debentur legata
ex tabulis pupillaribus vt hic.Sol.exiſtentia ſui he
redis operatur in ſui fauorem vt poſſit ſuccedere ex
tabulis pupillaribus vt hic.⁊ hoc eſt commodum fi
lij quod poſſet eſſe:quia ſuccedendo ab inteſtato ha
berēt pupilli matreʒ vel alios coheredes:ſed ex ſuc
ceſſione tabularum pupillarium haberet integrum.
vel eſt ſibi cōmodū:⁊ qꝛ ſic voluit inducitur cōfirma
tio legatorum:et ſic non eſt eius odium:imo quia ſic
voluit.¶His expeditis [a] examinemus aliqua du-
bia.Primo de exiſtētia ſui heredis de iure ciuili quā
do habet locum poſito quod ius pretorium abſtinē
di non eſſet introductum.Secundo an beneficium
abſtinendi de iure pretorio habeat locum vt eneruet
vires exiſtentie ſui heredis.¶Ad primum †dico ꝙ
ſi quidem filius in poteſtate habet ſubſtitutum vul-
garem expreſſe:exiſtentia ſui heredis nil operatur:
vt.l.ſi filius heres.ſ.de libe.⁊ poſthu.⁊ no.in.l.papi.
§.quarta.de inofficioſo teſtamento.in ſecunda gloſ.
magna.ratio:quia dando ſubſtitutum vulgarem vi
detur eum facere heredem ſi vult.hāc rationem po
nit iuriſcōſultꝰ in.l.j.§.ſi proponatur.j.ſi quis omiſ.
cau.teſtamen.Item ſi teſtator eum inſtituit ſub hac
conditione ſi volueris.exiſtentia ſui heredis nil ope
ratur:vt habuiſtis in.l.cornel'.et.l.iam dubitari.in
fine.ſ.titulo proximo.et.j.titulo proximo.l.verba.
Sed quid [b] ſi eum inſtituit ſub conditione poteſtati
ua:vt ſi decem dederit:an faciat de neceſſario volun
tarium.Textum habetis quod non.in.l.in conditio
nibus.j.de conditio.⁊ demonſtra.¶Item ſi dat ſi
bi teſtator coheredem extraneum:exiſtentia ſui he-
redis nil operatur in his que dependent ex iſto teſta
mento.vt.l.apud iulia.§.idem iul.j.ad trebellianū.
ſecus in his que veniunt extrinſecus vt.l.iij.C.de iu-
re deliberan.et ibi dixi.al's autem extra hos caſus
exiſtentia ſui heredis ſemper operatur de iure ciui-
li.vt.j.de hered.qua.et diffe.§.ſui.⁊ inſtitu.de here.
ab inteſt.§.ſui.⁊.j.de bo.li.⁊.l.ſi ex modica.§.ſi filiꝰ.
cum ſimi.¶Item †quero an beneficium abſtinen-
di introductum a pretore eneruet vires exiſtentie
ſui heredis.Reſpondeo quando filius expreſſe ſe
immiſcet hereditati paterne:tunc beneficium preto
ris nil operatur.vt probatur per hunc textum.ibi:
non ſponte ſuſceptis.quando ergo ſponte adijt pre-
tor non ſe immiſcet.facit.l.cum bonis.j.de acquirē.
hereditate.et.C.ſi vt ſe ab hered.abſti.l.j.et.l.ij.ſ.de
condi.fur.Quiqʒ filius tacet:qꝛ nō immiſcet nec rep-

diauit:et tunc quedā ſunt q̄ reſpiciūt dānum ⁊ onus a
ipſius filij:vt ꝙ creditoribus hereditarijs teneat̄:et
tūc beneficiū pretoris operatur vt eneruet vires exi
ſtētie ſui heredis vt hic.ibi nō ſponte ꝛc.et.C.ſi vt ſe
ab here.abſti.l.j.et.d.l.cū bonis.de acqui.here.et.l.
neceſſarijs.e.ti.quedā ſunt in quibꝰ exiſtētia ſui here
dis operat̄ cōmodū et vtilitatē filij.vt puta cōfirma
tionē tabularū pupillariū.Itē cōfirmat dationē tu-
tele.vt.l.ſi nemo.ſ.de teſta.tu.⁊ eo.ti.C.l.ij.et ibi per
Cy.et ꝓbatur ꝑ rōnem illius.l.qꝛ cōtinet filij cōmo-
dum nō incōmodū.Itē vt operet̄ trāſmiſſionē here
ditatis nō adite ad quoſcūqʒ:vt.l.apud hoſtes.⁊ ibi
per doc.C.de ſuis et legi.et dicā hunc paſſum.j.de te b
ſta.mili.l.ex militari.in fi.cū.l.ſeq.et in oībus caſibꝰ 8
ſimilibus in quibus filij cōmodū reſpiciūt.ſic in ca-
ſu.l.noſtre illud eſt cōmodum filij inſtituti:item com
modum filij cui eſt facta ſubſtitutio qꝛ decedit teſta-
tus:et tunc beneficiū abſtinendi non impedit effectū
exiſtentie ſui heredis:qꝛ hoc nō fuit propoſitū pre-
toris vt hic.et.l.iul.al's ſi pupillus.de acqui.here.et
l.filius.et.l.pater.de priui.cre.et ita tenent docto.vt
dixi.ſ.Quedā ſunt in quibus exiſtentia ſui heredis
nō operatur cōmodū nec incōmodū filij.verbi gra-
tia:ꝙ legata debeantur ex teſtō paterno.Itē liber-
tas ex teſtō ɔpetat.nā nō curat filius ꝙ venietes ab
7 inteſtato teneant̄.gloſ.†que eſt.j.ad ſil.l.j.§.idē ſce-
uola.videt̄ tenere qꝺ exiſtētia ſui heredis cōfirmat
legata.text.habuiſtis in contrarium.j.vt in poſſeſ.
leg.l.j.in fi.et ꝓbatur in.d.l.et ſi ex modica.§.ſi filiꝰ.
a de bo.li.¶Predicta fallūt [a] primo fauore libertatis
vt.l.ſciendū.j.de ma.te.et.l.cum quaſi.§.ſed ⁊ ſi ſuꝰ.
j.de fideicō.li.Item fallit in.l.ita tn̄.§.ſi pater.j.ad
treb.et rōnē ibi dixi.¶Ex iſtis concludo ad vnū qꝺ
l.noſtra remanebit quaſi declarata:pone filiū exhe- 1
redatum:alium filium inſtitutum:extraneum exhe-
redato ſubſtitutū:inſtitutus abſtinuit:poterit ne ſub 2
ſtitutus ex ſcdis tabulis ſuccedere:dico ꝙ non:qꝛ exi
ſtentia ſui heredis operatur cōfirmationē tabularū 3
pupillarium in cōmodum ipſius filij abſtinētis:ſiue 4
ipſe filius qui ſe abſtinuit fuit ſubſtitutus:ſiue ei fa- 5
cta fuerit ſubſtitutio:ſed quando iſta ceſſant:vt in.q.
propoſita:exiſtentia ſui heredis non poteſt habere
effectum:quia tunc operatur beneficium abſtinendi. 6
¶Eſt etiam tertius caſus quando filius ſe expreſſe
abſtinuit ab hereditate paterna:an tūc operetur be 7
neficium abſtinendi.Reſpon.quod tunc beneficium
abſtinendi operatur:⁊ eneruat vires exiſtētie ſui he 8
redis.fallit propter filij delictum:vt.l.ſi ſeruum.§.ab
ſtinere.imo.§.pretor ait.j.de acquiren.hereditа.ra-
tio quia ex eo quod expreſſe ſe abſtinuit quod exiſtē
tia ſui heredis operaretur eſſet ſibi damnum:quia
quicquid fit contra voluntatem filij dicitur eſſe ſuum
damnum:vt inſtitu.de actionibus.§.preterea.⁊ hoc
circa iſta que non reſpiciunt ipſam hereditatem a
qua expreſſe ſe abſtinuit.ſed circa alia extrinſecus vt
circa ſubſtitutionem pupillarem vel dationem tuto-
ris:tunc exiſtentia ſui heredis operatur vt hic.⁊.l.fi-
lius.j.de acquiren.heredita.⁊ alijs.ll.alleg.ſ.¶Cō
tra hoc videtur.j.de leg.j.l.nā nec emancipatus.vbi
poſtqʒ quis ſe abſtinuit exiſtētia ſui heredis nō ope
ratur etiā in his que cōmodum filij reſpiciunt vt ibi
coniuncta.l.precedenti.Sol.ibi ad hoc vt legatum

~Andre.Poma.¶Predicta fallunt.⁊ ratio eſt in
d.§.ſi pater.quia ibi filius inuitus poteſt cogi ſe im
miſcere hoc limitat Ang.ſi filius inſtitutus viuit cū
tūc poſſet compelli vt fideicom.reſtituat idem ſi de-
ceſſit poſt moram immiſcendi ſe hereditati.l.non iu
ſtam.C.ad treb.ſecus ſi ante moram deceſſit qꝛ tunc non confirmatur qꝛ illa confirmatio eſt odioſa.ad de hoc verum ſi filiꝰ repudiaſſet ſed ſi tacuiſſet cuʒ tunc tranſmittat ad quēcunqʒ extneū bar.in.l.vētre.de acq.here.idē vr̄ i hr̄de qꝺ i filio gl.i.l.eā quā.de fideic.⁊ ſic ſm Ang.i legatʒ ad pias cāſ ipſo iure fauore:qꝛ libertati eqparant̄ facit ꝙ no.bar.i.l.ꝓxi.de his q̄ i teſ.delē.et ſic qn̄ filius in ptāte eſt i ſtitutꝰ ceſſat diſputatio an h'ditate non adita debeat̄ legata pia vt.l.j.C.de ſac.ſan.eccl.qꝛ ſaltem iſto caſu debētur.

abſtineat teſtator voluit ꝙ heredita-
tē obtineret.vnde ſentit ibi teſtator
de retentiōe hereditatis de facto:nō
de exiſtentia ſui heredis:q̄ cōſiſtit in
iure.vt.l.⁊ ſi ex modica.§.ſi filius.de
bo.li.merito exiſtētia ſui heredis nil
operat̄.¶Quero de taliqꝺ.[b] ſi dicit
ſtatutum huius ciuitatis ꝙ exbanni-
ti non pn̄t reuerti ad ciuitatem intra
x.annos niſi habuerint pacē ab here
dibus occiſi:modo filius occiſi ſe ab-
ſtinuit ab hereditate paterna an po-
terit facere pacē illi exbānito:⁊ ſic ꝙ
poſſit reuerti:breuiter ſm theoricam
precedētē non eſt dubiū ꝙ fauor filij
eſt ꝙ occiſor patris eius poſſit vel nō
poſſit reuerti ſm volūtatē filij:vt iſti.
de act.§.pterea.⁊ facere pacē de illa
offenſa ſeu de illa iniuria non eſt qd
hereditariū:ſʒ extra hereditatē.vt.l.
ꝓ herede.§.fi.j.de acq.here.⁊.l.pen̄.
ſ.de ſepul.vio.vn̄ cū nō ſit qd here-
ditariū ⁊ ſit fauor filij cōcludit̄ ꝙ exi-
ſtentia ſui heredis remanet:⁊ ſic pōt
facere pacē tāqʒ ſuꝰ heres inſtitutus
in teſtō.plura alia eſſent querenda q̄
nunc cauſa breuitatis omitto.

Pupillaris ſubſtitutio quibus
modis finiatur. 1
Quō ratione perſone teſtātis ſeu te-
ſtamenti. 2
Ex perſona ſubſtituti. 3
Ex perſona pupilli ⁊ quomodo. 4
An pupillus fuit paſſus maximā ca- 5
pitis diminutionē an ſubſtitutio pu-
pillaris euaneſcat.
Subſtō pupillaris extinguit̄ depor- 6
tatione non tn̄ fideicommiſſaria.
Subſtitutio pupillaris qn̄ extinguat̄ 7
pupillo effecto religioſo.
Si ipubes habeat filiū intra tpa pu 8
bertatis ſubſtō pupillaris finitur.

In pupillari. Iſta lex ē
breuis ita ꝙ nō indiget ſum-
mario.Dicit̄ hic ꝙ finitur pupillaris
adueniēte pubertate.Quero vtrū fi-
niat̄ oīno ita ꝙ non cōtineat fideicō.
Rn̄.Dy.qꝺ ſic:vt.l.ꝟbis.ſ.e.¶Op
po.j.de ɔdi.⁊ demō.l.pr̄.§.ɔditionū
ꝟba.Glo.nō ſol.iō ſoluit Dy.ibi exi-
ſtētia ſui heredis conſiderat̄ que hic
de nouo interuenire nō pōt.ſed certe b
ego nō intelligo hāc ſol.nā ita poteſt
interuenire hic noua conſideratio vt
poſt tempora pubertatis valeat iure

~Andreas Pomate.
b ¶De tali.q.vide aliqua ꝑ ray.in repe.c.⁊

fideicōmiſſi ſicut ibi.quare dic ꝙ ibi lꝫ vno tēpore ſu
matur ꝓprie verbū tutela alio tēpore improprie: tñ
ſemꝑ tendūt ad eundē effectū: ſcꝫ ad ꝓuiſionē filij:
vt habeat tutorē et curatorē:hic vero ſi poſt tēpora
pubertatis valeret fideicōmiſſum:tēderet ad cōtra
rium effectū.Nā pupillaris ſubſtitutio eſt ꝓuiſio fi-
lij:ſed fideicōmiſſum eſt odiū filij vt dixi vobis in.l.
j.circa prin.ſ.eo.et ideo non variatur ſignificatio de
vno eſſe ad aliud ꝯtrariū eſſe:ſed de vno eſſe ad aliō
eſſe ſimile tendens ad eundē effectū bene pōt varia
re.videbit.j.l.proxi.et.ſ.ti.j.l.iij.§.qui fideicōmiſſa-
1 riam.¶Hoc† pmiſſo quero qualiter finiatur ſubſti-
tutio pupillaris.gl.q̄ eſt hic dicit ꝙ finit ſex modis.
vide glo.et ſigna eā.addit Dy. quoſdā caſus ſed nō
curo.nec ray.plus dicit quā iſta glo.Tu vero pleni⁹
dicas ſic.ſubſtitutio pupillaris qñqꝫ deficit ī ipſo init
tio:qꝛ deficit aliquid de ſubſtātialib⁹ q̄ dixi in.l.ij.in
prin.ſ.e.Qñqꝫ deficit ex poſtfacto.et iſta eſt mate-
ria noſtra.Et hoc contingit tribus vel quatuor mo-
dis.Primo ex perſona teſtātis ſeu teſtamēti.Scdo
ex pſona ſubſtituti.Tertio ex pſona eius cui eſt fcā
ſubſtitutio.Quarto ex ipſa ſubſtitutione.¶Aduer
2 te† per ordinē primo dixi ꝙ deficiat rōne pſone teſtā
tis ſeu teſtamēti.vt puta ſi teſtator fuit deportatus
vnde irritatur eius teſtm̄.vt.l.ſi quis filio.§.irritum.
ſ.de iniuſ.teſt.vel ſi fecerit aliud teſtamentum.vt.j.
e.l.ſi quis cū.in fi.Item ſi teſtamētū ſit ruptū agna-
tione poſthumi.vt.l.ſi pater filium.j.e.et hoc tamen
intellige olim:hodie vero remanent tabule pupilla-
res per aut.ex cauſa.vt dixi in.l.j.§.fi.ſ.eo.titu.Itē
ſi hereditas nō adeatur:vt.l.ij §.adeo.ſ.eo.qđ intel
lige niſi ſuſtineatur per edictū ſi qs omiſ.cau.te.vt
ibidem.vel niſi exiſtentia ſui heredis operetur cōfir
mationem:vt.l.ſi filius qui patri.ſ.e.Itē rupto teſta
mēto per querelam in totum:vt.l.papi.§.ſed nec im-
puberis.ſ.de inoff.teſt.ꝙ ſimiliter intellige ſm opi.
illorū qui dicūt hodie remanēt firma legata ⁊c.per
aut.ex cauſa.hinc tabule pupillares firme remanēt
3 per ea que dixi in.l.j.in fi.ſ.eo.¶Scdo† modo irri-
tatur ex perſona ſubſtituti.vt puta ſi nō reperitur ca
pax tēpore mortis pupilli: vt.l.ſi is qui heres.ſupra
eodem ꝙ intellige ſi non eſt totū capax.Si vero eſt
capax pro parte:⁊ pro parte non:dic vt.l.ſi is qui ex
4 bonis.eodem titulo.¶Tertio† modo irritatur ex
perſona pupilli cui eſt facta ſubſtitutio.hoc contin-
git multis modis.Primo adueniente pubertate.vt
hic.¶Quero vtrum ſufficit vltimum annum tetigiſ
ſe an ſit neceſſe quod ſit completus.Breuiter poſ-
ſent allegari iura pro ⁊ contra per ea que ponuntur
in.l.iij.§.minorem.ſ.de mino.veritas eſt quod eo tē
pore quo pupillus incipit poſſe teſtari: eo tempore ⁊
momento deſijt ſubſtitutio pupillaris.quod proba-
tur.nam ſubſtitutio pupillaris fit in prouiſionem fi-
lij qui propter etatem ſibi prouidere non poteſt:vt
ſ.eo.l.ij.in princi.⁊ inſtitu.eo.circa princip.Cū ergo
incipit poſſe teſtari deficit ſubſtitutio pupillaris: q̄
autem tempore hoc ſit: habetis in.l.qua etate.ſ.de
teſt.per quā.l.hoc declaratur.¶Scdo deficit ſi te-
ſtator aliā impuberis etatē taxat:vt.j.eodem.l.ſi ita
quis.¶Tertio deficit capitis diminutione etiā mi-
nima:vt.ſ.de adop.l.nec ei.§.eorū.¶Sed hic ad-
uerte quoniā licet deſinat ipſo iure ſubſtitutio: tamē

in effectu remanet valida: qꝛ debetur hereditas ex
ſtipulatione illis qui ſuccederent ex ſubſtitutione ſi
adoptio facta nō eſſet:vt.l.non aliter.⁊.l.his verbis.
5 de adop.¶Iuxta hoc† quero extra glo.quid ſi pu-
pillus fuit paſſus maximā capitis diminutionē quia
deportatus vel ſeruus pene effectus.poſſunt enim il
le pene cadere in pupillū doli capacē:vt.l.ſi arroga-
ti.ſ.de tute.⁊.l.impuberē.j.de fur.⁊ de falſis.l.impu
berē.quid erit tūc.Rñ.ꝙ vitiātur tabule pupillares.
nā remota minori etate:pupillus eſſet in tali ſtatu in
quo nō poſſet facere teſtamentū.ideo ſibi facere pa
ter nō poterit.ſicut qñ eſt talis pupillus qui reincide
ret in alterius poteſtatē vt.ſ.e.l.ij.in princi.⁊ hoc te-
net Guil.de cug.⁊ bene.¶Sed contra hoc oppo.qꝛ
quando datur in arrogationē fili⁹.ſaltē effect⁹ ſub-
ſtitutiōis pupillaris remanet:quare nō.ergo hic ita.
Rñ.ꝙ arrogatio fit in fauorē filij:vt.ſ.l.nec ei.ſ.de
adopt.Ideo nō tollit effectū ſubſtitutionis ꝙ eſt ſi-
militer ad fauorem filij:ſed deportatio fit ad dam-
num filij ⁊ propter eius delictum merito tollit ea q̄
ſunt ad eius fauorem qm̄ ad hoc fit.Et ideo cū ea
perdat que ſunt iuris ciuilis:etiā hoc perdit vt he-
6 redem habere nō poſſit.¶Sed cōtra hanc† deter
minationem oppo.ꝙ ſubſtitutio deportatione non
tollatur:vt.l.ex facto.§.ex facto.ad treb.⁊.l.ſtatius.
§.cornelio.de iure fiſci.Sol ibi loquitur in ſubſtitu
tione fideicom.que erat ad onus filij ⁊ ad commo-
dum aliorum ideo deportatio ipſius grauati nō po
teſt extinguere id qđ ſpectat ad cōmodum aliorū
ſed hec ſubſtitutio pupillaris eſt ad ipſius deporta
7 ti cōmodum ideo extinguitur.¶Quero quid† ſi
pupillus efficitur religioſus an finietur pupillaris
ſubſtitutio.Dicis tu.tu videris pſupponere impoſ-
ſibile.nam pupillus nō poteſt obligari religioni:vt
c.ij.extra de regu.Dicit Gui.intellige qđ parentes
obligauerunt eum religioni:vt.l.lucius.§.peñ.j.ad
muni.et.C.de mu.non conti.inter pa.et fil.l.j.⁊.ij.li-
bro.x.vel fuit factum ex diſpoſitione vel diſpēſatio
ne pape vt.l.quidam conſulebat.de re iudica.Iſto
caſu dixit ipſe finietur ſubſtitutio: quia efficitur in-
teſtabilis filius etiam remoto impedimēto etatis:
vt auten.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.et dixi.ſ.pri.
q.Nec ob.qđ dicitur de filio dato in arrogationem
vbi effectus non extinguitur:quia arrogatio nō eſt
impedimentum perpetuum ſed poteſt ſolui de faci
li ſcilicet emancipatione vel arrogatione et morte.
In quantum Guil.dicit de filio effecto religioſo ex
diſpenſatione pape:dicit verum.de filio tradito a
parentibus religioni non puto verum.nam decreta
les dicunt qđ pupillus traditus religioni non eſſet
perpetuo traditus:ſed poteſt penitere quouſqꝫ ad
annos.xiiij.peruenerit:vt in.c.ij.et.c.cum virum.ex-
tra de regula.tenet tamen interim ingreſſus vt ibi:
et ideo putarem idem dicendum qđ in filio dato in
arrogationem vt extinguatur.ſcilicet non totaliter.
qđ putarem maxime verū quādo a ſola matre poſt
mortem patris traditur monaſterio.qđ poteſt fieri
vt in cap.ij.extra de regu.per Innocen.ne ſit in ma
tris poteſtate extinguere ſubſtitutionem paternā.
Item finitur ſubſtitutio pupillaris emancipatione
pupilli:ſi ante mortem patris fuit pupillus eman-
cipatus vt lege coheredi.§.cum filie.infra eodem.

a ¶Circa hoc[a] † quero[b] quid ſi impubes habuerit
8 filiū intra tēpora pubertatis.Dices tu hoc eſt im-
b poſſibile[c]: ſed certe reperitur qđ mater concepit in
c xj.anno ⁊ peperit ante.xij.annum completum.licet
ſit contra communem conſuetudinē.ar.l.ſi maior.
C.de legi.here.⁊ hoc eſt qđ dicit quedam decreta-
lis de impuberibus quorum malitia ſupplet etatē
vt extra de deſpon.impub.c.de illis.ij.Breuiter cū
hoc ſit poſſibile dico qđ pupillaris ſubſtitutio finie
tur natiuitate filij:vt.l.ex facto.in princi.j.eo.Item
deficit ſubſtitutio pupillaris ex defectu ipſius ſub-
ſtitutionis.vt ſi eſt facta ſubſtitutio ſub conditione
extrinſeca que deficit: vt.ſ.eodem.l.qui liberis.in
principio.

1 ☞ Subſtitutio compendioſa directa verbis fa-
cta intra tempora pubertatis trahitur ad bona pa
tris et filij:poſt ad bona patris.
2 In ſubſtitutione compendioſa poſt tēpora puber-
tatis veniunt fructus.
3 Subſtitutio directa qđ in aliam directam mutatur
non in fideicommiſſariam.
4 Subſtitutio pupillaris comprehenſa in cōpendio-
ſa qđ ſit tacita ſpecialiter expreſſa tamen generali-
ter.et excludit matrem.
5 Subſtitutio tacita pupillaris cōprehenſa in expreſ
ſa vulgari non excludit matrem.
Tacita pupillaris an contineatur in expreſſa vulga
ri qđ mater eſt in medio vbi qđ ſic licet contra ma-
trem non habeat effectum.
6 Si mater repudiat hereditatē filij ab inteſtato alij
ab inteſtato venientes non ſuccedunt ſed ſubſtitu-
tus ex tacita pupillari ſuccedit.
7 Subſtitutio compēdioſa poſt tempora pubertatis
obliquatur fauore matris.
8 Effectus qui reſultant qđ ſubſtitutio compendioſa
poſt tempora pubertatis obliquatur.
9 Subſtitutio compendioſa quid ſit.
10 Subſtitutio cōpendioſa dicitur quia ſub cōpendio
verborum plures ſubſtitutos complectitur.
11 Subſtitutio cōpendioſa facta a milite eſt proprie
ſubſtitutio:facta a pagano eſt adiectio.
Stante ſtatuto qđ filie femine teneantur ſtantibus
maſculis obſeruare diſpoſita a teſtatore tūc etiam
paganus poteſt ſubſtituere directo compendioſe
femine.
12 Effectus ſubſtitutionis cōpendioſe facte a milite.
13 Effectus cōpendioſe ſubſtitutionis in pagano.
14 Subſtitutio compendioſa facta per verba mere di
recta vt quandocunqꝫ deceſſerit vel intra.xxv.ann.
talis ſit heres an obliquetur.
15 Verba directa ⁊ ciuilia.
16 Verba directa non ciuilia.
17 Subſtitutio facta quandocunqꝫ quis deceſſerit ta-
lis ſit heres que ſubſtitutio ſit.
18 Subſtitutio compēdioſa facta alicui directo in cer
ta portione vel in certa re an valeat iure directo in-
tra tempora pubertatis.
19 Subſtitutio facta per hec verba quandocūqꝫ ſine
liberis deceſſerit lego titio bona mea ꝙ intra tem-
pora pubertatis non valebit iure directo.
Verbum lego licet ſit directum tamen proprie non
trahitur ad inſtitutionem.

quid ſi tantum.in.ix.col.⁊ ſeq.ff.de libe.⁊ poſthu.
Andreas Pomate.
a ¶Circa hoc.vide Imo.Pau.⁊ Alex.in.l.humani-
tatis.in gl.in verbo ceſſat.C.de impube.

20 Subſtitutio compendioſa facta per
verba mere obliqua omni tempore
eſt fideicommiſſaria et non excludit
matrem.
Reſtitutio eſt verbum obliquum.
21 Subſtitutio facta hoc modo qñcūqꝫ
fili⁹ me⁹ deceſſerit ſine liberis volo
qđ bona mea dentur vel diſtribuant
inter pauperes chriſti ꝑ meos fidei-
commiſſarios ꝙ nō erit fideicōmiſſa
ria intra tēpora pubertatis: ſed vale
bit iure directo.
Verbum accipiat relatum ad vniuer
ſitatē bonorum trahitur ad directā
pupillarem.
Fideicommiſſarij conſtituti in teſta-
mento nullis alijs datis heredibus
habentur loco heredum.
22 Tacita pupillaris que colligitur ex
preſumpta voluntate defuncti exclu-

b ¶Quero.adde qđ cū de hac deciſione Bar.trāſit
Nic.de nea
po.Bald.
Raph.et
Imol.hic
ꝯtū Ang.
limitat nō
ꝓcedere ſi
abſtinens
non fuiſſet
maſcul⁹ q̄
ꝯſueuit ſu-
mere vin-
dictam.vt
no.gl.i.c.j.
§.hic autē
nōdū.qui
feu.da.poſ
ſunt.⁊ cū
Ang.tran
ſit imo.ad
dēs illō ve
rū extante
maſculo.ſec⁹ ſi femina extaret abſqꝫ maſculo.an au
tem illa gl.ſit vera.Alex.dicit videndum Ang.ꝯſi.
xxij.tu dic qđ eſt.cclxxxviij.ſtante tñ ſtatuto de quo
hic per Bar.dicūt Cy.⁊ Bal.in.l.eum qui.C.arbi.
tu.qđ ſi filius fecerit pacem cū occiſore ꝙ ex hoc vi
detur eius hereditatē adiuiſſe.hoc idē tenet Bar.
in.l.pro herede.de acqui.here.in lect.antiquis.ſed
quid ſi ſit ſtatutū ꝙ ſtantibus maſculis femina nō
ſuccedat an maſculus dicatur eſſe ſuus etiā quo ad
portionē filie ſibi accreſcentem ex ſtatuto adeo qđ
illam nō aditam trāſmittat ad quoſcunqꝫ.Pau.de
ca.in.l.fi.j.de acqui.here.refert Bal.ꝯſuluiſſe ꝙ ſic
quia ſtatutum facit eā haberi pro mortua nō maſcu
lus in totū efficitur ſuus qđ eſt notandū de qua.q.p
ro.in.l.ventre.e.ti.per Cy.Ange.⁊ Sali.in.l.j.C.ad
l.iul.de adul.per Ange.conſi.lxxix.incipi.maria de
baſtardis.et vltimo ſcriptis hic per Alex.vide do.
Card.conſi.lxxx.
c ¶Impoſſibile.adde ꝙ gloſ.xx.q.j.c.qđ intra dicit
puerum nouem annorū ingrauidaſſe nutricē.Hie-
ro.epiſtola.lxxv.ad ditamum refert qđ ſalomon et
acham in.xj.etatis anno liberos procrearūt Hoſt.
etiam dicit vidiſſe nō ſolum feminas ſed maſculos
in pupillari etate generare et cum deciſione tranſit
Ang.hic idem Bal.in.l.precib⁹.C.de impu.⁊ alijs
ſubſti.idem Guil.de cu.ibi dicens qđ alias ſequere
tur qđ inducta in fauorem odium operarentur con-
tra.l.qđ fauore.C.de leg.j.Et Bal.in.l.humanita-
tis.⁊ ibi Fulg.C.eo.⁊ Bal.in.l.ex facto.in prin.⁊ in
l.nec eni.ſ.de adop.vbi limitat iſtud dictū eſſe ve-
rum qñ impubes ſuſciperet filios legitimos ⁊ natu
rales.ſec⁹ ſi naturales vel ſpurios qꝛ tūc nō expirat
pupillaris ſed fideicōmiſſaria ſic alle.l.gñaliter.§.
cum autem.C.de inſti.⁊ ſubſti.ſed meli⁹ allegaſſet
l.ex facto.§.ſi quis rogatus.j.ad treb.

a ¶ Centurio. adde inquãtum Alex. hic ponit an mi
lites hodierni temporis gaudeant priuilegio mili-
tum antiquorum qð Bal. conſi. ccxxvij. iij. li. tenet ꝙ
poſſint donare concubinis ⁊ per cõſequens nõ gau-
deant priuilegio: ſed Ro. cõſi. cccccvj. tenuit ꝙ gau-
deãt priui
legio anti-
quoꝝ inꝗ
tũ etiã ſub
dit priuile
gijs militũ
gaudere
dños non
recogno-
ſcẽtes ſupe
riores q2 i
eorũ dño
tenẽt locũ
imperato-
ris. adde
Pau. ð ca.
ꝯſ. ccxxvij.
vbi de du-
ce Medio
lani quem
dicit tene-
re locũ im
ꝑatoris in
dño ſuo. ⁊
Jo. ð ana.
ꝯſi. lxxxj.
Andreas
Pomate.
¶ Centu-
rio. de ma-
teria huiꝰ
l. við Are.
cõſi. clv. ꝑ
totum.
* Pro ꝯcor-
dia. aduer
te ꝙ mor-
tis teſtato
ris tꝑe fru
ctus perce
pti ſunt re-
ſtituendi fideicõmiſſario per grauatũ reſtituere ⁊c.
ita Bar. in. l. in fideicõmiſſaria. in fi. prin. ff. ad treb.
et firmatur iſta opi. per doc. ſm intellectum Ange.
et ſequacium in. l. ita tñ. in prin. eo. ti. Cõtrarius al-
legatur ſm Ange. ⁊ ambos. imo. in hac. l. centurio.
ver. opp. ad ſecundam partem. Soluũt ipſi vno ore
qð Bar. eſt vitio ſcribentis corruptus ſed non pla-
cet ſol. per. l. iubemus. C. ad treb. quam alle. ideo ali
ter ſolue ꝙ ſcða opi. loquitur qñ grauatus reſtitue-
re erat de filijs in ptãte quo caſu fructꝰ nõ ſunt reſti
tuẽdi vt in illo caſu ſingulari. d. l. iubemꝰ. ⁊ eſt rõ: q2
filꝰ in ptãte iſtitutꝰ incõtinẽti efficiť hrs ſine imix-
tiõe. l. i ſuis. cũ ibi no. ff. de li. ⁊ poſth. iõ iſti fructꝰ nũ
ꝗ fuerũt effecti hrditatis cũ iter mortẽ et exiſtẽtiã
filij nõ ſit dare mediũ. §. ſi autẽ. inſti. de here. q̃ ab
inteſt. qð ſic nõ eſt in extraneo herede.

dit matrem.
23 Subſtitutio facta ꝑ hec ꝟba ſi filiꝰ
meꝰ deceſſerit ſine liberis tunc bona
mea dent ꝑ pauperibꝰ nec dicať ꝑ quẽ
qð omni tꝑe erit fideicommiſſaria.
Epiſcopus qñ pauperes ſunt inſtitu
ti qñ habeatur loco heredis.
24 Si teſtator dixit volo qð bona mea
vendantur ⁊ pretium eoꝝ detur pau
peribus per fideicõmiſſarios meos
qð intra tempora pubertatis valebit
iure directo.
25 Qñ teſtator dixit volo ꝙ bona mea
vendantur et pretiũ diſtribuať inter
pauperes quoꝝ electio fiat ꝑ fideicõ
miſſarios meos an talis ſubſtitutio
ſit pupillaris intra tꝑs pubertatis.
26 Subſtitutio cõpẽdioſa facta per ver
bum commune ſubſtituo an omni tẽ
pore ſit fideicõmiſſaria vel intra tem
pora pubertatis valeat iure directo
et poſtea fideicommiſſario.
27 Et ex quibus cognoſcetur quod ſit
directa.
28 Actiones non veniunt appellatione
bonorũ mobiliũ ⁊ immobilium.
29 Filij teſtatoris quando ſunt ſubſtitu-
ti pupillo per fideicõmiſſum matrez
excludunt ex preſumpta mente teſta-
toris.
30 Verbum qð poteſt ſe habere ad plu
ra tempora in dubio comprehendit
futurum.
31 Si teſtator dicit ſubſtituo tali filio
meo impuberi ſi deceſſerit ſine libe-
ris qñ videatur etatem limitaſſe.
32 Subſtitutio compendioſa facta per
verbum commune an contineat vul-
garẽ: ſcilicet ſi inſtitutus non erit he-
res. et quando fideicommiſſariam.
33 Subſtitutio compendioſa facta per verbum cõmu
ne in re certa quando valeat.
34 Verbum commune adiectum certe rei vel quanti-
tati nunꝗ trahitur ad inſtitutionem.
35 Si teſtator inſtituit filiam in certa quantitate. Et ſi
decedat ſine liberis in pupillari etate vel poſtea qñ
cunꝗ voluit qð dicta quantitas veniat in talem ꝙ
non contineat pupillarem.
36 Subſtitutio cõpẽdioſa facta per verbũ cõe in certa
portione ſub noĩe quote qñ trahatur ad directam.
37 Si teſtator dixit ſi filius meus deceſſerit ſine libe-
ris bona mea deueniant ad talẽ: an hec ſubſtitutio
valeat in filijs filiorum.
38 Subſtitutio cõpendioſa facta per plura verba vꝫ
vnum directum aliud obliquum vel commune qũo
iudicabitur.
40 Qñ verbũ directũ in ſubſtõne appoſitum poteſt ſe
habere per modum diſpoſitionis ⁊ demonſtratio-
nis in dubio intelligitur demonſtratiue.
41 Qñ in diuerſis perſonis ſubſtitutis apponũtur di-
uerſa verba: ſcilicet directa cõmunia ⁊ obliqua: qua-
lis ſubſtitutio iudicabitur.
Verbũ cõe adiectũ certe portioni alio vniuerſali he
rede inſtituto nõ trahiť ad inſtitutionẽ: alſ ſecus.
42 Si teſtator in inſtitutione reliquit certa legata ſin-
gularia demũ dixit reſiduũ bonoꝝ meorũ volo ad
talem peruenire ꝙ ſubſtitutio non alteratur.
43 Verbum directũ eſt illud quod de ſui natura hoc
importat vt ille cui relinquiť de ſua manu accipiat:
nec in alterius factum trahitur.
Verbum heres eſto eſt directum.
44 Volo ꝙ talẽ heredẽ recipias iportat fideicõmiſ-
ſuꝫ. Rogo vt talẽ heredẽ facias eſt fideicõmiſſaria.
45 Verba obliqua ſunt illa que ſonãt vt quis accipiat
de manu alterius: et ſic factum alterius quaſi teſtã-
tis requiritur.
46 Verba cõia dicuntur que poſſunt habere vtranꝗ
ſignificationẽ vel quod quis de manu ſua accipiat
vel de manu alterius.
47 Verbum ſubſtituo quare non ſit directum ſicut in-
ſtituo.
48 Verbum perueniat eſt verbum commune.
49 Verbum pertineat eſt verbum commune.
50 Verbum habeat eſt commune.
51 Remaneat eſt cõmune. Idem verbum redeat.
52 Verbum ſuccedat eſt commune.
53 Reuertatur eſt commune.
54 Deuoluatur qð ſit verbum commune.
55 Verbum accreſcat eſt verbum obliquum.
56 Verbum moriatur eſt cõe de iure gentium.

a
* Centurio. [a] In iſta. l. tractabo ma-
teriam ſubſtitutionis cõ
pendioſe pleniſſime. Et eſt. l. iſta famoſa
vtilis ⁊ pulchra. Et diuiditur in duas par
tes. primo loquiť de filijs decedẽtibꝰ intra pupilla-
rem etatẽ. ſcðo de decedẽtibꝰ poſtea. ſcða ibi: poſt
eam autẽ. ⁊ breuiter. h. d. Subſtitutio cõpendioſa
facta a milite impuberi intra tꝑs pubertatis trahiť
ad oĩa bona patris ⁊ filij: poſtea vero ſolum ad bo
na teſtatoris cũ fructibus ⁊ priuilegio ſpeciali. h. d.
1 ¶ Nota † ꝙ ſubſtitutio cõpẽdioſa directis verbis

facta intra tẽpora pubertatis trahitur ad oĩa bo- a
na patris ⁊ filij: poſt tẽpora pubertatis valet quan-
2 tum ad bona patris. ¶ Nota † ꝙ in ſubſtitutiõe cõ b
pendioſa poſt tẽpora pubertatis veniunt fructus.
¶ Opp. de. l. s̃. proxi. ⁊. l. verbis ciuilibꝰ. §. fi. vbi ex
poſtfacto non variatur ſubſtitutio ſed hic variať: q2
3 primo valet vt pupillaris: demũ aliter. Sol. † dire-
cta nõ mutatur in fideicõmiſſariam: vt in cõtrarijs:
ſed vna directa in aliaꝫ directã ſic vt hic: ſicut de vo
lũtario herede fit neceſſariꝰ: vt. l. iij. §. qui fideicõ. s̃.
ti. j. ratio: quia in habentibꝰ ſymbolũ ⁊c. vt. l. iij. in fi. b
cũ. l. ſeq. de bo. poſ. ⁊. l. ſi acceptilatũ. j. de accept. ⁊. l. 6
in rem. §. itẽ quecũꝗ. de rei ven. Ita vna directa in
aliam directam: nõ autẽ in fideicõmiſſariaꝫ que eſt
ſibi oppoſita. ¶ Opp. ð2 hic ꝙ veniũt omnia bona
patris ⁊ filij. cõtra. s̃. eo. l. ſed ⁊ ſi plures. §. in arroga
to. Sol. ibi in filio arrogato hic in naturali. ¶ Op.
qð in filio naturali nõ veniunt omnia bona: vt. l. mi-
les ita. §. exheredato. de teſt. mili. Solu. ibi in filio
emãcipato exheredato: in quo non põt ſubſtitutio
valere iure pupillaris directe. hic loquiť in filio in
poteſtate. ¶ Op. de. l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊. l. preci
bus. C. eo. vbi ex tacita pupillari nõ ſucceditť impu-
beri nec veniũt bona eiꝰ. Sol. ſm gl. hic: quia ibi qñ
mater eſt in medio: quo caſu in expreſſa vulgari nõ
cõtinetur tacita pupillaris. hic vero nõ erat mater
in medio: merito ibi nõ veniũt bona impuberis: q2
ibi nulla eſt pupillaris expreſſa vel tacita. ita videť
4 tenere gl. hic. ⁊ no. ¶ Iſta gl. † ꝑſupponit duo. pri-
mum ꝙ ſubſtitutio pupillaris cõprehẽſa in cõpen-
dioſa ſit tacita. Illud etiã videť ꝓbari per tex. ⁊ gl.
a mag. vt. d. l. ꝑcibꝰ. ego dixi [a] ⁊ dico circa hoc qð eſt
tacita ſpecialiter tñ expreſſa põt dici gñaliter. quia
ſub hac gñalitate verboꝝ cõprehẽditur pupillaris.
et excludit matrẽ iſta pupillaris cõprehẽſa in cõpẽ
dioſa: vt in. d. l. ꝑcibꝰ. patet ⁊ in. c. j. de teſt. li. vj. et in 7
5 hoc † differt a tacita pupillari q̃ cõtineť in expſſa vul
gari. q̃ non exprimitur nec ſpecialiter nec gñalr ſed
a iure intelligiť: vt. s̃. e. l. j. dixi. ⁊ illa matrẽ nõ exclu-
dit ſm dictã determinationẽ. s̃. in. l. ij. in materia pu
pillaris ſubſtitutiõis. Scðm eſt ꝙ vulgaris expſſa
qñ mater eſt in medio nõ cõtinet pupillarẽ tacitaꝫ.
ſed gl. in. d. l. fi. ⁊. d. l. precibꝰ. dicit contrariũ: ꝙ etiã
tũc cõtinet tacitã pupillarẽ. que tñ nõ hꝫ effectũ cõ-
tra matrẽ. ⁊ ſic habetis glo. cõtrarias. Pe. vt refert
Cy. in. l. ꝑcibus. in ſcðo cõtrario videtur tenere qð c
nõ cõtineatur tunc tacita pupillaris qñ mater eſt in
medio: ⁊ ſic tenet iſtã gl. licet de ea nõ faciat mẽtio-
nem. ⁊ ꝓbat ſic quia tantũ valet tacitũ quantũ expſ
ſum. vt. l. cũ quid. ſi cer. pe. ſed expreſſuꝫ excluderet
matrẽ: ergo ⁊c. Preterea expreſſio eorũ q̃ tacite in-
ſunt ſi exprimať ⁊c. vt. l. iij. j. de le. j. ⁊ ideo nõ operať
ſi exprimať. Contra pet. arguo ſic. ſubſtitutio q̃ ab
initio nõ cõprehendit pupillarẽ ex poſtfacto nõ cõ
prehẽdit eã. vt. l. q̃ ab initio de reg. iur. Itẽ quia tẽ-
pus teſtamẽti dꝫ inſpici vt. l. ſi ita. j. de au. ⁊ ar. leg.
vt ibi dixi. ⁊ tenẽt doct. in materia reciproce vt dixi
in. l. luciꝰ. j. eo. ¶ Hoc ꝑmiſſo. l. dicit ꝙ licet mater
ſit in medio tꝑe quo fit teſtm̃ vel tꝑe mortis teſtan
tis: ſi decedat mater poſtea anteꝗ pupillus: ſucce-
ditur pupillo per tacitam pupillareꝫ quã vulgaris
cõplectitur. vt. l. ſi. C. de inſti. ⁊ ſubſti. Si igiť ab ini-
tio nõ cõprehẽditur: ex poſtfacto nõ
poteſt cõprehẽdi: ergo ab initio com
prehẽdit eã licet ſine effectu ſit pro-
pter matrem: vñ puto cõtrarias glo.
dicere verũ. ¶ Ex hoc ſequitur [b] ma
6 gna vtilitas † qð ſi mater repudiat
hereditatẽ filij ab inteſtato: nõ veni-
rent alij veniẽtes ab inteſtato: ſꝫ ſub-
ſtitutus ex ſubſtitutione tacite pupil
laris q̃ in vulgari in veritate cõtineť:
licet ꝯ matrem nõ habeat effectum:
nec eſt curãdum vtrum mater morte
vel repudiatione excludatur. ar. l. ij.
§. ſed ⁊ ſint ſui. ⁊. §. ſe. j. ad text. ⁊ iſtã
opi. puto veram. nõ ob. ratio. Pe. ſ. ꝙ
tantũ valet tacitũ quantũ expſſum:
quia illud nõ eſt verũ ſemꝑ: vt patet c
in filio qui dꝫ nominatim exhereda-
ri nõ preteriri ſilentio. ⁊ ſic dꝫ mater
priuari ab hereditate filij per expreſ
ſam ſubſtitutionẽ nõ per tacitaꝫ: niſi
tacita eſſet ꝓbata. vt dixi in materia
ſubſtitutionis pupillaris. nõ ob. illa
ratio quia expreſſio eoruꝫ que tacite
inſunt nihil operatur. ſ. in his que in-
ſunt ex neceſſitate: ſed de voluntate
ſecus. vt. l. talis. j. de leg. j. ⁊ dixi in. l.
iij. eo. ti. Ita hic tacita pupillaris cõ
tinetur de volũtate non de neceſſita-
7 te. ¶ Opp. † ad ſcðam partem de. l.
precibꝰ. vbi ſubſtitutio cõpendioſa
poſt tꝑa pubertatis fit fideicõmiſſa-
ria: hic cõtra. Sol. Fateor cõtrariuꝫ.
ſed falſa eſt ꝑ gl. hic: quia miles etiã
poſt tꝑa pubertatis poteſt ſubſtitue
re maiori: vt. l. miles ita. et. l. milites
etiã his. de teſta. mil. probo extra gl.
qð ſit falſum: quia in ſubſtitutione fi-
deicõmiſſaria nõ veniunt fructꝰ per-
cepti tẽpore mortis [c] teſtatoris: alſ
iudicio teſtatoris. vt. l. iubemꝰ. C. ad
treb. ſed hic veniunt fructus. vt in fi.
l. patet. ergo ꝙ nõ loquitur in fideicõ
miſ. ſed in compendioſa. Ad. l. preci-
bus. reſpondet glo. qð ibi ꝓpter ma
trem quia eſt in medio: quia obliqua
tur ſicut fauore matris tacita non hꝫ

a Andre. Poma. ¶ Ego dixi. iſta eſt cõis opi. vt
dicit Alex. cõſi. cxlvij. alſ. xlvij. in fi. in. ij. volu.
b ¶ Ex hoc ſequiť. ſi ſubſtitutus pro iure accreſcẽdi
capiat vniuerſum. vide Lud. ro. in cõſi. lvj. alleg. et
Bar. hic pro iſtis dictis hic per Bar. vide. d. Abb.
in ꝯſi. cxx-
vij. et vide
Bar. in cõ
ſi. clv. inci.
pr̃ filio. v-
bi diſpu-
tat de gl. ĩ
§. de qua
rõne inſti.
de vul. vi-
de ibi de
ꝟbo ſucce
dat ⁊ de ꝟ
bo deue-
niat.
Andreas
Pomate.
c ¶ Tẽpo-
re mortis.
Adde qð
Ang. dicit
ꝙ putat le
cturã bar.
corruptaꝫ
q2 illi fru-
ctus nõ ve
niũt vt fru
ctus ſed vt
reliquũ pa
trimoniuꝫ
et filio pñt
dari in ſup
plementũ
legitime.
de quo vi-
tra Alexã.
vide pau.
de caſ. ꝯſi.
cclvj. ⁊ qð
filio legiti
mo in fru-
ctibꝰ aſſi-
gnari non
poſſit. ꝯſu-
luit Pe. de
anch. cõſi.
cxxvij. et
ro. ꝯſi. cccc
xxxvij. ſic
nec filius patri vel matri vt voluit Bal. cõ ſil. clxxij.
iiij. lib. inquantum Alex. hic ponit qð ius patrona-
tus tranſit ad heredem extraneum. vide Fed. cõſi.
cxj. ⁊ melius per do. Cardi. conſi. cxxij. Ro. conſilio
ccclxviij. et inquantum dicit quod iura ſepulchrorũ
tranſeunt ad heredes extraneos. dic quod contra-
rium tenet Ioan. de ana. conſil. lxxxvj. Petr. de an-
cha. conſi. cxij.

a ¶ Ex foꝛma ſtatuti. Adde ꝙ cũ Bar. cõcoꝛ. Anto. de bu. c. raynutius. Bal. in repe. c. ſi pater.

b Andre. Poma. ¶ De effectu. vide Pau. de caſ. poſt Bar. l. pꝛecibus. C. eo. titu.

c Andr. Poma. ¶ Pꝛimo quero. Uide Lance. l. p̄cibꝰ. vbi multꝫ moꝛ diſſimitat C. eo. tit. et iſta opi. j. gl. eſt cõis ſm Alex. hic ⁊ imo. ca. raynutius.

d ¶ Uꝫ. adde qꝺ hãc tꝫ Old. ꝯſ. cxxv. de q̃ vide pau. de ca. cõſi. cxxxiij.

e ¶ Jo. an. Adde qꝺ Pe. ꝺ anc. ꝯſi. xxvj. ſecutꝰ quendã do. hugo. guarũ bertũ tꝫ ꝙ ſubſtõ cõpẽdioſa facta ꝑ ꝟba directa mere ciuilia obliquet poſt pubertatẽ maxime ſi ſit cl'a ſi ſine liberis. vbi autẽ eſt clauſula codicillaris illa tollit oẽs dubitationes vt ibidẽ ipſe cõcludit ⁊ viꝰ de Cal. cõſi. ix. de teſta.

8 effectũ vt dixi. ſ. effectꝰ vero † ꝙ obliquetur poſt tpa pubertatis eſt magnus vt hic ꝓpter fructus ⁊ legitimã que nõ veniunt in reſtitutiõe. vt. l. coheredi. §. cũ filie. j. eo. ꝓpter beneficium diui adriani ⁊ multa alia. nã in directa heres ſuo iure põt adire: ſed fideicõmiſſariꝰ opꝫ ꝙ petat de manu heredis. vt hic. ⁊ l. p̄cibꝰ. ſꝫ licꝫ hoc teneãt doc. ⁊ in ſe ſit bene dictũ: tñ quãtum ad. l. noſtrã nõ placet: quia etiaꝫ ſi mater eſt in medio nõ obliquaret vt hic. Nõ ob. l. p̄cibꝰ. quia ibi facta fuit ſubſtitutio ꝑ verbũ cõe. ſ. ſubſtituo: ⁊ tunc obliquat poſt tpa pubertatis: ⁊ infra tpa pubertatis valuit iure directo: ſed hic ſubſtituit directo: vt hic ꝺꝛ. ergo et miles poſt tpa pubertatis directo põt ſubſtituere. vt. l. miles ita. et. l. milites. de teſta. mili. ¶ Opp. de. l. verbis. ſ. e. Sol. hic in milite ex ſpeciali priuilegio: ibi in pagano. ¶ Op. de. l. ſceuola. j. ad treb. Sol. ibi in codicillis. ideo ad fideic. trahit vt ibi patet. ⁊ illi codicilli fuerũt facti a priuato. nã miles etiã in codicillis poſſet ſubſtituere directo: vt l. militis codicillis. in prin. de teſt. militi. ¶ Op. ꝙ fructus medij tpis nõ reſtituãtur vt. l. iubemus. C. ad treb. et in. l. in fideicõmiſſariam. j. ad trebel. So. ibi in reſtitutione q̃ fit ꝑ fideicõ. hic in ſubſtitutione cõpendioſa directa in qua veniũt fructꝰ nõ oẽs ſed illi q̃ ſunt ꝑcepti ⁊ reperiunt in hereditate. vt hic dicit tex. no. ¶ Expeditꝰ de cõtrarijs veniamꝰ ad materiã cõpendioſe q̃ alta multũ eſt ⁊ ſubtilis ⁊ male tractata: ⁊ magis cõiſq; aliqua c alia. Et pꝛimo quero qꝺ ſit ſubſtitutio cõpẽdioſa. Scꝺo quare dicat cõpẽdioſa. Tertio ꝺ eiꝰ effectu. ¶ Ad 9 pꝛimum dico † ꝙ ſm qꝺ eſt de mente d Azo. in ſum. ⁊ alioꝝ. illa eſt cõpẽdioſa que ſub conditione moꝛtis vel alia multa cõplectitur tpa: qꝺ dico ſub cõditione moꝛtis: apparet per exẽpluꝫ e poſitũ hic. ⁊ in. l. p̄cibꝰ. Ait eñ ſi filiꝰ meus deceſſerit. qꝺ dico vel alia: intellige etiã ſi eſſet appoſita aliqua cõditio: vtputa ſi aliqꝺ fecerit eadẽ eſſet ſubſtitutio. Qꝺ dico multa cõplectitur tpa. ſ. tpa pubertatis vel pupilla. vel aliud. hoc autẽ fit vel tpe limitato. vt qꝛ dixit ſ. j. xxv. annos deceſſerit vt hic. vel tpe non limitato vt qꝛ dicit qñcũq; deceſſerit vt. l. pꝛealle. ¶ Scꝺo quero 10 † quare dicat cõpẽdioſa. Rñ. qꝛ ſub cõpẽdio ꝟboꝝ plures ſubſtitutiões cõplectit. ſeu plura tpa ⁊ iſtud nomẽ fuit introductũ ab imperatoꝛe: vt. l. p̄cibꝰ. facit ad hoc. l. meuius. §. duobꝰ. j. de leg. ij. ibi oꝛationis cõpẽdio. ¶ Sed an iſta † cõpẽdioſa ſit ꝑ ſe ſub 11 ſtitutio: an ꝟo quedã adiectio. Ueritas eſt ꝙ ſi iſta ſubſtitutio fiat a pagano: tunc eſt magis adiectio quã ſubſtitutio ꝑ ſe: qꝛ in ea plures directe ꝯtinẽtur ſ. vulgaris ⁊ pupilla. ⁊ exẽplaria ⁊ alia fideicõmiſſ. ſꝫ ſi fiat a milite q̃ põt etiã poſt tpa pubertatis ſubſtituere iure directo tũc nouã ſubſtitutionẽ in ſe continet. ideo eſt vera ſubſtitutio. ita voluit Dy. in tractatu ſubſtitutionũ. Ita voluit gl. ſ. e. in Rub. ⁊ hoc ꝓcedit de iure cõi ſed in qbuſdã ciuitatibꝰ ſunt etiam ſtatuta ſm que etiã pagani pñt ſubſtituere directo poſt tpa pubertatis. dicit eñ ſtatutũ ciuitatis huiꝰ ꝙ filie femine cogant obſeruare oĩa a teſtatoꝛe diſpoſita ſtãtibꝰ maſculis. Et ideo ex foꝛma huiꝰ ſta a tuti[a] vel ſilis põt ſubſtitui directe filie femine ⁊ ſic iſta ſubſtitutio põt fieri a pagano directo vt hic in femina nõ extantibꝰ maſculis. ⁊ hoc credo verum. Tertio quero de effectu[b] ſubſtitutionis compendioſe. iſtam queſtionem examinẽmus per queſtio 12 nes. ¶ Pꝛimo quis † ſit effectus ſubſtitutionis in milite. Reſpond. aut a milite fit per verba mere directa, et ita loquitur lex noſtra. aut per verba cõmunia: ⁊ tũc ſi mater eſt in medio poſt tpa pubertatis obliquat: vt. l. p̄cibꝰ. alr̃ valeret ſemꝑ iure directo ꝑ hãc. l. ⁊ l. p̄cibꝰ. aut fit ꝑ ꝟba obliqua: ⁊ tũc ſemꝑ eſt fideicõ. vt. l. coheredi. §. cũ filie. j. eo. ⁊ hoc verum ꝯ opi. pileij. ⁊ hoc i milite. Idẽ foꝛte in pagano q̃ poſſet ſubſtituere directo poſt tpa pubertatis: vt. ſ. di 13 xi ex foꝛma ſtatuti. ¶ Quero ſcꝺo † qs ſit effectꝰ cõpẽdioſe ſubſtitutionis in pagano. Rñ. ſm gl. nr̃am aut fit talis cõpẽdioſa ꝑ verba mere directa: ⁊ tunc intra tp̃s pubertatis valet iure pupillaris: poſt nullo mõ: vt. l. verbis. ⁊ l. in pupillari. ſ. eo. Aut fit per ꝟba mere obliqua: ⁊ tũc eſt fideicõmiſſaria: vt. d. §. cũ filie. aut fit per verba cõia. vt ꝑ verbũ ſubſtituo: et tũc ſunt gl. ꝯtrarie: quia in. l. pꝛecibꝰ. dicit ꝙ ſemper eſt fideicõ. ſed inſti. e. in gl. magna dicit ꝙ intra tp̃s pubertatis valet iure directo. nos. j. de hoc dicemus. ¶ Aſſumo per tres. q. pꝛinc. ⁊ ſic habet tria membꝛa. ¶ Pꝛimo quero[c] † quis ſit effectus com 14 pendioſe quando fit per verba mere directa. vt qñcunq; deceſſerit: vel intra. xxv. annos deceſſerit talis ſit heres. Gloſſ. vt dixi dicunt poſt tempoꝛa pubertatis nullo modo valet[d]. ſꝫ ante ſic. vt. l. verbis. et. l. in pupillari. ſ. eodem. et hoc tenet gloſſ. hic. et in. l. pꝛecibus. et inſtit. eo. in gloſſ. magna. et Azo in ſumma. Jaco. de bel. Dyn. et omnes et Ber. in ca. raynutius. extra de teſt. ⁊ Inno. ⁊ Joan. and.[c] in. c. j. de teſt. lib. vj. in gloſſ. antiqua. Superuenit hodie Joan. and. in. c. j. de teſta. ſuper nouella. qui tenet ꝙ infra pupillarem etateꝫ valet iure directo poſtea iure fideicom. de pꝛimo eſt caſus. dicit ipſe in. d. c. j. de teſt. lib. vj. ⁊ de ſecundo dicit ipſe qꝺ eſt caſus in ca. raynutius. vbi dicitur qꝺ poſt tempoꝛa pubertatis valet iure fideicom. Item dicit ipſe qꝺ de iure ciuili eſt caſus in. l. pꝛecibꝰ. nam ibi nulla ſpecialitas ponitur in milite licet fuerit ſic de facto. qꝺ nitit velle

ꝓbare per multas rõnes. vt ptꝫ ibi. dicit etiã ꝙ queſtio iſta fuit diſputata per vltramõ. ⁊ vltimo bonoñ. per do. Bar. de pꝛatis. q̃ dicebat ꝙ hec opi. eſt multum cõgrua volũtati defuncti: lꝫ cõtrariũ teneret. Si igitur eſt voluntas teſtatoꝛis dicit ipſe. ergo ⁊c. vt. l. in conditionibus. de cõdi. et demõ. Non ob. l. in pupillari. et. l. verbis. ſ. eo. dixit ipſe: q̃a ibi volebat ſubſtituere pupillariter tantũ. et per erroꝛẽ maius tẽpꝰ expꝛeſſit. vel aliter ꝙ vbi dicit fruſtra. ſcꝫ quantũ ad ſubſtitutionẽ directã: valebit tñ iure fideicõ. et iſte eſt in fine eius effectus. neſcio quid dicã tamen foꝛte a vtraq; opi. poſſet ſuſtineri. nam mihi[a] videt ꝙ verba directa quantũ ad pꝛeſens tẽpus reperiãtur du 15 plicis gñis. Quedam ſunt directa † et ciuilia. hoc eſt iure ciuili introducta vt verbũ heres eſto. vt. l. lege obuenire. j. de ver. ſig. Scitis eñ qꝺ depoꝛtatus nõ põt eſſe heres: qꝛ non habet ea que ſunt iuris ciuilis. Itẽ pꝛetoꝛ nõ põt facere heredẽ ſed bonoꝛũ poſſeſ. et ſimiles. et idẽ de verbo inſtituo. vt. l. j. et per totũ ſ. ti. j. Et iſto modo accipiendo ſi ſubſtitutio eſt facta per verba directa ciuilia ſi ſemel valuit iure directo nunq; trahitur ad fideicõmiſſum. vt. l. verbis. ſ. eo. et no. ibi ciuilibus ⁊c. Ita etiã no. in. l. in pupilla 16 ri. ſ. eo. Quedam † ſunt verba directa nõ ciuilia. hoc eſt que diriguntur ad ſubſtitutũ vt ipſe de manu ſua capiat nõ ab alio. vt. l. eam quã. C. de fideicõ. in gloſ. ſuper verbo directis. Exẽplũ in verbo accipiat. ⁊ in verbo capiat. et in verbo moꝛiatur. vt in. c. j. de teſt. lib. vj. et ideo iſta verba ſunt magis cõgrua et cõia oĩbus gentibus et aĩalibus. et iſto ſcꝺo modo accipiendo dico ꝙ opi. Jo. an. eſt vera. pꝛobo hoc. illud dictũ talis accipiat: vel talis moꝛiatur. et ſimilia verba poſſunt intelligi qꝺ quis accipiat iure directo vt heres: et poſſent intelligi vt quis vt legatarius accipiat ſua tñ autoꝛitate. vt. l. titia. §. j. de leg. ij. et ſic iſta verba de iure ciuili nõ habent ꝓpꝛiũ ſignificatũ. qñ ꝟba iuris ciuilis nõ ſunt. et iõ i dubio itelligerent ſꝫ qꝺ caſus eueniet quod ſi pupillus moꝛietur infra pupillarem etatem lex interpꝛetatur ſubſtitutionem directam: ſi poſtea moꝛiatur interpꝛetatur fideicõmiſ b ſariam. ſimile habes[b] in verbo qꝺ põt reperiri in pꝛeterito et futuro. nam lex illud. interpꝛetatur ſecundũ accidentiã facti: qꝛ ſi in pꝛeteritũ occurreret in eo interpꝛetabitur: ⁊ ita ecõtra. vt. l. iij. de adi. leg. et. l. hec cõditio. §. fin. de cõdi. ⁊ demon. Et per hoc patet rñſio ad cõtrariũ: qꝺ dicit ꝙ ſubſtitutio directa nunq; obliquatur: cõcedo: ſed iſta nunq; fuit directa ſi poſt pupillarẽ etatem deceſſerit: qꝛ hic ſciebat lex illum pꝛimo moꝛiturũ: vt. l. cũ quidã. §. ſuo. de acqui. here. et ideo lex ſemper fuit certa. ⁊ ſi pupillus deceſſiſſet in pupillari etate eſſet directa: qꝛ certa erat lex. ſed qñ ſunt verba directa ciuilia: illud verbũ habet in ſe pꝛopꝛiũ ſignificatũ vt iure directo ſit heres. ⁊ ideo ibi nõ eſt neceſſaria interpꝛetatio: qꝛ ſic voluiſſe defunctum conſtat: ideo poſt tpa pubertatis non obliquatur. ⁊ ita dico. hoc foꝛte voluit ſentire Jo. and. in fi. glo. ſue nouelle. vbi facit differentiã inter directã 17 directo ⁊ inter directam nõ directo. ¶ Quid † ſi te c ſtatoꝛ[c] ſic ſubſtituit quandocunq; deceſſerit ſine liberis talis ſit heres. Glo. in. l. pꝛecibus. dicit ꝙ oĩ tẽpoꝛe eſt fideicõmiſſaria: qꝛ dicit ſine liberis. Idẽ In d nocen. in. c. raynutius. extra de teſt. Dy. ⁊ alij dicũt[d] iſtam opi. eſſe falſam. vt hic ⁊ contra caſum huius. l. qꝛ hic fuerũt appoſita illa verba ſine liberis. ⁊ tñ valet iure cõmuni infra tẽpoꝛa pubertatis: nec etiã illa verba habent inducere fideicom. ſubſtitutionẽ. nã congruunt pupillari etati. Conſtat eñ pupillũ decedere ſine liberis. Jaco. de bel. nititur tenere glo. quaſi illa verba ſine liberis videantur ad maioꝛẽ referri. q̃ põt decedere cũ liberis. vt. l. j. de ſuis et legi. ⁊ dicit ad hanc. l. ꝙ hic eſt ſpeciale pꝛiuilegio militis. ⁊ non obſt. ꝙ hic dicat iure cõmuni: qꝛ pꝛiuilegium eſt in milite qꝺ infra pubertatis tpa valeret iure cõmuni et trahit ad oĩa bona patris ⁊ filij. Et iſta ſunt verba ſua; que nõ habent iuris ſapoꝛem. et ꝯtra. c. j. extra de teſt. li. vj. ⁊ eſt caſus in hac. l. Nõ ob. ſi dicatur nõ ꝺꝛ decedere ſine liberis niſi ille qui eos habere poteſt: quia eſt falſum: vt his legibꝰ. ⁊ alia eſt ſignificatio illiꝰ participij inteſtatus ⁊ ſimilium. de quibꝰ in. l. j. de ſuis et leg. et alia iſtoꝛũ. Uel aliter licet id qꝺ ibi ꝺꝛ ſit ex rigida ſignificatione verboꝛuꝫ tñ de cõmuni vſu aliud eſt. vt ibi. ⁊ l. liberoꝝ. §. qꝺ tamẽ caſſius. j. de le. iij. et. l. labeo. de ſupel. leg. ⁊ l. cũ delanionis. §. a ſinã. 18 de fun. inſtr. ¶ Quid † ſi teſtatoꝛ ſub e ſtituit aliquem[c] cõpendioſe directo in certa poꝛtione vel incerta re. an valeat iure directo intra tpa pubertatis ſm ea q̃ dicta ſunt. Rñdeo ſi quidem ſubſtituit per verba directa ⁊ ciuilia vt heres eſto vel inſtituo ⁊ tunc ſufficit: ac ſi ſuꝑ vniuerſo eſſet ſubſtitutus. vt. l. coheredi. §. fi. j. e. ſm vnã lec. ⁊ ar. ſ. tit. j. l. j. §. ſi ex fundo. Si vero ſubſtituit per verba directa nõ ciuilia: vt accipiat talẽ reꝫ: vel talis poſſidere ſit talis ⁊ ſimilia. ſi filius meus quandocũq; deceſſerit ſine liberis. ⁊ iſto caſu nõ [illegible]itur ad directã ſubſtitutionẽ; quia in relictis ſingularibus nulla eſt differẽtia vtrũ apponãtur verba directa vel obliqua. vt. l. oẽ verbũ. cõmunia de leg. ⁊ inſti. de ſingu. re. per fi. reli. circa pꝛincip. niſi adijciantur expꝛeſſe illa verba talis ſit heres: quia tunc ſecus. vt dicto. §. ſi ex fundo. ſed q̃d ſi iſta ꝟba adijciã

a Andreas Pomate. ¶ Nam mihi. adde quod iſta diſtinctio repꝛobat per Are. conſi. clv. incip. periculoſum eſt. ⁊ vide Abba. c. raynutius. in. viij. colũ. extra de teſta.

b Andre. Poma. ¶ Simile habes. Uide Areti. l. iij. §. ex pluribus. in. j. colum. ff. de acquir. poſ.

c ¶ Quid ſi teſtatoꝛ. Adde qꝺ communis videt opi. Dy. Bart. Bald. Ange. ⁊ Moder. ꝙ illa verba nihil operẽtur. ꝺ quo ꝑ Pau. de caſ. ꝯſi. ccxlvj. ꝑ bar. ꝯſi. xxij. incip. hõ accurſuli. ꝑ Bal. cõſil. ccj. in fi. ij. vol. ⁊ cõſi. xlvj. iij. volu. ⁊ conſi. clxxxiij. ij. vol. ⁊ cõſi. ccclv. iij. volu. in fi. ꝯſ. et ꝯſi. cliij. j. vo. ⁊ ꝯſi. clxiij. ij. volu. ꝑ Old. ꝯſi. xcix. ꝑ Pe. de ancha. ꝯſi. ꝓ xi. allega. xxvj. ꝑ ange. conſil. xcvij.

Andreas Pomate.

d ¶ Et alij dicũt. Pꝛo iſta opi. cõſuluit Rapha. com. ꝯſi. clj. ici. ꝓponitur.

Andreas Pomate.

e ¶ Subſtituit aliquem. Uide Alex. conſil. xlv. in. vij. col. j. vol. Ro. conſi. cc.

a ⁓Andreas Pomate. ¶ Cõpendioſe. vide Alex.
cõſi.lx.in.iij.col.in.j.vol.vbi ponit aliquid de ſuperio
ribus.et vide Mod.l.j.ff.de leg.j.
b ¶ Verbũ lego. Adde vltra Alex.de hoc verbo bal.
conſi.cxj.do.Cardi.conſi.lx.
⁓Andreas
Pomate.
c ¶ Quan-
docũq. vi
de plures a
opi.de iſta
queſtiõe p
barb.c.cuz
tibi.in.xiij.
colũ. de te
ſta.Alexã.
conſi.clxij.
in antepe.
colũ.in ij.
vo. et cõſi.
xij.in.ij.co
lũ.in.iij.vo.Panor.ꝯſ.lix.in.j.dubio.in.j.vo.Pau.de
caſtro.l.ſi quis ad declinandam.de epi.et cleri.Bar.
conſi.iij.et conſi.lv.
d ¶ Sit fideicõmiſſaria. Adde quod ita Bald. con-
ſuluit quod ſit fideicommiſſaria.eius cõſi.ccccxxxij.
incip.in chriſti nomine.factum ſic ſe habet.iiij.lib.et
conſi.ccccLxvij.j.volumi.et conſilio.ccxxxij.eo. volu.
opi.Barto.ſequitur Ange.hic et Pau. de caſtro. in
lege precibus.Barto.in lege ſi quis ad declinandã.
de epi.et cleri.et.l.fundi trebatiani.et cõſi.incip.bar.
roſeli.et conſi.incip.ver.fecit teſtamẽtum.in lec. do.
Alex.alle.Pau.de caſtro.conſilio.xcviij.ibi non lo-
quitur de hoc ſed conſilio.cxcix.nec ibi loquitur de
hoc primo caſu niſi referendo:ſed de ſecũdo de quo
hic in ver.ſed quid ſi.conſuluit idem dom.Alexand.
conſilio.xij.iij.volumi.limitandum dictum Bartoli
niſi teſtator dixiſſet bona diſtribuantur pro anima
mei teſtatoris:q2 tunc bona pupilli non poſſunt pro-
deſſe anime teſtatoris.c.non putãda.j.queſtio.j.nõ
erit directa ſubſtitutio.ita conſuluit Pet.de ancha.
conſi.viij.incip.in dei nomine difficultas queſtionis
⁊c.⁊ in opi.prima perſiſtit Bal.conſi. cclxxxvj.ij.vo.
Abb.cõſi.lix.lib.j.ſequit opi. Bar.etiã ſi diceret bo-
na mea dentur ⁊ diſtribuantur.de quo vide Cal.cõ-
ſilio.xxvij.de teſt.Bal.cõſil.lxxxvj.li. v.vbi voluit ꝙ
ſubſtitutio facta pupillo ſi deceſſerit ſine liberis qđ
totũ diſtribuat excludat matrem cũ ſit relictum cuz
hoc quod plus petere non poſſit.
e ⁓Andre.Poma. ¶ Loco heredum. Vide concor.
per Alex.conſi.iiij.in.vj.col.in.ij.vol.et conſi.xcviij.
in fi.in.ij.vol.
f ⁓Andre.Poma. ¶ Reſpondeo cõtrarium tenere
Barto.in.iij.q.in ea.l.quam contrarietatem detegit
Areti.hic ⁊ Ange.conſi.xcvij.Pau.conſi.xxv.Aret.
conſilio.clv.
g ⁓Andre.Poma. ¶ Colligitur. Vide alex.conſil.
cxxiiij.iij.col.verſi.⁊ ponderanda.in.iij.vol.
h ¶ Quid ſi teſtator.⁊ quando dicitur ſi filius meus
decedat bona mea vendantur et diſtribuantur inter
pauperes.vide Bartolum in conſilio. xlj. incipien.
quidam Bar.⁊ ibi vide quando relinquitur vxor do

tur certe portioni quote vt dicã in. q.
principali quã faciã de hac ſubſtitutio-
19 ne per verba cõia. ¶ Sed † qd ſi teſta
tor cõpendioſe[a] ſubſtituit per hec ver-
ba qñcũq ſine liberis deceſſerit lego
tibi bona mea: vñ ꝙ iſta verba ſunt di
recta ⁊ ſic intra tẽpora pubertatis tra
hantur ad directã pupillarẽ.nã verbũ
lego trahitur ad inſtitutionẽ heredis.
vt.l.verbis legis.de ver.ſig.et.l.filiũ.
§.ſi legata.cõiuncta.l.j.in princi. de le.
preſtã. ¶ In cõtrariũ videt.l.mulier.
§.ſi.j.ad tre.et hoc puto verũ. Et per
hoc apparebit reſponſio ad cõtraria.
licet enim ex latiſſima ſignificatione verbum lego
trahat ad inſtitutionem:tamen ſm cõem vſum non
trahitur:⁊ eſt ſpecies diſticta ab actu heredis.vt.d.
l.verbis.cui cõmuni vſui ſtare debemus.vt dictũ eſt
b fateor tñ ꝙ verbũ lego[b] eſt verbũ directũ in dubio.
vt.l.lucio.j.de leg.ij.⁊ qđ dico ꝙ ſit directũ.ſcz dire-
ctũ ad ipm legatariũ.Ideo dicas quedã ſunt verba
directa que habẽt a iure tacitam ſignificationem vt
trahantur ad inſtitutionẽ.vt verbũ inſtituo ⁊ verbũ
heres eſto.quedã habẽt ſignificationẽ ſeparatam a
iure:vt verbũ lego.quedã enim habẽt ſpecialem ſi-
gnificationẽ:vt verbũ accipiat verbũ moriatur ⁊ ver
bũ ſit talis:vt ex ꝑdictis apparet. ¶ Scđa principa
20 lis † queſtio eſt qñ iſta cõpendioſa ſubſtitutio ſit per
verba mere obliqua.⁊ iſto caſu ſm oẽs iſta ſubſtitu
tio eſt in omni tempore fideicõmiſſaria ⁊ matrẽ non
excludit ⁊ non veniunt bona pupilli ⁊ falcidia de eis
nõ detrahit.vt.l.coheredi.§.cũ filie.j.eo.Sunt autẽ
verba obliqua vt reſtituo.vt.d.§.cũ filie.ſunt ⁊ alia.
vt.l. fundi trebatiani. de vſufructu lega. et. j. dicã.
21 ¶ Sed † quid ſi teſtator dixit qñcunq[c] filius meus
c deceſſerit ſine liberis volo ꝙ bona dẽtur vel diſtri-
buantur inter pauperes chriſti per meos fideicom-
d miſſarios.an iſta ſubſtitutio ſit fideicommiſſaria[d]
intra tpa pubertatis.videtur ꝙ omni tpe ſit fidei-
cõmiſſaria.cum verbũ dentur et diſtribuantur ſint
mere obliqua per.d.l.fundi.Cõtrarium eſt verum:
nam in his verbis.ſ.proxi.narratis ſubintelligitur
tale verbũ qñcunq ſine liberis deceſſerit.ſ.qđ tunc
fideicommiſſarij accipiant de manu ſua ⁊ dent.vt.l.
alio.in fi.glo.de ali.⁊ cib.leg.⁊.l. deniq.§. interdũ.
de pecu.lega.⁊ dr expreſſe in.§.ſi quis autẽ. in aut.
de eccle.tit.Sed iſtud verbũ ſubintellectum.ſ.acci-
piat:ſi refertur ad vniuerſitatem bonorum trahitur
ad directã pupillarem.vt.ſ.probatur ⁊ probatur in
d.c.j.de teſt.⁊ in.l.his verbis.in prin.ſ.tit.j.ergo ⁊c.
pro hoc videtur eſſe tex.in.c.cuz tibi.extra de teſta.
vbi dicitur ꝙ qñ non eſt alius heres iſti fideicõmiſ-
ſarij habẽtur loco heredum.hoc aũt tenet Roſ.in
ti.de ac.ex teſtamẽto.ver.itẽ quid erit qđ ſepe con-
tingit.⁊ Specu.in.§.nunc vero aliqua.ver.itẽ pone
qđ aliquis.de inſtru.edi.⁊ Inno.in.d.c. cũ tibi. Si-
cut ergo qñ teſtator nullũ alium facit heredẽ dicti
e fideicõmiſſarij habẽtur loco heredũ[e].ita quãdo te
ſtator filio ſuo impuberi nullũ alium facit heredez:
videt facere heredes dictos fideicõmiſſarios. Sz
dices tu ſi mater eſt in medio videt ꝙ iſta interpre-
tatio non debeat admitti: q2 ſicut tacita pupillaris
non admittitur cõtra matrem.vt.l precibꝰ.ita neq
admittitur contra matrem illa tacita interpretatio
que eſt vt teſtator videatur appoſuiſſe illa verba ſi-
f ue verbum accipiat. Reſpondeo[f] contra matrẽ nõ
admittitur tacita pupillaris de qua teſtator non co
gitauit:ſed ius preſumit ſi de hoc cogitaſſet:tũc nõ
admittitur:vt tacita que continetur in vulgari.vt.l.
22 precibus.ſed tacita † que ex ꝑſumpta voluntate de-
g functi colligitur[g] ex aliquibus coniecturis vel ver-
bis teſtatoris.iſta bene excludit matrẽ.vt in.l. pre-
cibus.in glo.ſuper verbo omnino.⁊ in.l.in teſtamẽ-
to.in fi.C.de mili.teſta.ſed iſta eſt huiuſmodi. ergo
23 ⁊c. ¶ Sed quid † ſi teſtator[h] dixerit ſi filius meus
h deceſſerit ſine liberis tũc bona mea dentur paupe-
ribus

ribus nec dixit per quos. Videtur qđ idem quia epi
ſcopus eſt executor legitimus qui habet eandẽ po-
teſtatẽ quã haberent fideicõmiſſarij nominati. vt.l.
nulli.et.l.ſi quis ad declinandã.C.de epiſ.et cle. et ſic
epiſcopus tenebit locũ heredũ.vt.d.ll.ſed contrariũ
credo ꝙ iſta ſubſtitutio ſit fideicõmiſſaria omni tẽ-
pore:q2 facta per verba mere obliqua.vt.d.§.cũ filie.
Nec ob.ꝙ epiſcopus eſt legitimus executor et tenet
locum heredũ:q2 epiſcopus tenet locum pauperum.
et ſiquidem pauperes ſint inſtituti: tunc epiſcopꝰ te
net locũ heredũ.vt.d.l.ſi quis ad declinandã. Si ve
ro pauperibus eſt legatũ vel fideicõmiſſum relictũ.
tunc locum heredũ epiſcopus nõ tenet.ſed põt intẽ-
tare actionẽ pro hoc legato.nec poſſunt illa verba in
telligi in perſona epiſcopi quod accipiat manu pro-
pria ex preſumpta voluntate defuncti. vt dixi. ſ. in
proxi.q.q2 illa executio pertinet ad epiſcopum mere
ex iuris diſpoſitione etiã contra voluntatẽ defuncti.
et etiã ſi dixerit contrariũ.vt.d.§.ſi quis autem. de
eccle.tit.ideo nõ tenet locum heredũ:ſed ſolũ actio-
nes intentabit q̃ ꝯpetunt ipſis pauperibꝰ. ¶ Quid
24 ſi teſtator † dixit volo ꝙ bona mea vendantur ⁊ pre
tium eorum detur pauperibus per fideicõmiſſarios
meos.an hec erit directa intra tempora pubertatis.
Videtur quod non:nam teſtator precepit duo: vnũ
vt bona vẽdant.et in hoc nõ adiecit per quẽ: poſtea
ꝑcepit ꝙ ꝑtiũ inter paupes ꝑ ſuos fideicõmiſſarios
diſtribuatur.cũ ergo primus actus debeat fieri per
heredẽ vel epiſcopũ ex.l.diſpoſitione.videt ꝙ ſint fi
deicõmiſ.q2 de manu alterius pretiũ fideicõmiſſarij
capiunt.Credo tñ contrariũ: quia illa verba vltimo
poſita determinant verbũ dentur et verbũ vendã-
tur.vt.l.mulieri et titio.de condi.⁊ demon. ¶ Quid
25 ſi teſtator † dixit volo quod bona mea vendant ⁊ pre
tium diſtribuatur inter pauperes: quorũ electio fiat
per meos fideicõmiſſarios. an illa ſit pupillaris in-
tra tempus pubertatis:quaſi illa verba per meos fi
deicõmiſſarios ad oĩa precedentia referãtur.an ve-
ro ſolum electio pertineat ad fideicõmiſſarios:⁊ di-
ſtributio:et venditio remaneat diſpoſitioni iuris cõ
munis ſine diſtributione executoris. Iſtud vltimũ
puto verum quia qualitas que adijcitur determina-
to verbo per relatiuum reſpicit ſolum ſuum antece-
dens.vt.l.a filio.in fine.de alimen. leg. Modo cum
verba dicant quorũ electio pertineat ſeu fiat ꝑ meos
fideicommiſſarios.intelligitur quorũ.ſ.pauperũ vn
de ad id tantum refertur per meos fideicõmiſſarios
pro hoc.l.filium.et quod ibi not.infra vt in poſ.leg.
al's de lega.preſtand.et ſm hoc iſta erit fideicõmiſ-
ſaria.idem puto ſi diceret bona mea vendant:et pre
tium diſtribuatur inter pauperes eligẽdos ꝑ meos
fideicommiſſarios:quia illa verba per meos fideicõ
miſſarios:referuntur ad participiũ ſolũ eligendos:⁊
participiũ reſoluitur in verbũ et relatiuũ. vt eligen-
dos.i.qui eligentur.vt.ſ.d.xi. Predicta vera niſi ex
alijs verbis infra vel ſupra in teſtamento poſitis ap
pareat teſtatorẽ aliud ſenſiſſe. ¶ Quero quid ſi ta-
lis diſtributio non precipiatur de bonis omnibꝰ.ſed
26 de certa portione.infra dicam. ¶ Tertio † principa-
a liter[a] quero qñ ſubſtitutio cõpendioſa eſt facta per
verbum cõmune et per verbum ſubſtituo:qđ eſt cõ-
mune.vt.l.precibus.an intra tempora pubertatis va
leat iure directo.poſtea ad fideicom-
miſſum trahatur.vel ſit omni tempo-
re fideicommiſſaria.Reſpõdeo ſiqui-
dem iſta ſubſtitutio eſt facta cum tẽ-
poris diſtinctione: vt quia dicit ſi de-
ceſſerit intra pupillarẽ etatem vel po-
ſtea quandocunq talem ſubſtituo ⁊c.
Tunc ſm omnes intra tẽpora puber
tatis erit directa pupillaris:poſtea fi-
deicommiſſaria.Hoc tenet gloſ.in le-
ge precibus.circa fi.et omnes indubi
tanter illud tenent. quandoq fit ſine
temporis diſtinctione. et in hoc ſunt
opinio.quia gloſſ.in lege precibus. et
hic tenet quod omni tempore ſit fidei
b commiſſaria.[b] Idem Azo in ſumma.
Idem Iaco.but.et glo.in.c. Raynu-
tius.extra de teſt.et Ioan.andre. in

mina et maſſaria et quãdo et an relicta ad pias cau
ſas trahãtur.Bald.contra Bar.tenet Bald.in.l.pre
cibus.C.de impub.et ibi Sali.et Bald.in cõmento
c.ſi pater.de teſta.in.vj.do.Car.in.c.cum tibi.eo.tit.
et ibi Ioan.de Imo.et hic et Barto.in.q. filiꝰ adul
tum vide q̃
dixi in di-
cto.c.cũ ti-
bi.et ſupe-
riorib annis
cõſului
ferrarie cõ
tra Bart.
ſic occurrit
fauentie et
quidã ſa-
piens con-
ſuluit pro
Bar. alle-
gauit. c. ſi
pater. de te
ſta. lib. vj.
et nõ aliud
ꝓ certo il-
lud.c.loq̃-
tur quãdo
inſtituit pauperes.et ſic non obſt.vide Barto.in le-
ge ſi fundi trebatiani.de vſufruc.lega. vbi quatuor
vicibus dicit ſe conſuluiſſe vt hic volui ego conſului
contra.et vide Bald.in lege precibus.C.de impub.
vbi conſuluit verone contra Barto.et vide do.Car.
in.c.raynutius.vbi tenuit contra Bart.padue. Io.
de Imol.ibi.reſpondet ad motiua.Bar.in ſuo cõſi-
lio.Sali.in dicta lege precibus.ſequitur Bald. et vi
de Bald.in lege ſi quis ad declinandam. C. de epiſ.
et cleri.vbi tenet contra Barto.et in lege ex tribus
C.de inoffic.teſta.et vide Barto.in conſilio.cix.inci.
erat minoraldus de caſtro vbi teſtator dixit ſi nullꝰ
filiorum deceſſerit ſine liberis que ſubſtitutio ſit iſta
vide ibi et vide Bar.in conſilio.cxv.incipien.in que-
ſtione propoſita viſo puncto vbi loquitur de verbo
ſuccedat.et vide Bartol.in conſilio.lxxiiij. incipien.
vir quidam.et vide Bar.in conſilio.cclxxxij.incipiẽ.
titius condidit.vbi pulcherrime loquit. And.barb.
a ⁓Andre.Poma. ¶ Tertio principalit. Vide bar.
conſi.xxxj.et conſi.cxlvij.Roma.conſi.xviij.
b ¶ Fideicommiſſaria. Adde quod hanc tenet Ol-
dra.conſilio.xcix.Angel.conſilio.cxxv.vbi dicit pa-
trem ſuum Bald.ſic conſuluiſſe non facta diſtinctio-
ne an mater ſit in medio vel ne ſed ſolum ſi ex conie-
cturis apparere poteſt quod directa voluit teſta-
tor ſubſtituere de quo infra et communem opinionẽ
antiquorum tenet Bald.conſilio.ccl.in conſulendo.
iiij.lib.et eodem libr. cclv. etiam ſi ſubſtituti eſſent
pauperes. et conſilio.ccccLxix.libro ſecundo vbi ple
ne tamen dicit non decido hoc caſu quia erant ſub-
ſtituti fratres teſtatoris et vxori erant facta prele-
gata.et conſilio.ccclxxv. libro primo. Angel. conſi-
lio.xiij.Bartol.conſilio.liiij.incipien. Angelus ma-
rie.et conſilio.xxij incipien.homo accurſii.eandem
opinionem tenet Ioan.de ana.cum mater eſt in me
dio.conſilio.lxxix.

a ¶ Jure directo. Adde quod hanc opi. videtur tenere do. Car. conſi. xxxix. et. xcj. Oldra. ſibi ipſi contrarius, conſilio. cxxv. Alex. conſi. xij. Pau. de caſtro. cõſilio. cclvj. niſi teſtator ſe reſtrinxiſſet ad bona ſua tãtum. quia tunc vult quod omni tempore ſit fideicõ. et primam opi. etiam tenet cõſi. cccxlix. ro. cõſi. cxxx. Andreas Pomate. ¶ Jure directo. Idẽ tenet alex. cõſi. clxxj. in. iij. volu. in. ij. colũ. et ſeq. Are. cõſi. clv. in ci. parẽdo iure Jmo. et Ful. l. p̃cibus. C. e. ti. vbi Ful. dicit quod in iudicando et conſulendo tenet iſtã opi. et Salice. l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. Barto. l. ſi quis ita. p illum text. ff. de vſuf. Pau. de caſtro conſilio. c. incip. ſub anno milleſimo. Alex. conſi. ij. incip. attentis verbis teſtamenti. in. iij. volu. do. Chriſto. de caſtil. in diſputatione incip. ſceuola pater habens ꝛc. vbi dicit quod als de facto obtinuit in collegio mediolani. et vide Bartol. l. ſi arrogator. in vlti. char. ff. de adop. iſtam partem etiam ſequitur Cardi. conſilio. lx. in iij. colum. Oldra. conſilio. cxxv. contrariũ tenet idẽ Oldra. conſilio. xcix. als. xciiij. aut. xliiij. Bal. conſil. ccccl xix. in. ij. volu. et cõſi. cd. in. iiij. volu. adde ẽt qd̃ ſcripſi ad Bar. in dicta lege precibus.

* Pro intelle. l. ſicut in annos. ff. quibus mo. vſufruct. amit.

b ¶ Pro directo. Ange. allega. conſiliũ. cxxv. in hoc ꝛ in eo quod dicit totam et integram approbat opiñ. Barto, licet Alexand. aliter referat in lec. et idem tenet Barto. conſilio. xv. incipien. pater habens. cum autem teſtator dicit libere bona mea deuenire quod debeat cenſeri ſubſtitutio directa, voluit Romañ. cõſilio. cxxx. et cum dicit ſine diminutione voluit Joã. de ana. cõſi. lxxxvj. et cũ dicit quod capiat ꝓpria autoritate voluit Bal. conſi. ccxvij. li. j. ꝛ cum dicit totũ

gl. antiqua. in dicto. c. ſi pater. de teſt. lib. vj. Jdem Ray. et Mar. ſilf. et quaſi maior pars legiſtarũ. et etiã Odof. Alia glo. inſti. eo. in fine magne gloſſ. tenet contrarium. quam tenet Jaco. de are. cum diſtinctione tamẽ. et Cy. in. l. precibus. et Joan. andre. hodie in. c. j. de teſta. lib. vj. ¶ Arguam⁹ circa hoc. primo videamus pro iſta parte quod valeat iure directo[a] intra tempora pubertatis. poſtea iure fideicõmiſſi. Jllud quod regitur et determinatur ſm curſum temporis variatur variato tempore. vt. l. pretia rerum. §. nõnullam ad. l. fal. et. l. titia ſeio. §. vſuras. j. de le. ij. et. C. de vſur. l. penul. Jta in propoſito iſta ſubſtitutio que diuerſa tẽpora reſpicit: cum reſpiciat tempora pupillaris etatis: valet vt pupillaris: demum vt fideicõmiſſaria. Preterea pro hoc. l. põponius. lib. xxvij. in negotijs. de neg. geſt. pro hoc. l. pater ſeuerinam. §. conditionum. de condi. et demon. et hic videtur tex. in. l. precibus. C. eo. pro hoc videtur hodie caſus expreſſus in. c. j. extra de teſt. li. vj. ¶ Pro alia opinio, quod omni tempore ſit fideicõmiſſaria probatur ſic. iſta ſubſtitutio eſt vna pro omni tempore: ergo verbum ſubſtituo ad plura tempora relatum debet illa determinare vniformiter ſicut dicimus in perſonis vt. l. quis, et. l. hereditatem. C. eo. et. l.

iam hoc iure. s. e. et eſt licita argumentatio de tẽpore ad perſonas. vt. l. vel ſingulis. et. l. ſeq. j. eodem. ergo ꝛc. Sed iſta non poteſt eſſe: niſi omni tẽpore ſit fideicõmiſſaria. ergo ꝛc. Preterea nõ debet eſſe diuiſio voluntatis. vt. l. eum qui. in fi. de his qui. vt indi. ſed ſi ab initio eſſet directa ꝛ poſtea efficeretur fideicõmiſſaria fieret voluntatis diuiſio. ergo ꝛc. ¶ Tertio facit pro hoc. l. diem proferre. §. inde queritur. ſupra de arbi. vbi diſpoſitio debet eſſe communiter et vniformiter. ¶ Preterea vna et eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. Jſta ſunt argu. Dyn. Guil. et omnium. ꝛ hanc opi. ſequitur Ray. ¶ Tertia fuit opi. Jaco. de are. qui videtur diſtinguere inter iſtas opi. vt dicamus ſic. quandoq; iſta ſubſtitutio compendioſa ſit ſine aliqua temporis diſtributione. vt ſi filius meus ſine liberis deceſſerit talem ſubſtituo. et tunc poſſet eſſe vera opi. glo in. l. precibus. et eam ſequentium. ¶ Quandoq; apponitur in hac ſubſtitutione diſtributio in tempore vt cũ dicit quandocũq; deceſſerit talem ſubſtituo. et iſto caſu dixit verã eſſe opi. aliarum glo. nam ſecundum omnes eſt verũ qd̃ quando fit diſtinctio temporum intra pupillarẽ etatem erit pupilla. poſtea erit fideicommiſſaria: vt dictum eſt ſupra. ſed per diſtributiuum quandocunq; fit diſtributio temporis. vt. l. ſicut in annos. in princi. qui. mod. vſuffru. ami. ergo ꝛc. Preterea illud operatur diſpoſitio vniuerſalis in vniuerſo quod particularis in ſingulari. vt. l. ſi chorus. j. de leg. iij. et. l. oẽs. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. ann. et hoc vult tenere Cy. in lege precibus. ꝛ probat ſic. ſermo qui dirigitur ad perſonam debet intelligi ſm conditionẽ perſone. vt. l. plenum. §. equitij. de vſu et ha. et ſic per illa verba relata ad filium intra tempora pubertatis erit pupillaris: poſtea erit fideicõmiſſa. et dicit ſic conſuluiſſe. et ita tolli videntur rationes Dy. et Guil. qui dicunt quod vna ſubſtitutio nõ debet diuerſo iure cenſeri: quia ſecundum predicta ſunt plures. iſta opi. non videtur mihi vera: quia ſine diſtributione videtur qd̃ infra pupillarem etatem ſit directa poſtea fideicommiſſaria. vt. d. c. ſi pater. extra de teſt. li. vj. quoniam ſecundum iura noſtra diſtributio in tempore nõ inducit pluralitatem: niſi fiat enumeratio temporum. vt. l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. de ver. obli. vbi dicit ſingulis annis coniuncta. l. pluribus. eo. titu. et quod in qualibet earũ per Dy. dr̃. ¶ Itẽ non videtur quod poſſint dici plures diſpoſitiones ex pluralitate effectuum: qꝛ aut monetur infra pupillarem etatem: aut poſtea. et ſic vnum erit ſicut in diſpoſitione alternatiua. vt. l. illud. qñ dies leg. ced. ꝛ qd̃ no. in. l. ſi ex toto §. j. j. de leg. j. Et ita loquit̃ in tali actu qui ſemel poſſit accidere. Nõ ob. d. l. ſicut in annos. quia ibi ponitur diſtributiuum in tempore in tali actu qui poteſt pluries exiſtere. vnde opi. Ja. de are. mihi nõ placz. quid dicemus? dubito. tamen dico in. q. noſtra quod debemus primo aduertere ſi ex talibus verbis per teſtatorem appoſitis poſſumus cõiecturare qd̃ voluit. j. tẽpora pubertatis iure directo valere: qd̃ con-
27 tingit ſepe. ¶ Quid † enim ſi dicit teſtator q̃ ſubſtitutus capiat ſua autoritate. Ex hoc videtur iure directo dicere. vt. l. titia. §. j. ſm primã lect. j. de le. ij. vel qd ſi in p̃cedẽtibus verbũ illud cõmune accepit pro directo, certe et in ſequentibus accipiã pro directo.[b] b

reſiduum ꝛ omnia bona ſua voluit quidam doctor in conſilijs. Baldus. cclxxviij. libr. iiij. ſed in eo quod Bartol. dicit omnia bona mea. Ang. alleg. conſiliũ reprehendit Barto. ꝛ omnes de quibus ibi per eum licet Baldus alleget conſi. ccxviij. approbare videatur doctrina Barto. vbi autem teſtator diceret pleno iure. Ang. ſtat cũ barto. ꝛ inquã tum dicit notandum quod ex verbis Bart. hic ꝛ conſilijs per eũ allegatis colligitur quod illa verba totã et integraz teſtator videtur prohibuiſſe trebellianicã aperias oculos quia inuolute loquitur. naz p illa verba totam integram pleno iure non cenſetur prohibita trebellianica niſi addatur ꝛ ſine aliqua diminutione ita concludit Roma. per text. loquẽtes conſil. lxxv. lxxix. et. ccxxxix. vbi dicit bis obtinuiſſe florentie idem voluit Pau. de caſtr. recte intuenti: licet non ita clare eius conſi. cl. ꝛ conſi. cxiiij. vbi etiam dicit vidiſſe conſultum per egregios viros. ꝛ conſil. cclvj. ꝛ vbiq; alleg. Old. alibi. Pau. de caſt. patrem legũ appellat. ꝛ in dictis maxime. cl. dicit quod hoc hic vult Barto. vt ibi per eum videre potes. ꝛ in auten. ſed cum teſtator.

a Andre. Poma. ¶ Accipiat. que dicitur libere fieri. vide Alex. conſi. vj. als. xcvj. ad fi. Adde ad idem text. ꝛ quid ibi no. Panor. ſup verbo libere. c. de multa. in. j. col. de preben. ꝛ quod no. Barto. c. que in eccleſiarum. de conſtitu. ꝛ ibi domi. Anto. in. iiij. nota. de conſtitu. dicentem q̃ dictio libere importat vt quis faciat pactum ſine alterius conſenſu ꝛ requiſitione. Jtem importat vt quis faciat actum ſine alterius diminutione ꝛ contradictione ꝛ cetera. licet Rapha. comen. non recordatus de Bart. hic teneat contrariũ conſilio. cv. incipien. in benedicto filio. ſi teſtator di-

vt. l. ſi ſeruus pluriũ. § fin. j. de lega. j. Itẽ quid ſi teſtator dixit libere accipiat[a]. q. d. accipiat de manu ſua: non enim videtur deuenire libere qñ ſua autoritate nõ põt accipere. ꝛ ſic põt p alium impediri. vt. j. de vi ꝛ vi. l. vim facit in fi. facit qd̃ dicã. j. de leg. ij. l. meuius. § fundo, in fi. §. vel quid ſi teſtator dixit qñcũq; filius meus deceſſerit volo hereditatẽ meã totam ꝛ integram[b] ad talem venire: qꝛ tũc hoc nõ põt eſſe niſi ex vigore pupillaris directe: qꝛ als ſubtraheret legitimã ꝛ trebellianicam. ꝛ ideo erit directa. arg. l. in teſtamẽto. in fi. C. de teſt. mili. vel quid ſi dicit oĩa bona mea[c] volo peruenire ad talem: quia eo ipſo qd̃ dicit oĩa nihil excipit. vt. l. iul. in princi. j. de leg. iij. vel dicit perueniat ſine aliqua diminutione[d]. tũc excluderet matrẽ: qꝛ eſt pupillaris tacita ex voluntate probata. vt. l. precibus. in gloſſ. ſuper verbo oĩno. ſecus ſi dicat perueniꝛe volo oĩa bona mea mobilia ꝛ immobilia[e] ꝛ nõ dicat iura ꝛ actiones: quia tunc videtur inſtitut⁹ in certis bonis:
28 qꝛ † actiones non ſunt bona mobilia vel immobilia. vt. l. quã tuberonis. §. fi. s. de pecu. Ja. de are. in. l. mouẽtiũ. de verb. ſig. ꝛ Spe. in. §. j. ver. ſecũdo q̃ro. de fruc. ꝛ intereſſe. ꝛ. l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. de re iud. Quãdoq; aliqd̃ illorũ verborũ nõ apponitur in teſtamẽto: ſed loquit̃ ſimpliciter teſtator f

xerit quod bona ſua libere reuertantur ad talem qd̃ tamen propter hoc ille non habebit licentiam apprehendendi illa bona propria autoritate. et de verbo libere. vide Barba. conſilio. iij. in. vij. columna. in primo volumine. et conſilio. xj. in ſecunda colum. in. ij. volumine. et. x. colũ. Roma. cõſilio. cxxx. ꝛ idem qd̃ dixi. s. de verbo libere ꝛ de verbo pleno iure et de verbo omnino. Vide Feli. in c. auditis. in. iij. colũ. et ſequen. de preſcri. Et quid de verbo plenarie vide Barb. conſilio. ij. in v. colũna. ſecundo volumine. et ad hoc vide etiam Barba. cõſilio. iij. in v. columna. eod. ſecundo volumine. et quid de verbo pleniſſimum. vide Barba. cõſi. xxviij. in. iiij. col. ij. volu. ꝛ de verbo plene. vide ro. conſilio. ccxxxix.

b Andre. Poma. ¶ Et integrã. Vide de iſta clauſula tota ꝛ integra Alex. conſi. cxlj. in. ij. colum. ꝛ conſil. v. in. iij. col. in. iij. volumi. ꝛ conſi. xcviij. in fi. in. iij. volumi. Feli. c. auditis. in. iiij. columna. de preſcript. Barba. conſilio. xxiiij. in. ij. colum. j. volu. ꝛ conſilio ſequen. in. xiiij. co. Roma. conſilio. lxxv. ꝛ conſi. lxxix. Et de verbo totam. vide Cardina. conſilio. cxxiij. in penul. col.

c Andre. Poma. ¶ Omnia bona mea. Vide barto. conſi. xliij. ꝛ con. lv.

d Andre. Poma. ¶ Diminutione. De iſto verbo vide Feli. c. auditis. in. iiij. col. de preſcrip.

e ¶ Mobilia ꝛ immobilia. Adde Bal. conſi. ccxij.

f Andreas Pomate. ¶ Pro matre. Jdem tenet Antonius de butri. conſilio. lij. incipien. dubitatio queſtionis huius Joan. de ana. conſilio. lxxix. incip. caſus ſic ſe habet vbi appellat iſtam opinionem licet fallat.

tor illo caſu cũ volũtas teſtatoris eſt dubia nec de eius volũtate apparet. Dico q̃ debemus inſpicere ſi quidez mater eſt in medio. ꝛ tũc interpretor p matre[f] tanq̃ in benigniorẽ partẽ. Et erit omni tẽpore fideicõmiſſaria. vt dicimus in. l. qui duos. de reb. du. et qd̃ no. in hac glo. ꝛ. d. l. precibus. et hoc caſu intelligo opi. omnium qui dicunt hanc ſubſtitutionem eſſe fideicõmiſſariam omni tẽpore. ſ. quando ma-
29 ter eſt in medio. † Quod intelligo niſi ſint ſubſtituti filij teſtatoris predicti qui ex preſumpta voluntate defuncti matrẽ excludunt. vt no. per gloſſ. in. l. precibus. C. eo. in vlti. glo. ꝛ dicemus in. l. lucius. j. eo. vbi gloſſ. dicit. Facit qd̃ doc. dicũt in. l. fi. C. de inſti. ꝛ ſubſt. dices tu hoc eſt cõtra. l. precibus. vbi primo eſt directa poſtea fideicõmiſſaria ꝛ eſt mater in medio. Solut. ibi eſt ſpeciale in teſtamento militis: qui põt ſubſtituere directo oĩ tpe. ꝛ habet priuilegium qd̃ lex dicit eã obliquam et mater eſt in medio: ſed ſi eſſet paganus tũc eſſet omni tpe fideicõmiſſaria matre exiſtente in medio. vt. s. ¶ Cõtra predicta videtur. c. j. de teſta. li. vj. vbi mater eſt in medio. et tñ valet iure directo infra tpa pubertatis. Sol. verũ eſt qd̃ ibi fit iſta ſubſtitutio per verbũ directum. vt ibi no. in gloſſ parua ſuper verbo filie: ſed iſta lex loquit̃ quãdo fit per verbũ cõmu

a ¶ Limitaſſe. Vide Bal.conſil.cvj.lib.iij.⁊ ad dicta
Bar.hic adde Alex.de Imo.in conſi.xx.col.ij.verſi.
nec predictis.in.ij.volu.
b ~ Andre.Poma. ¶ Dicas ſic. Vide Alex.cōſi xx.
in.ij.col.ij.vol.⁊.l.ij.in.xiij.col.ſ.eo.⁊.l.iam hoc iure.
in.iij.colũ.
ver.itē no.
ex ea.l.ſ.
eo.⁊.l.gal=
lus.§.q̃dā
recte.in.iij.
col.vide et
Alex.cōſi.
j.in.iij.col.
j.vol.Et p
iſta opini.
Barto.fa=
ciũt q̃ vult
Bal.l.pre=
cib⁹.in vl.
col.C.eo.⁊
ibi Alexā.
c ¶ Cōtinet
vulgarem.
Vide p eũ
dē in cōſi.
inci.Rich.
⁊ i.l.q̃dīu.
de acq.he=
re.⁊ an vul
garis q̃ cō
tinet in cō=
pēdioſa ha
beat locuꝫ
ſi heres
moriat vi=
uo teſtato=
re.vid bal.
cōſil.xciij.
iiij.vo.⁊ qd
ſubſtō cō=
pēdioſa fa
cta p vbuꝫ
cōe ꝯtineat
vulgarē te
nuit ange.
cōſil.cciiij.
in fi.
~ Andr.po.
d ¶ Siue ſi.
Vide alex.
cōſil.clxij.
in princi.in
ij.vol.inci.
circa pmũ.

ne:⁊ tunc poteſt interpretari quod de
manu alterius accipiat. ſed quando a
eſt verbum directum in quo eſt veriſi
mile quod a ſeipſo accipiat: iſta inter
pretatio nō cadit. In omnibus tamē
caſibus in quib⁹ tacita pupillaris ad b
mittitur contra matrem ex preſum=
pta voluntate defuncti: idem dicerem
probatis preſumptionibus predictis.
Quod de matre dixi intelligo etiam
ſi eſſet in medio aliqua illarum perſo
narum contra quam dixi non admitti
tacitam pupillarem vt dixi in mate=
ria tacite pupillaris. Si vo neqꝫ ma=
ter neqꝫ aliqua iſtarum perſonarum
eſſet in medio. tunc ſaluo meliori con
ſilio vel iudicio cui in hoc ⁊ in alijs aſ
ſentio: dico quod ſi deceſſerit ĩ pupil=
lari etate erit pupillaris directa: poſt
ea autem fideicommiſſaria. hoc pro=
30 bo per rationē quam feci.ſ. quia ver=
bum quod poteſt ſe habere ad plura
tempora iudicatur in dubio eſſe pro=
latum ab initio vt oſtendat futuros
euentus.vt.l.iij.in princi.j.de adimē.
lega.⁊.l.hec conditio.la.j.de condi.et
demon.⁊.l.ſed ⁊ iulianus.§.proinde.
ſ.ad macedo.⁊.l.qui res.poſt princi.
de ſolu. Aut ergo iſte filius deceſſerit
de pupillari etate: ⁊ videtur hoc ver=
bum prolatum ac ſi dixiſſet teſtator ſi
in pupillari etate deceſſerit. Si vero
poſtea decedat: videtur prolatum in
fideicōmiſſaria.⁊ ſic videtur iſta ſub=
ſtitutio vniformis. quia.l.que ſemper
certa eſt de euentu.vt.l.cum quidam
§.ſuum.j.de acqui.heredi.facit iſtam
ſubſtitutionem ab initio pupillarē ex c
poſtfacto fideicommiſſariam.⁊ ideo
non variatur ex tempore: ſed eſt vni=
formis ⁊ in vnum caſum poteſt omit=
ti. Et per hoc patet reſponſio ad con d
traria. dices tu per hoc non reſponde
tur ad rationes.l.iam hoc iure. quia
verbum ſubſtituo relatum ad plures
perſonas intelligitur vt vniformiter
illas reſpiciat. ergo idem in tempore:
ſed nō eſt verum: quia ſubſtitutio bre
uiloqua relata ad plures pſonas po=
teſt in diuerſis caſibus cōmitti. qd
enim ſi vnus repudiaret hereditatē
Certe alter ſuccederet ex vulgari. poſ
ſet tamē ille idem decedere intra pu=
pillarem etatem.⁊ ſic eſt opus de pu=
pillari tractari. Et ſic habes diuer=
ſos effectus in diuerſis temporibus

concurrentes: ſed hec eſt ſemper vniformis ⁊ habet
eundem effectum. ergo ⁊ cetera. ¶ Item quero iu=
xta predicta dixi quod ſi hec ſubſtitutio fiat cum tē=
poris diſtinctione intra pupillarem etatem continet
pupillarem ſubſtitutionem abſqꝫ dubio. ¶ Sed qd
31 † ſi dixi ſubſtituo tali filio meo impuberi ſi deceſſe=
rit ſine liberis: vtrum per hoc verbum videatur im=
puberi etatem limitaſſe[a] vt vlterius hec ſubſtitutio
non extendatur. Joan.an. dicit ꝙ non. nam illud ver
bum impuberi: videtur adiectũ cauſa demonſtratio
nis.vt.d.c.ſi pater. extra de teſt.li.vj.vt ipſe etiā no.⁊
alle.d.c.raynutius. vbi dicit tex. tu vero dicas ſic,[b]
aut illud verbum impuberi adijcitur verbo diſpoſi=
tiuo vt filio meo impuberi talem ſubſtituo ſi deceſſe
rit ſine liberis ⁊ tunc eſt verum hoc quod dicit Joā.
and.vt.l.mella.in princip.de alimen.⁊ cibа.lega. Si
vero ponitur ⁊ reſpicit verbum executiuum. vt ſi fi=
lius meus deceſſerit filio meo impuberi ſuccedat ta
lis: vel bona mea deueniāt in talem: quia illud ver=
bum deueniant et ſuccedat: ſunt verba executiua.
licet demonſtrationis cauſa ſint adiecta. ⁊ tunc re=
quiritur ꝙ ſit impubes cũ illi ſuccedatur.ar. ad hoc
in.l.ij.de au.⁊ arg.leg.⁊.l.in delictis.§.ſi extraneus.
de noxa.⁊.l.titius de teſta.milita.⁊ quod dixi in.l.ex
facto.in princi.circa contraria.j.eo. Fallit ſi ponatur
aliquod verbũ propter ꝙ appareat teſtatorē aliud
ſenſiſſe.vt puta ſine liberis: quia tunc videtur voluiſ
ſe extēdi ad ſubſtitutionem poſt tēpora pubertatis.
et ita poteſt intelligi.c.raynutius. qꝛ licet decederet
ſine liberis nō decederet impubes de neceſſitate. et
tñ poſtea intelligitur vt illud verbum impuberi. ſit
32 ⁊ appoſitũ cauſa demonſtrationis. ¶ Quero † vtrum
ſubſtitutio cōpendioſa facta per verbũ cōmune con
tineat vulgarem.ſ.ſi inſtitutus nō erit heres. Reſpō
deo aut illa cōpendioſa continet pupillarē: quod qñ
ſit apparet ex predictis: ⁊ continetur vulgaris.vt.ſ.
e.l.iam hoc iure.in prin. aut nō continet pupillarem.
vt puta qꝛ facta filio maiori vel emancipato vel alio
vt patet ex predictis.⁊ tunc ſi illa cōpendioſa eſſet fa
cta per verbum mere obliquum non continetur vul=
garis: imo illa ſubſtitutio obliqua euaneſcat inſtitu=
to nō adeunte.vt.l.ille a quo.§.ſi de teſtamēto.j.ad
treb. ſed ſi eſſet facta per verbum cōmune tũc conti=
net[c] vulgarē ſm Jacob.de are.vt dicit Cy.in.l.pre=
cibus.⁊ Ray.tenet hoc quod puto verũ. nam verbo
rum ſignificatio hoc importat. dicit em̃ ſi filius me⁹
deceſſerit ſine liberis vel quandocunqꝫ: qd intelligi=
tur ſiue decedat in vita teſtantis ſiue non.[d] ſiue ante
teſtamentum ſiue poſt.vt.l.iij.in prin.de adi.leg.⁊.l.
hec cōditio.§.fi.de cōdi.⁊ demon. ſed dictis caſib⁹
ſine dubio dicta ſubſtitutio non pōt verificari niſi p
vulgarē. ¶ Contra hoc videtur.l.heredes mei.§.cũ
ita.ad trebe. vbi facta per verbũ cōmune perueniat
ſemper videtur fideicōmiſſaria. Sol. illud poſt adu
tam hereditatem eſt verum. ¶ Secundo oppo. ad
predicta.⁊ videtur ꝙ hec ſubſtitutio compendioſa
non contineat niſi vulgarem tantum et nullo modo
trahitur ad fideicommiſſariam.vt.l.iam hoc iure in
prin.ſ.eo. nam ibi dicitur ꝙ breuiloqua facta p ver=
bum ſubſtituo continet tantummodo vulgarē. ergo
idē in cōpēdioſa. Solu. intelligas ſic ſi quidē ſubſti
tutio compendioſa eſt facta per adictionē tēporis

importati per diſtributiuũ quādocunqꝫ tũc ſine du=
bio cōtinet fideicōmiſſariā poſt aditā et pupillarem
qñcqꝫ vt.ſ.dixi. Idem ſi non eſt appoſita dictio qñ=
cũqꝫ: ſed alia dictio que de natura ſui tēporis tractũ
ſignificat. vt ſi deceſſerit ſine liberis licet non dicat
quandocũqꝫ: qꝛ tunc requirit tractũ tēporis vt appa
reat vtrum decedat ſine liberis. et tunc cōtinet fidei
cōmiſſariā.vt.d.l.heredes mei.⁊.d.c.j.de teſta.li.vj.
et facit.l.precibus. ſed ſi dixerit teſtator filio meo ta=
lem ſubſtituo. nullo adiecto quod requirat tractum
temporis tunc illa ſubſtitutio non eſſet cōpendioſa: d
a ſed vulgaris tantũ.[a] vel pupillaris ſi eſſet facta filio
impuberi.vt.l.gallus.§.j.ſm vnā caſus poſitionē.de
libe.et poſthu. probatur in.l.iam hoc iure.§.j.ſ.eod.
33 ¶ Quero † vlterius quid ſi ſubſtitutio compendio=
b ſa fuit in re certa per verbum cōmune[b] facta. vt puta
ſi filius meus deceſſerit ſine liberis ei ſubſtituo titiũ
in tali fundo: vel talis fundus perueniat ad talē. Di=
34 co † ꝙ verbũ cōmune adiectũ certe rei vel quātitati
nunqꝫ trahitur ad inſtitutionē.vt.l.cogi.§.⁊ genera
liter.j.ad trebel. Hoc tenet Dy.ibi per.§.aliud quo=
qꝫ.c.coniũcto.§.ceterum.in aut. vt cum de app. cog.
35 ¶ † Et hoc no. ad queſtionem[c] ſi teſtator inſtituit fi
c liam in certa quantitate. et ſi decedat ſine liberis in e
pupillari etate vel poſtea, quandocunqꝫ volo ꝙ di=
cta quantitas veniat ad taleꝫ: qꝛ tunc nō cōtinet pu=
pillarem: qꝛ eſt facta in certa quantitate per verbum
cōmune. Idem dicerē ſi iſtud verbũ eſt directum: qꝛ
non eſt in ciuile directũ. et ideo non trahitur ad inſti
36 tutionem.vt.ſ.dixi. ¶ Quero † vlterius quid ſi hec
ſubſtitutio per verbũ cōmune fiat in certa portione
ſub nomine quote: an trahatur ad directũ. Reſpon=
deo ſiquidē totā hereditatē diuiſit per quotā in plu
res perſonas. tunc eſt perinde ac ſi vnum tantum in
totum ſubſtituiſſet. nam aſſignatio portionũ licet nō
apponatur heres eſto vim habet inſtitutiōis.vt.l.j.
§.diuus autem pius.ſ.tit.j. ſin autem vnam tantum
portionem alteri aſſignaſſet. et in alijs nullam ſubſti
tutionem feciſſet. tunc ad inſtitutionē nō trahit. hoc
probatur per.l.cum autem.infra de leg.ij. hoc etiam
probatur per rationem. verbum cōmune trahit ad
inſtitutionem quādo nullus alius eſt vniuerſalis he
res in teſtamento.vt.l.his verbis.in princ.et ibi no.
ſupra titu.primo. ſed hic alius heres eſt. ſcꝫ primus c
inſtitutus et heres eius poſt mortem ſuam. ergo ⁊c.
Hunc aũt ſubſtitutum non videtur teſtator voluiſſe d
eſſe heredē per illud verbũ cōmune. ideo qꝛ ſibi to=
tum non aſſignauit.argu.d.l.cum autem. et ibi dicā.
37 ¶ Quero † vlterius quid ſi teſtator dixit ſi fili⁹ me⁹
deceſſerit ſine liberis bona mea deueniant ad taleꝫ.
an hec ſubſtitutio valeat in filijs filiorum. Iſta q̃ſtio
fuit de facto. Rich. dixit ꝙ non: qꝛ teſtator nil eis re=
liquerit: ſed ab inteſtato vel ex teſtamento ſucceſſe=
runt patri. quod not.ſ.ti.j.l.luci⁹. ergo eos nō potuit
grauare pater.vt.l.ſed et ſi ſic.§.j.et ibi vobis tetigi
j.de le.iij. Jaco.de bel. cōtra: vos aũt dicatis ſic. aut
fideicōmiſſum relinquit ab ipſo filio pmo inſtituto.
licet ſub duplici conditione alternatiua. vt puta: ſi de
ceſſerit ſine liberis vel eorum filij ſine liberis. et tunc
valet qꝛ ille grauatur qui eſt honoratus: licet in per=
ſona heredis iſtius primi filij exiſtat iſta conditio. e
vt.l.coheredi.§.cum filie.j.e.ti.et de condi.⁊ demō.
l.legatum ſub conditione. Si vero re
linquitur nominatim ab ipſis filijs fi=
liorum tunc non valeret relictum per
d.l.ſꝫ et ſi ſic.§.j.et hoc tenebāt Rich.
et ray. Cogitaui[d] ꝙ poſſumus ſuſtine
re qd etiā hoc caſu valeret fideicom=
miſſum. Rñ.ad.l.ſed et ſi ſic. et nego
ꝙ ibi filij filiorũ nō habeāt ex diſpoſi
tione teſtatoris primi: nā ex quo iſtos
filios grauauerit videt eis reliquiſſe.
vt.l.deniqꝫ.§.interdum. de pe.le. facit
qd no.in.l.alio.in fi.j.glo.j.de ali.et ci.
le. pro hoc induco tex. optime facien=
tē.j.de ope.li.l.ſi ita ſtipulatio. in pri.
Non ob.l.lucius.preal.⁊ quod ibi no.
qꝛ illud verũ qñ ipſis filijs filiorũ nul
lum grauamē impoſitũ eſt: al's ſecus
vt dixi.ſ. modo dubitat[e] cui illud on⁹
ſit adiectũ vel filio inſtituto primo vl
eius filijs. Rñ. tenendo primā opi. qd
fideicōmiſſum ab eis relictũ in dubio
non valeret: qꝛ in dubio debebamus
dicere ab eo relictũ a quo valeret vt
res potius valeat quam pereat.vt.l.
quoties.de reb.du. probatur in.l.ſi ſer
uus legatus.§.qui margaritam.j.de b
le.j.et.l.fi.C.ad treb. Sed tenendo ſe=
cundam opi. quā primo tenui.ſ. quod
vtriſqꝫ poſſet relinqui. dic vt colligitur
ex his que dixi in lege qui duos.j.eo.
et ex his que ibi not. per glo. Quarto

a ~ Andreas Pomate. ¶ Vulgaris tantum. Adde
quod ita tenet Jmol.c.raynutius. in materia pupil.
ſubſti.de teſta. Pau.de ca.l.fi.C.de here.inſti. Alex.
l.gallus.§.primo.in.iiij.colũ.ff.de liberis et poſthu.
contrarium tamen tenet Bal.l.humanitatis.C.eod.
in vlt.char
ta.ver.ſe=
cundo re=
quiritur.et
l.precibus
in vltima
char.C.eo.
de verita=
te tamē vi
de Jaſo.l.
ij.in vlti.q.
ſ.eodē.vi
de etiam
Alex.cōſi.
xxij.in.ij.
col.iij.vol.
et.l.recuſa
re.§.titius
in ſecundo
notabil.ff.
ad trebel.
et Pau.de
caſtro.d.l.
precibus.
~ Andreas
Pomate.
b ¶ Verbũ
cōmune.vi
de Alexā.
conſil.xij.
in penulti.
co.in.iij.vo
lu.et cōſil.
xxv.in fin.
in.j.volu. Rom̃.conſil.lviij. Barto. conſilio.xxxv.ro.
conſilio.cxxxiiij.in.ij.col.ij.dubio.et conſi.cc. Alexā.
l.nam quod.§.non omnis.in.ij.col.in.iiij.notabi.⁊ in
iij.col.j.ad treb.
c ¶ Ad.q.adde quod hic ſequitur Pau.de caſtro.cō
ſilio.lxxviij.
d ¶ Cogitaui. Vide Jmo.hic et in.c.raynuti⁹. Bal.
in lege vnica.§.pro ſecũdo.C.de cad.tol. Pau.de ca=
ſtro.conſilio.ccxxxvj.
~ Andreas Pomate. ¶ Cogitaui. Hanc opi.ſeq=
tur Bal.et Are.hic Ange.§.fi.inſtitu.de pupil.ſub=
ſti. Ancha.c.ſi pater.in.xij.col.de teſta.lib.vj. In cō=
trarium idem tenuit Barto.conſi.incip. Andreas fe
cit teſtamentũ. Bald.etiam ſibi contrarius.l.ab eo.
C.de fideicō. Anch.etiam ſibi contrarius.ꝯſi.xxxvj.
Alex.hic et conſi.xcj.in.j.volu.et conſi.cv.eo.volu.et
conſi.lxvj.in.ij.volu.et conſi.clxxxv.eo.volu.et.xxiiij.
col.in.iij.volu.et conſilio.lv.in.iiij.volu. Et pro opi.
Bart.vide Pau.de caſtro.conſilio.xxviij. Bar.in.§.
ſed ſi. Alex.conſi.lv.in.iiij.col.iiij.volu. et conſi.cviij.
in.j.vol. Com̃.conſi.xxv.in.ij.col.
e ~ Andreas Pomate. ¶ Modo dubitatur. Vide
Alex.in conſi.lxvj.in fi.in.ij.vol.

a ¶ Quarto principaliter quero. Et no. caſum in quo ſubſtitutus poteſt venire ex directa vel fideicōmiſſaria ſubſtitutione idem voluit Bar. in d. §. titius. vbi alleg. l. ſi quis ſeruo. ff. de ma. teſt. Guil. in l. precibꝰ. C. de impu. et alijs ſubſti. Barto. in d. l. ſi quis ſeruo.

38 †principaliter[a] quero. ſ. expediui qñ relictū eſt per verbū mere directū vel cōmune vel mere obliquū. Sed quid ſi apponūtur duo ex his verbis[b] dic qñqꝫ quis appoſuit illa in ꝑſona vniꝰ: qꝛ dixit ſi filius meus deceſſerit ſine liberis talem ſibi ſubſtituo ⁊ eū ſibi heredem facio. vel bona mea ad talem perueniant. et in his eū heredem inſtituo et ſimilia. et iſto caſu perinde iudicabo ac ſi tota inſtitutio eſſet facta ꝑ verba mere directa. quia iſtud verbū cōmune et ambiguū declaratur ratione adiuncti. argu. l. ſi ſeruus pluriū. in fi. j. de leg. j. et l. nec adiecit. cū l. ſeq. ſ. ꝓ ſocio vel melius verbū directum ſtabit in ſua ſignificatione. verbū cōmune trahetur ad fideicōmiſſum: vt ſic aliquid operetur adiectio dictorū verborū: et tunc erit in electiōe ſubſtituti vel capere ex directa vel ex fideicōmiſſaria. vt l. ſi quis ſeruo. j. de ma. teſt. et l. recuſare. §. titius. ad treb. idē ſi teſtator dixit poſt factam ſubſtitutionem volens dictā ſubſtitutionē valere vulgariter et pupillariter et per fideicōmiſſum: qꝛ tunc eſſet electio ſubſtituti: vt dictū eſt. Idē in qſtiōe quā vidi. dicit teſtator ſi filius meus deceſſerit ſine liberis titiū inſtituo et ſubſtituo. nam cum verbū inſtituo ſit directū. vt ſ. e. l. j. in prin. et l. ſi pater filio.

Ang. in dicto. §. titiꝰ dicit illum tex. eſſe meliorē de iure quando dicitur vulgariter et pupillarit̄ ⁊ per fideicōmiſſuꝫ ⁊ etiam allega. l. fin. C. de codicil. ⁊ dicit pau. de ca. in d. §. titiꝰ. qđ ille tex. ſemper allegatur ad hoc quia notarij debent dicere ſubſtituit vulgariter ⁊ ꝑ fideicōmiſſum. Bal. in dicta lege precibꝰ. in penulti. co. allegat dictum. §. titiꝰ. Bal. in repe. l. in ſuis. in pe. char. in ver. ſexto queritur. ff. de liberis et poſth. Et facit quod dicit Bal. in l. iam hoc iure. §. fi. de vulg. ⁊ pupilla. quod notarij apponunt iſta verba et ignorant quid importent. facit quod voluit Barto. in l. j. §. q. ff. de iure codicil. ſi dicatur valeat iure teſtamenti et iure codicillorum. erit in electione heredis an venit iure teſtamenti an iure fideicommiſſi. alleg. dictā legē finalē. C. de codicil. ⁊ dictū. §. titius. idem dicit Barto. in dicta lege finali. C. de cōdi. in q. xiiij. Bar. in l. ſi titio fundum. ff. de vſufruc. leg. Cyn. in d. l. precibus. in tractatu compendioſe. ver. quid ſi teſtator dicat filium impuberem. Ioā de imo. hic in prin. vl. char. vbi dicit qđ teſtator voluit facere plures ſubſtitutiones in diuerſis caſibus. idem voluit in c. raynutius. ad fi. de teſti. idē voluit in d. §. titius. ibi etiā Rapha. cu. Andre. barb.

b ¶ Duo ex his verbis. Vide Oldr. conſilio. cxxv. incipien. in preſuppoſito caſu. et Bald. conſil. cxxxiiij. ſecundo volumine. et conſilio. cclxvij. in fine. j. volu. et conſi. lv. ij. volu.

c ~ Andreas Pomate. ¶ In certa. Vide Alex. conſilio. xij. in j. col. iij. vol.

et l. j. in prin. ſ. titu. j. valet vtroqꝫ iure. ad hoc facit l. pe. de ven. inſpi. Idē putarē ſi teſtator vtitur duplici verbo: vt per verbū cōmune et aliud obliquū. vt dicendo ſic ſi filius meꝰ deceſſerit ſine liberis volo bona mea deuenire ad titiū iure ſubſtitutionis et fideicōmiſſi: qꝛ ſubſtitutio eſt verbū cōmune et fideicommiſſum obliquū: qđ debet intelligi vt ſit vtrūqꝫ: ⁊ ſic fit electio ſubſtituti. vt ꝓbat tex. in l. recuſare. §. titiꝰ.
39 ad treb. et d. l. ſi quis ſeruo prealle. ¶ Quero †iuxta predicta quid ſi verbum directū in ſubſtitutione appoſitū pōt ſe habere per modū diſpoſitiōis ⁊ demōſtrationis. vt cū dixit teſtator: ſi talis filius meus deceſſerit ſine filijs: tunc ei ſubſtituo titiū infraſcriptū meū heredem: quē poſtea infra heredē ſcripſit. nā illa verba meū heredē poſſunt intelligi eodē: et vtroqꝫ modo quo dixi. ſ. Quid in dubio. Dico qđ in dubio debet intelligi demonſtratiue. vt l. fin. §. titia. de
40 lib. le. ¶ Quero †vlterius quid ſi in perſonis diuerſorum apponātur p̄dicta verba diuerſa. Iſta eſt terribilis queſtio. ad hoc preſupponatis vnā regulā. primo ꝙ verbū cōmune adiectū certe portioni nō trahitur ad inſtitutionē vbi eſſet aliꝰ vniuerſalis heres in teſtō: alſ ſecus. vt no. in l. his verbis. in prin. ſ. ti. j. et in auſ. de here. et fal. §. ſi vero nulla. in glo. ſuꝑ verbo relictis. ¶ Hoc premiſſo. qñqꝫ teſtator vnū ſubſtituit directo per verba directa ⁊ ciuilia ſimplr: aliū per verba cōia in certa portione. tūc ſubſtitutus ſimpliciter erit ſubſtitutus directo. ſubſtitutus per verba cōia erit honoratus fideicōmiſſo: per rationē predictaꝫ: qꝛ non pōt trahi ad ſubſtitutionē cū alius ſit inſtitutus vniuerſaliter. Qñqꝫ vnū inſtituit directe in certa portione. aliū per verba cōia in reſidua portione. et tūc fateor ꝙ pōt trahi ad directā illa facta per verbū cōe: qꝛ in ea portione in qua adijcit: nullꝰ aliꝰ reperit heres inſtitutus, ergo ⁊c. et per ea que dixi. Qñqꝫ teſtator vnū ſubſtituit in certa portione ꝑ verba directa et ciuilia. qꝛ verba directa non tñ ciuilia quantū eſt in ꝓpoſito modicū differūt a cōmunibꝰ: aliū vero ſubſtituit per verba mere obliqua in alia portione. tūc ſubſtitutus per directū capit iure directo tantum. vt l. coheredi. §. fi. j. eo. Alius erit fidei-
41 cōmiſſarius in portiōe partis ei relicte. Qñqꝫ† vnū
c ſubſtituit in certa[c] portione ꝑ verbū cōe. aliū ꝑ verbum mere obliquū. et tunc puto ꝙ tota iſta ſubſtitutio debeat cenſeri fideicōmiſſaria. quia glo. noſtri et oēs qui dicunt ꝙ verbum cōe trahitur ad directū. dicunt verū qñ additur vniuerſitati bonorū et alius non eſt heres. vt d. l. his verbis. ſ. de here. inſti. non aūt additur oībus. Sicut ergo illa portio eſt relicta per fideicōmiſſum expreſſe. ita iſtud verbum dubiū et obſcurū interpretatur fideicōmiſſum. vt d. l. ſi ſeruus pluriū. in fi. et qꝛ cōſtat teſtatorē voluiſſe ius primi heredis remanere: eo qđ poſt mortē ſuā reliquit fideicōmiſſum: nec reliquit ab eo qui erat ſubſtitutꝰ in certa portione per verbū cōe. Qñqꝫ apponuntur in perſona diuerſorum verba cōia quos ſubſtituit in certis portionibus diuidendo hereditatē inter eos tunc ſine dubio trahitur ad inſtitutionem: qꝛ diuiſio hereditatis per partes lꝫ non adijciatur heres eſto ad inſtitutionē trahitur. vt l. j. §. diuꝰ. ſ. tit. j. ¶ Que-
42 ro qđ †ſi in inſtitutione teſtator reliquit certa legata ſingularia: demū dixit reſiduū bonorum meoꝝ

a ~ Andre. Poma. ¶ Videamus regulas. Vide alexan. coſi. x. in j. vol. in iiij. col.

b ~ Andreas Poma. ¶ Heres. Vide de iſto verbo Panor. conſilio. xxxij. in j. colum. ij. volumi. Alexan. l. ex facto. in principio. ff. ad trebel. vbi etiam ponit in verbo inſtituo ⁊ ad cognoſcendum que verba ſint directa vel obliqua vł cōmunia. vide Feli. in c. in preſentia. in j. colum. de proba.

c ¶ Heres eſto. adde Bald. conſilio. cxl. j. volumi. et ibi de verbo reſtituas.

~ Andreas Pomate.

d ¶ Quedā ſunt verba obliqua. et de verbo ſuccedat vide de Ludo. Ro. in conſi. clxxxiiij. ⁊ vide bal. in l. fina. C. de ſacroſanc. eccle. vide Bartol. in conſi. incip. honio accurſuli. de verbo deueniat. ⁊ de materia huius legis.

r ~ Andre. Poma. ¶ Verba obliqua. Vide Alexā. conſilio. xij. in j. col. iij. volu. ⁊ quid de verbo capiat. vide Ro. conſi. cc.

e ~ Andre. Poma. ¶ Verba communia. Vide Anto. de but. de iſto verbo ſubſtituo. conſilio. lxxvj. incipien. viſo puncto. vide Bald. per illum tex. l. mulier. §. fi. j. tit. j. ⁊ l. j. in prin. ſ. eodem. ⁊ ibi not. Imo. Ang. et Moder. ⁊ eſt bonus text. l. ſi quis mihi bona. §. fi. verſic. id quod. ⁊ ibi Bald. j. de acquir. heredi. ⁊ in l. gallus. in gloſſ. in verbo neceſſe eſt Barto. ⁊ Imo. l. qui liberis. ſ. eo. ⁊ vide Oldra. conſi. cxcvij. in ij. col. conſi. lxviij. in prin. in iiij. vol. Panor. conſi. xxxij. in j. col. ij. vol. vbi etiam ponit de verbo heres eſto. ⁊ de iſto verbo ſubſtituo. vide ro. conſi. lviij. in j. du. Barto. conſi. ccxxxiij. alſ. ccxxxiiij. conſi. ccxxv.

f ¶ Subſtituo. Vide Bal. conſi. lv. ij. volu.

g ¶ De verbo deueniat. Vide Roma. conſi. cxxx. vbi dicit quod Imol. in c. raynaldus. voluit ꝙ ſit verbū directum.

h ~ Andre. Poma. ¶ Perueniat. Vide Alexan. cōſilio. lvj. in ij. volumi. et conſilio. clxij. ⁊ eod. volumi. ⁊ conſilio. clxxiij. eod. volu. ⁊ conſi. xxxvj. in iij. volumi. limita vt per Aret. ⁊ vide bonum tex. l. hereditas. C. de heredi. inſtituen. Alexan. l. precibus. ad fin. gloſſ. in verbo ſecundum cauſam. vbi ipſe ponderat eſſe gloſſ. pro hoc ⁊ quid de verbo adueniat. vide Alex. conſilio. lvij. in j. colum. in ij. volumi. ⁊ de verbo peruenire. vide de Alexā. conſil. lvij. in j. columna. in ij. volumi. et de verbo peruenire. vide de Alexā. conſil. clxj. in penulti. colum. ij. volumi. et quod verbum deueniat ſit verbum commune. dic quod eſt communis opi. panor. conſi. xxxij. in j. colum. ij. volumi. Alex. conſilio. lvij. in j. colum. et per eundē Alex. conſilio. clxxx. in j. colum. ij. volumi. et quod verbum perueniat ſit verbum commune tenet etiam idem Barto. l. lucius. in ij. qō. principali. j. eod. Bald. l. hoc iure. ſ. eod. et c. ſi pater. in xv. colū. de teſt. Alexan. d. conſi. lvij. incipien. perſpectis. in ij. volumi. ij. colum. ⁊ conſil. clxij. volu. iij. incipien. circa primum dubium. in pe. colum. ⁊ conſi. clxxj. incipien. viſo proceſſu. ⁊ conſi. cxxxvj. in iij. volumi. incip. viſo themate ſuper quo dubitari contingit limita tamen hoc non procedere quando verbum perueniat adiūgeretur verbo eoipſo: quia tunc importaret directā ſubſtitutionem. ita Bald. l. final. in j. colum. C. de ſacroſanct. eccle. alleg. Archidia. in c. eum qui. de preben. lib. vj. ⁊ in c. primo. de ſepul. eod. lib. facit gloſſ. in c. que ſit. in glo. in verbo eueniet. de elect. libro. vj. et gloſſ. in clemen. j. in verbo eoipſo. de vita et honeſta. clerico. Ioan. andre. in c. quia ſepe. in nouellis. de preben. libro ſexto. Secundo limita non procedere quando apponeretur clauſula pleno iure. C. de ſacroſan. ecc. Ange. conſil. cxxv. incip. hoc teſtamento petri. in vlti. col. in l. iulianus. ſ. de rei ven. ⁊ Are. adde tex. in l. ſi poſt miſſionē. in ver. plena legata. ff. ad l. falci. et in l. diuortio. in princip. iuxta gloſſ. in verbo plena. ff. de neg. geſt. Tertio limita quando fungeretur verbo libere. ita ſentit Bart. ſ. in q. principali. Itē ꝙ ſi teſtator dixit libere. ⁊ ibi eius dicta multū

volo ad talē peruenire. Rñ. ꝓpter illa legata ſubſtitutio vniuerſaliter facta per verbū reſiduū ⁊c. nō alteratur ſed remanet in ſuis viribus ac ſi eſſet heres inſtitutus. vt l. ij. C. de here. inſti. expeditꝰ de iſta ꝑte venio ad aliā. Quinto ⁊ vltimo principaliter eſt videndū. dixi. ſ. qđ quedā ſunt verba directa quedā obliqua. ⁊ quedā cōia. videre habemꝰ de his ⁊ quibuſdā alijs de quoꝝ natura dubitatur. ⁊ primo videamꝰ regulas.[a] Dico †ꝙ verbū di-
43 rectum eſt illud qđ de ſui natura hoc importat vt ille cui relinquitur de ſua manu accipiat: nec in alterius factuꝫ trahitur. vt probat in l. eā quā. in glo. ſuꝑ verbo directis. C. de fideicō. ⁊ in l. omne verbū. C. cōia de le. ⁊ hoc eſt
b qđ dico ꝙ verbū heres[b] eſto[c] eſt ver-
c bū directū. vt dicit gl. in l. precibus. ⁊ ſ. ti. j. l. j. ⁊ per totū hūc ti. qꝛ ipſe teſtator facit non diſponit vt aliꝰ faciat in totum. ꝙ ſi diſponat vt aliꝰ faciat vt
44 volo †ꝙ talē heredem recipias. tunc erit fideicō. vt l. pater filiū. §. fin. j. de le. iij. ⁊ l. lucius. §. fi. eo. ti. ¶ Itē ſi dicat rogo vt titiū heredē facias: qꝛ eſſet fideicōmiſſaria. vt l. ex facto. in p̄nci. j. ad treb. ⁊ l. filiuſfa. §. vt quis heredem. j. de leg. j. verūtñ inter verba directa quedā ſunt verba directa ⁊ ciuilia. quedam non ciuilia ſed directa et cōia iure gentium. vt ſ. dixi. ⁊ hoc de
45 directis. Quedam †ſunt verba obli-
d qua[d] et iſta ſunt illa que ſonant ꝑ vt quis capiat de manu alterius. ⁊ ſic factum alterius quaſi teſtantis requiritur. vt probatur i verbo reſtituat. vt l. coheredi. §. cū filie. j. eo. ⁊ quaſi ꝑ totuꝫ ti. ad treb. hoc ꝓbat in verbo det. vt l. fundi trebatiani. de vſufruc. leg. Itē in verbo reddat. vt l. cū quidā. j. de lega. ij. ⁊ l. verbū reddēdi. de ver. ſigni.
46 Quedam ſunt verba †cōia[e] vt ea que
e poſſunt habere vtrāqꝫ ſignificationē vel qđ quis de manu ſua accipiat: vel de manu alterius. vt ponit exempluꝫ
47 glo. Sed quare †verbum ſubſtituo[f]
f non eſt verbū directū ſicut inſtituo. Dic quia eſt verbū magis generale qꝛ quocūqꝫ modo quis in alterius loco ponatur dicitur ſubſtitutus: adeo qđ in legato ſingulari. vt l. titius cum duabꝰ. ll. ſeq. ſ. tit. j. ⁊ C. de cad. tol. §. in primo. ⁊ §. pro ſcđo. ſed nō eſt ita in verbo inſtituo. ¶ Modo his regulis p̄miſſis dubitatur de quibuſdā alijs.
g Et primo de verbo[g] perueniat.[h] an
h ſit †directum vel commune vel obliquū. Et qđ ſit obliquū videtur caſus.

faciunt pro iſtis tribus limitationibus quia etiā poſſent adaptari ad alia verba communia. vide etiā ad hoc Ro. conſi. cxij. ⁊ conſi. xxx.

in.l.fideicōmiſſa.§.hec verba.ī.de lega.iij.⁊.l.hr̄des mei.§.cū ita. ad trebel.⁊.l.heredibus.§.fi.eo.ti. ¶In cōtrariū qd̄ ſit directū habes in.l.ij.§.ꝑueniſſe.de here. vē.⁊.l. heredes mei. in prin.ad treb.⁊ oēs.ll. que loquūtur de ſubſtitutiōe facta ꝑverba quicquid ad eū peruenerit.vt.l.cū virū.C. de fideicom.⁊.l.baliſta.cū.l.ſeq. ī.ad trebel.⁊ hoc videtur tenere Inno.in.c.raynu. in gl.ſup verbo deuenire.extra de teſta. ¶Ego dico[a] ꝙ ſit cōe. Primo ex predictis apparet qr in obliquo ⁊ in directo reperit̄:ergo eſt cōe. hoc etiā apparet ex regula precedenti: qr ſiue de manu alterius ſiue de manu mea directo habeat dr̄ peruenire. ¶Se-
49 cundo † dubitat̄ de verbo ꝑtineat. et vr̄ ꝙ ſit obliquū.vt.d.l.fideicō.§.ſi filio.ī.de le.iij.⁊.l.j.C.de pac. inter em. et ven.vbi exponit̄ ꝑtineat.i. reſtituatur.⁊.l.lucius.§.filiā. ī. de leg. ij.et ibi Dy.in cōtrariū ꝙ ſit directa ⁊ trahat̄ ad inſtitutionē heredis. vt.l. licet.C. de pac. ¶Ex predictis dico ꝙ eſt verbū cōe vt.l.verbū illud pertinere. de ver.ſig. Nec obſt.§.filiā. vbi interpretatur fideicōmiſſum in dubio:qr illud in relicto ſingulari.vbi verba cōmunia nunq̃ ad inſtitutionē trahūtur nec etiā verba ciuilia directa.vt.l.oē verbū.C.cōia de lega. ⁊ dixi.ſ.
50 ¶Tertio † dubitat̄ de verbo habeat: qd̄ videt̄ directū:qr habere eſt ius dn̄ij vel poſſeſſiōis.nō aūt dicitur habere q̃ habet per fictionē. vt.l. ſtipulatio iſta.§.habere.de ver.oblig.⁊.l.habere.de ver.ſig. ſed in fideicōmiſſo quis dꝫ petere ab alio:ergo ⁊c.⁊ hoc videtur ſentire Azo in ſumma de here.inſti.poſt princ. ¶In contrariū ꝙ ſit obliquū.vt.l.fideicōmiſſa.§.ſi filio.ī.de leg.iij. ¶Ex predictis ſatis poſſumus dicere ꝙ ſit cōe.pro hoc facit regula precedens:qr ſiue a me ſiue ab alio habeam habere dicor. ¶Quarto
51 † dubitatur de verbo remaneat.vtrū ſit cōe. ⁊ videt̄ ꝙ ſic:qr intelligitur ſi habeat:⁊ ſi nō habeat:reſtituatur.vt.l.ſi cū ante.C.de do.ante nup.⁊.l.pretor.in prin. et quod ibi not.ſup verbo remanet ī.de col.bo. Idē in verbo redeat vt puto:lꝫ alibi videatur accipi pro
52 directo.vt.l.ſi duobus.ī.de teſt.mi. ¶Quinto † dubitatur de verbo ſuccedat[b].⁊ videtur qd̄ ſit verbum directū.vt in rub.⁊.l.j.⁊.ij.C.cōi.de ſuc. ⁊ in pluribus alijs.ll.⁊.l.ſi abducta.C.de fur.⁊.l.ſi in perſona.C.de fideicom.⁊.l.q̃zq̃z.ad.l.fal.cum ſimi. ¶Contrariū[c] credo ꝙ ſit verbū cōe.vt.l.nō tm̄.in prin.ī. de fideic. li.⁊.l.reſtituta.§.fi.cum.l.ſeq.ī.ad treb.vbi dicitur ꝙ ex trebellianica eſt ſucceſſio. pro hoc videtur caſus in.c.raynutius.extra de teſtamen. ¶Sexto dubitatur[d] de verbo † reuertatur. quod videtur obliquum.
53 vt.l.iij.de pact.inter empto.⁊ vendi. ſed credo quod ſit idē qd̄.ſ.dixi in verbo pertineat. ⁊ pro hoc eſt gl. no.ī.de do.l.j.in fi.glo.magne.⁊ facit.l.lucius.§.tres
54 heredes.ad trebel. ¶Septimo dubitatur † de verbo deuoluatur[e]. et videtur quod ſit directum. vt.l. de emancipatis.C.de legi.hered.⁊.l.lucius.ſecundo reſpon.ī.eo.⁊.C.de iure deliberan.l. ſi infanti. ſuper verbo deuolutas.dixi ꝙ eſt cōmune. vt.l.ij. ⁊ quod ibi no.de ali.⁊ ciba.lega.⁊ quod ibi dixi. ¶Octauo
55 quero † quid de verbo accreſcat.⁊ videtur ꝙ ſit obliquum.vt.l.codicillis.de vſufruc.lega. In cōtrarium quod ſit directum.C.quando non pe.par.in rubro et nigro.⁊.§.his ita.C.de cad.tol.⁊ eſt verbum aptum ad cōprehendendū bona impuberis:vt.l.qui patri. in princ.de acquir.here.⁊ hoc puto verum.non enim aptatur vt quis capiat de manu alterius. Non obſt. l.codicil.quia ibi in codicil. vbi ſi eſſent verba directa traherentur ad fideicommiſſum.vt.l.ſceuola. ad
56 trebel. ¶Nono queritur † de verbo moriatur.[f] text. et gloſſ.eſt in.c.ſi pater.de teſta.lib.vj. qd̄ eſt verbuꝫ directū.q.d.moriatur tali.i.directo ad talem perueniat:puto[g] tn̄ quod verbum hoc ⁊ precedens ⁊ cetera verba ſimi.niſi illa duo.ſ. heres eſto et inſtituo non ſunt ciuilia ſꝫ magis cōia iuregentiū. ¶Vltimo habem⁹ videre qualiter hec ſubſtitutio finiatur. ¶Et cū dixi vobis quod quandoq̃z iſta ſubſtitutio continet vulgarē q̃nq̃z pupillarē:q̃nq̃z al's. dic vt. ſ. dixi de materia vulgaris pupillaris ⁊ aliarū ſubſtitutionum.de ſubſtitutione de qua loquitur lex ſceuola.ad trebel.dicemus ibi.

Si quis eum. Si ſeruus legat⁹ ſubſtituatur pupillo euaneſcit legatum in conditionis euentum. hoc dicit. hic dicit ꝙ in iſtis teſtamentis ⁊ ſi. innuit quod patris et

a ~Andr. Poma. ¶Ego dico. Idem tenet Bal.in l.fina.C.de ſac.ſanc.eccle. Ange in.l.precibus.penul. colum. C. eodem tit. idem eſt in verbo deueniat ſm tex. in.l.penulti.ff. de ſolu.in.l.ſecunda. et ibi Angel. de bonis que liber. Ange.conſilio.xiij.incipien.Iacobus habens vnuꝫ filium.⁊ de iſto verbo perueniat vide Barto.conſilio xxj.et conſilio. xxxv. al's.xxv.ad fin. et conſilio.ccxxxiiij. vbi ponit de verbo deueniat.

b ¶Succedat. Vide Bal.conſil.cccclxix.ij.volumi.et conſi.clxxviij.eo.li.⁊ per eundem conſilio.cxxxviij.⁊ cxciij.iiij.volu.

~Andre. Poma. Succedat. ¶Vide Alexand.cōſilio.lxviij.in princip.in.iij.volu. Bartol.conſi. xiij.in iiij.colū. Barba.conſi.xxxij.in.ij.colū.in.ij.volu. Ro. conſilio.clxxxv.

c ~Andre. Poma. ¶Cōtrariū credo. Idē tꝫ Pau. de ca.conſi.cxxxiij.in.iiij.col.cōtrarium tenet do. Signo.de homodeis conſi.lxj.vide Angel.conſi.lxxxj. in.j.col.cum ſeq.

d ¶Sexto dubitatur. Et facit.c.in preſentia.de pba. in verbo deuoluerentur. Andre. Barba.

e ¶Deuoluatur. Adde tu Are.in capitulo in preſentia.in primo nota.de probatio.do.in.c.ſi pater. de teſtamen.in.vj.in gloſſ.in ver.filie. Ange.⁊ Imol.in.l. lucius.ī.eo.titu.

f ¶Moriatur. Adde Bal.conſi.xl.iiij.volu.⁊ de iſtis verbis communibus ⁊ directis vide per Ioan.and. in.d.c.ſi pater in nouella.per Bald.in.l.fina. C.de ſacroſanc.eccle.per Ange.in.l.precibus.per Oldra.cōſilio.cxxv.per Barto.conſi.incip.pater filio impuberi.⁊ conſilio.incipien.quidam de aſſiſio.⁊ conſil.inci. in.q.propoſita.

g ~Andre. Poma. ¶Vide Bar.conſilio.xxiiij. Rome con. xv.in fi.

filij ſunt plura teſtamēta. Sed cōtra de.l.patris ⁊ filij.ī.eo.ſolu.vt in.l.cōtraria dicā. ¶Alterius opp.inſti.de adi.le.per totū.vbi dicit̄ qd̄ nō refert an codicilli ſint cōfirmati vel nō. Sol.dicit hic confirmatis. ſubaudi maxime. ¶Dicit̄ hic legatū vr̄ ademptū. q̄ro an videat̄ incōtinenti an expectet̄ euētus cōditionis ſubſtitutionis. Dicit gl. incontinenti. vide gl. que incipit ſub cōditione ⁊c. glo. precedēs dicit contrarium et bene qd̄ expectatur euentus conditionis. caſus eſt in.l.ſi ſeruus cōmunis.in fi.ī.eo.et.l.ſi poſt mortē.§.fi.de leg.j.ſm Iaco.de are.

1 ☞ Quis quando poſſit facere teſtamentū ſibi et filijs diuerſis horis.

2 Iſta verba ſi filius viuo ſe decedat:cuius ſint an teſtatoris an legiſlatoris.

Si teſtator inſtituit extraneū ſub cōditione ſi filius te viuo morietur. videtur primo inſtituere filiū ſuū.

3 Si filius iam natus preteritus decedat viuo teſtatore tamen teſtamentum non confirmatur.

4 Si filius poſthumus eſt preteritus in ſecundo teſtamento natus viuo teſtatore decedat: an rumpat̄ primum teſtamentum.

5 Poſthumo preterito nato et mortuo viuo teſtatore neceſſario deuenitur ad ſm tabu.

6 Primum teſtamentū nō tollitur per ſecundū ſi ex eo non poteſt hereditas adiri de iure ciuili.

Si cum ſuo. Rupto teſtō paterno rūpitur pupillare.⁊ remanēte paterno remanet pupillare.h.d. ¶Tex.ibi inſtituat.dic et filium iam natum precereat. ¶Aduertatis.opp.duo
1 bus modis. dicitur hic † qd̄ pōt quis facere teſtm̄ ſibi et filijs diuerſis horis. Cōtra imo dꝫ fieri vno cōtextu.vt.l.heredes palā.§.fi.de teſta.et.l.cū antiquitas.C.de teſta. Rn̄dent hic quidam ꝙ dixit hic alia hora.ſ.continuata.et ſic ſit factū ſine interuallo vno contextu. Tu dic q̃nq̃z eſt vnū teſtm̄ omni reſpectu.⁊ tunc debet fieri vno contextu.vt.d.l.heredes palam in fi. Quandoq̃z eſt vnum teſtamētum vno reſpectu. ſed alio reſpectu dicuntur plura teſtamenta. vt in caſu propoſito.vt videbitis.ī.e.l.patris et filij. et tunc poſſunt fieri in vno cōtextu. Item poſſunt fieri diuerſis horis in quolibet tamen per ſe.tunc adhibitis legitimis teſtibus vt hic dicitur. ¶Quero vtrum ſit differentia a quo incipiat.vtrū a paterno vel a teſtō pupillari. Glo.dicit ꝙ ſic:qr q̃n ſit diuerſis horis debet incipi a paterno al's pupillare nō valeret ſi enim fieret vna hora et vno cōtextu. tu dic vt dixi in.l.ij.§.
2 prius aūt.ſ.e. ¶Procedo † vlterius dr̄ hic ſi viuo ſe filius decedat ⁊ quero an iſta verba ſi viuo ſe ⁊c.fuerunt verba teſtatoris facientis inſtitutionē ſub illa cōditione.an vero ſint verba legis recitantis factū. glo.dicit vtrāq̃z lec.poſſe eſſe verā: ſed prima opin.
a poſita in gloſ.ꝙ iſta verba ſint teſtatoris: nō plꝫ[a].qr ſm hoc teſtm̄ nō eſſet irritū: ⁊ filius nō eſſet preteritus.nā qr extraneū inſtituit ſub cōditione ſi filius ſe viuo morietur:primo videtur inſtituere ſuum filiuꝫ. vt.l.ſi quis ita heres.ſ.tit.j.⁊ eſt caſus ſm vnam lec. in.l.coheredi.§.fi.ī.eo.⁊.ſ.de liber.⁊ poſthu.l.gall⁹. in princ.nil ſubaudiendo.licet glo.aliter teneat.⁊ eſt tex.ſ.tit.j.l.cū in teſtamento.in princ.non cauillandoter.pro hac opi.preſtat argumentum optimum.l. ſi ita ſtipulatio.in prin.de oper.libe.quare tene ſcd̄am lect.poſitā hic.qr iſta ſunt verba legis et exponamus ſi.id eſt q̃zuis.vt dicit
3 gloſ.ſm quā lec. † habes ꝙ filius iam natus preteritus lꝫ viuo teſtatore decedat.tamē teſtamentū nō cōfirmat̄. de hoc tn̄ plene habetis in.l. poſthumus.in princip.ſ.de iniuſt.teſtamen.
4 ¶Iuxta.l.noſtram querit † gloſſ. hic quid ſi preteritus eſt filius poſthum⁹ qui natus viuo teſtatore decedit. an rumpatur ſuperi⁹ teſtamentū. Gloſſ. ꝙ nō:qr ſcd̄m teſtm̄ ꝯfirmatur tm̄ de iure pretorio:vt poſſit peti bonorum poſ.ſm tabu.vt.d.l.poſthu.in prin.de iniuſt.teſt.⁊ ideo primū non rūpitur: quia ad hoc vt primū rumpatur per ſcd̄m requiritur qd̄ ex ſcd̄o potuerit adiri hereditas de iure ciuili.vt.l. cū in ſecūdo.de iniuſt.teſta.probatur in l.ſi filius qui in poteſtate.ſ.de libe. ⁊ poſth.vide gl. que incipit ſub hac cōditione.glo.iſta male dicit in caſu in quo loquitur.nam ex ſcd̄o teſtamēto in quo poſthumus eſt preteritus poſſibile fuit hereditatem adiri de iure ciuili.vtputa nō nato poſthumo.ideo primum rumpitur. vt.l.j.⁊. ij.ſ. de iniuſto teſta.⁊ eſt contra iſtam gloſſ.caſus in.l.poſthumi.§.ſed ⁊ ſi ſtante.ſ. de iniu.teſ.⁊ ſic gl.maledicit quia potuerit adiri hereditas de iure ciuili. rationes autē poſite in gl. cōcludunt veritatē in filio iam nato p̄terito : vt probatur per caſum.l. ſi filius qui in poteſtate.ſ.de lib.⁊ poſthu. ¶Sed quero quid ſi ſcd̄m teſtamentū eſt tale ex quo neceſſe ſit peti bonoruꝫ poſſeſſio ſm tabu.ex alia tn̄ cauſa quam propter cauſaꝫ preteritionis:vt quia fuit aliquis inſtitutus ſub cōditione impoſſibili quā pretor remittit vel ex alia cā.de his dicatis vt dixi in.l. cuꝫ in ſcd̄o.ſ.de iniuſ.teſt.tetigi in materia vulgaris ſubſtitutionis. tene mē
5 ti iſtā glo.ad duo. Primo † qd̄ poſthumo p̄terito et mortuo viuo teſtatore de neceſſitate deuenitur ad ſm tab.

a ¶Non placet. Adde ſm Bald. quod propter aliud videtur quod iſta lectura non ſit bona: quia iſta videtur quedam vulgaris ſubſtitutio facta filio.ſꝫ quādo filius eſt inſtitutus in primo gradu poteſt preteriri.argumen.vt.ſ.de liberis ⁊ poſthumis. l. ſi poſthumus. §. quod vulgo.ſol. dic contrariuꝫ procedere quando in eodem teſtamento ſubſtitutio eſſet facta: ſed hic fuit facta diuiſio tempore vn̄ magis videtur ſecunduꝫ teſtm̄ ſubſtō vulgaris. iō vitiat̄ ex p̄teritiōe ex quo infert vltra Bal. qd̄ et fecit teſtm̄ primū in quo titiū heredē īſtituit et poſtea ex īteruallo aliud faciat ī quo īſtituat ſē pronium ſub ꝯditione ſi titius eo viuo moriat̄ qd̄ primū teſtm̄ ſtatim eſt ruptū per ſecūdū: qr duo teſtamēta non poſſunt ſimul ſtare diuerſis tēporib⁹ fctā ab eodem et nihilominus inſtitut⁹ in ſcd̄o non poterit eſſe heres niſi titius viuo teſtatore deceſſerit cū ſit inſtitutus ſub iſta cōditione:ſed ſi hoc ſcd̄m haberet vim ſubſtitutionis vulgaris per ipſam nō tolleretur inſtitutio prima.et ſic titius poſſet eſſe heres ſi nō decederet viuente teſtatore quod dicit eſſe perpetuo menti tenendum quia extraneus caſus et poſſet de facili contingere.

a ¶ Duo teſtamenta. Adde qđ cũ Barto. tenent bal.
Ange. et Imol. et Ray. in lect. oꝛdinaria et ſcias qđ
Pau. de caſtro dicit quod nõ videt quomodo poſſit 1
pꝛocedere iſte intellectus quia opoꝛ⁊ violare literã
vt patet in verbo reſignare per glo. vnde ipſe intelli
git qđ pa=
ternũ fuit
factũ pꝛi⁹ 6
adhibitis
ſuis ſigna/
culis. ⁊ po
ſtea pupil=
lare cum
alijs ſigna
culis de p̄
ſe demum
fuerunt re
mota ſigna
cula pupil/
laris adie=
cta. ⁊ ſic ver
bum reſi=
gnare ex=
ponit. i. re
moueret. ⁊
ſic erit ſen=
ſus q̄ pa=
ternũ va=
let nec pu=
pillare vi=
tietur quia
pꝛĩs ſigna
ſufficiũt ẽt
ſi diuerſa
hoꝛa factũ
ſit pupilla
re. et iuxta
hoc dice=
bat q̄ quã
do pupilla
ris ſubſti=
tutio vno
cõtextu fa
cta eſt cum paterno ⁊ teſtes ſimpliciter atteſtentur
ſe fuiſſe adhibitos ad paternum intelligentur adhi=
biti ad pupillare per iſtum textum. dum dicit ſigna
patris ſufficiunt ⁊ dicit quod nullus doctoꝛ hic tan=
git quod dictum videtur ſequi Alexand. ſed intelle=
ctum repꝛobat ad hanc. l. quia de pꝛopꝛia ſignifica=
tio. vocabuli idem ſit reſignare quod aperire. l. ſi te/
ſtamentum. cum glo. ſ. de teſtamen. Item quia iſte
intellectus eſt contra textum. in. l. ſi quis eum. §. fina
li. ſ. eodem. vbi in pupillari diuerſa hoꝛa facta requi
ritur eadem ſolennitas que in paterno ergo ſicut pꝛi
mum vitiaretur ſi amouerentur ſignacula ante aper
turam teſtamenti ita in pupillari dicit tamen poſſe
pꝛocedere opinio. Paul. quando pupillare et pater= 2
nũ vno et eodẽ tẽpoꝛe abſq̄ interuallo ꝯdita eſſent
et in quolibet de per ſe eſſent appoſita ſignacula ⁊ ſi
gilla ſeptẽ teſtiũ: q̄ tunc licet teſtatoꝛ amoueat ap=
poſita in pupillari: nihilominus vtrũq̄ teſtm̃ firmũ
manet ex his que adhibita ſunt in paterno.

vt. l. poſthumus. in pꝛin. de iniuſto te 2
ſta. Secundo no. † q̄ ad hoc vt pꝛimũ
tollatur per ſecũdum eſt neceſſe q̄ he 3
reditas poſſit adiri de iure ciuili. hoc
examinaui in. l. cum in ſecundo. ſ. de
iniu. teſta.

Subſtitui. Videtꝛ qđ poſthumo
filio ſubſtitui põt vide glo.
¶ Ad hoc opp. gloſ. et non
ſoluit. vide eam que incipit dic natũ.
ibi ſed argumentum cõtra ⁊c. ſed hic
certificatur ex poſtfacto ibi nõ. quod
no. j. eo. l. ſi pater filium.

Si ſeruus. Iſtud pꝛinci.
ponit tres caſus ſatis fa
ciles: ideo non ſummo.
¶ Dicitur hic offerens.
contra imo requiritur conſignatio et
depoſitio. vt. C. de cõmuni ſeruo ma=
nu. l. j. dicũt quidã ſpeciale i ſeruo ſub
ſtituto. veritas eſt vt qđ hic deficit ibi
ſuppleatur vt dicatur offerens et de=
ponens et conſignans. Materiam hu
ius. l. habetis plene expeditam p̄ gl.
in lege ſed et ſi ſub conditione. §. fina
li. ſ. ti. j. ideo hic non inſiſto. videatis
ergo per vos.

Si titio. Hic habetis caſum cõ
tra vnam glo. quã ha=
buiſtis. ſ. e. l. ſi quis eũ. in pꝛin. dicitur 1
hic ſi poſt moꝛtem idẽ eſt. ⁊c. ¶ Que
ro an debeat expectari tempus moꝛ=
tis legatarij. Rñ. non. caſus eſt in. l. ſi
poſt moꝛtẽ. §. fin. j. de leg. j. ſed debet
expectari euentus conditionis ſubſtitutionis ſed tẽ
pus moꝛtis non quia certum eſt venturum ⁊c.
☞ Si pater teſtatur in ſcriptis ⁊ filio per nuncupa
tionem an dicantur plura teſtamenta vel vnum.
Dictio ſed: poſita cum copula et: ponit diuerſitatem
in facto ⁊ identitatem in iure: ſecus ſi ſine copula.
Quando pater teſtatur pꝛo ſe ⁊ filio quo ad quid ha
beantur vt duo teſtamenta ⁊ quo ad quid vt vnum.
Si in vna charta reperiuntur plura teſtamẽta adhi
bitis eiſdem teſtibus an valeant iſta teſtamenta.

Patris et filij. Teſtamentum pa=
tris et teſtamentu⁊
filij quo ad quid habentur pꝛo vno quo ad
quid pꝛo diuerſis. h. d. verſi. ſed et ſi pater.
hic ponit quando habentur pꝛo diuerſis. ¶ Oppo.
et videtur quod de iure pꝛetoꝛio habentur tanq̄ di
uerſa teſtamenta. vt. l. ſi ita. §. fina. de bo. poſ. ſm ta=
bul. Solu. ibi loquitur quando pater fecit ſibi teſta=
mentum in ſcriptis filio per nuncupationem: vel ecõ
uerſo: quo caſu teſtamenta habentur pꝛo diuerſis ⁊
ſic concoꝛdat cum fine non autẽ concoꝛdat cum ca=
ſu pꝛincipij: que aũt ſit diuerſitas. j. dicam. ¶ Item
dicitur hic ſufficit eſſe ſignatas tabulas patris: licet
non filij: cõtra. ſ. eo. l. ſi quis eu⁊. §. fi. vbi requiritur
eadem ſolẽnitas in teſtamẽto filij que fuit in teſta/
mento patris. et debet reiterari in teſtamento filij.
Sol. q̄n tabule patris ⁊ filij fiunt vno cõtextu vna ſo
lennitas ſufficit. ita loquitur hic. ⁊ qđ dicitur in tex.
licet tabule filij ſignate nõ ſint. exponitur per gloſſ.
duobus modis. Pꝛimo. i. aperte ⁊ non ſignate: ⁊ in=
telligatis non ſignate. ſ. ſeparate. ſed ſunt iuncte te=
ſtamento paterno. adeo qđ ſigna impꝛeſſa in teſta/
mento paterno videnꝛ impꝛeſſa in pupillari. ita de=
bes intelligere hãc. l. vt. l. ad teſtium. §. fi. ſ. de teſt.
Alio modo exponitur per gl. ideſt aperte coꝛa⁊ ho/
neſtis perſonis. vt. l. ij. quemadmodũ teſta. ape. et
tũc intellige qđ ab initio fuerũt ſignate. ita debetis
intelligere hãc materiam. ¶ Quero † circa hãc. l.
in ver. fi. q̄n pater fecit teſtamentũ ſibi in ſcriptis: et
filio per nuncupationem an dicãtur plura teſtamen
ta vel vnum tantũ. Quidam dicũt vnum etiam iſto
vltimo caſu. ⁊ hoc patet ex pꝛin. huius. l. Alij dicũt
a et iſta eſt veritas q̄ tunc videntur duo teſtamẽta[a].
hoc apparet ex tex. qui dicit ſed ⁊ ſi. et ſic eſt dictio
aduerſatiua. que dictio ſed: q̄n ponitur cũ copulati
ua ⁊: denotat diuerſitatẽ in facto ⁊ identitatẽ in iu
re. ⁊ ſic hic in fi. denotat q̄ hec ſunt diuerſa teſtamẽ
ta quo ad diuerſas ſolẽnitates. ſed vnũ quo ad vnũ
iuris effectum. vide glo. que incipit per hoc videtur
qđ ſit. ibi aſſimilatio. ſimile de hac dictione ſed ha=
betis. ſ. ne quis eũ qui in ius vo. eſt ⁊c. l. ij. ⁊. l. ſed et
ſi lege. in pꝛin. ſm vnã lec. ſ. de pet. here. Sed ſi po=
neretur dictio ſed: ſine copula vel alia aduerſatiua
ſine copula tunc denotat diuerſitatẽ in facto ⁊ in iu=
re. vt tangit gl. in. l. hoc amplius. §. de his autẽ. ſup
verbo aũt. de dã. infec. ⁊ videtur mihi q̄ tangaꝛ per
gl. in. l. qui vſumfructũ. j. de ver. ob. ¶ Quero † quo
ad quid habẽtur vt duo teſtamenta. ⁊ quo ad quid
habẽtur vt vnũ. Et vide gl. magnã. ibi eſt ergo vnũ
⁊c. ¶ Pꝛo iſta queſtione declarãda debetis ſcire qđ
in teſtamento ſunt plura cõſideranda. vc⁊ perſona
teſtantis: ſolennitas teſtamenti: valoꝛ ſeu effect⁹ te=

ſtamenti. vltimo acquiſitio hereditatis ex teſtamẽ a
to pꝛocedens. ¶ Ad pꝛimũ dico q̄ ſi cõſideramus
perſonã teſtãtis q̄ ſunt vnum: quia vnus ⁊ idem fa/
cit vtrũq̄ teſtamentum. vt. ſ. eo. l. ij. in pꝛin. Scđo ſi
cõſideremus ſolẽnitate⁊ teſtamẽti. dico q̄ poſſunt
haberi vt vnum ſi fiant vno cõtextu ⁊ vna ſolẽnita=
te. Item poſſunt haberi vt diuerſa ſi fiant diuerſis
hoꝛis ⁊ diuerſis ſolennitatib⁹ vt dixi. ſ. et in. l. ſi q̄s
eum. in fi. ſ. eo. Si cõſideramus factũ: ſc⁊ valoꝛem
ſeu effectũ teſtamenti. quedam ſunt que teſtamen=
tum in totum euacuant vt pꝛeteritio filij. querela in
totũ pꝛopoſita ⁊ obtenta: ⁊ hereditas nullo modo
adita: ⁊ ſimilia. ⁊ iſtis caſibus q̄n non valet paternũ
non valet pupillare ⁊ cenſetur vt vnum. vt. ſ. eo. l. ſi
quis eum. in fi. ⁊ de inoffi. teſta. l. papinianus. §. ſed
nec impuberis. ⁊. l. ij. §. adeo. ſ. eo. ti. Quedam ſunt
que teſtamẽtum expugnant quo ad quedam non in
totũ. vt bo. poſ. contra tab. que expugnant tantũ de
iure pꝛetoꝛio. Itẽ querela pꝛo parte ꝓpoſita ⁊ ob=
tenta: ⁊ iſtis caſibus teſtamentũ pupillare cenſetur c
vt diuerſum a paterno. vt. l. ⁊ ſi contra. j. eo. ⁊. l. papi
nianus. §. ſed nec impuberis. ⁊ de inoffi. teſta. Si cõ
ſideremus hereditatis acquiſitionem pꝛecedẽtem
ex teſtamento: tunc dico qđ poſito qđ teſtamentum
pꝛimum ſit cõfirmatum vera aditione vel pꝛopter
exiſtentiam ſui heredis: tunc vt diuerſa teſtamenta
cenſentur quia quis poteſt agnoſcere hereditatẽ pu
pillarem ⁊ repudiare paternam. vt. l. queſitũ. de ac=
qui. here. ⁊. l. ſi filius qui patri. ſ. eo. ⁊ dixi in. l. ſed ſi
plures. §. ſi ex aſſe. ſ. eo. qđ non contingeret ſi diuer
ſe partes hereditatis paterne eſſent delate. nã non
poſſet quis vnam amplecti. ⁊ aliam repudiare. vt. l.
ſi ſolus. de acqui. here. et. l. quidam elogio. ⁊ ibi ple
a ne no. C. de iure deliber. ¶ Ultimo[a] quero †[b] pone
3 q̄ in eadem charta ſunt ſcripta plura teſtamẽta ad/
b hibitis eiſdem teſtibus vtrũ valeant iſta teſtamen
ta. videtur q̄ non. quia ſpeciale eſt in teſtamẽto pa=
tris ⁊ filij q̄ ſufficit vna ſolẽnitas. ergo in alijs plu/
res ſolẽnitates requiruntur. ¶ In cõtrarium vide=
tur quia iſta ſolennitas videtur quodlibet teſtamẽ=
tum per ſe reſpicere in illa charta. ⁊ ſic quodlibet te
ſtamentum habet per ſe ſuam ſolennitatem. vt. l. ſi
quis ex argẽtarijs. §. ſi initium. ſ. de eden. Quid di 1
cemus? Breuiter dico qđ omnia iſta teſtamẽta va=
lent per dictum. §. ſi initium. ⁊. l. ſcire debemus. j. de 2
ver. ob. ⁊. l. titia. §. fi. eo. tit. ⁊. l. pluribus. in pꝛinc. eo.
titu. nõ ob. l. iſta. quia ſufficit hic vna ſolẽnitas adhi
bita ab eodem homine. In queſtione vero noſtra
quot ſunt homines teſtantes tot fuerunt hoĩes qui
adhibuerunt ſuos teſtes licet de hoc vna ſcriptura
fuerit facta vel licet hoc dixerit vno cõuocio vel vna
voce. arg. de hoc. j. de duo. reis. l. iiij.
1 ☞ Subſtitutio facta in vnum caſum habet locu⁊
in alio caſu a teſtatoꝛe omiſſo niſi teſtatoꝛis volun/
tas repugnet.

Si quis ita. Subſtitutio pupilla=
ris facta ad tẽp⁹ poſt
tempus videtur pꝛohibita. h. d. ¶ Opp. b
1 ſubſtitutio facta in vno † caſu habet locũ
in alio caſu a teſtatoꝛe omiſſo. vt. l. iam hoc iure. ſ.
e. ⁊. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tm̃. ſ. de lib. ⁊ poſth. ſed hic c
dicitur contra. Reſpondeo hoc eſt verum niſi teſta

¶ Ultimo. adde qđ deciſionem Bar. hic intelligit
Bal. veram indubitãter quando notarius dixiſſet
in inſtrumento qđ omnes iſti teſtes erant adhibiti
in omnibus teſtamentis in eadem charta ſcriptis
tamen idem dicit etiam ſi notarius hoc non expꝛi/
mat qđ di/
cit eſſe no=
tandum ꝓ
ampliatio
ne. d. §. ſi
initium lo
quentis in
die q̄ ꝓce
dit etiã in
adhibitio
ne teſtiũ ⁊
cũ eo trãſ=
eunt alij et
idẽ videꝛ
dicẽdũ de
loco appo
ſito. in pꝛĩ.
ſcripture.
q̄ cẽſeꝛ re
petit⁹ in ſe
quẽtibus
partibus.
ita Bal. et
Sali. in. l.
eo quod a
multis. C.
ſi certum
peta. et de
iſtis vide
Bal. in ru=
bri. de fi. i/
ſtru. Ang.
in. l. luci⁹. j.
de teſt. mi
li. Bal. cõ/
ſili. clxxiij.
iij. li. pmiſ/
ſis tribus
ſtatutis et
inquantu⁊
Alex. tan=
git an ſen=
tentia ſup
expẽſis ſit
diffinitiua
vel interlo
cutoꝛia. vi
de Ro. cõ
ſi. cccclviij
et an lata poſſit mutari. vide per eundem conſi/
lio. ccclxij.

toris volũtas repugnet tacite vel ex=
pꝛeſſe. vt. l. iam hoc iure. ſ. eo. et. l. q̄=
uis. C. eo. ſed hic videtur repugnare
et apparet tacita voluntas in cõtra=
rium quia teſtatoꝛ ſe reſtringens ad
certum tempus videtur poſt tẽpus
pꝛohibere vt. l. ſtatuliberũ. §. ſtichũ.
j. de leg. ij. ⁊. l. imperatoꝛ. ſ. de poſtu=
lando. ⁊ hoc eſt qđ dicit text. hic. non
enim in hunc caſum ſubſtitut⁹ vide=
tur. ¶ Oppo. de. l. fi. C. de poſthu. he
re. inſti. Sol. vt not. in. l. commodiſſi/
me. de libe. ⁊ poſthu. ¶ Opp. de. l. ſi
extraneus. ſ. de cõdi. ob cau. Sol.[c]
illa cõcoꝛdat. nam ibi caſus omiſſus
remanet diſpoſitioni iuris cõmunis:
ita hic caſus omiſſus. ſ. poſt decẽ an=
nos remanet diſpoſitioni iuris com
munis. ¶ Item opp. ſ. de ſupel. leg.
l. legata. in pꝛin. ⁊. l. queſitum. §. fi. de
fundo inſtr. vbi dicitur q̄ per ſpecia=
lem pꝛouiſionem non derogaꝛ pꝛoui
ſioni generali. Sol. hic fuit tantũ ſpe
cialis pꝛouiſio ⁊ nulla generalis pꝛo
uiſio pꝛeceſſit. ideo ſtamus ſoli pꝛoui
ſioni ſpeciali.

Si qui. Op. de. l. et ſi
cõtra. j. e. So
lu. ibi ſucceſſit ex pupillari
alius q̄ ille qui petit con/
tratab. nam pꝛopter contratab. non
expugnanꝛ tabule pupillares. vt ibi.
ſed ille qui ꝯtratab. petit eſt indign⁹
ſubſtitutione. Quero vtrum hoc ſit
verum ſiue iſte obtineat ſiue ſuccum
bat. dic vt in glo.
☞ Subſtitutio breuiloqua qđ nõ
tranſit ad heredes.
Subſtitutio breuiloqua an in omnẽ
caſum compꝛehendat directam et ſi
deicommiſſariam.

Si plures. Spes ſubſtõ
nis breuiloq̄ ad hꝛ̃des nõ
trãſit. ⁊ in dubio p̄ nomina
appellatiua facta interpꝛetatur. et
ideo ſolũ qui ſunt heredes ex eo vo=

Andreas Pomate.
¶ Ultimo quero. Vide Ange. in. §. igitur. inſtit. de
pupil. ſubſti.
Andreas Pomate.
¶ Sol. Hãc ſol. ſequitur Pau. de ca. ⁊ Alex. in. l. in
teſtamentis. in fi. C. de impube.

* Pro ꝯcordia. aduerte nũquid vltimo ſub ſtitut⁹ i caſu. l. cohe redi. i pn. hoc eo. ti. admittaꝛ ad portionẽ p̃mi inſtituti ex ſubſtitutione vulgari an vero ꝑ ius accreſcendi et bar. determinat ſm Dy. qđ nõ venit ex ſubſtitutione vulgari ſ; per ius accreſcendi. i. d. l. coheredi. in p̃n. Cõtrarius allé. ꝑ do. Alex. ibidem in hac. l. ſi titi⁹. tu dic Bar. ſe refert ad dicta per eũ in hac. l. ſi titius. vel poſſet concordari. vt ꝑ Pau. de ca. q̃ limitat ⁊c. de hoc etiã ꝑ do. Alexã. conſi. j.

cantur pro hereditariis portionib⁹. hoc dicit cum. l. ſeq. ¶ Not. text. ibi quoniã inuicem in omnem caſum ⁊c. Et not. tex. ibi. qui dicit qui heredes extiterint. ⁊ ſic per nomina appellatiua. ¶ Opp. de. l. ſi ex pluribus. ĵ. de ſuis ⁊ leg. Reſpon. ibi loquitur de iure accreſcendi quod tranſit ad here-
1 dem. hic† vero in ſubſtitutiõe breuiloqua que ad heredem nõ tranſit vt hic. ⁊. l. lucius. §. fi. ĵ. e. ⁊ vidiſtis ſimile in. l. qui liberis. §. hec verba. ⁊. l. ſed et ſi plures. in prin. s̃. eo. ¶ Op. de. l. ſi tu ex parte. ĵ. de acquir. heredi. vbi etiam ille qui non eſt heres videꝛ qđ admittatur ad ſubſtitutionẽ. Solu. ibi fuit facta ſubſtitutio per noĩa propria: hic vero fuit facta per appellatiua qđ in dubio ſumitur. vt hic tex. in fi. not. dicit. ¶ Ultimo ex hac. l. not.
2 dicunt quidã† ꝙ hec ſubſtitutio breuiloqua in omnem caſum cõprehendit directam ⁊ fideicõmiſſariam ſubſtitutionem. vt hic dicit tex. qñ inuicem in omnem caſum ⁊c. ſed Dy. exponit ideſt in omnem euentũ prouenientem ex ſubſtitutione directa nõ per fideicom. hoc examinaui in. l. lucius. ĵ. eo. Uenio ad. l. ſi plures.

Si plures. Opp. ĩfra ad treb. l. nõnunq̃. ⁊. l. quoties. Reſpondeo hec ꝑ illã determinari debet
1 vt ſuccedant pro hereditariis portionibus. niſi fuiſſent expreſſa ꝓpria nomina vel fuerint iuſſi dare aliquid ex quo preſumatur qđ teſtator voluerit eos habere viriles. vt glo. dicit ⁊ bene. in dubio autem videtur facta hec ſubſtitutio per nomina appellatiua. vt hic in fine.

1 ☞ Si pater ĩſtituit filios ⁊ eis ſubſtituit titiũ quod videtur ſubſtituiſſe vltimo morienti.

Si pater. Extra-ne⁹ poſt mortem omniũ filiorũ in dubio ſubſtitutus vi-
2 deꝛ. h. d. ¶ Quero qualiter fuerunt formata verba teſtamẽti in hac. l. Quidam dicunt qđ pater dixit filios meos inuicem ſubſtituo. et hoc prout quidam habent in text. ſubſtituit. Alij dicunt ꝙ dixit inuicẽ inſtituo. ⁊ hoc prout habent inſtituerit. ſed non curo quia ſi dico inuicem inſtituo. Iſta verba continent inſtitutionem et ſubſtitutionem. vt. l. qui li-
1 beris. §. hec ṽba. s̃. eo. ¶ Scđo† q̃ro qđ ſi pater ſimpliciter inſtituit filios et eis ſubſtituit titium. Reſpondeo ſemper vltimo morienti videtur ſubſtituiſſe. vt l. pe. C. eo. tit. qđ plene examinaui in. l. heredes mei. §. cum ita. ĵ. ad trebelꝉ. ¶ Dicitur hic duo gradus. Contra imo tres quia inſtitutio filiorum ⁊ ſubſtitutio inuicem ⁊ ſubſtitutio tertij. glo. ſoluit duob⁹ modis. tene ſecundã vt exponatur inſtitutionis. i. ſubſtitutionis ⁊ ſic gradus inſtitutionis non connumeretur.

1 ☞ Teſtamentum qđ poſſit incipere a ſubſtitutione vulgari expreſſa.
2 Ad confirmationem tacite vulgaris non requiritur aditio ex teſtamento paterno.

Si pater. Subſtitutio vulgaris habet locum etiam in inſtituto viuo teſtatore defuncto. h. d. ſm gloſſ. eſt enim difficilis ⁊ ſubtilis tex. ¶ Op. C. de poſthu. heredi. inſti. l. fi. Reſpondeo vt no. in. l. commodiſſime. s̃. de lib. et poſthu. ¶ Secundo oppo. qđ ſubſtitutus nõ poteſt admitti: quia incertus ⁊ innominatus. vt. l. quoties. in prin. s̃. de here. inſti. Dicit glo. ꝙ hic fuit demonſtratus certa demonſtratione que habet vim proprij nominis: quia omnino per natiuitatem eſt certificandus. Tertio op. qđ ſubſtitutus nõ admittitur. nam inſtituto mortuo viuo teſtatore ſubſtitutio debet expirare: quia non poteſt adiri hereditas ex inſtitutiõe paterna. vt. l. ij. §. adeo. ⁊. l. ſed ⁊ ſi plures. §. ſi ex aſſe. s̃. eo. Solu. illud verum in pupillari ſubſtitutione: hic loquitur de vulgari. dicit enim ſi filius mihi naſcetur poſt mortem filij mei: ⁊ ſic eſt vul-
1 garis expreſſa. †a qua teſtamẽtum poteſt incipere vt hic. ⁊. s̃. de libe. ⁊ poſthu. l. gallus. ⁊ quaſi per totam. l. C. de cadu. tollen. §. pro ſecundo. ⁊. l. thais. §. ſplendophorus. de fideicom. liber. ita dicit Gloſ. et Dy. ideo prima gl. huius. l. exponit patri: ſcꝫ viuenti. ⁊ ſic fuit vulgaris expreſſa. ſed quia tex. non dicit viuenti. Ideo Iaco. de ra. dicit ꝙ iſta lectura continet diuinationem: ⁊ ideo legit alio modo ⁊ ſm eius lecturam hoc dicit. Tacita vulgaris nõ expirat pupillo viuo teſtatore defuncto ſi ſupereſt ſubſtitut⁹. hoc dicit ſm Iaco. de ra. in text. ſubſtituerit. ſcilicet pupillariter et ſecundum hanc lectu. opponi. tacita vulgaris requirit aditionem hereditatis ex teſtamento paterno. vt. l. apud iulia. §. idem iulianus. ĵ. ad trebel. ſed hic ex paterno non poteſt adiri: quia pupillus inſtitutus deceſſit viuo teſtatore. Dicit Iaco. de ra. illa regula fallit quando frater eſt ſubſtitutus impuberi vt hic. facit. l. ſi filius. s̃. eodem. ⁊ tan-
2 gitur per Cyñ. C. eod. l. penul. Ego† autem dico indiſtincte quod ad confirmationem tacite vulgaris non requiritur aditio ex teſtamento paterno. Sed ſi pupillus moritur viuente teſtatore. an extinguaꝛ tacita vulgaris. Diſtinguo. s̃. eo. l. j. in tractatu vulgaris. et tangam. ĵ. eo. l. lex cornelia. In hoc tamen no. opi. Iaco. de ra.

* Si titius. Bonus caſus eſt qđ dicit hic in vtrãq; partem: intelligas in partẽ titij iure ſubſtitutionis. in partem coheredis iure accreſcendi ſi repudiauit coheres. ſed ſi poneremus coheredem adiuiſſe et titium repudiaſſe partem tunc admitteretur ſempronius in

partem titij tantum. vt. l. ij. §. ſi duo. ĵ. de ſecũ. tabu.
1 ☞ Subſtitutus pupillo qui deceſſit viuo teſtatore an poſſit venire ex tacita vulgari.
2 Teſtamentũ an accipiat vires a tacita vulgari vbi qđ ſic. nec requirit aditionem.
3 Tacita vulgaris an poſſit habere locũ mortuo pupillo viuo teſtatore.

a Lex cornelia. [a] Fictio leg; cornelie ſicut teſtamentum confirmat paternum ita ⁊ pupillare ſi pupillus poſt mortem teſtatoris vere vel ficte ĩ pupillari etate deceſſerit. hoc dicit cuꝫ. l. ſeq. Et procedit hoc ordine. quia primo ponit vnum dictum. ſecũdo illationem. ſecunda ibi: quapropter. Item iſta ſecunda ſubdiuidiꝛ in quatuor partes. primo loquiꝛ qñ ĩpubes poſt mortẽ teſtatoris deceſſit vere in ciuitate. Scđo qñ ficte. tertio quãdo ante mortem teſtatoris filius deceſſit vere et ficte. Quarto qñ añ morteꝫ teſtatoris fili⁹ deceſſit ficte poſt mortẽ vere. ſcđa ibi: ſed ſi pr̃. tertia ibi: ſi vero viuo. quarta ibi: quare etiã. ¶ Dicitur hic in ver. ſed ſi pater. qđ ex. l. cornelia. veniũt ſubſti. Contra. ĵ. de capti. et poſtli. reuer. l. pater. in fi. vbi dicitur quod veniunt de iure pretorio. Gl. dicit quod veniunt ex ea. l. et ex ſuppletione pretoris. vide glo. que incipit non ex verbis. et ſic habes caſum ſm Iaco de are. ⁊ glo. quod venit ſubſtitutus de iure ciuili ⁊ pretorio. ¶ Opponit glo. ponamus quod pater capitur. deinde filius. tertio pater moritur in captiuitate. deinde fili⁹ moritur in captiuitate. et ſic quilibet p̃ſumitur mortuus. preambula hora captiuitatis. ergo primo pater: deinde filius. et ſic ſubſtitutus debet admitti vt hic. ſed infra. l. proxima innuere videtur contrarium ergo ⁊c. Reſpondet gloſ. que incipit non ex verbis ibi. Sed reſponde ⁊c. Iſta ſolutio eſt vera ⁊ veriſſima. ſed ratio ſolutionis ponitur in. l. proxi. nam ratio eſt quia ſi filius decedit patre mortuo ficte. filius eſſe heres patri non potuit. vt. l. nec. C. de capti. nec fuit ſu⁹ heres nec per immixtionem. ⁊ ſic teſtamentum paternum eſt nullius momenti. ⁊ ſubſtitutio nõ habet locum. vide glo. ĵ. l. proxima. que incipit ex vulgari. et hec ſunt vera. ſi ponimus impuberem non habere coheredem cuius aditione confirmentur tabule pupillares. quia tunc bene poteſt ſuccedere ipſi pupillo. licet non traherenꝛ ad bona defuncti. de quo dic plene. ĵ. de captiuis. l. pater. ⁊ ibi gloſ. ſed ſi filius viuo patre eſſet captus non admittiꝛ ſubſtitutus ex ſub-
1 ſtitutione pupillari. vt hic. ¶ † Sed quero vtrũ ad bona defuncti poſſet venire ex tacita vulgari. ¶ Tres gl. dicunt quod ſic videatis eas: ⁊ vna eſt ſuper verbo non exiſtimo ⁊ incipit ad hoc ⁊c. ibi vel ſaltem ⁊c. alia incipit et hoc intelligo ⁊c. ibi vel ſaltem tacita. alia eſt infra. l. proxi. ⁊ incipit ex pupilla-
2 ri. ibi vel ex tacita. Item† habes[b] etiã qđ teſtamen-
b tum poteſt ſumere vires a tacita vulgari. nec requirit aditionem ex teſtamento paterno. nam non ponitur hunc filium habere coheredẽ. imo magis cõtrarium innuitur ⁊ patet in ratione gloſ. que incipit ex pupillari. Contrarium textum et glo. habetis in lege apud iulianum. §. idem iulianus. infra ad trebellia. ⁊ Dyñ. tenet illam glo. ratio que mouet Dy. eſt quia filio decedẽte in vita patris extinguitur pupillaris que eſt principalis. ergo et tacita vulgaris que eſt acceſſoria vt. l. iij. §. q̃ habet. s̃. de ſerui. ruſti. predio. et text. eſt. ĵ. ad trebellianum. l. apud iulianum. §. idem iulianus. fallit ſcđm Iaco. de are. quando frater eſt inſtitut⁹. vt. l. ſi pater. s̃. eodẽ. Guil. de cu. dicit qđ tacita vulgaris non requirit aditionem hereditatis. ⁊ ſic teſtamentum ſumere poteſt vires a tacita vulgari ſicut ab expreſſa. et eſt ratio ſecundum eũ: quia non poteſt incipere diſpoſitio ab eo caſu a quo dꝫ extingui. vt. l. titio cum morietur. s̃. de vſufruct. ſed ſubſtitutio vulgaris extinguitur per aditionem. vt lege poſt aditam. C. eodem. ergo ab ea non incipit. Sed reſpondeo qđ extinguitur vulgaris per aditionem eius cui facta eſt ſubſtitutio. ſed doctores qui tenẽt qđ requiratur aditio intelligunt de aditione coheredis: non eius cui facta eſt ſubſtitutio. et ita dicit Raynu. et eſt text. in. l. apud iulia. §. idem iulianus. infra ad trebellia. Oldra dicit qđ teſtamentũ poteſt aſſumere vires a tacita vulgari. alias ſequeretur abſurdum. nã pone qđ vnus filius tantum eſt inſtitutus cui fctã eſt ſubſtitutio pupillaris: ſi filius non adibit: tunc nunq̃ ſubſtitutus admitteretur ex tacita vulgari. quod eſt cõtra text. l. iam hoc iure. s̃. eodem. ¶ Sed reſpondeo ſi vnus filius tantũ eſt inſtitutus tunc exiſtentia ſui heredis confirmaret tabu. pupillares. vt. l. ſi filius qui patri. s̃. eodem. et. l. paterfamilias. s̃. de priuile. credito. Sed pone quod exiſtẽtia ſui heredis nil operetur vt ſi filius deceſſit capto patre ab hoſtibus. tunc bene ſequitur abſurdum quod dicit Oldra. et breuiter ego teneo iſtas tres glo. reprobata opinio. Guil. Oldra. glo. et Dy. in. l. apud iulianum. §. idẽ iulianus. ĵ. ad trebellia. et dico quod eſt caſus in. l. neq; enim. §. fina. ĵ. de teſtamen. mili. vbi vulgaris tacita cõprehenſa in fideicommiſ. nõ requirit aditionem hereditatis. vnde ab illa tacita vulgari poteſt teſtamẽtum aſſumere vires. nam licet fideicommiſ. requirat aditionem tamen tacita vulgaris comprehenſa ſub fideicommiſſaria nõ requirit aditionem. dices tu qđ ibi eſt ſpeciale. Reſpondeo qđ ibi eſt ſpeciale. qđ fideicommiſſaria trahatur ad directam. ſed quod illa directa poſſit a ſe ſumere vires poſtq̃ ad illam trahitur fideicommiſſaria nullum eſt ſpeciale. Ideꝫ eſt caſus in

~ Andreas Pomate.
a ¶ Lex cornelia. legator. l. applicauit. ſing. Bal. in. c. i p̃ſentia. extra de proba.

~ Andreas Pomate.
b ¶ Itẽ habes. vide Pau. đ ca. in. l. p̃cib⁹. in vlti. col. ṽ. ſed aduer. ad vnũ. C. e. ꝑ cui⁹ opi. dicit Cor. cõſuluiſſe cũ collegio per ruſ. videꝫ Alex. cõſi. xvij. i. ij. colum in. iij. volu.

Andreas Pomate.
a ¶Sed quid ſi teſtator. vide Roma. ſingu. cvĳ. Pa-
nor. conſi. cv. in ſecundo volumi. Anto. de butr. con-
ſilio. xxxĳ.
b ¶Argu. huius. l. Adde ſm Alexan. qđ cōtrarium
tenēt Ange. ⁊ imol. Rapha. Pau. de ca. ⁊ ipſe alle. qui dicit ſe ꝯtra Bar. ſepiꝰ cōſuluiſſe: quia opi. Bart. eſt contra tex. in. l. heredes mei §. cū ita. ĩ. ad trebel. in verſi. in omnē hereditatē. non obſt. iſte tex. qꝛ loquitur in ſubſti. vulgari. q̄ concipitur ante aditam hereditatem ⁊ ideo cū tunc habeat locū ius accreſcēdi teſtator cēſetur voluiſſe illud reſeruare nō ſic in fideicō. ꝙ concipitur poſt aditam hereditatē. tū tñ dic ꝙ Pau. de ca. ꝯſi. ccxxvĳ. dicit quod alſ dubitauit de his que hic dicit Barto. marie qñ
eſſet aliqua preſumptio quia in. l. pe. C. de impub. et
ali. ſubſti. tenet contrarium verum quia qđ Barto.
hic dicit idē firmat in. d. l. heredes mei. §. cū ita di-
cit non videri ſibi tutum recedere a Bart. hic ⁊ ibi.
et id quod dixit in. d. l. penul. dixit per inaduerten-
tiam ex quo non facit mentionem de dicto. §. cū ita
et vide que ibi poſui quibus etiam Jo. de ana. con-
ſilio. xxĳ.

l. penultima. in fi. ſ̄. de vētre inſpicien
do. nil ſubaudiendo. Non ob. l. apud
iulianum. §. idem iulianus. ĩ. ad tre-
bellianum. quia ibi requiritur aditio
ad confirmandas tab. pupillares: nō
ad confirmandā tacitam vulgarem.
et ſi dicis quomodo hoc fit cum pu-
pillus nihil habeat. Reſpōdeo quis
tibi reuelauit hoc. nam pupillus po-
tuit multa querere poſt mortē teſta-
toris. vt. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitu
tos. ſupra eodem. Non obſtat ratio
tua que eſt quod rupto principali rū-
pitur acceſſoriū. quia ſubſtitutio vul-
garis tacita non eſt acceſſorium. imo
eſt quid tacitum eque principale vt. l.
ſi fideiuſſor. in principio. ĩ. de legatis
primo. quare credo ſalua meliori de-
liberatione quod tacita vulgaris nō
requirat aditionem: imo teſtamentū
ab ipſa tacita vulgari poteſt aſſume
3 re vires. ¶Quero† mortuo pupillo
teſtatore viuo. an tacita vulgaris poſ
ſit habere locum. Iſte tres gloſſ. di-
cunt quod ſic. Dy. contra et dicit qđ
eſt caſus in. l. qđ ſi filius. infra de ca-
pti. et poſtli. reuerſis. et ſic dicit eſſe
determinatū ex eo quod ibi dicit ni-
hil ⁊c. Et ſic nec ex pupillari nec ex
tacita vulgari. Alĳ doct. ſuperuenien-
tes dicunt. aut pupillus habet cohe-
redem ex cuius aditione tabule ſecū-
de confirmantur. et habent locū iſte
gloſſ. alias habet locum opinio Dy.
Ego dico quod hec eſt truffa. ſed di-
co quod iſte gloſſ. et Dyn. dicunt ve-
rum: quia quādoqꝫ pupillus deceſſit
ficte viuo teſtatore. vnde ſpes pupil-
laris ſubſtitutionis non deficit omni-
no viuo teſtatore: ⁊ tunc tacita vulga
ris habet locum. Et ita loquūtur iſte
due glo. l. lex cornelia. Quandoqꝫ fi-
lius vere deceſſit viuo teſtatore. ⁊ tūc
quandoqꝫ pater non habuit tempus
prouidendi ſibi et mutandi teſtamē-
tum: quia ſtatim deceſſit poſt filium:
et tunc habet locū tacita vulgaris: vt lege ſi pater
ĩ. proxime. et ibi glo. Quandoqꝫ pater habuit tem-
pus prouidendi et mutandi et non fecit: et tunc lex
preſumit quod teſtator voluerit quod ſubſtitutꝰ pu
pillariter ſuccederet. Et ita loquitur. l. quod ſi filius
ĩ. de capti. ⁊ poſtli. Et hanc diſtinctionem habes in
l. tractabatur. ĩ. de teſtamēto mili. et probatur in ſi-
mili. in. l. iĳ. C. de inoffi. teſta.

1 ☞ Ex preſumpta voluntate defuncti coniunctus
prefertur ſubſtituto.
2 Dictio neqꝫ eſt copulatiua.
3 Si teſtator ſubſtituit duobus per fideicommiſſum
ſimpliciter videtur cuilibet per ſe ſimpliciter ſubſti
tuere.
4 Si teſtator dixit ſi tales deceſſerūt volo qđ omnia
bona mea deueniant in tales. videtur vocare ſubſti
tutos cum ambo inſtituti deceſſerunt.
5 Sicut coniunctus ex voluntate defuncti prefertur
ſubſtituto: ita etiam veniens ab inteſtato.

Quidam teſtamēto.

1 Ex preſumpta† voluntate defuncti
cōiunctus prefertur ſubſtituto. h. d.
¶Oppo. dicitur hic qđ cōiunctus
prefertur ſubſtituto. contra imo cō-
iuncto ſubſtitutus. in autenti. hoc amplius. C. de fi-
deicommiſ. et infra de bonorum poſſeſſio. ſecūdum
tabu. l. ſecunda. §. ſi duo. ⁊ no. in. l. qui patri. infra de
acquirenda hereditate. Reſpondeo iuriſconſultus
reſpondet quod hoc eſt propter voluntatem pre-
ſumptam defuncti: que voluntas apparet hic ex
duobus. primo quia ſubſtitutos voluit admitti in
plures quam in duodecim vncias. ergo apparet qđ
voluit admitti cum tota hereditas vacaſſet. quo-
niam in eos totam hereditatem diſtribuit. Item
2 hoc apparet ex alio: ſcilicet ex hac dictione† neqꝫ
que eſt dictio copulatiua et ſic requiritur vtrunque
non fieri. vt infra de verborum obligationi. lege ſi
quis ita ſtipulatꝰ. et facit quod dixi in lege ſi is qui
ducenta. paragrapho cum ita. infra de rebus du-
biĳs. et hoc tene menti ad multa. Ex hoc habes qđ
ex preſumpta voluntate defuncti coniunctus ſubſti
tuto prefertur. Et per hoc poteſt limitari vnum di-
3 ctum† ſubſtituit teſtator duobus per fideicommiſ
ſum ſimpliciter: certe cuilibet videtur ſubſtituere
ſimpliciter per ſe. vt infra de legatis ſecundo. lege
finali. §. filiam. et infra ad trebellianum. lege lucius
a paragrapho caio. ¶Sed quid ſi teſtator[a]. † dixiſ-
4 ſet ſi tales deceſſerint volo quod omnia bona mea
deueniant in tales. et tunc videtur velle ſubſtitutos
vocare cum ambo inſtituti deceſſerint. argumen-
b tum huius legis[b]. Idem putarem ſi eſſet aliqua
alia preſumptio quam hic ponatur: vt ſi eſſet pre-
ſumptio coniunctionis: vt quia erāt filĳ inſtituti vn
de velle videtur coniunctum preferri ſubſtituto: ſe-
cundum ea que plene dixi in. l. heredes mei. §. cum
5 ita. ad treb. ¶Ultimo no.† ꝙ ſicut ex voluntate de-
functi coniunctus ſubſtituto prefertur: ita quādoqꝫ
veniens ab inteſtato prefertur ſubſtituto ex preſum
pta voluntate defuncti. vt. l. ſi qs ita heres inſtitua
tur. de here. inſtituen.

1 ☞ Dictio tunc denotat extremitatem temporis.
2 Qui ſemel fuit heres an poſſit deſinere eſſe heres:
remiſſiue.

In ſubſtitutione.

a [a]Sufficit quez
ſemel heredē extitiſſe: niſi teſtator eū
heredem eſſe tempore mortis requi-
rat: quod ex dictione tunc preſumitur:
hoc di. In textu ibi referēda eſſet. ſubaudi vt opor-
teat caſum tempore mortis impuberis heredē eſſe
ad hoc vt ſubſtitutum excludat. non autem ſufficit
aliquo tempore fuiſſe ſecundum Dy. ¶Opponitur
1 de princip. ad finem. Solutio. † dictio tunc tollit con
trarium: que extremitatem temporis ſignificat. vt. l.
iiĳ. in fine. de conditioni. et demonſtrationi. et de te-
ſtamenta. tute. lege penultima. ¶Secundo oppo-
nitur ⁊ videtur quod nullo modo poſſit eſſe locꝰ ſub
ſtitutioni rupto teſtamento per querelam. vt. l. papi.
§. ſed neqꝫ impuberis. de inofficioſo teſtamēto. So
lu. hic teſtamentum fuit ruptum pro parte. ibi in to-
2 tum. ¶† Item oppo. qui ſemel fuit heres nunq̄ꝫ po
b teſt deſinere[b] eſſe heres. vt. l. et ſi ſine. §. ſed quod pa
pi. de minor. et. l. ei qui ſoluendo. ſupra titulo primo.
Dic vt in glo.

Qui cum plures.

Ex p̄ſumpta voluntate de
functi plures coniuncti vocantur in virilē
reſpectu vnius defuncti. ſed inter ſe in he-
reditarias portiones. hoc. d. et eſt ſingularis caſus.
Oppo. et videtur quod omnes coniuncti admittant
in vnam dimidiam et titius in aliam dimidiā. vt. ſ̄.
ti. ĩ. l. titius. et ſ̄. eo. l. ſi pater filio. quidam dicunt qđ
hic nō coniunxit eos: ſed eos inſtituit ſeparatim eos
nominando: diuinare eſt. tu dicas quod hoc contin-
git propter duo: primo quia illos cōiunctos inſtitue-
rat ex diſparibus portionibus. Unde ſicut eos in in
ſtitutione ſeparauerat. ita videtur ſeparaſſe in ſubſti
tutione. Secundo qꝛ hoc in ſubſtitutiōe expreſſit. di-
xit enim pro portionibus hereditariĳs: ſed in contra
riĳs iſta duo non interuenerunt. imo eos vno ſermo-
ne inſtituit. vnde eos in ſubſtitutione non videtur ſe
parare. ¶Item oppo. C. eo. l. finali. §. primo. vbi vi-
detur ꝙ inter ſe vocentur in viriles. Reſpon. ibi fue-
runt ſubſtituti per diſtributiuū quiſquis. ⁊ ita de fa-
cto cōtingit ꝙ in ſubſtitutione partes viriles habue
runt. dixi in. l. ſi pater. ſ̄. eo. ⁊. l. ſi in teſtamento. ſ̄. eo.

1 ☞ Subſtitutio facta in tempus an dicatur facta in
diem vel conditionem.
2 Mater ꝙ non poſſit ſubſtituere filio pupillariter.

Si mater.

c * [c]Mater pōt inſtituere
filium in tēpus puber-
tatis ⁊ ei ſubſtituere vulgariter hoc. d.
et iſta eſt diffilis lex tam in princi. q̄ꝫ in
ſ̄. ¶Opp. ꝙ tale teſtamentū nō valet
qꝛ filius interim reperitur preteritus ergo teſtm̄ eſt
nullū ſecundū iura hodierna vt in auten. vt cū de ap
pel. cog. §. aliud quoqꝫ. ⁊ in auten. nouiſſima. C. de in-
1 offi. teſta. Dicit† glo. hic filius fuit inſtitutus ad tem
pus vnde tempore ſubducto de medio remanet in-
ſtitutio pura. Iſtā glo. Iaco. de are. reprehendit di-
cens ꝙ hoc non eſt verum imo dicit ꝙ hec ſubſtitu-
tio eſt conditionalis cum erit annorum. xiĳ. vt. l. ſi
cui. §. hoc aūt legatū. ĩ. de le. ĩ. ⁊. l. ſi ti
tio. ĩ. qñ di. le. ce. ſed inſtitutio pōt cō
ferri in conditionē vel in diem incer-
tum. vt. ſ̄. titu. ĩ. l. in tempus. ⁊. ĩ. titul.
ĩ. l. fi. per totum. ⁊ not. in. l. hereditas.
ſ̄. ti. ĩ. glo. tamen videtur voluiſſe eua
dere hoc. ⁊ dicit ꝙ hec verba faciunt
diem regulariter niſi aliud teſtatorē
ſenſiſſe appareat. allegat. l. ſi ita ſcri-
ptum. de manu. teſta. videte an iſta
verba faciant diem vel conditionem.
dixi in. l. ſi cui. ĩ. de legat. ĩ. Tamen in
propoſito dico ꝙ ex qualitate perſo-
ne. quia filius preſumitur ꝙ voluit te
ſtator potius facere diem q̄ꝫ cōditio
nem. vt. l. ſeius ſaturninus. ĩ. ad treb.
et de vſuris. l. in fideicom. §. cum pol
lidius. vel tenendo opinio. Iaco. de
are. ꝙ faciant cōditionem illa verba
dic quod iſta conditio fuit adiecta in
fauorem filĳ vt quia habebat patrē
vite turpis de cuius moribus mater
ſuſpicabatur. vt. l. filius matrē. C. de
inoff. teſta. ⁊ iſto caſu iſta ſubſtitutio
poteſt valere vt dicam. ĩ. eo. l. cum fi
lio. in princ. Et ex hoc patet que erat
ratio dubitandi in lege noſtra. nam
erat qđ filius interim videbatur pre-
teritus et videbatur poſſe venire per

Andre. Poma. a ¶In ſubſtitutione. ad iſtum tex.
vide Alex. conſi. xliĳ. in fi. in. iĳ. vol.
b ¶Deſinere. adde Pet. de ancha. conſil. ccxxiĳ. ⁊ in
quantum Alexā. ponit an legatum factum vidue re
quirat perpetuā viduitatem. vide Bal. cōſi. cccxvĳ.
lib. iiĳ. Ange. conſilio xxiiĳ. pau. de ca. cōſi. ccxlvĳ. vbi vide pulchrum caſum.

Andreas Pomate.
c ¶Si mater. Vide que ponit Alex. in. l. ſi pater ad fin. C. de inſtit. et ſubſtitu.
* Pro concordia. aduerte qđ mater pōt inſtituere filium ſub conditiōe caſuali. qꝛ illa conditio hodie ſubducit de medio et reperit
pure inſtitutus. ita Bart. in. l. ſi pater. C. de inſtit. et
ſubſti. ſub condi. fa. contrarium ſm do. Alex. vbi. ſ̄.
col. fi. vbi tenuit Bar. in hac. l. ſi pater ⁊ hic all. doc.
do. Alex. pro vtraqꝫ opi. Tu dic ideo dicit Bart. in
hac. l. ſi mater. §. valet teſtm̄. ſm caſum huius. l. eo
quia inſtitutus ſub illa cōditione caſuali a matre vi
detur in defectum cōditionis preteritus que preteri
tio in matre habetur pro exheredatione. inſt. de ex
here. lib. §. mater. ſecus de iure nouiſſimo vbi opor
tet ꝙ ſit expreſſa inſtitutio vel exheredatio cū vna
ex illis. xiiĳ. cauſis de quibꝰ in. §. aliud quoqꝫ in aut.
vt cū de app. cog. ita do. Alex. vbi refert Ang. in. l.
reprehēdenda. C. eo. ti. Aliter poteſt dici et melius
qđ Bar. de directo nō eſt ſibi contrarius: quia alio
caſu loquitur in hac. l. ſi mater ⁊ parū fuit cōſidera-
tus Bar. cuius opi. hic eſt vera. Et eſt ratio quia in
cōtrarium cōditionis euentum fuit hic nō dico ex-
heredatus ſed inſtitutus quo caſu etiā in patre vale
ret talis inſtitutio. Nam ſi mater dixit inſtituo filiū
meū qñ erit. xiiĳ. an. nonne poſt. xiiĳ. an. eſt inſtitu-
tus. Et hoc toleratꝛ ꝓpter fauorē filĳ in cuius fauo
rem fuit facta talis ſubſtitutio forte ꝓpter patrem
ſuſpectū de dilapidatione. ⁊ ſic quādam ſingulari-
tatem denotat hic Bar. ⁊ docto. ſeq. quaſi nō ſit diſ-
poſitio cōditionalis ex ꝓxime dicta ratione vt de-
clarant hic doc. ex mente matris expreſſa.

querelam ſecundum iſta tempoꝛa vel
dicere nullam hodie.ratio vero dubi
tandi que ponitur in fine glo.eſt nulla
quoniam ſubſtitutio vulgaris poteſt
fieri et conferri in caſum in quem inſti
tutio non valeret.vt.l.gallus per totã
l.ſ.de libe.et poſth.et.l.ſi pater filiũ.
ſupꝛa eodem titu. et.l.iij. in fine de li=
2 beris et poſthumis. ¶Quero † vtruꝫ
mater poſſit ſubſtituere filio pupillari
ter.Uidetur ꝙ ſic qꝛ tex.dicit in tabu=
lis pupillaribus.contrarium eſt veri=
tas.quia mater nõ habet filium in po
teſtate.ergo nõ poteſt ſubſtituere pu
pillariter.vt.ſ.e.l.ij.in pꝛin.nõ ob.hec
l.quia loquitur in vulgari . et ita dicit
quedam tua glo.hodie autem quali=
ter ꝓcedat iſta ſubſtitutio facta in tẽ=
pus dicam.ĩ.eodem.l.cum ex filio.

1 ☞ Quando filius ſuperuixit patri
et repudiauit ⁊ nepos etiam repudia
uit.an admittatur tertius ſubſtitutꝰ.

2 Exiſtentia ſui heredis ꝙ non ĩpediat
ſubſtitutionem vulgarem niſi quãdo
ſubſtitutio eſſet facta ſecundum con=
ſilium galli:vel.l.velleie.

3 Subſtitutio vulgaris facta in vnum
caſum quando poꝛrigitur ad aliũ ca=
ſum non expꝛeſſum.

Andreas Pomate.
a ¶Mihi videtur. vid Alex.cõſi. l.in.iiij.co. ⁊ ſe.in.j.vo.

Si filius. Iſte eſt ſubtilis. §. valde. Si inſtitutꝰ
eſt heres:euaneſcit ſubſtitutio vulga
ris pꝛima et omnis poſterioꝛ . hoc di=
1 cit.¶Querit glo.† pone ꝙ filius ſu=
peruixit patri et repudiauit et etiam
nepos, repudiauit an admittetur fi=
lius ſubſtitutus.Gloſ.quod non quia
ſubſtitutio filij fuit facta ſi viuo teſta
toꝛe deceſſerit:et ille non deceſſit viuo
teſtatoꝛe.¶Item dicit glo.quod ver
ba ſuperioꝛa ſi heres non erit debent
intelligi cum poſſit eſſe heres.Ita di
cit glo.iſta gl.habet duos paſſus.Pꝛi
2 mus paſſus glo.†eſt an exiſtentia ſui
heredis impediat ſubſtitutionẽ vul=
garem gloſſ.arguendo videtur dice=
re quod ſic. videte regulariter!. veri=
tas eſt in contrarium.vt. ſ.eo. l. ij.§.
interdum.in fin.§.et.l.et ſi ſine.§. ſed
quod papi.ſ.de mino . ratio apparet
in pꝛomptu . nam ex eo quod habet
quis ſubſtitutum vulgarem ceſſat exi
ſtentia ſui heredis. vt.l. papinianus.
§.quarta.⁊ ibi not.ſ.de inoffic.teſta=
men.⁊.l.ſi filius heres.ſ. de liberis ⁊
poſthumis. ſꝫ poſito quod exiſtẽtia
ſui heredis non ceſſaret ſed haberet
locum.tunc idem eſſet.vt.ſ.dixi. pꝛe=
dicta vera regulariter ⁊ communiter.
Sed quãdo ſubſtitutio vulgaris eſt
facta ſecundum conſilium galli : vel
l. velleie , tunc exiſtentia ſui heredis
impedit ſubſtitutum vulgarem.et hoc caſu loquitur
gloſſa noſtra ⁊ bene.ratio.quia magis videt nepos
ſubſtitutus in ſuitate q̃ꝫ in hereditate.vt.l.gallus.§.
et quid ſi tantum . pꝛout loquitur in filio emancipa=
to:pꝛobatur etiam in.§.nunc de lege. et ideo ſtatim
cum pꝛimus eſt ſuus ceſſat ſubſtitutio. quia eſt facta
in ſuitate:⁊ hoc caſu loquitur bene iſta gloſſ. ¶Ue=
nio ad determinationem queſtionis . ſi filius ſuper=
uiuit patri: licet repudiet:nepos ex ſubſtitutione nõ
admittitur quia ſubſtitutum impedit exiſtentia ſui
heredis.⁊ verum dicit gloſſ. ſed iſta ratio non vide=
tur concludere in tertio extraneo ſubſtituto . de quo
loquitur text.⁊ queſtio gloſſ.nam ille non poteſt di=
ci ſubſtitutus in ſuitate . quia non eſt de liberis : ſed
magis in hereditate videtur ſubſtitutus. Huius ti=
moꝛe glo.dicit ideo nepos non admittitur:quia ver=
ba iſta ſi heres nõ erit debent intelligi cum eſſe poſ=
ſit:ſed hoc caſu nepos non poteſt eſſe heres : ergo
⁊ cetera.videte pꝛo iſta gloſſ. facit.l. pater ſeuerinã.
in pꝛincipio.de conditio.⁊ demonſtratio.¶Contra
iſtam gloſſ.videmini habere textum.in.l.cum pꝛopo
nas.C.de here.inſti.vbi verba ſi heres non erit de=
bent intelligi:vel quia nolit:vel quia nõ poſſit. pꝛo=
pter quod quidam repꝛobant iſtam glo.mihi vide=
a turª. qꝺ iſta glo.dicat veritatem hoc caſu. pꝛimo qꝛ
ſi aliud diceremꝰ ſequeretur qꝺ ille ſubſtitutus ter=
tius pꝛefertur nepoti in hereditate:contra defuncti
voluntatem pꝛeſumptam. vt.C. de fideicom.l. cum
acutiſſimi.et.l.cum auus.ĩ.de condi.⁊ demonſt. qꝺ
autem nepoti pꝛeferatur ſubſtitutus in hereditate
oſtenditur ſic.Iſte nepos ex ſubſtitutione non po=
teſt ſuccedere vt dictuꝫ eſt in queſtione noſtra. Itẽ
nec ab inteſtato poſſet ſuccedere donec eſt locꝰ ſuc=
ceſſioni ex teſtamento. vt.l. q̃ꝫdiu. de regu. iur.et l.
q̃ꝫdiu.ĩ.de acquiren.here.⁊ .l.antequam.C. commu
nia.de ſuc.Si ergo iſte ſubſtitutus tertiꝰ poſſet ſuc
cedere ex pꝛimo teſtamẽto ille nepos repelleř.ideo
debent intelligi iſta verba ſi heres erit.ſ.cum poſſit
ex teſtamento ſuccedere ne illud abſurdum ſequa=
3 tur.¶Contra hoc oppo.†foꝛtiſſime.ſubſtitutio fa=
cta vulgaris in vnum caſum poꝛrigitur ad alium ca
ſum non expꝛeſſum.vt.l.gallus.§. ⁊ quid ſi tantum.
de libe.⁊ poſthu.dixi.ſ.e.d.l.j.Si igitur iſta ſubſti=
tutio eſt facta in vnum caſuꝫ tantum.ſ.ſi heres eſſe
non poſſit refertur ad alium caſuꝫ.ſ. ſi heres eſſe no
lit ⁊ econuerſo. Rñdeo ⁊ dico ꝙ poꝛrigitur ad aliũ
caſum niſi volũtas teſtatoꝛis repugnaret tacite vel
expꝛeſſe.vt.ſ.eo.l.iam hoc iure.⁊.ĩ.eo.l.cuꝫ ex filio.
§.j.ſed hic repugnat pꝛopter incõueniens quod. ſ.
dixi.⁊ ideo ſi poneremus alium caſum.ſ. qꝺ nepos
non poſſit eſſe heres ⁊ inconueniens illud ceſſaret:
vt quia ille nepos eſſet moꝛtuus anteq̃ꝫ filius repu=
diaret.tunc crederem ſubſtitutum admittenduꝫ. qꝛ
eoꝛum verboꝛum ſignificatio hoc patitur.vt.l. cum
pꝛoponas.C.de here.inſti.Item nulluꝫ aliud eſt in=
conueniens.pꝛopter qꝺ de voluntate defuncti aliud
pꝛeſumatur.¶Contra illud qꝺ dixi vltimo opp.li=
cet ſubſtitutio facta in vnum caſum poꝛrigatur in a=
lium vbi non repugnat voluntes defuncti tamẽ vno
tempoꝛe facta ſubſtitutio ad aliud tempus nõ poꝛ=
rigitur.vt lege ſi ita quis.ſupꝛa eodem.ſed in caſu.l.
et pꝛopoſite queſtionis fuit facta ſubſtitutio ſi me
viuo filius

viuo filius moꝛietur ⁊ ſic fuit collata in tempus vite.
ergo ſi decederet poſt: debet ceſſare ſubſtitutio. Re
ſpondeo illud tempus fuit appoſitum in ſubſtitutio
ne facta filio de nepote:ſed non fuit adiectum in ſub
ſtitutione facta nepoti de extraneo.nec etiam debet
intelligi repetitũ.vt ſupꝛa titu.j.l.ſub conditione.me
rito ergo extraneus admittitur in caſu quo.ſ.dixi.

Ex duobus. Supꝛemus vel vlti=
mus eſt poſt quem
nemo ſequitur.hoc dicit. ¶Oppo.de
l.eum qui infra ad treb.Sol.vt ibi.⁊ di
xi in lege qui duos. in pꝛincip.infra de
reb.dub.Item hic dicitur quod ſunt duo vltimi.Cõ
tra iſtud relatiuum quis vel qui quando ponitur di=
ſtributiue:vt ponitur hic:requiritur quod in vno tan
tum verificetur exiſtentia conditionis non in pluri=
bus.vt.l.ſi fuerit.infra de reb.dub.ſed hic dicitur ꝙ
in pluribus verificatur. Solu.hoc eſt ex pꝛeſumpta
voluntate defuncti qui voluit in hereditate vltimi re
periri hereditatẽ pꝛimi vt.l.qui duos.ĩ. de reb.dub.
dixi in.l.hoc articulo.ſ.de here.inſti.

1 ☞ De his verbis quiſquis mihi heres erit ⁊ qua=
liter impoꝛtant tantũ quantũ repetitio ab inteſtato.

Filium. Heres ex ſubſtitutiõe vulgari admit=
titur ad ſubſtitutionem impuberi fa=
ctam per hec verba quiſquis mihi heres erit ⁊c.h.d.
¶Ad hanc.l.opp.ille qui nõ eſt heres directe ⁊ im=
mediate defuncto non admittitur ad ſubſtitutioneꝫ
per hec verba.vt.ſ.e.l.qui liberis.§. hec verba . Di=
cit gl.no.hoc eſt ideo:quia dictio quiſquis plures re=
quirit.et ideo ſi non compꝛehenderet ſubſtitutũ non
verificaretur dictio quiſquis. ſed in.l.contraria erãt
plures inſtituti ad quos refert.Dy. repꝛehendit iſtã
gloſ.quia verbum quiſquis poteſt referri ad vnum.
vt.l.ſi in teſtamẽto.§.pꝛimo.ĩ.ſi quis omiſ. cau.teſt.
Dicit ergo Dy.ꝙ quotquot eſſent inſtituti.tñ admit
tetur ſubſtitutꝰ vulgariter.ratio qꝛ ex iudicio defun=
cti ſuccedit.pꝛobatur in.d.l.qui liberis.§. hec verba.
et ita videtur velle Dyn.et eius ratio mihi plus pla
cet q̃ꝫ ratio glo.tñ gloſſ.dicit veritatẽ inquantum di
cit ꝙ diſtributiuuꝫ quiſquis requirit ad minꝰ duos.
2 ¶Pꝛo†cuius euidẽtia debes ſcire ꝙ dictio quiſq̃s
impoꝛtat in ſe conditionem vt.l.qui liberis.in pꝛinc.
ſ.e.vnde exiſtentia conditionis bene poteſt verifi=
cari in vno caſu tantum.vt.l.ſi teſtamento.§.j.ĩ.ſi q̃s
omiſ.cau.teſta.ſed pꝛincipalis locutio et oꝛatio de
neceſſitate debent eſſe de pluribus . vt hic.pꝛobatur
in.d.l.qui liberis.in pꝛincipio.§.hec verba. Si enim
poneremus vnum ſcholarem tantum eſſe in ſcholis
et diceremus quiſquis pꝛius exibit ſcholas ⁊c . eſſet
impꝛopꝛia locutio:quia diſtributiuum ſeu partitiuũ
requirit plura vt hic patet ad ſenſum . Sed ponamꝰ
ꝙ in teſtamẽto dixerit teſtatoꝛ quiſquis mihi heres
erit det illi decem.an per hec verba compꝛehendan
tur venientes ab inteſtato.Glo. hic videtur velle ꝙ
ſic.quidam repꝛehendunt hanc gloſ. dicentes ꝙ.l.ſi
quis cũ teſtamentũ nullũ. ĩ.de codicil.loquitur vbi
nullum eſt factum teſtamentum:et ſic nulli heredes
ſunt nominati.et ſic de neceſſitate intelligitur de ve
nientibus ab inteſtato:ſed quãdo factum eſſet teſta=
mentum et heredes nominati:tunc glo.non bene di
ceret.ſed ego puto gloſſ.bene dicere in vtroq̃ꝫ caſu:
quia quando fuit ſubſtitutio pupillaris eſt pꝛouiſio:
ideo in eum qui non eſt nominatus in teſtamẽto nõ
cadit affectio.vt dicto.§.hec verba.et arg. quod no.
in lege qui filiabus.§.pꝛimo.infra de lega.j.ſed quã=
do relinquuntur legata per hec verba quiſquis mihi
heres erit ⁊c.reſpectu heredum continet onus ſi er=
go teſtatoꝛ voluit grauare heredes quos nomina=
uit et dilexerit multomagis videtur grauare venie=
tes ab inteſtato et ſubſtitutos quos minus dilexe=
rit.vt.l.publius.§.titia.de conditioni.et demonſtra=
tioni.et ſic gloſ.bene dicit.Ex hoc habes notare ꝙ
idem impoꝛtant verba quiſquis mihi heres erit qꝺ
impoꝛtaret repetitio ab inteſtato.Contra hoc dictũ
facit.l.ſi plures.ĩ.de leg.iij.,vbi dicitur quod idẽ eſt
dicere heres meꝰ dato vel quiſquis mihi heres erit.
Reſpon.illa ſimilitudo que ibi ponitur eſt vera ſimi
litudo quantũ ad ſcriptos in teſtamento non quo ad
omnia.

Etiam ſi contra. Rupto teſtamento ꝑ
contratab.non rumpi=
tur ſubſtitutio pupillarꝭ:nec legata a ſubſtituto. hoc
dicit.¶Oppo.rupto teſtamento rumpuntur tabu=
le pupillares.vt.l.pap.§.ſed nec impuberis.de inoſ.
teſta.Sol.ibi quando rumpitur per querelam.et tũc
tollitur teſtamẽtum ipſo iure:quia eſt de iure ciuili:
ſed contratab.eſt de iure pꝛetoꝛio.vnde ſicut pꝛetoꝛ
non poteſt facere quem heredem ipſo iure ita nõ po
teſt facere deſinere ipſo iure.poſſes tu dicere cum ꝑ
contratab.tollitur teſtamentum paternũ in effectu:
quare etiam tabule pupillares non rumpũtur in effe
ctu.Reſpon.tabule pupillares continent pꝛouiſionẽ
filij quia decedit teſtatus et ea que continent pꝛoui=
ſionem liberoꝛum:reſeruantur per titu.de lega.pꝛe=
ſtan.ideo ſubſtitutio pupillaris remanet. Iſta eſt ra
tio docto.et bona.¶Contra iſtam rationem oppo
nitur quia quod dicitur quod ea que ſunt in pꝛouiſio
ne filij reſeruantur.per tit.de leg.pꝛeſtan. eſt verum
de filijs non intentantibus contratab. vt.l.filium.§.
omnibus.de lega.pꝛeſtan.ſed hic ſecundum caſum
glo.ponitur quod filius contratab.intentat ergo ⁊c.
Quid dicemus? Reſpon.illa.l.filium.§.omnibus.lo
quitur in commodis pecuniarijs in quibus ipſe filiꝰ
poteſt diſponere per ſe vel cũ autoꝛitate tutoꝛis vel
curatoꝛis.vñ petendo contratab.perdit illud in quo
poteſt diſponere:ſed iſtud eſt teſtamentum pupilla
re circa quod pupillus exiſtens in pupillari etate nil
poteſt diſponere nec tutoꝛis autoꝛitas ad hoc ſe ex=
tendit.vnde contratab.petendo nõ poterit teſtamẽ=
tum pupillare irritari.¶Ultimo querit gloſ.que eſt
differentia inter querelam et bo.poſ.contratab.⁊ dic
vt in glo.

1 ☞ Legata teſtamento contratabulato:an a ſubſti
tuto debeantur omnibus vel pꝛout a pupillo deben
tur.

2 Uxoꝛe relicta domina et vſufructuaria moꝛtuo filio
in pupillari etate ſubſtitutus pupillo vxoꝛi pꝛeſtat in
tegrum vſumfructum.

3 Ita operatur pꝛopoſitum in pꝛopoſito quod opera=
tur oppoſitum in oppoſito.

4 Contrarioꝛum quando eadem ſit diſciplina : remiſ=
ſiue.

5 Quod hic dicitur. an habeat locū in filio exheredato.
Exheredatus an habeat contratab. beneficio preteriti.
6 Diſpoſitio huius. l. quod non habeat locum in filio preterito.
7 Si teſtm̄ rumpitur ipſo iure per contratab. ſubſtitutio pupillaris rumpit̄.

a ¶ Integrū. adde Bal. cōſil. ccccxv. lib. iij. Bal. cōſ. cccxx. et ccccix. li. j. Pau. de ca. cōſ. ccclxxxix. vnū notabilit̄ voluit pe. de anch. cōſi. ccxxix. ꝙ vxor relicta vſufructuaria inſtituta matre teſtatoris nō pl9 habeat ꝙ̄ ſi eſſet inſtitutus fili9 et an ſubſtituto extraneo et pupillo moriēte mat̄ dicat habere integrū vſumfruc. vide ro. cōſil. ccccvj. Andreas Pomate.

b ¶ Vel ſingulis. i. primo notabili. vid' alex. cōſi. xj. i. iij. co. i. iij. vo. et cōſi. ciij. in. vj. co. in iij. vo. et vide qd dicat Fe. cōſil. xlij.

Et ſi contra.

Iſta l. reputatur difficilis et habet tres partes: prima durat vſq; ad ver. ſic et creſcere: ſecūda vſq; ad ver. his conſequens: tertia vſq; ad finē. et ſcd'm quod tex. habet tres partes. ita glo. magna que eſt hic que ponit caſū habet tres partes prout ponit caſum. Quarto et vltimo glo. format quaſdā queſtio. circa. l. ¶ Videamus glo. magnam ibi et ſic augetur &c. Ponitur ſecunda pars. 1 ¶ Oppo. ad prin. † ſcd'm caſum glo. habes quod ſubſtitut9 tenet̄ oib9 preſtare legata: cū pupill9 non teneat̄ niſi cōiunctis perſonis et non vltra. vt. l. qui fundum. §. qui filium. j. ad leg. fal. et. l. filium. in prin. de lega. preſtan. Iſta enim legata de quibus loquitur hic debentur ex perſona impuberis. ergo non in plus ſubſtitutus tenetur. Et ideo Iac. de are. et Old. dicunt quod gloſ. non poſuit bene caſum: debuit ergo poni ſic ſi legata preſtantur omībus forte minueret. l. fal. per quam legata minuuntur: ſed quia filius non preſtat extraneis: ſed ſolum parentibus: ideo legata debentur in plus: quia falcidia non detrahitur cū non preſtantur tot legata. ar. j. de leg. preſtan. l. filium. §. fi. Et ideo habetis hic in tex. propterea non preterea. vel ſi habetis p̄terea exponat̄. ideſt propterea ſcd'm Ia. de are. et ſcd'm hoc intantum tenetur ſubſtitutus inquātum tenebatur pupillus in his que a pupillo ſunt relicta. Credo Iac. de are. dicere veritatem. nam legata ſiue ab initio ſiue ex poſtfacto fiant inutilia minuūt falcidiam. vt. l. non eſt dubiū. cū. l. ſeq. j. ad. l. falci. Tamen tenendo opi glo. no. iſtud prin. qr videtur caſus illi9. q. 2. † ſi teſtator relinquit vxorē ſuā dn̄am et vſufructuariā ſcd'm cōſuetudinē debz habere alimenta tm̄ liberis inſtitutis vt no. C. ſi ſecū. nupſe. mu. aut̄. ibi poſita. dico quod ſi filius fuit inſtitutus et extraneus ſibi pupillariter ſubſtitut9: et pupillus heres factus deceſſerit: ꝙ ſubſtitutus debet dare vſumfructū in a tegrum[a] licet filius alimenta tm̄ creſcit em̄ legatū in perſona ſubſtituti. vt hic ſcd'm caſum glo. qd' intelligo. vt plene examinaui in lege titia cū teſtamē to. §. titia cū nuberet. j. de leg. ij. ¶ Venio ad ſcd'am partē. l. ibi ſic et creſcere. et vide ſcd'am partē glo. ibi ſic augetur &c. glo. hic ponit caſum ſatis bene. ¶ Sz op. ꝙ ipſe pupillus tenetur ad p̄ſtanda legata oib9. vt. l. ſi. §. j. j. de leg. iij. Sol. debentur legata a pupillo pro vncia quā habet ex volūtate defuncti oibus: pro vncijs vero accreſcentibus debentur legata tantum coniunctis perſonis. et ita hic et ibi loquitur. et eodē modo debebit ſubſtitutus legata relicta a pupillo: legata vero relicta a ſubſtituto omnibus debentur. vt. l. filium. §. oibus de leg. preſtan. ratio qr ſubſtitutus totum habet ex iudicio defuncti. ideo in totum debentur oibus. ¶ Venio ad tertiam particulā que 3 incipit his † conſequens. allegatur ad hoc: qd' operatur propoſitum in propoſito: id operatur oppoſitum in oppoſito. h. d. ¶ No. tex. ibi vt queadmodū. vide glo. ibi ecōtra &c. que eſt tertia pars glo. Quarta pars incipit ibi in exheredato &c. ¶ Op. cōtra ſecundā lec. gl. hic dicitur ꝙ non debentur legata niſi coniunctis perſonis. Contra imo omnibus et pro ſemiſſe: qr totū ſemiſſem habet ex iudicio defuncti. ergo &c. et dixi. ſ. de inſti. ideo quidā reprehendūt hāc gloſ. ſed veritas eſt ꝙ bene dicit niſi filius adiuiſſet et omiſiſſet cōtratab. vt. l. is qui. la. j. §. ſed ſi vnus. j. de leg. preſtan. et de bo. poſ. cōtratab. l. ſi ex duobus 4 §. j. Dicitur hic † ꝙ cōtrariorū eadē eſt diſciplina. cōtra. de. l. ſi is qui negotia. ſ. de nego. geſt. et. l. qui proprio. §. procurator. ver. vſq; adeo. et. §. idem queritur de procura. Sol. vt no. per glo. in regula iuris ſcd'm naturam. et per Dy. in. c. qui ſentit cōmodū. de reg. iur. 5 lib. vj. ¶ Quero † vtrum hoc quod hic dicitur poſſit habere locum in filio exheredato. Glo. dicit et bene ꝙ nō. vt in ea habes. tum quia exheredatus non habet contratab. vt. l. non putauit. in prin. j. de cōtratab. tum quia ab eius ſubſtituto legari nō poſſet. vt. l. plane. j. de leg. j. et. l. qui fundū. §. qui filios. j. ad. l. falci. Sed an exheredatus poſſit habere contratab. beneficio preteriti. Quidam quod ſic. et ideo dicūt quod hic bene poteſt poni caſus in filio exheredato. ſed certe hoc eſt falſum: quia contra caſum. l. ſi poſt mor 6 tem. §. exheredati. de cōtrab. ¶ Quero † vtrū poſſit poni caſus in filio preterito. gl. quod non quia ab ei9 ſubſtituto non poteſt relinqui. vt. l. cum quidam. C. de leg. licet ſibi poteſt dari cōtratab. puto quod gl. dicit veritatem quod ſiue etiam petendo contratabu. non preſtat legata vt. l. is qui. in princip. de leg. 7 preſtan. ¶ Vltimo † ex. l. ex duobus. §. fina. ſupra eodem format queſtionem quando per contratabul. rumpitur teſtamentum ipſo iure ſecundum gloſſ. vt dixi in. l. illud in princi. j. de contratabu. et no. in lege vt liberis. in princip. C. de coll. vtrum tunc tabule pupillares tollentur. Certe ſic. qr magis propter hereditatem non aditam quā propter contratab. rumpitur teſtamentum. ideo ſubſtitutio pupillaris rumpitur. vt. l. ij. §. adeo. ſ. e. Item in pricipio huius legis. et ſi contra reprobaui opi. Iaco. de are. et hoc videtur tenere glo. paruula.

Poteſt.

Hec lex continuatur cum. l. ſupra proxi. quam vide.

Vel ſingulis.

b b Not. quod ſi teſtator vltimo morienti ſubſtituit nō videt̄ filios inuicē ſubſtituere. ſ. hoc videtur tex. in. l. titia ſeio. §. ſeia. j. de leg. ij. Dicit gl. ſol. vt ibi. et dic ꝙ ibi nō eſt qr vltimo ſubſtituit: ſz qr prohibuit alienari fundū. ideo videt̄ fideicōmiſſuz inuicē datū. Dyn hic vr' dicere ꝙ hoc ideo eſt: qr directo ipſi filio ſubſtituit: nō aūt rogauit alteri reſtituere per fideicōmiſſum: qr ſi hoc fuiſſet videret̄ inuicez ſubſtituere. videte. puto ꝙ Dy. voluit hoc dicere hic nouiſſimo ſubſtituit ſimpliciter. ibi vero ſubſti 1 tuit nouiſſimo in toto fundo. ideo voluit totum fundū ad nouiſſimū pertinere. ita in propoſito ſi rogaſſet nouiſſimū reſtituere hereditatē totā: vr' ꝙ tota here 2 ditas ad nouiſſimum perueniat. vt. l. deniq;. §. interdū. de pec. leg. et idē ſi directo eſſet facta ſubſtō in tota hereditate. Itē op. de. l. ſi pater impuberes. ſ. eo. 3 Sol. ibi fuit facta ſubſtō reciproca inuicem. hic non.

1 ☞ Valet argumentum de perſonis ad tēpus ſicut de tempore ad res.

Qui plures.

Poteſt quis omnibus liberis ſubſtituere vel 4 parti eorum: aut nulli: aut ad tempus totū pupillaris etatis vel ad partem eius. h. d. 5 vide gloſ. que incipit ergo qr ad breue tēpus etatis 1 &c. ¶ Ex hoc † tex. not. iuriſconſultum argumentari 6 de perſonis ad tempus ſicut. ſ. de in lit. iur. l. videamus. §. pe. ſic etiā de tpe ad res. j. de mi. teſt. l. miles ita. §. et quia diximus. ſic etiam de tempore ad locuz vt. l. quoties in diē. de verb. obli. et. l. vinum. ſ. ſi cer. peta. et. l. ſi res. de tritica.

Et ſi a patre.

Aditione facta a coacto ex treb. cōfirmantur tabule pu a pillares[a]. h. d. Ad hanc. l. op. dicitur hic ꝙ fuit inſtitutus filius. Cōtra. tab. pupillares remanent valide per exiſtentiam ſui heredis. lz repudiet. vt. l. ſi filius qui patri. ſ. e. et. l. iul. al's ſi pupil. j. de acqui. her. ergo nō eſt querēdū vtrū cōfirment̄ per aditionē coactā: glo. fatetur ꝙ filius fuit inſtitutus. ex eo ꝙ hic dicit patre. nā eoipſo ꝙ poſuit patrē. ergo ſequitur ꝙ fili9 fuit inſtitut9. Itē fatentur gloſſ. ꝙ per exiſtentiā ſui heredis teſtamētū erat validū. ſed per aditionē cōfirmat̄ pl9 quaſi ex quodā cōtractu q̇ contrahit̄ p aditionē. vt hic dicit tex. cōfirmentur. q. d. prius fuerunt valide. ſed fortius cōfirmantur. ſcd'm hāc lec. debes intelligere ꝙ filio fuit datus ſubſtitutus vnus vulgariter et alius pupillariter fuit ſubſtitutus: et in fideicōmiſſo veniunt bona patris tm̄ deducta legitima et trebellia. vt. l. coheredi. §. cū filie. j. e. ſed in pupillari 1 veniunt omnia bona patris et filij: vt. l. ſed et ſi plures §. ad ſubſtitutos. ſ. eo. hec lec. nō applaudit litere. qr tex. loquit̄ deſtituto in teſtamento. et ſic de iure ciuili nō erat validū teſtamentū nec exiſtentia ſui heredis validauit ipm̄. quare Iac. de aret. intelligit ꝙ filius fuit exheredatus et extraneus inſtitutus. et ꝙ dicit inſtitutus. dicit. ſ. extraneus. et filius exheredatus: ſed hec lec. nō placet. qr tex. dicit a patre. vt gloſſ. et dicit bene. Quare dic ſcd'm Dy. qd' filius habuit coheredez extraneum. et ſic exiſtentia ſui heredis nil operatur vt. l. ſed ſi plures. §. filio. ſ. eo. et. l. apud iul. §. idē iul. b j. ad tre. et ita debes intelligere[b]. ¶ Quero ſcd'm hāc lectu. a quo fuit relictum fideicommiſſum vtrū a pu 2 pillo vel ab eius ſubſtituto. Dic ꝙ vtrūq; poteſt procedere dū tamen dicas eo caſu quo fuit relictum a ſubſtituto non poſſe cogi niſi mortuo pupillo. vt. l. ij.

a ¶ Tabule pupillares. dicit hic Bal. vt refert Paul. de caſtr. ꝙ nō eſt tex. in mundo qui melius probet ꝙ ſicut per auten. ex cauſa. obſeruantur legata et fideicommiſſa ita conſeruantur ſubſtitutiōes pupillares que ſunt pars teſtamenti ſicut legata.

b ¶ Ita debes intelligere. adde ꝙ Pau. de caſ. reprobat propter verbū deſtituo quia tūc multo min9 eſſet deſtitutū teſtm̄ p repudiationem filij cū ſubſit coheres p cuius aditionē pōt confirmari vñ tenēdo ꝙ loquatur ī filio plus plz ꝙ non hēret coheredē ad cōtraria rñdet ꝙ iſta coactio nō erat neceſſaria tm̄ fuit vtilis qr releuat̄ ſubſtitutus ab onere probandi ſuitatē poſtq; expſſe adiuit: al's haberet neceſſe probare patriam ptātem ꝙ erit difficile: ſubiungit poſtea ꝙ ſibi pl9 plz lec. Ia. de are.

§. interdum. ſ. eo.

1 ☞ Legata facta filio emancipato in diem. quod tranſmittantur per euz ad ſuos heredes.
2 Hec lex an hodie ſit correcta per. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. vbi ꝙ non.
3 Cōſilium vt poſſit relinqui filio emācipato minus legitima portione et teſtamentum non ſit nullum.
4 Filio non ſufficit relinqui iure fideicōmiſſi vniuerſalis vt iure inſtitutionis videatur habere.
5 Ille cui legatur dimidia hereditatis an teneatur ad onera legatorū debitorum et creditorum: remiſſiue.
6 Qñ quis dicatur in ſuā tutelā venire.

Cum ex filio.

Filio impuberi emācipato nō pōt pupillariter ſubſtitui. ſz pōt eius inſtitutio omitti et p fideicōmiſſum ſibi in tps pubertatis relinq̇. qd' importabit tantūdē quātū ſubſtitutio pupillaris h. d. ¶ Op. ꝙ iſtud ſit malū cōſiliū. nā ille q̇ nō erat in ptāte poterat venire p contab. et teſtm̄ rūpere et dimidiā auocare. vt. l. ita tñ. §. q̇ rogat9 ad tre. Solu. ibi loq̇tur in filio maiori hic loq̇tur in impubere q̇ nō pōt hoc caſu venire p contab. qm̄ in ſui proviſiōe vr' hoc feciſſe teſtator. qr ſicut ſubſtō pupillaris eſt proviſio filij ita legatū hoc mō relictū. et preteritio hoc mō facta ſuccedit in locū pupillaris ſubſtōnis q̄ nō pōt fieri ei q̇ vere eſt ī ptāte. ideo filius p cōtratab. nō pōt conqueri: qr magis eſt ſibi proviſum q̄ cōtrarium alias iuriſcōſulti vanū dediſſent cōſi 1 liū. ¶ Ad hāc ſo. op. † ſi hec fuit proviſio filij. ergo iſta adiectio cū in ſuā tutelā puenerit facit diē nō cōditionē. ideo fili9 emācipatus trāſmitteret legatū ad ſuos hr'des. nō aūt ſuccederet fili9 impubes q̇ eſt in ptāte vt. l. ſi ita. §. pegaſus. j. de leg. ij. et. l. in fideic. §. cū polidi9. ſ. de vſuris. et. l. ſei9 saturnin9. j. ad tre. et. l. ex his. C. qñ di. leg. ce. Rñ. licet ſit in fauorem filij. non tamen facit cōditionē ex voluntate defuncti qui inſtituit et legatum hoc modo fecit in locum pupillaris ſubſtitu 2 tionis. vt dixi. Itē oppo. † ꝙ hec lex hodie nō procedat. et eſt cōtra. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamen. vbi omne tempus et omne gra

a ⁓Andre. Poma. ¶ L. cū ex filio. ver. Ego autem
dico. vide Areti. conſi. xix. in. iiij. col.
b ¶ Utilitatē. Pau. de caſt. dicit ꝙ iure iſto ſibi vide
tur ꝙ cōſiliū iſtorū nō fuerit bonū q2 ſi bene cōſide-
res nō eſt verum ꝙ fiat ad cōmodū iſtius emancipa
ti. ſed ad
cōmodum
fratris ſui
vt dimidia
emancipa-
ti integra-
liter mane
ret penes
fratrem ſi
emācipat⁹
moriatur ī
pupillari e
tate vnde
qd ad emā a
cipatū de
fauore fra-
tris ſui poſt
ꝙ ipſe in-
iuriā rece-
pit tā in di
lati. q2 inte
rim nihil
hȝ quā in
trāſmiſſio-
ne q2 nihil
tranſmittit
preterea di
cit ipſe de
quo alimē b
tabitur in-
terim ſi nō
hȝ alia bo
na ⁊ reſtō
non veniet
ſibi fienda
niſi p⁹ pu-
pillarē eta
tem vnde
videtur di
cenduȝ ꝙ
ipſe habe-
at contra-
cta p. l. ita
tamen. §. ſi
quis roga
tus alleg.
per Bar. ⁊
ſubdit ipſe
qualiter iu
re iſto con
ſilium da-
ri potuit
huic teſta-
tori non video nec certe hodie q2 licet treb. ꝓhiberi
poſſit non tamen legitima tolli.

uamen ſubducitur de medio ergo ſal 3
tē legitima videtur eſſe relicta. Glo.
videtur concedere quod hec. l. in hoc
hodie corrigatur Ja. de are. C. de in-
offi. teſta. l. filijs matrem. videtur vel-
le ſuſtinere iſtud conſilium ꝙ non ſit
correctū. dicit enim ꝙ illa. l. quoniā in
prioribus. vult quod omne grauamē
ſubducat. ſed iſta dilatio nō eſt gra-
uamen ergo ⁊c. gloſſ. in. l. quoniam. ſe
nō firmat. ſed in. l. ſi pater puelle. eo.
titu. tenet idem quod hic. Ego auteȝ 4
dico[a] ſic ſi quidem eſt certum quod
dilatio talis ſit grauamen filij ⁊ tunc
ſine dubio ſubducit. vt. d. l. qm̄ in po-
ribus. ſi vero eſt certum qđ eſt cōmo
dum: vt quia mater dubitās de mori
bus patris apposuit dilationem. et
tunc non ſubducitur. vt. d. l. filijs ma- 5
trem. ſed ſi eſt dubium tunc puto qđ
de medio ſubducatur hec dilatio. vt
l. ſi pater puelle. cum ſua gloſſa. C. de
inoffic. teſtamen. ⁊ inſtitu. de autorita
te tuto. §. neqȝ. et quod ibi no. Modo 6
ad propoſitum iſta inſtitutio ⁊ lega-
tum ſuccedit in locum pupillaris ſub
ſtitutionis que eſt prouiſio filij ⁊ ei⁹
vtilitatē[b] continet vnde dico hanc le
gem per iura. C. non correctam. ⁊ hoc
eſt quod conſilium illorum quatuor
iuriſconſultorū voluit. ¶ Oppo. ī. in c
autenti. de trien. ⁊ ſemiſſe. §. prohibe-
mus. ⁊ vt cum de appellatio. cogno.
§. aliud quoqȝ. vbi filius debet habe-
re iure inſtitutionis nec ſufficit habe-
re quoquo relicti titulo ſublata diffe-
rentia emancipationis ⁊ patrie pote-
ſtatis. Solu. fateor quod hodie iſtud
conſilium eſt correctum ⁊ teſtamentū
hoc modo factum eſt ipſo iure nullū.
nam preteritio debet fieri ex cauſis
certis que ſunt nominate in titulo vt
cum de appellatio. cogno. §. cauſas. ⁊
inter illas cauſas non eſt: niſi forſan
diceremus quod ibi ſunt nominate
cauſe ingratitudinis. de cauſis vero
que continent dilationem et prouiſio
nem nulla fit ibi mentio. et hoc ſatis
placet. ⁊ ſm̄ hoc iſta lex non eſſet ho-
die correcta. nam iſte filius eſt prete-
ritus ex iuſta cauſa ſue prouiſionis. vnde ſicut olim
non poterat habere bono. poſſeſſio. contra tabul. ita
hodie non poteſt habere contra tabu. nullum autem
non poteſt dicere teſtamentum quando eſt preteri-
tus ex iuſta cauſa. vt not. in auten. de heredi. ⁊ falci.
§. exheredatos. ⁊ ſecundum hoc non erit correcta. l.
multi. ſ. de liberis et poſthumis. Tamen vt † iſta
euitem⁹ quando ille caſus eueniret darem tale con-
ſilium quod illum filium emancipatuȝ inſtitueret in
quinqȝ ſolidis. ⁊ reſiduum ſibi legaretur in tempus
pubertatis ſecundum conſilium illorum quatuor ſa-
pientium. tunc enim nullum teſtamentum nō poſſet
dicere quia inſtitutus. Item nō poſſet agere ad ſup-
plementum. quia ius agendi ad ſupplementum ſuc-
cedit loco querele. vt. l. ſi quis filium. in fin. ⁊. l. oīmo-
do. C. de inoffi. teſtamen. vnde ſicut querela non po-
teſt intentari. vt hic nota. ita non poteſt agi ad ſup-
plementum. ¶ Quero † vtrum ſufficiat quod filio
relinquatur aliquid iure fideicommiſſi vniuerſalis.
vt iure inſtitutionis videatur habere. glo. in. l. ſcim⁹.
§. cum autem. C. de inoffi. teſta. videtur dicere quod
ſic. Ego autem dico contrarium. per. l. ita tamen. §. ſi
quis rogatus. ī. ad treb. fallit in caſu huius. l. vbi ta-
lis modus relinquendi ſuccedit in locum pupillaris
ſubſtitutionis. ¶ ¶ Querit gloſſ. mag. † in fi. an ille
cui legatur dimidia hereditas teneatur ad onera
debitorum creditorum ⁊ legatorum. Et eſt caſus in
l. ſi quis ſeruum. §. fina. cum. l. ſeq. ī. de leg. ij. licet fa-
ciat argu. contra. l. mulier. §. fi. ī. ad trebel. dic vt ibi.
¶ Quero hic † dicitur quod in ſuam tutelam ⁊c. qua
liter intelligatur. Quidam vſqȝ ad. xxv. annos. alij
vſqȝ ad. xiiij. ⁊ hec vera. quia ſi ꝓuiſio ſuccedit in lo-
cum pupillaris ſubſtitutionis que pupillaris ſubſti-
tutio non poteſt fieri niſi vſqȝ ad. xiiij. annum. ergo
dic quod de. xiiij. annis. intelligitur argu. pro hoc. ī.
de leg. iij. l. cum filio.

Filio. [c] Expreſſum facit ceſſare tacitum. h. d. vi-
de hic caſum expreſſum in quo expſſa vul
garis non continet tacitam pupillarem ⁊ ecōuerſo. ⁊
hoc propter expreſſam prouiſionem.

Quidam. Jus accreſcendi tranſit ad illum
ad quem tranſit portio iure ſub-
ſtitutionis. h. d. ¶ Oppo. ille ſubſtitutus non erat il
li inſtituto coniunctus: ergo portio non debet ei ac-
creſcere. Dicit glo. fateor quod non erat coniunctus
ei ſed erat ei coniunctus ille cui fuit ſubſtitut⁹. Glo.
iſta dicit verum ſi illi qui remanſerunt heredes erāt
coniuncti illi. Sed ſi poneremus omnes disiunctos
iſta inueſtigatio gloſſ. non eſſet neceſſaria cum inter
heredes etiam disiunctos eſſet locus iuri accreſcen
di. vt. l. heredes ſine partibus. ſ. tit. j. ⁊. l. j. §. is ita. C.
de cadu. tollen.

Cauſa cognita. Subſtitutus
impuberi qui
ſe poſtea dedit ad arrogandum habet
vtiles actiones ſi poſtea impubes dece
dit. h. d. de materia huius. l. dic vt. l. ſi
arrogator. ſ. de adop.

Coheredi. Iſta eſt bona. l. Subſtitu
tus ei qui eſt ſubſtitutus
coheredi ſuo vtroqȝ defuncto vocatur in
vtriuſqȝ portionē. h. d. ¶ Quero quo iure

c ⁓Andre. Poma. ¶ Filio. Uide Pau. de ca. in. l. te
ſtamentum. C. de impube.

iſte habebit vtrāqȝ portionem. Quidam dicunt qđ
vnam partem habebit iure ſubſtitutionis. aliam iu-
re accreſcendi. et hic quidā dicunt et habēt hic apo- 1
ſtillatum per Dy. et ego hoc ſecutus dixi ideȝ ſupra
e. l. ſi titius coheredi. text. tamen in lege ſi titius. vi- 2
detur dicere quod iure ſubſtitutionis habet partem
vtrāqȝ. dicit enim in vtrāqȝ partē ſubſtitutū eſſe.

Ex his. Hic dicit vel alij et ſic innuit ꝙ hic di- 3
cit pater qui per filium ⁊ dominus qui
per ſeruum acquiſiuit admittatur. Contra in lege q
liberis. §. hec verba ſupra eodem. Solu. vt in glo. ꝙ
filius vel ſeruus remanſit in poteſtate alterius. vel
aliter pater qui per filium vel domin⁹ qui per ſeruū
acquiſiuit non admittitur quia nec hoc dicitur. ſed il
le filius vel ſeruus admittitur ſemper licet alteri ac-
quiſiuerit. Sufficit enim quod ſemel fuerit heres li-
cet alteri acquiſiuerit. vt. l. in ſubſtitutione ſupra eo-
dem. et quod dixi in lege qui liberis. §. hec verba. et
l. cum filio. ſ. eo.

Cum filie. Iſte. §. ponit ſex notabiles caſus
vt patet ad literam. ¶ No. ex pri
mo caſu huius. §. quod pupillaris ſubſtitutio euane-
ſcit eo cui eſt facta ſui iuris effecto ante mortem te-
ſtatoris. quod intellige ſi aliter ꝙ per dignitatē fiat
ſui iuris. vt plene examinaui. ſ. eo. l. ij.

1 ☞ Subſtitutio facta infra tempora pubertatis ꝑ
verba mere obliqua non trahitur ad directam.
Uerbum reſtituere eſt mere obliquum.
2 Fideicōmiſſum in dubio videtur relictū ab ipſo filio
impubere inſtituto. licet relinquatur poſt mortem.
3 Legitima impuberis de illo fideicōmiſſo qđ detra-
hitur ſicut trebellianica.

Quod ſi heredem. Hic eſt ſecūdus ca
ſus hui⁹. §. No. tex.
ibi vt ab impubere ⁊c. Qui eſt valde not. text. ¶ Et
1 eſt † notādum ex hoc ver. j. quod ſubſtitutio facta in-
fra tēpora pubertatis ꝑ verba mere obliqua nō tra
hat ad directā. mere em̄ obliquū fuit vbū reſtituere
ſec⁹ vo ſi fuit vbū cōe. vt no. in. l. ꝓcib⁹. C. e. ¶ Secū
2 do no. † et perpetuo tene menti quod in dubio fidei-
commiſſum videtur relictum ab ipſo filio inſtituto
impubere. licȝ relinquatur poſt mortem ſuam vt hic
dicit text. ibi vt ab impubere ⁊c. Hoc ideo quia ſi fi-
deicōmiſſum eſſet datum nominatim ab herede im
puberis veniret in fideicōmiſſum legitima filij: vt. l.
ſi fundum per fideicommiſſum. al's eſt ſub. l. ſi titio.
§. finali cum. l. ſeq. ī. de lega. j. ſed ſi ſit grauatus ipſe
pupillus nō venit legitima in grauamine. vt no. per a
Dy. ſupra eodem. l. j. et per Cyn. in lege ex tribus. C.
3 de inof. teſt. et hoc tene mēti. ¶ Tertio no. † ꝙ legiti⁹
īpuberis de illo fideic. detrahit fal. ſeu tre. Certe ho-
die legitimā de iure nature ſm̄ op. canoniſtaruȝ in. c.
raynutius. et. c. raynaldus. extra de teſt. de qua tan-
gitur in gloſ. in. l. papinia. §. meminiſſe. ſ. de inoffi. te
ſta. et. l. quoniam. C. ad. l. fal. et auť. de hered. et fal. §. ſi qs
autē. et. l. j. §. fin. ſi cui pluſqȝ. per. l. fal. et in. l. rōne. §. b
quod vulgo. ī. ad. l. fal.

Nec aliud. No. quod ſubſtitutio que fit per
verba mere obliqua non exten-
ditur vltra tempora pubertatis veruntamen quidā
ex iſto ver. notant quod ſi fieret vltra tempus puber
tatis per verba directa quod valeret. quod gloſſ. re-
prehendit vt dixi in lege centurio ſu-
pra eodem.

1 ☞ Legatarius ſingularis non de-
trahit falcidiam.
2 Legatarius certe rei licet rogetur re-
ſtituere vniuerſaliter occaſione talis
legati non detrahit fal. nec trebel.
3 Filia inſtituta in certa quātitate ⁊ ro-
gata reſtituere ſi deceſſerit ſine libe-
ris detrahit falcidiam et treb.

Que ita. Hunc. §. not. et decla
ra. vt infra de codici.
l. j. in ver. nec fideicommiſ. ¶ Oppo.
de. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſu
pra eodem. Solu. ibi in directa. hic in
fideicommiſſaria: in qua bona filij nō
veniunt: quod not. ſed remanent apđ
ſucceſſorem filij. ¶ In verſi. et ideo.
iſte eſt no. ver. ¶ Oppo. quod etiam
ſi ſint legata a filio exheredato nō va
leat fideicōmiſ. vt. l. cum quidam. C. đ
leg. Solu. intelligo ibi in fideicōmiſſo a
relicto a ſubſtituto exherdati qđ nō vȝ
etiā ſi ſit legatū exherdato ħ ab ipo
exherdato. ¶ Op. de. l. qui fūdū. §. fi.
⁊. l. in ratiōe. in fine. infra ad. l. falci. So
lu. valet ſi ſubſtitutus fuit ab eo inſti- b
tutus. vt plene dixi in lege qui fundū.
1 §. qui filios. ¶ No. † quod legatarius
ſingularis non detrahit falci. qđ dic
vt. l. lex fal. §. nūqȝ. ī. ad. l. falci. ¶ No.
2 † quod legatarius certe rei licet roge-
tur reſtituere vniuerſaliter occaſione
ipſius legati non detrahit falcidiam.
ſeu trebelliani. quod not. quia hic fuit
filie relictum legatū: et fuit rogata de
reſtituēda hereditate. vt ibi intra mo
dum hereditati datum ⁊c. quod † fa- 3
cit ſi pater inſtituit filiam in certa quā
titate et eam grauauit de reſtituendo
ſimpliciter bona ſua ſi decederet ſine
liberis. Aduocati communiter dicunt
quod debet detrahi fal. et trebel. qđ
verum eſſet ſi eſſet grauata vniuerſa-
liter occaſione illius portionis. et qa
eſt inſtituta in certa quantitate. eius
contēplatione poteſt grauari vt hic.

Qui diſcretas. [a] Subſti-
tutio bre-
uiloqua vocat prius in inſtitutione cō
iunctos poſtea disiunctos. hoc dicit.
Et eſt valde not. caſus. et ipſum indu
cam ad aliqua dum tractabo mate-
riam breuiloque ſubſtitutionis in le-
ge lucius. ī. e.

Qui patrem. [b] Subſtitu-
tio breuilo-
qua non refertur ad eos de quibus
ſpecialiter eſt ſubſtitutum. hoc dicit.
Not. text. ibi propter ſpecialem ⁊c.
¶ Oppo. de. l. fina. infra ad trebellia.
vbi porrigitur ad eos quibus eſt ſpe-

a ¶ Qui di
ſcretas. vi
de pau. de
caſt. conſi.
cclviij.
b ¶ Qui pa
trē. et vid
bar. in cōſ.
v. ici. ang.
⁊ Mart. in
ordie libri
mei ad qđ
all'. iſtum
tex. Andr.
Barb.

a Andreas Pomate. ¶ Non videri. in princ. vide Alex. cõſi. ccciij. inci. circa primũ dubiũ. Et intellige iſtũ tex. qñ ſubſtitutio fuit facta per verba directa ſecus ſi per verba cõmunia ita Ro. cõſi. lviij. in princi. et conſi. cc. incip. q: valerianus teſtator Alexã. in. l. ij. in princ. ſ. e. ti. ꝛ in. v. q. Bartol. in lege cẽturio. ſ. e. Andreas Pomate.

b ¶ Qui duos. vid qd dicat Ro. cõſi. xix. in j. not. vide are. conſil. diij. in. ix. col. Alex. cõſil. dxxv. ver. bñ fateor. v. col. Andreas Pomate.

c ¶ Ultimo quero. vid concord. p Alex. cõſi. xij. in vlti. colũ. in. iij. volu. Are. cõſil. clxvj. ale. clvj. in iiij. co. mat. not. clxiij. Alexan. in lege centurio. i. xxviij. col. ſ. e. ti. Alex. cõſi. xij. in. ij. vo. Com. cõſi. iiij. in ij. col. Barb. cõſi. xiij. v. col.

cialiter ſubſtitutum. Solu. ibi ꝓpter illa verba illi vel illis. que cũ ſint pluralis numeri non poſſunt verificari niſi referantur ad eos quibus eſt ſpecialiter prouiſum vt dixi. ¶ Item oppo. eodem modo quod per ſpecialẽ prouiſionem a generali non eſt receſſum. vt. l. j. §. j. de no. ope. nũtia. ſolu. vt dixi in. l. queſitum. §. fi. de fun. inſtru.

Coheres. Legata in ſecundis 1 tabulis relicta contribuuntur cum relictis a ſubſtituto. 2 hoc dicit. et tractat materiam contributionis. ¶ Oppo. quod iſta contri- b butio non fiat. vt. l. in ratione. §. quod vulgo. ꝛ. §. queſitum. infra ad. l. fal. ſo. hic loquitur quando relicta a ſe legata in inſtitutione cum relictis a ſe i ſubſtitutione contribuuntur. ſed an relicta a pupillo contribuantur cum relictis a ſe dic vt ibi plene dixi. et. l. q fundum. §. coheres. j. ad. l. fal.

Non videri. a Hic eſt no. §. et legitur duobus modis et vterq; eſt pulcher caſus. et ſecundum primam lect. hoc dicit. Subſtitutus in partem admittitur in totum ſi non reperiatur alius. hoc dicit. ſed ſecundum aliam lectu. hoc dicit. ſubſtitutio facta a filio ſi impubes deceſſerit valet licet vere inſtitutio non precedat. q: precedere fingitur. h. d. Et eſt no. caſus. ¶ Contra hanc ſcđam lectu. quã puto veram oppo. quia filius debet eſſe inſtitutus vel exheredatus. vt. ſ. eo. l. ij. circa prin. Solu. debet eſſe inſtitutus vel exheredatus vel pro inſtituto vel exheredato habitus. ſi enim poneremus extraneum inſtitutum inſolidum: tunc filius eſſet preteritus et teſtamentum non valeret. ſed quando nullum alium inſtitutum in teſtamento habet: videtur filium inſtituere vel videtur velle eum habere ab inteſtato. vt. l. ſi quis ita heres. ſ. titu. j. et ſi non eſſet heres habitus. tunc veniat ſubſtitutus. et ita poteſt hic intelligi. licꝫ gloſ. videatur velle contrarium. ſ. e. l. ſi quis eum. §. fi. et. l. ſi in teſtamento. ſ. e. ꝛ. l. gallus. in prin. ſ. de lib. ꝛ poſth. et ita ibi dixi.

1 Ad hoc vt legata dicantur relicta a ſubſtituto impuberi. quomodo debeant concipi verba.

2 In ſubſtitutiõe fideicõmiſſaria an legata dicãtur relicta ab herede vel a fideicõmiſſario: et vtile.

b **Qui duos.** b Si duo impuberes ſimul deceſſerunt ſubſtitutus ſuccedit vtriq; eorum ex pupillari directa. alias vltimo tantum in cuius hereditate reperiet hereditatẽ primi tanq; bona aliunde queſita. h. d. ¶ No. ergo qđ dixi in ſummario. ſ. q; ſi ſimul decedunt vterq; ſuccedit ex pupillari directa. et habuiſtis. ſ. e. l. ex duob⁹. et. l. qui duos. in prin. j. de reb. dub. ſed ſi diuerſis tẽporibus decedunt ſucceditur tantum vltimo ex pupillari directa. licet in hereditate vltimi inueniet hereditatem primi. habuiſtis. in. l. vel ſingulis. ſ. e. et. l. pater filiam. §. finali. j. ad. l. falci. et dicam in lege qui duos. j. de re. du. ¶ Oppo. q: ſcđm hoc videtur qđ decedat pro parte teſtatus et pro parte inteſtatus: cõtra. l. ius noſtrũ. j. de re iudi. So. in totum decedit teſtatus vltimus filius: ſed primus decedit in totuꝫ inteſtatus: et ſic non ob. contrarium. ¶ Item opp. qđ in hereditate ſecundi nõ reperiatur hereditas primi ſi non fuit adita. vt. l. quoniam ſororem. de iur. delib. et in. §. in nouiſſimo. C. de cad. tol. Sol. dico quod ſecundus adiuit hereditatem primi. et cõpetit ſibi ius deliberandi. vel ius petẽdi reſtitutionem in integrũ quod trãſmiſit ad ſubſtitutum. vt dixi in. l. qui duos. ſ. alle. ¶ Opp. q; in ratione falcidie cõputentur oĩa bona defuncti. que tempore teſtamenti habebat. vt. l. in rõne. in princi. ad. l. fal. et. §. quod vulgo. Rñ. hic dicit glo. quod bona alterius impuberis in his non computantur. quia in his nõ fuit ſubſtitutus hoc eſt ſatis bene dictum. vel dic fateor contrarium qđ debẽt inſpici bona que quis habebat tẽpore mortis teſtatoris ſed ille pupillus cui eſt facta ſubſtitutio nõ habuit tẽpore mortis teſtatoris niſi ſuam partẽ. ſed aliam habuit ex poſtfacto. ideo in falcidia non computatur. vt. l. in rõne. §. qđ vulgo. ſ. alle. ¶ Item dicit hic quod legata data a ſubſtituto in irritum recidunt. ¶ Quero an iſte ver. referatur ad primum caſum vel ad ſcđm Gl. dicit q; põt referri ad vtrũq;. ſꝫ inquantũ dicit referri ad primũ caſum male dicit: q: in primo caſu ſucceditur ex pupillari directa vtriq;. et ſic legata ex perſona vtriuſq; debentur: cum vterq; decedat teſtatus vt. l. pater fi. §. fi. infra ad. l. fal. et in hoc Dy. reprehẽdit glo. et bñ. ¶ Ultimo † quero 1 c

* Pro concordia. Aduerte q; abſolute põt ſubſtituere exemplariter hodie pater filio mẽte capto. Sed ponamus q; filius mente captus habeat plures filios poteſt vnũ ſubſtituere et alios exheredare. ita Bar. hic in hac. l. ex facto ver. item dixit quod pater. Contrarius allegatur per. d. alex. in. l. humanitatis in fi. glo. finali. C. de impub. et alijs ſub. et ibi ceteris doc. contra glo. ibi quod indiſtincte poteſt vnum ex filijs mente captis ſubſtituere et non poterunt alij cõqueri de teſtamento aut quia non tenebatur eos ſubſtituere quoniam precedebat eos pater eoruꝫ in ſuitate. l. gallus. §. in omnibus. ff. de li. et poſthu. ideo nõ redditur teſtamentum nullum. Tu dic nõ dixit Barto. quod illa ſua ſit opin. ſed bene dixit quod ita tenent docto. Uel aliter dic qđ Bar. in. d. l. humanitatis. dꝫ intelligi prout ſe declarat in hac. l. ex facto. Uel verius dic q; bar. in. d. l. humanitatis. ponit queſtio. an tacendo alios vno ſubſtituto teſtamentũ ſit nullũ. q. q. eſt valde aliena ab illa de qua in hac. l. cum loquatur ſolum hic an poſſit exheredare alios cum cauſa vel ſine cauſa et dicit hic q; non.

qualiter fuerunt concepta verba qñ legata fuerunt a ſubſtituto relicta. Dicit gloſſ. q; dixit ſi talis infra pupillarem etatem deceſſerit lego tibi centum: quod tene menti. et ſic non dicit lego a ſubſtituto. ſed ſimpliciter dicit lego tibi centum. ꝛ tamen gloſ. dicit quod ex iſtis verbis videtur relictum a ſubſtituto. ¶ Cõtra hoc videtur text. ſ. l. proxi. §. cum filie. ver. quod ſi heredem. Solu. poſſumus dicere q; ibi verba fuerunt prolata ad ipſum impuberem. qm ipſum impuberem grauauit. ſed hic ſimpliciter fuerunt prolata. vnde cum referantur poſt mortem videntur relinqui a ſubſtituto. argu. l. codicillis. in prin. de vſufruc. leg. et hoc puto verũ in ſubſtitutione directa. ¶ In ſub- a ſtitutione † vero fideicõmiſſaria an videant legata relicta ab herede vel a fideicõmiſſario. dic plene vt dixi in. l. marcellus. j. ad treb. ꝛ hoc tene menti. q: eſt vtile. q: quando legata relinquuntur a ſubſtituto venit legitima. ſecus quando ab impubere.

1 Ad hoc vt iſta ſubſtitutio exemplaria fieri poſſit an ſufficiant qualitates de quibus hic ſemel extitiſſe licet poſtea deſinant.

Qualitas iuncto verbo quomodo ꝛ quando intelligatur ſecundũ tempus verbi.

Qualitas iuncta participio debet adeſſe tempore importato per participium.

2 Beneficium quomodo dicatur intelligi ne cõtineat iniquitatem.

3 Si habens filios naturales tantũ fecit ipſos legitimari vt ei ſuccederẽt ſi poſtea cepit vxoreꝫ ꝛ habuit filios legitimos per hoc non prohibentur ſuccedere legitimati.

4 Subſtitutio exemplaris quare ſic dicatur.

5 Subſtitutio exemplaris in quibus conueniat cũ ſubſtitutione pupillari in cauſa producente.

6 In ſubſtitutione exemplaria an requirantur vt fieri poſſint que requiruntur in ſubſtitutione pupillari.

7 Filio naturali poteſt ſubſtitui exemplariter non tamen ſpurio.

8 Patri furioſo nõ põt ſubſtitui exẽplariter per filium.

9 Subſtitutio exemplaria fit maiori.

10 Filio impuberi mentecapto vel furioſo an poſſit exẽplarie ſubſtitui. ꝛ quando erit pupillaris.

11 In ſubſtitutione exemplaria non requiritur q; filius ſit in poteſtate ſicut in pupillari.

Ratio diuerſitatis in hoc inter pupillarem ꝛ exemplariam.

12 Mater que tranſiuit ad ſcđa vota nõ põt filio mẽtecapto vel furioſo exemplarie ſubſtituere alꝭ ſecus.

13 Subſtitutio exemplaria facta per matrem ante trãſitum ad ſecunda vota. ipſa tranſeunte euaneſcit.

14 In ſubſtitutione exemplaria etiam ſicut in pupillari requiritur q; ille cui fit ſubſtitutio non ſit recaſur⁹ in poteſtate.

15 Furioſo qui ante furorem eſſet condemnatus de crimine ex quo efficeretur inteſtabilis non poteſt ſubſtitui exemplarie.

16 Dementia tempore mortis requirit ad hoc vt ſubſtitutio exemplaria fieri poſſit.

17 In ſubſtitutione exemplaria requiritur q; pater faciat teſtamentum ſicut in pupillari.

18 Filio etiam exheredato non poteſt exemplarie ſubſtitui. licet ſic in pupillari.

19 Ratio quia filio exheredato exẽplaria ſubſtitui nõ poteſt pupillo ſic.

20 Subſtõ exemplarie q; fieri poſſit etiam qñ furioſus vel ſimiles ſunt inſtituti in minori quantitate.

21 In ſubſtitutione exemplaria an requiratur q; teſtamentum adeatur ſicut in pupillari.

22 Bonorum poſſeſſio ſm tabu. que datur furioſo licet non ſit iuris tamen confirmat ſubſtitutionem exemplariam.

23 Tacita exemplaria an cõtineatur in expreſſa vulgari facta furioſo quod ſic.

24 Duo ſpecialia procedentia ex duabus cauſis poſſunt circa idem concurrere.

25 Subſtitutio pupillaris expreſſa an contineat tacitã exemplariam.

26 Tacita exemplaria probata reperiri poſſunt.

27 An ſic dari poſſit ſubſtitutio exemplaria generaliter ꝛ tacita ſpecialiter.

28 Subſtitutio exẽplaria partim expreſſa ꝛ partim tacita an detur.

Surdo et muto vel prodigo an poſſit exemplarie ſubſtitui.

29 Liberi vel fratres furioſi vel dementis ſubſtituunt in ſubſtitutione exemplaria neceſſario ſi ſuperſunt.

Ratio quare in ſubſtitutione exemplaria quicunq; ſubſtitui non poteſt ſicut in pupillari.

30 Mater an poſſit preteriri in ſubſtitutione exẽplaria.

31 Pater an poſſit vnum ex filijs vel fratrem mentecapti ſubſtituere ꝛ alios preterire vel exheredare.

32 Pater ſubſtituendo exemplarie quando fratrẽ vtrinq; coniunctum: ꝛ quando vtrinq; ſubſtituat.

33 Pater vel mater an poſſint ſeipſos ſubſtituere.

34 Subſtitutio exemplaria qualiter effectu conueniat vel diſconueniat cum pupillari.

35 Tacita exemplaria quando excludat matrem.

36 Si a patre ꝛ matre eſt facta ſubſtitutio exemplaria furioſo quis ſubſtitutus admittatur.

37 Pater vilis non poteſt filio furioſo exemplarie ſubſtituere.

38 Si auus dedit vnum ſubſtitutum ꝛ mater aliũ quis prefertur.

39 Subſtitutio exemplaria qualiter finiatur ꝛ an cõcordet in hoc cum pupillari.

40 Si facta ſubſtitutiõe exemplaria furioſus ſit factus ſane mẽtis. ꝛ poſtea reincidit in furorem q; ſubſtitutio recõualeſcat.

Ceſſare ꝛ extinguere differunt.

41 Si furioſus effectus ſane mentis fecit teſtamentũ: an ſubſtitutio exemplaria ceſſet.

42 Si filius ante furorem fecit teſtamentum pater nõ poteſt in furore ei ſubſtituere exemplarie.

43 Filij naſcituri quando extinguant ſubſtitutionem exemplariam.

44 Si furioſo naſcatur filius quẽ in poteſtate non habebat. an extinguatur ſubſtitutio exemplaria.

45 Ex duabus rationibus ſufficit vnam eſſe ad hoc vt diſpoſitio teneat.

46 Subſtõ exẽplaria finit ex defectu ei⁹ cui facta eſt.

* **Ex facto.** Hic tractatur materia ſubſtitutionis exemplaris quã hic dicã. Subſtitutio exemplaris expirat impedimẽto ceſſante vel liberis poſtea ſuſce

ptis.hoc dicit. Et diuidit in quatuoꝛ
partes pꝛincipales. Pꝛimo enim po=
nitur thema ⁊ queſtio. Secundo po=
nuntur quedam pꝛeambula ad deter
minationem queſtionis. Tertio poni=
tur determinatio q̄ſtiōis. Quarto de
terminat nouam queſtionem depen=
dentem ex pꝛemiſſis. ſecunda ibi re=
ſpondi beneficia. tertia ibi. igitur etiā
agnatiōe. quarta ibi. nec intereſt. vſq; a
ad. §. iteꝫ quero. In tex. ibi rumpatur
teſtamentum. id eſt pꝛedicta ſubſtitu
tio pupillaris que eſt teſtamentum fi 1
lij muti. Secūda pars pꝛincipalis di=
uiditur in quatuoꝛ partes vel quinq;. b
Pꝛimo pꝛemittit vnum ad ſui excuſa
tionem. Secundo dicit talem ſubſti=
tutionem euaneſcere impedimento
ceſſante quod pꝛobat ex verbis reſcri
pti. Tertio illud pꝛobat per ſimilitu=
dinem impuberis. Quarto illud pꝛo
bat per ſimilitudinem furioſi. Quin=
to pꝛobat hoc per reductionē ad ab=
ſurdum. ſecūda ibi. verum. tertia ibi.
vt queadmodum. quarta ibi. nam et c
furioſo. q̄nta ibi. eteniꝫ iniquū. ¶ In
verſi. verum. pono caſum ſic. ſupꝛa di
xit ꝙ pꝛinceps debet adiri. ſed quid
ſi non poſſumus. Reſpondet ꝙ ſi ille
mutus deſineret eſſe mutus ſubſtitu=
tio extingueretur. q: ceſſaret impedi=
mentum. q: verba reſcripti loquūtur
de muto. ergo donec durat mutus nō
ceſſat ſubſtitutio. ſed poſtea ſic. ⁊ ita
pone caſum. ⁊ ita rn̄det. Et anteq̄ꝫ ve
niat ad rn̄ſionem in verſic. vt queād=
modum iuriſconſultus pꝛobat per ſi=
militudinem ⁊ eſt caſus clarus in ver
ſi. nā ⁊ furioſo. ⁊ verſi. ſeq. No. tex. ibi
aufert enim. In verſi. igitur agnatio=
ne. iſtat querens quid ergo dicitis in
q. pꝛopoſita. Rn̄det iuriſconſult⁹ na=
tiuitate filij rumpi ſubſtitutionem et
pꝛobat ſic. iſta ſunt paria quem ſibi
heredem facere per teſtamentum vel
ſibi a iure fieri. ſed ſi ipſe ſibi feciſſet
per teſtamentum talis ſubſtitutio ex
tingueretur vt. ſ. pꝛobatum eſt. ergo
nunc cum naſcitur ſibi filius: qui a le=
ge efficit ſuus heres. ¶ In ver. nec
en̄. hic ꝓbat ꝑ aliā rōnē dicēs ꝙ ver
ba reſcripti vel teſti nō debēt referri
ad caſuꝫ nō cogitatū ſꝫ pr̄ vel p̄nceps
nō videt cogitare exheredare eū qui
poſtea naſcet. h. d. ¶ Opp. ad pꝛimā
partē fruſtra a pꝛincipe impetrat qđ
a iure communi conceditur. vt. l. j. C.
de theſau. lib. x. ⁊ l. j. ī. ad muni. ⁊ ſ. tit.
ſ. l. que ſub conditione in fi. ſed de iu=
re cōmuni quis poteſt ſubſtituere fi=
lijs ſic ipeditis. vt. l. humanitatis. C.
eodē. ergo ⁊c. Reſpond. de iure anti=

~ Andreas Pomate.
a ¶ Ad ſecundā ptē opp. Uide Felin̄. in. c. iij. de exce.
~ Andr. po.
b ¶ Donec durat. Uide Bal. in l. ſi q̄s heredē. ff. de iſti. ⁊ ſubſt.
~ Andr. po.
c ¶ Pꝛimo caſu. Uide Panoꝛ. cōſi. xxvj. pe. col. ij. vo. ij. dub. ⁊ conſil. xcij. ī fi. ⁊ cōſil. ſeq. in. ij. co. vide etiā panoꝛ. cōſil. j. in. iij. col. j. vol. ⁊ cōſi. cvij. in vlt. dub. in. ij. vol. cep. cōſi. lviij. j. co lū. Bar. cōſi. xxx. ⁊ cōſi. lxxiiij. et cōſil. cxvij.

quo nō poterat quis ſubſtituere filio puberi directo
quantumcunq; impedito teſtari niſi hoc impetraret
a pꝛincipe: vt hic. hodie vero factum eſt ius commu
ne per. d. l. humanitatis. ⁊ inſti. eo. §. qua rōne. igitur
iſta ſubſtitutio q: introducta eſt ad ſimilitudinem
pupillaris vocatur exemplaris. quidam tamen di=
cunt ꝙ muto non poteſt ſubſtitui ſine reſcripto pꝛin
cipis. ⁊ l. humanitatis. loquitur in mentecapto ⁊ nō
in aliter impedito qđ nō plꝫ. vt. ī. dicā. ¶ Ad ſcđaꝫ
partē[a] op. ꝙ pꝛinceps nō debeat interp̄tari ſed ſemꝑ
de iure dꝫ interpꝛetari ꝯ eū ꝓ quo pꝛoferunt. vt. l. ve=
teribus. ſ. de pac. Sol. aliud ī pactis: vt ibi aliud in
beneficio vt hic. Scđo opp. † dicitur hic ex eo qđ ꝑ=
miſit ſubſtituere muto videt intelligi debere donec
durat[b] mutitas. Cōtra imo qđ talis qualitas ⁊ ſimi
les qualitates apponātur cauſa demonſtrationis et
ſufficit tales qualitates ſemel extitiſſe licet poſtea
deſinant. ſ. e. l. in ſubſtōne. ⁊ ī. de ali. ⁊ ciba. le. l. mel=
la. in pꝛinci. Sol. ille qualitates appoſite in oꝛatione
ſignificāt regulariter ſm tempus verbi ad cuius de
terminationē veniūt. aut ergo ille qualitates deter=
minant verbum per quod ſignificatur ipſe actus di=
ſponendi. aut determinatur verbū per qđ ſignificat
tp̄s a quo diſpoſitio ſumit effectū. aut determinatur
quoddā aliud verbū ſeparatū ab his. Pꝛimo caſu[c]
ſufficit regulariter illas qualitates adeſſe tp̄e quo
fit diſpoſitio lꝫ poſtea deſinant. vt. l. mella in pꝛinc. j.
de ali. ⁊ ciba. le. ⁊ ibi dicit teſtatoꝛ relinquo alimenta
puero vel puelle. nā illa adiectio puero vel puelle. de
terminat verbū relinquo. Sufficit ergo qđ tempoꝛe
quo relinquitur. i. tp̄e teſtamenti ſit puer vel puella.
hoc etiā pꝛobatur de aur. ⁊ arg. le. l. iij. ibi enim lega
uit q̄ vxoꝛis cauſa parata ſunt qđ eſt verbū pꝛeſentis
tp̄is qđ ſignificat tp̄s teſtamenti ideo ſufficit tp̄e te=
ſtamenti eſſe. fallit in. l. noſtra. ratio q: ſequerent ab=
ſurditates que ponūtur in tex. ideo req̄ritur ꝙ qua=
litas duret vſq; ad tp̄s quo ſubſtitutio ſumat effe=
ctum. ¶ Secundo caſu requiritur quod ille qualita=
tes aſſint illo tempoꝛe quo diſpoſitio ſubſtitutionis
ſumat effectum. vt. l. ij. ī. de aur. ⁊ argen. lega. ibi en̄
legauit que vxoꝛis cauſa erunt parata. quod eſt ver
bum futuri tempoꝛis. vnde cum illa qualitas vxoꝛis
veniat ad determinationeꝫ illi⁹ verbi erunt quod
eſt verbum futuri tempoꝛis. ⁊ ſignificat tēpus moꝛ
tis in quo diſpoſitio ſumit effectum. ⁊ ideo requiri=
tur quod tempoꝛe moꝛtis ſit vxoꝛ. ad idem. ī. ad tre=
bellia. l. ex facto. §. ſi quis autem. vbi verba illa ſi de
ceſſerit ſine liberis debēt intelligi ſine liberis ſuper
uiuentibus tempoꝛe quo decedit. quia illa verba ſi=
ne liberis determinant verbum deceſſerit. Ad idem
ſ. de noxalibus. l. in delictis. §. ſi damnum extrane⁹.
facit. ī. de teſta. mili. l. titius. que multum pꝛobat de
pꝛeſenti diſtinctione. ¶ Tertio caſu quando deter=
minat quoddā aliud verbum ſeparatum ab his tūc
ſufficit illam qualitatem ſemel exiſtere licet deſinat.
hoc pꝛobatur in. l. in ſubſtitutione. ſ. eodem. ibi eniꝫ
dixit quiſq; mihi heres erit impuberi filio meo he=
res eſto. nam verbum erit non reſpicit tempus quo
teſtatoꝛ facit teſtamentū nec tempus quo moꝛit pu=
pillus ſed reſpicit quo tp̄e moꝛitur teſtatoꝛ. vnde ſuf
ficit ꝙ ſemel fuerit heres: quod trahitur ad tempus
moꝛtis in. l. heres quandoq; al's quoq; de acquiren.

here. et. l. heredibus. ī. ad trebel. facit. l. titius. infra a
de teſt. mili. et quod dixi in verbo. idem dico in par=
ticipio. nam qualitates que veniūt ad determinatio
nem participij debent adeſſe tēpoꝛe impoꝛtato per b
participiū vt. d. l. titius de teſta. mili. et hoc eſt vtile
2 ſcire ad infinitas. q. ¶ Dicitur hic † quod beneficiū
non debet intelligi vt iniquitatem contineat. Cōtra
a de. l. pꝛoſpexit.[a] infra qui et a qui. vbi beneficiuꝫ pꝛin
cipis continet iniquitatem. Reſpond. debet intelligi
ita quod non contineat iniquitatem per quam aliq̄s
dānificetur vt hic: ſed ſi amitteretur per hoc lucrum
aliquod reſcriptum pꝛincipis per hoc non reſtringe
b retur vt ibi. ¶ Ultimo hec. l. inducitur[b] per Dyn. ad
3 q. † Aliquis habens filios naturales tantū fecit eos
legitimari. vt poſſint et ſuccedere. deide accepit vxo
rem. et habet filios legitimos ex ea. queritur: an ta=
les filij legitimati poſſint ſuccedere vna cum filijs le
gitimis. Do. Dyn. pꝛo et contra multa poſſent dici. 5
tamen per hanc legem ſolet dici quod non: quia cau
ſa ceſſat que erat quod non habuit filios legitimos.
ideo debet ceſſare effectus legitimatiōis ipſius per
hanc legem. Ita dicit Dyn. dom. Ray. dicebat con
trarium quia res cepta perfecta et conſummata li=
cet perueniat ad eum caſum a quo non poteſt inci=
pere: tn̄ nō vitiatur. vt not. per Dyn. in. c. factum le=
gitime. de regu. iur. lib. vj. et de verbo. oblig. l. ſi ſub
vna. §. ſi quis viam. Ad hanc reſpondet quod ſubſti
tutio ante moꝛtem filij non erat perfecta. ſed legiti=
matio ſic. Sed ad dictum Dyni poſſet reſponde=
ri quia licet legitimatio eſſet perfecta. tamen actus
ſuccedendi de quo querit erat in pendenti et non cō
firmatus ſicut ſubſtitutio. tamen in hac ſecūda opi.
magis ſtarem q̄ꝫ in pꝛima: quia legitimatio eſt per=
fecta: ſed actus ſuccedendi de quo queritur eſt acceſ
ſoꝛius ad legitimationeꝫ. Pꝛeterea pꝛobo aliter aut
ponis filios eſſe legitimos per ſubſequens matri=
monium et ſuccedunt cum legitimo. vt lege antepe=
nulti. et penul. C. de natu. li. aut dicimus eos eſſe legi
timatos per reſcriptum pꝛincipis. et tunc idem quia
text. in coꝛpoꝛe quib. mo. na. effi. le. §. illud in fin. dicit
quod legitimati per reſcriptum habentur per om̄ia
ſicut legitimati per matrimonium: ſed ſi ponimus le 6
c gitimatos per dationem curie foꝛte pꝛocederet[c] di=
ctum Dy. ¶ Ueniamus ad materiam ſubſtitutiōis
4 exemplarie. Et † pꝛimo quero quare vocet iſta ſub=
ſtitutio. Doc. dicunt ꝙ eſt introducta ad exemplum
pupillaris. vt hic. ⁊ C. eo. l. humanitatis. ⁊ inſti. eo. §.
qua ratione. ¶ Sed contra hoc opponi. nam exem=
plar dicitur illud vnde ſumitur. ſumptum dicitur exē d
platum. vt in. l. j. §. ſi quis in duobus. de bon. poſ. ſm
tabu. ⁊ l. ij. de fi. inſtru. ⁊ ideo magis debet dici exē= e
plata q̄ꝫ exemplaria. Guil. dicit ꝙ iſta eſt magiſtra=
lis locutio de qua non eſt curandum. Uel aliter di=
cit lex contraria loquitur quādo vna ſcriptura eſt ab
alia exemplata. hic loquitur quando res vna ad exē
plum alterius fit non ꝙ ſit eadem: ⁊ tunc quia vtraq; d
eſt pꝛincipalis vocare eam potes exemplariam et
exemplatam ſicut placet. ¶ Quero ſecundo q: iſta e
ſubſtitutio eſt introducta ad exemplum pupillaris
videamus in quibus conueniant ⁊ diſconueniant ad
inuicē. ex quo habebimus materiam pꝛopter quod
quinq; ꝓncipalr̄ examinem⁹. Pꝛimo qualr̄ cōueniat

¶ L. pꝛoſpexit. Adde ꝙ eandem ſolu. ponit Bart. in. l. adigere. §. q̄ꝫuis de iure pa. cū quo alij docto. cō muniter tranſire videntur.

~ Andre. Poma. ¶ Hec. l. inducitur. Uide Alex. conſi. clxxxvij. ⁊ ſeq. v. volu.

in cā ꝓducente. Scđo qualiter in ma
teria ꝓducibili hoc eſt vtrū oīa q̄ req̄
rūtur ad pupillarē: req̄rant ad exēpla
riā. Tertio qualr̄ in mō ꝓducēdi con
ueniāt. hoc eſt vtrū ſubſtitutio exem=
plaria poſſit fieri tacite vel expꝛeſſe ſi
cut pupillaris. Quarto qualr̄ in effe=
ctu ꝓducit. ⁊ hoc eſt vtrū oēs effect⁹
hꝫ quos hꝫ pupillaris. Quinto vtrum
in ꝓductionis materia hoc eſt vtrum
eiſdē modis finiat exēplaris ſicut pu
pillaris. ¶ Ad pꝛimū † vtrū cōueniāt
iſte ſubſtōnes in cā ꝓducēte. doct. di=
cunt ꝙ ſic. q: ſicut pupillaris fuit indu
cta q: pupillus nō pōt ſibi ꝓuidere ꝑ
teſtm̄. ita ⁊ exēplaris. quia menteca=
ptus ⁊ ſimiles nō poſſunt ſibi pꝛoui=
dere per teſtamentū. vt. l. humanita=
tis. C. eo. ⁊ inſti. e. §. qua rōne. Tu dic
latius. Aut queris nunquid cōueniāt
in cauſa efficiēte. Et dico qđ nō. quia
pupillaris fuit introducta moꝛib⁹. vt
l. ij. ſ. e. exemplaris lege vel conſtitu
tione pꝛincipis. vt. l. hūanitatis. Aut
queritur vtrū conueniant in cauſa fi=
nali. ⁊ tunc conueniunt in cauſa finali
in genere: quia vtraq; ſubſtitutio fuit
introducta ad ꝓuidendum ei qui ſi=
bi pꝛouidere nō poteſt. Sed ſi conſi
deras cauſam finalem in ſpecie: ⁊ tūc
non conueniunt. quia pupillaris ſub=
ſtitutio fuit introducta ad pꝛouiden
dum ei qui ꝓpter etatem non potuit
teſtari: iſta nō. vt. l. humanitatis. ⁊. §.
qua ratione. et hic. ¶ Quero ſecūdo
† caſu. ſ. an cōueniant in materia ꝓdu
cibili: hoc eſt vtrū in ipſa ſubſtitutio
ne requirātur illa octo de quib⁹ dixi
in. l. ij. in pꝛin. ſ. e. Dic pꝛimo ꝙ in pu=
pillari requiritur qđ ſit de liberis. an
hic requiratur. dic ꝙ ſic: patet hic. et
in. l. humanitatis. ¶ Sed quero de
quibus liberis? loquit hic. Aut que=
ris de liberis ⁊ legitimis ⁊ naturali=
bus[c] ⁊ tunc conueniunt vt hic. ⁊ l. hu
manitatis. aut in legitimis tantum ⁊

c ¶ Foꝛte ꝓcederet. Bald. hic tenet quod nullo modo infringatur legitiatio ideꝫ tenet in. l. eam quam C. de fidei. in. xiij. col. Cy. in. l. ſi vnq̄ꝫ. de reuo. do. pꝛo quo alleg. tex. in. l. ij. ī. de itine. actuq; pꝛiua. et. l. pe. de na. li. et ray. ī. d. l. ſi vnq̄ꝫ. Idē tꝫ ꝑ. c. decet. de reg. iur. in. vj. idem facit Sali. ī. d. l. ſi vnq̄ꝫ et cū opi. iſtorū tranſit Alex. opi. aūt Dy. ſequit Gul. de cu. in. l. j. C. de na. li. quā ſeq̄tur Io. an. in ti. d ſucceſ. ab ite. §. j. N. ſꝫ ex ſcđō. ī addi. ſpe. idē cōſuluit. Oldra. conſi. cclvij. inci. quidā rex Bal. ſeq̄t pꝛimā opi. ꝯſi. clxxij. pꝛimo vo. ⁊ Ro. late ꝯſi. cxciiij. vbi ad vtraq; partem arguit ⁊ ſoluit.

~ Andre. Poma. ¶ De quib⁹ liberis. in fi. Uide Alex. conſi. iiij. in. iiij. dubio. in. iiij. volu.

¶ Naturalibus. Ange. ⁊ Imo. hic tenent qđ nullo modo naturalibus exemplarie poſſit ſubſtitui. idē Bal. in. l. ij. in fi. C. de here. inſti. et cum opin. hoꝛum tranſit Alexan. licet Bald. in. l. humanitatis teneat quod ſubſtitui poſſit.

a ¶ Valet iure pupillari. idẽ tenet Imol. hic et in.c.
Ray. Bald. in.d.l. humanitatis et Alex. hic de quo
vide Sali. in.d.l. humanitatis.
b ¶ Quero vtrũ mater. idẽ q Bar. tz Ange. hic ſub-
deno ſecus etiã in patre trãſeunte ad ſcđa vota q: nõ
priuatur ad-
m'ni bono
rũ filij.l.ſi.
C. đ bon.
mat.l. ge-
neralit. C.
de ſecund.
nup. raph.
cum. tran-
ſit cũ Bar.
et Bal. in
d.l. hũani-
tatis cõtra
riũ tz imo.
hic et in.c.
Ray. Sal.
in.d.l. hũa
nitatis. tñ
do. Alexã.
ſtat cũ opi.
Ang. q: ſi
cut pat q
diſſipat bo
na et eſt ſu
ſpecta pſo
na nõ põt
pupillarit
ſubſtitue-
re vt vo-
luit Bart.
in.l.ij.ſ.e.
codez mõ
dicẽdũ ſit
i matre ſu
ſpecta z ſi-
militer trã
ſit cũ bart.
eo caſu q
feciſſet te-
ſtamentũ
deinde trã
ſiſſet ad ſe
cũda vo-
ta.

idem vt.l.ſi arrogator.ſ. de adop. et
l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ſ.e. Cũ
ergo nõ reperiamus diſcordiã ſtabi-
7 mus ſimilitudini. Aut† querimus de
naturalibus tñ. et in hoc diſcõueniũt
q: iſtis et ſimilibus non poteſt ſubſti-
tui pupillariter cum non ſint in ꝑote-
ſtate vt.l.ij.ſ.e. ſed iſta bene poteſt fie
ri eis: q: in ea nõ requiritur patria po
teſtas. vt.i. dicam. Aut loqueris de li
beris ſpurijs et in hoc conueniunt: q:
non ſunt nominandi filij vt in auc. ex
complexu. C. de ince nup. z in auc. qui.
mo. na. effi. ſui.§.ſi. ideo nec pupillaris
nec exemplaris poteſt eis fieri. ¶ Sz
8 quero† an patri furioſo poſſit ſubſtitui
per filium exemplariter. Uidetur qđ
ſic vt.l.ijs qui.ſ. de tu. z cu. da. ab his.
Doct. contra q: hic cum ſimilibus tñ
dicitur de liberis. vt.l.ſi vero.§. de vi-
ro.ſ. ſolu. mat. ¶ Preterea in pupilla
ri non eſt inuentũ qđ filius ſubſtituit
patri: ergo nec in iſta que iducitur ad
eius exemplũ. Non ob.l.ijs qui. quia
aliud in adminiſtratione bonorũ que
ſit inuita aliud in ſubſtitutione que fit
in teſtamẽto. vt.l. aurelio.§. caius. de
libe. leg. et quod no. in.l.i.§. fuit queſi-
tum.i. ad trebel. ¶ Preterea plus iu-
ris habet pater in adminiſtratiõe bo
norũ filij q̃ econuerſo vt no. in.d.l.ijs
9 qui. ergo zc. ¶ Scđo† quero: requirit
in pupillari q filius ſit impubes. an hoc
reqratur in iſta ſubſtitutione. Dic qđ
non. vt hic patet. et in.l. humanitatis
C. eo. que loquuntur in his filijs q poſ-
ſent ſuſcipere filios. z hic expreſſe di-
10 citur puberi ergo zc. ¶ Secũ† quero
iuxta hoc quidam habuit filium im-
puberem z mentecaptũ vel furioſum
vtrũ exẽplarie poſſit ſubſtitui. Doct.
q non. q: cũ in eo ſit duplex defectus:
preualet naturalis: ideo fiet ſubſtitu-
tio pupillaris. arg.l. qui hz.ſ. de tute.
per quam.l. hoc tenẽt Dy. z Iaco. de
ra. Sed Guilel. dicit aliter z melius.
Aut filius furioſus impubes non eſt
in poteſtate z tunc poteſt ei exempla
riter ſubſtitui cũ pupillariter non poſ
ſit propter defectum poteſtatis. Aut
eſt in poteſtate. z tunc ſi fiat exempla
ria intra tpa pubertatis vz iure pupil
a lari[a] ar. d.l. q hz. poſtea valebit iure
exẽplarie. ar. d.l. cẽturio.ſ.e. qđ intel
lige ſi fuerit facta exẽplaria ſine limi
tatiõe tpis. vt.i. dicã. ¶ Sed op. qđ
ſubſtõ q aſſumit vnũ effectũ nõ trãſit in aliũ. vt.l. ver
bis. z in.l. in pupillari.ſ.e. So. ibi ſubſtõ q incipit va
lere iure directo nõ trãſit in fideicõmiſſa: tã. ſed vna
directa in aliã directã bñ trãſit vt.l. iij.§. q fideicom.
11 ſ. ti.i. z.l. cẽturio.ſ.e. ¶ Tertio† q̃rit in pupillari ſub
ſtitutiõe reqrit q pupillus ſit in ptãte. an ita hic. Rñ.
q nõ. q: i.l. hũanitatis. C.e. ꝑmittit parẽtib9 vtriuſq3
ſexus. Sz q eſt rõ diuerſitatis inter pupillarẽ z exẽ-
plariã. Guil. z Cyn. cũ eo videtur dicere q ſit rõ. q:
ſubſtõ pupillaris eſt introducta ſm rigorẽ iuris ciui
lis: q: pupillus ex tali rigore impedit teſtari. ergo ei
nõ põt ſubſtitui niſi ab eo q hz in ptãte patria: q po-
teſtas eſt de iure ciuili. vt.l. nã z ciuiuz. de his q ſunt
ſui vel alie. iu. Et q: pr vna pſona pſumit cũ filio de
iure ciuili. vt in.§. ei q. inſti. de inuti. ſtip. ſz filius furio
ſus nõ impedit teſtari ꝑpter impedimẽtũ iuris ciui
lis. ſz magis ꝑpter qđdã infortuniũ z ex quadã hũa
nitate ꝓuidet ei. Et. h. d. text. in.d.l. hũanitatis. ſed
iſta humanitas cadit ꝓprie in matre z patre vt.l. fu-
rioſe matris. de cur. fur. ſed iſta rõ nõ eſt vigẽs mul-
tũ: q: etiã pupillus impedit ꝑpter defectũ intellectus
ſicut furioſus. Ray. dicit q vbi maius periculũ ver-
titur ibi cautius eſt agẽdũ. ſz maius periculũ eſt in fu
rioſo. q: põt eſſe furioſus ꝑpetuo. ideo largius ei ꝓui
detur. vt tã mater q̃ pr poſſit ei facere teſtm̃. Iſta
rõ nõ viget q: ꝑpetuo intelligit. i. dũ viuit. vt.l.i.ſ.
ꝓ ſoc. ſed ſi pupillus decederet in pupillari etate in
perpetuũ fuit ipeditus. ita furioſus decedẽs in furo-
re. Uel dic qđ in pupillari ſubſtõne dantur magis
large ptãtes q: qſqs põt ſubſtitui non ſic in exẽpla
ria. vt.d.l. humanitatis. ſed q: iſta non eſt tãte ptã-
tis. ergo zc. Sed truffa eſt. ideo tutius eſſet iſdere ꝑ
l. non oĩm.ſ. de legi. lz iſte perſuaſiones ſint bone.
12 ¶ Quero† vtrũ mater[b] que tranſiuit ad ſcđa vota
b poſſit filio exẽplariter ſubſtituere. Dico qđ nõ quia
iſta ſubſtõ eſt introducta cã humanitatis q hũani-
tas ceſſat in matre. vt.l. lex q tutores. C. de admini.
tut. Hoc ptz etiã q: pupillus non dz educari apud
eam q ad ſcđa vota tranſit vt.l. ij. C. vbi pu. edu. de.
¶ Preterea iſti matri nõ cõcedit tutela vt in auc. ſa
cramẽtũ. C. qñ mu. tu. offi. fun. poſ. ſi ergo in vita nõ
13 cõcedit multominus in morte. ¶ Quid† ſi mr fecit
teſtm̃ in quo prĩo exẽplarie ſubſtituit poſtea ad ſe-
cũda vota trãſiuit: puto qđ euaneſcit ſubſtõ: q: reqi-
ritur q tpe quo morit aſſint illa q in ſubſtõne requi
rũtur vt.l. coheredi.§. cũ filie.ſ.e. ¶ Quarto requi
ritur in ſubſtõne pupillari q per mortẽ teſtantis pu
pillus fiat ſui iuris. vtrũ idẽ in furioſo. Rñ qualiter
cunq3 fiat ſiue per mortẽ teſtãtis ſiue alio mõ nõ cu
ro q: in hac ſubſtõne nõ requirit vt qs habeat eũm
14 ptãte. vt.ſ. dixi. ¶ Quinto† requiritur in pupillari
ſubſtõne q non ſit recaſurus in ptãte vtrũ hic idem
ſit. Puto qđ ſic q: ſolũ hoc caſu eſt introductum vt
qs poſſit alteri teſtari cũ impedit ꝑpter demẽtiam
vel ſimilẽ caſum. Si vo ꝑpter aliũ defectũ vtputa
pñe ptãtis z ſimiles nõ poſſet: q: nõ poſſet ꝑ ſe im-
pedimẽto ceſſante: nec per aliũ. vt.l. neq3 ꝑ ſe. C. de
15 here. inſti. Et† ꝑ iſtã rõnẽ dicit Guil. qđ ſi furioſus
ante furorẽ eſſet cõdẽnatus de crimine ex quo effice
retur inteſtabilis. tũc nõ poſſet ſibi ſubſtitui exẽpla
rie vt q: hereticus. vt.l. manicheos. C. de hereti. vel
q: deportatus vt.l. ſi qs.§. irritum.ſ. de iniu. rup. et

16 irri. teſt. ¶ Quero† qñ requiratur qđ quis patiatur
dementiam vel ſimilem caſum vt ei poſſit fieri talis
ſubſtitutio. Rñ. nõ tempore teſtamẽti ſed mortis vt
l. ij.§. ſed ſi extraneum.ſ.e. cũ enim nõ reperiat diſ-
cordantia remanet ſimilitudo in hoc inter pupilla-
17 rem z exẽplariam. ¶ Sexto† requiritur in pupilla-
ri qđ pater ſibi faciat teſtm̃ an hoc ſit in exẽplaria.
Rñ. ſic. nam cuz teſtamentum patris ſit principale
iſta ſubſtitutio que eſt teſtamentũ filij vt hac.l. eſt
acceſſorium: ideo oportet qđ confirmetur a ſuo prin
cipali. vt.i.l. pri. ¶ Preterea hoc probatur in.l. hu
manitatis. C.e. que requirit qđ quis illi filio ſaltẽ re-
linquat legitimã ergo ſibi dz teſtari: ſz hoc fallit in
milite. vt.l. miles ita. in ſi. de teſta. mil. ¶ Septimo
18 † in pupillari requiritur q filius ſit inſtitutus vel ex-
heredatus: an idem in exẽplaria. Rñdeo in eo qđ
dixi inſtitutus concordat: in eo qđ dixi exheredato
pupillo poſſe ſubſtitui: certe diſcordat. nam in.l. hu-
manitatis. dt qđ de neceſſitate debet ſibi legitima.
19 ¶ Quero† que eſt ratio diuerſitatis. Rñd. dicunt
doc. qđ pupillaris ſubſtitutio introducta eſt ſm iu-
ris rigorem occaſione patrie poteſtatis que durat
ſiue filius ſit inſtitutus ſiue exheredatus. ſed exem
plaria eſt introducta ex quadam humanitate q ceſ-
ſat cũ filius exheredatur. ita dicit Guil. Alij vt Ray.
dicunt qđ poteſt eſſe. quia pupillaris fit impuberi
qui poteſt eſſe doli capax z cõmittere cauſas ingra
titudinis vt dixi.ſ.e.l. ij. ſed furioſus nõ poteſt com
mittere cauſas ingratitudinis. facit qđ no. inſti.e.§.
non ſolum. hoc eſt truffa quia poterat eſſe q furio-
a ſus cõmiſerit cauſam ingratitudinis ante furorẽ[a].
Tene ergo rationem precedentem. vel ſolue q: non
omnium zc. vt.l. nõ omnium.ſ. de legi. quia ratiões
20 vigentes nõ poſſunt aſſignari. ¶ Quero† qđ ſi fu-
b rioſus[b] z ſimiles ſunt inſtituti in minori[c] q̃ in legiti
c ma. Rñ. poteſt fieri ſubſtitutio iſta cuz enim poſſet
agere ad ſupplementũ vt.l. omnimodo. C. de inoff.
teſtam. perinde eſt ac ſi eſſent in legitima inſtituti.
21 ¶ Octauo† queritur in pupillari requiritur aditio
hereditatis: an idem in exẽplaria. Uidetur qđ non:
quia furioſus nõ poteſt adire nec curator pro eo vt
l. ſi.§. ſi autem perpetuo. C. de cur. fur. ergo zc. Tu
dicas. aut eſt inſtitutus ſolus furioſus a patre in cu
ius poteſtate erat. z tunc exiſtẽtia ſui heredis cõfir
mat tabulas pupillares. ar.l. ſi.§. ſi. C. de cur. fur. nã
cauillando tex. z arg. eorũ. que dixi in pupillari ſub-
ſtitutione.ſ. eo.l. ſi filius qui patri. Si autẽ nõ erat
in poteſtate quia tractatur de teſtamento materno
vel quia habebat coheredẽ extraneum ita q exiſtẽ
tia ſui heredis nõ poteſt confirmari tunc requiritur
aditio coheredis: vt.l. apud iul.§. idẽ iulianus.i. ad
d trebel. Uel debet[d] ſibi dari curator qui petat bono.
22 poſ. ſm tab. pro pupillo. que bo. † poſ. licet non ſit iu
ris ſm opi. poſitam in.l. ſi.§. ſi. de cur. fur. z dixi in.l.
i. de bo. poſ. que fur. infan. zc. tñ cõfirmat iſtas tab.
exẽplares: quia ſicut cõfirmat fideicõmiſſa vniuer-
ſalia ita iſtas tab. exẽplares. vt.l. cũ heres inſtituta.
i. ad treb. que lex eſt ſingularis ad hoc. ad qđ facit
l. nam qđ.§. ſi quis cõpulſus.i. ad trebel. z.l. qui plu
res.i.§. ſi.ſ.e. Et hãc. q. nõ tetigerũt doct. ¶ Scđo
principaliter quero vtrũ ſubſtitutio exemplaria cõ-
ueniat in modo ꝓducendi cũ pupillari, z in hoc exa
minabuntur tria. Primo vtrum ſicut
pupillaris producitur in eſſe z expſſa
et tacita: ita z exemplaria. Secundo
quibus perſonis poſſit ſubſtitui exẽ-
plarie. Tertio q perſone poſſunt ſub-
ſtitui. ¶ Uenio ad primum. certũ eſt
qđ expreſſa exemplaria poteſt fieri.
ſicut hic. et.l. humanitatis. in.§. qua
ratione. inſti. eo. Sed de tacita dubi-
23 tatur. ¶ Quero ergo vtrum† in vul-
gari expreſſa facta furioſo contineat
tacita exemplaria. Guil. qđ nõ. z idẽ
Ray. quia caſum aduerſamq3 fortu-
nam zc. vt.l. inter ſtipulantẽ.§. ſacrã.
i. de verb. obli. Preterea duo ſpecia-
lia non debent concurrere circa idez
vt.l. cum poſt.§. gener. z qđ ibi no.ſ.
de iu. do. z in.l.i. C. de do. promiſ. ſed
cum vulgaris expreſſa contineat ta-
citam pupillarem z hoc eſt ſpeciale.
non debemus dicere quod contineat
aliud ſpeciale.ſ. tacitaz exemplariã.
Credo q debemus dicere ſic ſi tem
pore quo fit ſubſtitutio vulgaris ille
non erat furioſus non continet tacitã
exẽplariam. quia caſum aduerſamq3
fortunam zc. Ita intelligũt doc. Sed
ſi illo tempore erat furioſus credo q
contineatur tacita exemplaria. arg.
l. qui neq3. et.l. ſi predia. ſupra de re-
bus eorum. Nec obſt. tunc iſta ratio
quia caſum aduerſamq3 fortunam et
cetera. Quia ibi de caſu futuro. hic
de caſu iam eminenti. Item non ob.
24 † quod dicũt quod duo ſpecialia zc.
Quia illud verum quando duo ſpe-
cialia habẽt originem ex eodem fon
te. ſed hic quando ex duobus: quia
vno modo propter etatem alio mo-
do propter furorem bene poſſunt cõ
currere. vt.l. ſingularia. ſupra ſi cer-
tum petatur. ¶ Preterea nunquam
iſta duo ſpecialia poſſunt concurrere
quia donec habet locum pupillaris
ceſſat exemplaria per.l. qui habet.ſ.
de tutel. Concludo ergo quod conti
neat tacitam exemplariam ſicut taci
tam pupillarem. ¶ Quero vtrum
25 † expreſſa pupillari contineatur taci-
ta exemplaria. Gui. et Raynu. quod
ſic quia in habentibus ſymbolum fa
cilior eſt tranſitus vt lege in rem.§.
item quecunque. ſupra de rei vendi.
et lege ſi acceptolatum. infra de ac-
cept. et lege tertia.§. final. infra de
bo. poſ. Ego vero dico ſic, aut pupil-

a ¶ Ante furorẽ. ex hoc infert imo. ad. q. qđ ſi qs cõ-
miſit delictũ ante furorẽ poſtea ſuperuenit furor q
põt puniri ꝓ quo alle.l. ſi.§. ſed cũ antiquitas. C. de
cur. fur. tñ aliter ipſe cõcludit. z q: ſua ꝯcluſio eſt du
bia nõ refero ſed q finalr dicit. q ſi ꝓceſſus eſt ex-
pedit9 añ
furorez qđ
puniri poſ
ſit. ſi vo ꝓ
ceſſus non
eſt expedi
tus añ fu-
rorem non
poſſit expe
diri et ita
concludit
Bal. i. d.l.
hũanitatꝭ
q: cũ eo nõ
põt lis ꝯte
ſtari et ſic
nõ poterit
ferri ſnĩa z
in hoc reſi
det Alex.
Andreas
Pomate.
b ¶ Quid ſi
furioſ9. vi-
de Alex. i
l. humani-
tatis in. ij.
col. vſi. qđ
autẽ. C. de
impube.
c ¶ Minori
q̃ legitia.
Ang. Sa-
li. Pau. de
ca. i.d.l. hu
manitatis
trãſeũt cũ
Bar. cũ qui
bus trãſit
Alex.
d ¶ Uel dz.
hãc tz Pe.
de ancha.
ꝯſi. viij. ẽt
ſi paupes
eẽnt ſubſti
tuti q: non
veniũt et
mẽte teſtã
tis ſz ex fo
mẽto iuris
poſitiui la
tius ibi vi
de.

a ¶ Surdus ⁊ mutus. Alex. dicit ꝙ magis commu= nis opi. eſt illa Bar. hic cum quo concordat Bal. in l. humanitatis in. iij. ⁊. iiij. col. ⁊ hoc dicit Alex. pro= bari in. d. l. humanitatis vbi imperator large men= te captum comprehendit pro quocunqꝫ incipiente: adeo qđ i termis cõ ſuluit bal. ꝯſil. cclvij. j. vo. vbi vi de pla ad hãc mate= riam ⁊ ibi qualr expſ ſa pupil.

b ¶ Preteri ri. Adde Jo. fa. iſti. e. §. quarõ ne. ⁊ Pau. de caſ in. l. humanita tis. ⁊ imol. i. c. Ray. ⁊ qđ cũ bar. eſt magis cõis opiñ. vt dicit Ale xan.

c ¶ Tũc fra tres. ⁊ per hoc dicit Pau. đ ca. in. l. huma nitatis. qđ fuit magna ꝯtentio: qꝛ cuidã mẽ tecapto ha bẽti ſororẽ fuit facta ſubſtõ de extraneo: et dicebat ꝙ illa erat exẽplaris q̃ debebat excludere matrẽ et a legitima fi lij ſicut pu pillaris: ꝯ= triũ dicit ſe cõſuluiſſe: qꝛ nõ erat ſubſtituta ſoror.

laris ſubſtitutio eſt facta cum limita tione temporis: ⁊ tunc ſi poteſt vale= re iure pupillaris poſt tẽpora puber tatis expirat oĩs effectus huius ſub= ſtitutionis. arg. l. ſi ita qs. ſ. eo. ⁊ hoc tetigi in materia vulgaris. Aut eſt fa cta talis ſubſtitutio ſine tẽporis limi tatione. vt quia dixit talis heres eſto tunc ſi eſſet facta filio impuberi cõſti tuto in poteſtate valet intra tempora pubertatis iure pupillaris. poſtea va let iure exemplarie ſubſtitutiõis. ar. l. cẽturio. ſ. e. ſed ſi intra tempora pu bertatis nõ poſſet valere vt pupilla= ris: valeret eo modo quo poteſt. ⁊ ſic iure exemplaris. arg. l. gallus. ſ. de li

26 be. ⁊ poſthu. ¶ Sed circa hoc † que ro nũquid ſit reperire tacitam exem plariam preſumptam. Certe ſic vt. l. in teſtamẽto. in fi. C. de teſta. milita.

27 ¶ Quero † vtrũ ſit reperire expreſ= ſam exemplariam generaliter ⁊ taci tam ſpecialiter. Dicam. j. e. l. lucius. in materia breuiloque ſubſtitutiõis.

28 ¶ Quero † vtrũ ſit reperire exempla riam partim tacitam partim expreſ= ſam. vt dixi in pupillari ⁊ tetigi in vul gari. Vñ deo anteqꝫ veniam ad hãc q. oportet me determinare aliã ⁊ que ro ponẽ qđ aliquis non eſt menteca= ptus: ſed ſurdus ⁊ mutus[a]: qui impe ditur teſtari: vt. l. diſcretis. C. qui teſt. fa. poſ. vel ꝓdigus an iſtis poſſit ſub ſtitui exemplarie. Cy. refert qđ Jac. de are. dicit qđ nõ. quia. l. humanita= tis. C. eo. loquitur ſolum in menteca= pto ergo non habet locum in alijs vt l. ſi vero. §. de viro. ſ. ſol. matr. ⁊ ſic in caſu huiꝰ. l. deberet impetrari hodie a principe ſicut olim. Guil. de cu. di= ſtinguit inter mutum ⁊ ſurdũ ex vna parte ⁊ prodigum ex alia. primo caſu poteſt ſubſtitui exẽplarie: quia eadẽ eſt ratio que in furioſo ⁊ demẽte: ſcꝫ propter caſum. ergo legis ꝓuiſio ex= tendit ſe ad caſum ſimilem. vt. l. gal lus. §. ⁊ quid ſi tantũ. ſ. de lib. ⁊ poſt= hu. ⁊ no. in. l. que propter neceſſitatẽ. de re iudi. In prodigo vero non põt ſubſtitui: quia in illum caſum ipſe in= cidit ſui culpa ⁊ delicto: ex quo debet ſequi pena et non debet habere pre= mium. vt. l. ſiue hereditaria. de neg. geſt. Item imputet ſibi quare ſe po= ſuit in neceſſitate. vt. l. ſi fideiuſſor. ſ. qui ſatiſda. cog. ⁊. l. ij. ſi quis cautio.

domi. Raynu. in hoc vltimo tenet contra Guillel. et bene. dicit enim qđ prodigo poteſt ſubſtitui exẽ= plarie. pro hoc facit. l. j. C. de cu. fur. Non obſt. qđ di cit Guil. per. l. ſiue hereditaria. quia ꝓdigalitas eſt tale vitium propter qđ teſtamentum iam factũ non debet vitiari. ⁊ ſic non eſt tale delictum propter qđ debeat imponi pena circa factionem teſtamenti. vt l. j. §. exigit. j. de bo. poſ. ſm tabu. ⁊ qđ ibi no. Preter ea propter tale vitium a lege ſibi prouidetur inuita dando ſibi curatorem eadem ratione debet ſibi ꝓ= uideri in morte vt alius ei poſſit teſtari. a quo enim procedit prodigalitas niſi ex quadam dementia. et ſic vidiſtis quibꝰ ſubſtitui poſſit exẽplarie. ¶ Que= ro ergo vtrum reperiatur exẽplaria partim expreſ ſa partim tacita. dicit teſtator ſi filius meus deceſſe rit in furore: talis ſit heres. ceſſauit furor: ſed remã ſit prodigus vel ſurdus vel mutus vtrum ad iſtos caſus non expreſſos porrigatur ſubſtitutio. reſpon. ſic: quia ſicuti vulgaris expreſſa cõtinet tacitam pu pillarem ⁊ tacitam exemplariam. ⁊ ſicut vulgaris fa cta in vnum caſum porrigitur ad aliuꝫ: ita hic eadẽ ratione. vt. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantum. ſ. de libe. et poſthu. et. l. iam hoc iure. ſ. eo. et. l. fi. C. de inſtitu. et ſubſti. facit qđ dixi. ſ. eodẽ. l. j. in materia vulgaris.

29 ¶ Quero † quis poſſit ſubſtitui exemplarie. in ſub= ſtitutione pupillari quemcunqꝫ poſſum facere here dem mihi: poſſum facere heredem pupillo. vt. l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. ſ. eo. nunquid idẽ poſſum in exẽplaria. Reſpondeo non: quia debeo ſubſtitue re de liberis ſi ſint vel de fratribꝰ. l. vt humanitatis C. eodem titulo. ¶ Quero que ſit ratio huius diffe rentie. Reſpondeo ſubſtitutio pupillaris eſt intro= ducta ſecundum iuris ciuilis rigorem ratiõe patrie poteſtatis: que durat etiam ſi extraneus ſubſtitua= tur. vt ſupra dixi. ſed exemplaria fit ex quadam hu manitate et pietate: que pietas videtur ceſſare in ſubſtituendo extraneos cum furioſus haberet fi= lios vel fratres. hec eſt ratio Guillelmi que eſt ſa tis bona. Poſſent aſſignari alie rationes de quibus

30 non curo. Juxta hoc † quero vtrum mater poſſet preteriri in tabulis exemplaribus. Jacobꝰ de are. et Marti. ſilli. dixerunt quod non. ſed mater debet ſubſtitui: ⁊ per hoc dicebant legẽ precibus. eſſe cor

b rectam: que dicit quod mater poteſt preteriri[b] ex preſſe in tabulis pupillaribus. quod reprobaui. ſu pra in tractatu pupillaris ſubſtitutiõis. Dico etiam quod in caſu legis noſtre non dicunt verum vt te net gloſſa. inſtituta eodem paragrapho qua ratio ne. vbi dicit quod duas perſonas tantum habet ne ceſſe teſtator ſubſtituere exemplariter filijs mente captis. primo filios. Item ſi non habet filios tunc

c fratres[c] mentecapti: alias poteſt ſubſtituere quoſ cunque vult. et hoc tenuit Nicolaus mathe. in qua= dam diſputatione. et idem Guillelmus de cuneo.

31 ¶ Item dixi † quod pater debet ſubſtituere vnum ex filijs vel fratrem: quero vtrum poſſit vnum ex fi= lijs vel fratrem mentecapti ſubſtituere et alios pre terire vel exheredare ſine cauſa legitima. gloſſ. in lege humanitatis. C. eodem. dicit quod non: ⁊ quod dixit lex humanitatis. quod debet vnum ex filijs ſubſtituere: ſubaudit gloſſ. et alios exheredare vel preterire ex cauſa legitima. Rich. mal. reprehendit

iſtam gl. nam illud eſt teſtamentum aui. hoc eſt pa= tris furioſi a quo talis nepos non debebat inſtitui vel exheredari. vnde tanqꝫ cõtra teſtamentum fu= rioſi nõ debet conqueri. vt in ſimili dicetur in. §. ſed nec impuberis. l. papi. ſ. de inoffi. teſta. ⁊ hoc videt probari per prin. l. humanitatis. C. eo. dum dicit nul la querela ⁊c. Puto qđ glo. bene dicit cũ determina tione quam dico. nam qđ dicit lex vnum ex filijs dꝫ ſubſtituere: cõcedo. tamen alios inſtituere ex re cer ta vel exheredare ex iuſta cauſa debet: nam ſi furio ſus eſt: debet facere id qđ faceret ſi eſſet ſane men= tis. Item qđ dicit tex. nulla querela ⁊c. Intelligo qñ exheredatio eſt ex iuſta cauſa. Item ꝙ dicit Ray. per. §. ſed nec impuberis. non habet locum hic quia hic loquitur in exemplaria que inducitur ex quadã humanitate que ceſſat quãdo quis exheredatur ex non iuſta cauſa: quia nõ eſt teſtatus ex officio pieta tis qui exheredat vt. l. j. ⁊. ij. ſ. de inoffi. teſt. ¶ Iteꝫ

32 qđ dixi qđ † pater debet ſubſtituere vnum ex fratri bus. quero de quo fratre debet intelligi. Dicit Gui. de cu. de vtrinqꝫ coniunctis qđ patet quia. l. huma= nitatis. C. e. loquitur de his qui admittunt ad que= relam. ſed fratres coniuncti ex vno parẽte tantũ nõ admitterentur ad querelam vt. l. fratres. C. de inof= fi. teſt. ergo ⁊c. Alij vt Ray. dicũt ꝙ aut ſubſtitutio fit a patre ⁊ debẽt ſubſtitui fratres cõſanguinei vel vtrinqꝫ coniuncti: aut fit a matre ⁊ debent ſubſtitui vterini vel vtrinqꝫ coniuncti. Et ad. l. humanitatis. C. eo. ⁊ ad. l. fratres. C. de inoffi. teſta. reſpõdet ꝙ nõ poteſt rũpi per querelam a fratribus vterinis reſpe ctu fratris furioſi quibꝰ fit ſubſtitutio: ſed reſpectu matris que facit ſubſtitutionem ſic. vt. l. papi. §. ſed nec impuberis. ſ. de inoffi. teſt. vnde parens qui fa cit ſubſtitutionem in ſe nõ habet humanitatẽ taleꝫ

33 fratrem nõ ſubſtituens. ¶ Quero † vtrũ pater vel mater poſſint ſubſtituere ſeipſos. Dic qđ non. arg. l. fi. ſ. de offi. preto. ⁊. l. preſes. de offi. preſi. Preter= ea vt tabule exemplarie valeãt requiritur aditio ex teſtamento principali. vt. ſ. dixi: ſed in vita ſua non poteſt adiri hereditas ex teſtamẽto ipſius teſtato ris. vt. l. qui ſuperſtitis. de acqui. here. pro hoc quia legis ꝓuiſio que permittit parentem ſubſtituere fi= lio nõ intelligitur de ſeipſo arg. ſ. manda. l. ſi man=

34 dauero. §. ſi tibi. ¶ Quero qualiter † hec ſubſtitu= tio exemplaris conueniat ⁊ diſconueniat effectu cũ pupillari. Et primus effectus ſubſtitutionis pupil= laris expreſſe eſt qđ continet in ſe tacitam vulgarẽ. Quero an idem ſit in exemplaria. Puto qđ ſic per l. iam hoc iure. ſ. eo. ⁊. l. ij. C. eo. cum enim in hoc nõ reperiatur diſconuenientia erit in hoc ſimilis pupil lari maxime: quia eadem eſt ratio. Secundus effe ctus pupillaris ſubſtitutiõis eſt ꝙ trahatur ad oĩa bona patris ⁊ filij vndecũqꝫ queſita: quero an ſit idẽ

a in exemplaria[a]. Dic qđ aut eſt facta filio legitimo ⁊ naturali: ⁊ tunc trahitur ad omnia bona ſicut pupil laris. vt. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſ. eo. et in hac. l. prout dicitur teſtamentum filij eſſe. vt. C. eo. l. humanitatis. Si vero eſt facta filio arrogato: ⁊ tũc idem quia trahitur ad bona arrogatoris tantũ ad exemplum pupillaris. vt. l. ſi arrogator. ſ. de ado= ptio. ⁊. ſ. eo. l. ſed ⁊ ſi plures. §. in arrogato. Poſſet etiam hic queri quid in exẽplaria que continet taci tam vulgarem: ⁊ quid in vulgari que cõtinet tacitam exemplariam. Certe in omnibus dicerem idem qđ dixi. ſ. circa ſubſtitutionẽ pupillareꝫ. ¶ Al=

35 ti. quero † vtrum ſubſtitutio exempla ria excludat matreꝫ ſicut pupillaris. Breuiter dico qđ tacita exemplaria nõ excludit matrem ſicut nõ exclude ret eam tacita pupillaris. vt. l. preci= bus. C. eo. ⁊ hoc dico ratione parita= tis: ⁊ omnes illas perſonas que ꝑ ta citam pupillarem nõ excluduntur: vt dixi in trac. pupillaris ſubſtitutionis per illas rationes puto nõ excludi ꝑ tacitam exẽplariam per eandem ra= tionem. Et ex iſtis cauſis ex quibus poteſt p̄ſumpta voluntas probari ꝙ voluerit excludi matrẽ ⁊ ſimiles per ſonas per tacitam pupillarem: ex eiſ dem cauſis puto poſſe ꝓbari in taci= ta exẽplaria per eaſdem rationes. et ll. De exẽplaria vero expreſſa an ma trem excludat dixi in precedentibus.

b ¶ Ulti.[b] quero pone † qđ filio furio=

36 ſo eſt facta exemplaria ſubſtitutio a patre ⁊ matre: quis prefertur? Jac. de are. Mar. ſilli. Dy. et Cy. dicunt ſub= ſtitutum a patre preferri. argu. l. fi. C. de cura. fu. ⁊. l. nec in ea. j. ad leg. iuli. de adul. ⁊. l. j. C. ſi tutor contra ma. vo lun. Guil. de cu. diſtinguit aut pater erat vilis perſona: ⁊ tunc prefert ſub= ſtitutus a matre. vt. ff. de libe. exhi. l. iij. et. l. ſed ſi vnius. §. filio. j. de iniu. facit. ſ. ſolu. matri. l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. Aut nõ erat vilis perſona ſed honeſta: ⁊ tunc prefertur ſubſtitutus a patre ſubſtituto a ma= tre et capit omnia bona. argu. l. ij. §. obijcitur. j. ad tertul. ſꝫ bona matris debebit reſtituere per fideicommiſ= ſum ſubſtituto a matre. argu. eius qđ no. ſ. eo. l. verbis ciuilibus. ⁊. l. filius. §. vt quis heredem. j. de leg. j. ⁊. l. ſce uola. j. ad treb. Sed certe iſte leges parum faciunt: quia loquũtur in caſu prorſus diuerſo. Sed pro hac opi. fa cit gl. in. l. ſi arrogator. ſ. de adoptio ni. domi. Ray. dicebat aliter. aut pa= ter erat vilis perſona: ⁊ tunc dicit idẽ quod Guil. quia prefertur ſubſtitutꝰ a matre: alias vero ſubſtitutus a pa tre habebit bona paterna: ſubſtitutꝰ a matre bona materna: ſimiliter iure directo. et ſic decedit ille menteca= ptus cum duobus teſtamentis. arg.

a ¶ Quero an ſit idem in exemplaria. adde Pe. de anch. idem volentem conſi. vij. ſ. alle. vbi conſuluit cum in teſtamẽto quodam eſſent hec verba ſcilicet poſt mortem vero filie ſue mẽtecapte voluit ⁊ iuſſit omnia bona ſua mobilia ⁊ immobilia diſtribui per dictos fu= os fideicõ. vbi meliꝰ videbit ꝑ aĩa ipſius teſtatoris ꝙ nõ dicit exẽplaris directa cõ prehẽſa in cõpẽdioſa ꝑ illa ꝟba poſt mor= teꝫ ꝟo ⁊c. qꝛ teſtatrix voluit di= ſtribui bo na pro ani ma ſua. vñ bona men tecapte nõ ꝓdeſſent aĩe ipſiꝰ te ſtatricis. c. non putan da. j. q. j. la tius ibi vi de: qꝛ rñ= det Bar. i l. centurio. de ſubſtit. pauperũ.

b ¶ Ultĩo. ideꝫ tenet Pau. đ ca. in. l. huma nitatꝫ. Jo. fabr. in. §. qua rõne. inſtit. eo. Ang. in. d. l. humani= tatꝫ. Jmo. in. c. ray. et eſt cõmu= nis opi. et ideꝫ quod Bar. ħ te nuit Bal. i ſ. alle. ꝯſi. ccvj. j. vol.

eius qđ dicimus de filio arrogato in
l. ſi arrogator. ſ. de adoptio. nam ibi
diuerſitas parentum qui poſſunt pu=
pillariter ſubſtituere facit quem cum
duobus teſtamentis decedere. ita in
ꝓpoſito diuerſitas parentū qui poſ-
ſunt facere hanc ſubſtitutionē faciet
eum decedere cum pluribꝰ teſtamen
tis. Iſte diſtinctiones Rayn. ⁊ Guil.
37 non placent mihi. primo in eo † quod
preſupponunt qđ ſi pater erat vilis
perſona poteſt ſubſtituere filio: cre=
do hoc non eſſe verum. ſicut enim ta
li patri denegatur adminiſtratio in vi=
ta. vt. l. fi. C. de ſen. paſ. ⁊ l. ſi cū dotē.
§. eo autem tempore. ſ. ſol. matri. cū
ſimilibus. ita debet ei denegari facul
tas diſponendi poſt mortē de bonis
ſuis eadem ratione. illi enim cui eſt
interdictum bonis propter prodiga=
litatem eſt interdictū in vita ⁊ in mor
te. vt. l. is cui bonis. ſ. de teſt. ¶ Pre-
terea illa diſtinctio eſt inſufficiēs. di-
cit enim ſubſtitutus a patre habebit
bona paterna ſubſtitutꝰ a matre ha=
bebit bona materna. ſed quia poſſibi
le eſt quod filiꝰ non habebit bona pa
terna nec materna. ergo ⁊c. Reperio
quod Nico. mata. diſputauit hanc
queſtionē ⁊ determinauit ⁊ dixit ſic.
aut ſubſtitutio eſt facta a patre filio
quem habet in poteſtate: ⁊ tunc ſub=
ſtitutus a patre prefertur: cum ibi cō
currat ius proprium patrie poteſta=
tis: et etiam illud ius humanitatis ⁊
pietatis. vt probatur hac. l. ex facto.
et argu. l. humanitatis. C. eo. ⁊ argu.
eorum que dixi. ſ. de pupil. ſubſtit. et
hoc eſt verū qđ talis ſubſtitutus pre-
fertur in bonis paternis ⁊ in bonis vn
decūq; queſitis preterq̄ a matre. bo
na vero materna habebit a mr̄e ſub-
ſtitutus qui ſubſtitutus eſt ex quadā
humanitate. arg. eius qđ dicimus in
filio arrogato. vt. l. ſi arrogator. ſ. de
adop. ⁊ arg. eius qđ dicimus de tuto
re in. l. mater. C. de teſta. tut. et. l. mu=
lier. et. l. ſi patronus. ſ. de confir. tut.
Si vero iſta ſubſtitutio fuit facta fi-
lio quem quis non habeat in poteſta
te: hoc caſu ſunt paris ꝯditionis ſub-
ſtitutus a patre et ſubſtitutus a ma=
tre: q᷑ quilibet eſt ſubſtitutus ex qua-
dam humanitate. ⁊ ideo ſubſtitutus
a patre habebit bona paterna. ⁊ ſub-
ſtitutus a matre habebit bona ma=
terna tanquam heredes vniuerſales
huius filij furioſi. bona ergo aduen-
titia habita aliunde diuidūtur inter
ſe ſicut dicimus in ſimili. ſupra titulo
primo. lege ex facto. ⁊ ſecundum hoc
diuerſitas parentū operatur vt quis
cum duobus teſtamentis decedat. et hec opinio et
38 diſtinctio plus placet. ¶ Quero † ſi auus dedit vnū
ſubſtitutum et mater alium: quid iuris? Dicunt qui=
dam aut habebat eum in poteſtate: et p̄fertur ſub=
ſtitutus ab auo. vt. l. ij. ſupra eodem. aut non habe=
bat eum in poteſtate et prefertur ſubſtitutus a ma=
tre: quia maius eſt ius matris et maioris potentie:
et maior eſt pietas circa eum argu. auten. defuncto
C. ad tertullia. et ita dicit Ray. Sed ego dico idem
quod in precedenti queſtio. dixi. per eaſdem ratio=
nes. Nec obſt. qđ mater habet potentius ius circa
eum: quia ex eo actu ſucceſſionis facultas ſubſtitu=
tionis nō attenditur. nam filio furioſo qui habet li-
beros qui omnes alios ſucceſſores excludūt poteſt
39 fieri iſta ſubſtitutio. ¶ Quinto principaliter † que=
ro qualiter iſta ſubſtitutio finiatur vtrum in hoc cō
cordet cum pupillari. Reſpon. ſi teſtamentum defi
ciat ex perſona teſtantis vel aliter ex defectu teſta
menti: vel quia rumpitur per querelam: vel propter
hereditatem non aditam. In omnibus iſtis iſta
exemplaria finitur ſicut pupillaris. vt patet ex pre=
cedentibus per eaſdem rationes. Item ſicut pupil
laris deficit quandoq; ex defectu ſubſtituti vel ex
defectu ipſius ſubſtitutionis vel conditionis ipſi
ſubſtitutioni adiecte ita et exemplaria per eaſdem
rationes ⁊ ll. quas dixi. ſupra eodem. l. in pupillari.
Sunt tamen duo caſus examinandi qui hac. l. po-
nuntur. Primo quod exemplaria deficit impedimē
to ceſſante. Secūdo deſinit procreatis filijs. vt hic.
Tertio eſt videndum an deſinit hec ſubſtitutio ex
defectu eius cui facta eſt ſubſtitutio. ¶ Ad primū
dicitur hic quod hec ſubſtitutio finiatur impedimē
40 to ceſſante. ¶ Quero † quid ſi furioſus factꝰ eſt ſa-
ne mentis et poſtea reincidit in furorem: an rema=
neat firma ſubſtitutio. Videtur quod ſic. vt lege pe
nul. C. de cur. fur. ſed Guil. circa hoc diſtinguit. aut
furor ceſſauit in vita patris teſtantis: et in vita re=
uerſus eſt: et tunc reconualeſcit ſubſtitutio: aut fu=
ror fuit reuerſus poſt mortem teſtantis: et nō recon
ualeſcit. argumen. lege poſthumus. in principio. de
iniuſt. rupt. et irri. teſtamen. coniuncta lege ſecun-
da. C. de poſthu. here. inſtitu. et idem tenebat Ray
nu. Sed hoc non videtur verum. primo per textum
in lege humanitatis. C. eodē. vbi videtur quod ceſ
ſante furore[a] ceſſat ſubſtitutio. No. quod dicit ceſ=
ſat non dicit extinguitur. Et differentia eſt inter ceſ
ſare et extinguere. vt lege inter ſtipulantem. §. ſa-
cram. et quod Dyn. ibi not. infra de verborum obli-
gatio. Item diſtinctio quā ipſi faciunt aut furor eſt
reuerſus in vita teſtantis ⁊c. Non videtur vera: nā
l. poſthumus. de iniuſ. teſtamen. lege ſecunda. C. de
poſthu. heredi. inſtitu. que faciunt diſtinctionem an
poſthumus moriatur in vita teſtatoris an poſt mor
tem: loquuntur in teſtamento quod quis ſibiipſi fa-
cit ſed in teſtamento quod quis fecit alteri vt filio
pupillo vel furioſo non attenditur vtrum impedi-
mentum ceſſauerit in vita teſtatoris vel non: ſed
an ceſſauerit in vita eius cui facta eſt ſubſtitutio: vt
in vita pupilli vel furioſi. ita not. in lege ſi arroga=
tor. in princi. ſ. de adop. in princip. prime gloſſ. ma-
gne. Dico ergo quod ceſſante furore ceſſat ſubſtitu
tio exemplaria et non extinguitur: et furore reuer-

a ¶ Ceſſante furore. addeq; cū Bart. hic trāſeūt. d. Anto. de bu. ⁊ imol. in. c. ray. et Bal. ⁊ Ange. in. l. humanitatꝭ. rapha. hic ð materia huiꝰ. l. við p Alex. cō ſili. xxv. ij. volu.

tente incipit habere vires cum nūq; fuerit extincta.
41 Fateor † tamē quod ſi illo medio tempore quo erat
in dilucido interuallo furioſus ſibi teſtamentum fe=
ciſſet: tabule pupillares eſſent omnino extincte per
tex. huius. l. non enim debet auferri teſtamētifactio
42 homini ſane mētis. Et ex hoc † dicerem aliud quod
ſi filius furioſus feciſſet teſtamentum ante furorem
eo effecto furioſo non poteſt ſubſtitui a patre vel a
matre et ſimilibus: ſufficit enim quod ſibi fecit teſta
mentum et teſtamenti factio non debet ei auferri ꝑ
hanc legem. Sed iſta lex videtur ei aliquantulū con
tradicere quod. ſ. dixi. ceſſante furore ceſſat ſubſtitu-
tio: quia hic videtur dicere quod extinguatur omni=
no. Reſpon. hec lex hoc innuit: ſed. l. humanitatis. C.
eodem. que eſt conſtitutio noua non vtitur his ver=
bis que ſunt hic poſita. vnde ex ſubſtitutione que fie
ret per legem humanitatis. ſtarē illi legi: ſed ex ſub=
ſtitutione que fieret ex reſcripto ſtarem huic legi vel
aliter dic poſito quod non eſſet vera illa ratio quam
facio per gloſſam. ſupra de adoptionibus. l. ſi arro=
gator. per quam idem tenerem. ¶ Secūdo eſt vidē
43 dum: † hic dicitur quod liberis procreatis extingui=
tur hec ſubſtitutio. hoc videtur contra legem huma
nitatis. C. eodem. vbi dicitur quod etiam ſi habet li
beros poteſt ſubſtituere filios furioſi. ſi ergo iam na
ti non impediunt hanc ſubſtitutionem: ergo eadem
ratione vel maiori naſcituri non extinguunt ſubſtitu
tionem iam factam: vt. l. pater furioſo. ſ. de his qui
ſunt ſui vel alieni iuris. Solu. fateor quod ſi de filijs
naſcituris in exemplaria ſubſtitutiōe eſſet facta mē
tio ſecundum quod ſupra dixi debere fieri de filijs
iam natis: quod ſubſtitutio exemplaria per natiuita
tem filiorum non extinguitur. et ſic hec lex determi=
44 natur per legem humanitatis. ¶ Item quid † ſi fu-
rioſo naſcitur filius quem in poteſtate non habebat
an per hoc extinguatur exemplaria ſubſtitutio. Si
conſideras hunc textum videtur quod non: quia iſte
textus requirit quod ille qui naſcitur ſit ſuus heres.
in contrarium dico: nam quando lex vel homo facit
mentionem de filijs furioſi vel mente capti debet in
telligi de his quos habere poteſt: ſed tales perſone
matrimonium contrahere non poſſunt cum conſen=
ſum non habeant. ideo debet intelligi de filijs natu=
ralibus. vt. l. heredibus. §. primo infra ad trebellia=
nū. ſed ſi eſſet facta hec ſubſtitutio muto qui poſſet
poſtea accipere vxorem: vt hac lege dicitur. et lege
mutus. ſupra de iure dotium. vel prodigo qui forte
habet conſenſum quo ad matrimoniū. hoc caſu de
quibus liberis debet intelligi. debemus recurrere
forte ad diſtinctionem gloſſ. in. l. generaliter. §. cum
autem. C. de inſtitutionibus ⁊ ſubſtitutioni. et pleniſ
ſime dixi in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. infra ad tre
bellianum. ¶ Ad hunc textum qui videtur require=
re quod ſit ſuus: dic quod hic due rationes ponun=
tur. vna habet locum tantum quando naſcitur ſuus:
ſed alia ratio que eſt quod non eſt veriſimile impe=
ratorem de hoc cogitaſſe: habet etiam locum in fi=
lijs naturalibus. et de duabus rationibꝰ ſufficit vnā
adeſſe: vt. l. ſi ventri. §. in bonis. de priuileg. credito.
et in. §. affinitatis. in titu. de nuptijs. et. l. liberorum.
§. notantur. ſ. de his qui notantur infamia. ¶ Ulti=
45 mo † eſt videndum an ex defectu eius cui eſt facta
ſubſtitutio exemplaria finiatur. Re-
ſpondeo ſic. ſi enim prodigus cui fa=
cta eſſet ſubſtitutio commiſiſſet deli
ctum propter quod eſſet deportatus
vel ſeruus pene effectus: cum dica-
mus prodigum obligari ex delicto:
vt not. per doctores in. l. ſi quis in tan
tam. C. vnde vi. et ſcripſi in. l. ſi is cui
bonis. j. de verborum obligationib.
Uel ſi ponimus furioſum habuiſſe di
lucida interualla et delictum commi
ſiſſe vel religioſum eſſe factum tunc
dicerem extingui. argumen. eorū que
dixi in materia pupillaris ſubſtitutio
nis. ſ. eo. l. in pupillari.

Item quero. [a] Species tē-
poris derogat generi temporis. h. d.

Lucius. Rupta inſtitutiōe tūc teſtamentum incipit a ſubſtitutione. h. d.

Iulianus. [b] Qui ſemel ē heres licet ei vt indi-
gno auferatur hereditas: vel ipſo iu-
re deſinat eſſe heres. vocatur ex ſub-
ſtitutione[c] per hec verba. quiſq; mi
hi heres erit. hoc dicit vſq; ad finē.
Nota text. ibi: nec deſinit ⁊c. ¶ Op=
po. de. l. in ſubſtitutione. ſ. eo. Solu.
primus caſus illius. l. concordat. In
ſecundo caſu diſcordat. ſed illud eſt
propter dictionem tunc ibi poſitam:
vt ibi dixi. ¶ Ultimo oppoñ. de. l. in-
tercidit. infra de conditio. et demon-
ſtratio. vbi ille qui eſt effectus ſeruꝰ
licet poſtea efficiatur liber non ad=
mittitur quaſi videatur alius homo.
Solutio. vt dixi in lege ſi cognatis.
infra de rebus dubijs. ⁊ plenius dixi
in. l. prima. §. fina. cum. l. ſeq. j. de con-
tratabu. ¶ Ultimo vide gloſ. que in-
cipit ſic. ſupra ibi. Sol. vt ibi: quia ibi
in iure accreſcēdi quod accreſcit por-

a ¶ Item quero. inducitur per Baldum. ad. q. quod ſi alicui conceditur redditus vnius rei vſq; ad quantitatem. x. aureorum alij vſq; ad centum in eadem re: et contingat quod redditus ſint vſq; ad. x. aureos et vltra primus admittetur vſq; ad. x. ſecundꝰ in reſiduo nec concurrēt. Item facit ſecundūm Paulum de caſtro quod ſi baro cōcedit monaſterio ſiluam retento ſibi vſu venādi qđ nihilominus monaſteriū poterit venari attento quod ſilua poteſt conuenire vſui vtriuſq; in ſoliduū. al leg. in ar. l. lucio. j. ð aqua quoti. et eſti. et vide Bar. ad ſimiles q. in. l. i cōcedendo. de aq̄ pluuia arcen. al's. q. vide hic per Bal.
✠ Andreas Pomate.
¶ Itē q̄ro. ad iſtū textum vide de roma. conſil. lvj. ici. in caſu propoſite conſul.

✠ Andreas Pomate.

b ¶ Iulianus. vide vnum verbum Panor. in ca. raynaldus. in quarta colum. de teſtib. et quid ex iſto textu infert Oldra. conſilio decimoſexto. in ſecunda queſtio.

c ¶ Vocatur ex ſubſtituti. ex hoc. §. inferunt Bal. et Ange. cum quibus videtur tranſire Alerand. qđ ſi quis eſſet ingreſſus religionem mēdicantium poſtea eſſet effectꝰ abbas alicuius monaſterij capacis bonorum quod poterit admitti et ſubſtitui. pupillari: de qua hic.

a Andreas Pomate. ¶ Ex pupillari. vide ad regulam huius. l. ꝙ executiue nunq̃ ampliat gratiam clemē. ſ. ad fi. et ibi Panor. de preben. ⁊ ibi per alios. Uide Roma. cōſi. ccccxcviij. incip. in caſu in quo queritur. col. vlti. Bal. in. l. cauſam que in vlti. char. C. de fideiuſ. dominũ Ant. conſi. xxix. incip. viſis puncto ⁊ q̃ſitis. imol. in. l. qui rome. §. duo fres. viij. colũ. ff. de ver. oblig. Car. cōſil. xvij. i. xvj. col. in tit. de ꝯceſ. preb. als eſt cal. Pau. de ca. ꝯſ. cccxxvj. not. Abb. in. c. cũ noſtris. peñ. col. de cōceſ. prebē. vide Car. ꝯſil. xxv. in ti. de preb. Adde q̃d dicit Alex. in. l. more. co. vj. ff. de iuriſ. om. iud. dũ loquit̃ de papa dicēte. aut. nr̃a.

b ¶ Luciꝰ. Uide bar. in ꝯſi. cxv. inci. in q̃ōne ꝑpoſita. Andre. Barba.

tioni: hic in iure ſubſtitutionis quod reſpicit perſonam. Item ibi quia ab indignis: ſed ibi indignitas reddebat quem inhabilem ad omnes honores. hic vero ad vnam hereditatem tantum in qua deliquit. ¶ Ulterius opp. de. l. is qui contra. ſ. eodem. vbi ille q̃ deliquit circa teſtamentum paternum excluditur a pupillari. Solu. ibi delictum commiſſum fuit circa ipſum teſtamentum quod vtranq̃ hereditatem reſpicit. hic vero fuit commiſſum delictum circa ipſam hereditatem paternam non circa ipſum teſtamentũ.

1 ☞ Principale per acceſſorium non confirmatur.

2 Pactum principale an veſtiatur a pacto penali. remiſſiue.

Ex pupillari. [a]

1 Principale † per acceſſorium non confirmatur. hoc dicit. ¶ Quero dicitur neq̃ ex parte. quero quādo eſt ruptum pro parte. Rñ. per querelam q̃ poteſt pro parte rumpere vt. l. circa. ſupra de inoffi. teſtamen. tamen remanet validum pupillare. ¶ Item quero exemplum in totum. Reſpondeo: ſi principale eſt ruptum in totum per contratabulas remanet validum teſtamētum pupillare. vt. l. ex duobus. in fine. ſupra eodem. tamē per aditionem factam ex pupillari non cōfirmatur teſtamētum paternũ ⁊ legata debentur ex pupillari non ex paterno vt dixi. ſ. eo. l. ⁊ ſi contra. Uideo quod principale teſtamentũ nō cōfirmatur per pupillare. ¶ Quero an teſtamentum poſſit cōfirmari per aditionē factam ex tacita vulgari cōprehenſa in expreſſa pupillari. Dixi ĩ materia vulgaris ſubſtitutionis. ¶ Ultimo not.

2 quod † dixi in caſu per hoc dicũt doc. ꝙ pactum principale non poteſt veſtiri a pacto penali quod eſt acceſſoriũ de quo dic per docto. in. l. petens. C. de pactis.

1 ☞ Tacita pupillaris non excludit matrem niſi quādo alius filius teſtatoris eſſet ſubſtitutus vel ex aliquibꝰ preſumptionibus appareret.

2 Subſtitutio breuiloqua non eſt ſubſtitutio per ſe ſed quedam adiectio.

3 Subſtitutio hic quare dicatur reciproca vel breuiloqua.

4 Subſtō breuiloqua ſeu reciproca quibꝰ verbis fiat.

5 Subſtitutio breuiloqua quos effectus faciat: ⁊ quot ſubſtitutiones contineat.

6 An hec ſubſtitutio poſſit continere ſubſtitutiones impares.

7 Subſtitutio breuiloqua quod contineat ſubſtitutiones expreſſas generaliter ſed ſpecialiter tacitas.

8 Teſtator habens tres filios vnum puberē et duos impuberes: et eos inuicem ſubſtituit an inter filios impuberes contineatur pupillaris.

9 Si habens plures filios impuberes vnũ vnius anni alium. xij. annorum ⁊ eos inuicē ſubſtituit an maiore excedente pubertatem pupillaris euaneſcat in perſonam minoris.

10 Si ex duobus impuberibus inſtitutis et inuicē ſubſtitutis vnum emancipauit an ſubſtitutio euaneſcat etiam in perſonam alterius in poteſtate retenti.

11 Declaratio fit ſine noua ſolennitate.

12 Si ex duobus impuberibus vnum emancipatum ⁊ aliũ in ptāte inſtitutis ⁊ inuicem ſubſtitutis emancipatũ adoptauit an pupillaris ſubſtitutio ꝯtineatur.

13 Si ex duobus filijs impuberibus vnũ inſtituo aliũ exheredo ⁊ eos inuicem ſubſtituo an contineat̃ vulgaris in perſona ſubſtituti.

14 Dictio ſi: appoſita rei que eſt de preſenti ⁊ certa reſoluitur in quia.

15 Si habeo duos filios vnũ impuberem alium puberem et furioſum eos inſtituo ⁊ inuicem ſubſtituo an contineat̃ in perſona vnius vulgaris alterius exemplaris.

16 Si teſtator duos filios furioſos inſtituit ⁊ eos ad inuicē ſubſtituit vtrũ cōtineat̃ vulgaris et exēplaria.

17 Inequalitas portionis an impediat ſubſtitutiones pupillares contentas in breuiloqua.

18 Si teſtator plures filias inſtituit ex certis rebꝰ vel quantitatibus ⁊ demum filij maſculi ſunt vniuerſaliter inſtituti poſtea dixit oēs filios meos inuicem ſubſtituo an filie predicte videantur cum maſculis inuicem ſubſtitute.

19 Si duos filios impuberes inſtituo ⁊ dico ſi q̇s eorum nō erit heres eos inuicem ſubſtituo an in iſta breuiloqua contineatur pupillaris.

20 Subſtitutio breuiloqua facta per hec v̈ba vos inuicem ſubſtituo an contineat fideicommiſſariam.

21 Ex quatuor filijs inſtitutis ⁊ inuicem ſubſtitutis ex duabus vxoribus altero ipſoꝝ repudiante admittitur frater vtrinq̃ coniunctus.

22 Duo inſtituti et inuicē ſubſtituti an poſſint omittere iure inſtitutionis et accipere iure accreſcendi. remiſſiue.

b

Lucius. [b]

Subſtitutio breuiloqua facta perſonis imparibꝰ cōtinet tantũ vulgarē: ſi perſonis paribꝰ continet etiā pupillarem: que matrem excludit. h. d. vſq̃ ad. §. paulus. iſta eſt facilis in text. hic tractabimus materiam ſubſtitutionis breuiloque. ¶ In tex. ibi: ad matrē: ſcʒ ab inteſtato. Notabilia colligatis per vos vt patet ex ſummario. ¶ Opp. dicitur hic ꝙ naturalem filiũ heredē inſtituit. Contra. talis filiꝰ naturalis nō poteſt habere niſi vnciã vt. l. ij. C. de natu. libe. Solu. hic loquitur ſcđm iura antiqua: ſed aliud hodie. ita dicit gloſſ. Hec ſol. videtur

detur cōtra. l. ſi is. ſ. eo. et eſt cōtra glo. ibi poſitam. Sol. poſſumus rñdere ꝙ lʒ glo. exēplificet iſtā. l. per iura noua: tñ de iure antiquo non erat in filio expſſũ. vel dic ſic. filius naturalis nō fuit inſtitutꝰ niſi in vncia et de iure antiquo poterat eum inſtituere in totũ qñ non erāt alij filij legitimi: hodie vero eſt limitatũ hoc qñ eſt mater coniunx defuncti. in aut. licet. C. de

1 natu. libe. ¶ Scđo op. † ad ſecundũ reſponſum huiꝰ l. tacita pupillaris non excludit matrē: vt. C. eo. l. precibus. et. l. fi. de inſti. et ſubſti. Glo. dat duas ſolutiones. vna eſt. fateor ꝙ iſta ſubſtitutio contenta in reciproca eſt tacita: et q̃d dicitur tacita pupillaris nō excludit matrem: eſt verum niſi quando eſt ſubſtitutus alius filius teſtatoris. Ita no. hic et in. l. precibus. in vlti. glo. C. eo. et quidam eam tenēt in. l. fi. C. de inſti. et ſubſti. ſub. condi. fac. q̃ ſolutio mihi nō placet q̃tũ ad legem noſtram. nā tacita pupillaris excludit matrem probata voluntate defuncti ex legitimis p̃ſumptionibus: vt dixi ſupra. eo. l. ij. ⁊ no. C. eo. l. precibus. in ver. omnino. ſed preſumptio eſt quod pater voluerit alium filium preferri ſue vxori: vt. l. cum auus. de condi. et demon. et. l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. Alij dicunt quod hec ſubſtitutio continet pupillares expreſſas et nō tacitas: de quo dicam in tractatu breuiloque: ad quā tractandā accedamus. ¶ Ad

2 † euidentiam huius ſubſtitutionis debetis ſcire q̃d hec ſubſtitutio non eſt proprie ſubſtitutio per ſe: ſed

a eſt quedam adiectio ſubſtitutionis: [a] ſicut dicimus in ſimili in actione de peculio inſtitoria ⁊ tributoria: vt. l. iij. §. cui congruit. ſ. de peculio. nam iſta ſubſtitutio continet vulgares pupillares et exemplarias: vt. ĩ. dicam. et ſic eſt nomen accidentale non ſubſtantiale. et iſta ſubſtitutio in text. vocatur reciproca: vt. l. iam hoc iure. ſ. eo. ſed per doctores vocatur breuiloqua: vt hic videtur. et in. l. precibus. C. eo. et inſti. eo. in glo. magna. ¶ Circa hanc ſubſtitutionē quero tria principaliter. Primo quare dicatur reciproca ſeu breuiloqua. Secundo principaliter quibus verbis fiat. Tertio principaliter quis ſit eius effectus.

3 ¶ Uenio † ad primum et dico quod vocatur reciproca. ſ. eo. l. iam hoc iure. quaſi repetita: quia de vno in alium repetitur ſecundum Hu. dicitur autem breuiloqua: quia breuibus verbis fit: vt hic not. in gloſſa.

4 ¶ Secundo † principaliter quero quibus verbis fiet hec ſubſtitutio. Reſpondeo per hec verba: vos inuicem ſubſtituo: vt hac. l. et. l. iam hoc. et. l. qui plures. ⁊ l. coheredi. §. qui diſcretas. et. § qui patrem. ſ. eo. et C. eod. l. hereditatem. et. l. in teſtamento. C. de teſta. mili. Item fit his verbis: vter eorum viuet. vt. l. titiꝰ et ſeius cũ. l. ſeq. ſ. ti. ſ. et. ĩ. de leg. ſ. ſi fundum ſub cōditione. §. his verbis. Item fit per hec verba: vos inuicem inſtituo et ſubſtituti ſunto: vt probatur in. l. cũ in teſtamento. §. hec verba. ſ. ti. ſ. et. ſ. e. l. ſi pater impuberes. ſecundum vnam lect. glo. Item fit per verbum deueniat ſeu perueniat: vt heredes meos inſtituo. et ſi quis eorũ deceſſerit volo bona mea ad aliũ deuenire ſeu peruenire. ita dicit Guil. do. Ray. dicit hanc eſſe fideicommiſſariam per. l. fideicō. §. hec verba. ĩ. de leg. iij. ego dico [b] idem quod Guil. vt per omnia ſit idem in verbo peruenire quod in verbo ſubſtituo. vtrũq̃ enim eſt verbũ cōmune: vt dixi in. l. centurio. Et hec eſt regula. illa dr̃ breuiloqua ſeu reciproca quandocunq̃ in vna conceptione verborũ plures hincinde inſtituunt̃: ⁊ ſubſtituunt̃ vt ex p̃dictis patʒ. ¶ Ter

5 tio † principaliter q̃ro de effectu huiꝰ ſubſtitutiōis breuiloque. Circa quod primo dicit Guil. quod iſta ſubſtitutio continet duas vulgares tantũ quādoq̃: vt quando fit duabus perſonis imparibus: quarum vni nō poteſt ſubſtitui pupillariter: vt hic. et. ſ. eo. l. iā hoc iure. §. ſ. et. C. eo. l. hereditatem. et

a C. de teſt. mi. l. in teſtō. ſʒ lex ĩ teſtō: facit forte dubiũ de hac materia. nā hec ſubſtitutio breuiloqua fit ibi a milite qui etiam poſt aditam hereditatē poteſt ſubſtituere extraneo directo: vt. l. centurio. ſ. eodem. et tamen ibi nō videtur ſubſtituiſſe prout pōt niſi ꝓbetur. Glo. ibi ſolu. illud contrariũ duobus modis. Primo: quia ibi ideo requiritur probatio ab eo qui hoc dicit quia contra eum erat aliqua preſumptio. ſed illud eſt diuinare. Alij dicũt quod probatur eoipſo quod non probatur contrarium. Iſta eſt contra illũ tex. Tu dic et melius: quia iſta ſubſtitutio que fit a milite poſt aditam hereditatem cuilibet extraneo fit ex ſpeciali priuilegio militum. ideo iſta breuiloqua in dubio non continet ſubſtitutiones que ex priuilegio ſpeciali poſſunt fieri: niſi voluntas probetur: ſecus de his que de iure cōmuni poſſunt fieri. ita loquitur materia noſtra. Añq̃ iſta ſubſtitutio continet duas pupillares tantum: vt qñ fit duobꝰ impuberibus exheredatis. arg. inſti. de pupil. ſubſtitu. §. nō ſolum. Quādoq̃

b continet duas fideicommiſſarias tantum: vt quando fieret in codicillis. vt l. ſceuola. ĩ. ad trebel. Quandoq̃ continet quatuor. duas vulgares et duas pupillares. vt quando fieret duobus impuberibꝰ inſtitutis, ⁊ ĩ poteſtate cōſtitutis. vt hic ſecundo reſponſo. et. l. iam hoc iure. ſ. eodem. Quādoq̃ cōtinet ſex vt ſi dico filios meos impuberes inſtituo et eos inuicem ſubſtituo ſi deceſſerint in pupillari etate vel quandocunq̃. Nam hec cōtinet duas vulgares ſi non adeatur hereditas: ⁊ duas pupillares ſi deceſſerit in pupillari etate: et duas fideicōmiſſarias ſi deceſſerit poſtea. Item poteſt eſſe q̃d continet octo. vt ſi quis haberet duos filios impuberes mēte captos et eos inſtitueret vel ſubſtitueret per hec verba ſi deceſſerit in pupillari etate vel poſt in dementia. vel alias quandocũq̃ inuicem ſubſtituo. Nam tunc contineret duas vulgares duas pupillares duas exemplarias et duas fideicom-

a ¶ Sed eſt q̃dā adiectio ſubſtitutionis. Imo. dicit q̃d eſt ſpecies de ꝑ ſe: q̃ nō poteſt fieri niſi pluribꝰ: alie aũt vni idē tʒ bal. in. l. p̃cibꝰ. in. xij. col. ⁊ Ro. in. l. in teſtō. C. de teſta. mili. Rap. quē alex. ſequitur dicit q̃d quo ad formā dr̃ ſpecies ſubſtitutionis de per ſe non autē quo ad effectũ.

b ¶ Ego dico. ad deq̀ opi. ſua ſʒ alex. ꝓbat̃ in tex. l. heredes mei §. cum ita. ad treb. et l. heredibꝰ §. fi. e. ti. et in. l. ſi ita fuerit. de lega. iij. et ita tʒ Bal. in. l. fi. C. de ſac. ſan. ec. et Bar. in cōſi. incip. pater filio impuberi.

a ¶ Quero. vide Bald. cōſi. ccīij. et in ſi. ſequentis. ij.
vol. et Pau. de caſtro. conſi. cclīij. vbi ſubſtitutio fa-
cta fuerat perſonis imparibus et pubes erat extra-
neus. tamē Pau. videtur ſimpliciter tenere quod ſit
vulgaris in perſonis omnium: cuius contrarium vo-
luit Bald.
in lege in
teſtamēto
de teſt. mi-
li. et ibi et
h do. alex.
allega. pro
opi. Bart.
cōſi. Ray.
et Sali. in
cipiens te-
ſtator. ta-
men o īiī.
Barto. ſe-
cutꝰ eſt an
gel. coſilio
cccvj. inci.
teſtator de
verōa. vbi
ita dicit te
nuiſſe legē
do: ſed qd
ſi teſtator
īſtituit he-
redem pro
priam ma-
trem et fi-
liū ꝑ equa
li portiōe
et dicit ſi
aliquis pre
dictorum
Jo. ⁊ Frā.
heredū de
ceſſerit qñ
cunqꝫ ſine
filijs legiti
mis volo
quod vnꝰ
ſuccedat al
teri ⁊ alē al
teri ⁊ ſic ip
ſos inſtitu-
tos ⁊ poſt-
humos ad inuicē deſcēdētibꝰ ſine filijs ſubſtituo: ꝯti
gatqꝫ filium in pupilllari etate decedere relicta ma-
tre et auia predicta inſtituta: an vigore dicte ſubſtitu
tionis excluſa ſit mater: eo quia pupillaris que conti
netur in reciproca ſit expreſſa. dicit Anto. quod ma-
ter non excluditur: qꝛ reciproca facta perſonis diſpa
ribus cōtinet tacitam pupillarē que matrē nō exclu
dit. ita conſuluit eius conſi. clj. incip. dictus punctus
iudicio meo eſt arduus.

missarias: et ſic octo. Fateor tamen ſi
dictis duobus filijs dementibus ſub-
ſtitueret ſimpliciter ꝑ hec verba: vos a
inuicem ſubſtituo. cōtinerentur ſex di 8
recte: due vulgares et due pupillares b
et due exemplaries. Iſta ſunt vera quā
do hec ſubſtitutio breuiloqua fieret
duobus tantum: ſed ſi fieret pluribus
puta tribus vel quatuor vel octo pu-
pillis: tūc numerus ſubſtitutionū aſcē
deret multum. poſſet enim continere
octo vulgares: octo pupillares et ſic
de ſimilibus. et ſi plures filij eſſent: nu
merus multiplicaretur plus: ⁊ hoc pa
6 tet ad ſenſum. ¶ Sed quero † quādo
hec ſubſtitutio ſit duobus: dixi quod
continet duas vel quatuor vel ſex ⁊c.
ſed an poſſit ſubſtitutiones imparis
numeri cōtinere. vt tres quinqꝫ vel ſe
ptem. Non video quod poſſit eſſe niſi
ex ꝓbata voluntate: vt puta ſi inuicē
ſubſtituit duos filios quorū vnus erat
impubes et probetur voluntas quod
voluit impuberi pupillarē ſubſtitue-
re, argu. l. in teſtamento in fin. C. de te-
7 ſta. mili. ¶ Secundo † quero vtrum
hec ſubſtitutio contineat ſubſtitutio-
nes expreſſas vel tacitas. Gloſſ. hic ⁊
inſti. eod. tenet quod continet expreſ-
ſas. et idem Azo in ſumma. quod ap-
paret: quia matrem excludit que per
tacitam non excluditur. Alibi gloſſ. in
lege precibus. tenet quod ſint tacite.
hoc videtur probari per text. in lege
iam hoc iure. verſicu. quod ius ſupra
eodem. et ibi glo. que incipit ſcilicet ta
cite. Quid dices? Guil. circa hoc dicit
verba ſua. et Ray. alia verba. et dicit
eſt tacita quo ad verba. ſed expreſſa
quo ad effectum: quia excludit matrē.
Breuiter dico quod iſta ſubſtitutio
continet ſubſtitutiones expreſſas generaliter. et ita
debent intelligi gloſſ. que dicunt quod ſint expreſſe:
et iſto reſpectu poteſt dici tacita ſpecialiter: vt dixi
ſupra eodē lege prima. in tractatu vulgaris ſubſti-
tutionis. et ſi dicatur tacita ſubſtitutio non excludit
matrem. Reſpond. tacita ſubſtitutio nullo modo ex
preſſa non excludit matrem: ſed iſta ſubſtitutio eſt
tacita ſpecialiter ſed expreſſa generaliter. ⁊ ideo ma
trem excludit: et ita debetis intelligere. ¶ Quero: a
pone † quod b teſtator habebat tres filios: vnum pu-
berem: et duos impuberes: et eos inuicem ſubſti-
tuit: certum eſt quod vulgaris continetur in perſona
omnium. Sed dubitatur an inter filios impuberes
contineatur pupillaris. Videtur quod non propter
immiſtionem maioris. vt lege prima. paragrapho
item queritur. de aqua quoti. et eſtiua. Guil. de cu.
tenet contrarium. argu. ſupra eodem lege coheredi.
§. qui diſcretas. et. §. qui patrem. argu. pro hoc. l. j. §.
finali. infra de co. bo. et. l. pretor. §. iulia. eodem titu.
per quas leges dicit ipſe quod videt quod iſta que-
ſtio debeat determinari. Iſtud idem tenet Ray. qa
diſpoſitio relata ad perſonas debet intelligi ſecun-
dum conditionem perſone ad quam refertur: vt. l. ſi
quis filio. §. irritum. de iniuſto teſta. et. l. ex militari.
de mili. teſta. Non ob. §. item queritur. quia ibi erat
ius inſeparabile. hic ſecus. argu. in eodem titu. l. j. §.
trebatius. et quod not. per Dyn. in. c. vtile. extra de
regu. iur. lib. vj. Iſtud dictum non placet mihi. Pri-
mo per rationem: ratio enim que mouet legiſlatorē
in lege iam hoc iure ſupra eodem. eſt ne verbū iſtō
ſubſtituo quod reſpicit impuberes reſpiciat eos dif
formiter: ſed eadem ratio eſt ſi vnus de decem eſſet
maior ſicut ſi vnus de duobꝰ: ꝙ ⁊c. ¶ Preterea non
eſt veriſimile quod teſtator voluerit vnum filiū im-
puberē preferri in ſucceſſione alterius impuberis: ſed
potius eſt veriſimile quod voluerit alios filios con-
currere in ſucceſſione predecedentis: et ſic ſeruare
inter eos ius legitimarum hereditatum: vt. l. vel ſin
gulis. ſupra eodē maxime ne inequalitas immineat
inter fratres. argu. l. illud in fine. C. de collatio. Non
ob. l. coheredi. §. qui diſcretas ſupra eodem. quia ibi
propter vnionem quam fecit in inſtitutione: preſumi
tur defuncti voluntas in ſubſtitutione: ſed in queſtio
ne noſtra non proponitur hoc. Si enim impuberes
ponerentur in inſtitutione coniuncti: et ille diſiunctꝰ:
fateor contrarium: alſ ſecus. Non obſtat. §. qui pa-
trem. quia ibi nulla interuenit ſpecialis prouiſio. Nō
obſt. l. j. §. finali. de coll. bo. et. l. pretor. §. iulia. eodem
titulo. quia ibi ratio que mouit legiſlatorem habet
locū: ſiue ſint duo ſiue plures permixtim. prout ibi
dicitur: vt emancipatus conferat ſuo nō autem ema
cipato. cui emancipato nullam fecit iniuriam: ſed in
queſtione noſtra propter immixtionem alterius ceſ-
ſat ratio que mouit legiſlatorem: vt ſupra dixi. non
obſt. quod dixi quod verba debent intelligi ſecūdū
conditionē perſone ad quā referuntur: vt. ſ. dixi: qa
verum eſt. dumtamē vniformiter referant: non autē
9 difformiter. Sed † pone. c habeo plures filios impu
c beres: vnus habet vnum annum: alius habet. xij. an
nos: eos inuicem ſubſtituo. et ille qui duodecim an-
nos habet efficitur cito pubes: ita qd in eius perſo-
na expirat pupillaris ſubſtitutio: vtrum expirabit

b ⁓ Andre. Poma. ¶ Pone. vide Com. cōſi. xvj.
c ¶ Sed pone. opi. Bar. hic tenet Bal. poſt albertū
de cremona et in l. in teſtamento. C. de teſta. mili. et
ibi ſali. et Pau. de ca. hic.

in perſona alterius qui remanſit impubes. Videtur
quod ſic: qꝛ res deuenit ad eum caſum a quo incipe-
re nō poteſt. ergo ⁊c. vt. l. vranius. §. ſed cum duo. j.
de fideiuſ. ¶ Preterea pupillaris ſubſtitutio poteſt
fieri in tempus breuius pubertate: vt. l. ſi ita quis. et
l. ex facto. §. item quero ſi ita. ſ. eo. et hec facta vidē
tur in tempus breuius pubertate: ita quod oīno ſit
equalitas. argu. l. illud. in fin. de col. Guili. de cug. et
Dyn. ſuper hac. l. tenent cōtrariū: qꝛ inequalitas que
impedit ab initio ex poſtfacto ſuperueniens non in-
fringit diſpōnes: vt. l. eandem. §. j. de duob. reis. Per
hoc inducit Guil. fortiter. j. ad carbo. l. iij. §. ibidem.
et hoc videtur velle gl. noſtra. ſed do. Ray. dicit ali-
ter. Aut illa inequalitas ſuperuenit teſtatore viuo: ⁊
ſic ante diſpoſitionem conſummatā. ⁊ ſic vitiat: ita
quod finitur ſubſtitutio: ſecus ſi poſt mortem. argu.
j. de verbo. obligatio. l. ſi ſub vna. §. ſi quis viam. ⁊. l.
pluribus. §. ⁊ ſi placeat. eod. titul. ⁊ quod ibi not. et ꝑ
Dy. in. c. factum legitime. extra de regulis iuris. lib.
vj. Hoc dictum non placet mihi. nam licet in perſona
vnius ſuperuenerit pubertas: nō eſt hic caſus in quo
impediretur pupillaris ſubſtitutio in perſona alte-
rius. ſed eſt caſus in quo facit preſumi teſtatorē non
voluiſſe in dubio ſi ab initio interfuiſſet: modo in ꝓ-
poſito caſus qui facit ab initio voluntatem ceſſare
ſi ſuperuenerit ex poſtfacto non inducit preſumptio-
nem quod ceſſet voluntas ſi preter voluntatem de-
functi ſuperuenerit vt. l. fideicommiſſa. §. ſi rem. j.
de lega. iij. ⁊. l. rem legatam. de adi. lega. modo iſta
pubertas ſuperuenit a natura diſpoſitiōe defuncti.
ergo ⁊c. ¶ Preterea iſta ſubſtitutio intelligitur ab
initio in perſona vtriuſqꝫ ſub hac forma ſi quis eo-
rum impubes deceſſerit. vt hic in ſecundo reſponſo.
nō aūt intelligitur limitatū ſi quis intra tot ānos de-
ceſſerit: ⁊ hoc eſt de mēte huiꝰ. l. ſi qs bene inſpiciat.
10 ¶ Quero † vlteriꝰ a duos filios impuberes inſtituo:
a et eos inuicem ſubſtituo: demum vnum ex his emā-
cipo: ita ꝙ pupillaris ſubſtitutio finiatur: an finiatur
in perſona alterius retēti in poteſtate. videtur quod
non, arg. l. ſi poſt mortem. §. j. de contratab. et. l. ean
dem. §. j. j. de duo. reis. vbi inequalitas que ſuperue
nit ex poſtfacto non impedit. Guil. de cug. tenet con
trarium. nā cū mutatio fit in vno videtur fieri in alio
eadē ratione. arg. C. de diuer. reſcri. l. j. ⁊ in auten. vt
lic. mat. ⁊ auie. §. ad hoc. pro hoc facit tex. optimꝰ in
l. alteri. de adi. leg. hoc idem tenet Do. Ray. allega.
l. cum eiſdem. et. l. plerunqꝫ. de edil. edic. Ego vt dixi
vobis puto hoc eſſe verum quando iſta emancipa-
tio fuit facta de volūtate teſtatoris proprie. ſed ſi ex
aliqua cauſa fuiſſet coactus emancipare: tunc eſſet
aliud argumen. l. rem legatam. de adi. lega. ⁊. l. fidei
commiſſa. §. ſi rem. j. de lega. iij. non obſt. l. eandem.
§. j. de duob. reis. quia illa inequalitas ſuperuenit ex
poſtfacto de voluntate contrahentium: cum diſpoſi
tio iam eſſet perfecta ⁊ conſummata. ſed hoc teſta- c
mentum ſeu ſubſtitutio non erat confirmata quia cō
firmatur morte. Sed contra predicta oppo. certum
eſt quod illa ſubſtitutio pupillaris continetur ab ini
tio in breuiloqua. quomodo ergo poteſt teſtator re-
uocare eam ſine noua ſolennitate. Reſpon. illud qđ
continetur in breuiloqua eſt quedam declaratio hu-
11 ius generalitatis: ſed † declaratio poteſt fieri ſine no
ua ſolēnitate. vt. l. heredes palam. §.
ſed ſi notam. ſ. de teſtamen. ergo ⁊c.
12 ¶ Quero † quid econtra b ſi ab initio
b fuit facta inequalitas ſed ſuperuenit
poſtea equalitas. pone inſtituit quis
duos impuberes vnum in poteſtate
alium emancipatum: ⁊ eos inuicem
ſubſtituit. poſtea emancipatum ado-
ptauit: nunquid pupillaris ſubſtitu-
tio continebitur. videtur qđ ſic quia
ceſſat ratio inequalitatis impediēs.
ergo ⁊c. vt. l. adigere. §. quis. de iure
patr. pro hoc facit. l. qui ſoluendo nō
erat. ſ. titul. j. ¶ Ad idem. l. ſi aliena
res. in ſi. j. ad treb. pro hoc videtur ca
ſus in. l. ij. poſt prin. ſ. eo. Contrariū
determinant docto. quia diſpoſitio in
utilis ab initio non confirmatur ex
poſtfacto vt. l. penul. de reg. iur. et. l. j.
§. ſed ſi filius. j. de lega. iij. Ad idem
l. ſi ita. de aur. ⁊ argen. leg. ⁊ idem te-
nebat do. Ray. quod puto verum. nā
certum eſt quod hic ab initio non cō-
tinebatur pupillaris ex poſtfacto: er-
go licet defunctus voluerit compre-
hendi non poteſt fieri ſine noua volū
tate vt. l. heredes palam. §. ſed ſi no-
tam. de teſta. nō ob. l. ij. poſt princi. ſ.
eo. quia ibi teſtator ſubſtituit pupilla
riter expreſſe. vnde conſtat ꝙ volun-
tas teſtatoris fuit ab initio quod eēt
pupillaris licet nō eſſet cōfirmata. er-
go ceſſante impedimēto quia fuit vo
luntas et durat. ſed hic ab initio ceſſa
uit voluntas propter inequalitatem.
13 ¶ Sed pone. habeo † duos filios im
puberes vnum inſtituo: alium exhere
do et eos īuicē ſubſtituo: certū eſt qđ
continetur pupillaris que poteſt fieri
in perſona vtriuſqꝫ. ſed an continea-
tur vulgaris in perſona ſubſtituti. vi-
detur quod nō: propter inequalitatē:
cum vulgaris non poſſit fieri exhere-
dato. Guil. de cug. tenet contrarium:
nā vulgaris pōt fieri cuilibet. et ideo
nō pōt fieri exheredato: qꝛ nō fuit in
ſtitutꝰ: vñ eſt hic defectꝰ materie nō
aūt eſt defectꝰ potētie teſtātis ſꝫ de-
fectꝰ materie minꝰ īpedit vt. l. ſi vnꝰ.
§. ſi acceptilatio. ſ. de pact. ⁊. l. an inu-
tilis. de accep. Idem tenebat Rayn.
et dicebat quod vulgaris concipitur
per verba ſi heres non erit. ſed iſta
verba non ſunt exheredato cōtraria.
ergo ⁊ cetera. Mihi videtur c quod
ſola pupillaris contineatur. ſiue enim
eſſet defectus in potentia ſiue in ma-
teria ſemper verbum quod reſpicit
plura debet illa vniformiter determi
nare: vt. l. ſi legatarius. in fin. infra de
legatis. iij. pro hoc facit. l. in teſtamē-
to. C. de teſtamē. mili. vbi non ſufficit

a ¶ Quero vlteriꝰ. cū Bar. tranſit paul. de caſ. hic ſal. et Lu. Ro. in. l. i teſtō. aliq tñ contra. tñ verior opin. quā etiā ſequit alex.
b ¶ Quero qđ ecōtra. idē voluit ang. Imo. hic Bald. ang. Sal. ⁊ Lu. in. l. in teſtō. et Imo. in. c. Ray.
c ¶ Mihi videt. cum Bar. trāſit Imo. in. d. c. ray. ⁊ alexan. hic.

a ❡Pone. Cōtrariū eius qđ hic tenet bar. tenet Jmo. hic ⁊ in dicto. c. ray. cui reſpondetur per Alexan. qui tranſit cum Barto.

b ❡Duo furioſi. idem ꝙ hic Bar. tenet Jmol. in. d. c. ray. alij non tangunt.

adeſſe potētia niſi aſſit de iure cōi. p̄-
terea vt. ſ. fuit determinatū p̄ Guil.
tenēdo opi. ſuā qñ q̄s priuaṫ potētia
facto ſuo: q2 emancipat aliquē: ceſſat
preſumptio pupillaris ſubſtōnis. ita
hic ſi exheredādo priuo me potentia
faciendi vulgarē ſubſtōnē: ceſſat iſta
preſumptio. Rñ. ad rōnem Ray. di-
cit ipſe. ſubſtō cōcipiṫ in caſu ſi heres
nō erit. q̄verba nō ſunt ꝯria exhereda
tioni. videte. imo ſunt ꝯria ⁊ diuerſa.
nā in perſona inſtituti iſta verba ſi he
res nō erit faciunt cōditionē: ſed in p̄
ſona exheredati faciunt cauſam ſi p̄
14 quia. †nā dictio ſi: qñ apponitur rei q̄
eſt de p̄ſenti ⁊ certa reſoluitur in quia:
vt. l. iij. ⁊ ibi no. j̄. de leg. j. ⁊. l. j. de con-
a di. ⁊ demon. ❡Pone.ᵃ habeo duos fi
15 lios: vnū †impuberē: aliū puberē ſed
furioſum: eos inſtituo et adinuicem
ſubſtituo: certum eſt quod in perſona
vtriuſq; continetur vulgaris. ſed an
cōtineatur in perſona vni⁹ pupillaris
et in p̄ſona alterius exēplaria. Guili.
de cu. tenet ꝙ nō: qđ puto verū. nam
multe ſunt differentie ⁊ imparitates
inter pupillareʒ ⁊ exemplariā. Jſtud
ergo verbum ſubſtituo: nō reſpiceret
vniformiter illas perſonas. cōtra. l. iā
16 hoc iure. ſ. e. ❡Sed †iuxta hoc que-
b ro quid ſi duo erant filij furioſiᵇ: ⁊ te-
ſtator inſtituit eos ⁊ adinuicē ſubſti-
tuit vtrū cōtineatur vulgaris ⁊ exem
plaria. Videtur ꝙ ſic ad ſimilitudinē
pupillaris. Jn cōtrariū videtur: ſub-
ſtitutio que fit iure ſpeciali nō continetur in breuilo-
qua niſi exprimaṫ: vt. l. in teſtō. C. de teſt. mili. ſed exē
plaria fit ex quadā humanitate: ⁊ ſic de iure ſpeciali,
vt. l. humanitatis. C. eo. ergo ⁊c. Contrariū puto qđ
contineatur in exemplum pupillaris hodie: quia il-
la ſubſtitutio poteſt fieri de iure cōmuni a quolibet
teſtatore habente filios furioſos. per. l. humanitatis
C. eod. ſed hic loquitur ſm̄ hec tempora antiqua ſm̄
que iſta exemplaria ſubſtitutio non poterat fieri niſi
de iure ſpeciali: vt. l. ex facto. ſ. eo. tunc putarē ſecus.
17 ❡Quero vtrum † inequalitas portionis impediat
ſubſtitutiones pupillares contentas in breuiloqua.
Certe nō per. l. qui plures. ſ. eo. cū. l. ſeq. ⁊ hoc etiam
probatur. nā inequalitas tēporis nō impedit iſtā ſub
ſtitutionē contineri: ergo nec inequalitas rerū arg. l.
miles. §. et quia diximus. j̄. de teſta. mil. ❡Sed que
c roᶜ circa hoc de pulchra † queſtione. predicta ſunt ve
18 ra qñ eſt inequalitas rerum hoc eſt patrimonij: quia
plus quantitatis habet vnus q̄ʒ alius. [Sed pone.
plures filie] ſunt inſtitute [ex certis] rebus vel quan-
titatibus: ⁊ demum filij maſculi ſunt vniuerſaliter in
ſtituti: poſtea dicit omnes filios meos inuicē ſubſti
tuo: vtrū filie predicte videantur cum maſculis ſub-
d ſtitute inuicē. Rñ. nonᵈ. nā heres ex re certa non eſt
proprie heres ſimpliciter loquendo: ſed habetur lo-
co legatarij. et eſt tertiū genus per ſe: quia vocatur
heres ſingularis: vt not. ſ. titul. j. l. ex facto. in prin. et
iſta ſubſtitutio videtur facta in portionibus heredi-
tarijs. vt. l. qui plures. ſ. eo. ſed ille nō habēt portio-
e nē: ergo ⁊c. Prætereaᵉ hoc probatur in. l. coheredi. §.
qui diſcretas. ſ. eo. vbi quos teſtator cōiunxit in inſti
tutione videṫ ſubſtituere ſed inſtituti ex re certa nō
hñt ius accreſcēdi cum inſtitutis. vt. l. j. §. ſi ex fundo
19 ſ. titu. j. ergo ⁊c. ❡Pone † ꝙ inſtituoᶠ duos impube
f res: ⁊ dico ſi quis eorū nō erit heres eos inuicē ſub-
ſtituo: vtrū in iſta breuiloqua cōtineatur pupillaris.
Et videtur ꝙ nō rōne breuiloque: q2 talis ſubſtō fuit
collata in caſum expreſſum ſi heres nō erit. vnde con
tinetur tacita pupillaris ſub expreſſa vulgari: vt. l. iā
g hoc iure. ſ. eo. ⁊ diceṫ mere tacitaᵍ ⁊ nō excludit ma
trē: ſed ſi eſſet mere breuiloqua excluderet matrem.
20 ❡Quero † vtrū ſubſtō breuiloqua facta per hec ver
ba vos inuicē ſubſtituo: contineat fideicommiſſariā.
Videtur ꝙ ſic. vt. l. qui plures. ſ. eod. ⁊ ibi in oēm ca
h ſum ⁊c. vt. l. ſceuola. ad treb. Dyn. cōtraʰ q2 cuicunq;
fiat iſta ſubſtō: ſi ab initio valet iure vulgaris dire-
cte: ergo ex poſtfacto non obliquatur: vt. l. verbis. ſ.
eo. Nō ob. l. ſceuola. q2 ſubſtō iſta fuit facta in codi-
cillis: merito trahitur ad fideicōmiſſariā: licet aliter
intellexerit Jac. de are. vt dixi in. l. verbis. ⁊. l. ſceuo
la. ſed nō pl3 hec rō. q2 l3 cōtineatur vulgaris ab ini-
tio ante aditā hereditatē: tñ poſt aditā pōt trahi ad
fideicōmiſſariā. vt dixim⁹ in. l. cēturio. ſ. e. tñ deter-
minatio eſt vera p̄. l. iā hoc iure. ſ. e. vbi in vulgareʒ
tantūmō ⁊c. ⁊ ibi no. Nō ob. l. q̄ plures. q2 illa verba
dicūt in oēm caſum ⁊ in oēm euentū p̄ueniēs ex di-
recta ſubſtōne. Nō ob. qđ dixim⁹ in materia cōpen-
dioſe: q2 ibi alius ſc3 q2 teſtator multa tp̄a in ſubſtō-
ne adiecit dicēdo qñcunq; deceſſerit. hoc hic non fe
cit. ⁊ de hoc dixi in materia cōpendioſe. ❡Quero
21 † q̄dā hñs duos filiosⁱ de p̄ma vxore. duos ex ſcda:
inſtituit ⁊ inuicē ſubſtituit. vnus repudiauit: vtrum

Andreas Pomate.

c ❡Sed q̄ro. Vide Alexand. conſi. lxvj. j. colum. ij. volu.

d ❡Rñ. nō. idem tenet Jmol. hic et Ang. cū limita. que per Jmol. et Alexan. reprobaṫ. hāc tamen deciſioneʒ Barto. ſm̄ Alex. limita vt per ipſum bar. in. l. fi. j̄. ad trebe. et in conſi. inci. ang. Mat. et Pet. de anch. in cō ſil. lxiiij. et Pau. de caſtro. in. l. co heredi. §. qui diſcretas. ſ. eod. ſc3 ſi duo tantū maſculi eſſent ſubſtituti ⁊ vna femina in re certa ⁊ dixerit ſubſtituo ſuperuenientes ſi vnus eorū deceſſerit ſine liberis: tūc enim intelligiṫ ſubſtitut⁹ nō ſolū maſculus ſed femina: q2 illa pluralitas nō poterat verificari in ſolo maſculo vt. d. l. fi. ſed q̄d ſi inſtitutis heredibus duobus maſculis vniuerſaliter ⁊ duab⁹ feminis ī certa quātitate teſtator ſubdat ⁊ ſi oēs filij mei deceſſerit ſine liberis ſubſtituo fraternitatē: an etiā de feminis intellexiſſe videatur. vide Pau. de caſt. cōſi. cccluiij. tenentem ꝙ non.

e Andre. Poma. ❡Prӕterea. vide Barba. conſil. xxxv. in. iij. col. in fi. j. vol.

f Andre. Poma. ❡Quod inſtituo. vide Alex. in l. precibus. col. pe. C. eo. ti.

g ❡Et dicetur tacita. Adde ſm̄ Alex. qđ cōmuniter comprobatur ab alijs.

h ❡Dy. contra. limita vt hic per Alex. ⁊ vide Pau. de caſt. conſi. cccluv.

i Andreas Pomate. ❡Duos filios. vide Com. conſilio. xvj.

j̄. de leg. j. ❡Oppo. ꝙ iſta conditio non debeat ex-
pectari cum omnino non ſit conditio extitura: vt. l. ſi
quis ita ſcripſerit. ſ. titu. j. Solu. hic in nulla parte in
ſtitutio erat pura. ⁊ ideo expectatur conditio: q2 poſ-
ſet interim mori: vt. l. huiuſmodi. j̄. de lega. j. ibi vero
erat in aliqua parte pura. ❡Oppo. extra gloſſ. diciṫ
hic ꝙ cōditio inſtitutionis exiſtens facit non valere
ſubſtōnē: ſicut ſi ab initio fuiſſent due pure. ❡Op.
de. l. verbis. j̄. ad. l. falci. vbi diſpoſitio que ab initio
valuit per euentū conditionis nō irritatur. So. illud
in legato in quo adueniente conditione nō trahitur
retro: vt. l. ſempronius attalus. de vſufru. leg. ⁊ iſtud
eſt in diem. in conditione eſt in. l. j. j̄. ſi quis omiſ. cau.
teſta. ⁊ ideo nō trahitur retro: vt. l. quod dicitur. de
teſta. tute. ⁊ ideo due ſunt pure. ❡Opp. ad tertium
dicitur hic ꝙ libertas preualet legato. cōtra de. l. ſer
uum filij. §. ſi idem. j̄. de leg. j. So. intelligo hic in du
bio ⁊ quando libertas poteſt valere: al's ſecus: vt in
contrario. ❡Oppo. hic dicitur ꝙ iſte ſeruus ex prio
gradu non poteſt eſſe heres: quia ſibi ſic non fuit li-
bertas relicta. Contra in. l. pe. C. de ne. ſer. her. inſtit.
Solu. fateor ꝙ hodie ex primo gradu poſſet eſſe li-
ber ⁊ heres: quia ſtatim ꝙ heres inſtituitur videtur
ꝙ ſit liber niſi cōtrariū appareat. ⁊ ita debet intelli-
gi glo. mag. in fi. ſm̄ iura noua; al's diceret male ⁊ cō
tra hunc tex. qui dicit ꝙ ex prima inſtitutione nō po-
teſt eſſe heres. ❡Jtem oppo. ꝙ per libertatem da-
tam in ſubſtitutione legatū non reuoceṫ ſimpliciter:
ſed debeat expectari euentus: vt. l. fi. C. de ne. ſer. he.
inſti. Glo. parua que eſt hic videtur fateri cōtrarium
per. l. cōtrariā: l3 illa lex cōtraria nō videatur muta-
re aliquid de iure antiquo: ſed ponit caſum qui poni-
tur in. l. ſi ſeruus cōmunis. in fi. ſ. eo. dic qđ ibi loqui
tur quando eſt ſubſtitutus pupillo: hic ſibipſi vulga
riter que non habet tractum temporis. ſufficit ergo
ꝙ velit eſſe heres: ſed ſi ſubſtitutio facta de ſeipſo eſ
ſet facta ſub aliqua conditione: tunc debet expectari
euentus conditionis. ❡Dicitur hic vnus grad⁹. con
tra: imo plures ſc3 inſtitutionis ⁊ ſubſtitutionis. Gl.
ſol. ꝙ vnus eſt grad⁹. expone ſc3 valid⁹. vel aliter. i.
vna p̄ſona. q̄ eſt ſubſtituta. ⁊ inſtituta vel vnus gra-
dus ſcilicet ſubſtitutionis: tene quam vis non curo.
❡Venio ad quartam partem circa quam opponi. ⁊
quod iſta inueſtigatio: an iſte titius heres adiuerit
vel non: non ſit neceſſaria: quia etiam ſi adiuit ſtich⁹
erit liber et heres: ſiue teſtator voluerit preferre le-
gatum libertati vel ecōtra propter illam perplexita
tem: quia ille non pōt iubere anteq; ſit dominus: ita
non poteſt iubere anteq; adeat. ❡Opponitur de
l. ſed ſi plures. §. finali. ſ. eodem. Solu. hic adfert cō
modum: quia ſubſtitutio ſecunda eſt cum libertate.
❡Opponi. quod perplexitas vitiet: vt. l. ſi titius. j̄.
titul. j. Solu. de conditione impoſſibili ratione per-
plexitatis dicam. j̄. titulo j. l. j. ❡Ulterius diſtingue
vt gloſſ. magna que incipit ſub dubio. ſuper vel bo
preualere.

Pupillus. Dic ibi vniuerſum: id eſt nūquid
vniuerſus eius ſtatus ex euentu
conditionis pendeat. Dynus. ❡Querit gloſſa. nun
quid ab hereditate emptoris poteſt abſtinere. Nō
dic vt. l. tertia. §. qui fideicommiſſam. ſupra titu. pri-
mo. Et iſtius. §. materiam examinaui. ſ. in. l. pater-
familias. in fine.

❡De conditionibus inſtitutionum. Rubrica.

1 ☞ Relictum ſub conditione neceſſaria habēte pre
cedentem conditionem turpem non debetur.
2 Jmpoſſibilitatis quatuor ſunt ſpecies.
3 Jmpoſſibilitas nature quando vitiet teſtamentum.
4 Jmpoſſibilitas nature qñ vitiet contractum.
5 Jmpoſſibilitas de iure quando vitiet diſpoſitionē.
Jmpoſſibile de iure dicitur quod eſt contra bonos
mores.
6 Jmpoſſibilitas ratione perplexitatis quādo habeat
vitiare.
7 Quando impoſſibilitas de facto habeat vitiare di-
ſpoſitionem.
8 Jn locum conditionis impoſſibilis qñ aliquid de-
beat impleri.
9 Si relictū eſt fratribus pro miſſis cantandis licet ci
uitas ſit interdicta: debet aliud honeſtum in locum
miſſarum fieri.
10 Si conditio eſt pro parte poſſibilis ⁊ pro parte im-
poſſibilis: impletur poſſibilis alia reijcitur.
11 Jnſtitutus ſub conditione impoſſibili an poſſit adi-
re hereditatem de iure ciuili vel petere bo. poſ. de iu
re pretorio.
12 Filius inſtitutus ſub conditione impoſſibili poteſt
teſtamentum approbare.
13 Conditio impoſſibilis in perſona tertij nō vitiat di-
ſpoſitionem.
14 Matrimonium contractū ſub conditione impoſſibi
li an valeat: remiſſiue.

Sub impoſſibili.

❡Hec lex habet duas lecturas
que conſiſtunt ſuper illis verbis
alio modo. vt dicit ibi glo. ⁊ vtra-
q; eſt vera: teneatis quam vultis
et ſecundum vtrāq; pone caſum.
❡Opponi. inſtitu. de lega. §. finali. et. C. de his que
pe. nomine. l. prima. vbi eſt idem textus. Dicit gl. hic
conditio fuit appoſita honorato: ibi fuit appoſita
grauato ſm̄ Azo. hic gloſſ. non format. ſed eam for-
mat. C. de his que pe. no. l. j. ⁊ inſtitu. de leg. in. d. §.
fin. ⁊. j̄. de condi. ⁊ demon. ſuper rubrica. ⁊. l. obtinuit
⁊ Dy. in. c. nemo pōt. extra de reg. iur. lib. vj. Docto.
vltramon. dicunt veritatem ꝙ iſtud contrarium nō
meruit ſignari. Nā ſi reſpiciam⁹ legē contrariā. ibi
nō fuit relictum ſub impoſſibili conditione. imo ſub
cōditione neceſſaria. dixit enim iubeo ꝙ heres inter
ficiat patrem ſuum. ⁊ ſi non interfecerit det centum
pene nomine titio. vides ergo ꝙ titi⁹ debet habere
centum ſub conditione ſi heres patrem nō interfece
rit. ſed filiū interficere patrē eſt impoſſibile de iure:
ergo non interficere eſt neceſſarium. ⁊ ſic relictū fuit
ſub conditione neceſſaria. Dices tu: ergo debetur ſi-
cut relictū ſub conditiōe neceſſaria: q2 pro pura ha-
betur vt. l. ſi pupillus. §. qui ſub ꝯditione. j̄. de noua.
1 Reſpondeo † debetur niſi habeat precedentem con-
ditionem turpem. vt. l. ſi homo mortuus. j̄. de verbo.
obliga. ⁊. l. in illa ſtipulatione ſi calēdis. eodem titu-
lo. ⁊ hanc opinionē tenet gloſſ. hic ibi non eſt impoſ-

ſibilitas ⁊c. illa ergo diſtictio adijcia-
tur honorato vel grauato eſt falſa: q̄
lege nō probat. ⁊ eſt cōtra caſum. l. ſi
mihi ⁊ tibi. §. ſi quis ſeruos. ꝭ. de leg.
j. vbi cōditio adijcitur grauato: et va-
let diſpoſitio. ¶ Preterea hec lex, et
l. conditiones. ꝭ. eod. ⁊ l. obtinuit. ꝭ. de
cōdi. ⁊ demon. loquūtur generaliter
et nō dicūt an vel cui ſit adiecta cōdi
tio impoſſibilis. oīs em̄ cōditio q̄ ad-
ijcitur inſtitutiōi vr̄ adiecta relicto et
legato in illo teſtō vt. l. ſi dies. in fine.
ꝭ. q̄n̄ dies lega. ced. Sʒ ſi eſſet vera ta
lis opinio ſequeret̄ ꝙ nullū legatū re
lictū in teſtō illo in quo q̄s eſt inſtitu-
tus ſub cōditiōe impoſſibili valeret.
Alia eſt opi. Jo. in. d. l. j. de his q̄ pe.
no. re. ꝙ hec. l. cōcordat cū illa. l. ꝯ̄ria
et eſt cōtra tex. in. l. j. C. de his q̄ pene
nomine. in fine ibi ſine vllo dāno ⁊c.
¶ His premiſſis[a] veniamꝰ ad mate
riā cōditionis impoſſibilis† ⁊ reperi-
mus quatuor ſpēs impoſſibilitatis. 4
Quedā eſt impoſſibilitas de natura:
quedā de iure: quedā eſt ratione per-
plexitatis. Et quedā eſt impoſſibili-
tas de facto. Examinemus quālibet
per ſe: ⁊ primo de impoſſibilitate natu
re. ¶ Op. † qđ impoſſibilitas oīno vi
tiat teſtm̄: vt. l. ſi ſtipuler. de ver. ob. et
l. apud iu. §. fi. a̾s eſt ſub. l. idē iul. ꝭ. de
leg. j. Rn̄. ibi impoſſibilitas adijcitur
per modū diſpoſitionis: ideo nō va-
let ipſo iure. hic per modū conditio-
nis. ¶ Ad hoc oppo. de. l. ſi mihi ⁊ ti-
bi. §. ſi quis ſeruos. ꝭ. de leg. j. vbi adij
citur per modū diſpoſitionis ⁊ nō vi-
tiat. Sol. ibi impoſſibilitas nō erat in
eo qđ erat ſubſtantiale in diſpoſitio-
ne: ſed in quodā accidēti vt in die ſeu 5
dilatione: ideo vitiatur ⁊ nō vitiat: vt
ibi dixi. ¶ Item op. conditio de pre-
terito non vera eſt impoſſibilis: vt
l. verū. ꝭ. de reg. iur. ſed cōditio de pre
terito non vera vitiat diſpoſitionem.
vt. l. cū in ſcđo. de iniuſt. teſta. ⁊ l. ij. de
here. inſtituen. ⁊. ꝭ. eo. l. inſtitutio talis
§. fi. cū ſi. Reſpondeo: hic loquitur in
conditione impoſſibili de futuro: ibi
de preterito. ratio: quia talis conditio
eſt magis cauſa finalis q̄ʒ cōditio. vt
l. demonſtratio. §. j. ꝭ. de condi. et de-
mon. ⁊ qđ ibi dixi. ¶ Contra hanc ſo
lu. oppo. de. l. ſi meuia. ꝭ. de heredib.
inſtitu. Glo. iſta dicit quod ibi loqui-
tur de cōditione nugatoria. ſed quid
vult dicere nugatoria? Reſpondeo cō
ditio de preterito que eſt modo im-
poſſibilis ⁊ de preterito fuit impoſſi-
bilis: eſt nugatoria ⁊ nō vitiat: ſed il-
lud quod. ꝭ. dixi loquitur in cōditiōe
de preterito que licet nunc ſit impoſſi-

bilis: tamen de preterito fuit poſſibilis. ¶ Ad hoc
oppo. ⁊ videtur quod conditio impoſſibilis vitiet di
ſpoſitionem. vt. ꝭ. de verborum obligationi. l. impoſ
ſibilis. Reſpondeo impoſſibilis conditio vitiat con
tractum: vt ibi non vltimas voluntates. vt hic. ⁊ ra-
tio ſit fauor vltime voluntatis. vt. l. in teſtamentis.
de regulis iuris. ¶ Sed contra hoc de contractu op
poni. quod in contractibus impoſſibilitas nō vitiat.
vt. l. inſulam. ꝭ. locati. Solut. ibi impoſſibilitas erat
circa aliquod accidens. vt plene dixi in. l. ſi mihi ⁊ ti-
bi. §. ſi quis ſeruos. ¶ Ex predictis poteſt diſtingui
circa impoſſibilitatem nature. Aut impoſſibilitas ad
ijcitur in vltimis voluntatibus: aut in contractibus.
Primo caſu aut per modum diſpoſitionis aut ꝑ mo
dum conditionis. ſi per modum diſpoſitionis: aut
eſt impoſſibilitas circa id quod eſt ſubſtantiale in di
ſpoſitione: aut circa aliquod accidēs. ſi per modum
conditionis: et tunc aut de preterito aut de futuro. ſi
de preterito et tunc aut eſt impoſſibilis nunc: et fuit
impoſſibilis de preterito. ⁊ non vitiat: ſi vero de pre
terito fuit poſſibilis: et impoſſibilis de futuro: tunc
vitiat vt hic. ſaluo eo quod dico circa impoſſibilita-
tem iuris. Si † in contractibus aut per modum con-
ditionis ⁊ vitiat. aut per modum diſpoſitionis: ⁊ tūc
aut circa id qđ eſt principale in diſpoſitione. ⁊ vitiat:
vt. l. ſi ſtipuler. ꝭ. de verbo. obliga. aut circa accidēs.
vt circa diem: ⁊ tunc diſtingue: aut in contractibꝰ bo-
nefidei aut ſtricti iuris: vt plene dixi in. l. ſi mihi ⁊ ti-
bi. §. ſi quis ſeruos. ꝭ. de lega. j. ⁊ probatur in. l. inſulā.
ꝭ. loca. Ego dixi qđ impoſſibilitas vitiet contractū.
Contra. in. l. ſi militem. C. de condi. ob cauſam. Sol.
hic dantur plures ſolutiones. prima aliud in contra-
ctibus nominatis ⁊c. Breuiter Dy. ponit vnam ſolu
tionem. Impoſſibilis conditio vitiat omnē cōtra-
ctum de mundo ſiue bonefidei ⁊c. ſed non impedit
oriri cōdictionē ob cauſam: que non orit̄ ad perficien-
dū contractū prout agitur: ſed ad reſoluendū ipſum
extra id quod agitur. vt. l. ſi is. §. fi. ꝭ. cōmoda. ita lo-
quitur. l. ſi militem. C. de condi. ob cau. ¶ Venio ad
impoſſibilitatem iuris † ⁊ op. inſtitutio q̄ in alterius
voluntatē cōfertur eſt impoſſibilis de iure: tn̄ ſi fiat
inſtitutio vitiat̄. vt. l. illa. ⁊ l. ſi q̄s ſempronium. ⁊ l. ca
ptatorias. ꝭ. de here. inſtit. Sol. cōditio proprie im-
poſſibilis de iure eſt illa que eſt ꝯtra bonos mores.
ſed iſta inſtitutio que confertur in alterius arbitriū
non eſt impoſſibilis de iure: ſed lex nō aſſiſtit. ſimile
in. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ꝭ. de verbo. oblig. ⁊ quod
ibi not. in. l. pacta que contra. C. de pact. vel ſi volu-
mus dicere qđ ſi cōtra ius: dicamus qđ ideo ibi vi-
tiat: q̄ talis conditio facit ceſſare ſolennitatem teſta
menti: cū voluntatē defuncti inſtitutio talis non ha-
beat: ⁊ ideo vitiat inſtitutionē. ¶ Itē op. qđ cōditio
impoſſibilis de iure debeat impleri de facto. vt. ꝭ. e.
l. mulier. et. l. meuius. ꝭ. de cōdi. ⁊ demon. So. ſi cōdi
tio que eſt de iure impoſſibilis impleatur de facto ⁊
nihil facit contra bonos mores debet impleri de fa-
cto vt hic. ⁊. ꝭ. eo. l. conditiones. ſimile dicit Dyn. in. l.
q̄dam cū filiū. ꝭ. de verb. obli. ¶ Item opp. de. l. ſer-
uo. ꝭ. de condictio. inde. vbi conditio de iure impoſſi-
bilis vitiat legatum. gloſſa ibi. ſolutio. conditio im-
poſſibilis non vitiat ſi teſtator ſciebat eam impoſſi-
bilem: ſed ſi credebat poſſibilem ⁊ erat impoſſibilis

Andreas Pomate.

a ¶ His premiſſis. vid. are. in. §. j. impoſſibilis. inſti. de heredi. inſtit. Ancha. in regula nemo poteſt. de reg. iur. in. vj.

admittat̄ ille ſolus q̄ eſt vtrinq̄ʒ cōiunctꝰ: ⁊ qđ videt̄ q̄
legis cōiunctio equiparatur cōiunctioni hoīs. arg. l.
teſtō. de here. inſti. ſed cōiunctus ab hoīe prefertur
in breuiloqua diſiūcto. vt. l. coheredi. §. q̄ diſcretas.
ꝭ. e. ergo ⁊c. Non ob. d. l. coheredi. §. qui patrē. ꝑ quā
videt̄ ꝙ iſta ſubſtitutio ſpecialiter facta debeat ali-
quid operari vltra ius cōe. arg. l. ſi q̄n̄. ꝭ. de leg. j. q̄a
illud ideo: q̄ teſtator ſic expreſſit ſpāliter. ¶ Prete-
rea iſta ſubſtitutio aliquid operatur ⁊ aliud eſt veni 2
re iure ſubſtitutionis et aliud iure accreſcendi et ita
habēt quidā in. d. §. q̄ diſcretas ꝑ Dy. Alij in. d. l. iā.
hoc iure. et dicūt qđ iure ſubſtitutionis dʒ intelligi:
q̄ ſcđm volūtatē teſtatoris veniūt. vt. d. l. qui liberis
§. hec verba. ꝭ. eo. ſed pater parē affectionē habet a
in omnibus: ergo ⁊c. Ray. fuit primo cum Dyn. po-
ſtea contra. et dicit quod contra Dyn. facit. l. fin. ꝭ. ad
treb. ¶ Preterea dicit ipſe. ratio Dy. non eſt vera ꝑ
l. re coniuncti. ꝭ. de lega. iij. q̄ fortior eſt cōiunctio ho
minis q̄ʒ legis. Ego dico ꝯtra Dy. q̄ iſti fratres nul
lo modo ſunt cōiuncti coniunctione legali. nā in hac
materia coniunctos accepimus tali coniunctione q̄ 1
inducat ius accreſcendi. vt. l. coheredi. §. qui diſcre-
tas. ꝭ. eo. ſed iſti fratres ſunt coniuncti coniunctiōe 2
ſanguinis. ideo non iure accreſcēdi. vt dixi in. iij. que
ſtione de coniunctione legali in. l. re coniuncti. ꝭ. de
22 lega. iij. ¶ Quero: † ponamus. duo ſunt inſtituti et 3
inuicem ſubſtituti: an poſſint omittere iure inſtitutio
nis et accipere iure accreſcendi. Gloſſ. tangit in. l. nec 4
is. §. heres. de acquiren. here. et ibi dixi ⁊ in. l. ſi tu ex
parte. eodem titulo.

Paulus. Spes ſubſtitutionis reciproce ad b
heredem non tranſit. h. d. Concor-
dat. l. qui liberis. §. hec verba. et. l. qui plures here-
des. in prin. ꝭ. e. ¶ Oppo. de. l. ſi ex pluribus. ꝭ. de le
gi. here. Sol. ibi in iure accreſcendi: hic in ſpe ſubſti-
tutionis. ¶ Oppo. de. l. qui patri. ꝭ. de acquir. here.
Sol. vt ibi. ¶ Oppo. de. l. coheredi. ꝭ. eod. Solu. vt 1
dicam in. l. qui habebat. ꝭ. eo.

1 ☞ Hec cōditio ſi mihi heres erit videt̄ exiſtere ſi
aliq̄s eſt heres heredis ex diſpoſitione defuncti.

2 Libellus in quo quis petit rem vt heres titij proce-
dit licet ſit heres heredis.

Paterfamilias. Nota et pul
chra lex eſt.
Pupillaris expreſſa etiā que nō conti-
net vulgarem tacitā trahitur ad bona
1 patris et filij. h. d. vel ſic. Hec † cōditio
ſi mihi heres erit videt̄ exiſtere ſi aliq̄s eſt heres he
redis ex diſpoſitiōe defuncti. h. d. Et iſtud eſt nota
bile ſummariū. vel dic ibi: ſibi ſcʒ vulgariter. Prima
pars ſummarij probatur ibi: ſibi. et ſic eſt vulgaris.
Et ex eo qđ dicit filio fuit pupillaris. vt. l. cuʒ ex filio
§. fi. ꝭ. eo. ſed non eſt multū curandū. vt. l. ſed ⁊ ſi plu-
res. §. filio. ꝭ. eo. vbi ceperunt bona patris et filij eſſe
vnita. ¶ Oppo. ad ſcđm ſummariū: q̄ per pupilla-
rem ſubſtitutionē ſucceditur pupillo tm̄. vt inſti. eo.
in princi. Sol. illud verbum mihi: nil operatur. vt. l. ſi
ita. §. qui filio. ꝭ. de ſecū. tabu. vel dic qđ nō eſt heres
defuncti directo: ſed per mediā perſonā filij. et ſic he
res heredis eſt heres teſtatoris. vt. l. fin. C. de here.
inſti. ¶ Sed contra de. l. qui liberis. §. hec verba. ꝭ.
eo. vbi non ſufficit qđ ſit heres per mediā perſonam

filij: et ſic heres heredis. Sol. hoc nō
debet attendi: ſed an ſit heres ex iudi
cio defuncti vel legis diſpoſitione. ſed
hic ex iudicio defuncti eſt heres. ⁊ ſic
eſt verificata conditio. Ex vigore em̄
illorū verborū quiſquis mihi ⁊c. Sub
ſtitutio vulgaris comprehenditur: vt
ſupra eo. l. ex duobus. in prin. et conti
net pupillarē vt hic. Facit ad. q. † ali-
quis eſt heres heredis titij: ⁊ petit he
reditatem nec dicit in libello vt here-
dis heres: ſed vt heres titij: ſed poſt- a
ea probatur heres per mediam per-
ſonam. Dico[a] quod valet quia condi-
tio debet intelligi ad literam: vt. l. me
uius. de condi. et demō. multo magis
debet intelligi ſecūdum mentem pro
ferentis: vt. l. ſi quis intentione. ꝭ. de
iudi. tangitur per Cyn. in lege finali.
C. de here. inſti.

☞ Spes ſubſtitutiōis vulgaris qđ
tranſit ad heredes.

Spes ſubſtitutiōis pupillaris ex pre-
ſumpta voluntate defuncti tranſit ad
heredes.

Iſta ꝟba ſi filia mea decedat anteq̄ʒ
nuberet qualiter intelligantur.

Vulgaris tacita comprehenſa in ex-
preſſa vulgari expirat pubertate ad-
ueniente.

Qui habebat. [b]
Spes ſubſtitutionis pupil
laris non tranſit ad heredē
pupillariter ſubſtitutū. hoc dicit. Dif-
ficilis et ſubtilis eſt hec lex iudicio
meo. ¶ Oppo. † quod ſpes ſubſtitu-
tionis pupillaris tranſeat ad aliū ſub
ſtitutū: vt. l. coheredi. in prin. ꝭ. e. So.
gloſſ. verum eſt quod tranſit ad ſubſti
tutum vulgariter: vt ibi. non pupillari
ter: vt hic. Et ideo intellige quod hic
impubes deceſſit iam factꝰ heres. ita
dicit glo. ſuper verbo impubes. Dyn.
dubitat de hac ſolutione. videtur em̄ b
dicere in hoc non video rationem in-
ter vnam ſubſtitutionem et aliam: et
ideo dicit quod in contrario partem
habebat iure accreſcendi partē ha-
bebat iure coheredis: ſed non placet:
quia ambas partes habet iure ſub-
ſtitutionis: vt. l. ſi titius. ſupra eodem.
et dixi in dicta lege coheredi. in prin.
ideo tene ſolu. glo. noſtre. quia ibi lo-
quitur in vulgari: hic in pupillari. cu-
ius conditio non exiſtit: quia iſta filia
deceſſit pubes. vt ex text. apparet. et
ex gloſſ. ij. vnde iſta mater et ſoror nō
poteſt venire ex vulgari nec pupillari
merito ad eos non tranſit ſpes ſubſti
tutionis. ¶ Oppoſ. certum eſt quod
ſubſtitutio pupillaris qua iſta filia eſt

a ¶ Ego dico ꝯtra Dy. adđ qđ idē vult bal. et Nico. de nea. in. l. iā hoc iure. ꝭ. e. et in. §. q̄ diſcretas: et in. §. qui patrē et in l. coheredi. ꝭ. eo. idem Bal. in. l. j. et ibi pau. de ca. ꝭ. e. pro quo facit ſcđm ale. q̄ iſta ſubſtitutio eſt ſubrogata loco iuris decreſcendi. vt. d. §. qui diſcretas. ſed in iure accreſcēdi oēs pariter admittunt̄. vt. l. titio vſufructꝰ. ꝭ. de vſufruc.

b ¶ Qui habebat. vid. Bal. conſ. ccxxiiij. iij li. et conſi. cxvij. inci. q̄dam fuit ſubſtitutꝰ. e. iij. lib.

Andreas Pomate. ¶ Qui habebat. vid. Alex. cōſi. j. in. v. col. j. volu.

ſubſtituta filio eſt conditionalis ſubſtitutio: vt lege
1 in ratione.paragrapho ſi fil.o.ad legem fal.ſed inſti
tutio conditionalis vel legatum conditionale trāſit
ad ſubſtitutum primo legatario decedente: vt in.§.
ſinautem ſub conditione.C.de cadu.tol.et eſt expreſ
ſum in.l.q̄diu;la grande:de acqui.heredi.¶Sol.glo.
ſi.et bene.et no.bene quod iſti qui erant vltimo ſub=
ſtituti erant pupillariter ſubſtituti:ſcilicet filie ſi im=
pubes deceſſerit.ſed iſta filia deceſſit pubes:merito
conditio ſecunde ſubſtitutionis deficit:ideo iſti ſub=
ſtituti non poſſunt admitti ad bona pupilli. argu.l.
coheredi.§.qui patrem.ſupra eodē.et ſic innuit iſta
2 gl.†quod ſi deceſſerit iſta filia in pupillari etate: ita
quod mater et ſoror ex ſubſtitutione ſucceſſiſſent q̄d
ſpes ſubſtitutiōis pupillaris ad heredem tranſiſſet.
quod placet preſumpta voluntate defuncti:quia vo=
luit iſtos ſubſtitutos ſuccedere filie. in cuius heredi
tate voluit inuenire hereditatem primi:vt.l.ex duo=
bus.in princip.ſupra eodem.et not.in lege qui duos
de re.dub.⁊ ſecundum hoc illi qui ponunt hic caſum
quod ſpes ſubſtitutionis pupillariter ſubſtituti non
tranſit ad heredes non bene dicunt: quia imo tran=
3 ſit:vt hic innuit gloſſ.¶Quero de vna.q.†iſta ver=
ba ſi filia mea decedat anteq̄ nuberet: qualiter intelli=
gant.Gl.j.dicit.i. nubilis eſſet. Sed ꝯ hanc ſolu.vi=
detur.l.ſancimus.C.de nup.vbi intelligitur: ideſt an
teq̄ nuptiarum ſolēnitas ſiue feſtiuitas celebretur.
Sol.illa loquitur in dubio.ſed hic debet intelligi vt
glo.dicit.nam hic filie exheredate non poteſt ſubſti
tui niſi pupillariter ēt directo:vt.l.prima.in fine. et.l.
coheredi.§.cum filie.ſupra eodem.Si ergo aliter in
telligatur eſſet intellectus abſonus:vt.l.quoties.⁊ in
l.in ambiguo.de re.dub.ſi autem poſſet vtroq̄ mo=
do valere ſtaremus.d.l.ſancimus. ¶Quero vltio.
tu dicis quod ſpes ſubſtitutionis tranſit ad ſubſtitu
tum vulgariter:vt.l.coheredi.et.l.ſi titius. ſupra eo=
dē.modo hic mater et ſoror fuerunt pupillariter ſub
ſtitute.que continēt vulgarem tacitam tamen ⁊ ex ta
cita non veniunt?Reſpon.quando quis ſubſtituitur
filio exheredato talis ſubſtitutio non poteſt cōtine=
re vulgarem ſubſtitutionem. Iſta non placet; quia
licet iſta filia eſſet exheredata a primo gradu tamē
a ſecundo non:quia erat ſubſtituta vulgariter et pu=
pillariter.et ſic poteſt in tertio gradu.vt ſupra.titu.j.
l.poteſt ergo.ideo dic quod hic filius adiuerat:ideo
prima ſubſtitutio expirauerat:vt dixi ſupra in primo
4 contrario.vel aliter.†vulgaris tacita contenta in ex
preſſa pupillari expirat adueniente pubertate: vt
dixi in lege prima ſupra eodem.in materia vulgaris
ſubſtitutionis.Cum ergo iſta filia adoleuerit expi=
rat iſta ſubſtitutio pupillaris ſub qua ſubſtituta
erat.

Seruus. ¶Difficilis eſt tota hec lex. et breuiter hoc dicit.
Aditio hereditatis extinguit ſpem ſub
ſtitutionis vulgaris:in perſonam adeū
tis tantūmodo hoc dicit iſtud principiū.
¶Opp.q̄ vbi locus eſt inſtituto nō eſt locus ſubſti
tuto:ſed hic eſt inſtitutus:ergo ⁊c.vt.l.quādiu.de ac=
quiren.heredi.So.hic locus eſt ſubſtituto in portio
ne ſua tantū non eius cuius aditio fuit facta:et ideo
illa portio non vadit ad ſubſtitutum. ¶Opp.quod
iſta portio vadit ad coniunctum non ad ſubſtitutū:
vt.l.ſeruus communis ab extero.j.de acquir heredi.
Solu.ibi nullius erat ſubſtitutus:hic ſic. ¶Oppo.
de.l.ſi pater.ſupra titulo primo. et inſtitu.eodem.§.
fina.,vbi intelligūtur iſta verba ſi heres non erit vel
alium heredem nō fecerit.ſed hic fecit:ergo ⁊c.So=
lu.glo.quod hic fecit in portione ſua cuius iuſſu adi
uit non aliorum: quia ſeruus repreſentat perſonam
duorum dominorum. ¶Oppo. extra gloſſ. q̄d iſte
ſubſtitutus vulgariter nō debeat admitti niſi vtroq̄
non adeunte: et altero non agnoſcente: vt.l.quāuis.
C.eodem.et.l.quidam teſtamento.ſupra eodē.Sol.
iſta verba ſi heres non erit.relata ad ſeruum cōmu=
nem intelliguntur ſeparatim et diſiunctim. hoc pro=
batur in lege et proculo.infra de lega.ij. et.l.qui he=
redi.§.ſi duorum ſeruo.de condi.et demonſtra.meri
to cuicunq̄ portio vacet ſubſtitutus admittitur. In
contrarijs fuit facta ſubſtitutio duobus coniunctim
et copulatiue:ideo requiritur quod neuter ſit heres.
Ita debetis intelligere iſtam difficilem materiam.

Titius. Multum difficilis.§.eſt. Quoties ſub
ſtitutio eſt plenior q̄ inſtitutio preua=
let ſubſtitutio.hoc dicit.habet quatuor partes. pri=
mo ponitur thema et queſtio. ſecundo ratiocinatur
circa queſtionem ponendo quatuor caſus. tertio re=
aſſumit queſtionem et eam determinat. quarto po=
nit nouam queſtionem et eam ſoluit. ſecunda ibi:et
quidem.tertia ibi:ſecundum hec.quarta ibi:quid er
go ⁊c.¶Dic in text.ibi in hac.q.ideſt in hoc thema
te examinando per modū queſtionis. ¶Oppo.ad
primū dum dicit in hac q̄ſtione.debet dicere in his
queſtionibus cū plures ſint.Dic vt.ſ.apoſtillaui ſm
Ja.de are.¶Item oppo.ad ſecundū q̄ ſubſtitutio
adferat commodum.vt.l.j.§.ſi proponatur.j.ſi quis
omiſ.cau.teſta.So.quidam q̄ nullius momenti eſt.
ſcilicet nullius vtilitatis:quia poſſet adire ex ſubſti=
tutione et omittere ex inſtitutione.Alij quod iſta ſe=
cundum illam et bene per.l.ſi te ſolū.§.primo. ſupra
titu.primo.et.l.ſed et ſi.§.finali.ſupra eodē. ¶Op.
dr̄ hic q̄ ſi ſubſtitutio ſit pura iſtitutio nō valet. Cō
tra vt hic.et dicta lege ſed et ſi plures.§.finali.ſ.eo.
Solu.licet ſit pura tamen affert aliquam vtilitatem
et hoc ſufficit quod poſſit aliquam vtilitatē afferre.
¶Oppo.dicitur hic quod quis fuerat ſubſtitutus
pure.Sed contra:quia nulla ſubſtitutio eſt pura. vt
lege coheredi.§.coheres.ſupra eodem. et lege in ra
tione.§.ſi filio.ad.l.fal.Solu.gloſ.et bene.ſimile vi=
detur in lege qui liberis.in prin.ſupra eod. ¶Opp.
dicitur hic quod inſtitutus fuit ſub conditione:⁊ ſub
ſtitutus pure Sed contra quia iſta ſubſtitutio pura
habet in ſe conditionem contrariam:vt.l.ſi poſt mor
tem.§.finali.infra de lega.j.et.l.pecuniam. ſupra ſi
cer.peta.glo.dicit.quod iſta eſt conditio tacita que
proprie non eſt conditio.vt lege conditiones que ex
trinſecus de condi.et demonſtra.ſed non placet; q̄a
iſta conditio ex teſtamento procedit: vt.l.aliquādo.
de condi.et demonſtra.dixi in dicta lege cōditiōes.
Sol.contrarium quod ſignaui vobis loquitur in le=
gatis: ſed in hac ſubſtitutione eſt aliud: quia in ea
ineſt de neceſſitate conditio contraria ei que in inſti
tutione eſt appoſita.et ille conditiones que inſunt
de neceſſitate non proprie ſuſpēdunt:vt lege tertia.

tulibe.⁊ ibi glo. Et eſt caſus expreſſus in l. vltima.
C.de condi.inſer.ſed quando oblatio fieret nō ſolū
cauſa implendi conditionem tantum:ſed cauſa ſol=
uendi pretiū:vel ille in cuius perſona impletur ad
aliquid obligatur:tunc requiritur depoſitio ⁊ conſi
gnatio.vt.l.j.C.de commu.ſer.manu.⁊ q̄d no.in.l.ſi
ſeruus.ſ.ti.proxi.⁊ probatur in.l.antepenultima.C.
2 de pac.inter emp.¶Scd̄o quero†vtrū iſte in quē
eſt iuſſus implere cōditionem ſit legatarius.Et gl.
dicit quod non per.l.ſi quis ſub cōditione.j. ſi quis
omiſ.cauſa teſtamenti.⁊ econtra q̄d ſic vt.l.fideicō=
miſſa.§.cum eſſet.j.de lega.iij. ſed ad.§. cum eſſet.
dicit glo.ſolue vt ibi.⁊ in.l. in ratione.§.tametſi. ad
legem falcidiam.nam ibi loquitur quando cōditio
apponitur et quē teſtator potuit pregrauare. Sed
tu dices nonne teſtator potuit iſtum heredem gra=
uare.Sol.illud implemētum debet impleri anteq̄
ſit heres ⁊ ſic anteq̄ poſſit grauari: ⁊ ideo non po=
3 teſt dici legatum vel fideicōmiſſum.¶Quero†q̄d 1
ſi iſta conditio habet diem.vtputa ſi domum edifi=
caueris.⁊ ille in cuius ſolo debet edificari impedit:
an ſtatim eſt heres liberatus vel debet expectare
diem.Dic in legatis ⁊ diſpoſitionibus que recipiūt
diem:fateor q̄d expectatur dies. vt.l.in illa ſtipula=
tione.§.j.j.de ver.obli.Fallit fauore libertatis vt.l.
ſtatuliber.§.fi.j.de ſtatulibe.ſed heredis inſtitutio 1
non recipit diem vt.l.hereditas.ſ.ti.ij.⁊ ſic cōditio
non habetur pro impleta: ſola dies remanet:ergo
non expectatur.⁊ de hoc dixi in.l.hoc iure.et.l.in il= a
la.j.de verbo.obliga.⁊ dixi in.l.ita ſtipulatus in ter
tia queſtione principali circa fi.eo.ti. vbi plene dixi
et diſtinxi circa fi.dic vt ibi.

Si qui ita. ¶Nota hanc legē. ¶Querit gl. vtrum
ſtatim ꝯtracta ſocietate ille ſit heres:
an debeat expectari curſus.xvj. anno.
Azo tenuit quod non debeat expecta=
ri.gl.tenuit contrarium:quia non fuit appoſitū tan=
tum ſi contraxerit ſocietatem:ſed ſi permanſerit.vn
de debet expectari curſus tēporis. Ego dico quod
ſi tempus eſſet adiectum tantum cōtractui: vt inſti
tuo vos ſi contraxeritis ſocietatem in bonis meis
vſq̄ ad.xvj.annos.tunc celebrato contractu rema=
net ſolum tempus:ſed de hereditate ſubducitur vt
no.ſupra l.proxi.ergo ⁊c.ſed ſi eſſet adiectum nō ſo
lum contractui ſed perſiſtentie ipſiꝰ contractus tūc 1
eſt conditio vnde curſus temporis debet expecta=
ri.Item quero quomodo poteſt impleri iſta condi=
tio perſeuerantie,nam dicit textus permanſerit ⁊c.
illud videtur impoſſibile quod permanſerint ſocij
anteq̄ ſint heredes.Reſpondeo oportet intellige=
re quod permanſerint in illa ſocietate rei future; et
prodeſt quia poſſunt interim petere ſecundum tab.
vt.l.ij.§.ſi ſub conditione.de ſecundum tabu.et.l. ſi
quis inſtituatur.ſ.titu.ij.⁊ ideo omnia gerent ⁊ tra
ctabunt tanq̄ heredes:et hoc prout legitur q̄d de=
functus non contraxerit ſocietatem. Alij dicūt hu=
ius timore q̄d ipſe defunctus ſocietatem contraxe=
rit vt dicit glo.j.quod non placet per rationem que
dicitur hic in tex.

1 ☞Conditio ſi non alienauerit reſpuitur ſi nō eſt
perſona cuius fauore ſit prohibita.

Idem iulianus. ¶Hic §. tra=
ctat de mutiana cautione.¶Oppo.
quod hic nō habet locum cautio mu
tiana:quia iſta conditio poteſt imple
ri in vita heredis:vt.l.cum tale.§.j.j.
de condi.⁊ demon. Solutio expecta
re mortem eſſet triſte:ideo non expe=
ctatur.vt in.l.cum tale.§.j.⁊.l. mutia=
ne. ¶Item dicitur hic quod condi=
tio eſt impoſſibilis:quia nō eſt cui ca
ueatur.Contra:quia ſunt ſaltem ve=
nientes ab inteſtato quibꝰ debet ca=
ueri.vt.l.is cui.j. de condi. ⁊ demon.
et expreſſe devenientibus ab inteſta
to ponitur in aut.cui relictū.C.de in=
dic.vidui.⁊ in corpore vnde ſumitur.
Sol.dicunt quidam q̄d hic nō erant
veniētes ab inteſtato.vel dic iſta†cō
ditio ſi non alienauerit reſpuitur de
facili ſi non eſt perſona cuius fauore
ſit prohibita:vt.l.filiuſfami.§.diui.j.
de leg.j.ſed ſecus in alijs conditioni
bus negatiuis:ita dixi in.d.l.is cui.j.
de condi.⁊ demon.

☞Quando ad veritatem copula
tiue requiratur vtranq̄ partem eſſe
veram.

Si heredi. [a]Ad veritatem co= a
pulatiue requiritur vtrāq̄
partem eſſe veram:ſed ad
veritatem diſiunctiue ſufficit alterā
partem eſſe veram.h.d.¶Oppo.et
videtur q̄d quando plures ꝯditiōes
apponūtur:debet pareri vltime non
cuilibet.vt.l.q̄d traditū eſt cū.l. ſeq.
de ꝯdi.⁊ demon.Solu. verbū diſiun
ctim poteſt capi dupliciter:vtꝫ per al
ternatiuā aut:⁊ vel:ſic loquitur hic.
Alio modo diſiunctim.i.ſeparatim:
et tunc eſt parendum vltime vt ibi.
¶Item oppo.ſ.titu.ij.l. lucius. vbi
diſiuncta accipitur pro cōiuncta.So
lu.ibi ſpeciale:⁊ rationem ibi videbi
tis.¶Item op.q̄†ad veritatem co=
pulatiue nō requiritur vtrunq̄ ſed al
terum ſufficit vt.l.j.ſ. de his qui no.
infa.et.l.j.j.ad le.pompe. de parrici.
Veritas eſt q̄d q̄n due orationes po=
nuntur copulatiue non principaliter;
ſed reſpectiue ad aliud:tunc requirit
cōcurſus vtriuſq̄ vt hic.Sed q̄n plu
res orationes non copulantur reſpe=
ctiue ad aliud ſed quelibet principa=
liter:tūc copulatiua ponit magis cā
ordinis q̄ coniunctionis:ideo nō re=
quiritur cōcurſus vtriuſq̄ vt.ll.cōtra
rijs.⁊ probo per tex.l.ea tamen adie=
ctio.j.de lega.iij.et hoc plene dixi in
l.ſi is qui ducenta. §.vtrum.infra de
rebus dubijs.

Andreas Pomate. ¶Si heredi. Ervi de Ludo. ro. in cōſi. cxxix.

Andreas Pomate. ¶Si heredi. De materia v[t] de p Iaſ. poſt Bar. ⁊ alios i.l.j. ff. de iuſti.⁊ iur.et an iſta regula ſit vera tū potiꝰ inſpiciēda eſt mēs q̄ natura copule. ita Bal. in. c. ij.pe.col.d̄ reſcri.

Andreas Pomate.

a ¶ Ex natura ꝛ conſuetudine cõtractus. vide Feli. in.c.ij.col.vij.verſi.ſtylus curie.de reſcri.ꝛ in.c. tertio loco.in fi.de proba.et in.c.cauſam que.col.fi.de teſti.Barba.cõſi.j.in.xlj.col.j.vol.Bal. alias Bar. 1 i.¹.q̃cũq̃ꝫ. C.de apo. puj.libr.j. Barb.ꝯſi. xlvij.i.xxix.col.j.vo lu.et ꝯſi.lj. col.iij.eo. vo.ꝛconſi. vij co.viij. ꝛ ſeq.in.ij. vol.ꝛ cõſi. xvj.in.vij. col.i.ij.vo. ꝛ ꝯſi.liij.in ij.col.in.ij. vol.ꝛ cõſi. lix.i.vj.co. eo.volu.et conſi.lxvj. col.vij.eo. volu.

Andreas Pomate.

b ¶ Facit ad ſtatuta. ħ dictũ ſeq̃t Alex.cõſi. xxxiij.in fi. v.vol. ꝛ vide remiſſiue p Bar. ꝯſi.xij.i.ij. col.eo.ꝛcõſil xxxviij. a̅tepe. col. ꝛ p iſta doctrina facit tex. i.c. j.ꝺ iureiu. li.vj.ꝛvide Felin.in.c. eccl'ia ſancte marie. xxvij.di.ꝺ conſtit.vbi etiam per Barba.in.iiij.col.vide Alex. conſi.cxxiij.col.ij.vol.iiij.Cepo.cõſi.xv.barba.ꝯſil. vij.col.j.vol.ꝛ conſi.xxiiij.in.ij.col. eo.vol.et conſil. xlvij.in.xv.col.ꝛ ſeq.j.vol.ꝛ cõſi.vj.in.x col.in.ij.volu.ꝛ cõſil.xiij.col.vij.volu.ij.Et cõſi.xliij.al's.xlviij. col.vlt.eo.volu.ij.ꝛ conſi.xxv.col.viij.eo.vol. ꝛ cõſi. lvj.in.v.col.eo.volu.ꝛ conſi.lxiij.col.vij.vide Anto. de but.conſi.xix.in.iiij.col.et conſi.xxxvj.j.col.ꝛ.xlj. et.lxvij.et.lxxiij.Ro.conſi.xcj.et conſil.cij. ad fi. et conſil.cxcix.colum.ij.Imol.conſil.lxxxij. et Cardi. xxxiij.ad fi.et conſi.xliij.ad fi.et c onſi.xvj.et onſil. cxx.et.cxliij.j.colum.

Si quis ita.

Impoſſibilitas reijcitur de inſtitutiõe. h.d. Querit gl.vtrũ ſaltem monumentum debet impleri. Gl. qꝺ ſic quaſi duo ſint p̃cepta. vt.l.celſus.§.j.ſ.de arbi.ꝛ.l.hec ſcriptura.de cõdi.ꝛ demon.ꝛ pbatur in.l.inſulam.§.j.ſ.de loca.ꝛ.l.ſi mihi ꝛ tibi.j. de leg. primo.

1 Iuramentum de nõ ſeparando matrimonium etiam ratione conſanguinitatis non valet.

Et ſtante ſtatuto ꝙ qui declinauerit iuriſditionẽ poteſtatis poſſit offendi non includitur clericus.2.

Si quis ſub conditione.

Dicitur hic qꝺ in ipſa exactione habetur exceptio. Contra non eſt neceſſaria exceptio quia alteri per alterũ nõ queritur actio vt.l.ſtipulatio iſta.§. alteri.j de verb.obli. Dicunt quidam qꝺ ideo legatario datᷣ actio:qꝛ heredis ſtipulantis intereſt: ſed eſt truffa: qꝛ tunc quereretᷣ ipſi ſtipulanti non alij. vt dicit gloſ. quare dic qꝺ ſtipulatus fuit non capax.vide gloſſ. que incipit ſiue promiſerit. Opp.C.de euic.l.pe. ſed ibi ſtipulatio duple interponitur ex natura ꝛ cõſuetudine cõtractus[a]. 1 ſecus hic: ideo hic preſumitur mala fides:ibi non. ¶ Vltimo† gloſ.inducit hanc.l. cõtra eos qui copulant aliquos in matrimonio ꝛ iurant qꝺ neuter ſeparabit iure cõſanguinitatis ꝙ hoc iuramẽtum nõ valebit. ¶ Item facit ad ſtatuta[b] que generaliter aliquid mandant:qꝺ non porrigantᷣ ad illicita. Exemplum dicit† ſtatutum 2 quicunqꝫ declinauerit iuriſditionem poteſtatis poſſit offendi:certe hoc nõ intelligitur de clerico declinante.facit quod dicitur in.l.prima.§.que onerande.quarum rerum act. non datur.

An iuretur de futuro. Et an ſtatutum inferiorꝫ qꝺ fit in fraudem appellationis ad ſuperiorem valeat.nume.2.

De ſub conditione.

Iuriſiurandi conditio heredi vel legatario vel fideicõmiſſario mortis cauſa donatario appoſita remittitur ſiue ſola ſiue coniunctim ſiue diſiunctim cum alia fuerit appoſita.hoc dicit vſqꝫ ad.§.quoties. ¶ Opponi. dicitur hic quod remittitur talis conditio. Sed cõtra.infra eadem.l.§.quoties. Solu.quantum ad iuramentum remittitur:ſed quod venit in iuramento debet impleri.argu.j.de conditio.et demonſtratio. l.hec ſcriptura. ¶ Oppo.de.l.ſi cum patruo.C. cõmunia vtri.iud.et.l.ſi quis cum debitore.ſ.de iureiuran.dicit gloſſ.ibi in contractibus: hic in vltimis voluntatibus.hoc reprobatur per.l.pactum. ſupra de pact.datur alia ſolutio ibi in iuramento de preterito:hic in iuramento de futuro quod non licet iurare. ¶ Item oppo. de lege ſi quis libertatem. de manu.teſta. Solu.ibi ſpeciale fauore libertatis. vt ſeruus qui non poteſt implere conditionem de faciendo vel dando iuret. ¶ Item oppo.de lege municipibus. de conditio. et demonſtratio. Solu. ibi in iuramento de preterito:hic in iuramento de futuro. ¶ Opponi.de lege antiſtius. infra de acquiren.heredi. Solu.ibi in iuramento de preterito:hic de futuro eſt. et eſt ratio dicit gloſſa. quia iſtud de preterito non poteſt impleri aliter quam iurando. vt dicit gloſſ.et bene. ¶ Preterea in iuramento de futuro eſt maius periculuꝫ de periurio. ¶ Item ſepius deieratur in iuramẽto de futuro. ¶ Extra gl. opponi.† et videtur quod iuretur de futuro:vt lege ſi quis maior.C.de tranſact.et lege preſenti.§. ſane. C.de his qui ad eccle. et in autenti. iuſiuran. quod preſtatur.per totum vbi preſtatur iuramentum de futuro. Iſtas contrarietates ſoluit Pet. in.l. ſi cum patruo.C.communia vtriuſqꝫ iudi.et ibi refert Cy. et Guillel.in lege illicitas.ſupra de offic. preſi.in illa queſtione an in ſecuritate debeat iurare:et in.l. ſi quis cum debitore. ſupra de iureiurando. dicit ſic. Iuramentũ quod eſt de futuro ꝛ ſuper eo quod eſt voluntatis non debet interponi.ita loquitur hic qꝛ implere conditionem eſt voluntatis et non neceſſitatis:vt.l.ſi quis ſub conditione.infra ſi quis omiſ. cau.teſta.et ita debet intelligi glo.que eſt in.l. ne in arbitris.C.de arbi.ſed ſi eſt ſuper eo quod eſt neceſſitatis. tunc eſt ſecus vt in contrario. ¶ Item.ll. que dicunt quod ſufficit cautio iuratoria. ¶ Item aduerte quia in his que relinquuntur ſub modo nõ eſt prohibitum iuramentum: quia illud eſt in obligatione.vt.l.final.C.de his que ſub modo.de iuramento pbatur in autᷣ.cui relictum.C. de indi.vidui. 2 ¶ Vltimo† hec lex in verſicu.ſed et ſi ſub iuſiurandi. facit ad queſtionem certum eſt quod ſtatutum inferiorum quod fit in fraudem appellationis que interponitur ad ſuperiorem non valet vt extra de

tunc vitiat.quod tene menti.argu.ſ.de here.inſti.l. quo loco.§.primo.hec ſo.videtur contra caſum.l.ab omnibus.§.primo.infra de lega.j. vbi dicit quod ſi licet teſtator putauit conditionem poſſibilem q̃ erat impoſſibilis tamen non vitiat. Sol.illa conditio de tabulis reddendis reſpicit vnum finalem effectum: ſcilicet liberationem.ꝛ ideo licet ſit impoſſibilis per vnum modum ſufficit quod ſit poſſibilis per alium modum equipollẽtem:ſicut diximus in lege mulier. 7 in prin.ad trebel.et.l.ſi ita.quando dies leg.ced ꝛ.l. ij.C.de inſti.et ſubſti. In alijs aũt cõditionibus que ad vnum finalem effectum non proponuntur eſſet ſecus.hoc probatur.quia cõditio debet impleri in forma ſpecifica:nec debet impleri equipollẽter: vt dixi in lege gallus.§.et quid ſi tãtum.ſupra de lib.ꝛ poſthu. ¶ Oppoñ.de.l.filius.infra eodem. vbi conditio impoſſibilis vitiat inſtitutionem. Glo.ſoluit duob⁹ modis. Primo quod ibi vitiatur teſtamẽtum ad cõmodum inſtituti qui erat ſucceſſurus ab inteſtato. ꝛ vitiatur inſtitutio vt ſuccedat ab inteſtato et legata non ſoluat. Alia eſt quod ibi ſpeciale in filio qui non poteſt inſtitui niſi ſub cõditione poteſtatiua:et ideo 8 illa inſtitutio peccauit in forma.et iſta eſt vera. Et p hoc apparet quod precedens ſolutio non eſt vera: quia illa.l.in alijs venientibus ab inteſtato non procederet:vt.l.ſi libertus ſub conditiõe.j. de bo.liber. Item non haberet locum in filio emancipato vel inſtituto a matre:vt.l.reprehendenda.C.de inſti.ꝛ ſubſti. Expeditus de impoſſibilitate iuris:quia in omnibus caſibus in quibus impoſſibilitas nature vitiat:in omnibus illis impoſſibilitas iuris vitiat: ſed in illis in quibus impoſſibilitas nature non vitiat an impoſſibilitas iuris vitiet? ¶ Diſtingue ex predictis per te. ¶ Veniamus† ad impoſſibilitatem ratione perplexitatis.et opponitur quod impoſſibilitas vitiet.infra eodem.l.ſi titius. Sol.ibi eſt impoſſibilitas ratione perplexitatis: hic nature vel iuris. et ratio eſt; quia imputet ſibi teſtator qui induxerit perplexitatem et conditionem inſeruit ipſemet: vt ibi no. ¶ Item oppo. quod impoſſibilitas ratione perplexitatis non vitiat; vt infra eodem lege ſi qui ita.in princip. Sol.ibi perplexitas poteſt de iure diſſolui.de facto ſecus;vt ibi patet. ¶ Item opp.quod impoſſibilitas ratione perplexitatis non vitiat:quia ſi non poteſt diſſolui de iure debet diſſolui de facto: vt.l.ſi titius.de verbo.oblig.vbi lite cõteſta.de facto quis ſoluit perplexitatẽ. Solu.ille qui implet cõditionem de facto ꝛ ſic diſſoluit perplexitatẽ implet eam ſibi ꝛ ad ſui cõmodum:ideo talis diſſolutio admittitur.ſimile.j.eo.l.mulier.§.j.ſed ſi impleas de facto:ꝛ fieret ad alterius commodum:non implentis: tunc talis diſſolutio perplexitatis nõ admitteretur. hic eſt caſus in.l.ſi titius.j.eo.tit.ꝛ probatur in. d.l. ſi titius,in exemplo negatiuo. ¶ Opponi.quod iſta perplexitas non vitiat diſpoſitionem:vt.l. qui quadringenta.in prin.j.ad.l.falci. Solu.ibi perplexitas ex verbis vel ex diſpoſitione defuncti nõ contingit: ſed ex quodã accidenti facta eſtimatione patrimonij:ꝛ ideo non vitiat ſed diſſoluitur perplexitas: put poſſibile eſt ẽm voluntatem defuncti. ſed quod.ſ.dixi habet locum in perplexitate que proceſſit ex verbis ꝛ ex diſpoſitione defuncti. ¶ Item op.de.l.vlt.§. titius.ver.qd ergo.ſ.tit. proxi.vbi perplexitas nõ vitiat diſpoſitionẽ. Sol. l.ſi titius.j.eo. loquitur qñ perplexitas cadit iter res dignas pari fauore:tũc diſpoſitio vitiatᷣ:ſed ſi cadit inter res quarũ vna eſt digna maiori fauore: prefertur fauorabilior.arg.l.inter pares.de re iu. ꝛ ex predictis diſtingue per te. ¶ Venio† ad impoſſibilitatẽ de facto.ꝛ op.qꝺ impoſſibilitas vitiat diſpoſitionem vel legatum:vt.l.cũ heres.§.j.j.de ſtatu libe. Glo.que eſt ibi et in.§.impoſſibilis.inſtit.de here.inſtit.ſoluit ibi de impoſſibilitate de facto que eſt magis difficultas q̃ꝫ impoſſibilitas.ꝛ ideo qꝛ eſt poſſibilis licet difficilis diſpoſitionẽ vitiat:vt ibi de tali impoſſibilitate de facto que dicitur difficultas.dic vt dixi in.l.continuus.§.illud.de verb.obli. Vos videtis ꝙ cõditio impoſſibilis diſpoſitionem nõ vitiat:quero† an in locũ illi⁹ debeat aliud impleri. Reſpon.quandoqꝫ teſtator adiecit cõditionem impoſſibileꝫ ad nullum finem honeſtũ vt ſi celũ digito tetigeris:ꝛ tunc non debet aliud impleri: vt hic.et.j.eo.l. cõditiones.et.l. obtinuit. de condi.ꝛ demon. Quandoqꝫ adiecit conditionem impoſſibilem ad aliquem honeſtum finem et tunc debet impleri ille honeſtus finis prout eſt poſſibile: vt j.de vſufru.leg.l.legatum.ꝛ.j.de admi.re.ad ciui.perti.l.legatum. ¶ Et 9 † per hoc[a] ſi teſtator relinquit centũ fratribus predicatoribus pro miſſis cantandis et ciuitas eſt interdicta:et ita qꝺ miſſa non poteſt cani: tunc debet aliud honeſtum fieri in locum illius honeſti finis. ¶ Quero† quid ſi 10 conditio eſt pro parte poſſibilis ꝛ p parte non? Reſpon.quatenus eſt poſſibilis impletur:quatenus eſt impoſſibilis reijcitur: vt lege qui doteꝫ. de dote prelega.facit.l. penulti.infra de conditio. ꝛ demonſtratio. ¶ Quero 11 † an inſtitutus ſub conditione impoſſibili poſſit adire hereditatem de iure ciuili:vel habeat neceſſe petere bono.poſſeſ.de iure pretorio? Iaco. de are. dicit ſimpliciter qꝺ habeat neceſſe petere bono.poſſeſ.de iure pretorio:vt ipſe no.in.l.cum in ſecundo. ſupra de iniuſt.teſta.ꝛ.l.ſi quis eum. ſupra titu. proxi. et probatur per textum.l. facta.§. ſi in danda. infra ad trebellia. Quid dicemus? Reſpond. quedam cõditiones impoſſibiles remittuntur a iure ciuili:quedam a iure pretorio. Primo caſu poteſt adiri de iure ciuili:vt hac.l. ꝛ inſtitu.de heredibus inſtituen.§. impoſſibilis. et

a ¶ Et per hoc.ꝛ vide q̃ no.in rubrica quotem.et ad Bal.in.l.j. C.de his q̃ pe. nomi. And. bar.

l.conditiones.infra eodem titulo,que dam remittuntur de iure pretorio. et tunc non poteſt adiri de iure ciuili:ſed recurritur ad bo.poſ.ſecundum tabu. ideo quia ius ciuile illam conditionẽ nõ remittit.ita loquitur.§.ſi in danda et ita loquitur.l.j.§.ad eos.ĩ.ad legẽ 1
fal. Contra hoc facit.l. ſi libertus.in 2
princip.infra de bo.libe. vbi conditio reijcitur a pretore et tamen eſt heres de iure ciuili. Sol.oportet te intellige 3
re heredem eſſe.ideſt bono.poſ.nõ au
12 tem de iure ciuili.Item quero † dictũ eſt quod ſi filius inſtitutus eſt ſub con ditione impoſſibili non valet teſtamẽ 1
tum.ſed an filius poteſt teſtamẽtum approbare.dico quod ſic.vt.l.filio.ſu pra de iniuſto rupto teſta.et eſt caſus recte intelligendo.infra eodem.l.ſi quis in
13 teſtamento. ¶ Querit gloſſ.† quid ſi 2
conditio impoſſibilis in perſona ter tij apponitur. Dicit gloſſ.quod non vi tiat:vt.l.ſi meuia.ſ.de her.inſt.⁊ hoc propter generalitatẽ.l.obtinuit.infra
14 de condi.et demon. ¶ Querit gloſ.† an matrimonium factum ſub condi tione impoſſibili valeat. Et videt̃ qđ ſic:quia eſt fauorabile ſicut inſtitutio: b
ſed tu dic de hoc vt in.c.finali.extra 3
de condi.appoſi. c

> a ¶ Op.dr et vide qđ de hoc ele gãter tangit Bar.in l.j.C.q̃ teſt. face.poſ ſunt. And. Barb.
> Andreas Pomate.
> b ¶ Qđ fa cit ad qõnẽ Cõtrariũ vr̃ tenere Bart.in.l. manumiſ ſiões.C.đ iuſti.⁊ iure vide Iaſ.i l.ſi idẽ cũ eo.in prin. ff.de iur. om.iud.in iij.col.
> Andreas Pomate.
> c ¶ Dicit ſtatu.⁊ vi deas omi no gl.ſing. in.l.vbi fi deiuſſor.đ ſolu.
> ✳ Aduerte ꝙ in hac.l. ſi ita he res Bart. accuſat̃ vi tio cõtradi ctiõis. Sꝫ p ſaluatio ne Bar.vi de concor. quã poſui ad.l.cui fũ dus.ff.de cõdi.⁊ de mon.

1 ☞ An quod cõmune eſt propriũ ſit. Et an alienato vſufructu res ſit mea et qđ ſi eſt alienata proprietas.nu.2.

Si teſtamẽto.

Conditio ſi meus erit 1
verificatur in proprieta te tãtum totius vel par 2
tis:niſi contraria voluntas appareat.
a hoc dicit. ¶ Oppo.dicitur[a] hic quod 3
cõmune eſt meum eſt:imo quod com
1 mune † eſt meum non eſt:vt.l.quintus ĩ.de aur.⁊ arg.leg.glo.dicit in dubio ✳
nõ dici meũ niſi in totũ ſit meũ:quod tene menti:ſed iſta glo.eſt contra tex. ſuper quo eſt ſignata ibi:niſi euiden tiſſimis.vbi dicitur meum eſt quod 1
commune:niſi probetur contrarium. vnde glo.dicit in.l.id quod noſtrum. ĩ.de regulis iuris.quod commune eſt dicitur meum ficte non vere:tu dic vt dixi plene in:l.ſerui electione.§.j.ĩ.de
2 legatis.j. ¶ Dicitur hic vbi † alienaui vſumfructũ adhuc dicitur res mea. Sed quero quid econtra ſi alienaui proprietatem.dicit glo.ꝙ idem vide tur.vt.l.iiij.de vſufruc.ſed dicit finali ter contra.vt.l.j.§.j.ĩ.ad ſillei.⁊ adde ĩ.ad l fal.l.ſtatulib.Nõ obſt.l.iiij.q2 vſuſfructus licet ſit pars dominij:ta men finitur morte teſtatoris:ideo de eo non ſentit teſtator. ¶ Quero quid ſi manumiſit ita quod tantum iuſpatronat⁹ retinuit. Caſum habuiſtis.ſ.titu.ij.l.talem.§.j. Item querit gloſ.quid quando teſtator voluit quod eſſet ſuus in totũ quis erit tunc heres:dicit gloſſ.diſtingue vt ha buiſtis in.l.ſed et ſi in conditione.§.ſi ſeruum cõmu nem.ſ.titu.ij.

☞ Una pluralitas generat plures ſingularitates.
Iſta propoſitio duo ⁊ tria ſunt quinqꝫ:⁊ duo ⁊ duo et tria ſunt ſeptem verificatur.
Duo et tria lꝫ cõponantur quinqꝫ tñ nõ ſunt quinqꝫ.
Statutum quod bannitus in centum impune offen datur non comprehendit bannitum in duobus ban nis videlicet vnum in quinquaginta et aliud in ſexa ginta.

Sed ſi duo.

Una † pluralitas generat plures 1
ſingularitates.h.d.contra hoc opponi.C.de impuber.⁊ alijs ſubſtitu.l.cõſuls.et.l. penulti.ego,examinaui plene in.l.falſa.§.fin.ĩ.de cõ di.⁊ demon.⁊ tetigi.ſ.tit.ij.l.hoc articulo.vbi gloſſ.
2 tangit. ¶ Ultimo glo.† inducit hunc text.in arg.ad q.vtrum iſta propoſitio poſſit verificari duo et tria ſunt quinqꝫ.vel duo ⁊ duo ⁊ tria ſunt ſeptem. Gl.di cit qđ ſic:quia duo ſunt de numero quinqꝫ. Itẽ tria ſunt de numero q̃nqꝫ.Itẽ duo ⁊ duo ſunt de nume ro ſeptẽ.⁊ ſic verificatur.vide gl.per teipſuꝫ de hoc ĩ.de ver.ob.l.quoties.Scias tñ ꝙ licet ex duob⁹ et tribus cõponant̃ quinqꝫ tñ duo ⁊ tria nõ ſunt q̃nqꝫ.
b vt.l.vbi fideiuſſor.ĩ.de ſol.⁊ ibi no.qđ facit ad[b] qõ
3 nem.† Dicit ſtatutũ[c] qđ exbannitus a centũ libris
c ſupra poſſit impune offendi.Certe ſi hꝫ duo banna vnũ in quinquaginta aliud in ſexaginta nõ eſt exbã nitus in centũ:vt dixi in.d.l.vbi fideiuſſor.⁊ ibi vide quod tene menti.

1 ☞ Conditio vt habeatur pro impleta an ſuffici at ſola oblatio:vel requiratur depoſitio et conſi gnatio.
2 Ille in quem iuſſus eſt quis implere conditionem an ſit legatarius.
3 Si conditio habet diem puta ſi domum edificaue ris an ſi ille in cuius ſolo debet fieri cõditio habea tur pro impleta.

Si ita heres.

¶ Cõditio poteſta tiua habetur pro im pleta ſi ſtat per eum in cuius perſonã de bet impleri.h.d.⁊ habet vnam bonã gloſ.
1 ¶ Et quero † primo vtrum ſufficiat oblatio ſola vel requiratur depoſitio ⁊ conſignatio ad hoc vt condi tio habeatur pro impleta.gl.dicit ſi quidem ſit pre ſenti:tũc ſufficit ſola oblatio.vt.l.ſtatuliberos.§.ſti chus.de ſtatulibe.aut ſit abſenti:et tunc debet fieri depoſitio, et conſignatio.vt.l.cum heres.eodem ti tulo.Dy.et Iaco.de ra.dicunt quod requiritur de poſitio et conſignatio etiam quãdo ſit preſenti per rationem:quia quandocunqꝫ ſit oblatio ad conſe quendam actionem requiritur depoſitio ⁊ cõſigna tio.l.j.C.de communi ſer.manu.et nota.ſ.titulo pri mo.l.ſi ſeruus communis.tu dic quando oblatio ſit ad implementum conditionis.et ſit ei qui ex imple mento conditionis nil de ſuo perdit:⁊ ad nihil obli gatur implementi conditionem:tunc ſufficit ſola oblatio.vt lege ſtatuliberos.§.ſtichus.infra de ſta

a iureiuran.c.venientes[a].vnde cõſules ⁊ preſules cõ ſueuerant de hoc habere conſtitutiones prouincia les.modo pone caſum qđ ciuitas que cauſas appel lationis nõ habuit ſtatuit vt quilibet qui diceret ſe grauatum poſſet petere conſilium ſapientis per qđ exgrauetur vel poſſit appellare. Certe hoc videtur in fraudem appellationis.argumento huius.§.cuꝫ ſua gloſ.

Quoties.

Licet iuſiurandum remittatur ta men dandum vel faciendũ eſt qđ ſub illo iuramento precipiebatur. Item cõditio po teſtatiua vel modus habentur pro impletis ſi non ſtetit per eum.hoc dicit. ¶ No.tex.in fi.ibi implen da enim ⁊c. ¶ Opp.⁊ videtur qđ non habeatur pro impleta:imo habetur pro defecta vt ſupra ad legẽ b
aquil.l.inde neratius.§.idem iulianus.Sol.ibi con 2
ditio deficit facto tertij:ideo actio datur in tertiuꝫ. hic autem caſu fortuito deficit cõditio. ¶ Sed tũc oppo.de.l.legatũ.C.de condi.inſer.vbi ſi deficit cõ ditio deficit relictum.Solu.ibi in cõditione mixta hic autem in poteſtatiua.nam ſeruus non poteſt li bertatem recuſare vt.l.fi.C.de manumiſ.teſta.et ra tionem ⁊ diſtinctionem huius materie dic vt no.gl. in.l.in teſtamento.ĩ.de cõdi.⁊ demon.⁊ ibi eſt opti ma gl.vbi plene dixi.

1 ☞ An quando contractus ſententia vel teſtamen tum eſt nullum poſſit peti a iudice principaliter de clarari nullum.
Et quo iure poſſit peti declarari nullum.2.

De hoc iure.

Quod a iure remittitur non eſt neceſſe remitti a iudice. Item tacita cõditio non impedit tranſmiſſionem. h.d.⁊ no.hunc tex.qui eſt no.et menti tenendus.et c
hic dicam quedam que nunqꝫ vobis dixi. ¶ No.q̃ dixi vobis in ſummario. ¶ Oppo.⁊ videtur ꝙ alia conditio inſit:quia dare vel facere tenebatur ꝙ cõ tinebatur ſub iuramento.vt.§.quoties.⁊ ſic videtur ꝙ a die mortis non cedit dies legati. Sol.hic teſta tor expreſſit ſolum conditionem de iureiurãdo que eſt remiſſa a iure:ſed illa que de dando vel faciẽdo ſubintelligitur a iure:⁊ ideo non impedit tranſmiſ ſionem Dy.videtur velle contrarium ꝙ imo tranſ miſſio impeditur,⁊ hunc tex.intelligit Dy.qđ dies legati cedat poſtqꝫ impleuit cõditionem de dando vel faciendo:et ad hoc puto Dy.eſſe motum per.§. quoties.vbi impeditur legatarius habere actionẽ anteqꝫ impleat conditionem.Ego puto glo.dicere veritatem:et eſt caſus in.l.ſi poſt diem.in ver.ſed ſi ea.ĩ.quando di.le.ce.Non ob.§.quoties.vbi dicit. actiones hereditarias non habebit:quia fateor qđ non cedit dies quo ad natiuitateꝫ actionis:quia ta cita cõditio natiuitatem impedit ſicut expreſſa:ſed 1
tranſmiſſionẽ non impedit,vt.l.iteꝫ quia.ſ.de pac. et hoc modo poteſt reſponderi ad.l.ſi quis liberta
1 tem.ĩ.de manumiſ.teſ. ¶ Ego dixi † vobis pluries 2
et nunqꝫ declaraui quando contractus ſentẽtia vel teſtamentum eſt nullum.vtrum poſſim petere hoc 3
a iudice declarari nullum:et quo iure poſſum pete re:et qđ non poſſit fieri videtur caſus hic.⁊ ſecũduꝫ 4
hoc dices tu.qualiter poterit cognoſcere de nullita 5
te ſi non poſſum petere.Reſpondeo incidenter agã petitione hereditatis:et ſi excipies de teſtamento dicam teſtamentum nullum:vt.l.j.C. de or.iudi.vel agam actione prima: a
ſed ſi excipiatur de ſententia:replica bo de nullitate.in contrarium eſt gl. in.l.j.§.j.in gl.ſuper verbo queſtiõis. ĩ.que ſen.ſine appel.reſcin.Quid di cemus? Breuiter teneo qđ principali ter poſſit agi de nullitate:⁊ hoc pro bant iura que allegabo quo iure poſ ſit peti.Non ob.iſte text.quia fateor quod non eſt neceſſe ſed poſſum ſi vo lo.Nec ob.text.qui dicit quod nõ eſt per ſingula remittẽdum:quia fateor qđ non eſt remittendum ſi pronũtia tur remiſſum. ¶ Sed quero[b] † quo iure poſſum petere qđ annulletur vel caſſetur quatenus de facto proceſſit. Inno.extra de offic.iudi.c.vlti.dicit b
qđ iudicis officio gl.tangit in.l.ſi do lo.C.de reſcin.vendi.Ego dico quan doqꝫ contractus eſt nullus ex partiũ conuentione ſiue irritatur ipſo iure:⁊ tunc poteſt pronuntiari nullus:⁊ caſ ſari quatenus de facto proceſſit actio ne ex eodẽ contractu.vt.l.ex empto. §.is qui vina.ſ.de ac.emp.ſi vero cõ tractus eſt nullus non ex partiũ con uentione ſed ex alia cauſa:tũc ſi qui dem dolo partis fuit nullus petitur caſſari actione de dolo.vt.l.elegãter. in prin.ſ.de dolo.ſed gl.in.l.ſi dolo. C.de reſcinden.vendi.non bene ſe fir c
mat[c].ſi vero non fuit nullus ex dolo partium ſed ex alieno defectu tũc pe titur caſſari officio iudicis vt.l.⁊ ſi is. C.de predi.mi.et ita intellige primaꝫ opin.poſitam in.l.ſi dolo.C.de reſcin den.vendit.Si vero non eſt contra ctus ſed loquimur de teſtamento vel ſententia que eſt nulla tunc petit̃ de clarari nulla et caſſari:quatenus de facto proceſſit officio iudicis vt.l.j.§. j.cum ſua gloſſ.ſ.de fer.Et per illam l.intelligit Innoc.per officium iudi cis in.c.fi.extra de offi.iudi.et proba tur in.l.certa.C.qñ pro.nõ eſt neceſ. ita intelligo.l.j.§.j.ĩ.que ſen.ſine ap pel.reſcin.cũ ſua glo.⁊ pro hoc.l.chi rographis.§.j.ſ.de admi.tuto.⁊ ibi gl.vide ergo qđ ius dicendi nullum eſt iudicis officium.

> a ¶ Que ſub cõditiõe.c. veniẽtes. de q̃ vide Bald.in.j. cõſti.C.et q̃ ibi dixi in §.qb⁹.i vl ti.col.⁊ ibi ẽt vide an valeat ſta tutũ ꝙ ſin gularis pſ ſona ñ poſ ſit appella re.
> b ¶ Sꝫ q̃ro. Et vide.d. Pe.in.c.ij. de pac.vbi allegat iſtã doctri nã. Andr. barb.
> Andreas Pomate.
> ¶ Quero. vide ro.cõ ſi.xc.incip. viſo.
> c ¶ Non bñ ſe firmat. Et ad hãc materiã vi de q̃ dixi ĩ l.ſi expſſiꝫ. de appel.

1 ☞ Scriptura videtur continere id quod in alia ad quam refertur conti netur.
2 Si dicatur eligimus illum quẽ titius nominabit quis videtur eligere.
3 Et de hoc debent fieri duo inſtru menta.
4 Inſtitutio an poſſit fieri vno verbo.
5 Si cõſtituo procuratorem illũ quem titius nominabit ⁊ titius ſit inhabilis an valeat.remiſſiue.

1 **Inſtitutio talis.** Una † ſcri-ptura vi-
detur continere id qͦ cõtinetur in alia
ad quã illa refertur. h.d. ſimile habui=
ſtis in.l.aſſe toto.de here.inſti. ¶ Op
po.gloſ.de.l.quidam referunt.de iure codicil. Dicit
Dy.ibi fuit mutata conditio perſone:hic non. Item
2 hec.l. † inducitur in argu.ad.q.nos eligimus illum
quem titius nominabit:quis videtur eligere? Dicit
glo.qͦ nos non:ſed ille qui nominabit vt.l. item eo
rum.§.ſi decuriones.ſ.qͦ cuiuſqꝫ vniuer.no. vide
gl.que incipit ſic.ĩ.de condi.⁊ demon.ibi.§.ſi decu=
riones ille:§.facit in contrarium cum ſua gl. ꝙ nos
videmur eligere.ſ.per aliuꝫ vnde habes aduertere
ad verba.quandoqꝫ dicimus eligimus illum quem
titius nominabit tunc nos eligimus et ille fungitur
officio nominandi.vt hac glo. Quãdoqꝫ damus ti=
tio poteſtatem eligendi ⁊ tũc videmur eligere ficte
per alium:vt.l.item eorum.§.ſi decuriones.ſ.ꝙ cu=
3 iuſqꝫ vniuer.no. ¶ Quero † vtrũ de hoc debeat fie
ri vnum inſtrumentum tantum nos eligimus illum
quem titius nominabit vel duo. Dico ꝙ duo debẽt
fieri de iure:ſed conſuetudo aliud obſeruat vt dixi
4 in.l.heres.§.ſed ſi notã.ſ.de teſta. ¶ Item † indu=
citur hec lex ad.q.vtrũ inſtitutio poſſit fieri vno nu
do verbo de quo dixi in.l.ĩ.ſ.de here.inſti. ¶ Item
5 inducitur † ad.q.vtrum poſſum cõſtituere procura=
torem illum quẽ nominabit titius:⁊ titius eſt inha=
bilis ad conſtituendum procuratorem. Cy. format
hanc.q.in.l.quod quis.C.de procurato.⁊ Ioã.and.
extra de procura.c.religioſus.in cle.⁊ hec.l.facit qͦ
poſſit licet titius ſit inhabilis.

Si quis in teſtamento. 1
Hanc.l.habeo pro difficili. ¶ Op. qͦ
filius non poteſt inſtitui ſub tali cõdi=
tione vt.l.ſi pater.C.de inſti.⁊ ſubſti.⁊
ſ.de heredi.inſti.l.ſuus quoqꝫ. Sol. hic erat eman=
cipatus vel dic ꝙ erat ſuus:ſed in defectum condi=
tionis exheredatus vt dicit gl.ĩ.vel dic qͦ iſta con= 1
ditio habetur pro non adiecta vt.ĩ.dicetur. ¶ Op.
qͦ iſta conditio ſit turpis vnde filius non habebat
neceſſe adoptare illũ vt.l.vxorem.§.heres.ĩ.de le=
ga.iij.gl.ſoluit pluribus modis.⁊ vltimo dat vnaꝫ
ſo.fateor contrarium:⁊ qͦ dicit parato filio: ſubau=
di maxime.vnde ſiue filius ſit paratus adoptare ſi
ue nõ ipſe filius eſt heres quaſi impleta ſit cõditio:
hoc nõ videtur verum quia qͦ aliquis aliquẽ ado=
ptare cogatur metu pene eſt prohibitũ: vt ibi:nam
agebatur de priuãdo heredeꝫ hereditate poſt adi=
tionem:qͦ apparet:quia illud onus adoptandi ali=
quem fuit ſibi iniunctum nõ in modum cõditionis
ſed alterius grauaminis:vnde eſt turpe ſicut matri
monium nõ debet fieri metu pene.vt.l.fi.C.de ſpon
ſalibus.ſed ꝙ ſpe lucri qs inuitetur ad adoptandũ
aliquem nõ videtur turpe ſicut nõ videtur turpe qͦ
quis inuitetur ad matrimoniũ ſpe lucri:vt.l.titio.§.
ĩ.ĩ.de cõdi.⁊ demon. Quid dicemus? Poſſum dice=
re qͦ gl.dicit male,⁊ hoc qͦ dixi ſit vera ſol. cõtra=
rij. Tenendo hanc gl.poſſum dicere qͦ ſpe lucri ali
quem inuitare ad adoptãdum nõ eſt turpe. ſed he=
reditas patris nõ eſt proprie lucrum:⁊ perdere eam
dicitur damnum.vt.l.fi.C.de codicil.vel quaſi dam
num vt no.in.l.iij.C.de iuris et fac.igno.vñ videtur
metu pene inuitatus.timore huiꝰ cõtrarij nõ eſt ne
ceſſe ꝙ filius ſit paratus adoptare.vñ ſubaudi ma=
xime vt dixit gl.ſed timore alteriꝰ cõtrarij eſt neceſ
ſe ꝙ paratus ſit adoptare.ideo nõ poteſt ſubaudi=
re maxime vt ſtatim dicam:ſed hodie non eſt iuſta
cauſa exheredandi:quia nõ eſt de caſibꝰ numeratis
in auͭ.vt cum de ap.cog.§.cauſas. ¶ Scđo op. qͦ
cõditio turpis adiecta filio inſtituto facit teſtm̃ ipſo
iure nullũ:vt.ĩ.e.l.filius.ergo nõ erit heres quaſi cõ
ditione cõpleta imo teſtm̃ erit ipſo iure nullũ. Sol.
dico ꝙ hic loquitur in filio emãcipato vt dixi in pri=
mo cõtrario:vel dic prout loquit̃ in ſuo:qꝛ illud ma=
xime qͦ dicit gl.nõ eſt ſubaudiẽdum qꝛ filio para=
to implere cõditionẽ teſtm̃ eſt aliqͦ vt hic. Nõ ob.
l.filius,qꝛ eſt verũ ꝙ teſtm̃ eſt nullum:ſed ſi filiꝰ eſt
paratus implere cõditionem teſtm̃ cõfirmatur per
l.filio.ſ.de iniu.teſt.⁊ hic eſt caſus:alias eſſet nullũ
vt.l.cõtraria.ſed inſtabis:filius ergo implet condi=
tionem turpem. Rñdeo coacte adoptare eſt turpe:
ſed adoptare ſponte nõ eſt turpe,⁊ ideo cõpleta cõ
ditione: heres eſt vt hac lege.

Verba. Gl.ſignat ar.ꝯtrarium de ma
nu.teſta.l.ſi quis locuples.in
fi.vbi apponens conditionẽ videtur velle
expreſſe illã impleri ſol.hic expreſſe cõmi
ſit eiꝰ arbitrio velle adimpleri vel nõ. dũ dicit ſi no
lit ⁊c.ſm Dy. ¶ Itẽ ſunt argumẽta ꝯtraria de vſu=
ris.l.ſi ſtipulatus.de leg.ĩ.l.ſi qñ.in prin. Solu.ibi
verba poſſunt aliquid operari hic non : quia tacite
inerat.vt.l.iij.ĩ.de leg.ĩ.

☞ Legatum quomodo dicatur acquiri.

Si qui ita. Implementum cõditio
nis nõ inducit aditionẽ
vel legati acquiſitionem irreuocabilem.
h.d. ¶ Dicitur hic ꝙ legatum acquiritur
impleta cõditione. Contra imo a morte teſtatoris
acquiritur recta via ſtatim vt.l.a titio.ĩ.de furtis.⁊
l.cũ pater.§.ſurdo.ĩ.de leg.ij. Sol. [illegible] legatis † que
dam eſt acquiſitio ficta ⁊ iſta eſt a tpe mortis: vt.l.
a titio.ĩ.de fur. Quedam eſt acquiſitio vera ſed re=
uocabilis:⁊ iſta eſt a tpe adite hereditatis vt.l.ſi ti
bi homo.§.cum ſeruus.⁊.l.ſeruum filij.§.ĩ.ĩ.de le.ĩ.
¶ Quedam eſt acquiſitio irreuocabilis ⁊ iſta eſt a
tpe agnitionis vt hac.l. ¶ Item oppo. qͦ quis im
plendo cõditionem videatur adire hereditatem vt
l.iam dubitari.in fi.ſ. de here.inſti. Sol.vt ibi not.
et.l.ĩ.§.ſed ſi parendi.ſ.de condi.ob cau. Et no.be
ne hanc.l.

Filius. Cõditio turpis adiecta in in=
ſtitutione filij vitiat teſtamẽ=
tum. Item non dicimur poſſe.qͦ honeſte
non poſſumus.hoc dicit. ¶ Oppo.de.l.ĩ.
ſ.eodem titulo.vbi conditio impoſſibilis nõ vitiat
ſed vitiatur. Sol.ſpeciale in filio. ¶ Item oppo.de
l.ſi libertus ſub conditione.ĩ.de bo.lib. Sol.aliud
in liberto vt ibi:aliud in filio vt hic.rationem dixi ſu
pra eo.l.ĩ.

Si titius. Impoſſibilitas ratiõe per=
plexitatis vitiat inſtitutio=
nem.h.d. ¶ Oppo.ſ.eo.l.ĩ.⁊.l.cõditiones.

vbi conditio impoſſibilis reijcitur. Solu.hic in con=
ditione impoſſibili ratione perplexitatis: ibi aũt lo=
quitur de impoſſibilitate nature vel iuris : dic vt.ſ.
e.l.ĩ. ¶ Op.ꝙ perplexitas non vitiat vt.l.ſi titius.ĩ.
de ver.obl. Sol.ibi eſt perplexitas que poteſt diſſol
ui : hic autem eſt perplexitas indiſſolubilis et ideo
vitiat inſtitutionem. ¶ Querit glo. ponamus inſti=
tutionem factam negatiue ſi ſeius heres non erit ti=
tius heres eſto.et ſi titius heres nõ erit ſeius heres
eſto.glo.dicit quod expectabitur alterius repudia=
tio:hoc non eſt verum qꝛ non poſſet repudiare cum
nondum ſit delata:vt.l.is qui heres.ĩ.de acqui.her.
ſed veritas eſt quod inſtitutio non vitiatur qꝛ adeũ=
do de facto ſibi implet cõditionem et facit deficere
alteri.vt.ſ.e.l.ĩ.vel ꝙ altero decedente alter heres
erit et ita glo.bene dicit. Sed op. et videtur ꝙ ſuffi=
ciat cõditionem impleri de facto:vt.d.l.ſi titius.et.l.
mulier.ĩ.eo. Solu.vt plene dixi.ſ.eo.l.ĩ.

Si plures. Quero hic dicitur plu
res inſtitutiones vtrũ
ſte plures inſtitutiones debeant intel=
ligi eſſe facte diuerſis perſonis vel de
eadem.gl.ponit primo ꝙ diuerſis per=
ſonis.ſecundo qͦ de eadem . nam ſi diuerſis poſito
quod cõditio extaret in perſona vnius adhuc debet
expectari conditio in perſona alterius:qui diceretur
eſſe coniunctus in eadem parte.vt.l.coheredi.§.co=
heres.ſ.titu.ĩ.et.l.plane.§.ſi coniunctim.ĩ.de lega.ĩ.
et ita dicit Dyn. ¶ Item tenendo ſecundam lectu.
oppo.quod vltima conditio ſpectetur vt.l.ſub diuer
ſis.et.l.quod traditum.cum.l.ſeq.ĩ.de cõdi.⁊ demõ.
Solu.aliud in hereditatibus vt hic.et.l.ſi te ſolum.
de here.inſti.aliud in legatis vt ibi. ¶ Querit gloſ.
de vna.q.et vide glo.que incipit in ſpecie.et adde in
fi.ibi in prin.et.§.ĩ.et.l.liber homo.§.ſi ita ſcriptũ.

Cum ſeruus. Conditio adie=
cta in inſtitutiõe
videtur in legato repetita. hoc dicit.
¶ Oppo.de.l.ſeruo alieno.§.ſi ab im=
pubere.et.l.ſi quis a filio.ĩ.de leg.ĩ.⁊.l.
fi.de fideicõmiſ.lib. Sol.conditio que vitiaret lega=
tum non videtur repetita:ſed illa que non vitiaret le
gatum ſic vt hic.quod declara vt dixi in.l.licet.ĩ.de
legatis primo.⁊ articulum iſtum declaraui in.l.auia
§.ĩ.ĩ.de condi.⁊ demonſtra. ¶ Quero de quo ſeruo
loquitur hec lex. Gloſſ.hic dat tres ſolu. Primo ꝙ
erat ſeruus proprius teſtatoris:⁊ iſta lect.eſt veriſſi=
ma ⁊ pone quod ſeruus habebat coheredem alias
ille ſeruus non poſſet habere libertatem nec legatũ
nullo exiſtente herede.vt gloſſ.ſequens dicit. Et iſta
eſt vera lectu.alij dicunt quod erat ſeruus alienus:
ſed iſta lectu. eſt falſa : quia ſeruo alieno non poteſt
directo dari libertas.vt.l.ſeruo tuo.C.de manumiſ.
teſtamen.⁊.ſ.titul.ij.l.ſi alienum. Alij dicunt quod
ſeruo teſtatoris tempore teſtamenti et alienato viuo
teſtatore.iſta lectu. eſt vera : quia per alienationem
eſt receſſum a libertate ⁊ remanet firmum legatum
et ſubſtitutio vt.ſ.titu.ij.l.qui filio.§.ſi quis ſeruum.
et oportet te intelligere quod habebat coheredem
alias nil valeret:ſed prima magis placet quia nullã
continet diuinationem. Dicitur hic quod in legato
poteſt videre conditionem repetitam : quero que eſt
iſta conditio que in legato videtur repetita. Glo.vi=
detur dicere de conditione adiecta inſtitutiõi. ſcili=
cet ſi titius fuerit conſul vt in gloſſ.ſuper verbo con=
ditionem.alia gloſſ.ſuper verbo extiterit.dicit con=
trarium nam dicit quod defecit conditio inſtitutio=
nis:ſi illa intelligeretur in legato repetita legatum
non deberetur.de alia ergo cõditione intellexit. Hu
ius contrarij timore Iacob.de aret.dicit ſuper hoc
text.repetitam conditionem ſtatute libertatis : vt.ĩ.
de ꝯditio.⁊ demonſtratio.l.auia.iſtud dictum vide=
tur falſum quia textus dicit quod libertas fuit data
pure et ſic non eſt ſtatuliber: vt.ĩ.de ſtatuliber.l.ſe=
cunda. ¶ Quid dicemus? Breuiter dico quod con=
ditio adiecta inſtitutioni videtur repetita:et hoc ꝓ=
bat text.l.auia.et hec gloſſ.ſuper verbo extiterit.ma
le dicit ſed intelligo non extiterit quia noluit eſſe he=
res. Sed tu dices:quomodo cum ſeruus ſit neceſſa
rius ergo non poteſt repudiare. Reſpõdeo prout tu
intelligis de ſeruo alienato a teſtatore eſt clarũ quia
eſt voluntarius:ſed ſecundum primam lecturam . di
cit glo.qͦ per hec verba dat ſibi licentiam abſtinẽ
di:et facit de neceſſario voluntarium.vt.l.verba.ſ.
eodem.et.l.cornelius.ſ.de here.inſti. pone ergo ca
ſum ſic.dominus reliquit ſeruo libertatem pure : et
eum heredem inſtituit pro parte ſub conditione ſi
titius conſul factus fuerit:dato ſibi coherede:⁊ adij
cit et ſi heres eſſe noluerit vel ſibi heres non extite
rit:lego ſibi centum:et omnia ſunt plana. Ad argu=
menta contraria que ponuntur in gl.vlti.dic vt col=
ligitur ex his que dixi in.l.licet.ĩ.de lega.ĩ. Sequen
tem.l.vide per teipſum.

Mulier. Iſtam.l.habuiſtis exami
natam in.l. mutiane.ĩ.de
condi.et demon.et breuiter hoc dicit.
Conditio de non petendo in vltimis
voluntatibus per acceptilationẽ im=
pletur. ¶ Ideꝫ ſi alio modo de iure peti nõ poteſt.
hoc dicit. ¶ Opponi.et videtur quod ipſo iure vir
non poteſt petere ſoluto matrimonio. vt.l.ij. ſupra
ſoluto matrimonio. Gl.intelligit quod fecit vir pa=
ctum de dote lucranda. vel dic quod etiam ſoluto
matrimonio poteſt petere quia habet actionem:li=
cet obſtet exceptio et petendo repellitur ab heredi
tate. ¶ Item videtur quod non ſufficiat acceptila=
tio:ſed ſit neceſſaria cautio mutiana,vt.l.mutiane.ĩ.
de conditio.et demonſtratio. Solu.quandoqꝫ refe=
runtur hec verba ſi non petat : ad ius vt non petas
de iure:et tunc impletur per acceptilationem : quia
amodo non poteſt petere vt hic.et ita loquitur vlti=
mum membrum dicte.l.mutiane.infra de cõditio.
et demonſtratio. quandoqꝫ referuntur ad factum
vt non petas de iure vel de facto : et tunc non ſuffi=
cit acceptilatio:vt dicta lege mutiane.prout loqui=
tur de mutiana. ſed in dubio iſta verba referuntur
ad ius in vltimis volũtatibus:vt lege licet,infra vt
le.no.ca.et lege auia.in fine.infra de conditio.⁊ de=
monſtratio.ſecus in contractibus: quia intelligitur
de iure vel de facto:et promittendo non petere nõ
impletur conditio.vt lege vbi pactum.C.de tranſ=
act.et not.in lege ſiue apud acta.eodem titulo.⁊ le
ge prima.circa finem gloſ.mag.C.de pactis.et dixi
in.d.l.mutiane.

a Andreas Pomate. ¶ Si quis hereditariũ. intellige ſm Alex. in. l. ij. §. ex his. col. fi. in fi. de ver. obli. Et vide Bar. conſi. vj.

b Andre. Pomate. ¶ Si quis teſtm̃. vide Ray. in §. et quid ſi tm̃. xv. col. de libe. et poſthu.

Andreas Pomate.

c ¶ Quidã in ſuo. vid̃ a Cy. p̃ cor. ſing. in verbo pactuʒ nõ opoꝛʒ.

Andreas Pomate.

d ¶ Probari. vid̃ Lãfran. in repe. c. qm̃ cõtra falſam f. lxxxv. co. de pꝛoba. alex. in. l. furioſum. C. qui teſt. fa. poſ. Fel. in c. auditis. peñ. col. de pꝛeſcrip. et vide Jaſ. in. d. l. furioſum.

Andreas Pomate.

e ¶ Sʒ ego dico. vide Bald. in. l. nõ hoc. in vltim. col. C. vnde legi. Barto. in. l. ſicuti. §. ſed ſi q̃ratur. ff. ſi ſer. vendi. Feliñ. in. c. Bertold⁹. in antepe. colũ. de re iudicata. Bald. in. l. non ignorat. C. qui accuſ. non poſ. ⁊ intellige ex pꝛeſumptione dominiũ per Alex. conſi. xciiij. colum. ij. ⁊ qualiter pꝛobetur poſſeſſio. vide Barba. conſil. viij. col. ij. j. volu. ⁊ vide circa dicta Bar. hic Alexand. conſi. x. in iiij. colum. Feli. in. c. illud. in. ij. colum. in. ij. notabi. de pꝛeſump. Barto. conſi. xxvij. in. xviij. co. j. vo. ⁊ ſeq. col. iiij. ⁊. xlj. in. ij. volu. et conſi. vj. in. vj. colum. vide que poſui ad Bart. in. l. titia. ff. de ſolu.

1 ☞ Cõditionem impleri de facto qñ ſufficiat. remiſſiue.

Si q̃s hereditariũ.[a]

Si cõditio non poteſt impleri de iure ſufficit ꝙ impleatur de facto. h. d. Vides hic ꝙ non eſt dictio ſi: et tñ eſt cõditio: allegatur. l. j. de condi. et demõ. ¶ Oppo. † quod non ſufficiat impleri conditionẽ de facto. vt. l. hec conditio. de condi. ⁊ demon. et. l. j. in fi. ſ. qđ quiſq; iuris. et. l. ea quidem. C. ſi man. ita fue. alie. Sol. nõ ſufficit impleri de facto ſi de iure põt impleri. alias ſec⁹ vt hic. hanc materiam tractant doc. in d. l. ea quidem. et Dy. in. l. quidã cũ filium. j. de verb. obli. et dixi plene in. l. continuus. §. cũ quis. e. tit. ¶ Oppo. ꝙ iſta cõditio tanq̃ʒ impoſſibilis reijcitur vt. ſ. eo. ti. l. j. ſolue vt ibi.

Si quis te.

[b] Subſtitutus eſt pꝛopꝛie inſtitutus vel ſubſtitutio eſt ꝑpꝛie iſtitutio. h. d.

Seruus.

No. rationem hui⁹ l. q: eſt noj. ¶ Oppo. de l. talem. in pꝛin. ſ. titu. ij. Solu. ibi fuit data libertas bis. Pꝛimo pure. Scđo ſub cõditione ideo valet ex pꝛima datiõe. Itẽ opp. hereditas non poteſt dari in diẽ vel ſub conditione. vt. l. hereditas. ſ. ti. ij. Solu. hereditas ſola non poteſt dari in diem vel ſub cõditione ſed cũ libertate ſic.

☞ Cõditio qñ non ſtat per heredẽ ꝙ impleatur habetur pꝛo impleta; niſi voluntas defuncti repugnet.

Veter ex fratrib⁹.

Cũ. l. ſequenti. ¶ Opp. cõditio mixta ſi impeditur p̃ caſum diſpoſitio deficit: vt. l. in teſtamento. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. legatũ. C. de condi. inſer. Solu. hic erat inſtitutio pura ſed diuiſio poꝛtionum conditionalis. vt. j. l. pꝛoxi. ¶ Opponitur ſi vnus fratrũ ducit conſobꝛinam in vxoꝛem matrimonium eſt illicitum: ⁊ ſic conditio eſt turpis: vt extra de conſanguinitate ⁊ affinitate. c. non debet. Solu. de iure canonico mr̃imoniũ tale eſt pꝛohibitũ: ſed ſʒ has. ll. eſt permiſſum. ¶ Quero quid ſi vnus de fratribus duxit illã ⁊ alius erat paratus ducere ⁊ illa noluit? ¶ Quero qualiter diuidantur ipſa bona. Gloſſ. dicit ille qui ducit habebit dodrantem: alter quadrantem: quia certum erat quod duobus nubere non poterat. vide gloſſ. que incipit quid ſi alteri ⁊c. Iſtud quod † dixit lex quando conditio non ſtat per me habetur pꝛo impleta. eſt verum niſi voluntas defuncti repugnet voluntati alioꝛum: ſed hic repugnat voluntas defuncti: quia permittendo quod nubat vni videtur pꝛohibere quod alij nubat. et ſic habes quod leges que dicunt quod conditio que non ſtat per heredem habetur pꝛo impleta eſt verum niſi voluntas defuncti repugnet. ita vidiſtis in. l. in conditionibus. in pꝛincipio. infra de conditio. ⁊ demonſtratio. et hoc idem not. per gloſſam. j. de verboꝛum obligatio. l. in executione. §. finali.

1 ☞ Ex qualitate ſermonis quis pꝛeſumitur furioſus: ⁊ qualiter talis ſuſpicio ſubmouebitur.
2 Cautela qđ notarius ſcribat in teſtamento cauſam quando teſtatoꝛ apponit cõditionem inhumanam vel fatuam.
3 Quid ſit dictũ in memoꝛiam humane conditionis.
4 An ex poſſeſſione quis pꝛeſumatur dominus.
5 Fama an ſufficiat ad pꝛobationem dominij.

Quidam in ſuo.

[c] Conditio que cõtinet inhumanitatem reſpuitur ⁊ ex ſermonibus incongruis pꝛeſumitur quis nõ ſane mentis: niſi pꝛobetur cõtrarium. h. d. No. † qđ ex qualitate ſermonis quis p̃ſumitur furioſus ſimile de tut. ⁊ cur. da. ab his. l. is qui. §. j. ⁊ habuiſtis in. l. apud iulianũ. in fi. al's in. l. ideʒ iulia. j. de leg. j. ¶ Opp. dꝛ hic ꝙ iſte qui talem cõditionem appoſuit pꝛeſumitur furioſus. cõtra. j. de cõdi. et demon. l. meuius. dicit gl. hic ſpeciale fauoꝛe humane religionis: vel dic vt ibi dixi. ¶ Quero quõ poteſt iſta ſuſpicio ſubmoueri ⁊ pꝛobari[d] qđ ſit ſane mentis vt ex his verbis non pꝛeſumatur furioſus. Reſpon. hoc magis conſiſtit in facto q̃ʒ in iure: quia erat iocularius qui cauſa ludendi talia teſtamenta faciebat. vel faciebat cauſa humanitatis. ⁊ reduct⁹ eſt ad magnam cõtritionem ⁊ ſuũ coꝛpus deſpiciebat vnde conſulo † ꝙ notarius cauſam inſerat in teſtamento qñ talia ſcribuntur. ¶ Item quero † quid vult dicere tex. in memoꝛiam humane conditionis. Rñdeo duobus modis quia homo fuerat de terra creatus. ⁊ ideo in terra ſepelitur ⁊ in terrã reuertit̃. vel dic ꝙ ille qui tradit eũ terre facit in memoꝛiam conditionis humane. ¶ Vltimo gl. inducit ad qđ nem hic in ſermonib⁹ ſtultis pꝛeſumitur ſtultus ſeu furioſus. Dicit glo. † ꝙ eodem modo pꝛeſumit̃ dñs ſi vtatur poſſeſſione: licet non vere ſit dñs qđ tenementi. Sed gl. alibi dicit cõtrarium: vt no. in. l. ij. C. de pꝛoba. ⁊. l. cum res. eo. titu. vbi dicit qđ ex poſſeſſione quis non pꝛeſumitur dominus. Sed Iaco. de are. diſtinguit plene. Sed ego dico[e] ⁊ ſum alibi ſolitus

diſtinguere ſi queratur vtrum dum quis poſſideat tanq̃ʒ dominus pꝛeſumatur dñs. Diſtingue aut dominium deducit in iudicium per modũ actionis: aut per modum exceptionis. Pꝛimo caſu aut p̃ncipaliter intentatur: vt in rei vendicatione in qua p̃ncipaliter venit dominium: aut incidenter quia eſt talis actus in quo venit dominium incidenter. Pꝛimo caſu dominium debet pꝛobari directo[a] de iure gentium vel ciuili vt. l. in rem. ſ. de rei vendi. et. l. ita vt ſi fur. ſ. cõmo: et ibi no. et. C. de non numera. pecu. l. j. et quod ibi no. fallit quando agitur contra eum q̃ violenter accepit. vt. l. ſi quis emp. ver. ſed hec contra ſuper illis. C. de pꝛeſcrip. xxx. anno. Secundo caſu quãdo dominium in iudicium inducitur incidẽter: ⁊ tũc aut quis ad pꝛobationem dominij inducit poſſeſſionem de pꝛeſenti et pꝛeſumitur dominus.[b] Ita hic intelligitur glo. et expꝛeſſe no. in. l. ſicut. §. ſed ſi querat̃. ſ. ſi ſer. ven. et eſt tex. cum glo. ſ. fa. erc. l. j. et facit qđ no. per Cy. C. que ſit long. conſue. l. ij. in. iiij. q. pꝛin. in fi. ñ. q. Nec ob. ſ. ad. l. aquil. l. item mella. §. pe. vbi dominium venit in iudicio incidenter: et tamen bonefidei poſſeſſoꝛ non habetur pꝛo domino: q: ibi conſtabat contrarium: ſcilicet eum non eſſe dñm: et ſic pꝛedicta intelligo niſi cõtrarium appareat. Aut ad pꝛobationem dominij inducitur poſſeſſio de pꝛeterito. et iſto caſu poſſeſſio nõ facit quem pꝛeſumi dominũ. vt. l. et que nondum ſunt. §. quod dicitur. ſ. de pigno. et not. per glo. in. l. ñ. C. de pꝛoba. facit quod ſolet dici p̃ doc. in. l. cum res. C. eo. ti. et quod ſolet notari per doc. inſti. de ac. §. item ſeruiana. Si vero dominium deducitur in iudicium per modum exceptiõis: ⁊ tũc aut poſt fundatam intentionem actoꝛis et non pꝛeſumitur dominus vt. C. de pꝛobatio. l. ſiue poſſidetis: aut ante intentionem actoꝛis fundatam: et tunc pꝛeſumitur dominus vt. l. ob maritoꝛum. et ibi glo. C. ne vxoꝛ pꝛo ma. et. l. j. quod ibi no. C. de pꝛiu. fiſ. facit infra de ſol. l. titia et ibi tetigi. Ad pꝛedicta etiam facit C. de ag. et cenſi. l. litibus. libꝛ. xj. et ſic debet intelligi quod no. in. d. l. cum res. C. de pꝛoba. et. l. iiij. eo. titu. facit † ad hoc quedam glo. que videtur velle qđ etiã fama quandoq; ſufficit ad pꝛobationem dominij vt no. in. d. l. iiij. C. de pꝛoba. et. l. at qui natura. §. cuʒ me. ſ. de nego. geſt.

Quem teſtamento.

Sed quero an ſine effectu cogitauerat. Gloſſ. dubitat. veritas eſt quod ſine effectu cogitauerit, vt Azo dicit in lege diuus. C. de iure codicil. et inſti. de codicil. §. fi.

1 ☞ Filius inſtitutus ſub conditione que non poteſt vltimo vite ſpiritu impleri ꝙ non debeat in eius defectum exheredari.
2 Pꝛoximioꝛ vt quis dicatur quod tempus inſpiciat̃.
3 Filius an poſſit poſt moꝛtem exheredari.
4 Quando nepotes admittunt̃ in actu moꝛiẽdi an acquirant patri ipſoꝛum.
5 Vtrum inter moꝛtem et aditionẽ in ſuo ſit dare medium.
6 Inſtitutio facta de filio ſi intrauerit monaſteriũ an valeat.

Si filius.

Filio inſtituto ſub cõditione poteſtatiua que non poteſt impleri vltimo vite ſpiritu decedente anteq̃ʒ impleat cõditionem fit locus ſubſtituto vel venientibus ab inteſtato ipſo viuo. ſecus ſi in ea conditione que vltimo vite ſpiritu poteſt impleri: quia tunc ipſo moꝛtuo admittunt̃. hoc dicit. Et diuiditur. Pꝛimo ponit thema et queſtionem. Secundo queſtionem auget ponendo dubium bimembꝛe. Tertio reſpondet pꝛimo dubio et illud pꝛobat per ſimile. Quarto reſpondet ſecundo dubio. Quinto ponit vnum caſum ſimilem pꝛime reſponſioni. ſecunda ibi cum non ſufficit. tertia ibi: nam ſuperioꝛ. quarta ibi altera vero. quinta ibi quemadmodũ et iſta eſt valde difficilis lex. ¶ In tex. heres erit. ſcilicet inſtitut⁹. ibi ſubſtituatur. ſcilicet vulgariter et ſi filius decedat anteq̃ʒ pareat cõditioni. queritur an nepos admittatur eo moꝛtuo vel eo viuo. ¶ In tex. ibi quemadmodum ⁊c. ideſt ſicut nepotes viuo filio. ⁊ in actu moꝛtis exiſtente admittãtur ad hereditatem aui in pꝛimo caſu. et ita hic ⁊ ita hec dictio quemadmodũ non ad pꝛoxima ſed ad pꝛecedẽtia refertur ſecundum Dyn. Dicitur hic qđ nepotes admittuntur filio viuo cõditione defecta. opponitur filius illo caſu reperitur pꝛeteritus et ſic teſtamentum eſt nullum. vt. l. cõmodiſſime. ſupꝛa de libe. et poſthu. et. l. penul. eodẽ titu. Dicũt quidã † ꝙ filius qui inſtituitur ſub cõditione q̃ non poteſt impleri vltimo vite ſpiritu: debet in eius defectũ exheredari. hoc eſt cõtra caſum l. ſi libert⁹. §. exiſtimo. de bo. lib. ⁊ not. per doc. in. l. ſi pater. C. eo. ad contrariuʒ reſponde qđ imputet ſibi filius q̃ conditionem non impleuit. vt. l. ſuus quoq;. de her. inſti. Dicitur hic ꝙ legatum cedit eo moꝛiente et trãſit ad heredem. Cõtra. in. l. miles. §. pꝛo parte. j. de leg. ij. Solu. vt ibi dicam. et facit ad hoc ꝙ habuiſtis in. l. vlti. j. qñ di. le. ce. et. l. ab omnibus. §. cum quidam de leg. j. ¶ Item dicitur hic in verſic. altera. ꝙ nepotes erant legitimi. Cõtra † ille eſt legitim⁹ qui eſt pꝛoximioꝛ tempoꝛe moꝛtis. vt. §. cũ aũt. inſti. de here. que ab inteſt. ſed hi nepotes nõ erant legitimi tempoꝛe moꝛtis. Gloſſ. reſpondet quando quis decedit nullo condito teſtamento: tunc inſpicitur quis eſt pꝛoximioꝛ tempoꝛe moꝛtis: ſʒ ſi decedat condito teſtamento tunc ille pꝛoximioꝛ dr̃: qui eſt ꝑximioꝛ tp̃e quo teſtm̃ deſtituit̃. vt hic not. et ꝑbatur inſti. đ legi. agna. ſuc. paragrapho pꝛoxi. et habuiſtis in lege ſi quis poſthumos. paragrapho ſi filium. ſupꝛa de libe. et poſthu. Sed pꝛimum mem

a ¶ Pꝛobari directo. ⁊ vid̃ circa hãc materiam dom. abb. in. c. cũ ad ſedẽ đ reſt. ſpo. in. vj. charta. et plus dicit in. d. c. allegãs. d. Inno. in c. illud. de pꝛeſcri. vcʒ ꝙ ſi teſtes deponerẽt ꝙ talis a tãto tp̃e, cõtra poſſedit talẽ rẽ ꝓ ſua et tãq̃ʒ ſuam. ꝙ non pꝛopter h̃ pꝛobat̃ dñiuʒ de quo ẽt dixi in. l. cũ res. C. đ ꝓbatio.

b ¶ Pꝛeſumitur dñs. vide in. l. apđ trebatiũ. §. neq; et ibi dixi de aq̃ plu. arcen.

bum qñ decedit inteſtatus intellige q̄ ille intelligitur proximus qui eſt proximior tēpore mortis vel cū hereditas defertur. vt ſi aliquis deceſſit relicta vxore pregnante inſpicitur quis eſt proximior tempore quo partus naſcitur abortiuus: vt. ſ. de ſuis et leg. l. inteſtato. §. peñ. et. l. item. §. primo. quod maxime eſt verum. vt inſti. de legi. agna. ſuc. §. placebat. ¶ Op
3 po. † dicitur hic quod valet exheredatio quando heres eſt inſtitutus cum filius morietur. Cōtra hoc eſt expreſſum in. l. ſi ita. §. finali. ſupra de libe. et poſthu. Huius contrarij timore iſte verſic. quemadmodum. legitur tribus modis principaliter. Primo ſic quod tex. non dicat. quod teſtamentum valeat imo quod non valeat: et hoc caſu teſtamentum deſtituitur. id eſt non valet et ſic refertur ad proximum: et ſic ſicut ſupra deſtituit̄ ſic hic licet non eodem modo nec eodem tempore. vt in glo. ¶ Alia lectu. principalis eſt q̄ valet teſtamentum. Ad contrarium reſpondet gl. quod hic habebat alium coheredem extraneum pure inſtitutum: cuius aditione poterat confirmari exheredatio et fuit confirmata: ſed in lege cōtraria nō
5 habebat coheredem. hec ſolu. eſt vera in ſe licet contineat diuinationem: ſed eam ſuſtinendo inſtatur ſecundum hoc quomodo teſtamentum deſtituitur. vt innuitur in litera. quemadmodum. ꝛc. Gloſſ. reſpondet: deſtituitur. id eſt irreuocabiliter firmatur morte filij: quia amodo non habet locum querela. vel dic deſtituitur. id eſt. annullatur viuo filio et querela intentata: vt tangitur in fine gloſſ. Alij dicunt in lege contra. dicitur quod filius non poteſt exheredari poſt mortem. hoc eſt verū ſi filius inſtituatur ſub conditione caſuali. ſecus ſi ſub poteſtatiua. et in eius defectum exheredatur: quia tunc poteſt exheredari poſt mortem: vide gloſſ. ibi vel dic: ꝛ cetera. Iſta ſolu. eſt falſa contra text. l. ſuus quoq̄. paragrapho ſed et ſi filio. ſupra de heredi. inſtitu. vbi text. dicit quod filius non poteſt exheredari in defectum conditiōis mixte vel poteſtatiue. quare dic quod ver. quemadmodum refertur ad primum caſum non ad proximū ſecundum Dyn. et ſic ceſſat cōtrarium. ſcilicet quod ſi filius exheredetur et alius inſtituitur cum fili⁹ morietur: non dico poſt mortem: et tunc valet exheredatio: quia filio viuente et in actu mortis exiſtente ille poteſt adire: nec vitiatur teſtamentum in vita. Nec ob. l. ſi ita. quia ibi poſt mortem filij fuit alius inſtitutus hic cum morietur ſecundum Iaco. de are. Et ex hoc habes tria membra: quia quando quis exheredatur et alius inſtituitur poſt mortem eius: et tunc aut habet coheredē et tunc valet vt hic. ſm vnā lec. aut nō habet coheredē et tunc nō valet. vt. l. ſi ita. in fi. aut filius exheredatur ꝛ alius inſtituitur cū filius morietur: non dico poſt mortē: tunc valet exheredatio et viuo filio et in actu moriendi exiſtente admittitur heres inſtitutus: poſt mortem vero non poſſet
4 adire vt hic dicit̄. ¶ Sed quero ſi† admittunt̄ nepotes cū eſt in actu moriendi an querant ipſi filio patri eorū: et ſic poſt ex perſona eius habeāt: an vero ipſi nepotes habeant iure ſuo. Glo. arguit pro et cōtra vide gloſſ. que incipit ſubſtitutus ibi ſed an ꝛc. Ia. de are. tenet q̄ nepotes in actu moriendi nō querunt patri per. l. ſi iſſi. C. de bo. que lib. allegatā in gl. Ego puto contrariū ad quid eñ eſſet facta diſputatio in hac. l. an viuo filio vel eo mortuo nepotes admittantur. quare puto q̄ querant filio et ex perſona filij habeāt. Rñdeo ad. l. fin. in fi. C. de bo. que lib. qa dico ibi loquitur in vſufructu qui nullius eſt cū incontinenti recedere ſperatur quod eſſet in eo qui incōtinenti debet mori. hic loquitur in proprietate que affert vtilitatem ei qui incontinenti debet mori: quia tranſmiſit ad heredes ſuos. hoc probat tert. in lege ij. in fin. et. l. ſeq. infra quando dies lega. ce. Sed tūc inſtatur: filiusfa. non poteſt acquirere hereditatem niſi iuſſu patris: vt. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. infra de acqui. heredi. ſed filius dum eſt in actu moriendi non poteſt iubere. ergo non eſſet poſſibile q̄ iſtis nepotibus queratur hereditas in vita filij. Reſpondeo dico q̄ filius eſt ſu⁹ heres aui nec requiritur iuſſus et filius efficitur heres patri ſuo per mediā perſonam nepotis velit nolit: et eſt neceſſari⁹ heres. vt l. filius patroni. ſ. de bo. libe. et infra de acquir. here. l. qui in aliena. §. interdum. ¶ Et ſi tu dicis an per ſe vel per alium titius fuerit heres ad quid pdeſt. Re-
5 ſpondeo ad multa. ¶ Et ſecundum hoc† q̄ro vtrū inter mortem et aditionē in ſuo herede ſit dare medium. Iſtam queſtionem format Dynus in. l. nā nec emancipatus. ſ. de le. j. et gloſ. ſunt contrarie. nam in l. ſi alienum. §. in extraneis. de heredi. inſtit. dicit q̄ non eſt dare medium. contrariū notatur in. l. iulian⁹ ſ. de condi. et demon. et hic videt̄ caſus q̄ inter mortem et aditionem in ſuo herede eſt medium. nā hic nepos eſt heres ſuus patri nō ſtatim ſed qñ pat morietur. Itē videtur tex. ad hl. l. j. §. ſi pater. et ibi tetigi. in contrariū videtur tex. in. l. ſi poſt mortē. ſ. de lega. j. et. l. queſitum. §. preſenti. eo. titu. ¶ Aduerte. habes diſtinguere quatuor caſ⁹. Aut q̄ris de ſucceſſione ex teſtamento aut ab inteſtato. Primo caſu aut filius eſt inſtitutus pure: et inter mortē et aditionem nō eſt dare mediū. ita loquitur glo. in. l. ſi alienum. et tex. in. l. ſi poſt mortē. §. j. et. l. queſitum. §. preſenti. ſ. de leg. j. et. l. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. j. §. qui ſunt in poteſtate. et alia glo. ſ. ad. l. fal. l. ſi creditor. Aut eſt inſtitutus ſub conditione et poteſt eſſe mediū inter mortem et aditionem vt. l. in conditionibus. ſ. de condi. et demon. et hic: ſed ſi loqueris de ſucceſſione ab inteſtato: et tunc aut nullū eſt conditū teſtamētū: ꝛ nō eſt dare mediū. vt in. §. ſui. inſti. de hef. quali. ꝛ diffe. q̄ intellige. ſ. q̄ nō eſt mediū. an ſit heres in certa parte: ſed in alia parte poteſt eſſe mediū. pone q̄ deceſſit vxore pregnante. antequā eñ partus ſit in ventre formatus filius iam natus nō eſt heres: niſi pro quarta: q̄ plures pñt creari. Aut eſt iā creat⁹ part⁹ ita quodāmodo per naturam plures creari non pñt: et tūc eſt heres ſm veritatē: q̄ ſi vn⁹ eſt cōcept⁹ eſt heres pro dimidia. vt. l. ſū quidā. §. ſuum. de acquir. here. vnde in illa parte eſt mediū illud tēpus q̄ pēdet an partus formet̄. Itē ſi poſt cōceptū moritur partus in ventre erit heres in totum: et ſic fuit medium in illa parte. Idem ſi fuerunt duo fratres quorum vnus poſtea abſtinuit: ꝛ hoc verū de iure cōi: ſz per reſcriptum poſſet poſt mortem effici ſuus: et dixi in. l. gallus. §. et quid ſi tantum. ſ. de libe. et poſth. et ibi tangitur per gloſſ. Aut aliquod eſt teſtm̄ et tunc poteſt eſſe medium: q̄ ille eſt ſuus heres qui eſt proximior tp̄e quo teſtm̄ deſtituitur: vt hic. et. l. ſi filius

qui patri. ſ. tit. proxi. ꝛ hoc habito reſpectu ad ius ci a uile: ſed ſm ius pretorium ſm q̄ filius pōt abſtinere non eſt dubiū: q̄ eſt dare mediū: vt. l. nam nec emancipatus. ſ. de leg. j. Et hūc reſpectū certe habuit glo. in. l. iulianus noſter. ſ. de condi. ꝛ demon. tamē ſecuta aditione videtur a tp̄e mortis fuiſſe heres poſtq̄ nō abſtinuit. vt. l. j. §. qui ſunt in ptāte. ſi q̄s omiſ. cau. a teſt. Et predicta vera ſi q̄ratur de medio tp̄is: ſed de medio perſone ſecus etiā quo quis eſſet ſuus per
1 mediā perſonā alterius vt. ſ. de acquiren. heredi. l. ſi b
6 quis in aliena. §. interdū. ¶ Sed† quero pater inſti 2 tuit filiū ſub cōditione ſi monaſterium intrauerit an poteſt inſtitui ſub tali conditione. Et videtur quod ſic: quia eſt poteſtatiua ꝛ ſic valet vt hic. ꝛ. l. ſu⁹ quoq̄. Dy. tenet contrarium quia non ſufficit q̄ ſit pote 3 ſtatiua ſolum: ſed oportet quod ſit facilis: vt hic: ꝛ. l. ſuus quoq̄. ſecus ſi ſit difficilis: vt. l. hec conditio. ſ. de condi. ꝛ demonſtra. l. ij. eo. tit. ꝛ quod ingredi monaſterium ſit difficile allegat Dy. in auten. de monachis. §. j. col. ij.

¶ De iure deliberandi. Rubrica.

1 Seruo non datur tempus ad deliberandum licet poſſit nolle adire.
2 Patri ꝛ filio ſimul datur tempus ad deliberādum.
3 Monachus inſtitutus equiparatur ſeruo in tēpore ad deliberandum.

1 SI ſeruus. Opp. † ꝛ videtur q̄ ſeruus debeat habere tempus ad deliberandū: 5 quia ipſe poteſt non adire: vt. l. cū c proponas. C. de heredi. inſtituen. Sol. ſeruus non poteſt adire nec repudiare. Adire non niſi precedat iuſſus. vt. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ. de acq d ren. here. Itē repudiare nō pōt. vt. l. j. §. per ſeruum. ſ. de ſuc. edic. ſed pōt nolle adire: ſed propter hoc nō
2 datur tp̄s ad deliberandū. ¶ Quero† quid in filiofa. Credo q̄ dz dari patri ꝛ filio ſimul quia neuter ſine altero pōt repudiare: vt. l. is qui heres. §. fi. ꝛ. l. ſe. ſ. tit. ij. ſed aliud in ſeruo q̄ ſolus poteſt repudiare: vt. l. j. §. per ſeruum. ſ. de ſucceſ. edic. dixi in. l. legatū.
3 in. ſ. char. ſ. de lega. j. ¶ Quero† quid in monacho inſtituto vel ſuccedente ab inteſtato: an equiparabim⁹ ſeruo vel filio. Effectus eſt magnus quia ſi filius repudiat pater poteſt adire: vt. l. ſi. §. vbi autem. C. de bo. que libe. ſecus in ſeruo. de hoc ſcribo in materia vulgaris ſubſtitutionis tamen in hoc puto q̄ equiparetur ſeruo cum non ſit ſpes quod ſibi facto ſui iuris poſſit queri.

1 Tempus vbi non datur certum eſt arbitrariū. b
2 Heredi nō legatario datur tēpus ad deliberandū.
3 Fideicommiſſarius vniuerſalis q̄ habeat tempus ad deliberandum. c
4 Fideicommiſſarius vniuerſalis poteſt facere inuentarium ex perſona ſua. d
5 Quantum tempus detur citato ad reſpondendum an vel ꝛ eſſe heres.
6 Si iudex dat ſecundam dilationem cauſa non cognita factum in ea quando teneat.

Andre. Poma. ¶ Ait pretor. ad iſtum text. vide Alexan. conſi. xvij. in. j. colum. in. iiij. vol. ꝛ adde multos caſus in quibus ſtatur arbitrio iudicis vt p̄ barba. conſi. xx. in fi. in penul. col. in. ij. volu. Item ſtatur arbitrio iudicis an aliquid ſit iniquum vel ver⁹. Ita Ioan. cal. ſ. c. quoniā cōtra de p̄ba. itē ſtat̄ arbitrio iudicis an amicus poſſit teſtari p̄ amico. ita Sal. in l. eos. C. de teſt. adde Barb. cōſilio. lj. in ij. colum. ſ. volu. item ſtatur arbitrio iudicis an aliq̄ dicātur vicini. Alex. in. l. iiij. §. ſed cum vicinū. ff. de dam. infec. item ſtatur arbitrio iudicis an iniuria ſit grauis vel leuis ſ̄m Bal. in auten. ſi dicitur. C. de teſt. itē ſtatur iudicis arbitrio an conſtitutio ſit rationabilis vel non vt dicit glo. in. c. j. de conſtit. adde etiam alium caſum per Barto. in. l. ſi conſtate. in. iiij. col. ff. ſol. mat. ꝛ tale arbitrium imponitur ſm quod in ſimilibus eſſet conſuetū vt dicit glo. in. l. dd ergo. §. pena grauior. vbi Bar. in. iij. col. ff. de his qui not. infa. ꝛ tale arbitriū in penis extenditur viſq̄ ad mortem ſm glo. in. §. in ſumma. inſtit. de iniurijs. ꝛ de qua gloſ. vide tote Feli. in. c. in literis. columna. x. de conſtitu.

Ait pretor. a Nota † text. hic dum dicit tēpus ꝛc. quod vbi tempus non dicitur certum: relinquitur arbitrio iudicis. b
¶ † Quero cui datur tempus ad deliberandum. Dicit glo. q̄ heredi non legatario cum damnum non contineat. vt. l. ſi hereditatem. ſ. mandati. j
¶ † Quid in fideicommiſſario vniuerſali. Ex ratione gloſſe videtur q̄ debeat habere tempus ad deliberandū quia cōmodū ꝛ incommodum habet vt habetis inſtit. de fideicom. hered.
4 §. ſi quis. ¶ Et ex† hoc concluditur ad queſtionem vtrum fideicommiſſarius vniuerſalis poſſit ex ſua perſona inuentarium facere. Et dixi quod ſic: quia inuentarium fit ad hoc vt ceſſet deliberatio: vt. l. fina. §. ij. C. de iure deliberan. ſed deliberatio cadit non ſolum in heredem: ſed etiā in fideicommiſſarium ergo ꝛc. ita dixi in. l. in ratione. §. q̄ vulgo ad. l. fal. ꝛ in ſpec. de inſtru. edit. §. edicto. verſi. quid ſi heres non fecerit. ¶ Quero† tota c die citantur heredes inſtituti vel venientes ab inteſtato: ꝛ iudex ſtatuit terminum intra quem debeāt rñdere an velint eſſe heredes vel non. quero quantum tempus⁹ debeat dari. Habes in l. itaq̄. tex. no. q̄ debet dari ad min⁹ tempus centū dierū. ꝛ expreſſius in. l. j. §. largius. de ſucceſ. edic. ꝛ ex hoc reprobaui gloſſ. ſ. de hered b. inſtitu. l. ſi quis inſtituatur. ſed hoc examinat

¶ Arbitrio iudicis. ꝛ vide. d. Abb. in. c. nonnulli. de reſcrip. vbi in non diſpoſitis a iure committitur arbitrio iudicis.
Andre. Poma. ¶ Quero tota. vide Iaſ. in rubr. de ſuc. edicto. in. iij. col.
¶ Quantum tempus. adde tu q̄ Bal. poſt Ia. but. in rubr. de ſuc. edic. ꝛ idem Bal. ꝛ Pau. de ca. hic tenent q̄ iſtud tempus erit arbitrarium. ꝛ hanc opin. dicit d. Alexā. de Imo. magis cōmunem in cōſi. ſuo iiij col. iij. in fi. in. ij. volu.

laſius per glo.ſ.de acqui.her.l.quan
6 diu.⁊ ibi dicā. ¶ Itē † quero dicit hic ꝙ ſcōa dilatio dꝫ dari cauſa cognita: hoc facit ad materiā.l. in pecuniarijs ſ.de ferijs. Sed querit gloſſ.ſi iudex dedit dilationem ſine cauſe cognitione vtrum ſit ipſo iure nullum: quod ſub illa dilatione fit: an vero annulletur per appellationem ab interlocutoria de iure canonico; vel per appellationē a diffinitiua de iure ciuili. Rñ. vt dixi in.l.ij.de re iudi.

1 ☞ Creditoribus hereditarijs ꝑ heredem ꝙ fiat copia inſtrumentorum ad fundandā replicationē ⁊ ſic actori eduntur per reum inſtrumēta ad fundandam replicationem.
2 Remedium vt edantur inſtrumenta heredi per creditores: ſcilicet vt fiat proclama.
3 Notarius debet dare copiam inſtrumenti in quo habeo obligatū nomen debitoris.

Andreas Pomate.
a ¶ So. hāc ſol. ſequit Pano. in c. edocerī. in iij. col. ver. nō obſt. de reſcrip.

ARiſto ſcribit. Opp. ꝙ qs nō debeat edere inſtrumenta aduerſario. vt in.l.is apud quē. C.de edē. ⁊.l.j.ſ⁊.l. q̄ accuſare.e.tit. ſed hic cogit qs edere inſtrumenta creditoribus. ¶ Sol.
1 dicit † gl. hic loq̄tur ante aditā hereditatem. quo caſu fit copia creditorꝰ hereditarijs: ſed poſt aditionē nō fit copia: quia creditores incipiūt habere aduerſarium: ⁊ hoc non ad fundandam intentionem: ſed ad fundandā replicationem ſic: vt.l.fi.C.de eden. lꝫ ibi de hoc ſint opiniones. ⁊ eſt caſus in.l.pe.§.fin ad.l.fal. ¶ Quero hic fit
2 † copia inſtrumentorū heredi. de qbꝰ inſtrumentis loquitur. Rñdeo de hereditarijs vt.l.ariſto.de acquir.hereditate: vel etiam de inſtrumentis exiſtentibus penes creditores hereditarios ſm quoſdā: vt gl. dicit ꝙ fiet ſic: q: iudex faciat ꝓclamari ꝙ quicunqꝫ hꝫ inſtrumēta hereditaria vel dꝫ aliqua habere ab hereditate oſtendat ſ. talē diē alias ſibi preiudicat vt eſt tex.in.l.j.§.cū dicitur.ſ.ſi cui pluſqꝫ ꝑ l.falci.facit optime.ſ.de acqui.here.l.
3 ariſto. ¶ Ultimo hec lex ꝓbat † vnū vcꝫ ego creditor habeo obligata oīa bona mei debitoris; ⁊ volo quod notarius det mihi inſtrumētum in quo continetur nomen debitoris mei dico quod debet dare copiam: vt hic ⁊.l.fina.ſ.de bo.aut.iudi.poſſ.

Si maior. In tex. ibi ſine preiudicio. ſcilicet aditionis: adeo preſumendū eſt ꝙ ꝑ hoc nō videtur adire ſm Dy. ¶ No. ꝙ pendente dilatione permittatur heredi vēdere res hereditarias. Cōtra.ſ.eod.l.ait pretor. vbi videtur ſpeciale in pupillo non in maiore quod venditio impediatur. Solu. vt ibi dicam.

1 ☞ Qui non poteſt alienare quando poterit actiones exercere.
2 Deliberans adire quando poſſit pendente deliberatione ad adeundum alienare.

AIt pretor. Not. tex. ibi eſt enim abſurdum ⁊c. dicitur hic ꝙ ille qui non poteſt alienare nō poteſt actiones exercere. ¶ Contra de.l.ꝓcurator to-
1 torū.ſ.de procu.ſol. † fateor in eo qui non poteſt alienare ſuo nomine: ſed in eo qui nō poteſt alienare nomine alterius non ſequitur. ergo non poteſt actiōes intentare nomine illius: quia poteſt habere mandatum ad agendum non ad alienandum. Ad quod facit text. et gloſ. in.l. eius eſt nolle.ſ.de reg.iur. ¶ Itē oppo.de.l.ariſto.§.ſi maior.ſ.eo.tit. vbi indiſtincte in perſona cuiuſlibet deliberantis non admittit alie
a natio niſi cauſa cognita. So.[a] ibi loquitur in magna hereditate: hic in parua. Preterea hic pōt diminui
2 cauſa veſcēdi pupillū: ibi nō. ita dicit glo. tu † autem aduerte qualiter iſte leges procedant: quia ſi maior deliberet de adeunda hereditate. ipſe deliberās nō poteſt alienare deliberatione pendente niſi cauſa cognita: vt.l.ariſto.§.j.ſ.eod. ſed ſi eſſet datus curator bonis ipſe vel alius tunc poteſt alienare ex cauſa ſine decreto iudicis res tēpore perituras vt.l. ſi quis inſtituatur.§.fi.⁊.l.ſeq.ſ.de here.inſtitu. ſed ſi pupillus deliberat etiam curator datus bonis non poſſet alienare aliquas res etiam tempore perituras niſi cauſa cognita: ⁊ idem puto in qualibet perſona infirma niſi cauſa cognita. hic eſt caſus in.l. ſi quis inſtituatur.§.fina.ſ.de here.inſti. ⁊ ideo hic dicit pretor diminui vetabo. ⁊ ſic loquitur imperſonaliter a quocūqꝫ ſed in.l.ariſto.§.ſi maior loquitur perſonaliter: ſcilicet de perſona eius qui deliberat.

1 ☞ Maior ꝙ poſſit reſtitui de eo quod geſſit intra quadriennium quod datur ad reſtitutionē et eſt ſingulare.
2 Subſtitutus vel legitimus adeundo hereditatē ꝙ non excludit ſuum ab hereditate paterna.
3 Diſpoſitio huius legis quod habeat locum etiā in nepote.
4 An hec lex habeat locum in filio emancipato.
5 Filiꝰ qui repudiauit hereditatem maternā an poſſit penitere.
6 Qui ſemper tacuit intra quantum tempus poſſit adire.
7 Ille qui repudiauit volens adire qñ audiatur imperpetuum ſiue ſuus ſiue extraneus.
8 Si quis dixit nolo repudiare vel ꝙ hereditas ſibi nō expedit qñ inducatur repudiatio. ⁊ nu.11.
9 Repudiatio an inducatur dicendo nolo adire.
10 Repudiare an videatur ille cui eſt ſtatutum certum tempus ad adeundum vel repudiandū: ⁊ nihil facit.

SI quis ſuus. Nota notabilem.l.⁊ menti tenendā: ⁊ cōcordat.l.fina.C.de repu.here. ¶ Oppont. de illa.l.fina.C.de re.here. hic dicitur quod

permittitur poſt repudiationē. Cōtra. imo intra triēnium: vt.l.cōtraria. Solu. intellige iſtam ſm illam vt poſſit adire intra triēnium cōputandū a tēpore repudiationis ſi fuit maior. vel intra triēnium computan
1 dum a tempore vtilis anni ſi fuit minor: et ſic eſt † caſus ſingularis quod poteſt reſtitui minor de eo qꝺ geſſit intra quadriennium quod datur ad reſtitutionem quod eſt ibi ſpeciale: ſed regulariter contra regulariter: vt.l.doli mali.§.diuerſum. infra de noua. ¶ Item oppo. de.l.ij.ſ.de iur.et fac.igno. vbi poſt repudiationem non poteſt adire. Quidam dicūt qꝺ ibi tacendo hic expreſſe repudiando. Alij dicūt ecō
2 tra. vide glo. ibi. vel † verius ibi erat ſubſtitutus vel legitimus qui adijt vnde filius excluditur ab hereditate materna: vt.ſ.ad tertul.l.filij.§.primo. ſuū autē heredem adeundo ab hereditate paterna nō excluderet intra dicta tempora. ita loquitur hic ſm Iaco. de areti. et ſecundum hoc hic loquitur de hereditate paterna: ibi de hereditate materna. et hec eſt ve-
3 ra ſol. ¶ Quero ergo † et reuoco in dubium vtrum hoc habeat locū in quolibet ſuo tam in filio qꝫ in nepote. Dic vt.l.finali.de repu.here. que loquitur tātū de hereditate paterna: ſed iſta lex loquitur in quolibet ſuo: ⁊ ſic intelligo: et ita ſentit gl.in.l.nonnunqꝫ.ſ. de col.bon.et.l.iuſta interpretatione. circa finem. infra de verbo.ſigni. vbi patris appellatio intelligitur de auo. ſic.l.fina. que loquitur de hereditate pater-
4 na intelligam de auita. ¶ Quero: † quid de emancipato? glo. hic et in lege finali de repu.here. dicit idē quod in ſuo per.l.nōnunqꝫ.infra de col.bono. Solu. l.nonnunqꝫ non loquitur de repudiante: ſed nolente conferre. Eſt ergo dicendum de filio emācipato qꝺ dicam de filio repudiante hereditatem maternam vt probatur expreſſe. C.de iur.et fac.igno.l.ij.et.iij.⁊ ibi no. et dixi in dicta lege nōnunqꝫ. lꝫ q̄dā dicāt idē in filio emancipato quod ſuo per.l.pro herede.§. papini.de acquiren.here. que lex modicum facit: vt ibi
5 videbitis. ¶ Quid in hereditate † materna? vtrum poſſe penitere: ſi repudiauit? Gloſſ. quod ſic in lege finali de repu.heredi.per.l.filij.§.primo.ad treb. aduerte.l.filij.§.primo.non loquitur in repudiante ſed in eo qui dicit nolo adire. nam ille qui deliberat poteſt dicere nolo adire: ideo non preſumitur repudiare dicēdo nolo eſſe heres: niſi ſit elapſus annꝰ poſtqꝫ dixiſſet: vt dicta lege filij.§.primo. ſed ſi repudiaſſet nūqꝫ poſt poſſet adire. vt.d.l.ij.et.iij.C.de iuris ⁊ fac. igno.et.l.ſicut.C.de repu.here. circa qꝺ dic vt dixi in
6 lege filij.§.primo.ad tertullia. ¶ Quero † intra quā
a tum tempus[a] poſſet adire ille cui ſemper tacuit. Reſpondeo vſqꝫ ad.xxx.annos ſi viuit: ſed ſi deceſſit intra annum tranſmittit ius deliberandi. alias ſecus: vt.l.quoniā ſororē et ibi no.et.l.cum antiquioribꝰ.C. de iure deliberandi. de cuius iuris deliberandi trāſmiſſiōe plene dicam infra de rebus dub.l.qui duos
7 in principio. ¶ Sed quero: † vtrum ille qui repudiauit: audiatur imperpetuum: volens adire in ſuo? dic vt hic. et.l.finali.C.de repu.heredi. in extraneo ſi eſt maior nō auditur. vt.l.ſicut.C.de rep.here. beneficio fideicōmiſſarij poteſt cogi. vt.l.nam qꝺ.§.fi.ſ.ad trebellia. ſi vero eſt minor: tunc debet audiri niſi bona fide ſint alienata a ſubſtituto vt lege quod ſi minor. paragrapho ſceuola. ſupra de minori. et ibi gloſſ.

8 ¶ Quero † quid ſi aliquis dixit volo repudiare vel dixit hereditatē ſibi nō expedire? Dic aut hoc ipſe dixit poſt tempus datū ſibi ad deliberandū: et tunc iſta verba inducūt repudiationē:
b vt.l.ſed ſi alio.[b] §.j.et.l.omnes qui.ſ. ad treb. Aut hoc dixit ante petitā deliberationem: et tunc iſta verba cum curſu trium menſiū inducunt repudiationem. tex. eſt no. et ſingularis in.l.fi. §.ſimiliqꝫ modo circa.j.col. cū ſua gl.
9 C.eodem titulo. ¶ Sed † quid ſi dixit nolo adire? Dico quod in illo qui dicit nolle ſe adire cum curſu anni inducit repudiatio: vt.l.filij.§.primo infra ad tertullia. et ita tenet Cy. in.l.ſecunda. C.de iuris et fac.ignoran. licet Pe. ibi aliter dicat. facit quod no. C.vnde lib. l.qui ſe patris. vbi videtur quod idem ſit dicere nego me eſſe heredem. ⁊ nolo eſſe heres. et eſt ratio differentie inter hec et ea que dixi in precedēti queſtione: quia hec verba ſunt abnegatiua voluntatis deficientis: nec ponunt voluntatem ad aliquid tendere vt ſi dico nolo eſſe heres: non tamen dico quod habeam animum repudiandi:
a ſed magis differendi: vt no. in.d.l.ſecūda.C.de iuris et fac.igno. Idem ſi nego me heredem: vt not. in.l.qui ſe patris. ſed in queſtiōe precedenti verba ponunt aliquam voluntatem adeſſe: cum dico volo repudiare hereditatē:
b vel dixit ſibi non expedire hereditatē vel ſimilia: et ideo vel inducitur repudiatio ſtatim vel inducitur cum curſu minoris temporis: eadem ratiōe iſta verba volo adire vel puto mihi hereditatem expedire ſi proferantur poſt tempus datum ad deliberandum inducerent aditionem vt dicta lege omnes qui. ad trebellia. alias poſt lapſū
c ſpatium trium menſium. vt dicto paragrapho ſimiliqꝫ modo. quia dicta verba ponunt aliquam voluntatem: ⁊
10 iſta ſunt vtilia et ſingularia. Sed †
c quid[c] ſi pretor ſtatuit certum tempus intra qꝺ debeat adire vel repudiare: et nil facit? Dic quandoqꝫ illud tempus ſtatuitur ei qui eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua vel mixta: et tunc elapſo tempore habetur pro repudiante: ſed pro adeunte non poteſt haberi cum conditio non ſit impleta: vt lege ſi quis inſtituatur ſupra de heredi.inſtitu. et in lege ſeruus. infra de bonis auto.iudi poſſ. Quandoqꝫ illud tempus ſtatuitur ei qui eſt inſtitutus pure: et tunc aut ſtatuitur ad petitionem filij exheredati qui vult intentare querelam. et dic vt lege ſcimus. paragrapho finali. C.de inoffi.

Andreas Pomate.
a ¶ Quātū tp̄s. ſeq̄tur Are. ꝯſ.cl. in fi.

Andreas Pomate.
b ¶ Sed ſi alio. vide ibi ꝑ alex. in.l.q: poterat. in ꝓncip.e.ti.

Andreas Pomate.
c ¶ Sꝫ qd. ⁊ vide per ange.et.d. meū in.d. l.ſi qs inſtituat. ſ. de here. inſti.

teſtamen. Quandoq; ſtatuitur ad pe-
titionem creditoris et tunc elapſo tp̄e
habet pro adita. vt. l. fi. §. ſ; q̄a q̄dē. ⁊
§. ſeq. C. eodē. Aut ſtatuitur ad peti-
tionem ſubſtituti: et tunc elapſo tem-
pore habetur pro repudiata: vt lege
quādiu. et ibi not. infra de acquiren.
here. et ſic iſta lex non corrigitur. l; gl.
dicat eam corrigi in dicta lege finali.
§. ſed quia quidam. et male. et ibi doc.
11 reprehendunt ipſam. ¶ Ego dixi † ꝙ
ille qui dixit hereditatem non expedi
re vel nolle adire. iſta verba non indu
cunt repudiationem niſi cū curſu cer-
ti temporis. vt ſupra dixi. hoc verum
niſi ſit compulſus adire: vel ſi patitur
ſe compelli tunc quantum ad ſuum dā
num habetur pro repudiante: et ſic
non poteſt adire: vt. l. nam quod. §. ſi
quis compulſus. et. l. ita tamē. §. ſi pa-
tronus. j. ad treb. et ibi dixi. ⁊ habetur
in lege generaliter. C. de inſti. ⁊ ſubſti.

Si filium. De hac mate-
ria vidiſti plene in lege ex
facto. §. ſi quis rogatus. ad
treb. et in lege generaliter. C. de inſti.
et ſubſti.

¶ Incipit liber quintus. De teſtamē
to militari. Rubrica.

¶ Querit Dyn. ſup hac rubrica quot
ſunt militis priuilegia que latius dic
in lege neq;. §. ij. j. eo. titu.

1 ☞ Stante ſtatuto q̄d in maleficijs
poſſit perueniri ad condēnationem
non obſtante vlla iuris ſolennitate dū
modo de maleficio conſtet: quod ſi te
ſtes ſunt examinati in die veneris ſan
cti quod poterit perueniri ad condem
nationem.
Clauſula non obſtante vlla iuris ſolē
nitate quid importet.
2 In probanda voluntate militis teſtā
tis debent teſtes in iudicio examina-
ri iuris ſolennitate ſeruata.

Militibus. Oppo. quod miles
debeat teſtari iure
communi vt. C. eo.
l. penult. Huius cō
trarij timore gloſſ.
ſoluit diſtinguendo tres caſus: vide
glo. que incipit a ſolennitate. et iſtam
legem induci ſemel ad pulchrā q̄ſtio-
a nem. Cauetur[a] ſtatuto † ciuitatis aſſi-
1 ſij quod in maleficijs poſſit perueniri
ad condemnationē non obſtante vlla
iuris ſolēnitate. dūmodo conſtet de

☙ Andreas Pomate.
a ¶ Cauet ſtatuto. et vide Bar. in cōſi. ſuo clxxij. inci. q̄ſtio eſt talis vtrū ſtatutū vbi diſputat ſtatutū aufert ſolēnitatē vtrū intelligat de ea que eſt ad bene eſſe.
☙ Andreas Pomate.
b ¶ Si miles. circa hūc tex. vide Fel. in c. ex officij. in. ix. ⁊. xij co. ꝺ pſcri. barb. cōſi. lviij. in. xiij co. i. ij. vo. Panor. cō. xciij. in. ij. co. ij. volu.
☙ Andreas Pomate.
c ¶ Qui iure. vid cor. ſing. i. ver. ſubſti. inci. vbicunq;.

maleficio. modo teſtes fuerunt examinati in die ve-
neris ſancti. queritur an poſſit perueniri ad cōdēna-
tionem. Ego fui imaginatus quid vult dicere nō ob
ſtante iuris ſolēnitate. Et reſpōdeo ꝙ tm̄ eſt dicere
quantum ad iura prima naturalia redeamus: probo
hoc. De iure naturali omnes liberi naſcebātur ⁊ po-
ſtea ſuperuenerunt bella et concupiſcentie et inde ſe
quuta ſunt matrimonia. et quidam ſunt legitimi et
quidam nō: quidam liberi et quidam ſerui: vt in auē.
quibus modis nat. efficiuntur legitimi. §. liceat. mo-
do q̄n imperator reſtituit natalibus reſtituit ad pri-
ſtinum ius non obſtante iuris obſeruatione: vt. d. §.
liceat. et in autentica quibus mo. na. efficiūtur ſui. §.
illud. modo in propoſito cū dicit nō obſtante iuris
obſeruatione: tm̄ eſt dicere quātū redeamus ad pri-
ſtina iura naturalia: ſed de iure naturali in ore duoꝝ
vel trium ſtat omne verbū: vt. c. nouit. extra de iudi.
Itē ſolēnitas feriarum eſt de iure ciuili non naturali
vt. l. oēs. la. ij. et. l. actus. C. de ferijs. que pōt per. l. tol
li etiā ſi eſſet in honorē dei inducta: vt. l. prouinciarū
preſides. C. de ferijs. et ibi dixi. Item iuramentū eſt
de iure ciuili. vt. l. iuriſiurandi. C. de teſt. dummodo
parti defenſio nō auferatur quia defenſio eſt de iure
naturali. l. vt vim. de iuſt. et iur. et. c. paſtoralis. extra
de re iudi. et in clemen. et hoc probatur in tex. vbi mi
lites poſſunt teſtari qualitercūq; volūt: quia remiſſa
eſt eis iuris ſolēnitas debet tm̄ duobus teſtib⁹ pro-
2 bari ad idē. C. fami. erc. l. fi. Sed an † q̄n iſti teſtes ex
aminabūtur in iudicio req̄ritur iuris ſolēnitas. R̄n̄.
ſic vt. l. lucius. j. eo. ibi legitimis probationibus. naꝫ
in eo quod venit expediendum per ipſum militem
eſt remiſſa ſolennitas vt hic. ſed in eo quod venit ex
pediendum per iudicem vel per heredem ſecus: vt
j. eo. l. in fraudem. §. fi.
1 ☞ Qui poteſt contrahere tanq̄ tutor et tanq̄ pri
uata perſona ſi contrahit ſimpliciter quomodo vide
tur contrahere: remiſſiue.
2 Qui poterat vt arbiter ⁊ arbitrator procedere ſi ele
git viam arbitri an poſſit redire ad aliam viam. re-
miſſiue.

b **Si miles.** [b] Illud quod ex noſtra vo
luntate dependet intelligi
mur facere eo iure quo melius facere poſ
ſum⁹. hoc dicit. ¶ Not. tex. ibi neq; eīm ⁊c.
1 Sed quid in cōtractibus vbi † quis pōt contrahere
tanq̄ tutor et tanq̄ priuata perſona et contraxit ſim
pliciter. de hac queſtione dicam in lege poſt mortē.
2 §. primo. quando ex facto tutoris. Dy. † inducit hāc
l. ad queſtionem compromiſſi in titium tanq̄ in arbi
trum et arbitratorem et elegit viam arbitri an poſ-
ſit redire ad aliam viam. Dixi in lege ſi dominium.
j. de furtis. et Spe. ponit in titu. de arbi. §. ſequitur.
verſi. quid ſi compromiſſum.

c **Si iure.** [c] Idem intelligo in auē. ex
cauſa. quod illa autētica nō
habet locum vbi teſtator facit legata ma-
gna: et nō cogitat de filijs. vel ignorat vxo
rem pregnantem probatur. j. eo. l. militis. §. miles et
probatur in auē. ex cauſa. C. de lib. prete. et. ſ. de iniu
ſto rup. et irri. teſt. l. filio preterito.
1 ☞ Sermo intelligitur ſm conditionē perſone ad
quam dirigitur. et nu. 3.

2 Iudex ex cauſa ꝙ poſſit reſeruare notario condem
nato de falſo vt poſſit inſtrumenta facere.

a **Ex militari.** [a] Sermo † debet in
1 telligi ſm conditio
nem perſone ad quam dirigitur. h. d.
¶ Not. tex. ibi nam cum oppo. ꝙ con-
demnatus de crimine capitali non poſ-
ſit facere teſtamentum: vt. l. ſi quis filio exheredato.
§. irritum. ſ. de iniuſt. teſta. Solu. intellige hoc iudi-
ce vel principe permittente in ſententia: vt. l. ſi quis
in prin. §. miles. j. de leg. iij. ⁊. j. de vetera. mi. ſuc. l. j. ⁊
no. in. l. ex militibus. C. eod. facit ad queſtionē an iu-
dex poſſit reſeruare notario cōdemnato de falſo vt
2 poſſit facere † inſtrumentū. Et videtur ꝙ ſic. docto-
res dicūt ꝙ cauſa cognita pōt: al's nō vt. l. nō pōt. j.
de furtis. ⁊ l. diuus. j. de iniu. ibi videtur caſus. Cyn.
ponit in. l. ex militibus. C. eo. ¶ Oppo. de. l. ſi quādo
C. de inofficioſo teſta. vbi debet facere de iure com-
muni. Solu. hoc ideo quia ſi cum milite loquebatur
3 intelligitur ꝙ facit de iure militari. nam † ſermo de-
bet intelligi ſm cōditionem perſone ad quam diri-
gitur vt hic ⁊. l. plenum. §. equitij. ſ. de vſu et habi. et
per Dy. in. c. ea que a iure communi. extra de re. iur.
lib. vj.

1 ☞ Hereditas patris non adita a filio ſuo exiſten
te in poteſtate an tranſmittatur ad quēlibet ſucceſſo-
rem vbi quod ſic.
2 Differentia inter extraneum ⁊ ſuum quo ad trāſmiſ-
ſionem hereditatis non adite.
3 Heres filij repudiantis ꝓpter exiſtentiā ſuitatis an
poſſit adire ꝙ filius heres repudiauit. remiſſiue.

Si filius. Cum. l. ſequenti. vſq; ad. §. depor-
1 tati. Quero an hereditas † patris
non adita a filio ſuo exiſtente in poteſtate tranſmit-
titur ad quemlibet ſucceſſorem vel non. Gloſſa dicit
quod tranſmittitur ad ſuos vt hic not. ⁊ dicit text. in
l. prima. C. de his qui ante aper. ta. p. l. apud hoſtes.
C. de ſuis ⁊ legiti. ⁊ videtur caſus ibi. ⁊ idem tenet in
l. ij. C. ad officia. ad extraneos non. vt not. glo. in. l. ſi
infanti. C. de iure deliberan. ⁊ idem ſentit in. l. ſi fra-
tris. eodem titulo. hoc dictum videtur contra caſum
legis noſtre. ⁊. l. hereditate. §. filius. j. de caſtren. pec.
et. l. qui duos. §. cum in bello. j. de reb. dub. et. l. luci⁹.
j. de iure fiſci. ⁊. l. apud hoſtes. de ſuis ⁊ legi. In qui-
bus. ll. videtur expreſſum ꝙ tranſmittitur ad quem-
libet: quare Mar. ſyl. ⁊ Iacob. de bel. dicunt glo. eſſe
veram niſi filius impediatur adire iuſta ignorantia
vel alio iuſto impedimento: tunc enim ad quoſcunq;
tranſmittitur. nam omnes. ll. allegate in gloſſ. viden
tur loqui vbi filius impeditur adire propter iuſtum
impedimentum. Ita tenet in autentica de triente et
ſemiſſe. §. primo. Alij doctores tenent indiſtincte q̄d
tranſmittitur ad quoſcunq; per preallega. ll. et hanc
opinionem tenent Iaco. de aret. ⁊ Pet. et vltramon-
tani. ⁊ Rich. mal. et Pet. in. l. apud hoſtes. ⁊ Ray. de
forli. et idem Rayn. de monte vbiano tenuit conſu-
lendo. hanc opinionem puto veram et ſepius ſic de
facto cōſului: et iſta diſtinctio iuſti impedimenti non
placet per. l. liber homo. §. fina. infra de ſtipu. ſer. vbi
eſt text. quod etiam ille errauit in iure: tamen exiſten
tia ſui heredis hereditatis paterne acquiſitionem
operatur. et probo hac ratione. bene-
ficium abſtinēdi fuit introductum in
fauorem filiorum vt non teneātur cre-
ditoribus non in odium ſuum: ſed ſi
hereditas non adita non tranſmitti-
tur ⁊ ſic priuaretur a lege tranſmiſſio-
ne quam habebat de iure antiquo tā
illud beneficium eſſet in eius odium
inductum quod eſſe non debet: vt. l. ſi
filius qui patri. ſ. de vulga. ⁊ pupil. et
l. apud hoſtes. C. de ſuis ⁊ legi. ibi di-
cit ſua ⁊ cetera. dices tu hoc poſſet eſ-
ſe odium filij. quid enim ſi hereditas
filij ſoluendo non eſſet? Dico quod nō
eſt odium: quia ſicut filius viuens ha-
bebat poteſtatem abſtinendi vel im-
miſcendi: ita tranſmittit vt infra titu.
primo. l. ſi quis filium. §. primo. et ibi
nota. ¶ Contra hanc opinionem fa-
cit. j. ad tertullia. l. ij. §. ſi quis ex libe-
ris. vbi videtur caſus: ſed tene ſecun-
dam lecturam poſitam in glo. ⁊ facit
contra. j. de iure deliberand. l. ſi infan
ti. vbi dicit omnes hereditates. intel-
ligas. ſ. extraneorum ⁊ eodem modo
C. de cadu. tollen. l. prima. §. in nouiſſi
mo. vbi dicit hereditates non aditas
non tranſmitti intelligas ſcilicet ex-
traneorum. ¶ Item contra hoc facit
l. prima. C. de his qui ante aper. tabu.
vbi ex ſpeciali beneficio trāſmittitur
hereditas et tamen loquitur de pater
na. Solut. illa lex loquitur de heredi-
tate aſcendentium: ⁊ etiam eorum qui
in poteſtate non habent: ⁊ inquantum
loquitur de paterna hereditate q̄ ha
bet eum in poteſtate illa. l. nullum in-
ducit ſpeciale. Item facit contra pre-
dicta. l. cum antiquioribus. C. de iure
deliberand. vbi videtur dici idem in
filio quod in extraneo quod decedēs
2 trāſmittit ius deliberādi: ſed tu † dic.
ſi filio eſt ſtatutum certum tempus
ad deliberandum: et decedit interim
eſt idem in ſuo quod in extraneo: ſed
ſi nullum tempus eſt ſtatutum tunc
remanet differentia inter ſuum et ex-
traneum: quia ſuus ad quoſcunq; et
quandocunq; trāſmittit: ſed extrane⁹
3 intra annum tantum ¶ Item † quero
b cum filius [b] repudiās remanet heres:
vtrum exiſtentia ſui heredis opera-
tur vt heres filij poſſit adire illud q̄d
ipſe filius repudiauit. Textus quod
nō in. l. prima. C. de his qui ante aper.
tabul. Iſtam materiam latius tracta-
bo. j. ad tertullianum. l. ſecunda. §. ſi
quis ex liberis.

1 ☞ Clauſula nō obſtante iuris ſolē-
nitate operatur q̄d videtur res redu-
cta ad primū ius naturale gentium.

☙ Andreas Pomate.
a ¶ Ex militari. Vide Barb. conſil. ij. in. iiij. colum. al's xiiij. in. ij. volu.
☙ Andr. po.
b ¶ Quero cū fili⁹. Vide Iaſo. in l. q̄ ſe p̄ris. co. ij. ⁊ ſeq. C. vñ libe.

2 Iuſgētiũ duplex: ⁊ qđ cadit in ſeruũ.
3 Priuilegia militum in teſtando circa formam ⁊ ſolennitatē teſtamenti ſunt nouem.
4 Priuilegia in teſtamētis militum circa perſonam teſtantis.
5 Priuilegia cōcernentia perſonam inſtituti.
6 Priuilegia militis circa ſubſtantiam diſpoſitionis.

Neqꝫ enim. Ad euidentiā nota qđ circa teſtamentũ ſunt multe ſolennitates: quedaꝫ circa formā teſtamēti ⁊ ipſuꝫ teſtm̄: quedā circa perſonā teſtantis: quedā circa ꝑſonā inſtituti ſeu legatarij: quedā circa ſubſtantiam diſpoſitionis. ⁊ circa quodlibet illorũ videtur diſpenſatum per illa verba poſita. ſ. eod. l. j. ſcilicet teſtentur quomodo velint: ſed hic loquitur de ſolennitate que eſt circa perſonam inſtituti qui debet eſſe capax tribus temporib⁹: vt. l. ſi alienuꝫ. §. in extraneis. de her. inſt. ⁋ Op. de ver. ſi ſeruũ: ad ꝟſi. deportati. nā in primo ver. dicitur quod nō capax poteſt inſtitui: in ſeq. non. gl. ſuper verbo fere. dicit quod verbum fere tollit contrarium. gloſſ. bene ſoluit ſed nō per hec verba: ſed ſolue per illa verba poſita. ſ. eod. l. j. per que in militibus omnis ſolennitas iuris eſt remiſſa. videtur conceſſum qđ poſſint inſtitui oēs qui ſunt capaces de iure gentiũ: ſed ſi nō ſunt capaces de iure gentiũ nec de iure ciuili: tunc nō poſſunt inſtitui. ⁊ hoc
1 tene menti: † quia facit ad illud quod dicunt ſtatuta: non obſt. iuris ſolennitate. que verba intelliguntur: q: reditur ad primum ius naturale: vt dixi ſ. eo. l. j. Et intelligas naturale: id eſt de iure gentium. Et ius gentium eſt
2 † duplex[a]. Primum qđ fuit eoipſo qđ
a gentes fuerunt: non tamen commune cum brutis: vt quod promiſſa ſoluuntur. ⁊ iſtud ius gentium adhuc eſt in ſeruis: q: naturaliter obligant̄. Qđdam eſt ius gentium quo oēs gētes vtuntur introductum vſu gentium: vt in l. j. in fi. ſ. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ iſtud ius non cadit in ſeruũ: quia per ius gentium eſt introducta ſeruitus que impedit hoc: vt. l. manumiſſiones. ſ. de iuſti. ⁊ iure. Et ideo illa verba remiſſa omni iuris ſolennitate reducuntur ad ius gentium. non enim ad primuꝫ tantum quod fuit eoipſo quod gentes fuerũt ſed etiam ad id quod fuit introductum ex vſu gentium. vnde id quod non cadit in ſeruum non videtur remiſſum vt hic. ⁋ Ultimo videamus priuilegia militum. Dynus enumerat. ſ. eodem. ſuper rubrica. Tu vero lati⁹ et melius dic quod in teſtamento ſunt conſideranda quatuor priuilegia militum. Primo
3 ipſa forma † et ſolennitas teſtamenti. Et circa hanc videtur diſpenſatum in nouem. ⁋ Primo in numero teſtium. Secundo quia non requiruntur rogati ſecundum diſtinctionem poſitam. ſ. eodem. l. j. Tertio quod non tenetur filium inſtituere vel exheredare dumtamen facit ſcienter: vt. j. eodem. l. qui iure. et l. militis. §. miles. ⁊ C. eodem. l. ſi cum vel in vtero. et l. ſicut certi. Quarto: quia agnatiōe ſui heredis que fit per. ſ. l. velleiam non rumpitur: licet ſit preteritus: vt. j. eodem. l. idem. Quinto: quia poteſt inſtituere in codicillis: vt. l. militis codicil. in principio. j. eodem. Sexto: quia facilius teſtamentum confirmatur: vt. j. eodem. l. in fraudem. §. j. ⁊ l. militis. §. veteran⁹. Septimo: quia in ſubſtitutione pupillari non requiritur quod ſibi fiat teſtamentum: vt. l. miles ita. in fine. j. eodem. Octauo quod ad confirmationem tabu. pupillarium non requiritur aditio: vt dicta. l. miles ita. in fine. Nono: quia poteſt decedere cum duobus teſtamentis: vt. j. eodem. l. querebatur. Et circa omnia iſta diſpenſatum videtur per illa verba poſita. ſ. eodem. l. j. ſcilicet faciant teſtamentum quomodo ve-
4 lint. ⁋ Secundo eſt † conſideranda perſona teſtantis circa quam videtur diſpenſatum. Primo in damnato de crimine capitali: vt. l. ex militari. ſ. eodem. Secundo in dubitante de ſtatu ſuo vt. ſ. eodem. l. ex militari. §. ſi miles. Tertio in muto ⁊ ſurdo. vt. ſ. eodem. l. iure militari. in eo vero qui eſt ſeruus hoſtiũ: vel qui eſt pupillus non eſt diſpenſatum: vt. ſ. eodē. l. facere. et. C. eodem. l. finali. Ratio eſt: quia impedimentum ſeruitutis eſt iuris gentium. Item impedimētum diſcretionis: quod eſt in pupillo ſimiliter eſt iuriſgentium. vnde ad hoc non porrigitur diſpenſatio que inducitur per illa verba poſita. ſupra eodem
5 titulo. l. prima. ⁋ Tertio eſt conſideranda † perſona inſtituti ſeu legatarij. ⁋ Et hic eſt aduertendum quandoqꝫ quis eſt impeditus de iure communi propter defectum iuriſgentium: vt quia ſeruus: et tunc in hoc non videtur diſpenſatum cum milite: vt infra eadem. l. §. ſi ſeruum. et quod ſupra dixi. aut propter impedimentum iuris ciuilis: ⁊ tunc aut ſi eſſet diſpēſatum tolleretur ius alterius: et non intelligitur diſpenſatum: vt. j. eo. l. in fraudem. in prin. ⁊ l. dotalem. quod no. ad ea que ibi dixi. Aut non tolleretur ius alterius: ⁊ tunc intelligitur diſpenſatum in tribus. Primo: quia poteſt inſtitui ille qui alias non poteſt: vt hoc. §. deportat. Secundo: quia ſufficit quod ſit capax tempore mortis: vt hoc eodem. §. tertio quod fauore militis eſt conſtitutum quod non poſſit relinquere mulieri in qua eſt turpis ſuſpicio: vt. l. miles ita. §. mulier. ſ. eodeꝫ. ſed hoc non eſt vigore illorum verborum poſitorum. ſ. eodem. l. j. ſed ex reſcripto diui adriani. vt dicto. § mulier. ⁋ Quarto debem⁹
6 conſiderare † ipſam diſpoſitionis ſubſtantiam. aut quis eſt prohibitus diſponere ne auferat ius alterius: et tunc hec prohibitio durat etiam in milite vt. j. eodem. l. cum filius. et dicta. l. miles ita. §. mulier. aut ius alterius nō aufertur: ⁊ tunc aut ideo eſt prohibita diſpoſitio: quia contra edicta pretoris; vel

↪ Andreas Pomate.
a ⁋ Ius gētiũ eſt duplex. de veritate hui⁹ doctr. vid Iaſ. in l. j. in princip. gl. mag. ff. de acquir. poſ.

contra bonos mores: et non videtur diſpenſatum vt l. ſi a milite. §. edictũ. j. eodem. Aut alia ratione eſt prohibita diſpoſitio in priuato. et tũc videtur diſpēſatum in ſeptem. Primo: quia miles poteſt inſtituere ex re certa: et alij non. Secundo: quia pro parte poteſt decedere teſtatus et pro parte non. vt infra. e. l. miles ita. in princi. Tertio: quia poteſt extraneo ſubſtituere directo. vt ſupra eodem lege milites etiam his qui. de vulga. et pupil. l. centurio. Quarto: quia obliqua trahitur ad directā. vt. j. ea. l. §. fi. ⁊ l. ſequē. Quinto quia verba enuntiatiua emiſſa propter aliđ inducunt diſpoſitionem. vt. C. eodem. l. ex his. Sexto: quia emancipato ſubſtituit directo: vt. j. eo. l. miles. §. exheredato. ſed illud eſt idem cum tertio. Septimo quia poteſt heredem grauare vltra dodrantem. vt. l. ſi certarũ. §. fi. cum. l. ſeq. j. eodem. ⁊ C. ad. l. fal. l. in teſtamento.

1 ☞ Hereditate non adita fideicōmiſſum non debetur homini libero.
2 In teſtō paganorum qn̄ cōſeruetur libertas herede decedente hereditate non adita.
3 Si inſtitutus decedat a teſtatore ſciente et non habente tempus ad prouidendum conſeruatur libertas et hereditas.
4 Tacita vulgaris comprehenſa in expreſſa pupillari non requirit aditionem.
5 Uulgaris tacita vtrũ expiret ſi pupillus decedit cui pupillariter fuit ſubſtitutus.

Cum miles. Fauore militis et fauore libertatis et inſtitutionis fideicommiſſaria libertas trahitur ad directam. hoc dicit. ⁋ Opponitur et videtur quod iſtud ſit de iure communi propter defectum inſtituti quod hereditas fideicommiſſario nihilominus debeatur: vt. l. penultima. §. cum autem. C. ad trebellianum. Gloſſ. fatetur contrarium quando fideicommiſſarius homo eſſet liber in quem actiones poſſent tranſire. vide gl. que incipit teſtamento. et id quod dicit gloſſ. eſt falſum
1 † quia hereditate non adita fideicommiſſum nō debetur libero homini: vt. l. ille a quo. §. ſi de teſtamento. infra ad trebellia. ⁋ Non obſtat. l. penulti. §. cum autem. C. ad treb. quia ibi deceſſit heres inſtitutus: ſine herede hereditate per eum adita. Et hanc opinionem tenent omnes doctores. Iacob. de are. Iacob. de ra. Rayn. et omnes moderni. ⁋ Item opponitur dicitur quod in teſtamentis paganorum conſeruatur libertas. Contra de. l. antonius pius. j. de fidei-
2 commiſſa. libert. Solutio † in teſtamento militis ſiue decedat viuo teſtatore et ſciente ſiue non conſeruatur libertas et hereditas. ſed in teſtamento paganorum ſi decedat teſtatore ſciente tempus ad deliberandum ſiue ad prouidendum habente conſeruatur libertas tantum: vt. l. antonius. preallega. Sed ſi deceſſit ipſo ignorante tunc conſeruatur libertas et
3 hereditas: vt hic. ⁋ Sed quero † quid ſi decedit inſtitutus teſtatore ſciente ſed nō habente tempus ad prouidendum an conſeruatur libertas ⁊ hereditas. Dico quod ſic. vt. l. tres tutores. de adminiſtratione tutorum. et. l. athlete. §. dat remiſſionem. ſ. de excuſationi. tutorum. et facit optime. C. de inofficioſo te-
4 ſtamen. l. iij. ⁋ Ultimo per iſtam. l. ego dico † quod tacita vulgaris que continetur in expreſſa pupillari non requirit aditionē vt hic inducendo ſic: ſicut enim tacita vulgaris que continetur in fideicommiſſaria non requirit aditionem: vt hic. ita nec tacita vulgaris quē continetur in exp̄ſſa pupillari. vt dixi in. l. j. ſ. de vulgari et pupillari. ⁋ Item induco hanc. l.
5 † ad aliud quod ſi decedit pupillus cui pupillariter quis eſt ſubſtitutus: vtrũ expiret tacita vulgaris. dixi in. l. j. ſed dico quod debet diſtingui ſicut diſtinguitur in. l. iſta. aut decedat inſtitutus teſtatore ſciēte ⁊ ad prouidēdum tempus habente aut nō vt hac l. diſtinguitur: quod tene menti.

In fraudē. Iſtud principiuꝫ declarabo. j. proxi. §. ſicut. vbi dico plene.

1 ☞ Eadem ſolennitas requiritur in deſtructione teſtamenti que in conſtructione.
2 Reſigillans teſtamentum cancellatum quando in dubio videatur facere cauſa renouandi.
3 Sigillando quando quis videat̄ approbare. remiſſiue.
4 Notarius ſi cancellauit inſtrumentũ et poſtea dicit qđ errore fecit qđ inſtrumentum probat.

✱ **Sicut.** ⁋ Not. tex. ibi: ſi tn̄ ⁊c. ibi: ideo cũ miles indu-
1 xiſſet: ⁋ Quero † que ſolēnitas requirat̄ in teſtamēti deſtructione. Rn̄. ea que requiritur in conſtructione eiuſ-

✱ Pro concordia. Aduerte quod notarius qui aliquid omittit in inſtrumēto per eum rogato ponit in margine et atteſtatur quod eſt ſua aditio ⁊ q̄ per errorem omiſit poſt publicatum inſtrumentum non poteſt errorem ſuum corrigere intellige quando in ſubſtantialib⁹ cō tractus et prout intelligit barto. ī ſua diſtinctione in. l. ſi librarius. ff. de reg. iur. in l. imperator. la. j. circa fin. ff. de ſta. homi. contra tamen tenere allegat̄ in. l. cācellauerat. ff. đ his q̄ in teſta. delē. et in hac. l. in fraudē. §. ſicut. h̄ innuit dom̄. Alex. in. l. ſi vn⁹. pe. col. C. đ teſta. tu dic ſaluando Bart. alia eſt qđ an notari⁹ poſſit corrigere errorem ſuũ đ qua ī pria opi. et iſta materia etiam traditur per doc. in. l. errore. C. de teſt. et in. d. l. librarius alia eſt. q. an apoſtille appoſite per notarium faciant fidem quaſi ſine die ⁊ cōſule et ſic alio tempore facte q̄ꝫ tempore contractus et ita loquatur. ij. opi. qđ non valeant. adde ad paul. in. c. cũ venerabilis. de reli. do. in fi. cum cōcordan. ibidem. aduerte tamen qđ in. d. l. cancellauerat. illa cancellatio facta per notarium valet licet non trahatur ad omnes quia de abſolutione conſtat forte alio inſtrumento. l. fina. C. de ſenten. ex peri. reci. quia requiritur ſcriptura ⁊c. ideo nō tantum habetur reſpectus ad cancellationem q̄ꝫ ad ſententiam ſolutionis in alijs autem additionibus nō credetur vt ſupra in. j. opi. aliud tamen eſt querere de iſtis apoſtillis que fidem non faciunt quando fiunt alio tempore. vt. ſ. vt aliud eſt querere an poſſit notarius corrigere errorem ſuum qđ omiſſum vel alteratum fuit factum tempore contractus: et ſic cum die et conſule et coram teſtibus. adde ad Paulum de caſtro conſilio. xxxvj.

a ¶ Ultimo induco.ſed cõtra hoc facit tex.in.l.j.ver. et ideo.ff.de his q̄ in teſt.delen.vide oino Bal.in.l.ſi viuus.et in.l.pe.C.de teſt.vbi nõ ſtat cũ.d. Bart.hic. do.Abb.in.c.cũ venerabilis.de reg.ſtat cum dicto Bar.hic.Andre.Barb.

Andreas Pomate.
a ¶ Ultimo induco.vide Bal.in l.cauſaꝫ q̄. ꝑ illũ tert. C.cõmi.vł epiſt.alex. conſi.iij.in ij.col.
Andreas Pomate.
b ¶ Dotalē vide arer. ꝯſi.cxiiij.
Andreas Pomate.
c ¶ Glo.tꝫ. iſta eſt cõmunis ſm Alex.in.l. apõ iuł.§. ſi.in.iij co. de leg.j.
Andreas Pomate.
d ¶ Ille eēt heres.vide alex.in l.nam qꝺ. §.nuntius. colum.fin. ff.ad trebellia.§.ſi miles.ver ſic.vltimo hec lex inducitur ad q.vide per Alexand. conſi.lviij. j.columna. iiij.volu.et conſi.cxxij. eo.vol.

dem vt hic coniuncta.l.j.ſ.e. ¶ Que 1
2 ro quid in dubio:reſigillat†quis teſtamētum cancellatũ:an in dubio faciat cauſa renouandi. glo.quod non ſꝫ magis ne legatur.vide glo.que incipit q̄ꝫ antea.al's q̄ꝫ cauſam.et hãc opi.tenet dñs Oldra.Sed quidã doc.contra ⁊ 2
Dy.multũ facit cõtra.j.eo.l.tribunus. §.ſi.cũ concordantijs ibi poſitis.vbi ſigillando q̄s videtur approbare iam b
factũ.ego dico ſic.duo ſunt actus:aperire teſtamentum:et reſigillare.ſiqui= 1
dem quis aperit teſtamentũ incidendo tabulas nõ incidendo linũ tantũ ⁊ cancellando ſeu inducendo teſtamentum:tunc ex hoc actu preſumitur mutatio voluntatis:et licet poſtea reſigillet non videtur facere vt approbet:ſꝫ magis ne legatur vt hic: et ideo cum miles induxiſſet:et ſic non ſolum aperuit:ſed etiam induxit ideſt cancellauit:vt.l.inductum.C.de ſolu.et.l.ſi q̄s libertatē.§.fin.de peti.heredi. ſed qñ ſimpliciter aperuit ſed non induxit vł cancellauit: poſt reſigillando videtur magis aperuiſſe cauſa reuidendi.et ideo per ſigillum videtur cõfirmare:
3 vt.l.tribunus.§.ſi. ¶ Itē†quero vtrũ ſigillando quis videatur approbare. Dic vt no.j.eod.l.tribunus.§.finali.et 2
dixi.ſ.ſolu.matri.l.que dotis. ¶ Ulti
a mo induco[a] ad queſtionem†notarius
4 cancellauit inſtrumentum et poſt ſcri= c
pſit notarius quod iſtud inſtrumentum per errorem cancellauerat an illud inſtrumentum probet. Dic quod eſt tex.hic vbi miles aperuit ⁊ cãcellauit ⁊ nihilominꝰ ſi voluit valere valuit.facit qꝺ dixi in.l.cãcellauerat.ſ. de his que in teſta.delen.

Si quis. Priuilegium militis nõ tollit delictũ ſcribentis.h.d.Et eſt ratio:q: priuilegiũ militis cõceditur ſolũ circa ea que veniunt expedienda ab ipſo milite.

1 ☞ Regula generalis non comprehendit ſpecialia.

Bonorũ. Quero quid velint dicere iſta verba q: generalis eſt iſta determinatio. Dicit glo.vt non ſit vlla exceptio.ex quano.Dy.qꝺ regula generalis compre= d
hendit oēs caſus priuilegiatos: hoc
1 mihi non placet q:† regula generalis nõ cõprehendit ſpecialia:vt no.Dyn. ſuper rubrica.de reg.iur.lib.vj.⁊.j.de re.iur.l.j.⁊ ibi gl.ſed eſt ratio legis:q: priuilegiũ militis nõ egreditur perſonã militis:⁊ ea que ab ipſo milite teſtante ſunt expedienda reſpicit vt hic.ſed petitio bo.poſ.reſpicit perſonã heredis ⁊ priuilegiũ militis nõ tollit negligentiam heredis vt hic. ⁊ ideo priuilegium militis non tollit delictum ſcribentis.

☞ Priuilegium militis non tollit priuilegium mulieris.

Si ciuitas conceſſit bayliam quibuſdam ſapientibꝰ prouidendi ⁊ ordinandi quomodocunq; velint quod ex iſta generali conceſſione non videtur data poteſtas auferendi ius tertio queſitum.

Si fundus dotalis legatur debetur eſtimatio.

Alienatio fundi dotalis quomodo dicatur prohibita ⁊ cuius reſpectu.

Dotalem. [b] Quero que eſt ratio huius.l. Reſpon quia †priuilegiũ militis nõ debet tollere priuilegiũ mulieris.ita dicit gl. vide eã.et l.quã alleg.ſcꝫ.l.ſi.in prin.ſ.ex qui.cau.ma.ſimile videbitis no.j.l.pr.§.j. ¶ Et hoc eſt no. ad queſtionē in qua cõſului .cõceſſit ciuitas quibuſdam ſapientibꝰ bayliam ⁊ poteſtatē ꝓuidendi ⁊ ordinandi ſuper adunantia quomodocunq; velint et melius poſſint:⁊ habēt illã poteſtatē quã hꝫ adunãtia generalis:an poſſint auferre ius alterius.Et videtur qꝺ poſſint generaliter:vt.l.vēditor.§.ſi ꝯſtat ſ.cõmu.predio.⁊.l.antiochenſiũ.§.j.de priuilē.credi.⁊.l.lucius.j.ad municipa.⁊ de ven.rerũ que ad ciui.perti.l.j.lib.xj.Sed cõtra vnã perſonam ſingularem nõ poſſunt:vt.l.ſi priuatus.j.qui ⁊ a qui.⁊.l.toties.§.j.j.de poll.Et dubiũ q̄ōnis eſt an ex illa generali cõceſſione tranſeat poteſtas illa:ita qꝺ ſi illi ſapiētes volũt poſſunt auferre ius queſitum alteri. dic ꝙ hoc ius nõ venit in generali ꝯceſſione: vt hic:
2 cõiuncta.l.j.ſ.e. ¶ Quero vtrũ†ſi legatur fundus dotalis debetur eſtimatio. Gloſ. dicit qꝺ non:quia huius rei dotalis nõ eſt cõmercium:qꝺ tene menti.
c Et idem glo.tenet[c] in.l.ſi prediũ.C.de iure do.⁊ ibi Cy.hoc tangit.Jac.de are.tenet cõtrariũ hic.⁊ dicit qꝺ nõ eſt verũ qꝺ fundi dotalis cõmerciũ ſit ꝓhibitũ.hoc eſt cõtractus vt puta venditio:ſed ꝓhibita eſt alienatio.⁊ ideo dicit Jac.de are. qꝺ debetur eſtimatio:vt.l.ſi q̄s inquilinos.in prin.j.de leg.j.⁊.l. cetera.§.ſi duobꝰ.eo.ti.Ego examinaui in.l.cũ lex. de fideiuſſoribꝰ.⁊ dixi qꝺ reſpectu mulieris eſt ꝓhibitus ꝯtractus ⁊ obligatio ⁊ dñij trãſlatio.⁊ ita no. in.l.ſi prediũ.C.de iure dot.⁊ ibi per doc. ſed reſpectu aliorũ cõiter tenet obligatio.⁊ venditor emptori obligatur ⁊ fideiuſſor accedit:ſed dominium non tranſit:vt dixi in.l.cum lex.j. de fideiuſſo. et ſic hoc caſu debeatur eſtimatio.

Si certarum. Ibi certarum. al's certarũ:⁊ tunc ſtat proprie:al's ceterarũ:⁊ tunc ſubaudi tantum ⁊ mobilium:al's inſtituiſſet ſimpliciter aliquos in certis ⁊ vnũ in ceteris rebus ⁊c. et ſic
d ille eſſet heresꝰ vniuerſalis:⁊ alij habentur loco legatarij:vt.l.quoties.C.de here.inſti.

Julianus. Opponi.gloſſ.j. eodē.l. ſi duobus.Solu.vt ibi. Item oppoñ. de lege ſi ſub conditione.quibus mod.vſuſfr.amit.

Sol.ibi ſunt hereditates duorũ.hic vnius. ¶ Itē oppo.ſ.ea.l.in prin.Sol.hic ſunt diuerſa patrimonia et ideo ſunt diuerſi heredes: ibi vnum tantum.
¶ Oppo.de.l.ex facto.ſ.de here.inſtit. Sol.ibi in 3
pagano qui non habet niſi vnum patrimonium.hic in milite qui habet duo patrimonia. et ideo fit iſta ſeparatio.

1 ☞ Heres inſtitutus a pagano quãdo poſſit in eodem teſtamento exheredari.

Si eodem. In hoc.§.ſemper dubitaui. dicitur hic pur eſt in litera. ¶ Nota qꝺ paganus illum quē heredem inſtituit non poteſt exheredare in eodem teſtamento. Cõtra ſcꝺm illam literam in qua dixit non.Sol.ſcꝺm illam literam negatiuaꝫ caſus ponitur duobꝰ modis. primo inſtituit ſeruuꝫ cũ libertate:⁊ ademit ſine libertate qꝺ non poteſt:vt.l.ſi ita.§.regula.ſ.de lib. ⁊ poſth. et tunc ꝓcedit ſine ſcrupulo:quia miles hoc põt:paganus nõ:ſed alio modo intelligitur in libero inſtituto:⁊ tunc dicit glo.qꝺ ratio eſt:quia exheredatio eſt res inepta in extraneo: vt.l.quidam cum filiũ.j. de verb.obli.Sed propter hoc non intelligitur ſolutum cõtrarium alterius litere.Itē exheredatio eſt res inepta in extraneo:ſed in herede iſtituto eſt res apta:vt.l.paterfamilias teſtamēto.ſ.de here.inſti.
1 Ego dico†prout habes literam negatiuam: ꝙ nullus liber homo poteſt exheredari ſine iuſta cauſa. hic eſt caſus in.l.paterfamilias teſtamēto. de here. inſti.et.l.vxorem.§.heres.j.de leg.iij.⁊ eſt ratio: q: cum hereditas debetur heredi inſtituto a ſeipſo nõ poteſt adimi:vt.l.ſed ⁊ ſi in conditione.§.ſi.ſ.de here.inſti.Sed prout habes literam affirmatiuã ſcilicet poſſit ſine non:tunc intelligitur qꝺ poſſit fieri ex cauſa legitima ingratitudinis: vt.l. paterfamilias teſtamento.ſ.de here.inſti.⁊.l. vxorem.§. heres.j. de leg.iij.vel dic qꝺ non poteſt adimi directe:ſed ꝑ fideicõmiſſum:vt.d.l.vxorem.§. heres. ⁊ dixi in.d. l.paterfamilias teſtamento.

Sed ſi miles. Hic.§.cum.l. ſeq. cõcordat cum.l.ſi poſt miſſionem.j. ad legem falci.⁊ cum.l.ſeq.

1 ☞ Diminutio que fit de legatis duplex eſt.
2 Legata vltra vires patrimonij an ſint indebita de iure gentium ⁊ ciuili.
3 Si legatus ſibi reſeruauit prebendam vacaturam. remiſſiue.
4 Si duo ſtatuta contraria reperiantur in eodem volumine ſecundum derogat primo licet ſint eodē tēpore confirmata.⁊ remiſſiue.

Si vero. Quid ergo.Gloſſ.ponit
1 caſum .volo†qꝺ notes vnum. quedã eſt diminutio que fit de legatis:quia vires patrimonij nõ ſufficiunt.quedam eſt diminutio que fit per.l.fal.primum probatur hic.⁊.l.ſi poſt miſſionē. et in.l.in quantitate.in ſi.j.ad leg.fal.Modo aduerte legata non debentur vltra vires patrimonij: ſed
2 quero†an ſint indebita de iure naturali hoc eſt gētium ⁊ ciuili.⁊ hic eſt caſus qꝺ ſic.⁊ ideo non videt̃ diſpenſatum per verba.l.j.ſ.eo.⁊ vt dixi.ſ.e.l. neq; enim.§.j.ſed diminutio que fit per.l.falci. non facit legata eſſe indebita de iure gentium:ſed de iure ciuili.et ideo in teſtamento militis habet locum prima diminutio ſed ſecũda non vt dixi in.l.j.j.ad legem falci.
¶ Glo.†inducit hanc.l.ad queſtionem de legato qui reſeruauit ſibi prebendam vacaturã: ⁊ de hac queſtione eſt facta decretalis extra de offic. legati.c.preſenti.lib.vj.⁊ habetur per Dy.in.c.j.in vltima queſtione. de re=
4 gu.iur.libr.vj. ¶ Ultimo hec lex†inducitur ad.q.vos videtis qꝺ licet teſtamentum et etiam codicilli confirmentur eodem tempore ſcilicet tempore mortis:tamen ordo compoſitionis inſpicitur ⁊ ſic inducitur ad.q. de duobus ſtatutis contrarijs in eodeꝫ volumine repertis vt ſecũdum deroget primo licet ſint eodem tempore confirmata.de hoc not.Cy.in.l.ij.C. de teſta.tute. et per Dy.in.l.tutores. ſ.de teſt.tu.⁊ ego ſcripſi in repetitione.l.omnes populi.de iuſti.⁊ iure.

1 ☞ Uerba obliqua trahũtur ad directa expreſſa diſpoſitione defuncti.
Item fauore libertatis.
2 Uerba directa ex diſpoſitione defuncti trahuntur ad fideicommiſſum.
Item ex ratione legis.
3 Si teſtator dixit volo qꝺ poſt mortem meã reſtituatur tali ſubſtituens eum vulgariter et pupillariter quod erunt due directe.
4 Incontinenti dicitur fieri quod fit ſimul quando fit vnum poſt aliud.
5 Teſtes deponētes vidiſſe aliquid ꝑ rimulam ſcꝫ vnus poſt alium dicunt̃ conteſtes ⁊ probant.

Querebatur. [a] Hec lex eſt valde notabilis ⁊ menti tenenda. ⁊ iuriſ a
conſul.in hoc titu.procedit hoc ordine:quia a principio tituli vſq; ad.l. ſi certarum ponit expoſitionem illorũ verborum teſtētur quomodo velint: poſitoruꝫ.ſ.eo.l.j.ſed in.l.ſi certarũ. cepit formare queſtionem circa materiam. et hic ponitur vna queſtio. b
1 ¶ Nota†quod verba obliqua trahũtur ad directa expreſſa diſpoſitione defuncti: vt hic. ¶ Item quandoq; fauore libertatis trahuntur ad directam:vt ſupra eodeꝫ.lege neq; enim. cum lege ſequenti. ¶ Item no.quod
2 †quandoq; ex diſpoſitione defuncti verba directa trahuntur ad fideicõmiſſum. ¶ Item quandoq; ex diſpoſitiōe legis vt vidiſtis.in lege verbis ciuilibus.ſupra de vulgari et pupil=
3 la. ¶ †Item quero[b] ſi teſtator dicit
b volo quod poſt mortem meam reſtituatur tali ſubſtituens eum vulga=

Andreas Pomate.
a ¶ Querebat. vide quid dicat Bar.cõſi. xij.
Andreas Pomate.
b ¶ Itē q̄ro. vide alex.in.l.j.ſ. princ.ff.de vulga.

Andreas Pomate.
a ¶ Ad queſtionem, vide Panoꝛ. ꝛ moder. in c. nulluſ iudicum. de foro cōpe. Bal. in auſ. hoc ius poꝛrectum. C. de ſa. ſan. eccl. ꝛ cōtrarium tenet glo. in c. 1 quiſquis. xiij. q. iiij. in verbo eccleſiaſticis. vide etiā Ant. ꝺ bu. ꝯſi xl. incl. nullā dub. refert Feli. in ca. de quarta. in iij. co. de p̄ſcri. et pꝛo opi. Bart. conſuluit Aret. cōſi. xciij. et vide Barb. cōſil. xv. ij. col. j. vol.

b ¶ An ille pꝛioꝛ. Adde tu ꝛ vide ad hoc dicta bar. Feli. i pe. Greg. col. iiij. ꝟ. ſed ad pꝛedicta.

c ¶ Pꝛio dicit. Adde tu ad hec dicta Bal. in l. j. C. de erro. aduoca. et eūdē Bar. in l. j. §. ꝛ parui. j. q̄d vi aut clā. ꝛ alex. de imo. in ꝯſi. iij. col. ij. iij. volu.

riter vel pupillariter: erūt ne directa?
2 Et videtur q̄d non: quia verbū reſtituo eſt fideicommiſſarium: vt l. coheredi. §. cum filie. de vulga. ꝛ pupil. ſed a
3 tamen contrarium eſt verum: quia teſtatoꝛ voluit verbum fideicommiſſarium trahi ad directum et potuit: vt hic. ꝛ ecōuerſo eſſet idem. ¶ Ultimo
4 no. † glo. que incipit ſimul ꝛ alias ſe- b
mel que dicit q̄d illud quod fit incontinenti vnū poſt aliud dicitur fieri ſimul. Quod facit ad † queſtio. plures
5 teſtes dixerunt q̄d viderūt tale quid p̄ rimulam vnus poſt aliū. Queritur modo an pꝛobent. et videtur q̄d non ſunt conteſtes. Contrarium eſt verū:
1 quia q̄d fit incontinenti vnum poſt aliud dicitur fieri ſimul: ꝛ ſic ſunt cōteſtes: vt hac gl. Idem no. in l. antiqui. ſi pars heredi. et l. heredes palaȝ. in
2 fi. de teſta. ſ. ꝛ no. per Jaco. de are. ꝛ Cy. in l. teſtium. C. de teſtibus et ibi vide Barto.

Si quis a milite.

De h̄ no. vt plene dixi in l. licet. j. de lega. j.

Tribunus.

Cum aliquis.

De hac materia dic vt dixi. ſ. co. l. in fraudem. §. j.

1 A verbis ſtatuti non receditur.
2 Tribunus militum q̄d non habet priuilegium militis niſi ſit miles.
3 Exempta eccleſia ſunt exēpti p̄ſbyteri monachi ꝛ perpetuo obligati.
Pꝛioꝛ laicus hoſpitalis exempti in his que reſpiciunt perſonam non eſt exemptus.

Andreas Pomate.
d ¶ Certe ſic. vide remiſſiue per Alex. conſi. xxxiij. incip. viſo themate. in pꝛin. j. vol. Bart. in l. non putauit. §. non q̄uis. ff. de contratab. adde concoꝛ. per Alex. conſil. iij. col. ij. in ij. vol. et conſi. lv. ij. col. eo. vol. et vide quid per iſtū tex. dicat Bal. in l. qui accuſare. C. de eden. et circa hoc dictū Bar. vide Alex. cōſi. clxvj. ꝛ conſi. vj. col. iiij. vol. ij. vide etiā Alex. cōſi. clxxvj. in vlt. col. ij. volu. Feli. in c. q̄m contra. col. ij. de pꝛoba.

Andreas Pomate.
e ¶ Sunt ſtatuta. vide Jaſo. in lege de quibus. xxix. col. de ll.

Andreas Pomate.
f ¶ Ultimo no. vide Pau. de caſt. in l. hac conſultiſſima. in pꝛin. C. de teſta.

Quod conſtitutum.

¶ No. hanc legem que ſolet allegari in materia ſtatutoꝝ † q̄d nō receditur a verbis ſtatuti. ¶ Querit gl. quid ſi eſt tribunus ꝛ miles: an habeat iſtud pꝛiuilegiū ſinito officio? Dicit q̄d ſic: quia cuȝ miles habeat illud pꝛiuilegiū ergo ꝛ ipſe cum ſit miles. Et ſic † not. q̄d tribunus militum nō habet pꝛiuilegium militis niſi ipſe ſit miles q̄d tene menti. Et induco hoc ad q.[a] nam canoniſte dicunt quod † eccleſia exempta videtur exempti pꝛeſbyteri monachi ꝛ perpetuo obligati: vt in c. per exemptionem. extra de pꝛiuile. lib. vj. Modo quidā eſt pꝛioꝛ cuiuſdam hoſpitalis q̄d eſt exemptū: an ille pꝛioꝛ[b] eſt exemptus? Ego conſului ſic. pꝛioꝛ hoſpitalis poteſt eſſe laic⁹: vt in c. ij. extra de reli. domi. in cle. Modo c. q̄d dicit exempta eccleſia videtur exemptus pꝛelatus: intelligo de pꝛelato qui ſit de coꝛpoꝛe eccleſie: ſed ſi eſſet laicus tunc in his que reſpiciunt ſuam perſonam nō eſt exēptus ꝛ non gaudet pꝛiuilegio: vt habetis hic. ꝛ ita dixi. q̄d no. bene: quia quotidie pꝛacticatur.

1 Stante ſtatuto q̄d contra inſtrumentū vel ſententiā non poſſint opponi niſi certe exceptiones q̄d tamen poterit opponi quod inſtrumentum non ſit inſtrumentum vel ſententia.
2 Si villa vigoꝛe ſtatuti tenetur reſarcire damnū derobato debet pꝛius conſtare ipſum derobatum.
3 Uerbum relinquo an trahatur ad inſtitutionē. remiſſiue.
4 In his que percipiuntur ſenſu auditus: ratio: quia audiui in teſte eſt bona.
5 Teſtes dicentes audiuiſſe titium inſtituiſſe ſeium heredem q̄d non pꝛobant niſi dicant ſe adhibitos ꝛ rogatos.

Diuus traianus.

Hec eſt bō alex.

¶ Opp. q̄d teſtes rogati nō requirantur: vt. j. e. l. lucius. Sol. vt no. plene. ſ. e. l. j. vbi plene gl. diſtinguit. ꝛ no. C. e.
c l. milites. ¶ Sc̄do no. ex hac l. multa. pꝛimo dicit[c]
1 ſtatutum † q̄d cōtra inſtrumētum publicum nō poſſunt opponi niſi due vel tres exceptiones: vel cōtra ſententiā iudicis nō poſſit opponi niſi vna exceptio. modo ego volo p̄bare inſtr̄m nō eſſe inſtr̄m vel ſententiā nō eſſe ſniaȝ. Queritur an poſſim opponere.
d Certe ſic[d]: quia pꝛius dȝ cōſtare ſententiam eſſe vt hic. facit. l. iiij. §. cōdemnatum. de re iudi. ꝛ hoc diſputādo determinauit Nico. mat. de mutina. ¶ Itē
e ſunt ſtatuta[e] † per totam Italiam q̄d ſi aliquis fuit
2 derobatus villa teneatur reſtituere damnū derobato: ꝛ ſtetur eius iuramēto. certe hoc debet intelligi q̄d pꝛius debeat cōſtare ipſum eſſe derobatum: et poſtea ſtabitur ei⁹ iuramēto de eſtimatione dāni: vt hic. ꝛ p̄ hoc facit. l. ſi cū exceptiōe. §. in hac. ſ. q̄d
3 metus cau. ¶ Item † no. hic q̄d verbū relinquo: trahitur ad inſtitutionē. de quo dic vt dixi in l. his verbis. ſ. de here. inſti. ¶ Item † not. q̄d in his que au-
4 ditu percipiunt̄ ſufficiēs eſt ratio teſtis: ſi dicit: ego audiui vt hic. ibi: ſe audiuiſſe ꝛc. De hoc per docto. in l. teſtium. C. de teſti. ꝛ per Jacob. de are. in l. ij. §.
f idem labeo. de aqua pluuia arcen. ¶ Ultimo nota[f]

5 quod † ſi teſtes dicunt ſe audiuiſſe titium inſtituiſſe talem heredē. ꝛ non dicunt ſe adhibitos ꝛ rogatos ad hoc: nihil p̄bant: vt hic. ibi: aliquando ꝛc. Et hoc tene menti quando habes pꝛobare teſtamentū per teſtes: ꝛ ſis cautus in foꝛmando articulos.

1 Qualitas iuncta verbo vel participio dȝ intelligi ſ̄m tempus verbi vel participij.
2 Si dn̄s tenetur pꝛo delicto commiſſo a famulo q̄d non teneatur pꝛo delicto commiſſo anteq̄ȝ eſſet famulus: ſecus ſi dicit pꝛo delicto famuli.

Titius.

1 Qualitas † iuncta verbo vel participio debȝ intelligi ſ̄m tempus verbi vel participij. h. d. ſolennis lex. ¶ Et nota tex. ibi: cōſtitutionib⁹ em̄ ꝛc. dicit ſtatutum q̄d dn̄s tenetur pꝛo delicto com-
2 miſſo a famulo ſuo. Quero † an teneatur[a] dn̄s pꝛo
a delicto cōmiſſo anteq̄ȝ eſſet famulus. Certe non: q2 opoꝛtet q̄d ſit famulus t̄pe delicti cōmiſſi: vt hic. et expꝛeſſe in l. in delictis. §. ſi extraneus. ſ. de noxa. et gl. ibi allegat cōcoꝛdantias. ꝛ facit. l. ſi tutoꝛis. in fi. ſ. q̄d iuſſu. ſed ſi dicit q̄d dn̄s tenetur pꝛo delicto famuli. tunc iſte tex. innuit q̄d tenetur pꝛo delicto ante cōmiſſo: vt hic: q2 dicit nō militū teſtamēta ſȝ a militib⁹ facta. cogita in hoc: q2 eſt valde vtile ſcire. vide circa hoc. ſ. de vulga. ꝛ pupil. l. ex facto. in pꝛinc.

Centurio.

¶ Not. q̄d qui annullat teſtamentum non ſolum annullat teſtamentū ſed etiaȝ omnia ſcripta in teſtamento. h. d.

Cum filiuſſa.

¶ Nota text. ibi: quia hereditati ꝛc. concoꝛdat. ſ. eo. l. in fraudem. in pꝛinci. et l. dotelem.

Si a milite.

Edictum.

¶ No. hunc. §. qui eſt gl. illi⁹ verbi q̄uo. q̄d eſt poſitum. ſ. eo. l. j. q2 verba illius arbitri. q̄d datur militibus. ſ. eo. l. j. nō extenditur ad turpe.

1 Patri emancipati ꝛ alijs aſcendentibus nō habentibus filiū in p̄tāte debet̄ quarta in bonis filij.
2 Teſtamentum factum circa peculium caſtrenſe q̄d ſubiaceat querele contratabuletur.

Patri eius.

Quero q̄ † ſit pars debita pa- 1
tri emancipati ſc̄dm iſta tēpora. Dicit glo. q̄d eſt tertia. vide glo. que dicit q̄d eſt tertia. Idem no. in l. pātonius. circa pꝛin. ſi a pa. q̄s fue. ma. Cōtrarium no. in auſ. de trien. ꝛ ſemiſ. §. j. ꝛ in auſ. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. vbi querit gl. an 2
b pars quarta que debetur patri augeatur[b] per auſ.
c nouiſſima. quid dicemus?[c] foꝛte q̄d patri manumiſſoꝛi debetur tertia. ita loquitur iſta glo. ꝛ glo. cōcoꝛdans ſed alijs aſcendentib⁹ vt ex linea materna vel alij aſcendenti qui nunq̄ȝ habuit eum in poteſtate nec eum manumiſit tunc debetur quarta: vt in gloſ. contrarijs. Item dicitur hic q̄d contratabu. non ha-
2 bet locum in teſtamēto militis. ¶ Sed quero † q̄d in querela. dicit glo. idem. vt l. ſi. C. de inoffi. teſt. vide glo. que incipit. vt. j. poſita in l. nam in bonis. et ſic tenet q̄d teſtamentum factum circa caſtrenſe peculium non ſubiacet querele nec contratabu. Idem no. in l. ſi. C. de inoffi. teſta. ¶ Contrariū no. in l. cum lege. C. de epiſco. ꝛ cle. ꝛ eo. titu. autē. pꝛeſbyteros. ꝛ in coꝛpoꝛe vn̄ ſumitur. de ſanc. epiſc. §. p̄ſbyteros. vbi dȝ q̄d petitur legitima cōdictione ex lege. alibi gl. dicit q̄d ſubiacet hodie querele ꝛ cōtratab. vt no. in auſ. in teſtamento. C. ad tertul. ꝛ l. ſi. C. de inoffic. teſta. et. j. l. ſi a pa. quis fue. ma. ſuper rubꝛica. ꝛ ibi de hoc dixi. ꝛ tenet Jac. de are. ꝛ Cy. in auſ. ex cauſa. C. de libe. pꝛete. ego tenui idē per tex. in coꝛ a
poꝛe vt cum de appel. cog. vnde ſumitur auſ. ex cauſa. ꝛ auſ. in teſtamēto. vbi dȝ q̄d teſtamentū filij reſcinditur patre pꝛeterito. ꝛ ſic intelligitur in caſu quo filius poteſt teſtari: ſed filius nō poteſt niſi in caſtrēſi vel quaſi: ergo in caſtrenſi vel quaſi debet intel- b
ligi. ꝛ ſic hodie ſubiacet querele.

Si filiuſſa.

Hec lex duos caſus ponit per pulcherrimā rationem. Et vnus caſus eſt q̄n poſthum⁹ natus eſt milite exiſtente in militia. Secundus q̄n naſcitur poſt militiam.

e Jus militis.

d Militia.

[d] Facili⁹ tollitur q̄d valȝ iure ſpeciali q̄ȝ q̄d valet de iure communi. h. d. ꝛ not. tex. ibi: alioquin ꝛc.

1 Dictio ad: ponitur pꝛo iuxta.
2 Si filium pupillum teſtatoꝛ inſtituit: et idem pupillariter ſubſtituit extraneuȝ: ꝛ in codicillis illā ſubſtitutionē reuocauit: ꝛ pupillo pupillariter ſubſtituit ſoꝛoꝛes: q̄d ſoꝛoꝛes excludent extraneum pꝛimo ſubſtitutum.

Militis codicil

lis. ¶ No. gl. que dicit ad teſtamentū. i. iuxta
1 teſtamentū. † et ſic dictio ad: ponit̄ pꝛo iuxta. et eodē modo: vt l. quidā iberus. ff. de ſerui. vꝛb. pꝛedioꝛū. ꝛ l. item apud labeonē. §. ſi conuitium. j. de iniur. ꝛ ibi per Jaco.
2 et tene menti hanc l. nam † per ipſam conſului in ciuitate iſta in vna. q. nam dicit l. j. ſ. eo. q̄d milites quocūq̄ȝ modo ſint teſtati valet teſtamentū. ꝛ dicit ſi fecit codicillos: hereditas debetur iure directo. modo quidam inſtituit filium pupillum: et ei pupillariter ſubſtituit quendam extraneum: poſt in codicillis illam pupillarē ſubſtitutionem reuocauit et ſubſtituit ei ſoꝛoꝛes illius pupilli: et euenit caſus illius pupillaris ſubſtitutionis. dicit ſubſtitutus pupillariter quod in codicillis non potuit reuocari ſubſtitutio

Andreas Pomate.
a ¶ An teneat̄. vide Ro. cōſil. xv. ꝛ ꝯſ. xj. Alex. i l. j. ff. ne quis eum qui.

b ¶ Augeatur. Et q̄d hodie ſit aucta. adde. d. alex. de imo. in ꝯſi. cxl. i fi. in j. vol. et do. Fab. ꝺ ſc̄tō Faui. in auſ. nouiſſima. colū. iij. ꝟ ſic. ij. quero.

Andreas Pomate.
c ¶ Quid dicemus. Uide ro. ꝯſ. clxxxv.

Andreas Pomate.
d ¶ Militia. Adde rōneȝ per Lāce. i. l. ij. §. j. in ſ. ff. de iudi. et eſt gl. in ca. ſi ſuper gr̄a. de offi. deleg. et in c. ſi. xvj. q. iiij.

a ☙Andre. Poma. ¶ Ego dico. Vide Alex. conſi. cxlvj. iij. vol. Are. in. l. cū heredi. §. cū filiū. ff. de vulg. 7 in auť. hoc inter liberos. C. de teſta. Iaſo. in. l. hac cōſultiſſima. §. ſi qs autē. alle. hic. C. de teſt. ro. conſi. clxxix. in. iij. col. in. ij. dubio.

iure directo: ſed iure fideicōmiſſi. Et ſic volebat ſuccedere de iure directo et reſtituere alijs ſubſtitutis retenta quarta. Et ſic tenebāt omnes doctores. ego dico[a] qđ ille extraneus in totum repellatur: quia qñ in prima volūtate eſt inſtitutus extraneus: et in ſequenti voluntate nō ſolenni ſunt inſtituti venientes ab inteſtato: tūc prima volūtas ſolennis tollitur per ſcđam non ſolennem: vt. l. hac cōſultiſſima. §. ſi quis autez. C. de teſta. 7. l. ij. ſ. de iniuſt. teſta. Sed mihi reſpondebatur qđ ille. §. ſi quis: loquebatur quādo teſtator non reſtrinxit ſe ad certū genus teſtandi. ego reſpōdi per iſtaz l. nam ſicut ibi in. §. ſi quis autē. permittitur non ſolēniter teſtari: ita hic militi permittitur non ſolēniter teſtari: 7 tamen miles reſtrinxit ſe ad certum genus teſtandi. ſcz: quia voluit codicillari: 7 ex illo priuilegio in codicillis dare hereditatē directo: vt hic. et ita fuit obtentum.

Miles. ¶ Oppo. ſ. eo. l. querebatur. Sol. vt ibi. et videbitis. ī. ea. l. in fine.

Miles. Nota ex hoc. §. qđ auť. ex cauſa. q̄ dixit ex cauſa p̄teritionis vel exheredationis 7c. habet locum vbi teſtator preteriit filium ſcienter: ſecus ſi ignorāter: quia tunc legata non debentur: vt hoc. §. 7 l. ſi cum vel in vtero. C. eo. titu.

1 ☞ Interuenientes ab inteſtato ſufficit quoquo volūtatis iudicio diſponere. Et ſi producatur teſtamentum inter liberos corroſum taliter qđ nō appareant niſi duo teſtes valet teſtamentum. nu. 2. 1

b **Veteranus.** [b] Nota ſolennem. §. et not. tex. ibi: in cuius exceptionis vires 7c. f 1 Et quero quid volunt dicere iſta verba. Reſpon. doli exceptio ſemper nititur equitate: vt. ī. de doli except. l. q̄ equitate. vnde ſi legatarius petit repellitur exceptione: quia nō habet voluntatem defuncti. Si vero legatarius poſſidet 7 heres inſtitutus petit ſimiliter repellitur heres exceptione que 2 procedit ex ea equitate: q2 petit quaſi non habeat voluntatem defuncti. et ideo in pari cauſa potior eſt cōditio poſſidentis. ¶ Oppo. qđ etiam inſtitutio non valebit: vt. l. hereditas. C.

☙Andreas Pomate.
b ¶ Veteranus. De intellec. hui9 l. vide ale. a cōſi. lx. col. ij. vo. ij. 7. l. nemo. col. vij. de legatis. j.
☙Andreas Pomate.
c ¶ Et credere. vide Alex. cōſi. ciiij. īcipi. vt paucis vtar. ij vo. barb. lxvj. al's. lx. col. xiiij. in. ij. volu.
d ¶ Primū tolleret. ď hoc dicto feci mētionē in. l. ſi iure. de leg. tertio.
☙Andreas Pomate.
e ¶ Miles. ad iſtū tex. vide alex. in ↄſi. cv. ī ij. col. ī. iiij. volu.
☙Andreas Pomate.
f ¶ Io. an. Vid alex. ī l. ſi pater. 7 in. l. filius. §. ſi quē. ff. ď falſis in apoſtil.

de his quibus vt indig. Sol. vt ibi per docto. no. in 1 l. noſtram. C. de teſta. et † crederem[c] qđ ſi aliquis c diceret iſta verba hodie corā quinq3 teſtibus: 7 in illo teſtamento non eſſent extranei ſcripti: ſed venien d tes ab inteſtato primū tolleretur[d]: quia ſufficit quoquo voluntatis iudicio 7c. vt. l. ij. ſ. de iniuſto teſta. et. l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. C. de teſta. et hoc tene menti. et ſemper reſpice quis ſit inſtitutus 2 in teſtamento. Nam ſemel † ego habui de facto. producebatur quoddam teſtamentum ſcriptum et publicatum in quo erant ſcripti filij teſtatoris et rogati per fideicommiſſum reſtituere qđ teſtamentum erat corroſum adeo quod non apparebant niſi duo teſtes. dicebatur qđ teſtamentum non valebat: ſed certe dixi qđ valebat per. §. ex imperfecto. l. hac cōſultiſſima. C. de teſtamentis.

e **Miles.** [c] Quero ſi miles facit ſecūdum teſtamentum an videatur velle reuocare ipſo iure primum: vel an videatur vtrunq3 valere. Gloſſ. in. l. querebatur. ſ. eo. dicit qđ in dubio valet vtrunq3: ſed ibi textus illius. l. facit contrarium. Facit pro glo. ſ. ea. l. in prin. et. §. j. Quid dicemus? dic ſi quidem primum teſtamentum expreſſe vult remanere non eſt dubium: vt. d. l. querebatur. Si autem nil dicit 7 tunc aut fecit ſecundum teſtamentum ſuper omnibus bonis. 7 videtur primum tunc reuocare: vt hic. 7 dicta. l. querebatur. Si autez facit ſuper parte bonorum: tunc in dubio videtur velle vtrūq3 valere: vt. ſ. eadem. l. j. in princi. et. §. j. ita dicunt doctores.

s **In duobus.** Iſtam materiam examinat gloſ plene in. l. j. C. eodem titu.

Quod dicitur. Nota ergo qđ in inſtitutionibus exiſtens conditio trahitur retro: vt hic. 7 no. per Dy. in. c. j. de regu. iur. lib. vj. ſecus ſi in legatis: vt. l. j. §. j. ad ſille. et ibi videbitis.

☞ An inſtrumenta confecta a notario ſuo valeāt. Et teſtamentum militis non valet ſi non eſt perfectum. nume. 2.

Lucius. Nota iſtud verbum notario ſuo 7c. qđ eſt valde nota. an ille note probent. dixi in. l. quoties. ver. ſed et ſi quis. ſ. de heredi. inſtituend. Ioan. andr. [f] diſputat vnam 1 queſtionem † an inſtrumentum factuz a notario ſuo probet? Et videtur caſus quod valeat: et poteſt allegari pro et contra. ſed magis videtur quod ſic. et hic erat dubium: quia erat ſcriptum notis et non literis extenſis. hanc queſtionem ponit Ioan. andr. in mercurialibus ſuis in titu. de regulis iuris. non recordor ſub qua litera. Item aliud quod dicitur legitimis probationibus. not. vt dixi ſupra in lege pri 2 ma. in fine. Item nota † quod etiam teſtamentum militis non valet ſi non eſt perfectum. facit infra de legatis tertio. l. fideicommiſ. §. primo. et ſupra de teſta. l. ſi is qui.

m **Iles ita.**

1 ☞ Argumentum de re ad tempus: et de perſona ad res: quod valeat.

Et quia diximus. Ibi: et quod in bonorum 7c. ¶ Not. b
1 † quod licitū eſt[a] arguere de rebus ad tēpus vt hic.
6 et idem de perſonis ad res: vt. l. qui plures liberos. de vul. et pupil. Idem de tēpore ad locū: vt. l. vinū3. 7 ff. ſi cer. pet. et. l. in hac. ſ. de tritica. et. l. quoties. de verb. obli. Itē collige ratiōnē ex hac. l. quare qs non pōt decedere pro parte tēporis teſtatus 7 pro parte 8 non: q2 ſicut quis nō poteſt decedere pro parte rerū teſtatus et pro parte non ita nec in tempore: dixi in * l. hereditas ex die. ſ. de here. inſti.

1 ☞ Miles quod non poteſt relinquere mulieri de qua eſt turpis ſuſpicio.
2 Concubine an poſſit relinquere miles. remiſſiue.
3 Priuatus poteſt donare et legare concubine et mulieri de qua eſt turpis ſuſpicio.
4 Clericus non poteſt legare concubine.
5 Legatum factum mulieri quā quis retinebat in vxorem quam tamen pro vxore habere nō poterat quādo valeat.

b 1 **Mulier.** [b] ¶ Not. notabilem. §. qđ miles † nō poteſt relinquere mulieri de qua eſt turpis ſuſpicio. et idem habetur in. l. mulierem. ī. de 3 his qui. vt indig. et in. l. ij. C. de dona. inter vi. 7 vxo. e
2 ¶ Sed quero † quid in concubina. vtrum miles poſſit ſibi relinquere? Guil. videtur velle qđ non. vt not. in. l. affectionis. ī. de do. et vide ea q̄ ibi dixi. ¶ Que
3 ro † quid in priuato qui donat vel legat alicui mulieri cōcubine vel alij in qua eſt ſuſpicio. Dicit gl. quod valet. et allegat. l. affectionis. ī. de dona. et. l. dona f tiones in concubinam. eodem titu. ſed in legato eſt expreſſum in lege qui concubinam. de leg. iij. et. l. itē 4
c legato. §. parui. eodem titu. ¶ Sed quid in clerico[c]
4 † qui retinet concubinam et ei legatū relinqt. Richmalum. dicit quod non poteſt vt hic et. l. militem. de his qui. vt indig. Nam ſicut miles ſecularis militie non poteſt: ita miles celeſtis militie non poteſt. et pro hoc alleg. gloſ. l. miles. de re iudica. et ibi idem dixi.
5 ¶ Quero † quid in ea quam quis retinet tanq3 vxorem: quam in vxorem habere non poteſt ratione cōſanguinitatis vel alia ratione an poteſt ſibi relinquere legatum. Veritas eſt iſta aut mulier ignorat matrimonium non conſiſtere: ſed credit illud valere: tūc valet. ī. de legatis primo. l. fina. l. j. 7. l. ij. de his quib. vt indig. Aut mulier ſciebat matrimonium non conſiſtere 7 tunc in eius perſona legatum non poteſt cōſiſtere. vt. l. vxori maritus. ī. de vſufruc. lega. Aut dubitatur vtrum ſciuerit vel nō. 7 in dubio preſumitur ignorantia: vt. l. fin. ī. de lega. j. Item poteſt intelligi ignorantia vel ſcientia ex his que notan. in. l. fi. de ritu nuptiarum.

1 ☞ Ex ſola electione quis non efficitur miles.
2 Imperator nō efficitur imperator niſi ſuſcepta īfula.
3 Miles non habet dignitatem.
4 Doctor dicitur illuſtris: 7 legens per. xx. annos efficitur comes.
5 Qui eſt iuſſus inueſtituram recipere videtur conſequi dignitatem.
6 Ex ſola electione quando quis conſequatur dignitatem.

☙Andre. Poma. ¶ Quod licitum eſt. Vide Iaſ. in. l. diuortio. §. ſi forte. ff. ſolu. matri. Cepo. conſi. vij. penul. colum.
☙Andre. Poma. ¶ Mulier. et vide Bart. in. l. mulierem. ī. de his quib. vt indig. et quod not. in. l. affectionis. ī. de do. 7 in. l. miles. ī. ď re iudica. vide Bal. in. l. mercalem. C. de condi. ob turpez cauſam quid ī aduocato. cogita.

7 Script9 in matricula militū vel ſcholarium: ſi non eſt miles vel ſcholaris non habet priuilegia.
8 Scholaris non perdit priuilegiū niſi ſteterit per quinq3 annos.

* **Ex eo tpe.** Non a tēpore electionis ſed ex eo tpe quo ſcript9 eſt in matricula militū incipit quis priuilegio militari vti. h. d. Glo. dat tres cōcordantias. vt hic. habes
1 † qđ ex ſola electione[d] nō eſt qs miles
d nec aliquā dignitatē cōſequit̃ ex electiōe ſola: vt in auť. de admi. §. fi. nec efficitur ſui iuris vt in auť. conſti. que
2 de digni. §. j. Item nec † imperator efficitur imperator niſi ſuſcepta infula vt. l. bene a zenone. C. de quadri. p̄ſcr.
3 ¶ Quero vtrum † miles habeat di
e gnitatem[c]. Rñ. non vt. l. pe. C. qui nō poſ. mi. li. xij. 7 de equeſ. dig. l. j. e. lib. et ſic iſta ſimilia nil habent cōmune cum milite: quia p̄dicti ſunt in dignitate. Item adducit glo. ſimile in magiſtro. intellige aliarum artiū. ¶ Sz
f quid in doctore[f]? Dic vt ſolet notari in prima conſtitutione. ff. veteris. vbi
4 doctor † appellatur illuſtris. ſed ſi legerit per viginti annos conſequitur dignitatem comitiuam. Item dicit gloſſ. ſimile in piſtore. ¶ Oppon. infra. l. proxi. vbi anteq3 ſit ſcriptus in matricula gaudet priuilegio militari. Dicit gloſſ. qđ hec. l. ſuppletur per

c ¶ Sed qđ in clerico. 7 vide Io. an. in. c. de his. de ſepul. et do. flo. in. c. j. ď cler. egro. And. bar.
☙Andreas Pomate.
c ¶ In clerico. vide alex. in. l. cēturio. col. ij. ff. de vulga. Feli. in c. cū ex officij. in p̄nc. de p̄ſcrip.
* Pro ↄcordia. Aduerte q̄ dignitas eſt

gradus doctoratus. ita probat Bar. in. l. j. C. de no. codice cōpo. in. l. fi. C. de iudi. cōtrarius tñ allegat̃ p pau. in. c. clerici officia. de vi. 7 ho. cle. col. iiij. in hac l. ex eo. tu dic. Bar. corrupte allegat̃ eo q2 affirmatiuam tenet vbiq3 7 ſine dubitatione in doctorib9 licet etiā ſe remittat ſ3 in militib9. ſ. dicit non hr̃e dignitatē. adde ad Pa. idē tenentē eandē ↄtrietatē in c. p̄poſuiſti. de p̄ba. col. fi. vbi ↄcordat dato qđ eēt ſibi cōtrarius adde eundem Panor. in. c. clerici. de iu. Ad Bar. in. l. omnes. C. de deci. lib. x.
☙Andreas Pomate.
d ¶ Ex ſola electione. vide Panor. conſi. xlvij. j. vol. et prepo. in. c. iij. col. ij. liij. d. imo. in cle. j. §. porro. v. q. de iureiuran.
☙Andreas Pomate.
e ¶ Miles hz dignitatē. vide Iaſ. in. l. pe. j. col. C. de pac. Alex. in. l. diē functo. col. viij. ff. de off. aſſeſ. Ab. in. l. milites. C. loca. Bart. in. l. j. antepe. col. C. de digni. lib. xij. Ange. in proe. inſti. in. j. col.
f ¶ In doctore. an doctoratus ſit dignitas. vide do. Abba. in. c. clerici. de iudi.

a Andre. Poma. ¶ Item oppo. vide Areti. in. c. omnipotēs. col. j. de accuſa.

b ¶ Ex ſola electione. Adde tu tex. ſingu. et ibi Are. in. c. fi. extra de iudicijs.

c Andre. Pom. ¶ An ſufficiat. vide Alex. cōſ. liiij. col. ij. vol. iiij. z an debeat iterū ſoluere ſi faciat iterum ſcribere in matricula elapſis quinque annis. vide Ro. ſingu. ccxxxij. barto. in. l. aut facta. §. tēpus. ff. de pe. in trac. de teſte. in verbo aliquā. in. xvj. col. Bald. in aut. habita. iiij. colū. C. ne filius p patre. facit q bal. in aut. dos data. de do. ante nup. vide de Roma. ſing. cclxxviij.

Andreas Pomate.

d ¶ Filius. adde feli. in. c. eā te. in. xv. col. de reſcrip. Jaſon vbi multa ponit in. l. admonendi. in lectu. in glo. in verbo tu. ex iſto intellectu. ff. de iu reiu. gloſſ. Bar. Are. z Jaſ. in. l. diuortio. §. interdū. ff. ſolu. mat. faciunt ea que ponit idem Jaſ. in. l. generaliter. §. nihil cōe. in. j. membro prime combinationis.

e Andre. Poma. ¶ Ueteres. Uide ibi per Alexā. in. vj. col. z ibi per are. in prin.

7 illam. vide glo. que dicit iuſſus cingi.
5 et ſic ex quo † inueſtiturā quis eſt iuſſus recipere videtur conſequi dignitatem et inueſtituram. vide per Dyn. in. c. j. de reg. iu. lib. vj. et habemus. x.
6 col. quid ſit inueſtitura. ¶ Itē † opp.[a] 8
a dicitur hic quod per electionem quis c non conſequitur dignitatē. Contra in §. filius. inſtituta qui. mo. ius pat. po. ſol. z. l. fi. C. de decur. Sol. ibi loquitur in caſibus ſpecialibus in quibus ex ſola electione cū acceptatione ſecuta qs conſequitur dignitatem: ſed hic loqui d tur in dignitatibus minoribus in quibus electus quis non poteſt conſequi dignitatem vt no. in aut. de adminiſt. §. illud. col. vj. et in aut. cōſtitu. que de digni. §. j. col. vj. et in aut. epiſcopalis 1 dignitas. C. de epiſ. z cleri. que inde ſu 2 mitur. et facit quod not. de conſu. l. fi. 3 lib. xij. z dixi in prin. l. publius. j. de cō di. et demon. Contra hoc opp. in aut. 4 de defen. ciui. §. primo. vbi ex ſola ele 5 ctione quis conſequitur dignitatem. z 6 ita intelligit glo. illum text. in. l. priua torum. C. de iuri. om. iudi. ſed illa gloſ. non intelligit illum tex. bene: quia ibi
b dicitur ex ſola[b] electione cum adminiſtratione etiam ante confirmationem quis conſequitur dignitatem. Ratio propter periculum ne officiuz interim vacaret. et ita dicunt canoniſte: q in eccleſijs valde remotis ab eccleſia romana ſtatim elect⁹ facta electione poteſt adminiſtrare etiam ante cōfirmationē: vt in. c. ne pro defectu. extra 1 de elec. z eodē mō defenſor pōt ante cōfirmationē adminiſtrare. ſz nō hz dignitatē oimodā: q bene pōt remoueri ſi nō eſt dignus. Sz cōtra hoc facit hec. l. vbi nō ſufficit electio cū adminiſtratiōe niſi ſit ſcript⁹ ī numero. Sed rñdeo. hec lex loqtur in minoribus in qbus nō eſt dignitas: ſz predicta loquūtur in officijs vbi eſt dignitas. ¶ Op. de bo. poſ. ex teſt. mili. l. j. in fi. ſol. vt ibi dicā. ¶ Itē op. de. l. q mittūtur. §. antepe. z pe. s. ex qui. cau. ma. Sol. donec eſt in itinere habetur loco abſentis cauſa reipublice: nō tamen eſt miles. Itē videt qd nō ſufficiat qd ſit in numero: ſed op3 qd habeat ſtigmata: vt. l. ſtigmata. C. de fabricē. li. xj. So. dic qd etiam requirit qd habeat ſtigmata z alia que notantur in. l. pe. ex qui. cau. ma. ¶ Dicitur hic qd ille qui † eſt ſcriptus in matricula militū hz priuilegia militū. Et ſcholaris qui eſt ſcriptus in matricula ſcholarium hz priuilegia ſcholarium. Sed quero quid ſi eſſet ſcriptus et non eſt miles vel nō eſt ſcholaris. Rñ. non hz priuilegium: vt. l. ſcriniarios. C. eo. z. l. qui ſub pretextu. C. de ſac. ſanct. eccle. z. l. ſi duas. §. decet. s. de excu. tut. ¶ Sed quero † an ſufficiat[c] ſcholarem probare ſe anno intraſſe et ſtuduiſſe ſi non ſtudet: an vero perdat priuilegiuz ex eo. quia non exercuit illud miniſterium per vnum annum. Reſpon. non perdit priuilegium niſi ſteterit per quinq; annos: vt de primicer. l. fi. lib. xij. C. de profe. z medi. l. iij. lib. x. non ſunt hic alia dicenda ad preſens. tene menti.

Filius.[d] Habetur pro facto qd de proximo eſt fiendum. hoc dicit.

¶ De acquirenda hereditate. Rubrica.

1 Hereditas quid ſit.
2 Hereditas qd ſit introducta de iure ciuili.
3 Heres in foro conſcientie non tenetur ad debita vltra vires hereditarias.
4 Differentia inter hereditatem et bona vacantia.
5 Hereditas qualiter acquiratur.
6 Aliud eſt hereditas: aliud ius acquirēdi: aliud ipſe actus acquirendi.

Juriſcōſultus. In. l. j. de origine iuris. admonet nos nō incipere ſine aliqua p̄fatione z memini anno p̄terito in lectura. ff. veteris aſſumpſiſſe autoritatez. Pulchra ſum z decora zc. Nunc aſſumo iſtam. Nigra ſum: ſed formoſa filia hieruſalez: ideo dilexit me rex z introduxit me in cubiculū ſuū in quib⁹ verbis zc. Glo. cōtinuat rubricā. Dictū eſt
1 s. de iure deli. dic vt in ea. ¶ † Quero quid ſit hereditas. Reſpō. iuriſcōſul. Paul. dicit. hereditas nihil aliud eſt quā ſucceſſio in vniuerſuz ius qd defunct⁹ habuit vt. l. nihil. de verb. ſig. ¶ Examinem⁹ hoc. illud nō videtur pcedere. Aut intelligis de iure ſuccedendi. et hoc eſt falſum. Nam ius ſuccedendi hz quis anteq; adeat qd patet: quia trāſmittit quis anteq; adeat quandoq; vt. l. cū antiquiorib⁹. C. e. ſi ergo hereditas eſt ius ſuccedēdi. ergo quis hz hereditatē anteq; adeatur: qd cōtinet in ſe repugnātiā. et eſt cōtra tex. l. pretia rerū. j. ad le. falci. Aut intelligis de ipſa ſucceſſione: z tunc anteq; ſuccedat nō eſt ſucceſſio z ſic nō eſſet hereditas anteq; adeatur qd eſt falſum. Aut intelligis de ipſo actu ſuccedendi. z ille nō eſt hereditas. ſed eſt quidā actus animi et facti: vt. l. pro herede. §. j. j. eo. Aut intelligis poſt ipſam ſucceſſionem. et tunc non eſt hereditas: quia poſtq; quis adiuit deſijt hereditas eſſe. et confunditur cum patrimonio heredis: vt. l. ſed z ſi plures. §. filio. de vulga. et pupilla. et. l. fina. in fine. C. de in
e officio. teſtamen. et no. in. l. j. §. veteres[e]. de acquir. poſſeſ. z

a Andreas Pomate. ¶ Teſtatore. vide Alex. cōſil. clxiij. in. ij. col. in fi. in. ij. vol. et quod iure ſint inuēta teſtamenta. vide Barb. in rubrica de teſtamen. in prima. als. ciiij.

b ¶ Ex hoc ſequitur deciſio. Et vide hic moderniores et bar. in. l. j. C. de ſacro. ſan. eccle. in. xj. col. Ange. in. l. niſi. §. hec ſtipulatio. ff. ſi cui pl⁹. no. doc. in. c. j. de ſo. et in ca. que in eccleſiaruz de teſt. de pe. i. c. raynal. e. ti. facit p bart. q inductū eſt in penā ne heres nō cōficiēs teneat vltra vires hereditarias: quia trāſgredietur legem: vt i. c. ſi vero non fecerit. i aut. de here. et fal. ſed in foro cōſcientie quis nō tenetur ad penas. ca. fraternitas. xj. q. ij. itē q lex fundat ſe ſuper preſumptiōe qd heres ſurripuerit vt. d. §. ſi vero. ſed iſta preſumptio ceſſat de iure cano. vt no. Bal. in aut. ingreſſi. C. de ſacro. ſan. eccle. alleg. beatū tho. in. l. cū quis. C. de iur. et fac. igno. et vide Lu. ro. in aut. ſimiliter. eod. ti. ad fi. vbi late diſputat. And. barb.

c ¶ Foro conſcientie. vtrū in foro cōſcientie heres teneatur vltra vires hereditarias. vide de hoc feli. in conſi. xxj. vbi late diſputat an heres poſſit cōueniri vltra vires hereditarias in foro cōſciētie nō cōfecto inuētario. de quo etiā vide no. per Bart. in. l. gerit. j. e. et Jo. an. in. c. ij. de vſu. in. vj. in nouella. z vide bal. in. l. fi. in prin. de iure delib. et in. l. muto. j. eo. et in. l. filiū quē haberē. in. xvij. col. fami. erci. et Ant. de bu. in. c. tua nos. de vſur. et Ange. in. l. ſi teſtō. la. ij. C. de teſt. militis. et in. l. j. §. hec ſtipulatio. ſi cui pluſq; per l. fal. et Pet. de anch. in. c. poſſeſſor. in. iiij. char. de regu. iu. in. vj.

d ¶ Theologi. adde quod Pau. dicit ſe ſemper dubitaſſe de hoc dicto Barto. quod heres non conficiēs inuentarium non teneatur in foro cōſcientie quia lex conſcientie obligat ad oīe illud quod obligat. l. poſitiua quando facta eſt ab habente poteſtatem vt dicunt theologi et etiā Bar. in. l. ſi quis pro eo. de fideiuſ. et in alia materia in. l. vectigalia. j. de pub. et etiā adducit glo. in. c. literis. de reſcri. Ad hoc tamen reſpondetur quod alleg. per Pau. non loquuntur in foro conſcientie ſed ciuili: an autem de iure canonico teneatur vltra vires hereditarias non conficiens inuentariuz. Bald. in. l. fi. C. de iure delibe. tenuit qd idē ſit qd de iure ciuili. et idē voluit Angel. vt refert Jmo. in. l. j. §. hec ſtipulatio. j. ſi cuipluſ q̄ p. l. fal. Bal. tamē hic dicit q in terris eccleſie ſeruatur ius canonicuz quod quis non tenetur. alleg. Joā. an. in c. quāq;. de vſur. z idē voluit Ange. in. l. ex teſtamēto la. ij. de teſt. mili. q̄ opi. pōt ſaluari ſm ipſum Ang. in. d. §. hec ſtipulatio. in eo qui non ſenſit cōmodum: vt eſt in executore qui tenet locum heredis qui non fecit inuentarium: vt not. Barto. in. l. centurio. s. de vulga. et pup. Item poteſt ſaluari in eis qui ſuccedunt illis qui non tenētur in plus q̄ facere poſſint: vt. l. ſunt quidā. de re iudi. et licet tale beneficium nō tranſeat ad heredes vt. l. q tale. ſo. mat. tamen iſto caſu ne deteriores ſint heredes quam defuncti non tenebūtur: et circa predicta abb. cōſi. lxxiij. in. ij. parte conſiliorum tenuit qd in foro conſcientie non teneatur: quia confitenti creditur in omibus cū ibi nō tractetur niſi de preiudicio ſuo: vt in. c. ſignificaſti. de ho. et. c. ſi quis ſuadēte. de pe. in foro autem iudiciali eccleſiaſtico tenetur non conficiens inuentarium vltra vires hereditarias etiam ſi ſit clericus. et dicit quod glo. quā ſequitur Jo. an. in. c. j. de teſt. tenuit q etiam eccleſia teneatur quod ipſe non ſequitur: ſed in omnibus alijs procedat: et quod leges loquentes de inuentario habeant locū de iure canonico. dicit videri text. in capi. Raynaldus. in fi. de teſtamentis. et ibi dicit quod ita cōmuniter tenent doctores latius ibi: quia nullam facit diſtinctionem.

e ¶ Bona vacantia. de quo aliquid dixi in. l. ex facto §. fi. in. ij. charta. ad trebel.

poſſeſ. et vbicūq; poſt aditam hereditatem appellatur hereditas: impropria locutio eſt. vt ibi not. Reſpō. neutro dictorū modorū intelligitur facta diffinitio: nam predicta ſe referūt ſolū ad ſucceſſionē hominis. Diffinitio loquitur de ſucceſſiōe iuris. mortuo eīm
a teſtatore[a] ſuccedit quoddam ius qd vocatur hereditas. et perſonam defūcti continet in omnibus iuribus q̄ defunctus habuit: vt. l. hereditas in multis. j. de acquiren. rerū domi. et. l. mor- b tuo. j. de fideiuſſoribus. et illud eſt ius quod appellatur hereditas: vt. l. pma. 3 §. fi. s. de rerum diuiſio. Illud eſt ius c quod per aditionem acquirim⁹. z iſte eſt verus intellectus illius. l. licet glo. ibi. et infra de bono. poſſeſ. l. iij. §. hereditas. videatur aliter intelligere.
2 ¶ Secūdo quero: † quo iure eſt introducta hereditas? Uidetur quod iuregentium. nam omnes gentes iſto iure vtuntur. tranſmittunt enim hereditates ſuas ad poſteros z hoc habemus in veteri teſtamento in pluribus lo- d cis. ¶ In contrarium quod ſit de iu- 4 re ciuili romanorum tantum: eſt tex. in decretis. diſt. j. ca. ius quiritū. facit de e ver. ſig. l. lege obuenire. et. l. tutelas.

in princip. de cap. dimi. et quod nota. infra eodem lege tertia. z. C. de acqui. poſſeſ. l. prima. z hoc apparet: quia deportati qui non ſunt capaces eorum q̄ ſunt iuris ciuilis non ſunt capaces hereditatis: vt lege prima. C. de heredi. inſtit. et iſtud eſt verum quod hereditas dicto modo ſumpta ſcz ius quoddam quod ſuccedit in omnibus bonis que defunctus habuit eſt ſolum ciuium romanorum z nullius gentis alterius. Et ex hoc[b] ſequitur deciſio vnius queſtionis quam decretiſte et theologi formant † vtrum in foro conſcientie[c] heres teneatur ad debita vltra vires hereditatis. Reſpondeo qd non: quia in foro conſcientie non aſſumitur iſto modo quo ſumitur de iure ciui. ideo nō tenetur niſi quatenus patiuntur hereditatis facultates. Ita tenet Hoſtieñ. in ſumma. titu. de teſta. paragrapho penulti. verſic. quid ſi bona. et ita tenet Joan. andre. de vſu. c. q̄q̄. lib. vj. in nouel. Idem tenēt theologi[d] vt vidi in multis ſententijs eorum. ¶ Et ex hoc † apparet aliud que eſt differentia inter hereditatem z bona vacantia.[e] Reſpondeo: quia ſi ſuccedit in vniuerſum ius zc. tenetur vl-

a Andreas Pomate. ¶ Tertio quero. vide Alex. conſi. lxxxvij. penul. col.

b Andreas Poma. ¶ Hoc premiſſo. vide Alex. conſi. xx. in. iij. colū. in fi. j. volu.

c Andre. Poma. ¶ Alicui eſt. Et vide Bar. in ↄſ. ſuo. lxxvj. inci. factū ſuper quo dātur cōſilia. vbi dicit qđ iure adeūdi nō pſcribit ſi qs immiſcuit ſe hereditati paterne q̄ vt facere i habitādo domū paternā. ad hoc alle. l. j. C. đ repu. here. et dicit ibi Barto. qđ habitando ſoror cum fratre qđ non currit ſibi preſcriptio petitionis hereditatis: q̄ vt poſſidere cū fratre et poſſidēti nō currit preſcriptio. l. pe. C. de ſer. fugi. et vide Bar. in ↄſ. ſuo. clxxix. inci. quidā habuit vxorem.

tra vires hereditatis: ſed quando q̄s capit ſub hoc nomine tanq̄ bona vacantia non dicitur in hereditate ſuccedere: vt. l. iiij. §. eadem cōſtitu. de fideicō. lib. cū gloſſ. ibi poſita. et ideo nō tenetur vltra vires hereditatis: vt. l. j. §. an bona. et. l. non poſſunt de iure fiſci. ¶ Tertio quero[a] † qualiter hereditas acquiratur. Reſpon. duobus modis. Aut facto hominis: aut ipſo iure. ſi facto hominis et hoc eſt dupliciter. vel de iure ciuili: vel de iure pretorio. de iure ciuili: et hoc vel per aditionē: et habemus iſtum titu. et de hoc loquitur rubrica dum dicit de acquirē. heredi. vel per reſtitutionem trebellianicam. et habemus titu. ad trebel. vel per bono. poſſeſ. inductam a iure ciuili: et habemus titu. vt ex. l. vel ſenatuſcōſu. bono. poſſeſ. detur. ¶ Ex predictis ergo habes quod † aliud eſt hereditas: aliud ius acquirendi: aliud ipſe actus acquirendi. Secundo modo acquiritur ipſo iure: vt in ſuo herede et neceſſario vel in neceſſario tantum. ſed quia heres ſuus et neceſſarius habet a pretore beneficium abſtinendi: ad hoc vt in effectu dicatur heres: eſt neceſſe qđ illam acquiſitionē a iure introductā acquirat: hoc eſt approbet: quod fit per immixtionem. et de hoc loquitur rubrica dum ſubdit. et de admittēda hereditate: vt habes per d: ſed prout habes ſine d: debet intelligi: ideſt perdēda ſeu repudianda. Tractat enim hic titulus tam de acquiſitione q̄ de repudiatione hereditatis. Ego autem hic pro declaranda materia huius tituli: quatuor intendo principaliter. ¶ Primo de iure ſeu poteſtate acquirendi hereditatem: quod dicam in. l. is poteſt. j. eo. vbi glo. ponit. ¶ Secūdo de ipſo actu acquirendi hereditatem quod iuriſconſul. examinat in lege pro herede. per totā. l. j. e. ego tractabo in. l. gerit. j. eodem. ¶ Tertio vtrum hereditas non adita traſmittatur: quod tractabo in. l. ventre. j. eod. ¶ Quarto vtrum hereditas pro parte haberi poſſit et pro parte repudiari: et in hoc paſſu glo. extendit ſe multum in. l. quidam elogio. C. de iure delib. quod Dy. tractat in. l. j. j. eo. tñ q̄a illa materia fundatur ex multis. ll. huius titu. vt prius videatis leges tractabo eam in. l. fi. j. e. vide glo.

1 In adeundo partem quis acquirit totum: et ſi dicit partem adeo partem repudio: et ſi partem repudiat partem defert.

2 Iuri adeundi et iuri accreſcendi renuntiari poteſt: de hoc late. per do. maria. ſozi. in. c. ſi diligenti. de foro competenti.

Ius accreſcendi non eſt perſone: ſed portionis.

3 Repudians partem an videatur alias partes repudiare.

4 Ratio quare aditio partis trahit ad ſe totum nō autem repudiatio.

5 Legatum an poſſit pro parte adiri et pro parte repudiari.

6 Si volens mihi donare poſuit ante me magnā quātitatem florenorum et accepit partem an poſtea poſſum agere ad totum.

7 Ille cui aliquid defertur ex legis diſpoſitione nō poteſt pro parte agnoſcere.

Qui totam. Aditione partis totum qđ poteſt queritur ſiue ſimul ſiue diſcretis partibus hereditas deferatur. hoc dicit cum. l. ſeq. Diuide. Prima pars loquitur quando hereditas fuit delata per partes pluribus: ſed per repudiationem deuenta eſt ad vnum: et hoc ſecundū primam glo. que in prima lege ponit caſum per. l. teſtamento. C. de impube. et alijs ſubſti. Secundo q̄ñ hereditas per partes fuit delata vni. ſecunda pars eſt in lege ſecunda. Vel aliter et melius. Primo loquitur quando hereditas tota fuit delata vni ſine diſtinctione partium. Secundo vni per diſtinctionem partium. Et iſta eſt ſecunda lect. gloſ. in lege prima. que eſt verior: et magis applaudet litere. Ad euidētiam ſcias quod naturaliter et de iure eſt quod vnā rem quis nō poſſet tenere in manibus pro parte: exiſtente vnitate: vt. l. vulgaris. in princip. infra de fur. et l. an pars. infra pro derelicto. Sed diuidendo vnitatem et frangendo rem poſſet partem abijcere et partem tenere: vt dictis legibus. Hoc premiſſo[b] pone caſuz in terminis. Alicui[c] eſt delata hereditas in totum. Quero an poſſit pro parte agnoſcere et pro parte non. Reſpond. iuriſcon. quod non. nō enim poteſt eā ſcindere: et ſcindendo partem habere. vide text. Sequitur. l. et ſi quis. Sed quero: quid ſi teſtator eā diuiſit et ſcindit per partes et relinquit partes vni: vtrum poſſit quaſdam partes adire et quaſdam repudiare? Et dicit quod non. hoc dicit: vide literam. ratio in prima lege eſt: quia hereditas non eſt heredis anteq̄ adeat: ideo non poteſt eam ſcindere. ratio in ſecunda lege eſt: quia lex multum pro inconuenienti hʒ qđ illa pſona que repreſentata eſt in hereditate repreſentetur pro parte tantum et pro parte non. et ideo legiſlator introduxit quod per aditionē partis inq̄ntum poteſt adiri per adeuntē videt̄ eſſe aditū in totum: vt hic. et in. l. ſi ex aſſe. et. l. ſi ſolus. in princi. infra eodem. ¶ Opp. j. eodem. l. ſi ſolus. ver. item ſi ſeruus. Sol. dicit glo. hic q̄ñ deferuntur plures partes vni per ſe ibi quādo per alium. Iſtud eſt verū ſi primo quis adijt partē ſibi delatā per ſe tunc non acquirit partē delatā per ſeruū vel filium. ratio: quia non poteſt ipſe ſolus ſua voluntate acquirere: ſed requiritur conſenſus ſerui vel filij qui poteſt non

conſentire: vt. l. cum proponas. C. de heredi. inſtituē. et. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum j. eo. Sed ſi primo ſibi acquireret partem ſibi delatam per ſeruum ſeruo adeunte ex iuſſu ſuo: tunc ſtatim acquireretur ſibi altera pars ſibi delata: quia poteſt ſua voluntate ſibi acquirere: vt. l. ſi ego. j. eo. Item quando ſunt plures partes mihi delate per me aditione vnius acquiro totum ſi poſſum: ſi non poſſum ſecus. vt ſi eſſem inſtitutus in parte pure et in parte ſub conditione. vt. l. ſi te ſolum. ſ. de heredib. inſtituen. Remanet ergo firma regula quā dedi in ſummando ſcilicet per aditionem partis totum acquiritur quod poteſt: ſiue ſi-

1 mul ſiue ſeparatim differatur. ¶ Quero † vtrū adeū- a

do partem acquiram totum. gloſſ. dicit quod ſic: vt 4

j. eodem. l. ſi ex aſſe. et intelligit gloſſ. etiam ſi ſtatim dicam partem adeo: partem repudio. et quod ſic intelligat patet ex eo quod poſtea querit. Quid ſi partem repudiat: partem differat. Iaco. de aret. iſto caſu dubitabat: quia iſta verba videntur tenere repugnantiā: et ſic actus vitiet̄: vt. l. vbi repugnantia. j. de regu. iur. puto quod gloſſ. verum dicat: nec cōtineat repugnantiam: vt patebit ex. j. dicendis ſtatim. Dico ergo quod quandoq̄ heres adijt partem: et vtruz plus deferatur ſibi: ignorat. et dic vt. l. ex ſemiſſe. j. eodem. Quandoq̄ ſcit plures partes ſibi deferri: et tūc ſiquidem vnaz partem adijt et de alia nihil dicit eſt heres in totum ſi poteſt: vt. l. ſi ex aſſe. j. eodem. Si vero adijt vnam partem: et alias partes repudiauit tunc ſimiliter eſt heres in totum: vt hic ſecundū glo. probo: quia poſito quod repudiatio valeret in partibus repudiatis: tamen per ius accreſcendi in totum ſuccederet: nec continebit repugnantiam ſi repudio 5

ex inſtitutione: et volo ex iure accreſcendi: vt. l. ſi tu ex parte. in fine. j. eodem. et not. in. l. nec is. j. eodem.

2 Sed ſi poneres † quod renuntiauit iuri adeundi et iuri accreſcendi. adhuc dico idem quod eſt heres in totum. Ius enim accreſcēdi non eſt perſone ſed portionis: vt. l. ſi titio. §. primo. ſ. de vſufruc. et. l. ſi totaz. j. eodem. et ſic perſona ei iuri renuntiare non poteſt. et hoc eſt quod dicitur quod res accreſcit inuitis: vt C. de cadu. tollendis. l. vna. §. is igitur. Item dico qđ ſi ipſe diceret adeo iſtam partem ita tamē quod mihi ex hoc non obueniat alia pars aliquo modo ſeu iure: non valeret per legem primam. ſ. ſi vſuſfruc. petа. Sed ſi dicta verba proferret cōditionaliter adeo iſtam partem ſi per hanc alia mihi non accreſcit aliquo iure: tunc aditio non valet. et hoc caſu eſſet vera opinio Iacob. de are. quia eſt facta ſub conditione de preſenti que deficit in. l. cum ad preſens. ſi certum petatur. Ad idem. l. actus legitimi. j. de regulis

3 iuris. ¶ Secundo quero: † quid ſi partem repudiat? vtrum videatur alias partes repudiare? Gloſſ. ſentit quod non. et probatur in. l. ſi ſolus. in principio. j. eodem. imo repudiatio partis nihil valet. ¶ Sed contra: qui vult vnum vult aliud ſine quo illud eſſe non poteſt: vt. l. nec is. §. primo. et. l. illud. j. eodem. ergo repudiando partem video repudiare oēs alias ſine quarum repudiatiōe illaz repudiare nō poſſum. pro hoc in. l. ſi quis vi. §. differentia. de acquiren. poſſeſſio. et quod ibi not. per Dynum. et alios ſuper glo. ſcilicet habendo pro derelicto dominium videor relinquere poſſeſſionem ſine qua dominium pro derelicto haberi nō poteſt. Reſpon. ſi vno iure repudiaui: tamen poſſum illam partem alio iure habere ſcilicet per ius accreſcendi. et ideo dicitur illa repudiatio nullius effectus. vel poſſum dicere vt gloſſ. hic videtur ſentire q̄ illa regula quando quis vult vnum et cetera. loquitur quando quis vult aliquid acquirendo ſecus ſi repudiādo. ad quod facit quod not. in dicta. l. ſi quis. §. differentia. per gloſſ. licet alia opi. teneatur ibi cōmuniter. ¶ Quero que eſt ratio[a] † quod aditio partis trahit ad ſe totum: non autem repudiatio partis? gloſſa dicit quod aditio eſt fauorabilior. et eſt ſatis bona ratio: tamē aſſigno meliorem. Iſtud quod eſt aliquid poſitiue recipit augmentum: illud quod nihil eſt non poteſt augmentum recipere: vt. l. adeo. §. quod ſi toto. j. de acquiren. rerum domi. et quod not. in. l. prima. ſ. de iuſ di. Modo ad propoſitum adire hereditatem pro parte eſt aliquid acquirere. et ponit aliquid in perſona acquirentis. ideo trahit ad ſe aliud: vt dictum eſt. repudiatio vero nil ponit in repudiante imo priuat: ideo non trahit ad ſe totum. ¶ Querit gloſ. quid ſi partem repudiat et aliarum aditionem differt? Dic vt in gloſſ. ¶ Que-

5 rit gloſſ. quid in lega? † Dic vt in gloſ. et eſt tertia gloſſa. l. j. Gloſſa ponit duas regulas et vnam exceptionem a qualibet regula. Dicit gloſſ. in legato vnius rei eſt idem: quia non poteſt acquiri pro parte et pro parte repudiari. et verum dicit. ratio patet: quia ſtante vnitate non poteſt fieri diuiſio. nam non poteſt diuidere legatarius diſpoſitionem teſtatoris. Dicit gloſſ. fallit in herede legatarij: vt. l. legatarius. infra de legatis primo. et eſt bona exceptio. ratio quia inter heredes per legem. xij. tabula. eſt diuiſum ius legati: vt lege prima. C. ſi certum petatur. merito poteſt heres pro parte agnoſcere et pro parte repudiare: nec eſt in legato illa inconuenientia que eſt in hereditate: ſcilicet quia non repreſentaretur perſona in totum: quia in legatis non cadit. Sequitur in gloſſa. alia regula ſcilicet ſi plura legata ſunt poteſt vnuz amplecti aliud repudiari. Iſta eſt bona regula. ceſſat enim in his ratio que eſt in hereditate quando per plures partes defertur. Ponit gloſſa exceptionem niſi onus eſſet iniunctum vni legato alteri non: vt lege ſed duobus. infra de legatis ſecundo. bona exceptio eſt quia eſt eadem ratio que eſt in he

Andreas Pomate. a ¶ Que eſt ratio. vide Bal. in ſimili in. l. j. in. iij. q. C. de li. p̄te. pau. de caſ. in. l. heres inſtituto. in fi. C. de nup. vbi p alex.

a ¶ Perfecta. Adde ibi ꝙ cum eo concordat Imol. ⁊
Raph. Bal. ⁊ Pau. de ca. qui dicūt hoc dictū ſubti
le ⁊ ſingulare ſm Bald.
b Andreas Pomate. ¶ Quādiu. Amplia iſtum
text. procedere non ſolum quando quis eſt certus de
viribus te
ſtamenti ſꝫ
etiam quā
do dubita
tur. tex. eſt
in. l. j. ⁊ ibi
Pet. Joā.
bap. ⁊ Lā.
C. de bon.
poſſeſ. ſm
tabu.
Andreas
Pomate.
c ¶ Aduer
te. Adde
Bartol. in
l. j. in. v. co.
ff. de vulg.
* Pro cōcor
dia. aduer
te qđ mu
tus et ſur
dus qui ali
quid intel
ligunt poſ
ſunt adire
heredita
tē. ita bar.
i hac. l. mu
tum. ⁊ in. l.
mutum. ff.
de bono.
poſſeſ. fur.
Sed contrarius alle. ꝑ do Alex. ibidē in. l. j. in princ.
ff. de verb. ob. vbi videtur Bar. dicere qđ nō poſſunt
verbo ſtipulari ſed per epiſtolā. Itē dicit qđ equipa
rātur pupillo ſꝫ pupill⁹ ſine tutore nihil agit. igit ⁊c.
Tu dic. Bar. idē dicit vbiqꝫ ⁊ idē ꝯcludit dn̄ vbiqꝫ al
legat ꝓ bart diſtinctionē ſuā i. l. ſeruo inuito. §. ſi pu
pillo. ff. ad tre. quā allegat pro ſingulari ad hoc nō
ob. quod nō poſſit ſtipulari: q: reſpondetur ꝙ oīa po
teſt mut⁹ intellige cū cōgruentia recti ſermonis ſcꝫ
in quibus exigitur animus. nō enim fuit ita ſimplex
Bar. ꝙ voluerit ꝙ mutus poſſet loqui ⁊ debet intel
gi cum autoritate tutoris vel curatoris vt probat il
le tex. quem allegat.
d Andre. Poma. ¶ Extra glo. vide Alexan. ⁊ are.
in. l. j. ff. de verb. obli. in prin. Barb. conſi. lix. colum.
viij. ij. volu.
e ¶ Oia gerere. adde Bart. qui tenet cōtrarium in. l.
j. in prin. de ver. ob. ⁊ vide ibi omnino que dixi.
f ¶ Qualiter ſcribat. De hoc vide ꝑ Bart. in. l. mutū.
de leg. iij ⁊ per Ang. in. l. itē quis. ſ. de pac. ⁊ ꝑ Bal.
in. l. ſi pater naturalis. ſ. de arbi. ⁊ in. l. mut⁹. in princ.
ſ. de procu. ꝑ Ang. in. l. ex facto. in prin de vulg. ⁊ pu
pil. et per Bal. in. l. diſcretis. qui teſt. fa poſ. ⁊ vide q̄
dixi in. l. j. in prin. de verb. obli.

reditate ſcilicet vt illud onus in totū
ſubeatur. ¶ Quero. quidam voluit
6 tibi † donare ⁊ poſuit ante te magnā b
quantitatem florenorum dicēs ſe do
nare tibi totum: et tu accepiſti partē:
et poſtea penitet te et dicis qđ agno
ſcendo partem videris agnoſcere to
tum. et ſic vis petere totum. Ille ex
aduerſo dicit quod non potes pro ꝑ
te acceptare. et ideo vult a te repete c
re quod accepiſti: querit quid iuris.
Et videtur dicendum idem quod in
legato: quia legatum eſt donatio: vt
l. legatum. ſ. de legatis ſecundo. Con
trarium puto ſcilicet quod pro illa ꝑ
te quam acceptauit valeat pro alia
non poſſit aliquid dici: vt. l. prima. §. ſi
ſtipulanti. ſ. de verborum obligatio.
et argumen. l. ſancimus. C. de donat.
Non obſt. quod dicitur de legato: q:
legatum eſt quedam diſpoſitio per
a fecta[a] ab ipſo teſtatore: ⁊ ſic eo mor
tuo queſitum eſt ipſi legatario domi
nium vel ſaltem obligatio. non ergo
poteſt repudiare pro parte illud: vt. l. 1
an pars. ſ. pro derelicto. ſed donatio
eſt contractus qui non perficitur niſi 2
conſenſu duorum: tamen anteqꝫ con
ſentiam poſſum impedire: vt non per
ficiatur niſi in certa parte: cum ex hoc
3
donans non ledatur nec donatarius. vt. l. prima. §. ſi
ſtipulanti. ſ. de verb. oblig. ¶ Quero quid ſi aliquid
deferatur alicui ex. l. diſpoſitione non iure heredita
rio: an poterit pro parte agnoſcere. Certe non vt. l.
iiij. C. de omni agro deſer. lib. xj. ¶ Ex predictis po
tes diſtinguere cum aliquid defertur alicui aut a te
ſtatore aut a. l. ſi a teſtatore: aut iure legati aut iure
inſtitutionis.

Quamdiu. [b] Seipſam ſummat. ¶ Querit gloſ. intra
quantum tempus poteſt inſtitut⁹ adi
re. Dic vt in gloſ. ¶ Opp. de. l. ſi pater.
de heredi. inſtituen. Soluit gloſſa. hec
regula fallit in caſibus qui ponuntur in glo. Certe in
caſu dicte. l. ſi pater. verum eſt quod fallit. in alijs ve
ro non vt in eis videbitis. Aduerte[c] tamē quod iſta
lex debet intelligi quamdiu primus poteſt adire de
iure communi. Si enim poteſt adire per reſtitutio
nem: tunc ſubſtitutus non expectabitur. ſiue ſit reſti
tutio que concedatur per pretorem viuentem. vt. l.
iiij. §. primo. de fideicommiſſa. li. ſiue cōcedatur ipſo
iure: vt. l. finali. de repu. here. et quod not. in. l. ſecun
da. C. de iur. et fac. ignoran. ⁊ l. ſi quis ſuus. de iur. de
liberan. Alia dicenda ſuper hac regula videbitis. ſ.
eo. l. quamdiu.

Nolle. Hec regula formatur hic nega
tiue in. l. is poteſt. ſ. eo. ponitur
affirmatiue quam repetā ibi. ⁊ ibi exami
nabo hanc regulam.

Mutus ⁊ ſurdus reguntur conſilio curatoris et
que poſſint gerere ſine curatore.
Notarius qualiter ſcribere debeat aditionem factā
per mutum.
Notarius non habet neceſſe ſcribere omnia verba
et actus cōtrahentium: ſed ſufficit quod ſcribat effe
ctum iuris.
3 Qualiter probetur per teſtes mutum voluiſſe adi
re hereditatem.
Conſanguinei ⁊ domeſtici muti preſumuntur ſcire
actus ⁊ conſuetudines eius.

* **Mutū.** Seipſam ſummat. rationem
huius legis aſſignat gl. ¶ No
ta ſm gl. qđ nō ſufficit volūtas ſola in
aditione: niſi declaretur per actū. qdā
moderni ꝯtra vt refert Cy. in. l. potuit.
C. eo. dicā in. l. gerit. ſ. eo. ¶ Querit glo. vtrū mutus
et ſurdus poſſint iubere alium adire. Dico vt in gl. ⁊
d bene. ¶ Opp. extra glo.[d] Mutus † ⁊ ſurdus regunt
1 conſilio curatoris: vt. l. j. in fi. cū. l. ſeq. de poſtulando
et. ſ. de cura. fur. in rub. ⁊ in. l. j. in fi. de muneribus et
honoribus. ergo non poſſunt adire ſua ſponte: vt. ſ.
proxi. §. ſo. quidā ſunt qui ꝓpter hoc impedimētum
efficiuntur non capaces intellectus. et iſti per ſe non
poſſunt facere ſine curatore ſicut pupillus nō poteſt
ſine tutoris autoritate. Quidam impedimento non
e obſtāte intelligūt. ⁊ iſti poſſunt omnia gerere[e]. vt. l.
diſcretis. C. qui teſt. facere poſſunt. ⁊ l. j. de bono. poſ.
fur. compe. text. eſt qui facit hanc diſtinctionem in. l.
ſeruo inuito. §. ſi pupil. ſ. ad trebellia. qui text. eſt ſin
2 gularis ad hoc. ¶ Quero † aditione facta per mu
f tum qualiter ſcribat[f] notarius. Reſpond. ſi notarius

a per ſe intelligit mutum nutu ſecure[a] poteſt ſcribere a
qualiter talis mutus nutu adiuit hereditatem vt. l.
nutu. ſ. de leg. iij. Non enī habꝫ neceſſe notarius ſcri
bere omnia verba et oēs actus cōtrahentiū: ſufficit
enī ſi ſcribat effectū iuris. nā ſufficit qđ ſcribat talis
fideiuſſit pro tali. vt. l. ſciendū. ſ. de verbo. obli. lꝫ ad
iſtud multa verba requirant. Si vero per ſe non in
b telligit[b] adhibeat aliquē vicinū vel conſanguineum
qui intelligat et ſcribat in inſtro qualiter iſte notari⁹
certificatus per talē ſuū conſanguineū tanqꝫ per in
terpretem vidit dictū talem facientē ſigna et nutus 2
per que hereditatē adire volebat. vt. l. prima. in fi. ſ.
c de ver. ob. ¶ Sed qualiter[c] hoc † ꝓbaret per teſtes
3 et hoc eſt maius dubiū cū ipſi debeāt deponere de
eo qđ viderunt nō de effectu quē ipſi iudicant. vt. l. q̄ 3
teſtamento. in fi ſ. de teſt. et. l. j. in prin. de his que in
teſta. delen. et. l. teſtiū. C. de teſti. Nā ſi quidē teſtes 4
eſſent cōſanguinei vel al's domeſtici ſufficeret qđ de
ponerent ſimpliciter ſe vidiſſe talē mutū facientem
ſigna et actus per q̄ et quos ſignificabat ſe velle adi 5
re hereditatē tales enī ꝑſone preſumūtur ſcire act⁹
et conſuetudines muti et ipſum intelligunt vt. l. octa
ui. ſ. vnde cogna. et. C. de in integ. reſti. l. de tutela. ſin
autem eſſent extranei tūc debent deponere nomina
tim de ſignis hoc modo vidi talem mutum digito
oſtendere domū et res hereditarias: et poſtea ſtrin
gere brachia ad ſe propter qđ intelligimus eū velle
illas res ad ſe pertinere. eſſet enī vtile ⁊ qnqꝫ neceſſa
riū vt circa hec adhiberent alij teſtes cōſanguinei ⁊
domeſtici q̄ dicerent ꝙ cōſuetudo muti eſſet hec qđ
talia ſigna vellent hoc ſignificare.

1 An mulier et alij qui propter imbecillitatē pro
hibentur obligari ex forma ſtatutorum poſſint here
ditatem adire.

Eum cui lege. Oppo. C. de here. l. mani
cheos. Dicit gloſ. intellige 1
de eo cui interdicitur bonis a iudice propter prodi
galitatem: vt. l. j. ſ. de cur. fur. ſecus ſi propter delictū
1 interdicatur a lege: vt in contrario. idem dico † ſi ali
cui interdicat adminiſtratio a lege vel a ſtatuto nō
propter delictum: ſed propter imbecillitatem cōſilij:
vt ſunt ſtatuta cōmuniter per Italiam. q: dicunt qđ
b mulieres non poſſunt obligari[b] ſine conſenſu cōſan
guineorū. tunc enim poterit adire hereditatē: vt hic. b
non ſimpliciter: ſed cū ſolēnitate ſtatutorū: vt dicam
ſtatim et probatur in. l. more. ſ. eo. ¶ Oppo. de. l. fu c
rioſi. ſ. de reg. iur. Solu. prodigi nulla voluntas eſt.
ſcilicet in alienando vt ibi ſed in acquirēdo ſic vt hic d
dum tn̄ interueniat autoritas curatoris: vt. l. cū qui
dam. C. de admi. tu. Ita dicit glo. ⁊ bene. ¶ Oppo.
ad hoc ſi hic tractat de acquirendo. ergo non requi
ritur curatoris autoritas: vt. l. is cui. infra de verbo.
obliga. Glo. non ſoluit. Jaco. de are dicit quod bene
ſi eſſet acquiſitio ſimplex que non poſſet eſſe damno
ſa procederent contraria: ſed acquiſitio hereditatis
poſſet eſſe dānoſa: ergo requiritur curatoris autori
tas: vt inſti. de auto. tuto. §. neqꝫ.

1 Filiuſfamilias ſicut voto non obligatur an obli
getur aditione hereditatis.

¶ Secure. adde quod Bald. hic impugnat Barto.
quia quemadmodum requiritur quando teſtis de
ponit quod deponat per vnū ex quinqꝫ ſenſibus cor
poreis quod ſenſum exprimit. l. qui teſtamentum. §.
finali. ſupra de teſta. l. teſtamentum. verſi. ſub preſen
tia. C. de te
ſta. §. ſi au
tem abſint
in autenti.
de heredi.
et falc. ita
debet eſſe
in tabellio
ne: et ſicut
teſtis de
bet depo
nere vt ſu
pra eo. mo
do tabel
lio debꝫ cō
ficere iſtru
mētum al
tero ex duo
bus ſenſi
bus ſcilicꝫ
viſu vel au
ditu. vt no.
gloſſ. in. §.
oportet. in
ver. ſi al's.
in aut. de
inſtr. cau.
et fide. et
not. Joan.
Andre. in
addi. ſpec.
in titu. de
inſtru. cau.
in aut. ſed
nouo iure.
C. ſi cer. pe.
et qđ hec
ſit veritas
tenet Joan. an. in titu. de inſtru. edi. §. et reſtat. verſi.
ſub qua forma.
b Andreas Pomate. ¶ Nō intelligit. vide Ang.
in. l. item q: in prin. ff. de pa.
c Andre. Pomat. ¶ Sed qualiter. vide Feli. in. c.
cū cauſam. col. iij. et ſeq. de teſt.
d ¶ Obligari. Adde quod cōmuniter tranſeūt doct.
cū Barto. et Ang. hic in cōſi. vlti. dicit ꝙ ſi in here
ditate non ſunt creditores nec legatarij ꝙ ſine ſolen
nitate ſtatuti poterit adire. et ita dicit in. d. conſi. de
cidiſſe bo. in. d. l. more. Idem tenet hic Pau. de caſt.
qui ſimiliter dicit ſe conſuluiſſe. ſi autem ſtatutū di
cat quod non poſſit cōtrahere ſine preſentia ⁊c. bar.
in. d. l. more tenuit quod non poterit adire. Idē hic
tenet Paul. de caſtro. qui dicit quod vidi ſeruari de
facto cū ſit fauorabile. Idem tenet Ro. hoc contra
rium tenent hic Bald. Ange. Imol. et ipſe Bartol.
in. l. apud iul. §. fi. ex qui. cau. ma. et domi. Abb. in. c.
qua fronte. de appel.

Votum quaſi volitum.
Filiuſfa. ſm tempora. ff. agnoſcē. bo.
po. non obligabat nec in reſtitutione
trebellianica.
2 Ratio quare in aditione hereditatis
debet precedere iuſſus: et in bo. poſſ.
et trebellianica reſtitutione ſufficit ra
tihabitio ſequens.
3 Filiuſfamilias hodie poteſt heredita
tem repudiare ſine iuſſu patris.
4 Quos actus conſiſtentes in volunta
te poſſit filiuſfa. abſqꝫ iuſſu vel autori
tate patris.
5 Actio non oritur ex ratihabitione: ſꝫ
ex nego. geſt.

Qui in aliena.
Hereditatem quocunqꝫ
modo delatā: fili⁹ adeū
do non obligat patrem
ſi precedat iuſſus. ſed in bono. poſſeſ.
ſufficit niſi ratihabitio ſubſequatur.
hoc dicit. ¶ Oppo. C. de bon. que li
be. l. fina. dicit gloſſ. hodie adeundo fi
lius ſine iuſſu patris obligat ſe: vt ibi
olim non obligabat ſe. vt. l. fina. infra
quis or. in bono. poſſeſſ. ſer. nec etiam
patrem vt hic. ¶ Oppo. filius ex om
ni cauſa obligatur preterqꝫ in mutuo
et voto: vt lege filius. infra de actio.
1 et obliga. quare † ergo non obliga
tur adeundo. Reſpondeo votum di
citur quaſi volitum. filiuſfa. ergo non
obligatur voto hoc eſt ſimplici vo

a ¶ Simplici voluntate. hanc rationem Bart. reprehendit Pau. de caſtro. in lege mutuum. ſupra eodem. de quo vide omnino que dixi in lege prima. in prima colū. C. qui admit. poſt moder.

b Andre. Poma. ¶ Quero nūquid. Iſta eſt cōis opi. ſecūdū Alex. in. l. ſi quis mihi bo. §. iuſſum. in prin. e. tit.

c ¶ Sed et ſi nō adierit. Vide bal. in. l. iij. in. vj. col. ꝺ fideicō. ad de qꝺ pro opi. Bart. facit. l. quicunqꝫ. C. ꝺ apo. publi. li. x. cōmuniter ꝓ ſcribentes approbat in l. j. C. q̄ admit.

Andreas Pomate. ¶ Sed et ſi nō adierit. vide q̄ in ꝓpoſito no. Barb. in repeti. rubr. de fi. inſtru. col. lvij. cui adde Feli. in c. ſicut. pe. co. ꝺ re iu. vide Bar. cōſi. lxxix. ⁊ mlta pulchra ꝑ iaſ. in. l. j. v. co. et ſeq. C. q̄ admit. are. ꝯſ. xxxvj. in ci. caſus talis eſt. ale=

a luntate: [a] ſed hereditatis aditio conſiſtit in volūtate ſimplici declarata per aliquem actum: vt. l. proxi. in prin. ⁊. l. pro herede. in princ. ſ. eo. ideo nō obligatur: quia cōtinetur ſub illa exceptione preterqꝫ in voto: et in agnitione bonorum poſſeſſionis: eodem modo dicitur quis obligari voto magis ſolennizato: quia oportet quod illud votū fiat coram iudice et per iudicē approbetur decernendo olim. hodie ſufficit agnitio ſola: vt. l. fi. C. q̄ admi. ad bon. poſſeſſ. ideo filiuſfamilias nō obligatur agnoſcēdo bonorū poſſeſſ. ſm iſta tempora. Idem in trebellianica reſtitutione. nam licet heres reſtituat hereditatem mihi: tamen cum creditoribus et legatarijs ego nil facio: ſed ex hoc ſolo quod accepto reſtitutionē hereditatis: obligor. vt. l. j. §. j. ſ. ad treb.
2 ¶ Sed quero † que eſt ratio quod in aditione hereditatis debꝫ precedere iuſſus: in bo. poſſ. et trebellianica reſtitutione ſufficit ratihabitio ſequēs. vt hic. et. l. ſeruo inuito. in prin. ſ. ad treb. Reſpon. gl. tangit in. l. j. C. qui admit. ad bono. poſſ. tu dic clarius. aditio hereditatis eſt de iure ciuili mere. nam de iure gentium vel diuino non reperitur ꝙ quis nuda voluntate obligetur niſi deo: ſed hic nuda volūtate obligatur: ergo eſt mere iuris ciuilis: vt dixi in rubrica. ſ. e. ſed de iure ciuili eſt pa- 5
tria poteſtas: vt. l. nam ciuiū. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ſm ergo ius ciuile filius non eſt poteſtatis ſue: nō ergo dicitur habere poteſtatē niſi pater admittat. merito ergo opꝫ quod precedat iuſſus patris ſeu permiſſio: vt. l. ſi quis. §. iuſſum. ſ. eod. quia ratihabitio non ſufficit cum nil reperiat factū cū nulla videatur voluntas: ergo ratū 1
habere nō poteſt: ſed in bono. poſſeſ. non conſideratur adeo ſolennitas iu- 2
ris ciuilis: pretor enim vocat ad hereditatē inſpecta naturali cauſa: nec curat vtrum ſit agnatus vel cognatus emancipatus vel ſuus. ideo videt̄ ali- 3
quid factū naturaliter: merito pōt ratum haberi: vt dicit gloſſ. in. l. j. C. qui 4
admit. ad bo. poſ. eo. modo in trebellianica reſtitutione gero aliquod negotiū cū herede reſtituente: et cū eo 5
ago ſaltem tacite vt ſatiſfaciā creditoribus et legatarijs: lꝫ abſentibus. licꝫ c
enim de iure ciuili mero ante ſenatuſ- 1
conſultum trebel. illis abſentibus nō obligarer: quia alteri ſtipulari ⁊c. tamen obligabor naturaliter. vt. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ſ. de verbo. obli. ergo erit aliquid actum. merito poteſt ratum haberi: ſed aditio 3
hereditatis in ſola volūtate ꝯſiſtit: vt dixi. ¶ † Quero nunquid [b] filius poſſit repudiare hereditatē abſqꝫ iuſſu patris. Hodie conſtat quod ſic. vt. l. cum nō ſolū. C. de bo. que lib. ſm tēpora harū legū non. vt. l. is poteſt. et. l. is qui heres in fi. ſ. eo. ſed ibi non dicitur quod iuſſus debet precedere licet requiratur voluntas. ſed hoc probatur in. l. iulianus. ſ. de leg. j. in. ſ. charta. vbi optio que eſt actus conſiſtens in ſimplici voluntate non poteſt fieri per filium niſi precedente iuſſu et optio aliquid repudiationis continet. Nā optando vnum repudio ceteros. dices tu iſta videntur contra. l. nam ratihabitio cōſiſtit in ſimplici voluntate: nec requiritur patris preſentia. vt. l. pomponius ſcribit. de nego. geſt. tamen filiuſfamilias poteſt ratum habere ſine iuſſu etiā patris. vt. l. ij. in fi. ſupra ſolu. mat. et. l. ſi ſine. §. fi. infra rē ra. ha. ¶ Pro
4 cuius declaratione ſcias † quod iſtorum actuum cōſiſtentium in libera voluntate quidam ſunt magne autoritatis: vt teſtamentum et codicilli per que ſola voluntate diſponimus in alios: et iſta non poſſunt fieri per filiumfami. etiam patre volente. vel iubente vt. l. qui in poteſtate. ff. de teſtamen. Quidam ſunt actus etiam ſolennes: ſed non tantum vt aditio hereditatis per quam etiam quis obligatur his qui nil ſciunt de hoc et obligant ſibi alios qui erāt ante obligati: et iſte actus non poteſt celebrari niſi precedat iuſſus. vt hic. et. d. §. iuſſum. Sed in bo. poſ. et trebel. reſtitutione ſufficit ratihabitio per rationē quā dixi. Quidam ſunt actus per quos quis obligat ſe tantū vt vouendo ſe deo: et in iſtis ſufficit ſequens autoritas nec requiritur quod precedat iuſſus. vt. l. ſi quis rem. §. voto. de pollici. Quidam ſunt actus qui conſiſtunt in voluntate per quos quis nec alium obligat ſibi nec ſe alteri: ſed per illum actum ex alio actu contingit obligatio et ratihabitio † non enim oritur actio ex ratihabitiōe ſm veram opi. ſed ex negotio geſto quod ad nos trahitur per ratihabitionem. vt l. ſi pupilli. §. item queritur. de nego. geſt. et ibi dixit tex. et in iſto actu non requiritur autoritas nec conſenſus patris. probatur per ſimile. pupillus non obligatur ſine autoritate tutoris tamen poteſt implere cōditionē per quā purificatur actus vnde obligatur. vt. l. in cōditionibus. ſ. de condi. et demon.

1 ☞ Ex diuturnitate temporis omnia preſumuntur ſolenniter acta.
2 Ex curſu temporis decem annorum nō inducit̄ aditio ſed preſumitur quod preceſſit.
Practica in probanda aditione filij qꝺ allegetur qꝺ preceſſit iuſſus patris et ſequuta eſt aditio.
3 Ex curſu decem annorum bonorum poſſeſſio preſumitur ſolenniter agnita.
4 Ex actu qui non poteſt fieri circa ius et nomen heredis facto a patre conſentiente filio preſumitur aditio facta.
5 Ex patiētia decē annorū preſumitur ſeruitus cōſtituta ſi allegetur lꝫ habeat cauſam diſcōtinuā.

Sed et ſi non adierit.

c † Ex diuturnitate temporis preſumuntur omnia ſolenniter acta. hoc

a dicit. ¶ Not. ipſum [a] ſummarium: vnde ſcire debes
2 † quod ex curſu longi temporis non inducitur aditio ſed preſumitur quod preceſſit. ideo textus dicit credendum eſt adiuiſſe ⁊c. ſimile in. l. cum de in remverſo. ſ. de vſur. ⁊ ex hoc habes practicam. debes enim allegare quod preceſſit iuſſus patris ⁊ ſecuta eſt aditio filij. ⁊ ad hoc probandum potes facere poſitiões quod pater tenuit dicta bona per. xx. annos filio pre-
3 ſente ⁊ patiente. ¶ Quero † quid in bo. poſſeſ. vtrum eodem modo preſumatur ſolenniter agnitio bonorum? text. hic loquitur in aditione. dicit textus. ſed ſi non adierit. ⁊ qꝺ in bono. poſſeſ. non procedat: patet quia illa debet agnoſci vel ratificari intra annum ad plus. vt. l. bonorum. ſ. rem ra. habe. ſed hic requiritur curſus. x. annorum: ergo ⁊c. Et hoc tenēt Iac. ⁊ Bal. Sed glo. C. qui admit. ad bo. poſ. l. j. ſuper ver. rataꝫ intelligit idem in bono. poſſeſ. ⁊ allega. hanc. l. quod tenent ibi docto. Mod. ⁊ bene per ea que dixi. nam c
patientia tanti tēporis non inducit actum: ſed facit preſumi ꝙ retro ab ipſo initio ſunt omnia ſolenniter 1
4 acta. ⁊ ſic intra tēpus. ¶ Quero † quid ſi appareat d
vnus actus tm̄ qui nō hꝫ fieri citra ius ⁊ nomē heredis. vt. ſ. eo. l. ꝓ herede. in vno die fact9 a patre conſentiente filio expreſſe: aduerte: nō dico ꝙ preceſſerit iuſſus principaliter de adeūdo: ſed qꝺ act9 fact9 eſt a patre cōſentiēte filio: ex quo deberet induci aditio ſi ſui iuris eſſet. Rn̄. ex illo ſolo actu preſumūtur oīa ſolēniter acta: ſicut hic ex curſu tēporis cū patiētia. tex eſt ⁊ glo. no. in ſimili in. l. ij. C. de do. ꝓmiſ. naꝫ ibi dicitur ꝙ illud qꝺ operatur preſtatio ꝑ lōgū tp̄s. vt. l. cū de in rē verſo. idē operatur ꝓmiſſio per vnā horā facta pro tāto tēpore. ¶ Vlti. per iſtū ver. ſuſti-
b neo gl. [b] noſtras contra dicta omniū Modernorum.
5 † nā dicit gloſ. ꝙ ex patientia. x. annorū preſumit̄ ſeruitus cōſtituta ſi allegetur: lꝫ habeat cauſam diſcōtinuā. vt. l. cū de in rem verſo. ſ. de vſur. ⁊. l. j. in fin. ſ. de aqua plu. ar. ⁊. l. ſeruitutes. de ſerui. qꝺ reprehēdunt c
Vltramonta. Nam. l. cū de in rem verſo: loquitur in faciente. ſ. in ſoluente. queſtio glo. loquitur in patiente: in quo eſt minor preſumptio. ita tenebāt Iac. but. et Ray. de forli. ⁊ hoc tꝫ Cyn. in. l. ſi certis ānis. C. de pac. hoc dico hic eſſe ꝯtra caſuꝫ huius ver. ⁊. l. ſi fili9. C. de peti. heredi. facit qꝺ no. in. l. pe. C. cōmuni diui. dixi in. l. j. in fi. de aqua plu. arcen. dixi in repe. d. l. cuꝫ de in rem verſo.

a ☞ Si precedit mandatum de aliquid faciendo et tu facias: licet non exprimas nomine mandantis illius mandato: tamen facere videris.

Si is qui.

Qui iuſſu alterius adijt preſumitur ſolum iubenti querere velle ſi iuſſum credat valere: ſecus ſi ſciat inualidum vel ſine iuſſu adijt. h. d. Tres partes habet vt in gloſſ. pone caſum ſm vlti. lectu. gloſſ. ⁊ veram: alias examinabo ſ. ¶ Oppo. de. j. reſponſo ad tertiū. dicūt quidā principiū loquitur in errante finis in dubitante. qꝺ gloſ. reprehendit ⁊ bene per. l. fi. C. de cōdi. indebi. Alij dicunt ꝙ principiū loquitur in errante in facto. finis in errante in iure. Iſta caſus poſitio non eſt vera: quia error iuris vel facti qꝫtum ad hoc non videtur attē- d
dendus: vt. l. j. in principio. ſ. de lega. iij. ¶ Preterea ignorantia facti ſupina: ⁊ ignorantia iuris idem eſt. vt. l. regula. de iur. et fact. igno. ideo glo. dicit tertio modo: ⁊ bene. Ex qua diſtingue vt habes text. et gloſſ. Aut ille qui dubitat vel errat in iure vel in facto: vtrum ſit filiuſfamilias adijt ꝓcedente iuſſu: ⁊ tunc in dubio non videtur velle querere ſibi niſi aliud appareat: vt hic in princip. Aut ſcit illū iuſſum reuocatum tacite vel expreſſe: b
et videt̄ velle querere ſibi: vt in. ij. rn̄ſo: ⁊ ſic non ꝓcederet ſecundū rn̄ſum: ſi poneremus filiū ignorare mortem patris [c]: preſumeretur eīn adire ex precedēte iuſſu. aut adijt nullo precedēte iuſſu. ⁊ videtur velle pro ſe: vt in. iij. rn̄ſo. † ⁊ ex hoc reſpōſo. nota diligēter [d]

a ¶ No. ipſ. Et vide Bartol. in cōſi. clxxix. incip. quidam habuit vxorē. Andreas Barbatia.

b ¶ Suſtineo gloſſ. Bal. ⁊ Angel. hic tenent cōtra Bartol. et adde bal. in. l. prima. in. viij. col. C. qui admitti. Adde quod Rapha. cuma. cum quo concordat Roma. diſtinguit quod aut apparet iſtum qui itinerabat per fundum longo tempore me patiente itineraſſe tanqꝫ volēs vti ſeruitute. et tunc procedat opin. Barto. hic aut itinerauit non tanqꝫ vtens ſeruitute: et tunc licet per longum tempus itinerauit non tamen poteſt allegare ſeruitutem: quia actus nō debet operari circa id quod non fuit exercitum. allega. l. j. §. iulianus. el primo. ſ. de itine. actuqꝫ priua. ⁊ dicit Alexander. quod hic concordia fuit Cyni. in dicta. l. ſi certis annis. pro quo facere dicit quod nota. Bartolus in vltima columna. in. l. cum de in rem verſo. ſ. de vſuris.

c ¶ Mortē patris. Et hic debent eſſe nota. contra infideles procuratores: de quo vide per Barto. in. d. l. qui ſeruum: de interroga. actio. vide de hac materia Barto. in. l. poſt dotem. in fi. iiij. col. ſolu. mat. et vide omnino que dixi in. l. j. §. nuntiatio. in. vj. col. de ope. no. nun. ⁊ vide que no. in. l. ſi ventri. in fi. de priui. cre. quid ſi delictum poſt mandatū feciſti. vide Ang. de are. in tracta. maleficiorum. in ver. ſempronium mandatorum. in fi. iij. colū. adde quod Pau. de caſt. in co ꝙ Bar. dicit: ſi precedat mandatū de aliquid faciendo: ⁊ poſtea facias licet nō exprimas noīe mandantis: qꝺ tamen preſumitur ꝙ nomine illius feceris. alleg. pro hoc caſum in. l. ſi ita quis. §. ſeia. de ver. obl. et in. l. res ex mandato. de acqui. re. do. ⁊ dicit not. ꝙ hoc caſu qn̄ tꝑe empt. non dixit ꝙ noīe mandatarij emebat ꝙ ſibi acquiritur dn̄ium ⁊ per actionē mandati tenetur transferre in mandantē. ſi vero emiſſet noīe mandātis recta via dn̄iū cū poſſeſſione requireretur mandatū. vt. l. per procur. C. de acqui. poſ. et vide oīno tex. ⁊ qꝺ ibi not. Bart. ad ꝓpoſitū in. l. is qui §. ſi ab ignoto. ver. qꝺ ſi is. ſ. de manu. Io. an. in addi. in tit. de procu. in princi.

d Andre. Poma ¶ Not. diligenter. Vide Alexā. cōſi. xxv. in vlti. col. ij. vol. Iaſ. in. §. ſequēs. columna vij. inſtitu. de actio. Felin. in. c. cum Mar. ferrarien. xan. conſi. lxxix. incipien. quis ſit iudex. j. vol. ⁊ conſi. ciij. inci. ſuper. j. dubio. in. j. volu. ⁊ conſi. ix. inci. an bona. ij. volu. ⁊ conſi. j. incip. ponderatis his. in. iiij. vo. et cōſi. xij. eo. vol. ⁊ cōſi. cv. eo. vol. Aret. cōſil. xxxvij. incip. factum ſuper quo. ⁊ conſi. cij.

in.ij.col.de conſi.Ang.con.cxcvij.j.vol.ꝛ conſi.j.pe. col.iij.vol.ꝛ conſi.lviij.in princ.j.vol. Ro.conſi.xcj.in iij.col.ꝛ conſi.xciiij.in.ij.col.

a ¶ Interdum. Item alia eſt limitatio vt ſi filius ſit inſtitutus ſub conditione qua eueniente ſiue impleta cum impleri poſſit ſine iuſſu fiat aditio. hic eſt text. nota. in.l. in conductis pupillus. verſicu.finali. de condi. ꝛ demon. et hũc tex. inducit Cy. et Dyn. et nouiſſime Bal. quod qui non eſt miles non poteſt aliũ creare militem: et q̃ non eſt doctor nõ poteſt alium doctorẽ creare.ꝛ vide no.per Bar.in.l.j.C.de digni. lib.xij.ꝛ ibi dicit an ille qui non eſt miles: ſed baro: poſſit alium creare militem: ꝛ adde Ange.ꝛ Imol. in.l.apud eum.de manumiſ.tit. generali: vbi querit an imperator poſſit creare doctorem abſq; alio doctore.

ꝙ ſi precedit mandatum alicuius de aliquo faciendo ꝛ tu facias poſtea: licet non exprimas facere te nomine illius: tamen preſumitur ꝙ noie illius feceris: vt hic.ꝛ.l.qui ſeruũ.ſ.de inter roga.act.ꝛ qđ not.in.l.ſi pupilli.§.j.in glo.mag.de nego.geſt.qđ eſt verum q̃tum ad mandantem: qꝛ ipſe habet actionem mandati cõtra facientem: et faciens contra eum: non contra illum cũ quo cõtrahitur niſi hoc ſciuerit.vt.l.ſed ꝛ iulianus.§.j.ſ.ad maced.In ſecundo reſpõſo quero que eſt ratio huius gloſ.ponit ꝛ bñ vt ſtatim dicam legendo eaꝫ. dico ꝙ ratio eſt: quia ſciebat iuſſum reuocatũ.vñ non preſumit̃ facere ex neceſſitate iuſſus. vide gloſ.per te. Dicit glo. ſufficit ſemel fuiſſe vtilẽ.non eſt bona ratio: qꝛ ſi aliquo tpe fuit vtile magis deberet impediri queri adeunti. Dicit glo.ratione iuſſus qđ nihil eſt: ſm Iaco. de

Andre. Poma. ¶ Interdum. Vide Iaſ. in.l.qui ſe patris.j.col.C.vnde liberi.

b ¶ Oppo. Vide Alexan.in.l.emancipati.in. iiij.col. C.de colla.

c ¶ Aduentitium. Ex diſpoſitione aui teſtantis dicũtur bona aduentitia.nota. ꝛ idem tenet gloſſ.parua quam ibi tenet Barto.ꝛ Ange. in.l.queſitum. de legatis.j.et hoc intelligit verum Imol. quando filius eſt exheredatus: ſecus ſi eſſet inſtitutus: per.l. quintus.§.fina.de annu.leg.ſed ſuum dictum forte nõ eſt verum: quia eſt contra gloſſ. in.l. gallus.§.quidam recte.de libe.ꝛ poſthu.dicentẽ qđ ſi pater cum filio a patre: id eſt ab alio inſtituatur quod ſubuenit ipſi filio: ſcilicet nepoti ſibi non queritur: ꝛ ſic profectitium non dicitur ſed aduentitium: ꝛ iſtud teneas niſi expſ ſe contemplatione filij nepoti obuenirent. vt loquitur.l.dedit.de colla.bono.per quam ſe fundat Bar. tenendo contra iſtam gloſſ. Item non obſt. d.l.quintus.§.fin.quia ille tex.loquitur in caſu ſatis diuerſo. Bart.in auten.ex teſtamento.C.de ſecun.nupt.tenet quod in dubio dicatur profectitium. Adde Angel. conſilio.lxxviij.incip.Ioan.philippi.ꝛ Barba. cõſi. xlj.ij.lib.

d Andre. Poma. ¶ Aduerte. Vide Bal.in.l.multum.colum.ij.C.ſi quis alte.vel ſibi. Alexã.conſi.ciij. v.col.iiij.volu.

are.qꝛ actio qđ iuſſu: oritur ex iuſſu precedenti ſecuto contractu vel quaſi: vnde ſi iubens moriatur re integra iuſſus reuocatur ad inſtar mandati.

1 ☞ Nepos filij exheredati quãdo dicatur ſuꝰ auo.
2 Quod nepos habet auo dicitur aduentitium.
3 Filius an faciat heredem patrem remiſſiue.
4 Heres Titij ab inteſtato qui fuit heres Seij ex teſtamento: an dicatur heres ex teſtamento vel ab inteſtato.

a **Interdum.** [a] Si filius in poteſtate eſt alicui heres neceſſarius: facit patrem neceſſarium heredem. ſecus ſi fuit voluntariꝰ. hoc dicit. in verſic.ſed ꝛ ſi quis.pone caſum ſecundũ vltimam lectu.gloſſ.alias examinabo j. b ¶ Oppo.[b] quod nepos nõ eſt ſuus donec pater precedat.vt inſtitu.de hered.qualita.et diffe.§.ſui.ſed hic precedit eum. ergo ꝛc. dicit gl.hic erat exheredatus vnde habetur pro mortuo. ¶ Oppo.quod ſi haberetur pro mortuo nõ poteſt ſibi acquirere filius. Reſpondeo: habetur pro mortuo quo ad quid: ꝛ quo ad quid nõ.
1 ¶ Oppo.extra glo. † quod etiam exheredatus non habetur pro mortuo: vt nepos dicatur eſſe ſuus. qđ patet: quia poteſt p̃teriri. vt.l. ſi quis poſthumos.§. ſi filium.in principio.de liberis et poſthumis. et.l. ſi quis filio exheredato. de iniuſto teſtamen.in princi. Solu.in ſucceſſione contra vel preter voluntatẽ aui nepos filij exheredati non dicitur ſuus: ſed in ſucceſſione ſecundum voluntatem dicitur ſuus. ratio quare viuente filio nepos non dicitur ſuus eſt quia precedit eum pater: nec poteſt dici quodammodo dominus bonorum aui cuꝫ exheredatio ſumat effectũ poſt mortem. vt.l.filium.§.ſed cuꝫ exheredatio.j. de contratabul. vnde auus nõ habet neceſſe inſtituere vel exheredare eum. ſed quando pater inſtituit eum dicitur ſuus ꝛ neceſſariꝰ: qꝛ erat in poteſtate. ¶ Oppo.ꝛ l. re intro gloſſ. quod non queratur patri quo ad proprietatem.vt.l.fi.C.de bo.que liberis. Dicit gloſ. verum eſt hodie: cum aduentitia non querantur.
2 ¶ Nota iſtam gloſ. † quod illud quod nepos habet
c ab auo dicitur aduentitium [c] reſpectu patris. quod dic vt dicam in.l.dedit dotem.de colla.bono.tangemus in.l.queſitum.in princip.j. de lega.j. ¶ Venio ad verſic. ſed ꝛ ſi quis. reuoco in dubium intellectũ huius verſicu. Gloſſa legit quatuor modis. primo in aliquo qui ſit inſtitutꝰ ab aliquo extraneo. dicit Dynus iſtum caſum non procedere: quia non habet dubium: ꝛ intelligit inſtitutum ab extraneo quo ad ſe inſtitutum: ꝛ extraneum quo ad filium arrogantem: vt ab vlti.lectura differat. Alij legunt quod aliquis fuit inſtitutus heres a patre ſuo in cuius poteſtate erat. hec lectu. non eſt vera: quia contra text. ibi: mortis tempore ꝛc. Tertij legunt vt in glo. quam lec.gl. reprehendit ꝛ bene. vide glo: que ſubdit quod filius nõ poſſit bene adoptare. Certe imo poteſt filꝰ qui non eſt in poteſtate. vt in.l.qui liberatus. et.l. ſi pater filium.ſ.de adop. Vltimo gloſſ. ponit vnum caſum verum: qui eſt clarus et poſui legendo literaꝫ.
d ¶ Aduerte[d] principium huius litere facit ad vnum
3 † vtrum filius faciat heredem patrem? Videtur tex. qđ ſic.ibi: patrem enim ſuum ꝛc. dicam in.l.cũ filio.j. de lega.j.ſecundum reſponſum. facit ad aliud: vos videtis ꝙ quis efficitur talis heres per alium: qua-

a ¶ Celſus. Vide no. in lege pomponius.et in lege ne ſennius.de neg.geſt.et limitatur hoc eſſe verum in actibus precedentibus a voluntate mea. tamen ſecus ſi a voluntate mea et alterius.l.j.§.item ſi prediꝛerit.nau.c au.ſtabu.

Andreas Pomate. ¶ Celſus vide Feli. in.c.cũ.M. ferrarieñſis in.j.charta de cõſtitu.

¶ Aduerte qđ Bar. allegat cõtradicere i hoc.§. fin. his que dixit in.l.pacta nouiſſima. C. de pactis. Sꝫ pro ſaluatione bart. vide ꝯcor. poſitã ad d.l. pacta nouiſſima. C.de pact.

Andreas Pomate. b ¶ No.qđ vide bart. in.l.non ſolũ.§. morte.in.iij. colũ.ff.d ope. no.nũtia.

Andreas Pomate. c ¶ No.qđ per actum. Vide Alex. conſi.vij.col.iij.in.iiij.vol.ro. conſi.clxxviij.pe.colũ. Are.ꝛ Alex in.l.ſi ſtipulatus. in princ.ff.de ver.obli.

4 lis eſt ille per quem efficitur. † quod facit ad.q.glo.in lege.iij.in prin. de peti.heredi.ſi ſum heres Titij ab inteſtato qui fuit heres Seij ex teſtamento vtrum dicar ex teſtamento vel ab inteſtato. et determinat eo modo quo prius: pro quo.l.nec intereſt.j.de fidei com.here.pet.

1 ☞ Proteſtatio precedens cõtraria actui ſequenti: facit vt actus ſequens nihil operetur.
2 In conſiſtentibus in pura noſtra voluntate proteſtatio precedens impedit actum ſequentem.
3 Proteſtatio ad hoc vt impediat actũ fiendum quando requirat patris preſentiam.
4 Cauſa quando requiratur in proteſtatione.
5 Per actum ſequentem contrariũ proteſtationi qñ tollatur proteſtatio. c
6 Timens quis ne cogatur contrahere cautela eſt Dyn.quod clam proteſtatur: quod ſi facit non facit voluntarie: et an talis cautela ſit bona. d

a **Celſus.** [a] Proteſtatio † p̃cedens actui ſequenti ꝯtra facit
1 vt ſubſequens actus nihil operetur.
2 hoc dicit ſecundum Dy. ¶ † Nota ꝙ in his que cõſiſtunt ex noſtra pura voluntate: proteſtatio precedens impe-
3 dit actum ſequentem. ¶ † Nota qđ [b] in dictis caſibus quando fit proteſtatio non requiritur partis preſentia: vſ
b quod ei innoteſcat: vt hic: ꝛ in glo. dũ dicit clam. ſed ſi eſſet celebrandꝰ actꝰ qui penderet ex voluntate mea et alterius: tunc proteſtatio debet innoteſcere parti: alr̃s nil valeret. vt.l.fina.§. item ſi prediꝛerit.naute caup. ſtabu. et.l.ſi fideiuſſor.in princip.ſ.manda. ꝛ.l.actione.§.renuntiare.ſ.pro ſocio. et.l.j.in princi.de liber.agnoſcen.tangitur per docto.in.l.pacta nouiſſima.
4 ſ.de pactis. ¶ † Nota ꝙ in proteſtatione nõ requiritur cauſa: quod in caſibus predictis intellige: ſcilicet in eo quod in noſtra voluntate ſola conſiſtit: vt hic. ſufficit enim pro ratiõe voluntas. vt.l.quia poterat. ad trebellia. alr̃s requireretur cauſa. vt.l.ſi hominem.ſ.mandati.ꝛ.l.j.C.debi. ven. pign.impe.non poſ. ¶ Nota qđ per actum [c] ſequentem contrarium proteſtationi non videor a proteſtatione recedere [d]: vt hic. ratio: qꝛ ille ſequẽs actus pendebat a mea ſimplici voluntate: que voluntas preſumitur abeſſe propter proteſtationẽ: ſecus ſi actus ſequẽs pendebat ex volũtate mea ꝛ alterius. vt.l. cũ in plures.§. locator horrei.ſ.loca.ꝛ.c. ſolicitudinẽ.extra de appel. ſicut enim propoſitũ meũ in mente retentum non nocet cõtrahenti mecum. vt.l.ſi repetendi. C. de condi.ob cau. Ita nec talis proteſtatio facta clam que ei non innoteſcit. et aduerte ad illud quod dico: quod

d ¶ Recedere. Angel. ponit vnum dictum valde not. allegando Innocen.in.c.perlatum.quod metus cauſa.ꝛ in.c.cauſam matrimonij.de offici.delegati. vbi dixit: quod ſi metus adfuit tempore contractus a tyrãno illatus: poſtea trado rẽ ex interuallo: an videatur ſubeſſe metus: ꝛ dicit qđ ſic: qꝛ nõ videtur purgatus metus poſtq̃ ſuberat eadẽ cauſa timendi. et ibi allegat ideꝫ in proteſtatione: ꝛ refert. pone ꝙ quidã fuit tortus nullis precedentibus indicijs. poſtea notarius ex interuallo ſcribit: ꝙ ſpõte cõfeſſus fuit reꝰ: an dicatur falſum ſcribere: ꝛ dicit ꝙ ſic: quia cum iudex poſſit iterum torquere: ꝛ ſic ſubeſſet eadem cauſa timoris non eſt verum illum ſponte cõfeſſum: imo metu tormentorum videtur confeſſus. ideo officiales practicant quod aliqui notarij non adſint in tortura. ſi vero proceſſit tortura precedentibus indicijs legitimis. tunc ſi ex interuallo confiteatur dicit̃ ſponte facta: et operatur aliquid. de hoc vide Bartolum. in.l.prima.§.vltimo.et ibi dixi de queſtioni. et Bald. in.c.primo.§.iniuria.de pa.iura.firmã. Iacob.butri. Bald.et Angelus in.l. ſecunda.C.quod metus cauſa. Bal.in.l.prima.in.viij.colum.C.ne ex deli.defun. vide imol. in dicta.l. j.§.vlti. de queſtio. et videtur probari ibi doctrina Angel. et ibi etiam vide Bart. vt refert Imol. in dicta.l. prima. fuit dictum Gandini in ſuo tractatu maleficiorum. in ca. de tormentis. ſub rubri. vtrum cõfeſſio facta ab eo qui tortus eſt nullis precedentibus indicijs valeat. et iſtud dictum ſequitur Salice.in.l. ij. C.de cuſtodiendis reis. idẽ Petrꝰ de Ancharano in clemen.j.de homici. idem Angelus in tractatu de queſtionibus. et idem voluit Petrus de ancharano in conſil.xxiij.incipiente: in Chriſti nomine viſa inquiſitione. vbi dicit vnum aliud: videlicet quod ſi apparet illum fuiſſe iniuſte carceratum et poſtea confeſſum non dicitur: nec dici poteſt confeſſio legitima: nec ex ea condemnatus eſt. allegat legẽ nouiſſime. et quod ibi voluit Baldus.ff. quod fal. tuto. autoritã. bene facit lex qui in carcerem.ff. quod metus cauſa. et quod ibi Bartolus contrariam opinionem voluit Baldus in.l.vnica.C.de cõfeſſis. et etiam idem tenuit Petrus de leaꝫa.in commento.capitu.grauis.ad finem.de depoſito. et predicta opinio Angeli communis eſt. Ego adduco l.maritus.cum gloſſa quam ibi notat Bartolus de queſtionibus. et Baldus et Romanus in conſilio clxviij. ſequitur opinio Angel. et facit mentionem de contrarietate Baldi. et ad predicta vide gloſſam in.l.vt debitum.ꝛ ibi notat Baldus.C.de hereditã.actioni.

¶ Largioꝛ fieret. Cõtrarium tenet Bal. in. l. pacta nouiſſima. C. de pactis. per. l. ſi ita ſcriptũ. ⁊ ibi Ang. de lega. j. ſed Innocen. in. d. §. moꝛte. ⁊ in. c. cum. M. ferrarieñ. de conſti. dicit quod obſtare videtur text. in dicta. l. ſi ita ſcriptum. et ad illum reſpõdet meliꝰ: facit text. in. l. ſi qs in pricipio teſtamẽti. al's in. l. ſi quis. §. qui teſtamẽto de lega. j. a Bar. in. d. l. pacta nouiſſima. fa 5 cit quãdã diſtinctionem cum opi. Bart. concoꝛdat dñs And. in. d. c. cuz M. ferrarieñ. de cõſtit. et ibi etiã Imo. et Imo. in d. §. moꝛte et Imo. in lege quoties. §. ſed ſi cum. de here. inſti. et Pau. de caſtr. in. d. §. locatoꝛ hoꝛrei. vbi ponit vnã diſtinctionem quam repꝛobat i l. pacta nouiſſima. pꝛealleg. ⁊. d. §. moꝛte.

b ¶ Item reperitur. Et vide Angelum. in. l. moꝛa. ſ. de vſur. vbi tenet iſtam theoꝛicam. et ibi refert quendam egregium ſic deciſiſſe per iſtum textum. qui ſecundum eum eſt ſingularis. et vide eum in dicta. l. moꝛa. et hic Adde ad Moderniores hic. Andreas Barbatia.

c ¶ Non eſt bonum. Sed Bald. ⁊ Imol. hic ſuſtinẽt iſtud dictum Dy. niſi ſubeſſet eadem cauſa timoꝛis. alleg. no. per Inno. in. c. pꝛimo. quod metus cauſa. et in. c. cauſam matrimonij. de offic. delega. ⁊ no. Bart. in. l. ſi ob turpem. C. de condictio. ob turp. cau. ⁊ in. l. ſecunda. quod metus cauſa. iſtud dictum non puto verum: quia aut in veritate pꝛobatur de iuſto metu tyꝛanni: et iſte metus eſt ſufficiens ad reſcindendum contractum abſq; pꝛoteſtatione: aut non pꝛobatur de iuſto metu: ſed ſolum de pꝛoteſtatiõe clam facta: et tunc iſta non eſt ſufficiens ad reſcindendum cõtractum dependentem a voluntate duoꝛum. Paul. de caſtro ſentit iſtud qđ dixi ⁊ vult conari ſaluare Bal. et ſua ſaluatio nihil valet: attento quod in actibꝰ dependentibus a voluntate duoꝛum nihil valet pꝛoteſtatio. ⁊ ſic non facit abeſſe conſenſum. l. j. §. renuntiare pꝛo ſolu. l. j. de liber. agnoſcen. dicit tamen Paul. quod tunc ꝓteſtatio facit abeſſe conſenſum quando qs metu tyꝛanni non audebat pꝛoteſtari. alle. not. ꝑ bal. in. l. clari. C. de fideicommiſ. et in. l. ij. C. de his qui ꝑmet. iudi. non appe. et ſic bene cõcedo qđ iſta limitatio ꝓcederet quãdo iuſte timeretur tyꝛãnus ⁊ clã pꝛoteſtaretur. et non qđ glo. hic pꝛobat qđ qñ actꝰ eſt metu factꝰ nõ eſt opꝰ ꝓteſtatione vt actꝰ dicat nullus. de quo vide Raphã. hic qui dicit quod imo eſt neceſſaria. et alle. dictum Bal. in rubꝛi. C. ſi quis ali. teſta. pꝛohibue. ſed voluit euz allegare in tractatu ſchiſmatis. in. xij. colum. vbi tenet qđ eſt neceſſaria pꝛoteſtatio. ſed Raphã. dicit qđ non requiritur pꝛoteſtatio qñ actus cõſiſtit in faciendo: ſecus ſi in omittendo. et ſic loquit c. ſi iuſtus metus. de appel. ⁊ dicta. l. ij. C. de his qui per me. iudi. quia aliàs ſequeretur qđ nunq̃ foꝛet ſuccurſum meticuloſo qui metu tyꝛanni vẽdidit niſi pꝛoteſtaretur: ⁊ an requiratur pꝛoteſtatio qñ non facio actum metu: vel aliquo impedimento tetigi in repoꝛtatis in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pꝛetoꝛi. de ope. no. nuntia. inquantum tenui contra Bar. in. l. ij. ff. ſi quis cautionibus.

Andreas Pomate.

d ¶ Nil operaret. Vide clariꝰ pꝛacticã Papiẽſem in foꝛma libelli opponit contra iudicem ſuſpectum in gl. in ver. pꝛoteſtando in. iiij. col. verſi. ⁊ per hoc patet. vide Bar. conſi. xliij. iij. col. j. volu.

talis pꝛoteſtatio facit pꝛeſumi volũtatem abeſſe: intelligitur de actu qui ſtatim ſequitur poſtea; ſecꝰ ſi ex interuallo magno. argu. l. per retentionem. C. de vſuris. et ideo ad hoc vt hoc eſſet: eſt neceſſe qđ pꝛoteſtatio largioꝛ fieret.[a] ſcʒ ſi aliquo tẽpoꝛe per me fieret aliquis actus per quem induceretur aditio ex nunc pꝛoteſtoꝛ me non facere animo adeũdi. ¶ † His pꝛemiſſis venio ad glo. et oppono quod aditio valet ſed reſcinditur per actionem qđ metus cauſa. vt. l. ſi mulier. §. ſi metu ij. ſ. quod metus cauſa. Gl. ponit plu- b res ſolutiones. illa eſt vera ſolu. quod 6 hic non adiuit: quod apparet ex pꝛoteſtatione per quam pꝛeſumitur voluntatem abfuiſſe. et hoc vult dicere glo. dum dicit hic fallens ibi non. ¶ Op. c quod metus verboꝛum non ſit iuſtus metus. Solu. eodem modo quo. ſ. qa hic nõ adiuit: nam ſi adiuiſſet metus non fuiſſet iuſtus. ¶ Oppo. C. eodem d l. cum aliquis. Sol. dicit glo. ibi per iudicem cogitur. ſicut. j. ad trebellia. l. nam quod. §. qui compulſus. Aduerte quod quando actus pendet ex mera mea voluntate: tunc eſt verum qđ pꝛoteſtatio impedit actum ſequentẽ. ſed quando quis poteſt cogi adire velit nolit et iuſte cogitur: tunc pꝛoteſtatio pꝛecedens nil operatur. ¶ Oppo. j. ſi quis omiſſ. cau. teſta. l. j. §. j. Dic vt in glo. ratio ſolutionis eſt: quia dominus poteſt iuſte cõpellere. vnde quantum ad dominum aditio non ſtat in libera poteſtate ſerui: et ſic nihil releuat pꝛoteſtatio: ſed quãtum ad extraneum ſic. ¶ Opponitur de. l. ſi patre. de ritu nuptia. Gloſſ. non ſoluit. Dy. dicit: quod ibi loquitur de coactione reuerentiali: quod nil videtur: qꝛ etiã coactio reuerẽtialis inducit reſciſſionem actus. vt. l. pꝛima. §. que oneran- de. quarum rerum act. non da. Dic ergo quod ibi non erat actus qui pendebat ex nuda voluntate facientis. Item nulla pꝛeceſſit pꝛoteſtatio. Itẽ reperitur[b] in quibuſdam aditionibus Dy. qđ per hanc legem cõſuluit † qđ ſi aliquis timebat ne cogeret ab alio cõtrahere: conſilium eſt qđ pꝛoteſtetur clam qđ ſi facit non facit voluntarie: hoc conſilium nõ eſt bonũ[c]: quia hec lex loquitur in his que pẽdent ex voluntate contrahentis tantum: ſed ſi poſtea celebꝛaretur contractus cũ alio nil operaretur[d]: vt dixi. nec per hanc pꝛoteſtationem pꝛobaretur metus. vt. l. metum. C. quod metus cau. et de materia pꝛoteſtationis dixi in l. non ſolum. §. final. de operis noui nuntia.

Si quis filium.

Vulgaris ſubſtitutio expirat ſi per inſtitutum alteri hereditas acquiratur. hoc dicit.

¶ Opponi. quod ſit locus ſubſtitutioni cum filius non ſit heres: ſed patrem heredem facit. vt per. l. pꝛi. §. interdũ. Sol. vt ſubſtitutus excludatur ſufficit qđ inſtitutus ſit heres vel aliꝰ eiꝰ miniſterio. vt hic. ⁊. l. ſi pater. ſ. de here. inſti. ¶ Querit glo. an hoc ſit verum: ſiue teſtatoꝛ ſciebat: ſiue ignoꝛabat eũ filiumfamilias. dicit gloſ. ſi ignoꝛabat habet locum diſtinctio. l. ſi pater. ⁊ hanc glo. tenet Iaco. de are. Pe. tenet contrarium vt refert Cy. in. l. cum pꝛoponas. C. de heredi. inſti. dicam in. l. cum filio. j. de leg. j. tene menti hanc gloſ. quod diſtinctio. l. ſi pater. de here. inſti. que loquitur de ignoꝛante quem ſeruum: habet locum in ignoꝛante quem filiumfamilias.

1 Leges diſponentes hereditatem non ãgnitaʒ tranſmitti intelligũtur vt ille in quem tranſmittitur poſſit adire vel repudiare.

2 Si filius decedit ſciens ſe neceſſarium quod etiam tranſmittat beneficium abſtinendi.

3 Filius quando poſſit ſe ab hereditate paterna abſtinere et auitam habere.

a **Sed et ſi filius.** [a] Suus hereditatẽ patris non agnitam tranſ-

1 mittit cum beneficio abſtinendi. h. d. ¶ † Nota qđ omnes leges que dicunt hereditateʒ non agnitam tranſmitti: debent intelligi: vt ille in quẽ tranſmittit poſſit adire vel repudiare: immiſcere vel abſtinere ſicut defunctus poterat: vt hic. ⁊ not. in. l. j. C. de his

2 qui ante aper. tab. ¶ Quero † qđ ſi deceſſerit ſciẽs ſe neceſſarium? Gloſſa reſpõdit idem: niſi immiſcuerit. tunc enim non haberet beneficium abſtinẽdi heres ſicut nec defunctus. vt infra pꝛoxi. §. pꝛo hoc facit tex. in. l. cum antiquioꝛibus. C. eodeʒ. vbi dicitur illud fuiſſe reſponſum per Paulum iuriſconſultum cuius eſt hec. l. ⁊ ſcḋm hoc hic debetis habere gl. quẽ dicat idem ſi non ignoꝛauerit. alias glo. eſt ſine nõ. et male: quia non eſſet diuerſus caſus ab eo qui po-

3 nitur in litera. ¶ Querit gloſ. quid † ſi velit abſtinere a paterna hereditate ⁊ habere auitaʒ? an poſſit?

b Glo. dicit quod ſic[b]. iſta glo. diceret verum tenẽdo illam opi. qđ hereditas patris non agnita nõ tranſmittatur ad extraneos: qđ tenet gl. in. l. ſi infanti. C. eo. ſed tenendo illam opinionem veriorem qđ hereditas patris per ſuum tranſmittatur ad quoſcunq;. hec glo. non pꝛocedit. naʒ ſi nepos abſtineret ſe ab hereditate paterna: illa hereditas vadit ad auum: et ille auus poteſt adire auitam: cuʒ filius decedẽs illam tranſmiſerit ad quoſcũq;: ⁊ hoc bene tangitur in. l. qui ſe patris. C. vnde lib. ⁊ ibi per Cy. in ver. illa exempla repꝛobantur. d. vero. l. qui ſe patris: debet intelligi qñ filius ab hereditate paterna erat penitus excluſus vnde eaʒ nõ poterat tranſmittere. hoc autem an hereditas patris nõ agnita tranſmittat. dicemus plene in. l. ventre. j. eodem.

1 Heres heredis an ſit heres teſtatoꝛis.

2 Heredis appellatione an compꝛehendatur extraneus. remiſſiue.

3 Heredum appellatio an poꝛrigatur in infinituʒ ad quoſlibet ſucceſſoꝛes: an intelligatur de pꝛimo tantum.

4 Libellus dico me heredeʒ Titij pꝛocedit: licet ſim heres heredis Titij.

c **In omni.** [c] Hereditatẽ agnitam per defunctum non poteſt heres eius repudiare. hoc dicit. ¶ Nota † quod qui

1 eſt heres heredis teſtatoꝛis eſt heres. Glo. dicit qđ hec regula fallit in caſibus. ¶ Pꝛo cuius declaratione debetis ſcire qđ circa hoc occurrunt

2 duo dubia. Et pꝛimo † an appellatio heredis poꝛrigatur tantuʒ ad filios: an ad quoſcũq; extraneos. de quo in l. ex facto ſi. ad trebellia. diximus in l. gallus. §. nunc de lege. ſ. de liber. et

3 poſthu. ¶ Secundo dubitatur † an appellatio hereduʒ poꝛrigatur in infinitum ad quoſlibet ſucceſſoꝛes an vero intelligatur de pꝛimo tantum? De hoc etiã diximus in. d. §. nunc de lege. in pupillari tamen ſubſtitutiõe facta ꝑ hec verba: quiſquis mihi heres erit: ſit heres filio meo. nõ intelligitur eſſe heres defuncti niſi q̃ ei eſt heres ex diſpoſitione ſua: vt. l. quis liberis. §. hec verba. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ l. ſciendum. de verb. ſigni. ¶ Quero

4 ſi ſuʒ heres † Titij per mediam perſonam alterius: an ego habeam neceſſe hoc in libello expꝛimere: an ſufficiat ſi dicaʒ ſimpliciter me heredẽ Titij? Doc. in. l. ſi. C. de hered. inſtitu. dicunt q non eſt neceſſe: qđ eſt verũ. alleg. pꝛo hoc caſum. l. paterfa. de vulga. et pupil.

1 Stãte ſtatuto qđ mulier nõ poſſit contrahere: an poterit hereditatẽ adire.

* **Mor.** Qui non poteſt ſe obligare nõ poteſt adire. h. d. Hec. l. in mõ legẽdi aliquã varietatẽ hʒ tñ oẽs

a ¶ Sed et ſi filius. Vide hunc text. allegatum per Barto. ad nota. q. in. l. is poteſt. in penul. colum. infra eodem.

b ¶ Glo. dicit qđ ſic. Bal. in. l. qui ſe patris. vnde libe. tenet idem qđ gl. iſta ſed repꝛehenditur. de quo vide q̃ ibi dixi in. xix. col.

c ¶ In omni. Vide hũc tex. allegatum ꝑ bartol. in. l. is poteſt. in penul. q. j. eo. ⁊ inducit hoc ad queſtionẽ per Rom. de qua per Bal. in. l. ſi. de here. inſtituen. ⁊ Barto. in conſi. incipiente: Andreas Martini teſtatoꝛ grauauit heredẽ ad cõſtruẽdaʒ capellã ſub pena: an tranſeat ad heredem heredis: ſcḋa tamen diſtinctione an ſub nomine pꝛopꝛio an appellatiuo: et an pꝛeceptũ de nõ alienando aliquam rem tranſeat ad heredem heredis. de quo per Bartolum in lege lucius. §. ſempꝛonie. de legatis tertio. vbi diſtinguit. vide etiam notata per Bartolum et Imo. in. l. filiuſfamilias. §. diui. de legatis pꝛimo. et Bal. in. l. ſecunda. C. qui. ad liber. pꝛocla. non poſ. per Salice. in. l. voluntas. C. de fideicommiſ.

* Pꝛo concoꝛdia. Aduerte quod Bartol. allegatur per docto. vitio contradictionis inuolutus: pꝛout ſentit dominus Iaſo. in. §. omnium. inſtit. de actio. circa illud videlicet an in ciuitate vbi ſtatuto cauetur: quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu ſuoꝛum pꝛopinquoꝛum poſſit mulier adire hereditatem. et Bartol. in lege apud iulianum. §. final. ff. ex quibus cauſis in poſſeſ. eatur. tenuit aperte qđ ſic: quia adire non eſt pꝛopꝛie contrahere. vt pꝛobatur in dicto. §. fina. et in lege ex maleficijs. §. heres.

ff.de actio.⁊ obl.Sed ſtatuta debent capi in ꝓpria ſignificatione:ergo ⁊c.Contrarium tamen allegat in hac.l.more.referunt doc.in.l.mutum. hoc tit. Et intellige ſi ſtatutum loquitur de contractu:ſecus ſi de obligatiõe.de quo per Raph.in hac.l.more.Tu a dic qđ barto.non eſt ſibi cõtrarius:q2 verior eſt opinio quã tenet in.d.§.fi. Nec ob.quod hic dicit in hac.l.more. eo quia hic non firmat pedez:imo gratia diſputationis arguit pro vtraqȝ parte:vt ergo euitetur contrarietas que eſt vitanda inquantum fieri poteſt.l.vnica.C.de inoffi.do.cum ſi.eſt dicendum quod Bar.potius gratia diſputationis qȝ quod mutauerit opi.

1 lectu.tendunt ad idem: ſcđm primã. Primo ponit vnum dictum. Secundo aliud ſimile.Tertio modo poteſt legi ⁊ melius. Primo ponit vnam regulam generalem.Scđo infert ad b

Andreas Pomate.

a ¶ Sed quero.Vide Roma.ſing.cxvj.al's.xvj.Iaſo.in.l.barbarius.iij.col.ff.de off.preto.vbi tenet qđ iſtud procedat etiam in contractu.⁊ vide Ange.de are.in.§.heres.hic alle.Roma.cõſi.xij.⁊ cõſi.ccviij. Panor.in.c.qua fronte.iij.col.de appel.

b ¶ In contrarium.Contrarium tenet Ange.hic.et idem Bar.in.l.apud iulia.§.fi.qui.ex cau.in poſ.ea. et in.l.labeo.§.contractus.de verb.ſig.vide que dixi.ſ.in.l.mutum.vbi allegaui Abb.in.c.qua fronte. de appella.Adde quod iſtud in ſimili decidit Bal. in lege contractus.de fide inſtrumen.in ſecunda colum.idem Bald.in.l.ſi donatione.quod met.cau.⁊ in.l.ſiue apud acta.in prima colum. C.de tranſacti. vbi ſtatutum loquens in contractu:non habet locũ in liberatione.vnde male videtur loqui Bald.in rubri.de pactis.et melius locutus eſt Barto.et poſt eum Angel.in lege ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff. de pact.bene facit deciſio Imo.in.l.ſtipulationum alie.de verborum obligatio.vbi dicit qđ ſtatutum loquens de contractu non habet locum in ſtipulatione:quia non eſt proprie contractus,et vide Baldum in lege pactum quod dotali.in vltima colum. C.de colla.tamen eſt verior Bartol.opi.et ipſemet Bald.tenuit contrarium in dicta.l.ſiue apud acta. videatis not.per Bartol.in.l.tertia.§.contrarium. ſupra de contrario iudi.tute.et in.l.tres fratres.de pactis.et in.l.iuriſgentium.in princip.in prima colum.eodem titulo.Salice.in.l.prima.C.de pact.et ad materiam videndus eſt Bal.in.l.prima.in principi.de contrario iudic.tute.vbi dicit quod ſtante ſtatuto:qđ mulier non poſſit ſe obligare ſine conſenſu propinquorum non habebit locuȝ ſi mulieris negotia adminiſtrauerit aliquis et mulier eſt effecta locupletior ex ea.ideo dicit Raph.quod ſtante dicto ſtatuto nõ intelligitur de obligatione:qua quis eſt locupletior effectus.l.tertia.ſ.commod.et.l.pupillus.de auto.tuto.idem etiam qđ non intelligitur de obligatione que ex quaſi delicto naſcitur.et vide in materia Angel.in.l.cum in vna.§.tutor pupillo.de appellatio.Adde que conſuluit Romanus conſilio cccclxiij.ſcilicet quod ſtante ſtatuto quod minor non poſſit ſe obligare ſine certa ſolennitate:quod ſi ſe obligauerit vtiliter abſque illa ſolennitate

ſpeciem.et ſic poſui ſummarium.⁊ ſecundum hanc lecturam quam poſui:eſt caſus queſtionis de ſtatuto prohibente mulierem obligari ſine conſenſu conſanguineorum:vt non poſſit hereditatem adire ſine cõſenſu eorum. ¶ Sed quero[a] quid ſi ſtatutum dicit†quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu conſanguineorum:an poſſit adire hereditatem? Et videtur qđ ſic:quia adire non eſt cõtrahere:ſed quaſi contrahere.vt.l.apud iulianum.in fi.ex quib,cau.in poſ.eatur.et.l.ex maleficijs.§.heres.de acti, et obl.In contrarium[b] videtur:quia pro contractu accipitur omnis obligatio.vt.l.omnem.ſ.de iudic. ¶ Quero.hic loquitur de pupillo.quid de adulto? videbitis in.l.impuberibus.in fi.j.eo. ¶ Quero qñ pupillus eſt ſuus vtrum habeat beneficium abſtinendi.dic vt in gloſſa.

Impubes. Seipſum ſummat. ¶ Opp.extra glo.adeundo quis obligat. vt.ſ.l.proxi.ſed patria poteſtas nõ eſt ſufficiens ad obligandum.vt.l.fi.§.j.de verbo.obli.ergo ⁊c.Solu.in illis caſibus in quibus filius tãtum obligatur autoritas patris non eſt ſufficiens.vt in contrario. Sed vbi agitur de querenda hereditate que patri debeat queri in totum ſecundum iſta tempora:vel hodie quo ad vſumfructum:⁊ ſic pater eſt legitim⁹ adminiſtrator:tunc patria poteſtas eſt ſufficiẽs:vt hic.et.l.ſi infanti.C.eodem.declaraui in dicta.l.fiñ. §.proximo.

1 ☞ Qualiter dicamus ſcire.⁊ quod ſcire cadat in pupillũ.

2 Hec lex habet locũ in pupillo proximo infantie.

3 Tutor ſolus non adit pro pupillo.

4 Furioſus an poſſit adire:vel curator pro eo.remiſſiue.

5 An pupillis ad adeundum ſufficiat curator.remiſſiue.

6 Tutor ſolus petit bonorum poſſeſſionem pro pupillo.

Pupillus. Pupillus poteſt cuȝ tutoris autoritate hereditatem adire.h.d.Primo declaremus tex.quid vult dicere cauſam acquirende hereditatis non intelligat? Reſpondeo ideſt non intelligit vtrum ab inteſtato vel ex teſtamẽto ſibi tanqȝ voluntario:aut neceſſario:deferatur hereditas.iſta enim dȝ ſcire heres.vt 1 l.is poteſt.⁊.l.is qui putat.j.eo. ¶ Quero†qđ vult dicere iſte tex.nec eñ ſcire:nec diſcernere talis etas poteſt? Rñdeo:ſicut in iudicio primo fit examinatio:poſtea iudicatur.ita in intellectu noſtro primo fit examinatio:poſt examinationẽ iudicat intellectus.iſta examinatio dr diſcernere.iſtius nõ eſt capax pupillus.Item ſcire dicimur id qđ per cauſam cognoſcimus:⁊ per hãc examinationeȝ factam:vel cum nobis:vel cum alio.vt in.l.in bonorum.de bo. poſſeſ.illud ſcire nõ habet pupillus.⁊ hoc vult tex. cum dicit:nec ſcire nec diſcernere poteſt. ¶ Quero quid vult dicere:non ſcit magis quã furioſus? Reſpond.illud ſcire qđ procedit ab illa examinatione quam.ſ.dixi:ſicut nec cadit in furioſũ:ita nec in pupillũ:ſed vnum ſcire ſumptum magis largo modo cadit in pupillũ quod non cadit in furioſũ. ſcit enim

qđ bonum eſt habere aliquid:⁊ malum nõ habere: et quedam multa vniuerſalia que habentur ſine examinatione.⁊ ideo pupillus naturaliter obligatur q̃

2 in furioſo non cadunt. ¶ †Item intellige hanc.l.in pupillo qui nõ eſt proximus pubertati:ſed infantie. quod innuit text.dum dicit ſi fari poſſit al's ſi eſſet proximus pubertati poſſet ſcire ⁊ cognoſcere.eſt eñ doli capax.vt in.l.j.§.an in pupillum.ſ.depoſi.⁊ de c noua.l.j.in fi. ¶ Quero quid in infante.Dic vt in gl.

3 ¶ Quero†vtrum tutor ſolus poſſit adire ꝓ pupillo? Glo.dicit qđ non.⁊ bene.C.e.l.potuit. ¶ Quero

4 †vtrum furioſus poteſt adire hereditatem vel curator pro eo:dicet.j.de bo.poſ.infan.dela.l.j. ¶ Que-

5 ro†vtrum curator ſufficiat ſcilicet pupillo ad adeundam hereditatem? Dic vt in.l.cum in vna.§.tutor.

6 de appel. ¶ Querit glo.†an ſolus tutor poſſit petere bonorum poſſeſſionez:⁊ dicit qđ ſic:vt.l.tutor.de bo.poſ.cõcordat gl.in l.impuberi.ſ.de tuto.⁊ cura. da.ab his.⁊ in.d.l.potuit.C.eo.Contrarium not.C. qui admit.ad bono.poſ.l.bonorum.vbi dicit idẽ in bonorum poſſeſſione qđ in hereditate.ſed hãc glo. cum ſi.tenẽt Cy.⁊ omnes.

a **Impuberibus.** [a] Hec lex ſeipſam ſummat. b et gloſ.legit eam ita bene quod non eget ſuppletione:ponit enim vnã opi.Placen. quam reprobat:poſtea ponit veritatem ex qua collige breuiter ſic,aut loquimur de impubere:aut de adulto.Primo caſu:aut ſe non immiſcuit:⁊ ſine dubio poteſt ſe abſtinere:aut ſe immiſcuit:et tunc aut ſine tutore:et idem:aut cum tutore:et non poteſt ſe c abſtinere niſi per reſtitutionem:aut loqĩmur in adulto:⁊ tunc aut non habebat curatorem.⁊ ita loquitur hec.l.quia ita demum poteſt ſe abſtinere ſi non ſe immiſcuit:ſed ſi ſe immiſcuit nõ poteſt ſe abſtinere niſi per reſtitutionem:aut habet curatorem:et tunc diſtinguo vt in pupillo.in prin.dicitur:quia aut cum eius autoritate:aut non.

Si quis ſe. Suus qui ſe nõ immiſcuit poteſt abſtinere beneficio pretoris edicti ſine aditione iudicis.h.d. Hanc legem declarabo.j.eo.l.neceſſari⁹.

1 ☞ Bonorum poſſeſſio quãdo poſſit peti pendente conditione.

2 Conditio poteſtatiua in perſona heredis poteſt eſſe duplex:et que ſuſpendat aditionem et repudiationem.

3 Repudiatio facta pendente conditione non valet poſtea cõditione exiſtente poterit hereditas adiri.

b **Is qui heres.** [b] Illa hereditas repudiatione amittitur que poteſt adiri.ſecus ſi adiri non poterit.h.d. ¶ Oppo.qđ illa determinatio hoc ita veruȝ eſt:nõ ſit neceſſaria ⁊ includebatur in verbo delata.ſ.poſito.vt.l.delata.de verb.ſig.Sol.vt in.j.glo. ¶ Oppo.qđ poſſit repudiare.j.de cura.bo.dan.l.j.et in.l. in plurium.j.eo.Sol.gloſſ.no.ibi coram iudice:ſed extra iudicium ſecus vt hic.Idem no.in.ll.contrarijs. ¶ Oppo.de.l.nec is.§.primo.j.eo.Sol.gloſſ. per.illud.j.eod. ¶ Oppo.de.l.j.C.de pactis.Sol. per pactum:poteſt quis ſe obligare:et renuntiare

quod valet contractus.⁊ quod ipſe conſuluit conſi. cccclxiiij.ſcilicet qđ mulier prohibita ſe obligare ſine conſenſu ſuorum conſanguineorum:poterit maritum liberare de fructibus rerum paraphernaliũ: quia per hoc non efficitur pauperior.

hereditati delate ſibi ſub conditiõe. c non ſimplici[c] renuntiatione. ratio-

a ¶ Impuberib⁹.ange.dicit q gl.hic inepte loquitur.tamen dicit qđ Bononie omnes maiores.xxv. annis appellãtur puberes.⁊ dicit Rapha.qđ neſcit an de facto ita dicatur Bonoñ.imo dicit quod poteſt gloſ.excuſari vt in puero centum annorum. alle.l.pueri.de verbo.ſignifica.⁊ tex.ij.q.vij.preallleg. vbi allegat puerum centum annorum maledictuȝ. quis dicatur puer paruus.vide.l.fina.et ibi Bal.C. de infan.expo.et quis dicatur puer:iuuenis:adoleſcens ⁊c.vide Cy.in.l.ſi infanti.C.de iure delibe.et Angel.in.l.quidam ita.ad trebel.et in.l.non aliter. §.j.de lega.iij.vbi bonus text.et Bal.in.l.prima.C. de emen.propin.

b ¶ Is qui heres.No.ſecundum Pau.de caſt.dicentem hic in fi.prin.in ver.⁊ ſi in arbitriuȝ probari qđ ſi quis fuerit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua et ea pendente dixerit nolle conditionem implere: non videtur per hoc repudiare.⁊ ſic poterit poſtea adire.l.nec is.§.j.j.eo.et ibi Bar.et ſic eſt tex.opti. pro eo de quo dubitauit ra.in.l.ſuus quoqȝ.§.ſed ſi filio.de here.inſti.

c ¶ Non ſimplici.Non valet renuntiatio iuri de futuro.dicebat tamen Raph.hic no.ſe putare qđ cuȝ iuramento valet talis renuntiatio.alleg.Barto.in l.is poteſt.j.eo.tamen Barto.ibi non dicit hoc:ſed hoc confirmo:quia dicimus qđ iuramentum habet vim clauſule ſi non valet ⁊c.l.cum pater.§.filius matrem.de lega.iij.ſed ſi fieret preſenti talis renuntiatio valeret in vim pacti.ergo ⁊c.idem videmus in ſimili.q.mota per Pet.de ancha.in.c.qȝuis.de pac. in.vj.an ſi filia renuntiauit future ſucceſſioni patre abſente ſecundum formam.d.c.quãuis.an valeat.⁊ dicunt doc.per.d.l.j.C.de pact.non valere.et maxime Pet.de ancha.tamen ex quo alleg.illam.l.j.vbi pactum fuit inter fratres factum videtur de mente eorum eſſe intelligere qđ ſaltem fuerunt aliqui preſentes qui illam renuntiationem acceperant qȝuis pater abeſſet:et per conſequens non valuit:quia inducebatur votum captande mortis:ſed in caſu noſtro non erat preſens ille per quem inducebatur tale votum et ſic illa deciſio non obſtabit.facit etiam pro dicto Raph.quia iuramentum quoties poteſt ſine interitu ſalutis eterne ſeruari ſeruandum eſt.c. ſi vero.⁊.c.cum cõtingat.de iureiu.Item facit quia per iuramentum abſenti ius queritur.ſm gl.ſingu. in.c.quoties cordis.j.q.vij.quã alle.Bar.in rub.C. res inter ali.acta.⁊ in.l.pactum qđ dotali.C.de colla.et ego dixi in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.ff.de verbo.obli.ſi ergo ius queritur abſenti ac ſi fuiſſet preſens:valet illa renuntiatio tanqȝ pactum liberatorium:per.l.primam.C.de pact.cum ibi not.teneatis menti:quia non memini me legiſſe iſtud dictum alibi.

⁓Andreas Pomate.
a ¶ Cōtrariū. Idem tenet bar. in.l.j.in. ij. col. C. qui admit.
⁓Andreas Pomate.
b ¶ Sed q̃ro. Iſtū tenet Alex. i l. legatum ff. de leg. j. p text. in.l. ſeruo inuito. in prin. ff. ad treb.

nem ponit ibi gl. ¶ Opp j. de bono.
1 poſ. ſm tab. l. ij. §. ſi ſub cōditio. † Di-
cit gl. aliud in bonoꝝ poſſeſſione q̃z
in hereditate. tu vero dicas clarius
pendente conditione poteſt peti bo-
norum poſſeſſio ſm tabulas que non
tribuit ius. ⁊ eodem modo poteſt il-
la bono. poſſeſ. repudiari: ſed bo. poſ.
que tribuit ius nō poteſt peti pēden-
te cōditione: neq̃z repudiari. et ſic eſt
idem q in hereditate. ¶ Op. ⁊ intro
gl. iij. ſ. de condi. inſti. l. j. Sol. intelli-
gas hic qualiſqualis cōditio que ta-
men nō ſit talis que haberet pro non
appoſita ⁊ impleta: ſed ſit talis q̃ ſuſ-
pendit diſpoſitionem. ¶ Opp. q cō
ditio que cōſiſtit in arbitrio heredis
non ſuſpendit aditionez. vt. l. verba.
de condi. inſti. ergo nec repudiatio-
nem: ſi in alteriusvolūtatem confera
tur: ipſo iure nō valet. vt. l. illa inſtitu
2 tio. de here. inſti. Sol. † cōditio pote
ſtatiua in perſona heredis poteſt eſ-
ſe duplex. vno modo expſſe ſi volet:
et iſta in herede extraneo nil operat:
in ſuo operatur: quia facit de ſuo vo-
luntarium: tn̄ aditionem non ſuſpen-
dit: ergo nec repudiationē: ⁊ hoc mo
do non loquitur hec. l. Secūdo mo-
do poteſt cōferri in volūtatem vela-
tam: vt ſi decem dedit ⁊ ſi. ⁊ tunc adi
tionem ſuſpēdit: ⁊ idem in extraneo.
vt. l. ſi quis ſemproniū. de here. inſti.
et. l. nonnunq̃z. de cōdi. ⁊ demon. Di-
cit tn̄ gl. q ſi apponitur in voluntatē
alterius per hec verba ſi arbitrabit.
non per verba ſi volet quia ſemp eſt
pura. vt. l. j. de leg. ij. hoc nō eſt verū:
quia qn̄ apponimus per ſi: facit cōdi-
tionem. vt. d. l. j. de leg. ij. ⁊ ibi videbi
3 tis. ¶ Quero: † repudiatio facta pen
dente cōditione non valet: an poſtea
exiſtente cōditiōe poterit adire? Cer-
te ſic. vt. l. nec is. in fi. j. eo. ⁊ ad hāc. l.
facit. l. ſed ſi de ſua cōditione. j. eo.

Si quis. Qui nō poteſt adire
pꝓpter dubitationē:
ſeu inhabilitatē: ſeu conditionis de-
pendentiam non poteſt repudiare.
hoc dicit.

1 ☞ Pater an poſſit repudiare here
ditatem in qua filius fuit inſtitutꝰ cō
templatione ipſius ſine conſenſu fi-
lij: vbi q̃d non.
2 Pater poteſt cogere filium vt repu-
diet.
3 Repudiatio tacita que fit per curſuz
temporis facta per filium preiudicat
patri.
In ꝓfectitijs per iura noua nihil eſt
immutatum.
Tempus ad adeundum in profecti-
tijs hodie non poteſt ſtatui a iudice filio niſi patre
conſentiente.
4 Si repudiatio patris non valet: an preiudicet ipſi
patri licet non filio.
5 Diſpoſitio huius legis an habeat locum in heredi
tate aduentitia.
6 Tacita repudiatio filij in hereditate aduentitia q̃d
noceat patri.
7 Hereditas matris quod olim patri querebatur ple
no iure.
8 Repudiatio patris in quo noceat filio.
9 Dominus hereditatem ſeruo delatam repudiat et
que ſit ratio.
10 Legatum vel fideicommiſſum relictū filio vel ſer-
uo quando pater vel dn̄s repudiare poſſit.
11 Iuſſus patris in repudiatione ficnda per filiuz q̃d
debeat precedere.
12 Filio coacto per patrem repudiare ſubuenitur poſt
mortem patris.

Neq̃z filius. Seipſam ſummat. ¶ Que-
ro nūquid iſte. §. habet locū
in hereditate patris ꝓfectitia: vt ſi filius fuit inſtitu
tus cōtemplatione patris? Glo. dicit q̃d ſic: q̃d ſine
dubio eſt verū: quia tunc filius nō poteſt repudiare
1 ſine cōſenſu patris. ſed † an pater poſſet repudiare
ſine cōſenſu filij eſt dubium. Et videtur q̃d ſic: quia
profectitia querūtur patri pleno iure. vt. l. cū opor-
tet. C. de bo. que libe. ergo ſi parer repudiet non no
cet filio. ⁊ ſic ratio huiꝰ. l. ceſſat: que eſt ne alter alte-
ri noceat ⁊ hoc quidā tenent. probo fortiori ratione
qn̄ filius inſtituitur cōtemplatione patris etiam ſi
adeat factus ſui iuris cogetur patri reſtituere. vt. l.
aditio. in fi. j. eo. ⁊ l. liber. de acqui. re. do. ⁊ l. quidaz
a cum filium. de here. inſti. ¶ Cōtrarium[a] teneo: naz
pater tunc nō poteſt adire ſine filio. vt l. ſi quis mi-
hi bona. §. iuſſum. j. eo. ergo nec poteſt repudiare.
vt. l. is poteſt. j. eo. fateor tamē q̃d tunc poteſt coge-
re filium vt repudiet. arg. l. idēq̃z. ver. ſi cui mādaue
ro. ſ. manda. vbi hoc optime ꝓbatur. Et hoc veruz
2 in repudiatione expreſſa. † in repudiatione vero ta-
cita que fit per curſum tpis ſtatuti a. l. communi vel
municipali: vel forte a iudice ꝓiudicaretur patri. vt
l. fi. j. quis or. in bo. poſ. ſer. ⁊ q̃d no. in. l. ij. C. de repu.
bo. poſ. ⁊ in iſtis ꝓfectitijs per iura noua nil eſt im-
mutatū hodie. vt no. in. d. l. fi. j. quis or. in bo. poſſ.
3 ſer. † ſi tamē tempus ſtatueretur a iudice: tunc non
poſſet hodie ſtatui filio niſi patre cōſentiente iudi-
ci. vt. l. cum non ſolū. §. neceſſitatē. C. de bo. que lib.
4 ¶ † Sed quero[b] licet repudiatio patris nō valeat:
b an preiudicet ipſi patri: licet nō filio? Gloſſ. dicit q̃d
ſic. vt. l. ij. §. deniq̃z. ſ. ſo. ma. Ia. de are. dicit ⁊ bene
q̃d illa loquitur in pacto nō repudiatione ſimplici:
5 per no. in hac. l. in pn̄. ¶ Quero † an hec lex habeat
locū in hereditate aduētitia? Gl. dicit q̃d ſic: ſpecia
liter hodie. vbi apud filiū debet remanere proprie-
tas. verum eſt q̃d olim et hodie non poterat filiꝰ re-
pudiādo nocere patri: nec pater filio: vt hic. ⁊ ſic re-
pudiatio non valebat: hodie vero eſt immutatum
q̃d repudiatio valet quātū ad repudiantē et alteri
remanet plenum ius adeundi. vt. l. fi. §. vbi autem.
C. de bo. que libe. ⁊ hoc eſt verū in repudiatione ex-
6 preſſa. ¶ Sed † quid dicemus de tacita? Doct. in

l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. dicūt q̃d ſicut expreſſa re-
pudiatio filij nō nocet patri. ita nec tacita. Alij dicūt
cōtrariū q̃d puto verū: q. d. l. cum non ſolū: loquitur
in repudiatione expreſſa: ergo in tacita: licet ſit eadē
ratio: tamen iura antiqua non ſunt correcta: vt. l. pre-
cipimus. in fi. C. de appel. Preterea morīēte filio pa-
ter priuatur hereditate ſibi a filio delata: niſi filꝰ eēt
infans. vt. l. ſi infanti. C. de iu. deli. eodem modo ad-
ueniente hoc caſu quod filius negligat pater priuat
hereditate niſi forte filius malitioſe negligeret: tūc
enim illa diceretur repudiatio. vt. j. eo. l. recuſari. et
7 haberet locū. d. l. cū non ſolum. ¶ Quero † nunquid
hereditas materna olim querebatur per filiū patri
pleno iure: an apud filiū remaneret proprietas? Gl.
hoc tangit plenius hic: et alibi aliquantulū in. l. ij. C.
de repud. bo. poſ. alibi non tangitur quod recordor.
Quidam dicebant q̃d olim filio remanebat ꝓprie-
tas: q̃d glo. reprehendit: quia hoc primo fuit introdu
ctum per Conſtantinū in. l. j. C. de bo. ma. Rich. ma-
lum. tractat hic hanc. q. et non facit de his mentionē
glo. Cy. recitat eam. in. l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. et
tenet quod de iure antiquo hereditas matris nō ac-
quirebatur patri pleno iure: per. l. filius. in prin. de in
offi. teſt. et ibi dicebat ipſe eſſe caſum. Cōtrariū eſt
veritas. et ſic eſt vera glo. hic poſita. caſus eſt in. l. fi-
a liuſſa. j. eo. et. l. ſi filius meus. j. titu. ij. ¶ Ad. l. filius[a]
meus. reſpondeo q̃d quoddā eſt ius q̃rendū: ⁊ illud
nō queritur patri per filiū etiam de iure antiquo: q̃d
apparet: q: ius adeundi reſidet in perſona filij ⁊ nō
trāſit in pſonā pr̄is: multominꝰ ius q eſt pparatoriū
illiꝰ iuris q̃rēdi: vt q̃rela inofficioſi q̃parat ius adeū
di: ſz aditiōe ſequuta ius proſequēdi. ſ. actio ſeu he
reditatis petitio ſeu ius retinendi queritur patri in-
8 continenti. vt. l. placet. j. eo. et. ll. ſ. alleg. Diceres † tu
ſi in effectu aditione ſecuta queritur patri quid no-
cet filio ſi pater repudiat? Rn̄. q̃d filius habet ſpem
ſi efficiatur ſui iuris anteq̃z adeat queratur ſibi: ſicut
ſeruo. ſ. ſi anteq̃z adeat manumitteret. vt inſt. d. her.
inſt. §. alienus. ita dicit gl. hoc probatur in. l. renitē-
9 te. C. eodem. ¶ † Quero quid[b] in ſeruo: an heredita-
b tem ſeruo delatam dominus poſſit repudiare? Gl.
dicit hic quod ſic. ⁊ ita tenet in. l. legatum ſeruo. j. de
lega. j. Sed que eſt ratio? Cy. inuoluit ſe multum in
d. l. renitente. domini non video . l. que hoc dicat q
hereditatem delatam ſeruo dominus repudiat: et
in contrarium habeo rationem: quia dominus non
poteſt adire. vt. l. cum proponas. C. de heredi. inſti.
ergo nec repudiare. vt. l. is poteſt. j. eodem. Non ob.
l. j. §. per ſeruum. alleg. hic in gloſſa. quia ibi loquitur
in bono. poſſeſſio. non in hereditate que facilius con
fertur. conceditur enim conditione pendente. vt. l. ij.
§. ſi ſub conditione. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu.
et ideo de facili conceditur domino poteſtas repu-
diandi. patri autem hoc non conceditur. vt. l. ij. C. de
repud. bono. poſſeſ. ratio: quia filius expectat effici
ſui iuris per emancipationem vel per mortem ſui pa
tris. vt. l. ſcripto. j. vnde lib. ⁊ l. nam et ſi parentibus.
de inofficioſo teſtamen. ſeruus autem non expectat
libertatem niſi ex voluntate domini vnde mortem
eius expectare eſſet abſurdum: quia caſum aduer-
ſamq̃z fortunam ⁊ cetera. vt. l. inter ſtipulantem. §. ſa-
cram. j. verborum obligationi. et ideo ſi poneremus
illum ſeruum eſſe ſtatuliberum: forte
dominus non poſſet repudiare bono
rum poſſeſſionem ſicut nec in filio.
10 ¶ Quero † quid in legato vel fideicō
miſſo relicto filio vel ſeruo? Reſpon-
deo: ſecundum iſta iura ſi legatum
erat purum ſtatim dies eius cedit et
queritur vel patri vel domino. vt. l. q̃
legata. de regulis iuris. ideo pater
vel dominus poſſet repudiare. vt. l. le
gatum ſeruo. j. de legatis primo. Sz
ſi eſſet relictum ſub conditione nō po
teſt repudiare. ita intelligit gloſſa. C.
de fideicom. l. ex repudiatione. hodie
in filijs eſt immutatum vt in aduen-
titijs queratur ſibi quo ad proprieta
tem ⁊ pater nō preiudicet ei. ¶ Que
11 ro † dicit hic ſimul poſſunt[c] repudia-
c re: an debeat pcedere iuſſus ſicut in
aditione? Dico q̃d ſic: vt. l. iulianus. j.
de leg. j. dixi in. l. qui in alie. in prin. ſ.
12 e. ¶ † Itē quero quid ſi pater cocgit
filium ad repudiandum vna ſecum?
Reſpondeo ſubueniretur ſibi poſt
mortem patris. vt. l. apud celſum. §.
fi. de do. excep.
1 ☞ Quid ſit dicere plus in opinio-
ne q̃z in veritate.
2 Error in cauſa acquirendi impedit
aditionem.
3 Veritas quando inſpiciatur magis
q̃z opinio.
4 Heres neceſſarius qui credit ſe volū
tarium qn̄ adire poſſit.
5 Cautela in redigēdo in ſcriptis im-
mixtionē filij hereditatis paterne.
6 Quando apparet q̃d aliquid pro he
rede geſſit: ⁊ non apparet vtrum pu-
taret ſe voluntarium vel neceſſarium
tunc videtur adijſſe.
Dicta in aditione intelliguntur in re-
pudiatione.

IS qui putat. Error
an ſit neceſſariꝰ vel nō īpedit
repudiationem vel aditionem. h. d.

a ¶ Filius. Adde Bar. in. l. is poteſt. in. v. col. j. eo.
b ¶ Quero quid. Vide late Imol. in. l. legatum. de le-
gatis primo. quid in monacho. Cyn. in. l. deo nobis
C. de epiſcop. et cleri. et Bald. in. l. j. C. qui admi. in. x.
queſtio. ⁊ Barto. in. l. tutor. in fin. de bono. poſſeſſio.
Bald. in. l. is qui. C. de fideicom. ⁊ Canoni. in. c. in preſentia. de proba.
c ¶ Simul poſſunt. et facit ad ſtatutum q̃d filius ſine licentia patris nō poſſit ſe obligare: q: ſatis dr̄ licētia pcedere ſi ſimul ſe obligāt. adde tex. i l. cū pr̄. §. j. de lega. ij. vſ. alioqn. quez ad h ibi ponderat bar. ⁊ i l. titiꝰ. ſ. q. mo. pignꝰ vel hypo. ſol. p illuz tex. quē alle. bar. i. d. §. libertis. ⁊ Bar. ibi ſequūt docto. et bal. idē in. l. fi. C. ad mace. ⁊ in. l. ſi filiꝰ. §. de his. j fi. et in ſpe. i ad di. in ti. de reo. Ioā. an. in reg. q tacet. de regal. iur.
Bal. in. l. exceptione. de excep. ⁊ ibi dubitat an ſuffi
ciat patrem fideiubere pro filio in cōtractu ad hoc
vt videatur patris conſenſus interueniſſe tamē per
d. l. titius. in prin. ſ. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. vide-
tur q̃d ſatis appareat de conſenſu patris: et ſic con-
tractus teneat: quod tene menti. Adde an et quan-
do pater et filius ſe obligant in inſtrumento pater
dicatur conſentire: Bald. in ad di. Specu. in titu. de
accuſatio.

a ¶ Acquirendi. ſolus error cauſe acquiſitiõis vitiat hereditatem. et adde Barto. in lege ventre. in. iij. colum. in. j. oppo. j. eo.

b ~ Andre. Poma. ¶ Quod magis. Uide per preposi. in. c. veritatẽ. in. ij. col. C. qui admit.

c ¶ Quid ecõtra. Ui de Bal. in l. potuit. C. de iu. deli. vbi tenet cõtra bar.

b ¶ Nec is. Nota ſm Bal. q vbi negatiua cadit directo in ſenſum teſtis pōt de ea deponere q̃uis non ſit coarctata loco et tẽpore. et ſic limitat c. bone. de electio. el. j. et. l. actor C. de pro- ba. vbi habet quod negatiua niſi ſit coarctata nõ poteſt probari. ex q̊ inferebat Bald. ponẽ Titium fuiſſe preſentẽ quando Caius mutuauit Sempronio centum. nam Titius poterit probare ſe nõ fuiſſe preſentem. idem voluit Angelus ⁊ Imola hic allegant nota. in. l. prima. C. de erro. aduoca. et in. l. pantonius. §. rei perduellionis. infra eodem. et Io. an. in dicto capitulo bone. el primo. tamen iſtud non videtur verum indiſtincte: quia vt ipſi dicunt videtur contra ea que voluit Bartolus in. l. prima. de autoritate tuto. Baldus et Angelus in. l. heredes palam. de teſtamentis. et in. l. prima. ad finem. C. de ſecundis tabulis. ⁊ Baldus et Salicet. in. l. teſtiuz. C. de teſtamentis. vbi dicunt ſi teſtes dicunt quod aliquis fuit preſens ⁊ cetera. Adde: ibi qui dubitat quid ſi inſtitutus in primo et ſecundo teſtamento: et dubitat an ſecundum valeat: et cum proteſtatione adeat eo modo quo melius poteſt ex primo vel ex ſecundo et deinde moriatur: an illam hereditatem trãſmittat. vide Petr. de Anchara. conſilio. cciiij. et conſilio. cccluiij.

¶ Quero † quid vult dicere plus in opinione q̃ in veritate? Rñdeo: aditio conſiſtit in animo ſolo. vt. l. pro herede. §. j. j. eo. ergo in ea debet magis inſpici opi. que eſt in aĩmo q̃ veritas: ſed hec opi. erat erronea: ergo vitiat repudiatio. ¶ Oppo. extra glo. quod

2 † iſte error non vitiet aditionem. vt. s. eodem. l. qui in aliena. §. ſi is. verſi. nã eum. Solu. hic quis errabat an fuiſſet filiusfa. defuncti de cuius hereditate agebatur. et ſic errabat in cauſa acquirendi. [a] ſi enim erat filiusfa. acquiſitio erat ſibi facta ipſo iure. ſi non erat debebat ſibi queri per voluntatẽ in lege cõtraria errabat in hoc: an eſſet filiusfami. alicuius viuentis. et ſic certus erat de cauſa adeundi. ſed errabat in hoc: an alteri acquireretur aut ſibi: q̄ error non impedit aditionem: vt ibi. ſolus enim error cauſe acquiſitionis impedit aditionem. vt. j. eo. l. ſi is ad quem. ratio quia impedit voluntatẽ: vt. j. videbitis. ¶ † Oppo. gloſ. quod

3 magis [b] inſpicitur veritas q̃ opinio. vt. l. ſi. j. de cri. expi. here. l. ij. §. ſi a pupillo. j. pro empt. cum ſi. Glo. non ſol. dic quod hic loquitur in aditione que conſiſtit in ſolo animo: vbi magis inſpicitur opi. ibi in his que in ſolo animo non conſiſtunt. ita ſentit glo. in lege heres. infra eodem. et ita ſolu. Dy. infra eodem lege ſi quis extraneus. §. primo. et hoc videtur hic dicere text.

4 vt ſupra dixi. ¶ † Querit glo. text. hic loquitur quando in veritate erat voluntarius: et putabat ſe neceſſarium: quid econtra? Alique fuerunt opinio. inter gloſſatores finaliter determinat gloſſ. quod idem: declaro: ſiquidem eſt neceſſarius tantum vt ſeruus ſine dubio nõ poteſt adire voluntarie: quia velit nolit eſt heres nec habet beneficium abſtinendi. Si vero eſt filius et neceſſari⁹: tunc per beneficium abſtinẽdi poteſt dubitari: quia videtur voluntarius de iure pretorio. Gloſſ. tamen idem dicit et bene declaro: error talis impedit voluntatem: ergo impedit aditionem que conſiſtit in voluntate. quod impedit voluntatem patet: ſi puto me voluntarium cum ſum ſuus: ergo habeo voluntatem acquirendi de nouo: non autem habeo voluntatem immiſcendi me: quod eſt approbare acquiſitionem mihi factam a iure: vt dixi ſuper rubrica cum ergo acquiſitionem ignorem non tenet aditio: eodem modo ſi repudio habeo aĩm ne acquirat mihi d̃ nouo. non autem habeo voluntatem adijciendi acquiſitionem mihi factam a iure: ideo vitiatur acquiſitio

5 et repudiatio. vide gloſſ. et not. eam bene. † et in hoc debes eſſe cautus quando redigitur in ſcriptis immixtio alicuius filijfami. vt dicas. talis ſciens patrẽ defunctum ⁊ ſe eſſe ſuum heredem dicte hereditati ſe immiſcuit. idem ſi diceret eam adiuit vel pro herede geſſit: cum preponatur ſciens ſe ſuum heredẽ. ſi vero diceret ſciens hereditatem patris delatam: tunc non valebit aditio: cũ delata eſt: que adiri poteſt. vt. l. delata. j. de verb. ſigni. no. s. eo. l. is qui heres. in prin. ſed hereditatem patris quis non poteſt adire: ſed acquiſitionem factaz immiſcendo poteſt approbare. Predicta vera niſi ſequeretur aliqd̄ verbum per qd̄ apparet eum ſciuiſſe ſe ſuum heredez: vt ſi diceret adiuit et immiſcuit: cum immiſcere ſit

6 proprie ſuorum. ¶ † Sed quid ſi apparet qd̄ aliqd pro herede geſſerit? vtrũ autem putaret ſe voluntarium vel neceſſarium? nihil apparet. certe, cũ hoc cõſiſtat in iure non preſumitur ignorantia. vt. l. leges C. de legi. niſi probaretur per modum quem dixi in l. non fatetur. j. de confeſ. ⁊ que dixi in aditione idez intelligas in repudiatione.

NEcis. [b] Qui dubitat de virib⁹ teſtamenti non poteſt adire. Item aditio alterius non impedit eum qui certus eſt. h. d. ¶ Opp. extra gl. lis que mouetur alicui de viribus teſtamenti facit rem dubiã. vt. l. ſcriptus. j. ad carbo. ergo cum teſtamentum dicatur falſum non poteſt eſſe certus de viribus teſtamenti. Reſpondeo: concedo quod facit rem dubiã in omnibus que non conſiſtunt in facto proprio ei⁹ cui lis mouetur: vt ſi ipſe fuit preſens teſtamento: vel dicatur quod ipſe facit falſum teſtamẽtum: tangam in. l. is poteſt. infra eodem. et probatur in. l. cũ falſum. j. eodem.

1 ☞ Repudiatione vnius iuris quãdo videatur repudiatum aliud.

2 Succeſſionem de iure ciuili quis amplecti poteſt: ⁊ de iure pretorio.

3 Si inſtitutus repudiat vno iure et vult venire alio: quando ei preferatur ſubſtitutus.

4 Qui poteſt venire per ſtipulationem et per ius accreſcendi: an poſſit vno iure amplecti ⁊ alio repudiare. remiſſiue.

Heres

a Heres inſtitut⁹. [a] † Repudiatiõe vnius iuris non videtur repudiatum aliud: niſi repudiatum non potuit ſine illo repudiari. hoc dicit. Ex prin. no. quod dixi in ſummario: et adducitur ad duas queſtiones. Primo † quod

2 quis poteſt amplecti ſucceſſionẽ de iure ciuili et repudiare de iure p̃torio. vt. C. eo. l. puberẽ. ¶ † Quid

3 ſi [b] inſtitutus habet ſubſtitutũ et repudiat vno iure et vult venire alio: an ei preferatur ſubſtitutus. Glo. in lege ſuum. C. eo. dicit quod ſic. docto. in contra. tu dic quandoq; repudiatio refertur ad ipſam hereditatem: ⁊ tũc videtur repudiare omne ius querendi illam hereditatẽ. vt. l. ſi duo. ver. idẽ iulianus. ⁊. l. duobus. §. ſi quis iurauit. de iureiu. quãdoq; refertur ad ius adeundi: vt puta repudiat aditionem de iure ciuili: et reſeruat de iure pretorio vel ecõtra. et tunc dico quod adhuc ipſe prefertur ſubſtituto: quia q̃diu poteſt inſtitutus ſuccedere: ſubſtitutus non admittitur. vt. l. quamdiu. s. eo. et generaliter loquit. l. q̃diu q̄ dic: q̃diu poteſt admitti nec diſtiguit quo iure. ſufficit ergo qd̄ aliquo iure admitti poſſit ex teſtamento. ſed ſi diceret ſe nolle acquirere hereditatem ſimpliciter: tũc vr in totũ repudiare: ſicut ecõtra qñ dicit ſe velle acq̃rere vr velle acq̃rere omni iure. vt. d. l. pu

4 berem. ¶ † Item inducit gloſſa quod ſi aliquis poteſt venire per ſubſtitutionem et per ius accreſcẽdi: poteſt repudiare vno iure: et alio amplecti. dicam in lege ſi tu ex parte infra eodem. et dixi in lege re coniuncti. infra de lega. iij.

1 ☞ Cognito qui poteſt adire cognoſcitur qui poteſt repudiare.

2 Quis poteſt adire et quando.

3 Ius adeundi hereditatem dicitur tribus modis.

4 Uouentes regulam fratrum minorum ſunt incapaces hereditatum.

5 Si ſocietas contrahitur de hereditate futura nõ intelligitur communicari ipſa ſpes: ſed heredtas ſub conditione ſi obuenerit.

6 Ius adeundi quod habet conſanguineus: an ſit aliquod ius vel aliqua res per ſe.

7 Ius ſuccedendi de iure canonico tollitur pacto cum iuramento.

8 Ius ſuccedendi liberorum eſt aliquod per ſe ſeparatum a iure filiationis.

9 Ius ſuccedendi ex teſtamento alicui viuenti nõ eſt ius nec ſpes a iure approbata.

10 Subſtitutus pupillo mortuo teſtatore non dicitur aliquod ius ſuccedendi habere: vel ſpem aliquã qd̄ dicatur ius.

11 Statutum quod quicunq; habet inſtrumentum teſtamenti: vel codicillorum alicuius rei valoris decẽ librarum vel ſupra: debeat illud inſinuare intra ſex menſes non comprehendit ſubſtitutum pupillariter viuente pupillo: ſed per fideicõmiſſum ſic.

Subſtitutus per fideicõmiſſum habet ius ſuccedẽdi et ſpem ſeparatam per ſe.

12 Ius adeundi reſpectu certe hereditatis iam exiſtẽtis: quia mortuus eſt ille de cuius hereditate agitur quando ſit aliquod ius ſeparatum per ſe: et quando dicatur ius adeundi et quando ius deliberandi: et adeundi et deliberandi ſimul.

13 Seruus et monachus ſi decedãt ante aditam hereditatem dominus nec abbas poterit adire.

14 Ius adeũdi hereditatem eſt ius querendi.

15 Si contra adeũtem opponitur quod eſt ſeruus filiusfami. vel minor q̄s probat.

Teſtatorem fuiſſe mortuum qualiter probare debet adire debens.

16 Quod heres ſciat teſtatorẽ mortuũ: quomodo probetur.

17 Qui eſt infirmus vel abſens a ciuitate nõ preſumitur ſcire illud de quo eſt publica fama in ciuitate.

18 Scientia in preteritum non preſumitur.

19 Heres quomodo debeat ſcire teſtamentum factũ et ſe inſtitutum ad hoc vt poſſit adire.

20 Heres qui credidit teſtamentum factum ſe inſtitutum et teſtatorem mortuũ: et ita erat cõmunis opinio ⁊ adiuit ſi poſtea ſuperuenit fama in contrarium an aditio teneat.

21 Qualiter probetur quod heres ſciuerit ſe pure inſtitutum.

22 Teſtatorem potuiſſe teſtari qualiter probetur.

23 Si probãtur due fame contrarie: et opinio heredis cum vna concordat: q̄ fama prefertur vt quis dicatur teſtari potuiſſe.

24 Heres adire volens quomodo debeat eſſe certus quod nullus eum precedat.

25 Heres adire debens debet eſſe cert⁹ an ex teſtamento vel ab inteſtato hereditas ad eum pertineat.

26 Ex diſcuſſione probatur quem nõ feciſſe teſtamentum.

Per diſcuſſionem probatur quem nõ eſſe ſoluendo.

Item an aliquis ſit preſens.

Item an res extet vel ſit deperdita.

27 Heres extraneus in dubio preſumitur habere ſcientiã teſtamenti.

28 Heres adire volens debet eſſe cert⁹ an ſit neceſſarius vel voluntarius.

29 Si Titio fuit delata hereditas Sẽpronij cui Titio ſucceſſit et dico quod credo quod Titius fuit heres Sempronij et eius hereditatem adiuit. qd̄ ſi probare non poſſum ex nunc adeo ex iure deliberandi vel adeundi mihi tranſmiſſo per Titium an valeat aditio vbi quod putat aditionem nullã.

30 Heres deb; ſcire quando adit ex qua parte ſit heres.

31 Quando filius vel ſeru⁹ adit iuſſu patris vel domini ipſe et non pater deb; de predictis eſſe certus.

a ¶ Heres inſtitutus. adde bal. no. in rub. qui admit. in. vj. q.

~ Andreas Pomate.

b ¶ Quid ſi. Hoc ſequit Bal. in rubri. C. q̄ admit. in vj. q. Aret. in. §. ſequit inſti. d̃ bo. poſſ. facit Are. cõſ. xcj in vlti. co.

32 Si pupillus edit cū autoritatate tutoris.
Tutor ipſe debet habere ſcientiā predictorum.

a IS poteſt. [a] Breuis eſt et quantum pro tex. non eget ſummario. ſed ſummabo text. cum gloſſ. et omnibus que dicturus ſum. Qui hʒ ius adeundi principaliter et per ſe nō impeditur ad ſui vtilitatem is repudiare poteſt: aliter non. hoc dicit.
1 ¶ † No. quod tunc cognoſcimus qui poteſt repudiare quādo cognoſcimꝰ
2 qui poteſt adire. ¶ † Quero quis eſt qui poteſt adire et quando poteſt adire? Gloſſ. ponit ſex que requiruntur in perſona heredis volentis adire. quorum ſi quid deeſt adire non poteſt. et hoc declarat gloſſ. in princip. vſqʒ ibi: item ſcire debet. Itē ad hoc vt ſciamꝰ qñ adire pōt: ponitq̄ quinqʒ que debēt interuenire: quorum ſi quod deeſt adire nō poteſt. et hoc proſequitur gloſſa vſqʒ ibi: ſed regula huius legis. vide gloſſam per te que eſt clara. Ad ea q̄ dicuntur hic per gloſſam opponitur imo dicitur poſſe quis adire quando ea nō concurrunt: q̄a ſolum ſi ſit liber homo et capax hereditatis dicit poſſe adire. vt. l. in tempus. de heredibꝰ inſtituendis. et. l. ſi ita ſcriptum. ꝗ. de legatis ſecundo: et quod not. inſtitu. de legatis. §. legari. Item ex teſtamēto poſſe adire dicitur etiam viuo teſtatore. vt. ſ. de iniuſto teſtamēto. l. j. Pro declaratione horum debetis ſcire quod nos habemus in hoc titulo duas regulas vnam negatiuam: ſcilicet non poteſt repudiare qui non pōt adire. vt. l. iiij. ſupra eodem. aliā affirmatiuam: ſcilicet poteſt is repudiare
3 qui poteſt adire. ¶ † Et vt intelligamus eſt ſciēdum quod poſſe adire hereditatem ſeu ius adeundi hereditatem dicitur tribus modis. Primo generaliter et ſimpliciter: non reſpectu alicuius hereditatꝭ preſentis nec ſperate: ita loquitur. l. in tempus. ⁊. l. ſi ita ſcriptum. preallega. et omnes leges que dicunt aliquem poſſe adire: eo ipſo quod eſt capax iuris adeundi: et illud ius non eſt aliquod ius preciſum et ſeparatum a libertate: quam quis habet que libertas eſt naturalis facultas ⁊c. vt. l. libertas. de ſtatu hominū ſicut enim ille qui eſt dominus rei nō dicitur habere ius vſuſfructus quaſi illud ius ſit aliquid ſeparatum a dominio. vt lege vtifrui. in principio. ſupra ſi vſuſfructus petatur. ſed ideo vtitur: quia dominus: ita poſſet capere illud nō eſt ſeparatum a libertate: ſed ideo quis poteſt capere quia liber. ⁊ quando quis efficitur non capax tunc dicitur ſtatus eius diminui. vt lege cognitionum. in fine. de varijs et extraordinarijs cognitionibus. et hoc vult dicere titulus de capitis diminutione. hoc eſt de diminutione ſtatus. hoc probatur in lege ſi in metallum. de his que pro non ſcripto. et inſtitu. de legatis. §. legari. et in omnibus caſibus ibi notatis. ⁊ iſto poſſe ſic ſumpto optime procedit regula negatiua: qui non poteſt adire. hoc eſt ille qui non eſt capax ille non poteſt repudiare. vt lege quarta. ſupra eodeʒ. ſed regula affirmatiua non procedit. qui enim habʒ iſtud poſſe non habet iſtud repudiare. quod patet: quia nō poteſt quis adimere a ſe libertatem: niſi patiendo ſe vendi ad pretium participādum. et ita nō poteſt adimere illud ius adeundi: quod eſt idem cū
4 libertate. † Fallit in his qui vouerunt regulam fratrum minorum: que eſt in altiſſima paupertate fundata: qui efficiuntur hereditatum penitus incapaces. vt in. c. exiui de paradiſo. de verborum ſignificatione. in clemētina. quod plene tractaui in meo libello minoricarum. [b]
b ¶ † Sed cōtra predicta obijcitur,
5 ſocietas poteſt contrahi hereditatis incerte. vt lege tertia. paragrapho de illo pro ſocio. ergo interim eſt aliqua ſpes. ſi enim non eſſet aliquid non poſſet deduci in contractuʒ. vt lege nec emptio. de contrahenda emptione. Reſpondeo. ibi ipſa ſpes non communicatur: nec in ſocietate ponitur: ſed communicanda venit ipſa hereditas obueniens. vt lege actione. §. diximus. ſ. pro ſocio. Si eñ cōicaret ipſa ſpes: ita poſſet adire vnus ſocius ſicut alius: cum ius adeundi ſit cōe. quod eſſet contra. l. illā. Secundum poſſe adire ſeu ius adeundi eſt reſpectu certe hereditatis future: vt hic vel ab inteſtato vel ex teſtamento. Si ab inteſtato vel eſt poteſtas adeundi deſcendentium vel aliorum. ¶ Aſſumo illud ſe-
6 cundum membrum: et hic quero † vtrum ius adeundi quod habet conſanguineus ſit aliquod ius vel res aliqua per ſe. Et videtur quod ſic: nam mater que non petijt tutorem filio perdit ius ſuccedendi vt lege ſecunda. paragrapho ſi mater. infra ad tertullianum. et lege omneʒ. codice ad tertullianum. ergo eſt tale aliquod ius: quia quod non eſt perdi non poteſt. ¶ Preterea quis habet ſpem ſuccedendi alteri. vt lege tertia. paragrapho ſi quis. ſupra de condictiōe ob cauſam. ſed ſpes eſt aliquid: vt lege ſpem codice de donationibus. ergo ⁊c. Ueritas eſt quod nihil eſt preciſum et ſeparatum a iure agnationis et cognationis ſicut vſuſfructus cauſalis non eſt aliquod ius ſeparatum a dominio. textus eſt in lege ius agnationis. ſupra de pactis. et lege iura ſanguinis. de regulis iuris. probatur in lege poſt emancipationem. paragrapho primo. de liberis legatis ſic et patronus qui habet ius ſuccedendi liberto non habet aliquod ius ſeparatum a iure patronatus: vt lege finali. de liberis agnoſcendis. ¶ Ex predictis apparet quod ex tali iure ſuccedendi procedit regula negatiua: ſcilicet qui non habet illud ius non poteſt repudiare. regula affirmatiua huius legis non procedit. quia qui habet illud ius ſuccedendi non poteſt illud repudiare. vt lege ius

⁂ Andreas Pomate.
a ¶ Is pōt. vide alex. in. l. is qui. §. ſi. i pn. ſ. e. et in. iij. co. ver. nō obſtat regula.
b ¶ Minoricarū. Propterea bar. in. l. ſi i metallū. ꝗ. de his q̄ pro nō ſcri. dixit ꝙ ſi fratres minores iſtituātur heredes q' hereditas vadit ad venientes ab īteſtato nō ad fiſcū.

agnatorū. et dicta. l. iura ſanguinis. ⁊ hoc eſt verum
a quod non poteſt repudiare ſimplici repudiatione.
7 † ſed per pactum cum iuramento poteſt de iure canonico. extra de pactis. c. quamuis. libro. vj. licet de iure ciuili ſecꝰ vt. l. pactum. C. de collationibus. et. l.
b non dubium. C. de legibus. ius vero ſuccedēdi quod
a competit patrono poteſt tolli eodeʒ modo [a] quo ius patronatus. vt. l. ſecūda et. iij. C. de iurepatronatus. ¶ Non obſtat. l. ij. §. ſi mater. infra ad trebellianum. quia fateor quod ſuccedendi ius poteſt adimi ab illo iure agnationis vel cognationis: ſicut vſuſfructus a dominio. ſed donec durat non eſt aliquod ius ſeparatum ab illo iure agnationis. Nec obſtat quod eſt ſpes aliqua. vt in. §. ſi quis quaſi. quia fateor qꝺ pōt eſſe ſpes: hoc eſt actus volūtatis ſperantis: tamē nō eſt ſpes a iure approbata. ita quod dicatur ius eſſe aliquod: imo totaliter reprobatur in mortem alterꝰ
8 ſperare. vt. l. finali. C. de pactis. ¶ † Eſt et aliud poſſe ſuccedere ſeu ius ſuccedendi liberorum: et iſtud
b eſt aliquod per ſe ſeparatum [b] a iure filiationis. quod probatur. ſ. de adop. l. nec ei. §. preterea. vbi dicitur quod filij habent ſpem ſuccedendi parētibꝰ. ⁊ iſtud a iure approbatur propter votum parentum. vt. l. ſcripto. ꝗ. vnde libe. quod apparet: quia mortuo filio primi gradus nepotes ſuccedunt in illud: quia ius patris ſumunt. ꝗ. de ſuis et legitimis. l. prima. §. ſuos. et l. gallus. per totum. de liberis et poſthumis. et in autentica. de heredi. que ab inteſtato. §. primo. ſi ſuccedunt in illud ergo eſt aliquod ſeparatum a iure filiationis: cum in illo non ſuccedat: extinguitur enim cum perſona: ⁊ in illo iure procedit regula negatiua: quia qui non habet illud ius non poteſt illud repudiare: non autem procedit regula affirmatiua: quia non poteſt filius renuntiare iuri ſuccedendi. vt dicta l. pactum. C. de collationibus. licet contrarium fuit factum in veteri teſtamento de Eſau qui vendidit fratri ſuo Jacob ius primogeniture. Eſt ergo aliqꝺ ius a iure filiationis diſtinctum: et probatur in decre-
9 tis: non recordor vbi. ¶ † Eſt aliud ſcilicet poteſtas
c ſuccedendi [c] ex teſtamēto alicui viuenti. et illud ſimiliter non eſt ius aliquod nec ſpes approbata a iure: quod apparet: quia quis non poteſt petere aperiri tabulas viuentis quod poſſet ſi aliquod ius haberet. vt. l. ſecunda. §. ſi dubitetur. ꝗ. titulo primo. ⁊ non debet eſſe ſolicitus de hereditate viuentis. vt. l. ſecūda. §. interdum. ſ. de vulga. et pupilla. non eſt ergo aliud niſi quedam poſſibilitas ſuccedendi ſic cogitata vel imaginata. vt. l. prima. de iniuſto teſtamento.
10 vbi exponitur poteſt: id eſt poſſibile eſt. ¶ † Sʒ cir-
d ca hoc quero [d] an ſubſtitutus pupillo mortuo teſtatore dicatur habere ius ſuccedendi: vel ſpem aliquam a iure approbatam: ita quod ius dicatur. Reſpōdeo
e quod non. ſolum [e] enim in ſtatulibero fauore libertatis eſt introductum vt viuente pupillo dicatur habere ſpem. vt. l. ſecunda. et. l. in tabulis. ꝗ. de ſtatuliber. in alio ſubſtituto non. vt dicta. l. ſecunda. §. interdū. de vulgari et pupillari. ¶ Et hoc dixi iam pluries.
11 in ciuitate iſta eſt ſtatutum † quod quicunqʒ habet inſtrumentum teſtamēti vel codicillorum alicuius rei valoris decem librarum vel ſupra: debet illud producere animo inſinuandi intra ſex menſes: alias nō valeret nec audietur: certe ille qui eſt ſubſtitutus pupillo pupillariter: viuo pupillo non tenetur inſinuare: quia non habet ius nec ſpem aliquam que cenſeatur alicuius eſtimationis: nec deberet eſſe ſolicitꝰ de hereditate viuentis. pro hoc optime facit de. l. poſt emancipationem. de liber. lega. Sed ſi eſſet ſubſtitutꝰ per fideicommiſſum: tunc aliud diceremus. habet enim interim ſpē. quod patet: quia poteſt petere cautioneʒ: vt in toto titulo: vt leg. nomine caueatur. et non certat de hereditate viuētis: ſed iam mortui: vt nota. C. ad trebellianum. autentica niſi rogati. ergo habet aliquod ius quod poteſt eſſe eſtimationis decem librarum. ⁊ vltra predicta vera quod non eſt ius aliquod: ſcilicet principaliter et per ſe. ſʒ bene poteſt dici ius aliquod: hoc eſt qualitas aliqua inherens ſubſtitutioni facte de illo ſubſtituto: quod apparet: quia ſi ſubſtitutus adijt paternaʒ non poteſt repudiare pupillarem. vt l. quidam elogio. C. eodem. Item in venditione hereditatis paterne poteſt venire hereditas pupillaris. vt. l. ſecunda. §. illud. de heredi. vendi. et ſic acceſſorie: vt ibi nota. Item tranſmittitur ad heredem in caſu cum ipſa hereditate: vt lege qui patri. infra eodem. ¶ His premiſſis ad propoſitū dico quod in iſta poteſtate ſuccedendi procedit regula negatiua: quia qui non habet non poteſt eam repudiare. affirmatiua autem non procedit: quia viuo teſtatore non poteſt repudiari hereditas. vt. ꝗ. l. proxima.
12 ¶ † Tertiū poſſe principale eſt poſſe adire hr̄ditatē vel ius adeundi reſpectu certe hereditatis iam exiſtentis: quia mortuus eſt ille de cuius hereditate agitur. et hoc tripliciter. Primo quando hereditas non eſſet delata: vt quia inſtitutus eſt ſub conditione: et conditio pēdet. Certe illud ius eſt aliquod: et ſpes aliqua iure approbata: quod apparet: quia poteſt peti bonorum poſſeſſio ſecundum tab. et qꝺ iſta ſpes ſit aliqua res: eſt text. ſ. de heredi. vel actione vendi. l. nomina. facit. l. ſpem. C. de donationi. ipſa ta-

a ¶ Eodē modo. ⁊ no. qꝺ Bar. in. l. fratres. C. de inof. teſta. dixit quod facilius tollitur ius patronatus q̄ iura ſanguinis. vt. l. ius agnationis. iuncta. l. final. C. de bo. libe.
b ⁂ Andre. Poma. ¶ Separatum. Uide circa hec vnum verbum Alexan. conſi. iiij. in fi. in iiij. col. ponit Paul. de caſtro hic.
c ¶ Succedendi. credo ꝙ ſic. c. quoniam piculoſum vij. q. j. qꝺ alle. Bal. in. l. cū antiquioribꝰ. in. v. colū. C. eo.
⁂ Andreas Pomate.
d ¶ Hoc q̄ro. An ſubſtitutus teneatur inſinuari facere teſtamētum viuo pupillo: et quid in fideicōmiſſario: vide Bald. in. l. teſtamēta. C. de teſta. et in. l. ij. C. qui. res iu. non no. enge. et Joā. de Jmol. in. l. facta. §. ſi bonorum. al's. l. a filio. ꝗ. ad trebel.
⁂ Andreas Pomate.
e ¶ Non ſolum. Uide Alex. conſil. lxxxvij. in. x. colū. al's. in. j. ij. vol. in. vij. col. ver. ⁊ lꝗ nullus. in. j. vol. ⁊ in. x. col. in prin. Et contrariū videtur velle Bar. in. l. q̄ rome. §. duo fratres. in. j. ſol. primi contrarij. ff. de verb obli.

men ſpes hoc caſu non poteſt cedi:
nec tranſmittitur. ¶ Contra hoc vi-
detur quod illud quod eſt ſpes nõ ſit
aliqua res. vt. l. nec emptio. de cõtra-
henda emptione. Solu. per te. Secũ
do modo dicitur quis habere poſſe
adeundi hereditatem quando here-
ditas eſt delata: ſꝫ ſubeſt aliquod im-
pedimentum: vel circa perſonam: vel
circa caſus qui ponuntur in gloſſ. ꝛ il-
lud poſſe eſt ius aliquod: quod appa-
ret: quia ei preſcribitur. vt. l. licet. C. eo
dem titulo. non obſtante ignorantia.
vt. l. final. in fine. de preſcriptio. longi
temporis. et de preſcriptio. triginta
annorum. l. ſicut. et. l. omnes. Item
quandoqꝫ tranſmittitur: vt in caſibus
qui nota. in. l. ventre. ĩ. eodem. ſed vi-
deamus iſtud quod ius eſt. Reſpon-
deo: ſi quidem impedimẽtum eſt ani
mi: quia furioſus vel infans vel aliter
ignorans teſtamentum vel mortem
teſtatoris vel hereditatem ſibi dela-
tam: tunc appellatur ius adeundi: nõ
dico ius deliberandi: quia deliberare
non poteſt ille qui ignorat. vt. l. cum
antiquioribus. C. eodem. ſed ſi eſt ali
quod impedimẽtum ſubſiſtente ſcie-
tia vt ſi eſt filiuſfamilias vel pupillus
vel eius tutor: tunc dicitur etiam ius
deliberandi quod apparet: quia ta-
les deliberare poſſunt. vt. l. qui in alie
na. §. ſi is qui putabat. verſiculo nam
eum. ſ. eodem. et. l. multum. de condi
tio. et demonſtratio. dixi plene in. l.
qui duos. de rebus dubijs. facit. C. qui
admit. ad bonorũ poſſeſſio. l. prima
et quis ord. in bono. poſſeſſio. ſer. l. fi-
nali. et iſtud dicitur ius deliberandi ꝛ
adeũdi ſimul. ſcilicet quia ius delibe
randi preſupponit ius adeundi. vt. l.
cum antiquioribus. in. ij. gloſſ. parua.
ſed ius adeundi poteſt eſſe ſine iure
deliberandi. vt. ſ. dixi. ¶ Sed oppo.
ſi illud eſt ius aliquod: ergo ſeruus ac
quirit domino. vt. l. acquiritur. de acq
rendo rerum dominio. non ergo eſt
neceſſe quod precedat iuſſus. Reſpõ-
a deo ius[a] acquirendi per filium vel ſer
uum non queritur patri vel domino:
quia ſic eſſet acquiſitum antequam
adiret contra legẽ pretia rerum. infra
ad legem falcidiam. ſed ius proſequẽ
di actionem iam queſitam: vel queſi-
tam retinẽdi acquiritur. vt dicta. l. ac-
quiritur. et. l. placet. ĩ. eodem. et dixi
in. l. is qui. §. finali. ſ. eodem. Ex hoc
13 patet † quod ſi ſeruꝰ decedit ante adi
tam hereditatem dominus nõ poteſt
adire. vt. l. idem neratius. §. primo. ſ.
ad legem aquiliam. et idem dico in
monacho ſi decedit anteqꝫ adeat:

a ¶ Rñ deo
ius. circa
hoc cõſide
raꝟ ba bar
to. in. l. que
aũt. §. ſi ſer
uũ. ĩ. que in
frau. cre. et
vide not. p
Bar. ĩ. pro
xi. col. in fi.
Andr. po.
b ¶ Videa-
mus qua-
liter: Vide
Jaſ. in. l. ſi
priꝰ. in. xlij.
col. de no.
oper. nun.
Alex. in. l.
ſi emãcipa
ti. in ij. no.
C. de col.

Abbas non poteſt adire eadem ratione. Nunc ad
propoſitum in illo iure procedit regula negatiuã qui
non habet illud poſſe adire nõ poteſt repudiare. nõ
autem procedit regula affirmatiua: vt qui habet il-
illud poſſe licet impeditus poſſit repudiare. vt hic. et
ſ. l. proxima. in principio. et. l. is qui heres. in princi.
¶ Tertio modo dicitur poſſe adire vel habere ius
adeundi nullo modo impeditus et iſtud appellatur
et ſimiliter ius deliberandi et adeundi. vt dicta. l. cũ
antiquioribus. in ſecunda gloſſa. et in illo iure proce-
dit regula negatiua. ſcilicet qui non poteſt adire ſi-
ne aliquo impedimento poteſt repudiare. vt. l. quar-
ta. ſ. eodem. Item procedit regula affirmatiua poſi
ta hic: ſcilicet ille qui poteſt adire ſine aliquo impedi
mento poteſt repudiare. ¶ Illa ergo regula ſit limi
tata. reintro gloſſ. ꝛ oppo. ad eam. tutor poteſt adire
hereditatem infanti delatã abſqꝫ aliquo impedimẽ
to: vt. l. ſi infanti. C. eo. ꝛ tamen nõ poteſt repudiare:
vt. l. tutor. ĩ. de bo. poſ. ergo regula nõ eſt vera. Rñd.
dicit gloſſ. fallit. tu dic. hec regula procedit in eo qui
poteſt adire pro ſe ꝛ ad ſui vtilitatẽ. ſecus in eo qui
adijt pro alio ita not. gloſſ. in. l. eius eſt velle. ĩ. de re-
gu. iur. tangitur in glo. in. d. l. ſi infanti. ¶ Oppo. ſer
uus repudiare non poteſt: tamen poteſt nolle adire:
l. iij. in fi. C. de here. inſtit. Dicit glo. ibi fallit. certe nõ
fallit. quia ſeruus nõ poteſt adire: licet poſſit nõ adi-
re: ſed dubium facit qꝺ dicitur de domino qui poteſt
repudiare licet nõ poſſit adire. ſed dic vt dixi in. l. is
qui heres. ſ. eo. in fi. ¶ Opp. bonorũ poſſeſſionẽ de-
cretalem quis poteſt acquirere nõ tamen põt repu-
diare: vt. l. j. §. decretalis. de ſuc. edi. Glo. dicit ibi fal-
lit. tu dic quoddam eſt ius querendi. ꝛ tũc tractamꝰ
de repudiatione ita loquitur hic: hoc eſt de nõ acqui
ſitione vel de abdicatione poteſtatis querendi: ſed
bonorum poſſeſſio decretalis eſt ius queſituꝫ. vnde
ibi nõ cadit repudiatio. ſed bene poteſt queri vtrum
poſſit derelinqui ꝛ haberi pro derelicto nõ an poſſit
repudiari: qꝛ iã qſitũ eſt ergo ꝛc. vt. l. ſicut. C. de re-
14 pu. here. † ꝛ ꝓ hoc dico ꝙ illud ius adeũdi hꝛ̃dita
tẽ eſt ius querendi: ꝛ ius q̃rẽdi nõ q̃ritur alteri: vt. ſ.
dixi de filio ꝛ ſeruo ꝛ monacho: ideo dicũt iura ꝙ re
gulariter hereditas non adita nõ tranſmittitur: vt
l. j. §. in nouiſſimo. de ca. tollen. ꝛ. l. vnica. de his qui
ante aper. tab. ¶ Expediti de theorica huius. l. ve-
niamꝰ ad q̃dã ex q̃bus apparebit practica huiꝰ. l. ꝛ
primo hic ponunꝛ̃ ĩpedimẽta q̃daꝫ circa pſonã: q̃dã
circa alias qualitates que interuenire debẽt. ¶ Vi-
b deamus qualiter[b] hec probentur circa perſonam de
facili videtur. primo enim requiritur ꝙ ſit liber ho-
15 mo. Certe † ei qui dicit eũ nõ liberꝫ incũbit onus pro
bãdi ſi eſt in poſſeſſione libertatis. alꝛ̃ ſecus: vt. l. mo
ueor. C. de ſer. expor. ꝛ eodẽ mõ. qꝺ dicitur de filiofa.
vt. l. circa. ſ. de. pba. ꝛ qꝺ no. in. l. titia. ſ. ſolu. ma. Itẽ
quod dicitur ꝙ dꝫ eſſe compos mentis: ꝛ ille dꝫ pro-
bare qui dicit nõ cõpotem mentis: vt. l. ne codicillos.
C. de codicil. Itẽ quod dicitur maior. xxv. an. dic vt
dixi in. l. de etate. ſ. de mino. ¶ Venio ad alias qua-
litates in quibꝰ eſt aliqualis difficultas. ꝛ primo di-
cit glo. ꝙ dꝫ ſcire teſtatorẽ mortuum: vt. l. proxi. hoc
importat duo: ſ. ꝙ vere ſit mortuꝰ: itẽ ꝙ heres ſciat.
Primũ qualiter probetur tangit gl. in. l. ſed ſi de ſua.
ĩ. e. ꝛ. ĩ. tit. l. l. ij. §. ſi dubitetur. ꝛ ibi dicam. Scꝺm ſcꝫ

16 † ꝙ heres ſciat examinemus: et ſciendum eſt quod
illud ſcire non debet intelligi de vera ſcientia q̃ per-
cipitur per ſenſum ſicut dicimus de teſte: vt. l. teſtiũ.
de teſti. et. l. qui teſtamento. §. fina. ſ. de teſta. ꝛ. l. j. in
prin. de his que in teſt. dele. Sed intelligitur de ſcien
tia. hoc eſt de vehemẽti opi. vt. l. cum quidam. §. qꝺ
dicitur. infra eodem. et no. in lege ſi quis extraneus.
infra eodem. §. ſi. facit quod no. in glo. in. l. ij. §. idem
labeo. de aqua plu. arcen. ¶ Nunc videamus qualꝛ̃
a hec ſcientia probetur.[a] ad quod aduertendum eſt qꝛ
aliquando ille qui dicitur heres negat ſe ſciuiſſe de-
functum teſtatorem ad hoc vt euitet onera heredi-
taria. et alius vult probare ipſum ſciuiſſe. et tunc ſiq-
dem dixit ſe facere expreſſe aliquid vt heres videtur
confeſſus illum mortuum ſciuiſſe: quia viuentis nul-
la eſt hereditas. vt. l. j. ſ. de here. ven. et. l. j. infra pro
hered. nec poteſt venire contra ſuam confeſſionem
niſi de errore doceat. vt. l. generalꝛ̃. C. de nõ nu. pec.
Sed poſſes dicere. iſta confeſſio non debet preiudi
care niſi q̃tum ad illos qui preſentes fuerunt: vt. l.
fi. ſ. de interro. ac. Reſpon. quod non eſt illud verũ:
quia in caſu iſto aditio preiudicat quo ad oẽs etiaꝫ
ſi fiat tacite faciendo id quod non poteſt fieri citra
ius et nomen heredis: vt. l. pro herede. ĩ. e. Non ob.
l. fi. ſ. de inter. act. quia debꝫ intelligi in eo qui heres
eſſe non poterat vt ibi no. ¶ Quandoqꝫ ille qui di-
b citur[b] heres: nõ dixit expreſſe quod faceret vt heres:
ſꝫ alio mõ res hereditarias adminiſtrauit ita quod
ſi ſciret mortuũ videretur adiuiſſe: in caſu iſto ſi pro
betur quod ſit conſanguineus eius qui dicitur mor-
tuus ſcire preſumitur. vt. l. octaui. ĩ. vnde cogna. et. l.
c de tutela.[c] C. de in integ. reſt. mi. niſi forte ipſe ex ad-
uerſo ad excludendum talem preſumptionem pro-
bet abſentiam ſuam vel aliquid aliud per quod tol-
latur illa preſumptio: vt. l. filium. de his qui ſunt ſui
vel alie. iur. ꝛ extra qui ma. acc. poſ. c. cum in tua. ſiue
ro non eſt cõſanguineus. ſed probaret quod eſſet vi
cinus tunc deberet probari quod fama eſſet in vici-
nia: et preſumeretur ſcientia. vt not. in. l. ſi tutor. C. de
peri. tu. ſed ſi non eſſet vicinus: ſed eſſet eiuſdem ci-
uitatis debet probari fama in ciuitate ꝛ preſumitur
ſcientia eius: vt. l. regula. §. primo. et. l. nec ſupina. de
iur. et fa. ignoran. et facit. C. de remiſ. pig. l. ſi eo tem-
pore. d. l. ſi tutor. et. d. c. cum in tua. niſi ipſe ex aduer
ſo ad tollendam iſtam preſumptionem probaret ab
ſentiam vel infirmitatem: vt. d. c. cũ in tua. quod not.
17 diligenter † quia illud ꝙ dicitur quod preſumitur qs
quod ſciat illud de quo eſt publica fama in ciuitate
intelligitur de ſano non de infirmo: preſente non de
abſente. Aliquando ille qui dicitur heres non eſt cõ
ſanguineus nec vicinus nec eſt ciuis eiuſdem ciuita
tis: tunc non preſumitur preſentia: et tunc nec per cõ-
ſequens ſcientia. niſi alijs modis probetur. nam ſic
preſumitur eſſe in ciuitate vnde eſt: niſi ipſe ꝓbet ab
ſentiam. vt dictum eſt de neceſſitate preſumitur qꝺ
non eſt in alia ciuitate. vt. l. optimam. C. de cõtrahẽ.
et cõmit. ſtip. Aliq̃ñ ipſe heres dicit ſe ſciuiſſe. ꝛ aliꝰ
ad excludendũ eũ ab hereditate dicit ipſum neſci-
uiſſe. et tunc aut ille heres dixit tunc et nunc dixit ali
quẽ mortuũ: et eſt pſumptio ꝙ vere ſciuerit ex eo qꝺ
dixerit. nemo em̃ vꝛ̃ dixiſſe qꝺ mẽte nõ cogitauit. l.
labeo. de ſupel. leg. eſt em̃ ei credendũ in his q̃ mẽte

ſua cõſiſtunt: vt no. inſti. de act. §. alie.
niſi ex aduerſo ad excludẽdũ illã pſũ
ptionẽ ſciẽtie ꝓbetur ↄtra: qꝺ põt fie
ri ꝓbanda ꝙ fuerit mortuus tali loco
et tẽpore et qꝺ tunc heres erat in tali
loco qꝺ ad eius notitiã ꝑuenire non
potuiſſet. vt. d. l. optimã. vel probãdo
qꝺ per alios cõmuniter viuere puta-
batur ſic opinio heredis q̃ colligiꝛ̃ ex
dicto ſuo nõ fuit mota iuſtis rõnibus.
qꝺ ſufficit ad impediendã aditionẽ.
18 vt. l. cũ quidã. §. qꝺ dicꝛ̃. ĩ. e. ¶ † Sed
pone ꝙ quidã ſe ſciuiſſe in preteritum
nõ dixit: ſed ſimpliciter bona adiuit. ꝛ
modo ſcire dicit: nõ ſufficit puta ſi ius
adeũdi eſſet ſibi delatũ per ius deli-
berãdi qꝺ durat anno: vt. l. cũ antiq̃o-
ribus. C. eo. et annus eſſet elapſus: cer
te non preſumitur ſciẽtia in preteritũ
per regulã. l. verius. ſ. de ꝓba. ꝛ. c. pre
ſumitur. de reg. iur. lib. vj. qꝺ intellige
niſi probaretur aliquid per qꝺ ſciẽtia
preſumatur. puta qꝛ erat cõſanguineꝰ
vel vicinus vel ciuis et erat fama in vi
cinia vel ciuitate vt ex predictis patꝫ:
et eodem modo quando tractatur de
probanda ſcientia alicuius hominis
iam defuncti propter ius deliberãdi
quod ſciens tranſmittit probari debꝫ
per coniecturas predictas. que cõie-
cture poſſunt tolli ꝑ alios modos pre
dictos. ſit ergo cautus aduocatus ad
faciendas probationes concludẽtes
pro parte ſua. Sum expeditus de pri
mo. ¶ Scꝺo dicit gloſſ. ꝙ debet ſcire
ſibi delatam qꝛ pure inſtitutus eſt vel
eſt purificata inſtitutio vt in gloſſa.
19 ¶ † Circa hoc eſt aduertẽdum quod
primo preſupponit teſtm̃ eſſe factũ et
illud debet ſcire: et non intelligas qꝺ
interfuerit teſtamento vel viderit fie-
ri vel legerit: ſed ſufficit ꝙ ei ſit dictũ
vel ſcriptum literis amicoruꝫ. vt. l. de
etate. §. finali. ſ. de inter act. vel quod
de hoc ſit cõis opi. et per ſupradicta
apparet ꝙ hereditas põt adiri clau-
ſis tabulis: vt. l. j. §. cum igitur de ca.
tol. et. l. j. ĩ fi. de iu. ꝛ fac. ign. et. l. j. §. j. ĩ.
de bo. poſ. ſm tabu. ſed ſi ex aduerſo
probaretur cõmunis opinio et fama
ꝙ teſtamentum non eſſet factum: tũc
heres non poſſet adire licet eſſet in cõ
traria opi. ſed ſecus ſi eſſet certus per
ſuum factũ: vt qꝛ interfuiſſet vel habe-
ret teſtamentum publicum vt probaꝛ̃
ĩ. eo l. cum falſum. et. ſ. l. proxi. in prin.
ꝛ ibi no. ĩ. e. l. cũ quidã. §. fi. Itẽ ſi here
di moueret queſtio de teſtõ per hoc
diceretur reddi dubius adeo ꝙ non
põt adire niſi ſit certus ꝑfecte: vt. d. l.
cũ falſum. ĩ. e. expreſſius in. d. l. ſcriptũ
20 ĩ. ad carbon. ¶ † Pro declaratiõe hu

a ¶ Sciẽtia
ꝓbeꝛ̃. de q̃
etiã ꝑ glo.
in. l. vẽtre.
ĩ. e. in ver.
ſciãt ſic. et
in. l. ij. §. ꝙ
abſuari ac
cipiꝛ̃ crede
re ꝓ ſcire
et eſtima-
re. et ibi vi
de Bar. in
prin. et qꝺ
ibi poſt eũ
dixi. C. de
iur. ca.
Andreas
Pomate.
b ¶ Dicꝛ̃.
vide aret.
ꝑ illũ text.
in. l. ij. §. fi.
ff. ſol. ma.
vide Ro.
ↄſi. ccccij.
c ¶ L. de tu
tela. de in-
tellectu eo
rũ q̃ hic di
xit Bar. vi
de q̃ dixi ĩ
l. ſtitiꝰ. §. j.
poſt Bar.
de libe. et
poſthu.

8 ¶ Impediat aditionem.ſed certe vt mihi videtur d.§.ſuum non probat opi.Bar.q2 qn ſuus eſt inſtitutus tunc non attenditur quo ad acquiſitionem here ditat3 ſciē-tia here-dis ſeu cō-mũis opi. Imo.l.ipa q̃ ſemp eſt certa eſt il la q̃ ſuo de fert here-ditatẽ nul lo fctõ he-redis i'er-ueniẽte.vt d.§.ſuũ.et l.illud.ſ.ſi pars here. a pet.ſ3 opi. bar.meli⁹ pbaſ in.l. falſũ.ſ.e. iuncta.l.ij. 21 C.de edi. di.et not. gl.ſm vnã ſol.in.d.l. cũ falſam. ⁊ ibi Bar. expreſſe: ⁊ pro Bart. hic faciũt oia iura di cẽtia q alia qua impe-diũt faciẽ-da q̃ non ĩpediũt iã facta.l.pñe furioſo.cũ ſimi.d his q̃ ſunt ſui.

Andreas Pomate.

b ¶ Dic gl. vide Bo. pñ.xliij.

ius queſtionis et precedentium et etiam ſequentiũ moueo vnum dubiũ. pone q heres credidit ab initio teſtm̃ eſſe factum et ſe inſtitutũ et defunctũ mortuũ et ita erat cõis opi.et fama et veritas.vnde ipſe potuit adire et adi uit.poſtea ſuperuenit fama in cõtra. qd erit de illa aditiõe: Videtur q ſit nulla.nam ſequens fama tollit pmã: vt.l.ij.§.ij.ſ.qs or.in bo.po ſer.Cõtra b dico.nam poſtq̃ quis effectus eſt he-res:opi.cõis contraria illud non peri-mit nec extinguit.vt.l.cũ quidã.§.ſuũ ſ.eo.licet enim cõis opi.impediat adi tionem.[a] non tamen poteſt extingue-re aditionem factam.vt ibi patet.⁊ in hoc etiam debet eſſe cautus aduoca-tus vt articuli concludant famam tali tempore quod ſufficiat ad intentionẽ ſuam.Poſito ergo † q cõſtet teſtamẽ tum factum debet ſcire vtrũ pure vel ſub conditione ſit inſtitutus. ponam⁹ ergo quod in veritate ſit inſtitut⁹ pu-re: ſ3 an heres hoc ſciuerit dubitatur qualiter probetur. Dic.aut heres fuit certificat⁹ de teſtamento.q2 inter fuit vel vidit vel recitari fecit: et tunc non poteſt dubitari quin ſciuerit ſm quod eſt:vt.ſ.ti.ſ.per totum.Aut heres fuit certificatus ex opi.multorum:et fama vel ex literis amicorũ:et tunc aut illo-rum opi.vel aſſertio habebat ſe ſim-pliciter q talis erat inſtitutus. vtrum pure vel ſub conditione nihil dicebãt. et tunc preſumendũ eſt q pure credi-derit.vt.l.ſ.ſ.de condi.et demõ.⁊ ideo poterit adire.q2 ſua opi. cum veritate concordat:vt.l.cum quidã.§.qd dicit. ſ.e.aut opi.vel aſſertio ex qua heres fuit certificatus habebat ſe cum du-bitatione.vt q2 dicebãt fecit teſtamẽ-tum et inſtituit talem neſcimus vtrũ pure vel ſub conditione:et tunc heres debet eſſe certus:vt.l.cum falſum.ſ.e. et.ſ.l.proxi.in pñ. Si vero dubitatur qualiter fuit certificatus.et tunc in du bio heres preſumitur ſcire q̃ in teſta-mento continentur:vt.l.cum heres.de lib.leg.et.l.quidã ita.§.ſi quis filium. ad treb.facit.ſ.de tranſa.l.non eſt fe-rendus.examinaui in.l.qui Rome.§. duo fratres.infra de verbo.obli.ſed ſi poneremus heredem in veritate in-ſtitutum ſub conditione: tunc ſi condi tio non extitiſſet abſq dubio aditio non valeret.vt iurib⁹ vulgaribus:ſed ſi poneremus conditionem extitiſſe. ſed dubitatur an heres ſciuerit exti-

tiſſe.tunc poteſt eſſe conditio conſtituta in talẽ euẽ-tum quod heres preſumitur ſcire.puta mortem con-ſanguinei vel vicini vel in aliquem euentum alicui⁹ facti.de quo fama erat in ciuitate. vel ex predictis patet.ſed ſi predicte preſumptiones ceſſarent reſtat regula quod preſumitur ignorantia.vt dicta lege ve rius.et dicto.c.preſumitur. An autem dicta ignoran tia vitiet aditionem. Aduerte quod ſi heres ſciuerit cõditionem adiectam vitiatur aditio.ſi vero credit ſe pure inſtitutum licet fuerit ſub conditione et con-ditiõe purificata aditio valet:vt.l.ſ3 et ſi de ſua.in fi. et.l.ſi quis extraneum.§.fi.ſ.e. et ibi per Dy. ¶ Ter 22 tio † requiritur.dicit gl.[b] quod ſit certus quod teſta-tor potuerit teſtari.aſs dubitaſ de viribus teſtamẽ/ ti:vt.l.heres.§.fin.Certe hoc quod potuerit teſtari de facili ſcitur.ſcilicet ſi nõ habet aliquas ex illis cõ ditionibus que ponuntur in lege ſi q̃ramus.de teſt. ſed ſi quis vellet probare heredem de hoc dubitaſſe ad excludendum eum ab hereditate: et tunc hoc eſt difficile.Ideo aduerte aut quis vult hoc probare p verba heredis adeũtis vel per facta extrinſeca.Pri mo caſu ſi quidem verba heredis expreſſe habent ſe ad dubitationem:vt q2 dixit neſcio ſi potuerit face-re teſtamentum vel non:q2 ignoro:vtrum fuit pupil-lus vel adultus an pater eius deceſſerit ante eum vt non.et tũc eſt probata dubitatio:eſt enim actus mẽ-tis qui probatur per verba.vt.l.labeo.de ſupel.leg. et quod not.inſti.de acti.§.alie. Sed ſi verba here-dis oſtenderent quod animus magis inclinabat ſe ad vnam partem q̃ ad aliam:tunc ſecus eſſet.verbi gratia.dicebat heres:credebam quod pater deceſſe rit ante eũ:vel q eſſet adult⁹:q2 ſic audiui a tali: nec tñ poſſet eſſe bene certus:tunc non nocet talis incer-titudo:cũ habeat vehementem opi.in ea parte que ſufficit:vt no.in.l.ſi quis extraneus.in fin.infra.e.Si vero probaret dubitationẽ heredis per alia extrin-ſeca:tunc ſi cõmunis opi.ſeu fama erat contra id qd heres adeũdo aſſeruit.tunc aſſertio heredis nihil re leuat.vt.l.cum quidam.§.qd dicit.ſ.e.niſi forte di ceret ſe certum per ſenſum corporis. vt.ſ.eo.l.cũ fal-23 ſum:et qd.ſ.dixi. ¶ Sed quero:† qd ſi circa id pbe-tur due fame cõtrarie:et opi.heredis cõcordabat cũ illa:que magis faciebat pro eis: ſtandũ eſt illi fame que procedit ab hominib⁹ magis dignioribus.vt.l. cũ quidã.§.quod dicitur.ver.quid ergo ſi ipſa.ſ.eo. vbi mulier licet neget ſi obſtetrices affirmãt ſtatur earũ dicto.et ſi eſſet fama equalis putarem ſatis du bitari ex hoc eſſe probatã dubitationẽ q2 animum ſuũ non põt inclinare magis ad vnã rem q̃ ad aliã. 24 ¶ Quarto dicit † glo.requiritur quod ſciat qd nul lus eũ pcedat:aſs dubitaret de viribus teſtamenti: vt.l.cum quidam.§.pmo.ſ.e.hoc quod aliquis eũ precedat poteſt cadere in dubitatione altero de tri bus modis.pmo ſi forte defunctus habebat quen-dam filiũ qui abſentauit ſe et de eius vita vel morte dubitaſ:tunc qualiter quis poſſet certificari q nemo eũ precedat apparet et ex his que dicenſ.ſ. qualiter poſſet probari vita vel mors alicuius dicitur in.l.ij. §.ſi dubitetur.infra titu.pmo. Secũdo poteſt hoc contingere quia eſt aliquis preſens qui dicit ſe filiũ alius negat:q2 forte dicit ſuppoſitũ eũ vel ex alio na tum quod quaſi deducant incertitudinẽ non eſt no-

ſtra materia ſed.l.ſ.C.ad.l.cornel.de fal.⁊.l.ſcriptus. ad car.l.filium de his qui ſunt ſui vel alie.iur.Tertio modo põt cõtingere:q2 eſt quedã mulier que dr pre-gnans q̃ paritura eſt poſthumũ anteriorẽ in gradu: de hoc ſi dubitatur vel qualiter certificetur traditur doctrina a iuriſconſul.in.l.cum quidam.§.ſ.ſ.e. quod dic breuiter aut mulier aſſerit ſe pregnãtem eſſe: vel non eſſe:⁊ per neminem ꝯtradicitur.tunc eius dicto credetur:vt.d.§.quod dicitur ſi putetur.⁊.l.ſ.§.cete-rum.de ven.inſpic.ſi vero cõis opi.obſtetricum vel dom narũ que cum ea cõuerſantur ſe habeat in con trarium.tũc ſtandũ eſt illi opi.ſed ſi opi.ſunt diuer-25 ſe dic vt dixi.ſ. ¶ Quinto dicit glo.† q ſcire debeat 8 qua ex cauſa ad eum pertineat vel ex teſtamento[a] vel ab inteſtato:vt.ſ.eo.l.ſi is ad quem. hoc quod di cit ex teſtamento de facili ſtat ſm ea que dixi.ſ. ſed hoc quod dicit ab inteſtato:illa eſt mere negatiua.ſ. q teſtamentum nõ fecit.qualiter ergo hoc ſcire po-terit: Reſpondeo.ex opin.communi:quantum cum veritate concordat: vt dicto.§. quod dicitur. ſi vero communis opin. eſt q teſtamentum non fecerit eo-ipſo qd hoc allego.ſ.teſtamentum nõ factum proba/ tũ eſt intentio mea:niſi per aduerſariũ aliud probeſ: vt.l.cũ probatio.⁊ ibi nõ.aſs in.l.cũ de lege.ſ.de p-26 ba.Sed ſi † opi.eſt qd fecerit teſtamentũ tamen non reperitur:tunc ad hoc vt poſſit veniri ad aditionẽ: 30 conſulerem fieri diligenter inquiſitionem autorita-b te iudicis.ſ.q interrogarenſ oẽs notarij[b] et haben tes pthocolla notariorũ mortuorũ:interrogarenſ cõ ſanguinei ⁊ vicini ⁊ preſbyteri quibus confitebatur et ſimiles perſone.⁊ ſi nõ reperiretur apud illos tũc dicatur pro vero teſtamentum non eſſe factũ.ſic de-ducitur in verum per diſcuſſionem quem non eſſe ſol uendo.in auſ.de fideiuſ.§.ſ.⁊ de pig.auten. hoc ſi de-bitor.ſicut etiã per diſcuſſionẽ deducitur in notitiã an aliquis ſit preſens:vt.l.cũ quidã.§.ſi.cũ.l.ſeq.ſ. de leg.ij.⁊.l.hoc iure.de ver.ob. ſic etiã per diligentem c inquiſitionẽ[c] certificamur an res extet vel ſit deper-dita:vt.l.iij.§.neruia filius.de acqui. poſ.in dubio au tem ſi de hoc nihil eſt dictum:ſi quidẽ eſt heres ſu⁹ non eſt preſumendum q ſciuerit teſtamentũ .q2 põt eſſe heres ex teſtamento etiam ignorans: vt.l. ſi ſer-uus teſtõ.ſ.de ſtip.ſer.⁊.l.queſitũ.de acqui.re.do.⁊.l. eius qui in prouincia.ſ.ſi cert.pet.⁊.l.extraneũ.C.de here.inſti.⁊ in.§.fi.inſti.eo.ti.nec videtur de nouo ac quirere:ſed ſibi videtur dñium cõtinuare. ⁊ ideo in eis nõ h3 locũ ti.pro herede. vt.l.ſ.C.pro here. ⁊.l.in 27 ſuis:de lib.⁊ poſthu.† Sed ſi eſſet heres extraneus preſumitur ſcire in dubio niſi p coiecturas cõtra pro betur:vt.d.l.cũ heres.de li.leg.⁊.l.quidã ita. §. ſi qs filiũ.ad treb.⁊.l.non eſt ferendus.de tranſac. glo.nõ 28 ponit hic plura. ¶ Sexto dico † q requiritur q ſciat vtrum ſit heres volũtari⁹ vel ſuus.ſ3 ſi in hoc erra-ret vitiaretur aditio:vt.l.is qui putat.⁊.l.ſeq.ſ. eod. 29 ¶ † Circa hoc moueo vnũ dubium.titio fuit delata hereditas ſempronij:cui titio ego ſucceſſi: ⁊ feci fieri 1 vnũ inſtrumẽtũ hui⁹ tenoris.dico q ego credo q ti tius fuerit heres ſempronij:⁊ ei⁹ hereditatẽ adiuit: q ſi hoc pbare nõ poſſum. ex nũc ego adeo ex iure 2 deliberandi ⁊ adeundi mihi trãſmiſſo p ipm titium: quero an valeat talis aditio. Et vr q nõ.ſi eñ titius 3 adiuit hereditatẽ ſemp.oniȷ ego de neceſſitate ha-

beo illã hereditatẽ ſempronij nec poſ ſum repudiare:vt.l. ſi qs filiũ.§.fi.ſ. eo.ſed ſi ipſe nõ adiuit ſed trãſmittit in me ius deliberandi ⁊ adeũdi: ego poſſum cã adire ⁊ repudiare ſicut ipſe poterat:vt.l.ſi quis filiũ.§.ſ.ſ.eo.⁊ ſic eſt error in hoc vtrũ ſim neceſſarius vel volũtarius.ergo aditio nulla.In cõtrariũ facit.nã ille q̃ eſt heres here dis dicit eſſe heres ex cã pria qua de functo ſuccedit.vt.l.iij.⁊ ibi not.ſ.de pet.he.⁊ dixi.ſ.e.l.qui in aliena. §. in-terdũ. ¶ Preterea nõ videſ verũ q in aliquo caſu ego ſim heres neceſſa/ rius:niſi ex qua dã neceſſitate ꝯſeque tie.vc3 ſi volo eſſe heres titij tũc ha-beo de neceſſitate hereditatẽ ſempro nij ſi eã adiuit:hoc principaliter depẽ-det ex volũtate mea ſicut cũ adeo p̃-tẽ ex neceſſitate habeo aliã partem a adire.nec p hoc dico: neceſſarius: q2 a mea voluntate cauſatur. cũ eñ ego vtroq caſu ſim volũtarius videſ q nõ impediaſ aditio: hoc tñ relinquo ſub dubio.q2 de facto pendet. ¶ Se-30 ptimo † requiriſ q ſciat p qua parte ſit heres.Circa qd diſtingue: vt not. ſ.e.l.ſi qs extrane⁹.§.ſ.⁊.l. ex ſemiſſe. pdicta vera qñ qs p ſe ſolũ põt adire. 31 Sed qñ † filius vel ſeruus adit iuſſu patris vel dñi:in cuius perſona requi ritur q cadat ſcientia pdictorũ: Rñ. in perſona filij vel ſerui.vt.l cũ quidã. 32 §.pe.ſ.eo. ¶ Sed quero † qñ adit pu-pil.cũ autoritate tutoris vel tutor cũ cõſenſu pupilli:in cuius perſona req-ritur q cadat ſcientia predictorum: Rñ.ſufficit q hoc ſciat tutor. hoc no-tabiliter voluit dicere tex.l.l. pupill⁹. ſ.eodem. vbi dicitur quod pupillus nõ põt ſcire cauſam ſue aditiõis: ⁊ tñ fauorabiliter ei pſtatur q poſſit adi-re cũ autoritate tutoris . non habetis hic alia.⁊ hec ſufficiant.

Si hereditatẽ.

Non eſt lõgũ tẽpus q fuit mihi apportatus vnus pro ceſſus in quo dicebatur q mater ta-lis erat mortua.Itẽ q talis fuit ma-ter.Itẽ q talis fuit filia. Itẽ q talis fuit gerens pro herede: nõ tamẽ fuit poſitũ q iſta ſciuerit matrẽ eſſe mor-tuam.certe nihil valet:q2 nõ põt gere re pro herede niſi ſciat matrẽ mortuã eſſe et hoc tene menti.

☞ Quid ſit dicere p herede ⁊ qua/ liter hoc verbum accipiatur.

Quando quis dicatur aliquid facere cauſa cuſtodie vel vt heres.

In his que conſiſtunt in animo ſtatur dicto meo.

Andreas Pomate.

a ¶ Ex te-ſtamentõ. Adde q ſi cõis opin. nõ pbatur ⁊ ſit in du-bio. Uide Ro.⁊ ibi p mode.in.l. ſi emãcipa tus.in.iij. nota.C.de coll'.⁊ ibi p Aleran. in.iij.nota. vbi p Lã. vide per com.cõſil. xliij.

Andr po.

b ¶ Oẽs no tarij.vide qd p hoc dicat alex. in.l.ſ.C.q admit.

Andr.po.

c ¶ Inquiſitio nes.Uide Feli.in.c. fi.iij.nota. de proba.

4 Si quis fuit proteſtatus ꝙ aliquid
facıebat tanqꝫ negotiorum geſtor he
reditatis ⁊ poſtea fecit quedam tāqꝫ
heres: an videatur a prima proteſta-
tione receſſum: remiſſiue.
5 Animꝰ ſolꝰ qn̄ obliget me hr̄ditati.
6 Ea que conſiſtunt in aīo ſunt facti.

a **P**Ro herede. [a] In p̄ce-
dentibꝰ ⁊ ſpecialiter in. l. is pōt.
et in. l. ſe. dicit iuriſcōſultus
de iure ſeu ptāte adeūdi: hic dicit de
ipſo aditionis actu. ⁊ materiaꝫ huius
l. explicabo in l. gerit. ī. eo. ⁊ breuiter 5
hoc dicit. Qui facit aliq̄d tanqꝫ he- b
res oneribus hereditarijs eſt obliga
tus. ſecus ſi alio aīo faciat. ꝙ appa-
rere pōt vel ex ꝓteſtatione vel ex fa-
cti qualitate. hoc dicit vſqꝫ ad. §. ſi q̄d
1 tn̄. ¶ † Quero: q̄d eſt dicere pro here
de: dicūt quidā id eſt ꝑ dn̄o. vt inſtit.
de here. quali. ⁊ diffe. §. pe. ⁊ intelligo
pro dn̄o. ſ. ex cauſa hereditaria: poſſet
em̄ dicere ſe dn̄m ex alia cauſa ⁊ non c
eſt heres: vt. ī. dū dicit quaſi alio iure
dn̄s ⁊c. Qualiter hoc verbū ꝓ here-
de accipit̄. dic vt. l. regulariter. ſ̄. de
pe. here. ⁊. ī. ꝓ herede ſup rub. ¶ Et
2 glo. † noſtra q̄rit de vno. pone ꝙ ꝓte
ſtatio non fuit facta q̄d in dubio p̄ſu- 6
mit̄. an videt̄ cauſa cuſtodie vl̄ vt he
res? Hic ſunt gl. diuerſe ſicut fuerunt
dicta diuerſa ⁊ diuerſoꝝ doc. ⁊ Hug.
dicit ꝙ nō eſt neceſſaria ſed cā tollen
de dubitatiōis fit. Azo dicit ꝙ eſt ne
ceſſaria al's p̄ſumit̄ heres. ⁊. h. d. glo.
parua. alia gl. q̄ eſt in prin. ſequētis. §.
dicit ⁊ meliꝰ. ꝙ in dubio ex qualitate
perſonarū ⁊ ex geſtis preſumit̄ ⁊c. Et 1
vide iſtā gl. q̄ incipit. ideſt aliquid ⁊c.
Meliꝰ ergo ⁊c. Ideo Iac. de are. vi-
dēs ꝙ iſta gl. relinquit te adhuc incer
tū dicit ſic. ꝙ quedā ſunt q̄ nō poſſunt
geri citra ius ⁊ nomē heredis: ⁊ tunc
ſine dubio preſumit̄ heres: vt. ī. ea. l.
§. papi. q̄dā ſunt indeterminate q̄ poſ
ſunt fieri ab herede vt herede ⁊ nō vt 1
herede: ⁊ tūc dicit ſtandū eſſe in caſu
iſto iuramēto heredis. l. in ambiguis.
3 ij. ī. de reg. iu. allego † tibi bonā gl. ad
hoc inſt. de ac. §. alie. ī gl. ma. vbi dicit
ꝙ in his q̄ in aīo cōſiſtūt ſtatur dicto
meo. ⁊ ad predicta facit qđ videbitis
ī. e. l. ſi duo. ⁊. l. iul. al's ſi pupil. §. ſ. Du
bitari tn̄ poſſet circa predicta ſi eſſet
mortuus ille q̄ hoc fecit: ⁊ heres dicit
eū adiuiſſe qualiter ſcietur animꝰ de-
functi q̄ ab herede nō pōt declarari:
vt. l. idē pōponius ſcribit. §. fin. ſ̄. de
rei ven. ⁊. l. inter ſtipulantē. §. ſi ſtichū d
ī. de ver. ob. Ideo de neceſſitate opꝫ
nos redire ad doctrinā Azo. quod ex

qualitate reꝝ ⁊ perſonaꝝ preſumā an
fecerit cauſa adeundi vel non vt quia
hereditas erat opulenta ⁊ tunc cauſa
adeundi. vel non. ⁊ tunc nō aīo adeū-
di. vel q2 erat pſona pia. vnde ex qua
litate rerū ⁊ perſonarū preſumamus:
vt. l. vnica. C. ſi quis impera. maledi.
4 ¶ Quero † aliquis eſt ꝓteſtatus ⁊ iā
vidi illud qđ aliquis fuit proteſtatus
qđ ea que faciebat: faciebat tanqꝫ ge
ſtor negotiorū hereditarioꝝ: ⁊ poſtea b
fecit quedā tanqꝫ heres an videatur
a prima proteſtatione receſſum? Di-
cam. ī. ead. l. §. penultimo. ¶ † Que-
ro vtrum [b] animus ſolus obliget me
hereditati vt quia ſto in camera mea
et in animo meo dico ego volo eſſe
heres. an ſim? Et gloſſa. in. l. mutuum.
ſ̄. eo. dicit ꝙ opꝫ qđ ſit animus qui ꝑ
fectionē declaret. gloſ. tangit in. l. po-
tuit. C. eo. ⁊ ibi per doc. veritas eſt qđ
hic loquitur gloſſ. q2 ſi queris quo ad
veritatem an ſim heres: ⁊ tunc ſuffi-
cit [c] ſolus animus: ſed q̄ꝫtum ad ꝓba
tionem: oportet ꝙ ſit factum. vt ani-
mus probetur. ⁊ iſta eſt veritas. tamē c
in foro conſcientie forte teneretur he-
res ille qui habet animum talem. ſed
non vltra vires hereditarias vt dixi
in rub. ¶ † Quero an ea que cōſiſtūt
in animo ſint facti. Et tex. hic videtur
ꝙ nō. cōtrariū videtur in. l. bonefidei
§. ſ. ī. de acqui. re. do. Non ob. hic tex.
q2 intelligit nō tā facti. ſ. alteriꝰ extrin
ſeci. ſed voluntas eſt factū etiam: vt d
dixi in. l. ſi is qui ꝓ emptore. ⁊ neſcio
ſi de hoc eſt queſtio in philoſophia. ſ.
an nolle ſit potentia.
1 ☞ Caſus in quo filius inſtitutꝰ ab
inteſtato ſuccedens poteſt habere le
gitimam ⁊ aliud repudiare.

Hereditarios. Vidi ſemel quendaꝫ fi-
lium qui poſſidebat bona ꝓ dote ma
tris ſue ⁊ ꝓ ſua legitima querebatur
quid iuris. Et tetigi tibi in. l. ſi libertꝰ
patro. 10. ī. de bo. lib. ⁊ dico † tibi ꝙ in
vno caſu poteſt tantum filius inſtitu-
tus ab inteſtato ſuccedēs habere le-
gitimā ⁊ aliam repudiare. ⁊ caſus eſt
iſte. ſ. pater inſtituit filium ⁊ grauauit
ipſum de aliqua re propria ipſius filij
et ei dedit vulgariter ſubſtitutū tunc
pōt velle legitimā et repudiare aliud
et ad ſubſtitutū relinquere: vt. l. ſi li-
bertus patrono. ī. de bo. lib. al's non
poteſt habere quia non poteſt pro pa
te hereditatē habere ⁊ pro parte nol
le: vt. l. ſ. ⁊. ij. ⁊. l. ſi ex aſſe. ſ̄. eo. q2 ſi hꝫ
legitimam [d] vt heres oportet ꝙ ha-
beat totam hereditatem poſtqꝫ ha-
bet partem: vt in. d. ll. no.

a ¶ Pro he
rede. dum
Barto. hic
ſm̄ vnam
lectu. anti
quā ponit
vnū caſum
in quo filiꝰ
pōt detra-
here legiti
mā de bo-
nis patris
et alia di-
mittere. vi
de Barto.
ī. l. q2 pote
rat. ī. ad
treb. et ibi
dixi. ⁊ in. l.
gerit. ī. eo.
et Bart. in
l. ſ. in. iiij. q.
principali.
ſ̄. de vulg.
et pupil.

b ¶ Quero
vtrū. dum
ponit bar.
hic in lect.
āliqua an
creditores
pn̄t poni i
poſſeſſiōe
vniꝰ vaſal
lagij. vide
Bald. in. l.
liberti. ī fi.
C. de oper.
liber.
Andr. po.
c ¶ Sufficit.
adde ꝙ in
foro cōſciē
tie ꝑ Bar.
in. l. ſi q̄s ꝓ
eod. co. iij.
ff. de fide-
iuſ.
Andr. po.
d ¶ Habet
legitimaꝫ.
de quo vi-
de Alexā.
cōſil. cxlij.
in. iiij. col. i
fi. in. ij. vo.
⁊ in. l. q2 po
terat. ī. iiij.
colū. ff. ad
treb. ⁊ vid̄
que ſcripſi
ad Bar. in
l. gerit. co.
vj. ī. eo.

1 ☞ Que opere tranſeant ad heredes.
2 In his que ad heredem extraneum nō tranſeunt nomen heres intelligitur de filio.
3 Homines ciuitatis poſſunt capi ob delictum ciuitatis ſi ſuperioris copia haberi non poteſt.

Si quid tamen. In his que nō trāſeunt
ad heredes extraneos
nomen heredis intelligitur de filio: et ideo ſi illum
actum facit vt heres oneribꝰ hereditarijs nō obliga
tur. hoc dicit. ſecūdum intellectum quem habuit hic
1 iuriſconſul. licet gloſſ. aliter intelligat. ¶ † Oppo. ꝙ
opere tranſeunt ad heredes extraneos. vt. l. a duobꝰ
et. l. cum patronus. §. primo. de ope. liber. So. intelli
ge hic de operis incertis que ad heredes tranſeunt:
non de certis vt in contrario. Item nō intelligas de
obſequialibus que non proſunt heredi. fateor quod
iſte. §. debet intelligi de his que ad heredes non trā-
ſeunt. quia tex. dicit. ſed qualiter dicat ego diſcrepo
a modernis in lege ſi nō fortem. §. libertus. ſupra de
condi. inde. ¶ Oppo. et intro glo. mag. qui facit ali-
a quid quaſi heres [a] licet id quod facit nō ſit heredita
rium. tamen hoc caſu oneratur oneribus heredita-
rijs: vt infra. l. proxima. §. primo. et in lege gerit. ī. e.
hic dicitur contra quare male. huius timore quidaꝫ
habent hic literam affirmatiuam et cancellant eam.
et ſic concor. ſecundū hoc not. caſum quod quādoqꝫ
plus datur creditoribus qꝫ heredi extraneo. ratio-
nem ponit glo. noſtra in prin. iſta litera non habetur
cōmuniter ideo non placet nec poteſt ſuſtineri vt ſta
tim dicam. Alij habent literam negatiuam tunc pro
cedit contra glo. ſed glo. reſpondet ꝙ hic debet ex-
poni quaſi heres. ideſt quaſi non exheredatus. iſta
expoſitio deſtruit tex. ¶ Iſtud dictum videtur con
2 tra caſum in. l. ſi quis non quaſi. ī. eo. dico ego † quod
tex. ſtat proprie. ad contrarium reſpōdeo. in his que
ad heredem extraneum non tranſeūt: hoc nomē he-
res intelligitur de filio. tex. eſt de alie. feu. c. ſ. colū. x.
vnde filius petendo vt heres id quod non trāſit ad
heredem extraneum intelligitur petere. ſcilicet vt fi
lius intelligendo verba ſecundum materiam in qua
ponuntur: vt. l. ſi vno. ſupra loc. ideo non obligatur
oneribus hereditarijs. ⁊ ſic intelligit iuriſconſultus
papinianus vt apparet. ī. §. proxi. in fi. vbi dat regu-
lam rem pro herede gerere dicitur qui facit quod ci
tra nomen heredis ⁊ ius facere non poteſt. requiri-
tur ergo ius ⁊ nomē heredis: ſed ſi eſt aliquid quod
poteſt facere heredis nomine licet nō iure: non vide
tur gerere pro herede. hic eſt caſus hic vbi intelligi-
tur heres ideſt filius. ¶ Quero quō intelligit̄ tex. q̄
dicit qđ operarū petitio cōpetit creditoribꝰ. Quidā
intelligūt de creditoribꝰ filij q̄dā de creditoribꝰ pa-
tris ſm̄ diuerſas lectu. ſed ſm̄ lectu. quam teneo in-
tellige de creditoribus filij qui habet operas licet
b non ſit heres patris. ¶ Sed tunc oppo. [b] quod ille
opere incerte non debentur alij qꝫ patrono: vt. l. ſi nō
fortem. §. libertus. ſ̄. de condi. indebi. Solu. glo. no.
3 † quod hoc fit propter neceſſitatem et inopiam. hoc
allegaui in materia repreſaliarum in prima queſtio-
ne quod ſicut propter neceſſitatem poteſt creditor
capere perſonam liberam in quam habet ius debi-
toris. vt puta libertum ſuum vt ſibi operetur: ita pro
pter delictum communitatis non reddentis ius: ſi

ſuperioris copia haberi non poteſt
poſſunt capi homines illius ciuitatis
in quos ciuitas habet ius. Dices tu.
lectu. tua contradicit huic litere ꝓut
litera eſt affirmatiua. Reſpon. illa li-
tera non eſt bona. vel dic ſi habes il-
lam literam ꝙ petit tanqꝫ heres ex te
ſtamento vel aliquid aliud adijcit ꝑ
quod apparet quod protulit illud no
men heres. non tantum pro filio ſed
pro heredis nomine ⁊ iure.
1 ☞ Recipiens pecuniam a dāte cau
ſa conditionis implende quando vi-
deatur ſe pro herede gerere. et nu-
mero. 5.
2 Quis dicatur habere nomē heredis
tantum: quis effectum tantuꝫ: ⁊ quis
effectum ⁊ nomen.
3 Quis eſt qui hꝫ nomē heredis. ⁊ nō
effectum quo ad omnia.
4 Suus de iure ciuili eſt heres nomi-
ne ⁊ effectu licet ſecus de iure p̄torio.
6 Qui facit proteſtationem ꝙ non in-
telligit gerere pro herede. ſi poſtea
facit actum contrarium proteſtatio-
ni videtur ab illa recedere.
7 Suus qui habet coheredem nō deſi
nit eſſe ſuus.
8 Beneficiū. l. fi. C. de repu. here. an ha
beat locum in filio emancipato.

c **Papinianus.** [c] Iuriſcon-
ſult. ſūmat
hic in fi. ibi itaqꝫ tunc ⁊c. ¶ Op. glo.
qui ſemel repudiauit iterū adire non
poteſt. vt. l. ſicut. C. de repu. here. So
lu. ibi in extraneo. hic in ſuo. ¶ Op.
ī. eo. l. ſi ſeruum. §. fi. Sol. vt in gloſſ.
¶ Op. ſ̄. de mino. l. iij. §. ſcio. Gl. nō
ſoluit hic. ſed. ī. ſoluit in primo. §. in
vltima gl. dic vt ibi. ¶ Opp. qđ iſta
1 diſtinctio nō ſit bona † nam qn̄ teſta-
tor iubet dari pecuniā in dubio intel-
ligitur dari vt heredi: vt. l. qui pecu-
niam. de ſta. lib. ergo nō poteſt acci-
pi citra ius ⁊ nomen heredis. Diſtin-
gue. aut teſtator iuſſit dari pecuniam
heredi: aut nominatim filio: aut ſim-
pliciter. ſi heredi tunc indiſtincte ac-
cipiendo videtur gerere ꝓ herede. ſi
filio diſtingue vt hic in tex. aut habe
bat coheredem aut non. ſi habebat
coheredem aut adiuit aut nō. ſi adi-
uit hꝫ locū diſtinctio tex. ſecus ſi non
adiuiſſet. aut ſimpliciter et tunc per-
inde eſt ac ſi iuſſiſſet dari heredi: vt
dicta. l. qui pecuniam. ¶ Dicitur hic

a Andre. Poma. ¶ Heres. intelligitur de filio vi-
de Ro. conſi. pe. in. ij. dubio.
b ¶ Si quid tamen. ſed tunc oppo. Item vide iſtum
text. allegatum per Bartol. in. l. ſi ita ſtipulatus fue-
ro illud aut illud. in prinCi. circa medium. de ver. ob.
et vide qđ
ſcripſi in. l.
ex pluribꝰ.
ſ̄. d̄ admi.
tuto.
Andreas
Pomate
c ¶ Papinia
nus. in p̄n.
⁊ vide bar
to. in cōſil.
cxxv. inci.
in. q. vertē
te iter Frā
ciſcum vbi
alleg. iſtū
tex. qđ pa-
ter tenens
fundū do-
talem pro
ſuis infan-
tibus poſt
mortē ma
tris videa-
tur adire
hereditatē
vide ibi.
Andreas
Pomate.
¶ Papi-
nianus. in
p̄n. Exten
de vt ꝓce-
dat etiā in
ſeruo ab-
ſtin̄. ſe ita
ꝓ gerēdo
aliq̄n actū
qui ꝯ ius ⁊
nomen he-
redis fieri
non poſſit
dr̄ eo ipſo
ſe īmiſce-
re: ita bar.
ī. l. frater a
fratre. ī. xſ.
col. in p̄nc.
ff. de cōdi.
inde.

2 ius ⁊ nomen heredis: quero † quis eſt 5
qui habet nomen tantum: et quis eſt
qui habet effectum tantum: et q̄s no=
men et effectum? Gloſ. dicit eſt clara.
tu dic plenius in primo membro ha=
bere nomen heredis intelligitur quā=
doq; filius licet non ſit heres vt dixi.
ſ. proximo. §. quādoq; intelligitur ha
bere nomen heredis qui eſt heres de
iure ciuili: ſ; nō de iure pretorio vt in fi
lio qui ſe abſtinuit. Itē in eo qui adi=
uit et per reſtitutionem abſtinuit: vt. l. 6
et ſi ſine. §. ſed quod papinia. ſ. de mi
no. et. l. ei qui ſoluēdo. ſ. de here. inſt.
quandoq; quis intelligitur heres no=
mine et non re. vt filius qui acquiſiuit
hereditatem patri: vt. l. cum filio. ſ. de
leg. j. licet apud eum non remaneant
actiones vtiles nec directe ſed ſolum
nomē heredis: vt. d. l. cum filio. in his
vero qui habent effectum tantum vel 7
nomen et effectum. gloſ. ponit exēpla
clara. ¶ Addo quartum membrum.
quia ſunt quidam qui habent nomen *
heredis: et non effectum quo ad oīa
3 ſed quo ad aliqua vt ille † a quo aufer
tur hereditas vt ab indigno: vt. l. ex
facto. in fi. de vulga. et pup. Idem in
eo qui reſtituit hereditatem ex trebe.
quia quidam apud eum remanent: vt 8
infra ad trebe. l. quia perinde. vt ergo
quis videatur gerere pro herede req
runtur illa duo copulatiue vt non poſ
ſit fieri citra ius et nomē heredis. ete
nim ſi poſſet fieri ex nomine tātum nō
videtur gerere pro herede. vt. ſ. pxi. 1
§. ſi vero poſſet fieri ex effectu tantū
non ex nomine nō videtur gerere pro a
herede: exemplum tamē inuenire eſt
difficile. pone tamen in eo qui ex ſub=
ſtitutione directa et fideicōmiſſaria
ſuccedit: et ſic eſt heres re et nomine
et pōt ſuccedere ex fideicō. vt. l. recu=
ſare. §. titius. ſ. ad trebel. tūc ſi faceret
aliquē actū hereditarium in reb⁹ he=
reditarijs de neceſſitate tunc nō intel
ligitur facere vt heres: ſed vt fideicō
miſſarius ſi illo iure fieri poſſet: vt. l.
reſtituta. in prin. ſ. ad treb. ¶ Oppo.
contra predicta libertates confirmā=
tur ex ſola exiſtentia ſui heredis ſiue
aditione ſiue immixtione: vt. l. ſcien= 1
dum. de manu. teſta. ⁊ l. cum quaſi. §. b
ſed ⁊ ſi quis. de fideicom. lib. ergo hic
filius ſolus inſtitutus poterat accipe
re hanc pecuniam ex ſolo nomine he
reditario ſine immixtione ergo nō vi
detur ſe pro herede gerere. ¶ Solu.
4 † de iure ciuili ſuus eſt heres nomi=
ne ⁊ effectu licet de iure pretorio ſec⁹.
et ideo accipiendo ſimpliciter videt
ſe immiſcere: quia ſine nomine ⁊ effe=
ctu ſaltem de iure ciuili hoc non procedit. ¶ † Not.
ergo iſtam diſtinctionē q̄ aliud eſt poſſe facere no
mine tantum hoc eſt vt filius et non videtur adire:
vt. ſ. proxi. §. aliud effectu tantum. hoc eſt vt heres
de iure ciuili: aliud poſſe facere nomine ⁊ effectu: tūc
enim accipiendo ex voluntate defuncti videtur ſe im
miſcere: vt hic. ratio quia licet quo ad libertates ope
retur exiſtentia ſui heredis non tamē operatur quo
ad alia relicta: vt. l. prima in fine. vt in poſſeſ. lega. vn
de accipiendo aliquid quod ſibi debetur ſub vi con=
ditionis videtur ſe immiſcere. ¶ Ultimo ex iſto. §.
colligo tria extra glo. ⁊ not. primo quod † ſi quis fe=
cit proteſtationē quod non intelligit ſe gerere pro he
rede. ſi poſtea fecit actum proteſtationi contrarium
videtur ab illa recedere. quod habes hic in filio qui
ſe abſtinuit et poſtea fecit actum cum alio contrahē
do vel ſolutionem recipiendo vt hic patet. ſec⁹ ſi ſua
pura voluntate adiret: vt. l. qui in aliena. §. fina. ſ. eo
dem. et niſi diceret ſe prioris proteſtationis penituiſ
ſe: vt. l. ſi quis in principio teſtamenti. ſ. de legat. iij.
¶ Secundo no. † q̄d ſuus qui habet coheredem nō
deſinit eſſe ſuus: q̄d apparet quia adhuc poteſt ab=
ſtenſionem ſuam reuocare q̄d nō poſſet ſi non eſſet
ſuus. Nec ob. l. apud iulianum. §. idem iulianus. ſ.
ad treb. vbi dato coherede non operatur exiſtētia
ſui heredis: quia illud eſt verum in his que depen=
dent ex teſtamēto ſecus in alijs: vt. l. ſi filius qui pa
tri. ſ. de vulga. ⁊ pupil. ſed hoc an poſſit ſuā abſten=
ſionem reuocare necne non dependet ex teſtamen=
to. ¶ † Ultimo quidam inducunt hunc. §. q̄d benefi
cium. l. fi. C. de repu. here. habeat locū in filio eman
cipato. vt illud debeat cōſequi iure pretorio: q̄d non
emancipatus conſequitur iure ciuili. et Cy. allegat
ibi hunc tex. dic vt ibi. ⁊ ego dicā tibi in. l. nōnunq̄.
de colla. bo. ⁊ hic ſit finis.

An filius faciens pacem de morte patris ⁊ ac=
cipiens pecuniam videatur adire.

Si ſepulchri violati.

[a] Qui agit actione perſo=
nali cōpetenti ad vindictam pro re hereditaria im=
miſcere ſe non videtur. h. d. proſequaris vt in gloſſ.
Inducit Dy. hunc. §. ad. q. de filio qui fecit pacē de
morte patris ⁊ inde accepit pecuniam an videatur
adire facit hec. l. q̄d nō: no. Cy. in l. eum qui. C. arbi.
tu. ego ponam in. l. penul. ſ. de ſepul. vio. ¶ Oppo.
q̄d actio furti competit ad ſolam vindictam: vt. ſ.
proxi. §. Sol. gl. quod aliud in furto quod non com=
petit ad vindictam ſed propter rem familiarem: vt
l. pretor edixit. ſ. de iniur. ⁊ l. cū emancipati. §. eman
cipatus filius. ſ. de col. bono ¶ Sed oppo. de. l. iij.
§. ſeio. ſ. de mino. Glo. reſpondet. ⁊ bene. Dy. indu=
cit ad queſtionem. ¶ † Quero. filiuſfamil. fecit pa=
cem[b] de morte patris ⁊ inde accepit pecuniam. an
ex hoc videatur adire hereditatem? Et Dyn. dicit
q̄d non: quia illam pecuniam accepit non vt heredi
tariam: ſed vt pactum in vindictam vt hic. ⁊ l. que=
ſitum. ſ. de ſepul. vio. ⁊ l. eum qui. C. arbi. iure. et. l. ſi
vero. §. hec autē. ſ. de his qui deie. vel effu. ¶ Alij
dicunt quod aut dicit ſtatutum q̄d quis debeat ha=
bere pacem ab heredibus interfecti: ⁊ tunc videtur
filius faciendo pacē pro herede gerere: quia citra
nomen heredis non poteſt facere: vt. ſ. §. proximo.

* Pro iutel. l. apud iu=lianum. §. idē iulian⁹ ff. ad tre.

a ¶ Si ſe=pulchri vio=lati. aliter legit Bar. hunc. §. in lec. ātiqua. et adde q̄ ſ; fili⁹ reci=piat lucrū q̄d ſibi d; reſeruari a patre vel matre trā=ſeunte ad ſcda vota tū nō effici=tur heres. l. generaliter §. in his. C. de ſec. nu. Andr. po.

b ¶ Filiuſfa=mi. fecit pa=cē. vide fe=li. in. c. in p̄=ſentia. i. xv. co. de pro=ba.

aut dicit ſtatutum a filijs interfecti. ⁊ tunc dicit ve= a
rum Dy. ſed pone quod ſtatutum dicat q̄d habeat
pacem ab heredibus patris tantum: dico q̄d exiſtē
tia ſui heredis operatur q̄d illud poſſit: licet ſe abſti
nuerit: quia eſt extra hereditatē: vt dixi in. l. ſi fili⁹.
ſ. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ ibi tetigi.

1 Mentiēs alicui cū additiōe ſaluo honore ſuo
non eſt quin dicat verbum iniurioſum.

Si quis extraneus.

a [a] Animus derelinquendi eſt contrarius animo
adeundi. h. d. Glo. dicit in extraneo ſe
1 cus in ſuo. Dy. dicit † q̄d hec. l. eſt con=
tra illos qui dicunt tu mentiris ſaluo honore tuo. q̄r
verbū iniurioſum precedens declarat q̄d nō habet
voluntatem ſaluandi illi honorem: vt. l. ſi non conui
tij. C. de iniur.

Interdum.

Si quaſi heres rem heredita=
riam attingat adire videtur ſi
fuerit ei delata. h. d. Glo. format argu. contra ⁊ non
ſoluit. ⁊ vide eam que incipit non hereditaria. in fi.
ibi. l. fi. et dic ſolu. hic in aditiōe hereditatis que fit
ſolo animo: quod non eſt in furto vt. l. inficiando. in
prin. ſ. de fur.

1 Quando ignorantia conditionis euentus im=
pediat aditionem.

Sciendum eſt.

Error in quota nō impe= 1
dit aditionem nec igno= 2
rantia conditionis heredis. ¶ Oppo. ad primū di
ctum. ſ. eo. l. ex ſemiſſe. gloſ. dat plures ſol. ſume illā. 3
aut erat huiuſmodi propoſiti quod pro quacunq;
parte inſtitutus eſſet volebat eſſe heres ⁊ valet adi c
tio. Aut erat propoſiti q̄d volebat eſſe heres in ma
iori parte: ⁊ vitiatur aditio. Aut erat dubium: ⁊ tūc
ſi erat in maiori parte preſumitur voluiſſe. primum
membrum probatur hic. ſecundum in. l. ex ſemiſſe.
tertium in. l. ſi quis mihi bona. §. quod ſi ex parte. ſ. 1
eo. ¶ Oppo. ad ſecundum de condi. ⁊ demon. l. ij. ⁊
l. multum. Gloſ. dat plures ſolu. quelibet poteſt eſſe
bona. tamen vltima eſt notabilior. nam quedaʒ eſt
ignorantia per quaʒ animus ita redditur incertus:
quod ad nullam partem applicatur. quedā eſt igno
rantia id eſt neſcientia, quadam certitudine tamen
animus vehementer applicatur ad vnam partem.
iſta ignorantia non impedit aditionē. ita loquitur
hic: hec ſol. eſt vera probatur in. l. cum quidaʒ. §. q̄d
b dicitur. ſ. eo. Sol. Dy.[b] quarto modo: quandoq; q̄s
ſcit ſe inſtitutum ſub cōditione quā ignorat extitiſ=
ſe: ⁊ tūc nō poteſt adire. vt. l. contraria. ſ; ſi putet ſe in=
ſtitutum pure ⁊ ipſe erat inſtitutus ſub conditione
que conditio extiterat licet ignoret non impeditur
aditio ita loquitur hic. pro qua facit. l. ſ; ⁊ ſi de ſua.
§. fi. ſ. eo. ⁊ etiam iſta ſolutio eſt in ſe vera. Reaſſu=
1 mo † igitur omnia ſic. quando quis ignorat cōditio
nem extitiſſe: aut erat conditio iuris. aut cōditio fa=
cti. Primo caſu talis error non impedit. vt. l. multū
ſ. de condi. et demon. dicit glo. quod intellige ſi per
talem errorem non errabatur in cauſa acquirendi.
ſciebat enim ſe eſſe ſuum vel voluntarium: quia ſi in
hoc erraret non valet aditio: vt. l. is qui putat. ⁊ l. ſe=
quen. ſ. eodem. ſed per illud errabatur in perſona 2
cui debebat acqri: vt. l. q̄ in aliena. ver. nā eū. ſ. e. ita
loquit. l. multū. Si erat cōditio facti:
et tunc aut fuit inſtitutus p̄ parte pu
re ⁊ pro parte ſub conditione. tūc ta=
lis ignorantia non impedit: vt hac. l.
in fine. ⁊ hic in ſecunda ſolu. aut erat
inſtitutus in totum ſub conditione. ⁊
tunc aut habebat vehementem opi=
nionem q̄d conditio extiterat licet ve
rum ignoret. aut ſimpliciter ignora=
bat. primo caſu nō impeditur aditio
vt hic in vltima ſolu. glo. argu. l. cum
quidam. §. quod dicitur. ſ. eo. ſi vero
ſimpliciter ignorabat aut ſciebat ſe
inſtitutum ſub conditione et non po=
teſt adire: vt. l. multum. aut credebat
ſe inſtitutum pure ⁊ tūc poteſt adire
vt hic ſm̄ Dy. ⁊ probatur in. l. heres
inſtitutus. ſ. eo.

1 Error in cauſa acquirendi quan
do impediat aditionē hereditatis.
2 Sententia lata ex falſa cauſa a iudi=
ce an valeat.
3 Decretum interpoſitum ex falſa cau
ſa eſt nullum.

Sis ad quem.

[c] Error in cauſa acquiſitio=
nis impedit aditionem. h.
d. ⁊ hec eſt magiſtralis ⁊ legalis. lex.
¶ Antequam intrem gloſſ. † quero
rationem huius legis. Reſpondeo c
hereditatis aditio conſiſtit in animo
et voluntate: ſed error in cauſa acqui
rendi impedit voluntatem. ergo im=
pedit aditionem. Diceres tu. error in
cauſa non impedit animum volentis
acquirere: vt in toto titu. de conditi.
indebi. Reſpond. in acquiſitione do=
minij non eſt cauſa proxima acquiſi=
tionis cauſa ſolutionis: ſed traditio
cum voluntate tradentis: vt lege tra
ditionibus. C. de pact. ideo vbicunq;
error cauſe impediret voluntatē tra=
dentis impeditur trāſlatio dominij:
vt cum trado rem meam vt tuam. vt
l. tertia. §. ſubtilius. ſupra de conditi.
ob cau. dixi in lege eius q̄ in prouin=
ciam. ſupra ſi certum petatur. Sed
hic cauſa proxima acquiſitionis eſt
voluntas mea. et illa eſt cauſa ex qua
mihi defertur. merito ſi in illa erra=
tur acquiſitio impeditur. ¶ Op. gl.
ſ. l. pxi. in fin. Et ſol. optime. ¶ Ulti
2 mo glo. inducit ad † queſtionem q̄ ſi
iudex fert ſententiam ex cauſa falſa

a ¶ Si quis extraneus. ⁊ vide Bart. in. l. quia. ff. de procu. ⁊ doc. in. c. quanto. de iureiu. ⁊ vide Barto. in conſi. clxxxv. inci. ante queritur ⁊ in dubium reuocatur vbi dicit q̄ videre noſtrū eſt duplex. alle. glo. in hac. l. ſi quis. Andre. bar.

¶ Si q̄s extrane⁹. de quo vide q̄ dixi poſt Bar. in. l. fi. ſ. q̄ q̄ſq; iur. Andreas Pomate.

¶ Si q̄s extrane⁹. vide fely. i c. j. col. fi. d lit. cōteſt. Alex. in. l. turpia. in iij. col. ff. d leg. j. Ro. ſing. ccccc xxiiij. alias cccccxiij. Andreas Pomate.

b ¶ Dy. vide p̄p. i. c. neq; in. ix. diſ. Fely. i c. j. in vlti. col. de excep. Andreas Pomate.

c ¶ Si is ad quem. Intellige vt per Ancha. conſi. ccuij. inci. ex themate p̄dicto ꝰ. in ſuuʒ facit.

non valet[a] ſententia in effectu:lʒ motus veris ꝓbationibus potuiſſet idē proferre et valeret:vt.l.iiij.C. ſi ex fal. inſtru.ita dicit glo. ¶ Examinemus illud.in eo qđ dicit qđ non valet ſententia cū effectu.innuit ſententiā valere ipſo iure tamen poſſet reſcindi b ope appellationis vel reſtitutiōis vel alia. ¶ Pro cuius declaratiōe dic qđ quandoqʒ ſentētia fertur ex falſa cauſa allegata a parte:qñqʒ ex falſa cauſa allegata a iudice.quādoqʒ ex falſa cauſa a iudice in mente retēta. ſi primo modo tunc aut fuit allegata falſa 3 cauſa circa ſubſtātialia iudicioꝝ. qꝛ dixit litem cōteſtatam cum non eſſet ⁊ ſimilia:⁊ tunc ſentētia eſt nulla ipſo iure:vt.l.ſi q̄s obrepſerit.de fal. Aut fuit allegata falſa cauſa circa iuſtitiā partis:vt quia dixit pactum factum: vel ſolutionem ⁊ ſimilia:⁊ tūc aut ſententia eſt lata contra minorem. ⁊ tūc eſt ipſo iure nulla:vt.C.ſi ex fal.alle.l. c j. Aut contra maiorem.⁊ tunc aut illa allegatio fuit facta dolo partis: aut abſqʒ dolo. Primo caſu ſi ſententia fuit lata contra abſentem eſt ipſo iure nulla.ſi cōtra preſentē eſt aliqua. ſed per reſtitutionem reſcinditur: vt l.ſi p̄tor.§.marcellus[b].ſ.de iudi. Si vero abſqʒ dolo.tunc ſentētia eſt aliqua ſed ope exceptionis reſcinditur. et iſtis duobus vltimis caſib⁹ loquitur titu.C.ſi ex fal.inſtru.et.l.diuus.j. de re iudi.⁊ ſic poteſt intelligi iſta gl. predicta vera in ſententia ſec⁹ in decreto:† quia illud interpoſitum ex falſa cauſa reſpectu agentis eſt ipſo iure nullum:vt.l.cum vero.§.ſubuentū. de fideicommiſ.lib.⁊.l.j.§.hec verba. ne vis fi.ei.quod declara vt dixi in.l. iuſte.j.de acquir.poſſeſ. Secundo caſu quando.ſ. falſa cauſa fuit a iudice in ſententia expreſſa.tunc aut fuit falſa in facto et iure vel in iure tantuʒ:⁊ ſententia eſt ipſo iure nulla[c] qꝛ cōti-

a ¶ Non valet.an valeat ſententia lata ex falſa cauſa.⁊ adde Bar.in.l.fi.ſ.de iuſti.⁊ iur.⁊ late Ang. et Imo.in.l.qui rome.§.duo fratres.de ver.obli.⁊ per moder.in.l.j.§.biduum.qñ appellandū ſit. vbi omnino vide in.j.charta.quid autem ſi ſententia ſit lata ex cauſa partim a vera ⁊ partim falſa. vide quod no.gl.in.l. ſi nō fortē §.ſi cētuʒ. de ꝯdi.inde.⁊ Inn. in.c.in preſentia. de renū. de q̄ plene habetur poſt Bar.in.d. §.duo fratres.vbi ēt not.qđ cuʒ ſnīa eſt lata ex vna cā vera et alia falſa.⁊ đ materia habet per Imo.in.l.diuus.de re iudi.⁊ in.l.ſeruo inuito.§. cuʒ pretor.ad trebel.⁊ no.Inno.⁊ doc.omnes in.c. cum dilectus.de reſcrip.⁊ vtrū iſtis caſibus quib⁹ trāſit ſententia in rem iudicatam poſſit ipſa poſtea retractari.vide omnino per doc. Et maxime per do. Anto.⁊ Car.in.c.excommunicato.de reſcri.⁊ ibi eſt q̄d ſit falſa cauſa notoria ⁊ quid ſi iudex dixit maxime b ex tali ⁊c.⁊ alia ibi vide ⁊ quando ſententia ex falſa cauſa lata eſt.vide Bal.in.l.j.in fin.C.ſi ex.fal.inſtr. c ⁊ adde que dixit Bal.in.l.generaliter.§.j.C.de reb. cre.videlicet quod quando iudex emendat erroreʒ primi iudicis debet ponere cauſam ⁊ qñ requiratur cauſa in ſententia.vide Bar.in.l.quid ergo.§.pena grauior.⁊ in.l.lucius.de infa. q̄ dicit ꝙ iudex debet apponere qđ nō obſtante ꝙ ſit probatum abſoluit. et adde duos caſus in.l.preſes.j. de ſen. in quibus requiritur cauſa in ſententia.idem dicas qđ requiritur in ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij al's non valet ſm do. Anto.in.c.examinata.de iud. per id qđ no. ibi.⁊ in.c.ſicut.de re iudi. allegat text. in aut.de iudi.§.oportet.colla.vj.⁊ qđ no. Io. and. in.c.finem.de dolo ⁊ cōtu.de quo ibi late per Imo. et eſt tex.⁊ ibi Bar.in.l.j.j.ſi men.fal.mo.dixerit. et Spec.in ti.de expen.§.j.ver.tu dic.tu vide Bar. in l.ſiue.de tuto.⁊ cura.da.ab his.⁊ vide qđ no. Inno. in.c.j.de depo.⁊ qñ dicatur falſa cauſa.vide Bal.in l.j.C de condi.inde.⁊ quando requiratur cauſa vide etiam per Barto.in.l.quid autem §.ignominia. de in fa.⁊ in ſententia boni ⁊ in omni alia vigore contumacie requiritur cauſa:vt not. Bal.in.l.penul.ſ. de fideicommiſ.l.b.et in aut. ſemel.in.j.col.qūo ⁊ quando iudex.⁊ no.quod doc.in.c. ex parte.de cōceſ.preben.per id quod dicit ibi Hoſti.per illum tex.dicūt quod ſi iudex fert ſententiam exprimendo cauſam non concludentē ſententia eſt nulla licet ex alia cauſa poſſit iuſtificari et ideo dixit ibi Abb. ſicu. quod quando vis exprimere aliquam cauſam dicas maximeq̄ñ videris motus alijs cauſis ⁊ cū quis exprimit plures cās quarū vna facit a lia nō.ſnīa ſuſtinet ꝑ cauſam vrgentē. vt eſt tex.no. i.c.ꝑ tuas. el. j. q̄ filij ſint legi.et qđ ſin.no. Inn. in.c. in p̄ſentia. de renun. vbi ſi iudex exp̄ſſit duas cauſas vnā cōtra ius cōe aliam contra ius litigatoris valet ſentētia ita dixit dñs Abb.in.d.c.ex parte.⁊ illud dictum Inno.referunt moder.in.l.j.§.biduuʒ.quando appel.ſit. facit quod nota. Bald.in lege falſa. C. ſi ex fal. inſtru.in verſicu.ſi ſententia ſit lata ex fal.atteſtationibus et vere.

b ¶ Marcellus.et de intellectu huius.§. marcellus. vide que ibi dixi.

c ¶ Nulla. Adde Inno.in.c.quoniam contra. de probа.qui idem tenet quod Barto.hic iſtud dictum tamen non videtur veruʒ vt per Imo.in dicto.§.duo fratres.et etiam reprobat Imol.in.l. ex diuerſo.§. fi.ſolu.mat.⁊ vide quod habetur in.l.cum prola. de re iud.⁊ adde Inno.in.c.prudentiam. de offi.dele. et adde qđ no.Imo.in.l.ſeruo inuito.§.cum pretor. ad trebel.et Imol.hic videtur tenere contrariū adde qđ ipſe no.in.c.in preſentia.de renū.⁊ vide Baldum in.l.j.C.de erro.calc.qui refert Innoc. in dicto c.in preſentia.⁊ dicit qđ valet ſentētia ſi iudex dicit quia eſt probatum ideo te condemno licet nō ſit probatum illud idem refert in.l.preſcrip.C.ſi cōtra ius. et in.l.non dubium.in.viij.col. C.de leg.ſi autem iudex dicat quia probaſti per ſeruos tuos.ideo te abſoluo quia hic ſententia lata eſt per ꝓbationes non requiritur appellatio.ita dicit Bal.in.l. liberorum. C.de teſt.alleg. Ioan.and.in dicto.c.quoniam contra falſam.et iſtis. Adde Bald.in.l.prima.C.de indi.libe.al's de indi.vidu.tol.⁊ in l.ij.in princ.C.de re iudi.et q̄d ſi vna cauſa eſt vera alia falſa.vide Bal. in dicto.§.ignominia.⁊ moder.in dicto.§. biduum. et predictis adde que dixi poſt Barto in dicto.§.ſi iudicio.⁊ ad no. hic vide Imo.in.l.p̄ſes.de re iudi.

net expreſſum errorem:vt.l. qui teſtamēto.ſ.de excu.tuto.⁊.C.quando prouo.non eſt neceſ.l.ij.et.j.de appel.l.ſi expreſſim.aut fuit falſa in facto tantū non in iure. vtputa ſi dixi quia reperimus taleʒ ſoluiſſe. et ideo eū abſoluimus.tamen de ſolutione non appareat in actis.tunc ſentētia valet ſed per appellationem reſcinditur:vt.l.preſes.j.de re iudi.⁊ ita poteſt intelligi iſta gl. Sed aduerte:quia ſi ex alia cauſa iudex potuiſſet idē iudicare:ex alia cauſa per iudicem appel.confirmabitur:vt.l.fi.ſ.quod cum eo. Dices tu ſi deberet confirmari male dixiſſet iſta gl. que dicit qđ non valet in effectu. Reſpō.ꝙ bene dicit glo.§.non enim valet in effectu nec agetur ex ſententia illa:ſed ex ſententia noua confirmante ex noua cauſa:vt no.in.l.furti.in prin.de his qui not.infa. et.l.eos.C.de appel.⁊ poteſt eſſe magnus effectus. ¶ Quid enim ſi iudex condemnauit quendam ex cauſa que infamat: iudex appellationis reprobata illa cauſa cōfirmat ſententiam ex alia cauſa que nō infamat? Certe non dicemus ſentētiam primam in effectu valere. ¶ Tertio caſu.ſ. quando iudex falſam cauſam in mente retinuit vt quia corrupt⁹ precibus vel pecunia.an ſententia valeat? Dixi in.§. cū pretor.in.l.ſeruo inuito.ad trebel.⁊ an tunc competit reſtitutio.vide vt ibi no.

1 ☞ Mulier debet certificari cum renuntiat velleiano.

In repudianda.

Dixi in.l. qui rome.§. duo fratres.j.de verbo.obli.quod hereditatem vel legatum quis non poteſt vel non 1
videtur remittere niſi ſit certus de iure ſuo et inſpe- 2
ctis,et cognitis verbis teſtamenti:vt ſupra de tranſ-
1 actio.l.de his ⁊c. Facit† quod mulier debet certificari quando renuntiat velleiano.vt.l.fina.§.penul. 3
ſ.ad velle dixi in.l.doli except.j. de noua. non habetis hic alia.

Edit queſtionis.

Si quis accepit pecuniaʒ 4
vel promiſſionem vt repudiet nō videtur
adire: al's ſi hereditatem adeat videtur 5
pro herede gerere.h.d.

Si quis mihi.

Seruus bonafide poſſeſſus ſi adit iuſ- 6
ſu poſſeſſoris non acquirit ei.h.d. ¶ Oppo.j.eo.l.aditio.§.et qđ a quibuſdā. Glo. dicit ibi loquitur in libero homine bona fide poſſeſſo.hic in ſeruo:et aſſignat bonam rationem. ¶ Oppo.ſ.de vſufruc.l.ſi ſerui.et.l.ſequen. Sol.gl. quod dominus debet iubere.ſed debet reſtituere poſſeſſori ſi eius contemplatione fuit inſtitutus. Iaco. de ra.dicit qđ.l.aditio.j.eodem.⁊.l.ſi ſerui. que dicunt quod bonefidei poſſeſſor non poteſt iubere intelliguntur ſi eius contemplatione non fuit inſtitutus. ⁊ alias poſſet iubere cauſa euitādi circuitum:vt.l. dominus teſtamento.de condi.inde.⁊.l. ſi patroni. §. quod ſi prior.j.ad treb.hoc non placet mihi.primo per tex.l.ſeruus dotalis.ſ.ſol.ma.vbi mulier nō poteſt iubere licet eius cōtēplatione ſit inſtitutus ſeruus dotalis niſi habeat dominiū. ¶ Scđo per rationem:ſeruus non dicitur habere voluntatem ſine iuſſu domini:vt.l.qui in aliena.in princ.ſ.e.⁊.j. ea.l. §.iuſſum.⁊ ideo actum aditionis vel alium conſiſtentem in ſimplici voluntate non poteſt facere:⁊ iuſſus poſſeſſoris non eſt ad hoc validus. vt dixi ſ.nec ob.qđ dicitur de circuitu. quia verum eſt qđ euitatur circuitus. ſcilʒ nō neceſſarius ſed hic eſt neceſſari⁹. ¶ Sed tunc queritur quo iure cogetur dñs a fructuario vel poſſeſſore. Gloſ.in.d.l.ſerui.ſ.de vſufru.dicit ꝙ officio iudicis ſicut in trebel. reſti. vt l.quia poterat.j.ad treb. ⁊ ſic in caſu noſtro.⁊ iſtud puto verū quicquid dicat Iac. de are.qui dicit qđ intelligit qđ nō poſſit adire iuſſu fructuarij vel poſſeſſoris qñ eius contemplatione non eſt inſtitutus.al's recta via iuberet poſſeſſor ⁊ vſufructuarius: vt.l. ſi patroni.ver.qđ ſi prior.j.ad treb. ⁊.l. dominus teſtamento.ſ.de condi.indebi. Sed puto opi.glo.eſſe veriorē. quia requiritur in iubente qđ ſit dñs: vt.l.ſeruus dotalis.ſ.ſolu.mat.⁊ iſta tene menti.

Seruus.

Seruus vniuerſitatis iuſſu rectoris et ſeruus fiſci iuſſu ꝓcuratoris adibunt hereditatem.⁊ ſeruus pene nō eſt capax hoc dicit primum ⁊ ſcđm reſponſum declara vt in glo.

☞ Hereditas opulenta que dicat. 1
An idem ſit in deportato qđ in damnato ad mortem ad hoc vt non ſit capax. 2
Relictum deportato an habeatur ꝓ non ſcripto ⁊ ſic veniat ad venientes ab inteſtato vel auferatur ab eo tāq̄ʒ ab indigno ⁊ applicetur fiſco. 3
Damnatus ad beſtias vel ad gladiū hodie efficitur ſeruus pene. 4
Hodie nihil eſt immutatuʒ de ſeruo pene in his que poſt ſentētiam reſeruantur. 5
Quod dicitur hic in hereditate habet locum in legato preterq̄ʒ in legatis alimentorum. 6

Seruus fiſci.

Seru⁹ vniuerſitatis iuſſu rectoris:ſeruus fiſci iuſſu ꝓcuratoris adeunt hereditatē:ſeruus pene eſt incapax. ¶ 1 † Que eſt hereditas opulēta.⁊ dic vt gl.hic dicit ſigna eā que incipit opulētam:vt.ſ.⁊c. Et tene mēti eam. ¶ 2 † Quero in ver.ſi q̄s plane:an ſit idem in deportato qđ in dānato ad mortē. Gl.dicit ꝙ idē q̄ʒtum ad hoc vt non ſit capax:vt.l.j.C. de here.inſti.hoc eſt verū in ſe.ſed in d.l.j.de hoc dubitatur.dicā in.l.ſi deportati ſeruo.j.de leg.iij. ¶ Sed q̄d in deportato? ⁊ dicit gl.qđ aliter.⁊ dic vt gl.ſed eſt verū qđ in deportato eſt

i et in.d.§.duo fres.xij.colū.et ibi Ang.⁊ vide Bal. qui tenet ꝯ Bar.in.l.j. de condic. inde.

a ~Andre. Poma. ¶ Iuſſum. De iuſſu. mãdato et ſcripto vide Bar. in l. ſepe. ff. de offi. preſi. Feli. in c. nonnulli. §. ſunt ⁊ alij. in tertia amplia. de reſcrip.
b ¶ Oppo. C. eo. adde Bar. in l. gerit. ĩ. eo.
c ¶ Speciale. vide Bal. in l. executi. in v. col. de execu. rei iud.
d ¶ Et bene. Adde q̃ dixi ſcḋ Archi. i. l. bonoꝝ. rẽ ra. habe.
~Andreas Pomate.
e ¶ No. vide Alexã. cõſi. l. i pn. ⁊ cõſi. liiij. in j. volu.
f ¶ No. qḋ dicit. et vide h' Bar. ⁊ in l. ſi autem. ff. de aqua plu. arc. ⁊ Bal. i. l. q̃cũqꝫ. ⁊ in l. nõ ſolũ. §. neceſſitate. C. d' bo. q̃ libe. ⁊ l. j. C. qui admit. ⁊ h' ⁊ in rub. C. de exer. et in c. fiñ. de feud. ſine cul. non amit. et do. Ant. in c. cũ ꝯſuetudinis. vbi plene d' cõſue. et in c. cũ in veteri. de elect. Io. and. in addi. ſpec. in titu. de

3 aliud ſcꝫ qḋ retinet libertatẽ. †Sed an illud qḋ relinquitur deportato ſit pro non ſcripto. ⁊ ſic veniat adveniẽtes ab inteſtato vel auferatur ab eo tanq̃ ab indigno et applicetur fiſco: Tangitur per Cyñ. ⁊ doc. in l. j. C. de here. inſti. ⁊ tangã in l. ſi deportati. ĩ. de leg. iij. glo. dicit qḋ hodie nemo
4 bene natus efficitur ſeruus. †qḋ non eſt veruꝫ in damnato ad gladium et ad beſtias. quia illi efficiunt̃ ſerui pene quia moriunt̃: vt. d. aut̃. ſed hodie. C. de dona. inter virum. ⁊ in l. qui vltimo. ĩ. de penis. ⁊ dixi in l. eius qui. ĩ.
5 de teſt. ¶ Quero † an qḋ dicitur de ſeruo pene hodie ſit correctũ? glo. dicit qḋ ſic. tu dic qḋ nõ eſt hodie aliq̃d innouatum in his qui poſt ſententiã nõ reſeruantur: vt. l. qui vltimo. ĩ. de penis. ⁊ aut̃. ſed hodie. C. de dona. inter virum et vxorem. dixi in l. eius q̃
6 ſ. de teſta. ¶ †Quero an qḋ hic dicitur in hereditate ſit idem in legato. Glo. dicit qḋ ſic ⁊ bene niſi in legatis alimentorum. ¶ Querit gl. an idem ſit ſi primo fuit damnatus et poſtea inſtitutus. Et dic vt glo. ⁊ quid in legatis. ⁊ dic vt glo. ⁊ bene dicit. ſed in legatis debet intelligi qñ q̃s eſſet in metallum damnatus ante mortẽ defuncti. hic non ſunt alia.

1 ☞ Ratio quare iuſſus debet precedere autoritas vero ſequi.
2 Quid ſi hodie immutatũ in ꝓfectitijs ⁊ quid in aduentitijs.
3 Tutoris autoritas debet ſeq̃ ſtatim non ex interuallo.
4 Sex caſus in qb⁹ iuſſus nõ requirit̃.
5 Qñ in aliquo actu interuenire debet iuſſus in aliquo mandatuꝫ: in aliquo autoritas ⁊ in alio conſenſus quo interuenire debeant.
6 Iuſſus ſuperueniẽs ſtatim poſt aditionem an valeat.
7 Filius vel ſeruus an poſſit huic iuſſui non parere.
8 Cõſenſus pr̃is q̃ interuenire dꝫ in iudicio an poſſit interuenire poſtea.
An poſſit preſtari per nuntiũ vel epiſtolam.

a **Iuſſum.** a Iuſſus dꝫ p̃cedere: autoritas ſequi. h. d. Primo recitat vnũ dictũ antiquorũ. c
Scḋo circa illud format plures queſtiones. ſcḋa ibi. ſed vtrum: vſqꝫ ad fi- d e
1 nem. ¶ †Quero q̃ eſt ratio iſti⁹ dif- f
ferentie. Videtur enim ꝙ tutoris autoritas debeat precedere. nã pupillus nõ obligatur voto ſicut nec filiuſfa. vt l. ſi q̃s rem. §. voto. de pollici. ergo eadeꝫ rõne autoritas dꝫ p̃cedere in vno ſicut in alio. Certe ſi iſte caius caſſi⁹ q̃ hoc ſcripſit fuiſſet imperator dicerẽ ꝙ ſic ſibi placuit ſed fuit iuriſcõſultus. vt de orig. iur. l. ij. in j. col. vnde motus fuit ratiõe. Ratio eſſe poteſt: q2 poteſtas patris in filiũ eſt maior: habebat eñ poteſtatẽ vite neciſqꝫ: vt l. in ſuis. ſ. de lib. ⁊ poſthu. vnde filij nulla eſt volũtas: ⁊ ſic nõ põt approbari per ſequẽtem cõſenſum vt dixi. ĩ. l. qui in aliena. ſ. e. poteſtas tñ tutoris eſt minor. pupilli eñ dicitur aliquis eſſe cõſenſus: qḋ apparet quia naturaliter obligatur. ideo per tutorem poteſt validari
b qḋ factũ eſt: quia eſt aliquid. ¶ Op. C. eo. b l. filio. Sol. ibi p̃cedit volũtas filij nõ adeuntis ſed cõmittentis patri ꝙ adeat: ⁊ ſic patreꝫ quodãmodo facit procuratorem. ſi pater poſtea gerit ꝓ herede: ſatiſfactũ eſt poſtea iuri. preceſſit eñ volũtas patris ex eo qḋ preceſſit mandatũ: ⁊ ſecuta eſt aditio filij per patrem adeuntem. ⁊ ſi dicas ſm hoc videtur adita hereditas per ꝓcuratorem: hoc cõceditur. cum eñ filius non poſſit adire nuda voluntate: ceſſat ratio quã ponit l. paulus. ĩ. e. ⁊ ſi diceres: ergo pater ſuſtineret duplicẽ perſonã iubentis ⁊ eius cui iubetur. ꝯcedo hoc nec eſt incõueniens diuerſis reſpectib⁹: vt l. ſi cõſul. de adop. ⁊ l. ij. de offi. preſi. ¶ His premiſſis venio ad glo. ⁊ op. C. de bo. que lib. l. fi. §. vbi aũt. Sol. de iure antiquo obtinet hec l. in aduentitijs ⁊ ꝓfectitijs. hodie in aduentitijs nõ eſt neceſſe ꝙ p̃cedat iuſſus. ita dicit gl. j. ⁊ alia gl. que eſt ſuper verbo p̃cedere. ⁊ no. in l. qui in aliena. ſ. eo. ⁊ aduer-
2 te tamẽ ꝙ in ꝓfectitijs nihil eſt hodie† immutatũ. vt no. in l. fiñ. ĩ. quis or. in bo. poſ. ſer. in aduentitijs vero eſt immutatũ qñ pater diſcordat cum filio: vt l. fi. C. de bo. que lib. glo. etiã tenet qḋ etiam vbi nulla eſt diſcordia qḋ filius poteſt adire ignorante patre. ratio quia poteſt eo contradicente ita no. C. qui admit. ad bo. poſ. l. j. ¶ Opp. hic dr̃ ꝙ autoritas tutoris debet ſequi. cõtra. ſ. de auto. tut. l. obligari. §.
3 tutor. veritas †eſt ꝙ hic tutoris autoritas põt ſequi
4 ſtatim vt hic nõ ex interuallo. vt ibi. ¶ Venio † ad tertiã glo. ⁊ op. ꝙ iuſſus nõ requiratur: vt l. v. de caſtren. pecu. Solu. dicit̃ gl. ꝙ fallit in multis caſib⁹. Primus caſus in d. l. v. de caſtren. pecu. ideo q2 habetur loco patriſfa. quantũ ad caſ. pe. vt l. ij. ad mace. ¶ Scḋs eſt caſus in l. q̃ in aliena. §. interdũ. ſ. eo. Certe ibi nõ fallit q2 hic loquitur de aditione q̃ fit per hoĩem. ibi de ea que interdum fit per legeꝫ. ideo iuſſus nõ eſt neceſſarius. ¶ Tertius eſt. ĩ. eo. l. cum heres. certe ibi bene fallit. q2 pater erat furioſus ⁊ iubere non poterat. ſi eſſet abſens q̃d iuris ſit videbitis. ĩ. e. l. cũ quidam. in prin. ¶ Quart⁹ caſus eſt in l. q̃ in aliena. §. ſed ſi nõ adierit. Certe ibi non fallit ſed p̃ſumitur iuſſus interueniſſe licet non doceatur vt ibi dixi. ¶ Quintus caſus eſt in l. ſi filius C. de peti. here. ¶ Sed certe ibi nõ fallit ſed p̃ſumitur iuſſus interueniſſe. vt dicitur. ſ. pri. caſu. ¶ Sextus caſus eſt hodie in aduẽtitijs hoc declaraui. ſ. ¶ Oppo. qḋ ſufficiat qḋ ſequatur ratihabitio. vt l. fi. C. ad mace. Solu. hic ſpeciale c in iuſſu quod p̃cedit qḋ no. ⁊ bene d. ¶ No. e ꝙ dicit f ſpeciale in iuſſu

5 non dicit ſpeciale in hereditate: et ſic† aduerte quod quandoqꝫ lex diſponit quod interueniat iuſſus ſeu mandatum: et tunc debet precedere ſemper mandatum vt hic. et l. ſi vero remunerandi. §. ſi poſt. ſ. mãda. quandoqꝫ lex diſponit quod interueniat autoritas alicuius: tunc debet interuenire in ipſo negotio ante vel poſt ſtatim vt hic. ⁊ l. obligari. §. tutor. ſ. de auto. tut. cum ſi. Quandoqꝫ lex diſponit ꝙ interuenit conſenſus ſeu voluntas alicuius. et tunc ſufficit
a ſiue precedat ſiue ſequatur a incontinenti vel ex interuallo ſm diſtinctionẽ. d. l. fi. C. ad macedo. et de hoc per Inno. et Io. an. de reb. eccle. non alie. c. j. li. vj. et per Dy. in c. ratũ. et. c. ratihabitio. de reg. iur. lib. vj.
b Ratio horũ eſt b ſignificatio verborũ: liquet eñ nõ poſſe dici aliq̃d fieri iuſſu vel mandato meo niſi precedat autoritas. hoc importat enim vt in ipſo negotio quis ſit autor: conſenſus vero et voluntas quandocunqꝫ intercedat: recte dicitur conſenſu meo ⁊ voluntate mea factũ. et ideo ſi diſpoſitio diceret quod aliquid debeat fieri de licentia vel precepto vel permiſſione alicuius non ſufficeret ꝙ interueniret poſt actum. iſta enim importãt idem quod mandatũ vel iuſſus. vt liquet intuenti. ¶ Venio ad glo. ſuper verbo. poſſe. et oppo. inſtitu. de auto. tut. §. tutor. Solu. aliud in autoritate et aliud in iuſſu. ¶ Item opp. ſ. de auto. tuto. l. obligari. §. fina. So. vt in gl. ¶ Que-
6 ro †ergo vtrum iuſſus ſuperueniẽs ſtatim poſtea valeat. Dy. dicit ꝙ ſic et male. quia tunc nõ differret ab autoritate tutorũ quod eſt contra hunc tex. Aduerte tamen quod iuſſus vel ratihabitio ſequens nõ validat aditionem precedentem. ſed ſi poſtea ſequeretur aliquis actus ſufficiens ad aditionem valeret. vt infra. e. l. ver. ſed quid ſi mandauit. et ibi no. ¶ Que-
c rit glo. c nunquid filius† vel ſeruus poſſit huic iuſſui
7 non parere. glo. dicit quod ſic. ſcilicet de facto poſſet enim contradicere et velle ſuſtinere mortem anteq̃ adire: vt l. iij. C. de here. inſti. ſed de iure non poteſt contradicere: et poteſt iure patrie poteſtatis vel dominice cogi ad adeũdum: vt l. j. §. primo. ĩ. ſi q̃s omiſſa cauſa teſtamen. et l. cum aliquis. C. de iure deliberan. et quod no. in l. qui in aliena. §. fi. ſ. eo. ¶ Indu-
8 cit† Guil. hunc. §. vtrum conſenſus patris qui debet
d interuenire in iudicio d per. l. cum non ſolum. §. neceſſitatẽ. C. de bo. que libe. poſſit interuenire poſtea. Hic text. facit quod non: dicit gloſſ. certe nihil facit. hic enim requiritur iuſſus. ibi conſenſus. ſed tamen verum eſt quod ibi non poteſt ſequi conſenſus per aliam rationem. quia iudicium peccat in alijs ſubſtã- b
tialibus ſuis non in conſenſu ſolo vt ibi no. ¶ Indu-
e citur iſte. §. per Dy. e vtrum ille conſenſus de quo lo- c
quitur. C. de bo. que libe. l. fina. §. neceſſitatem. poſſit preſtari per nuntium vel epiſtolam. ⁊ dicit ꝙ ſic. argumen. hui⁹. §. quod puto verum. per tex. l. honores. in fi. de decur. d

1 ☞ Mandatũ ſpeciale vbi requiritur debet eſſe certum reſpectu rei.
Procurator conſtitutus ad petendum reſtitutioneꝫ in integrum non tenet conſtitutio niſi dicatur in qua cauſa vel in qua re.
2 Si conſtituo procuratorem ad agendum ⁊ defendendum ⁊ de calum. iurandum ⁊ beneficium reſtitutionis petendum ⁊ non dico in qua cauſa nec cum quo e
an valeat. ⁊ qñ dicatur generale mandatum: ⁊ quando ſpeciale.
3 Pater an poſſit generaliter permittere filio quod poſſit ſtare in iudicio.

his que fi. a prela. Sali. in l. fi. C. ad mace. ⁊ vide bal. qui pulchre loquitur in l. ſi pater. C. de ſpon. ⁊ vide q̃ nota. in d. c. fi. de feu. ſine cul. non amitten. ~Andre. Barbatia.
a ¶ Siue ſequatur. hoc verum ſi actus ſubſiſtebat. alias non. c. auditis de electio. et faciũt q̃ dixi i. l. obſeruare. de offic. ꝓcõ. licet in contrariũ faciat tex. cũ ibi no. in l. per fundũ. de ſerui. ruſti. predio. ⁊ vide quod ibi not. in c. edoceri. de reſcri. que autem ſit ratio diuerſitatis inter autoritatem ⁊ decretum. vide Bal. in l. cum ipſe. C. de contrahen. emp. quid de conſcientia vel licentia vide hic Imo. ⁊ vide in hac materia ſing. dictũ Bar. in l. ſi autem plures. de aqua plu. arcen. ⁊ per Io. andr. in c. cum in veteri. de elec. ⁊ no per Bald. in rubu. C. de exerci. in v. col.
¶ Differentiam inter conſenſum ⁊ ratihabitionem vide per Bal. in l. fi. C. ad mace. ⁊ de autoritate ſiue decreto. vide Bal. in l. ij. §. de ſer. reipu. ma. ⁊ de omnibus latius in l. fi. §. neceſſitatis. de bo. que lib. et ad materiam vide no. per Inno. in c. cum cõſuetudinis. extra de conſue. ſed quid de conſilio dic qḋ ſemper debet precedere. vt no. gl. in l. ſepe. de ver. ſig. quã ad hoc alle. Bal. in c. ij. de feu. ſine cul. non amit. vide Bald. in l. j. in pe. col. C. q̃ admit. ⁊ adde qḋ no. Io. mo. in c. dudũ. de reb. ec. nõ alie. in. vj. in gl. mag. de cõſenſu. dic aut actus ſiue conſenſus eſt nullus ipſo iure ⁊ tunc debet in ipſo negotio interuenire. l. j. in fi. de aut. tu. aut actus valet tñ infringi poteſt per exceptionẽ ⁊ tũc ſufficit ratificatio. l. fi. C. ad mace. de decreto. dic ꝙ cauſa iã cognita põt interponi ante ⁊ poſt: q2 ptor poteſt ꝑmittere futurã venditionem ⁊ retrofactã corroborare ꝑ decretũ. cõſultius tñ eſt facere eo. cõtextu. ⁊ adde qḋ no. Inno. in c. dudũ. ĩ. allegato. ⁊ facit qḋ no. in l. ij. §. ꝑmitti. ſ. de mino. in gl. ſed videt̃ ſecus quã gl. põderat Bar. in d. c. ij. ⁊ idẽ voluit Bar. ꝑ gl. ibi in l. vt iuriſiurandi. in fi. prin. de oper. lib. ⁊ differentiã inter ꝯſenſum decretũ ⁊ licentiã ⁊ autoritatẽ. vide ꝑ Inno. in c. dudum. de re. ec. nõ alie. ⁊ Bal. in l. ſi qñ. §. j. de inoffic. teſta. Bal. latiſſime in l. j. in vlti. col. qui admit.
~Andreas Pomate.
b ¶ Ratio horum eſt. vide Feli. in c. cum nuntius. colum. fi. de teſt.
c ¶ Querit glo. an filius ſicut ſeru⁹ poſſit cogi adire et q̃d in patre putatiuo. vide Bal. in l. j. in ix. col. C. qui admit. ⁊ vide no. Bal. in l. fi. in fi. prin. ꝟ. quero. filius meus. de bonis que libe.
d ¶ In iudicio. vide que dixi in l. ſi cum dotem. §. eo autem. ſol. ma. ⁊ ita etiã determinat Iaco. de bel. et Ange. referendo eum in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ſolu. mat. et vide latius per Pe. ⁊ Bal. in aut̃. cauſa que fit cum monacho. C. de epiſc. et cleri. ⁊ per Barto. in l. j. C. de decu. lib. x. et in l. filius. de dona. et in §. neceſſitatis. prealleg.
~Andreas Pomate.
e ¶ Per Dy. vide Pau. de ca. ꝯſi. cxlviij. col. iij.

a ¶Sed vtrum.quid in bo.poſ.vide no.in.l.iij.§.acquiri.j.de bo.poſ.

b ¶Aduerte tñ.vide Bar.in.l.qui bona.§.ſi alieno.in.j.q.de dã.infec.et ibi dixi in.iiij.col.

c ¶Quero vtrũ.adde Bal.in.l.filiuſſa.in fi.de dona.et an ſufficiat generalis licentia de do.cauſ.mor.vel ꝺ teſtãdo.vide Bart.in.l.tã his.de dona.cau.mor.et qꝺ ibi dixi pꝰ bar.in.§.j.

d ¶Sz qd ſi mandauit.al's eſt in.§.pater filio.ibi inducit̃ iſte §.vid bar.in lege prima.de op.no.nun.

☞Andreas Pomate.

e ¶Oppo.vide Feli.in.c.cũ nũtius.col.fi.de teſt.

a ¶Facit ad q.et vide Bartol.in q.ſtatuto ciuitatis peruſij vbi tãgit ſi hic pponitur occidere z alio occiditur ſm quam.l.puniatur.Andre.Barba.

Sed vtrum. [a]Iuſſus debet ſpecialiter interponi reſpectu hereditatis.licet per iubentem dubitetur de cauſa acquiſitionis.hoc dicit.¶Oppo.quod ſufficiat generale mandatũ:vt.l.procurator cui libera.ſ.de procura.z.l.ſi duo.de admi.tu.Sol.illud generale:hic z in alijs caſibꝰ eſt ſpeciale.ita dicit gl.et bene. Aduerte tamen[b] diligenter 1 †quod vbi requiritur ſpeciale manda c tum debet eſſe certum reſpectu rei vt 3 hic.vnde dicunt docto.quod ſi facerẽ te procuratorem ad petendum reſtitutio.in integrum et non dicerem in qua cauſa vel in qua re quod non valz per iſtum text.ita refert Cy.C.etiam per procur.in integ.reſti.agi poſſe.l.j.contra hoc videt̃.l.filiuſſa.§.pe.ſ.de donatio.vbi ſufficit quod pater cõſentiat filio quod donet cauſa mortis licet non exprimat rem nec perſonam.tamen illud dicitur ſpeciale mãdatũ.Solutio dic vt ibi plene examinaui.

2 ¶†Quero an ſufficiat ſic dicere facio te meum procuratorem ad agen= d dum et defendendum de calũnia iurandũ et beneficiũ reſtõnis petendũ:z non dico in qua cauſa vel in qua re:cum quo.an vero ſit neceſſe vt dicam ad iurandum de calũnia in cauſa cum tali.vel ad petendum beneficium reſtitu.cum tali et in qua cauſa.et Pet. e et Cyn.C.etiã per procu.in integ.reſt.agi poſſe.dicũt quod debz dici in qua cauſa hz ſpeciale mandatũ:z cũ qua pſona.ſz ɔtra hoc eſt tex.in.l.titiꝰ.de lib.z poſthu.vbi ſi exheredo filios meos oẽs qꝺ videor nominatim dicere.qd dicemꝰ? Domini eſt hic pulcher paſſus z q̃tidianus.Breuiter ego dicerẽ ſic ſalua ſemper meliori deliberatione:ꝙ ſi mandatum eſt generale quo ad cauſas z quo ad pſonas ad petẽdũ reſtitutionẽ in integrũ ɔtra oẽs pſonas:credo ꝙ non ſufficiat per illas.ll.nec ſit ſpeciale mandatũ,ſed ſi eſt ſpeciale quo ad pſonas:et generale quo ad cauſas:vt de iurando de calum.zc.Et tunc credo ꝙ ſit ſpeciale mandatum quo ad illam perſonam nominatam:vt.j.ea.l.in ver.plane z pro hoc dicta.l.titiꝰ.vbi ſi nominẽtur plures pſone vel vna vel plures nomine collectiuo ſufficit:et eſt ſpeciale per.d.l.titius.¶Opponit gloſſ.quod iſta incertitudo vitiet aditionem.vt.l.nec is.z.l.ſi is.ſ.eo.Sol aditionẽ impedit talis incertitudo vt ibi:nõ iuſſuz:vt hic.¶Quero vtrum[c] pater poſſit generaliter filio † permittere quod interſit in iudicio.quidam dicunt quod nõ per iſtum textum.ſed certe magis facit in contrariũm ꝙ hoc eſt ſpeciale.ergo ius commune eſt in contrariũ.Breuiter mihi videtur quod deciſio illa dependeat ex opi.que ſunt in.§.neceſſitatem.l.cũ nõ ſolũ.de bo.que lib.Aut enim dicitur qꝺ requiritur cõſenſus in ſignum repudiationis:z fateor qꝺ non poſſet cõſentire generaliter:quia qui repudiat debet eſſe certꝰ:vt.l.in repudianda.ſ.eo.Aut tenes aliaz opinionẽ qꝺ requiratur conſenſus indiſtincte ad perficiendã perſonam filij que eſt imperfecta vt ibi no.ſm aliaz opi.Azo.z tunc poſſit pater conſentire generaliter quia non reperitur qꝺ ſpecialiter debeat ꝑ hoc gl.l.ſi longius.in prin ſ.de iudi.

Sed quid ſi mandauit. [d]Iuſſus intelligitur quocunqz modo z per quecunqz verba per que voluntatem patris apparet preceſſiſſe.h.d.¶Antequã intrem gl.quero rationem primi dicti.Reſpõ.ſuus efficitur heres per.l.que.l.eſt certa.ideo eius ignorantia non impedit exiſtentiam ſui heredis.vt hic.et.l.illud.ſi pars here.peta.¶Oppo.[e] qui petit bono.poſſeſ.videtur adire.vt.l.puberem.C.eo.ergo qui mandat peti bono.poſ.videtur mandare vt adeatur z ſequens aditio poſtea nihil operatur.Reſpon.gl.ibi in eo qui poteſt adire filius vero adire non poteſt nuda voluntate.

1 ☞Qꝺ debitor vr̃ iterpellatꝰ z in mora ɔſtitutꝰ ſi creditor dicit ĩdigeo pecunia illa quã mihi debes.

2 Si dñs dixit famulo vade z nunqꝫ redeas domũ ſi ego nõ ſentiam aliquid de illo negotio:ſi famulus interficit illum.qꝺ dñs tenetur de homicidio.

Ratihabitio in delictis operatur mãdatum ad ſequentem actum.

a ¶Facit ad queſtio.Adde text.in.c.ex literis.in ver.qui reſpondent quem ibi ponderat Petrus de Anchara.de exceſſi.prela.et idem tenet Petrus de Anchara.conſilio.cxvij.al's.cclxvj.et plus dico quod ſi dominus dixiſſet facias quod audiam nouum expſſe iubendo quod non interficiat tenetur mandati.caſus eſt in.c.finali.de homi.in.vj.et not.Baldus.in.l.non ideo minus.in.xvj.q.C.de accu.ad hoc quod nota.Bartol.in.l.iij.de adi.lega.ſed caue quod dominus mandato ſeruo quod faciat vindictam debet intelligi de iuſta et licita vindicta videlicet de accuſando.l.prima cum gloſſ.j.C.de his quib.vt indig.z ibi per Paul.de caſtro et limitat dictum Barto.vt per Bald.in.l.ſi literas in fin.C.manda.Adde proxime dictis que voluit Bald.conſi.xcij.volu.iij.incip.betonus de decono.

1 **Pater ſeio.** Inducitur hic.§.ꝑ Pet.ad.q.†Pone creditor dicit debitori ſuo ego indigeo pecunia illa quam mihi debes.vel ſimilia verba.vtrum ex his verbis videatur debitor interpellatus vel cõſtitutus in mora.§.iſte facit qꝺ ſic.¶Contra tenet Pet.et refert Cy.in lege in minorum.in quibus cauſis in integr.reſtitu.non eſt neceſ.Nam verba enuntiatiua in contractibus non inducunt diſpoſitionem dicit ipſe.contrarium dico nam hic loquitur in actibus inter viuos:non in vltima voluntate,et bene,tamen iſta verba diſpoſitionem inducunt.

nem inducunt.et pro hoc.l.etiam hoc modo:et.l.eodem modo.de le.j.nec poteſt dicere qꝺ iſta ſunt verba enuntiatiua.qr ſi hoc eſſet cũ proferantur de futuro in dictis.ll.non inducerent diſpoſitionem in vltima voluntate:vt.l.titia.in prin.de leg.ij.dic ergo qꝺ ſunt verba diſpoſitiua.perinde eſt ergo ac ſi diceret mihi redde.¶Facit ad.q.[a] q̃dã nobilis † de florẽtia dixit famulo ſuo q̃ receperat quãdã iniuriã nũqꝫ redeas mihi domum.ſi ego non ſentiam aliquid de illo negotio.ille famulus iuit et interfecit iniuriantem queritur an dominus videatur mandaſſe.Hic videtur caſus quod ſic.et ita fuit ibi obſeruatum et amputatum fuit illi militi caput tempore domini Franciſci de Eugubio.et nota multum iſtos caſus maxime illum quod ratihabitio operetur mandatum ad ſequentem actum z no.id quod dixi in ſummario.

Si coram. Pater poteſt iuſſum limitare vel in numero vel in quota quam limitationem non licet egredi ſi per eum conditio fieret deterior ſecus ſi melior.hoc dicit.ver.idemqꝫ intelligas quod debeat fieri conditio patris melior vl̃ deterior ſm precedentia.¶Querit glo.quid ſi adiuit ſine preſentia titij an valeat.Dic vt in glo.et dixi in.l.titium et meuium.ſupra de admi.tu.et in.l.j.§.ſi plures.de exercito.

Sed ſi mandauit. Iuſſus reſpectu paterne hereditatz nõ porrigitur ad pupillarem.ſecus ſi ſimplicit̃ iuſſit reſpectu teſtamenti.h.d.

Sed ſi poſtea. Nuda penitentia iubentis b reuocatur iuſſus.Item mutatione ſtatus eius cui iubetur.h.d.¶Op.glo.de.l.diem.Solu.ibi vertitur damnũ mandatarij hic non ſm Dyn.vel dic.hic in his que nuda voluntate fiunt cum alio non contrahendo.ibi ſecus.

Si ego. Qui vult portionẽ ſibi delatã.per aliũ vult ſuã.h.d.hanc.l.proſequere vt in glo.non habetis hic alia vobis ad preſens recitãda ¶Oppo.dicitur hic quod debet ſpecialiter iubere.Contra quia primo videtur quod valet tantũ generale quo ad oĩa quantuz ſpeciale quo ad ſpecialia:vt.l.ſi duo.ſ.de admi.tu.So.gl.qꝺ fallit hic et vos ſcitis ꝙ multa ſunt in quibus requirit̃ ſpãle mandatũ:vt no.in.l.põponius.de ꝓcu.

Ariſto exiſtimat. Rationes defuncti peti poſſunt vt videat̃ cauſa deliberationis et ex hoc non videt̃ adiri.hoc dicit cum.l.ſeq.¶Et querit gloſſ.quo iure petantur iſte rationes.Et dicit glo.ꝙ officio iudicis et bene.

Cumquidã. Legationis cauſa zc.not.dicit gl.ꝙ abſentibus reipublice cauſa ita ſubuenitur in lucro prout in dãno.¶Itẽ ꝙ reſtituitur pater.lz ipſe nõ ſit inſtitutus ſed filius ſuus zc.¶Opp.ꝙ iſte qui erat de prouincia non erat abſens cauſa reipublice:vt l.cũ qui vectigalis.j.de ver.ſigni.Sol.intellige ꝙ reſtituat̃ ex illa clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur.vel ponit̃ reipu.cauſa improprie et tene qꝺ vis.¶Querit glo.quid ſi filius erat abſens z pater preſens z ſic non potuit adire z dubium eſt quia ex perſona filij non ſubuenitur patri:vt.l.iij.§.ſz vtrum.ſ.de mino.vbi glo.determinat contra.ſed an dicat verum illa glo.examinabo in l.pantonius.j.eo.ti.vbi videtur caſus et illa eſt notabilis.l.et mẽti tenẽda.

1 ☞Legitimus vel conſanguineꝰ an poſſit eſſe idem.

Conſanguineus dicitur ſm cõmunẽ modũ loquendi coniunctus ſanguine quocunqz modo.

2 Quod iuſta ratione putatur dicitur putari.

3 Fama excuſat quem a dolo.

Accuſans aliquẽ de eo quod erat publica vox et fama excuſatur ſi delictũ non probatur.

4 Syndicus denuntians motus non iuſtis rationibus poteſt puniri.

5 Ad faciendum cõmunem opinionem quot requirantur.

6 In depẽdentibus a facto meo debeo attendere veritatem non communem opinionem.

7 Syndicus qꝺ ſeipſum denũtiare non tenetur ſi vere ſcit ſe non deliquiſſe.lz ſit fama ꝙ ipſe deliquerit.

Quod dicitur. [b]Primo ponit regulam antiquorum bimembrẽ.Secũdo examinat primũ membrũ.Tertio ſecundum.ſecunda ibi.et non ſolum.tertia ibi.quod ſi ipſe.Venter qui pariturꝰ eſt poſthumũ qui alijs antefertur impedit ſequentes adire ſiue ſit plenus venter ſiue putetur.ſecus ſi venter eſt vacuus et ſic opi.adeuntis eſt cõmunis h.d.¶Sequitur verſi.et non ſolum.hec ſecunda pars ſubdiuiditur. b Primo dicit regulam habere locum ſiue ex teſtamento ſiue ab inteſtato ſuccedatur.Secundo ſiue venter pariturus ſit ſiue nondum.tamen alijs preferatur.Tertio ſiue ſuccedat de iure ciuili ſiue de iure pretorio.Quarto concludit ad predicta ponendo rationem.Quinto exponitur verbũ putat̃.ſecunda ibi:in eo.tertia ibi:idemqꝫ.quarta ibi:ſiue igitur.quinta ibi:ꝙ dr̃ ſi putet̃.¶Sequit̃ ver.qꝺ ſi ipſe zc.Iuriſconſultus hic exponit ſm membrũ regule.z hec pars ſubdiuiditur in tres.Primo dicit ꝙ ſcire dicit̃ ille qui ſcit iuſtis rõnibus motus.vt puta ſm opi.multorũ.ſecus ſi iniuſtis.Secundo dicit ꝙ opi.que nõ cõcordat cũ veritate non ſufficit.Tertio dicit ꝙ qñ aliquis certus eſt per ſenſum proprium:cõis opi.non curatur.ſecunda ibi:qd ergo.tertia ibi:ſed z ſi ipſa.¶Opp.

☞Andreas Pomate.

a ¶Facit ad q.vide ro.ſing.ccxlv.faciũt que no.Bal.in l.ob hec verba de his q̃ not.infa.et ꝙ de ratihabitiõe.vid Ang.are.in trac.maleſi.in ver.ſemproniũ mãdatorẽ Et circa iſtud vide oĩno Iaſ.i l.j.ĩ.vj.col.ff.de ſer.fugi.vbi ponit.vij.limi.et alex.ɔſ.cxxvij.col.j.et ſe.iiij.vo.Fe.in.c.afferte.col.fi.ff.de pſum.

b ¶Cũ quidã.§.qꝺ dicitur.hunc tex.in fi.vide no.alle.p Bart.in l.eius.in fi.j.col.ſi cer.pet.

a ¶ Modus loquendi. qs dicatur cōſanguine⁹. Bal. tñ hic dicit ꝙ niſi de tali vſu loq̄ndi doceat nō eſt recedendum a ciuili ver. ſig. ⁊ ita refert Pe. de anch. in c. canonū ſtatuta. de cōſti. in ver. quero vlteri⁹ de ver. cōſanguinei. et dicit Bald. in. l. fi. ad fi. de ver. ſig. qđ noīe cōſanguineoꝛ non venit mat̃ ⁊ auia ⁊ vide bal. in. c. ſi pat̃. de teſt.

b ¶ Obtentū. vide ad idē bar. in l. fi. ff. d here. inſt. ꝑ illū tex. ⁊ vide ꝙ habetur in. c. inq̄ſi. §. q̄ſiuit. de accuſa. ⁊ bar. ꝑ illū text. in ver. multis. in. l. ſi mulier. ad treb. vide Angel. de are. in tra. maleſi. in ver. necnō ad q̄relam miſtralis. i pe. co.

c ¶ Huius ver. vide ang. d are. in trac. maleſi. in ver. necnon ad denū. miniſtralis. in pe. col. 1

Andreas Pomate.

d ¶ Vult dicere. Vide Are. cōſil. cv. col. iiij.

ad primam partem. s. ſi pars her. pe. l. antiqui. Sol. ibi extraneus erat inſti- 3
tutus vna cū poſthumo: vel poſthumus erat exheredatus. hic poſthum⁹ erat preterit⁹. vnde natus rumpebat teſtamentum vel ſuccedebat ab inte- b
ſtato. vnde debebat preferri. ¶ Op. 4
contra hoc quia etiam quando eſt ex- 5
heredatus: teſtamentum rumpetur ꝑ querelam. Solu. querela non rumpit teſtamētum ipſo iure: ſed facto hominis ideo non impeditur aditio: vt no. in. l. antiqui. ¶ Op. j. ea. l. §. ſuū. Sol. ibi loquitur in ſuo cui poſthumus nō anteponitur. rationem ibi videbitis ⁊ ibi dicam. ¶ Opp. dicitur hic ꝙ venter etiam non ſuus in poſſeſſionē mittatur. ¶ Contra. j. de ven. in poſ. mit. l. j. §. j. Huius timore ſunt hic due glo. vna ſuper verbo conſanguineum: que dicit quod ibi loquitur de ventre qui eſt ſuus quo ad defunctum: legitimus vero vel conſanguineus quo ad aliū 6
qui supereſt. hec lec. non placet. quia ſecundum hoc in illo verſi. nihil adderetur ad regulam antiquorum. Alia glo. eſt ſuper verbo edictalem. qđ ibi 7
dum dicit ventrem mitti in poſſeſſionē: mutet caſum et redeat ad ſuum. tu dic ſm Dyn. et Iaco. de are. ꝙ venter non ſuus nō mittitur in poſ. nō ex edicto c
de ventre in poſ. mit. quod ſuccedit lo- 1
co edicti de cōtratab. ſed ex alijs partibus. ſicut enim nat⁹ mittitur in poſ. 2
per vnde legitimi vel per vnde cognati vel ſecundum tabu. ita ventrem mit- 1
tit in poſ. vt. l. fi. et. l. vbicunq̄. de ven. in poſ. mit. ¶ † Quero: vtrum legitimus vel conſanguine⁹ poſſit eſſe idē? Reſpon. ſecundum glo. et bene quod ſic. declaro. ſi accipias conſanguineū pro cognato non eſt dubium. quicūq̄ enim eſt legitimus. ideſt agnatus ille eſt cognatus. vt. l. inter agnatos. j. vnde legiti. Si vero accipias conſangui- d
neum de fratre ex parte patris: vt. l. j. §. cōſanguineos. de ſuis et legi. in aut̃. de conſang. et vter. fra. tunc idem. qa frater et frater inuicem ſunt legitimi ⁊ conſanguinei. ¶ Sciendum tamē eſt
a ꝙ cōmunis mod⁹ loquendi [a] conſanguineum appellat etiam quocūq̄ modo ſanguine coniunctum. ita ponitur extra de cōſan. et affini. ita ponit Azo in ſumma de ſuis et leg. ¶ Primo ex
a l. noſtra ſingulariter notare † debetis expoſitionem iſtius verbi putetur. nam putari dicitur quantum ad iuris effectū: quod iuſta ratione putatur. vt hic in ver. quod ſi ipſe. iuſta autem eſt ratio ſi illud dicatur ab eo de cuius facto agitur vt hic in ver. quod dicitur ſi putetur. niſi dictum ipſi⁹ habeat opi. communem contrariam. vt hic in ver. quid ergo ſi ipſa. Item iuſta ratio credēdi eſt cōmunis opi. vt hic in ver. quod ſi ipſe. † et facit ad multa vt fama excuſet quem a dolo. et ſic facit ꝙ ſi accuſaui aliquē de maleficio de quo erat publica fama quod nō poſſum puniri tanq̄ faciens falſam accuſationem vel denūtiationem quod millies eſt hic obtentum.[b] ¶ Facit etiam † quod ſyndicus qui aliquo mō denuntiat nō motus iuſtis rationibus poſſit puniri. ¶ † Sed q̄ro dicitur hic quod multorum opi. quot debent eſſe iſti? Gloſſ. in. l. iij. §. idem diuus. ſupra de teſt. dicit quod maior pars populi debet eſſe in illa opiñ. ſed in lege prima. C. de teſt. et. l. ſi arbiter. ſupra de proba. videtur dicere quod omnium debeat eſſe opi. Thomas de piperato antiquus doctor Bononi. dicebat quod in hoc aduertendum erat negotium de quo tractat. Si enim eſt negotium magnū vt de morte regis vel vnius nobilis requiratur fama totius ciuitatis: in negotio nō ita notabili ſufficiat fama vicinie. nihil all. tamen dictum eius placet mihi multum. Et hoc dicit glo. que incipit multorū opi. qui hoc ſcire poſſunt ſufficit ergo fama inter vicinos et cōſanguineos: qđ plene dico in lege de minore. §. plurimum. quoq̄. j. de queſtio. ¶ † Vltimo not. quod quādo cōmunis opi. eſt de aliquo quod pēdeat ex facto meo debeo attēdere factum meum et veritatem non cōmunem opi. vt hic in ver. ſꝫ et ſi ipſa. et facit ad multa. et facit ad q. † Syndicus debet denuntiare omnia maleficia de quibus eſt fama: fama eſt quod ipſe ſyndicus deliq̄t poſito hic quod alias tenetur ſe denuntiare. tamen non tenetur ſi ipſe vere ſcit quod delictum non commiſit. arg. huius verſi.[c]

☞ Lex ſemper eſt certa de eo quod eſt: non de eo quod eſt incertum.

Quando eſt inſtitutus venter et filius datus coheres pro qua parte erit heres filius.

Suum heredem. Lex † ſemper eſt certa de eo quod eſt: iō incertitudo hominis non vitiat aditionem que per legem inducitur. hoc dicit. Gloſſ. continuat hunc. §. ſupra dixit de extraneo nunc de ſuo. ¶ Anteq̄ intrem gloſſ. quero rationem primi dicti. Reſpō. ſuus efficitur heres per. l. que. l. certa eſt. ideo eius ignorantia non impedit exiſtentiam ſui heredis vt hic. ⁊ dicta lege illud ſi pars here. pe. ¶ Quero quid vult dicere⁹ text. quod poſt certū tempus fili⁹ eſt heres pro dimidia? Reſpon. l. certa eſt de omni eo de quo poteſt eſſe certus homo non de eo de quo ſolus de⁹ eſt certus. et ideo nec lex eſt certa donec pendet de euentu futuro. quia illud ſcit ſolus de⁹ et de hoc lex eſt incerta. ¶ Nunc ad propoſitum ante quadraginta dies poſt conceptionem incertum eſt vtrum generetur vnus vel plures: et ideo non poteſt dici heres pro dimidia: quia lex ipſa ignorabat: poſt quadraginta dies partus eſt cōceptus: et ideo ſi vn⁹ eſt in vtero eſt heres ꝓ dimidia: quia licet nos ignoremus, lex hoc ſcit et eſt certa: quia in rerum natura

eſt: ideo filius viuens eſt heres ꝓ dimidia. hoc ꝓbatur hic ⁊. l. vētre. j. eo. ¶ Oppo. ⁊ eſt fortis opp. ⁊ videtur ꝙ ſit heres pro quarta parte reprobata ſnīa pompo. vt. l. antiqui. s. ſi pars here. pe. ⁊. l. ſed ſi reſtituatur. §. fi. de iudi. Glo. ſo. ſnīa pompo. que ponitur
a hic reprobatur ibi. ⁊ hoc multi tenēt. † Tu dicas. quādoq̄ queris pro quota parte filius ſit heres in veritate ⁊ habet locū diſtinctio huius. l. q: anteq̄ ſit certum in rerū natura quot concipi poſſunt nō diceret heres pro dimidia: ſed pro quarta. vt. d. l. antiqui. ſed poſtq̄ in rerum natura eſt certū: ꝙ eſt vnus partus eſt heres pro dimidia vt hic. ſed ſi queris pro quota ſit heres: vt admittatur ad petendum: tūc eſt heres
a pro quarta: vt. d. l. antiqui.[a] licet enim lex ſit certa nō eſt certus de hoc iudex. Ideo admittitur pro quarta. vt. d. l. antiqui. que loquitur reſpectu petitionis: ꝙ patet quia eſt poſita in tit. ſi pars heredi. peta. hic vero attēditur ipſa veritas pro quota parte ſit heres: nō pro quota parte admittatur ad petēdum: qđ ptꝫ: q: ſi vnus extraneus eſt inſtitutus vna cū poſthumo et adiuit ꝓ parte ſua: ꝙ ſtatim ꝙ in rerū natura certum eſt mulierem nō eſſe pregnantem. licet ipſe ignoret ſibi accreſcit: quia illa acquiſitio fit per legē ipſo inuito ⁊ ignorante. vt. j. l. proxi. ⁊. d. l. illud. ⁊ qđ accreſcit inuito ꝓbatur in. l. ſi quis heres. j. eo. ¶ Vltimo glo. ſummat iſtā materiā per vnā diſtinctionē. vide eā ⁊ adde vt dicā. Dicit gloſ. ꝙ preualet vt hic. tu dic qđ iul. loquitur quo ad peti. pomp. quo ad veritatē. tu dic qđ. s. dixi. Dicit glo. ⁊ dicā in quarta. ꝙ eſt verū de iure antiquo quo emancipatus nō erat cognitus: ſed hodie admittitur de iure ciuili. vt. l. meminimus. C. de leg. her. ⁊ in aut̃. de here. que ab inteſt. §. j. et puto qđ admittatur nō in quarta tantū: ſed eo mō quo ſuus. vt. d. l. meminimus. ibi: ad ſimilitudinē ſuorū ⁊c. Dicit gloſſ. ſed interim preterito poſthumo: ꝙ nō eſt verū ſi aliquis eſt in vtero: q: dubitat̃ de viribus teſtamenti. vt. l. ventre. j. eo. ⁊. l. illud. in fi. de con- 1
tratab. ſecus ſi nullus eſſet in ventre. vt. d. ll. Dicit gl. vel exheredatur. ⁊ hoc qđ de exheredato dicitur ho- 2
die corrigitur. q: poſthumus nō poteſt committere cauſam ingratitudinis. ideo exheredari nō pōt. vt. l. ſi quis in ſuo. §. legis. de inoffic. teſta. C. coniuncto. §. 3
cauſas. in auten. vt cum de appel. cog.

Scientia. Adeuntis ſcientia inſpicitur non patris vel domini iubentis. h. d. gloſ. arg. cōtra ⁊c. Dic ibi inſpicitur factū vtriuſq̄. ſ. mandantis ⁊ mandatarij. ſed hic ſolus filius eſt heres ⁊ ſolus adit. ⁊ ideo eius inſpicit̃ ſcientia vel ignorantia ſed in cōtrario mandatū fuit iniuſtū. ⁊ ideo in- b
ſpicitur ſcientia mandantis. ne ſuū maleficiū rema- 1
neat impunitū. Dy. ¶ Quero: quid in tutore ⁊ pupillo? Rñ. inſpicitur ſcientia tutoris. vt. l. pupillus. s. eo. et dixi in. l. is poteſt in fi. s. eo.

Si certus. Qui eſt certus ꝑ ſeipſum nō redditur dubius per litē. h. d. ſec⁹ ſi non eſſet certus per ſeipſum ſed per aliorum opi. vt l. cum falſum. j. eo. hic non ſunt alia.

Heredi. Portio deficiens accreſcit etiam ignoranti eam defecram. h. d. Ratio huius. l. eſt quia acq̄ſitio que fit per ius accreſcendi: fit a lege. vt. l. ſi quis heres. j. eo. ⁊ ideo non requiritur ſcientia vt hic.

Heres. Ignorantia mortis: vel exiſtentia conditionis: ⁊ dubium an teſtator fuerit ſui iuris: impedit aditionem: licet in omnem partem dubij teſtamentum validum eſſet. h. d. ratio primi dicti eſt clara. Venio ad ſecundum et opp. j. eodem. l. ſed ⁊ ſi de ſua. §. fin. Gloſſ. hic ⁊ ibi multum inſiſtit in ſolutione huius contrarij. Quidam dicunt quod hic putabat ſe pure inſtitutum quod eſt contra text. qui dicit quod ignorabat. dic ergo quod ignorabat hoc vtrum pure vel ſub cōditione eſſet inſtitutus et ſic dubitabat. ibi vero putabat ſe inſtitutum pure ⁊ erat inſtitutus ſub cōditione que erat purificata: vel putabat ſe eſſe inſtitutum ſub conditione que erat purificata et purificatam neſciebat: vel erat inſtitutus pure: vnde veritas cuꝫ opinio. concurrit. hic vero erat in dubio. ¶ Venio ad verſi. ſed et ſi de cōditione. ratio patet ex tex. quia dubitatur de viribus teſtamenti. ¶ Op. de. l. ij. §. ſi ſub conditione. j. pro emp. Solu gloſſ. aliud in acquiſitione aliarum rerum quam hereditariarū. Ita dicit glo. quaſi dicat quod acquiſitio hereditatis cōſiſtit in ſolo animo. dixi idem vobis in. l. ſi quis extraneus. s. eod. §. j. vide hanc gloſ. ⁊ not. eam. ¶ Oppo. glo. de edic. diui adria. tol. l. ij. Solu. vt in glo.

Andreas Pomate.

a ¶ Antiq̄. Circa hec vide alex. in. l. j. i. j. co. iij. no. ff. de lega. ij.

b ¶ Qđ ſi dubitetur. ⁊ ꝓ intellectu clarioꝛ hu⁹. l. vid Bart. in. l. ventre. in iij. col. in. j. op j. co. et Bart. in. l. gallus. §. ſi ei⁹. in fi. de li. ⁊ poſthu. alleg. iſtū tex. ad q. ꝙ ſi certuꝫ eſt me habere actionē ⁊ nō conſtet de qua nō cogor in libello exprimere nomen actionis.

1 ☞ Illud eſt ius adeundi ꝙ eſt ſeparatum ab ipſa aditione.

2 Si reperitur in actis quod lis fuerit conteſtata: etiam ſi non reperitur quomodo proceſſus tenet.

3 Si citatus habet duas domos: ⁊ in vna habitat tempore eſtatis: ⁊ in altera tempore hyemis: et nuntius referat ſe citaſſe ad domum quod citatio teneat.

Quod ſi dubitetur.[b] ¶ Not. † ex hac l. qđ illud eſt ius adeundi quod eſt ſeparatum ab ipſa aditione. dixi in. l. is poteſt. s. eodem.
2 ¶ Secundo per iſtum † text. determino queſtio. Reperit̃ in actis quod lis conteſtata eſt: nec dicitur ꝑ negationem vel confeſſionem: an valeat. Specu. in titu. de litis conteſta. qđ non. Nec ob. l. ſciendum. j. de verbo. obligatio. quia ſtipulatio fit vniformiter. litis conteſtatio poteſt fieri difformiter. ſcilicet per cōfeſſionē vel negationem ergo ex hoc verbo lis

conteſtata eſt: nõ poſſum aliqđ preſumere: ergo dico ꝙ pceſſus tꝫ licet fuerit dubiũ an lis fuerit cõteſta. p negationẽ vel cõfeſſionẽ: qꝛ ſufficit quocũqꝫ mõ fiat ꝛ vꝫ proceſſus. ar. huius. l. Sed ſi queris an debeamus interpretari ꝙ ſit facta p negationẽ vel cõfeſſionẽ. Dico ꝙ neutro iſtorũ modorũ ſed ſtatim in dubio ei qđ ſufficit ad va-
a lorẽ proceſſus. dixi in. l. ſciendũ [a]. ĩ. de
2 ver. ob. ¶ Itẽ induco † ad aliud cita-
b tio dꝫ fieri ad domũ [b] habitatiõis. vt l. j. §. j. ſ. de li. agno. ꝛ pp̃ter iſtud Jo. an. in. c. cãm. de elec. in cle. tꝫ ꝙ ſi quis hꝫ duas domos. ſed in vna habitat in hyeme. ꝛ in alia in eſtate ꝙ in vtraqꝫ
c põt fieri citatio. [c] qđ ergo ſi nũtius retulit ſe citaſſe in domuꝫ: nec expreſſit de qua? Puto citationem valere: qꝛ in quacũqꝫ ſit: ius citãdi eſt. ar. huius. l.
1 ☞ Qui eſt iudex ſi ignorat ſe iudicẽ an valeãt acta per eum: remiſſiue.

a ¶ L. ſciendũ in pe. q. ꝛ ibi vide que dixi.

b ¶ Ad domũ. Adde Bart. in. l. iiij. §. p̃tor. de dã. infe.

c ¶ Fieri citatio. vr tñ Bart. hic cõtradicere his q̃ dixit in. l. iiij. §. p̃tor. de dã. infe. niſi itelligas dictũ bar. hic ſm no. p gl. in cle. cãm. in ℣. cõiter. de elect. ꝛ ibi feci mẽtionẽ de hoc dicto in. d. l. iiij. §. pretor. de dã. infec.

SEd et ſi de ſua.

Error in cõditione perſone adeũtis: aditionẽ nõ impedit: qꝛ p hoc de cauſa aditiõis nõ dubitatur. h. d. ¶ Op. ꝙ pater preſumatur ſuperuiuere ꝛ ſic de cõditione ſua quis nõ dubitat. Sol. gl. iuſtis p̃ſumtionibus mouebaꝶ ad credendũ contrariũ. vide glo. ꝛ no. eã. ꝛ hoc examinabo. ĩ. queẽadmo. teſta. aperi. l. ij. §. j. ¶ Op. ſ. e. l. is q̃ putat. ꝛ l. ſe. Sol. gl. ꝛ nõ bñ: ſed tu dic hic dubitabat vtrũ eẽt filiuſſ. ſcꝫ alterius quã illi⁹, de cui⁹ hr̃ditate agiꝶ. ibi an eſſet fili⁹ ei⁹ de cui⁹ hr̃ditate agiꝶ: ꝛ ſic dubitat an eẽt ſuus vel volũtarius vt ibi dixi. ¶ Fa-
1 cit hec. l. † ſi aliqs eſt iudex ꝛ ignorat ſe eſſe iudicẽ an valeãt acta per eũ. dixi in. l. multũ. de cõdi. ꝛ demõ. ꝛ in. l. q̃ro. de eo qui pro tuto, facit. l. ij. §. j. de iudicijs.
1 ☞ Inſtituto ſub cõditiõe ptãtiua duplex ſciẽtia reqritur vt poſſit adire. In ɔditiõe caſuali ſufficit vna ſciẽtia.

SED ꝛ ſi.

Inſtitutus pure q̃ putat ſe inſtitutũ ſub cõditione ea purificata nõ impediꝶ adire: h. d. ¶ Pro declaratiõe huius litere quero an facilius hic admittaꝶ in caſu ſecũdo quã in primo. glo. aliquã-
1 tulum ſe inuoluit. † Dic qñ cõditio eſt poteſtatiua ad hoc qđ qs poſſit adire requiriꝶ duplex ſciẽtia: vna tẽpore quo impletur. vt. l. ij. ĩ. de cond. ꝛ dem. Alia tẽpore quo hereditas aditur. vt ſciat eã impletã. Qñ eſt cõditio cauſalis: ſufficit vna ſciẽtia vt qđ ſciat eã impletã eſſe licet ignorauerit tempus impletionis, vt. l. ij. preallega. ꝛ l. multũ. eo. ti. de cõdi. ꝛ demõ. Hic dꝛ faciliter ꝛc. ¶ Op. ſ. eo. l. heres inſtitut⁹. So. gl. ꝛ bene ꝛ dic vt dixi in ɔtrario.

SI quis heres.

Ei qui adiuit partẽ alia ſibi delata accreſcit inuito. ¶ Op. ad prin. de. l. ſi ſol⁹. in fi. ĩ. eo. tit. gl. ſol. ¶ Querit gl. ꝛ iſtã q̃ſtionẽ not. vtrũ ille poſſet repudiare ex iure ſubſtõnis: ꝛ habere iure accreſcendi. ¶ Quidã dicũt qđ põt: glo. determinat cõtrariũ per iſtũ text. qui dicit qđ ex cauſa ſubſtitutionis accreſcit eo inuito. cõtrariũ huius no. in. l. teſtamento. C. de impu. ꝛ ali. ſubſti. Itẽ contra iſtã glo. facit. l. nec is. §. j. ꝛ qđ ibi not. ſ. eo. ꝛ l. recuſare. §. titius. ĩ. ad trebel. Dyn. reſpondet ad iſtas duas. qꝛ ibi erãt duo iura adinuicẽ nõ cõpatientia ſcꝫ cauſa teſtamenti ꝛ inteſtati. vt l. nec is. §. j. ſ. eo. vel iure directo et iure fideicõmiſſi. vt. d. §. titius. ſed iſte due cauſe cõpatiũtur ſe inuicẽ. ita dicit Dy. Oldr. dicebat aliter ſcꝫ qđ in l. recuſare. §. titius. erant due cauſe et vtraqꝫ ex diſpoſitione defuncti: vnde põt ab vna recedere ꝛ aliã amplecti: ſed hic vna eſt ex diſpoſitione defuncti: ſcꝫ ius ſubſtitutionis: ꝛ alia ex diſpoſitiõe legis. ſcꝫ ius accreſcẽdi: ꝛ iõ nõ lꝫ recedere a diſpoſitiõe defuncti et amplecti diſpoſitionẽ legis: ſed cõtra hoc facit. d. l. nec is. §. j. Solut. ibi bene eſt vna ex diſpoſitione defuncti. ſ. ex teſtamento. alia ex diſpoſitione legis. ſ. ab inteſtato. Sed ibi totũ ex vno iure: hic vero p parte valebat ex diſpoſitione legis pro parte ex diſpoſitione defuncti: ꝙ nõ admittitur.
d et ita tenet hic gloſ. veritas eſt iſta [d]. Aut qs incipit ab aditiõe ptis: ꝛ aliã ptẽ habebit iure ſubſtõnis inuitus: hic eſt caſus. ꝛ gl. hic, ſꝫ anteqꝫ aliqđ adeat põt vnã partẽ repudiare ꝛ aliã adire: ꝛ tũc ptẽ repudiatã habebit iure accreſcẽdi. hoc pbaꝶ in. l. ſi tu ex pte. in p̃n. ĩ. e. Et ita loqtur gl. i. l. teſtõ. et. d. l. nec is. §. j. Ad ſecundũ reſponſum quero de intellectu ipſius. quod proſequere vt in glo.

d ¶ Si qs heres. veritas ẽ iſta. Adde qđ iſtud imo. ſeqtur in. c. ray. in materia breui loquaꝛ ſi. de teſta.

SI excluſus.

Acquiſitione partis non acquiriꝶ alia eo iure quo deficit nec debet acquiri per aliuꝫ niſi noua aditio interueniat. h. d.

SI ex ſua.

Op. ſ. e. t. l. ſi ego. ſo. nõ acqriꝶ p̃ti iure inſtõnis ſꝫ accreſcẽdi. ita itelligit gl. ꝛ bñ facit. ĩ. de le. ij. l. ſi mihi pure. rõnẽ iſti⁹ legis vidiſtis, in. l. j. ꝛ ij. ſ. eo.

rum enim portio que mihi acquiriꝶ per aliũ nõ poſſit acquiri nuda voluntate. ideo ſine iuſſu non acquiritur.

a HEres.

[a] Opp. de here. inſtitu. l. ſi te ſolum ex parte. Gloſſ. dicit intellige hoc de herede vniuerſali qui eſt vnus. vel non ſuccedit in oĩe: ſed vniuerſum ſic. ¶ Oppo. de his que ad heredem non tranſeunt vt vſuſfructus et ſimilia. Solu. Expone omne ius. ſcilicet ius tranſmiſſibile. ¶ Extra glo. oppo. de legatis q̃ recta via trãſeunt in legatariũ. Sol. expone. ideſt in omne ius quod in aliud non ſit trãſlatum. vt. ĩ. de fur. l. a titio.
☞ Fictio que eſt idẽ qđ preſumptio iuris et de iure non patitur probationem in contrariũ.

b SI duo.

[b] Qui vult vnam partem videtur velle alteram accreſcentem. hoc dicit. ¶ Oppo. ĩ. eodem. l. cum hereditate. Sol. ibi alter nõ abſtinuerat. vel ſi abſtinuerat alter igno-
c rabat. ¶ Oppo. [c] in damno iuris error excuſat vt in l. regula. de iur. et fac. igno. Solu. glo. hic damnũ ha-
d buit originem a lucro. vnde fingitur ſcire [d] vt in gloſ. et no. ipſam bene. ibi vel dic ꝛc. Ratio eſt quia qui accedit ad lucrum ante omnia de ſuis iuribus diligenter inquirit. vt. l. qui in alterius de regulis iur. Et no-
1 tat † quod hic dicit fingitur. ꝛ ſic eſt fictio: que eſt idẽ quod preſumptio iuris et de iure. et probatur in. l. fi. ſ. quod me. cau. et ſic non admittitur probatio in cõtrarium: et ſic tenet glo. quam no. quod autem ſit fictio: apparet ex verbo quod eſt in tex. videtur. quod fictionem ſignificat. vt dixi plene in. l. ſi is qui. đ vſuc.

e QUamdiu.

[e] Oppo. de. l. ſi quis ita. de here. inſti. Solu. glo. ibi fallit. ¶ Oppo. ĩ. vnde lib. l. vlti. Solu. gloſſ. ibi non poterat adire ex teſtamento quia conditio defecerat. ¶ Opp. quãdiu poteſt dari contratabu. non poteſt habere ſecundum tabu. vt lege equiſſimum. §. primo. de ſecun. tabu. et de cõtra tabu. l. illud. §. finali. Solu. vt in glo. ſed tu dicas qđ bono. poſſeſſ. contratabu. datur filio emancipato de iure pretorio eo caſu quo ſi eſſet ſuus diceret nullum ſicut ſi eſſet preteritus. vt. l. j. in principio. infra de cõtratabu. qđ ergo facit ius dicendi nullum de iure ciuili facit bono. poſſeſ. contratabu. reſpectu iuris pretorij ſed donec poteſt teſtamentum dici nullum non põt adiri hereditas. vt lege cum quidã. §. quod dicitur. ſ. eodem. ita donec poteſt peti contratabu. non datur ſecundum tabu. quia reſpectu iuris pretorij dubitatur de viribus teſtamenti: ſed quia reſpectu iuris ciuilis non dubitatur de viribus teſtamenti. et ideo interim poſſet adiri hereditas de iure ciuili licet gl. dicat forte tamen indubitanter verum eſt. vt. l. illud. et. l. ſi ex duobus. de cõtratab. ꝛ l. is qui in poteſtate §. j. ĩ. de leg. preſtan.

DEſitum.

Qui repudiat paternaꝫ põt adire pupillarẽ hereditatem ſi habet coheredem alͣs ſecus. hoc dicit. ¶ Quero quod eſt illud edictũ in quod incidit. gloſ. Reſpon. duobus modis primũ improbat. ſecundum ſuſtinet. Certe illud videtur cõtra mentem litere que dicit quod non poteſt habere pupillarem. dicendum eſt ergo quod edictum dicebat ſi quis repudiat paternam pupillarem habere nõ poteſt. ¶ Quero rationẽ dicti marcelli. Dic vt in glo. et dixi ponendo caſum. glo. remittit ad no. in. l. quidam elogio. C. eo. dicam in. l. fi. ĩ. eo.
1 ☜ Exiſtentia ſui heredis operatur confirmationem tabularum pupillarium ad cõmodum abſtinentis.

a ¶ Heres. Adde quod heres quandoqꝫ plus iuris habet q̃ꝫ defunctus ꝛ põt etiam opponere exceptionem ex perſona propria que nõ cõpetebat defuncto vt no. in. l. lucius. ſo. ma. ꝛ per hoc limitatur regula. l. in his. §. non debeo. de reg. iur.

Andreas Pomate.

b ¶ Si duo vide quid dicat Prepo. i. c. quo iure. in. ij. co. viij. diſ.

Andreas Pomate.

c ¶ Op. vide are. cõſil. xviij. in prin. in verbo et tunc vide bart. ɔſ. cxcviij.

FIlius.

Exiſtẽtia ſui heredis confirmat tab. pu. ad commodum filij abſtinentis. hoc dicit. hãc. l. no. ¶ Oppo. ſ. eo. l. proxi. Solu. quidam dicunt hic habebat coheredem qui adiuit: quod eſt diuinare. vel dic quod hic ſpeciale in filio abſtinẽte dicit glo. hec eſt vera. Videamus ratio-
f nem. gloſ. [f] eam ponit et non bonam:
1 ſed ratio eſt † quia exiſtentia ſui heredis operatur cõfirmationem tab. pu. ad commodum abſtinentis. vt hic eſt caſus. et probo de iure ciuili filius eſt heres ſuus et neceſſarius. de iure pretorio in fauorem filij fuit introductum vt ſi vellet poſſet abſtinere ne creditoribus paternis teneatur. vt. ĩ. eodẽ. l. neceſſarijs. et inſtit. de here. quali. et diffe. §. ſui. cuꝫ ergo ius pretorium ſit introductum in fauorem filij. ideo in eo caſu quo noceret ei illud ius pretorium nihil operatur. vt. l. quod fauore C. de le. et. l. nulla. ff. de legi. merito ad ſui filij abſtinentis cõmodum exiſtentia ſui heredis operatur vt confirmet tabu. pu. et. h. d. l. ſi filius qui patri de vulg. et pup. ꝛ ſi bene intelligas idem eſſet ad cõmoduꝫ filij cui eſt facta ſubſtitutio. vt. ĩ. l. proxi.
1 ☞ Exiſtentia ſui heredis que remanet poſt reſtitutionem in integrum cõfirmat tabulas pupillares: et tutelas non legata.
2 Exiſtẽtia ſui heredis dato coherede extraneo nõ ɔfirmat tablas pupilla.

d ¶ Si duo fingitur ſcire. vide ad hoc. l. non amplius. §. j. cũ gloſ. ĩ. de leg. j. cũ alijs q̃ alleꝶ. in. l. ij. §. fi. in. ij. col. q̃ ſatiſd. cog. ꝛ no. quod dans pecuniam vt beneficiũ vel p̃bendã cõſequaꝶ dicitur titulo lucratiuo habere. ita not. Bar. in. l. j. §. ſi quis. ĩ. ſi qs omi. cau. teſt.

e ¶ Quamdiu. qñqꝫ tamen cauſa inteſtati p̃ualet cauſe teſtati. l. hac conſultiſſima. paragrapho fina. et ibi. hic not. C. de teſt. in. ij. not.

f ¶ Filius rationem. gloſſ. adde quod argentinus in lege filius qui patri de vulg. et pu. per iſtam glo. concludit quod per exiſtentiam ſui heredis non confirmabuntur tabule pupillares vbi mater impuberis eſſet in medio quam cõcluſionẽ ibi reprehendi poſt imo.

a ¶ Julianus dicunt quidam. vide Bart. l. j. in. iiij. q. prin. in. iiij effectu. ff. de vulg. et pupil.

b ¶ Heres. et dum glo. hic et in. d. §. veteres dicit qd̄ ſeruus hereditarius poſt aditam hereditatē nō dicitur hereditatis: ſʒ heredis. inducit̄ hic per Raph. cu. ad qd̄.

ſtatuto cauetur qd̄ mulier maritata extra territorium non ſuccedat ī patrimonio et hereditate territorij ꝛ mulier primo adijt hereditatē poſtea ſe maritat extra territoriuʒ poterit oīa retinere et idē voluit Bald. in. l. ſi a matre. in fi. C. de ſuis ꝛ legi. ꝛ per iſtas gloſſ. dicit 1 Raph. qd̄ ſuſtētatur libellus ſi poſt aditam hereditatem dico peto talem reʒ hereditatis: quia verba impropriāt̄ur. l. ſi olei C. loc. ſecꝰ ſi fideicōmiſſarius diceret peto talē rē vt hereditariam quia iam adiuit: vt hic refert Roſſ. ꝛ addero. 2 poſt gloſſ. ī. l. ij. ſupra de fideicō miſ. here. pe. ꝛ vide aliquid per Ro. in. d. §. veteres adde tamen quod hereditas adita etiam appellat̄ hereditas. l. fi. §. ſin autem in ſcd̄a: et ibi Bald. C. de do. que lib.

3 Tacita vulgaris comprehenſa in expreſſa pupillari quod nō trahatur ad bona impuberis. 3

JVlianꝰ. Exiſtentia ſui heredis confirmat tab. pupilla. ad commodum filij cui facta eſt ſubſtitutio. hoc dicit. Primo ponit dictuʒ iul. quod continet regulam et exceptionem. Secundo reprehenſionem marcelli circa exceptionem. Tertio conſilium marcelli ſ. opin. iulia. eſſet vera. Quarto declarationem reprehenſionis. ſecunda ibi: que ſententia. tertia ibi: alioquin. quarta ibi: ſed quod in fratre. ¶ Oppo. ſi pupillus abſtinuit et ſic nō aditur hereditas ex teſtamē to paterno non valet pupillare teſtamentum. vt lege ſecunda. §. adeo. ſ. de vulg. et pupil. et. l. queſitum. in fi. ſ. eo. Quidam dicunt quod habuit alium coheredem qui adiuit et eſt diuinare. Alij dicunt quod filius primo adiuit et per reſtitutionem fuit abſtentus. ¶ Nota † quod iſta exiſtentia ſui heredis que remanet poſt reſtitutioneʒ in integ. confirmat tabu. pupil. eadem ratione et tutelas: ſecus in leg. vt lege prima. paragrapho finali cum lege ſequen. infra. vt in poſſeſſ. lega. et huic concordat. l. ſi filius qui patri. de vulga. et pupil. habes vnam lec. que licet in ſe ſit vera tamen diuinationem continet. Alij dicunt quod ſe abſtinuit ab initio: ſed exiſtentia ſui heredis confirmat tab. pup. Iſta eſt vera per rationem quam dixi. ſ. l. proxi. eſt enim ad cōmodum filij cui facta eſt ſubſtitutio: vt licet ſe abſtinuit valeant tab. pup. vt hic dicitur in tex. ideo beneficium abſtinendi quantum ad hoc nihil operatur legata tamen que debentur extraneis et alia que ad cōmodū filij non pertinerent nō cōfirmaret. vt b l. j. in fi. j. vt in poſ. leg. fallit in libertate. vt. l. cū quaſi. §. ſi quis. d̄ fideicō. li. ¶ Oppo. extra glo. j. ad treb. l. iul. §. idē iulianus. Sol. Dyn. tibi pupillus habebat coheredem extraneum ideo exiſtentia ſui heredis non confirmat tabu. pupil. hic nullum coheredem habebat. ad idem facit. l. pater. infra de priui. cre. ¶ Oppo. ꝛ nunc ſum in glo. mag. de. l. ſi filius. de vul. et pup. vbi etiam frater non tenetur creditoribus paternis. Hic dātur due ſolutiōes. tamen ad idem tendunt: quia veritas eſt quod ſuus heres et neceſſarius frater eam repudiare poteſt beneficio edicti pretoris cōcedentis beneficium abſtinēdi. vt dicta lege ſi filius. ¶ Ultimo † dicūt quidam a quod hic eſt caſus quod tacita vulgaris comprehēſa in expreſſa pu. trahitur ad bona impuberis. hic enim pupillus ſe abſtinuit et ſic habet locum vulgaris et ſic trahitur ad bona impuberis: vt hic contrarium dixi in. l. ij. §. ſi quis ita. de vulg. et pup. quia fateor quod ex vulgari ſuccedit̄ur defuncto: ſed ex pupillari ſuccedit̄ur pupillo. vt ibi dixi.

Si in ſocietatem. Qui perſeuerat in inchoatis ī vita patris ſe videtur immiſcere. ſecus ſi noua inchoentur. hoc dicit. ¶ Oppo. quod debeat dici totum econtra. nā inchoatum videtur quod habeat neceſſe perficere. vt ſupra pro ſocio. l. heres ſocij. ergo facit ex neceſſitate p̄cedentis actus. vnde nō videtur adire. vt. l. iij. §. ſcio. ſupra de mino. ſed ſi noua inchoet facit volūtarie. videtur ergo adire. Breuiter ītellige quod hic fuit contracta ſocietas viuo patre eorum que proueniebant ex queſtu nulla re paterna poſita in ſocietate. Unde ſi filius poſt mortem patris perfecit cepta: ꝛ adminiſtrauit res paternas merito videtur adire: et intelligas quod illa que fecit non erant. ita connexa quin derelinqui poſſent. alˀs nō videtur adire per rationem quam. ſ. dixi: probatur in. l. ſi tutor poſt pubertatem: ſupra de tu. et ra. diſtr. et. l. tutorem. de adminiſ. tut. ſed quando de nouo aliud querit bona patris non attingit. ideo videtur ſe non immiſcere. ita loquitur hic. ſed ſi poneres quod in ſocietate coeunda poſita eſſet res patris: tunc ſiue noua ſiue vetera filius faceret circa illas res videtur ſe immiſcere: quia bona patris adminiſtrat.

Si ſeruum. Qui manumittit ſeruū paternum videtur ſe immiſcere: ſecus ſi ſeruum caſtrē. pecul. h. d. cū. §. ſeq. ¶ Opp. de primo. §. ad ſeq. Sol. glo. duobus modis. Dic vt in ea. ratio eſt quia manumittit ſeruum proprium nō paternum. ita dicit Dy. et bene.

Proponebatur. Oppo. ſ. proxi. §. dicit hic gl. abſtinuit ꝛc. iſta non eſt bona per. l. pro herede. §. pompo. ſ. eo. Sol. verū eſt q manumiſit ſeruum proprium hic. ſed. ſ. manumiſit paternum: et illam teneatis.

HEres. b Per ſeruum hereditariuʒ non poteſt queri aliquid qd̄ ſit hereditatis. hoc dicit. et hanc legeʒ declara vt in gloſ. et dixi plene in lege prima. §. veteres. de acquiren. poſſeſſ. ¶ Quero q̄ eſt ratio huius. l. glo. dat plures ſolu. et eſt p̄ma veriſſima. nā quia ſeruus hereditarius anteq̄ʒ adeat̄ non eſt heredis: ꝛ ſic ſibi nihil pōt q̄rere poſt q̄ʒ eſt adita nō eſt hereditarius. et iſta eſt vera.

☞ Facta a prelato qui poſtea eſt remotus tenent.
Facta a prelato qui fuit pronuntiatus non eſſe prelatus: an teneant. remiſſiue.

QUoties. Geſta per pupillum bona ſide habentur rata eo per reſtitutionē abſtēto. h. d. ¶ No. q facta a p̄lato q̄ poſtea remotus eſt valēt: ſed q̄d de 1
factis a prelato q̄ poſtea p̄nūtiatus eſt nō eſſe prelatus gl. tāgit in. l. iiij. C. in qui. cau. in integ. reſt. nō eſt ne. ꝛ. l. iuſiurandū. qd̄ ex cōuētiōe. §. fi. ſ. de iureiu. et facit. ſ. de offi. p̄to. l. barbarius. ꝛ qd̄ ibi not. ꝛ. l. ij. C. de ſen. ꝛ plene per Inno. extra de elec. c. nihil.

1 ☞ Seruus dotalis inſtitutus cui reſtituat hereditatem an viro an vxori.

a ADitio. a Aditio hr̄ditatis nō eſt opa. 1ō reqritur iuſſus dn̄i. h. d. Gl. diuidit dicens q primo ponit dictū qd̄ p̄bat tribus rationibus vel ſm̄ Dyn. primo c ponit regulam. ſcd̄o tres illationes ex regula. tertio reſpondet cuidam obiectioni que poſſet fieri ad contra. ſcd̄a ibi: idcirco. tertia ibi: ꝛ quod. Dicit tex. ſerui li. Dy. dicit q opa dicit̄ officiū diurnū: vt. l. j. de ope. lib. ſed aditio heredi. in ſolo aīo cōſiſtit. Dy. ¶ Oppo. de. l. dotalē. ſ. ſolu. mat. Dicit Dy. aut † fuit inſtitu 1 tus contēplatiōe vxoris: et dʒ reſtitui vxori: aut contēplatione viri ꝛ dʒ remanere apud virū. vt. l. cōtraria. aut dubitatur ꝛ preſumitur qd̄ cōtēplatiōe ipſiꝰ ſerui: ꝛ ſic debet reſtitui vxori vt hic. Item contra. ſ. eo. l. ſi quis mihi bona. §. j. Sol. vt ibi.

1 ☞ Quis debet eſſe certus de facto ſuo.
2 Dubietas ſuperueniēs poſt aditionem eā nō vitiat
3 Dubitans de viribꝰ teſtamēti quia dicit̄ falſum ſi decedit interim tranſmittit hereditatem non aditam.
4 Quando aliquis interrogatur de facto ſuo non datur ei tempus ad deliberandum.

COm falſum. Queſtio falſi nō impedit aditionē eius d qui ſuo facto eſt certus de viribus teſtamē 1 ti. No. † q quis dʒ eſſe certus de facto ſuo. Ad hoc op. de. l. ſed ꝛ ſi me purē. in p̄n. ſ. de cōdi. inde. So. ibi certat de dāno vitando. ideo preſumitur ignorātia. hic vero de lucro. ad idē qd̄ no. in. l. ſi duo ſ. eo. facit qd̄ no. in. l. cū de indebito. §. j. ſ. de proba. 1
b ¶ Op. b C. de edic. diui adria. tol. l. ij. Sol. glo. ꝛ no. valde. quia ibi iā adiuerat cū. q. falſi fuit mota. ¶ Not. 2
2 diligenter p eo † q dixi in. l. is pōt. ſ. eo. q dubietas 3 ſuperueniens poſt aditionē. nō vitiat aditioneʒ que anteq̄ʒ fieret vitiaret eā. vel dic qd̄ hic in petitorio. 4 ibi in poſſeſſorio. Hec eſt vera quo ad. l. illā. ¶ Quero quid ſi alio modo de viribꝰ teſtamēti dubitatur. 5 Glo. dicit idē: qd̄ intelligas q ſit certus per ſuū ſenſum non per opi. dixi in. l. cū quidā. §. fin. ꝛ. l. nec is. in
3 prin. ſ. eod. ¶ † Ulterius ſcias q hoc caſu decedens interim tranſmittit hereditatē non aditā. videbitis
4 in l. ventre. j. eo. Facit in arg. † q q̄n alicui ſit poſitio vel interrogatio de facto ſuo nō datur tp̄s ad deliberādū: quia de hoc dʒ eſſe certus. ꝛ facit pro hoc gl. 1 in. l. ſi res obligata. j. de leg. j. ꝛ qd̄ no. in. c. iuris ignorantia. extra de reg. iur. lib. vj. per Dy. 2

1 ☞ Mandatum ſicut finitur morte ita furore ſuperueniente.

QUi ſeruum. Iuſſus reuocatur furore ſuperueniēte. h. 1 d. ¶ Not. † ſicut morte finitur mandatum: ita furore ſuperueniente. ¶ Oppo. gloſ. de l. ij. §. voluntatem. ſ. ſolu. matri. ꝛ. l. patre furioſo. ſ. de his qui ſunt ſui vel ali. Certe non cōtradicunt. nam in. §. voluntatem. ſi ſane mentis eſſet non poſſet contradicere. in. l. patre furioſo. non ſufficit volūtatem ceſſare imo requiritur expreſſus diſſenſus. vt de diuor. per to. furioſus autem non diſſentit. quia voluntatem non habet. ergo potius concordat cum iſta Dyn. Solu. aliter quod contraria loquuntur in retinendo. hic loquitur in acquirendo de nouo. precedens ſolu. eſt vera ſol. hic non ſunt alia.

SI quis alicui. c Furor ſuperueniens non reuocat ea que ſunt perfecta vigore mandati: ſed impedit perficiēda. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. Paulus. alˀs per procuratorem. j. eod. ſolu. hic mandauit vt filio vel ſeruo. ibi vt procuratori. vel hic in bon. poſ. ibi in aditione hereditatis. Utraq̄ʒ iſtaruʒ eſt bona ſolu. ¶ Oppo. de condi. inde. l. ſi indebitam. Solu. glo. ibi mandatum non fuit reuocatum tacite vel expreſſe. Addit Dy. nec reuocari poterat: quia mandatum fuit obligatoriū pro quo. l. ſi quis prohibuerit. alˀs papini. ſ. de publi. ¶ Quero per quem debet rata haberi iſta petitio bonorū Dic vt in glo.

PUpillum. d Tutor q̄ non gerit ſed qui gerere poteſt autorari poteſt. h. d. proſequere et examina vt in glo.

☞ Mandatum factum a tutore reuocatur per mortem ipſius. ꝛ nu. 4.
Tutor iubet per epiſtolam.
Compromiſſum factum a prelato an extinguatur eius morte: remiſſiue.
Mandatum factum a prelato reuocatur morte ipſius.
Si pupillus vel capitulum cum autoritate tutoris vel abbatis facit procuratorem an reuocetur morte tutoris vel abbatis.

SI per epiſtolaʒ. Morte † tutoris reuocatur mandatum factum ab eo. hoc dicit. ¶ Not. † duo habes: primo hic quod tutor poteſt iubere per epiſtolam. ſecundo quod hic iuſſus reuocatur morte tutoris. ¶ Op. ad p̄mū qd̄ tutor debeat eſſe preſens in ipo negotio: vt. l. obligari. §. tutor. de auto. tuto. So. ibi requiritur autoritas hic q̄n requiritur iuſſus. dixi in. l. ſi quis

~ Andreas Pomate.
a ¶ Aditio. Uerbū propterea hic poſitum limita. vt p Bart. in. l. j. §. veteres. in fi. ff. de acquir. poſ.
~ Andr. po.
b ¶ Op. vid Lepol. cō ſi. xij. col. x.
c ¶ Si quis a icui. Adde Bal. in l. fi. in p̄nc. C. d̄ admi. tu. ꝛ Bar. in. l. nō ſolū. §. morte. de ope. no nun.
d ¶ Pupillū. vide gl. ī. l. iuſiurādū qd̄ ex cōuentiōe §. ſi tutor. de iureiur.

a ¶Si p epiſtolã.op.ꝙ tutor.an mãdatũ p̃lati extinguatur morte eiꝰ adde bal. in.l.mãdatũ i.v.co.ꝛ ibi ẽt an finiat mãdatũ antianorũ finito offõ.C.mã.adde an mandatũ factũ nũtio curie p iudicẽ re integra finiat.tex.eſt qđ nõ in auẽ.vt nulli.iud.Bar.in.l.fun. di.de acq. poſſeſ.hoc no.qꝛ quotidianum.

b ¶Uſ idẽ. adde bar. in.l.actor.

mihi bona.§.iuſſum.ſ.eo. ¶Op.ꝙ tutorᵃ nõ poſſit iubere.vt.l.potuit.C.eo.Sol.glo.qđ hic loquitur in tutore infantis.alˀs requireretur ipſius volũtas. ¶Hec.l.†notabiliter facit qđ cõ 3

ſ.rẽ ra.hab.ꝛ in.l.ambitioſa.in prin.iiij.col.de decre.ab ordi.fa.ꝛ in.l.ij in fi.de opti.leg.

c Aud.Poma. ¶Eũ qui.Limita vt p anch.cõſi.cciiij.ver.nõ obſt.de acqui.here.l.eũ qui.Et pro declaratione vide Alex.ꝛ are.in.l.qui rome.§.duo fratres in.v.q.ad Bar.ff.de verb.obli.

d ¶Eũ qui.gloſ.ponit.de iſta materia dixi poſt bar.ibi nõ omittas videre gloſſ.no.in.c.ſi duobus.de reſcrio.vbi iũcto tex.videtur velle ꝙ ſi duo teſtamẽta ſunt facta vno ꝛ eodem die qđ preſumitur pro illo teſtamento.in quo eſt inſtitutus proximior ſi aũt ſunt equales in gradu inſtituti in dictis teſtamentis preſumitur ꝙ illud qđ eſt primo preſentatũ ſit cõfectuꝫ et ita etiã ibi intelligit illã glo.Jo.and.in nouel.ꝛ de materia vide etiã late Pe.de ancha.ꝛ doc.in.d.c.cũ duobus vbi dicitur ꝙ etiã preſumitur p poſſeſſore.et Cy.in.l.fi.C.de edic.di.refert Jaco.Bal.idem tenuiſſe ꝛ bar.bxxi.in.q.ſuis dñicalibus.q.lvj.que incipit cum due mulieres.in fi.

ADDE ꝙ Paul.de ca.refert Ang.vidiſſe arduã.q.de duobus teſtamentis factis diuerſis temporibus a diuerſis notarijs ꝛ diuerſis tenoribus ꝛ eadẽ perſona erat inſtituta ꝛ dediſſe conſilium quod ex vltimo deberet adire hereditatem non applicando animum plus ad vnum quam ad aliud.et ita fuiſſe obtentum.de quo vide Petrum de ancha.cõſi.ccclviij.et ccliij.

e ¶Idoneus.Sed qñ papa mandat ad inſtantiã alicuius qđ ſe informet de aliquo et ſi reperitur ita eſſe vt fuit narratum ſic faciat:talis commiſſarius non poteſt procedere ad executionem niſi ſeruata forma et habita diligenti inquiſitione ſuper his de quibus papa voluit ꝙ ſe informaret.et debent vocari hi qui poſſent ex hoc ledi.argumen.l.fina.C.ſi per vim vel alio modo ꝛ not.in clem.vnica.de offi.delega.et per Fede.de ſe.cõſi.lxxx.ꝛ per Old.cõſi.xlij.vbi dicit ꝙ ſi papa mãdat ꝙ de idoneitate perſone ſolẽniter inquirat ꝛ ſi eũ idoneum repererit prouideat ꝙ hꝫ neceſſe ante ſuam prouiſionem inquirere.argu.l.cũ hi.§.pretor.ſ.de tranſac.ꝛ l.magis puto.§.ſi es alienũ.de re.eo.ꝛ hoc propter formã mandati que eſt ſeruãda.c.cum dilecta.de reſcri.vnde ſubdit Paul.de ca.hic licet Old.nõ allegat qđ cautela eſt ꝙ cõmiſſariꝰ pronuntiet ꝛ declaret ſe informationem habuiſſe et ita reperiſſe ꝛ quod de hoc appareant acta notarij:et alˀs nõ ſtaretur ſimplicibus verbis eius.arg.c.qm̃ contra falſam.de proba.ꝛ quod no.glo.in cle.cum ei quem.de conceſ.preben.

f ¶An valeat.Uide Baldum.in.l.ij.in.ij.columna.C.quando prouo.

promiſſum factũ a p̃lato extinguit eiꝰ morte.de quo in Spec.de arbi.§.finitur.ver.quid ſi prelatus.Tãgitur per Guil.in.l.non diſtinguemus.§.ſi dñi.ſ.de arbi. ¶Facit etiã qđ †mandatũ factũ per prelatum extinguitur morte prelati.de quo eſt hodie caſus.extra.de procu.c.fi.in cle.ꝛ ibi glo.tangit.q.ad ar.contra hoc facit.l.ſi quis mancipijs.§.ſi impubes.de inſtito.Sol.ibi loquit in mãdato inſtitoris:quod nõ reuocatur morte.Guil.de cu.dicit predicta vera qñ p̃latus ſolus iubet vel mandat.Sed quid ſi prelatus cum capitulo facit procuratorẽ.vel tutor cũ pupillo vt.l.neq3.C.de procu.ꝛ videtur idẽᵇ ꝙ ſolus prelatus poſſit reuocare:ꝛ qđ eius morte finiatur:qꝛ cũ requiratur voluntas vtriuſq3 ſtatim cũ altera volũtas deſinit eſſe:mandatũ eſt nullũ.ꝛ hoc videtur tenere Innoc.in.c.preſentiũ.de teſti.lib.vj.circa prin.que olim erat extrauagans.hodie incipit preſentiũ de teſti.li.vj.ꝛ predicta vera †qñ vterq3 eorũ mandauit.Sꝫ qđ ſi pupillus facit procuratorẽ cũ autoritate tut.vel capitulũ cum autoritate abbatis.ꝛ ſic abbas ipſe non facit dubitabile eſt.

c **Dum qui.** ᶜSi dubitatur de viribus teſtamẽti nõ põt adiri hereditas.h.d. ¶Querit gloſ.quid ſi apparent duo teſtamẽta confecta eodẽ die nec apparet qđ prius ꝛ qđ poſteriusᶜ gl.remittit ad.l.fi.C.de edi.di.adri.tol.dic vt in.l.j.§.j.de bo.poſ.ẽm tabu.vbi glo.ponitᵈ.

1 Argumentum a contrario ſenſu habet locum in mandatis.

2 Ille dicitur exploraſſe cui aliquid perſuadetur qñ ab his qui ſcire debent:nec tanta certitudo requiritur ſicut in teſtibus.

3 Si papa mandat alicui qđ prouideat de tali beneficio ſi reperitur idoneus.ꝛ prouidetur non facta inquiſitione:ꝙ prouiſio teneat.

Filiuſſa. §.iſte legitur duobus modis.primo vt ſit.§.ibi filius acceptis.ſecũdo vt nõ ſit ibi.§.ẽm primã lec.h.d.Etiã †in mandatis habet locũ arg.a cõtrario ſenſu.h.d.ẽm aliam lec.h.d.Non valet aditio ſi nõ eſt ſeruata forma iuſſus.h.d. 1

2 ¶No.diligenter †ꝙ quando cõmittitur alicui aliqđ ꝙ debeat explorare:exploraſſe dicitur qñ ab his qui hoc ſcire debent aliquid eſſe perſuadetur.p hoc.ſ.de re.eo.l.magis puto.§.ne paſſim.ſ.quib.ex cau.in poſ.ea.l.hec aũt.§.j.de verb.ob.hoc iure.ꝛ.l.ait pretor.§.fi.ſ.ex qui.cau.maio.ꝛ ſic non eſt neceſſe ꝙ ad hoc ꝙ exploretur dicatur ꝙ quis habeat tantam certitudinem quanta requiritur in teſtibus:qui debent de neceſſitate pbare.pro hoc.l.cũ quidã.§.qđ dicitur.ſ.e.ꝛ qđ dixi in.l.is põt.ſ.eo. ¶Et inducitur in ar.ad.q.†papa mãdat alicui ꝙ prouideat tali de tali beneficio ſi reperiatur idoneusᵉ.ille prouidet nõ facta inquiſitiõe de idoneitate an valeatᶠ.Et hic videtur caſus ꝙ non.Sed Innoc.determinat cõtra id.Jo.and.tenet idem extra.de offic.deleg.c.j.in cle.ꝛ ratio eorum eſt:ꝙ illa verba magis ſunt modi q̃ꝫ cõditionis:cum illa conditio tacite inerat:ꝛ ideo expreſſa nihil operatur.vt.l.muto.§.hanc autem.ſ.de tute.Ad hunc tex.rñ.ꝙ in hereditate illa conditio nõ ineſt tacite prout eſt in beneficio conferendo.ꝛ ideo aliquid operatur ꝛ tene menti. 3

a **Sed et ſi quis.** ᵃHereditatis aditio nõ recipit conditionem.hoc dicit.Facit.l.actus legitimi.de reg.iur.ratio quia conſiſtit in voluntate que voluntas firma non eſt ſi conditio apponatur.

b **Cum heres.** Si pater eſt furioſꝰ filius poteſt adire et ſibi q̃rere ſine iuſſu.hoc dicit.ᵇet hic eſt ſingularis caſus. ¶Oppo.ſ.e.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſuꝫ.Sol.fallit hic propter patris fauorẽ. ¶Oppo.quod filius non poſſit manumittere:qꝛ patri acquirit.vt.l.placet.ſ.e.So.quidam ꝙ hic manumittit vt curator:qđ gl.reprehendit per.l.ſeruum.ſ.de manu.vnde alij dicũt quod hic manumittit ex priuilegio patris tamen ſeruus eſt.ſed hec ſol.videtur contra literam que dicit quod habeatur perinde ac ſi paterfa.adiuiſſet.Dic ergo quod hic eſt caſus ſpecialis in quo filius non acquirit patri.ad idem.l.imperator.ſ.ad treb. ¶Op.ad hoc de.l.antiſtius.§.fi.ſ.eod.Solu.ibi filius iuſſu curatoris patris adiuit.ideo acquiritur patri hic ſecus.

Qui ex parte. Non expectatur cõditio cuius euẽtus nihil operatur.hoc dicit. ¶Opp.ſ.l.proxi.So.vt in gloſ.ſignat hic quedã cõtraria et nõ ſoluit.tolle ſolutiones.Dicit gl.l.pecuniã.ad has duas reſpon.vt no.in.d.l.iul.Dicit glo.l.huiuſmodi.dic quod ibi expectatio poteſt impedire tranſmiſſionẽ.et ideo expectatio aliqđ operatur.hic non.ad.l.ſi kalendis.rñ.ibi expectatio affert debitori commodum dilationis:hic expectare nihil operatur.Non ob.l.aliqñ.ſ.ad velle.qꝛ ibi reprobat tota obligationis ſubſtãtia.vt.l.ſi mulier ꝯtra ſena.§.fi.e.ti.ad velẽ.ẽm Dy.

c **Ex duabus.** ᶜEt heredi heredis acquiritur pro parte portio in conditiõis euentũ.h.d.Contra imo ſtatim pertinuit ad ipſum adeuntem.vt.ſ.l.proxi.in fi.hoc eſt forte contra.Sol.dicunt quidã vt Rog.et Azo.ꝙ hic in partẽ conditionalem habuit ſubſtitutum.vide glo.hoc non videtur verũ:quia inſtituto herede decedente ante conditionis euentum:ad heredem eius de illa portione nihil pertinet etiam conditione exiſtente.vt.l.fin.in prin.de vulg.ꝛ pupil.et.l.liber homo.§.ſi ita.ſecundo reſponſo.ſ.de here.inſtit.niſi dicas ſubſtitutum repudiaſſe.vel expreſſe dictum fuiſſe per teſtatorem ꝙ nõ admitteretur niſi in cõditionis defectũ.vnde ipſi idem Rog.et Azo dixerunt aliter.videlicet ꝙ hic habebat cõiunctum:hec non videtur bona:quia dimidia illius partis delate ſub cõditione ſtatim eſſet ſui adeuntis.alia dimidia non tranſiret ad heredem primo herede mortuo ante exiſtentiam conditionis.vt.d.l.liber homo.§.ſi ita. ¶Unde Roge.ſubaudit maxime.ꝛ hec eſt 1

d bona lec.ᵈ vel clarius cõditione facta ſtatim habet totum iure accreſcendi.ſed illam partem exiſtẽte cõditione habet iure inſtitutionis.ꝛ ſi dicas quomodo inſtitutio conditionalis tranſit ad heredem.Rñd.

e ſpecialeᵉ eſt hic in ſubſtitutione partis quando non hꝫ ſubſtitutum vel coniunctum.tranſit enĩ ad heredem ſicut ius accreſcendi.Idem tenet ſeq.gl.quam tene menti.ꝛ dicam.ſ.eo.l.qui patri.

Qui ſemel. Portio deficiẽs accreſcit coheredi inuito.h.d. ¶Oppo.de.l.cum hereditate.ſ.eo.ti.Sol.intellige niſi vellet dimittere.

1 Statutum loquens de dñio alicuius rei non habet locum in herede qui fuit dominus ficte hereditatis.

2 Et an hec fictio ſemper locũ habeat.

Heres. Hereditatis aditio retrotrahitur ad tempus mortis.hoc dicit. ¶Quero vtrum hoc ſit ſecundũ veritatẽ vel ſcđm fictionem.Glo.dicit ꝙ ſcđm fictionem ꝛ bene.ꝛ ẽm †hoc ſi ſtatutuꝫ loquitur de dominio alicuius rei:non haberet locuꝫ in herede qui fuit dominus ficte hereditatis iacentis.tex.eſt cum glo.in.l.iij.§.hec verba.ſ.de neg.geſt. ¶Quero vtrum †ſemper hec fictio habeat locum.Gloſſa dicit qđ non:ita dicit regula omnia fere.ſ.de reg.iur.ꝛ allegat hic aliquos caſus.Dic q̃dã ſunt caſus in quibus requiritur veritas.ꝛ tunc illa fictio non attenditur.vt.d.l.iij.§.hec verba.ſic loquitur.l.hereditarie.ſ.de fur.ꝛ totus tit.de crimi.expil.heredi.cum enim furtum ſit contractatio rei aliene ꝛc.Requiritur ꝙ res ſit aliena in veritate:qđ nõ eſt in hereditate iacente ꝛc.Quandoq3 licet illa fictio ſufficeret.tamen non poteſt habere locum:nam vt hec.l.locũ habeat requiruntur duo extrema habilia ſicut in qualibet fictiõe tranſlatiua.vt.l.ſciendum.et.l.deniq3.ſ.ex quib.cau.ma.ꝛ.l.huic ſcripture.ſ.ad l.aquil.et.l.quoties.ſ.de noua.l.eum qui ita.§.fi.ſ.de ver.obli.ita ſunt hic quedam que extinguũtur morte defuncti.ꝛ ideo cum non reperiantur tẽpore aditionis non poſſunt ad heredem pertinere:quia vltimũ extremũ deficit vt no.in.l.heres in omne.ſ.e.quedam nõ erãt tempore mortis nec potuerunt inchoari iacente hereditate.vt acquiſitio vſuſfructus.vt.l.vſuſfructus.de ſtipu.ſer.vel vſucapi.vt.l.fi.§.fi.ꝛ.l.ceptam.de vſucap.et in iſtis ſimiliter hec fictio non habet locum.ꝛ ad iſtam reducũtur omnes caſus poſiti in glo.

1 Per alium poſſum qđ non poſſum per me.

2 Quis heres poſſit hereditatem aditam repudiare ne portio deficiens ſibi accreſcat.

3 Anˀ per abſtenſionẽ vniꝰ coheredũ poſſit ille q̃ adiuit ex toto recedere.

4 Aditio qđ deferatur cõditione ex lege iſta.

a ¶Sꝫ ꝛ ſi quis.vide Bar.in.l.cõditionalis.ſ.d auto.tuto.

b ¶Hoc dicit.Uide Bar.in.d.l.pꝫ.ſ.eo.

c ¶Qui ex duabus.Iſtũ text.ħ facit ſin.Bal.ꝛ Ange.ꝛ imol.ꝛ eſt limitatio ad.§.ꝛ qđ ſi tñ in l.gallꝰ.ſ.de liber.et poſth.ꝛ.l.fi.de iſti.ꝛ ſubſti.

d ¶Bona lect.Uide Pau.d ca.hic.

Andreas Pomate.

e ¶Spãle.Uide per Ro.conſi.xxj.ij.col.j.volu.

5 Heredi datur conditio huius.l.
6 Si filia que adiuit pro parte contin=
gente hereditatem matris deceſſit re
licto filio ex viro ſuo an alia portione
deficiente filius ipſe poſſit ex perſona
matris repudiare ⁊ habet ex perſona
ſua:vt auum maternū excludat.
7 Diſpoſitio huius.l.quod habeat locū
etiam ſi heres inuentarium non con=
ficeret.
8 Si nō ſunt creditores ſ; legatarij an
habeat heres bñficiū huius.l.
9 Si nō ſunt creditores nec legatarij in
hereditate ſed alie implicatiões q̃ re
quirunt laborē animi ⁊ perſone:an he ʒ
res habeat hanc electionē.

a C Um heredita
te[a] Propter vnum abſti
nentem poteſt alius qui
adierat a toto recedere.
niſi creditores eum pro parte abſtinē
tis noluerint moleſtare.idem de here
de eius.h.d.cum.l.ſeq.et eſt valde ſin
gularis.l.ibi dum dicit tex. portione.
tunc ille qui adiuit non poterit a toto
recedere:quia ⁊c.vt ſeq̄tur in tex. Ibi
cum dicit tex.debent. dic vt ipſum cui
accreuit non conueniant vltra vires il
lius portionis.Ibi:cum dicit tex. den
tur.heres ergo eſt in totum non tamē
tenetur pro illa portione vltra vires il
lius portionis. ¶ No.quod poſſum ꝑ
1 alium q̄ non poſſum per me. ¶ † Op
ponit gloſſ.ſed non ſol.dic ergo ibi in
ſeruitute : ſed hoc accidit hic propter
inopinatū caſum:que ratio ibi ceſſat.
Ibi:cum dicit glo.l.pe.imo eſt.l.ante
pe.et concor. quod intellige vt ibi in
glo.ad.l.ſi certarum.§.j.dic quod con
cor.vel eſt ſpeciale in milite. et de hoc
per Dy.extra de re.iu.in.c.quod alicui
nō licet li.vj.vbi de hoc per eū. ¶ Ve
nio ad ſecundā partē.⁊ primo reuoco
in dubiū intellectū tex.glo.legit duo
bus modis.ſecundā lec. tenent doct.
per.l.ſi minor.j.eod.que lec.placet in
effectu per.l.antepe.j.ad tre. ⁊ per. d.
l.ſi certarū.§.j.ſ.tit.j. tñ q: expoſitio
facit magnā violentiā litere.ideo ex=
pone tex.vt dixi legendo literā.⁊ reci
dit in eundē effectū. ¶ Opp.quis nō
pōt decedere pro parte teſtatus et ꝓ
parte inteſtatus.vt.l.ius noſtrū.j.de
re.iur. Solu.vt dixi legendo literam
¶ Oppo.de.l.qui ex duabus.in fi.ſ.
2 eo.Sol.† quidā aliud in extraneo re=
pudiante aliud in ſuo:ita tāgitur hic
⁊ ibi.Jo.dicit idē ī ſuo ⁊ in extraneo:
vt hic in prima gloſſa ⁊ etiā in mag.
qđ tenet glo.C.eo.l. quidā elogio.ra=
tio q: per beneficiū abſtinēdi habet

a ¶ Cū hereditate.⁊ hāc.l.tā in extraneo q̄ʒ i ſuo limitat bar.in.l.vl. teſtō.C.de impu.ꝑ.l.ſi tu ex parte.j.eo.et an iſta.l. habeat locū in eo q̄ eſt inſtitutus et pupillo ſubſtitus Bart. eſt ſibi cō=trarius in l.fi.j.eo.et in.l.j.§.his ita.de cadu.tollen.

ſuus idē qđ emancipatus. vt. l. nam nec emancipa=
tus.j.de lega.j.⁊.l.pro herede.§.papinianus.ſ.eod.
¶ Opp.ſ.eo.l.ſi duo.Sol.ibi vnus primo repudia
uerat:alius poſtea adiuit:hic primo adiuit ⁊ ſecuta
eſt poſtea repudiatio:⁊ ſic inopinatus caſus poſtea
euenit. ¶ Opp.q̄ hec electio nō tribuatur ei .vt.l.ſi
minor.j.eo.Sol.ibi fuit abſtentus per reſti.in integ.
cum iam adiuerat.hic vero nunq̄ʒ adiuerat. ¶ Op.
ad hanc ſol.de.l.antepe.ad treb. Sol.ibi:in fideicō=
miſſario qui ſentit cōmodū adite hereditatis . ideo
eius abſtentione grauatur in hoc quod aut totum
retineat vel a toto recedat.Sol.precedens loquitur
in herede qui ſe abſtinet per reſtitutionem : non de=
bet igitur nocere alteri coheredi qui vult ſua portio
ne eſſe contentus.⁊ ſic reaſſumo † . Aut quis primo
adiuit:demū ſecuta eſt repudiatio alterius:aut repu
diatio precedit aditionem. Primo caſu aut repudia
tio ſecuta eſt ipſo iure.aut beneficio pretoris viui re=
ſtituentis.ſi ipſo iure loquitur hec.l.ſi beneficio pre=
toris viui:aut loquimur in coherede: aut in fideicō=
miſſario.Scđo caſu.ſ.quando repudiatio precedit
aditionem.aut ille qui poſtea adiuit hoc ſciebat. et
loquitur.l.ſi duo.ſ.eo.aut ignorabat.⁊ habet locuʒ
4 hec lex eadem ratione. ¶ Quero primo † quo iure
deferatur hec cōditio. Rñ. q̄ condictione ex.l. cuʒ
enim hic inducatur aliquid in fauorem alterius ꝓ=
ducere debet actionē ⁊ exceptionē. vt.l.ſtatuas. de
acqui.re.do.poſſumꝰ etiam dicere q̄ hic expediat
officio iudicis.vt.l.ſi certarū.§.j.circa finē. ibi dum
dicit expellendus eſt ⁊c.Sed certe aliꝰ caſus eſt ab
iſto. vnde mihi plus placet q̄ oriatur ꝯditio ex hac
5 l.⁊ etiā exceptio vt ſtatim dicaʒ. ¶ Quero † cui da
tur iſta conditio. Rñ.heredi.in cuius fauoreʒ facta
eſt hec lex.vt.l.fideicōmiſſa.§.interdum.j.de le.iij.
ergo agit heres cōtra creditores ⁊ eos facit voca=
ri:vt detur ipſi poteſtas a toto recedēdi ꝓpter por
tionem obuenientem:tūc ſi creditores impedire vo
lunt:poſſunt dicere ſe cōtentos eſſe eius portione: ⁊
pro reſiduo nō tenetur vltra vires huius portiōis:
vel ſi volunt deferunt illi electionē recedendi a to=
to vel defendēdi ꝓ toto.niſi cm̄ per creditores de=
feratur electio nō poteſt heres hoc facere vt hac.l.
ibi.quia nō poteſt heres exonerari niſi deferat con
ditio.poſſes ibi intelligere q̄ hec electio deferatur
ipſo iure:niſi creditores dicāt ſe velle eſſe cōtentos
eius portione.⁊ tūc erit illa practica:q: heres expe=
ctabit q̄ creditores eū citent.et ipſe heres excipiet
⁊ ꝓpter portionē accreſcētem vult a toto recedere:
creditores replicabunt qđ ſunt cōtenti qđ rñdeat ꝓ
portione ſua.pro alia nō teneatur vltra vires here=
ditarias.Item aduerte q̄ hic non permittitur hoc
heredi niſi propter creditores.⁊ ſic ſi nulli eſſent cre
ditores vel eſſent et nollent moleſtare non datur ſi=
bi illa electio:multominus igitur vbi nulli credito=
res ſunt quia nec volunt nec poſſunt moleſtare.
6 ¶ Et hoc dixi in queſtione de † facto filia adiuit
hereditatem matris pro parte ſibi contingente. et
ſic pro illa parte acquiſiuit vſumfructum patri ſuo.
deceſſit remanente filio ex viro ſuo : alia portio de=
ficit:nec filius volebat totam repudiare vt ſic non
haberet eam ex perſona matris : ſed poſſet ha=
bere ex perſona ſua. et per hoc excluderet auum

maternum ab vſufructu.certe non poteſt. nam iſte
auus nō eſt creditor hereditarius. non em̄ debebat
habere a matre:ſed a filia ſua.⁊ ideo cū nullꝰ ſit cre
ditor hereditarius heredi.non defertur hec electio
7 vt hic. ¶ Quero † an hec.l.habeat locū hodie ſi he
res inuentarium nō cōficeret. Puto q̄ ſic.nam pro=
pter omiſſionē inuētarij nō grauatur niſi in hoc qđ
teneatur inſolidū.⁊ qđ nō poſſit vti beneficio fal.qđ
autē perdat beneficiū huius.l.non reperitur expreſ=
ſum vt in corpore de here.⁊ fal.§.ſi vero non defece
8 runt. ¶ Quero † quid ſi creditores nō ſunt ſed lega=
tarij. Videtur qđ habeat locū hec.l.q: quo ad ipſuʒ
heredem legatarij ſunt creditores.l.j.C.de bo. aut.
iud.poſſ.In cōtra.quia ſm̄ hec tpa quis legatarijs
nō tenebatur vltra vires hereditarias.vt.l.j. §. pe.
j.ad treb.⁊.C.de legi.ſi vniuerſe.cū ergo nō ꝓbant
aliquod onus iſta.l.non prouidebit.hodie forte ſe=
cus:nam tenētur inſolidum ⁊ vltra vires heredita=
rias.poſſet dici hanc.l.locū habere.niſi diceres qđ
inſolidum tenetur ꝓpter delictum ſuū : quia inuen=
tarium nō fecit.ergo ⁊c.Sed poſſes rñdere : q: hoc
delictum nō reſpexit portionem alterius. ergo non
debet amittere beneficium huius.l. qđ eſt pro illa.
9 vt.l.reſcriptū.j.de his qui.vt indi. ¶ Quero † quid
ſi nō ſunt nec creditores nec legatarij:ſed ſunt in he
reditate alie implicationes que forte requirūt labo
rem animi ⁊ perſone. Puto qđ ꝓpter hoc non defe=
ratur ei hec electio.ſolum enim propter creditores
defertur:vt hic patet. Et no.in iſta.l.cū hereditate.
qđ q̄uis quis habeat coheredeʒ.tñ ſuus heres dī.
vt ibi ſiue ſuo ſiue extraneo. Nec obſt.j.ad trebel.l.
apud iuli.§.idem iul.quia verum eſt qđ deſinit eſſe
ſuus heres:quantū ad ea que ex teſtamento depen
dent:ſed illud qđ poſſit abſtinere vel non : nequaq̄ʒ
dependet ex teſtamēto.ad hoc.l.pro herede. §. pa=
pinianus.ſ.e.⁊.l.ij.C.eo.facit.l.ex parte.j.eo.dixi in
l.ſi filius.de vulga.⁊ pupil.ſubſti.
1 Intentio creditorum cōtra filium an ſit funda
ta niſi filius probet ſe abſtinuiſſe.
a N Eceſſarijs.[a] Suus hʒ a pretore
beneficium abſtinen
di ſi ſe ſolemniter nō immiſcuit:ſed ſi ſolē=
niter immiſcuit tūc ſecus niſi reſtituatur
vt minor,neceſſarius vero heres nullo modo abſti=
1 nere ſe poteſt.h.d. ¶ Quero † vtrū[b] fundata ſit in=
b tentio creditorum cōtra filium niſi filius probet ſe
abſtinuiſſe. Quidam dicunt qđ ſic:gl.eſt cōtra hoc
in.l.j.C.ſi vt ſe ab here.abſti.⁊ ibi moderni vacillāt.
veritas eſt illa qđ vtraq̄ʒ opinio poteſt ſuſtineri: nā
filius qui venit de iure ciuili eſt heres nomine ⁊ ef=
fectu vt hic.⁊ in.§.ſui.inſtitu.de here.qua.et diffe.j.
tit.ij. l.j.§.qui ſunt in poteſtate.⁊.j. de condi.et de=
mon.l.in cōditionibus.⁊.l.iij.ſ.de condi.furti.C. de
cura.furio.l.fi.§.j.ſ.eo.l.more.ij.rñſo. ⁊ ideo credi=
toribus tenetur.⁊ illo onere non eximitur filius niſi
vellet ſe abſtinere vt hic dicit tex.⁊ in.d.§.ſui.opor=
tet ergo qđ filij voluntas declaretur.vt.l.ſi ita lega=
tum.§.illi ſi volet.j.de leg.j.⁊ hoc modo ꝓcedit opi
nio antiquorum.Sed pone qđ creditor egit contra
filiuʒ:⁊ filius in nulla parte iudicij fecit aliquē actū
per quem videatur ſe immiſcere.vel forte fuit cōtu=
max.⁊ ſic eius volūtate nihil apparet. poterit ne cō=
demnari quaſi creditorum intētio ſit
fundata. Videtur qđ ſic per ea q̄ di=
cta ſunt:q: tenetur niſi appareat vo=
luntas cōtraria.cōtrarium eſt verū.
ſicut enim ille qui obligatꝰ eſt pure.
et obligatio illa ſperat nouari in con
ditionis euentum.nō poteſt interim
cōueniri.vt.l.pecuniam.ſ.ſi cer. pet.
ita iſte filiꝰ licet ſit obligatus:q: ſpe=
ratur tolli iſta obligatio in cōditiōis
euentum:ſcʒ ſi voluerit abſtinere in=
terim cōueniri non poteſt.nec hʒ ne=
ceſſe hoc opponere:quia ius inducit
hoc.quia id qđ eſt verum a iure indu
ctum non eſt neceſſe exprimi per ho=
minem:⁊ hic eſt caſus per.l.j. C. ſi vt
ſe ab heredi.abſti.ibi fides veritatis
verborū adminicula nō deſiderat:et
idem in.l.ei qui.ſ.eo facit.l. que ſub
conditione.in fine.de conditio. inſti=
tu.et hoc modo vera eſt opini. gloſ.
que dicit qđ interim nō eſt heres quā
tum ad cōmodum vel incōmodū: q:
nō pōt vt heres conueniri. et eodem

a ¶ Neceſſarijs.ſi filiꝰ ergo heres an ſit fundata in=
tentio creditoris contra filium ſtatim adde caſum
ſm̄ Bal.in.c.j.in prin.an agna.vel fil.⁊ ibi eſt tex.ſin
gu.ſm̄ Bal.qđ beneficium abſtinendi eſt de iure ci
uili de quo vide Bal.in.l. ſi paterna. C. que in frau.
cre. ⁊ vide
Bal.in.l.j.
de his qui
ante aper.
tabu. ⁊ qđ
ſit de iure
ciuili te=
nuit Sali.
in. l. apud
hoſtes . j.
de ſu.et le=
gi.pro hoc
et facit.l.j.
ſ. ſi vt ſe
ab hered.
abſti.⁊.l.ſi
deſun.C.de
legi. here.
vbi tracta=
tur de bñ=
ficio abſti=
nēdi ſum=
pto de iu=
ris ciuilis
ꝓuiſione.
⁊ ex hoc re=
ſultaret maxima vtilitas cū duraret.xxx.annis als
autem durat anno:ſed ſi tamen videtur qđ ſit de iu=
re pretorio per.l.iſtā.⁊ quia tex.d.l.fi. alle. per Bal.
in.d.l.j.de his qui ante aper.tab.nō loquitur de be=
neficio abſtinendi.ſed de beneficio inuentarij quod
datur etiam extraneis heredibus vt ibi patet in.d.
l.j.⁊.d.l.ſi defunctis recitauit diſpoſitionē iuris pre=
torij tamen poteſt dici qđ duret.xxx.an. quia filius
vtitur beneficio abſtinendi dum cōuenitur a credi=
toribus hereditarijs per viaʒ exceptionis ⁊ ſic erit
perpetuum.l.pure.§.fi.de excep.do.vide Bal.in.c.
j.in prin.an agna.vel filij.⁊ in.l.j.in.vj.col.⁊ ſeq.et in:
iij.q.C.quando nō pet.par.⁊ in.l.qui ſe patris.C.vn=
de li.in.vij.col.⁊ qđ ſit de iure ciuili. videtur ꝓbari
in.l.j.in princ.j.de colla.do.ſed qđ ſit de iure preto=
rio oſtendo:nam ius ciuile bene poteſt facere queʒ
eſſe heredem.aut.hoc amplius.C.de fideicō. ⁊ not.
in.l.in ſubſti.ff.de vulg.⁊ pupil.ius pretorium. no.l.
et ſi ſine.§.ſed qđ papi. de mino.vnde ſi eſſet de iu=
re ciuili ſequeretur qđ ſi filio abſtinente nunquā ex
potentia ſuitatis confirmarētur tabule pupillares
et alij effectus ſuitatis non reſultarent qui ideʒ ope=
rantur quod aditio hereditatis contra. l. filius qui
ſe paterna.et lege ſi pupillus. ſupra eodem. et lege
ſi filius qui patri.de vulga.et pupilla.pro hoc etiaʒ
facit.§.ſed his permiſit pretor.inſti.de here. quali.
et diffe.
Andreas Pomate.
b ¶ Quero vtrum.vide Alexan.conſilio. cxxxvij. in
principio.et Alexan.in.l.non hoc maj. columna. C.
vnde leg.

a ¶ Fi.glo.pro hac ſol.facit qđ in ſimili dicit Bar. in l.iiij.§.cato.in.iiij.oppo.princi.vbi alleg.iſtam.l.de verbo.obli.

b ¶ Scđm tab.⁊.l.iij.al's.ij.ſ.de iniuſto teſt.ij.rñſo.et no.Bar.in.l.re coniuncti.ver.ſed circa hoc moueo tale dubiũ. de.l.ij.

Andreas Pomate.

a ¶ Si minor.no.caſuʒ notabilē in q̄ portio hr̄ditatis non accreſcit coheredi. Et vide aliũ i l. cũ hr̄ditate.ſ. eo. adde aliũ niſi teſtator repoſuiſſet dictionē taxatiuaʒ q̄ tũc non accreſcit vt elegāter p baẗ in.l.luciꝰ.§.q̄ habebat.j.ad treb.lʒ alij q̄ allegent tex.in.l.ij. C.de teſt. mil. q̄ tex. nō bene p bat. adde aliũ qñ ſuꝰ q̄ hʒ coheredē abſtinuit: q̄ tũc ſi accreſcat coheredi q̄ ad poterit ſuā abſtenſionē reuocare vt ſingulr̄ volũt mod.i.l.ſi. C.de repu. here. ⁊ facit text.i.l. papinianꝰ. §. p hr̄de. ſ.e. lʒ aliq̄ moderniores ibi ɔ̄dicant.

modo p̄cedit ſequēs opi. poſita hic in glo.dũ dicit tenetur.i.teneri videẗ prima facie: quia vere teneẗ. licet nō effectualiter:vt dixi.dices.glo. iſta q̄ 1 dicit eũ nō eſſe heredē quantũ ad cō modũ cōtradicit ei qđ dixi in.l. filiꝰ. et.l.iul.ſ.eo.⁊ contra tex.in.l.ſi filius qui patri.de vulg.⁊ pup.Rñ.quoddā eſt cōmodũ ex ipſa hereditate p̄ueniens;qđ nō poteſt ab incōmodo ſeparari.vt debita ⁊ credita hereditaria.⁊ in iſtis p̄cedit qđ dicit glo. quedam ſunt cōmoda nō ex ipſa hereditate.vt q̄ cōfirmētur tabu.pupil.⁊ tutele dationes.⁊ in iſtis operaẗ exiſtē tia ſui heredis etiā poſt abſtenſionē: vt in cōtrarijs. ¶ Op. de.l. cũ quaſi. §.ſed ⁊ ſi quis.de fideicō.liber.Sol. ibi ſpeciale in libertate:⁊ de hac exiſtentia ſui heredis dixi in.l.ſi filiꝰ qui patri.de vulg.⁊ pup.ſubſti. ¶ Opp. de.l.ait pretor.§.non ſolum.ſ.de mino.Sol.vt in glo.

Ex parte heres. 2

Suus licet habeat coheredem extraneũ p̄ ſua parte eſt neceſſarius.niſi ſub cōditione fuerit inſtitutꝰ.h.d. No. q̄ in ſummario dixi ſimile in ſuo ⁊ neceſſario dixi.ſ. eo.l.cum hereditate.

1 Ius ſubſtitutiōis pupillaris ēt hereditate adita non tranſmittiẗ ad a heredes.

2 Ius accreſcendi ſimplex non habet 3 locum in diuerſis hereditatibus:ſed quādo eſt vnitum cum pupillari ſubſtitutione:ſic.

3 Ius accreſcendi vnitum cum pupillari ſubſtitutione q̄ habeat locũ etiā poſt aditam hereditatem.

Ius ſubſtitutionis p̄fertur iuri accreſcendi.

4 Diſpoſitio huius.l.an habeat locum ſiue adiuit pupillus ſiue non.

Qui patri heres.

Non eſt alibi iſta.l. que eſt noua ⁊ ſingularis et non habet parem nec concordantem.⁊.h.d. Ius accreſcendi trāſit ad heredem.⁊ ſi eſt vnitum cum pupillari ſubſtitutione trahitur ad eam vt habeat locum poſt aditam hereditatem.et trahatur ad b bona impuberis. h.d.et primo ponit dictum.ſecundo declarat illud habere locum in herede heredis.ſecunda ibi: quod ſi c. ¶ Quero ante omnia quid vult dicere text.,nam ſi ipſum ⁊c. Reſpon.hereditatis paterne aditio obligat heredem vt cogatur habere pupillarem :ſed obligationes tranſeunt in heredes ergo heredes heredis habere coguntur. ¶ Oppo.ſ.eodē.l. queſitum.§.fina.Sol.ibi non adiuit paternam. ¶ Oppo.de.l.ſi filius qui patri.in p̄nci.ſ.de vulga.⁊ pupilla.Sol.vt ibi. ¶ Uenio ad gloſſ.magnam.⁊ oppo.† ius ſubſtitutionis pupillaris non tranſmittitur ad heredes.vt.l.qui liberis.§.fina.de vulga.et pupilla.et.l.ſed ſi plures.in p̄nci.eodem titu.Solu.dicit Ro.hic fuit p̄prium nomen ſubſtituti expreſſum.ibi appellatiuum.gloſſ. non damnat hanc ſolu.tamen hec eſt falſa.p̄mo contra text. in.l. qui habebat.ſup̄a de vulga.et pupilla.ſecundo contra rationem.magis enim tranſmittitur quod relictum eſt ſub nomine appellatiuo heredis : quam ſub nomine p̄prio.vt.l.cum ita.ij.de conditio. et demonſtratio.Unde gloſ.ſol.ſecundo modo. qđ hic nō venit per ius ſubſtitutionis:ſed per ius accreſcendi. ⁊ hec vera vt ſtatim dicam.Tertij dicũt qđ hic loquitur quando pupillus adiuit.in contrario ſecus.Innuit quod indiſtincte quādo pupillus adiuit. vt tũc ius ſubſtitutionis tranſmittatur ad heredem quod eſt contra caſum.l.qui habebat.ſ. de vulga. et pupilla.et contra.l.j.§.in nouiſſimo.de cadu.toll. tene ergo p̄cedentem ſol.qđ hic venit per ius accreſcē di:vt p̄obat tex.ibi accreſcendi iure ⁊c. ¶ Sed extra glo.oppo.†ius accreſcendi non habet locum in diuerſis hereditatibus : ſiue deferatur ex diuerſis teſtamentis ſiue ex vno.vt.l.ſi ſub conditione.ſup̄a quibus mod.vſufru. amit.et.l.ſi duobus.ſ.tit.j. et l.ij.C.de re mili.et qđ ibi no.Reſpond. verum eſt in iure accreſcendi ſimplici vt in contrarijs : ſed ſi eſt vnitum cum pupillari ſubſtitutione trahitur ad eam vt porrigatur ad bona impuberis.hic eſt caſus ſingularis.p̄o hoc facit.l.ſi duobus.in p̄nci.ſ.codē. cum glo.et in.l.ij.C.de teſta.mili.et ibi no. in gl. fi.[a] ¶ Item contra ius accreſcendi non habet locum poſt †aditam hereditatem in p̄prietate.vt.l.j. in fi.ſ.de vſufru. accre.ſed hic filius adiuit hereditatem paternā.ergo non habet locum. Reſpon.illud in iure accreſcendi ſimplici:ſed ſi eſt vnitum cũ ſubſtitutione pupillari trahitur ad eam vt habeat locum et poſt aditam hereditatem.⁊ hoc eſt ſingulare hic.qđ ergo dicimus ius accreſcē di tranſit ad heredes:hoc eſt de iure communi. vt.l. hec ſcriptura. §.ſi.de condi.⁊ demon.et.l.ſi ex pluribus.de ſuis et legiti.et.l.j.§.is ita.de cadu.tol.ſed qđ trahatur ad bona impuberis : et qđ habeat locum poſt aditam hereditatem eſt hic ſingulare p̄pter vniōnē quaʒ habet cum ſubſtitutione pupillari.Dicit tamen gl. et bene qđ iſtud eſt verum cum alij iure ſubſtitutionis admitti non poſſunt:quia non erant vel erāt excluſi.nam ſi eſſet ius ſubſtitutiōis p̄fertur iuri accreſcen.allega.gloſſ. de heredi. et fal.§. ſi vero. de vulgari et pupillari.l. qui habebat. melius p̄obatur in lege ſecunda.§.ſi duo.infra de bonorum poſſeſſio.ſecundum. tabulas[b]. ¶ Opponi.de lege ſi ex pluribus.in fine.de ſuis et legitimis. Sol.gloſſ. ibi in vulgari hic in pupillari. Certe hic non loquitur in ſpecie ſubſtitutionis pupillaris tantum:vt dixi. imo etiam in iure accreſcendi. Alij qđ hic ſuꝰ fuit ſubſtitutus ibi extraneus.nec hoc placet.nam text. dicit hic quod ſubſtitutum obligat aditio:nō quod ſuus fuerit. Alij dicunt qđ hic erat ſubſtitutus qui adiuit in parte in qua erat inſtitutus:ſed ibi ſubſtitutus non erat inſtitutus.ſed iſta ſol. non eſt bona. p̄mo quia contra tex:ſecundo contra.l. ſed ſi plures.de vulga.⁊ pupil.vbi heres inſtitutus nō tranſmittit ius pupillaris ſubſtitutionis.Dic ergo quod ibi in iure ſubſtitutionis.hic in iure accreſ.qđ tranſmittitur.⁊ ſic cōcordat cum illa.l. ¶ Oppo.de.l.toties.j.eo.ſol.vt ibi. ¶ Quero † an hec.l. locum habeat ſiue pupillus adiuit ſiue nō.Glo.in fi.dicit nō curandum de hoc.contrarium no.in.l.toties.j.eo.⁊ C.de cadu.tol.§.ſin autem ſub cōditione:⁊ illud videtur verius.Si enim pupillus nō adiuiſſet paternam hereditatem ius accreſcendi non eſſet vnitum cum pupil.ſubſti.imo diuerſa reſpicerent. quia ius accreſ.hereditatem paternā.ius ſubſtitutionis hereditatem pupillarem.Sed tunc inſtatur. quia ratio tex.eſt vniformis.ſiue pupillus adiuit ſiue non: cum enim ſubſtitutus adiuit paternam:eſt obligatus habere pupillareʒ:ſiue pupillus adiuit ſiue nō. et ita loquitur p̄ima gl.hic poſita ⁊ bene. ergo iſta b obligatio ad heredem tranſibit. Reſpond.quando ſubſtitutio non eſſet vnita cum iure accreſcendi non tranſiret ad heredē.quia eſt perſonalis obligatio. ſed qñ eſt vnita cum iure accreſcendi. tunc tranſit ad heredem:quia ius accreſcendi non extinguiẗ cũ perſona.et hoc eſt quod dicit text.hic coniungi cuʒ paterna hereditate.et ex hoc qđ ponimus hic pupillum adiuiſſe apparet qđ nō poteſt ſuccedi exvulgari tacita vel expreſſa:non habentur hic alia.

Filium.

Inſtitutus qui adit ab inteſtato videẗ repudiare ex teſtamento. et facit locum ſubſtituto. h. d. ¶ Oppo. qđ non ſit neceſſe qđ p̄obetur qđ fuit ſane mentis cum p̄eſumatur niſi p̄betur cōtrarium:vt.l.nec codicillos.C.de codicil.Sol.gl. q̄ p̄obatur eoipſo qđ cōtrarium non p̄batur. ¶ Oppo.de.l.nec is.§.heres.ſ.eo.⁊.l.mater.de inoffi. teſta.Solu.glo.hic ſciebat ſibi hereditatem eſſe delatam.al's ſecus vt in contrarijs.iſta eſt vera.⁊ ſi dicas imo ignorabat:quia putabat patrem dementē fuiſſe.vt dicitur in tex.Reſpō.p̄eſumptio eſt q̄ ſciuerit veritatem.eo qđ filius. vt.l. octaui. vnde cog. vnde illis ſuis verbis quibus dixit patrem dementem non crediẗ:ſed ſi bene erraret in facto credens eum dementem fuiſſe.tunc repudiaſſe non videtur. vt in contrarijs. Alij dicunt qđ hic errabat in iure. que ſol.non eſt vera per text.qui dicit tanquā pater demens fuerit.vnde expreſſe loquitur quod in facto errabat non in iure. quid autem ſi in iure errabat.dicam in lege clodius. infra eodem. non habetis hic alia.

a

Si minor.

[a] Portio abſtinentis ſeper reſtitutionē nō accreſcit coheredi inuito. hoc dicit. ¶ Opponi.ſup̄a eodem.lege cum hereditate.dic vt ibi.

Antiſtius.

Qui implet conditionem non videtur adire niſi expreſſe hoc animo fecerit.h.d. ¶ Op.de.l.iam dubitari.de here.inſti.Sol.diſtingue vt ibi. et.l.j.§.ſed ſi parendi.ſ.de condi.ob cau.⁊.l.ſi quis ita.de condi.inſtit.al's incipit ei qui. ¶ Opp. qđ non valeat iſta conditio ſi iurauerit.vt.l.que ſub conditione.de cōdi.inſti. Sol. vt gl. quia ibi de iuramento futuro.hic de p̄terito.⁊ de hoc habuiſtis in. l. ſi qs ita.j.de condi.inſti.al's incipit ei qui. et de condi.ob cauſam.l.j.⁊.l.iam dubitari.ſ.de here.inſti. Querit Dyñ. an ille qui agit querela in effectu videatur eſſe heres eoipſo qđ obtinet. Gl.format iſtam.q.in.l.quemadmodum.ſ.de inoffi.teſta.dicam in.l. cuʒ quidam.

Si ſeruus.

Si dñs ſerui mutatur nouus iuſſus requiritur.h.d.

In libris.

b [b] Furioſus non acquirit volũtate ſua ſed voluntate legis vel alterius cum iuſſu curatoris. ¶ Oppo.de.l.cũ heres inſtitutus.ſ.eo.Solu.ſi filiꝰ adit ſua ſponte ſine iuſſu curatoris acquirit ſibi nō patri.ſi cũ iuſſu curatoris. tũc acquirit patri.vt hic.tene menti.

Seruus.

Seruus pluriũ pōt partem vni acquirere ⁊ parteʒ ſibi ſi fuerit manumiſſus. a h.d. ¶ Op.qđ adeundo partē videtur adire totum ab initio.vt.l.j.⁊.ij. ⁊ ſ.eo.Solu.iuriſconſultus ſoluit in.l. cum ſolus ſeruus.j.eo.

Si ſeruus.

Seruꝰ pluriũ poteſt omnibꝰ neceſſarius exiſtere. h. d. ¶ Op.ſeruus communis non poteſt inſtitui heres neceſſarius ab vno ex dominis.vt.l.ſi ſub cōditione.§.ſeruum communem.ſ.de here.inſti.⁊ inſti.de dona.§. fi. Sol. ſm iura ffōrũ.debetis intelligere qđ b omnes domini ſimul deceſſerunt. vt l.duo ſocij.de here.inſti.vel omnium hereditas peruenit ad vnum. hodie autem procedit ⁊ ſine dubio q̄ poteſt ſeruus communis inſtitui ab vno ex ſocijs.vt.l.j.C.de com.ſer.manumiſ.

Seruus.

Ex ɔiunctione legali in hereditate locus eſt iuri accreſcendi.h.d.⁊ eſt no.in legato p̄prietatis dic eſſe ſecus: ſʒ in vſufructu eſt idem.vt in gl.vide eam.

Andreas Pomate.

a ¶ Si minor.Limita vt per Lanf.in.l. j.in p̄nc. C. qñ nō pet. par. et ibi p Iaſ.i vlti.col. et p Alex.in.l. j.§.ij.in fi. ff.de oper. no.nun.

b ¶ In libris.Intellige vt per Iaſo.in.l.infantes. in fi. C.q̄ admit.

a ¶Quandiu. ⁊ vide Bar. in conſi. ccxix. alleg. iſtaꝫ l. §. is autem. vide ibi omnino: quia pulchre loquit. et vide qđ no. Ang. hic ⁊ Bal. de termino dato ad probandum vide eum in. l. ſi qñ ⁊ ibi dedi remiſſiones. C. de teſt. Andre. barba.

b ¶Ult. gl. adde bal. in. d. l. fi. §. ſin aūt aliq̄s. C. d̄ iure delib. et ibi Bar. ⁊ Bal. i ru. C. de ſuc. edi. i. j. col. ⁊ oīno vide nota. p Imo. in. l. ſi q̄s inſtituat. in iij. ⁊ iiij. co ſ̄. de hē. inſti. Et ad dictū Bar. ħ de ꝯtumacia vide pau. d̄ caſ. hic ⁊ Bal. i. l. deberi. C. de fideicō. vbi qđ q̄lbꝫ leuis cā excuſat a cōtumacia. ⁊ p no tabili pōit Franc. de are. in l. ij. C. de ſuc. edic. ⁊ idē qđ tꝫ bart. ħ ponit gl. ⁊ Bar. i. l. q̄ dotis. ſ̄. ſol. mat. et ibi Pau. d̄ ca. col. vij. ⁊ do. alex. in col. xv. Andreas Pomate.

c ¶Nō q. idē tꝫ bar. in. l. q̄ dotis i. j. col. ꝟ. ſi vo eſt acceſ. ff. ſo. matri.

et vide qđ dicam in. l. proxi. ¶Op. de. l. et proculo. j. de leg. ij. vbi nō eſt locus iuri accreſcēdi. Sol. id in legato hic in hereditate. ⁊ eſt ratio ne q̄s a decedat pro parte teſtatus. qđ in legatis ceſſat ⁊ vide qđ p me not. in. d. l. ⁊ proculo. ¶Sed cōtra hoc op. de l. j. §. j. ſ̄. de vſufr. accreſcē. Sol. illud 1 eſt verum in vſufruct. aliud in legato 2 proprietatis. ⁊ tene menti iſtam gl. ⁊ no. ⁊ ſigna eam.

1 ☞ An ſi heres inſtitutus inſolidūꝫ decedat intra annū ⁊ tranſmittat ius deliberādi ad plures heredes an poterunt adire ſeparatim.

Cum ſolus ſeruꝰ.

Seruus pluriū poteſt ſeparatim adire ꝑpter ſeparationeꝫ que 4 a. l. inducitur. licet non a teſtatore. h. d. per hoc apparet ſolutū cōtrarium qđ feci in. l. ſeruus duoꝝ. ſ̄. e. ¶Quero: heres † inſtitutus inſolidū deceſſit 1 intra annum ⁊ tranſmiſit ius deliberandi ad plures heredes: vtrū habebunt neceſſe oēs adire ſimul an poterit quilibet ſeparatim? dic ꝙ quilibet ſeparatim. vt hic. licet eīn in per- b ſona mouētis id ius nō eſſet diuiſūꝫ 5 tñ in perſona heredis per. l. diuidit ſicut cetera iura hereditaria. ⁊ poterūt ſeparatiꝫ adire vtilitatis cauſa ne alterius feſtinātia alteri noceat: vt hic. ⁊ l. legatarius. in princ. j. de lega. j. et alijs poſtea repudiantibus vel exclu c ſis erit locus iuri accreſcēdi in hereditate. vt. ſ̄. eo. l. proxima.

1 ☞ Quando eſt locus gradui precedenti non venitur ad ſequentem. et nume. 3.

2 Tranſacto tēpore hereditatis habetur pro repudiata.

4 Inſtitutus ⁊ ſubſtitutus quādo concurrant.

5 Qui non adiuit intra terminū vel repudiat qñ videatur adire.

Cōtumacia ſemper interpretatur in id qđ contumaci eſt deterius et aduerſario vtilius.

6 Practica huius legis ⁊ quantum tēpus ſtatuere debet iudex.

7 Qui ſunt illi qui poſſunt petere vt ſtatuatur tp̄s heredi ad adeundum.

8 Subſtituto ſtatuitur terminus ſtante tempore inſtituti qui incipit finito tempore inſtituti.

Dilatione pēdente poteſt dari a iudice alia dilatio que incipiat illa finita.

9 Si fuerunt electi tres poteſtates vnius terre vnus poſt alium ſi ſecundus decedat deliberante primo tertius admittitur.

10 Si teſtator filio inſtituto pupillariter ſubſtituit titium ⁊ quādocūqꝫ titius deceſſerit ſine liberis ſubſtituit ei ſemproniū: titio predefuncto pupillo: ſempronius admittitur ex ſubſtitutione pupillari.

Quamdiu.

a Sequentes in gradu nō admittūtur niſi primis excluſis: ideo primis ſtatuitur tēpus ad adeundum: vltra qđ non audiuntur. h. d. ¶Not. † qđ quādiu eſt locus gradui p̄cedenti non venitur ad ſequentem. Item no. † ꝙ tranſacto tēpore: hereditas habetur pro repudiata. ¶Opp. de. l. fi. extra de vulg. ⁊ pupil. Sol. vt ibi quia ibi eſt locus in portione repudiata. ¶Opp. de. l. ſi q̄s ita ſ̄. de here. inſti. non eſt cōtra vt ibi patet. ¶Oppo. de l. ait pretor. §. ſed qđ papinianꝰ. ſ̄. de mino. Sol. 3 † gl. no. q̄ꝫdiu inſtitutus poteſt admitti de iure cōmuni nō eſt locus ſubſtituto. ſecus ſi de iure ſpeciali per reſtitutionem vt ibi. Idem ſi reſtitutio concederetur ipſo iure ſine remedio pretoris viui. vt. l. fi. 4 C. de repu. here. ⁊ ibi no. ¶Oppo. ⁊ † videtur quod inſtitutus ⁊ ſubſtitutus concurrunt. vt. l. ſi paterfa. teſtamento. ſ̄. de here. inſti. ⁊ inſtituta de vulga. et pupil. ſub. §. fi. in fine. fallit ibi propter repugnantiā iuris ⁊ rationis. ⁊ eſt idem caſus in. l. cum ꝑponas. C. de heredi. inſti. et eſt alius caſus in. l. ſi libertus patro. j. de bo. libe. ⁊ poteſt addi tertius vt id quod dicitur in patrono idem dicatur in filio. et dixi in. l. pro herede. §. papinianus. ſ̄. eodem. ¶Uenio ad vltimam glo.[b] et opp. † qui non adiuit intra terminum vel repudiat videtur adire. vt. C. eo. l. fiñ. §. ſin autem hoc. et. §. ſi quis autem temerario. Sol. hec lex hodie corrigitur per illam ſcđm Azo. et Hugo. Alij dicunt ex iſta et eſt vera et notabilis qđ in illa ſtatuitur terminus ad inſtantiam creditorum: hic ſubſtituti: quod perpetuo tene menti. iſtam tenent docto. ibi. et bene: ratio quia[c] contumacia ſemper interpretatur in id quod contumaci eſt deterius: et aduerſario vtilius. vt. l. de etate. §. qui tacuit. ſupra de inter. acti. vnde quando ſtatuitur terminus ad inſtantiam creditorum: intereſt creditorum vt habeatur pro adeunte. vt habeant quem conueniant: ſed quando ſtatuitur ad inſtantiam ſubſtituti intereſt eius qđ habeatur pro repudiāte. vt ſic poſſit adire. ita loquitur hic. ⁊ hoc veriſſimum in herede inſtituto pure: ſed ſi ſub conditione poteſtatiua: et ei eſſet ſtatutus terminus ad conditionem implendaꝫ: et ad adeundum: nec adimpleuit: non habetur pro adeunte: quia non poteſt: cum non ſit impleta conditio. vt lege ſi quis inſtituatur. in princip. de heredi. inſtituen. et in. l. ſi ſeruus de bo. auto. iudi. poſ. et dixi in lege ſi quis ſuus. de iure deliberan. Iteꝫ hec vera in herede qui poteſt adire de iure ciuili. ſed in eo qui non poteſt aliter ſuccedere niſi per contratabu. ſecus: quia ibi requiritur expreſſio verborum coram iudice. vt. C. qui admi. ad bono. poſſeſ. l. final. 6 item ex eo † quod dicit ad inſtantiam creditorū ⁊c. et intelligas practicam huius. l. quod hoc habet facere iudex ad petitionem eius cuius intereſt: et aduerte quia videtur ꝙ iudex non poſſit ſtatuere minorem terminum centum dierum. vt. l. j. et. ij. ſ̄. de iure delib. et ibi de hoc dicitur. In caſu tamē ſufficiūt tres menſes. vt. l. fi. §. j. C. de iure deliberan. ¶Quero: 7 † qui ſunt iſti qui poſſunt hoc petere vt tempꝰ ſtatuatur? Reſpon. ſubſtituti: creditores: filius qui ſperat mouere. q. inofficioſi. vt hic in glo. mag. ¶Quero: 8 † quomodo ſtatuit̄ hic terminꝰ ſubſtituto? ¶Reſpon. 9 gloſſ. ꝙ terminus ſubſtituti incipit finito tempore inſtituti. vide glo. et no. ꝙ licet dicatur. C. de dila. l. ſiue pars. quod pendente dilatione officium iudicis cōquieſcat: interim tamē poterit dari dilatio[a] que incipit poſt illam finitam: quod not. Dy. † iſtum verſi. is autem inducit ad. q. ſi tres fuerunt electi poteſtates vnius terre: vnus poſt aliū: et ſecundus decedat deliberante primo: quod admittatur tertius. argu. j. de condi. et demon. l. pater. ita dicit ipē. hanc q. tangit Cyn. in lege poſt aditam. C. de impu. et ali. ſub. facit quod dicam in lege cum ſub hac. infra de b condi. et demon. ¶Quero[b] iuxta predicta † [c] teſta- 10 tor filium heredem inſtituit. et ei pupillariter ſubſti c tuit titium: et quandocūqꝫ deceſſerit titius ſine liberis ei ſubſtituit ſempronium: contigit ꝙ titius ante pupillum mortuus eſt. demum moritur pupillꝰ: quero an ſempronius ei poſſit ſuccedere ex vigore pupillaris ſubſtitutionis. Et hic eſt caſus quod ſic: qđ tibi clarius apparebit reſpondendo contrarijs. Cōtra predicta facit. l. ſi mater. §. j. de vulga. et pupil. et ibi no. ſed reſponde vt ibi. Item facit contra. q2 ſempronius ſubſtitutus fuit titio non pupillo. ſed reſpōſio apparet per hanc legem. quia gradu primo ſubſtitutionis perempto admittitur ſequens. Item facit contra. iſte ſubſtitutus fuit titio qui erat extraneꝰ ergo in eius perſona fuit ſubſtitutio fideicommiſſaria. et ſic pupillo nō poteſt ſuccedere directo. Reſpō. titius iſte ſubſtitutus fuit compendioſe que continet vulgarem: et dixi in lege centurio. videtur ergo di- d ctus titius pupillariter ſubſtitutus. et cum titius he 1 res non erit ſempronium ſubſtituit. et videtur ſecundus gradus ſubſtitutionis. vt. l. pater. de vulga. ⁊ pupil. qui ſcđs gradus quo ad titium eſt vulgaris: quo ad pupillum eſt pupillaris: ſed ſi prima fuiſſet directa pupillaris. ſecūda mere fideicōmiſſaria: tunc ſecunda non poſſet habere locum: niſi ex ſubſtitutione adeatur hereditas. vt. l. apud iul. §. idē iul. ad trebel. et. l. ita tamen. §. qui ſuſpectā. eo. tit. ſed ſi prima eſſet mere fideicōmiſſaria. ⁊ ſcđa idem tunc licet primum fideicomiſſum deficiat remanet apud heredem cuꝫ onere ſuo: ⁊ ſic debetur ſecundo. vt. l. j. §. pro ſecūdo. C. de cadu. tollen.

In pluriū.

Siue ſuccedatur de d iure ciuili ſiue de iure pretorio ſcriptꝰ precedit legitimos, etiā ſi cōditio ſit adiecta: ⁊ interim nō poteſt repudiari niſi corā iudice. h. d. ¶Oppo. glo. ad fi. l. de. l. is pōt. ⁊. l. is qui. §. j. ſ̄. eod. Sol. hic coram iudice repudiauit. ita not. hic ⁊ in cōtrarijs ⁊ in. l. j. de cu. bo. dan. vel dicit ꝙ hic extiterat conditio. prima ſol. eſt magis no.

a

Si ſeruum.

Seruum alienum ab hoſtibus redemptum poteſt quis ſibi neceſſarium heredem facere ſed domino primo eſtimatio debetur. hoc dicit hec gloſſ. que ponit qualiter iſte redemptus teneatur ⁊ cui: et ad quid.

Si quis hac lege.

Poteſt quis pro parte temporis eſſe neceſſarius. ⁊ pro parte voluntarius. h. d. vide pro hoc quod not. in. l. iij. §. pen. j. de here. inſti.

1 ☞ Quando verba ſunt ſcripta in perſonam non extendūtur ad fieri facientem. ſecus ſi ſunt ſcripta in rē. ⁊ dictio

2 Quid: verificatur in qualibet particula.

Pretor ait.

Qui amouet aliqđ ex hereditate anteqꝫ abſtineat malafide ꝑdit beneficiū abſtinēdi. ſecus ſi poſt abſtenſionē. h. d. vſqꝫ ad fi. ⁊ primo ponuntur verba edicti. ſcđo iuriſcō. po- c nit caſum in edicto. tertio incipit expoſitionem. ſcđa ibi: ſi quis ſuus. tertia ibi: non dixit. Per hoc qđ dicit ſi quis ſuꝰ. tertia ibi. nō dixit. Per hoc qđ dicit ſi quis ſuus: apparet expoſitio illorum verborū: eum eam ve poſitorum in edicto. naꝫ ſumit eū. ſ. ſuū vt hic vides. vide tex. dum dicit non dixit. hic exponit verba edicti factuꝫ d fuerit ⁊c. ¶No.[d] ex hoc ver. † qđ qñ 1 verba ſunt ſcripta in perſonam: vt ſi quis occiderit: ſi quis percuſſerit. ſi quis furatus fuerit et ſimilia: nō porriguntur ſcđm propriam ſignificationem ad eum qui fieri fecit. ſed quando verba ſunt ſcripta in rem. hoc eſt

a ¶Dari dilatio. Utrum pendente dilatione poſſit alia dilatio dari: vide Bartol. in. l. ij. in vlti. dicto. ſ̄. de re iudica.

b ¶Quero. Bart. cōſuluit ſuper hoc conſi. incip. quidam nomine titius habens filium ⁊c.

ADDE ꝙ Pau. de caſtr. etiaꝫ illa ſequitur ⁊ dicit Bal. hanc deciſioneꝫ valde commendare idem facit Ange. qui dicit ſe cōſuluiſſe florentie et Paul. de ca. ſe cōſuluiſſe vicētie. de quo vide eiꝰ cōſi. cccl. j. Andreas Pomate.

c ¶Predicta. Uide Pau. d̄ ca. ꝯſ. ccclxix. ꝑ iſta opi. eſt tex. ſm Iaſ. ibi in l. ſi titiꝰ. ff. de vulg. et pup. ita ēt tꝫ Iaſ. vbi dicit ſe ſepe de fctō ꝯſuluiſſe ī l. j. in. ij. qō. prin. Bar. ff. de vulg. cōtrarium tenet Ald. conſi. clxxviij. incip. teſtator in vlt. ſuo teſtamēto. vide Ray. in repe. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantum. xvj. col. ff. de libe. ⁊ poſthu. ver. quarto quero. ⁊ ad iſtam. q. vide Bar. cōſi. inci. quidam. ⁊ Alex. ꝯſi. iiij. in. j. volu. vide etiam Alex. conſi. j. in. j. vol. et. iij. col. vbi limitat.

d ¶Not. vide oīno Bal. in. c. j. de beneſi. fra. qđ facit ad no. p Bar. in. l. inter ſtipulātē. §. ſacrā. de ver. ob. ADDE tu videndum Bal. cōſi. lij. li. iiij. vbi conſuluit ſuper ſtatutis mediolani quibꝰ cauetur vno qđ nullus corporaliter puniat̄ niſi. l. municipali caueat̄ altero vero cauetur qđ homicida capite puniat̄. ita qđ ſtatim moriatur an vigore huiꝰ ſtatuti mandās homicidium puniatur. Bal. d. conſi. determinat qđ non puniatur et de deciſione Barto. vide Paul. de caſt. hic et Cyñ. in. l. ſi per alium. ſ̄. ne quis eum qui in ius vo. vi exi.

a ¶ Si qs heres. no. ergo q citatus ad certā diē pōt añ diē cōparere q etiā voluit Ra. in. l. ſtipulatio iſta §. incertā. et ibi dixi remiſſiue. de ver. obli. et etiā ad bar. h addō q no. bar. in. l. q ante kalēdas de ver. ob. et in. l. q̃ diu. ſ. eo. et in. l. ij. ſ. de re iudi. ſed quid ſi ali- 1 quis eſt citatus & cōſtat eū cōparere nō poſſe an in terminanº iudicis ſint ligate dixit Inn. q ſic fallit ī electi. vbi īpeditº nō expectaē vt in. c. cū inter vniuerſas. et ibi per eū de elec. & idē dicit Bal. in oibº publicis actibus q eſt in elec. ne propē paucorum abſentiā publica vacilletur vtilitas. l. ij. C. de decu. li. x. ita dicit bal. in. c. j. d mil. vaſ. qui contu. eſt in. viij. col. in ver. pone aliqs eſt citatº &c. dixit tñ Hoſti. et Io. an. in nouel. in. c. irrefragabilis. de offi. ord. vt re- 1 fert Bal. in. d. c. j. q qñ ſtatutº eſt alicui terminº ad ſe corrigēdū & certū eſt q nō vult ſe corrigere q nō dz expectari. & ad pdicta faciūt q̃ no. doc. in. c. ab excōicato. de reſcri. Bar. & Bal. in. l. ſiue pars. de dila.

a Andre. Poma. ¶ Si quis heres. ad iſtā. l. vide Alex. in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. & in. l. j. C. de iur. deli. ADDE q pau. de ca. infert hāc. l. ad duas. q. maxie ad ſtatutū florētinū dictās q appellari debeat intra x. dies & poſtea habeat. lx. dies ad pſequēdā appellatio. q ſi qs pria die appellauerit qđ ſtatim icipiūt currere. lx. dies. nec expectari dz lapſus. lx. dierū. ar. huiº. l. dicit tñ q aliq̃ cōſuluerūt cōtrariū. Itē iducit ad aliā. q. q ſi maritº reliq̃t vxo. vſumf. toto tpe vite ſue dūmō vidua ſteterit & poſt mortē reliq̃t alteri & mulier ſe maritauerit. q ille alte ſubſtitutº dz ſtatim venire nec expectare mortē mulieris p hāc. l. & p id qđ ponit Io. an. in addi. ſpe. in ti. de ſec. nup. ſup rub. nō ob. q2 dixit poſt mortē mulieris: q2 cenſeē ſe retuliſſe caſu quo mulier nō nupſerit ſz ſi cogitaſſet q debuiſſet nubere eo mō ſuſtinuiſſet in illū caſum cum in

generaliter ſeu impſonaliter vt ſi hoc factū fuerit & ſimilia: nō dicit per quē: a et tūc ex ppria ſignificatiōe porriguntur ad fieri faciētem. de quo p Ja. de 1 are. in. l. aut qui aliter. in fi. ſ. qđ vi aut clā. et. l. hec verba. ſ. de adul. dixi plene in. l. nō ſolū. §. ſi mandato. et. §. proculº. ſ. de iniurijs. ¶ Dicit tex. ait pretor. hic exponit verbuz ex hereditate. 2 No. † q dictio qđ: verificaē in qualibz particula rei. ideo gloſ. q̃ eſt. in. l. j. §. j. de ope. no. nūtia. dū tex. dicit qđ operis exponit: qđ. i. qđ. q2 pfectum opus requiriē. q d. verificaē in qualibet particula. & tex. dicit hic. Dicit tex. amouere. hic exponit vbū amouere. ¶ Op. gl. et vr q talis error nō excuſet eū. vt l. eū qui. §. ſi iniuria. de iniur. et. l. j. ſ. d 1 leg. Dy. dicit dic vt no. in. d. l. eū qui in fi. vel dic tu ſpāle hic in aditiōe hereditatis q̃ cōſiſtit in ſolo aīo. vt. l. p herede. §. j. ſm Dy. tu dicas q in. l. eū q. animº erat delinquēdi. et ideo puniē ſi aliū offendit quā crediderit. hic vo nō erat animº delinquendi. Ad. l. j. de legi. dic q poſito q illa ignorantia dz 1 puniri. hic tñ nō dz puniri tāta pena vt pdat beneficiū abſtinendi.

Hec verba. No. ex hoc. §. qđ ille. l. q̃ ppter de- 1 lictū priuāt aliquē aliquo bñficio obtinēdo nō habēt locū poſt bñficiū iam obtētū. q pōt ad mlta facere. ¶ Op. de. l. fin. C. de repu. here. Sol. fateor q ſpōte q̃ ſemel abſtinuit pōt adire hereditatē: ſed delinquēdo non videtur ad eaz redire. facit. l. ſi quis extraneus. ſ. eo. et ibi vide rationem.

☞ Dilatione data decem dierū ſi ille cui data eſt dilatio expedit prima die iudex poteſt procedere. q2 finita cauſa dilationis eſt finita dilatio.

Si quis heres. a Finita cauſa dilationis finitur dilatio. h. d. & eſt bona lex per quam dixi † iam pluries de facto. ſi iudex dat alicui terminum trium dierū ad reſpondendū poſitionibus. & ille rñdet primo die. qđ amodo iudicis officiū pōt pcedere ſicut ſi illa dilatio eſſet finita: nec illū vltimuz diem expectare debet vt hic et. l. a filia. §. fi. ſ. ad trebel. ¶ Oppo. de. l. in illa ſtipulatione ſi kalendis. et l. inſulam. ſ. de verbo. obliga. &. ſ. ſi quis cau. l. ſi euz. §. j. Sol. hic loquitur in hereditatibus in quibº dies ſola non impedit aditionem & vide gloſſ. dic ad illa contraria vt ſequitur in ſeq. contrario. pro hoc vide gloſſ. in. l. iiij. in fi. de condi. & demon. dicit glo. in. l. inſulam. ſed in illis nō erat finita cauſa dilationis omnino vt ibi patet ſicut in ſeq. contrario.

☞ Filius tenendo feudum vel emphyteoſim an videatur heres.

Si quis non quaſi. Qđ quis facit vt filius nō vt heres nō inducit immiſſionez. h. d. puto etiā qđ ſi dixit quaſi heres ſimpliciter qđ intelligatur vt filius ſcđm ea que habuiſtis in. l. pro herede. §. quid tñ. ſ. e. & in. l. ſi patroni. in prin. ſ. ad trebel. & faciunt † iſta an filius videatur heres tenendo feuda & emphyteoſim. Et hic videtur qđ non ſunt hereditaria vt dixi in. l. ſi patroni in prin. ſ. alleg.

☞ Filius petēdo iuramētū fidelitatis nō videē ſe immiſcere nec etiā petēdo poſſeſſiōes emphyteoticas que ex forma pactorū debent venire ad filios.

Qui putat ſe. Conditio dādi impletur ſi datur plus ſecus ſi minus. h. d. Inducit Dy. l. precedentem. q † filius petendo iuramentū fidelitatis nō videtur ſe immiſcere cū illud pertineat ad filios vt filios nō vt heredes. Idem dico ſi peteret poſſeſſiōes emphyteoticas que ex forma pactorum debent venire ad filios vt ad filios de quo per Dy. in. l. ſi patroni. in prin. ad tre. dixi in. l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. de oper. liber. ¶ Opp de. l. cui fundus. in prin. ſ. de condi. et demon. Sol. ibi erat adiecta conditio pluribus. hic vni. ¶ Opp. de. l. ſi quis extraneus. §. ſciendum. ſ. eodem. Solu. ibi eſt cauſa prorſus diuerſa.

Qui bona fide. Liber putans ſe ſeruum iuſſu alteriº adeūdo nō obligatur ſecus ſi ſua ſponte. h. d. cum. §. ſeq. q̃ incipit de eo &c.

De eo. Opp. ſ. pxi. §. Sol. habuiſtis in. d. l. q̃ in aliena. §. j. ſ. e. & ſi quidē ille q̃. adiuit fuit eiº ppoſiti vt omnimodo vellet eſſe heres: ſi vel ſibi vel alij acq̃rat adeūdo efficiē heres. Sed ſi dubitaē an voluerit eſſe heres & tūc aut adit iuſſu alterius. & nō pſumiē acq̃rere ſibi. vt. ſ. pxi. §. Aut ſine iuſſu

iuſſu adit et tunc vr velle eſſe heres & ſibi acquirere. et hoc idē vidiſtis in fi. in. d. l. qui in aliena. §. j. ſ. eo. a

Ex ſemiſſe. Qui adiuit ex parte minori cū deferretur hereditas pro maiori obligabiē ſi eiº erat propoſiti. h. d. ¶ Oppo. de. l. ex aſſe. ſ. eodem. Solu. glo. quod ibi ſciuit ſe inſtitutum in totum hic ignorauit. ¶ Oppo. de. l. ſi quis mihi bona. §. quod ſi ex parte. ſ. eo. So. glo. quod ibi in iubente hic in adeunte. hoc non placet Dy. quia quantum ad hoc iubens debet eſſe certus: vt. l. pater. in prin. ſ. eo. vnde ſolue vt ſequēs contrarium. ¶ Oppo. de. l. ſi quis extraneus. §. ſciendū et. ſ. e. et. l. illud. ſ. ſi pars hered. peta. dic aut ſciebat ſe inſtitutū in parte maiore et eſt heres in totum: vt lege prima. et ſecunda. et lege ſi ex aſſe. ſupra eodē. aut ignorabat. et tunc aut erat eius propoſiti quod volebat omnino eſſe heres p quacūq3 parte. et tunc heres erit ſine dubio. aut erat eius propoſiti q volebat eſſe heres pro maiori. et non erit vt hic: aut dubitabat: et tunc aut eſt ſibi vtile q ſit heres pro maiori et ex hoc ſit eius conditio melior: et preſumitur q voluerit eſſe heres in totum: aut ſit deterior eius conditio: et tunc ſecus: vt. l. ſi quis mihi bona. §. quod ſi ex parte. ſ. eod. Aut dubitatur vtrum ſit ei vtile aut nō: et tunc intelligo q ſi erit heres pro maiori parte voluerit eſſe. alr̄s ſecus vt. d. §. quod ſi ex parte.

1 ☞ Gerundium ſi reſpicit verbū vel participiū futuri tēporis inducit cōditionem. ſecus ſi preſentis tēporis: q2 magis venit ad modificationem.

Si tu ex parte. Quocunq3 iure adeatur: portio illa que poteſt acquiri ſine noua aditione acquiritur. Item qui ex inſtitutione repudiat partem poteſt in alia parte ex ſubſtitutione ſuccedere: et repudiatam iure accreſcēdi habebit. h. d. et eſt fortis. l. diuide. primo ponit vnam queſtionem quando quis adiuit ex ſubſtitutione: et poſtea extat conditio inſtitutionis: et ad illam reſpondet. ſcđo qñ repudiauit ex inſtitutiōe et poſtea vult adire ex ſubſtitutione: et ad illam non reſpondet. tertio reſpondet cuidam queſtioni per quam apparet ſol. precedentis ſcđa ibi: Item ſi tu. tertia ibi: reſpondi nō dubito. Dicit tex. omiſeris aditionem. deinde repudiauit titius coheres cui fuiſti ſubſtitutº. et adiuit aliº coheres. Dyn dicit in tex. titiane partis. determinat verbum ſubſtitutione: quaſi dicat adeūdo ex ſubſtitutione partis titiane. hoc eſt ex ſubſtitutione facta in parte titij. Dicit tex. partem tue partis titio coheredi iure accreſcendi delatam. Reſpondeo quod ſic vt patet ex ſequentibus. Dicit tex. poteſtate mea. inſtituti idemq3 ſubſtituti. vt dicit tex. vendicare. hoc eſt dicere in poteſtate mea eſt habere ex ſubſtitutione et repudiare ex inſtitutione et ecōtra. Dy. Pro declaratione. l. reuoco in dubio caſum in prima parte. glo. legit duobus modis. Primo in duobus inſtitutis. ſcilicet ſeius in duabus vncijs ſub conditione: et titius pure in decem. et ſeius titio ſubſtitutus. & hoc in prima glo. iſtam tenet gl. que mihi non placet. nā ſi eſſent duo tantum inſtituti ſtatim cum ſeius adiuit ex ſubſtitutione eſſet heres in totum nec expecta- 1 retur conditionis euentus: vt. l. cū heres. in fi. ſ. eod. ſed tex. hic innuit conditionem expectandam. a ergo &c. Niſi ſuſtinēdo diceremus vt dixi in. l. qui ex duabus. in prin. ſ. eo. Unde alij antiqui legebant in tribus inſtitutis. et hec lectu. poniē in glo. ſuper verbo ad me. quam vide. iſtud placet quod eſſent tres inſtituti. et tunc eſt neceſſe q expectetur cōditionis euentus ſaltem pro dimidia: vt l. liber homo. §. ſi ita. ſ. de here. inſti. tamen tenendo hanc lec. placet vt exponamus tex. vt fiat mutatio pſonarum. ſcilicet ad me id eſt ad te. & mihi ideſt tibi. tamen ab illa lec. gloſſ. recedit dicens quod ille caſus eſt in. §. proxi. ſed nō eſt verū. ille enim differt ab iſto: q2 ibi primo repudiauit partem ſuam: poſtea adiuit ex ſubſtitutione: hic pmo ex ſubſtitutiōe adiuit. ¶ Uenio ad ſcđm caſum. et hic. §. variatur duobus modis. primo q eſſent duo inſtituti. qđ gloſ. non placet. et merito q2 tunc haberet totum ille adiens ex ſubſtitutione. dic ergo q erant tres inſtituti vt apoſtillaui legendo literam. ¶ Sed quero quid iuris de hac. q. cū non reſpōdeatur ad eā: reſpōdeo. reſponſio colligitur ex ſequenti reſpōſo. q2 licet repudiauit partē ſuā: tñ adeūdo ex ſubſtitutiōe habebit iure accre- a ſcendi partē illius partis: vel totam ſi duo eſſent inſtituti. ¶ Oppo. ad princip. in. l. ſi ſolus. ſ. eo. Solu. illa. l. iſtam et ſimiles gloſſat. ¶ Oppo. de. l. ſicut C. de repu. hered. vbi qui ſemel repudiauit non pōt iterum adire. Solu. fateor eodē iure. ſed alio iure ſic. vt hic. et. l. fin. §. j. de vulg. et pupi. ¶ Uenio ad tertiā et vltimā partē et dicitur hic q poſſum vnā inſtitutionem adire et aliam repudiare. ¶ Opp. de. l. quidā elogio. C. eo. et. ſ. eo. l. ij. Sol. aditiōe partis quis habz totū niſi prius repudiauerit aliam partem: tunc em̄ adeūdo aliā partē de parte repudiata nō habet niſi quatenus ei accreſcit. ita loquitur hic. ¶ Sed cōtra. hoc eſt in poteſtate ſua habere iure accreſcēdi: vel iure inſtitutiōis. cōtra. l. ſi quis heres in prin. ſ. eo. Solu. vt ibi dixi. et pbatur per hanc. q ſi quis incipit ab aditiōe partis. aliam partem eo iure quo ſibi delata eſt in teſtamento cogitur habere vt hac. l. in prin. etiam inuitus vt. d. l. ſi quis heres. Sed ſi quis incipiat a repudiatione: poſtea adeundo partem poterit illam habere iure accreſcendi. et hoc eſt quod in fine hic dicitur: quod poteſt habere vel ex iure inſtitutionis vel iure accreſcendi. ¶ Ultimo no. † gerundium ſi reſpicit verbum vel participium futuri tem-

ambobº f niaē vſuf. & ſic exp̄ſſiē vnū caſum veniet aliº ar. l. mulier ſ. ad treb. nō ob. etiā l. pub. §. j. de cōdi. et demon. q2 ibi expectatio tp̄is poteſt eſſe pficua ei cui fuit poſt legatū ſm h mulieri nō pōt eſſe pficua ſed heredi tm̄.

a ¶ Expectādā. bar. alle. cōtrarius i. l. fi. ſ. eo. vide q̃ reſcrip. ſ l. quidā elogio. C. e.

a ¶ Inducit conditionem. vide quod dixi in.l.j.de of.
conſu.vide Bald.in.l.iij.in.ij.colū.C.de ſer.fu. et in.l.
ſiue poſſidetis.in.ij.col.C.de proba.et quod no. bal.
in lege ſi ſolēnibus.C.de fi.inſtru.qd in ſupino.vide
glo.in lege meuia.ſo.ma.et de gerundio adde no.ꝑ
Bart.in.l.
ij.ad ſi. de condit. et de.et in extraua. ad repu.i ver. ne ex corū ⁊ Bald.in lege id qđ
pauperibus de epi.et cle.et dicit quod importat cau
ſam finalem et vide Bald.in lege ſi ex caut. in.v. q.
de non nu.pe.et Bald.l.falſus.C.de fur. et ſali.q̃ idē
finaliter dicit in lege prima.C.de his qui latro. occu.

1 a ponis inducit conditionemᵃ vt hic:ibi
quin ex ſubſtitutione adeundo ⁊c. et
gloſ.exponit adeundo.id eſt ſi aduene-
ris.ſed ſi gerundium reſpicit verbum
b vel participium preſentis temporis:
tunc non induceret conditionem ſed

b ¶ Certe non.limita niſi preceſſiſſet decennium ſe-
cundum mo.in lege qui in aliena.in princip.infra eoſ 1
dem.facit.l.ſciendum.cum materia.de ver.ob. vide
Bartol.in lege a diuo.§.in vendi.ver.quero ergo ſi c
reperiuntur de re iu.adde quod not. Innocen.in.c.
ſuper his de accu.et in.c.innotuit.de eo qui fur.or.
ſuſce.
ADDE ſecundum Pau.de caſtro.quod ille q̃ vult
vnum cenſetur etiam velle aliud ſine quo illud eſſet 1
inutile vt.C.de fideicommiſ.l.ꝗuis.et lege finali.ſu-
pra de diuer.

c ¶ Duo fratres.per hanc legem dicit Pau.de caſtr.
ſecundum Auge.Richar.et Bal.quod ſint duo fra d
tres habentes domum cōmunem et vnus ſe abſen-
tet et alter inhabitat totam domum et reuertatur il-
le qui ſe abſentauit quod non poteſt petere penſionē
partis ſue licet per plures annos ſteterit abſens qa
non potuit habitare pro parte cum eſſet cōmunis.
et hoc etiam probatur hic quia quando eſt actus q̃
non poteſt geri in partem vnius quin geratur in par
tem alterius non inducit adiri vt intelligunt h̄ doc.

d Andreas Pomate. ¶ Tu dic. Uide Felt.in.c.j.
in.viij.col.de proba.

e ¶ Placet.et hanc legem limita in filijs.francigena-
rum qui non ſunt in patria poteſtate ſecundum glo.
inſti.de pa.po.in.§.ius autem.dixi.in.l.fi.C.de inof.
teſt.Secundo limita niſi pater eſſet furioſus tex. eſt
ſing.in.l.cū heres.j.eo.licet aliqui contra.Tertio li-
mita niſi ſtatutum diſponeret quod filij nō ſint in po
teſtate patris tex.eſt not.in.l.patre furio.ibi ius pa- 1
trie poteſtatis moribus receptum eſt ⁊c.ſ̃.de his q̃
ſunt ſui vel alie.iur.Quarto limita niſi filius acqui- 2
reret poſſeſſionē ab imperatore.l.cū multa.C.đ bo.
que li.Quinto limita niſi ſtatutum dictaret ꝙ ban- e
nitus non poſſet acquirere in terra bannientis quia
tunc non acquiritur patri per filiū.l.iij.C.de here. in-
ſtitu.Sexto limita niſi eſſent filij iudeorum q̃ aſſum-
pſiſſent ſacrum baptiſma:qꝛ tunc non queritur patri
tex.eſt no.xviij.q.j.iudeorū.Itē in caſu.l.imperator.
j.ad trebel.dic vt ibi dixi.

e And. Po. ¶ Placet.intellige ꝑ bar.l.frater a fra
tre in vl.co.ff.de cōdi.inde.et vide bar.l.ſi qs ꝓ eo.
ff.de fideiuſ.§.j.limita vt ꝑ bal.l.ſua.ff.de cōdi.inſti.
l.qñ filiꝰ acq̃reret patri exiſtēti in vlti.vite ſpū.

magis veniret ad modificationē ſeu qualificationē
actus.j.de vi et vi ar.l.vim facit.
☞ Ad poſitionē cōſequentis ſequit̃ poſitio ante- 1
cedentis in his q̃ pendent ex noſtra mera volūtate.

Illud.

Qui vult cōſequens vult et antecedēs. hoc dicit vel ſi.ad po
1 ſitionem † conſequētis ſequitur poſitio an
tecedentis. h.d.iſta.l.procedit in his que
pēdent ex nr̃a mera voluntate.in alijs vero non pro
cederet.vt puta ſi ego produco ſentētiā ſequitur de
b neceſſitate.ergo preceſſerunt acta.certe nonᵇ niſi pro
betur.vt.l.prolatā.C.de ſentē. Itē ſi ꝓbo ꝙ aliquis
eſt ordinatꝰ ſacerdos.ſequit̃ de neceſſitate.ergo alij
ordines preceſſerunt:certe nō vt.c.ij. extra de cleri.
peregri.⁊ ibi ꝑ Inno.huic.l.cōcor.l.ad rē.et.l.ad le-
gatū.§.de ꝓcu.cetera oīa dic vt in gl.et bñ. ¶ Op.
glo.de.l.itē apud labeonē.§.ſi quis.Solu.ille cauſe
ſe cōpatiuntur vt.l.nunq̃ de priuatis delic.hic non.
vt.l.q̃diu.ſ̃.eodem.ſecundum Dy.
1 ☞ An ſi quis pluſq̃ pro parte ſua dominiū inter-
poſuerit videatur adire.

Duo fratres.

ᶜ Uſus rerum cōmunium aditio-
c nem hereditatis ſocij non inducit: niſi
quis vltra fecerit q̃ ex neceſſitate com
munionis facere teneretur. hoc dicit.
1 ⁊ no.ipſam in caſu ſuo. ¶ Quero † quomodo cogno
ſcatur vtrum quis pluſq̃ pro parte ſua dominiū in-
terpoſuerit.vt ex hoc videatur adire.Reſpōdēt qui-
dam vt puta alienando inſolidum tunc videtur adi
d re.vt hic ſecundum quoſdam:tu dicᵈ quedam ſunt q̃
pro parte expediri non poſſunt:et tunc de neceſſita-
te cōmunionis quis habet neceſſe illud facere inſoli
dum:et eo caſu nō videtur adire.niſi eius animi fue
rit:vt hic probat̃.et in.l.ſi cū vno.ſi ex no.cau.aga.et
l.ſi cōes.de neg.geſt.⁊ fami.ercif.l.heredes.§.ſi vnꝰ
quedā ſunt que poſſunt expediri pro parte vt exigere
a debitore cōmuni: et illa ſi faceret inſolidum indu-
cerent aditionē:quia in parte ſua dominiū interpo-
nit.ita loquitur hic.et.d.l.probāt. ¶ Quero an iſta
l.loquatur qñ frater dicit ex illo actu noluiſſe ſe adi-
re hereditatē quid ecōtra ſi ipſe vel heres eiꝰ affir-
mat ſe ex illo actu voluiſſe adire. et aduerſarius ne-
gat.quid iuris.Dicam in.l.gerit.j.eo.ti. ¶ Op.glo.
de.l.merito.illa cōcordat.vt in his q̃ poſſunt fieri in
ſolidum iure cōmunionis ſic facta eſſe intelligatur.
alias ſecus vt patet in iam dictis.
1 ☞ Caſus in quibus etiam ſm̃ iſta tempora per fi-
lium non querebatur patri.
2 In his que patri per filiū acquiruntur primo acqui-
runtur filio poſtea per ipſum patri.

Placet.

e ᵉ Que nobis acquirūtur ꝑ eos q̃ ſunt in poteſtate nr̃a.
momento nō reſident penes eos. h. d.
Unū dicit iſta lex.ſ.qđ dixi in ſumma-
rio aliud ꝓſupponit.ſ.ꝙ quicq̃d acqui-
rit filius acquirit patri.⁊ tamen hec lex principaliter
non dicit ſecundum Dy.ſed probatur in.l.j.j. ſi quis.
a paren.fue.ma.et ad illud proprie vadunt oīa cō-
traria hic ſignata. ¶ Op.de.l.ſi id quod dn̄s.ſ̃.d.
cōdi.inde.Solu.glo.ibi in naturali obligatione hic
in ciui.acquiſitiōe.Dy.hoc reprobat:qꝛ etiam natu

ralis obligatio q̃rit̃ per filiū patri.vt.l.frater a fratre
ſ̃.de condi.indeb.ſed attende:quia glo.ibi inter illa
facit differentiā.nā naturalis obligatio nō ita patri
acquiritur quin remaneat ēt apud filiuꝫ. ſed in ciuili
acquiſitione:in hoc nil apud filiū remanet. ꝑ hanc.l.
ita dicit gl.in.d.l.frater a fratre.ſed hoc ibi reprobo.
nā naturalis obligatio facilius trāſfertur q̃ ciuilis:
vt.l.ſi eiꝰ.ad tre. So.ergo ꝙ ꝯtrariū loquit̃ i obliga
tiōe naturali: qua ipe dn̄s tenet̃ ſeruo vel pater filio
qđ ſibi nō queritur ne ſibiipſi obligari videatur.h.d.
Dy.hic.⁊ glo.in.d.l.frater a fratre.⁊ idē Dyn.in.l.ſi
quis pro eo.§.j.de fideiuſ. ¶ Opp.j.de ſol.l.qui ho-
minē.§.quidā.glo. hic ⁊ ibi inuoluit ſe in iſto contra
rio.veritas eſt ꝙ filius eſt heres ⁊ quod actiones cō
funduntur:⁊ ſic ad patrē trāſfertur hereditas prout
eſt apud filiū.vt.l.cōtra.ſed hoc totū expeditur vno
inſtanti:ita quod momento nō remaneat apud filiū.
ita loquitur hic. ¶ Oppo.de leg.j.l.cū filio.gl.dicit.
ſol.vt ibi.qꝛ apud filiū remanet nudum nomen here
dis abſq̃ aliquo iure. Opp.de.l.qui heredi.in prin.
j.de condi.⁊ demon.Sol.glo.ibi vt ſcripto nō vt he-
redi.Dyn.dicit ibi loquitur in his q̃ ſunt facti hic iu-
ris.Mihi videtur qđ quelibet ſol.veritatē contineat
et idē.nā ibi loquitur in cuius perſona debeat imple
ri cōditio: qđ eſt facti in quo inſpicitur ſolū perſona
eius qui eſt heres ſcriptus. lꝫ hereditatis effectꝰ nō
reſideat in eo.hic loquitur quo ad alios effectus iu-
ris hereditarij in quibus nō inſpicimꝰ perſonam fi-
lij.qꝛ apud eū nihil remanebat ſm̃ iſta iura. ¶ Op.
C.de vſufru l.fi.in fi.Glo.ſol.hic .ſed qꝛ paſſus eſt dif
ficilis omitto examino eū plene in.l.filio.j.de cōdi.⁊
1 demon. ¶ Op. † Ultimo ꝙ nō omnia que filius que
rit patri querat:vt.l.cū heres.in prin.ſ̃.eo. Solu.fa-
teor ſm̃ iſta tpa ꝙ hoc fallit in multis caſibus.nā ex-
tra cauſam caſtrē ſem filius nō acquirebat patri qñ-
q̃.primo qñ querebat illicite.vt.l.qđ ſeruus. de acq̃.
poſ.ſcđo in dote vt.l.ij.§.qđ ſi in patris.ſol.mat.l.pō
ponius philadelphus.fa.erciſ.ideo fuit factus titul.
de col'a.dotis etiam de iure antiquo. Itē in caſu.l.
cum heres.ſ̃.eod.⁊.l.imperator.⁊.l.cogi. §.ſi pater.
ad trebel.ſm̃ intellectū Jacob.de are.hodie vero fi
lius querit ſibi ex omni cauſa aduentitia per titu. C.
2 de bo.que libe. ¶ Quero cui † prius querat̃ vel filio
vel patri. Non eſt dubiū ꝙ filio ⁊ ex perſona filij pa-
tri.vt.l.qui liberis.§.hec verba.ſ̃.de vulga.et pupil.
et idem in ſeruo.vt ibi.et illud quod in vna inſtantia 1
vadat ad patreꝫ eſt magis notabile ad aliud.vt ver
bi gratia.quando intras ad cameram obſcuram cū
cādela quod eſt prius:vel prius ſuccedat obſcuritas
et poſtea lumen veniat.vel econtra quando exijt tūc
lumen:et remanet obſcuritas quod eſt prius:et vidi
quendam docto.qui diſputauit.⁊ hoc adduxit in di-
ſputatione.

Si ſolus.

In his q̃ acq̃rere pōt qs ꝑ ſe aditione partis totū que-
rit.ſecus in his q̃ quis pōt querere ꝑ aliuꝫ.
h.d.⁊ eſt lex multū magiſtralis ⁊ glo.mul-
tū ſufficiēter.Rationē horū caſuū videamus qñ qs
eſt inſtitutus inſolidū ſine diſtinctione partiū:adeū-
do pro ea parte totū acquirit qꝛ nō poteſt ſcindere:
vt l.j.ſ̃.eo. ſed qñ inſtitutus eſt ex pluribus partibꝰ
et in nulla habet ſubſtitutum tunc idem:vt hic. nam
illa diuiſio partiū facta a teſtatore nō dicitur heredi-
tatem diuidere cū omnia referantur reſpectiue vnius.
ſed magis demōſtratiue fit:ſicut fundus qui diuidi
tur gratia verioris culture: tñ idē fundus remanet
vt.l.cauis.§.fi.j.de leg.ij. ſicut videmus in illa men-
ſura q̃ vocatur canna in qua ſunt ſigna diuiſiōis. nō
tamen diuidunt vnitatē ipſius:ſed qñ in aliqua par-
te habet ſubſtitutum:tunc quia habetur reſpectꝰ ad
diuerſas perſonas teſtator videtur diuidere. tamen
agnitione partis totū agnoſcitur.illa ratione ne ſtet
in pendenti perſona repreſentata.vt dixi in.l.j.§.ij.ſ̃.
eo.In ſecunda parte.l.ratio quare agnitione partis
non acquiritur totum eſt: quia non poteſt.non enim
pendet ex voluntate iubentis tantum vel adeuntis
tantum.que ratio tangitur hic in vltima gl.⁊ proba-
tur.j.§.proxi. ¶ Ex predictis poſſumus ſoluere vnū
dubiū.hic loquitur quando ſeruus eſt inſtitutus ex
parte pure ⁊ ex parte ſub cōditione:quid ſi ex pluri-
bus partibus eſſet inſtitutus pure ſeruus. Certe ſi
vnus eſt dominus nō videtur qđ poſſit pro parte tm̃
adire:qꝛ non poteſt diuidere cū teſtator nō diuiſerit
referendo partes ad vnā perſonā tantū. nec lex diui
dit qñ eſt vnus dominus:ſed quando plures:vt.l.cū
ſolus ſeruus.ſ̃.eo. ¶ Uenio ad gloſſ.⁊ oppo.de.l.li-
ber homo.§.fina.ſ̃.de heredi.inſtitu.Glo.non ſolu.
hic in prima gloſſ.ſed.j. in vltima gloſſ. quia ibi he-
reditas defertur mihi per alium ex noua diſpoſitio-
ne.ſ.qꝛ heredi primo ſucceſſi. ¶ Opp.ſ̃. eo.l.ſi tu ex
parte.in fin.ſolu.vt ibi. ¶ Oppo.de.l.cum heredita-
te.ſ̃.eo.Solu.ibi deferuntur mihi plures partes di-
uerſo iure.ſ.vna ex diſpoſitione defuncti: alia ex di-
ſpotione legali.i.ex iure accreſcendi:hic vno iure de
feruntur plures ex diſpoſitiōe defuncti tantū. ¶ Ul
timo gloſſ.ſummat hic iſtam materiam ⁊ glo.⁊ doc.
in.l.quidam elogio.C.eo.licet nō plene dicam in.l.fi.
j.eo.non habetis hic alia.

Toties videtur.

Ius ſubſtitutiōis nō trāſmittitur ad heredē.h.d. ¶ Op.
ſ̃.e.l.q̃ patri.So.ibi transfertur ius ac
creſcendi nō ius ſubſtitutionis:tñ illud
ius hꝫ hoc vt trahatur ad bona impuberis:qđ intel-
lige vt dixi in totū vel in partē.Item illa.l. dꝫ intelli
gi:qꝛ pupillus adiuit ⁊ ſic cepit eſſe iuncta hereditas
defuncti,⁊ pupilli.alias ſecus.
1 ☞ Intellectus ad.l.ſi deportati.in prin. j.de le. iij

Si ſeruus eius.

Iſta eſt ſing.l.⁊ difficilis. ⁊ diffi
cile eſt eā defendere a cōtrarijs . Cū ſeruꝰ
non capacis in totū vel in partē inſtituitur
contēplatione ſui:tempus adite hereditatis inſpici-
tur.h.d.Hec lex hꝫ duas lec.prima loquitur in ſeruo
eius qui eſt oīno nō capax. ⁊ ita videtur intelligere
glo.hic.⁊ Dy.qui dicit in prima parte pone exemplū
in ſpurio.in ſcđa in filio naturali: cōſtat aūt ꝙ ſpuriꝰ
eſt ſimpliciter non capax:quod apparet qꝛ ſi eſt inſti
tutus venit ſimpliciter ad venientes ab inteſtato:vt
l.j.C.de natu.li.⁊.l.lucius.§.j.j.de leg.j.⁊ ibi dicā.Se
cundo intelligitur in ſeruo eius qui lꝫ capiat ipſo iu
re.tamē nō in effectu:qꝛ aufertur ab eo vt ab īdigno.
et ita ſentit glo.j.l.proxi.⁊ Jacob.de are. pono ergo
caſum ſimpliciter ⁊ in cōtrarijs examinabo. ¶ Op

a ¶ Conſona gl. glo. Adde no. doc. in l. ſi mihi ⁊ tibi. de legatis primo.

b ¶ Ad dominum: pro hoc etiam facit gloſſ. in l. idē eſt. §. finali. ſ. de heredib. inſtituen. ⁊ not. per gloſſ. et Barto. j. l. proxi. per Barto. in l. fi. C. de vſufru. ⁊ cuꝫ a hac reſpōſione trāſit ſimpliciter Jmola et Paul. de caſtr. in l. ſi mihi ⁊ tibi. §. regula. de legat. j. vel poteſt reſponderi ſm Jaco. de aret. et Bald. ad iſtum text. et ad d. l. ſi deportati. quod ibi ⁊ hic dominus erat ſaltē capax nomine lꝫ nō effectu: et ſic his caſibus licet conſideretur perſona domini bene valebit ſecus in d. §. regula. cum alijs alleg. in contrarium quia in illis non eſt capax nec nomine nec effectu exemplum patet in furioſo qui nō poteſt aliquid capere a patre ſuo vt not. in auten. quib. mo. na. effi. c ſui. in fi. alia fuit ſol. quam dat Pau. de ca. in d. §. regula. in lec. bono. vcꝫ. ꝙ. d. l. ſi deportati. nō ob. ad d. §. regul. quia ideo ibi legatum relictum ſeruo deportati valet ⁊ applicatur fiſco: quia in illo ſeruo fiſcus hꝫ ſpem ea ratione qꝛ poſt mortem deportati bona ipſius acquiſita poſt deportationem habent peruenire ad fiſcum. l. ij. cū ibi nota. de bo. preſcri. ⁊ no. glo. in l. ſi tibi mandauero. §. is cuius. ff. manda. ideo ratiōe ſpei quam hꝫ fiſcus in illius deportati bonis acquiritur iſtud tale legatū ſibi ſicut alibi videmus in l. verum. §. ſi ſeruus. ſ. pro ſoc. hoc tamen non placet quia illa ratio illius ſpei quam habet fiſcus in bonis illius deportati non debet eſſe ſufficiens cauſa vt acquiratur aliquid ipſi ſeruo imo deberemus potius dicere quod iſtud legatum deberet ſtare in ſuſpenſo quouſqꝫ ſeruus applicaretur fiſco. l. ſi tibi homo. §. ſi ſeruum. j. de leg. j. nō ob. tex. in d. l. verū. §. ſi ſeruo. alleg. per eum. qꝛ ibi ille ſocius habebat dominium de preſenti. nimirum ſi ratione illius dñij de preſenti poterat totum acquiri. veriores ſunt prime ſolu. no. tamen illud quod dicitur ꝙ deportatus eſt ſaltē nomine capax quod cōmunis opin. eſt in l. j. C. de here. inſtituen. quod non dicatur deportatus nec nomine capax nec effectu. et ille ſolu. prime multum pendent ab hoc.

* Intel. ad l. ſi deportati. ff. de leg. iij.

c Andre. Poma. ¶ Si totam. Ad materiā huius l. vide aliqua per Fede. conſi. xxvj. ⁊ conſi. xxvij.

de reg. iur. l. qđ ab initio. ⁊ l. pe. ⁊ j. ſi quis ali. teſt. prohi. l. j. §. j. Gloſſ. dicit hoc ex benignitate. de rigore ſecus. Cōtra imo videtur ꝙ ſi inſtitutio nō vꝫ tpe teſtamēti nullo modo ſit valida: vt. l. ſi alienum. §. in extraneis. de b here. inſti. ſed in ſeruo inſpicitur capacitas vel non ex perſona dñi. vt. l. non minus. ſ. de her. inſti. hic dñs erat nō capax. ergo ⁊c. gloſſ. hic intelligit ꝙ oēs ille. ll. loquūtur de rigore. hic de 1 benignitate. Certe hoc non exprimit hic iuriſcō. Ja. de are. dicit ꝙ hic fuit inſtitutꝰ ſeruꝰ ; eiꝰ ꝗ ſcribi poterat lꝫ ab eo auferat̃ tāqꝫ ab idigno. vñ ſemper valuit inſtitutio. Iſtud aūt vtruꝫ ei auferat̃ vel nō recipit mutationeꝫ. ſecus ſi ab initio inſtitui nō potuiſſet vt. d. l. ꝙ ab initio. ⁊ l. manicheos. C. de here. ꝗ lec. vera eſt in ſe. facit. j. de iur. fiſ. l. nō intelligit̃. §. qñ aūt. habes ergo ꝙ ſi ſeruus mutauit dñm: nō pditur hereditas * eo ꝙ primꝰ dñs erat indignꝰ. niſi ſeruꝰ eſſet inſtitutus cōtēplatione ipſiuꝫ dñi indigni: ⁊ ſic in fraudeꝫ vel niſi fuit manumiſſus vel alienatꝰ in fraudem. ita a pōt intelligi hec lex cui intellectui cōſonat gloſ.[a] j. in l. proxi. tñ nō cōuenit litere ꝗ dicit ſimpliciter capere nō pōt. intellige ergo in ſeruo nō capacis ſimpliciter: et ita intelligit Dy. ⁊ gloſ. vt dixi. Item intellige quod ſeruus hic fuit inſtitutus contēplatione ipſius ſerui. nec obſt. cōtraria que loquūtur qñ ſeruus eſt inſtitutus cōtēplatione dñi vel ſimpliciter. quo caſu videtur habitꝰ eſſe reſpectꝰ ad dñm.[b] vt. l. cū aliquis. C. eo. ideo tūc dicitur fieri fraus merito tūc inſpicit̃ capacitas vel incapacitas ex perſona dñi: ſed qñ inſtituitur ex perſona ſui dꝫ inſpici tempus hereditatis adite. tunc eñ dicitur fieri in fraudē. ita loquitur hic † ⁊ per hoc habes intellectuꝫ. l. ſi deportati. in principio. de lega. iij. nam ſi deportatus nullo modo eſt capax ſm veram opinionem. vt. l. j. C. de here. inſti. et. l. ſi necem. §. deportatus. de bo. liber. ⁊ l. j. in fi. de contratabu. et nota. ſ. eodem. l. ſi quis mihi bona. §. primo. tamen ſeruus deportati habet aliquid plus capacitatis: ſi ipſius contemplatione relinquitur vt hic. ideo ſi dies legati cedit durante deportatione acquiritur fiſco cum deportato nō poſſet acquiri. ſecus ſi relinqueretur contēplatione deportati vel ſimpliciter per hanc. l.

1 ☞ Portio accreſcit portioni non perſone.

2 Ius ſubſtitutionis coheret perſone non portioni et non tranſmittitur ad heredem.

Ius accreſcendi reſpicit rem non perſonam ⁊ trāſit ad heredes.

SI totam.[c] Portio † accreſcit portioni nō perſone ⁊ certe qui perdit portionem perdit ius accreſcendi. licet nomē heredis retineat. h. d. et eſt bona. l. ¶ Oppo. de. l. ex facto. §. fin. ſ. de vulga. ⁊ pup. So. † ius ſubſtitutionis coheret perſone nō portioni. quod apparet. quia nō tranſmittitur ad heredem vt. l. toties. ſ. eo. ⁊ ideo licet ab eo auferatur hereditas vt ab indigno: remanet tñ nomē heredis in perſona ſua: ideo pōt ſuccedere ex ſubſtitutione: que non tranſit ad fiſcum. licet tranſeat portio. ſed hic loquitur in iure accreſcendi quod reſpicit rem nō perſonam vt. l. ſi titio. ſ. de vſufru. patet qꝛ tranſit ad heredem vt. l. qui patri. ſ. eo. et. l. ſi ex pluribus. de ſuis et legitimis. ⁊ l. prima. §. is ita. de cadu. tol. merito tranſit ad fiſcum ad quem tranſit portio. ¶ Ultimo habes hic gloſſ. que dicit. Item not. quod hic non capax et non datur ⁊c. Aduerte quia iſta gloſſ. intelligit. l. precedentem: maxime in ſecundo reſponſo quod loquitur in indigno. Itē aduerte quid velit dicere glo. hic loquitur in nō capace ⁊ nō datur: ſcilicet ipſi nō capaci: ſed datur fiſco auferetur enim ab herede īſtituto qui erat capax: tñ eſt indignus propter delictū: qꝛ aſſumpſit tacitā fidē de reſtituendo non capaci. ſed ſi ipſi nō capaci directo eſſet relictum tunc nō daretur fiſco ſed veniret ad venientes ab inteſtato: vt. l. j. C. de natura. libe. ⁊ l. j. C. de heredi. inſtituen. ſm veram opi. ⁊ l. non intelligitur. circa prin. §. j. j. de iur. fiſ.

☞ Proximior agnatus decedens pendente dubio an poſthumus naſcatur: licet ſciat teſtatorem defunctum ius deliberandi ad heredem non tranſmittit.

2 Lex ſemper eſt certa de eo quod eſt certū in natura.

3 Filius in poteſtate hereditatem paternam nō agnitam tranſmittit ad quoſcūqꝫ heredes.

4 Quod inter mortem et aditionem in ſuo ſit mediū.

5 Sciens hereditatem ſibi delatam: et decedat ea nō adita quando illam tranſmittit.

6 Qui propter aliquam dubitationem adire non poteſt et in omnem euentum futurum heredē ſe cognoſcit interim decedens tranſmittit hereditatem.

7 Si filius ignorat patrem feciſſe teſtamentum: ſiue ſuus ſiue emancipatus: et decedat hodie tranſmittit hereditatem.

8 Ueniens ab inteſtato quando propter aliquid non poteſt adire: et in omnem euentum cognoſcit ſe futurum heredem ſi decedat tranſmittit hereditatē.

9 Impeditus adire facto alterius hereditatē nō aditam decedens tranſmittit.

10 Quando quis metu pene legalis tātum impeditur adire: interim decedens tranſmittit.

11 Stante ſtatuto quod forenſis non poſſit aliquo titulo acquirere bona ſub pena niſi fuerit allibratus an forenſis proximior agnatus defuncti qui venit ad ciuitatem vt faceret ſe allibrari et poſtea adire et anteqꝫ predicta faceret eſt mortuus iſtam hereditatē tranſmittat ꝙ non.

12 Suus heres de iure ciuili hereditatem non aditam vel non agnitam tranſmittit ad quemcunqꝫ ſucceſſorem. et nume. 20.

13 Beneficium abſtinendi quia introductum in fauorem filiorum vbi non vertitur fauor nil operatur.

14 Filius ſciens et habilis ad adeundum an tranſmittat tantūmō ad ſuos. et nu. 17. vbi ꝙ ad quoſcūqꝫ.

15 Suus infans vel furioſus: an tranſmittat hereditatem paternam etiam ad matrem. et nu 18. vbi ꝙ ſic.

16 Filius qui non eſt ſolus heres legitimꝰ ſed ſunt alij liberi coheredes. ſi decedit: an portionem tranſmittat ad patrem vel matrē an ad coheredes. ⁊ nu. 19.

21 Quando exiſtentia ſui heredis ceſſat ob aliquā cauſam vt puta quia habet ſubſtitutum vulgarem tunc ſuus non tranſmittit hereditatem non aditam.

22 Filius qui repudiauit hereditatem paternam illam non tranſmittit.

23 Filiꝰ hereditatē maternā nō agnitā nō trāſmittit.

24 Filius emancipatus hodie hereditatem paternam non agnitam tranſmittit ſicut ſuus.

25 Quoties quis decedit hereditate aſcendentis non agnita nec repudiata illam tranſmittit ad deſcendētes etiam ſi non ſit ſuus.

26 Infans decedens hereditatem cuiuſcūqꝫ non agnitam ſed delatam tranſmittit ad patrem vel ad ſuos alios deſcendentes: etiam ſi ſit emancipatus.

27 Aſcendentes infantis hodie iure hereditario petūt hereditatem infanti delatam: licet non agnitam.

28 Filio infanti cui delata fuit hereditas decedenti ſuperſtite patre et matre vel auo paterno et materno quis ſuccedet. vbi quod vterqꝫ.

29 Si emancipatus ſubſtituit filio infanti pupillariter extraneum deceſſit relicto filio et auo fraterno ipſiꝰ filij et infans decedat delata eidem hereditate extranei non agnita: quis ſuccedat iſto caſu.

30 Si ſciens hereditatem ſibi delātam decedit ea non agnita nec repudiata intra annum: ad quoſcūqꝫ ius deliberandi et adeundi tranſmittit.

VEntre. Ex teſtamēto non poteſt eſſe heres qui de eius viribus dubitat: niſi ſit ſuus: et in ſe verum ſcit teſtamentum valere. alias ſecus: et qui in omnem euentum futuruꝫ ſe heredem cognoſcit: interim hereditatem decedens tranſmittit. hoc dicit. Primo ponit vnum dictum. Secūdo oſtendit quomodo in predictis differt ſuus ab emancipato vel extraneo. Tertio oſtēdit ex predictis inſurgere vnū inconueniens. Quarto contra illud inconueniens dat remedium. ſecunda ibi. ſed ſi vacuo. tertia ibi. ergo ſi ventre. quarta ibi ideoqꝫ. Caſus in terminis. filium emancipatum vel extraneum inſtituit ventrē vxoris preterijt. Queritur vtrum inſtitutus poſſit adire hereditatem ex teſtamento. Reſpondeo quod non: qꝫdiu pendet an poſthumus naſcatur: et ſic an teſtamentum rumpatur. hoc dicit. ratio huius eſt quia dubitatur de viribus teſtamenti ⁊c. vt. l. ſed et ſi de ſua. ſupra eodē. Aſſignat glo. aliam rationem: qꝛ inſtituti expectant preteritos. vt. l. ij. §. expectandi. j. de bono. poſſeſ. ſm tabu. quod hic non examino. dic vt ibi. ¶ In ſecunda parte. ſcilicet in ver. ſed ſi vacuo. ſic pone caſum. Queritur an idem eſſet ſi filius in poteſtate eſſet inſtitutus et venter preteritus. Et reſpondeo ſi in veritate venter eſſet vacuus. licet non crederetur: filiꝰ in poteſtate ſtatim eſſet ſuus heres ⁊ decedens trāſmittit: emancipatus vero non eſt ſuus heres nec adire poteſt: donec vxor putatur pregnans. hoc dicit. ſic ergo ſi venter eſt vacuus differt ſuus ab emancipato: ergo a contrario innuit quod ſi venter eſt plenus nec ſuus: nec emancipatus: interim eſt heres. ¶ In tertia parte ſic pone caſum ex eo quod dictū eſt. ſ. a cōtrario ſenſu ꝙ vbi ſuus ventre pleno interim non eſt heres. ſequitur illud quod ſi filius ſuus interim decederet nihil ad heredes tranſmittit̃: qa nō eſt heres ſuus p. l. nec p aditionē. inquantū ergo videt̃ ꝙ decedens nihil tranſmittat iuriſcōſultus fatetur ꝙ ſequeretur illud inconueniens. ¶ Sequitur quarta pars: ⁊ illam diuide in tres. Primo dat remedium cōtra incōueniens. Scđo ponit rationē. Tertio illud extendit. ſecunda ibi quia ſiue. tertia ibi. eademqꝫ ratio. Prima particula legit̃ duobus modis vt colligitur ex gl. primo vt quod dicit decreto. intelligitur. i. per bo. poſ. cōtratab. et ita intelligit g'o. ſuper illo verbo. ſm illā ſic pone caſum. ¶ Quero qđ remediū eſt contra dictū inconueniens. Rñdeo remediū eſt ꝙ ille filius qui decedit trāſmittit ad heredem ſuū ius petendi bo. poſ. contratabu. ex decreto iudicis interponendo ſuper bo. poſſ. filio: et heredi eius ſuccurritur. h. d. hec lect. pbat̃ in. l. illud. in fi. cū l. ſeq. j. de bo. poſ. cōtratabu. tenē do iſtā lec. dicas ꝙ ſiquidē heres filij vult venire per cōtratab. pendente dubio an naſcat̃ poſth. pōt: idē ſi poſt poſthumū natū ſed ſi poſthumus non eſſet natus et certū eſſet ipſum non naſciturum: tunc non veniret per contratabu. quia certum eſt teſtamentum non rumpi: ſed per ſecundum tabul. ita debet intelligi alternatiua

poſita in dicta lege illud. in fin. cum. l.
ſeq. vt ibi ſcripſi. lꝫ gloſſ. aliter ſentiat.
Secundo mõ legitur ꝙ hic loquitur
de decreto pꝛeſentis. l. dicit ergo iuriſ
cõ. ꝙ eſt ſuccurrendũ contra pꝛedictũ
incõueniens filio decreto et autoꝛita-
te pꝛeſentis. l. vt decedens ille heredi
tatem lꝫ non queſitā ipſo iure vel per
aditionē trāſmittit. h. d. hoc ſentit gl.
cū dicit ex hac. l. no. hereditatem non
agnitā tranſmitti. idē not. in. l. ſcriptꝰ.
j. de car. edi. ⁊ iſta lec. plꝫ. Sumus enī
in materia de acq̃. here. de iure ciuili.
⁊ lex in dubio dꝫ intelligi ſm ſubiectā
materiā in qua poſita eſt lex. vt. l. im-
peratoꝛes. de in diē adiect. et no. in. l.
fi. ſ. de cõdi. indeb. ¶ Sequit̃ qꝛ ſiue
frater inſtat querēs q̃ eſt equitas que
mouet nos ad ſtatuendū hoc cõtra re
gulam iuris cõis. Rñ. qꝛ ſiue poſthu-
mus naſcatur ſiue nõ: heres futurus
erat: ergo equū eſt qꝺ decedēs tranſ-
mittat. ¶ Sequitur ver. eadēqꝫ ratio
⁊c. inſtat querens erit ne idē in eman-
cipato? Rñdeo ꝙ ſic qꝛ eadē eſt ratio
h. d. notabilia collige ex ſummario et
ex caſu in terminis. ¶ Oppo. ad pꝛi-
mum qui in oēm euentū futurꝰ eſt he
res nõ impeditur adire. vt. l. qꝺ ſi du-
bitetur. ſ. eo. ſed emācipatꝰ eſt. hmõi
vt in fi. huius. l. ergo adire poteſt. cu-
ius cõtrariū dꝛ hic. Sol. l. ꝙ ſi dubite
tur. loquit̃ qñ nõ dubitat̃ in cauſa acq̃
ſitionis. ſciebat enī ibi defunctū deceſ
ſiſſe teſtatū. ſed dubitatur an in ciuita
te vel apud hoſtes ⁊ ſic erat cauſa cer
ta: qꝛ ex teſtõ ſuccedebat. hic vero erat
a incertꝰ [a] de cauſa ſcꝫ an ex teſtõ an ab
inteſtato. ergo adire nõ pōt. lꝫ in oēm
caſuꝫ futurus ſit heres. vt hic ⁊. l. ſi is
ad quē. ſ. e. ¶ Ex iſta pꝛima parte no.
1 † qꝺ pꝛimioꝛ agnatus decedēs pen-
dente dubio an poſthumus naſcat̃. lꝫ
ſciat teſtatoꝛē defunctū: ius deliberā-
di ad heredē nõ trāſmittit per. l. cum
antiquioꝛibus. C. eo. nā ſibi hereditas
interim nõ eſt delata. vt hic dꝛ in text.
rotūdo: ergo nõ pōt ſcire ſibi delatā.
ꝓbatur qꝛ non dꝛ delata hereditas q̃
nõ pōt adiri. j. de ver. ſig. l. delata. et
ſic cõſului. ¶ Ad ſcꝺam partē hic op.
dꝛ hic a cõtrario ꝙ vētre pleno filius
in ptāte interim nõ eſt heres. cõtra. ſ.
2 eod. l. cū quidā. §. ſuū. Rñ. dixi † ibi lex
ſemꝑ eſt certa de omni eo de quo eſt
certum in natura. et ideo ſi venter eſt
vacuꝰ. lꝫ apud nos dubitet̃ lex eſt cer-
ta et facit filiū in ptāte ſuū heredē. vt.
hic et in cõtrario: ſed lex non eſt certa
de eo ꝙ nõ eſt certū in natura natura
ta: ſed ſolūmodo eſt certū apud deū:
et ideo ſi venter eſt plenus pōt eſſe ꝙ

naſcatur viuus: et qꝺ nõ naſcetur hoc ſoli deo liquet
nõ aūt eſt certū in natura naturata. ideo lex non eſt
certa nec filiū facit ſuū heredē vt hic. et hoc not. di-
cit tex. in. d. §. ſuū. ibi. nā per naturā humane cõditio
nis ⁊c. quaſi dicat. l. eſt certa. de eo ꝙ eſt certū in na-
tura non de eo qꝺ eſt ſuꝑ naturā certū vt deo. ¶ Ex
3 iſta parte no. † caſum expꝛeſſum ꝙ filius in ptāte he
reditatē paternā nõ agnitā tranſmittit ad quoſcūqꝫ
heredes: nõ enim loquitur de filio ſe immiſcente: qꝛ
non poterat pꝛopter incertitudinē. cū enim extraneꝰ
non poſſit adire vt hic dꝛ. ergo nec ſuus immiſcere.
vt. l. cū bonis. j. eo. Itē tex. iſte dicit heres fuiſſe in-
telligitur. q. d. lex facit eū heredē. et lꝫ deceſſerit he-
res fuiſſe videt̃ vt trāſmittat. nec potes dicere qꝺ ſit
hic caſus ſpecialis: quia hec lex ſolū ſpeciale inducit
eo caſu quo filꝰ nõ intelligit̃ a iure heres fuiſſe. ſcꝫ
qñ venter erat plenus. vt ptꝫ ex ſequenti parte. vt. ſ.
4 dixi. ¶ Ex pꝛedictis † etiā ptꝫ ꝙ qñqꝫ inter moꝛtē et
aditionē in filio ſuo eſt mediū: vt quādo venter erat
plenus vt plene dixi in. l. fi. ſ. de condi. inſtitu. ¶ Ve
nio ad tertiū et ad quartū ſimul et op. nõ dꝫ eſſe me
5 lioꝛis † cõditionis qui eſt in caſu dubij quā qui eſt in
caſu certo. vt. l. oꝛdinata. §. fi. de libe. cā. l. iulia. in pꝛin.
de cõdi. inde. et. l. j. in pꝛinc. j. de leg. iij. ſed ille q̃ eſſet
ſciens hereditatem ſibi deferri: ⁊ ea nõ adita decede
ret: non tranſmitteret. vt. l. j. §. in nouiſſimo. C. de ca-
du. tol. ergo nec iſte dubitans. So. ſi conſtaret quod
ſciuiſſet et non adiuiſſet: ſed adire neglexiſſet: tūc de
cedens non tranſmitteret per rationem pꝛedictam:
ſed lex pꝛeſumit quod ſi fuiſſet certus adiuiſſet ſed
pꝛopter illud impedimentum non potuit. ita intelli-
git gloſſ. C. de reſtitut. mili. l. j. in fi. mag. glo. dum al-
legat. l. j. §. j. ſ. ſi mulier ven. nomīe. vbi eſt quaſi idē
caſus. cum iſto vt ſtatim dicam. ¶ Oppo. ſ. ſi mul.
ven. no. l. j. §. fi. Sol. dicit gl. quod ibi in extraneo hic
in filio: quod eſt contra. l. ſcriptus heres. j. ad carb.
que eſt in extraneo loquit̃. dic ergo ꝙ hic et in. l. ſcri-
ptus. cõtra eū qui impediuit me adire ponendo me
in dubitatione non poterat haberi regreſſus: qa nõ
fecit doloſe vel non eſt ſoluendo: ſecus ſi poſſit cõtra
illum haberi regreſſus. vt ſi mulier calumnioſe di-
xit ſe pꝛegnantem et eſſet ſoluendo: vt in contrario.
pꝛo quo facit. ſ. de eo per quem factum erit. l. fi. j. de
leg. j. l. plane. la. ij. §. j. ad. l. aquil. l. inde neratius. §. j.
quod not. in lege in teſtamento. ij. j. de condit. et de-
mon. ¶ Venio ad materiam quam gloſ. hic tractat:
et glo. in fi. ponit vnam regulam negatiuam: que eſt
b quod hereditas nõ adita non tranſmittitur: [b] vt. C.
eo. l. iij. et. l. quoniam. et de cadu. tol. l. j. §. in nouiſſi-
mo. ab iſta regula excipit gloſ. multos caſus: qui in
veritate non ſunt caſus ſingulares ſed magis ſunt
regule exceptiue non ita vniuerſales ſicut regula a
qua excipiūtur. vt infra patebit. Pꝛimus ergo caſus
6 in quo fallit regula eſt hic. dicit gloſſ. ex quo † talis re
gula colligitur. qui pꝛopter aliquam dubitationem
adire non poteſt: et in omnem euentum futurum ſe
heredem cognoſcit: interim decedens tranſmittit: ꝙ
hec regula debeat ſumi: pꝛobo ex fine huius. l. vbi
iuriſconſultus extendit ad omnem caſum vbi eſt ea
dem ratio. quare dicit quod ſe cognoſcit futurū he-
redem in omnē caſum? Rñdeo ꝙ ſi ignoꝛaret: pꝛo-
pter aliā cauſam impediret̃ qꝫ pꝛopter dubitationē:

a ¶ Incertus. ſolus erroꝛ cauſe acq̃ſitionis vitiat hereditatē ⁊ addꝺ bar. in. l. is qui putat. ſ. e. vbi ponit rõnem huius. l.

b ¶ Nõ trãſmittit. hereditas nõ adita: non trāſmittit. addꝺ duas not. ſal. q̃s poſui poſt bar. in d. l. qm̃ ſoꝛoꝛē. C. de iure deli. et not. ꝑ ſali. in. l. apud hoſtes. C. de ſuis et leg.

et ſic decedens nõ trāſmitteret. vt. l. qui poſthumos
7 j. ad ſille. ¶ Quero † quid ſi filius ignoꝛat an pater
fecerit teſtm̄ vel non? Rñdeo in filio ſuo non eſt du-
bium qꝛ interim eſt heres. quia cū ſit certū in rerum
natura lex facit eum heredem vt hic. ⁊. l. ex militari.
§. fi. cum. l. ſeq. de teſta. mil. ⁊. l. eius qui in pꝛouincia.
in fi. ſi cer. pet. cū ſimi. in filio emācipato ſm iſta tem
poꝛa decedens nõ tranſmittit quia neſciebat in oēm
euentū ſe futurū heredem. poterat enim eſſe ꝙ teſta
toꝛ ſibi aliquid reliquerat quoquo relicti titulo quod
a ſufficiebat [a] vt. l. omnino. C. de inoffi. teſta. ⁊ in autē.
de trien. et ſe. §. j. ſed hodie cum debeat ſibi relinqui
iure inſtitutionis cognoſcit in oēm euentū ſe futurū
heredē: lꝫ non inq̃ſitū ſiue decedat teſtatus ſiue inte
ſtatus. ideo decedēs trāſmitteret per regulā huiꝰ. l. e
8 ¶ Quero † qꝺ de alio veniēte ab inteſtato? Rñdeo
idem ſi in omnē euentū futurū ſe heredē cognoſcit:
exemplū. pꝛoximioꝛ agnatus reperitur inſtitutus in
teſtõ qꝺ teſtm̄ dꝛ falſo ab alio fabꝛicatū: ⁊ ſic nõ pōt
adire vt. l. cū falſum. ſ. eo. tamē ſiue ſit teſtm̄ ſiue nõ:
cognoſcit ſe futurū heredē. ⁊ interim decedēs tranſ-
mittit per regulas huꝰ. l. facit. j. de bo. lib. l. ſi filius.
§. fi. ¶ Scꝺs caſus poſitus in glo. eſt. j. ad carbo. l.
9 ſcriptus. ex quo talē foꝛmo regulā. ¶ Quoties † q̃s
facto alterius impeditur adire: decedens heredita-
b tem nõ aditā tranſmittit [b] vt ibi. ⁊. l. ſi filius. in fi. j. de
bo. li. ⁊ ſic eſt idē caſus cū iſto. lꝫ ibi glo. ponat ꝓ di-
uerſo: qꝺ intellige niſi cõtra illū impedientē habere
poſſet regreſſum. vt. l. j. in fi. ſ. ſi mulier vē. no. ⁊. ſ. di
xi. facit optime. ſ. qꝺ me. cau. l. ſi mulier. §. fi. ¶ Ter-
c tius caſus [c] poſitus in glo. eſt. j. ad ſilleia. l. iij. §. elegā
ter. et. l. q̃ poſthumos. ex q̃ talis dat̃ regula. ¶ Quo
10 ties † quis timoꝛe pene legalis tātum impeditur adi
re interim decedens tranſmittit: vt ibi. impedieba-
d tur enim pꝛopter timoꝛē pene [d] ſenatuſconſulti ſille.
11 ¶ Et pꝛopter hoc dicebā in † q. de facto. ſtatutū eſt
hic quod nullus foꝛenſis poſſit aliquo tit. in territo-
rio huius ciuitatis aliqua bona acquirere ſub certa
pena niſi pꝛimo ſe faciat allibꝛari. contigit ꝙ moꝛtuo
quodā peruſino quidā foꝛenſis eius pꝛimioꝛ cõſan-
guineꝰ venit ad ciuitatē iſtā vt faceret ſe allibꝛari et
poſtea adiret: āteqꝫ poſſet hoc expedire ipe eſt moꝛ
tuus. dicebā ꝙ iſtam hereditatem non aditā tranſ-
mittit: qꝛ timoꝛe pene ſtatuti diſtulit adire per regu-
lam pꝛedictā. facit: qꝛ pꝛeparabat ſe. vt. l. quemadmo
dum. de inoffi. teſta. Iſtos tres caſus ponit hic gloſ.
de iure ffoꝝ. Alios caſus quos ponit ꝓbat per iura
C. ⁊ ideo nõ attendēdo oꝛdinem glo. aſſumam illas
ll. ſm qꝺ fuerūt pꝛioꝛes vel poſterioꝛes. ¶ Quartus
caſus in quo fallit dicta regula eſt. C. de ſuis ⁊ legiti.
l. apud hoſtes. de quo caſu ſunt multe contentiones
quidā enim aſſumunt inde talē regulaꝫ. Hereditas
aſcendentis etiā nõ adita tranſmittitur ad aſcenden
tes. qꝺ tꝫ glo. ibi dū dicit ſpeciale in matre. Idē not.
in. l. j. C. de his qui ante aper. ta. ⁊ in. l. ij. C. ad oꝛfi. iſta
regula eſt contra. l. ij. §. ſi quis ex liberis. j. ad tertul.
contra. l. ſi infanti. C. de iur. delib. in eo qꝺ dicit quod
ſpeciale eſt in infante vt tranſmittatur ad patrē vel
ad aliū aſcendētē ꝑ lineā paternā: oēs alias heredi-
tates non agnitas non tranſmittit. Alij dicunt ꝙ in
d. l. apud hoſtes. ideo fuit quia ſciuit filia hoꝛam ca-
ptiuitatis qua fingitur pater moꝛtuus: et ſic talē col-

ligūt regulā qui ſcit moꝛte fictā licet
ignoꝛet verā interim decedēs trāſmit
tit. hoc eſt contra caſum. l. nec nos. C.
de cap. vnde alij dicūt ꝙ ibi eſt ratio
qꝛ erat ſuus heres: qꝺ ego teneo. Ex
quo talē colligo regulā veriſſimam.
12 † Suus heres de iure ciuili heredita
tē nõ aditā vel agnitā tranſmittit ad
quencūqꝫ ſucceſſoꝛē [e]. hic eſt caſus ibi
dū ita dicit ſua heres extitit. ⁊ in. l. iij.
C. de iure delib. non violando literā.
et hoc erat de iure antiquo digeſtoꝝ.
text. eſt hic in ſecunda parte. vt. ſ. di-
xi. et. l. ex militari §. fina. cum. l. ſeq. de
teſta. mili. j. de reb. dub. l. qui duos. §.
cum in bello. et. §. fina. et de ſtip. ſer. l.
liber homo. §. fi. de iure fiſ. in. l. lucꝰ.
de caſt. pec. l. hereditate. §. filius. hoc
pꝛobatur per rationem: inſpecto me-
ro iure ciuili anteqꝫ filius haberet be
neficium abſtinendi non eſt dubium
ꝙ tranſmittebat: dubium facit hodie
beneficium abſtinēdi cõceſſum filio:
ꝑ qꝺ equiparatur quodāmodo extra
neo. vt. l. nā nec emancipatus. j. de le-
13 ga. j. ſed beneficiū † abſtinendi fuit in
troductum in fauoꝛē filioꝛum: vt. l. ne
ceſſarijs. ſ. eod. inſtitu. de here. quali.
et diffe. §. ſui. ⁊ vbicunqꝫ non eſt fauoꝛ
filij: beneficium nihil operaret̃. vt. l. ſi

a ¶ Quod ſufficiebat. Barto. hic videtur male loqui
pꝛimo quia ſm iſta iura digeſtoꝛum filio erat relin-
quendum iure inſtitutionis. l. inter cetera. et ibi late
dixi. de liber. ⁊ poſthu. ꝙ etiam habebit locum in fi-
lio emancipato. vt. l. ita tamen. §. qui rogati. ad tre-
bel. et in. l. filijs. ſ. de minoꝛ. itēꝫ ſm tempora. C. ſm q̃ ſufficiebat relinqui filio titulo legati vel fideicõmiſſi idē erat et in filio emancipato ⁊ in poteſtate vt patet in. d. l. omnino. ⁊ in auten. de trien. et ſemiſ. §. j. que iura loquuntur in omnibus his quibꝰ cõpetit q̃rela.

b ¶ Tranſmittit. ⁊ adde not. q. formatam per Bald. in. l. filius matreꝫ. C. de inoffi. teſta. ~‡ Andre. Poma.

c ¶ Tertius caſus. vide Oldr. cõſilio. cviij. ad fi.

d ¶ Timoꝛē pene. vide hic Ange. ⁊ ro. in. l. ſi quis in graui. §. eleganter. j. ad ſilleia.

e ¶ Quecūqꝫ ſucceſſoꝛē. ⁊ adde Barto. idē volentem in. l. iij. ⁊ in. l. ſi infanti. in. v. col. de iure deliber. et pꝛo Bar. eſt bonus tex. ⁊ ibi Bar. in. l. j. §. ibidē. de colla. bono. vbi dꝛ ſecus tamen eſſe in bo. poſ. cõtra tabu. ⁊ de hoc pleniſſime habetur ꝑ Bald. in repe. l. in ſuis. de lib. ⁊ poſthu. in. xxiij. col. aduerte tamen ꝙ Bald. multum no. in. l. qui ſe patris. in. vj. col. C. vnde li. vult ꝙ ſi deceſſit auꝰ ⁊ poſtea filius qui hereditatē patris repudiauit ꝙ nepos poteſt dici ſuus auo. nam tene-bat pꝛimū locū tēpoꝛe moꝛtis aui ⁊ ſic nõ erat ſuus ⁊ neceſſarius ꝙ ſi aui nepos decedat hereditate non adita illam non tranſmitit ad oēs ſed ſolū ad deſcē dentes per. l. j. C. de his qui an. ap. tab. ⁊ de materia vide etiam Bal. in. l. ſi filius heres. de lib. ⁊ poſthu. in vlti. col. vbi tenet opi. Barto. ⁊ ſubdit ꝙ vbi lex defert aditionē ibi hꝫ locū tranſmiſſio hereditatis nõ adite. et quid in ſuo qui nõ erat neceſſarius. ⁊ de materia etiaꝫ habetur per Bal. in dicta. l. apud hoſtes. C. de ſuis ⁊ legiti.

filiuz qui patri.ſ. de vulga. ⁊ pup. ⁊ ꝑ
regulã quia quod fauore introductuz
eſt ⁊c. vt. l. quod fauore. C. de legi. ſed
ſi illud beneficiũ impediret tranſmiſ-
ſionem eſſet detrimentuz filij. ergo ni-
hil operatur. Sed ſi dicas non eſt de
trimentum quia forte hereditas eſt
damnoſa. Reſpon. imo detrimentum
eſt ſimpliciter: quia ſi eſt damnoſa he
res eius poterit abſtinere ſicut ipſe
poterat ante immixtionem. vt. l. ſi q̃s
filium. §. j. ſ. eo. intereſt ergo filij trãſ-
mittere illud ius adeundi cum bene-
ficio abſtinendi ſicut ipſe habebat. ꝓ
pter hoc enim forte habebit heredez
non habiturus alias ar. l. iulia. al's ſi
pupillus. in princi. ſ. eo. ⁊ hoc eſt q̃d
dixit tex. ⁊ expreſſe in. l. fi. §. j. C. de cu.
fur. licet glo. ibi vellet deſtruere illuz
tex. dicit enim tex. ꝙ iure antiquo nul
la erat dubitatio ꝙ filius ſuus here-
ditatem paternã tranſmittat ad quoſ
cunq;: cum beneficium abſtinendi ſit
introductum ad ſui cõmodũ: vt gloſ.
ibi dicit licet poſtea inferat aliud ſcilz
ꝙ non tranſmittat ⁊ male. ⁊ illud com
muniter tenent oẽs moderni. Cy. in
d. l. apud hoſtes. Ricar. ⁊ do. Ray. et
collegium huius ciuitatis ſemel con-
ſuluit hic inter quos fuit do. Ray. de
monte vbiano vir recolende memo-
rie. Sed do. Ja. de bel. diſputauit hic
ſuper hoc vnam queſtionem. ⁊ circa
hoc poſuit quatuor regulas ĩ effectu.
tres negatiuas ⁊ vnam affirmatiuaz:
quas referam vobis ad literam vt vi
deamus an procedant. ¶ Prima re-
14 gula † eius eſt talis. Quoties ſu⁹ he-
res liberum habet arbitrium ſe. im-
miſcendi: quia ſciens habilis etatis ⁊
compos mentis: nec habet impedi-
mentũ iuris vel facti regulariter non
tranſmittit hereditatem etiam pater-
nam ad matrem vel ad extraneum:
ſed ad liberos vel ad patrem: ſi eſt
auita: vel extranei ſi eſt infans: vel ex-
tranei: ſi eũ recuſauerit: vt. l. j. §. in no-
uiſſimo. C. de cadu. tol. et. l. ſi infanti.
C. de iure deliber. ſ. eod. l. qui in alie-
na. §. interdum. ⁊. l. ſi quis filium. §. j.
et. l. et qui. ¶ Secunda eius regula
eſt. Quoties ſuus heres habet impe- a
dimentum accidentis vel ignorantie
vel alterius impotentie iuris vel fa-
cti: eo caſu tranſmittit etiam nõ agni
tam: et ignorans et ad quemlibet ex-
traneum vt. l. hereditate. §. filiꝰ. j. de
caſtren. pecul. et. l. qui duos. §. cum in
bello. ⁊. §. fin. j. de reb. dub. ⁊. l. apud
hoſtes. de ſuis et legitimis. ¶ Ter-
16 tia regula † eius eſt. Quoties ſu⁹ he-
res habet impedimentum naturale.

a ¶ Cuz in bello. ſed certe. §. il-le nõ facit ꝓ Bar. q2 loqtur in filio pube-re in pupil lo eñ non poſſet ha-bere locuz: ꝑ. d. l. qui duos. §. fi. ⁊ ita tz bar tol. in. d. §. cũ in bello.

quia infans vel furioſus eo caſu non tranſmittit he-
reditatem paternam etiam ad matrem vt. l. ſecunda
§. ſi quis ex liberis. j. ad tertul. vbi eſt caſus ſecundũ
eum. et. C. de cur. furio. l. j. §. tali. ⁊. §. ſin autem in furo
re. C. de iur. deliber. l. ſi infanti. §. ſi vero. ⁊ ibi not. in
15 gloſ. ¶ Quarta regula eius eſt. † Quoties filius nõ
eſt ſolus legitimus heres ſed ſunt alij liberi qui cum
eo ad hereditatem admittuntur: eo caſu nec pater
nec infantis mater ex tertul. vocantur: ſed hereditas
quecunq; transfertur ad fratres ⁊ coheredes: exclu-
ſis aſcendentibus. Caſus eſt apertus ſecundum eũ
in l. ſecunda. §. ſi quis ex liberis verſic. ſed ſi non ſo-
lus. j. ad tertul. ⁊. C. ad orfi. l. ij. iſta ſunt verba ſua ad
literam: que examinemus. ⁊ inquantum in dictis ver
bis continetur hereditatem paternam non aditam
tranſmitti. concordat cum regula quam ſupra poſui
in alijs diſcordat nec dicit bene ⁊ cetera. ideo videa
17 mus per ordinem. Prima † regula que dicit filiũ ſciẽ
tem et habilem ad edeundum non tranſmittere niſi
ad ſuos: non eſt vera. primo per. l. cum antiquiori-
bus. C. de iure deliberan. in principio. vbi dicitur fi-
lium deliberantem poſſe et in ſuam poſteritatem de
liberationem tranſmittere. et pro etiam: quaſi dicat
non ſolum ad extraneos ſed etiam ad ſuos tranſmit
tit deliberationem: Dicetis vos. hic non eſt ſanus in
tellectus: quoniam arguit de minore ad maius affir
matiue. ſed reſpondeo in heredes ſuos videbatur
quod non tranſmitteret deliberationem ſeu ius de-
liberandi: ſed eum faceret neceſſarium: argumento
ſ. eodem. l. qui in aliena. §. interdum. ſed extraneum
non poterat facere neceſſariũ. ponit ergo ibi pro con
ſtanti quod in extraneum tranſmittit ius deliberan
di et etiam in ſuam poſteritatem. ¶ Preterea ſcien-
tia eſt cauſa tranſmiſſionis: ⁊ adiuuat ius trãſmittẽ
di. vt dicta. l. cum antiquioribus. ſed ſecundum eun-
dem Jacob. ignorans tranſmittit. vt in ſecunda ſua
regula. ergo multomagis ſciens. Preterea ratio trãſ
miſſionis eſt quia ſuus heres eſt. vt dicta. l. apud ho
ſtes. ⁊ hac. l. cum ſi. ſed illa ratio habet vniformiter
locum tam in ſciente q̃ ignorante. ergo apparet q̃d
prima regula domini Jacob. non eſt vera: exceptio-
nes quas ipſe ponit a dicta regula faciunt pro me
quia concordant regule mee: ideo illas non exami-
no. ¶ Secunda regula domini Jacob. ſimiliter con
18 cordat cum mea. ¶ Tertia regula † que dicit quod
impeditus impedimento nature. vt quia infans vel
furioſus non tranſmittit paternam: ſimiliter non eſt
vera in infante. probo per caſum. l. lucius. infra de iu
re fiſci. licet quidam diuinando dicant quod ibi fuit
adita hereditas. ita quod infans tranſmittit: proba-
tur infra de rebus dubijs. l. qui duos. §. cum in bel-
loª. ſed ipſi reſpondent quod ibi fuit infans impedi-
tus per ignorantiam ⁊ per mortẽ ſubito ſecutã. et ſic
fuit impedimentum aliud quam nature: ſed male di-
cunt: quia ſi verum eſſet quod impedimentum infan-
tie impediret tranſmiſſionem: poſito quod concur-
rant plura alia impedimenta que non haberent im-
pedire inſpiceremus illud vnũ impedimentũ infan-
tie ꝙ nocet. vt. l. q̃ poſthumos. ad ſil. Preterea ſi di-
ceres ꝙ infantia cũ ignorãtia ſimul facit ꝙ ſit locus
trãſmiſſioni ergo infans ſemꝑ trãſmittit cum ſemꝑ
ignoret. Jd aũt quod dicit de furioſo. eſt cõtra text.

a non violãdo eũ in. l. fi. §. j. C. de cur. fur. Non ob.ª ad a
tertul. l. ij. §. ſi quis ex liberis. quã ipſe alleg. pro caſu
q2 ille §. facit pro iſta opi. ẜm vnã lect. ibi poſitã ⁊ be
ne. quã ipſe allegat pro caſu. nã ibi queritur vtrum fi
lius qui deceſſit ante agnitã hereditatẽ patris no-
ceat matri patris ſui. Reſpondet ꝙ ſi non naſcit̃ ſu⁹
patri: quod matri patris non obſtat. ergo a contra-
rio ſenſu ſi naſceretur ſuus matri: patri obſtaret: et
ipſe hereditatem illam tranſmitteret ad ſuos here-
des: q2 ſuus: et ſi dicas quomodo poteſt eſſe q̃d non
naſcatur ſuus patri ſuo? Reſpondeo quod erat cõce
ptus anteq̃ pater emãciparetur. vnde natus nõ eſt
ſui iuris ſed in poteſtate aui ẜm gloſſ. ibi poſitam et
bene. ita tenent docto. in. d. l. apud hoſtes. C. de ſuis
et legi. Non obſt. l. vlti. C. de cur. furio. §. j. et. l. ij. §. ſi
quis ex liberis. j. ad tertu. quos ipẽ allegat. quia illi
§. loquũtur in hereditate materna vel extraneorum.
nam paternam furioſus tranſmittit. vt ead. l. §. fina.
19 ¶ Quarta regula † dicti domini Ja. ſimiliter nõ eſt
vera. nam. l. ij. C. ad orfi. loquitur in hereditate ma-
terna. et ſic filius non eſt ſuus heres. Non ob. j. ad
tertul. l. ij. §. ſi quis ex liberis. ver. ſed ſi non ſolus. q2
ibi ſimiliter loquitur in filio qui non erat in poteſta-
te patris: vt patz ex caſu quem poſui modo in dicto
b §. ſi quis ex liberis. Concluditurᵇ ergo quod filius
ſiue ſciens ſiue ignorans ſiue impeditus adire ſiue
non impeditus: hereditatem paternam non agnitã
tranſmittit. ſi enim ſuus heres eſt de iure ciuili. per
l. ſupra alleg. potiſſime per. l. liber homo. §. j. de ſtip.
ſer. que dicit quod filia ſua etiam errans in iure he-
reditatem patris non agnitam tranſmittit: et ſic tol-
lit illam diſtinctionem an habuerit iuſtam cauſam
ignorandi vel non. Non ob. l. ſi infanti. de iure delib.
ex qua principaliter fundant ſe qui tenent cõtrariũ.
nam ibi dicitur omnes hereditates filio delatas nec
agnitas non tranſmitti: perinde acſi delate nõ eſſent
quia loquitur in hereditatibus in quibus eſt neceſſa-
ria aditio ſeu agnitio: quod idem eſt: vt patet in lite-
ra dum dicit non agnitas. Jn hereditate autem pa-
terna non eſt neceſſaria agnitio: quia. l. facit eum he-
c redemᶜ ſi ipſe non abdicat eam a ſe. vt lege neceſſa-
rijs. ſ. eod. merito tranſmittit. Non obſt. l. cum anti-
quioribus. C. eo. q̃ videtur ponere ꝙ de iure antiquo
erat ſpeciale in filio qui tranſmittebat ius delibe. ad
ſuos. q2 ibi eſt dictio ⁊ pro etiam: vt. ſ. dixi. Non ob.
l. j. §. j. in nouiſſimo. C. de cad. tollen. q2 ibi ſimpliciter
loquitur in hereditate q̃ egeret aditione. Predicta
20 vera † qñ filius in poteſtate ꝑ. l. efficit̃ ſuus heres pa-
tris: ſecus ſi aliqua cauſa exiſtentia ſui heredis ceſſa
ret. forte quia haberet ſubſtitutum vulgarem: tunc
enim non tranſmitteret niſi agnitã: quia ceſſat ratio:
quod probatur in. l. ſi filius heres. ſ. de libe. ⁊ poſth.
Et hoc caſu quo non efficeretur ſuus non tranſmitte
ret ad heredes: niſi ex ſpeciali prouidentia huius. l.
dixi plene circa hunc paſſum in. l. ſi filius qui patri. ſ.
21 de vulga. ⁊ pupil. ¶ Item predicta vera † niſi filius
ipſe hereditatem paternam repudiauerit. tunc eniz
non tranſmittit. vt. l. j. C. de his qui ante aper. ta. nec
22 † plus commodi tranſmittit ad heredem ſuum quã
ipſe habiturus eſſet: ⁊ quia hoc caſu propter illã ab-
23 ſtenſionem ceſſat illa ratio qua dicebatur ſu⁹ heres.
d ¶ Circa predicta † quero ᵈ quid de hereditate ma-

¶ Non obſt. vide Bald. in. l. j. in fi. C. de his qui ante
aper. tabu: ⁊ in. d. l. apud hoſtes. in. ij. colum. ⁊ not. ꝙ
non tranſmittitur hereditas fratris impuberis qui
eſt pupillariter ſubſtitutus vt per Bartol. in. l. ſed ſi
plures. §. quos poſſum. ff. de vulga. ⁊ pupil. cum con
cord. de q̃bus ibi. ~ Andreas Pomate.

terna vtrum non agnita tranſmitta-
tur? Videtur ꝙ ſic: vt. l. pe. C. de ſuis ⁊
legi. vbi dicitur ꝙ filius ſuccedit ma-
tri ipſo iure. ſed intellige. ſ. ſi adeatur b
ab homine. ſicut dicimus in cõpenſa-
tione. nõ enim tranſmittitur nõ agni-
ta per tex. in. l. ij. C. ad orfi. ⁊ per regu-
lam dicti. §. in nouiſſimo. ¶ Quero
24 † an hodieᶜ emancipatus hereditatẽ
patris non agnitam trãſmittat ſicut e
ſu⁹. vĩ quod ſic. C. de legi. here. l. me-
minimus. vbi dicitur quod emãcipa- c
tus ſuccedit ad ſimilitudinem ſuorũ.
ſed in ſuis non eſt dubium. vt dictum
eſt. ergo ⁊ cetera. per hoc. quia ſubla-
ta eſt hodie differentia emancipatio-
nis ⁊ patrie poteſtatis. vt in aut. de
here. que ab inteſta. §. nullam. et no.
q̃d ibi dicit text. nulla differentia ⁊c.
cogitabitis. ¶ Quintus caſus q̃ hic
ponitur in glo. eſt. C. de his qui ante
aper. tab. l. j. ex quo talem regulã col- d
25 ligo. ¶ Quoties † quis decedit here
ditate aſcendentis nõ agnita nec re-
pudiata: illã tranſmittit ad ſuos de-
ſcendentes: etiã ſi non ſit ſuus: vt ibi
patet: ⁊ illud eſt nouum q̃d introdu-
cit illa. l. videlicet q̃d nõ ſuus trãſmit-
tat. ſcz ad deſcendentem ex ſe tantũ.
qñ de iure antiquo ſuus tranſmitte-
bat non ſolũ ad ſuos ſed etiã ad quẽ
libet extraneum vt dixi. ſ. materiam
illius. l. examina. vt ibi ꝑ doc. ¶ Se-
xtus caſus qui ponitur in gloſſ. eſt. C.
de iur. delibe. l. ſi infanti. ex quo talez e
26 collige regulam. ¶ Quoties † quis
infans decedit hereditatem cuiuſcũ-
q; non agnitam ſed delatam trãſmit-
hereditatem non agnitam ad quoſcunq;: idẽ vide-
tur tenere Bar. in. l. ſi ex cauſa. §. papi. de mino. dũ
alleg. l. meminimus. C. de ſu. ⁊ leg. Item ad hoc vi-
de q̃d dixit Bar. in. l. gallus. §. et quid ſi. tantum. ſ.
de liber. ⁊ poſthu. ⁊ vide que dixi in aut. ſi qua mu-
lier poſt Bar. C. de ſac. ſan. ecc. adde Bal. in aut. in
ſucceſ. C. de ſuis ⁊ legi. ⁊ Ange. in. d. §. ⁊ quid ſi tan-
tum. adde Bal. in aut. in ſucceſ. C. de ſu. ⁊ legi. et de
hoc eſt caſus in. l. ſi fratris. C. de iure delib. ita tenet
expreſſe Bal. ibi. ⁊ Bal. in. l. licet. in eo. ti. ⁊ Ange. in
l. ſi eman. in fi. C. de colla. ⁊ ibi cum eo tranſit Paul.
et moder. ⁊ pau. in. d. §. ⁊ q̃d ſi tm̃. ⁊ Ange. in. l. ſicut
certi. C. de teſtamen. mili. ⁊ in. l. illud. ff. ſi pars here.
peta. Fulgo. et Pau. de caſtr. in autenti. ex cauſa. de
liber. preteri. et Jmol. in lege iam dubitari. de he-
redi. inſtitu. et in. l. cum quidam. §. ſeruum. ſ. eodẽ.
et etiam hic.

¶ Concluditur. iſta opi. eſt cõmunis vt dicit Alex. cõſi. lxxxiij. in. j. colum. na. ij. volu.

¶ Heredem. pro hoc facit text. in. l. j. §. qui ſunt in ptãte. in ver. ſtatiz infra ſi q̃s omiſ. cau. teſt.

¶ Quero. an hereditas materna nõ adita trãſmittat ad q̃ſcũq; adde Bar. in. d. l. j. adde Bal. cõſi. lxiij. ij. vol. ⁊. cccxiij. j. volu.

¶ Quero an hodie. an emancipat⁹ hodie trãſmittat

a ¶ Quero.hanc.q.indeciſam reliquit Bartol. in dicta lege ſi infanti.in.iiij.columna.C.de iure deliber. vide ibi Bald.et Bal.et Cyn.in lege ſecunda. C.ad oꝛfi.Paulus de caſt.in dicta lege ſi infanti. poſt bal. ibi tenet opiñ.Bartol.hic licet Nico.de matha. ibi ꝯtra. Idẽ cum Bar. tenẽt Ange.ꝛ Imola hic qui eũ limitat. Andreas Pomate.

b ¶ Pantonius.in pñcip.Limita vt per Alex.cõſi. clxiij. in. ij. colũ.ij. volu.et vide a Alex.i materia cõſi. xx.incip.viſo pceſſu in vlti.col. j.vol. alex. cõſi. clxiij. in.ij.volu. ꝛ ꝯſ.clxvij. in pe.colũ. eo.volu.et cõſilio.xx. in vlti.col. j.volu. ¶ Pantonius. q̃ro pone. Pe. de ancha. tenet contra Bart. in conſilio cccxlvij.allegat bal. in.l.ſi iſanti.vbi dicit eſſe caſum cõtra bar. C.de iure deliberan. Andreas Barbatia. Andreas Pomate.

c ¶ Quero pone.vide Alexand. conſil.clxj. in.iij.colum.cum ſequen.ꝛ Barto.conſi.xxij.ad fin.ꝛ conſi.clxxiij.

d ¶ Utrum heres.Uide Bar.in.l.ſi infanti.C.de iur. deliberan.

tit ad patrẽ vel ad ſuos alios aſcẽdẽ
tes per lineam paternã etiã ſi in eius
ptãte nõ fuiſſet perinde ac ſi adita fuiſ-
ſet vt ibi pꝫ. ¶ Sed circa hoc dubiũ
quero quõ põt eſſe ꝙ filius infans nõ
fuerit in ptãte patris. Rñdeo: vel qꝛ
fuit emancipatus per reſcriptũ princi
pis vt.l.fin.C.de emanci. vel qꝛ natus
erat ex filio emãcipato pꝛemoꝛtuo re
manente auo: vel qꝛ cõceptus et natꝰ
ante emancipationẽ patris. ¶ Que-
27 ro † quo iure aſcendentes hanc here-
ditatem petant. Rñdeo olim occupa
bat iure peculij.hodie vero heredita-
rio iure vt no.in.l.ſi iſanti. ¶ Quero[a]
28 filius infans cui † delata fuit heredi-
tas: deceſſit ſupſtite patre et matre vl' b
auo paterno et materno: illa heredita
te nõ agnita: queritur vtrum ſuccedit
pater ſeu auus paternus tantum. Quõ
videt qꝛ ipſe ſolus habet beneficiũ il-
lius.l.ſi infanti.nõ mater ſeu auus ma
ternus.in cõtrariũ qõ ſuccedit vterqꝫ
ſcdm foꝛmã auf.defuncto.C.ad tertu.
nam patri non datur illud beneficiuꝫ
ſimplr: ſꝫ ficta cauſa quia perinde eſt
ac ſi per infantẽ fuiſſet adita. facit er-
go etiã pater ſeu auus paternꝰ ſi vult
vt illa hereditas habeatur pꝛo adita.
ſed ſi ſic eſt vocaretur vterqꝫ ſcꝫ pat
et mater vel auus paternus et mater-
nus vt.d.auf.defuncto.ergo ꝛc. Bene
ficio ergo patris vel aui paterni voca
tur ad ſucceſſionẽ mater vel auus ma
ternus.ſic in ſilr vt.l.ſi poſt moꝛteꝫ.§.
fi.ĩ.de contratabu.cũ ſilibus.et ꝙ ibi
29 dixi. ¶ Quero: filiꝰ † emancipatꝰ ſub-
ſtituit filio ſuo infanti pupillariter ex
traneũ deceſſit relicto filio ſuo ꝛ auo
paterno ipſius filij. ille filius infans
deceſſit hereditate cuiuſdã extranei
ſibi delata ꝛ nõ agnita. Ad illã certũ
eſt ſubſtitutũ nõ vocari: qꝛ non hꝫ be-
neficiũ.l.ſi infanti.an vocetur auꝰ pater
nus puto ꝙ nõ.nã.d.l.ſi infanti.pꝛouí
det patri vel auo in eũ caſum tantum
in quo excludit ab illa hereditate pꝛo
pter hereditatẽ nõ aditã: ſed hic auꝰ
excluditur a ſucceſſione pꝛopter ſub-
ſtitutũ.nã ſi hꝛ̃ditas eſſet adita eſſet
ſubſtituti.vt.l.ſed et ſi plures.§.ad ſubſtitutos.de
vulg.ꝛ pupil. ¶ Septimꝰ caſus eſt.C.de iure delib.
l.cum antiquioꝛibus.ex quo talem colligeꝰ regulam.
30 ¶ Quoties quis ſciẽs hereditatẽ ſibi delatã dece-
dit ea nõ agnita vl' repudiata intra annũ: ad quoſcũ
qꝫ ius deliberãdi ꝛ adeundi tranſmittit vt ibi. circa
qõ multas nouas ꝛ pulchꝛas.q.feci in.l. qui duos.in
princi.ĩ.de reb.du.ꝛ dic vt ibi. ¶ Octauus caſus eſt
ſm glo.C.de inſti.ꝛ ſubſti.l.fi. ſed certe ille caſus nul
lã nouitatẽ ꝯtinet qꝛ ibi filꝰ ſuꝰ hereditatẽ paternã
nõ agnitã tranſmittit ad matrẽ que tranſmitteretur
ad quecũqꝫ.plures caſus nõ ponũtur in glo.ꝛ pꝛedi-
cta vera in trãſmiſſione hereditatis nõ adite que fit
ipſo iure.ꝛ eſt quedã trãſmiſſio que fit petita in inte-
grum reſti.de qua dicã in.l.pantonius.in pꝛin.ĩ.cod.
dixi in.d.l.qui duos. in pꝛin.ĩ.de reb.dub.

Si metus. Aditio facta metu reſcinditur.h.d. ¶ Opp.ſ.eo. l.qui in aliena.§.fi.dic vt ibi.

1 Quomodo heredi abſentis detur reſtitutio.
2 Et an heredi minoꝛis decedentis hereditate non adita detur reſtitutio.

b **Pantonius.** [b]Impeditꝰ adire ꝓpter iuſtam ab-
ſentiam: ſi decedat interim: ius peten
di reſtitutionem ad adeundũ ſuo he-
redi relinquit.h.d. multũ notabiliter.
Pꝛimo ponitur conſtitutio pꝛincipis continens ali-
quid cõtra ius cõmune. Scdo ponitur dictũ metia
ni cõtinens ius cõe. Scda ibi metianus. ¶ Oppo.
tempus petendi bo.poſ.eſt vtile. ergo nõ currit ab-
ſenti. Glo.dicit dic vt no.C.de reſti.mil.l.j. certe illa
opp.nõ obſt.huic.l.quia hic nõ dicitur ꝙ fuerit ex-
cluſus tẽpoꝛe ſed moꝛte.ſed bene obſtat ad.d.l. pꝛi-
mam.ideo reſponde vt ibi notabiliter no. ¶ Opp.
ſcdo ſi leſio nõ fuit cõpleta in abſentia nõ datur re-
ſtitutio.vt.l.qõ tẽpoꝛe.C.de reſti.mili.dicit gl.ſo. vt
ibi iſtum paſſum examinant doc.in.l.j.de re mili. in
1 iiij.q.ꝛ dicũt ſic. † Quandoqꝫ abſens ab heredita-
te vel bo. poſſ. excluditur tẽpoꝛis curſu.tunc heres
poteſt petere reſtitutioneꝫ ex perſona defuncti ſine
dubio.quia etiam ipſi defuncto cõpetebat vt in.d.
l.j.C.de re mili. Quandoqꝫ abſens excludit moꝛte.
et tunc ſi heres vult petere reſtitutionem nõ poteſt
de ſtricto iure: ſed de benignitate pꝛincipis. contra-
rium ſtatuitur in abſente cauſa reipublice.vt hic in
pꝛin.aut vult impetrare reſti.nõ ex perſona defun-
cti tantuꝫ ſed ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta
cauſa eſſe videbitur.tũc poteſt: totum enim hoc fa-
ctum.ſ.abſentia ꝛ moꝛs ſecuta faciunt vnã cauſam
iuſtam petendi reſtitutionẽ in integ.ꝛ hoc hꝫ locuꝫ
tam in abſente cauſa reipu.quam in quocũqꝫ abſen
te nõ culpabili: vel non doloſo.ꝛ hoc vult dicere hic
Metianus: dum dicit de abſente cauſa legationis
et ſic ꝓpter cauſam reipu poſtea ſubdit de eo q̃ he
reditatẽ matris ꝛc. Et ſic loquitur de quocũqꝫ ab-
ſente.deinde ſubdit ſine reſpectu diſtin q.d.nõ curo
ſi fuerit perfecta leſio in vita vel in moꝛte. ſed totuꝫ
2 hoc facit vnam iuſtam cauſam vt dixi. ¶ † Quero
c pone[c] qõ aliquis minoꝛ deceſſerit hereditate non
d adita: vtrum heres[d] eius poterit petere reſtitutio-
nem? Uidetur quod non de iure communi: quia mi-

noꝛ non fuit leſus nec ex cõſtitutione pꝛincipis quia
loquitur ſolũ in abſente cauſa reipu.in cõtrarium vi
detur dictũ Metiani qui dixit vt hoc totũ.ſ. minoꝛ
etas cum moꝛte cõcedat reſti.ex clauſula generali.
et hoc tenet Iaco.de are.ꝛ dicit qõ eſt caſus in.l. q̃
duos.in pꝛin.ĩ.de reb.du.ꝛ ibi examinat.ꝛ idẽ tenet
Iac.de bu.in.l.j.de re mili.idẽ Io.an.extra de pꝛo-
ba.c.in pꝛeſentia.licet Ia.de bel.videtur tenere cõ-
a trarium[a] in quadam ſua diſputatione quã ponit in
auf.de tri.ꝛ ſe.in pñ. ¶ Ultimo Dy.querit hic vtrũ
heres poſſit habere ratum geſtum nomine defun-
cti.et videtur qõ non per hanc.l. dic plene per eum
in.c.ratum.de reg.iur.lib.vj. dixi in.l. bonoꝛum.ꝛ.l.
ſi is cui.ĩ.rem ratam habe.

1 Hereditas illius quem filius dubitat: an fuerit culpabilis in crimine leſe maieſtatis adiri poteſt.
2 Negatiua coartata loco ꝛ tempoꝛe cadit in veram ſcientiam ꝛ ſic pꝛobabilis.
3 Si in accuſatione ponatur dies delicti ꝛ non ꝓbatur reus abſoluitur.
4 Accuſatoꝛ poteſt cogi ad petitionem rei diem inſerere.
5 Quando liquet de crimine leſe maieſtatis ante ſententiam quod delinquens poſſit habere heredem e interim.
6 Quomodo poſſit liquere filio patrem non eſſe culpabilem.

Rei. Eius qui eſt ſuſpectus de crimine leſe ma-
ieſtatis interim poteſt adiri hereditas. h.
d. ¶ Op. C.ad.l.iul.maie.l.j.in fi. Solu. nõ poſſunt
alienari ti.ſing.ſed adeundo pñt acquiri. ¶ Que-
1 ro † quid ſi dubitatur an pater eius fuerit culpabi-
lis? Glo.videtur innuere qõ nõ poſſit adire. In con
trariũ.quia pendente cognitione poteſt habere he
redem.vt inſti.de here.que ab inte.§.per cõtrariũ.
et.l.qui a latronibꝰ.ſ.de teſta.ꝛ ideo interim adire
poterit. ¶ Sed poſito qõ requirat certitudo: quõ
poterit eſſe certus? Quidã per opi. multoꝝ vt.ſ.e.
l.cũ quidam.§.ꝙ dꝛ. Alij qõ per factũ ſuũ.qõ eſt ve
rum ſi lis erat inchoata.vt.l.cũ falſuꝫ.ſ.eo. ¶ Sed
tunc quero quõ poteſt eſſe certus qõ nõ deliquit cũ
2 ſit mere negatiua? gl.dicit no.vide ꝛ no.eã. No. † ꝙ
b negatiua[b] pꝛopter coartationẽ loci vel tẽpoꝛis ca-
c dit in rectam ſcientiam alterius. ¶ No.[c] ex hac gl.
3 † qõ ſi aliquis in accuſatione ꝓpoſuerit diem. licet
nõ teneretur ꝙ ſi illud non pꝛobat debet ſuccũbere
vt hic.ꝛ.l.habebat.in pꝛinc.de inſti.ſi enim nõ eſſet
neceſſe ꝓbare diem inſertam: filio nõ poſſet liquere
4 de innocẽtia patris. ¶ Dico † etiã qõ interdum ad
petitionẽ rei poteſt accuſatoꝛ cogi diem inſerere.vt
l.j.C.qui accu.nõ poſ.ꝛ no.in.l.is qui reus.de publi.
iud.ꝛ ibi dixi. ¶ Dicitur hic ſi ſibi liquet ꝛc. Cõtra
5 † ſi nõ liquet hꝫ heredem interim.vt inſtit. de here.
q̃ ab inte.§.per cõtra.et.ĩ.de do.l.donationes.in fi.
in quibus.ll.dꝛ qõ anteqꝫ pꝛoferatur ſentẽtia poteſt
habere heredem.ꝛ dubito in hoc contrario ꝓpter
ea verba que dixi in.l.q̃ a latronibꝰ.ſ.de teſta.oꝛd.
Finaliter teneo cõtra qõ interim habet heredem et
hic dum dicit liquet ſubaudi maxime ꝛ ſiue cõmiſe
rit malum interim poteſt habere heredẽ: ꝛ ſi nõ cõ
miſerit.ꝛ ſic in vtroqꝫ caſu poſſit habere.merito po
teſt adire.vt.l.qõ ſi dubitetur.ſ.eo.tñ ſi cõmiſit ma

a ¶ Tenere cõtrariũ.qõ ſequitur Bal.in.d.l.ſi infanti.ibi ſcdo pono.ꝛ ibi Iac.bu.ꝛ Bar. Andreas Pomate.

b ¶ No.qõ negatiua.vide Alexan.cõſi.xciij.in.ij.colum.iiij.volu.

lum aufertur ab eo vt ab indigno. et
§.per contrariũ.loquitur in ſuo qꝛ eſt
heres: extraneus põt adire.vt.ĩ.l. ꝓ-
xi.ꝛ.l.donationes.in fi.loquitur indi
6 ſtincte. ¶ Quero quõ † poteſt lique-
d re[d] filio patrẽ nõ eſſe culpabilem? Et
videtur non poſſe liquere cũ ſit de fa
cto alieno.vt.l.cũ falſum.ſ.eo. Gl. rñ
det qõ põt liquere qꝛ malũ eſt coarta
tum loco vel tpe ꝛ tũc poteſt liquere
an fecerit vel nõ.ꝛ vide glo.que inci-
pit non dicit qõ poſſit alienare.

Pro herede. Ultimam voluntatem concedendo poteſt quis hereditatẽ adire. concoꝛ.l.ſi auia.C.eo.no.in.l. cogſ.§. ſed ſi miles.ad trebel.

Cum bonis. [e]Ille actus qui in extraneo iducit aditioneꝫ in ſuo inducit immixtionẽ.h.d. ſed ſigna hãc regulam.ꝛ teneas illã bene menti.quia erit vtilis tibi.

Pupillus. Minoꝛe reſtituto reſtituunt actiones cõfuſe.h.d.de reſtitutione actionum videbitis in.l. ꝓpter veneni.§. nepotis.ĩ.ad ſilleia.

1 Hereditas animo adit licet nihil hereditarium attingatur.
2 Poſſidere rem vt hereditariã eſt in actu quo pꝛobatur aditio.
3 In hereditate dicitur eſſe poſſeſſio rei: non tamen vere.
4 In conſiſtentibus animo magis opinio quam veritas inſpicitur.
5 Solus animus an ſufficiat ad adeundum.
6 Solo animo ꝛ volũtate quis nõ obligatur niſi deo.
7 In foꝛo cõſcientie quis adeundo nõ obligatur vltra vires hereditarias.
8 Adire quid ſit quid repudiare: quid immiſcere ꝛ quid abſtinere.
9 Animus volentis adire qualiter declaretur.
10 Animus adeundi an declaretur per verba ſuſpenſiua.
11 In voto quis nõ obligat niſi verba ſolenniter ꝛ deliberate emittantur.
12 Aditio qõ nõ inducat per iſta verba iſta hereditas mihi non diſplicet.
Inter placere et diſplicere eſt quoddam medium.
13 Si conuocatis pluribus amicis ꝛ teſtibus qui dixerit ſitis teſtes qõ ego

c ¶ No.adde Bal. q̃ ad hoc alle.gl.no.in l.actoꝛ.ĩ.ij. col.C.d ꝓba.ꝛ ĩ.l.ij. ad fi.C.de ſec.tabu.ꝛ Bal.in l.j. ĩ pe.char. C.q̃ accuſ. late diſputauit hoc ꝛ vid Imo. in.l.ſi eum. nulla.d re iudi. Andreas Pomate.

d ¶ Quõ p̃t liq̃re.adde Bar.i ſilr. l.cũ q̃daꝫ. ff.de bon. poſ.

e ¶ Cũ bonis.et hec l. alle. in.l. j.ſ.de ꝯdi. ob cãm cũ cõcoꝛ.in illa.q. vtruꝫ implendo ꝯditioneꝫ q̃s adire videatur. Andreas Pomate. ¶ Cũ bonis. vide q̃d ꝑ iſtuꝫ text. dicat bart.l.duo fratres.in iij.q.ff.de ver.obli.

volo adire talem hereditatem indu-
citur aditio.
14 Verba enuntiatiua propter ſe quan
do inducant aditionem.
Si aliquis eſt confeſſus ſe eſſe here-
dem titij qñ inducatur aditio.
15 Verba enuntiatiua emiſſa propter
aliud qñ probent animum adeundi.
Si aliq̄s vt heres titij ſcribit alicui
an ꝑ hoc videat̄ hereditatē adijſſe.
16 Aditio hereditatis an inducatur ſi
aliq̄s dixit magna fortuna fuit qđ ta-
lis hereditas obuenit mihi.
17 Per verba dubia qñ inducatur adi-
tio puta placet mihi vel beneuolo vl̄
bene contentor.
18 Animus adeundi quando probetur
per ſcripturam.
19 Voluntas ſeu animus adeundi quā- a
do probetur perfecte.
20 Qui poteſt facere aliq̄d tanq̄ȝ heres
et nō heres: vno modo licite ⁊ alio il-
licite quando videatur adire.
21 Qui poteſt facere aliquid vtroq̄ȝ mo
do ſcȝ nomine ſuo ⁊ vt heres quo no-
mine dicatur feciſſe.
22 Qui dicit ſe poſſidere domū pro ſua
legitima an releuetur ne videatur a-
dire.
23 Qui habet ſubſtitutū vulgarem: et
eſt grauatus legatis poteſt habere
legitimam ⁊ omittere hereditatem.
24 Qui poteſt facere actū vtroq̄ȝ mo-
do licite ſ. nomine ſuo ⁊ alieno qñ di
catur adire.
25 Dans eleemoſynam de reb⁹ ⁊ bonis
defuncti qñ videatur adire.
26 Maritus cui hereditas vxoris erat
delata ꝓ ſe et filijs ſi pannos vxoris
dat pauperibus an videatur adijſſe.
27 Quando quis poteſt facere actū no
mine ſuo et vt heres licite ſed vtroq̄ȝ
modo nomine meo ⁊ alieno quando
videatur aditio facta.
28 Voluntas adeuntis quando probe-
tur per non factum.
Debitor diem qui ſucceſſit creditori
ſi non ſoluat alijs qui ſuccederēt ipſo
repudiante dicitur adijſſe.
29 Animus adeūdi qualiter ꝓbetur in
eo qui adit ex iure alieno.
30 Quando quis adit ex iure alieno ꝑ
ſe tantum per illos actus ꝑ quos in-
duceretur aditio ſi ex ſuo iure vel ꝑ-
ſona adiret per eoſdem inducitur a-
ditio.
31 Succedens defuncto credens ipſuȝ
defunctum adiuiſſe hereditateȝ ſibi
delatam ſi ad cautelā dixit intra an-
num ſi nō apparet defunctū adiuiſſe
ex iure deliberandi adeo: vel aliquid
agit ex quo induceretur aditio an di-
catur inducta aditio ſi poſtea conſtat de nō aditio-
ne defuncti.
32 Si aliq uis adit iure ſuo pro alio tñ ⁊ ad vtilitatem
alienam ex quibus videatur adire.
33 Quando quis adit ex perſona aliena ⁊ pro alio qñ
dicatur adire.
34 Si tutor in inuentario dicit qđ credit in hereditate
eſſe talem ⁊ talem rem que fuerūt de hereditate ta
lis inducitur aditio.
35 Si infanti competit ius adeundi per ius deliberan
di ad eum tranſmiſſum ex perſona alterius qđ tu-
tor poterit adire.
Due fictiones habentes originem ex diuerſis pote
runt concurrere.
36 Quando aliquis nō adit ſed adeunti autoratur ex
quibus videatur aditio facta.
Tutor in preſtanda autoritate an neceſſe habeat
loqui.

Erit. [a] Hereditas animo adit̄ li-
cet nihil hereditarium attin
gatur. h. d. diuidit̄ in tres partes. Pri-
mo ponit dictū. Scđo illud limitat et
probat per exemplum de re non here-
ditaria in qua defunctus ius habebat. Tertio per
exemplū de nō hereditaria in qua nulluȝ ius habe
bat. ſcđa ibi: vnde et ſi domum. tertia ibi: idemq̄ȝ.
1 ¶ No. † primo ſummarium. ¶ Scđo no. ꝙ poſſi-
2 dere rem vt hereditariā eſt in actu quo ꝓbatur adi
3 tio. ¶ Tertio no. † ꝙ in hereditate dicitur eſſe poſ-
ſeſſio qualiſqualis rei pignorate. ibi cui⁹ ⁊c. ¶ Op-
po. ad vltimū de. l. qui a ſeruo. de act. ⁊ obl. So. de-
functus donec viuit rem pignoratam ſibi traditam
poſſidet vere. vt. l. qui pignoris. ⁊. l. j. §. per ſeruuȝ. ſ.
de acqui. poſ. ſed eo mortuo hereditas nō poſſidet
vere. vt. l. j. §. ſceuola. ſi teſt. lib. eſſe iuſſus. ideo tex.
hic dicit qualis. Non obſt. l. qui a ſeruo. nō enim di-
ibi qđ heres poſſidebat. ſed qđ alius incipit ab he-
reditate poſſidere precario. ⁊ ſic hereditas tribuit
alij qualitatem poſſidendi per ſeruum nō qđ poſſi-
deat: qđ apparet. quia alius poteſt poſſidere ciuili-
ter ⁊ naturaliter a me. ⁊ tñ nullo modo ego poſſideo
vt. l. et habet. §. eum qui. de preca. ¶ Secundo op-
po. ſ. eodem. l. pro herede. §. ſi quid tamen. Glo. di-
cit ſol. vt ibi dixi. quia nomen heredis ibi accipitur
pro filio. ⁊ ſic geſſit ibi pro herede. hoc eſt pro filio.
b non proprie vt heres. ¶ Oppo. Dy.[b] extra glo. de
l. ij. §. ſi ſub conditione. ſ. pro empto. vbi inſpicitur
magis veritas quaȝ opi. Sol. habuiſtis in. l. heres
4 inſtitutus. in prin. ſ. eo. per gloſ. † quia in his que cō
ſiſtunt in animo vt eſt aditio hereditatis inſpicitur
magis opiñ. q̄ȝ veritas. vt hic cum ſimilibus. ibi in
alijs rebus que in ſolo animo non conſiſtunt. et hoc
inducit Dyn. in argu. ad queſtio. de eo qui percuſſit
clericum quem putabat laicum: an ſit excommuni-
catus: de quo gloſſ. in. l. ſi quis ignorans loca. ⁊ dixi
in. l. item apud labeonem. §. ſi quis virginem. ſ. de
iniurijs. non eſt noſtra materia. ¶ Modo venio ad
5 materiam. l. † et quero primo vtrum ſolus animus
ſufficiat ad adeundum hereditatem. gloſſ. in. l. pro
herede. §. primo. ſupra eodem. dicunt qđ ſic. Alij di
cunt qđ requirūtur animus et actus. vt. l. mutum. in
princi. ſ. eodem. ⁊ inſtitu. de heredum quali. et diff.

a ¶ Gerit. an hereditas poſſit adiri vltimo vite ſpiritu gl. tenuit ꝙ nō in. l. fi. §. qñ dies lega. ced.

Andreas Pomate.

b ¶ Oppo. Dyn. vide Card. ꝯſi. xxxvij. i. §. colum.

§. fi. C. eo. l. potuit. hec vero gl. aliter loquitur ſcȝ qđ a
ſufficiat animus qualitercunq̄ȝ declaratus. vide gl.
hec glo. dicit veritatem ⁊ declarat omnes alias. ll.
que dicunt qđ ſufficiat ſolus animus: intellige: ſcilȝ
declaratus. ⁊ alie gl. que dicunt qđ requirit̄ animus b
et actus: hoc eſt aliquid per qđ animus declaretur:
quodcunq̄ȝ ſit illud: ſiue factū ſiue non factum: ſiue
dictum ſiue ſcriptum. qđ hoc ſit verum probaui per
tex. in. l. pro herede. §. j. ſ. eo. probo per rationem. ſo
6 lo † animo ⁊ ſola voluntate non obligatur quis niſi
deo. vt. l. ſi rem. §. voto. de polli. hoc tenēt Roff. et
Hoſt. in ſumma de voto. et ſanctus Tho. in. ij. ij. q.
7 xcviij. ex hoc † concluditur qđ in foro cōſcientie[a] q̄s
8 non obligatur adeundo vltra vires hereditarias.
quia cum fiat voluntate nuda non poſſum obligare
me alteri niſi quatenus ad me peruenit. dixi. ſ. cod.
ſuper rub. Quia ergo ad aditionem hereditatis re
quiritur qđ animus declaret̄. quero que ſunt illa per
que talis animus declaratur. Et anteq̄ȝ ad hoc ve-
niam primo videndum eſt quid ſit adire. ⁊ quid im
miſcere. ⁊ quid repudiare. ⁊ quid abſtinere. quibus
viſis videamus ea quibus animus ad hoc declara
tur. ⁊ vt ſcias anteq̄ȝ quis adeat requiritur potentia
adeundi ſeu ius adeundi. de hoc feci vnam repeti-
tionem in. l. is poteſt. ſ. eo ¶ Poſita ergo omni po
8 tentia adeundi dico. Adire hereditatem † eſt potē- c
tiam adeundi nō impeditam per actum volūtatis
declaratum: in eſſe deducere. Et ecōtra. repudiare
eſt potentiam repudiandi nō impeditam per actū
voluntatis declaratum ⁊ a ſe abdicare vt probatur
hic. ⁊ l. pro herede. in prin. §. j. ſ. eo. ⁊ inſtit. de here.
qua. ⁊ diffe. §. fi. Immiſcere qđ eſt ſuorum eſt here-
ditatem a iure acquiſitam per actum volūtatis de-
claratum acceptare vel agnoſcere. ¶ Abſtinere eſt
hereditatem a iure acquiſitam per actum volunta
tis declaratum a ſe abdicare. illud probatur in. l. ſ.
9 priori. ¶ His viſis † videamus qualiter fit illa de-
claratio voluntatis. Ad qđ ſciēdum eſt qđ iuriſcon
ſulti hoc certis regulis non tradiderunt. ſed poſue-
runt quoſdam caſus indubitabiles: videlicet quod
tunc iſte animus adeundi declaratur: quando quis
facit actum qui citra ius ⁊ nomen heredis fieri nō
poteſt. vt. l. pro herede. §. papi. ſ. eo: quādo vero eſt
actus qui poteſt ſe habere ad aditionem et non ad
aditionē dixi inſpiciendum quo animo fecit: vt. l. ꝓ
herede. §. j. ſ. eo. quid autem eſſet in dubio: non de-
clarauerunt iureconſulti. Noſtri docto: vt Azo ⁊ cō
muniter alij vt apparet tradiderunt ſuper hoc talē d
doctrinam videlicet qđ hoc perpendenduȝ eſſet ex
qualitate perſōnarum earuȝ ⁊ ex qualitate actuum
et rerū quas attingerent. vt quādoq̄ȝ habeat quis
b necesse probare ſe nō feciſſe[b] animo adeundi. quā- e
doq̄ȝ probetur ab aduerſario: ita no. ipſe. ſ. eo. l. ꝓ
herede. §. ſeruos. Jacob. de are. addidit in hoc eſſe
ſtandum iuramento heredis: cū in ſolo animo cōſi
ſtat. ar. in. l. ꝓ herede. §. ſeruos. ſ. eo. l. in ambiguis. f.
de reg. iur. pro hoc induco glo. inſti. de act. §. alie. et
ecce quicquid doct. noſtri dixerunt in illa materia.
¶ Sed quia illa doctrina eſt multum generalis et
obſcura ideo intendo hic tractare per. v. q. princi. ⁊
duas poſtea acceſſorias. Primo qualiter anim⁹ hic
declaretur per verba. Scđo qualiter declaretur per
ſcripturam. Tertio qualiter declare-
tur per facta. Quarto qualiter decla
retur per non facta. Quinto qualiter c
declaretur animus qñ quis adit iure
alieno vel proprio. Circa primū ſciē-
dum eſt qđ quedam ſunt verba diſ-
poſitiua aditionis nullam ambigui-
tateȝ habentia. vt ſi quis dicat gero
me ꝓ herede. vt. l. pro herede. ſ. eo.
vel agnoſco iſtā hereditatem vt hic.
vel dicat apprehendo vel aſſumo mi
hi vel accipio hereditatem hāc vt. l.
apud aufidium. de opt. leg. ⁊ per illa
verba inducitur aditio ſine dubio. d
¶ Sed circa hoc dubitatur de. iiij.
Primo vtrū hec aditio et anim⁹ de-
claretur per verba diſpoſitiua ſuſpē-
ſiua. Scđo vtrum per verba enūtia-
tiua de hoc principaliter propter ſe.
Tertio vtrū per verba enuntiatiua[c]
ꝓpter aliud. Quarto. quid iuris qñ
10 verba ſunt dubia. ¶ Ad primū † de
verbo ſuſpenſiuo vt ſi dico volo adi-
re. vtrū ex hoc inducatur aditio. Gl.
in hoc dicit ꝙ nō in. l. ſerui electione.
in prin. ſ. de le. j. In cōtrarium videt̄
caſus in. l. iam dubitari. in fi. de here.
inſti. ⁊. ſ. eo. l. paulus rñdet per procu
ratorem al's incipit per ꝓcuratorem:
Reſpon. qđ per hec verba inducitur
aditio ſi certitudinarie et deliberate e
dixit ſe velle adire: ſiue hoc ꝓbetur
ex precedentibus ſiue ex inſtantib⁹:
ſiue ex ſequentibus. alias ſi nō appa
ret qđ deliberate dixit non inducitur
aditio: primū probatur ex precedēn-
tibus ſi fuit datus terminus ad deli- f
berandum: et poſtea rñdent ſe velle
adire: induciṫ aditio. vt. l. ſed ſi alio.
ij. rñ. ⁊. l. omnes. ſ. ad treb. ex inſtanti
bus tpe quo illa verba proferuntur
deliberatio ꝓbatur⁹: ſi dicit ſe velle
eſſe heredē. vel ſe velle habere here
ditatē. vt. d. l. iaȝ dubitari. in fine. ⁊. l.
apud aufidium. de opt. leg. aliud eſt
enim dicere volo adire[e]. ⁊ aliud volo
eſſe heres vel volo hereditatē. vt. d.
iura probant. Item ſi dixit pro certo
volo adire hereditatē. Item ſi inter-
rogatus[f] ab alio ſi volebat eſſe he-
res: rñdit ꝙ ſic. nā hoc verbum volo
qñ profertur rñdendo alteri intelligi-
tur deliberate volo: vt. l. in ementis:
al's in vēdentis: C. de cōtrahē. emp.
plus dicit. l. ſi dicerem vis eſſe heres:
vel vis adire hereditatem: tu rñdeas

a ¶ Foro conſciente. Vide Bar. ⁊ alios pleniſſime in rubr. ſ. eo. ⁊ ſequitur Bal. in. l. filium. in. xviij. col. fa. erc. alleg. c. parochiano de ſepul. et. c. q̄ȝ q̄ȝ. de vſur. in. vj. ⁊ Bal. in. l. fi. in fi. pun. de iur. delib.

b ¶ Non feciſſe. hoc ſequitur in his terminis Bal. in l. q. accuſare. C. de eden.

c ¶ Verba enuntiatiua. de verbis enūtiatiuis habes hic et adde que no. Bar. ī. l. ſi q̄s ſeruus. de iure deli.

d ¶ Probatur. idē puto qđ iſto caſu inducat̄ repudiatio ſi dicat nolo adire. vt. l. filij matreȝ. ad tertul. ſm Jacobu. quē retulit bal. ī l. q. ſe pris. C. vñ libe.

Andreas Pomate.

e ¶ Volo adire. vide Alex. in. l. q. ſe pris ī viij. col. C. vnde libe.

f ¶ Interrogat⁹. ad de Bal. in l. cunctos ppl'os. C. d ſum. tri. et in. l. j. in vj. colū. de confeſ.

cur non: deliberate videris reſpōdiſ-
ſe: vt.l.j. de ver. obli. idem ſi cōſtituit
ꝓcuratorem ad hoc vt.l. paulus al's
per ꝓcuratorem. ſ. eo. non eñ poſſet
cōſtituere ꝓcuratorem niſi delibera-
te vellet. Ex ſequētibus vero ꝓba-
tur. ſ. ſi poſt dicta verba ꝓlata cur-
rent tres mēſes. C. eo. l. fiñ. §. ſimiliq;
modo. vbi eſt caſus ſingularis. ꝛ licet
ibi loquaṫ in repudiatione. tñ idē eſt
in aditione. eiſdem enim regulis ꝓce-
dunt. vt inſti. de here. qua. ꝛ diff. §. ſi-
cut aūt. ꝛ. C. de repu. here. l. ſicut. ꝛ qd̄
dixi ſi illa verba nō ꝓferūtur deli-
berate nō inducūt aditionē. ꝓbatur
in gl. de. l. ſerui electione. ſi enim dico
indeliberate volo adire hoc ſonat: h̄
eſt primus modus volūtatis mee eſt
ad adeundum: nō qd̄ deliberate vel-
11 lem. ad † hoc facit qd̄ canoniſte dicūt
de voto qd̄ verba niſi ſolēniter ꝛ de-
liberate emiſſa nō inducunt votum.
extra de voto. c. ij. de act. ꝛ ob. l. obli-
gationū ſubſtantia. §. fi. ¶ Sed que-
12 ro † qd̄ ſi dixi iſta hereditas nō mihi
diſplicet. Videṫ qd̄ inducatur aditio
vt. l. cū antea. circa prin. C. de arbi. ſʒ
nō puto. nō eñ ſequitur non diſplicet
ergo placet: quia eſt quoddā mediū
inter diſplicere et placere. vt ꝓbatur
in. l. j. §. ſi is qui nauē. de exerci. et de
tribu. l. j. §. ſciētiam. ꝛ qd̄ not. in. l. qui
ſe patris. C. vnde lib. Non ob. l. cū an-
tea. quia ibi loquiṫ in actu in quo ſuf-
ficit hoc verbū nō diſplicere. ¶ Que-
13 ro † quid ſi cōuocatis amicis ꝛ pluri-
bus teſtibus quis dixerit. ſitis teſtes
qd̄ ego volo adire illam hereditatē.
Rñ. ex iſta ſolēnitate actus quia cō-
uocatis amicis poteſt p̄ſumi qd̄ dixe-
rit deliberate: ꝛ inducitur aditio. Et
hic poteſt eſſe intellectus. l. pāphilo
§. ꝓpoſitū. ſ. de leg. iij. licet alio mo-
do intellexerim in. d. l. ſerui electione
14 ſ. de leg. j. ¶ Circa ſcd̄m † ſcʒ quali-
ter ꝓbetur per verba enūtiatiua ꝓ-
pter ſe. vt ſi aliquis ꝯfeſſus eſt ſe eſſe
heredē titij. Videtur qd̄ hec cōfeſſio
nō inducit aditionem non enim obli-
gat me niſi illi quo preſente cōfiteor.
vt. l. fi. ſ. de interro. act. veritas eſt vt
no. ibi aut illa verba ꝓferuntur ab
eo qui poteſt adire et inducitur adi-
tio ſeu ꝓbatio voluntatis adeuntis
per hanc. l. cū ſimi. quia pro herede
ſe gerit. ſed ſi ꝓferūtur ab eo q̄ non
poteſt eſſe heres non preiudicat niſi a
quo ad preſentes huic confeſſioni vt
15 hic. ¶ Circa tertiū † ſcʒ qualiter iſta
volūtas ꝓbetur per verba enūtiati-
ua emiſſa ꝓpter aliud. pone qd̄ ego
ſcribo tibi ſalutando talis heres tali
ſalutem ꝛ ſimilia an ex hoc probetur voluntas. Vi-
detur qd̄ nō. vt. l. epiſtola. in prin. ſ. de pact. C. de te-
ſta. mili. l. ex his verbis. in contrarium facit iſta. l. et
ſ. l. pro herede. §. j. que dicūt qd̄ quandocūq; aliq̄s
facit aliq̄d vt heres inducitur aditio. Rñ. qñq; ver-
ba enuntiatiua ꝓpter aliud proferuntur cōditiona-
liter vt promitto tibi ſi heres ſum ꝛ tunc nō induci-
tur aditio. Primo quia talis actus cōditionem non
recipit. vt. l. eum qui. in fi. ſ. eo. ꝛ. l. actus legitimi. de
reg. iur. Scd̄o quia iſta verba proferuntur dubitati-
ue. ꝛ in aditione hereditatis requiriṫ animus cert⁹
non dubitatiuus vt. l. is q̄ heres. §. j. ꝛ. l. ſi is ad quē.
et. l. heres inſtitutus. ſ. eo. Si vero iſta verba enun-
tiatiua proferuntur per modum cauſe. vt hoc facio:
quia heres ſum: ſine dubio inducunt probationem
voluntatis. vt. l. emptor. in fi. de rei vēdi. ſ. de colla.
do. l. penul. Si vero proferuntur demonſtratiue vt
in caſu propoſito. ſi ego tanq̄ heres talis te ſaluto
et ſimilia tunc idem vt hac. l. et. l. pantonius. in fi. l.
pro herede. §. j. ꝛ. l. ſi quis extraneus. §. j. Non obſt.
l. epiſtola. quia ibi verba erant enuntiatiua facti a-
lieni. Non obſt. l. ex his. C. de teſta. mili q2 ibi erant
verba enuntiatiua facti alieni. qd̄ poterat aliter eſſe
inductum quam in voluntate proferentis conſiſtat
16 hic ſecus. ¶ Sed pone † qꝫ aliquis dixit magna for-
tuna fuit qd̄ talis hereditas obuenit mihi. vtrū ex
hoc inducatur aditio. Reſpon. verba enūtiatiua in-
ducunt probationem voluntatis eius qd̄ enuntiant
et eius qd̄ important: non vltra. aut ergo verba enū-
tiatiua continent hoc totum qd̄ ego ſum heres: et
tunc inducunt probationem voluntatis eius vt di-
ctum eſt: ſed ſi verba enuntiatiua continent hoc tan-
tum qd̄ mihi obuenit: tunc non inducunt declaratio-
nem volūtatis qd̄ ſim heres: quia poteſt eſſe qd̄ eſt
mihi fortuna quia poſſum adire licet nō adeam: nō
ergo inducunt probationē aditionis: quia extende-
rentur verba vltra ſuum ſignificatū vt. l. titia. §. ca-
ius. ſ. de leg. ij. ſed ſi dicerem magna fortuna eſt mi-
hi qd̄ ſum heres: tunc ꝓbaretur animus vt ex p̄di-
17 ctis patet. ¶ Venio † ad quartum qñ verba ſunt du-
bia: exemplum aliquis dixit mihi talis hereditas ti-
bi obuenit: ego reſpondi bene placet mihi vel bene
volo vel bene cōtentor. iſta verba ſunt dubia. ſi eñ
referantur ad hereditatem hoc eſt dicere bene pla-
cet mihi hereditas vnde volo hereditatem: induce-
retur aditio. vt patet ex iā dictis. Si referātur ad
hoc totum bene placet mihi qꝫ obuenit hereditas:
non induceretur aditio. illo caſu dico qd̄ ſtabiṫ in-
terpretationi dicētis ſm Iac. de are. vt. ſ. dixi. circa
prin. probatur in. l. ſi quis intentione. de iudi. ꝛ quod
no. inſti. de act. §. alie. et ſi ipſe mortuus eſſet puto
ſtandum declarationi heredis ſui qui eius volunta-
tem melius nouit. vt. l. ſi quis a filio. §. ſi quis plu-
res. ſ. de leg. primo. ex hac enim declaratione alius
non damnificatur perdendo ſuum licet forte dāni-
cetur perdendo lucrum. ſed hoc non impedit here-
dem declarare vt ibi dixi. ¶ Circa ſcd̄m[a] ſpeciale
18 ꝛ principale † ſcilicet qualiter hic animus probetur
per ſcripturam. dico in omnibus idem quod ſupra
dixi circa predicta. non enim figura literarum obli-
gat. ſed conſenſus qui continetur in eis. vt lege non
figura. de actio. et obligatio. duo tamen aduertenda

a ¶ Circa ſecūdū ſtaṫ declaratio ni heredis de volūtate defūcti: vt not. plene p Bar. in. l. iter ſtipulātē. §. ſ. de verb. obli.

da ſunt. Primo quia quando fit in ſcriptis preſumo
facilius factum deliberate q̄ quādo ſimpliciter ꝓ-
fertur. vt. l. ij. C. de ſen. ex peri. reci. Secundo aduer-
te quod ſcriptura licet eſſet inualida quo ad id ad qd̄
fit principaliter: puta ſi filiuſfamilias in teſtamento
ſe diceret adire vel aliquid in eo diſponeret per qd̄
induceretur aditio. vel ſi in teſtamento non eſſet ſo-
lennis numerus teſtium. tamen aditio probaretur.
quia imperfecta voluntas probat voluntatem. vt le-
ge finali. de reb. eo. lege in teſtamento j. ff. de fidei-
19 cōmiſ. lib. et. l. j. et. ij. C. de fideicōmiſ. ¶ Circa † ter-
tium principale. ſcilicet qualiter hec voluntas pro-
betur per facta. ſciendum eſt quod quedam ſunt fa-
cta preparatoria ad aliquid. quedam ſunt que prin-
a cipaliter ſunt propter ſe. Circa primum[a] dico quod
quedam ſunt preparatoria ad aditionem neceſſaria
et per illa non inducitur aditio: exemplum ſi aliquis
implet conditionem: quia ante impleram non poteſt c
adire. vt lege prima. §. ſi parendi. de condi. ob. cau.
ſupra eodem lege antiſtius. vel ſi aliquis agat que-
rela qui ante adire non poteſt et tunc non inducitur
aditio vt lege quemadmodum. de inoffi. teſta. Idē
ſi petit ſibi exhiberi tabulas vt inſtruatur de viri-
bus hereditarijs. quoniam ante q̄ habeat animum
certum non poteſt adire vt lege ariſto. cum. l. ſeq. ſu-
pra eodem. quedam ſunt preparatoria non neceſſa-
ria vt puta ſi accuſo teſtamētum falſum. ſi enim ſum
certus de hoc non eſt mihi ne adeam prohibitum.
vt. l. cum falſum. ſupra eodem. tunc per tale prepara-
torium non neceſſarium inducitur aditio vt lege cū
quidam. infra de bo. poſ. ꝛ ibi dixi. idem ſi aliquis di-
cat teſtamentum nullum. vt. l. ſuus. C. de repu. here.
et predicta vera in his que ſunt preparatoria ad adi-
tionem hereditatis: ſed ſi fieret aliquis actus prepa- d
ratorius ad petitionem hereditatis. vt puta ſi face- e
rem formari libellum volens contra te agere petitio-
ne hereditatis. vel ſi ponerem quod interrogeris an
poſſideas pro herede: quia intendo te cōuenire per.
her. et ſimilia. omnia iſta inducerent probationem
voluntatis adeuntis. vt. l. quemadmodum. de inoff.
teſta. Secundo dixi quod ſunt quedam facta q̄ fiūt
fiunt principaliter propter ſe. et hic aduerte: q2 que-
dam ſunt certa que nō inducūt aditionē. vt. l. ꝓ he-
rede. in fi. ſ. eo. q̄dā ſunt certa q̄ inducūt aditionē: q2
citra ius ꝛ nomen heredis fieri nō poſſunt. et de his
nō dubitaṫ vt. l. ꝓ here. §. papi. ſ. eo. q̄dā ſunt que ꝑ
aliquē p̄ñt fieri tanq̄ ꝓ herede ꝛ etiā alio modo de
his dubitatur. in his habent locū verba Azo. q. ſ. in
prin. retuli perpēdendū eſſe ex qualitate rei ꝑſonarū
et factorū: ꝛ ideo ad hoc examinādū formo quatuor
dubia: primo qñ idē factū pōt quis facere vt heres
et nō heres: tñ vno mō licite alio mō illicite. Scd̄o
qñ idē factū pōt q̄s facere vtroq; mō licite: ꝛ vtroq; c
mō noīe ſuo. Tertio vtroq; mō licite tñ vno mō no-
mine ſuo. alio mō noīe alieno. Quarto qñ vtroq; mō
20 nomine alieno ꝛ ſuo. ¶ Aſſumo † primū[b] quod eſt fa-
b cile. ſi enim apparet qꝫ voluit facere eo mō quo illici- d
te pōt: nō induceret aditionē. vt. l. ſi quis extraneus. e
in prin. ſ. eo. ſi eſt dubiū. ꝛ in dubio nō preſumitur qꝫ
voluit derelinq̄re vnde interpretamur in illā ꝑtē. l.
merito. ſ. ꝓ ſoc. ꝛ hoc eſt qꝫ dr̄ in. l. ꝓ herede. §. papi.
ſ. e. qꝫ nō pōt fieri citra ius ꝛ nomē heredis. ſ. illicite
21 tūc iſtud p̄ſumiṫ. ¶ Ad ſcd̄m † qñ pōt
fieri vtroq; mō noīe ſuo. exemplū ha-
bitauit fili⁹ in domo paterna: pōt eſſe
qꝫ habitauit vt heres ꝛ qd̄ habitauit
ibi fili⁹ tanq̄ in re ſibi obligata ꝓ do-
te mris ſue vel ꝓ alia cā: vt puta quia
erat dom⁹ emphyteotica q̄ debebaṫ
ſibi vigore inſtri̅ emphyteotici lʒ nō
eſſet heres: vr̄ qꝫ debeat intelligi ī du-
bio qꝫ fecerit eo modo quo eſt dñs. vt
C. cre. euic. pig. nō de. l. j. ꝛ. l. ſi q̄s do-
mū. §. pe. ſ. loc. In cōtrariū[c] qd̄ videa-
tur feciſſe eo mō quo ſibi vtili⁹ eſt vt
l. j. cū. l. ſeq. ſ. de ſolu. Rñ. aut illū actū
poterat facere vt dñs ꝛ nō vt heres:
et nō preſumitur aditio. vt. l. iulian⁹.
al's ſi pupillus. §. fi. ſ. eo. et in exēplo
poſito de emphyteoſi. arg. l. ſi patro-
ni. in prin. ad treb. et. l. pro herede. §.
ſi quid tñ. ſ. e. ſm intellectū quē de-
di. Si vero nō poterat facere vt dñs
niſi eſſet heres: exemplū ſi vendidit
ſimpliciter rem hereditariā ſibi obli-
gatam: vel locauit. tunc quia ille act⁹
eſt celebratus cū alio videtur feciſſe
hoc vt dñs niſi aliud exꝑſſerit. vt. d.
l. j. C. credi. euic. pigno. nō de. l. ſi quis
domū. §. pe. ſ. loca.[d] ſed ſi ille actus
nō celebratur cum alio[e]. puta ſi ipſe
ſterit in domo hereditaria: qd̄ poteſt
intelligi vt dñs vel iure pignoris vel
cauſa cuſtodie ꝛ ſimilia: ꝛ ex hoc q̄uo
intelligatur nemo decipitur: quia cū
nemine cōtrahit. et intelligo tūc ipm̄
poſſediſſe ex cauſa que erat ſibi vti-
lior. et qd̄ diligens homo feciſſet. vt
d. l. j. de ſol. Quid enim ſi erat heredi-
tas hominis locupletis ſm cōmunē
opinionem? Certe aditionem preſu-
mam. ſed ſi cōmunis opi. ſe haberet
quod hereditas erat damnoſa preſu-
mam aliud: arg. dicte. l. j. de ſolutio.

a ¶ Circa primum. et dicit no. Bald. in. l. j. in. iiij. q. C. qui admi. quod qui poſſidet in dubio preſumitur adi-re niſi negatiuam probet. vt ibi declaratur per eum quod not. vide tamen not. per eum in. l. non hoc. vnde cogna.

b ¶ Aſſumo primū. ad de qꝫ poſſidendo bona hereditaria per x. an. inducitur hereditatis aditio. tex. eſt in. l. ſi fili⁹. C. de peti. here. ꝛ de hac materia habeṫ ꝑ Bald. in l. potuit. C. de iure deli. ꝛ in. l. nō hoc. C. vñ cogna. i. j. colū. adde Bal. cōſil. cccxlvij. iiij. vo. vbi dicit qui ꝑ deſcriptionē bonorū i cataſtro adit hr̄ditatē mādādo heredi ſuo qꝫ ſol-uat legata teſtatoris cui ipē ſuccedere debebat ꝛ qd̄ voluit idē Bal. cōſil. ccccvij. et ccccxj. eo. vol. vbi an trāſigēdo cum legatarijs ꝛ an poſſidendo dicatur adire ꝛ qd̄ idem Bal. voluit cōſi. ccccxxxiiij. eo. volu.
Andreas Pomate.

c ¶ In contrarium. vide Alex: conſi. lxxxj. in. iiij. col. in. iij. volu. et conſi. xxxij. eodem volumi. et conſilio lxxxix. in. ij. colum. iiij. volu. car. conſi. xxxvij. in. j. et ſecunda colum.

d ¶ ſ. loca. aliquid dixi in. d. l. nō hoc vnde cog.

e ¶ Cum alio. vtrum per habitationem domus hereditarie videatur quis adire adde Bal. poſt glo. in. l. prima. C. ſi vt ſe ab heredi. abſti. et in. l. nō hoc in prima columna. C. vnde cogna. ꝛ in. l. prima. C. de repu. heredi.

Andreas Pomate. ¶ Si aliquis. vide panor. c. ray. prope fi. apparatus. de teſt. Pau. de caſtro. l. heres inſtõ. C. de impu. vide ſoz. l. j. in. vij. col. in. iiij. q. ff. de vul. ꝛ pup. panor. conſi. iij. in. j. dubio. ij. vo. ꝛ vide que ſcripſi ad hoc. s. in. l. pro herede. §. hereditarios in fi. eod. ti. late pet. de ancha. conſi. cccxiij. inc. ex ſola.

[b] ¶ Habeat a totã. Adde in hoc articulo Bar. in. l. qr poterat ad tre. vbi dicit ꝙ heres non poteſt repudiare hereditatem et petere legitimam. videatis etiam de hoc articulo bal. Cyn. Ray. Saly. Ange. et Moder. in. l. iij. C. de impu. et Bal. in. l. vnica. in ver. ad. j. q. C. qñ non pe. par. et etiam Bart. in lege prima. de vul. et pup. in. iiij. q. principali. in ver. item quero an aliquo caſu ꝛc. ꝛ bar. in lege pro herede. §. ſeruus. in nõnullis lec. antiquis ff. de acq. here. et Ang. in cõſi. lxxxj. inci. in chriſti nomine ſubtiliter. potiſſima ratio eſt. quia legitima debetur hodie iure hereditario et per aliam rationem que colligitur ex verbis Bar. dum allegat. l. ſi dubitari. et. l. ſuus quoqꝫ: ſed ad iſtam ſecundam rationẽ facilius eſt reſponſum. nam licet olim filius poſſet inſtitui ſub conditione poteſtatiua. tñ ſm magis cões concluſiones hodie iſtud eſt correctum quãtum eſt reſpectu legitime. per. l. qñ in prioribus. vt ibi plene per ſcribentes. C. de inoffi. teſt. et in. l. ſuus quoqꝫ. de here. inſti. et in lege ſi pater. C. de inſti. et ſubſti. et latiſſime per Imo. in. l. fi. de condi. inſti. plus dicunt Cy. et alij in preallé. l. iij. referendo. q. ad terminos illius. l. iij. prout ipſi faciunt et etiam alij ſcribentes in locis. s. preallẽ. quod iſtud habʒ locum etiam ſi iſte inſtitutus haberet ſubſtitutum vulgarem. quia propter hoc licet habeat ſubſtitutum vulgarem nõ poterit partem hereditatis acceptare. et partem repudiare. ar. l. ex aſſe. de acqui. here. ꝛ predictam concluſionem videtur etiam firmare Bal. in. l. iij. que incipit quãdiu. la j. s. eodem. ꝛ in. l. ſcimus. in princip. in v. queſtio. C. de inoffi. teſtamen. ꝛ. l. papinia. §. quarta. ff. de inoffi. teſtamen. que concluſio limitatur per docto. in illis locis niſi filius inſtitutus ꝛ habẽs ſubſtitutum vulgarem fuiſſet grauatus onere legatorũ et fideicommiſſorum adeo quod illis ſolutis non remaneret ſibi integra legitima. vel eſſet grauatus filius in aliqua ſua re propria text. eſt qui reputatur aureus in. l. ſi patronus liberto. verſi. quid ergo. de bo. li. nam ibi patronus fuerat inſtitutus vniuerſaliter heres ꝛc. ꝛ expreſſe Paul. in. d. l. iij. intelligit illam limitationem quam dixi procedere quando huiuſmodi legatum erat tale. ꝛ tantũ quod ſoluto quinto non poterat apud filium remanere legitima. dico quod ille tex. in. d. l. patronus. in princip. iuncto verſi. quid ergo. probat quod quando haberet ſubſtitutum vulgarem ꝛ eſſet grauatus de dando rem propriã ipſi⁹ filij vt exoneret ſe. tex. ille vult quod poſſit repudiare retenta legitima. cum predicta concluſione ꝛ limitatione tranſit Pau. de caſtr. in conſil. clv. inc. pien. in chriſti nomine viſis actis ꝛc. idem etiam tenuit Angelus in. l. ſi pater. circa penulti. vel antepenul. colũ. C. de inſtitu. et ſubſtitu. et Paul. de caſtro. in. l. prima. s. eodem. ſed Salice in. l. quoniam in prioribus. circa vlti. colum. de inofficio. teſtamen. tenet contra dictam limitationem: nam dicit ipſe ꝙ illud quod dicitur in. d. l. ſi patronus. non haberet locum in filio: quia filius non poſſet vllo caſu repudiare hereditatem ꝛ cõſequi legitimam dato quod haberet ſubſtitutum vulgarem ꝛ eſſet grauatus onere legatorum. quod probat ipſe. quia textus in dicta l. ſi patronus. loquitur in patrono cui non debetur legitima iure inſtitutiõis ſeu iure hereditario. text. eſt licet ipſe eum non allegert in. l. ſine. §. excluditur. ꝛ ibi not. gloſſ. ꝛ Bartol. ff. de iure patrona. ſed filio debetur legitima iure inſtitutiõis et iure hereditario merito videtur quod aliud ſit in filio quaʒ in patrono. Item quod ſit differentia inter patronum et filium allegat gloſ. in. l. j. C. de contra tab. lib. tamen ꝑ hoc nõn recedo a limitatione ſupra data quia videtur in filio militare ratio propter quã ſe fundat text. in dicta. l. ſi libertus patrono. verſi. quid ergo. nã textus ibi ſe fundat in eo quod fuit datus patrono ſubſtitutus vulgaris et fuerat grauatus patronus onere legatorũ que ratio multomagis militat in filio cui magis eſt debita legitima vt per gl. in dicta. l. ſi qs legatum. in fi. ff. de falſis. nam ſi verum' eſſet id qđ fal. dicit ſequeretur qđ etiam quando patronus nullum ſubſtitutum vulgarem haberet nec eſſet grauatus onere legatorum poſſet repudiare hereditateʒ deducta legitima quod eſt contra dictam. l. ſi libertus patrono. in fi. iuncto ver. quid ergo. adde etiam quod cum opi. Sali. concordat Pet. de ancha. in cõſilio. ccciij. incip. ex ſola ſubſtitutione vulgari reſpõdens ad illum textum. d. l. ſi libertus patrono. quod ibi ideo illud erat quia non erat inuẽtum beneficiũ l. omnimodo. ff. de inoffi. teſta. ꝛ declarat Bar. in. l. excuſatur. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. ideo videtur ꝙ non haberet locum. d. l. ſi libertus patrono. et per conſequens nullo modo poſſet patronus ꝛ pari ratione filius hereditatem repudiare ꝛ petere legitimam ſeu ſupplementum legitime. ſed certe non videtur quod beneficium de quo in dicta. l. omnimodo. et in dicto. §. ſed noſtra. habeat omnino derogare ꝓuiſioni poſite in dicta. l. ſi libertus. que hoc caſu ſcilicet quando patronus erat vniuerſaliter heres inſtitutus et datus ſibi ſubſtitutus nõ loquitur in caſu illo. et per conſequens nõ debẽt illa iura corrigere dictã. l. libertus patrono. in caſu omiſſo. l. precipimus. cum vulgaribus. C. de appel. Adde etiam quod Roma. in. l. vnica. C. quando non pe. par. et in l. prima. ſupra eodem. dicit quod inquantum Barto. in dicta. l. quia poterat ꝛ do. concludit. qđ filius etiam poteſt regulariter repudiare hereditatem: ꝛ petere legitimam videtur falſum ſecundum eũ qđ dicit probari incõuincibili ratione mouetur ipſe nã filius dicitur poſt mortem patris creditor in legiti-

et illud voluerunt dicere verba Azo. Si dubitatur recurritur ad declarationem ipſius heredis ſecundum predicta ſm Jacob. de are. ¶ Sed quero
22 † quid ſi aliquis[a] dixit ſe poſſidere illam domuʒ pro ſua legitima. an per [b] hoc releuetur ne videatur adire? Reſpond. legitima ſaltem hodie habetur iure hereditario. ꝛ de hereditate non poteſt quis partem habere quin habeat totam[b] que ſibi defertur. vt. l.
23 prima. ꝛ. ij. ꝛ. l. ſi ſolus. s. eod. in † vno

tũ caſu

ma lʒ in vita patris nõ. l. j. §. ſi impuberi. de coll. bo. l. ij. C. de his qui ante aper. tab. et in auẗ. de her. ꝛ falci. §. j. cum ſeq. vbi hereditas patris dicitur debita filio. ſed ita eſt ꝙ creditor poteſt repudiare hereditatem debitoris ſui et conſequi quod ſibi debebatur a debitore ſuo. l. vt debitum. ibi no. C. đ here. ac. ergo idem dicẽdum eſt in filio. ſcʒ vt poſſit legitimam cõſequi et repudiare hereditatẽ ꝑ hoc facit ſm eum: quia legitima dicitur quota bonorũ et nõ quota hereditatis. l. papi. §. quarta. de inoff. teſta. et not. Bart. in. l. ex facto. la grãde. de inſt. ergo nõ videtur qđ h caſu poſſit fili⁹ ꝓhiberi petere legitimam et repudiare hereditatem: ſed ad argu. ipſius poteſt reſponderi quod filius non dicitur proprie et vere creditor adeo quod nõ comparatur creditori de quo loquitur tex. in dicta lege vt debitũ probatur ſic. nam etiam patronus dicitur creditor eſſe quarte ſibi debite. vt. l. ſi patronus. in princip. ff. de dona. quo argu. vtitur Cyn. in auten. res que. ad fi. cõmu. de lega. ad probandum quod etiam filius dicitur creditor in legitima tamen nos videmus qđ patronus dicitur creditor large. vt dixi. non tamen poteſt repudiare hereditatem et petere quartã niſi quando inſtitutus et datus eſt ſubſtitutus vulgaris cum onere legatoruʒ. vt probatur in dicta lege ſi patronus libero. iuncto verſicu. quid ergo. preterea ſi verum eſſet quod filius diceretur creditor in hereditate paterna per. d. l. vnicam. ſupra de his qui ante aper. tabul. ſequeretur ꝙ filius nõ poſſet inſtitui ſaltem iure ffoꝛum. ſub cõditione poteſtatiua quod eſt contra. l. iam dubitari. et. l. ſuus quoqꝫ. de heredi. inſti. uen. eſt verum quod Rom. in dictis locis reliquit cogitandum adde etiam quod cum opi. Barto. ꝛ ſequacium in dicta lege quia poterat. tranſit Abb. in c. raynutius. de teſta. et ibi dicit quod illud quod dicit Bart. in lege quia poterat. ad trebel. videlicet ꝙ filius non poſſit repudiare hereditatem et velle legitimam procedit quando pater deceſſiſſet inteſtatus quia non poterit etiam tunc repudiare hereditatem et velle legitimam alleg. l. j. §. ſi ex fundo. de here. inſti. qui text. loquitur quando conditum eſſet teſtamentũ: vnde in caſu iſto vcʒ quãdo pater deceſſiſſet inteſtatus puto paſſum eẽ dubiuʒ et nullus in termis ita clare ponit ſicut Abb. nam quod iſte caſus ſit dubius quãdo ab inteſtato patet. quoniã illo caſu đbetur legitima filio vt quota bonorũ. d. §. quarta. et ſic non debetur iure inſtitutionis cuʒ preſupponatur teſtatorem deceſſiſſe inteſtatũ: tñ ſuſtinẽdo opi. do. Ab. põt ꝓ eo induci tex. in. l. ſi libert⁹ pñono. attẽto ꝙ tex. ille loquit̃ in pñono cui nõ debet̃ legitima iure inſtitutiõis. ꝛtñ tex. ibi nõ vult ꝙ pñonus poſſit repudiare hereditatẽ et ꝯſeq legitimã niſi in caſu ſpeciali. ver. qđ ergo. Iuxta predicta dubitat Bal. in. d. l. iij. C. de inſti. et ſubſti. quid ſi filius cui delata erat hereditas dixit repudio hereditatem ſalua mihi legitima an videatur adiuiſſe et ſic in totum per ius accreſcendi an excluſus et cõcludit no. Bal. quem ſequitur Pau. de caſtr. et Fulg. qđ habebitur pro adeũte nõ pro repudiãte ſicuti in ſimili dicit glo. not. in. l. j. in glo. fi. de acqui. here. adde qđ Bal. conſi. lxxiij. j. vol. ꝙ voluit filia heres inſtituta non poſſit hereditatem repudiare et petere dotẽ qñ dos nõ eſt promiſſa patre viuente.

[a] ¶ Retinere legitimã. Adde Bart. s. eo. l. pro herede. §. j. et in. l. qr poterat. ad trebel. et que ibi habes. et adde qđ per ſolutionẽ factã creditoribus inducit̃ aditio hereditatis vt voluit no. Barto. per illũ tex. in. l. j. C. de iure delibe.

ADDE qđ per trãſactionẽ factã cũ creditorib⁹ inducitur aditio hereditatis vt cõſuluit Bal. conſilio ccccvij. iiij. vol. et melius cõſil. xciij. et. cxj. vol. j. et ibi per quos actus inducatur aditio.

tamen caſu reperio quod poteſt retinere legitimam[a] et hereditatẽ omittere. ſcilicet ſi habet ſubſtitutum vulgarem et eſt grauatus legatis. vt. l. ſi libertus patrono. de bo. li. ¶ Ad ter
24 tium † quando ille actus poteſt fieri vtroqꝫ modo licite. tamen vno modo nomine ſuo alio modo nomĩe alieno. et illud poteſt duobus modis intelligi. primo nomine alieno hoc eſt ad vtilitatem alienã: ſuo tamẽ nomine. hoc eſt animo repetendi: al's non repetendi: et ſecundum iſtum modum intelligẽdi poſſunt habere locum dicta verba Azo. ſcilicet hoc eſſe perpendẽdũ ex qualitate rerum et perſonarum ꝛc. vt dicamus ſic quedam ſunt in quib⁹ cauſa pietatis de facili cadit vt ſepelire defunctum. hanc cauſam faceret vicinus vicino. Item paſcere familiam: maxime ſi eſſent pueri paruuli et expẽſa erit modica: facere cuſtodiri domum. hec enim omnia ex pietate faceret vicinus vicino. et tunc ex his actibus non preſumitur aditio niſi probetur aliud. vt. l. at ſi quis. §. pleriqꝫ. đ relig. Quedam ſunt in quibus non eſt hec preſumptio ita de facili nec preſũptio aditionis. vt puta de iumẽtis curam habuit fructus recolligi fecit et reponi: et his ſimilia: de quibus loquitur. l. pro herede. §. ſeruos. ſupra eodẽ et tũc ſiquidem ipſe viuit qui fecit ſtãdum eſt interpretationi eius cum iuramento. vt dicit Jacob. de are. alias ſtaretur interpretationi heredis eius vt dixi. Quedam ſunt in quibus nullo modo talis cadit preſumptio. vt ſi vẽdidit rem hereditariã nõ perituram. ſi vadit ad habitandum in domo cũ familia, et ſupellectili: vel ſi illam domum poſſidere ſe dixit. et in iſtis animus adeundi preſumitur. niſi contra probetur. vt. C. de re. here. l. j. et. ij. s. e. l. pro herede. §. fi. et hac. l. et ſupra eodem lege ſi quis mihi bona. §. iuſſuʒ. ibi quid ſi vt rem hereditariã diſtrahat. Nec ob. C. de iure delib. l. j. vt ibi no. Secundo modo hec verba poſſũt intelligi nomine ſuo et alieno hoc eſt gerendo negotium alterius ad quem ſpectaret. et tũc in dubio nomine alieno non intelligitur. vt lege et magis. de ſo. et quia in actu perſona extrinſec⁹ nõ ſubintelligit̃: vt. l. ſi ita ſtipulat⁹. paragrapho chryſogonus. de verbo.
25 obliga. ¶ Sed quero † quid ſi dedit aliquas eleemoſynas pro defuncto đ rebus defuncti. et de bonis defuncti an ex hoc adiiſſe videatur? Reſpond.

a ¶ Venio ad quartum. Et not. pro. q. in qua Barto. fecit diſputationem debitor in diem et vide que dixi in conſi apud Veronam. et vide Bar. in conſi. cxxv. incip. in queſtio. vertente int. Fran. ex vna parte vbi loquitur de patre poſſidente bona vxoris delata filio infanti. et vid bar. in conſilio clxxix. inc. quidā habuit. vxorem. And. Barb.

b ¶ Preſumitur aditio. Bal. tenet cōtrarium in l. ſi certis annis. in. xiij. co. de pac. Andreas Pomate. ¶ Aditio vide Alex. l. non hoc. C. vnde legi. in pe. et vlti. colū. vbi ſequit Bart. hic ſed bar. h' rn̄det bene et ibi late per Lāc elo. et cōtra Bart. tenz Ang. l. quidā referunt. C. d iure codi. Are. cōſil. clxj. et bar. cōſil. cxxv. in fi. et cōſi. clxiij. et cōſ. cciij. Ro. cōſ. ccxlvij. et vide q̄ poſui. d. l. merito. ff. pro ſo.

quedā ſunt eleemoſyne neceſſarie vt conſeruetur honor defuncti ſecūdum conſuetudinem ciuitatis: vt immittēdo pecuniam in candelis cereis tempore funeris ſecundum diuerſas conſuetudines: et tunc ex hoc non videtur aditio. videntur enim expenſe funeris. vt lege at ſi quis. paragrapho funeris. et paragrapho hec actio. de reli. ſi vero talis eleemoſyna nō erat neceſſaria de neceſſitate: tunc in dubio preſumitur aditio. vt lege indebitum. C. de condi. indebi. non enim poteſt quis licite largiri de alieno. vt lege ſi pignore. paragrapho primo. infra de fur. et ideo ille actus non dicitur fieri citra ius et nomen heredis.

25 ¶ Quero: † quid ſi maritus cui delata erat pro ſe et filijs hereditas vxoris dedit pannos vxoris pauperibus? an ex hoc inducatur aditio? Reſpon. quidam ſunt panni pretioſi et feſtiui. et b illi ſunt viri. vnde ex hoc non preſumitur aditio: qr vir fecit de ſuo: niſi vxor reliquiſſet in teſtamēto: tunc enim in ſoluendo legata videtur adire. vt. d. l. indebitum. Si vero erant panni quotidiani. tunc illi ſunt vxoris. vt. l. ſi pat. imo. l. ſi vſuſfructus. §. j. ad. l. falci. et tunc videtur dediſſe pannos vxoris: et induceretur aditio ne alias videatur de alieno largiri. vt dictum eſt ſupra. de hoc cuius ſint panni dicā plene in. d. l. in his. §. j. ſ. ſo. matri. ¶ Ad c

27 quartū † ſcz qn̄ poſſum facere vtroque modo licite. ſed vtroque modo nomine meo et alieno. exemplum delata eſt mihi hereditas fratris mei: cum quo habebā bona cōmunia: que poſt mortem adminiſtraui. poſſum enim facere vt heres: et etiā ſi non facio vt heres facio noīe meo et alieno. qr pro iure meo. et dic aut negotiū qd geritur poterat expediri pro parte et ille geſſit in totū. et inducit preſumptio adi- d

c ¶ Tertio probo. cōtrariū tenet Bal. in l. pe. ſo. ma.

d Andre. Pomat. ¶ Puto qd non ſufficeret. vide Alex. conſi. xx. in vlti. col. iij. vol.

e ¶ Quero quatuor. vide Bal. in l. non hoc. vnde cogna. et in l. dos a patre. ſo. mat. et in l. cum antiquioribus. de iure delib. et in l. ſi certis annis. C. de pac. et in l. j. in pe. char. qui admit. et in l. in his. §. ſeruus. ſo. ma. et vide Bar. in q. que incipit. debitor in diem. Imo hic tenz opi. Bar. et vide Salic. in l. ij. C. de pe. hered. cum. d. l. cum antiquioribus.

tionis: quia plus ſua parte dn̄ationē interponit. vt. l. duo fratres. ſ. eo. ſed ſi nō poterat expediri pro parte et facit totū. tunc ſiquidem ipſe negat ſe feciſſe aīo adeūdi nō preſumitur aditio. vt. d. l. duo fratres. fit enim ex neceſſitate cōmunionis. vt. l. heres. §. idem iuris. fami. erciſcū. ſed ſi ipſe vel heres eius diceret ſe feciſſe animo adeundi ſtarem interpretationi ſue per ea que dicta ſunt ſm̄ Ja. de are. et ſ. declaraui. et maxime ſi hereditas eſt locuples: quia quādo de acquirēdo tractatur nō approbatur ſit acceptare. vt. l. ſi abſentis. et ibi no. C. ſi certum petatur. et. l. quo em̄

28 §. j. et ibi no. j. rem ra. ha. ¶ Venio † ad quartū[a] principale. ſcilicet vtrum illa voluntas adeuntis probetur per non factum. Reſpon. quod ſic. primo per rationem: repudiatio hereditatis inducitur ſeu probatur per non factum. vt. l. recuſari. j. eo. ſm̄ intellectū Jaco. de are. ergo aditio. quia eiſdem regulis procedit: vt inſti. de here. quali. et dif. §. fi. C. de repu. here. l. ſicut. et hoc eſt indubitanter verum. exemplum ad petitionem creditorum eſt aſſignatus terminus heredi ad adeundum vel repudiādum: intra terminum nihil facit. Certe illud non facere: facit preſumi aditionem. vt. C. eodē. l. fi. §. ſin autem hoc. et. §. ſi quis vero temerario. et no. ſ. eod. l. q̄diu. et ibi dixi. aliud exemplum pone debitor in diem et ſub pena ſucceſſit creditori ſuo: in diem debitū nō ſoluit alijs qui ſuccedunt ipſo repudiante: certe ex hoc nō facto preſumitur aditio. b [b] probo ſi aditio non preſumitur. ergo iſte fuiſſet in mora. eſſe in mora eſt delictū. vt. l. quod te. ſ. ſi certum peta. et. l. qui ſine. de reg. iur. ergo debemus preſumere aditionem per quam in delictum non incidit. vt. l. merito pro ſoc. vt ſupra dixi.

¶ Secundo compenſatio fit ipſo iure. ſi tamen opponatur ab homine. et dicit. l. qd eo caſu pro quo cōpenſatione non facta quis incideret in penam preſumitur facta ipſo iure. vt. l. ſi conſtat. C. de compen. et ibi no. et in. l. ſi quid a fideiuſſore. ſ. de compenſa. ita aditio fit ipſo iure: herede tamen volēte. ſi ergo ipſo nolente incideret in penam in dubio eſt preſumendum quod voluerit. c Tertio probo[c] per caſum in. l. ſi peculium. §. ſicut autem. de pecul. leg. que inducitur ſic. ſicut hereditas aditur ſolo animo qualitercunque probato. ita pecul. adimitur ſeruo ſolo animo domini per quecunque indicia probato: vt. l. non ſtatim ſ. de pec. ſed ſi dominus eſt debitor ſerui: et ei differt illud ſoluere in dubio inducit animum adimendi pecu. vt. d. §. ſicut autem. ita hic probatur animus adeuntis. et hoc verū ſi ipſe qui ſoluere diſtulit vel heres ei⁹. hoc dicit ſin autem ipſe negaret ſe adiuiſſe. et alius ex hoc vellet eū cōuincere quod adiuerit; puto quod d non ſufficeret.[d] ar. eius qd no. in. l. ſiue poſſidetis. C. de proba. et. l. qui iuraſſe. §. ſi pater. de iureiurā. et ita dixi in queſtione quam diſputaui de hoc. Et predicta ſunt multum neceſſaria et ſepe occurrentia: maxime in heredibus dominarum. in quibus vt plurimū non eſt niſi nomen dotis ſue et filij debitores ſibi ſuccedunt vt ex hac ceſſatione inducatur aditio. Idem ſi pater ceſſauerit ſoluere intra tempus debitum ſi filij ſuccedētes erant infantes vt. j. dicam. ¶ Venio

29 ad quintum † principale. ſ. qualiter probetur animus iſte et in eo qui adit ex iure alieno. ¶ Et circa hoc

e quero quatuor.[e] primum quid iuris qn̄ quis adit iure alieno pro ſe tantum. Secundo quid iuris qn̄ q̇s adit iure ſuo pro alio tantū et ad vtilitatem alienam. Tertio quid iuris qn̄ quis adit ex iure alieno et pro alio. Quarto quid de eo qui nō adit ſed adeunti auctoratur.

30 ¶ Ad primū † qn̄ quis adit iure alieno pro ſe tantum: exemplū in eo ad quem tranſit ius deliberandi et adeundi hereditatē defuncti delatā in omnibus caſibus qui not. in. l. ventre. ſ. e. Reſpō. per oēs illos actus p quos induceretur aditio ſi ex ſuo iure vel ex ſua perſona adiret: per eoſdē induceretur qn̄ adit iure alieno pro ſe tantum: quia in omnibus loco illius ſubſtituitur: vt ei idem per omnia tribuatur vt

31 l. ſi quis filium. ij. reſpon. ſ. eo. ¶ Iuxta predicta † q̄ro: quid ſi credebat defunctum cui ſucceſſit adiuiſſe hereditatem ſibi defuncto delatam: tamē ad cautelā dixit ſic. ſi nō apparet defunctū adiuiſſe: ex iure delibe. ad me tranſmiſſo intra annum ego adeo. vel pono q verba non dixit: ſed intra annum tale quid fecit ex quo induceretur aditio ſi pro certo crederet ſibi ius deliberandi et adeundi eſſe delatū: an ex hoc inducatur aditio ſi poſtea de defuncti aditione non conſtat? et videtur q non. nam ille qui putat ſe neceſſarium cum ſit voluntarius vel in hoc dubitat non poteſt adire. vt. l. is qui putat. et. l. ſeq. ſ. eo. Sed iſte putans defunctum adiuiſſe erat illi cuius hereditatem defunctus adiuit neceſſarius: nec potuit hereditatē eius non habere: vt. l. ſi quis filium. in fin. ſ. eo. ſed p ius delib. eſt voluntarius. ergo etc. Preterea qr hereditatis aditio nō recipit cōditionē. vt. l. ſi is ad quē. et. l. heres inſtitutus. ſ. e. l. actus legitimi. de reg. iur. ſed ille adit ſub cōditione ſi primus non adiuit ergo etc. Preterea de hoc videtur gloſſ. in ſimili in. l. iij. in prin. de acqui. poſ. vbi animus retinendi poſſeſſionē non inducit acquiſitionem de nouo ſi prius quis nō poſſidebat ſm̄ illam glo. ¶ In cōtrariū et illud puto

a verum:[a] facit. nā neceſſitas cauſatiua non tollit volūtatem: nec eſt ei contraria imo conformis. vnde ſi aliquis vult adire hereditatem conſequenter vult oīa onera ipſius hereditatis. vt. l. ſi duo. ſ. eo. ita in propoſito q̇ vult hereditatē proximi defuncti et adit eā ſponte. videtur velle aliam hereditatem quam credit defunctum adiuiſſe. et per hoc ceſſat ratio prima: qr loquitur in eo qui putat ſe neceſſariū neceſſitate p̄ciſa velit nolit. hic vero neceſſitate cauſatiua. Preterea licet error in cauſa acquiſitionis videatur vitiare aditionē: tamē hoc verū qn̄ quis errat circa factum: ſed ſi factum eſt clarum: errat autē vel dubitat quo iure ſibi deferatur: talis error nō impedit aditionē. exemplum. pone. putabam me non poſſe ſuccedere de iure ciuili: ſed ſolum per bo. poſſeſ. petendo bonorum poſſeſ. certe heres ero de iure ciuili: vt. l. puberē. C. eo. facit quod no. in. l. nec is. §. j. ſ. eo. ad hoc optime facit tex. in. l. gallus. §. ſi eius. ver. ſed cum teſtamentum. ſ. de libe. et poſthu. ſed in propoſito factū eſt certum quia eo iure et ex ea cauſa ſucceditur illi p̄mo defuncto per ſecundum heredem quo ſuccedebatur per primum ſiue primus adiuerit ſiue non. vt l. iij. ſ. de petitio. heredita. ſed hic eſt error iuris hoc eſt vtrum ſufficiat aditio vna. ſ. hereditatis vltimi defuncti an requiratur aditio noua. Ad idem ſi aliquis ſcit hereditatem ſibi delatam dubitat autem an poſſit adire per ſe vel iuſſu alterius impedit aditio vt. l. qui in aliena. §. ſi is qui. ſ. eo. et. l. mutū. de condi. et demon. ergo etc. Preterea id qd dicit q hereditatis aditio nō recipit cōditionē dz intelligi de tali cōditione q̄ ſuſpendat animū adeūtis: ſed ſi nō ſuſpendit animū ſz in oēm euentū vult hereditatē: tunc nō impeditur aditio qd apparet i eo qui eſt cert⁹ in quota parte heres ſit inſtitutus. Naz ſi dicit ſe velle eſſe heredez ſiue in toto ſiue in parte heres ſit inſtitutus nō impeditur aditio. vt l. ſi quis extraneus. §. ſciēdū eſt ſi q̇s partē. ſ. eo. et. l. ex ſemiſſe. et ibi not. ita in propoſito iſte vult eſſe heres ſiue defunctus adiuit ſiue non. Preterea animus retinendi poſſeſſionē inducit acquiſitionez poſſeſſionis de nouo ſi prius nō habeatur poſſeſſio. vt. l. qui ob pactionē. et. l. qd vulgo. et. l. ſi ſeru⁹. j. pro empto. reprobata glo. que eſt in l. iij. in prin ſ. de acqui. poſ. et ibi dixi. ex quibus concludo iſtū eſſe heredē.

32 ¶ Ad ſcdm † qn̄ quis adit ex iure ſuo pro alio tm̄ et ad alienam vtilitatem. exemplū in filiofa. qui adit et acquirit patri etiā hodie in profectitijs. aliud exemplum in monacho qui adeundo acquirit monaſterio in quo requiritur iuſſus abbatis ſicut in filio iuſſus patris vt no. in ſpe. de ſta. mona. §. j. ver. viij. hic qualiter iuſſus debeat interuenire et que verba ſunt ad hoc apta habuiſtis i. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ. eo. et ſi iuſſus iſte non apparet ſed ſolum appareat filium poſſediſſe conſentiente patre vel patrē patiente filio. vel monachum patiente abbate vel econtra vtrum preſumātur oīa fuiſſe acta ſolenniter. Dixi. ſ. eo. l. qui in aliena. verſicul. ſed ſi non adierit.

33 ¶ Ad tertiū quando † quis adit ex pſona aliena et pro alio exemplū in tutore qui adit pro infante. et idem in patre: qui adit pro filio infante. tunc dico q in omnibus et per omnē actum per quē aliq̇s diceret̄ per ſe adire: p illū eundū actū pro infante preſumitur aditio: et ſicut per non factum preſumitur adeūtis anim⁹ per ſe ita p infantē. vt. l. ſi infanti. C. e. et p hoc text. optimus. in. l. ſed et ſi dānum. al's eſt l. peculium. §. j. et. ij. ſ. de pecul. ¶ Iu-

34 xta hoc † quero pono q tutor in inuētario ſuo facto de bonis infantis dicit. Itē credit eē in bonis dictis infan

a ¶ Puto verū. Bal. in. l. potuit. de iure deli. tz cōtra Bart. in. viij. q. et adde q ſi fili⁹ recepit lucrū qd ſibi debetur de ſucceſſione a patre vel matre tranſeunte ad ſecunda vota nō dr adire. l. generaliter. §. in his. et in auten. res q̄. C. de ſecun. nu. q̇d aūt ſi filius facit pacem de morte defuncti vid Bart. in. l. p herede. §. fi. ſ. eo. Itē lz fili⁹ teneat feudū vel emphyteoſim paternā tn̄ nō dr adire vt not. Bar. in. d. §. i his. itē no. q ſi q̇s ſemel onus ſubijt vel acceptauit nō pōt amplius repudiare hereditatē delatā ſibi intuitu illius oneris tex. eſt no. in. l. j. ſ. de nat. li. et ibi barto. et Bal. q̇d ſi quis poſt tp̄s petēde bono. poſ. illā petijt. an videat̄ adire Bal. q ſic in. l. impuberez p illum text. C. eo.

a ¶ Videtur verꝰ. De hoc plene hr̃ ꝑ Ang. in ꝯſi. ccxxvij. facit ꝙ no. Bal. in l. patruus. cõmu. vtri. iudi. in pe. col. ⁊ in l. ſi infanti. C. de iu. deli.

b ¶ Paulꝰ qd in repudiatiõe hereditatis. vide bart. in l. recuſare. ĩ. ad tre. in prin. ⁊ in l. ij. de offi. procu. ceſ.

c ¶ Opp. ĩ. de bo. poſ. adde bar. in l. iij. §. acquirere. de bo. poſ. de qbꝰ oĩbus vide Bar. in l. q ĩ aliena. in prin. ſ̃. e. ⁊ legit ⁊ no. in l. ſi maritꝰ. C. mã. ⁊ ibi ꝑ gl. an ĩ petenda bo. poſ. reqrat ſpãle mandatũ. imo. hic tʒ ꝯ illã gl. ⁊ ad iſtius regule limitationem vide Bar. in l. ſi filio. C. de iure delib.

tis talẽ ⁊ talẽ rẽ que fuerũt de tali hereditate. vtrũ ex hoc inducatur aditio. Rñdeo ꝙ ſic qꝛ ĩ. hereditatis aditione hoc ſufficit ꝙ quis credit rẽ eſſe hereditariã lʒ nõ ſit: vt hac. l. ſi quis extraneus. ſ̃. eod. facit optime. l. ⁊ eo modo. ⁊ in l. etiã hoc modo. ĩ. de le. ĵ.

35 ¶ Itẽ quero † iuxta hoc pone quod infanti cõpetebat ius adeundi hereditatem per ius delibe. ad eum tranſmiſſum ex perſona alterius. an tutor adire poterit. Videtur ꝙ nõ. qꝛ cõcurrerent circa idẽ due fictiones. nam tutor repreſentat perſonã infantis ⁊ infans perſonã eius cuius heres eſt: ex quo hʒ ius adeũdi. ⁊ ſic impedit̃ aditio per ea que no. in l. ĵ. C. de bo. pro. ⁊ l. cum poſt. §. gener. de iure do. Contra puto. qꝛ iſte fictiones habent originẽ ex diuerſis. ergo poſſunt cõcurrere. vt. l. ſingularia. ſ̃. ſi cer. pet. ⁊ l. ſi ſeruus cõis meuij. in princi. de ſti. ſer. et hoc puto verũ ⁊ de concurſu duaꝝ fictionuʒ dixi in l. ſi is qui pro emptore. in vlti. q. de vſuc. ¶ Ad quartum.

36 ſcʒ quando aliquis † nõ adit ſed adeũti autoꝛatur: exemplũ in pupillo: qui non poteſt adire ſine tutoris autoꝛitate nec tutor ſine pupillo: vt. l. potuit. C. de iure deliberan: ⁊ l. pupillus. ſ̃ eod. Et circa hoc qualis ſcientia in pupillo ⁊ tutore reqratur in eis que ad aditionẽ neceſſaria ſunt. dixi in d. l. pupillus. ⁊ l. is poteſt. ſ̃. eodem. Pone ergo ꝙ omnia concurrunt que requirũtur vt poſſet adire: dubitatur de actu aditiõis ⁊. ll. ꝑdicte dicũt ꝙ reqrit̃ tutoris autoꝛitaʒ. vñ illa. q. reſidet ĩ hoc an in preſtanda autoꝛitate requiratur ꝙ tutor loquatur: de quo per glo. in l. iij. ſ̃. de aut. tut. ⁊ ibi de hoc ſunt opi. et gloſſ. videtur reſidere in hoc ꝙ ſit neceſſe tutorẽ loqui. contra ſentit. ĩ. de reg. iur. l. vbi nõ voce. ſed primũ vide

a tur verius[a] qđ apparet qꝛ mutus non põt interponere autoꝛitatẽ. vt. l. ĵ. de tut. ſed hoc erit neceſſe ꝓbari qđ pupillus aliquẽ actũ fecerit mandante tutore laudante vel approbante per verba: nec ſufficeret ſi pupillus patiẽte tutore domum hereditariam inhabitauerit vel alias res tenuerit: quia verba requiruntur ſi tamen diu teneret tutor vel pupil: preſumo omnia ſolenniter acta. vt. d. l. qui in aliena ver. ſed ſi non adierit. ſ̃. eo.

Si pupillus. Reſtitutio pupilli prodeſt fideiuſſori eius. h. d. ¶ Op. gl. C. de fideiuſ. mi. l. ĵ. ⁊. ij. dic vt in glo. hic in cõtrario. ⁊ l. ſi minor. de procu.

1 ☞ Ratio quare hereditas per procuratorem adiri non poteſt.

2 Ex conſtitutione procuratoris facta ad adeundum quis dicitur adire.

3 Priuilegium mutatur mutatione perſone.

Si eccleſia vel reſpublica tranſit ad priuatum perdit priuilegium.

b **Paulus.** [b]Alias incipit per procuratorẽ.

1 † hereditas nõ põt adiri per procuratorem. ⁊ mutatione perſone deſinit peculiũ eſſe caſtrenſe. h. d. ¶ Op. de. l. ĵ. ĩ. de offi. procu. ceſa. Sol. ibi ſpeciale. ¶ Op.

c ĩ. de bo. poſ. [c]l. iij. §. acquirere. C. mand. l. ſi maritus. dicit glo. aliud in bo. poſ. petenda: vt ibi: aliud in aditione here. vt hic. ratio qꝛ bo. poſ. non conſiſtit in ſolo animo. dʒ enim peti coꝛam iudice vt. l. finali. C. qui admit. ad bo. poſ. ſed hereditatis aditio conſiſtit in ſolo animo. vnde eoipſo quod mando videor adire vnde nil reſtat fieri per procura. hec eſt vera. Item per meam voluntatem debeo fieri heres non per voluntatẽ alienam. hec ſolu. eſt veriſſima. lʒ non teneatur a quibuſdam: vt. ĩ. dicam. ¶ Op. ĩ. ad trebellia. l. qui ita. §. ĵ. ſol. glo. eodem modo. ſecus in reſtitutione treb: que non conſiſtit ſolo animo vt ibi. rog. vero ad omnia predicta dixit ꝙ per ſpecialem procuratorem poteſt adiri hereditas. vt in contrarijs: non per generalem vt hc. ⁊ argu. ſ̃. de mi. l. illud. §. ſi talis. glo. hoc reprehendit per regulam. l. ſi duo. de admi. tut. ſecundo per rationẽ. Si enim põt haberi rata petitio eius qui nullum habet mandatum multomagis valet ab eo facta qui habet generale. ita dicit gloſſ. hic. Alij glo. legunt tertio modo ⁊ dicunt etiam per procuratorem generalem poſſe adiri ⁊ iſta. l. ſm eos non intelligitur in procuratore ad adeundum ſed in eo qui eſt inſtitutus pro alio. vndẽ adeundo nõ facit alium heredem: ſed debet ei reſtitui. vt. l. quidam cum filium. ſ̃. de heredi. inſtitu. Certe extranea lect. eſt iſta: quia tex. loquitur de procuratore adeũdi. vnde glo. tenet primam ſol. ſ. ꝙ nec per ſpecialẽ nec per generalem poſſum adire. gloſ. addit niſi forte in caſu quando ſuſpendi voluntatem meam in voluntatem procura: licet Hug. hoc non placuerit. ¶ Pro huius declaratione examinemus rationes gloſ. prima ratio eſt. quia mandando videtur adire: illa ratio non videtur bona non enim concludit in procuratore generali. Item non concludit in eo qui incertus eſt de viribus hereditatis. et ſic dicit procuratori: vade ⁊ inquiras de viribus hereditarijs et adeas ſi eam reperies idoneam: vt. l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mãdauit. ⁊ l. eum qui. §. ĵ. ſ̃. eodem: ⁊ hoc eſt quod in fin. gloſſ. dicitur voluntatem domini ſuſpendi: propter que vltramon. dicunt hereditatem poſſe adiri per procurator. ⁊ Cy. refert in l. prima. C. qui admit. ad bono. poſſeſſio. in primo contrario. veritas eſt ergo quod prima ratio gloſſ. non concludit niſi in procura. ſpeciali. ⁊ qñ voluntas domini eſt certa ⁊ clara. Alia tamen ratio gloſſ. eſt vniuerſalis ad omnia alia: dicit glo. ratio eſt qꝛ per meam voluntatem ⁊ animũ debeo fieri heres nõ per alienũ: qđ veriſſimũ eſt. declaro ea q̃ coherent perſone noſtre nõ poſſunt explicari per alium: vt. l. ĵ. §. ne aũt. C. de cadu. tol. ſed voluntas mea eſt hmõi. ergo ⁊c.

¶ Sed diceres in quolibet cõtractu requiritur volũtas. ⁊ tñ põt explicari per aliũ. Rñ. lʒ in cõtractu requirat̃ voluntas: tñ volũtas vnius nõ ꝑficit cõtractũ: ſed due volũtates collate inſimul vel duoꝝ cõſenſus in vnũ collati perficiũt cõtractũ. vt. l. ĵ. ſ̃. de pac. ideo põt fieri per aliũ: vt volũtas mei abſentis cõferatur cũ tua per meũ nuntiũ vel epiſtolã: vt. l. cõſenſum. ĩ. de act. et ob. l. ĵ. in fi. ſ̃. de cõtrahen. emp. Sed illud qđ cõſiſtit in mea libera voluntate nullo modo põt ꝑ aliũ explicari niſi per me. et ideo ſi reperitur caſus ꝙ hereditatis aditio in mea volũtate libera nõ conſiſteret. vt in filiofa. qui lʒ vellet nõ põt niſi pater iubeat tunc poſſet adire hereditatẽ per ꝓcura. caſus eſt in. l. filio. C. eo. et eadem rõne pupillus qui nõ põt adire niſi autoꝛitate tutoris poterit facere ꝓcura. ad adeũdum. facit. l. iij. in fi. ſ̃. qui pe. tuto. et ibi not. procura. vero generalis in hoc non ſufficit. Primo qꝛ in caſu ceſſat voluntas dñi cũ requiratur ſpeciale mandatũ

a vt. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ̃. eo. Preterea[a] procurator non poſſet facere id quod non poſſet facere dñs propter impedimentũ iuris. vt. l. minor. §. fin. de ꝓcu. ſed dñs qui ignoꝛat hereditatẽ ſibi delatã propter impedimentũ iuris adire nõ põt ergo nec procurator ⁊c. Item ſi poneres dñm ſcire tñ propter dubium an hereditas ſit ſoluendo vel non ſuſpẽdit voluntatem ſuã. et tunc non poteſt fieri aditio. qa actꝰ aditionis requirit voluntatem liberam nõ coactam ſeu conditionatã. vt. l. eũ qui. in fi. ſ̃. eo. et. l. actus. de regu. iur. ſed ille qui dicit ſi eſt ſoluendo adeo: alias nõ: habet voluntatẽ conditionatã ſeu coactam: merito non poſſet ſequi aditio. pro hoc qꝛ eſt ſpeciale in

b ceſare[b] vt poſſit adire per procuratorẽ. vt. l. ĵ. de offi. procur. ce. ergo in cõtrariũ ius eſt cõe. ¶ Vltimo di

2 ligenter † aduerte ꝙ lʒ per procuratorẽ nõ poſſit adiri hereditas: nec per actum qui a ꝓcuratore fiat: tñ conſtitu. procura. dicitur eſſe aditio hereditatis vt hic expreſſe dicit gl. ¶ In ſecunda parte. l. dicit Dy.

3 not. † ꝙ mutatione perſone mutatur priuilegiũ et ſic facit quod ſi reſpublica vel eccleſia tranſit ad priuatum perdit priuilegium et efficitur vſucapibilis. facit de inoffi. teſta. l. vltima.

c **Si is qui bonis.** [c]Abſtentio facta mala fide non prodeſt qđ preſumitur ſi omnia bona patris emerit vel per interpoſitã perſonã mercatus fuerit. h. d. ſm verũ intellectũ. et eſt no. l. ¶ Oppo. delictũ filij poſt ab

d ſtentionem cõmiſſum nõ obligat[d] eũ vt. l. ſi ſeruum. §. fi. ſ̃. e. ſo. gl. intellige ꝙ mercatus eſt ante abſtẽtionem. vide glo. iſtud eſt cõtra tex. ibi qui bonis paternis abſtinuit. vnde Dy. volens ſuſtinere gl. exponit abſtinuit. ĩ. abſtinere propoſuit al's non procedit qđ glo. dicit. ſed an bene dicat nõ dico: ita dicit Dy. hic. alij vt Ja. de are. et vltramon. dicunt manifeſte glo. nõ bene dicere: qꝛ eſt contra iſtum tex. ¶ Ad cõtrarium reſpõdeo ꝙ in l. ſi ſeruum. §. fi. cõſtat ꝙ vere ſe abſtinuit hic ſe abſtinuit manifeſte in fraudẽ. quod preſumitur ex duobus quoꝝ quodlibet per ſe ſufficeret. Primo qꝛ oĩa bona mercatus eſt. vt. l. omnes. §. lucius. ĩ. que in frau. cre. et. l. qui teſtm̃. de proba. Secundo qꝛ mercatus eſt per interpoſitã perſonã. vt. ſ̃. de auto. tu. l. pupillus. §. ſed ſi per interpoſitum. ¶ Op. C. de rep. her. l. ij. Glo. hic ſolu. et bene et ſentit id quod precedentes doct. ſcʒ ibi mercatus eſt res certas: hic omnia bona. Item hic in fraudem ibi bona fide. et hoc videtur velle text. vnde in iſta materia diſtingue plene vt ibi per docto. et hanc materiam induco foꝛtiter in materia l. poſt contractũ. de do. vbi anteꝗ̃ qs maleficiuʒ cõmittere vellet alienauit poſtea cõmiſit maleficium an videat̃ feciſſe in fraudem.

a ¶ Preterea procurator. Et an ſufficiat ꝓcurator generalis vide hic moderniores et licʒ ſint in cõtraria opi. ego allegaui glo. ſing. alibi ſm Bald. cõcoꝛdantem opi. vide ad remiſſiones quas eis hic dedi. Andre. Barb.

Filius. Non valet aditio facta iuſſu patris a nepote qui eſt in poteſtate aui. hoc di. Hoc eſt de iure veteri hodie vero ſecus. et ſic hodie non requiritur iuſſus vt lege ſi quis mihi bona paragrapho iuſſum. Scias etiam quod hic eſt caſus quo de iure antiquo hereditas materna non acquiritur ei in cuius poteſtate quis eſt licet quidam de hoc dubitauerint ſupra eodem lege is qui heres §. fi. et ibi dixi.

b ¶ Speciale in ceſare. Vide tñ Cy. in l. ĵ. in fi. ĵ. op. C. qui admit. ⁊ bal. in rubr. C. qui admi. in vj. colũ. Adde plene ꝑ barb. cõſi. xviij. ij. li. ⁊ inducitur ad q. de qua vt refert pau. de ca. cõſuluit Oldr. ꝙ ſi filia renuntiauit hereditati paterne et bona ꝑueniãt ad maſculum et maſculꝰ deĩde moriatur ꝙ filia nõ prohibetur ſuccedere ab iteſtato. quia illa bona nõ ſunt paterna: ſed fraterna.

c ¶ Si is qui bonis. Et eſt ſing. caſus limitãs l. ij. C. de repu. heredi. ⁊ eſt arg. ſi quis timet aduerſam foꝛtunam et donet oĩa bona ſua alicui nõ nocet creditoribus quia in fraudem videtur facere ſm Bald. Itẽ ſi quis donat bona ſua poſtea cõmittit delictum debent confiſcari. facit quod no. Bar. in lege poſt contractum de dona. Item facit ſi quis timet conueniri petitio. hereditatis capiat titulum a non habente ꝙ non prodeſt ſibi imo poterit conueniri petitione hereditatis ideo faciat aduocatus ſm Ange. ꝙ articulet quod transferens nullum habeat titulum et vide Ange. in l. ij. C. de rep. here. vbi ſingulariter dixit qđ ſi quis alienat melioꝛẽ rem quã hʒ preſumit̃ in fraudem facere allegat caſum ſing. in l. ſumma cũ rõne. ff. de pec. licet ille tex. non bene probet. adde eundẽ in l. fin. ff. de ſtipu. ſeruo. et in aut. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup.

d ¶ Non obligat. ſupple oneribus hereditatis tamẽ ſi addita foꝛte hereditas et ſic abſtentio preſumitur fraudulenta quando poſt abſtentionem apparet de fraude aliqua puta quia heres qui ſe abſtinuit ſubtrahit aliquam rem ab hereditate et per talem ſubtractionem apparet quod habuit animum poſſidendi res hereditarias. vide que dixi in lege ſecunda. C. de repu. here.

a ¶ Qui ſuperſtitis.viuentis.Idem dicas de heredi
tate eius de cuius morte dubitatur ſecundum Bal.
in.l.prima.in.iij.col.C.de pac.et ibi vide nor.Bar.in
iiij.col.quando dicatur paciſci de hereditate viuen-
tis et quando poſſit.
b ¶ Aduer
te. Adde
Bar.poſt
alios in.d.
l.pactum.
de colla.et
facit quod
not.Bart.
in.l.j.§.ſi
ſic.de col-
la.do.⁊ qd
no.per Sali.in.d.l.pactum qd dotali.

PAter. In mandan-
te requiritur
certitudo cauſe. hoc di-
cit.non tamẽ requiritur
tanta certitudo quanta
in adeunte vt lege ſi quis mihi bona.
§.iuſſum.et.§.ſequen.et.l.eum qui.§.
primo.ſ.eodem.

c ¶ Quero ſm.Et vide Bar.in.l.in quarta.j.ad.l.fal.
vbi not.decidit iſtam queſtionem.et vide Bal.in.l.
pactũ.C.de colla.vbi aliter loquit.⁊ vide Io.de imo.
hic vbi tenet cũ Bart.hic vide Ang.in.d.l.in quar-
ta.ego conſulo nunc fauentie ⁊ pondera bene inquã
tum Bar.alleg.d.c.quãuis.quia ſentit quod licet fi-
lia dicat ſe contentam amplius non venire ad bona
patris non nocet filijs.And.barb.
d ⁓ Andreas Pomate.¶ Secundũ predicta.adde
Ange.cõſi.ccci.Are.conſilio.clvij.⁊ conſilio.cxliiij.
vj.columna.
e ¶ Tangit glo.De quo vide Bart.in.l.j.§.ſi nepos.
de coniun.cum eman.lib.et Bal.in.l.pactum.in.ij.q.
de colla.adde inquantũ Bart.diſtinguit in ſecundo
queſito ꝙ Bal.in.l.pactum.C.de colla.dicit indiſtin
cte ꝙ non nocet:qꝛ iuramentũ eſt perſonale ex parte
iurantis.vt no.Inno.in.c.veritatis.de iureiuran.in
l.ſi vero.C.de pac.diſtinguit aut filia deceſſit in vita
patris et repudiatio eius et iuramentum non nocet
filijs eius quoniam habentur pro non natis nã etiã
ſi non repudiaſſet nec iuraſſet fuiſſet filia excluſa per
mortem nec fuiſſet ſibi delata hereditas et illud iu-
ramentum habet conditionem tacitam ſi contingat
hereditatem ſibi deferri alias non eſſet neceſſaria re
pudiatio.poſtq̃ ergo non extitit cõditio euanuit re-
pudiatio:ſed ſi ſuperuixit patri tunc ſtatim illo mor
tuo defertur hereditas patris ſibi et illo inſtanti ſuc
cedit virtus repudiationis et illam excludit ab ea ⁊
tota accreſcit illi maſculo nõ aũt tranſit ad filios fi-
lie et qd ita ſit optime probat.l.quoties.ſ.de noua.
§.ſi.et.l.ſtichum.§.ſi ita.in fine.et ſic filijs non nocet
iuramentũ matris:ſed potius ſup exiſtẽtia eius pro-
pter quam hereditas fuit illi delata tanquã precedẽ
ti in gradu non aũt filijs eius et excluſo que poſtea
ſubſequitur ex dicta repudiatione cũ iuramẽto non
prodeſt filijs ad quos nõ trãſmittit ius repudiatũ.l.
ſi quis filiũ.de inoffic.teſt:ſed prodeſt coheredibus
filie quibus accreſcit.vt.C.quando non pe.par.l.vni
ca.et hic ſi extant alij qui ſucceſſuri eſſent cum iſta fi
lia ſi non repudiaſſet vt frater vel filij fratrum ſed ſi
non extarent aliqui ex illis ſed alij agnati vlteriores
in gradu:tunc illa repudiatio non nocebit filijs etiã
ſi mater ſuperuixit patri quod non deuoluitur ad
coheredem per ius accreſcendi cum non eidem ſed
ad ſequentes in gradu per ſucceſſorium edictum:

MUtus. Iuſſus poteſt geri nutu ⁊ literis.hoc
dicit.Intellige in muto qui habet in
tellectum perfectum.alias procur.poſſit iubere.vt.l.
antiſtius.in.fi.ſ.eo.
1 ☞ Pacto non poteſt renuntiari ſucceſſioni viuen-
tis ſecus de iure canonico qꝛ pactum de nõ ſuccedẽ-
do firmatur iuramento.
2 Si filia iurat ſe nõ reuerſuram ad bona patris vtrũ
hoc preiudicet filijs natis ex ea.
3 Pactum factum per filium ꝙ etiam filij ex ea nõ ſuc
cedãt ꝙ non valeat:licet contrarium in aliquibus lo
cis de conſuetudine admittatur.
4 Si filia dixit ſe eſſe dote contentam et promiſit non
venire ad ſucceſſionem nec ipſa nec filij. an valeat et
iuramento firmetur.
5 Alienatio facta de fundo dotali per mulierẽ firma-
tur iuramento quo ad ipſam mulierem.

QUi ſuperſtitis. Non nocet no-
bis repudiatio
a facta de bonis viuentis.[a] hoc dicit.Gloſſ.
dicit idem ſi dubitetur et bene. ¶ Oppo.
C.de bo.li.l.fi.Sol.glo.quod ibi tacite quod poteſt
b non expreſſe vt hic.Aduerte[b] ne erres.ius ſuccedẽdi
ibi nõ erat aliud quam iuſpatronatus.vnde ſi iuſpa-
tronatus remittitur:in cõſequentiam remittitur ius
ſuccedendi.dixi in.l.is poteſt.ſ.eo.ſed ius ſucceden
di quod habet iure ſanguinis.nec tacite nec expſſe
poteſt renuntiare vt.l.iura ſanguinis.j.de reg.iur.et
l.ius agnationis.de pac.niſi delinquendo.vt infra
dicam.¶ Oppo.j.de donationibus.l.quidam.§.fi.
Solu.ibi delinquendo a.l.priuatur.non ipſe renun-
1 tiat.¶ Quero † vtrum per pactum poſſet renũtiari
ſucceſſioni viuentis.Glo.dicit quod non:etiam ſi iu-
retur.vide glo.et quod dicit de iuramẽto non pce-
dit de iure canonico cui in hoc eſt ſtandum.vt in.c.
q̃uis.de pac.lib.vj.quod verum eſt in pacto de nõ
ſuccedendo:ſed pactum de ſuccedendo eſt cõtra bo
nos mores.vt lege finali.C.de pac.ideo non valida-
retur iuramento etiam de iure canonico.vt in.c.non
eſt obligatorium.de regu.iur.libr.vj.ſcripſi plene in
lege ſtipulatio hoc modo.infra de verbo.obligatio.
c ¶ Quero ſecundum[c] † predicta[d] valer pactum iura
2 mento firmatum de iure cano.quo quis pmittit nõ
d ſuccedere.quid ſi filia promiſit et iurauit ſe non re-
uerſuram ad bona patris? vtrum hoc preiudicet fi-
lijs natis ex ea? Glo.tangit in.l.pactum.C.de colla.
Aduerte ſiquidem nepos ex filia veniret ad ſucceſ-
ſio:cum alijs nepotibus aui.tunc pactum matris nõ
noceret ſibi ſine dubio:quia mater pacta eſt de ſe.fi
lius autem veniret ſuo iure.ſi autem veniret ad ſuc-
ceſſio.cum patruis ſeu auunculis.tunc ipſe non po-
teſt venire.cum ſuccedat in locum matris.ſed mater
fuit excluſa per ſuum pactum:ergo.et filius.Sed re
ſpondeo ad cõtrariũ hoc:quod filius ſuccedat in lo-
cum matris ſeu patris quantũ ad ſucceſſionẽ aui nõ
habet a matre:ſed ex diſpoſitione legis:ergo mater
ſuo facto non potuit auferre filio.vt.l.ſi arrogator.
3 ſupra de ado.Sed † quid ſi poneres hoc expreſſe di-
ctum eſſe in pacto qd filij ex ea non ſuccedant? Hoc
e etiã tangit gl.[e] in.d.l.pactum.C.de colla.veritas eſt
quod de iure non valeret de conſuetudine in aliqui-
bus locis admittitur vt.x.columna de matrimonio

ad morga.cõtracto.c.j.⁊ ſi de feu.fuer.cõtro.c.filius.
4 ¶ Item vide.quedam † mulier iurauit ſe eſſe dote
contentam ⁊ promiſit non venire ad ſucceſ.nec ipſa
nec filij.deinde illa mulier deceſſit anteq̃ pater reli-
ctis filijs heredibus.nunquid poſſint venire filij ad
ſucceſſionem qui ſunt nepotes.Et de iſto eſt caſus
decretalis quia obligatio que venit ex iuramento ex
parte iurantis eſt in perſonam.vt ſi ego iuro non li-
go heredem iurando.ſed ex parte eius cui iuratur
eſt in rem ⁊ trãſit ad heredem vt capit.veritatis.ex
tra de iureiurand.ergo iſti nepotes poſſunt venire.
Preterea creditis vos quod iuramentum confirma
tiuum confirmet illud pactum? Certe non:quia pa-
ctum eſt nullum:ſed quia iuramẽtũ eſt ſeruãdũ ideo
metu iuramenti ſeruatur pactum:vt in.c.cum contin
5 gat.extra de iureiurand.¶ Sed pone † quod aliena
tio prohibita eſt de fundo dotali:ſi mulier facit fir- a
matur iuramento.ſed an tunc transferat dominium.
Credo ꝙ non.quia.c.dicit ꝙ non poteſt venire con
tra et mulier non venit contra.Sed decretalis non
dicit ꝙ dominium transferatur adeo quod ab alio
non poſſit vendicari.ſed ab ipſa muliere non poſſet:
quia non poteſt venire contra ⁊ ille eſt magnus effe-
ctus.et no.iſtud ꝙ multum placuit quãdo primo oc
currit mihi ⁊ tene bene menti.
1 ☞ An filia que paſſa eſt fratres poſſidere heredi-
tatem et ſi quid voluit ab eis petijt licet non ſint la-
pſi.xxx.an.an tñ videatur repudiare.

a REcuſari. [a] Uide ibi text.ibi:iudicio
voluntatis ⁊c.addit Iac.
de aret.vt rem hereditariã perire permit
tendo cum eam poſſit ſaluam facere.Ulte
1 rius iſta.l.domini prebet argumentum. † ⁊ eſt quaſi
caſus ad illud quod ſi filia femina paſſa eſt fratres
poſſidere hereditatem et ſi aliquid voluit ab eis pe
tijt.quia licet ab aditione hereditatis non recedat b
niſi.xxx.an.tamen ſi illud in iudicio volũtatis appa-
ret ⁊ noluit recuperare non video quare non videa-
tur recuſaſſe.vt hic ⁊ arg.l.procula.ſ.de proba.

b QUi ſe pupillum. [b] Error adeũ
tis in etate p
pria non impedit aditionem.h.d.ratio eſt
quia talis error voluntatem non impedit.
hic non ſunt alia.
1 ☞ Error quando impediat repudiationem.
2 Per ignorantiam quando quis perdat lucrum.

c CLodius. [c] Qui adit ex poſteriori te c
ſtamento inualido p iuris
errorẽ videt ex primo repudiare ſm papi.
d ſꝫ paul⁹ cõtra.h.d.¶ Op.[d] cõtra papi.ſ.
1 de inoffi.teſt.l.mater.Sol.† fateor ꝙ papi.male di- d
xit ⁊ ꝙ male pronũtiauit.⁊ ꝙ Paulus bñ dixit.iſtud
eſt veriſſimũ ſi intelligamus iſtũ erraſſe in facto per
d.l.mater.ſed ſi ponim⁹ eũ erraſſe in iure tũc adhuc e
dubiũ eſt.nã glo.in.l.filiũ.ſ.eo.videt tenere ꝙ eo ca
ſu papi.diceret bene.Dy.remittit ad no.in.l.q̃ fidei-
cõmiſſum.j.de lega.ij.vbi glo.diſtinguit aut tracta-
tur de perdẽdo debito.aut de acquirẽdo lucro.Alij
diſtinguũt:qñ errat i iure.aut potuerit peritiores cõ
e ſulere aut nõ vt.l.in bonorũ.j.de bo.poſ.tu dicas[c] qñ
2 q̃s tractamus vtrũ † per ignorantiã iuris q̃s perdat
lucrũ qd poterat acqrere:qñq; vtrũ pdat illud quod
erat iã acqſitũ. Primo caſu. aut q̃ris
vtrũ illud lucrũ pdatur volũtate.hoc
eſt repudiatiõe preſumpta.⁊ tũc vno
caſu tñ perditur.ſ.qñ quis extraneus
vult vti contrarijs modis ex eadem

vt inſtitut.de ſucceſ.cogn.§.placebat.ſed filij eius
reperiuntur in priori gradu inter ſubſequentes ergo
illi admittuntur per ſucceſſorium edictum quia ſup-
eſt qui eos excludat ſicut ſi mater vere repudiaſſet
poſt mortem patris que ſola fuerat ſucceſſura ſi non
repudiaſ-
ſet quimo
ſi repudiaſ
ſet vt filia
etiam ipſa
met hoc
caſu tanq̃
proximior agnata admitteretur vt.l.j §.videndum.
de ſucceſ.edic.ſecus ſi ſimpliciter vt ibi no.Do.⁊ hãc
diſtinctionem Bal.Paul.de ca.hic latius cõprobat
quem vide ⁊ eius conſi.cccxj.
¶ Recuſari.Not.gloſſ.hic et Iac.de are.ꝙ qui per-
mittit rem hereditariam deperdi videtur repudia-
re hereditatem et inducit hunc textum Bartol.licet
in lectura non dicat ſm Angel.quod ſi ſoror permit-
tit hereditatem paternam poſſideri diu per fratres
et cum egerit aliquod petebat ab eis videtur repu-
diaſſe ius ſuccedendi non ex curſu temporis ſed taci
te per.l.pro nulla.ſ.de probatio.quod intellige ſi nõ
errauit in iure vt.l.clodius.ſecus dicit ſi diu voluit ⁊
cum fratribus nihil habuit commune per.l.licet.C.
eodem.inducitur per Bald.poſt Cyn.ad ſuſtenta-
tionem libelli ſi dicatur quod contrahitur matrimo
nium cum Berta per verba de preſenti cum matri-
monium non fiat per verba ſꝫ p cõſenſum:intelligit
ꝙ cõtraxit p verba declarãtia cõſenſum.And.Bar.
¶ Recuſari.Allegat Bal.hic no.ꝙ eſt recurrendũ
ad teſtes de intenti.quia verba prolata ſufficiunt al-
legari ⁊c.ipſe in.c.j.in vna addi.parua.de conten.in-
ter me et do.
¶ Qui ſe pupillum.⁊ inducitur per Bald.ad.q.de
eo qui duxit in vxorem eam quã putabat alteri nu-
ptam ⁊ non incidat in penam quia attẽditur veritas
ſed debet agere penitentiam vide Ioan.and.in.c.j.
ver.voto.libr.vj.⁊ an percutiens laicum quem puta-
bat clericum incidat in excommunicationẽ vide Fe
de.de ſe.in conſi.xiij.ſed ſi putabat laicum ⁊ erat cle-
ricus ⁊ vide.c.ſi quis ignorans.⁊ vide ibi gloſ.ff.de
loca.⁊ vide.c.ſi vero.⁊.c.contingit.⁊.c.audientia.de
ſenten.excom.Andre.Barba.
⁓ Andreas Pomate.
¶ Clodius.Adde quid ſi in caſu huius.l.in teſtamẽ
to inualido ſit appoſita clauſula codicillaris.vide
Anchara.conſilio.cclviij.verſic.licet ergo pro vero
preſuppoſito.
⁓ Andreas Pomate.¶ Opponi.Non inducitur
repudiatio vide Are.§.duos fratres in.xvj.colũ.de
verbo.obliga.
¶ Tu dicas.Et not.quod hic dicit Angel.ꝙ eo ipſo
quod heres decedit et non potuit conſulere peritio-
res ad petendum re.in integ.tranſmittit hereditatẽ
quod bene no.⁊ vide Ludo.ro.in conſi.cxxiij.p his
que hic dicũtur.⁊ vide Lud.ro.in cõſil.cccxxix.vbi
loquitur qñ actus fuit exercitus ex capite inhabili ⁊
potuit exercere ex capite habili vide que pulchre al-
legat.⁊ vide quod no.Bald.in.l.fi.C.de codicil.An-
dreas Barbatias.

a ~Andre. Poma. ¶ Quandoq; queritur. vide Roma. conſi. cxxv.

b ¶ Tutorem ſi. io. Adde ꝙ Paul. de caſtro hic dicit ſe conſuluiſſe quod illud eſt verum ſi potuit conſulere peritiores: alias ſecus: vt quia eſſet in locis ruſticanis ⁊ tamẽ diligẽter bõa adminiſtraſſet: licet nõ poterit tutorem, tamen quia ſolum erravit in iure poſitiuo ſi autem naturali: vel quaſi dixit ipſam excuſandam ab illo rigore iuris: ⁊ quod ita eſt veritas ſicut deus eſt.

c ¶ Ratio patet. Et adde ꝙ iuris ignorãtia excuſat a penis doli non late culpe. l. bene. de preſcript. xxx. anno. ⁊ no. Ange. in l. ſicut. ad finem. de pᷣſcript. xxx. anno. dolus et lata culpa non equiparantur in delictis quando tractaretur de perditiõe fame ⁊ perſone. l. lex corneli. de ſica. in hereditate tamen acquiſita non nocet error iuris. gloſſ. eſt nota. in l. fideicommiſſum. de legatis ſecundo. ſed in dicta l. final. verſicu. ſi quis vero. videtur probari quod error iuris noceat. nam ibi dicit textus lucra nõ capere ⁊ debita admittere: ſi enim debitum amittit tractat de damno vitando ſi lucra capit tractat de lucro captando q̃ diſtinctio fit in ignorante ignorantia iuris. l. iuris. ⁊ l. error. de iur. ⁊ fact. ignoran. non in errante in facto. l. prima. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ tamen ibi ſi per ignorantiam iuris elegit venire iure directo: credens de iure poſſe venire ad hereditatem tanq̃ directo heres ex teſtamento: ⁊ nõ poterat niſi ex codicillis ⁊ per fideicommiſſum in caſu et in dicta l. fina. ſibi imputet. nocet enim ſibi illã iuris ignorantia vt non poſſit poſtea hereditatem ſibi delatam iure fideicommiſſi petere: fallit in aſcendentibus ⁊ deſcendẽtibus ibi enumeratis in d. ver. ſi quis vero qui elegerunt venire iure directo ⁊ ſuccubuerunt q̃uis per ignorantiã iuris excuſent ⁊ poſt ea venire poſſunt iure fideicõ. tanq̃ heredes ex codicillis. i. per fideicõmiſſum. ADDE ad hanc l. quod conſuluit bal. in terminis. conſil. cccxliij. i. volu.

~Andreas Pomate.

d ¶ Alia ratione. Adde quid ſi in ſentẽtia expreſſiſſet duas cauſas: quarũ vna eſt vera altera falſa. vide Alexan. in l. qui rome §. duo fratres. in xxiiij. colum. ff. de verb. obli. ⁊ Alex. in l. impoſſibilis. ff. de ver. ob.

e ¶ Que neptis. Ex iſta l. no. ꝙ auia tenetur dotare neptem: qð an ſit verũ cogita. ⁊ vide text. in l. dedit dotẽ. j. de col. do. vel bo. ⁊ hic Moder. ⁊ Moder. in l. j. ſol. matri. Itẽ notant hic qð eſt caſus ſimilis in l. ſi minor. ſ. eo. quod habet locum ius accreſcendi qñ portio deficit ope exceptionis. et no. quia Ange. eleganter dicit hic quod obligatio contracta per heredem reſpectu rerum hereditariarum tranſit cum ſuo onere. ⁊ ſic limitat l. j. §. ſi heres. j. ad trebel. ſec9 ſi non reſpectu rerum. vt eſt tex. no. in l. fin. §. ſi. ſ. de contrahen. empt. tamen do. Io. ⁊ Rapha. hic contra tenent. Andre. Barba.

ſcriptura: vt ſi pᷓmo petijt ex teſtamento: nunc ex codicillis vel ecõtra. vt. l. ſi. C. de codicil. ſed ſi ex diuerſis ſcripturis vel diſpoſitionibus veniret nõ induceretur repudiatio. vt. l. legitimã. ſ. de peti. heredi. ratio q: talis error impedit voluntatem per cõſequens impedit repudiationez. hoc eſt quod hic dicebat paulus ⁊ bene reprobata opi. papi. ſicut dubitans de virib9 teſtamenti errando in iure vel facto nõ põt adire hereditatẽ. vt. l. ſi is apud quẽ. ⁊ l. heres inſtitutus. ⁊ l. ſeq. ſ. eo. et hoc propter impedimẽtũ voluntatis. Ita ille error impediret repudiationẽ vt. l. iiij. ⁊ l. is põt. ſ. eo. Contra hoc tamẽ facit. l. ſi patronus. in prin. j. de his que in frau. pat. Rñdeo ꝙ illud eſt reſponſum papi. ⁊ ibi ptz precedens error eodẽ modo quo hic. vel ſuſtinẽdo dicas qð ibi perditur actio reuocatoria cõpetens patrono q̃ cuz cõtra ius ciuile detur facilius perditur vt. l. in honorarijs. §. ſed cũ reſciſſa. de act. ⁊ ob. ¶ Quãdoq; queritur[a] vtrũ quis per errorẽ iuris perdat lucrũ: nõ dico repudiatione vera vel preſumpta. ſed ex alia iuris diſpoſitiõe. ⁊ tũc aut lex priuat aliquẽ ꝓpter aliqð qð cadit in delictũ. vt matrẽ non petẽtẽ tutorem filio.[b] ⁊ iuris error non excuſat. vt. l. ſi. C. qui pe. tu. ratio patet[c] ibi in tex. aut priuatur propter aliud qð non cadit in delictũ. vt q intra tẽpus bonorũ poſſeſſio nõ petijt: tunc diſtinguitur aut potuit cõſulere peritiores ſe: aut nõ. vt dicam in d. l. in honoruz. nec poſſet dici ꝙ ibi eſt tacita repudiatio non petendo intra tempus. q: dico quod illud non procedit ex tacita repudiatione ſed ex legis diſpõne. ¶ Quid enim ſi ille intra tempus ꝓteſtaretur ſe velle repudiare? Certe eodẽ modo cõcluderetur. vel ſi intelligeres ex repudiatiõe, intellige factã a iure nõ preſumpta ex aliqua voluntate. Scðo caſu quãdo queris an q̃s priuetur lucro iaz acquiſito: qð tamẽ repudiare põt. vt legato per errorem iuris. Et dic ꝙ non ſcðm papi. vt. l. que fideicõmiſſum. j. de lega. ij. que eſt de reſpon. papi. Et ideo ſi hic eſſet fili9 ſuus heres cui hereditas patris eſt ipſo iure queſita. licet ſi vult põt ſe abſtinere. vt. l. neceſſarijs. ſ. eo. tunc per ignorantiã iuris nõ videtur repudiare etiã ſcðm papi. q: eſt eadẽ ratio q̃ in legato. vt. d. l. que fideicõ. que in filio emancipato vel ſui iuris exiſtẽte non procederet ſed haberet locũ pᷓcedẽs diſtinctio. vt. l. ij. C. de iur. ⁊ fact. igno. Ad glo. l. filiũ. ſ. e. dico ꝙ nõ dicit verũ ⁊ in l. illa filius ſciebat ius ⁊ factũ: et hoc tenet gloſſ. ij. et ſi diceret quod putaret patrem dementem non crederetur ei: quia ſcire preſumitur. vt ibi dixi. ¶ Quero et reuoco in dubiũ vtrũ hic fuerit bene pronuntiatum. Reſpõdeo. ſi iudex mouit ſe per reſpon. papinia. male iudicauit: ſed ſi alia ratione[d] potuit bene iudicare. ſcilicet ſi clodius heres ante aditam hereditatez deceſſiſſet hoc ſentit gloſſa vltima hic et bene.

De neptis.

[e] Poſt abſtẽtionem coheredũ alius ſe implicãs vniuerſe hereditati vniuerſis oneribus tenetur. h. d. ¶ Nota ꝙ poſt abſtẽtionẽ coheredũ imiſcendo ſe oĩbus bonis pdit q̃s beneficiuz. vt. l. cũ hereditate. ⁊ l. ſi minor.

ſumma eodem. non habetis hic alia recitanda:

1 Si alicui deferuntur plures portiones vniuerſe hereditatis ex diſpoſitione defuncti an ſi habet vnam cogatur habere omnes.

2 Si deferũtur alicui plures portiones: quedam ex diſpoſitione defuncti quedam diſpoſitiõe legis an q̃s cogatur habere totum.

3 Quando plures hereditates vnius deferuntur alicui ex diſpoſitione vnius: quando poſſit vnam amplecti et aliam repudiare.

4 Si plures hereditates vnius deferuntur ex diſpoſitione diuerſorum vni: tunc poteſt vnam amplecti et aliam repudiare.

5 Quando plures hereditates diuerſorum ex diuerſorum diſpoſitione vnam poteſt amplecti et aliam repudiare.

6 Quando plures hereditates diuerſorum ex diſpoſitione vnius tantum: quando vna poſſit adiri ⁊ alia repudiari.

7 Añ quis vult adire paternã et repudiare pupillarẽ vel adire pupillarem et repudiare paternam.

8 Tertius modus quõ põt cõtingere ꝙ hereditas diuerſorum defertur ex diſpoſitione vnius.

* Ariſto. In eo qui poſt abſtentionẽ vnius omnia bona vendicat dantur actio integre. h. d. ¶ Quero in quo differat hec l. a pᷓcedẽti. Rñ. in precedẽti fuerũt abſtenti per reſti. in integ. hic vero vnus ſe abſtinuit ꝑ beneficiũ abſtinẽdi cõceſſum a pretore mortuo. Item in precedẽti dr ꝙ tenet ad vniuerſa onera paſſiue. hic vero põt intelligi quod ad eum tranſeant oẽs actiones actiue. ¶ Oppo. ſ. eo l. cũ hereditate. Sol. hic volebat vti beneficio illius: l. ibi non volebat. Cõtra imo q̃ habet vnam portionẽ cogitur habere oẽs alias inuit9 vt. l. quidam elogio. C. eo l. j. et l. ſi ſolus. ſ. eo. Solu. ibi quando plures portiones deferuntur ex diſpoſitione defuncti. hic qñ vna ex diſpoſitione defuncti: alia ex diſpoſitione legis. ſcz per ius accreſcendi. circa quod glo. poſuit ſummã ſuã in l. quidã elogio. C. eo. et ibi Cy. et Dy. poſuit in l. j. ſ. e. Ego vt tibi materia iſta liqueat: reſeruaui eam hic. ergo vt eam plene habeas: diſtingue pleniſſime quatuor caſus. Primo qñ deferunt vni plures portiones vni9 hereditatis ex diſpõne defuncti. Scðo qñ deferuntur plures portiones quedã ex diſpõne teſtatoris: q̃dã ex diſpoſitione legis: vt per ius accreſcendi. Tertio quando deferuntur plures hereditates. Quarto quãdo plura legata.

1 ¶ Circa † primum dic: aut quis errat circa quotam ſeu quotas ſibi delatas quia putat de maiori vel minori q̃z ſit. et diſtingue vt not. ſ. eodẽ. l. ex ſemiſſe. ⁊ l. ſi quis extraneus. §. ſi quis partem. Aut eſt certus de portione ſeu portionibus ſibi delatis. ⁊ tũc aut totum relinquitur vno nomine. aut diſtinctis partibus. Primo caſu aut relinquitur libero aut ſeruo. Si libero: tũc aut adijt ipſe aut heres eius. ſi ipſe tunc aditione partis totum videtur adire: nec poteſt ſcindere vnitatem relicti. vt. l. j. ⁊ l. ſi ex aſſe. ſ. eod. ſi vero adeunt heredes eius forte ex iure deli. ad eos tranſmiſſo. tunc ſi ſunt plures poſſunt pro parte adire. argu. l. legatarius. in princip. j. de leg. j. ⁊ per rationem poſitam. ſ. eod. l. cum ſolus ſeruus. vt ibi dixi. Si vero relinquitur ſeruo tunc aut eſt ſeruus vnius et non poteſt ſcindendo adire pro parte. ſ. eod. l. j. et quia ceſſat ratio. l. cũ ſolus ſeruus. ſ. eod. aut eſt ſeruus plurium. ⁊ põt adire pro parte. vt. ſ. eo. l. ſeruus duorũ. ⁊ l. ſeruus cõmunis. ⁊ l. ſe. ¶ Scðo caſu qñ plures partes deferuntur diſtinctis partibus: tunc aut deferuntur mihi oẽs ꝑ me. aut oẽs ꝑ aliũ aut quedã ꝑ me: q̃dã per aliũ. Primo caſu aut oẽs deferuntur mihi eodẽ iure puta inſtitutionis. aut diuerſo. ſ. quedã iure inſtitutionis: q̃dã iure ſubſtitutionis. ¶ Si primo modo aut omnes pure. et vni9 aditione videor adire totum: etiaz ſi aliquem habeam ſubſtitutũ vel cõiunctum. vt. l. ij. et. l. ſi ſolus. ſ. eo: ⁊ l. quidam elogio. C. eo. ſi vero quedam pure. et quedam ſub conditione. tunc aut non habet ſubſtitutum ſeu cõiunctum ⁊ tunc aditione vnius habet totum vt. l. cum heres. §. fi. ſ. eo. et. l. ſi quis ita. de here. inſti. aut in parte cõditionali habet ſubſtitutum: et tunc adeundo non erit heres: niſi pro parte pure relicta. vt. d. l. cum heres. §. fi. tamen exiſtente condi. erit etiaz in alia parte ſine noua aditione: vt. l. ſi tu ex parte. in princi. ſ. eodem: et erit heres eodem modo quo teſtator diſpoſuit nec poſſet vnam partem habere iure inſtitutionis. aliaz iure accre. vt not. in lege ſi quis heres. in principio. ſupra eodem: etiam ſi inciperet a repudiatione. Nec obſt. l. ſi tu ex parte. in fine. ſupra eodem. quia ibi due partes deferuntur diuerſo iure. ſcilicet inſtitutionis et ſubſtitu. rationem infra dicam. Si vero in parte cõditionali non habet ſubſtitutum ſed

* Pro concordia. Aduerte quod inter alios doc. Barto. Cepol. querit an diſpoſitio. l. cum hereditate. ff. hoc eodem titulo: habeat locum in eo qui eſt inſtitutus et pupillo ſubſtitutus: et Bartol. in l. teſtamẽto. C. de impube. et alijs ſubſtitu. in ſolu. contrarij illius l. vbi do. Alexan. videtur tenere ꝙ non. ⁊ dicit illam l. procedere ſolum in inſtitutiõe ſimplici: ſecus ſi fuerit pupillariter ſubſtitut9 quaſi tunc non dicatur decedere pro parte teſtatus et pro parte inteſtat9. et ſic nõ obſt. l. ius nſm. ff. de reg. iu. l. cũ hereditate. cuz ſi. Sz ꝓ videt ſentire ſcðm predictos doct. in hac l. fi. ꝟ. ſcðo caſu. qñ deferunt diuerſo iure. Tu dic ſi bene inſpiciatur Barto. nõ contradicit: eo quia in vario caſu loquitur primo i. d. l. in teſtamento: verum dicit quia aliud eſt inſtitutio ſimplex et aliud pupillaris ſubſtitutio: quia inſtitutus ſuccedit teſtatori: ſubſtitutus pupillaris ſuccedit pupillo: cuius dicitur eſſe teſtamentum. l. ex tribus. C. de inoff. teſta. et in l. ij. per Bar. et doc. ff. de vulga. et pupilla. Et vbiq; vbi tractatur materia pupillaris ſubſtitutionis: nimirum ſi ceſſat diſpoſitio. d. l. ius noſtrũ cum ſimi. ſed in hac l. fi. Bar. nõ loquitur in hoc caſu: ſed loquitur qñ in vna aditione ſufficiebat heredi habere vtranq; ⁊ eſt caſus in l. ſi tu ex parte hoc eo. titu. quam alleg. Bar. Notãda ſunt predicta ad ea que habentur in l. vnica. §. is ita. C. de cadu. tollẽ. et in l. quidam elogio. C. de iure delibe.

a ℭ Scđo
mō. et no.
ꝙ hic dicit
Ang. ꝙ ſi
hereditas
venit ex di
ſpoſitione
ſtatuti et
ſic nō pōt
pꝛo parte
acceptari
et ꝓ parte
repudiari
vt in text.
ſingu. in.l.
iiij. C. ð oī
agro dſer.
lib. x. ꝛ vi=
de Ang.l.
j. et.ij.ff.e.
et hic mo=
dernioꝛes
lꝫ ille text.
loquaꝛ ex
diſpoſitio=
ne hoīs ſi
bene cōſi=
dereꝛ ꝛ vi
de Mod.
in.l. vētre.
ff.eo q̄ vo=
lūt ꝙ ſi he
reditas de
fertur ſuo
ex ſtatuto:
illa nō trāſ
mittiꝛ vi=
goꝛe ſuita=
tis ꝛ lꝫ he=
reditas nō
trāſmittiꝛ
tñ trāſmit=
titur illa q̄
deferꝛ ex
ſtatuto: dū
mō ſit cer= 2
ta pars: ita
volūt Mo=
der. in.l. cū
antiquioꝛi=
bus. C. de
iu. delibe.
Andre.

coniunctum. tunc adeundo partē pu=
re relictam eſt heres etiam in illa par
te partis conditionaliter relicte: quaꝫ
habiturus eſt in omnem euentum. ſci
licet in eo quod ſibi accreſceret condi
tione deficiente: in reliquo ſpectatur
conditio: vt lege liber homo. §. ſi ita.
de here. inſti. Secundo caſu quando
deferuntur diuerſo iure. ſcilicet que=
dam iure inſtitutiōis et quedam iure
ſubſtitutionis. tunc aut pꝛimo adiuit
ex inſtitutione. et tunc adueniente cō 3
ditione ſubſtitutionis eam habebit
abſq; noua aditione: eodē modo quo
teſtatoꝛ diſpoſuit. vt lege ſi tu ex par=
te. ſupꝛa eodem. in princi. Si vero pꝛi
mo repudiauit partem ſuā. tunc poſt=
ea partem aduenientem ſubſtitutus
poterit adire et cum ea reperiet iure
accre. partem partis ſue. vt.l. ſi tu ex
parte ſupꝛa eodem in fine. et ſi dicis q̄
eſt ratio differentie inter hunc caſum
et pꝛecedentem quando ambe defere
bantur ex inſtitutione: tamen vna pu=
re alia ſub conditione? Reſpond. iſte
poꝛtiones delate diuerſo iure ab ini= 4
tio fuerunt delate duobus. et ſic vnus
poterat agnoſcere aliꝰ repudiare: ita
iſte qui vicem duoꝛum ſuſtinet. ſi a re=
pudiatione incipit vt dictū eſt. ℭ Se
cundo caſu pꝛincipaliter quando plu=
res poꝛtiones deferuntur mihi ꝑ aliū
vt puta per filium vel per ſeruum. et
tunc aut oēs pure. et non poteſt vnaꝫ
partem tātum adire. rationem poſui
in lege ſi ſolus. ſupꝛa eodem. Si vero
aliqua pure: aliqua ſub cōditione: tūc 5
poteſt vna adiri. et ſi conditio extite=
rit non haberet aliam ſine noua adi=
tione. vt dicta lege ſi ſolus ſupꝛa eo=
dem. ℭ Tertio caſu pꝛincipali quan= 6
do quedam deferuntur mihi per me:
quedam per alium. tunc aut vna ob=
uenit mihi per me: alia per alium cu=
ius heres ſum: ꝛ tunc dic vt.l. liber ho
mo. §. ſi ita ff. de here. inſtit. Aut vna
obuenit mihi per me: alia per alium.
ſ. per filiū vel ſeruum vel filiū. ꝛ tunc
dic: aut pꝛimo agnoſco partē mihi ob
uenientē per aliū ꝛ partē delatā mihi
ſtatim habeo ſine noua aditione vt
l. ſi ego. ff. eo. Aut pꝛimo adiui partē
meā ꝛ illā nō acq̄ro ſine nouo iuſſu. vt
ff. eo.l. ſi tu ex parte. ꝛ hoc de pꝛimo. 7
ℭ Circa ſcđm pꝛincipale. † qñ quedā a
poꝛtio defertur ex diſpoſitiōe defun=
cti: quedam ex diſpoſitione legis. ſ. ꝑ
ius accreſcen. tunc aut ille cui obue=
nit immiſcuit ſe omnibus ꝛ tenetur in
totum: nec poteſt ſeparare. vt hic. et
ff.l. pꝛoxi. Aut non immiſcuit ſe omni=
bus ſed vult petere ſuam ſine alia. et

tunc diſtingue: aut pꝛimo adiuit poſtea poꝛtio deficit:
aut econuerſo: vt plene diſtinxit in.l. cum heredi=
tate. ff. eodem. ℭ Circa tertium. ſ. quādo vni plures
hereditates deferuntur. eſt aduertendum diligen=
ter per quinq; membꝛa. Pꝛimo quando deferuntur
plures hereditates vnius ex diſpoſitione vnius. Se
cundo quando plures hereditates vnius ex diſpoſi
tione diuerſoꝛum. Tertio qñ plures hereditates di=
uerſoꝛū ex diſpoſitiōe diuerſoꝛū. Quarto qñ plures
hereditates diuerſoꝛū ex diſpoſitione vnius ex illis.
Quinto quando plures hereditates diuerſoꝛū ex di
ſpoſitione alterius ab eis. ℭ Circa pꝛimum † quādo
deferuntur plures hereditates vnius ex diſpoſitiōe
vnius: exemplū in milite qui habet duplex patrimo=
nium ſi inſtituerit vnū per ſe in caſtrenſi: ꝛ illū per ſe
in eodem teſtamento vel alio in paganicis: ſi adiret
vnā nō cogeretur habere aliā: ſicut ſi diuerſi eſſent
inſtituti niſi cū diſtinctione que no. ff. tit. j.l. ſi duobꝰ.
C. de teſta. milita.l. ij. cum enim ius accreſcendi cohe
reat poꝛtioni non perſone. vt. ff. eod.l. ſi totam. et.l. ſi
titio. §. j. de vſufruc. ꝛ inter illas poꝛtiones nō ſit ius
accreſcendi: apparet qđ vnam poteſt amplecti aliā
repudiare ſm diſtinctionem illarum.ll. ꝛ quia quan
do duo iura concurrunt in perſona vnius iudicatur
ac ſi concurrerent in perſona diuerſoꝛum: vt.l. tuto=
rem. de his qui. vt indig. ℭ Circa ſecundum † ſcien
dum quando plures hereditates vnius deferuntur
ex diſpoſitione diuerſoꝛum: exemplum filius arro=
gatus habet ſubſtitutū a patre naturali in bonis et
in hereditate ſuā pꝛopꝛia: ꝛ idem ſubſtitutuꝫ habet
a patre arrogante in bonis arrogātis. quilibet eñ
capit iure directo pꝛopter diuerſitatem patrum et
patrimonioꝛum ſm veraꝫ opi. no. in.l. ſi arrogatoꝛ.
ff. de adop. tunc dico qđ poteſt vnam amplecti: aliā
repudiare: tūc enim ſunt duo teſtamēta: ꝛ ex eis nō
habet locum ius accreſcendi: vt. ff. qui. mo. vſufru.
amit.l. ſi ſub conditione. ℭ Circa † tertium quando
plures hereditates diuerſoꝛum ex diſpoſitione di=
uerſoꝛum vt hic. nullum eſt dubium qđ non hꝫ locū
ius accreſcendi. arg. d.l. ſi ſub conditione. ꝛ not. per
glo. in.l. quidam elogio. ℭ Circa quartum † quādo
plures hereditates diuerſoꝛum ex diſpoſitiōe vniꝰ
tantum ex illis: hoc poteſt contingere duobus mo=
dis. Pꝛimo ſi aliquis cui erat delata vna hereditas
intra tempus deliberandi decedens me fecit here=
dem: certe ex iuris diſpoſitione poſſum adire here=
ditatem ſuam: ꝛ alterius: hoc caſu poſſum adire he
reditatem teſtatoꝛis et aliā repudiare ſicut ipſe po
terat. vt.l. ſi quis filium. §. j. ff. eo. nō autem poſſum
aliam amplecti ꝛ teſtatoꝛis hereditateꝫ repudiare:
quoniaꝫ illa pꝛopter iſtam teſtatoꝛis obuenit. Sed
ſi teſtatoꝛ iam adiuiſſet non poſſum vnaꝫ amplecti
et aliam repudiare: vt. d.l. ſi quis filium. in fi. et de
here. inſti.l. ſi quis. §. fi. ℭ Secūdo † modo[a] hoc po
te ſt contingere quādo relinquitur alicui hereditas
paterna et pupilla. et in hoc articulo Dy. multū ple
ne ꝛ perfecte diſtinxit in memoꝛiam ergo excellētie
ſue ſua verba quaſi ad literam referam et modica
que per me addentur manifeſte lectoꝛ perpendet.
Facit enim duo membꝛa pꝛincipalia. Aut enim q̄s
pꝛimo adit paternam et vult repudiare pupil. aut
vult repudiare paternam ꝛ adire pupil. Pꝛimo caſu

a ℭ Ariſto.
inuito accre
ſcit. Cōtra
rius in hoc
fuit Bar. i
l. teſtō. C. ð
impu. et ſ
Bar. ħ ad
de Ange.
in.l. ſtis q̄.
q̄ cōtinuaꝛ
cū.l. here=
ditatis. ff.
eo.

b ℭ Vt.l. nō
ſolū. et vi=
de Bar. ꝑ
intellectu
iſtiꝰ.l. non
ſolū. in.l. ſi
pater. ff. ð
pꝛiuil. cre.
vbi ſibi cō
tradicit. et
gl. fin. in il=
la.l. circa
mediū gl.
mag. in ꝟ.
meliꝰ. ꝛ vi=
de Bar. in
l. teſtō. C. ð
impu. vbi
ſibi ꝯtradi
xit. Andr.
barba.

ſi adit paternam nunq̄ poteſt repu=
diare pupil. vt. C. eo.l. quidā elogio.
et.l. qui patri. j. reſponſo. ff.e. adeo qđ c
ſi deceſſerit ſubſtitutus viuēte impu
bere nihilominus hereditas impu=
beris defertur heredibus ſubſtituti:
ꝛ nō iure ſubſtitutionis quia tale ius
non tranſit ad heredes. vt. ff. eo.l. to=
ties. et. j. de ſu. ꝛ le.l. ſi ex pluribꝰ. ſed
iure accre. vt. d.l. qui patri. ij. reſpon.
ſm Dy. ſed que eſt ratio Dy. non di=
cit. dic. quos poſſum mihi facere ne=
ceſſarios: poſſuꝫ filio meo.l. ſed ſi plu
res. §. quos poſſum. ff. de vulga. ꝛ pu
pil. ſed ſi aliquis agnouit partem he
reditatis mee: reliqua ſibi inuito ac=
a creſcit[a]. ꝛ in hoc quodāmodo eſt ne=
ceſſarius. vt. ff. eo.l. heres inſtitutus.
ita etiam in hereditate pup. Et ideo
iſti duo caſus in vnum iunguntur. in
l. quidam elogio. C. e. ſed ſi obuenien
te pupillari vellet repudiare pater=
nam ne illam haberet ſcđm foꝛmam
l. cum hereditate. ff. e. foꝛte poſſet. fa=
cit.l. ſi certarum. §. iul. ff. titu. j. Et qđ
Dy. dixit de trāſmiſſione iuris accre.
ad heredes. intellige vt dixi in. d.l. q̄
patri. ff. e. Redeo ad verba Dy. ſi ve
ro vult repudiare paternā habereq;
pu. diſtingue ſex caſus. Pꝛimo quan=
do fuit inſtitutus a patre ſolus impu
bes. Scđo quando ſolus alius extra=
neus qui nō erat in poteſtate inſtituē
tis: ꝛ idem erat pupillo ſubſtitutus ꝛ
impubes exheredatus. Tertio quan
do ſolus alius filius qui erat in pote
ſtate inſtituentis eſt inſtitutus ꝛ im=
puberi exheredato ſubſtituꝰ. Quar
to quando impubes erat inſtitutus
vna cum alio nō ſubſtituto. Quinto
quando impubes vna cum alio ſub=
ſtituto eſt inſtitutus. Sexto quando
ſubſtitutus eſt inſtitutus vna cum fi=
lio ꝛ impubere exheredato ſubſtitu=
tus. Pꝛimo caſu aut impubes ſe im=
miſcuit et nullo modo ſe abſtinuit: et
ſubſtitutus non poteſt ſeparare here
ditateꝫ impuberis ab hereditate pa
tris. vt. ff. de vulg. ꝛ pupil.l. ſed ſi plu=
res. §. filio. ſm Dy. hoc eſt verum qđ
non pōt ſeparare adeundo: ſed poſt=
q̄ adiuit poterit impetrare reſtitu=
tionem vt abſtineat ſcđm qđ poterat
b ipſe pupillus. vt.l. non ſolum[b]. de in
integ. reſti. Poſtea dicit Dy. aut im=
pubes adiuit vel ſe immiſcuit ꝛ poſt=
ea per reſtitutionem ſe abſtinuit. et
tunc poterit ſubſtitutus habere pu=
pil. ſine paterna. Nam cū tabule pu=
pillares ſint confirmate per aditio=
nem: non infirmātur per abſtinentiā
reſtitutione conceſſa. vt ſupꝛa de. vul.

gari et pupillari. lege ſecunda. §. in=
terdum. verſiculo ergo etiam ſi mi= c
noꝛ[c] ſecūdum verum intellectum. vt
ff. de mino.l. ꝛ ſi ſine. §. ſed qđ papi. ꝛ
ita intelligitur per aliquos.l. iul. ff. e.
Aut nullo modo adiuit vel ſe immi=
ſcuit: ſed ab initio ſe abſtinuit: ꝛ tunc
poterit ſubſtitutus habere pupil. ſi=
ne paterna. ꝛ tunc creditoꝛibus impu
beris tantum: et non patris tenetur.
ita debet intelligi.l. iul. alˀs ſi pupillꝰ.
ff. eo. nihil diuinando. Dy. illud verū
vt ibi dixi. ꝛ hoc operaretur exiſten=
tia ſui heredis incommodum pupil=
li cui facta eſt ſubſtitutio vt decedat
teſtatus. Sed contra hoc videtur qđ
hereditas paterna ꝛ pupilla. haben=
tur ſicut plures poꝛtiones vnius he=
reditatis. vt.l. quidam elogio. C. eo=
dem titu. ꝛ tūc ſi quis pꝛimo habeat
partem ex inſtitutione: cogitur habe
re ex ſubſtitutione et econuerſo. vt.l.
ſi tu ex parte. ff. eo. ergo ſicut ſi adit
paternam cogitur habere pupillarē:
vt dictum eſt. ita ſi pꝛimo adit pupil=
larem cogitur habere paternā. Iſta
eſt foꝛtis ratio in tantum qđ iuriſcon
ſul. iul. hoc dicebat in. d.l. iulia. ꝛ arbi=
troꝛ pꝛo certo quod hec fuerit ratio
que mouebat eum cum repꝛehendi=
tur ibi a marcello. Reſpondeo ad di
ctam rationem: nam illud qđ qui ha=
bet paternam cogatur habere pupil
la. eſt in fauoꝛem pupilli: vt decedat
teſtatus: ideo trahit ad ſe pupillarē:
tanquam ad partem hereditatis pa
terne: ſed quando hoc eſſet contra vo
luntatem pupilli: tunc nō pꝛocederet
dicta equiparatio: ita eſt in pꝛopoſi=
to. vt ibi dicit text. repugnat enim vti=
litati pupilli. vt ibi dixi in text. Re=
deo ad verba Dyn. Secundo caſu
quando ſolus extraneus inſtitutus
eſt a patre: et impuberi filio exhere=
dato ſubſtitutus: non poteſt habere
pupilla: ſine paterna: quia ad hoc vt
confirmentur tabule pupilla. opoꝛ=
tet adire hereditatem. ita intelligi=
tur lex ſed ſi plures. paragrapho ſi
ex aſſe. de vulgari et pupillari. et ſu=
pꝛa eodem. lege queſitum. ad trebel=
lianum. lege ita tamen. paragrapho
qui ſuſpectam. Dynus. Sed ſi pone=
remus iſtum inſtitutum eſſe mino=
rem: poſſet minoꝛ adire paternam et
petere reſtitutionem: ꝛ eſſent confir=
mate tabule pupillares ꝛ ſic haberet
pupilla. ſine paterna. Redeo ad ver=
ba Dy. Tertio caſu qñ ſolus alius fi=
lius in poteſtate exiſtens eſt inſtitu=
tus ꝛ impuberi filio exheredato ſub=
ſtitutus. ꝛ tūc aut ſe immiſcuit pater=

c ℭ Ver. er=
go ſi mino
rū. certe il=
le ver. loq̄=
tur in alio
caſu. vnde
dic qđ di=
ctū Bart.
ꝓbaꝛ in.l.
ſi filiꝰ q̄ pa
tri. ſm vnā
lect. quā tꝫ
ibi Bar. in
ij. col. ꝛ ibi
de hoc di=
xi. ff. ð vul.
et pupil.

* Pro ꝯcor-
dia. Ad-
uerte qd̃ in
actione ſũ
maria ad
exhibẽdũ
ꝓcedit̃ ꝑ
viam iura
mẽti: ita al
legat̃ bar.
tenere in. l.
ſi liber. ali-
as theſau-
rus. ff. ad
exhi. Con
trariũ alle.
tenere in
hac. l. j. ſol.
duplex pri
mo q: i. d.
l. theſaurꝰ
verũ dicit
vbi agit̃ d̃
modico ꝓ-
iudicio ſe-
cus ſi de
magno: vt
i hac. l. j. vt
ipſe Bar.
hic ſentit i
d. l. theſau
rus. vel et
ſcd̃o id qd̃
d: in. d. l.
theſaurꝰ.
dꝫ intelligi
ſane ꝛ limi
tari vt in
hac. l. pria.
Poſſet et
tertia dari
ſol. q̃ eſt ve
ra ſm bar.
i hac. l. j. vt
qd̃ dixit in
d. l. theſau
rus. proce-
dat qñ q̃ri
tur an inter-
ſit petẽtis
alias non.

ne ꝛ nullo modo abſtinuit: ꝛ hꝫ vtrãqꝫ ſicut extraneus: aut ſe immiſcuit: et poſt immixtionẽ ſe abſtinuit per reſtitutionẽ: ꝛ tũc quia tab. pupil. remanent firme: poterit habere pupil. ſine paterna: vt videtur loqui prima facie l. ſi filius qui patri. ſ. de vulg. et pup. Aut ab initio ſe abſtinuit: ꝛ nullo modo ſe immiſcuit: et ille caſus non eſt omnino expeditus ſm glo. que eſt in d. l. quidam elogio. nam quidã dicũt ꝙ poterit habere pup. ſine paterna. per l. cũ quaſi. §. ſed ꝛ ſi. de fideic. lib. Alij dicũt ꝙ illud ſpãle fauore libertatis. ꝛ ideo dicunt ſubſtitutũ nõ poſſe habere pup. ſine paterna. cũ tabu. pupil. nõ ſunt cõfirmate. eo qd̃ nõ eſt adita hereditas pr̃is. vt. l. ij. §. adeo ſ. de vulg. ꝛ pup. Tu vero audacter dicas tenẽdo primam opinionẽ qd̃ poterit habere pupillarem ſolã. nam ſola exiſtentia ſui heredis abſqꝫ aliqua immixtione ſeu aditione confirmat ſubſtitutionẽ pupillarem ꝛ fideicõmiſſa vniuerſalia: que ad cõfirmationẽ aditionẽ ſeu immixtionẽ requirunt̃. vt. j. ad treb. l. ita tñ. §. ſi pater. ita dꝫ intelligi nec eſt opus diuinare. ſ. eo. l. filius qui ſe. ꝛ de vulg. ꝛ pup. l. ſi filius qui patri. ꝛ hoc patet ibi duꝫ dicit oneribꝰ nõ ſponte ſuſceptis. ꝛc. Si eñ poneres immixtionẽ preceſſiſſe: nõ inuitus neceſſitate iuris ciuilis: ſed ſua immixtiõe volũtaria obligatus eſſet. ꝛ hoc qñ ſolus ſuꝰ heres eſt. ſed ſi cũ alio: ſola exiſtẽtia ſui heredis nõ inducit cõfirmationẽ tabu. pupil. nec fideicõ. vt. j. ad treb. l. apd̃ iulia. §. idẽ iul. ꝛ põt eſſe ratio: q: cuꝫ teſtator ſibi ꝓuidet inſtituendo plures: quoꝝ vnius aditione poterãt oĩa cõfirmari: nõ curauit iuriſcõ. ꝓuidere: vt haberẽtur pro ꝯfirmatis. vt. C. de pac. cõuen. l. fi. j. de ꝓcario. l. ꝛ habet. §. cũ quis. Per hoc patet in quo verſetur priuilegiũ ſui heredis in. l. ſi filiꝰ. de vulg. ꝛ pup. q: extraneus inſolidum inſtitutus ꝛ exheredato ſubſtitutus repudiata paterna nũqꝫ cõſequitur pupil. vt in. §. ſi ex aſſe. Secus in ſuo inſolidũ inſtituto propter exiſtẽtiã ſui heredis. ita dicit Dy. qd̃ multũ placet ꝛ rationẽ dixi in. d. l. filius. ſ. eo. ꝛ. d. l. filiꝰ qui patri. ſ. de vulga. ꝛ pup. qd̃ intellige niſi talis filius ex cuius exiſtẽtia debent confirmari tabu. pupil. haberet ſubſtitutũ vulgarem: qd̃ per ſe examinaui. in. d. l. ſi filius qui patri. Redeo ad verba Dy. Quarto caſu qñ erat ſubſtitutꝰ impubes cũ alio nõ ſubſtituto ſi impubes ſolus vel impubes ꝛ coheres adiue-

rint paternã: non põt ſubſtitutus habere pupil. ſine paterna. ar. d. §. filio. l. ſed ſi plures. de vulg. Sed ſi adiuit coheres ſolus ꝛ nõ pupillus cũ per eius aditionẽ cõfirmatũ ſit teſtm̃ impuberis: poterit habere pup. ſine paterna. vt. d. l. ita tñ. §. qui ſuſpectam. ſi nec impubes nec coheres adiuit non valet pupil. et ideo ex eo nõ defertur hereditas: vt ꝓdicto. §. ſi ex aſſe. ꝛ. l. ij. §. adeo. de vul. ꝛ pup. ꝛ ad treb. l. apud iul. §. j. ſm Dy. qd̃ intellige niſi coheres eſſet ſuus: tunc exiſtẽtia ſui heredis operaret̃ ꝯfirmationẽ: vt dixi in. d. l. ſi filiꝰ q̃ patri. Redeo ad verba Dy. Quinto caſu qñ inſtitutꝰ eſt impubes vna cũ ſubſtituto: nõ põt habere pupil. ſine paterna: q: aut adiuit ſolꝰ impubes ꝛ nõ põt ſeparari: q: bona ſunt immixta: aut nullus adiuit ꝛ nõ valet teſtm̃ impuberis: vt. l. ita tñ. §. qui ſuſpectã. ad trebel. ꝛ. l. ſed ſi plures. §. filio. de vulg. ꝛ pupil. ¶ Quid ergo ſi adiuit ſolꝰ impubes paternã vel ſolus coheres ꝛ ꝑ reſtitutionem abſtinuit? Ex ꝓdictis patet rñſio ſm Dy. ꝓdicta intellige niſi coheres impuberis eſſet frater eiꝰ ꝛ in ptãte teſtatoris: tũc enim vtroqꝫ ab initio abſtinẽte valerẽt tabu. pup. per exiſtentiã ſui heredis. vt dixi in. d. l. ſi filius qui patri. Redeo ad verba Dy. ſexto caſu qñ ſubſtitutus vna. i. cũ alio filio eſt inſtitutus. dico ꝙ ſi adiret coheres paternã põt ſubſtitutꝰ habere hereditatẽ impuberis exheredati ſine paterna. alias nõ poſſet q: nõ valent tab. pupil. vt. l. queſitũ. ſ. eo.
7 Hic finiũt verba Dy. ¶ Tertio mõ põt † cõtingere qd̃ diuerſoꝝ hereditas defert̃ mihi ex diſpoſitione vniꝰ: puta ſi ſim ſubſtitutus pluribꝰ filijs impuberibus an poſſim vnã amplecti ꝛ aliã repudiare. Dic ſi adeo paternã ꝛ cogor habere oẽs pup. vt. l. quidaꝫ elogio. C. eo. ſi illam non adeo ꝛ ſine illius aditione valent pup. qd̃ qñ ſit: pꝫ ex ꝓdictis. tũc poſſum vnaꝫ amplecti aliã omittere: eſſet enim contra vtilitatem impuberis. q: forte metu vnius nulliꝰ hereditatem qs acquireret. vt. l. iulia. als ſi pupil. ſ. eo. ideo vna aliã ad ſe nõ trahit: vt dixi. ¶ Preterea ex teſtamẽtis diuerſoꝝ nõ eſt ius accreſcẽdi. vt. l. ſi ſub ꝯditione. qui. mo. vſuſfru. amit. Circa quã tñ relinquũtur plura legata dic vt. j. de leg. ij. l. ij. cũ. ll. ſeq. ꝛ hoc pro declaratione huius ſubtilis materie.

¶ Quemadmodum teſtamenta aperiantur inſpiciantur ꝛ deſcribantur. Rubrica.

1 Teſtamẽtum petitur aperiri officio iudicis.
2 Hoc edictũ hꝫ locũ qñ quis cõfitetur ſe habere tabulas nec aſſignat cauſam quare nõ dꝫ exhibere.
3 Quo ordine imploratur hoc officium iudicis.
4 Quando conſtat qd̃ quis habet tabulas: ſed nõ dicit ſe nolle exhibere quo iure procedetur: ꝛ que cauſe cognitio requiratur.
5 Que ꝓbatio requirat̃ in hac ſummaria cognitiõe.
6 Iuramentum calumnie in hoc edicto preſtatur per procuratorem.
7 Hoc edictum pro quibus vltimis voluntatibꝰ habeat locum.

* Omnibus. ¶ Prĩo põit mẽtẽ edicti. Scd̃o rõnẽ. Tertio ĩcipit expõere. ſcd̃a ibi: rõ. tertia ibi: ſi qs.

¶ Dicit tex. quicunqꝫ: ꝛ quoꝝ intereſt et veriſimile eſt qd̃ animo calũniandi nõ poſtulent. Dy. duo habemus videre. primũ quo ordine perueniat̃ ad aperiendum teſtm̃. ꝛ iſtud dicã hic. ſcd̃m poſtqꝫ ad hoc debet deueniri qualiter aperiatur ꝛ inſpiciat̃ et deſcribat̃. ꝛ de hoc dicã in. §. fi. ¶ Circa primũ † quero quo iure petat̃ teſtm̃ aperiri ex hoc edicto. Rñ. officio iudicis. vt patet ex tex. dũ dicit facturũ ſe ꝓtor pollicetur. vt. j. eo. l. cũ ab initio. C. eo. l. ij. no. ad circulum arboris actionũ. Et Io. in arbore nõ fecit circulum huic edicto: oſtẽdens qd̃ ex eo nõ oriebat̃ actio. Scd̃o † q̃ro qñ hoc edictũ habeat locũ. Breuiter qñ quis cõfitetur ſe habere tabu. nec aſſignat cauſam quare nõ debeat exhibere. ꝛ ſic nõ ꝯtendit. vt. j. eo. l. ij. §. fi. ꝛ. j. de tab. exhi. l. i. §. j. Si enim negaret ſe habere vel diceret ſe nõ debere exhibere: haberet locũ interdictũ de tab. exhi. vt in. d. ll. ¶ Tertio † quero quo ordine implorabitur hoc officium. Rñ. ante oĩa fient interrogationes vtrũ habeat tabu. vel nõ: ꝛ ſi dixit ſe habere. vtrũ cõtendit ſe exhibere vel nõ. arg. l. vbicũqꝫ[a]. ſ. de interro. ac. Ita dicit Iac. de are. Item Ro. in libello ſuper tit. de tab. exhi. ¶ Quarto quero ſi † cõſtat ꝙ habeat tab. tũc: et nõ dicit nolle ſe exhibere: quo ordine ꝓcedetur? dicit gl. que eſt hic ſuper verbo alieno. ſ. ꝙ nõ procedatur in forma iudicij ſicut dicimus in bo. poſ. vide hanc gl. certe in bo. poſ. nõ eſt neceſſe qd̃ citet̃ pars vt. l. iij. §. acquirere. ꝛ ꝙ ibi no. j. de bo. poſ. quõ ergo hoc ꝓcedet. ¶ Preterea tex. j. in. l. pri. §. ſi dubitetur. dicit ꝙ dꝫ fieri cognita cauſa. ergo parte citata. vt. l. in cauſe. §. cauſa cognita. ſ. de mino. Ad hoc vt iſtud edictũ habeat locũ requiritur qd̃ quis non dicat ſe nolle exhibere. Ideo aduertendũ. qñqꝫ ille a quo petitur exhiberi cõfitetur ſe debere exhibere. tũc fit ſibi preceptũ iuxta. l. ſi debitori. ſ. de iudi. et nõ fit in forma iudicij: vt ibi patet. Et hoc modo poteſt intelligi illa gl. qñqꝫ hoc modo nõ cõfitetur. ſed dicit: dñe iudex bene habeo teſtm̃: ſed dubito vtrũ teſtator viuit vel ſit mortuus: vel an iſtius interſit: illo caſu etiã habebit locũ hoc edictũ. nõ enim dicit ſe nolle exhibere vel nõ debere: ſed an debeat dubitat. ita loquit̃. j. l. pri. §. ſi dubitet̃. tũc adhibet̃ ſummaria cognitio vt. d. §. ſi dubitet̃. Et ſi peterent̃ tabu. aperiri: tunc nõ eſſet neceſſe qd̃ alia pars citaretur: ſed ſi peterẽtur tab. publicari vel tradi parti. tũc
b deberet pars que ledi poſſet citari[b] vt veniẽtes ab inteſtato vt. l. j. j. de tabu. exhi. ꝛ. l. nam ita diuus. de
5 adopt. ¶ Quero que † probatio requiratur[c] in iſta
c ſummaria cognitione. Dicit gl. per iuramentũ[d] par
d tis. vt. l. theſaurus. ad exhi. l. iij. C. e. illud eſt verũ: ſi
e queratur de probãdo an partis interſit[e]. ſed ſi debent alia ꝓbari. vt puta mors teſtatoris de qua dubitatur. tũc requiritur alia ꝓbatio per famã vel per vnũ teſtem: vt. l. ij. §. ſi dubitet̃. j. eo. fateor tñ qd̃ iudex dꝫ aperire tabu: ꝛ primo ipſe videre. ꝛ ſi reperit petentem eſſe in manifeſta calũnia: quia eius nullo modo intereſt: nõ oſtẽdet ſibi. ſicut eñ particulam ad eũ non pertinentẽ nõ iubet ſibi edi. ita ſi totum manifeſtẽ videt ad ſe nõ pertinere. vt. l. argẽtarius
6 §. edi. ſ. de eden. ¶ Quero † an iſtud iuramentũ calũnie poſſit ꝓſtari per ꝓcuratorem. Glo. dicit qd̃ ſic
7 vt. l. qui bona. §. ſi aliena. de dã. infe. ¶ Quero † pro

a ¶ Omnibus. vbicunqꝫ. Adde not. per Bal. in. l. ij. C. de teſti. in. ij. et. iij. q.
b ¶ Poſſet citari. in publicatiõe teſtamẽti debent citari. Adde Bar. poſt Bal. in. l. j. ꝛ. ij. C. de teſta.
c ~ Andre. Poma. ¶ Probatio requirat̃. vide Angel. conſil. clxiiij. i. fi.

quibus vltimis volũtatibus habeat locũ hoc edictũ. gl. dicit ꝙ pro teſtamẽto in ſcriptis. Item pro teſtamento nũcupatiuo per notariũ in ſcriptis redacto ꝛ bene. Item pro teſtamẽto perfecto ꝛ imperfecto. vt. l. proxi. §. j. quod dic vt ibi ꝛc.

Ratio. f No. hãc regulã in his que ex teſtõ dependent nõ poteſt tranſigi nec veritas diſquiri niſi inſpectis ꝛ cognitis ṽbis teſtamenti. hoc enim examinat glo. ꝛ ego examinaui in lege de his. ſupra de tranſact.

1 Teſtis negãs ſuum ſigillum an faciat vacillare fidem teſtamenti.
2 Teſtis vnus de aſcriptis in teſtamẽto vel inſtrumento: ſi ille cõtradicat quando reddat inſtrumentum ſuſpectum. ꝛ nu. 7.
3 Quõ fiet apertio teſtamenti qñ eſt certum qd̃ debet aperiri.
4 Quando teſtamentum petitur aperiri inſinuari ꝛ publicari quõ fiet.
5 Si in dubium reuocatur de viribꝰ teſtamenti quid agendum.
Inſtrumentũ probatur ſcriptum manu alicuius vel eius dicto ſi viuit vel per comparationem.
6 Si omnes teſtes in inſtrumento deſcripti cõtradicunt inſtrumẽto: inſtrumentum reprobatur.
8 Si duo teſtes deſcripti in inſtrumento cõtradicunt dicente ſe nõ interfuiſſe: inſtrm̃ redditur falſuꝫ. niſi ꝑ alios teſtes approbetur.
9 Quãdo teſtes dicunt ſe nõ recordari an interfuerunt vel non inſtrumentum remanet validum.
10 Si teſtes dicunt aliter fuiſſe ſcriptũ qꝫ fuerit actum an inſtrumentũ reddatur falſum.
11 Qui ſubſcripſit inſtrumentum illud impugnare poteſt ꝛ quomodo.
12 Si ex non deſcriptis in inſtrumento contradicunt illi quot teſtes requirãtur ad impugnandum inſtrumentũ.

d ¶ Iuſm. ꝑ iuſm ꝓbat̃ intereſſe. ſꝫ Ange. i. l. ſi qs ex argẽtarijs. §. exigit̃ vbi vide dicit ꝙ illud dictũ eſt falſum: quia. d. l. ſi qs. §. ex hẽ. ꝛ. §. ptinere. ꝛ. l. pretor. §. j. de edẽ. vbi expedit qd̃ appeat de vtilitate re petentis. nec obſt. l. theſaurꝰ. hic alle. q: ibi loquit̃ de alia exhibitione inſtꝛoꝝ. Item non ob. d. §. exigit̃. q: ibi loquit̃ qñ ꝯſtabat rẽ ad petẽtẽ ptinere: et tñ ãno tollitur. vide Bar. i. l. ſi is a quo. vt in poſſ. leg.
e ¶ Partis interſit. et eſt alia gl. i. l. iij. §. ſciendum. ad exhib. i ṽ. ſummatiꝫ.

f ¶ Ratio. Vide Bartol. de iſtis verbis in. l. de his ſ. de tranſac.
~ Andreas Pomate.
a ¶ Si quis neget. de materia. vide Alex. ꝯſi. cxlvij. in. ij. volu. ꝛ cõſi. xxvij. eo. vo. Anna. cõſi. xcvij. Are. in. §. item verborum. inſti. de inuti. ſtip. Barba. ꝯſil. xliij. in. j. volu.

b ¶ Si quis neget. obſcure loquitur. no. de ſigillo. et b adde Bar. in. l. que dotis. in prin. cum cōcor. in ver. ſigillo muniri. ff. ſol. matri. ⁊ ibi dicitur q̄d in. l. condenda non eſt opus ſigillo principis ⁊ cōtractus ꝓbatur per ſigillum vbi deficit tabellio. vt no. in. c. ij. de foro cō pe. in. vj. in nouella. facit. l. hac cōſultiſſima. §. fi. C. qui teſ. fa. poſ. ⁊ l. l. ſi vn⁹. C. d teſta. ſigillū hꝫ vim cōfeſſiōis ⁊ confirmatōis: vt no. in. l. ij. C. de rebus alie. n̄ alie. ſine literis: tamē mutum ⁊ incertum eſt teſtamenti ſigillum. et ideo per ſolius ſigilli mutationem nō ꝓbatur commiſſio preſertim ſpecialis. vt no. in. c. q̄uis. de pact. in vj. in nouella. ſed aliud eſt ſigillum alterius fidei cōmittere aliud characterem imponi. Inno. in. c. quoniam contra. de proba. dicit q̄d delegatio poteſt ꝓbari per ſigillum delegantis. ⁊ vide Bal. in. l. ſi qui per calumniam. C. de epiſco. ⁊ cleri. et in. l. pacta nouiſſima. in vlti. col. de pac. C. ⁊ vide Bal. in. l. j. in vlti. col. de procu. ⁊ an ſufficiat ſolum ſigillum mittentis epiſtolam. vide Bar. in rubri. ff. forum. per iſtum text. ⁊ de materia vide Cano. in. ca. poſt ceſſionem. de proba.

Andreas Pomate.

13 Teſtes non deſcripti in inſtrumento contradicentes inſtrumēto qualiter habeant deponere.

14 Teſtis examinat⁹ a notario ſi dixit notariū ſcripſiſſe q̄d nunq̄ꝫ dixit. cui ſtetur. remiſſiue.

Si quis neget. a Unus ex teſtib⁹ neceſſarijs aſcriptis in teſtō contradicens: fidem teſtamēti facit vacillare. h. d. Dicitur enim ſuū q̄d dicitur a ſe appoſitum. Iaco. de are. dicit teſtē agnoſcere cum forma ſigilli non appareat in teſtamento. Dyn. Reuoco c 1 † in dubium ſi teſtis negat ſuum ſigillum vtrum dubitetur de virib⁹ teſtamenti. Glo. obſcure loquitur b. tamen facit tres not. caſus quandoq̄ꝫ quis aperte dicit hoc nō eſt meum ſigillum nunq̄ꝫ appoſui illud ſigillum: tūc teſtamentum redditur ſuſpectū. q̄nq̄ꝫ dicit nō recognoſco an ſit meū ſigillum: ⁊ tūc ſi ſigillum ſuum nō appareat ibi: q̄d poteſt eſſe. vel quia alieno ſigillo ſignauit. vt l. ad teſtium. §. j. ff. de teſt. vel ſigillauit ſuo: tñ nō apparet forma ita q̄d decernatur: tūc teſtamentū redditur ſuſpectū. vt hic ſm glo. ⁊ Dy. ſed ſi ſigillū appareat. vel q̄ ibi eſſent arma ſua vel litere dicerent. vel al's eſt ſigillum notarij. tunc non obſtante dubitatione ſua teſtamentū eſt validum: ⁊ nō ſuſpectū. arg. l. ne ſatiſdatio. j. rem rataꝫ hab. ⁊ in corpore de fide inſtru. §. ſi vero mouantur. Quidam reprehendunt gl. dicētes q̄d. l. ne ſatiſdatio: loquitur q̄n quis ſigillat ad ſe obligādum. quo caſu nō poteſt cōtrauenire: ſecus ad teſtificādum: q̄d nō placet. argu. l. tribunus. §. j. ff. de teſt. mil. vbi quis ſigillat ad non obligādum ſe ⁊ ſtatur ſigillo. tene glo. de fide vero ſigilli c dic vt per doc. in. l. ſi qua per calumniam. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ per Guil. in. l. ſi ꝓcurator. ff. de ꝓcu. per cano. extra de proba. c. poſt ceſſionē. et tetigi in. l. ſi publicanus. §. j. de publi. vbi habes glo. ¶ Quero 2 † vtrum ſit verū d regulariter q̄d dictū vnius teſtis de aſcriptis in inſtrumēto reddat inſtrm ſuſpectū e. Gl. notabiliter dicit aut preter illū remanent tot teſtes quot ſufficiunt ⁊ inſtrm non redditur ſuſpectū. al's ſecus. probatur per tex. in. l. cū tabule. j. de boñ. poſ. ſm tabu. q̄d tenet Inno. in. c. cū Ioannes. de fide inſtru. ⁊ ibi per Io. and. Idem Ia. de are. ⁊ Cy. refert in. l. in exercendis. C. de fide inſtru. vide gl. et ſigna quia eſt no. ¶ Pro declaratiōe materie 3 † q̄ro poſtq̄ꝫ certuꝫ eſt q̄d teſtamentū debet aperiri: qualiter hoc fiet? Rñdeo ſi quidem teſtes ſint p̄ſentes facilis eſt cognitio: quia vocabuntur omnes vt ſua ſigilla recognoſcant. vt. l. cum ab initio. j. eo. ſi vero omnes nō ſunt p̄ſentes vel nullus ⁊ res vrgeat aperitur coram honeſtis perſonis. vt. l. ij. C. e. ⁊. j. e. l. ſed ſi quis ex ſignatoribus. Et hoc eſt verum ſi aliquis petit tabu. aperiri tantum vel etiam reſpici ⁊ ſcribi: non dico inſinuari vel publicari: quia tunc requirit alia ſolennitas. vt ſtatim dicam. ¶ Quero 4 † quid ſi aliquis petit aperiri inſinuari ⁊ publicari? Reſpondeo tunc debent citari omnes teſtes et iurare et interrogabuntur an ſua ſigilla recognoſcunt ⁊ ſubſcriptiones. et ſi non ſunt preſentes non cogentur venire: ſed mittetur ad eos. vt. l. cum ab initio. et. l. ſed ſi quis. infra eodem. et iudex publicabit eorum dicta et tenorem illius ſchedule: et tunc decetero habet vim publici inſtrumenti. vt lege publicari. C. de teſta. et hoc tangam. j. eodem. l. proxima. in princip. ¶ Reſtat 5 hic † videre vltra quomodo hi teſtes contradicentes inſtrumento impugnent inſtrm. dicā in. l. proxima. ⁊ ad declarationeꝫ preſentis materie quando reuocatur in dubium q̄nq̄ꝫ de virib⁹ teſtamenti. quia per doctores multuꝫ intricate traditur. ideo dic q̄nq̄ꝫ reuocatur in dubiū vtrū inſtrumentū ſit ſcriptū manu eius de quo d̄r: ⁊ tunc ſi tabellio viuit: f eius dicto ſtatur. vel ſi nō viuit per cōparationem literarum approbatur. ⁊ facit plenā fidē. vt. l. ſi quis decurio. C. de falſis. ⁊ in auē. de fide inſtru. §. ſi vero mouatur cū. §. ſeq. ⁊ no. in auē. at ſi contractus de fide inſtru. ¶ Q̄nq̄ꝫ reuocaē in dubiū veritas inſtrumēti an ſit verū q̄d ſcriptū eſt in eo. ⁊ hic aduertendū eſt. aut cōtra inſtrumētū nil probaē. et in dubio ſtatur inſtrō. a vt. l. cū p̄cib⁹. C. de ꝓba. aut cōtra 6 inſtrm aliq̄d ꝓbaē. et hic aduerte. ¶ Q̄nq̄ꝫ † cōdicūt b inſtrō oēs teſtes ibi aſcripti. dicētes ſe nūq̄ꝫ iterfuiſſe: et tūc dicūt quidā q̄d per hoc inſtrm nō reprobaē q̄ quilbet illorū eſt ſingularis in dicto ſuo. ergo non facit fidē. vt. l. iureiu. C. de teſtibus. extra de electio. c. cū dilecti. ſed hoc eſt falſum cū dictū vnius teſtis aſcripti in inſtrō faciat vacillare fidē inſtrumenti vt hic: multomagis ſi oēs. ¶ Preterea teſtes adhibentur in inſtrō: vt per eos adhibeaē fides inſtrō. vt in auē. de fide inſtrumentorū. §. ſi vero. ſed nunc ꝑ eos fides nō interponitur. ergo ⁊c. ¶ Et pro hoc videē caſus extra de probationibus. c. tertio loco. et. c. tam literis. in fin. de teſti. et iſta eſt veritas. Ad cōtrariū 9 rñdent quidā. Primo q̄n vnus dicit ſe nō interfuiſſe: i videtur de alio dicere qui non potuiſſet eſſe ibi quin vidiſſet. ſed hec non eſt bona rñſio: q̄ alij eſſe potuiſſent quos ille non vidiſſet niſi diligenter et ſubtiliter aduertiſſet: ſicut modo hic in ſcholis ſunt multi de quibus neſcirem dicere an ſint vel non: niſi diligēter b aduerterē. alij rñdent ꝙ ſufficit b ꝙ teſtes ſint cōcordes in dicto: licꝫ in rōne ſint diuerſi. vt no. in. l. ob carmen. in fine. ff. de teſti. Sed hic oēs cōcordant in dicto: dicentes inſtrumentū eſſe falſum: ſed hec rñſio nō eſt bona: q̄ aliquid eſſe falſum vel nō: ſpectat ad iudiciū intellectus. vnde teſtis non interrogatur de hoc: ſed ſuper aliquo facto an id fuerit vel nō fuerit. c Dic ergo c quod illi teſtes non ſunt ſingulares: imo ſunt conteſtes. ¶ Ad cuius declarationē premitto ꝙ omnes teſtes in ratione proxima et immediata ſui dicti de neceſſitate ſunt ſingulares. Nam cum ratio redditur per propriū ſenſum: vt. l. qui teſtamēto. in fi. ff. de teſt. et. l. teſtium. C. de teſt. quilibet eſt ſingula- d ris d de ſenſu ſuo: non de ſenſu alterius: ſicut ergo in affirmatiua ſufficeret ſi plures dicerent ſe vidiſſe: ita in negatiua ſi plures dicunt ſe nō vidiſſe. illi enim teſtificantur per approximationem ſenſus ad rem ſenſatam: quia dicunt ſe vidiſſe: iſti per ſubtractionem ſenſus a re ſenſata: quia dicunt ſe non interfuiſſe. Et hoc ſi volo probare inſtrumentum eſſe falſum: eo q̄d inſtrumentum eſt vnum totum: continens id per q̄d inſtrumentum eſt factum: et coram teſtibus factum. Sed ſi quis velit dicere contractui non interfuiſſe ſimpliciter: tunc eſſet neceſſe quod probaretur per teſtes aliqua coartatione loci vel temporis: in quo talis contractus diceretur factus: ⁊ ꝙ teſtes tunc dicerent ſe interfuiſſe ⁊ tale quid factum nō eſſe. ¶ Que- e ro e quid ſi vnus f ex † teſtibus aſcriptis in inſtrumēto f cōtradicit? Diſtingue: vt dixi. ff. aut eſt ſupra numerꝰ: 7 aut non: licet Io. diceret hoc eſſe ſpeciale in teſtamēto: tamen omnes doctores dicunt idē in quolibet inſtrumento. Inno. in. c. cum Ioan. ⁊ Iacob. de aret. ⁊ 8 alij. ¶ Quero † quid g ſi duo ex teſtibus aſſumptis g in inſtrumento contradicunt dicētes ſe non interfuiſſe? Quidam dicunt eodem modo aut in inſtrumēto remanet ſufficiens numerus teſtium aut non: quia illi ſunt ſingulares in dicto ſuo. Sed dico ꝙ ſunt con- h teſtes: ideo inſtrumentum redditur falſum h: niſi per aliquos teſtes approbetur vt. l. optimam. C. de con-

c ¶ Uero ſigilli. vide aliqua p. Alex. in. l. que de eis. ad fi. ff. ſoluto matrimonio.

Andreas Pomate.

d ¶ Utrū ſit verū. vide Barb. cōſi. xliij. in. ij. col. j. vo. vide etiam Alex. conſi. cxlix. in vlti. col. ij. vol.

e ¶ Suſpectū. Q̄d teſtes ꝓbant cōtra inſtrm et q̄n eorū dicto ſtetur. adde gl. ſuper verbo vidiſſe. in. §. ſi ꝟo abſunt. in auē. de here. ⁊ fal. ⁊ ſi quatuor teſtes deſcripti dicūt vnū: duo cōtradicūt ſtatur illis quatuor ſm glo. in. §. item verborū. inſti. de inuti. ſtipu. doc. in. c. cū ioannes. de fide inſtru. ⁊ in. l. in exercendis. C. eo. ti. ⁊ vide Ang. ⁊ imo. hic ⁊ gl. in. d. §. item verborū de quo per Inno. Io. an. et Io cal. in. d. c. cū Io. ⁊. c. tertio loco. de ꝓba. vide Ange. ⁊ Bal. in lec. antiqua. in. d. §. q̄d fere. ⁊ Bald. in. l. optimā. de cōtrahen. ſtip. ⁊ in. l. nullus. C. de teſti. q̄ dicit ꝙ propter arduitatem negotij teſtes debēt examinari coram honeſtis perſonis. Adde videnda poſt hanc apoſtillam que cōſuluit Bal. cōſi. lv. iij. vol. et hanc additionē vide per Alex. cōſi. xxvij. ij. li. ſed latius vide per Panor. in. d. c. heredes.

Andreas Pomate.

f ¶ Si tabellio viuit. Uide Alex. conſi. cv. in. ij. col. ij. vol. ⁊ conſi. clxvj. in. ij. dubio. ij. volu. ⁊ conſil. cj. in iij. volumine.

a ¶ Statur inſtrumento ſtatur dicto tabellionis. et adde glo. in auten. de heredi. ⁊ fal. in. d. §. ſi vero abſunt. ſuper verbo quantum ad hoc. vide in auten. ſed nouo. ſi cer. peta.

b ¶ Quod ſufficit. vide Bal. in. l. cum antiquitas. ⁊ in l. j. C. d teſt. et in. l. ij. in iij. colū. C. de ſecund. tab. ⁊ bal. per illum text. in. l. j. ad fin. C. ſi vn⁹ ex pluribus. et Imol. in. l. inter pares. de re iudica. maxime. i. vj. colum. trahend. et committen. ſtipu. et ſtatim dicam. vt tamen ceſſent ille dubitationes conſulo quod fiat articulus illo modo: quod tali loco et tempore tales teſtes non fuerunt p̄ſentes huic contractui: ⁊ quod vnus non fuit cum alio in dicto loco: nec potuiſſent eſſe quin ſe inuicem vidiſſent: tunc enim quilibet deponeret de abſentia ſua ⁊ alterius: ⁊ abſq̄ꝫ dubio non eſſent ſingulares. ¶ Quero † quid ſi teſtes i dicunt ſe non recordari vtrum interfuerint vel non? Innocentius dixit q̄d inſtrumentum manet validum: quia cōtra ipſum nihil probatur ⁊c. vt. l. cū

Andreas Pomate.

c ¶ Dic ergo. Adde Alex. l. ij. in vlti. col. C. de bono. poſſeſ. ſm tabu.

Andreas Pomate.

d ¶ Singularis. vide Io. bapt. in repe. l. admonēdi. in. lx. col. cū ſeq. ff. de iureiur. Bar. cōſi. liiij. in. ix. co. j. vol. Alex. in materia conſi. xlvij. in. iij. volu.

e ¶ Quero. Adde Bal. in. l. j. C. de ſecun. tabu.

Andreas Pomate.

f ¶ Quid ſi vnus. Uide Alex. cōſi. clxix. in pe. col. ⁊ cōſi. xvij. in. iiij. col. iij. vol. Barba. cōſi. xliij. maxime in viij. col. in. j. vol. ⁊ Imo. conſi. cvj. in fi.

g ¶ Quero quid. Adde ꝙ quatuor teſtes requiruē ad reprobandum inſtrm ⁊ nō minus q̄d intelligē vt no. per Inno. in. c. ſuper hoc. de renū. ⁊ ponit Ro. in rub. de arbi. in. xv. q. ⁊ de materia vide late in cōmēto. c. tertio loco. de ꝓba. ⁊ q̄d teſtes reprobātes inſtrumentū debeāt reddere rationē ſui dicti etiā nō interrogati: tenet Bal. ſing. in. l. preſbyter. ad fi. de epiſ. ⁊ cle. Adde q̄d ad ꝓbandum id q̄d eſſet cōtra preſumptionē reſultantem ex inſtrumento ſemper duo teſtes ſufficiunt. vt per Ang. ⁊ Pau. de caſ. in. l. iuriſgen. §. quod fere. de pac.

h ¶ Redditur falſum. ⁊ ideo pōt torqueri notari⁹ q̄n apparet ꝙ vnus ex teſtib⁹ falſo deſcriptus eſt in inſtrumēto ⁊c. vt in. c. cōſtitutus. ⁊ in. c. ſedes. de reſcr. facit q̄d no. in. c. fraternitatis. de teſti. Bal. in. l. ſi ex fal. C. de trāſac. Bal. in. c. ad audiētiā. ⁊ in. c. cum ab eo. de reſcri. ⁊ vidi cōſultū ſemel de quodā teſte appoſito a notario in inſtrō qui teſtis illa die erat extra ciuitatē: ita q̄d nō poterat intereſſe. nā ſi opponitur a parte q̄d inſtrm eſt falſum eſt ſufficiēs indiciū ad torquendum notarium.

i ¶ Quero q̄d ſi teſtes. Adde tu ad hec dicta Bar. q̄d pulchre ponit Alex. in cōſi. xxxiij. col. vj. et pe. in iij. vol. ⁊ in cōſi. xliij. col. ix. in. iij. volu.

Andreas Pomate.

¶ Si teſtes. vide Alex. cōſi. xxxiij. in vlt. col. iij. vo. et conſi. xliij. in. iij. volu. Et conſi. lxxxviij. in. j. colū. ad fi. co. iij. volu.

precibus.C.de pba.quod optime pro
batur per glo.huius.§. vbi dicit ſi te=
ſtis dicit ſe nõ cognoſcere: ſi tñ ſigillū
apparet nõ reddit̄ ſuſpectū. ¶ Que
10 ro† qd ſi teſtes dicūt ſe interfuiſſe cõ=
a tractui:[a] dicunt tñ aliter fuiſſe ſcriptū
b ꝙ fuiſſe actū:[b] Reſpõdeo ſi ſunt plu=
res inſtrumentum redditur falſum:vt
11 l.cum precibus. ¶ Quero† quid ſi in=
ſtrumētum eſt ſubſcriptum manu ei9
qui vult teſtamentum impugnare:an d
poſſit? Rñdeo ſic:poteſt enim probare
c qd in ſubſcriptione[c] fuit deceptus : qꝛ
oſtenſo ſibi inſtrumento fuit dictum
quod continebatur vnum et contine=
batur aliud et ipſe non legit.l.fi.C.pl9
vale.quod agitur. vt lege ſecunda. C.
de reb.alie.non alienandis. ¶ Que=
12 ro† quid ſi in inſtrumento contradi=
cunt teſtes non aſcripti in ipſo. Gloſſ. e
in.l.in exercendis. C. de fide inſtrumentorum. dicit[d]
quod requiritur probatio trium vel quatuor teſtiū:
cum teſtes non aſcripti in inſtrumento contradicunt
ipſi inſtrumento, et hoc quidam dicunt z mouentur
ſic.Inſtrumentum habet vim duorum teſtium.z eſt
ibi autoritas notarij:et ſic ergo tres ad minus req=
runtur ad impugnandum:hoc omnes doctores im=
pugnant:quia aſſumitur bis idem.nam illud totum:
ſcilicet inſtrumentum cum autoritate notarij habet
vim duorum teſtium.ergo non aſſumitur poſtea au
toritas notarij iterum:ita dicūt Innocen. Ioan. Ia
cob.de aret.et omnes:gloſ.alia ratione mouetur ad
hoc dicendum:quod inſtrumentum habet vim duo
rum teſtium.ergo ad id reprobādum requiritur ma
ior numerus z potentior probatio: ſed ſi eſſent duo
teſtes eſſet probatio paris potentie:ergo inſtrumē=
tum non reprobatur. Et propter hoc dicunt quidā[e]
vt dicit Nico.mat.et Iacob.butri.in quadam diſpu
tatiõe ꝙ quādo teſtes non aſcripti contradicunt in=
ſtrumento eſt in iudicis arbitrio videre quod preua
let: reſpiciendo vtrum perſona notarij ſit ſuſpecta:
vtrum ſcriptura habeat in ſe aliquam ſuſpicionem
vel raſuram:tūc crederem potius teſtibus ꝙ inſtru
mento. Sed ſi perſona notarij eſſet honeſta.illi au=
tem teſtes eſſent aliqualiter ſuſpecti:tunc plus cre=
ditur inſtrumēto ꝙ teſti[c] vt.l.optimā.in fi.C.de cõ
trahen.z cõmit.ſtip.z requiritur qd hec pbatio fiat
per teſtes multū idoneos z omni exceptione maio
res:in dubio preſumendū eſſet pro inſtrō.vt.d.l.cū
f precibus.ideo debent eſſe aduocati multuz cauti[f]
in his queſtionibus. vt fiant pbationes de legali
tate notarij z fidelitate z bonitate ipſius:z aduerſa
rius faciat probationē de fidelitate teſtiuz. Alij au
tem ſimpliciter dicunt qd duo teſtes preualent in=
ſtrumēto. Nam inſtrm habet vim duoꝝ teſtium pꝛo
pter autoritatem notarij : ſed maioris autoritatis
ſunt duo teſtes ꝙ autoritas notarij:ſed precedens
13 dictū puto verū per.d.l.optimam.in fi. Aduerte† ta
g men[g] qñ teſtes non aſcripti deponunt cõtra inſtru=
mentum debent deponere ſe fuiſſe preſentes dicto
loco z tpe quo contractus dr fuiſſe celebratus : alr
h non cõcluderet[h] eorū probatio:quia alio tpe potue
runt fieri diuerſi cõtractus:z diuerſi tenoris : ſed ſi
i teſtes bene nõ recordantur[i] de tpe:eſt conſilium vt
fiat vnus articulus qūo ille cõtractus ſemel tantuz
fuit celebratus inter partes:z ſi partes hoc cõfiten=
tur dictū teſtium cõcluderet de neceſſitate:licet de
tpe non recordentur.vt.d.c.cū ioannes.z hoc conſi
lium de illo articulo fiendo dat ibi tex. notabiliter.
vbi etiā dicit qd de hoc poſſunt partes interrogari
per iudicē:an ſemel tantū fuit contractus venditio
nis celebratus inter eos ſuper tali re vel pluries. fa
k cit.C.ſi vnus ex pluri.appel.l.j. ¶ Vltimo[k] Iac. de
14 †are.[l] inducit hanc.l.ad queſtionem.de teſte exa
l minato a notario qui dicit nunꝙ dixiſſe qd notari9
ſcripſit de quo per Iac. de are.hic z hoc in Specu.
de teſte.§.fi.verſi.ſed po.ecce.z per Cy.C.de fal.l.ſi
quis decurio.non habetis hic alia.
1 ☞ An tabule teſtamenti probent anteꝙ corā iu
dice publicentur. Et an ſi teſtamentum eſt publica
tum ſecundum ſolennitatem.l.proxime:an faciat fi
dem niſi oſtendatur originale.nu.2.

Tabularum.

a ~⁜ Andreas Pomate. ¶ Interfuiſſe ꝯtractui. vide Barb.cõſi.xxiiij.in.ij.colū.j.volu. Alex.cõſi.cxlvij.in peñ.colū.in.iij.volu. vbi querit cui magis credatur an teſti an inſtrumento.

b ¶ Quā fuiſſe actū.qd ſi teſtis dicat aliter fuiſſe actū ꝙ ſcriptū ſit. vide bal.in.l.j.i pun. de ſē. que ſi. cer. quā. et ad ro. de ꝙ in inſtrumētis antiqs: et ſic de factis antiqs magis credit inſtrumentis ꝙ teſtibus. z ad hoc alle.tex.no. in.l.cēſus. de pba.et ita alle.ro. in.l.ij.de acq.poſ.et de hoc eſt gloſſ.in.c.tertio loco.de proba.idē ſi eſſet inſtrumētum factū in archiuio publico vel factū in iudicio dicta.l.cenſus.d.l.in donationibus.C.de do. et no. Pe. in.l.qui in aliena.in prin.de acqui.here. et ad pdicta vide q dixi inſti.de acti.§.preterea.et circa.l. cenſus vide oīno Bal.in.l.exēplo.C.de proba.et in propoſito Bal.in.d.l.optimā.de cõtrahē.et cõmit.ſtipu.

c ~⁜ Andreas Pom. ¶ In ſubſcriptione.vide Pau. de caſtro.conſilio.cccxlix.alias cccl.alex.cõſi.cxlvij. in.ij.col.ij.volu.

d ~⁜ Andreas Pomate. ¶ Dicunt quidā. vide alex. cõſi.xix.in.iiij.col.et ſeq.iiij.volu.et in vlt.col. Card. conſi.lvj.in.iiij.col.

e ¶ Quā teſti.ad ꝙ vide no.in.d.l.optimam.zc.vide Cy.z Bal.in.l.in exercendis.C.de fi.inſtru.

f ~⁜ Andre.Poma. ¶ Multum cauti. Vide Bar.cõſi.xxxij.in.x.col.j.vol.z conſi.xlv.in.iij.colum.eo.vol. et conſil.xlvij.in.xij.colum.j.volu.z conſil.liiij.in.iij. colum.eo.volu.

g ¶ Aduerte tñ. Adde Bal.in.l.j.C.de ſec.tab.z in.l. ſi bñ.de iniuſt.teſt.z Bar.z Bal.in.l.ij.de ſecū.tabu.

h ~⁜ Andre.Poma. ¶ No cõcluderet.vide Alex.ꝯſi. cvij.in.iij.col.ij.vol.z conſil.cxxxiiij.in.j.col.in.ij.vol.

i ~⁜ And.po. ¶ Eſt cõſiliū. De iſto cõſilio vide alex. cõſi.iij.in.iij.col in.ij.vol.z Alexan.l.ij.in fi.C.de bo. poſ.ſm tab.z conſi.cv.in.ij.col.ij.vol.

k ¶ Vltimo. Vide Bar.in.l.ſi librarius.circa fi. de re gu.iu.z qd no. Inno.in.c.cū Ioannes. de fide inſtru. et no.in auten.de teſt.§.ſi vero quidā.z Bald.in.l.in exercendis.C.de fi.inſtru.

l ~⁜ And. Poma. ¶ Ia.de are.vide alex.l.ij.i fi.C.de bo.poſ.ſm tabu.remiſſiue p Feli.in.c.cū cām. in.xv. col.de teſti.z.c.audientiā in.ij.col.ad fi.z ſeq. de preſcrip. Imo.conſi.iiij.in.j.colum.

Tabularum. Dicit tex.publicū a
nõ dicas publicū.
ideſt autenticū:ſed publicā vtilitatē re b
1 ſpiciens. ¶ † Quero vtrum tabule[a] te=
a ſtamenti probent antequā corā iudice
b publicentur.[b] Reſpond.quoddā eſt teſtamentū nū=
cupatiuū de quo rogatus eſt publicus notarius. Et
id facit fidem ſi eſt publicatū a notario:et ita de con
ſuetudine eſt obtentū z de iure ſm quoſdā. vt.l.fi.C.
de fideicõ.et ibi no.et.l.ij.C.de teſt.quoddam eſt te= 2
ſtamentum in ſcriptis:et hoc quandoq eſt ſcriptum
manu priuata ſigillatum et ſubſcriptū a teſtibus ſm
formā.l.hac cõſultiſſima.C.de teſta. et tunc interim
eſt priuata ſcriptura:nec fidem facit niſi coram iudi
ce publicetur:vt dixi.ſ.l.proxima.vnde ſi teſtes in=
c terim moriuntur non valeret illud.vnde periculum[c]
eſt facere teſtamentum in ſcriptis. Quoddam eſt te
d ſtamentum[d] in ſcriptis factum manu priuata ſigilla
e tum et ſubſcriptum a teſtibus. Sed notarius[e] eſt ro
gatus a teſtatore quomodo teſtator profitetur illud
eſſe ſuum teſtamentum et quomodo fuit ſigillatum
et ſubſcriptum a teſtibus:tunc illud facit fidem ſine
alia probatione vel publicatiõe iudicis.ita dicit gl.
f et notabiliter intelligebat hanc glo.[f] Iaco.butri.qd
placet ſi enim creditur notario in teſtamento nuncu
patiuo vbi rogatus eſt tam de tenore teſtamēti quā 3
de ſolennitate:multomagis creditur ſibi in hoc te=
ſtamento in ſcriptis in quo eſt rogatus de ſolennita= i
2 te tantum. ¶ Quero† ſi teſtamentum eſt publicatū
ſm ſolēnitatē quam dixi.ſ.l.proxima.an faciat fidē
niſi oſtendatur originale. Videtur quod non.vt lege
publicati.C.de teſtamen. Breuiter dicas aut fuerūt
citati hi quorum intereſt:et facit fidem. vt.l.optimā
C.de contrahen.z cõmit.ſtipula.l.fin. C. de rela. nec
debet originale exhiberi:niſi aliquis vellet illud re=
darguere de falſo:tunc debet exhiberi vel fides fie=
ri ſaltem per iuramentum quod originale habere nõ
poteſt.vt.l.fi.C.de fide inſtru.ſed ſi pars non eſſet ci
g tata non faceret fidem vt in auten.[g] ſi quis in aliquo
C.de eden.
1 ☞ Pro teſtamento falſo imperfecto hoc edictum
habet locum.
2 Pro teſtamento vero imperfecto habet locum hoc
edictum.
3 Si teſtamentum apparet cancellatum interlineatu
ris poteſt tamen peti vt publicetur : et notarius de=
bet illud publicare cum interlineaturis et raſuris:et 1
de illis mentionem facere.

Teſtamentum. Omnis ſcriptura ꝙ pri= k
ma facie continet vltimā
volūtatem pertinet ad hoc edictum.hoc di. ¶ Op.
infra ad.l.corneliam de fal.l.ſi quis legatum.gloſ.fa
h cit tres caſus. ¶ Primo[h] pro teſtamento falſo et nõ g
perfecto non habet locum hoc edictum nec etiā edi=
ctum de tabulis exhiben.vt ibi:illud eſt verum ſi cõ h
ſtat eſſe falſum et imperfectum:non enim intereſt ali
cuius habere illud:non quo ad cõmodum: quia fal=
ſum:non vt poſſet accuſare alium de falſo : quia im=
perfectum:et ſic crimen non eſt commiſſum vt.l. con i
1 traria.facit.l.qui falſas.C.de falſis. ¶ Secundo† di
cit glo.pro falſo et perfecto locum habet hoc edictū k
et illud: hoc etiam poteſt eſſe verū:quia intereſt no=
ſtra habere illud inſtrumentum : licet
ſit falſum:vt poſſimus illū de falſo ac=
cuſare quandocunq perfecit crimen.
2 ¶ Tertio dicit gl.† pro vero et imper
fecto ſimiliter habet locū vtrūq: hoc
eſt etiam verum. Poteſt enim mea in
tereſſe habere teſtamentum verū licz
imperfectum : vel quia ſum de liberis
vt.l.hac cõſultiſſima.§.ex imperfecto.
de teſta.vel quia volo probare volun d
tatem defūcti que probatur per teſta
mētum imperfectum.vt.l.fi.ſ.de reb.
eo.vel volo vt habeam probationem
obligatiõis naturalis que reſultat ex
teſtamento imperfecto ſm glo.in.l.er
ror.C.de iuris et fac.igno. et.l.j.ſ. de
condictio.indeb.quod eſt verū.vt pro
batur in.l.in teſtamēto.j.de manu.te
ſta. ¶ Et hoc etiam dico qd ſi teſta=
3 mentum† appareat cancellatum cum
interlineaturis et raſuris quia nihilo
i minus poteſt peti[i] quod publicet̄ vel
quod notarius reddat in publicā for=
mam.pro hoc facit.ſ.l.proxi. in fi. ta=
men debet notarius publicare cū om
nibus interlineaturis et raſuris et mē
tionem de eis facere vt ſic nõ plus fa=
ciat de fide exemplum quā originale.
licet publicatuz remaneat ſuſpectum.
vt.ſ.l.proxima.in fin.facit qd not.per
Inn.in.c.quoniā cõtra falſam. de pro
batio. ¶ Quero ſi primum teſtamen
tum eſt reuocatum per ſecundum an e
poſſet peti publicatio. videbitis in.§.
proximo.
1 ☞ Notarius cogitur publicare pri=
mum teſtamentum licet reuocatū nõ f
poteſt illud lacerare ad petitionē te=
ſtatoris et licet teſtator cancellet non
tamen debet dare copiam.

Si plura. Nota† ſecundū vlti
mam lecturam qd
notarius[k] cogitur publicare teſtamen
tum primum ꝙꝙ teſtator id reuoca=

a ~⁜ Andreas Pomate. Vtrum tabule . vide Cepo. cõſi.xcvj.et.xcix.

b ¶ Publicentur. et de hac publicatione teſtamenti et priuilegij et etiam teſtium vide etiam Innocē. in c.albericus.de teſt.

c ¶ Vnde periculuz. adde glo. C.e.l.ij.et Inn.in.c. poſt ceſſionē.de proba. et in.c.ij.de fide inſtru.

d ¶ Quoddam eſt teſtamentū. z vid bar. conſi. cxij. incip. viſo teſtamēto predicto z his q ibi cõſuluit valere teſtm̄ manu publica ſcriptum:licet teſtes ſint mortui.allegat hāc glo. quam dicit communit doc. ſeq.an.B.
~⁜ Andreas Pomate.

e ¶ Si notarius. vide ce. cau. xij.in.ij.co.

f ¶ Hāc gl. et ſequitur hanc gloſſ. Bal.in.l.j. in.ij.col.C. de teſti. et ibi etiam Bar.in.ij. lectu. et ſecundū Ange.et Sali.ibi iſta glo.eſt ſingularis.

g ¶ Vt in auten. Adde Barto.z que dixi in.lege pub. de teſt.

h ~⁜ Andreas Poma. ¶ Primo. Idem etiam in ſtatuto faciente mentionem de inſtrumento ſeu teſtõ quod intelligit de valido. Barb.cõſi.lj. in. xxij.colū. j. volumine.

i ¶ Poteſt peti.qd intellige vt no. Bar.in l.diuus.§. idem ſenatus.et qd ibi dixi de fal.

k ¶ Si plura.no.quod licet notarius fecerit primo teſtamentum ꝙꝙ teſtator id reuocauerit per ſeruum

tamen non debʒ notarius ad petitionem teſtatoris
pꝛimum dilacerare: imo dicit Joan. andre. in. c. acce
pimus. de fide inſtrumento. quod ſi aliquis lacerat
inſtrumentum pꝛoductum in iudicio quod quantum 1
ad contenta in inſtrumento ſtatur iuramento eius q̃
ꝓ̃endit in
tereſſe. Et
ad queſtio
nem Bar.
bene facit
l. qui tabu
larum. ff. d
fur. vbi tex.
not. et ſub
dit Joan.
andre. in.
dicto. c. ac
cepimus. quod in queſtione pꝛedicta pena eſt arbi
traria. Adde quod not. moder. in lege ſi quis id qꝺ.
paragrapho pꝛimo. de iuriſdi. om. iudi. et Bald. in
lege pꝛima. de fide inſtru. et dixi in lege ſi de poſſeſ
ſione. C. de pꝛobatio. vide ad Barto. hic not. in lege
acta. de pena iudicis ⁊c. adde de lacerante inſtrumē
tum pꝛoductum qualiter debeat puniri et an iudex
delegatus in illa cauſa poſſit lacerantem inſtrumen
tum punire. Pe. de anch. conſi. clxxij.

uerit per ſecundum: intereſt enim no
ſtra habere illud forte quia volo ſecū 2
dum redarguere de falſo vel de nulli
tate et ſimilia. ⁊ per hoc dixi ſemel cui
dam notario interroganti me quod
ad petitionem teſtatoris non poterat
nec debebat teſtamentum dilacerare 3
ita quod oīno nō reperiretur ſed ſi te
ſtatoꝛ vult cancellet. licet enim ſic re 4
5

a ❡ Pꝛobetur moꝛtuus. quomodo pꝛobetur aliquem
eſſe moꝛtuum. vide no. Barto. in lege quoties. C. de
naufra. lib. xj. et dominum Anto. in. c. in pꝛeſentia. de
pꝛoba. Bald. in lege conuenticulam. de epiſco. et cle
ricis. in vlti. columna. Barto. in tract. de teſte in. iiij. b
char. vbi plena gloſſ. in. c. quoniam frequenter. §. ſin
autem. vt lite non cōteſta. que tenet quod per famā.
et vide omnino Cyn. et Barto. in lege ſi quidem. ſo
luto matri. qui tenet quod de moꝛte de longinquo lo
co vel antiqui tempoꝛis ſufficit pꝛobare per famam.
cui autem incumbat onus pꝛobandi moꝛtuum eſſe
vel viuum. vide Barto. in dicta lege ſi quidem. ⁊ ad
de quod heres pꝛoducendo inſtrumentum antiquū
eoipſo dicitur facere fidem quo ad remedium. l. fin. 1
C. de edic. diui. ſecundum Barto. ſingu. ibi. in verſi
cul. quero vtrum ſubſtitutio. et qualiter moꝛs pꝛobe
tur. vide Guil. de cu. in lege cum debitoꝛis in pꝛinci.
C. de iudi. et vide dominum Abba. in. c. in pꝛeſentia.
de ſponſa. et Bartol. in lege genero. et in lege finali. c
de his qui not. infa. et Joan. andre. poſt ſpecula. in
titu. de no. cri. §. fama. circa medium. Ad hanc apo
ſtillam. vide Bal. conſi. xxxiiij. et. ccccliij. j. volu.

b ✠ Andreas Pomate. ❡ Pꝛimo quando pꝛeſumi
tur. vide Alexand. conſilio. clxxv. verſicu. nec obſtat
in. v. volumine.

c ✠ Andreas Pomate. ❡ Aduerte. Vide Alex. con
ſilio. iiij. in. vj. colū. ij. volu. et. l. iubemus C. de repu.
Com. conſilio. xliiij. et que ſcripſi ad Barto. l. ſi que
dam. C. ſolu. matri.

d ❡ Tunc requiriꝉ. et ideo vidi dubitari ex foꝛma ſta
tuti communiter per italiam et de iure communi il
la demum ſententia poteſt executioni mandari que
nō reperitur ſuſpenſa per appellationem: ſed in rem
iudicatam tranſiuit. l. ſi cauſa cognita de tranſact. l.
ij. C. de vſur. rei iudi. et. c. quod ad cōſultationem. de
re iudi. c. veniens. de iureiu. Pone lata fuit qdā ſen

nocetur adhuc notarius tenetur facere copiam vt
hic.

☞ Pꝛobare moꝛtem per famam quibus caſibus
ſufficiat.
In his que ſunt maximi pꝛeiudicij moꝛs vere debet
pꝛobari: et quomodo deponant teſtes.
In re magni pꝛeiudicij: que tamen poteſt reponi in
pꝛiſtinum ſtatum ſufficit moꝛtem alicuius pꝛobare ꝑ
famam et alias pꝛeſumptiones.
Moꝛs etiam pꝛobari poteſt per diſcuſſionem offi
cio iudicis.
In re leuis pꝛeiudicij pꝛobatur moꝛs per vnum te
ſtem vel aliam leuem pꝛeſumptionem.
Notarius tenetur publicare teſtamētum viuo teſta
toꝛe ad inſtantiam ipſius teſtatoꝛis.
Exemplans aliquod inſtrumentum et apponēs ibi
ſuum ſignum tale exemplum bene pꝛobat contra ex
emplantem.
Exemplum facit fidem contra illum qui illud dat.

Si dubitetur. Si dubitatur de vita teſta
toꝛis teſtamentum nō ape
ritur niſi cauſa cognita. hoc dicit. ❡ Opponitur.
quilibet pꝛeſumitur viuere vſqꝫ ad centum annos
a niſi pꝛobetur moꝛtuꝰ a vt lege finali. C. de ſacroſan
ctis eccle. Quomodo ergo pꝛobatur eum viuere? di
cit gloſſ. hic pꝛobat eum moꝛtuum per vnum teſtem
vel aliam pꝛeſumptionem quod ſufficit ad hoc edi
ctum. Tria habes ex hac gloſſ. Pꝛimo quod quis
b pꝛeſumitur b viuere vſqꝫ ad centū annos poſtea pꝛe
ſumitur moꝛtuus. hoc tenet Guilel. in lege ab ho
ſtibus. in pꝛincip. ſupꝛa ex quibus cauſis maioꝛes.
❡ Sed quero ſi volo pꝛobare eum moꝛtuum ex hoc
edicto qui erunt teſtes qui pꝛobent quod ipſe exce
deret modo etatem centum annoꝛum. Reſpondeo
pꝛobabitur per aſpectum coꝛpoꝛis. quod ſufficit nō
ſolum in iudice: ſed etiam in teſte ſecundum doctri
nam quam dedi in lege de etate. ſupꝛa de minoꝛibꝰ.
1 ❡ Secundo habes † ex hac glo. quod pꝛobare queʒ
moꝛtuum ſufficit per famam quantum ad hoc edi
ctum: quaſi dicat alias non: alibi gloſſ. videtur velle
quod ſufficiat pꝛobatio per famam: vt lege ſed ſi de
ſua. ſupꝛa titu. pꝛimo. et lege ſi quidem. C. ſoluto ma
c trimo. et ibi per doctoꝛes. ❡ Aduerte c quem eſſe
moꝛtuum eſt negatiua et pꝛiuatiua: merito eſt diffi
cilis pꝛobatio. vt lege actoꝛ. C. de pꝛobationi. ❡ Ad
uertendum tamen eſt quod quando requiritur pꝛo
batio moꝛtis: circa ea que ſunt maximi pꝛeiudicij: vt
quando aliquis accuſatur de homicidio: tunc moꝛs
debet pꝛobari vere vt lege inde neratius. in fine. et
l. ſeq. ad legem aquiliam. quia pꝛobant per eos qui
viderunt eum moꝛtuum: tetigerunt eum frigidum
non habentem pulſum. vel ſi dicit ſimpliciter vidi
eum habere omnia ſigna moꝛtui. cum illa ſigna ſint
notoꝛia nec habemus vocabula magis expꝛeſſa: vel
vidi eum ſepeliri: vt lege pꝛima de religio. vel vi
di eum examinari. vt lege ita vulneratus. in pꝛin
cip. ad legem aquiliam: vel vidi decapitari et ſimi
lia que de neceſſitate moꝛtem concludunt. Quedam
ſunt que non ſunt tanti pꝛeiudicij: ſed magni vt pu
d ta fama, vel ſtatus alicuius: tunc requiritur d pꝛo

tentia ꝙ cauſa appellationis fuit deſerta et ab hac
ſententia fuit appellatum. demum iudex appellatio
nis confirmat hanc ſententiam ſuper deſertione la
tam: ſi et inquantum ſtilus illius curie non ſit in con
trarium circa curſum fatalium quod ſi ſtilus habe
ret ſe in cō
trariū: tūc
pꝛonuntia
uit bn̄ ap
pellatum:
queriꝉ cui
incumbat
onus pꝛo
bandi di
ctum ſtilū
et cum qui
libet debe
at pꝛobare
id quod ē
fundamen
tum inten
tionis ſue:
ſiue conſi
ſtat in af
firmatiuis
ſiue in ne
gatiuis. iu
xta. l. ei q̃.
⁊ in. l. in ex
ceptioībꝰ.
ff. de pꝛo
batio. et. l.
in illa. iun
cta. l. hoc
iure et ibi
late Bart.
de verbo.
obligat. et
l. ſi quis cō
ſoꝛtium. C.
de fabꝛi.
lib. xj. et. l.
magis pu
to. §. ne
poſſim. de
rebus eo
rū et quod

5 batio que ponitur in auten. hodie. C.
de repud. eſſet em̄ magna infamia ſi
mulier viuēte viro nuberet; nō enim
poſſet in ꝓ̃ſtinū ſtatū reponi. ❡ Que
2 dā † eſt res ſimiliter magni ꝓ̃iudicij:
ſed nō tāti: vt qꝛ eſt queſtio de aliquo
numero pecuniario: de quo quicquid
fiat: pōt reponi in pꝛiſtinū ſtatū: ⁊ tūc
ſufficit pꝛobatio publice fame: et per
alias pꝛobatiōes: vel alias ꝓ̃ſumptio
nes idoneas. vt qꝛ cōſanguinei fece
runt luctū ⁊ eū pꝛo moꝛtuo habebāt.
vt. l. iij. ſ. de cōdi. inde. ⁊. l. ſi. de here.
1 inſti. ⁊. l. ſed ⁊ ſi de ſua. ſ. ti. j. ⁊ ibi no.
puto etiā ꝙ ſicut in alijs caſibus in q̃
bus debet pꝛobari aliquid nō eſſe vel
2 nō reperiri ad pꝛobatiōnē huiꝰ ex of
3 ficio iudicis debet fieri diſcuſſio ⁊ di
ligēs inquiſitio. vt. l. magis. §. ne paſ
4 ſim. de reb. eo. C. de pigno. auten. hoc
ſi debitoꝛ. ⁊. l. iij. de his q̃ in frau. cre.
ita hoc pōt peti a iudice vt mittat nū
tios ⁊ diligenter inquirat vtrū ille ſit
viuus vel moꝛtuus. arg. l. hoc iure. de
ver. obli. l. cum quidam. §. fin. cū. l. ſeq.
3 j. de lega. ij. ❡ Quedā † ſunt modici
pꝛeiudicij: ⁊ tūc ſufficit pꝛobatio per b
vnū teſtē vel aliam leuē pꝛeſumptio 1
nem vt hic. ❡ Tertio habes ex illa
gloſſ. ꝙ contra illas pꝛobationes fa
ctas per tales pꝛeſumptiones ſi quis
vult admitti ad pꝛobandum contra
4 admittitur. ❡ † Quero vtruʒ aliquo
caſu notarius teneatur publicare te
a ſtamentū viuo teſtatoꝛe. Dico ꝙ ſic a
ad petitionem teſtatoꝛis ipſius. vt. l.
omnium. C. de teſt. non ad petitioneʒ
heredis vel legatarij: vt hic et per do
cto. in. l. j. C. eo. ti. ❡ Vltimo diciꝉ hic

not. in. l. ſi vero. §. qui pꝛo rei qualitate. ff. qui ſatiſda.
cog. vnde videtur dicendum ꝙ ille pꝛo quo lata fuit
ſentētia habeat neceſſe pꝛobare ꝙ ſtilus curie nō eſt
in cōtrarium qꝛ ſentētia fuit ſcripta ſub conditione
ſi ſtilus curie nō ſe habeat in cōtrariū. cōfirmo ſniaʒ
latā ſuper deſertione q̃ cōtinebat qualiter cauſa ap
pellatio. fuit deſerta ſi ⁊ inquātū ſtilus curie ⁊c. Iſta
enim ſnia cōditionalis ſeu ſcriptura cōditionalis an
teqꝫ eius cōditio ſit in iudicio liquidata nō pōt ha
bere aliquaʒ iuriſditionē anteqꝫ ille qui vtitur dicta
ſcriptura cōditione eam liquidauerit pꝛobando ve
ritatem conditionis etiam ſi conditio ſit neceſſaria: a
ſcilicet pꝛobando ꝙ ſtilus nō ſit cōtrarius ⁊ ſic opoꝛ
tet pꝛobari per modos traditos per doctoꝛes in. d. l. b
in illa, ⁊ pꝛobatur in. d. l. hoc iure. cum ibi nota. per

Barto. de verbo. obliga. dum tractat quomodo pꝛo
betur negatiua: ſcilicet imperatoꝛem in italiam non
veniſſe ante kalendas maias. vide ibi. ⁊ vide Bald.
in. l. ſi quidem. C. de excep. vbi etiā dicit ꝙ inſtrumē
tum condi. ante liquidationē cōditi. nō habet execu
tionē para
tam. ita ēt
vult Bal.
in. l. cum in
teſtamēto.
ī ſi. C. de te
ſta. manu.
pꝛo hoc ēt
allego tex.
in. l. ſi ita
ſtip. ver. ꝙ
ſi ab ini
tio. iuncto
verſic. nūc
autem. in
ver. decla
rat. de ver
bo. oblig.
de illa con
ditione ſi
titium in
tali loco
nō ſiſterē.
et ibi Inn.
dclarat an
gel. et mo
der. ⁊ bal.
in. l. celſus.
circa fineʒ
pꝛincip. de
arbi. dum
allegat. l.
iij. §. ſi ad
dieʒ. ff. de
re milita.
ad ideʒ fa
cit qꝺ not.
Bart. hic
dum dicit
ꝙ ad pꝛo
bandū ali
q̃d nō eſſe

in tex. † inſpiciat ⁊ ſigillet notarius: ꝑ
qꝺ habes ꝙ ille qui exemplat aliqꝺ
inſtrumentū ⁊ in exemplo apponit ſi
gnum ſuum: per quod dicit Jaco. de
ra. qꝺ exemplū facit plenā fidem con
tra exemplantē quaſi confiteatur ſic
eſſe in autentico vt hic. ⁊ ſic poteſt cō
ueniri vt hic. ⁊. l. generaliter. C. de non
nume. pecu. etiam facit fidem exem
plum contra eum qui dat exemplum.
vt. l. ſi quis ex argentarijs. §. pe. ſ. de
eden. ⁊ per doc. in auten. ſi quis in ali
quo. C. de eden.
1 ☞ Heredi petenti copiā teſtamen
ti a notario an notarius teneatur ede
re cum die ⁊ conſule.
2 Legatario dʒ edi ꝑticulā teſtamēti.
3 Particula teſtamenti non debet edi ⁊
ſi editur quando pꝛobat.
4 Volens redarguere inſtrumentū fal
ſum circa diem ⁊ conſulem poteſt pe
tere vt edatur cum die ⁊ conſule.

Dič. Inſpectio ⁊ deſcriptio tabu
larum fit ſine die ⁊ conſule.
h. d. ❡ Oppo. ſ. de eden. l. pꝛetoꝛ. vbi
rationes reddūtur cum die ⁊ conſule.
b Glo. ſol. dic vt in ea. ❡ Quero b quid
1 ſi heres † petit copiā a notario teſta
menti. vtrum debeat ſibi dare cū die
et cōſule. Glo. in. l. pe. C. eo. expꝛeſſe di
cit qꝺ nō. hic glo. innuit cōtrarium in
ſolutione contrarij. ſi enim me mādā
te teſtamentum eſſet confectum: pōt
peti cum die ⁊ conſule ſicut rationes.
vt hic glo. innuit. ſed teſtamentū fuit
confectum defuncti mandato: ergo
heredi debet edi cum die ⁊ cōſule. vn
de Jaco. de are. ⁊ Cy. cum eo referūt
in. d. l. pe. qꝺ hoc dʒ intelligi quando

vel nō repiri dʒ fieri ꝑ iudicē diligēs inq̃ſitio vel di
ſcuſſio ꝑ nūtios. d. §. ne paſſim. ⁊. l. cū qdā. §. fi. cum. l.
ſeq. de leg. ij. ⁊. d. l. hoc iure. ⁊ auť. hoc ſi debitoꝛ de pi
gno. ita ēt in caſu nr̄o nō ſufficit allegare ſtilū in con
trariū nō eſſe. ſed etiā ꝓbari dʒ. ar. eius qꝺ dicit hic
Bar. ⁊ in. d. l. in illa. ⁊ Bal. in. l. is pōt. de acqui. here.
et in. l. cum mulier. ſolu. matri. ⁊ cano. in. c. ſuper his.
de accu. per Ang. in repe. l. ſi vacantia. in. v. col. C. de
bo. vacan. lib. x. vbi ſimiliter dicit ꝙ negatiua talem
non eſſe in ciuitate debet pꝛobari per diſcuſſionem ⁊
exploꝛationem per ex. in. d. l. hoc iure.
a ❡ Dico ꝙ ſic. an teſtamentū debeat publicari viuo
teſtatoꝛe. vide Bal. in. l. ij. in fi. C. de teſta.
b ❡ Quero. Adde Ang. in. l. j. §. edere. de edē. ⁊ bal.
in. l. pe. hic alle. ⁊ adde Bar. in. l. augeriꝰ. §. edit. ff. de

edendo.cũ concor. ibi poſitis.

Andreas Pomate.
a ¶ Quod ſufficit.vide Feli. in. c. ſ.xiij. colũ. ver. tertia concluſio. de proba.
b ¶ Dicit gloſſ.vide Bart. in.l. iij.§. ſi pro cu. qd quiſ ꝗ tur.
c ¶ Quero. An iudex mittit ĩ ali quez locũ ad examinandũ teſtes ⁊c. ⁊ ad gl.hic vide q̃ no. Bal. in.l.hac cõ ſultiſſima. §.ſi qs aũt C. de teſt. lʒ hãc glo. nõ allegat. ⁊ vide no. in.d.l. iudi ces. qd in criminalibus dixi poſt Bar. in.d.l.gñaliter.§.fin. C.de re.cre di. et vide not.in.c. ſignificaſti. de of. ord.

petitur edi ab alio nõ a notario. nã ſi
a notario ſemper dʒ edi cũ die ⁊ con-
ſule ſiue petat ab herede ſiue a lega-
tario: qui quantũ ad ſuũ legatũ dicit
heres.vt.l.id tp̃s.ĩ.de vſuca. mihi vi-
detur qd indiſtincte a quocũqʒ petat
teſtamentũ inſpici ⁊ deſcribi ad hoc
vt videatur an eius interſit dʒ hoc fie
ri ſine die ⁊ cõſule:hic eſt tex.hic.poſt
q̃ʒ aũt apparuerit manifeſte qd inter
eſt alicuiꝰ vel qr heres vel legatariꝰ:
tũc debet edi cũ die ⁊ conſule a nota-
rio.Ita intelligo dictũ Iaco.de aret.
que editio heredi fiat in totũ: legata
2 rio † dabitur particula ad eũ ptinens
ſ.legatũ ⁊ inſtitutio heredis.vt.l. ar-
gentarius.§.edi.ſ̃.de eden. ⁊ p doct.
in.l.fi.in fi.C.de preci.impe. offe.et in
c.cõtingit.extra de fide inſtr. Quod
a aũt dico qd ſufficit[a] legatario ꝓduce
re particulã teſtamenti.nõ idem dico
3 † ſi quis produceret particulã ſtatuti.
id enim nõ probat:vt.l.inciuile.de le-
ga.qd plene examino.ĩ. de oper. no-
4 uin. ſup Rubrica. ¶ Itẽ dico † qd ſi
vellet redarguere de falſo circa diez
et conſulem poſſet petere ſibi edi cuz
die ⁊ conſule:⁊ edi ab alio q̃ʒ a nota-
rio ⁊ a ſuo aduerſario.vt.l.j.§.editio-
nes.de eden.

Vtrum. Ex cauſa datur termi-
nus ad exhibendum tabu.h.d.

Si quis. Hoc edictuz cõpetit cõfitenti contra negã
tem interdictum ⁊ heredi vendicatio
competit.h.d.cum.l.ſeq.

☞ Quis erit ordo cum mittitur ad
teſtes ſignatores abſentes.

Cum ab initio. Primo loquitur qñ oẽs te-
ſtes ſunt preſentes in eodẽ
territorio.Scd̃o qñ quidam ſunt pre
ſentes ⁊ quidam abſentes.Tertio qñ
omnes abſentes.ſecunda ibi.in.l. ſed
ſi maior.tertia in.l.ſed ſi quis.verſi. ⁊
ſi forte.Et ĩ his.ll. tractatur quale dʒ
eſſe officium iudicis in aperiendo ta-
bulas poſtq̃ʒ liquet quod aperiri de-
bent.et hoc ſit pro ſummario. ¶ Op
po.nam hec lex cum ab initio.dicit te
ſtes cogendos venire cui contradicit
l.ſed ſi quis. Solu, p̃mum loquitur
qñ ſunt in eodem territorio. ſecundo
qñ in alio territorio. vel dic qd etiam
qñ ſunt in eodem territorio non ſunt
cogendi venire ſi nõ poſſunt ſine ma
gno incommodo:vt in ciuitatibꝰ que
habent territoria multum diſtantia ⁊
ſi poſſunt ſine magno incommodo:
tunc coguntur vt hic. ¶ Opp. quod

etiam officium iudicis ſit damnoſum:vt.l.poſt lega
b tũ.§.his vero.de his qui.vt indig. Sol.dicit gloſſ.[b]
qd hec iniquitas toleratur qñqʒ: ſed ibi admixta eſt
aliqua culpa.hic ſecus. ¶ Quero vtrum iſti ſignato
res debent iurare. Gloſſ.dicit qd ſic: ſicut teſtes qui
examinantur.vt.l.iuſiurandi.C.de teſtib. ¶ Quero
1 † qñ[c] mittitur ad abſentes quis erit ordo? Reſpon.ſi
c quidem ſunt in ſuo territorio debet iudex mittere no
tariũ vel officialem ad recipiendũ iuramentũ.⁊ dicã
in.l.ad egregias.ſ̃.de iureiuran.⁊.C.de epiſc.⁊ cleri.
autenti.ſed iudex. Si aũt in alterius territorio ſunt:
cõmittatur iudici alterius territorij qd recipiat iura
mentum ⁊ dicta:⁊ quod ſibi remittat: ipſe eñ iudex
principalis cauſe dʒ publicare nõ ille cui cõmittitur.
ita tenet gloſſ.ſed ꝓbatur in.l.iudices ⁊ auten. apud
eloquentiſſimũ.C.de fi.inſtru. Et aduertendũ eſt qd
cõſiliũ eſt qd iudex cõmittat articulos diſtinctos et
interrogatoria ſm que teſtes interrogantur. vt in.c.
preſentiũ.extra de teſti.lib.vj.

Pupillares. Tabule pupillares non aperiuntur viuo pupillo:niſi ex cauſa.h.d.cũ.l.ſeq.di
cit text. nõ patietur cauſa poteſt eſſe q̃
dicitur in.l.ſeq.

Si in duobus. Dicit tex.ſi ap-
te ſunt ⁊ ſic pro
alio aperiendo nõ cõpetit hoc edictuz
niſi ex cauſa ſi in alio diceret aliter ſcri-
ptum:vt.l.ſempronius.ĩ. de legatis.ij.
¶ Quero notarius dicit ſe rogatum de teſtamẽto:
ſed dicit qd teſtator ſibi impoſuit quod non deberet
oſtendere alicui:an poteſt cogi vt oſtendat.⁊ quid iu
ris ſit cogitabitis.

Si ſui natura. Quod natura facit non
eget miniſterio iudicis.
hoc dicit.

Si tabule. Quero qualiter ſubueniatur. Re-
ſpon. contra corrumpentem vel
ſupprimentem per acti.l.aquil.vel per acti. furti. vel
per acti.falſi.vt.l.in lege aquil.ſi deletũ.ad lc. aquil.
et.l.qui tabu.⁊.l.quidam tabularum.ĩ.de fur.⁊.l.pau
lus.ĩ.de falſ. contra heredem etiam ſuccurritur: niſi
poſſet per teſtes probari.

¶ Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato vel
alio modo poſſidebat hereditatem. Rubri.

¶ Glo.continuat.glo.vltima dicit hoc edictuz eſſe
inductum propter tria. ¶ Primo propter eum qui
omittit ex teſtõ. vt ipſe idẽ teneat ab inteſtato. Se-
cundo ⁊ tertio vt in gloſ.tu dic qd iſtud edictũ eſt in
troductum per ſe ⁊ p̃ncipaliter propter vnum: ſcili-
cet propter eũ qui omittit ex teſtamento: vt habeat
ab inteſtato.vt.l.proxi.in p̃n. Alij duo caſus poſiti
in glo.ſunt ex extenſione iuriſconſultorum ⁊ etiam di
ui pij.l.licet.ĩ.eodem titu.⁊.C.eod.l.j. Eſt et quartus
caſus ſimiliter ex extenſione iuriſcon. ĩ. eodem.l. ſi
quis pecuniam.§.q̃q̃ʒ.et alius.ĩ.eodem.l. qr aũt.§.
hoc edictũ. Poſſunt addi alij caſus in interpretatio-
ne magiſtrali: ſcilicet quãdo p̃mus veniens ab in-
teſtato omittit vt veniat ad ſequentem in fraudem
legatorũ.vt.l.j.in fi.ĩ.de lega.iij. Item quando quis

omittit ex inſtitutione vt habeat iure accreſcendi vt a
l.ſi tu ex parte.in fi.ſ̃.ti.ij.que oĩa examinabimus in
diſtinctione quam ponemus in.l.fi.ĩ.eo. Dyn.autem
in hoc articulo facit diſtinctionem vnã multum im- b
perfectam quam quidam habent in.l. quidam. et.l.
ſi ab inſtituto.dicam.ĩ.e.l.vlti. Bar.

1 ☞ Si in teſtamento eſt adiecta clauſula quod fal-
cidia non detrahatur: ſi heres ſcriptus omittit adi-
re vt habeat ab inteſtato: hereditas debetur nomi-
natis in teſtamento.
2 Omittens adire ex teſtõ vt habeat ab inteſtato qñ
in dubio videtur facere vt circũueniat legatarios.
3 Actiones quas pretor pollicetur quãdo ſint ciuiles
et quando pretorie.

Pretor. Primo ponit mentem edi-
cti. Secundo incipit expo-
nere.ſecũda ibi et parui.et breuiter hoc
intendit. Qui poſſidet ab inteſtato te-
netur legatarijs ac ſi adijſſet ex teſta-
a mento ſi hoc poterat.hoc dicit. ¶ Oppo.quod hic[a]
ti.hodie non ſit neceſſarius.nam herede omittente
deuenit hereditas ad fideicommiſſarios ad legata-
rios in teſtamento nominatos ſecundum ordinẽ po
ſitum.C.de fideicom.aut.hoc amplius.qui ordo ha
b bet locum[b] etiam hereditate non adita vt in auten.
de here.et fal.§.ſi vero expreſſim. cum ergo non ve-
niat ad venientes ab inteſtato ceſſat hoc edictum.
1 Potes † dicere quod hoc edictum hodie corrigitur.
vel verius contraria loquuntur quando in teſtamen
to eſt adiecta illa clauſula.non detrahatur falcidia:
tunc enim ſi illo timore heres omiſerit defertur here
ditas nominatis in teſtamento ſecũdum illum ordi
nem ſecus in alio teſtamento.et ſic hoc edictum re-
c manet incorrectum.[c] et hoc tenet Iaco.de bel.in au
tenti.de here.et fal.§.hinc nobis.in penult. et vlti. q.
dixi in.l.nemo poteſt.ĩ.de lega.j.et no.bene hoc con-
trarium: quia illa legata valent etiam non adita he-
reditate quando heres omittit timore falci. ¶ Que
2 ro hic † loquitur in eo qui omittit vt circumueniat le
gatarios: quid in dubio? Reſpõdeo quando ille qui
repudiauit poſſidet ab inteſtato.preſumitur in frau-
dem: niſi aliud probetur.vt.l.quia autem in princip.
§.non ſimpliciter.ĩ.eo. ſecus ſi alius poſſideat: tunc
enim accepta pecunia preſumitur fraus alias nõ ni-
ſi probetur.vt.l.ſi pecuniam.et.l.ſi in teſtamento.in-
d fra eodem. ¶ Quero[d] dicitur hic † actiones pollicẽ-
3 tur.vtrum ille actiones erunt pretorie vel ciuiles. Di
cunt quidam quod ſunt ciuiles origine: pretorie extẽ
ſione.vt.l.j.et.ij.de bo.poſſ.here.pe.vel dicas ꝙ om
nino ſunt pretorie: qr cũ hereditas nõ fuerit adita ex
teſtamento nunq̃ʒ a iure ciuili habuerunt originẽ: ſʒ
beneficio pretoris.in caſibus vero in quibus iſta ex
tenſa ſunt per interpretationem iuriſconſultorum vt
e dixi in rubrica poteſt dici illa actio ciuilis:[e] quia re-
ſponſa prudentum iue ciuile ſunt: facit inſtitu.de act.
§.ſed iſta.

Et parui. Qui poteſt eſſe heres per ſe vel p
alium: ſi omittit ex teſtamẽto ⁊ ha
bet ab inteſtato hoc edicto tenet.hoc dicit. ¶ Op.
quod ſeruus nõ ſit compellendus: vt.l.cũ proponas.
C.de here.inſtitu. Solu. per iudicem ſeruus eſt com
pellendus in vno caſu tantũ: ſcilicet in.l.cum aliquis

Andre. Poma. ¶ Opp. qd hic.et no.modũ no.
vt legata debeãtur nõ adita hereditate tñ Bal.cõ-
tra tenet.C.eo.l.j.vide ibi omnino.
b ¶ Habet locum.hanc opi.etiam ſequitur Bald. in
l.nemo poteſt.in.ij.col.de lega.j.et Bar.in.l.pactum
inter heredes.ſ̃.de pac. Bar. in aut. ſed cum teſtator.C.ad.l. falci.⁊ bar.
C.de iure delib. quia ibi erat queſtio
de ſtatu vnde dominus non poterat
eum compellere ſua autoritate cũ in-
terim habeatur pro libero.vt.l.ordina
in lege eam quam.de fideicom.fuit dictum Iaco.de
Bel.in.§.hinc nobis.in.xxj.op.in aut.de here. et fal.
quod dictum ſequitur Bald.in lege filium quem ha
bentem.fa.er.in.xxvj.q.referens eſſe dictum nouum
et ſingu.in preallegatis.locis iſtud idem ſequitur Ang.
C.in rubrica ſi quis omiſ.cauſa.idem Bal. in repe.l.
prime.de ſacroſan.eccle.in verſi.quarto quero an va
leat talis voluntas ſine herede.in.iiij.q.v.p̃n.idem
Ange.in.d.l.eam quam.in lec.idem Rom. in repeti.
aut.ſimiliter.in.xx.et.xxj.ſpeciali enumerato ĩter ſpe
cialia vlt.voluntatis.C.ad.l.falci.contrarium tenuit
Bal.in lege prima.in.iij.columna.in ver.extra opp.
ſi quis omiſſ.cauſa te.et bal.in dicta lege eam quam
circa.v.col.vel.vj.et Ange.ibidem in repe. mouetur
Bal.in.l.locis.per tex.in aut.ſed cum teſtator in ver.
ſi heres.C.ad.l.fal.vbi text.dicit heredi deſcendenti
ergo preſupponit eum eſſe heredem et ſe adiuiſſe.ſʒ
iſtud non ob.quia iſtud verbum non eſt in corpore
imo tex.qui in corpore dixit ſi voluerit ab inſtitutio-
ne diſcedere ergo preſupponit quod heres non adi
uit quia ſi adiuiſſet non poſſet amplius deſinere eſſe
heres.l.ei qui ſoluendo de heredi. inſt.l.ſi ſine.§.ſed
quod papi.de mi. mouetur etiam quia opʒ quod ali
quis ſit heres vt legata preſtentur et debeantur ſed
rñ.quod vbi legata debentur hereditate non adita
ex teſtamẽto requiritur tñ quod illi quibus obuenit
hereditas ab inteſtato agnoſcant hereditatem ita
gloſ.reputata ſing.in.l.qui filio.§.j.de here.inſti.quã
ſingu.ad hoc reputat Bald.in aut.contra. in.ix.col.
de libe.prete.vnde intelligitur quod ille perſone enu
merate.in dicto.§.ſi vero expreſſim.in aut. de here.
et fal.agnoſcant.et ſic habebit legatarius quẽ con-
ueniet.adducebatur etiam tex.in dicta aut. hoc am-
plius cum glo.in ver.ſubſti.ad.l.fal.vbi gloſ.vult qd
tex.in dicto.§.ſi vero expreſſim.loquatur in heredi-
tate adita: ſed certe illa gloſſ. loquitur in caſu.d.aut.
hoc amplius.qr verũ eſt dicere qd heres poſt aditã
hereditatem fuit negligens in adimplendo volunta
tem defuncti imo in.l.qui filio.§.p̃mo.de here.inſt.
facit mentionem de iſto dicto Barto.et dicit ꝙ tex.
alle.per eum non bene probat in dicto. §. ſi vero ex-
preſſim demum dicit quod dato quod nõ probet nõ
ob.ſue concluſioni et ſic non approbat nec ĩprobat.
c ¶ Incorrectum. Vide Bald.in lege p̃ma.in ſecun
da colũ.C.eodem.
d ¶ Quero dicitur.vide Bal.in.l.j.in verſi.vlti.queri
tur.C.eodem.
e Andreas Pomate. ¶ Actio ciuilis. Vide areti.
lege.v.in princip.in antepenulti. columna.ff.de ver-
bo.obliga.

ta.de li.cau.a domino vero eſt com=
pellendus iure poteſtatis dominice
1 quandocunq; dominus vult dum ta=
2 men acerbitatē nō exerceat.vt.l.ij.§.
de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. Et
3 ſi dominus non fecerit et hoc ad dā=
num ſuum cederet non imputaretur
ſibi vt.l.in re mandata.C.manda.et.l.
ſi conſtante.§.ſi maritus.ſupra ſoluto
matrimonio.ſed ſi hoc vertitur in dā=
1 num aliorum vt legatariorum tūc do
mino imputatur ſi eum nō compulit.
ita loquitur hic. ¶Opp. quod poſſit
2 fingi ignorantia.vt lege doli.in fine.ī.
de noua.Sol.ad damnū eius qui per
ſuadet mihi cōtra veritatem poſſum
ignorantiam fingere vt ibi no.non ad
damnum tertij vt hic. ¶Querit glo.
3 an poſſit dominus repudiare heredi=
tatem ſine ſerui ⁊ Et dicit quod ſic.vt
dixi in.l.heres.§.fi.ſ.ti.ij.
1 ☞ Quando teſtator dat ſubſtitutū
inſtituto videtur permittere q; ex in=
ſtitutione repudiet.

a **Si proponatur.** [a]Si idē eſt, ſibi
ſubſtitutus poteſt inſtitutionē omit=
tere ex preſumpta voluntate defuncti.
hoc dicit. ¶Not.tex.ibi facultatē ⁊c.
¶Oppo.non valet ſubſtitutio facta
de ſeipſo.vt.l.finali.§.primo.de vulg.
et pupil.glo.dicit quod fuit hic ſubſti=
tutus coheredi. et intelligit gloſſ.de
ſubſtitutiōe pupil.vt patet ex.ll.quas
gloſſ.allegat.ſ.ti.ij.l.queſitum. et.l.iu
lia.hoc verum non eſt:quia ſubſtituē=
do pupil.non videtur hic teſtator per=
mittere quod omittat ex inſtitutione
et adeat ex ſubſtitutione.imo tunc fit
cōtra voluntatem defuncti.vt dicta.l.
iulia.Item nō poteſt intelligi de ſub=
ſtitutione vulgari facta coheredi.nō
enim videtur permittere tunc teſta=
tor:vt quis omittat ex inſtitutiōe ſua
et adeat ex ſubſtitutione:tūc enim ha
beret portionem ſuam ex iure accre=
ſcendi et ſic aliter q̄ ex voluntate de=
functi:licet hoc poſſet fieri tamen con
tra voluntatem defuncti fit. vt.l.ſi tu
ex parte.ſ.tit.ij.Intellige ergo quod
ſibijpſi fuit ſubſtitutus:tamen in ſub=
ſtitutione fuit mutata cauſa et ſic va=
let ſubſtitutio vt dicta.l.fina.§.primo.
1 hic tex.innuit †quod dando ſubſtitu=
tum videtur teſtator permittere quod
repudiet ex inſtitutione ex voluntate
defuncti.cui concordat quod dix mus
quod ſi heredi ſuo datur ſubſtitutus
vulgaris non erit ſuus et neceſſarius.
vt.l.ſi filius heres.ſupra de lib.et poſt
hu.et not.in lege papi.§.quarta.de in
offi.teſta.Sed contra hoc videtur.C.

a ¶Si proponat.ad=
de Bal.in
rub.C.co.
et q; ibi ha
bet in.l.j.⁊
qd̄ no.An.
⁊ imo.in.l.
recuſare.§
titius poſt
gloſſ.ī.ad
trebel.
Andreas
Pomate.
a ¶Si pro=
ponat. in
pri.ad iſtū
text. vide
Alexā.l.ſi.
plures.§.
fi.ff.de vul
ga.⁊ pup.
et ibi pau.
de ca.

eodem.l.prima.et infra eodem.l.iij.et.iiij.expreſſius
ī.eo.l.iul.et ibi dicam.
1 ☞ Filius de iure ciuili eſt heres re et nomine.
2 Filio abſtinēte ab hereditate paterna an poterit adi
re illam per ſe vel per extraneum.
3 L.qui ſe patris.C.vnde liberi.q; non ſit correcta.

Preterimittere. Preterimittere eſt in ex=
traneo repudiare:in ſuo
abſtinere.in inſtituto ſub conditione poteſtatiua cō
ditionem non implere.hoc dicit. ¶Not.ex ver. qui
1 ſunt.†quod de iure ciuili filius eſt heres re et nomie:
licet per pretorem habeat beneficium abſtinendi vt
dixi in lege neceſſarijs.ſupra titu.ij. ¶Item ſcias q;
2 †quidam per hunc tex.dicunt filio abſtinente ab he
reditate paterna:illa hereditas nec per ſe nec p aliū
poterit adiri de iure ciuili:quoniam ipſe remanet he
res de iure ciuili.et duo non poſſunt eſſe heredes in
ſolidum de iure ciuili.ergo neceſſario deuenitur ad
3 bonorum poſſeſſ.text.eſt hic.et ſic dicunt per †hanc
gloſſā in.l.qui ſe patris.C.vnde liberi eſſe falſam.et
in hac opi.ſunt omnes moderni. ego contra: quia il=
la gloſſa bene dicit.quia caſus eſt in lege prima.pa=
ragrapho ſi quis adita.infra ad tertullia.vbi licet il=
le qui adiuit abſtineat per reſtitutionem in integ.et
ſic remanet heres de iure ciuili:et tamen ſequens ad
mittitur de iure ciuili.ad idem lex et ſi fine.§.ſed q;
papi.ſupra de minoribus.facit.ſ.de iudi.l.tam ex cō
tractibus.quod ibi not.et.l.finali.ī.de ſuc.edi. Non
ob.quod dicitur duo non poſſunt eſſe heredes inſo=
lidum et eodem iure : quia fateor eodem iure et eo=
dem reſpectu.ſed hic licet eodem iure ſcilicet ciuili
ſunt heredes tamen diuerſo reſpectu: apud filiū enī
remanent directe et vtiles.apud alium autem adeū
tem trāſeunt vtiles cum effectu:ſicut videmus in eo
cui reſtituitur hereditas ex trebelliano de iure ciui=
li:vt.l.j.§.j.ad trebel.Non ob.hec.l.que dicit qd̄ pe=
tit bono.poſ.quia per hoc non negat quin poſſit adi=
ri de iure ciuili.

Non querimus. Qui omittit ex teſta=
mēto tenetur hoc edi
cto ſi poſſidet pro herede ab inteſta.vel pro poſſeſſo.
re vel dolo deſijt poſſidere vel poſſeſſionem acqui=
rere.hoc dicit vſq; ad paragraphū vlti. ¶No.text.
ibi quocunq; enim modo ex quo declaratur et ſe=
quēs paragraph⁹ de eo q̄ dolo omiſit acquirere poſ=
ſeſſionem:intellige lucrifacturus eam per aliū.alias
non teneretur:vt lege ſi quis pecuniam et lege ſi qs
omiſſa infra eodem. ¶Oppo.ſupra pro ſocio.l.ne=
mo.§.primo.et.l.prima.§.vtrū.ī.de his que in frau.
patroni.Illud contrarium ſoluitur per glo. in duo=
bus locis: et dicit quod regula eſt quod ille qui non
acquirit non tenetur. vbicunq; reperies contra : ibi
fallit vt.l.alienationis verbū.de ver.ſig. et.l.nō frau=
datur.§.j.ī.de reg.iur.Dy.ſoluit in.l.qui autē.in pn.
ī.de his que in frau.credi.et dicit quod qñ quis eſt
obligatus de acquirendis ratione alicuius cōtract⁹
precedentis tenetur illi qui perdidit:ſecus ſi ad hoc
obligatus non eſt.modo ad propoſitum hic inconti
nenti cum dolo facit repudiando hereditatem . vi=
det eſſe obligatus ſtatim querere hereditatem ſi po=
teſt vt.l.proxi.et.l.ſequen.quod ſi nō facit tenetur ac
ſi dolo deſierit poſſidere.

Si quis per fraudem. Qui omittit
hereditatem
vt vadat ad legitimum tenetur legatarijs ſi pecuniā
recipit poſſeſſore prius excuſſo.hoc dicit cum.l.ſeq.
et iſte caſus non comprehēdit in edicto.ſed eſt ex ex
a tenſione.hoc intellige ſi fecit hoc pecunia accepta[a]
et poſſeſſore prius excuſſo.vt.ī.l. proxi. ¶Opponi.
videtur quod non teneatur ille qui omiſerit: vt.ī.eo.
l ſi quis pecuniam.Solut.hic omiſit pecuniam reci
b piendo non gratis. ¶Opp.ī.eodem.[b]l.proxi.Sol.
iſtud determinatur et declaratur per.l. ſeq. qd̄ prius
poſſeſſor debet excuti ⁊ poſtea dz̄ deueniri ad iſtum
1 omittentem.

☞ Qui dat pecuniam vt habeat officium vel be=
neficium dicitur habere titulo lucratiuo.Et quando
teneatur qui omiſit ex teſtamento:vt vadat vt legiti
mum.nume.2.

Licet pro herede. Dicit hic
quod poſ
ſeſſor conuenitur maxime ⁊c.Innuit er
go quod ſi non habet cauſam lucrati=
uam quod teneatur.contra.ī. eo.l. vlti.
Sol.dicit glo.quod illud maxime abundat. ¶Op=
po.contra hoc.ſi ille poſſeſſor qui non habet cauſam
lucratiuam non tenetur:ergo in.l.noſtra nō tenetur:
quia dedit pretium omittenti: cuius contrarium hic
dicitur.Dicit glo.hic dedit alius non ipſe: quod eſt
diuinare : vel dic quod nihilominus dicitur habere
cauſam lucratiuam:non enim dat qui non dat bono
modo.ita dicit gloſſa ⁊ bene ⁊ vide eam . non enim
dedit vt pretium hereditatis.ſed vt omitteret here=
ditatem ſic.ī.ad.l.falci.l.ad veterani.§.j.⁊.l. qui fun=
dum. vbi quis licet det cauſa conditionis implende
nihilominus videtur habere titulo lucratiuo. Jaco.
de are. ¶No.etiam qd̄ ille qui dat pecuniam vt cō=
ſequatur officium vel prebendā cum dat malo mo=
do dicitur habere titulo lucratiuo. Alij recedunt ab
iſta lect.⁊ dicunt in verſi.ſed vtrum.heres omiſit nō
accepta pecunia.⁊ hanc lectu.plene proſequitur glo.
ibi alij dicunt.Ad quam opp.heres omittens ⁊ poſ=
ſeſſor poteſt conueniri ab initio nulla facta excuſſio=
ne poſſeſſionis vt.l. proxi . Solu.ibi omiſit accepta
pecunia hic nō: ¶Oppo.cōtra hoc ſi nō accepit pe
cuniam.ergo omittens nullo modo tenetur vt. ī. l.ſi
quis pecuniam .propter hoc lex legitur alio modo re
tento eodem themate.quod heres non accepit pecu
niam: quod hoc prius ponatur electiue. ſcilicet q; cō
ueniatur poſſeſſor non heres:tamen prima lectu . eſt
verior ⁊ illam teneas. ¶Oppo. quod ab vtroq; pe
tatur illo ordine non ſeruato . vt.l. ſi non ſolus. §.j.ī.
eodem.Solu.glo.hic ab vtroq; idem legatum ibi ſe
cus:intellige ab vtroq; idem legatū .ſcilicet petitur:
licet vnius ſolutio ſufficiat,non intelligas ab vtroq;
idem legatū:ſcilicet factum eſt: quia non eſt verum
imo ab vno tantum .ſ. ab inſtituto. potes etiam ſol=
uere quod lex contraria intelligitur ſecundum iſtaz.
vel dic quod in cōtrario omiſit vt deueniat ad ſubſti
tutum hic ad legitimum. ¶Opponi.ī.eod.l.ſi non
ſolus.§.finali.Solu.vt ibi. ¶Oppo.ī.eod.l. proxi.
2 Solu.illā intellige ſecundū iſtam. ¶Quantum †ad
propoſitū vt liqueat materia hui⁹.l.de eo qui omit=
tit ex teſtamento vt vadat ad legiti=
mum.dic aut omiſit ſine dolo: aut do
lo et fraude legatorū aut dubitatur.
Primo caſu non tenetur vt.l. quia au=
tem.§.non ſimpliciter.⁊.l.ſi quis omiſ
ſa.ī.eod . Secundo caſu aut accepta
pecunia ⁊ tenetur eo ordine quo hic
traditur.aut nō accepit pecuniam: et
tunc aut queris an teneatur omittēs
qui nihil poſſidet et non tenet. vt.ī.eo
dem.l.ſi quis pecuniā.aut queris de
a poſſeſſore:et tunc ſi participauit frau
dem tenetur ſine dubio. ſi non parti=
cipauit tunc tenetur ſm̄ Pla.et Pet.⁊
not.C.eodem.l.j.in gloſſ. et per Cyn.
ſed ſecundum Azonem non tenetur:
vt not.ī.eod.l.ſi quis omiſſa.in princ.
que opinio eſt verior.probatur p tex.
ī.eo.l.qui autem.§.ſi patronus . in fi.
C.eodem.l.j. Tertio caſu quando du
bitatur tunc aut accepit pecuniam:et
preſumitur fraus alias ſecus niſi pro=
betur .probari autem dicitur eoipſo
b quod omiſit volens gratiam facere
legitimo.vt.ī.eod.l.ſi quis pecuniam
alia pertinentia ad materiā dicemus
in.l.fina.ī.eodem. ¶Vltimo no.q; il=
le caſus quo qs omittit vt veniat ad
legitimum nō eſt in edicto.ſed ex ex=
tenſiōe ex edicto:vt hic dicitur in tex.
contra hoc facit. l. ſi quis pecuniam.
ī.eo.vbi innuit qd̄ ſit ex edicto. ſed in
tellige qd̄ ſit ex edicto . ſcilicet exten=
ſiue vel vtiliter vt ibi dicitur.

a ¶Pecūia
accepta. q̄
dat pecu=
niā vt cōſe
quatur of=
ficiū dr̄ ipſ̄
habere ti=
tulo lucra=
tiuo.Vide
Bal.in.l.j.
ver . extra
q̄rit.C. eo.
b ¶Op . ī.
eod.Vide
Bal.in ru=
bri.C.eod.

Si pecuniam. Si inſtitutus omittit p
pecuniam et ſubſtitut⁹
ab inteſtato adit quili=
bet tenetur proprijs legatarijs:⁊ a cō
munibus quilibet poterit inſolidum
conueniri.hoc dicit.Dicit textus dan
dam.ſcilicet.ſuis proprijs legatarijs:
in communibus habet locum quod
ſequitur vt infra eodem.l.ſi non ſol⁹.
§.finali.ſecundum Jacobum de are.
¶Oppo.ſ.l.proxima. que dicit poſ=
ſeſſorem prius conueniendum. Gloſ.
fatetur cōtrarium.tu dic quod ſupra
omiſit vt veniret ad legitimum . hic
vt veniret ad ſubſtitutum: qui etiam
erat heres legitimus.vnde cum co
lex mitius agit quia habet volunta=
tem defuncti et diſpoſitionem iuris
ideo ſeruatur diſpoſitio hic poſita. p
batur in.l.ſi non ſolus.§ . finali. ſupra
eodem. ¶Opponitur.de.l.ſi non ſo=
lus.§.penultimo ⁊ fina.Sol.de lega=
tis relictis ab vtroq; ſeparatim:tunc
quilibet debet conueniri per ſe . ſed
quādo ab vtroq; ſimul tūc pri⁹ debet
excuti poſſeſſor. Habes ergo huc=

uſq; quod iſtud edictum habet locū
in tribus caſibus. Primo quādo quis
omittit ex teſtamento vt poſſideat ip
ſemet ab inteſtato: vel alio modo: vt
ſupra eodem.l.j.in prin. Secundo ha
bes quando quis omittit ex teſtamē
to in fraudē: vt alius poſſideat ab in=
teſtato.vt.l.j.in fi.⁊.l.licet. Eſt ⁊ terti⁹
caſus quando quis omittit ex inſtitu
tione vt alius ex ſubſtitutione habe=
at: ⁊ de hoc videbitis hic: ⁊ alios tres c
caſus proſequere.

a ¶ Actio vtilis. qua actione a=gēt hoc caſu legatarij. Ad de Bal. ⁊ Sali.in.l.fi.C.eo.

Andr.po.

b ¶ Poſſumus cōcordare. vide Alex.l.j.in ij.col. de lega.j.

c ¶ Aliquid lucri.adde Bald.in.l.ij.in.iij.co.C.eo.

d ¶ Si qs. ⁊ facit ad not.p bar. in.l.q: poterat. ad trebel.

e ¶ Tex.hic adde bal. in rub.C.e.

S I qs pecuniaz. d

Si inſtitut⁹ omittit in frau=
dem vt ad alium vadat poſ
ſidens ſolus tenetur: ſed pecunia ac=
cepta tenetur vterq;. hoc dicit. ¶ No
ta primo quod iuriſconſul. innuit qđ
ex hoc edicto teneatur ille qui omit=
tit vt veniat ad ſubſtitutum vel legiti
mum ſed intelligo hoc per extenſio=
nem: vt dixi ſupra eodem.l.j. ¶ Se=
cundo not. quod ex hoc edicto induci
a tur actio vtilis[a] ſcilicet ex teſtamen=
to vt hic. ita not. ſupra eodem.l.proxi
ma. probatur infra eodem.l.ſi non ſo 1
lus.in principio: ſed Ioan. in arbore
vocauit hanc actionem in factum po 2
nit ergo circulum de actio. in factum
ex edicto ſi quis omiſ. cau. teſta. et in
hoc videtur concor. Roffre. in libel=
lis in actio. ſuper edicto. poſſumus cō 3
b cordare[b] vt in caſu expreſſo in edicto
ſcilicet quando quis omittit vt ipſe 4
poſſideat habet locum actio in factū
que oritur ex edicto: quando nomen
actionis non exprimitur. vt.l.fina. ſu=
pra de eo per quem factum eſt. in ca=
ſibus in quibus extenditur per iuriſ=
conſultos vocetur actio vtilis ex te=
ſtamēto. modici tamē eſt effectus hec
diſputatio. ¶ Opponi. ſupra eodem
l.licet. Solut. iſta ſecundum illam vt
poſſeſſor prius cōueniatur q̄ ille qui
omiſit accepta pecunia. ¶ Opponi.
extra gloſſ. quia ille qui omittit vt va
dat ad ſubſtitutum videtur facere ex
voluntate defuncti. ergo non incidit
in edictum. vt.l.prima. §. ſi propona= 1
tur. ſ. eodem. Solu. vt dicam. j. eodē
l.iulia. ¶ Opponi. j. eodem.l.ſi non
ſolus. §. finali. not. etiam in.l.ſi quis
omiſſa. licet quidam contra vt not. in e
l.prima.C.eodem. ¶ Quero an ſit ne 2
ceſſe quod ille qui poſſidet participa
uerit fraudem. Dico quod ſic: vt.l.q:
autem. §. ſi patronus. et.l.mater. §. fi=
nali. infra eodem. et. C. eodem.l. pri=
ma. et no. infra eodem.l.ſi quis omiſ 3
ſa. licet quidam contra. vt not. in.l.fi.
C.eo.tutu.

Quamquam.

Quicunq; procurat vt omit
tatur ex teſtamento iſta a
ctione tenetur. hoc dicit. ¶ Quero vtrum ille qui p
curauit teneatur etiam ſi nihil ad eum peruenit. glo.
dicit quod ſic vide eam Contra illam oppo. quia nō
tenetur qui omittit gratis. vt. ſ.l.proxi. ⁊ ideo debet
intelligi quod legatarius erat de illis qui venit ab
inteſta. et bona peruenerunt ad eum. alias tenerentur
tur illi ad quos bona deuenerunt ſm Iaco. de aret.
quod placet: ſolum enim tenetur ex hoc edicto ille q
hoc procurat facturus ſibi aliquid lucri[c]. vt.l.j. §. nō
querimus. ſ. eo.

Si quis.

d Venditor hereditatis tenetur qua
ſi poſſidens non quaſi dolo deſinēs
poſſidere. hoc dicit. non tenetur tamen hoc edicto ſ;
actione ordinaria quia adiuit. vt.l.ſecunda.C. de he=
re. vel actio. ven.

E xcuſatus.

Si aliquis eſt gra=
uatus in legitima
habet cauſam iuſtam omittendi. hoc
dicit: hodie iſta non eſſet iuſta excuſa=
tio quia de debita portione ſubducitur
omne grauamen cum patrono: vt inſtitu. de ſuc. lib.
§. ſed noſtra. ⁊.C. de inoffi. teſta.l. quoniam in priori=
bus. no. in.l.proxi. §. ſi patronus.

1 ☞ Teſtator relinquēdo fideicōmiſſum ab inteſta
to non vr̄ concedere facultatem omittendi ex teſtō.
2 Si in teſtamento ſit clauſula ſi non valet iure teſta=
menti valeat iure codicillorum ⁊ heres habeat ele=
ctionem: quod heres eligēs ab inteſtato cum poſſit
venire ex teſtamento incidit in hoc edictum.
3 Falcidia quod habeat locum etiam quando legata
debentur ex hoc edicto.
4 Clauſula ſi non valeat iure teſtamēti valeat iure co
dicillorum equipollet quod ſi legata non debeantur
ex teſtamento debeantur ab inteſtato.

Q uia autem.

Non videtur per
miſſum inſtituto
vt adeat ab inteſtato ex eo qđ aliqua
fideicommiſſa ab inteſtato ſubintelli=
guntur relicta: ⁊ ſi fecerit in edictum in
cidit vt tamen prius relicta in teſtamento ſoluātur:
ſed ſi teſtator hoc expreſſe permiſerit non incidit in
edictū: et omnia legata cōtribuuntur. hoc dicit. Pri
mo ponit. q. ſecundo reſpondet ad illam ponendo di
ctū iul. tertio dictum iul. declarat ⁊ ex eo colligit vnū
no. quarto format vnam queſtionē nouam ⁊ reſpon=
det ad aliam. ſecunda ibi et iul. tertia ibi: ordo. quar=
ta ibi: quid deinde. ¶ Not. quod † relinquendo fidei
commiſſum ab inteſtato non videtur teſtator conce
dere facultatem omittendi ex teſtamēto niſi hoc te=
ſtator expreſſe ⁊ nominatim conceſſerit: ita dicit te=
xtus[e] hic. Et pro hoc † videtur dicendum ſalua me=
liori deliberatione quod in.l.finali.C. de codicil. vbi
teſtator dicit quod valeat iure teſtamenti vel codi=
cil. et heres habet electionem quod ſi heres eligat
ab inteſtato cū poſſit ex teſtamēto incidit in hoc edi
ctum niſi expreſſe permiſerit teſtator. ¶ Nota etiaz
quod † quando legata debentur ex hoc edicto locus
eſt falci. vt hic. et.l.finali.C. eodem. et.l.prima. §. ad
4 eos.j.ad legem falcid. cum ſimili. Tertio no. † quod

illa verba ſi nō vz iure teſti: valeat iure codi. eq̄pol=
lent illis verbis ſi legata non debent ex teſtō: debeā
tur ab inteſtato. vt hic in glo. ſuper verbo fuerunt. re
licta. et.l. ex teſtamento.C. de fideicom. dicam in.l.j.
infra de codi. ¶ Oppo. de.l.prima. §. ſi proponatur
ſupra eodem. Solu. quando dat eundem ſubſtitutū
videtur permittere vt omittat ex inſtitutione: quia
vtroq; caſu decedit teſtatus. ſecus quando relinquit
fideicommiſſa ab inteſtato: quia non videtur elige=
re viam ad impugnandum ſua iudicia. vt lege.iij. ſ.
de mili. teſta. Iaco. de are.

Non ſimpliciter.

Qui omittit dolo te=
net hoc edicto ſi poſ=
ſidet. ſecus ſi ex iuſta cauſa. hoc dicit. ¶ Quero que
ſunt iuſte cauſe omittendi hereditatem. Iuriſcō. hic
exprimit duas. ſcilicet ſi teſtator expreſſe permiſerit.
Item ſi bona pertinent ad alium: poſtea ponit clau
ſulam generalem ſi alias eſt iuſta cauſa. Alia cauſa
eſt ſi eſſet grauatus in debita portione ſecundū iſta
tempora. vt lege excuſatus. ſupra eodem: ⁊ infra pro
xi. §. Alia iuſta cauſa eſt ſi in ſua falcidia eſſet gra=
uatus q̄uis heres extraneus. vt.l. cum pater. §. titio
infra de lega.ij. ſed hodie forte ſi quis omitteret ex
illa cauſa non poſſet ſuccedere ab inteſtato: ſed de=
ueniret hereditas ad perſonas nominatas in corpo
re. in aut. de here. et falci. §. ſi vero expreſſim: dixi in
lege prima. in princip. ſupra eodem. Alia cauſa eſt ſi 1
grauaretur hereditas impuberis propter debita te
ſtatoris. vt.l. iulia. in princip. ſupra titulo.ij. ¶ Nota
differentiam inter bona vacantia et hereditatē qđ
dic vt. ſ. titu.ij. ſuper rubri.

Si patronus.

Licet patronus iſtam cau=
ſam omittendi habeat tene
tur ex hoc edicto ſi participauit fraudem cū herede
omittente. hoc dicit. ¶ Not. tex. quod poſſeſſor non
tenetur niſi participauerit fraudem: cetera dic vt in 1
glo. et quod dixi. ſ. eo.l. excuſatus.

Hoc edictum.

Qui omittit contratabu. et
adit ab inteſtato tenet hoc
edicto. hoc dicit. ¶ Quero et reuoco in dubium qđ
eſt exemplum noſtri. §. Ioan. ponit caſum in filio in
poteſtate preterito qui poteſt dicere nullum et veni=
re per contratab. ſed gloſſ. reprobat hoc per.l. is qui
in poteſtate. et.l. ſi duo. j. de lega. preſtan. vbi ſu⁹ pre
teritus licet veniat per contratabul. nulli preſtat le=
gata: ſed ipſi reſpondent quod hic filius commiſit
in fraudem propter quam fraudē tenetur. quod non b
placet Iacobo de aret. nam non poteſt videri feciſ=
ſe in fraudem. Nā ſi adijſſet nō teneretur. vnde alio
modo legitur in filio preterito emancipato qui omi
ſit contratabul. et adiuit ab inteſtato. Gloſſa repro=
a bat[a] quia filius emancipatus de iure ciuili ab inte=
ſtato non poteſt ſuccedere: nec etiam de iure preto=
rio per vnde liberi: donec eſt locus bonorum poſſeſ=
ſori contratabul. vt.l. prima. j. ſi tabul. teſta. nulle ex.
Dynus et Iacobus de aret. dicunt quod hec lec. eſt
veriſſima: quia non poteſt habere locum vnde libe.
donec ſperatur contratabu: quod eſt verum niſi con
tratabu. prius repudietur. et ita fuit hic. Alij ponunt
exemplum in ſuo inſtituto qui habet contratabu. be
neficio preteriti. hec lect. eſt in ſe vera tamen non cō
gruit litere: quia tunc teneretur ad preſtanda legata

omnibus vt in glo. dicitur. tene ergo
precedentem lectu. ¶ Sed tunc op=
poni. ſi filius emancipatus repudiat
contratabu. ergo ſuccedit inſtitutus
vt.l. q̄diu. ſ. titulo ſecundo. Solu. in
tellige quod inſtitutus repudiauit vo
lens facere gratiā exheredato ⁊ frau
dem participauit.

Si libertas.

Relicta conſer
uantur ex hoc
edicto cum ſua cauſa: ſcilicet vt condi
tionalia debeantur condit. impleta.
hoc dicit. ¶ Quero in cuius perſona
debeat pareri conditioni vel heredis
ſcripti vel adeuntis ab inteſta. glo. in
l. pro herede. §. papinia: ſupra titulo a
ſecundo. ſuper verbo citra nomen. di
cit quod in perſona heredis ſcripti:
quod intellige ſi nominatim hoc fuit
iniunctum: ſecus ſi ſimpliciter ſub no b
mine heredis: tunc enim implemen=
tum conditionis tranſiret ad euz ad
quem trāſit dominium.l. ſeruus ſi he
redi. in prin. de ſta. libe. ¶ Oppo. de
l. ſi quis ſub condi. j. eo. Solu. vt ibi
in fi. gloſ.
1 ☞ Si filius preteritus rūpit teſta=
mentum beneficio autem ex cauſa. C.
de liber. prete. an legata conſeruen=
tur. remiſſiue.

a ¶ Glo. reprobat. vide bar. ibi in prin.

b ¶ Nō cōpetit qđ ē in cōditione nō eſt ī petitione. fallit in.l. ſi ita ſtipulatus. de oper. li. ſm Bald. in.l. acceptaz. in. vj. q. C. de vſuris. et vide qđ no. Bal. ī rub. de inſti. ⁊ ſubſt. et ad finē. duz hic d: q datū cā ꝯditiōis ī plēdē non d: eſſe legatū. in cōtrariū facit tex. in.l. q̄rtā. in ꝟ. ſ; qđ implende. j. ad.l. falc. ſol. vt ibi p Bar in.iij. colū.

Q uidam filiuz.

Qui poteſt adire heredita
tē ſi omittit beneficio hu=
ius edicti non vtitur. h. d. facit in ar= 1
gu. † ad. q. quaz notaui in.l. maximū
vitium. C. de libe. prete. an filio prete
rito rumpente teſtamentum per au=
ten. ex cauſa. cōſeruentur legata per
aut. ex cauſa. ⁊ gloſ. in. d.l. maximum
vitium format illā. q. dic vt ibi. ⁊ do.
Mar. ſil. diſputauit eam Bonon.

S I quis ſub con

ditione. Per id qđ in vi cō=
ditionis relinquitur nō cō=
b petit[b] actio ideo non conſeruat hoc
edicto. h. d. ¶ Oppo. pendente con=
ditione non poteſt repudiare: vt.l. is
qui heres. ſupra titulo.ij. Sol. nō po
teſt repudiare proprie: ſed patiendo
labi tempus intra quod debet imple
ri conditio: videtur repudiare. vt ſu=
pra eodem.l. prima. §. qui ſub condi=
tio: Item poſſet repudiare coram iu=
dice: vt.l. in plurium. ſupra titulo ſe=
cundo. et.l. prima. infra de cu. bo. dā.
¶ Opponi: videtur quod pro reli=
ctis cauſa cōditionis implende com
petat actio. vt.l. fideicommiſſa. §. cū
eſſet. infra de legatis tertio. Solu. vt
ibi et no. in.l. in ratione. §. tametſi. ſ.

ad.l.falcidiam. ¶ Opponitur de condi.ob cauſam.l.dedi.Solu.glo. optime.et dic vt in ea. ¶ Opponitur ſupra de tranſactio.l.cum hi.§. hec oratio. Gloſſ.non ſoluit hic:ſed ibi ſoluitur in glo.parua: quia ibi nec eſt legatarius ſicut hic:licet in eo habeat locum oratio que prohibet tranſactio. ¶ Opponitur de.l.quia autem. in fine.ſupra eodem. Solue vt in gloſſa. ¶ Opponitur de.l.quidam teſtamento.j.de leg.j.dic vt in glo.

Si non ſolus.

Si plures poſſident ab inteſtato vno omittente quilibet tenetur in virilem:ſi pecunia accepta quilibet inſolidum tenetur.hoc dicit.hoc prin. declara vt dicam.j.eo.l.fi.

Cum ſubſtitutus.

Et q̄ adeūdo poteſt conſequi hereditatē ſi omittit hoc edicto non ſubuenitur. hoc dicit.facit ſupra eodem lege quidam titium.

a ¶ Si duo vide Bal. in.l.j.circa iij.col.C.e.

Si duo.

a Si inſtitutus et ſubſtitutus omittūt ex teſtamēto:et ſi inſtitutus ſolus poſſidet tenetur ad omnia: et ſubſtitutus qui dolo repudiauit:et ſi ſubſtitutus ſol⁹ poſſidet tenetur ad omnia:et etiam inſtitutus ſi repudiauit accepta pecunia:ſi vterq; poſſidet vterq; ſuis legatarijs tenetur. hoc dicit. ¶ Opponitur quando repudiauit accepta pecunia primo ſit conueniendus poſſeſſor quam omittens.vt lege licet.ſupra eodem.Solu.intellige iſtam ſecundum illam prout loq̄tur in inſtituto qui repudiauit accepta pecunia. et eodem modo prout loquitur ī ſubſtituto qui repudiauit accepta pecunia. ſed ſi loquitur de petitione legatorum relictorum ab altero:ſed quando ab vtroq; legata ſunt relicta:tunc quilibet tenetur ſuis:nec diſcutietur primo poſſeſſor. vt hac lege in fine. ratio quia cum ſubeat onera per ſe ex diſpoſitione] defuncti lex mitius agit cum eo pro legatis ab eo relictis:vt dicā.j.eodem.l.fin.in diſtinctione magna quā ibi ponam.

Si ab inſtituto.

Legatarij communes poſſunt conuenire quem volunt inſtitutum vel ſubſtitutum. hoc dicit. ¶ Oppo. ſ.eodem.l.proxi.Solu.ibi in legatarijs primis: hic in cōmunibus. id eſt in legatarijs proprijs.

De libertatibus.

Heredem.

Actio ex hoc edicto tranſit contra heredem inſolidum:ſed ſi defunctus tenebatur ex dolo tranſit inquantum ad heredem peruenit.hoc dicit. Vt iſtum.§. intelligas ſcias quod heres tenetur ex hoc edicto in tribus vel quatuor caſibus. ¶ Primo quando omiſit ex teſtamento et adiuit ipſe ab inteſtato:tūc propter ſuam aditionem inducitur quidam quaſi contractus.ſicut ſi ex teſtamēto adiuiſſet:⁊ tunc ipſe ⁊ heres eius tenētur inſolidū etiam ſi modicum poſſidebāt.vt.j.l.proxi.Quandoq; enim dolus purgatur: per actiones deſcendētes ex contractu vel quaſi et dantur contra heredem inſolidum. vt.l.ſi hominem.§.datur.ſupra depoſi. et.l. ex contractu.de actio. et oblig.⁊ ita loquitur prima pars huius.§.Quandoq; tenetur omittens ex teſtamento quia poſſidebat vt predo vel dolo tranſtulit poſ.ad aliuz.vel quia dolo nō queſiuerit.vt.l.j.§.nō querimus.ſ.eo.tunc nullus interuenit quaſi cōtractus aditionis.⁊ ſic ex ſolo dolo cauſatur hec actio contra eum:merito contra heredem non datur niſi quatenus ad eum peruenit. vt hic in ſcd̄a parte.§. idem ſi pecuniam accepit vt omitteret. In text. ibi propter dolum ⁊c.dic cōmiſſum in omittendo poſſidere res hereditarias vel in transferendo poſſeſſionem in alium per pecuniam ſm̄ Jac.de are. ¶ Oppo.hic innuit q̄d ſi defunctus omiſit hereditatez ſine dolo q̄d tenetur contra.l.qui autem. §.nō ſimpliciter.⁊.§.ſi patron⁹.vbi dicitur q̄d qui repudiat hereditatem nō tenetur niſi dolo faciat.Sol.gloſſ. q̄d iſte qui agnouit hereditatem tenetur inſolidū: ſed pro reb⁹ quas deſijt poſſidere dolo de his tenetur inquantum ad eum peruenit.⁊ vide iſtam glo. que incipit ſcz tantum ſubaudi ⁊c.ibi.Sed nunquid ⁊c. Iſta lec.loquitur in eo qui omiſit ex teſtamento et agnouit ab inteſta.qui tenetur ex hoc edicto act.ex teſtamento extenſa cōtra eum per pretorem ex virtute huius edicti poſiti in.l.j.in prin.ſ.eo.⁊ ibi dixi et ideo nō debet inſpici an ad eum peruenit vel nō quia heres tenetur habito reſpectu ad id q̄d erat in bonis tp̄e mortis defuncti:nō curo an ad heredem peruenit vel non.vt.l.in rōne.in prin.j.ad.l.fal.Iſta lec.ergo non poteſt eſſe vera cum illis teneatur ex quaſi contractu.que erit ergo vera. Et gloſſ. iſta in prin.ponit veritatem quod iſta lect. non ſit vera ꝓbatur.j.l.proxi.⁊.l.ſequē.vbi licet minima teneat ꝓ omnibus tenetur.Eſt ergo verū vt intelligas in primo caſu quando quis omiſit ex teſtamento ⁊ agnouit ab inteſta.Sed tunc heres eius ⁊ ipſe tenentur inſolidum actio.ex teſtamēto que deſcēdit ex quaſi contractu celebrato aditione: ⁊ ideo licet fuerit dolus admiſſus:heres tenetur inſolidum ſicut defunctus:vt.j.de actio.et obliga.l.ex contractu.⁊.l.ſi hominem.§.datur.ſ.depo.Quandoq; aliquis omiſit propter dolum facere per pecuniam non tamen agnouit ab inteſtato:et tunc tenetur ex ſuo dolo legatarijs.et ſic in ſuo delicto heres eius non tenetur niſi inquantum ad eum peruenit. et vide gloſſ. in princip. que incipit. ſcilicet tantum ſubaudi quia poſſidet.

Et ſi non totam.

Siue partem a ſiue remex hereditate poſſidet hoc edicto tenetur.h.d. ¶ No.quod qui omiſit ex teſtamento et poſſidet ab inteſta.licet minimam rem tamen inſolidum tenetur ex hoc edicto. ⁊ eodem modo heres eius.ſecus ſi non poſſideat et ex edicto teneatur vt dixi.ſ.l.proxi.

1 ☞ Pars hereditatis proprie non eſt in vna re.
2 Ille qui poteſt cōueniri petitione hereditatis tenetur hoc edicto.

a
1
Quamuis.

a No.q̄d in † vna re non eſt pars hereditatis ꝓprie ⁊ eſt ratio quia hereditas eſt nomen iuris.vt inſti.de re.cor.⁊ incor.§.j.⁊.l.j.de re.di.et dixi in.l.quod dicitur.ſ.de impen. in re.do. fac.ideo in vna re nō reſidet.eſt tamen illa res pars contenta in illo iure:quod tene menti: ſed cōtra infra de ſolu.l.qui res.§. arcam. vbi dicitur area eſt pars domus.Glo.non ſol.dic quandoq; plures res faciunt vnum totum integrale: et vnam vniuerſitatem corporum.⁊ tunc quelibet poteſt dici pars illius corporis.vt in.l.rerum mixtura.de vſucap.quedam ſunt res quibus colligitur vniuerſitas iuris:vt c hereditas:tunc nulla res poteſt proprie dici pars illius:quia res eſt facti:ita loquitur hic. ¶ † Vltimo 2 nota q̄d ille qui poteſt cōueniri hereditatis petitione tenetur hoc edicto.

Si quis omiſſa.

Qui omittit hereditatez abſq; dolo non tenetur hoc edicto.ſed ad petitionem fideicommiſſarij poterit cogi adire.h.d.In gl.ſuper verbo poſſideat que requirit q̄d fraus ſit participata cum omittente.licet Pla.et Pe.contra in.l.j.C.eo.hec vera et probatur in.l. qui autem.§.ſi patronus.ſ.eo.circa ſcd̄m caſum videbitis.j.ad trebel.l.nam quod.§.vlti.

Do.

Plures omittentes ab inteſta.poſſidentes ac ſi ex teſtamento adiuiſſent conueniuntur.h.d.

Admonendi.

Ex hoc edicto petuntur legata ſalua ratione.l.fal. vel portionis alio iure debite.h.d.cum.l. ſeq. ¶ Opp. de.l.ſi duo.ſ.de dolo.Solu.vt in gl. ¶ Opp.de.l. ſi ſeruus non ſit.ſ.de inter.act.⁊ de.l. ſi plurium. in prin.ſ.de noxa.Solu.ibi oriebat actio ex quaſi delicto.hic ex quaſi contractu.vt no.gl.fami. ercīſ.l.is conſequenter.§.ſed cum monumentū.Preterea intelligas q̄d patronus habeat falcidiam ⁊ vltra illā portionem ſibi debitam:ſed vna parte d; eſſe cōtentus.vt.l.j.§.interdum.j.ſi cui plus q̄ per.l.fal.

Si eadem.

In ſpecie prefertur ille cui ab inſtituto relicta eſt.h.d. hec.l.non ſunt alia pro nunc.

1 ☞ Hereditas materna ſecūdum iſta tēpora querebatur patri.

b
Si filius.

b Actio ex hoc edicto competit contra patrez qui ex perſona filij omiſit ex teſtamento ⁊ adiuit ab inteſtato.h.d. ¶ Nō.hunc † caſum q̄d 1 hereditas materna ſc̄d̄m iſta tempora queritur patri.licet quidam dubitauerit vt in gl.ſ.titu.ij.in.l.is.

¶ Quamuis.in prin.⁊ eſt in ar.ſm̄ Bal. q̄d qui nō eſt in poſſeſſione omnium rerū beneficij ſed aliquarum dicitur eſſe in poſſeſſione beneficij. And.barb. Andreas Pomate.

b ¶ Si filius.no.hunc caſum idem no.Bar.in.l. is q̄ heres.§.fi. in.ij.col.ſ. eo.ti.⁊.l.j.ī ij. col. C.q̄ admit.

qui.§.fin̄. ¶ Item no.q̄d hic dicitur q̄d pater omiſit cauſam teſtamenti intellige filio volente ne contradicat d.l.is qui heres.§.fi.ſ.titu.ij.

c ¶ Iſta verba. tenementi iſtaz gl. q̄d iſta v̄ba ſi titi⁹ heres erit intelligūt ſi hr̄s erit ex teſt̄o de quo eſt caſus in.l. in ꝯditiōib⁹. §.ſi patronus.j.de ꝯdi. et demon. and. barba.

Si in teſtamento.

Per hoc edictum nō cōſeruantur ea que per ſe poſſunt ſubſiſtere et de neceſſitate aliaz aditionem nō expectant.h.d. ¶ Oppo.titio adeunte ab inteſt. videt̄ extare conditio inſtitutionis meuij: q: titius heres eſt.Solu.non eſt heres ex teſtamento. Iſta verba c debent intelligi ſi heres erit ſcilicet ex teſtamento.ita dicit glo.quam vide ⁊ no. Si quis tamen heres eſſet per contra tabu.extaret conditio.vt.l.in conditionibus.§.ſi patronus.j.de cōdi. et demon.facit ad iſtam.l.ſi quis cuz teſtamentum nullum.de iure codici. d ¶ Op.quia ſemper poteſt imputari teſtatori culpa ſi legata non petit ab inteſt.⁊ ſic nunq̄ habebit locum hoc edictum Sol.vt in gloſ.tu dic q̄d ratio tex.eſt optima. Nam hereditatē poteſt accipere a ſeipſo d nec expectat aditionem alterius. et eodem modo q̄n hereditas et libertas ſimul iūcta eſt.vt.l.ſed ſi ſub cōditione.in fi.ſ.de here.inſti.imputandū eſt ergo teſtatori ſi talia dependere fecit ab inſtitutione alterius. legata vero ⁊ libertates ſimplices nō poſſunt aſſumere vires a ſeipſis.vt.l.legatum.§.j.j.de leg.j.Item nec ab inteſtato debētur niſi hereditate ab inteſtato adita. vt l.ij.de fideicōmiſſa.libe.⁊ inſti.de eo cui libe.cauſa bon.adi.et.l.vlti.C.de ma.te.et ideo cum de neceſſitate pēdeat ex aditione alterius non poteſt imputari defuncto ſi relinquitur aditio inſtituti. et hoc voluit dicere iſte tex.ibi quia aliter q̄ ab herede ⁊c.

d ¶ A ſeipſo.vid̄ barto.ī.l. poſt diuiſionē. C.de iur. ⁊ fac.ign.circa mediū.

Si quis.

Legatuz ſubſtituto in inſtitutionis defectum conſeruatur per hoc edictum. hoc dicit. ¶ Opponi.ſupra eodem. l.ſi non ſolus.§.j.ſol.hoc omiſit ex iuſta cauſa:vt tex.dicit. ¶ Opponi.ſupra.l. proxi. vbi relicta ipſi inſtituto non conſeruantur.Solu. hic fuit relictū in inſtitutiōis defectū ibi loquit̄ in relicto libertatis q̄d pōt vires aſſu-

a ¶ Si fili⁹. in p̄n. ex h̄ a tex. no. bal dus q̄ꝺ ſi ctus ciuis gaudet pri uilegio ve ri ciuis ſi cut fict⁹ he res ex teſtō gaudet p̄ uilegio ve ri heredis qꝛ non re fert. vide q̄ notaui ple ne ad bal. in. l. ſi ruffi nus. C. de teſt. mili. ⁊ ad bar. i. l. ſi is qui ꝓ emptore. ꝺ vſucapio. ⁊ vide bal. in. j. cōſtit. ffoꝝ. and. barba.

Andreas Pomate.

b ¶ Circa iſta. vide ⁊ gl. hui⁹. l. not. qꝛ eſt ſing. ⁊ pro intellectu eius vide Bal. in. l. j. §. ſi ꝓcura toꝛ. ꝺ. ſi qs ius di. non obtēp. ⁊ vi de Bal. in l. fi. §. fi. de tēpo. app. vbi dicit ꝙ Placen. tꝫ mediuꝫ ꝑ iſtā glo. vide ibi.

Andreas Pomate.

c ¶ Julia nus. vide Are. cōſil. clx. in vlti mo dubio.

mere ex ipſius propꝛia aditione vt ibi dixi.

Si filius. a Inſtitut⁹ omittēs cō tratab. ſibi cōpetens bene ficio preteriti omnibus ad integra legata tenet̃. h. d. ¶ Op. q̄ꝺ nō debeantur legata omnib⁹ ſed ex ceptuatis perſonis. vt. l. qui autē. §. j. ꝺ. e. Sol. hic loquitur hic filio inſtitu to qui habet cōtratab. ex perſona al terius: ibi in emācipato qui hꝫ cōtra 1 tab. ex propꝛia perſona non alterius. ideo nō tenetur ad legata omnibus: vt. l. nonnunq̄. j. de leg. preſtan. ergo ſi omittit nō tenetur omnib⁹ quia eis non facit iniuriam. Sol. ibi loquitur quando preteritus petit cōtratab. et diminuit partē inſtituti. hic vero nō petijt vel petendo diminuit. ¶ Ulti mo glo. hic intrat materiam qualiter teneatur ad legata ille qui venit ꝑ cō tratab: idem no. in. l. ⁊ ſi contra. ꝺ. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ in. l. vlti. ꝺ. de leg. iij. dicam in. l. nonnunquā. infra de lega. preſtan.

☞ Qualiter pupillus teneat̃ ex fa cto tutoris.

Si dolo. Pupillus ex h̄ edicto non te netur: niſi in eo q̄ꝺ ad eum peruenit ex facto tutoris. idem in adulto. h. d. ¶ Oppo. q̄ꝺ pu pil. ex dolo tuto. teneatur inſolidū vt l. polla. C. de his qui. vt indig. et. l. il lud. ꝺ. de euic. Glo. notabiliter diſtin guit tres caſus ſcꝫ aut deliquit con trahendo aut delinquēdo aut in me dio circa iſta b. vide glo. ⁊ nota eam. 1 ¶ Dicitur in lege noſtra q̄ꝺ ex deli cto tuto. pupillus tenetur quatenus 2 ad eum peruenit. imo videtur q̄ꝺ in ſolidum vt. l. illud. ꝺ. de euictio. et. l. 3 polla. C. de his quibus vt indig. Ti more huius contrarij eſt facta gl. hic que dat vnam diſtinctionem et vide eam que ſingularis eſt. et incipit dic ſm. Jr. ⁊c. Et id q̄ꝺ dicit gloſ. aut eſt c medium inter hoc: libēter vellem ſci re quid eſt dicere: quia neſcio videre: ſi vellet dicere medium inter hanc le gem vel quaſi cōtrahendo: vel quaſi delinquendo. illud nō eſt bene dictū per dictam legem polla. vbi in quaſi contractu loquitur: ⁊ tamen pupillus inſolidum tenetur: ⁊ ſi glo. ſic intelle xit nihil eſt dicere: q̄ꝺ videtur ꝓpter materiam in qua ſumus: Preterea. l. j. §. hoc edicto. quaꝫ allegat loquitur expꝛeſſe in delicto. nō ergo video q̄d dicemus. et dico q̄ꝺ quātum ad hāc l. poſſumus de facili reſpōdere quia hic loquitur de dolo tuto. qui nō eſt punibilis circa perſonam eius: ad quē nihil peruenit. Jta vidiſtis in. l. ſi quis pecuniam. ꝺ. eo. illa ſolu. non ſufficeret. Nam quādo aliqua perueniunt ad pupil. ipſe pupil lus debet teneri inſolidum ꝓpter dolum tutoris. vt l. et ſi non totam. ꝺ. eo. ⁊ ſic ꝓpter dolum tutoris in ſolidum. per. l. allegatam in iſta glo. neſcio ergo q̄d velit dicere medium ⁊c. dico ergo q̄ꝺ pupillus tene tur inſolidum. tamen in effectu tenetur inquantū ad eum peruenit: quia pro reſiduo liberatur cedendo actio. contra tutores. vt. l. vlti. ꝺ. de admi. tuto. et q̄ꝺ no. in. l. j. §. hoc edicto. et. j. ne vis fiat ei. Jſtam † er go materiaꝫ qualiter pupil. teneatur ex facto tuto. Breuiter quantum ad propoſitum aſſumo duo ver ba: qꝛ quandoqꝫ tutoꝛ delinquit non gerendo publ. negotia. et tunc pu. non tenetur. vt neqꝫ in interdi cto. de regu. iur. et ibi not. Quandoqꝫ delinquit ge rens negotia pupilli. et tunc aut colludendo cōmi ſit delictum in negotijs pupil. et tunc non tenetur vt l. meminerint. C. vñ vi. licet glo. parua aliud innuat et non bene. Quandoqꝫ cum aduerſario non collu ſit: et tunc aut pena non poteſt eque cadere in tuto re ſicut in pupillo: quia erat pena amiſſionis alicu⁹ iuris et tunc illo caſu tenetur pupil. vt. C. de his qui bus vt indig. l. polla. licet a tutore poſſet recupera re vt ibi. Quandoqꝫ pena eque poteſt cadere in tu torem ſicut in pupillum: et in illo caſu dico ꝙ pupil lus tenetur inſolidum: tamen in effectu nō fieret ex actio contra pu. niſi inquantum ad eum peruenit: ⁊ pro reſiduo liberabitur cedendo act. contra tutorē. vt. l. illud. ꝺ. de euic. et. l. j. §. hoc edicto. j. ne vis fiat ei. ⁊ hic. ⁊. ꝺ. de admi. tu. l. vlti. per quam iſte declarā tur quas videbitis.

Si ſeruus. Qui omittit ex iſtitu tione ſua ⁊ adit ex ſub ſtitutione ſerui hoc edicto tenetur. h. d. et aut. l. declaratur vt in. l. proxi.

☞ Eoipſo quod quis omittit capere ex inſtitutio ne et capit ex ſubſtitutiōe alterius preſumit̃ dolus. 1

Habere ex inſtitutione eſt honoꝛ: et ibi ponitur ratio. 2

Quando quis eſt ſubſtitutus coniuncto cuius moꝛ tem expectare eſt durum q̄ꝺ nō ſit idem quod in pa tre ſubſtituto filio. 3

Hec lex generalis ad omnes parentes.

Julianus. c Qui omittit ex inſti tutiōe ⁊ ſibi querit ex ſubſtitutione tenet̃ hoc edicto niſi ſit ſub ſtitutus filio ſuo ⁊ relicta ex ſubſtitutiōe prius defalcantur. hoc dicit. et eſt noſtra lex magi ſtralis: primo loquitur qñ alicui eſt ſubſtitutus fili⁹ qui eſt in eius poteſtate. ſecundo quando ecōtra fi lio eſt pater ſubſtitutus. ſcd̃a ibi. deniqꝫ. prima ſub diuiditur. nam primo dicit habere locum edictum. Scd̃o que legata prius defalcentur. ſecūda ibi: ſed ſi varia. Iteꝫ prima ſubdiuiditur: quia primo ponit dictuꝫ. ſecundo rationem. ſecunda ibi: quoniam ⁊c. Primus caſus eſt clarus. ¶ Ad euidentiam verſi. quoniam. debes ſcire quod ſubſtitutio vulgaris cō prehendit duos caſus ſcilicet ſi heres eſſe noluerit

vel non potuerit. vt. l. cum proponas. C. de here. in ſti. Jtem ſcias a q̄ꝺ ſubſtitutio vulgaris cōfertur in caſum quandoqꝫ diſplicibilem teſtatori. vt ſi filius ſuus moritur. vt. l. quamuis. C. de impu. ⁊ ali. ſubſti. ¶ Nunc ad propoſitū contra ſupꝛadicta poſſet op poni: et videtur q̄ꝺ poterit omittere ex inſtitutione et amplecti ex ſubſtitutione ex preſumpta volunta te defuncti. Reſpon. iuriſconſul. q̄ꝺ hoc nō eſt verū. nam filius ſubſtituitur patri in caſu: hoc eſt q̄ꝺ ſi cō tigerit q̄ꝺ pater eſſe noluerit vel ꝙ non potuerit nō q̄ꝺ ſibi placeat quod velit: vel q̄ꝺ per teſtatoreꝫ de tur ſibi hec poteſtas. hoc dicit. ¶ Sequit̃ ver. ſed ſi varia. hic ponit Dy. caſum ſic. Teſtator habebat xx. in bonis. Primo loco aliquem ſcꝫ patrem inſti tuit et ab eo legauit titio. x. Jtem ſubſtituit filiaꝫ et ab ea legauit. x. ſempronio: ita q̄ꝺ legata in vniuerſo excedunt dodrantem. queritur de quo legato ſit de trahenda falcidia. Reſpon. falcidia debet detrahi prius de legato relicto a filia. ¶ Sequitur verſicu. deniqꝫ. iſta pars eſt clara cum declaratione gloſſ.

b ¶ Oppo. b dando ſubſtitutum vulgarem facit de ſuo voluntarium: vt. l. ſi filius heres. ſupꝛa de lib. et poſthu. et. l. papi. §. quarta. de inoffi. teſta. Solu. id verum quādo teſtatoꝛ ſubſtituit filio ſuo de quo ſe cundum votum parentum non videtur intellexiſſe ſi heres eſſe non poſſet: vt ſic decedat anteqꝫ teſta toꝛ: ſecus ſi extraneo ſubſtituit vt hic in prin. ꝺ. l. ꝓ xi. ¶ Oppo. ꝺ. eo. l. j. §. ſi proponatur. Sol. ibi ſub ſtituit eundem ſibijpſi. vnde non poteſt intelligi in illum caſum ſi heres eſſe non poſſet: quia ſi non poſ ſet eſſe ex inſtitutione non poſſet eſſe ex ſubſtitutio ne. et ſic in eius liberam voluntatem conferre vide tur. ¶ Opp. ꝺ. de acquir. here. l. ſi ſolus. vbi dando ſubſtitutum pro parte non facit eum qui erat neceſ ſarius in illa parte voluntarium. Solu. ibi erat ex traneus inſtitutus: ⁊ ſic per ſubſtitutum non vide tur illud induci. Uel aliter. hic eſt neceſſarius ꝓpter vnam partem quam agnoſcit que trahit ad ſe aliā: ſed nunqꝫ teſtatoꝛ videtur prohibere ne vna pars 1 aliam ad ſe trahat niſi hoc manifeſte dixerit: vt. l. quoties. §. ſi duo. de heredibus inſti. ſed ſubſti uen 2 do hic manifeſte non dicitur: imo nullo modo dicu tur: ergo ⁊c. Circa materiam huius legis diſtinguā plene. j. eodē. l. vltima. in tertio principali membro. 3

1 ¶ Ultimo ex hac. l. nota † duo: Primum q̄ꝺ dolus preſumitur eo ipſo quod quis omiſit ex inſtitutiōe: et capit ex ſubſtitutione alterius: vt ibi. nō enim ca 4

2 ret dolo ⁊c. ¶ Secundo † q̄ꝺ habere ex inſtitutione

c eſt honoꝛ: ⁊ ex hoc colligitur ratio c quare filio de bet relinqui iure inſtitutionis: ſcilicet quia honora 5 bilioꝛ titu. vt hic. Jtem eſt alia ratio: quia vtilioꝛ ꝓ pter ius accreſcendi: vt. l. quoties. §. ſi duo. ꝺ. de he 6 redi. inſti. Jtem quia ex ſeipſo poteſt ſubſiſtere non expectata alterius aditione: vt. l. ſi in teſtamento. ꝺ.

3 eo. ¶ Quero † quid ſi ſubſtitutus eſſet quis alteri 7 ſibi coniuncto cuius moꝛtem expectare eſſet durū: an idem preſumem⁹ q̄ꝺ in patre ſubſtituto filio. Et 8 videtur q̄ꝺ ſic: vt. l. cum tale. j. de condi. et demonſt. contra: puto quia hec. l. ſolum loquitur quādo votū parentum repugnat. Et aduerte: quia hec lex gene 9 ralis eſt ad omnes parentes: ſiue habeant in pote ſtate ſiue non. hic non ſunt alia dicenda.

Mater. Dubium huius legis erat: quia a filij hereditas videbatur quodammodo debita ma tri: ⁊ ideo ſi in ea grauatur videt̃ ha bere iuſtam cauſam repudiandi: vt l. excuſatur. ꝺ. eodem. q̄ꝺ dubium tol lit. hoc dicit.

In ſententiam. Qui non iplet con ditionem poteſtatiuam directam et adit ab inteſtato nō tenetur hoc edi cto. hoc dicit.

In eum. Tertius poſſidēs ab inteſtato tenetur ſi cū c inſtituto participauit fraudem. hoc dicit.

Si ſeruum. Qui ha bet pre tium videtur habere here ditatē: ideo relicta a ſe pre ſtare tenetur. h. d.

Inſtitutus. Fideicommiſ ſa vniuerſalia conſeruantur per hoc edictum ſalua trebellianica. h. d. ¶ Oppoñ. q̄ꝺ iſte habet aliquod remedium: ſcilꝫ com pulſionis: vt. l. nam quod. §. qui com pulſus. et. l. quia poterat. ad trebel. et l. ſi quis omiſſa. ꝺ. eo. Solu. vnū iſto rum nō tollit aliud quia diuerſi ſunt effectus: Jtem quia ex vno detrahit̃ trebel. ex alio non.

Si omiſſa. Per hoc edictū conſeruan tur libertates ſaluo iure pa tronatus. h. d.

☞ Quomodo ſcitur an quis poſſit intentare actionem ex hoc edicto.

Omittens ex teſtamēto vt poſſideat ab inteſtato quando teneatur inquā tum et qualiter.

Si quis omiſit hereditatem ex teſta mento vt alius poſſideat ab inteſta to: quō talis omittens teneatur.

Si omiſit adire ex teſtamēto vt ſub ſtitutus habeat quādo teneatur hoc edicto.

Omittens contratabu. vt habeat ex teſtamento qñ teneatur remiſſiue.

Quando quis omiſit ex inſtitutione vel ſubſtitutiōe vt habeat iure accre ſcendi quomodo teneatur.

Si primus legitim⁹ omiſit vt veniat ad ſequentem: an teneatur.

Si veniens ab inteſtato vt fili⁹ omi ſit ⁊ vult venire vt legitimus hꝫ locū hoc edictum.

Si filius preteritus qui poteſt veni re ſcd̃m tabulas ⁊ adijt ab inteſtato non tenetur hoc edicto.

a ¶ Jtem ſcias. ad q̄ꝺ Bart. in. l. j. i. ij. q. p̄n. de vul. ⁊ pu pil.

b ¶ Op. vi de Bal. in rub. ⁊ in. l. j. in. j. opp. C. eo.

Andreas Pomate.

c ¶ Colligi tur rō. de iſta rōne vi de feli. c. ſu per literis. de reſcrip. ver. regu la fallit. in ij. col.

10 Per hoc edictum conſeruantur tabu
le pupillares:⁊ tutele dationes.

Andreas a
Pomate.
a ¶ Qui o-
miſſa. Vi-
de Areti.
conſi.clx.

Qui omiſſa. [a] Qui omiſit
ex teſtamento ⁊ poſſidet a-
liquo iuſto titulo inter vi-
uos nõ tenetur hoc edicto.h.d. ¶ Op.
de.l.j.§.non querimus.⁊.l.quia autẽ.
§.non ſimpliciter. ſ̃ e. Sol. intellige
hoc in titu.vero non ficto vel per col-
luſionẽ habito quia talis titulus nõ
1 ꝓcedit.vt in cõtrarijs. Quero † qũo
ſciam vtrum poſſim intentare act. ex
hoc edicto vel non. Reſpon. fient in-
terrogationes ſicut in petitione here
ditatis. Nam primo interrogabo eũ
ſi eſt heres ex teſtamẽto ſi dixerit ſic.
planum eſt quia conueniam eũ actio
ne directa ex teſtamẽto:ſi dixerit nõ.
ſed ſe repudiaſſe tunc queritur an ali
quid de dicta hereditate poſſideat:⁊
ſi dixerit qꝺ non: tunc queritur an re
pudiauit accepta pecunia vel non ſi
dixerit ꝙ non accepit pecuniam non
eſt remedium contra eum niſi de mẽ
dacio conuincatur.vt.l.fi.de rei ven-
di.⁊.l.ſi quis pecuniam.ſ̃.eo. Si ve-
ro dixerit ſe poſſidere aliquid: tunc
queritur an ex aliqua cauſa:ſi allega-
uerit aliquem iuſtum titulum non eſt
remedium contra eum niſi conuinca
tur de fictione vel colluſione vt hic.
Si nullum titulũ allegauerit ſed di
cit ſe poſſidere pro herede vel poſſeſ
ſore:tunc queritur ex qua cauſa repu
diauit:et ſi iuſtã allega.non eſt reme-
dium contra euꝫ. vt.l. quia autem.§.
nõ ſimpliciter.ſ̃.eo.ſi nullam allega-
uerit tenetur ex hoc edicto. ¶ Ultimo
Py.reaſſumendo iſtam materiã po-
nit vnam ſuam diſtinctionem quam
Cyn.recitat de verbo ad verbum.C.
eo.l.j.que diſtinctio minus bene ordi
nata eſt ⁊ in multis mẽbris defectuo
ſa. Ut autẽ iſta materia tibi clare li-
queat diſtigue plene quatuor caſus.
primo quando quis omittit ex teſta-
mento vt ipſe poſſideat ab inteſtato.
Secundo quando quis omittit ex te
ſtamento vt alius poſſideat ab inte-
ſtato. Tertio quãdo omittit ex teſta
mento vt habeat ſubſtitutum. quar-
to quando omittit contratabu. Cir-
2 ca † primum dic aut omittit non im-
plendo conditionem aut repudian-
do.primo caſu aut erat conditio po-
teſtatiua ⁊ facilis: ⁊ tenetur.ſicut ſi eẽt
inſtitutus pure ⁊ repudiaret.ſ̃.eod.l.
j.§.qui ſub conditione. aut erat gra-
uis ⁊ onerofa:⁊ nõ tenetur quaſi ex iu
ſta cauſa omiſerit vt.ſ̃.eodem.l.ma-
ter.§.primo. Secundo caſu: qñ omi-
ſit repudiando eam ex iuſta cauſa.⁊ non tenetur edi-
cto.vt.ſ̃.eodem.l.quia autem.in prin.§.non ſimpli-
citer.⁊ ibi iſtos caſus explicaui.aut ſine iuſta cauſa:
et tunc aut poſſidet aliquo titulo inter viuos:aut ꝓ
herede:aut nullo titu.Si aliquo titulo inter viuos et
tunc aut iſte titulus erat iuſtus ⁊ nõ tenetur vt hac
l.⁊.ſ̃.eodem.l.j.§.nõ querimus. Aũt titulus erat in
iuſtus ⁊ fictus ⁊ tenetur ac ſi titulum non haberet.
vt.d.§.non querimus.⁊ arg.ſ̃.eo.l.quia autem.§.nõ
ſimpliciter.ſ̃.de peti.here.l.nec vllam.§.j.⁊.ij.con-
iuncta.l.cum enim.ſ̃.e. Si vero poſſidet titulo pro
herede:aut tanq̃ꝫ heres alterius quaꝫ illius ex cuiꝰ
teſtamento repudiauit ⁊ non tenetur:quia nec peti.
here.poſſet cõueniri.vt no.ſ̃.de peti. here.l.nec vl-
lam.§.neratius:alias eſt.l.⁊ incipit etiam: licet qui-
dam damnent illam gl.aut poſſidet pro herede eiꝰ
ex cuius teſtamento omiſit:⁊ tunc aut queris an te-
neatur ad ea que poſſunt ꝑ ſe ſubſiſtere aut ad por
tionem hereditatis relictam directo ⁊ non tene-
tur.vt.ſ̃.codeꝫ.l.ſi in teſtamento. Aut queris an te
neatur ad ea que per ſe ſubſiſtere non poſſunt:⁊ tũc
aut eſt relictum taliter quod ex teſtamento non da
retur petitio:hereditate adita.vt cauſa cõditionis
implende ⁊ non tenetur. vt.ſ̃.eod.l. ſi quis ſub con
ditione.licet glo.aliter innuere videatur in caſu.l.qr
autem.§.pe.ſed ibi reprehendi eam.aut daretur pe
titio ſi ex teſtamento adita fuiſſet:⁊ tunc aut ille qui
vult petere eſt in ſimili culpa: quia potuit adeundo
conſequi ⁊ non tenetur omittens. vt .l. quidam ti-
tium.ſ̃.eo.l.ſi in teſtamento.§.fi.⁊.l.ſi non ſolus.§.
j.⁊ iſta haberent locum in quolibet ex infraſcriptis
caſibus.ideo in eis non repetam.aut culpa non po-
teſt illi imputari:⁊ tunc talis omittens tenetur.vt.l.
j.in princip.ſ̃.eo. Sed inquantum ⁊ qualiter eſt ad-
uertẽdũ. Dico ergo aut legata non fuerunt repeti-
ta ab inte.aut fuerũt. Primo caſu aut ipſe ſolꝰ poſſi
det tanq̃ꝫ heres:⁊ tunc ipſe tenetur inſolidum etiaꝫ
ſi modicum poſſideat.vt.ſ̃.eodẽ.l ⁊ ſi non totam.
idem ſi dolo deſijt poſſidere vel dolo deſijt appre-
hendere poſſeſſionem:vt.ſ̃.eo.l.j.§.non querimus
quod intellige:vt ibi. De herede vero eiꝰ dic vt.ſ̃.
eo.l.de libertatibꝰ.§.j.aut poſſidet ipſe ⁊ alius tan
q̃ꝫ heres ab inteſtato:⁊ tũc aut ille alius nõ fuit ſub
ſtitutꝰ:aut fuit.primo caſu aut nõ participauit frau
dem cum ipſo omittente:⁊ hoc conſtat ⁊ nõ tenetur
aut participauit:⁊ tunc aut ille omittens recipit pre
tium:⁊ q̃libet tenetur inſolidum: aut non recipit et
quilibet tenetur ꝓ parte hereditaria.⁊ hec oĩa pro
bantur in.l.ſi non ſolus.ſ̃.eo.in prin. aut dubitatur
vtrum participauerit fraudeꝫ:aut non: ⁊ tunc puto
ꝙ non preſumitur niſi probetur: vt.d.l. quoties.§.q̃
dolo.de ꝓba.quod probatur ſi heredi perſuaſerit:
vt.l.j.§.perſuadere.de ſer.cor.vel aliter ꝓcurauerit
vt fieret.ſ̃.eod.l.quia aũt.§.ſi patronus . ſi vero il-
le alius fuit ſubſtitutus qui ſimiliter poſſidet ab in-
teſt.⁊ omiſit ex teſtamento:⁊ tunc aut queris de le-
gatis relictis ſeparatim a quolibet: aut de relictis
cõiter ab vtroq̃ꝫ. Primo caſu quilibet tenetur de ſuis:
vt.l.ſi nõ ſolus.§.fi.ſ̃.e.quod intellige ſi erãt relicte
res diuerſe ſeu quãtitates.ſi vero eadẽ ſpecies:pre
fertur illi cui relictum eſt ab inſtituto. vt.ſ̃.eodem
ſi eadem res.ſi vero erant res relicte communiter

poſſent legatarij conuenire quem vellent: vt.ſ̃.e.l.ſi
ab inſtituto. Secundo vero caſu principali quando
ſcilicet legata fuerunt repetita ab inteſt.tunc illa de-
bentur tamen relicta in teſtamento debent prius ſol
ui ſm ordinem datum.ſ̃.eo.l.quia autem.in prin.et
3 hoc de primo. ¶ Circa ſcdm † quando omiſit ex te-
ſtamento vt alius poſſideat ab inteſt. aut ille alius
non erat inſtitutus nec ſubſtitutus ex teſtamẽto:aut
erat inſtitutus in teſtamento:aut erat ſubſtitutus et
repudiauit, et poſtea ſubſtitutus omiſit vt ad inſti-
tutũ redeat:qr erat ſucceſſurus ab inteſt. Primo ca-
ſu dic vt dixi.in.l.licet.ſ̃.eo . Secundo caſu quando
ſubſtitutus poſſidet ab inteſt.omittẽte inſtituto tũc
aut inſtitutus accepit pecuniam vt omitteret et ſub-
ſtitutus tenetur ſuis: ⁊ inſtitutus tenetur ſuis.omnes
vero legatarij quemlibet poſſunt inſolidum cõueni-
re ſicut ſi vterq̃ꝫ poſſideret.vt.l.ſi pecuniam.⁊.l.ſi nõ
ſolus.§.fi.⁊.l.ſi ab inſtituto.ſ̃.eodem.nec hic fit priꝰ
diſcuſſio poſſeſſoris ſicut.ſ̃.in.l.licet. ratio quia mi-
tius agit lex cum ſubſtituto:qui etiam omnia onera
ſuſtinet q̃ꝫ cum alio qui non habet onera niſi ſolius
eius qui ex teſtamento omiſit:vt dixi in.l.ſi nõ ſolus
§.fi.ſ̃.eodem.ſi vero omiſit ſine pecunia ſolus ſub-
ſtitutus tenetur ad omnia:vt.d.l.ſi non ſolus. §. fin.
Tertio vero caſu quando inſtitutꝰ ſolus poſſidet ab
inteſt.omittente ſubſtituto.tũc aut ſubſtitutus omi-
ſit pecunia accepta:et tenetur inſtitutus et ſubſtitu-
tus.vt dicta lege ſi non ſolus.§.fi.prius tamen diſcu-
titur poſſeſſor q̃ꝫ recipiens pecuniam :vt.d.l.licet.ſ̃.
eodem.et no.in dicta lege ſi non ſolus. ceſſat eñi ra-
tio ſupradicta cum iam erant omnia onera ſubſtitu-
ti:aut non recipit pecuniam . et ſimiliter ipſe inſtitu-
tus poſſeſſor tenetur ad omnia: vt lege ſi non ſolus.
in fi.prealleg. Item in omnibus caſibus in quibꝰ di
xi legata conſeruari per hoc edictum : intellige cum
ſua cauſa:vt conditionalia ſi impleta fuerit cõditio:
ſub modo vt impleatur modus : vt.l.quia autem.§.
fi.ſ̃.eo. Item ſi deberet detrahi falcidia detrahitur
vt.l.quia autẽ.in prin.et.l.duo.§.admonendi.ſ̃.eo.⁊
C.eo.l.finali.et.l.prima.§.ad eos. ad.l.fal. et hoc de
4 ſecundo. ¶ Circa tertium qñ † omittitur vt habeat
ſubſtitutum.et dic aut erat ſubſtitutꝰ ipſemet ſibiipſi:
et nõ tenetur hoc edicto:qr videtur facere ex diſpoſi
tione defuncti:vt.l.j.§.ſi proponatur.ſ̃.eod. aut erat
ſubſtitutus alius:⁊ tunc aut ille alius erat in poteſta
te primi omittentis: ⁊ ſic ad ipſum reuertitur:⁊ hoc
edicto tenetur:vt.l.cui ſeruus.⁊.l.iul.ſ̃. e. aut nõ erat
in poteſtate eius:⁊ tunc aut ſubſtituit deſcendenti ex
ſe ⁊ non incidit in edictum videtur enim hoc permi-
ſiſſe teſtator quod apparet : qr facit de ſuo volunta-
rium:vt.l.ſi filius heres.ſ̃.de libe.⁊ poſthu.⁊ not. ſ̃.
de inoffi.teſt.l.papi.§.quarta.⁊ per rationẽ que po-
nitur.ſ̃.eod.l.iul.§.ſi aut eſt ſubſtitutus extraneo:et
tunc aut ſubſtituit aliquẽ ex deſcendentibꝰ ſubſtitu-
ti.⁊ idẽ.vt.d.l.iul.in fi.ſ̃.eo. Aut ſubſtituit extraneo:
tunc aut omittens omiſit bona fide et ſine fraude et
non tenetur ſubſtitutus:nec ipſe ex hoc edicto : vt.ſ̃.
eo.l. ſi quis omiſſa. aut hoc eſt factũ in fraudẽ: ⁊ tũc
aut in fraudẽ omittẽtis quẽ ſubſtitutus ignorauit.et
idẽ qr nõ tenetur:vt.l.quia aũt.§.ſi patronus. in fi.ſ̃.
eo.et.C.eo.l.j.⁊ no.ſ̃.l.ſi quis omiſſa.facit.ſ̃.eo.l. ma
ter.§.fi.aut participauit fraudẽ ⁊ tenetur ipſe ⁊ omit-
tens etiã teneretur ſi accepiſſet pecuniã:ſed an poſſeſ
ſor prius diſcutiatur diſtinguendũ eſt aut ſubſtitutꝰ
hꝫ onera ſua ⁊ nõ dꝫ diſcuti poſſeſſor.aut nõ habet et
tunc habet diſcuti:vt.l.ſi quis pecuniam. ⁊ ibi nota.
et.l.ſi nõ ſolum.§.fi.ſ̃.eo. ⁊ dixi in precedenti articu.
et dico etiam ꝙ qñ ſubſtitutus ſolus tenetur:priꝰ de
bent ſolui legata relicta ab inſtituto: vt.d.l.iul. ſ̃.eo.
et idẽ videtur dicendũ de legatario qui erat graua-
tus fideicommiſſo:vt ſi procurat vt omittatur ex te-
ſtamento ⁊ veniat ab inteſtato ad eum teneatur hoc
edicto ſicut ſubſtitutus vt.ſ̃.eo.l.ſi quis pecuniã . §.
5 quãq̃ꝫ.⁊ hoc de tertio. ¶ Circa † quartũ quãdo omit
tit contratab. vt habeat ab inteſtato:vt.ſ̃.eo. l.quia
6 aũt.§.peñ.quod examina:vt ibi . ¶ Quero † quid ſi
omiſit ex inſtitutione vel ſubſtitutione vt habeat iu
re accreſcendi ſm ea que dixi in.l.ſi tu ex parte.ſ̃.tit.
ij. Videtur ꝙ nõ poſſit habere locum hoc edictum:
quia non intereſt cum portio caduca accreſcat cum
onere ſuo:vt.l.j.§.pro ſecundo.et.§ . in nouiſſimo. C.
de cadu.tollend. Sed certe imo poteſt intereſſe per
ea que dicuntur.j.ad legem falcid.l.j.§. id quod ex
ſubſtitutione.⁊.§.ſeq.vt ſic vigore huius edicti ſol-
uantur ac ſi ex inſtitutione aduiiſſent:vt.l quia au-
tem.in princ.et idem videtur dicendum ſi omitte-
retur vt alius habeat iure accreſcendi. ¶ Quero
7 quid ſi omittat primus legitimus vt veniat ad ſe-
quentem legitimum? Certe hoc fieri poteſt in necẽ
legatorum:vt.l.j.§.fin.de legatis.iij. et ideo omnia
que dicta ſunt quando omittit inſtitutus vt veniat
ad legitimum poſſent hic dici eadem ratione.
8 ¶ Quero † quid ſi veniens ab inteſtato vt filius
omiſit ex illo capite ⁊ venire vult vt legitimꝰ quod
fieri poteſt:vt.l.j.§.quibus.de ſucce.edict. Reſpon-
deo locũ eſſe huic edicto ea ratione:ſi hoc eſſet fa-
ctum in necem legatorum : vt puta ſi erant relicta
nominatim ab vno gradu.et ipſe repudiauit ab il-
9 lo ⁊ aduiit ex ſequẽti. ¶ Quero † q̃d de filio preteri
to qui poteſt adire per ſecundum tabulas.vt lege
filio.de iniuſto rupto ⁊ irri.teſtamen.an ſi adeat ab
inteſta.teneatur hoc edicto. Reſpondeo non. Iu-
ſtam enim cauſam habuit.vt.ſ̃.eodem lege excuſa-
tus.quod intellige ſi nihil fuit ſibi relictum iure in-
ſtitutionis.alias ſecus hodie.vt ibi dixi . ¶ Que-
10 ro † cum per iſtud edictum conſeruantur legata et
fideicommiſſa vniuerſalia et particularia:vt per to-
tum titulum.⁊.ſ̃.eodem.legẽ ſi ſeruum.§. primo in-
ſtitutiones vero directe non conſeruantur . vt lege
ſi in teſtamento.ſ̃.eodem. Quid erit de tabu. pu-
pilla. Reſpondeo ille conſeruabuntur. text. eſt no-
ta.in.l.ij.§.plane.ſ̃.de vulgari et pupillari facit lex
nam quod.§.ſi quis compulſus.ad trebellia.eadeꝫ
ratione dico conſeruari tutelarꝫ dationes.ſicut etiã
ꝯſeruantur per aut.ex cauſa.de lib.pret.vt in aut.vt
cum de appel.cogno.§.ſi autem hec obſeruata nõ
fuerint:⁊ hic ſit finis huius diſtinctionis.

¶ De ſenatuſconſulto ſilleiano:⁊ claudiano:quorũ
teſtamenta non aperiantur. Rubrica.

1 Domeſtici dicuntur qui ſunt de agnatione.
2 Nulla mortalior peſtis ad nocendum q̃ꝫ familiaris
inimicus.

a ¶ Exponit domus. quid veniat appellatione dom⁹ vide bal. in hac. l. et moder. in repe. l. cum acutiſſimi. C. de fideicõmiſ.

b ☙ And. Poma. ¶ Dñi. intellige vt per Ang. in ru. ff. de ope. no. in. viij. co. ver. vtrum.

c ¶ Seru⁹ Si dom⁹ venit deſtruẽda ꝑpter maleficium ⁊ ſic pignoꝛata. an creditoꝛ poterit obſtare ne deſtruat: vi de tex. in. l. res que. §. res aũt. j. de iur. fiſ. qui hãc. q. deciduꝫ. et q̃d in vxoꝛe an poterit ĩpedire deſtructionẽ domus viri ꝓ doꝛte ſua vide hic Ange. et Bal. in l. pign⁹. C. de pig. ac. An. barb.

d ¶ Tenemẽti. vide Ro. ⁊ Cy. in. l. pignoris. ḋ pig. ac. et Bal. in. l. ſi dominiuꝫ. C. de pigno. ⁊ Bald. hic. ⁊ Bald. in. d. l. pignoꝛis. quid autem in inquilino. vide Bald. in dicta. l. pignoꝛis. et in. l. ſi noxale. de noxalibus. adde tu Roma. conſilio cxxviij.

3 Domus pro edificio ponitur.
Item pro agnatione: item pro familia: et pro omnibus deſcendentib⁹ ab vno ſtipite.

Dom aliter.

1 Hic ponit cauſam quare factuꝫ fuit hoc edictuꝫ. ¶ No. ꝙ † domeſtici dicunt qui ſunt de familia: et facit ad repellẽdos teſtes tãq̃ꝫ domeſticos: vt. l. etiam. C. de teſti. et. l. reſpiciendum. §. furta domeſtica. j. de penis. ¶ No. ſecũdo † ꝙ nulla moꝛtalioꝛ peſtis eſt ad nocẽdũ q̃ꝫ familiaris inimicus. ¶ Quero dicitur hic † domus. qualiter intelligat. Glo. dicit de ipſo edificio ꝙ eſt cuiq̃ꝫ tutiſſimum refugium: vt. l. plerique. de in ius vocan. hec expoſitio nõ cõgruit huic litere: qꝛ ſenatuſconſultum illud habet locum etiam dño occiſo in villa vel in itinere. vt. j. ead. l. §. ſi quis in villa. et. §. ſeq. vnde reperio quod Ja. de ar. exponit domus[a]. id eſt agnatio que notabilis expoſitio eſt: tamen nõ congruit litere: que habet locum etiaꝫ in his occiſis qui non ſunt de agnatione. j. ea. l. §. ſi vir. et. §. dñi. vnde exponitur domus. i. familia ſimul habitãs in eadem domo: vt. j. ea. l. §. ſi vir. facit ad hãc expoſitionem. C. ne lice. potẽ. l. j. et. C. ſi rectoꝛ prouin. vel ad eũ pertĩ. l. j. et. j. de alimen. et ciba. lega. l. cũ vnus. in princip. in partibus vero tuſcie accipitur domus. id eſt pro omnibus deſcendentibus ab vno ſtipite. de quo dixi in. l. pronuntiatio. §. familie. de verb. ſigni.

1 ☞ Poſſeſſoꝛ bone fidei quando habeatur loco domini.

Domini.

b ¶ Oppo. ꝙ qui habet vſumfruc. continetur appellatione domini. vt l. ſi poſtulauerit. §. de eo. j. de adulte. Solu. ibi ſeru⁹ toꝛquetur pro vſufructuario: quia ibi erat in eius miniſterio quod in caſu illo ſufficit. nõ quod vſufructuarius dicatur dominus: et ſic concoꝛdat. ¶ Opponi. † nam bonefidei poſſeſſoꝛ habetur loco domini. vt l. quoties. §. j. de noxali. ⁊. l. magis puto. §. j. de re. eoꝛum. ⁊. l. ſeruos autem. j. de lega. iij. Solu. bonefidei poſſeſſoꝛ habetur loco domini: vt ipſe vel heres ei⁹ non poſſit dicere ſe non dominum: nec alius cuius intereſt donec contrarium probetur: vt. l. quidam in ſuo. in fine. de condi. inſtitu. et. l. titia. j. de ſolutionib. et ita loquuntur iſta contraria: ſed poſtq̃ꝫ detegeret ab alio quod non ſit dominus loco domini non habetur. ⁊ ita loquitur hic.

1 ☞ Si committentes delictum propter quod bona veniant diſtrahenda creditoꝛ habens domum pignoꝛatam poteſt illam defendere: contra Jacob. de are.

Seruus.

c Inducit Jaco. de are. † hunc. §. ſi aliquis commiſit maleficium propter quod bona debent vendi ſeu diſtrahi qđ creditoꝛ qui habet domum pignoꝛatam: non poſſet eam defendere: quia quo ad vindictam publicam perinde dicitur domini ac ſi non eſſet pignoꝛata: vt hic. ego puto contra. nam creditoꝛes pꝛeferũtur penis publicis: vt. l. j. C. pe. fiſc. credi. pꝛe. lib. x. et. l. qđ placuit. de iure fiſ. Non ob hec. l. quia loquitur in ſeruo qui delinquendo poteſt priuare dominuꝫ dominio ſuo vt. l. j. §. quoties. de vi et vi arma. Unde hic ex delicto ſuo conueniẽt merito pꝛeiudicat creditoꝛi: qꝛ et dño poſſet pꝛeiudicare. alie vero res inanimate non dicũtur cõmittere delictum. ⁊ tene menti°.

Serui.

e ¶ Nota quod in legatis cõditio exiſtens non retrotrahitur. pro hoc. l. ſi mater. §. eandem. infra de executio. rei iudi. ¶ Oppo. j. ad legem falci. l. in ratione. §. pꝛimo. gloſſ. non ſol. ibi ſoluam. quia vere ibi nulla eſt fictio. hoc examinaui plene in. l. ſi is qui pro emptoꝛe. de vſucapionibus. licet Dy. videatur dicere cõtrarium. de reg. iuris. c. j. lib. vj. in vlti. q. in contractibus ſecus: vt. l. potioꝛ. et. l. qui balneum. ff. qui potioꝛes in pigno. habeantur.

1 ☞ Illud qđ fieri debet de proximo habetur perinde ac ſi factum eſſet.

2 Si aliquis eſt occiſus me pꝛeſente ⁊ ipſum nõ adiuuante qđ non teneoꝛ niſi ſim particeps ſceleris.

Sed in eo.

f ¶ Nota quod illud quod fieri debet de proximo † habetur perinde ac ſi factum eſſet. ¶ Opponi. de. l. tertia. §. de his. infra eodem. Solu. duo ſunt videnda hic. Pꝛimo an ſeruus puniatur. Secundo an toꝛqueatur. Ad pꝛimum dico qđ nõ punitur: vt hic. niſi aufugerit ante apertas tabu. vt. l. contraria. Ad ſecundum dico qđ poteſt et debet toꝛqueri: quia etiam factus liber toꝛquetur: vt. l. ſi exheredatus. in fi. j. eodẽ. tamen non eſt feſtinandum ad eius toꝛmenta: vt hic.

e ¶ Serui. no. ſingu. iſtum text. licet conditio purificata trahatur retro non habet locum in legatis. Uide Dy. in. c. j. de regu. iu. in ſexto. et in. l. quod dicitur. de teſta. mili. ⁊ do. meum in. l. fi. de do. cauſa moꝛtis. andre. Barba.

¶ Serui. vide Bart. in. l. ſi filius. in pꝛin. de ver. ob. et qualiter cõditio in legatis trahatur retro. ⁊ ad intellectum huius litere vide Jmo. poſt Ang. in. l. q̃ſitum. §. ſi mihi ſeruus. de leg. j.

☙ Andre. Poma. ¶ Serui. cõtra iſtũ tex. eſt text. l. iij. §. qui fideicõ. vbi Bal. ff. de here. inſti. ſecundũ intellectum quẽ dicit Bal. l. quidam elogio. in. viij. col. C. de iure delibe.

f ☙ Andr. Po. ¶ Sed in eodẽ. ⁊ no. ꝑ eo qui de proximo eſt rebãniendus an interim poterit impune offendi. vide Bal. in. l. et qui. ff. de iudi.

Item[a] iſte. §. inducitur ad. q.[b] quod ſi aliquis occidat aliquem me pꝛeſente et eum non adiuuarem † cũ poſſem non teneoꝛ: niſi alias eſſem conſcius vel particeps ſceleris: vt patet hic. et apparet per locum a ſpeciali in toto iſto ti. ſi enim in ſeruo eſt ſpeciale: ergo in contrarium eſt ius cõmune. hoc tangitur in. l. culpa caret. per glo. de regu. iur. et per Dyn. in. c. non eſt ſine culpa. de reg. iur. lib. vj. et per Guil. in lege vt vim. ff. de iuſti. et iure. et facit quod dicam ſtatim. j. ea. l. §. occiſoꝛum.

Domini.

Facit pro pluribus dominis vnius caſtri qui habẽt plures vaſallos: vt quilibet domini appellatione contineatur.

1 ☞ Uaſallus qua pena punitur faciens aliquid cõtra dñm ea tenetur ſi facit contra filium dñi.
2 Eſtimũ patris prodeſt filio etiam emancipato.
3 Filius emancipatus q̃uis non dicatur agnatus tamen tenetur hoc edicto.

Domini.

1 Nota † quod illa pena que imponitur vaſallo ſi facit aliquid cõtra dominum imponitur etiam ſi facit contra filium domini. 2 Item † facit in argu. quod libꝛa ſeu cataſtrum patris pꝛoſit filio ſiue in poteſtate ſiue emancipato nõ autem alijs qui in eadem familia ſunt vt alũnis familiaribus et ſi. ¶ Ultimo quod hic dicitur de dato in adopt. vel de recepto foꝛte hodie immutatur in lege cum in adoptiuis. C. de adop. 3 ¶ Not. † etiam qđ filius emancipatus q̃uis non dicatur agnatus: vt. l. tutelas. de capi. dimi. tamẽ tenetur hoc edicto. ideo non eſt bona expoſitio quam facit Jacob. de areti. in pꝛincip. huius. l. dum dicit domus id eſt agnatio. vt ibi dixi.

De matris.

Quero rationem huius. §. Dicit glo quia filius non eſt de familia matris. Certe nec filius emãcipatus eſt de familia patris: et tamen cõtinetur hoc edicto vt ſupꝛa proxi. §. ideo intelligo. l. quod hic ſimul non habitabant in eadem domo. vt. j. eo. §. ſi vir.

1 ☞ In ſuo an inter moꝛtem et aditionem ſit dare medium.

Si pater.

c Pꝛincipium huius. §. videtur probare † quod in ſuo inter moꝛtem et aditionem ſit medium. licet de hoc gloſſ. varient in lege iul. ff. de condi. et demonſtra. et. l. ſi alienum. §. in extraneis. de heredi. inſtitu. tamen quod dicitur debet intelligi ſcilicet quod eſt medium de iure pꝛetoꝛio. de iure autem ciuili nullum eſt mediuꝫ vt lege pꝛima. §. qui ſunt in poteſtate. ſupꝛa titulo pꝛimo. dixi plene in. l. vlti. ff. de conditio. inſtitu. Secundum rñ. huius. §. glo. intelligit de filio emancipato qꝛ ſi eſſet ſuus ſtatim eſſet heres et ſerui eſſent liberi et optime dicit in ſeruis quibus relicta eſt libertas que cõfirmatur per exiſtentiam ſui heredis: vt lege ſciendũ de ma. teſta. et. l. cum queritur. §. et ſi quis. j. de fidei com. libe. ſed quantum ad ſeruos legatos non eſt neceſſe: quia exiſtentia ſui heredis non confirmat legata particularia: vt lege pꝛima in fine. vt in poſ. leg. licet ſecus in fideicommiſſo vniuerſali: vt. l. ita tamen §. ſi pater. infra ad treb. ratio patet ibi quia in libertatib⁹ eſt ſpeciale earum fauoꝛe: in fideicõmiſſo vniuerſali eſt fauoꝛ filij ne poſtea adire cogatur ſm. l. qꝛ poterat ad trebel. dixi in. l. iul. ff. de acq. here.

Si pater necat⁹.

Ratio huius eſt qꝛ eſt cõis familia et ſic nõ ob. j. de ver. ſig. l. licet. §. patronus.

1 ☞ Res vxoꝛis non dicunt pꝛopꝛie viri nec econuerſo.
2 Una familia appellatur vna domus.
3 Uxoꝛ non poteſt eſſe teſtis in cauſa viri nec econuerſo.

Si vir.

d Not. † quod hic ꝓpꝛie res vxoꝛis non dicuntur viri nec ecõuerſo. ¶ Nota † quod vna familia appellatur vna dom⁹. ¶ Gl. inducit † quod vxoꝛ non poteſt eſſe teſtis in cauſa viri nec econuerſo: quaſi ſint domeſtice ꝑſone. Idẽ not. gl. inſt. de teſt. §. in teſtib⁹. Oppo. glo. de l. j. §. ſeruum mariti. Solutio. ſeruus non toꝛquetur contra vxoꝛem vt ibi: quia quodãmodo eſt domina: ſed pro moꝛte vxoꝛis ſic vt hic eadem ratione et ſic concoꝛdat.

1 ☞ Occiſus dicitur qui per vim occiditur non naturaliter moꝛitur.
2 Statutũ ꝙ villa teneat capere malefactoꝛẽ intelligitur ſi potuerit.
Item non tenetur ſi maleficium fuit factum clam.
Item non tenetur ſi maleficium fuit commiſſum iuxta confinia quod ſtatim ad alienum territoꝛium trãſierũt.
3 Maleficium quando puniatur ex ſola ſcientia.

Occiſoꝛum.

Non tenent ſerui de moꝛte domini ſi ei opem ferre non potuerunt. hoc dicit. 1 ¶ Nota † pꝛimo[e] ſignificationem huius verbi occiſoꝛum. intelligitur enim per vim non naturaliter ſeu a deo. 2 ¶ Secundo nota † text. ibi: hoc ideo: quia toties puniẽdi ⁊c. quia eſt argumentum ad queſtionem. per Italiam ſunt ſtatuta quod ville et caſtra teneantur capere malefactoꝛes. nam hoc intelligendum eſt[f] ſi potuerunt: vt hic. Quid enim ſi aliquis in villa venit cum tanta gente et cõmi-

a ¶ Item iſte. §. ⁊ vide Bald. in lege pꝛima. C. de ſer. fugi. ⁊ quod ipſe no. in lege raptoꝛes. C. de epi. ⁊ cle. et in. c. j. §. vel furtim. de paxur. fir. x. col. et vide bart. in lege ſed vtrum. infra de parrici. et ſic nota ex iſto tex. licet quis ſit pñs non pꝛeſumitur dare auxilium niſi eũaſſociaſſet: vt h̃ dic̃ bal. An. barb.

b ¶ Inducitur, ad. q. facit quod not. Bart. in lege metum. §. licꝫ quod met. cau. et vide no. in c. quanto. de ſentẽ. excõ. ☙ Andreas Pomate.

¶ Inducitur ad queſtionẽ. vide Cepo. ꝯſi. xxxiiij. inc. ſi nũq̃ꝫ in. iiij. co. ⁊ ſequen. ☙ Andreas Pomate.

c ¶ Si pater. et vide Bar. in lege ſi optio infra ſi optione leg.

d ¶ Si vir. ¶ Una familia appellat vna domus. et vide. l. tria onera. de excu. tut. ☙ Andreas Pomate. ij

e ¶ Nota pꝛimo. vide Bono. in repe. §. cato. in. xij. col. in. iiij. no. de ver. obli.

f ¶ Intelligendũ eſt. Qñ villa teneat capere malefactoꝛẽ no. tñ ꝙ ſi non pt capere tenet denũtiare. l. ij. Et ibi bal. C. de his q̃ latro. occul. ⁊ ad hãc materiã vide oĩno q̃ notat bar. in. l. ab oĩb⁹. §. j. de le. j. et bar. j. e. l. ſi q̃s. §. ſi marit⁹.

a ¶ Addictos.et vide Bald.in.l.annus.C.de cal.⁊ in l.j.C.de his qui latro.occu.ad materiã hui⁹.l.adde not.per Bar.in.l.ſi quis non dicã rapere in.iiij.colũ. de epiſ.et cle.et in.l.diuus.de cu.reo.et in.l.ne quid de incend.rui.naufra.et omnino Bart.in.l.iij.§.ſub- uenit.j.e.

et Bald.⁊ Ange.in.l. ſi ideo.hic alle.adde videndũ Bald.ſup ſtatuto cre moñ.quo cauetur ꝙ villa tenea tur ad de- nunciandũ malefacto rem: alias

c ſit maleficiũ quod non poſſet tota vil- la reſiſtere:certe non tenetur.ad hoc 3
C.de appel.l.addictos.[a] Quid ſi ma- a
leficiũ fuit factũ clã? Certe nõ tenet:ſi
nõ cepit: vt infra eo.lege.iij.§.ſi ma-
ritus.Itẽ qd ſi maleficiũ fuit ꝯmiſſũ
iuxta confinia:ita quod ſtatim potue d
runt[b] tranſire ad comitatum alteri⁹? b
Certe non tenetur.ad hoc.l.ij.in prin-
cip.ſupra de noxa.et.l.naturalem.in
princip.infra de acquir.rerum do.et
ſupra de edi.edi.l.ſi quis ſit fugitiu⁹.
§.primo.Et facit ad predicta.C.de

teneat ad emendã dãni.ſi incẽdiũ datũ vel factũ fue 1
rit palã vel occulte in ipſa villa ſuper quo conſuluit 2
ꝙ licet non poſſit cognoſci an humano facto vel di-
uino prouenerit incendiũ qđ tñ villa teneatur eſt cõ-
ſilio.xxxvij.j.volu.et vide pulchrum caſum in mate-
ria hac per Bal.conſi.clxxiij.iij.volu.Item adde ꝙ
ſtante predicto ſtatuto abſentes a villa nõ tenebun-
tur ſm Alberi.de roſate in.ij.pte ſtatutorũ.q.lxxxiij. 3
vt refert et ſequitur Ro.cõſi.vij.

b ¶ Andreas Pomate. ¶ Potuerunt.vide Ro.cõſi. 4
clxx.in verſi.verbum tamen Feli.in.c.inter.in j.colũ.
de excep.Cepo.conſi.xviij.in.ij.du.et pulchre Bar.
conſi.centeſimo.in vlti.co.Barb.conſi.viij.in.iiij.co 5
lumna.in primo volumine.et conſi.xvij.in.iij.colum
na.et ſequen.in.ij.volumine.et in.vij.colum.et cõſi. e
quinquageſimo.in.iiij.col.ij.vol.

c ¶ Vide tex.adde Bal.in.l.ſi eo.h alle.et ideo facit 1
ꝙ ſi iudex tenetur ſententiare infra tempus ſub pe- f
na intelligitur ſi poteſt:et quid ſi in via cõmuni dua- 2
rum villarum datum eſt damnum:vide Bald.in.l.ſi
plures.C.de condi.inſer.

d ¶ Item illud.adde Bar.in.l.fi.in prin.j.de qõ.vide
Angel.de are.in trac.maleſi.in ver.nunc videamus
de tortu.in.v.col.

e ¶ Hoc autem ſenatus.et vide Bal.in.l.fi.C.de his
qui vt indig.Andre.barb.

f ¶ Vicini intelliguntur.qui dicant vicini.Vide bar.
in.l.iij.§.ſurdus.j.eodem.

g ¶ Abijcimus fictionem.vide que dicũtur in lege ſi
filio.de lib.et poſthu.de hac.q.vide Bald.in lege fi
nali.de his quibus vt indig.et no.per Bald.in lege
liberos.in princip.de his qui no.infa.per Iaco.but. 3
in lege more ſupra de ferijs.per Sali.in lege non mi
norem.C.de tranſactio.per Pe.de ancha.in lege ca-
nonum ſtatuta.de conſtitu.in verſicu.et iſtam mate g
riam diſputauit Iaco.butri.⁊c.adde Ange.in lege
gallus.§.et quid ſi tantum.de lib.et poſthu.⁊ faciũt
notata in.l.aut facta.§.tempus.j.de penis.et qđ ha-
beat deponere teſtis qui interrogatur quid ſit vox:
vide Bald.in.l.data opera.in.xij.col.C.qui accu.et
in.d.l.nõ minorẽ.adde videndũ poſt hãc apoſtillam
pulchrã.q.Federi.de ſe.cõſi.xliij.et cclvi.

his quib.vt indig.l.ſi ideo. ¶ Vltimo hic in fi.vide
tex.[c] quod conſocij puniuntur:ſed ſupra ead.lege.§.
ſed in eo.dicitur quod non puniũtur niſi participes:
qualiter intelligatur † hoc.reſpon.ſola ſcientia de ma
leficio cõmittendo non facit quem teneri:niſi malefi
cium debet cõmitti in dñm:vt hic.vel in patrem:vt l.
ij.ad.l.põpe.de parrici.vel in principem vel in rem-
publicam cui quis ſubeſt.vt.l.quiſquis.C.ad legẽ iu.
maie.In alium vero ſi debet committi non punitur
quis ex ſola ſcientia niſi fuerit particeps: vt in.§.ſed
in eo.et quod ibi dixi.dixi plenius in.l.vtrum.infra
ad.l.pompe.de parrici.

Item illud. [d] Ex iſto.§.ſumitur practica qđ curia mittat notariũ vt videat mortuum et deſcribat vulnera qꝛ cum conſtat curie poterit poſtea procedere ad inueſtigandum de ma- leficio.facit.l.inde neratius.§.finali cum lege ſequẽ. ſupra ad legem aquil.

1 ☞ Vicini intelliguntur quoad poteſt vox exau-
diri.
2 Statutum quod in maleficijs cõmiſſis de nocte pe-
ne duplicentur:et nox intelligatur a primo ſono cam
pane q̃ pulſatur de ſero vſqꝫ ad aliam campanã que
pulſat de mane:an cõprehendat maleficiũ cõmiſſuꝫ
de nocte:tamen in loco vbi ſonus campane nõ porri
gebatur.et nu.4.
3 Si fictio et veritas circa idem concurrunt que earũ
preualeat.
4 Quando maleficium dicitur commiſſum de ſero vł
de mane:an dicatur commiſſum de nocte vel die.re-
miſſiue.
5 Locus loci neceſſario non inſeritur in inquiſitione.

Hoc autem ſenatus. [e] ¶ Per hunc tex.dicit Iac. de are.† quod vicini intelliguntur [f] quoad poteſt vox exaudiri.facit infra prox.ver.potuiſſe.et.C.eodem lege finali. ¶ Item facit.ſtatuto † cauetur quod in maleficijs commiſſis in nocte pene duplicentur:et et nox intelligatur a primo ſono campane que pul- ſatur de ſero vſqꝫ ad aliam campanam que pulſatur de mane.modo quidam cõmiſit maleficiũ in tali lo- co ad quem non porrigebatur ſonus campane:in ve ritate tamen de nocte fuit:queritur an pena duplici puniri debeat.Ia.de are.diſputauit hanc qõnem:et tenuit id quod ego infra tenebo:tñ clarius quã ipſe dicas.quedam eſt nox naturalis ex natura:vt quan- do ſol nõ eſt ſuper terram:vt lege hec verba.de ver. ſig.Quedam eſt nox ficta:vt ſi ſol de ſero eſt ſup ter ram:tñ campana eſt pulſata.fingitur enim nox cum non ſit.Hoc pmiſſo ſcias † ꝙ qñqꝫ fictio et veritas cõcurrunt circa idem ſubiectũ reſpectu eiuſdẽ tem- poris:et omnimodo eodẽ reſpectu:⁊ tũc abijcimus fictionẽ[g] et amplectimur veritatẽ.eſt enim impoſſi- bile ꝙ fictio et veritas ſint circa idem oĩm reſpectu: vt.l.filio quem pater.de libe.et poſthu. ¶ Aliqñ fictio et veritas concurrunt circa idem reſpectu eiuſ dem temporis:tamen tendunt ad contrarios effe- ctus:et tunc amplectimur fictionem et veritatem re ſpuimus vt lege retro.et.l.in quibus.j.de captiuis. et in oĩbus legib⁹ que aliquid tractãt de fictione.

Quandoqꝫ fictio ⁊ veritas concurrunt circa diuer-
ſa ſubiecta:tunc vtrunqꝫ amplectimur et vnum non
impedit aliud:exemplum.quidam deceſſit relicto fi-
lio nato et ventre:ille qui natus eſt ſm veritatem eſt
natus.ille qui eſt in vtero habetur ꝓ nato ſm fictio-
nem et acceptamus vtrunqꝫ.vt.l.cum quidam.§.ſuũ
s.titulo.de acquiren.heredita.⁊.l.qui in vtero.s.de
ſtatu homi.et.l.illud.ſi pars here.Quandoqꝫ fictio
et veritas concurrunt circa idem ſubiectum reſpectu
diuerſorum temporum.verbi gratia.reuerſus eſt ali
quis ab hoſtibus:ſecundum veritatem modo eſt in
ciuitate:et iſtud acceptamus.Item in ciuitate fingi
tur fuiſſe tempore captiuitatis.⁊ iſtud etiam admit
timus:quia reſpectu diuerſorum temporum concur
rit fictio et veritas.Hoc premiſſo venio ad queſtio-
3 nem. ¶ † Iſtud ſtatutum quod inducit nocteꝫ fictã
in primo ſono vſqꝫ ad illum qui pulſatur de mane nõ
tollit noctem veram ſi eodem tempore concurreret:
quia in nocte vera ſtatutum nil operatur.non enim
poteſt concurrere fictio circa idem omni reſpectu:et
veritas:vt dixi.et ideo ſi aliquis deliquit in nocte ve
ra punietur pena duplici.licet ſonus campane ad il-
lum locum nõ protraheretur:ſed ſi deliquiſſet nocte
ficta.hoc eſt poſt ſonum campane ſole adhuc exiſtẽ
te ſuper terram nõ punietur pena duplici ſi deliquit
in loco ad quem ſonus campane non protenditur:ex
cuſatur enim ſi inde audiri non poteſt vt hoc.§.⁊.C.
a eodem.l.finali. ¶ Sed quero[a] quid ſi † accuſator di-
4 cit maleficium commiſſum eſſe de ſero vel de mane
an intelligetur de nocte vel de die? Dic vt dixi in.l.
aut facta.§.tempus.j.de pen. ¶ Vltimo vides ex
hoc.§.differentiam eſſe inter cameram ſeu cubiculũ
5 et domũ:ſed † in.l.libellorum.j.de accu.dicitur ꝙ do
mus dꝫ inſeri in accuſatione.⁊ ſic non eſt neceſſe inſe
ri cameram:quia locus loci eſt.

Hoc reſcriptum. [b] Not.quod multa di cuntur duo vel tria[c] ad idem.j.de leg.j.l.licet.alibi aliter accipitur.vt ex- tra de cle.excom.c.latores.⁊ ibi glo.

1 ☞ Impubes doli capax non tenetur de delicto in
non faciendo.Et an minor.xxv.annis examinat⁹ in
criminali faciat indicium.nu.2.

Impubes. Per hunc.§.determinat Dy.mul tas.ll.que dicũt quod † impubes tenetur de delicto ſi eſt doli capax.alias non:quia o- mnes intelliguntur de delicto commiſſo in faciẽdo: vt.l.impuberem.j.de falſis.⁊ in.l.infans.ad.l.corne. de ſicar.ſed ſi deliquit in non faciendo tunc ſimplici-
2 ter excuſatur.vt hic ſm eum. ¶ Item facit.† minor xx.annis non eſt teſtis idoneus in cauſa criminali.vt l.in teſtimonium.s.de teſtib.ſed ſi examinetur an fa cit indicium.hic eſt textus.ꝙ ſic.et.l.final.C.eodem. ¶ In contrariũ facit.nam qui non debet examinari examinatus non probat:vt.l.maritus.j.de queſtio.ſꝫ dic vt ibi dixi.

Excuſatur. [d] ¶ Nota bene hunc caſum cõ tra homines villarum caſtro- rum vel ciuitatum qui erigunt rumores ⁊ pulſant cã panas et fingunt ſe velle capere malefactores et nõ poſſe quod eis hoc non proſit.

a ¶ Sed quero ⁊ vide do.Ant.in.c.cũ dilecta.de do-
lo ⁊ contu.⁊ qđ habetur in.c.ſi perfodiens.de ho.et
in.l.ij.C.de cuſtod.reo.Andre.Barba.
b ~Andre.Poma. ¶ Hoc reſcriptum.vide Areti.
§.final.inſtituta de iure perſona.et in tracta.maleſi.

Si dominus. Habes hic ꝙ nõ cõque ri eſt remittere.

1 ☞ Trãſigere de crimine capitali lꝫ
in preiudicium tranſigentis non alio
rum.
2 Tranſigere an poſſit de delicto com-
miſſo in non faciendo.

Diuus. [e] Dominus percuſ ſus poteſt purga- re [f] innocentiam ſeruorum

in verbo pluribus p cuſſionib⁹.Alberi.in prima par te ſtatuto rum.iiij.et Panor.c. ad noſtrã. de reb.ec cleſie.non alie.Bart. in.l.ſi ge- mina arbor.vbi Alexander in apoſtil.ff.arbor.fur. ceſa.

c ¶ Vel tria.De quo etiam vide gloſſ.in.l.j.ff.de leg
j.vbi not.inſtituta de iure perſonarum.§.finali.⁊ eſt
gloſſ.j.in.c.ad noſtram.de reb.eccle.non alienan.et
vide etiam not.in.l.licet imperator de leg.j.⁊ ibi An
ge.qui dicit quod tria faciũt multa per tex.in auten.
de referenda.quod an ſit verũ ibi dicam.⁊ vide etiã
not.per Bal.in.l.hac cõſultiſſima.C.qui teſta.fa.poſ.
qui dicit quod octo faciunt multitudinẽ quid de ver
bo pluribus.vide Bald.in.l.ſi gemina.s.ar.fur.ce.
vide Bald.in hac materia in.l.hac conſultiſſima in
fine.qui teſta.fa.poſ.gloſſ.in.c.ad noſtram.de reb.ec
cle.non alie.quid de verbo multis ⁊ de verbo pluri-
mis.vide Angel.de are.in tracta.maleſi.in ver.plu-
ribus et pluribus.
d ¶ Excuſatur.Et quando omnino probatur negligẽ
tia alicuius volentis.Et an teſtes qui dicũt commu
ne fuiſſe negligens in capiendo malefactores et nil
aliud probant et quid debet probare villa quod nõ
fuit negligens.vide Bartol.in conſilio.xxviij.incip.
interim ſunt inquiſiti.et in conſilio.xxvj.incipien.re-
uerende mi pater.et vide tunc in.v.rubrica.queſtio.
vj.circa medium.vbi dicit quod ſit de nocte non be-
ne probari fuiſſe notorium.xviij.q.ij.pernicioſa.⁊ vi-
de Tancre.in.xij.rubrica.queſtio.xxiij.et vide Bal-
dum.in.l.ſi non ſpeciali.C.de teſt.et in.l.data.C.qui
accuſare non poſſunt.in.x.colum.⁊ in.l.j.C.de emen.
iuſti.C.Bald.in.l.non minorem.C.de tranſact.Bal.
in.l.ſi ideo.C.de his quib.vt indig.et in.l.j.C.de his
qui latrones occul.⁊ vide Bald.in.l.prima.§.puerti-
tiam.de poſtu.de ſurdo qui non potuit audire.et vi-
de Bald.in.c.j.§.porro.que fuit prima cauſa benefi-
cij amittendi.de delicto facto de nocte.⁊ in.l.arethu
ſa.de ſtatu homi.Et vide Ludo.ro.in conſi.vij.inci.
viſis neceſſarijs.⁊ vide Bald.in.l.non dubium.C.de
legi.et vide elegans conſilium Barto.incipiens:nu-
cerini.Andre.Barba.
e ~Andre.Poma. ¶ Diuus.Adde tamen licet vul
neratus ⁊ moriens non poteſt abſoluere occiſores:
poteſt tamen eos exculpare vt non poſſint detineri.
Bald.l.j.prope fi.C.commu.de leg.faciunt que not.
Cepol.caute.lj.
f ¶ Purgare.quid operatur iſta abſolutio domini.

vide Bald.in.l.j in.vij.colum.C.commu.de lega.et Barto.in.l.non ſolum.§.primo.de iniur.& Barto.in l.damni.§.ſabini.de damno infecto.et quid ſi aliqs veniens ad mortem dicit ſe tuliſſe iniuſtam ſentētiā vel falſum teſtimonium.vide Bartol.in.l.ſi quis in graui.§.j.

et ibi forte dicam.j.eodem.et qd operetur iſta abſolutio.vide Cy.in.l.j.in ver.pone teſtator ita dixit &c.C.de iure deliber.& Bald.in.l.tranſigere.in pe.colū.C.de tranſactionibus.

a ſuorum.hoc dicit.¶Querit glo.[a] notabiliter an dominus poſſit abſoluere occiſores.Reſpond.quod non.illi

a ¶Querit gloſſ.et nota ſingu.iſtam gloſſ.ſm Dyn.licet pena applicanda fiſco de conſenſu partium nō poterit remitti:nec ſi applicatur parti per fiſcum remitti non poteſt.vt eſt gloſſa ſingu.in.l.meuia.C.de in ius voc.nectamen hoc eſt verum quando delictū conſiſtit in faciendo:ſecus ſi omittendo.licet contra tenēt Bartol.Baldus et Cynus.& vide gloſſ.ſingu.in.l.ſi eius.§.de preteritis.ff.de vſufru.quod pena.l.aquil.non venit propter culpam in omittendo.Andreas Barba.

b ¶Durum videtur.vide Bal.in.d.§.ſi paciſcar.qui eſt in.l.iuriſgentium.ff.de pactis.

c Andre.Pomate.¶De facili.vide Baldum.l.ſi quis in conſcribendo.in vlti.colum.de emp.& vend.Alexand.l.tranſigere.in.iij.colum.& ibi moder.C.de tranſactionibus.

d ¶Si quis in graui.in principio.& vide Bald.in.c.j.quib.mod.feu.amit.x.col.& vide Bald.in.c.ſi a morte.de ali.feu.da.& vide quod.no.in titu.hic fin.l.contra.et in.c.j.§.porro.que ſit prima cauſa inueſti.Andreas Barba.

e Andre.Poma.¶Si quis moriens.Vide Bal.in.l.j.in prin.C.communia de lega.et ibi Iaſ.Alex.conſi.xiiij.iij.volu.

f Andre.Poma.¶Item facit.Et an ſtetur dicto notarij dicentis ſe ſcripſiſſe falſum inſtrumentum vide Bald.in.auten.ſi dicatur.C.de teſti.licet Angel.voluerit quod faciat indicium ad informationem iudicis quia tunc non requiritur iuramentum.vt eſt textus ſingul.in.c.primo.§.ſi dico.ſuper verbo teſtiū.de pa.te.et tu adde Bald.in.l.generaliter.C.de non numerata pecunia.et vide quod ipſe notat.in.l.hac conſultiſſima.de teſtamētis.et quod ibi ad eum nota.Salice.tenet cum Barto.in.l.qui falſa.ff.de inſtitutio.et vide que dixi in capitulo cū eccleſia.de cauſa poſſeſſio.et que dixi in ca.raynutius.de teſt.in.ij.columna.

g Andre.Poma.¶Aliquis dixit.Vide Feliñ.capitulo ſicut.in.j.notabili.de teſti.et capitu.literas.in iiij.colum.et ſeq.de preſumptio.Barb.conſilio.iij.in viij.& ſeq.in.j.volu.

h ¶Nō preiudicet.Si iudex in articulo mortis dicit ſe tuliſſe ſententiam falſam an preiudicet alijs & facit an teſtis in articulo mortis poſſit examinari ita qd ſibi credatur.de quo etiam dixi poſt Bartol.in.l.lege aquil.ff.ad.l.aquil.et no.Bal.de pa.cōſtan.in verſi.vaſſalli.et ad dictū Bal.qd credat iudici.vide Ino.[illegible]

enim deliquerunt in faciendo ſerui in omittendo.vide gloſſ.iſtam.& not.¶Contra glo.facit.C.de trāſactio.l.trāſigere.

1 †So.de crimine capitali licet trāſigere in preiudicium tranſigentis:vt ſuper illo proceſſu non procedatur:et vt reus non habeatur vt confeſſus de crimine:vt.l.ſecunda.ſ.de bon.eorum.et.l.in omnibus.de preuarica.ita loquitur.l.tranſigere non in preiudicium aliorum qui poſſunt accuſare.Ita loquitur hic gloſſ.dixi plene in.l.ſi maritus.§.ſi

2 negauerit.j.de adulte.¶Item aduerte:q:†Dynus videtur velle quod per hanc gloſſam determinētur omnes leges que dicunt quod de maleficio nō licet tranſigere:ſcilicet ſi fuerit commiſſum in faciendo:ſecus ſi in omittendo:vt hic Dynus idem dicit in.l.prima.§.vſq3 adeo.infra de iniurijs.Idem Cynus in.l.tranſigere.in penultima queſtione.Sed durum

b videtur[b] quod illud quod hic ita ſingulariter eſt ſtatutum trahatur ad conſequentias in omni caſu contra.l.ius ſingulare.et.l.quod non ratione.ff.de legibus.hic enim ſerui ita acriter punirentur ſi dominum

c ſuum non iuuant.merito de facili[c] fit eis remiſſio.et hoc innuit textus.dum dicit pietas pro ſeruis.que ratio alias ceſſat.Pone enim quod aliquis deſiſtendo incidit in turpil.vel non proſequendo incidit in.l.ſecundā.C.vt intra certum temp⁹ crimi.queſtio termi.vel in.l.qui crimen.C.qui accuſare non poſ.poterit ne illud remitti quod delinquitur in non faciendo?Nō credo.obſtat enim regula.l.tranſigere.et.l.iuriſgentium.§.ſi paciſcar.ſ.de pactis.

1 Vaſallus acriter vulneratus ſi relinquit dñm in prelio non tenetur.

2 Vaſallus non adiuuans dominum omnino periturum excuſatur.

d **Si quis in graui.**[d] Dyn.dicit notabile argumentum†pro vaſallo acriter vulnerato qui dominum in bello dimiſit quod nullatenus teneatur.Ad idem infra de operis libertorū.l.libertus qui.et lege pri-

2 ma.§.tuliſſe.ſupra eodem.Sed†quid ſi dominus erat omnino periturus quantuncunq3 vaſallus opem ferret?Videtur excuſari.argumētum.l.ſi ali⁹.§.eſt & alia.ibi:perituris.infra quod vi aut clam facit quod notatur in.l.j.in fi.de iure emphyteotico.ſecundum Dynum.

1 Dictum iudicis vel teſtis in morte dicentis tuliſſe ſententiam per pecuniā vel falſum depoſuiſſe nō preiudicat alijs.

e **Si quis moriens.**[e] Aſſertio interfecti non probat niſi probetur aliter mors illata.hoc dicit.Gloſſ.opponit.j.de bo.libe.l.qui cum maior.§.final.& l.paulus.§.primo.& de cu.fu.l.ſi furioſo.§.primo nō ſoluit Dy.dicit hic quod propter verba defuncti pena non imponitur.vt hic ſed heres vel filius.ſi accuſat:a preſum-

1 pta calumnia excuſatur vt in cōtrario.¶†Item

f facit[f] ad queſtionem aliquis aſſeſſor veniens ad mortē dixit ſe tuliſſe vnam ſententiam propter pecuniam:

g Vel aliquis dixit[g] ſe tuliſſe falſum teſtimonium an credatur.[illegible]

ad idē.l.j.§.ſi quis filiū.de car.edic.et.l.ſeia.in prin.ſupra ad vellei.tex.videtur in ca.ſicut.extra de teſti.

1 Vaſallus non tenetur iuuare dominum iniuſte preliantem.

2 Villa que tenetur ex forma ſtatuti capere malefactorem non tenetur capere occidentem bannitū qui poterat impune occidi.

Syndicus denuntiat occidentem bannitum q̄ etiā cite poterat occidi.

1 a **Si maritus.** Dy.allegat†hunc.§.quod vaſallus[a] non tenetur adiuuare dominum iniuſte preliantem.de quo habes in capitulo domino guerram.x.colla.in titu.hic incipiūt cōſuetudines &c.

2 Ego induco ad queſtio.†ville et caſtra comitatus tenentur capere malefactorem:aliquis occidit malefactorem qui poteſt impune offendi.Certe non tenetur villa ſi non cepit.caſus eſt hic.¶Dices tu.hoc eſt cōtra illud quod determinas in lege finali.§.diuus.infra de public.per quem.§.dico quod ſyndicus debet denuntiare de occiſione exbāniti licet potuit impune occidi.

b Sed reſpondeo[b] denuntiatio fit ad cognitionem:vnde debet denuntiari.non enim ſyndicus eſt iudex:ſed iudex debet cognoſcere.ad idem.l.de pupillo.§.meminiſſe.ver.toties.j.de ope.no.nuntia.ſed capere fit ad executionem.vnde ſi liquebit executionem non debere fieri de maleficio villa non tenetur.vt hic.

Si cum omnes. Licet ſeruo vni ex dominis gratificari.hoc dicit.

Subuenitur. Argumentum pro caſtris comitatus vt non puniant ſi de nocte non exiuerunt ad capiendum committētes maleficium extra caſtrum cum eſſet clauſum caſtrum & claues nō tenebant per eos alias ſecus.

c **Surdus.**[c] Argumentum quod ſi duo domini habent domos vicinas et introitum habent per diuerſas ſtratas quod non dicātur vicini.eſt enim aliud impedimentum quam impedimentum longinquitatis.

1 An teneatur qui preſtat opem poſt maleficium commiſſum.

Si quiſquā. ¶Qui defendit vnum ex ſeruis malefactoribus videt eſſe noxi⁹ criminis.hoc dicit.

1 Dicitur hic in textu†quod qui preſtat auxilium malefactori poſt maleficiū cōmiſſum ad euadendum videtur dare auxilium ad maleficium committendum.et hoc videtur tenere ille Albertus de gandino in libello ſuo:ſed hoc nō dicitur hic ſed dicitur quod qui celauit punitur ex hoc crimine quod eum celauit ac ſi reus eſſet quod non puniatur tanq̄3 auxiliator:et eſt ſpeciale hic:alias ipſe preſtans opem poſt maleficium commiſſu3 punitur mitius:vt.l.raptores.C.de rapt.virgi.dixi in.l.in furti.§.ope.j.de furtis.

1 Stante ſtatuto quod q̄cunq3 denuntiauerit homicidam habeat certam quantitatem:an iſtud premium debeat conſequi particeps criminis.

Si ex ſtipulatu. Iſtum.§.proſequere vt in gloſ.ibi.vel aliter.fa-

1 cit ad queſtionem†facta eſt lex ad capiendum committentes maleficiū extra caſtrum cū eſſet lex quod quicūq3 denūtiauerit homicidam habeat certam quātitatem:vtrum iſtud premiū debet conſequi particeps eiuſdē maleficij ſi alium denuntiauerit cum quo maleficiū cōmittit cōiunctim.

d ¶Hic videtur caſus[d] quod ſic:et premium conſequatur et penam euitet.In contrarium eſt text.in.l.iiij.circa finem.ſ.de condi.ob turpem cau.Ad hunc.§.reſpon.quod hic ſeruus non erat particeps eiuſdem criminis:imo minus deliquerat ſcilicet in nō preſtando auxilium domino quod delictum facili⁹ remittitur:vt.ſ.l.proxima.et.l.j.§.impubes.

1 Statutum quod capiens bannitum habeat certum premium ſi homines ville qui ex forma alterius ſtatuti traxerunt ſe ad rumorē qd faciebant volentes capere bānitum illum ceperunt non habebunt premiū.

2 Premium quod debet capiētibus bānitos nō datur officiali nec familie capienti exbannitum.

3 Capiens bānitum ignoranter nō habet premium.

4 Statutum qd forenſis nō poſſit acquirere nō cōprehēdit illū qui habet premium virtute alicuius reformatiōis.

3 Fuga ſola non eſt ſufficiens probatio maleficij.

e **Vtrum.**[e] Non videtur vindicaſſe qui non vltro vindicauit:et fauore publice vtilitatis generalis locutio non recipit reſtrictionem de habilitate perſone.hoc dicit.

f 1 Principium huius.§.[f] facit ad multa.ſtatutum†eſt hic quod qui ceperit exbannitū habeat certū premiū:aliud

b ſtatutū eſt qd homines cōmunitatis debeant ſe trahere ad rumorem et ca

executore.de appel.et.l.ſi quis decur.de fal.et qu[a] vni teſti aliquando creditur.l.theopompus.de do.prele.l.quicunq3.de ſer.fugiti.l.in donatio.C.de dona.quid in teſte qui in vltimo mortis articulo dicit ſe falſum teſtimonium dixiſſe.dicit Bald.in auten.ſi dicatur in.ij.colū.C.de teſta.quod non nocet per id qd habet hic vide Bal.poſt Bar.in lege generaliter.in vlti.no.de non nu.pecu.quid ſi moriens dixit non fuit vulneratus a titio.vide ſing.Bal.in lege prima.in ver.ſ3 pone teſtator ita dixit.circa vlti.colū.C.com.de leg.

a ¶Si maritus.vaſallus.De vaſallo q̄ tenetur capere malefactorē vide Barto.in lege prima.§.accu.ad turpil.et in dicta lege fi.de publi.

b ¶Sed reſpōdeo.vide Angel.de aret.in tracta.maleſi.in ver.necnon ad denun.miniſtralis.

c ¶Surdus.facit iſte textus ad.q.de qua in.l.diuus.de in integrum reſti.et facit.l.j.§.initium.et quod ibi no.ſ.de poſtulan.ſc3 an ſtatutum puniens delinquētem cōprehendat mutum.

d ¶Hic videtur caſus.et vide bar.in dicta.l.ideo q3.§.fi.et Bal.in.l.j.C.eodem.And.Barb.

e ¶Vtrum Adde bar.in.l.nulla.C.de dela.lib.x.

f ¶Principium huius.§.Et vide Bart.in.l.nulla nauicula.C.de delato.lib.x.Andre.barb.

a ¶ Item eadem.et vide Baldum in.l.ij.C.de ope.li.
et que ibi notat.Andre.Barb.
b ¶ Excludit illum.vide Bald.in conſilio incipiē. ſta
tuto ciuitatis peruſij cauetur quod receptans bāni-
tum.vbi tenet contrarium:et pulchre loquitur. vide
Angelum de aret.in malefic.in verſic.nec non ad de nuntiā.mi niſtralis.ī ver.quero de queſtione.et quid ſi bannit⁹ capiat bānitū an debeat habere premiū.
a vide Bal.
b quod ſic.in
2 lege rogaſti in prin.ſi certū peta.et in lege prima.C.de prec.ipe.offe.

pere maleſactores et exbānitos: con- 3
tigit qđ quidā iuit ad capiendū ex-
bannitum cū exbānitus effugeret ele
uauit rumorē.alij ruſtici hoc audien-
tes traxerunt et ceperunt exbannitū:
an debeant habere premium. Hic eſt
caſus qđ non: quia non vltro traxerūt
ſe:ſed incitati: et ſic capiens per hūc
§.incitatus non habebit: quia non ce- e
pit vltro.Et aduerte diligenter quod 4
iſtud quod requirit vltro excludit eū
qui incitatus eſt incitatiōe facti ⁊ qua
ſi quadā coartatione cauſatiua: vt.ſ.
dixi.et patet in tex.Item eadem [a] ra-
tione excludit illum [b] qui coactus eſt
coartatione iuris. ¶ Et †per hoc di- f
co qđ premiū qđ debetur capientib⁹
exbānitos non debetur officialib⁹ vł
familie poteſtatis capiētibus: nō em̄
vltro faciunt:ſed ex neceſſitate eorum
officij: quod eſt purgare prouinciam

c ¶ De condi.facit pro hoc text.in.l.ij.de ope.lib.vbi
etiam Bald.et an hoc ſtatutum comprehendat oc-
cidentem ad ſui defenſionē:et an cōprehendat igno
rantem occidentem bannitū.vide hic moder. et qđ 5
no.Bald.in l.j.ff.de legibus.et Ange.in.l.inter om-
nes.§.recte.ff.de furtis.vide ſingu.limitationē bal.
in.l.ab hoſtibus.§.ſi vero vxorem.et vide no.p mo-
der.in.c.ad hoc.de ſimo et ad Bart.hic vide text.et
vide Bal.in.c.in eccleſijs.de cenſi.et vide Bar.in.l.
genero.de his qui not.infa.et Bald. in lege.ſi quis
heredē.in pe.q.de condi.inſti.et vide Bald.tenentē
contrariū in.d.l.genero.⁊ſequitur ro.hic vide Ang.
de are.in trac.maleſic.in ver.fama publica precedē-
te in pe.char.et ibi etiam quid de bannito occiden-
te alium bannitum.
d ¶ Ideo qui capit.Et vide bart.in.l.iij.ſ.de cōdi.et
demō.bal.in.l.ſi quis.C.de inſti.et ſubſti. vide bal.in
cōtra.in.l.genero.ſ.de infa.Andre.barb.
e ¶ Secundum rñ.Et per iſtum verſi.vide que dixit
eleganter Bal.in.l.cū mulier.ſolu.mat. et ibi refero
in fi.j.char.vbi etiā refero aliud not. dictum qđ per
iſtū tex.poſuit Bal.in.l.j.ad ſi.C.de preci.impe.offe.
et in.l.libertas.C.de ſtatu ho.et vide Pe.de ancha.
in.c.canonum ſtatuta.in.xxiij.char.ver. quero vlte-
rius.de conſtitu.
e Andreas Pomate. ¶ Scdm rñ.adde qđ iſtud
ſtatutum non procedit ſi ſibi daretur in dotem res
immobilis qr illam poſſet retinere ita Barba. inter
conſilia Alex.conſ.ā.vlti.inet.dñi dei.in.iiij.vo.Alex.
conſi.cxiij.in iiij.volu.
f Andre.Pomate. ¶ In cōtrariū qđ hoc facit in
ſimili dicit Bal.li.iij.C.qui accu.Barba.conſi.xix.in
viij.col.quem vide.

malis hominibus:vt.l.congruit.de offic.preſi. ergo
non vltro:et ſic non habebit premium vt hic. Prete-
rea qui gratis facere tenetur ſi premium accipit tur-
piter facit:vt lege finali de condi.[c] ob tur.cau. Item c
qđ dixi vltro excludit eos qui caſu fortuito capiunt
exbannitos.ideo qui capit [d] exbannitum ignorās eū d
†exbannitum:ſed repertum in delicto leui non debe
tur ei premium conceſſum capientibus:quia non vl-
tro ſed caſu fortuito fecit vt hic.pro hoc ratio q̄a con
ditio poteſtatiua debet impleri a ſciente non fortui-
to.vt lege ſecunda.de conditio.et demonſtratio.ſed
hic eſt conditio poteſtatiua ſi ceperit hoc eſt ſi ſpon
te ceperit.et ſic videtur text.in lege ſi quis in aliena.
paragrapho quod ſi ſeruus.infra de acquiren. rerū
domi. ¶ Venio ad ſecundum reſponſum [e] hic †eſt
ſtatutum quod forenſis non poteſt hic emere poſſeſ-
ſiones.deinde facta eſt reformatio quod qui dede-
rit tale caſtrum debeat habere tale podere a com-
muni:queritur an forēſis debeat habere. Et videtur
quod non quia ſtatutum deb3 intelligi de habili ad
habendum:l.vt gradatim.§.et ſi lege. de mune. et
hono. ¶ In cōtrarium [f] eſt caſus hic.cum enim hoc
vtilitatem publicam reſpiciat non reſpicit reſtrictio
nem de habilitate perſone.et ad hoc inducitur in ſi-
mili per Gui.in lege ſi filiuſfa.ſupra ſi cer.pe. dixi in
lege omnes populi.in materia interpretationis re-
ſtrictiue.de iuſtit.et iure. ¶ Venio ad verſi. de his.
iſte verſi.intelligitur de his qui manumiſſi ſunt ſub
condi.vel qui aufugerunt:vt ſupra eodem lege pri-
ma.§.ſerui appel.et.§.in eo.et quod ibi dixi in pro-
ximo.§.de his que ⁊c.Declara ⁊c.vt dixi ſupra.l.pro
xima.et.l.j.§.in eo.ſupra eodem.non tamen intelli-
gas †hic quod ſola fuga ſit ſufficiens probatio ma-
leficij.vt ſupra eodem lege prima.

Quod ad cauſam. Hic iuriſconſultus intrat aliam mate-
riam.Supra expeditum eſt de queſtione et vindi-
cta ſeruorum qui dominum non iuuerunt et de pre-
mio eorum qui malefactores indicauerunt. hic poni
tur vnum edictum in quo prohibentur teſtamenta
aperiri recitari vel deſcribi vel hereditatē adiri ſub
certa pena ante queſtionem adhibitā de morte de-
functi:et contrafacientibus penam imponit. ¶ No.
prohiberi principaliter tria et per conſequens quar-
tum.ſcilicet aditionem hereditatis. ¶ Quero que
eſt pena contrafacientis.Dic vt in gloſſa. et aduerte
quod hic tenet opinio.Hugo.ſed in lege in cognitio
ne infra eodem.ſe non firmat vt ibi dicam. Quero
ſi aperuit vt ſciret an heres eſſet. Gloſſa dicit quod
non videtur dolo malo facere. Aduerte ergo quod
loquitur in ſciente ſe heredem ea ſcientia intelligo q̄
ſufficit in aditione hereditatis.vt dixi in lege is po-
teſt ſupra de acquir.heredi.ſi enim ſcit et aperit pre-
ſumitur quod dolo faciat.vt lege propter veneni. §.
neptis.infra eodem.ſi ignorat non videtur dolus: ſ3
cupit ſcire vtrum ad eum vindicta pertineat vel nō.
¶ Oppo.de.l.j.§.occiſorum ſupra eo.dic.vt in gloſ.
ſcilicet hec ſm illam.

Si quis ignorans. Nor.quod hec iu-
ris ignorantia ex-
cuſat. vide Dyn.in.c.iuris ignorantia.de regu.iur.
libro ſexto.

a **Si quis tabu.** [a] Facit ad queſtionem.epi- a
ſcopus fecit conſtitutionē3
q̄ quicunq3 literas alterius aperit ſit excōmunicat⁹
modo quidam traxit illā chartā que claudit literam
non tamen aperuit literā nec legit:an ſit excommu- b
nicatus? Et videtur quod non per hunc.§.
b **Si alius.** [b] No.quod quando.l. requirit plu-
ra facta ad penam imponēdā non
requiritur concurſus omnium: ſed ſufficit alterum
eſſe factum.ſimile in.l.prima.ſ.ad.l.pompe.de parri
ci.⁊.l.j.ſ.de his qui not.infami.tamen hic melius de
claratur.

Non tantum. Tene ibi heres. ¶ No.ra-
tionē3 edicti poſiti.ſ.§. qđ
ad cauſam. ¶ Nota licet ibi non ſit prohibita expreſ
ſe hereditatis aditio tamen prohibita intelligitur.
vt hic ⁊ ibi not.in gloſſ.

1 ☞ Qui non adit metu pene legalis trāſmittit he-
reditatem non aditam.
2 Quomodo poterit probari quod quis metu pene nō
adiuit.
3 Impedito aliquid implere ſuccurritur.
4 Si due cauſe concurrunt vna que prodeſt altera q̄
nocet que attendatur.

c **Eleganter.** [c] Si hereditas metu pene hui⁹ 1
edicti nō adeatur ſi interim he-
res decedat tranſmittitur:ſecus ſi propter aliud im-
pediretur adire.hoc dicit cum verſiculo ſeq. ¶ No.
1 †caſum in quo hereditas non adita tranſmittitur.
de quo in.l.ventre.ſ.de acquir.heredi. ¶ Sed circa
2 hoc †quero quomodo poterit probari quod metu ſe
natuſconſulti non adiuit. Reſpondeo. ſtatim cum
ſciuit defunctum mortuum:nec eſt aliud impedimē-
tum:tunc preſumo quod non adiuit metu ſenatuſcon 1
ſulti:vt.l.propter veneni.in principio.⁊.§.primo.ſ.eo
3 dem. ¶ Secundo nota †quod ſuccurritur ei qui im-
peditus eſt quid implere. de quo in.l. in teſtamēto.
d de conditio.⁊ demonſtratio. ¶ Tertio nota [d] †quod
4 quando concurrunt due cauſe quarum vna prodeſt
et alia nocet inſpicimus id quod nocet: vt.l.qui poſt
humos.in fine.infra eodem. ¶ Ad hoc opponi. de
l.iij.§.ſi quis palam.ſ.de iure fiſci. Gloſſ.non ſoluit:
dic quandoq3 cauſa que prodeſt eſt potentior:ita qđ
offuſcat et perimit illam que nocet: ⁊ tunc inſpicim⁹
quod prodeſt:vt in.l.cōtraria. ibi enim quis reliquit
clam et palam et eo ipſo quod relinquitur palam tol
litur clandeſtina:ideo illa inſpicitur. hic vero cauſa
que nocet eſt potentior.non enim poteſt dici q̄ pro-
pter metum edicti omiſit aditionem: quia ſi adire
vellet non poſſet alio impedimento ſubſiſtente:ſicut
tangitur in glo.in.l.ſi vir.ſ.pro donato.⁊ ibi plene di
xi.de hoc tangitur per Dy.in.c.poſſeſſor.de regu.iu.
lib.vj. ¶ Secundo oppo.glo.de.l. emancipatum.§.
fin.de ſenato.So.ibi erant due cauſe quarum nulla
nocet:ſed vna prodeſt:alia non.ideo inſpicitur id qđ
prodeſt.

e **Neceſſarios.** [e] Pena que im
ponitur extraneo
adeunti imponitur, neceſſario ſe immi-
ſcenti.

¶ Si quis tabu.et vide Bal.in l.titio cū eſſet.ad mu
nici.quid de tardante preſentare.vide tex.in.l. fin.C.
de fab.⁊ de falſificante literas.vide textum not.in.c.
ad audientiam.de cri.fal.Andre.Barba.
¶ Si aliud.hoc procedit niſi vnum veniat ad qua-
l.ſi cādum alterū.bal. in l. prima ſ.fami.erciſcun. Andre. barb.
¶ Si ali⁹. vide bal. et Angel. hic et in.l. j.ſ. de iſa.
c ¶ Elegan ter. Adde q̄ iſte tex. habet locū etiam in trāſmiſſionibus legatorū cōditionaliū: ſm Bal.in l.j.C.vt ac. ab here.
Anpr.po.
d ¶ Tertio not. Vide Iaſ.l.ſi ar rogator.in xxiij.col.ff. de adopt.
e ¶ Neceſ ſarios.nota hic probari quod ſuus ante aditam hereditatem dicitur ſu⁹ nudo noie: de quo in l. neceſſarijs.ſ. de acqui.her. Andreas Barba.
f ¶ Et ſi certus. nota hic probari ſecundū Baldum ſententiā Cyn. in.l. ſ.cūda. C. quorū ap. non recip. quod cum certu3 eſt quem commiſiſſe delictum vlte rius torqueri non debet.Andre. Barb.

Non alias. Non alias publi
cabuntur bona
niſi aditio contra edictum ſit ſecuta.
hoc dicit. Et nota pro opi. Hugonis
ad id quod dicam in.l. in cognitione.
ſ.eodem ⁊c.

Vbi quis. In occiſo clam nō
habet locum hoc
edictum.

Et ſi certus. [f]
¶ Oppo.C.de accuſa.l.
fina. Solu.hic eſt princi
palis criminoſus. quaſi
dicat. principalis poteſt torqueri vt
indicet occiſores vel acceſſores.i.mā-
datores:auxiliatores ⁊ ſimi. ſecus de
alijs participib⁹ vel coequalibus: vel
verius ibi ponitur regula. hic eſt ca-
ſus ſpecialis:vt ibi no.
1 ☞ Si aliquis non reperitur: preſu-
mitur mortuus.

Si vnus. Serui poſſunt tor-
queri p̄ domino nō
cōparente ſicut parente. pro mortuo.
hoc dicit.quod dicitur. ſ. eodem. l.j.
§.itē illud.qđ liquere d3 dñm eſſe occi
ſum vt poſſint torqueri ſerui: ſubaudi
vel nō comparere dominū liquere de
1 bet. ¶ Nota.argu.†q̄ quando aliq̄s
nō reperitur preſumitur mortuus:ita
q̄ poteſt perueniri ad torturam. non
dico quod hoc ſit plena probatio. de
probatione mortis habuiſtis in.l. ij.
§.ſi dubitetur.ſ. quemadmodum te-
ſtamen.aperi.

g **Enatuſconſul.**

Si filius. Ex quibus cauſis
extraneis aufertur
hereditas ex eiſdem cauſis caſtrēſe
peculium confiſcatur.h.d.

Cum fiſco. Ad fiſcū
tranſeunt
bona cum onere legatoru3.
hoc dicit. ¶ Nota quod di-
cit caduca ⁊ ſic innuit hereditatē nō
eſſe aditam qđ dicam in.l.ſi ſequens
gradus.in prin.ſ.eo.

Si exheredatus.
No ex pñ.qđ ex futuro euē-
tu declaratur vtrum ſerui

a ¶ Sol. ⁊ facit an ſi quis eſt ciuis ex priuilegio intel- ligatur ciuis quo ad odia Bart. in. l. iij. §. emancipa- tus. de contra tabu. et ſi nobilis qui deſit eſſe nobilis an quo ad odia ſit nobilis vide Bar. in. l. j. C. de filio fa. lib. x. Andre. Barba.

b ¶ In cognitiõe. et not. hic de dictiõe ſẽper ⁊ qñcũ q; Bal. in l. j. ſo. ma. ⁊ no. ſing. ex iſta l. quod accuſatio contra ho- micidas durat ſpatio xx. an. l. q̃re lã. C. d fal. ſ; quo ad cõfiſcatiõ- nẽ bonoꝝ. durat q̃n- quẽnio. an- dre. barb.

c ¶ Op. q iſta. ⁊ vide gl. in. l. j. C. eo. ⁊ bald. ibi q̃ alle. Jmo. in. vj. An. barb.

d ¶ Eſt falſum. idẽ tz Bar. in. l. j. de pũatis delic.

Andr. po.

e ¶ Lec. gl. ⁊ an ſnia la- ta cõtra oc- ciſores pre- iudicet he- redi quo ad cõfiſca- tionẽ. ⁊ vi- de Bal. C. vbi. cau. fiſ ca. in. l. j. in finalibus verbis.

deliquerunt vel nõ. ¶ Contra hoc vr qd voluntas ⁊ ppoſitũ faciant male- ficiu; nõ futurus euẽtus penit⁹ extra- 2 neus: vt. l. iubemus. in fi. C. de teſt. ⁊ l. c a ſed ſi vni⁹. in prin. j. de iniur. Sol.[a] he- reditas iacens repreſentat perſona; defuncti: vt. l. mortuo. de fideiuſſo. er- go ſerui hereditarij videbantur eſſe defuncti vere ergo deliquerunt: q; fi- liũ defuncti nõ iuuauerũt: vt. l. j. §. dñi s. eo. vnde futurus euentus non facit delictũ q nõ eſt: q; vere erat: ſed bene põt facere vt quis cõſequatur impuni- tatem talis delicti q; fingitur nõ fuiſ- ſe. p hoc apparet intellectus ſeq. ver. ſi vero irritũ. vere enim ſerui erãt fi- lij eo modo quo ſerui patris dicũtur filij. vt. d. §. dñi. qd ſufficit ad hoc ſe- natuſcon. non enim poſſet facere qd hodie fingeretur retro fuiſſe fili⁹ vbi filius nõ eſt: ⁊ ſic deficit extremum a. quo vt. l. huic ſcripture. s. ad. l. aquili. non habetis hic alia.

Idemq; erit. Dic vt dixi in l. j. §. in eodem. s. eo.

1 Sola apertura teſtamenti ante vindicatam mortẽ defuncti: an indu- cat publicationem hereditatis.

2 Accuſatio de qua in hoc textu: an fi- niatur quinquennio ⁊ ex ſola accuſa- tione deueniatur ad publicationem bonorum.

3 Qñ tractatur de auferendis bonis heredis propter inultam mortem de- functi: que erit practica.

4 Delicta que in omittendo cõmittitũ- tur tunc dicuntur perfecta: qñ tranſi- uit tantũ tempus quod potuit imple- ri ⁊ non impleuit.

5 Stante ſtatuto qd pater teneatur ſol- uere cõdẽnationem pro filio an ſuffi- ciat filiũ eſſe condemnatũ. remiſſiue.

b In cognitio- ne.[b] Lex ponit practicã totius iſtius materie. ¶ Ad euidentiã debe- tis ſcire q hereditate adita añ vindi- catã mortẽ defuncti nec habita. q. de familia accuſantur occiſores. ⁊ ſnia la- e ta cõtra occiſores h; effectũ q; here- ditas cõfiſcat. Hoc pmiſſo veniam⁹ ad caſum. Accuſatio facta cõtra occi- ſores h; effectũ cõfiſcatiõis bonorũ cõtra heredes extraneos intra quin- quenniũ. contra eos q̃ de morte defuncti poſſent de participio teneri ſemper. h. d. ẽm gloſſ. ¶ Oppo. q 1 † propter ſolã aperturã nõ publicabuntur bona vt. l. neceſſarios. §. non alias. s. eo. Solu. Hug. hic adde bat aperti teſtamẽti ⁊ hereditatis adite. Jo. ⁊ Azo intelligebant ſimpliciter gloſ. hic non firmant ſed in l. ſi ea. C. eo. tit. tenent opi. Hugo. idem tenent in. l. iij. §. qd ad cauſam. s. eo. qd eſt verũ q; caſus eſt in. d. §. 2 non alias. ¶ Oppo. † quod iſta[c] accuſatio nõ finiat c quinquennio ſed. xx. annis. C. de fal. l. querelam. Ti- more huius contrarij ſunt hic due lectu. prima quod hic heredes accuſantur directo de eo quod aperue- runt tabul. ⁊ hereditatem adiuerunt ⁊ fertur ſenten- tia cõfiſcatiõis bonorum: que accuſatio finitur quin- quennio: vel cõtra propinquos durat ſemper vt hic. Examinemus iſtam lec. Ex hac lec. habes: q ad cõ- fiſcationẽ bonorũ deuenitur per accuſationẽ factam de herede ⁊ hec erit practica huius. l. ẽm iſtos. q be ne dicant probatur. s. e. l. neceſſarios. §. j. vbi dicitur q bona publicantur. ⁊ ſic nõ ſunt publicata ipſo iure niſi ſententia ſequatur. pro hoc. l. pe. j. eodem vbi di- citur q de hoc accuſantur. ¶ In contrarium facit ſi eſſet accuſatio ageretur cauſa corãm preſide nõ co- ram procuratore ceſaris: vt. l. j. C. vbi cauſe fiſca. ſed iſta cauſa agitur corãm procuratore ceſaris. ergo nõ eſt accuſatio ſed eſt queſtio bonorum ſimpliciter. et iſta eſt vera. probatur per. l. caius ſeius. j. eod. ¶ Si enim eſſet accuſatio vera in penam fieret publicatio d et morte extingueretur crimen. quod eſt falſum[d] vt ibi contra heredes: ergo agitur petitio. hereditatis: vt. l. prima. C. de his quib. vt indig. et ibi not. quod in tellige vt. j. dicam. Non obſt. §. non alias. quia intel- ligo publicabuntur ſcilicet per. l. ſecuta ſententia cõ- tra homicidas vel non ſecuta: vt. j. dicam. Non obſt. l. penulti. j. eo. quia intelligo accuſare improprie: ſcili cet agere. ſimile in. l. q accuſare. C. de eden. ¶ Ideo gloſſ. legit alio modo prout vobis poſui in ſumma- rio: ⁊ ideo exponit gloſſ. in cognitione. i. accuſatione contra homicidas. Iſta lec. ⁊ expoſitio non videtur congruere litere que dicit in cognitione aperti teſta- menti: ſed homicide non accuſantur de aperto teſta mento: ſed de homicidio. ſuſtinendo gloſ. potes di- cere vt gloſſ. in cognitione id eſt delatione que fiſco fit in bonis homicide iam puniti: ſed hec etiam non videtur vera: q; delatio põt fieri in quadriennio ho- micidis punitis a die delationis facte fiſco vel intra xx. annos: vt. l. intra quatuor. ⁊ l. in omnibus. j. de di- uer. ⁊ tempo. preſcri. ⁊ s. tit. proxi. l. quia autem. §. nõ ſimpliciter: expone ergo in cognitione hoc eſt in ac- cuſatione contra homicidas per quam peruenit ad cognitionem aperti teſtamenti ex ſenatuſconſulto: ⁊ ſic ſuſtinemus lectu. gloſſ. que communiter tenetur: ſed hec lectu. non videtur congruere litere. nam põt eſſe q occiſores nõ repertirentur: ⁊ tamen non debue- runt tabule aperiri ⁊ hereditas adiri antequã habere tur queſtio de familia: vt. l. iij. §. quod ad cauſam. s. eod. Lectu. gloſſ.[e] procedit quando contra heredes ageretur: q; necem defuncti non vindicauit: ſed hic agitur q tabulas aperuit ⁊ hereditatem adiuit ante ſumptam vindictam qui caſus non eſt hic. ⁊ ita ſen- tit gloſſ. in. l. caius ſeius. j. eo. lectu. tamen que hic po- nitur per gloſſ. cõmuniter approbata eſt. ⁊ ideo eam

3 teneamus. ¶ Et pro eius declaratione eſt † vidẽdũ a quãdo tractatur de auferendis bonis heredi ppter inultã mortẽ defuncti: et tũc hec erit practica: q; prio debent accuſari occiſores ſi viuunt: et ſententia lata cõtra eos itra quinquenniũ h; effectũ confiſcandorũ a bonorũ cõtra heredes:[a] vel ſi heredes eſſent ppin- qui perpetuo vt hic: ẽm gloſſ. et. l. j. C. vbi cauſe fiſca. 1 ſed contra heredes agitur homicidis condẽnatis per peti. hered. et ſic eſt cauſa ciuilis: vt lege prima. C. de his quib. vt indig. et tunc heredes dicẽtur eſſe b negligentes[b] quando tranſiuit tantũ tẽpus qd com mode potuerunt accuſare et non accuſauerũt: vt no. 4 in. l. j. C. de his qui. vt indig. qd not. † propter delicta que cõmittuntur in omittendo qd tunc dicantur eſſe perfecta qñ trãſiuit tantũ tẽpus quod potuit imple- ri et non eſt impletũ: nec expectetur qd tranſeat tem pus quo deſinat poſſe fieri ſicut in cõtractibus: vt. l. ita ſtipulatus. j. de ver. obl. ſed eſt ſicut in vltimis vo luntatibus: vt ibi patet. Añq; tractat de auferẽdis bonis heredi propter apertũ teſtm̃ ſeu aditã here- ditatem ante queſtionẽ habitã de familia ⁊ ſumptũ ſuppliciũ. et tunc ſi occiſor eſt certus erit idẽ proceſ- ſus: qui dictus eſt s. ſc; q; primo accuſabitur occiſor et ſentẽtia habebit effectũ cõfiſcandorũ bonorũ ⁊c. vt hic. et. l. ⁊ ſi cert⁹. s. e. Si vero occiſor erit incert⁹ tunc directo ageretur cõtra heredẽ per peti. heredi tatis ppter negligentiã ſuã corã pcuratore ceſaris vt. d. l. ſi ea. C. e. ſicut ageretur ſi occiſores eſſent mor tui: ita q nõ poſſent condẽnari: vt. l. j. C. vbi cauſe fiſ. facit. j. de car. edi. l. ij. Nec ob. l. ſi ideo. C. e. vbi heres nõ punit ſi malefactores nõ poſſent inueniri: q; verũ eſt q nõ punitur ppter inultã mortẽ defuncti: ſed be ne punitur propter tabulas apertas et propter here- ditatẽ aditã feſtinanter. ¶ Opp. q heres nõ punia tur in amiſſiõe hereditatis ſed in centũ aureis: vt. l. e lege cor. §. fi. j. e. So. ibi aperuit teſtm̃ nõ aũt adiuit hereditatẽ. Et aduerte q; illa actio que datur ad cẽ tum aureos eſt popularis. vt. d. l. lege in fi. ideo non eſt neceſſe qd expectetur quinquẽniũ: annuo finitur an no: vt. l. fi. j. de popula. act. ita intelligit Dy. glo. q̃ eſt hic in prin. que dicit act. in cẽtũ aureis nõ finiri quin quennio. ¶ Vltimo vides hic q ſententia lata cõtra occiſores habet effectum confiſcandorum bonoru; c contra heredes.[c] quod induco ad queſtionẽ de † ſta- tuto huius ciuitatis quo cauetur quod pater tenea- e tur ſoluere condemnationem pro filio vſq; ad legiti- mam an ſufficiat filium condemnatum eſſe. quam q̃ ſtionem diſputaui. ⁊ poſui eam in. l. filius. in princip. j. de verborum obligationi. vbi tangit Dyn: et eſt in prima oppo. quam feci in. l. in cognitione. vbi dixi q. gloſſ. tenet opinio. Hugo. in. l. ſi ea ⁊c. Et adde vt. j. ad trebel. l. marcellus. §. fina. ſed ille. §. multum facit pro opi. contraria. ſed reſponde vt ibi per glo. nõ ha betis hic alia.

b Excipiuntur.[b] Impubes q̃ nõ iuuat dominum non tenetur ſenatuſconſulto niſi in eo tria concurrant que exprimit hec lex. h. d. ¶ Not. caſum in quo impuberes nõ excuſantur a delicto commiſſo in non faciendo, ⁊ ea- dem ratione videtur vbicunq; dolus impuberis cul- [illegible] arguetur. ſicut fiebat hic.

a ¶ Contra heredes. ⁊ an iſti heredes poſſint purga- re moram ſuam. vide Ang. ⁊ Imo. in. l. ſi inſulam. de ver. ob. in. v. fallen. regule affirmatiue.

Andre. Poma. ¶ Contra heredes. vide Bar. conſi. l. in. ij. volu. Alexan. conſi. xix. in. ij. colum. j. vo. Barb. conſilio. xvij. in. x. colũ. ij. volu.

1 Si frater occidit fratrem. an bo- na deueniant ad fiſcum vel ad filios occidentis: remiſſiue.

Si ſequens. Fiſc⁹ ſuc cedit in locum heredis indigni ⁊ p̃- fertur ſubſtit. etiam neceſſa rio ⁊ nocet vindicanti. h. d. ¶ Gloſſ. format hic nota. q. hec. l. ſine dubio p cedit ſi inſtitutus primo gradu adi- uit: quia per aditionem extincta eſt ſubſtitutio. vt. l. poſt aditam. de im- c pube. ⁊ alijs ſubſtitutio. ¶ Sed ſi in- ſtitutus non adiuit quid iuris? dicũt quidam non eſſe idem ſed ſubſtitutũ preferri fiſco. Joan. dicit idem. opiñ. Jo. eſt vera vide tex. in. l. in ſeruitute §. et qui. de bonis lib. et. l. cu; fiſco. s. eo. in eo quod ibi dicit caduca. nam non eſſet caduca ſi eſſet adita heredi tas. hoc videtur ſentire glo. in. l. eam quam. C. de fideicom. vbi dicit qd he reditate non adita bona auferuntur ab indigno. ⁊ vadunt ad fiſcum cum onere ſuo. ⁊ hoc no. per glo. in. l. recu- ſare. §. ſi fiſco. ad trebellianum. ⁊ ſi di- cis quare non prefertur ſubſtitutus q̃ venit ex voluntate defuncti ſi prim⁹ heres nõ eſt. Reſpõdeo[c] poſtq; pri-

b ¶ Negligẽ- tes. vide q̃ dixi poſt Bart. in. l. ita ſtipula. de verbo. obli. in. ij. apo.

c ¶ Contra heredes. ſentẽtia la- ta contra occiſorem h; execu- tionẽ para- tã ꝯ ei⁹ he- redes: vt notat bal. i. l. j. C. vbi cau. fiſca. ⁊ hic p Ro. et late per Bal. in. l. j. C. qui. res iud. nõ no- cet.

d ¶ Excipiũ- tur. ⁊ no. iſtum tex. ẽm Bal. qñ dicitur proximus pu bertati pupillus in delictis. vide eum hic.

Andreas Pomate.

¶ Excipiuntur. et not. iſtum tex. meliorem de iure. ſcdm hoc facit quod not. Bald. in. l. ſi quis in tan- tam. C. vnde vi. et in. l. non ſolum. in princi. de excu. tuto. et de hac dictione vide tex. in. l. ij. §. ex contra- rio. de acqui. poſſeſ.

¶ Reſpondeo. cum opinio. Bart. hic tranſit Imo. et Pau. de caſt. in dicta. l. cum fiſco. s. eodem. ⁊ Ro. hic et iſtud idem vult ipſemet Bar. in. l. j. in. iiij. que- ſtio. principa. in primo effectu ſubſtitutionis vulga- ris. verſi. item quero quid ſi heres. s. de vulga. ⁊ pu pilla. vide que in hac materia dixi in. l. recuſare. §. fiſcus. j. ad trebel.

Pro concordia. Aduerte. datus erat ſubſtitut⁹ vul gariter indigno qui fuit inſtitutus in teſtamento et inſtitutus recuſat adire: poterit ne fiſcus heredita- tem adire et ſubſtitutum excludere: ſicut potuiſſet auferre inſtituto adeunte. ita Bart. in. l. j. in queſtio nibus. ff. de vulga. et pupilla. do. Alexand. ibidem dicit Bartol. ſibi contrariari in hac. l. ſi ſequens. in princi. Tu dic Barto. in hac. l. ſi ſequens. tenet ide; quod in dicta. l. prima. niſi in caſu ſpeciali quando ſubſtitutum feciſſet ſibi ſtatui terminum ad adeun- dum et ſic in caſu negligentie primi ⁊c. Et ſic vide-

tur fienda differẽtia an recuſet expreſſe: an tacite per lapſum temporis: et ita poteſt ſaluari. Poſſet et aliter ſolui ſi attendamus mentem teſtatoris ita ſenſit do. Alex. in dicta lege prima. in illis verbis. Sed reſponderi poſſet vt Barto. in alio articu. &c. quia ſi loquimur in caſu quando teſtatori non poſſet impingi fraus &c. Poſſemus tenere cum ſecunda opin. iſtud idem videtur tenere ipſe Alexan. in lege is qui contra. ff. de vulga. et pupilla. ſubſti.

~ Andreas Pomate.

mus fuit negligens eſt preſumptio q in fraudem fiſci non adeat. ideo fiſcus occupat ac ſi adita eſſet. et ex hoc puto quod huic ſubſtituto ſit dare medium quod anteq̃ tranſeat tempus ne 1 gligẽtie primi heredis faciat ſibi ſtatui terminum ad hereditatem adeũdam vel repudiandam: tũc ipſo repu 2 c diante ante negligẽtiam tranſiret ad ſubſtitutũ. probatur in lege ſi anteq̃ infra eodem. et ibi dicam. Gloſſ. for d mat duo contraria. quorum rationem videre eſt difficile. et dic in primo priuatur: quia non adiuit hereditatẽ de 1 functi. in ſecundo: quia non petijt tutorem: hic vero poſt mortẽ defuncti nõ vindicauit: ſed pulchra eſt ſolu. Rog. 2 quia vbiq̃ indignum. et ideo apponitur varietatis caſus. Iſta ſolutio bene demonſtrat non tamen varietatis rationem aſſignat. ¶ Querit Dyn. 1 † ſi frater occidit fratrem ſuum an bona deueniant ad fiſcũ an ad filios occidentis. et Dynus ponit melius illam queſtionem in lege cum ratio. in fine. infra de bo. dam. et ibi eſt caſus: vide bitis aliquãtulum in. l. j. et. ij §. fratris infra titu. primo.

a ¶ Cum ex parte. et al legatur q 1 ſtatutũ poteſt diminuere legitimam et vide Bal. in lege cum lege. C. de epiſcop. et cle. l. finali. C. de bo. q̃ libe. cano. in. c. raynutius de teſta.

☞ Marito non vindicanti mortem 1 vxoris occiſe auferẽ portio dotis quã debet lucrari ex forma ſtatuti.

a **Cum ex parte.** [a] Ab indigno auferſtur hereditas et legatum: et quicquid quocunq̃ iure de bonis teſtãtis mortis cauſa caperet. hoc dicit. eadem ra 1 tione dico † q̃ et qui non vindicaret mortẽ occiſe vxoris aufertur illa por b tio dotis[b] quã lucrari debet ex forma ſtatutorum. vt. l. ei qui. de his quibus vt indig. ibi cum dicit gloſſ. §. ſi quis autem non implens. Solut. ibi eſt in

b ¶ Portio dotis. maritus ſi nõ vindicat mortẽ vxoris priuatur lucro dotis. Ad de Barto. in. l. cum qui. in fi. j. de his qui. vt indig.

c ¶ Prius. & vide gl. ſing. in. l. interrogari. C. de queſt. Andreas Barba.

d ¶ Oppo. contrarium no. in. l. j. §. item illud. ſ. eod. vbi gloſ. in fi. adde Bar. in. d. l. j. in prin. ff. de queſtio. et in. l. vnius. §. in ea cauſa. eo. titu.

~ Andreas Pomate.

e ¶ Ex hac. l. Vide Aldr. conſi. lxv. Feli. late. c. nullus. per totum. de preſump. Cepol. conſi. xxix. in princ. et conſil. xxxj. in j. col. Barba. conſil. xlvij. in xxvj. colũ. als. xvj. & ſeq. j. volu.

culpa hic in dolo. vt. l. propter veneni. §. neptis. j. eodem vel iſtud delictum eſt maius illo. vel aliter ibi delictum committitur ſolum contra teſtamentum: et ideo perditur ſolum quicquid ex teſtamento capitur non aliunde. hic delictum committitur circa vindicandam mortẽ: ideo perditur quicquid cauſa mortis capitur.

Omino. Etiam ſeruus communis pro premio libertatem conſequitur. hoc dicit.

1 ☞ In tortura quis debet de aliquo nominatim interrogari.

2 Teſtis an interrogetur de die: remiſſiue.

c **Prius.** [c] Hic dicitur prius & ſic innuit quod perueniatur ad torturã non precedẽtibus indicijs. hoc dicit. Oppo.[d] de. l. j. in principio. j. de queſtionibus. d Glo. dicit hoc ſpeciale contra not. ſ. eo. l. j. §. item illud. & j. de queſtioni. l. j. Dy. hic approbat hanc gloſ. 1 quod hoc ſit ſpeciale. ¶ Oppon. † q in tortura quis non debeat interrogari de aliquo nominatim. gl. cõcedit. ¶ Opp. ſ. de eden. l. j. §. rationes. gl. dicit q̃ 2 nihil facit & bene. ¶ Vltimo † glo. inducit in arg. q teſtis eſt interrogandus de die q̃ dic. vt. l. teſtium. C. de teſt. & ibi per docto.

Ex inoffi. &c. Propter defuncti mortem nõ ſuſpenditẽ querela inofficioſi teſtamenti. h. d.

Cum dominus. In familia que non iuuit dominum erit vindicta ſupplicium. hoc dicit. ¶ Aduerte quia tex. dicit ſumitur ſupplicium de familia et ſic ſub nomine vniuerſitatis loquitur de familia: et prout vniuerſitas eſt non habet caput: & ideo intellige hic familiam pro ſingulis de familia. vt nota. in ſimili quando vniuerſitas delinquit & punitur. l. metum. §. animaduertendum. ſ. quod metus cauſa. et. l. ſed ſi ex dolo. ſ. de dolo. qualiter autem puniatur pro delicto ex quo debet inferri mors dixi in. l. aut facta. j. de penis.

Propter veneni. Mors clandeſtina ab extraneo facta aditionem nõ impedit ſecus ſi a familia facta dicatẽ. hoc dicit. nota diſtinctionem huius. l. Gloſſ. enim in. l. cum fratrem. C. eodem. diſtinguit ſic. aut aliquis fuit occiſus palam & non poteſt adiri hereditas: aut clã: et tunc aut a familia aut ab extraneo vt hic. et iſta eſt vera opi. Alij vt Azo non diſtinguunt clam vel palam: ſed ſolum a familia vel ab extraneo ſit occiſus. Sed prima eſt vera. probatur in. l. ſi ideo. & l. cum fratrẽ. C. eodem titu.

1 ☞ Qui ſcit factum et facit contra ius preſumitur in dolo.

Neptis. Ei cui auferẽ hereditas vt indigno propter dolum non reſtituuntur actiones confuſe. ſecus ſi propter culpam. hoc dicit et eſt nota. §. et not. etiam gloſſ. ad quam ſepe remittitur. Dic vt in gloſſ. nota. ex † hac. l.[e] quod ille qui ſcit factum ſi facit contra ius preſumitur in dolo: quod maxime habet locum hic vbi tractatur de

acquirendo. vt. l. ſi duo. et ibi nota. ſ. de acquirenda hereditate. argumen. tamen contra predicta. ſ. eo. l. iij. §. ſi quis.

Preſidis. In dubio non videntur heredes indigni ſi non prouocauerunt. h. d. b ¶ Oppo. C. eo. l. minoribus. in fi. Solu. glo. hic tribus modis. Tu dic q̃ aut eſt certũ q̃ ſententia eſt bene lata: & non tenentur heredes appellare. aut eſt 1 certum q̃ eſt male lata: & tenẽtur appellare. aut eſt dubium & preſumitur pro ſententia: et non tenentur appellare. vt. l. herennius. §. caia. de euic. & ita loqui 2 tur hic. & ita q̃ dicit preſidis iniquitatem intelligo non apparentem licet in veritate eſſet: ſic probatur j. dum dicit tex. non defunctore. i. non malitioſe. nõ enim credebat male vindicare. eo autem caſu quo d dixi debere appellare excuſaretur propter inopiam. vt. l. ſi procuratorem. §. ſi ignorantes. ſ. manda. & nota hic ſm vnam ſolu. als dic ſi tamen appellauerũt proſequi tenẽtur. vt. l. minoribus. C. eo. & hic no. ſed ſi aliquis appellat an heredes teneantur reſpondere? Certe indubitanter ſic vt. l. minoribus. C. eo. non habetis hic alia dicenda.

a **Caius.** [a] Cauſa ciuilis bonorũ cõtra heredes occiſoribus cõdemnatis nõ finitur decẽnio nec morte heredis. h. d. ¶ Opp. q̃ quinquẽnio pereat hoc ius confiſcandorũ bonorum: vt. l. in cognitione. ſ. eo. ſoluit gloſ. tribus modis. primus intellectus communiter non tenetur. vt dixi in. l. in contraria. de duabus alijs ſolutionibus. tene quã vis. vel dic q̃ hic loquitur poſt occiſores condemnatos & vixit poſt decennium. ſed antequã condemnarentur ſufficeret quinquennium vt in contrario. & ſic concordat. Oppo. extra gl. q̃ act. penales non tranſeunt ad heredes. vt. l. j. C. ne ex delict. defunc. l. j. in prin. de priua. deli. Solutio quidam dicunt illud verum in delicto cõmiſſo in faciendo. hic in non faciẽdo. quod eſt truffa. dic q̃ hic nõ eſt cauſa criminalis licet teneatur de bonis applicãdis fiſco: cõdemnatis enim occiſoribus ſtatim bona ſunt confiſcata. & fiſcus agit petitiõe hereditatis ad bona. vt. l. j. C. de his quib. vt indig. & hoc vult text. hic cum enim iſta cauſa ſit pecuniaria & ciuilis ad heredem tranſit. Si vero erat criminalis q̃uis pecuniaria ad heredem non tranſiret. vt. l. ex iudiciorum. de accuſatio.

b **Si anteq̃.** [b] Ex cauſa per fideicom e miſſarium cogitur heres 1 adire ante vindicatam mortem defunctẽ. f h. d. ¶ Quero quomodo poteſt cogi adire cum ſi ſponte adiret incidit in penam: q̃d eſt hoc quod hic dicitur in cauſe cognitione vertitur. nã poſito q̃ ipſe non adiret & mortem defuncti non vindicaret. bona defuncti tranſirent ad fiſcum cum onere e ſuo[c]. vt. l. cum fiſcus. ſ. eo. & ſic fideicõmiſſarius nõ perderet fideicommiſſum. Sed reſpondeo quod in f cauſe cognitione vertitur hoc quia forte heres non vult vindicare mortem. ſed fideicommiſſarius vult: expedit ergo fideicommiſſa. quod anteq̃ heres ſit in negligentia cõpellatur adire et reſtituere. ex hoc enim lucratur quartam quam heres deberet detrahere que perueniret ad fiſcum ſi bona ad eũ peruenirent. vt. l. ij. in fi. j. ti. j.

¶ Caius. Et no. ſing. limitationem ad. d. l. in cognitione. vbi dicitur q̃ quinquennio finitur eſt verum ante accuſationem factam de homicidio. ſecus ſi facta eſt: quia tunc durat vltra decennium.

¶ Si anteq̃. & per iſtam. l. limitatur. l. fi. ad fi. eo. ti. q̃ non habet locũ in eo acto adire. Andre. Barba.

1 ☞ Fuga ſola quando faciat probationem malefici plenam et quando ſemiplenam.

2 Premium quod ſtatuitur denuntianti malefactores: ſi non exprimitur de quibus bonis ſoluatur quomodo ſolui debeat.

c ¶ Onere ſuo. adde q̃ dixit Bart. in. l. ſequẽs. in fi. princ. ſ. eo.

Lege cornelia. [d] Pro quolibet ſeruo aufugiente conuicto conuincẽ d ti quinq̃ aurei de bonis conuicti ſi habet. als a fiſco dantur. h. d. Diuide. Primo loquitur quando quis cõuincit ſeruos teſtamento non manumiſſos. Scdo quando conuincit ſeruos manumiſſ. teſtamẽto. ſcda ibi: preterea. ¶ Oppo. hic in fine dicitur ex bonis damnati ſupra proxime dicitur ex bonis defuncti vel ex publico. glo. ſoluit dicens q̃ primo de bonis dãnati. ſi nõ ſufficiunt. tunc ex publico. e Certe per hoc nõ tollitur cõtra. quia ſ. dixit de bonis occiſi. vnde Iac. de are. exponit hoc eſt ex bonis damnati ſcz heredis qui ſtatim eſt damnatus in confiſcatione bonorum eo ipſo quod ſeruus eſt damnatus. vt. l. in cognitione. ſ. e. Dy. dicit q̃ primo habeat premium ex bonis damnati ſecundo ex bonis occiſi. & ſi nõ ſufficiũt ex publico. vt in principio. & ſic q̃ in principio deficit hic ſuppletur. q̃ verum puto: nam in prin. loquitur quãdo ſunt conuicti ſerui nõ manumiſſi: qui nõ poſſunt habere aliquid: merito debent habere de bonis occiſi vel ex publico. ſecundum reſponſum loquitur quando eſt conuictus ſeruus manumiſſus qui poteſt habere aliquid ideo dicitur de bonis damnati. ¶ Nota ex hac. l.[e] q̃ † ſola fuga f

d ¶ Lege cornelia. Vide bar. in. l. ſi q̃d id quod. §. Pul. vbi alle. iſtã. l. de iuriſ. om. iudi.

~ Andreas Pomate.

e ¶ Not. ex hac. l. & vide ſali. i. l. admonendi. ſ. de iureiu. et ibi Lud. & hic & an carceratus pro delicto poſſit fugere ſalua conſciẽtia gl. or. i cle. paſtoralis in ꝟ. violẽter. ſ. re iudi. tamen q nõ. vide. d. pe. de anch. in c. j. ſ. iura. calũ. & do. An. in paſtorale. cle. paſtoralis. vbi dicit q aut eſt notoriũ de delicto & tũc peccat aut occultũ & nõ peccat vide eũ ibi omnino. & vide diſpu. d. flo. que incipit inquiſitus vbi diſputauit de illo Bononienſi condemnato fugiente cum veſtibus vxoris.

¶ Sola fuga. An ſola fuga rei probet vel indicium faciat habetur per do. Anto. in. c. veritatis. de dol. & contuma. & adde quod regulariter fuga non facit quem haberi pro conuincto. l. prima. C. de requiren. re. et lege vbi. C. de fal. et quod faciat indicium tenet etiam Barto. in lege prima. ff. de queſtio. et an bannum faciat indicium veritatis habetur per

Bal. in l. j. in. ix. col. C. de here. inſti. de materia per Io. and. in addi. ſpe. in tit. de preſum. §. ij. ver. violē ta. adde caſum no. in quo fuga plene per Barto. in aut. vt nulli iudic. §. ſi quis vero accuſatus. col. ix. & theoricam Bar. hic limita vt no. per eum in l. j. ĵ. de bo. eo. & vide text. in l. qd autē. de li. cauſ. & hic adde Imo. in l. ītereſſe. de acqui. poſ. vide ang. de aret. in trac. maleſi. in §. fama publica.

a ¶ Dʒ itelligi. Si ſtatutū dicit q̄cūqʒ primo accuſauerit malefactorē habeat tāmde qb⁹ bonis habere dʒ vide Bar. in l. lex cor ne. §. ſi qs libellū de iniur. in re por. ātiqs vide ang. de aret. in trac. malefi. in ver. fama publica. in peſi. char.

b ¶ Ex hoc edicto. cui applicetur pena expopulari actiōe redacta. & adde Bart. in l. ſi quis id quod. de iuriſ. om. iudi.

c ¶ Contrarium. Uide ſingu. Bar. in l. ſenatus. §. ſenatus. & quod ibi dixi de iure fiſci.

d ¶ Aduerte. et ſic habes intellectum ad totum tit. et intellige vt per Bal. in. d. l. quoniam ſororem. C. eo. et vide concor. in l. j. §. ſi mulier. in ver. elegāter. de lib. agnoſcen.

e ¶ Querit gl. Et practicam huius tit. & quō probetur quem impediuiſſe teſtari & quid ſi tale teſtamētum erat etiam nullum. & quid ſi non cum effectu impediuit. not. Bald. in l. teſtamenti. et qd ibi gloſ. C. de inoffi. teſta.

non probat maleficium niſi aliter doceatur. vt hic in prin. & ſcdo reſponſo. ad idem. C. de rapto. virgi. l. j. Gloſſ. tamen in l. in bonefidei. C. de iureiurā. & in l. admonendi. ff. eo. ti. dicit qd fuga facit ſemiplenam ꝓbationem: qd quantum ad hoc dicit dixi in d. l. admonendi. Alibi videtur qd fuga facit plenam probationē. vt l. deſertorem. de re mili. & l. conſiliarios. C. de aſſeſ. & l. impuberibus. in fi. de ſuſpec. tu. doc. tangūt in d. l. j. C. de rap. vir. tu dic clarius quādoqʒ fuga obijcitur alicui pro crimine. & tunc probata fuga probatur crimē. vt d. l. deſertores. ĵ. de re mili. & vidiſtis. ſ. eo. l. j. §. cum dñs. Quandoqʒ fuga obijcitur alicui in probatione alteri⁹ criminis nō vt crimen per ſe: & tūc qñqʒ eſt crimen ſolius ſuſpicionis. & tūc fuga eſt plena ꝓbatio. quia facit quem ſuſpectum. vt d. l. impuberib⁹. Quandoqʒ eſt crimen de quo requiritur ꝓbatio plena vera de ipſo facto nō de ſuſpicione tantū: tunc fuga regulariter non facit plenam ꝓbationem. vt hic. et d. l. j. de rap. virgi. & in corpore de exhi. & introdu. reis. §. ſuſcepto. iudicium tamen vel ſemiplenam ꝓbationem facit vt gl in l. in bonefidei. & in l. admonendi. fallit in caſu. & ibi facit plenam ꝓbationem. vt d. l. conſiliarios. C. de aſſeſſo. Facit l. iſta in argu. † qd ſi ſtatuitur premium denuntianti malefactores nec exprimit̄ vnde ſoluatur. debet intelligi[a] ſm formam hui⁹ l. de bonis malefactoris. Primo. Scdo de bonis eius ad cui⁹ vtilitatem ſumitur vindicta. Tertio de publico. ¶ Itē no. tex. hic ex vinculis cauſaʒ dicat &c. ſimi. in l. ij. ĵ. de cuſto. reo.

1 An in qualibet actiōe populari medietas pene ſit actoris alia medietas ſit fiſci.

Ex hoc edicto.

[b] Qui teſta. tab. aperuit cōtra edictuʒ tenetur ad centum aureos actione populari quoꝝ medietas eſt actoris. alia medietas eſt fiſci. h. d. ¶ Opponitur qd pena ſit cōfiſcationis bonorum. vt l. in cognitione. ſ. eo. Sol. ibi facit plus. quia hereditatē adiuit vt ibi dixi. Ex tex. notatur. quod iſtius pene pecuniarie medietas eſt actoris. alia medietas eſt fiſci. ¶ Idem dicit † glo. in qualibet actione populari. vt l. iij. alſs quinta. §. hec autem. de his qui deiecerunt. In cōtrarium[c] eſt veritas. quia qñ lex ſtatuit actionem popularem tota pena eſt actoris poſt litis conteſtationem. vt l. ſi cui. ĵ. de verbo. ſig. hoc tenēt Azo & Roffre. in libellis in titu. ſi quis corrūpit album pretoris. Nec obſtat l. iſta quia ideo hic. qr lex ſimpliciter hoc ſtatuit. & hoc verum quando per legem inducitur actio: ſecus ſi accuſatio. nam tunc indiſtincte pena applicatur fiſco. niſi aliud dicatur. vt x. col. que ſint regalia. c. j. & l. mulctarū. C. de modo mulcta. qualiter autem cognoſcatur an lex introducat actionem vel accuſationeʒ dixi in l. agraria. de termino amo. facit ad predicta. l. vlti. de litig. et quod ibi notatur.

Fideicommiſſuʒ.

¶ Qui debituʒ accepit ab heredibus nō prohibetur eos accuſare de inulta morte defuncti. h. d. Aduerte[d] licet tex. dicat accuſare. non tamen eſt proprie accuſatio. vt dixi in l. in cognitione. ſ. eo. cuʒ in tota. iſta materia dicitur de herede qui non vindicauit mortem defuncti. intelli ge niſi fuerit preuentus ab alio accuſatore vel a preſide inquirente. vt l. ſororem. C. eod. facit. l. edicto. de iure fiſci.

Si de pluribus.

Delictum vni⁹ ex heredibus non nocet alijs. h. d. ¶ Opp. qd factum vnius ex heredibus alijs preiudicet: vt l. ij. in fi. de verbo. oblig. So. ibi in actio. que inchoantur a perſona defuncti. et tranſeunt in perſonam heredis: hec in actione q̄ inchoatur in pſona heredis dixi plene in l. ea. §. cato. ĵ. de verbo. obli.

¶ Si quis aliquem teſtari prohibuerit vel coegerit. Rubrica.

1 An cum ego cogo aliquem vt titium inſtituat an mea coactio noceat titio.

¶ Querit glo.[e] quando habeat locum iſte titulus. Et dicatis vt in gloſ. ſed † quando cogo te vt alium inſtituas. an coactio mea noceat inſtituto. Et gloſ. que hic eſt tenet quod ſic. Sed contra tenet gloſſ. in lege ſecunda. C. eodem. et allegat l. metum. §. ſed licet. ſ. quod metus cau. pro illa gloſſ. facit l. elegan ter. in principio. ſ. de dolo. et quod ibi not. In contrarium probatur per Dynum quia quando dolus alicuius eſt immediata cauſa alicuius acquiſitionis mee debet mihi nocere. vt in dolo procuratoris qui nocet domino. vt l. ſi procurator. infra de doli

excep. et ĵ. de vi et vi arma. l. j. §. ſi quis tamen. & §. ſi filius. Item videtur caſus expreſſus in l. j. C. eo. & iſtam opinionem tenēt Dy. & Pe. ¶ Non obſtat l. metum. §. ſed licet. quia ibi metus alterius non fuit cauſa proxima acquiſitionis. ſed labor meus. nec l. eleganter. in prin. ſ. de dolo. quia ibi loquitur in contractu in quo ſimiliter dolus alterius non eſt immediata cauſa acquiſitionis. quia acquiro ex cōtractu meo non dolo alterius. & qd iſta opinio ſit vera iſtorum doctri. videtur probari in l. j. §. j. ĵ. eo. titu.

1 Frater occidens fratrem nocet omnib⁹ ſequentibus in gradu ſed exiſtentibus in eodem cū eo vel proximiori non.

2 Si aliquis vult teſtari & cōſanguinei impediunt curia debet prouidere & quomodo.

3 Hec lex quomodo practicabitur.

Si dum captat.

Ab eo q̄ ꝓhibet teſtamentum fieri vel mutari aufertur hereditas vt ab indigno. h. d. ¶ Oppo. ĵ. l. pxi. §. fratris. Glo. ſoluit & bene. & vide illam glo. que in multis locis allegatur. † et dixi vobis in l. ſi ſequēs. ſ. primo titu. ſcilicet qd quando frater occidit fratrem qd nocet omnibus ſequentibus in gradu: ſed exiſtentibus in eodē cum eo vel proximiori nō preiudicat per iſtam gl. vt l. cum ratio. in fi. ĵ. de bonis dam. ¶ Quero † aliquis vult facere teſtamentū: cōſanguinei non permittunt introire notarium: & mittitur ad curiam vt faciat qd notarius introire poſſit et teſtamentū libere facere: quid faciat curia. Quia domini dico qd poteſtas debet hoc facere per regulam ne potentiores humiliores afficiant vt l. illicitas. §. ne potentiores. ſ. de offi. preſi. & per hoc videtur caſus in l. curēt. ſ. de teſti. & ſic ponebat caſuʒ Iac. but. cui parcat deus. licet glo. aliter dicat in fi. ibi dicitur teſtari. i. teſtificari dicit glo. ſed Iac. bu. dicebat teſtari ꝓprie. ¶ Quero qualiter practicabitur iſta l. † Et credo qd ſic practicetur qd ille qui ꝓhibuit teſtari accuſetur & imponetur pena extraordinaria. & hoc facto proponetur cōtra eum actio ciuilis. ſcilicet petitio hereditatis ſicut in quolibet alio indigno dicimus. vt l. pxima. C. de his quibus vt indig.

1 Si maritus prohibeat vxorem teſtari an noceat filijs qui ſucceſſuri eſſent ab inteſtato.

Si dominus dolo fecerit.

[a] Dolus domini prohibentis mutari teſtamentum nocet ſerui & alijs inſtitutis non legatarijs. h. d. ¶ Oppoſi. uo & alijs inſtitutis non legatarijs. h. d. ¶ Oppoſitio iſta eſt bona & clara. ſcdo quando de prin. ad finem: quia in principio dicitur quod dolus prohibentis mutari teſtamentum nocet alijs. ſ. filio vel ſeruo etiam manumiſſo. In verſi. ſed ſi legatum. dicit contrarium. & iſtud non eſt multum fagere contra. qr poſſūmus reſpōdere altero de duobus modis. quia in prin. fuit adhibitus dolus a cōiunctis perſonis. in quibus preſumitur dolus ꝓ cōiunctis. vt l. penul. ĵ. de bo. liber. & hoc puto verū ſatis. vel aliter aliud in inſtitutiōe: aliud in legato. ita loquitur ſecundum reſponſum: §. & ratio ſatis eſt in promptu: nam quando adhibeo violentiam ne aliquis faciat teſtamētum: tunc reſpicit inſtitutionem

legatum principaliter. et ita aliud in vno quaʒ in alio. ¶ Ulterius dicitur hic & non fuerūt in poteſtate &c. Sed an ſufficiat quod nō fuerunt omni tēpore: an altero. Et vltima opi. glo. eſt vera. & vide glo. que incipit eo tēpore &c. ibi alij quod &c. Ibi argu. contra &c. Et dic ſcilicet ad precedēs reſponſum. Item ibi in text. eius ſi qd &c. Dic ſcilicet huic relicto cauſaʒ dedit dominus. ideo nocet. ſicut in dolo procuratoris dicimus quod nocet domino: vt. ĵ. de do. excep. l. ſi procurator. Dy. & illam rationem tene menti † quia per hoc poteſt terminari q̄ſtio no. qd ſi maritus ꝓhibuerit vxorem facere teſtamentum an noceat filijs qui eſſent ſucceſſuri ab inteſtato. Uidetur quod ſic vt hic. ſed contra videtur de iure quia ſi filij vellent ſuccedere ex teſtamento quod ꝓhibuit pater mutari: tunc noceret filijs: ſec⁹ quando dedit cauſam dolus patris ſucceſſioni legitime ſcdm iſtam lect. quare &c. Pro hoc vidiſtis. ſ. l. pxi. not. ibi. Item ſit preiudicium proximioribus in gradu. & vide gl. que incipit ei qui ꝓhibuit in fine. dic qd eſt ratio quia initium hic habuit: ibi nō. argumentum. ſ. de heredi. inſtit. l. ij. et de cadu. tol. §. in primo. & §. pro ſecundo. ſm Dyn. ¶ Sed circa iſtam glo. oppo. que tenet quod ille qui eſt indignus diſtribuit. ſed contra. ĵ. l. pxima. §. fi. vbi non diſtribuit indign⁹ ſed fiſcus. Reſpon. hic loquitur in fideicommiſ. particulari. ibi in vniuerſali. & ratio eſt quia in vniuerſali detrahitur trebellianica: ſed legatari⁹ qui ſoluit fideicommiſſum particulare nullam detrahit quartam. & ita loquitur hic. tene menti iſtā materiaʒ.

* Pro intelle. l. metuʒ §. iʒ. ff. qd met. cau. & l. elegāter. in pinc. ff. de do.

Si quis.

Qui impedit teſtes accedere impedit teſtamentū fieri. h. d. ¶ Quero exēplum. ver. fratris. gl. legit duob⁹ modis. primo ſi vnus frater prohibuit quem teſtari de nouo non nocet alteri. iſta eſt bona & clara. ſcdo quando vnus frater qui ſolus erat inſtitutus in primo teſtamento mutari ꝓhibuit teſtamentum: quo caſu alteri fratri non nocet ſed prodeſt: habebit enim partem ſuam: cum nihil eſſet habiturus ſi primum teſtamētum duraret. In hoc tamen ſūt opinio: an hec lectura ſit vera examinabo ſtatim in l. vlti. non habetis hic alia ad preſens.

1 Si cogo te vt me inſtituas incido in edictū: & hereditas applicatur fiſco.

a ¶ Si dñs. Et hic colligit. ſcdm bal. qñ dolo alicui⁹ mihi acq̄rit̄ immediate non d; mihi pdeſſe. ita tenʒ hic gl. & in rub. & dy. l. j. §. ſi qs tū. de iuſt. et iur. ar. ĝ do. exce. l. ſi procurator. Andr. Barba.

2 An iſto caſu preiudicem venientibus ab inteſtato ⁊ quõ ipſis ſuccurratur.
3 Legata an debeantur ex teſtamẽto facto per vim.
4 Que coactio interuenire debeat vt quis incidat in edictum.
5 Quõ practicabitur iſta materia.
6 Si compuli te vt alium inſtituas habet locum hoc edictum.
7 Dolus alterꝰ qñ eſt cauſa imediata acq̃ſitiõis mee ille dolꝰ mihi nocet.
8 Practica huiꝰ edicti qñ quis cõpellit teſtatorem vt alium inſtituat.
9 Impediens aliquem volentẽ teſtari de nouo an incidat in hoc edictũ.
10 Interficiens conſanguineum ſuũ an ipſe ei ſuccedat vel ſuccedat fiſcus.
11 Prohibens teſtari aliquem qui volebat mutare primum teſtamentũ quõ cõprehendatur in hoc edicto.
12 Quando hereditas applicatur fiſco qñ legata remaneant firma.
13 Practica ꝓbandi ꝙ quis prohibuerit aliquem teſtari vel teſtm̃ mutare.
14 Si teſtator dicat ꝙ libẽter mutaret teſtamentum ſed ꝙ timet an dicatur ſufficienter probatus metus.
15 Hereditas an veniat ad fiſcum ſiue fuerit adita ſiue non vbi qđ ſic.
16 Vir ꝙ reputetur indignus ſi ꝓbetur ꝙ ante teſtm̃ verberauit vxorem.

a Si autẽ. No. ſi ꝯſtaret. ⁊ vide do. Ant. in ꝯſi. in chuſſi et mſis eiꝰ glorioſiſſime. vbi ꝯcludit qđ cõpetit actio đ dolo ad intereſſe. l. ſi qs affirmat. ff de dol. l. quoties. đ ꝑſcri. ⁊ i. d. §. ſempronia. et põt agere ſm aliquos vt ipſe refert ad duplũ ꝯdi. ex. l. vt in autẽ. vt nulli iu. §. ⁊ ſi ꝓuenit. ⁊ vt no. gl. in. d. §. ſempronia. ſed poſſet dubitari an il le. §. loquatur de iudicibꝰ tm̃ rõne officij teſtari ꝓhibẽtibꝰ ⁊ q̃ pene ſunt reſtringende. ſed gl. habuerũt reſpectum ad v̓bũ vl̓ alij cuilibꝫ in tex. d. §. niſi exponatur cuilibet iudici. ita dicit. d. Ant. i ꝯſi. And. bar.

Virum. Licet teſtatorẽ placare blando ſermone. h. d. ¶ Pro declarãda iſta materia quero in quot caſibus habeat locũ iſte ti. Glo. rubrice dicit in quatuor: quos examinemus.
1 Primo hꝫ locum † qñ cogo te vt me inſtituas. tũc incido in edictũ: ⁊ hereditas aufertur et applicatur fiſco. vt l. j. C. eo. titu.
2 Sed quero † quõ potui preiudicare venientibꝰ ab inteſtato: qui me ꝓcedebant in gradu cõtra ea que no. ſ. eo. l. j in prin. Dic qđ poſtq̃ꝫ fui inſtitutus nullus eſt qui me precedit. q2 in ſuc. prior eſt cauſa teſtamenti. vt. l. q̃ꝫdiu. j de acqui. here. Sꝫ adhuc inſurgit iniquitas. quia ex facto meo prius venientes ab inteſtato excludo. Rñ. hic non cõſtabat qđ vellet inſtituere venientes ab inteſtato vel alios: vel qđ voluerit decedere inteſtatus. ſed hic bene cõſtat qđ inuitꝰ me inſtituit.
a Si autẽ ꝯſtaret quos voluit inſtituere. tũc illis quos leſi daretur actio cõtra me de dolo vel condic. ex. l. ad duplũ. vt nota. in. l. lucius §. ſempronia. j. de lega. ij. et in auf. vt nul. iudi. §. ⁊ hoc ꝓuenit. ⁊. C. e. l. ij. ⁊ ſi nõ eſſem ſoluẽdo in dubio iſte leſus reuerteretur cõtra fiſcum. arg. l. fi. in prin. ſ. de eo per quem factũ erit. ⁊ l. plane. la. ij. §. j. j. de leg. j.
3 ¶ † Quero vtrũ legata debeantur ex hoc teſtamẽto facto ꝑ vim. Et videtur qđ ſic: vt. ſ. l. pxi. in fi. ⁊ l. j. §. j. ¶ In cõtrariũ videtur qđ non: q2 poſtq̃ꝫ fecit teſtm̃ inuitus ita habẽt volũtatẽ legatarij ſicut heredes. ⁊ q̃ꝫq̃ꝫ coactio fuerit facta per aliũ nõ dꝫ ꝓdeſſe legatarijs. vt. j. dicã in ſcđo caſu. Rñ. ſi ꝯſtat qđ teſtator coactus inſtituit me: et nihil aliud ꝯſtat vltra: qđ tũc legata debẽtur. vt. l. j. preall. ſed ſi cõſtaret qđ totam illã volũtatẽ fecit coacte. tũc nihil debet per rationem ſcđo factam.
4 ¶ Quero † q̃ coactio dꝫ interuenire vt qs incidat in edictum. Rñ. metus mortis vel cruciatꝰ corporis. ſ. q̃ caderet in conſtantem virũ: vt. l. metũ. qđ metus cã. vel alius metus q̃ induceret reſtitutionẽ ꝑ officiũ iudicis de quo in. l. j. §. q̃ onerande. quarũ rerum act. nõ dat. ⁊ l. fi. §. j. ⁊. ij. ſ. qđ met. cã. ⁊ l. interpoſitas. C. de tranſac. ⁊ no. in d. l. metũ. qđ metus cauſa. Ad tollẽdũ tñ dictã ꝓſump. ꝙ nõ interceſſerit metus curet qs ꝙ teſtm̃ fiat interuenientibꝰ ꝯſanguineis. vt l. trãſactionẽ. C. de tranſactio.
5 ¶ Quero † quõ
b practicabitur iſta materia. Rñ. primo accuſabitur ille cogens ⁊ punietur criminaliter. ⁊ illa ſñia habebit ꝯ cum effectũ confiſcationis bonorũ: vt amodo cõueniatur ꝓ hereditate pe. here. ar. l. in cognitiõe. ſ. ti. j. ita intelligo. l. j. C. eo.
6 ¶ Scđo hꝫ locũ † iſte ti. qñ cõpello te vt inſtituas aliũ. vt. l. j. C. e. ita dicit gl. rub. ſed in. l. ij. C. eo. no. ꝯ per. l. metũ. §. ſed licet. ſ. qđ metus cã. pro hoc. l. elegãter. in prin. ſ. de dol. vbi dolus tertij nõ nocet alteri. ꝓ hoc. l. j. ver. ſed ſi legatũ. ſ. e. vbi dolꝰ vnius nõ nocet legatarijs. ad idẽ poſtq̃ꝫ qs eſt inſtitutꝰ tenet primũ locũ in ſuc. ſꝫ ei q̃ tenet primũ locũ nõ nocet dolus alterꝰ. vt no. ſ. eo. l. j. in ꝓnc. ergo ⁊c.
7 ꝯ tenẽt Pe. Dy. Cy. ⁊ oẽs. nã † qñ dolus alterꝰ eſt immediata cã acquiſitionis mee ille dolus mihi nocet. vt l. ſi ꝓcurator. j. de doli exce. ⁊ l. j. §. ſi qs tñ. ⁊. §. ſi filiꝰ. j. de vi ⁊ vi ar. ⁊ probat tex. in. l. j. C. eo. ⁊ ar. l. ij. §. j. ſ. eo. ⁊ j. qui. nõ cõpe. bo. poſ. l. j. Nõ ob. §. ſꝫ licet. q2 ibi dolꝰ alterꝰ nõ eſt cã ꝓxima acq̃ſitionis mee ſed labor meꝰ. Nõ ob. l. elegãter. in prin. q2 ibi dolꝰ tertij nõ eſt cã ꝓxima acq̃ſitiõis mee. ſed ꝯtus meꝰ. Nõ ob. qđ đ de legatarijs q2 vt dixi ſ. intelligo qñ nõ cõſtat ꝙ fuerit coactus ad legãdũ. ſed hic ꝓſupponitur in. q. ꝙ coactus inſtituit aliũ. Nõ ob. qđ đ2 ꝙ eſt ꝓximior quia hec cauſa ꝓximitatis cauſabatur a dolo tertij qui eum inſtitui fecit. In contrarijs erat proximior in conſanguinitate vel ſanguine. ⁊ ſic cauſa proximitatis cauſabatur aliter q̃ꝫ ex dolo tertij. et pro hoc facit optima ſol. quam Dy. dedit. ſ. eo. lege prima. §. primo. in penultimo contrario qđ feci.

b ¶ Quero quõ. vide Bart. in. l. fi. aſo. j. C. eo.

8 ¶ Practica autem huius membri † erit quod primo accuſabitur inferẽs metum: que accuſatio ſecuta cõdemnatione habebit effectum confiſcandorum bonorum cõtra inſtitutum: vt dixi ſupra; ita intelligas quod ei quem quis leſit per illum actum ſit ſaluum ius recuperandi contra inferentem metum, vt dixi ſupra in proxi. caſu. Habemꝰ videre duos caſus dubios quos. j. dicam.
9 ¶ Tertio † caſu habet locũ iſte ti. quando impedio aliquem volentem teſtari de nouo. vt ſupra eodem lege prima. in princ. ita dicit glo. rub. Circa hoc diſtingue latius aut iſte qui impedit eſt proximior ſucceſſurus ab inteſtato. et hereditas aufertur ſibi et applicatur fiſco. vt in princi. legis prime. Aut ille habet priorem in gradu vel equalem. et ſibi non preiudicat. vt lege. ij. §. fratris. ſ. eodem. ita tenet glo. in prin. l. j. ¶ Sed cõtra hoc oppo. ſ. determinatum eſt quod qui cogit teſtatorẽ inſtituere aliũ facit locum huic titu. ſed qui impedit teſtatorem teſtari videtur eum cogere relinquere venientibus ab inteſtato. vt lege conficiuntur. in prin. et. l. ſi quis cũ teſtamentum nullum. j. ti. j. Reſpon. ſi cõſtaret quod ego impediui teſtatorem volentẽ teſtari et inſtituere alium procederet oppoſitio. ſed quod in glo. dicitur intelligitur quando probatur quod quis prohibuit alium teſtari ſimpliciter forte enim ſi teſtator feciſſet teſtamentũ: inſtituiſſet venientes ab inteſtato. ¶ Et diſtinctio precedens facit ad queſtionem de
10 eo † qui interfecit conſanguineum ſuum vtrum ſuccedat ei. et ſi non: vtrum ſuccedat fiſcus. quidã habent hanc queſtionem tactam per Dyn. in lege ſi ſequens gradus. ſupra tit. primo. veritas eſt quod diſtinguatur
a aut interfectus erat proximior aut vlterior. Primo caſu bona confiſcãtur. Secundo non. vt. l. cũ ratio. in fi. de bo. dam. et. l. ab hoſtibus. §. primo. ſ. ſo. mat. īterficiẽs vero nullo modo ſuccedit ꝑ dictas ll.
11 ¶ Quarto caſu habet locum iſte tit. † quando quis prohibet teſtari aliquem qui volebat mutare primũ teſtamentum. vt. ſ. l. prima in princip. ita dicit gloſſ. rubri. Circa hoc diſtingue. aut ille qui prohibuit non erat inſtitutus ipſe nec filius eius vel ſeruus. ⁊ ſua ꝓhibitio nõ impedit ſuccedere inſtitutos in primo: vt ſ. eo. l. ij. §. fratris. ⁊ qđ not. in. l. j. in prin. qđ intelligo niſi conſtaret quod teſtator volebat mutare primum teſtamentum reſpectu heredis inſtituti ⁊ volebat inſtituere alium. ⁊ tunc perinde eſt ac ſi coegiſſet teſtatorem illum inſtituere vt in precedentibus dixi. facit ad predicta: quod factum prohibentis non nocet legatarijs ⁊ fideicommiſſarijs extraneis. ⁊ eadẽ ratione nec inſtitutis extraneis: vt. l. j. §. ſed ſi legatum. et. l. proxi. in fin. ſ. eo. ſed ſi erat inſtitutus filius vel ſeruus prohibentis: tunc ſi erant in poteſtate tempore prohibitionis. licet non eſſent tempore adite hereditatis dicuntur indigni: ⁊ hereditas fiſco applicatur ſm omnes vt. ſ. eo. l. j. §. j. ⁊. j. qui non compe. bono. poſſeſ. l. j. in fi. ſed ſi erant ſui iuris tempore prohibitionis ⁊ adite hereditatis. ſunt opi. ſ. eod. l. j. tamen Dy. tenet illam quod ſit idem quod. ſ. poteſt eſſe ratio. q2 propter coniunctionem perſonarum videtur prohibens prohibuiſſe ſolum fauore illorum. arg. l. penult. j. de bo. lib. Item predicta vera niſi illi inſtituti eſſent ſucceſſuri ab inteſtato. tunc enim prohibitio tertij nõ impedit ſuccedentes ab inteſtato vt dixi in caſu precedenti. multo fortiꝰ hic. Pono caſum in terminis: maritus ꝓhibuit vxorem teſtari vel teſtamentũ factum mutare ad hoc vt ſuccederẽt omnes filij. certe non impeditur propter hoc ſucceſſio filiorum propter ea que dixi. Preterea tam pater prohibens q̃ꝫ mater ſunt in equali gradu filio. ideo par coniunctio omnem ſuſpi
a cionem tollit. vt. l. non ſolum. de ritu nupt. maxime hodie quo iure mater habet de neceſſitate filium inſtituere in aliquo. vt in auten. vt cuꝫ de appel. cogno. §. aliud quoq̃ꝫ capitulum. Si vero ipſe prohibẽs erat inſtitutus in primo teſtamento: tunc aut cũ alijs: aut ſolus; primo caſu alijs nõ nocet. niſi etiam ipſi doluꝫ commiſerint. vt ſ. l. j. in fi. ⁊ l. ij. §. fratris. ⁊ ſemper intellige niſi conſtaret qđ teſtator volebat mutare etiam quo ad inſtitutionem aliorum. Si vero erat inſtitutus ſolus: ⁊ tunc aut ipſe ſolus erat etiaꝫ ſucceſſurus ab inteſtato. ⁊ hereditas applicatur fiſco. vt. l. j. in prin. ſ. e. aut non erat ſucceſſurus in aliquo vel nõ ſolus. ⁊ in hoc ſunt opi. ſ. l. ꝓxi. §. fratris. nam quidam dicunt ꝙ ſuccedũt alij venientes ab inteſtato. vel in totum ſi erant ꝓpinquiores vel ex parte ſua ſi erant in equali gradu. ⁊ ſic factum vnius nõ noceret alteri: hoc eſt prodeſt. contra iſtam opinionem eſt C. e. l. j. ⁊ quod dixi ſupra in primo caſu. ſ. quãdo quis compulit inſtituere ſe idem enim videtur eſſe ſiue cõpellam vt me inſtituas ſiue quod in inſtitutiõe facta perſeueres. ⁊ ideo alij dicunt qđ ſuccedit fiſcus tantũ. ⁊ iſta opinio placet per. l. j. C. eo. Nec ob. §. fratris. quia ibi loquitur quando ꝓhibuit teſtari de nouo: ⁊ ad illum caſum tantum refertur. vt ibi no. ſm illam opi. hoc ſemꝑ intelligas niſi conſtaret qđ volebat mutare teſtamentum ⁊ inſtituere veniẽtes ab inteſtato. vel alios certos. tũc enim illis ſubuenitur ſm ea que dixi. ſ. circa primũ caſum.
12 ¶ Quero † qñ hereditas applicatur fiſco vtrũ legata remaneant valida. text. videtur quod ſic in. l. j. §. ſed ſi legatum. ſ. eo. ⁊ ſ. l. proxi. in fi. qđ intellige niſi legata eſſent relicta filio vel ſeruo prohibentis eadẽ ratione quam. ſ. dixi de inſtitutiõe. niſi

a ¶ Diſtinguat. Aliquis interfecit ꝯſanguineum vtrum fiſcus ſuccedat ei. ⁊ vide de Bar. et qđ ibi dixi in. l. fiñ. de his qui. vt indig. per Bald. in. l. eã quaꝫ. in. iiij. col. C. de fideicõmiſ.

a ¶ 2 An iſt. Adde que no. in. l. proxi. de his que in teſta. delen. et in. l. ex facto. §. j. de condi. et demon. et in. §. legaui. inſti. de leg.

b ¶ Quero pone. Et cõtra tenet Bal. in. l. pe. C. de teſta. vbi omnino vide. Andre. barb.

c ¶ Nõ valeret. facit tex. et qđ ibi dixi. in l. ſi quid. §. j. ſ. iii. j. ad de qđ not. bar. in. l. in teſtõ. de fidei. liber. adde bal. in. l. noſtrã C. de teſta. in vlti. col. vbi tʒ ɔtra Bart. hic.

d Que onerãde. adde tex. in. l. miles. §. vete ranus. de teſt. mil. et in. l. ſi iure. de leg. iij.

e ¶ Sepiſſime. vid formas codicillorũ in Spec. de inſtru. edi. §. viſo. de impugna.

conſtaret teſtatorem voluiſſe mutare voluntatem etiam quo' ad legata. ita intelligo. l. eum qui in fi. al's eſt. l. ſi ſcriptis de his quib. vt indig. ¶ Que
13 ro † qualiter[a] probabitur quod quis
a prohibuerit aliquem velle teſtari vel teſtamentũ mutare. Reſpõ. duo oportet probare. ſcilicet quod ille volebat teſtari. Item quod ille alius prohibuit ſibi. vt ſupra eodẽ lege prima. in princip. hec autem prohibitio probatur ſi impediat introire notarium vel teſtes. vt ſ. eod. l. j. in princip. et. l. marcellus. in fi. ad treb. et. l. eum qui. in fin. al's eſt. l. ſi ſcriptis. de his qui. vt
b indig. ¶ Quero pone[b] quod teſtator
14 dixit coram duobus vel tribus teſtibus vel etiam coram notario qđ ipſe fecerat teſtamentum coactus ⁊ quod libenter mutaret: ſed omittit propter timorem: an ſit ſufficiẽs probatio. Reſpon. ſi diceret ſimpliciter propter metum non exprimendo a quo eſſet illa
c tus quod non valeret[c] aliquid: nõ eñ poteſt ſua ſimplici voluntate remouere teſtamentum quod ante fecerat. vt lege ſancimus. C. de teſtamẽ. ſed ſi diceret ſibi metum illatum ab inſtituto. tunc ſatis eum indignum reputare videtur. et tunc hereditas applicabit fiſco. vt lege hereditas. C. de his quib9 vt indignis. ¶ Quero † vtrum hereditas veniat ad fiſcũ ſiue ſit adita hereditas ſiue non. Reſpon. quod ſic. vt lege proxi. in fin. dum dicit caduca. facit quod dixi ſupra titulo primo. l. ſi ſequens grad9. in prin. ¶ Quero iuxta
16 † legẽ noſtrã pone qđ tẽpore facti teſtamenti nulle iniurie fuerunt facte p virum vxori. ſed preceſſerant iniurie et verba, vtrum ex hoc vir reputetur indignus. Inno. in ſimili videtur determinare qđ ſic. extra offi. dele. c. cauſam matrimonij. dixi in. l. j. §. q̃ onerã
d de.[d] quarum rerum act. non datur.

¶ De iure codicil. Rubrica.

¶ Iſtorum formas vide in Specul. de inſtru. edi. §. viſo. continua ⁊ queras vt in glo.

1 Si non valet quod ago vt ago: valeat vt valere poteſt: remiſſiue.
2 Quomodo cognoſcatur an quis voluerit teſtari vel codicillari.
3 Clauſula ſi nõ vʒ iure teſtamẽti valeat iure codicillorũ quid importet ⁊ que perſone videntur grauari.
4 An iſta clauſula valeat ſi dicitur valeat iure teſtamenti ⁊ codicillorum ꝙ ſic.
Copula poſita inter incõpaſſibilia reſoluitur in diſiunctam.
5 Quid operetur ſi dicatur valeat iure teſtamenti ſaltem vel iure codicillorum an valeat.
Coniunctio ſaltem: quid operetur.
6 Si dixit; et voluit valere vel iure codicillorũ qđ intelligatur ac ſi diceret iure teſtamẽti vel codicillorũ.
Dictio vel: appoſita vni orationi vel dictioni tantũ ſumitur pro ſaltem.
7 Clauſula codicillaris habet locum etiam quãdo teſtamentum non valet propter defectum ſolẽnitatis omiſſe.
8 Clauſula codicillaris qđ non operatur quãdo teſtamentum non valet ratione voluntatis imperfecte.
9 Clauſula codicillaris quod operetur quando teſtamentum non valet ratione preteritionis iam nati.
Paria ſunt relinquere a venientibus ab inteſtato et dicere ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum.
10 Clauſula codicillaris an operetur in teſtamẽto nullo ratione preteritionis poſthumi.
Donatio inter viuos eſt validior fideicommiſſo.
Fideicommiſſum reuocatur per ſuperueniẽtiam liberorum quando quis non cogitabat in perpetuũ habere filios.
11 Si dicatur ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum ad qđ tempus referãtur iſta verba.
Verbum ſubiunctiui ſiue preteriti ſiue p̃ſentis temporis qđ habere poſſit ſignificationem futuri.
12 Si dixit ſi non valet iure teſtamẽti valeat omni iure quo melius valere poteſt: an comprehendat futurum: remiſſiue.
13 Clauſula codicillaris an operetur qñ teſtamentum eſt nullum ratione exheredationis.
14 Aut. ex cauſa. qđ conſeruat hodie legata qñ teſtamentum querelatur cauſa inſerta non vera.
15 Clauſula codicillaris an aliquid operetur ſi teſtamentum rumpitur per contratabulas.
16 An operetur teſtõ rupto agnitione ſui heredis.
17 Hec clauſula codicillaris qñ operetur teſtamento rupto quia hereditas non adita.
18 Item operatur quando teſtamẽtum non valet reſpectu heredis incapacis.
19 Quando teſtamentũ non valet reſpectu teſtatoris: tunc dicta clauſula non operatur.
20 Clauſula codicillaris appoſita in primo teſtamento ꝙ non operatur quando primum per ſecundum ſimpliciter reuocatur.
21 An dicta clauſula porrigať ad tabulas pupillares.
22 Si in codicillis dicatur ſi non valet iure codicillorũ valeat ius alterius voluntatis: prout melius valere poteſt: quid operetur hec clauſula.
23 Si in codicillis adimatur ſubſtitutio pupillaris facta in teſtamento quid operetur talis ademptio.

e * Sepiſſime. [e]Si non valet qđ ago vt ago non valet: poteſt valere. hoc dicit. Hic habemus videre duo. ¶ Primo illud generale ſi nõ valet quod